

Nazwa kierunku studiów: Filologia chorwacka z językiem serbskim

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 42

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – fonetyka	1. Alfabet chorwacki. Relacja grafem i głoską; 2. System samogłoskowy i spółgłoskowy języka chorwackiego w porównaniu z polskim. Wymowa poszczególnych głosek oraz grup głosek; 3. System akcentuacyjny języka chorwackiego: rodzaje akcentu, dystrybucja akcentu, długość poakcentowa. Dystynktywna rola akcentu; 4. Akcent zdaniowy.
2.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Zawieranie znajomości. Podstawowe wyrażenia i zwroty używane podczas codziennej komunikacji; 2. Nazwy osób i zawodów. Nazwy państw i narodowości; 3. Opowiadanie o rodzinie. Zwierzęta. Zagrzeb — najważniejsze miejsca; 4. Cechy ludzi i przedmiotów; 5. Chorwacja i Chorwaci. Sytuacja komunikacyjna podczas rezerwowania pokoju w hotelu. Sławni Chorwaci; 6. Na lotnisku i w kantorze wymiany walut; 7. Sytuacja komunikacyjna w biurze podróży. Wyrażanie kierunku ruchu. Wyrażanie czasu; 8. Zamawianie posiłku. Słownictwo związane z posiłkami. Przepisy kulinarne; 9. Kupowanie odzieży i obuwia. Style ubierania się; 10. Opis pokoju i mieszkania. Ogłoszenia prasowe związane z mieszkaniem. Nazwy miesięcy; 11. Określanie miejsca przebywania. Opowiadanie o codziennych czynnościach. Kino. Wizyta w Varaždinie; 12. Planowanie podróży i wycieczki. Pory roku i prognoza pogody. Obyczaje; 13. Kupowanie prezentów. Na pocztę. Chorwackie święta; 14. Edukacja i praca. Plany na przyszłość. Życiorys. Czynności dnia codziennego, plan dnia, określanie czasu; 15. Podróżowanie, środki transportu. Dubrownik.
3.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	1. Czasownik biti. Zaimki osobowe. Liczebniki główne; 2. Tworzenie rzeczowników rodzaju żeńskiego oznaczających zawody. Słowotwórstwo etników; 3. Odmiana czasownika zvati se. Zaimki dzierżawcze. Zaimki pytajne. Rzeczowniki rodzaju męskiego — liczba mnoga. Liczebniki główne; 4. Przymiotniki opisowe. Przymiotniki dzierżawcze; 5. Odmiana czasowników. Biernik rzeczowników; 6. Czasowniki modalne; 7. Czasownik ići - odmiana. Biernik z przyimkami. Zaimki osobowe w bierniku; 8. Odmiana czasowników; 9. Miejscownik rzeczowników. Rzeczowniki zakończone na -ska, -ška/ -čka. Miejscownik zaimków osobowych; 10. Czas przeszły perfekty; 10. Celownik rzeczowników. Miejscownik w wyrażeniach przyimkowych u + nazwa miesiąca. Czas przyszły futur I. Celownik kierunku; 11. Odmiana czasowników slati i pisati. Znaczenia celownika. Celownik bezprzyimkowy; 12. Czasowniki zwrotne: czas teraźniejszy. Futur czasowników zwrotnych. Deklinacja

		rzeczownika posao. Odmiana czasowników c.d. Perfekt czasowników zwrotnychNarzędnik rzeczowników i zaimków osobowych. Znaczenia narzędnika.
4.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	1. Zawieranie znajomości. Podstawowe wyrażenia i zwroty używane podczas codziennej komunikacji; 2. Nazwy osób i zawodów. Nazwy państw i narodowości; 3. Opowiadanie o rodzinie. Zwierzęta. Zagrzeb — najważniejsze miejsca; 4. Cechy ludzi i przedmiotów; 4. Chorwacja i Chorwaci. Sytuacja komunikacyjne podczas rezerwowania pokoju w hotelu. Sławni Chorwaci; 5. Na lotnisku i w kantorze wymiany walut; 6. Sytuacja komunikacyjna w biurze podróży. Wyrażanie kierunku ruchu. Wyrażanie czasu; 7. Zamawianie posiłku. Słownictwo związane z posiłkami. Przepisy kulinarne; 8. Kupowanie odzieży i obuwia. Style ubierania się; 9. Opis pokoju i mieszkania. Ogłoszenia prasowe związane z mieszkaniem. Nazwy miesięcy; 10. Określanie miejsca przebywania. Opowiadanie o codziennych czynnościach. Kino. Wizyta w Varaždinie; 11. Planowanie podróży i wycieczki. Pory roku i prognoza pogody. Obyczaje; 12. Kupowanie prezentów. Na poczcie. Chorwackie święta; 13. Edukacja i praca. Plany na przyszłość. Życiorys. Czynności dnia codziennego, plan dnia, określanie czasu; 14. Podróżowanie, środki transportu. Dubrownik.
5.	Historia Chorwacji i krajów regionu	1.Okres prehistoryczny na ziemiach Półwyspu Bałkańskiego (najstarsze kultury, stanowiska archeologiczne); 2. Półwysep Bałkański w starożytności: Ilirowie i Trakowie, kolonizacja grecka, administracja rzymska); 3. Ekspansja słowiańsko-awarska na Bałkany. Gniazda plemienne Chorwatów, bizantyjskie i łacińskie źródła pisane do historii Chorwatów, geografia plemienna Słowian Południowych; 4. Średniowieczne organizmy państwowe Chorwatów, misje chrystianizacyjne; 5. Unia personalna z Węgarami; 6. Chorwacja pod rządami dynastii Arpadów, Andegawenów, Jagiellonów i Habsburgów; 5. Chorwacja w okresie ekspansji tureckiej na Bałkany; 6. Chorwacja po podbojach tureckich. Organizacja Pogranicza Wojskowego; 7. Republika Dubrownicka; 8. Antyhabsburski spisak Zrinskigo i Frankopana; 9. Chorwacja pod rządami Marii Teresy i Józefa II. Reformy józefińskie; 10. Powstania antytureckie na ziemiach południowosłowiańskich w XVI i XVII wieku; 11. Wojny austriacko-tureckie XVII i XVIII wieku i ich znaczenie dla ziem chorwackich; 12. Odrodzenie narodowe Chorwatów: Prowincje Iliryskie, ruch ilirski; 13. Chorwaci w okresie Wiosny Ludów. Stosunki polityczne z Węgarami; 14. Średniowieczna państwowość serbska i bośniacka; 15. Ziemie serbskie i bośniackie w okresie ekspansji osmańskiej; 16. Odrodzenie narodowe Serbów. Bośnia w wieku dziewiętnastym
6.	Wstęp do językoznawstwa	1. Pojęcie języka naturalnego: definicja, cechy, funkcje społeczne; 2. Dziedziny językoznawstwa: językoznawstwo wewnętrzne (fonologia, morfologia, semantyka, syntaktyka, leksykologia, stylistyka) i zewnętrzne (fonetyka, socjolingwistyka, psycholingwistyka, neurolingwistyka); 3. Klasyfikacja genetyczna i typologiczna języka.; 4. Współczesne kierunki językoznawstwa i ich przedstawiciele obszaru języka studiowanego oraz rodzimego.
7.	Wstęp do literaturoznawstwa	1. Cechy literatury, jej wyróżniki i sztuki pokrewne. Nauka o literaturze i jej działy; 2. Funkcje dzieła literackiego; 3. Struktura dzieła literackiego. Styl i kompozycja; 4. Podział na rodzaje i gatunki literackie; 5. Epika (narrator, bohater, fabuła). Epickie formy językowo-stylistyczne.

		Gatunki epickie; 6. Dramat (budowa świata przedstawionego w dramacie). Struktura językowa dramatu. Gatunki dramatyczne; 7. Liryka (podmiot liryczny, właściwości stylowo-kompozycyjne). Typy przeżyć wyrażanych w liryce. Gatunki liryczne; 8. Stylistyka. Środki brzmieniowe. Organizacja warstwy znaczeniowej. Stylizacja. Tropy stylistyczne. Alegoria i symbol; 9. Wersyfikacja. System toniczny. System sylabiczny. Stopy systemu sylabotonicznego. Wiersz wolny. Rymy; 10. Wprowadzenie do podstawowych zagadnień krytyki literackiej.
8.	Etyka pracy naukowej	1. Terminologia naukowa: pojęcia tematu pracy naukowej, literatury przedmiotu, metody badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy itd.; 2. Kształtowanie właściwej postawy badacza wobec własnej i cudzej pracy naukowej (problem plagiatu, prawo autorskie, zasady przywoływania cytowań); 3. Kryteria oceny pracy naukowej (recenzja naukowa); 4. Zasady gromadzenia literatury przedmiotu: biblioteki naukowe, bibliografie tradycyjne i internetowe bazy danych; 5. Sporządzanie notatek i wyciągów z literatury, opracowywanie materiału naukowego; 6. Sposoby sporządzania bibliografii naukowej, zasady tworzenia adresów bibliograficznych i sporządzania przypisów; 7. Układ graficzny pracy naukowej; 8. Styl pisarstwa naukowego: standardowa leksyka i frazeologia (prezentacja problemu, stawianie hipotezy, argumentowanie, wnioskowanie); 9. Poprawność językowa (rodzaje błędów językowo-stylistycznych).
9.	Dawna literatura chorwacka i krajów regionu z folklorem słownym	1. Chorwackie redakcje Latopisu popa Dukljanina; 2. Początki piśmiennictwa chorwackiego; 3. Marko Marulić; 4. Renesans dubrownicki; 5. Marin Držić; 6. Barok w literaturze chorwackiej; 7. Średniowieczna literatura serbska – spuścizna bizantyńska; 8. Ewangelista Mirosława; 9. Kodeks cara Dušana; 10. Folklor południowosłowiański – klasyfikacje, przyczyny popularności, gatunki, motywy; 11. Folklorystyczna mitologia (Krbava, Kosovo).
10.	Dawna literatura chorwacka i krajów regionu z folklorem słownym	1. Początki piśmiennictwa południowych Słowian. Głagolityzm; 2. Piśmiennictwo chorwackie między kulturą łacińską a dziedzictwem cyrylo-metodejskim; 3. Humanizm chorwacki, „petrarkiści”; 4. Dojrzały renesans w Dubrowniku, Dalmacji oraz Chorwacji Północnej; 5. Barok dubrownicki; 6. Osman Ivana Gundulića; 7. Ozałskie centrum kulturalno-polityczne Królestwa Chorwackiego; 8. Mavro Orbini i Juraj Križanić jako propagatorzy idei słowiańskiej; 9. Średniowieczna literatura serbska do końca XIV wieku; 10. Stefan Lazarević i literatura serbska czasów panowania tureckiego; 11. Dositej Obradović i jego program oświeceniowy; 12. Folklor południowosłowiański – wybrane przykłady z zakresu: krótkich utworów prozatorskich, liryki, epiki bohaterskiej, form balladowych; 13. Folklorystyczna mitologia.
11.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – fonetyka	1. Utrwalanie odpowiedniej wymowy w zakresie artykulacji głosek i połączeń głosek, stosowanie zasad akcentuacji w obrębie wyrazu i intonacji w zdaniu; 2. Stosowanie zasad ortografii – umiejętność poprawnego pisania ze słuchu.
12.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Informacje o Chorwacji i Zagrzebiu. Wyrażanie relacji przestrzennych. Opisywanie mieszkania; 2. Relacje liczbowe: określanie kwot pieniędzy, relacji czasowych i innych. Określanie dat; 3 Sport i zdrowie. Wizyta u lekarza. Nazwy chorób i części ciała. Nazwy sportów. Hobby i rozrywka; 4. Rozmowy o upodobaniach i wyrażanie uczuć; 5. Plany na wakacje. Rodzaje turystyki. Formy adresatywne; 6. Wyrażanie opinii o Chorwacji i języku chorwackim. Podobieństwa i różnice kulturowe. Opowiadanie o sobie; 7. Planowanie weekendu. Oferta turystyczna; 8. Jakość życia: życie w Chorwacji, problemy, nawyki

		<p>życiowe; 9. Rozmawianie o planach, pragnieniach i możliwościach. Dom czy mieszkanie: dyskusja. Wolontariat; 10. Transport i komunikacja. Rodzaje komunikacji. Leksyka związana z transportem samochodowym; 11. Relacje międzyludzkie. Określanie wyglądu. Opowiadanie o przyszłości; 12. Opowiadanie o pracy i jej specyfice w różnych krajach. Rodzaje i narzędzia pracy. Wyrażanie emocji związanych z pracą: zadowolenie, niezadowolenie, satysfakcja, rozczarowanie; 13. Rozmawianie o przeszłości. Leksyka związana z wyrażaniem relacji czasowych. Czego się boimy – dyskusja; 14. Popularne imiona – wyrażanie własnego poglądu. Eponimy i graffiti. Leksyka związana z tematem związków międzyludzkich; 15. Znani ludzie. Dyskusja o sławie i rozpoznawalności. Kolokacje z wyrazami zemlja, domovina, svijet.</p>
13.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	<p>1. Dopełniacz dzierżawczy i przymiotniki dzierżawcze. Przyimki z dopełniaczem. Dopełniacz częściowy i materiałowy. Przeczenie z dopełniaczem. Znaczenia dopełniacza; 2. Liczebniki główne i porządkowe; 3. IV deklinacja; 4. Celownik zaimków osobowych. Zdania bezpodmiotowe. Rzeczownik misao. Rzeczowniki zakończone na –ost (abstrakcyjne); 5. Tryb rozkazujący. Wołacz; 6. Deklinacja rzeczowników. Przymiotniki dzierżawcze. Przymiotniki relacyjne; 7. Biernik przymiotników i zaimków osobowych, wskazujących i dzierżawczych. Zaimek zwrotno-dzierżawczy; 8. Miejscownik przymiotników i zaimków osobowych, wskazujących i dzierżawczych. Zaimek zwrotno-dzierżawczy w miejscowniku; 9. Tryb warunkowy kondicional I. Tryb rozkazujący; 10. Celownik przymiotników, zaimków osobowych, wskazujących, dzierżawczych i zaimka zwrotno-dzierżawczego. Szyk enklityk. Celownik dzierżawczy. Zdania bezpodmiotowe z celownikiem. Pary aspektowe; 11. Stopień wyższy i najwyższy przymiotników. Deklinacja przymiotników w stopniu wyższym i najwyższym. Czas przyszły futur II; 12. Rekcja czasownikowa z narzędnikiem. Aspekt czasowników; 13. Dopełniacz przymiotników, zaimków osobowych, wskazujących, dzierżawczych i zaimka.</p>
14.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	<p>1. Informacje o Chorwacji i Zagrzebiu. Wyrażanie relacji przestrzennych. Opisywanie mieszkania; 2. Relacje liczbowe: określanie kwot pieniędzy, relacji czasowych i innych. Określanie dat; 3. Sport i zdrowie. Wizyta u lekarza. Nazwy chorób i części ciała. Nazwy sportów. Hobby i rozrywka; 4. Rozmowy o upodobaniach i wyrażanie uczuć; 5. Plany na wakacje. Rodzaje turystyki. Formy adresatywne; 6. Wyrażanie opinii o Chorwacji i języku chorwackim. Podobieństwa i różnice kulturowe. 7. Opowiadanie o sobie; 8. Planowanie weekendu. Oferta turystyczna; 9. Jakość życia: życie w Chorwacji, problemy, nawyki życiowe; 10. Rozmawianie o planach, pragnieniach i możliwościach. Dom czy mieszkanie: dyskusja. Wolontariat; 11. Transport i komunikacja. Rodzaje komunikacji. Leksyka związana z transportem samochodowym; 12. międzyludzkie. Określanie wyglądu. Opowiadanie o przyszłości; 13. Opowiadanie o pracy i jej specyfice w różnych krajach. Rodzaje i narzędzia pracy. Wyrażanie emocji związanych z pracą: zadowolenie, niezadowolenie, satysfakcja, rozczarowanie; 14. Rozmawianie o przeszłości. Leksyka związana z wyrażaniem relacji czasowych. Czego się boimy – dyskusja; 15. Popularne imiona – wyrażanie własnego poglądu. Eponimy i graffiti. Leksyka związana z tematem związków międzyludzkich; 16. Znani ludzie. Dyskusja o sławie i rozpoznawalności. Kolokacje z wyrazami zemlja, domovina, svijet.</p>

15.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – egzamin	Analogiczne do treści programowych, które zawierają prowadzone na I roku studiów I stopnia: PNJCH – leksyka, PNJCH – praca z tekstem, PNJCH – gramatyka funkcjonalna, PNJCH – fonetyka.
16.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (fonetyka i fonologia)	1. Miejsce fonetyki i fonologii w obrębie badań językoznawczych: wprowadzenie, podstawowe pojęcia, różnice między przedmiotem badań fonetyki i fonologii; 2. Budowa narządów mowy i procesy powstawania dźwięków mowy; 3. System samogłoskowy języka chorwackiego; 4. System spółgłoskowy języka chorwackiego; 5. System akcentuacyjny; 6. Fonologia, morfonologia – podstawowe pojęcia. Typy alternacji; 7. Alternacje samogłoskowe: przegłos, apofonia; 8. Alternacja l:o, ruchome „a”; 9. Asymilacja samogłosek. Dysymilacja samogłosek; 10. Alternacje spółgłoskowe: upodobnienia pod względem dźwięczności, upodobnienia pod względem miejsca artykulacji; 11. Palatalizacje; 12. Jotacja; 13. Dysymilacja i wypadanie spółgłosek; 14. Ruchome samogłoski. Spółgłoski „h” oraz „j”. Refleks „ě” w języku literackim.
17.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (fonetyka i fonologia)	1. Miejsce fonetyki i fonologii w obrębie badań językoznawczych: wprowadzenie, podstawowe pojęcia, różnice między przedmiotem badań fonetyki i fonologii; 2. Budowa narządów mowy i procesy powstawania dźwięków mowy; 3. System samogłoskowy języka chorwackiego; 4. System spółgłoskowy języka chorwackiego; 5. System akcentuacyjny; 6. Fonologia, morfonologia – podstawowe pojęcia. Typy alternacji; 7. Alternacje samogłoskowe: przegłos, apofonia; 8. Alternacja l:o, ruchome „a”; 9. Asymilacja samogłosek. Dysymilacja samogłosek; 10. Alternacje spółgłoskowe: upodobnienia pod względem dźwięczności, upodobnienia pod względem miejsca artykulacji; 11. Palatalizacje; 12. Jotacja; 13. Dysymilacja i wypadanie spółgłosek; 14. Ruchome samogłoski. Spółgłoski „h” oraz „j”. Refleks „ě” w języku literackim.
18.	Literatura chorwacka i krajów regionu od romantyzmu do modernizmu	1. Chorwackie odrodzenie narodowe – Lj. Gaj, J. Drašković, A. Mihanović; 2. Literatura okresu Iliryzmu – V. Babukić, B. Šulek, Lj. Vukotinović, D. Demeter, I. Kukiljević Sakcinski, A. Nemčić, A. Vrdoljak; 3. Twórczość Ivana Mažuranića; 4. Twórczość A. Šenoai; 5. Między romantyzmem a realizmem. Šenoino doba – F. Marković, I. Dežman, J.E. Tomić, I. Trnski i in.; 6. Realizm w literaturze chorwackiej – E. Kumičić, A. Kovačić, K. Šandor Gjalski; 7. Realizm w literaturze chorwackiej - V. Novak, J. Draženović, A. Harambašić, Slviye Strahimir Kranjčević; 8. Modernizm w literaturze chorwackiej (wydarzenia polityczne, ośrodki modernizmu chorwackiego, krytyka literacka); 9. Proza chorwacka okresu modernizmu (M. Cihlar-Nehajev, D. Šimunović, J. Kosor); 10. Twórczość A. G. Matoša; 11. Romantyzm w literaturze serbskiej – główne idee i fazy. Petar II Petrović Njegoš; 12. Przedstawiciele romantyzmu serbskiego – B. Radičević, Đ. Jakšić, J.J. Zmaj, L. Kostić; 13. Realizm w literaturze serbskiej - S. Matavulj, J. Veselinović, S. Ranković, R. Domanović; 14. Modernizm w literaturze serbskiej – poezja; 15. Modernizm w literaturze serbskiej – proza.
19.	Literatura chorwacka i krajów regionu od romantyzmu do modernizmu	1. Iliryzm – projekt polityczny, kulturalny, literacki i językowy; 2. Literatura okresu Iliryzm. S. Vraz, P. Preradović; 3. I. Mažuranića Smrt Smail-age Čengića; 4. A. Šenoa, Postolar i vrag; 5. A. Šenoa Córka złotnika; 6. A. Kovačić U registraturi; 7. Dramat chorwacki – Ivo Vojnović; 8. Poezja chorwacka okresu modernizmu - V. Vidrić, V. Nazor, F. Galović; 9. Twórczość Milana Begovicia - Knjiga Boccadoro, Dva bijela hljeba; 10. Twórczość A. G. Matoša poezja i proza; 11. P.P. Njegoš Górski wieniec; 12. Poezja romantyków serbskich: B.

		Radičević, J.J. Zmaj, L. Kostić; 13. Opowiadania L. Lazarevicia; 14. B. Stanković Nieczysta krew.
20.	Historia Chorwacji i krajów regionu	1. Absolutyzm Bacha; 2. Ugoda chorwacka-węgierska roku 1868; 3. Polityka wewnętrzna i zewnętrzna Chorwacji drugiej połowy XIX wieku i początku XX wieku. Likwidacja Pogranicza Wojskowego; 4. Zamach w Sarajewie i jego konsekwencje dla narodów południowosłowiańskich; 5. Chorwacja w okresie pierwszej wojny światowej; 6. Wspólne państwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców (SHS), Królestwo Jugosławii, Banowina Chorwacji; 7. Druga wojna światowa na obszarze Królestwa Jugosławii. Niezależne Państwo Chorwackie; 8. Transformacja ustrojowa. Powstanie FRNJ (od 1963 SFRJ); 9. Dekompozycja Jugosławii i tworzenie państw narodowych; 10. Wojna serbsko-chorwacka (1991). Powstanie niepodległej Republiki Chorwacji; 11. Konflikt zbrojny w Bośni i Hercegowinie (1992-1995); 12. Porozumienie pokojowe w Dayton; 13. Trybunał w Hadze. Sprawa odpowiedzialności za zbrodnie wojenne. Koszty wojny; 14. Chorwacja na drodze do integracji europejskiej; 15. Kierunki polityki zagranicznej współczesnej Chorwacji (sojusze polityczne, ekonomiczne i gospodarcze); 16. Serbia i Bośnia w okresie nowożytnym i we współczesności.
21.	Wiedza o kulturze Chorwacji i krajów regionu (do XX w.)	1. Problemy związane z definiowaniem słowa 'kultura'. Pojęcia akulturacji i dyfuzji. 'Inny' - kategoria antropologiczna; 2. Turystyka kulturowa jako rozwijająca się gałąź gospodarki. Kluczowe problemy i potencjał bałkańskiego regionu; 3. Naiwny realizm epoki kamienia a początki sztuki na terenie dzisiejszej Chorwacji; 4. Spuścizna antyku. Salona - stolica rzymskiej Dalmacji, ważne przemiany społeczno-polityczne na terenie miasta i ich wpływ na kulturę materialną. Pałac Dioklecjana. Zabytki antyku na obszarze Chorwacji i Serbii; 5. Ewolucja antycznych form architektonicznych pod wpływem chrześcijaństwa. Zabytki chrześcijaństwa. Spuścizna bizantyńska; 6. Średniowieczne miasta – przykłady heterogeniczności metropolii, przenikanie się rozmaitych wpływów kulturowych, miasta wolne, Zagrzeb; 7. Średniowieczna sakralna sztuka i architektura w Chorwacji; 8. Juraj Dalmatinac. Sztuka chorwackiego renesansu; 9. Budownictwo fortyfikacyjne; 10. Posiadłości chorwackiej magnaterii; 11. Klasztory. Barok na północnych ziemiach chorwackich.; 12. Imperium Osmańskie na Bałkanach – periodyzacja, kwestie administracyjne, społeczne i religijne, system sprawowania władzy. Osmańskie osiągnięcia i tradycje oraz ich promieniowanie na kultury chrześcijańskie. Kulinarna. Orientalny urbanizm; 13. Wpływy włoskie i habsburskie na kształtowanie publicznej przestrzeni większych miast; 14. Południowosłowiańska sztuka ludowa.
22.	Obsługa ruchu turystycznego	1. Recenzja katalogu turystycznego; 2. Podstawowe pojęcia stosowane w organizacji i obsłudze grup turystycznych; 3. Dokumenty w obsłudze ruchu turystycznego (graniczne, finansowe, eksploatacyjne); 4. Organizacja imprez turystycznych; 5. Program imprezy turystycznej – programowanie, kalkulacja, realizacja, sprawozdanie; 6. Zagrożenia w turystyce; 7. Pilotaż, przewodnictwo i animacja czasu wolnego w turystyce; 8. Metodyka prowadzenia grup turystycznych; 9. Sytuacje problemowe w organizacji i obsłudze ruchu turystycznego; 10. Kolokwium zaliczeniowe.
23.	Lektorat języka serbskiego	1. Zakupy – artykuły pierwszej potrzeby; 2. U lekarza; 3. Sport; 4. Szkoła, uczelnia; 5. Pory roku, klimat; 6. Wakacje; 7. Ulubione zwierzęta domowe; 8. Zwiedzanie Kalemegdanu; 9. Serbskie obyczaje, święta, ludzie kultury i nauki.

24.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – fonetyka audytywna	1. Utrwalanie odpowiedniej wymowy w zakresie artykulacji głosek i połączeń głosek, stosowanie zasad akcentuacji w obrębie wyrazu i intonacji w zdaniu. 2. Doskonalenie kompetencji językowej w zakresie rozumienia ze słuchu. Stosowanie zasad ortografii – umiejętność poprawnego pisania ze słuchu.
25.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Język chorwacki jako język obcy; 2. Współczesny świat: standard życia, uzależnienia; 3. Nauka, wynalazki i odkrycia. Chorwaccy wynalazcy; 4. Sztuka. Znani chorwaccy artyści i twórcy oraz ich dzieła; 5. Natura i ekologia; 6. Aktywizm. Pomoc humanitarna; 7. Nawyki żywieniowe i zdrowie; 8. Sport i sportowcy. Media i czytelnictwo; 9. Rodzina. Okresy życia, różnice pokoleniowe; 10. Relacje między płciami kiedyś i dzisiaj. Kobiety w polityce. Obowiązki domowe; 11. Wartości, zdolności i zainteresowania. Praca i kariera. Zawody; 12. Humor i rozrywka. Rodzaje humoru. Stres i zapobieganie stresowi. Szczęście.
26.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	1. Mianownik i biernik rzeczowników i zaimków (osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zaimka zwrotnego) – powtórzenie. Czasowniki z rekcją biernikową. Przyimki z biernikiem. Czas teraźniejszy czasowników – powtórzenie. Pary aspektowe czasowników; 2. Celownik i miejscownik rzeczowników i zaimków (osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zaimka zwrotnego) – powtórzenie. Czasowniki z rekcją biernikową i miejscownikową. Przyimki z biernikiem i miejscownikiem. Pary aspektowe czasowników; 3. Narzędnik rzeczowników i zaimków (osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zaimka zwrotnego) – powtórzenie. Czasowniki z rekcją narzędnikową. Przyimki z narzędnikiem. Pary aspektowe czasowników; 4. Dopełniacz rzeczowników i zaimków (osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zaimka zwrotnego) – powtórzenie. Czasowniki z rekcją dopełniaczową. Przyimki z dopełniaczem. Pary aspektowe czasowników; 5. Odmiana czasowników zakończonych na -(n)uti>(n)em, -ći>-d-em, -đ-em, -ati>anem, -sti>-dem, -iti >-ijem, -sti>-dnem, -sti>-tnem, -sti>-zem, -ći>-gnem, -ijeti>-esem; 6. Perfekt, futur I i futur II. Pluralia tantum; 7. Odmiana i stopniowanie przymiotników. Alternacje. Imiesłów przysłówkowy czynny; 8. Zaimki pytajno-względne. Zaimek zwrotny sebe, se; 9. Bezokolicznik i czas teraźniejszy – powtórzenie. Imiesłów przymiotnikowy bierny. Rzeczowniki odczasownikowe; 10. Zdania bezpodmiotowe. Tryb warunkowy o rozkazujący – powtórzenie. Zdania warunkowe ze spójnikami da i kad.
27.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	1. Język chorwacki jako język obcy; 2. Współczesny świat: standard życia, uzależnienia; 3. Nauka, wynalazki i odkrycia. Chorwaccy wynalazcy; 4. Sztuka. Znani chorwaccy artyści i twórcy oraz ich dzieła; 5. Natura i ekologia; 6. Aktywizm. Pomoc humanitarna; 7. Nawyki żywieniowe i zdrowie; 8. Sport i sportowcy. Media i czytelnictwo; 9. Rodzina. Okresy życia, różnice pokoleniowe; 10. Relacje między płciami kiedyś i dzisiaj. Kobiety w polityce. Obowiązki domowe; 11. Wartości, zdolności i zainteresowania. Praca i kariera. Zawody; 12. Humor i rozrywka. Rodzaje humoru. Stres i zapobieganie stresowi. Szczęście.
28.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (morfologia i leksykologia)	1. Budowa morfologiczna wyrazów – rodzaje morfemów (morfemy leksykalne, fleksyjne, słowotwórcze); 2. Klasyfikacja części mowy oraz kategorie morfologiczne języka chorwackiego; 3. Chorwacka fleksja imienna – wzorce deklinacyjne, sposoby tworzenia i odmiany poszczególnych form imiennych; 4. Chorwacka fleksja werbalna – wzorce koniugacyjne, sposoby tworzenia i odmiany poszczególnych form werbalnych; 5. Wyrazy nieodmienne – rodzaje i budowa; 6. Podstawowe pojęcia z zakresu słowotwórstwa (parafraza słowotwórcza, wyraz motywujący i motywowany, formant słowotwórczy, podstawa

		słowotwórcza itd.); 7. Podstawowe metody słowotwórcze – derywacja, kompozycja, konwersja; 8. Przegląd sufiksów rzeczownikowych, przymiotnikowych i czasownikowych; 9. Przegląd prefiksów, afiksoidów i sufiksoidów; 10. Analiza słowotwórcza derywatów, złożzeń i konwersów; 11. Podstawowe pojęcia z zakresu leksykologii (denotacja, motywacja, wyrazy syn- i semisemantyczne itd.); 12. Odmiany i typu metafory, metonimii i synekdochy; 13. Odmiany i typu polisemi, homonimii, synonimii, antonimii, hiponimii.
29.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (morfologia i leksykologia)	1. Budowa morfologiczna wyrazów – rodzaje morfemów (morfemy leksykalne, fleksyjne, słowotwórcze); 2. Klasyfikacja części mowy oraz kategorie morfologiczne języka chorwackiego; 3. Chorwacka fleksja imienna – wzorce deklinacyjne, sposoby tworzenia i odmiany poszczególnych form imiennych; 4. Chorwacka fleksja werbalna – wzorce koniugacyjne, sposoby tworzenia i odmiany poszczególnych form werbalnych; 5. Wyrazy nieodmienne – rodzaje i budowa; 6. Podstawowe pojęcia z zakresu słowotwórstwa (parafraza słowotwórcza, wyraz motywujący i motywowany, formant słowotwórczy, podstawa słowotwórcza itd.); 7. Podstawowe metody słowotwórcze – derywacja, kompozycja, konwersja; 8. Przegląd sufiksów rzeczownikowych, przymiotnikowych i czasownikowych; 9. Przegląd prefiksów, afiksoidów i sufiksoidów; 10. Analiza słowotwórcza derywatów, złożzeń i konwersów; 11. Podstawowe pojęcia z zakresu leksykologii (denotacja, motywacja, wyrazy syn- i semisemantyczne itd.); 12. Odmiany i typu metafory, metonimii i synekdochy; 13. Odmiany i typu polisemi, homonimii, synonimii, antonimii, hiponimii.
30.	Literatura chorwacka i krajów regionu. Awangarda	1. Wprowadzenie do chorwackiej awangardy (sytuacja społeczno-polityczna); 2. Twórczość Janka Policia Kamova; 3. Ekspresjonizm w literaturze chorwackiej; 4. Hrvatska mlada lirika; 5. Twórczość Miroslava Krležy - poezja; 6. Twórczość Miroslava Krležy – proza; 7. Twórczość Miroslava Krležy –dramaty; 8. Twórczość Tina Ujevicia; 9. Ekspresjonizm w literaturze serbskiej (ośrodki serbskiego ekspresjonizmu, teksty programowe, przedstawiciele); 10. Twórczość M. Crnjanskiego; 11. Twórczość Iva Andrić; 12. Twórczość Isidory Sekulić; 13. Kierunki serbskiej awangardy (zenityzm, dadaizm, hipnizm); 14. Nadrealizm w literaturze serbskiej.
31.	Literatura chorwacka i krajów regionu. Awangarda	1. Poezja Janka Policia-Kamova (Pjesma nad pjesmama, Mojsije, Job), proza J. Policia-Kamova (opowiadanie Sloboda); 2. Dramaty Janka Policia Kamova; 3. Twórczość Ulderika Donadiniego; 4. Poezja A. B. Šimicia; 5. Poezja M. Krležy; esej Hrvatska književna laž; 6. Proza Krležy (powieść Povratak Filipa Latinovića; opowiadanie Smrt Franje Kadavera); 7. Dramaty M. Krležy; 8. Poezja Tina Ujevicia; 9. Serbska poezja ekspresjonistyczna (S. Vinaver, M. Crnjanski, R. Petrović, I. Andrić); 10. Twórczość M. Crnjanskiego, Dnevnik o Čarnojeviću; 11. I. Andrić – proza Put Alije Đerzeleza, eseje o Goi; 12. Saputnici Isidory Sekulić; 13. Sprawdzian; 14. Zenityzm, dadaizm, hipnizm. (Ljubomir Micić, Dragan Aleksić, Rade Drainac; 15. Poezja nadrealistyczna (Marko Ristić, Dušan Matić, Aleksandar Vučo).
32.	Wiedza o kulturze Chorwacji i krajów regionu (wiek XX i XXI)	1. 'Ilirska eksplozija' oraz powstanie i rozwój instytucji kulturalnych; 2. Malarstwo romantyczne; 3. Przedstawiciele akademizmu oraz artystycznych prądów początku XX wieku; 4. Ivan Meštrović; 5. Fenomen sztuki naiwnej; 6. Kierunki malarstwa II poł. XX wieku i ich przedstawiciele; 7. Najważniejsze rzeźby w przestrzeni publicznej Jugosławii i Chorwacji; 8. Architektura II poł. XX wieku. Główne obiekty użyteczności publicznej; 9. Sztuka użytkowa;

		10. Rozwój teatru i sztuki performatywne; 11. Muzyka jugosłowiańska; 12. Turystyka festiwalowa; 13. Turystyka muzealna.
33.	Współczesne realia społeczno-polityczne w Chorwacji i krajach regionu	1. Powierzchnia Chorwacji. Symbolika narodowa. Struktura demograficzna. Kościoły i związki wyznaniowe; 2. Podział administracyjny państwa. Główne ośrodki miejskie; 3. Geografia Chorwacji (ukształtowanie powierzchni, obszary nizinne, wyżynne, główne łańcuchy górskie). Krainy geograficzne i historyczne Chorwacji; 3. Hydrografia (sieć rzeczna, jeziora, pas nadmorski); 4. Szata roślinna i świat zwierzęcy. Parki narodowe Chorwacji; 5. Ustrój Republiki Chorwacji/Konstytucja; 6. Uprawnienia prezydenta Chorwacji; 7. Władza ustawodawcza. Struktura parlamentu. Scena polityczna współczesnej Chorwacji; 8. Władza wykonawcza Republiki Chorwacji; 9. Główne organy sądownicze państwa chorwackiego; 10. Polityka zagraniczna Republiki Chorwacji (członkostwo w organizacjach gospodarczych, militarnych i pokojowych); 11. Chorwacja w strukturach Unii Europejskiej; 12. Główne gałęzie gospodarki i turystyki; 13. Podstawowe dane makro- i mikroekonomiczne: 13.1 Budżet państwa (podstawowe wydatki i wpływy), 13.2 Zadłużenie wewnętrzne i zewnętrzne państwa, 13.3 Produkt krajowy brutto, 13.4 Przeciętne i średnie wynagrodzenia w sektorze państwowym i prywatnym, 13.5 Stopa bezrobocia, 13.6 Rynek walutowy i operacje giełdowe, 13.7. Rynek inwestycji; 14. Organizacja publicznej i niepublicznej opieki zdrowotnej; 15. System oświatowy Republiki Chorwacji. Poziom wykształcenia; 16. Główne instytucje kulturalne Chorwacji; 17. Podstawowe dane dotyczące geografii, symboliki narodowej, struktury władzy, sceny politycznej oraz gospodarki Republiki Serbii oraz Bośni i Hercegowiny.
34.	Geografia turystyczna Chorwacji i wybranych krajów regionu 1	1. Geografia fizyczna Chorwacji i wybranych krajów regionu – podstawowe pojęcia; 2. Charakterystyka wybranych cech przyrody nieożywionej zachodniej części Półwyspu Bałkańskiego; 3. Warunki klimatyczne i szata roślinna zachodniej części Półwyspu Bałkańskiego; 4. Wybrzeże dalmatyńskie (geneza i cechy morfologiczne) – porównanie z innymi typami wybrzeży w basenie Morza Śródziemnego; 5. Zjawiska krasowe Słowenii i ich potencjał geoturystyczny; 6. Możliwości rozwoju geoturystyki w Serbii, Albanii i Czarnogórze; 7. Parki narodowe i wybrane rezerваты przyrody regionu – ich potencjał turystyczny.
35.	Lektorat języka serbskiego	1. Rodzina; 2. Dom, mieszkanie; 3. Wykształcenie i nauka języka; 4. Praca; 5. Zakupy. Wizyta w centrum handlowym. Nazwy części garderoby; 6. Formy wypowiedzi formalnej – list oficjalny, reklamacja; 7. Wygląd zewnętrzny. Cechy charakteru. Samopoczucie. Emocje.
36.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Poznajemy się; 2. Gdzie to jest?; 3. Jedzenie i picie; 4. Moja rodzina; 5. Kiedy to jest?; 6. Co dzisiaj robieś/łaś?; 7. Dom i mieszkanie; 8. Planujemy weekend. Język rosyjski: Informacje bazowe – umożliwiające stworzenie szkieletu, na podstawie którego będą budowane przyszłe wypowiedzi ustne; 2. Alfabet rosyjski; 3. Rzeczownik – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 4. Przymiotniki twardo- i miękkotematowe – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 5. Zaimki osobowe, wskazujące i dzierżawcze – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 6. Czasownik – I i II koniugacja (ogólny zarys); 7. Dane personalne: narodowość, obywatelstwo, stan cywilny. Konstrukcje: Кому сколько лет; кого как зовут; 8. Podstawowe zwroty etykiety językowej podczas zawierania znajomości,

		spotkania, korespondencji. (formy adresatywne. Użycie form imienia ojcowskiego - tzw. отчество); 9. Rodzina. Określanie stopnia pokrewieństwa; 10. Zawody oraz miejsca pracy członków rodziny. Rzeczowniki мать, дочь. Konstrukcje: У кого есть кто?, что; 11. Dom. podstawowy sprzęt domowy i techniczny; 12. Mieszkanie (rozkład, umeblowanie, urządzenie własnego pokoju). Opis okolicy. Konstrukcja: Где ты живёшь? Какая у тебя квартира?
37.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – fonetyka audytywna	1. Utrwalanie odpowiedniej wymowy w zakresie artykulacji głosek i połączeń głosek, stosowanie zasad akcentuacji w obrębie wyrazu i intonacji w zdaniu; 2. Doskonalenie kompetencji językowej w zakresie rozumienia ze słuchu. Stosowanie zasad ortografii – umiejętność poprawnego pisanie ze słuchu; 3. Zapoznanie z wymową dialektów języka chorwackiego. Wskazanie podstawowych różnic w odniesieniu do języka standardowego.
38.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Piśmienność w Chorwacji i na świecie. Informacja. Małe języki. Europejski Dzień Języków; 2. Świat rzeczywisty a wirtualny. Komputer, Internet, telefon komórkowy; 3. Ludzkie prawa. Mniejszości narodowe. Globalizacja i przemiany społeczne; 4. Czytelność. Książki, e-książki, literatura; 5. Zdrowie – uzależnienia i zapobieganie im. Części ciała. Odporność na warunki pogodowe; 6. Przyjaźń, związki, relacje międzyludzkie, rodzina; 7. Edukacja. System boloński. Edukacja ludzi z upośledzeniem i szkolnictwo trzeciego wieku; 8. Finanse. Bieda, kryzys gospodarczy, standard życia, rynek pracy; 9. Konsumpcja. Nawyki konsumpcyjne. Siła reklamy. Międzynarodowy dzień bez zakupów; 10. Film. Początki kinematografii. Muzyka, początki muzyki, festiwale muzyczne. Muzyka jako lek. Taniec; 11. Klimat. Warunki klimatyczne. Dbłość o środowisko; 12. Czas wolny. Nuda, sport, podróżowanie, wypoczynek.
39.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	1. Specyfika odmiany deklinacji typu –a; 2. Specyfika odmiany deklinacji typu –e. Niektóre użycia czasownika imati; 3. Odmiana czasowników różnych typów koniugacji. Aspekt czasownika. Pary aspektowe; 4. Zaimki nieokreślone. Specyfika gramatyczna rzeczowników nazywających części ciała; 5. Kongruencja co do rodzaju. Kongruencja liczebników, rzeczowników przymiotników i czasowników. Rzeczowniki o znaczeniu ilości i liczby. Przysłowki ilościowe; 6. Strona bierna. Zaimki zwrotne sebe, se; 7. Imiesłów przymiotnikowy czynny. Rzeczowniki dewerbatywne i ich uzupełnienia; 8. Tryb warunkowy iteratywny. Słowotwórstwo: nazwy wykonawców czynności, nosicieli cechy. 9. Zdrobnienia i zgrubienia. Futur II. Zamiana futuru II czasem teraźniejszym; 10. Zdania złożone współrzędnie: znacznie u użycia spójników, pozycja enklityk po spójniku; 11. Zdania złożone podrzędnie: warunku, przyczyny, celu i sposobu; 12. Przeczenie w zdaniach oznajmujących, pytających i wykrzyknikowych. Miejsce enklityki przeczącej, dopełniacz słowiański; 13. Mowa zależna i niezależna, pozycja enklityk.
40.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	1. Piśmienność w Chorwacji i na świecie. Informacja. Małe języki. Europejski Dzień Języków; 2. Świat rzeczywisty a wirtualny. Komputer, Internet, telefon komórkowy; 3. Ludzkie prawa. Mniejszości narodowe. Globalizacja i przemiany społeczne; 4. Czytelność. Książki, e-książki, literatura; 5. Zdrowie – uzależnienia i zapobieganie im. Części ciała. Odporność na warunki pogodowe; 6. Przyjaźń, związki, relacje międzyludzkie, rodzina; 7. Edukacja. System boloński. Edukacja ludzi z upośledzeniem i szkolnictwo trzeciego wieku; 8. Finanse. Bieda, kryzys gospodarczy, standard życia, rynek pracy; 9. Konsumpcja. Nawyki konsumpcyjne. Siła reklamy. Międzynarodowy dzień bez zakupów; 10. Film. Początki kinematografii. Muzyka,

		początki muzyki, festiwale muzyczne. Muzyka jako lek. Taniec; 11. Klimat. Warunki klimatyczne. Dbłość o środowisko; 12. Czas wolny. Nuda, sport, podróżowanie, wypoczynek.
41.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – egzamin	Analogiczne do treści programowych, które zawierają prowadzone na II roku studiów I stopnia: PNJCH – leksyka, PNJCH – praca z tekstem, PNJCH – gramatyka funkcjonalna, PNJCH – fonetyka.
42.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (składnia)	1. Przedmiot składni. Podstawowe jednostki składniowe; 2. Konstytutywne i uzupełniające człony zdania; 3. Grupy składniowe; 4. Funkcje składniowe; 5. Relacje akomodacyjne w zdaniu (rekcja, kongruencja); 6. Systemy zdań złożonych współrzędnie; 7. Systemy zdań złożonych podrzędnie.
43.	Gramatyka współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich (składnia)	1. Przedmiot składni. Podstawowe jednostki składniowe; 2. Konstytutywne i uzupełniające człony zdania; 3. Grupy składniowe; 4. Funkcje składniowe; 5. Relacje akomodacyjne w zdaniu (rekcja, kongruencja); 6. Systemy zdań złożonych współrzędnie; 7. Systemy zdań złożonych podrzędnie.
44.	Podstawy filologii słowiańskiej z elementami gramatyki SCS	1. Indoeuropejska wspólnota językowa i język praindoeuropejski; 2. Problem etnogenezy Słowian i język prasłowiański; 3. Misja Cyryla i Metodego; 4. Język staro-cerkiewno-słowiański i alfabety słowiańskie; 5. Rozpad słowiańskiej wspólnoty językowej; 6. Przybycie plemion słowiańskich na Bałkany i pierwsze podziały językowe między Słowianami Południowymi; 7. Rozwój narodowych redakcji języka staro-cerkiewno-słowiańskiego; 8. Najstarsze, narodowe zabytki literackie w Słowiańszczyźnie; 9. Współczesne problemy typologii języków słowiańskich.
45.	Współczesna literatura chorwacka i krajów regionu	1. Schematyzm socrealistyczny w literaturach narodów Jugosławii: proza i poezja NOB-u, literatura produkcyjna; 2. Chorwacka proza obrachunkowa. Twórczość prozatorska „mediteranców”: V. Desnica, V. Kaleb, R. Marinković, P.Šegedin; 3. Nurty we współczesnej poezji chorwackiej: twórczość VesnyParun, J. Kaštelana, „krugovci”, „razlogovci”, off-poezja; 4. Proza chorwacka lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych: S. Novak, K. Špoljar, A. Šoljan, I. Slamnig, „proza w džinsach”; 5. Proza chorwackich „borgesowców”; 6. Współczesny dramat chorwacki; 7. Wybrane zagadnienia ze współczesnej prozy i poezji serbskiej, bośniackiej i boszniackiej.
46.	Współczesna literatura chorwacka i krajów regionu	W trakcie zajęć zostanie przeprowadzona analiza wybranych utworów ze współczesnej literatury chorwackiej oraz krajów regionu: 1. I. Andrić, Most na Drinie, Panna, Konsulowie ich cesarskich mości; 2. V. Desnica, Zimowe letnisko, Niespokojne wiosny; 3. P. Šegedin, Dzieci Boże, Raport z prowincji; 4. R. Marinković, Karnawał, Cyklop; 5. M. Božić, Colonello, Bomba, Ród Kurlanów; 6. S. Novak, Mirra, kadzidło, złoto; 7. I. Slamnig, Lepsza połowa odwagi; 8. K. Špoljar, Statek czeka do jutra; 9. A.Šoljan, Zdrajcy; 10. D. Ugrešić, Forsowanie powieści rzeki; 11. Analiza wybranych utworów ze współczesnej poezji chorwackiej i serbskiej (V. Parun, J. Kaštelan, M. Slaviček, S. Mihalić, V.Popa, B. Miljković, M. Pavlović).
47.	Kultura popularna w Chorwacji i krajach regionu	1. Kultura popularna i masowa. Definicje, rozróżnienia. Różnice i podobieństwa między kulturą masową i popularną. Obszary funkcjonowania kultury popularnej. Typy tekstów kultury masowej i popularnej; 2. Literatura popularna – przedstawiciele, gatunki; 3. Ikony kultury jako bohaterowie popkultury; 4. Fenomen piszących celebrytów; 5. Muzyka popularna w Chorwacji i krajach regionu. Gwiazdy estrady. Udział w Konkursie Eurowizji. Festiwale muzyczne; 6. Transgresyjny charakter muzyki i literatury. Muzyka w literaturze popularnej,

		literatura w muzyce; 7. Film, serial, telewizja; 8. Historia jako przedmiot dyskusji w kulturze popularnej; 9. Popkomunizm. Spuścizna socjalistycznej Jugosławii a kultura popularna.
48.	Geografia turystyczna Chorwacji i wybranych krajów regionu 2	1. Czynniki rozwoju turystyki w Chorwacji; 2. Walory turystyczne wypoczynkowe Chorwacji; 3. Walory krajoznawcze przyrodnicze i kulturowe kraju ze szczególnym uwzględnieniem walorów o randze międzynarodowej (lista dziedzictwa UNESCO); 4. Regiony turystyczne Chorwacji; 5. Główne formy turystyki występujące w kraju; 6. Wielkość i struktura ruchu turystycznego; 7. Perspektywy rozwoju turystyki w Chorwacji na konkurencyjnym rynku basenu Morza Śródziemnego.
49.	Lektorat języka serbskiego	1. Restauracja. Menu. Nazwy produktów spożywczych. Jadłospis na szczególne okazje; 2. Komunikacja miejska. Środki lokomocji. Podróżowanie. Odkrycia geograficzne; 3. Turystyka. Atrakcje turystyczne Serbii. Wrażenia z podróży. Ślady obecności Rzymian; 4. Służby publiczne; 5. Problemy współczesnego świata. Media; 6. Kultura. Zabytki Belgradu.
50.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Ciało ludzkie; 2. Miejsce, gdzie mieszkamy; 3. Na urlopie; 4. Tradycyjne święta; 5. Rozmawiamy o pogodzie; 6. Technika i komunikacja; 7. Ubranie. Język rosyjski: 1. Człowiek: wygląd zewnętrzny (w zakresie podstawowym). Konstrukcja: На кого ты похож?; Какие у них волосы, глаза ...?; 2. Nazwy przedmiotów codziennego użytku (ubranie, obuwie, czynności codzienne). Konstrukcja: Что ты делаешь дома?; 3. Człowiek: cechy charakteru (w zakresie podstawowym). Konstrukcja: Что ты любишь делать?; 4. Mój przyjaciel. Konstrukcja: С кем ты дружишь?; 5. Moje urodziny. Nazwy miesięcy, określanie daty. Konstrukcja: Какое сегодня число? Когда у тебя день рождения?; 6. Szkoła. Uczelnia (w zakresie podstawowym). Rzeczowniki: тема, программа; Konstrukcja: Чем ты занимаешься? Что ты изучаешь?; 7. Praca (nazwy zawodów i miejsc pracy). Konstrukcja: Работать кем, быть кем?, стать кем?; 8. Kontynuacja nauki w zakresie poprawnego użycia rzeczownika, przymiotnika, zaimka, przysłowka, liczebnika i czasownika.
51.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Dziedzictwo i współczesny świat. Festiwalizacja dziedzictwa. Chorwacka kultura niematerialna w XXI wieku; 2. Nowoczesny bon ton. Współczesne normy kultralnego zachowania; 3. Współczesne życie i dawne obyczaje; 4. Pomiędzy naturą i technologią. GMO. Żywność ekologiczna; 5. Konsumpcjonizm. Wyprzedaże: okazja czy pułapka na naiwnych? 6. Stereotypy i przesady; 7. Marketing i komunikacja; 8. Turystyka jako odpowiedź na potrzeby współczesnego świata; 9. Tolerancja. Chorwacka kinematografia — narodowa kinematografia? 10. Równowaga natury i kultury.
52.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	1. Rzeczowniki mati, kći. Szyk enklityk. Biernik miary. Biernik sposobu; 2. Kongruencja liczebników z predykatem i przymiotników z liczebnikami. Prefiksacja. Zdania złożone wynikowe; 3. Rzeczowniki zbiorowe – deklinacja. Rzeczowniki djeca, gospoda, braća. Zaimek zwrotno-dzierżawczy; 4. Biernik czasu. Kongruencja rzeczowników zbiorowych. Zdania przeciwstawne. Interpukcja w zdaniach złożonych współrzędnie; 5. Formy zbiorowe jako liczba mnoga – kongruencja. Miejscownik czasu. Wyrażenia z miejscownikiem. Zdania rozłączne, wynikowe i stopniowane; 6. Rzeczowniki dijete, ime, vrijeme, dob i doba, posao,

		<p>dio, anđeo. Zaimki pytajno-względne; 7. Imiesłowy przysłówkowe; 8. dopełniacz z rzadszymi przyimkami.; 9. Kongruencja rzeczowników e-deklinacji. Prefiksacja. Aspekt czasownika. Zdania przydawkowe. Spójniki wyjaśniające. Przecinek w zdaniach złożonych podrzędnie; 10. Rzeczowniki pochodzenia obcego. Dopełniacz emfaticzny. Dopełniacz z przyimkiem kao. 11. Ustalone zwroty z przyimkiem do+G; 12. Kongruencja podmiotu złożonego z przydawką i predykatem. Prefiksacja czasowników; 13. Zdania podrzędne skutku i warunku.</p>
53.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	<p>1. Dziedzictwo i współczesny świat. Festiwalizacja dziedzictwa. Chorwacka kultura niematerialna w XXI wieku; 2. Nowoczesny bon ton. Współczesne normy kulturalnego zachowania; 3. Współczesne życie i dawne obyczaje; 4. Pomiędzy naturą i technologią. GMO. Żywność ekologiczna; 5. Konsumpcjonizm. Wyprzedaże: okazja czy pułapka na naiwnych; 6. Stereotypy i przesady; 7. Marketing i komunikacja; 8. Turystyka jako odpowiedź na potrzeby współczesnego świata; 9. Tolerancja; 10. Równowaga natury i kultury.</p>
54.	Historia języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich z elementami gramatyki historycznej	<p>1. Przybycie plemion słowiańskich na Bałkany i pierwsze podziały językowe między Słowianami Południowymi; 2. Język staro-cerkiewno-słowiański na obszarze dzisiejszej Chorwacji i na obszarze innych krajów regionu – cechy systemowe i najstarsze zabytki literackie; 3. Chorwacka redakcja języka staro-cerkiewno-słowiańskiego i redakcje w innych krajach regionu - cechy systemowe i najstarsze zabytki literackie; 4. Najstarsza piśmienność w lokalnych dialektach na obszarze dzisiejszej Chorwacji i innych krajach regionu - cechy systemowe i najstarsze zabytki literackie; 5. Literatury regionalne na terenie obecnej Chorwacji w XV-XVIII w. (krąg środkowoczałowski, krąg ożaljski, krąg dubrownicki itd.); 6. Sytuacja językowa na terenach obecnej Chorwacji i krajów regionu u schyłku XVIII w.; 7. XIX-wieczni reformatorzy języka – Ljudevit Gaj i Vuk Karadžić; 8. Kształtowanie się w Chorwacji i krajach regionu standardu językowego opartego na sztokawszczyźnie; 9. Chorwackie szkoły lingwistyczne w XIX w. (ilircy, wukowcy, rijeczka szkoła lingwistyczna itp.); 10. Powstanie 'języka ilirskiego' i jego rozwój na obszarze dzisiejszej Chorwacji w XIX w.; 11. Krystalizacja chorwackiej normy językowej i wykształcenie się języka serbsko-chorwackiego na przełomie XIX i XX w.; 12. Chorwacko-serbskie relacje językowe w XX wieku – okres Królestwa SHS, Królestwa Jugosławii, NDH i okupowanej Serbii; 13. Chorwacko-serbskie relacje językowe w XX wieku – okres titowskiej Jugosławii; 14. Emancypacja języka chorwackiego i destandaryzacji języka serbsko-chorwackiego u schyłku XX w.; 15. Rozwój języka chorwackiego w niepodległej Republice Chorwacji</p> <p>Studenci zostają też zapoznani z gramatycznymi procesami rozwojowymi języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich. Szczególna uwaga poświęcona zostaje głównie tym transformacjom, które zachodziły na płaszczyźnie fonologicznej i morfologicznej, począwszy od okresu ukształtowania się chorwackiej redakcji języka scs. po moment destandaryzacji języka serbsko-chorwackiego i emancypacji języka chorwackiego oraz innych standardów sztokawskich.</p>
55.	Najnowsza literatura chorwacka i krajów regionu (lata 90-te)	<p>1. Antropologia wojny (wojna jako orgia, „rytuały krwi”, nacjonalistyczny kicz, militarizm); 2. Stereotypy piętnujące oraz autostereotypy w chorwackiej liryce wojennej; 3. Obraz „straconego pokolenia” we współczesnej prozie chorwackiej, serbskiej, bośniackiej i boszniackiej; 4. Urbicid. Obraz rytualnego zabijania miasta w wojennej prozie i liryce chorwackiej, serbskiej, bośniackiej i boszniackiej; 5. Chorwacka literatura faktu. Reportaże z</p>

		pola walki. Procesy zbrodniarzy wojennych w Międzynarodowym Trybunale do spraw byłej Jugosławii; 6. Pamięć kości. Literatura jako ocalanie pamięci o ofiarach wojny (bosznjacka literatura faktu); 7. Muzyka jako instrument pojednania. Sarajewski koncert U2; 8. Literatura jako rekonstrukcja świata sprzed „wojennego potopu” (na przykładzie vukovarskich reminiscencji Pavao Pavličicia); 9. Serbska, bośniacka i bosznjacka literatura o tematyce wojennej.
56.	Kino chorwackie i krajów regionu	1. Początki kina w Chorwacji oraz krajach regionu; 2. Kinematografia lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku; 3. Kinematografia lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku; 4. Rozpad Jugosławii w filmie; 5. Współczesne kino chorwackie; 6. Współczesne kino serbskie; 6. Współczesne kino bośniackie; 7. Współczesne kino czarnogórskie, macedońskie i słoweńskie; 7. Kino surrealistyczne Emira Kusturicy; 8. Kino subwersywne Dušana Makavejeva; 9. Filmowe adaptacje literatury; 10. Gwiazdy filmowe. Największe sukcesy i osiągnięcia kinematografii krajów post-jugosłowiańskich; 11. Festiwale filmowe w Chorwacji i krajach regionu; 12. Film animowany.
57.	Język chorwacki w turystyce	1. Terminologia turystyczna (transport i środki transportu, gastronomia, typy obiektów hotelowych, pobyt hotelowy itd.); 2. Język turystyki w ujęciu pragmatycznym i frazeologicznym; 3. Rodzaje tekstów turystycznych (formularze, wywieszki, foldery itd.); 4. Język chorwacki w pracy pilota, animatora, rezydenta.
58.	Lektorat języka serbskiego	1. Komunikacja werbalna i niewerbalna; 2. Migracje; 3. Świat symboli. Media elektroniczne; 4. Pieniądz; 5. Profesje; 6. Style życia. Niezwykli ludzie.
59.	Seminarium licencjackie	1. Zapoznanie się z technikami pisania pracy naukowej (licencjackiej); 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka chorwackiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku chorwackim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.
60.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Taka normalna rodzina; Jedzcie i pijcie! Smacznego; 3. Idziemy na zakupy; 4. Proszę, wskażcie mi drogę; 5. Autem czy samolotem?; 6. Jedziemy na urlop; 7. Od wiosny do zimy.
61.	Seminarium licencjackie	Językoznawcze: 1. Zapoznanie się z technikami pisania pracy naukowej (licencjackiej); 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka chorwackiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku chorwackim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej. Literaturoznawcze: 1. Przygotowanie i prezentacja wyników własnej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat; 2. Prezentacja w postaci wypowiedzi ustnej tez i wniosków pracy; 3. Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z historii literatury chorwackiej oraz ze wstępu do literaturoznawstwa/Wiedzy o kulturze Chorwacji, obowiązujących do egzaminu licencjackiego.
62.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – leksyka	1. Geografia Chorwacji; 2. Historia Chorwacji między periodyzacją i interpretacją; 3. System polityczny i polityka Chorwacji; 4. Chorwacki język na początku 21 wieku; 5. Chorwacka literatura: autorzy i okresy literackie; 6. Chorwacka tradycja kulturalna; 7. Sztuka a tradycja; 8. Muzyka w Chorwacji; 9. Chorwacki film między kinematografią narodową i nacjonalizowaną; 10. Dzień powszedni w Chorwacji.

63.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – gramatyka funkcjonalna	1. Imiesłów przymiotnikowy czynny. Słowotwórstwo etników. dopełniacz wyjaśniający. Dopełniacz obiektu. Kongruencja wyrazów o znaczeniu ilości. Zdania okolicznikowe celu; 2. Imiona męskie i hipokorystyki zakończone na -o, -a, -e. Imiona męskie z końcówką -ko, -je. Rzeczowniki o znaczeniu liczby z sufiksami -ojica, -orica. Kongruencja z nimi; 3. Celownik kierunku. Celownik etyczny. Zdania warunkowe; 4. Zaimki nieokreślone. Odmiana przymiotników nieokreślonych. Pluralia tantum – kongruencja. Przysłówki miejsca. Celownik emfaticzny. Zdania okolicznikowe miejsca i czasu; 5. Zdania bezpodmiotowe z czasownikiem zwrotnym. Ruchome samogłoski. Rzeczowniki o znaczeniu liczby z sufiksami -oje, -ero i przysłówki zakończone na -injak, -ak.; kongruencja. Narzędnik jako orzecznik i jako określenie przymiotnika. Zdania okolicznikowe sposobu. Spójniki wzmacniające; 6. Aoryst, imperfekt, pluksvamperfekt. Narzędnik z przyimkami. Kongruencja z przymiotnikami oznaczającymi liczbę. Prefiksacja czasowników. Zdania okolicznikowe porównania. Mowa zależna i niezależna. Konektory wprowadzające nową informację.
64.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – praca z tekstem	1. Geografia Chorwacji; 2. Historia Chorwacji między periodyzacją i interpretacją; 3. System polityczny i polityka Chorwacji; 4. Chorwacki język na początku 21 wieku; 5. Chorwacka literatura: autorzy i okresy literackie; 6. Chorwacka tradycja kulturalna; 7. Sztuka a tradycja; 8. Muzyka w Chorwacji; 9. Chorwacki film między kinematografią narodową i nacjonalizowaną; 10. Dzień powszedni w Chorwacji.
65.	Lektorat języka serbskiego	1. Ekologia i ochrona przyrody; 2. Życie na wsi; 3. Atrakcje turystyczne Serbii. Regiony, miasta, geografia; 3. Kultura; 4. Film; 5. Teatr; 6. Muzyka; 7. Malarstwo.
66.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Przygotowanie posiłków, przepisy kulinarne. Jadłospis na szczególne okazje. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar. Zamawianie posiłków; 2. Liczebniki główne oraz porządkowe, środki płatności; 3. Określanie czasu. Jednostki miar; 4. Usługi pocztowe. Telefon. Etykieta rozmowy telefonicznej; 5. Czas teraźniejszy, przyszły oraz przeszły (powtórzenie materiału); 6. Wizyta u lekarza oraz w aptece (części ciała, nazwy chorób oraz lekarstw - poszerzenie zasobu słownictwa); 7. Topografia miasta, określanie kierunków. Język rosyjski 1. Żywnienie: Posiłki w domu i poza domem jadłospis, restauracja – zamawianie potraw, zapłata. Czasowniki: есть, пить; 2. Ulubione potrawy i napoje; 3. Typowe dania kuchni rosyjskiej; 4. Pory roku. Pogoda. Stopniowanie przymiotników i przysłówków; 5. Czas wolny: na co dzień, wakacje, ferie zimowe; 6. Rozrywki; 7. Kontynuacja nauki w zakresie poprawnego użycia rzeczownika, przymiotnika, zaimka, liczebnika, czasownika. Język chorwacki:
67.	Seminarium licencjackie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie i prezentacja wyników swojej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat; 2. Prezentacja w postaci wypowiedzi ustnej tez i wniosków pracy. Literaturoznawcze: 1. Przygotowanie i prezentacja wyników własnej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat; 2. Przygotowanie i prezentacja wyników własnej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat.

		Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z historii literatury chorwackiej oraz ze wstępu do literaturoznawstwa / Wiedzy o kulturze Chorwacji, obowiązujących do egzaminu licencjackiego.
--	--	---

Nazwa kierunku studiów: Filologia chorwacka z językiem serbskim

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 43

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – konwersacje	1. Zagrożenia współczesnego świata (klęski żywiołowe, globalizacja, terroryzm, choroby cywilizacyjne, nałogi, patologie społeczne, nietolerancja); 2. Zagadnienia ochrony środowiska; 4. Konwersacja na tematy z życia codziennego, społeczno-kulturalnego; 5. Dyskusja na aktualne problemy z prawa, gospodarki, ekonomii, polityki.
2.	Stylistyka funkcjonalna współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich	1. Styl artystyczny języka chorwackiego – wyróżniki gramatyczno-leksykalne; 2. Styl publicystyczny języka chorwackiego – wyróżniki gramatyczno-leksykalne; 3. Styl naukowy języka chorwackiego – wyróżniki gramatyczno-leksykalne.
3.	Literatura chorwacka i krajów regionu z krytyką literacką (XXI w.)	1. Funkcje i formy krytyki literackiej. Życie literackie; 2. Paradygmat(y) współczesności. „Przełomy” w humanistyce; 3. „(Post)postmodernizm <i>in use</i> ”; 4. Koncepcja imagologicznej historii literatury; 5. Postkolonializm. Orientalizm. Bałkanizm; 6. Literatura a nacjonalizm; 7. Koncepcje tożsamości i współczesne wzorce osobowe. Apatryda; 8. Tendencje rozwojowe światowego feminizmu; 9. Fenomenologia ciała. Feminizm korporalny. Somapoetyka; 10. Gender studies. Role kulturowe. Przemoc symboliczna; 11. Alterglobalizm. Między lokalnym a globalnym; 12. Postpolityczność; 13. Genre. Nowa genologia; 14. Kłopoty z referencyjnością literatury. Hipertekstowość; 15. Artysta w Internecie. Liternet.
4.	Literatura chorwacka i krajów regionu z krytyką literacką (XXI w.)	1. Funkcje i formy krytyki literackiej. Życie literackie; 2. Paradygmat(y) współczesności. „Przełomy” w humanistyce; 3. „(Post)postmodernizm <i>in use</i> ”; 4. Koncepcja imagologicznej historii literatury; 5. Postkolonializm. Orientalizm. Bałkanizm; 6. Literatura a nacjonalizm; 7. Koncepcje tożsamości i współczesne wzorce osobowe. Apatryda; 8. Tendencje rozwojowe światowego feminizmu; 9. Fenomenologia ciała. Feminizm korporalny. Somapoetyka; 10. Gender studies. Role kulturowe. Przemoc symboliczna; 11. Alterglobalizm. Między lokalnym a globalnym; 12. Postpolityczność; 13. Genre. Nowa genologia; 14. Kłopoty z referencyjnością literatury. Hipertekstowość.; 15. Artysta w Internecie. Liternet.
5.	Słowniki oraz korpusy w pracy tłumacza i filologa	1. Leksykografia i jej status wśród nauk humanistycznych; 2. Słowniki a encyklopedie – spełniane funkcje; 3. Makrostruktura słownika (korpus, ekscerpcja, selekcja, aneksy, indeksy itd.); 4. Typy i rodzaje słowników (ogólne, specjalistyczne, jednojęzykowe, wielojęzykowe itd.); 5. Typy i rodzaje encyklopedii (ogólne, specjalistyczne, obrazkowe itd.); 6. Mikrostruktura słownika i encyklopedii – budowa artykułu hasłowego (typy definiowania, kwalifikatory,

		informacje gramatyczne, ilustracje itd.); 7. Najważniejsze współczesne słowniki ogólne języka chorwackiego, serbsko-chorwackiego i polskiego; 8. Najważniejsze słowniki dwujęzyczne: chorwacko-polskie, polsko-chorwackie, serbsko-chorwacko-polskie i polsko-serbsko-chorwackie; 9. Zarys historii leksykografii chorwackiej i krajów regionu; 10. Zarys historii leksykografii polskiej; 11. Internetowe korpusy językowe w Chorwacji oraz w Polsce – budowa, funkcjonalność, możliwości zastosowania w pracy filologa i tłumacza.
6.	Lektorat języka serbskiego	1. Zagrożenia współczesnego świata (klęski żywiołowe, globalizacja, terroryzm, choroby cywilizacyjne, nałogi, patologie społeczne, nietolerancja); 2. Zagadnienia ochrony środowiska.
7.	Teoria przekładu	1. Przedmiot teorii przekładu; 2. Cele teorii przekładu; 3. Definicja przekładu, przekład a tłumaczenie; 4. Przekład a pośrednictwo językowe; 5. Typologia przekładu; 6. Przekład dosłowny, przekład wolny i przekład adekwatny; 7. Pojęcie nieprzetłumaczalności; 8. Pojęcie wierności przekładu; 9. Pojęcie ekwiwalencji; 10. Pojęcie adekwatności; 11. Rodzaje transformacji (generalizacja, konkretyzacja, przekład antonimiczny, kompensacje, opuszczenia); 12. Problem jednostki przekładu; 13. Interferencja językowa a przekład; 14. Billingwizm a przekład; 15. Pojęcie fałszywych przyjaciół tłumacza; 16. Leksyka bezekwiwalentowa w przekładzie; 17. Kompetencje tłumacza, predyspozycje tłumacza; 18. Pojęcie strategii, technik, metod tłumaczenia, działań tłumacza; 19. Bariera etnolingwistyczna w procesie tłumaczenia; 20. Adaptacja pragmatyczna w przekładzie; 21. Problem tłumaczenia frazeologizmów; 22. Skrzydlate słowa jako problem translatoryczny; 23. Pojęcie domestykacji (oswojenia) i egzotyzacji w przekładzie, warunki ich stosowania w odniesieniu do kategorii intencji nadawcy i zakładanego odbiorcy oryginału i przekładu; 24. Czynniki obcości w przekładzie; 25. Różnice w rozumieniu ekwiwalencji w przekładzie, rodzaje i poziomy ekwiwalencji; 26. Rodzaje błędów tłumaczeniowych; 27. Inwariant i warians w przekładzie w zależności od typu tekstu; 28. Leksyka gwarowa w przekładzie; 29. Kolokwializmy, argotyzmy, profesjonalizmy i wulgaryzmy w przekładzie.
8.	Przekład w praktyce	Problemy tłumaczenia określonych tekstów: - piosenka; - wiersz sylabotoniczny; - wiersz wolny; - współczesna proza (kwalifikatory towarzyszące wulgaryzmom); - artykuł naukowy; - tekst techniczny; - pismo urzędowe; - popularne dowcipy (bariera lingwa-etniczna); - kampanie reklamowe (wybrane aspekty komunikacji międzykulturowej); - współczesna publicystyka.
9.	Seminarium magisterskie	1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językoznawczych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich.
10.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – konwersacje	1. Dyskusja na aktualne tematy chorwackiego życia społeczno-kulturalnego; 2. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego; 3. Dyskusja o sytuacji na świecie.
11.	Stylistyka funkcjonalna współczesnego języka chorwackiego i innych standardów sztokawskich	1. Chorwackie dialekty, gwary, języki miejskie; 2. Chorwacki język potoczny – wyróżniki gramatyczno-leksykalne; 3. Chorwackie socjolekty i żargony; 4. Wulgaryzmy, obscenizmy i kolokwializmy w języku chorwackim; 5. Chorwackie nowotwory i efemerydy językowe.
12.	Współczesny dramat i teatr w Chorwacji oraz w krajach regionu	1. Współczesny dramat i teatr chorwacki; 2. Radovan Ivšić, Kralj Gordogan; 3. Ivo Brešan, Predstava „Hamleta” u selu Mrduša Donja; 4. Miro Gavran, Kreontova Antigona; 5. Lada Kaštelan, Posljednja karika; 6. Ivana Sajko Žena-bomba, Mirjana Nola, Diwa. Dramat w jednym

		akcie; 7. Mate Matišić, Wszystkie dzieci księdza lub Mirlo Valent Goła Europa; 8. Wykład nt. współczesnego dramatu i teatru serbskiego; 9. Dušan Kovačević Profesionalac; 10. Vida Ognjenović Mileva Ajštajn, Maja Pelević Pomarandžina kora; 11. Biljana Srbljanović Porodične priče, Beogradska trilogija; 12. Mirjana Ojdanić, Ślad ludzkich zębów; 13. Milena Marković Statek dla lalek, Marija Karaklajć Twarz ze szkła; 14. Festiwale teatralne w Chorwacji i Serbii.
13.	Tekst specjalistyczny w przekładzie	1. Analiza tekstu specjalistycznego; 2. Ekwiwalencja na poziomie terminu i frazematyki tekstu specjalistycznego; 3. Przekład fragmentów artykułu z zakresu nauk społecznych, ścisłych i humanistycznych; 4. Fałszywi przyjaciele tłumacza w tekstach specjalistycznych; 5. Analiza i przekład (zapożyczenia oraz internacjonalizmy) tekstów medycznych; 6. Pragmatyczne aspekty języka polityki; 7. Tłumaczenie w dyplomacji i w sytuacjach oficjalnych; 8. Przekład ustny: tłumaczenia konsekwentne (słuchanie, zapamiętywanie, notowanie, przeformułowywanie) i tłumaczenia symultaniczne (podzielność uwagi, kreatywność, przewidywanie, przeformułowanie).
14.	Lektorat języka serbskiego	1. Dyskusja na aktualne tematy serbskiego życia społeczno-kulturalnego; 2. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego; 3. Dyskusja o sytuacji na świecie.
15.	Praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyszczególnione procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
16.	Seminarium magisterskie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językoznawczych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisania prac magisterskich; 2. Wybranie tematu pracy przez studenta; 3. Określenie metodologii; 4. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii.
17.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – konwersacje	1. Konwersacja na tematy z życia codziennego, społeczno-kulturalnego; 2. Dyskusja na aktualne problemy z prawa, gospodarki, ekonomii, polityki.
18.	Język chorwacki i inne standardy sztokawskie w administracji i biznesie	1. Styl administracyjno-urzędowy – główne wyróżniki leksykalne i gramatyczne; 2. Typy i rodzaje tekstów administracyjno-urzędowych (umowy, listy, powiadomienia, ogłoszenia); 3. Terminologia bankowa, finansowa, administracyjna, prawno-sądowa; 4. Konstrukcja umów (umowa o pracę, umowa kupna-sprzedaży, umowa o dzieło, umowa kredytowa itd.); 4. Typy i rodzaje korespondencji biznesowej (listy intencyjne, listy ofertowe, listy mediacyjne); 5. Ustalane formuły i kolokacje językowe w kontaktach biznesowych.
19.	Komunikacja międzykulturowa	1. Podstawowe zagadnienia z teorii komunikacji międzykulturowej; 2. Komunikacja werbalna i niewerbalna; 3. Etykieta w komunikacji społecznej; 4. Stereotypy mieszkańców byłej Jugosławii; 5. Humor; 6. Kultura kulinarna; 7. Kultura celebrowania czasu wolnego; 8. Święta państwowe i

		kościelne; 9. Różnice religijne w obyczajowości i języku; 10. Relikty świadomości patriarchalnej, wzorce rodzinne, płeć w komunikacji.
20.	Tekst artystyczny w przekładzie	1. Ćwiczenia w pisemnym tłumaczeniu (z języka chorwackiego i serbskiego) różnego rodzaju tekstów o charakterze artystycznym: poezja, proza, proza poetycka, dramat.
21.	Przekład multimedialny	1. Komunikaty w chorwackich oraz serbskich serwisach informacyjnych i sposoby ich tłumaczenia; 2. Przegląd aktualnych wydarzeń społecznych i politycznych; 3. Serwis ekonomiczno-gospodarczy; 4. Programy krajoznawcze oraz spoty reklamowe o tematyce turystycznej; 5. Przegląd aktualności kulturalnych; 6. Programy dokumentalne o tematyce społecznej. Debaty wyborcze; 7. Tłumaczenia stosowane w procesie obróbki filmów; 8. Fragmenty popularnych seriali telewizyjnych.
22.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – konwersacje	1. Konwersacja na tematy z życia codziennego, społeczno-kulturalnego; 2. Dyskusja na aktualne problemy z prawa, gospodarki, ekonomii, polityki.
23.	Seminarium magisterskie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językoznawczych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisanie prac magisterskich; 2. Wybranie tematu pracy przez studenta; 3. Określenie metodologii; 4. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii.
24.	Praktyczna nauka języka chorwackiego – konwersacje	1. Konwersacja na tematy z życia codziennego, społeczno-kulturalnego; 2. Dyskusja na aktualne problemy z prawa, gospodarki, ekonomii, polityki.
25.	Język chorwacki i inne standardy sztokawskie w administracji i biznesie	1. Język reklamy – główne wyróżniki leksykalne i gramatyczne; 2. Typy i rodzaje tekstów reklamowych (reklamy telewizyjne, uliczne, prasowe itd.); 3. Język turystyki – główne wyróżniki leksykalne i gramatyczne; 4. Typy i rodzaje tekstów turystycznych (noty folderowe, regulaminy pobytu, wywieszki informacyjne itd.); 5. Terminologia turystyczna (transport i typy środków transportu, aktywności turystyczne, wycieczki, zwiedzanie obiektów, gastronomia, typy obiektów hotelowych, pobyt hotelowy, obsługa hotelowa itd.).
26.	Seminarium magisterskie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językoznawczych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisanie prac magisterskich; Wybranie tematu pracy przez studenta; Określenie metodologii; 4. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii.

Nazwa kierunku studiów: Filologia czeska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 44

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJCz – fonetyka	1. Czeski alfabet; 2. Akcent; 3. Illoczas; 4. Poprawna wymowa: - samogłosek a, á, - samogłosek e, é, - samogłosek i, í, - samogłosek i, y a í, ý, - samogłosek o, ó, - samogłosek u, ú; 2. Wymowa dyftongów eu i ou.
2.	PNJCz – leksyka	1. Dane personalne: imię i nazwisko, adres, wiek, data urodzenia, narodowość, rodzina, zwroty grzecznościowe; 2. Rodzina. Członkowie rodziny. Cechy wyglądu oraz charakteru człowieka. Praca. Nazwy zawodów; 3. Dzień powszedni. Pory dnia, wykonywane czynności, posiłki. Dni tygodnia. Nazwy miesięcy. Pory roku. Pogoda; 4. Czas wolny: zainteresowania, rozrywka, kino, teatr, telewizja itp.; 5. Dom: wyposażenie mieszkania, wygląd domu. Opis pomieszczenia. Kolory. Miejsce zamieszkania – miasto/ wieś; 6. Czeska Republika - geografia. Państwo, naród, święta narodowe; 7. Żywnienie: kupowanie żywności, nazwy produktów oraz potraw. Restauracja. Jadłospis.
3.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna	1. Alfabet czeski vs alfabet polski – różnice i podobieństwa; zapis głosek przy użyciu alfabetu czeskiego; akcent; intonacja; 2. Rzeczownik – podstawowe typy deklinacyjne rodzaju żeńskiego, nijakiego, męsko- nieżywoтного i żywoтного oraz ich zastosowanie w praktyce; 3. Czasownik – podstawowe i pomocnicze typy odmian, formy fleksyjne czasowników regularnych w czasie teraźniejszym; 4. Zaimki osobowe i dzierżawcze, wskazujące, zwrotne i pytajne i ich formy podstawowe; 5. Formy deklinacyjne przymiotników twar-dotematowych i miękkotematowych; stopniowanie przymiotników; przymiotnik <i>rád</i> ; 6. Liczebnik – podstawowe formy liczebników głównych i porządkowych; 7. Szyk wyrazów w zdaniu; 8. Ćwiczenia ortograficzne.
4.	PNJCz – praca z tekstem	1. Analiza leksykalna, stylistyczna, gramatyczna, przekład – na podstawie tekstów zawartych w podręczniku wiodącym.
5.	Historia Czech	1. Państwo Samona i Rzesza Wielkomorawska; 2. Przemysłidzi. Księstwo Czeskie w X-XI w.; 3. Od rozbitcia dzielnicowego do Królestwa Czech. Dzieje monarchii Przemysłidów w XII i XIII w.; 4. Czeska polityka, gospodarka i kultura za Przemysła Ottokar II i Wacława II.; 5. Walki o władzę po wymarcu Przemysłidów i początek panowania Luksemburgów; 6. Karol IV Luksemburski: Korona Czeska (prawo, polityka gospodarka); 7. Osiągnięcia kulturalne doby luksemburskiej; 8. Konflikty przełomu XIV i XV w., geneza husytyzmu; 9. Wojny husyckie. 10. Zmagania o tron czeski po śmierci Zygmunta Luksemburskiego; Jerzy z Podiebradów i Maciej Korwin.; 11. Jagiellonowie na czeskim tronie. Kultura i sztuka późnego średniowiecza; 12. Reformacja w Czechach; początek panowania Habsburgów. Renesans; 13. Konflikty na tle wyznaniowym. Wybuch powstania stanów czeskich i jego skutki; 14. Wojna trzydziestoletnia na ziemiach czeskich.

6.	Wstęp do językoznawstwa	Zajęcia obejmują następujące zagadnienia: 1. język jako przedmiot językoznawstwa; 2. podstawowe pojęcia lingwistyczne i definicja języka; 3. język jako system znakowo-komunikacyjny; 4. funkcje społeczne języka i mówienia; 5. opis systemu językowego: podsystemy fonologiczny, morfologiczny, syntaktyczny, leksykalno-semantyczny; 6. klasyfikacja genetyczna języków: jednostki klasyfikacyjne, miejsce języków słowiańskich wśród języków świata.
7.	Wstęp do literaturoznawstwa	Cechy swoiste literatury, wyróżniki i sztuki pokrewne. Nauka o literaturze i jej działy. Pojęcie i główne elementy struktury dzieła literackiego. Sfera planu treści i planu wyrażenia. Styl i kompozycja. Problemy kompozycji. Dominanty kompozycyjne. Podział na rodzaje i gatunki literackie. Epika (narrator, bohater, fabuła). Epickie formy językowo-stylistyczne. Gatunki epickie. Analiza wybranych utworów epickich. Dramat (budowa świata przedstawionego w dramacie). Struktura językowa dramatu. Gatunki dramatyczne. Analiza utworu dramatycznego.
8.	Etyka pracy naukowej	1. Terminologia naukowa: pojęcia tematu pracy naukowej, literatury przedmiotu, metody badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy itd.; 2. Kształtowanie właściwej postawy badacza wobec własnej i cudzej pracy naukowej (problem plagiatu, prawo autorskie, zasady przywoływania cytowań); 3. Kryteria oceny pracy naukowej (recenzja naukowa); 4. Zasady gromadzenia literatury przedmiotu: biblioteki naukowe, bibliografie tradycyjne i internetowe bazy danych; 5. Sporządzanie notatek i wyciągów z literatury, opracowywanie materiału naukowego; 6. Sposoby sporządzania bibliografii naukowej, zasady tworzenia adresów bibliograficznych i sporządzania przypisów; 7. Układ graficzny pracy naukowej; 8. Styl pisarstwa naukowego: standardowa leksyka i frazeologia (prezentacja problemu, stawianie hipotezy, argumentowanie, wnioskowanie); 9. Poprawność językowa (rodzaje błędów językowo-stylistycznych).
9.	PNJCz – fonetyka	1. Poprawna wymowa: -r i l zgłoskotwórczego, -š, č, ž, -d', ě, ň, -ou; 2. Poprawna wymowa: -di, ti, ni w słowach obcego pochodzenia, -grup spółgłoskowych kv, sv, tv, cv, chv, -grup bě, pě, vě; dě, tě, ně, mě i mně; 3. Wymowa głosek podwojonych; 4. Samogłoski krótkie. Powtórzenie; 5. Samogłoski długie. Powtórzenie.
10.	PNJCz – leksyka	1. Wycieczka po mieście. Topografia miasta, kierunki, architektura, zabytki. Określanie czasu; 2. Części ciała. Wygląd zewnętrzny. Uspokojenie człowieka - pozytywne i negatywne cechy charakteru; 3. Zakupy. Rodzaje sklepów i usług. Nazwy części garderoby, rozmiary, kolory; 4. Zdrowie, Wizyta u lekarza oraz aptecę. Nazwy lekarskich specjalizacji. Organy wewnętrzne człowieka; 5. Usługi: poczta, telefon; 6. Podróżowanie: środki transportu; 7. Przyroda. Pogoda. Pory roku; 8. Święta Wielkanocne; zwyczaje, tradycje.
11.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna z ortografią	1. Rzeczownik – Używanie form fleksyjnych typowych rzeczowników podstawowych wzorów odmian (ze szczególnym uwzględnieniem połączeń z przyimkami). Mianownik i biernik liczby mnogiej rodzaju męskozwotnego, żeńskiego i nijakiego. Dopełniacz l. pojedynczej i mnogiej; 2. Przymiotnik - formy deklinacyjne przymiotników twardo- i miękkotematowych. Tworzenie stopnia wyższego i najwyższego. Stopniowanie przymiotników (użycie szczególnie form prostych). Stopniowanie opisowe; 3. Przysłówek - stopniowanie przysłówków; przysłówki przeczące; 4. Zaimek – zaimki osobowe i dzierżawcze, niektóre formy zaimków pytajnych i wskazujących; zaimki przeczące; 5. Czasownik – użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych (oraz niektórych nieregularnych) w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym; tryb przypuszczający; tryb

		rozkazujący; aspekt czasownika; 6. Liczebnik – odmiana liczebników głównych, porządkowych i ułamków; 7. Ćwiczenia ortograficzne.
12.	PNJCz – praca z tekstem	1. Analiza leksykalna, stylistyczna, gramatyczna, przekład – na podstawie tekstów zawartych w podręczniku wiodącym.
13.	Wstęp do filologii słowiańskiej	Indoeuropejscy Słowianie. Praojczyzna indoeuropejska, praojczyzna Słowian. Ekspansje Słowian, najstarsze i późniejsze kontakty z innymi ludami. Najstarsze wzmianki o Słowianach. Język prasłowiański. Współczesne języki słowiańskie a język prasłowiański. Misja morawska. Konstantyn i Metody, obrządek słowiański. Ośrodki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Język starosłowiański, glagolica i cyrylica. Najważniejsze zabytki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Dwa modele bilingwizmu u Słowian: <i>Slavia orthodoxa</i> i <i>Slavia latina</i> . Gramatyki języka staro-cerkiewnosłowiańskiego. Najstarsze gramatyki języków słowiańskich na tle gramatyk europejskich. Słowiańskie przekłady Biblii na tle przekładów Biblii na inne języki europejskie. Prawosławie vs. katolicyzm. Kontakty Polaków z innymi narodami słowiańskimi. Przegląd i charakterystyka poszczególnych języków słowiańskich.
14.	Wstęp do literaturoznawstwa	Liryka (podmiot liryczny, właściwości stylowo-kompozycyjne liryki). Typy przeżyć wyrażanych w liryce. Gatunki liryczne. Stylistyka. Środki brzmieniowe. Organizacja warstwy znaczeniowej. Stylizacja. Tropy stylistyczne. Alegoria i symbol. Analiza wierszy. Wersyfikacja. System toniczny. System sylabiczny. Stopy systemu sylabotonicznego. Wiersz wolny. Analiza wierszy. Rymy.
15.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (fonetyka i fonologia)	1. Nauki o języku a gramatyka. Płaszczyzny opisu języka. Gramatyki. 2. Język czeski. Charakterystyka geograficzno-kulturowa, genetyczna i typologiczna. Główne odmiany komunikatywne języka czeskiego. 3. Fonetyka i fonologia jako działy gramatyki opisowej. Głoska a fonem. Zapis fonetyczny i fonologiczny. 4. Metody opisu głosek. Aparat mowy, artykulacja. Kryteria artykulacyjne. 5. Opis samogłosek czeskich. Alfabet czeski-cechy diakrytyczne i inne. Zapis fonetyczny. Iloczas. Pary opozycyjne. Paronimy. 6-7. Opis spółgłosek czeskich. Cechy artykulacyjne. 8. Systemowa organizacja fonemów spółgłoskowych (opozycje). System fonologiczny- zasób fonemów języka czeskiego, warianty, typy opozycji. 9. Fonotaktyka. Połączenia typowe i rzadkie. Pary opozycyjne c.d. 10. Upodobnienia w wymowie spółgłosek. Asymilacja dźwięczności. Zasady upodobnień. 11. Upodobnienia pod względem sposobu i miejsca artykulacji. 12. Upodobnienia grup spółgłoskowych i reguły adaptacji fonetycznej wyrazów obcych. 13. Fonem- sylaba- -morfem-leksem. Podział wypowiedzi na sylaby, morfemy, wyrazy. 14. Akcent wyrazowy. Akcent w wyrazach z r i l. Akcent w sylabach długich, w wyrazach wielosylabowych. Zestroje akcentowe. 15. Akcent zdaniowy i intonacja.
16.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (fonetyka i fonologia)	1. Nauki o języku a gramatyka. Płaszczyzny opisu języka. Gramatyki; 2. Język czeski. Charakterystyka geograficzno-kulturowa, genetyczna i typologiczna. Główne odmiany komunikatywne języka czeskiego; 3. Fonetyka i fonologia jako działy gramatyki opisowej. Głoska a fonem. Zapis fonetyczny i fonologiczny; 4. Metody opisu głosek. Aparat mowy, artykulacja. Kryteria artykulacyjne; 5. Opis samogłosek czeskich. Alfabet czeski-cechy diakrytyczne i inne. Zapis fonetyczny. Iloczas. Pary opozycyjne. Paronimy; 6-7. Opis spółgłosek czeskich. Cechy artykulacyjne; 8. Systemowa organizacja fonemów spółgłoskowych (opozycje); System fonologiczny- zasób fonemów języka czeskiego, warianty, typy opozycji; 9. Fonotaktyka. Połączenia typowe i rzadkie. Pary opozycyjne c.d.; 10. Upodobnienia w wymowie spółgłosek. Asymilacja dźwięczności. Zasady upodobnień; 11. Upodobnienia pod względem sposobu i miejsca artykulacji; 12. Upodobnienia grup spółgłoskowych i reguły adaptacji fonetycznej wyrazów obcych; 13. Fonem- sylaba- -morfem-leksem.

		Podział wypowiedzi na sylaby, morfemy, wyrazy; 14. Akcent wyrazowy. Akcent w wyrazach z r i l. Akcent w sylabach długich, w wyrazach wielosylabowych. Zestroje akcentowe; 15. Akcent zdaniowy i intonacja.
17.	Historia literatury czeskiej	Literatura czeska – jej tendencje rozwojowe, nurty literackie, zjawiska kulturowe, ugrupowania literackie, przedstawiciele różnych gatunków literackich. 1. Początki tradycji literackiej piśmiennictwa słowiańskiego; 2. Problematyka średniowiecznych legend; 3. "Kontrowersyjny" charakter średniowiecznej liryki miłosnej; 4. Specyfika piśmiennictwa okresu husytyzmu; 5. Przegląd gatunkowy literatury doby czeskiego humanizmu; 6. Renesansowy charakter literatury jako przejaw ideologicznych przemian; 7. J.A. Komenský na przełomie doby humanizmu i baroku; 8. Homiletyka jako podstawowy gatunek literacki okresu baroku; 9. Tematyka legend barokowych; 10. Ludowy oraz połowicznie ludowy charakter czeskiej literatury okresu XVIII w.; 11. Tradycja pieśni kramarskiej w literaturze czeskiej.
18.	Historia literatury czeskiej	1. Piśmiennictwo starosłowiańskie i najstarsze czeskie pieśni religijne (hymnografia staroczeska); 2. Hagiografia średniowieczna; 3. Staroczeska literatura historiograficzna; 4. epika czeska; 5. Średniowieczna psychomachia; 6. Motywy filozoficzne w czeskiej prozie średniowiecznej; 7. Czeski dramat średniowieczny; 8. Jan Amos Komenský - czeski myśliciel, pedagog i reformator; 9. Symbolika chrześcijańska i rozważania filozoficzne w czeskiej liryce barokowej; 10. Preromantyzm czeski.
19.	Historia Czech	1. Ziemie korony czeskiej po wojnie trzydziestoletniej, w centralistycznej monarchii habsburskiej 1648 – 1740; 2. Błaski i cienie kultury baroku. Sytuacja gospodarcza; 3. Wojny prusko-austriackie w XVIII wieku, utrata Śląska, reformy Marii Teresy; 4. Panowanie i reformy cesarza Józefa II – pierwszy okres czeskiego odrodzenia narodowego (pokolenie Dobrowskiego). Czeski ruch narodowy do roku 1848; 5. Wydarzenia „Wiosny ludów” na ziemiach czeskich, okres bachowski, upadek systemu bachowskiego i powstanie Austro-Węgier; 6. Następstwa utworzenia Austro-Węgier, okres od 1867 do 1914 r., stosunki czesko-słowackie, nauka szkolnictwo, kultura; 7. Czesi i Słowacy w czasach pierwszej wojny światowej, powstanie niepodległej Czechosłowacji; 8. Czechosłowacka „pierwsza republika”, jej charakter polityczny i społeczny, kultura, rozwój ekonomiczny; 9. Konfrontacja Czechosłowacji z zagrożeniem hitlerowskim, kryzys sudetoniemiecki, traktat w Monachium i upadek „pierwszej republiki”; 10. „Protektorat”, Czesi i Słowacy w czasie drugiej wojny światowej; 12. Okres 1945-1948, wysiedlenie Niemców, obalenie demokracji przez komunistów. Okres stalinizmu; 13. Czechosłowacja w czasie „odwilży” 1956 – 1967. „Praska wiosna” 1968 r. i jej koniec; 14. „Normalizacja” – próba przywrócenia stalinizmu w Czechosłowacji po 1970 r. Kryzys reżimu neostalinowskiego, powstanie opozycji demokratycznej w Czechosłowacji, kultura oficjalna i niezależna; 15. „Aksamitna rewolucja” w 1989 r. i przywrócenie demokracji w Czechosłowacji – główne wydarzenia, w Czechosłowacji lat 1990 – 1992, podział Czechosłowacji na Czechy i Słowację. Współczesna Republika Czeska w latach 1993-2015.
20.	PNJCz – fonetyka audytywna	1. Poprawna wymowa: -r i l zgłoskotwórczego - wyrazów zapożyczonych, - głoski h w zależności od pozycji w wyrazie, - głoski ř w zależności od pozycji w wyrazie, - głosek miękkich (różnice między czeszczyzną a polszczyzną); 2. Długość (podstawowe różnice między językiem czeskim standardowym a odmianami niestandardowymi).
21.	PNJCz – leksyka	1. Powitania, określanie pochodzenia (np. zwyczaje poszczególnych krajów); Rodzina (np. ślub, urlop macierzyński); 3. Sport (dyscypliny sportowe, uprawianie sportu); 4. Podróżowanie (np. wizyta w biurze podróży); 5. Moda (np. zakupy).

22.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna	1. Czas teraźniejszy i przyszły. Mianownik liczby mnogiej: rzeczowniki żywotne rodzaju męskiego; rzeczowniki nieżywotne rodzaju żeńskiego i nijakiego; 2. Czas przeszły. Tryb warunkowy. Biernik liczby pojedynczej i mnogiej. Przyimki łączące się z Biernikiem; zaimki w Bierniku; 3. Tryb rozkazujący. Mowa zależna. Dopełniacz liczby pojedynczej i mnogiej (przyimki łączące się z Dopełniaczem, rekcja czasownika z Dopełniaczem, zaimki w Dopełniaczu); 4. Liczebniki. Miejscownik liczby mnogiej i pojedynczej (przyimki łączące się z Miejscownikiem, rekcja czasownika z Miejscownikiem, zaimki w Miejscowniku); 5. Liczebniki a pluralia tantum. Celownik liczby pojedynczej i mnogiej (przyimki łączące się z Celownikiem, rekcja czasownika z Celownikiem, zaimki w Celowniku). Zwroty z Celownikiem. Wołacz liczby pojedynczej rzeczowników.
23.	PNJCz – praca z tekstem	1. Poznawanie się; 2. Narodowości; 3. Rodzina; 4. Sport; 5. Podróże.
24.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	1. Leksykologia. Wyraz jako jednostka języka; 2. Formalne różnicowanie jednostek leksykalnych języka czeskiego; 3. Klasyfikacje leksemów czeskich. Specyficzne rysy znaczeniowe części mowy; 4. Znaczenie leksykalne. Rodzaje znaczeń; 5. Relacje semantyczne; 6. Leksykon. Charakterystyka zasobu leksykalnego czeszczyzny na tle jej odmian i stylów; 7. Zmienność leksykonu. Zanik i powstawanie wyrazów; 8. Słowotwórstwo. Motywacja wyrazów. Metody tworzenia słów, formanty, afiksy, analiza; 9. Typy zmian znaczeniowych. Kategorie słowotwórcze. Rzeczownikowe kategorie mutacyjne; 10. Rzeczownikowe kategorie modyfikacyjne; 11. Rzeczownikowe kategorie transpozycyjne; 12. Wybrane kategorie słowotwórstwa przymiotników, przysłówków i zaimków; 13. Słowotwórstwo czasowników: aspekt i pokrewne kategorie modyfikacyjne; 14. Czasownikowe kategorie mutacyjne i transpozycyjne; 15. Adaptacja wyrazów zapożyczonych.
25.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	1. Charakterystyka zasobu leksykalnego czeszczyzny; 2. Relacje semantyczne; 3. Struktura morfemowa wyrazu i podstawy synchronicznej analizy słowotwórczej; 4. Różnicowanie formantów. Derywacja afiksalna, kompozycja, tworzenie skrótów; 5. Rzeczowniki - kategorie mutacyjne (odczasownikowe: nazwy wykonawców czynności, nazwy środków czynności, nazwy wytworów czynności; odprzymiotnikowe nazwy nosicieli cech); 6. Rzeczowniki - kategorie mutacyjne cd. (odrzeczownikowe: nazwy wykonawców czynności, nazwy mieszkańców, nazwy członków grup i środowisk, nazwy miejsc); 7. Rzeczowniki - modyfikacyjne i transpozycyjne; 8. Kolokwium; 9. Przymiotniki - kategorie mutacyjne i modyfikacyjne; 10. Słowotwórstwo przysłówków; 11. Czasowniki - kategorie mutacyjne i transpozycyjne; 12. Czasowniki - kategorie modyfikacyjne; 13. Kolokwium; 14. Kompozycja, rodzaje kompozycji; 15. Derywacja semantyczna. Adaptacja zapożyczeń.
26.	Historia literatury czeskiej	1. Ugrupowanie „majowców”; 2. Almanach „Ruch”, grupa „Lumíra”; 3. Proza realistyczna (J. Arbes); 4. „Szkoła narodowa” w czeskiej literaturze; 5. A. Jirásek – nauczyciel historii i piewca husytyzmu; 6. Czasopismo „Moderní revue”, dekadentyzm w czeskiej literaturze; 7. Erotyzm w twórczości J. Karáska ze Lvovic; 8. Nowe kierunki w literaturze: symbolizm, impresjonizm (twórczość O. Březiny i A. Sovy); 9. Ugrupowanie Czeskiej Moderny; 10. S. Przybyszewski i jego wpływ na czeski modernizm; 11. Kontakty polsko-czeskie na przełomie XIX/XX w. (Miriam), 12. Generacja czeskich „burzycieli”; 13. Teatr Narodowy – twórczość dramatyczna; 14. Ekspresjonizm w twórczości L. Klímy oraz R. Weinera.
27.	Historia literatury czeskiej	1. Czeska literatura po 1848 r. między romantyzmem - biedermeierem a realizmem: Mácha, Němcová, Erben, Havlíček-Borovský; 2. Twórcy z ugrupowania „majowców”; 3. Almanach „Ruch”. Grupa „Lumíra” - parnasista J. Vrchlicky; 4. Proza o tematyce wiejskiej (prowincjonalnej); 5. Model

		czeskiej prozy historycznej. A.Jirásek – nauczyciel historii i piewca husytyzmu; 6. Neoromantyzm (Juliusz Zeyer); 7. Literatura niemiecka z Czech (pisarze „praskiego kręgu”, ekspresjoniści); 8. Czasopismo „Modernírevue”, dekadentyzm w czeskiej literaturze; 9. Nowe kierunki w literaturze; symbolizm, impresjonizm(twórczość O. Březiny i A. Sovy); 10. Czeska Moderna; 11. S. Przybyszewski i czeski modernizm; 12. Generacja czeskich „burzycieli”; 13. Teatr Narodowy – twórczość dramatyczna; 14. Ekspresjonizm w twórczości L. Klímy oraz R. Weinera; 15. Pisarze katolicki; 16. Naturalizm w prozie.
28.	Wiedza o kulturze Czech	1. Tradycje czeskiej reformacji i jej konsekwencje dla czeskiej kultury. Jan Hus; 2. Oryginalny dorobek czeskiego baroku. „Doba temna”; 3. Tradycje odrodzenia narodowego. Długie trwanie biedermeieru. Kultura ludowa jako źródło inspiracji; 4. Znaczenie I wojny światowej w kulturze czeskiej. J. Haška „Przygody dobrego wojaka Szwejka” a stereotyp „szwejkowszczyzny”; 5. Tradycja czeskiej awangardy. Devětsil; 6. T.G. Masaryk, V. Havel jako postaci symboliczne czeskiej polityki, tradycje czeskiej demokracji; 7. Trauma II wojny światowej: „Heidrychiada”, ruch oporu, Holocaust, Lidice jako symbol, odsun; 8. Lata 60. XX wieku – karnawał wolności; 9. Ikonografia i mitologia roku 1968. Jan Palach; 10. Wokół czeskiego underground: Egon Bondy, Ivan „Magor” Jirous, The Plastic people of the universe, pokolenie wokół Revolver Revue; 11. Fenomen działek, chałup i chat w czeskiej kulturze nowoczesnej; 12. Czeska nowa fala filmowa na tle europejskiej kinematografii; 13. Mistyfikacja w kulturze czeskiej. Przypadek m.in. Divadla Jára Cimrmana.
29.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
30.	Drugi język słowiański	Język rosyjski: 1. Informacje bazowe – umożliwiające stworzenie szkieletu, na podstawie którego będą budowane przyszłe wypowiedzi ustne; 2. Alfabet rosyjski; 3. Rzeczownik – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 4. Przymiotniki twardo- i miękkotematowe – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 5. Zaimki osobowe, wskazujące i dzierżawcze – odmiana przez przypadki (ogólny zarys); 6. Czasownik – I i II koniugacja (ogólny zarys); 7. Dane personalne: narodowość, obywatelstwo, stan cywilny. Konstrukcje: Кому сколько лет; кого как зовут; 8. Podstawowe zwroty etykiety językowej podczas zawierania znajomości, spotkania, korespondencji. (formy adresatywne. Użycie form imienia ojcowskiego - tzw. <i>отчество</i>); 9. Rodzina. Określanie stopnia pokrewieństwa; 10. Zawody oraz miejsca pracy członków rodziny. Rzeczowniki <i>мать, дочь</i> . Konstrukcje: <i>У кого есть кто?, что</i> ; 11. Dom. podstawowy sprzęt domowy i techniczny; 12. Mieszkanie (rozkład, umeblowanie, urządzenie własnego pokoju). Opis okolicy. Konstrukcja: <i>Где ты живёшь? Какая у тебя квартира?</i> Język chorwacki: 1. Podstawowe informacje o Chorwacji i języku chorwackim: wymowa, alfabet. Podstawowe zwroty; 2. Zainteresowania. Nazwy narodowości. Jazda taksówką; 3. Relacje rodzinne, przedstawianie swojej rodziny. Dzierżawczość. Orientacja w przestrzeni; 4. Kolory. Opisywanie przedmiotów i ludzi; 5. Rezerwowanie pokoju w hotelu. Pytanie o drogę; 6. Rezerwowanie pokoju w hotelu. Pytanie o drogę; 7. Sytuacje komunikacyjne na lotnisku i w kantorze wymiany walut. Wyrażanie woli; 8. Relacje

		przestrzenne (cel ruchu) i czasowe. Sytuacje komunikacyjne w agencji turystycznej; 9. Zamawianie jedzenia i picia. Nazywanie rodzajów żywności. Nawyki żywieniowe.
31.	PNJCz – fonetyka audytywna	1. Akcent w zdaniu a wyrazy nieakcentowane. Akcent poboczny; 2. Intonacja; 3. Podstawy czeskiej ortografii (graficzna a dźwiękowa forma wyrazów); 4. Wymowa w czeskim języku oficjalnym a potocznym; 5. Asymilacje spółgłosek.
32.	PNJCz – leksyka	1. Wyposażenie mieszkania, nazwy urządzeń technicznych. Określanie piętra. Miejsce zamieszkania. Opis najbliższej okolicy; 2. Poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania; 3. Przygotowanie posiłków, przepisy kulinarne. Jadłospis na szczególne okazje; 4. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar. Zamawianie posiłków; 5. Moda. Style ubierania się; 6. Praca; 7. Zdrowie i choroby; 7. Cechy charakteru i osobowości. Wygląd zewnętrzny; 8. Orientacja w mieście; 9. Usługi pocztowe. Telefon. Etykieta rozmowy telefonicznej; 10. Wielkanoc; 11. Korzystanie z różnych rodzajów zakładów usługowych; 12. Media.
33.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna	1. Deklinacja rzeczowników wg wzoru turista i soudce. Liczebniki. Narzędnik liczby pojedynczej i mnogiej (przyimki łączące się z Narzędnikiem, rekcja czasownika z Narzędnikiem, zaimki w Narzędniku); 2. Przysłowki. Przysłowki miejsca. Przymiotniki. Deklinacja części ciała: oči ruce, nohy. Konstrukcje językowe z Biernikiem; 3. Stopniowanie przymiotników. Przymiotniki dzierżawcze. Zaimek przymiotny który, którą, které. Konstrukcje językowe z Dopełniaczem; 4. Stopniowanie przysłówków. Deklinacja rzeczowników wg wzoru muzeum, centrum. Przymiotniki dzierżawcze w liczbie mnogiej. Konstrukcje językowe z Miejscownikiem; Strona bierna zwrotna. Strona bierna opisowa. Spójniki. Konstrukcje językowe z Celownikiem, konstrukcje językowe z Narzędnikiem.
34.	PNJCz – praca z tekstem	1. Moda; 2. Praca i zatrudnienie; 3. Zdrowie i choroba; 4. Charakterystyka postaci; 5. W mieście.
35.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (morfologia)	1. Zagadnienia ogólne, morfologiczna struktura wyrazów wobec ich odmiany; 2. Morfonologia - alternacje, ich funkcje gramatyczne i pozagramatyczne; 3. Fleksja - zagadnienia ogólne, kategorie morfologiczne języka czeskiego; 4. Paradygmat fleksyjny rzeczownika; formy synkretyczne; klasyfikacja fleksyjna; 5. Dystrybucja końcówek w odmianie rzeczowników męskich. Norma, innowacje; 6. Dystrybucja końcówek w odmianie rzecz. żeńskich i nijakich. Norma, innowacje; 7. Przymiotnik. Paradygmat i jego tendencje rozwojowe; 8. Osobliwości fleksji zaimków; 9. Paradygmaty liczebnikowe; 10. Czasownik – tematy; paradygmat fleksyjny; podział na klasy i wzory; 11. Formy syntetyczne i analityczne; 12. Formy nieokreślone. (Kategoria aspektu z perspektywy fleksji); 13. Innowacje w odmianie czasowników czeskich; 14. Nieodmienne części mowy; 15. Czeszczyzna jako język fleksyjny.
36.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (morfologia)	1. Morfemy semantyczne i funkcjonalne, temat i końcówka; 2. Temat. Alternacja jako wykładnik formy gramatycznej wyrazu. Temat rozszerzony i supletywny; 3. Kategorie imienne. Analiza fleksyjna form deklinacyjnych; 4. Rzeczownik - podział na klasy i wzory; 5. Formy przypadkowe - końcówki synkretyczne, oboczne i uniwersalne; 6. Przymiotniki - zakres użycia form imiennych i zaimkowych, końcówki literackie i substandardowe; 7. Typy odmian zaimkowych, tematy supletywne, formy równoległe; 8. Liczebniki, swoistość odmian, formy synkretyczne, odmiana liczebników złożonych; 9. Ćwiczenia utrwalające; 10. Kolokwium – deklinacja; 11. Tematy czasownikowe. Podział na klasy koniugacyjne i wzory; 12. Analiza fleksyjna form koniugacyjnych; 13. Oboczności syntetycznych form odmiany czasowników; 14. Formy analityczne, imiesłowy; 15. Kolokwium - morfonologia, koniugacja.

37.	Historia literatury czeskiej	Zapoznanie z rozwojem literatury czeskiej od wybuchu I wojny światowej przez okres międzywojenny aż do lat pięćdziesiątych.
38.	Historia literatury czeskiej	1. Literatura niemiecka na ziemiach czeskich; 2. Neoklasycyzm w literaturze czeskiej pierwszej połowy XX w.; 3. Twórczość Jaroslava Seiferta - od poezji proletariackiej i miłosnej po echa II wojny światowej; 4. Czeska międzywojenna powieść psychologiczna; 5. Egon Hostovský – problem tożsamości jednostki i walki z antysemityzmem; 6. Czeska awangarda literacka: Literární skupina i Devětsil; 7. Karel Teige - przedstawiciel czeskiego surrealizmu pierwszej połowy XX wieku; 8. Jaroslav Hašek a „szwejkowszczyzna”; 9. Poetyzm i surrealizm Vítězslava Nezvala; 10. Motywy ekspresjonistyczne i surrealistyczne czeskiej prozy okresu międzywojennego; 11. Utopijne i antyutopijne wizje przyszłości, fantastyka naukowa. Twórczość braci Čapkův; 12. Jiří Orten - egzystencjalizm lat 40-tych.
39.	Realioznawstwo	1. Geografia. Charakterystyka ziem czeskich: położenie, ukształtowanie powierzchni, parki narodowe; 2. Ludność. Struktura społeczna, mniejszości narodowe; 3. Ekonomia. Bogactwa mineralne i przemysł; 4. System polityczny i partie polityczne. Symbole państwa czeskiego; 5. Praga – metropolia i stolica kraju; 6. Kalendarz. Święta państwowe i religijne; 7. Wyznania religijne i kościoły; 8. Sposoby spędzania wolnego czasu (zwłaszcza sport i turystyka).
40.	Gramatyka SCS	Wykład z gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego obejmuje następujące treści merytoryczne: 1. wiadomości ogólne o języku scs, 1.1. definicja języka scs, 1.2. znaczenie języka scs dla filologii słowiańskiej, 1.3. drzewo genealogiczne scs, 1.4. perspektywa socjologiczna, geopolityczna i kulturowa misji cyrylo-metodiańskiej, 1.5. alfabety słowiańskie, 1.6. zabytki kanonu scs; 2. fonetyka języka scs, 2.1. system samogłoskowy, 2.1.1. samogłoski pełne i zredukowane, 2.1.2. sonanty r, l zgłoskotwórcze, 2.2. system spółgłoskowy, 2.2.1. palatalizacja spółgłosek welarnych (I i II regresywna, III progresywna), 2.2.2. metateza (grupy nagłosowe: *ort, *olt, grupy śródgłosowe: *tort, *tolt, *tert, *telt), 2.2.3. połączenia spółgłosek z "j" i palatalizacja poprzez "j", 2.2.4. palatalizacja grup: k't', g't'; 3. fleksja imienna języka scs, 3.1. odmiana rzeczowników, typy deklinacji, 3.2. odmiana i typy zaimków, 3.3. odmiana i stopniowanie przymiotników, 3.4. odmiana i typy liczebników; 4. fleksja czasownikowa języka scs, 4.1. typy koniugacji, 4.2. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu praesentis, 4.2.1. czas teraźniejszy, 4.2.2. tryb rozkazujący, 4.2.3. imiesłów czasu teraźniejszego czynny, 4.2.4. imiesłów czasu teraźniejszego bierny, 4.3. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu infinitivi, 4.3.1. imperfectum – czas przeszły prosty niedokonany, 4.3.2. aoryst – czas przeszły prosty dokonany (asygmatyczny, I i II sygmatyczny), 4.3.3. imiesłów czasu przeszłego czynny I, 4.3.4. imiesłów czasu przeszłego czynny II, 4.3.5. imiesłów czasu przeszłego bierny, 4.4. złożone formy werbalne, 4.4.1. perfectum – czas przeszły złożony dokonany, 4.4.2. plusquamperfectum – czas zaprzeczony, 4.4.3. futurum złożone, 4.4.4. tryb warunkowy, 4.4.5. strona bierna.
41.	Drugi język słowiański	Język rosyjski: 1. Człowiek: wygląd zewnętrzny (w zakresie podstawowym). Konstrukcja: На кого ты похож?; Какие у них волосы, глаза ...?; 2. Nazwy przedmiotów codziennego użytku (ubranie, obuwie, czynności codzienne). Konstrukcja: Что ты делаешь дома?; 3. Człowiek: cechy charakteru (w zakresie podstawowym). Konstrukcja: Что ты любишь делать?; 4. Mój przyjaciel. Konstrukcja: С кем ты дружишь?; 5. Moje urodziny. Nazwy miesięcy, określanie daty. Konstrukcja: Какое сегодня число? Когда у тебя день рождения?; 6. Szkoła. Uczelnia (w zakresie podstawowym). Rzeczowniki: тема, программа; Konstrukcja: Чем ты занимаешься? Что ты изучаешь?; 7. Praca (nazwy zawodów i

		<p>miejsz pracy). Konstrukcja: Работать кем, быть кем?, стать кем?); 8. Kontynuacja nauki w zakresie poprawnego użycia rzeczownika, przymiotnika, zaimka, przysłówka, liczebnika i czasownika.</p> <p>Język chorwacki:</p> <p>1. Kupowanie odzieży i obuwia. Nazywanie części odzieży. Style ubierania; 2. Wyrażanie lokacji w przestrzeni. Opis przestrzeni wewnętrznej. Rozmowa telefoniczna. Ogłoszenia; 3. Opowiadanie o przeszłości (czas przeszły <i>perfekt</i>). Wyrażanie stanów emocjonalnych; 4. Wyrażanie kierunku ruchu w przestrzeni zewnętrznej. Opowiadanie o planach. 5. Prognoza pogody; 6. Kupowanie prezentów – argumentowanie wyboru przedmiotów. Sytuacje komunikacyjne na pocztce; 7. Modele edukacyjne - opowiadanie o swoim przebiegu edukacji. Planowanie przyszłości. Rozmowa kwalifikacyjna. Życiorys. Opisywanie swojego dnia; 8. Wyrażanie własnego stanowiska. Wyrażanie wątpliwości. Posługiwanie się prospektami turystycznymi.</p>
42.	PNJCz – leksyka	1. Języki świata. Nauka języków. Narodowości; 2. Komunikacja międzyludzka; 3. Kariera; 4. Sport i zawody sportowe; 5. Kultura, teatr; 6. Szkolnictwo i edukacja.
43.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna	1. Koniugacja czasowników. 2. Aspekt; 3. Czas przeszły; 4. Rzadsze typy deklinacyjne; 5. Tryb rozkazujący; 6. Rzeczowniki odprzymiotnikowe; 7. Przedrostki czasownikowe; 8. Doklinacja oči, uši, ruce, nohy, kolena, ramena, prsa, dva, oba; 9. Pisownia: y /ý oraz i/í, stosowanie dużych i małych liter.
44.	PNJCz – praca z tekstem	1. Języki obce; 2. Uczenie się; 3. Komunikacja międzyludzka; 4. Planowanie kariery; 5. Między niebem a ziemią.
45.	Gramatyka historyczna	<p>1. Przedmiot i zadania gramatyki historycznej i historii języka. Metody i źródła; 2. Historyczne, geograficzne i gramatyczne wyznaczniki wyodrębnienia się czeszczyzny. Periodyzacja dziejów języka czeskiego; 3. Rozwój pisma. Archaizmy gramatyczne i leksykalne; 4. Fonetyka i fonologia. Zmiany w okresie praczeskim (rozwój ps. jerów i sonantów, powstanie czeskiego iloczasu, depalatalizacja praczeska, wariantywny system samogłosek, opozycja miękkości i twardości w systemie spółgłoskowym; 5. Wokalizm staroczeski. Przegląsy samogłoskowe, dyftongizacje, monoftongizacje); 6. Konsonantyzm staroczeski (spirantyzacja g, dyspalatalizacje, jotacja, zmiany konsonantyzmu pod wpływem zapożyczeń); 7. Ćwiczenia tekstowe, powtórzenie; 8. Innowacje średnioczeskie w zakresie fonetyki; 9. Fleksja. Rozwój deklinacji rzeczownikowych, dziedzictwo prasłowiańskie (rozwój selektywnej kategorii rodzaju, zanik ps. klas deklinacyjnych, ps. pozostałości we fleksji stczes.); 10. Rozwój deklinacji przymiotnikowych, osobliwości rozwojowe deklinacji zaimkowej (relikty ps. typów deklinacji imiennych, rozwój końcówek deklinacji złożonych, zaimki); 11. Klasy koniugacyjne, dziedzictwo prasłowiańskie. Przyczyny zmian w systemie klas koniug., rozwój kategorii czasu, trybu i aspektu, kategoria liczby); 12. Staroczeskie czasy przeszłe. Formy niefinitywne; 13. Ćwiczenia tekstowe, powtórzenie; 14. Innowacje średnioczeskie w zakresie fleksji; 15. Słowotwórstwo i składnia. Ogólna charakterystyka rozwoju.</p>
46.	Historia literatury czeskiej	Wykład przeznaczony jest do zapoznania się z rozwojem literatury czeskiej 1950/89. Ponieważ nie jest możliwe w dostępnym czasie poświęcić wszystkiego w szczegółach, oferuje studentom możliwość specjalizacji w zależności od ich udziału w danym okresie lub w czasie (np.: literatura 50., 60. lat XX w., okres normalizacji lat 70., specyfika literatury lat 80. XX w., literatura w drugim obiegu i literatura czeska emigracyjna, kwestia politycznie konformistycznej literatury), a profil danego autora lub grupy autorów współczesnych do końca lat 80-tych z przerywnikiem periodyzacyjnym w tym etapu 1989 r., jego głównych autorów oraz dzieł, czasopism i wydawnictw.

47.	Historia literatury czeskiej	Literatura czeska po II wojnie światowej – rekonesans. 1. Sytuacja czeskiego środowiska literackiego pod koniec wojny. Ofiary wojny wśród pisarzy. Emigranci. Pisarze wobec nowej rzeczywistości; 2. Temat: wojna – konteksty: świadectwo wojny w poezji. Poezja pokolenia wojennego w wydaniach powojennych. Poeci wobec doświadczeń wojny; 3. Zwycięski Luty i socrealizm – sytuacja polityczna po II wojnie światowej a literatura. Czystki i represje w obozie władzy. Kongres Kultury Narodowej i ideologizacja literatury. Cenzura i tworzenie nowego kanonu; 4. Poza oficjalnym obiegiem. Represje wobec niepokornych pisarzy. Sytuacja literatury katolickiej, emigracja polityczna; 5. „Totalny realizm” i literatura dnia codziennego. Pisarze na „emigracji wewnętrznej”; 6. Odwilż i reinterpretacja. Odejście od stalinizmu w literaturze. Pierwsze rewizje kanonu literackiego. Powroty „zapomnianych” klasyków i przedstawicieli awangardy; 7. Poeci odwilży. Poeci starszej generacji i młodszego pokolenia. Zmiana estetyki. Poeci „Května”; 8. Proza: Wojna bez bohaterstwa. Od Otčenáška do Škvoreckiego; 9. Lata sześćdziesiąte – nowy kanon literacki: pisarze przywrócenie, spóźnione debiuty. Polemiki, wpływy, manifesty. Spór o awangardę i tradycję literacką. Czasopisma; 10. Lata sześćdziesiąte – poezja Złoty wiek poezji czeskiej. Wpływ Halasa i Grupy 42. Erotyka i poezja intymna i egzystencjalna. Eksperymenty formalne; 11. Lata sześćdziesiąte: proza. Poza ideologią. Kundera – Klima – Hrabal. Nowa proza o wojnie i Holokauście; 12. Lata sześćdziesiąte: dramat. Rozkwit czeskiego teatru. Małe teatry. Semafor i Divadlo na Zábradlí. Teatr absurdu. Dramaturgia czeska; 13. 1968 rok i normalizacja – nowa epoka w kulturze i popkulturze. Postawy ludzi kultury wobec czystek normalizacyjnych i deklaracji Karty 77. Losy pisarzy niepokornych. Trzy kręgi literatury: reżimowa – dysydencka – underground; 14. Poza systemem: samizdat, tamizdat, drugi obieg. Wydawnictwa emigracyjne i nielegalne publikacje krajowe. Rola J. Škvoreckiego. Współpraca wydawnicza z opozycją polską; 15. Underground. Od Bondyego do Jachyma Topola. Inspiracje i twórcy. Czasopisma. Kultura w poprzek sporu politycznego. Underground a dysydenci. Od undergroundu do postmodernizmu.
48.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (składnia)	1. Składnia – jednostki komunikatywne języka a jednostki tekstu; 2. Struktura zdania prostego. Część zdania, składnik, grupa; 3. Stosunki syntaktyczne. Grupy współrzędne i podrzędne; 3. Struktura semantyczna zdania. Wyznaczanie i modalność; 4. Role semantyczne przypadków; 5. Konotacja, wartościowość syntaktyczna. Schematy zdaniowe; 6. Modalność wypowiedzi; 7. Typy zdań i właściwości akomodacyjne wyrazów; 8. Rozwijanie zdań pojedynczych – struktury wielopredykatowe; 9. Pojęcie i klasyfikacje zdań złożonych; 10. Zdania współrzędnie złożone; 11. Zdania podrzędnie złożone – intensjonalne i relatywne; 12. Zdania podrzędnie złożone ekstensjonalne (temporalne i porównawcze); 13. Zdania podrzędnie złożone ekstensjonalne (przyczynowo-skutkowe); 14. Modyfikacje wypowiedzi; 15. Uwarunkowania szyku wyrazów w zdaniach czeskich.
49.	Gramatyka współczesnego języka czeskiego (składnia)	1. Składniki zdania, części mowy a części zdania. Analiza zdania pojedynczego; 2. Stosunki syntaktyczne, modalność; 3. Typy znaczeniowe i formy gramatyczne orzeczenia; 4. Formy gramatyczne podmiotu; 5. Rodzaje przydawek i ich formy gramatyczne; 6. Rodzaje okoliczników i ich formy gramatyczne; 7. Analiza zdania pojedynczego – ćwiczenia utrwalające; 8. Kolokwium; 9. Wykrywanie schematów zdaniowych; 10. Rozwijanie zdań pojedynczych – analiza; 11. Analiza zdań współrzędnie złożonych; 12. Analiza zdań podrzędnie złożonych; 13. Ćwiczenia utrwalające – analiza zdania złożonego; 14. Kolokwium; 15. Modyfikacje wypowiedzi w praktyce.
50.	Seminarium licencjackie	1. Zapoznanie się z techniką pisania pracy naukowej (licencjackiej) i obowiązującymi procedurami dyplomowania; 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka czeskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku czeskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.

51.	Drugi język słowiański	<p>Język chorwacki:</p> <p>1. Opisywanie swojego pochodzenia. Wymienianie doświadczeń. Konwencjonalne dialogi z gośćmi; 2. Liczebniki: pieniądze, kantor walut, miara czasu. Liczenie, płacenie, wyrażanie danych statystycznych i innych danych liczbowych; 3. Opisywanie stanu zdrowia. Wizyta u lekarza. Hobby i wolny czas; 4. Wyrażanie uczuć i skłonności. Rozmawianie o tematach abstrakcyjnych; 5. Wyrażanie żądania i odmawianie. Planowanie wakacji; 6. Wyrażanie opinii o Chorwacji i języku chorwackim. Podobieństwa i różnice kulturowe. 7. Opowiadanie o sobie; 8. Planowanie weekendu. Oferta turystyczna; 9. Jakość życia: życie w Chorwacji, problemy, nawyki życiowe; 10. Rozmawianie o planach, pragnieniach i możliwościach. Dom czy mieszkanie: dyskusja. 11. Wolontariat.</p>
52.	PNJCz – leksyka	<p>1. Mieszkamy razem. Obcokrajowiec w rodzinie; 2. Ochrona środowiska, styl życia; 3. Stosunki międzyludzkie, pomoc, akcje charytatywne; 4. Mądrość ludowa; 5. Wiadomości, przestępczość.</p>
53.	PNJCz – gramatyka funkcjonalna	<p>1. Deklinacja rzeczowników pochodzenia obcego; 2. Partykuły i wykrzyknienia; 3. Deklinacja všichni, všichni, všichni; 4. Zdania jednocłonowe; 5. Przysłowki; 6. Pluralia tantum; 7. Deklinacja liczebników; 8. Szyk zdania; 9. Zaimki; 10. Rzeczowniki odczasownikowe; 11. Zasady pisowni: mě, mně, myšlník i dywiz w zdaniu, s/z, wyrażenia przysłówkowe.</p>
54.	PNJCz – praca z tekstem	<p>1. Kultura; 2. Jesteśmy różni – żyjemy razem; 3. Środowisko naturalne; 4. Styl życia; 5. Pomagamy sobie.</p>
55.	Drugi język słowiański	<p>Język rosyjski</p> <p>1. Żywnienie: Posiłki w domu i poza domem jadłospis, restauracja – zamawianie potraw, zapłata. Czasowniki: есть, пить; 2. Ulubione potrawy i napoje; 3. Typowe dania kuchni rosyjskiej; 4. Pory roku. Pogoda. Stopniowanie przymiotników i przysłówków; 5. Czas wolny: na co dzień, wakacje, ferie zimowe; 6. Rozrywki; 7. Kontynuacja nauki w zakresie poprawnego użycia rzeczownika, przymiotnika, zaimka, liczebnika, czasownika.</p> <p>Język chorwacki:</p> <p>1. Transport i komunikacja. Rodzaje komunikacji. Leksyka związana z transportem samochodowym; 2. Relacje międzyludzkie. Określanie wyglądu. Opowiadanie o przyszłości; 3. Opowiadanie o pracy i jej specyfice w różnych krajach. Rodzaje i narzędzia pracy; 4. Wyrażanie emocji związanych z pracą: zadowolenie, niezadowolenie, satysfakcja, rozczarowanie; 5. Rozmawianie o przeszłości. Leksyka związana z wyrażaniem relacji czasowych. Czego się boimy – dyskusja; 6. Popularne imiona – wyrażanie własnego poglądu. Eponimy i graffiti. Leksyka związana z tematem związków międzyludzkich; 7. Znani ludzie. Dyskusja o sławie i rozpoznawalności. Kolokacje z wyrazami zemlja, domovina, svijet.</p>
56.	Seminarium licencjackie	<p>1. Wdrażanie i doskonalenie techniki pisania pracy naukowej (licencjackiej); 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka czeskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku czeskim; 4. Prezentowanie w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.</p>

Nazwa kierunku studiów: Filologia czeska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 45

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJCz – konwersacje	Konwersacje w języku czeskim. Tematyka będzie wyszczególniona zawsze na początku ćwiczeń.
2.	PNJCz – stylistyka funkcjonalna	1. Poprawne i stosowne redagowanie wypowiedzi pisemnych: wybór i kombinacja właściwych form, konstrukcji i wyrażen; 2. Identyfikacja i analiza gramatycznych i leksykalnych środków funkcjonalnego kształtowania wypowiedzi: język mówiony, język pisany, style konwersacji, styl komunikatywny (prostě sdělovací): style publicystyki : styl artystyczny; 3. Ćwiczenia w zakresie składni, leksyki i frazeologii, interpunkcji i ortografii.
3.	Najnowsza literatura czeska	1. Rok 1989 i jego znaczenie dla rozwoju literatury czeskiej; 2. Charakterystyczne cechy literatury czeskiej lat 90. XX wieku; 3. Związki literatury z polityką po 1989 roku; 4. Najważniejsze nagrody literackie w Czechach po 1989 roku; 5. Tendencje postmodernistyczne w literaturze czeskiej; 6. „Generacja samotnych biegaczy” – przedstawiciele; 7. Zjawisko medializacji literatury – twórczość np. M. Viewegha; 8. Cechy i przedstawiciele prozy imaginacyjnej; 9. Polistopadowa twórczość czeskich pisarek przełom XX/XXI wieku; 10. Cechy charakterystyczne poezji czeskiej po 1989 roku; 11. Najmłodsza generacja dramaturgów czeskich.
4.	Najnowsza literatura czeska	1. Charakterystyczne cechy prozy postmodernistycznej; 2. Życie i twórczość Jáchyma Topola; 3. Charakterystyczne cechy literatury popularnej i masowej; 4. Życie i twórczość Michala Viewegha; 5. Charakterystyczne cechy literatury imaginacyjnej; 6. Życie i twórczość Danieli Hodrovej, Vladimíra Macury, Michala Ajvaza, Jiříego Kratochvila; 7. Fenomen bestselleru i powieści kultowej; 8. Życie i twórczość Petry Hůlovej i Květy Legátové; 9. Cechy dramatu absurdu i groteski; 10. Życie i twórczość Petra Zelenki.
5.	Współczesne Czechy przez pryzmat języka	1. Obserwacja zjawisk językowych i kulturowych w wybranych pozycjach najnowszej czeskiej prozy, literatury faktu, publicystyki kulturalnej, politycznej i ekonomicznej; 2. Obserwacja zjawisk językowych i kulturowych w wybranych komunikatach audiowizualnych (film, program telewizyjny); 3. Obserwacja zjawisk językowych i kulturowych w komunikacji internetowej (witryny informacyjne, blogi, media społecznościowe); 4. Studium literatury naukowej: opracowania z zakresu stylistyki, socjolingwistyki, pragmalingwistyki, etnolingwistyki, językoznawstwa kognitywnego i in.; pojęcia: sieć medialna, dyskurs, zakres funkcjonalnej różnorodności językowej, język wypowiedzi dziennikarskiej, język wypowiedzi artystycznej, język w dyskursie politycznym, zarządzanie językiem, polityka językowa, prawo językowe, kolokwializacja, krytyczna analiza dyskursu, kultura języka mówionego, poprawność polityczna, etykieta

		językowa, agresja werbalna, czynniki stylistyczne, wulgaryzacja dyskursu, formy konkurencyjne, slangi specjalistyczne; 5. Ćwiczenia praktyczne.
6.	Teoria przekładu	1. Przedmiot teorii przekładu; 2. Cele teorii przekładu; 3. Definicja przekładu, przekład a tłumaczenie; 4. Przekład a pośrednictwo językowe; 5. Typologia przekładu; 6. Przekład dosłowny, przekład wolny i przekład adekwatny; 7. Pojęcie nieprzetłumaczalności; 8. Pojęcie wierności przekładu; 9. Pojęcie ekwiwalencji; 10. Pojęcie adekwatności; 11. Rodzaje transformacji (generalizacja, konkretyzacja, przekład antonimiczny, kompensacje, opuszczenia); 12. Problem jednostki przekładu; 13. Interferencja językowa a przekład; 14. Bilingwizm a przekład; 15. Pojęcie fałszywych przyjaciół tłumacza; 16. Leksyka bezekwiwalentowa w przekładzie; 17. Kompetencje tłumacza, predyspozycje tłumacza; 18. Pojęcie strategii, technik, metod tłumaczenia, działań tłumacza; 19. Bariery etnolingwistyczne w procesie tłumaczenia; 20. Adaptacja pragmatyczna w przekładzie; 21. Problem tłumaczenia frazeologizmów; 22. Skrzydlate słowa jako problem translatoryczny; 23. Pojęcie domestykacji (oswojenia) i egzotyzacji w przekładzie, warunki ich stosowania w odniesieniu do kategorii intencji nadawcy i zakładanego odbiorcy oryginału i przekładu; 24. Czynniki obcości w przekładzie; 25. Różnice w rozumieniu ekwiwalencji w przekładzie, rodzaje i poziomy ekwiwalencji; 26. Rodzaje błędów tłumaczeniowych; 27. Inwariant i wariant w przekładzie w zależności od typu tekstu; 28. Leksyka gwarowa w przekładzie; 29. Kolokwializmy, argotyzmy, profesjonalizmy i wulgaryzmy w przekładzie.
7.	Praktyka przekładu	1. Ćwiczenia w tłumaczeniu różnego typu tekstów pisanych z języka czeskiego na język polski oraz z polskiego na czeski; 2. Pojęcie przekładu. Typy przekładu – tłumaczenia pisemne i ustne; 3. Ekwiwalencja w przekładzie, jej rodzaje. Zagadnienie adekwatności, adaptacji; 4. Makro- i mikroprzekład. Fałszywi przyjaciele tłumacza; 5. Kodeks tłumacza sądowego – przegląd zasad. Karta tłumacza; 6. Wierność tłumaczenia. Przekład prawniczy; 7. Kolokacje, idiomy, neologizmy, archaizmy i sposoby ich tłumaczenia; 8. Okazjonalizmy, wulgaryzmy, interferencja językowa, sytuacje, środowiskowość; 9. Zjawisko nieprzetłumaczalności w przekładzie; 10. Terminologia, terminy i sposoby ich tłumaczenia, patologie terminologiczne; 11. Język specjalistyczny, przekład techniczny, naukowo-techniczny; 12. Literatura zawodowa, rola źródeł leksykograficznych oraz środków pomocniczych (Internet, elektroniczne programy tłumaczące) w procesie tłumaczenia.
8.	Seminarium magisterskie	1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisanie prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii językoznawczej; 3. Pogłębianie umiejętności samodzielnej analizy zjawisk językowych; 4. Pogłębianie umiejętności problematyzowania, klasyfikowania zjawisk językowych, integrowania wiedzy z różnych źródeł; 5. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.
9.	PNJCz – konwersacje	Konwersacje w języku czeskim. Tematyka będzie wyszczególniona zawsze na początku ćwiczeń.
10.	PNJCz – stylistyka funkcjonalna	1. Analiza wybranych tekstów naukowych, popularnonaukowych i publicystycznych (artykuł naukowy, przyczynki, polemika, recenzja, artykuł publicystyczny, komentarz, glosa, kolumna, felieton, esej, reportaż); 2. Ćwiczenia w doborze stosownych środków leksykalnych i składniowych; 3. Ćwiczenia kompozycyjne - poprawne i stosowne redagowanie wypowiedzi pisemnych: wybór i kombinacja właściwych form, konstrukcji i wyrażeń; 4. Prezentacja i omówienie fragmentów własnych prac studentów; 5. Ćwiczenia w zakresie składni, interpunkcji i ortografii.
11.	Najnowsza literatura czeska	1. Czeska literatura pierwszego dziesięciolecia nowego milenium; 2. Czeski rynek książki po 2000 – wydawnictwa, czasopisma literackie, nagrody literackie, portale literackie i generacja Y; 3. Proza czeska

		po 2000 roku – nowe tematy, przedstawiciele, bestsellery książkowe; 4. Charakterystyczne cechy czeskiej nowej poezji po 2000 roku; 5. Nové drama” – przemiany czeskiej dramaturgii po 2000 roku.
12.	Najnowsza literatura czeska	Analiza i interpretacja treści lektur oraz zapoznanie z twórczością następujących autorów: Emil Hakl, Petr Šabach, Jaroslav Rudiš, Jan Balabán, Radka Denemarková, Kateřina Tučková, Petra Soukupová, Tomáš Zmeškal, Markéta Pilátová, Marek Šindelka, Jiří Hájíček, Jana Šrámková, Václav Havel.
13.	Gramatyka konfrontatywna czesko-polska	1. Omówienie celu zajęć i metod pracy, zapoznanie z literaturą przedmiotu. 2. Ogólna problematyka konfrontatywnych badań lingwistycznych, najważniejsze opracowania. Porównywalność języków (uniwersalia, specyfika, tertium comparationis) a ich związki genetyczne i typologie. 3. Ogólne zagadnienia opisu konfrontatywnego języków blisko spokrewnionych. 4. Czeszczyzna i polszczyzna z perspektywy historyczno-porównawczej, stosunki językowe polsko-czeskie. 5. Synchroniczna konfrontacja wybranych kategorii gramatycznych z zakresu: czeskiej i polskiej fonetyki i fonologii, czeskiej i polskiej morfologii, czeskiej i polskiej składni. 6. Kontrastywne opisy słownictwa i frazeologii czeskiej i polskiej, ekwiwalencja i pozorna ekwiwalencja semantyczna i pragmatyczna. 7. Problem typologicznych różnic między czeszczyzną a polszczyzną (podsumowanie). 8. Oddziaływanie różnic i podobieństw obu języków na negatywny transfer w nauce języka obcego, drugiego i w posługiwaniu się nim. 9. Konfrontacja języków w kontekście kulturowym: czy istnieją istotne różnice w widzeniu rzeczywistości przez pryzmat czeszczyzny i polszczyzny? 10. Odmianny języka czeskiego i polskiego i ich miejsce w komunikacji.
14.	Praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyszukiwanie procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
15.	Seminarium magisterskie	1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisania prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii językoznawczej; 3. Pogłębianie umiejętności samodzielnej analizy zjawisk językowych; 4. Pogłębianie umiejętności problematyzowania, klasyfikowania zjawisk językowych, integrowania wiedzy z różnych źródeł; 5. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.
16.	PNJCz - konwersacje	1. Zagrożenia współczesnego świata (klęski żywiołowe, globalizacja, terroryzm, choroby cywilizacyjne, nałogi, patologie społeczne, nietolerancja); 2. Zagadnienia ochrony środowiska. 3. Styl naukowy.
17.	Język czeski w administracji i biznesie	1. Środki masowego przekazu w Czechach jako źródło informacji o biznesie (prasa, radio, telewizja, Internet); 2) Korespondencja w biznesie (list, email, telefon); 3) Życiorys (CV, list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna); 4) Czeski rynek pracy (firma - rodzaje działalności); 5) Korespondencja urzędowa (wnioski, skargi, podania).
18.	Komunikacja międzykulturowa	1. Ogólne wprowadzenie do problematyki komunikacji i kultury; 2. Kultura i jej miejsce w komunikacji. Teoria komunikacji według R. Jacobsona; 3. Kompetencje międzykulturowe w aspekcie językowym, globalnym i zarządzania; 4. Kultura a zachowanie językowe w Polsce i w Czechach; 5. Kompetencja kulturowa w poznawaniu języka obcego; 6. Pragmalingwistyczne i kognitywne ramy komunikacji międzykulturowej (interpersonalna i fatyczna a przedstawieniowa funkcja języka); 7. Komunikacja

		niewerbalna: gesty, mimika, dystans; 8. Zachowania zwyczajowe: wobec czasu, porządku, wobec tradycji, hierarchii, autorytetu.
19.	Seminarium magisterskie	1. Doskonalenie techniki pisania pracy magisterskiej; 2. Poglębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka czeskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku czeskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.
20.	PNJCz - konwersacje	1. Styl oficjalny, urzędowy. 2. Posługiwanie się stylem oficjalnym w pismach formalnych; 3. Sporządzanie autobiografii, listu motywacyjnego, podania; 4. Dyskusja na aktualne tematy czeskiego życia społeczno-kulturalnego; 5. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego; 6. Prezentacje tematów i fragmentów własnych prac magisterskich.
21.	Język czeski w administracji i biznesie	1. Umowy (handlowe, cywilno-prawne); 2. Prezentacje biznesowe; 3. Negocjacje biznesowe; 4. Finanse (banki, operacje finansowe, rozliczenia); 5. Księgowość (podstawowe dokumenty).
22.	Komunikacja międzykulturowa	1. Kultura a komunikacja międzykulturowa; 2. Proces komunikacji międzykulturowej; 3. Komunikacja międzykulturowa z punktu widzenia psycholingwistyki i socjolingwistyki; 4. Źródła najnowszej wiedzy o komunikacji międzykulturowej; 5. Specyfika kultur w zachowaniach komunikacyjnych; 6. Koncepcja Sapira-Whorfa a komunikacja międzykulturowa; 7. Czesi o polskiej historii; 8. Mechanizmy i środki manipulacji językowej; 9. Czeskie widzenie Polaków po 1989 roku; 10. Polak i Polska w czeskiej nauce. Zachowania zwyczajowe: wobec czasu, porządku, wobec tradycji, hierarchii, autorytetu.
23.	Seminarium magisterskie	1. Doskonalenie techniki pisania pracy magisterskiej; 2. Poglębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka czeskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku czeskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.

Nazwa kierunku studiów: Filologia francuska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 46

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka francuskiego	Ćwiczenia mające na celu nabycie kompetencji komunikacyjnej w języku francuskim w zakresie składników: językowego, pragmatycznego i społeczno-kulturowego w sześciu działaniach językowych: produkcji ustnej i pisemnej, recepcji ustnej i pisemnej, interakcji i mediacji na poziomach biegłości określonych w ESOKJ jako A1 (I semestr, ścieżka A - początkująca) / A2 (I semestr ścieżka B - zaawansowana) do C1 (VI semestr, obie ścieżki). Moduł obejmuje następujące składowe (w zależności od ścieżki i semestru studiów): sprawności zintegrowane, fonetykę, pisanie, mówienie, gramatykę oraz przedmiot do wyboru z zakresu PNJF.
2.	Językoznawstwo	Przedmiot badań językoznawstwa, działy językoznawstwa. Językoznawstwo wśród innych nauk. Definicje języka, pojęcie języka naturalnego, kryteria podziału języków naturalnych. Rodzina języków indoeuropejskich. Zarys historii badań nad językiem. Język mówiony i język pisany. Znak językowy wśród innych znaków. Strukturalizm. Funkcjonalizm. Schematy komunikacji językowej i funkcje języka. Deskryptywizm i dystrybucjonalizm. Założenia językoznawstwa generatywnego. Pragmatyka anglo-amerykańska. Językoznawstwo wypowiedziane. Pojęcie tekstu i gramatyka tekstu. Dyskurs i francuska analiza dyskursu. Socjolingwistyka. Psycholingwistyka. Kognitywizm i etnolingwistyka. Relatywizm językowy i uniwersalia językowe. Komunikacja niewerbalna.
3.	Gramatyka opisowa języka francuskiego	Wstęp do gramatyki opisowej (gramatyka: definicje, typy opisu gramatycznego, działy opisu gramatycznego; podział na części mowy i części zdania oraz ich charakterystyka i różnicowanie; utrwalenie terminologii francuskiej). Morfologia i leksykologia (podstawowe pojęcia morfologii; kategorie fleksyjne; słowotwórstwo; relacje między elementami leksyki). Zdanie proste – grupa rzeczownikowa (struktura zdania prostego, typy i formy zdań, funkcja gramatyczna; grupa rzeczownikowa, jej struktura i funkcje w zdaniu, składniki obowiązkowe i fakultatywne; substytuty grupy rzeczownikowej. Zdanie proste – grupa czasownikowa (struktura grupy czasownikowej, definicja i właściwości morfologiczno-składniowe czasownika, własności semantyczno-składniowe czasowników i ich wpływ na organizację zdania, dopełnienia czasownika a dopełnienia zdania; przysłówki - definicja, tworzenie, funkcjonowanie w zdaniu; analiza zdania prostego). Zdanie złożone (relacje między predykatami zdania złożonego, klasyfikacja zdań podrzędnych, charakterystyka poszczególnych rodzajów zdań podrzędnych, analiza zdania złożonego).
4.	Gramatyka opisowa języka francuskiego - fonetyka	Fonetyka z elementami fonologii: definicje i podziały; podstawy fonologii; aparat mowy człowieka; sylaba i zestrój akcentowy; klasyfikacja głosek i inwentarz fonetyczny języka francuskiego; zasób głoskowy języka francuskiego i polskiego; prozodia; natura i klasyfikacja elementów prozodycznych; akcent; intonacja; łączenie międzywyrazowe; elizja; enchaînement; asymilacje i dysymilacje.

5.	Literatura francuska - wykład	Wybrane wiadomości o literaturze francuskiej, uporządkowane chronologicznie, od Średniowiecza do czasów współczesnych. Prezentacja gatunków literackich i poetyk francuskich. Lektura i analiza wybranych utworów z literatury i piśmiennictwa francuskojęzycznego. Kształcenie umiejętności ich rozumienia, interpretowania i komentowania. Poznanie podstawowej terminologii z zakresu literaturoznawstwa.
6.	Literatura francuska – przedmiot z listy do wyboru	Lektura i analiza wybranych utworów z literatury i piśmiennictwa francuskojęzycznego uporządkowanego chronologicznie: od tekstów średniowiecznych do współczesnych. Kształcenie umiejętności ich rozumienia, interpretowania i komentowania pisemnego i ustnego. Poznanie podstawowej terminologii z zakresu literaturoznawstwa.
7.	Historia i kultura Francji	Wybrane wiadomości o historii i kulturze Francji, uporządkowane chronologicznie, od czasów prehistorycznych do współczesnych. Wzbogacone o wiadomości o terytorium, mieszkańcach, życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i artystycznym Francji. Trening kompetencji w umiejętności zbierania i selekcjonowania informacji na ten temat w odpowiednich źródłach (opracowania encyklopedyczne, syntezy podręcznikowe, studia monograficzne, e-źródła).
8.	Strategie uczenia się języków obcych	Cwiczenia mają na celu pogłębienie kompetencji strategicznej i metapoznawczej studentów I roku filologii francuskiej poprzez refleksję nad następującymi zagadnieniami: co to znaczy znać język obcy?; różnice i podobieństwa w procesach przyswajania języka ojczystego i języków obcych; czynniki wpływające na naukę języka; rola pamięci w procesie uczenia się; style uczenia się; charakterystyka osób odnoszących sukces w nauce języka obcego; definicje i klasyfikacje strategii uczenia się; zasady treningu strategicznego; autonomia w nauce języków obcych; rola Europejskiego Portfolio Językowego w nauce języków.
9.	Język łaciński	Gramatyka oraz słownictwo łacińskie zawarte w tekstach wybranego podręcznika, elementy wiedzy o kulturze antycznej i jej recepcji w kulturze polskiej.
10.	Drugi język romański	Lektorat języka romańskiego innego niż język kierunku: hiszpańskiego, portugalskiego, włoskiego, katalońskiego – w zależności od aktualnej oferty dydaktycznej. Treści programowe są oparte na wybranym podręczniku do nauki języka i odpowiadają poziomom biegłości wg ESOKJ: A1 (sem. 1), A2 (sem. 2), B1 (sem. 3) i B2 (sem. 4).
11.	Teoria literatury	Wiedza o literaturze: krytyka, teoria i historia literatury. Gatunki wypowiedzi. Budowa utworu: tekst i świat przedstawiony. Praca z tekstem: wstępna analiza, poszukiwanie wiadomości kontekstowych. Analiza metodyczna. Podstawowe pojęcia badawcze właściwe wybranym szkołom teorii literatury.
12.	Konwersatorium specjalizacyjne	Proponowane konwersatoria dotyczą takich zagadnień jak językoznawstwo francuskie, historia literatury francuskiej, historia i kultura Francji i krajów frankofońskich, przekładoznawstwo, komparatystyka. Ramy tematyczne konwersatorium określa prowadzący.
13.	Tłumaczenie	Przygotowanie do tłumaczenia – uświadomienie różnic między językami-kulturami (leksykalne, składniowe, pragmatyczne). Wskazanie różnych sposobów rozwiązywania trudności, jakie powodują one w tłumaczeniu (porównanie tekstu oryginalnego i tłumaczenia, analiza błędów w tekście przekładu, poprawianie tekstu przekładu, analiza sposobów tłumaczenia wybranych konstrukcji i wyrażań, porównanie wybranych pól leksykalnych). Tłumaczenie (pisemne i ustne, z francuskiego na polski i

		odwrotnie) krótkich tekstów użytkowych należących do różnych odmian. Analiza przekładów własnych i cudzych.
14.	Gramatyka kontrastywna	Podstawowe różnice leksykalne i gramatyczne między językiem francuskim i polskim, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - rozbieżności w systemie fonetycznym i fonologicznym; - różnice dotyczące grupy nominalnej (deklinacja w języku polskim i jej brak w języku francuskim; determinanty w języku francuskim i ich brak w języku polskim); - różnice dotyczące grupy werbalnej (podstawowe różnice w systemie czasów w języku francuskim i polskim, aspekt w obydwu językach) - wybrane zagadnienia składniowe i leksykalno-składniowe (problemy różnic szyku wyrazów w zdaniu; różnice w systemach przyimkowych obydwu języków, zdania bezpodmiotowe, brak odpowiedniości struktur specyficznych dla jednego z języków); - różnice w konceptualizacji rzeczywistości przez oba systemy leksykalne; - odmienne zasady interpunkcji.
15.	Seminarium licencjackie	Proponowane seminaria dotyczą takich zagadnień jak językoznawstwo francuskie, historia literatury francuskiej, historia i kultura Francji i krajów frankofońskich, przekładoznawstwo, komparatystyka, metodyka nauczania języka francuskiego. Ramy tematyczne seminarium określa prowadzący, a uszczegółowione tematy rozpraw formułowane są w uzgodnieniu z uczestnikami zajęć.
16.	Historia języka francuskiego	Językoznawstwo wewnętrzne a językoznawstwo zewnętrzne, historia języka a gramatyka historyczna. Przyczyny zmian językowych. Ewolucja języka łacińskiego, cechy łaciny ludowej. Substrat celtycki i superstrat germański. Zróżnicowanie językowe na terenie Romanii. Rozwój systemu fonologicznego, morfologicznego i składniowego języka starofrancuskiego. Najstarsze zabytki języka francuskiego. Podstawowe cechy języka średniofrancuskiego. Zróżnicowanie dialektalne języków staro- i średniofrancuskiego. Język francuski w wiekach XVI, XVII i XVIII. Najstarsze słowniki oraz gramatyki francuskie. Przyczyny ekspansji języka francuskiego.
17.	Przedmiot dowolnego wyboru	Przedmiot dowolnego wyboru (PdW) obejmuje dwie kategorie. Pierwsza kategoria PdW służy pogłębieniu przez studentów wiedzy z określonej dyscypliny – językoznawstwa lub literaturoznawstwa; wiedza ta dotyczy problematyki metodologicznej i teoretycznej; równocześnie podczas zajęć powinna zostać zademonstrowana możliwość stosowania tej wiedzy w opisie i/lub analizie wybranych zjawisk językowych, literackich czy translatorskich. Druga kategoria PdW to ćwiczenia praktyczne obejmujące jedno lub więcej działań językowych w języku francuskim: rozumienie tekstu pisanego, rozumienie ze słuchu, tworzenie tekstu pisanego, wypowiedź ustną, interakcję i mediację. W ofercie programowej znaleźć się mogą też przedmioty skoncentrowane na wybranym składniku kompetencji lingwistycznej, np. fonetyka dodatkowa, gramatyka normatywna, warsztaty teatralne (poziom początkujący i zaawansowany).
18.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

Nazwa kierunku studiów: Filologia francuska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 47

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka francuskiego	Ćwiczenia mające na celu nabycie kompetencji komunikacyjnej w języku francuskim w zakresie składników: językowego, pragmatycznego i społeczno-kulturowego w sześciu działaniach językowych: produkcji ustnej i pisemnej, recepcji ustnej i pisemnej, interakcji i mediacji na poziomach biegłości określonych w ESOKJ jako C1-C2.
2.	Drugi język romański	Lektorat języka romańskiego innego niż język kierunku: hiszpańskiego, portugalskiego, włoskiego, katalońskiego – w zależności od aktualnej oferty dydaktycznej. Treści programowe są oparte na wybranym podręczniku do nauki języka i odpowiadają poziomowi biegłości B2+ wg ESOKJ.
3.	Seminarium magisterskie	Proponowane seminaria dotyczą takich zagadnień jak językoznawstwo francuskie, historia literatury francuskiej, historia i kultura Francji i krajów frankofońskich, przekładoznawstwo, komparatystyka, metodyka nauczania języka francuskiego. Ramy tematyczne seminarium określa prowadzący, a uszczegółowione tematy rozpraw formułowane są w uzgodnieniu z uczestnikami zajęć.
4.	Kierunki badań językoznawczych	Językoznawstwo historyczno-porównawcze. Strukturalizm i funkcjonalizm. Deskryptywizm i dystrybucjonalizm. Gramatyka transformacyjno-generatywna. Teorie pragmatyczne: teoria aktów mowy, językoznawstwo wypowiedzenia. Lingwistyka tekstu. Gramatyka kognitywna Langackera. Nowe podejścia semantyczne: semantyka prototypu, prototyp a stereotyp, pojęcie językowego obrazu świata.
5.	Informacja naukowa	Pojęcie źródeł informacji i ich typologia; źródła informacji przydatne w pracy filologa, ich zawartość, struktura i wartość informacyjna; pojęcie kompetencji informacyjnych i strategii wyszukiwawczych; źródła bibliograficzne i faktograficzne; znaczenie prawa autorskiego w pracy naukowej i informacji naukowej.
6.	Współczesne kierunki badań literackich	Poznanie kierunków badań literaturoznawczych XX i XXI w. i zdobycie pogłębionej wiedzy na temat wybranych nurtów, a szczególnie szkół inspirowanych psychoanalizą, fenomenologią, filozofią hermeneutyczną, ruchami feministycznymi, teoriami M. Bachtina, formalizmem rosyjskim, formalizmem amerykańskim, strukturalizmem, poststrukturalizmem, badaniami kulturowymi.
7.	Konwersatorium monograficzne	Proponowane konwersatoria dotyczą takich zagadnień jak językoznawstwo francuskie, historia literatury francuskiej, historia i kultura Francji i krajów frankofońskich, przekładoznawstwo, komparatystyka, metodyka nauczania języka francuskiego. Ramy tematyczne konwersatorium określa prowadzący.
8.	Kultura języka polskiego	Zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami kultury języka oraz zasadami umożliwiającymi praktyczną działalność normatywną, służącą rozwijaniu umiejętności poprawnego i skutecznego używania polszczyzny. Wykształcenie umiejętności typologizacji błędów i ich rzetelnej korekty zgodnie z kryteriami poprawności językowej; umiejętności stosowania poprawnej polszczyzny w zakresie wymowy, ortografii, interpunkcji, leksyki, słowotwórstwa, fleksji i składni; umiejętności samodzielnego korzystania z opracowań o charakterze deskryptywno-preskryptywnym (poradników językowych, elektronicznych korpusów

		językowych, współczesnych słowników języka polskiego) oraz źródeł o charakterze naukowym z zakresu językoznawstwa normatywnego.
9.	Przedmiot dowolnego wyboru	Przedmiot z oferty zajęć adresowanych do studentów studiów II stopnia w IFR (m.in. dodatkowy język romański, język angielski B2+, dodatkowe konwersatorium monograficzne, zajęcia bądź moduły kierunku Filologia hiszpańska lub kształcenia modułowego Przygotowanie do zawodu nauczyciela, przedmiot z drugiej specjalności – Filolog francuski w świecie cyfrowym/ Translatorskiej).
10.	Twórcze pisanie z wykorzystaniem narzędzi internetowych	Gatunki multimedialne. Stylistyka, retoryka i pragmatyka dyskursu w multimediach. Semiotyczna analiza przekazów multimedialnych. Praktyczne ćwiczenia z wykorzystaniem nabytej wiedzy.
11.	Problemy współczesnej leksykografii dwujęzycznej	Leksykografia jako dyscyplina naukowa. Typologia słowników. Makrostruktura i mikrostruktura słownika dwujęzycznego. Słowniki dwujęzyczne francusko-polskie i polsko-francuskie (drukowane, zdigitalizowane oraz prymarnie elektroniczne; ogólne i specjalistyczne).
12.	Wiedza o krajach frankofońskich	Tematyka zajęć obejmuje wybrane wiadomości o wybranych krajach frankofońskich, używanych w nich odmianach geograficznych języka francuskiego i innych językach, ich terytorium, mieszkańcach, życiu politycznym, społecznym, gospodarczym, intelektualnym i artystycznym oraz kształcenie umiejętności poszukiwania informacji na ten temat w odpowiednich źródłach ujęte w kontekście rozwoju nowych mediów lub technologii oraz generowanych przez nie nowych zjawisk i możliwości. Szczegółową tematykę ćwiczeń ustala prowadzący.
13.	Edytorstwo cyfrowe	Przygotowanie dokumentu do edycji przy wykorzystaniu edytorów tekstu. Przygotowanie prezentacji multimedialnej.
14.	Życie kulturalne i społeczne Francji	Zagadnienia związane z życiem kulturalnym i społecznym Francji (życie gospodarcze, polityczne, intelektualne, problemy społeczne, kultura artystyczna) ujęte w kontekście rozwoju nowych mediów lub technologii oraz generowanych przez nie nowych zjawisk i możliwości; rozwinięcie umiejętności korzystania z e-źródeł.
15.	Media we Francji	Rynek mediów we Francji (agencje prasowe, dzienniki, tygodniki, radio i telewizja, prasa cyfrowa). Medialny „pakt komunikacyjny”. Podstawy retoryki dziennikarskiej, wybrane zagadnienia warsztatu dziennikarskiego. Prasowe obrazy świata (obrazy wydarzeń społeczno-polityczno-kulturalnych) omawiane na podstawie tekstów/materiałów źródłowych.
16.	Wiedza o Francji współczesnej: życie literackie	Zagadnienia związane z literaturą francuską (historią literatury, krytyką literacką, ich kontekstem społeczno-kulturowym) ujęte w kontekście rozwoju nowych mediów oraz generowanych przez nie nowych zjawisk i możliwości; rozwinięcie umiejętności korzystania ze źródeł literackich i zasobów elektronicznych.
17.	Terminologia dla tłumaczy	Przedstawienie podstawowych zasad pracy terminologicznej mające na celu wykształcenie umiejętności niezbędnych do przygotowania się do tłumaczenia tekstu należącego do nieznanej tłumaczowi dziedziny oraz wykształcenie umiejętności rozpoznawania i rozwiązywania problemów terminologicznych w tłumaczonym tekście. Etapy pracy w trakcie zajęć: wybór tekstu; analiza terminologiczna, identyfikacja terminów i informacji pomocnych przy analizie; poszukiwania dokumentacyjne i zapewnienie sobie pomocy eksperta, wykorzystanie źródeł wiedzy tłumacza i literatury specjalistycznej; sporządzenie bibliografii wykorzystanych tekstów; lektury podstawowe w celu nabycia podstawowej wiedzy o dziedzinie, której dotyczy analizowany tekst; rozwiązywanie problemów terminologicznych; prezentacje próbek analizy na zajęciach, pokazujących, jak student potrafi opisać własne problemy związane z terminologicznym przygotowaniem tekstu do tłumaczenia; sporządzenie słownika; tłumaczenie kontekstów zawierających problemy; dyskusja nad przyjętymi rozwiązaniami; analiza napotkanych trudności.

18.	Informatyczne narzędzia tłumacza	Przedmiot obejmuje 4 bloki tematyczne: (1) technologie ICT/TIC oraz tłumaczenie wspomagane komputerowo (programy typu CAT); (2) komunikacja wirtualna i wirtualna praca zespołowa; (3) pozyskiwanie informacji i dokumentacja polegająca na użyciu zasobów elektronicznych (CD-ROM, DVD) i internetowych; (4) informatyczna kontrola jakości: korekta, edycja i post-edycja tekstów w formacie elektronicznym.
19.	Tłumaczenie ustne	Podstawowe informacje na temat pracy tłumacza żywego języka; - specyfika tłumaczenia symultanicznego w zależności od otoczenia; - ćwiczenia z zakresu tłumaczenia a vista; - ćwiczenia z zakresu tłumaczenia konsekutywnego; - ćwiczenia w tłumaczeniu wykorzystujące autentyczne wypowiedzi i nagrania (audio i video). Przygotowanie do tłumaczenia symultanicznego i konsekutywnego poprzez ćwiczenia symulacyjne z języka francuskiego na język polski, przy użyciu materiałów przygotowanych przez osobę prowadzącą zajęcia.
20.	Tłumaczenie pisemne pl-fr	Tłumaczenie grupowe i indywidualne tekstów prasowych (artykuły, ogłoszenia, notatki...), popularnonaukowych, pism urzędowych, korespondencji, dokumentów, instrukcji obsługi, przepisów użycia itp.; symulacja autentycznej sytuacji tłumacza; analiza tekstu do tłumaczenia; porównywanie różnych rozwiązań i analiza błędów w tłumaczeniach wykonanych przez studentów; poprawa tekstu tłumaczenia.
21.	Tłumaczenie pisemne fr-pl	Analiza tekstu do tłumaczenia: rozpoznawanie zjawisk językowych, odmian funkcjonalnych francuszczyzny występujących w tekście i występujących w nim odniesień do zjawisk kulturowych; identyfikacja i opis trudności językowych, merytorycznych, kulturowych i innych związanych z tłumaczeniem tekstu; wyszukiwanie dokumentacji potrzebnej do przetłumaczenia tekstu; zdobywanie wiedzy potrzebnej do przetłumaczenia tekstu z wykorzystaniem podstawowych źródeł wiedzy tłumacza, tekstów paralelnych i innych dokumentów; tłumaczenie tekstu z zastosowaniem właściwych technik przekładu, w odpowiednim do sytuacji komunikacyjnej stylu funkcjonalnym, z wykorzystaniem odpowiednich technik informatycznych; etapy i organizacja procesu tłumaczenia, nauka pracy w grupie; analiza wykonanego tłumaczenia, dyskusja nad zastosowanymi rozwiązaniami; poprawa tekstu tłumaczenia; tłumaczenie podczas zajęć, przygotowanie do radzenia sobie w naturalnych warunkach i do pracy pod presją czasu.
22.	Język polski dla tłumaczy	Wiedza z dziedziny komunikacji językowej, stylistyki i socjolingwistyki niezbędna w pracy tłumacza; doskonalenie umiejętności użycia środków językowych w zależności od rodzaju tłumaczonego tekstu i celu przekładu, odbiorcy, funkcji tekstu, sytuacji komunikacji i otoczenia socjo-kulturowego; doskonalenie umiejętności posługiwania się polszczyzną pisaną w różnych odmianach; kształtowanie umiejętności identyfikacji i korekty błędów językowych w tłumaczeniu; poznawanie słowników i narzędzi internetowych przydatnych w pracy tłumacza. Najczęstsze błędy i pułapki w przekładach z języka francuskiego na polski, najistotniejsze różnice między językiem polskim i językiem francuskim w zakresie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej, fleksyjnej, składniowej, leksykalnej i stylistycznej. Korekta tłumaczenia.
23.	Tłumaczenie dokumentów urzędowych	Specyfika tłumaczenia pisemnego, w tym tłumaczenia uwierzytelnionego, dokumentów urzędowych i innych wybranych tekstów skonwencjonalizowanych z języka francuskiego na polski i z języka polskiego na francuski; podstawowe umiejętności tłumaczenia specjalistycznego: administracyjnego, prawniczego i finansowego; możliwości tłumaczenia wspomagane komputerowo przy tłumaczeniach dokumentów urzędowych.
24.	Praktyka zawodowa	Sprawdzenie w rzeczywistym otoczeniu społeczno-ekonomicznym i w autentycznych sytuacjach zawodowych poziomu oraz przydatności zdobytych na studiach drugiego stopnia kompetencji, umiejętności i wiedzy; przygotowanie studentów do przyszłej pracy; wypracowanie pierwszych kontaktów zawodowych.

25.	Przedsiębiorczość. Praca - biznes - kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
Moduł przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela		
26.	Psychologia dla nauczycieli	Procesy poznawcze. Spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji. Myślenie i rozumowanie. Mowa. Pamięć i uwaga. Modele uczenia się -koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych. Emocje i motywacja w procesach regulacji zachowania. Zdolności i uzdolnienia. Inteligencja i style poznawcze. Temperament i osobowość.
27.	Psychologia rozwoju człowieka	Sylwetka rozwojowa ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości. Rozwój fizyczny, motoryczny, psychoseksualny. Rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga, pamięć). Rozwój społeczno-emocjonalny i moralny. Zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania. Rozwój wybranych funkcji psychicznych. Rozwój osobowości. Kształtowanie się indywidualnej tożsamości. Rozwój a wychowanie. Dorosłość. Identyfikacja z nowymi rolami społecznymi. Kształtowanie się stylu życia.
28.	Pedagogika dla nauczycieli	Profilaktyka zagrożeń rozwoju dzieci i młodzieży. Dzieci uzależnione, zaniedbane i pozbawione opieki. Agresja i przemoc (także cyberprzemoc) w szkole. Klasa szkolna jako środowisko społeczne i wychowawcze. Dialog w pracy nauczyciela - tworzenie klimatu wychowawczego w klasie i szkole. Nauczyciel wychowawcą – planowanie i reżyserowanie pracy wychowawczej. Plan pracy wychowawczej szkoły. Metody i formy realizacji procesu wychowawczego. Alternatywne formy edukacji – założenia, koncepcje i możliwości wykorzystania w praktyce.
29.	Wspomaganie rozwoju dziecka i dysharmonie rozwojowe	Teorie integralnego rozwoju ucznia. Norma rozwojowa. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów a ich funkcjonowanie w grupie rówieśniczej. Zaburzenia funkcjonowania w okresie dorastania. Wspomaganie rozwoju uzdolnień i zainteresowań. Uczeń zdolny. Uczeń nadpobudliwy. Zaburzenia zachowania. Uczeń nieśmiały. Obniżenie nastroju, depresja. Dziecko w sytuacji kryzysowej i traumatycznej. Zachowania autodestruktywne, próby samobójcze.
30.	Elementy prawa oświatowego i bezpieczeństwo w szkole	Międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka. Odpowiedzialność prawna opiekuna, nauczyciela, wychowawcy. Źródła prawa oświatowego. Struktura systemu oświaty i funkcjonowanie placówek oświatowych. Nauczycielska pragmatyka zawodowa. Procedury postępowania nauczycieli w przypadku różnego rodzaju zagrożeń. Pierwsza pomoc. Choroby zawodowe nauczycieli.
31.	Psychologiczne podstawy pracy nauczyciela	Poznanie i spostrzeganie społeczne. Postawy, stereotypy, uprzedzenia. Zachowania społeczne i ich uwarunkowania. Sytuacja interpersonalna. Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych. Empatia i inteligencja emocjonalna. Zachowania asertywne, agresywne, uległe. Reguły współdziałania. Nauczyciel w procesie komunikacji - autoprezentacja. Procesy komunikowania się. Komunikacja niewerbalna. Aktywne słuchanie, efektywne nadawanie. Porozumiewanie się emocjonalne w klasie. Style komunikowania się uczniów i nauczyciela. Bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem. Metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania. Stres i radzenie sobie z nim. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami.

32.	Pedagogiczne podstawy pracy nauczyciela	Rola początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości. Najczęstsze problemy początkujących nauczycieli. Uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela. Plan pracy wychowawczo-profilaktycznej. Wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Metody i techniki określania potencjału ucznia. Przygotowanie uczniów do uczenia się przez całe życie. Style kierowania klasą, ład i dyscyplina. Rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji. Współpraca rodziny i szkoły.
33.	Pedagogika - uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole - regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia. Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania. Diagnoza funkcjonalna. – cele, metody, etapy. Narzędzia stosowane w diagnozie nauczycielskiej. Uczeń z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Uczeń z zaburzeniami w komunikowaniu się. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową. Uczeń z zaburzeniami wzroku i słuchu. Uczeń przewlekłe chory. Uczeń z trudnościami w uczeniu się. Uczeń z trudnościami adaptacyjnymi, związanymi z doświadczeniem migracyjnym. Dostosowanie procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Różnicowanie, indywidualizacja i personalizacja pracy z uczniami. Projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów rozwoju uczniów. Ocena skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Integracja i inkluzja. Edukacja włączająca - przykłady dobrych praktyk. Współpraca rodziny i szkoły w procesie wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
34.	Podstawy dydaktyki	Podstawowe pojęcia dydaktyki nauczania języków obcych; definicja języka w ujęciu dydaktycznym, zakres i przedmiot dydaktyki nauczania języków obcych, jej interdyscyplinarny charakter; dydaktyka języków obcych jako dziedzina badań naukowych. Języki obce w polskim kontekście edukacyjnym. Współczesne wyznaczniki dydaktyki języków obcych (wspieranie różnojęzyczności i otwartości na różnorodność kulturową, przygotowanie do kariery zawodowej, wspierania rozwoju osobistego, czynnik włączania społecznego);- uczący się języków obcych w świetle współczesnych koncepcji psycholingwistycznych i dydaktycznych. Kompetencje i umiejętności współczesnych nauczających języków obcych. Przegląd najważniejszych metodologii konwencjonalnych w nauczaniu języków obcych, główne czynniki ich ewolucji. Metodologie niekonwencjonalne w nauczaniu języków obcych. Uczenie się języków obcych jako wspieranie różnojęzyczności.
35.	Dydaktyka nauczania języka francuskiego	Główne założenia ESOKJ; narzędzia opisu kształcenia językowego wynikające z podejścia zadaniowego. Zasady opracowania programów nauczania języka francuskiego. Kryteria wyboru podręcznika do nauki j. francuskiego. Formułowanie celów lekcji; etapy lekcji. Środki nauczania języka w zależności od etapu nauczania - nowe technologie w dydaktyce j. francuskiego, dokumenty autentyczne. Techniki pracy na lekcji języka francuskiego w korelacji z działaniami językowymi i składnikami kompetencji komunikacyjnej. Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego : ewaluacja i cele nauczania języka obcego; rodzaje ewaluacji, ich funkcje; narzędzia ewaluacji, kryteria ich doboru. Status błędu w nauczaniu języka francuskiego. Status komponentu kulturowego w nauczaniu języka francuskiego (podstawy teoretyczne). Problemy nauczania interkulturowego języków: stereotypy, etnocentryzm, nieporozumienie interkulturowe, tożsamość wielokulturowa, tolerancja, nauczyciel i uczeń jako mediator interkulturowy. Wybrane problemy nauczania języka francuskiego w szkołach polskich.
36.	Emisja głosu	Język jako narzędzie pracy nauczyciela. Praca z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej. Porozumiewanie się w celach dydaktycznych – sztuka wykładania, sztuka zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów. Praktyka wystąpień publicznych, poprawność językowa, etyka języka, etykieta korespondencji tradycyjnej i elektronicznej. Emisja głosu – budowa, działanie i ochrona narządu mowy. Warsztaty emisji głosu.

37.	Praktyka dydaktyczna (ciągła)	W trakcie praktyki kształtowane są dydaktyczne kompetencje poprzez ocenę wyboru podręcznika do nauki j. francuskiego; formułowanie celów lekcji, planowanie etapów lekcji; dobór środków nauczania języka w zależności od etapu nauczania; wykorzystanie nowych technologii, wykorzystanie dokumentów autentycznych; dobór technik pracy na lekcji języka francuskiego w korelacji z działaniami językowymi i składnikami kompetencji komunikacyjnej; dobór technik ewaluacyjnych w zależności od celów kształcenia i etapu nauczania; zapoznanie się z problemami nauczania interkulturowego języków i innymi wybranymi problemami nauczania języka francuskiego w szkołach polskich.
38.	Praktyka psychologiczno-pedagogiczna (śródroczna)	W trakcie praktyki kształtowane są kompetencje psychologiczno-pedagogiczne poprzez: zapoznanie się ze specyfiką szkoły, w której praktyka jest odbywana, poznanie jej sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji; obserwowanie: o pracy wychowawcy klasy, jego interakcji z uczniami klasy oraz sposobu, jaki planuje i realizuje zajęcia wychowawcze, o integrowania działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli przedmiotowych, o objawów fizjologicznych, poznawczych i behawioralnych stresu u ucznia oraz u siebie, o dyżurów podczas przerw; działania praktyczne o zaplanowanie i przeprowadzenie pod nadzorem opiekuna zajęć wychowawczych, o przeprowadzenie rozmowy z uczniem na temat jego uzdolnień i zainteresowań; opis i analizę zaobserwowanych / doświadczonych w czasie praktyki zdarzeń pedagogicznych; prowadzenie dokumentacji praktyki psychologiczno-pedagogicznej, w tym protokołów obserwacji zachowań ucznia i arkusza analizy pracy wychowawczej nauczyciela.
39.	Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela	Zasoby własne w pracy nauczyciela - identyfikacja i rozwój. Analiza arkusza obserwacji pracy nauczyciela. Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne studenta. Sytuacja trudna w szkole. Zasoby ucznia. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, stres i nauczycielskie wypalenie zawodowe. Rozwój zawodowy nauczyciela. Ścieżka rozwoju zawodowego nauczyciela.

Nazwa kierunku studiów: Filologia germańska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 48

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	moduł PZJN I zima I: Gramatyka praktyczna I (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: koniugacja czasowników: czasowniki regularne i nieregularne; tworzenie pytań: pytania o rozstrzygnięcie, pytania szczegółowe; przeczenie nein, nicht, kein; odmiana rodzajnika: rodzajnik nieokreślony, określony, przeczenie kein(e), zaimek dzierżawczy; czasowniki złożone rozdzielnie, nierozdzielnie; czas przeszły Perfekt i Präteritum; szyk wyrazów w zdaniu; spójniki; przyimki w kontekstach temporalnych i lokalnych; zaimek osobowy w bierniku i celowniku; czasowniki modalne; tryb rozkazujący; stopniowanie przymiotników; liczebniki porządkowe; bezokolicznik z „zu” i bez „zu”.
2.	moduł PZJN I zima I: Gramatyka praktyczna: czasownik (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: koniugacja i kongruencja czasowników; kategorie gramatyczne czasownika; czasowniki złożone rozdzielnie, nierozdzielnie, rozdzielnie i nierozdzielnie; czasowniki zwrotne; czasowniki mocne i homonimiczne; czasy; rekcja czasownika; czasowniki modalne w wypowiedzi obiektywnej i subiektywnej; strona bierna i formy konkurencyjne strony biernej; tryby: rozkazujący, Konjunktiv II, Konjunktiv I (mowa zależna).
3.	moduł PZJN I zima I: Leksyka (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z metodami analizy wybranych pól semantycznych (związanych z życiem codziennym, np. formuły grzecznościowe, miejsca i zawody, przymiotniki opisujące osoby i przedmioty, finanse), analizę słownictwa w określonym zakresie (synonimy, antonimy, homonimy) oraz ćwiczenia w zakresie parafrazowania podstawowych zwrotów i wyrażen odnoszących się po podanych wyżej pól semantycznych. Dalsze elementy programu to identyfikacja płaszczyzn i środków stylistycznych na poziomie podstawowym, opis różnic dialektalnych oraz analiza wybranych związków frazeologicznych: wyrażen, idiomów i przysłów. Uzupełnienie stanowi trening sprawności rozumienia ze słuchu, analiza różnic między językiem formalnym i nieformalnym oraz rozwijanie sprawności pisania (tworzenie różnych tekstów użytkowych wraz z analizą błędów), jak również rozwijanie sprawności analizy tekstów użytkowych pod względem określonych aspektów leksykalnych.
4.	moduł PZJN I zima I: Leksyka (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z podstawowymi metodami analizy wybranych pól semantycznych (opis osoby, rodzina, upodobania, hobby, zajęcia/rozkład dnia i roku, gastronomia, święta, zamieszkanie, pogoda, samopoczucie), analizę słownictwa w określonym zakresie (synonimy, antonimy, homonimy) oraz ćwiczenia w zakresie parafrazowania podstawowych zwrotów i wyrażen odnoszących się po podanych wyżej pól

		semantycznych. Dalsze elementy programu to identyfikacja płaszczyzn i środków stylistycznych na poziomie podstawowym, opis różnic dialektalnych oraz wprowadzanie i utrwalanie związków frazeologicznych: wyrażen, idiomów i przysłów związanych z podaną wyżej tematyką na poziomie podstawowym. Uzupełnienie stanowi opis różnic między językiem formalnym i nieformalnym, rozwijanie sprawności pisania (tworzenie różnych tekstów użytkowych wraz z analizą błędów) oraz rozwijanie sprawności analizy tekstów użytkowych pod względem określonych aspektów leksykalnych na poziomie podstawowym.
5.	moduł PZJN I zima II: Kurs podręcznikowy I (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje opracowanie następujących działów tematycznych: podróże, mobilność człowieka w erze globalizacji; piękno; relacje sąsiedzkie; przedmioty materialne i ich wartość dla współczesnego człowieka; konflikty, ich rozwiązywanie, sposoby mediacji; życie zawodowe. W tych ramach tematycznych odbywa się kształcenie sprawności czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych.
6.	moduł PZJN I zima II: Kurs podręcznikowy I (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje rozwijanie wszystkich kompetencji językowych i opracowanie następujących działów tematycznych: autoprezentacja, rodzina, zawód, miejsce zamieszkania; Przedmioty, urządzenie pomieszczeń; organizacja czasu wolnego; podróże, środki transportu, hotel; instytucje miejskie, opis drogi; planowanie; Zdrowie, choroby, części ciała; święta; jedzenie, restauracja.
7.	moduł PZJN I zima II: Ćwiczenia w mówieniu (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje 6 jednostek tematycznych z wymienionej poniżej listy: Reisen - "Fahrrad, Bus, Auto - ganz egal (...)" i/lub "Was Deutsche auf Reisen glücklich macht"; Schönheitsideale - "Schöne Menschen sind klar im Vorteil" i/lub "Nachdenken über Schönheit (...)" ; Generationen - "Der Generationen-Unterschied (...)" i/lub "Was die Generation Z im Leben will"; Welt der Dinge - "Space Clearing. Die außergewöhnliche Lust am Wegwerfen" i/lub "Unser absurder Konsum"; Welt der Arbeit - "8 Tipps für positives Umdenken" i/lub "Pro & contra. Fernbeziehung für die Karriere in Kauf nehmen"; Soft skills - "Bewerbung. 6 Eigenschaften, auf die es im Job zukünftig ankommt" i/lub "Fachidiot oder Alleskönner? Geisteswissenschaftler auf Jobsuche".
8.	moduł PZJN I zima II: Ćwiczenia w mówieniu (ścieżka B)	Pogłębienie wiedzy i umiejętności zdobytych w ramach kursu podręcznikowego i z tego względu opracowywane tematy są ściśle ze sobą powiązane: Über sich sprechen; Beschreibung der Räume; Hobbys; Essgewohnheiten; Reisen, Orientierung in der Stadt; Planen; Gesundheit, Aussehen und Charakter; Regeln; Kleidung; Feste und Feiern.
9.	moduł PZJN I zima III: Rozumienie ze słuchu I (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje pracę nad następującymi zagadnieniami: edukacja i praca; wydarzenia kulturalne, imprezy masowe, tradycje obchodzenia świąt; plany na przyszłość; emocje i relacje międzyludzkie; komunikacja: nowoczesne środki przekazu, portale społecznościowe; ochrona środowiska; strategie rozwiązywania konfliktów; współczesne formy zarabiania pieniędzy; praca tradycyjna i zdalna; reklama i marketing; kultura i sztuka.
10.	moduł PZJN I zima III: Rozumienie ze słuchu I (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje pracę nad następującymi zagadnieniami: opis osoby, opis rodziny; mieszkanie: wskazywanie drogi, opis budynków; zainteresowania, hobby, rozkład dnia i roku; życie w mieście, lokalne osobliwości; zakupy i jedzenie; sposoby spędzania wolnego czasu; podróżowanie; cechy charakteru, upodobania, pogoda a samopoczucie; plany i marzenia; życie w społeczeństwie.
11.	moduł PZJN I zima III: Czytanie ze zrozumieniem I (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje pracę nad następującymi zagadnieniami: podróżowanie, planowanie i przebieg podróży, kształcenie, różne formy, wady i zalety, e-learning,

		perspektywy zawodowe, udział w imprezach kulturalnych, wady, zalety, recenzje, praca za granicą, wolontariat, uczucia, emocje, sposoby wyrażania, nowoczesne środki przekazu informacji, internet, nowe formy komunikacji, ochrona środowiska naturalnego – fakty i mity, rozwiązywanie konfliktów, praca, bezrobocie, nowoczesne formy zarabkowania, nauka i sztuka, reklama i konsumpcja.
12.	moduł PZJN I zima III: Czytanie ze zrozumieniem I (ścieżka B)	W ramach przedmiotu realizowane są następujące zagadnienia: przedstawianie siebie i innych, opis rodziny, zawody, narodowości, formularze i ankiety, życiorys, rzeczy: opis rzeczy, informacje o produktach, cechy rzeczy, codzienność: przebieg dnia, czynności dnia codziennego, czynności w pracy, święta i uroczystości, przygotowania i przebieg, mieszkanie: miejsce zamieszkania, położenie, rodzaje, ogłoszenia, opis drogi, posiłki: sklepy, obiekty gastronomiczne, przyzwyczajenia kulinarne, czas wolny, hobby, sposoby spędzania czasu wolnego, podróże, środki lokomocji, organizowanie podróży, wygląd osób i cechy charakteru, ubrania, choroby/wizyta u lekarza.
13.	Fonetyka i fonologia: system samogłoskowy	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z tematami: umiejscowienie fonetyki i fonologii w strukturze języka; opis jednostek subsystemu języka niemieckiego i relacji między nimi; analiza ich praktycznej realizacji w tekstach mówionych. Podstawowe omawiane terminy to m.in. głoska, cechy dystynktywne, cechy niedystynktywne, fonem, alofon, artykulacja, fonetyka akustyczna, fonetyka audytywna, grafem, alograf, litera, transkrypcja fonetyczna. Kolejne tematy dotyczą artykulacji samogłosek niemieckich, cech dystynktywnych samogłosek niemieckich, dystrybucja samogłosek niemieckich, wariantywności samogłosek niemieckich, dyftongi języka niemieckiego, sylaby (budowa, funkcje, wykorzystanie) oraz suprasegmentalnych cech samogłosek niemieckich.
14.	Historia literatury niemieckiej: średniowiecze, barok, oświecenie	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z rozwojem literatury niemieckiej w średniowieczu, baroku i oświeceniu w kontekście pozaliterackich uwarunkowań poszczególnych epok literackich - rozwój historyczny i kulturowy, dyskursy filozoficzne i estetyczne. Kurs obejmuje następujące zagadnienia: Wczesne średniowiecze; Kultura dworska późnego średniowiecza; Mistyka średniowiecza; Kultura niemieckiego humanizmu; Poetyka baroku; Główne nurty liryki barokowej; Podstawy filozoficzno-teologiczne i estetyczne oświecenia.
15.	Wstęp do językoznawstwa	Przedmiot jest wprowadzeniem do problematyki i terminologii językoznawczej. Zajmuje się również wybranymi problemami metodologicznymi językoznawstwa. Do omawianych treści należą tematy: język jako przedmiot badań językoznawstwa, miejsce języka w systemie znaków, elementy struktury języka, aspekty funkcjonowania języka, warianty języka, norma językowa, genetyczna i arealna klasyfikacja języków.
16.	moduł PZJN I lato I: Gramatyka praktyczna II (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: przymyki zmienne; odmiana przymiotnika po rodzajniku nieokreślonym, określonym, bez rodzajnika; zdania podrzędne: dopełnieniowe, warunkowe, temporalne, pytania zależne; czasowniki zwrotne; strona bierna; rekcja czasownika; zaimki wskazujące, nieokreślone; czasownik lassen; Konjunktiv II Präteritum; zdania przydawkowe.
17.	moduł PZJN I lato I: Gramatyka praktyczna: nieczasownikowe części mowy (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: Rzeczownik: rodzaj rzeczownika, liczba rzeczownika, odmiana rzeczownika, homonimy; Rekacja rzeczownika; Rodzajnik: użycie rodzajnika określonego i nieokreślonego, rodzajnik

		<p>zerowy; zaimek: odmiana zaimka osobowego, zaimek dzierżawczy, zaimek nieosobowy (es), zaimek wskazujący, zaimek nieokreślony, zaimek pytający; Przymiotnik: odmiana po rodzajniku odkreślonym, odmiana po rodzajniku nieokreślonym, odmiana po zaimku dzierżawczym, odmiana bez rodzajnika, stopniowanie przymiotnika, przymiotnikowa odmiana innych części mowy, rekcja przymiotnika. Przysłówek: podział, rekcja przysłówka, stopniowanie; Przyimek: z biernikiem, z celownikiem, z celownikiem i biernikiem, z dopełniaczem, w użyciu temporalnym, lokalnym i przyczynowym; Partykuła; Negacje.</p>
18.	moduł PZJN I lato I: Struktury leksykalne w praktyce (ścieżka A)	<p>Program zajęć obejmuje analizę wybranych pól semantycznych i odpowiednie ćwiczenia (związane m.in. z następującą tematyką: zwierzęta, Internet, literatura i sztuka, praca i nauka, komunikacja masowa i media), analizę słownictwa w określonym zakresie (synonimy, antonimy, homonimy) oraz ćwiczenia w zakresie parafrazowania zwrotów i wyrażen odnoszących się po podanych wyżej pól semantycznych, jak również związków frazeologicznych (zwroty, idiomy i przysłowia), wyrażen rzeczownikowo-czasownikowych (FVG) i imiesłowów. Dalsze elementy programu to identyfikacja płaszczyzn i środków stylistycznych na poziomie średniozaawansowanym oraz ich opis ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki leksykalnej poszczególnych krajów niemieckiego obszaru językowego. Uzupełnienie stanowi trening sprawności rozumienia ze słuchu, analiza nagrań w języku obcym (rozumienie prezentowanych tekstów na trzech płaszczyznach: rozumienie globalne, selektywne i szczegółowe) wraz z transkrypcją i tłumaczeniem na język ojczysty (całościowym lub tylko niektórych zwrotów) oraz rozwijanie sprawności pisania (tworzenie tekstów różnego rodzaju wraz z analizą błędów).</p>
19.	moduł PZJN I lato I: Struktury leksykalne w praktyce (ścieżka B)	<p>Program zajęć obejmuje analizę wybranych pól semantycznych (związanych z następującą tematyką: rodzina, relacje, garderoba, praca, edukacja, media; w mieście, w sklepie, w restauracji, u lekarza, w podróży, środki transportu, czas wolny, zainteresowania kulturalne), analizę słownictwa w określonym zakresie (synonimy, antonimy, homonimy) oraz ćwiczenia w zakresie parafrazowania zwrotów i wyrażen odnoszących się do podanych wyżej pól semantycznych. Dalsze elementy programu to identyfikacja płaszczyzn i środków stylistycznych na poziomie podstawowym oraz analiza wybranych związków frazeologicznych: wyrażen, idiomów i przysłów (w obrębie podanej wyżej tematyki). Uzupełnienie stanowi rozwijanie sprawności analizy tekstów różnego rodzaju pod względem określonych aspektów leksykalnych w zakresie podanych wyżej pól semantycznych (np. specyfika leksykalna poszczególnych krajów niemieckiego obszaru językowego) oraz rozwijanie sprawności pisania (tworzenie tekstów różnego rodzaju wraz z analizą błędów).</p>
20.	moduł PZJN I lato II: Kurs podręcznikowy II (ścieżka A)	<p>Program zajęć przewiduje opracowanie następujących działów tematycznych (poziom B2): wiedza, nauka, uczenie się; zdrowie fizyczne i psychiczne; życie emocjonalne; studia i praca za granicą, komunikacja interkulturowa; przyroda i technika; komunikacja werbalna i niewerbalna. W tych ramach tematycznych odbywa się kształcenie sprawności czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych.</p>
21.	moduł PZJN I lato II: Kurs podręcznikowy II (ścieżka B)	<p>Program zajęć przewiduje rozwijanie i pogłębianie wszystkich kompetencji językowych oraz opracowanie następujących działów tematycznych (poziom A2): rodzina, stopnie pokrewieństwa; turystyka, podróże; zdrowie; zwyczaje kulinarne, zakupy; media; pogoda, zjawiska pogodowe; kultura; wykształcenie, praca zawodowa, studia.</p>

22.	moduł PZJN I lato II: Konwersacje (ścieżka A)	Program zajęć przewiduje opracowanie 6 jednostek tematycznych z wymienionej poniżej listy: Wissen und Können: "Soll ich ein Studium oder eine Ausbildung machen?" lub/i "Weil Schulen ignorieren, wie Lernprozesse funktionieren, vergessen wir Gelerntes schnell wieder"; Gesundheitswahn: "Tipps für ein gesundes Leben "Wir haben verlernt, uns zu spüren" lub/i "Die qualvollen Leiden eingebildeter Kranker"; Gefühle: "Warum Tränen und Wutanfälle zum Job gehören" lub/i "Statt Lernen: Diese eine Sache ist viel wichtiger für gute Noten"; Studieren im Ausland: "Studieren: Mal ehrlich: Wie ist Studieren?" lub/i "Fernweh? Pro und Kontra Auslandsstudium"; Natur ohne Menschen: "Grün, grün, grün ist alles, was ich hab" lub/i "Anthropozän: "Leben im neuen Zeitabschnitt": Forscher wollen Menschen-Zeitalter ausrufen"; Kommunizieren: "Sind Sie Social-Media-süchtig?" lub/i "Der Körper spricht immer und lügt nie".
23.	moduł PZJN I lato II: Konwersacje (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje pogłębienie wiedzy i umiejętności zdobytych w ramach kursu podręcznikowego i z tego względu opracowywane tematy są ściśle ze sobą powiązane. Omówione zostaną następujące tematy: Familie und Beruf; Einkaufen und Reisen; Sport und Gesundheit; Im Restaurant und Ernährung; Telekommunikation; Im Hotel; Wetter und Klima; Bücher und Presse; Arbeiten im Ausland; Ausbildung und Beruf.
24.	moduł PZJN I lato III: Rozumienie ze słuchu II (ścieżka B)	W programie zajęć realizowane są następujące zagadnienia: ludzie i środowisko; rodzina, relacje międzyludzkie; życie w mieście i na wsi, poszukiwanie mieszkania; zdrowie i sport; zainteresowania kulturalne, tradycje związane z obchodzeniem świąt; media; literatura i prasa; praca i życie zawodowe; państwo i społeczeństwo; relacje międzyludzkie, środki transportu; edukacja, wykształcenie; klimat, ochrona środowiska.
25.	moduł PZJN I lato III: Czytanie ze zrozumieniem II (ścieżka B)	W programie zajęć realizowane są następujące zagadnienia: osoby i ich otoczenie: przyjaźń, związki międzyludzkie, wymarzone mieszkanie, zalety i wady, poszukiwanie mieszkania, umowa najmu, mieszkanie wspólne, przyjęcia okolicznościowe, zdrowie, sport, diety, zdrowy styl życia, media i ich rola w naszym życiu, wymarzona podróż, couching, imprezy kulturalne, kształcenie, typy szkół, kursy, e-learning, czas wolny, recenzje, biografie, wiadomości prasowe.
26.	Fonetyka i fonologia: system spółgłoskowy	Fonetyka i fonologia (z uwzględnieniem niemieckiego systemu spółgłoskowego) zajmuje się opisem jednostek subsystemu języka niemieckiego i relacji między nimi oraz analizą ich praktycznej realizacji w tekstach mówionych. Podstawowe omawiane terminy w tej części przedmiotu to m.in. sposoby definiowania spółgłosek, podział spółgłosek, artykulacja spółgłosek niemieckich, cechy dystynktywne spółgłosek niemieckich, dystrybucja spółgłosek niemieckich. Ważnym tematem zajęć, łączącym wiedzę o systemach samogłoskowym i spółgłoskowym są zjawiska koartykulacyjne. Studenci w ramach przedmiotu zajmują się transkrybowanie tekstów.
27.	Gramatyka - morfologia: część werbalna	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi tematami: budowa systemu językowego: hierarchiczna budowa języka, podsystem morfologiczny, morfemy (definicja, typy, klasyfikacja), rola fleksji w systemie językowym; Podział czasowników według kryteriów morfologicznych, syntaktycznych i semantycznych; Rodzaje czasowników posiłkowych; Modalność obiektywna i subiektywna; System czasów, strona i tryb; Słowotwórstwo czasownika.

28.	Historia literatury niemieckiej: Burza i napór, klasyka weimarska, romantyzm	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z rozwojem literatury niemieckiej w preromantyzmie, klasycyzmie weimarskim i romantyzmie, w kontekście pozaliterackich uwarunkowań poszczególnych epok literackich - rozwój historyczny i kulturowy, dyskursy filozoficzne i estetyczne (wykład). Pozyskana wiedza ma umożliwić zastosowanie jej w praktyce - w trakcie analizy interpretacyjnej kanonicznych dzieł omawianych epok (ćwiczenia). Kurs obejmuje następujące zagadnienia: Podstawy i program okresu burzy i naporu; Herdera idea narodu i literatury narodowej; Pojęcia natury, geniusza i dziejów; Podstawy klasyki weimarskiej, mit Weimaru, koncepcja gry Friedricha Schillera; Powieść i refleksja formacyjna; Faust i motyw faustowski. Faust jako człowiek nowoczesny; Estetyczne, medialne i historyczno-filozoficzne koncepcje romantyzmu; romantyczne opowiadania Joseph von Eichendorffa, Ludwiga Tiecka i E.T. A. Hoffmanna.
29.	Wstęp do literaturoznawstwa	Wykład jest syntetycznym przekazem podstawowych zagadnień związanych z aparatem pojęciowym współczesnego literaturoznawstwa. Omawiane pojęcia autora, dzieła literackiego, gatunków i rodzajów literackich są wpisane w kontekst tradycji literaturoznawstwa niemieckiego. Wraz z pojęciami i definicjami w języku polskim student otrzymuje ich odpowiedniki w języku docelowym. Po zapoznaniu słuchaczy z wiedzą bazową następuje prezentacja aspektów retorycznych języka niezbędnych w analizach tekstów literackich, a następnie sposobów interpretowania tekstu z rozróżnieniem rodzajów i gatunków literackich. Na koniec studenci otrzymują wiedzę na temat relacji pomiędzy literaturą a filmem i innymi mediami, jak również w kwestii relacji pomiędzy literaturoznawstwem a innymi dyscyplinami naukowymi.
30.	Łacina	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z podstawowymi zasadami gramatyki języka łacińskiego w stopniu umożliwiającym tłumaczenie prostych zdań i krótkich tekstów preparowanych oraz rozumienie sentencji łacińskich, skrótów i zwrotów używanych w naukach humanistycznych. Program zajęć przewiduje również uświadomienie studentom wpływu łaciny i cywilizacji antycznej na kulturę Europy.
31.	moduł PZJN II zima I: Gramatyka praktyczna (IIZ) (ścieżka A)	Program obejmuje omówienie zagadnień związanych z czasownikiem (na poziomie B2+/1): czas przeszły Perfekt, czasowniki (in)tranzytywne, czasowniki (nie)rozdzielnie złożone, strona bierna, opisowe formy strony biernej, tryb przypuszczający Konjunktiv II i Konjunktiv I, czasowniki modalne i zachowujące się jak modalne oraz nominalizacja wyrażań werbalnych i werbalizacja wyrażań nominalnych.
32.	moduł PZJN II zima I: Gramatyka praktyczna (IIZ) (ścieżka B)	Program obejmuje omówienie zagadnień związanych z czasownikiem (na poziomie B1/B1+): czasy gramatyczne (Präsens, Perfekt, Präteritum, Plusquamperfekt, Futur I i II), czasowniki modalne, czasowniki i ich dopełnienia, strona bierna oraz formy zastępcze, tryby (rozkazujący, przypuszczający Konjunktiv II oraz Konjunktiv I) oraz konstrukcje rzeczownikowo-czasownikowe.
33.	moduł PZJN II zima I: Kurs podręcznikowy (IIZ) (ścieżka A)	Program obejmuje omówienie następującej tematyki (na poziomie B2+/1): życie we współczesnym świecie, turystyka, inteligencja i wiedza o współczesnym świecie, praca, sztuka, studia. Program przewiduje również kształcenie czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych.
34.	moduł PZJN II zima I: Kurs podręcznikowy (IIZ) (ścieżka B)	Program obejmuje omówienie następującej tematyki (na poziomie B1/B1+): święta, podróżowanie, mieszkanie, życie zawodowe, muzyka, pieniądze, uczenie się przez całe

		życie. Program przewiduje również kształcenie czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych.
35.	moduł PZJN II zima I: Ćwiczenia leksykalno-konwersacyjne (IIZ) (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje omówienie następującej tematyki (na poziomie B2+/1): formy spędzania czasu wolnego, wartości w dzisiejszym społeczeństwie europejskim, plany na przyszłość, marzenia, rynek czytelnicy, telewizja, rozmowy kwalifikacyjne, alternatywne metody leczenia na świecie, sport, kult ciała, różne formy odżywiania (wegetarianizm, weganizm, produkty eko). Ponadto na zajęciach rozwija się umiejętności uczestniczenia w dyskusji, przedstawiania i komentowania opinii innych osób, dokonywania analizy, syntezy i interpretacji tekstów, a także kształci się formułowanie wypowiedzi ustnej w odpowiedniej konwencji stylistycznej przy zastosowaniu odpowiednich struktur leksykalno-gramatycznych.
36.	moduł PZJN II zima I: Ćwiczenia leksykalno-konwersacyjne (IIZ) (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje omówienie następującej tematyki na poziomie B1/B1+): formy spędzania czasu wolnego, tradycje, podróże, architektura, rozmowa kwalifikacyjna, muzyka, zakupy, uczenie się przez całe życie, sport, rynek czytelnicy. Ponadto na zajęciach rozwija się umiejętności uczestniczenia w dyskusji, przedstawiania i komentowania opinii innych osób, dokonywania analizy, syntezy i interpretacji tekstów, a także kształci się formułowanie wypowiedzi ustnej w odpowiedniej konwencji stylistycznej przy zastosowaniu odpowiednich struktur leksykalno-gramatycznych.
37.	moduł PZJN II zima II: Rozumienie ze słuchu III (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje kształcenie sprawności rozumienia ze słuchu oraz omówienie następującej tematyki (na poziomie B1/B1+): życie i miłość, dom rodzinny, gry i sport, film i telewizja, wykształcenie i zawód, pieniądze i interesy, rola środków masowego przekazu w kształtowaniu opinii.
38.	moduł PZJN II zima II: Ćwiczenia w pisaniu (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje analizę różnego rodzaju tekstów pod kątem typowych dla danego gatunku cech (na poziomie B1/B1+)(w tym obligatoryjnie list prywatny i list czytelnika); do wyboru np. aplikacja, wypowiedzenie, reklamacja, zaproszenie, opowiadanie, sprawozdanie, reportaż), tworzenie określonych rodzajów tekstów (użytkowych/dziennikarskich/literackich), korekta tekstów i analiza błędów.
39.	Historia literatury niemieckiej 1830-1910 (od literatury przedmarcowej do literatury przełomu wieków)	Program modułu obejmuje zapoznanie studentów z rozwojem literatury niemieckiej w latach 1830-1910 poprzez chronologiczne przedstawienie literackich i pozaliterackich uwarunkowań poszczególnych epok literackich od literatury przedmarcowej do literatury przełomu wieków, w tym najważniejszych dyskursów filozoficznych i estetycznych okresu, sylwetek głównych przedstawicieli życia literackiego danego okresu oraz ich najważniejszych dzieł. Wykład omawia następujące zagadnienia: Młode Niemcy (Junges Deutschland) – zagadnienia periodyzacji, program estetyczny, główni przedstawiciele, nowe gatunki i formy literackie. Realizm mieszczański – naturalizm – przełom wieków: zagadnienia periodyzacji, program estetyczny, główni przedstawiciele, nowe gatunki i formy literackie – powieść i nowela okresu realizmu (Fontane, Keller, Storm); założenia estetyczne naturalizmu, prekursorzy epoki w literaturze i filozofii. Dramat naturalistyczny (Hauptmann), teoria konsekwentnego realizmu (Holz). Różnorodność stylów i pluralizm estetyczny przełomu wieków – pojęcia i terminy: modernizm, impresjonizm, symbolizm, neoromantyzm, neoklasycyzm, literatura regionalna. Znaczenie filozofii (Mach, Nietzsche) i psychoanalizy (Freud). Specyfika rozwoju literatury austriackiej: modernizm wiedeński

		(Schnitzler, Hofmannstahl, Bahr etc.) Liryka okresu przełomu wieków – Rilke, George, Hofmannstahl.
40.	Gramatyka - morfologia: słowotwórstwo, nominalne i nieodmienne części mowy	Przedmiot gramatyka – morfologia obejmuje kompleks zagadnień z zakresu niemieckiej gramatyki morfologicznej wraz z terminologią specjalistyczną. Na część niewerbalną składają się trzy większe obszary tematyczne. Pierwszy to nominalne części mowy, czyli rzeczownik, zaimek, rodzajnik, przymiotnik. Omawiane są kategorie fleksyjne (rodzaj, liczba, przypadek, osoba) oraz funkcje tych części mowy w zdaniu. Drugi obszar tematyczny dotyczy nieodmiennych części mowy, ich podziału oraz właściwą identyfikację w tekście. Cykl wykładów kończy słowotwórstwo w odniesieniu do nominalnych klas wyrazowych: terminologia, funkcje poszczególnych elementów opisu słowotwórczego, motywacja, leksykalizacja, produktywność, znaczenie kategorialne, słowotwórstwo gniazdowe.
41.	moduł PZJN II lato I: Gramatyka praktyczna (IIL) (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje zagadnienia z zakresu składni języka niemieckiego (na poziomie B2+/2): konstrukcje bezokolicznikowe, zdania: podmiotowe, dopełnieniowe, przydawkowe, okolicznikowe, względne, przydawki imiesłowowe, konstrukcje imiesłowowe, zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, części zdania i szyk zdania, formy negacji, czasy gramatyczne. Ponadto w programie przewiduje się kształcenie umiejętności tworzenia i przekształcania struktur składniowych oraz ich stosowania w konkretnych sytuacjach komunikacyjnych, a także rozwijanie umiejętności poprawnego (gramatycznego) posługiwania się językiem niemieckim w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
42.	moduł PZJN II lato I: Gramatyka praktyczna (IIL) (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje zagadnienia z zakresu składni języka niemieckiego (na poziomie B2): zagadnienia związane z rzeczownikiem, rodzajnikiem, zaimkiem (osobowym, dzierżawczym, nieokreślonym, pytającym, wskazującym, zaimkiem es), przymiotnikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem i partykułami; zagadnienia z zakresu składni: zdania współrzędne i podrzędne (okolicznikowe, pytające, względne oraz konstrukcje bezokolicznikowe). Ponadto w programie przewiduje się kształcenie umiejętności tworzenia i przekształcania struktur składniowych oraz ich stosowania w konkretnych sytuacjach komunikacyjnych, a także rozwijanie umiejętności poprawnego (gramatycznego) posługiwania się językiem niemieckim w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
43.	moduł PZJN II lato I: Praca z tekstem (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje tworzenie określonych rodzajów tekstów (na poziomie B2+/2), tj. streszczenia, opisu osoby, baśni, referatu, wypracowania na podstawie tekstu ("textgebundener Aufsatz") i życiorysu tabelarycznego, korektę tekstów i analizę błędów oraz omówienie płaszczyzn stylistycznych i środków wyrazu.
44.	moduł PZJN II lato I: Praca z tekstem (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje tworzenie określonych rodzajów tekstów (na poziomie B2), tj. streszczenia, opisu osoby, baśni, referatu, wypracowania na podstawie tekstu ("textgebundener Aufsatz") i życiorysu tabelarycznego, korektę tekstów i analizę błędów oraz omówienie płaszczyzn stylistycznych i środków wyrazu.
45.	moduł PZJN II lato I: Kurs podręcznikowy (IIL) (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje kształcenie czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych na poziomie B2+/2. Omawiane tematy dotyczą m. in. finansów, psychologii, różnic między miastem a wsią, literatury, międzynarodowych kontaktów gospodarczych, techniki i badań naukowych.
46.	moduł PZJN II lato I: Kurs podręcznikowy (IIL) (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje kształcenie czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu, tworzenia wypowiedzi pisemnych oraz ustnych na poziomie B2. Omówione zostaną tematy

		dotyczące m. in. przyjaźni, pracy, mediów, planowania przyszłości, świadomości własnego ciała, podróżowania, stosunków międzyludzkich, odżywiania, studiowania, zdrowia, regionalizmów.
47.	moduł PZJN II lato I: Ćwiczenia leksykalno-konwersacyjne (IIL) (ścieżka A)	Program zajęć obejmuje rozwijanie umiejętności uczestniczenia w dyskusji, przedstawiania i komentowania opinii innych osób, dokonywania analizy, syntezy i interpretacji tekstów oraz kształcenie formułowania wypowiedzi ustnej w odpowiedniej konwencji stylistycznej przy zastosowaniu odpowiednich struktur leksykalno-gramatycznych, z zachowaniem zasad wymowy i intonacji oraz przy użyciu nabytej wiedzy ogólnej (poziom B2+/2). Omówione zostaną tematy dotyczące m. in. zakupów, podróży, możliwości edukacyjnych, uczenia się przez całe życie, architektury, muzyki, kultury, krajów niemieckojęzycznych, tradycji, języka ojczystego, gospodarki.
48.	moduł PZJN II lato I: Ćwiczenia leksykalno-konwersacyjne (IIL) (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje rozwijanie umiejętności uczestniczenia w dyskusji, przedstawiania i komentowania opinii innych osób, dokonywania analizy, syntezy i interpretacji tekstów oraz kształcenie formułowania wypowiedzi ustnej w odpowiedniej konwencji stylistycznej (poziom B2). Omówione zostaną tematy dotyczące m. in. wartości, jakimi kieruje się dzisiejsze społeczeństwo, zależności między gospodarką a społeczeństwem, telewizji, kultury, kultu ciała, podróży, krajów niemieckojęzycznych, odżywiania (wegetarianizm, weganizm, produkty eko), możliwości edukacyjnych, alternatywnych metod leczenia, języka ojczystego.
49.	moduł PZJN II lato II: Rozumienie ze słuchu (IIL) (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje rozwijanie sprawności rozumienia ze słuch na poziomie B2. Omówione zostaną tematy dotyczące m. in. kultury prowadzenia sporu, przestrzeni życiowej w mieście, kultury obrazkowej, podróży, rozwoju technologicznego, wykształcenia i zawodu, społeczeństwa i polityki.
50.	moduł PZJN II lato II: Struktury składniowe w praktyce (ścieżka B)	Program zajęć obejmuje kształcenie umiejętności rozumienia, tworzenia i przekształcania struktur składniowych oraz ich stosowania w konkretnych sytuacjach komunikacyjnych, a także rozwijanie umiejętności poprawnego (gramatycznego) posługiwania się językiem niemieckim w wypowiedziach ustnych i pisemnych. Zagadnienia do wyboru: czas Perfekt; czasowniki: (in)tranzytywne, (nie)rozdzielnie złożone, modalne, zachowujące się jak modalne; strona bierna, opisowe formy strony biernej; kategoria Konjunktiv II i Konjunktiv I, nominalizacja wyrażen werbalnych i werbalizacja wyrażen nominalnych; przekształcenia strukturalne, konstrukcje bezokolicznikowe, zdania: podmiotowe, dopełnieniowe i przydawkowe, okolicznikowe, względne; przydawki imiesłowowe, konstrukcje imiesłowowe, zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, człony zdania i szyk zdania, negacja, czasy gramatyczne.
51.	Gramatyka - składnia	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z elementarnymi praktycznymi zasadami interpretacji składniowej zdań niemieckich przy wykorzystaniu modelu opisowego gramatyki tradycyjnej oraz zależnościowej i procedur heurystycznych stosowanych w gramatyce opisowej języka niemieckiego. Blok wiedzy teoretycznej obejmuje podstawową terminologię stosowaną w opisie składniowym języka niemieckiego, opanowanie podstaw modelu gramatyki tradycyjnej oraz zależnościowej, opanowanie podstawowych metod badawczych stosowanych w zakresie składni. Umiejętności praktyczne to nabycie

		sprawności w interpretacji gramatycznej tekstów języka niemieckiego, nabycie sprawności w dostrzeganiu związków gramatycznych i semantycznych w tekstach niemieckich. Blok sprawności filologicznych związany jest z kształceniem kultury wymiany myśli w dyskursie akademickim.
52.	Historia literatury niemieckiej 1910-1945 (od literatury ekspresjonizmu do literatury w III Rzeszy i na emigracji)	Program modułu obejmuje zapoznanie studentów z rozwojem literatury niemieckiej w latach 1910-1945 poprzez chronologiczne przedstawienie literackich i pozaliterackich uwarunkowań poszczególnych epok literackich od literatury ekspresjonizmu do literatury w III Rzeszy i na emigracji, w tym najważniejszych dyskursów filozoficznych i estetycznych okresu, sylwetek głównych przedstawicieli życia literackiego danego okresu oraz ich najważniejszych dzieł. Wykład omawia następujące zagadnienia: Ekspresjonizm – program epoki antyrealistycznej, ekspresjonizm krytyczny i mesjanistyczny, akcjonizm. Liryka ekspresjonistyczna – Benn, Hoddiss, Stadler i inni. Dramat: Hasenclever, Kaiser. Proza: Döblin. Dadaizm, Surrealizm. Literatura niemiecka i austriacka między wojnami: Kafka, H. i Th. Mann, Musil, Broch. Nowa rzeczowość, teatr epicki Brechta. Literatura emigracyjna. Ćwiczenia umożliwiają zastosowanie nabytych wiadomości oraz kompetencji analitycznych i interpretacyjnych w praktyce na podstawie analizy lektur z listy obowiązkowej i uzupełniającej.
53.	Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska 1	Program zajęć obejmuje: zapoznanie studentów z ogólnym rozwojem historii kultury krajów niemieckojęzycznych i Śląska na tle historii Europy, stosunków polsko-niemieckich oraz z problematyką germanistyki interkulturowej; umożliwienie studentom nabycia kompetencji analitycznych i interpretacyjnych złożonych procesów kultury i życia kulturalnego, zapoznanie studentów z metodologią badań tych procesów i wyposażenie ich w odpowiednie instrumentarium pojęciowe i analityczne; zastosowanie nabytych wiadomości oraz kompetencji analitycznych i interpretacyjnych w praktyce: analiza i kontekstualizacja omawianych zjawisk i wytworów kultury.
54.	moduł PZJN III: Ćwiczenia słownikowe	Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć obejmuje tworzenie określonych rodzajów tekstów, głównie opisu i interpretacji statystyki; poszerzanie i utrwalanie słownictwa z następujących zakresów tematycznych: przestępczość, zagadnienia zdrowotne, formy komunikacji oraz korektę tekstów i analizę błędów. Ponadto program obejmuje rozwijanie kompetencji gramatycznej i leksykalnej oraz doskonalenie stylistyki i uwrażliwienie na kulturę słowa.
55.	moduł PZJN III: Konwersacje (III)	Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć obejmuje przełamywanie barier w komunikacji językowej oraz doskonalenie sprawności mówienia. W trakcie zajęć z konwersacji studenci dyskutować będą na aktualne tematy, ze szczególnym naciskiem na obecne w prasie niemieckojęzycznej tematy nurtujące współczesne społeczeństwo, dotyczące współczesnego świata, zwłaszcza obszaru niemieckojęzycznego.
56.	moduł PZJN III: Praca z tekstem publicystycznym	Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć obejmuje pracę z tekstami publicystycznymi i popularno-naukowymi z następujących obszarów tematycznych: globalizacja i problemy dzisiejszego świata, kultura gastronomiczna, sztuka, reklama, komunikacja interkulturowa, stereotypy i uprzedzenia, praca i kariera w Unii Europejskiej. Ponadto program przewiduje rozwijanie umiejętności

		analizy tekstów oraz poszerzanie i utrwalanie słownictwa z określonych zakresów tematycznych.
57.	Pragmalingwistyka	Przedmiot obejmuje podstawowe pojęcia pragmalingwistyki. Przybliża metody badawcze pragmalingwistyki. Pokazuje ich zastosowanie do analizy zjawisk językoznawczych. Porusza zagadnienia tak jak pragmatyka jako dziedzina językoznawcza oraz pragmalingwistyka a inne dziedziny i dyscypliny. Zajmuje się podstawowymi pojęciami (język: definicje i funkcje, deixis). Następnie wprowadza teorię znaku językowego, teorię aktów mowy, implikatury konwersacyjne, strukturę konwersacyjną, presupozycje. Tematy dodatkowe (fakultatywne) wprowadzane w ramach pragmalingwistyki to grzeczność językowa, asertywność w języku, agresja językowa.
58.	Historia literatury niem. po 1945	Studenci dowiadują się o szkołach literackich, tendencjach rozwojowych uzależnionych od sytuacji politycznej, społecznej po 1945 roku, a także od estetyki danego dziesięciolecia powojennego. Wykład ukazuje równoległe rozwój literatury w strefach okupacyjnych, w RFN i w NRD, a następnie w zjednoczonych Niemczech. Obok modelowych analiz najważniejszych dla kultury niemieckiej tekstów literackich oraz manifestów, pism teoretycznych definiujących postawy autorów w czasie student otrzymuje wgląd w życie najwybitniejszych autorów niemieckich. Wykład jest syntezą i zarazem rozwinięciem zagadnień, które na wybranych przykładach, są omawiane na ćwiczeniach z historii literatury. Wraz z ćwiczeniami wykład stanowi część modułu poświęconego historii literatury niemieckiej po 1945 roku. Student czyta lektury do wykładu, które stanowią integralną część wiedzy wymaganej na egzaminie końcowym z modułu.
59.	Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska 2	Program zajęć obejmuje: zapoznanie studentów z ogólnym rozwojem historii kultury krajów niemieckojęzycznych i Śląska na tle historii Europy, stosunków polsko-niemieckich oraz z problematyką germanistyki interkulturowej; umożliwienie studentom nabycia kompetencji analitycznych i interpretacyjnych złożonych procesów kultury i życia kulturalnego, zapoznanie studentów z metodologią badań tych procesów i wyposażenie ich w odpowiednie instrumentarium pojęciowe i analityczne; zastosowanie nabytych wiadomości oraz kompetencji analitycznych i interpretacyjnych w praktyce: analiza i kontekstualizacja omawianych zjawisk i wytworów kultury.
60.	Seminarium licencjackie (I)	Językoznawstwo germanistyczne Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie językoznawstwa są to treści np. z zakresu językoznawstwa ogólnego i porównawczego, lingwistyki stosowanej, lingwistyki tekstu, lingwistyki dyskursu. W ramach seminarium refleksji naukowej poddawane są najnowsze koncepcje i metodologie językoznawcze. Studenci zapoznani zostają z różnymi metodami analizy materiału językowego, narzędziami stosowanymi w językoznawczych badaniach korpusowych, które mogłyby znaleźć zastosowanie w badaniach prowadzonych w ramach przygotowania pracy dyplomowej. Przedmiotem badań najczęściej są współczesne zjawiska językowe, sygnalizowane werbalnie zjawiska kulturowe i in. rejestrowane w różnych formach i obszarach komunikacji niemiecko-, ale też innojęzycznej. Proponowane są również treści z zakresu badań nad językowymi właściwościami użytkowników języków, ich rozwojem i metodami ich kształtowania w ramach określonej dydaktyki.

		<p>Literaturoznawstwo germanistyczne</p> <p>Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie literaturoznawstwa są to treści dotyczące literatur krajów niemieckiego obszaru językowego od ich początków do czasów współczesnych. Studenci zapoznani zostają z różnymi metodami analizy tekstu literackiego, a zwłaszcza narzędziami stosowanymi w literaturoznawstwie niemieckiego obszaru językowego, które mogłyby znaleźć zastosowanie w badaniach prowadzonych w ramach przygotowania pracy dyplomowej. Przedmiotem badań jest literatura Niemiec, Austrii i Szwajcarii. Uzupełnienie stanowi refleksja na temat historii krajów niemieckiego obszaru językowego oraz ich społecznych, politycznych i artystycznych realiów odnoszących się do określonych epok literackich (adekwatnie do aktualnej oferty dydaktycznej).</p> <p>Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska</p> <p>Celem przedmiotu jest poszerzenie wiedzy studentów z zakresu: nauk kulturoznawczych, zwłaszcza historii kultury krajów niemieckojęzycznych i Śląska na tle historii Europy, stosunków polsko-niemieckich oraz problematyki germanistyki interkulturowej; kompetencji analitycznych i interpretacyjnych złożonych procesów kultury i życia kulturalnego; metodologii badań oraz instrumentarium pojęciowego i analitycznego. Ponadto studenci nabędą kompetencje analityczne i interpretacyjne w praktyce (w pisaniu pracy licencjackiej).</p>
61.	Kompetencje informacyjne i cyfrowe w pracy germanisty	<p>Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującą tematyką: Podstawowe zasady bezpieczeństwa w sieci; Prawo autorskie; Tworzenie i udostępnianie zasobów; Dobre praktyki; Model BYOD; Smartfon i tablet jako pomoc w pracy naukowej studenta; Aplikacje i narzędzia do zbierania danych; Prezentacja wyników badań i pracy naukowej; Podstawy wystąpień publicznych, autoprezentacji i prezentacji; Praca z dokumentem współdzielonym; Sporządzanie infografiki do tekstu; Edytor tekstu i podstawowe formatowanie tekstu, funkcje Worda; Funkcje słownikowe, sprawdzanie pisowni; Sporządzanie bibliografii do tekstu; Tworzenie spisu treści; Praca na gotowym tekście, wprowadzanie zmian, dostosowanie do potrzeb.</p>
62.	moduł Zastosowanie języka niemieckiego w praktyce zawodowej: Techniki parafrazowania	<p>Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć przewiduje pracę z różnymi formami tekstów: felietonistycznym, popularno-naukowym oraz wywiadami, omawianie (parafrazowanie) treści; analiza wybranych zagadnień leksykalnych, gramatycznych i stylistycznych, doskonalenie tworzenia wypowiedzi pisemnych odnoszących się do omawianych tekstów. Ponadto na zajęciach zastosowane zostaną różnorodne formy ćwiczeń rozwijających i sprawdzających adekwatne używanie struktur leksykalnych i gramatycznych.</p>
63.	moduł Zastosowanie języka niemieckiego w praktyce zawodowej: Ćwiczenia erystyczne	<p>Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć przewiduje rozwijanie umiejętności prowadzenia dyskusji na aktualne tematy, których dobór dokonany zostanie przez prowadzącego elastycznie, z uwzględnieniem zainteresowań i preferencji poszczególnych grup studenckich; przy doborze tematyki szczególna uwaga zwrócona zostanie na kwestie etyczne i prawne, w których dochodzi do polaryzacji poglądów; wybrane tematy mają być przede wszystkim asumptem do dyskusji i wymiany poglądów oraz praktycznego zastosowania technik erystycznych.</p>

		Na zajęciach wprowadzone zostaną podstawowe pojęcia: logika, dialektyka, erystyka, sofistyka, a także omówione zostaną następujące zagadnienia: Erystyka Arthura Schopenhauera, wybrane strategie erystyczne, Erystyka w pracy prawnika, polityka, dziennikarza, Demaskowanie chwytów erystycznych. Dyskusje na zajęciach dotyczyć będą następujących tematów: bieżące wydarzenia polityczne i społeczne, zagadnienia z zakresu kultury i sztuki, kwestie etyczne i światopoglądowe, Lifestyle, moda, obyczaje.
64.	moduł Zastosowanie języka niemieckiego w praktyce zawodowej: Kurs branżowy	Program zajęć zakłada kształcenie umiejętności językowych na poziomie C1. Program zajęć przewiduje wdrożenie studentów w praktyczne zastosowania języka niemieckiego w trakcie wykonywania pracy zawodowej; przykładowe oferty mogą obejmować takie zakresy tematyczne jak: rynek pracy (zdobywanie miejsca pracy, pozycjonowanie się na rynku pracy), usługi turystyczne (biura podróży, pilotaż turystyczny i przewodnictwo, hotelarstwo), usługi finansowe, ubezpieczenia, praca biurowa, reklama i marketing, nowe media, obsługa nowoczesnych rozwiązań techniki biurowej i komunikacyjnej i in.
65.	Tłumaczenia pisemne	Tłumaczenie tekstów użytkowych reprezentujących różne gatunki/rodzaje tekstów (przepis kulinarny, regulamin, instrukcja obsługi, umowa, ulotka farmaceutyczna, menu, prospekt reklamowy, broszura informacyjna itd.); analiza tekstu wyjściowego z perspektywy funkcjonalnej z uwzględnieniem konkretnego zadania tłumaczeniowego; strategie tłumaczeniowe w ujęciu mikro i makro; gatunki tekstów i ich konwencje w ujęciu kontrastowym (polsko-niemieckim); refleksja nad własnym procesem przekładu; uzasadnienie własnych wyborów w procesie translacji, krytyka tłumaczeń dokonanych przez innych; rola tekstów paralelnych w tłumaczeniu tekstów użytkowych; wykorzystywanie słowników i innych pomocy w procesie translacji; uwzględnianie celu tłumaczenia, funkcji tekstu docelowego i grupy odbiorców we własnym procesie tłumaczeniowym.
66.	Gramatyka kontrastywna	Gramatyka kontrastywna porównuje wybrane elementy gramatyki języka niemieckiego z językiem polskim i innymi językami na tle typologicznym. Omawia metody językoznawstwa porównawczego (metoda kontrastywna, konfrontatywna, komparatywna, polikonfrontatywna). Następnie przybliży studentom obszary zastosowania językoznawstwa porównawczego. W obszarze tematycznym fonologiczno-fonetycznym charakteryzuje niemieczną na poziomach segmentalnym intersegmentalnym i suprasegmentalnym w ujęciu typologiczno-porównawczym. W obszarze tematycznym morfologicznej typologii języków charakteryzuje analityczne i syntetyczne formy w niemieckiej koniugacji i deklinacji w porównaniu z polszczyzną i innymi językami. Cykl wykładów kończy syntaktyczna charakterystyka niemieczyny w porównaniu z językiem polskim.
67.	Historia literatury austriackiej	Zapoznanie studentów ze specyficznymi uwarunkowaniami i treściami literatury austriackiej w szerokim kontekście społecznym, politycznym i historycznym oraz z odrębnym kulturowym kodem tradycji austriackiej. Retoryczne i językowe walory kazań Abrahama a Sancta Clara. Austriacki teatr muzyczny późnego XVIII wieku w kontekście niemieckiego i europejskiego oświecenia. Twórczość Franza Grillparzera wobec liberalnych i narodowych ideałów kultury mieszczańskiej pierwszej połowy XIX wieku. Charakter i rozwój starowiedeńskiego teatru ludowego od Stranitzky'ego do Nestroy'a, ze szczególnym uwzględnieniem postaci Hanswurst. Austriacki modernizm jako produkt historycznych doświadczeń i kulturowych splotów Europy Środkowej oraz jego charakterystyczna „austriacko-żydowska” (Marjorie Perloff) tożsamość. Proza Josepha Rotha i problematyka

		<p>tw. „mitu habsburskiego”. Twórczość współczesnych autorów pochodzących z Austrii (T. Bernhard, P. Turrini, P. Handke, H. v. Doderer) w kontekście odniesień do specyficznie austriackich korzeni i tradycji: barokowej (nad)obrazowości, językowej frenezji i sceptycyzmu wobec wszelkich uzurpacji podmiotu.</p>
68.	Między filozofią a filologią	<p>Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującą tematyką: nauka, metanauka, filozofia nauki, metodologia nauk, miejsce filozofii i filologii w systemie nauk; nauka jako wiedza prawdopodobna - myśl filozofów analityków dotycząca potwierdzania i weryfikacji; kilka koncepcji rozumienia i uprawiania nauki; przegląd wybranych stanowisk (np. instrumentalizm, empiryzm, konwencjonalizm, konstruktywizm, realizm, relatywizm); krótki przegląd historii idei oraz dokonań filozofii; charakterystyka wybranych pojęć filologicznych zapożyczonych z filozofii; literatura, poezja i kultura w relacji do filozofii; filozoficzne inspiracje wybranych teorii językoznawczych; poglądy filozofów języka obecne w myśli językoznawczej; poznanie, doświadczenie świata a język; wiarygodność poznania; wiarygodność kreowania narracji o poznanym.</p>
70.	Rynek pracy	<p>Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).</p>

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy dydaktyki	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi tematami: Dydaktyka jako nauka; Szkoła jako instytucja społeczna, współczesne koncepcje nauczania, Szkolnictwo alternatywne; Systemy szkolne, polski system oświaty; Dokumenty szkolne; Metody nauczania – klasyfikacja; środki dydaktyczne; Ocenianie w szkole; Autonomia nauczyciela; Egzaminy zewnętrzne – Edukacyjna wartość dodana i wykorzystanie wyników nauczania oraz wyników egzaminów zewnętrznych (cel, wartości aplikatywne); Specjalne potrzeby edukacyjne, indywidualizacja procesów uczenia i uczenia się; Edukacja medialna w szkole; Kompetencje kluczowe; Kształcenie ustawiczne.
2.	Dydaktyka języka niemieckiego w szkole podstawowej I	Program zajęć koncentruje się na rozwoju wiedzy i umiejętności studentów w zakresie dydaktyki języka niemieckiego w szkole podstawowej i obejmuje następującą tematykę: Teorie subiektywne nauczycieli; Podstawa programowa i inne dokumenty regulujące kształcenie językowe, Społeczne, biologiczne i lingwistyczne uwarunkowania edukacji językowej dzieci, Specyfika i prawidłowości uczenia się języka obcego na I etapie edukacyjnym. Charakterystyka głównych operacji umysłowych w uczeniu się języka nieprymarnego w warunkach szkolnych; Planowanie i organizacja zajęć; Planowanie i organizacja pracy ucznia; Metody i techniki nauczania poszczególnych podsystemów; Alternatywne metody nauczania; Podejście narracyjne w językowej edukacji wczesnoszkolnej; Ocenianie – cele, techniki, samoocena; Kształtowanie u dzieci pozytywnego stosunku do nauki języka obcego; Trudności dzieci w uczeniu się języka; Specyfika roli nauczyciela w językowej edukacji wczesnoszkolnej.
3.	Praktyka dydaktyczna w szkole – śródroczna I	Program praktyk obejmuje kształtowanie kompetencji dydaktycznych studentów poprzez: zapoznanie ich ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana; umożliwienie obserwowania procesu dydaktycznego i współdziałania z opiekunem praktyk; umożliwienie pełnienia roli nauczyciela oraz analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.
4.	Praktyka dydaktyczna w szkole - ciągła	Program praktyk obejmuje kształtowanie kompetencji dydaktycznych studentów poprzez: zapoznanie ich ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana; umożliwienie obserwowania procesu dydaktycznego i współdziałania z opiekunem praktyk; umożliwienie pełnienia roli nauczyciela oraz analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.

5.	Dydaktyka języka niemieckiego – warsztaty praktyczne	Program zajęć obejmuje kształcenie w zakresie roli multimediów w procesie uczenia się i nauczania, a przede wszystkim pracę z filmem na lekcji języka niemieckiego oraz przygotowanie i wykorzystanie edukacyjnych gier planszowych na lekcji języka niemieckiego ze szczególnym uwzględnieniem ich realnej przydatności dla procesu nauczania języka niemieckiego (zastosowanie metodycznych rozwiązań, rozwijane lub utrwalane sprawności językowych, wpływ na motywację).
6.	Dydaktyka języka niemieckiego w szkole podstawowej II	Program zajęć koncentruje się na rozwoju wiedzy i umiejętności studentów w zakresie dydaktyki języka niemieckiego w szkole podstawowej i obejmuje następującą tematykę: Koncepcja „refleksyjnego nauczyciela”; Podstawa programowa kształcenia ogólnego i językowego na II etapie edukacyjnym; Teorie przyswajania języka ojczystego i nieprymarnego; Specyfika i prawidłowości uczenia się języka obcego na II etapie edukacyjnym; Struktura poznawcza ucznia i wynikająca z jej specyfiki rola nauczyciela; Struktura lekcji jako jednostki dydaktycznej; Projektowanie środowiska materialnego lekcji; Nauczanie elementów języka; Rozwijanie sprawności językowych; Indywidualne cechy uczniów a sukces w nauce języka; Wybrane koncepcje kształcenia językowego; Podejście autonomizujące w dydaktyce języka obcego; Kontrola wyników nauczania; Kryteria poprawności testu językowego; Ocenianie kształtujące.

Nazwa kierunku studiów: Filologia germańska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 49

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Komunikacja interkulturowa I	Program zajęć obejmuje następującą tematykę: Teoretyczne podstawy komunikacji interkulturowej; interkulturowość w języku i komunikacji niewerbalnej; rola komunikacji interkulturowej w krajach niemieckiego obszaru językowego; transfer kulturowy; interkulturowość w tekstach kulturowych (np. film, teatr); społeczności multikulturowe; znaczenie kultury krajów niemieckiego obszaru językowego dla europejskiego dziedzictwa kulturowego; kultura pamięci oraz miejsca pamięci; sposoby i drogi komunikacji na terenie Europy ze szczególnym uwzględnieniem terytorium krajów niemieckojęzycznych, Polski i Śląska.
2.	PZJN: Zintegrowane sprawności językowe	Program zajęć obejmuje omówienie zagadnień takich jak: kultura, sztuka, styl(e) życia, polityka kulturalna, wolność a życie w społeczeństwie, język, historia, gospodarka i przemiany obyczajowe. Wymienione zagadnienia realizowane są pod kątem doskonalenia podstawowych sprawności językowych, ukierunkowanych na osiągnięcie poziomu C1+ według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Sprawności, które są doskonalone to: sprawność mówienia, komunikacyjna, rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego oraz pisanie.
3.	Zajęcia do specjalności: seminarium magisterskie (I)	Językoznawstwo germanistyczne/ Specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie/ Translatoryka/ Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej/ Języki i kultury Skandynawii Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie językoznawstwa są to treści np. z zakresu językoznawstwa ogólnego i porównawczego, lingwistyki stosowanej, lingwistyki tekstu, lingwistyki dyskursu, translatoryki, glottodydaktyki, skandynawistyki. W ramach seminarium refleksji naukowej poddawane są najnowsze koncepcje i metodologie językoznawcze. Studenci zostają zapoznani z różnymi metodami analizy materiału językowego, narzędziami stosowanymi w językoznawczych badaniach korpusowych i eksperymentalnych, które mogłyby znaleźć zastosowanie w badaniach prowadzonych w ramach przygotowania pracy dyplomowej. Przedmiotem badań najczęściej są współczesne zjawiska językowe, sygnalizowane werbalnie zjawiska kulturowe i in. rejestrowane w różnych formach i obszarach komunikacji niemiecko-, ale też innojęzycznej. Proponowane są również treści z zakresu badań nad językowymi właściwościami użytkowników języków, ich rozwojem i metodami ich kształtowania w ramach określonej dydaktyki. Literaturoznawstwo germanistyczne/Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie literaturoznawstwa/kultury krajów niemieckojęzycznych i Śląska są to treści dotyczące literatur i kultur krajów niemieckiego obszaru językowego od ich

		<p>początków do czasów współczesnych. Studenci zostają zapoznani z różnorodnymi modelami analizy tekstu literackiego (np. narratologia, hermeneutyka, intertekstualność), a zwłaszcza narzędziami stosowanymi w literaturoznawstwie/kulturoznawstwie niemieckiego obszaru językowego, które mogłyby znaleźć zastosowanie w badaniach prowadzonych w ramach przygotowania pracy dyplomowej. Przedmiotem badań jest literatura Niemiec, Austrii i Szwajcarii. Uzupełnienie stanowi pogłębiona refleksja na temat historii krajów niemieckiego obszaru językowego oraz ich społecznych, politycznych i artystycznych realiów odnoszących się do określonych epok literackich (adekwatnie do aktualnej oferty dydaktycznej). W ramach specjalności Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska poruszane są aspekty tożsamości kulturowej i narodowej. Poddane krytycznej analizie zostaną różne koncepcje narodowej i kulturowej tożsamości, ich rola od czasu kształtowania się państw narodowych, poprzez czas wielkich konfliktów narodowych aż po współczesność zglobalizowanej rzeczywistości.</p>
4.	Zajęcia do specjalności: terminologia badawcza	<p>Translatoryka Zapoznanie studentów z podstawowymi założeniami z zakresu translatoryki oraz podstawową terminologią badawczą na podstawie wybranych lektur. Dokonanie przez studentów analizy dot. stosowanej terminologii badawczej w ujęciu kontrastowym w języku polskim i niemieckim. Na podstawie dwóch lektur specjalistycznych, wybranych pod kątem tematu własnej pracy magisterskiej, Sporządzanie streszczeń przez studentów do przeczytanych lektur w języku polskim i niemieckim, z wykorzystaniem odpowiedniej terminologii.</p> <p>Językoznawstwo germanistyczne/ Specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie/ Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej</p> <p>Treści szczegółowe przedmiotu w zakresie językoznawstwa dotyczą pojęcia znaku językowego, z uwzględnieniem jego znaczenia i budowy. Studenci pogłębiają swoją dotychczasową wiedzę z zakresu morfologii i leksyki. W ramach przedmiotu (w powiązaniu z aktualną ofertą dydaktyczną w danym roku akademickim) skupiają się przykładowo na badaniach z zakresu stałych związków wyrazowych (frazologizmów i przysłów). Nabywają umiejętności dokonywania analizy zjawisk językowych w omówionym obszarze. Zapoznają się z niemiecką terminologią w zakresie frazeologii i paremiologii, kryteriami wyodrębniania wyrażen stałych (idiomatyczność, stabilność, leksykalizacja i reprodukcja), klasyfikacją różnych form stałych. Zajmują się strukturą wyrażen stałych (frazologizmów, przysłów) i interpretują ich miejsce w komunikacji językowe.</p> <p>Literaturoznawstwo germanistyczne</p> <p>W zakresie literaturoznawstwa program konwersatorium obejmuje przegląd najważniejszych metod badawczych i tendencji poetologicznych (definicje, istota i funkcje tekstu literackiego, prawda a fikcja literacka). Wybrane modele literaturoznawcze (między innymi: narratologia, hermeneutyka, estetyka, recepcja, intertekstualność) zilustrowane tekstem, zostaną przedstawione pod kątem narzędzi, które wypracowali badacze. Zajęcia ułatwiają zrozumienie terminów występujących w pracach poświęconych problemom literackim i teoretycznym oraz historycznym i krytycznym. Analizy wybranych fragmentów tekstów umożliwiają właściwe rozumienie pojęć stosowanych w dyskursach naukowych w germanistyce.</p> <p>Języki i kultury Skandynawii</p> <p>Omówienie wybranych zagadnień z zakresu badań skandynawistycznych, omówienie głównych aspektów runologii; omówienie wybranych wątków mitologii nordyckiej i jej współczesnej recepcji; omówienie wybranych gatunków i motywów literatury w średniowiecznej Islandii; omówienie typologii</p>

		<p>współczesnych języków Północy, omówienie wybranych cech współczesnych języków północnogermańskich.</p> <p>Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska</p> <p>W ramach zajęć konwersatoryjnych studenci zapoznani zostaną z podstawowymi pojęciami badań kulturoznawczych ze szczególnym uwzględnieniem problematyki tożsamości kulturowej i narodowej. Poddane krytycznej analizie zostaną różne koncepcje narodowej i kulturowej tożsamości, ich rola od czasu kształtowania się państw narodowych, poprzez czas wielkich konfliktów narodowych aż po współczesność zglobalizowanej rzeczywistości. W oparciu o fragmenty prac takich autorów, jak: Ernst Renan, Benedict Anderson, Eric Hobsbawm, Aleida Assmann, Bassam Tibi, Zygmunt Bauman czy Giorgio Agamben przyswojony zostanie podstawowy aparat pojęciowy oraz ważne elementy europejskiej debaty tożsamościowej.</p>
5.	Zajęcia do specjalności: wykład monograficzny (I)	<p>Językoznawstwo germanistyczne/ Specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie/ Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej</p> <p>Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie językoznawstwa są to treści np. z zakresu językoznawstwa ogólnego i porównawczego, lingwistyki stosowanej, lingwistyki tekstu i dyskursu, retoryki definiowanej jako sztuka przekonującego argumentowania, skandynawistyki. Omawiane są najnowsze koncepcje i metodologie w odniesieniu do danej (sub)dyscypliny językoznawczej. Studenci zostają zapoznani z różnymi metodami analizy materiału językowego, narzędziami stosowanymi w językoznawczych badaniach korpusowych i eksperymentalnych. Przedmiotem badań najczęściej są współczesne zjawiska językowe, sygnalizowane werbalnie zjawiska kulturowe i in. rejestrowane w różnych formach i obszarach komunikacji niemiecko-, ale też innojęzycznej. Punktem ciężkości są tu rozważania na temat zachowań komunikacyjnych człowieka. Omawiane są również treści z zakresu badań nad językowymi właściwościami użytkowników języków, ich rozwojem i metodami ich kształtowania w ramach określonej dydaktyki.</p> <p>Literaturoznawstwo germanistyczne</p> <p>Treści szczegółowe wykładu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie literaturoznawstwa są to treści wybranych elementów i zjawisk literatury krajów niemieckojęzycznych oraz wybranych zagadnień z dziejów życia kulturalnego i społecznego krajów z tego obszaru. Uzupełnienie stanowi pogłębiona refleksja na temat historii krajów niemieckiego obszaru językowego oraz ich społecznych, politycznych i artystycznych realiów odnoszących się do określonych epok literackich (adekwatnie do aktualnej oferty dydaktycznej). Przedmiotem wykładu są wybrane zagadnienia z literatury Niemiec, Austrii i Szwajcarii od jej początków do czasów współczesnych.</p> <p>Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska</p> <p>Treści szczegółowe wykładu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. Podczas interdyscyplinarnego cyklu wykładów zostaną zaprezentowane rozmaite punkty widzenia na doniosłe wydarzenia polityczne i kulturalne oraz trendy i tendencje rozwojowe w kulturze niemieckiej na przestrzeni wieków. Podejmie się również próbę pokazania dyskusji na temat kwestii pamięci narodowej w dzisiejszych Niemczech, jak też obrazu Niemiec w jego różnorodności i sprzeczności. Z poszczególnych aspektów historii kultury niemieckiej, przedstawionych w kontekście europejskim na przykładzie wybranych, silnie zakotwiczonych w świadomości historycznej i</p>

		<p>kulturalnej miejscowości, postaci historycznych oraz pomników kultury, powinien wyłonić się bogaty obraz dziedzictwa kulturowego między Renem a Odrą.</p> <p>Translatoryka</p> <p>Przedmiot, zadania i obszary badań translatoryki jako dyscypliny, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak translatoryka wśród innych dyscyplin, przekład w ogólnej teorii języka, przekładalność a nieprzekładalność, proces tłumaczenia i jego fazy, teoria ekwiwalencji, ekwiwalencja a adekwatność przekładowa, strategie i techniki i przekładu, lingwistyczne aspekty przekładu, terminologiczne aspekty przekładu, rodzaje translacji, model układu translacyjnego, translacja, translator, translat – definicje, kompetencje tłumacza w paradygmatach modeli lingwistycznych, modeli komunikacyjnych, modeli funkcjonalnych, modeli kognitywno-procesualnych oraz translacja w paradygmacie translatoryki antropocentrycznej. Przedstawienie badań empirycznych w badaniach nad przekładem.</p>
6.	Pisanie tekstów naukowych I	<p>Program zajęć przewiduje zapoznanie studentów z tematami; Protokół – cechy i zastosowanie; Wyróżniki tekstu naukowego, styl, charakter, funkcja; Podstawowe informacje o rodzajach tekstów naukowych (monografia, monografia zbiorowa, artykuł w czasopiśmie); Sporządzanie przypisów bibliograficznych (system oksfordzki, system harwardzki); Skróty stosowane w przypisach (i nie tylko); Sporządzanie bibliografii załącznikowej (literatura podmiotu, przedmiotu); Zapis bibliograficzny w odniesieniu do starodruków, rękopisów, archiwaliów itp.; Różnice między niemieckimi a polskimi zasadami i „obyczajami” odnośnie do sporządzania przypisów i bibliografii; Zagadnienia związane z wielojęzycznością tekstów, zasady cytowania przekładów; Stosowanie nazw własnych (w tym nazwy geograficznych) w tekstach naukowych.</p>
7.	Komunikacja interkulturowa II	<p>Program zajęć obejmuje następującą tematykę: Teoretyczne podstawy komunikacji interkulturowej; interkulturowość w języku i komunikacji niewerbalnej; rola komunikacji interkulturowej w krajach niemieckiego obszaru językowego; transfer kulturowy; interkulturowość w tekstach kulturowych (np. film, teatr); społeczności multikulturowe; znaczenie kultury krajów niemieckiego obszaru językowego dla europejskiego dziedzictwa kulturowego; kultura pamięci oraz miejsca pamięci; sposoby i drogi komunikacji na terenie Europy ze szczególnym uwzględnieniem terytorium krajów niemieckojęzycznych, Polski i Śląska.</p>
8.	PZJN: Język niemiecki w interakcji i mediacji	<p>Omawiane zagadnienia to: interakcja i mediacja ustna, interakcja ustna, w tym udział w rozmowach i dyskusjach z wykorzystaniem idiomatycznych i potocznych zwrotów, moderacja dyskusji grupowej, poznanie strategii komunikacyjnych, w tym kompensacyjnych oraz adekwatne stosowanie środków werbalnych i niewerbalnych w komunikacji; Umiejętność działania komunikacyjnego w określonych sytuacjach życia codziennego. Mediacja ustna: parafrazowanie, przekład a vista w obu kierunkach, streszczenie ustne wypowiedzi pisemnej w dwóch językach, przekład ustny środowiskowy, elementy przekładu konsekwentnego, podstawowe techniki notacji; Interakcja pisemna: umiejętność prowadzenia korespondencji prywatnej i oficjalnej, umiejętność redagowania komunikatów, umiejętność działania komunikacyjnego w określonych sytuacjach życia codziennego. Mediacja pisemna: umiejętność parafrazowania ukierunkowana na odbiorcę tekstu w obu językach, przekład pisemny ukierunkowany na odbiorcę tekstu. Streszczenia wypowiedzi ustnych i pisemnych w formie pisemnej w języku docelowym; Krytyka przekładu.</p>
9.	Zajęcia do specjalności: wykład monograficzny (II)	<p>Językoznawstwo germanistyczne/ Translatoryka/ Specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie/ Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej</p>

		<p>Treści szczegółowe przedmiotu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie językoznawstwa są to treści np. z zakresu językoznawstwa ogólnego i porównawczego, lingwistyki stosowanej, lingwistyki tekstu i dyskursu, retoryki definiowanej jako sztuka przekonującego argumentowania, skandynawistyki. W ramach wykładu monograficznego omawiane są najnowsze koncepcje i metodologie w odniesieniu do danej (sub)dyscypliny językoznawczej. Studenci zapoznawani zostają z różnymi metodami analizy materiału językowego, narzędziami stosowanymi w językoznawczych badaniach korpusowych i eksperymentalnych. Przedmiotem badań najczęściej są współczesne zjawiska językowe, sygnalizowane werbalnie zjawiska kulturowe i in. rejestrowane w różnych formach i obszarach komunikacji niemiecko-, ale też innojęzycznej. Punktem ciężkości są tu rozważania na temat zachowań komunikacyjnych człowieka i ich różnorodnych uwarunkowań. Proponowane są również treści z zakresu badań nad językowymi właściwościami użytkowników języków, ich rozwojem i metodami ich kształtowania w ramach określonej dydaktyki.</p> <p>Literaturoznawstwo germanistyczne</p> <p>Treści szczegółowe wykładu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. W zakresie literaturoznawstwa są to treści wybranych elementów i zjawisk literatury krajów niemieckojęzycznych oraz wybranych zagadnień z dziejów życia kulturalnego i społecznego krajów z tego obszaru. Uzupełnienie stanowi pogłębiona refleksja na temat historii krajów niemieckiego obszaru językowego oraz ich społecznych, politycznych i artystycznych realiów odnoszących się do określonych epok literackich (adekwatnie do aktualnej oferty dydaktycznej). Przedmiotem wykładu są wybrane zagadnienia z literatury Niemiec, Austrii i Szwajcarii od jej początków do czasów współczesnych.</p> <p>Kultura krajów niemieckojęzycznych i Śląska</p> <p>Treści szczegółowe wykładu formułowane są w odniesieniu do aktualnej oferty dydaktycznej w danym roku akademickim. Podczas interdyscyplinarnego cyklu wykładów zostaną zaprezentowane rozmaite punkty widzenia na doniosłe wydarzenia polityczne i kulturalne oraz trendy i tendencje rozwojowe w kulturze niemieckiej na przestrzeni wieków. Podejmie się również próbę pokazania dyskusji na temat kwestii pamięci narodowej w dzisiejszych Niemczech, jak też obrazu Niemiec w jego różnorodności i sprzeczności. Z poszczególnych aspektów historii kultury niemieckiej, przedstawionych w kontekście europejskim na przykładzie wybranych, silnie zakotwiczonych w świadomości historycznej i kulturalnej miejscowości, postaci historycznych oraz pomników kultury, powinien wyłonić się bogaty obraz dziedzictwa kulturowego między Renem a Odrą.</p>
10.	Pisanie tekstów naukowych II	<p>Program zajęć przewiduje zapoznanie studentów z tematami; Sprawozdanie – cechy i zastosowanie; Encyklopedie, leksykony, słowniki – wprowadzenie; Styl i struktura noty encyklopedycznej (na przykładzie noty biograficznej twórcy kultury); Selekcja materiału przy redagowaniu noty encyklopedycznej; Referat – przyczynek/artkuł – rozdział monografii; Strategie wygłaszania referatu (cechy „dobrego”/„złego” referenta); Prezentacje multimedialne podczas wygłaszania referatu; Recenzja naukowa – funkcja, styl i struktura; Recenzja tekstu kultury; Specyfika „branżowa” recenzji poszczególnych rodzajów tekstów kultury.</p>
11.	Strategie informacyjne w pracy germanisty	<p>Program zajęć przewiduje realizację następującej tematyki: metodologia badań filologicznych; opracowywanie dokumentów o rozbudowanej strukturze; arkusz kalkulacyjny; lingwistyka korpusowa; zarządzanie bazą danych publikacji; naukowa baza danych Google Scholar i wyszukiwanie istotnych pozycji naukowych; peryferia i centrum w pracy badawczej; omówienie</p>

		podstawowych funkcji programów CAT, wspomagających pracę tłumacza; skuteczna prezentacja (typografia, kolor, sposoby przekazywania treści); programy OCR do wykrywania i opracowywania tekstu- źródła uznawalne – pozyskiwanie informacji/publikacji w Internecie.
12.	Komunikacja w przedsiębiorstwie (specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie)	Program zajęć przewiduje realizację następujących tematów: Aktualne trendy w komunikacji w przedsiębiorstwie; Praca z tekstami w obszarze Public Relations; Artykuł sponsorowany (advertorial); Kodeks postępowania i komunikowania w firmie (warsztat z pracownikiem CS); Blog korporacyjny; Strona internetowa przedsiębiorstwa; Kreatywne poszukiwanie pracy (warsztat z pracownikiem CS); Nowoczesne sposoby komunikacji w banku: narzędzia, technologie, aplikacje (warsztat z pracownikiem CS); Komunikacja kryzysowa; Relacja prasowa i internetowa; Posty w mediach społecznościowych przedsiębiorstwa.
13.	Fonetyka kontrastywna (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Program zajęć obejmuje: omówienie systemu samogłoskowego oraz systemu spółgłoskowego języka duńskiego; opanowanie artykulacji najbardziej problematycznych dźwięków i grup dźwięków; analizę relacji między zapisem i wymową; omówienie zwarcia krtaniowego, jego artykulacji, dystrybucji i cech fonologicznych; opanowanie akcentu grup wyrazów oraz akcentu zdaniowego.
14.	Kompetencje językowe I (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Program zajęć przewiduje realizację następujących tematów: prezentowania swojej osoby; formułowania pozdrowień i zaproszeń; pytań o drogę oraz opisywania drogi do celu; planów na weekend; rozmowy telefonicznej; sportu; składania zamówień w kawiarni i restauracji; odwiedzin; zakupów; pogody; rodziny; studiów i pracy; nieruchomości; sposobów wyrażania przeprosin; filmu i książki; wakacji; szukania zagubionych przedmiotów; kupowania nowych rzeczy i wyrażania swoich opinii na ich temat; prezentów; wyglądu zewnętrznego osoby; cech charakteru; ostrzegania przed niebezpieczeństwami; trudności w komunikowaniu się. Tematy gramatyczne obejmujące najważniejsze zagadnienia dotyczące koniugacji czasownika; deklinacji rzeczownika, przymiotnika i zaimka; przysłówków i przyimków; budowy zdania.
15.	Stylistyka języka polskiego (specjalność 'translatoryka')	Zróżnicowanie stylowe współczesnej polszczyzny, interferencje między stylem potocznym a oficjalnym, harmonia stylistyczna, norma wzorcowa i użytkowa, błąd stylistyczny; formy adresatywne w mowie i adresie, bezpośredniość i dystans; Styl urzędowy i jego współczesne przemiany, topografia tekstu urzędowego, zamiana stylu urzędowego na język ogólny, polskie podanie jako gatunek koronny stylu urzędowego, imiesłowy w stylu urzędowym, poprawność stylistyczna i gramatyczna w tekstach urzędowych i publicystycznych; Pogłębienie i uporządkowanie zasad polskiej interpunkcji; Źródła leksykograficzne w pracy tłumacza; Norma gatunkowa na przykładzie wybranego tekstu użytkowego; Ortografia; Poprawność składniowa; Etykieta językowa; Ustawa o języku polskim; Nazwy własne; Znaczeniotwórcza rola szyku w polszczyźnie; Zasady tworzenia tekstu spójnego (kohezja i koherencja), dobór środków spójności w tekstach mówionych i pisanych; Różnice kulturowe w konkretyzacji gatunków mowy, etykieta językowa.
16.	TU: Tłumaczenie ustne konsekutywne i a vista (specjalność 'translatoryka')	Elementy wiedzy o przekładzie ustnym konsekutywnym i a'vista oraz jej zastosowanie w praktyce: fazy przekładu ustnego konsekutywnego, faza receptywna, faza produktywna, specyfika przekładu ustnego a vista; ćwiczenia rozwijające umiejętność dokonywania tłumaczeń ustnych, umiejętność stosowania notacji; tłumaczenia dokonywane w laboratorium językowym; ćwiczenia rozwijające strategie tłumaczenia ustnego; wykorzystanie pomocy w procesie tłumaczenia ustnym; formy przygotowania do wykonywania tłumaczeń ustnych.
17.	TP: Tłumaczenie tekstów użytkowych (specjalność 'translatoryka')	Tłumaczenie tekstów użytkowych reprezentujących różnych gatunków/rodzajów tekstów (przepis kulinarny, regulamin, instrukcja obsługi, umowa, ulotka farmaceutyczna, menu, prospekt reklamowy, broszura informacyjna itd.); analiza tekstu wyjściowego z perspektywy funkcjonalnej z

		uwzględnieniem konkretnego zadania tłumaczeniowego; problemy tłumaczeniowe; strategie tłumaczeniowe w ujęciu mikro i makro; gatunki tekstów i ich konwencje w ujęciu kontrastowym (polsko-niemieckim); refleksja nad własnym procesem przekładu; uzasadnienie własnych rozwiązań translatorycznych, konstruktywna krytyka tłumaczeń dokonanych przez innych; rola tekstów paralelnych w tłumaczeniu tekstów użytkowych; wykorzystywanie słowników i innych pomocy w procesie tłumaczeniowym; uwzględnianie celu tłumaczenia, funkcji tekstu docelowego i grupy odbiorców we własnym procesie tłumaczeniowym.
18.	Język techniczny i naukowy w komunikacji specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	Program zajęć przewiduje wprowadzenie teoretyczne z zakresu lingwistyki tekstu. Studenci pracują z wybranymi tekstami użytkowymi i naukowymi według schematu a) interpretacja i analiza tekstu i b) redagowanie wzorcowego tekstu. Odpowiadając sobie na pytania, kto tekst tworzy, kto jest jego odbiorcą, w jakim celu tekst powstaje, jaka jest jego funkcja, struktura i jakie środki językowe są właściwe dla danego typu tekstu, student otrzymuje wiedzę, która umożliwi mu doskonalenie, podwyższenie lub poprawienie własnych kompetencji językowych w obszarze gramatyki i leksyki języka niemieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem terminologii specjalistycznej i struktur gramatycznych właściwych wybranym typom tekstów.
19.	Komunikacja interkulturowa III	Program zajęć obejmuje następującą tematykę: Teoretyczne podstawy komunikacji interkulturowej; interkulturowość w języku i komunikacji niewerbalnej; rola komunikacji interkulturowej w krajach niemieckiego obszaru językowego; transfer kulturowy; interkulturowość w tekstach kulturowych (np. film, teatr); społeczności multikulturowe; znaczenie kultury krajów niemieckiego obszaru językowego dla europejskiego dziedzictwa kulturowego; kultura pamięci oraz miejsca pamięci; sposoby i drogi komunikacji na terenie Europy ze szczególnym uwzględnieniem terytorium krajów niemieckojęzycznych, Polski i Śląska.
20.	Historia literatury niemieckiej: średniowiecze, barok, oświecenie, burza i napór, klasyka weimarska, romantyzm	Podstawy i periodyzacja historii literatury niemieckiej; Nibelungenlied jako epos narodowy Niemców. Mistyka średniowiecza; Kultura niemieckiego humanizmu Poetyka baroku. Periodyzacja niemieckiego oświecenia. Podstawy i program okresu burzy i naporu. Pojęcia natury, geniusza, narodu (das Volk) i dziejów (Geschichte); Podstawy klasyki weimarskiej. Mit Weimaru; Powieść formacyjna i refleksja formacyjna. Romantyzm – światopoglądowe założenia epoki. Pojęcie romantyzacji, uniwersalnej poezji progresywnej, literatury światowej.
21.	Leksykalna i specjalistyczna wiedza o finansach (specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie)	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującą tematyką: Społeczno-gospodarcze zadania banków; Środki płatnicze; Systemy płatnicze w Szwajcarii, Europie i na świecie (warsztat z pracownikiem CS); Waluty, papiery wartościowe, dewizy; Wielowymiarowa oferta finansowa: bankomaty i bankowość elektroniczna; Programy i struktury oszczędnościowe; Giełdy papierów wartościowych; Kredyty dla ludności; Wizyta studyjna i warsztat w Credit Suisse: słownictwo biznesowe z zakresu finansów, integracyjne zadania grupowe, możliwości i warunki pracy dla germanistów w obszarze HR, rekrutacji oraz operacji finansowych.
22.	Praca z tekstem (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Program zajęć obejmuje omówienie cech strukturalnych wybranych tekstów użytkowych; opanowanie leksyki i frazeologii typowej dla omawianych tekstów; opanowanie techniki samodzielnego formułowania tekstów pisanych; opanowanie technik czytania ze zrozumieniem; zadania polegające na przekształceniu tekstów (np. przedstawienie treści dialogu w formie eseju, redukcja tekstu, sporządzenie streszczenia).
23.	Ćwiczenia w tłumaczeniu (duński) (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z głównymi zagadnieniami przekładu audiowizualnego, omówienie technik przekładu, omówienie zagadnienia ekwiwalencji; przekład

		własny filmu duńskiego na język polski; opracowanie haseł encyklopedycznych na podst. duńskich materiałów źródłowych.
24.	Kompetencje językowe I (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Realizacja tematów dotyczących: prezentowania swojej osoby; formułowania pozdrowień i zaproszeń; pytań o drogę oraz opisywania drogi do celu; planów na weekend; rozmowy telefonicznej; sportu; składania zamówień w kawiarni i restauracji; odwiedzin; zakupów; pogody; rodziny; studiów i pracy; nieruchomości; sposobów wyrażania przeprosin; filmu i książki; wakacji; szukania zagubionych przedmiotów; kupowania nowych rzeczy i wyrażania swoich opinii na ich temat; prezentów; wyglądu zewnętrznego osoby; cech charakteru; ostrzegania przed niebezpieczeństwami; trudności w komunikowaniu się. Tematy gramatyczne obejmujące najważniejsze zagadnienia dotyczące koniugacji czasownika; deklinacji rzeczownika, przymiotnika i zaimka; przysłówków i przymków; budowy zdania.
25.	Kompetencje językowe II (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Realizacja tematów dotyczących: trudności w nauce języka duńskiego; reakcji i zachowań w różnych sytuacjach; mieszkania; fotografii; ciała człowieka, chorób i wypadków; sportu; wolontariatu; idoli i autorytetów; spotkań międzyludzkich; powitań i pozdrowień; szczęścia i niepowodzeń; pór roku; szkoły i wykształcenia; muzyki; ról płci; pracy i rynku pracy; odzieży. Tematykę uzupełniają elementy komunikacji interkulturowej.
26.	TU: Tłumaczenie ustne sądowe (specjalność 'translatoryka')	Rama teoretyczna ustnego przekładu sądowego; ogólne podstawy teoretyczne dotyczące przekładu; specyfika przekładu ustnego sądowego; struktura sądów w Polsce; przepisy regulujące udział tłumacza w postępowaniu karnym przed sądem polskim; rola tekstu w pracy z językiem w instytucji społecznej; sala sądowa jako translacyjne pole działania; Wiedza specjalistyczna; Funkcja tekstu i rodzaje tekstu w pracy tłumacza sądowego; Możliwości określania i wyrażania normatywnych funkcji tekstu w języku niemieckim: analizy przykładowe; tekst normy: brzmienie i struktura lingwistyczna; postępowanie przygotowawcze z udziałem cudzoziemca niemieckojęzycznego i tłumacza: uwagi wstępne, przedstawienie zarzutów osobie podejrzanej, pouczenie podejrzanego o uprawnieniach i obowiązkach, przesłuchanie podejrzanego i sporządzenie protokołu, posiedzenie sądu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania podejrzanego, postanowienie o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym, akt oskarżenia; postępowanie przed sądem polskim pierwszej instancji z udziałem cudzoziemca niemieckojęzycznego i tłumacza.
27.	TP: Tłumaczenie tekstów specjalistycznych (specjalność 'translatoryka')	Język ogólny vs język specjalistyczny; Cechy tłumaczenia specjalistycznego; Podział języków specjalistycznych; Języki specjalistyczne nauk przyrodniczych oraz techniczne; Języki specjalistyczne nauk społecznych i humanistycznych; Proces nadawania nazw w językach specjalistycznych; Pojęcie ekwiwalencji – rodzaje ekwiwalencji; Teksty fachowe i ich odbiorcy; Przekład tekstów specjalistycznych.
28.	PT: Praktyka tłumacza przysięgłego (specjalność 'translatoryka')	Przekład dokumentów najczęściej spotykanych w praktyce tłumacza przysięgłego z j. niemieckiego na j. polski i odwrotnie: akty USC (akt urodzenia, małżeństwa itp.), świadectwa szkolne i dyplomy (np. ukończenia studiów I i II stopnia), zaświadczenia ukończenia kursów (np. operatora wózków widłowych) i szkoleń, zaświadczenia lekarskie, druk zwolnienia lekarskiego, zaświadczenia urzędowe, dokumenty ubezpieczeniowe, umowy (o pracę, najmu), wyroki sądowe (np. rozwodowe, w sprawach gospodarczych) i pisma procesowe.
29.	Język prawniczy w komunikacji specjalistycznej (specjalność Język	W ramach przedmiotu studenci zostaną zapoznani: ze strukturą demokratycznego państwa prawa, jego podstawowymi instytucjami oraz ich wzajemnymi relacjami wynikającymi z uregulowań polskiego i niemieckiego prawa konstytucyjnego; z podziałem systemu prawa na gałęzie oraz

	niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	podgałęzie a także ich wzajemnymi relacjami. Przedstawiony zostanie również podział i rozróżnienie na źródła prawa w Polsce i Niemczech, wynikający z porządków unijnego oraz krajowego. Następnie omówiona zostanie charakterystyka poszczególnych gałęzi i podgałęzi prawa.
30.	Język specjalistyczny w wybranych obszarach działania przedsiębiorstwa specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	Podstawy wiedzy o przedsiębiorstwie – wprowadzenie; Program SAP jako system optymalizowania efektów działalności przedsiębiorstwa; Zakup/sprzedaż, korespondencja handlowa; Obsługa klienta, pozyskiwanie i utrzymywanie kontrahenta; techniki negocjacyjne; Dział personalny w organizacji, zarządzanie zasobami ludzkimi; Dokumenty rekrutacyjne i rozmowa kwalifikacyjna; Ocenianie pracowników i polityka płacowa przedsiębiorstwa; Finanse i controlling; Rachunkowość bankowa: kredyty, przelewy, płatności; Zarządzanie ryzykiem; Audyt wewnętrzny.
31.	Komunikacja w logistyce specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	W ramach zajęć omówione zostaną następujące zagadnienia: główne obszary logistyki; transport; logistyka magazynowa; funkcje i klasyfikacje opakowań oraz oznaczeń towarowych; dot. targów, reklamy i marketingu w logistyce; dot. infrastruktury logistycznej w przedsiębiorstwie i regionie. Studenci opanują terminologię i frazeologię specjalistyczną; przeprowadzone zostaną ćwiczenia w zakresie komunikacji w różnych sytuacjach w miejscu pracy.
32.	Historia literatury niemieckiej 1830-1945 (od literatury przedmarcowej do literatury w III Rzeszy i na emigracji)	Literatury Młodych Niemiec – program polityczny, twórczość Heinego. Realizm – nowela i powieść: Storm, Fontane; Naturalizm – dramat Hauptmann. Ekspresjonizm – program epoki antyrealistycznej, ekspresjonizm krytyczny i mesjanistyczny, akcjonizm. Liryka ekspresjonistyczna – Benn, Hoddies, Stadler i inn. Dramat: Hasenclever, Kaiser. Proza: Döblin. Dadaizm, Surrealizm. Literatura niemiecka i austriacka między wojnami: Kafka, H. i Th. Mann, R. Musil, H. Broch. Nowa rzeczowość, teatr epicki Brechta. Kultura emigracyjna.
33.	Komunikacja interkulturowa IV	Program zajęć obejmuje następującą tematykę: Teoretyczne podstawy komunikacji interkulturowej; interkulturowość w języku i komunikacji niewerbalnej; rola komunikacji interkulturowej w krajach niemieckiego obszaru językowego; transfer kulturowy; interkulturowość w tekstach kulturowych (np. film, teatr); społeczności multikulturowe; znaczenie kultury krajów niemieckiego obszaru językowego dla europejskiego dziedzictwa kulturowego; kultura pamięci oraz miejsca pamięci; sposoby i drogi komunikacji na terenie Europy ze szczególnym uwzględnieniem terytorium krajów niemieckojęzycznych, Polski i Śląska.
34.	Praktyka zawodowa (specjalność językoznawcza z elementami komunikacji w biznesie)	Praktyka we wrocławskim oddziale Credit Suisse obejmuje: zapoznanie się studentów ze strukturami, organizacją i celami firmy Credit Suisse; zapoznanie się z wymaganiami zawodowymi oraz zakresem obowiązków stawianymi pracownikom w branży finansowo-bankowej; zastosowanie wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie ćwiczeń na uniwersytecie w realnym środowisku pracy; rozwijanie wiedzy specjalistycznej i umiejętności „miękkich” w formie pracy indywidualnej i grupowej; wykonanie przez studentów pracy projektowej oraz jej ewaluacja w fazie końcowej praktyk.
35.	Kompetencje językowe II (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Studenci zostaną zapoznani z następującymi tematami: trudności w nauce języka duńskiego; reakcji i zachowań w różnych sytuacjach; mieszkania; fotografii; ciała człowieka, chorób i wypadków; sportu; wolontariatu; idoli i autorytetów; spotkań międzyludzkich; powitań i pozdrowień; szczęścia i niepowodzeń; pór roku; szkoły i wykształcenia; muzyki; ról płci; pracy i rynku pracy; odzieży. Tematykę uzupełniają elementy komunikacji interkulturowej.
36.	Wiedza o Danii (specjalność 'języki i kultury Skandynawii')	Tematyka zajęć porusza takie zagadnienia jak: historia i geografia Danii; elementy życia naukowego, kulturowego i społeczno-politycznego; z czego słynie Dania oraz historia stosunków polsko-duńskich i duńsko-niemieckich.

37.	PT: Doskonalenie warsztatu tłumacza (specjalność 'translatoryka')	Tłumaczenie tekstów reprezentujących różne gatunki/rodzaje tekstów (do wyboru np.: teksty użytkowe, specjalistyczne, literackie); rozwiązywanie zadań translacyjnych osadzonych (miarę możliwości) w realiach rzeczywistej praktyki tłumaczeniowej; doskonalenia warsztatu tłumacza, rozwijanie umiejętności korzystania z pomocy wspomagających proces tłumaczenia, konsultowania własnych propozycji tłumaczeniowych; rozwijanie metakompetencji translatorycznej, umiejętności kontrolowania własnego procesu tłumaczenia.
38.	PT: Tłumaczenie kooperatywne (specjalność 'translatoryka')	Tłumaczenie kooperatywne tekstów reprezentujących różne gatunki/rodzaje tekstów; rozwiązywanie zadań translacyjnych osadzonych (miarę możliwości) w realiach rzeczywistej praktyki tłumaczeniowej; refleksja nad własnym procesem przekładu; uzasadnienie własnych rozwiązań translacyjnych, konstruktywna krytyka tłumaczeń dokonanych przez innych tłumaczy; rozwijanie umiejętności pracy zespołowej i projektowej.
39.	PT: Praktyki w biurze tłumaczeń (specjalność 'translatoryka')	Zapoznanie się z funkcjonowaniem profesjonalnego biura tłumaczeń; rozwiązywanie zadań translacyjnych osadzonych w realiach rzeczywistej praktyki tłumaczeniowej; tłumaczenie tekstów reprezentujących różne gatunki/rodzaje tekstów.
40.	Komunikacja w obszarze opieki medycznej specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	Zapoznanie studentów z następującą tematyką: system zdrowotny w krajach niemieckojęzycznych, struktura organizacji pracy w szpitalu, praca w oddziałach procedury diagnostyczne, jak badania laboratoryjne, diagnostykę obrazową, skróty medyczne. Słownictwo konkretnych dziedzin medycyny: chirurgia, kardiologia, medycyna wewnętrzna, fizjoterapia, stomatologia i opieka nad osobami starszymi, tematy poświęcone przyszłości rozwoju medycyny: transplantologia i zastosowanie w medycynie inżynierii genetycznej analiza i produkcja ulotek informacyjnych o działaniach medycznych w różnych sferach systemu zdrowotnego tłumaczeniami tekstów z języka niemieckiego na język polski i odwrotnie.
41.	Komunikacja w marketingu internetowym specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	Zapoznanie studentów z podstawowymi oraz specjalistycznymi pojęciami, procesami oraz formami komunikacji w marketingu internetowym. Tematyka: Organizacja zajęć oraz wprowadzenie do komunikacji w marketingu internetowym; Cele, instrumenty i rozwój marketingu internetowego; Rozpowszechnienie i wykorzystanie marketingu internetowego; Instrumenty marketingu internetowego: Strona domowa przedsiębiorstwa; Reklama internetowa; Reklama w wyszukiwarce internetowej; Marketing zintegrowany; Kontakty z otoczeniem w Internecie/Online-PR; Optymalizacja wyszukiwarek internetowych (SEO); Marketing mailowy; Marketing mobilny; Marketing w mediach społecznościowych.
42.	Komunikacja specjalistyczna w ujęciu antropocentrycznym specjalistycznej (specjalność Język niemiecki w komunikacji specjalistycznej)	Historia badań nad językami specjalistycznymi; Integracyjny model lingwistyki języków specjalistycznych; Charakterystyka ontologiczna i dyferencjacja pojęciowa rzeczywistości określanych jako język specjalistyczny, idiolekt specjalistyczny, polilekt specjalistyczny; idiolekt specjalistyczny a idiolekt podstawowy; idiolekty specjalistyczne w podejściu tekstowym; komunikacja specjalistyczna; Teksty specjalistyczne w ujęciu teorii antropocentrycznej; Model komunikacji specjalistycznej; Kompetencja specjalistyczna; specjalistyczna kompetencja językowa, specjalistyczna kompetencja dyskursywna, specjalistyczna kompetencja (inter)kulturowa; wiedza specjalistyczna i jej kategoryzacja; kompetencja terminologiczna; Polskie i europejskie nurty terminologiczne; Leksykografia terminologiczna; Translacja specjalistyczna; Układy rzeczywistych komunikacji specjalistycznych – narzędzia lingwistycznego opisu i analizy dokonane przez studentów.
43.	Przedsiębiorczość: Praca – biznes - kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog

		technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
--	--	---

Moduł przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Glottodydaktyka	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: Glottodydaktyka jako nauka; Przedmiot i cele badań glottodydaktycznych; Układ glottodydaktyczny – perspektywa historyczna i współczesna; Subdyscypliny glottodydaktyki; Związki glottodydaktyki z dyscyplinami pokrewnymi; Koncepcje, podejścia i metody nauczania języków obcych; Program nauki empirycznej i jej potencjał tworzenia wiedzy praktycznie użytecznej; Kognitywna koncepcja nauki a dydaktyka języków obcych. Koncepcja uczenia się języków nieprymarnych jako kultywacja organiczna; Wyposażenie poznawcze ucznia języka obcego; Kod językowy a komunikacja. Wiedza, sprawność, dyskurs; Podstawowe typy badań w glottodydaktyce. Etapy postępowania badawczego; narzędzia badawcze stosowane w badaniach glottodydaktycznych.
2.	Dydaktyka języka niemieckiego i nowe technologie	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi treściami: Nowe technologie w nauczaniu języków obcych; Uczeń – młody użytkownik mediów; Edukacyjna wartość mediów; Prawo autorskie; Model BYOD; Tworzenie narzędzi diagnozujących i ewaluacyjnych z języka niemieckiego; Zbieranie danych oraz prezentowanie treści przy pomocy nowych technologii; Media społecznościowe na języku niemieckim; Aplikacje aktywizujące uczniów; Wirtualna współpraca - przedłużenie czasu zajęć i wspomaganie indywidualizacji procesu uczenia; Dzielenie się zasobami oraz prezentowanie efektów pracy własnej i uczniów; Lekcja odwrócona możliwa dzięki technologiom; Tworzenie własnych materiałów graficznych, dźwiękowych, audiowizualnych.
3.	Dydaktyka języka niemieckiego w szkole ponadpodstawowej	Program zajęć obejmuje zapoznanie studentów z następującymi treściami: Cele kształcenia i treści nauczania języka niemieckiego na III etapie edukacyjnym; Charakterystyka podejścia komunikacyjnego; Mechanizm przetwarzania informacji przez człowieka i możliwość formułowania wniosków praktycznie użytecznych dla potrzeb edukacji językowej; Techniki zapewniania naturalności komunikacyjnej w nauczaniu; Nauczanie sprawności produktywnych i receptywnych; Style uczenia się języków obcych, a potrzeba rozwijania autonomii uczniów; Projektowanie treningu strategicznego; Wybrane zagadnienia z psychodydaktyki kreatywności; Praca projektowa i praca przy stacjach; Zorientowanie na ucznia. Personalizacja i indywidualizacja. Aktywizacja poznawcza uczniów; Nauczanie języka obcego jako L3; Rozwijanie kompetencji międzykulturowej.

4.	Praktyka dydaktyczna w szkole – śródroczna II	Program praktyk obejmuje kształtowanie kompetencji dydaktycznych studentów poprzez: zapoznanie ich ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana; umożliwienie obserwowania procesu dydaktycznego i współdziałania z opiekunem praktyk; umożliwienie pełnienia roli nauczyciela oraz analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.
----	--	---

Nazwa kierunku studiów: Filologia hiszpańska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 50

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Gramatyka praktyczna	Fleksja werbalna: czasy trybu oznajmującego: Presente, Pretérito Perfecto, Pretérito Indefinido, Pretérito Imperfecto, Pretérito Pluscuamperfecto, Futuro Simple. Tryb rozkazujący Imperativo i Imperativo negativo. Tryb warunkowy Condicional Simple, czasownikowe konstrukcje peryfrastyczne, czasowniki o odmianie typu gustar, formy i użycie czasowników ser/estar/haber. Fleksja imienna: rodzaj żeński i liczba mnoga rzeczowników i przymiotników, rodzajnik, zaimki osobowe, dzierżawcze, wskazujące, nieokreślone i pytające, stopniowanie przymiotnika i przysłówka. Przyimki. Zasada następstwa czasów. Wskaźniki zespolenia tekstu.
2.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Konwersacje i rozumienie ze słuchu	Rozumienie oraz produkcja tekstów (oralnych) w rolach komunikacyjnych charakterystycznych dla użytkownika o biegłości językowej na poziomie A2. Pozdrowienia i formuły grzecznościowe, przedstawianie siebie i innych. Opis osób i przedmiotów. Pozyskiwanie i podawanie informacji na temat czynności życia codziennego oraz zainteresowań. Rozmowy telefoniczne. Pozyskiwanie i podawanie informacji na temat położenia w przestrzeni. Wyrażanie opinii, wyrażanie swojego niezadowolenia (reklamacje). Udzielanie rad. Przedstawienie biografii/autobiografii. Relacjonowanie wydarzeń. Opowiadanie legend.
3.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Słownictwo i intensywne czytanie	Formularze i kwestionariusze osobowe, ogłoszenia, reklamy, karty dań, rozkłady jazdy, kartki pocztowe i proste listy prywatne oraz proste i krótkie teksty o tematyce związanej z najbliższym otoczeniem uczącego się: nim samym, jego rodziną, jego studiami / zawodem, zainteresowaniami, doświadczeniami, planami, itp. Słownictwo związane z najbliższym otoczeniem uczącego się: nim samym, jego rodziną, jego studiami / zawodem, zainteresowaniami, doświadczeniami, planami, itp., w szczególności: narodowości, zawody, cechy wyglądu i charakteru, kolory i kształty, członkowie rodziny, zwierzęta, ubrania, produkty spożywcze, części ciała i higiena, choroby, przedmioty szkolne, czynności codzienne, zainteresowania, sporty, pory dnia, dni, miesiące i pory roku, obiekty przestrzeni miejskiej, rozrywki, instytucje kultury, transport, wydarzenia historyczne i określenia czasu, itp.
4.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Język pisany	Proste teksty na tematy znane studentowi i związane bezpośrednio zarówno z jego zainteresowaniami, jak i przedmiotem jego studiów / pracy; listy prywatne, charakterystyki i opisy, teksty wyrażające opinię, relacje; w szczególności: reklamacja/ list ze skargą, raport, prośba handlowa/ biznesowa, gratulacje formalne i nieformalne, rozprawka, reportaż, artykuł prasowy, streszczenie dialogów, recenzja, analiza porównawcza, ulotka reklamowa, kwestionariusz, opis/ charakterystyka.

5.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Słownictwo i język pisany	Formularze i kwestionariusze osobowe, ogłoszenia, reklamy, karty dań, rozkłady jazdy, kartki pocztowe i proste listy prywatne oraz proste i krótkie teksty o tematyce związanej z najbliższym otoczeniem uczącego się: nim samym, jego rodziną, jego studiami / zawodem, zainteresowaniami, doświadczeniami, planami, itp. Słownictwo związane z najbliższym otoczeniem uczącego się: nim samym, jego rodziną, jego studiami / zawodem, zainteresowaniami, doświadczeniami, planami, itp., w szczególności: narodowości, zawody, cechy wyglądu i charakteru, kolory i kształty, członkowie rodziny, zwierzęta, ubrania, produkty spożywcze, części ciała i higiena, choroby, przedmioty szkolne, czynności codzienne, zainteresowania, sporty, pory dnia, dni, miesiące i pory roku, obiekty przestrzeni miejskiej, rozrywki, instytucje kultury, transport, wydarzenia historyczne i określenia czasu, itp.
6.	Wstęp do językoznawstwa	Przedmiot badań i działy językoznawstwa. Definicja znaku. Rodzaje znaków. Ferdinand de Saussure i początki językoznawstwa współczesnego. Schematy sytuacji komunikacyjnych (de Saussure, Bühler, Jakobson). Funkcje języka. Znaczenie w języku. Wewnętrzne zróżnicowanie języka. Zróżnicowanie języka na świecie. Komunikacja niejęzykowa.
7.	Wstęp do literaturoznawstwa	Literaturoznawstwo jako dziedzina nauki (ujęcie synchroniczne i diachroniczne). Definicja dzieła sztuki literackiej (czym jest „literackość“?). Sposób istnienia dzieła literackiego (fenomenologia literatury). Relacje osobowe w tekście literackim i w procesie przekładu. Hermeneutyka dzieła literackiego. Krystalizacja kategorii estetycznych w tekście literackim. Intertekstualność. Płeć w tekście literackim. Elementy genologii i retoryki. Historia wiedzy o poezji i badań nad poezją.
8.	Zarys historii literatury hiszpańskiej	Zmieniające się warunki funkcjonowania literatury (twórcy i ich status społeczny, kręgi odbiorców, obiegi i środki przekazu dzieł, ośrodki i instytucje). Gatunki, prądy, programy literackie i doktryny estetyczne. Geneza, budowa i recepcja wybranych utworów należących do kanonu literatury hiszpańskiej. Wieki IX – XVII (Średniowiecze, renesans i barok, czyli hiszpańskie Złote Wieki).
9.	Wiedza o Hiszpanii	Pierwsi mieszkańcy Półwyspu Iberyjskiego, kolonizacje i Hiszpania rzymska. Królestwo Wizygotów. Arabowie na Półwyspie Iberyjskim. Formowanie się państw chrześcijańskich w VIII-XII w.. Powstanie i rozwój koron Kastylii i Aragonii aż do ich zjednoczenia (XII-XV w.). Kultura średniowiecznej Hiszpanii, rozwój miast. Panowanie Królów Katolickich i reforma państwa. Habsburgowie „więksi” (XVI w.) i polityka imperialna. Kryzys państwa w epoce Habsburgów „mniejszych” (XVII w.). Kultura hiszpańska w „Wiekach Złotych”.
10.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Gramatyka praktyczna	Fleksja imienna: tryb Subjuntivo (czas Presente, Imperfecto i Pretérito Perfecto), Futuro Compuesto. Funkcje trybu Subjuntivo i związane z nim struktury leksykalne. Zestawienie użycia trybów Indicativo i Subjuntivo. Zdania warunkowe. Wyrażenia przyimkowe i czasowniki wraz z ich rekcją. Mowa zależna. Zgodność czasów. Konstrukcje peryfrastyczne. Rodzajnik. Słowotwórstwo.
11.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Słownictwo i intensywne czytanie	Teksty składające się ze słów o wysokiej frekwencji występowania (oryginalne, adaptowane i preparowane), dotyczące życia codziennego i zawodowego; opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji. Słownictwo związane z życiem codziennym i zawodowym, m.in.: typy mieszkań i problemy związane z dzieleniem, wynajmowaniem bądź nabywaniem mieszkania; życie zawodowe: problemy w pracy, dyskryminacja, spełnienie zawodowe, pensja, emerytura; rodzina: modele rodziny, konflikt pokoleń; kult urody; życie polityczne w Hiszpanii; życiowe porażki i sposoby naprawienia swojego życia; turystyka; plotki; świat kultury i spektaklu; świętowanie, zwyczaje i tradycje; zakupy, społeczeństwo konsumpcyjne; stereotypy.
12.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Słownictwo i język pisany	Zażalenie, raport, streszczenie, tekst argumentacyjny, reportaż, opowiadanie, ulotka reklamowa. Słownictwo związane z życiem codziennym i zawodowym, m.in.: typy mieszkań i problemy związane z dzieleniem, wynajmowaniem bądź kupnem mieszkania; życie zawodowe: problemy w pracy, bezrobocie,

		dyskryminacja, spełnienie zawodowe, pensja, emerytura; rodzina: modele rodziny, konflikt pokoleń; kult urody; życie polityczne w Hiszpanii; życiowe porażki i wprowadzanie zmian w życiu; turystyka; plotki; świat kultury i sztuki; święta, zwyczaje i tradycje; zakupy, społeczeństwo konsumpcyjne; stereotypy.
13.	Gramatyka opisowa j. hiszpańskiego – fonetyka	Baza artykulacyjna. Fonemy hiszpańskie: cechy dystynktywne, opozycje, alofony, klasyfikacja, spółgłoski i samogłoski języka hiszpańskiego. Miejsce i rodzaj artykulacji. Dyftongi i tryftongi. Transkrypcja fonologiczna i fonetyczna. Upodobnienie dźwięków i zjawiska fonetyczne: synalefa, rozziw, synereza, <i>seseo</i> , <i>ceceo</i> i <i>yeísmo</i> . Sylaba i akcent (charakterystyka akcentu hiszpańskiego, miejsce akcentu, jego funkcje, wyrazy akcentowane i nieakcentowane, akcent graficzny). Połączenia międzywyrazowe samogłoskowe i spółgłoskowe. Intonacja. Wzory intonacyjne języka hiszpańskiego.
14.	Zarys historii literatury hiszpańskiej	Zmieniające się warunki funkcjonowania literatury (twórcy i ich status społeczny, kręgi odbiorców, obiegi i środki przekazu dzieł, ośrodki i instytucje). Gatunki, prądy, programy literackie i doktryny estetyczne. Geneza, budowa i recepcja wybranych utworów należących do kanonu literatury hiszpańskiej. Wiek XVIII (oświecenie i neoklasycyzm), XIX (romantyzm i realizm) oraz Wiek Srebrny (<i>Edad de Plata</i>): okres od 1898 do 1936 roku.
15.	Wiedza o Hiszpanii	Wojna sukcesyjna, Hiszpania Burbonów i okres reform oświeceniowych. Inwazja napoleońska i powstanie Konstytucji z Kadyksu. Panowanie Ferdynanda VII – walka liberalizmu z tradycjonalizmem. Wojna karlistowska. Rządy liberałów i „umiarkowanych”. Rewolucja 1868 r., Demokratyczne Sześćciolecie i Restauracja. Partie polityczne i mniejszości narodowe w XIX i na początku XX wieku. Dyktatura Primo de Rivero i II Republika. Wojna domowa 1936-1939 i okres frankizmu. Przejście do demokracji i Hiszpania współczesna.
16.	Wiedza o Ameryce Łacińskiej	Pochodzenie człowieka w Ameryce. Kultura Olmeków y Chavin de Huanter jako tzw. <i>culturas madres</i> . Imperia Azteków i Inków. Podbój Mezoameryki i Regionu Andyjskiego. Organizacja systemu kolonialnego i najważniejsze wydarzenia okresu kolonialnego. Rewolucja Francuska, narodziny idei niepodległościowych, historia i etapy wojen niepodległościowych oraz dziedzictwo kolonialne. Ameryka Łacińska i Stany Zjednoczone. Faszyzm i populizm w Ameryce Łacińskiej. Ameryka Łacińska a I oraz II Wojna Światowa. Dyktatury wojskowe w Ameryce Łacińskiej. Ameryka Łacińska u progu XXI wieku.
17.	Drugi język romański	Lektorat języka romańskiego innego niż język kierunku: francuskiego, portugalskiego, włoskiego, katalońskiego – w zależności od aktualnej oferty dydaktycznej. Treści programowe są oparte na wybranym podręczniku do nauki języka i odpowiadają poziomom biegłości wg ESOKJ: A1 (sem. 1), A2 (sem. 2), B1 (sem. 3) i B2 (sem. 4).
18.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Gramatyka praktyczna	Czasowniki wyrażające istnienie i charakter. Sposoby wyrażania nieosobowości, strona bierna z czasownikami <i>ser</i> i <i>estar</i> oraz strona bierna zwrotna (<i>pasiva refleja</i>). Czasowniki wyrażające zmianę stanu. Sposoby wyrażania nakazu / zakazu. Zaimki dopełnienia bliższego i dalszego, zaimki zwrotne, czasowniki zmieniające znaczenia w zależności od tego, czy występują w formie zwrotnej czy nie. Czasowniki zwrotne o znaczeniu wzajemności. Czas teraźniejszy i czasy przeszłe w relacjach, sposoby wyrażania ciągłości (<i>estar</i> + <i>gerundio</i>) w różnych czasach. Zdania czasowe i wyrażenia, które je wprowadzają. Sposoby wyrażania czasu trwania czynności i formy werbalne, z którymi się łączą. Sposoby wyrażania powtarzalności, rozpoczęcia lub zakończenia czynności i formy werbalne, z którymi się łączą. Przysłówki, przymyki i wyrażenia przymikowe lokalizujące w przestrzeni.
19.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Konwersacje i rozumienie ze słuchu	Narzędzia językowe przynależne do wszystkich podsystemów języka i umożliwiające rozumienie oraz produkcję tekstów (oralnych), których funkcja określona jest wymogami dla poziomu B1/B2 biegłości językowej, których gatunek i długość typowe są dla poziomu B1/B2, w rolach komunikacyjnych

		charakterystycznych dla użytkownika o biegłości językowej na poziomie B1/B2. Rodzina. Turystyka. Ekonomia i praca. Gastronomia. Sztuka. Zdrowie. Uroda.
20.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Słownictwo i intensywne czytanie	Oryginalne bądź adaptowane teksty prasowe i publicystyczne, np. artykuły i reportaże dotyczące problemów współczesnego świata, listy prywatne i oficjalne, współczesna proza literacka. Słownictwo związane z następującymi obszarami życia społecznego: rodzina, relacje między kobietami a mężczyznami, turystyka, ekonomia i praca, gastronomia, sztuka, zdrowie i uroda.
21.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Język pisany	Zrozumiałe, szczegółowe i prawidłowo zbudowane teksty argumentacyjne, opracowania, notatki, narracje i opowiadania, reklamy, listy prywatne i oficjalne, zaproszenia, raporty. Zakres tematyczny tekstów związany z problematyką ogólną życia codziennego: rodzina, relacje między kobietami a mężczyznami, turystyka, ekonomia i praca, gastronomia, sztuka, zdrowie i uroda.
22.	Gramatyka opisowa języka hiszpańskiego – morfologia I	Działy gramatyki. Podstawy morfologii: rodzaje morfemów, zjawiska morfologiczne. Budowa wyrazu, słowotwórstwo hiszpańskie. Rzeczownik: definicja, charakterystyka, klasyfikacja, funkcje; rodzaj i liczba. Przymiotnik: charakterystyka, rodzaj, liczba, znaczenie, stopniowanie, funkcje, redukcja, pozycja, użycie z ser i estar. Determinativos: problem terminologiczny, charakterystyka, klasyfikacja. Rodzajnik, zaimki wskazujące, dzierżawcze, nieokreślone, liczebniki. Zaimki: charakterystyka, klasyfikacja.
23.	Metodologia pracy z tekstem	Wprowadzenie: na czym polega poprawna analiza i interpretacja tekstów literackich. Techniczne aspekty pracy akademickiej. Figury retoryczne. Metryka hiszpańska. Struktura zewnętrzna i wewnętrzna tekstów poetyckich (modele kompozycyjne, tytuły, motta, toposy). Pragmatyka i gramatyka wiersza. Wzorcowe analizy i interpretacje utworów poetyckich.
24.	Zarys historii literatury hispanoamerykańskiej	Piśmiennictwo w Ameryce w j. hiszpańskim, periodyzacja, chronologia. Metysaż. Uwarunkowania ideologiczne. Kronikarze odkrycia i podboju (Krzysztof Kolumb, Hernán Cortés, Bernal Díaz del Castillo, Bartolomé de las Casas). Poezja epicka (La Arcaucana Alonso Ercilla y Zúñiga). Dziedzictwo Inków (Comentarios reales Inca Garcilaso de la Vega). Pod znakiem Baroku (Sor Juana Inés de la Cruz, poezja, teatr, teksty dyskursywne). Oświecenie, próby naprawy systemu (Alonso Carrió de la Vandra, Lazarillo de ciegos caminantes). Pierwsza powieść, romantyzm, modernizm, realizm-naturalizm, poezja symbolizmu i awangardy, boom, literatura najnowsza.
25.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobiórca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
26.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Gramatyka praktyczna	Tryb rozkazujący i jego ekwiwalenty. Zdania warunkowe i sposoby wyrażania warunku. Zdania przyzwalające i wyrażenia, które je wprowadzają. Zdania przyczynowe i wyrażenia, które je wprowadzają. Zdania celowe i wyrażenia, które je wprowadzają. Zdania podrzędne wprowadzane przez zaimek względny. Zdania podrzędne okolicznikowe sposobu i wyrażenia, które je wprowadzają. Przyimki i wyrażenia przyimkowe oraz rekcja przyimkowa czasowników. Wyrażenia czasownikowe i werbalne konstrukcje peryfrastyczne. Wyrażenia przysłówkowe.
27.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Konwersacje i rozumienie ze słuchu	Narzędzia językowe przynależne do wszystkich podsystemów języka i umożliwiające rozumienie oraz produkcję tekstów (oralnych), których funkcja określona jest wymogami dla poziomu B2 biegłości językowej, których gatunek i długość typowe są dla poziomu B2, w rolach komunikacyjnych charakterystycznych dla użytkownika o biegłości językowej na poziomie B2.

		Transport. Komunikacja. Zachowania społeczne. Ekologia. Sport i świat spektaklu. Problemy społeczne. Edukacja.
28.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Język pisany	Zrozumiałe, szczegółowe i prawidłowo zbudowane teksty argumentacyjne, opracowania, notatki, narracje i opowiadania, reklamacje, listy prywatne i oficjalne, zaproszenia, raporty. Zakres tematyczny tekstów związany z problematyką ogólną życia codziennego: Transport. Komunikacja. Zachowania społeczne. Ekologia. Sport i świat spektaklu. Problemy społeczne. Edukacja.
29.	Gramatyka opisowa języka hiszpańskiego – morfologia II	System czasownika: czasowniki przechodnie i nieprzechodnie, pojęcie przebiegu czynności czasownika, kategoria aspektu. Tryb i modalność: tryb oznajmujący, tryb łączący Subjuntivo, tryb rozkazujący, tryb przypuszczający. Klasyfikacja czasowników hiszpańskich. Pojęcie czasu gramatycznego: czasy proste trybu oznajmującego, czasy proste trybu łączącego, czasy złożone. Konstrukcje peryfrastyczne, bezosobowe formy czasownika: gerundio, participio, infinitivo. Strona bierna: użycia czasowników ser i estar, strona zwrotna Pasiva refleja. Przysłówki i jego funkcje.
30.	Metodologia pracy z tekstem	Struktura tekstów narracyjnych: czas, przestrzeń oraz konstrukcja postaci w narracji. Analiza opowiadań. Polifonia tekstu narracyjnego. Narrator w powieści. Spektakl, teatr, dramat. Czas, przestrzeń oraz konstrukcja postaci w dramacie.
31.	Język łaciński	Gramatyka oraz słownictwo łacińskie zawarte w tekstach wybranego podręcznika, elementy wiedzy o kulturze antycznej i jej recepcji w kulturze polskiej.
32.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Sprawności zintegrowane	Zastosowanie przyimków por/para. Przysłówki z przedrostkiem typu: donde/adonde, fuera/afuera. Czasowniki o nietypowej rekcji przyimkowej i o znaczeniu zmieniającym się w zależności od użycia zaimka zwrotnego –se. Nietypowe użycia hiszpańskiego celownika. Kontrastowe zestawienie użycia czasów przeszłych. Czas teraźniejszy i czas Imperfecto w narracji, Pretérito perfecto o znaczeniu czasu przyszłego, Imperfecto w funkcji czasu teraźniejszego lub trybu warunkowego. Czas przyszły i tryb warunkowy. Tryb warunkowy w zwrotach grzecznościowych. Wyrażanie wątpliwości, niepewności i hipotez. Zdania dopełnieniowe i zdania podrzędne wprowadzane przez zaimek względny.
33.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Język pisany	Zrozumiałe, szczegółowe, prawidłowo zbudowane i operujący szerokim wachlarzem wskaźników zespolenia teksty argumentacyjne, eseje, opracowania, notatki, narracje i opowiadania, reklamacje, listy prywatne i oficjalne, zaproszenia, raporty. Zakres tematyczny tekstów: rodzina, relacje damsko-męskie, turystyka, ekonomia i praca, gastronomia, zdrowie, ekologia.
34.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Konwersacje i rozumienie ze słuchu	Narzędzia językowe przynależne do wszystkich podsystemów języka i umożliwiające szczegółowe oraz precyzyjne rozumienie oraz produkcję tekstów (oralnych) – nawet tych o wyższym stopniu abstrakcyjności oraz specjalizacji czy dotyczących tematów drażliwych - których funkcja określona jest wymogami dla poziomu B2/C1 biegłości językowej Zakres tematyczny tekstów rozumianych i produkowanych przez studenta na poziomie B2/C1: rodzina, relacje damsko-męskie, turystyka, społeczna rola turystyki, ekonomia i praca, zdrowie, ekologia.
35.	Gramatyka opisowa języka hiszpańskiego – syntaksa	Wprowadzenie do składni (podstawowe pojęcia z zakresu składni języka hiszpańskiego, hierarchiczna struktura języka). Części zdania: podmiot i jego rodzaje, orzeczenie i jego klasyfikacja, orzecznik, dopełnienie bliższe, dopełnienie dalsze, grupa tzw. modificadores, dopełnienie rzeczownikowe i przymiotnikowe, okolicznik, pozostałe dopełnienia (tzw. agente, de régimen, predicativo). Typologia zdań w języku hiszpańskim: zdania proste i ich klasyfikacja ze względu na cel wypowiedzi oraz ze względu na budowę. Zdanie złożone: jukstapozycja, zdania współrzędnie i podrzędnie złożone.

36.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Sprawności zintegrowane	Zdania podrzędne przysłówkowe. Mowa zależna. Użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego i zerowego. Sposoby wyrażania nieosobowości w języku hiszpańskim. Powtórzenie dopełnienia bliższego. Różnice znaczeniowe związane z szykiem wyrazów w zdaniu. Użycie imiesłówów: przymiotnikowego biernego oraz przysłówkowego. Werbalne konstrukcje peryfrastyczne.
37.	Gramatyka kontrastywna	Przedmiot, cele i metody gramatyki kontrastywnej. Podstawowe pozagramatyczne różnice między językiem polskim i hiszpańskim. System fonologiczny polski i hiszpański. Zjawiska fonetyczne, ortograficzne i interpunkcyjne w języku polskim i hiszpańskim. System morfologiczny polski i hiszpański. Słowotwórstwo polskie i hiszpańskie. Części mowy i kategorie gramatyczne w języku polskim i hiszpańskim. Różnice i paralelizmy składniowe.
38.	Seminarium licencjackie	Zajęcia mają charakter seminaryjny i koncentrują się wokół Don Quijote de la Mancha Cervantesa w szerokim kontekście historycznym i literackim oraz wokół przekładu oraz recepcji dawnej literatury hiszpańskiej oraz szeroko pojętych kontaktów kulturowych pomiędzy Hiszpanią i Polską. Zajęcia analizują obraz kultury, życia codziennego i obyczajów w Hiszpanii w wiekach XVI – XVII.
39.	Historia języka hiszpańskiego	Wstęp do językoznawstwa diachronicznego. Języki preromańskie. Łacina zwyczajna a łacina z Półwyspu Iberyjskiego. Wizygoci i Arabowie. Glosas Emilianenses. Fonetyka historyczna: rozwój samogłosek i spółgłosek, elementy morfologii historycznej. Pieśń o Cydzie. Zróżnicowanie języka hiszpańskiego dziś. Język Żydów sefardyjskich. Język hiszpański w Ameryce.

Nazwa kierunku studiów: Filologia hiszpańska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 51

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego –sprawności zintegrowane	Zastosowanie w praktyce autentycznego aktu komunikacyjnego, obejmującego wszystkie cztery sprawności językowe: słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie. Powtórzenie i konsolidacja wiadomości z zakresu gramatyki języka hiszpańskiego (m.in. artículo, perífrasis verbales, pasiva refleja). Zintegrowanie wiadomości z poszczególnymi sprawnościami językowymi.
2.	Drugi język romański	Lektorat języka romańskiego innego niż język kierunku: francuskiego, portugalskiego, włoskiego, katalońskiego – w zależności od aktualnej oferty dydaktycznej. Treści programowe są oparte na wybranym podręczniku do nauki języka i odpowiadają poziomowi biegłości B2+ wg ESOKJ.
3.	Seminarium magisterskie	Proponowane seminaria dotyczą takich dziedzin jak językoznawstwo hiszpańskie, historia literatury hiszpańskiej i hispanoamerykańskiej, historia i kultura Hiszpanii i krajów Ameryki Łacińskiej, przekładoznawstwo, komparatystyka, metodyka nauczania języka hiszpańskiego. Ramy tematyczne seminarium określa prowadzący, a uszczegółowione tematy rozpraw formułowane są w uzgodnieniu z uczestnikami zajęć i zatwierdzane przez Radę Instytutu Filologii Romańskiej; termin wybrania tematu mija wraz z końcem pierwszego semestru zajęć seminaryjnych.
4.	Współczesne kierunki badań literackich	Teoria literatury vs. historia literatury. Psychoanaliza w badaniach literackich. Formalizm rosyjski (B. Tomashevsky). Szkoła Praska (J. Mukařovský). Hermeneutyka: H. G. Gadamer; P. Ricœur. Rezeptionsästhetik: H. Jauss. Strukturalizm vs. poststrukturalizm. Analiza dyskursu: M. Foucault. Badania feministyczne, genderowe i queerowe. Postkolonializm w badaniach literackich. Komparatystyka.
5.	Informacja naukowa	Pojęcie źródeł informacji i ich typologia; źródła informacji przydatne w pracy filologa, ich zawartość, struktura i wartość informacyjna; pojęcie kompetencji informacyjnych i strategii wyszukiwawczych; źródła bibliograficzne i faktograficzne; znaczenie prawa autorskiego w pracy naukowej i informacji naukowej.
6.	Twórcze pisanie. Praca z blogiem	Założenie i prowadzenie przez uczestników indywidualnych dzienników internetowych (blogów) z zachowaniem anonimowości i stylizacji językowej (języki potoczne, środowiskowe, specjalistyczne, żargony, gwary itp.). Bieżąca ocena i komentarz blogów.
7.	Problematyka tłumaczeń wspomaganych komputerowo	Wprowadzenie do programów: WORDFASC CLASSIC. PLUS TOOLS. WORDFAST PROFESSIONAL. TRADOS. MULTITERM. MEMOQ. SKETCH ENGINE. Wybrane korpusy języków romańskich i języka polskiego.
8.	Przekładoznawstwo	Zarys historii refleksji nad przekładem i badań przekładoznawczych. Początek przekładoznawstwa jako dyscypliny naukowej. Podstawowe linie i metodologia badań przekładoznawczych. Polska i hiszpańska myśl przekładoznawcza na tle przekładoznawstwa europejskiego. Przekład (definicja, przekładalność i jej

		granice, ekwiwalencja przekładowa, rodzaje przekładu, metody, strategie i techniki przekładowe). Wybrane zagadnienia przekładoznawstwa (błędy w przekładzie, operacje kognitywne w procesie przekładu, etapy organizacji pracy tłumacza, kompetencje tłumacza, aspekty etyczne pracy tłumacza, tłumacz i przekład w świecie współczesnym).
9.	Tłumaczenia techniczne i naukowe	Tajniki warsztatu tłumacza. Przygotowanie zasobu słownikowego w wyznaczonym zakresie tematycznym z wybranych dziedzin techniki i nauki. Ćwiczenia praktyczne (w zakresie tłumaczenia pisemnego i ustnego konsekwentnego). Przykłady zwrotów, substytutów wyrażań, w celu ustalenia norm dopuszczalności w ramach wierności tłumaczeniowej. Słowniki i inne materiały codziennego użytku tłumacza zawodowego (metody posługiwania się nimi, dostępne zasoby internetowe i sposoby korzystania z nich korzystania).
10.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Pisanie tekstów naukowych	Ogólne zasady redagowania tekstów akademickich (sposób cytowania, struktura informacji i jej dystrybucja w akapitach tekstu akademickiego, zastosowanie podstawowych wskaźników zespolenia tekstu, sporządzanie bibliografii oraz przypisów, redagowanie streszczenia oraz dobór słów kluczowych). Techniczne aspekty formatowania pracy w edytorze tekstu.
11.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego - Praktyczna stylistyka języka hiszpańskiego	Wartość stylistyczna środków językowych. Zasady ortografii i interpunkcji. Zagadnienia związane z najczęstszymi błędami językowymi.
12.	Kierunki badań językoznawczych	Ferdynand de Saussure i rewolucyjność Kursu językoznawstwa ogólnego. Rozwój fonologii i Praska Szkoła Językowa. Strukturalizm amerykański (Sapir: język, myślenie i kultura, teorie Bloomfielda). Teorie generatywno-transformacyjne Noama Chomsky'ego. Pragmatyka (teoria aktów mowy, teoria implikatur konwersacyjnych). Lingwistyka tekstu i dyskursu. Socjolingwistyka. Teorie etnolingwistyczne. Polityka językowa. Teorie psycholingwistyczne i neurolingwistyczne. Językowy obraz świata.
13.	Kultura języka polskiego	Podstawowe pojęcia kultury języka oraz zasady umożliwiające praktyczną działalność normatywną, służącą rozwijaniu umiejętności poprawnego i skutecznego używania polszczyzny. Kształcenie umiejętności typologizacji błędów i ich rzetelnej korekty zgodnie z kryteriami poprawności językowej; umiejętności stosowania poprawnej polszczyzny w zakresie wymowy, ortografii, interpunkcji, leksyki, słowotwórstwa, fleksji i składni; umiejętności samodzielnego korzystania z opracowań o charakterze deskryptywno-preskryptywnym (poradników językowych, elektronicznych korpusów językowych, współczesnych słowników języka polskiego) oraz źródeł o charakterze naukowym z zakresu językoznawstwa normatywnego.
14.	Przedsiębiorczość: praca-biznes-kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
15.	Edytorstwo cyfrowe	Przygotowanie dokumentu do edycji przy wykorzystaniu edytorów tekstu. Przygotowanie prezentacji multimedialnej.
16.	Językoznawstwo stosowane	Przedmiot badań i działy językoznawstwa stosowanego. Biologiczne podstawy komunikacji językowej. Zaburzenia językowe. Rodzaje afazji. Model Wernickiego-Lichtheima. Przyczyny i leczenie afazji. Rozwój mowy. Polityka językowa. Kryteria opisu. Polityka językowa w Unii Europejskiej.

17.	Językoznawstwo kognitywne	Początki i rozwój językoznawstwa kognitywnego. Naturalny metajęzyk semantyczny Anny Wierzbickiej. Metafora i metonimia. Teoria amalgamatów pojęciowych Gillesa Fauconniera i Marka Turnera. Kategoryzacja i teoria prototypów. Polisemia i kategorie radialne.
18.	Terminologia z elementami leksykografii	Terminologia jako dyscyplina naukowa. Terminologia jako gałąź językoznawstwa. Związki interdyscyplinarne terminologii. Terminologia i terminografia. Instytucje określające normy techniczne (polskie i hiszpańskie). Pojęcie terminu. Typologia terminów. Zasady przekładu tekstów naukowych i technicznych. Terminologia, leksykografia, leksykologia. Zasady opracowania dwujęzycznej kartoteki terminologicznej.
19.	Tłumaczenia poświadczone, prawnicze i handlowe	Wymagania stawiane tłumaczom przysięgłym w Polsce. Techniki sporządzania tłumaczeń poświadczonych w Polsce. Specyfika tłumaczeń prawniczych i handlowych. Korzystanie ze słowników i glosariuszy drukowanych i internetowych.
20.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego – język dla potrzeb zawodowych	Tworzenie różnego rodzaju tekstów dla potrzeb zawodowych (dla celów administracyjnych: podanie (instancia), protokół (acta), inne pisma urzędowe; dla celów handlowych, usługowych i gospodarczych: umowa, rachunek, zamówienie, umowa najmu, korespondencja handlowa, opis grafiki, opis techniczny; dla celów prawniczych: wyroki sądowe i inne pisma prawnicze).
21.	Współczesna literatura hiszpańskiego obszaru językowego	Powieść hiszpańska w połowie XX stulecia (Camilo José Cela, Miguel Delibes). Proza emigracyjna (Francisco Ayala, Ramón J. Sender). Powieść eksperymentalna (Luis-Martin Santos, Juan Goytisolo, Juan Marsé). Powieść postmodernistyczna (Eduardo Mendoza). Powieści historyczne/powieści o wojnie domowej (Javier Cercas, Julio Llamazares, Almudena Gandes). Powieść kryminalna (Antonio Muñoz Molina, Manuel Vázquez Montalbán). Powieść autoreferencyjna (Enrique Vila-Matas, Juan José Millás). Powieści kobiece. Javier Marías. Powieści bomu i postboomu, najnowsze zjawiska literatury hispanoamerykańskiej (Roberto Bolaño, Isabel Allende, Fernando Vallejo, Juan José Saer, Tomás Eloy Martínez).
22.	Nowe media w krajach hiszpańskojęzycznych	Systemy medialne państw hiszpańskojęzycznych. Badanie środków masowego przekazu (prasa, radio, telewizja, media społecznościowe różnego typu). Analiza jakościowa. Analiza ilościowa. Analiza zawartości. Krytyczna analiza dyskursu. Analiza obrazu.
23.	Tłumaczenia literackie	Tłumacz a rynek wydawniczy w Polsce i w Hiszpanii. Przekłady tekstów literackich (proza, poezja, dramat, esej). Przekłady tekstów dziennikarskich (notatka prasowa, artykuł, felieton, wywiad).
24.	Narzędzia pracy tłumacza	Wprowadzenie do programów: WORDFASC CLASSIC. PLUS TOOLS. WORDFAST PROFESSIONAL. TRADOS. MULTITERM. MEMOQ. SKETCH ENGINE.
25.	Praktyczna nauka języka hiszpańskiego – sprawności zintegrowane	Rozumienie wypowiedzi ustnych przynależących do różnych gatunków i dotyczących obszarów tematycznych związanych z różnymi aspektami historii i kultury Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej oraz oryginalne wypowiedzi w hiszpańskich i latynoamerykańskich środkach komunikacji masowej (prasa, radio, telewizja, Internet). Tworzenie wypowiedzi ustnych przynależących do różnych gatunków i dotyczących obszarów tematycznych związanych z różnymi aspektami historii i kultury Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej.
26.	Wybrane kwestie kulturowe	Realizowane w ramach tego bloku zajęcia są dostosowywane do bieżących potrzeb (np. Opracowanie i promowanie treści online, Redagowanie cyfrowych artykułów naukowych).
27.	Praktyki zawodowe	Sprawdzenie w rzeczywistym otoczeniu społeczno-ekonomicznym i w autentycznych sytuacjach zawodowych poziomu oraz przydatności zdobytych na studiach drugiego stopnia kompetencji, umiejętności i wiedzy; przygotowanie studentów do przyszłej pracy; wypracowanie pierwszych kontaktów zawodowych.

28.	Tłumaczenia audiowizualne lub Tłumaczenia ustne	Tłumaczenie konsekutywne, à vista i symultaniczne: technika i specyfika każdego z rodzajów tłumaczenia. Umiejętności i nawyki konieczne w pracy tłumacza: analiza i syntetyzowanie wypowiedzi, sporządzanie notatek, kontrolowanie wypowiedzi w języku docelowym, panowanie nad zmienną sytuacją w trakcie pracy, podzielność uwagi, budowanie bazy słownikowej, budowanie bazy odniesień kulturowych i treści specjalistycznych. Występowanie przed publicznością i świadczenia tłumaczeniowe poprawne językowo oraz zgodne z polskim i hiszpańskim uzusem komunikacyjnym w tłumaczeniu ustnym.
Moduł przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela		
29.	Psychologia dla nauczycieli	Procesy poznawcze. Spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji. Myślenie i rozumowanie. Mowa. Pamięć i uwaga. Modele uczenia się -koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych. Emocje i motywacja w procesach regulacji zachowania. Zdolności i uzdolnienia. Inteligencja i style poznawcze. Temperament i osobowość.
30.	Psychologia rozwoju człowieka	Sylwetka rozwojowa ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości. Rozwój fizyczny, motoryczny, psychoseksualny. Rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga, pamięć). Rozwój społeczno-emocjonalny i moralny. Zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania. Rozwój wybranych funkcji psychicznych. Rozwój osobowości. Kształtowanie się indywidualnej tożsamości. Rozwój a wychowanie. Dorosłość. Identyfikacja z nowymi rolami społecznymi. Kształtowanie się stylu życia.
31.	Pedagogika dla nauczycieli	Profilaktyka zagrożeń rozwoju dzieci i młodzieży. Dzieci uzależnione, zaniedbane i pozbawione opieki. Agresja i przemoc (także cyberprzemoc) w szkole. Klasa szkolna jako środowisko społeczne i wychowawcze. Dialog w pracy nauczyciela - tworzenie klimatu wychowawczego w klasie i szkole. Nauczyciel wychowawcą – planowanie i reżyserowanie pracy wychowawczej. Plan pracy wychowawczej szkoły. Metody i formy realizacji procesu wychowawczego. Alternatywne formy edukacji – założenia, koncepcje i możliwości wykorzystania w praktyce.
32.	Wspomaganie rozwoju dziecka i dysharmonie rozwojowe	Teorie integralnego rozwoju ucznia. Norma rozwojowa. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów a ich funkcjonowanie w grupie rówieśniczej. Zaburzenia funkcjonowania w okresie dorastania. Wspomaganie rozwoju uzdolnień i zainteresowań. Uczeń zdolny. Uczeń nadpobudliwy. Zaburzenia zachowania. Uczeń nieśmiały. Obniżenie nastroju, depresja. Dziecko w sytuacji kryzysowej i traumatycznej. Zachowania autodestruktywne, próby samobójcze.
33.	Elementy prawa oświatowego i bezpieczeństwo w szkole	Międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka. Odpowiedzialność prawna opiekuna, nauczyciela, wychowawcy. Źródła prawa oświatowego. Struktura systemu oświaty i funkcjonowanie placówek oświatowych. Nauczycielska pragmatyka zawodowa. Procedury postępowania nauczycieli w przypadku różnego rodzaju zagrożeń. Pierwsza pomoc. Choroby zawodowe nauczycieli.
34.	Psychologiczne podstawy pracy nauczyciela	Poznanie i spostrzeganie społeczne. Postawy, stereotypy, uprzedzenia. Zachowania społeczne i ich uwarunkowania. Sytuacja interpersonalna. Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych. Empatia i inteligencja emocjonalna. Zachowania asertywne, agresywne, uległe. Reguły współdziałania. Nauczyciel w procesie komunikacji - autoprezentacja. Procesy komunikowania się. Komunikacja niewerbalna. Aktywne słuchanie, efektywne nadawanie. Porozumiewanie się emocjonalne w klasie. Style komunikowania się uczniów i nauczyciela. Bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem. Metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania. Stres i radzenie sobie z nim. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami.

35.	Pedagogiczne podstawy pracy nauczyciela	Rola początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości. Najczęstsze problemy początkujących nauczycieli. Uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela. Plan pracy wychowawczo-profilaktycznej. Wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Metody i techniki określania potencjału ucznia. Przygotowanie uczniów do uczenia się przez całe życie. Style kierowania klasą, ład i dyscyplina. Rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji. Współpraca rodziny i szkoły.
36.	Pedagogika - uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole - regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia. Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania. Diagnoza funkcjonalna. – cele, metody, etapy. Narzędzia stosowane w diagnozie nauczycielskiej. Uczeń z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Uczeń z zaburzeniami w komunikowaniu się. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową. Uczeń z zaburzeniami wzroku i słuchu. Uczeń przewlekłe chory. Uczeń z trudnościami w uczeniu się. Uczeń z trudnościami adaptacyjnymi, związanymi z doświadczeniem migracyjnym. Dostosowanie procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Różnicowanie, indywidualizacja i personalizacja pracy z uczniami. Projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów rozwoju uczniów. Ocena skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Integracja i inkluzja. Edukacja włączająca - przykłady dobrych praktyk. Współpraca rodziny i szkoły w procesie wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
37.	Podstawy dydaktyki	Podstawowe pojęcia dydaktyki nauczania języków obcych; definicja języka w ujęciu dydaktycznym, zakres i przedmiot dydaktyki nauczania języków obcych, jej interdyscyplinarny charakter; dydaktyka języków obcych jako dziedzina badań naukowych. Języki obce w polskim kontekście edukacyjnym. Współczesne wyznaczniki dydaktyki języków obcych (wspieranie różnojęzyczności i otwartości na różnorodność kulturową, przygotowanie do kariery zawodowej, wspierania rozwoju osobistego, czynnik włączania społecznego);- uczący się języków obcych w świetle współczesnych koncepcji psycholingwistycznych i dydaktycznych. Kompetencje i umiejętności współczesnych nauczających języków obcych. Przegląd najważniejszych metodologii konwencjonalnych w nauczania języków obcych, główne czynniki ich ewolucji. Metodologie niekonwencjonalne w nauczaniu języków obcych. Uczenie się języków obcych jako wspieranie różnojęzyczności.
38.	Dydaktyka nauczania języka hiszpańskiego (konwersatorium)	Kryteria wyboru podręcznika do nauki j. hiszpańskiego. Formułowanie celów lekcji, etapy lekcji. Środki nauczania języka w zależności od etapu nauczania; wybrane zagadnienia pracy z uczniami młodszymi. Nowe technologie w dydaktyce języka hiszpańskiego, dokumenty autentyczne. Techniki pracy na lekcji języka hiszpańskiego w korelacji z działaniami językowymi i składnikami kompetencji komunikacyjnej. Techniki ewaluacyjne w zależności od celów kształcenia i etapu nauczania. Nauczyciel języka obcego: kompetencje zawodowe, osobowość, strategie pedagogiczne. Uczeń w procesie nauczania; autonomia i samoocena; Europejskie Portfolio Językowe. Problemy nauczania interkulturowego języków: stereotypy, etnocentryzm, nieporozumienie interkulturowe, tożsamość wielokulturowa, tolerancja, nauczyciel i uczeń jako mediator interkulturowy.
39.	Dydaktyka nauczania języka hiszpańskiego (wykład)	Główne założenia ESOKJ; narzędzia opisu kształcenia językowego wynikające z podejścia zadaniowego. Zasady opracowania programów nauczania języka hiszpańskiego. Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego: ewaluacja i cele nauczania języka obcego, rodzaje ewaluacji, ich funkcje, narzędzia ewaluacji, kryteria ich doboru; status błędu w nauczaniu języka hiszpańskiego; status komponentu kulturowego w nauczaniu języka hiszpańskiego (podstawy teoretyczne); wybrane problemy nauczania języka hiszpańskiego w szkołach polskich.

40.	Emisja głosu	Język jako narzędzie pracy nauczyciela. Praca z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej. Porozumiewanie się w celach dydaktycznych – sztuka wykładania, sztuka zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów. Praktyka wystąpień publicznych, poprawność językowa, etyka języka, etykieta korespondencji tradycyjnej i elektronicznej. Emisja głosu – budowa, działanie i ochrona narządu mowy. Warsztaty emisji głosu.
41.	Praktyka dydaktyczna (ciągła)	Kształtowanie kompetencji dydaktycznych poprzez ocenę wyboru podręcznika do nauki j. hiszpańskiego; formułowanie celów lekcji, planowanie etapów lekcji; dobór środków nauczania języka w zależności od etapu nauczania; wykorzystanie nowych technologii, wykorzystanie dokumentów autentycznych; dobór technik pracy na lekcji języka hiszpańskiego w korelacji z działaniami językowymi i składnikami kompetencji komunikacyjnej; dobór technik ewaluacyjnych w zależności od celów kształcenia i etapu nauczania; zapoznanie się z problemami nauczania interkulturowego języków i innymi wybranymi problemami nauczania języka hiszpańskiego w szkołach polskich.
42.	Praktyka psychologiczno-pedagogiczna (śródroczna)	W trakcie praktyki kształtowane są kompetencje psychologiczno-pedagogiczne poprzez: zapoznanie się ze specyfiką szkoły, w której praktyka jest odbywana, poznanie jej sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji; obserwowanie: o pracy wychowawcy klasy, jego interakcji z uczniami klasy oraz sposobu, jaki planuje i realizuje zajęcia wychowawcze, o integrowania działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli przedmiotowych, o objawów fizjologicznych, poznawczych i behawioralnych stresu u ucznia oraz u siebie, o dyżurów podczas przerw; działania praktyczne o zaplanowanie i przeprowadzenie pod nadzorem opiekuna zajęć wychowawczych, o przeprowadzenie rozmowy z uczniem na temat jego uzdolnień i zainteresowań; opis i analizę zaobserwowanych / doświadczonych w czasie praktyki zdarzeń pedagogicznych; prowadzenie dokumentacji praktyki psychologiczno-pedagogicznej, w tym protokołów obserwacji zachowań ucznia i arkusza analizy pracy wychowawczej nauczyciela.
43.	Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela	Zasoby własne w pracy nauczyciela - identyfikacja i rozwój. Analiza arkusza obserwacji pracy nauczyciela. Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne studenta. Sytuacja trudna w szkole. Zasoby ucznia. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, stres i nauczycielskie wypalenie zawodowe. Rozwój zawodowy nauczyciela. Ścieżka rozwoju zawodowego nauczyciela.

Nazwa kierunku studiów: Filologia indyjska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 52

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Ćwiczenia z hindi A-B	Cechy charakterystyczne różnych odmian stylistycznych języka hindi (styl potoczny, literacki, dziennikarski itd.); lektura wybranych tekstów (np. bieżących artykułów z gazet lub portali internetowych w języku hindi); analiza słownictwa właściwego określonej stylistyce tekstów; analiza gramatyczna; analiza stylistyczna; najważniejsze trudności w zrozumieniu i sposobie tłumaczenia określonych utworów; strategie radzenia sobie z problemami w przekładzie; pisanie krótkich tekstów w hindi w określonym stylu na podstawie wcześniejszych lektur; doskonalenie sposobów prowadzenia konwersacji na różne tematy i rozumienia ze słuchu.
2.	Ćwiczenia z sanskrytu A-B	Czytanie i tłumaczenie wybranych fragmentów oryginalnych utworów literatury sanskryckiej; wprowadzenie do lektury tekstu; porządkowanie, powtarzanie i pogłębienie znajomości struktur gramatycznych sanskrytu oraz wzbogacenie swojego zasobu leksykalnego; kształcenie umiejętności dokonywania pogłębionej analizy i interpretacji utworu literackiego w kontekście epoki, w której powstał; poznanie sylwetki twórcy/twórców tłumaczonego utworu lub zwrócenie uwagi na anonimowy charakter wczesnej twórczości w literaturze sanskryckiej; doskonalenie umiejętności przygotowywania przekładu literackiego tłumaczonego tekstu.
3.	Filozofia	Czym jest filozofia – wprowadzenie do filozofii; filozofia grecka przedsokratejska, Sokrates i sofisci, Platon i Arystoteles, filozofia hellenistyczna, neoplatonizm); gnostycyzm; Konfucjusz i Laozi – filozofia chińska; Nāgārjuna – buddyjska szkoła mādhyamaki; filozofia średniowieczna; wprowadzenie do filozofii nowożytnej; główne nurty i przedstawiciele filozofii nowożytnej; główne nurty i przedstawiciele filozofii współczesnej.
4.	Główne zagadnienia literatury Indii nowożytnych	Zapoznanie z literaturą Indii nowożytnych rozwijającą się w językach; bengalskim, tamilem, urdu, malajalam, telugu, kannada, marathi, gujarati, pendżabskim, asamskim i orijskim oraz z angielską literaturą pisarzy indyjskich; tradycją literatury sanskryckiej w Indiach współczesnych; okresy literackie, nurty, najważniejsi twórcy i ich dzieła; znajomość problematyki rozwoju wymienionych języków literackich; istniejące w języku polskim przekłady z wymienionych literatur.
5.	Główne zagadnienia literatury indyjskiej (literatura hindi)	Historia literatury hindi od okresu początkowego do poł. XIX wieku - periodyzacja literatury hindi: adikal, bhakti kal, ritikal; najważniejsi twórcy, nurty i gatunki literackie, przełomowe dzieła, dialekty literackie zaliczane do języka hindi: sandhya bhasa, dingal, pingal, bradž i awadhi; wpływy najeźdźców muzułmańskich, władców mongolskich i kolonizatorów brytyjskich na rozwój literatury w dialektach hindi; historia literatury hindi od poł. XIX wieku do współczesności - periodyzacja, najważniejsi twórcy, nurty i gatunki literackie, przełomowe dzieła; działalność wydawnicza i instytucje patronujące literaturze; rozwój

		języka literackiego hindi i dialektów literackich zaliczanych do hindi; wpływy rodzime i zewnętrzne na kształtowanie się literatury hindi i jej gatunków; miejsce literatury hindi wśród literatur nowoindyjskich; przegląd dostępnych w języku polskim przekładów z literatury hindi.
6.	Główne zagadnienia literatury indyjskiej (literatura sanskrycka)	Ramajana - zagadnienia terminologiczne, datowanie Ramajany, metrum eposu; charakterystyka Ramy i jego porównanie z wybranymi władcami literatury indyjskiej, greckiej i rzymskiej; problem boskości Ramy; Omówienie wybranych postaci bogów; Sita i Draupadi: podobieństwa i różnice; znaczenie jednej z form zawarcia małżeństwa (rakszasa) w Ramajanie; omówienie niektórych zwierząt występujących w eposie; język i styl utworu; wpływ Ramajany na późniejszą literaturę indyjską; podział poezji sanskryckiej na laghu i mahakawję; najwybitniejsze utwory epickie (mahakawje); definicja sanghat; Ritusamhara, Czaurasuratapańczasika Bilhany; Khandakawje (Meghaduta); powieść kunsztowna; historiograficzna poezja kunsztowna; bajki i baśnie indyjskie.
7.	Główne zagadnienia literatury indyjskiej (literatura wedyjska i sanskrycka)	Wprowadzenie do literatury Wed; uwagi na temat konstrukcji i przeznaczenia samhit (zbiorów) Wed; charakterystyka Rygwedy – najważniejszej z Wed (konstrukcja i zawartość zbioru oraz wybranych hymnów; styl, język, metrum); bogowie wedyjscy (podział bóstw oraz najważniejsze mity i wierzenia z nimi związane, Indra i mit o Wrytrze,; Waruna i Mitra, Agni, Soma, Surya, Wisznu i inne bóstwa); hymny kosmogoniczne Rygwedy, hymny filozoficzne, hymny mające formę dialogu, hymny świeckie; pozostałe zbiory wedyjskie – Samaweda, Jadźurweda, Atharwaweda; brahmamy, aranjaki, upaniszady; chronologia upaniszad, forma poszczególnych tekstów, najważniejsze spekulacje religijno-filozoficzne upaniszad, koncepcja prawa karmana i reinkarnacji, świat przejawiony i najwyższa = ostateczna rzeczywistość; charakterystyki brahmama i atmana, brahmodja – dialog upaniszadowy, tematy świeckie poruszane w upaniszadach.
8.	Główne zagadnienia religii i filozofii Indii	Szaddarśana (addarśana) – sześć systemów filozofii hinduistycznej; system filozoficzny sankhji (Sā khya); klasyczna joga indyjska – Jogasutry Patańdźalego; koncepcje filozoficzne wedanty (Vedānta); koncepcje filozoficzne i rytualizm Mimamsy (Pūrva-Mīmā sā); logiczny realizm Njaji (Nyāya); atomistyczny pluralizm Wajśesziki (Vaiśe ika); Budda – życie i działalność. Podstawowe koncepcje wczesnego buddyzmu – buddyzm Therawady, Kanon palijski. Rozwój buddyzmu w Indiach – buddyzm Mahajany; rozwój buddyzmu w Azji, Dżinizm.
9.	Gramatyka języka hindi	Hindi na tle języków indoeuropejskich. Historia badań nad hindi i jego dialektami; ogólna charakterystyka leksyki hindi; tatsamy i tadbhawy, słowa typu deśya, zapożyczenia; fonetyka i fonologia; słowotwórstwo, Sufiksy derywacyjne, sandhi samogłoskowe i spółgłoskowe, zewnętrzne i wewnętrzne; fleksja: deklinacja i koniugacja; kategoria strony, strona bierna; liczebnik; przysłówki; postpozycje proste i złożone, wyrażenia postpozycyjne; spójnik; partykuła; składnia: zdanie pojedyncze i zdanie złożone.
10.	Gramatyka sanskrytu	Historia sanskrytu, jego pozycja wśród języków indoeuropejskich, jego rola w społeczeństwach dawnych i współczesnych Indii; starożytne i średniowieczne traktaty gramatyczne sanskrytu; różnice między językiem polskim a sanskrytem (różnice fonetyczne i fleksyjne, zwroty, konstrukcje); fonetyka sanskrycka (alfabet, akcentowanie, stopniowanie samogłosek, zasady sandhi) oraz deklinacja rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebniki, imiesłowy; stopniowanie przymiotników; koniugacja tematyczna i atematyczna, tworzenie tematów, wzory koniugacyjne; systemy czasownikowe – praesens, futurum, perfectum, aoryst; passivum, causativum, tzw. koniugacje pochodne; elementy składni sanskryckiej (budowa zdania, równoważniki zdań, złożenia, locativus/genetivus absolutus).

11.	Historia Indii	Początki cywilizacji indyjskiej; braminizm; kampania indyjska Aleksandra Wielkiego; buddyzm, dżinizm; imperium Mauriów - Čandragupta, Aśoka; organizacja społeczna i kastowość; epoka klasyczna - Guptowie, imperium Harszy; Półwysep indyjski - imperium Čolów i Čerów; europejska penetracja w Indiach, rywalizacja kompanii handlowych; Indie w obliczu podboju kolonialnego – rozpad imperium mongolskiego ; dominacja Kompanii Wschodnio-Indyjskiej: I i II faza podboju Indii: do 1748 (I faza) i 1748 -1818 (II faza); III faza podboju Indii - konsolidacja władzy brytyjskiej (1818-1857); Powstanie Sipajów 1857 i zdławienie oporu indyjskiego; British Raj do 1885 roku - reorganizacja kontroli pod rządami Korony: koncesje i represje; odrodzenie hinduskie w XIX w.; British Raj w okresie od 1885 do I wojny światowej - początki ruchu narodowego w Indiach, nacjonalizm bengalski; British Raj 1818- 1939 - kryzys porządku kolonialnego w Indiach; British Raj 1940-47 : II wojna Światowa i negocjacje niepodległościowe Indii; podział Indii: 1947 - Indie i Pakistan; konstytucja Indii i powstanie republiki; rządy Partii Kongresowej 1950-1989 i opozycja; era politycznych koalicji - od 1996 po czasy najnowsze.
12.	Język starożytny (do wyboru łaciński lub grecki)	Podstawy języka greckiego lub łacińskiego: alfabet i zasady akcentowania; deklinacja, koniugacja; nieodmienne części mowy; składnia zdania pojedynczego i złożonego, w tym charakterystyczne konstrukcje składniowe; nauka nowego słownictwa, związanego z historią, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych.
13.	Język wedyjski	Tłumaczenie wybranych hymnów wedyjskich; filozoficzne i kosmogoniczne koncepcje Wed; wybrane elementy gramatyki wedyjskiej, np. infinitivus wedyjski; iniunctivus i subiunctivus w Wedach; wedyjskie formy aorystu; wedyjska odmiana zaimków.
14.	Językoznawstwo	Przedmiot badań i dziedziny językoznawstwa; zarys dziejów językoznawstwa; definicje języka; zróżnicowanie języków świata, próby ustalenia liczby języków; elementy semiotyki - znak językowy a inne rodzaje znaków; język pisany i mówiony - wewnętrzne zróżnicowanie języka; komunikacja językowa - funkcje języka i wypowiedzi; językoznawstwo historyczne; genetyczna, geograficzna i typologiczna klasyfikacja języków świata; budowa systemu językowego.
15.	Kultura Indii współczesnych	Kultura współczesna jako wytwór społeczeństwa indyjskiego, tradycja i XXI wiek; wiedza o sytuacji geopolitycznej, klimat i demografia kraju; zróżnicowanie etniczne, wyznaniowe, społeczne i konflikty na tym tle; historia i polityka współczesna, ich wpływ na kulturę; tradycyjna obyczajowość, życie codzienne; święta religijne, muzyka, taniec, teatr, kino i literatura; sztuki piękne, rzemiosło i architektura; sytuacja kobiety indyjskiej w społeczeństwie i kulturze; udział diaspory indyjskiej w kulturze; najważniejsze instytucje kultury.
16.	Literaturoznawstwo	Przedmiot badań literaturoznawstwa oraz jego główne działy (teoria literatury, historia literatury, krytyka literacka oraz metodologia badań literackich); zagadnienie krytyki literackiej, jej znaczenie w odniesieniu do innych działów literaturoznawstwa oraz współczesny status; wokół definicji literatury i literackości; autor – dzieło – odbiorca, wybrane zagadnienia komunikacji literackiej; spór o interpretację dzieła literackiego; psychoanaliza, hermeneutyka, strukturalizm oraz przełom post-strukturalistyczny (post-modernizm, post-nowoczesność), dekonstrukcjonizm, orientalizm i post-kolonializm: Edward Said i jego krytycy, komparatystyka literacka, gender studies; przekład i przekładoznawstwo.
17.	Mitologia indyjska	Ogólne pojęcie mitu, wedyzmu oraz hinduizmu; mitologia wedyjska: główni bogowie, przewodni mit walki Indry z demonem Writrą; panorama hinduizmu: postrzeganie świata nadprzyrodzonego oraz koncepcja trimurti wraz z dewi przyporządkowaną danemu bogu; bogowie świata sansary: kosmogonia oraz mentalni

		synowie Brahmy; panorama świata nadprzyrodzonego: aditiowie, daitiowie (Hira yāka, Hira yakaśipu, Prahlāda), danawowie, nagowie wasowie, aświnowie, rudrowie, marutowie, gandharwowie, apsarasy, rakśasowie, jakszowie, piśaczowie; Kubera, półbogowie Ramajany i Mahabharaty, pomniejsze bóstwa (Śitalā, Manasā); kult drzew, planet, święte zwierzęta, Ga gā, Dynastia słoneczna (Rāmāya a); Dynastia księżycowa (Mahābhārata); sławne rody riszich: bhargawowie oraz potomkowie Wasiszthy (Parāśara, Vyāsa i Śuka), Nārada.
18.	Praktyczna nauka języka hindi	Nauka pisma; odmiana rzeczowników i przymiotników; postpozycje proste i złożone; zaimki osobowe i dzierżawcze – odmiana; czasownik - bezokolicznik, temat, imiesłów niedokonany prosty; czas teraźniejszy prosty i złożony; czas przeszły niedokonany prosty i złożony; czasy ciągłe - teraźniejszy i przeszły; liczebniki główne i porządkowe; tryb rozkazujący.
19.	Praktyczna nauka sanskrytu	Nauka alfabetu devanāgarī; zasady sandhi (połączeń między- i wewnątrzwyrazowych); deklinacja samogłoskowa i spółgłoskowa: rzeczownika, przymiotnika, imiesłowu, zaimka; złożenia; deklinacja samogłoskowa: rzeczownika i przymiotnika; deklinacja spółgłoskowa: rzeczownika i imiesłowu; nauka o złożeniach; koniugacja tematyczna i atematyczna w systemach czasów: presentis, perfectum, aorystu i futurum; tworzenie strony biernej; koniugacje pochodne: causativum, desiderativum, intensivum; nieodmienne formy imienne słowa: absolutivum, infinitivus; tłumaczenie wybranych strof z literatury staroindyjskiej.
20.	Prawodawstwo i obyczajowość dawnych Indii	Podstawowe źródła do poznania praw i obyczajów Indii starożytnych: Śrautasutry, Gryhjasutry, Dharmasutry, Dharmaśāstry; dharma – znaczenie terminu, idea (idee) dharmy w dawnych Indiach, swadharma, warna-dharma, aśrama-dharma; warny i kasty – koncepcja czterech warn – prawa i obowiązki członków każdej z warn; system aśram – koncepcja czterech stadiów życia: brahmačarin, gryhastha, wanaprastha, sannjasin; cele realizowane w każdym ze stadiów życia; sanskary – sakramenty w życiu hindusa, obrzędy przejścia; uroczystości związane z narodzinami (jātakarman); inicjacja (upanayana); sakrament małżeństwa (vivāha); form zawierania związków małżeńskich; obrzędy pogrzebowe (antye i); pozycja kobiet w dawnych Indiach – pozycja kobiety zamężnej, sytuacja wdowy.
21.	Proseminarium hindi	Analiza wybranych tekstów z literatury hindi; przekład tekstu na język polski – dosłowny i literacki; porównanie indywidualnych tłumaczeń, próba krytycznego podejścia do teorii i praktyki przekładu literackiego; metody analizy tekstów literatury hindi, metoda filologiczna, uwzględnienie kontekstów historyczno-literackich i kulturowych; przegląd podstawowej literatury przedmiotu: wydania krytyczne, podręczniki historii literatury, monografie, artykuły odnoszące się do badanego tekstu, elektroniczne bazy danych w języku polskim, hindi i angielskim; narzędzia i metody służące napisaniu pracy licencjackiej od sformułowania tematu poprzez dobór materiałów źródłowych i opracowań, układ i strukturę poszczególnych rozdziałów, po wnioski, bibliografię i aneks.
22.	Proseminarium sanskryckie	Tłumaczenie, interpretacja i analiza wybranego tekstu; omówienie tłumaczonego i badanego utworu, jego autora (życie i twórczość), kontekstu historyczno-literackiego, w którym tekst powstał; instrumentarium badawcze, które służyć ma analizie tłumaczonego tekstu; komentarz metryczny, rzeczowy (starożytne realia zawarte w tłumaczonym tekście), historyczno-literacki; formułowanie problemów badawczych; technika pisanie pracy licencjackiej (np. sporządzanie przypisów i bibliografii, cytowanie źródeł, struktura pracy); prezentacja fragmentów prac licencjackich uczestników proseminarium; dyskusja nad prezentowanymi materiałami.

23.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze; pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania; Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników); zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne); elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy; typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy); trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
24.	Sztuka Indii	Cechy charakterystyczne sztuki indyjskiej, porównanie ze sztuką zachodnią; związki sztuki z mitologią, literaturą i religiami w Indiach; prehistoryczne malarstwo naskalne i obiekty monolityczne; pierwsze zabytki buddyjskie; rozwój rzeźby buddyjskiej i dżinijskiej oraz pierwsze przykłady rzeźby hinduistycznej; wpływy hellenistyczne w sztuce indyjskiej; początki rozwoju świątyń hinduistycznych w styku drawida i nagara - najważniejsze zabytki hinduistyczne; główne cechy sztuki islamskiej; główne zabytki z czasów Sułtanatu Dehlijskiego oraz dynastii Wielkich Mogołów; sztuka kolonialna oraz wybrane elementy sztuki współczesnej w Indiach.
25.	Wstęp do studiów indologicznych	Filologia indyjska na tle innych akademickich dyscyplin filologicznych; historia indologii w Polsce; zagadnienia bibliograficzne: podstawowe wydania tekstów indologicznych, tłumaczenia, opracowania, słowniki, wydania encyklopedyczne, główne czasopisma indologiczne; polska transkrypcja wyrazów indyjskich; najważniejsze strony www dotyczące filologii indyjskiej; wydania tekstów, komentarze, słowniki, encyklopedie specjalistyczne, bibliografie, czasopisma; zagadnienia etyczne pracy w pracy dydaktycznej i naukowej indologa; forma i język prac pisemnych; zagadnienia i problemy filologiczne podejmowane w pracach licencjackich i magisterskich, sposób cytowania źródeł i literatury przedmiotu, sporządzanie bibliografii, przypisów itp.
26.	Zagadnienia społeczno-ekonomiczne Indii współczesnych	Epoka Nehru; imperium Indiry Gandhi; imperium Rajiva Gandhiego; otwarcie na globalizację; konflikt indyjsko-pakistański; terroryzm; nacjonalizm; rządy BJP.

Nazwa kierunku studiów: Filologia indyjska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 53

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Ćwiczenia przekładowe z sanskrytu	Utrwalenie wiadomości z gramatyki sanskrytu, poszerzenie zasobu słownictwa oraz praktyczne wykorzystanie kompetencji językowych w procesie przekładu oryginalnego tekstu sanskryckiego; twórczość wybranego autora; kontekst historyczno-literacki utworu; styl i środki poetyckie danej epoki, tropy, figury; metra poetyckie; konstrukcje składniowe, opracowania tłumaczonego utworu (wydania krytyczne, komentarze, monografie itp.).
2.	Ćwiczenia przekładowe z hindi	Tłumaczenie wybranych passusów z różnorodnych tekstów w j. hindi: bajki indyjskie; poezja dwudziestego wieku; literatura dalicka; dramaty indyjskie; prace teoretyczno-literackie; literatura piękna; prasa brukowa; odmiany stylistyczne języka; leksyka; konstrukcje składniowe, środki poetyckie, tropy, figury.
3.	Teoria przekładu	Definicja przekładu i związane z nią trudności; rodzaje przekładów; pojęcie ekwiwalencji formalnej i dynamicznej; kompetencje tłumacza; przekład konsekwentny i symultaniczny; przekład pisemny i związane z nim trudności; przekład tekstów sakralnych; przekład literacki; pojęcie nieprzekładalności; ćwiczenia przygotowujące do tłumaczenia ustnego i pisemnego.
4.	Seminarium magisterskie	Określenie zainteresowań naukowych studentów oraz wybranie tematu pracy magisterskiej; przygotowanie studentów do napisania rozprawy ze szczególnym uwzględnieniem logicznej argumentacji, poprawnego wyciągania wniosków, precyzyjnego formułowania sądów oraz zasad referowania cudzych poglądów; konsultowanie problemów badawczych, korekta poszczególnych rozdziałów, czuwanie nad poprawnością merytoryczną i stylistyczną pracy.
5.	Ćwiczenia z gramatyki i stylistyki sanskrytu	Lektura urywków wybranych utworów z różnych okresów literackich pod kątem trudniejszych zagadnień gramatycznych i stylistycznych: aorysty; koniugacje pochodne: intensivum, desiderativum, denominativum; czasy opisowe; zdania główne i poboczne; główne cechy składni sanskryckiej; metra sanskryckie.
6.	Ćwiczenia z gramatyki i stylistyki języka hindi	Gramatyka języka hindi na poziomie zaawansowanym, poprawne wykorzystywanie struktur i wyrażań idiomatycznych; Rozbudowa słownictwa w hindi; czytanie, rozumienie i tłumaczenie tekstów literackich o różnych rejestrach stylistycznych i gatunkowych na poziomie zaawansowanym; doskonalenie sposobów prowadzenia konwersacji na poziomie zaawansowanym; pisanie zaawansowanych tekstów w hindi.

7.	Historia literatury sanskryckiej	Literatura rytualna; teksty śrautasutr i uroczystych rytuałów śrauta; teksty zwane grihjasutry i rytuały domowe (grihya); znaczenie dharmasutr; dharmasiastry a dharmasutry; wstępna charakterystyka puran: ich pochodzenie, datowanie, liczba; stosunek puran do tekstów wedyjskich; miejsce puran w literaturze sanskryckiej; purany jako teksty religijne i jako dokumenty historyczne; najważniejsze purany i ich wydania oraz przekłady.
8.	Historia literatury hindi	Twórczości wybranych, najwybitniejszych i najciekawszych twórców prozy hindi należących do poszczególnych okresów jej rozwoju od okresu początkowego po współczesność; kształtowanie się poszczególnych szkół, nurtów i gatunków: powieść, opowiadanie, eseistyka; wpływy rodzime i obce; pisarki hindi; nagrody i instytucje patronujące rozwojowi prozy hindi; przekłady prozy hindi w języku polskim i językach nieindyjskich; współczesna poezja w hindi, najważniejsze szkoły i twórcy, lektura oryginalnych tekstów i przegląd dostępnych przekładów w języku polskim i angielskim; od prekursorów poezji w khari-boli hindi poprzez indyjski romantyzm po eksperymentalizm i Nową Poezję; przełomowe wydarzenia, sławne antologie, wybitni poeci i nagrody Indyjskiej Akademii Literatury; nurt kobiety w poezji hindi; zjawiska ostatnich dekad.
9.	Przedsiębiorczość: Praca-biznes-kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy; pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy; prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii; wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center); zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego); uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu); komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.

Nazwa kierunku studiów: Filologia klasyczna
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 54

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Archeologia klasyczna	Archeologia świata grecko-rzymskiego epoki brązu, wczesnej epoki żelaza, epoki archaicznej, klasycznej, hellenistycznej i rzymskiej.
2.	Filozofia starożytna	Początki filozofii Greckiej: od mitu do logosu?; filozofia natury od Talesa do Demokryta; przełom humanistyczny: sofisci, Sokrates i Sokratycy Mniejsi; filozofia Platona; filozofia Arystotelesa; filozofia hellenistyczna: stoicyzm, epikureizm, sceptycyzm; neoplatonizm.
3.	Gramatyka opisowa j. greckiego	Rozwój języka greckiego; deklinacja; liczebni; kategorie greckiego czasownika; koniugacje i typy odmian czasownika; użycie czasów w języku greckim; użycie trybów w języku greckim – coniunctivus, optativus; użycie stron w języku greckim; participia i infinitiwy; participium praedicativum; NCI, ACI; genetivus absolutus; zdania współrzędnie i podrzędnie złożone; przeczenie w języku greckim; osobliwości składni greckiej; partykuły.
4.	Gramatyka opisowa j. łacińskiego	Rozwój języka łacińskiego; wymowa, iloczas, akcent; części mowy; deklinacje łacińska; fleksja łacińska; podstawowe wiadomości na temat składni łacińskiej; części zdania; funkcje przypadków; NCI, ACI; ablativus absolutus; participium; zdania pojedyncze oznajmujące, pytające, twierdzące i przeczące; zdania złożone współrzędnie; zdania podrzędnie złożone; zdania bezspójnikowe; zdania pytające zależne.
5.	Historia starożytnego Rzymu	Początki Rzymu; pierwotna religia rzymska; późna monarchia; wczesna republika; podbój Italii; republika w okresie wielkich podbojów, wojny punickie, wojny na Wschodzie; przemiany religijne w okresie republiki rzymskiej społeczeństwo i państwo w okresie średniej republiki; kryzys i upadek republiki rzymskiej (133-30 r. p.n.e.); August i początki pryncypatu (30 r. p.n.e. - 14 r. n.e.); religia i kult za panowania Augusta; pryncypat od Tyberiusza do końca epoki Flawiuszów; Rzym czasów Antoninów – ustrój, społeczeństwo, gospodarka; pryncypat – polityka zagraniczna; epoka Sewerów; kryzys III wieku; rządy Dioklecjana i Konstantyna Wielkiego; państwo rzymskie w latach 337-425; Chrześcijaństwo w świecie rzymskim; upadek Cesarstwa Rzymskiego; Grecy wobec panowania rzymskiego; Egipt w okresie panowania rzymskiego; wielkie religie Wschodu a religia rzymska.
6.	Historia starożytnej Grecji	Geografia i warunki naturalne starożytnej Grecji; terminologia badań historycznych; chronologia dziejów starożytnej Grecji; archeologia i prehistoria starożytnej Grecji; rozkwit i upadek kultury minojskiej i mykeńskiej; wieki ciemne 1100 – 776; migracje plemion greckich; geneza i rozwój ustrojów politycznych w starożytnej Grecji; kolonizacja, rozwój handlu i środki płatnicze; poleis greckie między VIII a VI w. p.n.e.; Sparta, ustrój polityczny i wychowanie spartańskie; przemiany ustrojowe w starożytnych Atenach;

		Sparta i Ateny na przełomie VI i V w. p.n.e.; powstanie jońskie i wyprawa Dariusza; wojny grecko-perskie; Związek Morski; stosunki ateńsko – spartańskie w 1 poł. V w. p.n.e.; imperium ateńskie w latach 454 – 431; wojna peloponeska; przemiany w Grecji na przełomie V i IV wieku, wojna koryncka; walka o hegemonię w Grecji w IV wieku; Macedonia i Grecja pod rządami Macedończyków; podboje Aleksandra Wielkiego; wojny diadochów, hellenizacja świata; niepokoje w świecie greckim w III w. p.n.e.; wojny macedońskie – uzależnienie Grecji przez Rzym.
7.	J. grecki	Gramatyka języka greckiego: alfabet grecki i zasady akcentowania; deklinacje, koniugacje; nieodmienne części mowy; funkcje przypadków, czasy; adiectiva verbalia; składnia zdania pojedynczego i złożonego; nauka słownictwa związanego z historią Grecji, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych; lektura i analiza literacka wybranych tekstów poetyckich i prozatorskich; twórczość czytanych autorów, tło historyczno-literackie dzieł, zagadnienia gramatyczne, teoretyczno-literackie, metryczne oraz kulturowe.
8.	J. łaciński	Gramatyka języka łacińskiego: alfabet łaciński i zasady akcentowania; deklinacje, koniugacje; nieodmienne części mowy; funkcje przypadków, czasy; adiectiva verbalia; składnia zdania pojedynczego i złożonego; nauka słownictwa związanego z historią Rzymu, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych; proste konwersacje w języku łacińskim; lektura i analiza literacka poezji Katullusa, Wergiliusza i tekstów o Katylinie (Cyceron, Salustiusz); twórczość czytanych autorów, tło historyczno-literackie dzieł, zagadnienia gramatyczne, teoretyczno-literackie, metryczne oraz kulturowe.
9.	Kultura antyczna z mitologią	Wprowadzenie podstawowych pojęć: antyk, filologia, filologia klasyczna, classics, Altertumswissenschaft; pojęcie mitu i mitologii grecka; fabuła najważniejszych mitów; mitografowie; najważniejsze współczesne opracowania mitologii (słowniki, encyklopedie, podręczniki); rola mitologii w kulturze europejskiej.
10.	Literatura antyczna grecka	Periodyzacja literatury greckiej, stan zachowania tekstów, początki literatury – literatura oralna; epika archaiczna: Homer, Hezjod, cykl trojański; poezja archaiczna, gatunki i twórcy (Archiloch, Safona, Alkajos, Solon, Anakreont, Teognis, Pindar, Bakchylides, Stezychor); powstanie i rozwój tragedii greckiej, tragedia klasyczna (Ajschylos, Eurypides, Sofokles); powstanie i rozwój komedii, komedia staroattycka, komedia średnia i nowa, twórczość Arystofanesa i Menander; historiografia grecka (Herodot, Tukidydes, Polibiusz, Dionizjusz z Halikarnasu); proza attycka (Gorgiasz, Demostenes, Ajschines, Lizjasz); poezja hellenistyczna (Teokryt, Kallimach, Apolloniusz z Rodos, Aratos z Soloj, Nikander z Kolofonu); dramat hellenistyczny; epigramat, epigramatycy i zbiory epigramatów; styl azjański, II sofistyka (attycyzm), Dion z Prusy, Flawiusz Filostratos, Lukian, Eliusz Arystydes; romans grecki (Longos, Ksenofont z Efezu, Heliodor).
11.	Literatura antyczna łacińska	Periodyzacja literatury rzymskiej, stan zachowania tekstów, początki piśmiennictwa; Liwiusz Andronik, Newiusz, Ennius; Plaut (z analizą Żołnierza samochwała); Terencjusz (z analizą Braci); Cecyliusz Stacjusz; Katon Starszy i historycy okresu archaicznego; Akcjusz i Pakuwiusz; Lucyliusz i początki satyry; Warron; Cezar; Cyceron – mowy (z analizą I Katylinarki), pisma filozoficzne (z analizą Leliusza i I ks. Rozmów tuskulańskich); Salustiusz; Nepos; Lukrecjusz (z analizą III ks. O rzeczywistości); Katullus i neoterycy (z analizą utworu 64 i wybranych mniejszych wierszy); Wergiliusz, Bukoliki (z analizą bukoliki I, IV i VI) i Georgiki, Eneida (z analizą ks. I i II); Horacy (z analizą wybranych pieśni, epod i satyry I 1); Tibullus i Propertjusz; Owidiusz (z analizą I ks. Metamorfoz); Liwiusz, Pompejusz Trogus; Wellejusz, Waleriusz Maksymus, Kurcjusz Rufus; Seneka Starszy; Seneka Młodszy (z analizą Konsolacji do matki).

		Helwii i Fedry); Kalpurniusz Sykulus; Lukan (z analizą I ks. Wojny domowej); Petroniusz (z analizą Uczty Trymalchiona); Kwintyliani; epicy flawijscy i Sylwy Stacjusza; Tacyt (z analizą XIV ks. Roczników); Pliniusz Starszy; Pliniusz Młodszy; Swetoniusz (z analizą Żywotu Nerona); Persjusz; Juwenalis; Marcjalis; Fronton; Gelliusz; Apulejusz (z analizą III ks. Metamorfoz); Tertulian (z analizą Apologetyki); Minucjusz Feliks; Laktancjusz; Ambroży; Hieronim (z analizą wybranych listów); Augustyn (z analizą I ks. Wyznań); poezja chrześcijańska; Klaudian; Auzoniusz; Ammianus.
12.	Metryka grecka	Pojęcia metryczne, podstawowe zagadnienia teoretyczne (rytm, istnienie iktusu, kolometria), trzy greckie tradycje metryczne (eolska, jońska, dorycka); czytanie podstawowych metrów: heksametr daktyliczny, dystych elegijny, trymetr jambiczny.
13.	Metryka łacińska	Podstawowe terminy dotyczące metryki łacińskiej, metrum, stopa, ikt, arsa, teza; rodzaje stóp metrycznych; zastosowanie wybranych miar wierszowych w poezji łacińskiej; historia rozwoju, zasady oraz czytanie heksametru łacińskiego; zasady oraz czytanie dystychu elegijnego; wiersz saturnijski; metra dramatu: senar jambiczny, septenar trocheiczny, oktonar jambiczny i oktonar trocheiczny; wybrane metra śpiewane; wybrane metra liryczne.
14.	Propedeutyka gramatyki i stylistyki	Ewolucja języka łacińskiego; miejsce języków klasycznych w rodzinie języków indoeuropejskich; polskie i łacińskie nazewnictwo gramatyczne; odmienne i nieodmienne części mowy; części zdania; budowa zdań prostych i złożonych; czasy i tryby – aspekty użycia; ćwiczenia w tworzeniu wypowiedzi pisemnych: streszczenie artykułu naukowego, recenzja, referat.
15.	Proseminarium greckie	Nauka dostrzegania oraz formułowania problemów badawczych, analizy i interpretacji tekstów literackich oraz innych wytworów kultury znajdujących się w obszarze zainteresowań studiów klasycznych; wskazanie metod i sposobów prowadzenia badań; podstawowe narzędzia badawcze; przybliżenie studentom zagadnień związanych z techniką pisanie pracy (konspekt pracy, jej struktura, zasady cytowania, sporządzanie przypisów i bibliografii) oraz prawem autorskim.
16.	Proseminarium łacińskie	Nauka dostrzegania oraz formułowania problemów badawczych, analizy i interpretacji tekstów literackich oraz innych wytworów kultury znajdujących się w obszarze zainteresowań studiów klasycznych; wskazanie metod i sposobów prowadzenia badań; podstawowe narzędzia badawcze; przybliżenie studentom zagadnień związanych z techniką pisanie pracy (konspekt pracy, jej struktura, zasady cytowania, sporządzanie przypisów i bibliografii) oraz prawem autorskim.
17.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze; pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania; Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników); zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne); elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy; typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy); trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
18.	Stylistyka łacińska	Ogólne uwagi o łacińskiej składni; zgodność podmiotu z orzeczeniem; szyk wyrazów w zdaniu; tłumaczenie tytułów; użycie liczby mnogiej; zdania podrzędnie złożone, następstwo czasów; okresy warunkowe; określenia świata, człowieka, nazwy ludów; rzeczowniki abstrakcyjne; przymiotniki, różnice w ich użyciu w stosunku do języka polskiego, np. przy imieniu własnym, w zastępstwie rzeczownika; użycie czasownika i form odczasownikowych zamiast polskiego rzeczownika; uwagi o składni czasownika; stopień wyższy i

		najwyższy przymiotnika - różne zastosowanie w zdaniu; użycie zaimków w zdaniu; przysłówek; przeczenie; określenia czasu, datacja, liczebniki.
19.	Wstęp do językoznawstwa	Typologia językoznawstwa; różne definicje języka; językoznawstwo a filologia klasyczna; językoznawstwo ogólne a szczegółowe; główne nurty w językoznawstwie: od starożytności do XXI wieku; najnowsze kierunki rozwoju w językoznawstwie; pogranicza językoznawstwa; komunikacja ustna i pisana.
20.	Wstęp do literaturoznawstwa	Zagadnienia wstępne: czym jest literaturoznawstwo, przedmiot badań, metody, podstawowe pojęcia i definicje (wyznaczniki literackości, proces historycznoliteracki); antyczna teoria literatury: poglądy i postulaty Platona, Arystotelesa i Horacego; genologia antyczna (starożytne gatunki literackie, charakterystyka i rozwój form lirycznych, dramatycznych i epicznych); genologia współczesna, historyczność gatunku; model komunikacji literackiej, autor, narrator, podmiot liryczny, czytelnik; wybrane zagadnienia z narratologii; wybrane zagadnienia z retoryki i stylistyki: tropy i figury; intertekstualność; ekfraz, enargeia, porównanie; przegląd w perspektywie chronologicznej najważniejszych dwudziestowiecznych teorii literatury; zajęcia praktyczne - analiza wybranych utworów i passusów.
21.	Wstęp do studiów filologii klasycznej	Nazwa, przedmiot i cel filologii klasycznej; specyfika filologii klasycznej w zestawieniu z filologiami nowożytnymi; naukowe wydanie tekstu antycznego; teksty zachowane fragmentarycznie i problemy metodologiczne związane z badaniem takich tekstów; komentarze naukowe; podręczne i naukowe słowniki łacińsko-polskie; naukowe łacińskie słowniki obcojęzyczne, zwł. Thesaurus linguae Latinae, metody analizowania materiału słownikowego; podręczne i naukowe słowniki grecko-polskie; naukowe greckie słowniki obcojęzyczne, zwł. słownik Liddella i Scotta; słowniki specjalistyczne (np. etymologiczne), indeksy i konkordancje; encyklopedie świata starożytnego; podstawowa bibliografia starożytnicza – L'Année Philologique; informacje bibliograficzne pozyskiwane z innych źródeł, zwł. z internetu; czasopisma specjalistyczne; czasopisma recenzyjne; recenzje naukowe; krytyka tekstu – podstawowe pojęcia i zagadnienia.

Nazwa kierunku studiów: Filologia klasyczna
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 55

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Interpretacja tekstów literackich	Wyznaczniki tekstu literackiego; analiza i interpretacja w badaniach literackich; interpretacja i nadinterpretacja; główne metody badań tekstu (np. strukturalizm, poststrukturalizm, komparatystyka, formalizm); komunikacja literacka (autor, autor narrator/podmiot liryczny, czytelnik); postać literacka; retoryka tekstu literackiego; studia nad narracją; funkcje poszczególnych elementów tekstu, np. ekfrazja, porównania; wybrane zagadnienia kompozycyjne (np. rama kompozycyjna, kompozycja szkatułkowa); intertekstualność (polifonia tekstu), paratekstualność, metatekstualność; parodia, pastisz.
2.	Interpretacja zabytków kultury materialnej	Typologia zabytków kultury materialnej; możliwości interpretacyjne kompleksu zabytków materialnych znalezionych <i>in situ</i> ; zabytki kultury materialnej na rynku antykwarycznym, znane podróbki i fałszerstwa; szczątki ludzkie i możliwość analizy: rekonstrukcja twarzy i całego ciała, badania DNA (możliwości i ograniczenia), izotopowe strontu; szczątki zwierzęce i roślinne: analiza statystyczna, analiza palinologiczna, badania DNA zwierząt i roślin i wnioski stąd płynące dla historii człowieka; nieintencjonalne zabytki ludzkiej działalności – interpretacja pojedynczych znalezisk oraz pozostałości kompleksów gospodarczych, mieszkalnych, publicznych itp.; intencjonalne zabytki kultury materialnej (interpretacja grobów, wyposażenia grobowego i ceremonii pogrzebowych; interpretacja skarbów, składów, depozytów itp.; ornament, piktogram, ikonografia; symbole, znaki mnemotechniczne, pismo); interpretacja zabytków kultury materialnej (zwłaszcza wyróżnianie tzw. kultur archeologicznych) w badaniach nad etnicznością ludzkich społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem języka oraz religii – przykład brązy z Lurestanu; Wydobywanie opowieści z zabytków ikonografii (Tabula Iliaca oraz Columna Traiana; Biblia pauperum i „komiksy” hagiograficzne średniowiecznej Europy; nieznane opowieści, na przykładzie sztuki orientalizującej z terenów archaicznej Grecji, Cypru, Lewantu i Azji Mniejszej).
3.	J. grecki IV-V	Lektura i pogłębiona analiza greckich tekstów różnych epok (np. Arystofanes, Eurypides, lirycy greccy epoki archaicznej); charakterystyczne cechy stylu i języka wybranych autorów, kontekst historyczno-literacki czytanych utworów; zagadnienia teoretycznoliterackie, edytorskie, egzegetyczne; elementy gramatyki historycznej.
4.	J. łaciński IV-V	Lektura i pogłębiona analiza tekstów łacińskich, zwłaszcza prozy poklasycznej (np. Seneka Młodszy, Pliniusz Młodszy, Swetoniusz) oraz poezji poklasycznej (np. Lukan, Juwenalis, Seneka Młodszy);

		charakterystyczne cechy stylu i języka wybranych autorów, m.in. w porównaniu do kanonów cykerońskich; kontekst historyczno-literacki; analiza retoryczna.
5.	Przedsiębiorczość: praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy; pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy; prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii; wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center); zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego); uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu); komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
6.	Seminarium	Określenie zainteresowań naukowych studentów oraz wybranie tematu pracy magisterskiej; przygotowanie studentów do napisania rozprawy ze szczególnym uwzględnieniem logicznej argumentacji, poprawnego wyciągania wniosków, precyzyjnego formułowania sądów oraz zasad referowania cudzych poglądów; konsultowanie problemów badawczych, korekta poszczególnych rozdziałów, czuwanie nad poprawnością merytoryczną i stylistyczną pracy.

Nazwa kierunku studiów: Filologia polska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 56

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wprowadzenie do literaturoznawstwa	Humanistyczny wymiar średniowiecznego uniwersytetu. Problemy związane z pojęciem „fikcja literacka”. Źródła skażeń tekstu (np. glosy i abrewiacje). Ustalanie tekstu maksymalnie poprawnego pod względem filologicznym. Typy edycji tekstów (np. wydania krytyczne i wydania popularne). Perypatetyckie etapy kształtowania oracji.
2.	Wprowadzenie do językoznawstwa współczesnego	Język jak system. Opozycja langue – parole. Teorie znaku. Klasyfikacje znaków (Charlesa Peirce’a, Tadeusza Milewskiego, Renaty Grzegorzczkowej). Modele komunikacji językowej (Karla Bühlera, Romana Jakobsona, Stuarta Halla). Funkcje językowe. Poszukiwanie istoty języka. Podstawy teorii tekstu. Podstawy pragmatyki językoznawczej. Etykieta językowa.
3.	Warsztat pracy filologa	Pojęcie i podział bibliografii, systemy bibliograficzne, opis pełny, opis skrócony; bibliografie ogólne i specjalistyczne; skróty bibliograficzne, rozwiązywanie zadań bibliograficznych. Przypisy, indeksy i spisy treści; bibliografia załącznikowa. Zagadnienie tekstu głównego i tekstu pobocznego. Metodyka wyszukiwania stanu badań. Narzędzia lingwistyczne w sieci. Elementy praktyki badań lingwistycznych.
4.	Historia literatury polskiej (lit. antyczna i staropolska)	Problemy periodyzacji i specyfiki funkcjonowania dawnej literatury w różnych kontekstach społecznych. Trzy ciągi tradycji (klasyczna, biblijna i rodzima) Średniowieczna literatura polska religijna i świecka. Specyfika literatury staropolskiej XVI w. Literatura polska na przełomie XVI i XVII wieku. Literatura ziemiańska (pojęcie, twórcy, tematyka). Staropolska twórczość epoki baroku.
5.	Historia literatury polskiej (lit. staropolska)	Średniowieczna literatura polska religijna. Średniowieczna literatura polska świecka. Specyfika literatury staropolskiej XVI. Twórczość Jana Kochanowskiego, miejsce w literaturze epoki i dziejach literatury polskiej. Literatura polska na przełomie XVI i XVII wieku. Literatura ziemiańska (pojęcie, twórcy, tematyka). Staropolska twórczość epoki baroku.
6.	Poetyka (I)	Historyczne typy wiersza polskiego, role nadawczo-odbiorcze w komunikacji literackiej, styl tekstu literackiego (wobec tekstów nieliterackich).
7.	Poetyka (II)	Historyczne typy wiersza polskiego, role nadawczo-odbiorcze w komunikacji literackiej, styl tekstu literackiego (wobec tekstów nieliterackich).
8.	Fonetyka z fonologią (I)	Podstawowa wiedza na temat współczesnych zjawisk fonetycznych w polszczyźnie oraz charakterystyka systemu fonologicznego. Przegląd zjawisk fonetycznych i fonologicznych na tle rozmaitych koncepcji metodologicznych – od strukturalizmu po współczesne szkoły fonologiczne.
9.	Fonetyka z fonologią (II)	Budowa i funkcje narządów mowy. Klasyfikacja artykulacyjno-akustyczna samogłosek i spółgłosek polskich. Transkrypcja i opis najważniejszych zjawisk koartikulacyjnych. Prozodia: akcent wyrazowy i intonacja. Wyrazy ortofoniczne i klityki. Akcent proparoksytoniczny a wyjątki. Fonetyka a fonologia.

		Głoska a fonem. Ustalanie cech dystynktywnych fonemu metodą substytucji. Alternacje morfonologiczne i ich typologia (gramatyczne i automatyczne/ wymiany funkcjonalne i przemiany fonetyczne). Wskazywanie zjawisk morfonologicznych w obrębie morfemów.
10.	Historia Polski	Węzłowe problemy dziejów powszechnych V-XV w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski X-XV w., a także m.in. procesów migracji, etnogenezy, formowania się struktur państwowych i miejskich, chrystianizacji, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki. Rozkwit demokracji szlacheckiej w szesnastowiecznej Polsce. Międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej w XVII w. Sarmatyzm-ideologia i styl życia. Rzeczpospolita w dobie unii polsko-saskiej (1697-1763). Naprawa Rzeczypospolitej: Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja. Historia Polski i powszechna od rewolucji francuskiej i III rozbioru Polski do I wojny światowej. Konstytucjonalizm II Rzeczypospolitej. Sprawa polska podczas II wojny światowej.
11.	Historia kultury polskiej	Przyjęcie chrześcijaństwa i recepcja kultury łacińskiej. Początki polskiej odrębności w Europie. Kultura „złotego wieku”. Sarmatyzm – ideologia i styl życia. Kultura doby Oświecenia. Kultura doby romantyzmu i pozytywizmu. Procesy modernizacyjne w Europie i Polsce. Społeczeństwo XIX wieku. Młoda Polska. Między społecznikiem a dekadencją. Kultura w dobie dwudziestolecia międzywojennego. W obliczu zagłady II wojna św. Okres PRL – między zniewoleniem a przetrwaniem. Kultura polska na emigracji.
12.	Język łaciński	Gramatyka oraz słownictwo łacińskie zawarte w tekstach wybranego podręcznika, elementy wiedzy o kulturze antycznej i jej recepcji w kulturze polskiej.
13.	Historia literatury polskiej (lit. powszechna i lit. oświecenia)	Oświecenie polskie a oświecenie europejskie. Polski klasycyzm w poezji. Poezja i dramat sentymentalny. Powieść polska w perspektywie europejskiej. Publicystyka. Literatura około roku 1800. Wybrane zagadnienia literatury europejskiej (powszechnej) epoki oświecenia.
14.	Historia literatury polskiej (lit. oświecenia)	Założenia filozoficzne, tło kulturowe epoki. Gatunki typowe dla poszczególnych prądów. Europejskie konteksty literatury polskiego oświecenia. Główne wątki i tematy literatury oświecenia, propozycje światopoglądowe, wizja człowieka. Przełomowy charakter epoki oświecenia.
15.	Poetyka (III)	Poetyka teoretyczna i historyczna oraz ich praktyczne zastosowanie, podstawowe gatunki literackie w nowoczesnej świadomości literackiej, poetyka jako elementarne narzędzie pracy historyka literatury.
16.	Poetyka (IV)	Poetyka teoretyczna i historyczna oraz ich praktyczne zastosowanie, podstawowe gatunki literackie w nowoczesnej świadomości literackiej, poetyka jako elementarne narzędzie pracy historyka literatury.
17.	Analiza i interpretacja dzieła literackiego (I)	Systemy wersyfikacyjne, prozodia, rym, rytm, wers a zdanie Składnia w utworze lirycznym. Zjawiska foniczne: aliteracja, onomatopeja, eufonia, kalambur, homonim, poliptoton, figura etymologiczna Trop stylistyczne: alegoria, symbol. Autor, podmiot liryczny, bohater liryczny, adresat – relacje między instancją nadawczą a odbiorcą. Gatunki liryczne: wzorzec i transformacje (stylizacja, parafraza, parodia, pastisz). Metody literaturoznawczej interpretacji tekstu.
18.	Morfologia (słowotwórstwo i fleksja) (I)	Morfologia – fleksja i słowotwórstwo. Teoria wyrazu (wyraz ortograficzny, fonetyczny, tekstowy, gramatyczny, leksem. Kryteria klasyfikacji wyrazów na części mowy. Polszczyzna jako język fleksyjny (elementy aglutynacyjności i pozycyjności, określoności). Pojęcie kategorii morfologicznej. Kategorie fleksyjne. Kategorie imienne: liczba. Motywacja słowotwórcza. Formanty i techniki słowotwórcze. Wielonurtowość badań słowotwórczych.
19.	Morfologia (słowotwórstwo i fleksja) (II)	Typologia morfemów. Analiza morfologiczna wyrazu. Analiza słowotwórcza wyrazów. Techniki słowotwórcze główne i towarzyszące. Ustalanie funkcji formantów. Ustalanie kategorii słowotwórczych i funkcji formantów. Podział wyrazów na części mowy. Kategorie imienne i werbalne przynależne poszczególnym częściom mowy (analiza form fleksyjnych w tekście). Fleksja i słowotwórstwo a leksykografia. (tu m.in.: opis fleksyjny wyrazu w słownikach, formy aspektowe w słownikach).

20.	Kultura języka polskiego (I)	Miejsce kultury języka wśród innych dyscyplin językoznawczych. Polskie tradycje kultury języka. Pojęcie normy. Poradnictwo językowe. Tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny a problematyka kultury języka (leksyka, ortografia). Kryteria poprawności językowej i komunikacyjnej. Najważniejsze zjawiska w zakresie fonetyki, ortografii i leksyki.
21.	Kultura języka polskiego (II)	Podstawowe pojęcia: system, uzus, norma i jej kodyfikacja, wariacja, kryteria poprawności językowej i komunikacyjnej, innowacja językowa, hiperpoprawność, sprawność językowa. Typologia błędów językowych oraz wyjaśnianie mechanizmów ich powstawania. Błąd językowy jako źródło komizmu i gry językowej. Poprawność językowa. Naruszenie normy leksykalno-semantycznej. Poprawność i wariantywność wybranych zjawisk fonetycznych. Współczesne poradnictwo językowe.
22.	Historia filozofii	Poznanie celów, jakie stawia sobie filozofia, cech charakteryzujących dociekania filozoficzne oraz głównych działów współczesnej filozofii (epistemologia, ontologia, metafizyka, etyka, estetyka). Ewolucją najbardziej wpływowych podejść do następujących zagadnień: podmiot, przedmiot, pojęcie, materia i duch, umysł, wiedza i problem jej źródeł oraz (nie) pewności, wolna wola i determinizm, wolność świadomości.
23.	Logika	Prawda: Warunki adekwatności definicji prawdy; korespondencyjna i koherencyjna koncepcja prawdy. Ontologiczne podstawy logiki: Forma i materia przedmiotu; indywidua i kategorie ontologiczne. Spór o uniwersalia. Byty i fikcje; przedmioty abstrakcyjne i przedmioty konkretne; sposoby istnienia i dziedziny bytowe. Podstawowe pojęcia logiczne: Sąd w sensie logicznym; logiczna zasada dwuwartościowości; pojęcie prawdy logicznej i wynikania logicznego. Elementy Logiki Formalnej. Wnioskowania dedukcyjne. Logiczna analiza kontekstów intensjonalnych: Modalności; modalne logiki zdaniowe; semantyka światów możliwych. Definicje nominalne a definicje realne; definicje sprawozdawcze, projektujące i regulujące; warunki poprawności definicji; definicje przez indukcję i definicje przez abstrakcję.
24.	Wprowadzenie do komunikologii	Zasady percepcji wzrokowej. Syntagma i paradygmat. Konotacja, denotacja a referencja. Typologie kodów. Kod werbalny a niewerbalny. Analiza semiotyczna jako metoda badania tekstów kultury, test komutatywny. Przekazy werbalno-wizualne – relacje intratekstualne: semantyczne, syntaktyczne i semiotyczne. Indeksowość, ikonizacja i symboliczność języka. Analiza; genologiczno-tekstualna, funkcjonalna (stylistyczna), pragmatyczna, stylowa - identyfikacja stylu (w ujęciu J. Bartmińskiego), dyskursywna, komunikacji bezpośredniej (mówionej).
25.	Różne języki, różne kultury – komunikowanie interkulturowe	Zróżnicowanie kultur - problemy podstawowe. Różnorodność kultur i skryptów kulturowych. Ogólne typy kultur. Multikulturowość a interkulturowość. Interkulturowa kompetencja komunikacyjna. Systemy kulturowe a bariery komunikacyjne. Problematyka komunikowania interkulturowego związana z aspektami leksykalnymi, gramatycznymi, pragmatycznymi i socjolingwistycznymi. Komunikowanie niewerbalne - aspekty interkulturowe.
26.	Lingwistyczne podstawy logopedii 1	Uniwersalia językowe. Rozwój mowy dziecka do trzeciego roku życia. Znak językowy a rozwój mowy dziecka. Rozwój systemowej sprawności językowej dziecka w wieku przedszkolnym. Dziecko jako uczestnik konwersacji. Rozwój pragmatycznej wiedzy w okresie przedszkolnym. Opis i opowiadanie jako podstawowe gatunki mowy wzbogacające warsztat logopedy. Analiza nagranych wypowiedzi dziecięcych. Problemy towarzyszące rozwojowi sprawności językowej dziecka (np. niepełność wypowiedzi). Prozodia języka polskiego (teoria i praktyka). Litera a głoska.
27.	Wprowadzenie do retoryki klasycznej	Retoryka jako wiedza systematyczna. Struktura klasycznej retoryki systemowej. Trychotomiczna postać retoryki grecko-rzymskiej (trzy funkcje, rodzaje, style i zasady retoryczne).

		Pięć działów retoryki w schemacie perypatetyckim, czyli pięć naturalnych etapów postępowania retorycznego. Inwencja (<i>inventio</i>), czyli nauka o wyszukiwaniu i gromadzeniu materiału. Kompozycja (<i>dispositio</i>), czyli nauka o uporządkowaniu i rozmieszczeniu materiału. Plastyczność kompozycyjna redagowanego tekstu. Elokucja (<i>elocutio</i>), czyli nauka o wysłowieniu (wyrażaniu). Mnemonika (<i>memoria</i>), czyli nauka o zapamiętywaniu. Akcja retoryczna (<i>actio, pronuntiatio</i>), czyli nauka o wygłaszaniu. Definicje retoryki dawne i współczesne. Najważniejsze pojęcia, terminologia retoryczna. Podobieństwa i różnice między retoryką i dialektyką. Różnice między perswazją i manipulacją, retoryką i erystyką. Związki retoryki z filozofią, etyką, logiką, gramatyką, semiotyką, literaturą, poetyką, egzegezą biblijną, hermeneutyką, psychologią, pedagogiką. Zakres współczesnych zastosowań retoryki klasycznej w licznych dziedzinach nauki, edukacji, sztuki i życia społecznego. Elementy historii retoryki. Najważniejsze szkoły retoryczne oraz ich przedstawiciele.
28.	Kultura żywego słowa	Norma ortofoniczna i jej zróżnicowanie: wymowa wzorcowa, poprawna, dopuszczalna, nieprawidłowa. Specyfika wymowy scenicznej. Budowa i zadania narządów mowy: aparat oddechowy, fonacyjny i rezonacyjny. Typy oddechu i zasady prawidłowego oddychania w czasie fonacji. Praktyczne ćwiczenia oddechowe i relaksacyjne. Ćwiczenia dykcyjne doskonalące wymowę samogłosek i połączeń samogłoskowych. Technika artykulacji spółgłosek i grup spółgłoskowych. Wymowa spółgłosek podwojonych, grup spółgłoskowych w śródgłosie i w wygłosie, sąsiedztwa dwóch jednakowych spółgłosek na granicy wyrazów. Akcent wyrazowy. Norma poprawnościowa a tendencje wymawianiowe współczesnych Polaków. Ćwiczenia praktyczne. Struktura tekstu. Frazowanie, wprowadzanie pauzy i rozkład akcentów logicznych. Interpunkcja a intonacja. Linie intonacyjne. Wpływ intonacji na znaczenie wypowiedzi. Ćwiczenia z tekstem.
29.	Przegląd konwencji teatralnych do XX wieku	Historia teatru jako dyscyplina naukowa. Teatr starożytnej Grecji. Teatr starożytnego Rzymu. Teatr średniowieczny. Od sceny celkowej do sceny pudełkowej. Teatr elżbietański (projekcja współczesnej inscenizacji dramatu Williama Shakespeare'a). Komedia dell'arte. Teatr oświecenia. Polski teatr romantyczny. Teatr naturalistów. Teatr Konstantina S. Stanisławskiego.
30.	Czytanie teatru. Analiza dzieła teatralnego (I). Teatr klasyczny	Miejsce kanonu w teatrze. Dramat i jego pozycja w teatrze klasycznym (dawnym) i współcześnie. Przywileje literatury (autora/dramatopisarza, tekstu, słowa) w teatrze. Przepisywanie/adaptacja klasyków i klasyków awangardy. Odświeżanie klasyki i/a potrzeba kanonu. Teatr tradycyjny („grzeczny”) i teatr klasyczny („konwencjonalny”). Źródła do rekonstrukcji dzieła teatralnego. Współczesna inscenizacja jako interpretacja tekstu klasycznego/kanonicznego.
31.	Psychologia dla nauczycieli (I)	Poznanie i spostrzeganie społeczne. Postawy, stereotypy, uprzedzenia. Zachowania asertywne, agresywne i uległe. Empatia. Stres i radzenie sobie z nim. Porozumiewanie się ludzi w instytucjach. Praca z grupą. Reguły współdziałania. Zawód nauczyciela. Wypalenie zawodowe nauczycieli – przyczyny, symptomy, strategie zaradcze. Komunikacja i kultura języka. Procesy komunikowania się. Bariery komunikacji. Media i ich wpływ wychowawczy. Nauczyciel w procesie komunikacji – autoprezentacja, aktywne słuchanie, efektywne nadawanie. Komunikacja niewerbalna. Porozumiewanie się emocjonalne w klasie. Style komunikowania się uczniów i nauczyciela. Bariery komunikacyjne w klasie. Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych (w szkole i w rodzinie). Media i ich wpływ wychowawczy.
32.	Psychologia rozwoju człowieka (II)	Poznanie uczniów: techniki i ich ograniczenia, kwestie etyczne. Pozycja społeczna ucznia w klasie. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (dysleksja, ADHD). Międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób z niepełnosprawnością. Profilaktyka w szkole. Diagnoza nauczycielska. Podstawowe techniki diagnostyczne. Uwarunkowania procesu diagnostycznego.

		Rozpoznanie i ocena poziomu rozwoju ucznia. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna – regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia.
33.	Pedagogika dla nauczycieli (I)	Wychowanie a rozwój. Funkcje wychowania. Proces wychowania, jego struktura, właściwości, dynamika. Przymus i swoboda w wychowaniu. Wychowanie jako urabianie i jako wspomaganie rozwoju. Wychowanie adaptacyjne i emancypacyjne. Wychowanie a manipulacja. Podmiotowość w wychowaniu. Style i postawy wychowawcze. Konteksty wychowania. Podstawowe środowiska wychowawcze: rodzina, grupa rówieśnicza, szkoła. Źródła i przejawy kryzysu współczesnego wychowania. Szkoła jako instytucja wychowawcza. Kształtowanie i zmiana postaw. Praca z grupą rówieśniczą. Tworzenie klimatu wychowawczego w klasie i w szkole. Plan pracy wychowawczej. Metody wychowawcze i ich skuteczność. Umiejętności wychowawcze. Trudności wychowawcze. Błędy wychowawcze. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Proces i wzorce komunikowania się na terenie szkoły. Konflikty w klasie. Środowisko społeczne klasy i szkoły. Autokratyzm i demokracja w szkole. Ukryty program szkoły. Postawy nauczycieli i uczniów. Kryzys szkoły. Współpraca rodziny i szkoły. Współpraca szkoły ze środowiskiem.
34.	Pedagogika dla nauczycieli (II)	Zawód nauczyciela. Wzór osobowy, postawa i kunszt nauczycielski. Powinności nauczyciela i rozwój profesjonalny. Przygotowanie zawodowe nauczyciela. Etyka nauczycielska. Role zawodowe nauczyciela. Uczenie się w miejscu pracy. Doksztacanie i doskonalenie zawodowe jako warunki awansu zawodowego. Uczenie się przez całe życie nauczycieli. Fizyczne aspekty komunikacji werbalnej i emisja głosu – budowa, działanie i ochrona narządu mowy. Uzależnienia (w tym od środków psychoaktywnych i komputera). Profilaktyka w szkole. Konstruowanie klasowych i szkolnych programów profilaktycznych. Promocja i ochrona zdrowia uczniów.
35.	Historia starożytna	Chronologia starożytności. Protomiasta i najstarsze cywilizacje: Bliski Wschód i Egipt. Geografia i warunki naturalne strefy egejskiej. Cywilizacja egejska i jej trzy kultury: minojska, cykladzka i mykeńska. Chronologia historii starożytnej Grecji. Kwestia osiedlania się Greków w południowej części Bałkanów. Dialekty greckie. Kultura mykeńska. Wieki Ciemne. Fenomen <i>polis</i> greckiej. Niewolnictwo w świecie grecko-rzymskim. Grecy w epokach archaicznej i klasycznej – konflikty społeczne, Wielka Kolonizacja, tyranie, prawodawcy i reformatorzy (Solon, Klejstenes), Ateny w czasach Peryklesa. Macedonia Filipa II. Podboje Aleksandra Macedońskiego. Monarchie hellenistyczne. Chronologia historii starożytnego Rzymu. Rzym epoki królewskiej. Rzym w okresie Republiki. Rzym w epoce cesarstwa.
36.	Historia starożytna	Chronologia starożytności. Protomiasta i najstarsze cywilizacje: Bliski Wschód i Egipt. Geografia i warunki naturalne strefy egejskiej. Cywilizacja egejska i jej trzy kultury: minojska, cykladzka i mykeńska. Chronologia historii starożytnej Grecji. Kwestia osiedlania się Greków w południowej części Bałkanów. Dialekty greckie. Kultura mykeńska. Wieki Ciemne. Fenomen <i>polis</i> greckiej. Niewolnictwo w świecie grecko-rzymskim. Grecy w epokach archaicznej i klasycznej – konflikty społeczne, Wielka Kolonizacja, tyranie, prawodawcy i reformatorzy (Solon, Klejstenes), Ateny w czasach Peryklesa. Macedonia Filipa II. Podboje Aleksandra Macedońskiego. Monarchie hellenistyczne. Chronologia historii starożytnego Rzymu. Rzym epoki królewskiej. Rzym w okresie Republiki. Rzym w epoce cesarstwa.
37.	Wstęp do badań historycznych	Wprowadzenie pojęcia historia jako nauki, określenie celu badań historycznych i definicji tej dyscypliny. Warsztat naukowy historyka – pojęcie, elementy, sposoby wykorzystania. Miejsce historii wśród innych nauk – reakcje wielostronne między naukami, interdyscyplinarność badań. Literatura naukowa – podstawowe rodzaje literatury naukowej i popularnonaukowej, charakterystyka i sposoby wykorzystania. Źródła historyczne jako podstawa badań w historii i najwyższy autorytet w badaniach nad przeszłością. Klasyfikacja źródeł historycznych, ich gromadzenie, przechowywanie, opracowanie i wykorzystanie.

		Krytyka źródeł historycznych jako metoda weryfikacji autorytetów w historii. Historiografia jako proces stałego dochodzenia do wiedzy o przeszłości.
38.	Literatura XIX wieku (I)	Omówienie uwarunkowań politycznych i geograficznych literatury polskiej I połowy XIX w., charakterystycznych zjawisk estetycznych w literaturze polskiej i powszechnej; początki romantyzmu polskiego i jego rozwój w kraju i na emigracji (romantyzm przedlistopadowy i polistopadowy; emigracyjny i krajowy), wiadomości na temat życia i twórczości wybitnych twórców romantyzmu polskiego i europejskiego, przegląd najważniejszych reprezentatywnych dzieł literackich, romantyczna krytyka literacka, pierwsze syntezy historycznoliterackie, dyskusje i polemiki artystyczne.
39.	Literatura XIX wieku (II)	Szczegółowa analiza i interpretacja materiału literackiego I połowy XIX w. w oparciu o konteksty kulturowe, filozoficzne, historyczne, obyczajowe. Ukazanie tendencji estetycznych (gotycyzm, frenezja, ironia, romantyczna). Prezentacja grup i formacji literackich. Interpretacja ideowych aspektów i konwencji tematycznych. Przegląd ewolucji gatunków romantycznych (ballada, powieść poetycka, dramat formy otwartej). Rozwój wiadomości na temat wybranych problemów życia literackiego na emigracji i w kraju.
40.	Teoria literatury (I)	Najważniejsze nurty i przełomy w badaniach literackich XX w. Przemiany w zakresie poetyki tekstów literaturoznawczych (nowe role podmiotu). Narracja historiograficzna- metodologiczne uwarunkowania i gatunkowe zróżnicowanie. Kryzys mimesis. Podstawy literaturoznawczej aksjologii.
41.	Teoria literatury (II)	Podstawy teoretycznego myślenia o literaturze. Główne kierunki w rozwoju badań teoretycznoliterackich oraz związane z nimi style czytania. Problem wyznaczników literackości tekstu. Podstawowe kategorie opisu procesu literackiego. Gatunki i odmiany pisarstwa historycznoliterackiego: między syntezą a historią „niebyłą”. Wartościowanie w badaniach literackich.
42.	Wprowadzenie do językoznawstwa historycznego	Przedmiot i zadania językoznawstwa diachronicznego. Rozróżnienie językoznawstwa diachronicznego i synchronicznego. Rodzina języków indoeuropejskich. Chronologia języka prasłowiańskiego. Najważniejsze cechy dialektalne różnicujące słowiański obszar językowy. Praindoeuropejskie podstawy prasłowiańskiego systemu deklinacyjnego i koniugacyjnego. Wybrane kategorie morfologiczne. Wspólnota lechicka. Języki zachodniosłowiańskie. Język polski na tle innych języków słowiańskich.
43.	Składnia z elementami tekstologii (I)	Podstawy składni tradycyjnej. Tradycyjne i nowe metody analizy składniowej zdania pojedynczego. Wypowiedzenie wielokrotnie złożone – porównanie składni tradycyjnej i najnowszej. Struktura tematyczno-rematyczna tekstu. Modalność zdania i tekstu. Metatekst i jego funkcje. Polski leksykon metatekstowy. Tekst mówiony i pisany w świetle różnych koncepcji składniowych.
44.	Składnia z elementami tekstologii (II)	Rozpoznawanie związku głównego w zdaniu. Tradycyjne związki składniowe a teoria akomodacji. Zjawisko konotacji składniowej. Wypowiedzenie złożone i jego rodzaje. Modalność w zdaniu i w tekście. Funkcje języka i wypowiedzi. Tekst i jego spójność. Tekst mówiony a tekst pisany.
45.	Kultura języka polskiego (III)	Spółeczna świadomość normatywna a naukowa wiedza o współczesnym języku polskim. Polska polityka językowa. Przejawy działalności kulturalno-językowej w Polsce i za granicą. Wybrane tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny. Najważniejsze zjawiska z zakresu poprawności słowotwórczej, fleksyjnej i składniowej. Problematyka nazewnicza w kulturze języka. Wybrane zasady interpunkcji polskiej.
46.	Kultura języka polskiego (IV)	Kształcenie u studentów następujących umiejętności: wyszukiwania, identyfikowania i wyjaśniania pojawiających się w oficjalnych wypowiedziach Polaków, zarówno mówionych, jak i pisanych, najnowszych tendencji językowych; typologizacji błędów słowotwórczych, fleksyjnych, składniowych oraz ich korekty; stosowania poprawnej polszczyzny w zakresie interpunkcji, słowotwórstwa, fleksji i składni; samodzielnego korzystania z opracowań o charakterze deskryptywno-preskryptywnym oraz źródeł o charakterze naukowym z zakresu językoznawstwa normatywnego.

47.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
48.	Tekstologia i edytorstwo (I)	Definicje tekstu, tekstologii i edytorstwa; rozróżnienie: przekaz – zapis – tekst – dzieło; lektura i konfrontacja przekazów rękopiśmiennych i drukowanych; typologia przekazów; hierarchia przekazów; etapy typowego postępowania tekstologicznego – porównywanie przekazów, usuwanie błędów i skażeń, ustalenie tekstu.
49.	Redakcja tekstu (I)	Elementarne terminy związane z działalnością redakcyjną oraz podstawowe zadania redaktora. Etyka redaktorska; redagowanie tekstów naukowych – problemy poprawności metodologicznej oraz logicznej. Adiustacja: sposoby zaznaczania poprawek i komentarzy redakcyjnych. Znaki korektorskie oraz etapy korekty. Parametry typograficzne oraz rodzaje pisma; kategorie stosowanych w tekście wyróżnień i ich funkcje. Najważniejsze znaki wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe, ideogramy, skróty i symbole graficzne. Problemy redakcyjne związane ze stosowaniem w tekście nazw własnych i pospolitych. Liczby, numery, jednostki miar i wielkości mierzalne w różnych typach tekstów. Zasady kompozycji publikacji. Typowe problemy redakcyjne związane z wprowadzaniem cytatów. Przykłady materiałów uzupełniających tekst główny. Sposoby konstruowania przypisów. Zasady sporządzania bibliografii. Różne typy materiałów wprowadzających do publikacji i jej części.
50.	Komunikowanie niewerbalne	Typologia kodów niewerbalnych. Środowisko komunikacji, przestrzeń i terytorialność. Wygląd fizyczny i postawa. Kontakt wzrokowy i dotyk. Zachowania parawerbalne. Funkcje kodów niewerbalnych w komunikacji. Równanie intymności. Ciało jako komunikat. Mowa ciała w ujęciu kognitywistycznym. Zasady analizy komunikacji niewerbalnej. Zachowania niewerbalne a płęć i rola społeczna. Zachowania niewerbalne a autoprezentacja.
51.	Podstawy lingwistyki kulturowej	Podstawowe pojęcia i terminy – język; kultura. Język jako dziedzina kultury. Język źródłem wiedzy o człowieku i o świecie. Źródła lingwistyki kulturowej (m.in. Wilhelm von Humboldt, Franz Boas, Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf, Bronisław Malinowski, Leo Weisgerber, Ernst Cassirer, Helmut Gipper; kognitywizm). Problematyka badawcza. Interdyscyplinarność lingwistyki kulturowej. Słownictwo jako klucz do poznania kultury. Relatywizm językowy. Semantyczne nacechowanie gramatyki.
52.	Lingwistyczne podstawy logopedii 2	Lingwistyczne i neurofizjologiczne ujęcie mowy. Biologiczne i psycholingwistyczne podstawy kompetencji językowej. Lingwistyczny i społeczny aspekt badań nad kompetencją komunikacyjną. Teoria interakcyjno-poznawcza kompetencji komunikacyjnej. Modele komunikacji językowej. Program Stymulujący Mowę Komunikatywną. Strategiczne zachowania mowne dzieci (strategie kognitywne i komunikacyjne). Wspomagające i alternatywne metody komunikacji. Program Językowy Makaton – system gestów i symboli graficznych. Funkcje komunikacji niewerbalnej. Podstawy języka migowego. Piktogramy. Reprezentatywna i komunikacyjna funkcja mowy. Funkcje wypowiedzi dziecięcych. Rozwój systemu leksykalno-semantycznego dziecka. Organizacja słownika umysłowego. Kognitywna typologia aktów mowy. Mowa jako narzędzie działania dziecka: akty mowy w tekstach dziecięcych. Błędy językowe w wypowiedziach dziecięcych. Świadomość językowa dzieci. Tekst i dyskurs a dysgrafia. Glottodydaktyka jako metoda nauki czytania i pisanie. Teoria umysłu. Zaburzenie Teorii Umysłu w autyzmie.
53.	Ćwiczenia w sztuce elokucji	Poznajowanie teorii sztuki retorycznej zawartej w dziale elokucji. Ćwiczenia ustne i pisemne w zakresie poprawności stylu, jasności, czyli przejrzystości stylu, stosowności stylu, odpowiedniej ozdobności stylu,

		sposobów harmonizowania trzech stylów w przemówieniach, znajomości i stosowaniu tropów, znajomości i stosowaniu figur retorycznych. Figury słów i figury myśli. Ćwiczenia w tworzeniu konstrukcji periodycznych. Ćwiczenia w szkicowaniu własnych przemówień.
54.	Stylistyka dzieł dawnych	Elokucja (wysłowienie) jako dziedzina retoryki. Teoria trzech stylów. Główne cechy stylu retorycznego: poprawność, jasność, stosowność, ozdobność. Tropy – rozpoznawanie i nazywanie. Figury retoryczne: słów i myśli – rozpoznawanie i nazywanie. Okres retoryczny. Związki stylu z gatunkiem i kompozycją. Stosowanie zdobytej wiedzy o stylach, cechach dobrego stylu, tropach, figurach, gatunkach retorycznych we własnych pracach (ćwiczeniach) pisemnych.
55.	Przegląd konwencji teatralnych od XX wieku	Teatr reżysera. Rosyjskie studia teatralne początku XX wieku. Teatr okrucieństwa A. Artauda. Wielka Reforma Teatru w Polsce. Teatru ubogi J. Grotowskiego. Teatr kontrkultury na świecie. Współczesny teatr autorski w Polsce i na Zachodzie. Teatr po 1989 roku i najnowszy.
56.	Muzyka, muzyczność, teatr (I)	Sposoby i funkcje istnienia muzyki w dziele teatralnym. Muzyka w „świecie przedstawionym” dramatu i widowiska. Muzyka a inne elementy fonosfery teatralnej. Znaki muzyczne wśród znaków teatralnych. Muzyka a koordynacja działań scenicznych. Podstawowe gatunki teatru muzycznego, ich geneza i specyfika: opera, operetka, musical, śpiewogra, kabaret. Formy mieszane. Zarys historii form baletowych. Charakterystyka form składowych teatru muzycznego. Formy muzyczne a struktura tekstu. Formy pieśniowe (w tym aria). Funkcje i rodzaje recytatywu. Formy śpiewu zbiorowego: ensemble i chóry, ich podobieństwa i różnice. Formy taneczne. Słowo mówione w teatrze muzycznym. Funkcje muzyki instrumentalnej.
57.	Czytanie teatru. Analiza dzieła teatralnego (II). Teatr współczesny	Fenomenologia – co to jest teatr? Semiologia – dyskurs teatralny. Teatr postdramatyczny. Performatyka – performans (w tym performanse kulturowe). Performatyka – przedstawienie teatralne jako wydarzenie. Od tekstu do przedstawienia. Źródła do rekonstrukcji dzieła teatralnego. Człowiek w teatrze życia codziennego (teatralizacja życia jako bazowa cecha współczesności). Prezentacje analiz i interpretacji przygotowanych przez studentów i dyskusje na ich temat.
58.	Pedagogika – uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole	Typy uczniów. Uczeń szczególnie uzdolniony. Inny i obcy. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Trudności i niepowodzenia szkolne. Problemy zdrowotne ucznia i ich wpływ na jego sytuację szkolną. Niepełnosprawność fizyczna i intelektualna oraz jej konsekwencje psychologiczne. Zaburzenia w procesie rozwoju językowego. Całościowe zaburzenia w rozwoju. Postępowanie pedagogiczne z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pomoc uczniowi z problemami zdrowotnymi – choremu przewlekłe i niepełnosprawnemu. Współpraca z rodzicami ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i specjalistami pracującymi z uczniem
59.	Wspomaganie rozwoju dziecka i dysharmonie rozwojowe	Teorie integralnego rozwoju ucznia. Norma rozwojowa. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów a ich funkcjonowanie w grupie rówieśniczej. Zaburzenia funkcjonowania w okresie dorastania. Wspomaganie rozwoju uzdolnień i zainteresowań. Uczeń zdolny. Uczeń nadpobudliwy. Zaburzenia zachowania. Uczeń nieśmiały. Obniżenie nastroju, depresja. Dziecko w sytuacji kryzysowej i traumatycznej. Zachowania autodestruktywne, próby samobójcze.
60.	Elementy prawa oświatowego i bezpieczeństwa w szkole	Międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka. Odpowiedzialność prawna opiekuna, nauczyciela, wychowawcy. Źródła prawa oświatowego. Struktura systemu oświaty i funkcjonowanie placówek oświatowych. Nauczycielska pragmatyka zawodowa. Procedury postępowania nauczycieli w przypadku różnego rodzaju zagrożeń. Pierwsza pomoc. Choroby zawodowe nauczycieli.
61.	Podstawy dydaktyki	Dydaktyka jako subdyscyplina pedagogiczna. Przedmiot i zadania współczesnej dydaktyki. Dydaktyka ogólna a dydaktyki szczegółowe. Główne nurty myślenia o edukacji szkolnej i szkole. Proces nauczania –

		uczenia się. Szkoła i jej program. Europejski kontekst zmiany programu szkoły. Wzorce i modele programów nauczania. Programy autorskie. Indywidualne Programy Nauki. Innowacje pedagogiczne. Ewaluacja programów. Treści nauczania. Plan pracy dydaktycznej. Klasa szkolna jako środowisko edukacyjne. Diagnoza, kontrola i ocena wyników kształcenia. Język jako narzędzie pracy nauczyciela. Porozumiewanie się w celach dydaktycznych.
62.	Dydaktyka przedmiotowa A (I)	Nauczanie i metodyka nauczania. <i>Język polski</i> - przedmiot nauczania szkolnego. Metodyka (dydaktyka przedmiotowa) jako nauka, rzemiosło, sztuka. Technologia i antropologia kształcenia. Podmiotowość ucznia i nauczyciela. Kształtowanie właściwych dla roli nauczyciela języka polskiego postaw wobec ucznia i przedmiotu. Warsztat pracy nauczyciela języka polskiego; warsztat pracy ucznia. <i>Podstawa programowa języka polskiego</i> (2017) i zawarte w niej cele i treści kształcenia dla klas IV - VIII. Kształcenie językowe, literackie i kulturalne. Wiedza o języku, o literaturze i kulturze. Odbiór i tworzenie wypowiedzi i tekstu: słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie. Nauka czytania: cichego, głośnego, z podziałem na role. Świadomość językowa. Sprawność językowa. Metody kształcenia sprawności językowej. Lekcje językowe. Ortografia i interpunkcja w powiązaniu z wiedzą o języku i ćwiczeniami w mówieniu, słuchaniu, pisaniu, czytaniu.
63.	Dydaktyka przedmiotowa A (II)	Podstawa programowa języka polskiego (2017) i zawarte w niej cele i treści kształcenia literackiego i kulturowego w szkole podstawowej. Podmiotowość ucznia i nauczyciela. Kształtowanie właściwych dla roli nauczyciela języka polskiego postaw wobec ucznia i przedmiotu. Działania twórcze. Łączenie kształcenia językowego z literackim i kulturalnym. Cele kształcenia literackiego i kulturowego w klasach IV - VIII: wychowawcze (kształtowanie osobowości, wartości, gust, tożsamość, przyjemność), sprawnościowe (analizowanie i interpretowanie), poznawcze (wiedza o dziele). Potrzeby czytelnicze i kulturalne uczniów. Treści kształcenia literackiego i kulturowego. Lektura (pojęcie), dobór i układ lektur. Odbiór dzieł literatury i kultury z wykorzystaniem ćwiczeń w słuchaniu, mówieniu, czytaniu, pisaniu, oglądaniu i wiedzy o języku. Uczeń odbiorca: bariery odbioru, postawy, role, rozumienie. Najważniejsze czynniki określające odbiór: osoba (czytelnik) i dzieło.
64.	Historia Polski i powszechna średniowiecza (I)	Węzłowe problemy dziejów powszechnych V-XV w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski X-XV w., a także m.in. procesów migracji, etnogenezy, formowania się struktur państwowych i miejskich, chrystianizacji, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki.
65.	Historia Polski i powszechna średniowiecza (II)	Węzłowe problemy dziejów powszechnych V-XV w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski X-XV w., a także m.in. procesów migracji, etnogenezy, formowania się struktur państwowych i miejskich, chrystianizacji, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki.
66.	Historia Polski i powszechna nowożytna (I)	Geneza i znaczenie wielkich wypraw geograficznych. Kościół katolicki – kryzys i odrodzenie. Rozkwit demokracji szlacheckiej w szesnastowiecznej Polsce. Geneza samodzielnego państwa w Rosji i absolutyzm we Francji. Międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej w XVII w. Sarmatyzm-ideologia i styl życia. Rewolucja w Niderlandach i Anglii. Wojna o sukcesję hiszpańską i nowy układ stosunków w Europie. Rzeczpospolita w dobie unii polsko-saskiej (1697-1763). Wzrost znaczenia Rosji w XVIII w. Absolutyzm w Prusach i Austrii. Naprawa Rzeczypospolitej: Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja.
67.	Historia Polski i powszechna nowożytna (II)	Zajęcia obejmują podstawowe treści związane z epoką nowożytną. Zostaną przedstawione najważniejsze wydarzenia z zakresu dziejów kultury, sztuki, nauki, przemian religijnych, społecznych, demograficznych oraz politycznych – najbardziej charakterystycznych dla XVI-XVIII w. W sposób problemowy będą zaprezentowane kluczowe momenty dziejów nowożytnych i związane z nimi podstawowe teksty kulturowe. Przedstawiając ciągłość procesu historycznego zostaną omówione przemiany następujące w Polsce, Europie i na świecie oraz wzajemne ich powiązania.

68.	Dydaktyka przedmiotowa B (II)	Dydaktyka historii jako nauka, jej struktura, podstawy merytoryczne i metodologiczne, zadania i funkcje. Powiązania historii z naukami humanistycznymi (w tym z socjologią i kulturą) oraz pedagogicznymi (zależności formalne, merytoryczne i metodologiczne); perspektywy oglądu zagadnień: ludzie i miejsca, chronologia wydarzeń, współczesność; rola mapy, źródeł i osi czasu; czynniki determinujące społeczne funkcje historii oraz cele edukacji historycznej; rola polityki historycznej, ideologii i aksjologii.
69.	Literatura XIX wieku (III)	Omówienie historycznego rozwoju literatury w okresie Młodej Polski. Omówienie ewolucji poetyk okresu Młodej Polski w obrębie prozy, dramatu i poezji. Przybliżenie koncepcji procesu twórczego motywowanego filozoficznie i literacko. Omówienie prasy pozytywistycznej i pism młodopolskich. Wprowadzenie motywów, wątków, tematów charakterystycznych dla Młodej Polski. Usytuowanie literatury polskiej okresu Młodej Polski w kontekście literatury europejskiej.
70.	Literatura XIX wieku (IV)	Dostarczenie, uporządkowanie i utrwalenie wiedzy z zakresu historii literatury doby Młodej Polski. Analizowanie i interpretowanie tekstów literackich, krytycznoliterackich i publicystycznych Młodej Polski. Omówienie najważniejszych prądów, nurtów w literaturze i sztuce II połowy XIX wieku. Omówienie twórczości wybranych pisarzy i poetów II połowy XIX wieku.
71.	Stylistyka praktyczna I	Zróżnicowanie współczesnej polszczyzny. Styl potoczny. Styl urzędowy – prosta polszczyzna. Styl naukowy – struktura tekstu. Polszczyzna mówiona – teoria i praktyka. Perswazja i erystyka – główne zasady. Prezentacja multimedialna i krótkie przemówienia – podstawy.
72.	Analiza i interpretacja dzieła literackiego (II)	Epitet i jego rodzaje. Powtórzenie: anafora, epifora, wyliczenie i inne odmiany powtórzeń. Typy i odmiany metafor (np. personifikacja, animizacja, hiperbola, metonimia, synekdocha, oksymoron). Inne tropy stylistyczne: alegoria, symbol, ironia. Gatunki liryczne: wzorzec i transformacje (stylizacja, parafraza, parodia, pastisz na). Obrazowanie poetyckie, styl i stylizacje. Realizm, deformacja, fantastyka. Komizm. Kompozycja w utworze lirycznym. Tytuł w dziele literackim. Tekst liryczny między tekstami: aluzja, cytat, motto, autocytat, parafraza, przekład, imitacja, emulacja.
73.	Wiedza o kulturze (I)	Pojęcie kultury. Nauka (nauki) o kulturze. Integracja kultury. Dystrybutywne ujęcie kultury. Struktura i funkcja w kulturze. Kultura a czas i przestrzeń. Kultura i jednostka. Wzory kultury. Kultura a biologia. Kultura symboliczna. Kultura jako tekst.
74.	Wiedza o kulturze (II)	Definicje kultury; morfologia kultury; system(y) nauk o kulturze. Grupy i więzi społeczne a kultura. Czas i przestrzeń w kulturze. Globalizacja a kultura symboliczna. Oryginał i kopia a kultura w dobie masowej reprodukcji. Kontrkultura.
75.	Gramatyka historyczna (I)	Genealogia języka polskiego. Początki kształtowania się polskiej państwowości a rozwój języka. Główne tendencje rozwojowe polszczyzny a periodyzacja jej dziejów. Zabytki epoki przedpiśmiennej i piśmiennej. System wokaliczny w polszczyźnie przedhistorycznej. Iloczas, źródła długości samogłosek w języku polskim. Polski system przodyczny. Tendencje w rozwoju systemu wokalicznego i konsonantycznego.
76.	Praca pisemna literaturoznawcza	Technika pisania pracy. Umiejętność poszukiwania źródeł. Umiejętność tworzenia przypisów i opisów bibliograficznych. Stosowanie stylu odpowiedniego do charakteru pracy.
77.	Tekstologia i edytorstwo (II)	Typologia błędów tekstu; problematyka interpunkcji i zasad modernizacji pisowni; techniki ustalania autorstwa; typologia wydań; kształtowanie wydań różnego typu (A, B i C); tekst krytyczny i wydania krytyczne; wydanie zbiorowe; komentarz edytorski – funkcje, zakres, praktyka.
78.	Redakcja tekstu (II)	Obligatoryjne elementy okładki i poszczególnych kart tytułowych. Specyfika redagowania materiałów informacyjno-pomocniczych w publikacji. Zasady sporządzania indeksu i szeregowania alfabetycznego. Typowe problemy związane z redagowaniem prozy, poezji, dramatu, komiksu i gazety codziennej.

		Specyfika redagowania publikacji nieprzeznaczonych do czytania ciągłego, takich jak encyklopedia i słownik.
79.	Podstawy typografii (I)	Wprowadzenie podstawowych zagadnień z zakresu typografii i składu. Grafika rastrowa i wektorowa. Kategorie i rodzaje fontów – podział historyczny i funkcjonalny. Podstawy funkcjonowania programu Adobe InDesign w wersji CS5,5 lub nowszej. Wykorzystywanie programu Adobe InDesign do tworzenia prostych druków ulotnych. Zaawansowane metody graficznego opracowywania tekstu. Style znakowe i akapitowe. Tworzenie projektu typograficznego książki. Funkcje zecerские programu Adobe InDesign. Skład prostej książki. Przygotowanie projektu książki do druku. Kerning i tracking. Opis fontów za pomocą terminologii Unicode oraz GID. Współpraca programu Adobe InDesign z edytorami tekstu (Microsoft Word, OpenOffice Writer). Narzędzie GREP i automatyzacja składu. Podstawy obróbki graficznej w programie Photoshop. Skład antologii tekstów.
80.	Komunikowanie reklamowe i wizerunkowe	Zajęcia wprowadzające; podstawowe pojęcia: tożsamość, obraz, wizerunek i jego wykładniki; PR a reklama Projektowanie tożsamości i komunikacji – podstawy teoretyczne. Kreowanie wizerunku osób: legenda życia i autoprezentacja. Kreowanie wizerunku marki – warsztaty. Brief jako gatunek wizerunkowy. Trudne marki – na przykładzie marki Polska i Fundusze Europejskie. PR a reklama społeczna. PR w mediach społecznościowych. Prezentacje zaliczeniowe.
81.	Zróżnicowanie stylowe polszczyzny publicznej	Lingwistyczne koncepcje stylu językowego. Czynniki stylotwórcze: sytuacja komunikacyjna, pragmatyka tekstu, role komunikacyjne itp. Styl w perspektywie funkcjonalnej i antropocentrycznej. Odmiany języka – przegląd najważniejszych koncepcji lingwistycznych. Miejsce polszczyzny publicznej na mapie stylów i odmian językowych. Styl a dyskurs. Język pisany a język mówiony – różnice i wzajemne transformacje stylistyczne w tekstach publicznych. Potoczność jako jedna z kategorii dyskursu publicznego. Intertekstualność, intertekstowość. Paratekst. Skrzydlate słowa we współczesnym dyskursie publicznym. Środki stylistyczne i ich funkcjonalne zróżnicowanie. Metaforyka wypowiedzi publicznych. Współczesny dyskurs medialny – przemiany, kategorie stylowe. Założenia lingwistyki mediów (mediolingwistyki). Współczesne dyskursy instytucjonalne (prawny, administracyjny, korporacyjny itp.) a ich charakterystyka stylowa. Problem zrozumiałości wypowiedzi a zasady „prostego języka” (Plain Language). Komunikacja internetowa i jej cechy stylistyczne. Kod werbalny o kod wizualny. Hipertekst i jego właściwości komunikacyjne i językowe. Etyka i etykieta w komunikacji publicznej. Grzeczność językowa i jej stylistyczno-sytuacyjne zróżnicowanie. Medialny obraz instytucji publicznych. Informacja – perswazja – autoprezentacja.
82.	Komunikowanie polityczne	Komunikacja polityczna. Dyskurs polityczny. Język polityki Propaganda. Agitacja. Perswazja. Manipulacja Język komunikacji politycznej w XX i XXI w. Modele komunikacji. Kultura polityczna. Tabloidyzacja współczesnej komunikacji politycznej – manipulacja słowem i obrazem, analiza strategii komunikacyjnych i języka wybranych tabloidów. Werbalne środki perswazji. Analiza tekstów politycznych z różnych epok – zajęcia warsztatowe (prace pisemne na zaliczenie). Mity, symbole i rytuały w dyskursach politycznych Stereotyp jako narzędzie propagandy. Humor w języku polityków. Ironia. Dowcip polityczny. Humor polityczny w Internecie. Inwektywa polityczna (agresja językowa i wulgaryzacja języka). Mowa nienawiści. Analiza tekstów z różnych epok. Tworzenie i upowszechnianie w dyskursach politycznych słów obrazujących współczesne konflikty społeczne. Retoryka polityczna (np. populistyczna retoryka prawicowa, lewicowa). Analiza współczesnych dyskursów politycznych.
83.	Prosty język w komunikacji społecznej	Społeczny, kulturowy i cywilizacyjny kontekst ruchu prostego języka. Prosty język w Polsce i na świecie. Zasady upraszczania języka (dostosowywania do odbiorcy). Poziom kompozycyjny tekstu - segmentacja

		treści. Poziom leksykogramatyczny tekstu - frazowanie informacji. Poziom interakcyjny tekstu - treści interpersonalne. Poziom percepcyjny tekstu - przystępność. Audyt językowy.
84.	Tożsamość na styku kultur	Pojęcie tożsamości (definicje, zakresy poszczególnych terminów). Pogranicza kultur –typy pogranicza (zagadnienia terminologiczne), charakterystyka. „Polskie” i inne pogranicza/styki kultur w przeszłości i współcześnie – ogólna charakterystyka. Dyskurs na styku kultur – charakterystyka na podstawie analizy wybranego materiału. Źródła/materiały językowe (ustne – pisane, fragmenty pamiętników, wspomnienia, wywiady narracyjne, utwory literackie, i inne) – charakterystyka. Praktyczna analiza filologiczna wybranych źródeł językowych (analiza kontekstowa, integralna; wg F. Schutzego). Problematyzowanie tożsamości na styku kultur (podwójna tożsamość, poziomy tożsamości, dyglosja, i inne). Rekonstrukcje opisu sposobu postrzegania świata (wg; J. Bartmińskiego). Tożsamość a język (dwujęzyczność, wielojęzyczność). Języki a kultury (słowa-klucze, stereotypy). „Rekonstrukcje” tożsamości na styku kultur na podstawie analizy wybranych tekstów.
85.	Etykieta i antyetykieta w komunikacji interpersonalnej	Kultura a styl komunikowania. Uniwersalizm i partykularyzm zachowań grzecznościowych. Etykieta językowa jako wyznacznik statusu kulturowego i społecznego użytkowników języka. Uprzejmość - jej etyczne, estetyczne i pragmalingwistyczne aspekty. Główne teorie i reguły uprzejmości (Grice (1975), Lakoff, Leech, Marcjanik). Uprzejmość jako strategia służąca "ochronie twarzy" (Gofman (1967), Brown, Levinson (1985). Ekspresywne akty mowy (powitania, pożegnania, zaproszenia, przeprosiny, komplementy i pochwały, rady, dyrektywy). Dystans i jego kulturowe kwantyfikatory (Hall 2003). Akty służące znieważaniu i deprecjacji; słownictwo obelżywe i nacechowane negatywnie. O niektórych tabu kulturowych, ich obecnej detabuizacji i eufemizacji. Śmiech i uśmiech - aspekty komunikacyjne.
86.	Językowy obraz świata a stereotyp w badaniach lingwistycznych	Etnolingwistyka, lingwistyka kulturowa, lingwistyka antropologiczna – uściślenia terminologiczne. Metodologia badań nad JOS. Teoretyczne koncepcje JOS w lingwistyce niemieckiej, amerykańskiej i polskiej. Punkt widzenia i perspektywa w badaniach nad JOS. Kategoryzacja a językowy obraz świata. Definicja leksykograficzna, semantyczna i kognitywna. Definiowanie pojęć. Prezentacja definicji wybranego etnonimu. Profilowanie. Profile pojęcia i ich konteksty kulturowe. Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Stereotyp językowy i pozajęzykowy. Różne środki obrazowania na przykładzie karykatury. Wykładowiki językowe stereotypizacji. Kryteria ilościowe w badaniu stereotypu językowego. Stereotypy w praktyce przekładowej. Stereotyp jako narzędzie manipulowania odbiorcą (np. stereotyp w komunikacji reklamowej, stereotyp w języku polityki). Metody w badaniach stereotypów. Sporządzanie ankiet. Analiza i prezentacja wybranego etnonimu.
87.	Podstawy emisji głosu	Podstawowe pojęcia związane z higieną głosowo-oddechową. Budowa i funkcje narządów mowy, krtani i aparatu oddechowego. Praca nad ustawianiem głosu - impostacja. Praca nad artykulacją (wymowa, głosek, zbitek głoskowych, trudnych fraz). Interpretacja tekstu prostego, nasyconego głoskami tego samego typu oraz tekstu bardzo trudnego. Praca na dykcją (indywidualne wprawki i ćwiczenia w grupie).
88.	Zaburzenia rozwoju mowy dziecka	Rozwój mowy dziecka zdrowego - ontogeneza mowy oraz myślenia. Klasyfikacja zaburzeń mowy. Zaburzenia mowy pochodzenia korowego. Zaburzenia mowy pochodzenia podkorowego. Zaburzenia mowy pochodzenia obwodowego.
89.	Psychologia rozwojowa dziecka	Etapy rozwoju dziecka wg współczesnych teorii rozwoju psychicznego. Badania poprzeczne (porównawcze) w psychologii rozwojowej; ocena poziomu rozwoju dziecka; skale rozwojowe. Charakterystyka poszczególnych etapów rozwoju psychicznego dziecka w zakresie: sprawności psychoruchowej, kompetencji językowej i komunikacyjnej, umiejętności społecznych, funkcji poznawczo- intelektualnych. Znaczenie każdego etapu w kształtowaniu psychiki człowieka dorosłego.

		Wpływ różnych podejść pedagogicznych na rozwój psychiczny dziecka. Wpływ relacji społecznych na rozwój psychiczny dziecka.
90.	Psychologia rozwojowa dziecka	Etapy rozwoju dziecka wg współczesnych teorii rozwoju psychicznego. Badania poprzeczne (porównawcze) w psychologii rozwojowej; ocena poziomu rozwoju dziecka; skale rozwojowe. Charakterystyka poszczególnych etapów rozwoju psychicznego dziecka w zakresie: sprawności psychoruchowej, kompetencji językowej i komunikacyjnej, umiejętności społecznych, funkcji poznawczo-intelektualnych. Znaczenie każdego etapu w kształtowaniu psychiki człowieka dorosłego. Wpływ różnych podejść pedagogicznych na rozwój psychiczny dziecka. Wpływ relacji społecznych na rozwój psychiczny dziecka.
91.	Ćwiczenia pamięci i sztuka wygłaszania mowy	Poznanie teorii sztuki retorycznej zawartej w działach: <i>memoria</i> i <i>actio</i> . Ćwiczenia w zapamiętywaniu dowodów retorycznych i elementów konstrukcyjnych całego przemówienia. Ćwiczenia w utrzymywaniu autentycznego kontaktu z publicznością. Ćwiczenia w integrowaniu środków werbalnych i niewerbalnych. Ćwiczenia w sztuce dyskusji i w odpowiadaniu na pytania po wygłoszeniu mowy. Ćwiczenia w przygotowywaniu scenografii wystąpienia (odpowiedni strój i przestrzeń). Ćwiczenia w uważnym słuchaniu i śledzeniu wystąpień innych uczestników zajęć. Analiza przemówień pochodzących z nagrań oraz z filmów fabularnych i dokumentalnych z przemówieniami konkretnych postaci historycznych i bohaterów fabuły filmowej, z zamiarem oceny wszystkich składników akcji retorycznych.
92.	Ćwiczenia w sztuce inwencji i kompozycji	Retoryka literaturoznawcza jako teoria, praktyka literaturoznawcza i nurt metaliteraturoznawczy. Współczesne podstawy filozoficzne zastosowania kategorii retorycznych w (meta)literaturoznawstwie. Aplikacja teorii w klasycznym modelu literaturoznawstwa (homo trium linguarum i retoryka). Retoryka współczesnej krytyki literackiej. Analiza dyskursu literaturoznawczego z uwzględnieniem terminologii retorycznej. Retoryka w praktyce dyskursywnej (np. prac Małgorzaty Hendrykowskiej). Retoryka w praktyce dyskursywnej (np. tekstów Jana Błońskiego). Genologia piśmiennictwa akademickiego a retoryka. Analizy agonu w badaniu tekstów literackich. Rola retoryki w historii literatury, teorii i krytyce na tle poetyki oraz stylistyki literaturoznawczej.
93.	Z dziejów sztuki oratorskiej	Z pradziejów sztuki oratorskiej - sofisci (głównie Gorgiasz z Leontinoj). Wybrane oracje Lizjasza. Demostenes przeciw Ajschinesowi. Kaznodziejstwo św. Grzegorza z Nazjanzu. Sztuka oratorska Libaniosa. Oratorstwo Lukiana z Samosaty. Oracja satyryczna. Cyceon jako mówca. Dzieła teoretyczne poświęcone retoryce: Cyceona, Kwintyliana, <i>Ad Herennium</i> .
94.	Muzyka, muzyczność, teatr (II)	Strategie inscenizacyjne teatru muzycznego. Specyfika aktorstwa operowego, jego ograniczenia i potencjał. Współczesne strategie inscenizacyjne w teatrze muzycznym.
95.	Teatr z ducha muzyki	Fonosfera teatru ubogiego (na przykładzie <i>Akropolis</i> i <i>Księcia Niezłomnego</i> Jerzego Grotowskiego). „Sztuka jako wehikuł”. Polski teatr przemiany. Tradycja i forma: Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” Włodzimierza Staniewskiego. Teatr jako wyprawa. Teatr jako spotkanie: zgromadzenia i „bartery”. Muzyczność. Wzajemność. Efekt bliskości. Ekologia teatru. Liturgia jako teatr – teatr jako liturgia. Więcej niż teatr? Społeczny wymiar teatru z ducha muzyki. Aktorstwo niemimetyczne. Wpływ na estetykę teatru nurtu głównego. Postdramatyczność i eseistyczność teatru z ducha muzyki.
96.	Psychologiczne podstawy pracy nauczyciela	Rozwój fizyczny i psychiczny (poznawczy, emocjonalny, społeczny). Modele rozwoju. Biologiczne i społeczne czynniki rozwoju. Fazy rozwoju. Rozwój wybranych funkcji psychicznych. Rozwój i kształtowanie osobowości. Rozwój a wychowanie. Sylwetka rozwojowa dziecka we wczesnym i późnym wieku szkolnym. Rozwój fizyczny i motoryczny, rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga, pamięć), rozwój społeczno-emocjonalny i moralny. Zmiany fizyczne i psychiczne

		w okresie dojrzewania. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u dzieci a ich funkcjonowanie w grupie. Zaburzenia zachowania. Dziecko nieśmiałe i nadpobudliwe.
97.	Pedagogiczne podstawy pracy nauczyciela	.Poradnictwo edukacyjno-zawodowe. Nauczyciel jako doradca. Wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Metody i techniki określania potencjału ucznia. Przygotowanie młodzieży do samokształcenia, pracy nad własnym rozwojem oraz do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy. Rynek edukacyjny i rynek pracy. Droga rozwoju zawodowego. Uczenie się przez całe życie. Praca opiekuńczo-wychowawcza nauczyciela na III i IV etapie edukacyjnym. Program wychowawczy. Edukacja zdrowotna, programy profilaktyczne. Wspieranie uczniów w radzeniu sobie z problemami wieku dorastania. Tworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi, stymulowanie rozwoju społeczno-moralnego młodzieży, animowanie życia społeczno-kulturalnego, wspieranie samorządności i autonomii uczniów w szkole. Dynamika grupy uczniowskiej. Współpraca i współdziałanie uczniów. Rozwiązywanie konfliktów, mediacje. Współpraca szkoły ze środowiskiem i nauczyciela z rodzicami uczniów.
98.	Dydaktyka przedmiotowa A (III)	Lektura: pojęcie, teoria lektury szkolnej, uwarunkowania lektury, sytuacja, konteksty. Dobór i układ lektur. Odbiór dzieła literackiego. Uczeń odbiorca. Współczesność i podmiotowość (osoba, osobowość) jako najważniejsze czynniki determinujące czytanie dzieł literackich. Lekcje literackie. Kształtowanie pojęć literackich. Metody nauczania literatury. Kształcenie kulturalne i kulturowe. Internet i multimedia na lekcjach języka polskiego. Działania twórcze. Wrocławska dydaktyka języka i literatury.
99.	Dydaktyka przedmiotowa A (IV)	Lekcje literackie. Kształtowanie pojęć literackich. Metody nauczania literatury. Analizowanie, interpretowanie, wartościowanie dzieła literackiego. Działania twórcze. Czytanie głośne, recytacja. Kształcenie kulturalne i kulturowe. Teatr szkolny. Film, Internet i multimedia na lekcjach o literaturze i kulturze. Programy nauczania, podręczniki dla ucznia i nauczyciela, konspekty lekcji. Pomoce dydaktyczne, narzędzia, urządzenia przydatne w kształceniu. Sprawdzanie i ocenianie uczniowskich wypowiedzi i tekstów. Tworzenie warsztatu pracy.
100.	Emisja głosu	Znajomość budowy narządów mowy. Znajomość prawidłowych nawyków posługiwania się narządem mowy. Choroby zawodowe nauczycieli.
101.	Praktyka dydaktyczna śródroczna (j. polski)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
102.	Praktyka śródroczna (historia)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
103.	Historia Polski i powszechna 1789/1795-1918	Historia Polski i powszechna od rewolucji francuskiej i III rozbioru Polski do I wojny światowej, uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne dziejów ziem polskich w dobie zaborów (przemiany polityczne, ekonomiczne i społeczne; różne oblicza walki o niepodległość); ewolucja systemów politycznych w Europie w latach 1789-1918; rewolucja przemysłowa i jej konsekwencje; ekspansja polityczna i cywilizacyjna Zachodu; początek zmierzchu dominacji Europy w polityce światowej; przemiany demograficzne i społeczne.
104.	Historia Polski i powszechna 1789/1795-1918	Historia Polski i powszechna od rewolucji francuskiej i III rozbioru Polski do I wojny światowej, uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne dziejów ziem polskich w dobie zaborów (przemiany polityczne,

		ekonomiczne i społeczne; różne oblicza walki o niepodległość; ewolucja systemów politycznych w Europie w latach 1789-1918; rewolucja przemysłowa i jej konsekwencje; ekspansja polityczna i cywilizacyjna Zachodu; początek zmierzchu dominacji Europy w polityce światowej; przemiany demograficzne i społeczne.
105.	Historia Polski i powszechna 1918-1945	System wersalski. Totalitaryzmy: komunizm, faszyzm, nazizm. Odrodzenie niepodległej Polski: granice, skład etniczny. Droga ku II wojnie światowej. Podstawowe wydarzenia II wojny światowej.
106.	Historia Polski i powszechna 1918-1945	Konstytucjonalizm II Rzeczypospolitej. Sprawa niemiecka w międzywojniu. Budowanie komunizmu w Rosji. Zagadnienia gospodarki światowej i polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym. Sprawa polska podczas II wojny światowej. Wizje świata powojennego w konferencjach Wielkiej Trójki.
107.	Dydaktyka przedmiotowa B (II)	Indoktrynacja w nauczaniu historii; historia a kanon wartości współczesnego Polaka; podręczniki i programy nauczania (przegląd i recenzje); scenariusze lekcji z historii dla szkoły podstawowej (cele kształcenia, metody pracy, pomoce dydaktyczne, przebieg lekcji); ewaluacja (w tym testy egzaminacyjne).
108.	Historia literatury polskiej 1918-1939 (I)	Manifesty i programy artystyczne I poł. XX wieku. Grupy literackie okresu międzywojennego. Typy i odmiany prozy polskiej lat 1918-1989. Nurt tzw. poezji zaangażowanej. Życie literackie i kulturalne w okresie 1918-1939. Powieść polityczna, historyczna i psychologiczna. Literatura popularna. Polskie czasopisma literackie i społeczno-kulturalne w XX wieku.
109.	Historia literatury polskiej 1918-1939 (II)	Manifesty i programy artystyczne I poł. XX wieku. Grupy literackie okresu międzywojennego. Poezja awangardowa. Typy i odmiany prozy polskiej lat 1918-1989. Nurt tzw. poezji zaangażowanej. Reportaż. Krytyka literacka. Teatr i dramat. Życie literackie i kulturalne w okresie 1918-1939.
110.	Stylistyka praktyczna (II)	Porównywanie i tworzenie tekstów należących do różnych odmian polszczyzny. Streszczenie, omówienie, abstrakt. Działania na tekstach. Model prostego i skutecznego komunikowania. Teksty perswazyjne i kształtowanie ich stylów zgodnie z zasadami retoryki. Analiza tekstów gotowych. Ćwiczenia w edycji i opracowywaniu szaty graficznej rozmaitych tekstów.
111.	Gramatyka historyczna (II)	Przedpolski system fleksyjny. Zmiany w strukturze wyrazu. Przesunięcia w obrębie typów deklinacyjnych. Semantyzacja polskiej fleksji. Przedpolski system koniugacyjny. Tekst jako źródło informacji o polszczyźnie dawnej. Analiza tekstów.
112.	Literatura po 1989 (I)	Wprowadzenie do kultury polskiej po 1989 roku ze szczególnym uwzględnieniem literatury, elementów dyskusji krytycznoliterackiej i życia literackiego. Zdefiniowanie najważniejszych elementów i kontekstów kultury literackiej, a także krytyki, teorii oraz historii literatury polskiej i powszechnej XX wieku. Zaprezentowanie sposobów, w jakie spletają się media współczesnych sztuk, z wykorzystaniem interpretacyjnym pogranicza dyscyplin i kontekstów antropologii literatury i kultury.
113.	Seminarium licencjackie	Metodologia pracy naukowej. Właściwości tezy. Gromadzenie bibliografii. Opracowanie stanu badań. Analiza zebranego materiału. Ostateczna wersja pracy. Uwagi techniczne dotyczące pisania i redakcji pracy.
114.	Współczesne edytorstwo książki i czasopisma	Współczesna książka: typowe i nietypowe formaty, oprawy, materiały, kształtowanie okładki; książka ilustrowana; zasady typowego opracowania edytorskiego: czwórka tytułowa, teksty wprowadzające, materiały pomocnicze; proces poligraficzny: skład, łamanie, montaż, naświetlanie, druk i oprawa; technologia druku na żądanie; proces wydawniczy: umowa wydawnicza, recenzja, przyjęcie pracy, redakcja, projekt graficzny i opracowanie techniczne, korekty; forma prawna współczesnych domów wydawniczych; struktura firm wydawniczych: zarząd, dział nabywania tytułów, redakcje, dział handlowy, dział marketingu, obrót prawami zależnymi; organizacja pracy: ścieżka redakcji, ścieżka marketingu, plany tytułowe.

115.	Przemoc w komunikacji	Najważniejsze pojęcia: przemoc, agresja, deprecjacja, dominacja, manipulacja, stereotyp, dyskryminacja. Agresja i przemoc w psychologii ewolucyjnej. Teoria postaw utajonych i IAT. Językowy obraz świata jako narzędzie badania języka – praca ze słownikami. Analiza sytuacji przemocowych. Dominacja w komunikacji (Wasilewski). Przemoc w języku (wulgaryzmy, frazeologia, metafory). Przemoc językowa (za pomocą języka) – akty przemocy i dominacji (akty mowy i gatunki). Psychomanipulacja językowa (język uwodzicieli). Przemoc symboliczna. Przemoc ikoniczna. Edukacja jako przemoc.
116.	Komunikacja w mediach	Historia i ewolucja mediów. Podstawowe teorie mediów i komunikacji medialnej. Typy systemów medialnych, polski system medialnych. Metody analizy mediów (analiza semiotyczna, analiza jakościowa, ilościowa). Medialny obraz świata. Mity, stereotypy i uprzedzenia a mediach. Dyskurs informacyjny w mediach. Dyskurs interwencyjny – analiza multimodalna. Dyskurs elit symbolicznych w mediach. Media konwersacyjne (dyskusja, talk-show, wywiad). Dyskurs polityczny w mediach. Dyskurs reklamowy. Nowe media. Media a PR.
117.	Nazwy własne w języku i kulturze	Historia badań onomastycznych. Różne definicje nazwy własnej. Prototypowe i mniej prototypowe klasy onimów – antroponimy, toponimy, chrematonimy, zoonimy. Funkcjonowanie nazw własnych w różnych rodzajach dyskursu i różnych tekstach kultury.
118.	Problemy psychicznego rozwoju dziecka	Obserwacje kliniczne, ich specyfika na tle innych metod badawczych. Analiza zachowania dziecka uczestniczącego w sesji terapeutycznej. Obserwowalna specyfika zachowania dziecka autystycznego i dziecka o innym syndromie zaburzenia rozwoju. Indywidualne cechy dzieci o zaburzonym rozwoju.
119.	Zaburzenia rozwoju mowy dziecka	Cechy rozwoju mowy dziecka z zaburzeniami mowy. Zaburzenia mowy w praktycznej terapii (afazja, dysfazja, dysartria, opóźniony rozwój mowy, jąkanie, dysfonia).
120.	Retoryka literaturoznawcza XX i XXI w.	Retoryka literaturoznawcza jako teoria, praktyka literaturoznawcza i nurt metaliteraturoznawczy. Współczesne podstawy filozoficzne zastosowania kategorii retorycznych w (meta)literaturoznawstwie. Aplikacja teorii w klasycznym modelu literaturoznawstwa (<i>homo trium linguarum</i> i retoryka). Retoryka współczesnej krytyki literackiej. Analiza dyskursu literaturoznawczego z uwzględnieniem terminologii retorycznej. Retoryka w praktyce dyskursywnej (np. prac Małgorzaty Hendrykowskiej). Retoryka w praktyce dyskursywnej (np. tekstów Jana Błońskiego). Genologia piśmiennictwa akademickiego a retoryka. Analizy agonu w badaniu tekstów literackich. Dwudziestowieczna dramaturgia awangardowa w kategoriach retorycznych. Dialog, spór i głębsze znaczenie w alegacjach intertekstualnych wysokoartystycznej prozy postmodernistycznej. Erystyka bohaterów kryminału. Retoryczny aspekt poezji (np. Wisława Szymborska, <i>Przemówienie w biurze znalezionych rzeczy</i>). Poezja lingwistyczna wobec retoryki. Rola retoryki w historii literatury, teorii i krytyce na tle poetyki oraz stylistyki literaturoznawczej. Podsumowanie cyklu zajęć.
121.	Genologia oratorska – ćwiczenia praktyczne	Miejsce genologii oratorskiej w systemie retoryki. Trzy rodzaje retoryczne (teoria). Rodzaj okolicznościowy i właściwe mu gatunki. Rodzaj sądowy i właściwe mu gatunki. Rodzaj doradczy i właściwe mu gatunki. Oracja jako całość gatunkowa, kompozycyjna, stylistyczna, afektywna. Wielkie mowy historii polskie i obce – analiza i wygłoszenie. Analiza zretoryzowanych utworów literackich. Układanie własnych mów w trzech rodzajach i stylach. Wygłaszanie z pamięci mów cudzych i własnych.
122.	Teatr na pograniczu sztuk	Teatr i pogranicza: co pozostaje po ulotnym przedstawieniu? Funkcja plakatu teatralnego. Plakat jako autonomiczne dzieło sztuki. Fotografia teatralna. Scenografia w teatrze. Funkcje programu teatralnego. Funkcje projekcji wideo w teatrze. Od Piscatora do współczesności. Rejestracja i kreacja, obecność i mediatyzacja. Przypadek <i>Teatroteki</i> . Między filmem a teatrem II. <i>Pod presją</i> Kleczewskiej vs. <i>Kobieta pod presją</i> Cassavetes. Mediatyzacja i przekaz <i>live</i> . Elementy performatyki i kategoria <i>liveness</i> Philipa

		Auslandera. Nowe technologie w teatrze. <i>Lady Makbet</i> i <i>Virtual Reality</i> . Teatr w przestrzeni wirtualnej. <i>Theatre&The Digital</i> . Teatr i <i>social media</i> .
123.	Życie teatralne na Dolnym Śląsku	Teatry instytucjonalne we Wrocławiu, Legnicy, Wałbrzychu i Jeleniej Górze. Między laboratorium a pantomimą – teatralne eksperymenty i teatry autorskie. Teatr otwarty, uliczny, studencki alternatywny oraz lalkowy. Fenomeny Euroregionu - międzynarodowe festiwale teatralne w miastach i miasteczkach. Panorama życia teatralnego Dolnego Śląska.
124.	Praktyki w instytucjach kultury	Znajomość funkcjonowania instytucji kulturalnej. Umożliwienie zdobycia teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej zasad funkcjonowania i specyfiki pracy w instytucjach kultury. Pomoc w realizacji bieżących zadań instytucji kultury.
125.	Nowe technologie w edukacji polonistycznej	Nowe technologie, nowe media – definicje i perspektywy rozwoju. Poziomy integracji technologii w procesie nauczania (model Rubena Puentedury). E-narzędzia w edukacji polonistycznej (np. Canva, LearningApps, Padlet, Kahoot, Quizizz, QR kody). Rozszerzona rzeczywistość. Roboty edukacyjne na lekcjach języka polskiego.
126.	Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela w szkole podstawowej	Szkoła jako instytucja wychowawcza. Środowisko społeczne klasy i szkoły. Ukryty program szkoły. Postawy nauczycieli i uczniów. Praca z grupą rówieśniczą. Tworzenie klimatu wychowawczego w klasie i w szkole. Plan pracy wychowawczej. Metody wychowawcze i ich skuteczność. Umiejętności wychowawcze. Trudności wychowawcze. Współpraca rodziny i szkoły. Współpraca szkoły ze środowiskiem. Zawód nauczyciela. Role zawodowe nauczyciela. Wzór osobowy, postawa i kunszt nauczycielski. Powinności nauczyciela i rozwój profesjonalny. Program wewnętrzny nauczyciela. Przygotowanie zawodowe nauczyciela. Wiedza prywatna, potoczna a wiedza naukowa nauczyciela. Etyka nauczycielska. Uczenie się w miejscu pracy. Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe jako warunki awansu zawodowego. Poznawanie uczniów. Techniki i ich ograniczenia, kwestie etyczne. Pozycja społeczna ucznia w klasie. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczeń szczególnie uzdolniony. Inny i obcy. Międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób niepełnosprawnością. Pojęcie normy i patologii. Agresja i przemoc (w tym agresja elektroniczna).
127.	Praktyka pedagogiczna - ciągła (A)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
128.	Kompetencje dydaktyczne w zakresie szkoły podstawowej (j. polski)	Zajęcia mają na celu utrwalenie, sprawdzenie i zweryfikowanie treści kształcenia, które obowiązują w programie specjalizacji nauczycielskiej a realizowane są w ramach podstaw dydaktyki i dydaktyki przedmiotowej. Zagadnienia poruszane podczas ćwiczeń dostosowane zostaną do potrzeb i oczekiwań studentów, którzy odbyli praktykę ciągłą w szkołach podstawowych. W ramach przedmiotu studenci przygotowują własne portfolio oraz stworzą poradnik dla przyszłych nauczycieli języka polskiego.
129.	Praktyka pedagogiczna ciągła (B)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
130.	Kompetencje dydaktyczne w zakresie szkoły podstawowej (historia)	Zajęcia mają na celu utrwalenie, sprawdzenie i zweryfikowanie treści kształcenia, które obowiązują w programie specjalizacji nauczycielskiej a realizowane są w ramach podstaw dydaktyki i dydaktyki przedmiotowej. Zagadnienia poruszane podczas ćwiczeń dostosowane zostaną do potrzeb i oczekiwań

		studentów, którzy odbyli praktykę ciągłą w szkołach podstawowych. W ramach przedmiotu studenci przygotowują własne portfolio oraz stworzą poradnik dla przyszłych nauczycieli języka polskiego.
131.	Literatura po 1989 (II)	Zapoznanie z przemianami w procesie literackim, sposobem rozumienia miejsca i funkcji literatury oraz kultury literackiej w komunikacji społecznej wobec tendencji związanych z nową krytyką i teoriami postmodernizmu. Zapoznanie z elementami wiedzy o współczesnych instytucjach kultury literackiej, sposobie funkcjonowania książki na rynku literackim i w obiegu czytelnictwa. Zapoznanie studentów z nowymi instytucjami kultury literackiej i zmianami ich funkcjonowania na wolnym rynku wydawniczym.
132.	Współczesne życie kulturalne	Sztuka współczesna po zwrocie kulturowym. Kultura współczesna po przełomie performatywnym. Procesualność aktu tworzenia i odbioru współczesnej kultury. Sztuka relacyjna. Synestezyjność / wielozmysłowość / intermedialność jako cechy współczesnych widowisk kulturowych. Metafory świata jako teatru. Doświadczenie jako kategoria antropologiczna. Realizm, modernizm, postmodernizm. Pośrednie i bezpośrednie uczestnictwo w kulturze – różnice i problemy. Alternatywność i mainstreamowość kultury współczesnej.
133.	Historia literatury polskiej 1939-1989 (I)	Formacje literackie okresu powojennego. Typy i odmiany prozy polskiej lat 1939-1989. Założenia i praktyka realizmu socjalistycznego. Literatura i dyskusje literackie tzw. przełomu październikowego. Poezja lingwistyczna i neoawangardowa po 1956 roku. Emigracja literacka. Tzw. drugi obieg. Periodyzacja polskiej literatury nowoczesnej.
134.	Historia literatury polskiej 1939-1989 (II)	Literatura czasu II wojny św. Poezja klasycystyczna po 1945 roku. Typy i odmiany prozy polskiej lat 1939-1989. Reportaż. Krytyka literacka. Teatr i dramat w drugiej połowie XX wieku. Życie literackie i kulturalne w okresie 1939-1949. Założenia i praktyka realizmu socjalistycznego. Literatura i dyskusje literackie tzw. przełomu październikowego.
135.	Współczesne edytorstwo książki i czasopisma	Współczesne czasopismo: typologia czasopisma (dziennik, tygodnik opinii, periodyki specjalistyczne, tabloidy i prasa brukowa, czasopisma artystyczne, czasopisma literackie); czasopismo jako instytucja – organizacja i wydawanie czasopisma; rynek prasy w Polsce i Europie; czasopismo: struktura, kompozycja wydania – analiza numerów poszczególnych periodyków; gatunki prasowe w czasopiśmie; zadania redaktora tekstów prasowych; etyka dziennikarska; edycja tekstu w czasopiśmie.
136.	Podstawy typografii (II)	Wprowadzenie podstawowych zagadnień z zakresu typografii i składu. Grafika rastrowa i wektorowa. Kategorie i rodzaje fontów – podział historyczny i funkcjonalny. Podstawy funkcjonowania programu Adobe InDesign w wersji CS5,5 lub nowszej. Wykorzystywanie programu Adobe InDesign do tworzenia prostych druków ulotnych. Zaawansowane metody graficznego opracowywania tekstu. Style znakowe i akapitowe. Tworzenie projektu typograficznego książki. Funkcje zecerzkie programu Adobe InDesign. Skład prostej książki. Przygotowanie projektu książki do druku. Kerning i tracking. Opis fontów za pomocą terminologii Unicode oraz GID. Współpraca programu Adobe InDesign z edytorami tekstu (Microsoft Word, OpenOffice Writer). Narzędzie GREP i automatyzacja składu. Podstawy obróbki graficznej w programie Photoshop. Skład antologii tekstów.
137.	Tekst w Internecie	Wprowadzenie podstawowych zagadnień z zakresu funkcjonowania stron WWW. Podstawy języka HTML/XHTML. Przegląd najważniejszych internetowych edytorów tekstu. Typografia internetowa. Omówienie internetowych gatunków tekstowych: e-mail, blog, Wikipedia, Wikisłownik, literatura hipertekstowa. Podstawowe pojęcia z zakresu dziennikarstwa internetowego. Pisanie i redagowanie internetowych informacji (prasowych, urzędowych, copywriterskich, PR-owych). Pisanie tekstów pod SEO. Warsztaty z formatowania leadów i tytułów w Internecie. Omówienie umiejętności i kompetencji webwritera. Funkcjonowanie tekstu w mediach społecznościowych: Facebook, Twitter, Google+. Łączenie tekstu z elementami graficznymi i multimedialnymi.

138.	Tekstologia i edytorstwo	Definicje tekstu, tekstologii i edytorstwa; rozróżnienie: przekaz – zapis – tekst – dzieło; lektura i konfrontacja przekazów rękopiśmiennych i drukowanych; typologia przekazów; hierarchia przekazów; etapy typowego postępowania tekstologicznego – porównywanie przekazów, usuwanie błędów i skażeń, ustalenie tekstu; typologia błędów tekstu; problematyka interpunkcji i zasad modernizacji pisowni; techniki ustalania autorstwa; typologia wydań; kształtowanie wydań różnego typu (A, B i C); tekst krytyczny i wydania krytyczne; wydanie zbiorowe; komentarz edytorski – funkcje, zakres, praktyka.
139.	Warsztaty retoryczne	Rozpoznawanie słuchacza/audytorium. Sztuka opowiadania o sobie i sztuka perswazji. Ustalanie tematów autonarracji i przemówień. Techniki komponowania i kształtowania stylu wypowiedzi w bezpośrednim kontakcie z audytorium. Odpowiedni dobór dowodów, toposów i środków emocjonalnych do autoprezentacji i do przemówień. Budowanie form argumentacyjnych, odpieranie zarzutów. Rozpoznawanie sofizmatów i chwytów erystycznych. Sztuka zapamiętywania tekstu (lub jego elementów) oraz umiejętne posługiwanie się tekstem wystąpienia w sytuacji, gdy treść nie została zapamiętana. Pokonywanie lęku przed występowaniem, pozytywne wykorzystywanie tremy, techniki relaksacyjne. Utrzymywanie kontaktu z publicznością, podtrzymywanie uwagi słuchaczy. Odpowiednie użyciu głosu (w zakresie słyszalności, wyrażności i wyrazistości). Znaczenie stroju podczas autoprezentacji i wystąpień publicznych. Reżyseria akcji retorycznej (integrowanie środków werbalnych i niewerbalnych) wobec potrzeby naturalności wystąpienia, jego zgodności z indywidualną ekspresją osoby. Sztuka dyskusji, odpowiadanie na pytania jako część wystąpienia publicznego.
140.	Edukacja antydyskryminacyjna	Najważniejsze pojęcia: przemoc, agresja, deprecjacja, dominacja, manipulacja, stereotyp, dyskryminacja. Agresja i przemoc w psychologii ewolucyjnej. Teoria postaw utajonych i IAT. Językowy obraz świata jako narzędzie badania języka – praca ze słownikami. Analiza sytuacji przemocowych. Dominacja w komunikacji (Wasilewski). Przemoc w języku (wulgaryzmy, frazeologia, metafory). Przemoc językowa (za pomocą języka) – akty przemocy i dominacji (akty mowy i gatunki). Psychomanipulacja językowa (język uwodzicieli). Przemoc symboliczna. Przemoc ikoniczna. Edukacja jako przemoc.
141.	<i>Sacrum i profanum</i> w języku i kulturze	Sacrum i profanum w języku (frazeologia, formy wypowiedzi sakralnej takie, jak modlitwa, przysięga, inne akty religijne, tabu językowe, profanum w tłumaczeniach biblijnych i pieśniach) w literaturze, a zwłaszcza w Biblii, apokryfach i innych księgach sakralnych; wątki religijne w literaturze polskiej, i w kulturze (aniołowie, diabły, święci, święta pogańskie, chrześcijańskie, świeckie), tradycja a sacrum, sacrum a reklama, sacrum i profanum w Internecie i w kulturze masowej.
142.	Płeć w języku i kulturze	Dyskurs równościowy (tolerancji). Lingwistyka płci – problematyka, zakres badawczy, idee poszukiwania tożsamości a język. Rozpoznawanie dyskryminacji językowej ze względu na płeć. Komunikacja internetowa jako katalizator feminizacji języka. Unijna polityka gender mainstreaming. Język neutralny płciowo. Idee perspektywne: rozwój poradnictwa równościowego. Edukacja antydyskryminacyjna. Nowe wzorce komunikacyjne i kulturowe (ich wpływ na kompetencję językową dzieci i młodzieży).
143.	Translacja i translatoryka w aspekcie kulturowym	Zarys dziejów problematyki przekładu. Przegląd definicji różnych typów przekładu. Tzw. zwrot kulturowy a problemy przekładu literackiego i nieliterackiego. Języki naturalne i języki sztuczne. Przekład a tzw. zbliżanie kultur. Analiza przekładu literackiego jako sfera negocjacji. Między słownikami, kompendiami specjalistycznymi, encyklopediami powszechnymi kultury wyjściowej i docelowej.
144.	Kulturowe uwarunkowania tekstów użytkowych	Wpływ czynników zewnętrznych na zachowania językowe, grecko-łacińsko-judeochrześcijańskie. Korzenie kulturowe polszczyzny, natura w języku, technika i cywilizacja w języku, skrzydlate słowa. Tradycja a współczesność, metafora – tradycja a współczesność, kultura masowa a powszechna. Świadomość

		językowa (sport a język, reklama a język), wpływ rzeczywistości elektronicznej na współczesne zachowania komunikacyjne.
145.	Wstęp do diagnozy i terapii zaburzeń mowy	Wiadomości na temat typów zaburzeń mowy. Diagnoza i terapia zaburzeń mowy na tle autyzmu. Diagnoza i terapia zaburzeń mowy na tle różnych zespołów neurologicznych. Wiedza na temat „teorii umysłu”. Metoda kliniczna w diagnozie zaburzeń mowy. Diagnoza operacyjna i nominalna według koncepcji Dyna-Lingua M.S. Wiedza na temat programów terapeutycznych według koncepcji Dyna-lingua M.S.
146.	Wstęp do diagnozy i terapii zaburzeń mowy	Obserwacja i dyskusja na temat terapii mowy oraz myślenia osób z upośledzeniem umysłowym. Obserwacja dyskusja na temat terapii mowy oraz myślenia osób autystycznych. Obserwacja i dyskusja na temat terapii mowy oraz myślenia osób z różnymi zespołami neurologicznymi. Obserwacja i dyskusja na temat diagnozowania testowego „teorii umysłu”. Nauka obserwacji metodą kliniczną podczas sesji terapeutycznych prowadzonych podczas zajęć przez prowadzącego zajęcia. Uczestnictwo w przygotowywaniu diagnozy operacyjnej i nominalnej według koncepcji Dyna- Lingua M.S.
147.	Podstawy logopedii artystycznej	Wprowadzenie do problematyki kultury żywego słowa, teorii komunikacji, wyjaśnienie podstawowych pojęć z zakresu logopedii artystycznej. Podstawy wymowy scenicznej. Zasady poprawnego akcentowania. Frazowanie wypowiedzi. Intonacja. Przystankowanie słuchowe i jego funkcje w wypowiedzi. Modulacja głosu. Ćwiczenie prawidłowej emisji podczas recytowania poezji (ćwiczenie intonacji, pauz mownych, zabawa w teatr). Ćwiczenie prawidłowej emisji podczas publicznych występów (znakowanie tekstu przeznaczonego do czytania, wprowadzenie elementów retoryki, sztuka mówienia, autoprezentacja mówcy). Ćwiczenie i prezentacja etiud dykcyjnych.
148.	Problemy psychicznego rozwoju dziecka	Obserwacje kliniczne, ich specyfika na tle innych metod badawczych. Analiza zachowania dziecka uczestniczącego w sesji terapeutycznej. Obserwowalna specyfika zachowania dziecka autystycznego i dziecka o innym syndromie zaburzenia rozwoju. Indywidualne cechy dzieci o zaburzonym rozwoju.
149.	Metafora – narzędzie poznawcze i retoryczne	Metafora w koncepcjach starożytnych. Rozumienie metafory w retoryce. Dwudziestowieczne teorie metafory. Teoria metafory jako istotna część kognitywnego programu badawczego. Metafora jako odwzorowanie zachodzące między dwoma dziedzinami pojęciowymi. Podstawa doświadczeniowa metafor. Przedpojęciowe schematy wyobrażeniowe i wartościowane w metaforach. Konceptualizacje uczuć. Metaforyczne ujmowanie czasu. Metafory życia i śmierci. Metafora jako narzędzie perswazji. Język polityki. Metafory jako narzędzie perswazji. Reklama. Realizacje metafor. Metaforyczne rozszerzenia różnych wrażeń zmysłowych. Metafora UMYŚŁU JAKO CIAŁA. Metafory w nauce.
150.	Komunikacja, perswazja, argumentacja w życiu codziennym	Wypowiedzi argumentacyjne. Standaryzacja argumentu. Poprawność argumentu. Myślenie logiczne a potoczne. JOŚ. Typy rozumowania. Logika nieformalna. Perswazja a argumentacja. Retoryka a dialektyka. Psychologiczne podstawy perswazji. Kierunki badawcze w teorii komunikacji. Podstawy pragmatyki. Typy argumentacji. Manewrowanie strategiczne w argumentacji. Rola argumentacji w wypowiedzi w zależności od celu perswazji i audytorium; układ i hierarchia argumentów. Błędy w argumentacji. Metodyka i technika argumentacji erystycznej. Charakterystyka kontrowersyjnych chwytów polemicznych, m.in. <i>ad personam</i> , <i>ad auditores</i> , <i>petitio principii</i> etc. Rola emocji w perswazji i w argumentacji. Ideologia, postawa a argumentacja. Etyka a sztuka przekonywania. Techniki retoryczne w życiu prywatnym i publicznym. Język polityki: demagogia, agitacja, propaganda. Manipulacja – pragmatyczne i etyczne aspekty manipulacji. Zasady przygotowania prezentacji.
151.	Dyskurs równościowy i antyrównościowy	Pojęcia: dyskurs, dyskurs tolerancji, dyskurs równościowy, dyskurs antyrównościowy, równość, tolerancja, dyskryminacja, stereotyp i stereotypizacja. Dyskurs równościowy i antyrównościowy w praktyce – zjawiska językowe i pozajęzykowe charakterystyczne dla obu typów dyskursu. Analiza i interpretacja tekstów. Strategie pisanie równościowego. Zjawisko dyskryminacji ze względu na płeć,

		orientację seksualną, narodowość, wygląd, wiek itd. Szaleństwo, niepełnosprawność i inne kategorie społecznego wykluczenia. Płeć w języku i kulturze – stereotypizacja kategorii płci. Zjawisko niewidzialności kobiet w tekstach. Przejawy dyskursu równościowego i antyrównościowego w różnych obszarach komunikacji publicznej. Szczegółowa analiza dyskursu mediów o różnych – często skrajnie odmiennych – profilach ideologicznych.
152.	Wybrane azjatyckie konwencje teatralne	Teatr na subkontynencie indyjskim: w jakim środowisku społecznym powstał? Jaki był jego cel? Jakie miejsce w życiu społecznym starożytnych Indusów? Najważniejsze bóstwa subkontynentu. Upaniszady i eposy jako źródła teatralnych opowieści. Związek teatru z wielkim rytuałem ofiarnym. Teatr jako „ryt ofiarny dla oczu”? „Natjaśastra” Bharaty – pierwszy podręcznik sztuki teatru. Kody teatru indyjskiego: gest , mimika, ruch, makijaż, kostium i ich mitologiczny fundament. Kudijattam, tejjam i mudijettu, krysznattam, sztuka walki kalaripajattu. Teatr kathakali. Lhamo – tybetańska opera ludowa.
153.	Praktyki w instytucjach kultury	Znajomość funkcjonowania instytucji kulturalnej. Umożliwienie zdobycia teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej zasad funkcjonowania i specyfiki pracy w instytucjach kultury. Pomoc w realizacji bieżących zadań instytucji kultury.

Nazwa kierunku studiów: Filologia polska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnokademycki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 57

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Historia języka polskiego (I)	Periodyzacje dziejów polszczyzny. Czynniki sprawcze rozwoju polszczyzny w poszczególnych dobach. Kształtowanie się ortografii polskiej. Zmiany ilościowe i jakościowe leksyki polskiej Onomastyka jako źródło wiedzy o polszczyźnie. Polityka językowa: działania instytucji kulturalnych, państwowych na rzecz polszczyzny.
2.	Historia języka polskiego (II)	Pochodzenie i rozwój języka literackiego. Rola Kościoła i religii w kształtowaniu polszczyzny. Wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój polszczyzny. Rozwój drukarstwa i rola książki drukowanej w rozwoju polszczyzny. Rola łaciny w dziejach polszczyzny. Zapożyczenia. Zróżnicowanie regionalne i funkcjonalne polszczyzny. Najważniejsze tendencje rozwojowe polszczyzny po 1945 r.
3.	Wstęp do etnolingwistyki	Przedmiot i zakres etnolingwistyki, problemy terminologiczne. Związki etnolingwistyki z innymi dyscyplinami – miejsca wspólne. Tradycje badań etnolingwistycznych w Polsce i poza jej granicami Rola języka w badaniach etnolingwistycznych jako podstawowego źródła wiedzy o człowieku. Dwa poziomy badań etnolingwistycznych. Relacje między językiem i kulturą ludową. Wykorzystanie narzędzi etnolingwistycznych do analizy zjawisk kultury ludowej.
4.	Onomastyka kulturowa	Omawiane są różne typy nazw własnych, by ukazać, że obok podstawowej funkcji identyfikacyjnej, nazwy, funkcjonując w określonych grupach społecznych, mogą ujawniać i symbolizować idee narodowe, religijne, społeczne, systemy wartości, zmiany mentalności, czy procesy globalizacji.
5.	Semiotyczne aspekty kultury	Rozumienie kultury: kultura jako system znakowy. Teksty kultury jako „przedmioty semiotyczne”. Znak i obrzęd, na przykładzie obrzędów przejścia Dramatyczność przedstawień obrzędowych. Poetyka mitu i jej odbicie w sztuce współczesnej. Teatr postdramatyczny: postdramatyczne znaki teatralne. Przełom performatywny w sztuce. Człowiek w teatrze życia codziennego.
6.	Metodyka tekstu naukowego	Student – podmiot prawa autorskiego. Prawo autorskie. Prawa osobiste. Prawa majątkowe. Plagiat. Zagadnienia prawa karnego i postępowania dyscyplinarnego. pojęcie dozwolonego użytku, warunki dozwolonego użytku (cytat). Prawo autorskie w Internecie. Licencje CC, Open Access.
7.	Seminarium magisterskie	Metodologia pracy naukowej. Właściwości tezy; gromadzenie bibliografii; metody zbierania materiałów do pracy; analiza zebranego materiału; studium przypadku; prezentacja poszczególnych zagadnień opracowywanych przez magistrantów.

8.	Mit – alegoria – symbol w literaturze dawnej	Dawna i nowożytna koncepcja symbol. Mit jako tworzywo literackie i przedmiot interpretacji. Alegoria i alegoreza. Szkolne modele lektury Biblii i autorów klasycznych i ich wpływ na dawną literaturę. Obecność alegorii w różnych gatunkach literackich. Oświeceniowa a romantyczna koncepcja mitu.
9.	Polszczyzna przez wieki	Zmiana jako wewnętrzna właściwość języków naturalnych. Specyfika języka polskiego na tle innych języków słowiańskich. Pochodzenie polskiego języka literackiego. Zróżnicowanie regionalne i funkcjonalne polszczyzny. Wpływy języków obcych na j. polski. Mechanizmy przemian w zasobie leksykalnym. Dzieło polskiej leksykografii. Styl artystyczny w różnych okresach literackich. Najważniejsze tendencje rozwojowe polszczyzny po 1945 roku.
10.	Metodologia badań literackich	Tożsamość metodologii badań literackich. Formalizm, strukturalizm, poststrukturalizm, intertekstualność. Fenomenologia i hermeneutyka. Krytyka feministyczna, studia genderowe, teoria queerowa. Postkolonializm.
11.	Tekstologia i edytorstwo	Definicje tekstu, tekstologii i edytorstwa; rozróżnienie: przekaz – zapis – tekst – dzieło; lektura i konfrontacja przekazów rękopiśmiennych i drukowanych; typologia przekazów; hierarchia przekazów; etapy typowego postępowania tekstologicznego – porównywanie przekazów, usuwanie błędów i skażeń, ustalenie tekstu.
12.	Redakcja tekstu	Elementarne terminy związane z działalnością redakcyjną oraz podstawowe zadania redaktora. Etyka redaktorska; redagowanie tekstów naukowych – problemy poprawności metodologicznej oraz logicznej. Adiustacja: sposoby zaznaczania poprawek i komentarzy redakcyjnych. Znaki korektorskie oraz etapy korekty. Parametry typograficzne oraz rodzaje pisma; kategorie stosowanych w tekście wyróżnień i ich funkcje. Najważniejsze znaki wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe, ideogramy, skróty i symbole graficzne. Problemy redakcyjne związane ze stosowaniem w tekście nazw własnych i pospolitych.
13.	Kulturowa historia sztuki filmowej	D.W. Griffith a podstawy montażu filmowego i filmowej narracji (fragmenty <i>Narodzin narodu</i> i <i>Nietolerancji</i>). Awangarda francuska lat 20.. Kino radzieckie lat 20. – ideologia i pragmatyka montażu. Ekspresjonizm niemiecki wobec ekspresjonizmu w teatrze i plastyce. Film gangsterski i film noir w USA lat 30. i 40. jako źródła archetypów tematyczno-formalnych światowego kina sensacyjno-kryminalnego. Western jako gatunek narodowy Amerykanów (okres klasyczny). <i>Obywatel Kane</i> (1941) Orsona Wellesa jako dzieło estetycznego przełomu w kinematografii światowej – totalny subiektywizm narracji filmowej. Neorealizm włoski jako opozycja do hollywoodzkiego modelu kina. (fragmenty filmów Rossellini, De Siki, Felliniego).
14.	Mistrzowie kina europejskiego	Twórczość filmowa jako wielka terapeutka: postawa twórcza Ingmara Bergmana. Pomiędzy odwołaniami do dawnych mistrzów (Federica Felliniego, Michelangela Antonioniego) a własnym charakterem filmowego pisma – filmy Paola Sorrentino. Pałacy chłód narracji arcydzieł Michaela Hanekego. Postsowiecka Rosja w filmach „na miarę Tarkowskiego” Andrieja Zwiagincewa. Kino głębokich twórczych poszukiwań czy pustych prowokacji szokowych? Utwory Larsa Von Triera.
15.	Spółeczeństwo obywatelskie	Historia rozwoju filozoficznej idei społeczeństwa obywatelskiego od antyku po współczesność; podział na tradycję liberalną i republikańską w myśleniu o społeczeństwie obywatelskim; inicjatywy na rzecz promowania idei społeczeństwa obywatelskiego na Dolnym Śląsku.
16.	Edukacja pozaformalna	Lider i animator (pojęcie, problemy); związki edukacji pozaformalnej z formalną; wielokulturowość i tolerancja dla inności; edukacja regionalna; tożsamość regionalna, narodowa, europejska; kształcenie humanistyczne i społeczne a nowoczesne wychowanie w dobie globalizacji i integracji europejskiej; praca w grupach; metody aktywizujące; wolontariat; reklama i kampania społeczna; programy internetowe i gromadzenie, tworzenie i przekształcanie informacji; zarządzanie oraz zmysł przedsiębiorczości – podstawowe zagadnienia; kompetencje interpersonalne i obywatelskie; świadomość kulturowa,

		porozumiewanie się między ludźmi – dialog, dyskusja, debata, polemika; wspólne europejskie cele edukacyjne i współpraca międzynarodowa, (Socrates, Młodzież w działaniu, Leonardo da Vinci), portfolio – samoocena; kształcenie ustawiczne; zależności pomiędzy ogólnoeuropejskimi dokumentami i projektami edukacyjnymi w obszarze edukacji międzykulturowej (w tym: prawa człowieka, prawa mniejszości narodowych, przeciwdziałanie rasizmowi, ksenofobii, antysemityzmowi).
17.	III sektor – statuty, umowy, stypendia, programy dotacyjne	pokazanie możliwości trzeciego sektora i umiejętność poruszania się po obszarach dotacji pozwoli mu na wypełnienie tej roli. Studia uwzględniają najnowsze trendy i metody integracji społecznej stosowane w większości krajów unijnych, a także potrzeby wynikające z gwałtownego rozwoju technik komunikacji medialnej i dyskursu interkulturowego w zjednoczonej Europie. Celem zajęć będzie pokazanie możliwości humanistycznej wiedzy w rozpoznawaniu potrzeb społeczności lokalnej i ich zaspokajaniu przez działania w sferze pozarządowej, np. poprzez powoływanie fundacji i stowarzyszeń tworzących podstawy społeczeństwa obywatelskiego.
18.	Proza. Warsztat krytyczny z elementami twórczego pisania	Poznanie strategii pisarskich, na przykładach: J. Błoński, „Ofiarny kozioł i koń trojański”; P. Śliwiński, „Świat na brudno”; J. Sławiński, „Funkcje krytyki literackiej”, Pisanie pierwszej noty, na próbę, z samodzielnie wybranej książki. Marian Pilot, „Pióropusz”/ Wiesław Myśliwski, „Widnokrąg”/ „Traktat o łuskaniu fasoli”; kanon i rynek. Jerzy Jarzębski, „Apetyt na przemianę”, Filipiak, „Absolutna amnezja”; <i>écriture feminine</i> . M Janion, „Ifigenia w Polsce”; D. Kozicka, „Krytyczne nieporządki”, Michał Witkowski, „Drwal”; proza środka. Krzysztof Uniłowski, „Granice nowoczesności”; Dyskusja na łamach „Tygodnika Powszechnego”: A. Nasiłowska, „Literaturka”, Andrzej Stasiuk, „Dziennik pisany później”; podróż nostalgiczna i praca pamięci. Inga Iwasiów, „Rewindykacje”; Przemysław Czapliński, „Wzniosłe tęsknoty. Nostalgie w prozie lat 90.” Joanna Bator, „Ciemno, prawie noc”; polityczność prozy. „Polityka literatury. Przewodnik Krytyki Politycznej”; Igor Stokfiszewski, „Zwrot polityczny” i „Co to znaczy dzisiaj być polską pisarką”, Wit Szostak, „Fuga”; nowa literatura fantastyczna. Dorota Kozicka, „Pisarze fantastyczni”.
19.	Proza po 1989 r.	Geopoetyka prozy najnowszej. Nostalgia w prozie. Polska w prozie społecznie „zaangażowanej”. Proza kobieca. Literacka rodzina. Proza i obyczaje. Literatura a orientacja homoerotyczna. Literackie ujęcia XX-wiecznej historii Polaków. Proza eksperymentalna. Intertekstualność współczesnej polskiej prozy. Literatura a tzw. dyskurs dominujący. Fikcja i groza. Powieść kryminalna. Nurt metafizyczno-egzystencjalny. Współczesna polska eseistyka.
20.	Wybrane zagadnienia krytyki muzycznej. Warsztat z elementami twórczego pisania	Uzupełnienie znajomości różnogatunkowych dokonań muzycznych. Zagadnienia krytyki muzycznej. Wielość dyskursów traktujących o muzyce. Muzyka klasyczna, jazz, muzyka popularna.
21.	Dzieje nauczania języka polskiego jako obcego	Podstawowe pojęcia i terminy – glottodydaktyka historyczna, język polski jako obcy. Dawność zainteresowania językiem polskim jako obcym. Miasta, w których nauczano i czas takiej działalności. Podstawowe podręczniki do nauczania jpjo. Motywacja uczących się.
22.	Nauczanie wymowy polskiej	Wprowadzenie podstawowych terminów w kontekście nauczania wymowy: słuch fonetyczny i fonologiczny; polimorfizm głosek, dentalizacja, kompensacja artykulacyjna. Prezentowanie i omawianie ćwiczeń do doskonalenia słuchu fonologicznego. Zastosowanie metod logopedycznych w pracy nad wymową polską jako obcą. Analiza trudności fonologicznych i fonetycznych studentów niemieckojęzycznych. (analiza nagranych materiałów). Wybrane elementy polsko-niemieckiej fonetyki konfrontatywnej. Polska palatalność na tle innych języków słowiańskich (teoria). Analiza trudności fonologicznych i fonetycznych studentek chińskojęzycznych. Odsłuchiwanie nagrań. Ćwiczenia na odpowiednim materiale do doskonalenia wymowy. Odsłuchiwanie tekstów czytanych i wypowiedzi spontanicznych studentów czeskojęzycznych. Analiza

		trudności fonologicznych i fonetycznych studentów hiszpańskojęzycznych. Odsłuchiwanie nagrania testu artykulacyjnego. Analiza trudności artykulacyjnych w zakresie głosek detalizowanych. Polskie afrykaty i ich akwizycja. Problem głosek [b] i [v]. Studia nad najnowszym zbiorem reguł poprawnej wymowy polskiej. Praca ze słownikami wymowy polskiej.
23.	Wprowadzenie do metodyki nauczania języka polskiego jako obcego	Lingwistyka stosowana a glottodydaktyka, glottodydaktyka jako samodzielna dyscyplina naukowa, środki i materiały glottodydaktyczne. Glottodydaktyka polonistyczna. Potrzeby promocji języka polskiego (status języka polskiego w świecie, nauczanie języka polskiego w środowiskach polonijnych, krajowe ośrodki nauczania JPJO, instytucje i organizacje wspierające nauczanie JPJO w Polsce i poza nią). Certyfikacja języka polskiego jako obcego. Europejski System Opisu Kształcenia Językowego i jego rola w nauczaniu i testowaniu JPJO. Programy nauczania JPJO. Podręczniki do nauczania JPJO. Wykorzystanie wiedzy językoznawczej (filologicznej) w praktyce nauczania JPJO. Sukces i niepowodzenie w nauczaniu.
24.	Dydaktyka przedmiotowa A (II)	Dydaktyka języka i literatury jako rzemiosło, sztuka i nauka. Warsztat pracy nauczyciela języka polskiego; warsztat pracy ucznia. <i>Język polski</i> – przedmiot nauczania w liceum i technikum, cele i treści. Kształcenie językowe, literackie i kulturalne a językoznawstwo, literaturoznawstwo, kulturoznawstwo. Rola terminologii. Niektóre metody stosowane w dydaktyce jako nauce. Metody nauczania – skuteczność, typowe błędy, np. heureza pozorną. Niektóre problemy sprawdzania i oceniania wiadomości i umiejętności. Kształcenie językowe - zaniedbana część przedmiotu <i>język polski</i> . Świadomość językowa. Mówione ≈ pisane. Szkoła wobec gwar. Kształtowanie pojęć językowych i literackich – trudności, typowe błędy. Uczeń szkoły średniej jako odbiorca dzieł literatury i kultury. Kanon – nonkanon. Rola tradycji; kształtowanie tożsamości; inność, obcość. Wolność i odpowiedzialność w języku, nauczaniu, nauce (dydaktyce). Podmiotowość i współczesność jako najważniejsze czynniki określające rozumienie wypowiedzi i tekstów literackich i nieliterackich. Wrocławska dydaktyka języka i literatury.
25.	Nowe media w pracy nauczyciela polonisty	Kultura konwergencji – relacyjność starych i nowych mediów. Produkty medialnego przemysłu jako interpretanty literatury. Otwarte zasoby edukacyjne i licencje. Gamifikacja w procesie nauczania. Gamifikacja literatury. Filmy edukacyjne (np. tutorialowe). Blogi, edublogi, vlogi. E-learning (platformy e-learningowe). Media społecznościowe w edukacji.
26.	Praktyka psychologiczno-pedagogiczna w szkole	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
27.	Nauki pomocnicze historii	Klasyczny kanon nauk pomocniczych historii (chronologia, dyplomatyka, genealogia, heraldyka, paleografia, sfragistyka) oraz wybrane zagadnienia ze źródłoznawstwa nowożytnego i współczesnego (źródła narracyjne, audiowizualne, prasa).
28.	Szkoły i kierunki w językoznawstwie	Zróżnicowanie językowe świata. Hierarchiczna struktura języka. Stosunki syntagmatyczne i paradygmatyczne w języku. Typologie języków (geograficzne, genealogiczne, według podsystemów języka).
29.	Teksty i gatunki mowy	Zróżnicowanie gatunkowe uniwersum mowy w perspektywie genologii lingwistycznej. Wzorzec językowy i jego konkretyzacja. Warianty wzorca. Ewolucja gatunku mowy, stałość i zmienność gatunków, kontaminacja. Struktura tekstu mówionego. Tekst i jego delimitacja. Działania na tekście – mechanizmy streszczania, spis treści, wybór słów kluczowych.

30.	Leksykografia i leksyka dawna i współczesna	Geneza i rozwój słownictwa polskiego. Charakterystyka zasobu leksykalnego polszczyzny w poszczególnych dobach jej rozwoju. Słownictwo zróżnicowane chronologicznie. Kontakty językowe – zapożyczenia obce w polszczyźnie dawnej i współczesnej. Tendencje rozwojowe leksyki polskiej w dobie najnowszej. leksyka ogólna. Wykorzystywanie metod językoznawstwa statystycznego w badaniu leksyki.
31.	Lingwistyczne fundamenty literatury	Język naturalny a język literacki; język poezji a język poetycki. Styl językowy a styl literacki. Semantyka języka a semantyka literatury. Analiza tekstu literackiego: słownik, kompendium specjalistyczne, encyklopedia.
32.	Przedsiębiorczość. Praca - biznes - kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesmentcenter). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
33.	Mit – alegoria – symbol w literaturze XIX wieku	Szczegółowa analiza i interpretacja materiału literackiego I połowy XIX w. Utrwalenie wiadomości na temat sporu romantyków z klasykami, programów. Ukazanie tendencji estetycznych (gotycyzm, frenezja, ironia, romantyczna). Prezentacja grup i formacji literackich. Interpretacja ideowych aspektów i konwencji tematycznych. Przegląd ewolucji gatunków romantycznych. Rozwój wiadomości na temat wybranych problemów życia literackiego na emigracji i w kraju.
34.	W kręgu mitów polskich	Teoretyczne podstawy wiedzy o micie kulturowym, historycznym i politycznym. Omówienie funkcji, znaczenia, ewolucji oraz procesu utrwalania i kolportowania polskich mitów założycielskich. Omówienie genezy, ewolucji, zakresu oddziaływania i znaczenia wybranych polskich mitów bohaterskich. Omówienie wpływu literatury polskiej na proces waloryzacji oraz zakres oddziaływania mitów powstańczych i solidarystycznych.
35.	Tekstologia i edytorstwo	Zajęcia poświęcone są przygotowaniu koncepcji oraz zrealizowaniu pracy dyplomowej – niewielkiego druku (akcydens, gazetka, książka–arkusz) prezentującego dzieje wybranego motywu literackiego lub materialnego i łączącego tekst z ikonografią. Zadanie ma potwierdzić umiejętności studenta (pomysł, koncepcja, projekt, wykonanie), uzyskane w toku wszystkich zajęć edytorskich. Dokumentować ma jego zdolność do samodzielnego kreowania projektów wydawniczych, krytycznej ich oceny, wyboru spośród alternatywnych propozycji. Przekonywać o stosowności dobranych konwencji i narzędzi edytorskich, umiejętności ich poprawnego użycia, walorach estetycznych i poznawczych tworzonej publikacji. Sprawdzić zdolność do publicznej prezentacji pracy z dyskusją (obroną).
36.	Współczesne edytorstwo książki i czasopisma	Współczesna książka: typowe i nietypowe formaty, oprawy, materiały, kształtowanie okładki; książka ilustrowana; zasady typowego opracowania edytorskiego: czwórka tytułowa, teksty wprowadzające, materiały pomocnicze; proces poligraficzny: skład, łamanie, montaż, naświetlanie, druk i oprawa; technologia druku na żądanie; proces wydawniczy: umowa wydawnicza, recenzja, przyjęcie pracy, redakcja, projekt graficzny i opracowanie techniczne, korekty; forma prawna współczesnych domów wydawniczych; struktura firm wydawniczych: zarząd, dział nabywania tytułów, redakcje, dział handlowy, dział marketingu, obrót prawami zależnymi; organizacja pracy: ścieżka redakcji, ścieżka marketingu, plany tytułowe.

37.	Redakcja tekstu	Liczby, numery, jednostki miar i wielkości mierzalne w różnych typach tekstów. Zasady kompozycji publikacji. Typowe problemy redakcyjne związane z wprowadzaniem cytatów. Przykłady materiałów uzupełniających tekst główny. Sposoby konstruowania przypisów. Zasady sporządzania bibliografii. Różne typy materiałów wprowadzających do publikacji i jej części.
38.	Kulturowa historia sztuki filmowej	Amerykański western lat 50., 60. i 70. XX wieku: od nadwesternu. Nowa Fala francuska: projekt krytyczno-teoretyczny André Bazina oraz Sigfrieda Kracauera; twórczość nowofalowa Jeana-Luka Godarda i François Truffaut. Brytyjskie <i>Free Cinema</i> : kontestacyjna twórczość Lindsaya Andersona (<i>Jeżeli...</i>), Karela Reisha (<i>Z soboty na niedzielę</i>), Tony'ego Richardsona (<i>Samotność długodystansowca</i>). Kino kontestacji w USA: od <i>Cieni</i> (1959) Johna Cassavetes do <i>Swobodnego jeźdźcy</i> (1969) Dennisa Hoppera. Film gangsterski, film czarny – kontynuacja w kinie USA oraz Europy. Postmodernizm filmowy: główne cechy kina postmodernistycznego i jego główne wątki tematyczno-myślone jako ekspresja ducha ponowoczesności (filmy braci Cohenów, Zbigniewa Rybczyńskiego, Quentina Tarantino i in.).
39.	Mistrzowie kina amerykańskiego	Święci i potępieńcy w twórczości Martina Scorsese. Filozoficzne komedia Woody'ego Alena. Nostalgia, elegijność i poetyka absurdu egzystencjalistycznych przypowieści Braci Coenów. Czy Quentin Tarantino – arcymistrz kina pop-postmodernistycznego – ma coś istotnego do powiedzenia? Jim Jarmusch i kino niezależne. Davida Lyncha "kino o śmierci" .
40.	Dramaturgia filmowa	Poetyka filmu – repetytorium: struktura dzieła filmowego (styl, kompozycja) i jego funkcja, genologia filmowa. Film a literatura – zależności, wpływy, niebezpieczne związki. Film a teatr – dramatyzacja działalności, sztuka manipulowania wrażeniami, techniki manipulowania emocjami. Problematyka scenariusza filmowego – jako adaptacji dzieła filmowego, historia scenariusza, fazy jego powstawania. Figury stylistyczne narracji filmowej. Zasady budowania akcji, postaci, dialogu. Poetyka filmowego modernizmu. Mechanizmy dramaturgii w <i>slow cinema</i> . Przypadek jako kategoria artystyczna i egzystencjalna w kinie. Subiektywizacja narracji filmowej. Intertekstualność scenariusza filmowego. Analizy dramaturgiczne wybranych filmów. Analizy dramaturgiczne wybranych scenariuszy.
41.	Literatura dziecięca i młodzieżowa	Podstawowe pojęcia związane z literaturą dla młodego odbiorcy: jej historia i funkcje (tu: m.in. autorzy – teksty – tematy – kanony). Literatura dla dzieci jako obszar badań interdyscyplinarnych (słowo i obraz – relacje intersemiotyczne, adaptacje filmowe, teatralne – gest, konteksty muzyczne). Literatura dla dzieci i młodzieży w szkolnych kanonach i w podręcznikach szkolnych – dawniej i dziś. Baśń jako gatunek – przemiany wariantów baśniowych, reinterpretacje i adaptacje pop-kulturowe. Bohater literatury dla dzieci i młodzieży – dawniej i dziś. Konteksty socjo-kulturowe literatury dla dzieci (np. pojęcie tożsamości). Kategorie i gatunki np. poezja dla dzieci, fantastyka, powieści obyczajowe, literatura popularnonaukowa. Współczesna proza dla dzieci i młodzieży: tematy i tendencje. W stronę fantasy. Funkcje edukacyjne literatury dla dzieci na wybranych przykładach – teoria i praktyka odbioru.
42.	Kształcenie kulturowe. Co to jest wielokulturowość?	Kształcenie kulturowe w szkolnej edukacji polonistycznej: interdyscyplinarność badań; tekst kultury w szkole – teoria i praktyka odbioru (np. edukacja teatralna, filmowa, muzyczna, edukacja poprzez obraz, słowo a obraz; czytanie obrazu; komiks w edukacji polonistycznej, literatura i fotografia, reklama itd.); elementy socjologii literatury i kultury literackiej (S. Żółkiewski); adaptacje filmowe i teatralne; tożsamość (narodowa, regionalna, etniczna, religijna) – polskość i europejskość; wielokulturowość i tolerancja dla inności; kultura popularna w szkole; współczesne życie kulturalne (wizyty w instytucjach kultury miasta Wrocławia).
43.	Promocja i reklama, media.	Perswazja jako celowe wpływanie na zachowania, wzmacnianie postaw, zmianę postaw i zachowań. Psychologiczne, socjologiczne i językoznawcze aspekty badań nad perswazją. Bezpośrednie i pośrednie

		<p>formy oddziaływań perswazyjnych. Reklama jako narzędzie marketingu i promocji. Krótka historia reklamy. Tekst reklamowy jako gatunek. Budowa i funkcje komunikatu reklamowego. Reklama a perswazja. Podstawowe mechanizmy perswazyjne. Społeczeństwo i media masowe. Narzędzia i techniki reklamy, strategie komunikacyjne. Odbiór komunikatu reklamowego. Zróżnicowanie argumentacji ze względu za rodzaje audytoriów. Kreowanie obrazów świata w tekstach reklamowych. Rola emocji w reklamie. Topika reklamowa. Schematy ramowe w reklamie. Intertekstualność reklamy – nawiązania kulturowe.</p>
44.	Projekty i wnioski dotacyjne	<p>Wzmocnienie wiedzy humanistycznej o kompetencje kulturowe, medialne i społeczne, o praktykę edukacji nieformalnej, wskazanie na jej interkulturowy wymiar, pokazanie możliwości trzeciego sektora i umiejętność poruszania się po obszarach dotacji.</p>
45.	Historia krytyki literackiej XX w.	<p>Pojęcie i zarys historii krytyki literackiej. Krytyka w epoce romantyzmu, pozytywizmu, w okresie Młodej Polski: ekspresja i empatia. Retoryka krytycznoliteracka w okresie Młodej Polski. Główni przedstawiciele krytyki Dwudziestolecia Międzywojennego. Spór o biografizm w Dwudziestoleciu. Spór o formalizm w Dwudziestoleciu. Krytyka wobec tradycji. Nurt personalistyczny w krytyce. Krytyka i krytycy podczas okupacji. Funkcje powojennej krytyki literackiej: ekspresyjna i estetyczno-ludyczna. Funkcja problematyzująca powojennej krytyki. Funkcja oceniająca powojennej krytyki literackiej. Krytyka wobec publiczności literackiej.</p>
46.	Poezja po roku 1986	<p>Przedstawienie najistotniejszych tendencji w poezji polskiej po roku 1986, zarówno w wierszach i tomach poetyckich debutantów końca lat osiemdziesiątych (a także u debiutujących w kolejnych dekadach), jak i w twórczości autorów starszych. Omówienie literatury alternatywnej wobec obiegu oficjalnego i podziemnego. Przedstawienie „bruLionu” – nowego pomysłu na pismo literackie. Analiza śladów przełomu lat 80. i 90. w poezji – przełom czy zmiana? Klasycyści, barbarzyńcy – czy jesteśmy skazani na dwuliniowość w literaturze? Uporządkowanie nowych mód, nowych (i pozornie nowych) inspiracji literackich; Prezentacja „osobnych” – Jaworski, Sendek, Foks. Prezentacja „poetów życia”. Zapoznanie z „rocznikami siedemdziesiątymi” – spadkobiercy i kontynuatorzy czy rewelatorzy i buntownicy? Wieleść w jedność? – urodzeni w latach osiemdziesiątych.</p>
47.	Poezja. Warsztat krytyczny z elementami twórczego pisania	<p>Pogłębienie i uszczegółowienie wiedzy studentów na temat najważniejszych zjawisk z zakresu literatury (tu poezji), kultury, życia literackiego związanego z okresem po przemianie ustrojowej w Polsce (1989r.), z uwzględnieniem najważniejszych elementów debaty krytycznoliterackiej lat 90. wieku XX i lat pierwszych wieku XXI. Pogłębienie i uszczegółowienie wiedzy studentów na temat mediów, instytucji i rynku kultury oraz przekazanie wiedzy na temat specyfiki i miejsca debaty krytycznoliterackiej w życiu kulturalnym w Polsce. Ukształtowanie umiejętności krytycznej analizy, interpretacji i oceny nowych i najnowszych dzieł literackich, a także tendencji i przemian w nowej literaturze, również w odniesieniu do jej miejsca w komunikacji społecznej i na rynku wydawniczym. Ukształtowanie umiejętności formułowania krytycznych sądów, jak i opracowania wyników pracy krytycznoliterackiej w formie pisanej (noty, recenzji, szkicu krytycznoliterackiego). Wpojenie nawyku uczestniczenia w życiu kulturalnym, świadomego kształtowania i pielęgnowania własnych upodobań kulturalnych.</p>
48.	Literatura w kulturze popularnej	<p>Formy literackie w popkulturze i jej kanałach dystrybucji. Znane powieści z expanded universe. Literatura a film, serial. Literatura a gry. Literatura a komiks. Rola literatury w kampaniach reklamowych. Projektowanie tekstów pod konkretne marki, uniwersa oraz systemy rozrywkowe. Tekst a kadr, tekst a mechanika, tekst a fandom.</p>

49.	Lingwistyczne podstawy nauczania JPJO	Deklinacje: funkcje i repartycja końcówek. Funkcjonalne podstawy podziału czasowników na koniugacje. Czas przeszły – różne poziomy zaawansowania. Aspekt, także po czasownikach modalnych i w trybie rozkazującym. Nominalne formy czasownika i ich funkcje. Formy nieosobowe a strona bierna; czasowniki niefleksyjne. Rekcja czasowników i przymiotników – różne poziomy zaawansowania. Funkcje i rekcja przymków – na tle porównawczym. Fleksja i funkcje zaimków, liczebników; rzeczowniki odliczebnikowe. Operatory ideacyjne, interakcyjne i tekstowe. Aktualizatory czasu i miejsca – różne poziomy zaawansowania. Podstawy parafrazowania – transformacje składniowe.
50.	Metodyka nauczania podsystemów językowych	Standardy wymagań egzaminacyjnych. Programy nauczania JPJO. Lekcja JPJO. Nauczanie gramatyki. Nauczanie gramatyki. Nauczanie słownictwa i frazeologii. Praca nad tekstem: standardy i typy tekstów; nauczanie redakcji tekstów użytkowych i innych dla cudzoziemców na różne poziomy zaawansowania (elementy praktycznej stylistyki), nauczanie kultury polskiej cudzoziemców, prezentacja przykładowych rozwiązań metodycznych z zakresu pracy nad tekstem dla początkujących i średnio zaawansowanych, wykorzystanie tekstów literackich i oryginalnych w nauczaniu jpjo (wybory ćwiczeń, preparacja tekstu), prezentacja przykładowych rozwiązań metodycznych z zakresu pracy nad tekstem dla zaawansowanych.
51.	Nauczanie wiedzy o Polsce	Programy nauczania wiedzy o Polsce i zalecenia zawarte w europejskim systemie kształcenia językowego. Przegląd technik i typów zadań przydatnych przy nauczaniu wiedzy o Polsce w kształceniu cudzoziemców. Kryteria doboru bodźców i pomocy dydaktycznych. Sporządzenie scenariusza lekcji opartej na materiale kulturowym.
52.	Praktyka lektorska (I)	Metody nauczania cudzoziemców języka polskiego jako obcego/drugiego (mówienia, rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego, pisanie oraz gramatyki), potrafią pracować z grupami wielonarodowościowymi i wielokulturowymi, być mediatorami i przekazicielami kultury polskiej.
53.	Kształcenie kulturowe	Teoretyczne podstawy dyskursu wielokulturowości, pojęcia tożsamości kulturowej, relatywizmu kulturowego, fundamentalizmu, etnocentryzmu (Charles Taylor, Richard Rorty, Andrzej Szahaj): Czy możemy naprawdę zrozumieć inne kultury? Co to jest wielokulturowość butikowa? etc. Polityczne, etyczne i religijne konsekwencje wielokulturowości: Czy polityczna poprawność to coś złego czy dobrego? Co to jest akcja afirmatywna? Czy wszystkie kultury są sobie równe? Jeśli tak, to jak rozstrzygać konflikty między nimi? (dotyczące np. karykatur Mahometa, rytualnej klitoridektomii) Jeśli nie, to kto i w jaki sposób określa, która jest lepsza, a która gorsza? Czy powinno się chronić autonomiczność kultur, czy też zachęcać do ich mieszania się? Co to jest orientalizm (w ujęciu E. Saïda)? Co to jest postkolonializm? Wielokulturowość w kontekście polskim - ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska (tutaj przewidziane spotkania z zaproszonymi na zajęcia przedstawicielami mniejszości kulturowych).
54.	Dydaktyka przedmiotowa (II)A	Podstawa programowa języka polskiego i zawarte w niej cele i treści kształcenia językowego. Zagadnienia językowe w programach nauczania, podręcznikach, rozkładach materiału, scenariuszach lekcji. Poznanie głównych koncepcji dydaktyki języka. Wrocławska dydaktyka języka. Podmiotowość ucznia i nauczyciela. Kształtowanie właściwych dla roli nauczyciela języka polskiego postaw wobec ucznia i przedmiotu. Treści kształcenia językowego. Komunikacja językowa. Gatunki i akty mowy. Etyka mówienia. Manipulacja. Odpowiedzialność lub nieodpowiedzialność w języku. Potoczność. Metafory. Metodyka ćwiczeń w słuchaniu, mówieniu, czytaniu, pisanu. Tworzenie wypowiedzi i tekstu w różnym celu, gatunku, stylu. Poprawna wymowa i ortografia. Metody kształcenia sprawności językowej. Lekcje języka i o języku. Konspekt lekcji. Integracja kształcenia językowego z literackim i kulturalnym. Wypowiedź i tekst głównymi środkami integracji, nauczania. Odbiór wypowiedzi i tekstów różnych gatunkowo i stylistycznie.

55.	Dydaktyka przedmiotowa (II) B	Dydaktyka historii jako nauka, jej struktura, podstawy merytoryczne i metodologiczne, zadania i funkcje. Powiązania historii z naukami humanistycznymi (w tym z socjologią i kulturą) oraz pedagogicznymi (zależności formalne, merytoryczne i metodologiczne); perspektywy oglądu zagadnień: ludzie i miejsca, chronologia wydarzeń, współczesność; rola mapy, źródeł i osi czasu; czynniki determinujące społeczne funkcje historii oraz cele edukacji historycznej: rola polityki historycznej, ideologii i aksjologii.
56.	Praktyka przedmiotowa śródroczna (j. polski)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
57.	Praktyka przedmiotowa śródroczna (historia)	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
58.	Retoryka na lekcjach języka polskiego	Wiedza o systemie retoryki: inwencji, kompozycji, elokucji, pamięci, akcji. Kształcenie umiejętności retorycznej analizy stylu: tropy i figury. Teoria trzech stylów. Czytanie głośne wybranych dzieł ze spisu lektur szkolnych. Kształcenie umiejętności analizy oracji w trzech rodzajach retorycznych: okolicznościowym, sądowym, doradczym. Oracja jako całość gatunkowa, kompozycyjna, stylistyczna, afektywna. Wielkie mowy polskie i obce – analiza i wygłoszenie. Analiza retoryczna utworów literackich i nieliterackich czytanych w szkole. Układanie własnych mów w trzech rodzajach i stylach. Wygłoszenie z pamięci mowy cudzej i własnej z uwzględnieniem właściwości gatunku, kompozycji, stylu. Konspekt lekcji języka polskiego, na której pojawiają się zagadnienia retoryczne.
59.	Literatura dla młodego odbiorcy we współczesnej szkole	Podstawowe pojęcia związane z literaturą dla młodego odbiorcy: jej historia i funkcje (tu: m.in. autorzy – teksty - tematy – kanony). Literatura dla dzieci jako obszar badań interdyscyplinarnych (słowo i obraz – relacje intersemiotyczne, adaptacje filmowe, teatralne - gest, konteksty muzyczne). Literatura dla dzieci i młodzieży w szkolnych kanonach i w podręcznikach szkolnych – dawniej i dziś. Baśń jako gatunek – przemiany wariantów baśniowych, reinterpretacje i adaptacje pop-kulturowe. Bohater literatury dla dzieci i młodzieży – dawniej i dziś. Konteksty socjo-kulturowe literatury dla dzieci (np. pojęcie tożsamości). Kategorie i gatunki np. poezja dla dzieci, fantastyka, powieści obyczajowe, literatura popularnonaukowa. Współczesna proza dla dzieci i młodzieży: tematy i tendencje. W stronę fantasy. Funkcje edukacyjne literatury dla dzieci na wybranych przykładach – teoria i praktyka odbioru.
60.	Praktyki ciągłe - j. polski	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
61.	Lingwistyka tekstu	Wykorzystanie lingwistyki tekstu w ramach lingwistyki stosowanej. Wprowadzanie informacji o kontekście do tekstu. Zastosowanie językoznawstwa korpusowego do badań nad dyskursem epistolarnym. Zagadnienia delimitacji i spójności tekstu internetowego. Wartościowanie w tekście. Lingwistyka tekstu a zagadnienia przekładu. Glottodydaktyka a zagadnienia lingwistyki tekstu.

62.	Lingwistyka płci	Dyskurs równościowy (tolerancji). Historia feminizacji języka polskiego; polemiki XIX-wieczne. Czasopiśmiennictwo emancypacyjne. Narodziny dyskursów feministycznych. Rozpoznawanie dyskryminacji językowej ze względu na płeć. Nazwy żeńskie w służbie dyskursu równościowego. Unijna polityka gendermainstreaming.
63.	Komunikacja medialna	Wstępne wiadomości na temat komunikacji medialnej. Dyskurs medialny i jego miejsce we współczesnych wzorcach komunikowania. Media a propaganda. Język w komunikowaniu masowym. Najważniejsze problemy genologii dziennikarskiej. Telewizyjny przekaz medialny o sprawach społecznych: publicystyka, debata, reportaż. Tabloidy i tabloidyzacja kultury i języka. Kategoria prywatności w mediach. Media a opinia publiczna.
64.	Kulturowe problemy krytyki	Problemy kulturowe w polskiej krytyce. Studia nad pamięcią. Polityczność literatury jako teza nowej krytyki. Geopoetyka i studia miejskie jako elementy krytyki. Ekokrytyka.
65.	Podstawy typografii	Wprowadzenie podstawowych zagadnień z zakresu typografii i składu. Grafika rastrowa i wektorowa. Kategorie i rodzaje fontów – podział historyczny i funkcjonalny. Podstawy funkcjonowania programu Adobe InDesign w wersji CS5,5 lub nowszej. Wykorzystywanie programu Adobe InDesign do tworzenia prostych druków ulotnych. Zaawansowane metody graficznego opracowywania tekstu. Style znakowe i akapitowe.
66.	Współczesne edytorstwo książki i czasopisma	Współczesne czasopismo: typologia czasopisma (dziennik, tygodnik opinii, periodyki specjalistyczne, tabloidy i prasa brukowa, czasopisma artystyczne, czasopisma literackie); czasopismo jako instytucja – organizacja i wydawanie czasopisma; rynek prasy w Polsce i Europie; czasopismo: struktura, kompozycja wydania – analiza numerów poszczególnych periodyków; gatunki prasowe w czasopiśmie; zadania redaktora tekstów prasowych; etyka dziennikarska; edycja tekstu w czasopiśmie.
67.	Historia kina polskiego	Polskie kino przedwojenne. Upaństwowienie kinematografii polskiej. Socrealizm w kinie. Kinofikacja. Monopolizacja przemysłu filmowego. Film produkcyjny. Cechy kina zideologizowanego. Pierwsze polskie powojenne przeboje filmowe. Zmiany polityczne i społeczne po odwilży październikowej. Reakcja polskich filmowców na sytuację społeczną. Szkoła Polska jako paradygmat rodzimego kina autorskiego. Geneza zjawiska. Nurty Polskiej Szkoły Filmowej. Filmy poza Szkołą Polską. Kino eksperymentalne, kino popularne, kino osobne. Nowa fala w kinie polskim a nowe fale we Francji, Czechach i Stanach Zjednoczonych. Kino Moralnego Niepokoju. Najważniejsze osobowości aktorskie kina okresu PRL-u. Panorama polskiego kina po 1989 roku: nurt rozrachunkowy, kino bandyckie, adaptacje lektur szkolnych, kino autorskie, kino niezależne.
68.	Analiza i interpretacja dzieła filmowego	Elementy języka filmowego i budowy dzieła w kontekście działań analitycznych: obrazowanie (wizualizacja): kompozycja kadru, rodzaje planów, kreacyjne możliwości kamery (ruch, punkty widzenia, obiektywy, głębia ostrości, deformacja obrazu), narracja w filmie (fabuła – opowiadanie – montaż); dźwięk i muzyka w filmie; gatunki filmowe; autor w filmie; rola i znaczenie widza; nowe technologie w filmie. Film wobec teorii kulturowych i praktyk interpretacyjnych: film w kontekście antropologicznym (historia, ciało, spektakl), psychoanalityczne czytanie filmu (S. Žižek, T. McGowan); perspektywa feministyczna (E. Ann Kaplan, L. Mulvey, M. Radkiewicz); filmowy <i>close reading</i> (G. Królikiewicz); poetyka filmu awangardowego.
69.	Komunikacja interpersonalna, kreowanie wizerunku, zarządzanie grupą	Zajęcia wprowadzające; podstawowe pojęcia: lider, zespół. Komunikacja interpersonalna wg Harrisa, barometr zdrowego zespołu, metoda SMART, rodzaje zespołów. Role w zespole wg Belbina. Kreowanie wizerunku osób: autoprezentacja. Teamwork i procesy grupowe. Występowanie publiczne. Gra symulacyjna. Storytelling, projektowanie wizualne. Design Thinking, Legio Seriuos Play. Burza mózgów, mapy myśli. PR w mediach społecznościowych. Bariery w komunikacji. Sztuka wpływu na innych.

70.	Edukacja regionalna	Praktyczne rozwiązania skoncentrowanych wokół następujących pojęć: współczesne życie kulturalne, wielokulturowość, edukacja regionalna, kształcenie humanistyczne i społeczne a nowoczesne wychowanie w dobie globalizacji i integracji europejskiej, komunikacja społeczna (sztuka konwersacji i sztuka pisania), społeczeństwo obywatelskie, wolontariat, słowo i obraz – aspekty promocji i reklamy, programy internetowe i gromadzenie, tworzenie i przekształcanie informacji, wprowadzenie do teorii i praktyki badania rynku, zarządzanie i finansowanie, statuty, umowy, organizacje pozarządowe, stypendia i programy dotacyjne, nabywanie umiejętności tworzenia projektów i wypełniania wniosków dotacyjnych.
71.	Style krytyczne	Fenomenologiczno-egzystencjalna interpretacja poezji Martina Heideggera na przykładzie poezji Friedricha Hölderlina. Społeczno-krytyczne funkcje literatury i kultury w ujęciu przedstawicieli szkoły frankfurckiej; Benjamin'a lektura Baudelaire'a. Francuska krytyka filozoficzna przed dekonstrukcją. Bataille o Emily Brönte; Blanchot o Kafce. Hermeneutyka Gadamerowska w odniesieniu do poezji Paula Celana. Dekonstrukcja w badaniach literackich. Derridy lektura Celana; Deleuza lektura Prousta. Postsekularna krytyka Giorgio Agambena.
72.	Reportaż literacki po 1989 r.	Reportaż w gazetach i tygodnikach (np. „Polityka”). „Szkół” polskiego reportażu w XX i XXI wieku. Antologie reportażu po 1989 roku. Typy i odmiany prozy dokumentalnej. Wydawnictwa i serie wydawnicze. Krytyka literacka a reportaż, (auto)biografia, felieton, epistolografia. Reportaż polski wobec tendencji europejskich w literaturze non-fiction. Biografistyka po 1989 roku. Felietonistyka i epistolografia.
73.	Metodyka nauczania sprawności językowych	Nauczanie sprawności językowych (analiza zawartości programów nauczania JPJO i <i>Standardów wymagań egzaminacyjnych</i> pod kątem nauczania sprawności na odpowiednich poziomach znajomości języka, prezentacja wybranych technik nauczania, przykładowe rozwiązania metodyczne, analiza zawartości podręczników profilowanych do rozwijania sprawności). Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w rozwijaniu sprawności językowych. Techniki zapewniania naturalności komunikacyjnej w nauczaniu sprawności językowych. Podejście zintegrowane w nauczaniu sprawności językowych (przykłady działań integrujących nauczanie podsystemów języka z rozwijaniem sprawności językowych).
74.	Psychologiczne aspekty języka	Pojęcie informacji. Pojęcie sterowania. Pojęcie zachowania. Układ nerwowy- podsystem wyspecjalizowany w procesach informacyjnych organizmów żywych. Przedmiot badań psycholingwistycznych. Specyfika ludzkiego języka na tle zachowań komunikacyjnych innych gatunków. Rola języka w rozwoju osobniczym człowieka. Eksperymenty nad przyswajaniem ludzkiego języka przez naczelną. Ośrodki mowy biernej i czynnej w mózgu. Psycholingwistyczne modele czynności językowych. Zjawisko afazji i jej różne postacie. Znaczenie badań nad zjawiskiem afazji dla zrozumienia mózgowych mechanizmów językowych. Inne zaburzenia mowy.
75.	Praktyka lektorska (II)	Metody nauczania cudzoziemców języka polskiego jako obcego/drugiego (mówienia, rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego, pisanie oraz gramatyki), potrafią pracować z grupami wielonarodowościowymi i wielokulturowymi, być mediatorami i przekazicielami kultury polskiej.
76.	Kompetencje dydaktyczne w zakresie szkoły ponadpodstawowej	Przedmiot ma na celu utrwalenie, sprawdzenie i zweryfikowanie poprzez działania w szkołach treści kształcenia, które obowiązują w programie specjalizacji nauczycielskiej a realizowane są w ramach przedmiotów opatrzonymi nazwami „Podstawy dydaktyki” i „Dydaktyka przedmiotowa” (np. cele kształcenia humanistycznego – teoria i praktyka; metody pracy w szkole w tym metody aktywizujące – teoria i praktyka; szkolne metody pracy z tekstem kultury – sztuka interpretacji – teoria i praktyka; Internet w pracy nauczyciela polonisty/historyka – teoria i praktyka; kształcenie językowe w szkole – teoria i praktyka; edukacja teatralna – teoria i praktyka; ewaluacja – teoria i praktyka itp.).

77.	Praktyki ciągłe – historia	Umiejętność budowania relacji z uczniem. Umiejętność budowania relacji z klasą/grupą uczniów. Umiejętność realizowania działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym. Umiejętność planowania i dokumentowania własnych działań opiekuńczo-wychowawczych. Umiejętność autorefleksji i rozwijania osobistych kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
78.	Tekst w szkolnej praktyce polonistycznej	Zajęcia mają na celu przygotowanie studentów do prowadzenia rozmowy o tekstach, analizy i interpretacji tekstów (literackich i użytkowych) w szkole, na różnych poziomach kształcenia, tj. w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych przy wykorzystaniu różnych metod (np. metody eksplikacji tekstu, metodą strukturalną, intersemiotyczną, intertekstualną (tj. analizą porównawczą), zadaniami do lektury, dramą itd. – również pod kątem egzaminów (egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego). Na zajęciach podejmowane będą także zagadnienia związane z nowymi metodologiami czytania tekstów (np. czytaniem ekokrytycznym, <i>animals studies</i> , czytaniem kognitywnym w ujęciu afektywnym itd.) oraz czytaniem ze zrozumieniem w ujęciu teoretycznym i praktycznym. Celem zajęć jest próba odpowiedzi na pytania: jak uatrakcyjnić w szkole lekcje w ramach pracy z tekstem, wprowadzając innowacje w interpretacji lektur pozornie zdezaktualizowanych, a także udowodnić nośność dydaktyczną utworów spoza kanonu lektur szkolnych.
79.	Główne idee literatury XX wieku	Prądy estetyczne w literaturze na tle historii idei w XX w. Strategie estetyczne w poezji i ich ewolucja. Ideologie artystyczne w poezji implikowane przez przyjętą estetykę. Opozycja awangardy i neoklasycyzmu. Eseizacja dyskursu powieściowego. Zacieranie podziałów genologicznych w poetyckim modelu prozy – Witkacy. Literatura jako agon w. I. 1945-1956. Nurty kreacjonistyczne wobec nurtów realistycznych w drugiej połowie XX w. Ponowoczesność i globalizacja w literaturze.
80.	Kultura popularna	Definiowanie kultury, kultury popularnej, masowej i wysokiej. Metodologia badań; relacje między kulturą popularną a wysoką i masową; historia kultury popularnej i masowej; charakterystyka kultury popularnej i masowej. Funkcje kultury popularnej. Gatunki kultury popularnej. Teksty kultury popularnej. Zjawiska kultury popularnej i masowej. Wpływ kultury popularnej na odbiorcę. Miejsce kultury popularnej we współczesnej kulturze.
81.	Antropologia literatury	Antropologia literatury jako dyscyplina. Omówienie pojęcia doświadczenia jako kategorii fundującej projekt antropologiczny. Analiza społecznych uwarunkowań zjawisk. Antropologia literatury a genologia. Nurt badań nad życiem codziennym. Konceptcje cielesności w badaniach antropologicznych i literackich.
82.	Najnowsza polszczyzna – uzus i norma	Wykład obejmuje swym tematycznym zasięgiem podsystemy języka polskiego: fonologiczny, morfologiczny i składniowy oraz leksykę z frazeologią; po ich charakterystyce panchronicznej i typologicznej następuje ujęcie diachroniczne zwieńczone wywoływaniem o zjawiskach współczesnych i tendencjach rozwojowych.
83.	Semantyka i pragmatyka językowa	Przedmiot semantyki. Lingwistyczne definicje znaczenia. Granice między semantyką a pragmatyką. Semantyka leksykalna. Semantyka logiczna (negacja, koniunkcja, rachunek zdań). Znaczenie w gramatyce (struktura predykatowo-argumentowa, role uczestników sytuacji). Pojęcie stereotypu we współczesnych badaniach językoznawczych. Teoria aktów mowy (podstawy filozoficzne, bezpośrednie i pośrednie akty mowy). Analiza konwersacyjna (kolejność zabierania głosu, pary przylegające).
84.	Literatura polska przełomu XX i XXI w.	Analiza i interpretacja tekstów zaliczanych do najnowszej literatury polskiej - ich analiza i interpretacja, a na tej podstawie - rozpoznanie głównych tendencji w twórczości ostatniego 25-lecia.

85.	Kulturowe problemy współczesnej polskiej literatury	Studia nad pamięcią i historią. Społeczeństwo i władza w przedstawieniach. Cieleśność i polityka płci (literatura w ujęciu krytyki feministycznej). Afektywne ujęcie literatury jako narzędzia społecznego działania. Geopoetyka w roli narzędzia interpretacji przedstawienia miejskiej przestrzeni.
86.	Etyka i estetyka słowa	Etyka i estetyka słowa w komunikacji międzyludzkiej (warunki udanej komunikacji: dobro, piękno i prawda w komunikowaniu indywidualnym, grupowym i społecznym). Zakłócenia i bariery w komunikacji, pojęcie dominacji. Etyczna ocena aktów mowy, naruszanie zasad etyki i estetyki wypowiedzi w kontaktach oficjalnych i nieoficjalnych. Przemoc słowna a wolność słowa, etyka słowa a poprawność polityczna. Zjawisko wulgaryzacji języka jako wyraz naruszania zasad etyki i estetyki słowa.
87.	Wielkie powieści XX i XXI w.	Analiza i interpretacja literatura powszechnej - najwybitniejszych powieści XX i XXI w.
88.	Tradycja i nowoczesność w literaturze XX i XXI w.	Kryteria i wyznaczniki realizmu - w kulturze masowej i literaturze popularnej. Awangarda oraz kicz. Proza lingwistyczna. Pisarstwo amatorów. Feminizm dawny i nowy. Literaccy skandaliści. Autobiografizm.
89.	Tekst w Internecie	Wprowadzenie podstawowych zagadnień z zakresu funkcjonowania stron WWW. Podstawy języka HTML/XHTML. Przegląd najważniejszych internetowych edytorów tekstu. Typografia internetowa. Omówienie internetowych gatunków tekstowych: e-mail, blog, Wikipedia, Wikisłownik, literatura hipertekstowa. Podstawowe pojęcia z zakresu dziennikarstwa internetowego. Pisanie i redagowanie internetowych informacji (prasowych, urzędowych, copywriterskich, PR-owych). Pisanie tekstów pod SEO. Warsztaty z formatowania leadów i tytułów w Internecie. Omówienie umiejętności i kompetencji webwritera. Funkcjonowanie tekstu w mediach społecznościowych: Facebook, Twitter, Google+. Łączenie tekstu z elementami graficznymi i multimedialnymi.
90.	Podstawy typografii	Tworzenie projektu typograficznego książki. Funkcje zecerskie programu Adobe InDesign. Skład prostej książki. Przygotowanie projektu książki do druku. Kerning i tracking. Opis fontów za pomocą terminologii Unicode oraz GID. Współpraca programu Adobe InDesign z edytorami tekstu (Microsoft Word, OpenOffice Writer). Narzędzie GREP i automatyzacja składu. Podstawy obróbki graficznej w programie Photoshop. Skład antologii tekstów.
91.	Tekstologia i edytorstwo	Nauki pomocnicze edytorstwa tekstów od II połowy XVIII wieku (elementy m.in. paleografii, historii języka polskiego, poetyki, leksykologii). Cechy kultury literackiej XVIII i XIX wieku istotne dla edytora. Społeczne i polityczne uwarunkowania działalności wydawniczej w XIX i XX stuleciu (m.in. cenzura, emigracyjny ruch wydawniczy, drugi obieg). Najważniejsze edycje kluczowych tekstów, edycje krytyczne klasyki. Etapy pracy edytora (wybór podstawy wydania, ustalenie tekstu, objaśnienia, aparat krytyczny). Transkrypcja (modernizacja pisowni i interpunkcji). Obowiązujące konwencje a praktyka edytorska. Błędy edytorskie i problemy tekstologiczne.
92.	Strategie autorskie w kinie modernistycznym i postmodernistycznym w XX i XXI wieku	Pojęcie modernizmu i postmodernizmu. Sposoby sygnifikacji w kinie: realizm, modernizm, postmodernizm. Pojęcie kina autorskiego – neorealizm włoski i nowa fala francuska jako paradygmaty kina artystycznego po II wojnie światowej. Kino autorskie jako kino autotematyczne. Epickość i poetyckość stylu jako dwa bieguny eksponowania autora filmu. Neomodernizm i <i>slow cinema</i> . Modernizm 3D: zagadnienia percepcji obrazu filmowego na przykładzie filmów Wima Wendersa (<i>Pina</i> [2011]) i Wernera Herzoga (<i>Jaskinia zapomnianych snów</i> [2010]). Esej filmowy i eseizacja kina – strategia (post)modernistyczna? Postmodernizm filmowy a postdramatyzm we współczesnym teatrze. Montaż jako „metodologia” filmowej

		komunikacji. Deziluzja i efekt obcości. Zagadnienia zdystansowanej narracji filmowej. Cieleśność i performatywność współczesnego kina. Relacja autor-widz w sztuce filmowej.
93.	Warsztat scenarzysty	Scenariusz, jako warsztat i komunikat – jasność przekazu, jego atrakcyjność oraz oryginalność. Dramaturgia tekstu. Elementy warsztatu aktorskiego w pracy scenarzysty – wywiady przed kamerą czy przed audytorium; dyskusje przed kamerą czy przed audytorium; audycje autorskie przed kamerą czy przed audytorium. Scenarzysta jako reżyser – wiedza o inscenizacji i budowaniu napięć niezbędna podczas pracy nad scenariuszem. Scenarzysta jako producent – świadomość możliwości produkcyjnych podczas pracy nad scenariuszem.
94.	Podstawy teorii argumentacji	Wypowiedzi argumentacyjne. Standaryzacja argumentu. Poprawność argumentu. Myślenie logiczne a potoczne. Typy rozumowania. Podstawy sylogistyki. Logika nieformalna. Perswazja a argumentacja. Retoryka a dialektyka. Psychologiczne podstawy argumentacji. Pragmatyka językowa. Podstawy pragmatyki. Typy argumentacji. Manewrowanie strategiczne w argumentacji. Błędy w argumentacji. Metodyka i technika argumentacji erystycznej. Charakterystyka kontrowersyjnych chwytów polemicznych, m.in. <i>ad personam</i> , <i>ad auditores</i> , <i>petitio principii</i> etc. Rola emocji w argumentacji. Ideologia, postawa a argumentacja. Etyka a sztuka przekonywania. Techniki retoryczne w życiu prywatnym i publicznym. Język polityki: demagogia, agitacja, propaganda. Manipulacja – pragmatyczne i etyczne aspekty manipulacji.
95.	PR publicznych instytucji kultury	Co to jest PR i czym różni się od propagandy, marketingu i promocji? Specyfika PR w publicznych instytucjach kultury. Człowiek w grupie – występy wewnątrz instytucji i na zewnątrz. Organizacja i działalność publicznej instytucji kultury (na przykładzie teatru publicznego). Pisanie newsletterów – najtańszego środka PR. Pisanie listów urzędowych. Pisanie notatek PR na stronę instytucji. Płynność ról w dzisiejszych publicznych instytucjach kultury – PR zespołowy. Działania PR w sytuacji kryzysowej. Ocena działań PR wskazanej publicznej instytucji kultury. Prezentacje i dyskusje na temat strategii PR wybranych przez studentów instytucji kultury.
96.	Krytyka filmowa	poznanie piśmiennictwa filmoznawczego. Specyfika dzieła filmowego. Film w ogólnokulturowym kontekście. Kino i piśmiennictwo filmoznawcze.
97.	Krytyka filmowa. Warsztat	Orientacja w historii kina i dziełach współczesnych. Zagadnienia krytyki filmowej. Wielość gatunków krytyki filmowej. Zróżnicowane gatunki filmu.
98.	Nauczanie języka polskiego jako drugiego i odziedziczonego	Zajęcia mają charakter warsztatowy. Studenci zapoznają się ze specyfiką nauczania języka polskiego jako drugiego i odziedziczonego. Analizują programy języka polskiego dla dzieci i młodzieży cudzoziemców przebywających w Polsce oraz dwujęzycznych uczniów polskiego pochodzenia. Poznają materiały dydaktyczne do nauki języka polskiego dla uczniów w wieku gimnazjalnym i licealnym będących na różnych poziomach zaawansowania. Rozróżniają metody i techniki nauczania (w tym podejście zadaniowe, komunikacyjne i uczenie się poprzez nauczanie) oraz techniki aktywizujące. Uczą się, w jaki sposób integrować treści językowe z kulturowymi na lekcji języka polskiego.
99.	Testowanie i ocenianie uczących się JPJO	Ocena pracy uczących się i jej efektów: rodzaje błędów językowych, ich geneza, sposoby reagowania na błędy uczących się JPJO; ocenianie wypowiedzi ustnych i pisemnych (kryteria oceny, różne techniki ewaluacji). Samoocena uczącego się JPJO (skale biegłości, interpretacja wskaźników, poświadczanie i dokumentowanie znajomości języka, Europejskie Portfolio Językowe). Testy językowe i ich rodzaje, kryteria poprawności testu językowego, planowanie testu, opracowanie zadań testowych badających opanowanie poszczególnych sprawności i umiejętności. System certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego.

100.	Trudne miejsca polszczyzny	Zdefiniowanie trudnych miejsc polszczyzny, omówienie korpusu błędów popełnianych przez cudzoziemców, omówienie typologii błędów językowych. Omówienie typowych błędów poszczególnych typów. Zależność między językiem pierwszym a typowymi błędami w polszczyźnie. Sposób poprawiania błędów cudzoziemców.
101.	Historia Polski i powszechna po 1945	Tworzenie i funkcjonowanie świata dwubiegunowego ideologicznie: zimna wojna. Konflikty indochińskie. Konflikty bliskowschodnie. Polska pod rządami komunistów: protesty społeczne po II wojnie światowej. „Wiosna Ludów” i upadek ZSRR; Świat po komunizmie – nowe wyzwania.
102.	Historia Polski i powszechna po 1945	Próba nowego „ułożenia” świata powstałego w wyniku II wojny światowej. Organizacja narodów Zjednoczonych. Polska w nowych granicach, społeczeństwo, mniejszości narodowe. Uwarunkowania przejęcia władzy w Polsce przez komunistów. Opór społeczny w Polsce wobec rządów komunistów (1944-1989). Polityka PZPR wobec poszczególnych grup społecznych. Rywalizacja technologiczno-militarna na linii Wschód-Zachód. Dekolonizacja. Państwa wasalne wobec ZSRR w okresie powojennym, powstanie Chińskiej republiki Ludowej. Sprawa niemiecka.

Nazwa kierunku studiów: Filologia rosyjska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 58

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJR – fonetyka	1. Podstawy artykulacji rosyjskiej: miejsce i znaczenie akcentu w wyrazie, rytmika słowa rosyjskiego, wymowa samogłosek akcentowanych; 2. System samogłosek (redukcja samogłosek w języku rosyjskim; wymowa samogłosek jotowanych е, я, ё, ю); -wymowa spółgłosek twardych ж, ш, ц; -wymowa spółgłosek miękkich ч, щ; -wymowa twardych i miękkich spółgłosek т, д, с, з; -wymowa przedniojęzykowego л i miękkiego л'; -wymowa przyimków i spójników z wyrazami głównymi; -wymowa połączeń wyrazowych; -wymowa zakończeń -ться, -тся; -его, -ого; 3. Intonacja: - syntagma, akcent logiczny, konstrukcje intonacyjne ик-1, ик-2.
2.	PNJR – leksyka	1. Dane personalne. Zawieranie znajomości. Zwroty grzecznościowe; 2. Rodzina. Określanie stopnia pokrewieństwa; 3. Zawody oraz miejsca pracy członków rodziny; 4. Codzienne czynności; 5. Wygląd zewnętrzny; 6. Cechy charakteru (w zakresie podstawowym); 7. Dom; 8. Mieszkanie (rozkład, umeblowanie, urządzenie własnego pokoju); 10. Nazwy kolorów.
3.	PNJR – gramatyka funkcjonalna	1. Pisownia – poprawne oznaczanie głosek za pomocą liter alfabetu rosyjskiego; 2. Rzeczownik – używanie form fleksyjnych typowych rzeczowników trzech deklinacji; 3. Przysłówek – formy deklinacyjne przysłówków twar-dotematowych i miękkotematowych; 4. Zaimki – niektóre formy zaimków osobowych, dzierżawczych, pytajnych, wskazujących i zwrotnego себя; 5. Czasownik – użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych w czasie teraźniejszym; 6. Liczebniki główne i porządkowe (w mianowniku).
4.	PNJR – praca z tekstem	1. Dane personalne. Zawieranie znajomości. Zwroty grzecznościowe; 2. Rodzina. Określanie stopnia pokrewieństwa; 3. Zawody oraz miejsca pracy członków rodziny; 4. Codzienne czynności; 5. Wygląd zewnętrzny; 6. Cechy charakteru (w zakresie podstawowym); 7. Dom; 8. Mieszkanie (rozkład, umeblowanie, urządzenie własnego pokoju); 10. Nazwy kolorów.
5.	Historia Rosji	1. Powstanie Rusi Kijowskiej i chrzest Rusi; 2. Okres rozdrobnienia feudalnego; 3. Najazd Mongołów na Ruś; 4. Kształtowanie się państwa moskiewskiego – Iwan I Kalita, Iwan III; 5. Rządy Iwana IV Groźnego – reformy, podbój chanatów, opricznina; 6. Czasy „smuty” na Rusi; 7. Monarchia pierwszych Romanowów; 8. Rozłam w cerkwi; 9. Ustrój, gospodarka i kultura Rosji w XVI –XVII w.; 10. Panowanie Piotra I; 11. Okres przewrotów pałacowych i rozkwit monarchii szlacheckiej (Anna, Elżbieta, Katarzyna II); 12. Czasy Aleksandra I – reformy, kampania napoleońska, powstanie grudniowe; 13. Trzydziestolecie reakcji Mikołaja I; 14. Epoka wielkich reform Aleksandra II po wojnie krymskiej; 15. Powrotna fala reakcji w czasach Aleksandra III; 16. Rosja u schyłku XIX w.; 17. Polityka zagraniczna w drugiej połowie XIX w.

6.	Wstęp do językoznawstwa	Zajęcia obejmują następujące zagadnienia: 1. język jako przedmiot językoznawstwa; 2. podstawowe pojęcia lingwistyczne i definicja języka; 3. język jako system znakowo-komunikacyjny; 4. funkcje społeczne języka i mówienia; 5. opis systemu językowego: podsystemy fonologiczny, morfologiczny, syntaktyczny, leksykalno-semantyczny; 6. klasyfikacja genetyczna języków: jednostki klasyfikacyjne, miejsce języków słowiańskich wśród języków świata.
7.	Wstęp do literaturoznawstwa	Cechy swoiste literatury, wyróżniki i sztuki pokrewne. Nauka o literaturze i jej działy. Pojęcie i główne elementy struktury dzieła literackiego. Sfera planu treści i planu wyrażenia. Styl i kompozycja. Problemy kompozycji. Dominanty kompozycyjne. Podział na rodzaje i gatunki literackie. Epika (narrator, bohater, fabuła). Epickie formy językowo-stylistyczne. Gatunki epickie. Analiza wybranych utworów epickich A. Puszkina, I. Bunina, A. Czechowa. Dramat (budowa świata przedstawionego w dramacie). Struktura językowa dramatu. Gatunki dramatyczne. Analiza utworu dramatycznego A. Puszkina.
8.	Etyka pracy naukowej	1. Terminologia naukowa: pojęcia tematu pracy naukowej, literatury przedmiotu, metody badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy itd.; 2. Kształtowanie właściwej postawy badacza wobec własnej i cudzej pracy naukowej (problem plagiatu, prawo autorskie, zasady przywoływania cytowań); 3. Kryteria oceny pracy naukowej (recenzja naukowa); 4. Zasady gromadzenia literatury przedmiotu: biblioteki naukowe, bibliografie tradycyjne i internetowe bazy danych; 5. Sporządzanie notatek i wyciągów z literatury, opracowywanie materiału naukowego; 6. Sposoby sporządzania bibliografii naukowej, zasady tworzenia adresów bibliograficznych i sporządzania przypisów; 7. Układ graficzny pracy naukowej; 8. Styl pisarstwa naukowego: standardowa leksyka i frazeologia (prezentacja problemu, stawianie hipotezy, argumentowanie, wnioskowanie); 9. Poprawność językowa (rodzaje błędów językowo-stylistycznych).
9.	PNJR – fonetyka	Artykulacja i zjawiska fonetyczne: 1. Asymilacje w połączeniach spółgłoskowych; 2. Wpływ znaku miękkiego i twardego na wymowę; 3. Ubezdźwięcznienie spółgłosek; 4. Uproszczenia grup spółgłoskowych w wymowie; 5. Wymowa twardych i miękkich spółgłosek в, ф, б, п, м i р; 6. Zamiana и na ы; 7. Wymowa przymiotników miękkotematowych; 8. Wymowa rzeczowników zakończonych na -ия, -ие. Intonacja: 1. konstrukcje intonacyjne ик-3, ик-4, ик-5; 2. utrwalenie podstawowych konstrukcji intonacyjnych w zdaniach jedno- i wielosyntagmowych. Akcentuacja: 1. akcent w wybranych rzeczownikach; 2. akcent w przymiotnikach w pełnej formie. Wymowa i akcentuacja liczebników głównych i porządkowych.
10.	PNJR – leksyka	1. Szkoła; 2. Uczelnia (w zakresie podstawowym); 3. Określanie czasu oraz dni tygodnia; 4. Miasto. Orientacja przestrzenna. Komunikacja miejska; 5. Zakupy; 6. Posiłki w domu i poza domem; 7. Ulubione potrawy i napoje; 8. Czas wolny. Rozrywki, zainteresowania. Wakacje.
11.	PNJR – gramatyka funkcjonalna z ortografią	1. Rzeczownik – formy przypadków wszystkich deklinacji, ważniejsze rzeczowniki mające inną liczbę oraz rodzaj niż w j. polskim; 2. Przymiotnik - formy deklinacyjne przymiotników twardo- i miękkotematowych, a także o temacie zakończonym на к, г, х, ш, щ, ч. Stopniowanie przymiotników; 3. Czasownik - użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych (oraz niektórych nieregularnych) w czasie teraźniejszym i przyszłym prostym, tryb rozkazujący; 4. Przysłówki – stopniowanie przysłówków; 5. Zaimki – zaimki osobowe, dzierżawcze, formy zaimków wskazujących этот, тот; 6. Liczebnik – odmiana liczebników głównych, porządkowych i ułamkowych. Ortografia: 1. Pisownia znaków miękkiego i twardego; 2. Pisownia samogłosek w rdzeniach, wymiana samogłosek w rdzeniach; 3. Samogłoski по ж, ш, щ, ч, ц w rdzeniu; 4. Pisownia spółgłosek dźwięcznych

		i bezdźwięcznych.
12.	PNJR – praca z tekstem	1. Szkoła; 2. Uczelnia (w zakresie podstawowym); 3. Określanie czasu oraz dni tygodnia; 4. Miasto. Orientacja przestrzenna. Komunikacja miejska; 5. Zakupy; 6. Posiłki w domu i poza domem; 7. Ulubione potrawy i napoje; 8. Czas wolny. Rozrywki, zainteresowania. Wakacje.
13.	Wstęp do literaturoznawstwa	Liryka. Stylistyka. Środki brzmieniowe. Organizacja warstwy znaczeniowej. Stylizacja. Tropy stylistyczne. Alegoria i symbol. Analiza wierszy. Wersyfikacja. System toniczny. System sylabiczny. Stopy systemu sylabotonicznego. Wiersz wolny. Analiza wierszy; Rymy.
14.	Wstęp do filologii słowiańskiej	Indoeuropejczy Słowianie. Praojczyzna indoeuropejska, praojczyzna Słowian. Ekspansje Słowian, najstarsze i późniejsze kontakty z innymi ludami. Najstarsze wzmianki o Słowianach. Język prasłowiański. Współczesne języki słowiańskie a język prasłowiański. Misja morawska. Konstantyn i Metody, obrządek słowiański. Ośrodki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Język starosłowiański, glagolica i cyrylica. Najważniejsze zabytki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Dwa modele bilingwizmu u Słowian: <i>Slavia orthodoxa</i> i <i>Slavia latina</i> . Gramatyki języka staro-cerkiewnosłowiańskiego. Najstarsze gramatyki języków słowiańskich na tle gramatyk europejskich. Słowiańskie przekłady Biblii na tle przekładów Biblii na inne języki europejskie. Prawosławie vs. katolicyzm. Kontakty Polaków z innymi narodami słowiańskimi. Przegląd i charakterystyka poszczególnych języków słowiańskich.
15.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (fonetyka i fonologia)	Przedmiot i zadania fonetyki jako nauki. Pojęcie głoski. Głoska a litera. Głoska a fonem. Fonetyka akustyczna i artykulacyjna; Kryteria klasyfikacji głosek. System wokaliczny i konsonantyczny języka rosyjskiego. Charakterystyka akcentu rosyjskiego. Wyrazy nieakcentowane (proklityki i enklityki) i słabo akcentowane. Zestroje akcentowe; Redukcja (jakościowa i ilościowa) samogłosek w sylabach nieakcentowanych. Zmiany spółgłosek związane z oddziaływaniem sąsiedztwa fonetycznego (zmiany w wygłosie absolutnym, asymilacje, desymilacja, uproszczenie grup spółgłoskowych); Wymowa niektórych form gramatycznych, wymowa nieakcentowanych połączeń samogłoskowych; Adaptacja fonetyczna leksemów zapożyczonych w języku rosyjskim. Przedmiot i zadania fonologii. Pojęcie fonemu. Opozycja fonologiczna. Fonologiczne cechy konstytutywne. Fonologiczne cechy dystynktywne. Zasób fonemów współczesnego języka rosyjskiego (samogłoski i spółgłoski). Pojęcie dystrybucji. Opis dystrybucji fonemów. Pozycja maksymalnej dyferencjacji fonemu. neutralizacja opozycji fonologicznej. Fonologiczne cechy konfiguracyjne. Opozycja fonologiczna (opozycja prywatywna, równorzędna, stopniowa). Silny fonem. Słaby fonem. Silna pozycja fonemu. Słaba pozycja fonemu. Warianty fonemów i ich klasyfikacja. Relewantne cechy fonemu. Opozycja fonologiczna. Pojęcie alternacji morfonologicznej, typy alternacji.
16.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (fonetyka i fonologia)	Fonetyka akustyczna i artykulacyjna. Aparat mowy człowieka Kryteria klasyfikacji samogłosek. Kryteria klasyfikacji spółgłosek. Redukcja (jakościowa i ilościowa) samogłosek w sylabach nieakcentowanych; Przejście i//y. Zmiany spółgłosek związane z oddziaływaniem sąsiedztwa fonetycznego (zmiany w wygłosie absolutnym, asymilacje, dysymilacja, uproszczenie grup spółgłoskowych); Zasady wymowy niektórych form gramatycznych i wyrazów zapożyczonych. Transkrypcja fonetyczna. Definiowanie i ilustrowanie podstawowych procesów fonetycznych. Przedmiot i zadania fonologii. Pojęcie fonemu. Głoska a fonem. Opozycja fonologiczna. Fonologiczne cechy konstytutywne. Fonologiczne cechy dystynktywne. Zasób fonemów współczesnego języka rosyjskiego (samogłoski i spółgłoski). Pojęcie dystrybucji. Opis dystrybucji fonemów. Pozycja maksymalnej dyferencjacji fonemu. neutralizacja opozycji fonologicznej. Fonologiczne cechy konfiguracyjne. Opozycja fonologiczna (opozycja prywatywna, równorzędna, stopniowa). Silny fonem. Słaby fonem. Silna pozycja fonemu. Słaba

		pozycja fonemu. Warianty fonemów i ich klasyfikacja. Relewantne cechy fonemu. Opozycja fonologiczna. Transkrypcja fonetyczna i fonematyczna. Pojęcie alternacji morfonologicznej, typy alternacji.
17.	Historia literatury rosyjskiej	1.Folklor rosyjski 2.Piśmiennictwo Rusi Kijowskiej (warunki historyczne) 3.Cechy literatury staroruskiej 4. Periodyzacja literatury staroruskiej 5. Literatura przekładowa i oryginalna 6. Latopisarstwo 7. Literatura podróżnicza 8. Hagiografia 9.Proza narracyjna 10.Cerkiewna sztuka oratorska 11.Literatura Rusi Moskiewskiej 12.Literatura XVI wieku 13.Opowieści historyczne dydaktyczne i obyczajowe XVII wieku 14.Opowieści satyryczne XVII wieku 15. <i>Żywot protopopa Awwakuma</i> 16. Wierszopisarstwo XVII wieku 17. Periodyzacja literatury XVIII wieku 18.Opowieści czasów Piotra Wielkiego 19.Klasycyzm rosyjski. Michaił Łomonosow – teoretyk i poeta 20. Dramaturgia XVIII wieku 21.Sentymentalizm rosyjski 22.Charakter procesu literackiego w pierwszym ćwierćwieczu XIX wieku 23.Twórczość Wasilija Żukowskiego 24.Literatura dekabrystowska 25. Walka o nową literaturę w okresie 1800-1825 26.Aleksander Puszkina (liryka, poematy, dramaturgia, proza) 27.Michaił Lermontow (liryka, poematy, dramaturgia, proza) 28.Mikołaj Gogol (proza, komediopisarstwo).
18.	Historia literatury rosyjskiej	1. Podstawowe rodzaje i gatunki folkloru rosyjskiego. Folklor i literatura rosyjska; 2. Piśmiennictwo i literatura staroruska. Pojęcie, geneza, periodyzacja. Piśmiennictwo Rusi Kijowskiej, literatura Rusi Północno-Wschodniej i Rusi Moskiewskiej. Problematyka i poetyka piśmiennictwa staroruskiego. Piśmiennictwo i literatura w wieku XVII. Gatunki i styl. Piśmiennictwo staroobrzędowców (Awwakum). Poezja sylabiczna. Symeon Połocki. Początki teatru; 3. Literatura rosyjska w wieku XVIII. Tło historyczno-kulturalne i periodyzacja. Wpływy zachodnie i polskie. Oświecenie rosyjskie i jego specyfika. Rozwój i rozpad klasycyzmu. Sentymentalizm; 4. Twórczość Łomonosowa, Sumarokowa, Dierżawina, Radiszczewa, Karamzina (ujęcia monograficzne); 5. Literatura rosyjska pierwszej połowy XIX w. na tle historyczno-społecznym; 6. Twórczość dramaturgiczna Aleksandra Gribojedowa; 7. Romantyzm rosyjski na tle europejskim; 8. Twórczość poetycka, prozatorska i dramaturgiczna Aleksandra Puszkina; 9. Twórczość poetycka, prozatorska i dramaturgiczna Michaiła Lermontowa; 10. Twórczość dramaturgiczna i prozatorska Nikołaja Gogola.
19.	Historia Rosji	1. Panowanie Mikołaja II; 2. Wydarzenia rewolucji lat 1905 – 1907; 3. Początki parlamentaryzmu w Rosji; 4. Ruch robotniczy po I rewolucji; 5. Rosja w czasie I wojny światowej; 6. Rewolucja lutowa 1917 r. i kryzysy gabinetowe; 7. Przewrót październikowy i organizacja nowego systemu politycznego; 8. Wojna domowa; 9. Wojna polsko-bolszewicka; 10. Kryzys ekonomiczny i wprowadzenie NEP-u; 11. Droga Stalina do władzy; 12. Powstanie ZSRR; 13. Rosja Radziecka na arenie międzynarodowej w latach 20-tych; 14. Polityka industrializacji; 15. Polityka agrarna i kolektywizacja; 16. Aparat bezpieczeństwa; 17. Walka z Cerkwią i religią; 18. Terror drugiej połowy lat 30-tych; 19. Polityka zagraniczna lat 30-tych; 20. Działania wojenne na frontach II wojny światowej; 21. Polityka zagraniczna w okresie wojny i bezpośrednio po wojnie. ZSRR - początek „zimnej wojny”; 22. Polityka wobec państw Europy Wschodniej; 23. Ostatnie lata Stalina; 24. Odwilż czasów Chruszczowa; 25. Centralizm epoki breżniewowskiej; 26. Ruch dysydencki; 27. 15 miesięcy Jurija Andropowa i 13 miesięcy Konstantina Czernienki; 28. „Pieriestrojka” w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym ZSRR; 29. Rozpad ZSRR, powstanie Wspólnoty Państw Niepodległych; 30. Kryzys władzy w Rosji po rozpadzie ZSRR; 31. Boris Jelcyn; 32. Konflikty narodowościowe po rozpadzie ZSRR; 33. Konstytucja 1993 r.; 34. Partie polityczne w Dumie Państwowej; 35. Stosunki Federacji Rosyjskiej z państwami Wspólnoty; 36. Polityka zagraniczna; 37. Kryzys finansowo-ekonomiczny i kryzys władzy w roku 1998; 38. Wybory roku 1999; 39. Rosja za prezydentury Władimira Putina i Dmitrija Miedwiediewa.

20.	PNJR – fonetyka audytywna	Zastosowanie zasad wymowy i intonacji na materiale dialogów i tekstów z różnych obszarów tematycznych (w formie pisanej i nagrań): - IK-6 i IK-7 w jedno- i wielosyntagmowych zdaniach oznajmujących i wykrzyknikowych; - zastosowanie konstrukcji intonacyjnych w wielosyntagmowych zdaniach ze spójnikami i zdaniach z mową zależną i niezależną; - wymowa połączeń spółgłoskowych typu св, тв, кв, цв; чч, жч; здн, стн, лнц, рдц; - akcent w liczebnikach porządkowych; - akcent w zaimkach osobowych; - akcent w zaimkach dzierżawczych; - akcent w przysłówkach.
21.	PNJR– leksyka	1. Podróże. Przekraczanie granicy. Nazwy państw i narodowości; 2. Biblioteka. Książka. Prasa; 3. Zdrowie. Choroby. Budowa anatomiczna człowieka. Pomoc lekarska. (zakres minimalny); 4. Pogoda. Zjawiska atmosferyczne, prognoza pogody; 6. Rodzina i relacje rodzinne. Uroczystości rodzinne; 7. Boże Narodzenie i Nowy Rok.
22.	PNJR – gramatyka funkcjonalna	Gramatyka: 1. Rzeczownik – formy przypadków wszystkich deklinacji, ze szczególnym uwzględnieniem rzeczowników na –ия, –ие, –ий, –ье. Formy Msc. rodzaju męskiego z przyimkami в, на, о. 2. Przymiotnik - Msc. przymiotników rosyjskich w porównaniu z językiem polskim. Formy deklinacyjne przymiotników twardo- i miękkotematowych, a także o temacie zakończonym на κ, г, х, ш, щ, ч. Formy N., Msc. przymiotników w porównaniu z językiem polskim (utrwalenie). Stopniowanie przymiotników (utrwalenie szczególnie form prostych). Rzeczownikowe (krótkie) formy przymiotników. 3. Czasownik: Konstrukcje czynne i bierne. Imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe. Użycie czasownika быть, rosyjskie ekwiwalenty czasownika mieć, czasowniki ruchu, konstrukcje z bezokolicznikiem. Użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych (oraz niektórych nieregularnych) w czasie teraźniejszym i przyszłym prostym, tryb rozkazujący (utrwalenie). 4. Zaimek – zaimki osobowe, pytajne, względne (utrwalenie). Formy zaimków przeczących i nieokreślonych z przyimkiem i bez. Rozróżnianie form zaimków wskazujących этот, тот (utrwalenie); 5. Przysłówki – przysłówki kierunku ruchu i miejsca. Przysłówki przeczące i nieokreślone; 6. Liczebnik – odmiana liczebników głównych, porządkowych (utrwalenie) i ułamkowych. Ortografia: 1. Pisownia samogłosek nieakcentowanych w rdzeniach (utrwalenie). 2. Pisownia znaków miękkiego i twardego (utrwalenie); 3. Pisownia samogłosek w rdzeniach (utrwalenie); 4. Samogłoski po ж, ш, щ, ч, ц w rdzeniu (utrwalenie). 5. Pisownia spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych (utrwalenie).
23.	PNJR – praca z tekstem	1. Podróże. Przekraczanie granicy. Nazwy państw i narodowości; 2. Biblioteka. Książka. Prasa; 3. Zdrowie. Choroby. Budowa anatomiczna człowieka. Pomoc lekarska. (zakres minimalny); 4. Pogoda. Zjawiska atmosferyczne, prognoza pogody; 6. Rodzina i relacje rodzinne. Uroczystości rodzinne; 7. Boże Narodzenie i Nowy Rok.
24.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	I. Leksykologia: 1. Przegląd podstawowych zagadnień leksykologii: przedmiot leksykologii, pojęcie jednostki leksykalnej, działy leksykologii. 2. Wybrane zagadnienia z leksykologii historycznej: archaizmy, neologizmy, zapożyczenia, internacjonalizmy. 3. Słownictwo: polisemia, homonimia, synonimia, antonimia, konwersja, wyrazy o ograniczonym zasięgu terytorialnym (dialektyzmy, regionalizmy), słownictwo gwar środowiskowo-zawodowych, słownictwo ekspresywno-emocjonalne. 4. Frazologia: pojęcie związku frazeologicznego, klasyfikacja formalna i semantyczna związków frazeologicznych. 5. Leksykografia: zarys leksykografii rosyjskiej, struktura artykułu hasłowego, sposoby definiowania hasła słownikowego, typy słowników. II. Słowotwórstwo: 1. Przedmiot słowotwórstwa, 1.1. słowotwórstwo diachroniczne i synchroniczne, 1.2. człony derywatu: podstawa słowotwórcza, temat słowotwórczy, formant słowotwórczy, 1.3. derywaty

		proste i złożone, 1.4. alternacje tematowe (jakościowe i ilościowe), 1.5. typy podstaw słowotwórczych. 2. Formanty słowotwórcze, ich budowa i typy. 3. Pochodność znaczeniowa derywatów, 3.1. parafraza słowotwórcza, 3.2. peryfraza słowotwórcza. 4. Znaczenie słowotwórcze. 5. Kategoria słowotwórcza. 6. Typ słowotwórczy. 7. Kierunek motywacji: wielomotywowość, motywacja podstawowa i towarzysząca, motywacje równorzędne. 8. Słowotwórstwo rzeczowników. 9. Słowotwórstwo przymiotników. 10. Słowotwórstwo czasowników. 11. Słowotwórstwo przysłówków.
25.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	I. Leksykologia: 1. Przegląd podstawowych zagadnień leksykologii: przedmiot leksykologii, pojęcie jednostki leksykalnej, działy leksykologii. 2. Wybrane zagadnienia z leksykologii historycznej: archaizmy, neologizmy, zapożyczenia, internacjonalizmy. 3. Słownictwo: polisemia, homonimia, synonimia, antonimia, konwersja, wyrazy o ograniczonym zasięgu terytorialnym (dialektyzmy, regionalizmy), słownictwo gwar środowiskowo-zawodowych, słownictwo ekspresywno-emocjonalne. 4. Frazeologia: pojęcie związku frazeologicznego, klasyfikacja formalna i semantyczna związków frazeologicznych. 5. Leksykografia: zarys leksykografii rosyjskiej, struktura artykułu hasłowego, sposoby definiowania hasła słownikowego, typy słowników. II. Słowotwórstwo: Przedmiot słowotwórstwa, 1.1. słowotwórstwo diachroniczne i synchroniczne, 1.2. człony derywatu: podstawa słowotwórcza, temat słowotwórczy, formant słowotwórczy, 1.3. derywaty proste i złożone, 1.4. alternacje tematowe (jakościowe i ilościowe), 1.5. typy podstaw słowotwórczych. 2. Formanty słowotwórcze, ich budowa i typy. 3. Pochodność znaczeniowa derywatów, 3.1. parafraza słowotwórcza, 3.2. peryfraza słowotwórcza. 4. Znaczenie słowotwórcze. 5. Kategoria słowotwórcza. 6. Typ słowotwórczy. 7. Kierunek motywacji: wielomotywowość, motywacja podstawowa i towarzysząca, motywacje równorzędne. 8. Słowotwórstwo rzeczowników. 9. Słowotwórstwo przymiotników. 10. Słowotwórstwo czasowników. 11. Słowotwórstwo przysłówków.
26.	Historia literatury rosyjskiej	1.Szkoła naturalna lat 40-tych wieku XIX; 2.Charakterystyka procesu literackiego lat 1843-1855; 3.Charakterystyka procesu literackiego lat 1855-1881; 4.Dramaturgia drugiej połowy XIX wieku; 5.Poezja drugiej połowy XIX wieku; 6.Twórczość Iwana Gonczarowa; 7.Twórczość Iwana Turgieniewa; 8.Twórczość Michaiła Sałtykowa-Szczedrina; 9.Twórczość Fiodora Dostojewskiego; 10.Twórczość Lwa Tołstoja; 11.Literatura lat 1882-1895; 12.Wsiewołod Garszyn, Włodzimierz Korolenko.
27.	Historia literatury rosyjskiej	1. Literatura rosyjska II połowy XIX w. Tło historyczno-społeczne. Rewolucyjni demokraci. Ruch narodnicki. Słowianofile i okcydentaliści. Pietraszewcy. Glebizm; 2. Dramat. Aleksandr Ostrowski - nowatorstwo i znaczenie jego dramaturgii; 3. Poeci "sztuki czystej". Afanasij Fet. Fiodor Tiutczew. Poezja obywatelska. Nikołaj Niekrasow; 4. Proza II połowy XIX w. (Iwan Gonczarow, Michaił Sałtykow-Szczedrin, Nikołaj Leskow). Problematyka, znaczenie ideowe i artystyczne tej prozy; 5. Biografie pisarzy w ich kontekście historycznym, społecznym, obyczajowym i literackim; 6. Twórczość Iwana Turgieniewa (ujęcie monograficzne); 7. Twórczość Fiodora Dostojewskiego (ujęcie monograficzne); 8. Twórczość Lwa Tołstoja (ujęcie monograficzne); 9. Symptomy nowych tendencji w prozie końca XIX w. (Wsiewołod Garszyn).
28.	Wiedza o kulturze Rosji	1. Kultura staroruska; 2. Wiek XVII: rozwój oświaty i nauki, początki teatru, architektura i malarstwo; 3. Wiek XVIII: reformy Piotra I, idee oświeceniowe, obyczaje i życie codzienne; 4. Pierwsza połowa XIX stulecia: ożywienie umysłowe i kulturalne, kółka i salony, czasopiśmiennictwo, oświata, teatr, muzyka, malarstwo, ruch umysłowy i społeczny (słowianofile, okcydentaliści), prawosławie; 5. Przełom XIX i XX w.: reformy Aleksandra II, rozwój szkolnictwa, teatr, początki kina, malarstwo, architektura, przełom modernistyczny w sztuce; 6. 1917-1991: emigracja (I, II i III fala), awangarda lat 20-tych, socrealizm, "odwilż", narodziny kultury niezależnej, lata stagnacji i zastoju, „pieriestrojka”; 7. Życie kulturalne w

		Rosji po roku 1991.
29.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
30.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Poznajemy się; 2. Gdzie to jest?; 3. Jedzenie i picie; 4. Moja Rodzina; 5. Kiedy to jest? 6. Co dzisiaj robiłeś/aś?; 7. Dom i mieszkanie; 8. Planujemy weekend. Język chorwacki: 1. Podstawowe informacje o Chorwacji i języku chorwackim: wymowa, alfabet. Podstawowe zwroty; 2. Zainteresowania. Nazwy narodowości. Jazda taksówką; 3. Relacje rodzinne, przedstawianie swojej rodziny. Dzierżawczość. Orientacja w przestrzeni; 4. Kolory. Opisywanie przedmiotów i ludzi; 5. Rezerwowanie pokoju w hotelu. Pytanie o drogę; 6. Rezerwowanie pokoju w hotelu. Pytanie o drogę; 7. Sytuacje komunikacyjne na lotnisku i w kantorze wymiany walut. Wyrażanie woli; 8. Relacje przestrzenne (cel ruchu) i czasowe. Sytuacje komunikacyjne w agencji turystycznej; 9. Zamawianie jedzenia i picia. Nazywanie rodzajów żywności. Nawyki żywieniowe.
31.	PNJR – fonetyka audytywna	1. Zastosowanie zasad wymowy i intonacji na materiale dialogów i tekstów z różnych obszarów tematycznych (w formie pisanej i nagrań); 2. Redukcja niektórych głosek w potocznym wymawianiu imion i patronimów; 3. Zastosowanie konstrukcji intonacyjnych w wielosyntagmowych zdaniach – ćwiczenia na materiałach prasowych; Zastosowanie konstrukcji intonacyjnych w wielosyntagmowych zdaniach z mową zależną i niezależną w tekstach literackich: - akcent w niektórych kategoriach rzeczowników – wyjątki; - akcent w krótkiej formie przymiotników; - akcent w liczebnikach głównych i porządkowych – powtórzenie; - akcent w czasownikach dokonanych i niedokonanych; - akcent w trybie rozkazującym czasownika; - akcent w przysłówkach z не-, ни-.
32.	PNJR – leksyka	1. Miejsce zamieszkania: określanie rodzaju domu, wyposażenie mieszkania, nazwy urządzeń technicznych. Poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania; 2. Przygotowanie posiłków w domu, przepisy kulinarne; 3. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar - zamawianie posiłków; 4. Moda i style ubierania się; 5. Wielkanoc; 6. Usługi pocztowe; 7. Telefon i Internet. Etykieta rozmowy telefonicznej i wysyłania wiadomości e-mail; 8. Korzystanie z różnych rodzajów zakładów usługowych.
33.	PNJR – gramatyka funkcjonalna	Gramatyka: 1. Czasownik – rekcja czasowników bliskich znaczeniowo, rząd niektórych czasowników rosyjskich w porównaniu z polskimi. Koniugacja I i II wszystkich form czasowników (regularnych i nieregularnych). Konstrukcje czynne i bierne. Imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe (utrwalenie); 2. Rzeczownik – formy przypadków wszystkich deklinacji, ze szczególnym uwzględnieniem rzeczowników na -ия, -ие, -ий, -ье. Formy Msc. rodzaju męskiego z przymiarkami в, на, о (utrwalenie); 3. Przymiotnik - formy deklinacyjne przymiotników o temacie zakończonym na к, г, х, ш, щ, ч. Formy N., Msc. przymiotników w porównaniu z językiem polskim. Stopniowanie przymiotników (utrwalenie szczególnie form prostych). Rzeczownikowe (krótkie) formy przymiotników (utrwalenie); 4. Zaimek – zaimki osobowe, pytajne, względne, formy zaimków przeczących z przymiarką i bez (utrwalenie); 5. Przysłówki – przysłówki kierunku ruchu i miejsca. Przysłówki przeczące i nieokreślone (utrwalenie); 6. Zaimek – zaimki osobowe, pytajne, względne, formy zaimków przeczących i

		nieokreślonych z przyimkiem i bez, rozróżnianie form zaimków wskazujących этот, тот (utrwalenie); 7. Liczebnik – odmiana liczebników głównych, porządkowych i ułamkowych - (utrwalenie). Ortografia: 1. Użycie wielkich i małych liter, pisownia przedrostków, podwójne samogłoski w rdzeniach; 2. Pisownia prefiksów, sufixów i końcówek: rzeczowników, przymiotników i czasowników; 3. Pisownia samogłosek nieakcentowanych w rdzeniach (utrwalenie); 4. Pisownia znaków miękkiego i twardego (utrwalenie); 5. Pisownia samogłosek w rdzeniach, wymiana samogłosek w rdzeniach (utrwalenie); 6. Pisownia spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych; pisownia samogłosek nieakcentowanych w rdzeniach (utrwalenie).
34.	PNJR – praca z tekstem	1. Miejsce zamieszkania: określanie rodzaju domu, wyposażenie mieszkania, nazwy urządzeń technicznych. Poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania; 2. Przygotowanie posiłków w domu, przepisy kulinarne; 3. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar - zamawianie posiłków; 4. Moda i style ubierania się; 5. Wielkanoc; 6. Usługi pocztowe; 7. Telefon i Internet. Etykieta rozmowy telefonicznej i wysyłania wiadomości e-mail; 8. Korzystanie z różnych rodzajów zakładów usługowych.
35.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (morfologia)	Słowo jako jednostka języka. Słowo i słowoforma. Relacje paradygmaticzne i syntagmaticzne. Słowo a leksem. Znaczenie leksykalne i leksemowe. Znaczenia gramatyczne. Kategorie gramatyczne i kategorie morfologiczne. Przypadek; znaczenia przypadków (subiekt, obiekt, atrybut). Części mowy. Części mowy samodzielne i niesamodzielne. Panorama części mowy współczesnego języka rosyjskiego. Rozmytość granic między częściami mowy: substantywacja, adjektywacja, adverbializacja i pronominalizacja.
36.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (morfologia)	Wyraz jako jednostka językowa. Wieloznaczność terminu "wyraz". Wyraz tekstowy a wyraz gramatyczny. Leksem; Funkcjonalna klasyfikacja leksemów: części mowy. Kryteria klasyfikacji części mowy. Homonimia gramatyczna; Charakterystyka semantyczna i gramatyczna oraz osobliwości funkcjonowania poszczególnych części mowy w języku rosyjskim (rzeczownik, przymiotnik, problem zaimka, liczebnik; czasownik, przysłówki, predykatywy; partykuły, przyimki, spójniki); Kategorie gramatyczne poszczególnych części mowy (ze szczególnym uwzględnieniem kategorii morfologicznych czasownika, predykatywów i przysłówka).
37.	Historia literatury rosyjskiej	1. Charakterystyka ogólna epoki przełomu XIX i XX w. Tło historyczno-kulturalne i filozoficzne. Prądy umysłowe i artystyczne w Europie Zachodniej i w Rosji. Przemiany realizmu. Bunt modernistyczny; 2. Proza przełomu XIX i XX w. Anton Czechow, Maksim Gorki, Leonid Andriejew, Iwan Bunin; 3. Dramat przełomu XIX i XX w. Anton Czechow, Maksim Gorki, Leonid Andriejew; 4. Symbolizm i postulaty programowe starszych i młodszych symbolistów. Poezja, proza i dramaturgia symbolistów rosyjskich. Twórczość Walerija Briusowa, Fiodora Sołoguba, Konstantina Balmonta, Andrieja Biełego, Aleksandra Błoka; 5. Akmeizm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Anny Achmatowej, Osipa Mandelsztama, Nikołaja Gumilowa; 6. Futuryzm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Władimira Majakowskiego, Wielimira Chlebnikowa; 7. Imażynizm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Siergieja Jesienina; 8. Poezja Mariny Cwietajewej do 1917 r.
38.	Historia literatury rosyjskiej	1. Charakterystyka ogólna epoki przełomu XIX i XX w. Tło historyczno-kulturalne i filozoficzne. Prądy umysłowe i artystyczne w Europie Zachodniej i w Rosji. Przemiany realizmu. Bunt modernistyczny; 2. Proza przełomu XIX i XX w. Anton Czechow, Maksim Gorki, Leonid Andriejew, Iwan Bunin; 3. Dramat przełomu XIX i XX w. Anton Czechow, Maksim Gorki, Leonid Andriejew; 4. Symbolizm i postulaty programowe starszych i młodszych symbolistów. Poezja, proza i dramaturgia symbolistów rosyjskich. Twórczość Walerija Briusowa, Fiodora Sołoguba, Konstantina Balmonta, Andrieja Biełego, Aleksandra

		Błoka; 5. Akmeizm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Anny Achmatowej, Osipa Mandelsztama, Nikołaja Gumilowa; 6. Futuryzm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Władimira Majakowskiego, Wielimira Chlebnikowa; 7. Imażynizm i jego postulaty programowe. Wczesna twórczość Siergieja Jesienina; 8. Poezja Mariny Cwietajewej do 1917 r.
39.	Realioznawstwo	1. Rosja na mapie świata. Rosyjskie regiony geograficzne; 2. Podział administracyjny Rosji; 3. Leksyka realioznawcza. Kluczowe pojęcia, hasła polityczne, zjawiska i postaci okresu radzieckiego; 4. System polityczny Rosji. Najważniejsze wydarzenia oraz procesy polityczne, gospodarcze i społeczne w Rosji na przełomie XX i XXI wieku. Rosyjska scena polityczna – główne partie i ich przywódcy; 5. Rosyjskie środki masowego przekazu; 6. Symbole narodowe, problem tożsamości, mentalności, kluczowych pojęć dla kultury rosyjskiej, pamięci historycznej. Jednostki języka z komponentem kulturowym. Przykłady skrzydlatych słów, przysłów, powiedzeń i wyrażen omownych; 7. Rosyjskie święta, tradycje i obyczaje. Sport. Kultura masowa. Film rosyjski; 8. Mieszkańcy rosyjskiej świadomości zbiorowej (postaci ze świata filmu, muzyki, polityki, mediów, sportu).
40.	Gramatyka SCS	1. wiadomości ogólne o języku scs, 1.1. definicja języka scs, 1.2. znaczenie języka scs dla filologii słowiańskiej, 1.3. drzewo genealogiczne scs, 1.4. perspektywa socjologiczna, geopolityczna i kulturowa misji cyrylo-metodiańskiej, 1.5. alfabety słowiańskie, 1.6. zabytki kanonu scs; 2. fonetyka języka scs, 2.1. system samogłoskowy, 2.1.1. samogłoski pełne i zredukowane, 2.1.2. sonanty r, l zgłoskotwórcze, 2.2. system spółgłoskowy, 2.2.1. palatalizacja spółgłosek welarnych (I i II regresywna, III progresywna), 2.2.2. metateza (grupy nagłosowe: *ort, *olt, grupy śródgłosowe: *tort, *tolt, *tert, *telt), 2.2.3. połączenia spółgłosek z "j" i palatalizacja poprzez "j", 2.2.4. palatalizacja grup: k't', g't'; 3. fleksja imienna języka scs, 3.1. odmiana rzeczowników, typy deklinacji, 3.2. odmiana i typy zaimków, 3.3. odmiana i stopniowanie przymiotników, 3.4. odmiana i typy liczebników; 4. fleksja czasownikowa języka scs, 4.1. typy koniugacji, 4.2. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu praesentis, 4.2.1. czas teraźniejszy, 4.2.2 tryb rozkazujący, 4.2.3. imiesłów czasu teraźniejszego czynny, 4.2.4. imiesłów czasu teraźniejszego bierny, 4.3. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu infinitivi, 4.3.1. imperfectum – czas przeszły prosty niedokonany, 4.3.2. aoryst – czas przeszły prosty dokonany (asygmatyczny, I i II sygmatyczny), 4.3.3. imiesłów czasu przeszłego czynny I, 4.3.4. imiesłów czasu przeszłego czynny II, 4.3.5. imiesłów czasu przeszłego bierny, 4.4. złożone formy werbalne, 4.4.1. perfectum – czas przeszły złożony dokonany, 4.4.2. plusquamperfectum – czas zaprzeszły, 4.4.3. futurum złożone, 4.4.4. tryb warunkowy, 4.4.5. strona bierna.
41.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Ciało ludzkie; 2. Miejsce, gdzie mieszkamy; 3. Na urlopie; 4. Tradycyjne święta; 5. Rozmawiamy o pogodzie; 6. Technika i komunikacja; 7. Ubranie. Język chorwacki: Kupowanie odzieży i obuwia. Nazywanie części odzieży. Style ubierania; 2. Wyrażanie lokacji w przestrzeni. Opis przestrzeni wewnętrznej. Rozmowa telefoniczna. Ogłoszenia; 3. Opowiadanie o przeszłości (czas przeszły <i>perfekt</i>). Wyrażanie stanów emocjonalnych; 4. Wyrażanie kierunku ruchu w przestrzeni zewnętrznej. Opowiadanie o planach. 5. Prognoza pogody; 6. Kupowanie prezentów – argumentowanie wyboru przedmiotów. Sytuacje komunikacyjne na poczcie; 7. Modele edukacyjne - opowiadanie o swoim przebiegu edukacji. Planowanie przyszłości. Rozmowa kwalifikacyjna. Życiorys. Opisywanie swojego dnia; 8. Wyrażanie własnego stanowiska. Wyrażanie wątpliwości. Posługiwanie się prospektami turystycznymi.

42.	PNJR – leksyka	<p>Blok I. Turystyka: 1. Turystyka jako gałąź gospodarki. Rodzaje turystyki. Zalety i wady turystyki indywidualnej i zorganizowanej. Trasy turystyczne w Rosji; 2. Oferty biura turystycznego. Wybór oferty. Układanie oferty turystycznej oraz programu wycieczki; 3. Hotelarstwo. Rodzaje hoteli i opis hotelu. Poszukiwanie i rezerwacja noclegu. Porozumiewanie się w hotelu z personelem; 4. Załatwianie wizy w konsulacie.</p> <p>Blok II. Podróże różnymi środkami transportu: 1. Kolej. Dworzec. Pociąg. Wypadki kolejowe; 2. Lotnisko. Lot samolotem. Katastrofy samolotowe; 3. Podróż samochodem. Autoserwis; naprawa samochodu. Wypadki drogowe.</p> <p>Blok III. Miasto: 1. Klasyfikacja miejscowości. Życie w dużym mieście i w małej miejscowości; 2. Komunikacja miejska: środki transportu, rodzaje biletów i ich nabycie. Pytanie o drogę; 3. Miasto: historia i zabytki. Wycieczka po mieście. Moje miasto. Najważniejsze miasta Rosji.</p> <p>Blok IV. Edukacja: 1. Szkoła: system oświaty w Polsce i w Rosji (porównanie). Wspomnienia o szkole: 2. Uczelnia wyższa: system szkolnictwa wyższego w Polsce i Rosji (zasady przyjęcia na studia, rodzaje uczelni wyższych, struktura uczelni, System Boloński), studenckie życie, nasz instytut.</p>
43.	PNJR – gramatyka funkcjonalna	<p>1. Rzeczownik – Tworzenie rzeczowników nacechowanych stylistycznie (rzeczowniki zdrobniałe i pieszczotliwe, powiększające i zgrubiałe); 2. Przymiotnik – Formy krótkie przymiotników i imiesłówów przymiotnikowych; 3. Czasownik – Strona czynna i bierna czasownika; forma dokonana i niedokonana czasownika; konstrukcje czynne i bierne. Ortografia – Pisownia: partykuł, przymków, spójników, nazw własnych; 4. Imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe.</p>
44.	PNJR– praca z tekstem	<p>Blok I. Turystyka: 1. Turystyka jako gałąź gospodarki. Rodzaje turystyki. Zalety i wady turystyki indywidualnej i zorganizowanej. Trasy turystyczne w Rosji; 2. Oferty biura turystycznego. Wybór oferty. Układanie oferty turystycznej oraz programu wycieczki; 3. Hotelarstwo. Rodzaje hoteli i opis hotelu. Poszukiwanie i rezerwacja noclegu. Porozumiewanie się w hotelu z personelem; 4. Załatwianie wizy w konsulacie.</p> <p>Blok II. Podróże różnymi środkami transportu: 1. Kolej. Dworzec. Pociąg. Wypadki kolejowe; 2. Lotnisko. Lot samolotem. Katastrofy samolotowe; 3. Podróż samochodem. Autoserwis; naprawa samochodu. Wypadki drogowe.</p> <p>Blok III. Miasto: 1. Klasyfikacja miejscowości. Życie w dużym mieście i w małej miejscowości; 2. Komunikacja miejska: środki transportu, rodzaje biletów i ich nabycie. Pytanie o drogę; 3. Miasto: historia i zabytki. Wycieczka po mieście. Moje miasto. Najważniejsze miasta Rosji.</p> <p>Blok IV. Edukacja: 1. Szkoła: system oświaty w Polsce i w Rosji (porównanie). Wspomnienia o szkole: 2. Uczelnia wyższa: system szkolnictwa wyższego w Polsce i Rosji (zasady przyjęcia na studia, rodzaje uczelni wyższych, struktura uczelni, System Boloński), studenckie życie, nasz instytut.</p>
45.	Gramatyka historyczna	<p>Kurs gramatyki historycznej języka rosyjskiego obejmuje trzy grupy treści merytorycznych</p> <p>1. Gramatyka historyczna jako dyscyplina naukowa. Podstawowe zagadnienia i pojęcia (periodyzacja historii języka rosyjskiego; źródła poznania gramatyki historycznej języka rosyjskiego; pojęcia „język pra-cerkiewno-słowiański”, „język staro-cerkiewno-słowiański”, „język cerkiewno-słowiański”, rozbieżności w terminologii polskiej i rosyjskiej). Grafika wschodniosłowiańska (historia powstania pisma; cyrylica a głągolica; rodzaje pisma cyrylskiego).</p> <p>2. System fonetyczny języka staroruskiego: 2.1 procesy fonetyczne epoki przedpiśmiennej systemu samogłoskowego: 2.1.1. pełnogłos pierwszy, 2.1.2. rozwój grup nagłosowych *or, *ol, 2.1.3. samogłoski nosowe i ich historia w języku rosyjskim, 2.2. procesy fonetyczne epoki przedpiśmiennej systemu spółgłoskowego, 2.2.1. palatalizacja spółgłosek tylnych, 2.2.2. zmiana spółgłosek przed „j”, 2.2.3.</p>

		<p>najstarsze zmiany spółgłoskowe (*kt, *gt, *dl, *tl), 2.3. procesy fonetyczne epoki piśmiennej, 2.3.1. zmiany samogłosek redukowanych „ъ” i „ь” w pozycji ze spółgłoskami płynnymi, 2.3.2. skutki fonetyczne zaniku i wokalizacji jerów, 2.3.4. historia samogłoski ě („jać”), 2.3.5. tendencja do wyrównań tematu - przejście „ky”, „gy”, „xy” w „ki”, „gi”, „xi”, 2.3.6. rozwój „č”, „š”, „ž”, „šč” oraz c.</p> <p>3. System morfologiczny języka staroruskiego (wybrane zagadnienia): 3.1. rzeczownik, 3.1.1. deklinacja rzeczowników, 3.1.2. kategoria rodzaju rzeczowników, 3.1.3. zmiany w deklinacji rzeczowników, 3.1.4. liczba podwójna, pozostałości dualu we współczesnym języku rosyjskim, 3.1.5. rozwój kategorii żywotności, 3.2. czasownik, 3.2.1. podstawy czasownikowe oraz klasy czasowników, 3.2.2. historia form czasu teraźniejszego, 3.2.3. historia form czasu przeszłego, 3.2.4. historia form czasu przyszłego.</p>
46.	Historia literatury rosyjskiej	<p>Ogólna charakterystyka literatury rosyjskiej lat 20.-30. XX w. Tło historyczno-kulturalne. Stan wyjątkowy w literaturze po roku 1917. Wpływ sytuacji politycznej na literaturę i losy pisarzy.</p> <p>2. Twórczość Aleksandra Błoka, Władimira Majakowskiego, Siergieja Jesienina, Osipa Mandelsztama, Mariny Cwietajewej Anny Achmatowej, Borisa Pasternaka, Iwana Bunina po 1917 r.; 3. Ornamentalizm. Twórczość Borisa Pilniaka; 4. Antyutopia w literaturze rosyjskiej. Proza Jewgienija Zamiatina, Andrieja Płatonowa; 5. Specyfika twórczości satyrycznej Michaiła Zoszczenki, Michaiła Bułhakowa, Ilji Ilfa i Jewgienija Pietrowa, Ilji Erenburga; 6. Twórczość Walentina Katajewa; 7. Twórczość Michaiła Bułhakowa w kontekście historyczno-kulturowym; 8. Twórczość Isaaka Babla w kontekście historycznym i politycznym; 9. Ugrupowania literackie. Fenomen oberiutów; 10. Dramaturgia i teatr; 11. Literatura pierwszej fali emigracji. Vladimir Nabokov; 12. Założenia programowe realizmu socjalistycznego; 13. Pisarstwo Michaiła Szołochowa.</p>
47.	Historia literatury rosyjskiej	<p>1. Ogólna charakterystyka literatury rosyjskiej lat 20-30 XX w. Tło historyczno-kulturalne. Stan wyjątkowy w literaturze po roku 1917. Wpływ sytuacji politycznej na literaturę i losy pisarzy; 2. Twórczość Aleksandra Błoka, Władimira Majakowskiego, Siergieja Jesienina, Osipa Mandelsztama, Mariny Cwietajewej Anny Achmatowej, Borisa Pasternaka, Iwana Bunina po 1917 r.; 3. Ugrupowania literackie; 4. Fenomen „oberiutów”; 5. Ornamentalizm. Twórczość Borisa Pilniaka; 6. Antyutopia w literaturze rosyjskiej. Proza Jewgienija Zamiatina; 7. Specyfika twórczości satyrycznej M. Zoszczenki, M. Bułhakowa, I. Ilfa i J. Pietrowa, I. Erenburga; 8. Twórczość Isaaka Babla w kontekście historycznym i politycznym; 9. Twórczość Michaiła Bułhakowa w kontekście historyczno-kulturowym; 10. Dramaturgia i teatr; 11. Proza Andrieja Płatonowa - konteksty filozoficzne i społeczne; właściwości stylu; 12. Literatura pierwszej fali emigracji. Vladimir Nabokov; 13. Założenia programowe realizmu socjalistycznego. Twórczość Walentina Katajewa; 14. Próby stworzenia epopei rewolucyjnej (Michaił Szołochow).</p>
48.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (składnia)	<p>Zdanie a wypowiedzenie. Predykatywność i modalność. Parataksa i hipotaksa; rodzaje hipotaksy. Grupa wyrazowa. Typy zdań prostych. Zdania dwu- i jednoczłonowe. Typologia zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie. Rodzaje zdań podrzędnych. Wskaźniki zespolenia.</p>
49.	Gramatyka współczesnego języka rosyjskiego (składnia)	<p>Ogólna charakterystyka grupy wyrazowej (словосочетание) i jej miejsce w stosunku do wyrazu i zdania. Zasady klasyfikacji zdań. Typy zdań pojedynczych i złożonych (różnice w podejściu rusycystycznym i polonistycznym). Opis poszczególnych typów zdań pojedynczych. Części zdania. Zdanie złożone a zdanie proste. Zjawiska przejściowe między zdaniem złożonym i zdaniem prostym. Zasady klasyfikacji zdań złożonych. Strukturalno-semantyczna klasyfikacja zdań złożonych podrzędnie. Zdanie wielokrotnie złożone. Analiza syntaktyczna tekstu rosyjskiego.</p>

		Przygotowanie i przedstawienie prac poświęconych analizie syntaktycznej grupy wyrazowej lub wybranych typów zdań na materiale oryginalnych tekstów rosyjskich. Informacje o zakresie materiału i wybór tekstów do analizy podaje studentom wykładowca na drugich zajęciach w semestrze.
50.	Seminarium licencjackie	<p>Językoznawcze: 1. Zapoznanie z podstawowymi zasadami pisania pracy naukowej (układ pracy, gromadzenie literatury przedmiotu, cytowanie prac innych autorów, część teoretyczno-metodologiczna, rozdziały merytoryczne, sporządzanie przypisów i bibliografii, streszczenie, indeksy i in.); 2. Ustalenie i konkretyzacja tematu pracy dyplomowej, dobór i ekscerpacja materiał językowego. Referowanie podstaw teoretyczno-metodologicznych specyficznych dla tematu pracy. Przedstawienie wstępnej propozycji klasyfikacji i opisu materiału; 3. Opracowanie wybranych tematów problemowych z zakresu gramatyki współczesnego języka rosyjskiego oraz wstępu do językoznawstwa i wstępu do filologii słowiańskiej obowiązujących na egzaminie licencjackim.</p> <p>Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie się z technikami pisania pracy naukowej (licencjackiej); 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka rosyjskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku rosyjskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej; 4. Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z historii literatury rosyjskiej oraz ze wstępu do literaturoznawstwa, obowiązujących do egzaminu licencjackiego.</p>
51.	Drugi język słowiański	<p>Język czeski:</p> <p>1. Taka normalna rodzina; 2. Jedzcie i pijcie! Smacznego; 3. Idziemy na zakupy; 4. Pokażcie mi proszę drogę!; 5. Autem czy samolotem?; 6. Jedziemy na urlop; 7. Od wiosny do zimy.</p> <p>Język chorwacki:</p> <p>1. Opisywanie swojego pochodzenia. Wymienianie doświadczeń. Konwencjonalne dialogi z gośćmi; 2. Liczebniki: pieniądze, kantor walut, miara czasu. Liczenie, płacenie, wyrażanie danych statystycznych i innych danych liczbowych; 3. Opisywanie stanu zdrowia. Wizyta u lekarza. Hobby i wolny czas; 4. Wyrażanie uczuć i skłonności. Rozmawianie o tematach abstrakcyjnych; 5. Wyrażanie żądania i odmawianie. Planowanie wakacji; 6. Wyrażanie opinii o Chorwacji i języku chorwackim. Podobieństwa i różnice kulturowe. 7. Opowiadanie o sobie; 8. Planowanie weekendu. Oferta turystyczna; 9. Jakość życia: życie w Chorwacji, problemy, nawyki życiowe; 10. Rozmawianie o planach, pragnieniach i możliwościach. Dom czy mieszkanie: dyskusja. 11. Wolontariat.</p>
52.	PNJR – leksyka	<p>Blok I. Człowiek jako indywiduum: 1. Wygląd zewnętrzny; 2. Charakter. Typy charakterów; 3. Emocje, uczucia i ich wyrażanie.</p> <p>Blok II. Rodzina: 1. Moja rodzina – bliższa i dalsza. Stosunki wzajemne między członkami rodziny; 2. Poszukiwanie partnera. Zakładanie rodziny. Rodzaje konfliktów w rodzinie. Rodzina szczęśliwa i rodzina z problemami; 3. Instytucja małżeństwa. Rodzaje związków i modele stosunków w rodzinie. Cechy charakteryzujące współczesną rodzinę.</p> <p>Blok III. Świat roślin i zwierząt: 1. Klasyfikacje roślin. Opis roślin. Znaczenie szaty roślinnej dla życia na ziemi. Flora Polski i Rosji; 2. Klasyfikacje zwierząt. Opis zwierząt. Zwierzęta domowe. Fauna Polski i Rosji.</p> <p>Blok VI. Sport: 1. Sport jako aktywny tryb życia; 2. Sport zawodowy. Dyscypliny sportowe letnie i zimowe. Zawody sportowe. Ciemne strony sportu; 3. Igrzyska Olimpijskie. Sukcesy sportowców Polski i Rosji na Olimpiadach i innych zawodach wysokiej rangi. Wybitni sportowcy.</p> <p>Blok VII. Edukacja: 1. Szkoła: system oświaty w Polsce i w Rosji (porównanie). Wspomnienia o szkole: 2. Uczelnia wyższa: system szkolnictwa wyższego w Polsce i Rosji (zasady przyjęcia na studia, rodzaje</p>

		uczelni wyższych, struktura uczelni, System Boloński): 3. Nasz uniwersytet. Nasz instytut. Studenckie życie.
53.	PNJR – gramatyka funkcjonalna	1. Rzeczownik – przyrostki słowotwórcze. Biernik I. mn. rzeczowników żywotnych; 2. Przymiotnik – Tworzenie przymiotników nacechowanych stylistycznie; 3. Zaimek – zaimki <i>каждый, всякий, любой, весь, целый, сам, самый</i> ; 4. Składnia – Zdania proste i złożone. Zdania oznajmujące, rozkazujące i przypuszczające. Niektóre zasady użycia krótkiej formy przymiotnika; 5. Ortografia – Pisownia wyrazów złożonych: łączna, rozdzielna, z dywizem; 6. Interpunkcja – Użycie przecinka, myślnika i dwukropka.
54.	PNJR – praca z tekstem	Blok I. Człowiek jako indywiduum: 1. Wygląd zewnętrzny; 2. Charakter. Typy charakterów; 3. Emocje, uczucia i ich wyrażanie. Blok II. Rodzina: 1. Moja rodzina – bliższa i dalsza. Stosunki wzajemne między członkami rodziny; 2. Poszukiwanie partnera. Zakładanie rodziny. Rodzaje konfliktów w rodzinie. Rodzina szczęśliwa i rodzina z problemami; 3. Instytucja małżeństwa. Rodzaje związków i modele stosunków w rodzinie. Cechy charakteryzujące współczesną rodzinę. Blok III. Świat roślin i zwierząt: 1. Klasyfikacje roślin. Opis roślin. Znaczenie szaty roślinnej dla życia na ziemi. Flora Polski i Rosji; 2. Klasyfikacje zwierząt. Opis zwierząt. Zwierzęta domowe. Fauna Polski i Rosji. Blok VI. Sport: 1. Sport jako aktywny tryb życia; 2. Sport zawodowy. Dyscypliny sportowe letnie i zimowe. Zawody sportowe. Ciemne strony sportu; 3. Igrzyska Olimpijskie. Sukcesy sportowców Polski i Rosji na Olimpiadach i innych zawodach wysokiej rangi. Wybitni sportowcy. Blok VII. Edukacja: 1. Szkoła: system oświaty w Polsce i w Rosji (porównanie). Wspomnienia o szkole; 2. Uczelnia wyższa: system szkolnictwa wyższego w Polsce i Rosji (zasady przyjęcia na studia, rodzaje uczelni wyższych, struktura uczelni, System Boloński); 3. Nasz uniwersytet. Nasz instytut. Studenckie życie.
55.	Drugi język słowiański	Język czeski: 1. Przygotowanie posiłków, przepisy kulinarne. Jadłospis na szczególne okazje. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar. Zamawianie posiłków; 2. Liczebniki główne oraz porządkowe, środki płatności; 3. Określanie czasu. Jednostki miar; 4. Usługi pocztowe. Telefon. Etykieta rozmowy telefonicznej; 5. Czas teraźniejszy, przyszły oraz przeszły (powtórzenie materiału); 6. Wizyta u lekarza oraz w aptecce (części ciała, nazwy chorób oraz lekarstw - poszerzenie zasobu słownictwa); 7. Topografia miasta, określanie kierunków. Język chorwacki: 1. Transport i komunikacja. Rodzaje komunikacji. Leksyka związana z transportem samochodowym; 2. Relacje międzyludzkie. Określanie wyglądu. Opowiadanie o przyszłości; 3. Opowiadanie o pracy i jej specyfice w różnych krajach. Rodzaje i narzędzia pracy; 4. Wyrażanie emocji związanych z pracą: zadowolenie, niezadowolenie, satysfakcja, rozczarowanie; 5. Rozmawianie o przeszłości. Leksyka związana z wyrażaniem relacji czasowych. Czego się boimy – dyskusja; 6. Popularne imiona – wyrażanie własnego poglądu. Eponimy i graffiti. Leksyka związana z tematem związków międzyludzkich; 7. Znani ludzie. Dyskusja o sławie i rozpoznawalności. Kolokacje z wyrazami <i>zemlja, domovina, svijet</i> .
56.	Seminarium licencjackie	Językoznawcze: Referowanie przez studentów tez i wyników opracowywanego tematu. Dyskusja na tematy związane ze strukturą języka. Literaturoznawcze: Przygotowanie i prezentacja wyników swojej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat. Prezentacja w postaci wypowiedzi ustnej tez i wniosków pracy.

		Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z historii literatury rosyjskiej oraz ze wstępu do literaturoznawstwa, obowiązujących do egzaminu licencjackiego.
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Filologia rosyjska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 59

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJR – konwersacje	Blok I. Prawo i sądownictwo: 1. Klasyfikacja przestępstw. Rodzaje przestępstw (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko porządkowi publicznemu, przeciwko dobrom intelektualnym, przeciwko środowisku, przeciwko pokojowi itd.). Opis różnego rodzaju przestępstw: 2. Oskarżenie, obrona, kara: 3. Przestępczość w Polsce i Rosji. Blok II. Sztuka: 1. Sztuka filmowa. Teatr; 2. Malarstwo. Muzea rosyjskie; 3. Muzyka. Opera i balet; 4. Spuścizna kulturowa Polski i Rosji. Jako element stały zajęć: 1. Omówienie aktualnych wydarzeń w mieście, w kraju i na świecie; 2. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego; 3. Video i audio materiały; 4. Tematy i zagadnienia proponowane przez studentów.
2.	PNJR – stylistyka funkcjonalna	1. Ogólna charakterystyka funkcjonalnych stylów języka: a) styl urzędowo-kancelaryjny; b) styl publicystyczny; c) styl literacki (artystyczny); d) styl potoczny. 2. Problem łączliwości wyrazów. Interpunkcja rosyjska (zdanie proste).
3.	Najnowsza literatura rosyjska	1. Periodyzacja; 2. Druga Fala emigracji; 3. Oblicza realizmu socjalistycznego („klasycy”, „epigoni”); 4. „Odwilż”; 5. Lata stagnacji; 6. Samizdat.
4.	Najnowsza literatura rosyjska	1. Przemiany w literaturze rosyjskiej w okresie „odwilży chruszczowowskiej”; 2. Poezja „pokolenia odwilżowego” – J. Jewtuszenko, A. Wozniesiński; 3. Twórczość rosyjskich nonkonformistów lat 60. – grupy „Smog” i „Lianozowo”; 4. Proza wiejska lat 60. i 70.; 5. Łagrowa (A. Sołżenicyn, W. Szalamow); 6. Proza „szestidiesiatników” – J. Trifonow, W. Aksionow; 7. Rozwój pieśni autorskiej – B. Okudżawa, A. Galicz, A. Rosenbaum, W. Wysocki.
5.	Współczesna Rosja przez pryzmat języka	1. Przemiany społeczno-polityczne w ostatnich latach istnienia ZSRR („pieriestrojka”, „głasnost”) a demokratyzacja języka, deideologizacja użycia języka w niektórych sferach, stopniowe odchodzenie od cenzury; 2. Rozpad ZSRR i kształtowanie się „nowej” Rosji – potocyzacja i żargonizacja języka rosyjskiego, intensyfikacja procesów zapożyczeń; 3. Rosja lat 90. – procesy liberalizacji normy literackiej, powstanie nowych formatów programów telewizyjnych, zmiany norm wypowiedzi publicznej, formuł etykiety językowej (ograniczenie zakresu użycia formy „imię + imię ojcowskie” i in.); 4. Współczesna Rosja – kształtowanie się nowych mediów (portale społecznościowe i in.) i ich wpływ na procesy rozwoju języka; oficjalna propaganda państwowa – analiza głównych haseł propagandowych oraz kluczowych pojęć tzw. opozycji antysystemowej.
6.	Teoria przekładu	Przedmiot teorii przekładu. Cele teorii przekładu. Definicja przekładu, przekład a tłumaczenie. Przekład a pośrednictwo językowe. Typologia przekładu. Przekład dosłowny, przekład wolny i przekład adekwatny.

		<p>Pojęcie nieprzetłumaczalności. Pojęcie wierności przekładu. Pojęcie ekwiwalencji. Pojęcie adekwatności. Rodzaje transformacji (generalizacja, konkretyzacja, przekład antonimiczny, kompensacje, opuszczenia). Problem jednostki przekładu. Interferencja językowa a przekład. Bilingwizm a przekład. Pojęcie fałszywych przyjaciół tłumacza. Leksyka bezekwiwalentowa w przekładzie. Kompetencje tłumacza, predyspozycje tłumacza. Pojęcie strategii, technik, metod tłumaczenia, działań tłumacza Bariera etnolingwistyczna w procesie tłumaczenia. Adaptacja pragmatyczna w przekładzie. Problem tłumaczenia frazeologizmów. Skrzydlate słowa jako problem translatoryczny. Pojęcie domestykacji (oswojenia) i egzotyzacji w przekładzie, warunki ich stosowania w odniesieniu do kategorii intencji nadawcy i zakładanego odbiorcy oryginału i przekładu. Czynniki obcości w przekładzie. Różnice w rozumieniu ekwiwalencji w przekładzie, rodzaje i poziomy ekwiwalencji. Rodzaje błędów tłumaczeniowych. Inwariant i wariant w przekładzie w zależności od typu tekstu. Leksyka gwarowa w przekładzie. Kolokwializmy, argotyzmy, profesjonalizmy i wulgaryzmy w przekładzie.</p>
7.	Praktyka przekładu	<p>Analiza tekstu wyjściowego. Ekwiwalencja na poziomie leksemu i frazemu. Praca ze źródłami leksykograficznymi. Przekład tekstu informacyjnego na język polski. Tłumaczenie tekstu prasowego o zdrowiu. Potoczmy w tłumaczeniu pisemnym – przekład artykułu prasowego na język polski. Leksyka z komponentem kulturowym i problem leksyki bezekwiwalentowej – tłumaczenie tekstu o rosyjskich obyczajach i tradycjach. Leksyka i frazematyka wojskowa i sportowa jako przykład terminologii specjalistycznej w języku prasy – tłumaczenie przykładowych tekstów. Specyfika przekładu na język obcy – tłumaczenie wypowiedzi polskiego polityka na język rosyjski.</p>
8.	Seminarium magisterskie	<p>Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językowych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisanie prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii literaturoznawczej; 3. Poglębianie umiejętności samodzielnej analizy tekstów literackich; 4. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.</p>
9.	PNJR – konwersacje	<p>Blok I. Środki masowego przekazu i ich rola w kształtowaniu opinii publicznej. Współczesne problemy społeczne: 1. Środki masowego przekaz, Internet; 2. Problemy społeczne; 3. Emigracja. Blok II. Zagrożenia współczesnego świata: 1. Klęski żywiołowe (trzęsienie ziemi, powódź, tsunami, pożar, erupcja wulkanu); 2. Problemy ekologii, katastrofy ekologiczne; 3. Terroryzm. Konflikty międzynarodowe; 4. Problemy ekonomiczne (globalizacja, brak pracy, powiększające się rozwarstwienie społeczne). Jako element stały zajęć: 1. Omówienie aktualnych wydarzeń w mieście, w kraju i na świecie. 2. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego.</p>
10.	PNJR – stylistyka funkcjonalna	<p>Styl naukowy. Cechy charakterystyczne na przykładzie wybranych artykułów i monografii. Interpunkcja rosyjska (zdanie złożone).</p>
11.	Najnowsza literatura rosyjska	<p>1. Lata stagnacji; 2. Trzecia Fala emigracji; 3. Tamizdat; 4. Czas pieriestrojki i głośności; 5. Literatura nowej Rosji.</p>
12.	Najnowsza literatura rosyjska	<p>1. Pisarze trzeciej fali emigracji (J. Brodski, W. Wojnowicz, S. Dowłatow); 2. Początki rosyjskiego postmodernizmu (A. Bitow, Wien. Jerofiejew); 3. końca XX wieku – poezja (D. Prigow, T. Kibirow, L. Rubinsztejn); 4. Postmodernizm końca XX wieku – proza (W. Jerofiejew, W. Pielewin, W. Sorokin); 5. Postrealizm w prozie (W. Makanin); 6. Proza kobiet, podejście genderowe (L. Pietruszeska, T. Tołstoj, L. Ulicka); 7. Najnowsza dramaturgia rosyjska (N. Kolada).</p>

13.	Gramatyka konfrontatywna rosyjsko-polska	<p>Podstawowe cele i zadania językoznawstwa konfrontatywnego. Zastosowanie pojęcia <i>tertium comparationis</i> w rosyjsko-polskiej konfrontacji międzyjęzykowej. Problem tradycji opisu systemów gramatycznych w badaniach konfrontatywnych języków pokrewnych. Kategorie gramatyczne w gramatykach akademickich języka rosyjskiego i polskiego. Problem opisu zdań prostych i złożonych w składni języka rosyjskiego i polskiego. Interpretacja materiału językowego, wskazywanie podstawowych różnic, podobieństw i tożsamości w zakresie wybranego fragmentu struktury gramatycznej języków słowiańskich (rosyjskiego i polskiego).</p> <p>Przygotowanie i przedstawienie prac poświęconych analizie konfrontatywnej wybranych kategorii gramatycznych lub typów zdań na materiale paralelnych tekstów języka rosyjskiego i polskiego. Informacje o zakresie materiału i wybór tekstów do analizy konfrontatywnej podaje studentom wykładowca na drugich zajęciach w semestrze.</p>
14.	Praca, biznes, kariera	<p>Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyszczególnione procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.</p>
15.	Seminarium magisterskie	<p>Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językowych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich.</p> <p>Literaturoznawcze: 1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisania prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii literaturoznawczej; 3. Pogłębianie umiejętności samodzielnej analizy tekstów literackich; 4. Pogłębianie umiejętności problematyzowania, klasyfikowania zjawisk literackich, integrowania wiedzy z różnych źródeł; 5. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.</p>
16.	PNJR – konwersacje	<p>Blok I. Charakter narodowy: 1. Rosjanie. Polacy; 2. Wzajemne postrzeganie; 3. Kultura i tradycje; 4. Rosja i Polska oczami obcokrajowców.</p> <p>Blok II. Rosja i Polska dzisiaj: 1. Ustrój i scena polityczna obydwu krajów; 2. Współpraca gospodarcza i kulturalna obydwu krajów.</p> <p>Blok III. Religia w Rosji i Polsce.</p>
17.	Język rosyjski w administracji i biznesie	<p>1. Rosyjskie środki masowego przekazu – źródło informacji o biznesie w Rosji (przegląd i analiza); 2. Adaptacja społeczna w rosyjskim środowisku biznesowym. Etykieta w środowisku biznesowym; 3. Europeizacja administracji publicznej; 4. Komunikacja biznesowa (telefon, Internet, pisma oficjalne). Informatyzacja administracji publicznej; 5. Poszukiwanie pracy – życiorys, CV, rozmowa kwalifikacyjna, zawody; 6. Firma – rodzaje działalności.</p>
18.	Komunikacja międzykulturowa	<p>1. Podstawy teorii komunikacji międzykulturowej; 2. Spotkania kultur – czym jest kontakt międzykulturowy? 3. „Swoi” i „obcy” – stereotypy i uprzedzenia; 4. Kultura a komunikacja – przekaz werbalny, niewerbalny, para werbalny; międzykulturowe bariery komunikacyjne; 5. Zjawisko akulturacji, szoku kulturowego; 6. Kompetencje i kompetencja interkulturowa: pojęcie, sposoby rozwijania i korzyści płynące z rozwoju kompetencji interkulturowej.</p>

19.	Seminarium magisterskie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językowych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Doskonalenie techniki pisanie pracy magisterskiej; 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka rosyjskiego, umiejętności wykorzystywania publikacji w języku rosyjskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.
20.	PNJR - konwersacje	Blok I. Struktura gospodarki rosyjskiej i polskiej. Blok II. Rynek pracy w Polsce i w Rosji: 1. Ranking najbardziej prestiżowych i szanowanych zawodów w obydwu krajach; 2. Ogłoszenia o pracę; 3. Poszukiwanie pracy. Skuteczne metody na jej znalezienie; 4. Curriculum vitae. Co trzeba wiedzieć na temat pisania profesjonalnego CV? Symulacja rozmowy kwalifikacyjnej; 5. Możliwości zawodowej realizacji we współczesnej Rosji i Polsce.
21.	Język rosyjski w administracji i biznesie	1. Targi, konferencje, prezentacje; 2. Przygotowanie projektów; 3. Negocjacje biznesowe; 4. Umowa handlowa; 5. Działalność finansowa firmy. Banki. Rodzaje banków i ich funkcje. Operacje finansowe i bankowe. Rodzaje rozliczeń gotówkowych i bankowych. Podstawowe dokumenty księgowe; 6. Podstawy rachunkowo-finansowe sporządzania ofert i ich oceny; 7. Opracowywanie, edytowanie i przetwarzanie dokumentów.
22.	Komunikacja międzykulturowa	1. Rosjanie: stereotypy zachowania, tradycje, mentalność; 2. Rosja i Rosjanie w oczach i ocenie cudzoziemców; 3. Rosjanie w kontaktach międzykulturowych; 4. Rosjanie w kulturze polskiej. Polacy w kulturze rosyjskiej; 5. Konstanty kultury rosyjskiej.
23.	Seminarium magisterskie	Językoznawcze: 1. Przygotowanie studentów do opracowania wybranego tematu z wykorzystaniem bibliografii naukowej; 2. Przygotowanie studentów do samodzielnej analizy zjawisk językowych; 3. Dyskusje nad prezentowanymi na forum grupy fragmentami prac magisterskich. Literaturoznawcze: 1. Prezentowanie wyników własnej pracy badawczej w formie przygotowanej pod kierunkiem promotora pracy magisterskiej.

Nazwa kierunku studiów: Filologia ukraińska (specjalność: 1. Filologia ukraińska z językiem angielskim, 2. Ukrainistyka)

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 60

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJU – sprawności zintegrowane	1. Leksyka: Formy grzecznościowe (witanie się). Podstawowe informacje o sobie; 2. Gramatyka: zaimki osobowe, odmiana rzeczownika (mianownik, biernik, celownik), rodzaje rzeczowników; 3. Mówienie: zawieranie znajomości, liczby; 4. Pisanie: ankieta; 5. Leksyka: Bliscy ludzie. Członkowie rodziny i przyjaciele. Drzewo genealogiczne. Kolory; 6. Gramatyka: Zaimki osobowe. Dopełniacz zaimków osobowych. Liczba mogą rzeczowników. Przymiotnik (rodzaj i liczba). Przymiotniki określające przynależność; 7. Mówienie: Formy grzecznościowe. Formuły konwersacyjne; 8. Pisanie: Autocharakterystyka na potrzeby portali społecznościowych; 9. Leksyka: Miejsca i przestrzeń miejska. Wydarzenia w mieście. Atrakcje turystyczne. Nazwy miesięcy; 10. Gramatyka: Miejscownik, czas przeszły i przyszły czasownika БУТИ; 11. Mówienie: Pytanie o drogę; 12. Pisanie: Pocztówka. Zaproszenia; 13. Leksyka: Bożenarodzeniowe tradycje na Ukrainie i innych krajach; 14. Leksyka: Życie codzienne. Określanie czasu. Typowa ukraińska rodzina; 15. Gramatyka: Czas teraźniejszy czasownika. Przysłowki frekwencji.; 16. Mówienie: Rozkład dnia. Moje nawyki. Pytanie o czas; 17. Pisanie: prywatna korespondencja (list do domu); 18. Leksyka: Zainteresowania i elementy biografii; 19. Gramatyka: Czas przeszły i przyszły czasownika; 20. Mówienie: Propozycje wspólnego spędzania czasu.
2.	PNJU – fonetyka I	1. Alfabet; 2. Podstawy akcentuacji w języku ukraińskim; 3. Wymowa dźwięcznych i bezdźwięcznych oraz twardych i miękkich spółgłosek; 4. Uproszczony system transkrybowania wyrazów ukraińskich.; 5. Pisownia imion i nazwisk polskich; 6. Wymowa dźwięków specyficznych dla języka ukraińskiego ([л] i [л'] oraz [r]); 7. Pisownia znaku miękkiego (w wyrazach pochodzenia ukraińskiego i obcego); 8. Samogłoski jotowane: я, ю, є, ї oraz łączenia liter ЙО i БО, spółgłoska Щ; 9. Pisownia apostrofu (w wyrazach pochodzenia ukraińskiego i obcego); 10. Alternacje spółgłosek w tematach rzeczownikowych i przymiotnikowych [r] [κ] [x] z [ч] [ж] [ш] oraz [r] [κ] [x] z [з] [ц] [c]; 11. Wymowa [дз], [дз'], [дж].
3.	PNJA – sprawności zintegrowane	Wybrane materiały z głównego podręcznika kursowego <u>New English File Intermediate, 3rd edition</u> , ze szczególnym uwzględnieniem sekcji poświęconym gramatyce, słownictwu oraz umiejętnościom mówienia, słuchania i czytania ze zrozumieniem. Zakres słownictwa określa podręcznik "Vocabulary bank" – sekcje tematyczne: jedzenie i gotowanie, osobowość, pieniądze, transport, sport, relacje, kino, ciało, edukacja, dom i praca.
4.	PNJA – fonetyka	1. Wstęp do zajęć; przedstawienie podstawowych pojęć, Międzynarodowy Alfabet Fonetyczny (IPA); 2. Inwentarz fonemów spółgłoskowych; dźwięki [p], [b]; 3. Dźwięki [t], [d]; 4. Dźwięki [ʃ], [ʒ]; 5. Dźwięki [tʃ], [dʒ]. Pierwszy test pisemny; 6. Dźwięki [θ], [ð]; 7. Dźwięk [ŋ]. Received Pronunciation

		(RP) i General American (GA); 8. Inwentarz fonemów samogłoskowych; dźwięki [ɪ], [i:]; 9. Dźwięki [ʊ], [u:]; [ɒ], [ɔ:]; 10. Dźwięki [ʌ], [æ]; 11. Dźwięki [ə], [ɜ:]; 12. Dwudźwięki; 13. Słowa zwykle błędnie wymawiane. Powtórzenie; 14. Końcowy test pisemny; 15. Test ustny; wystawianie ocen.
5.	Literatura, historia i kultura Ukrainy do XVII w.	1. Źródła kulturowe Słowian Wschodnich. Słowianie na terytorium dzisiejszej Ukrainy; Ukraińskie wierzenia mityczne na tle ogólnosłowiańskim; 2. Najstarsze formy folkloru ukraińskiego (legendy, podania, aforyzmy, zagadki); Ukraińskie dumy oraz pieśni historyczne i obrzędowe (analiza i interpretacja)*. 3. Historia Rusi Kijowskiej od zjednoczenia plemion słowiańskich i powstania państwa do najazdów tatarskich. 4. Kulturowe dziedzictwo Rusi Kijowskiej; - Tradycja ikony w kulturze ukraińskiej; - Początki piśmiennictwa. Początki literatury staroruskiej. Próba periodyzacji. Omawianie wybranych tekstów (1. teksty biblijne, żywoty świętych, kazania i różnorodne księgi liturgiczne; 2. utwory kształtujące światopogląd, dotyczące stworzenia świata, utwory przyrodoznawcze). - Cechy literatury staroruskiej (język, styl, przestrzeń, czas, gatunek). - Dzieła oryginalne literatury staroruskiej. Utwory hagiograficzne drugiej połowy XI w. (np. „Opowieść o męce i pochwała świętych męczenników Borysa i Gleba”). - Cerkiewna sztuka oratorska homilie Iłariona – pierwszego metropolity kijowskiego narodowości ruskiej w XI wieku, kazania Serapiona, utwory oratorskie Kirila Turowskiego, Pouczenie Wołodymyra Monomacha (analiza i interpretacja wybranych fragmentów tekstów)*. 5. Księstwo halicko-wołyńskie albo Królestwo Ruskie; 6. Tradycja latopisarska (kroniki historyczne) - „Powist’ wremennych lit”, „Latopis Kijowski”; „Latopis HalickoWołyński”(analiza i interpretacja wybranych fragmentów tekstów)* 7. Ruś Halicka i Podolska w ramach państwa polskiego – zmiany demograficzne, administracyjne, kulturowo-religijne, stanowe; 8. Ożywienie polityczno-kulturowe ziemi kijowskiej i wołyńskiej pod wpływem Litwy ; 9. Ukraina-Ruś w granicach I Rzeczypospolitej – konsekwencje polityczne, religijne i świadomościowo-kulturowe („gente Ruthenus, natione Polonus”); 10. Pod znakiem unii politycznej (Unia Lubelska) i unii religijnej (Unia Brzeska); 11. Specyfika ukraińskiego renesansu na tle europejskim.
6.	Etyka pracy naukowej	1. Terminologia naukowa: pojęcia tematu pracy naukowej, literatury przedmiotu, metody badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy itd.; 2. Kształtowanie właściwej postawy badacza wobec własnej i cudzej pracy naukowej (problem plagiatu, prawo autorskie, zasady przywoływania cytowań); 3. Kryteria oceny pracy naukowej (recenzja naukowa); 4. Zasady gromadzenia literatury przedmiotu: biblioteki naukowe, bibliografie tradycyjne i internetowe bazy danych; 5. Sporządzanie notatek i wyciągów z literatury, opracowywanie materiału naukowego; 6. Sposoby sporządzania bibliografii naukowej, zasady tworzenia adresów bibliograficznych i sporządzania przypisów; 7. Układ graficzny pracy naukowej; 8. Styl pisarstwa naukowego: standardowa leksyka i frazeologia (prezentacja problemu, stawianie hipotezy, argumentowanie, wnioskowanie); 9. Poprawność językowa (rodzaje błędów językowo-stylistycznych).
7.	Realizacja obszaru anglojęzycznego	1. Definicje kultury. Symbole wybranych krajów anglojęzycznych; 2. Tradycje i zwyczaje wybranych krajów anglojęzycznych; 3. Tożsamości etniczne, społeczne i kulturowe wybranych krajów anglojęzycznych; 4. Problemy i klasy społeczne a aktywizm społeczny wybranych krajów anglojęzycznych; 5. Geografia. Lokalny koloryt wybranych krajów anglojęzycznych i ich poszczególnych regionów; 6. Polityka, gospodarka, systemy prawne wybranych krajów anglojęzycznych; 7. Edukacja i religie wybranych krajów anglojęzycznych; 8. Media, prasa, Internet wybranych krajów anglojęzycznych; 9. Muzyka, sztuka, film wybranych krajów anglojęzycznych; 10. Sport wybranych krajów anglojęzycznych.

8.	Wstęp do językoznawstwa	1. Język jako przedmiot językoznawstwa; 2. Podstawowe pojęcia lingwistyczne i definicja języka; 3. Historia językoznawstwa; 4. Pochodzenie języka, klasyfikacja genetyczna języków; 5. Miejsce języków słowiańskich wśród języków świata; 6. Pismo; 7. Klasyfikacja typologiczna języków; 8. Opis systemu językowego: podsystemy fonologiczny, morfologiczny, syntaktyczny, leksykalno-semantyczny.
9.	Wstęp do literaturoznawstwa	Cechy swoiste literatury, wyróżniki i sztuki pokrewne. Nauka o literaturze i jej działy. Pojęcie i główne elementy struktury dzieła literackiego. Sfera planu treści i planu wyrażenia. Styl i kompozycja. Problemy kompozycji. Dominanty kompozycyjne. Podział na rodzaje i gatunki literackie. Epika (narrator, bohater, fabuła). Epickie formy językowo-stylistyczne. Gatunki epickie. Dramat (budowa świata przedstawionego w dramacie). Struktura językowa dramatu. Gatunki dramatyczne. Liryka (podmiot liryczny, właściwości stylowo-kompozycyjne liryki). Typy przeżyć wyrażanych w lirycie. Gatunki liryczne.
10.	Historia i kultura Wysp Brytyjskich	1. Wprowadzenie do kultury brytyjskiej; 2. Historia Wielkiej Brytanii: starożytność- średniowiecze do IX wieku; 3. Historia Wielkiej Brytanii: średniowiecze od IX wieku- XVI wiek; 4. Historia Wielkiej Brytanii: XVIII wiek; 5. Historia Wielkiej Brytanii: XIX wiek; 6. Historia Wielkiej Brytanii: pierwsza połowa XX wieku; 7. Historia Wielkiej Brytanii: druga połowa XX wieku; 8. Wielka Brytania obecnie.
11.	PNJU – fonetyka	1. Alfabet; 2. Podstawy akcentuacji w języku ukraińskim; 3. Wymowa dźwięcznych i bezdźwięcznych oraz twardych i miękkich spółgłosek; 4. Uproszczony system transkrybowania wyrazów ukraińskich; 5. Pisownia imion i nazwisk polskich; 6. Wymowa dźwięków specyficznych dla języka ukraińskiego ([л] i [л'] oraz [г]); 7. Pisownia znaku miękkiego (w wyrazach pochodzenia ukraińskiego i obcego), 8. Samogłoski jotowane: я, ю, є, ї oraz łączenia liter ЇО i ЇО, spółgłoska Щ; 9. Pisownia apostrofu (w wyrazach pochodzenia ukraińskiego i obcego); 10. Alternacje spółgłosek w tematach rzeczownikowych i przymiotnikowych [г] [к] [х] z [ч] [ж] [ш] oraz [г] [к] [х] z [э] [ц] [с]; 11. Wymowa [дз], [дз'], [дж].
12.	PNJU – leksyka	1. Formy grzecznościowe (witanie się). Podstawowe informacje o sobie. Zawieranie znajomości, liczby. Ankieta; 2. Bliscy ludzie. Członkowie rodziny i przyjaciele. Drzewo genealogiczne. Kolory. Formuły konwersacyjne. Autocharakterystyka na potrzeby portali społecznościowych; 3. Leksyka: Miejsca i przestrzeń miejska. Wydarzenia w mieście. Atrakcje turystyczne. Nazwy miesięcy. Pytanie o drogę. Poczтівка. Zaproszenia; 4. Bożenarodzeniowe tradycje na Ukrainie i innych krajach. Życie codzienne. Określanie czasu. Typowa ukraińska rodzina; 5. Rozkład dnia. Moje nawyki. Pytanie o czas. Prywatna korespondencja (list do domu); 6. Zainteresowania i elementy biografii. Propozycje wspólnego spędzania czasu.
13.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Alfabet; 2. Rzeczownik. I deklinacja; 3. Pisownia znaku miękkiego; 4. Pisownia apostrofu; 5. Rzeczownik. II deklinacja; 6. Wymiany samogłoskowe o-i, e-i; 7. Czasownik. Podział na koniugacje; 8. Czasownik. Czas teraźniejszy; 9. Rzeczownik. III i IV deklinacja; 10. Wymiany głoskowe y-в, i-й; 11. Przymiotnik. Odmiana i stopniowanie.
14.	PNJU – praca z tekstem	1. Witanie się. Formy grzecznościowe. Podstawowe informacje o sobie. Zawieranie znajomości; 2. Pisanie: Ankieta; 3. Bliscy ludzie. Członkowie rodziny i przyjaciele. Drzewo genealogiczne. Kolory; 4. Cechy charakteru (w zakresie podstawowym); 5. Życie codzienne. Określanie czasu. Typowa ukraińska rodzina; 6. Pisanie: Autocharakterystyka na potrzeby portali społecznościowych; 7. Miejsca i przestrzeń miejska. Wydarzenia w mieście. Atrakcje turystyczne; 8. Pisanie: Poczтівка. Zaproszenia; 9. Nazwy miesięcy. Pory roku; 10. Pisanie: prywatna korespondencja (list do domu); 11. Bożenarodzeniowe tradycje na Ukrainie i innych krajach. 12. Zainteresowania.

15.	Historia Ukrainy	1. Ukraina – nazwy, terytorium, regiony historyczne i geograficzne; 2. Pradzieje Ukrainy, etnogeneza; 3. Czasy Rusi Kijowskiej od początków do rozpadu; 4. Najazdy Tatarów; 7. Księstwo halicko-wołyńskie; 8. Ruś Halicka i Podolska; 9. Ziemia Kijowska i Wołyńska.
16.	PNJU – sprawności zintegrowane	Leksyka: Wygląd człowieka (1) i charakter człowieka (2); 2. Gramatyka: Czasowniki zwrotne; 3. Pisanie: Opis relacji i uczuć; 4. Leksyka: Jedzenie (kolor, forma, smak i temperatura). Kuchnia Ukrainy i innych krajów. Przepisy kulinarne; 5. Gramatyka: Biernik (rzeczowników nieżywotnych). Formy czasowników (їсти, пити); 6. Mówienie: Kupowanie artykułów spożywczych (określanie ilości); 7. Pisanie: Skarga; 8. Leksyka: Tryb życia (zdrowy i szkodliwy). Zdrowa żywność; 9. Gramatyka: Narzędnik; 10. Mówienie: Rezerwowanie miejsca w restauracji; 11. Leksyka: Wielkanocne tradycje na Ukrainie i innych krajach; 12. Leksyka: Dom rodzinny. Opis mieszkania i wyposażenia. Sprzęt RTV/AGD. Ciekawostki architektoniczne z Ukrainy i innych krajów. Piętra, opis budynku; 13. Gramatyka: Czasowniki СТОЯТИ, ЛЕЖАТИ, ВИСИТИ, miejscownik, przymiotniki odmiejscowe (dopełniacz i narzędnik). Liczebniki porządkowe. Lata i stulecia; 14. Mówienie: Wynajmuję mieszkanie; 15. Pisanie: Reklama. Ogłoszenie. Usługi hotelowe.
17.	PNJU – fonetyka II	1. Wymiany samogłoskowe w j. ukraińskim: [o], [e] з [i]; 2. Wymiany spółgłoskowe w j. ukraińskim [y]-[b], [i]-[j]; 3. Pisownia przyimków [з], [із], [зі]; 4. Alternacje spółgłosek w tematach czasownikowych; 5. Pisownia dużej i małej litery; 6. Pisownia rzeczowników i przymiotników z łącznikiem; 7. Asymilacje spółgłoskowe: miękkość/twardość, dźwięczność/bezdźwięczność. 8. Uproszczenia grup spółgłoskowych; 9. Rodzaje akcentów w j. ukraińskim; 10. Rodzaje intonacji w j. ukraińskim.
18.	PNJA – sprawności zintegrowane	Wybrane materiały z głównego podręcznika kursowego New English File Upper-Intermediate, 3 rd edition, ze szczególnym uwzględnieniem sekcji poświęconym gramatyce, słownictwu oraz umiejętnościom mówienia, słuchania i czytania ze zrozumieniem. Zakres słownictwa określa podręcznik "Vocabulary bank" – sekcje tematyczne: choroby i urazy, ubrania i moda, podróże lotnicze, pogoda, uczucia, ciało, przestępstwa i kary, media i biznes.
19.	PNJA – fonetyka	1. Powtórzenie aspektów segmentalnych; IPA; 2. Wprowadzenie do akcentu wyrazowego; 3. Akcent wyrazowy; przyrostki i wyrazy złożone; 4. Formy słabe. Akcent irlandzki; 5. Akcent zdaniowy, rytm; akcent toniczny; 6. Łączenia. Akcent szkocki; 7. Asymilacja. Pierwszy test pisemny; 8. Elipsa i elizja; 9. Zapożyczenia obcojęzyczne. Akcent australijski i nowozelandzki; 10. Wprowadzenie do intonacji; 11. Intonacja; zdania twierdzące i z zaimkiem pytającym; 12. Intonacja; pytania, prośby, pozdrowienia; 13. Intonacja; pauzy, wyliczenia, wątpliwości.
20.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (fonetyka i fonologia)	1. Fonetyka jako dyscyplina językoznawcza. Aparat językowy człowieka, baza artykulacyjna, tworzenie dźwięków mowy; 2. System fonetyczny z punktu widzenia pochodzenia i rozwoju języka ukraińskiego; 3. Artykulacja dźwięków samogłoskowych w pozycji akcentowanej i nieakcentowanej. Klasyfikacja dźwięków samogłoskowych języka ukraińskiego; 4. Klasyfikacja dźwięków spółgłoskowych języka ukraińskiego; 5. Transkrypcja fonetyczna; 6. Zmiany fonetyczne języka ukraińskiego (asymilacja – upodobnienie dźwięków spółgłoskowych) i (dysymilacja – rozpodobnienie dźwięków spółgłoskowych); 7. Zjawiska haplogonii, diarezy, akomodacji; 8. Fonologia jako dyscyplina językoznawstwa; 9. Wymiana fonemów samogłoskowych w języku ukraińskim; 10. Wymiana fonemów spółgłoskowych w języku ukraińskim; 11. Fonetyczne wydłużenie dźwięków w mowie ukraińskiej; 12. Fonetyczne uproszczenie grup spółgłoskowych -здн-, -стн-, -стл-, -ждн-, -сткл-, -слн-; 13. Akcent w języku ukraińskim; 14. Ortoepia jako dyscyplina językoznawcza; 15. Normy ortoepiczne współczesnego języka ukraińskiego.

21.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (fonetyka i fonologia)	1. Miejsce fonetyki i fonologii w obrębie badań językoznawczych; 2. Budowa narządów mowy i słuchu. Pochodzenie systemu fonetycznego języka ukraińskiego. Opisywanie przebiegu artykulacji ukraińskich spółgłosek na podstawie obserwacji ruchów narządów mowy; 3. Różnice między kryteriami opisu artykulacji spółgłosek i samogłosek. Cechy ludzkiego głosu. Fazy artykulacji głoski realizowanej w izolacji oraz w ciągu mowy; 4. Obserwacja wymowy spółgłosek miękkich oraz zmiękczonej, ustalanie ich statusu i sposobów utrwalania w piśmie; funkcje litery "i", "я", "ю", "є", "ї" oraz "ь"; 5. Kolokwium; 6. Obserwacja przebiegu artykulacji spółgłosek [r], [л], [л']; 7. Zjawiska koartykulacyjne. Rodzaje i przebieg upodobnień wewnątrzwyrazowych (uwarunkowania indywidualne i regionalne oraz tempo mowy a poprawność artykulacyjna); 8. Obserwacja wymiany fonemów samogłoskowych w języku ukraińskim; 9. Fonetyczne wzdłużenie dźwięków w języku ukraińskim; 10. Fonetyczne uproszczenie grup spółgłoskowych -здн-, -стн-, -стл-, -ждн-, -сткл-, -слн-; 11. Kolokwium 12. Ćwiczenie transkrypcji wyrazów i opisu występujących w nich upodobnień (wersja slawistyczna i międzynarodowa); 13. Akcent w języku ukraińskim; 14. Ortoepia jako dyscyplina językoznawcza; 15. Normy ortoepiczne współczesnego języka ukraińskiego.
22.	Literatura, historia i kultura Ukrainy XVII-XVIII w.	Specyfika ukraińskiego baroku w literaturze i kulturze (architektura, muzyka, malarstwo) - próba periodyzacji i charakterystyki na tle europejskim; Literatura polemiczna .Twórczość Herasyma Smotryckiego, Melecjusza Smotryckiego, Ławrentija Zyzanija Tustanowskiego, Zacharija Kopystenśkiego, Iwana Wyszenśkiego, Petra Mohyły. * Poezja barokowa, kazania i traktaty. Pisarstwo Kasjana Sakowicza, Symeona Połockiego, Łazarza Baranowycza, Feofana Prokopowycza, Stefana Jaworskiego (wybrane teksty)* Geneza ukraińskiego kozactwa i fenomen polityczno-kulturowy kozaczyzny. Fenomen postaci Bohadana Chmielnickiego; Wojny kozackie lat 1648-1657; Ugoda perejasławska z 1654 i Państwo Kozackie; Ruina lat 1658-1686. Czas rządów Iwana Mazepy w kontekście wydarzeń historycznych i osiągnięć kulturowych (architektura, malarstwo, muzyka); Pisarstwo kozackich „kancelistów”: Hryhorija Hrabianki, Filipa Orlika, Samijły Welyczki; Ukraiński dramat epoki baroku. Pisarstwo Hryhorija Skoworody.* Kulturowo-religijny obraz Ukrainy Prawobrzeżnej; Zjawisko „Koliszczyzny” i „Hajdamaczyzny”; Zmierzch autonomii kozackiej na Ukrainie pod panowaniem rosyjskim; Ukraińscy artyści (poeci, malarze, muzycy) na petersburskim dworze. Rokoko i klasycyzm na ukraińskich ziemiach obu imperiów: rosyjskiego i habsburskiego.
23.	Literatura, historia i kultura Ukrainy XVII-XVIII w.	1. Specyfika ukraińskiego baroku w literaturze i kulturze (architektura, muzyka, malarstwo) - próba periodyzacji i charakterystyki na tle europejskim; 2. Literatura polemiczna .Twórczość Herasyma Smotryckiego, Melecjusza Smotryckiego, Ławrentija Zyzanija Tustanowskiego, Zacharija Kopystenśkiego, Iwana Wyszenśkiego, Petra Mohyły; 3. Poezja barokowa, kazania i traktaty. Pisarstwo Kasjana Sakowicza, Symeona Połockiego, Łazarza Baranowycza, Feofana Prokopowycza, Stefana Jaworskiego; 4. Geneza ukraińskiego kozactwa i fenomen polityczno-kulturowy kozaczyzny; 5. Fenomen postaci Bohadana Chmielnickiego; 6. Wojny kozackie lat 1648-1657; 7. Ugoda perejasławska z 1654 i Państwo Kozackie; 8. Ruina lat 1658-1686; 9. Czas rządów Iwana Mazepy w kontekście wydarzeń historycznych i osiągnięć kulturowych (architektura, malarstwo, muzyka); 10. Pisarstwo kozackich „kancelistów”: Hryhorija Hrabianki, Filipa Orlika, Samijły Welyczki; 11. Ukraiński dramat epoki baroku. Pisarstwo Hryhorija Skoworody; 12. Kulturowo-religijny obraz Ukrainy Prawobrzeżnej; 13. Zjawisko „Koliszczyzny” i „Hajdamaczyzny”; 14. Zmierzch autonomii kozackiej na Ukrainie pod panowaniem rosyjskim; 15. Ukraińscy artyści (poeci, malarze, muzycy) na petersburskim dworze; 16. Rokoko i klasycyzm na ukraińskich ziemiach obu imperiów: rosyjskiego i habsburskiego.

24.	Historia i kultura USA	Historia USA: 1. Okres Kolonialny; 2. Rewolucja. Początki państwowości. Konstytucja; 3. Thomas Jefferson vs. Alexander Hamilton. Wojna 1812. Reformy XIX wieku; 4. Niewolnictwo. Kobiety w XIX wieku. Wojna secesyjna; 5. Rekonstrukcja Stanów Zjednoczonych. Izolacjonizm; 6. Imperializm. I Wojna Światowa; 7. Prawa Kobiet. Wielki Kryzys. The New Deal. II Wojna Światowa; 8. Zimna Wojna. Prawa Jima Crowa. Segregacja rasowa; 9. Ford, Carter i problemy ekonomiczne. Rewolucja Reagana. George HW Bush. Lata 90. Terroryzm, wojna i Bush. Obama; 10. Relacje USA ze światem w przeszłości i obecnie.
25.	PNJU – fonetyka	1. Wymiany samogłoskowe w j. ukraińskim: [o], [e] з [i]; 2. Wymiany spółgłoskowe w j. ukraińskim [y]-[в], [i]-[й]; 3. Pisownia przyimków [з] [із] [зі]; 4. Alternacje spółgłosek w tematach czasownikowych; 5. Pisownia dużej i małej litery; 6/ Pisownia rzeczowników i przymiotników z łącznikiem; 7. Asymilacje spółgłoskowe: miękkość/twardość, dźwięczność/bezdźwięczność; 8. Uproszczenia grup spółgłoskowych; 9. Rodzaje akcentów w j. ukraińskim; 10. Rodzaje intonacji w j. ukraińskim.
26.	PNJU – leksyka	Miasto. Orientacja przestrzenna. Komunikacja miejska; 2. Posiłki w domu i poza domem. Ulubione potrawy i napoje; 3. Urodziny, imieniny; 4. Zakupy; 5. Usługi. Rodzaje zakładów usługowych; 6. Książka. Prasa; 7. Czas wolny. Rozrywki, zainteresowania; 8. Szkoła. Uczelnia (w zakresie podstawowym). Biblioteka.
27.	PNJU – gramatyka funkcjonalna z ortografią	Rzeczownik – Używanie form fleksyjnych rzeczowników czterech deklinacji (utrwalenie treści prog. z sem. 1), ze szczególnym uwzględnieniem złożonych zagadnień (Dopełniacz II deklinacji rodz. męskiego, Wołacz wszystkich deklinacji, Narzędnik III deklinacji).; 2. Przymiotnik - formy deklinacyjne przymiotników twardo- i miękkotematowych (utrwalenie). Stopniowanie przymiotników; 3. Zaimek – zaimki osobowe i dzierżawcze, niektóre formy zaimków pytających i wskazujących (utrwalenie i uzupełnienie). Zaimki przeczące, względne, nieokreślone itd.; 4. Czasownik – użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych (oraz niektórych nieregularnych) w czasie teraźniejszym i przeszłym (utrwalenie) oraz przyszłym; 5. Składnia – zdania oznajmujące, pytające, szyk prosty i przestawny wyrazów.
28.	PNJU – praca z tekstem	1. Wygląd człowieka (1) i charakter człowieka (2); 2. Pisanie: Opis relacji i uczuć; 3. Jedzenie (kolor, forma, smak i temperatura). Kuchnia Ukrainy i innych krajów. Przepisy kulinarne; 4. Kupowanie artykułów spożywczych (określanie ilości); 5. Pisanie: Skarga; 6. Tryb życia (zdrowy i szkodliwy). Zdrowa żywność; 7. Wielkanocne tradycje na Ukrainie i innych krajach; 8. Dom rodzinny. Opis mieszkania i wyposażenia. Sprzęt RTV/AGD. Ciekawostki architektoniczne z Ukrainy i innych krajów. Piętra, opis budynku; 9. Pisanie: Reklama. Ogłoszenie. Usługi hotelowe.
29.	Wstęp do filologii słowiańskiej	Indoeuropejcy Słowianie. Praojczyzna indoeuropejska, praojczyzna Słowian. Ekspansje Słowian, najstarsze i późniejsze kontakty z innymi ludami. Najstarsze wzmianki o Słowianach. Język prasłowiański. Współczesne języki słowiańskie a język prasłowiański. Misja morawska. Konstantyn i Metody, obrządek słowiański. Ośrodki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Język starosłowiański, glagolica i cyrylica. Najważniejsze zabytki piśmiennictwa starosłowiańskiego. Dwa modele bilingwizmu u Słowian: <i>Slavia orthodoxa</i> i <i>Slavia latina</i> . Gramatyki języka staro-cerkiewnosłowiańskiego. Najstarsze gramatyki języków słowiańskich na tle gramatyk europejskich. Słowiańskie przekłady Biblii na tle przekładów Biblii na inne języki europejskie. Prawosławie vs. katolicyzm. Kontakty Polaków z innymi narodami słowiańskimi. Przegląd i charakterystyka poszczególnych języków słowiańskich.
30.	Wstęp do literaturoznawstwa	Liryka (podmiot liryczny, właściwości stylowo-kompozycyjne liryki). Typy przeżyć wyrażanych w liryce. Gatunki liryczne. Stylistyka. Środki brzmieniowe. Organizacja warstwy znaczeniowej. Stylizacja. Tropy

		stylistyczne. Alegoria i symbol. Analiza wierszy. Wersyfikacja. System toniczny. System sylabiczny. Stopy systemu sylabotonicznego. Wiersz wolny. Analiza wierszy. Rymy.
31.	Historia literatury ukraińskiej	1. Folklor ukraiński. 2. Piśmiennictwo Rusi Kijowskiej (warunki historyczne). 3. Cechy literatury staroruskiej. 4. Periodyzacja literatury staroruskiej. 5. Literatura przekładowa i oryginalna. 5. Latopisarstwo. 6. Literatura podróżnicza. 7. Hagiografia. 8. Proza narracyjna. 9. Cerkiewna sztuka oratorska. 10. Ukraiński renesans i barok – próba periodyzacji i charakterystyki na tle europejskim. 11. Literatura drugiej połowy XVI – pierwszej połowy XVII stulecia (wyniknięcie i rozwój piśmiennictwa polemicznego, początek wersyfikacji. 12. Literatura drugiej połowy XVII wieku. 13. Literatura XVIII wieku (latopisy kozackie; intermedia, werstep; twórczość „wędrownych” diaków, parodie i trawestacje; społeczno-polityczna satyra). 14. Biografia artystyczną Hryhorija Skoworody.
32.	Historia literatury ukraińskiej	1. Ukraińskie wierzenia mityczne na tleogólnosłowiańskim; 2. Najstarsze formy folkloru ukraińskiego (legendy, podania, aforyzmy, zagadki); 3. Ukraińskie dumy oraz pieśni historyczne i obrzędowe (analiza i interpretacja); 4. Początki piśmiennictwa. Początki literatury staroruskiej. Próba periodyzacji. Omawianie następujących tekstów: 1) teksty biblijne, żywoty świętych, kazania i różnorodne księgi liturgiczne; 2) utwory kształtujące światopogląd, dotyczące stworzenia świata, utwory przyrodoznawcze)- teksty patrystyczne, biblijne, liturgiczne, hagiograficzne, apokryficzne, historyczne, przyrodoznawcze; 5. Cechy literatury staroruskiej. Omawianie wybranych tekstów (analiza i interpretacja języka, stylu, przestrzeni, czasu, gatunku); 6. Dzieła oryginalne literatury staroruskiej. Utwory hagiograficzne, „Opowieść o męce i pochwała świętych męczenników Borysa i Gleba” drugiej połowie XI wieku, Kyjewo-Peczerśkyj pateryk (analiza i interpretacja tekstów); 7. Cerkiewna sztuka oratorska homilie Iłariona – pierwszego metropolity kijowskiego narodowości ruskiej w XI wieku, kazania Serapiona, utwory oratorskie Kiriła Turowskiego, Pouczenie Wołodymyra Monomacha (analiza i interpretacja tekstów); 8. Latopisarska (kroniki historyczne) - „Powist’ wremennych lit”, „Latopis Kijowski”; „Latopis Halicko-Wołyński”(analiza i interpretacja tekstów); 9. „Słowo o wyprawie Igora” – szczytowe osiągnięcie literatury staroruskiej (analiza i interpretacja); 10. Ukraiński renesans i barok – próba periodyzacji i charakterystyki na tle europejskim; 11. Literatura polemiczna .Twórczość Herasyma Smotryckiego, Melecjusza Smotryckiego, Ławrentija Zyzanija Tustanowskiego, Zacharija Kopystenśkiego, Iwana Wyszeńskiego, Petra Mohyły; 12. Poezja barokowa, kazania i traktaty. Pisarstwo Kasjana Sakowicza, Symeona Połockiego, Łazarza Baranowycza, Feofana Prokopowycza, Stefana Jaworskiego; 13. Piśmiennictwo historyczne. Latopis Hryhorija Hrabianki, Latopis Samowydcia, Kronika Samijły Wełyczki; 14. Ukraiński dramat epoki baroku; 15. Hryhorija Skoworody.
33.	Historia Ukrainy	1. Epoka kozacka; 2. Ukraina osiemnastowieczna; 3. Likwidacja kozaczyzny; 4. Aneksja ziem ukraińskich do imperium rosyjskiego i habsburskiego; 5. Ruch narodowy na Ukrainie naddnieprzańskej oraz na ziemiach Ukrainy Zachodniej; 6. Życie polityczne na ziemiach ukraińskich na przełomie XIX-XX wieku; 7. Lata wojny i ruchu rewolucyjnego: 1914-1921 (rządy Centralnej Rady, Hetmanat, ZUNR, Dyrektoriat, podbój bolszewicki; 8. Ukraina Radziecka i Ukraina Zachodnia (lata 20-30); 9. Ukraina w czasie drugiej wojny światowej i po jej zakończeniu; 10. Droga ku suwerenności państwowej.
34.	PNJU – sprawności zintegrowane	1. Leksyka: Podróż. Rodzaje transportu. Wycieczka po Lwowie. Ciekawa Ukraina: 2. Fonetyka: Prawidłowa wymowa sufiksów –ськ-, -цьк-, -зьк-; 3. Gramatyka: Czasowniki ИТИ, ЇХАТИ, ХОДИТИ, ЇЗДИТИ, ПОДОБАТИСЯ, czas przeszły i przyszły. Aspekt czasowników;; 4. Fonetyka: Specyfika wymowy prefiksów: роз-, без-, з-, від-; 5. Fonetyka: Dzielenie słów na sylaby. Sylaby otwarte i zamknięte; 6. Mówienie: Dialog (odwiedziny, rezerwacja apartamentu); 7. Pisanie: Zameldowanie.

		Reklamacja; 8. Leksyka: Pogoda; 9. Fonetyka: Prawo eufonii. Zjawisko rozziwu i sposoby jego usunięcia; 10. Gramatyka: Stopniowanie przymiotników; 11. Fonetyka: Akcentowanie przymiotników; 12. Mówienie: Czas wolny (w zależności od warunków pogodowych); 13. Fonetyka: Wymowa wzdłużonych miękkich spółgłosek; 14. Pisanie: Prognoza pogody; 15. Leksyka: Ubranie. Moda; 16. Gramatyka: Tryb warunkowy; 17. Zaimki wskazujące, upowszechniające; 18. Odmiana liczebników; 19. Fonetyka: Akcent w odmianie rzeczowników; 20. Fonetyka: Akcentowanie liczebników i zaimków; 21. Mówienie: Kupowanie odzieży; 22. Pisanie: Prezentacja poszczególnych stylów ubioru; 23. Leksyka: Prezenty. Ukraińskie suveniry. Ciekawe tradycje innych krajów; 24. Gramatyka: Celownik, biernik (rzeczowniki żywotne); 25. Mówienie: Składanie życzeń; 26. Pisanie: Składanie gratulacji.
35.	PNJU – kreatywne pisanie	1. Teksty użytkowe – wprowadzenie; 2. List prywatny i list oficjalny; 3. Biografia, CV; 4. Różne rodzaje pism urzędowych. Podstawy redakcji tekstów (polskie i ukraińskie zasady sporządzania pisma urzędowego: podobieństwa i różnice); 5. Życzenia. Gratulacje; 6. Kondolencje; 7. Zaproszenie; 8. Wybrane krótkie formy tekstów literackich: sestyna, drabble, „7 słów”; 9. Opis eksponatu muzealnego; 10. Dokończenie/uzupełnienie tekstu.
36.	PNJA – pisanie	1. Konstruowanie akapitu: formułowanie i umiejscawianie myśli głównej, adekwatne rozwinięcie myśli głównej, spójność akapitu, logiczny układ zdań, użycie fraz uwypuklających przejścia i wzajemne relacje między poszczególnymi zdaniami. Pisanie różnych typów akapitów: przykład, klasyfikacja, definicja, proces, analogia, przyczyna i skutek, porównanie; 2. Styl akademicki: rozróżnianie rejestrów i unikanie kolokwializmów; stosowanie form bezosobowych w pierwszej liczbie pojedynczej; dobieranie stosownego tonu i unikanie emocjonalnie nacechowanego języka, formułowanie i umiejscawianie myśli głównej, adekwatne rozwinięcie myśli głównej, spójność akapitu, logiczny układ zdań, użycie fraz uwypuklających przejścia i wzajemne relacje między poszczególnymi zdaniami; 3. Zasady interpunkcji i ortografii: angielskie znaki interpunkcyjne (znaki oddzielające, wyodrębniające, prozodyczne, opuszczenia).
37.	PNJA – gramatyka praktyczna	1. Angielskie czasy gramatyczne; 2. Nieosobowe formy czasownika (imiesłów, bezokolicznik i gerund).
38.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	1. Leksykologia jako dyscyplina językoznawcza; 2. Przedmiot badań leksykologii, pojęcie jednostki leksykalnej; 3. Znaczenie wyrazu; 4. Przenośne znaczenie i homonimy; 5. Synonimia; 6. Antonimia; 7. Leksyka języka ukraińskiego z punktu widzenia pochodzenia; 8. Leksyka aktywna i pasywna; 9. Nazwy własne; 10. Frazeologia: pojęcie związku frazeologicznego, klasyfikacja formalna i semantyczna związków frazeologicznych; 11. Morfemika jako dyscyplina językoznawcza; 12. Słowotwórstwo: Przedmiot słowotwórstwa; 13. Człony derywatu: podstawa słowotwórcza, temat słowotwórczy; 14. Formant słowotwórczy; 15. Typy słowotwórcze.
39.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (leksykologia i słowotwórstwo)	1. Leksykologia, przedmiot badań leksykologii; 2. Znaczenie wyrazu. Struktura leksemii; 3. Przenośne znaczenie; 4. Słownictwo języka literackiego; 5. Hiponimy. Partytywy. Ekwonimy; 6. Synonimy; 7. Homonimy. Paronimy; 8. Kolokwium; 9. Leksyka języka ukraińskiego z punktu widzenia pochodzenia; 10. Leksyka aktywna i pasywna. Nazwy własne. Terminy; 11. Kolokwium; 12. Frazeologia ukraińska; 13. Słowotwórstwo i morfemika jako dyscypliny językoznawcze; 14. Formant słowotwórczy; 15. Typy słowotwórcze.
40.	Gramatyka opisowa języka angielskiego	1. Usystematyzowanie wiedzy z zakresu zagadnień: mechanizm artykulacyjny, dźwięczność, podział na głoski nosowe i ustne, sposób i miejsce artykulacji, klasyfikacja dźwięków. Pojęcie fonemu i alofonu, dystrybucja komplementarna i wolna; 2. Charakterystyka angielskich fonemów spółgłoskowych i ich realizacji alofonicznych; 3. Charakterystyka angielskich fonemów samogłoskowych i ich realizacji

		alofonicznych; 4. Procesy fonologiczne swoiste dla języka angielskiego; 5. Akcent wyrazowy i zdaniowy, rytm i intonacja; 6. Struktura sylaby i fonotaktyka języka angielskiego; 7. Cechy dystynktywne i reguły fonologiczne.
41.	Historia i kultura Ukrainy XIX w.	1. Aneksja ziem ukraińskich do Imperium Rosyjskiego i Habsburskiego; 2. Od Małorosjan do Ukraińców; 3. Rosyjski i polski ruch rewolucyjny na Ukrainie 1820-1830; 4. Działalność Bractwo Cyryla i Metodego w kontekście przemian polityczno-kulturowych w Europie; 5. Ukraińska sztuka (malarstwo, muzyka, teatr) epoki romantyzmu w imperium rosyjskim; 6. Od Rusinów do Ukraińców, czyli początek ruchu narodowego na ziemiach ukraińskich w Monarchii Habsburskiej; 7. Ukraiński ruch narodowy końca XIX wieku w Imperium Rosyjskim; 8. Galicyjski Piemont; 9. Austriacka Galicja: Galicja jako źródło konfliktu geopolitycznego oraz pogranicze etniczne i cywilizacyjne.; 10. W przeddzień I wojny światowej – życie polityczne Ukraińców w Imperium Rosyjskim oraz Habsburskim.
42.	Historia literatury ukraińskiej	1. Twórczość Iwana Kotlarewskiego. Tradycje Kotlarewskiego i tzw. kotlarewszczyzna; 2. Narodziny prasy na Ukrainie (gazety, czasopisma, almanachy) i udział w nich najwybitniejszych pisarzy ukraińskich; 3. Prasa na Ukrainie Zachodniej. Almanach „Rusałka Dnistrowa”. Początki literaturoznawstwa, folklorystyki i językoznawstwa; 4. Petro Hułak-Artemowski i jego twórczość bajkopisarska oraz przekładowa. Najwybitniejszy bajkopisarz ukraiński pierwszej poł. XIX w. Jewhen Hrebinka; 5. Ballady M. Kostomarowa, I. Wahylewicz, T. Szewczenki. Ewolucja gatunku ballady od etnograficzno-obyczajowych do historyczno-obyczajowych i do ballad o charakterze poematów historycznych; 6. Łewko Borowykowski. Ballady i poezje oraz przekłady; 7. Mykoła Kostomarov. Twórczość poetycka. Ballady historyczne; 8. Romantyczna poezja „Ruskiej Trójcy”: Markijan Szaszkewicz, Jakiw Hołowacki, Iwan Wahylewicz; 9. Poezja Tarasa Szewczenki. Wczesny okres twórczości /1837-1841/. „Kobzarz” /1840/. Romantyczny charakter ballad, poematów historycznych. Poemat Hajdamacy; 10. Życie i twórczość T. Szewczenki okresu „trzech lat” /1843-1847/. Życie i twórczość T. Szewczenki okresu zesłania. Ostatnie lata twórczości po uwolnieniu poety. Motywy biblijne. Intymna liryka; 11. „Dziennik” Szewczenki i jego znaczenie dla poglądów Szewczenki na ojczyznę, filozofię, estetykę. Znaczenie Szewczenki dla literatury ukraińskiej; 12. Hryhorij Kwikta-Osnowianenko jako ojciec prozy ukraińskiej; 13. Pantelejmon Kulisz. Proza i poezja. Działalność translatoryczna. Publicystyka i memuarystyka.
43.	Historia literatury ukraińskiej	1. Eneida” Iwana Kotlarewskiego; 2. Dramatyczne utwory I. Kotlarewskiego. „Natałka Połtawka”, „Moskal-Czarodziej”; 3. Bajkopisarstwo: Petro Hułak-Artemowski i Jewhen Hrebinka; 4. Ballada. Ewolucja gatunku. Twórczość poetycka Mykoły Kostomarowa. „Śpiewak Mytusa”, ballady historyczne („Pan Szulpika”); 5. Poezja Tarasa Szewczenki. Wczesny okres twórczości /1837-1841/. „Kobzarz” /1840/. Romantyczny charakter ballad, poematów historycznych. Poemat <i>Hajdamacy</i> ; 6. Życie i twórczość T. Szewczenki okresu „trzech lat” /1843-1847/; 7. Życie i twórczość T. Szewczenki okresu zesłania; 8. Ostatnie lata twórczości po uwolnieniu Szewczenki. Motywy biblijne. Poemat „Maria”; 9. Liryka intymna Szewczenki; 10. Rosyjskojęzyczna proza Szewczenki; 11. Znaczenie Szewczenki dla literatury ukraińskiej; 12. Hryhorij Kwikta-Osnowianenko jako ojciec prozy ukraińskiej; 13. Pantelejmon Kulisz. Analiza prozy i poezji.
44.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na

		współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
45.	Literatura Wysp Brytyjskich	1. Literatura staroangielska i zabytki literatury. Wprowadzenie do wczesnego średniowiecza. Współistnienie trzech języków i trzech kultur: staro angielski, francuski, łacina; 2. Romans jako forma narracji, medytacji i analizy; 3. Rozwój dramatu liturgicznego, misteria i moralitety; 4. Wprowadzenie do Renesansu. Kontynuacje koncepcji średniowiecznych w wizji porządku świata. Nowa myśl okresu renesansu. Tomasz Morus; 5. Rozwój dramatu akademickiego, University Wits; 6. Dramat Williama Szekspira; 7. Poezja kawalerów i metafizyków; 8. Formy epiki w XVII wieku: Milton, Bunyon; 9. Poetyka neoklasyczna, badania nad językiem i propagowanie języka naukowego; 10. Wiek Augustiański, znaczenie A. Pope'a; 11. Rozwój prozy – eseistyka, auto/biografizm, dziennikarstwo. Początki powieści: J. Swift.
46.	Analiza dzieła literackiego lub Metodologia badań lingwistycznych	Analiza dzieła literackiego: 1. Kierunki literaturoznawstwa w wieku XX i XXI – między impresjonizmem a dekonstrukcjonizmem; 2. Struktura dzieła literackiego; 3. Od tekstu do kontekstu; 4. Z problematyki komunikacji literackiej; 5. Życie artysty jako tekst, modele ról życiowych; 6. Literatura popularna. Kicz. Metodologia badań lingwistycznych: Treścią poszczególnych wykładów są metody i praktyki badawcze językoznawstwa. W pierwszym nurcie chodzi w szczególności o przeglądowe przybliżenie: -miejsca językoznawstwa wśród nauk humanistycznych, struktury nauki, określenia przedmiotu badań, typów badań językoznawczych i działów językoznawstwa, -metodologicznego statusu pojęcia systemu języka, -podstawowych założeń, aparatu pojęciowego i metod stosowanych w badaniach językoznawczych (m.in. rozumienie abstrahowania i indywidualizacji, klasyfikacji, reguł, modelu, procedur i korpusu, faktów synchronicznych i diachronicznych, przedstawienie metod (technik) w badaniach historycznych oraz wyjaśnienie postępowania deskryptywnego, preskryptywnego, normatywnego i generatywnego). Drugi nurt stanowi: -przegląd wybranych koncepcji i definicji przedmiotu lingwistyki, -przedstawienie zarysu dziejów językoznawstwa od starożytnych ośrodków badań nad językiem, poprzez szkoły językoznawstwa autonomicznego, dochodząc do ustaleń językoznawstwa współczesnego, ukazując przednaukowe i naukowe podejście do opisu języka, a zarazem dając przegląd najważniejszych koncepcji opisu zjawisk językowych (głównych teorii językoznawczych z jednoczesnym wskazaniem na specyfikę opisu lingwistycznego i jego powiązania z innymi dyscyplinami): językoznawstwa historyczno-porównawczego, podstaw językoznawstwa strukturalnego i wariantów strukturalizmu, funkcjonalizmu, gramatyki generatywno-transformacyjnej, gramatyki tekstu, kognitywizmu, psycholingwistyki, socjolingwistyki, etnolingwistyki, pragmalingwistyki.
47.	PNJU – fonetyka audytywna	1. Powtórka reguł artykulacji ukraińskich dźwięków mowy; 2. Skomplikowane przykłady wymowy; 3. Reguła eufonii; 4. Wymiana spółników i /й/; 5. Wymiana spółników в/у, з/із/зі; 6. Wymowa proklityków i enklityków; 5. Wymowa wydłużonych grup miękkich konsonantów; 6. Zjawisko hiatusu (rozziwuw). 7. Wymowa prefiksów: роз-, без-, з-, від-; 8. Wymowa sufiksów -ськ-, -цьк-, -зьк-; 9. Wymowa skrótowców; 10. Pojęcie sylaby; 10. Zamknięte i otwarte sylaby; 11. Recytacja wierszy.
48.	PNJU – leksyka	1. Podróż. Rodzaje transportu. Wycieczka po Lwowie. Ciekawa Ukraina. Dialog (odwiedziny, rezerwacja apartamentu). Zameldowanie. Reklamacja; 2. Pogoda. Czas wolny (w zależności od warunków pogodowych). Prognoza pogody; 3. Ubranie. Moda. Kupowanie odzieży. Prezentacja poszczególnych stylów ubioru; 4. Prezenty. Ukraińskie suveniry. Ciekawe tradycje innych krajów. Składanie życzeń. Składanie gratulacji.

49.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Liczebniki w języku ukraińskim; 2. Liczebniki główne; 3. Liczebniki porządkowe; 4. Liczebniki zbiorowe; 5. Miejsce liczebników w zdaniach; 6. Przysłówek, słowotwórstwo przysłówków; 8. Stopniowanie przysłówków.
50.	PNJU – praca z tekstem	1. Teksty użytkowe – wprowadzenie; 2. List prywatny i list oficjalny; 3. Biografia, CV; 4. Różne rodzaje pism urzędowych. Podstawy redakcji tekstów (polskie i ukraińskie zasady sporządzania pisma urzędowego: podobieństwa i różnice); 5. Życzenia. Gratulacje; 6. Kondolencje; 7. Zaproszenie; 8. Wybrane krótkie formy tekstów literackich: sestyna, drabble, „7 słów”; 9. Opis eksponatu muzealnego; 10. Dokończenie/uzupełnienie tekstu.
51.	Wiedza o kulturze Ukrainy	1. Tło indoeuropejskie. Źródła kulturowe Słowian Wschodnich. Słowianie na terytorium dzisiejszej Ukrainy; 2. Przestrzeń mitologiczna: magia-mit-kultura. Makrokosmos i mikrokosmos, sacrum-profanum; 3. Panteon słowiański; 4. Kultura Rusi Kijowskiej (muzyka, malarstwo, architektura, obyczaje); 5. Kultura od renesansu do wieku XX (muzyka, malarstwo, architektura, rzeźba, oświata, teatr, filozofia, obyczaje); 6. Tradycja ikony w kulturze ukraińskiej; 7. Kultura Ukrainy w okresie reżymu stalinowskiego; 8. Kultura Ukrainy po 1991.
52.	PNJU – sprawności zintegrowane	1. Fonetyka: Wymowa proklityków i enklityków; 2. Leksyka: Zdrowie; 3. Gramatyka: Tryb czasowników (bezokolicznik, czas przeszły i przyszły, tryb rozkazujący); 4. Mówienie: Dialog (pozwolenie, zakaz, konieczność, możliwość); 5. Fonetyka: Akcentowanie czasowników: w bezokoliczniku i przy odmianie przez osoby; 6. Fonetyka: Rola akcentu w rozróżnianiu aspektów czasowników; 7. Pisanie: Porada dietologa; 8. Leksyka: Tryb życia. Aktywność fizyczna. Sport; 9. Fonetyka: Wymowa złożień i skrótowców; 10. Gramatyka: Przysłówki. Stopniowanie przysłówków; 11. Fonetyka: Akcentowanie przysłówków pierwotnych i pochodnych; 12. Mówienie: Rekordziści świata; 13. Pisanie: Harmonogram treningów; 14. Leksyka: Usługi. Leksyka specjalistyczna: narzędzia i środki czyszczące; 15. Gramatyka: Imiesłów; Powtórzenie trybu rozkazującego, przysłówka; 16. Mówienie: test na predyspozycje zawodowe; 17. Fonetyka: Akcentowanie rzeczowników pochodnych (prefiksalnych i sufiksalnych); 18. Pisanie: zamówienie usług, zlecenie.
53.	PNJU – kreatywne pisanie	1. Copywriting; 2. Reklama wizualna w prasie i na ulicy; 3. Reklama radiowa; 4. Reklama telewizyjna. Storytelling w reklamie; 5. Scenariusz (podstawy: bohater, akcja, fabuła, świat przedstawiony itd.); 6. Tekst wizerunkowy. Storytelling w budowaniu wizerunku marki; 7. Blog; 8. Wybrane krótkie formy tekstów literackich: np. tworzenie opowieści z wylosowanych piktogramów „story cubes”.
54.	PNJA – pisanie	1. Pisanie eseju argumentacyjnego składającego się z pięciu akapitów: sformułowanie tezy i wstępu, wybór odpowiednich argumentów i danych uzasadniających tezę, unikanie błędów logicznych, porządkowanie materiału, zasygnalizowanie przejść i związków między poszczególnymi akapitami w eseju, sformułowanie przekonującej konkluzji eseju; 2. Konstrukcja argumentu akademickiego: strategie czytania argumentu; identyfikacja błędnego rozumowania, sprzeczności i niezgodności; znaczenie i interpretacja danych; przesłanki argumentacji i teza; strategie prezentacji argumentu, odpięwania zarzutów i robienia ustępstw; podstawowe typy argumentu: argumentacja przez przykład, definicje i analogie; 3. Strategie pisania wstępu oraz konkluzji: elementy składowe, przydatne wyrażenia, umiejętność wzbudzenia zainteresowania czytelnika; strategie pisania środkowej części pracy: spójna prezentacja argumentów i kontrargumentów, wewnętrzna spójność poszczególnych akapitów oraz czytelny i logiczny układ pomiędzy nimi, umiejętne stosowanie wyrazów łączących; konstruowanie szkicu/zarysu eseju (outline) – planowanie struktury pracy.
55.	PNJA – gramatyka praktyczna	Czasowniki modalne (Ability, permission, possibility: <i>can (cannot), could (not), may (not), might (not)</i> Past activity, habit, refusal, etc.: <i>used, will (not), would (not), may (... but)</i> Expectation, assumption,

		conclusion: <i>should (have), ought to (have), will (have), must (have), cannot (have), could not have</i> Obligation, absence of obligation: <i>have (got) to, must (not), need (to), does not need to/have to, have not got to, etc.</i> Duty and arrangement, with non-fulfilment: <i>should (not), ought (not) to, could...!, might...!, is to, was to, should have, etc.</i> Use of <i>should</i> for suggestions, opinions, feelings, etc.); 2. Zdania warunkowe, tryb łączący i nierzeczywiste użycie czasów (Use for fact vs. use for non-fact, Use for non-fact: <i>It's time, I'd rather, I'd sooner, suppose and imagine, etc.</i> Wishes, Types of conditional sentences: <i>basic forms, variations, alternative forms</i> , Mixed types, Alternatives to <i>if</i> ; The subjunctive: form and use, informal alternatives, fixed expressions).
56.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (morfologia)	1. Morfologia jako dyscyplina językoznawcza; 2. Morfologia języka ukraińskiego w ujęciu diachronicznym; 3. Typy form morfologicznych; 4. Znaczenie gramatyczne i kategorii gramatyczne; 5. Części mowy i zasady ich klasyfikacji; 6. Rzeczownik; 7. Przymiotnik; 8. Liczebniki; 9. Zaimki; 10. Czasowniki; 11. Konjugacja czasowników; 12. Przysłówki; 13. Przyimek i spójnik; 14. Partykuła. Wykrzyknik.
57.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (morfologia)	1. Morfologia – zagadnienia ogólne; 2. Rzeczownik – kategorie gramatyczne (3 jednostki); 3. Czasownik – kategorie gramatyczne (3 jednostki); 4. Imiesłowy; 5. Przymiotnik – grupy semantyczne (2 jednostki); 6. Liczebnik – podział; 7. Zaimki; 8. Przysłówki, przyimek, partykuła, wykrzyknik (2 jednostki).
58.	Gramatyka opisowa języka angielskiego	1. Podział morfemów na fleksyjne i leksykalne. Analiza morfologiczna (pojęcie morfu) i morfemiczna; 2. Kryteria formalne identyfikujące poszczególne części mowy; 3. Kategorie gramatyczne charakterystyczne dla poszczególnych części mowy (np. liczba, osoba, przypadek, czas, aspekt, etc.) i ich realizacja w j. angielskim; 4. Reguły rządzące połączeniami morfemów, reguły dystrybucji alomorfów; 5. Hierarchiczna struktura wyrazów. Morfonologia j. angielskiego; 6. Procesy słowotwórcze w j. angielskim; 7. Części mowy a funkcje gramatyczne (innymi słowy, relacje gramatyczne, czyli części zdania).
59.	Historia i kultura Ukrainy XX-XXI w.	1. Obraz kultury ukraińskiej w dobie modernizmu; 2. Udział Ukraińców w I wojnie światowej; 3. Rewolucja ukraińska lat; Centralna Rada; Hetmanat; Zachodnioukraińska Republika Ludowa; Dyktoria; 4. Wojna polsko-ukraińska 1919 r i ukraińskie ziemie w II RP: ukraińska scena polityczna, polityka negacji państwowości polskiej, pacyfikacja, próby normalizacji stosunków polsko-ukraińskich, ukraiński ruch spółdzielczy, ukraiński ruch wydawniczy, ukraińskie życie kulturalne, ukraiński ruch kobiecy; narodziny nacjonalizmu; 5. Ukraina w rękach bolszewików od roku 1919 do 1941 – Wielki Głód i terror; 6. Ukraina w czasie drugiej wojny światowej i po jej zakończeniu – Ukraina jako pole walki; rządy nazistów; nacjonalizm ukraiński a wojna totalna; władza sowiecka; sowietyzacja Zachodniej Ukrainy i stalinowski terror; 7. Droga ku suwerenności państwowej – destalinizacja i reformy Chruszczowa, pokolenie lat 60. i ruch dysydencki, pogromy lat 70. XX w; 8. Sowiecka kultura nowoczesna; 9. Od Czarnobyla do upadku ZSRR; 10. Niepodległa Ukraina – prezydentura L. Krawczuka, prezydentura L. Kuczmy, Pomarańczowa Rewolucja, prezydentura W. Juszczenki.
60.	Historia literatury ukraińskiej	1. Ukraiński realizm. Charakterystyka epoki na tle dotychczasowych osiągnięć literatury ukraińskiej oraz w kontekście europejskim; 2. Sytuacja polityczno-społeczna Ukrainy i odgłosy wydarzeń Wiosny Ludów oraz reformy 1861 r. w literaturze. Represje kultury ukraińskiej po roku 1863 roku; 3. Marko Wowczok. Postacie kobiet, ofiar pańskiej swawoli i kobiet buntujących się; 4. Pisarstwo Stepana Rudanskiego; 5. Kontynuacja tradycji bajki w literaturze ukraińskiej. Utwory Leonida Hlibowa; 6. Iwan Neczuj-Łewycki. Jego życie i twórczość. Powieść satyryczno-obyczajowa <i>Rodzina Kajdaszów</i> ; 7. Rozkwit realizmu krytycznego w prozie Panasa Myrnegogo; 8. Dramaturgia Mychajły Staryckiego. Dwór

		i chata w dramaturgii Staryckiego; 9. Najwybitniejszy klasyk dramaturgii ukraińskiej Iwan Karpenko-Karyj (Iwan Tobiłewicz). Znaczenie twórczości I. Tobiłewicza dla literatury ukraińskiej; 10. Iwan Franko. Poezja Franki. Od romantyzmu <i>Ballad i opowieści</i> do uniwersalizmu zbioru <i>Ze szczytów i nizin</i> . Nowatorstwo Franki treściowe i formalne. Tom <i>Zwędłe liście</i> . Poemat <i>Mojżesz</i> – jedno z najdoskonalszych osiągnięć literatury ukraińskiej (problematyka, treść filozoficzna, bogactwo obrazów, swoistość manieri stylistycznej); 11. Proza Iwana Franki. Tematyka robotnicza opowiadań. Opowiadania borysławskie oraz powieści: <i>Borysław się śmieje</i> i <i>Boa Constrictor</i> . Utwory o tematyce wiejskiej. Opowiadania o szkole i dzieciach; 12. Dramaturgia Franki. Franko-krytyk literacki.
61.	Historia literatury ukraińskiej	1. Ukraiński realizm. Charakterystyka epoki na tle dotychczasowych osiągnięć literatury ukraińskiej oraz w kontekście europejskim; 2. Marko Wowczok. Opowiadania i powieści; 3. Kontynuacja tradycji bajki w literaturze ukraińskiej. Utwory Leonida Hlibowa; 4. Działalność literacka i językoznawcza Iwana Neczuja-Łewyckiego; 5. Proza Panasa Myrnego; 6. Dramaturgia Mychajły Staryckiego, Marka Kropywnyckiego i Iwana Karpenki-Karego (I. Tobiłewicza); 7. Artystyczna biografia Iwana Franki na tle opoki realizmu oraz początkowej fazy ukraińskiego modernizmu; 8. Mała proza Iwana Franki; 9. Powieściopisarstwo Iwana Franki; 10. Iwan Franko jako dramaturg; 11. Poezja Iwana Franki.
62.	Realizacja kultury ukraińskiej	1. Historyczne i współczesne symbole państwowe Ukrainy (hymn, herb, barwy); 2. Specyfika etniczno-historycznych regionów Ukrainy; 3. Obecny podział administracyjny Ukrainy (rodzaje oraz ilość jednostek administracyjnych); 4. Ustrój polityczny Ukrainy. Charakterystyka ukraińskiej sceny politycznej oraz największych partii; 5. Położenie geograficzne, granice oraz powierzchnia Ukrainy; 6. Środowisko przyrodnicze (klimat, flora i fauna, najdłuższe rzeki i największe jeziora); 7. Ludność Ukrainy. Sytuacja demograficzna; 8. Liczebność i sytuacja mniejszości narodowych na Ukrainie. Państwowa polityka narodowościowa; 9. Diaspora ukraińska na świecie (ze szczególnym uwzględnieniem Polski i krajów anglojęzycznych); 10. Nauka i szkolnictwo. System oświaty na Ukrainie; 11. Gospodarka. Najważniejsze gałęzie gospodarki narodowej Ukrainy; 12. Obecna sytuacja społeczna Ukrainy. Wyniki badań socjologicznych. Omówienie najważniejszych publikacji ukrajoznawczych poświęconych danej problematyce; 13. Sytuacja religijna w Ukrainie. Charakterystyka tradycyjnych dla terytorium ukraińskiego wyznań; 14. Ukraiński kalendarz świąteczny (święta państwowe i religijne oraz tradycje i zwyczaje z nimi związane); 15. Ogólna charakterystyka ukraińskiej przestrzeni medialnej połączona z prezentacją wybranych środków masowego przekazu (prasa, telewizja, Internet); 16. Najważniejsze zabytki oraz szlaki turystyczno-kulturowe Ukrainy.
63.	Literatura Wysp Brytyjskich	1. Romantyzm. William Blake; 2. Pierwsza fala poezji romantycznej i teorii literatury romantycznej (W. Wordsworth, S.T. Coleridge) —Preface to Lyrical Ballads, Biographia Literaria; 3. Drugie pokolenie romantyków--Lord Byron, P.B. Shelley, J. Keats. Powieść J. Austen i W. Scotta – powieść obyczajowa i historyczna; 4. Wiktorianizm – wstęp do epoki (tło historyczno-społeczne, konsekwencje rewolucji przemysłowej, darwinizm, ruchy społeczne i religijne). Okres wczesnowiktoriański – powieść realistyczna. Zasady realizmu (różnica między realizmem 18 i 19 w.); 5. Rozwój powieści wiktoriańskiej: C. Dickens, T. Hardy; 6. Poezja wiktoriańska (A. Tennyson; R. Browning – monolog dramatyczny). Pre-Rafaelici (D.G. Rossetti, J. Millais, W. Morris); 7. Dramat końca 19 w. i początku 20 w.: O. Wilde, B. Shaw; 8. Wstęp do modernizmu – wprowadzenie do epoki; tło historyczne; brytyjska ekspansja kolonialna. Zasady poetyki modernizmu – wprowadzenie do powieści modernistycznej – nowe techniki narracyjne (strumień świadomości, monolog wewnętrzny); 9. J. Conrad, E.M. Forster, V. Woolf (Bloomsbury Group), J. Joyce. Porównanie tekstu realistycznego i impresjonistycznego; 10. Poezja modernizmu – T.S. Eliot, W.B. Yeats (poezja i dramat); 11. James Joyce. Literatura brytyjska

		a irlandzka; 12. Proza eksperymentalna S. Becketta. Sytuacja powojenna (lata 1950-60) w powieści i dramacie. Powrót „małego realizmu”.
64.	PNJU – fonetyka audytywna	1. Akcentowanie rzeczowników niemotywowanych; 2. Akcentowanie rzeczowników pochodnych (prefiksalnych i sufiksalnych); 3. Akcent w odmianie rzeczowników; 4. Akcentowanie przymiotników; 5. Akcentowanie liczebników i zaimków; 6. Akcentowanie czasowników: w bezokoliczniku i przy odmianie przez osoby; 7. Akcentowanie imiesłów przymiotnikowych i przysłówkowych; 8. Akcentowanie przysłówków pierwotnych i pochodnych; 9. Akcentowanie pomocniczych części mowy; 10. Wymowa wydłużonych miękkich spółgłosek; 11. Specyfika wymowy prefiksów: роз-, без-, з-, від-.
65.	PNJU – leksyka	1. Przygotowanie posiłków, przepisy kulinarne. Jadłospis na szczególne okazje; 2. Restauracja, stołówka, kawiarnia, bar. Zamawianie posiłków; 3. Moda. Style ubierania się; 4. Usługi pocztowe; 5. Wielkanoc; 6. Korzystanie z różnych rodzajów zakładów usługowych.
66.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Nieodmienne części mowy. Imiesłów przysłówkowy; 2. Formy bezosobowe czasownika na -но-, -то; 3. Zwroty z imiesłowami przysłówkowymi w zdaniu a interpunkcja; 4. Przyimek. Klasyfikacja. Pisownia przyimków. Kolokacja przy użyciu przyimków; 5. Spójnik. Rodzaje spójników. Zasady interpunkcji w zdaniach ze spójnikami współrzędnymi i podrzędnymi; 6. Wykrzyknik. Rodzaje wykrzykników; 7. Partykuła. Rodzaje partykuł. Pisownia partykuł; 8. Mowa zależna i niezależna; 9. Zdania pojedyncze rozwinięte. Przecinek między częściami zdania pojedynczego połączonymi bezspójnikowo; 10. Przecinek między częściami zdania pojedynczego połączonymi spójnikowo; 11. Dwukropek i myślnik w zdaniach pojedynczych.
67.	PNJU – praca z tekstem	1. Copywriting; 2. Reklama wizualna w prasie i na ulicy; 3. Reklama radiowa; 4. Reklama telewizyjna. Storytelling w reklamie; 5. Scenariusz (podstawy: bohater, akcja, fabuła, świat przedstawiony itd.); 6. Tekst wizerunkowy. Storytelling w budowaniu wizerunku marki; 7. Blog; 8. Wybrane krótkie formy tekstów literackich: np. tworzenie opowieści z wylosowanych piktogramów „story cubes”.
68.	Gramatyka SCS	Wykład z gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego obejmuje następujące treści merytoryczne: 1. wiadomości ogólne o języku scs, 1.1. definicja języka scs, 1.2. znaczenie języka scs dla filologii słowiańskiej, 1.3. drzewo genealogiczne scs, 1.4. perspektywa socjologiczna, geopolityczna i kulturowa misji cyrylo-metodiańskiej, 1.5. alfabety słowiańskie, 1.6. zabytki kanonu scs; 2. fonetyka języka scs, 2.1. system samogłoskowy, 2.1.1. samogłoski pełne i zredukowane, 2.1.2. sonanty r, l zgłoskotwórcze, 2.2. system spółgłoskowy, 2.2.1. palatalizacja spółgłosek welarnych (I i II regresywna, III progresywna), 2.2.2. metateza (grupy nagłosowe: *ort, *olt, grupy śródgłosowe: *tort, *tolt, *tert, *telt), 2.2.3. połączenia spółgłosek z „j” i palatalizacja poprzez „j”, 2.2.4. palatalizacja grup: k't', g't'; 3. fleksja imienna języka scs, 3.1. odmiana rzeczowników, typy deklinacji, 3.2. odmiana i typy zaimków, 3.3. odmiana i stopniowanie przymiotników, 3.4. odmiana i typy liczebników; 4. fleksja czasownikowa języka scs, 4.1. typy koniugacji, 4.2. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu praesentis, 4.2.1. czas teraźniejszy, 4.2.2. tryb rozkazujący, 4.2.3. imiesłów czasu teraźniejszego czynny, 4.2.4. imiesłów czasu teraźniejszego bierny, 4.3. proste formy werbalne utworzone na bazie tematu infinitivi, 4.3.1. imperfectum – czas przeszły prosty niedokonany, 4.3.2. aoryst – czas przeszły prosty dokonany (asygmatyczny, I i II sygmatyczny), 4.3.3. imiesłów czasu przeszłego czynny I, 4.3.4. imiesłów czasu przeszłego czynny II, 4.3.5. imiesłów czasu przeszłego bierny, 4.4. złożone formy werbalne, 4.4.1. perfectum – czas przeszły złożony dokonany, 4.4.2. plusquamperfectum – czas zaprzeczony, 4.4.3. futurum złożone, 4.4.4. tryb warunkowy, 4.4.5. strona bierna.

69.	PNJU – sprawności zintegrowane	1. Leksyka: Formy grzecznościowe (witanie się). Podstawowe informacje o sobie; 2. Gramatyka: zaimki osobowe, odmiana rzeczownika (mianownik, biernik, celownik), rodzaje rzeczowników; 3. Mówienie: zawieranie znajomości, liczby; 4. Pisanie: ankietę; 5. Leksyka: Bliscy ludzie. Członkowie rodziny i przyjaciele. Drzewo genealogiczne. Kolory; 6. Gramatyka: Zaimki osobowe. Dopełniacz zaimków osobowych. Liczba mogą rzeczowników. Przysłówki (rodzaj i liczba). Przysłówniki określające przynależność; 7. Mówienie: Formy grzecznościowe. Formuły konwersacyjne; 8. Pisanie: Autocharakterystyka na potrzeby portali społecznościowych; 9. Leksyka: Miejsca i przestrzeń miejska. Wydarzenia w mieście. Atrakcje turystyczne. Nazwy miesięcy; 10. Gramatyka: Miejscownik, czas przeszły i przyszły czasownika БУТИ; 11. Mówienie: Pytanie o drogę; 12. Pisanie: Pocztówka. Zaproszenia; 13. Leksyka: Bożenarodzeniowe tradycje na Ukrainie i innych krajach; 14. Leksyka: Życie codzienne. Określanie czasu. Typowa ukraińska rodzina; 15. Gramatyka: Czas teraźniejszy czasownika. Przysłowki frekwencji; 16. Mówienie: Rozkład dnia. Moje nawyki. Pytanie o czas; 17. Pisanie: prywatna korespondencja (list do domu); 18. Leksyka: Zainteresowania i elementy biografii; 19. Gramatyka: Czas przeszły i przyszły czasownika; 20. Mówienie: Propozycje wspólnego spędzania czasu.
70.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Czasownik; 2. Imiesłów przymiotnikowy i imiesłów przysłówkowy; 3. Formy czasownikowe na -но, -то; 4. Krótkie przymiotniki (дрібен, ясен, зелена, веселі, добре); 5. Stopniowanie przymiotników i przysłówków; 6. Stopniowanie przy pomocy prefiksów: пре-, за-, над-, архі-, супер-: надвисокий, прегарний, задовгий і под.; sufiksów: -енн-, -езн-, -елезн-, -есеньк-, -еньк-, -ісінк-, -ав-, -уват-: здоровенний, маленький, білуватий і под.; -przysłówków: трохи, дуже, занадто, надзвичайно і под.: дуже веселий, занадто високий; 7. Liczebniki obidwa, obidві, обоє; 8. Przyimki; 9. Spójniki; 10. Partykuły.
71.	PNJA – konwersacje	Wachlarz zadań i dyskusji, ćwiczenia w grupach, odgrywanie scenek i prowadzenie debat na różnorodne tematy. Tematy dyskusji: Zwierzęta oraz ich środowisko. Geografia: ukształtowanie, Klimat, katastrofy naturalne. Rodzina i pokrewieństwo. Wygląd zewnętrzny. Udzielanie wskazówek. Śmierć: eutanazja, aborcja, kara śmierci. Jedzenie: przepisy, zdrowe odżywianie. Tradycje i zwyczaje: święta, kuchnia regionalna. Utrzymywanie formy: zdrowie i ćwiczenia. Rutyna i nawyki. Procedury bankowe, inwestycje i finanse. Filmy i telewizja. Praca, stanowisko, kariera. Systemy edukacji. Moda. Zainteresowania, sposoby spędzania wolnego czasu. Dyscypliny sportu. Podróże kosmiczne, życie na innych planetach. Sposoby komunikacji – mowa i język ciała. Przestępstwa, system prawny, system karny. Strach: koszmary, horrory, fobie. Imigracje i getta. Osobowość.
72.	PNJA – gramatyka praktyczna	1. Angielskie czasy gramatyczne – powtórka (<i>present, future, past and perfect tenses</i>); 2. Strona bierna (subject formation from the active voice: <i>formation from a single object and from two objects, formation of the auxiliary passive, non-formation of the passive from two objects</i> Passive constructions with the infinitive); 3. Mowa zależna (Tense and word changes - general review, Possible changes in auxiliary verbs, Suggestions, requests, and commands); 4. Zdania okolicznikowe (types of adverbial clauses: <i>result, reason/cause, purpose, concession, time, comparison, manner</i>).
73.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (składnia)	1. Związki wyrazowe. Klasyfikacja; 2. Zdanie. Klasyfikacja zdań; 3. Zdanie proste; 4. Podmiot, orzeczenie, pozostałe części zdania; 5. Zdania złożone współrzędnie; 6. Zdania złożone podrzędnie; 7. Zdania wielokrotnie złożone; 8. Mowa zależna i niezależna.

74.	Gramatyka współczesnego języka ukraińskiego (składnia)	1. Związki wyrazowe. Klasyfikacja; 2. Zdanie. Klasyfikacja zdań; 3. Zdanie proste; 4. Podmiot, orzeczenie, pozostałe części zdania; 5. Zdania złożone współrzędnie; 6. Zdania złożone podrzędnie; 7. Zdania wielokrotnie złożone; 8. Mowa zależna i niezależna.
75.	Gramatyka opisowa języka angielskiego	1. Pojęcie grupy wyrazowej (frazy), szczegółowa struktura poszczególnych fraz w języku angielskim: fraza rzeczownikowa, czasownikowa, przymiotnikowa, przysłówkowa, przyimkowa, struktura frazy wg teorii X-bar; 2. Podział czasowników na podkategorie w zależności od struktury frazy czasownikowej (subcategorization of verbs). Dopełnienie a modyfikator (complement vs. Modifier). Typy modyfikatorów; 3. Pojęcie clause: człony i struktura zdania, analiza składnikowa zdania i testy identyfikujące składniki zdania (constituent structure tests); 4. Pojęcie sentence i klasyfikacja zdań złożonych; 5. Konstrukcje transformacyjne: strona bierna, pytania, zdania względne. NP movement oraz WH movement jako klasyczne transformacje; 6. Negacja w języku angielskim i jej wykładniki; 7. Konstrukcje bezosobowe: gerundialne, bezokolicznikowe, imiesłowowe (tzw. control structures), definicja i dystrybucja pustej kategorii PRO.
76.	Historia literatury ukraińskiej	1. Tło historyczno-społeczno-kulturowe Ukrainy lat 1890-1914; 2. Ukraińskie narodnictwo na przełomie XIX-XX wieku; 3. Literatura ukraińska – jej cele i zadania z perspektywy poglądów: - Mychajły Drahomanowa, -Mychajły Hruszewskiego, -Serhija Jefremowa, -Iwana Franki; 4. Ahatanheł Krymski. Egzotyka w zbiorze poetyckim <i>Palmowe gałęzie</i> . Niedokończona powieść <i>Andrij Łahowski</i> ; 5. Propagowanie estetycznych zasad modernizmu w twórczości Mykoły Woronego, „Młodej Muzy”, „Ukraińskiej Chaty”. Polemika z „krytykami narodnickimi” (S. Jefremowem, F. Matuszewskim, O. Łotockim); 6. Twórczość Mykoły Woronego, „Młodej Muzy” i pisarzy zgrupowanych wokół czasopisma „Ukraińska Chata”; 7. Mychajło Jackiw i jego proza w kręgu zagadnień modernistycznych (elementy dekadentyzmu, symbolizmu, ekspresjonizmu i surrealizmu); 8. Mychajło Kociubynski i jego starania zmodernizowania rodzimego piśmiennictwa. Ewolucja pisarska Kociubynskiego od narodnictwa i szkoły realistycznej wieku XIX do impresjonizmu. <i>Cienie zapomnianych przodków</i> jako obraz Huculszczyzny; 9. Swoistość ekspresjonizmu ukraińskiego (na przykładzie nowelistyki Wasyla Stefanyka). Styl nowelistyki Stefanyka; 10. Olha Kobylanska i idea „arystokratyzmu ducha” w jej utworach. Filozofia Nietzschego. Związek pisarki z ruchem emancypantek. <i>W niedzielę rano ziele kopala...</i> i nawiązanie do twórczości ludowej. Twórczość pisarki w krytyce modernistycznej; 11. Łesia Ukrainka. Poezja i dramaturgia. Imperatyw woli i neoromantyzm w dorobku literackim Łesi Ukrainki. Intellekтуalny patos, filozoficzna głębia światopoglądu artystycznego i nowy typ osobowości w dramatach. Mitologiczny wymiar <i>Pieśni lasu</i> , jej aspekt filozoficzny, ekstrapolacja źródeł etnogenetycznych na świadomość człowieka początku XX stulecia. Synteza artystyczna rodzimej tradycji i modernizmu w twórczości Łesi Ukrainki; 12. Wołodymyr Wynnyczenko. Postać pisarza, rewolucjonisty i polityka w dramatycznym kontekście rzeczywistości i literatury ukraińskiej. Iluzoryczne próby połączenia doktryny komunistycznej z ideą narodową. Uzmysłowanie potworności reżimu totalitarnego w utworze <i>Masz słowo, Stalinie</i> .
77.	Historia literatury ukraińskiej	1. Ahatanheł Krymski. Egzotyka w zbiorze poetyckim <i>Palmowe gałęzie</i> . Niedokończona powieść <i>Andrij Łahowski</i> ; 2. Propagowanie estetycznych zasad modernizmu w twórczości Mykoły Woronego, „Młodej Muzy”, „Ukraińskiej Chaty”. Twórczość Mykoły Woronego, „Młodej Muzy” i pisarzy zgrupowanych wokół czasopisma „Ukraińska Chata”; 3. Mychajło Jackiw i jego proza w kręgu zagadnień modernistycznych (elementy dekadentyzmu, symbolizmu, ekspresjonizmu i surrealizmu); 4. Mychajło Kociubynski i jego starania zmodernizowania rodzimego piśmiennictwa. Ewolucja pisarska Kociubynskiego od narodnictwa i szkoły realistycznej wieku XIX do impresjonizmu; 5. <i>Cienie zapomnianych przodków</i>

		Kociubynskiego jako obraz Huculszczyzny; 6. Ekspresjonizm. Analiza stylu nowelistyki Stefanyka (zbiory: <i>Kamienny krzyż</i> , <i>Droga</i> , <i>Moje słowo</i>); 7. Olha Kobylanska. Idea „arystokratyzmu ducha” i filozofia Nietzschego obecna w jej twórczości; 8. Olha Kobylanska. <i>W niedzielę rano ziele kopala...</i> i nawiązanie do twórczości ludowej. Twórczość pisarki w krytyce modernistycznej; 9. Łesia Ukrainka. Poezja. Imperatyw woli i neoromantyzm w dorobku literackim Łesii Ukrainki; 10. Łesia Ukrainka. Intelktualny patos, filozoficzna głębia światopoglądu artystycznego i nowy typ osobowości w dramatach (<i>Kasandra</i> , <i>Opętana</i>); 11. Łesia Ukrainka. Mitologiczny wymiar <i>Pieśni lasu</i> , jej aspekt filozoficzny; 12. Łesia Ukrainka. Dramat <i>Kamienny gospodarz</i> – egzystencjalny problem wolności, swoista propozycja realizacji motywu Don Juana; 13. Wołodymyr Wynnyczenko. Uzmysłowanie potworności reżimu totalitarnego w utworze <i>Masz słowo, Stalinie</i> .
78.	Seminarium licencjackie	1. Zapoznanie się z technikami pisania pracy naukowej (licencjackiej); 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat; 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka polskiego lub ukraińskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku ukraińskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.
79.	Literatura amerykańska	1. Wprowadzenie do kursu. Próby zdefiniowania amerykańskości; 2. Pisarstwo kolonialne. Proza; 3. Pisarstwo kolonialne. Proza; 4. Osiemnastowieczna proza; 5. Tworzenie amerykańskiego folkloru; 6. Amerykański gotyk; 7. Transcendentalizm; 8. Nathaniel Hawthorne i Herman Melville; 9. Poezja Walta Whitmana; 10. Poezja Emily Dickinson; 11. Amerykański regionalizm; 12. Amerykański realizm.
80.	PNJU – leksyka	1. Podróże. Wycieczka krajowa i zagraniczna. Biuro turystyczne. Układanie planu wycieczek; 2. Podróż pociągiem, samolotem, samochodem i statkiem; 3. Miasto. Historia i zabytki; 4. Sport i zawody sportowe. Najwybitniejsze osiągnięcia ukraińskich sportowców; 5. Igrzyska olimpijskie; 6. Letnie i zimowe dyscypliny sportowe; 7. Szkolnictwo i edukacja.
81.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Czasownik; 2. Imięśłów przymiotnikowy i imięśłów przysłówkowy; 3. Formy czasownikowe na -но, -то; 4. Krótkie przymiotniki (дрібен, ясен, зелена, веселі, добре); 5. Stopniowanie przymiotników i przysówek; 6. Stopniowanie przy pomocy prefiksów: пре-, за-, над-, архи-, супер-: надвисокий, прегарний, задовгий і под.; sufiksów: -енн-, -езн-, -елезн-, -есеньк-, -еньк-, -ісінк-, -ав-, -уват-: здоровенний, маленький, білуватий і под.; -przysówek: трохи, дуже, занадто, надзвичайно і под.: дуже веселий, занадто високий; 7. Liczebniki обидва, обидві, обоє; 8. Przyimki; 9. Spójniki; 10. Partykuły.
82.	PNJU – praca z tekstem	1. Gramatyka: IV deklinacja rzeczowników. Biernik (rzeczowniki żywotne). Liczebniki zbiorowe; 2. Pisanie: Relacje człowiek a zwierzę (esej, felieton); 3. Gramatyka: Biernik i narzędnik, trzy formy czasu przyszłego; 4. Pisanie: Plan doskonalenia znajomości języka; 5. Gramatyka: Imięśłów przymiotnikowy; 6. Pisanie: Recenzja (komentarz) filmu na stronach internetowych.
83.	Gramatyka historyczna	1. Przedmiot i zadanie dyscypliny Gramatyka historyczna. Literatura przedmiotu; 2. Pytanie glottogenezy języka ukraińskiego; 3. Pamiątki piśmiennicze języka ukraińskiego; 3. Periodyzacja historii rozwoju języka ukraińskiego; 4. Zagadnienie istnienia odrębnej wschodniosłowiańskiej wspólnoty etnojęzykowej we współczesnym językoznawstwie; 5. Ku pytaniu etnonimów i glottonimów w kontekście współczesnej ukrainistyki. 6. System wokalizmu języka prasłowiańskiego. Kształtowanie się i rozwój systemu samogłoskowego języka ukraińskiego. 7. Wpływ reguły otwartej sylaby (przegłosu) na system wokalizmu języka prasłowiańskiego; 8. 1-a, 2-a, 3-a palatalizacja w systemie konsonantyzmu języka prasłowiańskiego. 9. metateza (grupy nagłosowe: *ort, *olt, grupy śródgłosowe: *tort, *tolt, *tert, *telt), połączenia spółgłosek z "j" i palatalizacja poprzez "j", palatalizacja grup: k't', g't'; 10. Wymiana O, E / I w języku ukraińskim; 11. Podstawy rzeczownikowe

		i ich transformacja we współczesne grupy deklinacji; 12. Fleksja czasownikowa języka ukraińskiego w ujęciu diachronicznym; 13. Typy koniugacji.
84.	PNJU – sprawności zintegrowane	1. Leksyka: Człowiek jako istota duchowa (uczucia, doznania, nastroje, myślenie); 2. Gramatyka: Wyrazy modalne: можна, варто, треба, потрібно, необхідно. Powtórzenie odmiany rzeczowników i zaimków; 3. Mówienie: Prywatne rozmowy; 4. Pisanie: Porady psychologiczne i zalecenia; 5. Leksyka: Sztuka i kultura; 6. Gramatyka: Przymiotniki i rzeczowniki złożone; 7. Mówienie: Uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych; 8. Pisanie: Odbiór dzieł sztuki; 9. Leksyka: Oświata i edukacja; 10. Gramatyka: Formy bezosobowe na -но, -то. Liczebniki ułamkowe; 11. Mówienie: Rozmowa kwalifikacyjna; 12. Pisanie: Opinia o uczniu.
85.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Ogólna charakterystyka grupy wyrazowej i jej miejsce w stosunku do wyrazu i zdania. 2. Typy grup wyrazowych. 3. Zasady klasyfikacji zdań. 4. Typy zdań pojedynczych i złożonych; 5. Opis poszczególnych typów zdań pojedynczych; 6. Części zdania. 7. Zdania oznajmujące, pytające, szyk prosty i przestawny wyrazów; 8. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Zasady interpunkcji; 9. Zdania złożone. Interpunkcja w zdaniach złożonych połączonych bezspójnikowo; 10. Zdania współrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami współrzędnymi połączonymi spójnikowo; 12. Zdania podrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami podrzędnymi połączonymi spójnikowo; 11. Mowa niezależna.
86.	PNJA – konwersacje	Wachlarz zadań i dyskusji, ćwiczenia w grupach, odgrywanie scenek i prowadzenie debat na różnorodne tematy. Tematy dyskusji: Zwierzęta oraz ich środowisko. Geografia: ukształtowanie, Klimat, katastrofy naturalne. Rodzina i pokrewieństwo. Wygląd zewnętrzny. Udzielanie wskazówek. Śmierć: eutanazja, aborcja, kara śmierci. Jedzenie: przepisy, zdrowe odżywianie. Tradycje i zwyczaje: święta, kuchnia regionalna. Utrzymywanie formy: zdrowie i ćwiczenia. Rutyna i nawyki. Procedury bankowe, inwestycje i finanse. Filmy i telewizja. Praca, stanowisko, kariera. Systemy edukacji. Moda. Zainteresowania, sposoby spędzania wolnego czasu. Dyscypliny sportu. Podróże kosmiczne, życie na innych planetach. Sposoby komunikacji – mowa i język ciała. Przestępstwa, system prawny, system karny. Strach: koszmory, horrory, fobie. Imigracje i getta. Osobowość.
87.	PNJA – gramatyka praktyczna	1. Zdania względne (defining vs. non-defining, Sentence building with relative clauses, Shortened constructions); 2. Inwersja i konstrukcje emfatyczne (Fronting; Introductory there and it; emphasis using what, all and it); 3. Struktura frazy nominalnej (plural forms, gender, the possessive case, types of nouns, articles, determiners and pronouns); 4. Przymiotnik i przysłówki (Comparison (adjs and advs), adjectives used attributively and predicatively, adjective structures, order of adjectives, adjectives and adverbs with the same form (the difference in meaning), position of adverbs, inversion of verb after certain adverbs, sentence adverbs).
88.	Seminarium licencjackie	1. Przygotowanie i prezentacja wyników swojej pracy badawczej w formie pisemnej pracy licencjackiej na wybrany temat; 2. Prezentacja w postaci wypowiedzi ustnej tez i wniosków pracy.
89.	Literatura amerykańska	1. Literatura przełomu XIX-XX wieku; 2. Powieść lat 20. (F.S. Fitzgerald, Ernest Hemingway); 3. Literatura Południa (William Faulkner, Flannery O'Connor, Carson McCullers); 4. Poezja XX wieku (T.S. Eliot, Ezra Pound, William Carlos Williams); 5. Poezja XX wieku (Wallace Stevens, E.E. Cummings, Elisabeth Bishop, Robert Frost, Sylvia Plath); 6. Rozwój dramatu i teatru (Arthur Miller, Tennessee Williams); 7. Proza <i>coming-of-age</i> . (Harper Lee, J. D. Salinger); 8. Literatura lat 60. i 70. (Kurt Vonnegut, John Updike, Vladimir Nabokov); 9. Literatura lat 60. i 70. (Saul Bellow, Isaac Bashevis Singer, Philip Roth); 10. Krótka proza (Charles Bukowski, Truman Capote).

90.	PNJU – leksyka	1. Człowiek jako istota duchowa (uczucia, doznania, nastroje, myślenie, rozumienie); 2. Świat roślin. Wybrane ukraińskie przysłowia oraz idiomy związane ze światem roślin; 3. Świat zwierząt. Wybrane przysłowia oraz idiomy związane ze światem zwierząt; 4. Zarys wiadomości o Ukrainie; 5. Podstawowe pojęcia z zakresu sztuki. Teatr, film, muzyka, malarstwo.
91.	PNJU – gramatyka funkcjonalna	1. Ogólna charakterystyka grupy wyrazowej i jej miejsce w stosunku do wyrazu i zdania. 2. Typy grup wyrazowych. 3. Zasady klasyfikacji zdań. 4. Typy zdań pojedynczych i złożonych; 5. Opis poszczególnych typów zdań pojedynczych; 6. Części zdania. 7. Zdania oznajmujące, pytające, szyk prosty i przestawny wyrazów; 8. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Zasady interpunkcji; 9. Zdania złożone. Interpunkcja w zdaniach złożonych połączonych bezspójnikowo; 10. Zdania współrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami współrzednymi połączonymi spójnikowo; 12. Zdania podrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami podrzednymi połączonymi spójnikowo; 11. Mowa niezależna.
92.	PNJU – praca z tekstem	1. Gramatyka: Wyrazy modalne: можна, варто, треба, потрібно, необхідно. Powtórzenie odmiany rzeczowników i zaimków; 2. Pisanie: Porady psychologiczne i zalecenia; 3. Gramatyka: Przymiotniki i rzeczowniki złożone; 4. Pisanie: Odbiór dzieł sztuki; 5. Gramatyka: Formy bezosobowe na –но, - то. Liczebniki ułamkowe; 6. Pisanie: Opinia o uczniu.

Nazwa kierunku studiów: Filologia ukraińska (specjalność: 1) Filologia ukraińska z językiem angielskim, 2) Ukrainistyka)

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 61

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJU – konwersacje	1.Przemiany i problemy społeczno-polityczne współczesnej Ukrainy oraz świata; 2.Ustrój polityczny oraz scena polityczna wybranego kraju; 3.Zjawiska ekonomiczne. Reformy gospodarcze; 4.Przedsiębiorczość. Rodzaje działalności gospodarczej; 5.Dokumenty handlowe. Rodzaje umów. Zawieranie i negocjowanie umów.
2.	PNJU– stylistyka funkcjonalna	1. Styl naukowy języka ukraińskiego (główne cechy charakterystyczne, różne rodzaje dokumentów); 2. Styl publicystyczny (główne cechy charakterystyczne, różne rodzaje dokumentów); 3. Charakterystyczne cechy idiosylów najsłynniejszych ukraińskich dziennikarzy. Reportaż i jego cechy charakterystyczne.
3.	PNJA	Nauka w semestrze 1 oparta jest na materiale z głównego podręcznika <i>New Progress to First Certificate</i> . Zakłada powtórkę materiału gramatycznego i leksykalnego oraz ćwiczenie umiejętności czytania, słuchania, mówienia i pisanie na poziomie B2. Mogą też być używane przez nauczyciela dodatkowe materiały w celu rozwijania zasobów gramatycznych i leksykalnych studentów.
4.	Wybrane zagadnienia literatury ukraińskiej // Najnowsza literatura ukraińska	1. Zasady polityki literackiej na Ukrainie radzieckiej; 2. Konflikt dwóch ideałów kulturowych: kultury narodowej oraz kultury radzieckiej/internacjonalistycznej; 3. Ukrainizacja i jej znaczenie dla procesu historyczno-kulturowego; 4. Mykoła Chwyłowy w kontekście epoki („chwyłowizm” contra „masowizm”); 5. Awangardowy teatr Łesia Kurbasa; 6. Dramaturgia Mykoły Kulisza; 7. „Rozstrzelane odrodzenie”; 8. Pawło Tyczyna; 9. Realizm socjalistyczny; 10. Literatura na Zachodniej Ukrainie w okresie międzywojennym; 11. „Praska Szkoła”; 12. MUR.
5.	Wybrane zagadnienia literatury ukraińskiej // Najnowsza literatura ukraińska	1. Ugrupowania i organizacje literackie w latach 1917-1928; 2. Fenomen Pawła Tyczyny; 3. WAPLITE; 4. Proza intelektualna: Mykoła Chwyłowy; 5. Proza intelektualna: Walerian Pidmohylny; 6. Proza intelektualna: Wiktor Domontowycz; 7. Dramaturgia Mykoły Kulisza w kontekście teatru Łesia Kurbasa; 8. Fenomen Bohdana Ihora Antonycza; 9. Literatura ukraińska na emigracji: Szkoła Praska i Mur.
6.	Wybrane zagadnienia literatury anglojęzycznej	1. Anglojęzyczna literatura ukraińskiej diaspory w Kanadzie i USA; 2. Literatura etniczna USA: literatura afro-amerykańska; 3. Literatura etniczna USA: literatura Chicano; 4. Literatura etniczna USA: literatura Rdcennych Amerykanów; 5. Literatura etniczna USA: literatura zżo-amerykańska; 6. Różne oblicza postmodernizmu; 7. Literatura kolonialna i postkolonialna; 8. Fenomeny literatury dziecięcej; 9. Fenomeny literatury młodzieżowej; 10. Literatura popularna.
7.	Współczesna Ukraina przez pryzmat języka	1. Rozpad Związku Radzieckiego i jego konsekwencje dla USRR; 2. Odzyskanie suwerenności państwowej przez Ukrainę; 3. Trudna nauka demokracji – lata 90.; 4. Ukraina między Wschodem i Zachodem; 5. Pomarańczowa Rewolucja; 6. Zaprzepaszczone szanse; 7. Majdan.; 8. Aneksja Krymu. Konflikt zbrojny z Rosją.

8.	Teoria przekładu	Definicja przekładu, przekład a tłumaczenie. Przekład a pośrednictwo językowe. Typologia przekładu. Przekład dosłowny, przekład wolny i przekład adekwatny. Pojęcie nieprzetłumaczalności. Pojęcie wierności przekładu. Pojęcie ekwiwalencji. Pojęcie adekwatności. Rodzaje transformacji (generalizacja, konkretyzacja, przekład antonimiczny, kompensacje, opuszczenia). Problem jednostki przekładu. Interferencja językowa a przekład. Bilingwizm a przekład. Pojęcie fałszywych przyjaciół tłumacza. Leksyka bezekwiwalentowa w przekładzie. Kompetencje tłumacza, predyspozycje tłumacza. Pojęcie strategii, technik, metod tłumaczenia, działań tłumacza. Bariery etnolingwistyczne w procesie tłumaczenia. Adaptacja pragmatyczna w przekładzie. Problem tłumaczenia frazeologizmów. Skrzydlate słowa jako problem translatoryczny. Pojęcie domestykacji (oswojenia) i egzotyzacji w przekładzie, warunki ich stosowania w odniesieniu do kategorii intencji nadawcy i zakładanego odbiorcy oryginału i przekładu. Czynniki obcości w przekładzie. Różnice w rozumieniu ekwiwalencji w przekładzie, rodzaje i poziomy ekwiwalencji. Rodzaje błędów tłumaczeniowych. Inwariant i wariant w przekładzie w zależności od typu tekstu. Leksyka gwarowa w przekładzie. Kolokwializmy, argotyzmy, profesjonalizmy i wulgaryzmy w przekładzie.
9.	Praktyka przekładu	Zajęcia mają charakter warsztatowy, studenci pracują nad przekładem konkretnych tekstów o objętości do kilku stron. Podczas zajęć studenci dokonują przekładu <i>a vista</i> lub omawiają tłumaczenia, nad którymi pracowali w domu. Studenci przyswajają sobie podstawowe pojęcia z zakresu przekładoznawstwa.
10.	Seminarium magisterskie	1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisania prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii językoznawczej; 3. Pogłębianie umiejętności samodzielnej analizy tekstów z zakresu językoznawstwa; 4. Pogłębianie umiejętności problematyzowania, integrowania wiedzy z różnych źródeł; 5. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.
11.	PNJU – konwersacje	I. Prawo, system sądowniczy. Zawody prawnicze. Przestępczość w Polsce i na Ukrainie. Zbrodnie i kara (klasyfikacja przestępstw i opis różnego rodzaju przestępstw). II. Różne dziedziny sztuki oraz spuścizna kulturowa Ukrainy. Sztuka filmowa, teatr, muzea ukraińskie, muzyka.
12.	PNJU – stylistyka funkcjonalna	1. Styl oficjalny (cechy charakterystyczne); 2. Dokumentacja osobista; 3. Dokumenty finansowe (cechy gramatyczne i stylistyczne); 4. Umowa zlecenie, o dzieło, o pracę (struktura, cechy gramatyczne, porównanie z odpowiednikami polskimi); 5. Dokumentacja biurowa.
13.	PNJA	Celem semestru 2 i 3 jest rozwój umiejętności językowych studentów w kierunku poziomu C1. Część zajęć w semestrze 2 może bazować na podręczniku <i>New Progress to First Certificate</i> (według potrzeb studentów). Nauka w dalszej części semestru 2 oraz w semestrze 3 oparta jest na głównym podręczniku <i>Advanced Expert CAE</i> oraz dodatkowych materiałach, w zależności od potrzeb studentów. W trakcie kursu studenci będą także mieli możliwość przygotowania się do egzaminu (ćwiczenia na zajęciach będą obejmowały także typowe zadania egzaminacyjne na poziomie C1).
14.	Wybrane zagadnienia literatury ukraińskiej // Najnowsza literatura ukraińska	1. Twórczość pisarzy z kręgu "Grupy Nowojorskiej"; 2. Pokolenie lat 60.; 3. Tragiczni stoicy lat 70.; 4. "Chymerna proza"; 5. Poeci szkoły kijowskiej, ugrupowania literackie ŁuHoSad, Propala Hramota, Nowa Degeneracja; 6. Ukraiński postmodernizm: karnawał i camp; 7. Czarnobyl jako tekst i kontekst w literaturze ukraińskiej końca XX wieku; 8. „Fenomen stanisławowski”; 9. Ukraiński feminizm; 10. Proza Jurija Andruchowycza; 11. Proza Serhija Żadana; 12. Najnowsza literatura: Lubko Deresz, Tania Malarczuk, Irena Karpa.

15.	Wybrane zagadnienia literatury ukraińskiej // Najnowsza literatura ukraińska	1. Twórczość pisarzy z kręgu „Grupy Nowojorskiej”: Patrycja Kyłyna, Jurij Tarnawski; 2. Pokolenie lat 60. W. Symonenko, I. Dracz, I. Dziuba, D. Pawłyczko, L. Kostenko; 3. Tragiczni stoicy lat 70. W. Stus; 4. „Chymerna proza”. Walerij Szewczuk i powieść „Dom na wzgórzu”; 5. Ukraiński postmodernizm: karnawał i kamp, czyli Bu-Ba-Bu (Jurij Andruchowycz, Wiktor Neborak, Ołeksandr Irwaneć); 6. „Fenomen stanisławowski”. Izdryk i Taras Prochaśko; 7. Feminizm. Oksana Zabużko; 8. Proza Jurija Andruchowycza; 9. Proza Serhija Żadana; 10. Najnowsza proza: Sofija Andruchowycz i Tania Maliarczuk.
16.	Gramatyka konfrontatywna ukraińsko-polska	Podstawowe cele i zadania językoznawstwa historyczno-porównawczego oraz konfrontatywnego. Kwestii glottogenezy języka polskiego oraz języka ukraińskiego. Zastosowanie pojęcia <i>tertium comparationis</i> w ukraińsko-polskiej konfrontacji międzyjęzykowej. Problem tradycji opisu systemów gramatycznych w badaniach konfrontatywnych języków pokrewnych. Kategorie gramatyczne w gramatykach akademickich języka ukraińskiego i polskiego. Problem opisu zasobów leksykalnych języka ukraińskiego i polskiego. Interpretacja materiału językowego, wskazywanie podstawowych różnic, podobieństw i tożsamości w zakresie wybranego fragmentu struktury gramatycznej ukraińskiego i polskiego języków.
17.	Gramatyka kontrastywna (w IFA)	1. Cele i podstawy badań kontrastywnych nad językiem; 2. Tłumaczenie różnicowania języków w teorii reguł i parametrów; 3. Różnice systemu morfologicznego w językach polskim i angielskim. Analiza sposobu tworzenia wyrazów. Derywacja i fleksja; 4. Przykłady kontrastu na poziomie leksykalnym. Wyrazy problematyczne dla użytkowników języka polskiego (np. <i>each/every, as/like, make/do, say/tell/speak/talk, lie/lay/rise/raise/arise</i>), transfer leksykalny; 5. Przysłowki i przymyki w językach polskim i angielskim; 6. Fraza rzeczownikowa w językach polskim i angielskim – sztyk wyrazów, przedimki i determinery, sposoby wyrażania określoności i anaforyczności, przymiotniki, składnia dopełniacza, liczba, rodzaj; 7. Fraza czasownikowa w językach polskim i angielskim – czas, aspekt, modalność, zdania warunkowe, strona bierna, rodzaje zdań dopełnieniowych; 8. Sztyk wyrazów w językach polskim i angielskim; 9. Związek zgody podmiotu i orzeczenia w językach polskim i angielskim.
18.	Praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyszczególnione procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
19.	Seminarium magisterskie	1. Zapoznanie studentów z wymogami i techniką pisania prac magisterskich; 2. Doskonalenie metod wyszukiwania i gromadzenia bibliografii literaturoznawczej; 3. Pogłębianie umiejętności samodzielnej analizy tekstów literackich; 4. Pogłębianie umiejętności problematyzowania, klasyfikowania zjawisk literackich, integrowania wiedzy z różnych źródeł; 5. Doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy różnych idei i poglądów oraz formułowania własnych sądów krytycznych.
20.	PNJU – konwersacje	I. Zagrożenia współczesnego świata: -klęski żywiołowe, -globalizacja, -terroryzm, -choroby cywilizacyjne, -nałogi, -patologie społeczne, -nietolerancja. II. Zagadnienia ochrony środowiska.
21.	Język ukraiński w administracji i biznesie	1. Kupno - sprzedaż; 2. Księgowość; 3. Usługi prawnika; 4. Medycyna płatna; 5. Ubezpieczenie; 6. Internet w sferze usług.
22.	PNJA	Celem semestru 2 i 3 jest rozwój umiejętności językowych studentów w kierunku poziomu C1. Część zajęć w semestrze 2 może bazować na podręczniku <i>New Progress to First Certificate</i> (według potrzeb studentów). Nauka w dalszej części semestru 2 oraz w semestrze 3 oparta jest na głównym podręczniku <i>Advanced Expert CAE</i> oraz dodatkowych materiałach, w zależności od potrzeb studentów. W trakcie kursu

		studenci będą także mieli możliwość przygotowania się do egzaminu (ćwiczenia na zajęciach będą obejmowały także typowe zadania egzaminacyjne na poziomie C1).
23.	Akademickie pisanie	1. Wymagania merytoryczne i formalne wobec tekstów akademickich; 2. Zasady etyki pisanie tekstów akademickich; 3. Cechy dobrego stylu; najczęstsze błędy stylistyczne; 4. Elementy i reguły kompozycji tekstu akademickiego; 5. Retoryka (porządkowanie argumentów, techniki argumentacji); 6. Przystawianie stanu badań; 7. Selekcja źródeł i sporządzanie bibliografii; 8. Cytowanie i sporządzanie przypisów; 9. Redakcja abstraktu w języku polskim i ukraińskim.
24.	Zajęcia przekładoznawcze (w IFA)	W warsztacie tłumacza: definicja leksykologii i leksykografii, związki semantyczne, frazeologia, procesy słowotwórcze, rozwój historyczny leksykonu języka angielskiego, leksykony narodowe i regionalne, żargon, język subkultur, metody badania słownictwa, źródła elektroniczne, typy słowników, sztuka tworzenia słownika.
25.	Seminarium magisterskie	1. Doskonalenie techniki pisanie pracy magisterskiej; 2. Pogłębianie wiedzy na wybrany temat. 3. Doskonalenie umiejętności językowych w zakresie języka ukraińskiego oraz umiejętności przygotowywania prac pisemnych w języku ukraińskim, prezentowania w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej.
26.	PNJU – konwersacje	1. Styl oficjalny, urzędowy; 2. Posługiwanie się stylem oficjalnym w pismach formalnych; 3. Sporządzanie autobiografii, listu motywacyjnego, podania; 4. Dyskusja na aktualne tematy ukraińskiego życia społeczno-kulturalnego; 5. Omówienie zagadnień dotyczących sfery życia codziennego; 6. Prezentacje tematów i fragmentów własnych prac magisterskich.
27.	Język ukraiński w administracji i biznesie	1. Współczesny język dokumentacji; 2. Słownictwo administracji i zarządzania firmy; 3. Służbowy e-mail. Ogłoszenie; 4. Temat „Produkcja”, przemysł; 5. Agropromysł i współczesna gospodarka Ukrainy; 6. Przedsiębiorczość; 7. Analiza tekstów o ukraińskich dużych przemysłowych gigantach i o korporacjach międzynarodowych; 8. HR; 9. BHP; 10. Samozatrudnienie. Mały i średni biznes; 11. Koszty. Dochód; 12. Podatki; 13. Transport. Logistyka; 14. Ubezpieczenie społeczne.
28.	PNJA	Semestr 4 poświęcony będzie poszerzaniu znajomości słownictwa i rozwijaniu umiejętności sprawnego porozumiewania się w języku angielskim na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela oraz samych studentów, a także na podstawie źródeł internetowych. We wszystkich semestrach studenci będą mieli możliwość ćwiczenia umiejętności mówienia oraz aktywizowania przyswojonego materiału i nabytych umiejętności poprzez pracę w parach, małych grupach oraz z całą grupą. Całość kursu zakłada przećwiczenie zagadnień gramatycznych, które najczęściej sprawiają problem, rozwój zasobu słownictwa oraz poprawienie wymowy (ćwiczenie wymowy poszczególnych dźwięków, akcentowania i rytmu zdania w języku angielskim).
29.	Komunikacja międzykulturowa	Komunikacja międzykulturowa jako dziedzina nauki, podstawy komunikacji społecznej, komunikacja niewerbalna, język w komunikacji międzykulturowej, bariery w komunikacji: kategoria swój-obcy w kulturze, stereotypy narodowe, etniczne i religijne w europejskiej kulturze - analiza zjawiska na podstawie wybranych przykładów (m.in. Ukraińcy, Żydzi, Rosjanie, Niemcy, Polacy); dyskurs, kultura, płęć.
30.	Seminarium magisterskie	Prezentowanie wyników swojej pracy badawczej w formie gotowej pracy magisterskiej.

Nazwa kierunku studiów: Fizyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 64

lp.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Algebra 1	Elementy logiki formalnej i teorii mnogości. Struktury algebraiczne. Liczby zespolone. Macierze i wyznaczniki. Liniowa zależność i niezależność. Układy równań liniowych i algorytmy ich rozwiązywania. Podstawy przestrzeni liniowych.
2	Algebra 2	Przekształcenia liniowe i ich struktura. Realizacje macierzowe operatorów liniowych. Zmiana bazy w przestrzeni i jej implikacje dla realizacji macierzowej operatora. Formy liniowe, dwuliniowe i kwadratowe. Przestrzenie z iloczynem skalarnym. Przestrzenie unitarne, euklidesowe, ich geometria i symetrie. Elementy teorii grup. Wstęp do teorii grup Liego.
3	Wstęp do algebry	Język matematyki. Układy równań liniowych. Wektory i macierze. Zapis macierzowy układów równań. Wektory w trzech wymiarach. Iloczyn skalarny, iloczyn wektorowy. Rzeczywiste przestrzenie wektorowe. Liniowa niezależność. Baza i wymiar. Przekształcenia liniowe. Macierze przekształceń. Działania na macierzach. Macierze nieosobliwe. Macierz odwrotna. Rozwiązywanie układów równań liniowych metodami macierzowymi. Wzory Cramera. Liczby zespolone. Funkcje zespolone: pierwiastki zespolone, logarytm i potęga. Równania algebraiczne drugiego i trzeciego rzędu. Wartości własne i wektory własne. Diagonalizacja macierzy. Rzeczywiste i zespolone przestrzenie wektorowe z iloczynem skalarnym. Liniowe przekształcenia w przestrzeniach zespolonych. Przekształcenia hermitowskie i unitarne. Rozkład spektralny przekształceń hermitowskich.
4	Analiza matematyczna 1	Zbiory liczbowe, liczby rzeczywiste, funkcje liczbowe, równania i nierówności liczbowe. Ciągi i szeregi nieskończone. Granica funkcji, funkcje ciągłe i ich własności. Pochodne funkcji, szereg Taylora, ekstrema lokalne. Całka nieoznaczona i oznaczona, całki niewłaściwe, zastosowania całek.
5	Analiza matematyczna 2	Geometria i topologia n-wymiarowych przestrzeni euklidesowych. Funkcje wielu zmiennych, funkcje o wartościach wektorowych. Różniczkowanie funkcji wielu zmiennych, badanie ekstremów i ekstremów warunkowych. Geometria krzywych, krzywizna, torsja, równania Freneta. Całkowanie skalarnych funkcji wielu zmiennych, twierdzenie Fubiniego, zamiana zmiennych. Całki krzywoliniowe, powierzchniowe i objętościowe pól wektorowych. Twierdzenia Greena, Stokesa i Gaussa. Funkcje zmiennej zespolonej, pochodna zespolona, pojęcie funkcji analitycznej. Własności funkcji analitycznych, twierdzenie Cauchy'ego, wzór całkowy Cauchy'ego. Osobliwości i residua, twierdzenie o residuach i jego zastosowania.
6	Analiza matematyczna 3	Równania różniczkowe zwyczajne: równania i układy równań liniowych, metoda szeregów potęgowych. Równania różniczkowe cząstkowe i szeregi Fouriera: równanie struny drgającej i przewodnictwa cieplnego. Szeregi Fouriera i przestrzenie Hilberta. Operatory różniczkowe na przestrzeniach funkcji. Zastosowania do analizy rozwiązań równań różniczkowych. Przekształcenie Fouriera i równania cząstkowe. Dystrybucje w matematyce i fizyce teoretycznej.

7	Matematyka 1	Liczby rzeczywiste, zbiory liczbowe, funkcje elementarne, równania i nierówności. Funkcje i ich własności, granice, ciągłość, podstawowe twierdzenia. Pochodne funkcji, rozwinięcia funkcji w szeregi potęgowe, ekstrema, wykresy. Całki nieoznaczone i oznaczone, interpretacja geometryczna i zastosowanie całek.
8	Matematyka 2	n-wymiarowe przestrzenie euklidesowe. Funkcje wielu zmiennych, funkcje o wartościach wektorowych. Różniczkowanie funkcji wielu zmiennych, badanie ekstremów i ekstremów warunkowych. Geometria krzywych, równania Freneta. Całkowanie skalarnych funkcji wielu zmiennych, zamiana zmiennych. Całki krzywoliniowe, powierzchniowe i objętościowe pól wektorowych. Twierdzenia Greena, Stokesa i Gaussa. Funkcje zmiennej zespolonej, pochodna zespolona, pojęcie funkcji analitycznej. Własności funkcji analitycznych, twierdzenie Cauchy'ego, wzór całkowy Cauchy'ego. Osobliwości i residua, twierdzenie o residuach i jego zastosowania.
9	Matematyka 3	Równania różniczkowe zwyczajne i funkcje specjalne. Szeregi Fouriera i przestrzenie funkcji. Operatory różniczkowe na przestrzeniach funkcji. Równania różniczkowe cząstkowe, dystrybucje, szeregi Fouriera i transformata Fouriera. Przykłady zastosowań równań różniczkowych cząstkowych w fizyce: równania Laplace'a, Poissona, przewodnictwa cieplnego, falowe i Schroedingera.
10	Pracownia komputerowa metod matematycznych 1	Podstawowe komendy programu Wolfram Mathematica. Podstawowe rutyny umożliwiające przeprowadzenie rachunków z analizy matematycznej, obliczanie pochodnych, całek, zbadanie przebiegu zmienności funkcji, rozwinięcie funkcji w szereg. Podstawowe funkcje pozwalające obliczać granicę oraz badać przebiegu zbieżności szeregów. Podstawowe rutyny pozwalające przedstawiać wyniki w postaci audiowizualnej. Niezbędne elementy języka programowania Wolfram Mathematica.
11	Pracownia komputerowa metod matematycznych 2	Podstawowe komendy i funkcje programu Wolfram Mathematica. Rutyny umożliwiające rozwiązywanie i analizę równań różniczkowych oraz ich wizualizację, rozwiązywanie analitycznie i numerycznie równania falowego z zadanymi warunkami brzegowymi. Pakiet funkcji specjalnych programu Wolfram Mathematica. Pakiet poświęcony analizie Fourierowskiej.
12	Elementy rachunku prawdopodobieństwa	Elementy kombinatoryki. Prawdopodobieństwo warunkowe. Zdarzenia statystycznie niezależne. Prawdopodobieństwo całkowite. Wzór Bayesa. Schemat Bernoulliego. Rozkład dwumianowy. Rozkład normalny. Rozkład Poissona. Dyskretne i ciągłe zmienne losowe i ich rozkłady. Niezależne zmienne losowe. Wartość oczekiwana i wariancja zmiennej losowej. Momenty zmiennych losowych. Kowariancja i współczynnik korelacji. Nierówność Markowa. Nierówność Czebyszewa. Prawo wielkich liczb. Centralne twierdzenie graniczne.
13	Rachunek prawdopodobieństwa	Pojęcie prawdopodobieństwa, przestrzeń probabilistyczna. Prawdopodobieństwo warunkowe, losowa niezależność zdarzeń, wzór Bayesa. Zmienne losowe dyskretne i ciągłe, charakterystyki liczbowe. Zmienne losowe dwuwymiarowe, rozkłady brzegowe, zmienne losowe niezależne, kowariancja, współczynnik korelacji. Ciągi zmiennych losowych i ich zbieżność, prawa wielkich liczb, centralne twierdzenie graniczne.
14	Podstawy statystyki i analizy danych	Prawdopodobieństwo warunkowe, prawdopodobieństwo całkowite, twierdzenie Bayesa. Badanie statystyczne. Dane ilościowe i jakościowe. Zmienne losowe dyskretne i ciągłe. Podstawowe rozkłady zmiennych losowych. Momenty. Twierdzenia graniczne. Standaryzowany rozkład normalny. Dwuwymiarowy rozkład normalny. Podstawy statystyki opisowej. Obserwacje nietypowe. Metody wizualizacji danych. Podstawowe zasady projektowania doświadczeń. Wprowadzenie do teorii estymacji, estymatory i ich właściwości, przedziały ufności. Ogólne zasady testowania hipotez statystycznych, poziom istotności. Wybrane testy zgodności. Wybrane nieparametryczne i parametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Podstawowe metody doboru próby statystycznej. Moc testu statystycznego, szacowanie wielkości próby. Jedno- i dwuczynnikowa analiza wariancji, testy <i>post hoc</i> . Elementarna analiza danych jakościowych. Wprowadzenie do metod regresyjnych.
15	Podstawy opracowania danych pomiarowych	Pomiary fizyczne bezpośrednie i pośrednie. Podstawowe pomiary bezpośrednie i przyrządy pomiarowe (m.in. suwmiarka, śruba mikrometryczna, stoper ręczny). Wyniki pomiarów: cyfry znaczące, obliczenia z

		uwzględnieniem cyfr znaczących. Niepewności i błędy pomiarowe. Rozkład normalny, odchylenie standardowe. Szacowanie niepewności pomiarów bezpośrednich. Szacowanie niepewności pomiarów pośrednich. Pomiarów niezależne i zależne oraz szacowanie ich niepewności. Podstawowe pomiary elektryczne i przyrządy pomiarowe używane w pracowni studenckiej. Graficzna prezentacja wyników pomiarów, zasady sporządzania wykresów. Regresja liniowa i metoda najmniejszych kwadratów – praktyczne wprowadzenie do metody regresji liniowej prostej.
16	Podstawy analizy danych – praktyczne warsztaty	Dane ilościowe i jakościowe. Elementy statystyki opisowej. Identyfikacja obserwacji nietypowych. Metody wizualizacji danych. Ogólne zasady testowania hipotez statystycznych. Wybrane testy zgodności. Wybrane nieparametryczne i parametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Podstawowe metody doboru próby statystycznej. Moc testu statystycznego, szacowanie wielkości próby. Jednoczynnikowa analiza wariancji (ANOVA) i testy <i>post hoc</i> . Podstawowe metody analizy danych jakościowych. Wprowadzenie do metod regresyjnych.
17	Numeryczna analiza danych	Analiza podstawowych własności szeregów czasowych (badanie stacjonarności, własności rozkładów, istnienia trendów oraz okresowości). Modelowanie prostych szeregów czasowych. Analiza własności fraktalnych i multifraktalnych szeregów czasowych (wykładnik Hursta H , uogólniony wykładnik Hursta $h(q)$, wykładnik spektrum mocy β , wykładnik Höldera α , spektrum multifraktalne $f(\alpha)$). Badanie własności korelacji długozasięgowych w szeregu czasowym. Praktyczne zastosowanie metod analizy fluktuacyjnej w obróbce danych (DFA, DMA, MFDFA), metoda renderowania fraktalnego RMD (ang. random mid-point displacement).
18	Mechanika	Kinematyka ruchu postępowego i obrotowego. Dynamika punktu materialnego. Ruch postępowy i obrotowy bryły sztywnej. Energia, pęd i moment pędu – zasady zachowania. Siły sprężystości i tarcia. Ciężenie powszechne. Ruch w polu sił centralnych. Ruch w nieinercyjnych układach odniesienia. Ruch drgający. Ciecze i ciała stałe. Mechanika cieczy i gazów. Podstawy szczególnej teorii względności.
19	Termodynamika	Podstawowe pojęcia termodynamiczne. Pierwsza zasada termodynamiki, ciepło molowe gazów, procesy izoparametryczne. Równanie gazu doskonałego i rzeczywistego (równanie van der Waalsa), parametry krytyczne i skraplanie gazów. Cykl Carnota, sprawność silnika cieplnego, sformułowanie drugiej zasady termodynamiki. Bezwzględna skala temperatur. Ciepło zredukowane, entropia, związek entropii z prawdopodobieństwem termodynamicznym. Potencjały termodynamiczne. Przemiany fazowe. Reguła faz Gibbsa. Kinetyczna teoria gazów, prawdopodobieństwo termodynamiczne. Zespoły statystyczne: mikrokanoniczny, kanoniczny, wielki kanoniczny. Ruchy Browna. Statystyka Maxwella-Boltzmanna – przestrzeń fazowa, gęstość stanów, rozkład Boltzmanna. Rozkład Maxwella (szybkość średnia, prędkość najbardziej prawdopodobna, prędkość średnia kwadratowa), doświadczenie Sterna. Zasada ekwipartycji energii. Zjawiska transportu w gazach rozrzedzonych: dyfuzja i przewodnictwo cieplne. Siły spójności, napięcie powierzchniowe, włoskowatość.
20	Elektryczność i magnetyzm	Elektrostatyka: ładunek elektryczny, prawo Coulomba, pole elektryczne, potencjał elektryczny, prawo Gaussa, pola kondensatory i pojemność, dielektryki w polu elektrycznym, energia pola elektrycznego. Prądy elektryczne: natężenie prądu i gęstość prądu, prawo zachowania ładunku, prawo Ohma, oporność właściwa materiałów i opór elektryczny, przewodnictwo elektryczne w metalach, elektrolitach i gazach, siła elektromotoryczna, obwody prądu stałego, prawa Kirchhoffa. Pole magnetyczne: indukcja magnetyczna, strumień pola magnetycznego, siła Lorentza, efekt Halla, siła elektrodynamiczna, źródła pola magnetycznego, prawo Ampera, prawo Biota–Savarta. Indukcja elektromagnetyczna: prawo Faradaya, reguła Lenza, prądy wirowe, generator prądu zmiennego, indukcja wzajemna i samoindukcja, transformator, energia pola magnetycznego. Równania Maxwella: uniwersalne prawo indukcji, prąd przesunięcia, fale elektromagnetyczne i transport energii, doświadczenie Hertza. Obwody prądu zmiennego: drgania wymuszone i rezonans w obwodach RLC, obwody prądu zmiennego, moc i energia w obwodach prądu zmiennego. Pola elektryczne i magnetyczne w ośrodkach materialnych: polaryzacja

		dielektryka, podatność elektryczna, piezoelektryczność i elektrostrykcja, ferroelektryki; magnetyzacja, podatność magnetyczna, paramagnetyzm, diamagnetyzm, ferromagnetyzm.
21	Fale	Fale mechaniczne: typy fal mechanicznych, matematyczny opis fali mechanicznej, prędkość, energia, interferencja, rezonans, dudnienia, fale stojące, fala na granicy dwóch ośrodków, efekt Dopplera, fala uderzeniowa Fale elektromagnetyczne: natura światła, matematyczny opis fali elektromagnetycznej, prędkość, energia, widmo, odbicie i załamanie, interferencja, dyfrakcja, dyspersja, polaryzacja, zasada Huygensa–Fresnela, efekt Dopplera, optyka geometryczna, podstawowe przyrządy optyczne, kryształy dwójłomne, holografia.
22	Fizyka atomu, jądra i cząstek elementarnych	Fizyka atomu: atomowa struktura materii; nieklasyczne zjawiska i koncepcja fotonu; widma atomowe; modele atomu, model atomu Rutherforda-Bohra; atom wodoru w mechanice kwantowej – fale de Broglie’a, równanie Schrödingera; spin elektronu, subtelna struktura energetyczna atomu; atomy wieloelektronowe; atom w polu magnetycznym; promieniowanie rentgenowskie; lasery. Fizyka jądra atomowego: właściwości jąder atomowych; modele jądra atomowego; spontaniczne przemiany jądrowe; oddziaływanie promieniowania jądrowego z materią; reakcje jądrowe; rozszczepienie jąder i energetyka jądrowa; synteza jąder i energetyka termojądrowa (plazmowa); wybrane metody jądrowe fizyki fazy skondensowanej. Cząstki elementarne i fundamentalne: klasyfikacja cząstek i oddziaływań między nimi.
23	Podstawy fizyki 1	Wielkości fizyczne i ich charakter; wielkości wektorowe i podstawowe operacje na wektorach; opis ruchu po prostej, na płaszczyźnie i w przestrzeni; zasady dynamiki i ich zastosowanie do analizy ruchu; inercjalne i nieinercjalne układy odniesienia; siły bezwładności; praca, energia kinetyczna i potencjalna, zasada zachowania energii mechanicznej i jej stosowanie; zasada zachowania pędu; zderzenia i ich analiza; dynamika bryły sztywnej; zasada zachowania momentu pędu i jej zastosowania; prawo grawitacji; prawa Keplera; ruch satelitów; pole grawitacyjne; ruch harmoniczny prosty; drgania tłumione i wymuszone, rezonans mechaniczny; składanie drgań; statyka i dynamika płynów; temperatura i ciepło; transport ciepła; gaz doskonały i jego model; przemiany gazowe; I i II zasada termodynamiki.
24	Podstawy fizyki 2	Ładunki elektryczne a struktura materii, przewodniki i izolatory. Oddziaływania ładunków, prawo Coulomba. Pole elektryczne: natężenie pola, linie pola, strumień elektryczny. Prawo Gaussa i jego zastosowania. Wyznaczanie natężenia pola elektrycznego wytworzonego przez dyskretne i ciągłe rozkłady ładunków. Ładunek punktowy i dipol elektryczny w jednorodnym i niejednorodnym polu elektrycznym. Zachowawczość pola elektrostatycznego, energia potencjalna układu ładunków. Potencjał elektrostatyczny, związki pomiędzy potencjałem a natężeniem pola, obliczanie potencjału dla różnych rozkładów ładunku. Rozkład ładunków na przewodnikach, przewodnik w polu elektrycznym, metoda obrazów. Kondensatory, pojemność, energia pola elektrycznego. Dielektryk w polu elektrycznym, pole elektryczne w ośrodku dielektrycznym, indukcja elektryczna i polaryzacja ośrodka. Prąd elektryczny: model Drudego przewodnictwa metali, natężenie i gęstość prądu, opór i oporność przewodnika, prawo Ohma, obwody prądu stałego, reguły Kirchhoffa i ich zastosowania, przemiany energetyczne w obwodach. Pole magnetyczne: indukcja magnetyczna, linie pola, strumień magnetyczny, prawo Gaussa dla magnetyzmu. Siła Lorentza, siła magnetyczna działająca na przewodnik z prądem, dipol magnetyczny w jednorodnym i niejednorodnym polu magnetycznym. Efekt Halla. Źródła pola magnetycznego: prawa Biota-Savarta i Ampera i ich zastosowania. Pole magnetyczne w ośrodku, natężenie pola magnetycznego i magnetyzacja ośrodka, materiały magnetyczne: para-, dia- i ferromagnetyki. Indukcja elektromagnetyczna, prawo Faradaya i jego zastosowania, indukowane pole elektryczne. Indukcyjność i samoindukcja, cewka indukcyjna, energia pola magnetycznego. Obwody prądu zmiennego: reaktancje elementów obwodu i moc na nich wydzielana, rezonans w obwodzie RLC, dobroć obwodu. Równania Maxwella w postaci całkowitej i różniczkowej.

25	Podstawy fizyki 3	Fale rozchodzące się na strunie i na sprężynie, fale podłużne w prętach, fale dźwiękowe w gazie, fale na powierzchni wody, fale elektromagnetyczne. Matematyczny opis i analiza fali w jednym wymiarze: funkcja falowa, klasyczne równanie falowe i jego rozwiązania, zasada superpozycji, fala biegnąca i stojąca, dudnienia, zjawisko Dopplera, dyspersja, prędkość fazowa, prędkość grupowa. Częstość własne i drgania własne: przykłady układów o jednym, dwóch i nieskończonej liczbie stopni swobody, rezonatory. Wnioski z równań Maxwella dla elektromagnetycznej fali płaskiej: polaryzacja, energia i ciśnienie fali elektromagnetycznej, widmo elektromagnetyczne. Optyka geometryczna. Zasada Huygensa, zasada Fermata, polaryzacja światła. Interferencja fal od dwóch źródeł punktowych, rzeczywistych i pozornych, interferencja w cienkich warstwach, interferometri. Dyfrakcja w przybliżeniu Fraunhofera, siatka dyfrakcyjna. Analiza interferencji i dyfrakcji za pomocą diagramów wskazowych; zastosowanie liczb zespolonych i transformaty Fouriera.
26	Podstawy fizyki 4	Podstawy teorii względności. Fotony, elektrony i atomy – absorpcja i emisja fotonów, widma, model atomu Bohra. Falowa natura cząstek – fale de Broglie’a, dyfrakcja elektronów, funkcje falowe i równanie Schrödingera. Cząstka w pudle potencjału, tunelowanie. Atom wieloelektronowy, spin elektronu, efekt Zeemana. Struktura ciał stałych, wiązania, swobodne elektrony, półprzewodniki. Własności jąder atomowych – promieniotwórczość, reakcje jądrowe, rozszczepienie i synteza jąder atomowych. Cząstki elementarne i fundamentalne (leptony, kwarki). Przyspieszacze i detektory.
27	Elementy astronomii i astrofizyki	Gwiazdy i gwiazdozbiory, układy współrzędnych sferycznych, skala jasności gwiazd, jasność absolutna. Rodzaje fal elektromagnetycznych, widmo ciągłe gwiazd. Metody detekcji widma gwiazd, widmo liniowe gwiazd, diagram Hertzsprunga-Russella. Wyznaczanie masy gwiazd, zależność masa-jasność, wyznaczanie promienia gwiazd, skład chemiczny gwiazd. Model atmosfery gwiazdy. Warunki panujące we wnętrzu gwiazdy, reakcje syntezy termojądrowej (cykl pp, CNO, 3 α), transport energii z wnętrza gwiazdy, zjawisko konwekcji. Modele wnętrza gwiazdowych. Rodzaje energii gwiazd, kontrakcja gwiazdy na ciąg główny, ewolucja gwiazdy o zadanej masie, degeneracja jądra gwiazdy. Późne stadia ewolucji gwiazd, mgławice planetarne, białe karły, wybuch supernowej, gwiazdy neutronowe, czarne dziury. Gwiazdy zmienne pulsujące. Gwiazdy kataklizmiczne. Aktywność Słońca. Układ Słoneczny. Galaktyka: budowa, rotacja, wiek; gromady kuliste, gromady otwarte, asocjacje gwiazd, Lokalna Grupa Galaktyk, klasyfikacja galaktyk. Ekspansja Wszechświata, stała Hubble’a, modele kosmologiczne.
28	Podstawy chemii	Podstawowe prawa chemii. Układ okresowy. Budowa atomów wieloelektronowych. Wiazania chemiczne i oddziaływania międzycząsteczkowe. Wiazania wodorowe. Rodzaje reakcji chemicznych, stopień utlenienia. Reakcje redoks, półogniwa i ogniwa elektrochemiczne. Kinetyka reakcji chemicznych. Reakcje katalityczne, reakcje enzymatyczne. Równowaga chemiczna. Dysocjacja mocnych i słabych elektrolitów. Iloczyn jonowy wody. Kwasy i zasady. Sprężone pary kwasowo-zasadowe. Roztwory buforowe. Roztwory koloidalne. Szereg homologiczny. Rzędowość atomów węgla. Węglowodory nasycone (alkany), węglowodory nienasycone (alkeny, alkiny), węglowodory cykliczne. Węglowodory aromatyczne, aromatyczność. Izomeria – rodzaje, stereoisomeria, enancjomery, chiralność, konfiguracja absolutna. Alkohole, aldehydy, ketony, aminy, etery, kwasy karboksylowe (podstawowe reakcje i nomenklatura), estry, reakcje estryfikacji, tłuszcze. Aminokwasy, cukry, białka (wiązanie peptydowe, łańcuchy polipeptydowe, struktura białka). Kwasy nukleinowe. Elementy spektroskopii jądrowego rezonansu magnetycznego (NMR).
29	I Pracownia fizyczna 1	Ćwiczenia eksperymentalne obejmujące zagadnienia z dwóch działów fizyki: mechaniki oraz ciepła. W zakres ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
30	I Pracownia fizyczna 2	Ćwiczenia eksperymentalne obejmujące zagadnienia z dwóch działów fizyki: elektryczności oraz optyki. W zakres ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie

		<p>pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.</p>
31	II Pracownia fizyczna 1	<p>Ćwiczenia eksperymentalne na poziomie zaawansowanym, w tym doświadczenia będące powtórzeniem historycznych eksperymentów o przełomowym znaczeniu dla rozwoju fizyki (np. doświadczenie Francka–Hertza, doświadczenie Millikana) oraz doświadczenia polegające na wyznaczaniu wartości stałych uniwersalnych (stała Plancka, ładunek właściwy elektronu) lub stałych materiałowych (współczynnik przewodnictwa cieplnego metali, stała Halla półprzewodników, temperatura i stała Curie ferroelektryka). W zakres wykonywanego samodzielnie przez studenta ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.</p>
32	Mechanika teoretyczna	<p>Formalizm Newtona. Więzy i formalizm Lagrange’a. Kąty Eulera i ruch bryły sztywnej. Formalizm Hamiltona, przekształcenia kanoniczne. Elementy mechaniki relatywistycznej. Małe drgania.</p>
33	Mechanika kwantowa 1	<p>Doświadczalne podstawy mechaniki kwantowej. Postulaty mechaniki kwantowej, matematyczny opis stanów i obserwabli, interpretacja fizyczna formalizmu. Rozwój układu w czasie, obrazy, równania Schrödingera i Heisenberga. Problemy jednowymiarowe (oscylator harmoniczny, swobodne pakiety falowe, próg, bariera i studnia potencjału). Moment pędu w mechanice kwantowej. Ruch w polu sił centralnych, atom wodoru bez spinu.</p>
34	Mechanika kwantowa 2	<p>Funkcja falowa, stany czyste i mieszane, macierz gęstości. Teoria pomiaru i dekoherencja. Spin (podstawy doświadczalne, opis spinowych stopni swobody, składanie spinów, oddziaływanie spinu z polem elektromagnetycznym, magnetyczny rezonans spinowy). Cząstki identyczne, związki spinu ze statystyką; bozony i fermiony. Stacjonarny rachunek zaburzeń (zjawisko Starka, struktura subtelna atomu wodoru, anomalny efekt Zeemana, struktura nadsubtelna atomu wodoru). Rachunek zaburzeń zależny od czasu (zaburzenia okresowe, jonizacja i zjawisko fotoelektryczne). Rozpraszanie (przekrój czynny i amplituda rozpraszania, przybliżenie Borna, rozpraszania na potencjale kulombowskim, pole sił centralnych i fale parcjalne).</p>
35	Fizyka statystyczna	<p>Podsumowanie termodynamiki stanów równowagowych w podejściu gibbsowskim. Zasady mechaniki statystycznej stanów równowagowych - metoda zespołów Gibbsa, związki zespołów z termodynamiką, rola granicy termodynamicznej. Klasyczne zespoły i rozkłady Gibbsa: mikrokanoniczny, kanoniczny, wielki kanoniczny, izobaryczny. Kwantowe zespoły i rozkłady Gibbsa: mikrokanoniczny, kanoniczny, wielki kanoniczny.</p>
36	Elementy mechaniki teoretycznej i STW	<p>Wprowadzenie do podstawowych pojęć fizyki teoretycznej: czasoprzestrzeń, absolutność i względność czasu i przestrzeni, równoważność układów inercjalnych. Geometria czasoprzestrzeni Galileusza. Teoretyczne podstawy mechaniki Newtona. Twierdzenie Koeniga. Praca i droga. Siły potencjalne. Prawa zachowania. Całkowanie układów jednowymiarowych. Oscylator harmoniczny tłumiony. Zagadnienie ruchu w polu sił centralnych. Prawa Keplera. Wprowadzenie do układów z więzami i mechanika Lagrange’a. Pojęcie symetrii i jej związku z zachowanymi wielkościami. Hamiltonian i równania Hamiltona. Eksperyment Michelsona-Morleya. Wprowadzenie do szczególnej teorii względności i czasoprzestrzeni Minkowskiego. Transformacje Lorentza. Kontrakcja Fitzgeralda-Lorentza, dylatacja czasu.</p>
37	Fizyka kwantowa	<p>Podstawowe cechy fizyki klasycznej – ciągłość, kauzalność, zasada analizy. Zjawiska łamiące zasady klasycznego opisu świata. Modele kwantowe – próg potencjału, bariera potencjału (tunelowanie cząstki), studnia potencjału, oscylator harmoniczny, model Bohra, atom wodoru (według równania Schroedingera), kwantowy moment pędu, spin cząstek, efekty Zeemana i Starka. Zespół kanoniczny i promieniowanie ciała doskonale czarnego. Atomy wieloelektronowe – układ okresowy pierwiastków.</p>
38	Elementy fizyki statystycznej	<p>Elementy termodynamiki: podstawowe założenia i pojęcia, zasady termodynamiki, równanie fundamentalne i potencjały termodynamiczne. Podstawowe założenia fizyki statystycznej. Zespoły statystyczne. Kwantowa fizyka statystyczna. Kanoniczne modele: gaz doskonały (klasyczny, kwantowy), oscylator harmoniczny (klasyczny,</p>

		kwantowy), ciepło właściwe, model Isinga. Przejścia fazowe i wykładniki krytyczne. Symulacje komputerowe – metoda Monte Carlo, perkolacje.
39	Metody matematyczne fizyki teoretycznej	Przestrzenie unormowane i unitarne, przestrzenie Hilberta i Banacha oraz ich przestrzenie dualne. Szczegółowa teoria całki Lebesgue'a, całka Lebesgue'a a różniczkowanie, funkcje absolutnie ciągłe. Przestrzeń szeregów sumowalnych z kwadratem, przestrzeń funkcji całkowalnych z kwadratem. Dowody zupełności obydwu przestrzeni. Algebra ograniczonych operatorów liniowych na przestrzeniach Hilberta, projektory ortogonalne, operatory samosprężone, operatory unitarne, operatory nieograniczone. Elementy analizy spektralnej: spektrum operatora, wartości własne, twierdzenie spektralne. Matematyczne aspekty mechaniki kwantowej: przestrzeń stanów czystych, dowód samosprężoności operatora pędu.
40	Elektrodynamika klasyczna	Wprowadzenie do podstawowych zasad względności oraz mechaniki relatywistycznej. Ładunek w polu elektromagnetycznym. Równania pola elektromagnetycznego. Stałe pole elektromagnetyczne. Fale elektromagnetyczne. Pole poruszających się ładunków.
41	Optyka kwantowa	Struktura teorii kwantowej: obserwable, stany czyste, stany mieszane. Układy złożone, stany splątane. „Nieklasyczne” aspekty mechaniki kwantowej: łamanie nierówności Bella, „kontekstualność”, teleportacja stanów. Kwantowe pole elektromagnetyczne, fotony. Stany pola fotonowego: stan termiczny, stany spójne, stany ściśnięte. Dwumodowe stany ściśnięte: realizacja stanów EPR. Teleportacja stanów w przypadku ciągłym. Realizacja optyczna. Oddziaływanie atomów z fotonami: model Rabiego, model Jaynesa–Cummingsa. Eksperymentalne potwierdzenie przewidywań modelu Jaynesa–Cummingsa. Wytwarzanie stanów splątanych atomów. Układy otwarte: wpływ otoczenia na układy atomowe. Ewolucja czasowa układów otwartych. Równanie Lindblada. Równanie Lindblada dla atomów dwupoziomowych.
42	Wstęp do geometrii różniczkowej	Pojęcie rozmaitości różniczkowej. Kiełki odwzorowań. Krzywe na rozmaitościach. Wektory styczne jako klasy równoważności krzywych i jako derywacje. Wiązka styczna. Wiązki wektorowe. Pola wektorowe. Potoki zadane przez pola wektorowe. Pola i potoki powiązane. Nawias Liego. Pochodna Liego. Dystrybucje na rozmaitościach. Całkowalność i twierdzenie Frobeniusa. Formy różniczkowe. Pochodna kowariantna.
43	Fizyka fazy skondensowanej 1	Struktura kryształów: komórka prymitywna, sieć, baza, struktura, symetrie punktowe, sieci Bravais’ego, wskaźniki Millera płaszczyzn krystalograficznych, podstawowe struktury krystaliczne. Sieć odwrotna: dyfrakcja fal na kryształach, warunki dyfrakcji Bragga i Lauego, sieć odwrotna, strefa Brillouina. Wiązania chemiczne w kryształach: rodzaje wiązań w kryształach, potencjał Lenarda-Jonesa, energia spójności, energia Madelunga. Drgania sieci krystalicznej: drgania sieci jednowymiarowej, związek dyspersyjny, sieć z bazą dwuatomowa, drgania akustyczne i optyczne, kwantowanie drgań sieci, fonony, rozkład Plancka, gęstość stanów fononowych, model Debye’a ciepła właściwego ciał stałych. Gaz elektronów swobodnych: energia Fermiego, wpływ temperatury na obsadzenie stanów, rozkład Fermiego-Diraca, gęstość stanów, ciepło właściwe gazu elektronowego. Przewodnictwo elektryczne, mikroskopowe wyprowadzenie prawa Ohma. Elektrony swobodne w polu elektromagnetycznym, efekt Halla. Elektrony w polu potencjału okresowego: model prawie swobodnych elektronów, pasma energetyczne, pochodzenie i szerokość przerwy energetycznej. Funkcje Blocha, równanie falowe elektronu w potencjale okresowym. Metale, półprzewodniki, izolatory.
44	Elektronika i elektrotechnika 1	Podstawowe pojęcia: napięcie elektryczne, natężenie prądu, wartości chwilowe i wartości skuteczne. Klasyfikacja sygnałów. Rodzaje impedancji. Elementy teorii obwodów: obwody prądu stałego i obwody prądu zmiennego. Zastosowanie liczb i funkcji zespolonych do opisu układów z wymuszaniem sinusoidalnym. Metody analizy obwodów elektrycznych. Maszyny elektryczne: maszyny prądu stałego, silniki i prądnice, maszyny prądu przemiennego, transformatory, prądnice i silniki. Układy z elementami nieliniowymi: układy diodowe, modele tranzystorów i podstawowe układy tranzystorowe. Źródło prądowe, wzmacniacz różnicowy. Wzmacniacze operacyjne: wzmacniacze, sprzężenie zwrotne, generatory. Podstawy elektroniki cyfrowej: systemy i kody

		liczbowe, bramki cyfrowe i logika kombinacyjna, układy sekwencyjne, liczniki, pamięć, przetworniki A/C i C/A, elementy 3-magistralowych systemów. Przyrządy i układy pomiarowe: zasilacz, multimetr, oscyloskop, przelicznik. Sensory i wzmacniacze sygnału. Eliminowanie zakłóceń i filtracja sygnału. Uziemiowanie wartości stałych. Pomiar i detekcja słabych sygnałów. Pomiary fazoczułe. Układ Sawyera-Towera, Przykładowe spektrometry – spektrometry mas i inne.
45	Pracownia elektroniczna	Doświadczenia z zakresu podstaw elektroniki analogowej: filtry RC, RCL; badanie obwodów sprzężonych magnetycznie; badanie tranzystorów, transoptorów i wzmacniaczy operacyjnych; badanie charakterystyk częstotliwościowych układów elektronicznych – wobulator; sprawdzanie prawa twierdzenia Thevenina i Twierdzenia Nortona. Doświadczenia z zakresu podstaw elektroniki cyfrowej: pamięć RAM; bramki i układy kombinacyjne; przerzutniki i układy sekwencyjne; multiplexer i demultiplexer; układ arytmetyczno-logiczny (ALU). Doświadczenia polegające na zastosowaniu interfejsu IEC-625 do badania charakterystyk prądowo-napięciowych elementów nieliniowych oraz interfejsu RS 232 do pomiaru stałej czasowej. W zakres ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
46	Zastosowanie środowiska LabView w pomiarach	Elementy graficznego środowiska programistycznego i języka programowania LabView. Używanie LabView do akwizycji, analizy oraz prezentacji danych. Tworzenie interfejsów użytkownika. Wykorzystywanie struktur danych oraz struktur programistycznych stosowanych w LabView. Edycja oraz testowanie aplikacji. Tworzenie własnych podprogramów. Tworzenie aplikacji wykorzystujących karty akwizycji danych (DAQ). Wykorzystanie struktury obsługi zdarzeń. Programowe sterowanie elementami interfejsu użytkownika. Obsługa zapisu/odczytu danych do/z plików tekstowych i binarnych. Optymalizacja kodu. Stosowanie szablonów aplikacji zawierających wiele pętli. Korzystanie z LabView Application Builder i tworzenie plików wykonywalnych oraz instalacyjnych. Dystrybucja aplikacji.
47	Metody numeryczne 1	Wprowadzenie do Pythona i jego modułów numerycznych NumPy i SciPy. Dokładność w obliczeniach numerycznych. Układy równań liniowych. Eliminacja Gaussa, rozkład LU oraz metody iteracyjne. Równania nieliniowe. Metoda bisekcji, stycznych i Newtona. Miejsca zerowe wielomianów. Interpolacja i aproksymacja. Interpolacja Lagrange'a, funkcjami sklejanymi trzeciego stopnia, metoda regresji liniowej. Całkowanie numeryczne. Kwadratury Newtona-Cotesa i kwadratury Gaussa. Różniczkowanie numeryczne. Równania różniczkowe zwyczajne. Metoda Rungego-Kutty i inne. Zagadnienia własne. Metoda Jacobiego. Wartości własne macierzy trójdzielnych.
48	Modelowanie komputerowe	Generatory liczb losowych. Metoda Monte Carlo. Błądzenie losowe. Dyfuzyjny wzrost zlepków. Symulacje perkolacji. Odzworowanie logistyczne. Chaos deterministyczny. Fraktale deterministyczne i stochastyczne. Modelowanie ruchu cząstek oddziałujących i w zewnętrznych polach. Model Isinga. Symulacje przejść fazowych. Analiza wyników symulacji. Algorytmy genetyczne.
49	Programy użytkowe	Powłoka systemowa jako narzędzie automatyzacji obliczeń. Tworzenie grafiki naukowej przy pomocy programu GnuPlot. Opracowanie tekstu naukowego w systemie składu LaTeX. Narzędzia do zarządzania bibliografią w tekście: Bibtex. Obliczenia numeryczne przy wykorzystaniu Octave. Obliczenia symboliczne przy pomocy Maxima.
50	Praktyczny wstęp do programowania	Cel i motywacja programowania, języki programowania i środowiska programistyczne, tworzenie programu w języku C++ (struktura), kompilacja i uruchomienie programu. Instrukcje wyjścia, formatowanie, wyjście do konsoli w trybie graficznym (ANSI). Pętle, instrukcje warunkowe if/switch. Prosta animacja w konsoli. Typy danych i operatory, wyrażenia warunkowe. Program z poruszaniem punktu z odbiciami. Tablice danych, 1D – punkty, 2D – kodowanie obrazu (wyjście do konsoli). Funkcje (rozszerzenie programów z animacją i punktami). Struktury danych. Wskaźniki. Procedury wejścia/wyjścia do plików (np. format ppm). Generowanie sekwencji

		plików do animacji. Elementy języka C++. Programowanie prostych gier, algorytm generowania fraktali (np. zbiór Mandelbrota), kalkulator. Operacje na danych liczbowych zapisanych w plikach: import, obróbka, eksport. PBiblioteki rozszerzające, np. GNU Scientific Library (GSL), Open Graphics Library (OpenGL).
51	Obliczenia numeryczne i symboliczne w fizyce	Elementy funkcyjnego języka programowania, w tym: podstawowe komendy języka Mathematica, jak Map, MapAt, MapThread, Inner, Outer, Thread, Apply, itp. Wzorce i operowanie na nich. Podstawowe typy zmiennych, liczby całkowite, zmiennoprzecinkowe, listy, zmienne symboliczne, zmienne logiczne, grafika, itp. Podstawowe rutyny do przeprowadzenia operacji symbolicznych oraz obliczeń numerycznych, funkcje: Simplify, Collect, Expand, Reduce, N, itp. Podstawowe rutyny służące do opracowywania wyników, funkcje typu Plot, Manipulate, Animate, itp. Podstawowe pakiety baz danych programu Mathematica, bazy astronomicznej, fizycznej, w tym jednostki fizyczne. Zastosowania programu Wolfram Mathematica w zagadnieniach fizycznych, jak np. analiza pomiarów oraz danych statystycznych, rozwiązywanie obwodów z prądem stałym, problemach mechaniki teoretycznej, jak np. spadek swobodny, spadek z siłą oporu, ruch harmoniczny z/i bez siły wymuszającej z uwzględnieniem oporu, zagadnienie rzutu ukośnego, wizualizacja dynamiki ruchu, drgania, w problemach wykorzystujących formalizm Lagrange'a i problemach z więzami, jak np. wahadło pojedyncze, podwójne, potrójne, wahadło sferyczne, zagadnienie dwu ciał, ruch w polu grawitacyjnym, problemach z elektrostatyki, jak np. znajdowanie rozkładu pola elektrycznego oraz rozkładu potencjału, zagadnieniach ładunku w polu elektrycznym i magnetycznym oraz problemach z mechaniki kwantowej, jak np. rozwiązania równania Schrodingera, funkcje własne, funkcja falowa oraz spektrum energetycznego stanów związanych, paczka falowa cząstki swobodnej, stany rozproszeniowe, funkcja falowa w atomie wodoru.
52	Programowanie w C++	Podstawowe koncepcje programowania w C++. Operatory, wyrażenia i instrukcje. Funkcje (w tym: argumenty i wartość funkcji, funkcje inline, funkcje składowe klas, o polimorfizm nazw funkcji, funkcje rekurencyjne, operator jako funkcja, przeciążanie operatorów, funkcja main). Typy wbudowane (w tym arytmetyka całkowita i zmiennopozycyjna). Tablice, wskaźniki i referencje. Klasy i obiekty (w tym std::vector, std::string). Dynamiczna alokacja pamięci. Dynamiczne struktury danych. Strumienie. Dziedziczenie i polimorfizm. Szablony (na poziomie użytkownika). Wybrane elementy języka C++11. Preprocesor, kompilator, linker. Używanie bibliotek. Wybrane narzędzia związane z C++, np. środowisko typu QtCreator, debugger, profiler, analizator kodu (np. clang), formater kodu, ccache. Kompilacja programów za pomocą mechanizmu Makefile lub podobnego (np. cmake, ninja, itp.).
53	Programowanie obiektowe	Zaawansowane elementy języka C++11: Semantyka move. Wyrażenia lambda. Programowanie współbieżne (thread, mutex, promise/future, async, operacje atomowe). Elementy standardu OpenMP. Wstęp do programowania równoległego w standardzie MPI. Generowanie liczb pseudolosowych w C++11. Programowanie graficznego interfejsu użytkownika w C++. Elementy wybranej biblioteki graficznej, np. Qt. Środowisko programistyczne: Debugger, profiler, cmake, clang-format, itp. Rozproszony system kontroli wersji (np. git). Systemy testowania programów (np. GTest lub Boost Test).
54	Języki skryptowe – Python	Środowiska do programowania w Pythonie. Podstawowe typy danych, literały, operatory i wyrażenia. Wyrażenia warunkowe i pętle. Funkcje, skrypty i moduły. Projektowanie odgórne, testowanie i debugowanie. Listy, krotki, zbiory i słowniki. Programowanie obiektowe: klasy i obiekty. Grafika w Tkinter. Operacje na plikach. Analiza wydajności programów, profilowanie.
55	Programowanie aplikacji WWW	Historia języka HTML/internetu/Javascript. Podstawowe elementy HTML, CSS oraz Javascript (DOM, operacje na strukturze i stylu dokumentu, funkcje, pętle, obiekty i tablice). Tworzenie aplikacji HTML5: budowa, zasady działania. Tworzenie stron internetowych z wykorzystaniem biblioteki jQuery i jej wtyczek (lub innych bibliotek). Zastosowanie PHP po stronie serwera (JSON, AJAX). Dystrybucja i monetyzacja aplikacji (FirefoxOS, Kongregate, itp.).

56	Systemy operacyjne	Definicja, rola oraz podstawowe funkcje systemu operacyjnego, klasyfikacja systemów operacyjnych, zasada działania systemu operacyjnego. Konfiguracja przestrzeni składowania systemu operacyjnego. Systemy plików: zarządzanie hierarchią plików i katalogów, mechanizmy i zasoby w różnych systemach plików, mechanizmy ochrony w systemie operacyjnym, kontrola dostępu do plików/katalogów. Zarządzanie pamięcią w systemie operacyjnym. Strategie przydziału pamięci dla procesów. Pamięć wirtualna. Przestrzeń wymiany. Wprowadzenie do systemu operacyjnego Linux, interfejs użytkownika i tekstowy interpreter poleceń, tworzenie poleceń w powłocie, korzystanie z dokumentacji systemu operacyjnego Linux. Drzewo katalogów systemu Linux, poruszanie się po nim i jego modyfikacja, atrybuty plików i katalogów, dowiązania do plików regularnych, określanie typu pliku, metaznaki, przeszukiwanie systemu plików i strumieni w oparciu o wyrażenia regularne. Narzędzia do zarządzania systemami plików systemu Linux, kompresja i archiwizacja danych, popularne edytory i menedżery plików. Systemowe dzienniki zdarzeń, konta i grupy użytkowników, zmiany poziomu uprzywilejowania w systemie, konfiguracja daty i czasu, zarządzanie zadaniami czasowymi, zarządzanie usługami systemowymi i oprogramowaniem. Monitorowanie zasobów procesu, zarządzanie procesami w systemie operacyjnym Linux, monitorowanie zdarzeń i działań użytkowników w systemie operacyjnym Linux. Tworzenie skryptów powłoki bash, instrukcje porównujące i testujące, operatory logiczne i arytmetyczne, wyrażenia łańcuchowe i rozpoznawanie słów kluczowych, pojęcie kodu wyjścia poleceń i jego interpretacja, argumenty wywołania poleceń i zarządzanie nimi w skryptach powłoki, metody interakcji poleceń z użytkownikiem. Zarządzanie pakietami oprogramowania: instalacja, modyfikacja, usuwanie; kompilacja pakietów z wersji Źródłowych.
57	Sieci komputerowe	Podstawy transmisji danych. Protokoły aplikacji. Warstwa transportowa. Programowanie gniazd sieciowych. Warstwa sieci. Zarządzanie adresacją. Warstwa łącza danych. Protokoły Ethernetu. Algorytmy routingu dynamicznego. Bezpieczeństwo transmisji danych.
58	Języki programowania i GUI	Robocza znajomość wybranych języków skryptowych i ich podstawowych obszarów zastosowania: Perl (przetwarzanie tekstów, wyrażenia regularne, hashe i tablice), LISP (programowanie symboliczne, CLOS inne podejście do programowania obiektowego). Charakterystyka platformy .NET. Podstawy języka C# (z akcentem na różnice między C# a C i C++): typy zmiennych, klasy, dziedziczenie, interfejsy, kolekcje, delegaty i zdarzenia. Graficzny interfejs użytkownika – podstawy WPF (Windows Presentation Foundation): język znaczników XAML, podstawowe elementy (kontrolki), wiązanie danych, zasoby, style, wyzwalacze, wzorzec MVVM.
59	Algorytmy i struktury danych	Najprostsze algorytmy: Euklidesa NWD, sito Erastotenesa. Podstawowe struktury danych: tablica, lista, drzewo BST. Kolejka i stos. Algorytmy rekurencyjne (operacje na drzewach). Złożoność algorytmów. Notacja O. Twierdzenie o rekursji uniwersalnej. Algorytmy sortujące: insertion sort, heapsort, mergesort, quick sort, counting sort, radix sort. Zasada Dziel i Zwyciężaj. Struktury słownikowe: Drzewa BST (z implementacją), drzewa czerwono-czarne, B-drzewa. Kopce złączalne. Haszowanie: łańcuchowe, otwarte. Programowanie dynamicznie: triangulacja optymalna, optymalne mnożenie macierzy. Algorytmy zachłanne na przykładzie generatora kodów Huffmana. Grafy: implementacje przez macierz sąsiedztwa oraz listy sąsiadów. Algorytmy: Kruskala i Prima (MST) oraz Dijkstry. Problem Union-Find. Szybka transformata Fouriera. Algorytm Strassena. Sieci sortujące.
60	Bazy danych	Model relacyjny baz danych. Projektowanie baz danych, usuwanie redundancji, normalizacja. Modelowanie konceptualne i fizyczne. System MySQL. Działanie systemów bazodanowych typu klient-serwer. Język zapytań SQL. Tworzenie bazy danych, tworzenie, modyfikowanie i usuwanie tabel i więzów. Wstawianie, modyfikowanie i usuwanie danych. Zaawansowane zapytania: filtrowanie, grupowanie, agregacja, złączenia, podzapytania. Więzy integralności referencyjnej. Podstawy języka PHP: funkcje, tablice, działania na tablicach, plikach i bazach danych. Tworzenie aplikacji bazodanowych w językach PHP/MySQL (XAMP). Bezpieczeństwo aplikacji – podstawowe reguły.

61	Teoria przejść fazowych i zjawisk krytycznych	Termodynamika przejść fazowych: warunki równowagi i stabilności, potencjały termodynamiczne, klasyfikacja przejść fazowych, utajone ciepło przemiany, diagramy fazowe. Parametr porządku i teoria Landaua: parametr porządku, funkcje korelacyjne, promień korelacji, wykładniki krytyczne, klasy uniwersalności. Teoria Ginzburga-Landaua. Teoria pola średniego Weissa. Prawa potęgowe i skalowanie w fizyce. Rozwiązania ściśle modeli fizyki statystycznej. Metoda macierzy przenoszenia. Model sferyczny i M-wektorowy. Metoda grupy renormalizacyjnej. Kwantowe zjawiska krytyczne: model Isinga w polu poprzecznym.
62	Ekonofizyka 1	Przedmiot, struktura i cele ekonofizyki. Podstawy matematyki finansowej. Giełda Papierów Wartościowych (Stock Exchange), zasady jej funkcjonowania. Konstrukcja i analiza portfela akcji (analiza portfolio). Korelacje między akcjami i taksonomia portfela akcji. Wstęp do problemów skalowania w systemach finansowych i autokorelacji w szeregach finansowych.
63	Ekonofizyka 2	Ogólne własności skalowania danych finansowych i ich analiza z punktu widzenia własności układów złożonych. Analiza Zipfa i jej zastosowanie do przewidywania ewolucji czasowych szeregów finansowych. Globalne i lokalne podejście do opisu zjawisk krytycznych na rynkach finansowych – oscylacje log-periodyczne i lokalny wykładnik Hursta. Analiza multifraktalna szeregów finansowych i jej zastosowania. Teoria macierzy losowych i jej zastosowania w ekonomii i rynkach kapitałowych. Elementy statystycznej analizy finansowych szeregów czasowych – rozkłady niegaussowskie. Związki z Centralnym Twierdzeniem Granicznym i Uogólnionym Centralnym Twierdzeniem Granicznym. Rola przelotów Levy'ego i obciążonych przelotów Levy'ego w opisie danych finansowych. Próby opisu układów skorelowanych. Układy nieekstensywne i ich własności. Entropia Boltzmanna-Gibbsa a entropia Tsallisa. Rozkłady Tsallisa. Zastosowanie w finansach. Własności niestacjonarnych szeregów czasowych i ich modelowanie z parametrami liniowo i nieliniowo zmiennymi w czasie – modele AR, ARMA, ARCH, GARCH.
64	Mikroekonomia	Elementarne pojęcia i przedmiot ekonomii. Narzędzia analizy ekonomicznej. Co to jest kapitalizm? Analiza popytu i podaży. Równowaga rynkowa i proste modele dynamiczne dochodzenia do równowagi. Dobra komplementarne i substytucyjne. Gospodarstwa domowe i teoria wyboru konsumenta. Przedsiębiorstwa. Teoria podaży. Podstawowe struktury rynku i ich charakterystyka. Konkurencja doskonała. Monopol. Oligopol. Relacje pomiędzy analizami mikro- i makro-ekonomicznymi w badaniach procesów gospodarczych.
65	Procesy stochastyczne w ekonomii	Przypomnienie podstaw statystyki matematycznej – zmienne niezależne i zależne, podstawowe rozkłady prawdopodobieństw, Centralne Twierdzenie Graniczne. Autokowariancja i autokorelacja w procesie stochastycznym a prawdopodobieństwo warunkowe, bezwarunkowe, n-wymiarowy rozkład prawdopodobieństwa procesu. Dyskretny całkowity spacer losowy Browna i jego własności. Dyskretny ułamkowy spacer Browna i jego własności. Związki między wykładnikiem Hursta procesu a wykładnikiem skalowania funkcji autokorelacji w procesie stacjonarnym. Procesy Wienera – arytmetyczny i geometryczny, zapis procesu ciągłego poprzez różniczkowe równanie stochastyczne. Rozkłady Levy'ego i własności procesów Levy'ego. Pojęcie osiągalności punktu wyjścia i czas pierwszego dojścia do niego z przykładami. Procesy Markowa, równanie Chapmana-Kołmogorowa. Równanie dyfuzji i związek z procesem Wienera – zastosowanie w finansach. Lemat Ito. Podstawy modelu wyceny opcji Blacka-Scholesa.
66	Podstawy prawa handlowego	Pojęcie i źródła prawa handlowego. Miejsce prawa handlowego w systemie prawa prywatnego. Podstawowe pojęcia z zakresu prawa handlowego. Uzyskanie statusu przedsiębiorcy – rejestracja i ewidencja. Organizacja i funkcjonowanie KRS oraz Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Pełnomocnicy przedsiębiorcy. Prokura. Oznaczenie przedsiębiorcy. Firma, jej budowa i ochrona. Spółka i jej stosunki prawne. Spółka cywilna a handlowe spółki osobowe. Cel, przedmiot, działania, funkcje gospodarcze oraz zastosowanie spółek osobowych i kapitałowych w ogólności. Pojęcie, powstanie i funkcjonowanie: spółki jawnej, spółki partnerskiej, spółki komandytowej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z o.o., spółki akcyjnej. Pojęcie akcji jako

		papieru wartościowego. Łączenie, podział i przekształcenie spółek handlowych. Zakończenie bytu prawnego przedsiębiorcy. Umowy w obrocie gospodarczym przenoszące prawo do rzeczy.
67	Zarządzanie finansami	Klasyfikacja podmiotów gospodarczych. Miejsce i rola finansów. Strategie w zarządzaniu finansami. Sprawozdania finansowe. Wartość księgowa oraz wartość rynkowa. Rentowność. Wiarygodność wskaźnika ROE. Sprawność funkcjonowania firmy. Trzy problemy finansowe. Wzrost w ujęciu finansowym. Wzrost zrównoważony. Elementy modelu planowania finansowego. Decyzje finansowe. Akcje oraz obligacje. Dźwignia finansowa – pierwszy dylemat finansowy. Drugi dylemat finansowy. Ekonomiczna stopa zwrotu. Ryzyko inwestycji. Wizualizacja profilu przepływów pieniężnych. Perspektywa – podstawy oraz zastosowania. Obraz perspektywiczny profilu przepływów pieniężnych.
68	Podstawy rachunkowości	Zarys merytoryczny rachunkowości. Sprawozdania finansowe. Rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi. Środki pieniężne i kredyty bankowe. Rozrachunki. Zakup towarów i materiałów. Przychody. Koszty. Kapitały i fundusze.
69	Ochrona własności intelektualnej	Pojęcie, zakres i systematyka wewnętrzna prawa własności intelektualnej. Źródła prawa krajowego i międzynarodowego. Konwencja paryska, berneńska, TRIPS i in. Ogólne pojęcie utworu oraz rodzaje utworów. Podmioty praw do utworów. Współdziałanie twórcze. Autorskie prawa osobiste i ich ochrona. Ochrona wizerunku, adresata korespondencji oraz źródła informacji wykorzystanej w utworze. Autorskie prawa majątkowe i ich ochrona. Dozwolony użytek z utworów i przedmiotów praw pokrewnych. Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi. Przeniesienie praw autorskich oraz licencje na korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych – ogólne zasady. Przedmioty praw pokrewnych i bazy danych <i>sui generis</i> . Urząd Patentowy i rzeczownicy patentowi – rola w ochronie przedmiotów własności intelektualnej. Projekty wynalazcze i ich prawna ochrona. Znaki towarowe i geograficzne oznaczenia pochodzenia towarów oraz ich ochrona. Ogólne zasady postępowania przed Urzędem Patentowym RP w celu uzyskania ochrony przedmiotów własności przemysłowej.
70	Podstawy przedsiębiorczości	Podstawy matematyki finansowej: wartość pieniądza w czasie (FV, PV, FVA, PVA), obliczanie rat kredytu (raty równe i równe raty kapitałowe), szacowanie opłacalności inwestycji (NPV, IRR, okres zwrotu nakładów inwestycyjnych). Inflacja i deflacja. Podstawowe instrumenty finansowe: bony skarbowe, obligacje, akcje – stopa zwrotu i ryzyko. Elementarne zasady budowy portfela inwestycyjnego. Fundusze powiernicze. Opodatkowanie przedsiębiorstw w Polsce – zarys problematyki. Pracownik i zleceniobiorca w firmie – rozliczanie wynagrodzeń. Podstawy rachunkowości finansowej: podstawowe pojęcia (m.in. przychód, koszt uzyskania przychodu, dochód, aktywa, pasywa), podstawowe dokumenty sprawozdawczości finansowej, rodzaje kosztów. Elementy analizy finansowej, rentowność, płynność, sprawność i odpowiednie wskaźniki. Próg rentowności firmy. Dźwignie: operacyjna, finansowa i całkowita. Pojęcie strategii, rola zarządzania strategicznego. Elementy analizy strategicznej: analiza SWOT/TOWS. Strategie w zarządzaniu finansami. Pojęcie kultury organizacyjnej, wpływ kultury organizacyjnej na zarządzanie strategiczne. Wprowadzenie do problematyki zachowań w organizacji. Jakość w przedsiębiorstwie – wprowadzenie do statystycznej kontroli jakości. Podstawy planowania finansowego. Podstawowe zasady sporządzania biznesplanu.
71	Szkolenie wstępne z BHP i ochrony p-poż.	Podstawowe pojęcia dotyczące bhp. Czynniki szkodliwe dla zdrowia lub uciążliwe występujące podczas zajęć studenckich. Akty prawne dotyczące bhp w szkołach wyższych. Postępowanie w razie zaistnienia wypadku. Podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy. Zagrożenia bhp i ppoż. występujące w miejscu nauki. Organizacja ochrony przeciwpożarowej. Przyczyny powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów. Podstawowe obowiązki i zadania wynikające z przepisów w zakresie zapobiegania pożarom i na wypadek powstania pożaru. Zasady stosowania i umiejętności posługiwania się sprzętem i urządzeniami pożarniczymi.
72	Seminarium	Prezentacja i dyskusja zagadnień związanych z nowymi odkryciami i aktualnymi trendami badań naukowych w różnych obszarach nauk fizycznych oraz dotyczących tematyki prac licencjackich przygotowywanych przez uczestników seminarium. Prezentacja i omówienie wstępnych lub oczekiwanych wyników realizowanych prac

		licencjackich. Problematyka właściwego korzystania ze źródeł, krytycznej analizy treści, sposobów i technik prezentacji zagadnień, przekazu ze zrozumieniem, rzeczowej argumentacji, poprawności wnioskowania oraz prowadzenia dyskusji naukowej.
73	Lektorat	Zasób słownictwa oraz struktury gramatyczne wybranego języka nowożytnego odpowiadające biegłości na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Tematyka związana z funkcjonowaniem w społeczeństwie. Szczegółowe treści programowe na stronie internetowej SPNJO: http://spnjo.uni.wroc.pl/pl/strony/17 .
74	Praktyka	Praca w charakterze praktykanta w wybranym zakładzie pracy (instytucji). Zapoznanie ze strukturą zakładu pracy, zasadami jego funkcjonowania oraz przydzielonym stanowiskiem pracy. Wykonywanie zadań powierzonych przez opiekuna praktyki, zgodnie z ustalonym programem praktyki. Prowadzenie dokumentacji przebiegu praktyki z opisem wykonywanych czynności.
75	Praca dyplomowa i egzamin dyplomowy	Opracowanie i złożenie pracy licencjackiej przygotowanej zgodnie z wymaganiami stawianymi pracom dyplomowym na studiach I stopnia fizyki. Po uzyskaniu pozytywnej oceny pracy dyplomowej – zdanie egzaminu licencjackiego na zasadach określonych w warunkach ukończenia studiów na kierunku fizyka.

Nazwa kierunku studiów: Fizyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 65

Ip.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Osiągnięcia fizyki współczesnej	Opracowanie, prezentacja i dyskusja wybranych zagadnień współczesnej fizyki, z naciskiem na najważniejsze osiągnięcia, przełomowe odkrycia i główne trendy prowadzonych aktualnie badań. Przegląd literatury i innych źródeł na wybrany temat, przygotowanie streszczenia, wygłoszenie referatu, dyskusja prezentowanej problematyki, opracowanie pisemne wybranego zagadnienia.
2	II pracownia fizyczna 2	Ćwiczenia eksperymentalne na poziomie zaawansowanym, w tym doświadczenia będące powtórzeniem historycznych eksperymentów o przełomowym znaczeniu dla rozwoju fizyki (np. doświadczenie Francka–Hertza, doświadczenie Millikana) oraz doświadczenia polegające na wyznaczaniu wartości stałych uniwersalnych (stała Plancka, ładunek właściwy elektronu) lub stałych materiałowych (współczynnik przewodnictwa cieplnego metali, stała Halla półprzewodników, temperatura i stała Curie ferroelektryka). W zakres wykonywanego samodzielnie przez studenta ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
3	Pracownia jądrowa	Ćwiczenia eksperymentalne na poziomie zaawansowanym z zakresu fizyki jądrowej: charakterystyka licznika Geigera-Müllera; prawa statystyczne i niepewności pomiarowe; pomiar energii promieniowania gamma metodą absorpcji; wyznaczanie czasu martwego licznika Geigera-Müllera metodą dwóch źródeł; wyznaczanie energii cząstek alfa metodą emulsji jądrowych; pomiar górnej granicy widma energetycznego promieniowania beta metodą absorpcji; pomiar energii promieniowania gamma metodą absorpcji elektronów komptonowskich; określenie średniego czasu życia mionu; sztuczna promieniotwórczość; bezwzględny pomiar aktywności źródeł promieniotwórczych beta; bezwzględny pomiar aktywności źródeł promieniotwórczych gamma; wyznaczanie współczynnika rozpraszania zwrotnego promieniowania beta; spektrometr beta; pomiar widma mössbauerowskiego za pomocą spektrometru ze stałym przyspieszeniem; spektrometr gamma; porównanie doświadczalnego rozkładu liczby zliczeń w zadanym przedziale czasu z rozkładem Poissona. W zakres wykonywanego samodzielnie przez studenta ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego i wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
4	Elektrodynamika	Elektrostatyka: pole elektryczne, prawo Coulomba, dywergencja i rotacja pola elektrostatycznego, potencjał elektryczny, praca i energia w elektrostatyce, przewodniki. Specjalne metody elektrostatyki: równanie Laplace’a, metoda obrazów, metoda rozdzielania zmiennych, rozwinięcie multipolowe potencjału. Pole elektryczne w materii: polaryzacja elektryczna, pole ciała spolaryzowanego, pole indukcji elektrycznej. Magnetostatyka: siła Lorentza, prawo Biota-Savarta, dywergencja i rotacja pola indukcji magnetycznej, magnetyczny potencjał wektorowy.

		Pole magnetyczne w materii: magnetyzacja, pole ciała namagnesowanego, natężenie pola magnetycznego. Elektrodynamika: siła elektromotoryczna, indukcja elektromagnetyczna, prawo Faradaya, równania Maxwella. Fale elektromagnetyczne, analiza Fouriera, fale w różnych ośrodkach. Promieniowanie, potencjały elektrodynamiczne.
5	Zaawansowane metody analizy danych	Badanie statystyczne, rodzaje danych statystycznych, statystyka opisowa, testowania hipotez statystycznych, wybrane rozkłady zmiennej losowej przydatne do praktycznych zastosowań. Obserwacje nietypowe. Metody prezentacji danych statystycznych. Metody doboru próby statystycznej. Estymacja punktowa i przedziałowa. Wybrane nieparametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Wybrane parametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Jedno- i wieloczynnikowa analiza wariancji. Wybrane testy <i>post hoc</i> i ich właściwości. Wybrane metody regresyjne: regresja prosta, regresja wieloraka, regresja logistyczna. MANOVA. Wprowadzenie do analizy dyskryminacyjnej i analizy skupień.
6	Historia fizyki	Wiedza naukowa a inne rodzaje wiedzy. Fenomen nauki. Etapy rozwoju wiedzy naukowej jako części procesu zmian cywilizacyjnych. Początki nauki albo nauki przyrodnicze, kiedy jeszcze ich nie było. Początki matematyki (ilościowego opisu świata), odkrycie liczby i jego konsekwencje. Filozoficzny okres rozwoju wiedzy naukowej. Grecka filozofia przyrody i jej konsekwencje. Prototypy idei fizycznych jako linie kierunkowe rozwoju poznania. Etapy rozwoju fizyki. Proces wyłaniania się z filozofii przyrody systemu nowożytnych nauk, w tym fizyki. Od Kopernika i Galileusza do mechanistycznego obrazu świata – ontologiczne założenia mechaniki Newtona. Fizyka nowożytna od Newtona do Einsteina. Szanse i zagrożenia współczesnej nauki. Na „froncie badań” w fizyce. Metodologiczne koncepcje rozwoju nauki.
7	Highlights of Modern Physics and Astrophysics	Opracowanie, prezentacja i dyskusja wybranych zagadnień współczesnej fizyki i astrofizyki, z naciskiem na najważniejsze osiągnięcia, przełomowe odkrycia i główne trendy prowadzonych aktualnie badań. Przegląd literatury i innych źródeł na wybrany temat, przygotowanie streszczenia, wygłoszenie referatu, dyskusja omawianej tematyki, opracowanie pisemne wybranego zagadnienia.
8	Wybrane metody diagnostyki powierzchni fazy skondensowanej	Spektroskopia elektronów Augera (AES), dyfrakcja niskoenergetycznych elektronów (LEED), dyfrakcja wysokoenergetycznych elektronów (RHEED), spektroskopia fotoelektronowa (XPS, UPS, ARPES, XPD), spektroskopia strat energii elektronów (EELS), spektrometria masowa (MS), kierunkowa spektroskopia augerowska (DAES) oraz pików elastycznego (DEPES), skaningowa mikroskopia próbnikowa (STM, AFM, STS). Analizatory energii cząstek naładowanych: RFA, CMA, CSA, HA. Formalizm teoretyczny stosowany do opisu zjawisk towarzyszących poszczególnym metodom badawczym.
9	Wstęp do nanofizyki i nanotechnologii	Dziedzina zainteresowań nanonauki, nanotechnologii i nanofizyki: podstawowe pojęcia; związek między mikro- i nanotechnologią; kwantowe efekty wymiarowe. Interdyscyplinarny opis zjawisk fizycznych decydujących o nowych właściwościach nanomateriałów; fizyczne podstawy wybranych nanotechnologii; własności fizyczne wybranych nanomateriałów i nanoobjektów; konsekwencje skalowania w nanotechnologii i nauce o materiałach; wybrane procedury przygotowania i metod charakteryzacji nanomateriałów; relacja nanonauki do aktualnych i przyszłych potrzeb nanotechnologii; zapoznanie z nową terminologią. Podstawowe narzędzia i metody stosowane w nanonauce: litografia: procesy trawienia i procesy wzrostu; zjawisko samoskładania – zastosowanie do wytwarzania nanomateriałów i nanoobjektów; skaningowa mikroskopia tunelowa; mikroskopia sił atomowych. Wytwarzanie, własności fizyczne i zastosowania wybranych nanomateriałów. Znaczenie powierzchni i granic faz w nanofizyce. Własności fizyczne struktur niskowymiarowych.
10	Pracownia pomiarów i sterowania	Ćwiczenia laboratoryjne obejmujące metody pomiarowe i metody regulacji oparte na wykorzystaniu mikrokontrolera, zasady działania podstawowych czujników i układów wykonawczych, zadania stawiane procesom automatycznej regulacji, metody automatycznej regulacji, zadania stawiane procesom sterowania, metody sterowania procesami oraz algorytmy sterowania procesami.

11	Quantum electrodynamics	Formalizm lagranżowski, twierdzenie Noether. Kwantowanie pól skalarnych, Diraca i elektromagnetycznego. Równanie Kleina-Gordona, równania Diraca. Reguły Feynmana. Macierz S i przekroje czynne. Tożsamości Warda-Takahashiego, wzory redukcyjne LSZ, twierdzenie optyczne.
12	Classical field theory	Przejście graniczne od dyskretnych układów mechanicznych do ciągłych. Istota opisu teoriopoleowego. Podstawowe koncepcje klasycznej teorii pola. Fizyka relatywistyczna i geometria przestrzeni Minkowskiego. Grupa Poincarego i jej reprezentacje. Podstawowe modele: cząstka relatywistyczna, struna bozonowa. Grupa Poincarego i elementy teorii jej reprezentacji. Elementy rachunku tensorowego. Zasada wariacyjna. Twierdzenie Noether. Zachowane ładunki. Własności tensora energii-pędu. Podstawowe typy pól i analiza modeli lagranżowskich je opisujących. Pojęcie transformacji cechowania. Podstawowe modele pól z cechowaniem: abelowe i nieabelowe. Symetrie globalne i ich łamanie. Twierdzenie Goldstone'a. Symetrie lokalne i ich łamanie. Efekt Higgsa.
13	Quantum field theory	Kwantowanie pól skalarnych, Diraca i elektromagnetycznego. Rozwinięcie pętlowe i renormalizacja. Całki po trajektoriach. Teoria nieabelowa.
14	Theory of elementary particles	Prawa zachowania w procesach rozpraszania i rozpadu cząstek elementarnych (ładunek elektryczny, liczba barionowa, liczba leptonowa, energia i pęd). Pojęcie przekroju czynnego. Symetrie dyskretne C, P, T. Klasyfikacja cząstek elementarnych: kwarki, leptony, hadrony, bariony, mezony. Elementy teorii reprezentacji grup ciągłych. Klasyfikacja oddziaływań fundamentalnych. Symetria SU(3), model kwarkowy. Symetria cechowania. Mechanizm Higgsa. Model Fermiego. Model Standardowy oddziaływań elektroślabych. Oddziaływania silne, elementy QCD. Oscylacje neutrin.
15	General relativity and gravitation	Elementy i efekty szczególnej teorii względności: skrócenie Lorentza, dylatacja czasu, jednoczesność i przyczynowość, relatywistyczny efekt Dopplera, pęd i energia cząstki. Rachunek tensorowy, prawa transformacji, algebra i analiza tensorowa, niezależność od układu współrzędnych. Koneksja jako obiekt geometryczny przesunięcia równoległego wzdłuż krzywej. Tensorowe charakterystyki koneksji: krzywizna i torsja – tożsamości Bianchi. Koneksje metryczne (Levi-Civita). Równania geodezyjnych, parametryzacja afiniczna. Zasada równoważności. Równania Einsteina, skonstruowana tożsamość Bianchi i prawa zachowania tensora energii-pędu. Tensor energii pędu cieczy idealnej i jego interpretacja fizyczna. Granica newtonowska jako linearyzacja równań Einsteina. Metryka Schwarzschilda, twierdzenie Birkhoffa, geodezyjne w polu Schwarzschilda, poprawki relatywistyczne do równań Newtona, układy planetarne. Zagadnienie czarnych dziur i ewolucja gwiazd. Elementy kosmologii: zasada kosmologiczna i metryka FRWL, równanie Friedmanna, dokładne rozwiązania, materia relatywistyczna (promieniowanie) i nierelatywistyczna (pyłowa) jako źródła rozszerzania się Wszechświata. Informacja o formowaniu struktur. Przyspieszające rozszerzanie, zagadnienia ciemnej energii i ciemnej materii. Problemy standardowego modelu kosmologicznego. Promieniowanie grawitacyjne: natura fal, astrofizyczne źródła fal grawitacyjnych, metody detekcji.
16	Statistical physics 2	Gibbsowskie sformułowanie termodynamiki stanów równowagowych. Więzy lub kwantowa statystyka jako źródło oddziaływań efektywnych. Granica termodynamiczna i stabilność materii. Magnetyczne, klasyczne i kwantowe przemiany fazowe jako paradygmat przemian fazowych. Przemiany fazowe i spontaniczne łamanie symetrii.
17	Contemporary problems in condensed matter physics	Symetrie, skale i jednostki w fizyce. Oscylator harmoniczny, reprezentacja liczby obsadzeń. Cząstki i statystyka: bozony, fermiony i anyony. Nieoddziałujące elektrony, koncepcja powierzchni Fermiego: metale i izolatory. Nadprzewodnictwo: przykłady fizycznych własności nadprzewodników. Współczesne zagadnienia w nadprzewodnictwie: rodzina nadprzewodników wysokotemperaturowych. Idealny gaz Bosego – opis statystyczny. Kondensacja Bose-Einsteina (BE) jako przykład kwantowego przejścia fazowego. Kondensaty Bosego-Einsteina na sieciach optycznych. Praktyczne zastosowania kondensatów BE i nadprzewodników.
18	Praktyczna mechanika kwantowa	Kwantowanie wymiarowe: 2-D gaz elektronowy, 1-D druty kwantowe i 0-D kropki kwantowe. Heterostruktury i supersieci. Zastosowanie metody macierzy przejścia do opisu układów periodycznych. Nowe materiały: grafen i

		nanorurki węglowe. Transport kwantowy w układach nanoskopowych. Punktowy kontakt kwantowy (QPC). 2-D gaz elektronowy w silnym polu magnetycznym, kwantowanie Landaua. Kwantowy efekt Halla.
19	Metody symulacji	Zmienne losowe, centralne twierdzenie graniczne, proces Poissona. Typy generatorów liczb losowych. Generowanie wartości dyskretnych i ciągłych zmiennych losowych. Całkowanie metodą Monte Carlo. Symulacje metodą zdarzeń dyskretnych. Symulacje Monte Carlo w mechanice statystycznej. Algorytm Metropolisa. Kinetyczne Monte Carlo. Metoda Wanga-Landaua obliczania gęstości stanów.
20	Metody numeryczne 2	Zaawansowane algorytmy numeryczne oraz ich implementacja do rozwiązywania wybranych problemów z fizyki. Równania różniczkowe cząstkowe; równania całkowite; maksima i minima funkcji; analiza danych.
21	Symulacje komputerowe w fizyce	Dynamika molekularna. Całkowanie równań ruchu. Oddziaływania międzycząstkowe. Zastosowanie do cieczy Lennarda-Jonesa. Termostat Nosego-Hoovera. Dynamika molekularna w stałej temperaturze. Dynamika molekularna sztywnych sfer. Symulacje Monte Carlo. Proste próbkowanie. Symulacje perkolacji. Symulacje Monte Carlo w zespole kanonicznym, w zespole mikrokanonicznym, w wielkim zespole kanonicznym oraz w zespole izobaryczno-izotermicznym. Symulacje przejść fazowych. Finite-size scaling. Algorytmy klastrowe. Zastosowania kinetycznego Monte Carlo. Kwantowe symulacje.
22	Projekt programistyczny	Modele cyklu życia projektu programistycznego. Wybór i wdrożenie systemu kontroli wersji w projekcie. Programowanie interfejsu graficznego użytkownika. Technologie potrzebne do wykonania projektu – do wyboru z: grafika komputerowa i wizualizacja danych, modelowanie numeryczne i symulacje komputerowe w fizyce, programowanie w technologiach sieciowych, programowanie urządzeń mobilnych, programowanie równoległe, programowanie gier komputerowych. Testowanie oprogramowania. Prezentacja, dystrybucja i promocja zakończonego projektu.
23	Wykład specjalistyczny/monograficzny	<i>Zaawansowane treści specjalistyczne z zakresu szczegółowych zagadnień związanych z proponowanymi tematami prac magisterskich. Wykłady mają charakter autorski, a ich tematyka ściśle wiąże się z aktualną problematyką badań naukowych prowadzonych w Instytutach Fizyki Doświadczalnej i Teoretycznej UWr i bierze pod uwagę specyficzne zainteresowania naukowe studentów w danym cyklu kształcenia.</i>
24	Pracownia magisterska 1/2	Przegląd literatury z zakresu zagadnień poruszanych w pracy magisterskiej, opanowanie niezbędnych technik i narzędzi badawczych, przeprowadzenie badań naukowych stanowiących podstawę przygotowywanej pracy magisterskiej.
25	Pracownia specjalistyczna	Zapoznanie ze specjalistycznymi technikami i zaawansowanymi metodami badawczymi stosowanymi w laboratoriach fizycznych Wydziału Fizyki i Astronomii UWr. Przygotowanie warsztatowe do prowadzenia badań naukowych związanych z realizacją pracy magisterskiej.
26	Lektorat	Zasoby leksykalno-gramatyczne wybranego języka nowożytnego odpowiadające biegłości na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Tematyka z zakresu fizyki, astronomii i informatyki. Specjalistyczne słownictwo i struktury gramatyczne umożliwiające rozumienie i analizę tekstów/wykładów fachowych oraz przedstawianie procesów i zjawisk fizycznych/astronomicznych.
27	Seminarium magisterskie 1/2	Prezentacja i dyskusja zagadnień z zakresu nowych odkryć, najważniejszych problemów i głównych kierunków badań w różnych obszarach współczesnej fizyki, problematyki badań naukowych z zakresu nauk fizycznych prowadzonych na Wydziale Fizyki i Astronomii UWr oraz tematyki prac magisterskich realizowanych przez uczestników seminarium. Prezentacja i omówienie wstępnych lub oczekiwanych wyników pracy naukowej magistrantów. Problematyka właściwego korzystania ze źródeł, krytycznej analizy treści, sposobów i technik prezentacji zagadnień, przekazu ze zrozumieniem, rzeczowej argumentacji, poprawności wnioskowania oraz prowadzenia dyskusji naukowej.
28	Szkolenie wstępne z BHP i ochrony p-poż.	Podstawowe pojęcia dotyczące bhp. Czynniki szkodliwe dla zdrowia lub uciążliwe występujące podczas zajęć studenckich. Akty prawne dotyczące bhp w szkołach wyższych. Postępowanie w razie zaistnienia wypadku.

		Podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy. Zagrożenia bhp i ppoż. występujące w miejscu nauki. Organizacja ochrony przeciwpożarowej. Przyczyny powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów. Podstawowe obowiązki i zadania wynikające z przepisów w zakresie zapobiegania pożarom i na wypadek powstania pożaru. Zasady stosowania i umiejętności posługiwania się sprzętem i urządzeniami pożarniczymi.
29	Przedmiot humanistyczny/społeczny	Treści humanistyczno-społeczne uzależnione od wyboru konkretnego przedmiotu z dziedziny nauk humanistycznych lub dziedziny nauk społecznych z aktualnej oferty takich przedmiotów w UWr.
30	Nauki przyrodnicze a rozwój cywilizacji	Zagadnienia koncentrujące się wokół szans i zagrożeń cywilizacyjnych, kształtowania naukowego obrazu, relacji między nauką i kulturą oraz wiedzą naukową a innymi rodzajami wiedzy ludzkiej. Szczegółowy program powstaje we współpracy ze studentami danego cyklu kształcenia i jest dostosowany do specyfiki ich zainteresowań.
31	Psychologia dla nauczycieli	Procesy poznawcze. Spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji. Myślenie i rozumowanie. Mowa. Pamięć i uwaga. Modele uczenia się – koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych. Emocje i motywacja w procesach regulacji zachowania. Zdolności i uzdolnienia. Inteligencja i style poznawcze. Temperament i osobowość.
32	Pedagogika dla nauczycieli	System oświaty. Szkoła jako instytucja edukacyjna, funkcje i cele edukacji szkolnej. Modele współczesnej szkoły. Ukryty program szkoły. Zawód nauczyciela. Rola nauczyciela, koncepcje pracy nauczyciela. Etyka zawodowa nauczyciela. Poszanowanie godności dziecka/ucznia/wychowanka. Wychowanie a rozwój. Ontologiczne, aksjologiczne, antropologiczne podstawy wychowania. Istota i funkcje wychowania. Proces wychowania, jego struktura, właściwości, dynamika. Media i ich wpływ wychowawczy. Praca opiekuńczo-wychowawcza nauczyciela. Nauczyciel jako wychowawca klasy. Metodyka pracy wychowawczej. Program pracy wychowawczej.
33	Pedagogika – uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole	Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole – regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia. Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania. Diagnoza funkcjonalna – cele, metody, etapy. Narzędzia stosowane w diagnozie nauczycielskiej. Uczeń z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Uczeń z zaburzeniami w komunikowaniu się. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową. Uczeń z zaburzeniami wzroku i słuchu. Uczeń przewlekłe chory. Uczeń z trudnościami w uczeniu się. Uczeń z trudnościami adaptacyjnymi, związanymi z doświadczeniem migracyjnym. Dostosowanie procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Różnicowanie, indywidualizacja i personalizacja pracy z uczniami. Projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów rozwoju uczniów. Ocena skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Integracja i inkluzja. Edukacja włączająca – przykłady dobrych praktyk. Współpraca rodziny i szkoły w procesie wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
34	Podstawy dydaktyki	Dydaktyka jako subdyscyplina pedagogiczna. Szkoła jako instytucja wspomagająca rozwój jednostki i społeczeństwa. Proces nauczania i uczenia się. System oświaty. Klasa szkolna jako środowisko edukacyjne. Projektowanie działań edukacyjnych w kontekście specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz szczególnych uzdolnień uczniów. Diagnoza, kontrola i ocena wyników kształcenia. Język jako narzędzie pracy nauczyciela.
35	Metodyka nauczania fizyki	Miejsce przedmiotu fizyka, cele kształcenia i treści nauczania przedmiotu fizyka oraz podstawa programowa kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym. Program nauczania – tworzenie i modyfikacja, analiza, ocena, dobór i zatwierdzanie. Projektowanie procesu kształcenia. Rozkład materiału. Podmiotowość i pełnomocność ucznia. Kompetencje kluczowe i ich kształtowanie w ramach nauczania fizyki. Lekcja: struktura lekcji; sytuacje wpływające na przebieg lekcji; typy i modele lekcji fizyki; planowanie lekcji; formułowanie celów lekcji i dobór treści nauczania. Współpraca nauczyciela z rodzicami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem. Metody i zasady nauczania. Formy pracy. Projektowanie środowiska materialnego lekcji. Kontrola i ocena efektów pracy uczniów. Animowanie działań edukacyjnych i pracy nad rozwojem ucznia.
36	Pracownia dydaktyki fizyki 1	Podstawowe urządzenia i techniki w szkolnej pracowni fizycznej: tor powietrzny, źródła zasilania, metody projekcji, komputer jako przyrząd pomiarowy. Podstawa programowa – wymagania doświadczalne na III etapie

		edukacyjnym. Rola nauczyciela na III etapie edukacyjnym. Planowanie lekcji z wykorzystaniem doświadczeń. Prowadzenie zajęć laboratoryjnych. Wybór, projektowanie i wykonanie doświadczeń przewidzianych na III etapie edukacyjnym.
37	Pracownia dydaktyki fizyki 2	Podstawa programowa – wymagania doświadczalne na IV etapie edukacyjnym. Rola nauczyciela na IV etapie edukacyjnym. Planowanie lekcji z wykorzystaniem doświadczeń. Prowadzenie zajęć laboratoryjnych. Wybór, projektowanie i wykonanie doświadczeń przewidzianych na IV etapie edukacyjnym.
38	Praktyka śródroczna w gimnazjum	Zapoznanie się ze specyfiką gimnazjum, w którym praktyka się odbywa. Obserwowanie: toku metodycznego lekcji (zajęć); stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych; wykonywanych przez nauczyciela czynności w toku lekcji i poza nią; interakcji nauczyciel–uczeń oraz interakcji między uczniami w toku lekcji; sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów; sposobu oceniania uczniów; sposobu zadawania i kontrolowania pracy domowej; działań podejmowanych przez nauczyciela na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny. Pełnienie roli nauczyciela, w szczególności: planowanie lekcji, formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych; dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści i etapu edukacyjnego; organizację i prowadzenie lekcji w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze; wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej. Analiza i interpretacja obserwowanych lub doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.
39	Bezpieczeństwo w szkole	Bezpieczeństwo dzieci w szkole i poza jej terenem (zajęcia terenowe, wycieczki). Ochrona zdrowia dziecka. Edukacja dla bezpieczeństwa – dbałość o bezpieczeństwo własne oraz innych na II, III i IV etapie edukacyjnym. Zawód nauczyciela. Wypalenie zawodowe nauczycieli – przyczyny, symptomy, strategie zaradcze. Choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela – profilaktyka. Komunikacja i kultura języka. Fizyczne aspekty komunikacji werbalnej i emisja głosu – budowa, działanie i ochrona narządu mowy. Współpraca szkoły ze środowiskiem i nauczyciela z rodzicami dzieci.
40	Pedagogiczne podstawy edukacji w gimnazjum i szkole ponadpodstawowej	Rola początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości. Najczęstsze problemy początkujących nauczycieli. Uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela. Plan pracy wychowawczo-profilaktycznej. Wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Metody i techniki określania potencjału ucznia. Przygotowanie uczniów do uczenia się przez całe życie. Style kierowania klasą, ład i dyscyplina. Rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji. Współpraca rodziny i szkoły.
41	Psychologiczne podstawy edukacji w gimnazjum i szkole ponadpodstawowej	Poznanie i spostrzeganie społeczne. Postawy, stereotypy, uprzedzenia. Zachowania społeczne i ich uwarunkowania. Sytuacja interpersonalna. Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych. Empatia i inteligencja emocjonalna. Zachowania asertywne, agresywne, uległe. Reguły współdziałania. Nauczyciel w procesie komunikacji – autoprezentacja. Procesy komunikowania się. Komunikacja niewerbalna. Aktywne słuchanie, efektywne nadawanie. Porozumiewanie się emocjonalne w klasie. Style komunikowania się uczniów i nauczyciela. Bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem. Metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania. Stres i radzenie sobie z nim. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami.
42	Praktyka opiekuńczo-wychowawcza w szkole	Zapoznanie się ze specyfiką szkoły, w której praktyka jest odbywana, poznanie realizowanych przez nią zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy oraz prowadzonej dokumentacji. Obserwowanie: aktywności uczniów i grup uczniów, interakcji nauczyciel–dziecko oraz interakcji między dziećmi i młodzieżą, procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci i młodzieży. Współdziałanie z opiekunem praktyk, m.in. w sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewnianiu bezpieczeństwa,

		podejmowaniu działań wychowawczych zorganizowanych i wynikających z zastanych sytuacji. Pełnienie roli opiekuna-wychowawcy.
43	Praktyka dydaktyczna w gimnazjum – ciągła	W trakcie praktyki dydaktycznej w gimnazjum student: hospituje wybrane zajęcia lekcyjne i pozalekcyjne; prowadzi samodzielnie lekcje przygotowane pod kierunkiem nauczyciela; bierze czynny udział w przygotowaniu imprez klasowych i szkolnych; przygotowuje zestawy pomocy naukowych; gromadzi informacje o zasadach i formach współpracy szkoły z rodzicami i ze środowiskiem; poznaje zakres działań rady pedagogicznej i zespołu nauczycieli; zapoznaje się z innymi formami pracy szkoły, wskazanymi przez dyrektora lub nauczyciela.
44	Praktyka dydaktyczna w LO – ciągła	W trakcie praktyki dydaktycznej w LO student: hospituje wybrane zajęcia lekcyjne i pozalekcyjne; prowadzi samodzielnie lekcje przygotowane pod kierunkiem nauczyciela; bierze czynny udział w przygotowaniu imprez klasowych i szkolnych; przygotowuje zestawy pomocy naukowych; gromadzi informacje o zasadach i formach współpracy szkoły z rodzicami i ze środowiskiem; poznaje zakres działań rady pedagogicznej i zespołu nauczycieli; zapoznaje się z innymi formami pracy szkoły, wskazanymi przez dyrektora lub nauczyciela.
45	Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela w gimnazjum i szkole ponadpodstawowej	Zasoby własne w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój. Analiza arkusza obserwacji pracy nauczyciela. Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne studenta. Sytuacja trudna w szkole. Zasoby ucznia. Indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, stres i nauczycielskie wypalenie zawodowe. Rozwój zawodowy nauczyciela. Ścieżka rozwoju zawodowego nauczyciela.
46	Warsztat pracy nauczyciela	Doskonalenie umiejętności przygotowania i prowadzenia lekcji fizyki w gimnazjum, rozwijanie umiejętności stosowania metod nauczania fizyki w gimnazjum, diagnozowania i rozwiązywania problemów poznawczych uczniów w wieku gimnazjalnym. Szczegółowe treści są każdorazowo dopasowane do potrzeb studentów formułowanych przez nich po odbyciu ciągłej praktyki pedagogicznej w gimnazjum.
47	Praca dyplomowa i egzamin magisterski	Opracowanie i złożenie pracy magisterskiej przygotowanej zgodnie z wymaganiami stawianymi pracom dyplomowym na studiach II stopnia fizyki. Po uzyskaniu pozytywnej oceny pracy dyplomowej – zdanie egzaminu magisterskiego na zasadach określonych w warunkach ukończenia studiów na kierunku fizyka.

Nazwa kierunku studiów: Genetyka i biologia eksperymentalna

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 66

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biofizyka	Właściwości magnetyczne materii, zjawisko rezonansu magnetycznego i jego zastosowanie (obrazowanie na przykładzie fMRI). Podstawy elektrostatyki i prądu elektrycznego. Zjawiska elektrodyfuzji w elektrolitach i przez błony biologiczne. Podstawy ruchu falowego: fale elektromagnetyczne i mechaniczne. Optyka falowa i geometryczna (mikroskopia optyczna i elektronowa, spektrofotometria). Zjawisko fluorescencji i jego zastosowania (mikroskopia fluorescencyjna, konfokalna i multifotonowa). Promieniowanie jonizujące i jego wykorzystanie w biologii i medycynie. Biofizyczne podstawy funkcjonowania wybranych narządów zmysłów (zmysł słuchu, analiza dźwięku w uchu wewnętrznym, zmysł wzroku, układ optyczny oka). Elementy krystalografii. Zjawisko dyfrakcji i przykłady struktur białek. Defekty sieci krystalicznej i rozdzielczość badanych struktur.
2.	Chemia ogólna i analityczna	Podstawowe pojęcia i prawa w chemii. Masa molowa i cząsteczkowa, Podstawowe prawa chemii. Typy reakcji chemicznych. Stechiometria. Pojęcia stężenia molowego i procentowego – obliczenia. Przeliczanie i skalowanie jednostek. Budowa atomu. Budowa jądra atomowego. Podstawy mechaniki kwantowej: funkcja falowa, poziomy energetyczne atomów, liczby kwantowe. Zasady określania konfiguracji elektronowej w atomie danego pierwiastka (energia orbitali, Zakaz Pauliego, Reguła Hunda). Układ okresowy pierwiastków. Zmiany właściwości pierwiastków chemicznych w grupach i okresach. Konfiguracja elektronowa pierwiastków, a ich właściwości fizyczne i chemiczne. Wiązania chemiczne. Wiązania jonowe. Wiązania atomowe. Polarność wiązań. Wiązania donorowo-akceptorowe (koordynacyjne). Oddziaływania międzycząsteczkowe: siły van der Waalsa, wiązanie wodorowe i oddziaływania jon-jon. Wodne roztwory elektrolitów. Teorie kwasów i zasad, dysocjacja elektrolityczna. Stopień dysocjacji i stała dysocjacji. Prawo rozcieńczeń Ostwalda. Iloczyn jonowy wody. Wykładnik jonów wodorowych. Iloczyn rozpuszczalności. Hydroliza soli. Roztwory buforowe. Reakcje utleniania i redukcji. Podstawowe pojęcia, bilansowanie reakcji, przewidywanie kierunku reakcji redoks na podstawie potencjałów redukcyjnych. Związki kompleksowe. Nazewnictwo, pojęcia liganda, liczby koordynacyjnej. Zagadnienia z klasycznej chemii analitycznej – podstawowe pojęcia chemii analitycznej, zasady pobierania próbek i ich oznaczania, metody analityczne, ich podział i charakterystyka. Wybrane zagadnienia analizy jakościowej – podział kationów i anionów na grupy analityczne, odczynniki grupowe, charakterystyczne reakcje analityczne. Wybrane zagadnienia z analizy ilościowej – alkacymetria, kompleksometria, redoksymetria. Metody rozdzielcze - podstawy teoretyczne, podział metod. Metody chromatograficzne: chromatografia cieczowa – TLC; HPTLC; HPLC; chromatografia gazowa GC; chromatografia fluidalna SFC, detektory w metodach chromatograficznych. Nowoczesne metody analizy chemicznej: spektroskopowe (IR, UV-Vis, NMR, EPR, X-ray) –podstawy

		teoretyczne i zakresy ich zastosowań.
3.	Matematyka	Podstawy: Liczby naturalne, całkowite, rzeczywiste, zespolone. Zbiory i operacje na zbiorach. Relacje i funkcje. Analiza matematyczna: Ciągi liczbowe, granica ciągu, szeregi liczbowe. Funkcja liniowa, funkcja potęgowa, wykładnicza i logarytmiczna. Granica funkcji w punkcie, funkcje ciągłej i pochodna funkcji. Ekstrema funkcji, badanie przebiegu funkcji, twierdzenie Taylora. Całka oznaczona i nieoznaczona. Równania różniczkowe. Algebra liniowa: Wektory i macierze. Wyznacznik macierzy, układy równań liniowych. Przestrzeń liniowa. Metryka i przestrzenie metryczne. Biomatematyka: Proste modele ekologiczne. Model Malthusa. Model logistyczny. Modele ze strukturą wiekową i macierze Lesliego. Dyskretny model logistyczny. Model Nicholsona-Baileya. Modele oddziaływujących populacji. Zasada Gausego. Modele doboru naturalnego. Dobór przeciw homozygotom recesywnym, dobór przeciw obu homozygotom, dobór przeciw heterozygotom. Modele uwzględniające mutacje. Gry ewolucyjne. Zagadnienie altruizmu i kooperacji. Kinematyka reakcji chemicznych. Reakcje enzymatyczne, model Michaelisa-Menten.
4.	Psychologia społeczna	Procesy spostrzegania ludzi: etapy w procesie spostrzegania innych ludzi, rola cech centralnych i peryferycznych. Skrzywienia i deformacje w spostrzeganiu ludzi: efekt pierwszego wrażenia, iluzoryczna korelacja, samospełniająca się przepowiednia. Teoria i błędy atrybucji. Przetwarzanie informacji o świecie społecznym – teoria dysonansu poznawczy. Świat społeczny w reklamie – wizerunek kobiet i mężczyzn.
5.	Podstawy taksonomii roślin i grzybów	Przegląd systemów klasyfikacyjnych świata żywego, Metody badań taksonomicznych, Kodeks Nomenklatury Botanicznej, Zróżnicowanie autotroficznych i grzybopodobnych pierwotniaków Zróżnicowanie świata roślin, przegląd głównych jednostek taksonomicznych, Zróżnicowanie królestwa grzybów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ich znaczenie w ewolucji oraz znaczenie w przyrodzie.
6.	Anatomia funkcjonalna roślin	Plan budowy rośliny: makromorfologia, organografia. Charakterystyka układów funkcjonalnych: cechy tkanek roślinnych, tkanki okrywające pierwotne i wtórne, tkanki przewodzące, tkanki wypełniające, tkanki wzmacniające. Tkanki merystematyczne: merystemy wierzchołkowe pędu i korzenia – ogólne wprowadzenie, merystemyaskularne – prokambium i kambium, felogen – wprowadzenie; budowa pierwotna i wtórna pędu i korzenia. Budowa organów bocznych (liści i kwiatów). Przegląd zróżnicowania budowy głównych grup roślin lądowych. Zmiany w budowie organów wynikające z adaptacji do różnych środowisk (np. kserofity, hydrofity, sukulenty). Zmiany w budowie wynikające z symbiozy oraz interakcji z innymi organizmami (np. brodawki korzeniowe, mikoryza, pasożyty, półpasożyty).
7.	Podstawy biologii zwierząt	Zoologia jako nauka, systematyka zwierząt, elementy zoologii porównawczej, zróżnicowanie budowy układów i narządów u zwierząt kręgowych i bezkręgowych.
8.	Histologia zwierząt	Tkanki zwierzęce: nabłonkowa, łączna, mięśniowa, nerwowa; histologia narządów układu pokarmowego, oddechowego, krwionośnego, dokrewnego, wydalniczego i rozrodczego.
9.	Własność intelektualna i prawo pracy	Prawo autorskie jako element prawa własności intelektualnej – pojęcie, systematyka i podstawowe źródła regulacji polskiej, europejskiej i międzynarodowej. Przedmioty i podmioty prawa autorskich. Rodzaje utworów; Przedmioty i podmioty praw pokrewnych; Ochrona baz danych sui generis; Treść i charakter praw autorskich. Plagiat dzieła naukowego; Stosunki umowne w zakresie własności intelektualnej; Wybrane zagadnienia ochrony przedmiotów własności przemysłowej; Ochrona prywatnoprawna i publicznoprawna praw autorskich i pokrewnych; Pojęcie prawa pracy, stosunku pracy, pracodawcy i pracownika; Stosunek pracy a stosunki cywilnoprawne (umowa o dzieło, umowa zlecenia); Podstawy nawiązania stosunku pracy (umowa o pracę, mianowanie, powołanie, wybór); Umowa o pracę (forma, treść); Rozwiązanie umowy o pracę (podstawy, forma, treść); Roszczenia

		pracowników w razie rozwiązania umowy o pracę z naruszeniem przepisów; Roszczenia pracodawcy w razie niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracownika umowy bez wypowiedzenia; Podstawowe pojęcia z zakresu czasu pracy, urlopów wypoczynkowych, wynagrodzenia za pracę oraz uprawnień rodzicielskich.
10.	Podstawy komunikacji formalnej	Komunikacja interpersonalna. Różnice między komunikacją formalną i nieformalną. Trening wystąpień publicznych. Rozwój kompetencji akademickich. Rozwój kompetencji językowych w mowie i piśmie. Język urzędowy dokumentów – cechy charakterystyczne stylu urzędowego. Analiza i tworzenie dokumentów formalnych. Podstawy obiegu dokumentów. Urzędowa korespondencja e-mailowa.
11.	Statystyka w biologii	Podstawowe pojęcia statystyki matematycznej. Narzędzia informatyczne potrzebne i używane w analizie statystycznej. Własności rozkładu normalnego. Testowanie hipotez statystycznych. Analiza wariancji. Analiza regresji.
12.	Chemia organiczna	Struktura a właściwości chemiczne i fizykochemiczne związków organicznych. Struktura i wiązania w związkach organicznych. Klasyfikacja związków organicznych ze względu na grupę funkcyjną i rodzaj występującej izomerii. Reakcje alkanów. Energia dysocjacji wiązania. Wolnorodnikowe halogenowanie alkanów. Cykloalkany. Stereoizomeria. Właściwości i reakcje halogenków alkilowych. Dwucząsteczkowa substytucja nukleofilowa. Jednocząsteczkowa substytucja nukleofilowa. Reakcje eliminacji. Alkohole: właściwości i strategię syntezy. Etery. Alkeny. Alkiny. Benzen i aromatyczność: reakcje aromatycznej substytucji elektrofilowej, podstawniki a kontrola regioselektywności. Grupa karbonylowa: aldehydy i ketony. Enole, reaktywność jonów enolanowych, kondensacja aldolowa: α,β -nienasycone aldehydy i ketony. Kwasy karboksylowe. Aminy i ich pochodne. Chemia podstawionych pochodnych benzenu: alkilobenzeny, aminy aromatyczne, fenole. Reakcja kondensacji Claisena: synteza związków β -dikarbonylowych. Monosacharydy, disacharydy, polisacharydy. Aminokwasy, peptydy, białka i kwasy nukleinowe: biopolimery. Spektrometria mas w chemii organicznej. Klasyczna analiza jakościowa związków organicznych (teoria, praktyka, samodzielna analiza nieznanego związku). Reaktywność poszczególnych klas substancji organicznych. Węglowodory, alkohole, związki karbonylowe, kwasy karboksylowe i pochodne, aminy – jako związki z jedną grupą funkcyjną. Przykłady związków organicznych wielofunkcyjnych (aminokwasy, cukry) omówienie, analiza – w tym zastosowanie technik chromatografii planarnej (TLC, bibułowa). Indywidualna realizacja zadań związanych z reakcjami charakterystycznymi ilustrującymi specyficzną reaktywność każdej z grup funkcyjnych. Techniki laboratoryjne niezbędne do oczyszczania związków organicznych: klasyczne (destylacja, krystalizacja, ekstrakcja, sublimacja) i współczesne (HPLC). Omówienie i zastosowanie w praktyce analizy spektrometrii mas jako przykład współczesnych metod analitycznych.
13.	Biochemia	Molekularne podstawy życia. Rola wody w systemach biologicznych. Aminokwasy i białka. Budowa białek. Biologiczna funkcja białek. Mechanizmy działania enzymów, regulacja ich aktywności. Budowa i funkcja lipidów. Błony biologiczne. Budowa i funkcja węglowodanów. Rola nukleotydów, budowa kwasów nukleinowych. Witaminy. Podstawowe szlaki metaboliczne węglowodanów, lipidów, białek. Podstawowe mechanizmy regulacji metabolizmu.
14.	Mikrobiologia	Miejsce mikroorganizmów w przyrodzie. Budowa komórki prokariotycznej. Grupy organizmów prokariotycznych. Badanie morfologii drobnoustrojów. Podłoża mikrobiologiczne. Fizjologia bakterii. Różnicowanie drobnoustrojów na podstawie wzrostu na różnych podłożach. Wirusy i bakteriofagi- występowanie, podział, znaczenie przyrodnicze i gospodarcze. Techniki izolacji i detekcji drobnoustrojów z prób środowiskowych i materiału klinicznego- wymagania wzrostowe.

15.	Biologia komórki roślinnej	Tożsamość, budowa i pochodzenie komórki roślinnej, metody stosowane w biologii komórki, budowa i funkcje poszczególnych struktur (przedziałów) komórkowych, cykl komórkowy i jego regulacja, połączenia międzykomórkowe, programowana śmierć komórki roślinnej.
16.	Biologia komórki zwierzęcej	Struktura jądra komórkowego (budowa otoczki jądrowej, kompleksy porowe, laminy jądrowe, organizacja chromatyny, budowa i funkcja jąderka, rybonukleoproteiny pozająderekowe – ciała jądrowe), struktury cytoplazmatyczne (organelle błonowe, transport pęcherzykowy, szlaki sekrecyjne, endocytoza, cytoszkielet); podziały komórkowe, połączenia międzykomórkowe; przebieg cyklu komórkowego; typy śmierci komórkowej.
17.	Informatyka w biologii	Przedmiot i poziomy analiz genomiki i bioinformatyki. Rodzaje biologicznych baz danych (sekwencji, genomów, struktur, literatury, metaboliczne). Problemy w bazach danych. Komputerowe identyfikowanie sekwencji kodujących białko u Prokaryota i Eukaryota. Struktura i organizacja genomów, analizy genomów, genomika porównawcza. Komputerowe analizy sekwencji RNA. Przyrównanie (dopasowanie) par sekwencji i wielu sekwencji. Poszukiwanie sekwencji podobnych w bazach danych (algorytmy FASTA, BLAST). Motywy i wzory w sekwencjach. Komputerowa analiza sekwencji białkowych, analiza podstawowych właściwości fizykochemicznych białka, poszukiwanie regionów transbłonowych, motywów i domen w białku, określanie struktury drugorzędowej białka. Bazy struktur przestrzennych, metody przewidywania struktury trzeciorzędowej. Filogenetyka i ewolucja molekularna, tworzenie i ocena drzew filogenetycznych. Biologia systemowa.
18.	Obliczenia w biochemii i biologii eksperymentalnej	Podstawowe jednostki układu SI i ich skalowanie. Sporządzanie roztworów, przeliczanie stężeń molowych i procentowych, obliczanie pH. Obliczenia stężeń DNA, RNA, białka na podstawie pomiarów spektrofotometrycznych. Planowanie reakcji enzymatycznych - PCR, trawienie enzymami rekstrykcyjnymi, ligacja. Ilościowy PCR - rodzaje i sposób działania sond fluorescencyjnych, metody analizy wyników. Plazmidy z białkami fluorescencyjnymi. Bazy danych sekwencji nukleotydowych i białkowych. Narzędzia wykorzystywane do obliczeń i analiz w biologii molekularnej.
19.	Język angielski	Podstawowa terminologię fachową (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanymi zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką biologii eksperymentalnej, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2.
20.	Genetyka	Genetyka mendlowska. Genetyka populacyjna. Genetyka nowotworów. Podstawy genetyki muszki owocowej, bakterii, wirusów, roślin, zwierząt i człowieka. Pojęcie genu. Kod genetyczny. Teoria Morgana. Dziedziczenie pozajądrowe. Mutageneza i naprawa DNA. Interakcje genetyczne. Genomy i ich ewolucja. Podstawy genomiki.
21.	Techniki badawcze w biologii eksperymentalnej 1	Pojęcia inżynierii genetycznej, klonowania, heterologicznej ekspresji. Analiza restrykcyjna. Ligacja. Znakowanie i detekcja białek. Klonowanie genów. Geny reporterowe. Oczyszczanie DNA. Transformacja bakterii i drożdży. Markery selekcyjne i selekcja komórek transformantów. Rodzaje preparatów mikroskopowych i procedury ich przygotowania, budowa mikroskopów: świetlnego, fluorescencyjnego, konfokalnego i elektronowego, podstawy immunocytochemii. Podstawowe techniki przygotowania preparatów do badań białek (homogenizacja, wirowanie, odwracalna denaturacja, dializa) i detekcji białek (pomiar aktywności enzymatycznej, elektroforeza denaturująca w żelu poliakrylamidowym,

		elektrotransfer, immunoblot).
22.	Struktura i funkcja białka	Budowa i właściwości fizyko-chemiczne aminokwasów, rodzaje wiązań w peptydach i białkach: peptydowe, disulfidowe, wodorowe, jonowe, estrowe, tioestrowe. Mechanizmy zwijania białek i stabilizacji wyższych struktur przestrzennych. Kataliza enzymatyczna: energia aktywacji, aktywacja i inhibicja (kompetytywna, akompetytywna i niekompetytywna) a struktura białek enzymatycznych i ich właściwości kinetyczne. Techniki analizy struktury i właściwości katalitycznych białek (techniki chromatograficzne, krystalografia i dyfrakcja rentgenowska, mikroskopia sił atomowych i wysokonapięciowa mikroskopia elektronowa, dichroizm kołowy, spektrometria UV/VIS/IR i fluorescencyjna, Jądrowy Rezonans Magnetyczny, metody kalorymetryczne).
23.	Bioetyka	Pojęcie, charakterystyka i metody bioetyki; Relacja lekarz-pacjent (od paternalizmu do autonomii, granice autonomii, prawo do informacji, świadoma zgoda, tajemnica lekarska, komunikacja); Status ciała ludzkiego i jego części (granice ingerencji, zakaz komercjalizacji, problematyka transplantacji); Genetyka i nowe technologie (genetyka kliniczna, terapie genowe, klonowanie człowieka, genetyczne modyfikowanie organizmów); Etyka badań naukowych w biomedycynie i biotechnologii (etyka badacza, zasady prowadzenia badań naukowych z udziałem człowieka, etyka i przemysł farmaceutyczny, doświadczenia na zwierzętach).
24.	Techniki badawcze w biologii eksperymentalnej 2	Zasady rozdzielania frakcji subkomórkowych komórek roślinnych (wirowanie różnicowe, wirowanie w układzie dwufazowym PEG-Dextran, wirowanie w gradiencie gęstości sacharozy, wirowanie w gradiencie gęstości Percollu, wirowanie na warstwie Ficollu); Metody izolacji poszczególnych kompartmentów komórek roślinnych (protoplasty; organelle komórkowe - mitochondria, chloroplasty, wakuole; frakcje błonowe – plazmolema, tonoplast, ER, ap. Golgiego); Określanie czystości wyizolowanych frakcji subkomórkowych; Określanie orientacji pęcherzyków błonowych; Charakterystyka białek markerowych poszczególnych kompartmentów. Krzyżowanie roślin, mutacje chemiczne i insercyjne roślin, Rośliny transgeniczne, genotyp, fenotypowanie; Zastosowanie znaczników i sond; Metody wizualizacji struktur komórkowych (barwienia cytochemiczne, fluorochromy) i molekularnych składników komórki (np. geny reporterowe GUS i GFP, immunolokalizacja), metody aplikacji znaczników fluorescencyjnych; Różne techniki i zasady wykonywania preparatów i cel ich stosowane w badaniach molekularnych roślin.
25.	Fizjologia roślin	Metaboliczna kompartmentacja komórki roślinnej, mechanizmy transportu bliskiego i dalekiego; transformacje energetyczne w systemach błon biologicznych; fotosyntetyczny transport elektronów i protonów, struktura PSI i PSII, cykl Q, udział PSII w rozczepieniu cząsteczki wody, mechanizm fotofosforylacji cyklicznej i niecyklicznej, faza ciemna u roślin typu C3, C4 i CAM, mechanizmy regulacji aktywności kluczowych enzymów fazy ciemnej przez produkty fazy jasnej, molekularne podstawy fotooddychania; regulacja transportu asymilatów; asymilacja azotu i siarki; mechanizm działania hormonów roślinnych, regulacje wzrostu i rozwoju przez światło; fitochrom – funkcje i mechanizm działania.
26.	Fizjologia zwierząt	Komórka pobudliwa-neuron; Transmisja synaptyczna, receptory związane z białkami G i ich szlaki sygnalizacyjne; Mięśnie; Mechano- i termoreceptory, nocyceptory; Wzrok, węch, smak; Nerwowe ośrodki regulatorowe – ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy; Układ endokrynnny; Białkowe kinazy receptorowe; Oddychanie, transport gazów; Krążenie; Izozonia, izowolemia; Glukostaza, termostaza; Rytm biologiczne; Mechanizmy uzależnień, działanie leków psychoaktywnych.
27.	Biologia rozwoju roślin	Rola czynników transkrypcyjnych w determinacji zjawisk rozwojowych u roślin i natura procesów indukcyjnych; specyficzność rozwoju rośliny; struktura i funkcja merystemów roślinnych, mechanizmy

		chroniące informację genetyczną proliferujących komórek, osiowość i segmentacja jako podstawa tworzenia planu budowy ciała rośliny, funkcje genów homeotycznych w rozwoju od zarodka do wierzchołka kwiatowego.
28.	Zarys wirusologii molekularnej	Budowa, klasyfikacja, pochodzenie i znaczenie wirusów prokariotycznych i eukariotycznych. Struktura i organizacja genetyczna genomów wirusowych. Zmienność genetyczna wirusów. Strategie namnażania wirusów. Przegląd najważniejszych wirusów patogennych dla człowieka. Udział wirusów w nowotworzeniu. Czynniki subwirusowe: wiroidy, wirusy satelitarne i priony.
29.	Genetyka molekularna	Budowa i właściwości kwasów nukleinowych. Struktura chromosomów prokariotycznych i eukariotycznych. Ewolucja genomów. Mechanizmy replikacji, naprawy i rekombinacji DNA. Mobilne elementy genetyczne. Transpozony. Retrotranspozony i retrowirusy. Onkogeny. Odczytywanie genomów. Mechanizmy transkrypcji i translacji. Podstawy regulacji ekspresji genów. Model operonu. Molekularne podstawy procesów odpornościowych. Biblioteki genowe. Genom pozajądrowy. Genom wirusowy.
30.	Biologia rozwoju zwierząt	Gametogeneza: oogeneza, spermatogeneza; zapłodnienie; Wczesne etapy rozwoju zarodkowego; (bruzdkowanie, gastrulacja, neurulacja); Podstawowe informacje na temat mechanizmów indukcji embrionalnej.
31.	Genetyka i biologia molekularna roślin	Rośliny modelowe w biologii molekularnej. Rośliny uprawne GMO. Metody izolacji kwasów nukleinowych (DNA, RNA) z tkanek roślinnych. Polimerazy i odwrotne transkryptazy stosowane w biologii molekularnej: typy, właściwości, zastosowanie. Startery używane do odwrotnej transkrypcji. Startery używane do badania ekspresji lub klonowania pełnych sekwencji genów do wektorów. Geny referencyjne. Metody walidacji stabilności ekspresji genów referencyjnych. Wektory stosowane do klonowania i ekspresji genów roślinnych lub do analizy aktywności promotorów genów roślinnych. Metody transformacji roślin. Biologia i właściwości <i>Agrobacterium tumefaciens</i> i <i>A. rhizogenes</i> . Wektory Ti i Ri. Wyciszanie ekspresji genów roślinnych (miRNA, siRNA, Dicer, Risk). Klonowanie i ekspresja genów roślinnych (klasyczne ligacje, rekombinacje, edycja genomu). Systemy Gateway. Modyfikacje genomu z udziałem programowanych nukleaz: systemy ZFN, TALEN i CRISPR-Cas. Przykłady heterologicznych systemów (bakterie, drożdże, oocyty <i>Xenopus</i>) używanych w produkcji i badaniach funkcji białek roślinnych. Internetowe bazy związane z biologią molekularną roślin (TAIR, Aramemnon, PlantPromoterDB, PLACE, strony projektów sekwencjonowania genomów roślinnych).
32.	Podstawy ewolucjonizmu	Podstawowe koncepcje raz nowe nurty we współczesnym ewolucjonizmie. Historię myśli ewolucyjnej. Teoria doboru naturalnego Darwina; Źródła zmienności na poziomie molekularnym; Źródła zmienności na poziomie populacyjnym i dryf genetyczny; dobór płciowy; dobór krewniaczy; gatunek jako jednostka ewolucyjna; teorie specjacji; makroewolucja; wymieranie; koewolucja; paralelizmy ewolucji biologicznej i kulturowej; kontrowersje na temat ewolucji.
33.	Techniki PCR w praktyce	Składniki reakcji PCR, optymalizacja reakcji, zasady projektowania starterów do reakcji PCR, mutageneza ukierunkowana i przypadkowa, porównanie techniki PCR i Real time PCR, zastosowanie technik PCR.
34.	Przygotowanie pracy licencjackiej	Szczegółowe treści merytoryczne odpowiadają tematyce badawczej realizowanej przez poszczególne jednostki naukowe w ramach proponowanych tematów.
35.	Molekularna organizacja komórki	Struktura i funkcja białek. Organizacja jądra komórkowego - struktura chromatyny, modyfikacje post-translacyjne histonów, kod histonowy, przebudowa chromatyny, pory jądrowe, blaszka jądrowa, transport cytoplazmatyczno-jądrowy. Sortowanie białek za pomocą translokatorów, transport pęcherzykowy, endocytoza. Molekularne mechanizmy regulowanej śmierci komórki. Molekularne

		podstawy regulacji cyklu komórkowego. Molekularne mechanizmy wykrywania i naprawy uszkodzeń DNA. Molekularna biologia odpowiedzi na stres. Molekularne mechanizmy starzenia.
36.	Genetyka człowieka	Genetyka człowieka – rys historyczny. Budowa genomu człowieka. Techniki stosowane w genetyce człowieka. Genetyka nowotworów. Dziedziczenie: autosomalne, związane z płcią, mitochondrialne, wieloczynnikowe. Choroby genetyczne u człowieka. Diagnostyka genetyczna. Poradnictwo genetyczne.
37.	Wstęp do neurobiologii	Podstawy neuroanatomii funkcjonalnej mózgu. Cytoarchitektura sieci neuronalnych - typy i rodzaje neuronów, paradygmaty unerwiania przez poszczególne typy neuronów. Nowe spojrzenie na glej – od komórki „podporowej” do komórki pobudliwej chemicznie. Klasyfikacja neuroprzekaźników w ośrodkowym układzie nerwowym (jądra neuronalne i ich projekcje w odniesieniu do neuroprzekaźników modulujących oraz metabolizm neuroprzekaźników). Mechanizmy pobudliwości neuronów i transmisji synaptycznej z uwzględnieniem roli poszczególnych typów kanałów w różnych rodzajach neuronów. Omówienie przykładów patologii pobudliwości w wybranych przypadkach - tzw. kanałopatii. Przykłady podstawowych obwodów neuronalnych i ich funkcji logicznych. Podstawowe techniki elektrofizjologiczne służące do opisu pobudliwości i transmisji synaptycznej. Podstawy mechanizmów plastyczności synaptycznej w odniesieniu do podstawowych funkcji kognitywnych.

Nazwa kierunku studiów: Genetyka i biologia eksperymentalna

Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 67

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Metabolizm	Podstawowe pojęcia termodynamiki, podstawy kinetyki enzymatycznej, sposoby regulacji aktywności enzymów w komórce zwierzęcej, tworzenie wieloenzymatycznych kompleksów, zjawisko tunelowania; metabolizm węglowodanów, białek, tłuszczów i kwasów nukleinowych w komórkach zwierzęcych; uzyskiwanie energii w warunkach tlenowych i beztlenowych; wielofunkcyjność enzymów metabolizmu węglowodanów w komórkach zwierzęcych; metabolizm węglowodanów roślinnych (synteza i degradacja skrobi, sacharozy, fruktanów oraz polisacharydów ściany komórkowej; regulacja szlaków); klasyfikacja i budowa związków lipidowych, synteza kwasów tłuszczowych i tłuszczów prostych (woski, suberyna i kutyna, ciała oleiste), szlak prokariotyczny i eukariotyczny syntezy błonowych tłuszczowców złożonych; metabolizm białek w komórkach roślinnych - zaburzenia metaboliczne, sekwencje sygnałowe, typy i etapy ubikwitynacji białek – udział kompleksu enzymatycznego E1,E2 i E3, proteasomy: budowa i mechanizm degradacji białek.
2.	Hodowle komórek zwierzęcych	Techniki pracy aseptycznej; Czynniki i sygnały biologiczne umożliwiające przeżycie i rozmnażanie się komórek ssaczych in vitro; Hodowle komórkowe ciągłe – wyprowadzanie hodowli, metody transformacji komórek ssaczych; Hodowle komórkowe pierwotne z eksplantów tkankowych; Hodowle komórkowe 3D; Współczesne sposoby hodowli komórek; Komórki macierzyste i hybrydowe; Hodowle tkankowe; Zastosowanie hodowli komórek i tkanek zwierzęcych we współczesnej biotechnologii, bioinżynierii i medycynie oraz związane z tym problemy etyczne i ekonomiczne.
3.	Roślinne hodowle in-vitro	Osiągnięcia w hodowli komórek, tkanek i organów roślinnych. Przebieg różnicowania embrionów somatycznych, pąków, korzeni i kalusa. Metody klonowania komórek. Otrzymywanie roślin haploidalnych i wykorzystania linii podwojonych haploidów. Fuzja protoplastów i tworzenia mieszańców somatycznych - hybrydów i cybrydów. Transformacja genetyczna komórek roślinnych. Zmienność somaklonalna i inne aplikacyjne zastosowania tej techniki. Biosynteza metabolitów wtórnych i kultury roślinne w bioreaktorach. Uprawy molekularne w produkcji białek, przeciwciał i antygenów. Bakterie wykorzystywane w produkcji roślinnej in vitro. Fitoremediacja. Kontrowersje związane z niektórymi aspektami biotechnologii. Technologia rozmnażania klonalnego: inicjacja kultury, eksplantaty pierwotne i drobnoustroje endogenne (patogeny, saprofity, symbionty). Wykrywanie i eliminowanie drobnoustrojów bezobjawowo zasiedlających eksplantaty. Terapia antybiotykowa in vitro, naturalne substancje antibakteryjne i antygrzybowe. Mikrorozmnażanie z wykorzystaniem różnych procesów rozwojowych, czynniki i sygnały umożliwiające rozmnażanie komórek, tkanek i organów. Monitoring mikrobiologiczny podczas namnażania. Ukorzenianie, elongacja pędów i przygotowanie do ukorzeniania; Aklimatyzacja, stan fizjologiczny roślin, aktywność fotosyntetyczna i bilans wodny. Biotyzacja (bakteryzacja i mikoryzacja) kultury w stadium aklimatyzacji,

		indukowanie molekularnych mechanizmów odporności jako sposobu zabezpieczenia przed stresem środowiskowym. Rola szczepionek glebowych w precyzyjnej gospodarce agrarnej. Znaczenie kultury in vitro w hodowli oraz w poszukiwaniu nowych genotypów roślin uprawnych odpornych na choroby. Metody uwalniania roślin od wirusów.
4.	Techniki badawcze w biologii eksperymentalnej (prac. spec.)	Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki badawczej związanej ze wstępnymi przygotowaniami pracy dyplomowej.
5.	Postępy w genetyce i biologii eksperymentalnej	Każdorazowo wskazywane przez prowadzącego tematy do opracowania i zaprezentowania. Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki badawczej realizowanej przez poszczególne jednostki naukowe w ramach proponowanych tematów.
6.	Immunologia ogólna	Budowa układu immunologicznego; Rozpoznawanie patogenów w odpowiedzi nieswoistej; Budowa i funkcje receptorów rozpoznających antygeny w odpowiedzi swoistej; Generowanie różnorodności przeciwciał i receptorów TCR; Dojrzewanie limfocytów T i B; Mechanizmy odporności nieswoistej i swoistej oraz ich wzajemna kooperacja; Przełamywanie mechanizmów obrony przez mikroorganizmy. Regulacja odpowiedzi immunologicznej; Zastosowanie metod immunologicznych w diagnostyce mikrobiologicznej; Teoretyczne i praktyczne poznanie metod stosowanych do oceny funkcjonowania układu odpornościowego: ocena właściwości fagocytarnych wybranych komórek żernych, ocena aktywności układu dopełniacza, ocena stężenia antygenów w materiale biologicznym immunoenzymatyczną metodą ELISA.
7.	Molekularna regulacja wzrostu roślin	Molekularny mechanizm działania hormonów roślinnych - synteza, regulacja poziomu, receptory (auksyny, gibereliny, cytokiny, brasinosteroidy, etylen, ABA, jasmoniany, salicylany). Molekularne działanie morfogenetycznych receptorów światła (fitochrom, kryptochrom, fototropiny). Biotesty wykazujące zróżnicowane działanie hormonów. Różne metody hodowli i pomiaru wzrostu roślin. Parametry wzrostowe. Mutanty z zaburzoną syntezą lub percepcją hormonów.
8.	Podstawy przedsiębiorczości	Poznanie form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej; poznanie prawnej regulacji zasady swobody prowadzenia działalności gospodarczej; zrozumienie roli umów w obrocie gospodarczym (umowy nazwane i nienazwane); poznanie przejawów przestępczości menedżerskiej; poznanie form nieuczciwej konkurencji, ochrona własności przemysłowej, prawo autorskie.
9.	Regulacja ekspresji genów	Synteza, dojrzewanie i transport kodującego i niekodującego RNA. Synteza białek. Podstawy regulacji ekspresji genów – etapy regulacji; regulacja inicjacji transkrypcji; białka regulatorowe przyłączające się do DNA. Regulacja ekspresji genów prokariotycznych – przykłady operonów. Regulacja ekspresji genów eukariotycznych – regulacja inicjacji transkrypcji w kontekście chromatyny, alternatywne dojrzewanie RNA, degradacja RNA i kontrola jakości RNA, regulacyjne RNA, kontrola post-transkrypcyjna (post-translacyjna obróbka białek, degradacja białek). Metody stosowane w badaniach regulacji ekspresji genów.
10.	Genetyczno-molekularne podstawy rozwoju roślin	Zasada powstawania planu budowy ciała rośliny, w oparciu o pierwotną segmentację apikalno-bazalną, radialną i grzbieto-brzuszną. Tożsamość segmentów i określanie kierunku ich różnicowania poprzez ekspresję specyficznych genów. Organografia, wzory tkankowe i komórkowe. Mechanizmy dyfuzji-reakcji. Mutacje homeotyczne w zarodkach, organach wegetatywnych i generatywnych. Podstawa genetyczna tworzenia struktur chiralnych. Genetyczna regulacja płci u paprotników i roślin nasiennych. Nieśmiertelność komórek macierzystych jako strategia przeciwstawna programowanej śmierci komórkowej. Rola wybranych genów w powstawaniu i rozwoju aparatów szparkowych. Powiązanie podstaw fenomiki i wizualizacji ekspresji genów do badania ich funkcji w rozwoju roślin.

11.	Neurobiologia komórkowa	Podstawy neuroanatomii funkcjonalnej mózgu ze szczególnym uwzględnieniem roli poszczególnych jąder neuronalnych i projekcji aksonalnych w procesach kognitywnych i kontroli poszczególnych układów fizjologicznych. Rytmy (fale) mózgowe i ich rola w fizjologii mózgu. Wybrane techniki elektrofizjologiczne i behawioralne w badaniach mózgu i procesów kognitywnych. Mechanizmy tworzenia map przestrzennych w hipokampie. Podstawowy opis struktury i funkcji sieci neuronalnych. Podstawowe rodzaje pamięci oraz doświadczeń behawioralnych pozwalających na opis uczenia się i zapamiętywania w określonych paradygmatach. Omówienie podstawowych mechanizmów tworzenia śladów pamięciowych na poziomie molekularnym i komórkowym w nawiązaniu do obserwacji w doświadczeniach behawioralnych. Zjawiska plastyczności synaptycznej i neuroplastyczności – podstawowe mechanizmy molekularne i komórkowe oraz ich implikacje kognitywne.
12.	Język angielski	Terminologia fachowa (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanymi zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy fachowy tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką biologii eksperymentalnej, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2+.
13.	Wprowadzenie do kognitywistyki	Wprowadzenie do przedmiotu – czym jest kognitywistyka? Rola i miejsce nauk biologicznych i humanistycznych (lingwistyki, psychologii i filozofii) w kognitywistyce. Wzajemne relacje; Podstawowe zagadnienia – biologiczne, filozoficzne i społeczne problemy poznania: percepcja, poznanie jako stosunek podmiotu i przedmiotu poznania; Podstawowe modele i teorie umysłu w perspektywie kognitywistyki: zagadnienie relacji mózg i umysł, własności umysłu; Zagadnienia sztucznej inteligencji.
14.	Regulacja cyklu komórkowego	Fazy cyklu komórkowego, pojęcie punktu kontrolnego cyklu komórkowego. Kinaza zależna od cyklin jako główny regulator cyklu komórkowego. Regulacja cyklu komórkowego na poziomie transkrypcji, degradacji białek i modyfikacji post-translacyjnych białek. Duplikacja i segregacja chromosomów. Regulacja cyklu komórkowego drożdży. Kontrola podziałów komórkowych i wzrostu komórek u zwierząt. Kontrola cyklu komórkowego w odpowiedzi na uszkodzenia DNA. Zaburzenia w kontroli cyklu komórkowego jako przyczyna powstawania nowotworów. Metody badania dynamiki cyklu komórkowego.
15.	Molekularne mechanizmy różnicowania komórek i tkanek	Molekularne mechanizmy różnicowania wybranych komórek i tkanek; przebieg i molekularny mechanizm różnicowania mięśni szkieletowych; komórki macierzyste; mechanizmy migracji komórek; molekularne mechanizmy śmierci komórkowej.
16.	Molekularne mechanizmy komunikacji u roślin	Ultrastruktura plazmodezm, regulacja transportu symplastowego, rola kalozy w komunikacji krótko- i długodystansowej, floemowe cząsteczki sygnalizacyjne, znaczenie ścian komórkowej dla sygnalizacji apoplastowej, regulacja dystrybucji auksyny w procesach rozwojowych i jej znaczenie dla komunikacji międzykomórkowej.
17.	Przygotowanie pracy dyplomowej (magisterskiej)	Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki badawczej związanej z przygotowywaną pracą dyplomową.
18.	Wielofunkcyjność struktur komórki zwierzęcej	Rola cytoszkieletu w procesach komórkowych. Starzenie i śmierć komórek. Wzrost komórek i jego regulacja. Procesy endo- i egzocytarne. Komunikacja międzykomórkowa, macierz zewnątrzkomórkowa. Lipidogeneza. Domeny jądrowe. Zjawisko ruchu w komórkach. Gromadzenie rezerw oraz ich mobilizacja.
19.	Filozofia nauk przyrodniczych	Wprowadzenie do przedmiotu – charakterystyka podstawowych dziedzin filozofii i ich wzajemnych powiązań; Teoretyczne i filozoficzne ujęcie współczesnych nauk przyrodniczych. Filozoficzne rozumienie funkcji, struktury, treści nauk przyrodniczych; Specyfika nauk biologicznych – jej przedmiotowe,

		<p>metodologiczne i filozoficzne źródła; Geneza oraz podstawowe problemy współczesnych nauk przyrodniczych – kryteria demarkacji, status praw/twierdzeń naukowych; Funkcja, cechy i status eksperymentów we współczesnych naukach przyrodniczych; Znaczenie kategorii prawdy w naukach przyrodniczych. Wielość koncepcji, definicji i teorii prawdy; Struktura, cechy, filozoficzne implikacje pojęcia „teorii” w naukach przyrodniczych na podstawie teorii ewolucji.</p>
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Geografia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki.

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 68

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Ochrona własności intelektualnej	Wykłady: Własność intelektualna - pojęcie, geneza, podstawy prawne. Prawa autorskie i pokrewne – utwory, bazy danych, ochrona praw autorskich, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, autorskie prawa osobiste i majątkowe. Prawo własności przemysłowej - pomysł, wynalazek, znak towarowy, wzór użytkowy i przemysłowy, ochrona patentowa. Rodzaje naruszeń praw własności intelektualnej i przeciwdziałanie naruszeniom – plagiat, paserstwo, piractwo.
3.	Astronomiczne podstawy geografii	Wykłady: Miejsce Ziemi we Wszechświecie. Słońce – gwiazda centralna naszego układu planetarnego. Układ Słoneczny. Ruch obiegowy i obrotowy Ziemi i jego skutki. Księżyc – naturalny satelita Ziemi. Rozwój astronomii, astronautyka i badania Ziemi z przestrzeni kosmicznej. Ćwiczenia: Lokalizacja w przestrzeni. Elementarne zjawiska na sferze niebieskiej. Przepływ energii pomiędzy Ziemią a przestrzenią kosmiczną. Ruchy obiegowy i obrotowy Ziemi oraz ich skutki. Rachuba czasu.
4.	Geografia ekonomiczna	Wykłady: Miejsce geografii ekonomicznej wśród nauk geograficznych. Procesy globalizacyjne. Przepływy międzynarodowego kapitału, atrakcyjność inwestycyjna, specjalne strefy ekonomiczne. Region, regionalizm, regionalizacja, polityka regionalna. Miasta globalne, metropolie. Gospodarka sieciowa: klastering, transport. Ćwiczenia: Omówienie źródeł danych w geografii ekonomicznej. Określenie potencjału ekonomicznego na przykładzie wybranego województwa. Konstrukcja analizy SWOT dla wybranego miasta. Efekty procesów globalizacyjnych, omówienie na wybranych przykładach. Nowe zjawiska w przemyśle. Klasyczne teorie w geografii ekonomicznej. Zasięg i ranga wybranych organizacji międzynarodowych. Analiza z wykorzystaniem metod ilościowych
5.	Geografia regionalna Polski	Wykład: Położenie geograficzne Polski i jego konsekwencje przyrodnicze, gospodarcze i społeczne. Najważniejsze wydarzenia w rozwoju geologicznym Polski i ich wpływ na środowisko przyrodnicze. Rozwój rzeźby Polski w erze kenozoicznej. Charakterystyczne cechy rzeźby terenu na tle budowy geologicznej Polski. Uwarunkowania i charakterystyczne cechy klimatu Polski. Wody powierzchniowe i podziemne w Polsce, typy i zróżnicowanie przestrzenne. Rozmieszczenie, zróżnicowanie i przydatność rolnicza gleb w Polsce. Szata roślinna Polski, jej rozwój, zróżnicowanie i specyficzne cechy. Regionalizacja – wybrane zagadnienia metodyczne. Regionalizm. Regionalizacja i regiony fizycznogeograficzne Polski (zagadnienia wybrane). 1Wybrane przykłady regionalizacji Polski (regiony geologiczne, klimatyczne, hydrograficzne, glebowe i fitoregiony). Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu oraz antropopresja i jej skutki na tle wybranych regionów

		<p>fizycznogeograficznych Polski.</p> <p>Ćwiczenia: Poznajemy różne źródła informacji o regionie. Jak wyznacza się region - ujęcie metodyczne. Prowadzimy badania w regionie. Charakteryzujemy region - wybrane przykłady z Polski. Regiony geograficzne – analiza porównawcza (różnice i cechy wspólne porównywanych regionów). Naturalne i antropogeniczne przemiany środowiska i krajobrazu w regionie. Region w którym mieszkam. Charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego i zagospodarowania.</p>
6.	Historia odkryć geograficznych i historia gospodarcza	<p>Wykłady: Wprowadzenie. Wyjaśnienie podstawowych pojęć i definicji. Gospodarka cywilizacji starożytnych. Rozwój gospodarczy w średniowiecznej Europie. Historia i przyczyny odkryć geograficznych. Skutki gospodarcze odkryć geograficznych. Główne myśli i doktryny ekonomiczne świata. Rewolucja przemysłowa - geneza, przebieg i skutki. Współczesne odkrycia geograficzne i przeobrażenia gospodarcze.</p>
7.	Matematyka	<p>Wykłady: Podstawy logiki i algebry zbiorów – zbiory, działania na zbiorach, rachunek zdań. Podstawy analizy matematycznej – wielomiany, funkcje trygonometryczne, funkcje wykładnicze, funkcje potęgowe, funkcje logarytmiczne, granice funkcji, funkcje ciągłe, pochodne funkcji, całka oznaczona, całka nieoznaczona. Podstawy algebry liniowej – wektory, iloczyn skalarny i wektorowy, równania prostej, macierze i wyznaczniki, równania płaszczyzny, układy równań liniowych.</p> <p>Ćwiczenia: Rozwiązywanie zadań z logiki i algebry zbiorów. Rozwiązywanie zadań z podstaw analizy matematycznej. Rozwiązywanie zadań z podstaw algebry liniowej.</p>
8.	Podstawy geografii fizycznej	<p>Wykłady: Geografia fizyczna w systemie nauk geograficznych; dziedziny geografii fizycznej; epigeosfera i jej właściwości; przestrzeń w geografii fizycznej, środowisko fizycznogeograficzne. Aktualizm w geografii fizycznej; zjawiska rytmiczne w przyrodzie. Krążenie materii i energii w środowisku, równowaga środowiska geograficznego i zagadnienie sprzężeń zwrotnych w środowisku. Strefowość i piętrowość wybranych komponentów środowiska; zakres badań litosfery, hydrosfery, atmosfery i biosfery w aspekcie zainteresowań geografii fizycznej. Litosfera, tektonika płyt oraz typy i właściwości skał. Procesy i formy wulkaniczne. Składniki pogody i klimatu oraz strefy klimatyczne świata. Wody śródlądowe i morza oraz formy i procesy litoralne. Procesy kształtujące powierzchnię Ziemi, wietrzenie, procesy glebowe i ruchy masowe. Wody podziemne oraz rzeźba krasowa. Formy i procesy glacialne oraz rzeźba i procesy fluwialne. Strefa aridalna oraz formy i procesy eoliczne.</p>
9.	Podstawy geologii	<p>Wykłady: Geologia i nauki geologiczne: metody badań geologicznych, współczesne kierunki badań geologicznych. Czas geologiczny: aktualny podział dziejów Ziemi, to co najstarsze na Ziemi, najważniejsze etapy w dziejach Ziemi, zjawiska ekstremalne w dziejach Ziemi ?. Planeta Ziemia: materia Ziemi, własności fizyczne Ziemi, źródła danych o budowie Ziemi, budowa wnętrza Ziemi. Litosfera: skorupa ziemska a oceany i kontynenty, litosfera i astenosfera, podstawy tektoniki płyt litosfery. Plutonizm: pochodzenie magmy, intruzja - migracja i krystalizacja magmy, budowa intruzji. Wulkanizm: produkty wulkanizmu, typy erupcji i form wulkanicznych, rozmieszczenie zjawisk wulkanicznych na Ziemi. Procesy zewnętrzne: wietrzenie - podział, czynniki wietrzenia, produkty wietrzenia, erozja i transport materiału, sedymentacja i diagenеза. Geologiczna praca rzek: profil równowagi, typy dolin rzecznych, osady środowisk rzecznych - rzeki meandrujące i roztokowe, stożki napływowe i ujścia rzeczne. Pustynie i lodowce: strefowość obszarów pustynnych - typy osadów środowisk pustynnych; procesy glacialne i typy osadów środowisk glacialnych. Oceany: klasyfikacja środowisk, procesy geologiczne na wybrzeżach, na szelfie, w warunkach hemipelagicznych i pelagicznych. Procesy tektoniczne: deformacje skał - struktury tektoniczne, typy budowy jednostek tektonicznych, trzęsienia Ziemi, powstawanie gór.</p> <p>Ćwiczenia: Ogólne własności minerałów i skał. Minerały skałotwórcze skał magmowych. Podstawy budowy, genezy i podziału skał magmowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał magmowych.</p>

		Minerały skałotwórcze skał osadowych i ich powstawanie. Podstawy budowy, genezy i podziału skał osadowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał osadowych. Podstawy metamorfizmu. Minerały skałotwórcze skał metamorficznych. Podstawy budowy i podziału skał metamorficznych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał metamorficznych.
10.	Podstawy kartografii	<p>Wykłady: Kartografia: definicja, przedmiot zainteresowania; kształt i wymiar Ziemi, układy. odniesienia przestrzennego; mapa: definicja, funkcje, właściwości, skala. Teoria odwzorowań kartograficznych i teoria zniekształceń odwzorowawczych. Czynniki właściwego doboru odwzorowania. Klasyfikacja map według różnych kryteriów. Mapy i bazy danych topograficznych; Krajowy System Informacji Geograficznej. (KSIG); wykorzystanie map topograficznych, kartometria. Metody przedstawiania rzeźby terenu. Generalizacja kartograficzna: pojęcie procesu generalizacji, czynniki generalizacji, generalizacyjne. Redakcja i sporządzanie map, zmienne wizualne. Podstawy pomiarów topograficznych: osnowy geodezyjne, metody pomiarów geodezyjnych, instrumenty geodezyjne. Systemy nawigacji satelitarnej: rozwój i zasady działania, wykorzystanie w geodezji.</p> <p>Ćwiczenia: Skala mapy: formy zapisu i graficzne, zadania matematyczne. Kartometria: pomiary długości i pól z zastosowanie różnych metod kartometrycznych. Odwzorowania kartograficzne: wyprowadzenie wzorów na prawa promieni i konstrukcja siatek azymutalnych, pomiary i obliczenia związane ze zniekształceniami odwzorowawczymi. Mapy topograficzne: skorowidze, współrzędne topograficzne, analiza treści.</p>
11.	Technologie informacyjne	<p>Ćwiczenia: Edycja tekstu w programie Word. Internetowe bazy danych (GUS, GIOŚ, IMGW). Obliczenia w programie Excel. Przygotowanie prezentacji w programie PowerPoint. Projekt grupowy – przygotowanie prezentacji na zadany temat, wymagającej opracowania i wizualizacji danych pobranych z baz internetowych, przygotowanie konspektu prezentacji w formacie PDF. Podstawy systemu Linux. Pakiet statystyczny R i automatyzacja pracy.</p>
Semestr II		
1.	Geografia ludności	<p>Wykłady: Wprowadzenie do przedmiotu, podstawowe pojęcia, problematyka badawcza, Źródła danych o ludności. Pojęcie ludności w geografii i innych dyscyplinach. Człowiek i zbiorowości ludzkie jako przedmiot badań geograficznych. Rozwój liczby ludności na świecie w kontekście teorii przejścia. demograficznego. Relacje między rozmieszczeniem ludności a środowiskiem. Naturalne procesy kształtujące liczbę i strukturę ludności na świecie: rozrodczość, umieralność, zawieranie i rozpad małżeństw. Migracje i mobilność przestrzenna ludności, demograficzne skutki migracji. Struktury demograficzne ludności i ich regionalne zróżnicowanie. Prognozy demograficzne dla świata i Polski.</p> <p>Ćwiczenia: Ewidencja bieżąca i spisy powszechne jako podstawowe źródło danych o ludności. Porównanie zakresu badanych cech demograficznych w polskich spisach ludności. Struktura i zawartość baz danych demograficznych. Pozyskiwanie danych. Analiza zróżnicowania podstawowych parametrów ruchu naturalnego w Polsce i na świecie. Analiza zmian natężenia migracji i struktury demograficznej migrantów. Analiza i identyfikacja typów struktur demograficznych ludności.</p>
2.	Geografia osadnictwa	<p>Wykład: Geografia osadnictwa jako nauka. Historia badań geograficzno-osadniczych. Czynniki kształtujące osadnictwo. Sieć i system osadniczy. Typy jednostek osadniczych. Typy i formy osadnictwa wiejskiego. Funkcje wsi. Morfogeneza wsi. Zróżnicowanie morfogenetyczne rozłogów i siedlisk. Geneza miast. Pojęcie i definicja miasta. Kryteria identyfikacji miast. Położenie geograficzne i topograficzne miasta. Morfologia i fizjonomia miasta. Historia planowania i budowy miast. Struktury przestrzenne miast. Funkcje i typologia funkcjonalna miast. Miasto a region. Zespoły miejskie. Pojęcie i aspekty urbanizacji. Procesy metropolizacji. Zaliczenie wykładu.</p>

		<p>Ćwiczenia: Analiza sieci osadniczej na podstawie danych statystycznych. Morfogeneza wsi. Rozwój przestrzenny miasta. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta. Analiza funkcji miejskich. Przemiany wsi w strefie podmiejskiej.</p>
3.	Geografia regionalna świata	<p>Wykłady: Charakterystyka fizycznogeograficzna Europy. Charakterystyka fizycznogeograficzna Afryki. Charakterystyka fizycznogeograficzna Azji. Charakterystyka fizycznogeograficzna Ameryki Północnej. Charakterystyka fizycznogeograficzna Ameryki Południowej. Charakterystyka fizycznogeograficzna Australii i Oceanii. W przypadku każdego kontynentu omówienie następujących zagadnień: pochodzenie nazwy kontynentu, cechy szczególne kontynentu, położenie geograficzne, granice morskie i lądowe, prądy morskie i pływy, poziome ukształtowanie powierzchni, typy wybrzeży, pionowe ukształtowanie powierzchni, rozwój geologiczny, płyty tektoniczne, główne jednostki geologiczne (w tym wyjaśnienie podstawowych pojęć), orogenezy, główne struktury ryftowe, wulkanizm i sejsmika, zlodowacenia, czynniki wpływające na klimat, wybrane dane klimatyczne, strefy klimatyczne, piętra klimatyczne na obszarach górskich i wyżynach, hydrografia (zlewiska, główne rzeki, jeziora, zbiorniki retencyjne, bagna i solniska, lodowce), szata roślinna, pustynie.</p> <p>Ćwiczenia: Charakterystyka wybranych regionów europejskich na podstawie analizy map w atlasie geograficznym i roczników statystycznych (praca pisemna). Analiza zależności przyczynowo-skutkowych pomiędzy położeniem, geologią, rzeźbą terenu, warunkami klimatycznymi, hydrografią, glebami i szatą roślinną na przykładzie wybranych par regionów świata (praca pisemna – analiza porównawcza w oparciu o pracę z atlasem geograficznym). Uwarunkowania przyrodnicze, historyczne i społeczno-ekonomiczne rozmieszczenia ludności wybranych obszarów (praca pisemna). Charakterystyka kultur wybranych narodów, grup etnicznych i plemion świata ze szczególnym uwzględnieniem: obszaru zamieszkiwanego przez dany naród, grupę etniczną lub plemię, geograficznych aspektów kultury, relacji międzyludzkich, relacji człowiek – przyroda, elementów środowiska geograficznego jako przedmiotów kultu (prezentacje). Przestrzenne aspekty wybranych historycznych i współczesnych zjawisk i problemów społecznych, np. niewolnictwo, Holokaust, HIV/AIDS, narkotyki (prezentacje). Kartkówki ze znajomości mapy poszczególnych kontynentów (obiekty fizycznogeograficzne, państwa i stolice).</p>
4.	Hydrologia	<p>Wykład: Właściwości wody i ich wpływ na środowiska przyrodnicze Ziemi. Występowanie wody na Ziemi – woda na Ziemi, obieg wody w przyrodzie, czas retencji. Woda w atmosferze i opady atmosferyczne – występowanie wody w atmosferze, mechanizm powstawania opadów, typy opadów, techniki pomiaru, przestrzenny i czasowy rozkład, analiza opadów ekstremalnych. Woda w skałach i infiltracja – właściwości hydrauliczne skał, potencjał wody glebowej, proces infiltracji, pomiary i modele, przestrzenno-czasowa zmienność uwilgotnienia gleby. Parowanie – intercepcja opadu, proces ewapotranspiracji - modele i pomiary, czynniki wpływające na intensywność i wielkość parowania. Wody powierzchniowe i odpływ rzeczny – sieć rzeczna, źródła i składowe odpływu, pomiary odpływu, czynniki wpływające na wielkość odpływu. Susze i powódzie – ocena wielkości i częstości zjawisk ekstremalnych, charakterystyka i przyczyny powodzi. Jeziora i tereny podmokłe – rola jezior i terenów podmokłych w systemie hydrologicznym. Retencja i retencjonowanie wód – rodzaje retencji, metody retencjonowania wody. Bilans wodny i zasoby wód – regionalny i lokalny bilans wodny, wielkość zasobów, zapotrzebowanie i wykorzystanie wód, zarządzanie zasobami. Zmiany zasobów i ich dostępności na świecie – przyczyny wzrostu obszarów o niedostatku wody, skutki zmian klimatycznych, konflikty o wodę. Skład chemiczny, jakość wód – zakwaszenie wód powierzchniowych, zasolenie, główne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, kontrola jakości wody.</p> <p>Ćwiczenia: Wody podziemne, metody pomiarów wód, stany wód podziemnych, zależność wahań, zwierciadła</p>

		wody podziemnej od temperatury powietrza i opadów. Chemizm wód, charakterystyka wody w oparciu wyniki analizy chemicznej i istniejące klasyfikacje hydrochemiczne. Zlewnia i jej charakterystyka – wyznaczanie zlewni rzecznej na podstawie analizy. działów topograficznych, analiza cech zlewni w oparciu o parametry morfometryczne. Pomiary przepływu w ciekach – metody bezpośrednie i pośrednie pomiaru przepływu. Związek pomiędzy stanami i przepływami wód powierzchniowych, krzywa natężenia przepływu (konsumcyjna) - jej konstrukcja i wykorzystanie. Badanie związku wodowskazów i uzupełnianie luk w pomiarach hydrologicznych. Częstotliwość i czas trwania stanów/przepływów wody. Stany/ przepływy charakterystyczne - przepływy średnie, maksymalne roczne o określonym prawdopodobieństwie przewyższenia w zlewni kontrolowanej. i niekontrolowanej. Odpływ ze zlewni – miary odpływu, metody określania odpływu, charakterystyka liczbowa odpływu całkowitego, w tym podziemnego. Średni opad w zlewni – obliczanie przychodu wody na obszarze zlewni za pomocą. poznanych metod. Infiltracja opadów atmosferycznych.
5.	Kartografia tematyczna	Wykłady: Wiadomości wstępne: kartografia tematyczna, metodyka kartograficzna, klasyfikacja danych geograficznych. Graficzne przedstawianie danych statystycznych. Metody prezentacji zjawisk na mapach, ich dobór do charakteru zjawiska. Klasyfikacja map tematycznych, charakterystyka ich treści, najważniejsze źródła przestrzennych danych tematycznych. Zaliczenie wykładu. Ćwiczenia: Opracowanie cyfrowej mapy podkładowej. Graficzne formy prezentacji danych: wykresy i diagramy. Opracowanie map tematycznych z użyciem form prezentacji kartograficznej danych ilościowych: kartodiagram, mapa kropkowa, kartogram, mapa izoliniowa. Opracowanie map tematycznych z użyciem form prezentacji kartograficznej danych jakościowych: mapa sygnaturowa, mapa zasięgów, mapa chorochromatyczna. Interpretacja treści mapy tematycznej.
6.	Meteorologia	Wykłady: Skład i budowa atmosfery ziemskiej. Bilans cieplny Ziemi i podłoża atmosfery, efekt cieplarniany. Temperatura i wilgotność powietrza. Ciśnienie powietrza i wiatr. Kondensacja wody w atmosferze chmury, opady i osady atmosferyczne, atmosferyczne składowe bilansu wodnego. Procesy adiabatyczne i równowaga termodynamiczna atmosfery. Masy i fronty atmosferyczne, elementy meteorologii synoptycznej i prognozowanie pogody. Zanieczyszczenia atmosferyczne jako problem globalny. Zanieczyszczenia atmosferyczne w skali lokalnej. Ćwiczenia: Struktura atmosfery ziemskiej. Ciśnienie powietrza i wiatr. Temperatura i wilgotności powietrza: - pomiary psychrometryczne - określanie warunków równowagi w atmosferze. Analiza sytuacji pogodowej przy wykorzystaniu danych obserwacyjnych i źródeł. internetowych.
7.	Statystyka	Wykłady i Ćwiczenia: Zdarzenia losowe i prawdopodobieństwo, niezależność zdarzeń. Zmienna losowa, rozkład zmiennej losowej, niezależność zmiennych losowych, standaryzacja. Statystyka opisowa: histogram, miary położenia. Statystyka opisowa: miary rozproszenia, skośność, kurtoza. Zmienna losowa a próba, Prawo Wielkich Liczb, Centralne Twierdzenie Graniczne. Estymacja punktowa. Testowania hipotez statystycznych. Współczynnik korelacji i regresja liniowa.
8.	Ćwiczenia terenowe - hydrologia	Ćwiczenia terenowe: Kartowanie hydrologiczne zlewni, rozpoznanie zróżnicowanych wpływów wód podziemnych, umiejętność zaznaczenia na mapie topograficznej wpływów. Pomiar infiltracji w różnych warunkach hydrogeologicznych. Pomiar przepływu i wyznaczenie krzywej konsumpcyjnej. Analiza uzyskanych danych hydrologicznych przy wykorzystaniu pozostałych komponentów środowiska przyrodniczego (budowa geologiczna, pokrywa glebowa, warunki meteorologiczne itp.). Prezentacja wyników przez zespoły badawcze realizujące ćwiczenia.
9.	Ćwiczenia terenowe - kartografia i topografia	Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie z instrumentami geodezyjnymi do pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy terenu z wykorzystaniem technik i instrumentów geodezyjnych (tachymetria), opracowanie wyników w formie mapy. Pomiar ciągu niwelacyjnego i opracowanie

		wyników pomiaru. Wyznaczanie pozycji za pomocą satelitarnych systemów nawigacyjnych.
10.	Ćwiczenia terenowe - meteorologia	Ćwiczenia terenowe: Zasady prowadzenia obserwacji i pomiarów meteorologicznych. Samodzielne wykonywanie obserwacji i pomiarów meteorologicznych i opracowanie ich wyników. Charakterystyka bieżącej sytuacji synoptycznej podczas ćwiczeń. Bieżące prognozowanie pogody na podstawie danych synoptycznych dostępnych on-line i wyników pomiarów własnych. Analiza jakości powietrza podczas ćwiczeń na podstawie danych z najbliższych stacji monitoringu PİOŚ. Przygotowanie i przedstawienie sprawozdania końcowego z ćwiczeń.
Semestr III		
1.	Geografia społeczna	Wykłady: Przedmiot badań geografii społecznej i jej miejsce w systemie nauk geograficznych. Podstawowe pojęcia i koncepcje teoretyczno-metodologiczne. Znaczenie przestrzeni w wyjaśnianiu zjawisk społecznych. Postrzeganie, preferencje i zachowania człowieka w przestrzeni. Poziom i jakość życia, jego składniki, metody pomiaru oraz terytorialne nierówności. Pojęcie ubóstwa i jego podstawowe mierniki. Zróżnicowanie przestrzenne ubóstwa w Polsce i na świecie. Nierówności i wykluczenie społeczne, segregacja społeczna w przestrzeni miasta. Zjawiska patologii społecznej. Aktywność ekonomiczna i struktury społeczno-zawodowe ludności. Wybrane problemy społeczne współczesnego świata (choroby cywilizacyjne, niepełnosprawność, migracje nielegalne i uchodźstwo). Ćwiczenia: Źródła danych statystycznych z zakresu geografii społecznej. Struktura i zawartość baz danych, pozyskiwanie danych. Nierównomierność w przestrzennym rozmieszczeniu ludności - analiza zjawiska w oparciu o miary rozmieszczenia. Analiza zróżnicowania poziomu i jakości życia w oparciu o wybrane mierniki. Przestrzenne zróżnicowania poziomu ubóstwa i nierówności społecznych na świecie. Aktywność ekonomiczna ludności i poziom bezrobocia według wybranych cech demograficznych i społecznych. Analiza wybranych problemów społecznych w Polsce i na świecie.
2.	Geomorfologia	Wykład: Geomorfologia – zakres, przedmiot zainteresowania, metody badawcze. Procesy wietrzeniowe i ich znaczenie dla rozwoju rzeźby. Procesy stokowe – grawitacyjne ruchy masowe i erozja wodna na stoku. Geomorfologia fluwialna i rozwój rzeźby fluwialno-denudacyjnej. Formy i procesy krasowe. Rzeźbotwórcza rola lodowców i lądolodów. Formy i procesy eoliczne. Geomorfologia wybrzeży. Wybrane strefy morfoklimatyczne świata. Ćwiczenia: Procesy wietrzeniowe. Procesy stokowe. Relacje budowa geologiczna – rzeźba terenu. Rzeźba glacialna na obszarach górskich i nizinnych. Formy rzeźby fluwialnej i litoralnej.
3.	Gleboznawstwo	Wykłady: Gleba w ekosystemie, gleboznawstwo wśród innych nauk. Czynniki glebotwórcze. Skład granulometryczny i mineralogiczny – klasyfikacje, charakterystyka, wpływ na wybrane właściwości. Właściwości fizyczne gleb (podstawowe i funkcjonalne). Skład chemiczny gleb (makro- i mikroelementy). Sorpcja glebowa. Odczyn gleb - kwasowość, buforowość. Substancja organiczna w glebie - podział, właściwości i znaczenie. Zasobność, żyzność i urodzajność gleb. Degradacja gleb. Klasyfikacje gleb według różnych kryteriów. 1Morfologia profilu glebowego. Przegląd systematyki gleb Polski. Laboratorium: Skład granulometryczny gleb - klasyfikacje, oznaczanie składu granulometrycznego metodą organoleptyczną, sitową i dyfrakcji laserowej. Badania pH-metryczne gleb. Oznaczanie węgla wapnia metodą Scheiblera. Oznaczanie węgla organicznego w glebie metodą Tiurina. Morfologia profilu glebowego. Kartografia gleb. Wykonanie mapy glebowo-genetycznej.
4.	Gospodarka przestrzenna	Wykład: Gospodarka przestrzenna – nauka, praktyka - pojęcie, definicje gospodarki przestrzennej, miejsce wśród nauk pokrewnych, zainteresowanie gospodarką przestrzenną, uwarunkowania gospodarki przestrzennej. Przestrzeń - pojęcie przestrzeni, cechy przestrzeni, atrybuty przestrzeni, usytuowanie w przestrzeni,

		<p>podział przestrzeni, percepcja przestrzeni. Zakres, struktura i podmioty gospodarki przestrzennej. Cele i znaczenie gospodarki przestrzennej. Gospodarka przestrzeni i w przestrzeni. Użytkowanie przestrzeni, rodzaje i formy użytkowania, użytkowanie w różnej skali przestrzennej. Renta budowlana i gruntowa. Pryncypia zagospodarowania przestrzennego. Ład przestrzenny, zagrożenia ładu, konflikty przestrzenne, bariery gospodarowania. Polityka przestrzenna – pojęcie, podmioty, zasady polityki przestrzennej. Instrumenty polityki przestrzennej.</p> <p>Ćwiczenia: Nowe przestrzenie społeczno-ekonomiczne – kontekst globalny. Region jako kategoria przestrzenno-ekonomiczna. Degradacja i odzyskanie przestrzeni. Ekonomiczne aspekty procesów odnowy obszarów zurbanizowanych. Inwentaryzacja przestrzeni miejskiej. Metropolizacja przestrzeni. Infrastruktura publiczna w przestrzeni miasta.</p>
5.	Klimatologia	<p>Wykłady: Cechy pogody cyklonalnej i antycyklonalnej. Globalna cyrkulacja atmosferyczna – stałe i sezonowe układy baryczne, ich rozmieszczenie oraz sezonowe przesunięcia. Cyklony tropikalne, strefowość cyrkulacji atmosferycznej, cyrkulacja astrefowa, monsuny zwrotnikowe i poza-zwrotnikowe, rola cyrkulacji ogólnej w międzystrefowej wymianie ciepła. Masy atmosferyczne – rodzaje, obszary źródłowe, cechy, transformacja. Klasyfikacje klimatu oraz strefy klimatyczne świata, zasady klasyfikacji wg Alisowa oraz Koppena, rozmieszczenie stref klimatycznych na świecie oraz ich charakterystyka. Klimat lokalny - geneza i przejawy występowania, procesy atmosferyczne w skali mezo- i topoklimatycznej, klimat gór, klimat wybrzeży, klimat miasta i. klimat lasu. Klimat Polski – uwarunkowania geograficzne i cyrkulacyjne, charakterystyka cech radiacyjnych, termicznych, barycznych, anemologicznych i higrycznych, regionalizacja klimatyczna. Zmiany klimatu od skali geologicznej do sytuacji współczesnej, wpływ działalności człowieka na klimat, anomalie klimatyczne, oscylacje (ENSO, NAO, AO, Maddena-Juliana i inne).</p> <p>Ćwiczenia: Przebieg wybranych elementów meteorologicznych w warunkach pogody cyklonalnej i antycyklonalnej. Wyznaczanie stałych i sezonowych układów barycznych, oznaczanie rodzajów mas powietrznych, kalendarze cyrkulacyjne. Klimatotwórcza rola pokrycia terenu. Określanie typu klimatu wg Alisowa oraz Koppena dla wybranych stacji, korzystanie i przygotowywanie klimatodiagramów. Przyczyny zróżnicowania przestrzennego warunków klimatycznych - skala lokalna. Charakterystyka klimatyczna obszaru reprezentowanego przez wybraną stację synoptyczną, wyznaczanie podstawowych charakterystyk klimatyczno-statystycznych na podstawie jednorocznych codziennych danych źródłowych, graficzna prezentacja danych.</p>
6.	Ochrona środowisk	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i definicje. Środowisko jako złożony system, zasoby. przyrodnicze, a antropopresja. Rozwój idei ochrony przyrody i ochrony środowiska w ujęciu historycznym. Prawne aspekty ochrony i kształtowania środowiska. Polityka ekologiczna państwa. Światowe i europejskie organizacje oraz formy ochrony przyrody, problemy ochrony i kształtowania środowiska w różnych obszarach świata. Główne problemy zagrożeń i degradacji środowiska wodnego. Ochrona litosfery. Rekultywacja gleb. Gospodarowanie odpadami. Wpływ poszczególnych działów gospodarki na środowisko. Ekosystem globalny. Rola ekosystemów w utrzymaniu stabilności ekologicznej i bioróżnorodności na Ziemi. Rola lasów w biosferze (bioróżnorodność leśna), przyczyny i skutki niszczenia lasów na Ziemi. Zmiany klimatu – przyczyny i zagrożenia. Formy ochrony przyrody w Polsce i na świecie. Struktura monitoringu w Polsce i Unii Europejskiej. Międzynarodowa współpraca w ochronie środowiska.</p>
7.	Systemy informacji geograficznej 1	<p>Wykłady: Wstęp do systemów informacji geograficznej (GIS) – definicja, zakres, podstawowe pojęcia, historia, literatura przedmiotu. Oprogramowanie GIS. Pakiet ESRI ArcGIS. Podstawy geodezyjne i kartograficzne GIS: układ odniesienia, układy współrzędnych geograficznych i płaskich, rejestracja obrazów,</p>

		<p>transformacja. Odwzorowania. kartograficzne w systemach GIS. Modele środowiska geograficznego. Modele danych w GIS: model wektorowy, model rastrowy, model TIN. Konwersja danych w GIS. Pliki oprogramowania GIS. Źródła danych GIS. Infrastruktura danych przestrzennych. Dyrektywa INSPIRE. Dane geoprzestrzenne dla Polski. Wprowadzenie do analizy przestrzennej w środowisku GIS. Podstawy analiz na obiektach wektorowych: zapytania i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw, generalizacja. Podstawy analiz danych rastrowych: reklasifikacja, algebra map, interpolacja przestrzenna. Numeryczne modele terenu i ich pochodne. Automatyzacja przetwarzania w GIS: podstawy modelowania i programowania.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do systemu ArcGIS. Zarządzanie i przeglądanie danych w aplikacji. ArcCatalog. Praca z warstwami i wizualizacja danych w aplikacji Arc Map. Wprowadzanie danych przestrzennych do systemu ArcGIS z różnych źródeł. Praca w oparciu o dane z zewnętrznych serwisów (np. WMS, WFS). Odwzorowania i układy współrzędnych w GIS. Transformacja układów „w locie”. Zmiany odwzorowania danych wektorowych. Georejestracja danych rastrowych w oparciu o zarejestrowane dane wektorowe. Tworzenie danych przestrzennych i mapy cyfrowej: rejestracja i rektyfikacja skanu mapy, wektoryzacja punktów, polilinii i poligonów, atrybutowanie danych. wektorowych, wizualizacja danych, kompozycja cyfrowego dokumentu mapowego, eksport mapy do formatów graficznych. Obliczenia geometrii danych wektorowych, statystyki, sumaryzacja, kalkulator pól tabeli atrybutowej. Wizualizacja danych - kartogram. Podstawowe funkcje analizy wektorowej: zapytania i selekcja atrybutowa, selekcja. na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw. Prosta, wieloetapowa analiza wektorowa. Numeryczny model terenu. Pierwotne atrybuty numerycznego modelu terenu: poziomice, cieniowanie, nachylenie, ekspozycja. Reklasifikacja modelu rastrowego. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem wektorowych i rastrowych. modeli danych.</p>
	Geografia fizyczna – przedmioty do wyboru	
A1.	Chemia Ziemi	<p>Wykłady: Atmosfera ziemska. Gazy występujące w troposferze. Aerosole atmosferyczne. Pierwotne i wtórne zanieczyszczenia powietrza. Jakość powietrza wewnątrz pomieszczeń. Skład chemiczny hydrometeorów. Chemia klimatu globalnego. Hydrosfera. Fizyczne i chemiczne właściwości wody. Gazy występujące w wodzie. Materia organiczna w wodzie. Metale ciężkie w hydrosferze. Rodzaje i skład wód naturalnych. Zanieczyszczenia wód. Litosfera. Powstawanie i skład litosfery. Główne pierwiastki w skorupie ziemskiej. Właściwości chemiczne gleb. Zanieczyszczenia gleb. Globalne cykle biogeochemiczne pierwiastków. Pierwiastki chemiczne budujące organizmy żywe.</p>
A2.	Geologia regionalna Polski	<p>Wykłady: Podstawowe założenia regionalizacji geologicznej: aspekt chronostratygraficzny i geodynamiczny, elementy składowe: litologia, tektonika, rzeźba. Zarys budowy geologicznej Europy: kraton wschodnioeuropejski, alpidy, strefa ekstensji centralnej i zachodniej Europy, paleozoiczne pasy orogeniczne. Wybrzeże: powstanie i ewolucja Bałtyku, budowa dna Bałtyku, współczesne procesy na wybrzeżu. Niż Polski: kenozoiczny basen Niżu, jednostki podłoża (obszar kratoniczny, jednostki paleozoiczne i mezozoiczne), zasoby surowcowe poszczególnych jednostek. Wyżyny południowej Polski: jednostki paleozoiczne i mezozoiczne, powiązania geologiczne z Niżem i Karpatami. Karpaty: pozycja w orogenie alpejskim, internidy (Karpaty Wewnętrzne), eksternidy (Karpaty Zewnętrzne) i zapadlisko przedkarpacie, zasoby surowcowe poszczególnych jednostek. Sudety: współczesna geodynamika, zapis orogenu waryscyjskiego, baseny mezozoiczne, kenozoiczny wulkanizm, charakterystyka jednostek i ich zasobów surowcowych.</p>
A3.	Gospodarka wodna	<p>Wykłady: Gospodarka wodna jako dziedzina nauki i prawne aspekty gospodarowania wodą. Obiekty wodne i zarządzanie procesami hydrologicznymi. Zasoby i magazynowanie wody, potrzeby wodne gospodarki</p>

		narodowej Jakość wody, zanieczyszczenia, metody oczyszczania wody. Regulacja rzek i potoków, drogi wodne i żegluga śródlądowa, energetyka wodna. Ochrona przed powodzią i suszą. Ochrona zasobów wodnych, polityka proekologiczna, rewitalizacja i renaturyzacja rzek Gospodarowanie wodą na świecie – przykłady stosowanych rozwiązań.
A4.	<i>Lodowce i lądolody</i>	Wykłady: Rozmieszczenie lodowców i lądolodów na kuli ziemskiej – podstawowe pojęcia i zagadnienia. Morfologiczna i termiczna klasyfikacja lodowców. Bilans masy lodowca. Czasze lodowe Antarktydy i Grenlandii – charakterystyka. Zlodowacenia kontynentalne w plejstocenie. Zlodowacenia górskie w plejstocenie w Karkonoszach i Karpatach. Erozja i akumulacja glacialna – podstawowe pojęcia. Procesy fluwioglacialne – charakterystyka rzek roztokowych. Współczesne procesy glacialne południowego Spitsbergenu.
	<i>Geografia człowieka – przedmioty do wyboru</i>	
B1.	<i>Ekonomika kultury</i>	Wykłady: Wstęp do ekonomiki kultury. Charakterystyka ekonomiczna sektora kultury. Rynki i konsumpcja towarów/usług powstających w sektorze kultury. Polityka kulturalna Ekonomika sztuk performatywnych. Ekonomika dziedzictwa kulturowego. Ekonomika przemysłów kreatywnych Kultura a rozwój gospodarczy.
B2.	<i>Geografia regionalna Azji i Australii</i>	Wykłady: Odkrycia geograficzne i poznanie kontynentu azjatyckiego od czasów starożytnych, w tym udział Polaków. Rozwój cywilizacyjny Azji. Formowanie się imperiów kolonialnych i ich rozpad. Powstanie państw postkolonialnych i ich wpływ na polityczny obraz Azji. Kształtowanie państw na kontynencie azjatyckim do końca XX wieku. Kulturowe i religijne zróżnicowanie Azji. Konflikty międzynarodowe, ich przyczyny i perspektywy zakończenia. Azja Południowa (warunki naturalne i ich wpływ na działalność człowieka, historia rozwoju demograficznego, problemy związane ze zróżnicowaniem religijnym, wskaźniki demograficzne, współczesna sytuacja społeczna, rozmieszczenie ludności, przebieg urbanizacji, problemy współczesnych wielkich miast, gospodarka, turystyka). Azja Południowo-Zachodnia (warunki naturalne i ich wpływ na działalność człowieka, rola islamu w życiu społecznym i gospodarczym, pozyskiwanie i gospodarowanie zasobami wody, gospodarka oparta na eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego). Podstawowa charakterystyka środowiska geograficznego Australii i Oceanii. Biogeografia Australii i Oceanii (unikalność flory i fauny, charakterystyczne formacje roślinne, przekształcenia przez człowieka, system ochrony przyrody na kontynencie australijskim i obszarze wyspiarskim Oceanii). Europejska kolonizacja Australii i Oceanii oraz jej konsekwencje aż po czasy współczesne (m.in. struktura społeczna, Aborygeni, procesy i struktury osadnicze, urbanizacja). Charakterystyka wybranego państwa (wybranych państw) Oceanii – aspekty fizycznogeograficzne, społeczne, polityczne, ekonomiczne.
B3.	<i>Geografia regionalna Europy</i>	Wykłady: Położenie oraz charakterystyczne cechy ukształtowania poziomego Europy i jego konsekwencje dla środowiska przyrodniczego. Rozwój geologiczny Europy i wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni kontynentu. Klimat. Uwarunkowania i czynniki zróżnicowania klimatów Europy. Regiony klimatyczne Europy. Wody na kontynencie europejskim – uwarunkowania występowania, zróżnicowanie oraz rozmieszczenie w aspekcie regionalnym. Strefowość pokryw glebowych i szaty roślinnej w Europie oraz ich związek z warunkami klimatycznymi. Regiony fizycznogeograficzne Europy. Wybrane zagadnienia osadnicze i ludnościowe. Rozwój polityczny Europy po II wojnie światowej. Charakterystyczne cechy zagospodarowania Europy (przemysł i rolnictwo). Związek gospodarki ze środowiskiem przyrodniczym na wybranych przykładach z różnych regionów Europy.
B4.	<i>Pochodzenie i ewolucja człowieka</i>	Wykłady: Stratygrafia kenozoiku, metody rejestracji środowisk i czasu w skałach neogenu i czwartorzędu, metody datowań tych skał i organizmów kopalnych w nich zawartych. Zmiany klimatyczne, eustatyczne i paleogeograficzne oraz związane z tym przekształcenia flory i fauny w neogenie i czwartorzędzie, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki i Eurazji. Podstawowa charakterystyka naczelnych, ich systematyki,

		<p>morfologii, środowisk występowania i behawioru. Charakterystyka człowieka w porównaniu do innych współczesnych naczelnych (porównanie szkieletu <i>Homo sapiens</i> ze szkieletami pozostałych naczelnych, zwłaszcza małp człekokształtnych). Metodologiczne podstawy i ograniczenia wydzielania gatunków kopalnych i odtwarzania filogenezy człowiekowatych. Zapis kopalny człowiekowatych, wymarłe gatunki człowiekowatych i ich charakterystyka. Przegląd historycznych i współczesnych poglądów nt. drzew rodowych człowieka. Zastosowanie zegara molekularnego i innych danych genetycznych w badaniach filogenezy człowiekowatych. Przegląd hipotez nt. ekologicznych, geologicznych i paleogeograficznych uwarunkowań powstania, ewolucji i geograficznej ekspansji rodzaju <i>Homo</i>. Powstanie i rozwój mowy oraz kultury ludzkiej i ich wpływ na sukces ewolucyjny człowieka, epoki prehistoryczne. Przekształcenia ekosystemów w wyniku plejstocenijskiej i wczesnoholocenijskiej ekspansji <i>Homo sapiens</i>.</p>
Semestr IV		
1.	Biogeografia	<p>Wykłady: Biogeografia jako nauka: cele, zagadnienia, kierunki badawcze. Czynniki abiotyczne wpływające na rozmieszczenie roślin i zwierząt. Strefy klimatyczno-glebowe kuli ziemskiej. Powstawanie i dynamika zasięgów lądowych gatunków roślin i zwierząt. Biomy zonalne i azonalne. Regionalizacja biogeograficzna: państwa roślinne i krainy zoogeograficzne. Wpływ człowieka na biosferę. Endemity i relikty.</p> <p>Ćwiczenia: Ćwiczenia w ogrodzie botanicznym (arboretum, alpinarium, roślinność obszarów suchych) – oznaczanie i systematyka roślin. Analiza diagramów klimatycznych – rozmieszczenie roślin a warunki termiczno- opadowe.</p>
2.	Geografia przemysłu i usług	<p>Wykłady: Wprowadzenie do przedmiotu geografii przemysłu. Etapy rozwoju gospodarczego. Ujęcia klasyfikacyjne przemysłu i surowców. Podstawowe teorie lokalizacji działalności wytwórczej oraz czynniki lokalizacji. Orientacje lokalizacyjne. Proces uprzemysłowienia – typy i sposoby jego wprowadzania. Rola czynników skupiających i rozpraszających w przemyśle. Formacje rozwoju społeczno-gospodarczego przemysłu i ich cechy. Współczesne tendencje rozwoju przemysłu na świecie. Usługi w gospodarce narodowej i badaniach naukowych. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD 2000, 2004, 2007). Główne uogólnienia analizy usług na gruncie nauk geograficznych i ekonomicznych. Wzrost i rozwój gospodarczy. Pojęcia i kryteria klasyfikacji usług. Główne cechy działalności usługowych. Sektor a sfera usług. Czynniki i poziom rozwoju usług. Miary oceny poziomu rozwoju usług w ujęciu przestrzennym. Hierarchia ośrodków usługowych. Delimitacja obszarów oddziaływania placówek i ośrodków usługowych. Pola przestrzeni obsługi.</p> <p>Ćwiczenia: Źródła i metody pozyskiwania danych w badaniach działalności wytwórczej. Podstawowe mierniki w analizie ilościowej i jakościowej przemysłu. Zróżnicowanie rozwoju przemysłu w układach regionalnych. Podstawowe metody analizy działalności przemysłowej (współczynnik koncentracji, specjalizacji i redystrybucji). Przemysł zaawansowanej techniki, sposoby pomiaru i analizy. Pracujący w sektorze III i Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca wybranych krajach świata oraz w ujęciu wewnątrz krajowym. U:P jako wskaźnik postindustrialności gospodarki. Poziom rozwoju usług w Polsce. Centralność ośrodków usługowych województwa dolnośląskiego. Teoretyczne obszary oddziaływania.</p>
3.	Podstawy ekonomii	<p>Wykłady: Przedmiot i podstawowe pojęcia ekonomii. Zarys historii myśli ekonomicznej. Rynek - definicja, rodzaje. Przedsiębiorstwo jako podmiot rynkowy; Gospodarstwo domowe jako podmiot rynkowy. Popyt i czynniki go determinujące, podaż i czynniki ją determinujące. Budżet państwa i polityka fiskalna; Sektor publiczny w gospodarce rynkowej. Pieniądz i polityka monetarna. Inflacja - definicja, rodzaje, skutki i metody przeciwdziałania. Bezrobocie - rodzaje, aktywna i pasywna polityka przeciwdziałania bezrobociu). Wzrost i rozwój gospodarczy; Wymiana gospodarcza z zagranicą; Problemy międzynarodowej integracji gospodarczej.</p> <p>Ćwiczenia: Problem rzadkości zasobów a potrzeby. Rynek i sposób jego funkcjonowania; popyt, podaż. Miary</p>

		efektów działalności gospodarczej, PKB, dochód narodowy, dochody osobiste i dochody do dyspozycji. Wady i ograniczenia PKB. Inne sposoby pomiaru dobrobytu/jakości życia. Budżet, podatki i ich rodzaje, wydatki budżetowe. Przepływ pieniądza, banki, inflacja. (pojęcie, pomiar, rodzaje). Analiza zjawiska bezrobocia - rodzaje, pomiar, klasyfikacje. Mierniki przedsiębiorczości; podstawowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.
4.	Podstawy kształtowania krajobrazu	Wykłady: Historia badań krajobrazowych, definicje, aspekty prawne. Społeczno-kulturowe i historyczne uwarunkowania krajobrazu. Krajobraz w planowaniu przestrzennym. Teoria estetyki i odbioru wartości estetycznych krajobrazu. Metody badania atrakcyjności wizualnej krajobrazu. Metodyczne aspekty waloryzacji i inwentaryzacji krajobrazu. Krajobrazy przekształcone, postindustrialne, pokopalniane i powojkowe. Kształtowanie i ochrona krajobrazu w świetle Europejskiej Konwencji. Krajobrazowej. Zagrożenia i ochrona krajobrazu kulturowego w Polsce. Dobre praktyki w kształtowaniu krajobrazu. Zmiany pokrycia i użytkowania terenu jako podstawa analiz krajobrazowych. Aktualne trendy i narzędzia badawcze w badaniach krajobrazu. Ćwiczenia: Wykonanie Studium waloryzacji i kształtowania krajobrazu wybranego obszaru, obejmujące: inwentaryzację i ocenę stanu komponentów krajobrazu danego obszaru; waloryzację krajobrazu różnymi metodami; identyfikację zagrożeń i rekomendacje do zmian z wykorzystaniem elementów audyty krajobrazowego; percepcję krajobrazu.
5.	Systemy informacji geograficznej 2	Ćwiczenia: Analizy sieciowe. Model GRID i TIN; Interpolacja; Konwersja. Podstawy funkcji lokalnych i strefowych w oparciu o dane rastrowe. Podstawowe analizy hydrologiczne – wyznaczanie cieków i zlewni w oparciu o numeryczny model terenu. Podstawy algebry map. Pochodne numerycznego modelu terenu: krzywizny, wklęsłość/wypukłość, klasyfikacja form rzeźby. Wprowadzenie do wieloetapowych analiz przestrzennych. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem zaawansowanych narzędzi. GIS.
6.	Teledetekcja	Wykłady: Definicja i rys historyczny rozwoju teledetekcji, fotointerpretacji i ich zastosowań. Fotointerpretacja. Metodyka, etapy procesu interpretacji zdjęć lotniczych. Fizyczne podstawy teledetekcji (prawa promieniowania, przedziały widma fal elektromagnetycznych wykorzystywane w teledetekcji), rodzaje systemów teledetekcyjnych. Kombinacje pasm, syntezy barwne w teledetekcji. Indeksy wegetacyjne (spektralne). Korekcja obrazów cyfrowych w teledetekcji, poziomy przetworzenia scen satelitarnych, metody poprawiania jakości teledetekcyjnych obrazów cyfrowych, operacja pan- sharpening'u. Metody klasyfikacji stosowane podczas przetwarzania teledetekcyjnych obrazów satelitarnych, klasyfikacja nadzorowana i nienadzorowana. Metody oceny wyników klasyfikacji. Ćwiczenia: Wprowadzenie do oprogramowania GIS / teledetekcyjnego, podstawowe polecenia systemu, moduły służące do przetwarzania danych teledetekcyjnych. Przetwarzanie scen satelitarnych. Wyliczanie indeksów wegetacyjnych, tworzenie kompozycji barwnych przy wykorzystaniu różnych pasm spektralnych. Fotointerpretacja zdjęć lotniczych.
7.	Ćwiczenia terenowe - geografia społeczno-ekonomiczna	Ćwiczenia terenowe: Omówienie i przygotowanie badań terenowych. Realizacja badań terenowych. Opracowanie danych i analiza wyników zebranych w trakcie badań terenowych. Prezentacja wyników przeprowadzonych analiz.
8.	Ćwiczenia terenowe - geomorfologia i gleboznawstwo	Ćwiczenia terenowe: Geologia i geomorfologia Sudetów/Przedgórze Sudeckiego (rzeźba strukturalna, formy i osady polodowcowe, przekształcenia antropogeniczne) – w ramach jednodniowych ćwiczeń objazdowych. Wpływ budowy geologicznej na rzeźbę. Morfologia stoku i wykształcenie utworów pokrywowych. Morfologia doliny rzecznej. Analiza profili (odkrywek) glebowych. Wprowadzenie do kartowania geomorfologicznego i glebowego. Kartowanie geomorfologiczne i pokryw glebowych.
9.	Ćwiczenia terenowe - gospodarka przestrzenna	Ćwiczenia terenowe: Omówienie i przygotowanie badań terenowych. Realizacja badań terenowych. Opracowanie danych i analiza wyników zebranych w trakcie badań terenowych. Prezentacja wyników

		przeprowadzonych analiz.
10.	Praktyki zawodowe	Praktyki zawodowe: Zapoznanie się z podstawami prawno-organizacyjnymi działalności jednostki, w której student odbywa praktykę. Zapoznanie się z rodzajem, zakresem i kompetencjami działalności jednostki przyjmującej studenta na praktykę. Praktyczne uczestnictwo lub obserwacja projektów/programów/działań prowadzonych w jednostce, w tym terenowych. Zapoznanie się z zasadami obiegu dokumentów/dokumentacji w jednostce. Zapoznanie się z zasadami zachowania tajemnicy służbowej i państwowej oraz ochrony poufności danych w zakresie określonym przez instytucję przyjmującą studenta. na praktykę zawodową. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się w przedsiębiorstwie lub organizacji (np. obieg dokumentów, droga służbowa korespondencji). Poznanie zasad organizacji pracy i podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy i kontroli. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy własnej, pracy zespołowej, efektywnego zarządzania czasem, sumienności, odpowiedzialności za powierzone zadania.
	Geografia fizyczna – <i>przedmioty do wyboru</i>	
C1.	<i>Dzieje Ziemi</i>	Wykłady: Sposób rejestracji środowisk i czasu w skałach, metody datowań skał, organizmów kopalnych i struktur geologicznych. Podział czasu geologicznego na jednostki, tabela stratygraficzna. Geneza, budowa i wiek Ziemi na tle budowy Układu Słonecznego. Powstanie i ewolucja ziemskiej skorupy, atmosfery, hydrosfery w archaiku i proterozoiku. Powstanie życia na Ziemi i pierwsze fazy jego rozwoju. Zlodowacenia prekambryjskie. Zmiany globalnej paleogeografii w fanerozoiku i ruchy górotwórcze. Krzywe zmian eustatycznych i klimatycznych fanerozoiku, przyczyny zmienności, globalne zlodowacenia. Rewolucja kambryjska, ewolucja fauny i flory fanerozoiku, kolonizacja wód słodkich i lądów przez organizmy, wielkie załamania ekosystemów Ziemi (wielkie wymierania) i ich przyczyny. Główne typy osadów i kopalin fanerozoicznych na świecie. Ćwiczenia: Praktyczne zastosowanie metod określania wieku względnego, m.in. do ustalania kolejności tworzenia się warstw i ciał skalnych na podstawie ich przestrzennego usytuowania względem siebie. Tworzenie się i rodzaje skamieniałości. Rola skamieniałości w naukach o Ziemi. Przegląd skamieniałości grup organizmów mających duże znaczenie w kopalnych ekosystemach, ze szczególnym uwzględnieniem grup przydatnych do datowania wieku skał i rekonstrukcji warunków środowiskowych.
C2.	<i>Formy i procesy obszarów suchych i półsuchych</i>	Wykłady: Geografia pustyń i półpustyń kuli ziemskiej – podstawowe pojęcia i zagadnienia. Klasyfikacja i biogeografia obszarów suchych. Czynniki wpływające na przemieszczanie i akumulację osadów eolicznych. Formy rzeźby związane z niszczącą i budującą działalnością wiatru. Współczesne problemy wybranych obszarów suchych ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych i antropopresji. Ćwiczenia: Wydmy: charakterystyka, typy, występowanie. Charakterystyka pokryw i osadów lessowych
C3.	<i>Klimat obszarów górskich</i>	Wykłady: Rola czynników geograficznych w kształtowaniu klimatu obszarów górskich: położenie geograficzne, topografia. Znaczenie warunków cyrkulacyjnych w kształtowaniu cech klimatu górskiego: czynnik dynamiczny (ogólna cyrkulacja) oraz czynnik termiczny (cyrkulacja lokalna). Modyfikacja klimatu wynikająca z roli wysokości, formy terenu, ekspozycji, zasłonięcia, zwartości oraz przebiegu osi pasma górskiego. Współczesne zmiany klimatu w odniesieniu do obszarów górskich. Specyficzne cechy oraz różnice warunków klimatycznych w wybranych pasmach górskich. Ćwiczenia: Analiza zróżnicowania warunków meteorologicznych w skali Sudetów – wybrane dni z różnymi typami cyrkulacji atmosferycznej (analiza przypadku). Szczegółowa analiza pola temperatury oraz pola opadu na przykładzie Sudetów. Przygotowanie i wygłoszenie prezentacji o tematyce specyfiki klimatycznej wybranego pasma górskiego.
C4.	<i>Paleogeografia</i>	Wykłady: Rozwój środowiska przyrodniczego Polski - zarys problematyki, podstawowa terminologia, środowisko Polski na tle Europy. Zarys paleogeografii Polski przed trzeciorzędem. Rozwój środowiska Polski w

		<p>paleogenie i neogenie. Ewolucja środowiska w plejstocenie ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego cyklu interglacjalno-glacialnego – źródła danych pośrednich, stratygrafia i wiek osadów. Rozwój paleogeograficzny Polski w holocenie.</p> <p>Ćwiczenia: Morfogeneza obszarów młodoglacjalnych. Morfogeneza obszarów staroglacjalnych. Morfogeneza obszarów wyżynnych. Morfogeneza obszarów górskich. Ewolucja dolin w czwartorzędzie.</p>
C5.	<i>Procesy rzeźbotwórcze</i>	<p>Wykłady i ćwiczenia: Geomorfologiczne efekty wietrzenia w różnych typach skał. Uwarunkowania ruchów masowych. Katastrofalne i sekularne ruchy grawitacyjne. Erozja wąwozowa. Uwarunkowania procesu spłukiwania. Zmienność systemów korytowych i jej uwarunkowania. Wyznaczanie zasięgu fal wezbraniowych. Procesy glacialne i peryglacialne. Zjawiska krasowe. Rzeźbotwórcza działalność wiatru w różnych strefach klimatycznych. Procesy litoralne. Funkcjonowanie subsystemów stokowego i dolinnego.</p>
C6.	<i>Środowiska górskie</i>	<p>Wykłady: Definicja gór. Klasyfikacje obszarów górskich: morfograficzne, hipsometryczne, wiekowe i genetyczne. Główne teorie geotektoniczne, zróżnicowana budowa geologiczna obszarów górskich, morfogeneza gór. Właściwości komponentów środowiska górskiego: klimat, szata roślinna, gleby, hydrologia obszarów górskich. Specyfika procesów hydro-geomorfologicznych w obszarach górskich. Piętrowość. geoekologiczna. Działalność człowieka a przemiany systemów morfogenetycznych w poszczególnych piętrach geoekologicznych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Piętrowość geoekologiczna obszarów górskich na przykładzie Karkonoszy. Wyróżnianie i charakterystyka głównych cech poszczególnych pięter geoekologicznych. Ocena funkcjonowania subsystemów stokowego i dolinnego w piętrach leśnych obszarów górskich w nie zaburzonym środowisku i w warunkach antropopresji.</p>
C7.	<i>Zanieczyszczenia i ochrona atmosfery</i>	<p>Wykład. Zanieczyszczenia powietrza podstawowe problemy: pyłem i ozonem (skutki zdrowotne i. środowiskowe), odory, zanieczyszczenie hałasem i światłem. Wpływ czynników meteorologicznych i topograficznych na rozprzestrzenianie zanieczyszczeń. Prawne aspekty ochrony i zarządzania jakością powietrza: polityka ekologiczna państwa, akty prawne; konwencje międzynarodowe; Państwowy monitoring zanieczyszczeń powietrza w Polsce – zasady funkcjonowania. Sposoby ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.</p> <p>Ćwiczenia: Imisja i emisja: wyrażanie stężeń w różnych jednostkach, obliczanie wielkości emisji. Monitoring zanieczyszczeń powietrza. Ocena jakości powietrza, ocena wpływu czynników meteorologicznych na stężenie zanieczyszczeń – projekt indywidualny.</p>
<i>Geografia człowieka – przedmioty do wyboru</i>		
D1.	<i>Elementy projektowania urbanistycznego</i>	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia związane z projektowaniem urbanistycznym. Podstawy teoretyczne projektowania urbanistycznego. Elementy kompozycji urbanistycznej. Kształtowanie środowiska zamieszkania. Geneza współczesnego mieszkalnictwa. Zasady planowania zespołów mieszkaniowych i usługowych. Infrastruktura komunikacyjna i techniczna. Kształtowanie terenów zielonych.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych wybranego terenu pod kątem jego przydatności do pełnienia nowych funkcji. Analiza obowiązujących kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu opracowania. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego terenu, prezentacja i obrona projektu z wyjaśnieniem przyjętych rozwiązań.</p>
D2.	<i>Geografia ekonomiczna Polski</i>	<p>Wykłady: Uwarunkowania regionalnego zróżnicowania poziomu rozwoju i struktury gospodarki. Regionalny układ gospodarki. Struktura przestrzenna rolnictwa i leśnictwa w Polsce. Rozwój handlu zagranicznego Polski i jej miejsce w wymianie międzynarodowej. Wybrane zagadnienia związane z funkcjonowaniem przemysłu i transportu a mające kluczowe znaczenie dla ekonomicznej pozycji Polski.</p> <p>Ćwiczenia: Produktywność i towarowość rolnictwa w Polsce. Zbieżność układów komunikacyjnych. Potencjał</p>

		energetyczny Polski. Miejsce Polski w wymianie międzynarodowej.
D3.	<i>Geografia Internetu</i>	<p>Wykład: Geografia Internetu - podstawowe pojęcia, nazewnictwo: cyberprzestrzeń, gospodarka cyfrowa, społeczeństwo informacyjne, wykluczenie cyfrowe. Sieci – podstawowe cechy (m.in. sieci bezskalne); społeczeństwo sieci, sieci jako fenomen społeczny (sześć stopni separacji). Historia i rozwój Internetu oraz elementów infrastruktury teleinformatycznej. Warstwy informacyjne cyberprzestrzeni,. Przestrzenne aspekty wykluczenia cyfrowego. Cenzura w Internecie, VPN, sieć TOR, crowdsourcing.</p> <p>Ćwiczenia: Googlografia – widoczność miast w cyberprzestrzeni. Polskie miasta w mediach społecznościowych. Geografia domen internetowych.</p>
D4.	<i>Geografia regionalna Ameryk</i>	<p>Wykłady: Kolonizacja europejska: porównanie polityki poszczególnych kolonizatorów, konsekwencje przestrzenne, wpływ na dalszy rozwój kontynentu. Rola Polaków w poznaniu i zagospodarowaniu kontynentu. Droga do niepodległości państw Ameryki Północnej i Południowej. Charakterystyka ludności pierwotnej Ameryk. Wymiana ludności w okresie kolonialnym. Niewolnictwo i jego późniejsze konsekwencje. Migracje zewnętrzne w poszczególnych częściach kontynentów i w różnych okresach rozwoju państwowości. Migracje wewnętrzne. Rozmieszczenie ludności: w czasach prekolumbijskich, w czasach kolonialnych,. współcześnie – uwarunkowania przyrodnicze i historyczne. Osadnictwo: pierwotne, kolonialne, po uzyskaniu niepodległości i współczesne. Urbanizacja. Typy fizjonomiczne miast. Kształtowanie się współczesnej sieci miast. Obszary zurbanizowane. Miasta globalne. Rozwój gospodarczy państw Ameryki Południowej: okres rozwoju na zewnątrz, rozwój do wewnątrz, wpływ polityki, obecna sytuacja społeczna, dysproporcje w. rozwoju gospodarczym i społecznym, problem ubóstwa, slumsy. Kolonizacja wewnętrzna Ameryki Południowej. Brasília jako przykład realizacji polityki zaludniania interioru.</p> <p>Ćwiczenia: Prezentacje przez studentów charakterystyk wybranych państw amerykańskich: środowisko przyrodnicze, rozwój społeczny i gospodarczy, dysproporcje w rozwoju kraju, wielkie regiony społeczno-ekonomiczne, turystyka. Analiza wybranych procesów związanych z zaludnieniem i rozwojem społecznym Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej – praca pisemna. Analiza wybranych procesów związanych z zaludnieniem i rozwojem społecznym Kanady – praca pisemna. Analiza wybranych procesów związanych z rozwojem gospodarczym państw Ameryki Południowej – praca pisemna.</p>
D5.	<i>Geografia religii</i>	<p>Wykłady: Geografia religii jako dyscyplina naukowa. Główne pojęcia. Historia rozwoju geografii religii. Definicja pojęcia religii. Klasyfikacje religii. Rozwój religii świata w zarysie. Czynniki rozprzestrzeniania się religii. Struktura wyznaniowa ludności na świecie. Przestrzenne rozmieszczenie głównych religii na. świecie. Religia a polityka. Wybrane konflikty religijne. Pielgrzymki a turystyka w ujęciu chronologicznym. Pielgrzymki we współczesnych religiach – zarys problemu. Środowiskowy aspekt geografii religii. Krajobraz sakralny. Krajobraz. nieprzekształcony, woda (studnie, źródła, rzeki, jeziora), góry, kamienie i skały, jaskinie, gleba oraz lasy jako przedmioty kultu w różnych religiach. Pielgrzymki i kult a ochrona środowiska. Religia a osadnictwo w historii i współcześnie. Funkcje ośrodków pielgrzymkowych. Klasyfikacje ośrodków pielgrzymkowych. Architektura przestrzeni sakralnej.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie procedury charakterystyki religii świata na wybranym przykładzie. Prezentacje przez studentów charakterystyk wybranych religii świata – doktryny, wierzenia, odłamy, główne święta, obrzędy, miejsca i obiekty kultu, kierunki i formy pielgrzymowania.</p>
D6.	<i>Geografia transportu</i>	<p>Wykłady: Wprowadzenie do przedmiotu geografii transportu. Rodzaje transportu. Pojęcie sieci i układów sieciowych. Zasady kształtowania się układów komunikacyjnych. Ekonomiczne i funkcjonalne uwarunkowania rozwoju transportu. Charakterystyka i funkcjonowanie poszczególnych form transportu. Modele transportowe i topologiczna analiza przestrzennej struktury sieci. Zaliczenie wykładu.</p>

		Ćwiczenia: Mierniki, techniki badawcze oraz źródła pozyskiwania danych w badaniach z zakresu geografii transportu. Miary zbieżności układów transportowych i metody badania dostępności transportowej. Metody prezentacji i interpretacja zjawisk transportowych. Analiza sieci transportu publicznego jako elementu wpływającego na dostępność i jakość w wybranych jednostkach terytorialnych.
Semestr V		
1.	Geografia turystyki	Wykłady: Wprowadzenie podstawowych pojęć funkcjonujących w geografii turystyki jak turysta, turystyka, walor turystyczny, atrakcyjność turystyczna. Historia turystyki na świecie z podziałem na okresy. Wprowadzenie w fenomen turystyki masowej. Czynniki rozwoju turystyki w XX w. Motywacje turystyczne oraz ich zmiany we współczesnym świecie. Podstawowe formy turystyki we współczesnym świecie; turystyka alternatywna i zrównoważony rozwój turystyki. Stan i perspektywy rozwoju turystyki na świecie według prognoz WTO. najistotniejsze destynacje XXI w. – dane statystyczne. Ćwiczenia: Próba określenia atrakcyjności turystycznej wybranych regionów Polski ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska w oparciu o: wskazanie walorów turystycznych ze szczególnym uwzględnieniem walorów krajoznawczych. Analiza infrastruktury turystycznej wybranego regionu. Perspektywy rozwoju turystyki regionu połączona z próbą wskazania produktów markowych.
2.	Geozagrożenia	Wykłady: Wulkanizm i erupcje wulkaniczne. Trzęsienia ziemi. Katastrofalne ruchy masowe: osuwiska i spływy gruzowe. Procesy krasowe i subsydencja gruntu. Geozagrożenia w strefie przybrzeżnej. Katastrofy związane z pokrywą wegetacyjną – pożary Erozja gleb. Opady rozlewne w Polsce – uwarunkowania cyrkulacyjne, przebieg, częstość, występowania, możliwości prognozowania. Zjawiska ekstremalne związane z konwekcją: super komórki, opady nawalne, trąby powietrzne, downburst, szkwał. Wezbrania i powodzie. 1Transport zanieczyszczeń w skali globalnej (uwarunkowania, skutki, współczesne hotspoty); poziomy i ładunki krytyczne.
3.	Globalne problemy gospodarcze	Wykłady: Zróżnicowanie definicyjne globalizacji i problemów globalnych. Zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego na świecie i jego skutki społecznie i ekonomiczne dla krajowych gospodarek. Procesy przepływu kapitału i ludzi i ich globalne konsekwencje gospodarcze. Internacjonalizacja gospodarcza jej przyczyny i konsekwencje. Demograficzne problemy globalne i towarzyszące im zróżnicowanie ubóstwa na świecie. Globalne problemy migracyjne i konsekwencje dla rynków pracy. Współczesna gospodarka surowcowa na świecie. Substytucja, wzrost znaczenia nowych i wyczerpywanie się tradycyjnych surowców. Konflikty polityczne i zbrojne współczesnego świata i ich konsekwencje gospodarcze.
4.	Projekt w systemach informacji geograficznej 1	Ćwiczenia: Omówienie projektu, wybór koordynatora projektu, podział projektu na podzadania, wybór koordynatorów podzadań. Spotkanie robocze po 2 tygodniach realizacji projektu, identyfikacja trudności technicznych oraz problemów badawczych, dyskusja. Spotkanie robocze po 4 tygodniach realizacji projektu, prezentacja postępów w pracy i wyników częściowych, dyskusja. Spotkanie robocze po 6 tygodniach realizacji projektu, prezentacja postępów w pracy i wyników częściowych, dyskusja. Spotkanie robocze po 8 tygodniach realizacji projektu, prezentacja postępów w pracy i wyników częściowych, dyskusja. Przedstawienie raportu końcowego, spójna prezentacja wyników całego projektu przez koordynatora projektu oraz wystąpienia koordynatorów podzadań.
5.	Seminarium dyplomowe 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy dyplomowej i określenie zakresu tematycznego pracy. Prezentacja proponowanych tematów prac dyplomowych i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego.
	Geografia fizyczna – przedmioty do wyboru	
E1.	Analizy przestrzenne w geografii fizycznej	Wykłady: Rola cyfrowego modelu terenu w analizach środowiskowych. Metody wyznaczania i klasyfikacji cieków z modelu terenu. Wtórne atrybuty topograficzne. Modelowanie dopływu promieniowania słonecznego w

		GIS. Klasyfikacja form terenu na podstawie DEM. Metody automatyzacji pracy w analizach przestrzennych. Ćwiczenia: Zastosowanie cyfrowego modelu terenu w analizach środowiskowych: a. Modelowanie hydrologiczne. b. Wtórne atrybuty topograficzne. c. Dopływ promieniowania słonecznego do powierzchni. Zastosowanie cyfrowego modelu terenu do klasyfikacji form terenu. Podstawy automatyzacji pracy w analizach przestrzennych.
E2.	<i>Geografia Chin</i>	Wykłady: Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego Chin. Krainy geograficzne Chin – przegląd regionalny. Zarys historii Chin i współczesna sytuacja geopolityczna. Ćwiczenia: Geografia wielkich miast Chin. Obiekty Światowego Dziedzictwa UNESCO w Chinach. Zdarzenia ekstremalne w systemie przyrodniczym – studia przypadków.
E3.	<i>Geografia Czech</i>	Wykłady: Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Czech. Historyczne uwarunkowania sytuacji kulturowo-gospodarczej Czech. Krainy geograficzne Czech – przegląd regionalny. Ćwiczenia: Obiekty Światowego Dziedzictwa UNESCO w Czechach. Główne walory i atrakcje turystyczne czeskiej części Sudetów.
E4.	<i>Podstawy dendrochronologii</i>	Wykłady: Cele i historia dendrochronologii, podstawowa terminologia. Rozmieszczenie drzew na świecie, gatunki drzew najczęściej wykorzystywane w dendrochronologii, gatunki lasotwórcze. Podstawowe zagadnienia z zakresu anatomii drewna. Praca na stanowisku badawczym - techniki pobierania prób oraz ich laboratoryjna analiza. Zastosowanie analiz dendrochronologicznych w geomorfologii i klimatologii. Ćwiczenia: Podstawowe narzędzia pracy w dendrochronologii. Wykonywanie preparatów mikroskopowych, praca przy użyciu mikrotomu. Analiza statystyczna w dendrochronologii.
E5.	<i>Środowiska obszarów polarnych</i>	Wykłady: Definicja i granice obszarów polarnych. Historia poznawania obszarów polarnych, cele badań. Rola obszarów polarnych w procesach globalnych. System arktyczny i Antarktyka. Bioróżnorodność obszarów polarnych. Ludy pierwotne, współczesna gospodarka i degradacja obszarów. Ćwiczenia: Problematyka obszarów polarnych w światowych bazach danych.
E6.	<i>Wstęp do sedymentologii</i>	Wykłady: Sedymentologia – podstawowa terminologia i definicje oraz charakterystyka warunków w jakich przebiegają procesy sedymentacyjne. Podstawowe informacje z zakresu hydrauliki procesów sedymentacyjnych. Teksturalne cechy osadów oraz ich interpretacja. Wprowadzenie do analizy facji. Stany dna, formy depozycyjne i związane z nimi litofacje.
<i>Geografia człowieka – przedmioty do wyboru</i>		
F1.	<i>Geografia ekonomiczna świata</i>	Wykłady: Działalność gospodarcza człowieka i jej wpływ na środowisko. Gospodarczy podział świata, potęgi gospodarcze świata. Światowa gospodarka rolno-żywnościowa. Handel zagraniczny w gospodarce państw świata (jego struktura geograficzna i towarowa). Wybrane zagadnienia związane z funkcjonowaniem działalności przemysłowej i transportowej na świecie. Globalna ekopolityka. Ćwiczenia: Wprowadzenie, zróżnicowanie gospodarcze państw świata – wybrane wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wybrane problemy transportowe na świecie. Współczesne przemiany światowego przemysłu. Wpływ inwestycji zagranicznych i handlu międzynarodowego na gospodarkę wybranych państw świata.
F2.	<i>Geografia kultur</i>	Wykłady: Koncepcja geografii kultur (kultury). Wprowadzenie pojęć: kultura (wraz z jej podziałami), rozwój kultury, geografia kultur (kultury), przestrzeń kulturowa, krajobraz kulturowy, tożsamość kulturowa, kręgi cywilizacyjne. Rozwój geografii kultury. Problematyka narodowościowa: wybrane pojęcia, zagadnienia i problemy. Społeczeństwa pierwotne a kultura europejska z uwzględnieniem problemów wywoływanych przez turystykę. Regionalizacja kulturowa: zagadnienia teoretyczne i przykład wyznaczenia regionu kulturowego. Zróżnicowanie językowe świata. Krajobraz kulturowy jako przedmiot badań geograficznych: metody badań krajobrazu kulturowego, sposoby jego interpretacji, znaczenie pamięci i tożsamości dla procesu kształtowania

		<p>krajobrazu. Nazewnictwo geograficzne – podstawowe definicje i podziały, geneza wybranych. typów nazw, zmienność nazewnictwa pod wpływem wydarzeń historycznych (głównie na przykładzie Dolnego Śląska i Wrocławia).</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie procedury i uwzględnianych cech podczas wyznaczania regionów kulturowych. Wybór kultur (obszarów) celem określenia granic regionów kulturowych. Prezentacje przez studentów wybranych regionów kulturowych z uwzględnieniem ich zasięgu i cech wyróżniających.</p>
F3.	<i>Geografia obszarów wiejskich</i>	<p>Wykłady: Obszar wiejski jako przedmiot badań, ogólna charakterystyka obszarów wiejskich w Polsce. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, nowe funkcje wsi, wiejskie obszary funkcjonalne, obszary problemowe i zasoby lokalne wsi. Zróżnicowanie przestrzenne rolnictwa. Perspektywy dalszego rozwoju obszarów wiejskich. Ćwiczenia: Ludność wsi. Obszary problemowe wsi. Wpływ jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej na wysokość uzyskanych plonów. Gospodarstwa rolne w Polsce według grup obszarowych. Analiza wybranych elementów infrastruktury technicznej wsi (kanalizacja i wodociągi).</p>
F4.	<i>Geografia regionalna Afryki</i>	<p>Wykład: Historia odkrywania kontynentu, uwarunkowania historyczno-polityczne podziału Afryki, niewolnictwo, konsekwencje społeczno-kulturowe, ekonomiczne i polityczne kolonializmu na kontynencie afrykańskim. Współczesne problemy środowiskowe na kontynencie afrykańskim i ich konsekwencje dla rozwoju społeczno-ekonomicznego poszczególnych krajów i całego kontynentu.. 3. Ludność Afryki.. 4. Wybrane problemy polityczne i konflikty w nowożytnej Afryce.</p> <p>Ćwiczenia: Wybrane problemy społeczno-ekonomiczne Afryki, projekt1: praca w grupach, prezentacja. Kultury Afryki – projekt2: praca w grupach, prezentacja.</p>
F5.	<i>Partycypacja i mediacja w konfliktach środowiskowych</i>	<p>Wykłady: Podstawy teoretyczne komunikacji społecznej i konfliktów. Konflikty środowiskowe a udział społeczeństwa w procesach planistycznych. Metody rozwiązywania konfliktów i prowadzenia komunikacji społecznej. Partycypacja w konfliktach środowiskowych. Mediacja w konfliktach środowiskowych.</p> <p>Ćwiczenia: Komunikacja interpersonalna i społeczna. Planowanie i organizacja procesu partycypacji. Prowadzenie partycypacji i mediacji w konfliktach środowiskowych. Konflikty środowiskowe w Polsce i na świecie – dyskusja.</p>
F6.	<i>Problemy rozwoju obszarów pogranicznych</i>	<p>Wykłady: Problematyka granic, pogranicza i współpracy transgranicznej. Koncepcje rozwoju społeczno-ekonomicznego i zagospodarowania przestrzennego obszarów pogranicznych. Strategie rozwoju obszarów pogranicznych. Współpraca transgraniczna, historia, płaszczyzny współpracy, bariery. Rola pograniczy w rozwoju regionalnym i lokalnym oraz w procesie integracji europejskiej.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza kształtowania się powiązań transgranicznych na obszarach pogranicznych wraz z zarysem koncepcji rozwoju (na wybranym przykładzie).</p>
Semestr VI		
1.	Geografia polityczna	<p>Wykłady: Definicje geografii politycznej, zakres przedmiotowy oraz podstawowe pojęcia związane z geografią polityczną. Podstawowe koncepcje teoretyczne. Państwo - definicja, aparat państwowy, ustroje państw świata i wynikające z tego różnice. Stolica państwa; wewnętrzny podział terytorialny państw. Terytorium (definicje, cechy, klasyfikacje) i granice państw (definicja, funkcje, klasyfikacje granic państwowych). Przesłanki kolonializmu, geograficzny aspekt kolonizacji świata, pozostałości kolonializmu na współczesnej mapie świata. Terytoria niesuwerenne; współczesne terytoria zależne; podział polityczny mórz i oceanów oraz przestrzeni powietrznej. Rozmieszczenie przestrzenne konfliktów zbrojnych na świecie. Punkty i sprawy zapalne jako potencjalne przyczyny konfliktów zbrojnych. Naród, czynniki kształtujące naród. Zróżnicowanie narodowościowe i religijne na świecie i jego konsekwencje. Geografia wyborcza. Przemiany na mapie politycznej świata.</p>

		Ćwiczenia: Mapa polityczna świata. Klasyfikacja jednostek geopolitycznych. Geografia wyborcza. Charakterystyka wybranych państw ze względu na cechy z zakresu geografii politycznej. Analiza zróżnicowania politycznego, językowego i wyznaniowego świata. Obszary wojny i pokoju na świecie.
2.	Geografia Śląska	Wykłady: Granice, terytorium, regiony fizycznogeograficzne Śląska; pojęcie Śląska – historyczne, geograficzne, etniczne. Przyroda nieożywiona Śląska – jednostki geologiczno-tektoniczne, budowa geologiczna i rzeźba terenu, klimat i walory uzdrowiskowe. Zasoby wodne Śląska – sieć hydrograficzna, zbiorniki wodne, ochrona. przeciwpowodziowa, wody mineralne. Surowce mineralne i skalne, gospodarka Śląska dawniej i obecnie. Ludność – historia osadnictwa; etniczność, przesiedlenia, mniejszości narodowe. Dziedzictwo kulturowe Śląska; obiekty i obszary chronione. Aktualne problemy ludnościowo-gospodarcze, ekologiczne, przestrzenne
3.	Projekt w systemach informacji geograficznej 2	Ćwiczenia: Omówienie projektu, wybór koordynatora projektu, podział projektu na podzadania, wybór koordynatorów podzadań. Spotkanie robocze po 2 tygodniach realizacji projektu, identyfikacja trudności technicznych oraz problemów badawczych, dyskusja. Spotkanie robocze po 4 tygodniach realizacji projektu, prezentacja postępów w. pracy i wyników częściowych, dyskusja. Spotkanie robocze po 6 tygodniach realizacji projektu, prezentacja postępów w pracy i wyników częściowych, dyskusja. Przedstawienie raportu końcowego, spójna prezentacja wyników całego projektu przez koordynatora projektu oraz wystąpienia koordynatorów podzadań.
4.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Omówienie merytorycznych i formalnych zasad prezentacji tematów prac dyplomowych oraz ostateczne uzgodnienie tematu i zakresu prac. Prezentacje tematyki prac dyplomowych przez uczestników konwersatorium wraz z dyskusją. Omówienie zasad egzaminu dyplomowego.
5.	Ćwiczenia terenowe - geografia regionalna	Ćwiczenia terenowe: Geografia fizyczna: Analiza elementów rzeźby – krajobrazu nadmorskiego, młodoglacjalnego, staroglacjalnego, wyżynnego, górskiego. Geneza, procesów naturalnych i antropogenicznych kształtujących współczesną rzeźbę wybranych regionów fizyczno- geograficznych . Charakterystyka elementów środowiska geograficznego wybranych regionów fizyczno- geograficznych (na poziomie makro-, mezo- i mikroregionów), m.in. geologia, pedografia, morfologia, hydrografia, biogeografia, klimat. Analiza związków przyczynowo-. skutkowych zachodzących w środowisku przyrodniczym i kulturowym. Geografia społeczno-ekonomiczna: Charakterystyka ludności na obszarze objazdu. Liczba ludności i jej dynamika,. gęstość zaludnienia, struktura demograficzna i społeczno-zawodowa, charakterystyka regionalnych i lokalnych rynków pracy w kontekście uwarunkowań demograficznych i ekonomicznych, kierunki i przyczyny zmian ludnościowych na obserwowanym obszarze,. Charakterystyka osadnictwa i czynników je kształtujących na obszarze objazdu. Typy układów pól i osadnictwa oraz ich geneza, identyfikacja w terenie typów genetyczno-. historycznych kształtów wsi, procesy suburbanizacji, charakterystyka osadnicza miast. (struktura wewnętrzna) i typologia funkcjonalna odwiedzanych miast, fizjonomia miast, sieć i hierarchia miast w danym regionie, zespoły miejskie . Charakterystyka struktury gałęziowej przemysłu na obszarze objazdu oraz analiza zmian zachodzących w ostatnich latach w strukturze gałęziowo-branżowej. Identyfikacja. czynników lokalizacji determinujących posadowienie obiektów przemysłowych w. układach regionalnych i lokalnych. Identyfikacja nowych form aktywizacji gospodarczej obszarów (specjalne strefy ekonomiczne, parki przemysłowe, technologiczne, inkubatory, gminne strefy aktywności gospodarczej). Charakterystyka struktury agrarnej rolnictwa na obszarze objazdu. Diagnoza stanu istniejącego rolnictwa regionów oraz analiza dynamiczna zmian, która dokonały się w. ostatniej dekadzie. Obserwowanie zmian w gospodarce rolnej (np. strefy żywicielskie. dużych miast, uzależnienie typów upraw od występujących gleb oraz warunków morfologicznych – uprawy obszarów niżowych i górskich, wielkość parcel, uprawy o szczególnych wymaganiach – np. sady, chmielniki, plantacje krzewów

		jagodowych i in.) . Charakterystyka usług na obszarze objazdu. Czynniki kształtujące rozwój usług na danym obszarze, ich cechy lokalizacyjne. Identyfikacja zależności rodzajów i natężenia usług od rozmieszczenia ludności i rozwoju sieci osadniczej. Identyfikacja i charakterystyka infrastruktury technicznej i społecznej odwiedzanych obszarów. Analiza całokształtu działań związanych z organizacją użytkowania przestrzeni. Ocena ochrony określonych wartości przestrzeni, jak i racjonalnego kształtowania przestrzeni przez stymulowanie procesów gospodarczych. Wskazanie działań ochronnych obejmujących dążenie do zachowania równowagi pomiędzy elementami naturalnymi środowiska, a wytworami działalności ludzkiej. Charakterystyka infrastruktury transportowej na obszarze objazdu. Główne korytarze transportowe, gęstość sieci drogowej i kolejowej, kierunki przemian, rola i znaczenie szlaków wodnych oraz transportu lotniczego. Identyfikacja węzłów komunikacyjnych i znaczenie szlaków komunikacyjnych w tworzeniu stref aktywności gospodarczej. Poziom i struktura gospodarki odwiedzanych obszarów czynniki determinujące gospodarkę oraz ich różnicowania wewnętrzne, identyfikacja problemów gospodarczych w różnych układach (regionalnych i lokalnych). Krajoznawstwo i turystyka: Charakterystyka regionalna Polski oraz walorów krajoznawczych kulturowych i przyrodniczych (w tym formy ochrony przyrody). Charakterystyka walorów turystycznych w poszczególnych regionach fizyczno-geograficznych. Analiza potencjału turystycznego Polski. Atrakcje turystyczne, wypoczynkowe i rekreacyjne Polski.. Analiza stanu zagospodarowania turystycznego, ruchu turystycznego i rekreacyjnego w Polsce. Ranga atrakcji turystycznych Polski. Poznanie podstaw pilotażu i przewodnictwa turystycznego podczas ćwiczeń. terenowych. Nauka organizowania tematycznej imprezy turystycznej.
	Geografia fizyczna – przedmioty do wyboru	
G1.	<i>Adaptacja do zmian klimatu</i>	<p>Wykład: Rozwój pojęcia i definicji klimatu. Zmienność a zmiany klimatu . Dawne a współczesne zmiany klimatu, zmiany klimatu lokalne (UHI) i globalne. Naturalne i antropogeniczne przyczyny zmian klimatu Zmiany podstawowych elementów meteorologicznych, wskaźników i zjawisk meteorologicznych. Ekstremalne zjawiska klimatyczne. Prognozowanie zmian klimatu, Raporty IPPC. Gospodarcze skutki współczesnych zmian klimatu: wpływ zmian klimatu na rolnictwo, zasoby wodne i gospodarkę wodną. Bioklimatyczne skutki zmian klimatu Społeczne skutki zmian klimatu Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu w kontekście polityki klimatycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Internetowe bazy danych klimatologicznych, zasady tworzenia i obsługi baz danych; Sposoby opracowania danych klimatologicznych. Projekt indywidualny – wieloletnia zmienność parametrów meteorologicznych; Sposoby ograniczenie skutków zmian klimatu dla wybranego obszaru.</p>
G2.	<i>Formy i osady czwartorzędowe</i>	<p>Wykłady: Czwartorzęd – podstawowe informacje, wprowadzenie do systematyki glacialnego systemu środowisk sedymentacyjnych. Podstawowe pojęcia i definicje: sedymentologia, litologia, struktura, tekstura, fabric, środowisko sedymentacyjne, glacialny system środowisk sedymentacyjnych, facja sedymentacyjna. Ogólna charakterystyka sedymentacji glacialnej. Glacialny system środowisk depozycyjnych - lądowe środowisko glacialne i peryglacialne. Charakterystyka facji glacialnych i typów osadów. Formy dolinne i osady rzek meandrujących. Charakterystyka wybranych struktur i form glacialnych i peryglacialnych - rys historyczny oraz problemy terminologiczne.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza dostępnej literatury. Przedstawienie oraz wybór tematów do opracowania prezentacji. Spotkanie robocze po 2 tygodniach przygotowań do prezentacji, identyfikacja problemów technicznych i badawczych, dyskusja. Prezentacje wybranych tematów, dyskusja.</p>
G3.	<i>Geografia fizyczna kompleksowa</i>	<p>Wykłady: Przedmiot badań kompleksowej geografii fizycznej – wprowadzenie, podstawowe pojęcia. Metodyka badań struktury krajobrazu – ujęcie wertykalne i horyzontalne. Metodyka badań wieku i ewolucji krajobrazu.</p>

		<p>Antropizacja krajobrazu – krajobraz kulturowy. Typologia i regionalizacja krajobrazu. Metody oceny potencjału środowiska przyrodniczego.</p> <p>Ćwiczenia: Klasyfikacja typologiczna krajobrazu, konstrukcja map krajobrazowych. Waloryzacja środowiska przyrodniczego – mapy analogowe i cyfrowe.</p>
G4.	<i>Klimaty świata</i>	<p>Wykłady: Przestrzenne zróżnicowanie bilansu radiacyjnego Ziemi, ze szczególnym uwzględnieniem czasowych i przestrzennych zmian albedo; konsekwencje tej zmienności dla klimatu Ziemi. Cyrkulacja atmosferyczna i jej wpływ na przestrzenne zróżnicowanie klimatyczne Ziemi. Wzajemne oddziaływanie procesów zachodzących w atmosferze i w oceanach – cyrkulacja powierzchniowa oraz głębinowa (termohalinowa) i ich interakcje z systemem klimatycznym Ziemi. Cechy klimatu w strefach okołorównikowej i zwrotnikowej oraz cyrkulacja monsunowa. Cyrkulacja zachodnia na półkuli północnej i południowej i jej rola w formowaniu klimatu strefy umiarkowanej. Klimat obszarów polarnych - charakterystyka ustroju klimatycznego Arktyki i Antarktyki.</p> <p>Ćwiczenia: Charakterystyka klimatu strefy umiarkowanej w oparciu o dane klimatologiczne (temperatura powietrza, temperatura powierzchni oceanu) – porównanie klimatu oceanicznego i kontynentalnego, charakterystyka wpływu cyrkulacji atmosferycznej i oddziaływania oceanu na zachodnich i wschodnich wybrzeżach kontynentów. Cyklony tropikalne i cyklony strefy umiarkowanej – geneza, cechy charakterystyczne, podobieństwa i różnice, wpływ na człowieka. Charakterystyka klimatu wybranych obszarów (Wyżyna Tybetańska, Pustynia Atacama, Pustynia Namib, depresja Bodele). Wiatry regionalne i lokalne na świecie – geneza i cechy charakterystyczne.</p>
G5.	<i>Permafrost i środowiska peryglacjalne</i>	<p>Wykłady: Zasięg i podział strefy peryglacjalnej Funkcjonowanie wieloletniej zmarzliny i formy lodu gruntowego Procesy powierzchniowe i formy terenu powstające w strefie peryglacjalnej Relikty peryglacjalu w Europie Funkcjonowanie wieloletniej zmarzliny w warunkach zmian klimatu, problemy geoinżynierskie na obszarach zmarzlinowych.</p> <p>Ćwiczenia: Dyskusja nad wybranym artykułem problemowym. Analiza geomorfologiczna pod kątem wydzielenia peryglacjalnych form powierzchni terenu. Opis struktur sedymentacyjnych na przykładowych materiałach z odsłoneń geologicznych.</p>
G6.	<i>Problemy gospodarowania i ochrony środowiska na obszarach Natura 2000</i>	<p>Wykłady: Obszary Natura 2000 – wprowadzenie Siedliska i gatunki chronione – zagrożenia i metody ochrony Zasady prowadzenia gospodarki na obszarach Natura 2000 na tle innych obszarów chronionych w Polsce (Natura 2000 a rolnictwo, leśnictwo i gospodarka wodna); użytkowanie gospodarcze i potencjał produkcyjny siedlisk Plan zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 Konflikty przestrzenne na obszarach Natura 2000 oraz sposoby ich rozwiązywania – przykłady z Polski i świata Repetytorium.</p> <p>Ćwiczenia: Sporządzanie projektu planu zadań ochronnych dla wybranego obszaru NATURA 2000. Projekt wykonywany jest przez studentów w grupie 3-4 osobowej. Konflikty przestrzenne i środowiskowe na obszarach Natura 2000.</p>
	<i>Geografia człowieka – przedmioty do wyboru</i>	
H1.	<i>Geografia miast</i>	<p>Wykład: Procesy urbanizacji. Urbanizacja w ujęciu globalnym i regionalnym. Demografia miasta. Rozwój ludności miejskiej. Geografia społeczna miast. Struktura społeczno-przestrzenna miasta. Wielkie miasta świata, ich znaczenie i funkcje. Metropolie i miasta światowe. Formy wielkich skupisk miejskich. Miejska sieć osadnicza. Systemy miast.</p> <p>Ćwiczenia: Delimitacja i charakterystyka zespołu miejskiego. Wyznaczenie zasięgu oddziaływania miasta. Procesy ludnościowe w miastach i zespołach miejskich. Funkcje metropolitalne dużych miast. Przeobrażenia miejskiej sieci osadniczej.</p>

H2.	<i>Krajobrazy kulturowe świata</i>	<p>Wykłady: Krajobraz kulturowy i jego znaczenie – wprowadzenie teoretyczne. Krajobraz kulturowy gór wysokich (Himalaje) Krajobraz kulturowy wielkich szlaków handlowych (kolej transsyberyjska, Jedwabny Szlak). Przemiany krajobrazu kulturowego Ameryki Północnej (przykład zachodniej Kanady). Krajobraz kulturowy peryferii (kraje wyspiarskie).</p> <p>Ćwiczenia: zajęcia w formie dyskusji/prezentacji na zadany temat oraz/lub pracy projektowej, dotyczących wybranych zagadnień krajobrazu kulturowego, np. granice, religia, cmentarze, symbole, sztuka w krajobrazie kulturowym; krajobraz kulturowy a tożsamość regionalna; krajobraz kulturowy a rozwój regionalny.</p>
H3.	<i>Krajoznawstwo</i>	<p>Wykład: Wybrane elementy teorii krajoznawstwa (definicje, cele). Zarys historii krajoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem krajoznawstwa w Polsce. Wybrane zagadnienia z metodyki krajoznawstwa. Współczesna działalność krajoznawcza, jej formy i kierunki. Działalność organizacji i osób związanych z krajoznawstwem. Treści krajoznawcze, a rodzaje ruchu turystycznego. Walory krajoznawcze jako zasadniczy element atrakcyjności turystycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Krajoznawstwo w „Małej Ojczyźnie” studenta (ćwiczenie indywidualne i ustna prezentacja wyników). Opracowanie testu krajoznawczego związanego z wybranym obszarem turystycznym oraz specjalistycznymi walorami turystycznymi (praca w grupach oraz sprawdzenie wiedzy studentów na podstawie opracowanych testów). Organizacje i stowarzyszenia krajoznawcze oraz ich działalność w regionie (praca w grupach, wykonanie sprawozdania pisemnego).</p>
H4.	<i>Nowy urbanizm</i>	<p>Wykłady: Kształtowanie środowiska zamieszkania. Geneza współczesnego mieszkalnictwa. Współczesne koncepcje rozwoju miasta. Geneza Nowego Urbanizmu. Główne założenia Nowego Urbanizmu. Korzyści i krytyka Nowego Urbanizmu. Nowy Urbanizm w praktyce. Nowy Urbanizm w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych wybranego terenu pod kątem jego przydatności do pełnienia nowych funkcji. Analiza obowiązujących kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu opracowania. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego terenu, prezentacja i obrona projektu z wyjaśnieniem przyjętych rozwiązań.</p>
H5.	<i>Podstawy przedsiębiorczości i zarządzania</i>	<p>Wykłady: Proces i zakres zarządzania, główne role i umiejętności. Ewolucja zarządzania (spojrzenie klasyczne, behawioralne, ilościowe i integrujące). Otoczenie organizacji i elementy struktury organizacyjnej. Proces planowania, podejmowania decyzji oraz proces kontrolowania. Istota funkcjonowania gospodarki rynkowej. Przedsiębiorstwo jako główny podmiot życia gospodarczego.</p> <p>Ćwiczenia: Źródła informacji gospodarczej, rodzaje podmiotów w gospodarce narodowej. Pieniądz i instrumenty rynku finansowego. Badania benchmarkingowe produktów bankowych. Sposoby planowania i kontrolingu w podmiotach. Podstawowe metody badania rynku. Wybrane zagadnienia dotyczące pracy, zatrudnienia i rynku pracy.</p>
H6.	<i>Wybrane formy turystyki</i>	<p>Wykłady: Wprowadzenie. Turystyka jako zjawisko społeczne i przestrzenne. Klasyfikacje turystyki: kryteria i formy. Formy turystyki w środowisku geograficznym. Wybrane formy turystyki.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie w klasyfikacje turystyki. Dyskusja. Formy turystyki w związku z motywacjami turystów. Formy turystyki związane ze środowiskiem geograficznym, w którym są realizowane. Formy turystyki kulturowej oraz formy turystyki kontrowersyjnej.</p>

Nazwa kierunku studiów: Geografia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 69

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Specjalność – Analizy regionalne i lokalne		
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Analiza społeczno-demograficzna	Wykłady: Ogólne zasady analizy demograficznej, analiza przekrojowa i kohortowa. Teorie ludnościowe, reprodukcja ludności i modele populacji. Zasady budowy tablic trwania życia, rodzaje tablic. Społeczno-demograficzna analiza procesu umieralności, modele uwarunkowań umieralności, determinanty umieralności, teoria przejścia epidemiologicznego. Społeczno-demograficzna analiza rozrodczości, teorie spadku płodności, kohortowa i przekrojowa analiza płodności. Rodzina jako podmiot zachowań demograficznych, struktura i typy rodzin, proces powstawania, rozpadu i rekonstrukcji rodziny. Zmiany postaw wobec małżeństwa i rodziny w świetle teorii II przejścia demograficznego, przemiany małżeńskości w Polsce i na świecie. Współczesne teorie migracji wewnętrznych i międzynarodowych. Selekcja migrantów, rola informacji w procesie podejmowania decyzji o migracji. Proces starzenia demograficznego ludności - przyczyny, przebieg i konsekwencje społeczno-ekonomiczne. Ćwiczenia: Cele i metody standaryzacji współczynników demograficznych, interpretacja uzyskanych wyników. Analiza parametrów tablic trwania życia w krajach o różnym poziomie rozwoju ekonomicznego. Modelowe struktury demograficzne ludności a struktura rzeczywista - porównanie na przykładzie wybranych krajów. Analiza procesu umieralności w wybranych krajach i obszarach w kontekście teorii przejścia epidemiologicznego. Zmiany płodności i dzietności na świecie jako przejaw modernizacji demograficznej, porównania międzynarodowe. Przemiany polskiej rodziny w świetle wyników spisów powszechnych. Zawieranie i rozpad małżeństw w Polsce, uwarunkowania i konsekwencje społeczno-demograficzne. Zróżnicowanie zaawansowania procesu starzenia demograficznego ludności na przykładzie wybranych krajów.
3.	Elementy kulturowe w osadnictwie	Wykłady: Geografia kultury. Miasto i wieś w kulturze. Krajobraz kulturowy. Trwałość/przeobrażenia krajobrazu kulturowego. Specyfika krajobrazu kulturowego miasta/wsi. Toponomastyka jako źródło informacji o przeszłości kulturowej. Znaki i symbole w krajobrazie kulturowym. Przestrzenie symboliczne. Ćwiczenia: Nazwy miejscowe i nazwy ulic na planach wybranych miast. Znaki i symbole w krajobrazie wiejskim. Znaki i symbole w przestrzeni Wrocławia.
4.	Gospodarka energetyczna	Wykłady: Wprowadzenie do gospodarki energetycznej. Znaczenie energetyki jądrowej i alternatywnej w Polsce i na świecie. Energetyka jądrowa. Źródła alternatywne: Czynniki warunkujące, tendencje rozwoju energetyki wiatrowej. Wykorzystanie energetyki wiatrowej. Technologie fotowoltaiczne. Wykorzystanie helioenergetyki.

		<p>Energia wód morskich, oceanicznych i śródlądowych. Wykorzystanie energii wód. Wody geotermalne – zalety energii geotermalnej i związki ze środowiskiem. Wykorzystanie wód geotermalnych. Energetyczne źródła biomasy. Wykorzystanie biomasy.</p> <p>Ćwiczenia: Sytuacja paliwowo-energetyczna w Polsce. Rozwój energetyki odnawialnej. Prognozy dotyczące rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Charakterystyka energetyki jądrowej i odnawialnej w wybranych krajach Europy i świata.</p>
5.	Metody taksonomii i regionalizacji	<p>Wykłady: Etap wstępny procesu klasyfikacji: określenie problemu badawczego, określenie zbioru jednostek obserwacji, dobór cech charakteryzujący jednostki, macierz danych Zagadnienia związane z porządkowaniem i grupowaniem jednostek obserwacji. Badania jedno-, dwu- i wielocechowe. Klasyfikacja jednostek. Normalizacja cech ilościowych. Metody konstrukcji wskaźników sumarycznych. Analiza składowych głównych. Określenie podobieństwa jednostek w wielowymiarowej przestrzeni cech. Miary jednorodności wewnętrznej. Wydzielania podzbiorów homogenicznych. Metody hierarchiczne. Regionalizacja.</p> <p>Ćwiczenia: Etap wstępny procesu klasyfikacji: określenie problemu badawczego, określenie zbioru jednostek obserwacji, dobór cech charakteryzujący jednostki, macierz danych. Eksploracja danych, określenie charakteru rozkładu zmiennych. Diagnostyczność cech opisujących problem badawczy. Związki, współzależność pomiędzy cechami. Wskaźniki sumarycznych, meta cechy. Podejścia wielozmienne (metody hierarchiczne, metody (bez)wzorcowe, analiza czynnikowa). Typologia, klasyfikacja, regionalizacja.</p>
6.	Prawne podstawy gospodarki przestrzennej	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i funkcje prawa. Zasady stosowania prawa, formy czynności prawnej, decyzja administracyjna rola i znaczenie. Planowanie przestrzenne na poziomie gminy, studium uwarunkowań i kierunków. Zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, znaczenie, procedura tworzenia i uchwalania. Planowanie przestrzenne na poziomie wojewódzkim, procedura i tworzenie planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Planowanie przestrzenne na poziomie krajowym, koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, procedura i tworzenie, lokalizacja inwestycji celu publicznego. Aspekty prawne gospodarowania wybranymi formami użytkowania terenu.</p>
7.	Seminarium dyplomowe 1	<p>Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Wymagania merytoryczne. Wymogi formalno-redakcyjne. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy magisterskiej przez uczestników seminarium.</p>
8.	Struktura przestrzenna gospodarki narodowej	<p>Wykłady: Podziały administracyjne i terytorialne aspekt historyczny i teraźniejszość. Klasyfikacja gospodarki narodowej – ujęcie retrospektywne i teraźniejszość. Statystyka publiczna jako naturalna baza badań struktury przestrzennej gospodarki narodowej. Program badań. Publikowane dane, a ich przydatność do badań przestrzennych. Metody i podejścia badawcze w określeniu struktury przestrzennej gospodarki narodowej. Zróżnicowania i uwarunkowania przestrzenne wybranych zjawisk i procesów społeczno– ekonomicznych w skali kraju.</p> <p>Ćwiczenia: Klasyfikacja gospodarki narodowej oraz system REGON jako podstawa prowadzenia badań nad strukturą przestrzenną gospodarki narodowej. Czasowe i przestrzenne zróżnicowanie regionalnej struktury gospodarki narodowej w układzie sektorowym. Struktura sektorowa gospodarki narodowej w wymiarze regionalnym i lokalnym – analiza porównawcza. Instytucje otoczenia biznesu jako identyfikator i efekt rozwoju gospodarczego. Pola obsługi – ciążen przestrzennych – wybranych ośrodków powiatowych.</p>
9.	Techniki badań społecznych	<p>Wykłady: Przedmiot, cel i metodologiczne problemy badań społecznych. Typy badań społecznych, badania całościowe i reprezentacyjne, projektowanie procesu badawczego. Techniki badawcze stosowane w badaniach społecznych, metodologia badań ankietowych. Metodyka opracowywania zebranych materiałów badawczych,</p>

		analiza i interpretacja wyników badań. Ćwiczenia: Projektowanie procesu badawczego, formułowanie hipotez badawczych. Tworzenie projektu ankiety. Analiza ilościowa wyników przeprowadzonych ankiet. Interpretacja wyników badania, weryfikacja hipotez badawczych. Prezentacja multimedialna wyników przeprowadzonego badania.
10.	Techniki prezentacji zjawisk przestrzennych	Ćwiczenia: Przejście od rastra do mapy wektorowej. Praca z obiektami wektorowymi. Formy prezentacji graficznej danych przestrzennych: (kartogram (prosty, złożony), kartodiagram (prosty, złożony), mapa punktowa, konturowa, przepływów, symboliczna; mapy jedno, dwu i wielotematyczne. Przenoszenie danych na mapę za pomocą współrzędnych geograficznych. Kompleksowe opracowanie prezentacji danych z punktu widzenia użyteczności analiz społeczno-ekonomicznych: kompozycja, elementy mapy. Praca na atrybutach, dynamiczne podwiązywanie baz danych.
11.	Teorie lokalizacji procesów produkcji	Wykłady: Wyjaśnienie podstawowych definicji: lokalizacji, glokalizacji, decyzji lokalizacyjnej, czynnika lokalizacji, bariery lokalizacyjnej. Przegląd teorii lokalizacji. Lokalizacja przedsiębiorstw a globalizacja, Korporacje transnarodowe jako aktorzy globalnej lokalizacji. Analiza najważniejszych czynników, barier lokalizacji. Przykłady wybranych lokalizacji działalności gospodarczej.
12.	Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym	Wykład: Koncepcje pojmowania regionu, istota i determinanty rozwoju regionalnego i lokalnego. Modele i strategie rozwoju regionalnego. Przedsiębiorczość i samorząd terytorialny w rozwoju regionalnym i lokalnym. Instytucjonalizacja wsparcia aktywności gospodarczej i jej znaczenie w rozwoju. Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla gospodarki krajowej na poziomie regionalnym i lokalnym. Podział terytorialny kraju. Statystyczne jednostki terytorialne. Funkcje administracyjne a rozwój jednostek osadniczych. Współczesne problemy rozwoju dużych miast. Rozwój i zarządzanie rozwojem miejskich obszarów funkcjonalnych. Wybrane problemy rozwoju małych miast i lokalnych systemów osadniczych. Identyfikacja i formy aktywizacji regionów peryferyjnych i problemowych.
13.	Zastosowanie informacji geograficznej i demograficznej w działalności finansowej	Wykłady: Charakterystyka podstawowych usług i grup produktów bankowych. Wykorzystanie informacji geograficznej i demograficznej do badań rynku i konstrukcji informacji zarządczej w podmiotach sektora finansowego. Zastosowanie przestrzennej informacji geograficznej i demograficznej do konstrukcji poszczególnych typów planów sprzedaży i controlingu produktów bankowych. Wykorzystanie informacji demograficznej w ubezpieczeniach społecznych i ubezpieczeniach na życie. Podstawy prognozowania demograficznego w zakresie liczby i struktury demograficznej ludności. Typy i warianty prognoz. Wykorzystanie prognozowania demograficznego do szacowania liczby gospodarstw domowych oraz realnych i potencjalnych zasobów siły roboczej. Ćwiczenia: Analiza benchmarkingowa produktów bankowych. Konstruowanie planów sprzedaży produktów bankowych. Metody określania potencjału sprzedażowego. Analiza parametrów trwania życia w kontekście ubezpieczeń na życie. Szacowanie przyszłej liczby i struktury ludności. Szacowanie potencjalnych i realnych zasobów pracy.
	Moduł A – przedmioty do wyboru	
A1.	Grafika statystyczna	Wykłady: Charakterystyka danych statystycznych oraz metody ich wizualizacji, cechy map tematycznych. Zmienne wizualne i podstawowe zasady grafiki statystycznej. Wizualizacja różnych aspektów zjawisk przestrzennych: zróżnicowanie rozmieszczenia oraz atrybutów jakościowych i ilościowych. 4. Wizualizacja powierzchni 3D, relacji i zmian w czasie. Ćwiczenia: Wizualizacja kartograficzna danych i interpretacja uzyskanych przestrzennych modeli danych. Wizualizacja powierzchni statystycznych.
A2.	Kreatywność i innowacyjność w	Wykłady: Kreatywność w gospodarce (gospodarka kreatywna, klasa kreatywna). Przemysły kreatywne, przemysły kultury. Strategie rozwoju kreatywnych miast i regionów. Znaczenie innowacyjności w gospodarce. Miary

	<i>gospodarce</i>	<p>innowacyjności. Gospodarka oparta na wiedzy.</p> <p>Ćwiczenia: Dylematy rozwoju gospodarki kreatywnej. Możliwości zwiększenia innowacyjności w gospodarce.</p>
A3.	<i>Przekształcenia obszarów wiejskich</i>	<p>Wykłady: Wielofunkcyjność wsi i jej wpływ na przekształcenia obszarów wiejskich. Nowe funkcje wsi. Rozwój obszarów wiejskich w wybranych koncepcjach teoretycznych (koncepcji ładu (społeczno-gospodarczo-przestrzennego), koncepcje odnowy, koncepcji zrównoważonego rozwoju (trwałego ekorozwoju) oraz koncepcji rezyliencji. Urbanizacja terenów wiejskich. Przekształcenia obszarów wiejskich w świetle wybranych ogólnopolskich raportów przedstawiających stan polskiej wsi, jej problemy, osiągnięcia, perspektywy dalszego rozwoju.</p> <p>Ćwiczenia: Przekształcenia obszarów wiejskich – Zmiany w zasobach mieszkaniowych na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem gmin leżących w najbliższym oddziaływaniu ośrodków metropolitalnych.</p>
Semestr II		
1.	Ćwiczenia specjalizacyjne	<p>Ćwiczenia terenowe: Omówienie zakresu badań terenowych. Przydział tematów badawczych. Przygotowanie badań w ramach poszczególnych tematów badawczych. Realizacja badań terenowych. Opracowanie danych i analiza wyników zebranych w trakcie badań terenowych. Prezentacja wyników przeprowadzonych analiz. Przygotowanie sprawozdań z realizacji ćwiczeń terenowych. Omówienie sprawozdań z realizacji ćwiczeń terenowych.</p>
2.	Geografia społeczno-ekonomiczna Europy Środkowo-Wschodniej	<p>Wykłady: Europa Środkowo-Wschodnia - definicja pojęcia. Różne ujęcia. Podstawowe dane o Europie Środkowo-Wschodniej. Zasięg kultury Wschodu i Zachodu w Europie. Rys historyczny regionu. Organizacje międzynarodowe w regionie. Zróżnicowania interregionalne. Miasta i metropolie w Europie Środkowo-Wschodniej.</p> <p>Ćwiczenia: Przemiany społeczne w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, w tym: struktura ludności, przyrost naturalny, długość życia, bezrobocie, migracje, wskaźniki HDI i inne. Przemiany gospodarcze w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, w tym inflacja, zadłużenie, warunki życia, PKB, inwestycje zagraniczne.</p>
3.	Metody i techniki analizy przestrzennej	<p>Wykłady: Cechy i funkcje nauk o przestrzeni a możliwości i sposoby analizy. Taksonomia metod wizualizacji i analizy danych, ze szczególnym uwzględnieniem danych przestrzennych. Cechy przestrzeni, podziałów przestrzennych i ich wpływ/znaczenie w analizach przestrzennych. Analiza przestrzenna – podstawowe źródła danych i sposoby eksploracji. Autokorelacja przestrzenna – podstawy, metody, zastosowanie.</p> <p>Ćwiczenia: Wykorzystanie tabeli przestawnej w analizach z zakresu analiz regionalnych i lokalnych. Wykorzystanie formuł do integracji danych przestrzennych pochodzących z różnych źródeł danych. Poszukiwanie obiektów spełniających określone kryteria (proste i złożone). Wybór obiektów w zadanych odległościach, regiony zapytań. Konstruowanie prostych wskaźników oraz podstawowy opis statystyczny w oparciu o rezultaty pochodzące z zapytań w podwiązanych do podkładu bazach danych. Generowanie macierzy odległości.</p>
4.	Praktyka dyplomowa	<p>Praktyka dyplomowa: Zebranie materiałów empirycznych. Zasady organizacji i funkcjonowania instytucji przyjmującej praktykanta.</p>
5.	Seminarium dyplomowe 2	<p>Seminarium: Prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego. Omówienie pracy seminaryjnej.</p>
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	<i>Historia gospodarcza Polski i świata w XIX i XX wieku</i>	<p>Wykłady: Geneza gospodarki rynkowej na ziemiach Polski i na świecie. Procesy industrializacji na kontynencie europejskim i w USA w XIX wieku. Rozwój kapitalizmu wolnokonkurencyjnego i monopolizacja gospodarki. Gospodarka światowa w okresie I wojny światowej (1914-1918). Świat kapitalistyczny w latach 1918-1939. Polityka „nowego ładu”. Gospodarcze problemy i skutki II wojny światowej (1939-1945). Powojenna odbudowa i rekonstrukcja gospodarki Polski i świata (1945-1949). Rozwój gospodarczy świata a gospodarka Polski w latach 1950-1973. Wstrząsy i załamania gospodarki w Polsce i na świecie w latach 1974-1989.</p> <p>Ćwiczenia: Gospodarcze konsekwencje wielkich odkryć geograficznych. Polityka gospodarcza a rozwój gospodarczy Polski i świata. Gospodarka w okresach wojennych. Transformacje ustrojowe, procesy dekolonizacji a</p>

		globalizacja.
B2.	<i>Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce</i>	<p>Wykłady: Zagadnienia terminologiczne. Geneza mniejszości narodowych i etnicznych, ich główne dylematy, prawa mniejszości narodowych i etnicznych, najważniejsze zapisy ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Mniejszości narodowe II Rzeczypospolitej oraz w II połowie XX wieku. Mniejszości narodowe i etniczne w świetle danych NSP z 2002 i 2011 r. Mniejszości narodowe w Europie, Polskie mniejszości narodowe w wybranych krajach europejskich, Polonia na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Mniejszości narodowe (Ukraińcy, Białorusini, Czesi, Słowacy, Rosjanie, Ormianie, Żydzi, Niemcy, Litwini) i etniczne (Karaimi, Romowie, Łemkowie, Tatarzy) współczesnej Polski – przygotowanie w 2-osobowych grupach prezentacji multimedialnych odnoszących się do charakterystyki wybranych 2- 3 mniejszości.</p>
B3.	<i>Turystyka na obszarach miejskich i przemysłowych</i>	<p>Wykłady: Turystyka kulturowa i jej formy. Turystyka miejska. Formy turystyki miejskiej. Miasto jako przedmiot zainteresowań turystycznych. Wymiary atrakcyjności turystycznej miasta. Funkcje turystyczne miasta. Miasta jako ośrodki turystyczne. Przestrzenie turystyczne w miastach. Zespoły urbanistyczne i obiekty miejskie jako atrakcje turystyczne. Turystyka dziedzictwa przemysłowego. Zabytki techniki w Polsce i na świecie. Zaliczenie wykładu.</p> <p>Ćwiczenia: Przestrzenie turystyczne w mieście. Ocena atrakcyjności turystycznej miasta. Analiza funkcji turystycznej miast. Szlaki zabytków techniki.</p>
Semestr III		
1.	Ekonomika i zarządzanie w gospodarce narodowej	<p>Wykłady: Wprowadzenie do ekonomiki z zarządzania. Główne doktryny, kierunki i systemy polityki gospodarczej czasów nowożytnych w historii myśli ekonomicznej. Uwarunkowania i cele polityki gospodarczej. Gospodarka narodowa jako przedmiot oddziaływań władzy publicznej. Rozmiary i dynamika działalności gospodarczej (parametry efektywnościowe). Planowanie w gospodarce narodowej (etapy i hierarchizacja planów). Analiza procesu planowania i podejmowania decyzji. Kontrolowanie w gospodarce narodowej (etapy, rodzaje kontroli). Polityka strukturalna, przemysłowa, naukowa i innowacyjna, polityka inwestycyjna oraz ich instrumenty. Polityka pieniężna (kreacja pieniądza, instrumenty polityki ekspansywnej i restrykcyjnej). Polityka budżetowa (instrumenty i funkcje).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza i diagnostyka ekonomiczna w przedsiębiorstwie, cechy i znaczenie. Metody w analizie i diagnostyce ekonomicznej. Analiza finansowa (cechy bilansu i analiza wskaźnikowa).</p>
2.	Geografia urbanistyczna	<p>Wykłady: Miasto z perspektywy geografii i urbanistyki. Geografia urbanistyczna. Lokalizacja miast w przestrzeni geograficznej. Układy lokalizacyjne miast. Fizjografia urbanistyczna. Środowisko geograficzne miast. Przestrzeń miejska i jej organizacja. Przestrzenie funkcjonalne w miastach. Obszary zdegradowanie w mieście i ich rewitalizacja. Struktura przestrzenna miasta. Miejskie obszary funkcjonalne.</p> <p>Ćwiczenia: Lokalizacja miast w przestrzeni geograficznej. Środowisko geograficzne miasta. Procesy morfologiczne w mieście. Obszary funkcjonalne w przestrzeni miasta. Przestrzenie publiczne w mieście. Rewitalizacja wybranego obszaru zdegradowanego w mieście.</p>
3.	GIS w gospodarce przestrzennej	<p>Ćwiczenia: Struktura funkcjonalno-przestrzenna wybranego miasta – pozyskanie danych przestrzennych (Baza Danych Obiektów Ogólnogeograficznych; geoportale; skany map; wprowadzanie danych z inwentaryzacji terenowej). Struktura funkcjonalno-przestrzenna wybranego miasta – analiza (tworzenie nowych warstw shape, elementy wektoryzacji, selekcja po położeniu i atrybutach; obliczenia w tabeli atrybutów). Analiza dostępności ośrodków usługowych (tworzenie sieciowej bazy danych; badanie dostępności w jednostkach odległości i czasu). Analiza zagrożeń – obciążenie hałasem, zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne, zagrożenie powodziowe (wyznaczenie stref buforowych; geoportale jak źródła danych). Analiza uwarunkowań przyrodniczych struktury funkcjonalno-przestrzennej wybranego miasta – wyznaczanie formy terenu, ekspozycji i nachylenia dogodnego do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i stref działalności gospodarczej; granice terenów ochrony przyrodniczej; bonitacja gleb; tereny górnicze (nakładanie warstw; selekcja; waloryzacja). Analiza uwarunkowań gospodarczych</p>

		(istniejące ośrodki przemysłowe i usługowe; specjalne strefy ekonomiczne, powiązania komunikacyjne z regionem (tworzenie nowych warstw shape; źródła danych; elementy analizy sieciowej; wizualizacja danych). Analiza uwarunkowań demograficznych (źródła danych; praca w tabeli atrybutów; wizualizacja danych). Planowane kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej wybranego miasta na podstawie założonego wzrostu liczby ludności (wykorzystanie funkcji nakładania warstw, selekcji po atrybutach i położeniu, buforowania i analizy sieciowej).
4.	Gospodarka żywnościowa	Wykłady: Pojęcie gospodarki żywnościowej i jej podstawowe elementy. Światowa gospodarka żywnościowa: sprzeczności i kryzysy. Wpływ koncernów rolno-przemysłowych na rozwój gospodarki żywnościowej. Zasoby ziem rolniczych na świecie i ich wykorzystanie. Produkcja roślinna i zwierzęca na świecie. Zróżnicowanie spożycia żywności na świecie, problem głodu na świecie. Organizmy modyfikowane genetycznie. Ćwiczenia: Charakterystyka gospodarki żywnościowej na świecie (w ujęciu kontynentalnym- w Europie, Ameryce Płn. i Śr., Ameryce Płd., w Azji, w Afryce i w Australii) - przygotowanie w 2-3 osobowych grupach prezentacji multimedialnych odnoszących się do wyżej wybranych tematów.
5.	Metody i techniki analizy statystycznej	Wykłady: Bazy statystyczne, skale pomiarowe. Opis statystyczny populacji: miary położenia, miary rozproszenia, asymetrii, spłaszczenia. Błędy w badaniach: błąd obserwacji (pomiaru), nieuprawnione uogólnienie, wybiórcza obserwacja, nielogiczne rozumowanie, ograniczenia psychologiczne. Współzależność zjawisk. Jednostki analizy a procedury statystyczne. Analizy statyczne, analizy dynamiczne, wnioskowanie quasidynamiczne. Procedura realizacji badania empirycznego (problem, konceptualizacja, operacjonalizacja), weryfikacja rzetelności danych empirycznych. Indeksy i skale (konstrukcja, walidacja). Problematyka badań masowych (próby nieprobabilistyczne i probabilistyczne). Obserwacje – eksperyment (zmiennie zależne i niezależne, schemat eksperymentu, grupy eksperymentalne i kontrolne). Weryfikacja hipotez statystycznych. Problemy wiarygodności badań empirycznych. Ćwiczenia: Konstrukcja i zarządzanie bazami danych statystycznych. Łączenie zbiorów, agregacja zmiennych, podział, ważenie, selekcja obserwacji. Rodzaje i atrybuty zmiennych. Obliczanie wartości, dekodowanie zmiennych. Eksploracja jednej zmiennej. Analiza wielu zmiennych. Redukcja przestrzeni cech, klasyfikacja i ich wykorzystanie w analizach społeczno- ekonomicznych (np. metoda składowych głównych, Warda, wskaźników przyrodniczych Perkala). Wnioskowanie statystyczne. Zaawansowana automatyzacja pracy pakietu statystycznego z wykorzystaniem języka poleceń. Techniki prezentacji danych statystycznych.
6.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pisemnej pracy seminaryjnej.
7.	Wybrane współczesne problemy społeczno-gospodarcze Polski i świata	Wykłady: Zróżnicowanie przestrzenne poziomu rozwoju gospodarczego w różnych skalach przestrzennych jako problem zarządzania krajową gospodarką. Zmiany znaczenia sektora przemysłowego w gospodarce Europy. Formy przestrzenne nowych skupień działalności gospodarczej. Problemy rynku pracy Polski i wybranych krajów europejskich na tle uwarunkowań demograficznych. Nowe czynniki lokalizacji. Wyczerpywanie się surowców i ich współczesne znaczenie w działalności gospodarczej. Procesy internacjonalizacji w działalności gospodarczej. Sektory globalne i ich znaczenie we współczesnych podziale gospodarczym świata. Ćwiczenia: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne i ich wpływ na regionalną i lokalną gospodarkę. Ewolucja znaczeniowa surowców, znaczenie w gospodarce i rozmieszczenie metali ziem rzadkich na świecie. Zmiany struktury zatrudnienia w wybranych krajach europejskich i ich konsekwencje gospodarcze.
8.	Wykład monograficzny	Wykłady: Hasło przewodnie: Procesy integracji i dezintegracji w Europie. Dzieje Europy – rys historyczny, ze szczególnym uwzględnieniem zdarzeń, które miały istotny wpływ na procesy integracji i dezintegracji na kontynencie europejskim. Formy integracji. Czynniki integracji. Przykłady integracji w Europie. Czynniki dezintegrujące. Przykłady dezintegracji w Europie. Obszary konfliktów w Europie. Prognozy dotyczące powstania nowych państw. Trwałe tendencje w rozwoju Europy i świata. Scenariusze rozwoju Europy i świata.

Semestr IV		
1.	Agroturystyka w Polsce i na świecie	<p>Wykłady: Agroturystyka jako przedmiot badania. Działalność agroturystyczna w wielofunkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich. Agroturystyka jako forma przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, uwarunkowania jej rozwoju (funkcje, przestrzeń agroturystyczna, silne i słabe strony, szanse i bariery, czynniki rozwoju agroturystyki - walory przyrodniczo- kulturowe, zagospodarowanie turystyczne, warunki infrastrukturalno- ekonomiczne). Gospodarstwa agroturystyczne w Polsce (ich stan liczebny i przestrzenne zróżnicowanie). Produkty i usługi agroturystyczne. Wybrane przykłady działalności agroturystycznej w Polsce i na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Podstawy prawne funkcjonowania podmiotów agroturystycznych w Polsce. Agroturystyka w dokumentach strategicznych i programach operacyjnych rozwoju obszarów wiejskich Podstawy zarządzania gospodarstwem agroturystycznym. Rola ośrodków doradztwa rolniczego, stowarzyszeń agroturystycznych oraz Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” w stymulowaniu rozwoju turystyki wiejskiej. Agroturystyka na Dolnym Śląsku (w innym wybranym regionie). Agroturyści czyli konsumenci produktów i usług agroturystycznych. Wioski tematyczne jako forma aktywizacji turystycznej obszarów wiejskich.</p>
2.	Nowe zjawiska w geografii ekonomicznej	<p>Wykłady: Rozwój gospodarki sieciowej: klastry działalności produkcyjnej i ich rodzaje, powiązania transportowo- logistyczne, przepływy kapitału. Konkurencyjność miast i regionów: uwarunkowania rozwoju, współpraca miast i regionów, strategie rozwoju miast i regionów, analiza potencjału miast i regionów, międzynarodowa współpraca miast i regionów.</p> <p>Ćwiczenia: Projekt współpracy sieciowej w jednostce terytorialnej, próba pomiaru klastra i inicjatyw klastrowych. Pozytywne i negatywne konsekwencje obecności inwestycji zagranicznych na rynku. Konkurencyjność województw w Polsce – analiza porównawcza z zastosowaniem metod ilościowych.</p>
3.	Seminarium dyplomowe 4	<p>Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.</p>
Moduł C – przedmioty do wyboru		
C1.	<i>Historia cywilizacji z perspektywy geograficznej</i>	<p>Wykłady: Wpływ uwarunkowań geograficznych na rozwój pierwszych cywilizacji i działalność osadniczą człowieka. Rola i znaczenie zjawisk przyrodniczych na przebieg wydarzeń historycznych oraz życie codzienne. Wpływ odkryć geograficznych na historię cywilizacji.</p> <p>Ćwiczenia: Wybrane aspekty rozwoju cywilizacji i życia codziennego uwarunkowane zjawiskami geograficznymi.</p>
C2.	<i>Miasta Świata</i>	<p>Wykłady: Miasta Europy Zachodniej. Miasta Europy Środkowej i Wschodniej. Miasta krajów islamskich. Miasta Afryki Subsaharyjskiej. Miasta Azji Południowej. Miasta Oceanii. Miasta Ameryki Północnej i Łacińskiej. Nowe miasta na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Problemy rozwoju miast Bogatej Północy. Problemy rozwoju miast Biednego Południa.</p>
C3.	<i>Współczesne przemiany struktur w polskim rolnictwie</i>	<p>Wykłady: Struktura własnościowa i wielkościowa gospodarstw rolnych po 1945 r. Gospodarstwa wielkoobszarowe w Polsce, grupy producentów rolnych jako nowe formy zespołowego działania na polskiej wsi. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. Produkcja roślinna i zwierzęca. Obszary problemowe rolnictwa.</p> <p>Ćwiczenia: Konkurencyjność polskiego rolnictwa względem rolnictwa pozostałych krajów UE.</p>
Specjalność – Geoekologia		
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	<p>Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy.</p>

		Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Analiza środowiska przyrodniczego I	<p>Wykłady: Metodyka wykonywania dokumentacji prac terenowych. Techniki wykonywania pomiarów tempa procesów rzeźbotwórczych. Metodyka kartowania geologicznego utworów powierzchniowych, wykonywania szkiców geologiczno-surowcowych i hydrogeologicznych, map podłoża utworów czwartorzędowych i przekrojów geologicznych. Metodyka kartowania geomorfologicznego. Metodyka kartowania hydrologicznego i gleboznawczego. Podstawy dendrochronologii. Kartowanie zbiorowisk roślinnych. Polowe metody oznaczania wybranych cech środowiska. Zasady poboru materiału do analiz laboratoryjnych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Zasady obchodzenia się ze sprzętem terenowym. Kartowanie i inne pomiary terenowe (GPS, dalmierz laserowy, kompas geologiczny, profilowanie elektrooporowe, multimetry itp.). Pobór materiału mineralnego i organicznego do analiz laboratoryjnych.</p>
3.	GIS - bazy danych	<p>Wykłady: Metody reprezentacji środowiska przyrodniczego i właściwości danych przestrzennych. Źródła i metody pozyskiwania danych przestrzennych. Modele danych przestrzennych i zasady ich konstrukcji. Projektowanie i zarządzanie bazami danych przestrzennych. Źródła i ocena błędów danych przestrzennych.</p> <p>Ćwiczenia: Przetwarzanie wstępne multispektralnych danych satelitarnych, scalanie danych, poprawa jakości danych. Klasyfikacja nienadzorowana danych satelitarnych. Pozyskiwanie danych o terenie metodą klasyfikacji nadzorowanej danych satelitarnych. Georeferencja i rektyfikacja danych analogowych. Digitalizacja danych analogowych, wektoryzacja. Interpolacja danych przestrzennych różnymi metodami. Tworzenie tabel danych atrybutowych i powiązanie ich z modelem danych wektorowych. Konwersja danych rastrowych i wektorowych. Ocena jakości danych rastrowych i wektorowych.</p>
4.	Metody geostatystyczne w analizach środowiskowych	<p>Wykład: Wstęp do statystyki i szeregów czasowych – statystyki opisowe (średnia, odchylenie standardowe i współczynnik zmienności, skośność i kurtoza, rozkład teoretyczny i empiryczny), przekształcenia danych (składowe danych, modelowanie szeregów czasowych). Analiza podstawowych własności sygnału i jego modelowanie – analiza jednowymiarowa (momenty rozkładów prawdopodobieństwa, autokorelacje, falkowe widmo mocy, filtracja, model autoregresji), analiza wielowymiarowa (korelacja wzajemna, koherencja falkowa, wektorowy model autoregresji). Estymacja – podstawy estymacji punktowej (estymator nieobciążony, dystrybuanta empiryczna, dystrybuanta teoretyczna, Podstawowe Twierdzenie Statystyki Matematycznej), metody estymacji (metoda momentów, metoda największej wiarygodności, metoda najmniejszych kwadratów). Testowanie hipotez statystycznych – pojęcia podstawowe (hipoteza zerowa i hipoteza alternatywna, procedura testowania hipotez statystycznych, poziom istotności, p- wartość, zbiór krytyczny), wybrane testy statystyczne (test t-studenta, test Ljunga-Boxa, test Shapiro-Wilka, test Coxa-Stuarta). Podstawy geostatystyki – główne cele geostatystyki, rys historyczny badań geostatystycznych, zmienna losowa, funkcja losowa, zmienna zregionalizowana, losowość, dryft, stacjonarność, hipoteza wewnętrzna. Wariogram – pojęcia podstawowe i definicje (wariogram empiryczny, wariogram teoretyczny, semiwariogram, kowariancja przestrzenna), cechy wariogramów (izotropia i anizotropia, dryft, dekompozycja wariogramu, charakterystyczne przebiegi wariogramu, modele wariogramów teoretycznych). Kriging – pojęcia podstawowe (idea i definicja krigingu jako estymator nieobciążony o najmniejszej wariancji, związki krigingu z wariogramem), estymatory krigingowe i odpowiednie systemy (kriging zwyczajny, kriging prosty, kriging blokowy).</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowa obsługa języka/środowiska R oraz wstęp do statystyki. Statystyki opisowe, momenty rozkładów, rozkład normalny, symulacje. Transformacje danych, modele deterministyczne, prognozy deterministyczne, obliczanie residuów. Badanie residuów, model stochastyczny, prognoza stochastyczna. Estymacja i testowanie hipotez statystycznych. Modelowanie wariogramu. Interpolacja z zastosowaniem krigingu.</p>
5.	Metody rekonstrukcji zmian środowiska	<p>Wykłady: Zarys problematyki, podstawowa terminologia, historia badań czwartorzędu. Przegląd metod datowania osadów - datowanie radiowęglowe i luminescencyjne, lichenometria, analiza wybranych izotopów. Interpretacja</p>

	przyrodniczego(w jęz. angielskim)	zmian klimatycznych na podstawie szczątków roślinnych i zwierzęcych. Analiza pyłkowa. Analiza makroszczątków (liście, fragmenty drewna) i ich interpretacja. Dendrochronologia. Analiza szczątków kręgowców - przegląd podstawowych gatunków kręgowców z okresu plejstocenu. Dowody geomorfologiczne - interpretacja zmian klimatycznych na podstawie rzeźby i głównych form terenu. Formy i osady środowiska glacialnego i peryglacialnego. Formy i osady fluwialne. Stratygrafia tlenowa oraz osady głębokomorskie. Litologiczne dowody zmian w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego. Gleby kopalne i osady jeziorne. Analiza rdzeni lodowych - masy lodowe jako źródło informacji paleośrodowiskowych, rdzenie lodowe z Grenlandii i Antarktydy.
6.	Przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej	Wykłady: Polityka ekologiczna państwa i rozwój zrównoważony. Zasoby wodne w gospodarce przestrzennej. Zasoby glebowe w gospodarce przestrzennej i rekultywacja. Ochrona przyrody w planowaniu przestrzennym, w tym obszary Natura 2000 a gospodarka. Przyrodnicze uwarunkowania elektrowni wiatrowych. Rodzaje opracowań przyrodniczych na potrzeby gospodarki przestrzennej; procedury sporządzania – inwentaryzacje przyrodnicze, ekofizjografie. Procedura oceny oddziaływania na środowisko. Udział społeczeństwa w procedurach planistyczno-przyrodniczych; źródła informacji o środowisku. Ćwiczenia: Identyfikacja zagrożeń środowiskowych i metody zapobiegania. Analiza map sozologicznych. Zagospodarowanie dolin rzecznych. Opracowania ekofizjograficzne. Oceny oddziaływania inwestycji na środowisko. Konflikty środowiskowe.
7.	Seminarium dyplomowe 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy magisterskiej przez uczestników seminarium.
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	Antropopresja w środowisku	Wykłady: Antropogeniczne zmiany środowiska w czasach prehistorycznych i historycznych. Antropogeniczne zmiany szaty roślinnej. Antropogeniczne zmiany procesów rzeźbotwórczych. Alternatywne źródła energii i ich wpływ na środowisko. Turystyka a środowisko przyrodnicze. Rozwój demograficzny a presja środowiskowa. Inwestycje hydrologiczne i ich wpływ na ekosystem.
A2.	Bioindykacja środowiska	Wykłady: Bioindykacja: definicja i podstawowe pojęcia. Historia wprowadzania metod bioindykacyjnych do systemu monitoringu środowiska. Teoretyczne podstawy bioindykacji. Biomonitoring a bioindykacja. Podstawowe własności bioindykatorów i ich klasyfikacja. Własności bioindykacyjne żywych układów na różnych poziomach organizacji. Zastosowanie bioindykatorów w ocenie stopnia zanieczyszczenia wody, gleby i powietrza. Testy toksyczności i biodegradacji środowiska. Wady i zalety biologicznych metod oceny stanu środowiska. Metody bioindykacyjne stosowane w Państwowym Monitoringu Środowiska. Repetytorium.
A3.	Geomorfologia stoków	Wykłady: Pojęcie stoku w geomorfologii. Modele stoków i ich ewolucja. Metody badań stoków (polowe, geomorfometria). Procesy stokowe i ich związek ze zjawiskami hydrologicznymi. Stoki w różnych strefach morfoklimatycznych i w obszarach o różnej budowie geologicznej. Stokowy system wietrzeniowo-denudacyjny, kateny stokowe.
A4.	Geomorfologia tektoniczna	Wykłady: Podstawowe założenia tektoniki globalnej – mechanizmy ruchów skorupy ziemskiej w różnych skalach przestrzennych. Główne rysy rzeźby w skali globalnej. Geomorfologia tektoniczna łańcuchów górskich w młodych strefach orogenicznych Rzeźba tektoniczna w strefach ekstensji. Morfologia progów tektonicznych i wskaźniki aktywności progów tektonicznych. Morfologia fluwialna jako wskaźnik aktywności endogenicznej – doliny rzeczne, terasy rzeczne, koryta rzeczne. Formy sejsmotektoniczne – morfotwórcze efekty trzęsień ziemi.
A5.	Podstawy hydrochemii	Wykłady: Właściwości wody, woda jako rozpuszczalnik, pojęcie równowagi dynamicznej, modele rozpuszczania

		<p>ciał stałych, produkty rozpuszczania minerałów, rozpuszczalność gazów w wodzie i ich wpływ na rozpuszczalność minerałów, rozpuszczalność pospolicie występujących minerałów i skał. Główne drogi krążenia wody w zlewni i ich wpływ na formowanie jej składu chemicznego, znaczenie strefy intensywnej wymiany dla kształtowania składu chemicznego odpływających wód, najważniejsze cechy składu chemicznego wód wezbraniowych i odpływu niżówkowego. Znaczenie biosfery dla kształtowania składu chemicznego wód przyrodniczych, własności i rozpuszczanie pierwiastków rzadkich, radionuklidy w składzie chemicznym wody. Przyczyny antropogenicznego zanieczyszczenia wody, główne źródła zanieczyszczeń antropogenicznych, skutki zanieczyszczenia dla cech jakościowych wody oraz zasobu wodnego, problem kwaśnych deszczy, eutrofizacja środowiska wodnego, wpływ eksploatacji zasobu wodnego na zmiany cech jakościowych wody, wrażliwość środowisk wodnych na zanieczyszczenia antropogeniczne, przyrodnicze i gospodarcze skutki zanieczyszczenia środowiska wodnego. Zasady prawidłowego gospodarowania ze względu na zagrożenie środowiska wodnego zanieczyszczeniem, główne zagrożenia dla jakości wody i sposoby ich ograniczania, zasady bezpiecznego gospodarowania w przypadku środowisk wodnych szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie antropogeniczne.</p>
A6.	Renaturyzacja rzek	<p>Wykłady: Zróźnicowanie morfologiczne rzek naturalnych i uregulowanych. Renaturyzacja i rewitalizacja cieków. Aspekty prawne i zasady renaturyzacji rzek. Planowanie i zarządzanie projektami renaturyzacyjnymi. Hydrauliczne skutki renaturyzacji rzek. Wpływ renaturyzacji rzek na środowisko przyrodnicze. Przykłady wielkich i małych projektów renaturyzacyjnych.</p>
Semestr II		
1.	Analiza środowiska przyrodniczego II	<p>Wykłady: Skład granulometryczny. Klasyfikacje gruntów, metody i błędy pomiarowe, zakres ich stosowania, błędy interpretacyjne, formy prezentacji wyników. Analizy geochemiczne – metody pomiarowe, formy prezentacji wyników. Kartowanie komponentów roślinnych jako metoda oceny stanu środowiska przyrodniczego. Specjalistyczne oprogramowanie do obróbki danych przestrzennych i wyników analiz laboratoryjnych. Laboratorium: Preparatyka prób do oznaczeń laboratoryjnych. Oznaczanie skład granulometryczny metodą dyfrakcji laserowej. Morfoscopia ziarna. Metody określania kształtu ziarna. Oznaczanie wybranych cech fizycznych gruntów. Analiza pH-metryczna i konduktometryczna gruntów i wód. Oznaczanie węglanu wapnia. Oznaczanie substancji organicznej w glebie. Mineralizacja i oznaczanie zawartości pierwiastków śladowych w materiale mineralnym i biologicznym metodą AAS. Oznaczanie substancji biogennych metodą spektrofotometryczną. Oznaczanie gatunków drzew na podstawie analiz mikroskopowych.</p> <p>Ćwiczenia: Pozyskiwanie danych przestrzennych (dane z GPS, digitalizacja materiałów kartograficznych). Tworzenie map i planów lokalizacyjnych obszaru badań. Opracowywanie wyników analiz laboratoryjnych. Zasady tworzenia prezentacji i prowadzenia wystąpienia publicznego.</p>
2.	Geomorfologia stosowana	<p>Wykłady: Mapa geomorfologiczna i jej zastosowanie. Dane geologiczne w pracy geomorfologa. LiDAR – praktyczne zastosowanie numerycznych modeli cyfrowych. Techniki badawcze i metody prac terenowych w pracy geomorfologa. Udział geomorfologa w przygotowaniu dokumentacji środowiskowej. Geomorfologia w badaniach archeologicznych. Zagospodarowanie terenu wobec zagrożeń naturalnych.</p> <p>Ćwiczenia: Przekrój geologiczno-geomorfologiczny wraz z komentarzem. Mapa geomorfologiczna. Formy antropogeniczne – ocena rozmiarów przekształceń rzeźby na podstawie analizy map topograficznych i numerycznych modeli terenu. Zagrożenia środowiska: erozja gleb, ruchy masowe, powódzie, katastrofy obiektów budowlanych. Karta informacyjna stanowiska dokumentacyjnego.</p>
3.	Geoturystyka	<p>Wykłady: Pojęcie geoturystyki, jej historia i przedmiot zainteresowań geoturystycznych. Rodzaje obiektów geoturystycznych. Formy ochrony dziedzictwa Ziemi na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Sposoby udostępniania geoturystycznego, ze szczególnym uwzględnieniem geoparków. Produkt geoturystyczny i zasady</p>

		jego tworzenia. Ćwiczenia: Analiza treści merytorycznych zawartych w publikacjach promujących i popularyzujących dziedzictwo Ziemi. Prezentacje wybranych regionów Polski pod kątem atrakcyjności geoturystycznej. Opracowanie projektu tematycznej ścieżki geoturystycznej (zajęcia terenowe). Prezentacja geoturystycznej tablicy informacyjnej.
4.	GIS-GIMS1 (Systemy Informacji Geograficznej – Geoprzetwarzanie i Modelowanie Środowiskowe)	Wykłady: Geoprzetwarzanie danych przestrzennych – podstawy i ogólne koncepcje. Narzędzia geoprzetwarzania – metody selekcji danych, analiza sąsiedztwa i relacji przestrzennych. Geoprzetwarzanie danych rastrowych – algebra rastrowa, funkcje lokalne i sąsiedztwa, analiza strefowa. Przetwarzanie danych wysokościowych – pierwotne i wtórne parametry geomorfometryczne, automatyczna klasyfikacja rzeźby. Waloryzacja geomorfometryczna rzeźby pod kątem nasilenia procesów degradacyjnych. Ćwiczenia: Operacje przetwarzania danych wektorowych – selekcja danych. Operacje przetwarzania danych wektorowych – relacje między obiektami, analiza sąsiedztwa, rozmieszczenia i fragmentacji na podstawie modelu użytkowania terenu. Przetwarzanie danych rastrowych – algebra rastrowa. Analiza rzeźby terenu – parametryzacja geomorfometryczna terenu na podstawie przetwarzania modelu wysokościowego.
5.	Praktyka dyplomowa (po 1 roku studiów)	Praktyka dyplomowa: Program praktyki dyplomowej jest ustalany indywidualnie w porozumieniu z opiekunem pracy magisterskiej i dostosowany do specyfiki realizowanego tematu.
6.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego. Omówienie pracy seminaryjnej.
Moduł B – przedmioty do wyboru		
	Czwartorzęd Europy	Wykłady: Zarys problematyki, podstawowa terminologia, przyczyny zmian klimatycznych w czwartorzędzie. Strefowa zmienność czwartorzędu Europy. Stratygrafia czwartorzędu Europy - podstawowe źródła danych. Maksymalne zasięgi starszych zlodowaceń plejstoceńskich w Europie. Maksymalne zasięgi ostatniego zlodowacenia w Europie we wczesnym i późnym Vistulianie. Problemy korelacji stratygraficznej czwartorzędu Europy, zlodowacenia górskie w Europie, zapis czwartorzędu Europy w sekwencjach lessowych Stratygrafia oraz zmiany klimatyczno-środowiskowe w Holocenie. Ćwiczenia: Prezentacja i omówienie najważniejszych źródeł literaturowych i internetowych zawierających dane pośrednie dla rekonstrukcji paleośrodowiskowych w czwartorzędzie. Rekonstrukcja paleogeograficzna ostatniego cyklu interglacjalno-glacialnego dla Półwyspu Iberyjskiego, Apenińskiego lub Bałkańskiego. Rekonstrukcja paleogeograficzna ostatniego cyklu interglacjalno-glacialnego dla Holandii, Północnych Niemiec, Szwajcarii lub Czech. Rekonstrukcja paleogeograficzna ostatniego cyklu interglacjalno-glacialnego dla Wielkiej Brytanii, Islandii, Grenlandii, Norwegii lub Równiny Rosyjskiej.
	Dendrochronologia w praktyce	Wykłady: Cele i historia dendrochronologii, podstawowa terminologia. Rozmieszczenie drzew na świecie, gatunki drzew najczęściej wykorzystywane w dendrochronologii. Biologiczne podstawy dendrochronologii. Praca na stanowisku badawczym - techniki pobierania próbek oraz ich laboratoryjna analiza. Analizy statystyczne w dendrochronologii. Zastosowanie analiz dendrochronologicznych w geomorfologii, klimatologii i archeologii. Monitoring drzewostanów zagrożonych przez emisje przemysłowe. Ocena stanu środowiska przyrodniczego na podstawie szerokości słoików drzew. Ćwiczenia: Analiza anatomii drewna – identyfikacja gatunków na podstawie obrazów mikroskopowych. Wykonywanie preparatów mikroskopowych, praca przy użyciu mikrotomu. Ćwiczenia terenowe: Prawdopodobne wytypowanie stanowiska badawczego i pobór rdzeni drzew do analiz laboratoryjnych.
	Geologia i geomorfologia Śląska	Wykłady: Położenie, granice i podziały fizyczno-geograficzne oraz geomorfologiczne Śląska. Główne jednostki geologiczne Śląska i ich położenie na tle struktur geologicznych Europy. Jednostki geologiczne bloku

		<p>dolnośląskiego. Strefa śląsko-morawska i zapadlisko górnośląskie. Strefa monokliny przedsudeckiej i monokliny śląskiej. Rozwój budowy geologicznej i koncepcje ewolucji rzeźby Śląska w kenozoiku. Rzeźba strukturalna na obszarze Śląska. Rozwój rzeźby Śląska w plejstocenie i jej przekształcenia w holocenie/antropocenie.</p>
	Hydromorfologiczna waloryzacja cieków	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia, nazewnictwo oraz historia i stan badań hydromorfologicznych prowadzonych w Polsce, Europie i na świecie. Podstawy prawne. Metody referencyjne służące do oceny stanu hydromorfologicznego rzek w Polsce MHR (Monitoring Hydromorfologiczny Rzek). Metody referencyjne służące do oceny stanu hydromorfologicznego rzek w Polsce RHS (River Habitat Survey). Metody referencyjne służące do oceny stanu hydromorfologicznego rzek w Polsce metoda Ilnickiego i Lewandowskiego. Rodzaje presji wywieranych na elementy hydromorfologiczne rzek, sposoby interpretacji i oceny stanu ekologicznego cieków, opis metodyki oceny dla wód silnie zmienionych.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie protokołów oceny stanu hydromorfologicznego dla wybranej rzeki i JCW. Hydromorfologiczna waloryzacja wybranej rzeki. Analiza danych archiwalnych i terenowych dotyczących terenu badań wraz z rozpoznaniem istniejących presji. Szczegółowa analiza i ocena stanu hydromorfologicznego wybranej rzeki wraz z analizą presji i wytycznymi do działań naprawczych.</p>
	Osuwiska i procesy pokrewne	<p>Wykłady: Klasyfikacje ruchów masowych, mechanizm ruchów masowych. Sekularne ruchy masowe. Obrywy i odpadanie, przewracanie. Spływy gruzowe. Osuwiska. Program SOPO.</p> <p>Ćwiczenia: Identyfikacja obszarów zagrożonych ruchami masowymi na podstawie materiałów kartograficznych. Wyznaczanie zasięgu osuwisk na podkładzie topograficznym.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Rozpoznawanie w terenie form rzeźby osuwiskowej na przykładzie osuwisk sudeckich.</p>
	Strefy krajobrazowe Europy (ćw. specj.) - 6 dni	<p>Ćwiczenia terenowe: Rozwój rzeźby Europy i główne czynniki morfotwórcze. Wpływ zlodowaceń plejstoceńskich na kształtowanie rzeźby Europy Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem obszarów górskich. Strefy klimatyczne i roślinne Europy. Główne jednostki fizyczno-geograficzne Europy ze szczególnym uwzględnieniem Europy Środkowej. Krajobrazy kulturowe i ich zróżnicowanie. Zagrożenia naturalne.</p>
	Środowiska górskie	<p>Wykłady: Definicja gór. Klasyfikacje obszarów górskich: morfograficzne, hipsometryczne, wiekowe i genetyczne. Główne teorie geotektoniczne, zróżnicowana budowa geologiczna obszarów górskich, morfogeneza gór. Właściwości komponentów środowiska górskiego: klimat, szata roślinna, gleby, hydrologia obszarów górskich. Specyfika procesów hydro-geomorfologicznych w obszarach górskich. Piętrowość geoekologiczna. Działalność człowieka a przemiany systemów morfogenetycznych w poszczególnych piętrach geoekologicznych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Piętrowość geoekologiczna obszarów górskich na przykładzie Karkonoszy. Wyróżnianie i charakterystyka głównych cech poszczególnych pięter geoekologicznych. Ocena funkcjonowania subsystemów stokowego i dolinnego w piętrach leśnych obszarów górskich w nie zaburzonym środowisku i w warunkach antropopresji.</p>
	Środowisko pustynne	<p>Wykłady: Definicje pustyń i obszarów pustynniejących; geneza pustyń, przyczyny powstania i klasyfikacja pustyń. Rozmieszczenie pustyń na Kuli Ziemskiej, burze pyłowe ich geneza i skutki. Analiza porównawcza diagramów klimatycznych wybranych pustyń świata. Charakterystyka przyrodnicza wybranych pustyń. Wybrane problemy gospodarcze i polityczne związane z pustyniami. Zasoby naturalne pustyń, ich związek z budową geologiczną, zagospodarowanie obszarów suchych i półsuchych. Zjawisko pustynnienia, przyczyny, rozmiary i skutki zjawiska.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Współczesne i późnoglacialne procesy i formy eoliczne na obszarach piaszczystych w Polsce.</p>
Semestr III		
1.	Geoarcheologia	<p>Wykłady: Wprowadzenie do geoarcheologii: ramy kursu, prezentacja wybranej literatury. Kontekst geologiczny i archeologia: podstawowe pojęcia, przedmiot badań, źródła archeologii i geologii, historia geoarcheologii. W</p>

		kierunku geologii: historia późnego czwartorzędu (plejstocen środkowy- holocen): chronologia, stratygrafia, osady i formy, zmiany klimatyczne, biośrodowisko. Archeologia i jej metody: metody terenowych badań nieinwazyjnych, przegląd metod wykopaliskowych, metody dokumentowania kultury materialnej i tzw. ekofaktów. Formowanie się stanowisk archeologicznych: kontekst systemowy i archeologiczny, etapy powstawania stanowiska archeologicznego. Środowisko rzeczne i jego osady: metody badań osadów, rodzaje osadów i typy warstwowania, doliny rzeczne, najważniejsze przeobrażenia u schyłku czwartorzędu. Przykłady stanowisk archeologicznych w środowisku dolin rzecznych: procesy deformujące osady i tzw. livingfloor, procesy wpływające na stan zachowania wyrobów kamiennych, diogeneza kości (podstawy tafonomii), mechanizm powstawania stanowiska w kontekście doliny rzecznej, przykłady. Środowisko eoliczne: metody badań, najważniejsze typy osadów eolicznych, środowisko lessowe i gleby. Przykłady stanowisk archeologicznych w środowisku eolicznym: procesy niszczące powierzchnie stanowisk, procesy wpływające na układ i stan zachowania wyrobów kamiennych, diogeneza kości w środowisku eolicznym, mechanizm powstawania stanowiska. Osady jeziorne: metody badań, najważniejsze typy osadów. Osady jeziorne i archeologia: specyfika środowiska jeziornego, obiekty ruchome i nieruchome pochodzące z osadów jeziornych: procesy wpływające na konserwację i rozkład kultury materialnej w środowisku jeziornym, przykłady stanowisk jeziornych. Ćwiczenia terenowe: Metodyka terenowych badań stanowisk archeologicznych z wykorzystaniem metod geoarcheologicznych.
2.	GIS-GIMS2 (Systemy Informacji Geograficznej – Geoprzetwarzanie i Modelowanie Środowiskowe)	Wykłady: Źródła i integracja danych z internetowych baz danych przestrzennych oraz zasobów tematycznych na potrzeby modelowania procesów środowiskowych. Modele probabilistyczne i deterministyczne w badaniach fizyczno-geograficznych. Modele procesów - modele stabilności stoków i ruchów masowych. Równania – modele erozji gleb, modele hydrologiczne. Systemy eksperckie w analizach przestrzennych danych środowiskowych.
3.	Historia nauk o Ziemi	Wykłady: Poglądy na dzieje Ziemi do XVIII w. Początki nowoczesnych nauk o Ziemi – James Hutton, Charles Lyell i inni. Historia badań nad zmianami klimatu i środowiska w czwartorzędzie. Modele rozwoju krajobrazu. Tektonika globalna. Neokatastrofizm w naukach przyrodniczych.
4.	Ochrona litosfery i pedosfery	Wykłady: Główne cele i przesłanki ochrony litosfery i pedosfery. Przyczyny degradacji litosfery i powłoki glebowej, mechanizm degradacji. Skutki środowiskowe. Degradacja litosfery na skutek działalności przemysłowej. Degradacja litosfery na skutek działalności rolniczej – ekologiczne i gospodarcze skutki erozji gleb. Przeobrażenia litosfery na skutek procesów urbanizacyjnych. Metody przeciwdziałania degradacji litosfery; rekultywacja litosfery. Zabiegi przeciwoerozyjne, metod zapobiegania, rekultywacja. Odpady i ścieki - oddziaływania na litosferę i gleby, gospodarka odpadami. Ochrona litosfery i pedosfery a zrównoważony rozwój, strategia ochrony georóżnorodności. Ćwiczenia: Zajęcia mają charakter ćwiczeń terenowych podczas których przewidywane jest nabywanie przez studentów umiejętności dokonywania geosozologicznej oceny wybranego obszaru poprzez: Inwentaryzację zasobów litosfery i elementów chronionych. Identyfikację podstawowych źródeł degradacji litosfery i gleb. Określenie kierunków gospodarki zasobami litosfery i pedosfery z uwzględnieniem obszarów i elementów chronionych. Sporządzenie szkicu mapy syntetycznej wyników oceny geosozologicznej wraz z odnośnym komentarzem.
5.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pisemnej pracy seminaryjnej.
	Moduł C – przedmioty do wyboru	
C1.	Archeologia krajobrazu	Wykłady: Wprowadzenie do archeologii krajobrazu – zakres, cel i kontekst badań. Metody badań w archeologii krajobrazu. Przykłady rekonstrukcji i interpretacji krajobrazów w Europie. Przykłady rekonstrukcji i interpretacji krajobrazów w Polsce. Ćwiczenia terenowe: Umiejętność odczytania dawnych procesów i zjawisk społeczno-przyrodniczych na

		<p>podstawie obecnego krajobrazu wybranych miejsc.</p> <p>Ćwiczenia kameralne: Praktyczne zastosowanie archeologii krajobrazu – rekonstrukcja i interpretacja krajobrazu wybranego obszaru na podstawie różnorodnych źródeł i materiałów (badania terenowe, materiały kartograficzne, zdjęcia lotnicze, modele terenu LiDAR) oraz propozycja jego zagospodarowania/ wykorzystania współcześnie.</p>
C2.	<i>Czwartorzęd Sudetów</i>	<p>Wykłady: Rzeźba Sudetów w późnym neogenie. Zasięgi i ilość plejstoceńskich zlodowaceń niżowych w Sudetach. Formy i osady polodowcowe w Sudetach. Zmiany rzeźby związane z transgresją lądolodu skandynawskiego. Plejstoceńskie zlodowacenie górskie Sudetów. Rzeźba peryglacialna Sudetów. Czwartorzędowa morfogeneza Sudetów.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie materiałów źródłowych (w tym NMW) do charakterystyki wybranego regionu Sudetów lub Przedgórz Sudeckiego. Charakterystyka rzeźby i utworów pokrywowych wybranego regionu Sudetów, Przedgórz Sudeckiego.</p>
C3.	<i>Geomorfologia fluwialna</i>	<p>Wykłady: Typy sieci drenażu, rzędowość cieków, hydrologia stoku, system deluwialny. Procesy hydrologiczne i denudacyjne w zlewniach. System fluwialny. Procesy fluwialne 1: Charakterystyka ruchu wody i geometria hydrauliczna koryt rzecznych. Procesy fluwialne 2: Erozja, transport i akumulacja (procesy i formy). Typy koryt rzecznych i ich zmienność.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza sieci rzecznej wybranych obszarów. Formy korytowe rzeki górskiej. Formy pozakorytowe rzeki nizinnej. Wezbrania rzeczne i ich skutki. Przemiany rzeźby fluwialnej w wyniku zmian klimatu i działalności człowieka. Rekonstrukcja zmian koryt rzecznych na podstawie kartowania terenowego.</p>
C4.	<i>Geomorfologia regionalna świata</i>	<p>Wykłady: Formy wulkaniczne i zjawiska geotermalne na przykładzie Nowej Zelandii i Meksyku. Geomorfologia obszarów tropikalnych. Relacja budowa geologiczna – rzeźba terenu na przykładzie pd.-wsch. Chin. Rzeźba tektoniczna i strukturalna wyżyn afrykańskich na przykładzie Wyżyny Abisyńskiej. Mega-powodzie i ich skutki geomorfologiczne.</p> <p>Ćwiczenia: Stworzenie autorskiej wycieczki multimedialnej przy pomocy programu Google Earth prezentującej charakterystyczne cechy rzeźby wybranego regionu świata. Stworzenie i samodzielna redakcja hasła Wikipedii dot. Wybranej formy terenu na świecie.</p>
C5.	<i>Współczesne przemiany środowiska w górach wysokich</i>	<p>Wykłady: Góry wysokie – podstawowe zagadnienia i wybrana terminologia. Rozmieszczenie gór wysokich na świecie. Główne elementy rzeźby gór wysokich. Procesy rzeźbotwórcze obszarów wysokogórskich. Formy glacialne i peryglacialne, współczesna dynamika cofania lodowców i jej wpływ na zmiany rzeźby. Metody oceny aktywności i dynamiki ruchów masowych w górach wysokich. Człowiek w obszarach wysokogórskich – zagrożenia.</p> <p>Ćwiczenia: Wybrane obszary wysokogórskie na świecie – charakterystyka fizyczno-geograficzna.</p>
C6.	<i>Zmiany klimatu zapisane w osadach eolicznych</i>	<p>Wykłady: Zarys problematyki – rys historyczny; wiatr jako czynnik geologiczny; zjawiska i osady eoliczne na Ziemi i innych planetach; rozmieszczenie i charakterystyka najważniejszych obszarów lessowych i wydmych na świecie. Rozwój problematyki wydym śródlądowych i piaszków pokrywowych w Polsce. Geneza, wiek i rozmieszczenie wydym śródlądowych i nadmorskich w Polsce. Rekonstrukcja warunków paleośrodowiskowych - fazy wydymotwórcze i gleby kopalne w wydymach śródlądowych. Problem genezy oraz sposoby definiowania lessu – historia poglądów. Właściwości lessu, prawidłowości rozmieszczenia lessu na Ziemi, rzeźba obszarów lessowych, związek lessu z klimatem. Warunki powstawania oraz możliwości odtwarzania parametrów paleoklimatycznych i paleośrodowiskowych na podstawie badań gleb kopalnych, podatności magnetycznej składu granulometrycznego, właściwości geochemicznych oraz struktur peryglacialnych w lessach. Sekwencje lessowo-glebowe w Eurazji – problemy wieku, korelacji stratygraficznej oraz interpretacji paleoklimatyczno-środowiskowej.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wybór i przygotowanie sekwencji lessowo-glebowej do badań. Sporządzenie dokumentacji litologiczno-strukturalnej i glebowej. Zastosowanie skali barw Munsell'a. Opis warstw i poziomów oraz wydzielenie</p>

		<p>jednostek lito-pedostratygraficznych. Interpretacja paleośrodowiskowa badanej sekwencji. Pobór próbek.</p> <p>Ćwiczenia: Wykonanie podstawowych analiz laboratoryjnych: oznaczenie węglanów, humusu, straty prażenia, składu granulometrycznego oraz składu chemicznego wybranych próbek. Opracowanie i interpretacja wyników badań terenowych i laboratoryjnych: obliczenie wskaźników, wykonanie rycin, zestawień tabelarycznych i wykresów, dobór fotografii. Prezentacja i dyskusja wyników badań: rekonstrukcja późnoplejstoceńskich zmian klimatyczno-środowiskowych na podstawie badanej sekwencji lessowo-glebowej.</p>
Semestr IV		
	Fizjografia urbanistyczna	<p>Wykłady: Fizjografia jako praktyczna dziedzina wiedzy o środowisku przyrodniczym. Wpływ warunków fizjograficznych na rozwój obszarów zurbanizowanych. Środowisko zurbanizowane jako samodzielny geosystem. Charakterystyka i funkcjonowanie wybranych komponentów środowiska przyrodniczego składających się na ekosystem miejski (klimat, rzeźba terenu, woda, gleby). Waloryzacja i bonitacja środowiska geograficznego na potrzeby urbanistyki i planowania przestrzennego.</p> <p>Ćwiczenia: Ocena warunków fizjograficznych na kształt i etapy zabudowy miejskiej na wybranym przykładzie. Sposoby zapobiegania negatywnym skutkom urbanizacji na wybranym przykładzie. Podsumowanie – prezentacja</p>
	Seminarium dyplomowe 4	<p>Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.</p>
	Moduł D – przedmioty do wyboru	
	Edukacja ekologiczna	<p>Wykłady: Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej. Formalna i nieformalna edukacja ekologiczna – problemy i szanse. Kampanie i akcje ekologiczne. Rola samorządu lokalnego w edukacji ekologicznej. NGO – pozarządowe organizacje ekologiczne i ich znaczenie w prowadzeniu edukacji ekologicznej społeczeństwa. Finansowanie działań edukacyjnych związanych z szeroko pojętą ekologią. Systemy projakościowe i etykietowanie w ochronie środowiska. Rola badań społecznych w edukacji ekologicznej. Kwestionariusze i formy wywiadów w edukacji ekologicznej.</p>
	Geochemia środowiska	<p>Wykłady: Rola i miejsce geochemii wśród innych nauk. Fizykochemiczne podstawy geochemii, mineralogii i petrologii. Znaczenie biosfery w procesach geochemicznych i w obiegu pierwiastków. Metody badań terenowych i laboratoryjnych, wpływ zmian globalnych na środowisko przyrodnicze. Rola geochemii w badaniach i ochronie składników przyrody nieożywionej. Związki między elementami biotycznymi i abiotycznymi przyrody oraz znaczenie biowskaźników w badaniach monitoringowych środowiska. Charakterystyka geochemiczna i toksykologiczna pierwiastków śladowych. Wybrane normy i wytyczne odnośnie zawartości zanieczyszczeń gleb.</p>
	Inżynieria środowiska	<p>Wykłady: Zagrożenia i kierunki zmian jakości środowiska w Polsce. Źródła zanieczyszczeń atmosferycznych i metody ograniczania ich emisji. Najnowsze technologie stosowane w ochronie powietrza. Pobór i uzdatnianie wody do celów komunalnych i przemysłowych. Problemy gospodarki ściekowej. Odpady i ich wpływ na środowisko. Zasady postępowania z odpadami, recykling, nowoczesne technologie zmniejszające ilość odpadów. Najnowsze trendy w rekultywacji i sposobach zagospodarowania terenów poprzemysłowych i pokopalnianych.</p>
	Powodzie - przyczyny, skutki gospodarcze i przyrodnicze	<p>Wykłady: Typy powodzi występujących w Polsce i na świecie: związane z opadami i roztopami, spiętrzeniami sztormowymi, generowaniem fal tsunami, różnego typu wylewami jezior, gwałtownym topnieniem lodowców (jökulhlaup), powstawaniem potoków błotnych. Antropogeniczne uwarunkowania powodzi: problem wpływu wylesienia, redukcja retencji zlewniowej, nieprawidłowości w procedurach urbanistycznych (plany zagospodarowania i ich realizacja), nieprawidłowości w hydrotechnicznym wyposażeniu zlewni, nieprawidłowości w organizacji ochrony przeciwpowodziowej, subsydencja terenu spowodowana eksploatacją kopalin i pracą ujęć wody, katastrofy obiektów hydrotechnicznych i wodno- technologicznych. Związki historyczno-kulturowe z</p>

		powodziami, na przykładzie dawnych cywilizacji oraz czasów najnowszych. Skutki ekonomiczne, społeczne, polityczne oraz medyczne i psychologiczne powodzi. Systemy wczesnego ostrzegania i struktury służb kryzysowych oraz ich działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i likwidacji skutków powodzi. Systemy informacji dotyczących bieżących danych powodziowych w Polsce.
	<i>Środowisko polarne</i>	Wykłady: Arktyka - charakterystyka fizyczno-geograficzna. Warunki klimatyczne, świat zwierzęcy i roślinny Arktyki. Lodowce i lądolody Arktyki. Procesy i formy glacialne. Procesy peryglacialne, wieloletnia zmarzlina a warstwa czynna – współczesne przeobrażenia. Środowisko fluwioglacialne – procesy, formy rzeźby, osady. Współczesne zmiany klimatyczne w Arktyce. Metody obserwacji zmian środowiska przyrodniczego Arktyki. Wpływ antropopresji na środowisko przyrodnicze Arktyki.
	<i>Zjawiska krasowe</i>	Wykłady: Podstawowe założenia tektoniki globalnej – mechanizmy ruchów skorupy ziemskiej Pojęcie krasu, podstawowe cechy obszarów krasowych, wpływ czynników klimatycznych i litologiczno-strukturalnych. Kras sudecki i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Kras Morawski. Kras śródziemnomorski – na przykładach z Hiszpanii. Kras strefy monsunowej – południowe Chiny. Kras wilgotnego tropiku – Mulu (Malezja). Zjawiska krasowe w skałach krzemionkowych i pseudokras.
Specjalność – Geografia turystyczna		
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Geografia turystyczna Europy	Wykłady: Uwarunkowania środowiskowe, historyczne i społeczno-polityczne rozwoju turystyki w Europie. Wybrane stolice europejskie jako wielkie centra ruchu turystycznego. Charakterystyka śródziemnomorskiego regionu turystycznego. Walory i atrakcyjność turystyczna Europy środkowo-wschodniej. Turystyka w państwach Europy północnej i północno-zachodniej. Ćwiczenia: Atrakcyjność turystyczna wybranych miast i regionów europejskich. Wpływ warunków środowiskowych i bieżących procesów społeczno-politycznych na rozwój turystyki w wybranych państwach europejskich.
3.	Geografia turystyczna Polski	Wykłady: Rys historyczny rozwoju turystyki w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem okresów po 1945 r. oraz w minionym dwudziestoleciu . Podstawowe pojęcia stosowane w geografii turystyki. Charakterystyka walorów wypoczynkowych i ważniejsze obszary wypoczynkowe w Polsce. Walory przyrodnicze na tle warunków i stanu środowiska naturalnego w Polsce. Walory antropogeniczne Polski, ich zróżnicowanie i wykorzystanie. Charakterystyka walorów specjalistycznych Polski. Wybrane zagadnienia związane z zagospodarowaniem turystycznym Polski (baza noclegowa, gastronomiczna i towarzysząca oraz infrastruktura transportowa). Ćwiczenia: Analiza i ocena ruchu turystycznego w Polsce według wybranych kryteriów: urlopowa turystyka wypoczynkowa, turystyka krajoznawcza, turystyka kwalifikowana itp.) – praca w grupach i prezentacja wyników ustaleń. Zagospodarowanie turystyczne na przykładach wybranych obszarów z Polski. Regiony turystyczne Polski – walory turystyczne, ich znaczenie i wykorzystanie – praca w grupach i prezentacja wyników ustaleń. Szczególne formy wyróżnienia i ochrony walorów w Polsce (światowe dziedzictwo kulturalne i naturalne, międzynarodowe rezerваты biosfery oraz obszary wodno-błotne) – praca w grupach i prezentacja wyników ustaleń.
4.	Humanistyczne aspekty turystyki	Wykłady: Aksjologia podróży i socjologia turystyki. Turysta wg Deana MacCannella. Motywacje turystyczne i zachowania turystów na rynku usług turystycznych. Turystyka rodzinna – jej wartości i wzory. Wpływ turystyki na kulturę. Autentyzm w turystyce - komodyfikacja kultury na wybranych przykładach. Społeczna odpowiedzialność turystyki w krajach rozwijających się.

5.	Planowanie regionalne w turystyce	<p>Wykłady: Planowanie regionalne- podstawowe pojęcia - polityka przestrzenna, ład przestrzenny, zrównoważony rozwój, ekorozwój, rodzaje regionów turystycznych. Międzynarodowe deklaracje i konwencje w zakresie ochrony środowiska i krajobrazu. Kształtowanie i ochrona środowiska na poziomie regionalnym. Krajobraz - typy i cechy krajobrazu, kształtowanie krajobrazu. Planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym.</p> <p>Ćwiczenia: Przygotowanie analiz i wskazanie potencjalnych kierunków zmian w strategiach zagospodarowania przestrzennego dla regionów turystycznych.</p>
6.	Podstawy gospodarki przestrzennej w turystyce	<p>Wykłady: Aspekty prawne gospodarki przestrzennej w odniesieniu do turystyki. Rola i miejsce turystyki w dokumentach planistycznych. Gospodarka przestrzenna w turystyce wypoczynkowej, modele zagospodarowania różnych typów miejscowości wypoczynkowych. Gospodarka przestrzenna w planowaniu miejscowości wypoczynkowych (lokalizacja, powiązania funkcjonalno-przestrzenne, miejsce w krajobrazie). Gospodarka przestrzenna w turystyce krajoznawczej, modele zagospodarowania turystycznego miejscowości krajoznawczych. Dostępność komunikacyjna regionów turystycznych jako priorytet racjonalnej gospodarki przestrzennej.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie schematu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego regionu turystycznego. Przedstawienie w sposób graficzny modelu zagospodarowania turystycznego dla wybranej miejscowości wypoczynkowej. Opracowanie i ilustracja modelu zagospodarowania turystycznego dla wybranego regionu krajoznawczego.</p>
7.	Podstawy teoretyczne i metody badań w geografii turystyki	<p>Wykłady: Turystyka jako przedmiot interdyscyplinarnych badań naukowych. Zadania badawcze geografii turystyki – wybrane koncepcje: model Jaffarego, model Butlera, koncepcja funkcji turystyki,. Podstawowe pojęcia – atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura. Typy przestrzeni turystycznej i podstawowe jednostki przestrzenne w turystyce.. Region turystyczny. Zachowania turystyczno-rekreacyjne w środowisku naturalnym; środowiskowe podstawy ruchu jak chłonność i pojemność turystyczna, optymalne okresy korzystania z walorów turystycznych.</p> <p>Ćwiczenia: Metody sondażowe - konstruowanie kwestionariusza ankiety, przygotowanie badań ankietowych. Metodyka tworzenia Strategii rozwoju turystyki. Metody waloryzacji środowiska: bonitacja punktowa. Metody badań w geografii regionalnej - metoda monograficzna, słownik krajoznawczy.</p>
8.	Seminarium dyplomowe 1	<p>Seminarium: Konwersatorium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy.. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy magisterskiej przez uczestników seminarium.</p>
9.	Turystyka kulturowa	<p>Wykłady: Turystyka kulturowa - ogólna charakterystyka zjawiska. Turystyka dziedzictwa: dziedzictwo sztuki cmentarnej a turystyka cmentarna. Miejsca pamięci a turystyka kulturowa. Turystyka militarna: architektura obronna jako przedmiot zainteresowania turystycznego i turystyka pól bitewnych. Odtwórstwo historyczne jako atrakcja turystyczna. Turystyka biograficzno-literacka i turystyka filmowa. Turystyka etniczna. Turystyka przemysłowa. Turystyka eventowa. Miejska turystyka kulturowa.</p>
10.	Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne	<p>Wykłady: Zagospodarowanie turystyczne - ogólna charakterystyka zjawiska. Przestrzeń turystyczna i osadnictwo turystyczne. Zagospodarowanie turystyczne walorów krajoznawczych: podstawy prawne i zagospodarowanie przestrzenno-funkcjonalne muzeów i skansenów; Parki kulturowe i tematyczne szlaki kulturowe; Problemy adaptacji obiektów zabytkowych na potrzeby turystyki. Zagospodarowanie turystyczne walorów wypoczynkowych. Zagospodarowanie turystyczne dla turysty niepełnosprawnego. Zagospodarowanie turystyczne uzdrowisk. Zagospodarowanie turystyczne dla turystyki aktywnej. System informacji turystycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Projekt: zagospodarowanie turystyczne wybranego waloru turystycznego dla różnych segmentów turystyki, z uwzględnieniem przyjętych założeń (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja). Projekt</p>

		szlaku turystycznego (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja). Ocena zagospodarowania turystyczne o obszarów (praca w grupach, dyskusja).
Semestr II		
1.	English for tourism and hospitality-angielski dla specjalistów turystyki	Ćwiczenia: Podstawowe narzędzia ułatwiające przyswajanie i aktywne stosowanie słownictwa branżowego w zakresie turystyki i hotelarstwa. Kariera w turystyce. Współczesne trendy w turystyce międzynarodowej. Baza noclegowa. Baza gastronomiczna. Podróżowanie i transport. Pilotaż wycieczek i przewodnictwo . Marketing w turystyce. Organizacja turystyki. Turystyka motywacyjna i podróże biznesowe. Turystyka zrównoważona.
2.	Geografia turystyczna Afryki	Wykłady: Położenie geograficzne i charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego Afryki w nawiązaniu do rozwoju turystyki. Uwarunkowania i czynniki gospodarcze, historyczne i polityczne, a rozwój turystyki w Afryce. Czynniki sprzyjające i bariery rozwoju turystyki w Afryce. Międzynarodowy ruch turystyczny w Afryce – zagadnienia wybrane. Regiony turystyczne Afryki – kryteria wydzielenia i ogólna charakterystyka. Wybrane obszary i główne atrakcje turystyczne Afryki Współczesne trendy i perspektywy rozwoju turystyki w Afryce. Turystyka w Afryce na tle turystyki na innych kontynentach – analiza porównawcza.
3.	Geografia turystyczna Azji i Australii	Wykłady: Przyrodnicze podstawy rozwoju turystyki w Azji, Australii i Oceanii. Społeczne i geopolityczne uwarunkowania ruchu turystycznego w Azji i Australii i ich zmiany. Wybrane cele podróży turystycznych w Azji i problematyka relacji ruch turystyczny – środowisko przyrodnicze – społeczności lokalne – Bliski Wschód, Indie, Tajlandia, Wietnam, Chiny. Geografia turystyczna Australii. Geografia turystyczna Nowej Zelandii i Oceanii.
4.	Hotelarstwo i transport w turystyce	Wykłady: Wprowadzenie: definicja przemysłu turystycznego, jego zakres i struktura. Transport a turystyka. Uwarunkowania rozwoju usług lotniczych. Procesy deregulacji i ich skutki. Liniowe usługi lotnicze: struktura geograficzna rynku, trendy na rynku. Rozwój rynku regularnych usług lotniczych w Polsce. Nieregularne usług lotnicze w turystyce. Czartery: definicja, rozwój historyczny, trendy na rynku, główni przewoźnicy, polski rynek czarterów lotniczych. Taksówki lotnicze. Turystyczne loty widokowe. Transport wodny – formy organizacji a turystyka. Zarys historyczny usług transoceanicznych liniowych, rynek obecny. Wycieczki pełnomorskie. Struktura geograficzna. Trendy na rynku. Rozwój historyczny rynku promowego. Struktura geograficzna. Żegluga promowa na Bałtyku. Żeglارstwo morskie – formy organizacji i wymogi infrastrukturalne. Rejsy śródlądowe. Struktura geograficzna oferty. Trendy na rynku. Żegluga śródlądowa w Polsce. Uwarunkowania wykorzystania kolei na potrzeby turystyki. Formy organizacji transportu kolejowego a turystyka. Pociągi specjalne i turystyczne w Europie i na świecie. Kolej a turystyka w Polsce. Nowa generacja szybkich pociągów. Perspektywy dla Polski. Typologia bazy noclegowej. Kierunki rozwoju na świecie i w Polsce. Hotelarstwo – struktura geograficzna bazy hotelarskiej na świecie, współczesne trendy, klasyfikacja; baza hotelarska w Polsce: struktura i trendy. Nietypowe formy bazy noclegowej: hotele w zabytkach, time-sharing, center- parki, wioski wakacyjne.
5.	Praktyka dyplomowa (po 1 roku studiów)	Praktyka dyplomowa: W trakcie praktyki studenci gromadzą materiały niezbędne dla realizacji tematu pracy magisterskiej. Weryfikują nabyte umiejętności prowadzenia badań terenowych oraz gromadzenia materiałów archiwalnych.
6.	Produkt turystyczny	Wykłady: Potencjał i produkt turystyczny, charakterystyka i elementy składowe. Prosty produkt turystyczny - cechy, przestrzenna i funkcjonalna organizacja. Złożone produkty turystyczne - cechy, przestrzenna i funkcjonalna organizacja. Produkt turystyczny: obiekt, obszar, szlak. Promocja, dystrybucja produktu turystycznego.
7.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego (8 h). Omówienie pracy seminaryjnej.
8.	Turystyka wiejska	Wykłady: Turystyka wiejska - ogólna charakterystyka zjawiska. Agroturystyka. Architektura regionalna jako przedmiot zainteresowania turystyki wiejskiej. Dziedzictwo architektoniczne wsi sudeckiej jako podstawa rozwoju wiejskiej turystyki kulturowej. Dziedzictwo etnograficzne i wiejski produkt regionalny na wybranych przykładach.

		Zagospodarowanie turystyczne dla obszarów wiejskich, lokalne grupy działania na rzecz turystyki wiejskiej. Turystyka wiejska jako narzędzie rewitalizacji (społecznej, ekonomicznej i krajobrazowej) wsi. Komodyfikacja kultury wiejskiej.
9.	Ćwiczenia specjalizacyjne (po I roku)	Ćwiczenia: Udział w targach turystycznych w kraju lub za granicą. Organizacja wyjazdu turystycznego, zapoznanie z technikami przygotowania oferty noclegowej, transportowej. Zapoznanie z głównymi walorami turystycznymi wybranego centrum krajoznawczego za granicą. Realizacja ustalonego i przygotowanego wcześniej programu turystycznego. Udział w wycieczce krajoznawczej w wybranych centrach i miejscowościach turystycznych Dolnego Śląska.
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	<i>Dziedzictwo środowiska wiejskiego jako podstawa produktu turystycznego</i>	Wykłady: Podstawowe pojęcia związane z dziedzictwem kulturowym środowiska wiejskiego. Zasoby dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego funkcjonujące w turystyce i jego interpretacja. Szlaki tematyczne w środowisku wiejskim. Znaczenie dziedzictwa dla rozwoju turystyki na wybranych przykładach.
A2.	<i>Geografia turystyki Hiszpanii</i>	Wykłady: Historia turystyki Hiszpanii. Wielkość i struktura ruchu turystycznego w Hiszpanii. Najistotniejsze regiony turystyki wypoczynkowej. Walory krajoznawcze przyrodnicze Hiszpanii – obszary chronione. Turystyka kulturowa w Hiszpanii – prezentacja potencjału. Perspektywy rozwoju turystyki w Hiszpanii – nowe trendy.
A3.	<i>Turystyka biznesowa</i>	Wykłady: Wprowadzenie do turystyki biznesowej. Turystyka biznesowa w Polsce. Podmioty promujące, organizujące, wspierające turystykę biznesową w Polsce. Turystyka korporacyjna. Przemysł spotkań (MICE). Przemysł wystawienniczy w branży turystycznej B2B. Turystyka motywacyjna. Indywidualne podróże służbowe. Turystyka biznesowa jako produkt markowy. Wykorzystanie nowych technologii w organizacji form turystyki biznesowej. Perspektywy rozwoju turystyki biznesowej w Polsce.
Semestr III		
1.	Działalność tour-operatorska	Wykłady: Touroperatorzy – podstawy działalności i rozwój rynku. Aspekty prawne działalności touroperatorów. Organizacja imprez turystycznych. Aspekty finansowe i kalkulacja ceny imprezy. Ćwiczenia: Omówienie ćwiczenia. Zasady zaliczenia. Organizacja zajęć. Koncepcja zagranicznej imprezy objazdowej. Idea przewodnia. Przegląd kontrahentów i atrakcji w wybranym obszarze docelowym. Programowanie imprezy objazdowej. Program ramowy. Programowanie imprezy objazdowej. Program szczegółowy. Opracowanie katalogu atrakcji i kontrahentów. Opracowanie materiałów kartograficznych do imprezy. Kalkulacja i opracowanie kosztorysu imprezy. Prezentacja imprezy i dyskusja.
2.	Geografia turystyczna Ameryk	Wykłady: Wybrane regiony i ośrodki turystyczne Ameryki Południowej, wraz z przyrodniczymi i kulturowymi uwarunkowaniami rozwoju turystyki (Argentyna, Brazylia, Chile). Wybrane aspekty geografii turystycznej Meksyku. Problemy turystyki regionu karaibskiego. Turystyka w południowo-zachodniej części Stanów Zjednoczonych. Ćwiczenia: Wybrane atrakcje turystyczne Ameryk – obiekty Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dziedzictwo kulturowe Meksyku i jego udostępnienie turystyczne. Uwarunkowania rozwoju turystyki w państwach Ameryki Środkowej. Wielkie miasta Ameryki Północnej jako ośrodki ruchu turystycznego. Bezpieczeństwo turystów i zagrożenia dla ruchu turystycznego.
3.	Marketing w turystyce	Wykłady: Definicja marketingu. Podstawowe koncepcje. Orientacja marketingowa. Cechy usług turystycznych. Strategie zarządzania klientami. Typy marketingu. Mikro i makro otoczenie. Konkurencja. Czynniki – trendy. Plan obserwacji otoczenia. Strategiczne planowanie. Podstawowe idee. Poziomy organizacji w firmie. Korporacyjne planowanie. Strategie rozwoju. Strategia marki. Typy marki. Badania marketingowe. Marketingowy system informacji. Badania wtórne i pierwotne. Wywiad. Ankieta. Obserwacja. Eksperymenty. Kryteria segmentacji; lokowanie, plasowanie, pozycjonowanie; Przykłady segmentacji wg typu przedsiębiorstwa turystycznego. Promocja, proces komunikacji, filtry. Narzędzia promocji. PR, promocja sprzedaży i sprzedaż osobista. Reklama.

		Fazy reklamy. Cele reklamy. Nośniki. Budżet, kontrola. Kampania reklamowa. Wydawnictwa promocyjne. Tworzenie przekazów reklamowych. Ćwiczenia: Wprowadzenie. Omówienie ćwiczeń.. Analiza, opracowanie i przedstawienie projektu nr 1 pt. „Analiza konkurencji”. Analiza, opracowanie i przedstawienie projektu nr 2 pt. „Kampania reklamowa wybranego produktu turystycznego.”
4.	Polityka turystyczna	Wykłady: Pojęcie i historia kształtowania polityki turystycznej. Cele polityki turystycznej w aspekcie celów polityki ekonomicznej i społecznej . Uwarunkowania i narzędzia polityki turystycznej. Rola samorządów terytorialnych w zakresie rozwoju turystyki (zadania i kompetencje samorządów wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych, zadania własne i zlecone gmin, instrumenty realizacji zadań samorządów lokalnych). Krajowe, regionalne i lokalne organizacje turystyczne i ich zadania w ramach polityki turystycznej. Analiza i ocena dokumentów określających politykę turystyczną na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym na wybranych przykładach (prezentacje studentów, praca w grupach).
5.	Rewitalizacja obiektów przemysłowych	Wykłady: Podstawowe pojęcia, nazewnictwo oraz stan badań w dziedzinie rewitalizacji. Planowanie działań rewitalizacyjnych i ochronnych. Wybór kierunku i celów rekultywacji. Rekultywacja techniczna i biologiczna terenów. Metody przeciwdziałania degradacji środowiska. Zakres i kolejność prac rewitalizacyjnych. Zagospodarowanie terenów przemysłowych i poeksploatacyjnych na przykładach działań rewitalizacyjnych w krajach Unii Europejskiej. Ćwiczenia: Dokonanie syntezy, analizy oraz oceny wybranego przez prowadzącego ćwiczenie działania w zakresie rewitalizacji. Przygotowanie, zilustrowanie oraz przedstawienie w formie prezentacji multimedialnej analizy wybranego problemu rewitalizacyjnego.
6.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pisemnej pracy seminaryjnej.
7.	Studia krajobrazowe w geografii turystyki	Wykłady: Metody badania struktury i funkcjonowania krajobrazu. Ekologia krajobrazu – Geokomponenty, geokompleks, ekosystem, teoria wysp, płatów korytarzy. Klasyfikacja typologiczna krajobrazów Polski.. Lokalne i globalne przyczyny zagrożeń krajobrazu.. Ekologiczne podstawy gospodarowania przestrzenią w aspekcie turystyki. Metody waloryzacji krajobrazu. Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie klasyfikacji typologicznej krajobrazów wybranego regionu turystycznego. Przedstawienie w sposób graficzny typologii i waloryzacji krajobrazu.
8.	Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym w praktyce	Ćwiczenia: Podstawy obsługi systemów rezerwacji w turystyce na przykładzie Amadeusza. Warsztaty menedżerskie – prelekcje eksperckie. Organizacja i zarządzanie ventami. Opracowanie projektu: Propozycja wprowadzenia nowego przedsiębiorstwa turystycznego na rynek polski.
Semestr IV		
1.	Gospodarcze, społeczno-kulturowe i środowiskowe skutki rozwoju turystyki	Wykłady: Tendencje na rynku turystycznym. Wybrane modele związku między przestrzenią geograficzną a turystyką. Skutki rozwoju turystyki w środowisku przyrodniczym. Skutki rozwoju turystyki w środowisku społeczno-kulturowym. Skutki rozwoju turystyki w gospodarce regionu recepcji turystycznej.
2.	Seminarium dyplomowe 4	Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	<i>Ekoturystyka i turystyka aktywna</i>	Wykłady: Podstawowe pojęcia i definicje w turystyce aktywnej i ekoturystyce.. Formy turystyki aktywnej, czasu wolnego w gospodarstwach eko i agroturystycznych.. Ekoturystyka i turystyka aktywna w Polsce i na świecie, jako forma wypoczynku w środowisku naturalnym.. Oferty rynkowe w turystyce aktywnej i ekoturystyce – stan

		obecny, perspektywy rozwoju.. Czynniki wpływające na rozwój turystyki aktywnej i ekoturystyki – bariery w rozwoju ekoturystyki, rozwój regionu, ekoagroturystyka wypoczynek w ekologicznych gospodarstwach agroturystycznych.. Próba określenia atrakcyjności w zakresie form turystyki aktywnej wybranych regionów Polski ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska.
B2.	<i>Metodyka organizacji turystyki szkolnej i krajoznawstwa</i>	Wykłady: Metodologiczne podstawy organizacji i przebiegu wycieczek turystyczno- krajoznawczych. Wycieczka w programach edukacyjnych z przedmiotu przyroda i geografia. Czynniki realizacji wycieczki szkolnej. Główne zagadnienia wycieczek szkolnych. Walory dydaktyczno-wychowawcze wycieczek szkolnych. Negatywne wyniki wycieczki spowodowane nieprawidłowościami merytorycznymi i organizacyjnymi. Zasady organizacji wycieczki szkolnej. Etapy planowania i przygotowania wycieczki. Obowiązki i rola kierownika wycieczki. Zarządzenia dotyczące organizacji wycieczek szkolnych. Turystyka a krajoznawstwo. Wstęp do zagadnień turystyki szkolnej, krajoznawstwa, definicje, założenia. Rys historyczny krajoznawstwa - prekursorzy, ważniejsze wydarzenia. Organizacje krajoznawcze -metody i instrumenty działalności krajoznawczej w różnych środowiskach kulturowych i społecznych. Podział walorów krajoznawczych oraz ich zasoby. Dobór treści krajoznawczych na potrzeby rozwoju różnych rodzajów i form turystyki. Kanon imprez krajoznawczych. Krajoznawstwo – wycieczki krajoznawcze tematyczne, kalendarium imprez krajoznawczych w Polsce. Popularyzowanie walorów krajoznawczych Polski jako narzędzia w programowaniu turystyki. Prawo w turystyce. Dyrektywy ustawy o bezpieczeństwie podczas imprez turystycznych. Bezpieczeństwo i higiena pracy. Zasady bezpieczeństwa podczas organizacji wycieczek turystyczno-krajoznawczych. Prawo i obowiązki nauczyciela, odpowiedzialność cywilna. Podstawowe dokumenty organizacji wycieczki szkolnej jednodniowej i kilkudniowej.
B3.	<i>Współczesne krajobrazy Europy</i>	Wykłady: Miasta i ich struktura przestrzenna. Typy kształtowania miast na przykładach europejskich. Definicja miasta i jego struktura przestrzenna. Strefa centralna, pośrednia i zewnętrzna w fizjonomii miasta. Polsce. Problemy zagospodarowania obszarów przemysłowych. Rewitalizacja terenów przemysłowych na wybranych przykładach europejskich. Zagospodarowanie i ochrona krajobrazu wzdłuż miejskich tras komunikacyjnych. Punkty węzłowe w krajobrazie zurbanizowanym.. Współczesne teorie w gospodarce przestrzennej. Nowoczesne przestrzenie rekreacyjne w miastach: place, bulwary, parki. Współczesne miasta Europy – charakterystyka i plany rozwoju. Transformacja krajobrazu urbanistycznego od początku XX wieku.
B4.	<i>Wykład monograficzny</i>	Wykłady: Geograficzny zasięg świata muzułmańskiego: obszar centralny i obszary peryferyjne. Świat muzułmański jako pojęcie i region geograficzno- kulturowy. Kultura islamu a kultura arabsko-muzułmańska. Zróżnicowanie warunków przyrodniczych i gospodarczych świata islamu charakterystyka środowiska geograficznego ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowania rzeźby terenu, bogactw naturalnych oraz poziomu rozwoju gospodarczego. Kraje geograficzne oraz podział polityczny regionu muzułmańskiego. Historyczne uwarunkowania powstania i rozwoju kultury muzułmańskiej: arabsko – persko - tureckie składniki kultury muzułmańskiej. Szkoły filozoficzne i główne odłamy islamu, mistycyzm w islamie -sufizm, miejsca pielgrzymkowe w świecie islamu. Zróżnicowanie etniczno – językowe i obrzędowość w krajach muzułmańskich. Mozaika narodowościowa i kulturowa od krajów Maghrebu po wyspy Indonezji. Przegląd wybranych fragmentów filmów dydaktycznych jako uzupełnienie wiedzy teoretycznej – jedność w różnorodności. Architektura wielkich miast. Stereotypowy i współczesny wizerunek muzułmanina - cechy osobowości muzułmanów w świetle nauk społecznych oraz ich wizerunek kreowany przez media. Życie codzienne muzułmanów. Symbole i alegorie w życiu muzułmanina. Sytuacja kobiet w świecie islamu. Różnice religijne na świecie a tolerancja.
Specjalność – Geoinformatyka i kartografia		
Semestr I		

1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Eksploracja danych	Wykłady: Wprowadzenie do eksploracji danych. Wstępna obróbka danych. Modelowanie regresji. Metody redukcji wymiaru. Drzewa klasyfikacyjne i regresyjne. Grupowanie hierarchiczne i metoda k-średnich. Sieci neuronowe. Metody oceny modeli. Ćwiczenia: Wstępna obróbka danych Modelowanie regresji i regresja wieloraka Metoda k-średnich Całościowa analiza danych – projekt.
3.	Kartografia	Wykłady: Zasady tworzenia projektów graficznych w kontekście kartografiki. Zasady graficznego projektowania map, zmienne graficzne proste i złożone. Projektowanie znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych. Barwa jako główna zmienna wizualna w kartografii, jej percepcja, modele barw. Typografia – klasyfikacja pisma, zasady stosowania na mapach, percepcja. Kompozycja mapy jako prezentacji graficznej. Przygotowanie do druku – montaż arkusza wydawniczego, elementy reprodukcji, zarządzanie barwą, techniki druku cyfrowego. Przygotowanie do rozpowszechniania map nieprzeznaczonych do druku. Ćwiczenia: Grafika mapy – projektowanie znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych. barwy na mapie. Makieta strony atlasowej – łamanie tekstu i ilustracji. Montaż arkusza wydawniczego.
4.	Matematyczne podstawy systemów informacji geograficznej	Wykłady: Rachunek zdań i działania na zbiorach. Metryki. Funkcje rzeczywiste jednej zmiennej. Granica funkcji jednej zmiennej. Pochodna funkcji jednej zmiennej. Całkowanie funkcji jednej zmiennej. Funkcje dwóch i więcej zmiennych. Pochodne cząstkowe. Wektory na płaszczyźnie i w przestrzeni trójwymiarowej. Równania parametryczne krzywych na płaszczyźnie. Macierze drugiego i trzeciego stopnia. Ćwiczenia: Rachunek zdań i działania na zbiorach. Badanie przebiegu funkcji jednej zmiennej. Całkowanie funkcji jednej zmiennej. Wyznaczanie pochodnych cząstkowych funkcji dwóch zmiennych. Działania na wektorach w przestrzeni n-wymiarowej. Parametryzacja krzywych na płaszczyźnie. Działania na wektorach. Działania na macierzach, macierz odwrotna. Kolokwium zaliczeniowe.
5.	Metody geostatystyczne w analizach środowiskowych	Wykłady: Wstęp do statystyki i szeregów czasowych – statystyki opisowe (średnia, odchylenie standardowe i współczynnik zmienności, skośność i kurtoza, rozkład teoretyczny i empiryczny), przekształcenia danych (składowe danych, modelowanie szeregów czasowych). Analiza podstawowych własności sygnału i jego modelowanie – analiza jednowymiarowa (momenty rozkładów prawdopodobieństwa, autokorelacje, falkowe widmo mocy, filtracja, model autoregresji), analiza wielowymiarowa (korelacja wzajemna, koherencja falkowa, wektorowy model autoregresji). Estymacja – podstawy estymacji punktowej (estymator nieobciążony, dystrybuanta empiryczna, dystrybuanta teoretyczna, Podstawowe Twierdzenie Statystyki Matematycznej), metody estymacji (metoda momentów, metoda największej wiarygodności, metoda najmniejszych kwadratów). Testowanie hipotez statystycznych – pojęcia podstawowe (hipoteza zerowa i hipoteza alternatywna, procedura testowania hipotez statystycznych, poziom istotności, p- wartość, zbiór krytyczny), wybrane testy statystyczne (test t-studenta, test Ljunga-Boxa, test Shapiro-Wilka, test Coxa-Stuarta). Podstawy geostatystyki – główne cele geostatystyki, rys historyczny badań geostatystycznych, zmienna losowa, funkcja losowa, zmienna zregionalizowana, losowość, dryft, stacjonarność, hipoteza wewnętrzna. Wariogram – pojęcia podstawowe i definicje (wariogram empiryczny, wariogram teoretyczny, semiwariogram, kowariancja przestrzenna), cechy wariogramów (izotropia i anizotropia, dryft, dekompozycja wariogramu, charakterystyczne przebiegi wariogramu, modele wariogramów teoretycznych). Kriging – pojęcia podstawowe (idea i definicja krigingu jako estymator nieobciążony o najmniejszej wariancji, związki krigingu z wariogramem), estymatory krigingowe i odpowiednie systemy (kriging zwyczajny, kriging prosty, kriging blokowy). Ćwiczenia: Podstawowa obsługa języka/środowiska R oraz wstęp do statystyki. Statystyki opisowe, momenty rozkładów, rozkład normalny, symulacje. Transformacje danych, modele deterministyczne, prognozy

		deterministyczne, obliczanie residuów. Badanie residuów, model stochastyczny, prognoza stochastyczna. Estymacja i testowanie hipotez statystycznych. Modelowanie wariogramu. Interpolacja z zastosowaniem krigingu.
6.	Metodyka wizualizacji kartograficznej	<p>Wykłady: Podstawy metodyki kartograficznej – główne nurty w kartografii. Semiotyka kartograficzna: kategorie semantyczne, syntaktyczne, pragmatyka. Przetwarzanie danych przestrzennych: geometrii informacji przestrzennej i danych atrybutowych. Jakościowe i ilościowe metody wizualizacji kartograficznej. Wizualizacja różnych aspektów zjawisk przestrzennych: zróżnicowanie rozmieszczenia oraz atrybutów jakościowych i ilościowych. Wizualizacja powierzchni 3D, relacji i zmian w czasie. Metoda a forma w kartografii. Geneza i rozwój metod wizualizacji kartograficznej.</p> <p>Ćwiczenia: Rozkład wartości danych za pomocą wizualizacji graficznych. Aspekty metodyczne wizualizacji rozmieszczenia. Wizualizacja atrybutów jakościowych. Wizualizacja wartości bezwzględnych odniesionych do punktów, linii i powierzchni. Wizualizacja wartości względnych odniesionych do powierzchni. Wizualizacja relacji: porównania, struktury, typologii, relacji przestrzennych i czasoprzestrzennych.</p>
7.	Programowanie	<p>Wykłady: Język powłoki systemowej (BASH - Bourne-Again Shell), wydawanie poleceń z linii komend, uruchamianie skryptów, uzyskiwanie pomocy, praca z plikami, procesy systemowe. Programowanie w shell – podstawy: zmienne, podstawianie, znaki specjalne, kontrola przepływu, pętle, parametry wywołania skryptu, polecenia wejścia/wyjścia, funkcje, instrukcje warunkowe, złożone typy danych. Filtry tekstowe, użycie wyrażeń regularnych, filtrowanie treści plików tekstowych za pomocą GNU Awk (gawk), edycja strumienia danych za pomocą sed. Kontrola poprawności kodu (debugging, syntax checking), funkcje, biblioteki funkcji, rozwiązywanie zadań obliczeniowych i przetwarzanie danych przy pomocy skryptów. Wykorzystanie języka powłoki we współpracy z oprogramowaniem zewnętrznym, skrypty pozwalające na automatyzację obliczeń w analizach GIS, wybrane przykłady skryptów realizujących zadania analityczne. Zastosowanie narzędzi języka powłoki systemowej w przetwarzaniu danych – wybrane przykłady skryptów wykorzystujące awk, sed, pr, grep. Potokowanie, tworzenie plików tymczasowych, łączenie w skrypcie efektów przetwarzania w kilku odrębnych aplikacjach na przykładzie zautomatyzowanych obliczeń.</p> <p>Ćwiczenia: Język powłoki systemowej, linia komend powłoki systemowej (CLI - Command Line Interface), obsługa błędów, uzyskiwanie pomocy. Podstawy programowania skryptów w języku bash (proste skrypty), zmienne globalne lokalne, dane tablicowe, pętle, kontrola przepływu, instrukcje warunkowe, modyfikacja uprawnień, wykonywanie skryptów, wykorzystanie parametrów. Zaawansowane skrypty w języku bash. Użycie dodatkowych narzędzi powłoki w trakcie wykonywania skryptów bash (np. awk, sed), przetwarzanie zestawów danych, wykorzystywanie plików tymczasowych. Wykorzystanie skryptów języka powłoki wraz z użyciem oprogramowania zewnętrznego w modelowaniu GIS lub w złożonych operacjach przetwarzania danych.</p>
8.	Seminarium dyplomowe 1	<p>Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Prezentacje tematów prac magisterskich w świetle literatury, ze szczególnym uwzględnieniem elementów nowatorskich - uczestnicy seminarium w roli prelegentów.</p>
Semestr II		
1.	Analizy przestrzenne danych wektorowych	<p>Wykłady: Analiza przestrzenna i jej miejsce wśród dyscyplin naukowych. Historia i pochodzenie analizy przestrzennej. Literatura przedmiotu. Wektorowy model danych przestrzennych - cechy, właściwości, sposoby zapisu w oprogramowaniu systemów informacji geograficznej. Podstawowe funkcje analizy wektorowej: zapytania i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, statystyki danych atrybutowych, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw,</p>

		<p>generalizacja. Podstawy statystyki danych przestrzennych: statystyka danych przestrzennych a statystyka klasyczna, miary centrograficzne, analiza rozkładu, globalne i lokalne miary przestrzennej autokorelacji, analiza obiektów liniowych i sieci.</p> <p>Ćwiczenia: Praktyczne zastosowania narzędzi analizy danych wektorowych: zapytania i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, statystyki danych atrybutowych, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw. Projekt 1: wieloetapowa analiza danych wektorowych z wykorzystaniem funkcji selekcji atrybutowej (zapytania SQL), łączenia tabel atrybutowych, sumaryzacji, wykonywania obliczeń geometrii i złożonych funkcji kalkulatora pól. Projekt 2: wieloetapowa analiza danych wektorowych z wykorzystaniem narzędzi buforowania, selekcji po relacjach przestrzennych, nakładania warstw (algebra Boole'a) i obliczeń geometrii. Praktyczne zastosowania statystyk danych przestrzennych: miary centrograficzne, analiza rozkładu (metody najbliższego sąsiada i k-funkcji, globalne i lokalne miary przestrzennej autokorelacji), analiza obiektów liniowych i sieci.</p>
2.	Bezzałogowe lotnicze obserwacje ziemi	<p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do zagadnień bezzałogowej fotogrametrii lotniczej (UAV). Przepisy prawne dotyczące operowaniem UAV obowiązujące w Polsce, podział i wykorzystanie przestrzeni powietrznej. Budowa i cechy bezzałogowych statków powietrznych, obsługa oprogramowania nawigacyjnego, planowanie lotu. Przygotowanie cyfrowych map podkładowych na potrzeby lotów (pobieranie, rejestracja, przetwarzanie podkładów – procedura kafelkowania). Przetwarzanie obrazów cyfrowych wykonanych przez bezzałogowy statek powietrzny (m.in. geotagowanie zdjęć lotniczych, naziemne punkty kontrolne). Algorytm Structure-from-Motion - podstawowe narzędzie fotogrametrii niskiego pułapu. Obsługa oprogramowania do budowy modeli terenu i tworzenia ortofotomapy. Zastosowania UAV i pozyskanych tą drogą materiałów w badaniach naukowych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Przygotowanie i pomiar przy pomocy GPSu geodezyjnego naziemnych punktów kontrolnych (GCP). Przygotowanie i przeprowadzenie lotu bezzałogowego statku powietrznego. Kontrola BSP podczas lotu – obsługa urządzeń nawigacyjnych. Prezentacja innych platform bezzałogowych, w tym latawca fotogrametrycznego.</p>
3.	Geobazy	<p>Wykłady: Systemy zarządzania bazami danych (DBMS), rozszerzenia przestrzenne i geometryczne systemów DBMS. PostgreSQL i PostGIS. Projektowanie baz danych przestrzennych. Diagramy języka UML (Unified Modeling Language), schematy ER (entity-relationship). Język zapytań do baz danych – SQL. Budowanie prostych i zaawansowanych zapytań do baz danych. Modyfikacja struktury i zawartości bazy danych. Podłączanie baz danych przestrzennych w oprogramowaniu GIS. Zapytania SQL do baz danych przestrzennych, analizy przestrzenne w oparciu o dane zgromadzone w bazie danych przestrzennych. Wizualizacja danych.</p> <p>Ćwiczenia: Projektowanie bazy danych przestrzennych, diagramy UML/ER. Zapytania SQL do relacyjnych baz danych i baz danych przestrzennych. Import danych z bazy danych do oprogramowania GIS. Analizy przestrzenne w oparciu o dane zgromadzone w bazie danych przestrzennych. Wizualizacja danych przestrzennych zapisanych w bazie danych.</p>
4.	Kartografia matematyczna	<p>Wykłady: Trygonometria sferyczna. Współrzędne na sferze. Elipsoida obrotowa. Ogólna teoria odwzorowań kartograficznych. Ogólna klasyfikacja odwzorowań kartograficznych. Odwzorowania azymutalne. Odwzorowania walcowe. Odwzorowania stożkowe. Odwzorowanie Gaussa-Kruger'a.</p> <p>Ćwiczenia: Trygonometria sferyczna. Współrzędne na sferze. Odwzorowania azymutalne. Odwzorowania walcowe. Odwzorowania stożkowe.</p>
5.	Podstawy kartografii wielkoskalowej	<p>Wykłady: Pojęcia podstawowe. Funkcje i znaczenie map wielkoskalowych w gospodarce narodowej. Podstawy prawne opracowania map wielkoskalowych. Podstawy matematyczne map wielkoskalowych. Mapa zasadnicza – zagadnienia ogólne, charakterystyka zakresu treści, zasady redakcji, cele sporządzania oraz znaczenie w gospodarce narodowej. Mapa ewidencyjna, mapa do celów opiniotwórczych, mapa inwentaryzacyjna, mapy do celów prawnych i projektowych, mapa klasyfikacji – zagadnienia ogólne, zakres treści, zasady redakcji.</p>

		Ćwiczenia: Przepisy prawne do opracowania mapy zasadniczej. Zasady kodowania i opisu obiektów na mapie zasadniczej. Program C-Geo – podstawy obsługi. Wykonanie fragmentu mapy zasadniczej w programie C-Geo z wykorzystaniem zestawu znaków kartograficznych dla map wielkoskalowych.
6.	Praktyka dyplomowa (po I roku studiów)	Praktyka dyplomowa: Treści programowe są realizowane w instytucjach przyjmujących wg ogólnego programu praktyk, ustalonego na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UW: wprowadzanie danych, tworzenie baz danych i map na ich podstawie w programach GIS, komputerowa redakcja map numerycznych, komputerowa redakcja map w programach graficznych, kameralna i terenowa aktualizacja map, przygotowanie map do publikacji, podstawy organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstwa.
7.	Projektowanie map i atlasów	Wykłady: Proces projektowania map i jego etapy. Ogólny i szczegółowy plan projektowania mapy. Redakcja atlasów – rodzaje atlasów, problemy i zasady redakcji, makieta atlasu. Generalizacja kartograficzna – cele, czynniki i elementy generalizacji kartograficznej i ich oddziaływanie. Modelowanie kartograficzne na podstawie baz danych. Fundament mapy: podstawy matematyczne (skala, odwzorowanie), treść podkładowa i ramka – ich wpływ na ogólny projekt mapy. Zasady geowizualizacji głównych elementów treści map. Nazewnictwo geograficzne i napisy, makieta nazewnicza, rozmieszczanie napisów. Ćwiczenia: Projekt 1: Opracowanie fragmentu arkusza mapy topograficznej w skali 1:10 000 lub 1:50 000 zgodnie z wytycznymi w Instrukcji Technicznej w środowisku komputerowym (stosownie do wybranej mapy). Projekt 2: Opracowanie założeń redakcyjnych i komputerowe wykonanie na ich podstawie mapy z zakresu kartografii użytkowej (mapa turystyczna, plan miasta, mapa samochodowa lub mapa tematyczna itp.).
8.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Seminarium: prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego.
	Moduł A – przedmioty do wyboru	
A1.	Historia kartografii	Wykłady: Początki kartografii – prehistoria, starożytność, średniowiecze. Najstarsze znane obrazy kartograficzne. Obraz świata w starożytności. Dorobek geografii i kartografii greckiej. Ptolemeusz i jego Geografia. Średniowieczne mapy typu mappae mundi, kartografia pozaeuropejska. Portolany. Kartografia w XV–XVII w. Czynniki rozwoju kartografii w odrodzeniu. Główne ośrodki kartograficzne. Zmiany obrazu świata i dokładności map. Kartografia europejska w XVI–XVII w. – epoka wielkich atlasów geograficznych. Kartografia w XVIII–XIX w. Czynniki rozwoju kartografii w oświeceniu. Pierwsze mapy topograficzne. Geodezyjne pomiary Ziemi, pierwsze zdjęcia topograficzne i rozwój map topograficznych. Kartografia ziem polskich w XVI–XVIII w. Pierwsi kartografowie polscy i ich wpływ na obraz Polski w kartografii europejskiej. Kartografia ziem polskich w XIX w. Pierwsza polska mapa topograficzna. Pierwsze polskie mapy tematyczne. Historia kartografii tematycznej. Historia kartografii miejskiej. Ćwiczenia: Prezentacja i omówienie map i atlasów dawnych z kolekcji Pracowni Historii Kartografii Zakładu Geoinformatyki i Kartografii UW. Analiza wybranych dokumentów kartograficznych. Struktura i metody posługiwania się katalogami dokumentów kartograficznych (kartkowych i cyfrowych) oraz opracowania notek bibliograficznych. Wykonanie notki bibliograficznej dawnego dzieła kartograficznego i jego opisu. Dawne mapy jako przedmiot badań oraz opracowań edytorskich i bibliotecznych. Analityczny opis map z XVIII i XIX wieku. Metody określania dokładności dawnych map w badań porównawczych z mapą wzorcową na przykładzie map Śląska. Wykonanie analizy kartometryczności dawnej mapy i jej interpretacja. Wizyta dydaktyczno-studyjna w Oddziale Zbiorów Kartograficznych Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu. Sporządzenie sprawozdania z wizyty.
A2.	Prawne aspekty geodezji i kartografii	Wykłady: Podstawowe pojęcia i funkcje prawa. Źródła prawa w Polsce – konstytucja, ustawy, rozporządzenia, umowy międzynarodowe - podstawowa terminologia. Zasady stosowania prawa, formy czynności prawnej, decyzja administracyjna jej rola i znaczenie. Zestawienie przepisów prawa w zakresie geodezji i kartografii – ogólny przegląd zagadnień i odpowiadających im przepisów. Ustawa „Prawo geodezyjne i kartograficzne” – charakterystyka treści. Rozporządzenia do ustawy. Ustawa o Infrastrukturze Informacji Przestrzennej (INSPIRE) z

		<p>towarzyszącymi rozporządzeniami. Służba Geodezyjna i Kartograficzna – prawne i organizacyjne podstawy działania. Główny Urząd Geodezji i Kartografii. Państwowy Zasób Geodezyjny i Kartograficzny. System planowania przestrzennego w Polsce, dokumenty planistyczne i wymogi kartograficzne na podstawie przepisów prawa. Podstawowe formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej – spółki prawa handlowego. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych w odniesieniu do geodezji i kartografii.</p> <p>Ćwiczenia: Ustawowy słownik terminów z zakresu geodezji i kartografii –na podstawie ataków prawnych. Zasady identyfikacji, interpretacji i wnioskowania przepisów i norm prawnych. Zgłaszanie prac geodezyjnych i kartograficznych w świetle przepisów. Organy administracji publicznej – tryb działania, zakresy kompetencji, załatwianie spraw. Analiza i interpretacja wybranych planów w systemie planowania przestrzennego. Ochrona własności intelektualnej – analiza przykładowych spraw, umowy autorskie. Prawna ochrona utworów, w tym kartograficznych – noty copyright, licencje GNU i CC (Creative Commons) – analiza przykładowych licencji.</p>
Semestr III		
1.	Analizy przestrzenne danych rastrowych	<p>Wykłady: Rastrowy model danych przestrzennych - cechy, właściwości, sposoby zapisu oprogramowaniu systemów informacji geograficznej. Funkcje analizy rastrowej: podstawy wizualizacji danych rastrowych: ciągłe i skokowe skale barwne, kompozycje barwne, resampling, selekcja, ekstrakcja, reklasyfikacja, crosstabulacja, statystyki i obliczenia na warstwach: kalkulator rastrów i algebra map, funkcje sąsiedztwa, funkcje strefowe, geometria stref, funkcje dystansu i alokacji. Przestrzenna interpolacja danych: jednowymiarowe metody deterministyczne (metoda naturalnego sąsiada, metoda ważonej odwrotnej odległości, funkcje sklejące), modelowanie regresyjne (regresja wieloczynnikowa i regresja ważona geograficznie), estymacja krigingowa, wielowymiarowe metody geostatystyczne (kokriging), metody kombinowane (kriging resztowy); metody oceny jakości interpolacji (ocena podzbioru kontrolnego, walidacja krzyżowa) i miary diagnostyczne błędów. Przykłady złożonych analiz przestrzennych - aplikacje technik interpolacyjnych, przetwarzanie danych teledetekcyjnych, kombinowane analizy na danych rastrowych i wektorowych.</p> <p>Ćwiczenia: Praktyczne zastosowania narzędzi analizy danych rastrowych: resampling, selekcja, ekstrakcja, reklasyfikacja, crosstabulacja, statystyki i obliczenia na warstwach: kalkulator rastrów i algebra map, funkcje sąsiedztwa, funkcje strefowe, geometria stref, funkcje dystansu i alokacji. Projekt 1: wielowymiarowa analiza oparta o teledetekcyjne wielospektralne dane satelitarne (Landsat ETM+) z wykorzystaniem złożonych funkcji algebry map i i strefowych funkcji analizy rastrowej. Projekt 2: wieloetapowa analiza pozwalająca na dokonanie wyboru optymalnej metody interpolacyjnej w odniesieniu do wybranego elementu środowiska geograficznego, z szerokiej gamy metod deterministycznych, geostatystycznych i kombinowanych, zarówno jedno-, jak i wielowymiarowych.</p>
2.	Kartoznawstwo	<p>Wykłady: Współczesna definicja mapy, cechy powszechne i indywidualne mapy. Mapa jako subiektywny obraz rzeczywistości. Podstawy klasyfikacji map. Mapy tematyczne i orientacyjno-nawigacyjne. Kartografia topograficzna państw zaborczych i jej znaczenie dla polskiej kartografii. Polska kartografia topograficzna wojskowa i cywilna. Polska kartografia atlasowa: wybrane atlasy powszechne, szkolne, regionalne i tematyczne. Znaczenie kartografii romerowskiej w polskiej kartografii. Wrocławska szkoła kartograficzna.</p>
3.	Programowanie geoprzetwarzania	<p>Wykłady: Obsługa systemów GIS z poziomu linii poleceń. Automatyzacja pracy za pomocą skryptów - wprowadzenie do języka Python.</p> <p>Ćwiczenia: Realizacja geoprzetwarzania z poziomu linii komend. Wprowadzenie do programowania w Python. Geoprzetwarzanie z wykorzystaniem Python.</p>
4.	Seminarium dyplomowe 3	<p>Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej.</p>

5.	Sieciowe usługi mapowe	<p>Wykłady: Infrastruktura danych przestrzennych zorientowanych na usługi sieciowe (SOA) – komponenty, usługi sieciowe. Protokół HTTP – schemat komunikacji klient-serwer, komunikaty, zapytania, metody GET i POST, formaty MIME. XML – podstawy składni (reguły, elementy, atrybuty, encje, przestrzenie nazw), założenia standardu, schematy dokumentów (formaty zapisu: XML DTD, XML Schema). Usługi sieciowe OGC (OWS - Open Geospatial Consortium Web Services) – specyfikacje, schematy XML, usługi Web Map Services (WMS), Web Feature Services (WFS) i Web Coverage Services (WCS). Składnia zapytań związanych z usługami sieciowymi, dodatkowe parametry, różnice pomiędzy wersjami standardów. Wykorzystanie oprogramowania GIS typu desktop w celu obsługi zapytań do serwerów OWS na przykładzie otwartego oprogramowania GIS: GRASS i Quantum GIS. Implementacja usług sieciowych na przykładzie GeoServera. Wprowadzenie do oprogramowania, instalacja, wykorzystanie przeglądarki OpenLayers do wizualizacji danych udostępnianych w GeoServerze. Wprowadzenie do administrowania GeoServerem: zagadnienia związane z udostępnianiem usług, dodawaniem danych, realizacją zapytań do usług sieciowych. Wizualizacja danych przestrzennych. SE – Symbology Encoding, SLD - Styled Layer Descriptor – standardy OGC w stylizacji warstw tematycznych. Składnia, struktura plików, elementy struktury. Przykłady plików SLD dla danych przestrzennych rastrowych i wektorowych (stylizacja obiektów punktowych, liniowych i wieloboków).</p> <p>Ćwiczenia: Wykorzystanie przeglądarki internetowej w celu wykonania zapytań do serwerów usług sieciowych (WMS, WFS), interpretacja wyników zapytań, wyszukiwanie wskazanych informacji w odpowiedzi na zapytania GetCapabilities, pobieranie obrazów rastrowych (w tym kompozycji warstw) z serwerów WMS, pobieranie danych wektorowych z serwerów WFS. Wykorzystanie oprogramowania GIS typu desktop (np. GRASS, QGIS) w celu pobierania i wizualizacji danych przestrzennych zgromadzonych w zasobach sieciowych, zapoznanie się z implementacją obsługi usług sieciowych w oprogramowaniu GIS. Udostępnianie danych przestrzennych w sieci (np. przy pomocy GeoServera). Instalacja, konfiguracja usług sieciowych, import i udostępnianie danych. Wizualizacja danych w przeglądarce internetowej za pomocą Open Layers. Stylizacja warstw wektorowych i rastrowych. Użycie standardów OGC: stylizacji warstw SLD – Styled Layer Descriptor i filtrów FE – Filter Encoding; składnia plików SLD. Przygotowanie projektu serwisu mapowego: import i udostępnienie wskazanych danych, stylizacja warstw tematycznych.</p>
6.	Teledetekcja i fotogrametria	<p>Wykłady: Fotogrametria – przedmiot i rys historyczny rozwoju dziedziny. Techniki skanerowe obrazowania, lotniczy skanowanie laserowe (LiDAR). Realizacja lotów fotogrametrycznych, projektowanie zdjęć do zadań pomiarowych. Kamery lotnicze stosowane współcześnie w fotogrametrii lotniczej i niskiego pułapu, dystorsje, metody kalibracji. Fotogrametryczne opracowanie pojedynczych zdjęć lotniczych, transformacje geometryczne, elementy orientacji. Stereoskopia, obserwacje stereoskopowe zdjęć lotniczych z wykorzystaniem urządzeń analogowych i technologii cyfrowej. Ortofotografia, rektyfikacja, ortorektyfikacja, korekcje, mozaikowanie zdjęć. Generowanie NMT i NMPT. Wykonawstwo zdjęć lotniczych dla opracowań mapowych, generowanie cyfrowej ortofotomapy, true-ortofotomapy. Fotogrametryczne wykorzystanie platform UAV, możliwości, zastosowania. Zastosowanie metod Structure From Motion w przetwarzaniu fotogrametrycznym zdjęć lotniczych. Metody dopasowania zdjęć cyfrowych. Skanowanie analogowych zdjęć lotniczych, wykorzystanie zdjęć archiwalnych w analizach fotogrametrycznych.</p> <p>Ćwiczenia: Przetwarzanie scen satelitarnych wybranymi metodami (np. poprzez analizę głównych składowych, image fusion, poprawianie jakości, generowanie kompozycji barwnych, wyliczanie indeksów wegetacji). Klasyfikacja nadzorowana i nienadzorowana danych teledetekcyjnych, weryfikacja klasyfikacji. Przykłady zastosowań scen satelitarnych w analizach przestrzennych (np. w batymetrii zbiorników wodnych). Przetwarzanie cyfrowych zdjęć lotniczych i skanów zdjęć analogowych – uzyskiwanie podstawowych informacji w analizie fotogrametrycznej (m. in. określanie skali zdjęcia, zasięgu zdjęcia lotniczego, wyznaczanie kierunku północy,</p>

		wyznaczanie wysokości obiektów). Przygotowanie zdjęć lotniczych do obserwacji stereoskopowej. Generowanie ortofotomap, modeli NMT, NMPT, chmur punktów z wykorzystaniem metod Structure From Motion i oprogramowania fotogrametrycznego. Wykorzystanie danych LiDAR.
Semestr IV		
1.	Geodezyjne techniki satelitarne	Wykłady: Podstawy geodezji satelitarnej – przegląd i historia sztucznych satelitów Ziemi, równanie ruchu satelitów, prawa Keplera, orbity i ich perturbacje, zalety geodezyjnych pomiarów satelitarnych, klasyfikacja satelitarnych metod obserwacyjnych, geodezja satelitarna a geodezja kosmiczna. Systemy i układy odniesienia – różnica między systemem a układem odniesienia, ziemskie i niebieskie systemy i układy odniesienia, ruch obrotowy Ziemi i jego parametry, transformacja między ziemskim a niebieskim systemem odniesienia, współrzędne geograficzne a współrzędne kartezjańskie, elipsoida odniesienia, geoida. Obserwacje satelitarne – obserwacje kierunków, obserwacje odległości, obserwacje efektu Dopplera. Satelitarne obserwacje laserowe i dopplerowskie oraz obserwacje radioźródeł w kosmosie – SLR, LLR, DORIS, VLBI. Satelitarne systemy nawigacyjne i ich wsparcie – NAVSTAR GPS, GLONASS, GALILEO, COMPASS, EGNOS, WAAS, IRNSS, GNSS, EUPOS, ASG-EUPOS. Satelitarne obserwacje poziomu oceanu i pola grawitacyjnego – misje altimetryczne i grawimetryczne.
2.	Mobilne rozwiązania geoinformacyjne	Wykłady: Aplikacje GIS i serwisy mapowe tworzone z myślą o urządzeniach mobilnych. Podstawy programowania w języku HTML. Możliwości języka HTML5 w zakresie GIS i serwisów mapowych: geolokalizacja - lokalizowanie odbiorników mobilnych za pomocą wbudowanych odbiorników GPS, sieci WiFi i nadajników sieci komórkowych. Wybrane aspekty projektowania map ukierunkowanych na potrzeby użytkowników rozwiązań mobilnych. Źródła danych dla mobilnych rozwiązań GIS (zasoby warstw tematycznych), serwery usług sieciowych OGC (WMS, WFS). Wprowadzenie do programowania w języku JavaScript, kodowanie danych w formacie JSON/GeoJSON. Biblioteki JavaScript wykorzystywane w mobilnych i sieciowych rozwiązaniach GIS (np. Leafletjs, OpenLayers). Przygotowanie cyfrowych map rastrowych dla serwisów mapowych oraz mobilnych aplikacji GIS (przetwarzanie, przygotowanie warstw tematycznych). Cwiczenia: Język HTML – programowanie stron www. Stylizacja za pomocą CSS – kodowanie arkuszy stylów dla serwisów mapowych. Tworzenie programów w języku skryptowym JavaScript. Wykorzystanie wybranej biblioteki mapowej JavaScript w projektach sieciowych serwisów mapowych tworzonych z myślą o urządzeniach przenośnych. Przygotowanie i przetwarzanie danych na potrzeby mobilnych rozwiązań mapowych i aplikacji GIS uruchamianych na urządzeniach mobilnych. Przygotowanie serwisu wykorzystującego możliwości HTML5, wybranej biblioteki mapowej i mapy podkładowej.
3.	Seminarium dyplomowe 4	Seminarium: Prezentacje przez studentów fragmentów pracy oraz końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.
Moduł B – <i>przedmioty do wyboru</i>		
B1.	<i>Analiza terenu i krajobrazu</i>	Wykłady: Geomorfometria – teoria i praktyka. Oprogramowanie do analizy terenu i elementów krajobrazu Matematyczne i numeryczne modele terenu – koncepcje, podstawy teoretyczne. Tworzenie i źródła numerycznych modeli wysokości i pokrycia terenu Ocena jakości i przygotowanie numerycznego modelu terenu do analizy Pierwotne atrybuty topograficzne: cieniowanie, ekstrakcja poziomicy, nachylenie, ekspozycja, krzywizna planarna i wertykalna Wtórne atrybuty topograficzne: indeksy wklęsłości/wypukłości, wysokość względna, współczynniki długości i nachylenia stoku, współczynnik zdolności transportowania osadu, lokalna powierzchnia zlewni, topograficzny indeks wilgotności, indeks siły spływu, indeks konwergencji i in. Klasyfikacje form rzeźby metodami nadzorowanymi i nienadzorowanymi: indeks pozycji topograficznej TPI, metoda k-median, sieci neuronowe

		<p>Modelowanie hydrologiczne Modelowanie dopływu promieniowania i modelowanie topoklimatyczne Analiza rozmieszczenia elementów krajobrazu: różnorodność, zróżnicowanie kształtu, izolacja, granice i kontrast, fragmentacja, łączność elementów krajobrazu Aplikacje analizy terenu i krajobrazu.</p> <p>Ćwiczenia: Projekt: kompleksowa analiza terenu i elementów krajobrazu wybranego obszaru badań, obejmująca pierwotne i wtórne atrybuty topograficzne, klasyfikację form rzeźby, modelowanie hydrologiczne i topoklimatyczne oraz analizę elementów krajobrazu – form pokrycia terenu.</p>
B2.	Geowizualizacja	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia, dziedzina i stan badań geowizualizacji, znaczenie w badaniach środowiska geograficznego. Rozwój wizualizacji naukowej. Główne atrybuty geowizualizacji. Proces tworzenia geowizualizacji. Animacja kartograficzna, jej rodzaje i cechy, przykłady zastosowania. Podstawy opracowania geowizualizacji interaktywnych i multimedialnych Przykłady praktyczne zastosowania geowizualizacji do wykrywania wiedzy o przeszłości. Praktyczne zastosowania geowizualizacji do modelowania prognostycznego.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie w grupach animacji kartograficznej modelującej zmianę zjawiska w czasie: rozwój infrastruktury miejskiej na przykładzie Wrocławia. Opracowanie w grupach geowizualizacji modelu prognostycznego.</p>
Specjalność – Klimatologia i ochrona atmosfery		
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	<p>Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.</p>
2.	GIS w meteorologii i klimatologii	<p>Wykłady: Modele danych przestrzennych w meteorologii i klimatologii. Funkcje analizy rastrowej. Interpolacja przestrzenna. Formaty danych przestrzennych.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza przestrzenna z wykorzystaniem funkcji lokalnych – zmiany klimatu. Analiza przestrzenna z wykorzystaniem metod interpolacji. Analiza przestrzenna z wykorzystaniem funkcji lokalnych – wskaźniki agroklimatologiczne i jakość powietrza.</p>
3.	Historia nauk o atmosferze	<p>Wykłady: Etapy rozwoju wiedzy o pogodzie i klimacie, proces wyłaniania się z filozofii przyrody systemu nauk nowożytnych, - rola odkryć geograficznych w poznaniu zjawisk atmosferycznych i klimatów świata. Rozwój fizyki i chemii a nauki o atmosferze, rola odkryć naukowych w poznaniu atmosfery. Historia techniki i pomiarów meteorologicznych. Meteorologia i klimatologia a nauki humanistyczne. Szanse i zagrożenia, wezwania współczesnej nauki. Metodologiczne koncepcje rozwoju nauki.</p>
4.	Klimat Polski	<p>Wykłady: Stałe i zmienne czynniki klimatologiczne, procesy klimatotwórcze. Usłonecznienie, struktura bilansu promieniowania, elementy bilansu ciepła, przebieg roczny i rozkład przestrzenny. Cyrkulacja atmosferyczna: układy baryczne, masy i fronty atmosferyczne, kalendarze cyrkulacyjne. Wpływ typów cyrkulacji na przebieg roczny i rozkład przestrzenny usłonecznienia, temperatury powietrza i opadów atmosferycznych. Klasyfikacja genetyczna i morfologiczna typów pogody (według A. Kosiby, A. Schmucka, J. Lityńskiego, A. Wosia), częstość występowania typów pogody. Pory roku wg kryterium: termicznego, synoptycznego, cyrkulacyjnego. Struktura sezonowa klimatu według częstości występowania typów pogody. Zasady klasyfikacji i regiony klimatyczne w świetle regionalizacji E. Romera, A. Schmucka, W. Sokołowicza i D. Martyn, Wiszniewskiego i Chełchowskiego, A. Wosia. Klimat Polski – zmienny czy przejściowy. Zmiany klimatu na obszarze Polski. Przyczyny oraz przebieg ekstremalnych zjawisk meteorologicznych w Polsce. Charakterystyka klimatu Dolnego Śląska. Specyficzne cechy klimatu polskiego wybrzeża.</p>
5.	Klimatologia fizyczna	<p>Wykłady: System klimatyczny Ziemi – podstawowe założenia. Bilans radiacyjny Ziemi. Globalna cyrkulacja</p>

		<p>atmosfery jako element systemu transportu ciepła w atmosferze. Obieg wody w atmosferze jako element klimatotwórczy. Rola zachmurzenia w systemie klimatycznym Ziemi. Rola cyrkulacji oceanicznej (termohalinowej). Wpływ kriosfery na system klimatyczny Ziemi. Funkcjonowanie systemu klimatycznego Ziemi – wybrane przykłady. Oscylacja północnoatlantycka (oscylacja arktyczna), ENSO, Powstawanie cyklonów tropikalnych. Geneza alei tornad (USA). Modele klimatyczne. Podatność systemu klimatycznego na zmiany. Historia globalnych zmian klimatu. Prognozowanie zmian klimatu.</p>
6.	Metody geostatystyczne w analizach środowiskowych	<p>Wykład: Wstęp do statystyki i szeregów czasowych – statystyki opisowe (średnia, odchylenie standardowe i współczynnik zmienności, skośność i kurtoza, rozkład teoretyczny i empiryczny), przekształcenia danych (składowe danych, modelowanie szeregów czasowych). Analiza podstawowych własności sygnału i jego modelowanie – analiza jednowymiarowa (momenty rozkładów prawdopodobieństwa, autokorelacje, falkowe widmo mocy, filtracja, model autoregresji), analiza wielowymiarowa (korelacja wzajemna, koherencja falkowa, wektorowy model autoregresji). Estymacja – podstawy estymacji punktowej (estymator nieobciążony, dystrybuenta empiryczna, dystrybuenta teoretyczna, Podstawowe Twierdzenie Statystyki Matematycznej), metody estymacji (metoda momentów, metoda największej wiarygodności, metoda najmniejszych kwadratów). Testowanie hipotez statystycznych – pojęcia podstawowe (hipoteza zerowa i hipoteza alternatywna, procedura testowania hipotez statystycznych, poziom istotności, p- wartość, zbiór krytyczny), wybrane testy statystyczne (test t-studenta, test Ljunga-Boxa, test Shapiro-Wilka, test Coxa-Stuarta). Podstawy geostatystyki – główne cele geostatystyki, rys historyczny badań geostatystycznych, zmienna losowa, funkcja losowa, zmienna zregionalizowana, losowość, dryft, stacjonarność, hipoteza wewnętrzna. Wariogram – pojęcia podstawowe i definicje (wariogram empiryczny, wariogram teoretyczny, semiwariogram, kowariancja przestrzenna), cechy wariogramów (izotropia i anizotropia, dryft, dekompozycja wariogramu, charakterystyczne przebiegi wariogramu, modele wariogramów teoretycznych). Kriging – pojęcia podstawowe (idea i definicja krigingu jako estymator nieobciążony o najmniejszej wariancji, związki krigingu z wariogramem), estymatory krigingowe i odpowiednie systemy (kriging zwyczajny, kriging prosty, kriging blokowy).</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowa obsługa języka/środowiska R oraz wstęp do statystyki. Statystyki opisowe, momenty rozkładów, rozkład normalny, symulacje. Transformacje danych, modele deterministyczne, prognozy deterministyczne, obliczanie residuów. Badanie residuów, model stochastyczny, prognoza stochastyczna. Estymacja i testowanie hipotez statystycznych. Modelowanie wariogramu. Interpolacja z zastosowaniem krigingu.</p>
7.	Practicum meteorologiczne I	<p>Wykład: Metody pomiaru promieniowania krótko i długofalowego, w celu określenia bilansu radiacyjnego ziemi i atmosfery Metody pomiaru ciśnienia atmosferycznego, poprawki barometryczne Pomiary anemometryczne, stosowane skale prędkości i kierunku wiatru Metody pomiaru temperatury, skale termometryczne Pomiary parametrów wilgotnościowych powietrza, wymagania i ograniczenia pomiarów Pomiary opadu atmosferycznego Pomiary specjalne w badaniach atmosfery.</p> <p>Ćwiczenia: Przygotowanie do pomiarów oraz eksploatacja automatycznych stacji pomiarowych Możliwości wykorzystania samodzielnych rejestratorów (dataloggerów) w badaniach meteorologicznych i klimatologicznych Rola dokładności, rozdzielczości pomiaru i bezwładności czujników w badaniach meteorologicznych - porównanie parametrów pomiarowych wybranych typów czujników Wpływ lokalizacji stanowiska pomiarowego na wyniki pomiarów, standardy WMO w zakresie organizacji obserwacji meteorologicznych Procedury wzorcowania oraz kalibracji czujników i urządzeń pomiarowych, standardy jakości w obserwacjach meteorologicznych.</p>
8.	Seminarium dyplomowe 1	<p>Seminarium: Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Zasoby biblioteczne i dostęp do e-czasopism, kwerenda. Prezentacja osiągnięć, idei/ celów naukowych studentów. Wybór tematyki prac i dyskusja zakresu treści; Zasady pisanie pracy naukowej.</p>
9.	Wybrane problemy fizyki	<p>Wykład: Elektryzacja ciał, pole elektryczne, napięcie elektryczne. prąd elektryczny. prawo Ohma. Elektryczne</p>

	w geografii	<p>właściwości atmosfery, elektryczność burzowa, piorun. pole magnetyczne. cząstka naładowana elektrycznie w polu magnetycznym. magnetyzm ziemski i zjawiska z nim związane. Równowaga termiczna, temperatura, rozszerzalność cieplna. Kinetyczno-molekularna teoria gazów, rozkład Maxwella. I i II zasada termodynamiki. Gazy rzeczywiste, para wodna w atmosferze. przewodnictwo cieplne. równanie van der Waalsa, gaz i para, przemiany fazowe. Promieniowanie ciała doskonale czarnego. widmo promieniowania Słońca i Ziemi. Zaliczenie na ocenę.</p> <p>Ćwiczenia: Elektryzacja ciał, pole elektryczne, napięcie elektryczne. prąd elektryczny. prawo Ohma. Elektryczne właściwości atmosfery, elektryczność burzowa, piorun. pole magnetyczne. cząstka naładowana elektrycznie w polu magnetycznym. magnetyzm ziemski i zjawiska z nim związane. Równowaga termiczna, temperatura, rozszerzalność cieplna. Kinetyczno-molekularna teoria gazów, rozkład Maxwella. I i II zasada termodynamiki. Gazy rzeczywiste, para wodna w atmosferze. przewodnictwo cieplne. równanie van der Waalsa, gaz i para, przemiany fazowe. Promieniowanie ciała doskonale czarnego. widmo promieniowania Słońca i Ziemi. Kolokwium zaliczeniowe.</p>
	Moduł A – przedmioty do wyboru	
A1.	<i>Meteorologiczne uwarunkowania transportu zanieczyszczeń</i>	<p>Wykłady: Źródła zanieczyszczeń atmosferycznych. Transport zanieczyszczeń atmosferycznych, rola: cyrkulacji, pionowej stratyfikacji termicznej, opadu atmosferycznego, czasu rezydencji w atmosferze, parametrów źródła emisji (wysokość kominów, prędkość oraz temperatura smugi). Czynniki odpowiedzialne za usuwanie zanieczyszczeń oraz ich depozycję. Transport transgraniczny - prezentacja wybranych przykładów z literatury. Transport zanieczyszczeń w skali Europy na podstawie wyników uzyskiwanych z modelu EMEP i FRAME. Analiza źródło-receptor dla wybranych krajów Europy, rola indywidualnych źródeł emisji w kształtowaniu pola stężenia i depozycji, zależność pomiędzy ograniczaniem emisji ze źródeł punktowych oraz zmianami w transporcie w skali kontynentalnej. Zmiany rozkładu przestrzennego stężenia i depozycji zanieczyszczeń z roku na rok w Polsce oraz w skali Europy.</p>
A2.	<i>Podstawy hydrochemii</i>	<p>Wykłady: Właściwości wody, woda jako rozpuszczalnik, pojęcie równowagi dynamicznej, modele rozpuszczania ciał stałych, produkty rozpuszczania minerałów, rozpuszczalność gazów w wodzie i ich wpływ na rozpuszczalność minerałów, rozpuszczalność pospolicie występujących minerałów i skał. Główne drogi krążenia wody w zlewni i ich wpływ na formowanie jej składu chemicznego, znaczenie strefy intensywnej wymiany dla kształtowania składu chemicznego odpływających wód, najważniejsze cechy składu chemicznego wód wezbraniowych i odpływu niżówkowego. Znaczenie biosfery dla kształtowania składu chemicznego wód przyrodniczych, własności i rozpuszczanie pierwiastków rzadkich, radionuklidy w składzie chemicznym wody. Przyczyny antropogenicznego zanieczyszczania wody, główne źródła zanieczyszczeń antropogenicznych, skutki zanieczyszczenia dla cech jakościowych wody oraz zasobu wodnego, problem kwaśnych deszczy, eutrofizacja środowiska wodnego, wpływ eksploatacji zasobu wodnego na zmiany cech jakościowych wody, wrażliwość środowisk wodnych na zanieczyszczenia antropogeniczne, przyrodnicze i gospodarcze skutki zanieczyszczania środowiska wodnego. Zasady prawidłowego gospodarowania ze względu na zagrożenie środowiska wodnego zanieczyszczeniem, główne zagrożenia dla jakości wody i sposoby ich ograniczania, zasady bezpiecznego gospodarowania w przypadku środowisk wodnych szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie antropogeniczne.</p>
A3.	<i>Techniki eksploracji danych</i>	<p>Wykłady: Prezentacja metod eksploracji oraz ich podziału. Metody podstawowej analizy i wizualizacji danych. Wprowadzenie do metod klasyfikacji danych; porównanie metod oraz interpretacja wyników. Wprowadzenie do metod kategoryzacji danych; porównanie metod oraz interpretacja wyników. Wprowadzenie do metod skalowania wielowymiarowego. Zastosowanie wybranych metod do danych klimatologicznych oraz teledetekcyjnych w ujęciu czasowym oraz przestrzennym.</p>
A4.	<i>Wstęp do mikroklimatologii</i>	<p>Wykład: Mikroskalowe procesy wymiany materii i energii w środowisku i ich wpływ na zmienności wybranych parametrów meteorologicznych. Wpływ sytuacji pogodowej na dynamikę mikroskalowych zmian warunków meteorologicznych. Metody badań i analiz mikroklimatologicznych, skala czasowa i przestrzenna w badaniach</p>

		mikroklimatologicznych. Zintegrowane systemy monitoringu mikroklimatologicznego. Wybrane zastosowania mikroklimatologii (badania mikroklimatologiczne w ochronie środowiska jaskiń i innych systemów podziemnych, wpływ mikroskalowych procesów meteorologicznych na dyspersję zanieczyszczeń i substancji niebezpiecznych w systemach pomieszczeń zamkniętych, mikroklimatologia w badaniach ekologii roślin i zwierząt).
Semestr II		
1.	Ćwiczenia specjalizacyjne - Klimat lokalny wybranych ekosystemów	Ćwiczenia terenowe: Instalowanie sprzętu pomiarowego oraz zapoznanie ze schematem wykonywania pomiarów i obserwacji meteorologicznych. Przeprowadzenie serii pomiarów i obserwacji meteorologicznych. Wizualizacja graficzna zgromadzonych informacji o warunkach pogodowych, interpretacja pomiarów w oparciu o mapy synoptyczne i depesze SYNOP. Poznanie specyfiki klimatu na obszarze o urozmaiconej rzeźbie terenu. Wpływ ukształtowania terenu, jego ekspozycji i nachylenia na rozkład przestrzenny elementów topoklimatu. Modyfikacja profilu pionowego i przebiegu czasowego elementów topoklimatu w terenie o urozmaiconej rzeźbie.
2.	Fizyka i chemia atmosfery	Wykład: Fizyka atmosfery a meteorologia dynamiczna – wprowadzenie. Ozon w atmosferze Ziemi. Efekt szklarniowy: a) dwutlenek węgla w atmosferze Ziemi; b) inne gazy szklarniowe. Aerosole atmosferyczne. Woda w atmosferze Ziemi: a) właściwości wody b) przemiany fazowe (parowanie, kondensacja pary wodnej, sublimacja) Produkty kondensacji: powstawanie chmur (struktura właściwości), chmury pozatroposferyczne, mgła i zamglenie. Powstawanie opadów atmosferycznych (ciekłych i stałych) i osadów atmosferycznych. Powietrze jako gaz doskonały. Termodynamika: a) właściwości powietrza suchego b) właściwości powietrza wilgotnego. Statyka atmosfery. Dynamika atmosfery: ruch na nieobracającej się i obracającej się Ziemi; powierzchnie nieciągłości; ruch powietrza z udziałem tarcia; wiatr na mapach topografii powierzchni izobarycznych; ruch fazy początkowej, trajektorie i linie prądu cyrkulacja atmosfery Elementy optyki i elektryki atmosfery. Chemia atmosfery – wprowadzenie. Wpływ promieniowania słonecznego na skład chemiczny atmosfery aktywne i niestabilne cząstki w atmosferze. Typy reakcji chemicznych w atmosferze gazy występujące w troposferze. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Chemia smogu klasycznego i fotochemicznego. Zakwaszenie opadów i osadów atmosferycznych). Powietrze wewnątrz pomieszczeń.
3.	Klimatologia regionalna	Wykłady: System klimatyczny i czynniki klimatotwórcze. Cyrkulacja atmosferyczna w strefach międzyzwrotnikowej, umiarkowanej i polarnej. Klasyfikacje klimatyczne. Klimat strefy równikowej i podrównikowej, zwrotnikowej i podzwrotnikowej, umiarkowanej oraz subpolarnej i polarnej. Klimat oceanów. Klimat lokalny i mikroklimat. Ekstrema, anomalie i oscylacje klimatyczne. Wpływ warunków klimatycznych na zasięg stref krajobrazowych i biomów. Znaczenie klimatu dla funkcjonowania społeczności ludzkich.
4.	Modelowanie dyspersji zanieczyszczeń	Wykłady: Podstawy modelowania i rodzaje modeli dyspersji zanieczyszczeń. Procesy fizyczne i chemiczne w modelach dyspersji zanieczyszczeń. Modele dyspersji zanieczyszczeń stosowane w Polsce i Europie w zarządzaniu jakością powietrza. Dane do modelowania dyspersji zanieczyszczeń: meteorologia i inwentaryzacje emisji. Weryfikacja wyników modelowania. Ćwiczenia: Wprowadzenie do wybranego modelu dyspersji zanieczyszczeń. Ustawienia parametrów fizycznych i chemicznych modelu. Przygotowanie danych wejściowych do modelu: meteorologia i emisja. Prezentacja i weryfikacja wyników modelowania. Praktyczna praca z modelem – realizacja zadań.
5.	Practicum meteorologiczne II	Ćwiczenia: Przeszkolenie z zakresu wykonywania pomiarów oraz obserwacji meteorologicznych wg standardów obowiązujących w światowej sieci meteorologicznej. Realizacja projektu związanego z przeprowadzeniem pomiarów i ich opracowaniem.
6.	Praktyka dyplomowa (po I roku studiów)	Praktyki dyplomowe: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Karkonoski Park Narodowy, Obserwatorium Geofizyczne Instytutu Geofizyki PAN, WIOŚ, IMGW, inne jednostki administracji rządowej i samorządowej. Jednostki macierzyste Wydziału.

7.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego. Omówienie pracy seminaryjnej.
8.	Zanieczyszczenia powietrza i ochrona atmosfery	Wykład: Pomiary i monitoring powietrza. Ochrona klimatu Organizacja pomiarów i monitoringu w Polsce Zanieczyszczenie powietrza, źródła ich emisji, bilansowanie emisji Zanieczyszczenia powietrza wewnętrznego. Charakterystyka zanieczyszczeń atmosferycznych: poziomy dopuszczalne, miary stężeń, bazy danych, metody pomiaru, analizy zanieczyszczeń. Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń w atmosferze, wpływa warunków meteorologicznych na jakość powietrza. Smog typu londyńskiego i smog fotochemiczny. Sposoby ograniczenia emisji zanieczyszczeń. Ocena jakości powietrza dla strefy. Ćwiczenia: Emisja zanieczyszczeń z wybranych źródeł. Wpływ warunków meteorologicznych na jakość powietrza. Dyspersja zanieczyszczeń. Lokalne uwarunkowania zmienności stężeń zanieczyszczeń.
Moduł B – przedmioty do wyboru		
B1.	<i>Analiza danych czasowo-przestrzennych</i>	Wykłady: Rodzaje danych przestrzennych rastrowych i wektorowych oraz ich reprezentacja czasowa. Przedstawienie zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym reprezentowanych przez dane czasowo-przestrzenne. Algorytmy przetwarzania i wizualizacji danych czasowo-przestrzennych. Analiza przykładu realizacji bazy danych zawierającej informację czasowo- przestrzenną.
B2.	<i>Klimat obszarów górskich</i>	Wykłady: Rola czynników geograficznych w kształtowaniu klimatu obszarów górskich: położenie geograficzne, topografia. Znaczenie warunków cyrkulacyjnych w kształtowaniu cech klimatu górskiego: czynnik dynamiczny (ogólna cyrkulacja) oraz czynnik termiczny (cyrkulacja lokalna). Modyfikacja klimatu wynikająca z roli wysokości, formy terenu, ekspozycji, zasłonięcia, zwartości oraz przebiegu osi pasma górskiego. Współczesne zmiany klimatu w odniesieniu do obszarów górskich. Specyficzne cechy oraz różnice warunków klimatycznych w wybranych pasmach górskich.
B3.	<i>Klimat obszarów polarnych</i>	Wykład: Procesy klimatotwórcze w obszarach polarnych. Klimat Arktyki. Klimat Antarktyki. Zmiany klimatu w Arktyce i Antarktyce. Rola obszarów polarnych w procesach globalnych.
B4.	<i>Wstęp do klimatologii stosowanej</i>	Wykłady: Bioklimatologia ekologiczna i środowiskowa. Agroklimatologia i klimatologia leśna. Paleoklimatologia i dendroklimatologia. Modelowanie klimatu i scenariusze klimatyczne. Adaptacje do zmian klimatu.
Semestr III		
1.	Analizy przestrzenne i modelowanie w ochronie środowiska	Wykłady: Identyfikacja parametrów meteorologicznych modelowanie dopływu promieniowania słonecznego. Ocena dopływu promieniowania dla wybranego obszaru. Modelowanie pola wiatru. Wyznaczanie rozkładu przestrzennego współczynnika szorstkości. Modelowanie emisji zanieczyszczeń. Praca z wynikami modeli meteorologicznych i jakości powietrza – metody prezentacji i analizy.
2.	Badania niwalne (ćw.terenowe)-6dni	Ćwiczenia terenowe: Obserwacje i terenowe pomiary pokrywy śnieżnej. Ekologiczne znaczenie pokrywy śnieżnej i stałych osadów atmosferycznych. Specyfika zimowych obserwacji na stacjach meteorologicznych. Problematyka lawin śnieżnych i zagrożenia lawinowego.
3.	Meteorologia synoptyczna	Wykłady: Rozwój meteorologii synoptycznej oraz podstawowe pojęcia i definicje. Funkcjonowanie światowego systemu obiegu i wymiany danych meteorologicznych. Elementy oraz interpretacja dolnej mapy synoptycznej. Treść oraz interpretacja map synoptycznych z różnych poziomów barycznych. Zasady i metody pionowego sondowania atmosfery oraz konstrukcja diagramu aerologicznego. Zapoznanie się z modelami prognoz meteorologicznych. Satelity meteorologiczne – historia rozwoju, rodzaje, kanały spektralne, zasady interpretacji zdjęć satelitarnych. Ćwiczenia: Klucze oraz modele synoptyczne stacji meteorologicznej. Zapoznanie się z treścią dolnych map synoptycznych dostępnych na światowych serwisach meteorologicznych. Interpretacja sytuacji meteorologicznej na różnych poziomach barycznych (mapy górne). Charakterystyka układów barycznych w oparciu o mapy synoptyczne

		z różnych poziomów barycznych. Atmosfera baroklinowa, fazy cyklogenezy oraz frontogeneza. Analiza przykładowych diagramów aerologicznych, wyznaczanie wskaźników: LCL, LFC, CCL, EL, LI, CAPE, K-index, CIN. Interpretacja zdjęć satelitarnych z uwzględnieniem poszczególnych kanałów spektralnych.
4.	Podstawy zarządzania jakością powietrza	Wykłady: Teoretyczne podstawy budowy systemu zarządzania środowiskiem. Przepisy prawne krajowe i międzynarodowe w zakresie ochrony jakości powietrza. Koncepcja zrównoważonego rozwoju. Środki zarządzania środowiskiem, ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza. Instrumenty zarządzania środowiskiem oceny oddziaływania na środowisko, system ETS, opłaty środowiskowe, pozwolenia zintegrowane. Rozwój systemów zarządzania środowiskowego. Systemy nieformalne zarządzania środowiskowego. Systemy formalne: ISO 14001 i EMAS. Ćwiczenia: Systemy zarządzania środowiskiem ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza. Oceny oddziaływania na środowisko, opłaty za korzystanie ze środowiska.
5.	Practicum meteorologiczne III	Wykłady: Internetowe źródła danych oraz metodyka opracowań meteorologicznych, wykorzystanie m.in.: modelu trajektorii wstecznych HYSPLIT, meteo-diagramów, modułów do wizualizacji przestrzennych danych meteorologicznych EUMETRAIN, profile pionowe typu „cross-section”. Interpretacja danych z modelu Global Forecast System prezentowanych na głównych serwisach progностycznych: wetterzentrale oraz weatheronline. Analiza przyczyn i przebiegu wyjątkowych zdarzeń pogodowych. Zasady przygotowania ekspertyz wyjaśniających przyczyny oraz przebieg wybranych zjawisk meteorologicznych. Ćwiczenia: Charakterystyka bieżącej sytuacji synoptycznej oraz meteorologicznej w Polsce i na świecie. Przygotowanie profesjonalnej prognozy pogody dla wybranego regionu Polski. Charakterystyka warunków synoptycznych i meteorologicznych w kontekście wyjątkowych zdarzeń meteorologicznych w Polsce i na świecie.
6.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pisemnej pracy seminaryjnej.
7.	Środowiska śnieżno-lodowe	Wykłady: Metody badań kriosfery. Elementy kriologii, właściwości fizyko-chemiczne lodu i śniegu. Obszary występowania pokrywy śnieżnej na świecie. Lodowce i wieloletnia zmarzlina. Bilans masy lodowców. Lód morski. Rola śniegu w ekosystemie. Kriosfera a zmiany klimatu.
8.	Topoklimatologia	Wykłady: Skale przestrzenne w badaniach klimatu. Interakcja w wymianie energii między atmosferą i podłożem, struktura bilansu energetycznego powierzchni czynnej. Wpływ warunków topograficznych oraz pokrycia terenu na przestrzenne zróżnicowanie elementów pogody/klimatu. Metody klasyfikacji klimatu w sali lokalnej – przykłady. Przykłady zróżnicowania topoklimatycznego w Sudetach. Ćwiczenia: Struktura bilansu energetycznego dla różnych kategorii powierzchni czynnej, jako podstawa zróżnicowania topoklimatycznego – zadania. Wpływ ukształtowania oraz pokrycia terenu na rozkład przestrzenny elementów klimatu. Wydzielanie typów topoklimatu według różnych kryteriów. Zasady konstruowania map topoklimatycznych. Prezentacje studentów dotyczące wybranych przykładów zróżnicowania topoklimatycznego.
	Moduł C – przedmioty do wyboru	
C1.	Klimatologiczne uwarunkowania energetyki odnawialnej	Wykłady: Charakterystyka i fizyczne podstawy odnawialnych źródeł energii. Zasoby odnawialnych źródeł energii na świecie Energia wiatrowa - charakterystyka i możliwości wykorzystania. Słońce jako źródło energii - charakterystyka i możliwości wykorzystania. Ekologiczne skutki wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ekonomiczne i prawne uwarunkowania wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Znaczenie energii odnawialnej dla bilansu energetycznego kraju, możliwości i perspektywy wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ćwiczenia: Fizyczne podstawy odnawialnych źródeł energii. Klimatologia regionalna, wyznaczanie obszarów o potencjalnych zasobach energii odnawialnej. Koncepcja projektu indywidualnego, organizacja indywidualnych zbiorów danych. Energia wiatrowa - ocena potencjału energetycznego dla konkretnych lokalizacji, dostęp do

		danych, sposoby obliczania. Słońce jako źródło energii - ocena potencjału energetycznego dla konkretnych lokalizacji, dostęp do danych, sposoby obliczania. Prezentacja projektów.
C2.	<i>Ochrona litosfery i pedosfery</i>	<p>Wykłady: Główne cele i przesłanki ochrony litosfery i pedosfery. Przyczyny degradacji litosfery i powłoki glebowej, mechanizm degradacji, Skutki środowiskowe. Degradacja litosfery na skutek działalności przemysłowej. Degradacja litosfery na skutek działalności rolniczej – ekologiczne i gospodarcze skutki erozji gleb. Przeobrażenia litosfery na skutek procesów urbanizacyjnych. Metody przeciwdziałania degradacji litosfery. rekultywacja litosfery. Zabiegi przeciwoerozyjne, metod zapobiegania, rekultywacja. Odpady i ścieki - oddziaływania na litosferę i gleby, gospodarka odpadami. Ochrona litosfery i pedosfery a zrównoważony rozwój, strategia ochrony georóżnorodności.</p> <p>Ćwiczenia: Zajęcia mają charakter ćwiczeń terenowych, podczas których przewidywane jest nabywanie przez studentów umiejętności dokonywania geosozologicznej oceny wybranego obszaru poprzez: Inwentaryzację zasobów litosfery i elementów chronionych. Identyfikację podstawowych źródeł degradacji litosfery i gleb. Określenie kierunków gospodarki zasobami litosfery i pedosfery z uwzględnieniem obszarów i elementów chronionych. Sporządzenie szkicu mapy syntetycznej wyników oceny geosozologicznej wraz z odnośnym komentarzem.</p>
C3.	<i>Zmiany klimatu zapisane w osadach eolicznych</i>	<p>Wykłady: Zarys problematyki – rys historyczny. Wiatr jako czynnik geologiczny. Zjawiska i osady eoliczne na Ziemi i innych planetach. Rozmieszczenie i charakterystyka najważniejszych obszarów lessowych i wydmych na świecie. Rozwój problematyki wydym śródlądowych i piaszków pokrywowych w Polsce. Geneza, wiek i rozmieszczenie wydym śródlądowych i nadmorskich w Polsce. Rekonstrukcja warunków paleośrodowiskowych - fazy wydymotwórcze i gleby kopalne w wydymach śródlądowych. Problem genezy oraz sposoby definiowania lessu – historia poglądów. Właściwości lessu, prawidłowości rozmieszczenia lessu na Ziemi, rzeźba obszarów lessowych, związek lessu z klimatem. Warunki powstawania oraz możliwości odtwarzania parametrów paleoklimatycznych i paleośrodowiskowych na podstawie badań gleb kopalnych, podatności magnetycznej składu granulometrycznego, właściwości geochemicznych oraz struktur peryglacjalnych w lessach. Sekwencje lessowo-glebowe w Eurazji – problemy wieku, korelacji stratygraficznej oraz interpretacji paleoklimatyczno-środowiskowej.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wybór i przygotowanie sekwencji lessowo-glebowej do badań. Sporządzenie dokumentacji litologiczno-strukturalnej i glebowej. Zastosowanie skali barw Munsell'a. Opis warstw i poziomów oraz wydzielenie jednostek lito-pedostratygraficznych. Interpretacja paleośrodowiskowa badanej sekwencji. Pobór próbek.</p> <p>Ćwiczenia: Wykonanie podstawowych analiz laboratoryjnych: oznaczenie węglanów, humusu, straty prażenia, składu granulometrycznego oraz składu chemicznego wybranych próbek. Opracowanie i interpretacja wyników badań terenowych i laboratoryjnych: obliczenie wskaźników, wykonanie rycin, zestawień tabelarycznych i wykresów, dobór fotografii. Prezentacja i dyskusja wyników badań: rekonstrukcja późnoplejstoceńskich zmian klimatyczno-środowiskowych na podstawie badanej sekwencji lessowo-glebowej.</p>
Semestr IV		
1.	Bioklimatologia	<p>Wykłady: Zakres, cele i metody badań w bioklimatologii. Wpływ bodźców meteorologicznych (temperatura, wilgotność, promieniowanie słoneczne, prędkość i kierunek wiatru, opady) na funkcjonowanie organizmów żywych oraz ekosystemów. Bilans cieplny organizmów żywych. Wpływ czynników meteorologicznych na fenologię roślin i zwierząt. Zróżnicowanie bioklimatyczne Polski. Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego w lecznictwie – balneologia. Wpływ zmian klimatycznych na kształtowanie się warunków bioklimatycznych.</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowe wskaźniki stosowane w bioklimatologii i metody ich obliczania. Obserwacje fenologiczne. Waloryzacja środowiskowa wybranego obszaru w oparciu o wskaźniki bioklimatologiczne i fenologiczne. Udostępnianie danych bioklimatologicznych dla społeczeństwa.</p>
2.	Seminarium dyplomowe 4	Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej

		tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.
3.	Teledetekcja w meteorologii	Wykłady: Zaprezentowanie metod pomiarów teledetekcyjnych (RADAR, LIDAR, SODAR, RASS). Zapoznanie z podstawami fizycznymi takich pomiarów. Przedstawienie badań prowadzonych w oparciu o wyniki pomiarów teledetekcyjnych atmosfery. Ćwiczenia: Metody wizualizacji wyników pomiarów teledetekcyjnych. Analiza ilościowa wyników pomiarów teledetekcyjnych. Opracowanie przykładowych danych i interpretacja wyników.
Moduł D – przedmioty do wyboru		
D1.	Inżynieria Środowiska	Wykłady: Zagrożenia i kierunki zmian jakości środowiska w Polsce. Źródła zanieczyszczeń atmosferycznych i metody ograniczania ich emisji. Najnowsze technologie stosowane w ochronie powietrza. Pobór i uzdatnianie wody do celów komunalnych i przemysłowych. Problemy gospodarki ściekowej. Odpady i ich wpływ na środowisko. Zasady postępowania z odpadami, recykling, nowoczesne technologie zmniejszające ilość odpadów. Najnowsze trendy w rekultywacji i sposobach zagospodarowania terenów poprzemysłowych i pokopalnianych.
D2.	Klimat obszarów zurbanizowanych	Wykłady: Wprowadzenie do klimatu obszarów zurbanizowanych: pojęcie, cechy i przyczyny modyfikacji klimatu obszarów zurbanizowanych. Metodyka pomiarów meteorologicznych w obszarach zurbanizowanych. Bilans energetyczny i zanieczyszczenie atmosfery obszarów zurbanizowanych. Pole temperatury i zjawisko miejskiej wyspy ciepła. Woda w terenach zurbanizowanych. Warunki anemologiczne obszarów zurbanizowanych. Metody melioracji warunków klimatycznych na obszarach miast.
D3.	Powódzie - przyczyny, skutki gospodarcze i przyrodnicze	Wykłady: Typy powodzi występujących w Polsce i na świecie: związane z opadami i roztopami, spiętrzeniami sztormowymi, generowaniem fal tsunami, różnego typu wylewami jezior, gwałtownym topnieniem lodowców (jökulhlaup), powstawaniem potoków błotnych. Antropogeniczne uwarunkowania powodzi: problem wpływu wylesienia, redukcja retencji zlewniowej, nieprawidłowości w procedurach urbanistycznych (plany zagospodarowania i ich realizacja), nieprawidłowości w hydrotechnicznym wyposażeniu zlewni, nieprawidłowości w organizacji ochrony przeciwpowodziowej, subsydencja terenu spowodowana eksploatacją kopalin i pracą ujęć wody, katastrofy obiektów hydrotechnicznych i wodno- technologicznych. Związki historyczno-kulturowe z powodzią, na przykładzie dawnych cywilizacji oraz czasów najnowszych. Skutki ekonomiczne, społeczne, polityczne oraz medyczne i psychologiczne powodzi. Systemy wczesnego ostrzegania i struktury służb kryzysowych oraz ich działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i likwidacji skutków powodzi. Systemy informacji dotyczących bieżących danych powodziowych w Polsce.
Specjalność – Tourism and hospitality		
Semestr I		
1.	Occupational safety and health (OSF) and fire safety training/BHP i ppoż.	Lectures: Figures and physiological conditions of work. Physical and mental loads. Material work environment: physical, chemical and biological factors. Human-machine layout. The essence of health and safety at work. Occupational diseases and accidents at work. Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Research methods in geography of tourism/ Metody badań w geografii turystyki	Lectures: Tourism as subject of interdisciplinary scientific research. Research aims of tourism geography – chosen concepts: Jaffari's model, Butler's model, concept of tourism functions. Fundamental concepts – tourism attractiveness, tourism values, infrastructure Types of tourism space and Basic space units in tourism. Tourism-recreational behaviours in natural environment, environmental rudiments of movement such as tourist absorptivity

		<p>and capacity, optimal periods of using tourism values.</p> <p>Classes: Survey methods – creating questionnaires or surveys, preparing survey research. Methodology of creating of the tourism development strategy. Methods of environment valorisation: point bonitation.</p> <p>Wykłady: Turyzm jako przedmiot interdyscyplinarnych badań. Cele badań w geografii turystyki – wybrane modele: model Jaffari’ego, model Butlera, funkcje turystyki. Podstawowe koncepcje badawcze: atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna. Typy przestrzeni turystycznej i podstawowe jednostki przestrzenne w turystyce, zachowania rekreacyjne w środowisku przyrodniczym, ograniczenia środowiskowe, takie jak pojemność i chłonność turystyczna, optymalne okresy korzystania z walorów.</p> <p>Ćwiczenia: metody przeprowadzania badań sondażowych, tworzenie kwestionariusza, opracowanie metody badań, metodologia opracowania strategii rozwoju turystyki, metody waloryzacji środowiska na potrzeby rozwoju turystyki z uwzględnieniem metody bonitacji punktowej.</p>
3.	Tourism geography of Poland/ Geografia turystyczna Polski	<p>Lectures: Environmental and historical background of tourism in Poland. Tourism in various regions of Poland: mountains. Tourism in various regions of Poland: uplands. Tourism in various regions of Poland: lowlands and lake districts. Tourism in various regions of Poland: the coast. Major urban centres in Poland and their tourist attractiveness.</p> <p>Classes: Safety issues of tourism in Poland. Niche (alternative) tourism in Poland. UNESCO World Heritage Sites in Poland as crucial tourist destinations. Projects of tours within selected regions of Poland.</p> <p>Field Classes: Lower Silesia as a tourist destination. Other large cities in Poland as tourist destinations on selected examples.</p> <p>Wykłady: Środowiskowe i historyczne uwarunkowania rozwoju turystyki w Polsce. Regiony turystyczne Polski. Główne centra krajoznawcze i ich turystyczna atrakcyjność.</p> <p>Ćwiczenia: Bezpieczeństwo w uprawianiu turystyki w Polsce. Formy alternatywne (niszowe) turystyki w kraju. Miejsca UNESCO jako podstawowe atrakcje dla turystyki międzynarodowej w kraju. Programowanie wycieczek objazdowych w wybranych regionach Polski.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Dolny Śląsk jako obszar recepcji ruchu turystycznego. Wybrane duże miasta Polski jako obszary docelowe dla turystyki międzynarodowej.</p>
4.	Introduction to the Hospitality/ Wprowadzenie do sektora gościnności	<p>Lectures: Introducing Hospitality Factors influencing hospitality sector. Food industry, restaurants classification. Restaurants operations and organization. Issues facing restaurants. Introduction to lodging industry. Hotel sector. Types of hotels. Historic and boutique hotels. Hotel operation and organization. Hotel grading systems. Trends in hotel sector. Chain hotels vs.independents. Historic hotels. Other specific types of accommodation.</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie do gospodarki gościnności. Uwarunkowania rozwoju rynku. Gastronomia, typy placówek gastronomicznych, trendy w rozwoju rynku usług gastronomicznych na świecie. Sektor usług noclegowych, klasyfikacja, różnicowanie podmiotów na rynkach międzynarodowych. Hotelarstwo – typologia obiektów, trendy. Sieci hotelarskie a hotele indywidualne. Hotele w zabytkach. Inne specjalistyczne formy bazy noclegowej.</p>
5.	Geographical resources for tourism development worldwide/ Zasoby geograficzne dla rozwoju turystyki na świecie	<p>Lectures: Geographical resources for tourism – introduction. Global physical geography – geology. Global physical geography – landforms. Global physical geography – water. Global physical geography – climate. Global physical geography - vegetation belts and zoogeographical provinces. Global physical geography - coasts and marine environments. Tourism and natural hazards (volcanoes, earthquakes, tsunamis). High-mountains as a resource for tourism - the Himalayas. Polar tourism - the Arctic and the Antarctic. Islands and coral reefs - limits to tourism development. Geoheritage as a base of sustainable tourism and Geoparks. Ethnicity and cultural diversity as driving forces for tourism development. Cultural landscapes as tourist attractions. Technical monuments as specific tourist destinations.</p> <p>Wykłady: Uwarunkowania geograficzne rozwoju turystyki – wprowadzenie. Zagadnienia geologii, krajobrazów,</p>

		wód powierzchniowych, stref klimatycznych i biogeograficznych prowincji. Wybrzeża morskie. Turystyka a katastrofy naturalne (wulkany, trzęsienia ziemi, tsunami), Wysokie góry jako obszary atrakcyjne turystycznie: Himalaje. Turystyka polarna (Arktyka i Antarktyka). Wyspy i obszary raf koralowych - ograniczenia dla rozwoju turystyki. Dziedzictwo geologiczne jako podstawa rozwoju turystyki zrównoważonej. Geoparki. Etniczność i zróżnicowanie kulturowe jako podstawa rozwoju turystyki. Krajobrazy kulturowe jako zasób dla turystyki kulturowej. Obiekty działalności przemysłowej jako specyficzne walory turystyczne.
6.	Selected forms of contemporary tourism/ Wybrane formy współczesnej turystyki	<p>Lectures: General introduction into the subject and official classifications of tourism existing in literature. Tourism forms based on their relation to the social environment. Responsible tourism. Ecotourism and nature-based tourism. Tourism forms based on the motivations and forms of activity. Forms of cultural tourism. Creative tourism. Dark tourism and other controversial forms of tourism.</p> <p>Classes: Elaboration of the essay on the selected form of niche tourism.</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie do przedmiotu. Kryteria i klasyfikacje turystyki na podstawie literatury przedmiotu. Formy turystyki wyróżnione ze względu na kryterium stosunku do środowiska społecznego. Turystyka odpowiedzialna. Ekoturystyka i turystyka przyrodnicza. Formy turystyki wyróżnione ze względu na otywacje uczestników i formy aktywności. Typy turystyki kulturowej. Turystyka kreatywna. Kontrowersyjne formy turystyki, w tym tanaturystyka.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie eseju poświęconego wybranej formie turystyki niszowej.</p>
7.	Tourist Product/ Produkt turystyczny	<p>Lectures: Tourist potential and tourism product, their characteristic and components. Simple tourism product (service, souvenir) - the characteristics and special and functional management. Tourism product as a complex entity (tourist package, tourist trail) - the characteristics and special and functional management. A site as a tourism product, its composition and planning. An event as a tourism product, classification of events, basic features of their management and planning. Tourist product of an area.</p> <p>Wykłady: Zasoby turystyczne a produkt turystyczny. Klasyfikacja produktów turystycznych w świetle literatury przedmiotu, ich charakterystyka i elementy składowe. Proste produkty (pamiątka, usługa) – charakterystyka i zarządzanie. Złożony produkt turystyczny (impreza zryczałtowana, szlak turystyczny) – charakterystyka oraz zarządzanie. Miejsce jako produkt – elementy składowe, planowanie rozwoju. Wydarzenie jako produkt – klasyfikacja, cechy, zarządzanie i planowanie rozwoju. Produkt turystyczny obszaru.</p>
8.	Sustainable development of tourism/Zrównoważony rozwój turystyki	<p>Lectures: Introduction to sustainable tourism; definitions, aims, code of ethics. Principles, concepts and instruments in the sustainable management of tourism, including the principle of the “triple bottom line”, tourism planning models and management of tourists. The impact of tourism; Examples of sustainable tourism solutions worldwide; Green marketing – strategies of sustainable tourism development. International regulations of sustainable development; types of sustainable tourism. Sustainable tourism in the protected areas and environmental education. Ecotourism; rural tourism. Sustainable cultural tourism; Volunteer tourism; Moral and ethical dilemmas of cultural tourism.</p> <p>Classes: Critical assessment of tourism development in the students’ countries in the context of sustainable tourism development (presentations and discussions).</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie do turystyki zrównoważonej: definicje, cele, kodeks etyczny. Zasady, koncepcje i instrumenty w zarządzaniu zrównoważonym turystyki, w tym zasada „potrójnej dolnej linii”, modele planowania rozwoju turystyki i zarządzania ruchem turystycznym; Skutki rozwoju turystyki. Przykłady rozwiązań w ramach turystyki zrównoważonej na świecie. Zielony marketing – strategie rozwoju turystyki zrównoważonej. Międzynarodowe regulacje, typy turystyki zrównoważonej. Turystyka zrównoważona na obszarach chronionych i środowiskowa edukacja. Ekoturystyka, turystyka wiejska. Zrównoważona turystyka kulturowa. Turystyka wolontaryjna. Moralne i etyczne dylematy turystyki kulturowej.</p>

		Ćwiczenia: Krytyczna ocena rozwoju turystyki w krajach pochodzenia studentów w kontekście rozwoju turystyki zrównoważonej (prezentacje i dyskusja).
9.	Tourguiding- practical skills/ Pilotaż i przewodnictwo w turystyce	Field classes: Touring workshop for tourist guide. Professional profile of tourist guide. Rights and duties of the tourist guide. Tourist's guide methodology - guided tours of selected monuments of Wrocław. Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia z zakresu przewodnictwa miejskiego. Profil przewodnika turystycznego. Prawa i obowiązki przewodnika. Metodyka przewodnictwa turystycznego – oprowadzanie w wybranych miejscach miasta Wrocław.
10.	Intercultural communication/Komunikacja międzykulturowa	Classes: Introduction to Intercultural Communication – definition, theoretical background, main areas of research. Definitions of culture and cultural identity. Stereotypes – origins, functions, and types. National stereotype and its role in intercultural encounters. Verbal and nonverbal communication and its intercultural context (basics of proxemics and chronemics, low- and high context communication). Introduction to culture dimensions theory. Individualism and Collectivism, High and Low Power Distance. Culture dimensions theory – continuation. Gender Egalitarianism, Uncertainty Avoidance, Expressive and Reserved Communication Style. Culture dimensions - conclusions and criticism. Case study of authentic intercultural encounters. Intercultural competence, its models and areas of application. Keys to successful intercultural relations. Culture shock and acculturation strategies: integration, assimilation, separation, and marginalization. Tourism as a specific case of intercultural encounters. Ćwiczenia: Wprowadzenie do komunikacji międzykulturowej – definicja, podstawy teoretyczne, główne obszary badawcze. Definicje kultury i tożsamości kulturowej. Stereotypy – pochodzenie, funkcje i typy. Stereotyp narodowy i jego rola w spotkaniach międzykulturowych. Werbalna i niewerbalna komunikacja i jej międzykulturowy kontekst (podstawy proksemiki i chronemiki, nisko- i wysoko-kulturowy kontekst komunikacji). Wprowadzenie do teorii wymiarów kultury – kontynuacja. Równość płci, unikanie niepewności, ekspresyjny i wycofany styl komunikacji. Wymiary kultury – konkluzje i krytyka. Studia przypadków autentycznych spotkań międzykulturowych. Kompetencje międzykulturowe, ich modele i obszary aplikacji. Podstawy udanych relacji międzykulturowych. Szok kulturowy i strategie akulturacji: integracja, asymilacja, separacja i marginalizacja. Turystyka jako specyficzny przykład spotkań międzykulturowych.
11.	Research seminar 1/Seminarium 1	Seminar: Formal and scientific rules of preparing a master's thesis, defining general topic and scope of the work . Presentation of main issues of the field of study and achievements of the Wrocław academic centre in the research topic. Presentation of all suggested master's thesis's topics and discussion about scope and aims of the researches. Presentation of the literature connected with the research topic as well as the scientific methodology. Presentation of the master's thesis conception. Seminarium: Formalne i naukowe podstawy opracowania pracy magisterskiej, zdefiniowanie tematu i zakresu pracy. Prezentacja podstawowych zagadnień badawczych i osiągnięć wrocławskiego ośrodka akademickiego. Prezentacja wybranych tematów prac i dyskusja na temat zakresu i celów badań. Prezentacja literatury przedmiotu oraz metodologii badań. Prezentacja koncepcji pracy.
Semestr II		
12.	Tourism geography of European regions/ Geografia turystyczna Europy	Lectures: Environmental and historical background of tourism in Europe. European capitals as major centres of tourism. Problems of tourism development in the Mediterranean Europe. Tourism in Central Europe. Tourism in Northern and north-western Europe. Classes: Tourist attractions in selected European cities. Conditions and prospects of tourism in European regions suffering from serious economical and political problems. Touristic issues in the smallest European countries. The influence of environmental conditions on the level of tourism development in selected European countries. Wykłady: Środowiskowe i historyczne podstawy rozwoju turystyki w Europie. Stolice europejskiej jako główne

		<p>obszary docelowe turystyki międzynarodowej. Problemy rozwoju turystyki w obszarze śródziemnomorskim Europy. Turystyka w Europie Środkowej. Turystyka w Europie Północnej i Północno-Zachodniej.</p> <p>Ćwiczenia: Atrakcje turystyczne wybranych miast europejskich. Uwarunkowania i perspektywy rozwoju turystyki w wybranych regionach Europy w świetle poważnych problemów gospodarczych i politycznych. Zagadnienie rozwoju turystyki w najmniejszych terytorialnie krajach Europy. Wpływ uwarunkowań środowiskowych na poziom rozwoju turystyki w wybranych krajach Europy.</p>
13.	Marketing in Tourism/Marketing w turystyce	<p>Lectures: Marketing – definition and main concepts. Services characteristics and specificity of marketing of services. Company macro- and micro-environment. Strategic planning. SWOT analysis as a tool. BCG matrix as a analysis tool. Marketing information system. Research plan, approaches, methods, instruments. Market segmentation and targeting. Positioning. Promotion-mix: PR, Personal Selling, Sales Promotion and Advertising. Effective Communications. Advertising message process and design. Choice of media.</p> <p>Classes: Comparative analysis of selected enterprises with use of SWOT analysis. Proposals for a strategy. Presentation and discussion.</p> <p>Wykłady: Marketing – definicja i główne koncepcje. Charakterystyka usług i specyfika marketingu usług. Otoczenie makro i mikro przedsiębiorstwa/organizacji. Planowanie strategiczne. Analiza SWOT jako narzędzie badawcze. Macierz BCG jak metoda analizy portfolio przedsiębiorstwa. System informacji marketingowej. Plan badań marketingowych, metody, narzędzia. Segmentacja rynku, celowanie i pozycjonowanie. Mieszanka promocyjna: PR, sprzedaż osobista, promocja sprzedaży i reklama. Media w reklamie. Efektywna komunikacja. Proces opracowania przekazu reklamowego.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza porównawcza wybranych obiektów z wykorzystaniem narzędzia SWOT. Propozycje działań strategicznych. Prezentacja i dyskusja.</p>
14.	Hospitality and Tourism Planning and Management/ Planowanie i zarządzanie w turystyce i hotelarstwie	<p>Lectures: Tourism planning and management: concepts and issues. Visitor attraction management and planning. Area product management with a special insight into historic cities and protected areas as well as a country national level. Tools and techniques in tourism planning and management. Human Resources Management in Tourism.</p> <p>Classes: Museum visit. Analysis of museum as a tourist product – discussion. Analysis of the selected museum.</p> <p>Wykłady: Planowanie i zarządzanie turystyką: koncepcje i zagadnienia. Zarządzanie i planowanie rozwoju atrakcji turystycznej z odniesieniem do obiektów muzealnych. Zarządzanie rozwojem turystyki w obszarze recepcji ruchu turystycznego ze szczególnym uwzględnieniem miast historycznych, obszarów chronionych oraz państw. Analiza studiów przypadków. Narzędzia i techniki zarządzania ruchem turystycznym. Zarządzanie zasobami ludzkimi w turystyce.</p> <p>Ćwiczenia: Udział w lekcji muzealnej. Analiza muzeum jako produktu turystycznego – wybrane studium przypadku.</p>
15.	Landscape and architecture styles/ Style w architekturze i planowaniu krajobrazu	<p>Lectures: Architecture and landscape architecture: definition, main features. Ancient times: Egypt, Mesopotamia, Assyria. Architecture in ancient Greece and Rome. Medieval architecture – Gothic and Romanesque main architectural features. Renaissance architecture. Characteristic features of baroque architecture and baroque urban design. Neoclassical architecture. Arts and Craft, Art Nouveau and Art Deco architecture styles. Early Modernist architecture. Modern architecture: Postmodern and Neo futurist. Asian architecture: Japanese, Chinese and Islamic.</p> <p>Wykłady: Architektura i architektura krajobrazu: definicje, główne cechy. Antyk: Egipt, Mezopotamia, Assyria. Architektura starożytnej Grecji i Rzymu. Architektura średniowieczna: gotyk, romanizm, renesans i barok. Cechy urbanistyki w okresie baroku. Architektura klasycystyczna, secesja. Architektura modernistyczna, postmodernistyczna i neo-futurystyczna. Architektura Azji: Japonii, Chin i Islamu.</p>

16.	Transport in Tourism/Transport w turystyce	<p>Lectures: Transport and tourism. Model approach to use of transport in tourism. Historical development in the modes of transportation. Air transport in tourism. Deregulation process and LCCs evolution. Charter flights. Air taxis and scenic flights. Water transport in tourism. Long-distant sea services. Sea and river cruises. Ferries. Railway transport in tourism. Transit trains. Nostalgic and scenic trans. Evolution of fast trains.</p> <p>Classes: transport system for tourism in a selected country – elaboration of a report.</p> <p>Wykłady: Transport a turystyka. Systemowe podejście do transportu w regionie turystycznym. Historyczny rozwój środków transportu. Transport lotniczy w turystyce. Proces deregulacji i rozwój tanich przewoźników lotniczych. Loty czarterowe, Taksówki lotnicze i loty widokowe. Transport wodny a turystyce. Połączenia transoceaniczne. Rejsy morskie i śródlądowe. Promy. Transport kolejowy w turystyce. Połączenia tranzytowe, Pociągi historyczne i widokowe. Rozwój technologii szybkich pociągów.</p> <p>Ćwiczenia: system transportu a turystyka w wybranym kraju – opracowanie raportu.</p>
17.	International entrepreneurship/Przedsiębiorczość międzynarodowa	<p>Lectures: International entrepreneurship introduction (General Information: The basic concepts of entrepreneurship, Entrepreneurial orientation, Innovation). Entrepreneurial skills. Types of entrepreneurs (Leadership of an entrepreneur, success factors, effective entrepreneurs, advantages and disadvantages of being a business owner, people who should never become an entrepreneur). Global and national context for entrepreneurship and enterprise development (Global markets and trade. International Entrepreneurship Environment. International vs. Domestic Entrepreneurship). Business planning. Structure of business plan. Business financing (The value of money, Business angels, Start-up funds, crowdfunding, crowdsourcing, social lending). Personnel in business (The role of Culture in IE, Business etiquette, Teamwork). The Art of Negotiating (Business Negotiating, International Contracts, Multicultural Negotiation and Conflict Resolution).</p> <p>Wykłady: Międzynarodowa przedsiębiorczość: wprowadzenie (informacje ogólne: podstawowe koncepcje przedsiębiorczości, orientacja przedsiębiorcza, innowacje). Umiejętności przedsiębiorcy. Typy przedsiębiorców (przywództwo, czynniki sukcesu, skuteczni przedsiębiorcy, zalety i wady bycia właścicielem przedsiębiorstwa, kto nigdy nie powinien zostać przedsiębiorcą). Globalny i narodowy kontekst przedsiębiorczości i rozwoju przedsiębiorstwa (globalne rynki i handel. Otoczenie przedsiębiorczości międzynarodowej. Przedsiębiorczość międzynarodowa vs.krajowa). Planowanie biznesu. Struktura biznes planu. Finansowanie biznesu (Wartość pieniądza, anioły biznesu, start-upy, crowdfunding, crowdsourcing, pożyczki społecznościowe). Personel w biznesie (rola kultury, etykieta biznesowa, praca zespołowa). Sztuka negocjacji (negocjacje w biznesie, międzynarodowe kontrakty, negocjacje międzykulturowe i rozwiązywanie konfliktów).</p>
18.	Master Thesis workshop/ Praktyka dyplomowa	<p>Workshop: During field activities, library and internet search the students gather materials necessary to write their master thesis dissertation. They verify the acquired skills of conducting research and gather archive materials.</p> <p>Warsztaty: Podczas badań terenowych, kwerendy bibliotecznej i internetowej studenci zbierają materiały do pracy magisterskiej, które opracowują. Nabywają biegłości w praktycznym zastosowaniu metod badawczych.</p>
19.	Research seminar 2/Seminarium 2	<p>Seminar: Presentation of the state of existing scientific knowledge about the master's thesis topic, scientific materials and research procedure used during preparation of the master's thesis (detailed stages of conducting the research). Discussion about the written seminar work (paper).</p> <p>Seminarium: Prezentacja stanu wiedzy na temat przedmiotu pracy magisterskiej, a także materiałów i procedury badawczej przyjętej dla celów realizacji pracy magisterskiej. Dyskusja na temat prac seminaryjnych.</p>
20.	Field classes (8 days: Berlin Tourist Fairs and one of European destinations) /Ćwiczenia	<p>Field classes: Participation in tourist fairs in the country or abroad. Organization of a tourist trip, acquainting with the techniques of preparing the accommodation and transport offer. Familiarization with the main tourist values of the selected region and sightseeing centres abroad. Implementation of a pre-established and prepared tourist program. Participation in a sightseeing trip in selected tourist centres and towns in a selected tourist region</p>

	terenowe (8 dni: Targi Turystyczne w Berlinie i wybrany region europejski)	Ćwiczenia terenowe: udział w międzynarodowych targach turystycznych za granicą. Organizacja imprezy wyjazdowej obejmująca opracowanie programu, rezerwację transportu i noclegów dla grupy. Przygotowanie i prezentacja programu krajoznawczego wybranych ośrodków miejskich w Europie.
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	<i>Business tourism/Turystyka biznesowa</i>	Lectures: Introduction to business tourism. Corporate tourism. Meetings industry (MICE). Exhibitions in the tourism industry. Incentive tourism. Wykłady: Wprowadzenie do turystyki biznesowej. Turystyka korporacyjna. Turystyka spotkań. Turystyka motywacyjna. Targi turystyczne.
A2.	<i>Contemporary tendencies in tourism/Współczesne trendy w turystyce</i>	Lectures: Classification of the contemporary international tourism. Contemporary trends in tourism. Threats to the international tourism development, with special regard to terrorism. Modern tourism products, and tourist amenities and services. Tourism and innovations. Wykłady: Klasyfikacja współczesnej turystyki międzynarodowej. Współczesne trendy w turystyce. Zagrożenia dla turystyki międzynarodowej ze szczególnym uwzględnieniem terroryzmu. Współczesne produkty turystyczne. Turystyka a innowacje.
A3.	<i>Politics and tourism/Polityka i turystyka</i>	Lectures: Political and geopolitical conditions of tourism. Relations between political issues and tourism on local, regional and national level. Political impact of tourism. Tourism and political borders. Political borders as a tourist attraction. Wykłady: polityczne i geopolityczne uwarunkowania turystyki. Związki między polityką a turystyką w skali lokalnej, regionalnej i krajowej, Polityczne skutki rozwoju turystyki. Turystyka a granice polityczne. Polityczne granice jako atrakcja turystyczna.
A4.	<i>Regional Geography of Central Europe/ Geografia regionalna Europy Środkowej</i>	Lectures: Natural, cultural and political borders of Central Europe. Characterization of physiographical regions of Central Europe. Description of cultural landscapes of Central Europe. Tourism and landscape values of Central Europe and their potential for development of different types of tourism. Wykłady: przyrodnicze, kulturowe i polityczne granice Europy Środkowej. Charakterystyka regionów fizjogeograficznych regionu. Cechy krajobrazów kulturowych regionu. Turystyka w regionie.
Semestr III		
21	Tourism geography of Americas/ Geografia turystyczna Ameryk	Lectures: Natural conditions of tourism development on both American continents Cultural conditions of tourism development on the North America. Cultural conditions of tourism development on the South America. The most important tourist attractions of the region. Size and structure of tourist traffic in America. Main forms of tourism in America. Wykłady: uwarunkowania przyrodnicze rozwoju turystyki na obu kontynentach amerykańskich. Kulturowe uwarunkowania rozwoju turystyki w Ameryce Północnej i w Ameryce Południowej. Najważniejsze atrakcje turystyczne regionu. Wielkość i struktura ruchu turystycznego w Amerykach. Główne formy turystyki w regionie.
22.	Tourism geography of Asia and Australia/ Geografia turystyczna Azji i Australii	Lectures: Environmental background of tourism development in Asia, Australia and Oceania. Social and geopolitical conditions of tourism movement of Asia and Australia and related changes. Selected tourist destinations in Asia and problems of relations: tourist movement – natural environment – local groups – Near East, India, Thailand, Vietnam, China. Tourism geography of Australia. Tourism geography of New Zealand and Oceania. Wykłady: środowiskowe uwarunkowania rozwoju turystyki w Azji, Australii i Oceanii. Społeczne i geopolityczne uwarunkowania rozwoju turystyki w Azji i Australii i związane z nią przemiany. Wybrane docelowe obszary turystyczne w Azji i problemy związane z relacją: ruch turystyczny – środowisko przyrodnicze-lokalni mieszkańcy: Bliski Wschód, Indie, Tajlandia, Wietnam, Chiny. Geografia turystyczna Australii. Geografia turystyczna Nowej

		Zelandii i Oceanii.
23.	Business of Tour-Operations/ Działalność tour-operatorska	<p>Lectures: Distribution chain in tourism. Tourism intermediaries. Tour-operators. Creating the tours. Tour conducting and guiding. Cooperation with hotels, airlines and other suppliers. Tour operators and the law. Travel intermediaries: travel agencies. New technologies and tourism industry.</p> <p>Classes: Introduction. Creating the tour – idea and destination research. Suppliers and attractions selection. Programming. Cost calculating. Maps and plans – general layout. Presentation. Evaluation and credit meeting.</p> <p>Wykłady: Łańcuch dystrybucji w turystyce, Pośrednicy turystyczni. Organizatorzy. Programowanie imprez zryczałtowanych. Pilotaż i przewodnictwo w turystyce międzynarodowej. Współpraca z hotelami, liniami lotniczymi i innymi dostawcami. Regulacje prawne dotyczące organizatorów turystyki. Pośrednicy turystyczni – biura podróży. Nowe technologie w dystrybucji.</p> <p>Ćwiczenia: wprowadzenie. Programowanie imprezy zryczałtowanej – koncepcja i zbieranie informacji. Dobór dostawców usług i atrakcji. Programowanie szczegółowe. Kalkulacja kosztorysu. Mapy i plany. Prezentacja i dyskusja. Ocena.</p>
24.	Geodiversity, Geoheritage, Geoconservation - towards sustainable Geotourism/ Georóżnorodność, geodziedzictwo i geoochrona – ku zrównoważonej geoturystyce	<p>Lectures: Geodiversity, geoheritage, geoconservation and geotourism – review of definitions and concepts. Describing Geodiversity - origin and history of the Earth, Plate Tectonics, Earth Materials, Processes and Environments. Valuing Geodiversity. Threats to Geodiversity. Conserving Geodiversity: The Protected Area and Legislative Approaches. Managing Geodiversity, Sustainable Management of the Georesource, Landform Design, Georestitution. Geodiversity, geoheritage, geoconservation and geotourism in Poland.</p> <p>Field classes: Geodiversity, geoheritage, geoconservation and geotourism in South-western Poland.</p> <p>Wykłady: Zróżnicowanie geologiczne, dziedzictwo geologiczne, ochrona dziedzictwa geologicznego i geoturystyka przegląd definicji i koncepcji. Opisywanie zróżnicowania geologicznego – pochodzenie i historia Ziemi, tektonika płyt, procesy i środowisko. Ocena dziedzictwa geologicznego. Zagrożenia dla georóżnorodności, jej ochrona: obszary chronione i ochrona prawna. Zarządzanie georóżnorodnością, zrównoważone zarządzanie zasobami, projektowanie form krajobrazu. Zróżnicowanie geologiczne, jego ochrona i zarządzanie oraz geoturystyka w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: zróżnicowanie geologiczne, dziedzictwo geologiczne, ochrona i geoturystyka w Południowo Zachodniej Polsce.</p>
25.	Introduction to spatial economy in tourism/ Wstęp do gospodarki przestrzennej w turystyce	<p>Lectures: Basis of Regional Planning. Cultural and natural influences on regional design. Regional patterns, theories, processes, forms. Ecological concepts and regional design. Application of ecological concepts and regional design concepts. Ecological corridors in regional planning. Analysis of environmental factors, ecosystem functions, and ecosystem dynamics, as related to decision-making for landscape planning. "Green" and "blue" infrastructure in urban planning.</p> <p>Classes: Analysis of the tourist values of a chosen region - written form and on map – ex. terrain of preserved nature, landscape parks (areas of outstanding natural beauty, woodland, lakes, rivers). Analysis of existing tourist investment-written form and on map (ex. the main transport network, hotels, campsites). Touristic management scheme.</p> <p>Wykłady: Podstawy planowania regionalnego. Wpływ środowiska przyrodniczego i kultury na projektowanie regionalne. Regionalne modele, teorie, procesy i formy. Koncepcje ekologiczne a projektowanie regionalne. Zastosowanie koncepcji ekologicznych i koncepcji projektowania regionalnego. Korytarze ekologiczne w planowaniu regionalnym. Analiza czynników środowiskowych, funkcji ekosystemu i dynamiki ekosystemu w odniesieniu do podejmowania decyzji w planowaniu krajobrazu. „Zielona” i „niebieska” infrastruktura w planowaniu urbanistycznym.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza walorów turystycznych wybranego regionu – w formie opisu i na mapie – przykłady obszarów chronionych, parków krajobrazowych (obszary wyjątkowych walorów krajaobrazowych, leśne, jeziora, rzeki).</p>

		Analiza istniejącej infrastruktury turystycznej w formie opisowej i na mapie (szczególnie sieć transportowa, hotele, kempingi). Programowanie zarządzania turystyką w obszarze.
26.	Geography of art and civilization/ Geografia sztuki i cywilizacji	<p>Lectures: Introduction into main concepts and ideas. Main civilizations development in the world in the context of geography. Geography of art main concepts. History of European architecture in the context of its spatial development. Landscapes of religion</p> <p>Classes: Analiza krajobrazu kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem architektury w wybranym regionie.</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie – główne koncepcje i idee. Rozwój głównych cywilizacji w kontekście uwarunkowań geograficznych. Historia architektury europejskiej w kontekście rozwoju przestrzennego. Krajobrazy religii.</p> <p>Cwiczenia: Cultural landscape analysis with emphasis on architecture in the selected region.</p>
27.	Human aspects of tourism/ Socjologiczno-psychologiczne aspekty turystyki	<p>Lectures: Axiology of journey and the tourism sociology. Tourist according to Dean MacCannell. Tourists' motivations and their behaviors on the tourist services market. Tourism impacts on human culture. Authenticity in tourism - commodification of culture on selected examples.</p> <p>Wykłady: Aksjologia podróży i socjologia turystyki. Turysta w świetle koncepcji Deana MacCannellego. Motywacje turystów i ich zachowanie na rynku usług turystycznych. Wpływ turystyki na kulturę. Autentyczność w turystyce – komodyfikacja kultury na wybranych przykładach.</p>
28.	Business English – Practical Skills/ Język angielski w biznesie – umiejętności praktyczne	<p>Classes: Online thematic dictionaries and tools facilitating the language acquisition process and the active use of business English in professional situations. Career, human resources, CVs and job interviews. Communication in professional situations. Building professional relationships (business partnerships, networking, team building, social English). Business trends and culture (international meetings, business presentations). Business management (management styles, crisis management, business risk, leadership skills). Business law (the language of contracts). Accounting and finance. Business ethics and competition. The language of successful business negotiations. Customer service. Advanced writing skills for academic and professional purposes.</p> <p>Cwiczenia: Słowniki tematyczne i inne narzędzia dostępne online ułatwiające proces nabywania umiejętności językowych i aktywne wykorzystanie języka angielskiego w sytuacjach biznesowych. Kariera, zasoby ludzkie, życiorys i rozmowy o pracę. Komunikacja w miejscu pracy. Budowanie relacji zawodowych (partnerstwo w biznesie, sieciowanie, integracja zespołu, kontakty społeczne). Trendy w biznesie i kulturze (spotkania międzynarodowe, prezentacje biznesowe). Zarządzanie w biznesie (style zarządzania, zarządzanie kryzysowe, ryzyko biznesowe, umiejętności przywódcze). Prawo w biznesie (język kontraktów). Księgowość i finanse. Etyka i współzawodnictwo w biznesie. Język udanych negocjacji biznesowych. Obsługa klienta. Zaawansowane umiejętności pisania na potrzeby opracowań akademickich i biznesowych.</p>
29.	Research seminar 3/ Seminarium 3	<p>Seminar: Presentation of the outcomes of the first part of student's own research connected with the master's thesis, followed by a discussion among the whole seminar group. Discussion about the written seminar work (paper).</p> <p>Seminarium: Przedstawienie wyników pierwszej części badań studenta wykonanych na potrzeby pracy magisterskiej oraz dyskusja w grupie seminaryjnej. Dyskusja na temat pracy pisemnej.</p>
Semestr IV		
30.	Geography of tourism of Africa/ Geografia turystyczna Afryki	<p>Lectures: Environmental, historical and socio-political background of tourism in Africa. Overview of major tourism destinations in Africa.. Tourism in Egypt. Tourism in Morocco and Tunisia. Tourism in Ethiopia. Tourism in Namibia and South Africa.</p> <p>Wykłady: Środowiskowe, historyczne i społeczno-polityczne uwarunkowania dla rozwoju turystyki w Afryce. Przegląd głównych turystycznych obszarów docelowych w Afryce. Turystyka w Egipcie. Turystyka w Maroku i Tunezji. Turystyka w Etiopii. Turystyka w Namibii i RPA.</p>

31.	Cultural tourism/Turystyka kulturowa	<p>Lectures: Cultural tourism – general features of the phenomenon. Commodification of culture. Authenticity and cultural tourism. Selected types of cultural tourism activity and products. Cultural tourism routes. Cultural tourism management issues.</p> <p>Classes: Selected forms of cultural tourism with special emphasis on case studies and tourist routes (student projects).</p> <p>Wykłady: Turystyka kulturowa – cechy zjawiska. Komodyfikacja kultury. Autentyczność a turystyka kulturowa. Wybrane przykłady turystyki kulturowej i jej produktów. Szlaki kulturowe. Zagadnienia zarządzania turystyką kulturową.</p> <p>Ćwiczenia: Wybrane formy turystyki kulturowej ze szczególnym uwzględnieniem studiów przypadków i szlaków turystycznych (projekty studenckie).</p>
32.	Research seminar 4/Seminarium 4	<p>Seminar: Presentation of the final outcomes of student's own research (the whole conducted project) connected with the master's thesis, followed by a discussion among the whole seminar group. Discussion about the preparation rules of the master's thesis final version and the rules of the final examination.</p> <p>Seminarium: Przedstawienie wyników badań studentów (całość projektu) na temat pracy magisterskiej , dyskusja w grupie seminaryjnej. Dyskusja na temat zasad opracowania końcowej wersji pracy magisterskiej i egzaminu.</p>
Moduł B – przedmioty do wyboru		
B1.	<i>Contemporary urban landscapes/ Współczesne krajobrazy miejskie</i>	<p>Lectures: Analysis of the cultural values of a chosen city. Analysis of environmental values a chosen city. Analysis of an urban form of a chosen city. Illustration and presentation of the topic with SWOT analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats of urban development).</p> <p>Wykłady: Analiza walorów kulturowych wybranego miasta. Analiza środowiskowych walorów wybranego miasta. Analiza formy urbanistycznej wybranego miasta. Przedstawienie tematu z wykorzystaniem analizy SWOT (mocne i słabe strony, perspektywy i zagrożenia rozwoju urbanistycznego).</p>
B2.	<i>Rural heritage in tourism/ Dziedzictwo wiejskie w turystyce</i>	<p>Lectures: Key-concepts connected with cultural heritage of rural environment. Resources of cultural heritage material and non-material met in tourism and its interpretation. Thematic routes in rural environment. The meaning of heritage for the development of tourism presented at chosen examples.</p> <p>Wykłady: Kluczowe koncepcje związane z dziedzictwem kulturowym obszarów wiejskich. Zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa w turystyce i ich interpretacja. Szlaki tematyczne w środowisku wiejskim. Znaczenie dziedzictwa dla rozwoju turystyki na wybranych przykładach.</p>
B3.	<i>Tourism in Central and Eastern European Countries/ Turystyka w krajach Europy Środkowej i Wschodniej</i>	<p>Lectures: Conditions of tourism development in selected countries. Tourist infrastructure in Central and Eastern Europe. Tourist movement in the region. Main types of tourism. Tourist products on the example of European Quartet activity.</p> <p>Wykłady: Uwarunkowania rozwoju turystyki w wybranych państwach. Infrastruktura turystyczna w Europie Środkowej i Wschodniej. Ruch turystyczny w regionie. Główne formy turystyki. Produkty turystyczne na przykładzie projektu „Europejski Kwartet”.</p>
B4.	<i>Impacts of Tourism/Oddziaływanie turystyki</i>	<p>Lectures: Introduction. Features of tourism development. Impacts of tourism on natural environment. Impacts of tourism on social and cultural environment. Impacts of tourism on economy.</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie. Cechy rozwoju turystyki. Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze, Wpływ turystyki na środowisko społeczne i kulturowe. Wpływ turystyki na gospodarkę.</p>

Nazwa kierunku studiów: Geologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 70

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Geologia dynamiczna I	<p>Wykłady: Opis i wyjaśnienie podstawowych procesów geologicznych, przebiegających we wnętrzu Ziemi. Miejsce Ziemi we Wszechświecie; kształt, wielkość, ciepło, pole magnetyczne, gęstość, waga, grawitacja Ziemi, zjawiska izostaticzne. Fale sejsmiczne, ich odbicie, załamanie, przyczyny trzęsień ziemi i ich konsekwencje. Budowa wnętrza Ziemi. Powstawanie skał magmowych, procesy krystalizacji magmy - ich wpływ na tekstury i skład chemiczny skał.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Blok A - Makroskopowe rozpoznawanie skał i minerałów: Ogólne własności minerałów i skał. Minerały skałotwórcze skał magmowych. Podstawy budowy, genezy i podziału skał magmowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał magmowych. Minerały skałotwórcze skał osadowych i ich powstawanie. Podstawy budowy, genezy i podziału skał osadowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał osadowych. Podstawy metamorfizmu. Minerały skałotwórcze skał metamorficznych. Podstawy budowy i podziału skał metamorficznych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał metamorficznych.</p> <p>Ćwiczenia: Blok B - Podstawy topografii i intersekcji geologicznej: Praca z mapą topograficzną: określanie skali mapy, obliczanie: wysokości punktów, różnic wysokości, kąta spadku, odczytywanie elementów ukształtowania terenu. Intersekcja płaszczyzny poziomej i pionowej. Orientacja płaszczyzn i prostych w przestrzeni. Kompas geologiczny. Intersekcja płaszczyzny nachylonej. Krawędź przecięcia dwóch płaszczyzn. Konstrukcja przekroju geologicznego.</p>
2.	Matematyka	<p>Wykłady: Podstawy logiki i algebry zbiorów – zbiory, działania na zbiorach, rachunek zdań. Podstawy analizy matematycznej – wielomiany, funkcje trygonometryczne, funkcje wykładnicze, funkcje potęgowe, funkcje logarytmiczne, granice funkcji, funkcje ciągłe, pochodne funkcji, całka oznaczona, całka nieoznaczona. Podstawy algebry liniowej – wektory, iloczyn skalarny i wektorowy, równania prostej, macierze i wyznaczniki, równania płaszczyzny, układy równań liniowych.</p> <p>Ćwiczenia: Rozwiązywanie zadań z logiki i algebry zbiorów. Rozwiązywanie zadań z podstaw analizy matematycznej. Rozwiązywanie zadań z podstaw algebry liniowej.</p>
3.	Ochrona własności intelektualnej	<p>Wykłady: Własność intelektualna - pojęcie, geneza, podstawy prawne. Prawa autorskie i pokrewne – utwory, bazy danych, ochrona praw autorskich, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, autorskie prawa osobiste i majątkowe. Prawo własności przemysłowej - pomysł, wynalazek, znak towarowy, wzór użytkowy i przemysłowy, ochrona patentowa. Rodzaje naruszeń praw własności intelektualnej i przeciwdziałanie naruszeniom – plagiat, paserstwo, piractwo.</p>

4.	Metody komputerowe w geologii	Ćwiczenia laboratoryjne: Blok A: Obsługa systemu Windows. Pisanie i formatowanie tekstów, tabele, wstawianie obrazków, odnośników, referencji, formaty zapisu tekstów, konwersja tekstów, wypunktowanie, konspekty numerowane, korzystanie z funkcji Style i formatowanie, tworzenie spisów treści, wspólna edycja tekstów, tryb recenzji, ustawienie belki narzędziowej programu. Obliczenia, wzajemne powiązanie komórek (odwołanie względne, bezwzględne) Kopiowanie, formatowanie komórek, tabele przestawne, graficzna prezentacja danych, edycja wykresów, podstawowe funkcje statystyczne, Podstawowe funkcje baz danych, sortowanie. Przenoszenie wyników pracy do Worda. Tworzenie prezentacji z elementami obróbki obrazu i formatowania tekstów. Tworzenie rysunków w Corel Draw, obróbka fotografii - Corel PhotoPaint: obracanie, kadrowanie, rozjaśnianie, zapis w tif, jpg gif. Blok B: Zapoznanie z obsługą i informacjami zestawionymi w komputerowych bazach danych (CBDG, MIDAS, Rejestr obszarów górniczych itd.) oraz z możliwościami i podstawami pracy systemach GIS na przykładzie programu QGIS. Wykonanie prostych kart otworów i przekroju geologicznego. Eksportowanie i importowanie informacji, wprowadzanie litologii, parametrów warstw, edycja graficzna, zarządzanie bazą danych wprowadzonych rekordów.
5.	Podstawy paleobotaniki	Wykłady: Paleobotanika jako nauka interdyscyplinarna. Metodyka badań paleobotanicznych. Rodzaje skamieniałości roślinnych i sposoby ich powstawania. Podział dziejów Ziemi, określanie czasu geologicznego i datowania osadów. Etapy rozwoju roślinności w poszczególnych erach geologicznych, rekonstrukcja wydarzeń paleoklimatycznych i paleoflorystycznych. Ewolucja świata roślinnego. Prowincje paleoklimatyczne i paleoflorystyczne. Ogólny przegląd wybranych grup flory kopalnej. Grupy reliktowe i wymarłe. Okresy węglotwórcze – zbiorowiska roślinności węglotwórczej i złoża węgla. Ćwiczenia: Poznanie chronologii er roślinnych. Proces fosylizacji, pojęcie skamieniałości; rodzaje skamieniałości i mechanizmy ich powstawania. Charakterystyka florystyczna er geologicznych. Makroskopowe rozpoznawanie skamieniałości wybranych grup roślin zarodnikowych, nagozależkowych i okrytozależkowych.
6.	Podstawy paleozoologii i stratygrafii	Wykłady: Systematyka świata organicznego. Charakterystyka wybranych grup organizmów, mających znaczenie w zapisie paleontologicznym: Monera i Protista, gąbki, koralowce i stromatoporoidy, mięczaki, pierścienice, stawonogi, ramienionogi, mszywioly, szkarłupnie, graptolity, konodonty. Budowa i ewolucja kręgowców: ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków. Historia poglądów na skalę czasu geologicznego. Pojęcie wieku w geologii. Wiek względny i bezwzględny. Klasyfikacje stratygraficzne – litostratygraficzna, biostratygraficzna, chronostratygraficzna i geochronologiczna oraz magnetostratygraficzna. Korelacja stratygraficzna. Sposób konstrukcji tabeli chronostratygraficznej. Ewolucja lito- i biosfery. Skala czasu geologicznego. Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawowe pojęcia z zakresu ekologii organizmów morskich. Procesy fosylizacji. Rola skamieniałości w geologii. Przegląd skamieniałości bezkręgowców mających znaczenie w zapisie paleontologicznym ze szczególnym uwzględnieniem grup przydatnych do datowania wieku skał. Zastosowanie metod określania wieku względnego. Sposób rejestracji środowisk i czasu w skałach. Klasyfikacje stratygraficzne. Konstruowanie profilu stratygraficznego i praktyczne wyznaczanie jednostek stratygraficznych. Tabela chronostratygraficzna.
7.	Ochrona i kształtowanie środowiska	Wykłady: Elementy środowiska przyrodniczego. Historia i rozwój ochrony środowiska w Polsce i na świecie. Ochrona środowiska a ochrona przyrody i ekologia. Podstawy prawne ochrony środowiska w Polsce i Europie. Środowisko wodne i jego rola w ekosystemach. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne zasobów i jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych. Metody ochrony zasobów i jakości wód podziemnych. Gleba – właściwości i funkcje. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne gleb. Degradacja gleb. Erozja gleb. Ochrona gleb przed degradacją ilościową i jakościową. Rekultywacja gleb. Działalność górnicza a środowisko. Wpływ działalności górniczej na przyrodężywioną i nieżywioną.

		Oddziaływanie kopalni czynnych, nieczynnych oraz likwidacja zakładów górniczych. Ochrona środowiska na terenach górniczych i ochrona litosfery. Rekultywacja terenów górniczych. Powietrze - znaczenie, zagrożenia i zanieczyszczenia. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem. Hałas i ochrona przed hałasem. Promieniownie elektromagnetyczne i jonizujące i ochrona przed promieniowaniem. Monitoring środowiska. Podstawy prawne monitoringu. Cele, tryby i sieci monitoringu. Państwowy Monitoring Środowiska. Zintegrowany System Monitoringu Środowiska Przyrodniczego.
8.	Podstawy ekologii	Wykłady: Podstawowe pojęcia i definicje z zakresu nauk o środowisku. Cykle biogeochemiczne C, N, S, P, krążenie materii i przepływ energii. Produkcja pierwotna i dekompozycja materii organicznej. Atmosfera, hydrosfera, pedosfera – struktura, rola w ekosystemie globalnym, skutki antropopresji. Klimat i krajobrazy – przyczyny geograficznego zróżnicowania. Bioróżnorodność i jej ochrona. Ekologia człowieka i zagrożenia cywilizacyjne.
Semestr II		
1.	Chemia	Wykłady: Chemia nauka eksperymentalna: interpretacja procesów chemicznych zachodzących w przyrodzie; podstawowe techniki pomiarowe i analityczne. Budowa atomu: podstawy mechaniki kwantowej (funkcja falowa, poziomy energetyczne atomów, liczby kwantowe); zasady określania konfiguracji elektronowej w atomie danego pierwiastka (energia orbitali, Zakaz Pauliego, Reguła Hunda). Układ okresowy pierwiastków: zmiany właściwości pierwiastków chemicznych w grupach i okresach; konfiguracja elektronowa pierwiastków, a ich właściwości fizyczne i chemiczne. Wiązania chemiczne: wiązania jonowe; wiązania atomowe; polarność wiązań; wiązania donorowo-akceptorowe; oddziaływania międzycząsteczkowe; współzależność pomiędzy rodzajem wiązania chemicznego a właściwościami związków chemicznych. Statyka i kinetyka chemiczna: reakcje odwracalne; stan równowagi chemicznej; stała równowagi chemicznej; reguła przekory i jej interpretacja w odniesieniu do równowagi chemicznej; szybkość reakcji chemicznej. Wodne roztwory elektrolitów: charakterystyka właściwości kwasów i zasad; interpretacja skali pH; roztwory buforowe. Budowa i podstawowe właściwości związków nieorganicznych, organicznych i kompleksowych najczęściej występujących w przyrodzie. Ćwiczenia laboratoryjne: Zasady BHP w laboratorium chemicznym, organizacja pracy w laboratorium oraz zapoznanie się z podstawowymi czynnościami w posługiwaniu się sprzętem laboratoryjnym. Typy reakcji chemicznych i szybkość ich przebiegu. Dysocjacja elektrolityczna - badanie odczynu pH słabych i mocnych elektrolitów. Reaktywność elektrolitów w reakcjach chemicznych. Hydroliza soli – wpływ temperatury, stężenia i pH na stopień hydrolizy. Roztwory buforowe. Reakcje zobojętniania – miano roztworu. Reakcje utleniania i redukcji. Dysocjacja i hydroliza elektrolitów. Związki kompleksowe i twardość wody. Równowagi kompleksowania: otrzymywanie związków kompleksowych; badanie trwałości związków kompleksowych oraz zdolności kompleksujących różnych ligandów. Istotnym elementem realizacji ćwiczeń jest wykonywanie obliczeń chemicznych: molowej jednostki mas atomowych i cząsteczkowych, składu procentowego związków chemicznych, stężenia roztworów. Przygotowania roztworów o określonych stężeniach i określonym pH. Obliczenia stechiometryczne reakcji chemicznych. Obliczenia pH roztworów soli.
2.	Fizyka	Wykłady: Czym zajmuje się fizyka? Oddziaływania podstawowe. Co to jest wielkość fizyczna ? Prawa i zasady w fizyce. Układy jednostek. Podstawy rachunku wektorowego. Pola skalarne i wektorowe. Ruchy – kinematyka ruchu punktu materialnego. Definicje wielkości kinematycznych i dynamicznych. Wykresy ruchów. Dynamika ruchu punktu materialnego. Zasada zachowania pędu. Moment pędu. Siły pozorne, siła Coriolisa. Dynamika bryły sztywnej. Moment bezwładności, moment pędu bryły. Zachowanie momentu pędu. Ruch precesyjny. Ruch precesyjny Ziemi. Grawitacja. Siły pływowe. Cechy pola fizycznego – natężenie i potencjał. Natężenie pola grawitacyjnego Ziemi. Potencjał grawitacyjny. Energia potencjalna. Zasada zachowania energii mechanicznej. Satelity. Pływy. Termodynamika. Równanie stanu gazu rzeczywistego. Ciepło właściwe. Przemiany fazowe.

		<p>Przewodnictwo cieplne, konwekcja, promieniowanie. Drgania i fale mechaniczne. Naprężenia i odkształcenia sprężyste. Ruch harmoniczny prosty, tłumiony i wymuszony. Fale podłużne i poprzeczne. Analiza i składanie drgań. Zjawiska falowe: odbicie, załamanie, ugięcie, interferencja, polaryzacja, efekt Dopplera. Fale sejsmiczne. Detekcja fal sejsmicznych. Płyny. Statyka i dynamika płynów. Gęstość i ciśnienie w oceanach i atmosferze. Prawo Pascala i prawo Archimedesesa. Równanie Bernoulliego. Pomiar ciśnienia statycznego i dynamicznego. Lepkość płynów. Liczba Reynoldsa. Napięcie powierzchniowe. Włoskowatość. Elektryczność i magnetyzm. Oddziaływanie elektromagnetyczne, wielkości opisujące zjawiska elektromagnetyczne. Pole elektryczne. Elektryczność w atmosferze. Prąd elektryczny stały i zmienny. Pole geomagnetyczne. Zorze. Paleomagnetyzm. Zjawiska optyczne. Fale elektromagnetyczne – widmo. Odbicie, załamanie, dyspersja, absorpcja. Interferencja - holografia. Tęcza. Lidar, radar, laser. Dyfrakcja – siatka dyfrakcyjna. Polaryzacja – przez odbicie, podwójne załamanie i rozproszenie. Kolor nieba. Mikroskop polaryzacyjny. Elementy fizyki kwantowej. Budowa materii, atomy, cząstki elementarne. Fale materii. Zasada nieoznaczoności. Zjawiska kwantowe: tunelowanie. Elementy spektroskopii. Zastosowanie fal elmgt. o różnych długościach do obserwacji oddziaływań z materią. Metody spektroskopowe. Promieniotwórczość naturalna i sztuczna. Przemiany promieniotwórcze – prawo, czas połowicznego zaniku. Promieniotwórczość w skorupie ziemskiej. Energetyka jądrowa – rozszczepienie i synteza jąder atomowych. Narzędzia nowej fizyki. Mikroskopia polaryzacyjna nowej generacji: np. Metripol. Mikroskop sił atomowych – AFM.</p> <p>Konwersatoria: Zadania rachunkowe do tematów przedstawionych na wykładzie</p>
3.	Geologia dynamiczna II	<p>Wykłady: Opis i wyjaśnienie podstawowych procesów geologicznych kształtujących powierzchnię Ziemi. Rodzaje erupcji wulkanicznych. Wietrzenie fizyczne i chemiczne skał, produkty wietrzenia, diagenеза. Procesy glebowe. Erozja i transport w systemach: rzeczny, lodowcowy, eoliczny i wybrzeża morskiego. Zjawiska krasowe. Powierzchniowe ruchy masowe.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Blok A - Procesy endogeniczne (16 godzin): Struktury tektoniczne w skałach metamorficznych: sposoby wykształcenia struktur i ich następstwo, rodzaje fałdów w skałach metamorficznych, Budowa migmatytów. Budowa granitoidów, enklawy, szliry, określanie przypuszczalnej genezy granitoidu na podstawie typu enklaw. Cechy law zasadowych, obojętnych i kwaśnych, rozpoznanie stropu i spągu potoku, oraz kierunku/zwrotu potoku w utworach kopalnych. Cechy skał piroklastycznych. Blok B - Procesy egzogeniczne (16 godzin): Podstawy fizyczne: diagram Hjulstroema, prędkości krytyczne erozji i transportu, kohezja, kohezja pozorna, prawo Stokes'a, równanie Bernoulli'ego, liczba Frouda, reżim przepływu, fazy transportu. Skała osadowa jako zapis procesów: podział struktur sedymentacyjnych, cechy teksturalne skał osadowych, związek cech skały z warunkami transportu i depozycji. Podstawowe cechy osadów związanych z różnymi środowiskami sedymentacyjnymi. Transport grawitacyjny.</p> <p>Ćwiczenia: Blok C - Podstawy tektoniki i analizy map geologicznych: Podział map geologicznych, znaki umowne, indeks barw, szrafury. Typy budowy geologicznej, niezgodności i ich rodzaje, piętra strukturalne. Identyfikacja różnych typów budowy geologicznej, wyznaczanie niezgodności oraz pięter strukturalnych. Klasyfikacje fałdów (kinematyczna i geometryczna), elementy i parametry geometryczne fałdów, obrazy kartograficzne wybranych typów fałdów, wykreślenie przekroju geologicznego przez obszar o budowie fałdowej. Klasyfikacje uskoków, obrazy wybranych typów uskoków, wykreślenie przekroju geologicznego przez obszar o zróżnicowanej budowie geologicznej poprzecinany uskokami. Obraz kartograficzny różnych form magmowych.</p>
4.	Mineralogia I	<p>Wykłady: Krystalografia strukturalna i geometryczna. Zarys historii krystalografii. Kryształ, ciało krystaliczne, ciało amorficzne. Sieć przestrzenna, komórka elementarna, sieć krystaliczna. Rodzaje komórek elementarnych, klasy symetrii, układy krystalograficzne. Defekty punktowe. Symetria, elementy symetrii. Zrosty kryształów, zbliżniaczenia. Czworoscian zasadniczy, wskaźniki Millera. Projekcja stereograficzna. Zastosowanie</p>

		<p>promieniowania rentgenowskiego w badaniach ciał krystalicznych. Krystalooptyka. Polaryzacja światła. Współczynnik załamania światła. Podwójne załamanie światła. Własności optyczne ciał krystalicznych. Podział kryształów na grupy optyczne. Indykatrysa. Konstrukcja Fresnela. Dyspersja własności optycznych. Krystalochemia. Izomorfizm, szeregi izomorficzne, polimorfizm. Homeotypia, heterotypia. Struktury krzemianów.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Analiza morfologii kryształów z uwzględnieniem ich wykształcenia, symetrii, wskaźnikowania ścian i projekcji stereograficznej. Poznanie budowy mikroskopu polaryzacyjnego i refraktometru gemmologicznego oraz metod oznaczania podstawowych cech optycznych przezroczystych ciał krystalicznych i amorficznych.</p>
5.	Ćw. terenowe - Geologia dynamiczna I	<p>Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia terenowe prowadzone są w następujących jednostkach geologicznych: kompleks kaczawski, wschodnia okrywa granitu Karkonoszy, granit Karkonoszy, blok izerski, niecka północnosudecka i niecka śródsudecka. Daje to możliwości prezentowania szeregu zagadnień z zakresu geologii dynamicznej, takich jak: wykonywanie opisów skał osadowych, magmowych i metamorficznych; pomiary orientacji struktur tektonicznych (foliacja, lineacja, osie i powierzchnie osiowe fałdów, spekania); analiza i pomiary struktur sedymentacyjnych; odtwarzanie następstwa procesów geologicznych w różnych typach skał; wykonywanie szkicowego przekroju wzdłuż marszruty; wykonywanie szkicowego przekroju wzdłuż marszruty; wykonywanie profili i szkiców wybranych odsłoneń; analiza i opis związku rzeźby terenu z litologia i młodymi procesami tektonicznymi; analiza i opis procesów wietrzeniowych.</p>
6.	Ćw. terenowe - Geologia dynamiczna II (procesy endogeniczne)	<p>Ćwiczenia terenowe: Pomiary orientacji struktur w skałach magmowych i metamorficznych. Zagadnienie granitoidów pre-, syn- i post-deformacyjnych. Opis deformacji związanych z powstaniem strefy ścinania i intruzją granitoidów. Analiza i opis kontaktu intruzywnego oraz mineralizacji w strefie kontaktowej. Omówienie genezy sekwencji ofiolitowej. Umieszczenie skał widzianych w odsłonięciach w profilu ofiolitu. Problematyka wietrzenia skał ultramaficznych, typów mineralizacji i złóż temu towarzyszące. Opis, analiza i interpretacja struktur deformacyjnych. Omówienie kinematycznych wskaźników zwrotu ścinania. Określenie charakteru deformacji. Odtwarzanie historii geologicznej skał metamorficznych: protolit i środowisko jego powstania- sekwencje deformacji i metamorfizmu.</p>
7.	Ćw. terenowe - Geologia dynamiczna II (procesy egzogeniczne)	<p>Ćwiczenia terenowe: Sedymentacja w warunkach strefy litoralnej i szelfu węglanowego. Opis skał węglanowych o różnych cechach strukturalnych (biolityty, margle, zapis transgresji na podłoże skał węglanowych. Zagadnienia tektoniki uskokowej w strefie zapadliska przedkarpackiego. Węglanowe skały środowisk lądowych. Środowiska sedymentacji ewaporatowej. Procesy dolomityzacji i dedolomityzacji. Kopalny kras. Osady glacialne ss., fluwioglacialne, limnoglacialne i eoliczne ze strefy peryglacialnej. Zagadnienia związane z tworzeniem ścieżek dydaktycznych o tematyce geologicznej.</p>
Semestr III		
1.	Geochemia	<p>Wykłady: Geochemia jako nauka. Geochemia, historia, rozwój, narzędzia, metody, zastosowanie. Pierwiastki chemiczne we wszechświecie. Geochemia, historia, narzędzia, metody. Częstość występowania pierwiastków we Wszechświecie; procesy nukleosyntezy; ewolucja Wszechświata; ewolucja Wszechświata; elektrony walencyjne; proces jonizacji; potencjał jonizacyjny; powinowactwo elektronowe; meteoroidy; źródła meteoroidów; klasyfikacja meteoroidów; główne i podrzędne minerały meteoroidów; meteoroidy żelazne (syderyty); meteoroidy żelazno-kamiennie (syderolity); meteoroidy kamiennie (aerolity). Izotopy trwałe i promieniotwórcze. Definicje. Stosunek i efekt izotopowy; frakcjonowanie izotopowe; destylacja Rayleigha; izotopowy bilans mas, Linia Wody Meteorologicznej; skład izotopowy środowisk geologicznych - metody rekonstrukcji zjawisk geologicznych. Zastosowania w poszukiwaniach, przemyśle, ochronie środowiska, meteorologii itd. Klasyfikacje pierwiastków i facje geochemiczne. Najważniejsze klasyfikacje pierwiastków - ich podstawy oraz rys historycznych. Pojęcie facji</p>

		<p>geochemicznej. Bariery geochemiczne i ich charakterystyka oraz znaczenie w procesach geologicznych, magmowych złożeń oraz hydrogeochemicznych. Stężenie i koncentracja. Roztwory i hydrosfera. Formy występowania pierwiastków w roztworach wodnych w strefie hipergenezy oraz w środowiskach hydrotermalnych. Jonowe i niejonowe składniki roztworów. Dysocjacja, hydratacja, roztwory koloidalne i jony kompleksowe. Zdolność pierwiastków do tworzenia jonów kompleksowych. Siła jonowa roztworu i aktywność jonów w środowisku przyrodniczym. Stała dysocjacji i pH. Iloczyn rozpuszczalności. Potencjał redoks. Potencjał reakcji utleniania i redukcji dla wybranych pierwiastków w badaniach geologicznych. Budowa Ziemi i procesy magmowe. Magma; skład chemiczny skał magmowych; skorupy: oceaniczna i kontynentalna; MORB – pierwiastki główne, ziem rzadkich; czynniki kontrolujące chemizm skał magmowych; budowa wnętrza Ziemi; klasyfikacja skał magmowych i ultramaficznych. Chemia organiczna. Grupy funkcyjne; białka i substancje białkopodobne; sacharydy (cukrowce); lignina, celuloza; związki humusowe - kwasy humusowe i huminy; torfy, sapropiele; kerogen; geochemiczna klasyfikacja kerogenu. Strefa hipergenezy, biodegradacja i produkcja CO₂, CH₄ Biodegradacja, CO₂ i CH₄ w atmosferze; efekt cieplarniany i rola człowieka; źródła emisji metanu; produkcja i formy metanu w morzach, jeziorach i rzekach; własności produktów naftowych zwiększające zagrożenie jakości wód. Wietrzenie. Pojęcie wietrzenia; czynniki wietrzenia chemicznego; kategorie wietrzenia; przemiany chemiczne; parametr K_x Perelmana; transport i koncentracja pierwiastków; podział produktów wietrzenia; biosfera i cykle biogeochemiczne; biogeochemiczne poszukiwania złóż; skały organiczne i organogeniczne. Geochemia jako nauka. Geochemia, historia, rozwój, narzędzia, metody, zastosowanie. Cechy optyczne kryształów. Współczynniki załamania światła, pleochroizm, dwójłomność a barwy interferencyjne. Izomorfizm, polimorfizm. Definicje, szeregi izomorficzne, homeotypia, heterotypia. Wstęp do metod badań fazowych.</p> <p>Ćwiczenia: Wyrażanie zawartości substancji w roztworze/mieszaninie. Przypomnienie i trening podstawowych przeliczeń zawartości substancji w roztworach/mieszaninach wyrażanych w formie stężeń (wagowych/molowych) lub udziałów ilościowych (wagowych/molowych/objętościowych) w różnych jednostkach, dla cieczy i gazów. Parametry fizykochemiczne: interpretacja geochemiczna parametrów fizykochemicznych mierzonych w roztworach wodnych (przewodnictwo, pH, potencjał redox, tlen rozpuszczony). Przeliczenia parametrów w aspekcie geochemicznym. Zastosowanie diagramów stabilności pierwiastków. Rozpuszczalność i aktywność: obliczanie rozpuszczalności związków w roztworach wodnych na podstawie iloczynu rozpuszczalności. Zastosowanie iloczynu rozpuszczalności w praktycznych zagadnieniach geochemicznych (powstawanie osadów, stężenia jonów w roztworach będących w równowadze geochemicznej). Obliczanie aktywności jonów w roztworze na podstawie siły jonowej roztworu. Obliczanie bilansów izotopowych na przykładzie S w jonie siarczanowym oraz gazowym SO₂. Obliczanie udziału siarki ze źródeł naturalnych i antropogeniczny. Datowania bezwzględne K/Ar oraz Rb/Sr: Obliczanie wieku bezwzględnego skał metodą K/Ar oraz metodą Rb/Sr.</p>
2.	Geologia historyczna I	<p>Wykłady: Cele i zarys metodyki badawczej geologii historycznej. Historia konstruowania tabeli chronostratygraficznej. Geneza Systemu Słonecznego i wiek Ziemi. Ewolucja ziemskiej skorupy w prekambrze (rozwój i zapis skalny kratonów, ich globalne rozmieszczenie), rozwój atmosfery (zmiany jej składu chemicznego i dowody geologiczne) i hydrosfery (kształtowanie się ówczesnych oceanów i dowody zapisu geologicznego) oraz biosfery (teorie chemogenezy, biogenezy i prekambryjski zapis paleontologiczny). Zlodowacenia prekambryjskie i paleogeografia. Charakterystyka wystąpień skał prekambryjskich w Europie. Definicje poszczególnych systemów paleozoiku (zarys historii wydzielenia, stratotypy granic, podziały chronostratygraficzne). Zmiany eustatyczne i klimatyczne w paleozoiku, glacie. Rozwój charakterystycznych facji osadowych paleozoiku na przykładzie ich europejskich wystąpień. Zmiany globalnej paleogeografii w paleozoiku i ruchy górotwórcze (kaledońskie, waryscyjskie). Ewolucja świata faunistycznego i florystycznego w paleozoiku, początki kolonizacji lądu. Wielkoskalowe wymierania w paleozoiku i ich prawdopodobne przyczyny.</p>

		<p>Ćwiczenia: Wiek w geologii i podstawowe zasady jego określania (ćwiczenia praktyczne). Podstawowe kategorie klasyfikacji stratygraficznej (litostratygrafia, biostratygrafia, chronostratygrafia, magnetostratygrafia). Ćwiczenia praktyczne w wydzielaniu jednostek litostratygraficznych i biostratygraficznych w profilach geologicznych. Geochronologia. Polskie zasady stratygrafii. Podstawowe metody ekwiwalencji litologicznej i korelacji wiekowej. Podział Polski na jednostki tektoniczne, ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów. Konstrukcja tabeli podsumowującej ewolucję litosfery, biosfery i atmosfery ziemskiej w prekambrze z uwzględnieniem dowodów geologicznych i najważniejszych stanowisk paleontologicznych. Występowanie i charakterystyka skał prekambryjskich w Polsce. Przegląd skamieniałości przewodnich i charakterystycznych dla paleozoiku (analiza zmian ewolucyjnych głównych grup faunistycznych, praktyczne rozpoznawanie skamieniałości). Konstrukcja tabeli podsumowującej najważniejsze wydarzenia biotyczne (ewolucja głównych grup faunistycznych, wielkoskalowe wymierania) i niebiotyczne (paleogeografia, facje osadowe, zmiany eustatyczne i klimatyczne, ruchy tektoniczne) w paleozoiku. Występowanie i charakterystyka skał paleozoiku w Polsce.</p>
3.	Hydrologia	<p>Wykłady: Właściwości wody i ich wpływ na środowiska przyrodnicze Ziemi. Występowanie wody na Ziemi – woda na Ziemi, obieg wody w przyrodzie, czas retencji. Woda w atmosferze i opady atmosferyczne – występowanie wody w atmosferze, mechanizm powstawania opadów, typy opadów, techniki pomiaru, przestrzenny i czasowy rozkład, analiza opadów ekstremalnych. Woda w skałach i infiltracja – właściwości hydrauliczne skał, potencjał wody glebowej, proces infiltracji, pomiary i modele, przestrzenno-czasowa zmienność uwilgotnienia gleby. Parowanie – intercepcja opadu, proces ewapotranspiracji - modele i pomiary, czynniki wpływające na intensywność i wielkość parowania. Wody powierzchniowe i odpływ rzeczny – sieć rzeczna, źródła i składowe odpływu, pomiary odpływu, czynniki wpływające na wielkość odpływu. Susze i powodzie – ocena wielkości i częstości zjawisk ekstremalnych, charakterystyka i przyczyny powodzi. Retencja i retencjonowanie wód – rodzaje retencji, metody retencjonowania wody. Bilans wodny i zasoby wód – regionalny i lokalny bilans wodny, wielkość zasobów, zapotrzebowanie i wykorzystanie wód, zarządzanie zasobami. Zmiany zasobów i ich dostępności na świecie – przyczyny wzrostu obszarów o niedostatku wody, skutki zmian klimatycznych, konflikty o wodę. Skład chemiczny, jakość wód – zakwaszenie wód powierzchniowych, zasolenie, główne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, kontrola jakości wody.</p> <p>Ćwiczenia: Zlewnia i jej charakterystyka – wyznaczania zlewni rzecznej na podstawie mapy topograficznej, charakterystyka geometrii zlewni, charakterystyka morfologii i rzeźby powierzchni terenu. Średni opad w zlewni – metody określania średniego opadu na obszarze zlewni. Opad efektywny – ocena opadu efektywnego. Pomiary przepływu w ciekach – metody bezpośrednie i pośrednie pomiaru przepływu w ciekach, związek pomiędzy stanami i przepływami wód powierzchniowych. Przepływy charakterystyczne – przepływy średnie, maksymalne roczne o określonym prawdopodobieństwie przewyższenia w zlewni kontrolowanej i niekontrolowanej. Odpływ ze zlewni – metody określenia odpływu powierzchniowego i podziemnego, charakterystyka liczbowa odpływu całkowitego, w tym podziemnego. Parowanie – określanie ewapotranspiracji potencjalnej i ewapotranspiracji aktualnej. Retencja strefy saturacji – metody określania retencji strefy saturacji. Bilansowanie zasobów wodnych – wybór okresu bilansowania, określenie jednorodności elementów bilansu wodnego w okresie bilansowym, sposoby zestawienia bilansów wodnych.</p>
4.	Mineralogia II	<p>Wykłady: Zarys historii mineralogii i podstawowe definicje. Systematyka, własności fizyczne i skład chemiczny minerałów. Wyjaśnienie procesów minerałotwórczych oraz przegląd metod badawczych mineralogii. Charakterystyka poszczególnych grup systematycznych minerałów (metale i połączenia międzymetaliczne, siarczki i siarkosole, halogenki, tlenki i wodorotlenki, weglany, azotany, krzemiany, substancje organiczne i inne). Wybrane aspekty mineralogii stosowanej (archeomineralogia i gemmologia, aeromineralogia,</p>

		<p>meteorytyka, surowce ilaste i zeolity, nanomineralogia i inne). Minerale środowiska naturalnego. Kierunki rozwoju syntezy monokryształów, ich podstawowe cechy fizyczne oraz zastosowania.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Ogólne własności fizyczne i skład chemiczny minerałów. Podstawy systematyki. Nabywanie wiedzy teoretycznej i praktycznej w oznaczaniu okazów z poszczególnych grup systematycznych. Praca z okazami w pracowni oraz z kolekcją dydaktyczną Muzeum Mineralogicznego Uniwersytetu Wrocławskiego.</p>
5.	Petrologia I	<p>Wykłady: Wprowadzenie. Organizacja zajęć. Występowanie i zróżnicowanie skał na tle tektoniki globalnej. Magmatyzm i skały magmowe: procesy, struktury, tekstury. Charakterystyka geochemiczna i skład mineralny skał magmowych. Klasyfikacja skał magmowych. Geneza i ewolucja magm. Przegląd skał magmowych – skały plutoniczne. Przegląd skał magmowych – skały wulkaniczne.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Organizacja zajęć. Badania minerałów i skał w płytkach cienkich w świetle przechodzącym. Minerale skał magmowych w płytkach cienkich: kwarc, skalenie, miki, pirokseny, oliwiny, cyrkon, apatyt, minerale nieprzezroczyste. Przegląd skał magmowych: granitoidy i syenitoidy. Przegląd skał magmowych: gabroidy i ultramafity. Przegląd skał magmowych: ryolitoidy i trachitoidy. Przegląd skał magmowych: bazaltoidy i wulkanity ultramaficzne. Przegląd skał magmowych: skały żyłowe. Przegląd skał magmowych: skały piroklastyczne.</p>
Semestr IV		
1.	Geologia historyczna II	<p>Wykłady: Definicje systemów mezozoiku i kenozoiku (zarys historii wydzieleni, stratotypy granic, podziały chronostratygraficzne). Zmiany składu atmosfery, eustatyczne i klimatyczne od mezozoiku do dziś. Rozwój charakterystycznych facji osadowych na przykładzie ich europejskich wystąpień w mezozoiku i kenozoiku. Zmiany globalnej paleogeografii i ruchy górotwórcze (orogeneza alpejska). Ewolucja świata florystycznego i faunistycznego w mezozoiku i kenozoiku, ze szczególnym uwzględnieniem kręgowców. Wielkoskalowe wymierania w mezozoiku i kenozoiku i ich prawdopodobne przyczyny. Etapy rozwoju Bałtyku.</p> <p>Ćwiczenia: Przegląd skamieniałości przewodnich i charakterystycznych dla mezozoiku i kenozoiku (analiza zmian ewolucyjnych głównych grup faunistycznych, praktyczne rozpoznawanie skamieniałości). Konstrukcja tabeli podsumowującej najważniejsze wydarzenia biotyczne (ewolucja głównych grup faunistycznych, wielkoskalowe wymierania) i niebiotyczne (paleogeografia, facje osadowe, zmiany eustatyczne i klimatyczne, ruchy tektoniczne) w mezozoiku i kenozoiku. Występowanie i charakterystyka skał mezozoicznych i kenozoicznych w Polsce (konstrukcja profili litologicznych dla poszczególnych jednostek tektonicznych, praca w grupach, referaty).</p>
2.	Petrologia II	<p>Wykłady: Petrologia skał osadowych – wprowadzenie i przegląd problematyki. Procesy hipergeniczne a powstawanie skał osadowych, diagenetyzacja, skład mineralny i chemiczny, struktury i tekstury, środowiska sedymentacji skał osadowych. Skały okruchowe. Skały ilaste i skały węglanowe. Skały krzemionkowe i ewaporaty. Pozostałe skały osadowe. Petrologia skał metamorficznych - wprowadzenie i przegląd problematyki. Klasyfikacja skał metamorficznych. Struktury i tekstury skał metamorficznych. Stopień przeobrażeń metamorficznych (strefy głębokościowe, strefy mineralne, facje metamorficzne, stopnie metamorfizmu). Związki z tektoniką globalną. Reakcje metamorficzne, diagramy facjalne, siatka petrogenetyczna, geotermobarometria. Geneza wybranych struktur i tekstur skał metamorficznych. Przegląd skał metamorficznych: skały metamorfizmu termicznego, dyslokacyjnego, regionalnego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Organizacja zajęć. Minerale skał osadowych: kalcyt, dolomit, gips, anhydryt, opal, chalcedon, kaolinit, glaukonit. Przegląd skał osadowych: skały grubo- i średniokruchowe. Przegląd skał osadowych: skały drobnokruchowe, skały ilaste. Przegląd skał osadowych: skały węglanowe i skały przejściowe. Przegląd skał osadowych: ewaporaty, skały krzemionkowe i skały przejściowe. Minerale skał metamorficznych:</p>

		amfibole, grupa serpentynu, chloryty, grupa epidotu, krzemiany glinu, staurolit, kordieryt, granaty. Przegląd skał metamorficznych: skały zmetamorfizowane kontaktowo i metasomatyczne – łupki gruzełkowe, hornfelsy, skarny. Przegląd skał metamorficznych: skały metamorfizmu dyslokacyjnego: kataklazyty i mylonity. Przegląd skał metamorficznych: skały niskiego stopnia metamorfizmu – serpentynity, metagabra, diabazy, zieleńce, łupki serycytowo-kwarcowe, fyllity. Przegląd skał metamorficznych: skały średniego stopnia metamorfizmu – łupki łuszczkowe, gnejsy, amfibolity, marmury, kwarcyty. Przegląd skał metamorficznych: skały metamorficzne wysokich P i T – łupki glaukofanowe, eklogity, granulity; inne skały metamorficzne.
3.	Ekonomia	Wykłady: Podstawowe pojęcia w ekonomii I (własność, gospodarka i systemy gospodarcze, zasoby i ich ograniczoność, prawa ekonomiczne, metody badań ekonomicznych, ekonomia a inne nauki). Podstawowe pojęcia w ekonomii II (pojęcie i funkcjonowanie rynku, popyt, podaż, cena, elastyczność popytu i podaży, metody pomiaru elastyczności popytu i podaży, dyskontowanie). Elementy mikroekonomii I (podstawy teorii wyboru konsumenta, przedsiębiorstwa, teoria produkcji, równowaga przedsiębiorstwa). Elementy mikroekonomii II (rynki czynników produkcji, niedoskonałości rynku i rola państwa w gospodarce). Elementy makroekonomii I (produkt i dochód narodowy, pieniądz i polityka monetarna). Elementy makroekonomii II (budżet państwa, podatki, wzrost gospodarczy, cykl koniunkturalny, bezrobocie, inflacja). Formy prawne przedsiębiorstw (pojęcie przedsiębiorcy w prawie, spółki i ich charakterystyka).
4.	Hydrogeologia	Wykłady: Występowanie wód podziemnych. Pojęcie warstw wodonośnych, warstw izolujących i słabo przepuszczalnych. Prawo Darcy, podstawowe równania przepływu wód podziemnych. Cykl hydrologiczny: opad atmosferyczny, infiltracja, ewapotranspiracja. Główne typy zbiorników wód podziemnych. Zasoby wód podziemnych, klasyfikacja i metody określania. Zagrożenia wodne. Dopytywanie do wykopów, odkrywek i tuneli. Przesączanie przez zapory. Skład chemiczny wód podziemnych. Migracja i transport zanieczyszczeń. Czynniki geo- i antropogeniczne. Metody modelowania procesów hydrogeologicznych. Kartografia hydrogeologiczna. Prawo wodne i Ramowa Dyrektywa Wodna a wody podziemne. Ćwiczenia: Podstawowe pojęcia i definicje dotyczące budowy warstwy wodonośnej. Objaśnianie głównych środowisk występowania wody podziemnej. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu ustalonego za pomocą metod empirycznych. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu nieustalonego za pomocą metod empirycznych. Elementy i konstrukcja profilu i przekroju hydrogeologicznego. Metody odwzorowania zwierciadła wody podziemnej. Zasoby dynamiczne i statyczne wód podziemnych i metody ich określania. Skład chemiczny wód podziemnych i jego zróżnicowanie. Metody prezentacji analiz chemicznych wód podziemnych. Ćwiczenia laboratoryjne: Laboratoryjne wyznaczanie porowatości efektywnej skał, współczynnika filtracji oraz odsączalności grawitacyjnej skał.
5.	Applied hydrogeology Hydrogeologia stosowana	Lectures: Major geological and hydraulic parameters of rocks: porosity, permeability, fractured media, karstic phenomena and methods of evaluation. Unsaturated and saturated zone, aquifers and aquitards. Darcy's law and hydraulic conductivity. Groundwaters recharge method of evaluation. Water level fluctuation. Groundwater flow system analysis. Groundwater resources evaluation and pumping test results. Basic equation of groundwater flow: Dupuit, Theis and Jacob. Springs and base flow analysis. Basic groundwater modelling. Chemical composition of groundwater. Mineral and thermal water. Groundwater contamination and contaminant migration. Isotopic and tracer methods. Hydrogeological data base, mapping and survey. Groundwater protection, regulation, EU Water Framework Directive. Classes: Block 1 Porosity of rocks, Permeability and hydraulic conductivity, Pumping test analysis, Groundwater recharge evaluation, Water level fluctuation. Block 2 Data base – Wells (Baza danych Hydro), Mapping.

		<p>Introduction to modeling. Block 3 Physical properties of groundwater, Chemical composition of groundwater, Classes of water analysis. Balance of chemical analysis of water. Analysis errors. Presentation and classification of water analysis, Contamination, Introduction to mass transport modeling.</p> <p>Wykłady: Główne parametry geologiczne i hydrauliczne skał: porowatość, przepuszczalność, szczelinowatość, zjawiska krasowe i metody oceny. Strefa nienasycona i nasycona, warstwy wodonośne i akwitardy. Prawo Darcy'ego i współczynnik filtracji. Metoda oceny stanu wód podziemnych. Wahania poziomu wody. Analiza systemu przepływu wód podziemnych. Ocena zasobów wód podziemnych i wyniki próbnych pompowań. Podstawowe równanie przepływu wód podziemnych: Dupuit, Theisa i Jacoba. Analiza źródeł i przepływu podstawowego. Podstawowy modelowanie wód podziemnych. Skład chemiczny wód podziemnych. Wody mineralne i termalne. Zanieczyszczenie wód podziemnych i migracja zanieczyszczeń. Metody izotopowe i znacznikowe. Bazy danych hydrogeologicznych, kartowanie i metody badań. Ochrona wód podziemnych, regulacje prawne, Ramowa Dyrektywa Wodna UE.</p> <p>Ćwiczenia: Blok 1 Porowatość skał, przepuszczalność i współczynnik filtracji, analiza próbnych pompowań, ocena zasilania wód podziemnych, wahania zwierciadła wód podziemnych. Blok 2 Bazy danych - Studnie (Baza danych Hydro), Kartowanie. Wprowadzenie do modelowania. Blok 3 Właściwości fizyczne wód podziemnych. Skład chemiczny wód podziemnych. Klasyfikacje analiz wód. Bilans analizy chemicznej wody. Błędy analizy. Prezentacja i klasyfikacja analizy wody. Zanieczyszczenie. Wprowadzenie do modelowania transportu masy.</p>
6.	Sedymentologia	<p>Wykłady: Podział i klasyfikacja procesów sedymentacji [Erozja/korozja – Transport – Depozycja (ETD)]; relacja między teksturą i strukturą sedymentacyjną; podział procesowy i czasowy tekstur oraz struktur sedymentacyjnych [E-T-D, pierwotne, wtórne]; procesy transportu hydraulicznego (trakcja, saltacja, suspensja); osady ziarniste].</p> <p>Cechy teksturalne osadów [uziarnienie, kształt ziaren (kulistość, stopień obtoczenia), orientacja ziaren (lineacja i imbrykacja)]; teksturalne wskaźniki czasu i kierunku transportu. Cechy strukturalne osadów (powierzchnie sedymentacji, sedymentacyjne i warstwowania); jednostki warstwowania (laminy, warstwy, ławice); struktury międzywarstwowe i wewnątrzwarstwowe. Erozyjne struktury sedymentacyjne - powierzchnie erozyjne (powierzchnie deflacyjne, lineacja prądowa, skarpy, mikrokliny, klify, rynny, jamki wirowe, kotły eworsyjne); osady rezydualne. Transportowe struktury sedymentacyjne - powierzchniowe (ripplemarki, klimbing, odsypy, nasypy, smugi, wstęgi, struktury cieniowe); wewnątrzwarstwowe (frakcjonalne uziarnienie, warstwowania prądowe). Depozycyjne struktury sedymentacyjne - powierzchnie warstwowania/laminacji, struktury adhezyjne, zaspy, trawertyny, laminity, rytmy. Struktury deformacyjne - struktury obciążeniowe, impaktyty, koluwia osuwiskowe, spływowe, zawiesinowe, struktury konwekcyjne (diapiry, konwolucje); struktury iniekcyjne (dajki, żyły, intruzje klastyczne; struktury dyfuzyjne, ślady biogeniczne). Zwietrzliny i profile zwietrzelinowe (saprolity, regolity, etchplena).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza granulometryczna (sitowa i mikroskopowa, interpretacja procesowo-środowiskowa osadów ziarnistych). Analiza paleoprądów i paleotransportu (diagramy rozetowe, wektor wypadkowy, paleoskłon). Cykliczność sedymentacji (łańcuchy Markowa). Profil sedymentologiczny.</p>
7.	Principles of sedimentology	<p>Lectures: Distribution and classification of sedimentary processes [Erosion/corrosion - Transportation - Deposition (ETD)], the relationship between sedimentary texture and structure; process-and-time related subdivision of textures and sedimentary structures (ETD, primary, secondary); processes of hydraulic transport of the clastics (traction, saltation, suspension). Texture of granular sediments - grain size, grain shape (sphericity, roundness), grain orientation (lineation and imbrication); textural indicators of the time and the direction of transport. Structure of granular sediments - sedimentary surfaces, sedimentary layering, layering units (laminae, bed, strata), the intra-bed and inter-bed structures. Erosional sedimentary structures - erosional</p>

		<p>surfaces (deflation flat surfaces, parting lineation, escarpment, cliff, microcliff, troughs, scours, potholes, evorsion holes), residuals). Transportation sedimentary structures - surficial (ripples, climbing, lateral bars, inner bars, sand ribbons and bands, obstacle marks); intra-bed (grain gradation, current bedding). Depositional sedimentary structures - lamination/bedding surfaces, adhesion structures, obstacle dunes, travertine, laminites, rhytmities). Deformation structures (load structures, impactites, landslides, slumps, debrites, suspension current deposits (turbidites), convectional structures (diapirs, convolutions), injection structures (clastic dykes, veins, intrusions, diffusion cells, trace fossils). Weathering products and profiles (saprolites, regolites, etchplanes).</p> <p>Classes: Grain size analysis (sieve and microscopic analyses, process and environmental interpretation of grain sediments). Palaeocurrent and palaeotransport analysis (rose diagrams, vector mean, paleoslope). Cyclicity of deposition (Markov Chains). Sedimentary profile.</p> <p>Field classes: Field description and profiling of sedimentary rocks. Practical recognition of textural and structural features of sediments and sedimentary rocks. Recognition and interpretation of paleo-flow direction indicators. Recognition of the "way-up" indicators. Recognition and interpretation of biogenic and deformation structures; . Elements of regional geology of the Sudetes in the context of the paleogeographic evolution of the area.</p> <p>Wykłady: Rozkład i klasyfikacja procesów sedymentacyjnych [erozja / korozja - transport - osadzanie (ETD)], związek między teksturą i strukturą osadu; związany z procesem i czasem podział tekstur i struktur osadowych (ETD, pierwotny, wtórny); procesy hydraulicznego transportu gliny (trakcja, solenie, zawieszenie). Tekstura osadów ziarnistych - wielkość ziarna, kształt ziarna (sferyczność, okrągłość), orientacja ziarna (lineacja i nasiąkanie); teksturalne wskaźniki czasu i kierunku transportu. Struktura osadów ziarnistych - powierzchnie osadowe, warstwowanie osadowe, jednostki warstwowe (blaszki, złoża, warstwy), struktury wewnętrzne i międzywęzłowe. Erozyjne struktury osadowe - powierzchnie erozyjne (deflacja powierzchni płaskich, lineacja podziału, skarpa, klif, mikrokłif, koryta, szorowania, dziury, otwory ewakuacyjne), pozostałości). Transport struktur osadowych - powierzchniowy (zmarszczki, wspinaczka, pręty boczne, pręty wewnętrzne, wstażki i taśmy z piaskiem, ślady przeszkód); łóżko wewnętrzne (gradacja ziarna, obecna ściółka). Osadowe struktury osadowe - powierzchnie laminujące / ściółkowe, struktury adhezyjne, wydmy przeszkodowe, trawertyn, laminity, rytymity). Struktury odkształcające (struktury obciążeniowe, uderzenia, osuwiska, spadki, resztki, osady prądu zawiesinowego (mętności), konstrukcje konwekcyjne (diapiry, zwoje), struktury wtryskowe (groble, żyły, wtargnięcia, komórki dyfuzyjne, śladowe skamieliny). (saprolity, regolity, trawniki).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza wielkości ziarna (analizy sitowe i mikroskopowe, interpretacja procesowa i środowiskowa osadów zbożowych). Analiza paleocurrentu i paleotransportu (diagramy róży, średnia wektorowa, paleoslope). Cykliczność osadzania (łańcuchy Markowa). Profil osadowy.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Opis terenu i profilowanie skał osadowych. Praktyczne rozpoznawanie faktur i cech strukturalnych osadów i skał osadowych. Rozpoznawanie i interpretacja wskaźników kierunku paleo-flow. Uznanie wskaźników „up-up”. Rozpoznawanie i interpretacja struktur biogennych i deformacyjnych; Elementy geologii regionalnej Sudetów w kontekście paleogeograficznej ewolucji obszaru.</p>
8.	Geologia strukturalna	<p>Wykłady: Zakresy zainteresowań, zadania i metody geologii strukturalnej i tektoniki, ich miejsce wśród nauk geologicznych; przegląd podstawowej literatury krajowej i światowej oraz czasopism naukowych dot. tych nauk. Pojęcie i metodologia analizy strukturalnej. Fizyczne podstawy geologii strukturalnej i tektoniki. Naprężenia i odkształcenia - podstawowe definicje, wzory i zależności. Elementy reologii i mechaniki skał. Współczesne naprężenia w masywach skalnych - metody pomiarów i interpretacja. Regionalne układy współczesnych naprężeń w skorupie ziemskiej i ich związek z tektoniką regionalną i globalną. Reżimy tektoniczne. Tektoniczne struktury kruche ich morfologia i geneza. Spękania skalne i uskoki. Rodzaje, morfologia i układy ciosu oraz ich geneza.</p>

		<p>Spękania przydyslokacyjne i termiczne. Rodzaje i geneza uskoków i kruchych stref ścinania. Systemy uskokowe nasuwcze, przesuwcze i normalne.</p> <p>Ćwiczenia: Metodyka analizy przestrzennej elementów orientacji struktur tektonicznych przy użyciu siatek projekcyjnych w odwzorowaniu Lamberta i Schmidta. Podstawowe metody analizy strukturalnej wybranych prostych struktur tektonicznych o charakterze kruchym i podatnym.</p>
9.	Principles of structural geology Podstawy geologii strukturalnej	<p>Lectures: Definitions, tasks and methods of structural geology and tectonics. Scope of interests, position among geological sciences; review of most important and international literature: manuals and periodicals. Notion and methods of structural analysis. Physical basis of structural geology and tectonics. Stress and strain - basic definitions, formulas and relationships. Elements of rheology and rock mechanics. Present-day in situ stresses in rock massifs - methods of measurements and interpretation. Regional patterns of in situ stresses in earth's crust and their relationships with regional and global tectonics. Tectonic regimes. Brittle tectonic structures - their morphology and origin. Brittle shear zones. Thermal jointing. Classification, morphology and origin of faults. Linked fault systems produced in thrusting, strike-slip and normal faulting regimes.</p> <p>Classes: Methods of spatial analysis of orientation aspects of tectonic structures using Lambert-Schmidt stereonet. Basic methods of structural analysis applied to selected simple tectonic structures originated in both brittle and ductile regimes.</p> <p>Wykłady: Definicje, zadania i metody geologii strukturalnej i tektoniki. Zakres zainteresowań, pozycja wśród nauk geologicznych; przegląd najważniejszej i międzynarodowej literatury: podręczników i czasopism. Pojęcie i metody analizy strukturalnej. Fizyczne podstawy geologii strukturalnej i tektoniki. Stres i odkształcenie - podstawowe definicje, wzory i zależności. Elementy reologii i mechaniki skał. Współczesne naprężenia in situ w masywach skalnych - metody pomiaru i interpretacji. Regionalne wzory naprężeń in situ w skorupie ziemskiej i ich związki z regionalną i globalną tektoniką. Reżimy tektoniczne. Kruche struktury tektoniczne - ich morfologia i pochodzenie. Kruche strefy ścinania. Łączenie termiczne. Klasyfikacja, morfologia i pochodzenie uskoków. Połączone systemy uszkodzeń wytwarzane w trybie pchania, uderzenia i poślizgu w normalnych warunkach.</p> <p>Ćwiczenia: Metody analizy przestrzennej aspektów orientacyjnych struktur tektonicznych z wykorzystaniem stereonetów Lambert-Schmidt. Podstawowe metody analizy strukturalnej zastosowane do wybranych prostych struktur tektonicznych powstałych w reżimach kruchych i plastycznych.</p>
10.	Ćw. terenowe - Hydrogeologia z elementami hydrologii	<p>Ćwiczenia terenowe: Pomiar objętościowego przepływu w cieku: określenie przepływu w cieku za pomocą młynka hydrometrycznego, określenie przepływu w cieku za pomocą metody pływakowej, metody obliczeniowe. Rejestracja objawów zawodnienia warstwy wodonośnej: charakterystyka wpływów wód podziemnych na powierzchnię terenu (źródła i wysięki), metody pomiaru wydajności źródeł i wysięków, pomiary parametrów fizyko-chemicznych wód w terenie, pobieranie próbek wód do analiz laboratoryjnych ze źródeł oraz studni. Strefa aeracji: makroskopowe rozpoznawanie skał tworzących strefę aeracji i ich charakterystyka. Mapa stosunków wodnych: wykonanie mapy stosunków wodnych, informacje zawarte na mapie hydrograficznej i hydrogeologicznej.</p>
11.	Ćw. terenowe - Sedymetologia	<p>Ćwiczenia terenowe: Najważniejsze stanowiska, zjawiska i procesy: Konradów. Formacja ze Szczawna (wizen-namur). Osady deltowe, mułowce hemipelagiczne, wapienie homogenitowe, piaskowce i zlepieńce (turbidyty i debryty, mechanoglify), koluwia osuwiskowe (amalgamacja zestawów, intraklasty, struktury płomieniowe). Profil syntetyczny cyklowemu deltowego, diachronizm, tempo subsydencji, rekonstrukcja paleogeografii zachodniej części basenu śródsudeckiego (faza inicjalna). Praca w zespołach. Golińsk. Formacja zlepieńców z Mieroszowa (sakson). Osady rzeczne i stożkowe. Piaskowce i zlepieńce, cyklotomy roztopowe, nasypy śródkorytowe, odsypy lateralne, paleogleby, koryta i bruki korytowe. Koluwium osuwiskowe i struktury deformacyjne (kontorsje, wulkany klasyczne, komory dyfuzyjne, diapiry, struktury iniekcyjne). Osady powodziowe (fale piaskowe,</p>

		<p>zawiesina frakcjonalna). Osady i struktury wydarzeniowe (sejsmit). Epizodyczna subsydencja. Profilowanie osadów aluwialnych, rekonstrukcja paleogeografii zachodniej części basenu śródsudeckiego (faza końcowa). Praca indywidualna. Tłumaczów. Ogniw dolnych łupków walchiowych (autun). Osady jeziorne – pelagiczne i deltowe. Łłowce, mułowce i wapienie. Ripplemarki falowe i prądowe, szczeliny z wysychania, pseudomorfozy po gipsie i soli, tropy gadów. Profilowanie laminitów jeziornych, rekonstrukcja paleogeografii wschodniej części basenu śródsudeckiego (faza schyłkowa). Praca indywidualna. Hinczyce. Ogniw środkowych łupków walchiowych (autun). Osady okresowych jezior, osady korytowe. Łłowce, mułowce i piaskowce. Laminity jeziorne, ripplemarki falowo-wiatrowe, inwadujące koryta dystrybucyjne. Cyklotemy rzeczno-jeziorne, profilowanie osadów jeziornych, Profilowanie laminitów jeziornych, rekonstrukcja paleogeografii wschodniej części basenu śródsudeckiego (faza schyłkowa). Praca indywidualna. Guzowata. Formacja zlepieńców z Wambierzyc (sakson). Osady stożkowe i rzeczne. Mułowce, piaskowce i zlepieńce (diamiktyty), wapienie pedogeniczne. Koluwia osuwiskowe (fałdy osuwiskowe, płyty deformacyjne, strefy ścinania). Koluwia spływowe (debryty, intraklasty). Kopalne gleby wapienne (kalicze: rozproszone, gruzłowe, laminowane i masywne). Pedymentacja i penepienizacja regionalna. Profilowanie i opróbowanie, rekonstrukcja paleogeografii wschodniej części basenu śródsudeckiego (faza końcowa). Praca zespołowa w grupach. Góry Stołowe Ogniw piaskowców Progu Radkowa, Szczelińca-Skalniaka (turon, koniak). Osady szelfowe i przybrzeżne. Piaskowce i piaskowce zlepieńcowate. Bliskie i dalekie osady sztormowe, osady rewowe i zarewowe, dystrybucyjne kanały szelfowe, synsedymencyjna tektonika (warstwowania przekątne w wielkiej skali, synsedymencyjne uskoki i strefy ścinania, ślady ucieczki gazu z osadu), ślady biogeniczne. Pomiar struktury kierunkowych, profilowanie. Rekonstrukcja paleogeografii późnej kredy w Sudetach. Praca indywidualna. Bystrzyca Stara. Mułowce dolnego i środkowego turonu. Osady szelfowe, skamieniałości, skamieniałości śladowe, opróbowanie i profilowanie. Rekonstrukcja paleogeografii późnej kredy w Sudetach, struktura rowu Górnej Nysy Kłodzkiej. Praca zespołowa w grupach</p> <p>Bystrzyca Kłodzka. Ogniw środkowych piaskowców ciosowych (turon). Osady szelfowe, prodeltowe. Cykliczność sedymentacji, skamieniałości śladowe, strukturalne wskaźniki stopnia kompaktacji. Rekonstrukcja paleogeografii późnej kredy w Sudetach. Praca indywidualna. Stary Waliszów. Osady serii heterolitycznej (tzw. ily idzikowskie, koniak). Osady szelfowe, dalekie osady sztormowe, turbidity, skamieniałości i skamieniałości śladowe. Rekonstrukcja paleogeografii późnej kredy w Sudetach, struktura rowu Górnej Nysy Kłodzkiej, akomodacja. Praca indywidualna. Idzików Osady serii piaskowcowo-zlepieńcowej (tzw. zlepieńce Idzikowskie, santon). Osady plażowe i przybrzeżne, rewy, mikrokliny, sierpy plażowe, skamieniałości śladowe, bliskie osady sztormowe, warstwowania hamakowe, bruki sztormowe, powierzchnie reaktywacji, cykle progradacyjne. Rekonstrukcja paleogeografii późnej kredy w Sudetach, struktura rowu Górnej Nysy Kłodzkiej, akomodacja. Praca zespołowa w grupach. Ponadto: liczne stanowiska współczesnych osadów zboczowych, osadów rzecznych w dolinach Ścinawy i Nysy Kłodzkiej.</p>
12.	Ćw. terenowe - Tektonika	<p>Ćwiczenia terenowe: Analiza fałdów. Fałdy - pojęcia podstawowe, elementy i parametry geometryczne fałdów, klasyfikacje, obraz fałdu w projekcji planisferycznej, wyznaczanie osi fałdu, opracowanie statystyczne dużego zbioru pomiarów warstwowania – konstrukcja diagramu konturowego warstwowania, analiza geometrii fałdu na podstawie diagramu konturowego warstwowania. Analiza uskoków: pojęcia podstawowe, klasyfikacja uskoków, główne parametry powierzchni uskokowej i przemieszczenia uskokowego, praktyczna analiza parametrów przemieszczenia uskokowego, wyznaczanie osi głównych naprężeń na podstawie uskoków sprzężonych. Analiza spękań. Spękania, pojęcia podstawowe, typowe układy, morfologia powierzchni a geneza, cios w fałdach, analiza zespołów spękań, przykład opracowania dużego zbioru danych azymutalnych, konstrukcja diagramu kołowego (róży spękań).</p>

13.	Ćw. terenowe - Geologia historyczna	Ćwiczenia terenowe: Studenci poznają budowę geologiczną poszczególnych jednostek geologicznych fanerozoiku i ich wykształcenie litologiczne oraz zapis paleontologiczny: kambriu (Góry Świętokrzyskie lub Czechy), ordowiku, syluru, dewonu i karbonu (Góry Świętokrzyskie, Bardzkie, niecka śródsudecka lub Czechy), triasu (Opolszczyzna), jury (Góry Świętokrzyskie), kredy górnej (Folwark k. Opola, rów Górnej Nisy, niecka północnosudecka lub Czechy), miocenu (Góry Świętokrzyskie). Sporządzają profile litologiczne i prowadzą obserwacje paleośrodowiskowe, paleontologiczne i sedimentologiczne w badanych odkrywkach.
14.	Ćw. terenowe - Geologia z elementami geomorfologii	Ćwiczenia terenowe: 2 tematy nadrzędne: (1) Zapis w skałach i strukturach zjawisk związanych z frontem orogenicznym waryscydu we wschodniej części masywu czeskiego. (2) Zapis w rzeźbie i osadach neogeńskich i współczesnych procesów wypiętrzania Sudetów i zachodniego obszaru przedkarpackiego. Zagadnienia szczegółowe: Geologia i rzeźba Krasu Morawskiego (zapis procesów w paleozoicznych skałach węglanowych i klastykach, analiza rzeźby krasowej w powiązaniu z młodymi procesami tektonicznymi, wzorcowa organizacja ruchu turystycznego w popularnych obiektach geoturystycznych). Moldanubikum, kopuła Svratki, Wyżyna Czesko-Morawska (interpretacja zapisu procesów orogenicznych w skałach krystalicznych i osadach basenów śródgórskich, problemy lokalizacji elektrowni atomowej). Basen kulmowy, geologia i rzeźba Bramy Morawskiej (analiza wykształcenia osadów turbidytowych; analiza zapisu procesów tektonicznych w karbońskich i dewońskich seriach osadowych, współczesna rzeźba krawędzi tektonicznej Sudetów - Brama Morawska, kras termalny, wody mineralne, przykład nowoczesnie zagospodarowanego uzdrowiska). Seria Branny, nasunięcie ramzowskie, strefa Starego Města, masyw Sobotina (rekonstrukcja tektoniki waryscyjskiej - zapis kolejnych etapów deformacji w skałach metamorficznych, analiza pozycji skał magmowych w strefach orogenicznych i w strefach deformacji neogeńskich). Kopuła Desny i kopuła Keprnika, rzeźba Wysokiego Jesionika (metody geologii strukturalnej i petrologii metamorficznej w odniesieniu do procesów orogenicznych, związek współczesnej rzeźby Sudetów z procesami młodej tektoniki -powierzchnie zrównań i krawędzie morfologiczne, drobne formy rzeźby strefy wysokogórskiej). Granitoidy masywu Żulowej i ich osłona (analiza pozycji skał magmowych w strefach orogenicznych).
15.	Ćw. terenowe - Mineralogia i petrologia	Ćwiczenia terenowe: Zasady rozpoznania i oprobrowania skał w czasie badań terenowych w skali pojedynczego odsłonięcia, pojedynczej serii skalnej, kompleksu serii skalnych; wnioskowanie w czasie badań terenowych o warunkach metamorfizmu skał przeobrażonych oraz krystalizacji law i magm. Określanie w warunkach terenowych historii geologicznej i kontekstu geotektonicznego badanych skał/zespołów skalnych. Badania mineralogiczne i petrograficzne w warunkach miejskich. Słynne kolekcje mineralogiczne i geologiczne świata.
16.	Historia środowiskowa i geoarcheologia	Wykłady: Historia środowiskowa, archeologia środowiskowa, geoarcheologia - przegląd pojęć i klasyfikacji. Metody środowiskowych badań archeologiczno-geologicznych. Charakterystyka form i przedmiotów zabytkowych z różnych epok pradziejów (epoka kamienna, brązu, żelaza, okres wpływów rzymskich, średniowiecze) w kontekście zmian w otaczającym środowisku. Metodyka i przykłady zastosowania badań geologiczno-środowiskowych różnych obiektów archeologicznych (zabytki kamienne, ceramika, kamienie jubilerskie i budowlane oraz inne). Rola i zadania geologów podczas badań paleośrodowisk archeologicznych. Sposoby przedstawiania wyników badań geologiczno-środowiskowych.
17.	Proseminarium	Konwersatorium: Wprowadzenie do przedmiotu, zakres i organizacja spotkań, podstawy formułowania tez i hipotez naukowych, prawidłowa konstrukcja pracy dyplomowej, wymogi stawiane pracy licencjackiej i magisterskiej. Wybór tematyki do przygotowania rozprawy dyplomowej, zasady tworzenia strony tytułowej i wstępu pracy naukowej, wyróżnienie metod badawczych potrzebnych do realizacji zaplanowanego tematu. Ustalenie problematyki pracy proseminaryjnej z prezentacją tez i metod weryfikacji, dyskusja, część teoretyczna pracy dyplomowej – stan badań, lokalizacja, sytuacja geologiczna. Zasady wyszukiwania literatury naukowej, prawidłowe cytowanie literatury (monografie, artykuły i in.), wprowadzenie do zagadnienia własności

		<p>intelektualnej, zasady udostępniania dokumentów na podstawie licencji OA (open access). Zasady tworzenia opisu metodologii badań, wyników i wniosków. Ilustrowanie prac naukowych – przygotowanie tabel, grafik, map. Przygotowanie skróconych form tekstu naukowego – streszczenie i abstrakt, różnice między abstraktem konferencyjnym a abstraktem artykułu naukowego. Prezentacje naukowe – zasady przygotowania dobrej prezentacji naukowej – układ, treść, zasady utrzymania uwagi widowni, prezentacje seminaryjne i konferencyjne, System Identyfikacji Wizualnej UWr,</p>
18.	Przedsiębiorczość i zarządzanie małą firmą	<p>Wykłady: Planowanie kariery zawodowej geologa. Skuteczne ubieganie się o pracę. Biznes plan przedsięwzięcia geologicznego. Pojęcie, istota oraz zasady funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem firm geologicznych. Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw. Opis i wyjaśnienie podstawowych zagadnień niezbędnych do założenia własnej firmy geologicznej. Podstawowe zasady i funkcje uproszczonej rachunkowości, różnice między rachunkowością finansową, a uproszczoną rachunkowością podatkową. Wybór najkorzystniejszej formy opodatkowania małej firmy podatkiem dochodowym. Budowa i zasady ewidencyjne podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Podatek od towarów i usług w małej firmie, rejestry VAT. Marketing i zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem. Możliwości wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw ze środków unijnych ze szczególnym uwzględnienie specyfiki geologii.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Przygotowanie listu motywacyjnego i CV, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. Opracowanie biznes planu przedsięwzięcia geologicznego. Rejestracja własnej działalności (firmy geologicznej): formularz do rejestracji działalności gospodarczej, formularz do rejestracji spółki, wniosek REGON, wniosek NIP, rozliczania podatku dochodowego od jej działalności, rozliczenia z ZUS. Sporządzanie ofert, rozliczanie wykonanych prac.</p>
Semestr V		
1.	Geofizyka	<p>Wykłady: Przedmiot, cele i podział geofizyki. Podstawowe metody geofizyki: magnetyczne, geoelektryczne, sejsmiczne (w tym - akustyczne), georadarowe. Metodyka prowadzenia badań geofizycznych. Interpretacje jakościowe i ilościowe danych geoelektrycznych (elektrooporowych, PS) Podstawowe metody geofizyki wiertniczej. Podstawy interpretacji wyników badań sejsmicznych i georadarowych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Metoda georadarowa. Sejsmika i akustyka otworowa. Związki modułów sprężystości z prędkościami fal podłużnych i poprzecznych. Warunki powstawania fal odbitych i refrakcyjnych. Modelowanie hodografów refleksyjnych i refrakcyjnych dla różnych parametrów ośrodka. Oporność elektryczna, pole elektryczne, profile elektryczne, metoda PS (powierzchniowa i otworowa).</p>
2.	Geologia inżynierska	<p>Wykłady: Klasyfikacje gruntów według obowiązujących norm. Właściwości fizyczne i mechaniczne gruntów. Rodzaje naprężeń w podłożu gruntowym i podstawowe metody ich obliczeń. Obliczenia nośności według I i II stanu granicznego. Rodzaje i przeznaczenie map geologiczno-inżynierskich. Zasady sporządzania opinii i dokumentacji geotechnicznych i geologiczno-inżynierskich. Charakterystyka i ocena wybranych procesów geodynamicznych. Problemy geologiczno-inżynierskie i środowiskowe związane z wybranymi inwestycjami.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Makroskopowe rozpoznawanie gruntów. Badania właściwości fizycznych i oznaczanie składu granulometrycznego gruntów. Granice konsystencji i stany gruntów spoistych. Stany gruntów sypkich. Ściśliwość gruntów, moduły ściśliwości. Wytrzymałość gruntów na ścinanie. Zasady sporządzania przekrojów geologiczno-inżynierskich, wydzielanie warstw geotechnicznych. Opracowanie opinii geotechnicznej.</p>
3.	Metody statystyczne w geologii	<p>Wykłady: Opis i wyjaśnienie podstawowych elementów statystyki opisowej. Populacja generalna a populacja próbna, opis tabelaryczny, szereg rozdzielczy, graficzna prezentacja wyników; miary tendencji centralnej: średnia arytmetyczna, średnia geometryczna, średnia ważona; miary zróżnicowania: wariancja, odchylenie standardowe, współczynnik zmienności; miary asymetrii-współczynnik skośności; miary koncentracji - kurtoza. Testowanie normalności rozkładu, test Z, test t Studenta w estymacji przedziałowej średniej i wariancji. Analiza</p>

		<p>wariancji jako metoda porównywania średniej kilku grup, dwuczynnikowa analiza wariancji, kowariancja, współczynnik korelacji Pearsona, analiza regresji (modele wielomianowe). Jedno-, dwu- i wielowymiarowa analiza dyskryminacyjna, analiza skupień przy zastosowaniu odległości w przestrzeni wielowymiarowej i współczynnika korelacji, sporządzanie dendrogramów. Analiza szeregów czasowych i przestrzennych wyznaczanie trendów, modele autokorelacyjne, analiza fourierowska. Korelacja rang Spearmana, test Manna-Whitneya, macierz częstości przejść Markova. Pomiarów kierunkowe jako wektory na płaszczyźnie i w przestrzeni trójwymiarowej, obliczanie składowych wektora wypadkowego, wyznaczanie kąta wierzchołkowego przedziału ufności. Sporządzanie histogramów azymutalnych i diagramów w projekcji Schmidta, Lamberta. Zmienna zregionalizowana o rozkładzie ciągłym i nieciągłym, semiwariogramy. Triangulacja liniowa, powierzchnie trendu, ruchoma średnia ważona, algorytm minimalnej krzywizny i kriging jako narzędzia wyliczania map w programie Surfer.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wyznaczanie miar rozkładu. Skala nominalna, porządkowa, interwałowa. Miary tendencji centralnej: średnia arytmetyczna, średnia geometryczna, średnia ważona. Wyznaczanie miar rozkładu i estymacja. Miary zróżnicowania: wariancja, odchylenie standardowe, współczynnik zmienności, błąd standardowy, standaryzacja danych. Mediana, moda. Miary asymetrii: współczynnik skośności. Miary koncentracji: kurtoza. Próba a populacja, parametry obciążone i nieobciążone. Weryfikacja hipotez: testowanie normalności rozkładu, Test chi-kwadrat, test t-Studenta w estymacji przedziałowej średniej i wariancji. Analiza wariancji. Analiza współzależności zmiennych: analiza korelacji i analiza regresji Dwuczynnikowa analiza wariancji, kowariancja, współczynnik korelacji Pearsona, analiza regresji. Testy nieparametryczna i analiza częstości przejść. Korelacja rang Spearmana, test Manna-Whitneya, macierz przejść Markova. Statystyczna analiza danych kierunkowych. Sporządzenie histogramów azymutalnych i diagramów w projekcji Schmidta-Lamberta. Wykonanie map w programie Surfer przy wykorzystaniu różnych metod wyliczania map: krigingu, algorytmu minimalnej krzywizny, triangulacji liniowej.</p>
4.	Geologia złóż	<p>Wykłady: Informacje wstępne: wykorzystanie kopalin w historii ludzkości, epoka kamienia, brązu, żelaza, wykorzystanie pierwiastków w historii, poglądy o skałach, rudach i minerałach, zużycie surowców energetycznych, podstawowe pojęcia z geologii złóż, pojęcie kopaliny i jej zmiana w czasie historycznym, podziały minerałów (składników) w złożach, rozkład produkcji kopalin na świecie, polityka międzynarodowa a problem złóż kopalin, przykładowe zastosowanie kopalin strategicznych, notowania giełdowe strategicznych surowców. Procesy złożotwórcze: sposoby koncentracji substancji złożowej, zmiany mineralne w złożach, geneza substancji mineralnych i maceratów. Obszary, poziomy, czas tworzenia się kopalin: prowincja kopalin, okręgi kopalin, rejony kopalin, pola kopalin, złoża z ciał złożowych – podziały, przykłady i charakterystyka, poziomy powstawania złóż kopalin, strefy głębokościowe – charakterystyka kopalin, długość procesów złożotwórczych. Miejsce geologii złóż w teoriach tektoniki płyt i ekspansji ziemi: schemat rozkładu płyt litosfery a rozkład złóż na ziemi, schemat występowania złóż w pobliżu stref benioffa, strefy kolizji kontynentów, charakterystyka złóż kopalin, pozycja złóż a globalna tektonika. Formy ciał kopalin (złóż): formy kopalin stałych- podział, przykłady i charakterystyka, formy kopalin ciekłych i gazowych- podział, przykłady i charakterystyka. Klasyfikacje złóż kopalin- klasyfikacje i przykłady: w zależności od czasu powstania złoża w stosunku do otoczenia, ze względu na źródło energii, ze względu na stan skupienia, ze względu na rozpowszechnienie w skorupie ziemskiej, ze względu na wielkość zasobów, ze względu na warunki występowania w skorupie, ze względu na stosunek do powierzchni ziemi, ze względu na rodzaj roztworów, klasyfikacje złóż endogenicznych, inne klasyfikacje złóż. Ogólna metalogeneza (mineralogeneza) głównych jednostek globu: złoża platform (archaicznych kratonów), złoża mobilnych krawędzi kontynentów (geosynklin), złoża wszechoceanu, metalogeneza egzogeniczna wszechoceanu, konkretne Fe-Mn, hydraty metanowe. Złoża metali: teorie źródła substancji rudnej, epoki mineralogiczne,</p>

koncentracja metali w historii ziemi. Złoża magmowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał złożowych, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż magmowych. Złoża pegmatytowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał rudnych złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż pegmatytowych. Złoża karbonatytowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał rudnych złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż karbonatytowych. Złoża skarnowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż skarnowych. Złoża pneumo-hydrotermalne: główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż pneumo-hydrotermalnych. Złoża metamorfogeniczne: główne kopaliny w złożach ze względu na fację metamorficzną, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż metamorfogenicznych. Złoża wietrzeniowe: schemat powstawania złóż wietrzeniowych, podziały złóż ze względu na formę i warunki tworzenia, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż wietrzeniowych. Złoża rozsypiskowe: geneza i podziały, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż rozsypiskowych. Złoża osadowe: charakterystyka złóż: mechanogenicznych, chemogenicznych, biogenicznych, biochemogenicznych, wulkaniczno-osadowych, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż osadowych. Złoża osadowe biogeniczne (biochemiczne): charakterystyka kaustobiolitów, schematy złóż roponośnych, gazonośnych i węglowych, hipotezy powstania złóż kaustobiolitów, baseny węglowe, ropo- i gazonośne na świecie, zasoby głównych eksporterów gazy ziemnego, ropy naftowej i węgla, przykłady budowy geologicznej złóż kaustobiolitów na świecie. Złoża Polski: złoża surowców energetycznych (ropy naftowej, gazu ziemnego i ropy naftowej), złoża rud żelaza, złoża rud metali kolorowych, złoża kopalin niemetalicznych, złoża surowców skalnych.

Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawowe pojęcia kopaliny metalicznej: ruda, substancja użyteczna, kopalina, wykorzystanie gospodarcze, surowiec, minerał, mineraloid, pojęcia kruszec, ruda w Polsce i na świecie, podziały kruszców, pozyskiwanie metali, wykorzystanie metali w historii ludzkości. Metale – charakterystyka: średnia zawartość w skorupie ziemskiej, zawartość metalu w rudach zwięzłych, domieszki metali w innych rudach, zawartość metalu w solankach, szlamach, popiołach i innych źródłach. Kopaliny metaliczne: rudy żelaza: Fe, rudy metali staliwnych (Mn, Cr, Ni, Co, Mo, W, Ti, V, Zr, Nb, Ta), rudy metali nieżelaznych (Cu, Pb, Zn, Sn, Hg), rudy metali kruchych (As, Bi, Sb), rudy metali lekkich (Al, Be, Mg, Li, Cs, Ti), rudy metali szlachetnych (Ag, Au, PGE), rudy pierwiastków promieniotwórczych (U, Th, Rad, inne), rudy metali rzadkich (Sc, Ga, Ge, Cs, In, Nb, Ta, inne), rudy lantanowców (La, Ce, Pr, Nd, Pm, Sm, Lu, inne). Procedura badania (identyfikacji) rud: badania w mikroskopie do światła odbitego, badania chemiczne, badania specjalne. Makroskopowe oznaczanie minerałów rudnych - praktyczna nauka i oznaczanie typowych rud w zestawach dydaktycznych, twardość minerałów kruszczowych, metody oznaczania twardości ze względu na sposób oddziaływania na próbkę. Badania podstawowe rud metali: badania w mikroskopie do światła odbitego- zajęcia demonstracyjno-praktyczne. Struktury i tekstury rud: struktury genetyczne i morfologiczne rud, klasyfikacja genetyczna tekstur rud, struktury i tekstury rud łatwo wzbogacanych, struktury i tekstury rud trudno wzbogacanych, technologiczne badania struktur i tekstur rud, geometryczna klasyfikacja struktur w procesie wzbogacania, zajęcia praktyczne na okazach próbek rud. Koncentracja (separacja) kruszców: istota procesu separacji, bilans separacji zajęcia praktyczne z: separacji w cieczach ciężkich, separacja elektryczna, separacja magnetyczna, separacja w strudze wody, metody flotacyjne. Charakterystyka największych złóż metali na świecie i w Polsce-seminarium: główne złoża rudy żelaza: Fe; główne złoża rudy metali staliwnych (Mn, Cr, Ni, Co, Mo, W, Ti, V, Zr, Nb, Ta); główne złoża rudy metali nieżelaznych (Cu, Pb, Zn, Sn, Hg); główne złoża rudy metali kruchych (As, Bi, Sb); główne złoża rudy metali lekkich (Al, Be, Mg, Li, Cs, Ti); główne złoża rudy metali szlachetnych (Ag, Au, PGE); główne złoża rudy pierwiastków promieniotwórczych (U, Th, Rad, inne); główne złoża rudy metali rzadkich (Sc, Ga, Ge, Cs, In, Nb,

		<p>Ta, inne); główne złoża rudy lantanowców (La, Ce, Pr, Nd, Pm, Sm, Lu, inne). Ropa naftowa i gaz ziemny: geneza ropy naftowej i gazu ziemnego, skład chemiczny węglowodorów ciekłych i gazowych, własności fizyczne ropy naftowej i gazu ziemnego, skały macierzyste, skały zbiornikowe, porowatość i przepuszczalność, pułapki ropo- i gazonośne. Węgle: warunki gromadzenia się materii organicznej, procesy wzbogacania w pierwiastek C, torf, węgiel brunatny, węgiel kamienny, antracyt, budowa węgla, skład maceralny, mikrolitotypy, linotypy, własności techniczne węgla, klasyfikacja polska, przegląd zagłębi polskich. Surowce chemiczne: charakterystyka i główne złoża w Polsce i na świecie: sole kamienne, potasowo-magnezowe, siarka, fosforyty, baryt, fluoryt, magnezyt, borany, azotany.</p>
5.	Economic geology Geologia złóż	<p>Lectures: Types of mineral resources (metallic, chemical, fossil fuels, building stones etc.). Geochemical classification of elements and principles of mineral deposits formation. Role of magmatic processes. Role of water. Mineral deposits related to diagenesis and metamorphic processes. Mineral deposits connected with ocean floor magmatism (e.g. VHMS, SEDEX). Mineral deposits of active continental margins. Mineral deposits of platform areas (e.g. MVT). Mineral deposits related to weathering. Sedimentary mineral deposits (metallic, chemical and building materials). Fossil fuels: peat, lignite, coal, hydrocarbons</p> <p>Laboratory classes: review of minerals, ores, and deposits</p> <p>Wykłady: Rodzaje zasobów mineralnych (metaliczne, chemiczne, paliwa kopalne, kamienie budowlane itp.). Geochemiczna klasyfikacja pierwiastków i zasady tworzenia złóż mineralnych. Rola procesów magmowych. Rola wody. Złoża mineralne związane z diagenезą i procesami metamorficznymi. Złoża mineralne związane z magmatyzmem dna oceanu (np. VHMS, SEDEX). Złoża mineralne aktywnych marginesów kontynentalnych. Złoża mineralne obszarów platformy (np. MVT). Złoża mineralne związane z wietrzeniem. Osadowe złoża minerałów (metaliczne, chemiczne i budowlane). Paliwa kopalne: torf, węgiel brunatny, węgiel, węglowodory</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: przegląd minerałów, rud i złóż</p>
6.	Gemmologia	<p>Wykłady: Podstawowe definicje i podstawy klasyfikacji w gemmologii. Historia i rozwój metod oznaczania własności fizycznych kamieni jubilerskich. Badanie lupowe i mikroskopowe. Własności optyczne kamieni jubilerskich i sposoby ich oznaczania z zastosowaniem polaryskopu, dychroskopu i refraktometru kontaktowego. Inne metody badań gemmologicznych. Tok postępowania podczas prowadzenia badań kamieni szlachetnych na przykładzie wzorców europejskich (RAL, CIBJO) i amerykańskich (GIA). Zasady badań i wyceny brylantów. Świadectwa badań gemmologicznych i ich przygotowywanie.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Badanie cech makroskopowych kamieni jubilerskich. Ocena jakości surowca. Badanie lupowe – zasady ich prowadzenia, oznaczanie wrostków i cech optycznych za pomocą lupy aplanatyczno-achromatycznej. Praktyczne badania własności optycznych kamieni na polaryskopie, dychroskopie i za pomocą filtru Chalsea. Pomiary współczynnika załamania światła za pomocą refraktometru kontaktowego oraz refraktometru. Pokaz badania brylantów na stanowisku diagnostycznym oraz badania mikroskopowego wrostków. Obliczanie i szacowanie wartości oszlifowanych kamieni kolorowych oraz brylantów.</p>
7.	Metody badania jakości wód i gruntów	<p>Wykłady: Jednostki koncentracji składników w wodzie. Składniki wód naturalnych. Właściwości fizyczne i chemiczne wód naturalnych. Pobór próbek wody. Podział metod analizy wody. Przegląd metod analizy wody. Ocena jakości wód. Badania jakości gruntów.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Organizacja prac laboratorium chemicznego. Oznaczanie przewodności elektrolitycznej i odczynu wody. Oznaczanie kwasowości i zasadowości wody. Oznaczanie twardości i zawartości chlorków. Oznaczanie azotanów(V), siarczanów(VI) i żelaza ogólnego. Pobór próbek wody – terenowe metody pomiaru podstawowych parametrów fizyko-chemicznych wody. Określenie jakości analiz i ocena jakości wody. Pobór próbek gleby - analiza jakości w terenie. Oznaczanie odczynu gleby i kwasowości hydrolitycznej. Oznaczanie sumy zasad wymiennych i zawartości siarczanów w glebie. Ocena jakości gruntów.</p>

8.	Podstawy geoturystyki	<p>Wykłady: Kluczowe terminy geoturystyki i ochrony przyrody nieożywionej, prawne podstawy tej ochrony. Historia i rozwój geoturystyki na świecie jako nowej gałęzi turystyki i realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Atrakcje geoturystyczne Europy i ich udostępnianie, ze szczególnym uwzględnieniem regionu środkowoeuropejskiego. Klasyfikacje obiektów geoturystycznych w Europie z omówieniem ważniejszych przykładów. Zasady ustanawiania i waloryzacji obiektów geoturystycznych. Wykorzystanie walorów geoturystycznych w promocji regionu, aktywacji jego gospodarki i integracji lokalnej społeczności – przykłady sukcesów i porażek, i ich przyczyny. Rola geoturystyki w edukacji przyrodniczej społeczeństwa – porównanie różnych modeli, w tym skandynawskiego i polskiego. Znaczenie geoturystyki w zachowaniu miejscowych historycznych tradycji górnictwa i przemysłu wydobywczego. Zagrożenia dla środowiska związane z geoturystyką i przeciwdziałanie im. Prawne możliwości zbierania kolekcjonerskiego minerałów, skał i skamieniałości.</p> <p>Ćwiczenia: Zasady projektowania ścieżek geoturystycznych i podstawy geoturystyki miejskiej. Potencjalne walory geoturystyczne Wrocławia i okolic (wycieczka ze studentami po Wrocławiu lub w jego okolicach). Przygotowanie projektu ścieżki geoturystycznej z wybranego przez studentów obszaru na podstawie kwerendy literatury i własnego rekonesansu terenowego. Projekt realizuje grupa studentów, obszar badań może być wybrany również spoza Dolnego Śląska (w uzgodnieniu z prowadzącymi). Przedstawienie prezentacji multimedialnej projektowanej ścieżki geoturystycznej. Dyskusja nad projektem z podaniem uzasadnienia wyboru poszczególnych obiektów, przedstawienie waloryzacji punktów, oceny potencjalnej wartości ścieżki, np. w edukacji społeczeństwa. Krótki pisemny raport z projektu.</p>
9.	Minerały skałotwórcze	<p>Wykłady: Grupy minerałów skałotwórczych. Wybrane zagadnienia z zakresu krystalochemii. Identyfikacja minerałów w świetle przechodzącym. Analizy chemiczne minerałów i ich opracowanie. Klasyfikacja, struktura, skład chemiczny, własności fizyczne i optyczne, występowanie i geneza głównych grup minerałów skałotwórczych. Minerały grupy SiO₂. Skalenie. Skalenionce. Oliwiny. Miki, minerały ilaste i inne krzemiany warstwowe. Pirokseny. Amfibole. Inne krzemiany (granaty, minerały grupy epidotu, grupa Al₂SiO₅, kordieryt, staurolit, cyrkon, tytanit, turmalin, zeolity). Niekrzemiany (węglany, siarczany, siarczki, tlenki i wodorotlenki, fosforany).</p> <p>Ćwiczenia: W ramach ćwiczeń studenci zapoznają się z minerałami w płytkach cienkich oraz opracowują dane chemiczne dotyczące tych minerałów.</p>
10.	Tektonika	<p>Wykłady: Tektoniczne struktury podatne, ich morfologia i geneza. Fałdy - pojęcia, definicje, morfologia, mechanizmy fałdowania. Podatne strefy ścinania, foliacje i lineacje - podział, geneza, metody analizy i interpretacji. Deformacja progresywna. Wskaźniki ścinania. Budowa i typy litosfery i skorupy ziemskiej. Litosfera i skorupa oceaniczna i kontynentalna - budowa, geneza, ewolucja. Tektonika płyt litosfery i dawniejsze teorie geotektoniczne. Podział litosfery na płyty, rodzaje krawędzi i kinematyka płyt. Elementy geometrii sferycznej. Wielkie struktury dna oceanów, spreding i konsumpcja dna oceanicznego. Grzbiety i rowy oceaniczne - typy, morfologia, geneza. Równie abisalne, strefy subdukcji i ich budowa oraz związane z nimi procesy. Liniowe ciągi wulkanów, płamy gorąca. Plateau oceaniczne. Wielkie struktury kontynentalne. Kratony, pasma fałdowe/orogeny, baseny sedymentacyjne, ryfty i ich ewolucja. Geologia obrzeży kontynentalnych. Tektonika akrecyjna, kolaże tektoniczne. Procesy ewolucji litosfery i skorupy ziemskiej. Cykl Wilsona, recykling skorupy oceanicznej, jednokierunkowa ewolucja skorupy kontynentalnej. Cykl rozwojowy superkontynentów.</p>
11.	Principles of tectonics Podstawy tektoniki	<p>Lectures: Tectonic ductile structures - their morphology and origin. Folds - notions, definitions, morphology, folding mechanisms. Superposition of successive fold generations. Ductile shear zones, foliations and lineations - classification, origin, interpretation. Progressive strain. Shear-sense indicators. Structures and basic types of the lithosphere and earth's crust. Oceanic versus continental lithosphere and crust - composition, origin, evolution. Plate tectonics and earlier 'geotectonic' theories. Subdivision of the earth's lithosphere into tectonic</p>

		<p>plates, types of plate boundaries, plate kinematics and dynamics. Elements of spherical geometry. Convection currents in the mantle. Major structures of the ocean basins, spreading and consumption of the ocean floor. Mid-ocean ridges and trenches. Abyssal plains, subduction zones - their structure and related processes. Linear chains of volcanoes, hot spots and mantle plumes. Oceanic plateaux. Large structures of the continents. Cratons, fold belts/orogens, sedimentary basins, rifts and their evolution. Geology of passive margins. Accretionary tectonics, tectonic collages. Evolution of the lithosphere and the earth's crust. Wilson cycle, recycling of the oceanic crust, unidirectional evolution of the continental crust. Supercontinental cycle.</p> <p>Wykłady: Tektoniczne struktury ciągłe - ich morfologia i pochodzenie. Fałdy - pojęcia, definicje, morfologia, mechanizmy powstawania. Superpozycja kolejnych generacji fałdów. Strefy ścinania plastycznego, foliacje i lineacje - klasyfikacja, pochodzenie, interpretacja. Postępujące obciążenie. Wskaźniki wyczuwania ścinania. Struktury i podstawowe typy litosfery i skorupy ziemskiej. Litosfera oceaniczna a litosfera kontynentalna i skorupa - skład, pochodzenie, ewolucja. Tektonika płyt i wcześniejsze teorie „geotektoniczne”. Podział litosfery ziemi na płyty tektoniczne, rodzaje granic płyt, kinematyka i dynamika płyt. Elementy geometrii sferycznej. Prądy konwekcyjne w płaszczu. Główne struktury basenów oceanicznych, rozprzestrzenianie się i zużycie dna oceanu. Grzbiety i rowy oceanu środkowego. Równiny otchłani, strefy subdukcji - ich struktura i powiązane procesy. Liniowe łańcuchy wulkanów, gorących punktów i pióropuszy płaszczowych. Oceaniczne płaskowyże. Duże struktury kontynentów. Kratony, składane pasy / orogeny, baseny osadowe, szczeliny i ich ewolucja. Geologia marginesów pasywnych. Tektonika akordeonowa, kolaże tektoniczne. Ewolucja litosfery i skorupy ziemskiej. Cykl Wilsona, recykling skorupy oceanicznej, jednokierunkowa ewolucja skorupy kontynentalnej. Cykl nadkontynentalny</p>
Semestr VI		
1.	Górnictwo i wiertnictwo	<p>Wykłady: Wiertnictwo: rozwój technik wiertniczych, wiercenia ręczne, udarowe, okrętne, obrotowe, zasady wiercenia obrotowego: skrawanie, kruszenie, ścieranie, czynności, zespoły maszyn, czynniki wpływające na postęp wiercenia obrotowego, parametry techniczne wiercenia obrotowego. Sprzęt wiertniczy: świdry, rury płuczkowe, obciążniki, rury okładzinowe, konstrukcja odwiertu. Płuczka wiertnicza, cementowanie rur okładzinowych, utrudnienia i awarie wiertnicze. Wiercenia specjalne, funkcja geologa na wierceniach.</p> <p>Górnictwo: historyczny rozwój górnictwa, etap geologiczny rozpoznania złoża. Etap górniczy: udostępnianie złóż w kopalniach odkrywkowych, systemy urabiania i systemy eksploatacji, urządzenia wydobywcze. Górnictwo podziemne – mechanika górotworu: wyrobiska górnicze, kształty, funkcje, rozkład ciśnień górotworu w otoczeniu wyrobiska, strefy odprężone oddziaływanie ciśnień na obudowy górnicze, wpływ eksploatacji na zachowanie się górotworu i powierzchni terenu. Wentylacja i zagrożenia kopalniane. Funkcja geologa w zakładzie górniczym.</p> <p>Ćwiczenia: zadania z zakresu wykładów.</p>
2.	Kartografia geologiczna	<p>Wykłady: Pojęcia podstawowe z zakresu kartografii, geodezji, kartografii geologicznej, definicja mapy i jej historia, historia mapy geologicznej, elementy składowe i załączniki do map; odwzorowania kartograficzne, układy współrzędnych, pomiary geodezyjne w terenie, system GPS w kartografii, podkłady topograficzne map geologicznych; mapy geologiczne, etapy prac kartograficznych, zakres obserwacji geologicznych w pracach kartograficznych i sposoby ich rejestracji, dodatkowe zdalne i pośrednie źródła danych do mapy geologicznej; organizacja pozyskiwania danych, zastosowanie oprogramowania komputerowego do archiwizacji, zarządzanie i przetwarzania danych wyjściowymi do mapy; edycja mapy geologicznej, zakres znaków i symboli graficznych, mapa analogowa i numeryczna w edycji. Dokumenty prawne w kartografii geologicznej oraz instrukcje do map seryjnych.</p> <p>Ćwiczenia: Mapa geologiczna, symbole stosowane na mapach geologicznych i topograficznych, orientacja prostych i płaszczyzn w przestrzeni, pomiar orientacji struktur geologicznych, określanie orientacji prostych i</p>

		<p>płaszczyzn na podstawie map geologicznych, określanie miąższości warstwy i głębokości jej zalegania w różnych punktach mapy, kreślenie przekroju geologicznego; struktury fałdowe w obrazie kartograficznym i przekroju; określanie parametrów prostych struktur fałdowych na podstawie mapy geologicznej; struktury uskoku w obrazie kartograficznym i przekroju; określanie parametrów przemieszczenia uskoku na podstawie mapy geologicznej; powierzchnie niezgodności w obrazie kartograficznym i przekroju; piętra strukturalne, ciała intruzywne oraz metamorficzne w obrazie kartograficznym i przekroju, udział metod analizy strukturalnej w interpretacji kartograficznej; mapy miąższościowe, zasady i metody interpolacji, wyznaczanie geometrii i rozkładu przestrzennego struktur geologicznych na podstawie danych otworowych; bilansowanie przekrojów geologicznych, analiza i interpretacja map obszarów o złożonej budowie geologicznej, pozyskiwanie informacji użytkowych z mapy geologicznej; wykorzystanie danych otworowych do konstrukcji mapy geologicznej i rozwiązywania zagadnień budowy geologicznej obszarów.</p>
3.	Ćw. terenowe - Górnictwo i wiertnictwo	<p>Ćwiczenia terenowe: Program ulega modyfikacjom w zależności od dostępności obiektów oraz optymalizacji tras przejazdów. Dzień 1 – głębokie wiercenie obrotowe poszukiwawcze i/lub budowa szybu kopalnianego i/lub magazyn gazu ziemnego w Wierzchowicach: zasady BHP, budowa sprzętu, cel wiercenia, profil geologiczny, jednostka geologiczna w której odbywa się wiercenie, opis zwiercin/rdzenia, rola geologa na wierceniu, budowa szybów na przykładzie szybów głębionych w kop. LGOM. Dzień 2 – przykłady górnictwa kopalin pospolitych: eksploatacja sucha i/lub spod wody piaskownia/żwirownia kamieniołom stokowy, kamieniołom węglowy, kamieniołom surowców blocznych; piaskowce, granity, techniki eksploatacji skał na bloki i na kruszywa łamane. Dzień 3 – przykłady eksploatacji surowców szklarskich i ceramicznych: wydobywanie i przeróbka (wzbogacanie) piasków szklarskich na przykładzie kopalni Osiecznica, wydobywanie i wzbogacanie surowca kaolinowego na przykładzie piaskowców kaolinowych ze złoża Maria III. Dzień 4 – górnictwo węgla brunatnych: wydobywanie węgla brunatnych na przykładzie złoża Turów, zdejmowanie nadkładu, odwadnianie, zagospodarowanie, oczyszczanie i zrzut wód złożowych, urabianie kopaliny, typy węgla, parametry, kopaliny towarzyszące, hałdowanie zewnętrzne i wewnętrzne, zagospodarowanie hałd, rekultywacja. Dzień 5 – górnictwo historyczne: przykłady górnictwa rud metali na Dolnym Śląsku, nieczynne sztolnie, hałdy (srebra, polimetaliczne, żelaza) Kowary, górnictwo uranowe (Grzmiąca) górnictwa węgla kamiennych na przykładzie nieczynnej kopalni węgla kamiennego „Piast” w Nowej Rudzie. Dzień 6 – współczesne górnictwo podziemne: na przykładzie jednej z kopalń LGOM, budowa monokliny przedsudeckiej, budowa serii złożowej, budowa szybów, nadszybie, podszybie, rozcięcie złoża, wyrobiska udostępniające, wyrobiska eksploatacyjne, urabianie, zagrożenia górnicze, transport dołowy, wzbogacanie, składowisko odpadów/osadniki.</p>
4.	Ćw. terenowe - Kartografia geologiczna	<p>Ćwiczenia terenowe: Część polowa: zasady wykonywania pomiarów topograficznych i geodezyjnych na potrzeby lokalizacji obserwacji geologicznych, praca z mapą topograficzną w terenie, zasady typowania punktów nawiazania w ciągach busolowych, wykorzystanie numerycznych modeli powierzchni terenu oraz technik dokumentacji marszrut terenowych oraz dokumentowania i archiwizowania danych geologicznych, metodyka obserwacji geologicznych, zasady określania jednostek litostratygraficznych i opróbowania wydzieli litologicznych na potrzeby mapy geologicznej, metodyka i zakres analizy mezostrukturalnej i jej praktyczne zastosowanie w pracach kartograficznych, sposób rejestracji danych geologicznych, prowadzenia dziennika polowego i mapy dokumentacyjnej w pracach polowych, metodyka pobierania próbek skalnych, w tym orientowanych, na potrzeby realizacji mapy geologicznej, zasady wykorzystania obserwacji form morfologicznych jako wspomagających do polowej rekonstrukcji budowy strukturalnej i zróżnicowania litologicznego, metodyka obserwacji uzupełniających z zakresu hydrogeologii, hydrografii, surowców skalnych i warunków geologiczno-inżynierskich realizowanych podczas zdjęcia geologicznego. Część kameralna: praktyczne stosowanie metod wyrównywania ciągów busolowych i zasady rejestracji danych na mapie dokumentacyjnej, zestawianie mapy</p>

		dokumentacyjnej, wykorzystanie metod numerycznych do analizy danych i konstrukcji mapy dokumentacyjnych, proces syntezy i generalizacji obserwacji terenowych przy konstrukcji polowej mapy geologicznej, jej bieżąca aktualizacja, szczegółowa analiza i korekta w rozpoznaniu polowym skał, archiwizacja prób skalnych, zasady wykorzystania przyrostu obserwacji do planowania rozpoznania geologicznego w kolejnych etapach i korekty bieżącej interpretacji budowy geologicznej, metodyka opracowania tekstowego i graficznego materiałów dokumentujących prace kartograficzne (notatnik polowy, mapa dokumentacyjna, mapa geologiczna polowa, dokumenty opróbowania skał); interpretujących budowę geologiczną (mapa geologiczna, przekrój geologiczny, tekst objaśniający i dodatkowe załączniki graficzne), metodyka zestawiania mapy geologicznej ogólnej (cała grupa ćwiczeniowa) z częściowych sekcji zespołów dwuosobowych, zasady ustalania granic wydzielen w strefach łączenia danych, korelacji jednostek strukturalnych i wydzielen litologicznych, zasady przygotowania materiałów do prezentacji i obrony zrealizowanego projektu, prezentacja danych i obrona przyjętej na ich bazie interpretacji budowy geologicznej.
5.	Geologia regionalna Polski	Wykłady: Na poszczególnych wykładach omawiana jest budowa geologiczna: kratonu wschodnioeuropejskiego, strefy szwu transeuropejskiego, kaledonidów niemiecko-polskich, waryscyjskiego pasma Europy Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów oraz eskternidów waryscyjskich na obszarze Polski i Czech, Gór Świętokrzyskich, basenu polskiego, Karpat oraz kenozoiczny wulkanizm na obszarze Polski. Istotnym elementem wykładu jest prezentacja modeli geodynamicznych opisujących rozwój sekwencji skalnych na omawianych obszarach.
6.	Regional Geology of Poland	Lectures: Geology and evolution of several units are discussed including: East European Craton, Trans European Suture Zone, German-Polish Caledonides, Holy Cross Mts., German-Polish Basin, Carpathians, Cenozoic volcanism in Europe, Central European Variscan Belt (CEVB) with emphasis put on Sudetes Mts. and traces of Cadomian basement preserved within CEVB. Presented are also geodynamic models describing the evolution of rock complexes cropping out in Europe. Wykłady: Omówiono geologię i ewolucję kilku jednostek, w tym: kraton wschodnioeuropejski, strefę szwów transeuropejskich, niemiecko-polskie kaledonidy, Holy Cross Mts., basen niemiecko-polski, Karpaty, kenozoiczny wulkanizm w Europie, środkowoeuropejski pas Variscan (CEVB) ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów oraz ślady Kadonii zachowane w CEVB. Przedstawiono także modele geodynamiczne opisujące ewolucję kompleksów skalnych powstających w Europie.
7.	Gosp. surowcami min. w warunkach zrówn. rozwoju	Wykłady: Pojęcia wstępne. Ekonomiczne podstawy eksploatacji kopalin w gospodarce zachowującej zasadę zrównoważonego rozwoju. Zapotrzebowanie surowcowe świata na poszczególnych etapach rozwoju cywilizacji technicznej: początki górnictwa, hematyty i glinki barwiące, kamienie, paleolit, neolit, chalkolit, rozwój przemysłu ceramicznego i okres brązu i miedzi, od żelaza do tworzyw sztucznych i nanotechnologii, energia dla gospodarki - początki wydobycia paliw kopalnych. Gospodarka surowcami energetyki jądrowej: złoża, wydobycie i przeróbka rud uranu, rodzaje paliw jądrowych, cykl torowy. Surowce chemiczne w historii gospodarki: sól, saletra, potaż, możliwości pozyskiwania ze źródeł odnawialnych, nawozy fosforowe, surowce mineralne i odnawialne, problemy ekologiczne związane z fosfogipsami. Naturalne surowce mineralne: w budownictwie, w przemyśle proekologicznym, leczniczo-balneologicznym. Wystarczalność zasobów złóż kopalin: wystarczalność statyczna, wystarczalność dynamiczna, czynniki wpływające na wystarczalność zasobów złóż. Uwarunkowania ekonomiczne działalności geologicznej i wydobycia kopalin: czynniki decydujące o wartości kopaliny, sposoby obliczania kryteriów bilansowości dla złóż rud metali, sposób wyliczania wartości krańcowych rentownej eksploatacji (na przykładzie miedzi). Prognozy cenowe. Metody długoterminowego prognozowania trendów cen surowców Wpływ eksploatacji surowców mineralnych na środowisko.

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Kryteria i metody oceny projektu surowcowego: ryzyko inwestycyjne, ryzyko rynkowo-ekonomiczne, ryzyko technologiczne, ryzyko polityczne, ryzyko środowiskowe. Wartość kopaliny: wartość nieruchomości leżących na złożach, wartość kopaliny w złożu, wartość kopaliny w warunkach gospodarki rynkowej, założenia transakcji kupna/sprzedaży wolnym rynku. Zarządzanie i podstawy bilansowania przedsięwzięć górniczych. Przebieg i koszty inwestycji geologiczno-górnictwa: faza przedinwestycyjna, faza inwestycyjna, faza operacyjna, faza likwidacji i rekultywacji, optymalny okres eksploatacji.</p>
8.	Analiza materiału paleontologicznego	<p>Wykłady: Metody opróbowania, pozyskiwania i badania zróżnicowanego materiału paleontologicznego (palinomorf, mikroskamieniałości, makroskamieniałości bezkręgowców i kręgowców). Metodyka różnych technik opisujących skamieniałości. Klasyfikacja, oznaczanie i opis skamieniałości oraz analiza zmienności populacji. Zmienność ontogenetyczna. Metody badań mikroskopowych. Analiza palinologiczna i zastosowanie jej wyników. Specyfika poszukiwań, zabezpieczania, preparacji i badania szkieletów kręgowców. Analiza i specyfika badań skamieniałości śladowych, ichnotaksonomia. Klasyfikacja struktur biogenicznych (np. biologiczna, etologiczna, zachowanie w stosunku do warstwy). Analiza tropów płazów i gadów kopalnych i jaj dinozaurów. Materiał paleontologiczny w zbiorach muzealnych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Oznaczanie i opisywanie wybranych gatunków bezkręgowców kopalnych (w tym szeregi ontogenetyczne, rozkład częstości rozmiarów) z wykorzystaniem materiałów źródłowych i monografii. Preparatyka i zabezpieczenie szczątków kopalnych kręgowców. Oznaczanie i opis wybranych skamieniałości śladowych z wykorzystaniem dostępnej literatury fachowej.</p>
9.	Kopalne środowiska naturalne	<p>Wykłady: Przekazanie aktualnego stanu wiedzy dotyczącego zależności pomiędzy naturalnymi środowiskami kopalnymi a występującymi w nich zespołami skamieniałości. Kontynentalne środowiska depozycyjne: jeziorne, rzeczne, pustynne (dolny perm-czerwony spągowiec). Morskie środowiska depozycyjne: węglanowe (górny perm-cechsztyń). Paleośrodowiska głębokomorskie i związane z nimi skamieniałości na wybranych przykładach. Modele ichnologiczno-sedymentologiczne dla płytkomorskich środowisk morskich (sztormowych-siliciklastycznych i węglanowych) oraz związane z nimi zespoły skamieniałości śladowych. Charakterystyka głównych ichnofacji. Palinologia, palinofacje (składniki palinofacji). Charakterystyka ważniejszych grup palinomorf, ich paleoekologia. Możliwość interpretacji paleoekologicznej danych palinofacyjnych (środowiska morskie i lądowe). Rekonstrukcje paleoklimatyczne w oparciu o dane palinologiczne. Interpretacja stratygraficzna i paleoekologiczna danych paleopalinologicznych: klimatyczne i paleogeograficzne zmiany w plejstocenie i holocenie. Cykle glacialno-interglacialne, roślinność (Vistulian). Wpływ człowieka w holocenie na środowisko naturalne. Identyfikacja anormalnych warunków i katastrofalnych wydarzeń środowiskowych w zapisie geologicznym. Geochemiczne wskaźniki paleośrodowisk. Charakterystyka i przykłady kopalnych Lagerstätten.</p> <p>Ćwiczenia: Ćwiczenia praktyczne w identyfikacji kopalnych środowisk naturalnych na podstawie skamieniałości. Metodyka analizy pyłkowej. Analiza pyłkowa materiału kopalnego (oznaczanie i zliczanie sporomorf). Kreślenie diagramów i histogramów pyłkowych. Interpretacja wyników analizy paleopalinologicznej (pod kątem wieku osadów, sukcesji zbiorowisk roślinnych, paleoklimatu czy paleogeografii). Analiza ichnologiczna płytkomorskich środowisk morskich (sztormowych, węglanowych). Ćwiczenia na wybranych profilach litologicznych (z zaznaczonymi zespołami skamieniałości śladowych) w celu rekonstrukcji paleośrodowisk. Rozpoznawanie kontynentalnych i morskich środowisk depozycyjnych (na przykładzie osadów permskich). Rozpoznawanie katastrofalnych wydarzeń środowiskowych oraz różnych Lagerstätten (ćwiczenia praktyczne oraz prezentacje).</p>
10	Gruntoznawstwo	<p>Wykłady: Charakterystyka szkieletu gruntowego. Oddziaływanie pomiędzy powierzchnią szkieletu gruntowego a wodą. Przemieszczanie się wody w gruntach i procesy z tym związane. Wpływ ujemnych temperatur na grunty. Wpływ zanieczyszczeń na właściwości środowiska gruntowo-wodnego. Podstawowe metody wzmacniania podłoża</p>

		<p>gruntowego. Rola i wykorzystanie gruntów plastycznych w ochronie środowiska. Charakterystyka gruntów antropogenicznych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Interpretacji wyników badań składu mineralnego gruntów plastycznych. Analiza składu granulometrycznego różnymi metodami. Ocena współdziałania gruntów plastycznych z wodą na podstawie laboratoryjnych badań pęcznienia i granic konsystencji. Laboratoryjne metody wyznaczania stopnia zagęszczenia gruntów. Wyznaczanie wilgotności optymalnej metodą Proctora. Kontrola i ocena zagęszczeń gruntów różnymi metodami.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie się z metodami badań podłoża gruntowego w terenie</p>
11.	Seminarium - Geochemia i geologia środowiskowa	<p>Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi artykułami naukowymi dotyczącymi problematyki geologii i geochemii środowiskowej oraz realizowanymi przez studentów pracami licencjackimi. Korekta błędów oraz zaszczerpienie prawidłowych postaw związanych z: poprawną interpretacją tekstu naukowego, planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.</p>
12.	Seminarium - Hydrogeologia i geologia inżynierska	<p>Seminarium: Opracowanie pod opieką konsultanta wybranego z proponowanych tematów z zakresu hydrogeologii, geologii inżynierskiej i nauk pokrewnych.</p>
13.	Seminarium - Mineralogia, petrologia, geochemia	<p>Seminarium: Będące przedmiotem prac licencjackich zagadnienia mineralogii, petrologii i geochemii.</p>
14.	Seminarium - Stratygrafia, tektonika, geol. złóż, sedymetologia	<p>Seminarium: Zasady prawidłowego przygotowania prezentacji, wskazanie najczęstszych błędów popełnianych przez prelegentów. Zasady prawidłowego planowania pracy przy opracowaniu tematu: gromadzenie i selekcja źródeł literaturowych, poprawna interpretacja tekstu naukowego, wykorzystanie ilustracji. Zasady użytkowania wykorzystanych źródeł z zachowaniem ochrony własności intelektualnej. Zasadnicza część zajęć polega na wygłaszaniu referatów i dyskusji prezentowanego zagadnienia. Przykładowe tematy: Metody oznaczania przejścia od diagenety do metamorfizmu; Charakterystyka i rozprzestrzenienie fauny ediakarańskiej; Kreda Jerzmanic Zdroju (synklinorium północnosudeckie) jako obiekt geoturystyczny; Procesy odzysku złota na przykładzie wybranych złóż; Geologia i mineralogia złoża Zn -Pb w Olkuszu; Tektonika ucieczkowa na przykładzie południowowschodniej Azji.</p>

Nazwa kierunku studiów: Geologia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 71

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Wybrane metody informatyczne i geostatystyczne	Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy obsługi oraz funkcje zaawansowane programów Excel, Surfer i Grapher. Podstawy i dobór metod interpolacji. Zasada działania metod kartografii komputerowej. Struktura przygotowywanych danych w programach. Narzędzia graficzne i statystyczne. Tworzenie map i przekrojów geologicznych oraz wykonywanie obliczeń z wykorzystaniem zaawansowanych funkcji programów Surfer i Grapher. Teoria relacyjnych baz danych (podstawowa terminologia, relacyjny model i normalizacja danych, klucze, relacje między tabelami, sprzężenia tabel, reguły więzów integralności, zarządzanie informacją przez system baz danych). Projektowanie bazy danych. Definiowanie tabel z uwzględnieniem reguł poprawności, typów danych i masek wprowadzania. Indeksowanie pól i tworzenie odnośników. Sprzęganie tabel. Wymuszanie więzów integralności. Przeglądanie, filtrowanie i sortowanie danych z użyciem różnych operatorów, funkcji, wyrażeń i znaków wieloznacznych. Tworzenie kwerend funkcjonalnych. Zmiana typu złączenia tabel w projekcie kwerendy. Podgląd i modyfikacja kwerend w języku SQL. Konstruowanie formularzy, raportów i wykresów. Zasady administrowania bazą danych. Sposoby korzystania z bazy danych z poziomu strony internetowej.
2.	Zagadnienia prawne w geologii i ochronie środowiska	Wykłady: Ustawa „Prawo geologiczne i górnicze”: zakres obowiązywania ustawy, prawo własności bogactw mineralnych, definicje, koncesje geologiczne, użytkowanie górnicze, kwalifikacje, wydobywanie kopalin, obszar i teren górniczy, ruch zakładu górniczego likwidacja zakładu górniczego, wynagrodzenie za ustanowienie użytkowania górniczego, opłaty: eksploatacyjne, koncesyjne, karne, stosunki sąsiedzkie i odpowiedzialność za szkody górnicze, organy administracji geologicznej, państwowa służba geologiczna, organy nadzoru górniczego, przepisy karne. Rozporządzenie Ministra Środowiska: w sprawie kategorii prac geologicznych, kwalifikacji do wykonywania, w sprawie projektów prac i robót geologicznych, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje geologiczne złóż kopalin, w sprawie kategorii prac geologicznych. Postępowanie w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i eksploatacji wód podziemnych, wody podziemne zaliczane do kopalin. Rozporządzenie Rady Ministrów: w sprawie złóż wód podziemnych zaliczonych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczenia kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje hydrogeologiczne i geologiczno-inżynierskie. Ustawa „Prawo wodne”: zakres obowiązywania ustawy, prawo własności wód, korzystanie z wód, zasady ochrony wód; strefy i obszary ochronne, ochrona przed powodzią i suszą, zarządzanie wodami: instytucje zarządzające, planowanie w gospodarce wodnej, pozwolenia wodnoprawne, kataster wodny, państwowa służba hydrogeologiczna i

		<p>hydrologiczno-meteorologiczna, kontrola gospodarowania wodami. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych budownictwo wodne, spółki wodne i związki wałowe</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie wniosku koncesyjnego (poszukiwanie, rozpoznawanie lub dokumentowanie złożeń), dokumentacje hydrogeologiczne - opracowanie karty informacyjnej dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wody – rola uprawnionego hydrogeologa, pozwolenia wodnoprawne - opracowanie operatu wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód, strefy ochronne ujęć wody - przygotowanie w oparciu o dokumentację hydrogeologiczną wniosku o ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody.</p>
3.	Geologia kenozoiku	<p>Wykłady: Wprowadzenie: podstawy chronostratygrafii kenozoiku, specyfika kenozoiku i czwartorzędu. Paleogen i neogen w Polsce (środowiska i osady, podłoże kenozoiku, paleogen w Polsce, neogen południowej Polski, neogen na Niżu Polskim, skały magmowe kenozoiku). Czwartorzęd - środowiska i osady: podstawy glaciologii (mineralogia i petrologia lodu, kinematyka lodu, klasyfikacja obszarów zlodowaconych), erozja glacialna i transport glacialny, sedymentacja glacialna, formy rzeźby związane z sedymentacją glacialną, glacitektonika, procesy fluwioglacialne i limnoglacialne, procesy w strefie peryglacialnej, osady interglacialne i holoceny. Stratygrafia kenozoiku: historia terminologii, granica mezozoik/kenozoik, główne trendy i zdarzenia w paleogenie i neogenie, granica neogen/czwartorzęd, podział czwartorzędu i korelacja zlodowaceń. Historia czwartorzędu na obszarze Polski: przyczyny i początek zlodowaceń plejstoceny, pierwsze zlodowacenia w Polsce, zlodowacenia środkowopolskie, zlodowacenie północnopolskie, holocen. Rozwój rzeźby górskiej na obszarze Polski: modele rozwoju rzeźby górskiej, ewolucja rzeźby Karpat, ewolucja rzeźby Sudetów. Klimatyczne i paleogeograficzne zmiany w plejstocene i holocene. Rozwój i przeobrażenia świata organicznego na tle wydarzeń paleoklimatycznych i paleogeograficznych. Roślinność glacialna i interglacialna na tle zmian klimatu. Podstawy analizy pyłkowej. Człowiek w holocene, jego wpływ na środowisko naturalne</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Inwentaryzacja skał kenozoicznych na podstawie arkuszy szczegółowych map geologicznych. Przegląd skał kenozoicznych. Identyfikacja i opis skał kenozoicznych w profilach otworów wiertniczych. Konstrukcja przekrojów przez osady kenozoiczne na podstawie danych z otworów wiertniczych. Identyfikacja glacialnych form rzeźby na mapach i zdjęciach. Cechy diagnostyczne ziaren pyłku podstawowych drzew i krzewów liściastych i szpilkowych. Metodyka analizy pyłkowej: pozyskiwanie profili litologicznych, maceracja różnych typów osadów, analiza pyłkowa materiału kopalnego – oznaczanie i zliczanie sporomorf. Kreślenie diagramu pyłkowego. Interpretacja diagramów pyłkowych pod kątem wieku osadów, sukcesji zbiorowisk roślinnych, paleoklimatu, paleogeografii.</p>
4.	Dynamika wód podziemnych	<p>Wykłady: Zasady analizy systemowej w zastosowaniu do dynamiki wód podziemnych. Fizyczne i hydrodynamiczne podstawy ruchu wód podziemnych. Strumień wód podziemnych. Zasady schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Różniczkowe równania ruchu wód. Obliczenia hydrogeologiczne w ustalonych oraz nieustalonych warunkach przepływu.</p> <p>Ćwiczenia: Obliczanie przepływów jednoosiowych. Uśrednianie wartości współczynnika filtracji. Obliczanie dopływów do rowów i drenów. Ustalony oraz nieustalony dopływ wód podziemnych do studni. Współdziałanie otworów studziennych.</p>
5.	Geologia kenozoiku - wybrane zagadnienia	<p>Wykłady: Paleogen i neogen w Polsce - środowiska i osady: podstawy chronostratygrafii kenozoiku, podłoże kenozoiku, paleogen w Polsce, neogen południowej Polski, neogen na Niżu Polskim. Czwartorzęd - środowiska i osady: podstawy glaciologii (mineralogia i petrologia lodu, kinematyka lodu, obieg wody w</p>

		<p>lodowcu), sedymentacja glacialna, formy rzeźby związane z sedymentacją glacialną, procesy fluwioglacjalne i limnoglacialne, procesy w strefie peryglacialnej, osady interglacialne i holoceny. Rzeźba i czwartorzęd obszaru Polski: ewolucja rzeźby Tatr i Sudetów, granica neogen/czwartorzęd, stratygrafia czwartorzędu i korelacja zlodowaceń, pierwsze zlodowacenia w Polsce, zlodowacenia środkowopolskie, zlodowacenie północnopolskie. Klimatyczne i paleogeograficzne zmiany w plejstocenie i holocenie. Rozwój i przeobrażenia świata organicznego na tle wydarzeń paleoklimatycznych i paleogeograficznych. Roślinność glacialna i interglacialna na tle zmian klimatu. Podstawy analizy pyłkowej. Człowiek w holocenie, jego wpływ na środowisko naturalne.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd skał kenozoicznych. Identyfikacja i opis skał kenozoicznych w profilach otworów wiertniczych. Konstrukcja przekrojów przez osady kenozoiczne na podstawie danych z otworów wiertniczych. Cechy diagnostyczne ziaren pyłu podstawowych drzew i krzewów liściastych i szpilkowych. Metodyka analizy pyłkowej: pozyskiwanie profili litologicznych, maceracja różnych typów osadów, analiza pyłkowa materiału kopalnego – oznaczanie i zliczanie sporomorf. Kreślenie diagramu pyłkowego. Interpretacja diagramów pyłkowych pod kątem wieku osadów, sukcesji zbiorowisk roślinnych, paleoklimatu, paleogeografii.</p>
6.	Antropocen	<p>Wykłady: Termin „antropocen” w kontekście formalnej klasyfikacji geologicznej. Kluczowe „wydarzenia”, które spowodowały zmiany w zapisie stratygraficznym i które mogłyby zostać użyte do określenia początku antropocenu. Powszechnie stosowane techniki datowania radiometrycznego i ich przydatność do datowania osadów/artefaktów antropoceńskich. Zapis antropocenu przez fazy (mineralne) pochodzenia antropogenicznego oraz ich przemiany. Charakterystyka osadów antropogenicznych i modyfikacja krajobrazu w antropocenie. Wykorzystanie chemicznych markerów (organicznych i nieorganicznych) do badań antropocenu. Działalność człowieka jako przykład analogii do procesów geologicznych.</p> <p>Ćwiczenia: Wykorzystanie programów komputerowych przydatnych w geochemicznych i mineralogicznych badaniach antropocenu (Visual MINTEQ, PHREEQC). Opracowanie statystyczne danych geochemicznych (analiza głównych składowych) użytecznych w opisywaniu procesów zachodzących w antropocenie</p>
Semestr II		
1.	Seminarium dyplomowe I	Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną z zagadnienia związanego z tematyką pracy magisterskiej oraz przedstawia koncepcję pracy magisterskiej
2.	Geofizyka poszukiwawcza	<p>Wykłady: Zaawansowane metody geofizyki poszukiwawczej: grawimetryczne, magnetyczne, elektrooporowe (powierzchniowe oraz otworowe), radiometryczne - otworowe. Podstawy fizyczne metod radiometrycznych. Metodyka prowadzenia badań radiometrii wiertniczej. Przykłady komputerowego modelowania i interpretacja zdjęć przekrojów poszukiwawczych. Interpretacje jakościowe i ilościowe danych radiometrycznych, elektrooporowych, grawimetrycznych, VLF. Termometria. Kompleksowa interpretacja profilowań otworów wiertniczych. Wstęp do specjalnych metod geofizycznych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Obejmują praktyczne zastosowanie metod geofizycznych i są prowadzone w sali komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych) oraz w laboratorium geofizycznym (samodzielne wykonanie pomiarów geofizycznych w warunkach laboratoryjnych). Sprawozdania z wykonanych pomiarów. Napisanie prostego projektu geofizycznego np. w oparciu o pracę dyplomową.</p>
3.	Geofizyka poszukiwawcza - wybrane zagadnienia	Wykłady: Zaawansowane metody geofizyki poszukiwawczej dla hydrogeologii i pozostałych specjalności: elektrooporowe (otworowe), radiometryczne. Podstawy fizyczne metod radiometrycznych. Metodyka prowadzenia badań radiometrii wiertniczej. Termometria. Kompleksowa interpretacja profilowań otworów wiertniczych.

		Ćwiczenia laboratoryjne: Obejmują tematykę wykładów i są prowadzone w sali komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych) oraz laboratorium geofizycznym (samodzielne wykonanie pomiarów geofizycznych w warunkach laboratoryjnych). Sprawozdania z wykonanych pomiarów. Napisanie prostego projektu geofizycznego np. w oparciu o pracę dyplomową.
4.	Hydrogeochemia i migracja zanieczyszczeń	<p>Wykłady: Zakres i przedmiot badań hydrogeochemii. Podstawowe definicje prawa chemiczne i termodynamiczne (stan równowagi, prawo działania mas termodynamika równowagi chemicznej, aktywność, siła jonowa roztworów wodnych, indeks nasycenia, relacja aktywności – koncentracja, teoria Debye-Hückela.) oraz jednostki stosowane w hydrogeochemii. Woda jako rozpuszczalnik, budowa cząsteczki wody, właściwości wody, skład izotopowy wody, dysocjacja elektrolityczna wody, dysocjacja kwasów, zasad i soli, hydroliza, rozpuszczalność gazów w wodzie, kompleksy jonowe. Wody naturalne a wody podziemne. Wody podziemne w cyklu hydrologicznym. Główne czynniki i procesy kontrolujące skład chemiczny wód podziemnych. Czynniki geograficzne (hydrografia, klimat, gleba, topografia). Czynniki geologiczne (diagenetyzacja, skład mineralny skał, warunki atmosferyczne, tektonika, metamorfizm, magmatyzm). Czynniki biologiczne. Czynniki antropogeniczne. Właściwości fizyczne i chemiczne wód. Równowaga wodorowęglanowa i kontrola pH. Dwutlenek węgla w wodach podziemnych. Inne gazy w wodach podziemnych i ich źródła. Kationy i aniony i pochodzenie w wodach podziemnych. Analizy wód podziemnych. Klasy analiz wody. Bilans chemicznej analizy wody. Błędy analizy. Prezentacja i klasyfikacja analizy wody. Wskaźniki hydrogeochemiczne i ich interpretacja. Mapy, przekroje i profile hydrogeochemiczne. Tło hydrogeochemiczne. Określenie tła hydrogeochemicznego metodami graficznymi i statystycznymi. Zanieczyszczenia wód podziemnych i ich geneza. Sposoby identyfikacji zanieczyszczeń wód podziemnych. Migracja zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Elementy analityki chemicznej wód podziemnych. Metody instrumentalne, spektrometryczne, chromatograficzne.</p> <p>Ćwiczenia: Przeliczanie jednostek stosowanych w hydrogeochemii. Podstawowe obliczenia hydrogeochemiczne. Samodzielne opracowanie wyników analiz składu chemicznego wód podziemnych i ich prezentacja. Ocena stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych wybranej jednostki hydrogeologicznej. Wyznaczanie tła i anomalii hydrogeochemicznych.</p>
Semestr III		
1.	Wybrane zagadnienia z geologii regionalnej świata	<p>Wykłady: Podstawowe aspekty geologii regionalnej: repetytorium z tektoniki płyt litosfery, środowisk geotektonicznych oraz klasyfikacji dziejów Ziemi; zasady tworzenia i przegląd rekonstrukcji paleogeograficznych. Budowa kratonów: najstarsze elementy Ziemi, historia terminu, warianty ewolucji kratonów, Laurentia - jądro Ameryki Północnej, kraton Amazonii, kratoniczne fragmenty Afryki na Wyżynie Brazylijskiej, Afryka - najbardziej "kratoniczny" kontynent, kraton Kalahari, pozostałe kratony afrykańskie (Kongo, zachodnia Afryka), kratony Australii - Yilgarn, Pilbara i reszta, inne obszary kratoniczne świata. Wielkie baseny intrakratoniczne: baseny w obrębie platformy kratonu Laurentii, basen Amazonki (i historia największej rzeki świata), basen Parany i Parana-Etendeka LIP, basen Karoo, mozaika basenów saharyjskich, Wielki Basen Australijski i jego prekursorzy. Doming - rifting – spreading: kopuły termiczne - Sahara, systemy ryftowe mezozoiku - narodziny oceanów: Atlantyckiego i Indyjskiego, aulakogeny - Mississippi, Benue, neogeńska reaktywacja wschodniej Afryki - zarys historii, strefa ryftowa wschodniej Afryki, Ethiopian LIP, Morze Czerwone - narodziny oceanu? Budowa geologiczna den oceanicznych: oceany, którym się nie powiodło, Morze Tasmańskie - jeden z niedoszłych oceanów, Północny Atlantyk - historia młodego oceanu, Islandia - "pieśń lodu i ognia", Środkowy Atlantyk, Continental ribbons i inne strzępy kontynentów w oceanach, równiny abysalne, góry śródoceaniczne - mid-ocean ridges, seamount chains and plateaus. Pasywne krawędzie kontynentów: klasyfikacja pasywnych krawędzi, szelf Ameryki</p>

		<p>Północnej, baseny pasywnej krawędzi - atlantycka krawędź Afryki, kopalny zapis pasywnych krawędzi, góry pasywnych krawędzi kontynentu. Przykładowe historie łuków wyspowych: subdukcja zachodniego Pacyfiku, łuk Mariański i Morze Filipińskie - "typowy" łuk wyspowy?, Wyspy Japońskie - od łuku kontynentalnego do wyspowego i z powrotem, Morze Karaibskie i Małe Antyle („wędrówka łuku”), różne dziwne przypadki - łuk sundajski, Filipiny, kolizja łuku z kontynentem - przykład współczesny - łuk Bismarcka, kolizja łuku z kontynentem - przykład z przeszłości - Takonidy. Współczesne i dawne strefy orogeniczne: problem z definicją (i identyfikacją), problem z globalnym epokami górotwórczymi, „Orogens through time and space” (przegląd współcześnie aktywnych pasów fałdowo-nasunięciowych, przykłady dawnych (nieaktywnych) pasów fałdowo-nasunięciowych, współczesny orogen nadsubdukcyjny (akrecyjny) - łuk kontynentalny - Andy, orogeny akrecyjne z przeszłości - Tasmanidy, orogen Rossa, orogen kolizyjny - kolizja kontynentalna - Himalaje. Wielkie strefy przesuwcze: tektonika ucieczkowa - centralna i południowo-wschodnia Azja, strefa przesuwcza Lewantu i tektonika ucieczkowa Anatolii, Kordyliery - San Andreas, Basin-and-Range, Góry Skaliste.</p>
2.	Poszukiwanie i dokumentowanie złóż	<p>Wykłady: Informacje wprowadzające i podstawowe terminy. Badania podstawowe, poszukiwanie złóż, rozpoznanie złóż. Odkrycie kopaliny i udokumentowanie jej zasobów. Historie odkrywania złóż, wyczerpywanie się złóż a konieczność poszukiwań złóż na dużych głębokościach. Sposoby rozpoznania złóż i od czego zależą. Czynniki wpływające na poszukiwanie złóż. Klasyfikacje złóż kopalin: klasyfikacja przemysłowa, klasyfikacja technologiczna, klasyfikacja ze względu na znaczenie gospodarcze, klasyfikacja ze względu na częstość występowania, klasyfikacja ze względu na miejsce wykorzystania. Kryteria jakości kopalin, kryteria bilansowości. Bilans zasobów złóż kopalin. Schemat stosowania kryteriów bilansowości. Kryteria bilansowości a parametry ekonomiczne. Postęp techniczny, technologiczny, organizacyjny. Oznaki występowania złóż. Przesłanki występowania złóż. Metody poszukiwania i rozpoznawania złóż: teledetekcyjne, geologiczne, mineralogiczne, geochemiczne, geofizyczne powierzchniowe, geofizyczne otworowe. Zasady planowania i prognozowania poszukiwań. Zależności prognozowania od badań geologicznych, Typy prognoz. Kryteria podziału prognoz. Zasady poszukiwania złóż, stadia prac poszukiwawczych. Ocena koncepcji poszukiwawczych. Wartość zasobów perspektywicznych. Prace poszukiwawcze wstępne. Prace poszukiwawcze właściwe. Zasady rozpoznania złóż, stadia rozpoznania. Roboty górnicze i wiertnicze w pracach geologicznych, rozmieszczenie wyrobisk rozpoznawczych. Środki techniczne rozpoznania. Podział wyrobisk rozpoznawczych. Podział wierceń. Odległości pomiędzy wyrobiskami. Typy sieci poszukiwawczo-rozpoznawczych. Sposoby zagęszczenia wyrobisk. Sposoby zniekształcenia sieci wyrobisk rozpoznawczych. Opróbowanie prac geologicznych. Szacowanie zasobów: obliczenie ilości kopaliny znajdującej się w złożu klasyfikacja zasobów polegająca na ocenie wiarygodności uzyskanych wyników obliczeń, określenie przydatności gospodarczej obliczonych zasobów. Dokumentacja złoża kopalin i jej zatwierdzanie. Kategorie dokumentacji kopalin stałych, ciekłych i gazowych-różnice. Gromadzenie i postępowanie z dokumentacjami geologicznymi. Sporządzanie dokumentacji geologicznej uproszczonej. Inne dokumentacje niż dokumentacja geologiczna złoża kopaliny, hydrogeologiczna i geologiczno-inżynierska. Opłaty eksploatacyjne Obliczanie zasobów. Wstęp teoretyczny. Geometryzacja złoża, modele geometryzacji. Obliczenia zasobów metodami geometryczno-geologicznymi, geometryczno-statystycznymi, pośrednimi. Kryteria metod obliczeń zasobów. Miąższość złoża pozorna i rzeczywista-sposoby obliczeń. Składnik użyteczny –sposoby obliczeń. Błędy w obliczeniach zasobów i wiarygodność oszacowania. Straty kopalin surowców. Koncesje: postępowania i złożenie wniosku koncesyjnego na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, zakres koncesji, koncesja na wydobycie kopaliny, tryb wygaśnięcia koncesji. Uprawnienia geologiczne. Międzynarodowa Klasyfikacja złóż kopalin stałych.</p>

		<p>Omówienie klasyfikacji opartej na trzech osiach: stopniu geologicznego rozpoznania (oś G), poziomie techniczno-ekonomicznego poznania (oś F), stopniu ekonomicznej efektywności (oś E).</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Sporządzanie map stropu, spągu, miąższości złóż: zajęcia praktyczne, wykonywanie map złożowych przy użyciu programu Surfer; sporządzanie przekrojów geologicznych przez złoża: zajęcia praktyczne, wykonywanie przekrojów przy użyciu programu Surfer i Grapher, projektowanie wierceń geologicznych, sporządzanie siatek wierceń; modelowanie geostatystyczne podstawowych parametrów złożowych: zajęcia praktyczne, nauka i obsługiwanie programów geostatystycznych, graficznych: Surfer, Grapher, geo-eas, vario itp.; obliczenia zasobów złóż kopalin różnymi metodami: zajęcia praktyczne, metoda trójkątów, czworokątów, wieloboków Bołdyriewa, przekrojów geologicznych (metoda blokowa i liniowa), metoda Trembeckiego, metoda spadku wydajności złoża, izolinii, średniej arytmetycznej, bloków geologicznych, bloków eksploatacyjnych, itp.; sporządzanie wniosku koncesyjnego na eksploatację złóż kopalin: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie projektu badań geologiczno-poszukiwawczych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie projektu badań geologiczno-rozpoznawczych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie dokumentacji geologicznej złóż kopalin stałych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń.</p>
3.	Komputerowe systemy informacji przestrzennej (GIS) w geologii	<p>Wykłady: Wprowadzenie do struktury GIS. Systemy informacji geograficznej. Zastosowania systemów GIS. Odwzorowania kartograficzne, przeliczanie pomiędzy systemami. Bazy danych i struktura danych. Kalibracja map jako wprowadzenie do geoprzestrzeni. Przykłady upowszechniania systemów GIS, tj. gdzie można znaleźć darmowe i w pełni użyteczne dane do systemów GIS - Geoportale. Przegląd najważniejszych systemów GIS oraz ich zastosowanie w geologii i ochronie środowiska. Rola GIS w naukach przyrodniczych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do systemu QGIS. System QGIS i jego podstawowe narzędzia - ćwiczenia wstępne. Odwzorowania kartograficzne, przeliczanie pomiędzy systemami współrzędnych geograficznych. Kalibracja warstw rastrowych. Wykonanie powiązań pomiędzy warstwami informacji geograficznej dla wybranego rejonu. Nauka podstawowych funkcji oprogramowania. Systemem QGIS – narzędzia zaawansowane - samodzielne projekty. Wykonanie samodzielnego projektu wraz z mapami wynikowymi na podstawie materiałów kartograficznych w wersji rastrowej i wektorowej oraz innych baz danych. Projekt wynikowych okien mapy jako przygotowanie do zawodowego wykorzystania oprogramowania GIS oraz tworzenia wydruków mapy.</p>
Semestr IV		
1.	Seminarium dyplomowe II	Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną z wyników badań zawartych w pracy magisterskiej
2.	Filozofia	<p>Wykłady: Wprowadzenie. Zagadnienia, zakres i główne kierunki filozofii. Narodziny myśli europejskiej – presokratycy i sofisci. Przełom sokratejski w myśli greckiej – od Platona do Arystotelesa. Między empiryzmem a racjonalizmem: Hobbes, Locke, Berkeley, Hume – Descartes, Spinoza, Leibniz. Przewrót kopernikański w filozofii: filozofia transcendentalsa Immanuela Kanta. Idealizm niemiecki i jego systemy: Fichte, Schelling, Hegel. Od metafizyki do psychoanalizy: Schopenhauer, Nietzsche, Freud. Pozytywizm – neokantyzm – fenomenologia – filozofia życia, egzystencjalizm. Zwrot lingwistyczny: Wittgenstein i Heidegger, Koło Wiedeńskie, filozofia analityczna. Teoria krytyczna, hermeneutyka, krytyczny racjonalizm. Filozofia umysłu, neurofilozofia, neuroestetyka</p>

3.	Oceny oddziaływania na środowisko	Ćwiczenia: Zapoznanie się z przepisami prawnymi, procedurami OOS i merytorycznymi zawartościami opracowań środowiskowych, opracowanie podstawowych dokumentów OOS: przegląd i audyt ekologiczny, prognoza środowiskowa w ramach oceny strategicznej, karta informacyjna przedsięwzięcia, wniosek o wydanie decyzji, kwalifikowanie przedsięwzięć, raport OOS, decyzja środowiskowa.
Semestr I – Moduł fakultatywnych ćwiczeń terenowych		
1.	Geologia regionalna i geologia złóż (A)	Ćwiczenia terenowe: Budowa geologiczna orogenu na przykładzie Karpat: Zapadlisko przedkarpackie, złoża gazu. Karpaty zewnętrzne, złoża ropy i gazu, skansen naftowy w Bóbrce, odsłonięcia serii menilitowych i diatomitów, mineralizacje uranowe rejonu Bezmiechowej. Strefa pienińska budowa geologiczna (wąwóz Homole), andezyty G. Wżar. Karpaty Wewnętrzne, Tatry, Zakarpacie - (Ukraina, Węgry lub Słowacja) wulkanizm karpacki i jego znaczenie metalogeniczne (metale, perlit). Budowa geologiczna obszaru platformowego na przykładzie płyty podolskiej, platformy scytyjskiej i centralnej części tarczy ukraińskiej, lub fennoskandzkiej: odsłonięcia granitoidów tarczy ukraińskiej rejonu Humania i przełomu Bugu południowego, krzyworskie złoża BIF, bazalty Wołynia, mineralizacje Cu-U Old-Redu, profile syluru, dewonu, kredy i neogenu płyty podolskiej, złoża manganu. Odsłonięcia ukraińskie i przybałtyckie jako możliwość zapoznania się z litologią skał znanych w Polsce tylko z wierceń na obszarze platformy wschodnioeuropejskiej. Geologia Rumunii i jej zasoby mineralne: złoża Rosia Monatan, złoża i odsłonięcia soli w Transylwanii, wody termalne, ropa naftowa i sole kamienne rejonu Suczawy. Kimeryjski orogen Gór Krymskich - kenozoiczne osady Kerczu: rozwój orogenu G, Krymskich od serii taurydzkiej (trias?) po platformę eoceńskich wapieni nummulitowych. Warunki tworzenia się złóż węglowodorów serii Majkopskiej, wulkanizm błotny, rudy żelaza serii kerczeńskiej, rafy mszywiolowe, współczesne jeziora słone i problemy eksploatacji soli.
2.	Kartografia geologiczna II	Ćwiczenia terenowe: Wprowadzenie do budowy geologicznej rejonu ćwiczeń i otaczających nadrzędnych jednostek regionalnych, szczegółowa litostratygrafia wydzielonych zespołów skalnych, teoretyczne podstawy systemu i metodyka pomiarów GPS, podstawy obsługi odbiorników GPS, zasady numerycznej rejestracji danych. Budowa i obsługa odbiorników GPS do rejestracji GIS, metody pomiarowe stosowane przy rejestracji danych geologicznych: pomiar autonomiczny, z korekcją satelitarną w czasie rzeczywistym SBAS, z korekcją różnicową w post-processingu. Formaty formularzy do rejestracji danych geologicznych, system kodowania danych geologicznych w rejestracji numerycznej. Konstrukcja schematu kodów geologicznych dla obszaru objętego ćwiczeniami. Cykl dziennego procesu dydaktycznego jest dwuczęściowy (prace polowe i kameralne) i zawiera następujące treści programowe: Część polowa: rejestracja numeryczna atrybutów definiujących elementy budowy geologicznej (wydzielenie litologiczne, jednostka stratygraficzna, typ kontaktów, typ struktur tektonicznych, orientacja elementów strukturalnych...) w formularzach bazodanowych rejestratorów z wykorzystaniem przyjętych kodów; pomiar lokalizacji obserwowanych elementów budowy geologicznej systemem GPS metodą statyczną lub dynamiczną dostosowaną do rodzaju obserwowanego elementu; punkty - statycznie, linie i poligony - dynamicznie; lokalizacja i identyfikacja elementów strukturalnych w terenie na podstawie wczytanej do odbiornika GPS mapy geologicznej z wykorzystaniem funkcji nawigacji do celu; szczegółowa analiza mezostrukturalna w odsłonięciach i rejestracja numeryczna pomiarów; zasady prowadzenia dziennika polowego w systemie rejestracji numerycznej; metodyka pobierania próbek skalnych, w tym

		orientowanych, ich lokalizacja urządzeniami GPS i schemat zapisu numerycznego; metodyka obserwacji i rejestracji danych uzupełniających z zakresu hydrogeologii, hydrografii, surowców skalnych i warunków geologiczno-inżynierskich z zastosowaniem lokalizacji GPS i numerycznego zapisu. Część kameralna: transfer danych z mobilnych urządzeń GPS do komputera stacjonarnego z wykorzystaniem oprogramowania do obsługi odbiorników GPS z zachowaniem struktury atrybutów pomierzonego elementu i jego lokalizacji, metody poprawy jakości pomiaru z wykorzystaniem uśredniania i filtrowania; transfer danych geologicznych do oprogramowania typu GIS (edytora kartograficznego), wyświetlanie i analiza danych pomiarowych na tle mapy topograficznej i geologicznej; metodyka konstrukcji mapy dokumentacyjnej w systemach GIS z wykorzystaniem narzędzi filtrowania zarejestrowanych danych; metodyka przygotowania danych z map geologicznych, topograficznych i tabel bazodanowych do wczytania do odbiornika GPS i zasady ich wykorzystania w obserwacjach polowych; numeryczna edycja mapy dokumentacyjnej i mapy geologicznej; analiza wielowarstwowych stosów z wykorzystaniem map geologicznych, topograficznych, numerycznych obrazów terenu (wysokościowy, LIDAR, zdjęcie satelitarne wielopasmowe) i narzędzi GIS do interpretacji budowy geologicznej.
3.	Metody badań hydrogeologicznych	Ćwiczenia terenowe: Kartowanie hydrogeologiczne, pomiary hydrometryczne, badania parametrów hydrogeologicznych skał.
4.	Analiza basenowa, geologia morza i geodynamika	Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia terenowe prowadzone są w obszarze nadmorskim oraz w obszarach z dostępnymi odsłonięciami kopalnych osadów środowisk morskich i lądowych, w których przedstawione zostanie możliwe pełne spektrum interakcji procesów hydrologicznych, eolicznych, sedymentacyjnych i tektonicznych. Program obejmuje zagadnienia: analiza i interpretacja współczesnych środowisk sedymentacyjnych w strefie litoralnej i na przybrzeżu, dokumentacja, opisy, pomiary i analiza procesów litodynamicznych (klify, plaże, wydmy, ujścia rzek), cyrkulacja przybrzeżna (spektra falowe, prądy kompensacyjne, dryf litoralny), stacje wodowskazowe, pomiar powierzchni ekwipotencjalnej morza, analiza rumoszu w strefie litoralnej; ocena i metody pomiaru transportu eolicznego, wpływ zjawisk atmosferycznych na zmiany cyrkulacyjne wody i strumień litodynamicznych, analiza współczesnych i kopalnych facji plażowych, lagunowych, wydmowych oraz kopalnych osadów otwartego morza, współczesne i kopalne ślady okresowych zalewów morskich (tsunamity, zalewy sztormowe).
5.	Geologia regionalna i geologia złóż (B)	Ćwiczenia terenowe: Przykładowa tematyka: Zapadlisko przedkarpackie, złoża gazu. Karpaty zewnętrzne, złoża ropy i gazu, skansen naftowy w Bóbrce, odsłonięcia serii menilitowych i diatomitów, mineralizacje uranowe rejonu Bezmiechowej. Strefa pienińska budowa geologiczna (wąwóz Homole), andezyty G. Wżar. Karpaty wewnętrzne, Tatry. Zakarpacie - (Ukraina, Węgry lub Słowacja) wulkanizm karpacki i jego znaczenie metalogeniczne (metale, perlit).
6.	Mineralogia i Petrologia II	Ćwiczenia terenowe: Geologia, petrologia i mineralogia wybranych jednostek geologicznych i kompleksów skalnych Dolnego Śląska (m.in. granitoidy i pegmatyty masywu Strzegom-Sobótka, ofiolit Ślęży, skały metamorficzne i pegmatyty bloku Gór Sowich, permo-karbońskie i kenozoiczne skały wulkaniczne i żyłowe Sudetów). Rola petrologii w interpretacji ewolucji geologicznej regionu. Geneza skał magmowych, metamorficznych i osadowych Sudetów w kontekście ewolucji geodynamicznej obszaru. Terenowe aspekty badań mineralogicznych i petrologicznych. Szczegółowy program aktualizowany jest m.in. w zależności od zespołu prowadzącego ćwiczenia i od dostępu do czynnych kamieniołomów.
7.	Technologie prośrodowiskowe	Ćwiczenia terenowe: Wizyta w elektrociepłowni: ciąg technologiczny produkcji ciepła i energii elektrycznej, przygotowania paliw od spalania, palenisko fluidalne, układy oczyszczające gazy spalinowe; produkcja wody ciepłowniczej i kotłowej, gospodarka odpadami. Wizyta w Zakładzie Produkcji Wody na Grobli MPWiK we Wrocławiu: układ technologiczny produkcji wody, wydajność, środki ostrożności. Wizyta

		w oczyszczalni ścieków komunalnych MPWiK Wrocław: układ technologiczny oczyszczalni ścieków i gospodarki osadami ściekowymi oraz wytwarzania biogazu. Wizyta w oczyszczalni ścieków komunalnych w Legnicy. Wizyta w elektrowni wodnej Wrocław I – układ technologiczny, zalety i ograniczenia. Wizyta na składowisku odpadów komunalnych CHEMEKO – ciąg technologiczny, organizacja składowiska, zabezpieczenia wód gruntowych, system monitoringu, linia do produkcji paliwa alternatywnego. Wizyta w kompostowni odpadów ZDIUM Wrocław – ciąg technologiczny, warunki kompostowania i dojrzewania kompostu, wydajność. Wizyta w sortowni odpadów ALBA Wrocław – ciąg technologiczny, urządzenia stosowane do przygotowania, separacji, sortowania i kompaktowania odpadów. Rynek surowców wtórnych.
Semestr I-III – Moduły fakultatywne		
Moduł I - Geochemia Środowiskowa		
1.	Identyfikacja i bilansowanie zanieczyszczeń	<p>Wykłady: Charakterystyka zanieczyszczeń poszczególnych składowych środowiska oraz metod ich pomiaru i możliwego bilansowania. Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – dwutlenek siarki (SO₂). Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – tlenki azotu (NO_x). Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – zanieczyszczania pyłowe. Katalizatory samochodowe jako przykłady usuwania szkodliwych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących z transportu. Olfaktometria dynamiczna oraz stosowane metody dezodoryzacji. Przedstawienie zagadnień związanych z zanieczyszczeniami stałych próbek środowiskowych. Omówienie procesów degradacji gleb oraz metody rekultywacji terenów zdegradowanych. Zaprezentowanie metod służących do oznaczania mobilności i biodostępności pierwiastków w glebach oraz do oznaczenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie ze szczególnym uwzględnieniem metali ciężkich. Działalność przemysłowa jako podstawowe źródło zanieczyszczeń nieorganicznych środowiska glebowego. Omówienie możliwości wykorzystania analiz izotopowych do śledzenia źródeł zanieczyszczeń w stałych próbkach środowiskowych. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych, metody bilansowania ładunków zanieczyszczeń. Zagrożenia związane z jakością wody.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Pobór prób powietrza i analiza stężeń i składu izotopowego atmosferycznego CO₂ i CH₄. Wykonanie opracowań mających na celu ocenę jakości gleb i osadów pod kątem zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Sporządzenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Zastosowanie metod oznaczania mobilności pierwiastków w glebach i próba identyfikacji źródeł zanieczyszczeń. Przygotowanie sprawozdań opisujących otrzymane wyniki. Pobór prób wody i analiza pod kątem monitoringu jakości wód powierzchniowych. Wykonanie analiz, krzywych kalibracyjnych do wybranych metod analitycznych oraz sporządzenie sprawozdania.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wizyta w stacji monitoringowej zanieczyszczeń atmosferycznych należącej do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) we Wrocławiu. Wizyta w Laboratorium Badań Olfaktometrycznych (Politechnika Wrocławska).</p>
2.	Geoekologia stosowana i biogeochemia	<p>Wykłady: Cykle biogeochemiczne i ich modyfikacje na skutek presji antropogenicznej; wpływ zmian zagospodarowania zlewni na jakość wód. Krążenie pierwiastków a procesy produkcji pierwotnej i dekompozycji; nadproduktywność środowiska jako wynik antropopresji - przyczyny, skutki, znaczenie.</p>

		<p>Śledzenie szlaków przepływu pierwiastków w środowisku z wykorzystaniem izotopów stabilnych. Remediacja: bioremediacja i fitoremediacja; zastosowanie bakterii, grzybów i roślin do oczyszczania gleb i wody z substancji zanieczyszczających i zastosowania w rekultywacji gruntów terenów przemysłowych. Biologiczne metody rekultywacji wód powierzchniowych. Znaczenie procesów biochemicznych w modyfikacji warunków chemicznych w glebie i wodzie; enzymy jako katalizatory reakcji chemicznych w środowisku i ich wykorzystanie w diagnostyce jakości środowiska wodnego i glebowego. Mikrobiologiczne dezodoryzacja emisji bioprzemysłowych i przemysłowych jako przykład wykorzystania mikroorganizmów w walce z trudnym problemem emisji odorów do atmosfery. Wykorzystanie mikroorganizmów w procesach biohydrometalurgicznych jako alternatywa dla konwencjonalnych procesów ługowania metali.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Proste eksperymenty wykonywane w małych grupach prezentujące: zmiany parametrów fizykochemicznych wód w powiązaniu ze zmianami dynamiki hydrologicznej cieku na przykładzie Odry we Wrocławiu; wpływ składników pokarmowych na tempo produkcji pierwotnej; Znaczenie enzymów hydrolitycznych w środowisku na przykładzie fosfatazy alkalicznej lub arylsulfatazy; obserwacja procesu dekompozycji tlenowej i beztlenowej; eksperymentalna ocena wpływu dużych filtratorów na utrzymanie dobrej jakości wody, ekotesty toksyczności.</p>
3.	Metody biologiczne w ocenie stanu środowiska	<p>Wykłady: Teoretyczne podstawy bioindykacji: definicja, zakres i zasady bioindykacji; bioindykacja w monitoringu środowiska; różnorodność metod bioindykacyjnych; podstawowe właściwości gatunków wskaźnikowych i ich klasyfikacja; znaczenie i funkcje metod bioindykacyjnych. Możliwości stosowania do oceny jakości powietrza, wody i gleby; metody bioindykacyjne wykorzystywane w rolnictwie. Wady i zalety biologicznych metod oceny środowiska. Ekotesty toksyczności wód i gleb. Zasady bioindykacji zanieczyszczenia rzek. System saprobowości i inne systemy biotyczne stosowane w Europie w indykacji rzek. Klasyfikacja stanu ekologicznego wód. Koncepcja monitoringu ekosystemów w Polsce. Zintegrowany monitoring środowiska w Polsce podsystemy, założenia i cele. Teoretyczne i praktyczne podstawy aerobiologii. Biologiczne zanieczyszczenia powietrza. Produkcja, uwalnianie i rozprzestrzenianie pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych. Drogi i rodzaje transportu materiału sporowo-pyłkowego. Czynniki meteorologiczne warunkujące uwalnianie, rozprzestrzenianie i stężenie pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych w powietrzu. Metody badawcze stosowane w badaniach opadu współczesnego pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych. Monitoring pyłkowy w Polsce i Europie. Organizacja i rola sieci informacji agrobiologicznej w skali lokalnej, regionalnej i europejskiej. Zastosowanie monitoringu aerobiologicznego w profilaktyce i leczeniu alergii pyłkowej. Dynamika sezonów pyłkowych wybranych aeroalergenów. Pojęcie i znaczenie kalendarzy pyłkowych. Konstrukcja kalendarzy pyłkowych. Podstawy prognozowania agrobiologicznego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Biologiczne metody oceny skażenia środowiska; zastosowanie ekotestów na nasionach i/lub na skorupiakach w identyfikacji skażeń środowiska wodnego. Indeksy oceny stanu ekologicznego rzek i/lub jezior, zapoznanie z wybranymi indeksami: Multimetryczny Indeks Okrzemkowy, Indeks fitoplanktonowy, Makrofity: Makrofitowy Indeks Rzeczny, Indeks makrobezkręgowców bentosowych, Indeks ichtiofaunistyczny EFI+PL. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza czynnikami biologicznymi (metoda wolumetryczna). Dynamika sezonów pyłkowych wybranych aeroalergenów. Zastosowanie monitoringu aerobiologicznego w profilaktyce i leczeniu alergii pyłkowej. Podstawy prognozowania aerobiologicznego.</p>
4.	Metody poboru prób środowiskowych	<p>Wykłady: Pobieranie próbek materiałów stałych: próbki maziste i ciastowate; próbki łatwo topliwe; próbki materiałów sypkich i w kawałkach; próbki gleby; próbki gleby ornej. Opróbowanie złóż kopalin stałych: wiadomości wstępne, sposoby pobierania próbek (opróbowanie rdzeni, zasypu, zwierziny, otworów</p>

		<p>rozpoznawczych); próbki do badań (chemicznych, kopalin okruchowych i ilastych, mineralogiczno-petrograficznych, stratygraficznych, fizyczno-mechanicznych); przechowywanie próbek kopalin stałych i dokumentacja opróbowania; sposoby pobierania próbek na wychodniach i wyrobiskach górniczych (punktowe, bruzdowe, zdzierkowe, urobkowe, z odwiertów); opróbowanie złoża w wyrobiskach eksploatacyjnych; warunki poprawnego opróbowania złóż w wyrobiskach górniczych. Pobieranie próbek gazowych: rodzaje próbek gazowych; klasyfikacja metod pobierania i analizy próbek gazów; metody manualne pobierania próbek powietrza (sedymentacyjne, izolacyjne, aspiracyjne); pobieranie próbek gazów odlotowych; pobieranie próbek aerozoli i pyłów. Zasady BHP obowiązujące w trakcie badań i pomiarów prowadzonych w terenie. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód powierzchniowych, zawiesiny do badań fizyczno-chemicznych (przyrządy i naczynia do pobierania próbek; utrwalanie) oraz rumowiska i planktonu do badań taksonomicznych (czerpacze, siatki, utrwalanie prób). Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód podziemnych do badań fizyczno-chemicznych (przyrządy i naczynia do pobierania próbek wody; utrwalanie); Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych „on-line”. Pompowanie oczyszczające. Zasady pobierania i przyrządy do poboru wód opadowych, wód spływających po pniu oraz wód podkoronowych. Przygotowanie próbek gleb do analiz laboratoryjnych. Zasady pobierania i przyrządy do pobierania próbek gleb: do standardowych analiz laboratoryjnych (z poziomu organicznego i z poziomu mineralnego o strukturze naruszonej i nienaruszonej), do specjalistycznych analiz laboratoryjnych (pomiaru siły wiązania wody w glebie, analiz mikromorfologicznych). Pobierania próbek osadów dennych oraz ich przygotowanie do analiz laboratoryjnych</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Pobór próby powietrza atmosferycznego oraz pomiar stężenia i składu izotopowego węgla z dwutlenku węgla i metanu na spektrometrze CRDS Picarro G-2201i. Omówienie i przedstawienie przygotowania filtrów i zasady działania pobornika DHA-80 do poboru pyłu PM2.5. Pobór wód podziemnych z piezometru i studni, pomiar parametrów fizykochemicznych wód podziemnych. Pobór wód powierzchniowych z cieków wodnych i zbiorników wodnych, pomiar parametrów fizykochemicznych i biologicznych, zasady poboru próbek z wykorzystaniem różnych próbników, konserwacja i zasady transportu próbek. Pobór osadów dennych ze zbiorników wodnych, pomiar parametrów fizykochemicznych i biologicznych, zasady poboru próbek z wykorzystaniem różnych próbników, konserwacja i zasady transportu próbek. Pobór próbek glebowych z użyciem kilku typów próbników. Konserwacja i zasady transportu próbek.</p>
5.	Geochemia środowiskowa	<p>Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi artykułami naukowymi dotyczącymi problematyki geochemii środowiskowej lub już realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi, jeżeli ich tematyka wiąże się bezpośrednio z geochemią środowiskową. Korekta błędów oraz zaszczerpicie prawidłowych postaw związanych z: poprawną interpretacją tekstu naukowego, planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.</p>
Moduł II - Gospodarka środowiskiem		
1.	Gospodarka odpadami	<p>Wykłady: Wprowadzenie do gospodarki odpadami. Historyczne kamienie milowe w rozwoju gospodarki odpadami, definicje podstawowych pojęć z gospodarki odpadami - zgodnie z Ustawą o Odpadach, zagrożenia środowiskowe związane z gospodarką odpadami, gospodarka odpadami na świecie - statystyki,</p>

		<p>problemy i trendy, hierarchia gospodarowania odpadami, klasyfikacja odpadów ze względu na różne kryteria oraz zgodna z Katalogiem Odpadów: zasady i przykłady. Dokumentacja stosowana w gospodarce odpadami. Odpady przemysłowe i niebezpieczne w Polsce i na świecie - statystyki, właściwości i charakterystyka, kierunki wykorzystania odpadów przemysłowych w innych gałęziach gospodarczych, sposoby bezpiecznego składowania odpadów niebezpiecznych, oznakowania odpadów niebezpiecznych, metody unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych: zawierających azbest, rtęć, przepracowanych olejów i smarów, złomu akumulatorowego oraz odpadów medycznych i weterynaryjnych. Odpady komunalne Charakterystyka, właściwości, zmiany w składzie, główne grupy składowe odpadów komunalnych, statystyki dla największych miast Polski na tle krajów UE i trendów ogólnosiwiatowych. Składowanie odpadów Statystyki. Zasady lokalizacji składowisk, Maślice - przykład niewłaściwie zlokalizowanego składowiska odpadów, materiały i systemy uszczelniające wykorzystywane na składowiskach, lokalizacja i konstrukcja studni odgazowujących, systemy składowania, procesy chemiczne i geochemiczne zachodzące w składowisku, zmiany w zależności od wieku odpadów, rekultywacja składowisk, Maślice - przykład składowiska zrekultywowanego. Monitoring składowisk odpadów: monitoring odpadów, monitoring wód gruntowych - zasady, wskaźniki, przykłady. Składowanie odpadów wprawie wspólnotowym i wewnętrznym. Selektywna zbiórka odpadów, podstawy recyklingu, logistyka Organizacja selektywnej zbiórki odpadów na przykładzie wybranych miast. Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej, działalność Organizacji Odzysku. Ustawa o recyklingu sprzętu elektrycznego i elektronicznego, Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Działalność sortowni odpadów: urządzenia wykorzystywane do sortowania i zasada ich działania. Termiczne unieszkodliwianie odpadów. Statystyki polskie i światowe, spalanie odpadów: kaloryczność odpadów i wartość opału odpadów, przebieg procesu spalania, konstrukcja pieców, zagrożenia, układy technologiczne do oczyszczania gazów spalinowych, piroliza odpadów: warunki przebiegu procesu, produkty i ich wykorzystanie, zalety i wady, mikrofalowe metody unieszkodliwiania azbestu, spalanie odpadów w prawie wspólnotowym i wewnętrznym. Kompostowanie Wprowadzenie do procesu kompostowania, warunki i wymagania, rozwiązania technologiczne: układ pryzmowy, kontenerowy, bioreaktorowy, brykietowy, wspomagany przez dżdżownice. Efektywność, zalety i wady, statystyki polskie i światowe. Fermentacja metanowa odpadów. Wprowadzenie do chemii procesu fermentacji, Układy technologiczne WABIO, SWECO, BTA, efektywność, zalety i wady. Transgraniczne przemieszczanie odpadów. Konwencja Bazylejska, Ustawa o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów z 2007 roku.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wizyta na składowisku odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most” i/lub. zrekultywowanym składowisku odpadów niebezpiecznych w Oławie. Wizyta w Zakładzie gospodarowania odpadami w Rudnej Wielkiej lub w Gaci. Wizyta na zrekultywowanym składowisku odpadów komunalnych Maślice we Wrocławiu. Wizyta w sortowni odpadów Alba S.A. Wizyta w stacji demontażu pojazdów wycofanych z Eksploatacji Centrozłom w Oławie, zwiedzanie linii do demontażu sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Wizyta w kompostowni ZDIUM Wrocław.</p>
2.	Zanieczyszczenia atmosfery	<p>Wykłady: Podstawy fizyki i chemii atmosfery. Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: SO₂, O₃, NO₂. Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: CO, pyły, zanieczyszczenia organiczne. Zjawiska zachodzące w atmosferze w skali regionalnej i kontynentalnej. Zjawiska zachodzące w atmosferze w skali globalnej. CO₂ – CCS (Carbon Dioxide Capture and Storage). Wybrane metody detekcji zanieczyszczeń atmosferycznych (Lidar, Sodar). Badania izotopowe - narzędzia wspomagające klasyczny monitoring zanieczyszczeń atmosferycznych.</p>

3.	Gospodarka środowiskiem wodnym	Ćwiczenia terenowe: Prowadzone są w instytucjach zajmujących się różnymi zadaniami z zakresu gospodarki wodnej: Państwowy Instytut Geologiczny we Wrocławiu, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, IMGW we Wrocławiu, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Podczas wizyt omówione zostaną aspekty realizacji zadań w zakresie gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, ochrony wód oraz uwarunkowań prawnych związanych z realizacją inwestycji powiązanych z gospodarką wodną w kontekście realizacji Prawa Wodnego oraz Ramowej Dyrektywy Wodnej UE.
4.	Ocena i wykorzystanie gleb w myśl zrównoważonego rozwoju	Wykłady: Gleba a problemy środowiska. Ochrona gleb. Struktura użytkowania gleb. Procesy degradacji gleb. Metody rekultywacji terenów zdegradowanych. Mobilność i biodostępność pierwiastków w glebach. Metody ich oznaczania. Metody wykonywania bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Ćwiczenia laboratoryjne: Wykonanie oceny jakości gleb pod kątem zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Sporządzenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Zastosowanie metod oznaczania mobilności pierwiastków w glebach i powiązanie wyników z odpowiednim procesem glebotwórczym. Przygotowanie sprawozdań opisujących otrzymane wyniki
5.	Technologie w ochronie środowiska	Wykłady: Ochrona atmosfery: systemy oczyszczania gazów spalinowych - procesy przygotowania paliw od spalania, typy palenisk, zasada działania paleniska fluidalnego, zjawiska wykorzystywane przy oczyszczaniu gazów spalinowych, metody i urządzenia do oczyszczania gazów spalinowych z NO _x , pyłów, SO ₂ , innych substancji niebezpiecznych; efektywność metod, zalety i wady. Ochrona wód: systemy oczyszczania ścieków i produkcji wody - co to są ścieki, charakterystyka ścieków przemysłowych i komunalnych, wskaźniki jakości ścieków, mechaniczne, chemiczne i biologiczne metody oczyszczania ścieków i przebieg tych procesów, unieszkodliwianie osadów pościekowych, roślinne oczyszczalnie ścieków. Zanieczyszczenia występujące w wodach naturalnych, typy ujęć wody, procesy oczyszczania wody (napowietrzanie, koagulacja, sedymentacja, flotacja, filtracja, wymiana jonowa, chemiczne strącanie, sorpcja na węglu aktywnym, utlenianie chemiczne, procesy membranowe, dezynfekcja, infiltracja), produkcja wody dla Wrocławia. Odnawialne źródła energii - co to jest energia odnawialna, podział odnawialnych źródeł energii, praktyczne aspekty wykorzystania energii wiatru, wody, promieniowania słonecznego, energii geotermalnej, biomasy, biopaliwa. Energia jądrowa – perspektywy - produkcja paliwa jądrowego na przykładzie ²³⁵ U (wzbogacanie przygotowanie elementów paliwowych do reaktorów), typy reaktorów i zasada działania, składowanie odpadów, zagrożenia i bezpieczeństwo elektrowni jądrowych. Rozwiązania technologiczne w gospodarce odpadami - co to są odpady, podział, charakterystyka i pochodzenie odpadów przemysłowych i komunalnych, główni producenci odpadów przemysłowych w Polsce, gospodarowanie odpadami, gospodarcze wykorzystanie odpadów, składowanie odpadów: przygotowanie terenu, zabezpieczenia, organizacja systemu składowania, zagospodarowanie i rekultywacja terenów po wysypiskach odpadów, składowanie odpadów niebezpiecznych, termiczne unieszkodliwianie odpadów – technologia, zalety i wady, piroliza, stabilizacja tlenowa i beztlenowa odpadów. Rola PIOŚ i WIOŚ w monitoringu środowiska - zadania i kompetencje PIOŚ i WIOŚ, struktury organizacyjne WIOŚ i PIOŚ, funkcjonowanie WIOŚ we Wrocławiu.
6.	Charakterystyka odpadów przemysłowych	Wykłady: Pojęcie odpadów przemysłowych, prawne uwarunkowania gospodarki odpadami przemysłowymi (ustawa o odpadach, ustawa o odpadach wydobywczych, rozporządzenia wykonawcze). Charakterystyka odpadów górniczych: metodyka badań własności fizyko-mechanicznych i chemicznych odpadów górniczych przemysłowych (m.in. ściśliwość, rozmywalność, czas zestalania). Metody i technologie zagospodarowania odpadów przemysłowych w górnictwie odkrywkowym i głębinowym. Charakterystyka odpadów powstających w procesie wzbogacania rud metali (kruszenie, mielenie, flotacja,

		<p>zagęszczanie, suszenie). Charakterystyka przemysłowych odpadów niebezpiecznych i gospodarka nimi. Planowanie badań odpadów przemysłowych powstających w wyniku eksploatacji i przerabiania surowców mineralnych (żużle hutnicze, popioły, pyły, szkliwa, odpady górnicze, poflotacyjne). Dobór odpowiednich metod badawczych w zależności od analizowanego rodzaju materiału. Ewolucja dawnych i obecnych terenów przemysłowych, wietrzenie odpadów przemysłowych, metody określania wpływu odpadów na środowisko – testy ługowania spełniające wymagania prawne a także testy symulujące warunki naturalne.</p> <p>Ćwiczenia: Metody określania wpływu odpadów na środowisko – testy ługowania spełniające wymagania prawne a także testy symulujące warunki naturalne. Metody określania mobilności pierwiastków potencjalnie toksycznych znajdujących się w odpadach – metody bezpośrednie (obserwacje i analizy in situ), metody bezpośrednie (ekstrakcje). Samodzielne planowanie badań odpadów pod kątem ich wpływu na środowisko.</p>
7.	Gospodarka środowiskiem	<p>Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi artykułami naukowymi dotyczącymi problematyki gospodarki środowiskiem lub już realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi, jeżeli ich tematyka wiąże się bezpośrednio z geochemią środowiskową. Korekta błędów oraz zaszczerpienie prawidłowych postaw związanych z: poprawną interpretacją tekstu naukowego, planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.</p>
Moduł III - Rekonstrukcja paleośrodowisk		
1.	Analiza mikrofacjalna	<p>Wykłady: Cele analizy mikrofacjalnej. Podstawowe pojęcia. Metody badań (optyczne, chemiczne, fizyczne). Schemat postępowania w trakcie badań preparatu. Rozpoznawanie orto- i allochemów, ich znaczenie dla interpretacji środowiskowych. Analiza mikrofacjalna w poszukiwaniach i dokumentacji złóż ze szczególnym uwzględnieniem węglowodorów. Przykłady zastosowań analizy mikrofacjalnej (szczególnie w badaniach prowadzonych w Polsce południowo-zachodniej - złoża ropy naftowej, gazu ziemnego i miedzi).</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Przedstawienie procedury wyboru próbek, prezentacja wykonywania płytek cienkich, obserwacje w mikroskopie optycznym, badania katodoluminescencyjne. Zapoznanie się z przykładowymi preparatami prezentującymi różne możliwości występowania orto- i allochemów. Praca w niewielkim zespole. Opis wybranej płytki cienkiej. Sporządzanie raportu – sprawozdania z samodzielnego opisu preparatu.</p>
2.	Rekonstrukcja paleośrodowisk - skamieniałości śladowe	<p>Wykłady: Definicja i podział etologiczny skamieniałości śladowych. Historia badań. Prezentacja głównych ichnofacji (kontynentalnych, płytkomorskich, głębokomorskich). Charakterystyka i rozpoznawanie najczęściej występujących ichnotaksonów w obrębie poszczególnych ichnofacji. Przydatność najważniejszych ichnotaksonów do określania warunków sedymentacji. Omówienie różnych środowisk sedymentacji i typowych dla nich zespołów skamieniałości śladowych. Modele ichnologiczne dla poszczególnych środowisk sedymentacji. Analiza ichnologiczna przykładowych profili z Polski, Europy oraz innych kontynentów. Kolonizacja środowisk lądowych, brackich, płytkomorskich i głębokowodnych przez twórców skamieniałości śladowych. Fanerozoiczna historia skamieniałości śladowych – zmiany ichnotaksonomicznego zróżnicowania w czasie. Ichnologia kręgowców. Najnowsze znaleziska. Przydatność skamieniałości śladowych do rekonstrukcji paleośrodowisk (batymetria, zasolenie i natlenienie wód, energia środowiska, tempo sedymentacji, charakter podłoża). Wykorzystanie skamieniałości śladowych</p>

		bezkęgowców i kręgowców w stratygrafii - ichnostratygrafia. Definicja granic pomiędzy systemami (neoproterozoik-kambr). Skamieniałości śladowe na tle 5 wielkich wymierań w dziejach Ziemi.
3.	Współczesne metody stratygrafii	Wykłady: Klasyfikacje i jednostki stratygraficzne, rys historyczny i obecny stan wiedzy. Amerykański Kodeks Stratygraficzny. Klasyfikacje stratygraficzne w Polsce. Formalne kategorie jednostek stratygraficznych i metody ich korelacji (litostratygrafia, biostratygrafia, chronostratygrafia, magnetostratygrafia). Geochronologia. Specjalne nieformalne metody stratygraficzne (chemostratygrafia, stratygrafia izotopów strontu, stratygrafia sejsmiczna i sekwencyjna, eustatostratygrafia, cyklostratygrafia, tefrostratygrafia, stratygrafia zdarzeniowa, ekostratygrafia). Ćwiczenia: Wydzielanie jednostek litostratygraficznych i biostratygraficznych w profilach. Wykorzystanie skamieniałości przewodnich do określenia przedziału wiekowego wybranego profilu geologicznego. Korelacja litologiczna i wiekowa wybranych profili geologicznych. Korelacja metodą Shaw'a. Określenie warunków paleośrodowiskowych w wybranych profilach na podstawie cech litofacjalnych oraz zespołów skamieniałości. Prowincje paleobiogeograficzne.
4.	Paleośrodowiskowe uwarunkowania powstawania złóż	Wykłady: Migracja i koncentracja pierwiastków w procesach generacji i krystalizacji magm płaszczowych a geneza złóż typu VHMS i SEDEX. Migracja i koncentracja pierwiastków w trakcie wietrzenia, transportu i sedymentacji we wczesnych etapach rozwoju atmosfery i hydrosfery, złoża związane z niezgodnościami w obrębie serii prekambryjskich. Recykling magmowy produktów sedymentacji i jego rola metalogeniczna. Rozwój biosfery, rewolucja tlenowa i jej wpływ na formowanie się złóż typu BIF. Rozwój biosfery, morskie i lądowe środowiska redukcyjne, złoża związane z czarnymi łupkami i złoża uranu w piaskowcach. Permo-triasowy kryzys tlenowy i jego wpływ na metalogenezę. Paleośrodowiskowe zróżnicowanie składu paliw kopalnych, szungit, kukersyt, węgle i torfy. Wydarzenia beztlenowe (anoxic events) i ich wpływ na powstawanie skał macierzystych węglowodorów. Znaczenie meteorytów dla formowania się złóż. Popigaj, Sudbury
5.	Skamieniałości jako wskaźnik paleośrodowiska	Wykłady: Przekazanie aktualnego stanu wiedzy nt. zależności pomiędzy zespołami organizmów a warunkami powstawania osadów. Charakterystyka grup organizmów pod względem przystosowań i wymagań środowiskowych. Opis facji charakteryzowanych przez różne grupy organizmów. Wykazanie powiązań pomiędzy wnioskami z analizy współczesnych zespołów organizmów a badaniami skamieniałości w osadach. Wskaźnikowe zespoły skamieniałości użyteczne dla interpretacji środowiskowych i ich zmiany w czasie. Wpływ procesów fosylizacyjnych na możliwości interpretacji środowisk w oparciu o zespoły skamieniałości. Przykłady praktycznych zastosowań w określaniu warunków środowiska. Ćwiczenia laboratoryjne: Rozpoznawanie skamieniałości auto- i allochtonicznych. Analiza próbek pod względem interpretacji środowiskowych w oparciu o skamieniałości. Analiza zmian środowiskowych w profilach. Konwersatorium: prezentacja wybranego przykładu interpretacji środowiskowych opartych na badaniach skamieniałości w oparciu o artykuły naukowe lub rozdziały monografii.
6.	Rekonstrukcja paleośrodowisk	Seminarium: Poszczególni seminarzyści wybierają z przedstawionej listy współczesnych artykułów nt. badań różnych paleośrodowisk, z czołowych anglojęzycznych periodyków naukowych, interesujący ich temat i przygotowują na bazie tych artykułów prezentację oraz dyskutują w ramach seminariów. Mogą też zaproponować własny temat na bazie w/w publikacji.
Moduł IV - Geologia skał zbiornikowych		
1.	Analiza facjalna	Wykłady: Podstawowe pojęcia i reguły następstw facjalnych. Rodzaje facji. Charakterystyka środowisk w oparciu o facje. Facje poszczególnych środowisk. Następstwa facjalne w podstawowych rodzajach basenów

		<p>sedymentacyjnych. Zagadnienia wstępne - przegląd historycznych definicji analizy facjalnej; pojęcia facji (w różnych działach geologii); zarys historii badań (w tym zasady stratygrafii facjalnej); analiza facjalna a sedymentologia, analiza basenowa i geologia historyczna; Środowisko jeziorne - charakterystyka warunków fizycznych i chemicznych różnych rodzajów jezior; transport materiału w jeziorach; facje jezior systemu otwartego i zamkniętego, jezior glacialnych, permanentnych i okresowych; facje węglanowe w jeziorach; delty jeziorne, kopalne osady jeziorne z podkreśleniem ich znaczenia złożowego. Środowisko rzeczne - znaczenie rzek w powstawaniu osadów na lądzie; transport materiału w rzekach; facje rzek roztokowych, meandrujących i anastomozujących; - facje stożków napływowych; osady rzeczne jako wskaźnik różnych typów basenów sedymentacyjnych; kopalne osady rzeczne (w tym fluwioglacjalne). Środowisko pustynne - czynniki wpływające na rozmieszczenie pustyń; źródła i transport materiału w środowisku eolicznym; facje eoliczne; kopalne osady pustynne jako skały zbiornikowe złóż węglowodorów. Osady ewaporatowe - minerały ewaporatowe; warunki i modele wytrącania ewaporatów; ciągi facjalne ewaporatów; znaczenie ewaporatów w powstawaniu złóż węglowodorów; kopalne osady ewaporatowe. Środowisko wybrzeża morskiego - charakterystyka różnych typów wybrzeży morskich (wybrzeża zdominowane przez pływy, sztormy i falowanie); facje w strefie brzegowej; bariery, laguny, estuaria, delty morskie; kopalny zapis migracji linii brzegowej. Środowisko płytkiego morza z sedymentacją klastyczną - charakterystyka i rozmieszczenie szelfów; transport i rozmieszczenie osadów na szelfach; różnice pomiędzy transgresywnymi a regresywnymi ciągami facjalnymi osadów szelfowych; zapis kopalny osadów sztormowych na szelfach; identyfikacja kopalnych osadów szelfowych. Środowiska morza z sedymentacją węglanowej - powstawanie węglanów w środowisku morskim; minerały skał węglanowych, składniki auto i allochemiczne; facje w różnych środowiskach sedymentacji węglanowej (rampa, szelf, platformy, węglany głębokomorskie); geologiczne znaczenie raf; znaczenie skamieniałości w interpretacji facjalnej osadów węglanowych; zapis zmian względnego poziomu morza w osadach węglanowych; przejścia pomiędzy osadami węglanowymi a klastycznymi i ewaporatowymi; zróżnicowanie osadów węglanowych w różnych okresach czasu geologicznego. Środowisko głębokiego morza - ukształtowanie dna oceanicznego; transport materiału w oceanach; osady pelagiczne, hemipelagiczne i fliszowe; tempo przyrostu osadu w oceanach; wpływ głębokości kompensacji węglanu wapnia na charakter osadów.</p> <p>Seminarium: Konstruowanie profili i map facjalnych. Zapoznanie się z próbkami skał z różnych środowisk i ich opis facjalny. Wykorzystanie analizy facjalnej w opisie skał złożowych (szczególnie węglowodory i rudy miedzi).</p>
2.	Analiza basenów sedymentacyjnych	<p>Wykłady: Definicje i klasyfikacja basenów sedymentacyjnych (historia badań basenowych, definicja basenu (ramy basenu, jednostka basenowa), geotektoniczna klasyfikacja basenów sedymentacyjnych, strukturalna klasyfikacja basenów sedymentacyjnych, środowiskowa klasyfikacja basenów sedymentacyjnych). Modele ewolucyjne basenów (termiczna historia basenu, potencjał akumulacyjny basenu, akomodacja, cykliczność ewolucji basenu, subsydencja w basenie, baseny a regionalne jednostki strukturalne, inwersja basenowa (kinematyczna, stratygraficzna, środowiskowa). Baseny ewaporatowe (geneza i ewolucja basenów ewaporatowych; cykl ewaporacyjny; środowiska sedymentacji ewaporatów; kopalne i współczesne baseny ewaporatowe; rola ewaporatów w kształtowaniu architektury basenów sedymentacyjnych; tektonika solna; ewaporaty a sedymentacja i tektonika basenu). Baseny sudeckie – ujęcie ewolucyjne (baseny przedorogeniczne, baseny synorogeniczne (basen świebodziński, basen bardzki, basen kaczawski, basen wschodnio-sudecki), baseny postorogeniczne (basen śródsudecki, basen północnosudecki, basen Vrchlabi, basen Trutnova, basen Nachodu, basen Nysy Kłodzkiej, basen</p>

		<p>Mokreszowa, basen Kędzierzyna-Koźla, basen wrocławski), strefy ścinania i uskoki w Sudetach (uskoki Odry, śródsudecka strefa ścinania, uskoki Łaby, uskok śródsudecki, uskok sudecki brzeżny, uskok śnieżnicki brzeżny)</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Przykłady sudeckich basenów sedymentacyjnych: basen Książa (dewon-westfal), basen Nachodu (perm-kreda-neogen), basen Trutnova (karbon-trias). Analiza i uwarunkowania rozwoju basenów pull-apart w obrębie regionalnych stref ścinania (przykład: śródsudecka strefa ścinania, uskok Poříčí-Hronov)</p> <p>Seminarium (zima): Wybrane przykłady ryftowych basenów sedymentacyjnych. Wybrane przykłady basenów sedymentacyjnych typu pull-apart. Modelowanie numeryczne i analogowe rozwoju basenów sedymentacyjnych</p>
3.	Stratygrafia sekwencyjna i zdarzeniowa	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i podstawy teoretyczne stratygrafii sekwencji (różnice w stosunku do tradycyjnych metod stratygraficznych. Znaczenie i sposoby wyróżnianie jednostek stratygrafii sekwencji. Przydatność w odtwarzaniu paleośrodowiska i przy poszukiwaniu złóż surowców. Pojęcie zdarzenia i wydarzenia (teoria zdarzeń a ocena stochastyczna prawdopodobieństwa zdarzeń, fenomenologiczna ocena wydarzeń, potencjał zapisu wydarzeń o różnej randze w różnych środowiskach sedymentacyjnych i w zależności od uwarunkowań geodynamicznych).</p> <p>Seminarium: Konwersatorium w oparciu o artykuły naukowe o tematyce związanej z przedmiotem. Znaczenie względnego poziomu morza (różnice w stosunku do tradycyjnych metod stratygraficznych. Rodzaje powierzchni wykorzystywanych w stratygrafii sekwencji: nomenklatura, sposoby wydzielania). Sekwencje, systemy depozycyjne (różne koncepcje wydzielania. Pojemność akomodacyjna i jej związek ze środowiskiem powstawania osadów). Zapis zmian względnego poziomu morza w osadach różnych środowisk (praktyczne zastosowania stratygrafii sekwencji. Kontrowersje i ograniczenia metody). Przykłady zjawisk - zapisanych w osadach produktów lub skutków wydarzeń środowiskowych i geodynamicznych.</p>
4.	Geologia morza	<p>Wykłady: Woda na Ziemi (przegląd hipotez, ilość, ślady w zapisie geologicznym, rozmieszczenie mórz i oceanów, bilans wody, eustatyka); morza i oceany (geotektoniczne uwarunkowania powstawania i ewolucji). Cyrkulacja wody w morzach i oceanach ((prądy planetarne, prądy zbiornikowe, prądy kompensacyjne (upwelling, prądy rozrywające, konturyty), prądy wiatrowe (dryf)). Oceany w historii planety (budowa skorupy oceanicznej, ryfty, uskoki transformujące, spreading, hot spots, rowy oceaniczne, inwersje magnetyczne, wiek oceanów, globalne rekonstrukcje paleogeograficzne). Morza epejryczne i epikontynentalne z sedymentacją węglanową (przykłady z obszaru Polski i obszarów sąsiednich (zbiornik ordowicki i sylurski w obszarze bałtyckim, cechsztyński i środkowotriasowy na Niżu Polskim); platformy i rampy węglanowe (przykłady platform, raf, szelfów i ramp). Międzynarodowe uregulowania prawne w zakresie eksploracji i eksploatacji mórz i oceanów; aktywność Polski i badania polskich naukowców na tle badań światowych; najważniejsze zasoby surowcowe związane z morzami i oceanami.</p> <p>Ćwiczenia terenowe (lato): Reżim hydrauliczny strefy brzegowej Bałtyku: spektrum falowe, prądy wzdłużbrzegowe, kompensacyjne prądy rozrywające. Litodynamika wybrzeża wydmyowego: bilans wzdłużbrzegowego transportu litoralnego i eolicznego, tempo akumulacji/erozji strefy brzegowej. Litodynamika wybrzeża klifowego: bilans wzdłużbrzegowego transportu litoralnego, retrogradacja skarpy klifowej, rozwój powierzchni abrazyjnej u podstawy klifu.</p> <p>Seminarium (zima): Cyrkulacja termiczna, jej periodyczność i przyczyny zakłóceń. El Niño. Przyczyny i zapis geologiczny zmian eustatycznych poziomu Oceanu Światowego</p>

5.	Wybrane metody badań skał zbiornikowych	<p>Wykłady: Wietrzenie chemiczne (skały wyjściowe, produkty wietrzenia, kontekst procesowy, środowiskowy i regionalny wietrzenia). Pierwotny skład osadów (skały okruczowe x wapienne i niewapienne). Diageniza (cementacja: rodzaje mineralogiczne spoiw, rekrytalizacja i neokrytalizacja, rekrytalizacja i neokrytalizacja: powstawanie nowych minerałów, metasomatoza i pseudomorfozy, reakcje roztwór-skała w procesach diagenazy: badania inkluzji fluidalnych). Kompakcja (kompakcja fizyczna, bezpośrednie wskaźniki kompaktacji, metody deompaktacji). Przestrzeń porowa (porowatość), spękania, szczelinowatość – geneza, sposoby oznaczania i wpływ na własności zbiornikowe skał macierzystych i zbiornikowych (gazo- i wodoprzewodność skał, metody pozyskiwania fluidów i udrażniania skał zbiornikowych, właściwości magazynowe skał). Architektura skał zbiornikowych</p> <p>Ćwiczenia terenowe (lato): Wizyta w magazynach gazu ziemnego (PMG Wierzchowice (w wyeksploatowanym złożu gazu zaazotowanego, ponad 1 200 mln m³; PMG Mogilno (w kawernach solnych). Wybrane przykłady ujęć wód termalnych – kontekst geologiczno-technologiczny</p> <p>Seminarium (zima): Wybrane przykłady udostępniania skał zbiornikowych do eksploatacji. Wybrane przykłady magazynowania fluidów. Wybrane przykłady magazynowania odpadów. Wybrane przykłady ujęć geotermalnych</p>
6.	Geozagrożenia	<p>Wykłady: Wprowadzenie (procesy, zjawiska i zdarzenia (wydarzenia) – kategoryzacja fizyczna, stochastyczna, fenomenologiczna i społeczna). Ziemia (geozagrożenia planetarne - endogeniczne, egzogeniczne), (kosmiczne i społeczno-gospodarcze - klasyfikacja, rozpoznawanie i dobór metod opisu). Najważniejsze sposoby modelowania geozagrożeń (dobór modelu pod kątem możliwości technicznych, zakresu wykorzystania i predykcji). Zagrożenia geodynamiczne (sejsmiczność - trzęsienia ziemi, przyczyny, historia, monitoring, skutki i sposoby zapobiegania skutkom, aktywne strefy uskokowe - lokalizacja, charakterystyka kinematyczna, skutki geologiczno-inżynierskie i sposoby zapobiegania im). Tsunami (historia, przyczyny, fizyka procesu spustowego i fali tsunami, monitoring, skutki i zapobieganie im). Zagrożenia geotechniczne (ruchy masowe (spełzywania, obrywy, osuwiska i spływy) – fizyka procesów, przyczyny (mechanizmy spustowe), monitoring, skutki i zapobieganie im aspekty prawno-społeczne). Zagrożenia hydrologiczne (wezbrania nawałnicowe, spływy i erozja zboczowa, w tym erozja gleb, skutki, zapobieganie, wezbrania dolinne i ich przyczyny, powodzie i ich przyczyny, fala powodziowa, systemy monitoringu, sposoby zabezpieczenia przeciwpowodziowego (retencja statyczna i dynamiczna, stymulowanie fali powodziowej, gospodarka wodna w zlewni), wezbrania sztormowe, przyczyny, skutki i zapobieganie im, litodynamika wybrzeży i erozja brzegów morskich). Zjawiska krasowe i związane z nimi zagrożenia (procesy krasowienia skał i ich skutki, zagrożenia i katastrofy w terenach krasowych). Zagrożenia górnicze (sposoby eksploatacji a dynamika własna i wymuszona górotworu, tąpnięcia, zawały, erupcje, osiadanie gruntów, szkody górnicze, zatapianie obszarów, skutki).</p> <p>Ćwiczenia terenowe: System przeciwpowodziowy Wrocławia. Struktury impaktytowe (Morasko/Poznań). Zagrożenia powodziowe w delcie Wisły. Zagrożenia geotechniczne na w trefie klifów wybrzeża Bałtyku (klify w Orłowie, Jastrzebiej Górze i na wyspie Wolin). Zagrożenia podtopieniowe obszarów przybrzeżnych polskiego wybrzeża Bałtyku oraz niszczenie sztormowe mierzei i wydmy plażowych</p> <p>Seminarium: Omówienie przyczyn, przebiegu, skutków oraz sposobu monitorowania najbardziej znaczących zdarzeń katastrofalnych w dziejach ludzkości</p>
Moduł V - Geologia strukturalna i		

kartografia geologiczna		
1.	Analiza strukturalna	<p>Wykłady: Metody analizy morfologicznej i geometrycznej fałdów. Podstawy konstrukcji przekrojów zbilansowanych. Metody analizy strukturalnej kompleksów zmetamorfizowanych. Analiza kinematyczna i dynamiczna uskoków. Podstawy analizy odkształceń. Analiza geometryczna i dynamiczna spękań skalnych. Elementy analizy struktur dużej skali (analizy tektonicznej).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza cech morfologicznych i elementów orientacji fałdów przy użyciu projekcji stereograficznej. Fałdy - pojęcia, definicje, morfologia, mechanizmy fałdowania. Opis geometryczny i klasyfikacje fałdów. Wyznaczanie powierzchni osiowych fałdów na mapie i w odsłonięciu. Odtwarzanie geometrii dużych fałdów na podstawie asymetrii fałdów niższego rzędu. Klasyfikacja fałdów metodą wizualnej analizy harmonicznej Hudlestona, oraz klasyfikacja Ramsaya - podstawy teoretyczne i zastosowanie w praktyce. Metoda łuków (Buska), metoda fałdów załomowych (Suppego) i metoda izogon upadu (Ramsaya). Określanie pola odkształceń i paleonaprężeń na podstawie geometrii układów fałdów załomowych. Prawidłowości rozwoju systemów nasunięć i zastosowanie w konstrukcji przekrojów geologicznych. Foliacje i lineacje i ich położenie względem osi elipsoidy odkształceń i względem genetycznie związanych fałdów. Zachowanie starszej lineacji w czasie fałdowania przy jego różnych mechanizmach. Superpozycja różnowiekowych deformacji. Deformacja progresywna. Metody analizy uskoków i luster tektonicznych. Wyznaczanie tensora naprężeń dla układów uskoków pierwotnych i wtórnych. Odkształcenia koaksjalne i niekoaksjalne. Wybrane metody analizy odkształceń na podstawie różnych wskaźników odkształcenia. Spękania ciosowe i niesystematyczne. Typowe układy sieci ciosu i ich interpretacja genetyczna i dynamiczna. Spękania przydyslokacyjne i ich interpretacja. Analiza i interpretacja wielkoskalowych struktur tektonicznych - teoria i ćwiczenia praktyczne na uproszczonych przykładach teoretycznych.</p> <p>Konwersatorium: Filozofia i podstawy metodologii analizy strukturalnej, jej założenia, ograniczenia i warunki stosowania w praktyce - na wybranych przykładach.</p>
2.	Neotektonika	<p>Wykłady: Co to jest neotektonika: krytyczny przegląd definicji, współczesne pojmowanie neotektoniki, zarys historii badań. Zarys metodologii badań: ogólna klasyfikacja metod, analiza danych geologicznych i jej ograniczenia, analiza teledetekcyjna, metody datowań i zakres ich stosowalności, możliwości wykorzystania danych archeologicznych i historycznych (datowania archeologiczne, archeosejsmologia, analiza tekstów źródłowych, tektonika a cywilizacje), metody bezpośrednie (monitoring współczesnych procesów tektonicznych). Podstawy morfotektoniki: zakres stosowalności metod geomorfologicznych, ogólne prawidłowości rządzące deformacjami powierzchni Ziemi, krawędzie morfologiczne i ich związek z tektoniką uskokową, morfologia dolin rzecznych i układ sieci rzecznych jako wskaźniki młodych ruchów tektonicznych, tektonika wybrzeży morskich, inne formy rzeźby powiązane z tektoniką, geomorfometria (analiza statystyczna elementów rzeźby, metody kartometryczne, analiza obrazów rastrowych, możliwości oprogramowania wykorzystywane w geomorfometrii). Elementy sejsmotektoniki: podstawy ogólne sejsmologii, mechanika deformacji sejsmicznych, trzęsienia Ziemi a pola naprężeń w litosferze, ogólne zasady analizy danych sejsmologicznych (zapis trzęsienia Ziemi i możliwości interpretacyjne), geologiczne i morfologiczne efekty trzęsień Ziemi, paleosejsmologia (przegląd metod, zadania badawcze, wnioski strukturalne). Tempo procesów tektonicznych: skala prędkości procesów geologicznych - przegląd, zasady określania prędkości współczesnych procesów tektonicznych - metody pośrednie, podstawy metod pomiarowych (geodezyjnych). Współczesna górotwórczość: chronologia procesów górotwórczych, obszary górskie na kuli ziemskiej a regionalna tektonika fałdowa i uskokowa, powiązanie lokalizacji obszarów</p>

		górskich z globalnymi procesami tektonicznymi, geneza rzeźby górskiej w powiązaniu z tektoniką płyt, izostazją, litologią i klimatem, wiek i tempo kształtowania współczesnej rzeźby górskiej.
3.	Metody numeryczne w kartografii geologicznej	<p>Wykłady: Programy graficzne stosowane w numerycznych systemach kartograficznych, zasady ich adaptacji i wykorzystania w edycji mapy geologicznej. Podstawowe pojęcia o formatach rastrowych, wektorowych, CAD-owskich, GRID i TIN oraz bazach danych stosowanych w kartografii. Komputerowe przetwarzanie danych z geologicznego kartowania powierzchniowego, systemy bazodanowe, struktura baz danych stosowana w numerycznych mapach geologicznych wgłębnych i powierzchniowych. Komputerowe przetwarzanie informacji uzyskanych metodami zdalnymi (m.in. DEM, LIDAR, zdjęcie lotnicze i satelitarne) i ich wykorzystanie w tworzeniu numerycznej mapy geologicznej.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do programu ArcGIS, struktura programu, interfejs. Prace wstępne w procesie numerycznego opracowania danych geologicznych, zakres wykorzystanych materiałów. Wybór i zdefiniowanie systemu współrzędnych, metody transformacji współrzędnych z niejednorodnych źródeł materiałów wyjściowych. Sposoby przekształcania materiałów analogowych do postaci cyfrowej, georeferencja obrazów rastrowych. Opracowanie schematu bazodanowego do archiwizacji danych z obserwacji geologicznych, struktura formularzy. Opracowanie numerycznej mapy dokumentacyjnej. Filtrowanie, symbolizacja i etykietowanie obiektów graficznych na podstawie wartości atrybutów zgromadzonych w bazie danych z obserwacji terenowych. Zasady wyświetlania warstw referencyjnych jako podkładu informacji dokumentującej, wielowarstwowość mapy dokumentacyjnej. Metody wycinania, separacji i kompozycji graficznej przy dołączaniu obrazów rastrowych, modeli wysokościowych (przetwarzanie obrazów SRTM i LiDAR) i uzupełniających informacji wektorowych. Opracowanie numerycznej mapy geologicznej na podstawie analogowej mapy geologicznej terenowej i materiałów źródłowych. Metody wektoryzacji mapy analogowej z wykorzystaniem separacji kolorów, sposoby ekranowego przetwarzania obrazów rastrowych. Wielowarstwowość numerycznej mapy geologicznej, zasady kompozycji. Opracowywanie symboli informacji geologicznej na podstawie wartości atrybutów zawartych w tabelach bazy danych; jednostki litostratygraficzne, informacje strukturalne. Zasady tworzenia kompozycji wydruku numerycznej mapy geologicznej. Generowanie legendy mapy w oparciu o wartości atrybutów informacji geologicznej i tabeli przypisanych stylów graficznych. Graficzna kompozycja siatek współrzędnych i możliwości automatycznego generowania odwzorowań kartograficznych. Zasady doboru wielkości symboli i opisów w zależności od skali wydruku mapy, sterowanie skalowaniem. Formaty wydruku, kontrola palety kolorów i jakości wydruku mapy, drukowanie do pliku. Metody eksportu numerycznej mapy geologicznej, formaty rastrowe bez dołączonej informacji bazodanowej, formaty wektorowe z pełną lub częściową informacją zawartą w tabelach bazy danych. Metody wizualizacji i dystrybucji numerycznej mapy geologicznej w wersji web-owej.</p>
4.	Modelowanie strukturalne i kartograficzne w geologii	<p>Wykłady: Przegląd systemów numerycznych stosowanych w modelowaniu budowy geologicznej. Archiwizacja danych wyjściowych (geologia powierzchniowa, wyniki wierceń, dane geofizyczne, dane satelitarne, numeryczne modele terenu), schematy baz danych i technologia transferu danych z baz do graficznych programów modelujących i analitycznych. Systemy bazodanowe, struktura baz danych stosowana w numerycznych mapach geologicznych wgłębnych i powierzchniowych. Komputerowe przetwarzanie i wykorzystanie informacji uzyskanych metodami zdalnymi oraz geofizycznymi i ich wykorzystanie w tworzeniu numerycznej mapy geologicznej wgłębnej i modelu budowy geologicznej.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do wybranego oprogramowania wykorzystywanego współcześnie do konstrukcji map geologicznych i modeli budowy wgłębnej (struktura, interfejs, zakres funkcji), formaty danych obsługiwane w modelowaniu 3D, przygotowanie danych wejściowych do pracy z</p>

		projektami w przedmiotowym oprogramowaniu. Konstrukcje podstawowych elementów geologicznej mapy wglębnej przestrzennych (powierzchnia, horyzont stratygraficzny) i strukturalnych (fałd, uskok), sporządzanie map tematycznych. Interpretacja sekcji sejsmicznych, tworzenie map czasowych horyzontów sejsmicznych na podstawie danych z kilku przekrojów 2D, interpretacja strukturalna. Sporządzanie przekrojów geologicznych na podstawie danych powierzchniowych i otworowych, zastosowanie różnych technik bilansowania przekrojów. Konstrukcja trójwymiarowych modeli struktur geologicznych, numeryczne modelowanie przemieszczeń i odkształceń. Tworzenie 3D modelu budowy geologicznej na podstawie danych otworowych, sejsmicznych, powierzchniowych, narzędzia numeryczne do odtworzenia parametrów strukturalnych, pomiarów geologicznych, analizy mezo- i makrostrukturalnej, obliczeń surowcowych. Formaty wydruku, kontrola palety kolorów i jakości wydruku mapy, drukowanie do pliku. Metody eksportu numerycznej mapy geologicznej, formaty rastrowe bez dołączonej informacji bazodanowej, formaty wektorowe z pełną lub częściową informacją zawartą w tabelach bazy danych. Metody wizualizacji i dystrybucji numerycznej mapy geologicznej w wersji web-owej.
5.	Metody georadarowe	Wykłady: Opis i wyjaśnienie zasady działania georadaru. Konstrukcja georadaru, typy anten, metodyka prowadzenia pomiarów. Podstawowe informacje z zakresu propagacji fal EM z uwzględnieniem różnych ośrodków geologicznych. Normy i akty prawne regulujące używanie GPR, dane radiologiczne oraz wpływ na zdrowie człowieka. Przegląd najważniejszych dostępnych urządzeń georadarowych. Procedury przetwarzania i filtracji, oprogramowanie do obróbki i wizualizacji danych georadarowych. Przykłady różnych aplikacji metody GPR: geologia, archeologia, geomorfologia, sedymentologia, budownictwo, badania geotechniczno-inżynierskie. Planowanie, prowadzenie i opracowywanie badań terenowych. Ćwiczenia laboratoryjne: Konstrukcja i podstawowe elementy Ramac GPR, konfiguracja i uruchomienie aparatury. Ustawienia parametrów akwizycji danych. Technika przetwarzania i wizualizacji wyników prac. Sporządzanie echogramów i opracowywanie powykonawczej dokumentacji georadarowej Ćwiczenia terenowe: Konstrukcja i podstawowe elementy Ramac GPR, konfiguracja i uruchomienie aparatury. Metodyka prowadzenia badań terenowych. Ustawienia parametrów akwizycji danych.
Moduł VI - Poszukiwanie i dokumentowanie złóż		
1.	Metody komputerowego modelowania złóż	Ćwiczenia laboratoryjne: Informacje wstępne. Metodyka opróbowania złóż, podstawy teoretyczne. Próbkę – teoria, różnica między próbką, okazem (specimen) a próbą losową (sample). Próba reprezentatywna złóż i sposoby jej pobierania. Parametry złóżowe, wybór metody obliczenia parametrów i przygotowania danych do obliczeń. Zmienne losowe złóża. Złóża o parametrach silnie skośnych. Charakterystyka przestrzennej zmienności parametrów złóżowych. Powierzchnie zmienności, aproksymowanie powierzchni trendu i parametry wymagające technik probabilistycznych. Modelowanie złóżowe. Powierzchnie trendu i ich zastosowanie dla prezentacji parametrów złóżowych. Modelowanie geostatystyczne. Variogramy, semivariogramy, kriging zwykły, blokowy, cokriging. Symulacje złóżowe. Symulacja warunkowa (conditional simulation). Ocena symulacji złóżowych. Estymacja dystrybucji parametrów złóżowych, ocena niepewności rozpoznania. Modelowanie złóżowe. Programy geostatystyczne – praktyczne zastosowanie.
2.	Złóża kopalin budowlanych	Wykłady: Rodzaje surowców budowlanych stosowanych w Polsce na świecie. Kamienie bloczne. Kruszywa sztuczne i naturalne. Surowce ceramiczne. Surowce przemysłu materiałów wiążących. Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd złóż surowców budowlanych Polski.

3.	Metody badań surowców skalnych	<p>Wykłady: Parametry technologiczne surowców skalnych podlegające badaniu. Bloczność kamieni budowlanych i sposoby jej obliczania. Parametry radiologiczne surowców budowlanych stosowane w Polsce i na świecie i sposoby ich wyznaczania.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Rola wytrzymałości na ściskanie i gęstości objętościowej w budownictwie. Obliczanie bloczności na wybranych przykładach. Pomiar i obliczanie parametrów radiologicznych materiałów budowlanych</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie z aparaturą stosowaną do pomiaru parametrów technologicznych surowców skalnych.</p>
4.	Geologia gospodarcza złóż metali szlachetnych	<p>Wykłady: Podstawowe informacje o geochemicznych i krystalochemicznych własnościach metali szlachetnych. Podstawowe minerały metali szlachetnych i ich własności fizyko-chemicznych. Metale rodzime, stopy i połączenia międzymetaliczne metali szlachetnych. Stopy metali szlachetnych z innymi metalami, związki międzymetaliczne metali szlachetnych z innymi metalami i półmetalami. Cechy diagnostyczne minerałów metali szlachetnych i związków międzymetalicznych a także określenie geochemicznych grup minerałów metali szlachetnych i warunki ich krystalizacji. Główne typy złóż metali szlachetnych i ich budowa geologiczna. Pozycje tektoniczne oraz przesłanki poszukiwania i rozpoznawania złóż metali szlachetnych. Metalogeniczne i geochemiczne przesłanki występowania złóż metali szlachetnych. Główne światowe złoża metali szlachetnych w Afryce, Australii, Azji, Ameryce Płn. i Płd. Wydobycie metali szlachetnych i ich proces przerobczy. Gospodarka zasobami metali szlachetnych. Znaczenie międzynarodowe i handel metalami szlachetnymi. Problem standardy złota. Wykorzystanie złota i platynowców w gospodarce światowej. Główni producenci złota, srebra i PGE. Kursy kupna/sprzedaży na głównych giełdach obrotu metalami, tj. w Londynie, Nowym Yorku, Tokio. Charakterystyka własnościowa głównych koncernów górniczo-hutniczych i ich wpływ na wartość rynkową metali szlachetnych.</p>
5.	Metody badań minerałów kruszczowych	<p>Wykłady: Nomenklatura naukowa, Historia metody badawczej, zastosowanie światła odbitego w różnych dziedzinach życia, mikroskopy kruszczowe i uniwersalne, budowa mikroskopu do światła odbitego, budowa opakuluminatora (oświetlacza bocznego), urządzenia odchylające w mikroskopach optycznych, obiektywy i okulary, przebieg wiązki świetlnej, zastosowanie filtrów barwnych w diagnostyce kruszczów, preparatyka mikroskopowa, podstawy teorii światła odbitego, własności optyczne kruszczów, metody obliczeń zdolności refleksyjnej, własności fizyczne kruszczów, kształty przekrojów minerałów rudnych, diagnostyczne formy przekrojów wybranych minerałów, łupliwość minerałów w preparatach polerowanych, zbliźniaczenia i zrosty bliźniacze, zbliźniaczenia polisyntetyczne, zonalność, cechy pasowości i wykorzystanie zon do identyfikacji kruszczów, twardość minerałów kruszczowych, podział metod oraz wykorzystanie w praktycznym oznaczaniu kruszczów, struktury kruszczów: z krystalizacji, z rozpadu roztworów stałych, z krystalizacji koloidów, korozyjne, struktury ciśnieniowe, podział morfologiczny struktur, podział genetyczny struktur, diagnostyka kruszczów po formie wrostków. Wyznaczanie sukcesji minerałów: schematy obrazów mikroskopowych i ich interpretacja, obrazy mikroskopowe i ich interpretacja, konstrukcja diagramów krystalizacji kruszczów. Charakterystyka minerałów przeźroczystych w preparatach polerowanych: charakterystyka zdolności refleksyjnej minerałów przeźroczystych, charakterystyka barwy, interpretacja zjawisk, efekty dwójodbicia, efekt anizotropii, wewnętrzne refleksy w minerałach przeźroczystych, prezentacja zdjęć i filmów nagranych na potrzeby wykładu.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawowe cechy optyczne minerałów rudnych: zdolność refleksyjna, barwa minerałów pod mikroskopem, dwójodbicie, pleochroizm refleksyjny, efekt anizotropii, wewnętrzne refleksy, figury polaryzacyjne w świetle zbieżnym- zajęcia praktyczne. Podstawowe cechy fizyczne minerałów rudnych: formy i pokrój kryształów, charakter łupliwości i zbliźniaczeń, budowa pasowa,</p>

		<p>twardość zarysowania, polerowania i wgniatania węgelnika, barwa proszku, wytrzymałość na zarysowanie, własności magnetyczne, przewodnictwo elektryczne – zajęcia praktyczne. Paragenezy i parasterezy minerałów rudnych: wykorzystanie paragenez i parasterez do identyfikacji kruszców w preparatach polerowanych - zajęcia praktyczne. Opis kruszców. Identyfikacja kruszców w zestawach ćwiczeniowych: zajęcia praktyczne w oznaczaniu kruszców w zestawach preparatów polerowanych zidentyfikowanych pod względem składu mineralnego. Oznaczanie twardości: budowa twardościomierza, zasady pomiarów twardości minerałów rudnych, przygotowanie minerałów do określenia twardości w skali Vickersa, praktyczne wykonanie oznaczenia twardości.</p>
6.	Złoża kopalin chemicznych	<p>Wykłady: Opis i wyjaśnienie procesów geologicznych prowadzących do nagromadzenia koncentracji złożowych, metody eksploatacji, wzbogacania i znaczenie gospodarcze kopalin chemicznych: solnych; soli kamiennych, potasowych, magnezowych, naturalnych siarczanów i węglanów sodu, naturalnych saletr i boranów; kopalin siarkowych: siarki rodzimej, piryty i innych kopalin siarkonośnych (ropa naftowa, gaz ziemny, węgle, siarczki metali kolorowych); kopalin fosforanowych: fosforytów, apatytów, wiwianitów, guana; kopalin barowych: barytu, witerytu; kopalin fluorowych: fluorytu i kryolitu; kopalin strontowych: stroncjanitu i celestynu; oraz innych kopalin odzyskiwanych z solanek i wód morskich (jod, brom, cez) oraz z koncentratów siarczków (ren).</p>
7.	Złoża metali kolorowych	<p>Wykłady: Procesy złożotwórcze różnych typów złóż miedzi: złoża typu porfirowego, złoża Cu-Ni w skałach zasadowych, złoża rud Cu w karbonatytach, złoża rud Cu w skarnach, złoża pirytów miedzionośnych, złoża miedzi rodzimej w zasadowych skałach wylewnych, złoża stratoidalne polimetalicznych rud Cu w skałach wulkaniczno-osadowych, złoża stratyfikowane (stratiformowe) w skałach osadowych i metamorficznych (LGOM, Copper Belt). Procesy złożotwórcze głównych typów złóż cynku i ołowiu: złoża cynku i ołowiu w skałach węglanowych (Mississippi Valley), złoża wulkaniczne masywnych siarczków (VMS), złoża osadowe.</p>
8.	Złoża uranu i pierwiastków promieniotwórczych	<p>Wykłady: Podstawy geochemii uranu i innych pierwiastków promieniotwórczych. Rodzaje złóż uranu. Złoża uranu związane z magmatyzmem. Niezgodności owe złoża uranu. Złoża uranu w skałach osadowych. Wietrzeniowe złoża uranu. Złoża toru. Metody poszukiwawcze złóż uranu i innych pierwiastków promieniotwórczych. Metody eksploatacji złóż uranu.</p>
9.	Wybrane problemy poszukiwania i dokumentowania złóż	<p>Seminarium: Budowa geologiczna wybranych złóż kopalin a sposoby ich poszukiwania. Techniki poszukiwania i rozpoznawania złóż metali kolorowych, szlachetnych, energetycznych i niemetalicznych. Opracowywanie i szacowanie wartości projektów geologiczno-górnich w zależności od miejsca na kuli ziemskiej. Określanie najkorzystniejszych technik rozpoznania wybranych złóż metalicznych, energetycznych i niemetalicznych. Sposoby eksploatacji, przeróbki i sprzedaży wybranych surowców. Kryteria bilansowości, parametry ekonomiczne wybranych złóż kopalin, postęp techniczny, technologiczny, organizacyjny. Znaczenie ekonomiczno-gospodarcze i polityczne wybranych złóż kopalin metalicznych, energetycznych i niemetalicznych</p>
Moduł VII - Surowce energetyczne (węgiel kopalny, ropa naftowa, gaz ziemny)		
1.	Hydrogeologia i hydrodynamika złóż ropy i gazu	<p>Wykłady: Zapoznanie studentów z podstawową wiedzą dotyczącą warunków występowania wód podziemnych w złożach ropy i gazu. Skały zbiornikowe i ich parametry hydrauliczne: porowatość, szczelinowatość, przepuszczalność. Oceny oddziaływania na środowisko eksploatacji gazu łupkowego.</p>

		<p>Metody badań i pomiarów. Obliczenia przepływu płynów, gazów, ropy i wody. Wstępne zagadnienia mechaniki płynów w geologii złożowej, metod badawczych od laboratoryjnych po polowe.</p> <p>Ćwiczenia: Obliczenia porowatości skał, filtracji liniowej, płynów złożowych, ropy, gazu i wody. Obliczenia przepływów mieszanych ropy i gazu. Ocena oddziaływania na środowisko eksploatacji gazu łupkowego. Badania strugi filtracji a wydatek otworu. Wzajemne oddziaływanie otworów i wpływ na wydatek ujęć</p>
2.	Metody poszukiwawcze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	<p>Wykłady: Zaawansowane metody geofizyki poszukiwawczej do celów poszukiwania złóż ropy i gazu ziemnego: sejsmiczne (refleksyjne), geoelektryczne - otworowe. Interpretacje jakościowe i ilościowe danych sejsmicznych. Metodyka prowadzenia pomiarów sejsmicznych z wykorzystaniem techniki „wibrosejs”. Kompleksowa interpretacja profiliowań otworów wiertniczych. Nowoczesne (interakcja pól fizycznych) metody poszukiwań węglowodorów</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Obejmują tematykę wykładów i są prowadzone w sali komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych) oraz jako praktyczne ćwiczenia terenowe (metoda: sejsmiczna).</p>
3.	Palinologia skał macierzystych ropy i gazu	<p>Wykłady: Definicja palinologii i palinofacji. Metody przygotowania laboratoryjnego próbek skalnych do badań palinologicznych. Charakterystyka ważniejszych grup palinomorf (Acritarcha, Chitinozoa, skolekodonty, spory i ziarna pyłku, Dinoflagellata), ich paleoekologia, zasięgi i znaczenie stratygraficzne. Podziały palinostratygraficzne. Składniki palinofacji i ich klasyfikacja. Możliwość interpretacji paleoekologicznej danych palinofacjalnych. Określenie typu materii organicznej (kerogenu) metodą palinologiczną. Zastosowanie badań palinologicznych w celu określenia stopnia dojrzałości termicznej materii organicznej rozproszonej w skałach osadowych. Korelacja skałi barw palinomorf z innymi skałami dojrzałości termicznej. Zastosowanie wyników badań palinologicznych w poszukiwaniu złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.</p>
4.	Złoża paliw kopalnych i metody ich eksploatacji	<p>Wykłady: Znaczenie kopalnych węglowodorów: - znaczenie węglowodorów w bilansie energetycznym świata i Polski, znaczenie polityczne ropy i gazu. Teoria pochodzenia węglowodorów kopalnych, biologiczna produktywność współczesnych środowisk, skład chemiczny biomasy, powstawanie i akumulacja materii organicznej w osadzie, generowanie ropy naftowej i gazu ziemnego: diagenеза, katagenеза i metagenеза materii organicznej – diagram van Krevelena. Płyny złożowe – chemizm: wody złożowe, ropa naftowa, węglowodory, związki NSO, ropy ciężkie, węglowodory stałe, gaz ziemny, klasyfikacja rop naftowych. Własności fizyczne ropy naftowej: gęstość ropy naftowej, parametry złożowe: lepkość i temperatura, elementy mechaniki złożowej. Porowatość i przepuszczalność skał macierzystych i złożowych: genetyczne i morfologiczne typy porowatości, porowatość efektywna i całkowita, porowatość piaskowców i skał węglanowych, przepuszczalność efektywna i względna skał, klasyfikacje, związki pomiędzy porowatością a przepuszczalnością, sedimentacyjno-diagenetyczne uwarunkowania porowatości i przepuszczalności, skały uszczelniające. Migracja pierwotna i wtórna. Typy pułapek złożowych, przykłady: strukturalne, stratygraficzne, hydrodynamiczne, mieszane. Metody poszukiwań złóż węglowodorów: metody geochemiczne, metody stratygraficzne, metody sedimentologiczne, metody geofizyczne. Najważniejsze złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na świecie i w Polsce. Węgle: warunki gromadzenia się materii organicznej, procesy wzbogacania w pierwiastek C, torf, węgiel brunatny, węgiel kamienny, antracyt, budowa węgla, skład maceralny, mikrolitotypy, litotypy, własności techniczne węgla, polska i międzynarodowe klasyfikacje węgla, przegląd polskich zagłębi węglowych, metody poszukiwania i dokumentowania złóż węgla. Metody eksploatacji, górnictwo otworowe, górnictwo odkrywkowe i podziemne. Podziemne zgazowanie węgla.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd typów węgla: torfów, węgla brunatnych, węgla kamiennych - litotypy. Metody obliczania zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego. Metody pomiaru porowatości i</p>

		przepuszczalności skał zbiornikowych. Metody pomiaru zawartości materii organicznej i określania potencjału skał, macierzystych przy pomocy pirolizy Rock-Eval.
5.	Biogeochemia węgla i kerogenu	Wykłady: Zapoznanie studentów z pochodzeniem, formami występowania i składem chemicznym substancji organicznej w przyrodzie. Wskazanie mechanizmów akumulacji organicznej biomasy i chemizmu procesu jej przetwarzania w formy kopalne oraz uwarunkowań określających tworzenie różnych typów tej substancji. Poznanie mechanizmów dalszej transformacji osadowej materii organicznej w skałach pod wpływem temperatury, ciśnienia, czynników litologicznych i innych prowadzących do powstawania surowców energetycznych. Ćwiczenia laboratoryjne: Zapoznanie studentów z technikami rozdziału i pirolizy składników materii organicznej surowców energetycznych oraz metodami instrumentalnymi ich analizy na poziomie makromolekularnym i molekularnym.
6.	Inkluzje fluidalne w procesach złożotwórczych	Wykłady: Mechanizmy powstawania inkluzji fluidalnych – reakcje roztwór-skała. Klasyfikacja inkluzji fluidalnych zawierających H ₂ O: system jednoskładnikowy (H ₂ O), system dwuskładnikowy (H ₂ O-NaCl i CO ₂ -H ₂ O), system trójskładnikowy (CaCl ₂ -NaCl-H ₂ O). Inkluzje gazowe. Inkluzje zawierające ropę naftową. Zastosowanie analiz inkluzji fluidalnych w rozpoznawaniu złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Zastosowanie analiz inkluzji fluidalnych w mineralogii, petrologii i poszukiwaniu złóż surowców nieenergetycznych.
7.	Mikropaleontologia	Wykłady: Historia rozwoju mikropaleontologii. Metody maceracji, preparacji i pozyskiwania próbek mikroskamieniałości. Zapoznanie się z podstawowymi grupami mikroskamieniałości przydatnymi do badania stratygrafii skał zbiornikowych (otwornice, konodonty, małżoraczki, okrzemki, kokkolitowate, radiolarie). Analiza jakościowa i ilościowa zespołów mikroskamieniałości. Interpretacja paleośrodowiskowa w oparciu o wybrane grupy mikroskamieniałości oraz badania pozwalające określić stopień dojrzałości termicznej skał macierzystych (otwornice, konodonty).
8.	Ekologiczne skutki eksploatacji i utylizacji paliw kopalnych	Wykłady: Obejmują omówienie problemów ekologicznych powstałych zarówno na etapie wydobywania (szkody górnicze), hałdowania skał płonnych i kopaliny, magazynowania węglowodorów, przeróbki, transportu, a także użytkowania określonego rodzaju paliwa kopalnego. Ropa naftowa. Gaz ziemny/gaz łupkowy. Węgiel kamienny. Węgiel brunatny. Radioaktywność paliw kopalnych Ćwiczenia laboratoryjne: Rozszerzenie zagadnień odmawianych na wykładzie. Przygotowywanie raportu i wystąpienia ustnego na zadany temat.
9.	Ropa naftowa i gaz ziemny - wybrane problemy	Seminarium: Seminarium „Ropa i gaz - wybrane problemy” ma zapoznać słuchaczy z najbardziej aktualnymi zagadnieniami geologii złóż ropy i gazu, nauczyć samodzielnej pracy z internetowymi bazami czasopism i stronami profesjonalnymi, analizy i syntetycznego opracowania materiałów, przygotowania i przedstawienia prezentacji multimedialnych lub pisemnych raportów.
Moduł VIII - Skorupa kontynentalna: od skali mikro do skali globalnej		
1.	Mikrotektonika z podstawami petrologii metamorficznej	Wykłady: Na wykładach poświęconych mikrotektonice omawiane są skutki deformacji kruchej i plastycznej na poziomie sieci krystalicznej minerałów, a także rozwijające się w efekcie deformacji mikrostruktury rekrytalizacyjne powstające w szerokim przedziale temperatur typowym dla litosfery. Jako ilustracja prezentowane są wyniki eksperymentów numerycznych oraz analogowych. Omawiane są również podstawy teoretyczne pomiaru orientacji krystalograficznej minerałów i ich graficznej prezentacji.

		<p>Przedstawiane są możliwości w zakresie interpretacji uprzywilejowanej orientacji krystalograficznej minerałów oraz zagadnienia tzw. geotermobarometrii mikrostrukturalnej. Ponadto studenci zapoznają się z charakterystyką i genetycznym znaczeniem stref ścinania, poznają relacje pomiędzy deformacją i metamorfizmem ze szczególnym uwzględnieniem informacji dostarczanych przez porfiroblasty, omawiane są możliwości rozpoznawania paragenez mineralnych w płytkach cienkich i ich relacji w stosunku do zachowanych w skale struktur deformacyjnych. Część zajęć poświęcona zagadnieniom petrologii metamorficznej koncentruje się m.in. na sposobach ujmowania i przedstawiania zjawisk metamorficznych, a także ich interpretacji w odniesieniu do obserwacji strukturalnych i geochronologicznych. W trakcie wykładów omawiane są również metody geotermobarometryczne oraz dyskutowana jest użyteczność wyników tych badań dla wyjaśnienia ewolucji geologicznej kompleksów skalnych.</p> <p>Ćwiczenia: W trakcie ćwiczeń poświęconych mikrotektonice studenci poznają podstawowe oprogramowanie komputerowe wykorzystywane we współczesnej analizie obrazu. Posługując się oprogramowaniem komputerowym analizują sekwencje fotografii ilustrujących rozwój mikrostruktur rekrytalizacyjnych zachowanych zarówno w skałach jak i materiałach syntetycznych. Poznają tajniki interpretacji mikrostruktur deformacyjnych związanych z deformacją zachodzącą w obrębie stref ścinania oraz metamorfizmem (porfiroblasty). Zajęcia poświęcone zagadnieniom petrologii metamorficznej mają na celu opanowanie praktycznych metod badania skał metamorficznych oraz podstaw geotermobarometrii i wyznaczania ścieżek P-T-d, będących bazą do budowania ogólniejszych modeli geologicznych.</p>
2.	Metody analizy mikrostrukturalnej	<p>Wykłady: Informacje na temat warunków krystalizacji zapisanych w mikrostrukturach oraz sposób ich identyfikacji, pomiaru i interpretacji. Mikrostruktury typowe dla określonych rodzajów skał oraz sposób ich powstawania. Metody pomiarów ilościowych i jakościowych mikrostruktur występujących w obrębie poszczególnych minerałów, jak i w odniesieniu do całej próbki skalnej. Redukcja danych i interpretacja poszczególnych parametrów (m. in. składu modalnego, rozkładu wielkości ziaren). Orientacja minerałów i jej znaczenie w badaniach strukturalnych. Różnoskalowe struktury w wulkanitach jako wskaźnik stylu erupcji i depozycji materiału. Zapis procesów magmowych w budowie minerałów podstawowych i akcesorycznych oraz wykorzystanie danych mikrostrukturalnych w interpretacjach petrograficznych – odtwarzanie procesów magmowych w kontekście geologicznym.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Samodzielny opis i interpretacja mikrostruktur w zróżnicowanych próbkach skalnych; próba odtworzenia warunków i sekwencji krystalizacji w poszczególnych typach skał; wykonanie analizy składu modalnego przy użyciu oprogramowania komputerowego używanego powszechnie w analizie mikrostrukturalnej (program JMicroVision); wykonanie pomiaru rozmieszczenia i wielkości ziaren oraz ich orientacji; redukcja danych i stworzenie krzywych CSD (crystal size distribution) wraz z ich kompleksową interpretacją; stworzenie projektu obejmującego teoretyczny plan przeprowadzenia kompleksowych badań strukturalnych próbki z konkretnej lokalizacji i o znanym kontekście geologicznym (postawienie problemu)</p>
3.	Dynamika Ziemi	<p>Wykłady: Zróżnicowanie geochemiczne i izotopowe Ziemi obecnie. Opis i wyjaśnienie procesów geologicznych prowadzących do rozwoju zmienności geochemicznej i izotopowej Ziemi w czasie. Systemy izotopowe i dane geochemiczne używane w zrozumieniu ewolucji Ziemi w czasie. Powstanie pierwiastków w wszechświecie i ewolucja geochemiczna Układu Słonecznego przed powstaniem Ziemi.</p>
4.	Metody geochemiczne i izotopowe w rekonstrukcji środowisk geotektonicznych	<p>Wykłady: Magmatyzm a tektonika globalna. Metody analityczne w geochemii i geochemii izotopowej skał magmowych – zarys problematyki. Pierwiastki śladowe w procesach magmowych i pomagmowych. Geochemia skał magmowych na tle współczesnych środowisk geotektonicznych. Geochemia skał magmowych a tektonika globalna w prekambry. Tektonomagmowe diagramy dyskryminacyjne. Specyfika</p>

		<p>opracowania danych geochemicznych i interpretacji geotektonicznej skał zasadowych, pośrednich i kwaśnych. Omówienie procesów prowadzących do zróżnicowania izotopowego skał. Przegląd składów izotopowych skał skorupy i płaszcza Ziemi.</p> <p>Ćwiczenia: Praktyczne opracowanie i interpretacja geotektoniczna danych geochemicznych i izotopowych dla wybranych zestawów skał magmowych (bazalty, granity i in.). Studenci wykonują również podstawowe modele oparte na danych geochemicznych i izotopowych oraz zapoznają się z bazami danych GEOROC i GERM.</p>
5.	Granice geologii	<p>Seminarium: Obszary i problemy nauk o Ziemi, w których aktualnie poszerza się wiedza i które są przedmiotem międzynarodowej dyskusji, w tym także badania „geologiczne” innych planet.</p>
Moduł IX - Magmatyzm: procesy, skały, minerały		
1.	Geneza i ewolucja magmy	<p>Wykłady: Tektonika płyt jako podstawowa teoria tłumacząca związek procesów magmowych z kontekstem geologicznym; chemia fizyczna stopów krzemianowych; procesy w jądrze i płaszczu Ziemi, dna oceaniczne, ich geneza i magmatyzm, globalne zróżnicowanie bazaltów, strefy kolizji i geneza andezytów i granitów, skały magmowe obszarów kratonicznych, skały magmowe kontynentów i ich zróżnicowanie.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Klasyfikacja i terminologia skał magmowych; samodzielny opis i interpretacja genetyczna podstawowych rodzajów skał magmowych: skały płaszcza Ziemi, bazalty, andezyty i inne skały wulkaniczne stref kolizji, granity i skały pokrewne; modelowanie procesów magmowych, wykorzystanie pierwiastków śladowych do rozpoznania genezy skał magmowych. Ćwiczenia realizowane są za pomocą szeregu projektów, w ramach których student otrzymuje zestaw materiałów (próbki, preparaty mikroskopowe, analizy chemiczne) w oparciu o które, przy pomocy prowadzącego, przygotowuje opis danego zespołu skalnego.</p>
2.	Wulkanologia	<p>Wykłady: Wulkany i wulkanizm – perspektywa globalna. Przyczyny, przebieg i klasyfikacja erupcji wulkanicznych i ich produktów. Składniki, struktury, tekstury, opis i interpretacja sekwencji skał wulkanogenicznych. Wulkanizm efuzyjny: lawy i płytkie intruzje ultrazasadowe, zasadowe, pośrednie i kwaśne. Wulkanizm eksplozyjny: opad, spływ i przybój piroklastyczny i ich osady. Redeponowane i epiklastyczne utwory wulkanogeniczne. Główne typy wulkanów – struktura i ewolucja. Zagrożenia wulkaniczne. Kenozoiczny i współczesny wulkanizm w Europie. Wulkanizm na ciałach planetarnych Układu Słonecznego i egzoplanetach.</p>
3.	Mikroskopia elektronowa i analiza fazowa	<p>Wykłady: Metody analiz i obrazowania materii oparte o wiązkę elektronów – podstawy teoretyczne, możliwości zastosowań w badaniach geologicznych, stosowana aparatura i oprogramowanie do obróbki wyników. Analiza zawartości pierwiastków śladowych oraz stosunków izotopów radiogenicznych w mikroobszarze za pomocą spektrometrii mas sprzężonej z ablacją laserową - podstawy teoretyczne, możliwości zastosowań w badaniach geologicznych, stosowana aparatura i oprogramowanie do obróbki wyników. Dyfraktometria rentgenowska - podstawy teoretyczne, możliwości zastosowań w badaniach geologicznych, stosowana aparatura i oprogramowanie do obróbki wyników.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Praktyczne ćwiczenia z mikroskopii skaningowej na własnych próbkach studentów. Dyfraktometria rentgenowska - podstawy teoretyczne, praktyczne ćwiczenia na własnych próbkach studentów.</p>

4.	Mineralogia pierwiastków rzadkich	<p>Wykłady: Problematyka pierwiastków rzadkich, w tym surowców krytycznych, w gospodarce i dokumenty Unii Europejskiej z nią związane. Geochemiczno-mineralogiczna charakterystyka wybranych pierwiastków rzadkich, głównie Li, Rb, Cs, B, Be, Zr, W, Nb, Ta, Sc, Y i lantanowców. Główne procesy kontrolujące koncentrowanie się i mobilność tych pierwiastków w skorupie ziemskiej. Terminologia, klasyfikacja i charakterystyka najważniejszych minerałów będących nośnikami tych pierwiastków. Metody identyfikacji i badań tych minerałów. Terminologia, klasyfikacja i charakterystyka wybranych skał, które stanowią złoża lub są stowarzyszone ze złożami wybranych pierwiastków rzadkich. Najważniejsze wystąpienia minerałów wybranych pierwiastków rzadkich i surowców krytycznych na świecie. Występowanie minerałów wybranych pierwiastków rzadkich i surowców krytycznych oraz perspektywy ich poszukiwań w Polsce. Zagrożenia dla środowiska naturalnego, jakie niesie eksploatacja tych złóż.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Opanowanie praktycznych umiejętności identyfikacji i opisu niektórych skał zawierających koncentracje minerałów pierwiastków rzadkich (np. karbonatów i skał pokrewnych, niektórych alkalicznych i peralkalicznych skał magmowych, pegmatytów i in.). Opanowanie praktycznych umiejętności identyfikacji wybranych minerałów pierwiastków rzadkich. Elementy opracowania i interpretacji danych dotyczących składu chemicznego tych minerałów (np. obliczanie wzorów i klasyfikacja krystalochemiczna wybranych grup minerałów).</p>
5.	Gemmologia i archeogemmologia	<p>Wykłady: Gemmologia i archeogemmologia - przegląd pojęć i klasyfikacji. Metody badań geologicznych złóż kamieni jubilerskich. Charakterystyka kamieni jubilerskich z różnych epok pradziejów (epoka kamienna, brązu, żelaza, okres wpływów rzymskich, średniowiecze) w kontekście zmian w otaczającym środowisku społeczno-przyrodniczym. Metodyka i przykłady zastosowania badań gemmologiczno-mineralogicznych różnych obiektów archeologicznych (zabytki kamienne, ceramika, kamienie jubilerskie i budowlane oraz inne). Rola i zadania gemmologów podczas badań archeologicznych klejnotów i ozdób o wysokiej wartości materialnej i historycznej. Sposoby przedstawiania wyników badań gemmologicznych obiektów zabytkowych.</p>
Moduł X - Mineralogia i geochemia stosowana		
1.	Mineralogia w inżynierii materiałowej	<p>Wykłady: Najważniejsze metody badań stosowane w inżynierii materiałowej (m. in. metody dyfrakcyjne, mikroskopia optyczna i elektronowa, metody spektroskopowe, metody określania właściwości mechanicznych). Podstawowe prawa rządzące budową materii i ich wpływ na właściwości materiałów. Mineralogia wybranych materiałów naturalnych i ich przetwórstwo. Podstawy projektowania, kształtowania własności materiałów, technologia wytwarzania, recykling materiałów. Powiązanie podstawowych wiadomości z zakresu fizyki, chemii i mineralogii z mikrostrukturą i właściwościami fizyko-mechanicznymi materiałów spajających, tworzyw ceramicznych topionych i spiekanych, tworzyw metalicznych i kompozytów. Materiały biomedyczne i biomimetyczne. Przemiany wtórne i degradacja tworzyw. Ekonomiczne, środowiskowe i społeczne aspekty inżynierii materiałowej.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wykorzystanie metod mineralogiczno-petrograficznych dla określenia charakterystyki fazowej surowców naturalnych i materiałów powstających w wyniku procesów przetwórczych. Interpretacja przykładowych wyników badań różnych materiałów w kontekście określenia ich własności, surowców z których powstały i warunków ich powstania.</p>

		Ćwiczenia terenowe: Przykłady zastosowania omawianych na wykładzie i ćwiczeniach laboratoryjnych: materiałów spajających, kamieni blocznych, spiekanych tworzyw ceramicznych, w wybranych elementach architektonicznych Wrocławia.
2.	Mineralogia i geochemia strefy krytycznej	<p>Wykłady: Wprowadzenie do zagadnienia strefy krytycznej. Przedstawienie podstawowych założeń w badaniach strefy krytycznej. Badania strefy krytycznej są interdyscyplinarne. Procesy zachodzące w strefie krytycznej są reprezentowane przez sprzężone ze sobą procesy fizyczne, chemiczne i biologiczne i do zrozumienia ich potrzebna jest wiedza naukowa i współpraca badaczy zajmujących się różnymi gałęziami nauki tj. geologia, gleboznawstwo, biologia, ekologia, geomorfologia, hydrologia geochemia etc. Metody badań strefy krytycznej. Rola procesów geologicznych w tworzeniu różnorodnych krajobrazów, które mogą kontrolować zjawiska zachodzące w strefie krytycznej. Rola gleby w strefie krytycznej. Definicja gleby. Gleba jako element środowiska przyrodniczego. Powstawanie gleby, czynniki glebotwórcze, funkcje gleby, żyzność, produktywność i urodzajność gleb. Klasyfikacje (rozmieszczenie gleb na świecie). Gleba a problemy środowiska. Ochrona gleb. Przestrzenna różnorodność gleb. Wiek gleby. Skład gleby, właściwości fizyczne, fizyko-chemiczne oraz chemiczne gleby. Struktury i tekstury gleb. Zawartość wody w glebie. Wpływ działalności człowieka na funkcjonowanie strefy krytycznej. Rodzaje działalności przemysłowej i związane z nimi typy odpadów przemysłowych. Charakterystyka i planowanie badań odpadów przemysłowych powstających w wyniku eksploatacji i przerabiania surowców mineralnych (żużle hutnicze, popioły, pyły, szkliwa, odpady górnicze, poflotacyjne). Dobór odpowiednich metod badawczych w zależności od analizowanego rodzaju materiału. Kwaśny drenaż składowisk odpadów oraz terenów górniczych – AMD i ARD (acid mine drainage, acid rock drainage) zagrożenia związane z AMD i ARD. Sposoby zapobiegania negatywnym skutkom składowania odpadów. Ewolucja dawnych i obecnych terenów przemysłowych, wietrzenie odpadów przemysłowych, metody określania wpływu odpadów na środowisko – testy ługowania spełniające wymagania prawne a także testy symulujące warunki naturalne.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wykonanie i opis profilu glebowego. Określanie niektórych właściwości gleb w terenie (barwa, struktura, tekstura etc.). Pobieranie próbek o nienaruszonej i naruszonej strukturze do badań laboratoryjnych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Analiza własności fizycznych, fizyko-chemicznych oraz chemicznych gleb. Wykorzystanie metod mineralogiczno-petrograficznych w badaniach gleb i odpadów przemysłowych. Żużle hutnicze jako odpowiednik skały magmowej. Określenie struktur i tekstur oraz składu fazowego żużli. Wyciąganie wniosków na temat warunków powstawania (tempo chłodzenia itp.). Fazy wtórne występujące w żużlach. Metody określania mobilności pierwiastków potencjalnie toksycznych – metody bezpośrednie (obserwacje i analizy in situ), metody bezpośrednie (ekstrakcje chemiczne). Interpretacja uzyskanych wyników.</p>
3.	Pochodzenie i ewolucja skał osadowych	<p>Wykłady: Wstęp i powtórzenie podstawowych zagadnień z petrologii skał osadowych (geneza, klasyfikacje, struktury i tekstury skał osadowych, wietrzenie, transport, sedimentacja, diagenetyzacja). Współczesne metody badań petrologicznych i geochemicznych skał osadowych. Petrografia skał luźnych – znaczenie w badaniach litostratygraficznych. Analiza minerałów ciężkich i jej znaczenie w określaniu proveniencji osadów. Skały okruchowe i ilaste. Skały węglanowe, gipsowo-solne i krzemionkowe. Pozostałe skały osadowe (żelaziste i manganowe, alitowe, fosforanowe, paliwa kopalne). Analiza proveniencji skał osadowych: (a) ustalanie obszarów źródłowych i środowisk geotektonicznych skał osadowych na podstawie badań mineralogicznych i geochemicznych; (b) metody względnego datowania skał osadowych. Petrologiczne i geochemiczne aspekty powstawania złóż w obrębie różnych typów skał osadowych.</p>

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Powtórzenie podstawowych wiadomości z zakresu obserwacji mikroskopowych; podstawowe cechy optyczne minerałów skałotwórczych skał osadowych. Petrograficzny opis próbki skały luźnej. Analiza minerałów ciężkich (separacja frakcji ciężkiej, wykonanie preparatu mikroskopowego, analiza mikroskopowa, SEM-EDS, ramanowska). Jakościowa i ilościowa analiza mikroskopowa oraz SEM-EDS skał okruchowych. Analiza rentgenowska oraz analiza termiczna skał drobnokruchowych i ilastych (wykonanie preparatu, przeprowadzenie pomiaru, interpretacja wyników). Jakościowa analiza mikroskopowa skał węglanowych, gipsowo-solnych i krzemionkowych. Ustalenie prawdopodobnego pochodzenia próbki skały osadowej na podstawie badań wykonanych podczas wcześniejszych zajęć; zastosowanie metod komputerowych w analizie proveniencji osadów. Interpretacja uzyskanych danych w odniesieniu do procesów złożotwórczych.</p>
4.	Techniki izotopowe	<p>Wykłady: Model budowy atomu (Thomsona, Rutherforda, Bohra, Schrödingera), promieniotwórczość naturalna, rodzaje cząstek, promieniotwórczość sztuczna, pojęcie izotopu. Definicja spektrometrii mas, historia odkryć, zakresy zastosowania. Podstawowy schemat ogólny spektrometru mas. Źródła jonów- metody jonizacji (EI, CI, SIMS, FD, LD, PD, TSP, ES, ESI, API, ICP). Pojęcia i zadania analizatora, Definicje zakresu mas, przepuszczalności i zdolności rozdzielczej. Rodzaje analizatorów (czas przelotu, kwadrupolowy, magnetyczny i magneto-elektrostatyczny). Spektrometry o więcej niż dwóch analizatorach. Pojęcie detektora, rodzaje detektorów (płyty fotograficzne, puszki Faradaya, powielacze elektronowe, detektory mikro-kanalikowe, fotopowielacze). Funkcje komputera (przetworniki ADC, DAC). Idea i schemat metody GC-MS (sprzężenia chromatografii gazowej ze spektrometrią mas). Połączenia open-split i bezpośrednie. Spektrometr w metodzie GC-MS jako detektor selektywny i nieselektywny. Różnice pomiędzy GC-MS i GC-IRMS (sprzężenie chromatografii gazowej i spektrometrii mas oznaczającej stosunki izotopowe). Zakres zastosowań GC-IRMS. Definicja i idea działania ICP-MS (plazmy wzbudzonej indukcyjnie). Zasada działania palnika argonowego. Analizatory w metodzie ICP-MS. Przykłady zastosowań ICP-MS w naukach przyrodniczych. Tandemowy spektrometr mas (MS/MS) definicja, typy. HPLC-MS/MS (sprzężenie wysokosprawnej chromatografii cieczowej i spektrometrii mas) – typy jonizacji, zakresy zastosowań. MC-ICP-MS. Podstawy izotopowe pierwiastków lekkich (H, O, C, N, S), definicje (R) frakcjonowanie izotopowe, termometry izotopowe, metody przygotowania próbek do pomiaru stosunków izotopowych (off-line i on-line). Metody preparacji siarki z jonu siarczanowego, węgla z DIC-a, tlenu i wodoru z wody, tlenu z minerałów tlenkowych i krzemianowych. CF-IRMS wraz automatycznymi przystawkami Flash EA, TC/EA oraz Gas Benach II, PreCON. Preparatyki izotopowe on-line. Spektroskopia CRDS (spektroskopia strat we wnęce optycznej SSWO). Podstawy fizyczne metody. Budowa spektrometru CRDS (. Typy spektrometrów na przykładzie rozwiązań firmy Picarro (analizatory stężeń i analizatory składu izotopowego). Przystawki współpracujące ze spektrometrami CRDS (CM, Automate FX, Liason, Aurora TOC analyzer, etc.). Podstawy techniczne datowania - K/Ar, Ar/Ar, Rb/Sr, Sm/Nd, Fission Track Dating, Luminescence Dating, C-14. Zastosowanie izotopów promieniotwórczych w technice</p> <p>Ćwiczenia: Wykonywanie przeliczeń związanych z normalizacją wyników względem międzynarodowych wzorców izotopowych, użycie podstawowych wzorów dotyczących składu izotopowego oraz frakcjonowania izotopowego. Obliczanie efektów frakcjonowania izotopowego z użyciem równań destylacji Rayleigh'a. Ilościowe określanie źródeł pochodzenia substancji z wykorzystaniem równań izotopowego bilansu mas oraz poznanych wcześniej równań frakcjonowania izotopowego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Pobór próby powietrza atmosferycznego oraz pomiar stężenia i składu izotopowego węgla z dwutlenku węgla i metanu na spektrometrze CRDS Picarro G-2201i. Przygotowanie</p>

		prób organicznych oraz pomiar składu izotopowego węgla na spektrometrze CRDS sprzęgniętym z interfejsem Liason i modułem spalającym CM (Combustion Module). Preparatyka izotopowa siarki (preparatyka off-line) z wytrąconego z roztworu jonu siarczanowego jako BaSO ₄ , polegającej na kriogenicznym oczyszczaniu gazu z wody i gazów towarzyszących (w tym dwutlenku węgla). Pomiar składu izotopowego siarki na spektrometrze masowym Delta Advantage w opcji dual inlet.
Moduł XIII - Rozpoznanie struktur wodonośnych		
1.	Modelowanie przepływów wód podziemnych	<p>Wykłady: Modelowanie jako podstawowa metoda badawcza współczesnej hydrogeologii. Definicje i pojęcia podstawowe. Model hydrogeologiczny, model konceptualny a model numeryczny. Zarys historii modelowania, w tym metoda analogii elektrohydrodynamicznej (AEHD) i zasada działania integratorów siatkowych AP. Teoretyczne podstawy obliczeń numerycznych modeli filtracji. Cele symulacji modelowej. Rozwiązanie dla warunków ustalonych i nieustalonych. Stosowane w modelowaniu metody rozwiązań (różnica między MRS i MES). Rozwiązanie równań matematycznych opisujących filtrację. Metody iteracyjne. Odwzorowanie systemu wodonośnego na modelu. System wodonośny i typy układów hydrostrukturalnych odwzorowanych na modelu. Powierzchnie brzegowe. Krążenie i pionowa wymiana wody w obrębie systemu wodonośnego. Definiowanie warunków brzegowych. Schemat postępowania przy realizacji modelu. Dyskretyzacja i rodzaje siatek dyskretyzacyjnych. Warunki brzegowe i warunki początkowe modelu. Problematyka przygotowania danych wejściowych do modelu. Dane wejściowe; bazy danych i mapy numeryczne. Zastosowanie technik GIS. Problem skali modelu. Specyfika budowy modeli regionalnych systemów wodonośnych. Problem schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Modelowanie geostatystyczne. Model deterministyczny i model stochastyczny. Schematyzacja warunków hydrogeologicznych i odwzorowanie układu hydrostrukturalnego na modelu. Metody rozwiązań numerycznych. Modele płaskie i przestrzenne 3-D. Zasada działania i zastosowanie wiodących programów modelujących w metodzie MRS i MES. Budowa modeli wielowarstwowych. Symulacja oddziaływań z wodami powierzchniowymi. Analiza jakości modelu. Kalibracja i weryfikacja modelu. Rozwiązanie zadań odwrotnych. Rodzaje występujących błędów. Wyniki badań modelowych. Analiza wyników modelu. Bilans wodny i obliczenia zasobów wód podziemnych na modelu. Analiza linii prądu, obszaru spływu wód do ujęcia i stref ochronnych na modelu. MODFLOW. Program MODFLOW i pakiety współpracujące. Schemat postępowania i prawidłowa dokumentacja modelu. Odwzorowanie migracji zanieczyszczeń na modelu. Modelowanie migracji zanieczyszczeń. Zastosowania programu MT3D. Problematyka przepływu wielofazowego w ośrodku porowatym. Przykłady zastosowań. Prezentacja wyników i rola internetu.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy budowy modelu. Problem schematyzacji, przygotowanie danych dla wykonania modelu koncepcyjnego. Zasady wprowadzania różnych typów warunków brzegowych. Tworzenie numerycznego modelu filtracji. Zastosowanie programów opartych na MRS (ASM i ASMwin) w modelowaniu filtracji wód podziemnych. Zadania dla warunków ustalonych i nieustalonych. Model 1-warstwowy. Budowa modelu płaskiego w planie (2-D). Możliwości wykorzystania otwartych programów do modelowania FLOWPATH. Modelowanie w rejonie ujęcia wód podziemnych. Wyznaczanie linii prądu w strumieniu filtracji. Określenie obszaru spływu wód do ujęcia (OSW). Model numeryczny jako narzędzie w wyznaczaniu stref ochronnych ujęć. Wykorzystanie metod geostatystycznych i GIS. Przygotowanie danych i wykorzystanie metod geostatystycznych i GIS w modelowaniu procesów hydrogeologicznych. Modele wielowarstwowe. Budowa modeli wielowarstwowych i trójwymiarowych (3-D) – zastosowania programu</p>

		MODFLOW, poznanie interfejsów użytkownika, zadawanie warunków brzegowych i pionowych oddziaływań na modelu wielowarstwowym. Model filtracji dla warunków nieustalonych. Wprowadzanie kroków czasowych i analiza zmiennoczasowych wyników symulacji. Migracja zanieczyszczeń. Modelowanie migracji zanieczyszczeń przy użyciu wybranego programu (ASMwin, MT3D). Podsumowanie. Rola internetu i wykorzystanie baz danych w badaniach modelowych. Omówienie wykonanych projektów.
2.	Metodyka próbnych pompowań	<p>Wykłady: Dlaczego próbne pompowanie? Definicje i pojęcia podstawowe. Próbne pompowanie jako podstawowa metoda wyznaczania parametrów hydrogeologicznych. Dane, pomiary i modele matematyczne. Wybrane zagadnienia z teorii ruchu nieustalonego. Rodzaje krzywych zmian depresji w czasie pompowania; wykresy funkcji wzorcowych do obliczeń filtracji nieustalonej. Dopływ do studni w warunkach przesączania. Dokumentacja próbnego pompowania. Podstawowe schematy obliczeniowe. Wybrane schematy obliczeniowe w warunkach swobodnego i napiętego zwierciadła wody; metoda przybliżenia logarytmicznego; metoda studni chłonnych; metoda wzniosu zwierciadła wody. Pompowanie hydrowęzłowe, rozmieszczenie otworów obserwacyjnych. Obliczenia w złożonych warunkach hydrogeologicznych. Granica zasilania i granica szczelna. Badania filtracji nieustalonej w środowisku szczelinowatym. Parametry hydrogeologiczne. Rodzaje uzyskiwanych parametrów hydrogeologicznych dla różnych schematów obliczeniowych. Zasięg działania studni, wyznaczanie obszaru spływu wód do ujęcia (OSW). Modelowanie próbnych pompowań. Symulacja próbnych pompowań na modelu; wykorzystanie technik numerycznych w analizie wyników próbnego pompowania; rodzaje programów komputerowych do analizy próbnych pompowań.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Dane, pomiary i ich analiza. Analiza krzywych zmian depresji w czasie pompowania; wykonanie wykresu funkcji wzorcowych do obliczeń filtracji nieustalonej. Analiza dopływu do studni w warunkach przesączania. Praktyczna realizacja próbnego pompowania w szkoleniowym hydrowęźle. Przygotowanie, wykonanie, pomiary i dokumentacja próbnego pompowania. Zastosowanie podstawowych schematów obliczeniowych. Zastosowanie i ograniczenia metody Theisa, Theisa-Jacoba, Hantusha, Waltona. Parametry hydrogeologiczne. Zasady obliczeń parametrów hydrogeologicznych w zależności od zastosowanej metody. Obliczenia w złożonych warunkach hydrogeologicznych. Zastosowanie schematów obliczeniowych z granicą zasilania i granicą szczelną. Badania filtracji nieustalonej w środowisku szczelinowatym. Modelowanie próbnych pompowań. Możliwości wykorzystania numerycznego modelowania w odtworzeniu procesów filtracji w trakcie próbnego pompowania. Praktyczne wykorzystanie programów do analizy próbnych pompowań.</p>
3.	Kartografia hydrogeologiczna	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Terminologia, historia rozwoju, klasyfikacja i użytkowanie map. Systematyka map hydrogeologicznych w różnych skalach i różnych typach - przegląd map. Rola mapy, jako jednego z podstawowych narzędzi sterowania gospodarką wodną, planowaniem przestrzennym i ochroną środowiska geologicznego. Wykorzystanie map różnych typów. Wybrane metody i techniki przygotowania map, w tym metody zdjęcia hydrogeologicznego, teledetekcji i fotogrametrii. Treść map. Znaki kartograficzne. Prace kartograficzne. Przykłady opracowań kartografii hydrogeologicznej. Przykłady ogólnych map hydrogeologicznych. Treść legend oraz plansze map przeglądowych i szczegółowych. Metodyka opracowania mapy hydrogeologicznej: założenia ogólne, gromadzenie materiałów dokumentacyjnych, prace polowe, kameralne i redakcyjne, prace edytorskie, redakcja tekstu objaśniającego, promocja mapy. Problemy formalno-prawne w kartografii hydrogeologicznej i ochrony wód podziemnych. Mapy ekologiczne i mapy hydrochemiczne. Instrukcje do map. Narzędzia kartografii hydrogeologicznej. Wykorzystanie i opracowanie bazy danych do arkusza mapy. Opracowanie przekroju hydrogeologicznego na podstawie mapy hydrogeologicznej. Opracowanie projektu geologicznego wykonania szczegółowej mapy</p>

		hydrogeologicznej fragmentu terenu. Mapy ochrony wód, mapy podatności, mapy wrażliwości. Ocena wodonośności obszaru i stopnia zagrożenia. Opracowanie i wykorzystanie numerycznych map hydrogeologicznych. Procedura pomiaru współrzędnych z wykorzystaniem odbiorników GPS oraz wykorzystanie narzędzi GIS.
4.	Ochrona i monitoring wód podziemnych	<p>Wykłady: Zakres i cele ochrony wód podziemnych. Charakterystyka zanieczyszczeń wód podziemnych. Monitoring wód podziemnych. Sieci monitoringu w kraju. Rola stacji hydrogeologicznych. Ocena stanu jakości wód podziemnych. Geologiczne i hydrogeologiczne warunki transportu zanieczyszczeń. Tempo migracji zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Monitoring i ochrona w.p. w otoczeniu składowisk odpadów. Strefy ochronne ujęć wód podziemnych. Metody oceny podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia. Przepływ wielofazowy (NAPL) w środowisku gruntowo-wodnym. Metody diagnozowania, oceny zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego substancjami ropopochodnymi i problemy remediacji.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Opracowanie danych z monitoringu wód podziemnych. Analiza statystyczna, przeliczenia i graficzne odwzorowanie długookresowych danych z monitoringu hydrogeologicznego. Wyznaczanie prędkości i linii prądu strumienia wód podziemnych. Obliczenia tempa migracji zanieczyszczeń w rejonie składowiska. Strefy ochronne ujęć wód podziemnych. Wyznaczanie plamy zanieczyszczeń NAPL i zredukowanej wysokości hydraulicznej. Mapy wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie.</p>
5.	Nowe rozwiązania i metody badawcze w hydrogeologii	<p>Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi artykułami naukowymi dotyczącymi nowych metod badawczych w zakresie hydrogeologii. Korekta błędów oraz zaszczerpiecie prawidłowych postaw związanych z: poprawną interpretacją tekstu naukowego, planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.</p>
Moduł XIV - Zasoby wód podziemnych i ich eksploatacja		
1.	Poszukiwanie i rozpoznawanie zasobów wód podziemnych	<p>Wykłady: Klasyfikacje zasobów wód podziemnych. Prawne podstawy ustalania zasobów. Stopień rozpoznania zasobów wód podziemnych w Polsce. Zasady ustalania i dokumentowania regionalnych zasobów wód podziemnych. Metodyka oceny zasobów odnawialnych, z wykorzystaniem metod hydrologicznych (Wundta, Killega, Natermann, krzywych wysychania) i hydrogeologicznych (wahań zwierciadła wody, hydrodynamicznej) oraz dyspozycyjnych. Metodyka oceny zasobów eksploatacyjnych ujęć zwykłych wód podziemnych. Ochrona zasobów wód podziemnych.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie dokumentacji zasobów odnawialnych dla wybranego obszaru bilansowego. Wybór obszaru zasobowego i charakterystyka warunków naturalnych. Przygotowanie danych wyjściowych do oceny wielkości zasilania metodą wskaźnika infiltracji. Obliczanie zasobów odnawialnych wód podziemnych metodami hydrologicznymi i hydrogeologicznymi (wahań zwierciadła wód podziemnych, regresji zwierciadła wód podziemnych, hydrodynamiczną). Bilans wodny zlewni. Analiza porównawcza wyników uzyskanych różnymi metodami. Opracowanie mapy zasobów wód podziemnych.</p>
2.	Projektowanie, budowa i eksploatacja ujęć wód podziemnych	<p>Wykłady: Klasyfikacja ujęć, historia rozwoju, terminologia, hydrogeologiczne przesłanki wyboru rodzaju ujęcia. Charakterystyka, budowa i eksploatacja ujęć szybowych, wierconych, infiltracyjnych, drenażowych, promienistych oraz ujęć ze źródeł. Sposoby czerpania wody ze studni, rodzaje i usytuowanie pomp,</p>

		<p>zastosowanie lewarów, studnie zbiorcze. Metody oceny sprawności studni na podstawie wyników próbnych pompowań. Zagadnienia eksploatacji studni, procesy starzenia ujęć, studnie zastępcze, przebieg eksploatacji studni, metody renowacji i regeneracji studni.</p> <p>Ćwiczenia: Ocena zapotrzebowania na wodę. Opracowanie koncepcji budowy lub rozbudowy ujęcia. Opracowanie projektu badań geologicznych. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej studni. Wykonanie operatu wodno- prawnego studni. Hydrogeologiczna obsługa wiercenia studni.</p>
3.	Odwadnianie terenów i obiektów budowlanych	<p>Wykłady: Cele odwodnień, wpływ warunków geologicznych i hydrogeologicznych na warunki odwadniania. Odwadnianie terenów. Metody odwadniania (systemy odwadniania, układ drenaży). Badania dla potrzeb odwadniania. Prawne podstawy prowadzenia prac odwodnieniowych. Odwodnienie powierzchniowe. Drenaż poziomy wgłębny. Odwodnienie pionowe. Ścianki szczelne.</p> <p>Ćwiczenia: Zasady obliczeń drenaży. Poziome odwodnienia obiektu budowlanego. Projekt robót geologicznych w związku z odwodnieniem budowlanym otworami wiertniczym. Operat wodnoprawny na odwodnienie obiektu budowlanego.</p>
4.	Zmiany w środowisku wodnym pod wpł. działaln. człowieka i ich ocena	<p>Seminarium: Podczas zajęć studenci analizują i prezentują następujące zagadnienia: Bilanse wodne obszarów zagospodarowanych i zagrożonych, Antropopresyjne zmiany odpływu podziemnego. Dopływ podziemny do jezior i mórz. Ingresje wód morskich i zasolonych. Kwaśne opady i ich hydrogeologiczne konsekwencje. Osady rzeczne i jeziorne jako ogniska zanieczyszczeń dla wód. Problemy eksploatacji płytkich wód podziemnych. Wody podziemne i powierzchniowe obszarów rolniczych, Wielkopowierzchniowe i lokalne leje depresyjne. Zmiany środowiska wodnego miast. Zagospodarowanie zasobów wód podziemnych na wybrzeżach morskich. Wody podziemne i powierzchniowe obszarów górniczych. Wpływ antropopresji na reżim wód leczniczych i mineralnych. Substancje promieniotwórcze w wodach podziemnych i powierzchniowych. Degradacja gleb a środowisko wodne. Inne, zaakceptowane przez prowadzącego</p>
5.	Hydrogeologia regionalna	<p>Wykłady: Przedmiot, zakres i metody badawcze w hydrogeologii regionalnej. Elementy składowe regionalnych opracowań hydrogeologicznych. Regionalizacja hydrogeologiczna Polski i jej kryteria. Stan hydrogeologicznego rozpoznania Polski i podziały hydrogeologiczne. Przegląd map hydrogeologicznych. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych Polski. Systematyka wód podziemnych. Definicje struktury i regionu hydrogeologicznego. Podział struktur wodonośnych. Koncepcja systemów wodonośnych. Wskaźniki wodonośności. Charakterystyka środowiska fizyczno-geograficznego Polski. Hydrogeologia regionalna prowincji: nizinnej i górsko-wyżynnej Polski. Wody mineralne, lecznicze i termalne Polski</p>
Moduł XV - Geologia inżynierska		
1.	Mechanika gruntów	<p>Wykłady: Wpływ stanów gruntów na ich właściwości mechaniczne. Rodzaje naprężeń w podłożu gruntowym. Naprężenia w gruncie od siły skupionej i od obciążenia na obszarze prostokątnym i kołowym. Odkształcenia podłoża, teoria konsolidacji. Stany graniczne podłoża, podstawowe metody ich obliczania. Stateczność skarp i zboczy, metody jej obliczania dla różnych warunków wytrzymałościowych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Określenie zmian stanu naprężeń w podłożu gruntowym obciążonym fundamentem. Obliczenie stateczności i wielkości osiadań podłoża gruntowego obciążonego fundamentem. Obliczenia stateczności skarpy dla zadanych warunków jej obciążenia i geometrii</p>
2.	Kartowanie i dokumentowanie	<p>Ćwiczenia: Analiza map i interpretacja zawartych danych na mapach geologiczno-inżynierskich w różnych skalach. Interpretacja terenowych wyników badań geologiczno-inżynierskich w postaci profili punktów badawczych i przekrojów geologiczno-inżynierskich. Wykonanie mapy warunków gruntowo-wodnych w</p>

	geologiczno-inżynierskie	skali 1:1000. Wykonanie opinii geotechnicznej. Wykonanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej obiektu kubaturowego
3.	Fizyczno-chemiczne własności gruntów	Ćwiczenia laboratoryjne: Oznaczanie laboratoryjne zawartości wody związanej, powierzchni właściwej, pojemności wymiany jonowej, zawartości substancji organicznej w gruntach plastycznych. Ocena hydrofilności gruntów plastycznych na podstawie różnych badań. Laboratoryjne oznaczanie składników wpływających na właściwości korozyjne wód i gruntów. Wykorzystanie właściwości sorpcyjnych gruntów plastycznych w ochronie środowiska.
4.	Warunki posadowienia obiektów budowlanych	Wykłady: Charakterystyka gruntów budowlanych w Polsce. Wpływ warunków wodnych na posadowienie obiektów budowlanych. Obliczenia dopływów wody do wkopów fundamentowych. Metody odwadniania wykopu w zależności od parametrów filtracyjnych skał. Badania podłoża gruntowego pod obiekty liniowe. Różne warunki posadowienia obiektów liniowych. Badania podłoża gruntowego pod obiekty hydrotechniczne. Różne warunki posadowienia obiektów hydrotechnicznych. Lokalizacja i badania podłoża gruntowego pod składowiska odpadów komunalnych. Badania geologiczno-inżynierskie i specyfika posadowienia obiektów budowlanych na obszarach morskich RP. Problemy posadowienia obiektów budowlanych na obszarach górniczych. Ćwiczenia laboratoryjne: Przedstawienie propozycji kierunków zagospodarowania przestrzennego wybranej gminy w zależności od warunków środowiskowych i geologiczno-inżynierskich. Metody obliczania dopływu wody do wykopu. Różne metody odwadniania wykopów. Projekt odwodnienia wykopu. Ocena ilościowa wybranych procesów geodynamicznych. Sporządzenie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla obiektu liniowego. Wybór i uzasadnienie lokalizacji zapory wodnej. Ocena tempa przekształcania brzegów zbiornika wodnego. Kryteria doboru gruntów do budowy wałów przeciwpowodziowych. Ocena przekształceń powierzchni terenu na obszarach górniczych.
5.	Wybrane met. rekultywacji terenów przekształconych antropogenicznie	Ćwiczenia: Znajomość zagadnień prawnych z uzyskaniem decyzji o uzgodnieniu warunków i kierunku rekultywacji. Metody oceny poziomu zanieczyszczeń na obszarach zdegradowanych. Problematyka zakresu stosowalności i wyboru optymalnej technologii remediacji zanieczyszczeń.
Semestr I-III – Przedmioty fakultatywne otwartego wyboru		
1.	Hydrogeologia górnicza	Wykłady: Przedmiot i podstawowe pojęcia z zakresu hydrogeologii górniczej. Czynniki naturalne i sztuczne (górniczo-techniczne) wpływające na kształtowanie się dopływów do kopalń. Czynniki determinujące stopień zanieczyszczenia złóż. Hydrogeologiczna klasyfikacja złóż. Warunki hydrogeologiczne w obszarze występowania polskich złóż węgla kamiennego i brunatnego, miedzi, cynku i ołowiu, żelaza, siarki, soli. Zawodnienie kopalń oraz stopnie, źródła i sposoby zwalczania zagrożeń wodnych. Badania hydrogeologiczne w obszarach złożowych i prognozowanie wielkości dopływu wody do kopalń. Określanie globalnych dopływów wód z górotworu do kopalń. Odwadnianie kopalń podziemnych i odkrywkowych. Metody odwadniania górotworu (studzienna, górnicza, otwarta i kombinowana). Sposoby odprowadzania wód kopalnianych. Metody głębinienia i odwadniania szybów. Specjalne środki odwadniania górotworu. Sposoby odwadniania zwałów. Zatapianie kopalń likwidowanych. Wpływ zatopienia kopalni na warunki wodne na powierzchni terenu. Gospodarka wodami kopalnianymi. Hydrogeologiczna obsługa kopalń.

		<p>Zasady zrzutu wód kopalnianych. Zanieczyszczenie i jakość wód kopalnianych. Zmiany w środowisku pod wpływem działalności górniczej. Hydrogeologiczne szkody górnicze.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie modelu warunków hydrogeologicznych rejonu złoża węgla brunatnego. Analiza danych z wierceń oraz wykonanie dokumentacyjnej mapy geologicznego rozpoznania złoża, oraz przekroju hydrogeologicznego wraz z jego interpretacją. Wykonanie map tematycznych odzwierciedlających naturalne warunki geologiczno-hydrogeologiczne w rejonie złoża. Szczegółowa analiza warunków hydrogeologicznych w rejonie złoża na podstawie map i przekrojów. Prognozowanie przebiegu odwadniania wkopu otwierającego i kolejnych odkrywek kopalni. Określenie globalnej wielkości dopływu wód z górotworu do odkrywki, z zastosowaniem różnorodnych metod obliczeniowych, w tym metody wielkiej studni.. Problem zwałowania skał płonnych. Opracowanie projektu odwadniania wkopu za pomocą studni przy wykorzystaniu wzorów dla filtracji ustalonej.</p>
2.	<p>Geoekologia funkcjonalna wód powierzchniowych i podziemnych</p>	<p>Wykłady: Monitoring wód powierzchniowych. Monitoring wód powierzchniowych płynących i stojących; Organizacja i prowadzenie pomiarów. Klasyfikacja jakości wód. Monitoring wód podziemnych i rola monitoringów lokalnych. Rodzaje sieci monitoringu; Rola monitoringów lokalnych w ocenie oddziaływania obiektów uciążliwych na środowisko. Rozmieszczenie punktów obserwacyjnych; zakres i automatyzacja pomiarów. Zanieczyszczenia w środowisku gruntowo-wodnym. Problem substancji ropopochodnych. Rozpoznanie i wpływ zanieczyszczeń na środowisko gruntowo-wodne. Oddziaływanie składowisk odpadów. Główne ogniska zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi: bazy paliw, lotniska. Problem remediacji zanieczyszczonych gruntów i wód podziemnych. Zagadnienia związane z naturalnym samooczyszczaniem (MNA). Dokumentowanie i przetwarzanie geośrodowiskowych obserwacji terenowych. Zasady tworzenia i dokumentowania sieci monitoringu dla ocen oddziaływania na środowisko. Standardowe procedury obejmujące wyniki pomiarów i obserwacji hydrogeologicznych. Pole filtracji w otoczeniu ogniska zanieczyszczeń. Rola metod geostatystycznych w opracowaniu map wynikowych. Ocena oddziaływania na środowisko zbiorników retencyjnych. Rola badań geologicznych i monitoringu w ocenie oddziaływania zbiorników retencyjnych na środowisko. Geoekologia jako wynik postępu i integracji nauk przyrodniczych. Degradacja i zmiany w środowisku, jako czynniki stymulujące postęp i integracje nauk przyrodniczych. Rola czynników abiotycznych i biotycznych w kształtowaniu i regulacji dynamiki ekosystemów wód powierzchniowych oraz kształtowania chemizmu wód podziemnych. Zintegrowana strategia zrównoważonego użytkowania zasobów wodnych (IWRM) w skali zlewni; perspektywy rozwoju water sciences w kontekście programów: UNESCO, UNEP, ICSU, IIASA, IAHS. Nowoczesne strategie ochrony i użytkowania zasobów naturalnych. Wpływ rolnictwa i urbanizacji na zasilanie systemów rzecznych i jezior biogenami jako przyczyna eutrofizacji. Zagrożenia toksykologiczne i sanitarne wód powierzchniowych. Eutrofizacja jako globalny problem jakości wody– dynamika procesu, przyczyny, skutki, zakwity sinicowe jako zagrożenie toksykologiczne: hepato-, neuro-, dermato-, genotoksyczne działanie toksyn sinicowych. Zagrożenia związane z występowaniem bakterii chorobotwórczych, antybiotyków i substancji pseudohormonalnych. Redukcja symptomów eutrofizacji metodami geoekologicznymi. Gospodarka rybacka a jakość wód. Mechanizmy zagrożeń dla jakości wód związane z intensywną hodowlą ryb, zabiegi biomanipulacyjne na strukturze gatunkowej ichtiofauny zmierzające do poprawy jakości wód. Geoekologia w monitoringu, rekultywacji i renaturyzacji wód powierzchniowych. Bioindykatory w biomonitoringu wód powierzchniowych: organizmy wskaźnikowe, metody oceny. Biotechnologie ekosystemowe: wykorzystanie bioremediacji i fitotechnologii do rekultywacji ekosystemów; wybrane aspekty renaturyzacji rzek; konstrukcja i funkcjonowanie stref buforowych, przykłady zastosowań.</p>

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Monitoring wód powierzchniowych. Analiza przepływów w przekrojach hydrometrycznych zlewni; Obliczenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do odbiornika ze zlewni pomiarowej. Opracowanie klasyfikacji wód w oparciu o wyniki monitoringu w zlewni. Monitoring wód podziemnych i rola monitoringu lokalnych. Obliczenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do odbiornika w strumieniu wód podziemnych. Obliczenia rzeczywistej prędkości filtracji. Zastosowanie metody hydrodynamicznej. Analiza pola filtracji w otoczeniu ogniska zanieczyszczeń. Wyznaczenie kierunków i prędkości migracji zanieczyszczeń. Dokumentowanie i przetwarzanie geośrodowiskowych obserwacji terenowych. Zastosowanie metod geostatystycznych w opracowaniu map rozkładu zanieczyszczeń na przykładzie osadów dennych wybranego zbiornika retencyjnego. Wykorzystanie map hydrogeologicznych i sozologicznych. Zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi. Opracowanie map rozkładu wysokości hydraulicznej dla określenia kierunków i tempa migracji plamy NAPL w środowisku wód podziemnych. Określenie stanu chemicznego i ekologicznego jednolitej części wód powierzchniowych i jednolitej części wód podziemnych. Geostatystyczna interpretacja danych z monitoringu jednolitej części wód podziemnych i jednolitej części wód powierzchniowych. Jakość wody a struktura sieci troficznej. Ocena wpływu filtratorów (wioślarki i małże) na przejrzystość wody i pojawianie się zakwitów sinicowych w wodach eutroficznych – ocena eksperymentalna w laboratorium. Bioindykacja w testach ekotoksyczności zakwitów sinicowych. Wykonanie testów ekotoksyczności Thamnotoxkit wody z akwenów eutrofizowanych – badanie laboratoryjne.</p>
3.	Hydrogeologiczne aspekty budownictwa wodnego	<p>Wykłady: Budowle wodne. Definicje i pojęcia podstawowe. Rodzaje budowli wodnych, charakterystyka, klasyfikacja. Zapory. Podstawowe obciążenia budowli piętrzących; zapory ziemne i zapory betonowe. Typy zapór ziemnych, elementy zapór ziemnych i ich wymiarowanie; posadowienie i wykonawstwo różnych typów zapór ziemnych. Filtracja w zaporze. Filtracja przez korpus i podłoże zapór ziemnych; rozkład ciśnień piezometrycznych, siatka hydrodynamiczna na przekroju pionowym, krzywa depresji w zaporze. Dobór elementów uszczelniających. Podział jazów; zagadnienia filtracji pod jazami. Modelowanie filtracji. Modelowanie procesów filtracji przez zaporę i inne obiekty hydrotechniczne. Badania stateczności. Stateczność zapór ziemnych; wyznaczanie powierzchni poślizgu skarp; wpływ parcia hydrodynamicznego i wahań zwierciadła. Monitoring i dane. Metody gromadzenia i przygotowania hydrogeologicznych danych dla potrzeb budownictwa wodnego. Zbiorniki zaporowe. Zbiorniki zaporowe, ich podział i zadania. Monitoring hydrogeologiczny obszaru zbiornika. Główne problemy gospodarki wodnej na zbiorniku. Ocena oddziaływania na środowisko. Rola małej retencji wodnej.</p> <p>Ćwiczenia: Posadowienie budowli wodnej. Wybór obszaru, analiza warunków naturalnych, analiza map, obliczenia elementów niezbędnych do wymiarowania obiektu. Wymiarowanie budowli. Projektowanie rozmiarów zapory, dostosowanie do warunków naturalnych, projektowanie elementów uszczelniających i zabezpieczających. Badania filtracji. Dobór i uśrednianie parametrów filtracji. Obliczenia filtracji w korpusie zapory i pod zaporą. Modelowanie filtracji. Możliwości wykorzystania numerycznego modelowania w odtworzeniu procesów filtracji i projektowaniu zabezpieczeń w zaporze. Budowa modelu płaskiego w planie (2-D). Wyznaczanie linii prądu w strumieniu filtracji. Badania stateczności (fakultatywnie dla ambitnych). Zastosowania schematów obliczeń stateczności w warunkach wpływu filtracji przez korpus zapory.</p>
4.	Kartografia geologiczna w górnictwie	<p>Wykłady: Podstawy powierzchniowej i głębokiej kartografii geologicznej, geodezji górniczej oraz kartowania w kopalniach podziemnych i odkrywkowych oraz analizy danych otworowych i geofizycznych. Przedstawienie rodzajów danych źródłowych wykorzystywanych w kartografii geologicznej, rodzajów map, ich charakterystyki oraz zastosowania. Podstawy konstrukcji map i przegląd map tematycznych. Przegląd</p>

		oprogramowania wykorzystywanego w kartografii geologicznej w kopalniach w Polsce – zalety i ograniczenia. Ćwiczenia: Konstrukcja i interpretacja profili otworów wiertniczych. Analiza danych otworowych. Konstrukcja i interpretacja profili wyrobisk górniczych. Konstrukcja i interpretacja map miąższościowych. Konstrukcja map geologicznych wgłębnych i map tematycznych. Interpretacja struktur geologicznych i ich ewolucji na podstawie danych otworowych oraz map geologicznych. Ćwiczenia terenowe: 3-dniowy kurs terenowy obejmujący praktyczne kartowanie geologiczne w kopalniach oraz dokumentację rdzeni wiertniczych
5.	Ekonomia i zagadnienia prawne w inwestycjach proekologicznych	Wykłady: Podstawowe pojęcia, koncepcje i zasady ochrony środowiska. Organizacja administracji ochrony środowiska. Udział społeczeństwa w procedurach decyzyjnych dotyczących środowiska. Ochrona środowiska w działalności inwestycyjnej. Ochrona zasobów środowiska. Ograniczenia sposobów korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska. Gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku. Ekonomiczne instrumenty ochrony środowiska. Odpowiedzialność w ochronie środowiska. Ćwiczenia: Program operacyjny – Infrastruktura i Środowisko. Certyfikaty energetyczne. Ocena oddziaływania na środowisko. Regionalne programy operacyjne. Finansowanie inwestycji proekologicznych. Pozwolenia zintegrowane.
6.	Geologia wybranych surowców	Wykłady: Złoża sorbentów i materiałów izolacyjnych (perlit, wermikulit, bentonit, zeolity). Złoża surowców balneologicznych (peloidy lecznicze). Złoża pierwiastków ziem rzadkich. Złoża kamieni jubilerskich Ćwiczenia: Przegląd złóż wyżej wymienionych surowców, przygotowywanie raportów opracowań własnych studentów.
7.	Gospodarka wodna i prawo wodne	Wykłady: Ogólne założenia i zasady gospodarki wodnej. Główne cele i zadania gospodarki wodnej. Rola rzek i zbiorników wodnych w rozwoju społeczeństw. Przepisy regulujące gospodarowanie wodami. Zasoby wodne Polski na tle Europy i świata. Zasoby dyspozycyjne, eksploatacyjne i zarys metod ich szacowania. Źródła informacji o zasobach wodnych i ich zagospodarowaniu. Rodzaje ujęć wody: podziemne, powierzchniowe, infiltracyjne. Zagrożenie i zanieczyszczenie wód. Systemy monitoringu środowiska wodnego w Polsce. Instrumenty zarządzania zasobami wodnymi; planowanie w gospodarowaniu wodami, pozwolenia wodnoprawne, opłaty i należności. Wezbrania i powodzie. Zagrożenia powodzią na obszarze Polski. Ochrona przed powodzią. Charakterystyka energetyki wodnej. Energetyka wodna w Polsce. Charakterystyka gospodarki wodnej Bałtyku. Wyzwania gospodarki wodnej na tle zmieniającego się klimatu.
8.	Limnologia i oceanografia	Wykłady: Wprowadzenie do limnologii i oceanografii: definicje, rys historyczny rozwoju limnologii i oceanografii, właściwości wód słodkich i słonych i ich zasoby, woda w krajobrazie. Typy wód śródlądowych: Ogólna charakterystyka wód płynących, jezior, zbiorników zaporowych Pochodzenie jezior i typy genetyczne, cechy, morfometria, parametry mis jeziornych, strefy mis jeziornych i warunki ich funkcjonowania, zasilanie jezior. Znaczenie czynników fizykochemicznych w jeziorach: Termika wód jeziornych, wiosenne i jesienne mieszanie wód, bilans cieplny jeziora, zlodzenie jezior, właściwości optyczne wody, barwa, zapach. Zmienność warunków tlenowych w jeziorach, znaczenie stratyfikacji termicznej. Równowaga chemiczna $\text{CO}_2/\text{HCO}_3^-/\text{CO}_3^{2-}$ jako układ buforujący, pH, potencjał redoks, przewodnictwo elektryczne – jaką informację przekazują o jakości wody. Obieg biogeochemiczny fosforu, azotu, siarki i ich znaczenie dla funkcjonowania jezior. Materia organiczna w jeziorach, osady jeziorne – metody badań, klasyfikacja, znaczenie w obiegu pierwiastków. Organizmy wodne, ich rola i interakcje z czynnikami hydrochemicznymi: Główne zespoły organizmów wód powierzchniowych i ich znaczenie

		<p>funkcjonalne, produkcja biologiczna, biomasa i liczebność, interakcje troficzne. Sukcesja w jeziorach, powstawanie i rozwój torfowisk. Zagrożenia, ochrona wód i rekultywacja wód powierzchniowych: Zmiany antropogeniczne jezior (rolnictwo, przemysł, turystyka, ścieki, zaburzenia stosunków wodnych, wprowadzanie obcych gatunków), zagrożenia dla jakości wody: fizyczne, chemiczne, toksykologiczne i sanitarne. Eutrofizacja, przyczyny, konsekwencje, rozwiązania, rekultywacja. Oceany i morza - wszechocean: Główne jednostki topograficzne dna oceanicznego: krawędzie kontynentów, (szelf, skłon kontynentalny, podniesienie przedkontynentalne), obszary oceaniczne (grzbiety śródoceaniczne, strefy subdukcji, platformy oceaniczne). Termika wód oceanicznych. Woda morska i jej hydrochemia: zasolenie i jego pochodzenie oraz konsekwencje, materia organiczna, składniki gazowe, produktywność oceanów. Dynamika mórz i oceanów Dynamika mórz: falowanie (geneza, typy fal i ich interakcje), pływy (geneza i skutki), prądy oceaniczne (wywołane wiatrem, cyrkulacja powierzchniowa i głębokowodna, prądy przybrzeżne), upwelling. Wykorzystanie dynamiki mas wody do produkcji energii. Ochrona i eksploatacja surowców morskich Przepisy regulujące prawo narodów do wybrzeży. Głębokomorskie złoża mineralne, eksploatacja ropy naftowej, rybołówstwo, zanieczyszczenia mórz, degradacja środowiska morskiego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Opis, pomiary i interpretacja parametrów morfometrycznych i warunków fizykochemicznych w terenie. Opis jeziora zgodnie z procedurą Lake Habitat Survey. Pobór próbek wody, osadów i elementów biologicznych – analizy wybranych parametrów. Obliczenia wskaźników degradacji jezior, indeksów trofii. Eksperymentalna analiza przebiegu wybranych procesów jeziornych w wodzie i/lub osadzie.</p>
9.	Metody interpretacji danych hydrogeologicznych	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Rola statystyki w badaniach hydrogeologicznych. Etapy badania statystycznego. Zjawiska i procesy hydrogeologiczne jako obiekty badań statystycznych. Terminologia statystyczna. Zbiorowość a jednostka statystyczna. Cechy statystyczne i typy skal pomiaru. Zastosowanie statystyki opisowej w badaniach hydrogeologicznych. Miary rozkładu cechy. Znaczenie rozkładu w analizie danych hydrodynamicznych i hydrochemicznych, szereg rozdzielczy i analiza rozkładu cechy. Testy normalności rozkładu. Graficzna prezentacja wyników opisu statystycznego. Graficzna prezentacja rozkładu cechy. Analiza zależności pomiędzy cechami w badaniach hydrogeologicznych. Korelacja liniowa i nieliniowa, analiza regresji. Graficzna prezentacja wyników analizy korelacji i regresji. Podstawy analizy wielowymiarowej: analiza skupień. Klasyfikacja danych wielowymiarowych. Graficzna prezentacja wyników analiz. Analiza danych przestrzennych w badaniach hydrogeologicznych. Zasady sporządzania map rozkładów. Interpretacja zmienności rozkładu przestrzennego.</p>
10.	Specjalne metody geofizyczne	<p>Wykłady: Geofizyczne metody badań osadów dennych (morska geofizyka). Ultradźwiękowe badanie materiałów i skał, pomiary laboratoryjne w geofizyce. Zastosowanie zjawisk interakcji pól akustycznych i elektrycznych w diagnostyce skał zbiornikowych oraz poszukiwaniu węglowodorów. Rewitalizacja małoproduktywnych otworów wiertniczych metodami geofizycznymi. Elementy petrofizyki. Geofizyka i ochrona środowiska. Metoda magnetotelluryczna: pomiary MT (Magnetotellurics) z wykorzystaniem elektromagnetycznych pól naturalnych niskich częstotliwości, pomiary AMT (Audio-Frequency Magnetotellurics) w audiomagnetotellurycznym paśmie częstotliwości, pomiary CSAMT (Controlled Source Audio-Frequency Magnetotellurics) z wykorzystaniem pól sztucznie wzbudzanych. Metoda polaryzacji wzbudzonej IP (Induced Polarization) - pomiary w dziedzinie czasu - pomiary w dziedzinie częstotliwości. Metoda procesów przejściowych TDEM (Time Domain Electro-Magnetics). Metody aerogeofizyczne.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Są prowadzone w sali komputerowej. Stanowią rozszerzenie wykładów o interpretację pomiarów geofizycznych oraz praktyczne ćwiczenie terenowe.</p>

11.	Charakterystyka i wykorzystanie złóż antropogenicznych	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia geologiczne, podział złóż antropogenicznych, kopaliny, zwały osadniki, definicja złoża antropogenicznego. Klasyfikacje złóż antropogenicznych. Złóża lub potencjalne złoża antropogeniczne, właściwości nagromadzonej substancji, czas tworzenia się złóż antropogenicznych, złoża a składowiska odpadów, czynniki techniczno-organizacyjne, ekonomiczne, decyzja o zagospodarowaniu składowisk. Dokumentowanie i ochrona złóż antropogenicznych. Miejsce złóż antropogenicznych w zagospodarowaniu odpadów, bilans zasobów złóż kopalin, uzasadnienie celowości dokumentowania, aspekt pragmatyczny dokumentowania, aspekt formalno-prawny, problem czystości zwałowania. Charakterystyka złóż antropogenicznych. Charakterystyka zbiorników poflotacyjnych, budowa, skład materiału, parametry techniczne zbiorników, przykłady zbiorników z obszaru Polski (np. Gilów, Lena, Wartowice, itp), charakterystyka odpadów pirometalurgicznych, skład, zastosowanie, mineralogia, analogi naturalne żużli hutniczych, charakterystyka mineralogiczno-petrograficzna wybranych żużli: np. żużli pomiedziowych, poželazowych, pomolibdenowych, połowiolowych, poniklowych, pokobaltowych i innych. Rozpoznawanie złóż antropogenicznych. Jak realizuje się rozpoznanie, zasady rozpoznania, czas wykonania prac rozpoznawczych, środki techniczne rozpoznania, rozmieszczenie wyrobisk rozpoznawczych, rozpoznawania zwałów, rozpoznawanie osadników poflotacyjnych i odpadowych. Projektowanie prac geologiczno-rozpoznawczych. Zasady sporządzania dokumentacji geologicznej złoża antropogenicznego. Forma dokumentacji złoża antropogenicznego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zajęcia praktyczne, wykonywanie map stropu i spągu złoża antropogenicznego, modelowanie geostatystyczne rozkładu parametrów złoża, sporządzanie przekrojów przy użyciu programu surfer i grapher, projektowanie wierceń geologicznych, sporządzanie siatek wierceń, zajęcia praktyczne, nauka i obsługiwanie programów geostatystycznych, graficznych: surfer, grapher, geo-eas, vario itp., obliczenie zasobów wybranych złóż antropogenicznych, wykorzystanie umiejętności nabytych podczas ćwiczeń do sporządzenia projektu prac geologicznych i dokumentacji złoża antropogenicznego.</p>
12.	Energetyka odnawialna	<p>Wykłady: Energia ze źródeł odnawialnych - moda czy konieczność? Energia w przyrodzie. Surowce energetyczne. Podział i źródła energii odnawialnej. Praktyczne wykorzystanie energii odnawialnej, rozwiązania techniczne i technologiczne, przykłady instalacji. Paliwa alternatywne w transporcie. Polityka energetyczna Polski na tle Europy i świata. Ekonomia energetyki odnawialnej</p>
13.	Ewolucjonizm	<p>Wykłady: Rozwój historycznych koncepcji nt. ewolucjonizmu świata organicznego. Podstawowe pojęcia darwinizmu i neodarwinizmu (powstawanie taksonów z taksonów starszych, zmiany populacyjne, rola doboru naturalnego, mechanizm dziedziczenia; naukowa krytyka darwinizmu – mutacjonizm; neodarwinizm: koncepcje genetyki populacyjnej Dobzhansky'ego, mikroewolucja i makroewolucja). Mechanizmy ewolucji (koncepcje gatunku, specjacji i radiacji, gen, allele, mutacje i zmienność genetyczna, dryf genetyczny, fenotyp. Badania Grantów nad mechanizmami ewolucji, intensywność doboru naturalnego. Radiacje adaptacyjne. Punktualizm i gradualizm w koncepcjach ewolucyjnych). Zasady odtwarzania filogenetycznych linii rozwojowych w oparciu o tradycyjne metody, kladystyczne i bazujące na analizie materiału genetycznego współczesnych taksonów. Przejawy ewolucji w zapisie paleontologicznym (niekompletność danych geologicznych a odtwarzanie drzew filogenetycznych; paleontologiczna a biologiczna definicja gatunków, problem ich wymierania; zagadnienia koewolucji; rola konkurencji i drapieżnictwa w wymieraniu taksonów; hipoteza Czerwonej Królowej a przeżywalność taksonów; katastrofizm a ewolucjonizm; odtwarzanie bioróżnorodności; drzewa rodowe na podstawie badań genetycznych współczesnych gatunków) i wybrane przykłady z współczesnego świata organicznego. Ewolucjonizm versus kreacjonizm (kreacjonizm staroziemski i nowoziemski; podstawy koncepcji</p>

		„inteligentnego projektu”. Kreacjonistyczna krytyka makroewolucjonizmu; naukowa krytyka kreacjonizmu).
14.	Geodynamika - wybrane zagadnienia	Wykłady: Geodynamika i geokinematyka (definicje, zakres, metody kategoryzacji – fizyczne, stochastyczne i fenomenologiczne). Wskaźniki geokinematyki i geodynamiki (geodezyjne, geologiczne, archeologiczne i geomorfologiczne). Globalny system monitoringu geodynamicznego. Laboratorium Geodynamiczne PAN w Książu.
15.	Hydraulika	Wykłady: Podstawowe pojęcia mechaniki płynów. Podstawowe własności fizyczne cieczy, prawa hydrostatyki, kinetyki i hydrodynamiki. Siły działające na ciecz w spoczynku – charakterystyka ciśnień. Urządzenia do pomiaru ciśnienia. Prawa hydrostatyki. Prawo Eulera, Pascala, równanie równowagi; Napór cieczy na ściany, parcie hydrostatyczne; wypór i pływanie ciał zanurzonych. Podstawy dynamiki cieczy. Pola fizyczne, chwilowy element cieczy, charakterystyka toru, linia prądu, struga elementarna. Opis prędkości i natężenia przepływu oraz klasyfikacja ruchów cieczy. Dynamika cieczy, szczegółowa charakterystyka równania Bernoulliego. Opory ruchu. Przewody pod ciśnieniem. Hydraulika przewodów ciśnieniowych: ruch laminarny i burzliwy, straty hydrauliczne, rurociągi, lewary. Wprowadzenie do hydrauliki przepływu cieczy w ośrodku skalnym. Ćwiczenia: Zastosowanie w zadaniach praw hydrostatyki i dynamiki cieczy. Obliczenia ciśnienia i brył parcia. Obliczenia przewodów pod ciśnieniem w oparciu o prawo Bernoulliego.
16.	Kalibracja historycznych map geologicznych i geogr. (HGIS)	Wykłady: Historia odwzorowań kartograficznych (definicje podstawowe, odwzorowanie a modelowanie, skala i układy odniesienia). Współczesne systemy odwzorowania przestrzennego powierzchni terenu i pokrycia (geodezyjne, geologiczne, satelitarne, radarowe, lidarowe, INSAR, DEM, NMPT). Sposoby kalibracji historycznych materiałów kartograficznych (dobór metody kalibracyjnej, wektoryzacja, węzły, linie i domeny kalibracyjne, zniekształcenia). Metody i cele wykorzystania niekartograficznych historycznych źródeł informacji przestrzennej (rodzaje źródeł, ocena wiarygodności źródeł, zastosowania w analizie przestrzennej środowiska naturalnego i obszarów zurbanizowanych, wykorzystanie H-GIS w analizie geozagrożeń, przykłady).
17.	Metody remediacji zanieczyszczeń chem. w środowisku gruntowo-wodnym	Wykłady: Główne czynniki i procesy antropogeniczne wpływające na przekształcenie środowiska. Akty prawne dotyczące zanieczyszczeń i ochrony środowiska gruntowo-wodnego w Polsce i UE. Ogólne zasady rekultywacji terenów przekształconych i kierunki ich zagospodarowania. Formy występowania i właściwości zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego. Mechanizm migracji zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Wielofazowy transport zanieczyszczeń. Usuwanie zanieczyszczeń ze środowiska metodami in-situ. Usuwanie zanieczyszczeń ze środowiska metodami ex-situ.
18.	Modelowanie procesów hydrogeochemicznych	Wykłady: Rola modelowania hydrogeochemicznego w ochronie środowiska. Hydrogeochemiczne podstawy modelowania. Schematyzacja warunków hydrogeochemicznych i modele konceptualne. Konstrukcja i schematy obliczeniowe modeli hydrogeochemicznych. Przygotowanie i wprowadzanie danych do modeli. Kryteria wyboru typu modelu oraz interpretacja wyników. Ćwiczenia laboratoryjne: Przygotowanie danych do modelu hydrogeochemicznego. Modelowanie transportu adwekcyjnego. Modelowanie stanu równowagi i bilansu masy roztworu wodnego. Modelowanie mieszania się wód o różnym chemizmie. Modelowanie zmian chemizmu wód podziemnych na skutek ługowania skał węglanowych. Wymiana jonowa.
19.	Najważniejsze obiekty geoturystyczne świata	Wykłady: Turystyka, geoturystyka: klasyfikacja form turystyki, turystyka poznawcza, różnicowanie pojmowania geoturystyki w różnych krajach (telling and selling geological stories, geotourism chapter, kluczowe zasady), kategorie obiektów geoturystycznych, geoprodukt, geoturystyka jako geologia stosowana. Formy działalności geoturystycznej: geoheritage - geoparks - geosites - geotrails - geotours -

		<p>eoeducation - geoevents, geoparki i geostanowiska a formy ochrony przyrody, instytucje związane z dziedzictwem geologicznym, idea geoparków, Global Geoparks Network, karta dokumentacyjna geostanowiska, bazy geostanowisk, realne wykorzystanie geostanowisk (piramida Dowlinga). Geoparki - u nas, u sąsiadów, na świecie: geoparki krajowe w Polsce, geoparki lokalne i projektowane, geoparki w Republice Czeskiej - przegląd, geoparki w Niemczech - przegląd. Dzieje Ziemi - przegląd najważniejszych geostanowisk: Greatest Geological Sequences (Hutton's sites, klasyka alpejska, Grand Canyon, klasyka sekwencji ofiolitowych, turbidyty- krótka historia wielkiej formacji), Greatest Lagerstätten (jura Niemiec, Burgess Shale, Wadi Draa, Dinosaur Sites). Formy rzeźby i ich historie: Great Volcanic Stories (Kapadocja, kaldery Indonezji, płaskowyż Kolumbii i Yellowstone, inne sławne obiekty i krajobrazy wulkaniczne), Great Karst Stories (tam gdzie Kras jest nazwą własną, top Show Caves, jaskiniowe rekordy i jaskinie nietypowe, Great Karst Landscapes), historie najsłynniejszych gór i krajobrazów górskich świata, Great Desert Landscapes (sand and sandstone stories). Wielkie historie górnicze i najważniejsze stanowiska mineralogiczne: Great Mining Stories (Jachymov, Wieliczka, Potosi, Kimberley, California Gold Rush), Mineral Eldorado's (Minas Gerais, Parana, Erongo, Madagaskar). Geologia wielkich miast: Paryż, Nowy Jork, Rzym, Jerozolima (i geologia biblijna). Przegląd wybranych geoparków z sieci Global Geopark Network.</p>
20.	Potencjał geoturystyczny Dolnego Śląska	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia związane z ochroną przyrody nieożywionej (środowisko przyrodnicze, dziedzictwo geologiczne, georóżnorodność, ochrona litosfery). Turystyka – klasyfikacja i podstawowe formy. Geoturystyka jako nowa dziedzina nauk o Ziemi. Podstawowe pojęcia geoturystyki (walory turystyczne i przyrodnicze, obiekty geoturystyczne i kryteria ich klasyfikacji, zjawisko geoturystyczne, atrakcja geoturystyczna, geoparki, ich cechy i cele tworzenia, trasa geoturystyczna). Przykłady atrakcji geoturystycznych na świecie i w Europie. Geoturystyka i ochrona przyrody w Polsce. Przykłady atrakcji geoturystycznych w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem istniejących i planowanych geoparków. Geoturystyka na Dolnym Śląsku. Dolny Śląsk – granice, historia, regiony geograficzne i turystyczne. Formy ochrony przyrody na Dolnym Śląsku. Sudety – podział na regiony geograficzne i jednostki tektoniczne. Regionalny przegląd istniejących i projektowanych atrakcji geoturystycznych Dolnego Śląska (szczególnie geostrad sudeckich i geoparków, parków narodowych i krajobrazowych oraz wybranych rezerwatów, obiektów geoturystycznych i stanowisk dokumentacyjnych) – usytuowanie, walory przyrodnicze i geoturystyczne, charakterystyka geologiczna. Potencjalne możliwości wykorzystania zasobów przyrody nieożywionej Dolnego Śląska jako obiektów dydaktycznych, kolekcjonerskich i atrakcji geoturystycznych. Atrakcje geoturystyczne Wrocławia.</p>
21.	Rozwój kręgowców w fanerozoiku	<p>Wykłady: Filogeneza i taksonomia kręgowców tradycyjna versus kladogramy różnych grup Vertebrata. Najstarsze kręgowce, ich pochodzenie, pozycja Conodonta. Pojawienie się i ewolucja pierwszych grup bezżuchwowców i ryb, dewoński szczyt rozwoju; zanik ryb pancernych i przyczyny tego wydarzenia. Permskie formy słodkowodne chrzęstnoszkieletowych. Mezozoiczny rozwój rekinów Selachii. Rozwój ryb kostnoszkieletowych. Sarcopterygii jako formy wyjściowe do środowiska lądowego. Najstarsze formy przejściowe między rybami a Tetrapoda, przystosowania do życia lądowego. Zmienność liczebności taksonów Tetrapoda w fanerozoiku. Paleoekologia i rozwój kopalnych płazów. Różne grupy wymarłych i współczesnych gadów, powiązania ewolucyjne, przyczyny rozwoju i kryzysów. Endotermia i stałocieplność u kręgowców. Opanowanie środowisk wodnych i powietrznych przez gady. Powstanie ptaków, pierwotna i wtórna rola upierzenia, przystosowania do lotu, zmiany trybu życia w kenozoiku na tle zmian środowiskowych. Pochodzenie ssaków. Ssaki mezozoiczne, tryb życia i zajmowane biotopy. Kenozoiczna ekspansja ssaków. Zmienność anatomiczna jako pochodna zmian środowiskowych. Ewolucja naczelnych,</p>

		człowiek na tle innych naczelnych – podobieństwa i różnice. Potencjał fosylizacyjny poszczególnych elementów szkieletowych Vertebrata, stopień dysartkulacji i konsekwencje dla zapisu paleontologicznego. Klasyczne metody wykorzystania szczątków kręgowców w datowaniach osadów lądowych kenozoiku (zonacje oparte na gryzoniach) i utworów morskich (zonacje rekinie paleogenu). Rola otolitów w biostratygrafii. Krytyczna analiza wykorzystania tropów i szczątków kręgowców do stratygrafii i rekonstrukcji paleośrodowiskowych. Geochemiczne metody datowań skamieniałości kręgowców (m.in. metody kolagenowa, strontowa, radiowęglowa). Rekonstrukcja zmian paleośrodowiskowych na bazie zmienności zespołów kręgowcowych.
22.	Geoturystyka	Wykłady: Zakres badań i podstawowe pojęcia z zakresu geoturystyki. Przyrodnicze podstawy rozwoju turystyki. Turystyka geologiczna jako forma turystyki kwalifikowanej. Klasyfikacja walorów turystycznych. Walory wypoczynkowe, krajoznawcze, specjalistyczne. Naturalne obiekty przyrody nieożywionej jako formy atrakcji turystycznych. Walory krajoznawcze i ich podział. Walory przyrodnicze (osobliwości fauny i flory kopalnej, skałki i grupy skał, wąwozy, doliny i przełomy rzeczne, wodospady, źródła i wywierzyska, jaskinie i groty, głazy narzutowe i głazowiska, inne obiekty geologiczne, zbiory mineralogiczne i geologiczne, punkty widokowe). Krajobrazy Ziemi i ich waloryzacja turystyczna. Historia eksploatacji kopalin i antropogeniczne atrakcje turystyczne związane aktualną oraz dawną działalnością geologiczną i górnictwem. Wykorzystanie surowców skalnych w sztuce i architekturze. Atrakcyjność turystyczna wód powierzchniowych. Turystyka uzdrowiskowa. Elementy turystyki kwalifikowanej. Atrakcje geoturystyczne Polski. Regionalizacja turystyczna świata. Wpływ ruchu turystycznego na środowisko przyrodnicze.
23.	Petroarcheologia	Wykłady: Geoarcheologia, archeometria, petroarcheologia, archeomineralogia - przegląd pojęć i klasyfikacji. Charakterystyka artefaktów z różnych epok pradziejów (epoka kamienna, brązu, żelaza, okres wpływów rzymskich, średniowiecze) i nowożytności. Metodyka i przykłady zastosowania specjalistycznych metod badań mineralogiczno-petrologicznych do badań obiektów archeologicznych (zabytki kamienne, ceramika, kamienie jubilerskie i budowlane). Rola i zadania geologów podczas badań archeologicznych. Sposoby przedstawiania wyników badań petroarcheologicznych.
24.	Ropa naftowa i gaz ziemny	Wykłady: Chemia organiczna węglowodorów, rodzaje węglowodorów, nazewnictwo, właściwości chemiczne. Teoria pochodzenia węglowodorów kopalnych, biologiczna produktywność współczesnych środowisk, skład chemiczny biomasy, powstawanie i akumulacja materii organicznej w osadzie, generowanie ropy naftowej i gazu ziemnego: diagenеза, katagenеза i metagenеза materii organicznej – diagram van Krevelena. Migracja pierwotna i wtórna. Porowatość i przepuszczalność skał macierzystych i złożowych: genetyczne i morfologiczne typy porowatości, porowatość efektywna i całkowita, porowatość piaskowców i skał węglanowych, sposoby pomiaru porowatości, przepuszczalność efektywna i względna skał, klasyfikacje, sposoby modyfikacji przepuszczalności, związki pomiędzy porowatością a przepuszczalnością, sedymentacyjno-diagenetyczne uwarunkowania porowatości i przepuszczalności, skały uszczelniające. Typy pułapek złożowych, przykłady: strukturalne, stratygraficzne, hydrodynamiczne, mieszane. Złoża niekonwencjonalne: ropa i gaz łupkowy i zamknięty, piaski bitumiczne, łupki bitumiczne. Płyny złożowe – chemizm: wody złożowe, ropa naftowa, węglowodory, związki NSO, ropy ciężkie, węglowodory stałe, gaz ziemny, klasyfikacja rop naftowych. Diagramy fazowe węglowodorów. Własności fizyczne ropy naftowej: gęstość ropy naftowej, lepkość, zawartość siarki i innych zanieczyszczeń. Metody poszukiwań złóż węglowodorów: grawimetryczna, magnetyczna, sejsmika, geofizyka otworowa, analiza rdzeni. Najważniejsze złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na świecie i w Polsce. Znaczenie kopalnych węglowodorów: znaczenie węglowodorów w bilansie energetycznym świata i Polski, znaczenie polityczne, zasoby i wydobycie węglowodorów na świecie. Historia przemysłu naftowego.

		Ćwiczenia: Metody obliczania zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego. Metody pomiaru porowatości i przepuszczalności skał zbiornikowych. Metody pomiaru zawartości materii organicznej i pirolizy Rock-Eval. Przegląd pól naftowych świata.
25.	Interpretacja danych izotopowych w naukach przyrodniczych	Wykłady: Podstawy wiedzy o izotopach i ogólnie o ich wykorzystaniu w naukach przyrodniczych. Podstawy różnicowania składu izotopowego: Frakcjonowanie zależne i niezależne od masy. Zróżnicowanie izotopowe Ziemi i jego interpretacja: płaszcz, skorupa, zwietrzelina, gleba, hydrosfera, atmosfera, biosfera oraz wzajemne interakcje między sferami. Geotermometria izotopowa – przykłady zastosowań w naukach geologicznych i środowiskowych. Interpretacje i przykłady datowań w naukach przyrodniczych: metoda izochrony, konkordia, datowanie młodych próbek: serie U, datowanie rdzeni metodą 210Pb Ćwiczenia: Wykorzystanie izotopów Sr do odtwarzania interakcji między wodami podziemnymi o zróżnicowanym pochodzeniu. Wykorzystanie izotopów Pb do modelowania stopnia zanieczyszczenia gleb. Wykorzystanie izotopów Cr do modelowania stopnia redukcji Cr+6 w zanieczyszczonych wodach powierzchniowych. Geotermometria izotopowa – przykłady obliczeń i korzystania z bazy Alpha-Delta. Izotopowe bilanse mas 2 i 3 składnikowe do oceny udziałów składników w próbach biologicznych i środowiskowych. Zastosowanie modelu dwuskładnikowego (binary mixing model – Keeling plot) do oceny udziałów składników pyłów atmosferycznych. Samodzielne interpretacje zestawów danych literaturowych.
26.	Bursztyn i inne żywice kopalne	Wykłady: Definicje, skład i klasyfikacje żywic kopalnych. Geneza żywic kopalnych, ich roślinny macierzysty. Wiekowe i geograficzne rozmieszczenie bursztynu i kopalu. Inkluzje organiczne i nieorganiczne w bursztynie oraz kopalu i ich znaczenie w badaniach paleośrodowiskowych, paleoklimatycznych i paleontologicznych. Metody identyfikacji żywic kopalnych i ich imitacji. Historyczne i współczesne znaczenie gospodarcze bursztynu, rozmieszczenie złóż, metody wydobywania, obróbki i konserwacji wyrobów bursztynowych. Zastosowanie bursztynu w rzemiośle artystycznym i sztuce. Etyczne, prawne i środowiskowe problemy wydobywania i handlu żywicami kopalnymi.
27.	Ewolucja człowiekowatych i jej zależność od zmian środowiska przyrodniczego	Wykłady: Sposób rejestracji środowisk i czasu w skałach lądowych neogenu i czwartorzędu (ze szczególnym uwzględnieniem Afryki i Eurazji), korelacja ze stratygrafią utworów morskich i jednostkami astrocyklostratygraficznymi. Metody datowań tych skał i organizmów kopalnych w nich zawartych. Zmiany klimatyczne, eustatyczne, hydrologiczne i paleogeograficzne oraz związane z tym przekształcenia flory i fauny w neogenie i czwartorzędzie, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki i Eurazji. Podstawowa charakterystyka naczelných, ich systematyki, morfologii, środowisk występowania i behawioru. Charakterystyka człowieka w porównaniu do innych współczesnych naczelných (porównanie szkieletu Homo sapiens ze szkieletami pozostałych naczelných, zwłaszcza małp człekokształtných). Metodologiczne podstawy i ograniczenia wydzielania gatunków kopalnych i odtwarzania filogenezy człowiekowatých. Zapis kopalny człowiekowatých, wymarłe gatunki człowiekowatých i ich charakterystyka. Przegląd historycznych i współczesnych poglądów nt. drzew rodowych człowieka. Zastosowanie zegara molekularnego i innych danych genetycznych w badaniach filogenezy człowiekowatých. Narzędzia kamienne a ewolucja człowiekowatých. Przegląd hipotez nt. ekologicznych, geologicznych i paleogeograficznych uwarunkowań powstania, ewolucji i geograficznej ekspansji rodzaju Homo. Powstanie i rozwój mowy oraz kultury ludzkiej i ich wpływ na sukces ewolucyjny człowieka, epoki prehistoryczne. Przekształcenia ekosystemów w wyniku plejstoczeńskiej i wczesnoholoczeńskiej ekspansji Homo sapiens.
28.	Paleoekologia	Wykłady: Podstawowe terminy i pojęcia ekologiczne oraz paleoekologiczne. Współczesna ekologia, zakres badań. Wpływ czynników środowiskowych na procesy geologiczne i biosferę. Morfologia adaptacyjna. Bioindykacyjne właściwości grup organizmów. Metody badań paleoekologicznych, zakres stosowalności i ograniczenia. Kompletność zapisu geologicznego a wiarygodność analiz paleośrodowiskowych. Znaczenie

		analizy tafonomicznej w rekonstrukcji warunków sedymentacji i paleośrodowiska. Wieloaspektowe analizy paleoekologiczne w badaniach zmian klimatycznych, eustatycznych, paleogeograficznych i parametrów fizyczno-chemicznych mórz fanerozoiku. Wielkie załamania ekosystemów w dziejach Ziemi i ich znaczenie. Paleobiogeografia. Ekostratygrafia. Zastosowania badań paleoekologicznych w poszukiwaniu lub eksploatacji wybranych surowców gospodarczych, m.in. bituminów, węgla.
29.	Współczesne zastosowania palinologii	<p>Wykłady: Definicja palinologii i palinofacji. Charakterystyka ważniejszych grup palinomorf, ich paleoekologia, zasięgi i znaczenie stratygraficzne. Budowa sporomorf. Produkcja, uwalnianie, rozprzestrzenianie i opad pyłku roślin i zarodników. Czynniki meteorologiczne warunkujące uwalnianie, rozprzestrzenianie i stężenie sporomorf. Metody badawcze stosowane w badaniach opadu pyłku roślin i zarodników. Paleopalinologia: datowanie osadów geologicznych; rekonstrukcja paleośrodowiska przyrodniczego; odtworzenie historii roślinności i rodzajów zbiorowisk roślinnych danego obszaru; odczytywanie z zapisu sporowo-pyłkowego zmian naturalnym/antropogenicznym; dostrzeganie w zapisie pyłkowym ingerencji człowieka w środowisko oraz rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. Aeropalinologia: badanie aeroplanktonu (pyłek roślin wiatropylnych i zarodniki grzybów pleśniowych) jako czynników powodujących alergie inhalacyjne; dynamika sezonów pyłkowych aeroalergenów; wpływ warunków atmosferycznych na początek, koniec i intensywność pylenia; monitoring pyłkowy w Polsce i Europie; sieć punktów pomiarowych; prognozowanie stężeń; znaczenie w profilaktyce i leczeniu alergii inhalacyjnych. Melisopalinologia: ocena pszczelich pożytków nektarowych i pyłkowych, identyfikacja roślin pokarmowych dzikich owadów pszczołowych; klasyfikowanie miodów do odmian i wykrywanie zafałszowań.</p> <p>Palinologia kryminalistyczna: znaczenie metody pyłkowej dla kryminalistyki; przykłady wykorzystania metody pyłkowej dla celów dowodowych przy ściganiu przestępstw. Możliwość interpretacji stratygraficznej i paleoekologicznej danych paleopalinologicznych. Zastosowanie badań paleopalinologicznych w celu określenia stopnia dojrzałości termicznej materii organicznej rozproszonej w skałach osadowych.</p>
30.	Skamieniałości jako wskaźnik paleośrodowiska	<p>Wykłady: Przekazanie aktualnego stanu wiedzy nt. zależności pomiędzy zespołami organizmów a warunkami powstawania osadów. Charakterystyka grup organizmów pod względem przystosowań i wymagań środowiskowych. Opis facji charakteryzowanych przez różne grupy organizmów. Wykazanie powiązań pomiędzy wnioskami z analizy współczesnych zespołów organizmów a badaniami skamieniałości w osadach. Wskaźnikowe zespoły skamieniałości użyteczne dla interpretacji środowiskowych i ich zmiany w czasie. Wpływ procesów fosylizacyjnych na możliwości interpretacji środowisk w oparciu o zespoły skamieniałości. Przykłady praktycznych zastosowań w określaniu warunków środowiska.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Rozpoznawanie skamieniałości auto- i allochtonicznych. Analiza próbek pod względem interpretacji środowiskowych w oparciu o skamieniałości. Analiza zmian środowiskowych w profilach. Konwersatorium: prezentacja wybranego przykładu interpretacji środowiskowych opartych na badaniach skamieniałości w oparciu o artykuły naukowe lub rozdziały monografii.</p>
31.	Nie tylko miedź i ropa – potencjał złożowy polskiego permu	<p>Wykład: Zapoznanie się z rozmieszczeniem skał permu w Polsce; rozmieszczenie i zasoby surowców energetycznych, metalicznych, chemicznych, skalnych; kopaliny główne i towarzyszące.</p> <p>Ćwiczenia: Zapoznanie się ze skałami użytecznymi oraz pozyskiwanymi z nich surowcami (część zajęć w Muzeum Geologicznym UWr).</p> <p>Konwersatorium: Przykłady złóż permskich w Polsce.</p>
32.	Podstawy projektowania CAD	Ćwiczenia laboratoryjne: Pozyskiwanie i przygotowywanie map topograficznych i tematycznych map geologicznych. Praca w różnych układach współrzędnych. Praca z krzywymi. Edycja linii. Praca z

		wypełnieniami. Edycja i widoczność wypełnień. Narzędzia edycji obiektów. Obsługa menadżera warstw. Przyciąganie i precyzyjne rysowanie. Tworzenie kompletnej mapy. Przygotowanie do wydruku oraz eksportu do różnych formatów.
33.	Wizualizacja i analiza wglębnej budowy geologicznej	Ćwiczenia: Wprowadzenie do wybranego oprogramowania wykorzystywanego do wizualizacji, analizy i interpretacji budowy wglębnej. Metodologia konstruowania komputerowych i przekrojów geologicznych (źródła i formaty danych, przygotowanie danych do pracy, zakres stosowania). Konstruowanie map i przekrojów geologicznych w oparciu o dane otworowe i sejsmiczne. Interpretacja sekcji sejsmicznych i tworzenie modeli 2D i 3D na ich podstawie. Interpretacja strukturalna wglębnej budowy geologicznej. Wykorzystanie różnych źródeł danych do obrazowania i analizy wglębnej budowy geologicznej. Graficzne opracowanie map, przekrojów i przestrzennych modeli geologicznych.
34.	Dyfraktometria rentgenowska	Wykłady: Sieć przestrzenna i krystaliczna. Promieniowanie rentgenowskie i jego źródła. Zjawisko dyfrakcji promieni X w kryształach. Metoda DSH. Aparatura pomiarowa. Preparatyka próbek i planowanie pomiarów. Cyfrowe bazy danych krystalograficznych. Rentgenowska analiza fazowa jakościowa. Wskaźnikowanie dyfraktogramu i opis sieci. Rentgenowska analiza ilościowa. Metoda Rietvelda. Analiza wielkości kryształitów, roztworów stałych i naprężeń. Mikrodyfrakcja rentgenowska. Badania cienkich warstw. Zastosowania metody proszkowej i jej ograniczenia. Ćwiczenia laboratoryjne: Przygotowywanie preparatów proszkowych do pomiaru. Rodzaje uchwytów i techniki ładowania. Ładowanie i centrowanie kapilary na główce goniometrycznej. Planowanie pomiaru, ustalanie warunków pomiarowych. Zapoznanie z oprogramowaniem Diffrac Plus. Podstawy obsługi aparatury pomiarowej (dyfraktometri: Advanced 8 i D5005 firmy Bruker). Interpretacja dyfraktogramu z wykorzystaniem programu Diffrac.Eva. Identyfikacja faz z użyciem krystalograficznych baz danych. Dopasowywanie, indeksowanie refleksów, wyznaczanie tła, analiza deformacji geometrii pomiarowej (przy użyciu programu Topas). Interpretacja dyfraktogramu w celu opisu sieci krystalicznej. Analiza ilościowa z wykorzystaniem programu Topas i cyfrowych baz danych ICDD i COD. Przygotowywanie i wykorzystanie wzorców. Pomiary z wzorcem. Metoda Rietvelda. Ekspertyza powierzonej próbki w zakresie analizy fazowej metodą dyfraktometrii rentgenowskiej.
35.	Skamieniałości śladowe	Wykłady: Definicja i podział etologiczny skamieniałości śladowych. Historia badań. Prezentacja głównych ichnofacji (kontynentalnych, płytkomorskich, głębokomorskich). Charakterystyka i rozpoznawanie najczęściej występujących ichnotaksonów w obrębie poszczególnych ichnofacji. Przydatność najważniejszych ichnotaksonów do określania warunków sedymentacji. Omówienie różnych środowisk sedymentacji i typowych dla nich zespołów skamieniałości śladowych. Modele ichnologiczno-sedymentologiczne dla poszczególnych środowisk sedymentacji, zwłaszcza płytkomorskich. Analiza ichnologiczna przykładowych profili z Polski, Europy oraz innych kontynentów. Kolonizacja środowisk lądowych, brackich, płytkomorskich i głębokowodnych przez twórców skamieniałości śladowych. Fanerozoiczna historia skamieniałości śladowych – zmiany ichnotaksonomicznego zróżnicowania w czasie. Ichnologia kręgowców (główne ichnofacje). Najnowsze znaleziska. Przydatność skamieniałości śladowych do rekonstrukcji paleośrodowisk (batymetria, zasolenie i natlenienie wód, energia środowiska, tempo sedymentacji, charakter podłoża). Wykorzystanie skamieniałości śladowych bezkręgowców i kręgowców w stratygrafii - ichnostratygrafia. Definicja granic pomiędzy systemami (neoproterozoik-kambry). Skamieniałości śladowe na tle 5 wielkich wymierań w dziejach Ziemi. Skamieniałości śladowe w rdzeniach wiertniczych. Neoichnologia.

Semestr I-III – Przedmioty fakultatywne otwartego wyboru w języku angielskim		
1.	Exploration geophysics Geofizyka poszukiwawcza	<p>Lectures: To provide a basic knowledge and understanding of magnetic, electrical, electromagnetic, and radiometric (field and borehole) methods as they are applied to the exploration for hydrocarbons prospecting methods and metallic and nonmetallic mineral deposits. The physical properties of rocks and minerals, such as elastic wave velocities, absorption factors, electrical and thermal conductivities, magnetic susceptibilities, and behavior under stress. The geophysical instrumentation and procedures used to acquire seismic, gravity, magnetic, electrical, electromagnetic and radiometric data in field surveys. Shallow geological structures recognition, ground water exploration, engineering geology and environmental protection. Geophysical methods application to rock resources (building materials) exploration. Geophysical methods application to ore deposits exploration and recognition.</p> <p>Lab classes: Exercises cover the same range of subjects as lectures and are carried out in: 1) computer lab (interpretation of the geophysical measurements). 2) geophysical laboratory (geophysical measurements in the laboratory). 3) the practical field exercises.</p> <p>Wykłady: Zapewienie podstawowej wiedzy i zrozumienia metod magnetycznych, elektrycznych, elektromagnetycznych i radiometrycznych (pól i odwiertów), które są stosowane do poszukiwania metod poszukiwania węglowodorów oraz metalicznych i niemetalicznych złóż mineralnych. Właściwości fizyczne skał i minerałów, takie jak prędkości fali sprężystej, współczynniki pochłaniania, przewodnictwo elektryczne i cieplne, podatności magnetyczne i zachowanie pod wpływem stresu. Instrumenty geofizyczne i procedury stosowane do pozyskiwania danych sejsmicznych, grawitacyjnych, magnetycznych, elektrycznych, elektromagnetycznych i radiometrycznych w badaniach terenowych. Płytkie rozpoznawanie struktur geologicznych, badanie wód podziemnych, geologia inżynierska i ochrona środowiska. Zastosowanie metod geofizycznych do eksploracji zasobów skalnych (materiałów budowlanych). Zastosowanie metod geofizycznych do poszukiwania i rozpoznawania złóż rudy.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Ćwiczenia obejmujące obszary wykładów prowadzone są w: 1) pracowni komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych). 2) laboratorium geofizyczne (pomiarów geofizycznych w laboratorium). 3) praktyczne ćwiczenia terenowe. Ćwiczenia obejmujące obszary wykładów prowadzone są w: 1) pracowni komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych). 2) laboratorium geofizyczne (pomiarów geofizycznych w laboratorium). 3) praktyczne ćwiczenia terenowe.</p>
2.	Prospecting and evaluation of mineral reserves Poszukiwanie i dokumentowanie zasobów złóż surowców mineralnych	<p>Lectures: Types of mineral resources. Geophysical and Remote Sensing Techniques. Techniques of prospecting for boreholes sites. Mining techniques of prospecting. Techniques of evaluation of mineral reserves.</p> <p>Lab classes: Individual reports on lecture topics. Calculations of reserves</p> <p>Wykłady: Rodzaje zasobów mineralnych. Techniki geofizyczne i teledetekcyjne. Techniki poszukiwania odwiertów. Górnicze techniki poszukiwania. Techniki oceny zasobów mineralnych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Indywidualne raporty na tematy wykładowe. Obliczanie rezerw</p>
3.	Applied hydrogeology - selected issues	<p>Lectures: Major geological and hydraulic parameters of rocks: porosity, permeability, fractured media, karstic phenomena and methods of evaluation. Unsaturated and saturated zone, aquifers and aquitards. Darcy's law and hydraulic conductivity. Groundwaters recharge method of evaluation. Water level</p>

	Hydrogeologia stosowana - wybrane zagadnienia	<p>fluctuation. Groundwater flow system analysis. Groundwater resources evaluation and pumping test results. Basic equation of groundwater flow: Dupuit, Theis and Jacob. Basic groundwater modelling. Chemical composition of groundwater. Mineral and thermal water. Groundwater contamination and contaminant migration. Isotopic and tracer methods. Hydrogeological data base, mapping and survey. Groundwater protection, regulation, EU Water Framework Directive.</p> <p>Classes: Block 1 Porosity of rocks, Permeability and hydraulic conductivity, Pumping test analysis, Groundwater recharge evaluation, Water level fluctuation. Block 2 Data base – Wells (Baza danych Hydro), Aquifer test analysis, Mapping. Introduction to modeling. Block 3 Physical properties of groundwater, Chemical composition of groundwater, Classes of water analysis. Balance of chemical analysis of water. Analysis errors. Presentation and classification of water analysis, Contamination, Introduction to mass transport modeling</p> <p>Wykłady: Główne parametry geologiczne i hydrauliczne skał: porowatość, przepuszczalność, media szczelinowe, zjawiska krasowe i metody oceny. Strefa nienasycona i nasycona, warstwy wodonośne i akwitardy. Prawo Darcy i współczynnik filtracji. Metoda oceny stanu wód podziemnych. Wahania poziomu wody. Analiza systemu przepływu wód podziemnych. Ocena zasobów wód podziemnych i wyników próbnego pompowania. Podstawowe równanie przepływu wód podziemnych: Dupuit, Theis i Jacob. Podstawowy modelowania przepływu wód podziemnych. Skład chemiczny wód podziemnych. Wody mineralne i termalne. Zanieczyszczenie wód podziemnych i migracja zanieczyszczeń. Metody izotopowe i znacznikowe. Bazy danych hydrogeologicznych, kartowanie hydrogeologiczne. Ochrona wód podziemnych, regulacje, Ramowa Dyrektywa Wodna UE.</p> <p>Ćwiczenia: Blok 1 Porowatość skał, przepuszczalność i współczynnik filtracji, analiza próbnego pompowania, ocena zasobów wód podziemnych, wahania zwierciadła wody. Blok 2 Bazy danych - Studnie (Baza danych Hydro), analiza próbnego pompowania, kartowanie. Wprowadzenie do modelowania. Blok 3 Właściwości fizyczne wód podziemnych, skład chemiczny wód podziemnych, klasy analiz wód. Bilans analizy chemicznej wody. Błędy analizy. Prezentacja i klasyfikacja analizy wody, zanieczyszczenie. Wprowadzenie do modelowania transportu masy.</p>
4.	Groundwater modeling Modelowanie przepływów wód podziemnych	<p>Lectures: The idea is to highlight the broad multidisciplinary research methodology for modelling of hydrogeological processes (groundwater dynamics, hydraulics, methods of pumping test, the protection of the aquatic environment, monitoring, geoinformation). The aim is to gain theoretical and practical basis for the use of modern numerical methods across the spectrum of groundwater flows in both local and regional scale. The effect is to understand how the numerical representation of real hydrogeological conditions is done, including knowledge which information and environmental data are necessary for the preparation of groundwater numerical solution. Modeling as the primary method of modern hydrogeology. Definitions and basic concepts. Hydrogeological model, conceptual model and a numerical model. Outline of the history of modeling, including the method of electrohydrodynamic analogy (AEHD) and operation mesh integrators. Theoretical basis of numerical models of filtration. The objectives of the model simulation. The solution for steady state and transient conditions. Methods of solutions being used in the modeling (the difference between MRS and MES methods). The solutions for mathematical equations describing the filtration. Iterative methods. Identification of the aquifer system on the model. Aquifer system and the types of hydrostructural systems restored on the model. Boundary surfaces. Circulation and vertical seepage of water within the aquifer system. Defining the boundary conditions. Procedure of schematization for the implementation of the model. Discretization and mesh types. Boundary conditions and initial conditions of the model. Schematization of hydrogeological conditions and simulation of the</p>

		<p>multi-aquifer structure on the model. Deterministic and stochastic models. Presentation of the examples and the role of the Internet.</p> <p>Lab classes: Implementation of the individual work in the computer lab. The aim is to introduce and teach how to implement most versatile and widely used modeling programs in hydrogeology. It is also important to master specialized terminology and operation interface. The primary effect of the course is the possibility to prepare the necessary data and to develop a numerical model of filtration in simple hydrogeological conditions. Input data, databases and digital maps. Application of GIS techniques. The problem of model scale. Specificity of the construction of models of regional aquifer systems. The problem of schematization of hydrogeological conditions. Geostatistical and geoinformatic tools in modeling. Numerical methods. 2-D and 3-D spatial models. The principle of operation and application of the leading programs in the FDM method of modeling. Construction of multilayer models. Simulation of the interactions with the surface water. Analysis of the quality of the model. Calibration and verification of the model. The types of errors that occur. The results of model. Analysis of the results of the model. Water balance calculations and groundwater resources in the model. Analysis of the pathlines and intake runoff area, recognition of protection zones on the model. MODFLOW. The MODFLOW and combined packages. Workflow and proper model documentation. Transient conditions. Implementation of stress periods and time steps. Analysis of time varied results. Basic problem of mass transport and migration of contaminants. Modeling of contaminant migration in porous media. Application of the MT3D. Examples of applications. Presentation of the results and the role of the Internet.</p> <p>Wykłady: Ideą jest podkreślenie szerokiej multidyscyplinarnej metodologii badań modelowania procesów hydrogeologicznych (dynamika wód podziemnych, hydraulika, metody pompowania, ochrona środowiska wodnego, monitorowanie, geoinformacja). Celem jest uzyskanie teoretycznych i praktycznych podstaw do stosowania nowoczesnych metod numerycznych w całym spektrum przepływu wód podziemnych zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Efektem edukacji jest zrozumienie, w jaki sposób powstaje numeryczna reprezentacja rzeczywistych warunków hydrogeologicznych, w tym znajomość zakresu niezbędnych informacji i danych środowiskowych do przygotowania numerycznego rozwiązania dla wód podziemnych. Modelowanie jako podstawowa metoda współczesnej hydrogeologii. Definicje i podstawowe pojęcia. Model hydrogeologiczny, model konceptualny i model numeryczny. Zarys historii modelowania, w tym metoda analogii elektrohydrodynamicznej (AEHD) i integratory operacji siatki. Teoretyczne podstawy numerycznych modeli filtracji. Cele symulacji modelu. Rozwiązanie dla stanu ustalonego i stanów przejściowych. Metody rozwiązań stosowane w modelowaniu (różnica między metodami MRS i MES). Rozwiązanie równań matematycznych opisujących filtrację. Metody iteracyjne. Identyfikacja systemu warstwy wodonośnej na modelu. Układ wodonośny i rodzaje układów hydrostrukturalnych przywróconych na modelu. Powierzchnie graniczne. Cyrkulacja i pionowy wyciek wody w systemie wodonośnym. Definiowanie warunków brzegowych. Procedura schematyzacji dla wdrożenia modelu. Typy dyskretyzacji i siatki. Warunki brzegowe i warunki początkowe modelu. Schematyzacja warunków hydrogeologicznych i symulacja struktury wielu warstw wodonośnych na modelu. Modele deterministyczne i stochastyczne. Prezentacja przykładów i roli Internetu.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Realizacja indywidualnej pracy w pracowni komputerowej. Celem jest wprowadzenie i nauczanie obsługi najbardziej wszechstronnych i szeroko stosowanych programów do modelowania w hydrogeologii. Ważne jest również opanowanie specjalistycznej terminologii i interfejsu operacyjnego. Podstawowym efektem jest oczywiście możliwość przygotowania niezbędnych danych i opracowania numerycznego modelu filtracji w prostych warunkach hydrogeologicznych. Dane wejściowe,</p>
--	--	---

		<p>bazy danych i mapy cyfrowe. Zastosowanie technik GIS. Problem skali modelu. Specyfika budowy modeli regionalnych systemów wodonośnych. Problem schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Narzędzia geostatystyczne i geoinformatyczne w modelowaniu. Metody numeryczne. Modele przestrzenne 2-D i 3-D. Zasada działania i zastosowanie wiodących programów w metodzie modelowania FDM. Budowa modeli wielowarstwowych. Symulacja interakcji z wodami powierzchniowymi. Analiza jakości modelu. Kalibracja i weryfikacja modelu. Rodzaje występujących błędów. Wyniki modelu. Analiza wyników modelu. Obliczenia bilansu wodnego i zasobów wód podziemnych w modelu. Analiza ścieżek i obszaru spływu, rozpoznanie stref ochronnych na modelu. MODFLOW. MODFLOW i pakiety łączone. Przepływ pracy i odpowiednia dokumentacja modelu. Warunki przejściowe. Realizacja okresów stresu i kroków czasowych. Analiza wyników zróżnicowanych czasowo. Podstawowy problem transportu masowego i migracji zanieczyszczeń. Modelowanie migracji zanieczyszczeń w porowatych mediach. Zastosowanie MT3D. Przykłady aplikacji. Prezentacja wyników i rola Internetu.</p>
5.	<p>Methods in mineralogy, petrology and geochemistry Metody badań mineralogicznych, petrologicznych i geochemicznych</p>	<p>Lectures: Overview of chemical and phase analysis of minerals, rocks & related materials. Sample preparation and mineral separation for chemical and phase analysis in Earth sciences – selected issues. Classical chemical analysis (“wet analysis”) vs. instrumental chemical analysis. Selected instrumental methods and their application (XRF, INAA, ICP-MS). Electron microprobe (EMPA) and Scanning Electron Microscope (SEM). SHRIMP – Sensitive High-Resolution Ion Microprobe. Phase analysis of minerals, rocks and other materials. X-ray diffraction XRD. Thermal analysis (DTA, DTG, TG). Review of spectroscopic techniques (IR, RS). Cathodoluminescence CL.</p> <p>Classes: In classes, we present practical aspects of sample preparation and selected instrumental techniques used in chemical and phase analysis of geological and materials science samples, in particular thin sections preparation, mineral separation, XRD, SEM, CL, RS.</p> <p>Wykłady: Przegląd chemicznej i analizy fazowej minerałów, skał i pokrewnych materiałów. Przygotowanie próbek i rozdział minerałów do analizy chemicznej i fazowej w naukach o ziemi - wybrane zagadnienia. Klasyczna analiza chemiczna („analiza mokra”) a instrumentalna analiza chemiczna. Wybrane metody instrumentalne i ich zastosowanie (XRF, INAA, ICP-MS). Mikroskopy elektronowe (EMPA) i skaningowy mikroskop elektronowy (SEM). SHRIMP - Wrażliwy mikroprobon jonowy o wysokiej rozdzielczości. Analiza fazowa minerałów, skał i innych materiałów. Dyfrakcja rentgenowska XRD. Analiza termiczna (DTA, DTG, TG). Przegląd technik spektroskopowych (IR, RS). Katodoluminescencja CL.</p> <p>Ćwiczenia: Na zajęciach prezentujemy praktyczne aspekty przygotowania próbek oraz wybrane techniki instrumentalne stosowane w analizie chemicznej i fazowej próbek geologicznych i materiałowych, w szczególności przygotowanie cienkich przekrojów, oddzielanie minerałów, XRD, SEM, CL, RS.</p>
6.	<p>Sedimentary processes, environments and basins Procesy, środowiska i baseny sedymentacyjne</p>	<p>Lectures: Recognition of sediments and sedimentary processes (sediments: basic definitions and methodology, facies, physical aspects of sedimentary processes: basic definitions of hydraulics, grain transport and primary sedimentary textures and structures (grain orientation and gradation, bedding), mass transport and secondary textures and structures diagenesis: compaction, lithification). Sedimentary environments and sediment architecture (facies association: Walther’s law, (sub)environment, depositional systems – continental, transitional, marine; paleoslope: paleoflow and palaeotransport, facies succession: permanent, cyclic and stochastic processes, events, environment evolution, migration of depositional systems, facial maps, 3-D sediment architecture: sedimentary surfaces (erosional, depositional) hierarchy of sedimentary surfaces, boundaries, sequence stratigraphy, deposition rate, cyclicity of sedimentation). Sedimentary basins (basic definitions and classification (boundaries, geotectonic regime – fundamental Earth’s architecture, stress and strain in lithosphere, lithosphere plates</p>

		<p>and basins, tensional regime of basin formation and evolution; tectonic controls on basin evolution; rock salt and ground water play; basin architecture (2d & 3D methods (seismic profiles, sections and tomography); ancient basins (basin inversion, examples of ancient basins); recent basins (DEM, neotectonics, facies and structural analysis))</p> <p>Classes: Granulometric analyses (sieve and microscopic, process-environmental interpretation of granular sediments). Paleocurrents and paleotransport analysis (rosette diagrams, resultant vector, paleorelief). Cyclicity of sedimentation (Markov chains), sedimentological profile.</p> <p>Field classes: Examples of sedimentary basins in Sudetes: Książ Basin (Devonian - Westphalian), Nachod Basin (Permian-Cretaceous-Neogen), Trutnov Basin (Carboniferous-Triassic). Analysis and determinants of the development of pull-apart basins within regional shear zones (example: Intra-Sudetic shear zone)</p> <p>Wykłady: Rozpoznawanie osadów i procesów sedymentacyjnych (osady: podstawowe definicje i metodologia, fazy, fizyczne aspekty procesów sedymentacyjnych: podstawowe definicje hydrauliki, transportu ziarna i podstawowych tekstur i struktur sedymentacyjnych (orientacja i gradacja ziarna, ściółka), transport masy i wtórne diageneza tekstur i struktur: zagęszczanie, litowanie). Środowiska sedymentacyjne i architektura osadów (asocjacja facies: prawo Walthera, (sub) środowisko, systemy depozytowe - kontynentalne, przejściowe, morskie; paleoslope: paleoflow i paleotransport, sukcesja fasetowa: procesy stałe, cykliczne i stochastyczne, wydarzenia, ewolucja środowiska, migracja depozytów systemy, mapy twarzy, trójwymiarowa architektura osadów: hierarchia powierzchni sedymentacyjnych (erozyjna, depozycyjna), granice, stratygrafia sekwencji, szybkość osadzania, cykliczność sedymentacji). Baseny osadowe (podstawowe definicje i klasyfikacja (granice, reżim geotektoniczny - podstawowa architektura Ziemi, naprężenia i odkształcenia w litosferze, płyty i baseny litosfery, reżim tworzenia i ewolucji basenów; kontrola tektoniczna ewolucji basenów; sól kamienna i gra w wodzie gruntowej; basen) architektura (metody 2d i 3D (profile sejsmiczne, przekroje i tomografia); starożytne baseny (inwersja basenu, przykłady starożytnych basenów); ostatnie baseny (DEM, neotektonika, fasady i analiza strukturalna))</p> <p>Ćwiczenia: Analizy granulometryczne (sito i mikroskopia, interpretacja środowiskowo-procesowa osadów ziarnistych). Analiza paleocurrentów i paleotransportu (diagramy rozetowe, wektor wypadkowy, paleorelief). Cykliczność sedymentacji (łańcuchy Markowa), profil sedymentologiczny.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Przykłady sudeckich basenów osadowych: Basen Książ (dewońsko - westfalski), Basen Nachod (perm-kreda-neogen), basen Trutnov (karboński-triasowy). Analiza i determinanty rozwoju basenów zrywalnych w regionalnych strefach ścinania (przykład: strefa ścinania w Sudetach)</p>
7.	<p>Geological mapping in mining</p> <p>Kartografia geologiczna w górnictwie</p>	<p>Lectures: Basic concepts of surface and subsurface mapping, mining geodesy, borehole and geophysical data analysis. Review of source data types utilized in mining in mapping and documentation of mineral resources, types of maps, their features and application as well as a critical review of software used for map-related geological documentation.</p> <p>Classes: Construction and interpretation of borehole log. Analyses of borehole data. Construction and interpretation of map and cross-section images of mining areas. Construction and interpretation of thematic maps and maps for various depth levels. Interpretation of geological structures and their evolution based on borehole data and geological maps.</p> <p>Field course: 3-day (18 hour) field course focused on practical documentation and mapping in mines and documentation of drilling cores</p> <p>Wykłady: Podstawowe pojęcia dotyczące kartowania powierzchni i podpowierzchni, geodezji górniczej, odwiertów i analizy danych geofizycznych. Przegląd źródłowych typów danych wykorzystywanych w</p>

		<p>górnictwie w kartowaniu i dokumentacji zasobów mineralnych, rodzajów map, ich cech i aplikacji a także krytyczny przegląd oprogramowania wykorzystywanego do dokumentacji geologicznej związanej z mapami.</p> <p>Ćwiczenia: Budowa i interpretacja kłody wiertniczej. Analizy danych z odwiertów. Konstrukcja i interpretacja map i przekrojów obrazów wyrobisk górniczych na podstawie map. Konstrukcja i interpretacja map grubości, map tematycznych i map dla różnych poziomów głębokości. Interpretacja struktur geologicznych i ich ewolucja na podstawie danych odwiertów i map geologicznych.</p> <p>Kurs terenowy: 3-dniowy (18 godzin) kurs terenowy koncentrujący się na praktycznej dokumentacji i kartowaniu w kopalniach oraz dokumentacji rdzeni wiertniczych</p>
8.	Deformation of sediments and sedimentary rocks Deformacja osadów i skał osadowych	<p>Lecture: Introduction to sedimentary rock and deformation analyses. Soft-sediment deformation. Diagenesis and deformation. Climatic controls on sediment deformation. Dissolution-precipitation processes and their effects. Shale- and evaporite- related deformation in sediments. Structural analysis of sedimentary complexes.</p> <p>Classes: Analysis and discussion of selected case studies on sediment and sedimentary rock deformation. Examples of presentations: deformation related to drying out of sediments; seismites. Diagenetic deformation of sediments</p> <p>Wykład: Wprowadzenie do analizy skał osadowych i analiz deformacji. Deformacja osadów miękkich. Diageneza i deformacja. Kontrola klimatyczna deformacji osadów. Procesy rozpuszczania-wytrącania i ich skutki. Odkształcenie związane z łupkami i odparowaniem w osadach. Analiza strukturalna kompleksów osadowych.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza i omówienie wybranych studiów przypadku dotyczących deformacji osadów i skał osadowych. Przykłady prezentacji: deformacja związana z suszeniem osadów; sejsmity. Deagenetyczne odkształcenie osadów</p>
9.	Environmentally sound technologies Technologie prośrodowiskowe	<p>Lectures: Protection of the atmosphere: the exhaust gas purification systems - processes for the preparation of combustion of fuels, types of furnaces, fluidized bed furnaces operating principle, the phenomenon utilized in the purification of exhaust gases, the method and apparatus for purifying exhaust gas of NOx, particulate matter, sulfur oxides, other hazardous substances including, the effectiveness of the methods, advantages and disadvantages. Modern biotechnology in the cleaning of exhaust gases with CO2. Protection of water: waste water treatment systems and water production the characteristics of industrial and municipal wastewater, wastewater quality indicators, mechanical, chemical and biological methods for sewage treatment and operation of these processes, sludge disposal, sewage treatment plant. Impurities present in natural waters, types of water supplies, water purification processes (aeration, coagulation, sedimentation, flotation, filtration, ion exchange, chemical precipitation, sorption on activated carbon, chemical oxidation, membrane processes, disinfection), the production of water for Wrocław. Renewable energy - what is renewable energy, renewable energy division, the practical aspects of conversion of energy of wind , water, solar, geothermal, biomass, biofuels. Nuclear power - perspective – production of nuclear fuel on example of ²³⁵U, types of reactors and operation, waste disposal, risk and safety of nuclear power plants. Technological solutions in waste management - what is the waste classification, characteristics and origin of industrial and municipal waste, waste production statistics, waste management, economic use of waste, disposal of waste: site preparation, security, storage system organization, management and rehabilitation land after landfills, hazardous waste disposal, Thermal waste utilization: waste incineration - technology, advantages and disadvantages, pyrolysis; biological waste</p>

treatment; composting plants: conditions, technology, advantages and disadvantages, methane fermentation – biogas plants. Environmental monitoring systems in Poland and Europe.

Field classes: Field trip - a visit to the Wrocław Heat and Power Plant (or other): a technological line for the production of heat and electricity, the preparation of combustion fuels, a fluidized bed furnace, exhaust gas cleaning systems; production of heating and boiler water, waste management. Field trip - visit to the LPWiK Water Production Plant in Legnica: technological system of water production, efficiency, precautions. Field trip - visit to the municipal wastewater treatment plant LPWiK in Legnica: technological system of sewage treatment plant, sludge management and biogas production. Field trip - a visit to the Wrocław I (or other) hydro power plant - technological system, advantages and limitations. Field trip - visit to the waste composting plant Ekosystem Sp. Z o.o. Wrocław - technological line, conditions for composting and maturing of compost, efficiency. Field trip - visit to the ALBA Wrocław sorting plant - technological line, devices used for preparation, separation, sorting and compacting of waste. Secondary market. Field trip - visit to the WIOŚ laboratory in Wrocław - VIEP tasks, work of an accredited WIOŚ laboratory, analytical equipment in air, water and soil monitoring, biological monitoring of waters. Field trip - municipal visit to the Waste Management Plant CHEMEKO System in Rudna, Poland, technological process, organization of landfill, groundwater protection, monitoring system, alternative fuel production line.

Wykłady: Ochrona atmosfery: układy oczyszczania spalin - procesy przygotowania spalania paliw, rodzaje pieców, zasada działania pieców ze złożem fluidalnym, zjawisko wykorzystywane w oczyszczaniu spalin, metoda i aparatura do oczyszczania spalin NOx, cząstek stałych, tlenków siarki, innych substancji niebezpiecznych, w tym skuteczność metod, zalety i wady. Nowoczesna biotechnologia w oczyszczaniu spalin za pomocą CO2. Ochrona wód: systemy oczyszczania ścieków i wytwarzanie wody, charakterystyka ścieków przemysłowych i komunalnych, wskaźniki jakości ścieków, mechaniczne, chemiczne i biologiczne metody oczyszczania ścieków i działanie tych procesów, usuwanie osadów, oczyszczalnia ścieków. Zanieczyszczenia obecne w wodach naturalnych, rodzaje zaopatrzenia w wodę, procesy oczyszczania wody (napowietrzanie, koagulacja, sedymentacja, flotacja, filtracja, wymiana jonowa, opady chemiczne, sorpcja na węglu aktywnym, utlenianie chemiczne, procesy membranowe, dezynfekcja), produkcja wody do Wrocław. Energia odnawialna - co to jest energia odnawialna, podział energii odnawialnej, praktyczne aspekty konwersji energii wiatru, wody, słońca, energii geotermalnej, biomasy, biopaliw. Energia jądrowa - perspektywa - produkcja paliwa jądrowego na przykładzie 235U, rodzaje reaktorów i działanie, unieszkodliwianie odpadów, ryzyko i bezpieczeństwo elektrowni jądrowych. Rozwiązania technologiczne w gospodarce odpadami - jaka jest klasyfikacja odpadów, charakterystyka i pochodzenie odpadów przemysłowych i komunalnych, statystyki produkcji odpadów, gospodarka odpadami, ekonomiczne wykorzystanie odpadów, unieszkodliwianie odpadów: przygotowanie terenu, bezpieczeństwo, organizacja systemu magazynowania, zarządzanie i rekultywacja terenu po składowiskach odpadów, unieszkodliwianiu odpadów niebezpiecznych, termiczne wykorzystanie odpadów: spalanie odpadów - technologia, zalety i wady, piroliza; biologiczne przetwarzanie odpadów; kompostownie: warunki, technologia, zalety i wady, fermentacja metanowa - biogazownie. Systemy monitorowania środowiska w Polsce i Europie.

Ćwiczenia terenowe: Wycieczka terenowa - wizyta we wrocławskiej Elektrociepłowni (lub innej): linia technologiczna do produkcji ciepła i energii elektrycznej, przygotowanie paliw do spalania, piec ze złożem fluidalnym, systemy oczyszczania spalin; produkcja wody grzewczej i kotłowej, gospodarka odpadami. Wycieczka terenowa - wizyta w Zakładzie Produkcji Wody LPWiK w Legnicy: system technologiczny produkcji wody, wydajność, środki ostrożności. Wycieczka terenowa - wizyta w miejskiej oczyszczalni

		<p>ścieków LPWiK w Legnicy: system technologiczny oczyszczalni ścieków, gospodarka osadami i produkcja biogazu. Wycieczka terenowa - wizyta w elektrowni wodnej Wrocław I (lub innej) - system technologiczny, zalety i ograniczenia. Wycieczka terenowa - wizyta w kompostowni odpadów Ekosystem Sp. Ogród zoologiczny. Wrocław - linia technologiczna, warunki kompostowania i dojrzwiania kompostu, wydajność. Wycieczka terenowa - wizyta w sortowni ALBA Wrocław - linia technologiczna, urządzenia służące do przygotowania, segregacji, sortowania i zagęszczania odpadów. Rynek wtórny. Wycieczka terenowa - wizyta we wrocławskim laboratorium WIOŚ - zadania WIOŚ, praca akredytowanego laboratorium WIOŚ, sprzęt analityczny w monitorowaniu powietrza, wody i gleby, monitoring biologiczny wód. Wycieczka terenowa - wizyta gminy w Zakładzie Gospodarki Odpadami System CHEMEKO w Rudnej, Polska, proces technologiczny, organizacja składowiska, ochrona wód gruntowych, system monitorowania, linia do produkcji paliw alternatywnych.</p>
10.	Structural analysis Analiza strukturalna	<p>Lectures: Methods of morphological and geometrical analysis of folds. Basics of balanced cross-sections construction. Structural analysis of metamorphic terranes. Kinematic and dynamic analysis of faults and joints. Basics of strain analysis. Geometrical analysis of folds. Elements of analysis of large-scale structures (tectonic analysis).</p> <p>Classes: Analysis of morphological elements and of orientation of folds using stereographic projection methods. Folds – important concepts and definitions, morphology, folding mechanisms. Geometry and classification of folds. Delineating fold axial surfaces on map and in outcrop. Restoring the geometry of major folds based on asymmetry of lower-order folds. Fold classification using Hudleston and Ramsay's methods— theoretical basis and practical applications. Arc (Busk) method, dip isogon (Ramsay) and kink fold (Suppe) methods. Determination of strain and of palaeostresses from patterns of kink bands. Development of thrust systems and application in balanced-cross sections. Foliations and lineations and their relationship to the axes of strain ellipsoid. Superposition of deformation structures in time and space. Progressive deformation. Analysis of faults, determination of stress tensor for fault populations. Coaxial and non-coaxial deformation. Basic methods of strain analysis. Descriptive and dynamical analysis of joints. Interpretation of large-scale tectonic structures.</p> <p>Wykłady: Metody analizy morfologicznej i geometrycznej fałdów. Podstawy zrównoważonej konstrukcji przekrojów. Analiza strukturalna terenów metamorficznych. Kinematyczna i dynamiczna analiza uszkodzeń i połączeń. Podstawy analizy odkształceń. Analiza geometryczna fałdów. Elementy analizy struktur wielkoskalowych (analiza tektoniczna).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza elementów morfologicznych i orientacji fałdów przy użyciu stereograficznych metod projekcji. Fałdy - ważne pojęcia, definicje, morfologia, mechanizmy składania. Geometria i klasyfikacja fałdów. Wyznaczanie zagięć powierzchni osiowych na mapie i na odsłonięciu. Przywracanie geometrii głównych fałdów na podstawie asymetrii fałd niższego rzędu. Klasyfikacja krotknie za pomocą metod Hudleston'a i Ramsaya - podstawy teoretyczne i praktyczne zastosowania. Metoda Arc (Busk), dip izogon (Ramsay) i zagięcie zagięcia (Suppe). Oznaczanie naprężeń i paleostresów tworzących wzory pasm załamania. Opracowanie systemów ciągu i zastosowanie w zrównoważonych przekrojach. Foliacje i lineacje oraz ich postawa względem osi elipsoidy odkształcenia. Superpozycja struktur deformacyjnych w czasie i przestrzeni. Postępująca deformacja. Analiza uszkodzeń, wyznaczanie tensora naprężeń dla populacji uszkodzeń. Odkształcenie współosiowe i nieosiowe. Podstawowe metody analizy odkształceń. Opisowa i dynamiczna analiza stawów. Interpretacja dużych struktur tektonicznych.</p>

11.	Applications of Ground Penetrating Radar (GPR) Metody georadarowe	<p>Lectures: Ground Penetrating Radar - principles and method presentation. GPR construction, antenna types and research methodology. Introduction to electromagnetic wave propagation laws, with special reference to different geological media. Regulations, norms and radiological data in GPR technique. An overview for the most popular and common used ground penetrating radar equipment. Signal optimization, modulation, processing and filtration. GPR software for data analysis and visualization. Method application: geology, archaeology, geomorphology, sedimentology, civil engineering. Research planning, study realization and results presentation.</p> <p>Lab classes: GPR construction, equipment configuration and running. Terrain research methodology. Parameters for data collection. Collecting field data. Data processing techniques and its visualization. Echoes presentation and preparing of research reports.</p> <p>Field classes: GPR construction, equipment configuration and running. Terrain research methodology. Parameters for data collection. Collecting field data.</p> <p>Wykłady: Ground Penetrating Radar - prezentacja zasad i metod. Budowa GPR, typy anten i metodologia badań. Wprowadzenie do prawnej propagacji fali elektromagnetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem różnych mediów geologicznych. Przepisy, normy i dane radiologiczne w technice GPR. Przegląd najpopularniejszych i najczęściej używanych urządzeń radarowych penetrujących grunt. Optymalizacja, modulacja, przetwarzanie i filtracja sygnałów. Oprogramowanie GPR do analizy i wizualizacji danych. Zastosowanie metody: geologia, archeologia, geomorfologia, sedymentologia, inżynieria lądowa. Planowanie badań, realizacja badań i prezentacja wyników.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: budowa GPR, konfiguracja i uruchomienie sprzętu. Metodologia badań terenowych. Parametry do gromadzenia danych. Zbieranie danych terenowych. Techniki przetwarzania danych i ich wizualizacja. Prezentacja ech i przygotowywanie raportów z badań.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: budowa GPR, konfiguracja i uruchomienie sprzętu. Metodologia badań terenowych. Parametry do gromadzenia danych. Zbieranie danych terenowych.</p>
12.	Geohazards Geozagrożenia	<p>Lectures: Introduction (processes, phenomena and events - physical, stochastic, phenomenological and social categorization). Earth (planetary geohazards - endogenous, exogenous), (space and socio-economic - classification, identification and selection of methods of description). The main ways of modeling geohazards (selection of model for technical feasibility, scope and use of prediction). Geodynamic hazards (seismic activity - earthquakes, causes, history, monitoring, effects and prevention of the effects). Active fault zones - location, kinematic characteristics, the geological and engineering effects and prevention). Tsunami (history, causes, physics of the trigger process and tsunami monitoring, effects and prevention). Geotechnical hazards (landslides - creeping, rock falls, slumps and mass flows) - physics of the processes and trigger mechanisms, monitoring, and prevention of the effects of legal and social aspects). Hydrological hazards (storm rain floods, mass movements and slope erosion, including soil erosion, effects, prevention, river's valleys floods and their causes, flood wave, monitoring systems, methods of flood protection (static and dynamic retention, stimulating the flood wave, water management in the drainage basin), storm surges, causes, effects and prevention, coastal lithodynamics and coastal erosion). Karst features and associated hazards (rocks karstification processes and their effects, hazards and disasters in karst areas). Mining hazards (types of exploitation and the self-, and forced dynamics, subsidence, collapses, eruptions, land subsidence, mining damages, submergence of the areas, impact).</p> <p>Field classes: Familiarizing students with the Wrocław flood defense system</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie (procesy, zjawiska i zdarzenia - kategoryzacja fizyczna, stochastyczna, fenomenologiczna i społeczna). Ziemia (geozagrożenia planetarne - endogenne, egzogeniczne),</p>

		<p>(kosmiczna i społeczno-ekonomiczna - klasyfikacja, identyfikacja i wybór metod opisu). Główne sposoby modelowania zagrożeń geologicznych (wybór modelu pod względem wykonalności technicznej, zakresu i wykorzystania prognozy). Zagrożenia geodynamiczne (aktywność sejsmiczna - trzęsienia ziemi, przyczyny, historia, monitorowanie, skutki i zapobieganie skutkom). Aktywne strefy uskoków - lokalizacja, charakterystyka kinematyczna, efekty geologiczne i inżynierskie oraz zapobieganie). Tsunami (historia, przyczyny, fizyka procesu wyzwalania i monitorowanie tsunami, skutki i zapobieganie). Zagrożenia geotechniczne (osuwiska - pełzanie, spadki skał, spadki i przepływy masowe) - fizyka procesów i mechanizmów wyzwalających, monitorowanie i zapobieganie skutkom aspektów prawnych i społecznych). Zagrożenia hydrologiczne (powódzie deszczowe, ruchy masowe i erozja stoków, w tym erozja gleby, skutki, zapobieganie, powódzie w dolinach rzek i ich przyczyny, fala powodziowa, systemy monitorowania, metody ochrony przed powodzią (retencja statyczna i dynamiczna, stymulowanie fali powodziowej, woda) zarządzanie w zlewni), burze, przyczyny, skutki i zapobieganie, litodynamika wybrzeży i erozja wybrzeży). Cechy krasu i związane z nimi zagrożenia (procesy karstyfikacji skał i ich skutki, zagrożenia i katastrofy na obszarach krasowych). Zagrożenia górnicze (sposoby eksploatacji oraz dynamika własna i wymuszona, osiadanie, zawalenia się, erupcje, osiadanie ziemi, szkody górnicze, zalanie obszarów, wpływ).</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie studentów z wrocławskim systemem przeciwpowodziowym</p>
13	<p>Selected problems of economic geology Wybrane problemy geologii gospodarczej</p>	<p>Lectures: Types of mineral resources and their genesis. Role of magmatic processes. Origin of hydrothermal waters and their role. VHMS and SEDEX mineral deposits. Porphyry copper deposit. Metallogeny of granites. Mineral deposits of platform areas. Banded Iron Formation. Mineral deposits related to weathering. Political and Economic Aspects of Mineral Deposits.</p>
14.	<p>Trace fossils and their palaeoenvironmental significance Skamieniałości śladowe i ich znaczenie dla paleośrodowiska</p>	<p>Lectures: Definition of the trace fossils. Ethological division of the trace fossils into different categories. Main tracemakers of the trace fossils. The historical background of ichnology. Characteristic of the main Seilacherian ichnofacies (continental, shallow-marine and deep-marine). Ichnodiversity of the trace fossils in various ichnofacies. Description of the common ichnotaxa. Informations concerning trace makers of the burrows and their paleoenvironmental requirements. Usefulness of the trace fossils to the palaeoenvironmental reconstructions (bathymetry, energy of water, oxygenation level and salinity, sedimentary rate, character of the substrate). Ichnological analysis. Examples of ichnological analysis from different regions from Poland (Sudety Mountains) and Europe or other countries. Vertebrate traces. The most interesting discoveries of vertebrate traces. Colonization of the continental, brackish, shallow-marine and deep-marine environments by producers of the trace fossils. Phanerozoic history of the trace fossils, changes ichnotaxonomical diversity in time. The application of the invertebrate and vertebrate trace fossils to biostratigraphy – ichnostratigraphy. Definition of the systems boundaries (Neoproterozoic-Cambrian boundary). Changes in the trace fossil assemblages during 5 Mass-Extinction episodes (Latest Ordovician, Late Devonian, End-Permian, End-Triassic, End-Cretaceous Mass Extinctions). Trace fossils in the well cores. Neoichnology.</p> <p>Wykłady: Definicja skamieniałości śladowych. Etologiczny podział skamieniałości śladowych na różne kategorie. Główni producenci skamieniałości śladowych. Historia badań ichnologicznych. Charakterystyka głównych ichnofacji według Seilachera (1967) – kontynentalnych, płytkomorskich i głębokomorskich. Zróżnicowanie taksonomiczne skamieniałości śladowych w poszczególnych ichnofacjach. Opisy najczęściej występujących skamieniałości śladowych. Informacje dotyczące wymagań środowiskowych głównych producentów skamieniałości śladowych. Przydatność skamieniałości śladowych do rekonstrukcji paleośrodowisk (batymetria, energia wody, poziom natlenienia i zasolenia, tempo sedymentacji, charakter podłoża). Analizy ichnologiczne. Przykłady analiz ichnologicznych z różnych regionów Polski (szczególnie</p>

		<p>Sudetów), Europy i innych krajów. Skamieniałości śladowe kręgowców. Najbardziej interesujące odkrycia związane ze śladami kręgowców. Kolonizacja kontynentalnych, brakicznych (mezohalinowych), płytko- i głębokomorskich środowisk przez producentów skamieniałości śladowych. Fanerozoiczna historia skamieniałości śladowych (zmiany ichnotaksonomicznego zróżnicowania w czasie). Wykorzystanie skamieniałości śladowych bezkręgowców i kręgowców do badań biostratygraficznych (ichnostratygrafia). Definicja granic systemów (dolna granica kambru: neoproterozoik/kambur). Zmiany w składzie zespołów skamieniałości śladowych podczas 5 głównych wymierań w dziejach Ziemi (w późnym: ordowiku, dewonie, permie, triasie i kredzie). Skamieniałości śladowe w rdzeniach z otworów wiertniczych. Neoichnologia.</p>
15.	<p>Geodynamics - selected issues Geodynamika - wybrane zagadnienia</p>	<p>Lectures: Geodynamics and geokinematics (definitions, the scope of the conceptual, methodological categorization - the physical, stochastic, phenomenological). Indicators of geokinematics and geodynamics (geodetic, geological, archaeological and geomorphological). The global monitoring system of geokinematics and geodynamics.</p> <p>Wykłady: Geodynamika i geokinematyka (definicje, zakres pojęciowej, metodologicznej kategoryzacji - fizyczna, stochastyczna, fenomenologiczna). Wskaźniki geokinematyki i geodynamiki (geodezyjne, geologiczne, archeologiczne i geomorfologiczne). Globalny system monitorowania geokinematyki i geodynamiki</p>
16.	<p>Geochemical Evolution of the Earth Ewolucja geochemiczna Ziemi</p>	<p>Lectures: Geochemical and isotope diversity of the present day Earth. Characteristic of the processes leading to this diversity and their secular evolution. Isotope systems and geochemical data used to understand secular evolution of the Earth chemical composition. Nucleosynthesis and geochemical evolution of the Solar System before the Earth formation. Detailed evolution of the Earth in each era: Hadean, Archean, Proterozoic, Paleozoic.</p> <p>Lab classes: Basics of the geochemical modelling. Equations used in isotope geology to calculate interactions between isotopically diverse materials. Geochemical databases and how to use them. Writing Excel spreadsheets and using the Isoplot software to solve geological problems.</p> <p>Wykłady: Geochemia i różnorodność izotopowa współczesnej Ziemi. Charakterystyka procesów prowadzących do tej różnorodności i ich świeckiej ewolucji. Układy izotopowe i dane geochemiczne wykorzystane do zrozumienia świeckiej ewolucji składu chemicznego Ziemi. Nukleosynteza i ewolucja geochemiczna Układu Słonecznego przed powstaniem Ziemi. Szczegółowa ewolucja Ziemi w każdej epoce: Hadean, Archean, Proterozoic, Paleozoic.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy modelowania geochemicznego. Równania stosowane w geologii izotopowej do obliczania interakcji między materiałami zróżnicowanymi izotopowo. Geochemiczne bazy danych i jak z nich korzystać. Pisanie arkuszy kalkulacyjnych Excel i używanie oprogramowania Isoplot do rozwiązywania problemów geologicznych.</p>
17.	<p>Geographic Information Systems in Geology Komputerowe systemy informacji przestrzennej (GIS) w geologii</p>	<p>Lectures: Introduction to the GIS structure. Geographical information systems. Applications of GIS systems. Cartographic projections, conversion between systems. Databases and data structure. GIS as operations on databases. Calibration of maps as an introduction to the geospatial. Transformation of point, line and surface data. Functions of spatial analysis: search, classification, measurements, neighborhood, merging. Data generalization. Interpolation - principles and methods. Digital data sources and remote sensing. Satellite images of the Earth's surface. Processing of digital remote sensing images and spatial data analysis. Numeric terrain model. Examples of the dissemination of GIS systems, i.e. where you can find free and fully usable data for GIS - Geoportals. Review of the most important GIS systems and their application in geology and environmental protection. Introduction to modeling of geodynamic, hydrological and hydrogeological processes. The role of GIS in natural sciences.</p>

		<p>Lab classes: Introduction to the QGIS systems. The QGIS system and its basic tools - preliminary exercises. Cartographic projections, conversion between geographic coordinate systems. Calibration of raster layers. Execution of links between layers of geographic information for the selected region. Learning the basic functions of the software. QGIS system - advanced tools - individual projects. Performing an individual project including maps based on cartographic materials in raster and vector version and other databases. The design of the resulting map windows as a preparation for the professional use of GIS software and the creation of map printouts. Learning advanced functions of the QGIS system.</p> <p>Wykłady: Wprowadzenie do struktury GIS. Systemy informacji geograficznej. Zastosowania systemów GIS. Rzuty kartograficzne, konwersja między systemami. Bazy danych i struktura danych. GIS jako operacje na bazach danych. Kalibracja map jako wprowadzenie do geoprzestrzenności. Transformacja danych punktu, linii i powierzchni. Funkcje analizy przestrzennej: wyszukiwanie, klasyfikacja, pomiary, sąsiedztwo, scalanie. Generalizacja danych. Interpolacja - zasady i metody. Cyfrowe źródła danych i teledetekcja. Zdjęcia satelitarne powierzchni Ziemi. Przetwarzanie cyfrowych teledetekcji i analiza danych przestrzennych. Numeryczny model terenu. Przykłady rozpowszechniania systemów GIS, tj. Gdzie można znaleźć darmowe i w pełni użyteczne dane dla GIS - Geoportale. Przegląd najważniejszych systemów GIS i ich zastosowania w geologii i ochronie środowiska. Wprowadzenie do modelowania procesów geodynamicznych, hydrologicznych i hydrogeologicznych. Rola GIS w naukach przyrodniczych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do systemów QGIS. System QGIS i jego podstawowe narzędzia - ćwiczenia wstępne. Rzuty kartograficzne, konwersja między układami współrzędnych geograficznych. Kalibracja warstw rastrowych. Wykonanie połączeń między warstwami informacji geograficznych dla wybranego regionu. Poznanie podstawowych funkcji oprogramowania. System QGIS - zaawansowane narzędzia - indywidualne projekty. Realizacja indywidualnego projektu zawierającego mapy oparte na materiałach kartograficznych w wersji rastrowej i wektorowej oraz innych bazach danych. Projektowanie powstałych okien map jako przygotowanie do profesjonalnego wykorzystania oprogramowania GIS i tworzenie wydruków map. Poznanie zaawansowanych funkcji systemu QGIS</p>
Specjalność Applied Geoscience		
Semestr I		
1.	Methods in mineralogy, petrology and geochemistry Metody badań w mineralogii, petrologii i geochemii	<p>Lectures: Presentation of the theoretical basis of selected analytical methods used in mineralogy, petrology and geochemistry. A detailed characterization of selected methods of sample preparation of rocks and minerals (e.g., preparation of samples for chemical and phase analysis, various methods of separation of minerals) and methods of determination of the chemical composition of rocks and minerals (AAS, ICP-MS, LA-ICP-MS, EMPA, XRF, etc.). A detailed characterization of methods used to determine the phase composition of geological and environmental materials (XRD, Raman spectroscopy, SEM-EDS, DTA-TG-DTG, cathodoluminescence, infrared spectroscopy). Applications of presented methods, both in basic research and in applied mineralogy and geochemistry.</p> <p>Lab classes: During the class, students will learn in practice the principles of use of the equipment available in laboratories of the Inst. Geol Sci. (e.g. in the rock preparation lab, mineral separation lab, X-ray diffraction lab, and others). Students prepare samples for further research and carry out microscopic observations. In addition, they perform simple analyses using X-ray diffractometer, thermal analyzer and a scanning electron microscope with an EDS system. During the class, students also learn how to interpret the obtained results, or analyzes provided by the teacher.</p>

		<p>Field classes: The field course enables students to learn about the possibilities of the newest analytical equipment in one of leading commercial laboratories specialized in chemical and phase analysis of geological and environmental specimens.</p> <p>Wykłady: Przedstawienie podstaw teoretycznych wybranych metod badawczych wykorzystywanych w mineralogii, petrologii oraz geochemii. Szczegółowe omówienie wybranych metod preparatyki minerałów i skał (np. przygotowanie próbek do analiz chemicznych i fazowych, różne metody separacji minerałów), oznaczania składu chemicznego skał i minerałów (metody spektroskopowe AAS, ICP-MS, LA-ICP-MS, EMPA, XRF etc.), oznaczenia składu fazowego materiałów geologicznych i środowiskowych (XRD, spektroskopia Ramana, SEM-EDS, DTA-TG-DTG, katodoluminescencja, spektroskopia w podczerwieni). Przedstawienie możliwości wykorzystania omawianych metod zarówno w badaniach podstawowych jak i w mineralogii i geochemii stosowanej.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: W ramach ćwiczeń studenci w sposób praktyczny uczą się wykorzystania sprzętu laboratoryjnego dostępnego w pracowniach Instytutu Nauk Geologicznych. (m.in. Szlifiernia, Pracownia Separacji Minerałów, Pracownia Dyfrakcji Rentgenowskiej) Przygotowują próbki do dalszych badań i prowadzą samodzielne obserwacje mikroskopowe. Ponadto wykonują samodzielnie analizy przy użyciu dyfraktometru rentgenowskiego, termoanalyzera i mikroskopu skaningowego z przystawką EDS. W ramach ćwiczeń studenci dokonują również interpretacji wyników analiz wykonanych przez siebie lub dostarczonych przez prowadzącego.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia terenowe pozwalają studentom zapoznać się z możliwościami najnowocześniejszego sprzętu analitycznego w jednym z wiodących komercyjnych laboratoriów analitycznych specjalizującym się w badaniach składu chemicznego i fazowego materiałów geologicznych i środowiskowych.</p>
2.	Groundwater resource assessment Ocena zasobów wód podziemnych	<p>Lectures: Groundwater as a component of the hydrological cycle. Law regulations regarding groundwater resource evaluation. Types of hydrogeological structures. Classifications of groundwater resources. The hydrogeological parameters of rocks. Methods of water-bearing capacity estimation. Methods for assessing of renewable groundwater resources. Hydrograph separation. Other methods: groundwater level fluctuations, hydrodynamic, infiltration rate. Principle of disposable and exploitable resources assessment. Protection of groundwater resources.</p> <p>Classes: Assessment of renewable groundwater resources using different methods: Wundt and Kille methods, hydrograph separation, hydrodynamic and infiltration rate methods.</p> <p>Wykłady: Wody podziemne jako składowa cyklu hydrologicznego. Prawne podstawy ustalania zasobów. Typy struktur hydrogeologicznych. Klasyfikacje zasobów wód podziemnych. Parametry hydrogeologiczne skał. Metody oceny wybranych wskaźników wodonośności skał. Metodyka oceny zasobów odnawialnych. Metody hydrologiczne. Metody: wahań zwierciadła wód podziemnych, hydrodynamiczna, wskaźnika infiltracji. Metodyka oceny zasobów dyspozycyjnych i eksploatacyjnych. Ochrona zasobów wód podziemnych.</p> <p>Ćwiczenia: Wykonanie dokumentacji zasobów odnawialnych wybranej zlewni badawczej. Opracowanie warunków hydrogeologicznych zlewni z graficzną prezentacją na przekroju hydrogeologicznym. Obliczenie zasobów wód podziemnych i wykonanie mapy zasobowej.</p>
3.	Methods of environmental samples collecting	<p>Lectures: Sampling of solid materials: spotted and pasty samples; easily fusible samples; samples of loose materials and pieces; soil samples; arable soil samples. Testing of solid mineral deposits: preliminary messages, methods of sampling (testing of cores, grist, cuttings, exploratory holes); samples for testing (chemical, clastic and clay minerals, mineralogical-petrographic, stratigraphic,</p>

	Metody poboru prób środowiskowych	<p>physico-mechanical); storage of samples of solid minerals and documentation of sampling; methods of sampling at outcrops and mining excavations (point, furrow, felling, excavation, wells); testing the deposit in mining excavations; conditions for correct testing of deposits in mining excavations. Taking gas samples: types of gas samples; classification of gas sampling and analysis methods; manual methods of air sampling (sedimentation, isolation, aspiration); sampling of waste gases; sampling of aerosols and dusts. Health and safety rules applicable during field tests and measurements. Principles of collecting, transporting and storing samples of surface water, suspensions for physical and chemical tests (instruments and vessels for sampling, fixing) as well as debris and plankton for taxonomic investigations (cupcakes, nets, preservation of samples). Measurement of physical and chemical parameters. Rules for collecting, transporting and storing groundwater samples for physico-chemical tests (instruments and vessels for taking water samples, fixing); Measurement of physical-chemical parameters "on-line". Cleansing pumping. Downloading rules and devices for collecting rainwater, waters flowing down the trunk and under-crown waters. Preparation of soil samples for laboratory analysis. Downloading rules and instruments for soil sampling: for standard laboratory analyzes (from organic level and from mineral level - with intact and intact structure), for specialized laboratory analyzes (measurement of water binding strength in soil, micromorphological analyzes). Sampling of bottom sediments and their preparation for laboratory analysis</p> <p>Field classes: Collection of the atmospheric air sample and measurement of the carbon isotope concentration and composition of carbon dioxide and methane on the Picarro G-2201i CRDS spectrometer. Discussion and presentation of filter preparation and working principles of the DHA-80 collector for PM2.5 dust collection. Collection of groundwater from piezometer and wells, measurement of physicochemical parameters of groundwater. Surface water withdrawal from watercourses and water reservoirs, measurement of physicochemical and biological parameters, principles of sampling using various samplers, maintenance and principles of sample transport. Collection of bottom sediments from water reservoirs, measurement of physicochemical and biological parameters, principles of sampling with different samplers, maintenance and principles of sample transport. Collection of soil samples using several types of samplers. Maintenance and principles of sample transport.</p> <p>Wykłady: Pobieranie próbek materiałów stałych: próbki maziste i ciastowate; próbki łatwo topliwe; próbki materiałów sypkich i w kawałkach; próbki gleby; próbki gleby ornej. Opróbowanie złóż kopalin stałych: wiadomości wstępne, sposoby pobierania próbek (opróbowanie rdzeni, zasypu, zwierciny, otworów rozpoznawczych); próbki do badań (chemicznych, kopalin okruchowych i ilastych, mineralogiczno-petrograficznych, stratygraficznych, fizyczno-mechanicznych); przechowywanie próbek kopalin stałych i dokumentacja opróbowania; sposoby pobierania próbek na wychodniach i wyrobiskach górniczych (punktowe, bruzdowe, zdzierkowe, urobkowe, z odwiertów); opróbowanie złoża w wyrobiskach eksploatacyjnych; warunki poprawnego opróbowania złóż w wyrobiskach górniczych. Pobieranie próbek gazowych: rodzaje próbek gazowych; klasyfikacja metod pobierania i analizy próbek gazów; metody manualne pobierania próbek powietrza (sedymencyjne, izolacyjne, aspiracyjne); pobieranie próbek gazów odlotowych; pobieranie próbek aerozoli i pyłów. Zasady BHP obowiązujące w trakcie badań i pomiarów prowadzonych w terenie. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód powierzchniowych, zawiesiny do badań fizyczno-chemicznych (przrządy i naczynia do pobierania próbek; utrwalanie) oraz rumowiska i planktonu do badań taksonomicznych (czerpacze, siatki, utrwalanie prób). Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód podziemnych do badań fizyczno-chemicznych (przrządy i naczynia do</p>
--	-----------------------------------	--

		<p>pobierania próbek wody; utrwalanie); Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych „on-line”. Pompowanie oczyszczające. Zasady pobierania i przyrządy do poboru wód opadowych, wód spływających po pniu oraz wód podkoronowych. Przygotowanie próbek gleb do analiz laboratoryjnych. Zasady pobierania i przyrządy do pobierania próbek gleb: do standardowych analiz laboratoryjnych (z poziomu organicznego i z poziomu mineralnego - o strukturze naruszonej i nienaruszonej), do specjalistycznych analiz laboratoryjnych (pomiaru siły wiązania wody w glebie, analiz mikromorfologicznych). Pobierania próbek osadów dennych oraz ich przygotowanie do analiz laboratoryjnych</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Pobór próby powietrza atmosferycznego oraz pomiar stężenia i składu izotopowego węgla z dwutlenku węgla i metanu na spektrometrze CRDS Picarro G-2201i. Omówienie i przedstawienie przygotowania filtrów i zasady działania pobornika DHA-80 do poboru pyłu PM2.5. Pobór wód podziemnych z piezometru i studni, pomiar parametrów fizykochemicznych wód podziemnych. Pobór wód powierzchniowych z cieków wodnych i zbiorników wodnych, pomiar parametrów fizykochemicznych i biologicznych, zasady poboru próbek z wykorzystaniem różnych próbników, konserwacja i zasady transportu próbek. Pobór osadów dennych ze zbiorników wodnych, pomiar parametrów fizykochemicznych i biologicznych, zasady poboru próbek z wykorzystaniem różnych próbników, konserwacja i zasady transportu próbek. Pobór próbek glebowych z użyciem kilku typów próbników. Konserwacja i zasady transportu próbek.</p>
4.	<p>Methods in structural geology Metody geologii strukturalnej</p>	<p>Lectures: Basic notions of rheology and rock mechanics. Methods of analysis of folds. Kinematic and dynamic analysis of faults. Basics of strain analysis. Geometrical and dynamic analysis of joint networks. Introduction to geological cross-section balancing. Methods of structural analysis of metamorphic terrains. Introduction to analysis and interpretation of large-scale tectonic structures (tectonic analysis and synthesis).</p> <p>Classes: Orientation analysis of folds using stereographic projection methods. Classification of folds based on their morphological and geometrical features. Analysis of faults and fault systems developed in various tectonic regimes. Characteristics of tectonic strains produced in ductile deformation regimes. Determination of palaeostresses from brittle tectonic structures. Analysis of structures produced in metamorphic conditions (foliations, lineations, shear-sense indicators). Basics of palaeogeographic reconstructions using plate tectonic principles.</p> <p>Wykłady: Podstawowe pojęcia reologii i mechaniki skał. Metody analizy fałdów. Kinematyczna i dynamiczna analiza uskoku. Podstawy analizy odkształceń. Geometryczna i dynamiczna analiza sieci spękań. Wprowadzenie do bilansowania przekrojów geologicznych. Metody analizy strukturalnej obszarów metamorficznych. Wprowadzenie do analizy struktur o skali regionalnej i ponadregionalnej (analiza i synteza tektoniczna).</p> <p>Ćwiczenia: Analiza orientacji fałdów z wykorzystaniem metod projekcji stereograficznej i klasyfikacja w oparciu o ich cechy morfologiczne i geometryczne. Analiza uskoku i systemów uskoku powstających w różnych reżimach tektonicznych. Charakterystyka odkształceń tektonicznych powstających w podatnym reżimie deformacji. Rekonstrukcja paleonaprężeń na podstawie struktur powstałych w reżimie kruchym. Analiza struktur tektonicznych typowych dla deformacji w warunkach metamorficznych (foliacje, lineacje, wskaźniki kierunku i zwrotu transportu tektonicznego). Podstawy rekonstrukcji paleogeograficznych z zastosowaniem koncepcji tektoniki płyt.</p>
5.	<p>Contemporary problems in geological sciences</p>	<p>Lectures: The latest, current problems of geological sciences</p> <p>Wykłady: Najnowsze, aktualne problemy nauk geologicznych</p>

6.	Current problems in mineralogical sciences Aktualne problemy nauk mineralogicznych	<p>Seminar: The topics of the seminar are proposed by the teacher considering the scientific interests of the students. The topics are focused around broadly defined mineralogical sciences, in particular their advances in recent years.</p> <p>Seminarium: Tematy seminariów będą proponowane przez prowadzącego w nawiązaniu do zainteresowań studentów. Tematy te będą koncentrować się na zagadnieniach nauk mineralogicznych, z uwzględnieniem osiągnięć z ostatnich lat w tej dziedzinie.</p>
7.	Current problems in petrological sciences Współczesne problemy nauki o skałach	<p>Seminar: Students participating in the seminar are designed under the guidance of a teacher and then independently to search relevant information on topics, which currently extend our knowledge in the field of petrology and which are the subject of international discussion. Then, on the basis of information collected student prepares oral presentation showing gathered information.</p> <p>Seminarium: Student uczestniczący w seminarium ma za zadanie, pod okiem prowadzącego a następnie samodzielnie, wyszukać odpowiednie informacje na tematy, w których aktualnie poszerza się wiedza i które są przedmiotem międzynarodowej dyskusji. Następnie na podstawie zebranych informacji uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną przedstawiającą w sposób syntetyczny zebrane przez siebie informacje.</p>
8.	New trends in stratigraphy Nowe trendy w stratygrafii	<p>Seminar: The current state of knowledge on stratigraphy and new methods and techniques of stratigraphical studies will be presented mainly on examples from recent papers, but also from handbooks. Some cases from different sedimentary basins will be considered. Special unformal methods (eg. chemostratigraphy, strontium isotope stratigraphy, event stratigraphy, ecostratigraphy and others) will be taken into account.</p> <p>Seminarium: Aktualny stan wiedzy z zakresu stratygrafii i nowe metody badań stratygraficznych będą przedstawione na przykładach zaczerpniętych przede wszystkim z najnowszej literatury przedmiotu oraz podręczników. Wykorzystane zostaną przykłady pochodzące z różnych basenów sedymentacyjnych na całym świecie, również z zastosowaniem specjalnych nieformalnych metod stratygraficznych jak np. chemostratygrafia, stratygrafia izotopów strontu, stratygrafia zdarzeniowa, ekostratygrafia i inne.</p>
9.	Informatics and geostatistics in geological sciences Informatyka i metody geostatystyczne w geologii	<p>Lectures: Descriptive statistics. Correlation and regression. Nonparametric statistics. Hypothesis testing. Statistical treatment of the orientation data. Analysis of spatial data.</p> <p>Classes: Creating worksheets performing simple statistical analysis in Excel. Creating maps using Surfer, Calculations of volumes and surface areas (program Surfer).</p> <p>Wykłady: Statystyka opisowa. Korelacja i regresja. Statystyki nieparametryczne. Testowanie hipotez. Statystyczna obróbka danych kierunkowych. Analiza przestrzenna danych.</p> <p>Ćwiczenia: Tworzenie arkuszy kalkulacyjnych wykonujących proste analizy statystyczne w programie Excel. Tworzenie map przy użyciu programu Surfer, Obliczanie objętość i powierzchni (program Surfer).</p>
10.	Applied geophysics Geofizyka stosowana	<p>Lectures: To provide a basic knowledge and understanding of magnetic, electrical, electromagnetic, and radiometric (field and borehole) methods as they are applied to the exploration for hydrocarbons prospecting methods and metallic and nonmetallic mineral deposits. The physical properties of rocks and minerals, such as elastic wave velocities, absorption factors, electrical and thermal conductivities, magnetic susceptibilities, and behavior under stress. VLF. The geophysical instrumentation and procedures used to acquire seismic, gravity, magnetic, electrical, electromagnetic and radiometric data in field surveys. Shallow geological structures recognition, ground water exploration, engineering geology and environmental protection. Geophysical methods application to rock resources (building materials) exploration. Geophysical methods application to ore deposits exploration and recognition.</p>

		<p>Classes: Exercises that cover areas of lectures are carried out in: 1) computer lab (interpretation of the geophysical measurements). 2) geophysical laboratory (geophysical measurements in the laboratory). 3) the practical field exercises.</p> <p>Wykłady: Zaawansowane metody geofizyki poszukiwawczej: grawimetryczne, magnetyczne, elektrooporowe (powierzchniowe oraz otworowe), radiometryczne - otworowe. Podstawy fizyczne metod radiometrycznych. Metodyka prowadzenia badań radiometrii wiertniczej. Przykłady komputerowego modelowania i interpretacja zdjęć przekrojów poszukiwawczych. Interpretacje jakościowe i ilościowe danych radiometrycznych, elektrooporowych, grawimetrycznych, VLF, termometria.</p> <p>Ćwiczenia: Obejmują tematykę wykładów i są prowadzone w: 1) sali komputerowej (interpretacja pomiarów geofizycznych). 2) laboratorium geofizycznym (samodzielne wykonanie pomiarów geofizycznych w warunkach laboratoryjnych). Sprawozdania z wykonanych pomiarów. Napisanie prostego projektu geofizycznego np. w oparciu o pracę dyplomową.</p>
11.	Trace fossils Skamieniałości śladowe	<p>Lectures: Definition and ethologic division (categories) of the trace fossils. History of ichnological reserach (the historical background of ichnology). Presentation of the main trace fossil ichnofacies (Seilacherian ichnofacies): marginal-marine, shallow-marine, deep-marine, continental. Usefulness of the trace fossils for interpretation the sedimentary conditions (bathymetry, oxygenation and salinity of water, consistency of the substrates, energy of water, sedimentation rate). Ichnostratigraphy – the application of the invertebrates and vertebrates trace fossils to biostratigraphy. Definition of the systems boundaries (Neoproterozoic-Cambrian boundary). Sedimentological-ichnological models for environmental reconstructions. Colonization of the Continental, shallow-marine, deep-marine settings by the tracemakers. Phanerozoic history of the trace fossils (changes of ichnotaxonomical diversity in time). Changes in the trace fossil assemblages during 5 main mass-extinction episodes (latest Ordovician, Late Devonian, End-Permian, End-Triassic, End-Cretaceous Mass extinction). Vertebrate ichnology, neoichnology. Trace fossils in well core.</p> <p>Classes: Characteristic, description and recognition of the common trace fossil ichnotaxa, within different environments. The main tracemakers (producers) of the trace fossils. Characteristic of the different environments and typical trace fossil assemblages. Examples of ichnological analysis from different regions of Poland and world. Reconstruction of the palaeoenvironments, based on trace fossils from the Sudety Mountains (North Sudetic Synclinorium, Intra-Sudetic Synclinorium, Upper Nysa Kłodzka Graben) – practical exercises.</p> <p>Wykłady: Definicja i podział etologiczny skamieniałości śladowych. Historia badań ichnologicznych. Prezentacja głównych ichnofacji: przybrzeżnych, płytkomorskich, głębokomorskich, kontynentalnych. Przydatność skamieniałości śladowych do rekonstrukcji warunków sedymentacji (batymetria, natlenienie i zasolenie wód, charakter podłoża, energia środowiska, tempo sedymentacji). Ichnostratygrafia – wykorzystanie skamieniałości śladowych bezkręgowców i kręgowców w stratygrafii (np. definiowanie granic pomiędzy systemami: neoproterozoik/kambr). Modele sedymentologiczno-ichnologiczne do rekonstrukcji paleośrodowisk. Kolonizacja środowisk kontynentalnych, płytkomorskich i głębokomorskich przez twórców skamieniałości śladowych. Fanerozoiczna historia skamieniałości śladowych – zmiany zróżnicowania ichnotaksonomicznego w czasie. Skamieniałości śladowe na tle 5 wielkich wymierań w dziejach Ziemi (późny ordowik, późny dewon, perm/trias, późny trias, kreda/paleogen). Ichnologia kręgowców, neoichnologia. Skamieniałości śladowe w rdzeniach wiertniczych.</p>

		<p>Ćwiczenia: Charakterystyka, opis i rozpoznawanie najczęściej występujących ichnotaksonów w obrębie poszczególnych ichnofacji. Główni producenci skamieniałości śladowych. Omówienie różnych środowisk sedymentacji i typowych dla nich zespołów skamieniałości śladowych. Analiza ichnologiczna przykładowych profili z Polski (ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów: synklinorium północnosudeckie, synklinorium śródsudeckie, rów górnej Nysy Kłodzkiej) i świata – ćwiczenia praktyczne.</p>
Semestr II		
1.	Applications of mineral sciences Mineralogia stosowana	<p>Lectures: Relationships between mineralogical sciences and other fields and disciplines of science and the industry. Material engineering and related economic, legal aspects (guidelines for national and European standardization bodies) and environmental aspects. Characteristics of materials of anthropogenic origin (slag, fly ash, cement and mortar, building stone, ceramics, metals and alloys, polymers, synthetic and natural glasses, biominerals and biomineralization): basic classification, testing methods and production technology, physical and chemical properties. Aeromineralogy. Mineral composition and origin of atmospheric dusts. Asbestos in environment.</p> <p>Lab classes: classes: The planning, preparation and interpretation of research results concerning various materials, in order to determine their phase composition, properties, conditions of processing leading to their formation. Sampling procedures and equipment in aeromineralogy. Analytical methods for determination of particulate contamination. Optical microscope and SEM particle counting. Particle identification. Results calculation, presentation and interpretation to show sources of air pollution.</p> <p>Wykłady: Powiązania nauk mineralogicznych z innymi dziedzinami i dyscyplinami nauki oraz z przemysłem. Inżynieria materiałowa i związane z nią aspekty ekonomiczne, prawne (wytyczne krajowych i europejskich jednostek normalizacyjnych) i środowiskowe. Charakterystyka surowców mineralnych oraz materiałów pochodzenia antropogenicznego (żużle, popioły, cementy i zaprawy, kamień budowlany, ceramika, metale i ich stopy, polimery, szkła syntetyczne i naturalne, biominerały i biomineralizacja): podstawowy podział, metody badań, technologia produkcji, skład fazowy i własności. Aeromineralogia. Charakterystyka pyłów atmosferycznych. Azbest w środowisku.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Planowanie, wykonanie i interpretacja wyników badań surowców i powstających z nich tworzyw, celem określenia ich: składu fazowego, własności, warunków obróbki technologicznej prowadzącej do ich powstawania oraz wpływu na środowisko.</p>
2.	Methods and applications in stratigraphy Metodyka i zastosowania stratygrafii	<p>Lectures: Selectivity of the fossil record. Taphonomy – the aim and methods. „Fossil-Lagerstätten” – examples and preconditions. Types of the fossil communities. Methods of describing and classifying fossils. Classifications of stratigraphic units, historical and current knowledge. International Stratigraphic Guide. Lithostratigraphy, biostratigraphy, magnetostratigraphy, chronostratigraphy and geochronology. Methods of stratigraphic correlation. Special stratigraphic methods (chemostratigraphy, SIS, seismic and sequence stratigraphy, eustatostratigraphy, cyclostratigraphy, tephrostratigraphy, event stratigraphy, ecostratigraphy).</p> <p>Classes: Methods of collecting and compiling of paleontological-stratigraphic material. Determination and description of selected species of macrofauna. Separation lithostratigraphic and biostratigraphic units in profiles. Determination the age range of the geological profile by the guide fossils. Lithological and age correlation of the selected geological profiles.</p> <p>Wykłady: Zapis paleontologiczny i jego selektywność. Tafonomia – cel i metodyka badań. „Fossil-Lagerstätten” – przykłady i warunki powstania. Zespoły kopalne. Metodyka opisywania i klasyfikowania skamieniałości. Klasyfikacje i jednostki stratygraficzne, rys historyczny i obecny stan wiedzy.</p>

		<p>Międzynarodowy Kodeks Stratygraficzny. Litostratygrafia, biostratygrafia, magnetostratygrafia, chronostratygrafia i geochronologia. Korelacja stratygraficzna i jej metody. Specjalne metody stratygraficzne (chemostratygrafia, SIS, stratygrafia sejsmiczna i sekwencyjna, eustatostratygrafia, cyklostratygrafia, tefrostratygrafia, stratygrafia zdarzeniowa, ekostratygrafia).</p> <p>Ćwiczenia: Metody zbierania i opracowywania materiału paleontologiczno-stratygraficznego. Oznaczanie i opisywanie wybranych gatunków makrofauny. Wydzielanie jednostek litostratygraficznych i biostratygraficznych w profilach. Wykorzystanie skamieniałości przewodnich do określenia przedziału wiekowego wybranego profilu</p>
3.	Groundwater quality Jakość wód podziemnych	<p>Lectures: Processes forming the groundwater chemical composition and its influence on its quality. The chemical composition of groundwater - assessment and presentation. Chemical status of groundwater - assessment and presentation. Indicators of pollution. Basics of migration of pollutants in groundwater. Hydrogeochemical background and its importance in the assessment of groundwater quality.</p> <p>Classes: Methods of presentation of the chemical composition of groundwater. Methods of evaluation presentation of chemical status of water in accordance the applicable regulatory acts. Methods and of evaluation of groundwater pollution. Methods of evaluation of hydrogeochemical background.</p> <p>Wykłady: Procesy formujące skład wód podziemnych i wpływające na ich jakość. Skład chemiczny wód podziemnych – sposoby oceny i prezentacji. Stan chemiczny wód podziemnych – sposoby oceny i prezentacji. Wskaźniki zanieczyszczeń. Podstawy migracji zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Tło hydrogeochemiczne i jego znaczenie w ocenie jakości wód podziemnych.</p> <p>Ćwiczenia: Metody prezentacji składu chemicznego wód podziemnych. Metody oceny i prezentacji stanu chemicznego wód zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Metody oceny zanieczyszczeń wód podziemnych. Metody oceny tła hydrogeochemicznego.</p>
4.	Prospecting and evaluation of mineral reserves Poszukiwanie i dokumentowanie zasobów złóż surowców mineralnych	<p>Lectures: Types of mineral resources. Geophysical and Remote Sensing Techniques. Borehole techniques of prospecting. Mining techniques of prospecting. Techniques of evaluation of mineral reserves. Laboratory classes: Individual reports on lecture topics. Calculations of reserves.</p> <p>Wykłady: Podział surowców mineralnych, i klasyfikacja zasobów. Metody geofizyczne i teledetekcyjne wykorzystywane do poszukiwania i identyfikacji złóż. Metody geochemiczne poszukiwania złóż. Otworowe metody poszukiwań złóż. Górnicze techniki poszukiwania złóż. Metody szacowania zasobów złóż. Ćwiczenia laboratoryjne: Indywidualne raporty na tematy omawiane na wykładach. Obliczenia zasobów złóż.</p>
5.	MSc seminar I Seminarium dyplomowe I	<p>Seminar: Participant in the seminar prepares the oral presentation of the issues associated with the subject of thesis and presents the concept of the thesis.</p> <p>Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną z zagadnienia związanego z tematyką pracy magisterskiej oraz przedstawia koncepcję pracy magisterskiej.</p>
6.	Natural stone in architecture Kamień w architekturze	<p>Lectures: Quarries and stone exploitation. Raw rock materials - methods of quarrying and stone processing. Basic definitions connected with physico-mechanical properties of stone building material. Methods of rock testing, in light of European and Polish standards. Durability of stone building materials, corrosion and weathering, methods of preventing. Overview of main rock types for an application as building stone. Examples of applications in architecture: igneous rocks. Examples of applications in architecture: sedimentary rocks. Examples of applications in architecture: metamorphic rocks. Stone in architecture of Wrocław.</p> <p>Classes and field classes: The planning, preparation and interpretation of mineralogical-petrographical research results of selected stone raw materials for their application as a building stone. Demonstration</p>

		<p>of the most popular Polish building stones. Identification of selected samples taken from architectural details and provenance of identified rocks, preparing research report.</p> <p>Wykłady: Kamieniołomy i eksploatacja kamienia. Surowce skalne - metody urabiania skał, metody obróbki kamienia. Podstawowe pojęcia i definicje związane z właściwościami kamiennych materiałów budowlanych. Metody oznaczania własności fizyko-mechanicznych i chemicznych skał, europejskie i krajowe akty normatywne. Trwałość skalnych materiałów budowlanych, korozja i wietrzenie, metody ich zapobiegania. Przegląd głównych rodzajów skał pod kątem ich zastosowania do celów architektonicznych. Przykłady zastosowania w architekturze: skały magmowe. Przykłady zastosowania w architekturze: skały osadowe. Przykłady zastosowania w architekturze: metamorficzne. Kamień w architekturze miasta Wrocławia.</p> <p>Ćwiczenia i ćwiczenia terenowe: Planowanie, wykonanie badań oraz interpretacja uzyskanych wyników analizy mineralogiczno-petrograficznej przykładowych surowców skalnych pod kątem zastosowania do celów architektonicznych. Demonstracja najpopularniejszych krajowych kamieni blocznych. Identyfikacja przykładowych skał z wybranych detali architektonicznych oraz przygotowanie raportu z badań pod kątem rozpoznania proveniencji materiału skalnego.</p>
7.	New trends in tectonics and structural geology Nowe trendy w tektonice i geologii strukturalnej	<p>Seminar: The current state of knowledge and research problems being of general interest in the contemporary world of tectonics and structural geology. Selected new method used in the latter sciences. These questions will be dealt with by students using contemporary scientific literature recommended by the teacher and found out by themselves (mostly professional papers in international periodicals). Discussed will be examples representing various tectonic environments (e.g. orogens, platforms, sedimentary basins) and elements of methodology concerning a wide spectrum of structural problems.</p> <p>Seminarium: Aktualny stan wiedzy i cieszące się na świecie aktualnym zainteresowaniem problemy badawcze z zakresu tektoniki i geologii strukturalnej oraz nowe metody badań stosowane w tych naukach. Zagadnienia te będą opracowywane przez studentów na podstawie współczesnej literatury naukowej wskazanej przez prowadzącego oraz wyszukanej przez nich samych (głównie fachowe publikacje w międzynarodowych periodykach). Przedyskutowane będą przykłady reprezentujące różne środowiska tektoniczne świata (np. orogeny, platformy, baseny sedymentacyjne) oraz elementy metodologii dotyczącej szerokiego spektrum problemów strukturalnych.</p>
8.	New trends in economic geology Współczesne problemy geologii gospodarczej	<p>Seminar: Types and management of mineral raw materials: metallic, energy, chemical. The problem of changes in demand for raw materials during history of civilization.</p> <p>Seminarium: Złoża i gospodarka surowcami: metalicznymi, energetycznymi, chemicznymi. Problem zmiany zapotrzebowania na surowce w trakcie rozwoju cywilizacji</p>
9.	Groundwater exploitation Eksploatacja wód podziemnych	<p>Lectures: Classification of water intakes, history, terminology. The hydrogeological reasons to choose the type of intake. Characteristics, construction and exploitation of dug wells, drilled wells, infiltration intakes, drainage intakes, radial intakes and spring waters intakes. The methods of drawing groundwater from the well, the types and location of pumps, the use of siphons. The problems of exploitation wells, the well ageing, methods of restoration and recovery wells.</p> <p>Classes: The concept of the construction of intake. The implementation of the project of geological investigations. The implementation of hydrogeological documentation. The implementation of legal documentation justifying the right to water exploitation.</p> <p>Wykłady: Klasyfikacja ujęć, historia rozwoju, terminologia, hydrogeologiczne przesłanki wyboru rodzaju ujęcia. Charakterystyka, budowa i eksploatacja ujęć szybowych, wierconych, infiltracyjnych,</p>

		<p>drenażowych, promienistych oraz ujęć ze źródeł. Sposoby czerpania wody ze studni, rodzaje i usytuowanie pomp, zastosowanie lewarów, studnie zbiorcze. Zagadnienia eksploatacji studni, procesy starzenia ujęć, metody renowacji i regeneracji studni.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie koncepcji budowy lub rozbudowy ujęcia. Opracowanie projektu badań geologicznych. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej studni. Wykonanie operatu wodno-prawnego studni.</p>
10.	<p>Environmentally sound technologies and renewable energy sources</p> <p>Technologie w ochronie środowiska i odnawialne źródła energii</p>	<p>Lectures: Protection of the atmosphere: the exhaust gas purification systems - processes for the preparation of combustion of fuels, types of furnaces, fluidized bed furnaces operating principle, the phenomenon utilized in the purification of exhaust gases, the method and apparatus for purifying exhaust gas of NOx, particulate matter, sulfur oxides, other hazardous substances including, the effectiveness of the methods, advantages and disadvantages. Modern biotechnology in the cleaning of exhaust gases with CO2. Protection of water: waste water treatment systems and water production the characteristics of industrial and municipal wastewater, wastewater quality indicators, mechanical, chemical and biological methods for sewage treatment and operation of these processes, sludge disposal, sewage treatment plant. Impurities present in natural waters, types of water supplies, water purification processes (aeration, coagulation, sedimentation, flotation, filtration, ion exchange, chemical precipitation, sorption on activated carbon, chemical oxidation, membrane processes, disinfection), the production of water for Wrocław. Renewable energy - what is renewable energy, renewable energy division, the practical aspects of conversion of energy of wind , water, solar, geothermal, biomass, biofuels. Nuclear power - perspective – production of nuclear fuel on example of 235U (enrichment preparation reactor fuel elements), types of reactors and operation, waste disposal, risk and safety of nuclear power plants. Technological solutions in waste management - what is the waste classification, characteristics and origin of industrial and municipal waste, waste production statistics, waste management, economic use of waste, disposal of waste: site preparation, security, storage system organization, management and rehabilitation land after landfills, hazardous waste disposal, Thermal waste utilization: waste incineration - technology, advantages and disadvantages, pyrolysis; biological waste treatment; composting plants: conditions, technology, advantages and disadvantages, methane fermentation – biogas plants. Environmental monitoring systems in Poland and Europe.</p> <p>Field class: Visit in the Water Production Plant MPWiK „Na Grobli” in Wrocław. Visit in the wastewater plant MPWiK in Wrocław. Visit in the municipal waste disposal plant. Visit in the waste sorting plant. Visit in the hydroelectric power plant. Visit in the conventional power plant. Visit in the laboratory of Regional Inspectorate for Environmental Protection in Wrocław.</p> <p>Wykłady: Ochrona atmosfery: systemy oczyszczania gazów spalinowych - procesy przygotowania paliw od spalania, typy palenisk, zasada działania paleniska fluidalnego, zjawiska wykorzystywane przy oczyszczaniu gazów spalinowych, metody i urządzenia do oczyszczania gazów spalinowych z NOx, pyłów, tlenków siarki, innych substancji niebezpiecznych z uwzględnieniem, efektywność metod, zalety i wady. Nowoczesne biotechnologie w oczyszczaniu gazów spalinowych z CO2. Ochrona wód: systemy oczyszczania ścieków i produkcji wody - co to są ścieki, charakterystyka ścieków przemysłowych i komunalnych, wskaźniki jakości ścieków, mechaniczne, chemiczne i biologiczne metody oczyszczania ścieków i przebieg tych procesów, unieszkodliwianie osadów pościekowych, roślinne oczyszczalnie ścieków. Zanieczyszczenia występujące w wodach naturalnych, typy ujęć wody, procesy oczyszczania wody (napowietrzanie, koagulacja, sedymentacja, flotacja, filtracja, wymiana jonowa, chemiczne strącanie, sorpcja na węglu aktywnym, utlenianie chemiczne, procesy membranowe, dezynfekcja,),</p>

		<p>produkcja wody dla Wrocławia. Odnawialne źródła energii - co to jest energia odnawialna, podział odnawialnych źródeł energii, praktyczne aspekty wykorzystania energii wiatru, wody, promieniowania słonecznego, geotermalnej, biomasy, biopaliwa. Energia jądrowa – perspektywy - produkcja paliwa jądrowego na przykładzie 235U (wzbogacanie przygotowanie elementów paliwowych do reaktorów), typy reaktorów i zasada działania, składowanie odpadów, zagrożenia i bezpieczeństwo elektrowni jądrowych. Rozwiązania technologiczne w gospodarce odpadami - podział, charakterystyka i pochodzenie odpadów przemysłowych i komunalnych, teoria gospodarowania odpadami, gospodarcze wykorzystanie odpadów, składowanie odpadów: przygotowanie terenu, zabezpieczenia, organizacja systemu składowania, zagospodarowanie i rekultywacja terenów po wysypiskach odpadów, składowanie odpadów niebezpiecznych, termiczna utylizacja odpadów: spalanie odpadów – technologia, zalety i wady; piroliza; biologiczne przetwarzanie odpadów: kompostowanie: warunki, technologie, zalety i wady; fermentacja metanowa. Rola PIOŚ i WIOŚ w monitoringu środowiska - zadania i kompetencje PIOŚ i WIOŚ, struktury organizacyjne WIOŚ i PIOŚ, praca WIOŚ we Wrocławiu.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wizyta w Zakładzie Produkcji Wody MPWiK Wrocław na Grobli. Wizyta w oczyszczalni ścieków komunalnych. Wizyta na składowisku odpadów komunalnych. Wizyta w kompostowni odpadów zielonych. Wizyta w elektrowni wodnej. Wizyta w elektrociepłowni. Wizyta w laboratorium WIOŚ Wrocław.</p>
11.	Applications of mineral sciences (field course) Mineralogia stosowana (ćwiczenia terenowe)/	<p>Field classes: The course will be based on field trips into selected quarries and mines of building and road stones, gravel and sand, ceramic clays, metal ores etc., both working and closed, in Lower Silesia. Relationships between the geology of a deposit, the mineralogical and physico-chemical characteristics of rocks and minerals and their value as raw materials for industrial applications, as well as methods of quality assessment and evaluation of industrial rocks and minerals will be presented. The field course will allow the students to gain insights into applications and practical significance of various aspects of mineralogical sciences in mining and processing of economically important rocks and minerals.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Podstawą kursu są wycieczki terenowe do wybranych kamieniołomów i kopalń kamieni budowlanych i drogowych, kruszyw naturalnych, surowców ceramicznych, kopalin metalicznych itp., czynnych i nieczynnych, na terenie Dolnego Śląska. Prezentowane będą zagadnienia dotyczące relacji pomiędzy geologią, cechami mineralogicznymi oraz fizyko-chemicznymi skał i minerałów a ich wartością jako surowca, jak też metody określania jakości i przydatności surowców naturalnych i kopalin. Zajęcia pozwolą studentom zapoznać się z zastosowaniem i praktycznym znaczeniem różnych aspektów nauk mineralogicznych w wydobywaniu i przeróbce ważnych ekonomicznie skał i minerałów.</p>
12.	Regional and economic geology (field course) Geologia regionalna i gospodarcza (ćwiczenia terenowe)	<p>Field classes: Geological structure of the orogen on the example of the Carpathians: Foredeep, gas deposits. Outer Carpathians, oil and gas, oil museum in Bóbrka, menilite series and diatoms, uranium mineralization area of Bezmiechowa. Pieniny Kilippen belt geological structure (ravine Homole), andesites of G. Wżar. Inner Carpathians, Tatras. Transcarpathia - (Ukraine, Hungary or Slovakia) Carpathian volcanism and its metallogenic importance (metals, perlite). The geological structure of the platform area e.g. Podolian plate, Scythian platform and the central part of the Ukrainian shield, fennoscandian plate: Precambrian shield granitoids of the Ukrainian region Uman and Krivjy Rih BIF deposits, basalts of Volyn, mineralization of Cu-U Old-Redu, profiles of the Silurian, Devonian, Cretaceous and Neogene of the Podolian platform, deposits of manganese. The Ukrainian and peri-Baltic profiles as an opportunity to get acquainted with the lithology of rocks known in Poland only from the boreholes. Geology of Romania and its mineral resources: Porphyry Cu, Au, Pb, Zn deposits, the deposit and outcrops of salt in Transylvania, thermal waters, oil and salt region of Suceava, mud volcanoes.</p>

		<p>Cimmerian orogen of the Crimean Mountains - Cenozoic sediments of Kerch: Development of Cimmerian Orogen from the Tauride series (Triassic?) to the Eocene platform nummulite limestone. Conditions of the formation of hydrocarbons of Majkop series, mud volcanism, Kerch iron ore, bryozoan reefs, contemporary salt lakes. The area depending on the choice of students.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Budowa geologiczna orogenu na przykładzie Karpat: Zapadlisko przedkarpackie, złoża gazu. Karpaty zewnętrzne, złoża ropy i gazu, skansen naftowy w Bóbrce, odsłonięcia serii menilitowych i diatomitów, mineralizacje uranowe rejonu Bezmiechowej. Strefa pienińska budowa geologiczna (wąwóz Homole), andezyty G. Wżar. Karpaty wewnętrzne, Tatry. Zakarpacie - (Ukraina, Węgry lub Słowacja) wulkanizm karpacki i jego znaczenie metalogeniczne (metale, perlit). Budowa geologiczna obszaru platformowego na przykładzie płyty podolskiej, platformy scytyjskiej i centralnej części tarczy ukraińskiej, fennoskandzkiej: Odsłonięcia granitoidów tarczy ukraińskiej rejonu Humania i przełomu Bugu południowego, krzyworskie złoża BIF, bazalty Wołynia, mineralizacje Cu-U Old-Redu, profile syluru, dewonu, kredy i neogenu płyty podolskiej, złoża manganu. Odsłonięcia ukraińskie i przybaltyckie jako możliwość zapoznania się z litologią skał znanych w Polsce tylko z wierceń na obszarze platformy wschodnioeuropejskiej. Geologia Rumunii i jej zasoby mineralne: Porfirowe złoża Au, Cu, Pb, Zn, Ag, złoża i odsłonięcia soli w Transylwanii, wody termalne, ropa naftowa i sole kamienne rejonu Suczawy. wulkany błotne. Kimeryjski orogen Gór Krymskich - kenozoiczne osady Kerczu. Rozwój orogenu G. Krymskich od serii taurydzkiej (trias?) po platformę eoceńskich wapieni numulitowych. Warunki tworzenia się złóż węglowodorów serii Majkopskiej, wulkanizm błotny, rudy żelaza serii kerczeńskiej, rafy mszywiolowe, współczesne. Teren w zależności od wyboru studentów.</p>
13.	Hydrogeological mapping (field course) Kartowanie hydrogeologiczne (ćwiczenia terenowe)	<p>Field classes: Measurement of river discharge using water flow meter or float and volumetric methods. Methodology of springs and wells research during the hydrogeological mapping. Field measurements of physical and chemical water parameters. Sampling of water and soil for the laboratory tests. Field measurements of infiltration, permeability and fissuring of rocks. Elaboration of the database and maps from field measurements.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wykonanie pomiarów natężenia przepływu rzek przy użyciu młynka hydrologicznego, metodą pływakową i wolumetryczną. Metodyka badań źródeł i studni w trakcie kartowania hydrogeologicznego. Wykonanie w terenie pomiarów parametrów fizyko-chemicznych wód. Pobór próbek wód i gruntów do badań laboratoryjnych. Polowe pomiary: wielkości infiltracji, przepuszczalności utworów przypowierzchniowych, szczelinowatości skał. Wykonanie bazy danych i map wynikowych z wykonanych pomiarów</p>
Semestr III		
1.	Environmental pollution Zanieczyszczenia środowiska	<p>Lectures: Characteristics of pollutants of the individual components of the environment. Pollution - the types and sources of pollution. Examples techniques of monitoring air pollution and prevention of pollution - sulphur dioxide (SO₂) case. Examples of techniques for monitoring air pollution and prevention of pollution - nitrogen oxides (NO_x) case. Examples of techniques for monitoring air pollution and prevention of pollution - dust pollution case. Catalysts of automobiles as examples the removal of exhaust gaseous and particulate pollutants from transport. Dynamic olfactometry and methods of deodorization. Presentation of issues related to the pollution of solid environmental samples (soils, sediments). Discussion of soil degradation processes and methods for reclamation of degraded areas. Discuss the methods for determination of the mobility and bioavailability of elements in soils and estimation of the geochemical balance of elements in soil with a particular focus on heavy metals. Industrial activity as the main source of inorganic pollution for soil environment. Discussion of the</p>

possible use of isotopic analyzes to trace the sources of pollution in soils and sediments. Hydrogeochemical background as a method of identification of pollutants in groundwater. The theoretical basis of evaluation of hydrogeochemical background. Method of calculation and presentation of hydrogeochemical background. Migration of pollutants in groundwater. Basic mechanisms of the processes its influence on manner and pace of migration. Theoretical basis and methods of assessment.

Field classes: A visit to the atmospheric pollution monitoring site belonging to the Regional Inspectorate of Environment Protection (RIEP) in Wroclaw. Visit the Laboratory of Olfactometry Research (Wroclaw University of Technology)

Lab classes: Air sampling and analysis of concentrations and isotopic composition of atmospheric CO₂ and CH₄. Preparation of projects aimed at assessing the quality of soils and sediments polluted with heavy metals. Drawing up the geochemical balance of the elements in soils. The application of methods for determining the mobility of elements in soils and attempt to identify the sources of pollution. Preparation of reports describing the results. Evaluation of hydrogeochemical background for selected indicators of chemical and research areas. Calculations of migration of selected chemical indicators from the selected source of pollution

Wykłady: Charakterystyka zanieczyszczeń poszczególnych składowych środowiska. Zanieczyszczenia atmosfery - rodzaje i źródła zanieczyszczeń. Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – dwutlenek siarki (SO₂). Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – tlenki azotu (NO_x). Przykłady technik monitoringu zanieczyszczeń atmosfery i zapobiegania jej zanieczyszczenia – zanieczyszczania pyłowe. Katalizatory samochodowe jako przykłady usuwania szkodliwych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących z transportu. Olfaktometria dynamiczna oraz stosowane metody dezodoryzacji. Przedstawienie zagadnień związanych z zanieczyszczeniami stałych próbek środowiskowych. Omówienie procesów degradacji gleb oraz metody rekultywacji terenów zdegradowanych. Zaprezentowanie metod służących do oznaczania mobilności i biodostępności pierwiastków w glebach oraz do oznaczenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie ze szczególnym uwzględnieniem metali ciężkich. Działalność przemysłowa jako podstawowe źródło zanieczyszczeń nieorganicznych środowiska glebowego. Omówienie możliwości wykorzystania analiz izotopowych do śledzenia źródeł zanieczyszczeń w stałych próbkach środowiskowych. Tła hydrogeochemiczne jako metoda identyfikacji zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Teoretyczne podstawy oceny tła hydrogeochemicznego. Metody obliczania i prezentacji tła hydrogeochemicznego. Migracja zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Podstawowe procesy mechanizmy wpływające na sposób i tempo migracji. Podstawy teoretyczne i metody oceny.

Ćwiczenia terenowe: Wizyta w stacji monitoringowej zanieczyszczeń atmosferycznych należącej do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) we Wrocławiu. Wizyta w Laboratorium Badań Olfaktometrycznych (Politechnika Wrocławska)

Ćwiczenia laboratoryjne: Pobór prób powietrza i analiza stężeń i składu izotopowego atmosferycznego CO₂ i CH₄. Wykonanie opracowań mających na celu ocenę jakości gleb i osadów pod kątem zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Sporządzenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Zastosowanie metod oznaczania mobilności pierwiastków w glebach i próba identyfikacji źródeł zanieczyszczeń. Przygotowanie sprawozdań opisujących otrzymane wyniki. Wykonanie oceny tła hydrogeochemicznego dla wybranych wskaźników chemicznych i obszarów badawczych. Wykonanie obliczeń migracji wybranych wskaźników chemicznych z wybranego ogniska zanieczyszczeń.

2.	Isotope geology and geochemistry Geologia i geochemia izotopowa	<p>Lectures: Basic knowledge of isotopes and application of isotopes in Earth sciences (MG). Analytical methods used in isotope measurements (MG). Formation of isotopically distinct materials: Mass Dependent and Mass Independent Isotope Effects (AP). Isotope diversity of the Earth: mantle, crust (AP). Isotope diversity of the Earth: weathering, soil (AP). Isotope diversity of the Earth: hydrosphere (MG). Isotope diversity of the Earth: atmosphere (MG). Isotope diversity of the Earth: biosphere (MG). Isotope geothermometry (MG). Dating: isochrone method (AP). Dating: U-Pb method (AP). Dating: Young samples by U series and cores by ²¹⁰Pb (AP). Dating: geological and biological samples, ¹⁴C method, OSL/TSL and surface exposure dating (MG).</p> <p>Classes: Introduction to isotopes, basic calculations. Introduction to analytical methods: mass interference. Using and interpreting data from GEOROC database (GEOchemistry of Rocks of the Oceans and Continents). Dating – age calculations and interpretations. Geothermometry – how to use Alpha-Delta base, basic calculations. Isotopic mass balance (2 and 3 sources). Binary mixing model – Keeling plot.</p> <p>Wykłady: Podstawy wiedzy o izotopach i ogólnie o ich wykorzystaniu w naukach przyrodniczych (MG). Podstawy wiedzy na temat metod badania izotopów: Spektrometria mas. (MG). Podstawy różnicowania składu izotopowego: Frakcjonowanie zależne i niezależne od masy (AP). Różnicowanie izotopowe Ziemi: płaszcz, skorupa (AP). Różnicowanie izotopowe Ziemi: zwietrzelina, gleba (AP). Różnicowanie izotopowe Ziemi: hydrosfera (MG). Różnicowanie izotopowe Ziemi: atmosfera (MG). Różnicowanie izotopowe Ziemi: biosfera (MG). Geotermometria izotopowa (MG). Datowanie: metoda izochrony (AP). Datowanie: metoda Uran – Ołów (AP). Datowanie młodych próbek: serie U, datowanie rdzeni metodą ²¹⁰Pb (AP). Datowanie próbek biologicznych i geologicznych: metoda radiowęglowa, OSL/TSL oraz surface exposure dating (MG).</p> <p>Ćwiczenia: Ćwiczenia wstępne, podstawowe obliczenia. Metody analityczne: problem interferencji mas etc. Wykorzystanie danych z bazy GEOROC (GEOchemistry of Rocks of the Oceans and Continents) – interpretacja wyników. Datowania – U/Pb, metoda izochrony. Geotermometria izotopowa – przykłady obliczeń i korzystania z bazy Alpha-Delta. Izotopowy bilans mas (2 i 3 składnikowy). Model dwuskładnikowego mieszania (binary mixing model – Keeling plot).</p>
3.	Microtectonics and microstructural analysis Mikrotektonika i analiza mikrostrukturalna	<p>Lectures: During the course the students will be acquainted with: deformation mechanisms (including intracrystalline deformation, recovery, recrystallisation, grain-boundary-area reduction, and static recrystallization), foliations, lineations, and lattice-preferred orientation (LPO), shear zones, mylonites, sense of shear, and microscopic shear-sense indicators and porphyroblasts (including porphyroblast nucleation and growth, inclusions in porphyroblasts, porphyroblast-matrix relations), crystal size distribution (CSD), modal composition, inclusions in varied minerals populations, microstructures related to specific conditions of crystallization</p> <p>Lab classes: During laboratories students will learn basic software utilised in modern image analysis. Using software students will analyse sequence of images showing development of recrystallization microstructures originated during deformation of both synthetic materials and rocks. Students will also learn basics of interpretation of deformation microstructures related to formation of shear zones as well as metamorphism (with emphasis to porphyroblasts and their relationship to matrix of the rock) and will learn how to interpret crystal size distribution in magmatic rocks in order to describe conditions of their crystallization.</p> <p>Wykłady: Na poszczególnych wykładach studenci są zapoznawani z mechanizmami odpowiedzialnymi za: deformację agregatów mineralnych (włączając w to zjawiska deformacji wewnątrzkrystalicznej,</p>

		<p>odnowienia, rekrytalizacji dynamicznej oraz statycznej). Omówione zostaną również zagadnienia związane z powstawaniem foliacji, lineacji, uprzywilejowanej orientacji ziarn mineralnych, formowaniem stref ścinania, kinematycznymi wskaźnikami zwrotu ścinania, (włączając w to kwestie dotyczące nukleacji oraz wzrostu porfiroblastów, relacji pomiędzy tłem skalnym i porfiroblastami), rozkładu wielkości ziarn mineralnych, składu modalnego, mikrostruktur związanych z równymi warunkami krystalizacji.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: W trakcie ćwiczeń studenci poznają podstawowe oprogramowanie komputerowe wykorzystywane we współczesnej analizie obrazu. Posługując się oprogramowaniem komputerowym analizują sekwencje fotografii ilustrujących rozwój mikrostruktur rekrytalizacyjnych zachowanych zarówno w skałach jak i materiałach syntetycznych, poznają tajniki interpretacji mikrostruktur deformacyjnych związanych z deformacją zachodzącą w obrębie stref ścinania oraz metamorfizmem (porfiroblasty) oraz nauczą się interpretować rozkład wielkości ziarn mineralnych w skałach magmowych pod kątem opisu warunków krystalizacji.</p>
4.	Groundwater Modelling Modelowanie przepływów wód podziemnych	<p>Lectures: The idea is to highlight the broad multidisciplinary research methodology for modelling of hydrogeological processes (groundwater dynamics, hydraulics, methods of pumping test, the protection of the aquatic environment, monitoring, geoinformation). The aim is to gain theoretical and practical basis for the use of modern numerical methods across the spectrum of groundwater flow in both as well the local as regional scale. The effect of education is to understand how the numerical representation of real hydrogeological conditions is created, including knowledge of the scope of the necessary information and environmental data for the preparation of groundwater numerical solution.</p> <p>Lab classes: Implementation of the individual work in the computer lab. The aim is to introduce and teach the operation of most versatile and widely used modeling programs in hydrogeology. It is also important to master specialized terminology and operation interface. The primary effect of course is the possibility to prepare the necessary data and to develop a numerical model of filtration in simple hydrogeological conditions. Modeling as the primary method of modern hydrogeology. Definitions and basic concepts. Hydrogeological model, conceptual model and a numerical model. Outline of the history of modeling, including the method of elektrohydrodynamic analogy (AEHD) and operation mesh integrators. Theoretical basis of numerical models of filtration. The objectives of the model simulation. The solution for steady state and transient conditions. Methods of solutions being used in the modeling (the difference between MRS and MES methods). The solution of mathematical equations describing the filtration. Iterative methods. Identification of the aquifer system on the model. Aquifer system and the types of hydrostructural systems restored on the model. Boundary surfaces. Circulation and vertical seepage of water within the aquifer system. Defining the boundary conditions. Procedure of schematization for the implementation of the model. Discretization and mesh types. Boundary conditions and initial conditions of the model. The issue of preparation of model inputs. Input data, databases and digital maps. Application of GIS techniques. The problem of model scale. Specificity of the construction of models of regional aquifer systems. The problem of schematization of hydrogeological conditions. Geostatistical and geoinformatic tools in modeling. Deterministic and stochastic models. Schematization of hydrogeological conditions and simulation of the multi-aquifer structure on the model. Numerical methods. 2-D and 3-D spatial models. The principle of operation and application of the leading programs in the FDM method of modeling. Construction of multilayer models. Simulation of the interactions with the surface water. Analysis of the quality of the model. Calibration and verification of the model. Inverse modelling tasks. The types of errors that occur. The results of model. Analysis of the results of the</p>

		<p>model. Water balance calculations and groundwater resources in the model. Analysis of the pathlines and intake runoff area, recognition of protection zones on the model. MODFLOW. The MODFLOW and combined packages. Workflow and proper model documentation. Transient conditions. Implementation of stress periods and time steps. Analysis of time varied results. Mass transport and migration of contaminants. Modeling of contaminant migration in porous media. Application of the MT3D. Examples of applications. Presentation of the results and the role of the Internet.</p> <p>Wykłady: Prezentacja szerokiego spektrum metod badawczych stosowanych do modelowania procesów hydrogeologicznych (dynamika wód gruntowych, hydraulika, metody testowania pompowania, ochrona środowiska wodnego, monitoring, geoinformacja). Celem jest zdobycie teoretycznych i praktycznych podstaw do stosowania nowoczesnych metod numerycznych w całym spektrum przepływu wód podziemnych zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Efektem edukacji jest zrozumienie, w jaki sposób tworzona jest cyfrowa reprezentacja rzeczywistych warunków hydrogeologicznych, w tym znajomość zakresu niezbędnych informacji i danych środowiskowych do przygotowania numerycznego rozwiązania dla wód podziemnych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Realizacja indywidualnej pracy/projektu w pracowni komputerowej. Celem jest wprowadzenie i nauczanie działania najbardziej wszechstronnych i szeroko stosowanych programów do modelowania w hydrogeologii. Ważne jest również opanowanie specjalistycznej terminologii i interfejsu operacyjnego. Podstawowym efektem kursu jest możliwość przygotowania niezbędnych danych do opracowania numerycznego modelu filtracji w prostych warunkach hydrogeologicznych. Modelowanie jako podstawowa metoda współczesnej hydrogeologii. Definicje i podstawowe pojęcia. Model hydrogeologiczny, model koncepcyjny i model numeryczny. Zarys historii modelowania, w tym metoda analogii elektrohydrodynamicznej (AEHD) i integratory siatkowe. Podstawy teoretyczne numerycznych modeli filtracji. Cele symulacji modelu. Rozwiązanie dla warunków ustalonych i nieustalonych. Metody rozwiązań stosowanych w modelowaniu (różnica między metodami MRS i MES). Rozwiązanie równań matematycznych opisujących filtrację. Metody iteracyjne. Identyfikacja systemu wodonośnego na modelu. System wodonośny i typy systemów hydrostrukturalnych odwzorowanych na modelu. Powierzchnie graniczne. Cyrkulacja i wymiana wody w systemie wodonośnym. Definiowanie warunków brzegowych. Procedura schematyzacji dla wdrożenia modelu. Dyskretyzacja i typy siatki. Warunki brzegowe i warunki początkowe modelu. Zagadnienie przygotowania danych wejściowych do modelu. Dane wejściowe, bazy danych i mapy cyfrowe. Zastosowanie technik GIS. Problem skali modelu. Specyfika konstrukcji modeli regionalnych systemów wodonośnych. Problem schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Narzędzia geostatystyczne i geoinformatyczne w modelowaniu. Modele deterministyczne i stochastyczne. Schemat warunków hydrogeologicznych i symulacja struktury wielopoziomowej na modelu. Metody numeryczne. Modele przestrzenne 2-D i 3-D. Zasada działania i zastosowania wiodących programów w metodzie modelowania FDM. Budowa modeli wielowarstwowych. Symulacja interakcji z wodami powierzchniowymi. Analiza jakości modelu. Kalibracja i weryfikacja modelu. Odwrotne zadania modelowania. Rodzaje występujących błędów. Wyniki modelu. Analiza wyników modelu. Obliczenia bilansu wodnego i zasobów wód podziemnych na modelu. Analiza linii prądu, siatki hydrodynamicznej i obszaru spływu do ujęcia, ustalanie stref ochronnych na modelu. MODFLOW. MODFLOW i pakiety połączone. Przepływ pracy i odpowiednia dokumentacja modelu. Warunki nieustalone. Wprowadzanie okresów wymuszeń i kroków czasowych. Analiza zróżnicowanych wyników zmiennoczasowych. Transport masy i migracja zanieczyszczeń. Modelowanie migracji</p>
--	--	--

		zanieczyszczeń w ośrodkach porowatych. Zastosowanie MT3D. Przykłady zastosowań. Prezentacja wyników i roli Internetu.
5.	Geochemical evolution of the Earth Ewolucja geochemiczna Ziemi	<p>Lectures: Geochemical and isotope diversity of the present day Earth. Characteristic of the processes leading to this diversity and their secular evolution. Isotope systems and geochemical data used to understand secular evolution of the Earth chemical composition. Nucleosynthesis and geochemical evolution of the Solar System before the Earth formation. Detailed evolution of the Earth in each era: Hadean, Archean, Proterozoic, Paleozoic.</p> <p>Lab classes: Basics of the geochemical modelling. Equations used in isotope geology to calculate interactions between isotopically diverse materials. Geochemical databases and how to use them. Writing Excel spreadsheets and using the Isoplot software to solve geological problems.</p> <p>Wykłady: Zróżnicowanie geochemiczne i izotopowe Ziemi obecnie. Opis i wyjaśnienie procesów geologicznych prowadzących do rozwoju zmienności geochemicznej i izotopowej Ziemi w czasie. Systemy izotopowe i dane geochemiczne używane w zrozumieniu ewolucji Ziemi w czasie. Powstanie pierwiastków w wszechświecie i ewolucja geochemiczna Układu Słonecznego przed powstaniem Ziemi. Ewolucja składu chemicznego Ziemi w kolejnych erach.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy modelowania geochemicznego. Równania opisujące zmiany składu izotopowego materiału i ich wykorzystanie. Podstawowe bazy danych geochemicznych i ich wykorzystanie. Projektowanie arkuszy kalkulacyjnych w programie Excell oraz wykorzystanie programu Isoplot do rozwiązywania problemów geologicznych bazujących na modelowaniu geochemicznym i izotopowym.</p>
6.	Limnology Limnologia	<p>Lectures: The origin of the lakes, genetic types of lakes, lakes classification. Construction of zonal lake basin, morphometry of lakes, the importance of the basin. Parameters and physical processes in lakes movements of masses of water, heat balance and distribution of time-space temperature, solubility of gases, penetration of light. Chemical conversions in lakes: DIC and pH balance, cycle the circulatory C, N, P, S in the lake, trofie lakes, heavy metals, the role of sediment and replace the water - sediment. Biological processes in lakes: primary production, trophic network in the lakes, and the importance of modeling. Risks and degradation of lakes eutrophication, acidification, salinity, organic impurities. Remediation and revitalization of the lakes technical methods (dredging, pipe Olszewski, aeration), chemical (chemical inactivation of deposits, the use of coagulants, the use of barley straw), biological (biomanipulation, probiotics, microbial decomposition of cyanobacterial toxins, denitrification walls, Ecotones)</p> <p>Wykłady: Pochodzenie jezior, typy genetyczne jezior, klasyfikacja jezior. Budowa i strefowość misy jeziornej, morfometria jezior, znaczenie zlewni. Parametry i procesy fizyczne w jeziorach: ruchy masy wody, bilans cieplny i rozkład czasowo-przestrzenny temperatury, rozpuszczalność gazów, przenikanie światła. Przemiany chemiczne w jeziorach: DIC i równowaga pH, cykle krążenia C, N, P, S w jeziorze, trofia jezior, metale ciężkie, rola osadów i wymiany woda – osad. Procesy biologiczne w jeziorach: produkcja pierwotna, sieci troficzne w jeziorach, znaczenie i modelowanie. Zagrożenia i degradacja jezior: eutrofizacja, zakwaszenie, zasolenie, zanieczyszczenia organiczne. Remediacja i rewitalizacja jezior: metody techniczne (bagrowanie, rura Olszewskiego, napowietrzanie), chemiczne (chemiczna inaktywacja osadów, stosowanie koagulantów, stosowanie słomy jęczmiennej), biologiczne (biomanipulacja, probiotyki, mikrobiologiczny rozkład toksyn sinicowych, ściany denitryfikacyjne, ekotony).</p>

7.	Methods in recultivation and remediation Metody rekultywacji i remediacji	<p>Lectures: Pollution in the environment. Rehabilitation of ex-situ, in-situ, revitalization, restoration - general concepts. Technical reclamation areas after mining. Reclamation of landfill sites. Technical reclamation of soils contaminated with heavy metals and hydrocarbons: the benefits, limitations and costs. Examples of completed projects. Biological reclamation of soils contaminated with heavy metals and hydrocarbons: the benefits, limitations and costs. Examples of completed projects. Revitalization of eutrophic waters: guidelines, benefits, limitations and costs. Examples of completed projects. Revitalization and restoration of rivers: the guidelines, benefits, limitations and costs. Examples of completed projects.</p> <p>Wykłady: Zanieczyszczenia w środowisku. Rekultywacja ex-situ, in-situ, rewitalizacja, renaturyzacja – ogólne koncepcje. Rekultywacja techniczna obszarów po eksploatacji górniczej. Rekultywacja składowisk odpadów.</p> <p>Rekultywacja techniczna gleb zanieczyszczonych metalami ciężkimi i węglowodorami: korzyści, ograniczenia i koszty. Przykłady zrealizowanych projektów. Rekultywacja biologiczna gleb zanieczyszczonych metalami ciężkimi i węglowodorami: korzyści, ograniczenia i koszty. Przykłady zrealizowanych projektów. Rekultywacja zeutrofizowanych wód: wytyczne, korzyści, ograniczenia i koszty. Przykłady zrealizowanych projektów. Rewitalizacja i renaturyzacja rzek: wytyczne, korzyści, ograniczenia i koszty. Przykłady zrealizowanych projektów.</p>
8.	Stable isotopes forensics and food authenticity Badania izotopowe w technikach śledczych i testach autentyczności żywności	<p>Lectures: Definition of mass spectrometry, areas of application, basic general diagram of the mass spectrometer, sample preparation methods for the measurement of isotopic ratios (off-line and on-line), isotopic standards, calibrations etc. The isotopic composition (S, C, H, N, O) of selected substances occurring in nature. The use of isotope techniques in distinguishing drugs: (i) natural and semi-synthetic (marijuana, morphine / heroin, cocaine) and synthetic (MDMA-methylenedioxymethamphetamine, methamphetamine). The application of isotope techniques in distinguishing explosives and their precursors: ammonium nitrate, hexamine, cyclotrimethylenetrinitramine (RDX), Sentex, Perchlorate, Tetranitrate Pentaerythritol tetranitrate (PETN), Trinitrotoluene (TNT), High Melting Point Explosive (HMX) and Ammonium nitrate and fuel oil (ANFO). The use of isotope techniques in tracing the origin of the population: geographical variation of the isotopic composition of human tissues, bones and hair (record of the history of life), the investigative archaeological research etc. The use of isotope techniques in the study of various substances in investigative techniques and crime: traces of microbiological testing of materials from the crime scene (e.g. paper, plastic, adhesive films, matches etc.). The use of isotope techniques in testing the authenticity of the food: alcohols (pure ethanol, wine, whiskey, tequila, beer, etc.); cheeses and dairy products; the meat and fish; high-quality natural oil, honey, spices; pharmaceutical products and medicines. The use of isotope techniques in studies of anti-doping and the service of the "purity" of sports.</p> <p>Wykłady: Definicja spektrometrii mas, zakresy zastosowania, podstawowy schemat ogólny spektrometru mas, metody przygotowania próbek do pomiaru stosunków izotopowych (off-line i on-line), wzorce izotopowe, kalibracja etc. Skład izotopowy (S,C,H,N,O) wybranych substancji występujących w naturze. Zastosowanie technik izotopowych w rozróżnianiu narkotyków: (i) naturalnych i półsyntetycznych (marihuana, morfina/heroina, kokaina) oraz syntetycznych (MDMA-Metylenodioksymetamfetamina, metamfetamina). Zastosowanie technik izotopowych w rozróżnianiu materiałów wybuchowych i ich prekursorów: azotan amonu, heksamina, cyclotrimethylenetrinitramine (RDX), Sentex, perhydrol, Pentaerythritol Tetranitrate (PETN), Trinitrotoluene (TNT), High Melting point eXplosive (HMX) oraz Ammonium nitrate and fuel oil (ANFO). Zastosowanie technik izotopowych w</p>

		<p>śledzeniu pochodzenia ludności: geograficzne zmienności składu izotopowego ludzkich tkanek, kości i włosów (zapis historii życia), śledcze badania archeologiczne etc. Zastosowanie technik izotopowych w badaniu różnych substancji w technikach śledczych i kryminalnych : ślady mikrobiologiczne, badania materiałów z miejsca zbrodni (np. papier, plastik, folie przylepne, zapalaki). Zastosowanie technik izotopowych w testach autentyczności żywności: alkohole (czysty etanol, wino, whisky, tequila etc); sery i produkty mleczne; mięso i ryby; wysokogatunkowe oliwy naturalne; miody, przyprawoproducty farmaceutyczne i leki. Zastosowanie technik izotopowych w badaniach antydopingowych oraz służbie „czystości” sportu.</p>
9.	<p>Environmental geohazards Geozagrożenia środowiskowe</p>	<p>Lectures:Earthquakes, tsunamis. Volcanic eruptions, early warning systems. Landslides, causes and prevention. Avalanches and other snow risks, causes and prevention. Hurricanes, tornadoes, cyclones, El Niño, early warning systems. Collisions with space objects Earth. Desertification, floods, origin, course, consequences, prevention, early warning systems against floods. Acid rain, smog, ozone depletion causes, course, consequences, prevention, warning systems. Natural toxins, their origins, impact. Natural toxins as a chemical weapon. Biological factors: the microbiological hazards and the pathogenic impact, epidemiology, used as a biological weapon.</p> <p>Wykłady: Trzęsienia ziemi, Tsunami. Erupcje wulkaniczne, systemy wczesnego ostrzegania. Osuwiska, przyczyny i zapobieganie. Lawiny i inne zagrożenia śnieżne, przyczyny i przeciwdziałanie. Huragany, tornada, cyklony, El Nino, systemy wczesnego ostrzegania. Kolizje Ziemi z obiektami kosmicznymi. Pustynnienie, Powódzie, geneza, przebieg, skutki, zapobieganie, systemy wczesnego ostrzegania przed powodzią. Kwaśne deszcze, smog, niszczenie warstwy ozonowej, przyczyny, przebieg, skutki, zapobieganie, systemy ostrzegania. Naturalne toksyny, ich pochodzenie, oddziaływanie. Naturalne toksyny jako broń chemiczna. Czynniki biologiczne: Zagrożenia mikrobiologiczne i patogeniczne, oddziaływanie, epidemiologia, zastosowanie jako broń biologiczna.</p>
10.	<p>Mineral resources, economics and the environment Zasoby mineralne, ekonomia i środowisko</p>	<p>Lectures: Mineral resources in the history of civilisation. Factors controlling the mineral commodities demand Geological, technological and economic factors controlling mineral availability. Energy resources: fossil fuels, U, Th and their deposits. Metals: iron and ferroalloy metals - Mn, Ni, Cr,Co, Mo, V,W; light and base metals- Al, Mg, Ti, Cu, Pb, Zn, Sn , metals of new technologies, precious metals Au, Ag, PGE. Main types of metal deposits: Porphyry copper deposits, VMS, MVT, Layered Mafic Intrusions, IOCG, BIF,SEDEX, Sediment hosted deposits of Cu and U, stratiform, Unconformity U Deposits, Deposits of weathering zone. Mineral resources of chemical industry: carbonates, evaporates, potash, phosphate, nitrogen compounds and nitrates. Mineral resources of the construction industry: stones, aggregates, cement and ceramic raw materials, sorbents and insulators. Mineral resources management and environmental impact</p> <p>Wykłady: Zasoby mineralne a rozwój cywilizacji. Czynniki kontrolujące popyt na surowce mineralne . Czynniki geologiczne, technologiczne i ekonomiczne wpływające na wydobywanie surowców mineralnych. Surowce energetyczne: paliwa kopalne, U i Th oraz ich złoża. Metale: żelazo i stopy żelaza - Mn, Ni, Cr, Co, Mo, V,W; metale lekkie i metale podstawowe - Al, Mg, Ti, Cu, Pb, Zn, Sn; metale dla nowych technologii, metale szlachetne - Au, Ag, PGE. Główne typy złóż metali: złoża porfirowe miedzi; VMS; MVT; IOCG; BIF; SEDEX; złoża osadowe Cu i U; złoża typu „stratiform”; złoża U w niezgodnościach strukturalnych; złoża wietrzeniowe</p>

		Surowce chemiczne: węglany, ewaporaty, potas, fosforany, związki azotu i azotany. Surowce skalne: kamienie boczne i łamane, surowce dla przemysłu cementowego, surowce dla przemysłu ceramicznego, sorbety i izolatory. Wpływ eksploatacji i wykorzystania surowców mineralnych na środowisko
11.	Environmental geochemistry in practice Geochemia środowiska w praktyce	<p>Lectures: Environmental Geochemistry the definition of the purpose and scope of the study. The basic elements of the environment and their relationship. Atmosphere, physical characteristics and distribution. Elements of meteorology. The chemical composition of the atmosphere, chemical and photochemical reactions. Transport of pollutants, physico-chemical transformations of natural and anthropogenic dusts occurring in the atmosphere. Photochemical smog. Acid rain. The greenhouse effect. The formation and destruction of the ozone layer. Hydrosphere. Physical and chemical properties of water. The complexes and chelates. The role of colloids in geochemical processes. Living organisms in the water. Inorganic and organic water pollution. Lithosphere, chemical and mineral composition. Weathering processes of physical and chemical. The impact of human activity on the geochemistry of the lithosphere. Biosphere. The chemical composition of living organisms. The share of the biosphere in geochemical processes. Pollution as a threat to living organisms. Geochemical and its balance disorders. Geochemical barriers and their use in environmental protection. Elements of environmental toxicology.</p> <p>Lab classes: Reminder of the basic concepts and calculations useful in chemistry and environmental geochemistry. Storage, preservation and / or preparation of samples for laboratory tests. The use of standard analytical methods for the determination of major and minor components of water - electrochemical measurements, titration methods, VIS spectrophotometry - used in field studies and laboratory. The importance and the method of determination of selected indicators of water pollution. Ways of presenting the results of environmental tests.</p> <p>Field classes: Step by step chart in environmental research. Methods for collecting, storing and preservation of samples of surface water and rainwater. Methods of determining and importance of selected physicochemical parameters of water.</p> <p>Wykłady: Cel badań geochemii środowiska. Podstawowe elementy środowiska i ich wzajemne relacje. Atmosfera, charakterystyka fizyczna i podział. Elementy meteorologii. Skład chemiczny atmosfery, reakcje chemiczne i fotochemiczne. Transport zanieczyszczeń, przemiany fizyko-chemiczne pyłów naturalnych i antropogenicznych zachodzące w atmosferze. Przedmiot, zakres i atmosferze. Smog fotochemiczny. Kwaśne opady. Efekt cieplarniany. Powstawanie i destrukcja warstwy ozonowej. Hydrosfera. Właściwości fizyczne i chemiczne wody. Formy występowania metali w roztworach. Związki kompleksowe i chelaty. Rola koloidów w procesach geochemicznych. Organizmy żywe w wodach. Nieorganiczne i organiczne zanieczyszczenia wód. Litosfera, skład chemiczny i mineralny. Procesy wietrzenia fizycznego i chemicznego. Wpływ działalności człowieka na geochemię litosfery. Biosfera. Skład chemiczny organizmów żywych. Udział biosfery w procesach geochemicznych. Skażenia środowiska jako zagrożenie dla organizmów żywych. Równowaga geochemiczna oraz jej zaburzenia. Bariery geochemiczne i ich wykorzystanie w ochronie środowiska. Elementy toksykologii środowiska.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zajęcia organizacyjne – wprowadzenie do przedmiotu. Przypomnienie podstawowych pojęć i obliczeń użytecznych w chemii i geochemii środowiska. Przechowywanie, utrwalanie i/lub przygotowanie próbek do badań laboratoryjnych. Wykorzystanie standardowych metod analitycznych do oznaczania głównych i pobocznych składników wód – pomiary elektrochemiczne, metody miareczkowe, spektrofotometria VIS – zastosowanie w badaniach terenowych i laboratoryjnych. Znaczenie i metody oznaczania wybranych wskaźników zanieczyszczeń wód. Sposoby prezentacji wyników badań środowiskowych.</p>

		Ćwiczenia terenowe: Schemat postępowania w badaniach środowiskowych. Sposoby poboru, przechowywania i utrwalania próbek wód powierzchniowych i opadowych. Sposoby określania i znaczenie wybranych parametrów fizykochemicznych wód.
Semestr IV		
1.	Legal aspects in geology and environmental management Aspekty prawne w geologii i ochronie środowiska	Lectures: Geological and Mining Law. Regulations connected with Geological and Mining Law. Mining in Nordic countries. Classes: Implementation and development of environmental managements system based on: ISO 14000, EMAS, Responsible Care, Cleaner Production. Auditing companies and institutions in terms of environmental management. Wykłady: Prawo górnicze i prawo geologiczne. Rozporządzenia związane z ww. ustawami. Poszukiwanie i eksploatacja surowców w krajach skandynawskich. Ćwiczenia: Projektowanie, organizowanie i wdrażanie systemu zarządzania środowiskiem opartego na strategii Czystszej Produkcji, serii norm ISO 14000 rozporządzeniu UE - EMAS . Auditowanie prz.edsiębiorstw i instytucji w aspekcie zarządzania środowiskiem. Prawo ochrony Środowiska. Ustawa o odpadach
2.	MSc seminar II Seminarium dyplomowe II	Seminar: Participant of the seminar prepares oral presentation the test results contained in the thesis. Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną z zagadnienia związanego z tematyką pracy magisterskiej oraz przedstawia koncepcję pracy magisterskiej.
3.	Volcanology Wulkanologia	Lectures: Main topics: Volcanism in the global tectonic framework. Properties of magmas, mechanism and types of volcanic eruptions. Effusive eruptions, lava flows, lava domes, shallow-level subvolcanic intrusions. Explosive eruptions, pyroclastic deposits and rocks. Epiclastic processes and rocks. Volcanoes and volcanic centers – types and evolution. Volcanic hazards. Extraterrestrial volcanism. Modern volcanism in Europe. Wykłady: Główne zagadnienia: Wulkanizm w kontekście tektoniki globalnej. Własności magmy, mechanizm i typy erupcji wulkanicznych. Erupcje efuzyjne, potoki i kopuły lawowe, płytkie intruzje subwulkaniczne. Erupcje eksplozyjne, osady i skały piroklastyczne. Procesy i skały epiklastyczne. Wulkany i budowle wulkaniczne – ich typy i ewolucja. Zagrożenia wulkaniczne. Wulkanizm na innych planetach. Współczesny wulkanizm w Europie.
4.	Applications of Ground Penetrating Radar (GPR) Metody georadarowe	Lectures: Ground Penetrating Radar - principles and method presentation. GPR construction, antenna types and research methodology. Introduction to electromagnetic wave propagation laws, with special reference to different geological media. Regulations, norms and radiological data in GPR technique. An overview for the most popular and common used ground penetrating radar equipment. Signal optimization, modulation, processing and filtration. GPR software for data analysis and visualization. Method application: geology, archaeology, geomorphology, sedimentology, civil engineering. Research planning, study realization and results presentation. Lab and field calsses: GPR construction, equipment configuration and running. Terrain research methodology. Parameters for data collection. Collecting field data. Data processing techniques and its visualization. Echoes presentation and preparing of research reports. Wykłady: Opis i wyjaśnienie zasady działania georadaru. Konstrukcja georadaru, typy anten, metodyka prowadzenia pomiarów. Podstawowe informacje z zakresu propagacji fal EM z uwzględnieniem różnych ośrodków geologicznych. Normy i akty prawne regulujące używanie GPR, dane radiologiczne oraz wpływ na zdrowie człowieka. Przegląd najważniejszych dostępnych urządzeń georadarowych. Procedury przetwarzania i filtracji, oprogramowanie do obróbki i wizualizacji danych georadarowych. Przykłady

		<p>różnych aplikacji metody GPR: geologia, archeologia, geomorfologia, sedymentologia, budownictwo, badania geotechniczno-inżynierskie. Planowanie, prowadzenie i opracowywanie badań terenowych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne i ćwiczenia terenowe: Konstrukcja i podstawowe elementy Ramac GPR, konfiguracja i uruchomienie aparatury. Metodyka prowadzenia badań terenowych. Ustawienia parametrów akwizycji danych. Technika przetwarzania i wizualizacji wyników prac. Sporządzanie echogramów i opracowywanie powykonawczej dokumentacji georadarowej.</p>
5.	Biogeochemistry and geomicrobiology Biogeochemia i geomikrobiologia	<p>Lectures: Biogeochemical cycles and their changes due to anthropogenic pressure. Fundamentals of physiology of microorganisms and the role of microorganisms in the fundamental biogeochemical cycles, microorganisms of the extreme environments. Circulation of elements and processes of primary production and decomposition; overproductivity of the environment as a result of anthropopressure, effects, significance. Enzymes as catalysts of biochemical reactions in the environment and their application in the diagnosis of water and soil quality. Tracking the elements pathways in the environment - application of stable isotopes - role in monitoring of selected elements. Remediation: bioremediation and phytoremediation; the use of bacteria, fungi and plants for treatment of soils and water with contaminants and rehabilitation of former. The role of microorganisms in the formation of selected minerals. Application of microorganisms in the bioleaching as an alternative to conventional metal recovery processes.</p> <p>Lab classes: Simple experiments carried out in the groups: Changes in physical, chemical and microbiological parameters of water in conjunction with changes in the hydrological dynamics of the river on the example of the Oder in Wrocław. The impact of phosphorus and nitrogen on the rate of primary production - laboratory experiment. Observation of mycorrhizal fungi used in the remediation of heavy metals from the soil. The importance of hydrolytic enzymes in the environment on the example of phosphatase or arylsulphatase. Biogas production - laboratory experiment. Methods of assessment the size and / or microbial activity. Analysis of carbon isotopic composition as a tool in tracking biogeochemical processes.</p> <p>Wykłady: Cykle biogeochemiczne i ich modyfikacje na skutek presji antropogenicznej. Podstawy fizjologii mikroorganizmów i rola mikroorganizmów w najważniejszych cyklach obiegu pierwiastków, mikroorganizmy środowisk ekstremalnych. Krążenie pierwiastków a procesy produkcji pierwotnej i dekompozycji; nadproduktywność środowiska jako wynik antropopresji- przyczyny, skutki, znaczenie. Enzymy jako katalizatory reakcji chemicznych w środowisku i ich wykorzystanie w diagnostyce jakości środowiska wodnego i glebowego. Śledzenie szlaków przepływu pierwiastków w środowisku z wykorzystaniem izotopów stabilnych – rola w monitoringu obiegu pierwiastków. Remediacja: bioremediacja i fitoremediacja; zastosowanie bakterii, grzybów i roślin do oczyszczania gleb i wody z substancji zanieczyszczających i w rekultywacji terenów przemysłowych. Rola mikroorganizmów w formowaniu wybranych minerałów. Wykorzystanie mikroorganizmów w procesach biohydrometalurgicznych jako alternatywa dla konwencjonalnych procesów odzysku metali.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Proste eksperymenty wykonywane w grupach: Zmiany parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych wód w powiązaniu ze zmianami dynamiki hydrologicznej cieków na przykładzie Odry we Wrocławiu. Wpływ fosforu i azotu na tempo produkcji pierwotnej – eksperyment laboratoryjny. Obserwacja grzybów mikoryzowych wykorzystywanych w remediacji metali ciężkich z gleby. Znaczenie enzymów hydrolitycznych w środowisku na przykładzie fosfatazy alkalicznej lub arylsulfatazy. Produkcja biogazu – eksperyment laboratoryjny. Metody oceny liczebności i/lub</p>

		aktywności mikroorganizmów. Analiza składu izotopowego węgla w monitoringu procesów biogeochemicznych.
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Global Communication (Komunikowanie globalne)

Poziom studiów: drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 72

I.p.	Nazwa przedmiotu (po polsku)	Nazwa przedmiotu (po angielsku)	Treści programowe (po polsku)	Treści programowe (po angielsku)
1.	Teoria mediów i komunikacji	Theory of Media and Communication	Celem zajęć jest przygotowanie studentów do rozpoznawania i analizowania mediów, głównych teorii mediów i komunikowania, a także efektów procesu komunikowania. Wprowadzenie do teorii mediów i komunikowania masowego oraz przedstawienie rozwoju badań. Część pierwsza wykładów poświęcona jest teoriom mediów i komunikowania: koncepcjom i modelom, teoriom mediów i teoriom społeczeństwa, mediom masowym i kulturze, nowym mediom i informacji, teoriom normatywnym mediów i komunikowania. Część druga wykładów poświęcona jest strukturze mediów: zasadom i odpowiedzialności, strukturom mediów i instytucji medialnych, globalnym mediom i masowemu komunikowaniu. Część trzecia wykładów poświęcona jest organizacjom medialnym: organizacji mediów i ich otoczeniu, kulturze produkcji mediów. Część czwarta dotyczy kontekstu mediów: źródła mediów, ich kontekst, metody analizy mediów i tekstu. Część piąta dotyczy odbiorców: teoriom i tradycjom badań nad publicznością mediów, formowaniu się audytorów i doświadczeń publiczności mediów. Część szósta wykładów poświęcona jest efektom procesu komunikowania: tradycje badań nad efektem komunikowania, cztery fazy badań nad efektami, poziomy i rodzaje efektu,	The aim if the course it to provide students with the ability to recognize and analyze media, the main theories of media and communication, and communication processes effects and introduction to media and communication theory. Development of the research. Part 1 is dedicated to Theories of media and communication: Concepts and models; Theories of media and theory of society; Mass media and culture; New media and news; Normative theories of media and communication. Part 2 is dedicated to Structures: Media structure and performance: principles and accountability; Media structure and institutions; Global media and mass communication. Part 3 is dedicated to Organizations: The media organizations and its context; Production of media culture. Part 4 is dedicated to Content: Media content: issues, concepts, methods of media and text analysis; Part 5 is dedicated to: Audience: Theory and tradition of research dedicated to audience. Formation and experience of media public Part 6 is dedicated to Effects: The effect research tradition: four phases of media effect research, levels and kind of effects, a typology; Effects of communication: short-term and long-term effects, indirect effects. Models of behavior effect, propaganda, campaigns.

			typologia efektu, efekty krótko i długoterminowe, pośrednie, modele efektu zachowania, propaganda, kampanie	
2.	Stosunki międzynarodowe	International Relations	<p>Przedmiot dotyczy relacji międzynarodowych. Będziemy rozważać ten temat pod różnymi kątami, koncentrując się na globalnych trendach, porządku świata i czynnikach go kształtujących; uczestnikach sieci; współczesnych globalnych problemach. Weźmiemy pod uwagę, że globalne relacje często wyrastają z poziomu regionalnego lub lokalnego. Efektywna współpraca wymaga zdolności negocjacyjnych, gotowości do współpracy i dzielenia odpowiedzialności i pracy. To zależy od naszej zdolności do konsensusu.</p> <p>Celem wykładów jest dostarczyć podstawowej wiedzy o temacie; zbudować teoretyczne i faktograficzne ramy do dyskusji. Część wykładów jest ilustrowana filmami.</p>	<p>The course is about the global relations. We will consider this topic from various angles, focusing on global trends; the world order and factors which shape it; the participants of global relations; contemporary global problems. We will keep in mind that very often global relations originate in the regional or local level. An effective global network requires negotiation skills, readiness to cooperate and to share responsibility and work. It depends on our ability to find a consensus.</p> <p>The aim of the lectures is: to deliver a basic knowledge of the topic; to build a theoretical and factual framework for the discussion. Some of the lectures are illustrated by films.</p>
3.	Kreatywne pisanie	Creative Writing	Zajęcia mają warsztatowy charakter. Oprócz praktycznych zadań, polegających na przygotowywaniu tekstów doskonalących warsztat pisarski, studenci zapoznają się z wybranymi problemami warsztatowymi od strony teoretycznej, poprzez lekturę tekstów teoretycznoliterackich i krytycznoliterackich lub za pośrednictwem wykładu prowadzącego zajęcia. Poznane zagadnienia teoretyczne zawsze będą jednak tylko podstawą do przełożenia ich na praktykę, a więc konkretny fragment tekstu.	The main goal of the course is to educate students in the ability to write non-standard texts with the use of alternative and creative stylistic solutions, and in an efficient movement between selected genres. Students will improve their literary skills; however, selected classes will also be devoted to diagnosing, planning and creating functional texts significant in contemporary social communication. Particular emphasis will therefore be placed on image texts and the design of information texts.
4.	Marketing	Marketing	<p>Głównym celem zajęć jest wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w zakresie marketingu. W czasie zajęć studenci poznają teorię marketingu, ze szczególnym uwzględnieniem jego kluczowych gałęzi, takich jak marketing sektora ekonomicznego, marketing społeczny i marketing polityczny.</p> <p>Treści programowe zajęć obejmują: instrumenty i narzędzia marketingowe, strategie i techniki marketingowe, kreowanie</p>	The main goal of the course is to equip students with marketing knowledge and skills. During the course, students learn the theory of marketing, with particular emphasis on its key branches, such as economic sector marketing, social marketing and political marketing. The program of the course includes: marketing instruments and tools, marketing strategies and techniques, image and brand creation, segmentation and positioning mechanisms, mechanisms of

			wizerunku i marki, mechanizmy segmentacji i pozycjonowania, mechanizmy monitoringu i ewaluacji aktywności marketingowej. W czasie zajęć omówione zostają wybrane, ale reprezentatywne przykłady aktywności marketingowej podmiotów komercyjnych, publicznych i społecznych prowadzonej na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.	monitoring and evaluation of marketing activity. Selected but representative examples of marketing activities of commercial, public and social entities at local, regional, national and international level are discussed during the course.
5.	Komunikowanie międzykulturowe	Intercultural Communication	Celem tego modułu jest dostarczenie studentom wiedzy na temat specyfiki interakcji zachodzących między reprezentantami odmiennych kultur. Ma on również pomóc studentom w wykształceniu międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej. Studenci pozyskają wiedzę - na temat barier w komunikowaniu międzynarodowym i międzykulturowym, ich wpływ na powstawanie konfliktów społecznych oraz sposoby ujawniania i rozwiązywania tychże konfliktów.	<p>The goal of this course is to provide students with knowledge about specificity of interactions occurring between representatives of different cultures and to help them develop intercultural communication competence.</p> <p>The impact of cultural differences on processes of communication and the role of cultural differences in various communication contexts and conflicts will be presented. Students will learn about the applications of intercultural communication in conflict management.</p>
6.	Wprowadzenie do socjologii mediów	Introduction to Sociology of Media	Głównym celem zajęć będzie przedstawienie roli, jaką media masowe pełnią w kształtowaniu zachowań jednostek, grup i całych społeczeństw. Studenci zapoznają się z funkcjonalistycznym i krytycznym ujęciem tego problemu, będą mogli przedyskutować ich specyfikę w odniesieniu do problemów szczegółowych, takich, jak : przekazywanie wartości kulturowych, przekazywanie stereotypów/walka ze stereotypami, potencjalne prowokowanie zachowań antyspołecznych, mobilizowanie odbiorców poprzez masowe kampanie medialne itp. Zostaną przedstawione najistotniejsze teorie z obszaru socjologii mediów (Lazarsfelda, Mertona, Gerbnera, NoelleNeumann's, Stuarta Halla, Chomskiego). Zostaną omówione mechanizmy funkcjonowania opinii publicznej, rola innowacji technologicznych w funkcjonowaniu mediów, wpływ mediów	The goal of this course is to present the impact of culture and society on the media, and the role media play in shaping people's attitudes and behaviors. Functionalist and critical approaches to this problem will be discussed in reference to specific problems: transmission of cultural values, promoting (or fighting with) stereotypes, provoking socially disruptive behaviors, mobilizing audiences through mass media campaign etc. Some of the most relevant theoretical contributions to the field of sociology of media (Lazarsfeld's, Merton's, Gerbner's, Noelle Neumann's, Stuart Hall's, Chomsky's) will be discussed. The notion and mechanisms of public opinion will be studied, together with the role of public opinion leaders. Social consequences of technological innovations in the media will be debated on. The issue of innovations in media technology and their impact on the relationship between the medium and its

			społecznościowych na procesy społeczne i polityczne oraz problem podobieństw i różnic między społecznościami wirtualnymi a „realnymi”.	audiences will be addressed. The role of the new media and potential similarities between the off-line and on-line communities will be also studied.
7.	Globalne media	Global Media	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami w zakresie wiedzy o globalnych przemysłach medialnych. Studenci poznają najważniejsze fakty z historii mediów globalnych, analizują strukturę własnościową największych światowych konglomeratów medialnych, dyskutują na temat najważniejszych koncepcji teoretycznych dotyczących funkcjonowania mediów globalnych i hybrydyzacji produktów medialnych. Ponadto, studenci zapoznają się z międzynarodowymi regulacjami dotyczącymi infrastruktury mediów globalnych i dyskutują na temat tego, jak proces globalizacji zmienia relacje między państwami narodowymi i coraz silniejszymi koncernami medialnymi.	The aim of the course is to provide students with key developments in global media industries. Students learn basic facts about the history of global media, analyze the ownership patterns and networked relationships of media conglomerates, discuss the most relevant concepts of glocal and hybrid media products. Furthermore, students analyze international regulations of media infrastructures and study how the process of globalisation is changing the relationships between nation-states and arising media giants.
8.	Wprowadzenie do public relations	Introduction to Public Relations	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z najważniejszymi podejściami teoretycznymi w zakresie public relations, jak również z praktycznym wymiarem działań w tym zakresie, związanych z przygotowaniem, implementacją oraz ewaluacją działań z zakresu PR. W pierwszej części zajęć studenci zapoznają się z następującymi zagadnieniami: prawne, społeczne, kulturowe, ekonomiczne i polityczne konteksty działań PR; definicje PR oraz historia i ewolucja public relations. W drugiej części zajęć podejmowane są kwestie praktyczne, takie jak: najważniejsze pola działań z zakresu PR, najważniejsze metody i narzędzia działań PR, strategie PR, przygotowanie działań PR, implementacja działań PR oraz ocena skuteczności działań PR.	The aim of this course is to introduce students to the most important theoretical approaches to public relations, as well as to the practical knowledge related to preparation, implementation and evaluation of public relations activities. First part of the course introduces following groups of topics : legal, social, cultural, economic and political context of public relations activities; definitions of public relations; and history and evolution of public relations. Second part of the lectures introduces practical aspects of public relations, including: the most important fields of public relations activities; the most important methods and tools used in public relations; public relations strategies; preparation of public relations activities; implementation of public relations activities; evaluation of public relations activities.
9.	Analiza mediów	Media Analysis	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie metodologii badań medioznawczych, sposobów eksploracji danych i ich zastosowania w naukach społecznych. Kurs	The course aims to introduce the methodology of data mining and its application in social sciences. The course presents a practical approach to media research. Software and databases that

			<p>kładzie nacisk na praktyczne podejście do badań mediów. W trakcie kursu zaprezentowane zostanie oprogramowanie i bazy danych, które mogą być wykorzystywane do analizy treści tradycyjnych mediów. Studenci będą pracować nad własnym projektem mającym na celu analizę treści doniesień mediów globalnych. Studenci przetestują również nowe narzędzia analityczne do monitorowania mediów społecznościowych i treści internetowych. Omówione zostaną strategie budowania badań mediów społecznościowych. Studenci będą pracować w zespołach, prezentować swoje wyniki empiryczne i szukać wyjaśnień uzyskanych rezultatów. Zajęcia będą realizowane w formie warsztatów.</p>	<p>may be used for traditional media content analysis will be explained. Students will work on their project aimed at the content analysis of global media coverage. They will also test new analytical tools to monitor social media and the internet's content. Strategies for building social media research will be discussed. Students will work in teams, present their empirical findings, and search for their explanation. The classes will be organized in the form of workshops.</p>
10.	Interdyscyplinarne metody badawcze	Interdisciplinary Research Methods	<p>Podstawowym celem przedmiotu jest wyposażenie studentów/ek w narzędzia, które umożliwią im badania kompleksowych zjawisk społecznych z różnych perspektyw teoretycznych, przy użyciu metod badawczych wywodzących się z różnych dyscyplin naukowych. U podstaw tak zdefiniowanego celu leży teza, że nauki społeczne należy traktować holistycznie. Zamykanie badań zgodnie z liniami, mniej lub bardziej uzasadnionych podziałów dyscyplinarnych, zmniejsza ich efektywność. Dlatego też studenci/teki nie tylko będą zdobywać wiedzę teoretyczną na temat interdyscyplinarności, ale będą też pracować nad praktycznymi rozwiązaniami skomplikowanych problemów badawczych. Końcowym celem jest stan, w którym studenci/teki będą w praktyce realizowali założenie o interdyscyplinarności metodologicznej, a nie tylko postulowali je we wstępie swoich prac pisemnych.</p>	<p>The main aim of the course is to equip Students with a set of tools, enabling them to conduct research of complex social phenomena, from different theoretical perspectives and with the use of multiples research methods, stemming from different disciplines of social sciences. The main premise behind this approach is the holistic approach to social sciences. Limiting research according to the lines of disciplinary divisions lowers the effectiveness of a research procedure. Therefore, Students will not only gain theoretical knowledge on interdisciplinarity, but will also work on practical solutions to complex research problems. The main forms of the coursework include: critical text analysis, discussion, group work, case study and working on their own project. After finishing the course, the Student should not only postulate an interdisciplinary approach in theoretical parts of their writings, but should be able to pursue it empirically. This means that the Student will be able to formulate a research problem, ask research questions, formulate a hypothesis and construct an analytical framework with the use of methods from different disciplines of social sciences, and</p>

				conduct research.
11.	Globalny biznes	Global Business	<p>Celem przedmiotu jest udoskonalenie kompetencji studentów w zakresie analizy funkcjonowania korporacji międzynarodowych w warunkach globalizacji oraz opanowanie wiedzy na temat narzędzi, metod i strategii wykorzystywanych przez korporacje w ramach swojej działalności inwestycyjnej i handlowej. W trakcie przedmiotu będą realizowane następujące zagadnienia: globalizacja a biznes międzynarodowy, korporacje międzynarodowe w globalizującym się świecie, instytucje formalne (polityka, prawo i ekonomia), instytucje nieformalne (kultura, wartości i normy), strategie internacjonalizacji, handel międzynarodowy, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, integracja – wymiar regionalny i globalny, globalny system monetarny i rynek walutowy, produkcja globalna i zarządzanie łańcuchem dostaw, marketing globalny, globalne zarządzanie kadrami, transfer technologii i rola informacji, etyka i społeczna odpowiedzialność biznesu w warunkach globalnych.</p>	<p>The central goal of this course is to enhance students' understanding of global corporate strategies, tools and practices, employed by firms – both large multinationals and SME - in their investment and trade activities across the globe. More specifically, the course will discuss the following issues: globalization and international business, multinational firms in a globalized world, formal institutions (politics, law, economics), informal institutions (culture, values, norms), international strategies, international trade, foreign direct investment, economic integration – regional and global dimensions, global monetary system and forex, global production and supply chain management, global marketing, global HR management, technology transfer and the role of information, ethics and CSR in global business.</p>
12.	Komunikacja polityczna	Political Communication	<p>Celem kursu jest zapewnienie studentom umiejętności rozpoznawania i analizowania komunikacji politycznej, komunikacji między aktorami politycznymi i wyborcami za pośrednictwem środków masowego przekazu i mediów społecznościowych, metod korzystania z mediów i analizy ich skutków. Wprowadzenie do kursu. Główne podejścia w badaniach dotyczących komunikacji politycznej. Literatura: gdzie szukać źródeł komunikacji politycznej. Definicje komunikacji politycznej: ogólna charakterystyka komunikacji politycznej; komunikacja polityczna jako odrębny obszar badań. Język i polityka: funkcje, style, symbole, symbole i strategia; zastosowania języka politycznego, rodzaje i źródła stroniczości w mediach</p>	<p>The aim if the course it to provide students with the ability to recognize and analyze political communication, communication among political actors and voters via the mass media and social media, the methods of use the media and analyze of its effects. Introduction to the course and to the field. Main approaches in studies on political communication. Literature: where to search for sources on political communication. Political communication definitions: general characteristics of political communication; political communication as a distinct area of study. Language and politics: functions, styles, symbols, symbols and strategy; the uses of political language, types and sources of bias in the news media. The media and politics: traps and clarifications, basic frameworks, paid and fee</p>

			<p>informacyjnych. Media i polityka: pułapki i wyjaśnienia, podstawowe ramy, media płatne i bezpłatne. Ustalanie agendy i krajobraz polityczny. Reklama polityczna; definicja i rola w systemach politycznych, treść, efekty, reklama negatywna. Debaty na temat kampanii politycznych: historia debat telewizyjnych, prezydenckie i nieprezydenckie, rodzaje i cechy charakterystyczne. Relacje o polityce: charakter, rodzaje i skutki relacji z kampanii politycznych i okresów między wyborami. Wpływ Internetu: wiadomości polityczne w Internecie i dyskurs polityczny. Media społecznościowe w komunikacji politycznej: rola Facebooka, Twittera i innych mediów społecznościowych w polityce. Dyskusja, prezentacja referatów: dyskusja na temat projektów studentów, tematy prac końcowych, konsultacje na temat literatury i metod, prezentacja planów pracy na referatach. Amerykanizacja komunikacji politycznej na świecie. Komunikacja polityczna w Europie Zachodniej. Komunikacja polityczna w Europie Środkowej i Wschodniej. Komunikacja polityczna w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej. Test końcowy</p>	<p>media. Agenda setting and the political landscape. Political advertising; definition and role in political systems, content, effects, negative advertising. Political campaign debates: history of TV debates, presidential and non-presidential, types and characteristic. News coverage of politics: the nature, the types and the effects of news coverage of political campaigns and the periods between elections. Internet influence: online political news and political discourse. The social media in political communication: the role of Facebook, Twitter and other social media in politics. Discussion, presentation of papers: discussion on students' projects, topics for final papers, consultations on literature and methods, presentation of workplans on papers. Americanization of political communication in the world. Political communication in the Western Europe. Political communication in Central and Eastern Europe. Political communication in Africa, Asia and Latin America. Final test.</p>
13.	Media i konflikty międzynarodowe	Media and International Conflicts	<p>Głównym celem zajęć jest umożliwienie studentom zrozumienia sposobu interakcji mediów z konfliktami międzynarodowymi. W XXI wieku globalne sieci telewizyjne i wiodące serwisy społecznościowe mogą określać polityki dotyczące konfliktów, w szczególności polityki zagranicznej. Mają także wpływ na opinię publiczną i kształtują opinie różnych zainteresowanych stron. Z drugiej strony ugruntowane media i internetowe platformy medialne są na dużą skalę poddane wpływowi propagandy, dezinformacji, fałszywych wiadomości itp. Dlatego zjawiska te wymagają interdyscyplinarnego podejścia do nauk politycznych, badań międzynarodowych, badań medialnych i komunikacyjnych w</p>	<p>Main objective of the course is to enable students to develop understanding of the ways in which media interact with international conflicts. In 21st century global television networks and leading social networking sites can determine policies towards conflicts, in particular foreign policy. They also have an impact on public opinion and they frame perceptions of various stakeholders. On the other hand the established media and online media platforms are to a large scale subjected to the influence of propaganda, disinformation, fake news etc. That is why this phenomena require interdisciplinary approach of political science, international studies, media and communication studies combined in supranational context of contemporary wars,</p>

			połączeniu ponadnarodowy kontekst współczesnych wojen, kryzysów, konfliktów, problemów bezpieczeństwa. Zajęcia dotyczą wielu możliwych reakcji na konflikty międzynarodowe, w tym złożonych relacji między różnymi podmiotami (rządami, organizacjami pozarządowymi, organizacjami międzynarodowymi, wojskiem itp.) Zarówno na scenie międzynarodowej, jak i w środowisku mediów hybrydowych.	crises, conflicts, security issues. This course offers consideration of many dimensions of the media coverage and responses to international conflicts, including complex relationship between various actors (governments, NGO's, international organizations, the military etc.) both at the international scene and within hybrid media environment.
14.	Anatomia propagandy politycznej	Anatomy of Political Propaganda	Celem przedmiotu jest pozyskanie przez studentów umiejętności identyfikowania i analizy propagandy, w tym języka propagandy, rozpoznawania wiadomości nieprawdziwych i manipulacji informacją oraz sposobów wykorzystania propagandy przez państwa w stosunkach międzynarodowych i ich skutków. Kurs bazuje na rozumieniu propagandy w ujęciu Jowetta i O'Donnell oraz zastosowania tego narzędzia zarówno w przeszłości jak i obecnie. Studenci analizują język propagandy i rolę materiałów wizualnych jak plakatów i filmu, począwszy od „LTI” Klemperera, plakatów wojennych z okresu I wojny światowej oraz filmów L. Riefenstahl, a zakończywszy na zjawisku „fake news” online w stosunkach międzynarodowych współcześnie.	The aim if the course it to provide students with the ability to recognize and analyze propaganda, including the language of propaganda, to verify fake news and manipulation of information and the methods, the states implement in international relations and what are its effects. The course introduces the understanding of propaganda by Jowett and O'Donnell and presents cases from the history as well as current developments in the field. The language of propaganda and the role of visual materials as posters and films will be discussed, starting with Klemperer's "The Language of the Third Reich", Great War posters, and Riefenstahl films and ending with the phenomenon of "fake news" online and the use of propaganda in international relations nowadays.
15.	Miękka siła i dyplomacja publiczna	Soft Power and Public Diplomacy	Kurs wprowadza do tematyki miękkiej siły i jej narzędzi i ich znaczenia w stosunkach międzynarodowych. Wykłady przedstawiają główne podejścia teoretyczne, począwszy od koncepcji trzech wymiarów siły (potęgi) J.S Nye. Dyplomacja publiczna (a także jej nowa wersja tzw. nowa dyplomacja publiczna) zostaną przedyskutowane jako formy zewnętrznej komunikacji i sposób, w jaki rządy aktywują zasoby miękkiej siły danego państwa i tłumaczą swoje wartości, kulturę i politykę zagraniczną publiczności za granicą. Zatem miękka siła i jej narzędzia zostaną zaprezentowane jako narzędzia współczesnej	The course is focused on soft power and its tools, and their relevance in international relations. The lectures give insight into main theoretical approaches in the field, starting with J.S Nye concept of the three dimensions of power. Public diplomacy (and also its new version – the so called New Public Diplomacy) will be discussed as a form of external political communication and the way, governments use the countries' soft power assets and translate their values, culture and foreign policy for foreign audiences. Thus, soft power and its tools are presented as means of contemporary foreign policy, basing on the experiences of superpowers, middle powers and

			<p>polityki zagranicznej, bazując na doświadczeniach superpotęg, państw średniej rangi i państw małych. Wykłady wprowadzają także branding państw jako pojęcie i jako narzędzie polityki oraz konfrontują narzędzia miękkiej siły z teorią i praktyką propagandy. Zajęcia integrują teorię stosunków międzynarodowych i studiów nad mediami i komunikacją. Polska dyplomacja publiczna służy jako jedno ze studiów przypadków.</p>	<p>small countries. The lectures introduce also nation branding as a term and as a policy and confront soft power tools with the theory and practice of propaganda. The course integrates approaches from international relations and media and communication studies. Poland's public diplomacy is included into the course as one of the cases.</p>
16.	Trening public relations	Public Relations Training	<p>Zajęcia te służą wypracowaniu praktycznej wiedzy i umiejętności w planowaniu i zarządzaniu kampaniami komunikacji strategicznej i innymi typami działań komunikacyjnych między organizacjami i ich interesariuszami. Skuteczne i twórcze planowanie i zarządzanie kampaniami to podstawa dla wszelkich działań public relations. Elementy strategii kampanii public relations będą badane poprzez bezpośrednie doświadczenie. Główne tematy dotyczą społecznych i organizacyjnych kontekstów zarządzania public relations, różnych typów planów, badań PR, strategii planowania, zastosowania i oceny skuteczności kampanii PR. Zajęcia skupiają się na umiejętnościach istotnych dla tworzenia i zarządzania kampaniami PR, które wspierają cele organizacji i wspierają jej reputację. Zajęcia wprowadzają w różne aspekty planowania PR jak tożsamość interesariuszy, planowanie współpracy z mediami, tworzenie budżetu i monitorowanie, ocena efektów w mediach, w tym w mediach społecznościowych. Zajęcia obejmują także podstawowe działania PR jak przygotowanie prezentacji, pisanie dla PR, planowanie publikacji i rozumienie podstawowych przekazów i cech różnych kanałów komunikacji. Zajęcia te dają możliwość zintegrowania i zastosowania wiedzy, którą studenci już pozyskali na kursach z dziedziny PR i mediów. Analizowane będą kampanie zarówno skierowane na zysk,</p>	<p>This course provides students with the practical knowledge and skills of planning and managing strategic communication campaigns and other types of communicative activities between organizations and their stakeholders. Effective and creative campaign planning and management are central to all public relations activities. The elements of strategic public relations campaign are explored through direct experience. Topics explored include the social and organizational contexts of public relations management, the different types of plans, PR research, strategies for planning, implementing and evaluating public relations campaigns. The course focusses on skills relevant to developing and managing PR campaigns which support organisational goals and result in enhancing reputation. The course looks at different aspects of PR planning such as stakeholder identification, media planning, budgeting and monitoring and evaluation across a range of media including social media. The course also outlines key PR activities such as making presentations, PR writing, publications planning and an understanding of relevant messages and the features of different communication channels. This course represents an opportunity to bring together and apply knowledge students have already learned in other public relations and communication courses. Several profit oriented as well as public communication campaigns will be analysed.</p>

			<u>jak i przypadki komunikacji publicznej.</u>	
17.	Prawo mediów i prawa człowieka	Media Law and Human Rights	Zajęcia będą wprowadzeniem w zagadnienie prawa mediów. Ukazane zostaną różne aspekty tej interdyscyplinarnej gałęzi prawa. Studenci nauczą się rozróżniać pomiędzy prawami odbiorców oraz jednostek, których prawa człowieka zostały naruszone a obowiązkami nadawców, którzy z jednej strony posiadają prawo swobody wypowiedzi, z drugiej jednakże ograniczają ich demokratyczne standardy i prawa człowieka. Dzięki rozpoznaniu roli zdrowych mediów w społeczeństwie demokratycznym, słuchacze nauczą się odkrywać sytuacje ich nadużywania dla celów politycznych.	The course would be a kind of introduction into Media Law and its different aspects. Students should easily recognize interdisciplinary character of this legal branch and shall divide between rights of viewers and individuals, whose human rights have been violated and obligations imposed on media without the violating their rights of free expression and freedom of the press. Precise depiction of the role played by media democratic society shall allow to see the proper standards for them and how political propaganda works.
18.	Seminarium magisterskie 1: Stosunki międzynarodowe	Masters Seminar 1: International Relations	Przedmiot zawiera elementy wykładu/seminarium na temat metodologii badań, metod, procedur i technik oraz indywidualnej pracy nad poszczególnymi tematami wybranymi przez studentów na ich prace magisterskie. Finalnie studenci powinni się nauczyć jak prowadzić badania naukowe i pisać pracę. Seminarium dyplomowe jest ukierunkowane głównie na polityczne aspekty stosunków międzynarodowych i skierowane do wszystkich studentów, którzy chcieliby pogłębić swą wiedzę i rozwinąć umiejętności analizowania procesów i wydarzeń, które dominują we współczesnej polityce i dyskursie międzynarodowym.	This course combines elements of lectures/seminars on research methodology, methods, procedures and techniques with individual work on the particular topics chosen by students for their MA thesis. Finally, students should learn how to research and write their thesis. Seminar is focused mainly on political aspects of international relations and offered to all the students, who would like to deepen their knowledge and develop their skills in analyzing various processes and events which dominate in contemporary world politics and discourse.
19.	Seminarium magisterskie 2: Media i komunikacja	Masters Seminar 2: Media and Communication	Celem seminarium magisterskiego jest przygotowanie studentów do prowadzenia własnych badań, planowania ich, stawiania pytań badawczych i weryfikowania hipotez, a w końcu obrony pracy. Tematyka seminarium i prac magisterskich będzie związana z szeroko pojętym komunikowaniem globalnym i międzynarodowym, relacjami między mediami a polityką w środowisku międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowania dyplomacji publicznej i brandingu jako narzędzi polityki zagranicznej.	The objective of the MA seminar is to prepare students to conduct their own research, plan it, learn how to ask research questions and to verify hypotheses, and eventually how to defend the thesis. The seminar and the master theses will be focused on global and international communication, relations between media and politics in international environment, especially on public diplomacy and branding as tools of foreign policy.

20.	Komunikacja kryzysowa	Crisis Communication	Przedmiot koncentruje się na działaniach komunikacyjnych firm, organizacji i instytucji dotkniętych kryzysem. W stale dostępnym środowisku medialnym (24/7) komunikacja pozostaje zagadnieniem, którym należy się zająć, bez względu na to, skąd bierze się kryzys. Uczestnicy omówią skutki kryzysów, które mogą doprowadzić do nieodwracalnego pogorszenia reputacji i wizerunku. Zajęcia obejmują kluczowe etapy praktyk zarządzania komunikacją kryzysową: (1) przed kryzysem, (2) reagowanie kryzysowe i (3) po kryzysie. Uczestnicy opracują studia przypadków, aby przeanalizować reakcje komunikacyjne na sytuacje kryzysowe od poziomu lokalnego do globalnego, przedstawiając różnorodne implikacje, między innymi o charakterze finansowym, biznesowym, społecznym, osobistym, politycznym. Celem tego przedmiotu jest przygotowanie uczestników do rozpoznania typowych cech kryzysu. Zajęcia mają na celu zrozumienie reakcji zainteresowanych stron podczas wydarzeń kryzysowych, a także wykształcenie umiejętności niezbędnych w opracowywaniu kluczowych komunikatów i planów lub strategii komunikacyjnych. W trakcie zajęć zostaną przedstawione najnowsze trendy badawcze i podstawowe teorie komunikacji związane z kryzysami.	This course is focused on communication activities of companies, organizations and institutions when hit by crisis. In an 24/7 always-on media environment communication remains the one common factor which needs to be handled, no matter what the origin of a crisis is. Participants will discuss the crises' effects which may lead to irreparable damage to the reputation and image. Classwork activities will cover key stages of crises communication management practices: (1) pre-crisis, (2) crisis response, and (3) post-crisis. Participants will develop case studies to analyse the communication responses to crises situations from local to global level, depicting variety of crises implications inter alia of financial, business, social, personal, political nature. This course objective is to prepare attendants for recognition of typical characteristics of a crisis. It will improve understanding of stakeholder reactions during crisis events and as well it will train skills necessary in developing key messages and communication plans or strategies. Over the course, recent research trends and rudimentary crisis communications theories are to be presented.
21.	Komunikacja dla rozwoju	Development Communication	Celem kursu jest zapoznanie studentów z ogólną wiedzą z zakresu komunikacji dla rozwoju, co pozwoli im precyzyjnie rozróżniać takie pojęcia jak: media dla rozwoju, rozwój mediów, projekty pomocy rozwojowej dotyczące mediów, komunikowanie rozwoju, nadawanie zagranicę, agenda. Studenci będą potrafili badać inicjatywy dotyczące komunikacji dla rozwoju, zarówno pod kątem miejsca i czasu ich realizacji, jak i pod kątem interesariuszy oraz efektów ich działań.	The aim of the course is to equip students with general knowledge in the area of development communication, which allows them to precisely distinguish differences between concepts such as media for development, media development, media assistance, communicating development, media aid projects, foreign broadcasting and agenda. Afterwards students will be able to research different initiatives on development communication conducted in different parts of the world, at different times, by different stakeholders and with different results.

22.	Migracje jako problem globalny	Migration as a global issue	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teoriami wyjaśniającymi proces migracji oraz wynikami badań empirycznych. Szukając odpowiedzi na pytanie jakie są przyczyny i konsekwencji migracji międzynarodowych studenci będą analizowali teksty z zakresu nauk o polityce, ekonomii, demografii, socjologii i nauk pokrewnych, aby lepiej zrozumieć interdyscyplinarny charakter procesu migracji. Najważniejsze pytania dotyczyły będą przyczyn migracji, kategorii osób migrujących, konsekwencji migracji dla państw wysyłających i przyjmujących, wyzwań związanych z zarządzaniem migracjami oraz debaty publicznej nad zjawiskiem migracji.	The course is prepared as an introduction to the international migration both from the theoretical and empirical perspective. While studying the interdisciplinary and complex nature of migration, students will be analysing readings from economics, political science, geography, demography, sociology, and other disciplines in order to learn the causes and effects of this process. We will study the mechanism of international migration to answer the main questions: 1) why do people migrate, 2) what are the categories of migrants, 3) what are the consequences of migration for sending and receiving societies, 4) what are the challenges of migration governance. The language of the public debate on migration, as well as media coverage of this issues will be one of the crucial element of the entire course.
23.	Komunikacja strategiczna	Strategic Communication	W trakcie zajęć studenci omawiają komunikację strategiczną państw i niepaństwowych aktorów stosunków międzynarodowych. W części teoretycznej omawiane są kwestie definicyjne oraz pojęcia pokrewne, takie jak międzynarodowe PR, dyplomacja publiczna, branding narodowy oraz strategiczne narracje używane w kontekście międzynarodowej komunikacji politycznej. Dodatkowo, w trakcie kursu studenci zapoznają się z pojęciem wojny psychologicznej. W drugiej części kursu studenci omawiają na przykładach wykorzystanie komunikacji strategicznej w stosunkach międzynarodowych, w odniesieniu do Unii Europejskiej, NATO, Federacji Rosyjskiej i ISIS.	The aim of the course Strategic Communication is to provide students with the knowledge of how states and non-state actors of international relations are managing their external communication. In the first part of the course students study basic concepts and related issues, such as international public relations, public diplomacy, branding, psychological warfare. In the second part of the course, students analyse strategies of communication in foreign policy as they are implemented by the actors of international political communication. The case studies taken into consideration are related to the strategic communication of the European Union, NATO, Russian Federation, Islamic State.
24.	Projekt specjalizacyjny: Korporacje międzynarodowe z rynków wschodzących	Specialization Project: Multinational Emerging Markets	Celem przedmiotu jest zrozumienie i pozyskanie przez studentów umiejętności analizy aktywności międzynarodowej korporacji transnarodowych pochodzących z rynków wschodzących (EMNC), ich modeli biznesowych, strategii wchodzenia na rynki zagraniczne oraz przewag konkurencyjnych	The objective of this course is to develop competence and understanding of EMNC ventures in the global economy, their business strategies, entry modes and competitive advantages vis-à-vis the developed countries' counterparts. Of particular importance will be political and social legitimization strategies,

			<p>względem korporacji zachodnich. Szczególny nacisk zostanie położony na społeczne i polityczne strategie legitymizacji EMNC. Przedmiot będzie podejmował następujące zagadnienia szczegółowe: wstęp do rynków wschodzących, korporacje międzynarodowe z rynków wschodzących (charakterystyka), teoretyczne podstawy zjawiska EMNC, EMNC vs MNC, różnice i podobieństwa (motywy, zasoby, trajektorie wzrostu, strategie), motywy i determinanty ekspansji międzynarodowej EMNC, strategie wejścia EMNC na rynki zagraniczne. polityczne strategie legitymizacji EMNC, społeczne strategie legitymizacji EMNC. Przedmiot będzie obejmował komponent praktyczny w postaci realizacji projektu grupowego.</p>	<p>which are among key challenges of multinational companies operating in the globalized world. More specifically, the course will discuss the following issues: emerging markets: what are they?, merging Markets Multinationals (EMNC): genesis, evolution and features, theories underpinning the rise of EMNC, EMNC and MNC: differences and similarities (motives, resource endowment, trajectories of internationalization, strategies), motives and determinants of international expansion of EMNC, entry strategies and related dilemmas, political legitimization strategies of EMNC, social legitimization strategies of EMNC. The course will also include a practical component in a form of group project.</p>
25.	Projekt specjalizacyjny:	Specialization project:	<p>Głównym celem kursu jest nabycie przez studentów perspektywy szerokiego i interdyscyplinarnego spojrzenia na teorie dotyczące rozwoju, socjologii, mediów i komunikacji, public relations, dyplomacji społecznej i dyplomacji celebrytów, co m.in. umożliwi im stworzenie własnego projektu społecznego z zakresu rozwoju lub zagadnień z nim związanych. Podstawowe pojęcia związane z zakresem przedmiotu to: kampania społeczna, rozwój, public relations, opinia publiczna, media, zmiana społeczna, dyplomacja celebrytów, dyplomacja społeczna, pomoc rozwojowa, organizacje pozarządowe, sektor prywatny i filantropia, SDGs.</p>	<p>The main goal of this specialization project is to equip the students with a wide and interdisciplinary perspective concerning the theory of development, sociology, communication and media, public relations, social and celebrity diplomacy, which make them be able to create their own project of social campaigns in the field of development or/and related issues. Basic concepts concerning the course topics: social campaign, development, public relations, public opinion, media, social change, celebrity diplomacy, social diplomacy, worldwide aid, NGOs, private sector and philanthropy, SDGs.</p>
26.	Projekt specjalizacyjny: Integracji migrantów na poziomie lokalnym	Specialization project: Integration of migrants from city perspective	<p>Celem przedmiotu jest analiza rozwoju i implementacji lokalnych strategii integracji migrantów. W pierwszej części zajęć studenci będą analizowali wdrożone w miastach europejskich działania integracyjne skierowane do migrantów. Proces ten wymaga analizy danych zastanych, dokumentów strategicznych instytucji publicznych, raportów ewaluacyjnych z wdrożonych działań, kampanii społecznych, badań dotyczących</p>	<p>The aim of this specialization project is to learn how cities develop and implement its local integration strategies for migrants. In the first part of the project students will analyse the implemented local policies from European cities. The process requires desk research, analysis of strategic document from cities divers departments and institutions, evaluation reports, public information campaigns, as well as research on the results of local policies. In the second part</p>

			efektów prowadzonych polityk. W drugiej części studenci skoncentrują się na przykładzie Wrocławia, przygotowują mapę lokalnej społeczności migracyjnej, uwzględniają wybrane kryteria takie jak wiek, płeć, kraje pochodzenia, miejsce zamieszkania, sektor zatrudnienia itd. Analizie poddane zostaną również działania władz miejskich w obszarze integracji migrantów. Studenci przygotowują również projekt lokalnej strategii migracyjnej	of the project students will focus on the case of Wrocław in order to develop their own strategy for migrant's integration in the city. Beside the analysis of the statistical data, students will conduct field work using divers research technic from social science.
27.	Dyplomacja kulturalna	Cultural Diplomacy	Dyplomacja kulturalna w jej współczesnym rozumieniu może funkcjonować jako podsieć dyplomacji publicznej, form relacyjna i potencjalnie symetryczna, której celem jest budowa platformy dla lepszego zrozumienia, poprzez wspieranie powstawania międzynarodowej sfery publicznej. Związki jakie powstają na skutek udziału w międzynarodowych wymianach i wydarzeniach kulturalnych tworzą sferę dialogu. Zatem, dyplomacja kulturalna jest definiowana jako narzędzie polityki zagranicznej, służące porozumieniu między aktorami stosunków międzynarodowych, poprzez włączenie ich w interakcje skoncentrowane na kulturze. Zajęcia wprowadzają w teorię i praktykę dyplomacji kulturalnej, jej struktury, cele i narzędzia. Na podstawie studiów przypadków, studenci analizują działania dyplomacji kulturalnej i w czasie pracy nad referatami, pozyskują podstawy wiedzy o tworzeniu projektów dyplomacji kulturalnej, jak np. wydarzeń dyplomacji kulturalnej. Zajęcia prowadzone są przez dwie prowadzące, posiadające doświadczenie w badaniach nad dyplomacją kulturalną z dwóch perspektyw: teorii stosunków międzynarodowych, polityki zagranicznej i dyplomacji publicznej oraz studiów nad mediami i komunikacją.	Cultural diplomacy in its contemporary meaning might be seen as a subnetwork of public diplomacy, as a relational and potentially symmetric form of international relations, which builds a platform for better understanding, while contributing to the creation of an international public sphere. The relationships that result from participation in international exchanges and cultural events construct a sphere for dialogue. Thus, cultural diplomacy is defined as a tool of foreign policy, serving for understanding among actors of international relations, while involving them into interactions focused on culture. The course gives insight into the theory and practice of cultural diplomacy, its structures, objectives and tools. On the basis of case studies, students will analyse cultural diplomacy efforts and while working on papers, learn the basics of cultural diplomacy projects such as cultural diplomacy events. The course is taught by two teachers, both with a record in research on cultural diplomacy from two angles: theory of international relations and foreign policy and public diplomacy, media and communication.
28.	Kształtowanie marki inteligentnych miast	Branding Smart Cities	Celem zajęć jest przedstawienie głównych koncepcji promocji miast inteligentnych oraz wiodących problemów w tej dziedzinie. Promocja miast inteligentnych jest rozumiana	The aim of the class is to present main conception of branding smart cities and chief problems in this area. Branding smart cities is understood as an activity involving the task of re-

			<p>jako aktywność obejmująca redefinicję, redeskrypcję i upowszechnianie unikatowych cech miasta w celu wzmocnienia perspektyw jego rozwoju. Proces ten zakłada konstruowanie i upowszechnianie nowatorskich narracji, komunikujących poczucie wyjątkowości miasta, zachęcanie do emocjonalnego związku z nim i wspieranie jego wizerunku jako atrakcyjnego ośrodka życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Promocja miasta jest podporządkowana zasadom: wyjątkowości, zaufania, innowacji, emocjonalności, inkluzywności i możliwości. Wiarygodność komunikatu zależy od zastosowania innowacyjnej redeskrypcji historii i kondycji miasta, jego energii i potencjału. Twórcze wykorzystanie kategorii emocjonalnych wzmacnia identyfikację osobistą z nim i wspiera wizerunek miasta jako miejsca możliwości.</p>	<p>invention, re-description, and promotion of characteristic features of a city, and is aimed at enhancing its developmental prospects. As such, the process implies construction and promulgation of imaginative narratives, persuasively conveying the sense of uniqueness of a city, encouraging an emotional relationship to it, and supporting its image as an attractive centre of social, economic and cultural life. The activity is to convey the message of uniqueness, trust, innovation, emotionality, inclusiveness and opportunity. Such a message will be trustworthy if based upon an innovative re-description of the history and the condition of the city, aimed at communicating its intrinsic resilience and potential. The imaginative employment of concepts referring to emotionality, signaling the inclusiveness of the city, serves as a mode of building a personal identification with it, thus fostering the image of the city as a place of opportunities.</p>
29.	Komunikacja korporacyjna	Corporate Communication	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z koncepcjami, funkcjami i narzędziami komunikacji korporacyjnej. Zajęcia są skupione na metodach komunikacji strategicznej organizacji nastawionych na zysk i non profit, skierowanej na zarządzanie ich reputacją oraz rozwijaniem efektywnych relacji z różnymi interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Komunikacja korporacyjna jest analizowana jako funkcja zarządzania strategicznego. Zajęcia wskazują na strategię i taktyki, które pomagają organizacjom osiągnąć ich planowane cele, zarówno te wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Zajęcia wprowadzają podstawowe koncepcje angażowania interesariuszy, zarządzania reputacją i tożsamości korporacyjnej z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia. Zajęcia obejmują także kluczowe obszary komunikacji korporacyjnej jak relacje z mediami, zarządzanie zagadnieniami,</p>	<p>The purpose of the course is to introduce students to the concepts, functions and tools of corporate communication. The course focuses on how for profit and non-profit organisations communicate strategically in order to manage their reputation as well as to develop effective relationships with various internal and external stakeholders. Corporate communication is analysed as a strategic management function. Several strategies and tactics are outlined which help organisations to achieve their planned objectives both internally and externally. The key concepts of stakeholder engagement, reputation management and corporate identity are presented not only from a theoretical but from practical perspectives too. The course also covers the key areas of corporate communications, such as media relations, issues management, internal communication, public affairs and corporate social responsibility. This course is designed to provide students with a sound understanding and</p>

			komunikacja wewnętrzna, public affairs i społeczna odpowiedzialność. Zajęcia te mają zapewnić studentom zrozumienie i ocenę strategii komunikacji korporacyjnej i ich zastosowania przez organizacje nastawione na zysk i non profit. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na globalne i międzynarodowe konteksty komunikacji korporacyjnej. W czasie zajęć studenci analizują studia przypadków i przykłady z życia.	appreciation of corporate communication strategies and their applicability to both profit and non-profit organizations. Special attention is devoted to the global and international context of corporate communication. Several case studies and real life examples are presented and analysed during the course.
30.	Protokół dyplomatyczny	Diplomatic Protocol	Głównym celem zajęć jest przedstawienie podstawowych norm i środków protokołu dyplomatycznego. Studenci zyskają wiedzę o zasadach protokołu i etykiety, wymaganych w dyplomatycznych relacjach. Pierwsza część kursu zawiera następujące zagadnienia: wprowadzenie do współczesnej dyplomacji, definicje i ujęcia protokołu dyplomatycznego; historyczny rozwój norm i zasad składających się na protokół dyplomatyczny, cele i funkcje protokołu dyplomatycznego we współczesnych relacjach. W ramach drugiej części kursu przedstawione zostaną zasady precedencji, ceremoniału dyplomatycznego oraz organizacji wizyt, dyplomatycznych przyjęć, spotkań i konferencji, etykiety, w tym zagadnień związanych z savoir-vivre, oraz dresscode.	The main aim of the course is to introduce general rules, norms and methods of diplomatic protocol. Students will gain fundamental knowledge of protocol and etiquette in the diplomatic world. The first part of the course introduces the following topics: introduction to contemporary diplomacy, definitions and functions of diplomatic protocol; historical development of diplomatic protocol; aims and functions of diplomatic protocol in contemporary official relations. The second part focuses on topics of precedence, organization of ceremonial, official and occupational visits; diplomatic receptions, meetings and conferences; etiquette: "savoir-vivre", and dress code. In the frame of the second part of the course students will practice competencies and skills entwined with diplomatic etiquette and good manners.

Nazwa kierunku studiów: Gospodarka przestrzenna
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 73

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Ochrona własności intelektualnej	Wykłady: Własność intelektualna - pojęcie, geneza, podstawy prawne. Prawa autorskie i pokrewne – utwory, bazy danych, ochrona praw autorskich, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, autorskie prawa osobiste i majątkowe. Prawo własności przemysłowej - pomysł, wynalazek, znak towarowy, wzór użytkowy i przemysłowy, ochrona patentowa. Rodzaje naruszeń praw własności intelektualnej i przeciwdziałanie naruszeniom – plagiat, paserstwo, piractwo.
3.	Kształtowanie i ochrona środowiska	Wykłady: Przesłanki ochrony środowiska, rozwój międzynarodowych idei ochrony środowiska, ekorozwój. Prawne aspekty ochrony i kształtowania środowiska: polityka ekologiczna państwa, akty prawne; konwencje międzynarodowe; formy ochrony przyrody w Polsce, Europejska Konwencja Krajobrazowa. Zarządzanie obszarami chronionymi; turystyka w obszarach chronionych. Problemy zagrożeń i ochrony środowiska wodnego: mechanizmy degradacji wód, formy ochrony wód, uregulowania prawne. Degradacja powierzchni ziemi: przyczyny i skutki niepożądanych zmian zachodzących w litosferze oraz w pokrywie glebowej; rekultywacja obszarów zdegradowanych i zdewastowanych, zagadnienie odpadów. Bioróżnorodność, sposoby ochrony bioróżnorodności; przyczyny i skutki niszczenia ekosystemów leśnych, kierunki ochrony lasów, przegląd uregulowań prawnych. Podstawowe problemy zagrożeń i degradacji środowiska atmosferycznego. Zanieczyszczenia powietrza pyłowe i gazowe: źródła emisji i rozprzestrzenianie zanieczyszczeń, skutki środowiskowe (smog londyński, smog fotochemiczny, zakwaszenie opadów. Podstawy prawne ochrony atmosfery. Ćwiczenia: Analiza treści wybranego artykułu naukowego z zakresu kształtowania i ochrony środowiska. Polityka ekologiczna państwa w świetle struktury zarządzania środowiskiem w wybranej gminie/powiecie. Analiza treści (zapisów) podstawowych aktów prawnych z zakresu ochrony poszczególnych komponentów środowiska oraz gospodarowania i zarządzania przestrzenią.
4.	Podstawy kartografii społ.-gosp., planistycznej i geodezji	Wykłady: Pojęcia podstawowe: kartografia, geodezja, plan, mapa, skala mapy, odwzorowanie kartograficzne. Podstawy klasyfikacji map. Mapy tematyczne – klasyfikacja i ogólna charakterystyka. Mapy społeczno-gospodarcze – rodzaje, źródła, treść. Metody prezentacji zjawisk ilościowych na mapach społeczno-gospodarczych. Metody prezentacji zjawisk jakościowych na mapach społeczno-gospodarczych. Geodezyjne pomiary sytuacyjne i wysokościowe. Mapa zasadnicza – cele sporządzania, zakres treści, zasady opracowania, udostępnianie, znaczenie w gospodarce narodowej. Przepisy prawne do opracowania mapy zasadniczej. Polskie

		<p>referencyjne mapy i bazy danych topograficznych. Infrastruktura Informacji Przestrzennej w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia: Skala mapy – sposoby zapisu i formy graficzne; posługiwanie się skalą mapy. Wykonanie fragmentu mapy zasadniczej w programie komputerowym z wykorzystaniem zestawu znaków kartograficznych przeznaczonych dla map wielkoskalowych. Zasady oznaczania i opisu obiektów na mapie zasadniczej. Od mapy topograficznej do wielkoskalowej – podział map na arkusze. Nomenklatura map. Współrzędne topograficzne. Opracowanie map społeczno-gospodarczych z użyciem wybranych form prezentacji kartograficznej danych.</p>
5.	Prawne podstawy gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i funkcje prawa. Zasady stosowania prawa, formy czynności prawnej, decyzja administracyjna rola i znaczenie. Planowanie przestrzenne na poziomie gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, znaczenie, procedura tworzenia i uchwalania. Planowanie przestrzenne na poziomie wojewódzkim, procedura i tworzenie planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Planowanie przestrzenne na poziomie krajowym, koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, procedura i tworzenie, lokalizacja inwestycji celu publicznego. Aspekty prawne gospodarowania wybranymi formami użytkowania terenu. Formy ochrony przyrody i plany dla obszarów chronionych. Przepisy prawne ochrony środowiska w zagospodarowaniu przestrzennym. Test zaliczeniowy.</p> <p>Ćwiczenia: System organizacyjno-prawny planowania przestrzennego w Polsce, obligatoryjne dokumenty planistyczne. Analiza i interpretacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wybranej gminy, wymagany zakres projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, analiza i interpretacja planu zagospodarowania przestrzennego wybranego województwa. Analiza wybranych dokumentów i rozstrzygnięć środowiskowych (m.in. prognoza oddziaływania na środowisko, raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, decyzja środowiskowa).</p>
6.	Przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej	<p>Wykłady: Polityka ekologiczna państwa i rozwój zrównoważony; zasoby przyrodnicze jako podstawa gospodarowania; środowiskowe ograniczenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Środowisko przyrodnicze – podstawowe elementy i ich współzależności; systemy w środowisku; obieg materii i energii w środowisku. Procesy endo- i egzogeniczne oraz ich wpływ na gospodarkę człowieka. Zasoby wodne w gospodarce przestrzennej. Zasoby glebowe w gospodarce przestrzennej i rekultywacja terenów zdegradowanych. Rzeźba terenu, w tym zagrożenia osuwiskami i program SOPO. Ochrona przyrody w planowaniu przestrzennym, w tym obszary Natura 2000 a gospodarka. Przyrodnicze uwarunkowania elektrowni wiatrowych. Rodzaje opracowań przyrodniczych na potrzeby gospodarki przestrzennej; procedury sporządzania – inwentaryzacje przyrodnicze, ekofizjografie. Procedura oceny oddziaływania na środowisko. Udział społeczeństwa w procedurach planistyczno-przyrodniczych; źródła informacji o środowisku</p> <p>Ćwiczenia: Rozpoznawanie komponentów środowiska oraz procesów naturalnych/antropogenicznych na wybranych obszarach. Identyfikacja zagrożeń środowiskowych i metody zapobiegania; mapy sozologiczne. Surowce i tereny górnicze; mapy geologiczne. Zagospodarowanie dolin rzecznych; zagrożenie powodziowe. Ocena zasobów przyrodniczych regionu pod kątem jego zagospodarowania. Opracowania ekofizjograficzne. Oceny oddziaływania przedsięwzięcia i planów na środowisko; prognozy oddziaływania</p> <p>Konflikty środowiskowe/przestrzenne</p>
7.	Społeczno-kulturowe uwarunkowania gospodarki przestrzennej	<p>Wykłady: Zagadnienia wstępne - podstawowe pojęcia (społeczeństwo, kultura, gospodarka przestrzenna, przestrzeń), przestrzeń z perspektywy społecznej, społeczne aspekty gospodarki przestrzennej. Zbiorowości społeczne (rodzina, społeczności lokalne, społeczeństwo), świadomość terytorialna, percepcja przestrzeni - uwarunkowania kulturowe i społeczne (rola zmysłów w odbieraniu przestrzeni), środowisko wyuczone, społeczne wytwarzanie przestrzeni. Kontakty i więzi międzyludzkie, obszary życiowe człowieka w mieście, taktyka zachowań mieszkańców miast, przestrzenie sąsiedzkie, model przejścia społecznego, zmiany</p>

		<p>sąsiedztwa. Zróżnicowanie społeczne miast, segregacja i agregacja, problemy społeczne w przestrzeni miejskiej - ubóstwo, przestępczość, bezdomność, choroby umysłowe - teorie, mechanizmy, konsekwencje; gentryfikacja. Segregacja etniczna, proces asymilacji, miejski stres, nowe tendencje w cywilizacji miejskiej (koncepcja miasta zrównoważonego, koncepcja miasta bez samochodu, miasto postmodernistyczne) - wyzwania dla polityki przestrzennej.</p> <p>Ćwiczenia: Teoria gier w gospodarce przestrzennej - wyjaśnianie zachowań społecznych i ekonomicznych – Dylemat Więźnia. Subiektywne miary dobrobytu - zależności pomiędzy poziomem rozwoju mierzonym „tradycyjnymi” miarami a miarami uwzględniającymi istotne z punktu widzenia człowieka aspektami jego życia - Relative Happiness Index, Global Peace Index, Happy Planet Index, Human Development Index. Podziały cywilizacyjne w Polsce - koncepcja regionu społecznego, wyróżniki cywilizacji (wg. Konecznego), typologia polskich regionów. Street art w przestrzeni miasta. Miasto w wyobrażeniach - psychogeografia.</p>
8.	Systemy osadnicze	<p>Wykłady: Czynniki kształtujące osadnictwo. Sieć i system osadniczy. Typy jednostek osadniczych. Relacje zachodzące między elementami systemu osadniczego. Systemy osadnicze w różnych skalach odniesienia. Procesy kształtujące systemy osadnicze. Metropolie i miasta światowe. Zaliczenie przedmiotu.</p> <p>Ćwiczenia: Metody analizy sieci osadniczych. Delimitacja i funkcjonowanie zespołu osadniczego. System miast globalnych.</p>
9.	Technologie informacyjne w gospodarce przestrzennej	<p>Ćwiczenia: Formatowanie tekstu (Word). Pliki graficzne. Format PDF. Zbieranie danych z internetowych baz danych statystycznych. Czytelna prezentacja w postaci graficznej (Excel, PowerPoint). Podstawy Excela – ćwiczenia wstępne. Obliczenia i analiza danych (Excel). Prezentacja i omówienie projektów grupowych. Kolokwium zaliczeniowe.</p>
10.	Wprowadzenie do statystyki	<p>Wykłady: Skale pomiaru zjawisk statystycznych (nominalna, porządkowa, Likerta, interwałowy, ilorazowy). Szeregi statystyczne (indywidualne uporządkowane). Statystyki opisowe. Miary położenia, rozproszenia, tendencji centralnych. Diagnostyczność cech. Charakter rozkładu zmiennych. Populacja versus próba. Techniki losowania. Podziały zbiorowości statystycznych (szereg rozdzielczy, podziały kwantylowe, podziały naturalne). Charakter rozkładu a metoda podziału zbiorowości statystycznej. Klasyfikacje, typologie – od jedno do ujęć wielozmiennych. Standaryzacja, normalizacja zmiennych. Pomiary zależności zmiennych ilościowych i jakościowych (korelacja Pearsona, Spearmana, miary współwystępowania). Wprowadzenie do zagadnienia redukcji dyskryminacji zbiorów zmiennych. Wprowadzeniem do podejść wielowymiarowych wraz z prezentacją wybranych metod (np. metoda indeksów, bonitacja punktowa, metoda wskaźników przyrodniczych J. Perkala).</p> <p>Ćwiczenia: Statystyki opisowe i charakter zmiennej (–ych). Histogram liczebności oraz częstości. Graficzne wyznaczenie miar pozycyjnych. Podziały zbiorowości statystycznej – metoda szeregu rozdzielczego, podziału kwantylowego oraz podziału naturalnego – odniesienie uzyskanych wyników do charakteru rozkładu zmiennej. Dobroć zastosowanych metod podziału, ze wskazaniem podobieństw i różnic. Regionalizacja przestrzenna. Przejście od klasyfikacji do przestrzennego zróżnicowania zjawisk. Współzależność zmiennych ilościowych. Klasyfikacja zbiorowości statystycznej, z uwzględnieniem, lub przy braku, występowania korelacji zmiennych. Określenie stopnia i interpretacja współwystępowania dwóch zmiennych jakościowych (skala nominalna i porządkowa). Próba zastosowanie w praktyce jednej z wybranych ujęć wielozmiennych – metoda indeksów.</p>
Semestr II		
1.	Demografia	<p>Wykłady: Wprowadzenie do przedmiotu, podstawowe pojęcia, problematyka badawcza. Źródła danych o ludności. Ogólne zasady analizy demograficznej. Rozwój liczebny ludności na świecie w kontekście teorii przejścia demograficznego. Rozmieszczenie ludności. Naturalne procesy kształtujące liczbę i strukturę ludności na świecie: rozrodczość, umieralność, zawieranie i rozpad małżeństw. Migracje i mobilność przestrzenna</p>

		<p>ludności, demograficzne i społeczno- ekonomiczne skutki migracji. Struktury demograficzne ludności i ich regionalne zróżnicowanie.</p> <p>Ćwiczenia: Ewidencja bieżąca i spisy powszechne jako podstawowe źródło danych o ludności</p> <p>Struktura i zawartość baz danych demograficznych. Pozyskiwanie danych. Zróżnicowanie przestrzenne rozmieszczenia ludności, miary koncentracji. Analiza zróżnicowania podstawowych parametrów ruchu naturalnego w Polsce i na świecie. Analiza zmian natężenia migracji i struktury demograficznej migrantów. Analiza i identyfikacja typów struktur demograficznych ludności</p>
2.	Ekonomia	<p>Wykłady: Przedmiot i podstawowe pojęcia ekonomii. Rynek - definicja, rodzaje. Przedsiębiorstwo jako podmiot rynkowy; Gospodarstwo domowe jako podmiot rynkowy. Popyt i czynniki go determinujące, podaż i czynniki ją determinujące. Budżet państwa i polityka fiskalna; Sektor publiczny w gospodarce rynkowej. Pieniądz i polityka monetarna; Inflacja - definicja, rodzaje, skutki i metody przeciwdziałania. Miary efektów działalności gospodarczej; Wzrost i rozwój gospodarczy; Bezrobocie - rodzaje, aktywna i pasywna polityka przeciwdziałania bezrobociu. Zarys historii myśli ekonomicznej; Współczesne systemy gospodarcze.</p> <p>Ćwiczenia: Przedmiot i zakres ekonomii, makro i mikroekonomia. Problem rzadkości zasobów a potrzeby. Rynek i sposób jego funkcjonowania; popyt, podaż. Funkcjonowanie gospodarki jako całości - wzrost gospodarczy, cykle koniunkturalne. Podstawowe miary produkcji, dobrobytu i jakości życia. Rola państwa w gospodarce. Budżet, podatki i ich rodzaje, wydatki budżetowe. Deficyt budżetowy, dług publiczny, instrumenty polityki fiskalnej. Analiza polityki monetarnej - przepływ pieniądza, banki, inflacja (pojęcie, pomiar, rodzaje). Analiza rynku pracy (m.in. zjawisko bezrobocia). Funkcjonowanie przedsiębiorstw na rynku. Podstawowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.</p>
3.	Komputerowe wspomaganie projektowania (CAD)	<p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do środowiska pracy. Wykorzystanie narzędzi rysunkowych. Praca na warstwach. Wykorzystanie narzędzi edycyjnych. Opisywanie rysunków. Praca na blokach. Wprowadzenie do wydruku. Zaliczenie: wykonanie na ostatnich zajęciach zadanego rysunku.</p>
4.	Podstawy gospodarki przestrzennej	<p>Wykłady: Gospodarka przestrzenna – nauka, praktyka - pojęcie, definicje gospodarki przestrzennej, miejsce wśród nauk pokrewnych, zainteresowanie gospodarką przestrzenną, uwarunkowania gospodarki przestrzennej. Przestrzeń - pojęcie przestrzeni, cechy przestrzeni, atrybuty przestrzeni, usytuowanie w przestrzeni, podział przestrzeni, percepcja przestrzeni. Struktura przestrzenna – definicja, elementy, układy przestrzenne, kształtowanie się struktury przestrzennej (dynamika). Zakres, struktura i podmioty gospodarki przestrzennej. Cele i znaczenie gospodarki przestrzennej. Gospodarka przestrzenną i w przestrzeni - Użytkowanie przestrzeni, rodzaje i formy użytkowania, użytkowanie w różnej skali przestrzennej. Renta budowlana i gruntowa. Pryncypia zagospodarowania przestrzennego. Ład przestrzenny, zagrożenia ładu, konflikty przestrzenne, bariery gospodarowania. Polityka przestrzenna – pojęcie, podmioty, zasady polityki przestrzennej, instrumenty polityki przestrzennej.</p> <p>Ćwiczenia: Nowe przestrzenie funkcjonalne. Sektorowa analiza wnętrza. Krzywa wrażeń. Mapowanie behawioralne. Odnowa obszarów zurbanizowanych. Przestrzeń akademicka Wrocławia.</p>
5.	Zasady projektowania	<p>Wykłady: Zasady projektowania krajobrazu miasta. .Elementy kompozycji urbanistycznej –język urbanistyki. Analiza percepcyjna krajobrazu miejskiego. Wnętrza urbanistyczne: proste i sprzężone, podłoga i ściany wnętrza urbanistycznych. Rola barwy, światła i zieleni w kompozycji urbanistycznej. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami kształtowania przestrzeni urbanistycznej oraz zasadami kompozycji urbanistycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Inwentaryzacja przestrzeni (szkice, zdjęcia, notatki). Przygotowania wybranych elementów analizy urbanistycznej /schematy komunikacji, funkcji, kompozycji, formy/. Analiza wnętrza urbanistycznego.</p>
6.	Ćwiczenia terenowe 1 -	<p>Ćwiczenia terenowe: Przygotowanie inwentaryzacji urbanistycznej: opracowanie harmonogramu prac,</p>

	inwentaryzacja urbanistyczna (6dni)	podział zadań, sposoby kodowania i zapisu pozyskanych informacji. Przygotowanie baz danych. Inwentaryzacja urbanistyczna, ocena stanu zagospodarowania. Analiza przestrzenna. Przygotowanie prezentacji graficznych.
	Moduł A – przedmioty do wyboru	
A1.	<i>Geologia gospodarcza w planowaniu przestrzennym</i>	Wykłady: Podstawy geologii, skały, minerały, procesy geologiczne. Złoża surowców mineralnych i procesy złożeńwórcze. Podstawowe formy eksploatacji surowców i ich wpływ na środowisko. Zagadnienia prawne w geologii i górnictwie, prawo geologiczne i górnicze w planowaniu przestrzennym. Złożowe bazy danych. Zagrożenia geologiczne a planowanie przestrzenne. Zasady gospodarowania surowcami mineralnymi.
A2.	<i>Problemy rozwoju infrastruktury transportowej</i>	Wykłady: Wprowadzenie do problematyki infrastruktury transportowej – podstawowe pojęcia. Środki transportu, zarys historii transportu. Ekonomiczne i funkcjonalne uwarunkowania rozwoju transportu. Charakterystyka i funkcjonowanie poszczególnych form transportu. Modele transportowe i topologiczna analiza przestrzennej struktury sieci. Przestrzenne zróżnicowanie układów sieci transportowych. Jakościowe przemiany systemów transportowych na świecie. Wybrane problemy rozwoju transportu w Polsce. Przestrzenne implikacje rozwoju systemów transportowych. Ćwiczenia: Źródła i metody pozyskiwania danych w badaniach działalności transportowej. Miary zbieżności układów transportowych. Metody prezentacji zjawisk transportowych. Problemy rozwoju infrastruktury transportowej wybranego regionu w Polsce. Problematyka zagospodarowania węzłów transportowych. Problemy rozwoju transportu pasażerskiego i towarowego Polsce.
A3.	<i>Problemy zagospodarowania obszarów Natura 2000</i>	Wykłady: Obszary Natura 2000 – wprowadzenie. Siedliska i gatunki chronione – zagrożenia i metody ochrony. Zasady prowadzenia gospodarki na obszarach Natura 2000 na tle innych obszarów chronionych w Polsce (Natura 2000 a rolnictwo, leśnictwo i gospodarka wodna). użytkowanie gospodarcze i potencjał produkcyjny siedlisk. Plan zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000. Konflikty przestrzenne na obszarach Natura 2000 oraz sposoby ich rozwiązywania – przykłady z Polski i świata. Ćwiczenia: Sporządzanie projektu planu zadań ochronnych dla wybranego obszaru NATURA 2000. Konflikty przestrzenne i środowiskowe na obszarach Natura 2000 – gra sytuacyjna.
A4.	<i>Teledetekcja</i>	Wykłady: Definicja i rys historyczny rozwoju teledetekcji, fotointerpretacji i ich zastosowań. Fotointerpretacja. Metodyka, etapy procesu interpretacji zdjęć lotniczych. Fizyczne podstawy teledetekcji (prawa promieniowania, przedziały widma fal elektromagnetycznych wykorzystywane w teledetekcji), rodzaje systemów teledetekcyjnych. Kombinacje pasm, syntezy barwne w teledetekcji. Indeksy wegetacyjne (spektralne). Korekcja obrazów cyfrowych w teledetekcji, poziomy przetworzenia scen satelitarnych, metody poprawiania jakości teledetekcyjnych obrazów cyfrowych, operacja pan- sharpening'u. Metody klasyfikacji stosowane podczas przetwarzania teledetekcyjnych obrazów satelitarnych, klasyfikacja nadzorowana i nienadzorowana. Metody oceny wyników klasyfikacji. Ćwiczenia: Wprowadzenie do oprogramowania GIS / teledetekcyjnego, podstawowe polecenia systemu, moduły służące do przetwarzania danych teledetekcyjnych. Przetwarzanie scen satelitarnych. Wyliczanie indeksów wegetacyjnych, tworzenie kompozycji barwnych przy wykorzystaniu różnych pasm spektralnych. Fotointerpretacja zdjęć lotniczych.
A5.	<i>Źródła informacji w gospodarce przestrzennej</i>	Wykłady: Zagadnienia wstępne – podstawowe pojęcia, przybliżenie problematyki. Informacja jako podstawa analiz związanych z gospodarowaniem w przestrzeni i codziennym zachowaniem człowieka. Podstawowe rodzaje (formy) przechowywania i udostępniania danych. Pozyskiwanie danych – inwentaryzacja w terenie, ankiety, wywiad, obserwacja uczestnicząca. „Tradycyjne źródła danych” – roczniki, materiały pierwotne, dane pochodzące z raportów (sprawozdań) instytucji. Nowe źródła danych – eksploracja zasobów internetowych w

		zakresie pozyskiwania informacji o przestrzennych i nieprzestrzennych zrachowaniach ludzi i podmiotów (ekonomicznych i społecznych). Co przynoszą tzw. „duże bazy danych” (ang. Big Data) z perspektywy badań na gruncie gospodarki przestrzennej oraz w szeroko pojętych naukach społecznych. Cwiczenia: Pozyskiwanie danych – inwentaryzacja w terenie. Pozyskanie, opracowanie, analiza danych odnośnie wybranych zjawisk w przestrzeni miejskiej – centrum Wrocławia. Konstrukcja kwestionariusza ankiety.
Semestr III		
1.	Fizjografia planistyczna	Wykłady: Fizjografia jako praktyczna dziedzina wiedzy o środowisku przyrodniczym. Wpływ warunków fizjograficznych na rozwój obszarów zurbanizowanych. Środowisko zurbanizowane jako samodzielny geosystem. Charakterystyka i funkcjonowanie wybranych komponentów środowiska przyrodniczego składających się na ekosystem miejski (klimat, rzeźba terenu, woda, gleby). Waloryzacja i bonitacja środowiska geograficznego na potrzeby urbanistyki i planowania przestrzennego. Cwiczenia: Ocena przydatności terenu na potrzeby rolnictwa. Ocena przydatności terenu na potrzeby osadnictwa. Ocena przydatności terenu na potrzeby turystyki i rekreacji. Podsumowanie – mapa i prezentacja.
2.	Historia urbanistyki	Wykłady: Miasta najstarszych cywilizacji - Mezopotamia, Egipt, Indie, Chiny. Zagadnienia kształtowania przestrzeni miast w starożytnej Grecji. Architektura użyteczności publicznej – teatr rzymski, bazylika, termy. Kształtowanie przestrzeni miejskiej w starożytnym Rzymie. Urbanistyka miast średniowiecznych. Geometria i urbanistyka miast renesansowych, koncepcje i realizacje miast idealnych. Kompozycja placu i miasta w urbanistyce barokowej. Rozwój miast europejskich od XVI do XVIII wieku - próby zastosowania zasad perspektywy w miastach. Miasta przemysłowe XIX wieku, koncepcje odnowy miast. Miasta-ogrody – urbanistyka przełomu XIX/XX wieku. Urbanistyka modernizmu miasta linearne, pasmowe, idea osiedla. Współczesne teorie urbanistyczne.
3.	Kształtowanie krajobrazu	Wykłady: Historia badań krajobrazowych, definicje, aspekty prawne. Społeczno-kulturowe i historyczne uwarunkowania krajobrazu. Krajobraz w planowaniu przestrzennym. Teoria estetyki i odbioru wartości estetycznych krajobrazu. Metody badania atrakcyjności wizualnej krajobrazu. Metodyczne aspekty waloryzacji i inwentaryzacji krajobrazu. Krajobrazy przekształcone, postindustrialne, pokopalniane i powojkowe. Kształtowanie i ochrona krajobrazu w świetle Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Zagrożenia i ochrona krajobrazu kulturowego w Polsce. Dobre praktyki w kształtowaniu krajobrazu. Zmiany pokrycia i użytkowania terenu jako podstawa analiz krajobrazowych. Aktualne trendy i narzędzia badawcze w badaniach krajobrazu. Ćwiczenia: Wykonanie Studium waloryzacji i kształtowania krajobrazu wybranego obszaru, obejmujące: inwentaryzację i ocenę stanu komponentów krajobrazu danego obszaru; waloryzację krajobrazu różnymi metodami; identyfikację zagrożeń i rekomendacje do zmian z wykorzystaniem elementów audytu krajobrazowego; percepcję krajobrazu.
4.	Podstawy geografii ekonomicznej	Wykłady: Miejsce geografii ekonomicznej wśród nauk geograficznych. Procesy globalizacyjne. Przepływy międzynarodowego kapitału, atrakcyjność inwestycyjna, specjalne strefy ekonomiczne, Innowacyjność w gospodarce. Region, regionalizm, regionalizacja. Miasta globalne, metropolie. Gospodarczy podział świata. Znaczenie przemysłu, rolnictwa, handlu w gospodarce. Cwiczenia: Omówienie źródeł danych w geografii ekonomicznej. Określenie potencjału ekonomicznego na przykładzie wybranego województwa. Konstrukcja analizy SWOT dla wybranej jednostki terytorialnej. Efekty procesów globalizacyjnych, omówienie na wybranych przykładach. Klasyczne teorie w geografii ekonomicznej. Zasięg i ranga wybranych organizacji międzynarodowych. Czynniki wpływające na kształtowanie metropolii; ocena potencjału dużych miast. Polski w kontekście kształtowania ośrodków metropolitalnych w Europie

5.	Projektowanie urbanistyczne 1	<p>Wykłady: Podstawowe elementy struktury przestrzennej miasta Elementy zapisu planistycznego Inwentaryzacja urbanistyczna. Analiza i koncepcja urbanistyczna Rysowanie w skalach urbanistycznych - wymogi dla poszczególnych skal, opanowanie techniki rysowania Modele kształtowania zespołów mieszkaniowych na terenach miejskich. Projektowanie obszarów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej Projektowanie zespołów mieszkaniowo-usługowych Układy komunikacyjne w mieście: komunikacja piesza, rowerowa i samochodowa, systemy komunikacji zbiorowej Zapoznanie z problematyką i technikami przygotowania planu miejscowego.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie koncepcji zagospodarowanie przestrzennego fragmentu miasta z uwzględnieniem zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej, problematyki obsługi komunikacyjnej oraz kontekstu środowiskowego i kulturowego. Opracowanie planu miejscowego dla zespołu zabudowy wielorodzinnej (analizy wstępne - wnioski i wytyczne do projektowania skala 1:5000; 1:2000, - rysunek planu 1:1000, ustalenia planu – synteza).</p>
6.	Samorząd terytorialny	<p>Wykład: Podstawowe pojęcia i definicje - administracja publiczna, samorząd i jego rodzaje, samorząd terytorialny, dekoncentracja, decentralizacja, autonomia, subsydiarność; państwa unitarne, regionalne, federalne. Geneza i istota samorządu terytorialnego. Samorząd terytorialny w polskim systemie prawnym. Podziały terytorialne na ziemiach polskich na przestrzeni lat. Regiony i regionalizacja w państwach europejskich. Przykłady podziałów terytorialnych i ich zmian w innych krajach. Zmiany struktury władz terytorialnych w Polsce. Podziały administracyjne w latach 1945-1998. Założenia, cele, efekty reformy terytorialnej z 1998r. Zakres działania i kompetencje organów samorządu terytorialnego. Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego. Zadania, kompetencje gminy. Zadania. kompetencje, zasady i źródła finansowania powiatu. Specyfika miast na prawach powiatu. Województwo rządowo-samorządowe - zadania, kompetencje, zasady i źródła finansowania. Gospodarka finansowa i budżet gmin. Samorząd terytorialny w procesie integracji europejskiej, w tym problematyka funduszy europejskich dla samorządów terytorialnych. Współpraca międzynarodowa samorządów terytorialnych. Partycypacja społeczna. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Ćwiczenia: Porównanie ustrojów terytorialnych w różnych państwach. Analiza zadań jednostek samorządu terytorialnego. Analiza struktury jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Analiza różnicowania przestrzennego samorządów terytorialnych ze względu na wybrane kategorie. Rola partycypacji społecznej w funkcjonowaniu samorządów terytorialnych.</p>
7.	Systemy informacji geograficznej 1	<p>Wykłady: Wstęp do systemów informacji geograficznej (GIS) – definicja, zakres, podstawowe pojęcia, historia, literatura przedmiotu. Oprogramowanie GIS. Pakiet ESRI ArcGIS. Podstawy geodezyjne i kartograficzne GIS: układ odniesienia, układy współrzędnych geograficznych i płaskich, rejestracja obrazów, transformacja. Odwzorowania kartograficzne w systemach GIS. Modele środowiska geograficznego. Modele danych w GIS: model wektorowy, model rastrowy, model TIN. Konwersja danych w GIS. Geobazy i pliki oprogramowania GIS. Źródła danych GIS. Infrastruktura danych przestrzennych. Dyrektywa INSPIRE. Dane geoprzestrzenne dla Polski. Wprowadzenie do analizy przestrzennej w środowisku GIS. Podstawy analiz na obiektach wektorowych: zapytania w SQL i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie. nakładanie warstw, generalizacja. Podstawy analiz danych rastrowych: rekłasyfikacja, algebra map, interpolacja przestrzenna. Numeryczne modele terenu i ich pochodne. Automatyzacja przetwarzania w GIS: podstawy modelowania i programowania.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do systemu ArcGIS. Zarządzanie i przeglądanie danych w aplikacji ArcCatalog. Podstawy pracy z warstwami i wizualizacji danych w aplikacji Arc Map. Odwzorowania i układy współrzędnych w GIS. Transformacja układów „w locie”. Reprojektacja danych wektorowych. Georejestracja danych rastrowych w oparciu o zarejestrowane dane wektorowe oraz współrzędne odczytane z map lub pozyskane ze źródeł zewnętrznych (sieciowe portale geoinformacyjne). Przeliczanie współrzędnych geograficznych z formatu DMS</p>

		do formatu DD, import plików współrzędnych w formatach tekstowych do aplikacji ArcMap, tworzenie plików wektorowych punktów o znanych współrzędnych, konwersja danych wektorowych do formatu KML i wymiana danych z aplikacją Google Earth. Tworzenie danych przestrzennych i mapy cyfrowej na podstawie mapy wielkoskalowej: rejestracja i rektyfikacja skanu mapy, wektoryzacja punktów, polilinii i poligonów, atrybowanie danych wektorowych, wizualizacja danych. kompozycja cyfrowego dokumentu mapowego, eksport mapy do formatów graficznych. Obliczenia geometrii danych wektorowych, statystyki, sumaryzacja, kalkulator pól tabeli atrybutowej oraz podstawowe funkcje analizy wektorowej: zapytania i selekcja atrybutowa. Metody klasyfikacji danych ilościowych, wizualizacja danych: kartogram i kartodiagram. Wykonanie cyfrowej mapy fizycznogeograficznej Polski w oparciu o model terenu SRTM i Bazę Danych Ogólnogeograficznych, ciągłe i skokowe skale barwne, podstawy generalizacji danych cyfrowych. Wykonanie cyfrowych map pokrycia i użytkowania terenu; bazy danych Corine Land Cover i GMES Urban Atlas.
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	Gospodarka leśna	Wykłady: Podstawowe pojęcia i definicje związane z lasami. Leśne siedliska naturalne i gospodarcze, podział użytkowy lasów. Plan urządzania lasu. Zagrożenia lasów. Typy deforestacji i ich skutki przyrodnicze. Ćwiczenia: Gospodarka leśna w polskich Parkach Narodowych.
B2.	Gospodarka zasobami glebowymi	Wykłady: Gleba – pojęcia podstawowe. Czynniki glebotwórcze. Funkcje gleby w ekosystemie. Podstawowe właściwości fizyczne i chemiczne gleb (skład granulometryczny, mineralogiczny, właściwości wodne i powietrzne). Przegląd i klasyfikacja przyczyn pomniejszania zasobów glebowych i degradacji gleb. Obszary wrażliwe i zagrożone degradacją. Wybrane metody rekultywacji gleb. Polityka ochrony gleb. Podstawowe funkcje gleby w świetle prawa. Instrumenty prawne ograniczające zagrożenia gleb. Ćwiczenia: Podstawowe metody terenowych badań ekologiczno-gleboznawczych. Laboratoryjne badania podstawowych cech gleby i ich znaczenie. Zasady sporządzania map glebowo-rolniczych.
B3.	Inwestycje liniowe w gospodarce przestrzennej	Wykłady: Podstawowe definicje, podział inwestycji liniowych, uwarunkowania prawne w Polsce i UE. Inwestycje liniowe w systemie planowanie przestrzennego w Polsce i Europie. Lokalizacja inwestycji liniowych, korytarze przesyłowe, tryby lokalizacyjne. Problemy środowiskowe lokalizacji inwestycji liniowych. Liniowe inwestycje drogowe. Ćwiczenia: Analiza inwestycji liniowej na wybranym terenie pod kątem zagrożeń środowiskowych w odniesieniu do dokumentów planistycznych – opracowanie projektowe.
B4.	Podstawy zarządzania	Wykłady: Proces i zakres zarządzania, główne role i umiejętności. Ewolucja zarządzania (spojrzenie klasyczne, behawioralne, ilościowe i integrujące). Otoczenie organizacji i elementy struktury organizacyjnej. Proces planowania, podejmowania decyzji oraz proces kontrolowania. Istota funkcjonowania gospodarki rynkowej. Przedsiębiorczość w gospodarce rynkowej. Przedsiębiorstwo jako główny podmiot życia gospodarczego. Praca i komunikacja interpersonalna w przedsiębiorstwie. Ćwiczenia: Źródła informacji gospodarczej, rodzaje podmiotów w gospodarce narodowej. Pieniądz i system bankowy w gospodarce. Benchmarking na przykładzie produktów bankowych. Typy i sposoby planowania oraz controllingu w podmiotach. Metody badania rynku. Wskaźniki koncentracji.
Semestr IV		
1.	Klimatologia i meteorologia w gospodarce przestrzennej	Wykłady: Skład chemiczny i budowa atmosfery ziemskiej. Bilans cieplny Ziemi i podłoża atmosfery, efekt cieplarniany. Ciśnienie powietrza i wiatr. Woda w atmosferze, chmury, opady i osady atmosferyczne, atmosferyczne składowe bilansu wodnego. Stałe i sezonowe układy baryczne oraz ogólna cyrkulacja atmosfery. Klasyfikacja klimatu i strefy klimatyczne świata. Klimat lokalny - geneza i przejawy występowania. Wpływ klimatu na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Zmiany klimatu i wpływ działalności człowieka na klimat. Ćwiczenia: Struktura atmosfery ziemskiej. Ciśnienie powietrza i wiatr. Temperatura i wilgotność powietrza.

		Prognozowanie pogody. Klasyfikacja klimatu i strefy klimatyczne świata. Charakterystyka warunków klimatycznych danego miejsca
2.	Projektowanie urbanistyczne 2	<p>Wykłady: Zasady projektowania w krajobrazie chronionym. Ekosystemy w mieście; ich struktura i funkcjonowanie. Relacja między elementami kształtującymi przestrzeń publiczną – w zakresie relacji brył, struktury kompozycji. Plan miejscowy dla obszaru o funkcjach złożonych. Projektowanie urbanistyczne w krajobrazie otwartym. Krajobrazowe założenia urbanistyczne. Miasto ogród jako wzorzec projektowania ładu przestrzeni, Nowa urbanistyka - renesans miasta europejskiego. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego miasta. Zasady i przykłady rewaloryzacji i rewitalizacji obszarów miejskich.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie koncepcji zagospodarowanie przestrzennego przestrzeni publicznej w mieście. Opracowanie planu miejscowego dla przestrzeni publicznej w mieście (analizy wstępne - wnioski i wytyczne do projektowania skala 1:5000; 1:2000, - rysunek planu 1:1000, ustalenia planu – synteza).</p>
3.	Strategia rozwoju gminy	<p>Wykłady: Zasady konstruowania lokalnej polityki społeczno-gospodarczej i wyrażania jej w formie strategii rozwoju. Ujęcia strategii rozwoju. Etapy konstruowania strategii rozwoju: bazy informacyjne, diagnoza stanu, analiza SWOT, badanie kryteriów wartości mieszkańców, wizja, misja, formułowanie celów strategicznych oraz operacyjnych, implementacja strategii, system zarządzania (wskaźniki monitoringu). Rodzaje strategii, system planowania strategicznego w Polsce. Analiza zasobów stanowiąca podstawę rozwoju jednostek terytorialnych; sposoby określania kierunków rozwoju oraz narzędzia wspomagania rozwoju jednostek terytorialnych. Zasady programowania rozwoju jednostek terytorialnych. Teoria gier a planowanie strategiczne (gry, rodzaje gier, ekstensywny i normalny zapis gry, strategia dominująca czysta, strategia dominująca mieszana, racjonalizacja wyboru strategii, decyzje strategiczne w gospodarce przestrzennej, równowaga w teorii gier. rozbieżność strategiczna I, II, III rodzaju).</p> <p>Ćwiczenia: Procedura tworzenia elementów strategii z wykorzystaniem wybranych metod heurystycznych (metoda burzy mózgów). Opracowanie oraz zaprezentowanie kompleksowego projektu strategii rozwoju wybranej jednostki terytorialnej: diagnoza stanu, analiza SWOT, wizja, misja, cele strategiczne. cele operacyjne oraz sposoby ich realizacji.</p>
4.	Struktura i planowanie rozwoju usług	<p>Wykłady: Miejsce i rola usług w gospodarce narodowej. Usługi w badaniach naukowych. Usługi w klasyfikacjach gospodarki narodowej. Główne uogólnienia analizy usług na gruncie nauk geograficznych i ekonomicznych. Pojęcia i kryteria klasyfikacji usług. Główne cechy działalności usługowych. Sektor a sfera usług. Cechy lokalizacyjne działalności usługowych. Teoretyczne modele rozmieszczenia działalności usługowych. Czynniki i poziom rozwoju usług. Miary oceny poziomu rozwoju usług w ujęciu przestrzennym. Struktura przestrzenna usług.</p> <p>Ćwiczenia: Znaczenie sektora usługi w gospodarce narodowej oraz jego zróżnicowanie wewnętrzne. Struktura przestrzenna usług w skali ośrodków usługowych regionu. Wybrane aspekty struktury wewnętrznej działalności usługowych na wybranym obszarze miasta. Ewaluacja zajęć.</p>
5.	Systemy informacji geograficznej 2	<p>Ćwiczenia: Podstawowe funkcje analizy wektorowej: selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw, prosta, wieloetapowa analiza wektorowa. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem wektorowych modeli danych. Analizy sieciowe. Numeryczny rastrowy model terenu, jego tworzenie wybranymi metodami interpolacji przestrzennej. Model TIN. Konwersja modeli danych. Pierwotne atrybuty numerycznego modelu terenu: poziomice, cieniowanie, nachylenie, ekspozycja. Analiza hydrologiczna na podstawie numerycznego modelu terenu. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem wektorowych i rastrowych modeli danych.</p>
6.	Ćwiczenia terenowe 2 -	Ćwiczenia terenowe: Obserwacje i pomiary wybranych elementów środowiska przyrodniczego oraz analiza i

	inwentaryzacja przyrodnicza	ocena związków między elementami środowiska przyrodniczego a użytkowaniem przestrzeni.
7.	Praktyki zawodowe (3 tygodnie)	Praktyki zawodowe: Zapoznanie się z podstawami prawno-organizacyjnymi działalności jednostki, w której student odbywa praktykę. Zapoznanie się z rodzajem, zakresem i kompetencjami działalności jednostki przyjmującej studenta na praktykę. Praktyczne uczestnictwo lub obserwacja projektów/programów/działań prowadzonych w jednostce, w tym terenowych. Zapoznanie się z zasadami obiegu dokumentów/dokumentacji w jednostce. Zapoznanie się z zasadami zachowania tajemnicy służbowej i państwowej oraz ochrony poufności danych w zakresie określonym przez instytucję przyjmującą studenta na praktykę zawodową. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się w przedsiębiorstwie lub organizacji (np. obieg dokumentów, droga służbowa korespondencji). Poznanie zasad organizacji pracy i podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy i kontroli. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy własnej, pracy zespołowej – efektywnego zarządzania czasem, sumienności, odpowiedzialności za powierzone zadania.
	Moduł C – przedmioty do wyboru	
C1.	Gospodarka wodna	Wykłady: Gospodarka wodna jako dziedzina nauki i prawne aspekty gospodarowania wodą. Obiekty wodne i zarządzanie procesami hydrologicznymi. Zasoby i magazynowanie wody, potrzeby wodne gospodarki narodowej. Jakość wody, zanieczyszczenia, metody oczyszczania wody. Regulacja rzek i potoków, drogi wodne i żegluga śródlądowa, energetyka wodna. Ochrona przed powodzią i suszą. Ochrona zasobów wodnych, polityka proekologiczna, rewitalizacja i renaturyzacja rzek. Gospodarowanie wodą na świecie – przykłady stosowanych rozwiązań. Ćwiczenia: Źródła danych na temat gospodarki wodnej: mapa hydrograficzna. Problemy gospodarki wodnej na wybranym obszarze. Reżim rzeczny i zasoby wodne a zapotrzebowanie na wodę. Zanieczyszczenie rzek i jezior. Gospodarowanie wodą na terenie miasta.
C2.	Podstawy zarządzania jakością powietrza	Wykład: Organizacyjna systemu zarządzania jakością powietrza w Polsce oraz kompetencje administracji publicznej w tym zakresie. Uwarunkowania prawne ochrony powietrza międzynarodowe i krajowe. Polityka ekologiczna w zakresie ochrony powietrza w Polsce. System monitoringu jakości powietrza. Systemy zarządzania środowiskiem, ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza. Instrumenty zarządzania środowiskiem: oceny oddziaływania na środowisko, system ETS, opłaty środowiskowe, pozwolenia zintegrowane. Instrumenty ekonomiczne stosowane w ochronie powietrza w Polsce. Źródła finansowania ochrony powietrza w Polsce. Programy ochrony powietrza. Ćwiczenia: Ocena jakości powietrza w strefie, przyczyny złej jakości powietrza oraz wskazywanie sposobów rozwiązania problemu
C3.	Problemy zagospodarowania przestrzennego Dolnego Śląska	Wykład: Dolny Śląsk – obszar i granice (ujęcie historyczne, geograficzne, administracyjne). Kształtowanie się struktury funkcjonalno-przestrzennej Dolnego Śląska – ujęcie historyczne. Uwarunkowania przyrodnicze rozwoju Dolnego Śląska. Uwarunkowania demograficzne rozwoju Dolnego Śląska. Uwarunkowania osadnicze rozwoju Dolnego Śląska. Uwarunkowania gospodarcze rozwoju Dolnego Śląska. Zróżnicowania wewnątrz regionalne. Powiązania regionu z otoczeniem. Polityka przestrzenna – dokumenty strategiczne, kierunki rozwoju. Ćwiczenia: Analiza SWOT wybranych podregionów Dolnego Śląska. Analiza wybranych elementów zagospodarowania przestrzennego Dolnego Śląska (sieć osadnicza, infrastruktura techniczna, przestrzeń instytucjonalna, przestrzeń gospodarcza itp.). Analiza powiązań regionu z otoczeniem.
C4.	System przyrodniczy miasta	Wykłady: Koncepcja system przyrodniczego miasta, podstawowe pojęcia, definicje, aspekty prawne. Podstawowe tereny aktywne biologicznie w miastach i ich znaczenie w planowaniu przestrzennym.

		<p>Infrastruktura ekologiczna w procesie planowania przestrzennego. Znaczenie koncepcji osnowy ekologicznej w gospodarowaniu przestrzenią. Metody i zasady identyfikacji systemu przyrodniczego miasta.</p> <p>Cwiczenia: Wyznaczenie struktury przyrodniczej miasta/dzielnicy wraz z oceną planowanych przekształceń i możliwości zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do istniejącego potencjału środowiska – opracowanie projektowe</p>
Semestr V		
1.	Metody analizy w gospodarce przestrzennej	<p>Wykłady: Zagadnienia wstępne – dlaczego analizujemy przestrzeń? Analiza przestrzeni z uwzględnieniem różnego typu danych, poziomów agregacji. Podstawowe typy wizualizacji danych: diagramy, wykresy – podstawy teoretyczne. Autokorelacja przestrzenna – idea, wskaźnik Morana, LISA. Geograficznie Ważona Regresja – podstawy metody, przykłady zastosowań. Analiza Sieci Społecznych (SNA) – podstawy, przykłady zastosowania. Cwiczenia: Wykorzystanie wybranych aplikacji komputerowych (webowych) do prezentacji danych statystycznych wraz z analizą prezentowanych zagadnień. Konstrukcja wskaźników syntetycznych na podstawie ogólnodostępnych danych statystycznych. Podstawy eksploracji danych w zakresie agregacji danych według określonego parametru i obliczania statystyk wraz z analizą zjawisk.</p>
2.	Planowanie przestrzenne 1	<p>Wykłady: Wprowadzenie do planowania przestrzennego. Uwarunkowania i zasady planowania przestrzennego, podstawowe pojęcia i definicje, realizacja idei zrównoważonego rozwoju oraz ładu przestrzennego w planowaniu przestrzennym Planowaniem przestrzenne na poziomie europejskim. System planowania przestrzennego. Polityka przestrzenna UE, rozwój sieci transeuropejskich, Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego. Planowaniem przestrzenne na poziomie krajowym. System planowania w Polsce: planowanie na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Programy rządowe służące realizacji inwestycji celu publicznego, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy. Treść, forma oraz znaczenie planów przestrzennych dla gospodarki przestrzennej. Procedury i zasady sporządzania, uzgadniania i zatwierdzania dokumentów planistycznych. Ochrona środowiska w planowaniu przestrzennym. Wybrane koncepcje systemów ochrony przyrody: w tym Econet i sieć Natura 2000. System ochrony przyrody a dokumenty planistyczne. Dokumenty planistyczne i towarzyszące procesowi planowania: Plan ochrony, Opracowanie ekofizjograficzne. System oceny oddziaływania na środowisko. Aspekty ekonomiczne w planowaniu przestrzennym. Decyzje przestrzenne a dochody budżetów lokalnych. Elementy dokumentów planistycznych podlegające ocenie ekonomicznej, ogólna opłacalność decyzji przestrzennych, analiza wyboru najkorzystniejszych relacji ekonomicznych, interpretacja wskaźnika efektywności ekonomicznej. Cwiczenia: Źródła informacji przestrzennej Czytanie/analiza Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, Miejscowe planu zagospodarowania przestrzennego (elementy, ustalenia, różnice). Inwentaryzacja urbanistyczna (elementy, oznaczenia, nazewnictwo). Waloryzacja urbanistyczna (rodzaje, metodyka, elementy). Projekt zagospodarowania terenu wybranego obszaru.</p>
3.	Problemy rewitalizacji obszarów zurbanizowanych	<p>Wykłady: Rewitalizacja – podstawowe pojęcia i problemy oraz procesy i schematy prowadzące do degradacji przestrzeni zurbanizowanej. Funkcjonalno-przestrzenne problemy na terenach postindustrialnych. Rewitalizacja i jej planowanie w polityce przestrzennej państwa na różnych szczeblach organizacji samorządowych oraz w wytycznych UE. Społeczne aspekty i konsekwencje zaniechania bądź przeprowadzenia rewitalizacji terenu. Rewitalizacja na terenach o dużych walorach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Programy i projekty rewitalizacji – studium dobrych i złych praktyk w Polsce, UE i na świecie. Techniczne i ekonomiczne aspekty rewitalizacji na terenach zurbanizowanych. Cwiczenia: Student wykonuje w grupie 3-4 osobowej projekt koncepcyjny rewitalizacji wybranego obszaru</p>

		miasta wraz z opisem, np.: poprzemysłowego, pokopalnianego, powojkowego, terenów PKP oraz osiedli miejskich.
4.	Seminarium dyplomowe 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy licencjackiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki studiów licencjackich. Prezentacja proponowanych tematów prac licencjackich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy licencjackiej przez uczestników seminarium.
Moduł D – przedmioty do wyboru		
D1.	Gospodarka odpadami	Wykłady: Gospodarowanie odpadami w systemie przepisów o ochronie środowiska, ustawa o odpadach. Ekologiczne znaczenie wybranych kopalin i surowców antropogenicznych. Wpływ eksploatacji surowców mineralnych na środowisko. Organizacja gospodarki odpadami, trendy i stan obecny. Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach. Zasady sporządzania dokumentów niezbędnych w transporcie, przekazywaniu, unieszkodliwianiu odpadów. Selektywna zbiórka odpadów, odpady niebezpieczne- technologie odzysku surowców. Termiczne metody utylizacji odpadów. Odpady biodegradowalne. Mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych. Technologie kompostowania i fermentacji odpadów. Metody bezpiecznego składowania odpadów komunalnych i przemysłowych, organizacja składowisk odpadów, ich funkcjonowanie i rekultywacja Instrumenty finansowo-prawne w gospodarowaniu odpadami. Plany gospodarki odpadami. Postępowanie z odpadami komunalnymi. Międzynarodowy obrót odpadami. Zintegrowane systemy gospodarki odpadami. Cwiczenia: Technologie unieszkodliwiania odpadów, systemy gromadzenia i usuwania odpadów. Składowiska odpadów (formy, nowoczesne technologie, zagrożenia dla środowiska, zamykanie i rekultywacja składowisk). Przykłady technicznych rozwiązań przeróbki tlenowej frakcji organicznej odpadów (kompostowanie). Przykłady technicznych rozwiązań przeróbki beztlenowej frakcji organicznej odpadów (fermentacja metanowa).
D2.	Problemy zagospodarowania obszarów wiejskich	Wykłady: Obszary wiejskie jako przedmiot badań w gospodarce przestrzennej. Miasto – wieś: dychotomia czy continuum? Potencjał demograficzny obszarów wiejskich. Miejsce wsi w koncepcjach rozwoju przestrzennego (przegląd wybranych koncepcji). Obszary problemowe wsi. Konflikty w gospodarowaniu przestrzenią wiejską w otoczeniu dużych miast i o dużym udziale terenów cennych przyrodniczo. Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Struktura funkcjonalna (zmiany funkcji na przestrzeni ostatnich lat). Przemiany modernizacyjne w budownictwie mieszkalnym (zmiany w zasobach mieszkaniowych i infrastrukturze technicznej obszarów wiejskich. Rolnicze użytkowanie ziemi w Polsce. Ćwiczenia: Przemiany struktur i procesów demograficznych na obszarach wiejskich po 1945 r. (problem potencjału demograficznego). Identyfikacja obszarów problemowych na polskiej wsi. Analiza infrastruktury technicznej i społecznej obszarów wiejskich. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej – jej wpływ na zagospodarowanie obszarów wiejskich. Wpływ agroturystyki (innych form działalności pozarolniczej) na zagospodarowanie obszarów wiejskich.
D3.	Zastosowanie wiedzy o atmosferze w gospodarce przestrzennej	Wykłady: Wpływ czynników środowiskowych na lokalne zróżnicowanie klimatu (topoklimatologia). Warunki klimatyczne obszarów zurbanizowanych. Klimatologiczne uwarunkowania rolnictwa. Meteorologiczne i klimatologiczne uwarunkowania przenoszenia i depozycji zanieczyszczeń powietrza i ich wpływ na decyzje lokalizacyjne w gospodarce przestrzennej. Meteorologiczne i klimatologiczne uwarunkowania transportu. Uwarunkowania klimatologiczne lokalizacji energetyki wiatrowej i słonecznej. Bioklimatyczne uwarunkowania rozwoju przestrzennego. Ekstremalne zjawiska pogodowe i ich wpływ na gospodarkę przestrzenną. Przestrzenne zróżnicowanie klimatu Polski w kontekście gospodarki przestrzennej. Wykorzystanie technik gis w

		<p>ocenie warunków klimatycznych na potrzeby gospodarki przestrzennej. Zastosowanie wiedzy o atmosferze w gospodarce przestrzennej – aspekt prawny.</p> <p>Ćwiczenia: Przegląd źródeł danych meteorologicznych i klimatologicznych na potrzeby analiz w gospodarce przestrzennej. Ocena warunków lokalizacyjnych oraz oddziaływania przykładowej inwestycji (zakład przemysłowy, szpital, osiedle, składowisko odpadów, elektrownia wiatrowa) w kontekście uwarunkowań klimatycznych. Waloryzacja warunków bioklimatycznych wybranych miejscowości w Polsce. Kompleksowa charakterystyka środowiska klimatycznego na potrzeby planów zagospodarowania przestrzennego.</p>
Semestr VI		
1.	Ekonomika miast i regionów	<p>Wykłady: Wprowadzenie - podstawowe pojęcia i definicje, zakres merytoryczny przedmiotu, relacje z innymi naukami. Układ miejski i regionalny oraz jego komponenty, struktura gospodarki regionu. Czynniki i bariery rozwoju lokalnego regionalnego, typologie barier (ujęcie teoretyczne i planistyczne), kryteria podziału. Regionalne zróżnicowanie wymiarów gospodarki. Typologie regionalne – teoretyczne i przykłady empiryczne. Obszary problemowe. Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna miast, regionu - Relacje między miastem a otoczeniem. Polityka rozwoju lokalnego i regionalnego- pojęcie, zakres etapy polityki rozwoju.</p> <p>Ćwiczenia: Metody analizy bazy ekonomicznej miast. Typologie regionalne. Uwarunkowania i analiza zróżnicowań wewnątrzregionalnych. Uwarunkowania i analiza zróżnicowań międzyregionalnych. Uwarunkowania i analiza stopnia otwartości regionu.</p>
2.	Planowanie przestrzenne 2	<p>Wykłady: Polityka przestrzenna ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru lokalnego. Instrumenty polityki przestrzennej. Elementy struktur przestrzennych w skali lokalnej (prawne, funkcjonalne, społeczne, fizjonomiczne). Kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych. Wskaźniki wykorzystania przestrzeni miejskiej. Ocena jakości użytkowej środowiska zamieszkania. Elementy infrastruktury miejskiej. Centra miast – obszary śródmiejskie. Metody delimitacji centrum. Prawa rozwoju przestrzennego. Gospodarka gruntami. Rynek nieruchomości. Etapy sporządzania, elementy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>Ćwiczenia: Inwentaryzacja stanu zagospodarowania wybranego obszaru. Opracowanie diagnozy stanu zagospodarowania wybranego obszaru. Wyznaczenie kierunków rozwoju przestrzennego wybranego obszaru. Sporządzenie i prezentacja planu zagospodarowania przestrzennego wybranego obszaru</p>
3.	Seminarium dyplomowe 2	<p>Seminarium: Omówienie merytorycznych i formalnych zasad przygotowania prezentacji i ustnej prezentacji wyników mających stanowić podstawę przygotowywanej pracy dyplomowej. Prezentacja problematyki prac dyplomowych oraz stopnia ich zaawansowania przez uczestników seminarium, z jednoczesną dyskusją nad zaprezentowanymi treściami. Ostateczne doprecyzowanie brzmienia tematu pracy dyplomowej. Omówienie zasad / procedury egzaminu dyplomowego.</p>
Moduł E – przedmioty do wyboru		
E1.	Monitoring środowiska	<p>Wykłady: Cele i zadania monitoringu środowiska. Organizacja Państwowego Monitoringu Środowiska w Polsce. Monitoring powietrza atmosferycznego (źródła i rodzaje zanieczyszczeń atmosferycznych, uwarunkowania meteorologiczne, metody pomiarowe). Stężenie i depozycja zanieczyszczeń (transport transgraniczny, modele rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń FRAME i EMEP, ładunki i poziomy krytyczne). Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych. Pozostałe systemy monitoringu (gleby, hałasu, odpadów itp.). Przykłady zastosowania wyników monitoringu środowiska w planowaniu przestrzennym. Uwarunkowania prawne dotyczące organizacji systemu monitoringu powietrza w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia: Zapoznanie się z technikami pomiarowymi, oraz organizacją i zasadami prowadzenia pomiarów terenowych. Charakterystyka wyników modelowania stężeń i depozycji zanieczyszczeń atmosferycznych w Polsce, porównanie wyników modeli (obliczanie przekroczeń poziomów i ładunków krytycznych). Praktyczne</p>

		zapoznanie się z funkcjonowaniem wybranej stacji monitoringu środowiska. Analiza, interpretacja wybranego zestawu danych z monitoringu środowiskowego. Przygotowanie i wygłoszenie prezentacji na temat wybranego problemu środowiskowego w kontekście prowadzonego planowania przestrzennego.
E2.	<i>Tematyczna informacja przestrzenna</i>	<p>Wykłady: Wiadomości wstępne: zakres tematycznej informacji przestrzennej, charakterystyka danych geograficznych i metod ich wizualizacji, cechy map tematycznych, zarys historii metod kartograficznych. Wizualizacja różnych aspektów zjawisk przestrzennych: różnicowanie rozmieszczenia oraz atrybutów jakościowych i ilościowych. Wizualizacja powierzchni 3D, relacji i zmian w czasie. Mapy fizycznogeograficzne: klasyfikacja, charakterystyka treści, sposobu jej ujęcia i metod wizualizacji. Mapy społeczno-gospodarcze: klasyfikacja, charakterystyka treści, sposobu jej ujęcia i metod wizualizacji.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza i interpretacja współzależności zjawisk za pomocą graficznych metod wizualizacji. Interpretacja treści mapy tematycznej. Wykonanie dwóch projektów polegających na opracowaniu map tematycznych oraz analizie i interpretacji ich treści i innych źródeł tematycznej informacji przestrzennej w celach planistycznych.</p>
E3.	<i>Wpływ zjawisk ekstremalnych na gospodarowanie przestrzenią</i>	<p>Wykłady: Podstawowa terminologia, podział zagrożeń naturalnych: hydrometeorologiczne i geofizyczne. Katastrofy geologiczne: erupcje wulkaniczne i trzęsienia ziemi oraz zjawiska towarzyszące. Ruchy masowe, osuwiska i ich wpływ na gospodarowanie przestrzenią w Karpatach. Erozja gleb i pustynnienie. Opady rozlewne w Polsce – uwarunkowania, przebieg. Zjawiska ekstremalne związane z konwekcją: opady nawałne, trąba powietrzna, szkwał. Problemy w gospodarowaniu przestrzenią w obrębie dolin rzecznych: powodzie i okresowe podtopienia. Zagrożenia cywilizacyjne i transport zanieczyszczeń, kwaśny deszcz, poziomy i ładunki krytyczne. Katastrofy związane z pokrywą wegetacyjną: pożary, susze, szarańcza.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza obszarów zagrożonych katastrofami naturalnymi. Wykonanie mapy zagrożeń. Wykazanie wpływu zagrożeń naturalnych na gospodarowanie przestrzenią</p>
E4.	<i>Zagospodarowanie turystyczne</i>	<p>Wykłady: Zagospodarowanie turystyczne - ogólna charakterystyka zjawiska. Przestrzeń turystyczna i osadnictwo turystyczne. Zagospodarowanie turystyczne walorów krajoznawczych: - Podstawy prawne i zagospodarowanie przestrzenno-funkcjonalne muzeów i skansenów - Parki kulturowe i tematyczne szlaki kulturowe - Problemy adaptacji obiektów zabytkowych na potrzeby turystyki. Zagospodarowanie turystyczne walorów wypoczynkowych. Zagospodarowanie turystyczne dla turysty niepełnosprawnego. Zagospodarowanie turystyczne uzdrowisk. Zagospodarowanie turystyczne dla turystyki aktywnej. Zagospodarowanie turystyczne dla turystyki świątecznej i weekendowej. System informacji turystycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Projekt: zagospodarowanie turystyczne wybranego waloru turystycznego dla różnych segmentów turystyki, z uwzględnieniem przyjętych założeń (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja) Projekt szlaku turystycznego (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja) Ocena zagospodarowania turystycznego obszarów (praca w grupach, dyskusja).</p>

Nazwa kierunku studiów: Gospodarka przestrzenna
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 74

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Architektura i urbanistyka	Wykłady: Historia urbanistyki. Czynniki miastotwórcze. Miasta antyczne i pierwsze zasady kształtowania miast. Miasta średniowieczne. Miasta "idealne" epoki renesansu i baroku. Miasta-twierdze i ich wpływ na współczesny wizerunek oraz rozwój miasta. Miasta nowożytne okresu rewolucji przemysłowej. Współczesność – mozaika nawarstwień oraz współczesne trendy. Style w architekturze. Architektura jako zwierciadło epoki. Cechy charakterystyczne danego okresu historycznego. Nawarstwienia w architekturze.
2.	Człowiek w środowisku	Wykłady: Antropogeniczne zmiany środowiska w czasach prehistorycznych i historycznych. Antropogeniczne zmiany szaty roślinnej. Antropogeniczne zmiany procesów rzeźbotwórczych. Problemy zagospodarowania obszarów górskich. Między gospodarką rabunkową a zrównoważonym rozwojem. Przeobrażenia środowiska pod wpływem współczesnego rolnictwa. Eksploatacja surowców i jej wpływ na środowisko. Wpływ turystyki na środowisko. Energetyka jądrowa i inne alternatywne źródła energii i ich wpływ na środowisko. Rozwój demograficzny i jego wpływ na środowisko. Inwestycje hydrologiczne i ich wpływ na środowisko. Ćwiczenia: Analiza i ocena stopnia przekształceń antropogenicznych w środowisku przyrodniczym na podstawie mapy sozologicznej. Wpływ działalności górniczej na degradację środowiska przyrodniczego - analiza treści artykułów naukowych. Wpływ turystyki na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych). Problemy współczesnego świata - analiza korzyści i zagrożeń wynikających z budowy elektrowni wodnych i wiatrowych, regulacji rzek, deforestacji, intensyfikacji rolnictwa i produkcji żywności modyfikowanej genetycznie, wzrostu liczby ludności, nasilenia procesów urbanizacyjnych.
3.	Planowanie infrastruktury technicznej	Wykłady: Infrastruktura techniczna i jej rola w gospodarce. Zasady funkcjonowania, kształtowanie i lokalizacja infrastruktury technicznej. Infrastruktura techniczna w dokumentach planistycznych. Zasady i etapy planowania infrastruktury technicznej. Ćwiczenia: Analiza stanu i funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej oraz określenie kierunków rozwoju infrastruktury technicznej na wybranym obszarze.
4.	Polityka regionalna i zarządzanie projektami	Wykłady: Polityka regionalna – przedmiot, definicje, zakres badań. Historia i ewolucja polityki regionalnej. System polityki regionalnej w Unii Europejskiej oraz w Polsce – podstawy formalno- prawne i instytucjonalne. Cele, zasady oraz instrumenty polityki regionalnej. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych. Finansowanie polityki regionalnej. Monitorowanie i ocena efektywności polityki regionalnej. Zarządzanie projektami. Rozwój przedsiębiorczości. Ćwiczenia: Ocena zróżnicowań regionalnych w wybranej skali przestrzennej. Formułowanie projektu w ramach

		określonego programu wsparcia. Ewaluacja polityki regionalnej. Tworzenie biznes planu.
5.	Proces legislacji w planowaniu	Wykłady: Podstawy teorii prawa (język prawny i prawniczy, rodzaje przepisów prawnych i normy prawnej, system prawa, racjonalne tworzenie prawa, budowa aktu normatywnego, obowiązywanie prawa i wykładnia). Proces legislacyjny, inicjatywa ustawodawcza w Polsce i w organach (Rady i Parlamentu Europejskiego) Unii Europejskiej. Zasady przygotowywania rządowego projektu ustawy, rozporządzeń wykonawczych i rozporządzenia z mocą ustawy oraz projektu aktu prawa miejscowego. Akty prawa miejscowego organów samorządu terytorialnego oraz terenowych organów administracji rządowej w systemie planowania przestrzennego. Procedura tworzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Procedura tworzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
6.	Projektowanie CAD	Ćwiczenia: Omówienie interfejsu programu. Wykorzystanie narzędzi rysunkowych. Praca na warstwach. Wykorzystanie narzędzi edycyjnych. Opisywanie rysunków. Praca na blokach. Praca na odnośnikach zewnętrznych. Praca na arkuszach. Wprowadzenie do wydruku. Wprowadzenie do przestrzeni trójwymiarowej.
7.	Seminarium dyplomowe 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy magisterskiej przez uczestników seminarium.
8.	Techniki prezentacji zjawisk przestrzennych	Ćwiczenia: Formy prezentacji graficznej danych przestrzennych: kartogram (prosty, złożony), kartodiagram (prosty, złożony), mapa punktowa, konturowa, przepływów, symboliczna; mapy jedno, dwu i wielotematyczne. Kompleksowe opracowanie prezentacji danych z punktu widzenia użyteczności analiz społeczno-ekonomicznych: kompozycja, elementy mapy. Wykorzystanie formuł do integracji danych przestrzennych pochodzących z różnych źródeł danych. Poszukiwanie obiektów spełniających określone kryteria (proste i złożone). Wybór obiektów w zadanych odległościach, strefy buforowe, macierz odległości. Konstruowanie prostych wskaźników oraz podstawowy opis statystyczny danych przestrzennych. Regionalizacja w oparciu o zadane wartości dla cech.
9.	Teorie i modele w gospodarce przestrzennej	Wykłady: Wprowadzenie do teorii gospodarki przestrzennej, omówienie miejsce teorii gospodarki przestrzennej wśród innych nauk, podstawowe pojęcia. Modele; cechy, rodzaje, sposoby konstrukcji, rola w wyjaśnianiu zjawisk i procesów w gospodarce przestrzennej. Omówienie głównych teorii i modeli gospodarki przestrzennej, m.in.: teorie lokalizacyjne (von Thünen, Weber, Christaller, Lösch). Regional Science Isarda. Teorie rozwoju regionalnego (falowy, rdzenia i peryferii, biegunów wzrostu...). Teorie urbanizacji i rozwoju miast, teorie bazy ekonomicznej. Teorie dyfuzji innowacji, teorie sieci, klastrów i in. . Ćwiczenia: Wprowadzenie do analizy treści wybranych opracowań z zakresu teorii gospodarki przestrzennej. Analiza opracowań naukowych o tematyce: teoria bliskości w geografii. Analiza opracowań naukowych o tematyce: model potrójnej i poczwórnej helisy. Analiza opracowań naukowych o tematyce: kapitał terytorialny. Analiza opracowań naukowych o tematyce: neogeografia. Analiza opracowań naukowych o tematyce: big data a możliwość opisu przestrzeni. Omówienie esejów – dyskusja podsumowująca.
Semestr II		
1.	Grafika i wizualizacja komputerowa	Ćwiczenia: Skech Up. Zasady pracy w programie, możliwości programu, tworzenie prostych form. Wizualizacja zespołu architektonicznego, renderowanie pliku 3D. Adobe Photoshop/ GIMP. Podstawowe zasady pracy w programie Adobe Photoshop – możliwości programu. Wykorzystanie zrenderowanych plików z programu Skech Up do tworzenia wizualizacji. Wgrywanie do programu filtrów i pędzli oraz wykorzystanie ich do tworzenia

		wizualizacji. Wykorzystanie programu do obróbki zdjęć. Wykorzystanie zdjęć przy tworzeniu wizualizacji – tworzenie kolaży, wklejanie elementów.
2.	Marketing terytorialny	<p>Wykład: Geneza marketingu terytorialnego. Marketing a potrzeby ludzkie. Przedmiot, zakres i cele marketingu terytorialnego. Relacje wymienne w marketingu terytorialnym. Podmioty marketingu terytorialnego (organy samorządu terytorialnego, mieszkańcy, związki i stowarzyszenia biznesowe). Rynki docelowe w marketingu terytorialnym: wewnętrzne rynki docelowe (mieszkańcy, lokalne lub regionalne instytucje, pracownicy i działacze samorządu terytorialnego). Zewnętrzne grupy docelowe (inwestorzy, banki, turyści, mieszkańcy innych jednostek. osadniczych itd.); pozostałe klasyfikacje rynków docelowych. Kształtowanie strategii marketingowej jednostki terytorialnej w zależności od grupy docelowej (założenia, cele strategiczne i operacyjne). Poziomy kształtowania marketingu terytorialnego. Produkt w marketingu terytorialnym. Klasyfikacja korzyści oferowanych przez terytorium. Elementy strategii marketingowej: diagnoza (SWOT, benchmarking, pozycjonowanie). Cele strategii (wizja, misja, cele marketingowe, grupy docelowe); planowanie strategiczne (wybór strategii konkurencji, zestaw środków marketingowych (marketing mix), wyznaczenie konkretnych działań, budżet); realizacja i kontrola. Zakres działań marketingowych. Kształtowanie wizerunku miejsca.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie projektu najważniejszych elementów strategii marketingowej wybranej jednostki terytorialnej. Prezentacja i dyskusja.</p>
3.	Ocena oddziaływania na środowisko	<p>Wykłady: Oceny oddziaływania na środowisko - podstawowe definicje, historia stosowania w Polsce i UE oraz innych krajach, podstawy prawne. Wytyczne w zakresie procesu postępowania OOS, implikacje do dokumentów planistycznych. Zakres merytoryczny raportu OOS. Źródła informacji oraz podstawowe instytucje. Środowiskowe. Partycypacja społeczna w procesie ocen oddziaływania na środowisko. Analiza problemów związanych z wykonywaniem ocen oddziaływania na środowisko w różnych sektorach gospodarki.</p> <p>Ćwiczenia: Ocena oddziaływania na środowisko wybranej inwestycji – opracowanie projektowe.</p>
4.	Planowanie przestrzenne w Europie	<p>Wykłady: Europejskie modele planowania przestrzennego. Kierunki i instrumenty planowania przestrzennego na poziomie europejskim. Problematyka granic, pogranicza i współpracy transgranicznej w Europie. Planowanie dla regionów transgranicznych. Koncepcje rozwoju społeczno-ekonomicznego i zagospodarowania przestrzennego obszarów pogranicznych w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza uwarunkowań i systemu planowania przestrzennego w Europie (na wybranych przykładach). Opracowanie ogólnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego w obszarze pogranicznym (na wybranym przykładzie).</p>
5.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Prezentacja stanu wiedzy w zakresie tematyki pracy magisterskiej, materiałów. Źródłowych i drogi postępowania badawczego. Omówienie pracy seminaryjnej.
6.	Struktura przestrzenna gospodarki narodowej	<p>Wykłady: Podziały administracyjne i terytorialne aspekt historyczny i teraźniejszość. Klasyfikacja gospodarki narodowej – ujęcie retrospektywne i teraźniejszość. Statystyka publiczna jako naturalna baza badań struktury przestrzennej gospodarki narodowej. Program badań. Publikowane dane, a ich przydatność do badań przestrzennych. Metody i podejścia badawcze w określeniu struktury przestrzennej gospodarki narodowej. Zróżnicowania i uwarunkowania przestrzenne wybranych zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych w skali kraju.</p> <p>Ćwiczenia: Klasyfikacja gospodarki narodowej oraz system REGON jako podstawa prowadzenia badań nad strukturą przestrzenną gospodarki narodowej. Czasowe i przestrzenne zróżnicowanie regionalnej struktury gospodarki narodowej. w układzie sektorowym. Struktura sektorowa gospodarki narodowej w wymiarze regionalnym i lokalnym – analiza porównawcza. Instytucje otoczenia biznesu jako identyfikator i efekt rozwoju</p>

		gospodarczego. Pola obsługi – ciążen przestrzennych – wybranych ośrodków powiatowych.
7.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Wykłady: Studium uwarunkowań – funkcja i miejsce w systemie planistycznym, obszary funkcjonalne. Budowa studium – uwarunkowania i kierunki zagospodarowania, rysunek studium. Tryb opracowania i uchwalania studium. Analiza istniejących opracowań. Ćwiczenia: Inwentaryzacja stanu zagospodarowania wybranego obszaru. Opracowanie diagnozy stanu zagospodarowania wybranego obszaru. Wyznaczenie kierunków rozwoju przestrzennego wybranego obszaru.
8.	Ćwiczenia specjalizacyjne	Ćwiczenia terenowe: Etapy realizacji inwentaryzacji terenowej: opracowanie harmonogramu prac, podział. zadań, sposoby kodowania i zapisu pozyskanych informacji. Bazy danych i podkłady wektorowe. Inwentaryzacja terenowa: przestrzeń instytucjonalna, ocena stanu zagospodarowania. Przetworzenie baz danych, przygotowanie map, prezentacji graficznych. Analiza statystyczna i przestrzenna. Prezentacja wyników.
9.	Praktyka dyplomowa (po I roku studiów)	Praktyka dyplomowa: Pozyskanie materiałów empirycznych. Poznanie zasad organizacji i funkcjonowania instytucji przyjmującej praktykanta.
Semestr III		
1.	Metody i techniki analizy statystycznej	Wykłady: Zróżnicowanie, zmienność, diagnostyczność. Charakter rozkładu (zmiennej). Metryki odległości wykorzystywane w podejściach wielowymiarowych, Podobieństwo, korelacja, asocjacje, kontyngencja,. Od jedno do wielowymiarowych ujęć zjawisk. Taksonomia wrocławska. Metody odległości od wzorca. Charakter zmiennych, typy wzorców (metoda Hellwiga). Analiza składowych głównych (grupa metod czynnikowych) jako narzędzie dyskryminacji. zmiennych, konstrukcja meta cech. Hierarchiczna analiza skupień. Grupowanie (podobieństwo) jednostek i cech (zmiennych). Ćwiczenia: Rozpoznanie zawartości Banku Danych Lokalnych (BDL) jako ogólnodostępnej bazy danych służącej do ukazania zróżnicowania przestrzennego w różnych skalach przestrzennych. Pobranie i organizacja danych – baza danych – będących podstawą do dalszych zajęć,. Grupowanie jednostek i ukazanie przestrzennego ich zróżnicowania z wykorzystaniem metody Perkala,. Grupowanie jednostek i ukazanie przestrzennego ich zróżnicowania z wykorzystaniem metody odległości od wzorca – metoda Hellwiga,. Wybór oraz interpretacja słowna składowych głównych,. Grupowanie jednostek i ukazanie przestrzennego ich zróżnicowania z wykorzystaniem metody analizy skupień w oparciu o składowe główne i zmienne oryginalne,. Przygotowanie podsumowującego projektu semestralnego. Ewaluacja zajęć.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Wykłady: MPZP – funkcja i miejsce w systemie planistycznym, obszary funkcjonalne. Treść i forma planu miejscowego: - część tekstowa. - część graficzna. Procedura sporządzania planu miejscowego. Planowanie miejscowe w Polsce – podstawowe problemy. Ćwiczenia: Inwentaryzacja stanu zagospodarowania wybranego obszaru. Analiza studium uwarunkowań i innych dokumentów planistycznych dla danego terenu. Opracowanie planu miejscowego dla wybranego obszaru – części graficznej oraz części tekstowej.
3.	Problematyka zagospodarowania obszarów zdegradowanych	Wykłady: Problemy funkcjonalno-przestrzenne obszarów zdegradowanych. Pojęcie i istota rewitalizacji. Cele i funkcje procesów rewitalizacyjnych. Wymiary rewitalizacji. Działania determinujące skuteczność rewitalizacji w poszczególnych wymiarach. Rewitalizacja a planowanie przestrzenne. Regulacje prawne z zakresu rewitalizacji terenów zdegradowanych. Lokalne i regionalne programy rewitalizacji w Polsce. Przykłady rewitalizacji terenów i obiektów do nowych funkcji. Ćwiczenia: Delimitacja obszarów zdegradowanych w skali miasta. Przykłady przestrzeni zdegradowanych wymagających rewitalizacji. Rola przestrzeni publicznej w procesie rewitalizacji obszarów śródmiejskich. Efekty rewitalizacji. Poprawa wizerunku i jakości życia w mieście. Rewitalizacja blokowisk.
4.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pracy seminaryjnej.

5.	Wiedza w gospodarce	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i klasyfikacje: wiedza, kapitał ludzki i społeczny. Wykształcenie - znaczenie wykształcenia w gospodarce i społeczeństwie. Źródła wiedzy (kapitału ludzkiego i społecznego). Wiedza - ekonomiczne i społeczne znaczenie wiedzy (koncepty i teoretyczne modele. uwzględniające wpływ wiedzy na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki) oraz przestrzenne zróżnicowanie w różnych skalach odniesienia. Kapitał społeczny – geneza, znaczenie, źródła.</p> <p>Ćwiczenia: Rankingi szkół wyższych w Polsce i na świecie – zróżnicowanie przestrzenne najlepszych szkół (w zależności od typu szkoły, w podziale na dyscypliny wiedzy). Miejsce Polski na światowej mapie tworzenia wiedzy – analiza bibliometryczna pozycji. Polski w światowej nauce (wybranych dziedzin wiedzy i ogółem) na podstawie informacji z bazy danych Scopus®. Tworzenie nowej wiedzy w Polsce: analiza partycypacji uczelni wyższych w międzynarodowych projektach badawczych, grantach badawczych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego etc. Zróżnicowanie przestrzenne.</p>
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	Ekonomika kultury	<p>Wykłady: Wstęp do ekonomiki kultury. Charakterystyka ekonomiczna sektora kultur. Rynki i konsumpcja towarów/usług powstających w sektorze kultury. Polityka kulturalna. Ekonomia sztuk performatywnych. Ekonomia dziedzictwa kulturowego. Ekonomia przemysłów kreatywnych. Kultura/działalności twórcze a rozwój gospodarczy.</p> <p>Ćwiczenia: Znaczenie działalności twórczych w rozwoju społeczno-ekonomicznym i przestrzennym wybranego miasta. Analiza konsumpcji produktów/usług sektora kultury. Analiza porównawcza danych statystycznych z zakresu sektora kultury dla wybranych państw Europy i świata.</p>
A2.	Wpływ globalnego ocieplenia na gospodarkę przestrzenną	<p>Wykłady: Naturalne i antropogeniczne przyczyna zmian klimatu. Mechanizmy zmian klimatu i interakcje - wpływ zjawisk globalnych na procesy w skali regionalnej i lokalnej. Zmiany klimatu a rozwój cywilizacji w okresie ostatnich 2000 lat. Cechy i wskaźniki zmian klimatycznych w XX wieku. Współczesne efekty zmian klimatu, zjawiska i procesy o charakterze ekstremalnym, oddziaływanie na procesy ekonomiczno-społeczne. Scenariusze globalnych zmian klimatu, skutki w środowisku i gospodarce. Adaptacja do zmian klimatycznych. Polityka międzynarodowa, regionalne i krajowe programy. Wskazania dla planowania i gospodarki przestrzennej w różnych regionach. przyrodniczych.</p> <p>Ćwiczenia: Internetowe bazy danych: informacja przestrzenna o klimacie i jego zmianach, monitoring zjawisk o charakterze ekstremalnym. Wiedza o klimacie w gospodarce przestrzennej: umiejętność wykorzystania informacji ze specjalistycznych serwisów meteorologicznych w dokumentach. Planistycznych, opracowaniach ekofizjograficznych i ocenie skutków oddziaływania na środowisko. Interakcje między sposobem zagospodarowania terenu a wybranymi składowymi bilansu cieplnego i wodnego – symulacje z użyciem narzędzi GIS.</p>
A3.	Zagrożenia i katastrofy naturalne	<p>Wykłady: Wstęp: zagrożenia – katastrofy – ryzyko i zarys tematyki przedmiotu. Typologia zagrożeń i katastrof – rozmieszczenia w skali globalnej. Trzęsienia ziemi. Erupcje wulkaniczne. Ruchy masowe – góry wysokie (obrywy, splayy gruzowe). Ruchy masowe – pozostałe obszary (osuwiska, splayy błotne). Procesy fluwialne i powódzie. Wybrzeża morskie. Tereny krasowe – subsydencja gruntu, zapadliska. Erozja gleb, erozja wązowa. 1 Ekstremalne zdarzenia meteorologiczne. Zagrożenia i katastrofy technogeniczne.</p> <p>Ćwiczenia: Wyznaczanie stref zagrożenia w dolinach rzecznych. Wyznaczanie stref zagrożenia na zboczach dolin. Katastrofy naturalne – studia przypadków. Mapy zagrożeń – mapy ryzyka.</p>
Semestr IV		
1.	Geopolityka	<p>Wykład: Definicje geopolityki, zakres przedmiotowy oraz podstawowe pojęcia związane z geopolityką. Koncepty geopolityczne (ze szczególnym uwzględnieniem miejsca Polski). Czynniki wpływające na pozycję</p>

		<p>państw na arenie międzynarodowej. Relacje geopolityczne na świecie i uwarunkowania ich zmian. Strategiczne kierunki wpływów; Świat po zimnej wojnie - nowe podziały. Rozmieszczenie przestrzenne konfliktów zbrojnych na świecie. Punkty i sprawy zapalne jako potencjalne przyczyny konfliktów zbrojnych. System postwestfalski. Znaczenie organizacji międzynarodowych. Aktualne problemy geopolityczne na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza układu sił na świecie (mocarstwa, państwa "potęgi", siły regionalne, itp.). Analiza zróżnicowania przestrzennego państw ze względu na wybrane kategorie ważne z punktu widzenia relacji geopolitycznych. Charakterystyka sytuacji geopolitycznej wybranych obszarów. Analiza konfliktów zbrojnych na świecie.</p>
2.	Seminarium dyplomowe 4	<p>Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego.</p>
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	Aktualne problemy gospodarki przestrzennej i polityki regionalnej	<p>Wykłady: Problemy współpracy przygranicznej. Zróżnicowanie przestrzenne zjawiska przestępczości na poziomie lokalnym. Problemy realizacji polityki marketingowej miast Polski. Wybrane zagadnienia z zależności pomiędzy światem on-line i off-line.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza treści wybranych opracowań z zakresu teorii gospodarki przestrzennej o tematyce: smart cities, complex networks, blockchain economy, volunteered geographic. information. Omówienie wyników – dyskusja podsumowująca.</p>
B2.	Demograficzne aspekty gospodarki przestrzennej	<p>Wykłady: Kształtowanie się poglądów na wzajemne relacje między rozwojem demograficznym a rozwojem społecznym i gospodarczym. Najważniejsze teorie i doktryny demograficzne. Podstawowe metody prognozowania stanu i struktury ludności według płci i wieku. Zmiany liczby, struktury i przestrzennego rozmieszczenia ludności - wyzwania w zakresie planowania infrastruktury oświatowej, ochrony zdrowia i opieki społecznej. Współczesne przemiany struktury gospodarstw domowych i rodzin, ich konsekwencje społeczno-ekonomiczne i przestrzenne.</p> <p>Ćwiczenia: Zapoznanie z założeniami i wynikami aktualnych prognoz demograficznych. Głównego Urzędu Statystycznego. Szacowanie przyszłej liczby i struktury ludności według edukacyjnych grup wieku na potrzeby projektowania infrastruktury oświatowej. Szacowanie przyszłej liczby i struktury ludności w wieku produkcyjnym oraz potencjalnych i realnych zasobów pracy. Analiza zmian poziomu niepełnosprawności społeczeństwa w kontekście rozwoju infrastruktury ochrony zdrowia i opieki społecznej.</p>
B3.	Partycypacja i mediacja w konfliktach przestrzennych	<p>Wykłady: Podstawy teoretyczne komunikacji społecznej i konfliktów. Konflikty przestrzenne a udział społeczeństwa w procesach planistycznych. Metody rozwiązywania konfliktów i prowadzenia komunikacji społecznej. Partycypacja w konfliktach przestrzennych. Mediacje w konfliktach przestrzennych. Ćwiczenia: Komunikacja interpersonalna i społeczna. Planowanie i organizacja procesu partycypacji. Prowadzenie partycypacji i mediacji w konfliktach przestrzennych. Konflikty przestrzenne w Polsce i na świecie – dyskusja.</p>

Nazwa kierunku studiów: Historia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 75

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Historia starożytna	<ul style="list-style-type: none"> - Dzieje i osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnego Wschodu: Sumerów, Babilończyków, Asyryjczyków, Hetytów, Egipcjan, Persów - Wczesne kręgi cywilizacyjne Morza Śródziemnego – kultura minojska, mykeńska - Starożytna Grecja: kolonizacja doby archaicznej, kształtowanie polis, państwa greckie epoki klasycznej, konflikty zbrojne, walka o hegemonię, Aleksander Wielki i epoka hellenistyczna, osiągnięcia kulturalne i cywilizacyjne Greków - Starożytny Rzym: Primordia Urbis, rozwój miasta w epoce królewskiej, węzłowe problemy społeczne, ustrojowe, kulturowe i gospodarcze funkcjonowania Republiki Rzymskiej. Ekspansja Rzymu i epoka wielkich podbojów. Ewolucja ustroju rzymskiego w okresie cesarstwa, polityka wobec prowincji, romanizacja. Problemy utrzymania spójności państwa w okresie późnego antyku i nowe zjawiska kulturowe
2.	Historia średniowieczna	Węzłowe problemy dziejów powszechnych V-XV w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski X-XV w. oraz Bizancjum i europejskiego Zachodu, w tym: procesów migracji, etnogenezy, formowania się struktur państwowych i miejskich, chrystianizacji, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki.
3.	Historia nowożytna	<p>W odniesieniu do historii powszechnej: Odkrycia geograficzne i polityka kolonialna, Reformacja w Europie; reforma katolicka; wojny włoskie rywalizacja habsbursko-francuska w XVI w.; kultura europejska doby Odrodzenia; walka o hegemonie w Europie zachodniej w I połowie XVI w.; Rosja ostatnich Rurkowiczów i okresu „Wielkiej Smuty”; rewolucja w Niderlandach; wojna trzydziestoletnia; rewolucja angielska; Francja Ludwika XIV; Anglia na przełomie XVII i XVIII w.; trzecia wojna północna, zmiana układu sił w Europie środkowo- wschodniej, wzrost znaczenia Rosji; oświecenie; monarchia Fryderyka II i wojna siedmioletnia; absolutyzm oświeceniowy; narodziny Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.</p> <p>W odniesieniu do historii Polski: Reformacja i problemy wyznaniowe w Rzeczypospolitej w. XVI i XVII w.; unia polsko- litewska 1569 r.; system polityczny w Rzeczypospolitej w XVI w. – ruch egzekucyjny; Odrodzenie w Polsce; Znaczenie sarmatyzmu w Rzeczypospolitej szlacheckiej; ustrój Rzeczypospolitej po 1572 r.; Żydzi w Rzeczypospolitej – skala i zasięg osadnictwa, Rzeczypospolita a jej sąsiedzi w XVII stuleciu; problem Ukrainy – powstanie Chmielnickiego; Jan III Sobieski i jego rządy; blaski i cienie czasów saskich; Oświecenie w Polsce; przyczyny upadku Rzeczypospolitej; konstytucja 3 Maja; spór o Stanisława Augusta – próba oceny jego panowania.</p>
4.	Historia XIX wieku	Rewolucja Francuska i Epoka Napoleońska. Ziemia polskie pod zaborami. Polskie powstania narodowe. XIX- i XIX/XX-wieczne sojusze i wojny kształtujące geopolitykę (Trójporozumienie i Trójprzymierze, wojna

		krymska, wojna rosyjsko-japońska). Zjednoczenie Niemiec i Włoch. Myśl polityczna XIX w. Kolonializm (przyczyny, kierunki, skutki). Wojna secesyjna w Stanach Zjednoczonych.
5.	Historia okresu 1914-1945	Geneza I wojny światowej. Przebieg działań militarnych i historia dyplomatyczna I wojny światowej. Sprawa polska w latach I wojny światowej. Konferencja pokojowa w Paryżu. Liga Narodów. Tworzenie państw narodowych. Problem mniejszości narodowych. Przewroty i zamachy stanu w Europie międzywojennej. Wielki kryzys gospodarczy. Destabilizacja lat trzydziestych. Geneza II wojny światowej. Sojusz Hitler-Stalin 1939-1941. Tworzenie Wielkiej Koalicji. Wizje końca wojny i nowego ładu na świecie. Konferencje Wielkiej Trójki. Sprawa polska w latach II wojny światowej. Okupacje.
6.	Historia po II wojnie światowej	Wykład: „Skrwawione ziemie”: świat po II wojnie światowej. „Czarna Księga komunizmu” – doświadczenie komunizmu: Europa Środkowo-Wschodnia i świat. „Wielka trwoga”: Polska po II wojnie światowej. „Wrocławskie zadymy”: historia opozycji demokratycznej w PRL. „Utopia u władzy”: historia ZSRR. „Dyplomacja” H. Kissinger: dyplomatyczne spojrzenie na powojenny świat. „Ren wpada do Tybru”: Sobór Watykański II i religijne problemy współczesnego świata. Konwersatorium: Świat po II wojnie światowej (Jalta, Poczdam, bilans wojny, rozliczanie nazizmu: Norymbergia, sprawa niemiecka, społeczeństwa europejskie po wojnie. ZSRR i USA. ONZ. Polska po II wojnie światowej. Europa Wschodnia 1944-1947/1948. Polska 1944–1947 – ustanawianie władzy komunistów. Stalinizm: ZSRR i Europa wschodnia. Stalinizm – Polska. „Zimna wojna”, „odwilż”: ZSRR po śmierci Stalina. Europa wschodnia. Granice „odwilży” – NRD 1953, Węgry 1956. Polski rok 1956. ZSRR: od Chruszczowa do Breżniewa. Europa Wschodnia. Czechosłowacja 1968. USA i kraje Europy Zachodniej. integracja europejska. Lata 60.: USA, Europa zachodnia. Kryzys kubański. Wojna w Wietnamie. Ameryka Południowa. Bliski Wschód. Daleki Wschód. Dekolonizacja po II wojnie światowej. Problemy „Czarnego kontynentu”. „Mała stabilizacja”: (Polska 1957-1968). Marzec 1968 i Grudzień 1976. Dekada Gierka (Polska 1971-1980): Opozycja polityczna. Sierpień 1980. Solidarność. Stan wojenny. Droga do „okrągłego stołu”. Jesień Ludów. Problemy współczesnego świata: gospodarcze, religijne (Sobór Watykański II, pontyfikat Jana Pawła II), społeczne.
7.	Vademecum badań historycznych	1. Wprowadzenie pojęcia historia jako nauki, określenie celu badań historycznych i definicji tej dyscypliny. 2. Warsztat naukowy historyka – pojęcie, elementy, sposoby wykorzystania. 3. Miejsce historii wśród innych nauk – reakcje wielostronne między naukami, interdyscyplinarność badań. 4. Literatura naukowa – podstawowe rodzaje literatury naukowej i popularnonaukowej, charakterystyka i sposoby wykorzystania. 5. Źródła historyczne jako podstawa badań w historii i najwyższy autorytet w badaniach nad przeszłością. 6. Klasyfikacja źródeł historycznych, ich gromadzenie, przechowywanie, opracowanie i wykorzystanie. 7. Krytyka źródeł historycznych jako metoda weryfikacji autorytetów w historii. 8. Historiografia jako proces stałego dochodzenia do wiedzy o przeszłości. 9. Dlaczego piszemy historię wciąż od nowa – o względności badań historycznych i ich rzeczywistej funkcji społecznej.
8.	Analiza i przygotowanie tekstu naukowego	Ogólne zasady analizy tekstu naukowego. Odnajdywanie i analiza podstawowych elementów tekstów naukowych: określenia tematyki i aspektu badań, celów i pytań badawczych, podstawowych pojęć i ich definicji, struktury logicznej i merytorycznej twierdzeń autora, głównych tez i ich uzasadnień. Pojęcia kluczowe w tekście naukowym i ich funkcje. Streszczenie, jego funkcje i przeznaczenie, zasady jego tworzenia. Specyfika narracji historycznej z punktu widzenia analizy tekstu naukowego. Struktura narracji historycznej i analiza poszczególnych jej składników. Ogólne zasady budowania tekstu naukowego i cechy charakterystyczne historycznego tekstu naukowego. Zdania historyczne i generalizacje historyczne. Zasady

		i sposoby uzasadniania w narracji historycznej. Zasady budowania formalnej i logicznej struktury tekstu naukowego. Aparat naukowy: jego funkcje, sposoby budowania, wymagania merytoryczne i formalne. Zapis bibliograficzny i różnicowanie jego wzorców (systemów).
9.	Nauki pomocnicze historii	Klasyczny kanon nauk pomocniczych historii obejmujący chronologię, dyplomatykę, epigrafikę, genealogię, heraldykę, ikonografię, neografię, numizmatykę, paleografię, sfragistykę oraz wybrane zagadnienia ze źródłoznawstwa nowożytnego i współczesnego (źródła narracyjne, audiowizualne, prasa).
10.	Nauki społeczne i humanistyczne a historia	Antyk a zjawisko długiego trwania - Zjawisko „długiego trwania” jako koncepcja historiograficzna - Antyczne wzorce (i tematy) w sztuce i architekturze - Antyczny rodowód gatunków literackich i koncepcji filozoficznych - Antyk a współczesna kultura popularna - Miasto jako zjawisko kulturowe i społeczno-gospodarcze - Antyczne korzenie systemów religijnych
11.	Źródła audiowizualne w historii	Materiały audiowizualne jako źródło historyczne – wprowadzenie do metodologii badań. Archiwa przechowujące materiały audiowizualne, ich zasady funkcjonowania i udostępniania. Bazy danych i kolekcje on-line ze źródłami audiowizualnymi. Materiały audio – metody analizy. Materiały filmowe – metody analizy. Oral history jako specyficzny rodzaj badań i narracji. Techniczne możliwości wsparcia analizy źródeł audiowizualnych. Manipulacje i fałszowania źródeł audiowizualnych. Film fabularny jako źródło historyczne. Fotografia i film jako źródło do przestrzeni i warunków społecznych. Film w przestrzeni muzealnej. Fotografia i film w narracji historycznej. Analiza wybranych materiałów audiowizualnych z czasów II Rzeczypospolitej, okresu okupacji, PRL i III Rzeczypospolitej
12.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Historia St. Zjednoczonych od powstania do 1945 r.	Pierwsze kolonie w Ameryce. Rozwój kolonii brytyjskich w Ameryce. Wojna o niepodległość. Tworzenie zjednoczonego państwa (konstytucja). Problem niewolnictwa. Ekspansja na zachód. Wojny z Wielką Brytanią i Meksykiem. Doktryna Monroe’go i jej reperkusje. Wojna secesyjna. Industrializacja. Rozwój społeczno-polityczny do I wojny światowej. Ekspansja zewnętrzna (wojna z Hiszpanią, budowa kanału panamskiego). Udział USA w I wojnie światowej. Izolacjonizm amerykański po I wojnie światowej. Wielki kryzys gospodarczy w USA. New Deal prezydenta Roosevelta. USA w II wojnie światowej.
13.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Kultura i obyczaje USA	Przemiany kulturowe i obyczajowe w USA od okresu kolonialnego po współczesność; kultura i obyczaje pierwszych osadników w Ameryce Północnej; geneza mitów założycielskich USA; religijność wspólnot purytańskich i kwakerskich; przebudzenia religijne od XVIII do XIX w., liberalizm polityczny, działalność Benjamina Franklina; myśl społeczno- polityczna Ojców Założycieli; kultura i obyczaje USA w ujęciu A. de Tocqueville’a; wpływ nauki i uprzemysłowienia na kulturę w XIX w.; literatura i sztuka w USA w XIX w.; transcendentalizm amerykański; kultura ery progresywnej; przemiany obyczajowe lat 20. i 30. XX w.; rozwój i znaczenie kultury popularnej w XX w.; wpływ przemian ekonomicznych i technologicznych na amerykańską kulturę po 1945 r.; popkultura amerykańska w filmie i muzyce; liberalny konsensus; rewolucja obyczajowa lat 60. XX w. i jej następstwa; kultura masowej konsumpcji w epoce informacyjnej.
14.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Historia Stanów Zjednoczonych po 1945 r.	Stany Zjednoczone w dobie prezydentury Trumana. Doktryna powstrzymywania i Plan Marshalla. Polowanie na czerwone czarownice – Makkartyzm. W zimnowojennej rywalizacji z ZSRR. Problemy równouprawnienia ludności czarnoskórej i innych mniejszości. Przemiany demograficzne w USA. Kultura USA po wojnie i rewolucja lat 60. Sukcesy w kosmosie Wietnam i kryzys imperium amerykańskiego. Problemy gospodarcze i społeczne lat 70. W okresie odprężenia. Triumf konserwatyzmu - Reagan i Bush. Zwycięstwo w zimnej

		wojnie. Policjant świata – problemy polityki zagranicznej po 1989 r. Walka z terroryzmem i wyzwania dla USA w XXI r. Stany Zjednoczone a Europa Środkowo-Wschodnia i Polska po 1945 r.
15.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Stany Zjednoczone a Polska w XX w.	Stany Zjednoczone a kwestia niepodległości Polski (1917-1921). W cieniu izolacjonizmu – stosunki polsko-amerykańskie w okresie międzywojennym. Stany Zjednoczone wobec kwestii polskiej w II wojnie światowej. Polityczne uwarunkowania polityki USA wobec Polski w latach 1945-1956. Zmiana stosunku do państwa polskiego po Październiku 1956 r. „Budowanie mostów” w latach 60. W okresie odprężenia. Prawa człowieka jako element polityki USA wobec Polski. Nowe nadzieje - w okresie „Solidarności”. Polityka USA wobec Polski w latach 80. Rozwój stosunków wzajemnych po 1989 r.
16.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Mit Ameryki w Polsce	Pojęcie mitu. Charakterystyczne cechy mitu amerykańskiego. Historyczne uwarunkowania jego powstania. Historyczne przesłanki powstania i rozpowszechnienia mitu Ameryki w społeczeństwie polskim. Mit Ameryki a inne polskie stereotypy społeczne. Polskie postrzeganie Stanów Zjedn. w XX w. Wpływ amerykańskiej kultury masowej na rozpowszechnienie mitu Ameryki w Polsce międzywojennej. Polityczna rola mitu w postrzeganiu Stanów Zjedn. w społeczeństwie polskim po II wojnie światowej. Walka władz komunistycznych z mitem Ameryki po 1945 r. Wykorzystanie mitu w polityce amerykańskiej wobec Polski zdominowanej przez ZSRR. Ocena roli i znaczenia mitu Ameryki w społeczeństwie polskim w XX w.
17.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Współczesne społeczeństwo USA	Tworzenie się wspólnot społecznych w Ameryce Północnej okresu kolonialnego; wizje społeczeństwa i narodu wg Ojców Założycieli; społeczeństwo amerykańskie, stosunki rasowe i rodzina w ujęciu A. de Tocqueville’a; ruchy reformatorskie i feminizm 1. poł. XIX w.; społeczne skutki wojny domowej w latach 1861-1865; kultura pracy i jej przemiany w 2. poł. XIX w.; imigracja i problemy społeczno-gospodarcze; programy społeczne ery progresywnej; darwinizm społeczny na pocz. XX w.; przemiany społeczne lat 20. XX w. i skutki Wielkiego Kryzysu lat 30. XX w.; społeczny aspekt Nowego Ładu; rozwój amerykańskiego społeczeństwa dobrobytu po II wojnie światowej; ruch praw obywatelskich; próby budowy „nowego społeczeństwa” w latach 60. XX w.; „samotny tłum” w ujęciu socjologicznym; kryzys kompetencji społecznych w epoce postindustrialnej; problemy rasowe i klasowe w USA na przełomie XX i XXI w.; problemy współczesnej imigracji i tożsamości amerykańskiej.
18.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Literatura USA	Amerykański romantyzm, transcendentalizm, amerykański gotyk, realizm, naturalizm, modernizm w poezji i prozie, Gotyk Południowy i literatura amerykańskiego południa (proza, dramat), postmodernizm, literatura mniejszości etnicznych.
19.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Gospodarka USA	Pierwsze kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – ich ustrój polityczny, społeczny i gospodarczy. Gospodarcze i społeczne przyczyny powstania USA. USA jako federacja wolnych stanów – zakres ingerencji rządu centralnego w życie gospodarcze kraju w pierwszych dekadach po uzyskaniu niepodległości. Bawełniana koniunktura i jej konsekwencje dla wyodrębnienia się Południa. Północ na ścieżce intensywnej industrializacji – „Pas Rdzy” i nie tylko. Gospodarcze przyczyny konfliktu Północy z Południem i ich efekt. Wojna secesyjna – czyli od konfliktu o wolności i prawa do wojny totalnej. Blaski i cienie rekonstrukcji. Amerykański pieniądź przed i po wojnie secesyjnej. Złote półwiecze amerykańskiej gospodarki – 1864-1914. Koniunktura lat I Wojny Światowej – USA nieformalnym liderem gospodarczym świata. W przededniu i w trakcie II Wojny Światowej – od izolacjonizmu do Bretton Woods. Świat pod urokiem dolara – gospodarka USA czasów zimnej wojny. Kłopoty z petrodolarami i ich posiadaczami. W roli jedynego mocarstwa – USA w obliczu globalizacji, instrumentów para pieniężnych i dominacji banków.

20.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Polonia amerykańska	Emigracja z ziem polskich do USA w XIX-XX wieku – główne fale i ich uwarunkowania. Demografia Polonii. Organizacje polonijne. Konflikty wewnątrz Polonii. Polonia a Polska. Polonia w społeczeństwie amerykańskim. Polonia amerykańska w świecie. Osiągnięcia Polonii.
21.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Amerykańskie prawo i system polit.	Amerykański prezydencjalizm. Kongres Stanów Zjednoczonych – rola i znaczenie w systemie politycznym. Źródła prawa Stanów Zjednoczonych. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych.
22.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – Współczesne media amerykańskie	Kinowe przedstawienia i interpretacje historii, stereotypy rasowe w USA, funkcja stereotypu w propagandzie wojennej, stereotypowy Amerykanin kontra mniejszości narodowe i etniczne w USA. Amerykański Sen jako motyw w literaturze i filmie, analiza i ewolucja terminu. Wydarzenia 11 września 2001, trauma i żałoba zbiorowa w środkach masowego przekazu i kulturze. „Angry White Male” jako zjawisko nacechowane politycznie. Fenomen Disneya, krytyka konwencji disneyowskiej, kontrowersje wokół wczesnych produkcji studia. Posthumanizm, media społecznościowe w polityce, kultura memów, społeczeństwo informacyjne, reklama.
23.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Wstęp do archiwistyki	Kształcenie archiwalne na świecie i w Polsce. Podstawowa terminologia archiwalna. Organizacja archiwów w Polsce. Międzynarodowa Rada Archiwów i organizacja archiwów w wybranych krajach. Kodeks etyczny archiwisty przyjęty przez MRA. Archiwa w polityce Unii Europejskiej. Wydawnictwa archiwalne: słowniki, podręczniki, bibliografie, i czasopisma archiwalne międzynarodowe i polskie.
24.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Historia archiwów	Archiwa starożytne – początki pisma, dokumentacji i bibliotek/archiwów. Archiwa średniowieczne. Archiwa kościelne. Archiwa staropolskie. Archiwa w okresie stanisławowskim. Archiwa na ziemiach polskich w okresie zaborów. Archiwa polskie w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej. Archiwa polskie w okresie PRL i w III Rzeczypospolitej
25.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Historia administracji	Struktury władz centralnych i terenowych w Polsce średniowiecznej, cechy charakterystyczne i podstawowe zasady organizacji nowożytnej organizacji państwowej, zakres władzy i kompetencje urzędów i struktur administracyjnych w Polsce nowożytnej, kształtowanie się struktur administracyjnych w drugim półwieczu XVIII w., struktura władz wykonawczych, ewolucja ich organizacji, kompetencje w epoce rozbiorowej (różnice pomiędzy poszczególnymi państwami zaborczymi), ewolucja struktur i kompetencji administracji państwowej (centralnej i terenowej) oraz samorządowej w II Rzeczypospolitej (1918-1939), system administracyjny okupantów oraz polskiego państwa podziemnego w latach 1939-1945, ewolucja struktur administracji oraz kompetencji poszczególnych urzędów w okresie tzw. Polski Ludowej (1944-1989/1990), administracja w Polsce po 1989/1990 r.
26.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Podstawy organizacji i zarządzania	Definicje organizacji i zarządzania. Uwarunkowania działania organizacji. Archiwum jako organizacja. Struktura organizacji i jej budowa. Zarządzanie strategiczne. Sposoby i style kierowania. Zarządzanie procesami zmian, rozwojem i innowacjami. Zarządzanie zasobami ludzkimi. Organizowanie pracy własnej. Zarządzanie projektami.
27.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Rozwój form kancelaryjnych	1. Początki funkcjonowania dokumentu na ziemiach polskich. Problem istnienia kancelarii w czasach pierwszych Piastów. 2. Kancelarie książęce na ziemiach polskich w XIII-XIV w. 3. Kancelaria królewska w Polsce XIV-XVI w. 4. Kancelarie kościelne XII-XVI w. i w okresie księgi wpisów. 5. Kancelarie miejskie w okresie ksiąg wpisów/ kancelarie sądów ziemskich i grodzkich. 6. Kancelarie na ziemiach polskich i Śląsku XVII- pocz. XX w. 7. Kancelarie na ziemiach polskich w XX w. 8. Współczesna biurowość i organizacja kancelarii.

28.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Podstawy prawne działalności archiwów	Prawo i jego definicje. Dekrety archiwalne (1919, 1951) i ustawa archiwalna (1983). Kształtowanie się instytucji narodowego i państwowego zasobu archiwalnego. Podstawowe pojęcia, struktury wewnętrzna. Struktura narodowego zasobu archiwalnego w świetle przepisów prawnych. Przepisy wykonawcze do ustawy archiwalnej. Regulacje prawne wprowadzane przez NDAP. Regulacje wprowadzane przez Unię Europejską i Radę Europy. Konwencje międzynarodowe. Zasoby międzynarodowej ochrony prawnej archiwaliów, problemy ich restytucji i sukcesji. Akty prawne regulujące zasoby i tryb postępowania z podstawowymi rodzajami dokumentacji. Akty prawne regulujące tryb pracy archiwów, w tym ustawa o ochronie danych osobowych, ustawa o dostępie do informacji publicznej, ustawa o prawach autorskich i pokrewnych. Podstawy prawne działalności archiwalnej IPN.
29.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Współczesna dokumentacja i biurowość	Dokument współczesny. Współczesne rodzaje dokumentacji. Dokument elektroniczny. Standard ISO 15489-1, ISO serii 9000 (zarządzanie jakością). Biuletyn Informacji Publicznej. Archiwum Zakładowe. Kancelaria tajna, archiwizowanie dokumentacji niejawnej. Instrukcja kancelaryjna. Jednolity rzeczowy wykaz akt. Podpis elektroniczny. Ochrona danych osobowych a archiwa
30.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Elektroniczne zarządzanie dokumentacją	Podstawy prawne wprowadzenia EZD (Elektronicznego zarządzania dokumentacją) w administracji publicznej. Zarządzanie dokumentacją w systemie tradycyjnym. Elektroniczne zarządzanie dokumentacją. Wdrażanie systemu elektronicznego zarządzania dokumentacją a w administracji publicznej. Budowa wybranych systemów klasy EZD (EZD PUW, eDok). Podpis elektroniczny – rodzaje. Doręczenia papierowe i elektroniczne. Założenia systemu EZD RP (Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją Rzeczypospolitej Polskiej). Przekazywanie materiałów archiwalnych z systemów klasy EZD do Archiwum Dokumentów Elektronicznych (ADE).
31.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Metodyka gromadzenia i przechowywania	Zasady rozmieszczenia zasobu archiwalnego i gromadzenia materiałów archiwalnych. Ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach oraz podstawowe przepisy prawne dla archiwów a rozmieszczenie zasobu w Polsce. Rozmieszczenie zasobu a międzynarodowe stosunki archiwalne. Kształtowanie narastającego zasobu archiwalnego – narzędzia selekcji archiwalnej. Gmachy archiwalne i zasady przechowywania materiałów archiwalnych. Rodzaje zniszczeń materiałów archiwalnych. Konserwacja właściwa i profilaktyka zabezpieczenia materiałów archiwalnych. Scenariusze działań kryzysowych. Reprografia i digitalizacja archiwaliów.
32.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Metodyka opracowania i udostępniania	Wykład: Zasady, metody i narzędzia opracowywania zasobu archiwalnego. Inwentarze archiwalne – typy i rodzaje. Wstęp do inwentarza zasobu archiwalnego. Inwentaryzacja w systemach teleinformatycznych. Indeksy archiwalne. Pomoce archiwalne wyższego rzędu. Udostępnianie materiałów archiwalnych. Rola archiwów w społeczeństwie informacyjnym. Ćwiczenia: Opracowanie zasobu staropolskiego. Opracowanie archiwalne pieczęci. Opracowanie zespołów rodzinno-majątkowych. Opracowanie spuścizn rękopiśmiennych. Opracowanie akt urzędów administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego i miejskiego z XIX i pierwszej połowy XX w. Opracowanie akt urzędów administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego i miejskiego powstałych po 1945 r. Opracowanie akt sądowych. Opracowanie dokumentacji geodezyjno-kartograficznej. Opracowanie dokumentacji technicznej. Opracowanie fotografii. Opracowanie akt bankowych. Opracowanie akt przedsiębiorstw, spółdzielczości, organizacji społecznych i stowarzyszeń. Opracowanie nagrań i filmów. Metodyka pracy w archiwach kościelnych. Opracowanie materiałów archiwalnych w bibliotekach i muzeach. Metodyka opracowania materiałów archiwalnych w IPN.

33.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Paleografia i neografia	Rozwój pisma od średniowiecza do XX w., główne determinanty ewolucji pisma, periodyzacja w rozwoju pisma ręcznego, cechy charakterystyczne pisma łacińskiego, humanistycznego i tzw. neogotyckiego, z uwzględnieniem ich typów wyróżnianych ze względu na zastosowanie (pismo potoczne, kodeksowe, dokumentowe, epigraficzne), techniki odczytywania pisma ręcznego, brachygrafia, odczytywanie tekstów średniowiecznych, nowożytnych oraz dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych.
34.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Narzędzia informatyczne w archiwach	Komputeryzacja archiwów – doświadczenia zagraniczne i polskie. Standardy opisu bibliotecznego: MARC, Dublin Core (DC). Standardy opisu archiwalnego: FOPAR, ISAD (G), ISAAR, ISAF/ISDF, ISIAH, EAD, NOMA, RiC. Archiwalne bazy danych dostępne on-line. Zintegrowany System Informacji Archiwalnej ZoSIA. Otwarty system archiwizacji OSA. Digitalizacja zasobów archiwalnych.
35.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Postępowanie administracyjne	1. Administracja, prawo administracyjne – jego źródła i zasady. 2. Struktura administracji publicznej – administracja rządowa i samorząd terytorialny 3. Stosowanie prawa przez administrację publiczną. 4. Wykonywanie obowiązków administracyjnych, sądowa i pozasądowa kontrola administracji publicznej. 5. Kodeks postępowania administracyjnego - zakres obowiązywania, ogólne zasady postępowania administracyjnego. 6. Uczestnicy, etapy i czynności procesowe w toku postępowania administracyjnego. 7. Decyzje, postanowienia, zaświadczenia
36.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Techniki informacji i komunikacji	Terminologia związana z przekazem informacji. Teorie procesu komunikacji. Przemiany społeczne a zmiany w technologiach komunikacji. Społeczeństwo informacyjne: jego cechy i definicje. Funkcjonowanie bibliotek, archiwów, Uniwersytetu w świecie współczesnym. Tradycyjne i nietradycyjne sposoby przekazu informacji naukowej.
37.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Warsztaty projektowe	Określenie przedmiotu i metodologii realizacji projektu; ustalenie metod i zakresu materiału wykorzystywanego w projekcie; zasady podziału ról w projekcie; weryfikacja osiągniętego celu; ocena skutków realizacji projektu dla członków grupy / osoby realizującej projekt.
38.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Wybrane zagadnienia historii architektury i budownictwa	Teoria i praktyka budowania oraz urbanistyka w poszczególnych epokach historycznych, w tym podstawowe materiały i konstrukcje budowlane, traktaty i podręczniki architektoniczne; zróżnicowanie planów i brył poszczególnych budowli z danych epok według kryteriów tradycji budowania na danym terytorium, funkcji użytkowych, propagandowych, sakralnych itp.; problem klasyfikacji i typologii dawnej architektury i budownictwa; problem recepcji antycznych wzorów budowania oraz tzw. renesansów/klasycyzmów w historii architektury od średniowiecza do początku XX w.; podział elewacji i ich dekoracja w wybranych budowlach z poszczególnych epok historycznych; problematyka historyzmu w odniesieniu do architektury XIX w. (teoria i główne realizacje); użyteczność kryterium stylu w analizie dawnej architektury; cechy wyróżniające i znaczenie budownictwa przemysłowego i inżynierskiego od końca XVIII w.; postęp techniczny i innowacje w budownictwie na przestrzeni dziejów; fachowa terminologia niezbędna do opisu i analizy obiektów architektury i budownictwa.
39.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Podstawy historii sztuki	Metody badawcze historii sztuki: temat i treść, metoda ikonologiczna, metoda formalno-genetyczna (opis i analiza dzieła sztuki), problem stylu w historii sztuki; teoria sztuki w poszczególnych epokach historycznych (od starożytności do XX w.); zjawiska artystyczne charakterystyczne dla poszczególnych epok historycznych; techniki artystyczne i ich rozwój w ramach poszczególnych epok historycznych; fachowa terminologia niezbędna do opisu dzieła sztuki.

40.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Warsztaty fotograficzne	Wprowadzenie podstawowej terminologii, teoria i praktyka w fotografii dokumentacyjnej, Zasady działania aparatu fotograficznego: obsługa, dobór obiektywu odpowiedniego do danego tematu i zastanych warunków; techniki wykonywania fotografii dokumentacyjnej z uwzględnieniem zróżnicowanej tematyki (założenie urbanistyczne, pojedynczy budynek, mała architektura, detal, zabytki ruchome; zabytkowe wnętrza i ich wyposażenie); praktyczne aspekty fotografowania: kompozycja, odpowiednie światło, wyeksponowanie określonych szczegółów danych obiektów na fotografii; wytyczne dla fotografii inwentaryzacyjnej, wykorzystywanej przy sporządzaniu dokumentacji konserwatorskiej (format, kadrowanie, rodzaje ujęć, oświetlenie itd.); stosowanie programów graficznych w fotografii: podstawy obróbki zdjęć, kadrowanie, kontrasty itd.
41.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Podstawy obmiaru zabytków architektury budownictwa i techniki	Różne metody obmiaru, ich specyfika i efekty; zastosowanie w praktyce narzędzi mierniczych (w budynku oraz w terenie); wstęp do metodologii dokumentacji inwentaryzacyjnej, podstawy rysunku technicznego, porównanie metod obmiaru; analiza planów architektonicznych (archiwalnych i współczesnych), skalowanie; podstawowe techniki pomiarów inwentaryzacyjnych – zajęcia praktyczne w terenie; podstawowe techniki pomiarów inwentaryzacyjnych dla detalu architektonicznego – zajęcia praktyczne we wnętrzu i w terenie; sporządzanie dokumentacji rysunkowej metodami tradycyjnymi; podstawy technik komputerowych w wykonywaniu dokumentacji rysunkowej.
42.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Metodyka historycznych badań mikrograficznych	1. Metodyka pisania opracowań naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem studiów historycznych dotyczących zabytków i dóbr kultury materialnej. 2. Strategie prowadzenia kwerend w archiwach i bibliotekach naukowych w zakresie zachowanej dokumentacji (w tym dokumentacji budowlanej i technicznej), artykułów prasowych z epoki, źródeł ikonograficznych dokumentujących wizualną historię danego zabytku. 3. Instytucje naukowe zajmujące się przechowywaniem i udostępnianiem źródeł. 4. Strategie pozyskiwania informacji na podstawie krytycznej analizy fachowej literatury (słowniki krajoznawcze i biograficzne, katalogi zabytków sztuki, dokumentacje konserwatorskie, artykuły, monografie i syntez naukowe). 5. Prezentacja i opracowanie uzyskanych informacji w formie studium historycznego nad danym zabytkiem – podstawowe cechy i funkcje takiego opracowania.
43.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Rewitalizacja zabytków	Założenia dawnych i współczesnych doktryn konserwatorskich (od końca XVIII w. do współczesności); podstawowe teksty i dokumenty doktrynalne. Pojęcia i terminy funkcjonujące w teorii, praktyce oraz polskim prawodawstwie z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Technologia i podstawowe techniki konserwatorskie ze szczególnym uwzględnieniem architektury i budownictwa; różnica pomiędzy remontem a konserwacją. Ocena wartości zabytkowych w ujęciu Aloisa Riegla i jego naśladowców (M. Dvořák, W. Frodl) oraz modyfikacja tych teorii po II wojnie światowej. - Omówienie procesów konserwacji, restauracji, rewitalizacji i adaptacji architektury i budownictwa z poszczególnych epok historycznych do współczesnych funkcji (od fazy rozpoznania wartości zabytkowych, rewaloryzacji do opracowania projektu rewitalizacji i jego realizacji) na konkretnych przykładach. Problematyka rewaloryzacji zabytków architektury, przemysłu i techniki XIX i XX w. Popularyzacja wiedzy o zabytkach i społeczne konteksty ochrony dziedzictwa kulturowego.
44.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Techniki dokumentacji zabytków część I	Najważniejsze pojęcia związane z ochroną zabytków, formy, cele i metody dokumentacji zabytków, karta ewidencyjna zabytków ruchomych sztuki i jej konstrukcja, inwentaryzacja zabytku ruchomego sztuki, GEZ – karta ewidencyjna Gminnej Ewidencji Zabytków i jej konstrukcja, inwentaryzacja obiektu do karty GEZ, karta ewidencyjna dla zespołu zabytków nieruchomych, karta ewidencyjna dla indywidualnego zabytku nieruchomego, rubryka nr 13 karty nieruchomej – opis, konstrukcja, budowa, inwentaryzowanie zespołu zabytków w terenie, zieleń w otoczeniu zabytku, studium historyczno-konserwatorskie, inwentaryzacja

		zespołów podworskich, inwentaryzacja zespołów ruralistycznych i urbanistycznych, studium zagospodarowania przestrzennego, inwentaryzacja zabytku nieruchomego, historyczny krajobraz kulturowy miasta w świetle dostępnych materiałów ikonograficznych i jego zmiany aż do czasów współczesnych.
45.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Techniki dokumentacji zabytków część II	Najważniejsze pojęcia związane z ochroną zabytków, formy, cele i metody dokumentacji zabytków, karta ewidencyjna zabytków ruchomych sztuki i jej konstrukcja, inwentaryzacja zabytku ruchomego sztuki, GEZ – karta ewidencyjna Gminnej Ewidencji Zabytków i jej konstrukcja, inwentaryzacja obiektu do karty GEZ, karta ewidencyjna dla zespołu zabytków nieruchomych, karta ewidencyjna dla indywidualnego zabytku nieruchomego, rubryka nr 13 karty nieruchomej – opis, konstrukcja, budowa, inwentaryzowanie zespołu zabytków w terenie, zieleń w otoczeniu zabytku, studium historyczno-konserwatorskie, inwentaryzacja zespołów podworskich, inwentaryzacja zespołów ruralistycznych i urbanistycznych, studium zagospodarowania przestrzennego, inwentaryzacja zabytku nieruchomego, historyczny krajobraz kulturowy miasta w świetle dostępnych materiałów ikonograficznych i jego zmiany aż do czasów współczesnych.
46.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Podstawy analizy historycznej dokumentacji technicznej i kartograficznej	Miejsca przechowywania historycznej dokumentacji kartograficznej, budowlanej i technicznej, Messtischblatt jako historyczne źródło kartograficzne, historyczna dokumentacja budowlana, dokumentacja techniczna – locja kanału, profil podłużny linii kolejowej, dokumentacja techniczna wybranych urządzeń i maszyn.
47.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Prawne aspekty ochrony i zarządzania dobrami kultury materialnej	Prawo ochrony dziedzictwa kultury jako dyscyplina nauki, formy prawne ochrony zabytków, przestępstwa i wykroczenia przeciwko zabytkom, zadania i kompetencje organów administracji państwowej w zakresie ochrony zabytków, restytucja strat wojennych, specyfika użytkowania obiektu wpisanego do rejestru zabytków.
48.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Wybrane problemy historii techniki XVIII–XX w.	1. Rewolucja przemysłowa - istota zjawiska. 2. Źródła napędu na przestrzeni dziejów (od koła wodnego do turbiny w elektrowni atomowej). 3. Maszyna parowa i jej wpływ na industrializację oraz komunikację. 4. Kolej lokomotywą XIX-wiecznego postępu technicznego. 5. Przełomy technologiczne w produkcji tkanin. 6. Zarys techniki i technologii wytwarzania tkanin. 7. Fenomen rozwoju włókiennictwa sudeckiego XVII-XX w. 8. Przełomy technologiczne w hutnictwie żelaza i cynku XVIII-XIX w. 9. Górnictwo węgla kamiennego na przestrzeni dziejów. 10. Przemysłowe krajobrazy kulturowe i ich architektura. 11. Polscy pionierzy techniki.
49.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Region w teorii i praktyce	Różne aspekty postrzegania regionu teoretycznie i praktycznie przez pryzmat nauk przyrodniczych, ekonomicznych i humanistycznych; przyrodnicze, ekonomiczne i humanistyczne uwarunkowania istnienia i funkcjonowania regionu; ogólne przedstawienie zależności zjawisk i procesów historycznych od warunków naturalnych i ekonomiczno-społecznych.
50.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni	Pojęcia regionu, regionalizmu w Europie w nawiązaniu do przeszłości i współczesności; historia wybranych państw, regionów i narodów europejskich od średniowiecza po współczesność; regionalny rozwój społeczno-polityczny i kulturowy Francji; rozwój państwa Franków; herezje prowansalskie; wpływ reformacji na odrębność i suwerenność polityczną regionów i państw w Europie; regionalny wymiar

	lokalnej – Regiony i regionalizmy w Europie	rewolucji politycznych w Anglii i Francji w XVII-XVIII w.; budowanie świadomości narodowej w Europie w XIX w.; zasada samostanowienia narodowego na przykładzie Wiosny Ludów i irredentyzmu w Niemczech i we Włoszech; znaczenie I wojny światowej w rozwoju XX-wiecznego nacjonalizmu i separatyzmu; regionalizmy w Europie po 1945 r.; rozwój dążeń separatystycznych we Flandrii, Katalonii, Kraju Basków, Walii, Szkocji w okresie XIX-XX w. w świetle rozwoju nowoczesnych państw narodowych; konflikty na Bałkanach w XX w. jako przykład regionalizmu i separatyzmu na tle narodowościowym, etnicznym i wyznaniowym; regionalizmy i nacjonalizmy europejskie wobec procesu integracji Europy na przełomie XX i XXI w.
51.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Polityka regionalna UE	Pojęcie „Europy” od czasów starożytnych i średniowiecza; idea Zachodu i wspólnoty zachodniej w historii Europy; koncepcje wspólnoty europejskiej w średniowieczu i epoce nowożytnej; rola myśli oświeceniowej, wolnego handlu i kolonializmu w budowaniu świadomości europejskiej; system kontynentalny w okresie napoleońskim; Święte Przymierze; Młoda Europa w XIX w.; zjednoczenie Niemiec i Włoch; pozytywizm; rola ideologii nacjonalistycznej i socjalistycznej; panslawizm; Mitteleuropa; znaczenie I wojny światowej dla dążeń zjednoczeniowych w Europie; ideologie totalitarne w XX w.; konferencja paryska i Liga Narodów; koncepcja Paneuropy; skutki II wojny światowej dla nacjonalizmów europejskich i integracji międzynarodowej; brytyjskie założenia powojennego zjednoczenia Europy; geneza EWWiS i EWG; „atlantydzi” i „gaulliści”, zjednoczenie Niemiec i zakończenie podziału Europy w 1990 r.; cele i rozwój polityki regionalnej EWG; traktat z Maastricht, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; stosunki pomiędzy państwami, regionami a instytucjami EWG i UE na przykładach Francji i Wielkiej Brytanii po 1945 r.; rola Niemiec w EWG i UE; polityka regionalna EWG-UE wobec Włoch, Grecji, Irlandii i Polski; wpływ polityki regionalnej UE na tożsamość polityczną regionów; podziały ekonomiczne centrum-peryferie; Grupa Wyszehradzka; polityka UE w ujęciu regionalnym wobec wyzwań i kryzysów demograficznych i migracyjnych.
52.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Walory przyrodniczo-ekonomiczne regionu i ich promocja	Wiedza ogólnogeograficzna w warsztacie historyka regionalisty; ogólne przedstawienie zależności zjawisk i procesów historycznych od warunków naturalnych; ochrona środowiska, tereny przyrodniczo zdegradowane lub zagrożone, parki narodowe i krajobrazowe; krajobraz a kultura.
53.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Funkcjonowanie administracji regionalnej w Polsce	Teoria i praktyka organizacji administracji w Polsce. Reforma administracyjna i samorządowa z 1999 r. Działalność administracji samorządowej. Władze, zakres działania i zadania gminy. Władze, zakres działania i zadania powiatu. Władze, Zakres działalności samorządu województwa. Wojewoda jako przedstawiciel Rady Ministrów w regionie.
54.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Planowanie strategii rozwoju regionu	Omówienie wybranych dokumentów strategicznych UE oraz ogólnopolskich. Omówienie wzorca procedury budowy strategii rozwoju jednostki samorządu lokalnego.

55.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Dziedzictwo kulturowe Śląska na tle innych regionów	Historycznie uwarunkowana współczesna spuścizna kulturowa Śląska na tle innych regionów polskich i z państw ościennych; pierwotne granice Śląska oraz ich najważniejsze zmiany zewnętrzne i wewnętrzne; periodyzacja dziedzictwa kulturowego Śląska; sprawy językowo-etniczno-narodowe; sprawy wyznaniowe; tradycja piastowska; przyswajanie dziedzictwa kulturowego od 1945 r. do dziś; Śląsk jako kraj pomostowy między germańskim Zachodem a słowiańskim Wschodem; zarys dziedzictwa kulturowego poszczególnych polskich regionów (województw) ze Śląskiem w tle; (ogólno)śląski region kulturowy.
56.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Funkcje turystyki w regionie	Rozumienie turystyki i jej obecnej roli w świecie; lokalny, regionalny, krajowy, globalny wymiar turystyki; turystyczna wizytówka regionu; turystyka historyczna; praktyczne realizowanie turystyki regionalnej; ocena i promocja potencjału turystycznego; różne rodzaje turystyki kulturowej.
57.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Kształtowanie przestrzeni lokalnej	Zajęcia przeznaczone na analizę procedury powstawania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów planistycznych związanych z organizacją przestrzeni, jak również ich znaczenia dla rozwoju lokalnej społeczności.
58.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Gospodarka jako wyznacznik regionu	Ośrodki wczesnokapitalistyczne w Europie - włoskie miasta i potęgi handlowe, Niderlandy; znaczenie etyki pracy w rozwoju wczesnego kapitalizmu; angielski merkantylizm; wolny handel i Imperium Brytyjskie; gospodarka towarowo-pieniężna i folwarczno-pańszczyźniana w Europie zachodniej i wschodniej, europejski „dualizm gospodarczy”; rola szlachty w budowie gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej Rzeczypospolitej; ziemie polskie jako „spichlerz narodów”; początki industrializacji na Śląsku i rola administracji pruskiej; uprzemysłowienie ziem polskich pod zaborami; Zagłębie Dąbrowskie i Łódź; nacjonalizm gospodarczy; podziały ekonomiczne regionów i ziem polskich w II RP - Galicja, Wielkopolska, G. Śląsk, Kresy; Centralny Okręg Przemysłowy i rozwój Gdyni; projekty gospodarcze Niemiec wobec Europy Środkowo-Wschodniej w XX w.; Wielki Kryzys Gospodarczy lat 30. XX w. - znaczenie dla rozwoju regionów; potencjał gospodarczy regionów wobec globalizacji ekonomicznej po 1945 r., system z Bretton Woods; regiony polskie w warunkach gospodarki centralnie planowanej okresu PRL; funkcjonowanie RWPG w krajach bloku wschodniego; transformacja gospodarcza w Polsce lat 90. XX w. i jej wpływ na rozwój regionalny.
59.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Walory historyczno-kulturowe regionu i ich promocja	Identyfikacja i ocena zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego. Analiza możliwości wykorzystania dziedzictwa w celu promocji gminy. Narzędzia upowszechniające wiedzę o dziedzictwie i aktywizujące społeczność oraz narzędzia finansowe wspierające zarządzanie i promocję lokalnego dziedzictwa. Przygotowanie programu ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego w gminie.
60.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Administracja regionalna i samorząd w Europie	Tradycje samorządu i samorządności w Europie począwszy od monarchii stanowej i demokracji szlacheckiej. Europejska Karta Samorządu Lokalnego z 1985 oraz inne europejskie dokumenty „samorządowe”. Omówienie administracji regionalnej i samorządu lokalnego w państwach europejskich na przykładach: Austrii, Belgii, Chorwacji, Czech, Danii, Finlandii, Francji, Holandii, Irlandii, Niemiec, Serbii, Słowenii, Turcji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii.

61.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Podstawy dydaktyki	1. Pojęcie i przedmiot dydaktyki, w tym dydaktyki historii. 2. Cele nauczania historii, ze szczególnym uwzględnieniem rozwijania myślenia historycznego. 3. Podstawowe metody nauczania historii. 4. Zasady nauczania i ich praktyczne zastosowania. 5. Środki dydaktyczne, stosowane w nauczaniu-uczeniu się historii. 6. Podręcznik i jego funkcje dydaktyczne. 7. Budowa lekcji i rodzaje lekcji. 8. Kontrola i ocena. 9. Strategie konstruowania procesu dydaktycznego, z uwzględnieniem celów i metod weryfikacji ich osiągania, a także różnorodności metod nauczania i stosowanych środków dydaktycznych. 10. Praca z uczniem ze specyficznymi trudnościami w nauczaniu na lekcjach historii. 11. Praca z uczniem zdolnym na lekcjach historii.
62.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Dydaktyka historii w szkole podstawowej	1. Cele nauczania historii i społeczeństwa w szkole podstawowej. 2. Podstawa programowa. 3. Taksonomia celów nauczania historii. 4. Podręcznik. Analiza dydaktyczna wybranych podręczników do historii. 5. Środki dydaktyczne i ich podział. 6. Praca z mapą na lekcjach historii. 7. Tradycyjne metody nauczania – opis, opowiadanie, wykład. 8. Drzewko decyzyjne. 9. Metoda kolorowych kapeluszy. 10. Umiejętność robienia notatek. 11. Kształcenie wyobraźni. Pojęcia historyczne. 12. Rozmowa nauczająca, praca pod kierunkiem, elementy dyskusji. 13. Obraz statyczny w nauczaniu historii i społeczeństwa-jako źródło wiedzy. 14. Budowa lekcji historii i przygotowanie konspektu lekcji. 15. Metody utrwalania materiału. Lekcje powtórzeniowe. 16. Kontrola wiedzy ucznia. 17. Ocena pracy uczniów. 18. Testy i sprawdzanie kompetencji uczniów. 19. Uczenie przez zabawę-gry dydaktyczne. 20. Praca domowa. 21. Zeszyty ćwiczeń i zeszyt domowy ucznia. 22. Inscenizacja, elementy dramy. 23. Humor na lekcji historii. 24. Film historyczny w nauczaniu. 25. Programy historyczne w nauczaniu historii i społeczeństwa. 26. Jak zwiedzać muzeum z pożytkiem. 27. Wykorzystanie źródeł w nauczaniu. 28. Literatura piękna w nauczaniu. 29. Literatura popularnonaukowa w nauczaniu historii. 30. Testy ósmoklasisty. 31. Wycieczka historyczna, jej walory edukacyjne. 32. Biografistyka w nauczaniu historii. 33. Dokumenty życia osobistego i ich znaczenie w nauczaniu. 34. Lekcje historii – przygotowanie do praktyk.
63.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Integracja europejska	Studenci otrzymują syntetyczną informację na temat najważniejszych czynników warunkujących procesy integracji europejskiej i powodów występującej fragmentarycznie dezintegracji (Brexit). Nadto szczegółowo analizują w toku zajęć kompetencje różnorodnych organów Unii Europejskiej oraz politykę państw członkowskich w ramach struktur UE. Wykłady obejmują szeroko rozumianą integrację naszego kontynentu od aspektów historycznych po bieżące wydarzenia w tym zakresie. Studenci otrzymują wiedzę na temat tendencji integracyjnych w różnych epokach historycznych z naciskiem na wiek XX i XXI, która są bardziej szczegółowo i obszernie omawiane. Charakterystyka dotyczy zarówno państw członkowskich i ich polityki w tym zakresie, jak i instytucji wspólnotowych UE. Omawiane są również kierunki potencjalnych zmian w polityce europejskiej w perspektywie kolejnych lat.
64.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Elementy socjologii	Historia socjologii, najwybitniejsi przedstawiciele dyscypliny i ich osiągnięcia; podstawowe pojęcia socjologii; główne nurty współczesnej socjologii; socjologia w życiu społecznym – sondaże opinii; socjologia a historia – perspektywy badań interdyscyplinarnych; jednostka i grupy w perspektywie socjologicznej; funkcjonowanie społeczeństwa, podziały społeczne, zmiana społeczna; kultura w perspektywie socjologii.
65.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Stosunki międzynarodowe	Główne definicje stosunków międzynarodowych. Kontekst historyczny – stosunki międzynarodowe w XX i na początku XXI w. Podmiotowi i przedmiotowi stosunków międzynarodowych. Instrumenty i mechanizmy stosunków międzynarodowych. Państwo i jednostka. Prawo międzynarodowe. Współczesny ład międzynarodowy Spory i konflikty międzynarodowe. Bezpieczeństwo międzynarodowe. Prawa człowieka. Terroryzm. Instytucje międzynarodowe i międzyrządowe. Prawa człowieka Region i regionalizm w

		stosunkach międzynarodowych. Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Zagadnienia globalizacji. Kultura w stosunkach narodowych. Migracje międzynarodowe. Kwestie ochrony środowiska. Główni aktorzy w międzynarodowym układzie sił – USA, Rosja, Chiny. Oblicze współczesnej Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej. Polska we współczesnym świecie i jej polityka zagraniczna.
66.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Wybrane elementy prawa	Źródła prawa polskiego, europejskiego i międzynarodowego. Casusy prawne związane z m.in.: obywatelstwem (nabycie/utrata), prawem morskim (kontrabanda i pościg), prawem kosmicznym („gwiazdne wojny”) w kontekście historycznym i współczesnym. Prawo administracyjne a życie codzienne obywatela. Prawo dyplomatyczne – wczoraj i dziś
67.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – System polityczny RP	W ramach wykładu prowadzący przekazuje studentem kompleksowe informacje dotyczące wszystkich elementów składowych polskiego systemu politycznego: władzy ustawodawczej, wykonawczej sądowniczej oraz mediów publicznych. Studenci w ramach wykładów otrzymują pełną informację na temat specyfiki polskiego systemu politycznego III RP z odniesieniami do poprzednich epok historycznych i współczesnego tła międzynarodowego. Zakres przekazywanego materiału ma w zamyśle ułatwić prowadzenie zajęć z WOS.
68.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Samorząd i polityka lokalna	Celem jest przeprowadzanie szerokiego porównania funkcjonowania różnych szczebli samorządu lokalnego. Poczynając od województw (na przykładzie zestawienia dolnośląskiego i zachodniopomorskiego), powiatów (np. wrocławski, namysłowski), i gmin, z których pochodzą studenci. Badając specyfikę lokalnych samorządów studenci poznają meandry polityki lokalnej. Śledzą inwestycje lokalne i syntetyzują pozyskaną wiedzę. W efekcie potrafią zbudować całościową wizję funkcjonowania w Polsce samorządu lokalnego.
69.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Podstawy ekonomii	Prezentowanie źródeł nowoczesnej myśli ekonomicznej oraz podstawowych reguł funkcjonowania zjawisk społeczno-ekonomicznych. Poznanie podstawowych pojęć z zakresu mikro- i makroekonomii; zrozumienie znaczenia procesów gospodarczych. Umiejętne zastosowanie zdobytej wiedzy w zakresie realizowanej specjalności nauczycielskiej.
70.	Specjalność zawodowa nauczycielska – wiedza o społeczeństwie – Media we współczesnym świecie	1. Rozwój przekazów propagandowych od starożytności po czasy nowożytne. 2. Cechy przekazów propagandowych, sposoby ich dekonstrukcji. 3. Początki i ewolucja prasy jako narzędzia przekazu informacji i kształtowania opinii. 4. Dzisiejszy rynek prasowy w Polsce i trendy jego rozwoju. 5. Powstanie i rozwój fotografii. 6. Współczesna fotografia i związane z nią kwestie etyczne i prawne. 7. Utrwalanie i przekaz dźwięku – podstawy przemysłu rozrywkowego i nie tylko. 8. Media audiowizualne: film, telewizja – ich historia i stan współczesny. 9. Relacje mediów i polityki. 10. Media a prawa autorskie. 11. Rewolucja internetowa. Web 2.0. i media społecznościowe. 12. Ocena wiarygodności przekazów medialnych. 13. Język mediów a język nauki.
71.	Wykład tematyczny: Historyk jako antropolog	Historia od-nowa – czyli jak postrzegać naukę?; Antropologia i antropologia historyczna – wprowadzenie do zagadnienia; Mikrohistoria – teoria i praktyka; „Wielka masakra kotów” – poznawanie kultury za pomocą epizodów; Tożsamość człowieka; Dzieciństwo – czyli jak opisać coś, czego już nie rozumiemy; Kultura karnawału jako wyzwanie dla antropologa kultury; Historyk wśród przedmiotów; Antropolog i czarownice; Przemoc i filozofia kar; Historia feministyczna; Historyk i znaki; Kuchenne historie.
72.	Wykład tematyczny: Znaki i symbole w przestrzeni publicznej	Semiotyka, teoria znaku, znak i symbol jako środek przekazu informacji, przestrzeń publiczna jako miejsce ekspozycji znaków i symboli, rola, znaczenie i funkcje znaków i symboli w przestrzeni publicznej.

73.	Wykład tematyczny: Znaczenie rzek, mórz i oceanów w dziejach	1. Definicje najważniejszych pojęć „rzeka”, „morze”, „oceany”, wody śródlądowe”, „horyzont geograficzny”, odkrycia”, „cywilizacja”, „transport”, „środki transportu”. 2. Znaczenie transportu wodnego w dziejach. 3. Znaczenie rzek dla rozwoju cywilizacji oraz w dziejach wybranych regionów i państw. 4. Znaczenie mórz i szlaków morskich dla rozwoju cywilizacji oraz w dziejach wybranych regionów i państw. 5. Znaczenie wielkich odkryć geograficznych oraz szlaków transatlantyckich dla ewolucji znaczenia różnych cywilizacji oraz kształtowania się dzisiejszej cywilizacji „globalnej”.
74.	Wykład tematyczny: Starożytni Grecy jako wspólnota społeczna i polityczna	Prawo z kreteńskiej Gortyny, tzw. „kodeks” z poł. V w. p.n.e. Model konstytucyjny polis greckiej od epoki archaicznej do epoki rzymskiej. Rozwiązania konstytucyjne służące zapewnieniu rotacji władzy i ich praktyczne zastosowanie. Stopień odnawialności na najwyższych szczeblach władzy. Zmienny układ sił między Zgromadzeniem Ludowym (ekklesia) a Radą (bule). Zakładanie nowych polis w epoce hellenistycznej: fundacje królewskie, synojkizm, promocje do statusu polis. Ewolucja pojęcia prawa obywatelstwa. Efebia. Hellenizacja „barbarzyńców”. Nowy charakter tradycyjnych instytucji wspólnotowych pod wpływem modelu rzymskiego. Przyczyny ekonomiczne i socjologiczne monopolizacji władzy (oligarchizacji ustroju). Postawa elit greckich polis wobec Rzymu – od „zuchwałości” do lojalizmu.
75.	Wykład tematyczny: Zmienność (obrazu) grup etnicznych w czasie i przestrzeni (<i>Scandza – Scythia – Carthago</i>) na podstawie wybranych przykładów	Pojęcie etnosu/grupy etnicznej, semantyka łac. pojęć gens – natio – populus, barbari – pagani, topos officina / fabrica gentium, vagina nationum, relacja pojęć migracja/wędrówka – koczownictwo/nomadyzm, etnogeneza (w ujęciu współczesnej nauki) a średniowieczne rozumienie pojęcia origo gentis, zjawisko gentylizmu. Kształtowanie się obrazu grupy etnicznej w świetle przekazów pisanych (problem optyki z zewnątrz; rola poznawcza etnonimów (endo- i egzoetnonimów), legend etnogenetycznych i dynastycznych)), znaczenie badań interdyscyplinarnych dla poznania procesów kształtowania się etnosów, na wybranych przykładach, przyczyny i konsekwencje migracji.
76.	Wykład tematyczny: Średniowieczna wieś – przestrzeń i ludzie	Definicje pojęcia „wieś”, ciągłość rozwoju osad a przełom lokacyjny, struktura społeczna mieszkańców wsi, parafie wiejskie, problem opuszczania wsi, morfologia przestrzeni, urządzenia gospodarcze, rola dróg i wody, klasyfikacja osad wiejskich, toponomastyka, ikonografia jako źródło do historii społecznej i kultury bytowania.
77.	Wykład tematyczny: Organizacja militarna średniowiecznych i nowożytnych społeczeństw	Typologia organizacji militarnych europejskich społeczeństw. Sposoby formowania i utrzymania różnych form sił zbrojnych. Kierunki ewolucji organizacji militarnych
78.	Wykład tematyczny: Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego	1. Elekcja Jana III Sobieskiego. 2. Sytuacja międzynarodowa Rzeczypospolitej w czasach panowania Jana III. 3. Sytuacja wewnętrzna Rzeczypospolitej. 4. Funkcjonowanie instytucji państwowych i zmiany w nich zachodzące. 5. Rodzina, dwór i otoczenie Jana III
79.	Wykład tematyczny: Habsburski Lwów. Przestrzeń, społeczeństwo, kultura	Mieszkańcy miasta, zróżnicowanie etniczne i wyznaniowe na tle innych miast galicyjskich i środkowoeuropejskich, cechy typowe i wyróżniające. Miasto jako stolica kraju koronnego, czynnik rozwoju i stagnacji. Ideologia oświeconego absolutyzmu, jako klucz do zrozumienia polityki habsburskiej administracji we Lwowie do połowy XIX w. Miasto jako ośrodek kształtowania kultury i świadomości narodowej Polaków i Ukraińców w II poł. XIX w. Samorząd miasta Lwowa i jego polityka społeczna i gospodarcza po 1870 r. Instytucje naukowe i kulturalne działające we Lwowie.
80.	Wykład tematyczny: Niełatwe rozmowy. Wielkie debaty	1. Siedem polskich grzechów głównych - debata okrojona cenzurą. 2. Biedni Polacy patrzą na getto - „artykuł, który wywołał silną reakcję czytelników”. 3. Spór o PRL. 4. Narodowa debata o Sąsiadach. 5. Czy

	publiczne o historii w powojennej Polsce	Powstanie Warszawskie było potrzebne? 6. Między pamięcią a historią. Debaty o „żołnierzach wyklętych”. 7. Polska z ubekiem w tle – spory o tajnych współpracowników UB/SB.
81.	Blok tematyczny 1 – Badania historii nie tylko politycznej. Moduł I: Badania regionalne i dydaktyczne	Czym są badania regionalne i lokalne; Podstawy warsztatu badacza dziejów regionalnych i lokalnych. Archiwa, muzea, zbiory rodzinne. Ikonografia i emocje. Miasto Archipelag i śląska trylogia A. Sapkowskiego a badania nad historią lokalną i regionalną. Oddziaływanie społeczne – jak i po co dotrzeć do lokalnego odbiorcy. Organizujemy historię – projekt z dziejów historii lokalnej. Różne twarze europejskiej historii lokalnej i regionalnej. Edukacja historyczna jako przedmiot badań w Polsce, Europie i na świecie. Podstawy warsztatu dydaktyka-badacza. Charakterystyka źródeł i metod badawczych (analiza dokumentów urzędowych, programów i podręczników szkolnych, pamiętniki i wspomnienia jako źródło w badaniach nad edukacją, obserwacja i eksperyment pedagogiczny, projektowanie i analiza badań ankietowych, prac pisemnych i swobodnych wypowiedzi, wywiad jako narzędzie badawcze, wykorzystanie nagrań audio i video) – ocena ich wiarygodności i przydatności, dyskusja o problemach prawnie-etycznych. Zaprojektowanie i przeprowadzenie prostego badania, dotyczącego edukacji historycznej.
82.	Blok tematyczny 1 – Badania historii nie tylko politycznej. Moduł II: Badania dotyczące archiwów i życia codziennego	1. Wynalezienie codzienności. Miejsce badań nad życiem codziennym w historiografii. 2. Szkoła „Annales” źródła inspiracji i rola w rozwoju badań nad historią kultury i życia codziennego. 3. Mikrohistoria a historia życia codziennego. 4. Wykorzystanie metod antropologii kulturowej w badaniach historycznych a badania praktyk codzienności. 5. Codzienność życia rodzinnego w kulturze europejskiej. 6. Święto a dzień powszedni. Ewolucja postrzegania czasu w życiu codziennym. 7. Miejsce życia towarzyskiego w społeczeństwach europejskich w epoce wczesno nowożytnej. 8. Miejsce życia towarzyskiego w społeczeństwach europejskich od XIX do XX w. 9. Miejsce kuchni w kulturowej przestrzeni codzienności. 10. Między opresją a bezpieczeństwem - wpływ instytucji społecznych i państwowych na codzienność. 11. Codzienność a jednostka. Źródła narracyjne jako ślad indywidualnego doświadczenia. 12. Źródła do badań przeszłości. 13. Typy i rodzaje materiałów archiwalnych. 14. Typy i rodzaje archiwów działających w Polsce i na świecie. 15. Archiwa państwowe w kraju i na świecie i ich zasób. 16. Archiwa instytucji pamięci nad dziedzictwem II wojny światowej i okresu totalitaryzmu – zasób nie tylko do dziejów politycznych. 17. Archiwa kościelne. 18. Archiwa społeczne. 19. Archiwa i ich portale, strony internetowe, bazy danych oraz wykorzystanie mediów społecznościowych. 20. Archiwum jako placówka naukowa, edukacyjne i popularyzatorska. 21. Archiwalia nie w archiwach. 22. Archiwa rodzinne.
83.	Blok tematyczny 2 – Bliskowschodni tygiel kultur. Moduł I: Narodziny cywilizacji, narodziny imperiów – Bliski Wschód w starożytności	Najważniejsze źródła do dziejów Iranu i Bliskiego Wschodu w starożytności. Nomadyzm, sedentaryzacja i wczesna urbanizacja na Bliskim Wschodzie. Kształtowanie się państwowości w Mezopotamii, Egipcie, Lewancie i Iranie. Wędrowki ludów i wielkie najazdy na Bliskim Wschodzie w starożytności: Indoeuropejczycy, Hyksosi, Ludy Morza, Scytowie, Kuszanie, ludy tureckie. Imperium Achemenidów, jego ekspansja, organizacja wewnętrzna i ideologia. Imperia starożytnego Wschodu: Babilonia Hammurabiego, Egipt epoki Nowego Państwa, państwo nowoasyryjskie, imperium perskie, państwo nowobabilońskie - modele państwowe, struktury społeczne, gospodarka. Imperium perskie wobec ludów ościennych: strategię współżycia i konfrontacji. Religie starożytnego Wschodu. Aleksander Wielki i jego rola w dziejach i tradycji kulturowej Bliskiego Wschodu. Bliski Wschód w epoce hellenistycznej: nowe państwa, nowe elity i długie trwanie, hellenizacja i reakcja na nią. Iran Sasanidów: gospodarka, społeczeństwo, ideologia.
84.	Blok tematyczny 2 – Bliskowschodni tygiel kultur.	Bliski Wschód Ziemia Święta i jej znaczenie dla wielkich religii. Zasadnicze problemy dziejów świata chrześcijańskiego i islamskiego od X (VII) do XIII w. Pojawienie się idei krucjatowej. Złożoność przyczyn

	Moduł II: Zasadnicze momenty w historii Bliskiego Wschodu (Średniowiecze, XIX i XX w.)	wypraw krzyżowych. Przebieg wypraw krzyżowych – chronologia, uczestnicy, efekty. Przemiany idei krucjatowej od XI do XIII w. Królestwo Jerozolimskie i inne państwa krzyżowców na Bliskim Wschodzie. Polityka społeczna, aktywność osadnicza i budowlana krzyżowców na Bliskim Wschodzie. Reakcje świata islamu na działania chrześcijan na Bliskim Wschodzie. Zjawiska towarzyszące wyprawom krzyżowym (m.in. propaganda krucjatowa, tumulty antyżydowskie). Konsekwencje i znaczenie wypraw krzyżowych dla chrześcijaństwa i islamu. Współczesne spojrzenie na krucjaty. Spadek po XIX wieku: najważniejsze wydarzenia na Bliskim Wschodzie w XIX w.: podsumowanie. Bliski Wschód na początku XX w. Polityka europejska wobec Bliskiego Wschodu. Historia Palestyny w XX w. Kraje arabskie przed II wojną światową: przemiany polityczne, kulturalne, religijne.... Bliski Wschód w czasie II wojny światowej. Powstanie państwa żydowskiego. Konflikty arabsko-izraelskie. Przemiany polityczne, kulturalne, religijne, społeczne, ekonomiczne na Bliskim Wschodzie po II wojnie światowej (wybrane państwa). „Apogeum arabskości”. „Jedność i rozbieżność świata arabskiego”. Proces pokojowy na Bliskim Wschodzie.
85.	Blok tematyczny 3 - Bohater czy zdrajca...? Spory wokół wybitnych postaci w historii Polski. Moduł I: Bohater czy zdrajca? Spory o wybitne postacie w historii Polski (Od średniowiecza po czasy nowożytne)	Treścią zajęć będzie debata nad bohaterami z dziejów Polski ukierunkowana na ukazanie kontrowersji, jakie budzili oni w czasach im współczesnych oraz najdawniejszej związanej z nimi tradycji historycznej, a następnie w historiografii XIX-XXI w. i współczesnym dyskursie społecznym, kulturalnym i politycznym. Kluczowe znaczenie w poszczególnych dyskusjach odegra rozpoznanie podstawy źródłowej do badań nad tymi postaciami, a dalej ocena ich postaw i dokonań w sferze pamięci zbiorowej kolejnych pokoleń Polaków i aktualizacje tej oceny w określonych okresach dziejów Polski, a wreszcie uwydatnienie roli stereotypów, toposów, mitów – zwłaszcza romantycznych – oraz anachronizmów w kreowaniu ich wizerunków aż do dziś. Przedmiotem dyskusji będą władcy (Mieszko I, Bolesław Chrobry, Bezprym, Zbigniew, Bolesław Krzywousty, Konrad Mazowiecki, Zygmunt III Waza, Jan Kazimierz, Jan III Sobieski, Stanisław Leszczyński czy Stanisław August Poniatowski), władczynie (Rycheza, Agnieszka z Babenbergów czy Bona Sforza), możni i magnaci oraz ludzie Kościoła (św. Stanisław, Sieciech, Skarbimir, Piotr Włostowic, Jan Muskata, Spytek z Melsztyna, Piotr Skarga, Samuel Zborowski, Jan Zamoyski, Jerzy Lubomirski, Elżbieta z Lubomirskich Sieniawska). Debata obejmie też tzw. portrety zbiorowe wybranych środowisk.
86.	Blok tematyczny 3 - Bohater czy zdrajca...? Spory wokół wybitnych postaci w historii Polski. Moduł II: Bohater czy zdrajca? Spory o wybitne postacie w historii Polski (Od czasów napoleońskich po wydarzenia współczesne)	Konfrontowanie różnorodnych opinii na temat ważnych postaci historycznych w dziejach Polski. Syntetyzowanie dostępnej wiedzy na temat wybitnych postaci jak np.: Księcia Józefa Poniatowskiego, Adama Czartoryskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Becka, Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego, Stanisława Mikołajczyka, Władysława Gomułki, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy i jej weryfikacja. W toku zajęć prowadzona będzie debata nad postaciami z dziejów Polski ukierunkowana na wskazanie kontrowersji, jakie budzili oni w tradycji i historiografii. Studenci muszą w znacznej mierze samodzielnie przygotować bazę źródłową do badań nad tymi postaciami. W toku zajęć eksponowane będą zarówno obiektywne oceny jak i demaskowane różnorodne mity narosłe wokół wymienionych powyżej postaci.
87.	Blok tematyczny 4 – Ciało i jego postrzeganie w historii. Moduł I: Ciało w kontekście medycyny i wymiaru sprawiedliwości	Ciało zdrowe – ciało chore. Sposoby zachowania dobrego zdrowia od antyku do XX w.: 1. Życie ludzkie od średniowiecza do XVIII w. Warunki zdrowotne i bytowe. 2. Uwarunkowania zdrowotne i leczenie w Europie średniowiecznej i nowożytnej. 3. Postrzeganie medycyny i leczenia oraz zdrowia i jego wartości. 4. Podejście do ciała chorego i jego dysfunkcji. Postrzeganie wartości zdrowia oraz stosunek do kalectwa. 5. Choroby zakaźne i epidemiczne w Europie średniowiecznej i nowożytnej. 6. Dawne metody leczenia i ich potencjalna skuteczność. 7. Wizerunek chorego w przeszłości. 8. Czystość i brud w dawnej Europie. 9.

		<p>Święci i uzdrowiciele. Rola religii i Kościoła w lecznictwie europejskim. 10. Zmiany w podejściu do ochrony zdrowia i kwestii epidemiologicznych w XIX w.</p> <p>Ciało skazańca – ciało przeklęte. Jednostka przed obliczem wymiaru sprawiedliwości od średniowiecza po XIX w.: 1. Skazaniec przed sądem – zwyczaje i praktyka na podstawie norm prawnych od XIII do XVIII w. 2. Ciało człowieka jako obiekt przestępstwa – system kompozycyjny, jego znaczenie i zastosowanie. 3. „Kat zabije, kat wyleczy” – praktyki medyczne mistrzów świętej sprawiedliwości w XVI-XVIII w. 4. „Na gardle karanie” – kara śmierci i jej znaczenie od średniowiecza po połowę XIX w. 5. Tortury – rodzaje, zastosowanie i znaczenie w nowożytnym systemie prawnym. 6. Na czci i ciebie – infamia, banicja, okaleczenie, chłosta od XV do połowy XIX stulecia. 7. Ciało skazańca – magiczne wierzenia i praktyki w Europie od średniowiecza po wiek XIX. 8. Sekcje zwłok skazańców i ich znaczenie w dawnej medycynie. 9. „Niegodne pochówki” – postępowanie z ciałami skazańców i samobójców w okresie przedindustrialnym. 10. Europejskie procesy o czary w XV-XVIII w. 11. Żołnierz przed sądem - kary cielesne i hańbiące w nowożytnych armiach.</p>
88.	<p>Blok tematyczny 4 – Ciało i jego postrzeganie w historii. Moduł II: Seksualność i praktyki magiczne dotyczące ciała</p>	<p>Seksualność w czasach przedprzemysłowych. 1. Cieleśność, płciowość, seksualność – wprowadzenie do zagadnienia. 2. Antropologiczne ujęcie seksualności w kontekście dawnych epok – normy i ich zmienność. 3. Chrześcijaństwo a seksualność (do XVIII w.). 4. Inicjacja seksualna w czasach przedprzemysłowych. 5. Miłość, małżeństwo i seksualność w czasach przedprzemysłowych. 6. Pożądanie w przekazach z epoki nowożytnej. 7. Antykoncepcja w czasach przedprzemysłowych. 8. Swoboda seksualna i cudzołóstwo w czasach przedprzemysłowych. 9. Cieleśność na sprzedaż – prostytutka w średniowieczu i czasach nowożytnych. 10. Przestępczość na tle seksualnym w czasach przedprzemysłowych. 11. Miłość homoseksualna – zakazy i obcość w społeczeństwie europejskim do XVIII w. 12. „Czarny erotyzm”, czyli dewiacje seksualne w czasach przedprzemysłowych. 13. Pornografia w literaturze europejskiej XVI-XVIII w. 14. Sztuka a pornografia XVI-XVIII w.</p> <p>Ciało w okowach magii i religii do XIX w. 1. Stosunek do ciała na przestrzeni wieków. Wprowadzenie do tematu. 2. W okowach religii czy magii? Postrzeganie ciała w średniowieczu. 3. Higiena ciała: średniowiecze. 4. Postrzeganie otyłości w średniowieczu i nowożytności. 5. W okowach religii czy magii? Ciało w okresie nowożytnym. 6. Ideały kobiecości w Europie XVI-XVIII w. 7. Postrzeganie ciała czarownicy w epoce nowożytnej. 8. Gest w okresie wczesnonowożytnym. 9. Ciało kuszące, ciało lubieżne – prostytutka w Hiszpanii i Francji XVII i XVIII stulecia. 10. Higiena ciała w XVI-XVIII w. 11. Wyznanie a seks? Prokreacja w Rzeczypospolitej okresu staropolskiego. 12. Od zabobonu po wiarę? Wilkołaki, wampiry i inne stwory... (XVI-XVIII w.). 13. Ciało niematerialne. Wyobrażenia diabła we wczesnonowożytnej Europie.</p>
89.	<p>Blok tematyczny 5 - Człowiek i przyroda na przestrzeni wieków. Moduł I: Poznanie i konceptualizacje otaczającego świata przyrody w dziejach cywilizacji</p>	<p>1. Jak rozumiano i postrzegano myśl przyrodniczą, nauki przyrodnicze na przestrzeni dziejów. Starożytność – XXI w. 2. Tworzenie się relacji pomiędzy różnymi rodzajami wiedzy przyrodniczej. Starożytność – XXI w. 3. Przyrodniczość a inne dziedziny nauki i ich zależności na przestrzeni dziejów. Starożytność – XXI w. 4. Wiedza ludzka i wiedza Boska, konflikt na linii Kościół nauki przyrodniczej. 5. Wiedza niebezpieczna, czyli jak nauka zmagająca się z różnymi ideologiami (np. casus Łysenki). 6. Wpływ nauki na gospodarkę. Starożytność – XXI w. 7. Nauki przyrodnicze i ich rola w rozwoju technologicznym. Starożytność – XXI w. 8. Nauki przyrodnicze we współczesnym, zglobalizowanym świecie – ich rola, funkcja i przemiany. 9. Ukazanie głównych zagadnień związanych z problematyką postrzegania przestrzeni geograficznej w odmiennych kulturach. 10. Przedstawienia głównych kategorii kulturowych organizujących organizowanie sposobu postrzegania przestrzeni geograficznej. 11. Poznawanie i opisywanie przestrzeni geograficznej w historii. 12. Doświadczenie przestrzeni geograficznej w przeszłości. 13. Sposoby</p>

		konceptualizacji przestrzeni w kulturze na przykładzie kultury staropolskiej. 14. Miejsce i rola przyrody w sposobie postrzegania przestrzeni geograficznej w perspektywie historycznej.
90.	Blok tematyczny 5 - Człowiek i przyroda na przestrzeni wieków. Moduł II: Przyroda i jej zasoby w służbie człowieka z perspektywy historycznej	Metodologia badań historii przetwarzania i konsumpcji darów natury. Zbieractwo i rolnictwo, łowiectwo i hodowla, jako podstawowe formy wykorzystania zasobów przyrody. Rozwój cywilizacji rozwojem umiejętności wykorzystywania darów natury. Aspekty technologiczne przetwarzania zasobów przyrody na przestrzeni wieków. Przetwarzanie, przechowywanie i dystrybucja żywności w kontekście ekonomicznym i społecznym. Geograficzne uwarunkowania produkcji i konsumpcji darów natura a procesy globalizacyjne. Historia jedzenia historią ludzkiego życia. Kultura jedzenie. Tożsamość kulinarna jako element tożsamości kulturowej. Systemy żywienia. Moda w żywieniu. Aspekty religijne w żywieniu. Definicja diety. Alkohol i inne używki. Jedzenie a interakcja ludzi ze środowiskiem naturalnym. Historia żywności a konflikty i wojny. Kultura i miejsce jedzenie. Konsumpcjonizm – blaski i cienie. Eksploatacja środowiska naturalnego w kontekście produkcji i konsumpcji wybranych darów natury. Ikony jedzenia. Propaganda reklamowa. Marka producenta żywności. Ograniczone zasoby – względne przeludnienie a możliwości produkcji żywności dawniej i dziś.
91.	Blok tematyczny 6 – Demokracja, arystokracja, monarchia. Moduł I: Monarchia, arystokracja, demokracja w starożytności	1. Najważniejsze źródła do dziejów demokracji, arystokracji i monarchii w starożytnej Grecji i Rzymie. 2. Rozwój demokracji w Atenach. 3. Wczesna demokracja grecka poza Atenami. 4. Klasyczna demokracja ateńska doby Demostenesa. 5. Starożytna teoria ustrojowa Arystotelesa i jej uniwersalny charakter. 6. Triumf demokracji jako jedyne ustroju o pełnej legitymizacji władzy w czasach Aleksandra Wielkiego i wczesnej epoki hellenistycznej. 7. Republika rzymska jako państwo ustroju arystokratycznego. 8. Zagadnienia klientyzmu jako podstawy funkcjonowania społeczeństwa arystokratycznej republiki rzymskiej. 9. Przyczyny i przebieg procesów kryzysowych rzymskiej republiki arystokratycznej. 10. Monarchia rzymska epoki pryncypatu, jej cechy ustrojowe i charakter. 11. Arystokracja podstawą ustrojową monarchii rzymskiej. 12. Ewolucja ustroju monarchicznego w Rzymie do wykształcenia się dominatu.
92.	Blok tematyczny 6 – Demokracja, arystokracja, monarchia. Moduł II: Królowie, monarchowie, reformatorzy w Europie średniowiecznej i wczesnonowożytnej	Germańska, indywidualna charyzma władcy i rzymska idea prawa normującego uprawnienia monarchy; państwa na gruzach Imperium i nowe wizje władzy króla; Frankowie i Anglosasi a problem wyboru władcy przez Boga chrześcijan; władza cesarza – Wschód i Zachód wczesnego średniowiecza; reforma Kościoła w XI-XIII w. i jej wpływ na ideę władzy; Cesarstwo uniwersalistyczne; królowie w królestwach; parlamenty i władza delegowana; władza monarchy nad człowiekiem czy wspólnotą – system więzi klientarnej i feudalnej... Ewolucja ustrojów monarchicznych w różnych krajach Europy, mechanizmy zmian i ich uwarunkowania ekonomiczno-społeczno-polityczne.
93.	Blok tematyczny 7 – Dowódcy, strategie, techniki wojskowe na przestrzeni wieków. Moduł I: Wojna i wojskowość w świecie grecko-rzymskim i w średniowieczu	Wojskowość grecka od okresu archaicznego do hellenistycznego. Wojny grecko-perskie. Wojny Aleksandra Wielkiego. Organizacja armii rzymskiej od okresu królewskiego do V w. n.e. II wojna punicka. Wojny Gajusza Juliusza Cezara. Armia rzymska na wojnie. Barbarzyńcy i ruina zachodniego Cesarstwa Rzymskiego. Okres wczesnośredniowieczny. Monarchia Karolingów. Czasy feudalne. Wyprawy krzyżowe i państwa łacińskie na Wschodzie. Zakony rycerskie. Zobowiązania i służba wojskowa. Broń, zbroje, maszyny wojenne. Zamki i fortyfikacje. Wojna a gospodarka. Wojna i pokój: prawo, etyka i chrześcijaństwo. Sztuka wojenna. Konflikty, kampanie i bitwy.
94.	Blok tematyczny 7 – Dowódcy, strategie, techniki wojskowe na przestrzeni wieków.	1. Struktura armii europejskich – organizacja poszczególnych rodzajów broni, skład społeczno-narodowościowy, finansowanie. 2. Struktura armii Rzeczypospolitej – struktura, organizacja, skład społeczno-narodowościowy, finansowanie. 3. Piechota szwajcarska i lancknechci – organizacja, uzbrojenie, skuteczność na polu walki. 4. Lisowczycy – wojsko do zadań specjalnych (organizacja, finansowanie,

	Moduł II: Wojna i wojskowość od XVI do XX w.	<p>struktura, dowódcy). 5. Wodzowie wojny trzydziestoletniej (1618-1648) – wybrane postacie. 6. Wybitni dowódcy Rzeczypospolitej w XVI i XVII w. 7. Żołnierz przed sądem – przestępczość kryminalna i jej zwalczanie w szeregach armii europejskich w XVI-XVIII w. 8. Nowożytne fortyfikacje i sztuka fortyfikacyjna – ze szczególnym uwzględnieniem na Śląska. 9. Wojny śląskie (1740-1763) – bitwy, dowódcy, strategię. 10. Flota wojenna w XVI-XVIII w. – historia, organizacja, potencjał. 11. Piśmiennictwo dotyczące historii wojskowości z XVI-XVIII w. 12. Wojny napoleońskie – nowa jakość sztuki wojennej. 13. Powstanie listopadowe 1830-1831 – bitwy straconych szans. 14. Wojna secesyjna – pierwsza wojna totalna epoki przemysłowej. 15. Rewolucja techniczna w broni palnej – karabiny i armaty odtylcowe. 16. Wojna austriacko-pruska – triumf iglicówek i klęska zwartych kolumn. 17. Lata 1870-1871 na polach północnej Francji, czyli pruskie „szpryce” w akcji. 18. Burska wojna szarpana i pożegnanie barwnych mundurów. 19. Port Artur i Cuszima – klęski Rosji i narodziny mocarstwowej Japonii. 20. W przededniu Wielkiej Wojny – zmiany techniczne uzbrojenia i zmiany teoretyczne sztuki wojennej. 21. Wojna okopowa i wojna światowa 1914-1918. 22. Nietrwały pokój – militarne aspekty ładu wersalskiego. 23. Zbrojenia III Rzeszy i Związku Sowieckiego. 24. Polska Wojna Obronna 1939 r. i kampania zachodnia 1940 r. – różnice i podobieństwa. 25. II wojna światowa – od dominacji II Rzeszy do jej klęski – ewolucja sztuki wojennej i rozwój uzbrojenia. 26. Zimna wojna i jej „gorące” odsłony – Korea i Wietnam – dogrywka II wojny i wojna partyzancka w nowych warunkach.</p>
95.	Blok tematyczny 8 – Dynastie panujące w systemach polityczno-państwowych Europy. Moduł I: Dynastie we Francji i Europie Północnej	<p>Geneza Kapetyngów, ich mity i symbole dynastyczne. Kapetyngowie i ich boczne linie w systemach polityczno-państwowych Europy. „Dom francuski”. Najważniejsze postaci i wydarzenia dynastii we Francji, Anglii i krajach skandynawskich – cezury i przełomy (od średniowiecza do XIX w). Znaczenie dynastii Kapetyngów, Plantagenetów, Tudorów, Stuartów i Wazów dla dziejów Europy i świata. Początki Bernadottów na tronie szwedzkim. Ewolucja ustroju monarchicznego w Anglii i Szwecji – porównanie (mocarstwo i kraj peryferii Europy).</p>
96.	Blok tematyczny 8 – Dynastie panujące w systemach polityczno-państwowych Europy. Moduł II: Dynastie Hohenzollernów, Wettinów i Habsburgów	<p>Hohenzollernowie i Wettynowie: Trudne początki dynastii – awans władców średniowiecznych, wschodnich kresów Cesarstwa Rozrodzenie – linie główne, gałęzie, linie boczne... Elektorski awans – złota bulla i znaczenie tytułu elektorskiego. Reformacja a książęta terytorialni. „Zbieranie ziem niemieckich” – nabytki terytorialne. Próby wybicia się na mocarstwowość w XVIII w. – znaczenie powiązania terenów elektorskich z władzą w Prus (Książęcych) i Rzeczypospolitej. Napoleońska weryfikacja. Pruska dominacja w XIX w. Koniec monarchii i dynastie bez tronu. Oblicza chwały dynastii – architektura jako prezentacja i rywalizacja. Gospodarka – pola rywalizacji dynastycznej. Religia w służbie dynastii. Światowa ekspansja – na tronach Europy i... Pamięć historyczna. Habsburgowie: Habsburgowie jako cesarze średniowiecznego Cesarstwa Rzymskiego; rozbudowa politycznej i dynastycznej pozycji Habsburgów w Cesarstwie i Europie przez Maksymiliana I (1493-1519); Burgundia jako władztwo Habsburgów; Niderlandy pod panowaniem Habsburgów – hiszpańskich i austriackich; powstanie habsburskiej dynastii królewskiej w Hiszpanii w końcu XV wieku; związki dynastyczne Portugalii; panowanie Habsburgów w Portugalii i w Królestwie Obojga Sycylii; Związek dynastyczny z angielską dynastią Tudorów; Cesarstwo za panowania Karola V i Ferdynanda II (1519-1564); Habsburgowie jako władcy Królestwa Czeskiego i Węgierskiego w XVI i w początkach XVII w.; Habsburgowie jako władcy Cesarstwa od pokoju westfalskiego do epoki napoleońskiej (1648-1806); Panowanie Habsburgów w Cesarstwie Austriackim od 1804, a następnie w państwie austro-węgierskim od</p>

		1867 do końca XIX w.; Austro-Węgry do końca I wojny światowej i delegalizacja Habsburgów jako dynastii panującej w 1918 w Republice Austriackiej.
97.	Blok tematyczny 9 – Dziedzictwo kulturowe Śląska. Moduł I: Śląskie miejsca pamięci i wybitni Ślązacy	Konwersatorium odnosi się do okresu od średniowiecza po XX w. Przybliżone zostaną: 1) zasadnicze aspekty funkcjonowania śląskich „miejsz pamięci” w zakresie: kulturowej interpretacji elementów krajobrazu i topografii krainy, dalej wydarzeń konstytuujących więzi społeczne i tożsamości przez mit, a także celowych działań na rzecz kreowania pamięci w ramach tzw. polityki historycznej na przykładzie (wybranych) pomników; 2) sylwetki wybitnych osób należących do różnych narodów i wyznań, żyjących na Śląsku, które poprzez swe naukowe zainteresowania, prowadzone badania lub znaczący mecenat na tym polu, położyły ogromne zasługi dla rozwoju nauki. Szczególnie dogłębnie zostaną potraktowane problemy związane z rozwojem uczelni wyższych Wrocławia i ich środowiska naukowego.
98.	Blok tematyczny 9 – Dziedzictwo kulturowe Śląska. Moduł II: Dzieje sztuki i piśmiennictwa na Śląsku	Sztuka śląska w okresie średniowiecza. I. W ramach państwa polskiego: grody piastowskie (Wrocław, Głogów, Legnica, Opole); katedra wrocławska od ok. 1000, przebudowa romańska, gotycka; ośrodki życia religijnego i kultury w XII w.: opactwo na Ołbinie, klasztor kanoników regularnych z kościołem N.M. Panny na Piasku; architektura i kultura cysterska na Śląsku w XIII w.: opactwa w Lubiążu, Henrykowie, Krzeszowie; wiek XIII-XIV klasztory i kościoły żebracze jako fundacje książęce (dominikanów, franciszkanów, klarysek) i szpitalne (szpital św. Elżbiety krzyżowców z Czerwoną gwiazdą) z przykładowymi kościołami w śląskich miejscowościach (zajęcia terenowe: kościół św. Jakuba, św. Wojciecha; Św. Krzyża). II. W Koronie Czeskiej (okres średniowieczny): gotyk śląski – na przykładach budowli z różnych miast i zamków śląskich; analiza dzieł wrocławskich (kościół Marii Magdaleny i św. Elżbiety; Św. Krzyża); ratusz wrocławski. Sztuka czasów nowożytnych: Charakter sztuki protestanckiej w XVI-XVIII w.: tradycyjne formy kościelne w XVI w.; kościoły Pokoju po 1648 (Świdnica, Jawor); Kościoły Łaski po 1707 (Jelenia Góra, Kamienna Góra, Milicz); Katolicki barok śląski: przebudowa pałacowa w śląskich opactwach cysterskich (Lubiąż, Henryków, Krzeszów); barok w katedrze wrocławskiej; edukacyjno-kościelne założenia jezuickie w urbanistyce śląskiej (Legnica, Wrocław, Nysa). Sztuka w XIX w.: klasycyzm wrocławski: pałac wrocławski królów pruskich z XVIII/XIX w. Sztuka na Śląsku okresu Cesarstwa Niemieckiego (przełomu XIX i XX w.): wybrane budowle użyteczności publicznej Richarda Plüddemanna (Hala Targowa 1906-08, Biblioteka Miejska ul. Szajnochy 1 (1898-1891); Most Zwierzyniecki (1895-1897) i Grunwaldzki (Cesarski) (1908-1910); Gimnazjum św. Elżbiety; sztuka osiągnięć technicznych: Hala Stulecia 1913; architektura Hansa Poelzig – modernizm na Śląsku (biurowiec ul. Ofiar Oświęcimskich; Pawilon 4 Kopuła; 1912-1913). Sztuka na Śląsku w okresie Republiki Weimarskiej: wieżowce (budynek poczty Lothara Neumanna 1926-29); wieżowce (Miejska Kasa Oszczędności przy Rynku; wrocławskie domy handlowe i towarowe z lat 20.); Architektura czasów hitlerowskich. Piśmiennictwo i literatura na Śląsku: najstarsze zabytki piśmiennictwa śląskiego/dotyczącego Śląska; piśmiennictwo łacińskie, niemieckie, słowiańskie (czeskie/polskie) – przez stulecia/epoki: dokumentarystyka, kronikarstwo, opisy geograficzno-historyczne, relacje z podróży, (pierwsze) przewodniki turystyczne; piśmiennictwo okolicznościowe; literatura piękna; Śląsk we współczesnej literaturze pięknej i faktu; specyfika Śląska Dolnego i Górnego oraz Śląska na tle krajów ościennych i odleglejszych.
99.	Blok tematyczny 10 – Dzieje Rusi, Ziem Ukrainnych i Ukrainy.	Proces emancypacji politycznej ziem ruskich. Kijów i Nowogród ośrodkami powstawania władzy politycznej na Rusi. Rola Waregów w procesie jednoczenia Rusi - początek panowania dynastii Rurykowiczów. Proces chrystianizacji Rusi w X w. i jego konsekwencje. Ruś pod rządami Świętosława, Włodzimierza Wielkiego i Jarosława Mądrego. Rozbicie dzielnicowe i jego konsekwencje. Najazd tatarski upadek niezależności Rusi.

	Moduł I: Ruś i Ziemie Ukrainne Rzeczypospolitej do końca epoki nowożytnej (koniec XVIII w.)	Początki rywalizacji litewsko-moskiewskiej na ziemiach ruskich. Wielkie Księstwo Litewskie pod rządami Mendoga i Gedymina. Sytuacja ziemi ruskich w XV w. i polityka zjednoczeniowa Iwana III i Wasyla III. Realia społeczno-gospodarcze i organizacja Wielkiego Księstwa Moskiewskiego na przełomie XV i XVI w. Wielkie Księstwo Litewskie w unii z Królestwem Polski, proces integracji do 1569 r. Sytuacja ziem ukraińskich Rzeczypospolitej do 1648 r. Powstanie Chmielnickiego i jego skutki dla Kozaczyzny. Ukraina między Polską, Moskwą a Turcją. Wielka wojna północna i jej skutki dla ziem ukraińskich. Hajdamcy i ich rola w Rzeczypospolitej.
100.	Blok tematyczny 10 – Dzieje Rusi, Ziem Ukraińskich i Ukrainy. Moduł II: Ukraina i Ukraińcy – procesy narodotwórcze i państwowotwórcze w XIX-XXI w.	Struktura narodowościowa na ziemiach zamieszkałych przez ludność ukraińską/ruską w świetle wyników spisów powszechnych i innych danych statystycznych do wybuchu I wojny światowej. Dynamika rozwoju ukraińskiej świadomości narodowej w XIX w. Polsko-ukraiński spór o Galicję Wschodnią do 1920 r. Ukraińcy w II RP – sytuacja prawna, struktura społeczna, rozmieszczenie, polityka narodowościowa państwa polskiego. Ukraińskie życie polityczne w II RP i jego ewolucja. Ukraińcy w Rosji Sowieckiej/ZSRR. Polityka władz komunistycznych wobec ludności ukraińskiej. „Wielki głód” na Ukrainie – przyczyny, przebieg, skutki. II wojna światowa na Ukrainie – skutki polityczne, społeczne, ekonomiczne i demograficzne. Wojna po wojnie – unifikacja tzw. zachodnich obwodów Ukraińskiej SRR i walka z podziemiem nacjonalistycznym. Liberalizacja systemu po śmierci Stalina w 1953 r. Problemy rozwoju społecznego i ekonomicznego Ukrainy w latach 70 i 80 XX w. Wariant lokalny „pierestrojki” na Ukrainie. Odzyskiwanie suwerenności – Ukraina w pierwszej połowie lat 90. Problemy z nowoczesną świadomością narodową ludności Ukrainy. Problemy wewnętrzne Ukrainy w XXI stuleciu – rewolucje – „pomarańczowa” i „godności”. Rozdarty kraj – wojna domowa czy interwencja z zewnątrz? Diaspora ukraińska w XX i XXI stuleciu.
101.	Blok tematyczny 11 – Dzieje wspólnoty euroatlantyckiej. Moduł I: Społeczne i ekonomiczne relacje euroatlantyckie od końca XVIII do XXI w.	Ameryka i państwa europejskie u progu XIX w. (francuskie zabiegi o wciągnięcie USA do wojny przeciwko Wielkiej Brytanii, proklamowanie polityki neutralności przez G. Waszyngtona, wojna amerykańsko-brytyjska 1812-1814, doktryna Monroe’go). Obraz demokracji amerykańskiej w przed- i porewolucyjnej Francji oraz Wielkiej Brytanii. Stany Zjednoczone jako główny kraj docelowy europejskiego ruchu emigracyjnego w XIX w. Europa wobec wojny domowej w Stanach Zjednoczonych (1861-1865). Kraje europejskie wobec rosnącej dominacji ekonomicznej i politycznej ekspansji USA w II poł. XIX w. (m.in. doktryna tzw. nawalizmu A.T. Mahana, sprawa Kanału Panamskiego, konflikt amerykańsko-hispański, polityka „otwartych drzwi” w Chinach). Droga USA do udziału w I wojnie światowej w latach 1914-1917 (m.in. stanowisko grup etnicznych wobec zaangażowania się w konflikt państw europejskich, powiązania gospodarcze z państwami Ententy, telegram Zimmermana). Powstanie amerykańskiego dolara i jego europejska geneza. Koncepcja odbudowy Europy po II wojnie światowej – plan Marshalla. Światowy porządek ekonomiczny po Bretton Woods. Prezydent Nixon i wzmocnienie amerykańskiego dolara jako waluty globalnej a rozwój ekonomiczny Europy. Amerykańskie kryzysy finansowe i ich oddziaływanie na gospodarkę europejską. Potęgę ekonomiczną Stanów Zjednoczonych i jej wpływ na upadek bloku państw socjalistycznych.
102.	Blok tematyczny 11 – Dzieje wspólnoty euroatlantyckiej. Moduł II: Europa w polityce Stanów Zjednoczonych w XIX i XX w.	Stosunki amerykańsko-francuskie (od wojny o niepodległość do I wojny światowej). Polityka zagraniczna USA (od doktryny Monroe’go do polityki mocarstwowej). Udział USA w I wojnie światowej. Stosunki amerykańsko-brytyjskie (od obszaru kolonialnego do sojuszu). Europa Środkowa w polityce Woodrowa Wilsona (działalność płk Housa). Akcja humanitarna USA w Polsce po I wojnie światowej. Lotnicy amerykańscy w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. USA wobec krajów środkowo-europejskich w okresie międzywojennym. Izolacjonizm amerykański a Liga Narodów. Roosevelt a przyszłość regionu w II wojnie światowej. Wobec dominacji radzieckiej w Europie Środkowej w latach 1945-1947. Europa Środkowa w

		<p>amerykańskiej polityce zimnowojennej. „Budowanie mostów” w latach 60. Odprężenie lat 70 i rola praw człowieka w polityce wobec państw zależnych od Kremla w Europie. Rola Europy Środkowej i Polski w polityce Ronalda Reagana. Wobec zmian w 1989 r. Rozwój stosunków USA z Europą Środkową po 1989 r. Rola Stanów Zjednoczonych w przyjęciu państw środkowo-europejskich do NATO.</p> <p>Podział Europy – USA w porządku jałtańsko-poczdamskim. Amerykański parasol – doktryna Trumana i utworzenie NATO. Plan Marshalla a początki integracji europejskiej. Stany Zjednoczone wobec zagrożenia komunistycznego w państwach Europy Zachodniej. Wolna kultura, wolna Europa – wspólnota euroatlantycka w zachodniej propagandzie. Berlin Zachodni jako element sojuszu transatlantyckiego. Kapryśny sojusznik – problemy relacji amerykańsko-francuskich w latach 60. Samotna Ameryka? - europejscy sojusznicy USA wobec konfliktu kubańskiego i indochińskiego. Od Bretton Woods do Komisji Trójstronnej – transatlantyckie stosunki gospodarcze po 1945 r. USA wobec lewicowych ruchów politycznych i terroryzmu w Europie lat 70. „Détente” i „Ostpolitik” – USA i Europa Zachodnia w polityce „odprężenia” lat 70. Broń atomowa, Afganistan i „gwiazdne wojny” – sojusz transatlantycki czasów R. Reagana. Neoliberalizm a system socjalny – wolny rynek i integracja EWG w perspektywie amerykańskiej. „Proszę zburzyć ten mur” – Stany Zjednoczone wobec upadku muru berlińskiego i zjednoczenia Niemiec. Sojusznicy czy konkurenci? – problemy wspólnoty transatlantyckiej po zimnej wojnie.</p>
103.	Blok tematyczny 12 – Dzieje wywiadu i kontrwywiadu. Moduł I: Szpiegostwo i wywiad do II wojny światowej	<p>Rola szpiegostwa w epoce wczesnonowożytnej w Europie; kierunki i etapy rozwoju wywiadu od XVI do XVIII w.; dyplomacja a szpiegostwo; misje wywiadowcze na obszarach zamorskich; wywiad cywilny a wojskowy; wywiady poszczególnych państw; najśłynniejsze akcje wywiadowcze; rozwój polskiego wywiadu i kontrwywiadu; radiowywiad; historia enigmaty; najśłynniejsi szpiedzy.</p>
104.	Blok tematyczny 12 – Dzieje wywiadu i kontrwywiadu. Moduł II: Służby wywiadowcze w Polsce i na świecie w latach zimnej wojny	<p>Analiza ewolucji struktur wywiadowczych i kontrwywiadowczych po II wojnie światowej; analiza najważniejszych akcji wywiadowczych głównych aktorów zmagających „zimnej wojny”, zaprezentowanie najważniejszych organizacji „niewidzialnej wojny” po 1945 r.; porównanie specyfiki działań wywiadu poszczególnych państw w zależności od systemu politycznego; funkcjonowanie wywiadu Polski Ludowej i jego ewolucja; relacje wywiadu polskiego z Sowietami; wywiad naukowo-techniczny PRL; rola wywiadu w walce z emigracją i „ośrodkami dywersji ideologicznej”; polska emigracja jako baza aktywności wywiadowczej w okresie zimnej wojny.</p>
105.	Blok tematyczny 13 – East Central Europe under communism. Moduł I: Central Europe between Middle Ages and the 20th century	<p>Europa Środkowo-Wschodnia – koncepcja pojęcia; Średniowieczne dzieje Europy Środkowo-Wschodniej. Główne dyskursy; Antyczne i wczesnośredniowieczne początki społeczeństw. Słowianie; Korzenie wieloetniczności. Przybysze – Słowianie, Węgrzy, Bułgarzy...; Początki Rusi; Kultura przedchrześcijańska i chrystianizacja; w sporze i we współpracy z Cesarstwem; Środkowoeuropejskie imperia i ich upadek; Początki narodów; Społeczeństwa stanów - klasy i grupy społeczne Kultura pełnego i późnego średniowiecza – peryferie Europy czy specyfika własnej drogi?; Husyci i inni. Kryzys późnego średniowiecza?; Państwa kompozytowe późnego średniowiecza (Korona Czeska, Korona Św. Stefana, unia Polski i Litwy).</p> <p>Porównanie ideologicznego wpływu komunizmu w europejskich państwach zależnych od Kremla w latach 1945-1989. Pokazanie politycznych, społecznych i ekonomicznych zmian w tych krajach w tym okresie. Zwrócenie uwagi na postawy społeczeństw wobec narzuconego systemu z uwzględnieniem protestów społecznych w różnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej: NRD, Czechosłowacja, Bułgaria 1953, Węgry i Polska 1956, Praska Wiosna 1968, Polska 1968, 1970, 1976 i w czasie „Solidarności”. Przedstawienie</p>

		zasadniczych elementów politycznych i gospodarczych prowadzących do załamania i upadku systemu komunistycznego w Europie Środkowo-Wschodniej.
106.	Blok tematyczny 13 – East Central Europe under communism. Moduł II: Poland under communism	Historia Polaków i Żydów w II RP, w okresie II wojny światowej i Zagłady. Dzieje Polaków i Żydów po 1945 r. Relacje polsko-żydowskie 1944-1989. Stanowisko komunistów wobec kwestii żydowskiej. Tematyka żydowska w Kościele Katolickim w Polsce po II wojnie światowej. System propagandy i cenzury w Polsce Ludowej. „Manifest Lipcowy” – propaganda w pierwszym oficjalnym dokumencie Polski Ludowej. Stalinowski kurs – kampanie propagandowe 1946-1956. Realizm socjalistyczny w Polsce. Święto 1 Maja jako wydarzenie propagandowe. Rola szkoły w systemie propagandowym. Kościół w propagandzie. Czarna propaganda – Marzec 1968. Propaganda sukcesu. Opozycja demokratyczna i „Solidarność” w propagandzie. Propaganda stanu wojennego i lat 80.
107.	Blok tematyczny 14 – Elity od starożytności do 1939 roku. Moduł I: Elity w starożytności i średniowieczu	1. Problemy terminologiczne i proces powstawania nierówności społecznych jako warunek formowania się elit. 2. Elity świata mykeńskiego i wieków ciemnych w Grecji. 3. Arystokracja we wczesnej polis greckiej. 4. Zmiany społecznej roli arystokracji w okresie Wielkiej Kolonizacji. 5. Elity spartańskie. 6. Elity ateńskie i ich ewolucja. 7. Protopatrycjat i warlords: narodziny elit rzymskich. 8. Antyarystokratyczny charakter rządów ostatnich królów rzymskich. 9. Dominacja patrycjatu w życiu społecznym i polityczno-religijnym oraz próby podważenia jej przez elitę plebejską w okresie wczesnej republiki. 10. Powstanie nowej elity (nobilitas) i jej rola w okresie rozkwitu republiki (IV-II w. p.n.e.). 11. Kryzys tradycyjnej elity w okresie schyłku republiki. 12. Elity w okresie pryncypatu. 13. Arystokratyczny styl życia. 14. Ekonomiczne fundamenty dominacji społecznej elit greckich i rzymskich. W odniesieniu do europejskiego średniowiecza: 1. Bizancjum: demy, elity urzędnicze, dworskie i kościelne. 2. Elity ludów germańskich we wczesnym średniowieczu. 3. Starszyzna plemienna w świecie dawnych Słowian. 4. Obca a rodzima elita w tworzeniu państwa: Ruś a Polska w IX-X w. 5. System Ottoński w monarchii Ludolfingów. 6. „Społeczeństwo feudalne” – spory o elity w ustroju średniowiecznej Francji i Anglii. 7. Rycerstwo i możnowładztwo na przykładzie Polski. 8. Duchowieństwo i intelektualiści wieków średnich. 9. Patrycjat miejski w średniowieczu. 10. Oratores, bellatores, laboratores – model trójfunkcyjny w ideologii europejskich elit doby średniowiecza.
108.	Blok tematyczny 14 – Elity od starożytności do 1939 roku. Moduł II: Elity od czasów nowożytnych do 1939 r.	Książęta, arystokracja, patrycjat... Elity w XVI–XVIII w. 1. Królowie i książęta – elity w Europie XVI-XVIII w. 2. Polskie dynastie i rodziny książęce. 3. Elity szlacheckie w Europie. 4. Prawne funkcjonowanie elit szlacheckich w XVI-XVIII w. 5. Tożsamość elit w Rzeczypospolitej. 6. Elity kościelne w Rzeczypospolitej. 7. Elity miejskie i wiejskie w czasach staropolskich. 8. Różnice regionalne. 9. Kultura elitarna a plebejska. 10. Materialne podstawy elit w Polsce w XVI-XVIII w. 11. Przekraczanie barier stanowych jako próba wejścia w skład elit Rzeczypospolitej. 12. Elity wojskowe w Europie XVI-XVIII w. Elity w Europie w XIX i początkach XX w. 1. Narodziny grupy społecznej w ramach transformacji XIX-wiecznych. 2. Skład i struktura społeczna. 3. Tożsamość kulturowa. 4. Przekształcenia grupy społecznej – ciągłość i zmiana. 5. Różnice regionalne. 6. Podstawy finansowe funkcjonowania. 7. Elity społeczne a inne grupy społeczne. 8. Centrum a peryferie społeczne. 9. Lokalność czy europejskość – wspólne i odrębne tradycje. 10. Elity a narodziny inteligencji. 11. Wizerunki (malarstwo, fotografie). 12. Elity a społeczeństwo – społeczeństwo a elity. 13. Przestrzeń materialna. 14. Socjologia a antropologia elit.
109.	Blok tematyczny 15 – European history.	Antyczne początki nowożytnej historiografii; Zróżnicowane opowieści średniowiecznych Europejczyków na przeszłość; Historie globalne i narodowe epoki wczesnonowożytnej; Regiony i państwa jako matryce dla nowożytnych narracji historiograficznych; Filozofia i powstanie systemów historiozoficznych XIX w.;

	Moduł I: Modern Europe? Between history and politics	Historie narodowe XX w.; Postmodernistyczna historia postnarodowa? Przedstawienie różnych systemów polityczno-społecznych panujących w krajach Europy w okresie wczesnonowożytnym. Rola i zakres władzy monarchów (absolutyzm we Francji, Rosji, Cesarstwie Habsburskim, Prusach, monarchia mixta w Anglii, Rzeczypospolitej) oraz arystokracji i ich relacje z poddanymi. Najważniejsze pojęcia związane z systemami politycznymi - faworyci, fakcja, stronnictwo, system klientalny itp. Relacje pomiędzy dzierżącymi władzę a poddanymi w Republice Wenecji oraz Anglii, jako przykład wyjątkowego systemu polityczno-społecznego na skalę europejską. System polityczny panujący w Rzeczypospolitej jako wyjątek na arenie międzynarodowej. Relacje pomiędzy stanem rządzącym a obieralnym monarchą w Rzeczypospolitej. Porównanie systemów klientalnych panujących w Koronie Polskiej i Wielkim Księstwie Litewskim. Okoliczności dojścia do władzy przez „Wielkiego Elektora” Fryderyka Wilhelma Hohenzollerna. Charakterystyka wprowadzonego przez Fryderyka Wilhelma Hohenzollerna systemu polityczno-społecznego. Ukazanie przyczyn ukształtowania się różnorodnych systemów polityczno-społecznych we wczesnonowożytnej Europie.
110.	Blok tematyczny 15 – European history. Moduł II: Beyond Western Eurocentrism	Mit Ameryki jako element amerykańskiej. Nie tylko kultura masowa – różne aspekty amerykańskiej w Europie Zachodniej po 1945 r. na przykładzie wybranych państw europejskich. Źródła i oblicza antyamerykanizmu w Europie Zachodniej po 1945 r. Amerykanizacja za „żelazną kurtyną”. Propaganda antyamerykańska w Polsce i w innych państwach komunistycznych. Polityczne konsekwencje antyamerykanizmu na przełomie wieków. Polityka zagraniczna krajów skandynawskich po II wojnie światowej: między NATO, neutralnością a blokiem sowieckim. Dzieje Rady Nordyckiej. Skandynawii droga do Wspólnot Europejskich. Droga do welfare state (Nordic Model). Socjaldemokracji skandynawskich wizja państwa. Kultura skandynawska. „The Middle Way” – obraz Szwecji w świecie. Skandynawowie w organizacjach międzynarodowych. Wybitni przywódcy: Fridtjof Nansen, Hjalmar Branting, Olof Palme.
111.	Blok tematyczny 16 – Film w Polsce, Polska w filmie. Moduł I: Film jako źródło historyczne	Polska i Polacy w kinie światowym. Film jako sztuka. Film jako źródło historyczne. Film jako element dialogu społecznego. Socrealizm w filmie. Film jako narzędzie propagandy. Polska Szkoła Filmowa. Kino Młodej Kultury. Kino Moralnego Niepokoju. Film transformacji polityczno-społeczno-ekonomicznej. Ikony filmu polskiego – animatorzy i twórcy. Instytucje filmowe. Film polski na tle innych sztuk. Film polski a kinematografia światowa. Świat konstruowany a świat rzeczywisty – czy film może być źródłem do przestrzeni społecznej. Jednostka wplątana w proces dziejowy na podstawie filmu historycznego. Narracja historyczna w filmie polskim. Film jako element kreowania narracji historycznej. Porównanie ujęcia wybranych wydarzeń historycznych w filmie polskim i światowym na przestrzeni dziejów kina. Film jako źródło do poznania mikroświata z przeszłości i dziejów lokalnych.
112.	Blok tematyczny 16 – Film w Polsce, Polska w filmie. Moduł II: Historia Polski w filmie	Źródła wizualne w badaniach nad historią Polski. Film fabularny jako nośnik pamięci historycznej. Film fabularny jako narzędzie propagandy. Historia Polski w filmie – odbiór społeczny. Twórcy polskiego dokumentu filmowego. Polska krytyka filmowa. Film dokumentalny jako „zapis” przeszłości Polski. Kino dokumentalne po przełomie dźwiękowym – między poszukiwaniami artystycznymi a realizacją propagandy państwowotwórczej. Niemiecka propaganda wizualna wobec ludności polskiej. Próba uwieczniania dróg do wolności i niepodległości – film dokumentalny na emigracji wojennej i w podziemiu. Film dokumentalny w realizacji zasad socrealizmu. Przełom 1956 – polityczny i formalny. Lata 60. – dokument filmowy między historia, polityką a zwyczajnością życia. Specyficzne odbicie rzeczywistości – Polska Kronika Filmowa. Film dokumentalny w obliczu wielkich przełomów – 1970 i 1980. Rozrachunek z przeszłością po 1989 r. w filmie dokumentalnym. Dokument filmowy w wirze bieżących wydarzeń politycznych Polskie kino historyczne. Wojna i konflikt w zapisie polskich filmów fabularnych. Filmowy rozrachunek z okresem PRL-u. Problemy

		społeczne w filmie polskim. Znaczenie filmu jako medium upowszechniającego polskie dzieła literatury wysokiej oraz z kręgu literatury popularnej. Kreacje polskich aktorów w rolach postaci historycznych. Grupa reżyserów specjalizujących się w kinie historycznym poświęconym przeszłości Polski.
113.	Blok tematyczny 17 – Góry w historii – historia gór. Moduł I: Góry w historii – historia gór	Czynniki przyrodnicze i ich wpływ na zagospodarowanie terenów górskich; specyfika gospodarowania w górach; religijno-symboliczne znaczenie gór; transport i szlaki handlowe; bariera Alpy, Karpat i Sudetów; polityczna podległość rejonów górskich i przypadek kantonów szwajcarskich; specyfika społeczności górskich; rola gór w definiowaniu Szkocji, Siedmiogrodu, Górnych Węgier i ziem austriackich); znaczenie przejęć górskich dla poszczególnych regionów; górskie granice i ich obrona. Determinanty rozwojowe i górską sieć osadniczą w XVIII i XIX w.; rozbójnictwo i przemysł; pasterstwo i uprawa roli; gospodarka leśna i przemysł papierniczy; górnictwo, hutnictwo i szklarstwo; górnictwo skalne i kamieniarstwo; tkactwo chałupnicze i przemysł tkacki; uzdrowiska i wodolecznictwo; rewolucja transportowa: kolej żelazna, koleje linowe, zębate i wyciągi; rozkwit turystyki górskiej; przewodnictwo górskie, rozwój sportów zimowych; ochrona środowiska przyrodniczego; wyludnianie terenów górskich.
114.	Blok tematyczny 17 – Góry w historii – historia gór. Moduł II: Historia zmagania: w górach i o góry (XIX-XX w.)	Wprowadzenie do zajęć: podstawowe terminy, rodzaje wspinania, techniki wspinaczkowe, skale trudności; geografia i geologia największych gór Europy, Azji i obu Ameryk; góry i człowiek od starożytności do zdobycia Mont Blanc; antropologia gór; początki alpinizmu (do końca pierwszej wojny światowej); taternictwo od prapoczątków do drugiej wojny światowej; szturmowanie wielkich ścian alpejskich i pierwsze wyprawy w góry wysokie; lata 50. XX w. – zdobywanie najwyższych szczytów na Ziemi; zmiany w światowym himalaizmie po 1970 r.; od „Pokutników” do Kurtyki; taternictwo po II wojnie światowej; powrót Polaków w góry wysokie; lata 80. XX w.: złota dekada polskiego himalaizmu; schyłek epoki „lodowych wojowników”; wielkie górskie tragedie i akcje ratownicze; etyka w alpinizmie; alpinizm i polityka; specyfika życia codziennego na terenach górskich; warunki życia górskiego w zależności od szerokości geograficznej; historyczne, geopolityczne i polityczne uwarunkowania funkcjonowania społeczeństw górskich na wybranych terenach; udział społeczności górskich w życiu gospodarczym; tereny górskie i ich mieszkańcy jako „uczestnicy” gwałtownych ruchów społecznych: protestów socjalnych, manipulacji narodowościowych (np. Goralle Volk), walk zbrojnych o wyzwolenie narodowe (np. powstanie słowackie 1944; kurdyjskie starania o niepodległość), walk z narzuconą ideologią (np. działalność „Ognia” w Karpatach lat 20. XX w.
115.	Blok tematyczny 18 – Herezje, reformacje, rewolucje – kryzysy społeczne jako przełomy w dziejach. Moduł I: Średniowieczne herezje i nowożytna reformacja	Średniowieczne herezje. 1. Pojęcie i początki herezji w ramach chrześcijaństwa średniowiecznej Europy. Apostazja i schizmy. 2. Millenarystyczne ruchy (waldensi, katarzy, joachimici) – herezje religijne i ruchy społeczne XII-XIII w. 3. Beginki i begardzi. 4. System inkwizycyjny w średniowiecznej Europie. Inkwizytorzy i ich działalność w Polsce. 5. Ruch wolnych kaznodziejów w Europie i protohusyckie prądy na terenie Europy Środkowej. 6. Herezje na Śląsku. 7. Czarna śmierć w Europie a ruchy heretyckie. 8. Reformy Johna Wycliffa i lollardzi w XIV-wiecznej Europie oraz ich recepcja na ziemiach polskich. 9. Jan Hus i ruch husycki w Czechach, echa ruchu husyckiego na terenie Polski. 10. Wokół postaw wiary i pobożności zbiorowej: pobożność ludowa, chrystianizacja w późnym średniowieczu Reformacja – społeczeństwo – polityka XV-XVI w. 1. Zmagania między soborami a papieżem o reformę Kościoła w XV i początku XVI w. 2. Reformy kościelne i religijne XV w. a reformacja XVI w. 3. Martin Luter: dokonywanie się reformacyjnego przełomu 1514-1518 i zwrot przeciwko Rzymowi 1518-1520: powstanie teologii reformacyjnej (sola scriptura, sola fide, sola gratia). 4. Między edyktem wormackim 1521 a wojną chłopską 1525. 5. Nieluterańskie nurty w ruchu reformacyjnym. Rozłamy na tle pojmowania sakramentów Wieczerzy Pańskiej i chrztu. 6. Luter i Erazm: reformacja a humanizm. 7. Konsekwencje społeczne reformacji: powstanie rycerstwa i reformacja książęca. 8. Kobiety i reformacja: wpływ nowych zasad wiary

		i nowej teologii małżeństwa na położenie i aktywność społeczną kobiet. 9. Augsburski pokój religijny 1555. 10. Reformacja szwajcarska (Zurych) Ulricha Zwinglego. 11. Reformacja genewska Jana Kalwina.
116.	Blok tematyczny 18 – Herezje, reformacje, rewolucje – kryzysy społeczne jako przełomy w dziejach. Moduł II: Od rewolucji schyłku XVIII do rewolucji i przewrotów politycznych XX w.	Rewolucja – w kręgu znaczeń i wyobrażeń; Wielka Rewolucja Francuska – początek epoki; wielkie idee i wielki terror; Wanda – symbol rewolucji rojalistycznej; kontrrewolucja, reakcja i restauracja; risorgimento i karbonariusze; powstania narodowe czy rewolucje; Wiosna Ludów i jej różne oblicza; radykałowie – republikanie, demokraci, anarchiści; Paryż – stolica rewolucji; pierwsze wystąpienia robotników: komuniści i socjaliści; Komuna Paryska; Meksyk i specyfika rewolucji amerykańskich; rewolucja roku 1905 w Rosji. Socjalistyczne rewolucje: komunizm, faszyzm, nazizm. Kraje tzw. demokracji ludowej. Powstanie państwa Izrael i dalekosiężne skutki tego faktu. Socjalistyczne „rewolucje”: Kuba, Wenezuela, Francja. Masowa imigracja Południa do Europy Zachodniej – zaczął radykalnych zmian systemowych.
117.	Blok tematyczny 19 – Historia codzienności jako problem badawczy (XIX i XX wiek). Moduł I: Życie codzienne w przekazie źródeł historycznych	Życie codzienne jako problem badawczy. Kierunki badań na problematykę historii codzienności w nauce polskiej i wybranych krajach. Kluczowe zagadnienia metodologiczne badań nad historią codzienności. Podział i charakterystyka źródeł historycznych oraz wybranych tekstów kultury do badania życia codziennego. Kluczowe dyscypliny naukowe i nauki pomocnicze historii wspierające badania nad życiem codziennym w kontekście wymiaru mentalnego oraz materialnego. Dom jako kluczowa kategoria materialnego wymiaru życia codziennego w XIX i I poł. XX w. (Polska, Europa, świat). Przestrzeń miejska, przestrzeń wiejska – sceny życia codziennego w ujęciu kultury materialnej. Postęp techniczny w XIX i I poł. XX w. a materialne warunki życia codziennego. Luksus i ubóstwo – materialne aspekty życia codziennego. Przejawy demokratyzacji życia codziennego w kontekście kultury materialnej. Życie codzienne w przekazie karty pocztowej (religia, sztuka, sport, moda, humor i satyra, reklama, propaganda, życie rodzinne, tradycja, czas wolny i wypoczynek). Codziennosc prostego i ...sławnego człowieka w plakacie i graffiti. Obrazy życia codziennego z perspektywy malarstwa historycznego. Zapis codzienności w literaturze dokumentu osobistego. Muzyka kształtuje codzienność... Znaczenie słów i nut w życiu człowieka. „Byt określa świadomość” rzeczy codziennego użytku czynnikiem demoralizacji społeczeństwa? „Walka” z codzienną rzeczywistością w przekazie wybranych polskich i zagranicznych produkcji filmowych. Zagadnienia życia codziennego najczęściej przedstawiane w prasie, nie tylko historycznej.
118.	Blok tematyczny 19 – Historia codzienności jako problem badawczy (XIX i XX wiek). Moduł II: Historia codzienności w zapisie doświadczeń i emocji	Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych. Definicja czasu wolnego w różnych okresach historycznych. Moda w życiu człowieka – od wiernych naśladowców do całkowitych ignorantów. Dzieciństwo jako zjawisko kulturowe w XIX w. Kulturowe aspekty płci w XIX w. i ich wpływ na mentalność i życie codzienne. Życie rodzinne jako kluczowa kategoria mentalnego wymiaru życia codziennego. Ewolucja zjawiska starości w XIX w. Rewolucja obyczajowa w XIX i I połowie XX w. a życie codzienne. Zmiany obyczajowe i mentalne po I wojnie światowej (do 1939 r.). Trudne sąsiedztwo – przekleństwo czy zbawienie? Skomplikowana codzienność na przykładzie powojennego Dolnego Śląska. Problemy współistnienia na „wielokulturowym obszarze”. Rola stereotypów w postrzeganiu drugiego człowieka. Wpływ tradycji na życie człowieka. Od „kury domowej” do kobiety wyzwolonej- co trudniej pokonać przywiązanie do tradycji czy mentalność? Użytki w życiu XX-wiecznych społeczeństw (słabi ludzie czy przytłaczająca rzeczywistość). Kultura fizyczna i sport. Konflikt i przemoc w rodzinie. Życie w osaczeniu. Życie w konspiracji. Wymuszone zachowania społeczne w okresach okupacji i ograniczonej wolności („Tylko świnie siedzą w kinie” itp.)

119.	Blok tematyczny 20 – Historia kulturowa komunikacji społecznej. Moduł I: Komunikacja społeczna w historii	Narodziny retoryki antycznej. Szkoła retoryki greckiej i grecko-hellenistycznej. Rzymska szkoła retoryki. Znaczenie teorii komunikacji w praktyce badań historycznych. Formy komunikacji społecznej w wybranych kulturach w perspektywie historycznej. Komunikacja społeczna jako obiektu badań historyka. Historia obiegu informacji. Formy komunikacji kulturowej. Rewolucje w komunikacji społecznej w historii. Komunikacja polityczna z perspektywy historyka. Retoryka polityczna w kulturze staropolskiej. Komunikacja wizualna w życiu politycznym
120.	Blok tematyczny 20 – Historia kulturowa komunikacji społecznej. Moduł II: Praktyki społeczne a komunikowanie	Metodologia badań komunikacji społecznej w epoce nowożytnej i XX w. Komunikacja symboliczna jako aspekt interakcji społecznej. Interakcjonizm symboliczny. Jednostka a grupa w czasach nowożytnych. Obcy i cudzoziemiec w kontekście XVI-XVIII w. Wychowanie w XVI-XVIII w. Wzorce osobowe epoki nowożytnej. Sztuka i architektura jako element komunikacji społecznej. Definicja radości i strachu w XVI-XVIII w. Smutek i poczucie humoru w epoce nowożytnej. Elementy komunikacji staropolskiej: źródła sądowe, kazania, pamiętnikarstwo. Jedzenie i ubranie jako elementy komunikacji symbolicznej XX w. Kody kulturowe stroju na przestrzeni XX w. Moda jako element komunikacji społecznej w XX w. Kultura XX-wiecznego stołu źródłem wiedzy o człowieku. Konsumpcja jako komunikacja. Komunikacja międzykulturowa w ubiorze i kuchni w XX w. Regionalne kody kulturowe stołu i stroju a procesy globalizacyjne.
121.	Blok tematyczny 21 – Historia Niemiec. Polityka – Gospodarka – Społeczeństwo – Kultura. Moduł I: Historia Niemiec – od średniowiecza do końca I wojny światowej	Powstanie wspólnot państwowych na ziemiach Germanii; Imperium karolińskie i państwo wschodnich Franków; Cesarstwo do Wielkiego Bezkrólewia; Ekspansja – wielka migracja XII-XIII w., Średniowieczna kultura rycerzy i mieszczan, Italia i Germania – problem korony cesarskiej, Rozpad jedności politycznej – państwa czy państwo kompozytowe?, Reformacja, Wojna trzydziestoletnia, Dominacja Habsburgów, Rywalizacja z Francją, Nowożytna kultura czy kultury języka niemieckiego; Wojny napoleońskie i reformy Steina oraz Hardenberga, Niemcy w okresie wiosny ludów, zjednoczenie Niemiec pod berłem Hohenzollernów, era Otto von Bismarcka, Niemcy w okresie Wilhelma II, industrializacja i postęp techniczny w Niemczech na przełomie XIX i XX w., komunikacja kolejowa i śródlądowe drogi wodne, awans cywilizacyjny miast w okresie wilhelmińskim, architektura użyteczności publicznej jako nośnik idei narodowych i czynnik unifikujący krajobraz kulturowy Prus, podział administracyjny i samorząd komunalny na pruskim wschodzie, Hebungspolitik na pruskim wschodzie, materialne dziedzictwo XIX-wiecznych Niemiec we współczesnej Polsce.
122.	Blok tematyczny 21 – Historia Niemiec. Polityka – Gospodarka – Społeczeństwo – Kultura. Moduł II: Historia Niemiec w XX wieku (od końca I wojny światowej do współczesności)	Polska opinia publiczna wobec Niemiec przed 1914 r. Polityka państwa pruskiego wobec ludności polskiej na terenie ziem zaboru pruskiego oraz Śląska. Polacy i Niemcy podczas I wojny światowej. Niemcy wobec odrodzenia państwa polskiego i ustanowienia granicy polsko-niemieckiej. Skutki traktatu wersalskiego dla polityki wewnętrznej Niemiec i relacji z sąsiadami; powstanie i funkcjonowanie systemu republikańskiego; Główne siły polityczne, sytuacja demograficzna i społeczna, problemy gospodarcze i Wielki Kryzys, kultura epoki weimarskiej, budowa totalitarnej wspólnoty i jej państwa, ideologia nazistowska, polityka zagraniczna Niemiec w latach 20. i 30. XX w., Polacy w Niemczech w latach 20. i 30. Polska opinia publiczna wobec Niemiec w l. 20. i 30., Problem mniejszości niemieckiej. Stosunki polsko-niemieckie 1918-1939. Druga wojna światowa, jej przebieg i skutki dla Niemiec i Niemców. Ukaranie zbrodniarzy wojennych po 1945 r. Podział Niemiec i funkcjonowanie dwóch państw. Polityka zagraniczna RFN. NRD w bloku państw socjalistycznych. Relacje niemiecko-niemieckie. Kryzysy wewnętrzne w NRD. Droga do ponownego zjednoczenia Niemiec. Między „cudem gospodarczym” a gospodarką centralnie sterowaną. Kultura powojennych Niemiec.

123.	Blok tematyczny 22 – Historia rozwoju demokracji i praw człowieka. Moduł I: Historia rozwoju monarchii stanowej i demokracji szlacheckiej oraz praw człowieka	Geneza ustroju stanowego. Magna Charta Libertatum w Anglii. Stany Generalne we Francji. Ustrój stanowy w Czechach i na Śląsku. Monarchia stanowa w Polsce 1320-1795 – etapy. Koncepcja i zasady Korony Królestwa Polskiego. Zgromadzenia stanowe w Polsce: zjazdy, sejmiki, Sejm walny. Demokracja szlachecka i jej cechy. Najważniejsze przywileje. Konfederacje. Konstytucja 3 maja. Demokracja szlachecka a demokracja współczesna. Źródła prawa i wolności człowieka i ich ewolucja. Humanitaryzm w historii XX w.
124.	Blok tematyczny 22 – Historia rozwoju demokracji i praw człowieka. Moduł II: Demokracja amerykańska i systemy demokratyczne w Europie po 1945 r.	1. Życie, wolność i poszukiwanie szczęścia - demokracja według Ojców Założycieli 2. „We, the People” – prawa obywatelskie w konstytucji USA. 3. „E pluribus unum” – unia a uprawnienia stanów. 4. Społeczeństwo demokratyczne w ujęciu A. de Tocqueville'a. 5. Ruchy reformatorskie pierwszej połowy XIX w. 6. Niewolnictwo i abolicjonizm – konflikt o definicję demokracji. 7. Pogranicze – przestrzeń wolności. 8. Progresywizm przełomu XIX i XX w. jako doskonalenie demokracji. 9. Cywilizacja przemysłowa i jej zagrożenia dla praw obywatelskich. 10. Rola religii w budowie społeczeństwa obywatelskiego. 11. Opinia publiczna – narodziny społeczeństwa masowego w XX w. 12. Ruch praw obywatelskich jako próba reformy stosunków społecznych. 13. Równość czy wolność - ruchy kontestacyjne lat 60. XX w. 14. Między indywidualizmem i zaangażowaniem - problemy demokracji amerykańskiej końca XX w. 15. Społeczeństwo sieciowe czy zatowizowane - perspektywy demokracji. 16. Tzw. system wersalski – budowanie systemów demokratycznych w państwach sukcesyjnych po państwach centralnych i w państwach, które od 1918 r. budowały niepodległość. 17. „Szalone” dwudziestolecie międzywojenne: kryzysy systemów demokratycznych w Europie Środkowo-Wschodniej; demokracje wynaturzone: komunizm, faszyzm, nazizm. 18. Konsekwencje II wojny światowej: radziecka strefa wpływów w Europie, tzw. demokracja ludowa. 19. Pogłębienie praktyk demokratycznych w Europie Zachodniej i postępująca jej unifikacja po 1945 r. 20. Czas wielkich przemian 1989-1991 – budowanie i odbudowanie demokracji w krajach byłej strefy wpływów radzieckich. Specyfika systemu demokratycznego w Rosji.
125.	Blok tematyczny 23 – Historia Śląska do 1806 r. Moduł I: Historia Śląska od antyku do lat 30 XV w.	Śląsk od paleolitu do schyłku epoki brązu. Śląsk w okresie żelaza: a) Celtowie na Śląsku, b) kontakty z Rzymem, c) okres wędrówek ludów, d) okres wczesnośredniowieczny i wpływy państwa wielkomorawskiego. Starożytny Śląsk w muzeum (wizyta w Muzeum Archeologicznym we Wrocławiu). Śląsk Piastów i Przemyślidów. Początki biskupstwa wrocławskiego. Śląsk a kryzys państwa piastowskiego. Śląsk w okresie rozbicia dzielnicowego. (Rzekoma) Bitwa na Psim Polu i wcześniejsze konflikty zbrojne na Śląsku. Śląskie przedmurze chrześcijaństwa. Najazd Mongołów i bitwa pod Legnicą. Śląsk a Królestwo Czeskie w XIV w. – hołdy książąt i inkorporacja. Osadnictwo na prawie niemieckim. Ruchy heretyckie i ruch husycki na Śląsku.
126.	Blok tematyczny 23 – Historia Śląska do 1806 r. Moduł II: Śląsk okresu rządów stanowych oraz habsburskiego i pruskiego absolutyzmu	Księstwa śląskie w ramach Korony Czeskiej po pokoju namysłowskim (1348); casus księstw świdnicko-jaworskiego i głogowsko-żagańskiego; problem rewindykacji Śląska przez Polskę w późnym średniowieczu; biskupstwo wrocławskie jako obiekt rywalizacji czesko-polskiej; oddziaływanie husytyzmu na Śląsk; Śląsk pod panowaniem Jerzego z Podiebradów, Macieja Korwina i władców z dynastii jagiellońskiej; kształtowanie się stanowego ustroju Śląska, problem wyodrębnienia Górnego Śląska; przywilej ziemski króla Władysława II Jagiellończyka (1498); przemiany w społeczeństwie śląskim (zwłaszcza narodowe i religijne) w późnym średniowieczu; Śląsk wobec zagrożenia tureckiego w XV-XVI w. (Jan Kapistran, udział w ruchu krucjatowym i wojnach z Turkami); Śląsk a reformacja; Ślązacy w ruchu reformacyjnym; Śląsk pod rządami Habsburgów oraz w orbicie zainteresowań Polski i brandenburskich Hohenzollernów; Silesia literata – kultura stanowego Śląska pod wpływem renesansu i humanizmu; Wojna trzydziestoletnia na Śląsku: udział protestanckich

		książąt i stanów śląskich w powstaniu czesko-śląskim 1618-1621 przeciwko panowaniu Habsburgów w Królestwie czeskim; zaangażowanie Rzeczypospolitej i królów z dynastii Wazów (Zygmunta i Władysława) w wojnę 30-letnią na Śląsku; biskupstwo wrocławskie pod rządami królewicza Karola Ferdynanda Wazy 1625-1655; Śląsk w dyskursie polskiej publicystyki politycznej (Jerzy Zbaraski, Stanisław Łubieński) okresu wojny trzydziestoletniej; opinie szlachty na temat polityki śląskiej Rzeczypospolitej i króla; pozyskanie księstwa opolsko-raciborskiego przez Władysława Wazę dla syna Zygmunta Kazimierza 1645-1666; Śląsk w pokoju westfalskim 1648; skutki społeczne i gospodarcze wojny trzydziestoletniej; zmiany w systemie rządów habsburskich na Śląsku; związki handlowe Śląska z Rzeczypospolitą w XVII wieku; polskie piśmiennictwo na Śląsku po wojnie trzydziestoletniej; pruskie wojny o Śląsk 1740-1763; Śląska w państwie pruskim: między okupacją a integracją: zmiany administracyjne; pruski kameralizm i pruska polityka gospodarcza na Śląsku; sytuacja wyznaniowa: status Kościoła katolickiego w państwie; status i zmiany organizacyjne Kościołów protestanckich; dzieje części Śląska w Królestwie Czeskim, pod władaniem Habsburgów 1742-1806.
127.	Blok tematyczny 24 – Historia Śląska – główne problemy (XIX–XX w.). Moduł I: Historia Śląska 1806-1921	Zmagania prusko-francuskie doby napoleońskiej na Śląsku, ich przebieg i konsekwencje; reformy Steina-Hardenberga i przemiany społeczne; nowy podział administracyjny Prus i Śląska; powstanie Uniwersytetu Wrocławskiego i ruchu studenckiego; sekularyzacja dóbr kościelnych, reorganizacja struktur kościelnych i nowe zjawiska religijne na Śląsku; sejmik prowincjonalny i napięcia społeczno-polityczne pierwszej połowy XIX w.; Wiosna Ludów na Śląsku i jej następstwa; przemiany gospodarcze, kryzys tkactwa śląskiego, rozwój górnictwa i hutnictwa; rewolucja transportowa; urbanizacja i przemiany cywilizacyjne; industrializacja i narodziny ruchu robotniczego; polska i niemiecka świadomość narodowa na XIX-wiecznym Śląsku; Kulturkampf i rola katolickiej partii Centrum; „Katolik” Karola Miarki i rozwój ruchu polskiego; działalność Adama Napieralskiego i Wojciecha Korfanteo; przebieg i skutki pierwszej wojny światowej – kryzys, rewolucja, republika; sprawa Śląska na konferencji pokojowej w Paryżu i w traktacie wersalskim; kampania i propaganda plebiscytowa na Górnym Śląsku; powstania śląskie – przyczyny, przebieg, skutki; konflikt polsko-czesko-niemiecki o Śląsk Cieszyński 1918–1919; nurty separatystyczne na Śląsku.
128.	Blok tematyczny 24 – Historia Śląska – główne problemy (XIX–XX w.). Moduł II: Historia Śląska 1922-2018	W odniesieniu do historii Śląska lat 1922-1945 przedstawione zostaną następujące problemy: podział geopolityczny Śląska wraz ze wskazaniem na zagadnienia związane ze specyfiką województwa śląskiego oraz przemianami administracyjnymi części niemieckiej ziemi śląskiej; Śląsk jako pogranicze kulturowe, kwestie polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturalne w odniesieniu do całego Śląska; zagadnienia mniejszości narodowościowych; nacjonalizm i nazizm; druga wojna światowa na Śląsku. Różne aspekty powojennej rzeczywistości na ziemiach śląskich: migracje i tworzenie nowej społeczności, położenie autochtonów, stosunek do dziedzictwa kulturalnego regionu, tożsamości regionalnej, życie polityczne i społeczne w cieniu dominacji partii komunistycznej, przejawy oporu i opozycji wobec systemu politycznego PRL, przemiany transformacyjne po 1989 r. (budowa struktur demokratycznych, samorządność), gospodarka regionu (główne dziedziny życia gospodarczego, przekształcenia związane ze zmianą ustroju), sytuacja w różnych częściach dzisiejszego Śląska (odmienność Górnego Śląska, kwestia mniejszości niemieckiej i tzw. narodowości śląskiej), porozumienia i współpracy na rzecz rozwoju Śląska z udziałem przedstawicieli różnych narodów związanych z historycznym rozwojem Śląska.
129.	Blok tematyczny 25 – History of Poland.	Początki obecności Słowian nad Wisłą i Odrą; Chrystianizacja i umacnianie państwa Piastów; Monarchia Bolesława Chrobrego i kryzys państwa pierwszych Piastów; Odbudowa monarchii i ekspansja za rządów Bolesława Krzywoustego; Podział i osłabienie znaczenia politycznego; Królestwo ostatnich Piastów; Monarchia kompozytowa późnego średniowiecza (unia Polski i Litwy); Na skrzyżowaniu kultur; Przemiany

	Moduł I: Poland from the birth of the state until the era of partitions	cywilizacyjne i etniczne – ruchy migracyjne; Urbanizacja i przemiany społeczne; Zmiany w organizacji państwa i przemiany ustrojowe od II poł. XVI w. a parlamentaryzm Rzeczypospolitej; reformacja XVI w.: centra reformacji w państwie polsko-litewskim; reformacyjne programy polityczne; znaczenie i miejsce w systemie politycznym prawosławia, unia brzeska; dysydenci i dyzunicy w XVII w. w życiu politycznym; problemy polityczno-ustrojowe za panowania Wazów 1587-1668, w okresie królów „rodzimych” oraz saskich; wojny XVI i XVII w. i ich wpływ na zmiany ustrojowe i kulturowe Rzeczypospolitej; wysiłek reform ustrojowych za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764-1795); rozbiory państwa polsko-litewskiego; kultura sarmacka, intelektualny dorobek myśli reformacyjnej; zmiany kulturowe w 2 połowie XVIII w. i klasycyzm okresu stanisławowskiego.
130.	Blok tematyczny 25 – History of Poland. Moduł II: Poland in 19th and 20th century	Ziemie polskie po III rozbiorze. Legiony Polskie we Włoszech. My z Napoleonem. Księstwo Warszawskie. Królestwo Polskie. Powstanie Listopadowe i Powstanie Styczniowe. Wiosna Ludów na ziemiach polskich. Praca organiczna. Nowoczesne ruchy polityczne. Przemysł na ziemiach polskich. Sprawa chłopska. Germanizacja i rusyfikacja. Autonomia Galicji. Polskie orientacje polityczne przed I wojną światową. Sprawa polska w latach I wojny światowej. Odrodzenie Polski. Polska między demokracją a autorytaryzmem. Mniejszości narodowe w Drugiej Rzeczypospolitej. Wielki kryzys gospodarczy w Polsce. Polityka zagraniczna Polski w okresie międzywojennym. Udział Polski w II wojnie światowej. Okupacje. Powstanie Warszawskie. Rząd RP na uchodźstwie. Polska po II wojnie światowej. Polska 1944–1947 – ustanawianie władzy komunistów. Stalinizm w Polsce. Polski rok 1956. „Mała stabilizacja”: (Polska 1957-1968). Marzec 1968 i Grudzień 1976. Dekada Gierka (Polska 1971-1980): Opozycja polityczna. Sierpień 1980. Solidarność. Stan wojenny. Droga do „okrągłego stołu”. Upadek komunizmu i jego następstwa.
131.	Blok tematyczny 26 – Kobieta w społeczeństwie europejskim na przestrzeni dziejów. Moduł I: Kobieta w antyku i średniowieczu	Pozycja społeczna kobiety w kręgu przedgreckich kultur egejskich w epoce brązu (ok. 1650 – ok. 1450 p.n.e.) – kultura minojska na Krecie i kultura cykladzka (źródła wyłącznie ikonograficzne). Pozycja społeczna kobiety w pierwszej kulturze greckiej, czyli w kulturze mykeńskiej w epoce brązu, ok. 1600 – ok. 1200 p.n.e. (pierwsze źródła również pisane – tabliczki z pismem linearnym B z Myken i z Pylos). Kobieta w rodzinie greckiej (oikos) i rzymskiej (familia) – ewolucja jej statusu od epoki archaicznej po epokę rzymską. Kobieta w przestrzeni publicznej polis greckiej i rzymskiej res publica – ewolucja jej statusu od epoki archaicznej po epokę rzymską. Prawo z kreteńskiej Gortyny, tzw. „kodeks” z połowy V w. p.n.e. (Inscriptiones Creticae IV 72) jako najobszerniejszy dokument epigraficzny dotyczący sytuacji społecznej kobiety w świecie greckich poleis oraz podobna ranga lex duodecim tabularum w republice rzymskiej. Zestawienie modelu ateńskiego, spartańskiego, kreteńskiego (z Gortyny) i rzymskiego, zwłaszcza w zakresie dziedziczenia majątku rodzinnego i wynikającej stąd pozycji materialnej. „Emancypacja” kobiet w epoce hellenistycznej. Swoboda obyczajowa końca republiki i za panowania dynastii julijsko-klaudyjskiej w Rzymie. Pojęcie kobiecej natury w średniowiecznym piśmiennictwie. Kobieta w przestrzeni domowej – małżeństwo i rodzina X-XV w. Prawna sytuacja kobiet w wiekach średnich. Kultura dworska w średniowieczu. Kobiety a rycerski etos, miłość dworna, kobieta w sztuce i literaturze dworskiej. Kobieta w średniowiecznych źródłach pisanych, ikonograficznych i archeologicznych. Mistyczki, wizjonerki i bohaterki oraz ich rola w kulturze europejskiej. Kobieta wieków średnich a edukacja i pisarstwo. Moda i obyczaje. Dynamika przemian ubioru kobiecego i kanonu urody. „Święte księżne” – wokół przemian pobożności w XIII w. Kult świętych kobiet i jego rola w kulturze europejskiej.
132.	Blok tematyczny 26 – Kobieta w społeczeństwie	Przeciwnicy i zwolennicy równości płci, czyli wielkie spory o kobietę w nowożytnej Europie. Wychowanie i edukacja kobiet w XVI-XVIII w. Pisarstwo kobiet epoki nowożytnej. Dynamika przemian ubioru kobiecego i kanonu urody. „Wielkie polowanie” na czarownice. Rola i miejsce kobiety w rodzinie. Kobiety na marginesie

	<p>europejskim na przestrzeni dziejów.</p> <p>Moduł II: Kobieta w dziejach Europy od XVI do XX wieku</p>	<p>życia społecznego. Aktywność kobiet na płaszczyźnie kulturalnej, gospodarczej i politycznej w XVI-XVIII w. Pozycja kobiet w prawie i społeczeństwie europejskim u progu XIX w. Czy kobiety mogą być obywatelkami? Kobiety w rewolucji francuskiej 1789 r. Wzorce obyczajowe, wychowawcze i oczekiwania wobec kobiet w XIX i pocz. XX w. Reakcja patriarchalna w Europie: Kodeks Napoleoński, epoka wiktoriańska w Anglii. Praca zarobkowa kobiet – szansa na emancypację czy nowa forma wyzysku? Wzrost aspiracji kształceniowych kobiet i ich droga do studiów wyższych. Polska i zachodnioeuropejska opinia publiczna wobec przemian społecznych i rewindykacyjnych postulatów kobiet. Nowy porządek płci? Robotnice w pierwszych dekadach PRL</p>
133.	<p>Blok tematyczny 27 – Miasto: ludzie, przestrzeń, architektura.</p> <p>Moduł I: Miasto greckie i rzymskie</p>	<p>1. Definicja miasta według starożytnych Greków i Rzymian. 2. Historia urbanizacji greckiej i rzymskiej: Grecja egejska; Italia; wschodni basen Morza Śródziemnego; zachodni basen Morza Śródziemnego. 3. Podstawowe typy miast greckich i rzymskich. 4. Podstawy prawne funkcjonowania miast greckich i rzymskich. 5. Elity miast greckich i rzymskich. 6. Życie religijne w miastach. 7. Źródła dochodu ludności miejskiej. 8. Rozrywka. 9. Topografia miasta i jej znaczenie: Ateny; Sparta, czyli całkiem spore miastowięś; Gortyna na Krecie; Delfy; Milet i Aleksandria przy Egipcie; Pergamon; Ostia; Pompeje. 10. Budynki użyteczności publicznej. 11. Domy mieszkalne. 12. Cmentarze.</p>
134.	<p>Blok tematyczny 27 – Miasto: ludzie, przestrzeń, architektura.</p> <p>Moduł II: Miasto średniowieczne i nowożytne</p>	<p>Definicje „stanu”, migracje, ciągłość rozwoju życia miejskiego a przełom lokacyjny, procesy reformy miejskiej na Rusi i Litwie, składniki nowopowstającej kultury miast lokacyjnych, dwoistość modelu kształtowania wspólnot mieszczańskich w kontekście kulturowo-etnicznym, dynamika / zachowawczość mieszczaństwa, ocena procesów zachodzących w miastach małych, struktura społeczna i autoprezentacja mieszczaństwa, kategoryzacja miast, kultura wysoka a mieszczańska, wzorce estetyczne, leges sumptuariae, piśmiennictwo mieszczańskie, czynniki tworzące wspólnotę mieszczan, udział czynnika miejscowego w tworzeniu elit miast lokacyjnych, „polska droga rozwoju”, wykluczenie, nędza, występki, ikonografia i zabytki archeologiczne jako źródła do historii społecznej i kultury bytowania, zdefiniowanie, geneza i ewolucja przestrzeni miejskiej, morfologia miast, moduły miernicze, budownictwo i architektura, urzędnicy gospodarcze i budynki użyteczności publicznej, fara i klasztor w mieście, rola i charakter przedmieść, struktura komunikacyjna, turystyka miejska, miasto i mieszczaństwo w świetle Konstytucji 3 Maja.</p>
135.	<p>Blok tematyczny 28 – Narodziny i rozwój kultury masowej.</p> <p>Moduł I: Historia obiegu informacji i czasu wolnego</p>	<p>Rozwój form masowej komunikacji od starożytności po czasy nowożytne; początki i ewolucja prasy jako narzędzia przekazu informacji i kształtowania opinii; powstanie i rozwój fotografii; media dźwiękowe; media audiowizualne: film, telewizja; rewolucja internetowa; Web 2.0. i media społecznościowe; postrzeganie czasu w społeczeństwie industrialnym; urlop, wolne soboty i weekend – nowa tradycja; dogmat aktywnego wypoczynku; świat w zasięgu ręki – skracanie dystansu; angielskie wzorce i dokonania; sport i radość zwycięstwa; gimnastyka i wychowanie fizyczne; od spacerów do wyczynu sportowego; sporty zimowe i przełamywanie kulturowych barier: kąpiele morskie i słoneczne; ruch lotniskowy i wczasowy; elitaryzm czy demokratyzm wypoczynku; komercyjny „sukces” turystyki i sportu; polityczny wymiar turystyki i sportu; ewolucja stylu życia.</p>
136.	<p>Blok tematyczny 28 – Narodziny i rozwój kultury masowej.</p> <p>Moduł II: Historia dobrobytu i konsumpcji</p>	<p>Idea postępu społecznego w USA na przełomie XIX i XX w.; polityka społeczna w pierwszej połowie XX w.; amerykańskie społeczeństwo i gospodarka lat 20. XX w.; Wielki Kryzys Gospodarczy lat 30. XX w. i jego wpływ na społeczeństwo i kulturę; społeczeństwo dobrobytu i klasa średnia po 1945 r.; kultura masowej konsumpcji; reformy i przemiany społeczno-kulturowe lat 60. XX w.; feminizm powojenny; społeczeństwo postindustrialne; globalny wpływ amerykańskiej kultury masowej (zjawisko I globalizacji); konsumpcjonizm – blaski i cienie; społeczeństwo konsumpcyjne; społeczne i etyczne skutki</p>

		konsumpcjonizmu, ikony jedzenia; propaganda reklamowa; marka producenta żywności; zjawisko makdonaldyzacji społeczeństwa; konsumeryzm; idea „świętyń konsumpcji”, geneza i społeczne znaczenie centrum handlowego, miejsca konsumpcji jako nowe zjawisko kulturowe: bary szybkich dań; elektroniczne centra handlowe; sklepy dyskontowe; jedzenie i rozrywka; jedzenie w przekazie różnych tekstów kultury (m.in. film, dzieła sztuki, literatura piękna i popularna).
137.	Blok tematyczny 29 – Narodziny i transformacja państwa w świecie grecko-rzymskim, średniowiecznym i nowożytnym. Moduł I: Powstanie i przekształcenia państwa w świecie grecko-rzymskim	Część I: 1. Problemy terminologiczne i proces powstawania nierówności społecznych jako warunek formowania się państw. 2. Współczesne teoria dotyczące przejścia od bytów przedpaństwowych do państwa. 3. Narodziny państwa w świecie greckim: okres mykeński. 4. Upadek cywilizacji mykeńskiej i narodziny polis. Czy Grecy tworzyli stateless societies? 5. Wielka Kolonizacja a zmiany ustrojowe w państwach greckich. 6. Sparta – państwo nieustannego stanu wojennego. 7. Ateny na drodze od oligarchii do demokracji. 8. Demokracja ateńska w dobie Peryklesa. 9. Rządy demagogów w Atenach. 10. IV w. – nowa karta w dziejach demokracji ateńskiej. 11. Ethne i państwo związkowe w świecie greckim. 12. Imperium Aleksandra Macedońskiego – nowa forma państwa w świecie grecko-macedońskim. 13 Różne modele monarchii hellenistycznych. Część II: 1. Przedpaństwowe formy organizacji społeczeństw środkowej Italii. 2. Chronologia formowania się państwa rzymskiego. 3. Wpływ Greków i Etrusków na kształt rzymskiej państwowości w okresie królewskim. 4. Model ustrojowy rzymskiej republiki: między oligarchią a demokracją. 5. Rzymski imperializm. 6. Mocarstwo bez administracji. 7. Od armii obywatelskiej do armii zawodowej. 8. Terror i anarchia: bankructwo modelu republikańskiego. 9. Parodia republiki za Augusta i problemy jego następców. 10. Powolne narodziny imperialnej biurokracji. 11. Urbs, Italia, prowincje, kolonie i municypia. Struktura terytorialna Imperium w okresie pryncypatu. 12. Państwo i gospodarka w starożytnej Grecji i Rzymie. 13. „Zbiurokratyzowana” machina państwowa epoki dominatu.
138.	Blok tematyczny 29 – Narodziny i transformacja państwa w świecie grecko-rzymskim, średniowiecznym i nowożytnym. Moduł II: Od wspólnoty politycznej do absolutnej monarchii oświeconej	Początki organizmów politycznych na przełomie epok (IV-VII w.). Monarchie feudalne i zachodnie Cesarstwo. Chrystianizacja – zmiana organizacji politycznej. Państwa wschodniej i środkowej Europy a system polityczny Europy Zachodniej. Reforma gregoriańska – cesarz i papież a struktury współpracy politycznej w państwach Zachodu. Nacje i królestwa – wieloetniczne wspólnoty polityczne (XIII-XV w.). Ewolucja systemu politycznego i społecznego Polski, Moskwy, Anglii, Prus, Szwecji i Rosji w XVI-XVIII w., na tle proponowanych modeli ustrojowych państw wczesnonowożytnej Europy.
139.	Blok tematyczny 30 – Niewolnicy, wyzwolenicy, chłopci pańszczyźniani – ludność zależna w dziejach świata. Moduł I: Niewolnicy i wyzwolenicy w świecie starożytnym	1. Ekonomiczne, społeczne i prawne podstawy antycznego niewolnictwa. 2. Pochodzenie niewolników (handel, vernae – niewolnicy urodzeni w domu pana). 3. Społeczne funkcje niewolników i ich położenie. 4. Relacje niewolników z właścicielami. 5. Niewolnictwo jako problem historiograficzny i ideologiczny. 6. Sposoby uzyskania wolności osobistej. 7. Materiał epigraficzny a wyzwolenicy – kryteria wyodrębnienia liberti. 8. Zróżnicowanie wewnętrzne wyzwolenców, problem Latini Iuniani. 9. Obowiązki wyzwolenców względem dawnego właściciela. 10. Rola liberti Augusti w państwie. 11. Bogactwo liberti Augusti. 12. Stosunek rzymskiej elity do wyzwolenców cesarskich. 13. Bogaci wyzwolenicy – od pucybuta do milionera? 14. Augustales. 15. Wyzwolenicy wśród biedoty. 16. Źródła dochodu wyzwolenców: rolnictwo, handel, rzemiosło, inne. 17. Rodziny wyzwolenców.
140.	Blok tematyczny 30 – Niewolnicy, wyzwolenicy, chłopci pańszczyźniani –	1. Formy zależności i niewolnictwa we wczesnośredniowiecznej Europie i świecie arabskim. 2. Kształtowanie się feudalizmu na przykładzie wybranych krajów europejskich. 3. Ludność zależna w krajach basenu Morza Śródziemnego w XIV-XV w. 4. Sytuacja ludności chłopskiej w różnych krajach Europy w XVI-XVIII w. 5.

	<p>ludność zależna w dziejach świata.</p> <p>Moduł II: Ludność zależna od średniowiecza do XIX wieku</p>	<p>Niewolnictwo europejskie czasów nowożytnych. 6. Imperium Osmańskie – kraj niewolników. 7. Sytuacja ludności podbitej w Nowym Świecie. 8. Rola Afryki w atlantyckim handlu niewolnikami. 9. Ludność zależna w społeczeństwach Dalekiego Wschodu – wybrane przykłady. 10. Kategorie i położenie ludności zależnej w XIX w. 11. Problematyka związana z procesami uwłaszczenia i industrializacji. 12. Sytuacja niewolników i ludności kolonii na przełomie XIX i XX w. 13. Powstanie i ewolucja praw pracowniczych.</p>
141.	<p>Blok tematyczny 31 – Oblicza demokracji.</p> <p>Moduł I: Oblicza demokracji: od starożytności do XIX wieku</p>	<p>Ideał egalitaryzmu obywatelskiego i eunomii a ostre konflikty społeczne w greckiej polis archaicznej. Reformy Solona i Klejstenesa w Atenach. Ateńska demokracja radykalna w czasach Peryklesa. Demokracja ateńska a imperializm ateński w dobie tzw. Związku Morskiego. Sofiści, Tukidydes, Platon i Arystoteles o demokracji: demokracja czy ochlokracja? Grecka paideia a demokracja. Demokracja poza Atenami. Oligarchizacja polis hellenistycznej. Polis a monarchie hellenistyczne. Wczesna republika rzymska i konflikt stanów. Consensus polityczny patrycjuszów i plebejuszów na początku średniej republiki. Arystokratyczny charakter ustroju drugiej połowy średniej republiki. Społeczne, polityczne i gospodarcze konsekwencje zmonopolizowania władzy przez nobilitas; całkowita klęska „rewolucji rzymskiej” braci Gracchów i agonia republiki. „Intelektualiści” rzymscy wobec greckich ideałów egalitarnych i demokratycznych. Demokracja antyczna a demokracja współczesna. Teoria państwa w Europie u progu czasów nowożytnych. Polscy pisarze polityczni XVI w. i ich poglądy na funkcjonowanie Rzeczypospolitej. Ruch egzekucyjny jako przykład dążenia szlachty do demokratyzacji życia publicznego. Demokracja w Europie w czasach absolutyzmu. Wpływ filozofii Oświecenia na rozwój nowoczesnej demokracji. Demokratyzacja kraju u schyłku panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego. Rewolucja francuska jako tygiel nowych idei. Bonapartyzm. Liberalizm, konserwatyzm, reakcja. Wolność czy równość – dylematy Wiosny Ludów. Wolność czy braterstwo – demokratyzm wobec solidaryzmu narodowego. Batalia o demokratyzację prawa wyborczego. Prawa człowieka czy prawa białego człowieka? Problem niewolnictwa, problem polityki kolonialnej.</p>
142.	<p>Blok tematyczny 31 – Oblicza demokracji.</p> <p>Moduł II: Oblicza demokracji w XX wieku</p>	<p>„Triumf wielkich demokracji Zachodu” po zakończeniu. I wojny światowej (powszechność systemu demokracji liberalnej, problem wzorców ustrojowych, mechanizmy demokratyczne). Demokracja a tendencje separatystyczne. Problem mniejszości narodowych w Europie Środkowo-Wschodniej. Rosja od rewolucji lutowej do przewrotu bolszewickiego. Stracona szansa demokracji. Problem eksportu rewolucji. Działalność Kominternu w okresie międzywojennym. „Okaleczone zwycięstwo” i kapitulacja demokracji: Włochy 1922. Szok po klęsce i „hańbie Wersalu”: rewolucja konserwatywna w Republice Weimarskiej (1918-1933). Od teokracji do demokracji: Turcja w dwudziestolecie międzywojennym. Kryzys polityczny 1922 r. w II RP. Funkcjonowanie systemu demokracji parlamentarnej w Polsce do 1926 r. Demokracje liberalne w cieniu wielkiego kryzysu gospodarczego i społecznego lat 30. Presja ideologicznych utopii (1935-1939). „Stara” i „nowa” demokracja. Francja a Polska w okresie międzywojennym - próba porównania. Japonia: „demokracja imperialna” cesarza Taishō (1805-1923). Recepcja idei demokratycznych w krajach Ameryki Łacińskiej: konstytucja meksykańska 1917 r. (konstytucjonalizm, populizm, inspiracja modelem północnoamerykańskim). Powojenne koncepcje demokracji i demokratyzacji. Demokracje na gruzach systemów faszystowskich: powojenne Niemcy (RFN) i Włochy. Systemy demokratyczne we Francji i Wielkiej Brytanii. Amerykańskie wzorce demokracji. Kształtowanie się i osobliwości azjatyckich systemów demokratycznych (Indie, Japonia, Korea Południowa). Demokracja w świecie postkolonialnym. Drogi do demokracji w państwach postkomunistycznych. Uniwersalne i partykularne cechy demokracji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej. Od niespełnionej demokracji do systemów autorytarnych (Rosja, Białoruś). Nowe oblicza demokracji: demokracja nieliberalna,</p>

		demokracja w społeczeństwach wielokulturowych. Demokracja a populizm. Demokracja a kapitalizm korporacyjny. Demokracja a globalizacja. Dyskusje o perspektywach demokracji.
143.	Blok tematyczny 32 – Od gimnazjonu do gimnazjum. Edukacja przez wieki. Moduł I: Od szkoły sumeryjskiej do KEN-u	Szkoła sumeryjska – bliskowschodni fundament edukacji w starożytności. Greckie ideały wychowawcze i edukacyjne – modele spartański i ateński, pajdeja, efebja, wychowanie fizyczne, organizacja i treści nauczania. Rzym i wychowanie klasyczne – greckie wzorce edukacyjne, nauczanie na stopniu podstawowym, średnim i wyższym, polityka oświatowa państwa. Schyłek szkoły antycznej i rola chrześcijaństwa w ewolucji systemu edukacji. Przemiany wzorców osobowych elit polskich doby baroku i oświecenia. Szlachta i magnateria – między edukacją szkolną a domową. Czy chłopci w dawnej Rzeczypospolitej się kształcili – o edukacji na szczeblu podstawowym. Różne grupy mieszczaństwa, różne formy edukacji – od gimnazjum humanistycznego do kształcenia cechowego. Ludność żydowska – „drugi stan mieszczański” w Rzeczypospolitej – zwiastuny kryzysu tradycyjnych form edukacyjnych. Edukacja kobiet w XVIII w. – pierwsze zapowiedzi przyszłej emancypacji kobiet. Kolegia jezuickie – powstanie, rozkwit, kryzys, ponowny rozkwit i... (niepotrzebna?) likwidacja. Konkurenci jezuitów – pijarzy i inni. Komisja Edukacji Narodowej – powstanie, zasługi i porażki. Nauczyciel i podręcznik – dwa filary edukacji. „Grand tour” – podróże edukacyjne Polaków i na tle innych Europejczyków w XVIII w. Nowe instytucje wspomagające edukację – biblioteki publiczne, towarzystwa naukowe, salony, kawiarnie itd. Nowe narzędzia edukacji – gazety, encyklopedie itd. Edukacja w Polsce „epoki upadku państwa” na tle „postępowej i oświeconej” Europy. Czy mieliśmy się czego wstydzić?
144.	Blok tematyczny 32 – Od gimnazjonu do gimnazjum. Edukacja przez wieki. Moduł II: Oświata na ziemiach polskich w XIX i XX w.	Edukacja w warunkach braku własnego państwa i w różnych systemach edukacyjnych państwa zaborczych – modele rodziny, edukacja w rodzinach ziemiańskich, inteligenckich, robotniczych i chłopskich. Zmiany w edukacji młodzieży po odzyskaniu niepodległości. Edukacja na Kresach Drugiej Rzeczypospolitej. Ideologie wychowawcze – wychowanie narodowe i państwowe w szkołach Polski niepodległej. Organizacje młodzieżowe (Sokół, harcerstwo) i ich model wychowania młodzieży w II RP. „Nauczyciel nie tylko wychowawcą i przedmiotowcem” – społeczna rola nauczyciela w okresie powojennym. Edukacja według szablonu” – indoktrynacja w polskiej szkole w okresie stalinowskim. Edukacja w PRL – reformy, zmiany struktury... „Wy jesteście przyszłością socjalistycznej ojczyzny” – wpływ organizacji młodzieżowych na kształtowanie młodego pokolenia. Edukacja mniejszości narodowych – inność w jednolitości? Młodzież na rozdrożu – między szkołą, domem i Kościołem. Edukacja po 1989 r. (modyfikacja systemu wychowawczego) – edukacja w poszukiwaniu nowej tożsamości, autonomia w nauczaniu. Szkolnictwo niepubliczne. Wyzwania współczesnej edukacji.
145.	Blok tematyczny 33 – „Odkrywanie świata” – poszerzanie wiedzy Europejczyków o świecie. Moduł I: Era Morza Śródziemnego. Znajomość świata w starożytności i średniowieczu	I. Starożytni odkrywcy. 1. Podróże w starożytności. 2. Lądowe i morskie szlaki handlowe. 3. Podróże Fenicjan i Kartagińczyków. 4. Opłynięcie Afryki. 5. Tajemnicze krainy – Tartessos, Wyspa Thule, kraj Punt. 6. Podróże mityczne. 7. Grecy na Morzu Czarnym i na Atlantyku. 8. W kierunku Indii i Chin – wyprawy na Daleki Wschód. 9. Wielcy żeglarze starożytności: Hannon, Himilkon, Pyteasz z Marsylii, Nearch. II. Odkrywanie świata przez mieszkańców średniowiecznej Europy. 1. Świadomość geograficzna i poczucie przestrzeni. 2. Rozwój średniowiecznej kartografii. 3. Rozwój średniowiecznej kartografii. 4. Kolonizacja na przykładzie średniowiecznego Śląska. 5. Migracje i podróże w średniowieczu. 6. Pielgrzymki i miejsca pielgrzymkowe w średniowiecznej Europie. 7. Średniowieczne pielgrzymowanie do Ziemi Świętej. 8. Fenomen normański – ekspansja i osadnictwo normańskie w średniowieczu. 9. W Ziemi Świętej – krucjaty i państwa krzyżowców. 10. Ciekawość i fascynacja, wędrówka idei – motywy egzotyczne w średniowiecznej sztuce, heraldyce i literaturze. 11. Europejczyk na dworze chana – średniowieczne świadectwa podróży do

		państwa mongolskiego. 12. Podróże do Państwa Środka. 13. Początki wielkich odkryć geograficznych – ekspansja Europy w XIV i I poł. XV w.
146.	Blok tematyczny 33 – „Odkrywanie świata” – poszerzanie wiedzy Europejczyków o świecie. Moduł II: Europa rusza w świat. Pożytki z podróży w czasach nowożytnych	1. Przyczyny wielkich odkryć geograficznych. 2. Humanizm, Renesans a rozwój geografii u progu czasów nowożytnych. 3. Europejczycy wobec cywilizacji amerykańskich w XVI w. 4. Europejczycy na Środkowym i Dalekim Wschodzie. 5. Afryka i jej znajomość w XVI-XVII w. 6. Skutki odkryć dla dziejów świata. 7. Nowe kraje kolonialne w XVI-XVII w. 8. Początek konfliktów kolonialnych. 9. Odkrycia geograficzne i podróże badawcze Europejczyków w XIX i początkach XX w. 10. Imperia i konflikty kolonialne w XIX i na początku XX w. 11. Strategie kolonialne mocarstw europejskich: od ekspansji do dominacji. 12. Nauka w służbie idei kolonialnej.
147.	Blok tematyczny 34 – Odkrywcy, wynalazcy i uczeni. Moduł I: Poszerzanie wiedzy o świecie – od starożytności do epoki nowożytnej	Osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnego Wschodu – Sumerów, Babilończyków, Egipcjan. Wynalezienie pisma. Osiągnięcia matematyczne i astronomiczne. Systemy miar i wag. Starożytna medycyna. Filozofia grecka. Początki historiografii. Sylwetki wybitnych uczonych okresu starożytności. Zajęcia wprowadzą studenta w podstawowe zagadnienia kultury pisma w średniowieczu ze szczególnym uwzględnieniem dziejopisarstwa, a ponadto przybliżą horyzont geograficzny ówczesnych elit europejskich oraz wynalazczość i początki nauk ścisłych i przyrodniczych na wybranych przykładach intelektualistów i podróżników (Euzebiusz z Cezarei, Thietmar z Merseburga, Adam z Bremy, Gall Anonim, Wincenty Kadłubek, Gotszalk z Fuldy, Gerbert z Aurillac, Krystyna de Pizan, Roger Bacon, Jan do Piano Carpin, Benedykt Polak i inni). Nauka i wynalazki w służbie światowej ekspansji Europejczyków (od busoli do sekstansu); „Popadanie w herezję przez obserwację nieba” – granice swobody badawczej w Europie XVI-XVIII w.; Nauka „żywi i broni” – o postępie w agrotechnice od XVI do XVIII w.; Nauka „żywi i broni” – o „postępie” w prowadzeniu wojen w XVI-XVIII w.; „Fascynacja doświadczeniem” - nauki ścisłe i przyrodnicze wychodzą z cienia.; Świat opisany i skwalifikowany - encyklopedie i encyklopedyści XVIII w.; Obrazoburcze „nauki społeczne” – walka o detronizację „teologii”.
148.	Blok tematyczny 34 – Odkrywcy, wynalazcy i uczeni. Moduł II: Rewolucja przemysłowa i społeczeństwa wiedzy w XIX i XX w.	Pierwsza i druga rewolucja przemysłowa. Na wodzie, lądzie i w powietrzu. Odkrycia naukowe i zamiany w dziedzinie transportu w XIX w. (kolej żelazna Stephensona, silniki samochodowe Lenoira, Benza i Daimlera). Już nie tylko listy. Postęp techniczny jako impuls zmian w dziedzinie przekazywania informacji (telegraf optyczny Chappe’a, aparat telegraficzny Hughesa, telefon Bella). Postęp w medycynie i jego ojcowie (Roentgen, Pasteur, Koch). Technika otwiera kulturę dla mas (fotoplastykon, radio, gramofon i kino). Wizjonerzy architektury – miasta zmieniają swoje oblicze. Postęp techniczny w życiu codziennym. „O dostojeństwie uniwersytetu” – początki i rozwój szkolnictwa wyższego, modele uniwersytetów, drogi ich rozwoju, funkcje i znaczenie. Modernizacja systemu edukacji akademickiej w Europie w XIX w. Tradycje uniwersyteckie na ziemiach polskich do XIX w. Lat powaga – Uniwersytet Jagielloński w XIX i XX w. – struktura i baza materialna. Kuźnia naukowych kadr – osiągnięcia Uniwersytetu Jagiellońskiego w XIX i XX w. Od Józefa do Iwana – Uniwersytet Lwowski i jego osiągnięcia. We własnym państwie - szkolnictwo wyższe w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Latające i tajne – uniwersytety w warunkach konspiracyjnych. Po pierwsze ideologia – Uniwersytety w PRL. Kształcenie elity czy wielka iluzja? – studenci na uniwersytetach. „Praca lekka, łatwa i przyjemna” – uniwersytecka kariera naukowa. Finansowanie nauki w XIX i XX w. Życie codzienne na uniwersytetach w XIX i XX w. Czym byłby uniwersytet, gdyby nie „legendy uniwersyteckie”?

149.	Blok tematyczny 35 – Podróże i transport na przestrzeni epok. Moduł I: Podróże i transport w średniowieczu i nowożytności	Człowiek średniowiecza – obieżyświat czy domator?; powody i cele średniowiecznych podróży; środki transportu, drogi i szlaki handlowe; pielgrzymki i krucjaty; kupcy i wyprawy handlowe; klerkowie, mnisi, heretycy i żebracy; podróżnicy i odkrywcy; wpływ podróży na kulturę w wymiarze komunikacji społecznej; kategorie kulturowe organizujące wzory myślowe związane z podróżowaniem; podróż jako źródło poznania w historii; doświadczanie podróży w przeszłości; przemiany w zakresie środków transportu na przykładzie kultury staropolskiej; wpływ podróży na sposób postrzegania innych społeczeństw i ich kultur w perspektywie historycznej; przemiany związane z formami podróżowania; rozwój poczty i sieci dróg wodnych i lądowych.
150.	Blok tematyczny 35 – Podróże i transport na przestrzeni epok. Moduł II: Transport i ruch turystyczny w XIX i XX w.	Oświecenie i romantyzm; urbanizacja, industrializacja i mechanizacja; wokół uzdrowisk i kurortów; w górach i na plaży; nowoczesna infrastruktura turystyczna – hotele, schroniska i dacie; „tubylcy” i turyści – przepływ wartości i wzorców zachowań; urlop i weekend jako zdobycz socjalna?; „narodziny” młodzieży i turystyka młodzieżowa; odkrywanie uroków zimy; uwarunkowania polityczne i animozje narodowe w ruchu turystycznym; w służbie nazistów i komunistów; turystyka – dobro powszechne i związane z nią niebezpieczeństwa; rewolucja techniczna XIX w. a rozwój środków transportu; aspekty prawne rozwoju nowych środków transportu; rewolucja transportowa a przemiany społeczne i gospodarcze w Europie; nowe środki transportu w aspekcie militarnym; rozwój handlu morskiego a potęga państw w XIX w.; żegluga śródlądowa; rozwój sieci drogowej i kolejowej do 1914 r.; narodziny i rozwój motoryzacji; narodziny i rozwój lotnictwa; rozwój komunikacji miejskiej i śródmiejskiej; elektryfikacja kolei i lokomotywy spalinowe w XX w.; rozwój samochodów osobowych; powstanie autostrad i dróg szybkiego ruchu; sterowce i pierwsze samoloty pasażerskie; rozwój lotnictwa pasażerskiego w drugiej poł. XX stulecia; transport morski w XX w.; nowe tendencje w sposobach podróżowania w drugiej poł. XX stulecia.
151.	Blok tematyczny 36 – Podróżnicy, spiskowcy, kondotierzy... czyli polskie uchodźstwo niepodległościowe od XVII do XX w. Moduł I: Podróżnicy, spiskowcy, kondotierzy... czyli polskie uchodźstwo niepodległościowe – Od XVII w. do końca XIX w.	Emigracja polityczna i przymusowa w epoce wczesnonowożytnej w Polsce i Europie – specyfika zjawiska. Emigracja okresu Wazów w Rzeczypospolitej i jej związek z polityką konfesjonalizacji w Europie. Emigracja a diaspory w Rzeczypospolitej. Przymusowe przesiedlenia do Rzeczypospolitej i z jej terytorium na tle wojen z Państwem Moskiewskim i Turcją w XVII i XVIII w. Fenomen egzulantów. Polityczni uchodźcy w epoce saskiej (wielka wojna północna, wojna o sukcesję polską). Emigracja barska. Pierwsza polska Wielka Emigracja? Uchodźstwo okresu Sejmu Wielkiego i rozbiorów (1792-95). Emigracja w epoce napoleońskiej. Wielka Emigracja. Emigracja po Powstaniu Styczniowym. Emigracja polityczna w II poł. XIX w. Zesłańcy polityczni na Syberii. Polacy w służbie dla niepodległości. Emigracja polityczna w okresie międzywojennym. Emigracja ekonomiczna XIX i początku XX w.
152.	Blok tematyczny 36 – Podróżnicy, spiskowcy, kondotierzy... czyli polskie uchodźstwo niepodległościowe od XVII do XX w. Moduł II: Podróżnicy, spiskowcy, kondotierzy... czyli polskie uchodźstwo	Treści programowe tego modułu skupiają wokół losów polskiego uchodźstwa niepodległościowego na przestrzeni XX w. Wyjazdy i ucieczki z kraju poczynając od zaborów, poprzez okupację niemiecką i sowiecką, oraz uchodźstwo z PRL jako państwa niesuwerennego. Dalsze losy Polaków w różnych krajach, ich organizacja, poziom życia, asymilacja w krajach osiedlenia, podejmowane decyzje o powrocie, walka o niezawisłość kraju i jej metody, polskie władze naczelne na uchodźstwie, organizacje polityczne i społeczno-kulturalne, szkolnictwo. Kościół katolicki jako ważny element wsparcia dla uchodźstwa. Stosunki z innymi przedstawicielami polskiej diaspory – współpraca i konflikty. Organizacje ponadpaństwowe polskiego uchodźstwa i organizacje skupiające uchodźstwo polityczne z różnych krajów. Dziedzictwo polskiego uchodźstwa niepodległościowego.

	niepodległościowe. Od początku XX w. po XXI w.	
153.	Blok tematyczny 37 – Pogranicza. Miejsca spotkań, miejsca konfliktów (od czasów starożytnych po najnowsze). Moduł I: Pogranicza od antyku po nowoczesność	Dychotomia pojęć cywilizacja i kultura. Dyfuzja kulturowa. Zderzenie kulturowe. Asymilacja kulturowa; Pogranicze – Kresy; Stereotyp narodowy i kulturowy. Kolonializm. Niewolnictwo; Barbarzyńcy i ludzie kultury. Kto z kim przestaje... takie państwo buduje (V-VI w.); Chrystianizacja Europy, powstawanie dwuwiar i trwanie religii lokalnych; Etniczność i narodowość – zróżnicowanie kulturowe, polityczne? Państwa i narody, które były i... znikły; prostytutki, homoseksualiści, przestępcy – ludzie pogranicza społecznego; Między Wschodem a Zachodem – wymiana kulturowa na ziemiach Europy Centralnej; Islam i chrześcijaństwo – państwa krzyżowców i rekonkwista; Zagospodarowywanie barier. Miejsce pogranicza w relacji do uniwersalistycznych koncepcji władzy; Kultura pograniczy; Pogranicza jako przestrzenie kreatywne. Ekspansja kolonialna i poznawanie świata w świadomości Europejczyków XVI–XVIII w; Zmiany granic w Europie w ujęciu globalnym; Granice polityczne i etniczne w świadomości mieszkańców Europy w czasach nowożytnych; Pogranicze jako miejsca konfliktów politycznych, etnicznych, społecznych i wyznaniowych w Europie czasów nowożytnych; Pogranicza językowe – język jako wyznacznik przynależności etnicznej i świadomości lokalnej w czasach nowożytnych; Pogranicza kulturowe (na przykładzie pogranicza wielkopolsko-brandenbursko-śląskiego); Człowiek pogranicza w ujęciu antropologicznym (przykład pogranicza francusko-hiszpańskiego w XVI w.).
154.	Blok tematyczny 37 – Pogranicza. Miejsca spotkań, miejsca konfliktów (od czasów starożytnych po najnowsze). Moduł II: Pogranicza w „wieku skrajności”	Okres do 1945 r.: Czynniki zmian w pierwszych dwóch dziesięcioleciach XX w. – zmiana w układzie sił w Europie i na świecie wywołana Wielką Wojną; powstanie nowych ośrodków mocarstwowych; nowe ideologie (komunizm), antykolonializm – nacjonalizm narodów ujarzmionych – bez państwa; rewizjonizm. Styk polsko-niemiecki. Casus Górnego Śląska. Kresy kooperacji i konfliktów: pogranicze polsko-ukraińskie, polsko-białoruskie, polsko-litewskie. Czeskie Pogranicze – niemiecka irredenta. Czechosłowacy – Czesi i Słowacy? Węgry a Słowacy, Rumuni, Ukraińcy, Serbowie i Niemcy. Węzeł bałkański – pogranicze języków, religii i cywilizacji (Rumunia, Bułgaria, Jugosławia, Albania, Grecja). Pogranicze rosyjsko-ukraińskie – Krym, Donbas, Przedkaukazie. Kaukaz i Zakaukazie. Narodowa i bolszewicka recepta na konflikty. Daleki Wschód – Japonia, Chiny i Rosja. Bliski Wschód – emigracja Żydów do Palestyny – nowe pogranicze. USA – Dzikie Zachód – spuścizna zdobytego Pogranicza Okres po 1945 r.: charakterystyka obszarów pogranicznych współczesnego świata, wpływ zmian granic i migracji ludności na funkcjonowanie obszarów pogranicznych po II wojnie, rola identyfikacji narodowych i wyznaniowych, wpływ sytuacji międzynarodowej (polityki wielkich mocarstw i relacji dwustronnych) na położenie na obszarach pogranicznych, metody rozwiązywania konfliktów na wybranych przykładach (polityka wobec mniejszości narodowych, pogranicze niemiecko-francuskie i polsko-niemieckie), zmiany w stosunku do obszarów mieszanych etnicznie i wyznaniowo w Europie (od czystek etnicznych i asymilacji do ochrony i promocji wielokulturowości, transgranicznej współpracy), konflikty zbrojne na obszarach pograniczy (m.in. Sudan, pogranicze indyjsko-pakistańskie, Bliski Wschód, pogranicze meksykańsko-amerykańskie), wpływ imigracji na rozszerzanie się pograniczy kulturowych w Europie i problemy koegzystencji różnych grup.
155.	Blok tematyczny 38 – Procesy modernizacyjne na ziemiach polskich XVIII–XX w.	Programy reform ustrojowych i wojskowych Rzeczypospolitej w kręgach elit związanych z dworem królewskim począwszy do panowania Zygmunta III do panowania Augusta II. Postulaty i programy zmian ustrojowych, gospodarczych oraz wojskowych lokalnych społeczności szlacheckich. Koncepcje zmian gospodarki Rzeczypospolitej w XVIII stuleciu ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki rolnej i rozwoju

	<p>Moduł I: Procesy modernizacyjne u schyłku I Rzeczypospolitej i na ziemiach polskich pod zaborami</p>	<p>manufaktur. Zmiany mentalności szlacheckiej od połowy XVIII w. i ich wpływ na zróżnicowane procesy modernizacji państwa w II poł. XVIII w. – Sejm Czteroletni i jego uchwały w dziedzinie modernizacji państwa. Czynniki determinujące i hamujące postęp cywilizacyjny w trzech zaborach. Postęp w metodach oświatlenia – sztuczne wydłużenie dnia i tego konsekwencje. Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja jako czynniki poprawy zdrowotności. Wpływ kolei na poprawę mobilności. Różnice cywilizacyjne w zaborach u progu I wojny światowej. Naród bez państwa. Społeczne, gospodarcze i administracyjne skutki utraty państwowości. Instytucjonalno-administracyjne ramy funkcjonowania społeczeństwa polskiego w poszczególnych zaborach w latach 1795-1815. Procesy integracyjne i dezintegracyjne na ziemiach polskich pod zaborami. Próby adaptacji do życia w niepolskich strukturach państwowych w latach 1815-1918. Formalne i nieformalne wyznaczniki wspólnotowej identyfikacji narodowej Polaków pod zaborami. (język, literatura, religia, szkoła, instytucje życia narodowego). Drogi chłop polskiego do narodu politycznego Polaków. Społeczne, cywilizacyjne i polityczne skutki rewolucji przemysłowej na ziemiach polskich pod zaborami. Procesy emancypacyjne na ziemiach polskich (kwestia ukraińska i żydowska).</p>
156.	<p>Blok tematyczny 38 – Procesy modernizacyjne na ziemiach polskich XVIII–XX w. Moduł II: Społeczeństwo i gospodarka Drugiej Rzeczypospolitej i Polski Ludowej</p>	<p>I Warunki startu. Spuścizna zaborów (obszary niespójności/decentryczności oraz cywilizacyjnych zapóźnień). 1/ Charakterystyka społeczeństwa: liczba ludności, rozmieszczenie ludności, struktura społeczna. 2/ Polityczne położenie ludności – zakres praw politycznych poszczególnych warstw. 3/ Specyfika gospodarki w poszczególnych zaborach – charakter gospodarki rolnej, uprzemysłowienie, handel (porządek kapitalistyczny – zaawansowanie przemian, ograniczoność i peryferyjność). 4/ Odmienność systemów administracyjnych, prawnych, infrastrukturalnych, walutowych.</p> <p>II. Integracja państwa. 1/ Instytucjonalno–ustrojowe ramy funkcjonowania państwa (dwa modele: konstytucje marcowa i kwietniowa, aparat władzy/administracja). 2/ System monetarny (reforma walutowa W. Grabskiego, Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego). 3/ Infrastruktura (np. komunikacja, energetyka).</p> <p>III. Integracja społeczeństwa. Kreowanie nowoczesnej wspólnoty narodowo-państwowej. 1/ Mechanizmy i instytucje upowszechniania składników nowoczesnej świadomości narodowej (inkluzyja polityczna – prawa i obowiązki obywateli, system edukacji, armia z powszechnego poboru). 2/ Polityki narodowościowe – dwa konkurencyjne modele: asymilacji państwowej i asymilacji narodowej. 3/ Ideowe wyznaczniki wspólnotowej identyfikacji (symbole państwowe, język, polityka historyczna, tradycja i kultura narodowa, wzorce obywatelskie).</p> <p>IV. Modernizacja gospodarcza. Między liberalizmem a etatyzmem. 1/ Gospodarka morska (port i miasto Gdynia, handel, eksport, obronność). 2/ Projekt modernizacji poprzez inwestycje zbrojeniowe (czteroletni plan inwestycyjny 1936-1940 Eugeniusza Kwiatkowskiego – COP). 3/ Projekt całkowitej przebudowy struktury gospodarczej (plan piętnastoletni 1939-1954). 4/ Nowe dziedziny wytwórczości. 5/ Wieś/ reformy rolne - próba korekty struktury gospodarczej i społecznej kraju 6/ Struktura warstwowa i zawodowa społeczeństwa – skala i charakter przekształceń.</p> <p>V. Społeczeństwo masowe – kultura, obyczaje. 1/ Nowe środki komunikacji (samochody, samoloty). 2/ Obieg informacji – prasa, radio. 3/ Kobiety w życiu publicznym.</p> <p>Przekształcenia w gospodarce – wizje i strategie industrializacji w poszczególnych okresach politycznych. Ewolucja polityki „realnego socjalizmu” na wsi. Rewolucja i ewolucja struktur społecznych i zawodowych – awans klasowy, urbanizacja, przemiany na wsi. Homogenizacja struktury narodowościowej i religijnej. Warunki bytowe, poziom życia i aspiracje – spożycie, mieszkania, ubranie, opieka medyczna i społeczna. Kultura masowa – promowana, tolerowana, nieformalna. Edukacja – umasowienie i egalitaryzacja.</p>

		Wypoczynek – formy organizacyjne, masowość. Rola i pozycja kobiet. Mentalność i obyczajowość społeczeństwa polskiego (nowe tradycje, seksualność, formy religijności).
157.	Blok tematyczny 39 – Przestępczość i wymiar sprawiedliwości od antyku do XVIII wieku. Moduł I: Przestępstwo i prawo w antyku i średniowieczu	<p>Od czynu zabronionego do kary – prawo i wymiar sprawiedliwości w Rzymie. 1. Przestępstwa (crimina): rozwój crimina od okresu królewskiego do czasów Justyniana, rzymska jurysprudencja a crimen, przykłady crimina. 2. Czyny niedozwolone (delicta). 3. Proces (typy procesów karnych, organizacja sądownictwa; postępowanie w sprawach karnych (strony, postępowanie rozpoznawcze, wyrok, postępowanie wykonawcze). 4. Kary w prawie rzymskim (na wybranych przykładach). 5. Przykładowe procesy rzymskie (proces Jezusa, sprawa Katyliny)</p> <p>Wymiar sprawiedliwości i przestępczość w średniowieczu: 1. Prawo zwyczajowe a prawo stanowione. 2. Prawo a Kościół (Treuga Dei, mir, ewolucja wyobraźni eschatologicznej). 3. Przestępstwa prywatne i publiczne przeciwko mieniu, ciału, zdrowiu, czci i wolności, przeciwko władcy i religii. 4. Pojęcie odpowiedzialności karnej - przestępstwa umyślne i nieumyślne. 5. Rodzaje kar (zasada talionu, system kompozycyjny, zadośćuczynienie, krwawa zemsta, kara śmierci, mutylacja, konfiskata, odpowiedzialność indywidualna i zbiorowa). 6. Wykluczenie i konsekwencje społeczne (proskrypcja-banicja, relegacja, ekspulsja, infamia, banici, ludzie luźni, ludzie marginesu, listy dobrego urodzenia, kat w średniowiecznym społeczeństwie). 7. Organy wyrokujące - postępowanie sądowe, samopomoc, prawo magdeburskie, chełmińskie i średzkie. 8. Źródła materialne (ikonograficzne i archeologiczne) - relikty prawa karnego w średniowieczu. 9. Analiza wybranych źródeł pisanych (prawo frankońskie i longobardzkie, Zwierciadło Saskie, Statuty Kazimierza Wielkiego).</p>
158.	Blok tematyczny 39 – Przestępczość i wymiar sprawiedliwości od antyku do XVIII wieku. Moduł II: Prawo i przestępczość w Europie w czasach nowożytnych	<p>Prawne aspekty funkcjonowania społeczeństwa nowożytnego. 1. Prawa i obowiązki szlachty w Europie w czasach nowożytnych. 2. Szlachcic przed sądem w Polsce i na Litwie XVI–XVIII w. 3. Constitutio criminalis Carolina – podstawa do sądenia przestępstw kryminalnych w Europie. 4. Zdrada stanu i bunt przeciwko władcom. 5. Sądownictwo wiejskie w Europie Środkowej. 6. Przestępstwa ludności żydowskiej – fakty i stereotypy. 7. Sytuacja prawna mniejszości etnicznych w Europie Środkowej. 8. Czarownice, szarlatani, świętokradcy. 9. Bezprawne przekraczanie barier stanowych. 10. Dzieci przed sądem. 11. Tortury jako element postępowania dowodowego i kary w nowożytnej Europie. 12. Sądy Boże, próby miecza i wody – siły nadprzyrodzone w sądownictwie europejskim. 13. Procedury odwoławcze w sądownictwie.</p> <p>Przestępczość kryminalna w Europie od średniowiecza do XVIII w. 1. Prawo zwyczajowe, środki dowodowe, wypraszanie od śmierci, system kompozycyjny. 2. Nowożytne źródła do realizacja prawa karnego. 3. Organizacja wymiaru sprawiedliwości, funkcjonariusze sądowi i instytucje odwoławcze na przykładzie Śląska i Moraw w XVI-XVIII w. 4. Kobiety przed sądami w XVI-XVIII w. 5. Duchy, zjawy i upiory przed europejskimi sądami w XVI-XVIII w. 6. Przestępczość kryminalna, sądownictwo i karanie żołnierzy w armiach europejskich w XVI-XVIII w. 7. Procesy o czary w Europie od XV do XVIII w. 8. Złodzieje, zabójcy, rozbójnicy i seryjni mordercy przed nowożytnymi sądami. 9. Orzecznictwo i wykonywanie kary śmierci od średniowiecza do połowy XIX stulecia. 10. Kary cielesne i hańbiące. 11. Urządzenia penitencjarne w średniowiecznych i nowożytnych miastach. 12. Cyganie i Żydzi przed sądami. 13. Procesy i egzekucje zwierząt – kuriozum nowożytnego sądownictwa? 14. Rzemiosło katowskie od XIV do połowy XIX w. 15. Narodziny więziennictwa w XVIII i XIX w.</p>
159.	Blok tematyczny 40 – Przymusowe migracje.	Zdefiniowanie pojęć, niezbędnych do opisu emigracji i/lub przesiedleń o charakterze przymusowym, wraz z ich odpowiednikami właściwymi dla wybranej epoki, w oparciu o terminologię naukową. Imperia a przymusowe przesiedlenia – przypadek państwa nowoasyryjskiego i imperium perskiego Achemenidów. Polityka wobec Żydów za Nabuchodonozora II. Szczególne przypadki przymusowych emigracji w świecie

	Moduł I: Przymusowe migracje od starożytności do 1939 r.	greckim i w Imperium Romanum. Przymusowe emigracje Żydów w epoce nowożytnej – przypadek Hiszpanii oraz Europy Środkowej i Wschodniej. Reformacja a przymusowe emigracje w epoce nowożytnej (Niemcy, Francja, Polska, etc.). Niewolnictwo w koloniach europejskich w „Nowym Świecie” w epoce nowożytnej; przymusowa emigracja europejska do kolonii; „ezulanci” z terenów wschodnich Rzeczypospolitej w XVII w. Wiek XIX: przesiedlenia Indian w USA; exodus Irlandczyków: „emigracja głodowa” oraz emigracja przymusowa do Australii; emigracja przymusowa jako narzędzie germanizacji w Prusach; polskie emigracje popowstaniowe – aspekt przymusowości. Przełom XIX i XX w.: polityka Turcji wobec narodów bałkańskich oraz Ormian; polityka carskiej Rosji wobec Żydów. Zjawisko przymusowej emigracji w toku I wojny światowej; emigracje jako konsekwencja upadku wielonarodowych państw (Turcja, Rosja, Austro-Węgry). Okres międzywojenny: powojenna transformacja granic, rewolucje i kształtowanie się totalitaryzmów a emigracje przymusowe
160.	Blok tematyczny 40 – Przymusowe migracje. Moduł II: Przymusowe migracje od II wojny światowej do współczesności	Pojęcia używane w analizie przymusowych migracji, typy ruchów migracyjnych występujących podczas II wojny światowej i po wojnie. Migracje przymusowe z uwagi na stosowane środki administracyjne i migracje przymusowe z uwagi na przymus sytuacyjny. Połączenie elementów inżynierii społecznej, czystek etnicznych i wykorzystania siły roboczej. Migracje przymusowe i uchodźcze. Analiza najważniejszych fal przymusowych migracji w latach wojny. Specyfika przymusowych migracji okresu powojennego – zasadnicze tendencje, zróżnicowanie przypadków.. Przesiedlenia ludności niemieckiej po II wojnie światowej. Przesiedlenia ludności polskiej po II wojnie światowej – elementy przymusu. Wysiedlenie Ukraińców z Polski i przesiedlenie w ramach operacji „Wisła”. Powojenne masowe przesiedlenia przymusowe w ZSRR. Wymuszone migracje w europejskich państwach socjalistycznych. Przymusowe migracje związane z konfliktami postkolonialnymi w Azji i Afryce. Migracje przymusowe i uchodźcze na Bałkanach. Kwestia rozliczenia tych wydarzeń, zadośćuczynienia ofiarom, upamiętnienia ich losu, wpływu tych zjawisk na późniejszą politykę.
161.	Blok tematyczny 41 – Rewolucje europejskie na przestrzeni dziejów. Moduł I: Rewolucje europejskie w czasach nowożytnych i podczas długiego XIX wieku	Teoria pojęcia rewolucji w społeczeństwach tradycyjnych, przedindustrialnych. Teoria pojęcia rewolucji w społeczeństwach XIX w. Reformacja w Europie jako przełom cywilizacyjny. Wojny chłopskie w Niemczech. Konflikty na tle wyznaniowym w Niemczech i Europie. Rewolucja związana z obiegiem informacji – druk. Rewolucja w Niderlandach. Przyczyny i przebieg Rewolucji Angielskiej, zniesienie monarchii. Wspaniała Rewolucja powstanie Wielkiej Brytanii. Powstanie Chmielnickiego kryzys Rzeczypospolitej w XVII w. Rewolucja francuska. Rewolucje przemysłowe w Anglii w epoce wczesnonowożytnej. Powstanie w Grecji. Rewolucja lipcowa we Francji. Wiosna Ludów. Powstanie listopadowe. Powstanie styczniowe. Rewolucja w Rosji 1905 r. Dekabryści, burszowie, karbonariusze – rewolucyjny sprzeciw wobec restauracji. Wojny kafryjskie i burskie w Afryce i ich rezonans w Europie. Powstanie antyhiszpańskie na Kubie i jego wpływ na sytuację w Hiszpanii. Modernizacja/rewolucja życia codziennego w XIX w: nowy wymiar podróży, komunikacji społecznej, ochrony zdrowia, kultury masowej w kontekście I globalizacji.
162.	Blok tematyczny 41 – Rewolucje europejskie na przestrzeni dziejów. Moduł II: Rewolucje XX i XXI stulecia	Rewolucje rosyjskie 1917. Rewolucja ukraińska 1914-1923. Rewolucje narodowe w krajach bałtyckich 1917-1919. Rewolucja węgierska 1918-1919. Rewolucja niemiecka 1918-1919. Wojna domowa w Irlandii. Bułgaria w latach 1918-1923. Rewolucja w Niemczech w 1923 r. Czarna rewolucja we Włoszech. Brunatna rewolucja w Niemczech. Przewrót Salazara w Portugalii. Lata niepokoi i rewolt – Hiszpania w latach 20. I na początku lat 30. XX w. Rewolucja i wojna domowa w Hiszpanii. Przewroty i dyktatury w Europie Środkowo-Wschodniej. Procesy modernizacji społeczeństwa po Wielkiej Wojnie. Przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne w warunkach dyktatu radzieckiego w Europie Środkowej – narzucone rewolucje i ich następstwa. Jugosławia – rewolucja własnymi siłami. Rewolucja węgierska w

		1956 r. Praska Wiosna – rewolucja czy reforma? Rewolty w Europie Zachodnie 1968. Rewolucja kulturalna lat 60. – wymiar europejski. Jesień narodów w świetle teorii rewolucji. Rewolucja w NRD. „Aksamitna rewolucja” w Czechosłowacji. Rumunia – krwawy wariant przemian. „Śpiewające rewolucje”. Polska – rewolucyjne następstwa bezkrwawej zmiany systemu. „Pomarańczowa rewolucja” na Ukrainie w 2004. Majdan – „rewolucja godności” i jej charakter.
163.	Blok tematyczny 42 – Rodzina w społeczeństwie do 1939 r. Moduł I: Rodzina w społeczeństwie do XVI w.	Rodzina w starożytności. 1. Charakter źródeł; historia badań nad rodziną w starożytności, najważniejsze nurty i fundamentalne problemy badawcze. 2. Narodziny i dzieciństwo, relacje rodzice-dzieci w Grecji. 3. Narodziny i dzieciństwo, relacje rodzice-dzieci w Rzymie. 4. Młody wiek, okres dojrzewania i edukacji w Grecji i Rzymie. 5. Miłość, erotyka i seksualność w Grecji. 6. Miłość, erotyka i seksualność w Rzymie. 7. Homoseksualizm i pederastia w Grecji i Rzymie. 8. Prostytucja w Grecji i Rzymie. 9. Grecko-rzymska magia miłosna. 10. Zakładanie rodzin: zaręczyny i ślub w Grecji. 11. Zakładanie rodzin: zaręczyny i ślub w Rzymie. 12. Status społeczny kobiet i mężatek w Grecji i Rzymie. 13. Cudzołóstwo, separacja i rozwód w Grecji i Rzymie. 14. Śmierć, pochówek i upamiętnienie bliskich w Grecji i Rzymie. Rodzina w Europie w średniowieczu i XVI w. 1. Rodzina — definicja, funkcje i struktury. 2. Formy rodzin i gospodarstw domowych. 3. Małżeństwo w średniowieczu. 4. Wychowanie dzieci w średniowieczu i w XVI w. – analiza porównawcza. 5. Rozwody, konkubiny, dzieci nieślubne. 6. Uroczystości i obrzędy rodzinne. 7. Kontakty rodzinne i towarzyskie. 8. Rola kobiety w rodzinie. 9. Mobilność społeczna i terytorialna. 10. Podstawy materialne rodziny.
164.	Blok tematyczny 42 – Rodzina w społeczeństwie do 1939 r. Moduł II: Rodzina w społeczeństwie od XVII do początku XX w.	Rodzina polska w kontekście europejskim – definicja, funkcje i struktury; formy rodzin i gospodarstw domowych; rodzina a krajobraz społeczny i gospodarczy (transformacja kulturowa i społeczno-ekonomiczna); małżeństwo szlacheckie i małżeństwo na wsi polskiej; mezalianse; miłość i przyjaźń; mężczyzna jako mąż i ojciec; rola i pozycja kobiety w rodzinie; wychowanie i edukacja dziecka; na marginesie życia rodzinnego – rozwody, konkubiny, dzieci nieślubne; rodzina dysfunkcyjna; uroczystości i obrzędy rodzinne; kontakty rodzinne i towarzyskie; mobilność społeczna i terytorialna – awans i degradacja; dom – przestrzeń życia rodzinnego; rodzina a świat rzeczy materialnych i rytuałów domowych; człowiek stary i jego pozycja w rodzinie.
165.	Blok tematyczny 43 – Rozkwit i zagrożenia Cywilizacji Zachodniej. Moduł I: Cywilizacja Zachodnia na tle innych – źródła sukcesu	1. Europa i jej sytuacja u schyłku średniowiecza. 2. Odkrycie Nowego Świata – klucz do ekspansji Europy Zachodniej. 3. Rywalizacja wewnętrzna siła czy słabość Europy. 4. Szkolnictwo i nauka w Europie – od szkół przyklasztornych do uniwersytetów. 5. Gospodarka nowożytnej Europy i jej ekspansja. 6. Pieniądz kruszcowy, banki i pieniądz papierowy. 7. Własność jako nadrzędna wartość w kulturze europejskiej. 8. Medycyna i rewolucja demograficzna w XIX-wiecznej Europie. 9. Industrializacja i urbanizacja świata zachodniego. 10. Wiek XX – Europa po wojnach światowych – koniec dominacji. 11. Zimna wojna i Pax Americana. 12. Kontakty kulturowe, ekonomiczne Europy z państwami pozaeuropejskimi. 13. Wpływ cywilizacji pozaeuropejskich na rozwój wielu aspektów Cywilizacji Zachodu – perspektywa historyczna. 14. Przegląd dziejów wybranych Cywilizacji Azji. 15. Chiny i chińszczyzna na „targowisku świata”. 16. Nauka, myśl, religia Chin i Indii. 17. Arabowie i ich cywilizacja – dzieje. 18. Arabowie i ich znaczenie w dla dziejów Europy — przed wiekiem XX. 19. Arabowie, ropa naftowa i nowe rozdanie w dziejach świata. 20. Zarys historii cywilizacji afrykańskich. 21. Zarys historii cywilizacji Ameryki prekolumbijskiej. 22. Cywilizacje pozaeuropejskie w dobie globalizacji. 23. Nowi „rozgrywający” na arenie gospodarczej.
166.	Blok tematyczny 43 – Rozkwit i zagrożenia Cywilizacji Zachodniej.	Biały człowiek „panem świata” na przełomie XIX/XX w. Upadek mitu niepokonanych Europejczyków w oczach ludów „kolorowych” w efekcie I wojny światowej. Degrengolada cywilizacji o judeochrześcijańskich korzeniach w dobie zbrodniczych totalitaryzmów (komunizmu, faszyzmu, komunizmu) po Wielkiej Wojnie.

	Moduł II: Cywilizacja Zachodnia w dobie globalizacji – wyzwania i zagrożenia	<p>Ideologiczny, dwubiegunowy podział świata w wyniku II wojny światowej. Planeta między Waszyngtonem a Moskwą.</p> <p>Dekolonizacja. Światowy terrorizm. Niepowstrzymany marsz w kręgu cywilizacji zachodniej obyczajowego „postępu” i poprawności politycznej. Samozamykanie się i marginalizacja polityczno-ekonomiczna zjednoczonej Europy.</p> <p>Pojęcie bezpieczeństwa w stosunkach międzynarodowych: narodowe, ekonomiczne, militarne itd. Współczesne wyzwania dla państwa (np. globalizacja, transnarodowość oraz transgraniczność). Globalizacja a bezpieczeństwo państwa. Migracja a bezpieczeństwo współczesnego państwa. Bezpieczeństwo ekonomiczne i ekologiczne. Organizacje międzynarodowe wobec terrorizmu. Migracja a terrorizm. Bezpieczeństwo informacyjne. Bezpieczeństwo żywności w dobie globalizacji.</p> <p>Stany Zjednoczone a Europa przed i w czasie I i pierwszą wojną światową. Udział USA w kształtowaniu porządku politycznego po Wielkiej Wojnie. Międzyatlantyckie zależności gospodarcze i wielki kryzys ekonomiczny. Obecność kultury amerykańskiej w Europie w okresie międzywojennym. Amerykański wkład w wyzwolenie krajów europejskich w II wojnie światowej. Europa w powojennych polityce USA. Plan Marshalla - pomoc gospodarcza dla krajów demokratycznych. Wzrost wpływów Stanów Zjednoczonych w Europie Zachodniej w okresie „zimnej wojny”. Militarne aspekty współpracy amerykańsko-europejskiej – NATO. Ekspansja amerykańskiej kultury masowej. Współpraca gospodarcza. Globalizacja czy amerykanizacja?</p>
167.	<p>Blok tematyczny 44 – „Ruszymy z posad bryłę świata...” Historia komunizmu.</p> <p>Moduł I: Od manifestu komunistycznego do stalinizmu. Komunizm w latach 1848-1941</p>	<p>Tematyka zajęć obejmuje powstanie ideologii komunizmu, począwszy od Manifestu Komunistycznego i innych dzieł Marksa i Engelsa, poprzez powstanie partii marksistowskich, zachodzące w nich rozłamy po rewolucję bolszewicką 1917 r. i próby rozszerzenia komunizmu na Europę Środkowo-Wschodnią. Szczegółowo omówiony zostanie przebieg rewolucji i wojny domowej w Rosji, kształtowanie się cech charakterystycznych przyszłego ustroju (dyktatura i terror, propaganda i indoktrynacja, przeobrażenie ustroju gospodarczego). Następnie zajęcia poświęcone stabilizacji systemu komunistycznego po powstaniu ZSRS. Omówiony zostanie okres NEP, walka o władzę po śmierci Lenina, stalinizacja, masowe represje, kolektywizacja, industrializacja, polityka zagraniczna i ekspansja terytorialna w latach 1939-1941. Dzieje ruchu komunistycznego poza Rosją i ZSRS w okresie międzywojennym będą omawiane ze szczególnym uwzględnieniem przypadku polskiego i historii struktur komunistycznych w II RP.</p>
168.	<p>Blok tematyczny 44 – „Ruszymy z posad bryłę świata...” Historia komunizmu.</p> <p>Moduł II: Ekspansja, potęga i upadek. Komunizm po II wojnie światowej</p>	<p>ZSRS po II wojnie światowej, Europa Środkowo-Wschodnia 1944-1947/1948. Polska 1944 – 1947, stalinizm: ZSRR, Europa Środkowo-Wschodnia, Polska. „Odwilż” (ZSRS) i granice „odwilży”: NRD 1953, Węgry 1956. Polski rok 1956. ZSRR: od Chruszczowa do Breżniewa. Praska wiosna: Czechosłowacja 1967-1968. Polska („mała stabilizacja” i „mała destabilizacja”) Marzec 1968 i Grudzień 1970. Dekada Gierka (Polska 1971-1980): Opozycja polityczna. Sierpień 1980. Solidarność. Stan wojenny. Droga do „okrągłego stołu”. Opozycja i ruchy dysydenckie. Rewolucyjny karnawał/Jesień Ludów.</p> <p>Komunizm azjatycki – system komunistyczny w Chinach, Wietnamie, Kambodży, Laosie, Korei Płn. Komunizm w Afganistanie i sowiecka interwencja zbrojna. System komunistyczny na Kubie. Państwa komunistyczne, grupy partyzanckie i terrorystyczne w Afryce (m.in. Angola, Etiopia, Mozambik, Zimbabwe). Ruchy komunistyczne, ugrupowania partyzanckie i terrorystyczne w Ameryce Płd. (Kolumbia, Peru, Salwador).</p>
169.	Blok tematyczny 45 – Spory o historię – kontrowersje w historiografii.	<p>Spór o cezury i definicje epoki starożytnej i średniowiecznej. Mity i legendy a historia. Znaczenie i skala kryzysów w Cesarstwie Rzymskim. Religia i religijność w świecie antycznym. Rodzina antyczna i jej ewolucja. Stratyfikacja społeczeństwa rzymskiego. Hellenizacja i romanizacja. Uczucia w świecie</p>

	Moduł I: Spory o historię starożytną i średniowieczną	starożytnym. Średniowiecze – wieki ciemne czy nieznane? Historiograficzny spór o uniwersalia. Spór o inkwizycję i heretyków. Trudne początki Polski i innych państw Europy środkowo-wschodniej. Zjazd gnieźnieński w Pradze? Średniowieczne bitwy, których nie było – Psie Pole. Znany testament, który się nie zachował – akt sukcesyjny Bolesława Krzywoustego. Spór o biskupa Stanisława i króla Bolesława. Legnica i Grunwald – bitwy źle opisane?
170.	Blok tematyczny 45 – Spory o historię – kontrowersje w historiografii. Moduł II: Spory o historię nowożytną i współczesną	Humanizm – laicyzacja czy ewangeliczne chrześcijaństwo? Machiavelli versus Morus? Koncepcja państwa i model władcy u Niccolo Machiavellego versus ustrój idealny według Tomasza Morusa? Reformacja – naprawa Kościoła czy walka o władzę? Czy spory o wyznanie zmieniły miejsce i pozycje kobiety w rodzinie i społeczeństwie we wczesnej nowożytności? Polowanie na czarownice – irracjonalny strach czy racjonalny antyfeminizm. Inkwizycja hiszpańska – w imię Boga czy Państwa? Wojna aż trzydziestoletnia – dlaczego tak długa? Hołd pruski 1525 – błąd polityczny? Konstytucja 3 maja 1791- spisek masonów? Interpretacje obrazu Jana Matejki „Konstytucja 3 Maja”. Maria Tudor Krwawa i Elżbieta Tudor Wielka – mity i inne interpretacje. Absolutyzm oświecony – o szczęście poddanych czy o zwiększenie władzy monarchicznej? Rokoko – epoka dekadencji czy feminizacja kultury? Kapitalizm – postęp czy zniewolenie większości po rządach pieniądza? Rewolucja przemysłowa jako podstawa współczesnego świata – spory kto, gdzie i kiedy stworzył nowoczesność. Socjalizm utopijny i socjalizm naukowy – czy faktycznie istotnie się od siebie różniły? Odbudowa niepodległej Polski w dwudziestoleciu międzywojennym – sukces czy stracona szansa? Wojna domowa w Hiszpanii – obrona demokracji przed faszyzmem czy bunt społeczeństwa zagrożonego rządami skrajnej lewicy. Polski wrzesień 1939 r. – czy mogło być inaczej? Dziwna klęska – czyli przyczyny upadku Francji w 1940 r. Agresja III Rzeszy na Związek Sowiecki – uderzenie wyprzedzające. Czy Hitler nakazał Holocaust? Festung Breslau 1945 – zbrodnicza obrona czy niepotrzebny szturm? Nie wszystko było źle – czy realny socjalizm zniwelował zapóźnienie cywilizacyjne Polski czy też je pogłębił? Pułapki historii jako nauki i czy nastąpił faktyczny koniec historii?
171.	Blok tematyczny 46 – Spotkania ludów, kultur i religii. Moduł I: Grecy, Rzymianie i ich sąsiedzi	Greckie inicjatywy kolonizacyjne – przyczyny, zakres geograficzny. Miasta greckie nad Morzem Czarnym i ich sąsiedzi: Trakowie, Scytowie, Kimmerowie. Trudne sąsiedztwo Greków sycylijskich i italskich: Sikanowie, Sykulowie, Elymowie, Lukanowie, Bruttiowie, ludy Apulii. Modele kontaktów Greków z tubylcami. Hellenizacja i barbaryzacja. Granice Imperium Romanum, pojęcie limesu. Limes w Brytanii: stosunki Rzymian i Brytów w okresie I w. p.n.e.-V w. n.e.; historia i rola wału Hadriana oraz wału Antonina; romanizacja (?) wyspy, problem powrotu kultury celtyckiej. Limes naddunajski: prowincja Mezja Dolna w obrębie wpływów rzymskich; przypadek Novae; romanizacja i municypalizacja Mezji Dolnej; osadnictwo rzymskie w prowincjach naddunajskich. Życie codzienne żołnierzy na limesie (przypadek Vindolandy i Novae). Palmyra: historia Palmyry; Palmyra między Wschodem, Grecją i Rzymem; Żydzi i Rzymianie – spotkanie odmiennych kultur i religii; Na styku religii rzymskiej i celtyckiej; Po drugiej stronie limesu – wpływy kulturowo-gospodarcze Rzymu w barbaricum. Armia jako nośnik rzymskiej kultury i religii.
172.	Blok tematyczny 46 – Spotkania ludów, kultur i religii. Moduł II: Mozaika narodowościowa pograniczy ziem polskich XVIII–XX w.	Charakterystyka mniejszości narodowych na terenie Drugiej Rzeczypospolitej; ocena polityki narodowościowej rządów polskich; miejsce i rola mniejszości w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym państwa; najważniejsze punkty konfliktów i obszary współpracy pomiędzy poszczególnymi grupami narodowościowymi zamieszkującymi państwo polskie; przemiany polityczne i etniczne na Górnym Śląsku od średniowiecza do końca XVIII w.; peryferyjność – determinanta górnośląska (do XIX w.); uprzemysłowienie jako czynnik konstytuujący Górny Śląsk; budziciele polskości Górnego Śląska i „kulturtraegerzy”; górnośląskie poczucie krzywdy; między lokalnością, więzią regionalną, państwową i narodową; powstania śląskie i plebiscyt; źródła separatyzmu śląskiego; podziały Górnego

		Śląska; Śląsk i Ślązacy w okresie drugiej wojny światowej; Wysiedleńcy, wypędzeni, emigranci; „Kraj Pogranicza” w drugiej połowie XX w.; śląski ruch narodowy i autonomiczny przełomu XX/XXI w.
173.	Blok tematyczny 47 – Świat wobec wyzwań epoki przemysłowej i postprzemysłowej. Moduł I: Początki nowoczesności – industrializacja i jej konsekwencje	1. Dzieje odkryć i wynalazków oraz myśli technicznej w XIX w.; 2. Tzw. rewolucja agrarna; 3. Tzw. rewolucje przemysłowa w XIX wieku (do 1914); 4. Brytyjski i kontynentalny model industrializacji; 5. Gospodarcze centra i peryferie epoki industrializacji (z uwzględnieniem ziem polskich); 6. Narodziny współczesnego kapitalizmu; 7. Industrializacja a imperia kolonialne; 8. Społeczeństwo rolnicze i społeczeństwo ery przemysłowej; 9. Migracje z terenów wiejskich do terenów zurbanizowanych; 10. Powstanie miast i okręgów przemysłowych w Europie; 11. Demograficzne skutki industrializacji; 12. Higiena miast przemysłowych; 13. Początki ruchu robotniczego i rozwój praw pracowniczych; 14. Rewolucja transportowa XIX w.; 15. Emigracja zarobkowa.
174.	Blok tematyczny 47 – Świat wobec wyzwań epoki przemysłowej i postprzemysłowej. Moduł II: Wyzwania nowoczesności w czasach postindustrialnych	1. Pierwsze pieniądze i ich funkcje. 2. Pierwsze systemu pieniężne w świecie starożytnym i ich znaczenie. 3. Pieniądz kruszcowy – wady i zalety. Epoka pieniądza bimetalicznego. 4. Gold Standard – system idealny czy złudna stabilizacja. 5. Pierwsze pieniądze papierowe i ich emitenci. 6. Wady i zalety papierowej emisji pieniądza. 7. Próby reaktywacji systemu złotego po pierwszej wojnie światowej. 8. Pieniądz światowy od Wielkiego Kryzysu do Bretton Woods. 9. Pod urokiem dolara jako pieniądza globalnego. 10. Petrodolary i ich posiadacze – czyli jeszcze pieniądz czy tylko zapis księgowy. 11. Krach dolara jako pieniądza uniwersalnego i jego konsekwencje. 12. Współczesne instrumenty pieniężne i para pieniężne – wyzwania i zagrożenia. 13. Zmierzch pieniądza jako materii – impuls elektroniczny zamiast gotówki. 14. Społeczeństwo industrialne – spory wokół definicji. 15. Kultura konsumpcjonizmu. Konsumeryzm. Społeczeństwo konsumpcyjne. Społeczne i etyczne skutki konsumpcjonizmu. Ikony konsumpcjonizmu. Zjawisko makdonaldyzacji społeczeństwa. 16. Propaganda i reklama. 17. Homogenizacja kultury światowej a problem tożsamości kultur narodowych. 18. Nowe technologie w służbie ewolucji systemów obiegu informacji: telegraf, telefon, telefon komórkowy, smartfon, prasa, radio, film, telewizja, internet. 19. Informacja – definicja. 20. Ikony nowych technologii: aparat telefoniczny, odbiornik radiowy i telewizyjny, komputer. 21. Informacja – „nową” wartością centralną społeczeństw. Społeczeństwo sieciowe. Społeczeństwo informacyjne. 22. Postęp technologiczny jako determinant funkcjonowania społeczeństw. Rozwój nowych technologii komunikacyjnych. 23. Media/massmedia. 24. Kontakty interpersonalne a rzeczywistość wirtualna. Cyberprzemoc. 25. Globalizacja. Globalna wioska. Antyglobalizm.
175.	Blok tematyczny 48 – „Świat wobec Żydów, Żydzi wobec świata” – społeczność żydowska od starożytności do XX w. Moduł I: Od „narodu wybranego” do „servi camerae”	Społeczność żydowska w świecie antycznym. Etnogeneza Żydów na tle zjawisk migracji i sedentaryzacji w Lewancie w drugiej połowie II tysiąclecia p.n.e. Najważniejsze źródła do dziejów Żydów i judaizmu w starożytności. Palestyna na przełomie II i I tys. p.n.e.: Ludy Morza, Kannan, Żydzi, Filistyni wobec wielkich mocarstw tej epoki. Dzieje monarchii żydowskich od króla Saula do niewoli babilońskiej. Proces kształtowania się judaizmu. Państwa żydowskie wobec imperium asyryjskiego, Egiptu i państwa nowobabilońskiego. Niewola babilońska i jej znaczenia dla kultury i religii żydowskiej. Żydzi a imperium perskie. Świątynia jerozolimska i jej znaczenie w ukształtowaniu się tożsamości żydowskiej w starożytności. Żydzi, judaizm, hellenizm - konfrontacja ideologiczna i reakcja polityczna (od Aleksandra Wielkiego po Machabeuszy). Fiasko próby współżycia Rzymu ze wspólnotą żydowską w Palestynie i jego przyczyny. Żydzi w Europie chrześcijańskiej i islamskiej w średniowieczu oraz okresie nowożytnym. Węzłowe problemy dziejów diaspory żydowskiej w świecie chrześcijańskim i islamskim od VI do poł. XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski w X-XVIII w., w tym zagadnienia: migracji, statusu prawnego, gospodarczego i stosunków religijnych. Wyeksponowanie ewolucji i źródeł postaw antyżydowskich oraz kształtowania obrazu dziejów przez dawną historiografię żydowską.

176.	Blok tematyczny 48 – „Świat wobec Żydów, Żydzi wobec świata” – społeczność żydowska od starożytności do XX w. Moduł II: Od emancypacji do holokaustu i dalej	Emancypacja, akulturacja, antysemityzm, syjonizm – społeczność żydowska od końca XVIII-pocz. XX w.: Świat europejskich Żydów końca epoki wczesnonowożytnej (XVIII w.) – rozpad jedności; początki haskal i chasydyzmu. Żydzi w Księstwie Warszawskim – między tradycjami „stanowymi” a „post-rewolucyjnym” społeczeństwem klasowym. Chasydyzm – próba oceny zjawiska. Emancypacja – przebieg, etapy i ograniczenia. Przykład Niemiec. Pruski „edykt emancypacyjny” z 1812 r. Emancypacja – przebieg i etapy. Przykład Królestwa Polskiego. Antysemityzm XIX i pocz. XX w. Syjonizm. Przemiany demograficzne wśród Żydów XIX i pocz. XX w. Żydzi w życiu gospodarczym czasów rewolucji przemysłowej XIX w. Żydzi w życiu politycznym. Liberalizm, socjalizm, komunizm. Przemiany w oświacie żydowskiej w XVIII i XIX wieku. Podsumowanie okresu emancypacji i akulturacji. W poszukiwaniu korzeni holokaustu. Historia Żydów w XX wieku: Spadek po XIX wieku: podsumowanie. Żydzi w Rosji radzieckiej i ZSRR. Żydzi w II RP. Historia Palestyny w XX wieku, powstanie państwa żydowskiego, konflikty arabsko-izraelskie. Żydzi w Europie wschodniej i na zachodzie Europy. Społeczność żydowska w USA. Żydzi w III Rzeszy, Zagłada, konsekwencje Zagłady, stosunki polsko- żydowskie w czasie Zagłady, świat wobec Zagłady. Żydzi w państwach komunistycznych. Kościół katolicki wobec problematyki żydowskiej po II wojnie światowej
177.	Blok tematyczny 49 – W poszukiwaniu obrazu świata trzy przybliżenia: magia, wiara, ideologia. Moduł I: Porządek świata kultur tradycyjnych	Mitologia Greków i Rzymian. Religie Greków i Rzymian. Wschodnie wpływy. Religie obce i inne. Magia: świat antycznej magii; zaklęcia i modły; wróżbiarstwo; od ziołolecznictwa do medycyny; alchemia; astrologia; teurgia; mag i jego warsztat. Pojęcie mitu, rola mitu w kulturze na przykładzie kultury antycznej. Przedstawienie głównych zagadnień związanych z problematyką magii i religii w epoce starożytnej i wczesnonowożytnej w Europie. Magia definicje rozumienie pojęcia. Antropologia a czary. Procesy o czary w Polsce wczesnonowożytnej. Człowiek i sacrum. Religia dwie tradycje socjologiczne Max Weber – Emil Durkheim, historia badań nad religią. Obrzędy przejścia. Pielgrzymki-mirakularność. Rola ideologii w kreowaniu etosu społeczności lokalnych w epoce wczesnonowożytnej. Znaczenie kulturowe ideologii grup społecznych w przeszłości. Szlachta i jej ideologia – ewolucja zjawiska w okresie staropolskim. Mieszczaństwo i jego ideologia – ewolucja zjawiska w okresie staropolskim. Lokalny wymiar manifestacji ideologii szlacheckiej. Lokalny wymiar manifestowania się ideologii mieszczańskiej.
178.	Blok tematyczny 49 – W poszukiwaniu obrazu świata trzy przybliżenia: magia, wiara, ideologia. Moduł II: Racjonalizacja obrazu świata, modernizacja więzi społecznych	Wprowadzenie do historii nauki. Człowiek i sacrum w kulturze europejskiej. Postawa Kościoła wobec nowożytnej fizyki i astronomii. Recepcja nauki w społeczeństwie nowożytnym. Postrzeganie ciała przez pryzmat religii i nauki. Poglądy naukowe na funkcjonowanie organizmu ludzkiego wobec nauk Kościoła. Zjawiska mirakularne wobec medycyny naukowej w epoce nowożytnej. Nauka i ideologia oświecenia wobec założeń religijnych. Nurt scientia curiosa. Religia w badaniach socjologicznych. Naród. Ojczyzna lokalna i ideologiczna. Nacjonalizm. Nacjonalizm romantyczny i polityczny. Volkizm. Antysemityzm. Szowinizm. Cywilizacja. Kultura. Dyskurs narodowy. Rewolucja konserwatywna. Nazizm. Niemieckość.
179.	Blok tematyczny 50 – Wiejska Europa. Panowie i chłopci w „długim trwaniu” (VI-XX w.). Moduł I: W drodze po wolność. Życie wsi europejskiej do końca XIX w.	Społeczeństwo agrarne – definicja. Wieś jako wspólnota (np. gospodarcza, wyznaniowa). Wiejskie instytucje. Krajobraz kulturowy wsi – wierzenia, religia, wyznania (kultura materialna i duchowa). Przeobrażenia cywilizacyjne wsi. Modernizacja kultury rolnej. Ruchy migracyjne – przyczyny, formy, skutki. Stosunki własnościowe na wsi. Zróżnicowanie przestrzenne osad wiejskich oraz uwarunkowania ekologiczne funkcjonowania wsi. Zróżnicowanie społeczne wspólnot wiejskich. Dwór, zarządca i sołtys – władza w gminie. Normy życia i ich przestrzeganie – przestępczość. Edukacja formalna i nieformalna. Reformy rolne. Emancypacja chłopów. Życie polityczne wsi. Kulturotwórcza rola wsi w procesach formowania się habitusów narodowych. Wieś w cieniu konfliktów i przemocy. Materialny i mentalny wymiar życia codziennego wsi.

180.	<p>Blok tematyczny 50 – Wiejska Europa. Panowie i chłopcy w „długim trwaniu” (VI-XX w.).</p> <p>Moduł II: Wieś europejska w XX w.</p>	<p>Zmiany struktury agrarnej państw Europy Środkowej w okresie międzywojennym, procesy społeczne i ich konsekwencje polityczne na wsi środkowoeuropejskiej. Chłopskie wobec rewolucji bolszewickiej i wojny domowej. Kolektywizacja rolnictwa w Europie Wschodniej i jej konsekwencje społeczne i ekonomiczne. Wieś środkowoeuropejska a wielki kryzys gospodarczy. Ruch ludowy w państwach Europy Środkowej. Rola chłopów w życiu społecznym i politycznym. Wieś w Europie Środkowej i Wschodniej w okresie II wojny światowej. Wieś zachodnioeuropejska przed pierwszą wojną światową – ustrój rolny i społeczeństwo. Demograficzne i społeczne konsekwencje I wojny światowej w Europie Zachodniej. Gospodarcze skutki Wielkiej Wojny na Zachodzie. Wieś francuska – wieś niemiecka – wieś angielska i hiszpańska – odmienne drogi ewolucji. W obliczu narastających zbrojeń i mobilizacji – wieś zachodnioeuropejska w przededniu II wojny światowej. Od „Francji prowincjonalnej” do Francji Vichy – dylematy społeczno-ekonomiczne wsi zachodnioeuropejskiej w latach 30-tych i 40-tych XX w. W odniesieniu do okresu po 1945 r. uczestnicy zostaną zapoznani z wpływem urbanizacji i industrializacji, przekształceniami w gospodarce rolnej w systemie kapitalistycznym i socjalistycznym, zmianami własnościowymi, wpływem globalizacji rynku rolnego, zróżnicowanym kształtem polityki poszczególnych państw i EWG/UE w kwestiach agrarnych, zmianami na obszarach wiejskich Środkowej i Wschodniej Europy po upadku komunizmu. Poruszone zostaną również przemiany kulturowe (ewolucja i zanikanie tradycyjnej kultury ludowej), zmiany charakteru osiedli wiejskich i kształtu życia codziennego.</p>
181.	<p>Blok tematyczny 51 – Wojsko w społeczeństwie.</p> <p>Moduł I: Rola wojska w społeczeństwie na przestrzeni wieków - Starożytność, Czasy nowożytne, XX w. (do 1939 r.)</p>	<p>Armie greckie: hoplici i falanga. Formacje niehoplickie. Armie zawodowe: Sparta i najemnicy. Przebieg wojny i bitwy w Grecji starożytnej. Armia macedońska i armie hellenistyczne. Armia rzymska: procedury rekrutacji, szkolenia, dowodzenie, taktyka walki. Broń i uzbrojenie. Życie obozowe. Medycyna wojskowa; szpitale wojskowe. Rzymskie jednostki pomocnicze; wykopaliska w Vindolanda. Rzymska granica (limes). Limes – na przykładzie fortu w Dura Europos. Religia armii rzymskiej; mitraizm. Organizacja armii średniowiecznych i wczesnonowożytnych. Sztuka prowadzenia wojen i bitew w średniowieczu i epoce wczesnonowożytnej. Znaczenie mitu rycerskiego. Wyprawy krzyżowe. Odmienność wschodniego teatru działań wojennych w Europie, jego specyfiki i właściwości w średniowieczu. Główne konflikty zbrojne średniowiecza i epoki wczesnonowożytnej. Spory o miejsce wojska w systemie ustrojowym II RP. Korpus oficerski w latach 1918-1939. Najcięższy kryzys. WP wobec przewrotu majowego. WP jako narzędzie utrzymania ładu wewnętrznego. Oświata i wychowanie w Wojsku Polskim. Służba w WP przedstawicieli mniejszości narodowych. Formy przestępczości w WP. Poza służbą. Organizacje kombatanatów i weteranów.</p>
182.	<p>Blok tematyczny 51 – Wojsko w społeczeństwie.</p> <p>Moduł II: „Wolne” i „zniewolone” Wojsko Polskie w okresie II wojny światowej i lat powojennych</p>	<p>Oficer WP w dyplomacji i polityce. Wojskowe Sądownictwo Specjalne na okupowanych ziemiach polskich. Małżeństwo i Honor Oficera WP. Niedola jeniecka – życie oflagowe. Armia Polska na uchodźstwie i po demobilizacji. Udział wojska w powojennych kampaniach politycznych i propagandowych nowych władz (referendum wybory w 1947 r., osadnictwo na Ziemiach Zachodnich). Rola wojska w zwalczaniu podziemia niepodległościowego irredentystycznego (ukraińskiego). Wojsko w sytuacjach kryzysów społeczno-politycznych w 1956, 1968, 1970 r. Wkład wojska w przygotowanie i przeprowadzenie stanu wojennego w 1981-1982 r. Wojsko i gospodarka – ciężar przygotowań obronnych i ich wpływ na poziom życia społeczeństwa; wykorzystanie siły roboczej wojska. Wpływ wojska na przygotowania obronne państwa i społeczeństwa w latach „Polski Ludowej”. Wojsko w propagandzie, kulturze i pamięci (film dokumentalny, telewizja, festiwal piosenki żołnierskiej, twórczość plastyczna, upamiętnianie) po II wojnie światowej. Wojsko a religia w okresie tzw. Polski Ludowej. Funkcje i aktywność wojskowych służb specjalnych w siłach</p>

		zbrojnych i społeczeństwie (do 1989 r.). Kształtowanie wizerunku i stosunku do sił zbrojnych w społeczeństwie w latach 1945-1989.
183.	Blok tematyczny 52 – Z dziejów parlamentaryzmu. Moduł I: Od zgromadzeń wiecowych do parlamentów czasów nowożytnych	1. Dziedzictwo antyku u źródeł parlamentaryzmu w Europie (idea civitas itd.). 2. Wiece plemienne jako formy preparlamentarne we wczesnośredniowiecznej Europie. 3. Rozwój systemów parlamentarnych w wybranych krajach średniowiecznej Europy. 4. Różne formy samorządności w średniowiecznej Europie. 5. Decentralizacja władzy monarszej w Polsce, elekcyjność tronu i rozwój przywilejów szlacheckich. Rada Królewska, Sejm walny, sejmiki prowincjonalne i ich ewolucja w XV w. 6. Zgromadzenia parlamentarne w wybranych krajach Europy w XVI i XVII w. 7. Przemiany w funkcjonowaniu sejmu staropolskiego w XVI-XVIII w. i jego nadzwyczajne formy (elekcje, konwokacje, konfederacje). 8. Zasada jednomyślności, jej przeobrażenia w XVI-XVIII w. i oceny w historiografii. 9. Kryzys sejmu Rzeczypospolitej i jego konsekwencje w XVII i XVIII w. 10. Oświecenie i jego wpływ na kształtowanie się nowoczesnych systemów parlamentarnych
184.	Blok tematyczny 52 – Z dziejów parlamentaryzmu. Moduł II: Parlamentaryzm krajowy i międzynarodowy w XX w.	Parlamentaryzm Polski w dwudziestoleciu międzywojennym. Parlamentaryzm polskiego uchodźstwa. Organy parlamentarne w organizacjach międzynarodowych.
185.	Blok tematyczny 53 – Z dziejów stosunków międzynarodowych. Moduł I: Stosunki międzynarodowe do 1945 roku (dyplomacja, prawo międzynarodowe, systemy kolonialne)	Geneza, ewolucja, istota, charakter i rola dyplomacji. Rozwój stosunków międzynarodowych w ciągu wieków. Pojęcie i istota prawa międzynarodowego. Prawo dyplomatyczne i konsularne. Immunitety dyplomatyczne. Organy państwa w stosunkach międzynarodowych. Dyplomacja dwu- i wielostronna. Negocjacje międzynarodowe. Dyplomacja gospodarcza, Protokół dyplomatyczny. Instrumentarium dyplomatyczne. Służby specjalne a dyplomacja. Historia konfliktów międzynarodowych. Rywalizacja mocarstw europejskich w Ameryce, Azji i Afryce. Tworzenie imperiów kolonialnych.
186.	Blok tematyczny 53 – Z dziejów stosunków międzynarodowych. Moduł II: Zimna wojna jako konflikt międzynarodowy i polityka zagraniczna Polski (1947-1989)	Zimna wojna w świetle teorii konfliktów międzynarodowych. Geneza zimnej wojny – na drodze do bipolarnej struktury stosunków międzynarodowych. Budowanie bloków polityczno-wojskowych i stref wpływów jako przejawy konfliktów międzynarodowych. Uczestnicy zimnej wojny: supermocarstwa, mocarstwa, mniejsze państwa. Polityki odstraszenia i zagrożenie konfliktem nuklearnym jako zasadniczy element zimnej wojny. Militarne formy konfliktu i wojny „przez pośredników” jako typowa dla zimnej wojny forma konfrontacji mocarstw. Wojny w Korei i Wietnamie, wojny na Bliskim Wschodzie, wojny w Afryce. Kryzysy w stosunkach międzynarodowych jako forma konfliktu zimnowojennego: kryzys kubański, kryzysy berlińskie. Formy wychodzenia z konfliktów zbrojnych i kryzysów międzynarodowych. Zakończenie zimnej wojny – rola poszczególnych czynników i uwarunkowania procesu. Polityczne i systemowe uwarunkowania polityki zagranicznej Polski w okresie zimnej wojny. Mechanizmy podległości – uzależnienie działań dyplomatycznych od polityki ZSRS. Stosunki z krajami Europy Środkowej i Wschodniej zależnymi od Kremla. Polityka zagraniczna wobec demokracji zachodnioeuropejskich i procesów integracyjnych w Europie Zachodniej. Ideologiczne uwarunkowania polityki wobec Stanów Zjednoczonych. Przejaw niezależności? – polskie inicjatywy rozbrojeniowe. Podejście do zmian politycznych na innych kontynentach – dekolonizacja w Azji i Afryce, wsparcie dla ruchów rewolucyjnych na świecie.

		Polityka wobec ruchu państw niezaangażowanych. Polska a prawa człowieka. Polityka wobec Stolicy Apostolskiej.
187.	Blok tematyczny 54 – Zdrowie, choroba i leczenie w historii europejskiej. Moduł I: Higiena i leczenie od antyku do XX w.	<p>Stan zdrowia i warunki życia w epoce starożytnej: Początki leczenia i medycyny na Bliskim Wschodzie; Choroby i epidemie w grecko-rzymskiej starożytności; Medycyna i lekarze w Grecji; Medycyna i lekarze w Rzymie; Medycyna, chirurgia i szpitale wojskowe w Rzymie; Uzdrawienia i magia w Grecji i Rzymie; Akwedukty i infrastruktury wodno-kanalizacyjne w Grecji i Rzymie; Kąpiele i łaźnie w starożytnej Grecji; Kąpiele i łaźnie w starożytnym Rzymie; Toalety w Grecji i Rzymie; Folusze w Grecji i Rzymie; Latryny publiczne w Grecji i Rzymie; Higiena sanitarna a obyczaje toaletowe w starożytności.</p> <p>Historia leczenia w Europie od starożytności do XX w.: Wprowadzenie do historii leczenia. Różnorodność koncepcji, teorii i metod; Życie ludzkie od antyku do XVIII w.; Uwarunkowania zdrowotne; Medycyna i koncepcje ciała oraz zdrowia epoki antyku; Higiena ciała w Europie Zachodniej i Polsce; Najczęstsze choroby nękające ludność Europy przednowoczesnej. Sposoby ich leczenia; Omówienie potencjalnej skuteczności praktyk medycznych stosowanych w leczeniu uniwersyteckim; Choroby epidemiczne w Europie średniowiecznej i nowożytnej: koncepcje genezy i zwalczania w praktyce medycznej; postrzeganie epidemii przez dawną naukę; społeczne postawy i zachowania jednostek w obliczu zarazy. Wizerunek chorego w przeszłości; Chirurg, medyk, aptekarz, znachor – różne drogi realizowania leczenia; Kosz leczenia i zarobki lekarzy. Dostępność usług medycznych; Społeczne i indywidualne podejście do leczenia i lekarzy; Postrzeganie medycyny oraz zdrowia i jego wartości; Święci i uzdrowiciele. Rola religii i Kościoła w leczeniu europejskim; Zmiany sposobu myślenia o chorobie na przestrzeni wieków. Współczesna doktryna medyczna i jej wpływ na percepcję zdrowia; Nowe koncepcje i zmiany w podejściu do leczenia i ochrony zdrowia oraz kwestii epidemiologicznych w XIX w.; Zmiany w leczeniu w XIX i XX w.</p>
188.	Blok tematyczny 54 – Zdrowie, choroba i leczenie w historii europejskiej. Moduł II: Postrzeganie zdrowia i uwarunkowania zdrowotne w Europie	<p>Znaczenie życia i postrzeganie zdrowia w kulturze europejskiej: Życie ludzkie od antyku do XVIII wieku. Uwarunkowania zdrowotne. Wpływ filozofii i religii na stosunek do ciała i życia. Podejście do zdrowia i jego wartości. Komunikowanie wartości zdrowia w dyskursie religijnym. Postrzeganie wartości zdrowia oraz stosunek do kalectwa. Wizerunek chorego w przeszłości. Rola religii i Kościoła w kształtowaniu wartości zdrowia. Zmiany w podejściu do ochrony zdrowia w epoce oświecenia.</p> <p>Stan zdrowotny społeczeństwa staropolskiego: Lekarz na dworze monarszym – choroby królów Rzeczypospolitej w epoce staropolskiej. Stan zdrowotny elit Rzeczypospolitej. Wyjazdy zdrowotne elit Rzeczypospolitej. Zdrowie, choroba, śmierć w wojsku. Stan zdrowotny chłopstwa i mieszczaństwa państwa polsko-litewskiego. Epidemie chorób zakaźnych w Koronie i Wielkim Księstwie Litewskim (XVI-XVIII w.). Staropolskie metody lecznicze – od realizmu po magię?</p> <p>Warunki sanitarne w Europie do XIX w.: Higiena ciała w Europie Zachodniej i Polsce w średniowieczu. Higiena ciała w Europie Zachodniej i Polsce od XVI do XIX w. – analiza porównawcza. Brud na ulicach miast europejskich w średniowieczu i czasach nowożytnych. „Nowoczesny świat bez bródu i smrodu” – reformy na rzecz higieny w XVIII i XIX w. Wstydliva historia – dzieje wychodków i toalet. Higiena w czasach zarazy. Krypty i cmentarze – świadomość zagrożenia rozkładającego się ciała.</p>
189.	Blok tematyczny 55 – Życie i śmierć jako elementy kultury od antyku do XIX wieku. Moduł I: Postrzeganie początku i końca życia w	<p>Narodziny i śmierć w okresie antyku: 1. Kiedy decydowano się na dziecko? 2. Zwyczaje związane z przyjściem dziecka na świat (Grecja i Rzym). 3. Zagadnienia prawne związane z narodzinami. 4. Verna czy cesarski syn – o pozycji dzieci w domu. 5. Śmiertelność okołoporodowa i śmiertelność niemowląt. 6. Liczebność dzieci w rodzinie. 7. Najczęstsze powody śmierci w antyku. 8. Obyczaje pogrzebowe w Egipcie. 9. Obyczaje pogrzebowe w Rzymie i Grecji: a. zwyczajni mieszkańcy; b. bogacze; c. rodzina cesarska. 10. Żałoba. 11. Problem spadku. 12. Cmentarze. 13. Śmierć – czy to już koniec?</p>

	wymiarze kulturowym i biologicznym	Śmierć w czasie zarazy. Postrzeganie choroby i epidemii w historii europejskiej: 1. Życie ludzkie od średniowiecza do XVIII wieku. Warunki zdrowotne i bytowe. 2. Uwarunkowania zdrowotne i leczenie w Europie średniowiecznej i nowożytnej. 3. Narodziny i obyczaje z nimi związane w obyczajowości europejskiej. 4. Czas śmierci i umierania w kulturze europejskiej. 5. Choroby zakaźne i epidemiczne w Europie średniowiecznej i nowożytnej: a. omówienie zagrożeń epidemiologicznych; b. postrzeganie epidemii przez dawną naukę; c. społeczne postawy i zachowania jednostek w obliczu zarazy; d. skutki demograficzne i ekonomiczne epidemii. 6. Podejście do zdrowia i choroby. Postrzeganie wartości zdrowia oraz stosunek do leczenia. 7. Śmierć i zwłoki w obyczajowości nowożytnej. 8. Zmiany w podejściu do ochrony zdrowia i kwestii epidemiologicznych w XIX w.
189.	Blok tematyczny 55 – Życie i śmierć jako elementy kultury od antyku do XIX wieku. Moduł II: Śmierć w kontekście prawnym, obrzędowym i zwyczajowym	Śmierć hańbiąca, śmierć skazańca (od średniowiecza po XIX w). 1. Wprowadzenie do zagadnienia. 2. „Śmierci niedobra” - dziedzictwo wierzeń pogańskich. 3. Od „Zwierciadła Saskiego” (Sachsenspiegel) po „Terezianę” (Constitutio criminalis Theresiana) – kodeksy kryminalne od średniowiecza po czasy nowożytne. 4. „Biedny grzesznik” – procedury, rytuały i zwyczaje przed wykonaniem kary śmierci. 5. Miejsca straceń w Europie – funkcja, typologia i topografia. 6. Urządzenia penitencjarne w europejskich miastach i wsiach od XV do XIX w. 7. „Fałszywy cmentarz” – miejsca pochówku osób niegodnych. 8. „Śmierć samobójcza, śmierć diabelska” na przykładach europejskich od średniowiecza do XIX stulecia. 9. „Śmierć niegodna” – przesady, wierzenia, środki zaradcze w wierzeniach nowożytnych społeczeństw. 10. „Wampiry”, „ożywieniecy” i opętani – procesy przed europejskimi sądami w XVI-XVIII w. 11. „Niekochani zmarli” - obcy, położnice, dzieci nieochrzczone. 12. Kara śmierci w XV-XVIII w. – podstawy historyczne, zwyczaje, praktyka. 13. Europejczyki od średniowiecza do połowy XIX w. 14. Archeologia miejsc straceń – nowy nurt badawczy w europejskiej archeologii. Obrzędy pogrzebowe w nowożytnej Europie. 1. Śmierć w historiografii – wprowadzenie do zagadnienia. 2. Postrzeganie śmierci w średniowieczu i epoce staropolskiej. 3. Pogrzeb rycerski w średniowieczu. 4. Królewskie ceremonie pogrzebowe. 5. Pompa funebris szlachty i mieszczan w epoce staropolskiej. 6. Śmierć na wojnie i pochówki żołnierzy. 7. Śmierć dziecka i związane z nią obrzędy pogrzebowe. 8. Ile kosztował pogrzeb staropolski? 9. Testamenty szlacheckie i mieszczańskie jako źródło do poznania obyczajów funeralnych. 10. Portrety trumienne – oryginalność polskiej kultury funeralnej. 11. Kazania pogrzebowe jako element kultury funeralnej. 12. Pamięć o zmarłych. 13. Archeologia funeralna, czyli czego dowiadujemy się z badań w kryptach kościelnych. 14. Wizja śmierci pewnego kronikarza.

Nazwa kierunku studiów: Historia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 76

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Translatorium z języka łacińskiego lub języka nowożytnego	<p>Translatorium z języka łacińskiego. Elementy historii języka łacińskiego – jego starożytne początki, ewolucja w średniowieczu i w czasach nowożytnych; wpływy łaciny w wybranych językach europejskich, znaczenie dla kultury europejskiej; prezentacja podstawowych pomocy translatorskich (słowników, gramatyk opisowych, stron internetowych); omówienie strategii i metod tłumaczenia tekstów łacińskich (ze szczególnym zwróceniem uwagi na problem identyfikacji form i homonimiczności oraz specyfikę regionalną łaciny średniowiecznej); tłumaczenie, analiza i interpretacja wybranych starożytnych tekstów łacińskich z zakresu zainteresowań historyka (fragmenty z dzieł Cezara, Tacyty, przykładowe inskrypcje); tłumaczenie, analiza i interpretacja wybranych średniowiecznych tekstów łacińskich z zakresu zainteresowań historyka (fragmenty kronik, roczników, dokumentów, dzieł dydaktycznych, ksiąg miejskich, inskrypcji); tłumaczenie, analiza i interpretacja wybranych nowożytnych tekstów łacińskich z zakresu zainteresowań historyka (fragmenty dzieł historycznych, naukowych, ksiąg metrykalnych, inskrypcji).</p> <p>Translatorium z języka nowożytnego. Tłumaczenie z języka angielskiego materiałów źródłowych, przede wszystkim publikowanych archiwaliów z National Archives w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Zwrócenie uwagi na różnice w stosowaniu języka w obydwóch krajach. Zapoznanie z przykładami języka prasy amerykańskiej i angielskiej w tekstach dotyczących zagadnień historycznych. Przygotowanie do publicznych wystąpień w języku angielskim.</p>
2.	Przedmiot społeczny lub humanistyczny w języku polskim: Starożytne korzenie współczesnego społeczeństwa	<p>1. Mit: definicje, struktury, źródła. 2. Czy Grecy wierzyli w swoje mity? 3. Społeczna rola mitu. 4. Religia, pobożność, kult, moralność. 5. Teatr i dramat: definicje, narodziny, rozwój, rola społeczna. 6. Miasto klasyczne: wielkość, urbanistyka, kultura miasta-państwa. 7. Miasto klasyczne a inne twory miejskie: miasto orientalne, późnoantyczne miasto chrześcijańskie. 8. Żydzi w społeczeństwie pogańskim i chrześcijańskim: współistnienie, uprzedzenia, antysemityzm. 9. Demokracja antyczna: podstawy ustrojowe. 10. Demokracja antyczna: narodziny i rozwój. 11. Jak wiednie i umiera demokracja? 12. Topos bohatera: legendy Aleksandra Wielkiego. 13. Chrześcijaństwo końca starożytności: koniec społeczeństwa wieloreligijnego, początek prześladowań inaczej myślących.</p>
3.	Przedmiot społeczny lub humanistyczny w języku polskim: Wybrane problemy socjologii (dla historyków)	<p>Zachowania i działania społeczne. Interakcje społeczne. Grupa społeczna. Rodzaje grup społecznych. Struktura społeczna. Nierówności i stratyfikacje społeczne. Konflikt społeczny – zróżnicowanie ujęć teoretycznych. Działania masowe i ruchy społeczne. Pojęcie kultury. Zagadnienia tożsamości zbiorowych,</p>

		stereotypów i uprzedzeń. Problemy narodu i procesów narodotwórczych. Tożsamość narodowa. Wybrane elementy socjologii życia publicznego. Socjologia historyczna – przedmiot i metody, praktyka badawcza.
4.	Przedmiot humanistyczny lub społeczny w j. angielskim: Games, therms, taverns, and latrines: everyday life in Greek-Roman antiquity / Igrzyska, termy, tawerny i latryny: życie codzienne w grecko-rzymskiej starożytności	Omówione zostaną główne aspekty grecko-rzymskiego życia codziennego, zaczynając od podstawowej infrastruktury miejskiej i mieszkalnictwa. Następnie omówimy kilka kluczowych tematów: widowiska publiczne (pokazy gladiatorów, polowania na zwierzęta na arenach i wyścigi rydwanów); łaźnie (termy) i kąpiele; tawerny i pożywienie; latryny, toalety i higienę osobistą. Mimo że główny nacisk położony zostanie na życie codzienne w Grecji i Rzymie, omówione zostaną również główne kategorie naszych źródeł na temat historii starożytnej, w tym źródła literackie i sublitterackie (epigraficzne, papirusowe). Podstawowe teksty będą przedmiotem osobnej dyskusji.
5.	Przedmiot humanistyczny lub społeczny w j. angielskim: To create the new man. Social changes under communism / Stworzyć nowego człowieka. Zmiany społeczne w czasie komunizmu	Ideologiczne podstawy koncepcji "nowego człowieka"; likwidacja klas i grup społecznych i jej skutki; kolektywizacja rolnictwa i jej konsekwencje; zmiana relacji jednostka – społeczeństwo; zmiana modelu rodziny i ról społecznych; walka z religią, ateizacja i "świecka obrzędowość"; przekształcenia organizacji społeczeństwa; szkoła jako narzędzie indoktrynacji; propaganda; zmiana systemu wartości i norm społecznych; masowe migracje, deportacje; społeczne konsekwencje klęsk głodu i ludobójstwa; homogenizacja społeczeństwa; krótkoterminowe i długofalowe skutki przekształceń społecznych w systemie komunistycznym; nauki społeczne wobec problematyki przekształceń społecznych w systemie komunistycznym.
6.	e-historia	Wykorzystanie cyfrowych baz danych, archiwów i bibliotek; digitalizacja tradycyjnych zasobów – zasady i standardy; prawa autorskie w Internecie; crowdsourcing w historiografii; wykorzystanie big data w historiografii; e-learning, e-podręczniki; media społecznościowe (Facebook, Instagram, Twitter) w popularyzacji historii; czasopisma internetowe; portale historyczne, blogi i vlogi; wystawy i muzea internetowe; Youtube w edukacji historycznej i popularyzacji historii; e-mapy i ich zastosowania; modelowanie 3D; historyczne gry komputerowe; podstawy edycji zdjęć i filmów; pozycjonowanie treści w internecie i zwiększanie liczby odbiorców; fake news, dezinformacja, kłamstwo w wirtualnym świecie.
7.	Metodologia historii i historia historiografii	Średniowieczne korzenie europejskiej historiografii; przyjemność i propaganda – historiografia średniowieczna; nowożytne historie regionalne, państwowe i globalne; oświeceniowa historiografia dydaktyczna; systemy filozoficzne i prawa historyczne – od Hegla do Marksa; historiografia krytyczna; narratywizm, pragmatyzm, dekonstrukcjonizm; historia gender; historie nie-ludzkie; eko-historie.
8.	Wykład monograficzny: Miłość, seks i gender w grecko-rzymskiej starożytności	Definicje pojęć, problematyka źródeł i historia badań. Homoseksualizm i pederastia w Grecji i Rzymie. Prostytucja w Grecji i Rzymie. Sympozjon i seks w Grecji. Grecko-rzymska magia miłosna. Seks w miastach Wezuwiusza i seksualne graffiti w Pompejach jako źródła do życia seksualnego. Seksualność w małżeństwie w Grecji i Rzymie
9.	Wykład monograficzny: Miejsce zakonników i klasztorów w dziejach Europy i Polski	1. Definicje pojęć z uczuleniem na ich prawidłowe stosowanie; przegląd literatury przedmiotu. 2. Znaczenie monastycyzmu dla przetrwania dziedzictwa postrzymskiego oraz rozwoju kultury europejskiej. 3. Odmienne kierunki rozwoju życia zakonnego w różnych Kościołach chrześcijańskich i ich przyczyny. Specyfika jego dziejów w Europie rzymskokatolickiej. 4. Formy i znaczenie monastycznego „życia kontemplacyjnego” (vita contemplativa). 5. Formy i znaczenie zakonnego „życia czynnego” (vita activa). 6. Spory wokół miejsca zakonników w społeczeństwie Europy rzymskokatolickiej. 7. Rola i miejsce zakonników i zakonów w dziejach Kościoła. 8. Specyfika żeńskiego życia zakonnego i jego zmienna rola. 9. Specyfika monastycyzmu wschodniego i jego rola. 10. Miejsce życia zakonnego w dziejach Polski

10.	Wykład monograficzny: Od legend arturiańskich po żywoty świętych. Dzieje piśmiennictwa średniowiecznego	Od mitu do opisu rzeczywistości historycznej: legendy arturiańskie, opowieści normańskie – pieśni Eddy, sagi. U początków średniowiecznej kultury popularnej – trubadurzy, truwerzy, minezingerzy; epos rycerski jako forma literatury dworskiej (Beowulf, Pieśń o Rolandzie, Pieśń o Nibelungach, Pieśń o Cydzie itd.). W kręgu piśmiennictwa sakralnego – Biblia w kulturze średniowiecza. Biblia w języku polskim. Piśmiennictwo apokryficzne; piśmiennictwo hagiograficzne, ze szczególnym uwzględnieniem hagiografii polskiej; kaznodziejstwo średniowieczne. Kazania i egzemplary. W kręgu piśmiennictwa pragmatycznego – formy piśmiennicze na użytek życia codziennego (poradniki, księgi rachunkowe, samoświadectwa itd.). Dziejopisarstwo średniowieczne – różnorodność form piśmienniczych i środowisk zainteresowanych utrwalaniem wiedzy o przeszłości. Początki piśmiennictwa w językach narodowych. Literatura dydaktyczna – podręczniki dobrego wychowania, opracowania typu contemptus mundi i artes moriendi. „Demokratyzacja” słowa pisanego – początki literatury jarmarcznej (opowieści o Marcholcie, pięknej Meluzynie i in.).
11.	Wykład monograficzny 2: Spór o wyznanie jako czynnik kształtujący nowożytną Europę	„Konglomerat czy państwo jednolite” polityczne procesy integracyjne a reformacja we wczesnonowożytnej Szwecji, Danii, Norwegii, Finlandii. Procesy modernizacji systemu politycznego w Anglii, Szkocji i Irlandii a konflikty kościelno-wyznaniowe w XVI i XVII w. „Związek siedmiu suwerennych prowincji”: funkcje polityczne konfliktu wyznaniowego w procesie powstawania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów w XVI i XVII w. „Wolność dla siebie, panowanie nad innymi”: znaczenie reformacji w kształtowaniu państwowości szwajcarskiej. Władztwa habsburskie w Europie środkowej: tradycje federacyjne i tendencje absolutystyczne a kwestie wyznaniowe 1) Czechy w czasach nowożytnych. Od protestanckiego państwa stanowego do państwa katolickiego absolutyzmu; 2) Czynnik wyznaniowy w dziejach nowożytnych Węgier. Kontrowersje wyznaniowe a sprawy ustrojowe w Rzeszy Niemieckiej w okresie nowożytnym: Marcina Lutra rozważania o wierze i państwie; wpływ luteranizmu na nowe koncepcje władzy państwowej: koncepcja Thomasa Erastusa; koncepcje polityczne kalwinizmu (monarchomachia); Justus Lipsius, teoretyk nowożytnego państwa. Idea „prawa natury” w teoriach systemów państwowych Samuela Pufendorfa. Francja: Wpływ reformacji na kształt stosunków między kościołem i państwem, poglądy Jeana Bodinusa na państwo i prawo. Specyfika struktur unijnych: unia między Polską i Litwą oraz unia polsko-saska na tle kwestii wyznaniowych.
12.	Wykład monograficzny: Mniejszości narodowe w Polsce w XX wieku	1. Ramy prawne funkcjonowania mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej. 2. Charakterystyka struktury demograficznej, religijnej i społecznej mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej. 3. Polityka władz państwowych wobec mniejszości narodowych do 1926 r. 4. Ewolucja polityki wobec mniejszości po 1926 r. 5. Życie polityczne, kulturalne i ekonomiczne mniejszości narodowych. 6. Polityka narodowościowa okupantów w latach II wojny światowej. 7. Zagłada ludności żydowskiej w okresie 1939-1945. 8. Wzrost antagonizmów międzyetnicznych na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej (relacje polsko-litewskie, polsko-białoruskie, polsko-ukraińskie). 9. Zmiany struktury etnicznej ziem tzw. Polski ludowej po 1944 r. 10. Polityka władz państwowych wobec mniejszości narodowych – ewolucja założeń i praktyka. 11. Liczebność, struktura religijna, życie kulturalne i ekonomiczne mniejszości narodowych. 12. Zmiany w sytuacji mniejszości narodowych po przełomie politycznym w 1989 r.
13.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 1 – Warsztat naukowy historyka starożytności	1. Pojęcie źródła w odniesieniu do dziejów starożytnych. 2. Najważniejsze wydania zbiorów źródeł. 3. Źródła literackie: stan zachowania, tradycja bezpośrednia i pośrednia. 4. Krytyka tekstu i jej znaczenia dla historyka. 5. Analiza filologiczna tekstu w warsztacie historyka starożytności. 6. Chronologia świata antycznego. 7. Epigrafika w warsztacie historyka starożytności. 8. Papirologia w warsztacie historyka

		starożytności. 9. Numizmatyka w warsztacie historyka starożytności. 10. Źródła orientalne w warsztacie historyka starożytności. 11. Podstawowe narzędzia elektroniczne wykorzystywane przez badaczy starożytności.
14.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 2 – Historia Iranu od Zaratustry do Mahometa	1. Zakres tematyczny pojęcia Iran. 2. Najważniejsze źródła do dziejów Iranu w starożytności. 3. Kształtowanie się państwowości w Iranie w konfrontacji z imperiami Mezopotamii i ludami koczowniczymi, zwłaszcza ze Scytami. 4. Imperium Achemenidów, jego ekspansja, organizacja wewnętrzna i ideologia. 5. Wielki Król i imperium perskie wobec ludów ościennych: strategie współżycia i konfrontacji. 6. Wojny perskie - perspektywa grecka, perspektywa perska. 7. Religie Iranu: pogańskie, zaratusztriańska, manichejska. 8. Aleksander Wielki i jego rola w dziejach i tradycji kulturowej Iranu. 9. Iran w epoce hellenistycznej: hellenizm, iranizm, państwa Greków baktryjskich i Kuszanów. 10. Partowie: reakcja Iranu na hellenizm i ekspansję Rzymu. 11. Narodziny i ekspansja Imperium Sasanidów. Przyczyny sukcesów jego konfrontacji z Rzymem. 12. Ideologia, kultura i sztuka epoki sasanidzkiej. 13. Podbój arabski Iranu.
15.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 3 – Żydzi w świecie cywilizacji antycznych	1. Pojęcie Żyd i judaizm. 2. Najważniejsze źródła do dziejów Żydów i judaizmu w starożytności. 3. Niewola babilońska i jej znaczenie dla judaizmu. 4. Żydzi, Palestyna i imperium perskie. 5. Świątynia jerozolimska i jej znaczenie w ukształtowaniu się tożsamości żydowskiej w starożytności. 6. Żydzi, judaizm, hellenizm - konfrontacja ideologiczna i reakcja polityczna. 7. Machabeusze i dynastia herodiańska: sukcesy w polityce zewnętrznej i porażki ideowe. 8. Fiasko próby współżycia Rzymu ze wspólnotą żydowską w Palestynie i jego przyczyny. 9. Prądy religijne i społeczne w judaizmie epoki drugiej Świątyni jako reakcja na konfrontację ideologiczną ze światem hellenistycznym i rzymskim. 10. Rozwój diaspory żydowskiej i jej znaczenie dla późniejszych dziejów judaizmu. 11. Synagoga: narodziny, rozwój i znaczenie dla judaizmu i żydowskich wspólnot lokalnych. 12. Żydzi i judaizm wobec cesarstwa chrześcijańskiego.
16.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 4 – Miasto greckie	1. Definicje miasta według starożytnych Greków a definicje współczesne. 2. Podstawowe typy ośrodków miejskich. 3. Historia urbanizacji greckiej (Grecja egejska; wschodni basen Morza Śródziemnego; zachodni basen Morza Śródziemnego, w tym Wielka Grecja i Sycylia). 4. Podstawy prawne funkcjonowania miast greckich. 5. Elity miast greckich i pozostałe kategorie społeczne (w tym ludność o statusie niewolniczym i bardziej lub mniej zbliżonym do niewolniczego). 6. Źródła dochodu ludności miejskiej. 7. Miasta greckie a imperia. 8. Topografia miasta i jej znaczenie: przypadek Aten, Sparty, Gortyny na Krecie, Delf, Miletu i Aleksandrii przy Egipcie oraz Massalii. 9. Tkanka miejska. 10. Sacrum i profanum w miastach.
17.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 5 – Morze Czarne w starożytności	Morze Czarne w greckiej tradycji mitycznej i literackiej. Węzłowe problemy dziejów osadnictwa w starożytności na przykładzie kolonii greckich na obszarze Morza Czarnego, Morza Marmara i Morza Azowskiego. Królestwo Bosporańskie. Miasta greckie nad Morzem Czarnym i ich sąsiedzi: Trakowie, Kimmerowie, Scytowie. Krainy i ludy nadczarnomorskie w polityce wielkich potęg – Persji, Królestwa Pontu i Rzymu.
18.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 6 – Zachodnie prowincje Imperium Rzymskiego	Podboje rzymskie okresu republiki i cesarstwa. Organizacja prowincji i jej ewolucja. Specyfika kulturowa prowincji zachodnich – Afryki, Galii, Hiszpanii, Brytanii, Germanii. Zabezpieczenie zdobyczy. Zjawisko romanizacji. Barbarzyńcy i upadek panowania rzymskiego na Zachodzie
19.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot	1. Spory o historię gospodarczą (prymitywizm, modernizm, poszukiwanie „nowej drogi”). 2. Historia gospodarcza Wschodu (starożytny Bliski Wschód, Egipt). 3. Historia gospodarcza Grecji (od czasów

	specjalizacyjny 7 – Historia gospodarcza w starożytności	archaicznych do okresu hellenistycznego). 3. Historia gospodarcza Rzymu: a) źródła do historii gospodarczej – problematyka; b) pieniądz i jego rola; c) rolnictwo, jego charakter, dochody z ziemi; d) handel; e) rzemiosło; f) inne źródła dochodów; g) problem siły roboczej; h) źródła dochodów elit/wyzwoleńców/„klasy średniej”/warstw niższych; i) podatki; j) kryzysy gospodarcze cesarstwa; k) gospodarka Italii/gospodarka Kampanii/gospodarka Puteolów – kwestie metodologiczne; l) historia Cesarstwa w świetle historii gospodarczej; ł) gospodarka a globalizacja; m) rola morza; n) transport a gospodarka; o) życie gospodarcze miast.
20.	Specjalizacja epokowa: Starożytność. Przedmiot specjalizacyjny 8 – Elity świata rzymskiego	1. Definicja elity. 2. Patrycjusze. 3. Powstanie nobilitas. 4. Osoba pryncypsa. 5. Stan senatorski. 6. Stan ekwicky. 7. Dekurionowie. 8. Rola i pozycja społeczna wyzwoleńców. 9. Elity prowincjonalne. 10. Elity na dworze cesarskim. 11. Urzędnicy. 12. Źródła dochodów i majątki elit. 13. Wydatki elit. 14. Mobilność społeczna. 15. Elity późnego cesarstwa.
21.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 1 – Warsztat naukowy historyka – średniowiecze	Problemy gromadzenia informacji o źródłach historycznych wykorzystywanych w badaniach mediewistycznych, m.in. korzystanie z fachowych źródeł informacji o archiwaliach (portale internetowe, rejestry dokumentów, kodeksy dyplomatyczne); korzystanie ze źródeł informacji o rękopisach średniowiecznych (bazy internetowe, inwentarze, katalogi). Podstawowe wydawnictwa źródeł do dziejów średniowiecza (polskie, najważniejsze europejskie); problem tłumaczeń źródeł średniowiecznych na języki narodowe. Fachowe bibliografie mediewistyczne (np. Medioevo Latino, International medieval bibliography). Encyklopedie mediewistyczne i specjalistyczne słowniki (m.in. języków łacińskiego i niemieckiego). Internet w praktyce badawczej mediewisty (np. katalogi elektroniczne, biblioteki i archiwa cyfrowe, portale internetowe, czasopisma on-line). Narzędzia komputerowe przydatne w praktyce badawczej mediewisty (np. programy do obliczania dat). Kartografia historyczna w warsztacie mediewisty. Trendy metodologiczne w badaniach mediewistycznych (np. spatial turn, antropologia historyczna, koncepty europeizacji, gender studies). Wpływ aktualnych uwarunkowań i oczekiwań politycznych i społecznych na tematykę i treść badań mediewistycznych.
22.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 2 – Historia Europy Zachodniej	Wędrowki ludów około przełomu starożytności i średniowiecza. Europa merowińska i karolińska. Rozpad Imperium Karolińskiego – początki państw francuskiego i niemieckiego. Sytuacja na Półwyspie Iberyjskim, Wizygoci; sytuacja na Półwyspie Apenińskim, Longobardowie, powstanie Państwa Kościelnego. Królestwa anglosaskie na Wyspach Brytyjskich; Irlandia. Normanowie i ich wpływ na losy Europy Zachodniej. Odnowienie Cesarstwa Rzymskiego. Przemiany w Europie Zachodniej dojrzałego średniowiecza: konflikt między Cesarstwem a papieżem; rekonkwista i wyprawy krzyżowe. Dynastia Hohenstaufów u władzy w Niemczech; Fryderyk Barbarossa; Fryderyk II. Francja Kapetyngów – umocnienie królestwa, Stany Generalne. Anglia Plantagenetów – wzmocnienie władzy królewskiej, konflikty z Kościołem, Wielka Karta Swobód, początki parlamentaryzmu. Europa Zachodnia w późnym średniowieczu pod znakiem wojen, konfliktów i klęsk: Wojna stuletnia, Czarna Śmierć. Luksemburgowie w Czechach i w Niemczech. Wielka schizma zachodnia i próby jej przezwyciężenia. Wojny husyckie. Rywalizacja Lancasterów i Yorków w Anglii.
23.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 3 – Historia Europy Wschodniej	Przedstawiona zostanie charakterystyka etniczna, polityczna i kulturowa obszaru Europy Wschodniej we wczesnym średniowieczu (krąg bizantyński, Słowiańszczyzna, ludy bałtyjskie, ugrofińskie, germańskie, koczownicze, w tym tureckie, oraz pogranicza – np. Armenia, stepy) z naciskiem na krzyżowanie się stref wpływów politycznych i kulturowych ze strony Bizancjum, ludów stepowych i skandynawskich. Omówione zostaną migracje i formowanie się państw, zwłaszcza początki Rusi, a także Bułgarii i ich stepowych

		sąsiadów z uwzględnieniem stosunków ekonomicznych i religijnych, w tym chrystianizacji, a następnie węzłowe problemy dziejów poszczególnych krajów Europy Wschodniej w X-XV w. ze szczególnym uwzględnieniem Rusi Kijowskiej do czasów podziałów dzielnicowych, a dalej ekspansja mongolska i „zbieranie ziem ruskich” przez Moskwę. W zakresie studiów nad społeczeństwem i kulturą przybliżone zostaną modele ustroju społecznego w poszczególnych krajach (w tym ideowe skutki bizantynizacji), znaczenie religii i osiągnięcia kultury umysłowej (w tym początki piśmienności). Omówione zostaną stosunki kościelne i kulturalne krajów wschodnioeuropejskich z Zachodem oraz przedyskutowany zostanie wkład kręgu wschodnioeuropejskiego w kulturowe dziedzictwo Europy.
24.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 4 – Historia krajów pozaeuropejskich	Pojęcie cywilizacji i problematyka ich systematyki; postrzeganie świata (pozaeuropejskiego) w wymiarze geograficznym i ewolucja obrazu ekumeny w V-XV w. (wyobrażenia kartograficzne, rola pielgrzymek i krucjat, podróży/wypraw kupieckich, misyjnych itp.); cywilizacja islamu: narodziny islamu, specyfika kalifatu, przyczyny sukcesu islamu i powstania imperiów - od władztwa „arabskiego” do osmańskiego; podziały w islamie; islam – konfrontacje ze światem zewnętrznym (pomiędzy konfliktem a symbiozą); cywilizacje Chin i Japonii (droga do centralizacji władzy i powstania państw; wykształcanie się systemu cesarskiego, rządy dynastii, aparat urzędniczy i administracja, rola arystokracji (ewent. warstwy wojowników), powstawanie i umacnianie się porządku feudalnego; kontakty z Europą (gospodarka i handel); cywilizacje ludów Wielkiego Stepu: od Hunów do Mongołów, specyfika źródłowa poznania historii i kultury koczowników, państwa i imperia „bez granic”, przyczyny ich powstawania i upadku, nomadzi a społeczności osiadłe, kontakty i wzajemne postrzeganie; cywilizacje perska (schyłkowe państwo Sasanidów) i hinduska (Indie północne i południowe, „imperia”, dynastie, system kastowy) przed podbojem muzułmańskim; cywilizacje ludów Afryki: problemy nomenklatury: Africa, Libia a Ethiopia, specyfika źródłowa poznania przeszłości Afryki (rola archeologii i tradycji ustnych), Afryka Biała (Północna) i Afryka Czarna, średniowiecze europejskie a średniowiecze afrykańskie (od XV w.), różnorodność i odmiennność modeli rozwoju na kontynencie afrykańskim; cywilizacje Ameryki, źródła i granice poznania, „Indianie” Ameryki Północnej (społeczności łowiecko-zbierackie), cywilizacje Ameryki prekolumbijskiej (rolnictwo), różnice w rozwoju i ich przyczyny, imperia i izolacja kultur amerykańskich.
25.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 5 – Historia Polski	Węzłowe problemy dziejów ziem polskich X-XV w. w świetle różnych kategorii źródeł, w tym procesy społeczne, polityczne i gospodarcze takie jak: geografia plemienna ziem polskich, monarchia pierwszych Piastów, chrystianizacja, ustawa sukcesyjna Bolesława Krzywoustego i rozbięcie dzielnicowe, najazd mongolski na ziemie polskie, kolonizacja i lokacje na prawie niemieckim, zjednoczenie państwa polskiego i monarchia Kazimierza Wielkiego, unia polsko-litewska, stosunki polsko-krzyżackie, Polska wobec ruchu husyckiego.
26.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 6 – Historia Śląska	Śląsk w państwie czeskim. Śląsk w monarchii piastowskiej (990-1138). W okresie rozbitcia dzielnicowego (1138-1335). Ustawa sukcesyjna Bolesława III Krzywoustego i jej skutki dla Śląska. Monarchia Henryków śląskich (1201-1241). Najazd mongolski na Polskę w 1241 r. i śmierć Henryka II Pobożnego. Podział księstwa śląskiego między synów Henryka II Pobożnego oraz dalsze podziały. Zhołdowanie książąt śląskich przez Jana Luksemburskiego. Zrzeczenie się Śląska przez Kazimierza Wielkiego i próby jego odzyskania. Czasy husyckie. Śląsk w okresie walk o koronę czeską (1437-1490). Kościół śląski w średniowieczu. Śląsk pod władzą Jagiellonów (1490-1526).
27.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot	Stosunki gospodarcze w Europie i Polsce średniowiecznej. Reformy ekonomiczne Karolingów. Struktura agrarna i dzieje chłopów w średniowiecznej Europie i Polsce. Wielkie średniowieczne reformy ustroju rolnego – trójpolówka i początki rolnictwa intensywnego. Dzieje miast i mieszczaństwa europejskiego i

	specjalizacyjny 7 – Historia gospodarcza	polskiego – lokacje miast. Rzemiosło i rzemieślnicy średniowieczni. Rycerstwo i ich aktywność gospodarcza. Gospodarki obszarów pozaeuropejskich w wiekach średnich. Wymiana gospodarcza Europy i Polski z obszarami pozaeuropejskimi w wiekach średnich. Kryzys gospodarki średniowiecznej – przyczyny i skutki.
28.	Specjalizacja epokowa: Średniowiecze. Przedmiot specjalizacyjny 8 – Społeczeństwo i kultura	Kształtowanie się obszaru cywilizacji europejskiej we wczesnym średniowieczu z odniesieniem do kluczowych w tym procesie kręgów społeczno-kulturowych: Bizancjum, Germanie i krąg karoliński, Słowianie, Skandynawia, krąg celtycko-wyspiarski, styk z islamem (zwłaszcza mozarabski w Hiszpanii). Rozwój społeczeństw europejskich w dobie pełnego i późnego średniowiecza. Pytania o społeczeństwo stanowe (feudalne). Modele ustroju społecznego – egzemplifikacje modelowe: Francja, Anglia, Rzesza, Polska i inne. Horyzont mentalny i światopoglądowy „człowieka średniowiecza” (czas, przestrzeń, systemy komunikacji – m.in. znaczenie symbolu i alegorii, wyobrażenia kosmograficzne i zaświaty). Problemy migracji – konsekwencje etniczne, transfer idei i wzorców technologicznych. Węzłowe obszary kultury doby pełnego i późnego średniowiecza: kultura religijna (chrystianizacja, rola klasztorów, formy pobożności z uwzględnieniem świeckich itp.); kultura dworska i rycerska; kultura umysłowa (zwłaszcza piśmienność; szkolnictwo i uniwersytety); kultura ludowa; kultura miejska.
29.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 1 – Warsztat naukowy historyka	1. Podstawowe informacje na temat epoki nowożytnej i jej cech charakterystycznych. 2. Wyszukiwanie i informacji dotyczących badań nowożytnych. 3. Podstawowe źródła do badania dziejów nowożytnych. 4. Podstawy nowożytnej paleografii. 5. Krytyka źródła historycznego czasów nowożytnych. 6. Dobre zasady w nauce i przestrzeganie prawa autorskiego.
30.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 2 – Historia Europy Zachodniej	Zmierzch średniowiecza (cykl wojen włoskich); epoka konfliktów religijnych (od wojny szmalkaldzkiej do wojny trzydziestoletniej); ukształtowanie się nowego, trwałego układu sił w Europie (wojna o sukcesję hiszpańską i wielka wojna północna); „weryfikacja nowych mocarstw” (wojna o sukcesję austriacką i wojna siedmioletnia); problemy „supermocarstw” – władztwa Karola V, Filipa II, Ludwika XIV; Absolutyzm, absolutyzm oświecony, monarchia parlamentarna; wielkie kryzysy i zmiany – reformacja, reforma katolicka.
31.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 3 – Historia Europy Wschodniej	Geografia historyczna Europy Wschodniej. Ewolucja Rosji od Wielkiego Księstwa Moskiewskiego, przez Carstwo Rosyjskie, po Imperium Rosyjskie. Rozwój i ewolucja Wielkiego Księstwa Litewskiego. Charakterystyka bałtyckich posiadłości zakonu krzyżackiego. Mozaika wyznaniowa Europy Wschodniej (prawosławie, katolicyzm, protestantyzm, judaizm, mahometanizm). Wpływ podległości politycznej na wyznanie dominujące na danym obszarze. Unia kościelna jako czynnik różnicujący ziemie ruskie. Różne drogi rozwoju systemu politycznego na ziemiach ruskich scalonych przez Wielkie Księstwo Litewskie i Wielkie Księstwo Moskiewskie. Różne drogi rozwoju kultury na obszarze Europy Wschodniej w epoce nowożytnej. Zderzenie wpływów kultury wschodu i zachodu. Geneza kształtowania się narodów: rosyjskiego, białoruskiego, ukraińskiego, litewskiego, łotewskiego, estońskiego. Wskazanie głównych różnic w mentalności społeczeństw wschodu i zachodu Europy. Podbój Europy Wschodniej (wchłonięcie) przez Imperium Rosyjskie.
32.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 4 – Historia krajów pozaeuropejskich	System polityczny i społeczny Imperium Osmańskiego. Formowanie, funkcjonowanie i upadek państw afrykańskich. Zderzenie świata europejskiego ze światem indyjskim. Powstanie i główne elementy cywilizacji hiszpańskiej i luzytańskiej Ameryki.

33.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 5 – Historia Polski	Na zajęciach przedstawione zostaną węzłowe problemy dziejów Polski XV-XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem procesów o złożonym charakterze, które w sposób długofalowy kształtowały obraz epoki. Omówione zostaną zagadnienia takie jak: parlamentaryzm staropolski. Sejm i sejmiki – funkcjonowanie, znaczenie i rola pozapolityczna; wojsko, jego organizacja i sposoby finansowania; kultura Rzeczypospolitej. Sarmatyzm jako formacja kulturowa; przeobrażenia strategicznych celów i założeń polityki zagranicznej w XVI-XVIII w.; państwo polsko-litewskie. Terytorium, podziały społeczne, zróżnicowanie etniczne i religijne; organizacja terytorialna państwa i sposób funkcjonowania administracji; dochody skarbu monarszego i publicznego. Skarbowość Rzeczypospolitej; wyżywienie, stan zdrowotny i warunki życia mieszkańców Rzeczypospolitej; ziemie ukraińskie w XVII wieku. Powstania kozackie; ruch egzekucyjny i próby reform systemu władzy.
34.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 6 – Historia Śląska	Śląsk w strukturze państwowej nowożytnego Królestwa Czeskiego: centralizm monarchiczny versus federacja stanowa; partykularyzm krajów lennych Korony Czeskiej; władza królewska a władza stanowa; między kooperacją a konfrontacją; przejęcie tronu czeskiego i władzy nad Śląskiem przez Habsburgów w 1526; wpływ polityki Ferdynanda na nowe aspekty życia polityczno-publicznego na Śląsku; nowe tendencje polityki Ferdynanda po 1546; gospodarka śląska do wojny 30-letniej; reformacja na Śląsku: geneza reformacji śląskiej; rozwój śląskiego ruchu reformacyjnego; stosunek władzy królewskiej do procesów reformacyjnych na Śląsku; Kościół katolicki i biskupi wrocławscy w okresie reformacji; wiek XVII na Śląsku: epoka zmagania religijnych, wojna trzydziestoletnia: powstanie książąt i stanów; porażka militarna i polityczna śląskiego obozu protestanckiego w wojnie trzydziestoletniej; od akordu drezdeńskiego do pokoju westfalskiego 1648; kultura protestancka i katolicka w II poł. XVII w.; utrwalenie powestfalskiego porządku wyznaniowego na Śląsku. Konwencja z Altranstädt 1707; prusko-habsburskie wojny o Śląsk 1740-1763; likwidacja instytucji stanowych na Śląsku; polityka gospodarcza Fryderyka II na Śląsku; polityka wyznaniowa Fryderyka II na Śląsku: status Kościoła katolickiego w państwie; zmiany organizacyjne Kościołów protestanckich; część Śląska w Królestwie Czeskim, pod władzą Habsburgów 1742-1806; rozwój protestantyzmu w księstwie cieszyńskim.
35.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 7 – Historia gospodarcza	Przemiany społeczne i kulturowe okresu nowożytnego w Europie, Polsce i ich wpływ na gospodarowanie. Odkrycia geograficzne jako konsekwencja kryzysu ekonomicznego w Europie i ich implikacje. Rozwój myśli ekonomicznej w czasach nowożytnych i wkład do niej polskich myślicieli. Dynamika relacji gospodarczych Europy i krajów pozaeuropejskich. Głębokie i gruntowne zmiany w technikach agrarnych i przechodzenie od gospodarki ekstensywnej do intensywnej. Pierwsze etapy industrializacji. Budowanie i pogłębianie relacji pomiędzy nauką, techniką a gospodarowaniem. Rozwój zależności o charakterze kapitalistycznych oraz zanik feudalizmu – odmienna dynamika Zachodu i Wschodu kontynentu europejskiego.
36.	Specjalizacja epokowa: Czasy nowożytne. Przedmiot specjalizacyjny 8 – Społeczeństwo i kultura	Epoka odrodzenia, baroku i oświecenia w dziejach kultury europejskiej – ukazanie rozwoju i przemian zachodzących w nauce, literaturze, malarstwie, rzeźbie, architekturze oraz muzyce; społeczeństwo epoki nowożytnej i jego podział na zróżnicowane prawnie grupy; ludzie luźni; mniejszości etniczne oraz wyznaniowe i ich miejsce w społeczeństwie; migracje i podróże w XVI-XVIII w.; rola i pozycja kobiety; wychowanie i edukacja dziecka; człowiek stary w społeczeństwie; życie rodzinne i towarzyskie; małżeństwa i rozwody; miłość i przyjaźń; warunki mieszkaniowe, żywieniowe i higieniczne; moda i uroda; zabawy i rozrywki; choroby i sposoby ich leczenia; postawy wobec śmierci; obrządek pogrzebowy; ikonografia i zabytki archeologiczne jako źródła do historii kultury nowożytnej.

37.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 1 – Warsztat naukowy historyka	Miary czasu, miary długości, powierzchni, pojemności i masy. Pieniądz. Placówki archiwalne, muzealne. Metody publikowania wydawnictw źródłowych. Czasopisma specjalistyczne. Przepisy prawa, kodeksy dotyczące ziem polskich. Wydawnictwa – spisy miejscowości (badania nad społecznościami lokalnymi). Przegląd ustrojów i władz państwowych (ich trwanie lub ewolucja). Przegląd kościołów i wyznań (władze, administracja kościelna). Najnowsze badania nad epoką XIX w. (problematyka, zagadnienia kontrowersyjne). Popularyzacja badań.
38.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 2 – Historia Europy Zachodniej	Rewolucja Francuska i jej długofalowe konsekwencje w postaci procesów demokratyzacyjnych (upowszechnienie oświaty, prawa polityczne, kultura masowa). Główne nurty zachodnioeuropejskiej myśli politycznej. Rewolucja przemysłowa: geneza, etapy. Polityczne i społeczne konsekwencje. Przekształcenia polityczno-terytorialne w Europie Zachodniej ze szczególnym uwzględnieniem procesów zjednoczeniowych (Belgia, Włochy Niemcy). Rywalizacja dyplomatyczna i militarna.
39.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 3 – Historia Europy Wschodniej	Podział Europy Wschodniej między Rosję i Austrię po klęsce Napoleona. Procesy demograficzne i etniczne w Europie Wschodniej, rozwój ruchów narodowych i polityka władz wobec nich. Rozwój gospodarczy, kwestia chłopska. System samodzierżawia w Rosji, narastanie wewnętrznego kryzysu w państwie carów, ewolucja ustroju monarchii habsburskiej i jej wpływ na położenie ludności we wschodniej części Galicji. Rozwój kulturalny w „długim stuleciu”. Ludność polska „ziem zabranych” i w Rosji. Ekspansja imperium rosyjskiego na wschód. Rewolucja 1905 r. i jej skutki.
40.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 4 – Historia krajów pozaeuropejskich	Rewolucja przemysłowa: geneza, etapy, polityczne i społeczne konsekwencje w wymiarze globalnym. Stany Zjednoczone – droga do dominacji (wojna secesyjna i jej konsekwencje). Azja Wschodnia – modernizacja, zastój, zależność. Eksploatacja, ludobójstwo – Afryka w epoce kolonialnej. Na peryferiach świata Zachodu – Ameryka Łacińska w erze postkolonialnej. Dysproporcje Zachód vs. Wschód: porównanie ewolucji potencjałów.
41.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 5 – Historia Polski	Historia Polski od III rozbioru do końca I wojny światowej (przemiany polityczne; różne oblicza walki o niepodległość, sprawa polska w dobie I wojny światowej); uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne dziejów ziem polskich w dobie zaborów; przemiany cywilizacyjne, przebieg i konsekwencje rewolucji przemysłowej na ziemiach polskich.
42.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 6 – Historia Śląska	Przełom XVIII i XIX w. na Śląsku; wojna, kryzys i pruskie reformy; miejsce Śląska w działaniach koalicji antynapoleońskiej; kryzys tkactwa śląskiego i napięcia społeczne pierwszej połowy XIX w.; postawy polityczne na Śląsku przed 1848 r. (Vormärz); wstrząs Wiosny Ludów; liberałowie, demokraci i socjaliści; wpływ kolei na rozwój Śląska; industrializacja i przemysłowe dziedzictwo regionu; przemiany cywilizacyjne w miastach śląskich XIX w.; śląski wymiar zjednoczenia Niemiec; rozkwit prasy i życia społecznego; polska i niemiecka świadomość narodowa na dziewiętnastowiecznym Śląsku; Paweł Stalmach i Karol Miarka; narodziny i rozwój ruchu polskiego na Górnym Śląsku; antypolska polityka władz pruskich; kryzys Wielkiej Wojny.
43.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 7 – Historia gospodarcza	1. Gospodarka na kontynencie europejskim u progu rewolucji przemysłowej. 2. Rozwój techniki w XVIII i XX w. 3. Główne szkoły i prądy ekonomiczne I poł. XIX stulecia. 4. Wielka Brytania, Belgia, Francja – początki industrializacji w Europie. 5. Powstanie miast i okręgów przemysłowych w Europie. 6. Industrializacja a przemiany demograficzne na wsi. 7. Gospodarka Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w do 1861 r. 8. Specyfika rozwoju gospodarki Rosyjskiej. 9. Industrializacja na terenie Związku Niemieckiego. 10. Rozwój gospodarczy ziem polskich do 1864 r. 11. System bankowy i kryzysy finansowe w Europie. 12. Główne szkoły ekonomiczne II poł. XIX w. 13. Powstanie ruchu robotniczego i

		artykulacja praw pracowniczych. 14. Rozwój sieci drogowej i kolejowej w Europie, Azji i Ameryce Północnej. 15. Wpływ handlu morskiego na gospodarkę mocarstw. 16. Znaczenie gospodarcze kolonii. 17. Rozwój gospodarczy ziem polskich do 1914 r. 18. Gospodarcze uwarunkowania wybuchu I wojny światowej. 19. Rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej po wojnie secesyjnej. 20. Zarys historii gospodarczej państw Ameryki Południowej i Azji Południowo-Wschodniej w XIX w.
44.	Specjalizacja epokowa: XIX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 8 – Społeczeństwo i kultura	Wybrane zagadnienia historii społecznej Polski, Europy zachodniej i świata pozaeuropejskiego w XIX wieku w kontekście kulturowym, w tym: przemiany społeczne i obyczajowe w XIX wieku, ich determinanty, przejawy i skutki; modele kultury (chłopska, robotnicza, mieszczańska, wyższa, masowa, etc.) i determinanty ich ewolucji; historia społeczna a płęć kulturowa w XIX w. (jako najbardziej uniwersalna kategoria, dotycząca wspólnot ludzkich na przestrzeni dziejów).
45.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 1 – Warsztat naukowy historyka	Specyfika i rodzaje źródeł wytworzonych w XX w., w tym źródeł audiowizualnych; najważniejsze archiwa i biblioteki dla historyka XX w.; archiwa i biblioteki cyfrowe; bazy danych, bazy wiedzy; wydawnictwa źródłowe, bibliografie, słowniki, encyklopedie; specyficzne metody krytyki źródeł wytworzonych w XX w.; wykorzystanie oral history; metody gromadzenia wiedzy pochodzącej ze źródeł (notatki, bazy danych, menedżery bibliografii i menedżery cytowań); opracowanie źródeł masowych – metody statystyczne; zasady wykorzystania opracowań innych autorów; problemy etyczne w wykorzystaniu źródeł do historii XX w.; style tekstu naukowego – chicagowski, harwardzki; rodzaje wypowiedzi naukowych; podstawy tworzenia tekstu naukowego; podstawy publicznej prezentacji wyników badań; podstawy tworzenia projektów badawczych.
46.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 2 – Historia Europy Zachodniej	Skutki I wojny światowej i system wersalski, demokracje i dyktatury, system międzynarodowy i działania dyplomatyczne, główne nurty polityczne i ich przedstawiciele, przemiany społeczne w okresie dwudziestolecia międzywojennego, skutki społeczne i polityczne Wielkiego Kryzysu, wojna domowa w Hiszpanii, działania II wojny światowej i jej skutki dla zachodniej części kontynentu, zagłada Żydów zachodnioeuropejskich, kwestia rozliczenia kolaboracji z nazistami, idea integracji politycznej, gospodarczej Europy Zachodniej, wpływ USA na sytuację w Europie Zachodniej, kryzys dekolonizacyjny we Francji i Wlk. Brytanii, przemiany społeczne i kulturalne w latach 60. i 70. XX w., państwa neutralne (Szwajcaria, Austria, Szwecja i Hiszpania), stosunek do ZSRR i bloku wschodniego, problemy migracji i integracji w społeczeństwach Zachodu.
47.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 3 – Historia Europy Wschodniej	Rewolucja 1917 r. na obszarach Rosji. Przemiany polityczne i społeczne na okrainach imperium rosyjskiego w latach 1917-1922. „Komunizm wojenny” i wybuch wojny domowej. Kształtowanie się państw narodowych – Litwy, Łotwy i Estonii. Nowa Polityka Ekonomiczna – geneza i treść korekty kursu politycznego bolszewików. Polityka autrochtonizacji na Ukrainie i Białorusi w latach 20. XX w. Odgórną rewolucja Stalina – i jej konsekwencje industrializacja, kolektywizacja, przemiany kulturalne, „Hołodomor”). Kraje bałtyckie na drodze od demokracji ku dyktaturze. Geneza, przebieg i konsekwencje tzw. Wielkiego Terroru. Sowietyzacja nabytków terytorialnych Związku Radzieckiego w latach 1939-1941. „Wielka Wojna Ojczyźniana” – aspekty polityczne, społeczne, ekonomiczne i demograficzne. Funkcjonowanie systemu stalinowskiego po wojnie. Przemiany po śmierci Stalina w sferze ideologicznej, politycznej i społeczno-ekonomicznej. Wewnętrzna i zagraniczna polityka Chruszczowa. Zastój i degeneracja systemowa, jej objawy i następstwa. Reformy Gorbaczowa, ich sens i znaczenie. Rozpad ZSRR i powstanie niepodległych państw w Europie Wschodniej. Rozwój sytuacji wewnętrznej w Federacji Rosyjskiej i w pozostałych państwach powstałych na obszarze dawnego ZSRR w latach 90., kształtowanie

		się ich systemów ustrojowych, tendencje demokratyczne i antydemokratyczne. Europa Wschodnia w strukturze stosunków międzynarodowych i szczególna rola Federacji Rosyjskiej.
48.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 4 – Historia krajów pozaeuropejskich	Konferencja paryska i traktaty pokojowe – ład wersalski. Sytuacja gospodarcza świata po I wojnie światowej – sukcesy i kryzysy. USA po I wojnie światowej. Kryzys demokracji w międzywojniu – narodziny systemów autorytarnych i totalitarnych. Przemiany społeczno-kulturowe w wybranych krajach okresu międzywojnia (m.in. migracje, zmiany cywilizacyjne, kultura masowa, sztuki piękne i architektura, literatura). Świat zmierza ku wojnie. Daleki i Bliski Wschód – przemiany polityczne i gospodarcze międzywojnia. Świat podczas II wojny światowej. Holokaust. Formowanie się łądy powojennego w świecie – podział dwubiegunowy. Zimna wojna. Dekolonizacja. Stalinizm. Bliski Wschód – geneza i przebieg konfliktów. Przemiany geopolityczne na Dalekim Wschodzie. Sytuacja gospodarcza w świecie po II wojnie światowej – wybrana problematyka. Ameryka Łacińska – przemiany polityczne. Rozpad ZSRR. Historia powszechna od II wojny światowej, jej przyczyny, przebieg i skutki. Wskazanie najważniejszych procesów politycznych, cywilizacyjnych, gospodarczych, społecznych po II wojnie światowej
49.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 5 – Historia Polski	Sprawa polska na arenie międzynarodowej po I wojnie światowej. Proces formowania się granic po I wojnie światowej. Ośrodki polskiej władzy w latach 1918-1919. Proces formowania się polskiej władzy centralnej. Rola Józefa Piłsudskiego w formowaniu się państwa polskiego. Procesy integracji politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej II RP. II RP w okresie demokracji parlamentarnej. Przewrót majowy. Rządy sanacji. Polityka zagraniczna II RP. Gospodarka i społeczeństwo II RP. Nauka i kultura Polski międzywojennej. Kultura II RP. Polska i Polacy podczas II wojny światowej. Historia Polski od czasu II wojny światowej, sprawa polska w trakcie II wojny światowej, ustalanie granic. Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne dziejów II RP. Historia Polski po II wojnie światowej, znaczenie II wojny światowej, doświadczenie komunizmu, historia opozycji demokratycznej w PRL; wskazanie najważniejszych procesów politycznych, cywilizacyjnych, gospodarczych, społecznych w Polsce po II wojnie światowej.
50.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 6 – Historia Śląska	Ślązacy podczas Wielkiej Wojny; zmagania o Śląsk Cieszyński i tzw. Kraj Sudecki (Sudetenland); zabiegi dyplomatyczne o Śląsk i traktat wersalski; spory o plebiscyt i powstania śląskie; szczególny status międzywojennego Górnego Śląska: autonomia i konwencja górnośląska; konflikt Korfanty – Grażyński i jego charakter; rewolucja 1918 r. i powojenny kryzys na Dolnym Śląsku; wielki kryzys gospodarczy i biedaszyby; naziści i ich sukcesy; Żydzi śląscy: między asymilacją, syjonizmem a wykluczeniem; układ monachijski i zajęcie Zaolzia w 1938 r.; Wrzesień 1939 r. na Górnym Śląsku; Górnoślązacy w polityce nazistów (Deutsche Volksliste); znaczenie śląskiego ruchu oporu i Kręgu z Krzyżowej (Kreisauer Kreis); problem wojennej urbanizacji Śląska; Armia Czerwona na Śląsku w 1945 r.; Wielkie migracje 1945–1950: transfer ludności niemieckiej ze Śląska do Niemiec, transfer ludności polskiej na Śląsk; wywózki do ZSSR; obozy pracy, przesiedleńcze i karne na terenie Śląska po 1945 (Łambinowice i Świętochłowice); polityka narodowościowa rządu polskiego wobec ludności śląskiej 1945-1950, likwidacja skutków DVL; zmiany administracyjne (1945, 1950, 1975) i kwestie gospodarcze oraz zjawiska społeczne; Śląsk w polityce i planach Jerzego Ziętka, wojewody śląskiego i katowickiego (1945–1975) oraz Edwarda Gierka, 1 sekretarza PZPR (1970-1980); Śląsk od protestu „Solidarności” do „Okrągłego Stołu”; zagadnienie poczucia narodowego i regionalnego na Górnym Śląsku i Śląsku Opolskim w latach 1989-2018; rewitalizacja śląskiej tożsamości regionalnej; tożsamość regionalna Dolnoślązaków; mniejszość niemiecka na Śląsku 1945-2018.

51.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 7 – Historia gospodarcza	1. Sytuacja gospodarcza Europy i Ameryki Północnej u schyłku „długiego” XIX stulecia. 2. I Wojna Światowa – jej oblicze gospodarcze i bezpośrednie konsekwencje. 3. Europa i świat po katastrofie Wielkiej Wojny – próby przywrócenia ładu gospodarczego. 4. Odrodzenie niepodległej Polski – wyzwania gospodarcze i społeczne budowy nowego państwa. 5. Wielki Kryzys Gospodarczy i jego konsekwencje w skali światowej. 6. II Wojna Światowa – przełom technologiczny i klęska gospodarcza Europy. 7. USA i Związek Sowiecki – zimna wojna potęg gospodarczych. 8. Polska w „obozie socjalistycznym” – pułapka gospodarki opartej na centralnym planowaniu. 9. Gospodarcze podłoże upadku sowieckiego mocarstwa. 10. Chicago Boys, Reganomika i Tatcheryzm – zwycięstwo neoliberalizmu i szkoły austriackiej w ostatnich dekadach XX w.
52.	Specjalizacja epokowa: XX wiek. Przedmiot specjalizacyjny 8 – Społeczeństwo i kultura	Kluczowe zagadnienia demograficzne XX w. Oblicza migracji – wojna, konflikt, poszukiwanie lepszego życia. Ewolucja definicji rodziny i małżeństwa. Emancypacja kobiet. Młodzież w kontekście społecznym i kulturowym. Społeczeństwo industrialne, postindustrialne, kultura konsumpcjonizmu, konsumeryzm, społeczeństwo konsumpcyjne, kultura masowa– spory wokół definicji. Społeczne i etyczne skutki konsumpcjonizmu. Zjawisko makdonaldyzacji społeczeństwa. Homogenizacja kultury światowej a problem tożsamości kultur narodowych. Nowe technologie w służbie ewolucji systemów obiegu informacji: telefon, telefon komórkowy, smartfon, pras, radio, film, telewizja, Internet. Ikony nowych technologii: aparat telefoniczny, odbiornik radiowy i telewizyjny, komputer. Informacja – „nową” wartością centralną społeczeństw. Społeczeństwo sieciowe. Społeczeństwo informacyjne. Postęp technologiczny jako determinant funkcjonowania społeczeństw. Rozwój nowych technologii komunikacyjnych. Media/massmedia. Kontakty interpersonalne a rzeczywistość wirtualna. Globalizacja. Globalna wioska. Antyglobalizm. Cyberprzemoc. Terroryzm. Kluczowe kierunki w kulturze i sztuce. Religia jako postawa i zjawisko polityczne. Rewolucja w nauce. Miasto i urbanizacja – ikony przestrzeni.
53.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – The American century? The U.S. foreign policy in the 20th century	Wojna z Hiszpanią i świat Amerykańskiego Stulecia. Polityka zagraniczna Theodore Roosevelta. USA wchodzi na scenę światową - Woodrow Wilson i I wojna światowa. Między zaangażowaniem a izolacjonizmem. Mocarstwo w zachodniej hemisferze. „Arsenał demokracji” - USA w II wojnie światowej. Roosevelt i Truman: ku zimnej wojnie. Polityka Stanów Zjednoczonych w rywalizacji supermocarstw. Od Korei do Wietnamu. Koszmory lokalnych konfliktów. Zwycięstwo w zimnej wojnie. Stany Zjednoczone jako hiper-mocarstwo.
54.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – American globalization? The phenomenon of globalization in the 20 th century	Wyjaśnienie zjawiska globalizacji, jego przyczyn, przebiegu, a przede wszystkim roli jaką odgrywają we wspomnianym procesie Stany Zjednoczone. Nawiązanie do najważniejszych pojęć, związanych z tym zjawiskiem (McDonalduzacja, McŚwiat i hiper-globalizacja). Znaczenie zjawiska globalizacji i jej wpływu na różne naszego życia: polityczną, kulturową, ekonomiczną, militarną, transfer informacji itp. Wskazanie pozycji Stanów Zjednoczonych w kształtowaniu międzynarodowych stosunków międzynarodowych. Zagrożenia, które niesie globalizacja oraz ich skutki. Przyczyny powstania i rozwój ruchów antyglobalizacyjnych.
55.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – An international ethnic background of the American society in the 20 th century	Początki imigracji do USA. Mity założycielskie poszczególnych grup etnicznych. Amerykańskie ustawodawstwo imigracyjne i jego wpływ na kształt społeczeństwa amerykańskiego i poszczególnych grup etnicznych. Przegląd historii poszczególnych grup etnicznych (m.in. irlandzkiej, włoskiej, żydowskiej, fińskiej, szkockiej, niemieckiej, meksykańskiej, kubańskiej, czeskiej, węgierskiej i innych w zależności od zainteresowań studentów). Spory historyografów i politologów dotyczące znaczenia i wpływu poszczególnych grup na politykę amerykańską i na kraje pochodzenia.

56.	Specjalność zawodowa Amerykanistyka – America at war. The U.S. military involvement in world conflicts in the 20 th century	Zaangażowanie USA w konflikty bilateralne (wojna na Filipinach) i wielostronne (I i II wojna światowa, wojna koreańska, wojna wietnamska, I wojna w Zatoce), interwencje zbrojne USA (Meksyk, Kuba, Nikaragua, Haiti, Dominikana, Rosja, Grenada, Panama). Powołanie i funkcjonowanie NATO, SEATO, CENTO. Wpływ prowadzonych wojen na politykę wewnętrzną i zagraniczną, życie codzienne, skutki gospodarcze, postęp technologiczny. Amerykańskie ruchy antywojenne i pacyfistyczne w XX w. Wojny w amerykańskiej kulturze masowej.
57.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Współczesna archiwistyka na świecie	Przedmiot, geneza i rozwój teorii archiwalnej w Polsce i na świecie, system twierdzeń ogólnych, terminów i pojęć stosowanych w archiwistyce, zasady archiwalne (publiczności archiwów, poszanowania zespołu archiwalnego, poszanowania historycznie ukształtowanego zasobu, pertynencji rzeczowej i terytorialnej, proveniencji zespołowej, wspólnego dziedzictwa archiwalnego), archiwistyka wobec wyzwań współczesności (postmodernizm, pamięć, oral history, ego-dokument, archiwozofia).
58.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Edukacja i popularyzacja w archiwach	W trakcie zajęć omówione zostaną zagadnienia związane z funkcją popularyzatorską, promocyjną i edukacyjną archiwów w następujących obszarach: 1. Miejsce archiwów i archiwistów we współczesnym społeczeństwie. Nowe wyzwania stojące przed archiwistami. 2. Obecność archiwów w szkołach i na uniwersytecie. Działania promocyjne w przestrzeni publicznej (gry miejskie). 3. Archiwistyka społeczna. 4. Archiwa w dobie nowych mediów. Problem archiwizacji Internetu. 5. Archiwa a kultura audiowizualna. Ponowne wykorzystanie materiałów archiwalnych. 6. PR w archiwach
59.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Dokumentacja audiowizualna	Historia nośników zapisu i przegląd technologii rejestracji fotografii, nagrań fonicznych i filmowych, zapisu cyfrowego. Przepisy prawne dotyczące dokumentacji audiowizualnej i jej archiwizacji. Problem gromadzenia (w tym wartościowania i selekcji) dokumentacji audiowizualnej w Polsce i na świecie (instytucje gromadzące: archiwa państwowe, archiwa z powierzonym zasobem, archiwa niepaństwowe, biblioteki i muzea, inne jednostki wytwarzające lub gromadzące materiały fotograficzne, redakcje prasowe, radiowe, telewizyjne, wytwórnie fonograficzne i filmowe, etc.). Metody opracowania dokumentacji audiowizualnej. Niestandardowe metody opracowania materiału audiowizualnego. Problem przechowywania i konserwacji dokumentacji audiowizualnej. Digitalizacja.
60.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – e-administracja i archiwa	E-administracja i programy informatyzacji państwa. E-usługi w administracji publicznej (m.in. e-PUAP, e-zamówienia, POLON i in.). Dokument elektroniczny – definicje. Dokument elektroniczny a przepisy prawne (ustawy i rozporządzenia). EZD (Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją). ADE (Archiwum Dokumentów Elektronicznych).
61.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Zarządzanie archiwami	Podstawy postępowania administracyjnego w zakresie formy i trybu postępowań administracyjnych. Podstawowe informacje o decyzji administracyjnej. Służba cywilna. Podpis elektroniczny. Instrukcja kancelaryjna z 2011 r. w kontekście Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją.
62.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Edytorstwo źródeł	Program obejmuje m.in. omówienie różnych rodzajów edycji źródłowych, analizę metod wydawniczych w oparciu o instrukcje wydawnicze, przyswojenie krytycznego aparatu edytorskiego oraz samodzielną edycję źródła dyplomatycznego.
63.	Specjalność zawodowa Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – Warsztaty projektowe	Określenie przedmiotu i metodologii realizacji projektu; wskazanie potrzeb wybranej grupy w zakresie materiału archiwalnego; określenie możliwych kanałów informacji, które można wykorzystać dla nawiązania współpracy z otoczeniem; ustalenie metod i zakresu materiału wykorzystywanego w projekcie; zasady podziału ról w projekcie; nawiązywanie, podtrzymywanie i rozwijanie kontaktów

		między archiwum i otoczeniem; weryfikacja osiągniętego celu projektu; ocena skutków realizacji projektu dla członków grupy / osoby realizującej projekt oraz otoczenia.
64.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Postępowanie administracyjne w ochronie zabytków	Decyzja administracyjna, prawne formy ochrony zabytków, kompetencje organów administracji państwowej, środki odwoławcze, dwuinstancyjność postępowania.
65.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Cyfrowe techniki dokumentacji zabytków kultury materialnej	Wprowadzenie do tematu: jak narzędzia informatyczne wspomagają badaczy kultury, jak nowe technologie służą ochronie dziedzictwa materialnego; Centra Kompetencji w zakresie digitalizacji zabytków. Technologie cyfrowe w dokumentacji zabytków. Dziedzictwo kulturowe w sieci: kolekcje i bazy danych z zakresu dziedzictwa kulturowego online, dziedzictwo kulturowe w portalach międzynarodowych, krajowych i lokalnych. Technologie multimedialne wspomagające tworzenie dokumentacji zabytku: rola, metody tworzenia i przykłady trójwymiarowych wizualizacji zabytków. Technologie cyfrowe w promocji dziedzictwa kulturowego. Systemy klasyfikacji wiedzy pod kątem roli ikonografii w badaniach historycznych. Słowniki i tezaury: metody tworzenia, problemy, omówienie polskiego Tezaurusu dla dziedzictwa kulturowego.
66.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Ochrona ruchomych i nieruchomych zabytków techniki	1. Definicja zabytku techniki w świetle ustawy o ochronie zabytków i instrukcji Narodowego Instytutu Dziedzictwa. 2. Definicja zabytku techniki w świetle tzw. Karty Tagilskiej Międzynarodowego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego. 3. Kryteria oceny wartości zabytków techniki. 4. Nieruchomość zabytkowa i pojazd zabytkowy – definicje. 5. Omówienie zasad przeprowadzania wizji lokalnych w celu ewidencji obiektów technicznych o wartościach historycznych. 6. Omówienie zasad sporządzania białej karty ruchomego i nieruchomego zabytku techniki.
67.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Przeobrażenia urbanistyczne miast europejskich w XIX i XX w.	Przyczyny i skutki rozwoju/stagnacji/degradacji miast w XIX w., defortyfikacja jako czynnik prorozwojowy miast, zieleń w XIX-wiecznym mieście, modernizacja infrastruktury technicznej miast, rola kolei w kształtowaniu XIX-wiecznej urbanistyki miast, frontem ku rzece – rola cieków wodnych w urbanistyce miast, wpływ industrializacji na urbanistykę (nowe elementy sylwety miast), państwo i samorząd miejski jako inwestor w przestrzeni miejskiej, miasto czy wieś – problemy ośrodków wiejskich o cechach miejskich w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym, miasto – ogród – nowe koncepcje w urbanistyce przełomu XIX i XX w., początki sformalizowanej ochrony zabytków, polska architektura okresu międzywojennego – od motywów narodowych do modernizmu, monumentalizm, swojskość i funkcjonalizm – koncepcje urbanistyczno-architektoniczne nowego miasta w architekturze narodowosocjalistycznej.
68.	Specjalność zawodowa Dokumentalistyka konserwatorska – Wykład tematyczny. Historia Śląska po II wojnie światowej – dziedzictwo materialne – społeczeństwo – tożsamość	1. Kultura i tożsamość Śląska (1918–1945). 2. Spuścizna wojny – zniszczenia i patologie. 3. Powojenne procesy ludnościowe a identyfikacja regionalna. 4. Źródła powojennej degradacji materialnej i kulturowej Śląska. 5. Odrodzenie idei regionalizmu na Śląsku od 1989 r. 6. Wyznaczniki współczesnej tożsamości regionalnej na Śląsku.
69.	Specjalność zawodowa nauczycielska Historia – Dydaktyka historii w szkole ponadpodstawowej	1. Przegląd podstawowych dokumentów organizujących edukację historyczną w szkołach ponadgimnazjalnych (podstawa programowa, programy nauczania, plany wynikowe). 2. Przegląd i analiza dydaktyczna podręczników do historii w szkołach średnich. 3. Przegląd aktywnych metod nauczania na lekcjach historii w liceach ogólnokształcących (nauczanie problemowe, metoda projektów).

		4. Nauczanie w technikach i szkołach zawodowych – dobór metod i środków. 5. Formy i sposoby przygotowania się do zajęć lekcyjnych (konspekty próbne). 6. Charakterystyka etapów awansu zawodowego nauczycieli. 7. Specyfika edukacji historycznej w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych. 8. Egzamin maturalny z historii – charakterystyka celów i konstrukcji zadań egzaminacyjnych w zakresie wiedzy historycznej oraz sprawdzanych umiejętności. 9. Błędy dydaktyczne początkujących nauczycieli. 10. Formy pracy z uczniem zdolnym, przygotowanie do olimpiady historycznej, sposoby prowadzenia fakultetu z historii.
70.	Specjalność zawodowa nauczycielska Historia – Praktyka śródroczna historia w szkole ponadpodstawowej	1. Utrwalenie wiedzy dotyczącej budowy lekcji (klasycznej, powtarzającej wiadomości i sprawdzającej). 2. Przypomnienie zasad formułowania celów nauczania historii w szkole ponadgimnazjalnej (z nawiązaniem do podstawy programowej). 3. Omówienie wzorcowych konspektów lekcji. 4. Przygotowanie arkusza hospitacji lekcji i omówienie jego poszczególnych elementów. 5. Hospitowanie 1-2 lekcji historii w szkole ćwiczeń. Omawianie według zasad arkusza hospitacji. 6. Przeprowadzanie lekcji przez studentów – zajęcia praktyczne. 7. Ewaluacja zajęć praktycznych.
71.	Specjalność zawodowa nauczycielska Wiedza o społeczeństwie – Seminarium WoS	W zakres zajęć wchodzi najważniejsze zagadnienia społeczno-polityczne oraz gospodarczo-kulturowe które studenci wskazują jako kluczowe problemy współczesnej Polski i świata. Na podstawie takiego rozeznania (dyskusja o zainteresowaniach badawczych studentów) prowadzący zajęcia rozdziela między studentów tematy do opracowania (o ile jest dostępna do nich literatura i źródła – prasa, dokumenty publikowane bądź udostępnione już w archiwum, ewentualnie praca może być oparta o metodę kontaktów społecznych (studenci realizują wówczas badania ankietowe). Prowadzący czuwa nad postępem prac i wskazuje metody ewentualnego uzupełnienia zebranych materiałów. Studenci mają zmierzyć się bieżącą taktyką poruszoną najczęściej na zajęciach z zakresu wiedzy o społeczeństwie. Celem jest poruszenie na zajęciach szerokiego spektrum zagadnień, która są żywo dyskutowane w debacie publicznej jak np. problem współczesnej oceny działalności „żołnierzy wyklętych”, kwestia rozliczeń z systemem komunistycznym, problem odpowiedzialności za Holocaust, problem inwigilacji opozycji antykomunistycznej, okoliczności przełomu ustrojowego w Polsce, rola Kościoła katolickiego w III RP, postawy i ambicje kobiet w zmieniającym się społeczeństwie, przemiany społeczne i gospodarcze w III RP, rola mediów publicznych i prywatnych w debacie publicznej i życiu społecznym, sytuacja międzynarodowa Polski i Polaków w zmieniającym się w „globalną wiosnę” świecie.
72.	Specjalność zawodowa nauczycielska Wiedza o społeczeństwie – Dydaktyka WoS w szkole ponadpodstawowej	Historia i specyfika przedmiotu WoS (łączy wiedzę z różnych dziedzin akademickich). Cele, rola i zadania tego przedmiotu we współczesnej szkole ponadpodstawowej (liceum, technikum i szkole branżowej). Analiza aktualnej podstawy programowej (zakres podstawowy i rozszerzony) przygotowanej przez MEN i wybranych programów nauczania. Zasady konstrukcji programu szkolnego. Podręczniki do WoS – ocena przydatności do pracy na lekcjach w szkole ponadpodstawowej. Środki dydaktyczne na lekcjach WoS w szkole ponadpodstawowej – ich identyfikacja i stosowanie. Prezentacja całego spektrum metod dydaktycznych (np.: burza mózgów, drzewko decyzyjne, metaplan, analiza SWOT, symulacja, techniki dramowe, prezentacja uczniowska). Projekt edukacyjny na lekcjach WoS jako metoda wspierająca kształtowanie postaw obywatelskich i prospołecznych. Literatura popularnonaukowa i naukowa na lekcjach na lekcjach WoS. Nowoczesne technologie na lekcjach WoS i ich znaczenie w pracy zespołowej i samodzielnych działań ucznia. Metody kontaktów społecznych (wywiad, ankieta, obserwacja, spotkanie). Dyskusja i debata jako przykłady metod kształtujących umiejętność wymiany poglądów (szkolne i pozaszkolne turnieje debat oksfordzkich). Kreatywne podejście do konstrukcji lekcji WoS (od pomysłu i koncepcji do realizacji). Lekcje poza budynkiem szkolnym. Współpraca z wybranymi

		instytucjami, organizacjami społecznymi i ośrodkami kultury w regionie. Korelacja przedmiotowa. Praca w zespole szkolnym jako nauczyciel WoS. Warsztat pracy nauczyciela WoS w szkole ponadpodstawowej. Planowanie strategii nauczania przedmiotu w szkole ponadpodstawowej. Lekcja bieżąca i powtórzeniowa – różnice w konstrukcji, doborze metod i środków. Kontrola i ocena pracy uczniów (wiedzy, umiejętności i działań prospołecznych). Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie (przygotowanie, organizacja i kontrola). Obowiązki i zadania nauczyciela. Przyczyny niepowodzeń maturalnych (analiza i ocena wyników matury z WoS).
73.	Specjalność zawodowa nauczycielska Wiedza o społeczeństwie – Praktyka śródroczna WoS	Powtórzenie i aktualizacja podstawowych wiadomości na temat podstawy programowej, programów, materiałów i środków dydaktycznych; rodzajów i budowy lekcji. Omówienie podstawowych zasad funkcjonowania praktyki śródrocznej w szkole ponadpodstawowej. Regularna hospitacja i prowadzenie wskazanych tematów lekcji wiedzy o społeczeństwie w wybranej szkole ponadpodstawowej (liceum). Wspólna analiza i omówienie hospitowanych zajęć: ocena realizacji założonych celów lekcji, właściwego doboru metod i środków dydaktycznych. Ćwiczenie umiejętności kreowania i praktycznego opracowania zadanego tematu lekcji bieżącej lub powtórzeniowej. Przygotowanie konspektu prowadzonej lekcji. Ćwiczenie umiejętności kontroli i oceny uczniów (w formie ustnej i pisemnej). Zapoznanie się z ofertą edukacyjną lub hospitacja zajęć prowadzonych dla młodzieży szkolnej przez wybraną instytucję (np.: muzeum sztuki współczesnej, instytucje samorządowe). Przygotowanie studentów do praktyki ciągłej.
74.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Zarządzanie kapitałem społecznym w regionie	Pojęcie kapitału społecznego według R. Putnama, F. Fukuyamy, J. Coleman; wspólnoty lokalne w społeczeństwie demokratycznym według A. de Tocqueville'a; etyka protestancka i tradycja a budowa społeczeństwa kapitalistycznego według M. Webera; industrializacja, podział pracy, urbanizacja, anomia; myśl społeczna E. Durkheima; migracje i rozkład struktur feudalnych w Europie w XIX w.; wspólnota regionalna i społeczeństwo; rozwój i znaczenie miasta i urbanizacji w XIX-XX w.; "człowiek ekonomiczny" w ujęciu J. Schumpetera; wpływ przemian kulturowych i cywilizacyjnych w Europie XIX i XX w. na życie codzienne i mentalność; ekonomizacja rodziny w XX w.; nacjonalizm i totalitaryzm a rozkład wspólnot lokalnych; kultura polityczna i mentalność mieszkańców Wielkopolski, Galicji, Mazowsza, Górnego Śląska w XIX-XX w.; postawy polityczne mieszkańców polskich regionów w XX w.; struktura społeczna i kultura mieszkańców Ziemi Zachodnich (Dolny Śląsk, Pomorze, Warmia, Mazury) po 1945 r.; rozwój społeczny Wrocławia po 1945 r.; "homo sovieticus"; regionalne różnice społeczne i kulturowe w historii Włoch, włoskie tradycje republikańskie i konserwatywne od średniowiecza po współczesność; tradycje regionalne a budowanie włoskiej tożsamości narodowej w XIX-XX w.; Tyrol Południowy – dzieje regionu przygranicznego na tle historii Włoch; tworzenie współczesnej tożsamości regionalnej w Polsce; współczesna społeczność lokalna jako element społeczeństwa obywatelskiego, demokracja i państwo w zarządzaniu regionalnym kapitałem społecznym.
75.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Instytucje i organizacje regionalne	Regionalne organizacje pożytku publicznego. NGO-sy i klauzury działające w oparciu o regionalne dziedzictwo kulturowe. Stowarzyszenia, fundacje i towarzystwa. Stowarzyszenia zwykłe i statutowe. Działalność muzeów regionalnych. Periodyki regionalne. Przykłady działalności instytucji i organizacji regionalnych. Śląskie instytucje i organizacje regionalne w okresie przedwojennym oraz obecnie działające za granicą.
76.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Formy	Diagnoza stanu zachowania elementów dziedzictwa. Zagrożenia dla elementów dziedzictwa. Prawa i obowiązki gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi. Formy ochrony zabytków. Przeciwdziałanie najczęściej występującym zagrożeniom dla dziedzictwa. Szukanie dla zabytku nowej funkcji, szanującej autentyczność i integralność.

	ochrony dziedzictwa kulturowego w regionie	
77.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Organizacja i zadania muzeów regionalnych	Współczesne tendencje w muzealnictwie; specyfika muzeów regionalnych; organizacja, finansowanie i zadania muzeów regionalnych; społeczna rola placówek muzealnych; miejsce muzeów regionalnych w turystyce kulturowej; działalność oświatowa i naukowa muzeów regionalnych; oddziaływanie muzeów regionalnych.
78.	Specjalność zawodowa Regionalistyka i kształtowanie przestrzeni lokalnej – Planowanie turystyki kulturowej	Turystyka w regionie – region w turystyce; turystyka kulturowa – turystyka historyczna; ekonomia – ochrona dziedzictwa kulturowego – polityka historyczna; kultura masowa i poszukiwanie autentyzmu; rekonstrukcje i odtwórstwo historyczne; tanatoturystyka; szlaki kulturowe i trasy turystyczne; eko-muzea i szlaki ginących zawodów; turystyka biograficzna i literacka; turystyka kulinarna i enoturystyka; obiekt – atrakcja – produkt turystyczny; rynek turystyczny i formy uczestnictwa; turystyka kulturowa jako forma promocji; zarządzanie projektami turystyki kulturowej.

Nazwa kierunku studiów: Historia sztuki
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – nr 77

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wprowadzenie do historii sztuki – wykład, ćwiczenia (malarstwo, architektura, rzeźba)	<p>Malarstwo</p> <p>Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z terminologią z zakresu historii malarstwa, metodami opisu, analizy i klasyfikacji malarskich dzieł sztuki oraz podstawową literaturą na ten temat. Od uświadomienia ogólnych prawideł decydujących o powstaniu obrazu, poprzez wykształcenie zdolności widzenia i nazywania zasadniczych elementów dzieła (formy, kompozycji, warstwy kolorystycznej), aż do umiejętności werbalnego uporządkowania wrażeń w postaci prawidłowego opisu strukturalnego oraz opisu uwzględniającego ikonografię, warstwy ikonologiczne i symboliczne dzieła. Kluczowym elementem zajęć jest kontakt z oryginałami dzieł malarskich w muzeach, galeriach oraz w obiektach zabytkowych.</p> <p>Rzeźba</p> <p>Podziały i klasyfikacje dzieł rzeźby: pod względem różnic w technologii (techniczne rodzaje rzeźby; kryteria decydujące o rzeźbie samodzielnej i niesamodzielnej; łączenie różnych rodzajów rzeźby; reliefy itp.); pod względem rodzaju tworzywa rzeźbiarskiego (kryterium – materiał); pod względem rodzaju przedstawienia (rzeźba figuralna i niefiguralna); ze względu na stosunek do innych gałęzi sztuki, w szczególności do architektury (relacje rzeźba – architektura); ze względu na tematykę (treść przedstawienia – ze szczególnym uwzględnieniem zawartości treści religijnych); ze względu na środki rzeźbiarskie i sposób ich zastosowania (zagadnienie kompozycji – zależność od otoczenia i jej brak); ze względu na wymiary (relacja do przedmiotu przedstawianego); ze względu na funkcje ideowe; ze względu na funkcje użytkowe (kryterium przeznaczenia); ze względu na sposób opracowania bryły rzeźbiarskiej i jej powierzchni. Zagadnienie kolorystyki w rzeźbie. Środki wyrazu w rzeźbie oraz typologia dzieł rzeźby. Terminologia.</p> <p>Architektura</p> <p>Architektura jako sztuka harmonizacji przestrzeni; Typy rzutów poziomych i rozwiązań, przestrzennych; Wybrane zagadnienia z konstrukcji budowli (fundament, ściana, sklepienia, kopuły); System komunikacyjny i oświetleniowy budowli; Bryła budowli (sposoby rozczłonkowania bryły i wieńczenia budowli); Porządki architektoniczne. proporcje, perspektywa, korekty optyczne w architekturze; Artykulacja i dekoracja budowli; Rysunek przekroju poziomego budowli; Zasady sporządzania opisu inwentaryzatorskiego budowli świeckiej i sakralnej; Traktaty o architekturze; Interpretacja geometryczna rzutów budowli; Analiza formalna: budowli świeckiej, sakralnej; Analiza założenia urbanistycznego; Karta zabytku architektury i budownictwa</p>
2.	Historia sztuki starożytnej	<p>Sztuka egipska od okresu Starego Państwa po okres ptolemejski</p> <p>Sztuka starożytnej Grecji w epoce brązu (egejska)</p>

3.	Historia sztuki wczesnochrześcijańskiej	Na wstępie wykładu podane są granice chronologiczne omawianego okresu sztuki oraz główne podziały w jego obrębie wraz z ich uzasadnieniem; omawiane są też główne problemy odnoszące się do formowania się wczesnej sztuki chrześcijańskiej (geneza, rozprzestrzenienie geograficzne, relacje kulturowe pomiędzy światem pogańskim a chrześcijańskim, stosunek greckich i rzymskich pisarzy chrześcijańskich do sztuki); następnie omówione zostają najważniejsze przykłady sztuki z okresu przedkonstantyńskiego (domy Kościoła, sztuka w katakumbach, sarkofagi i rzeźba III w. Okres przełomu konstantyńskiego: przykłady sztuki okresu tetrarchii i wczesnokonstantyńskiego; działalność Konstantyna Wielkiego na rzecz Kościoła w Italii, Ziemi Świętej i na Wschodzie; główne fundacje Konstantyna. Problem genezy bazyliki chrześcijańskiej; architektura sakralna IV-V w. w Italii (kościół, kościoły podwójne, bazyliki cmentarne, baptysteria, mauzolea i memorie). Rzeźba IV i V w. (sarkofagi, rzeźba w kości słoniowej). Dekoracje ścian budowli sakralnych, a szczególnie mozaiki (Rzym, Neapol, Mediolan, Rawenna). Dzieje powstania, etapy historyczne sztuki bizantyńskiej (do końca ikonoklazmu, dynastie macedońska i Komnenów; dynastia Paleologów). Konstantynopol: powstanie miasta i charakterystyka architektury i sztuki IV-V w. (urbanistyka, pałac cesarski, kościoły, obiekty hydrotechniczne).
4.	Historia sztuki średniowiecznej powszechnej	Materiał prezentowany jest w układzie chronologicznym, a w jego ramach podzielony jest na gatunki (architektura, sztuka plastyczne); na wstępie wykładu podane są granice chronologiczne omawianego okresu sztuki oraz główne podziały w jego obrębie wraz z ich uzasadnieniem, wyjaśnieniem etymologii nazwy. Omawiane są następujące główne zagadnienia: sztuka okresu wędrówki ludów; sztuka wizygocka, merowińska i longobardzka; sztuka iryjska i anglosaska VI-X w.; sztuka epoki karolińskiej (3 tercja IX – kon. IX w.); sztuka X w. ze szczególnym uwzględnieniem Niemiec ottońskich. Epoka sztuki romańskiej: jej geneza, kolebka, zasięg terytorialny, chronologia; charakterystyka stylu; architektura i sztuka plastyczne XI-XII w. – główne dzieła, zróżnicowania regionalne. Epoka sztuki gotyckiej: dzieje terminu, poglądów i badań (teorie). Początki i rozkwit architektury gotyckiej we Francji (poł. XII-XIII w.) i jej wpływ na kraje ościenne. Nowe zakony i ich architektura. Rzeźba i malarstwo 2 poł. XII- XIII w. Sztuka wieku XIV: nowe tendencje w architekturze, mistycyzm i jego odzwierciedlenia w sztuce, najważniejsze regiony i centra artystyczne Europy Zachodniej. Sztuka na przełomie XIV i XV w.: tzw. styl międzynarodowy – tzw. styl piękny. Główne tendencje sztuki XV-pocz. XVI w. w Europie północnej Tematy ćwiczeń: Św. Bernward z Hildesheim a sztuka, romańskie drzwi brązowe w Europie, Św. Hildegarda z Bingen a sztuka, Bazylika Św. Marka w Wenecji, Mozaiki sycylijskie (Palermo, Monreale, Cefalù), Opat Dezyderiusz z Monte Cassino i jego fundacje artystyczne, Opactwo w Cluny (architektura i rzeźba architektoniczna), Gislebertus – rzeźbiarza z Autun, Dekoracje rzeźbiarskie kościołów opackich z Moissac i Souillac, Katedra św. Jakuba w Santiago de Compostella (architektura i rzeźba), Rzeźba romańska we Włoszech (Wiligelmo da Modena, Niccolo da Ferrara, Benedetto Antelami), Malarstwo romańskie w Hiszpanii, Początki architektury cysterskiej (XII-XIII w.) w Europie.
5.	Historia sztuki średniowiecznej w Polsce	Romanizm Wykład poświęcony dziejom sztuki średniowiecznej epoki romanizmu (ok. 966-ok. 1230), architekturze, rzeźbie, malarstwu i rzemiosłu artystycznemu. Periodyzacja sztuki romańskiej w Polsce, jej zakres terytorialny, główne ośrodki artystyczne i warsztaty, problematyka fundacji artystycznych, romanizm polski na tle sztuki europejskiej. a) Początki architektury romańskiej w Polsce (X-XI w.) b) Romańskie drzwi brązowe w Polsce (Drzwi Płockie i Gnieźnieńskie), c) Tzw. „renesans XII wieku” a sztuka polska, d) Fundacje artystyczne Piotra Włostowica i jego rodu, e) Architektura i wystroj rzeźbiarski kościoła norbertanek w Strzelnie, f) Dekoracja rzeźbiarska kościoła cysterek w Trzebnicy a plastyka późnoromańska w Europie Zachodniej, g) Złotnictwo XII-XIII w. w Polsce. Styl, technika, twórcy, fundatorzy, ikonografia Gotyck

		Wykład poświęcony dziejom sztuki epoki gotyku (ok. 1230-ok 1530), architekturze, rzeźbie, malarstwu i rzemiosłu artystycznemu. Periodyzacja sztuki gotyckiej w Polsce, jej zakres terytorialny, główne ośrodki artystyczne, warsztaty i twórcy, problematyka fundacji artystycznych i mecenatu; gotyk polski na tle sztuki europejskiej Początki architektury gotyckiej w Polsce (XIII - pocz. XIV w.) a budownictwo zakonne (cystersi, franciszkanie, dominikanie), b) Katedry gotyckie w Polsce, architektura, wystrój i wymowa ideowa, c) Nagrobki królów polskich (XIV - pocz. XVI w.). Typologia, kompozycja, ikonografia, przemiany stylu, d) Fundacje artystyczne króla Kazimierza III Wielkiego (architektura, rzeźba, malarstwo, rzemiosło artystyczne), e) Styl piękny w rzeźbie i malarstwie na ziemiach polskich (ok. 1390 - ok. 1450), f) Wit Stwosż i rzeźba późnogotycka w Małopolsce, Wielkopolsce i na Śląsku, g) Kultura rycersko-dworska a sztuki plastyczne w Polsce XIII-XVI w.
6.	Historia sztuki nowożytnej powszechnej (renesans-manieryzm)	Granice chronologiczne omawianych okresów w sztuce oraz główne podziały w ich obrębie, a także w miarę szeroki kontekst kulturowy renesansowego przełomu: rozwój gospodarki towarowo-pieniężnej, w tym bankowości i kredytu, rozwój humanizmu w filozofii, historiografii, naukach politycznych i przyrodniczych, wzrost zainteresowania kulturą antyczną (w tym studia zachowanych dzieł architektury i rzeźby), kryzys Kościoła i różne próby jego reform, rywalizacja francusko-habsburska o panowanie nad terytorium Włoch Północnych, walki wewnętrzne w obrębie włoskich miast-państw. Przegląd rozwoju architektury obejmuje sylwetki najwybitniejszych jej twórców (Filippo Brunelleschi, Michelozzo, Leone Battista Alberti, Giuliano da Sangallo, Antonio da Sangallo st. i mł., Donato Bramante, Michał Anioł, Andrea Palladio, Giulio Romano), charakterystykę najważniejszych typów budowli (zamek, pałac miejski, willa podmiejska, sierociniec, biblioteka, klasztor, budowla kościelna na planie podłużnym, budowla kościelna na planie centralnym, brama miejska, teatr) oraz najważniejsze realizacje urbanistyczne (nowe założenia miejskie, nowe aranżacje placów publicznych). Rozwój rzeźby ukazany jest zarówno poprzez sylwetki najwybitniejszych twórców (Lorenzo Ghiberti, Filippo Brunelleschi, Donatello, Luca della Robbia, Andrea della Robbia, Francesco Laurana, Bernardo Rossellino, Antonio Rossellino, Andrea del Verrocchio, Michał Anioł, Giovanni da Bologna), jak i najważniejsze zadania twórcze epoki: drzwi brązowe, nagrobki i konfesje grobowe, popiersia portretowe, pomniki konne, monumentalne grupy rzeźbiarskie, całościowe aranżacje oprawy plastycznej dzieł architektury. Malarstwo XV i początków XVI wieku pokazywane jest w obu swoich zasadniczych nurtach: „realistyczno-geometrycznym” (Massaccio, Paolo Uccello, Andrea del Castagno, Andrea Mantegna, Luca Signorelli) i „liryczno-dekoracyjnym” (Gentile da Fabriano, Fra Angelico, Benozzo Gozzoli, Fra Filippo Lippi, Sandro Botticelli, Filippino Lippi), osobne miejsce zajmują jednak artyści o odrębnym obliczu, jak Piero della Francesca, Domenico Ghirlandaio i Pietro Perugino, oraz przedstawiciele szkoły weneckiej (Giovanni Bellini, Tycjan, Giorgione). Obszernie prezentowani są „wielcy mistrzowie” przełomu XV i XVI wieku: Leonardo da Vinci, Michał Anioł i Rafael, a także – w starannie dokonanym wyborze – twórczość najbardziej reprezentatywnych przedstawicieli manieryzmu (Giulio Romano, Paolo Veronese, Jacopo Tintoretto, Correggio, Parmigianino, Giorgio Vasari, Federico Zuccaro). Na wybranych przykładach ukazany jest rozwój rzemiosła artystycznego (Benvenuto Cellini) i grafiki (Andrea Mantegna).
7.	Historia sztuki nowożytnej w Polsce (renesans-manieryzm)	Determinanty polityczne, kulturowe, społeczne i wyznaniowe sztuki renesansu i manieryzmu w Polsce; fundacje artystyczne dynastii Jagiellonów w Polsce; architektura rezydencjonalna i sakralna ze szczególnym uwzględnieniem kaplic kopułowych, rzeźba ze szczególnym uwzględnieniem plastyki sepulkralnej, malarstwo i grafika.
8.	Historia sztuki nowożytnej powszechnej (barok-rokoko)	Znaczenia terminu barok. Malarze, obrazy i ich odbiorcy, czyli jak można było zrobić karierę w dobie baroku. W oleju czy fresku czyli jak powstawał barokowy obraz. Bogowie i święci czyli o malarstwie historycznym w służbie Kościoła. Królowie i bohaterzy czyli o malarstwie historycznym w służbie władzy. Świat mieszczańskich wnętrz i chłopskich gospod czyli o malarstwie rodzajowym. Zatrzymywanie przemijania czyli o malowaniu portretów. O

		<p>ładzie, wodzie i powietrzu czyli o malarstwie pejzażowym. Piękno przedmiotu czyli o martwej naturze. Mistrzowie światła czyli o caravaggionistach. Iluzja a realizm czyli o grze z widzem w malarstwie barokowym. Fikcyjna architektura czyli o iluzjonistycznych dekoracjach freskowych. Dla przyjemności i zabawy czyli o dworskim malarstwie rokokowym. Giacomo Barozzi da Vignola (1507-1573) i Giacomo della Porta (1540-1602) – II Gesu w Rzymie (1572-1584) i problem architektury jezuickiej. Twórczość Gianlorenza Berniniego (1598-1680). Dzieła Francesca Borrominiego (1599-1667). Działalność artystyczna Guarina Guariniego (1642-1683) i Baldassare Longheny (1598-1682). Architektura francuska przed Wersalem - Jacques Lemercier (1585-1654), François Mansart (1598-1666) i Louis le Vau (1612-1670). Francuska architektura rezydencjonalna – Wersal i inne założenia. Twórczość Johanna Bernharda Fischera von Erlach (1656-1723). Johann Lucas von Hildebrandt (1668-1745) i Jan Błażej Santini (Jan Blažej Santini) zw. Aichlem i nurt neogotyckiej architektury doby baroku (barokni gotyka). Działalność Christopha (1655-1722) i Kiliana Ignacego (1689-1751) Dientzenhoferów. Johann Balthasar Neumann (1687-1753) i Matthäus Daniel Pöppelmann (1662-1737). Protestantcka architektura sakralna Niemiec i Holandii doby baroku (na wybranych przykładach). Architektura doby baroku w Anglii – Christopher Wren (1632-1723), Blenheim Palace i jego architekci - Nicholas Hawksmoor (1661-1736) oraz John Vanbrugh (1664? - 1726). Architektura doby baroku w Hiszpanii. Architektura doby baroku w Portugalii. Rzeźba barokowa we Francji. Siedemnastowieczna rzeźba we Włoszech. Rzeźba barokowa i rokokowa w Niemczech. Rzeźba barokowa w Niderlandach. Rzeźba barokowa w Austrii. Rzeźba barokowa w Czechach. Sztuka ogrodowa doby baroku.</p>
9.	Historia sztuki nowożytnej w Polsce (barok-rokoko)	<p>Determinanty polityczne, kulturowe, społeczne i wyznaniowe sztuki barokowej w Polsce; fundacje artystyczne dynastii Wazów w Polsce; architektura i sztuka zgromadzeń zakonnych, rezydencje i mauzolea magnackie w I poł. XVII w.; architektura Tylmana van Gameren, fundacje architektoniczne Jana III Sobieskiego, recepcja sztuki G. Berniniego, F. Borrominiego, G. Guariniego i A. Pozza na ziemiach polskich; wpływy francuskie i niemieckie w sztuce czasów saskich, wpływy austriackie i czeskie w sztuce późnego baroku na kresach wschodnich. Twórczość Tomasza Dolabelli. Malarstwo na dworze Wazów. Portret trumienny i sarmacki. Działalność artystyczna Daniela Schultza. Malarze Jana III Sobieskiego (Claude Callot, Jan Trycjusz, Jerzy Eleuter Szymonowicz Siemiginowski, Jan Reisner, Andreas Stech, Martino Altomonte, Francois Desportes), Barokowi freskanci (Michelangelo Palloni, Jerzy Wilhelm Neunhertz, Karol Dankwart, Adam Swach, Maciej Jan Meyer, Franciszek Eckstein, Giuseppe Carlo Pedretti, ksiądz Benedykt Mazurkiewicz, Józef Meyer, Walenty Żebrowski, Stanisław Stroiński), Malarstwo polskie w XVIII wieku. Sztukaterie XVII-wieczne Rzeźba XVII i XVIII wieku</p>
10.	Historia sztuki nowoczesnej (powszechnej i w Polsce) – malarstwo-rzeźba	<p>Malarstwo, rysunek, grafika i rzeźba powszechna od 2 poł. XVIII wieku do pocz. XX wieku – przegląd najważniejszych zjawisk (artystów, ugrupowań, nurtów). Rzym jako ośrodek rozwoju sztuki w dobie klasycyzmu: Giovanni Battista Piranesi, Johann Joachim Winckelmann; malarze wczesnego klasycyzmu Anton Raphael Mengs i Gavin Hammliton; rzeźba klasycyzmu - technika rzeźbiarska w końcu XVIII i XIX wieku i jej wpływ na rozwój rzeźby; rzeźba klasycyzmu - Antonio Canova i Berthel Thorvaldsen. Malarstwo we Francji: Joseph-Marie Vien; Jacques-Louis David - wielki mistrz malarstwa klasycyzmu; uczniowie Davida i inni malarze francuscy tego czasu; naśladowanie mistrza i walka z presją jego twórczości Jean-Germain Drouais; François Gérard; Anne-Louis Girodet; Pierre-Narcisse Guérin; Grupa „Les Barbus” Antoine-Jean Gros – malarz wojen napoleońskich; Pierre-Paul Prud'hon – malarz czasów Cesarstwa (spoza szkoły Davida); przełom romantyczny w malarstwie francuskim: Theodore Gericault, Eugene Delacroix, Jean-Auguste-Dominique Ingres, Twórczość Eduarda Maneta, Impresjonizm, - Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Francisco Goya – twórczość malarska i graficzna, Malarstwo krajów niemieckich: wcześni romantycy niemieccy, twórczość i poglądy Philippa Ottona Runego, twórczość i</p>

		poglądy Caspara Davida Friedricha, pojęcie Biedermeieru w malarstwie; typowe biedermeierowskie tematy i motywy; malarze drezdeńscy z kręgu Friedricha; Waldmüller i ośrodek wiedeński; malarze berlińscy Hummel i Gaertner; Wilhelm Kobell z Monachium, Twórczość i poglądy Prerafaelitów
11.	Historia sztuki nowoczesnej (powszechnej i w Polsce) – architektura	Celem wykładu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi historycznymi etapami kształtowania się architektury nowoczesnej. Za początek tego procesu uznano angielski palladianizm i neoklasycyzm XVII i XVIII wieku, omówione na przykładach angielskiej architektury i sztuki ogrodowej (m.in. Jones, Burlington, bracia Adam i in.). W kolejnych wykładach przedstawiono znaczenie rzymskiego środowiska architektonicznego i ponownego odkrycia antyku dla nowych tendencji architektury europejskiej drugiej połowy XVIII wieku: archeologicznego neoklasycyzmu, francuskiego „rewolucyjnego klasycyzmu”, sztuki ogrodowej i empiru. Ze względu na rolę Prus w dziejach środkowej Europy omówiona jest twórczość pruskich architektów od Knobelsdorffa do Schinkla. Kolejne wykłady dotyczą podstawowych zjawisk architektury XIX wieku: historyzmu, neostylów, nowych gatunków architektonicznych nowych materiałów i technologii, wykształcenia społecznej pozycji architektów. Zagadnienia te są zaprezentowane na przykładach twórczości i poglądów wybitnych architektów epoki historyzmu. Specyfika architektury i budownictwa XIX wieku jest zaprezentowana na przykładach wybranych gatunków architektonicznych typowych dla tego stulecia: więzieniach, szpitalach, dworcach kolejowych, halach wystawowych, na przykładach architektury sakralnej (chrześcijańskiej i żydowskiej), rezydencjonalnej, mieszkaniowej i użyteczności publicznej. Problematyka przekształceń wielkich miast jest przedstawiona na przykładzie przebudowy Wiednia i Paryża. Wstęp do architektury XX wieku rozpoczyna prezentacja celów i osiągnięć ruchu Arts and Crafts i organizacji Werkbund. Kolejne wykłady dotyczą pedagogii i znaczenia Bauhausu, architektury Neues Bauen i niemieckiego ekspresjonizmu. Antymodernistyczne tendencje okresu międzywojennego przedstawiono na przykładzie architektury III Rzeszy, ZSRR czasów Stalina i Włoch Mussoliniego. Cykl wykładów kończy wprowadzenie do architektury w okresie po drugiej wojnie światowej.
12.	Historia sztuki XX i XXI w. (powszechnej i w Polsce) – malarstwo, rzeźba, nowe formy sztuki	Informel i action painting, Pop i new pop, Konceptualizm, Sztuka video i film eksperymentalny, Triumf malarstwa po przejściach, Projekty emancypacyjne. Feminizm, ruchy LGBT, sustainable art., Performance, Partycypacja czyli czy każdy jest artystą, Miejska przestrzeń wspólna – interwencje, street art i sztuka publiczna, Nowy historyzm, Błazny i tricksterzy, Sztuka krytyczna czyli akt fundacyjny młodej polskiej demokracji, Outsider art., Wielkie globalne festiwale i słynni kuratorzy
13.	Historia sztuki XX i XXI w. (powszechnej i w Polsce) – architektura	Styl narodowy w okresie międzywojennym i jego warianty; modernizm w Polsce okresu międzywojennego; architektura Gdyni; architektura i budownictwo okupowanej polski (1939-1945); socrealizm; modernizm PRL; architektura po roku 1989 - nurty, zjawiska, realizacje; czołowi architekci polscy XX wieku
14.	Historia filozofii	Wykład o charakterze ogólnouniwersyteckim
15.	Teoria i metodologia sztuki	Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk. Metodologia nauki. Co jest, a co nie jest nauką. Funkcje nauki. Informacja, wiedza a nauka. Prawa logiki a praktyka myślenia. Nauki o nauce, nauki o wiedzy: epistemologia /gnoseologia, teoria poznania/, filozofia nauki, logika, metanauka, metodologia nauk, socjologia wiedzy, teoria nauki, kognitywistyka. Pojęcia: nauka, teoria, metodologia, metodyka, metoda naukowa. Metodologia nauk (1) wybrane aspekty nauki w sensie czynnościowym – czynności i sposoby ponawiania; wybrane aspekty nauki w sensie wytworowym - wiedza naukowa. Podejścia do metodologii; starsze - m.in. Koło Wiedeńskie, 1. połowa XX wieku. Metodologia skupiona na zdaniach – hipotezach, prawach, twierdzeniach, sądach; zdaniach obserwacyjnych i teoretycznych. Metodologia jako dział logiki; nowsze - m.in. T.S. Kuhn, I. Lakatos, W.V.O. Quine – metodologia skupiona na strukturach wiedzy – modelach, teoriach, paradygmatach, programach badawczych, całości wiedzy. Pojęcie falsyfikacji w ujęciu K.R. Poppera. Rozwój nauk empirycznych - wymyślanie i <i>dopisywanie</i> nowych hipotez oraz ich <i>wymazywanie</i> w obliczu nowych faktów.

		<p>Problemy: Co to jest hipoteza, jak się potwierdza i obala hipotezy? Co to jest prawo nauki? Jakie ma funkcje? Co to jest wyjaśnianie? Czy istnieją „czyste” fakty? Jaki jest stosunek obserwacji do teorii? Czym jest metoda naukowa w ogóle, jakie są typy metod ogólnonaukowych, jakie metody są specyficzne dla poszczególnych dyscyplin etc.? Czym jest teoria? Dlaczego jedne teorie zastępują inne? Jaki jest cel nauki? Jakie są typy nauk? Czy nauki przyrodnicze i społeczne, humanistyczne różnią się z metodologicznego punktu widzenia? Jeżeli tak – na czym polega ich odmienność? Na czym polega definiowanie pojęć, terminów? Rodzaje definicji? Typy pojęć, terminów naukowych?</p> <p>Myślenie o teorii, Analiza formy, symbolu i znaku; formalizm, ikonografia i ikonologia, semiotyka, Konteksty sztuki /historia idei, marksizm, materializm,, feminizm, queer, postkolonializm, Psychologia i percepcja w sztuce Freud, Lacan, W stronę wiedzy /hermeneutyka, strukturalizm i poststrukturalizm, dekonstrukcja, postmodernizm, Korzystanie z teorii</p>
16.	Ikonografia i ikonologia	<p>Teoria znaku. Metodologia badań ikonograficznych i ikonologicznych (zagadnienia historyczne i współczesne). Uwarunkowania kulturowe (specyfika ikonografii ze względu na wyznanie).</p> <p>Wprowadzenie w problematykę zajęć. Ikonografia – charakterystyka metody. Główni przedstawiciele. Korzyści płynące z zastosowania metody a ryzyko błędnej interpretacji.</p> <p>Biblia, Apokryfy, Hagiografia (beatyfikacja, kanonizacja, przykłady świętych współczesnych). Angelologia. Traktaty mistyczne.</p> <p>Rozpoznawanie przedstawień ikonograficznych w oparciu o źródła omówione w ramach wykładu; relacja pomiędzy źródłem literackim a dziełem sztuk plastycznych na wybranych przykładach).</p> <p>Mitologia – Homer, Hezjod, Wergiliusz, Owidiusz. Historia antyczna – Pliniusz Starszy, Plutarch. Literatura antyczna: Ezop, wybrane dramaty antyczne. Natura: bestiariusze, fizjologusy. Literatura piękna (przykłady – Dante, <i>Boska Komedia</i>).</p> <p>Ćw: Rozpoznawanie przedstawień ikonograficznych w oparciu o źródła omówione w ramach wykładu; relacja pomiędzy źródłem literackim a dziełem sztuk plastycznych na wybranych przykładach).</p> <p>W: Symbol, alegoria, personifikacja, animizacja, emblemat, stemmat itp.; atrybut jako forma identyfikacji ikonograficznej.</p> <p>Ćw: Rozpoznawanie rodzajów przedstawień.</p> <p>W: Kompendia ikonograficzne (Andrea Alciati, Cesare Ripa, Filippo Picinelli).</p> <p>Ćw: Analiza ideowa wybranego motywu. Obrazowanie pojęcia. Wybrane przykłady opracowane w oparciu o różne kompendia.</p> <p>W: Obrazowanie pojęć abstrakcyjnych (Cnoty, Występki, Nauki, Sztuki).</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień lub ich cykli.</p> <p>W: Natura i kultura (kosmos, zwierzęta, rośliny, kamienie, kolory, figury geometryczne, liczby, symbolika architektury i innych dzieł człowieka)</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień lub ich cykli.</p> <p>W: Typy ikonograficzne: osoby boskie, Trójca Święta.</p> <p>Ćw: Obrazowanie Boga (różne epoki, różne wyznania, ze szczególnym uwzględnieniem wyznań chrześcijańskich); typy ikonograficzne.</p> <p>W: Typy ikonograficzne: Stary Testament (postacie biblijne: Patriarchowie, Prorocy, Sybille, królowie starotestamentowi, niewiasty starotestamentowe; przedstawienia narracyjne).</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień lub ich cykli na wybranych przykładach.</p> <p>W: Typy ikonograficzne: Nowy Testament (ważniejsze tematy: obrazowanie Ewangelii – ogólna charakterystyka</p>

		<p>przedstawień; Dzieje Apostolskie; Apokalipsa).</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień lub ich cykli na wybranych przykładach (m.in. przypowieści ewangeliczne, Dzieje Apostolskie i Apokalipsa).</p> <p>W: Genealogia, Rodzina i Dzieciństwo Chrystusa. Ogólna charakterystyka pochodzenia Chrystusa w oparciu o źródła biblijne i apokryficzne; poszczególne osoby i ich charakterystyka; geneza przedstawień.</p> <p>Ćw: Kontekst, funkcja; Mała i Wielka Rodzina, Święta Anna Samotrzecia i Samoczwarta).</p> <p>W: Typy ikonograficzne: tematyka chrystologiczna. Chrystologiczne przedstawienia narracyjne ze szczególnym uwzględnieniem Pasji (Ukrzyżowanie, alegoryczne przedstawienia pasyjne), Deesis, Chrystus Pantokrator itp.</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień i ich cykli na wybranych przykładach.</p> <p>W: Typy ikonograficzne: tematy maryjne. Przedstawienia narracyjne. Typy przedstawień maryjnych w kontekście kształtowania i ustanawiania dogmatów. Nabożeństwa i kult maryjny a sztuka. Ikonografia maryjna jako instrument polemiki wyznaniowej.</p> <p>Ćw: Analiza przedstawień i ich cykli oraz poszczególnych typów (np. Immaculata, Maria lactans; przedstawienia o znaczeniu lokalnym: np. Madonna Passawska) na wybranych przykładach.</p> <p>W: Święci: „kategoryzacja” świętych; Apostołowie, Ewangelisci, Ojcowie Kościoła, Doktorzy Kościoła, Święte Dziewice, ważniejsi święci zakonnicy, kult lokalnych świętych (patronów diecezji, kościoła itp.), święci jako patroni grup społecznych, patroni od chorób, klęsk żywiołowych itp.</p> <p>Ćw: Rozpoznawanie świętych w ramach narracyjnych cykli oraz w oparciu o atrybuty na wybranych przykładach.</p> <p>W: Historia, polityka oraz zjawiska społeczne.</p> <p>Ćw: Wykorzystywanie archetypów oraz tradycyjnych typów ikonograficznych w nowym kontekście znaczeniowym.</p>
17.	Techniki sztuk plastycznych	<p>Techniki rysunkowe (rysunek węglem, ołówkiem metalowym i grafitowym, sangwiną, kredą, pędzlem, piórkiem)</p> <p>Technika pastelu</p> <p>Techniki graficzne: drzeworyt, linoryt, gipsoryt, miedzioryt, staloryt, suchoryt, kamienioryt, mezzotinta, akwaforta, akwatinta, miękki werniks, odprysk, fluoroforta, litografia, algrafia, cynkotypia, monotypia, sitodruk</p> <p>Techniki malarskie (akwarela, gwasz, tempera, malarstwo olejne, akrylowe, fresk mokry, suchy, pakułowo-wapienny, sgraffito, mozaika)</p> <p>Inne: witraż, stiuk, intarsja, sztukateria, chryzelefantyna</p> <p>Techniki rzeźbiarskie: w drewnie, kamieniu, metalu (odlewane i kute rzeźby)</p> <p>Techniki pozłotnicze: złocenie i srebrzenie na pulment, mikstion</p>
18.	Nauki pomocnicze historii sztuki	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z naukami, które dla historii sztuki mogą mieć znaczenie pomagające w zrozumieniu, datowaniu i interpretacji dzieł sztuki. W trakcie zajęć omawiane są takie dyscypliny, jak: heraldyka, falerystyka, weksylologia, kostiumologia, numizmatyka, bronioznawstwo, botanika, metrologia, instrumentoznawstwo - w kontekście ich zastosowania przez historyka sztuki.</p>
19.	Muzealnictwo i ochrona zabytków	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką ochrony zabytków w muzeum oraz zabytków architektury i urbanistyki, także w zakresie promocji zabytku, z elementami ekonomii procesu rewaloryzacji.</p>
20.	Rynek dzieł sztuki – zagadnienia prawne i ekonomiczne	<p>Celem wykładu jest zapoznanie studentów ze specyfiką rynku sztuki, rodzajów cen dzieł sztuki, rodzajów aukcji, cen aukcyjnych, interwencjonizmu państwowego, KOBiDZ, środowiskami opiniotwórczymi, galeriami komercyjnymi, fundacjami, domami aukcyjnymi, rankingami, strategiami marketingowymi, art bankingiem i inwestowaniem w sztukę</p>
21.	Cyfrowe techniki komunikacji i informacji w humanistyce	<p>Internet jako źródło wiedzy</p> <p>Otwarta nauka – założenia; Cyfrowa historia sztuki - przegląd technologii stosowanych w badaniu i dokumentacji</p>

		<p>dziedzictwa kulturowego; Źródła informacji w internecie (katalogi biblioteczne, bibliografiie, zasoby pełnotekstowe online, cyfrowe muzea i kolekcje, fototeiki dla dziedzictwa kulturowego; dzieła sztuki filmowej i sztuk performatywnych online, dobra kultury niematerialnej online, archiwa online, folksonomia; Inicjatywy społecznościowe w dziedzinie dokumentacji dziedzictwa kulturowego; Grafika cyfrowa jako wsparcie badań i dokumentacji dziedzictwa kulturowego: wprowadzenie do grafiki cyfrowej, fotogrametria i ortofotografia, stereoskopia i stereofotografia, panoramy i obiekty 3d; Specjalistyczne skanery do pozyskiwania obrazu obiektów dziedzictwa kulturowego (skanowanie z wykorzystaniem światła strukturalnego, skanowanie laserowe, skanowanie 3D)</p> <p>Projekty digitalizacyjne - analiza przykładów ("Parker on the Web", "Bibliotheca Corviniana Digitalis", "The Codex Sinaiticus Project") Portale i zasoby kartograficzne, GIS - podstawowe informacje o systemie, GIS dla zabytków - nieruchomości i ruchomych, geoportale jako źródło informacji i narzędzie w badaniach dziedzictwa kulturowego Wirtualne modelowanie zabytków kultury i sztuki; Technologia druku 3d w badaniach dziedzictwa kulturowego i w jego popularyzacji; Projekt 3D Visualisation in the Arts Network Projekt 3dVisa – "bibliografia" projektów wizualizacyjnych; The London Charter for the Computer-based Visualisation of Cultural Heritage - cele i założenia dokumentu; Augmented Reality i imersja i badaniach i popularyzacji dziedzictwa kulturowego; Wykorzystanie środowiska gier do promocji dziedzictwa kulturowego i badań</p>
22.	Komputerowe techniki dokumentacji zabytków	<p>Wybrane przykłady udostępnianych w Internecie baz danych służących do dokumentacji zabytków (katalogi muzealne, archiwa obrazów, katalogi zabytków itp.) Ćwiczenie z wyszukiwania, korzystanie z oferowanych funkcji; System klasyfikacji ikonograficznej Iconclass i jego zastosowanie w bazach danych; Indeksy i słowniki hierarchiczne (tezaurusy hierarchiczne) w opisie dzieła sztuki - wprowadzenie, wybrane przykłady słowników gromadzących pojęcia z zakresu dziedzictwa kulturowego; Metadane - wprowadzenie, wybrane standardy metadanych dla dziedzictwa kulturowego: CDWA, CDWA lite, CCO, Object ID, LIDO, Dublin Core; Ontologia Cidoc CRM; System klasyfikacyjny MIDAS i jego zastosowanie.</p>
23.	Proseminarium I	<p>W trakcie zajęć studenci zapoznają się z gotyckimi dziełami malarstwa i rzeźby powstałymi na terenach Śląska lub powiązanymi z tymi terenami (np. importy) poprzez przygotowywanie pracy poświęconej jednemu wybranemu zabytkowi. W trakcie zajęć studenci poznają literaturę przedmiotu, czytają i dyskutują na temat wybranych problemów zawartych w zadanych tekstach, poznają strukturę tekstu naukowego i uczą się tworzyć jego poszczególne części. Podczas zajęć praktycznych (w muzeach i kościołach Wrocławia) prezentowany jest kontekst funkcjonowania (znaczenie, sprawczość, potencjał performatywny i dewocyjny badanych dzieł) wybranych zabytków w przestrzeni ich pierwotnego przeznaczenia, zgłębiana jest ich historia, losy fundatorów i późniejszych właścicieli, wszelkie konteksty historyczne i społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem realiów Śląska</p>
24.	Proseminarium II	<ul style="list-style-type: none"> – poznanie sposobów przygotowania i sporządzania tekstów naukowych – poznanie sposobów poszukiwania materiałów bibliograficznych i archiwalnych oraz wykorzystania Internetu w badaniach naukowych – opanowanie umiejętności krytycznego spojrzenia na literaturę przedmiotu oraz sporządzania stanu badań nad wybranymi dziełami sztuki – pogłębienie umiejętności szczegółowego opisu ikonograficznego (na przykładzie dzieł nowożytnej sztuki kościelnej) – opanowanie umiejętności analizy ikonograficznej i ikonologicznej dzieła sztuki oraz interpretacji dzieła sztuki w historycznym kontekście epoki
25.	Proseminarium III	<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie do zagadnienia samodzielnego sporządzania pracy dotyczącej wybranego dzieła sztuki - Przeprowadzanie kwerendy bibliotecznej z uwzględnieniem bibliotek cyfrowych. – Omówienie zasad sporządzania bibliografii i przypisów.

		<ul style="list-style-type: none"> – Omówienie źródeł do badań sztuki śląskiej doby baroku – Wskazanie instytucji gromadzących materiały o charakterze źródłowym i opracowania: bibliotek, archiwów, – Krytyka źródeł – piśmiennych i ikonograficznych – Zagadnienia metodologiczne – Omówienie sporządzania stanu badań – Analiza formalna architektury na wybranych przykładach wrocławskich budowli barokowych – Problem rozwarstwienia architektury – Analiza ikonograficzna programów ideowych wnętrz
26.	Proseminarium IV	Wymogi naukowe; Prawo autorskie – ochrona własności intelektualnej; Pojęcie metody i metodologii; Formułowanie problemu badawczego; Prezentacja problemów badawczych; Problematyzacja/konceptualizacja temat; Kwerenda, zebranie i weryfikacja materiału badawczego; Analiza oraz interpretacja wyników; Strukturyzowanie pracy; Tworzenie konspektu pracy.
27.	Seminarium licencjacko-pomocnicze	<p>I. „Sztuka starożytna i jej odbicia w sztuce nowożytnej”.</p> <p>Zapoznanie ze sposobem pisania prac naukowych, poprawnym konstruowaniem przypisów i bibliografii</p> <p>Poznanie głównych instytucji posiadających publikacje potrzebne przy pisaniu prac licencjackich i zaliczeniowych</p> <p>Omawianie metod opisu i analizy dzieła sztuki.</p> <p>II. Plastyka gotycka XV-XVI w. w Polsce</p> <p>Przygotowanie studentów do umiejętnego i krytycznego korzystania z naukowej literatury historyczno-artystycznej oraz literatury pomocniczej z zakresu innych dziedzin. Bliższe zapoznanie studentów z rzeźbą i malarstwem późnogotyckim w Polsce. Przygotowanie pracy licencjackiej bądź pomocniczej</p> <p>Plastyka późnogotycka i w krajach ościennych oraz jej związki ze sztuką zachodnioeuropejską. Analiza historyczno-artystyczna oraz ikonograficznych wybranych dzieł sztuki</p>
28.	Seminarium licencjacko-pomocnicze	<p>III. Seminarium zorganizowane jest we współpracy z Zakładem Narodowym im., Ossolińskich we Wrocławiu.</p> <p>Przedmiotem badań są grafiki pochodzące ze zbiorów Gabinetu Sztuki.</p> <p>Seminarium pomocniczo - licencjackie służy przygotowaniu studentów do pisania pracy licencjackiej.</p> <p>W ramach seminarium każdy student otrzymuje samodzielny temat do opracowania, pozostając pod opieką naukową prowadzącego seminarium i pracownika Zakładu im. Ossolińskich.</p> <p>Praca podzielona jest na dwa semestry. W pierwszym student wybiera temat pracy. Zapoznaje się z dziełem sztuki w Gabinetzie Sztuki i przeprowadza kwerendę archiwalną, zbierając literaturę dotyczącą samego dzieła, jego autora (jeśli jest znany). W pierwszym semestrze student przygotowuje bibliografię, przedstawia stan badań, a także plan samej pracy. Sporządza także wstępny opis dzieła. Na tej podstawie otrzymuje zaliczenie. W drugim semestrze przygotowuje całość pracy pisemnej, a także prezentację multimedialną. Praca zawiera analizę dzieła, zarówno formalną, jak i ikonograficzną oraz szeroki krąg odniesień porównawczych. W ostatniej części zostają przedstawione wnioski.</p> <p>IV. Malarstwo wrocławskie po 1945 roku</p>
29.	Fakultet I	I. Przedmiot "Akademicy, realiści i impresjoniści. Malarstwo i rzeźba XIX wieku w dobie technologii cyfrowych" to fakultet-laboratorium, mający formę zajęć interaktywnych w pracowni komputerowej. Ma on uświadomić studentom, jakimi nowymi możliwościami poznawania i badania malarstwa i rzeźby XIX wieku dysponujemy w dobie rozwoju technologii cyfrowych i internetu. Malarstwo i rzeźba XIX wieku, w tym zwłaszcza twórczość francuskich impresjonistów, należy do najwyższej cenionych zjawisk w dziejach sztuki. Fakultet-laboratorium pokazać ma, jakimi nowymi możliwościami poznawania i badania malarstwa i rzeźby XIX wieku dysponujemy w

		<p>dobie rozwoju technologii cyfrowych i internetu. Na przykładzie dzieł impresjonistów i innych malarzy oraz rzeźbiarzy XIX wieku ćwiczyć będziemy wykorzystywanie zasobów internetowych w poznawaniu i badaniu dawnej sztuki. Zajęcia dotyczyć będą m.in. takich zasobów, jak: katalogi biblioteczne, biblioteki cyfrowe, bazy czasopism i inne zasoby pełnotekstowe, portale muzealne, dziedziczne bazy danych, fototeki, zbiory filmów dokumentalnych, portale tematyczne poświęcone spuściźnie artystycznej określonych twórców. Ćwiczenia obejmować będą zaawansowane przeszukiwanie zasobów w oparciu o tekst i obraz, przygotowywanie wypowiedzi i tekstów na wybrany temat w oparciu o owe zasoby, a także ocenę ich wiarygodności. Zwrócimy uwagę na możliwość wirtualnego zwiedzania, oglądania dzieł malarstwa w dużym powiększeniu, prowadzenia analiz porównawczych. Poznamy przykłady wspieranych komputerowo badań technologicznych.</p> <p>W czasie zajęć oraz do kontaktu ze studentami i udostępniana im materiałów związanych z fakulterem będzie wykorzystywana platforma Office 365, w tym: Outlook, OneDrive i Class Notebook</p>
30.	Fakultet II	<p>I. Projektowanie karoserii samochodów po drugiej wojnie światowej.</p> <p>Zajęcia fakultatywne z dziedziny historii projektowania karoserii samochodowych mają na celu ukazanie możliwości „opowiedzenia” historii poprzez dzieje jednej z najbardziej dynamicznie rozwijającej się dziedziny popkultury. Motoryzacja, jako jeden z ważniejszych czynników przemian cywilizacyjnych w XX wieku, oddziaływała na wiele elementów nowoczesnej ikonosfery, poczynając od produktów codziennego użytku, modę, po architekturę i urbanistykę. Projektowanie, wytwarzanie i użytkowanie samochodów jest też jedną z doskonałych emanacji przemian społecznych i kulturowych powojennej Europy. Dotyczy to nie tylko przemian w ramach powszechnych procesów historycznych, ale może co ważniejsze, przemian w poszczególnych krajach, w których ta dziedzina była ważnym elementem tak zwanej dziś „polityki historycznej”. Pierwszych kilka zajęć przeznaczonych będzie na prezentację przez prowadzącego kilku wybranych zagadnień z tej dziedziny. Prezentacje te połączone będą z dyskusją. W trakcie następnych zajęć studenci zaprezentują z kolei wybrane przez siebie zagadnienia z tej dziedziny. Jedne z zajęć poświęcone będą na wizytę w jedynym we Wrocławiu Muzeum Motoryzacji, w którym to sami studenci przeprowadzą analizę wybranych projektów motoryzacyjnych. Zajęcia fakultatywne, poza ogólnymi celami kształceniowymi będą miały na celu przygotowanie do pracy w Oddziałach Służb konserwatorskich, gdzie coraz częściej pracownicy muszą podejmować decyzję dotyczące wpisu do rejestru zabytków pojazdów mechanicznych i w cieszącym się coraz większym zainteresowaniem muzeach motoryzacji</p> <p>II Karty pocztowe</p> <p>Karty pocztowe jako źródło do badań i przedmiot badań historyków sztuki; Historia kart pocztowych, „Wielowarstwowość” karty pocztowej; Kolekcjonowanie kart pocztowych. Datowanie kart pocztowych; Pocztówki z obiegu, pocztówki bez obiegu, Autor, wydawca, fotograf itp. - jakie ważne informacje należy czytać z karty pocztowej? Techniki graficzne, drukarskie i fotograficzne stosowane w wytwarzaniu kart pocztowych. Prezentacje studentów na wybrane tematy (np. pocztówki z wybranych miast, pocztówki bożonarodzeniowe i noworoczne, pocztówki wielkanocne, pocztówki propagandowe, pocztówki z motywami romantycznymi i erotycznymi)</p>
31.	Fakultet III	<p>I. Kolekcjonerstwo sztuki antycznej w XVIII i XIX wieku</p> <p>Przedmiotem zajęć będzie zagadnienie kolekcjonerstwa obiektów antycznych wyrosłe na bazie zainteresowania sztuką starożytną po odkryciach w Herkulanum i Pompejach oraz publikacji dzieł J.J. Winckelmanna. Szczególny nacisk zostanie położony na nowe, naukowe podejście do kolekcjonowania, w którym istotny staje się kontakt z oryginałem. Poruszone zostanie także zagadnienie filhellenizmu, którego efektem stały się podróże do Grecji w celu nabywania antyków, co zaowocowało powstaniem licznych prywatnych kolekcji obiektów antycznych, zbiorów uniwersyteckich zawierających, obok oryginałów, także odlewy gipsowe dzieł sztuki antycznej, czy wreszcie</p>

		<p>pierwszych publicznych muzeów (np. Gliptoteka w Monachium, British Museum.</p> <p>II.</p> <p>Celem zajęć jest przybliżenie studentom historii sztuki podstawowych metod ustalania autorstwa obrazów. Zostaną szczegółowo omówione zarówno klasyczne metody znawstwa (Giovanni Morelli, Bernard Berenson, Max Friedländer), jak i myśl metodologiczna tzw. „nowego znawstwa”, która była budowana głównie na bazie wieloletniego programu badań nad obrazami Rembrandta van Rijn (<i>Rembrandt Research Project</i>). Uczestnicy zajęć fakultatywnych będą mieli możliwość zapoznania się z metodami szczegółowej analizy dzieła sztuki, gdzie obraz jest traktowany jako manifestacja złożonego świadomego procesu kreacji, w którym indywidualność twórcy objawia się w określeniu celu dzieła, wyborze artystycznych środków i sposobie ich wykorzystania. Oprócz zajęć w salach wykładowych przewidziane są także wizyty w muzeach mające na celu doskonalenie praktycznych umiejętności atrybuowania obrazów.</p> <p>Tematy poszczególnych zajęć:</p> <p>Kiedy i po co potrzebny jest znawca? Co należy wiedzieć o sygnaturach. Kilka uwag na temat historii znawstwa. Znanstwo jako intuicyjna praktyka – Max J. Friedlaender, Bernard Berenson. Próby obiektywizacji pracy znawcy: Giovanni Morelli, Arthur Laurie i Mauritz von Danzig. Nowe znawstwo: <i>Rembrandt Research Project</i>. Fizyko-chemiczne metody badania obrazów. Jak fałszerze oszukują znawców? <i>Casus Madonny pod jodłami</i> Lucasa Cranacha Starszego. Zajęcia praktyczne w jednym z kościołów we Wrocławiu. Zajęcia praktyczne w pracowni konserwatorskiej. Zajęcia praktyczne w muzealnej galerii malarstwa</p>
32.	Fakultet IV	<p>I. Znanstwo</p> <p>Celem zajęć jest przybliżenie studentom historii sztuki podstawowych metod ustalania autorstwa obrazów. Zostaną szczegółowo omówione zarówno klasyczne metody znawstwa (Giovanni Morelli, Bernard Berenson, Max Friedländer), jak i myśl metodologiczna tzw. „nowego znawstwa”, która była budowana głównie na bazie wieloletniego programu badań nad obrazami Rembrandta van Rijn (<i>Rembrandt Research Project</i>). Uczestnicy zajęć fakultatywnych będą mieli możliwość zapoznania się z metodami szczegółowej analizy dzieła sztuki, gdzie obraz jest traktowany jako manifestacja złożonego świadomego procesu kreacji, w którym indywidualność twórcy objawia się w określeniu celu dzieła, wyborze artystycznych środków i sposobie ich wykorzystania. Oprócz zajęć w salach wykładowych przewidziane są także wizyty w muzeach mające na celu doskonalenie praktycznych umiejętności atrybuowania obrazów.</p> <p>Tematy poszczególnych zajęć:</p> <p>Kiedy i po co potrzebny jest znawca? Co należy wiedzieć o sygnaturach. Kilka uwag na temat historii znawstwa. Znanstwo jako intuicyjna praktyka – Max J. Friedlaender, Bernard Berenson. Próby obiektywizacji pracy znawcy: Giovanni Morelli, Arthur Laurie i Mauritz von Danzig. Nowe znawstwo: <i>Rembrandt Research Project</i>. Fizyko-chemiczne metody badania obrazów. Jak fałszerze oszukują znawców? <i>Casus Madonny pod jodłami</i> Lucasa Cranacha Starszego. Zajęcia praktyczne w jednym z kościołów we Wrocławiu. Zajęcia praktyczne w pracowni konserwatorskiej. Zajęcia praktyczne w muzealnej galerii malarstwa.</p> <p>II <i>W korowodzie wielkich kultur i cywilizacji - sztuka Sycylii na przestrzeni dziejów</i></p> <p>Zapoznanie studentów ze zjawiskiem syntezy różnych tradycji artystycznych w jednym regionie, prezentacja najwybitniejszych dzieł sztuki Sycylii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Historia i topografia Sycylii - Obyczaje i zwyczaje Sycylii - Sztuka: Fenicjan, Rzymian, Greków, Bizancjum, Islamu, Normanów, renesansu i baroku na Sycylii - Specyfika artystyczna miast Sycylii: Palermo, Syrakuzy, Katania.

33.	Objazd I	<p>Wrocław – Gniezno (katedra: architektura, wyposażenie) – Trzemeszno (kościół Wniebowzięcia NMP: architektura od 1 poł. XII –XVIII w., wyposażenie) – Strzelno (kościół św. Trójcy: romańskie detale rzeźbiarskie, architektura do XVIII w.; rotunda św. Prokopa: architektura XII/XIII w.) – Kruszwica (kolegiata św. Piotra&Pawła: architektura 1 poł. XII w.) – Inowrocław (kościół NMP z 2 poł. XII w.)</p> <p>Mogilno (kościół benedyktynów XI w.) – Toruń (miasto i urbanistyka średniowieczna; ratusz XV w.; domy mieszczańskie; zamek krzyżacki, ruiny; kościoły św. Janów, Wniebowzięcia NMP, św. Jakuba: architektura & wyposażenie) – Chełmża (katedra św. Trójcy XIII-XIV w.; kościół św. Mikołaja XIII-XV w.)</p> <p>Chełmno (układ urbanistyczny; architektura XIII-XVI w.: fara Wniebowzięcia NMP & wyposażenie; d. kościół klasztoru cysterek & wyposażenie; d. franciszkański kościół św. Jakuba i Mikołaja; d. dominikański kościół św. Piotra&Pawła; d. kościół szpitalny św. Ducha; ratusz, kon. XVI w.) – Grudziądz (średniowieczny układ urbanistyczny; fara św. Mikołaja XIII-XV w. & wyposażenie) – Kwidzyn (zamek kapituły pomezkańskiej z XIV w.; kościół katedralny XIV w.) – Sztum (zamek krzyżacki XIV-XV w.) – Malbork (zamek krzyżacki XIII-XV w.; ratusz gotycki)</p> <p>Elbląg (d. fara św. Mikołaja, XIV-XV w. & wyposażenie; d. kościół dominikański ob. galeria EL) – Frombork (katedra Wniebowzięcia NMP, XIV w. & wyposażenie) – Pelplin (d. kościół cystersów XIII-XVI w. & wyposażenie) – Gniezno (układ urbanistyczny; ratusz gotycki; zamek krzyżacki XIV-XV w.)</p> <p>Bydgoszcz (d. fara św. Mikołaja, XV w. & wyposażenie; d. kościół bernardynów XVI w.) – Kórnik (zamek Działyńskich, neogotycki, XIX w.; fara XV w.) – Kalisz (d. kościół franciszkanów XIII-XVI w. & wyposażenie; d. kolegiata św. Mikołaja, gotycka & wyposażenie; kościół św. Józefa: poliptyk kaliski & obraz św. Józefa) – Wrocław</p>
34.	Objazd II	<p>Ziemia Lubuska, Pomorze Zachodnie, Wielkopolska</p> <p>Zapoznanie studentów z najbardziej reprezentatywnymi zabytkami sztuki sakralnej i świeckiej w Wielkopolsce, na Pomorzu Zachodnim i na Ziemi Lubuskiej od romanizmu (X w.) do stulecia XX, a zwłaszcza trudniej dostępnymi, położonymi poza wielkimi miastami. Doskonalenie umiejętności analizy formalnej, stylowo-porównawczej i ideowej obiektu zabytkowego (architektury, rzeźby, malarstwa, rzemiosła artystycznego), a także jego prezentacji w pierwotnym kontekście. Ćwiczenia identyfikacji oryginalnej substancji zabytkowej oraz późniejszych jej przemian i konserwacji. Podczas pięciodniowego objazdu studenci mają możliwość zwiedzenia ponad dwudziestu zabytkowych miejscowości</p>
35.	Objazd III	<p>Kraków</p> <p>Zapoznanie studentów z najbardziej reprezentatywnymi zabytkami sztuki sakralnej i świeckiej w Krakowie od romanizmu (X w.) do XX w. z naciskiem na sztukę XIX i XX wieku. Doskonalenie umiejętności analizy formalnej, stylowo-porównawczej i ideowej obiektu zabytkowego (architektury, rzeźby, malarstwa, rzemiosła artystycznego), a także jego prezentacji w pierwotnym kontekście. Ćwiczenia identyfikacji oryginalnej substancji zabytkowej oraz późniejszych jej przemian i konserwacji. Szczególny nacisk zostanie położony na umiejętność analizy treści symbolicznych i politycznych architektury krakowskiej w kontekście zaborów, konfliktów religijnych i społecznych. Podczas pięciodniowego objazdu studenci mają możliwość zwiedzenia trudno dostępnych obiektów, archiwów, zbiorów kolekcjonerskich oraz wysłuchania wykładów wybitnych krakowskich uczonych i konserwatorów.</p>
36.	Lektorat języka łacińskiego	<p>alfabet, wymowa, akcent wyrazowy; rozpoznawanie czterech koniugacji, wyróżnianie tematów czasownika; budowa zdania łacińskiego (podmiot, orzeczenie czasownikowe i imienne, dopełnienie bliższe i dalsze, okolicznik, przydawka); podstawowe funkcje przypadków; czasownik posiłkowy sum, esse, fui i złożenia; czasownik regularny (koniugacja I – IV) w formach: indicativus praesentis activi i passivi, indicativus imperfecti activi i passivi, indicativus futuri I activi i passivi, indicativus perfecti activi i passivi, indicativus plusquamperfecti activi i passivi,</p>

		<p>indicativus futuri II activi i passivi, coniunctivus praesentis activi i passivi, coniunctivus imperfecti activi i passivi, coniunctivus perfecti activi i passivi, coniunctivus plusquamperfecti activi i passivi, imperativus praesentis activi i passivi, infinitivus praesentis activi i passivi, infinitivus perfecti activi i passivi, infinitivus futuri activi i passivi, participium perfecti passivi, participium praesentis activi, participium futuri activi i passivi (gerundivum), gerundium, verba deponentia i semideponentia, czasowniki nieregularne : volo, nolo, malo, eo, fero,fio, prosum, possum, rzeczownik i przymiotnik: deklinacja I, II, III, IV, V, stopniowanie przymiotników, tworzenie i stopniowanie przysłówków, zaimki: osobowe, zwrotny, dzierżawcze, wskazujące, względny, nieokreślone, przymki, składnia : ACI, NCI, ablativus absolutus, coniugatio periphrastica activa i passiva, funkcje przypadków: genetivus partitivus, dativus possessivus, ablativus auctoris, ablativus temporis, ablativus comparativus, składnia nazw miast, coniunctivus w zdaniu niezależnym i podrzędnym, consecutio temporum, zdania pytające zależne, celowe, dopełnieniowe, czasowe, względne, warunkowe, przyczynowe, przyzwalające, skutkowe, podmiotowe</p> <p>Słownictwo z zakresu podręcznika Prima via. Wstępna nauka języka łacińskiego. Teksty. Słownictwo z zakresu przerobionych tekstów oryginalnych oraz inskrypcji przygotowanych przez lektora; Sentencje i zwroty łacińskie /wybór/. Wybrane zagadnienia z historii, historii sztuki, literatury i kultury antycznej.</p>
37.	Lektorat języka obcego nowożytnego B II	Zajęcia wg programu Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UWr

Nazwa kierunku studiów: Historia sztuki
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – nr 78

l.p	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Metodologia historii sztuki i badań nad sztuką	Metoda ikonograficzna Maxa Dvoraka, Metoda ikonologiczna A. Warburga, Dewiacje heglowskie w pojmowaniu historii, Historia sztuki na przejściu od ikonologii do hermeneutyki w ujęciu Oskara Bätschmanna, Współczesna hermeneutyka sztuki (Arnheim, Boehm, Imdahl, Bätschmann, Brötje), Gombrich i Arnheim, Imdahl; Boehm, Brötje – przykład hermeneutyki obrazów, Baxandall, Filozofia sztuki Marina Heideggera, Filozofia Gadamera jako podstawa hermeneutycznych metod w humanistyce, Zagadnienia religioznawcze w historii sztuki, New Art History".
2.	Dzieje myśli o sztuce	Wprowadzenie. Teoria sztuki, filozofia sztuki, estetyka. Początki refleksji estetycznej (<i>Trójjedyna choreja</i> . Estetyka Grecji okresu archaicznego); <i>Liczba, proporcja, harmonia, kanon</i> . Estetyka pitagorejczyków i jej konsekwencje artystyczne.; Różne spojrzenia na <i>mimesis</i> . Poglądy estetyczne Platona i Arystotelesa i ich oddziaływanie na sztukę; Witruwiusz i jego <i>De architectura libri decem</i> ; <i>Według miary, liczby i wagi</i> . Estetyka w <i>Biblii</i> ; Obraz kultowy, ikona, ikonoklazm. Ojcowie Kościoła o wizerunkach w kulcie. Teologia ikony i bizantyński spór o obrazy; Między teologią a empirią. Scholastyczne i niescholastyczne teorie estetyczne XIII w. (m.in. traktaty o perspektywie: Witelo, Roger Bacon, John Peckham a początki konstruowania przestrzeni w malarstwie włoskim); Między teorią a praktyką – o średniowiecznych traktatach technologicznych i o społecznym statusie artysty w średniowieczu; Reformacja a sztuka (m.in. miejsce i rola architektury oraz sztuki kościelnej w świetle pism reformatorów i dokumentów kościelnych doby konfesjonalizacji). Katolicyzm potrydencki wobec sztuki; Traktaty o malarstwie doby renesansu we Włoszech oraz na północ od Alp; Renesansowa teoria architektury we Włoszech oraz na północ od Alp; <i>Maniera, sprezzatura, figura serpentinata</i> . Wokół teorii sztuki manierystycznej; Różne oblicza retorycznej koncepcji sztuki. O teoriach artystycznych doby baroku; <i>Podług nieba i zwyczaju</i> . O polskiej refleksji o sztuce doby nowożytnej.
3.	Muzealnictwo	Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką pracy muzealnej, zwłaszcza w aspekcie wystawiennictwa, promocji, logistyki i inwentaryzacji a także z elementami rynku sztuki.

4.	Fakultet 1	<p><i>I. Architektura egipska w architekturze nowoczesnej Europy</i></p> <p>Dzieła architektoniczne wykorzystujące motywy starożytnej sztuki egipskiej (np. monumenty o charakterze sepulkralnym) były wznoszone w Europie od epoki renesansu, aczkolwiek w znikomej ilości. Rozkwit zainteresowań starożytnym Egiptem datuje się od końca XVIII wieku. Przełomowym wydarzeniem była ekspedycja Napoleona do Egiptu. w jej efekcie w Europie XIX wieku następuje nagły wzrost ilości budowli nawiązujących do tych wznoszonych w starożytnym Egipcie. We Francji i Anglii było to w głównej mierze spowodowane kampaniami wojennymi obu mocarstw w kraju faraonów. Styl architektoniczny określany mianem Egyptian Revival znalazł odbicie także w XIX-wiecznej architekturze innych krajów Europy.</p> <p>Druga fala „egiptomanii” europejskiej wiąże się bezpośrednio z odkryciem grobu egipskiego faraona XVIII dynastii, Tutanchamona, dokonanego w 1922 roku przez brytyjskiego archeologa, Howarda Cartera. Ta faza zainteresowania sztuką starożytnego Egiptu, niekiedy uważana za części stylu art deco, znalazła wyraz głównie w sztuce dekoracyjnej, jest jednak także obecna w architekturze lat 20-tych XX wieku.</p> <p>W trakcie zajęć dyskutowane będą kwestie związane z obiema fazami.</p> <p><i>I. Sztuka i polityka w PRL-u</i></p> <p>W trakcie zajęć zostanie szczegółowo omówione tytułowe zagadnienie, a podstawą dla zakładanej dyskusji będą nie tylko teksty i opracowania, ale również prezentacja fragmentów filmów fabularnych i dokumentalnych, spektakli teatralnych, programów satyrycznych i kabaretowych ze zbiorów Prowadzącego zajęcia. Osobny blok tematyczny, równoległy do poprzedniego, to rozliczne aspekty rodzimej sztuki awangardowej w tym czasie, zarówno tej znajdującej się w oficjalnym obiegu, jak i alternatywnej, kontestującej wyraźnie ówczesny system polityczny.</p>
5.	Fakultet 2	<p><i>I. Muzea cyfrowe i analogowe</i></p> <p>Celem zajęć jest poznanie oraz przeanalizowanie metod i narzędzi tworzenia narracji wystaw stałych i czasowych - zarówno tych tradycyjnych i głęboko w muzealnictwie zakorzenionych, a także tych najnowszych, wykorzystujących najnowsze zdobycze techniki. Treści realizowane w sposób tradycyjny poprzez wizyty w placówkach muzealnych i zajęcia praktyczne zwłaszcza na ekspozycjach, do powstania których wykorzystano różnicowane narzędzia i techniki multimedialnej prezentacji treści.</p> <p><i>II. Teoretyczne aspekty współczesnej kultury wizualnej I</i></p> <p>Zaznajomienie studentów z teoretycznymi aspektami współczesnej kultury wizualnej. Pozwoli to na zrozumienie i analizę dzieł i postaw w okresie modernizmu, postmodernizmu i „płynnej rzeczywistości”. Meritum spotkań jest refleksja nad sztuką współczesną w szerokim kontekście tradycji historii sztuki, jej teorii i krytyki oraz kultury masowej, polityki instytucji, strategii wystawienniczych i organizacji życia artystycznego. Dyskusja koncentrować się będzie na najnowszych przejawach współczesnej kultury wizualnej.</p>
6.	Fakultet 3	<p><i>I. Rewitalizacja architektury i zespołów urbanistycznych</i></p> <p>Rewitalizacja - definicja pojęcia. Omówienie terminów: dziedzictwo kulturowe, dobro kultury, zabytek, pomnik historii z świetle ustaw z 1962 i 2003 roku. Omówienie ustawy o rewitalizacji z 2015 roku. Prezentacja instytucji zajmujących się ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego w Polsce i na świecie; Strategie rewitalizacyjne - wprowadzanie nowych funkcji w obiektach zabytkowych: muzealnych, teatralnych, kinowych, hotelarskich, handlowych, innych usługowych; Rewitalizacja grodzisk wczesnośredniowiecznych na terenie Polski; Rewitalizacja obiektów architektury sakralnej – kościołów miejskich i zespołów klasztornych; Stan zachowania obiektów architektury rezydencjonalnej na Śląsku i perspektywy ich rewitalizacji. Hotele w obiektach zabytkowych; Rewitalizacja przestrzeni rynkowych w centrach miejskich; Wykorzystanie obiektów historycznych dla potrzeb muzealnictwa (na przykładach Muzeum Świętokrzyski</p>

		<p>Sztetl w Chmielniku, Muzeum Chopina w Warszawie, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa); Rewitalizacja obszarów przemysłowych w Wielkiej Brytanii (np. doki londyńskie, Canary Warf) i w Niemczech (np. Zagłębie Ruhry, HafenCity w Hamburgu), Rewitalizacja obiektów przemysłowych w Polsce na przykładzie Łodzi i Żyrardowa oraz Górnego Śląska; Konceptcje rewitalizacyjne terenów portowych na przykładzie Gdańska i Szczecina; Konceptcja rewitalizacji obiektów historycznych w centrach miejskich – na przykładzie Museums Quartier w Wiedniu; Rewitalizacji miejskich przestrzeni zdegradowanych (na przykładzie rewitalizacji warszawskiej Pragi Północ, dzielnicy Nadodrze we Wrocławiu); Rewitalizacja dzielnicy Chiado w Lizbonie; Konceptcje rewitalizacji obiektów teatralnych; Rewitalizacja uzdrowisk - Cieplice, Polanica Zdrój, Świeradów. Omówienie problemu zachowania i eksponowania substancji zabytkowej w rewitalizowanych budowlach i zespołach urbanistycznych. Wskazanie różnych postaw konserwatorskich wobec dziedzictwa kulturowego.</p> <p><i>II. Sztuka na sprzedaż</i></p> <p>Omówienie historii produkcji artystycznej i funkcjonowania wybranych europejskich metropolii (Brugia, Antwerpia, Norymberga, Kolonia) z perspektywy pracujących w nich twórców parających się, szeroko pojętym, malarstwem, rzeźbą, złotnictwem i grafiką. Obok przedstawienia sylwetek najważniejszych artystów, prezentacji najciekawszych dzieł i omówienia charakterystyki produkcji artystycznej każdego z tych miast, uwaga zostanie poświęcona następującym problemom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rola miejskich władz i ich zarządzeń w stymulowaniu artystycznego rozwoju Brugii, Antwerpii i Norymbergi, Kolonii - uwarunkowania i konsekwencje migracji artystów oraz ich dzieł dla tych trzech miast - życie codzienne twórców (prawa, obowiązki, swobody, przynależność do korporacji i bractw, pozaartystyczna działalność) - organizacja wielkich warsztatów - początki seryjnej produkcji dzieł sztuki i handlu nimi - rola kobiet jako żon, córek, współpracownic i spadkobierczyń największych twórców
7.	Fakultet 4	<p><i>I. Śmierć w sztuce europejskiej XIV-XVIII w.</i></p> <p>Sztuka wobec śmierci i śmierć w sztuce, Śmierć – z dziejów obrazowania pojęcia. Płeć śmierci, <i>Mors finiet omnia</i>. Przedstawienia i cykle z udziałem Śmierci (<i>Triumf Śmierci</i>, <i>Koło Śmierci</i>, <i>Theatrum vitae et mortis</i>), <i>Taniec śmierci</i>, <i>Vanitas</i> – o sposobach wyobrażania idei marność w sztuce (alegorie – martwe natury – <i>vanitas</i> w emblematyce), <i>Hodie mihi, cras tibi</i>. Trup jako pouczenie? (przedstawienia rozkładających się ciał, motyw <i>transi</i> w sztuce sepulkralnej), <i>Theatrum anatomicum</i> – trup w akademiach medycznych i artystycznych. Ciało zmarłego jako przedmiot badań i obrazowania, <i>Meditatio mortis optima philosophia</i>. <i>Ars bene moriendi</i> jako przedmiot obrazowania w sztuce i literaturze, Dobra i zła śmierć: I) dobra śmierć <i>jedermannna</i>, śmierć świętego, proroka i „żołnierza chrystusowego”, Dobra i zła śmierć: II) przedstawienia śmierci nagłej, okrucieństw wojny i egzekucji, <i>Śmierć śmierci</i> – Ukrzyżowanie Chrystusa, <i>In spe gloriosae resurrectionis</i>, Ku zbawieniemu przestraszeniu? – wyobrażenia <i>Sądu Ostatecznego</i>, Losy pośmiertne człowieka: niebo, piekło, czyściec</p> <p><i>II. Teoretyczne aspekty współczesnej kultury wizualnej II</i></p> <p>Omówione zostaną takie zagadnienia i pojęcia jak: „modernizm”, „postmodernizm”, „symulakry”, „nowa sztuka”, „nowe media”, „audiowizualność”, „globalizacja sztuki”, „konsumeryzm”, „antysztuka”, „koniec sztuki”, „renesans malarstwa”, „sztuka krytyczna”, „wstręt”, „wizualność”, czy „obraz cyfrowy”. Dotyczą one istotnych zjawisk kulturowych XX i XXI w., podważających dawny porządek aksjologiczny i estetyczny, a stanowiących podstawę dla rozumienia struktury współczesnego świata artystycznego.</p>

8.	Wykład monograficzny I	<i>Miasto idealne w dziejach Europy/ miasto średniowieczne i nowożytne- wybrane fenomeny I</i> Miasta Zahringerów i bastidy, Citta Turrita. Bologna, San Gimignano, Perugia i Viterbo, Hanza a miasto. Visby, Lubeka, Brugia, Gandawa, Gdańsk i Toruń; Proces lokacyjny na obszarze ziem polskich. Prawo Magdeburskie a prawo flamandzkie. ; Kraków i Wrocław- pierwowzory i analogie.; Miasta średniej wielkości – architektura budowli monumentalnych, a „forma urbis”. Legnica, Świdnica, Strzegom; Miasta XIII i XIV wieku w Europie. Przemiany funkcji i formy.
9.	Wykład monograficzny II	<i>Historia fotografii</i>
10.	Wykład monograficzny III	<i>Jak się robi historię sztuki, czyli o metodach i sposobach dochodzenia do odkryć z zakresu historii sztuki</i> Wykłady są poświęcone pokazaniu praktycznego wykorzystania różnego rodzaju metod w pracy badawczej historyka sztuki. Studenci będą mieli okazję dowiedzieć się od doświadczonego badacza m.in. na podstawie jakich źródeł tworzy się biografię artysty, jak ustala się autorstwo obrazu, do czego służyły sygnatury, jak bada się rolę widza w dziele sztuki, czy gdzie ukrywano dzieła sztuki na Śląsku w czasie II wojny światowej. Tematy zajęć: Johann Jacob Eybelwieser w Łądku Zdroju, czyli o pożytkach z patrzenia na rysunki. Johann Philipp Kretschmer, czyli o potrzebie czytania ksiąg parafialnych. Johann Christian Bendeler, czyli o różnicach dawnej i współczesnej narracji. Krzeszowski modlitewnik pasyjny, czyli o widzu implikowanym w obrazie. Michael Willmann w Amsterdamie, czyli graficzne wzorce mówią. Krzeszowskie Betlejem, czyli o potrzebie kontekstu. Pocałunki Marii i Pocałunki Józefa, czyli o tym, że wszystko ma swoje literackie źródło. Kiedy odkrywamy nieznany obraz, czyli o potrzebie używania oka. Po co podpisywano obrazy, czyli o sygnaturach śląskich malarzy doby baroku. Jeden rysunek, czyli o tym, że dawniej też kreowano swoje kariery. Porozmawiajmy o pieniądzach – ile zarabiał Michael Willmann? Na tropie tajemnic II wojny światowej, czyli co się stało w Lubiążu. Śląski Anioł i Krzeszowska Róża, czyli o istnieniu medialnej kreacji w dobie baroku. Haga w Kamieńcu Ząbkowickim, czyli o tym, że sztuka jest substytutem rzeczywistości.
11.	Wykład monograficzny IV	<i>W 100 rocznice powstania Bauhausu – geneza i długie trwanie</i> Celem wykładu jest przedstawienie najważniejszych założeń powstania Bauhausu w Weimarze i ukazanie tej szkoły w kontekście działań reformatorskich w XIX wieku, a także wskazanie na długie trwanie koncepcji Bauhausu zwłaszcza w architekturze. Korzenie Bauhausu w XIX w; Tendencje reformatorskie: Arts and Crafts, secesja, Wekbund, grupy artystyczne: m.in. w Monte Verita, Steiner i antropozofia; Bauhaus przez Bauhausem (Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu i rola H. Poelziga; Rywalizacja między księstwami: Darmstadt a Weimar na początku XX wieku; Weimar i jego środowisko artystyczne od XVIII wieku do 1919 r.; Wchutemas i awangarda rosyjska; Założenia i cele Bauhausu w Weimarze: pedagogika, nauczyciele, uczniowie, dzieła; Założenia i cele Bauhausu w Dessau: pedagogika, nauczyciele, uczniowie, dzieła; Wpływ Bauhausu na rozwój awangardy architektonicznej; Osiedla w Niemczech i Czechosłowacji (Zlin); Bauhaus kontra tradycjoniści, Bauhaus a III Rzesza, Bauhaus w Europie Środkowej, Wrocław a Bauhaus: wystawa Werkbundu WuWA w 1929 r.
12.	Wykład monograficzny V	<i>Rzeźba wrocławska I poł. XX w.</i>
13.	Wykład monograficzny VI	<i>Miasto idealne w dziejach Europy/ miasto średniowieczne i nowożytne- wybrane fenomeny II</i> Miasta Zahringerów i bastidy, Citta Turrita. Bologna, San Gimignano, Perugia i Viterbo, Hanza a miasto. Visby, Lubeka, Brugia, Gandawa, Gdańsk i Toruń; Proces lokacyjny na obszarze ziem polskich. Prawo Magdeburskie a prawo

		flamandzkie. ; Kraków i Wrocław- pierwowzory i analogie.; Miasta średniej wielkości – architektura budowli monumentalnych, a „forma urbis”. Legnica, Świdnica, Strzegom; Miasta XIII i XIV wieku w Europie. Przemiany funkcji i formy; Miasto idealne w średniowiecznych Włoszech; Na rubieżach Europy- Siedmiogród i Wołoszczyzna; Piwo, sukno i Arystoteles- realny obraz miasta późnośredniowiecznego w środkowej Europie. Miasta pojedyncze i wielokrotne. Mury, wieże i ratusze; Miasta idealne okresu renesansu. Ferrara, Pienza; Akwedukty i fontanny- podstawy ekonomiczne i ideologiczne miasta barokowego we Włoszech. Przykład Rzymu; Miasto barokowe na ziemiach polskich; Kartezjusz a place Nancy, Paryża i Bordeaux; Miasta twierdze- przykład Brzegu, Świdnicy i Wrocławia.
14.	Warsztat badawczy historyka sztuki	Zajęcia mają przygotować studentów do sporządzania typowej dokumentacji konserwatorskiej. W pierwszym semestrze (letnim I rok studiów magisterskich) jest to Karta Ewidencyjna Zabytku Architektury i Budownictwa, w drugim semestrze (zimowym II roku studiów magisterskich) studium historyczno – urbanistyczne wybranej dzielnicy większego ośrodka miejskiego lub małego miasta. Część zajęć poświęcona jest precyzowaniu wiedzy dotyczącej terminologii architektonicznej, część nauce datowania elementów i detali architektonicznych w końcu w drugim semestrze określeniu wartości zabytkowych zespołów urbanistycznych. W trakcie zajęć w drugim semestrze omawiana jest także teoria i praktyka działań konserwatorskich w dziedzinie architektury, a także aspekty prawne ochrony zabytków.
15.	Seminarium magisterskie	<p><i>I. Sztuka średniowieczna</i> Wprowadzenie w problematykę przygotowywania (wybór tematu, koncepcja pracy, zbieranie literatury, poszukiwanie źródeł, metody badań i interpretacji) i pisanie pracy magisterskiej (język pracy naukowej, układ treści, składniki); Napisanie pracy.</p> <p><i>II. Urbanistyka i ochrona zabytków</i> Napisanie pracy magisterskiej stanowiącej wynik samodzielnej i oryginalnej pracy badawczej, poszerzenie świadomości naukowej wszystkich uczestników seminarium, prezentacja różnych metod badawczych dotyczących architektury urbanistyki i ochrony zabytków. Metoda ikonograficzna, metrologiczna, porównawcza, społeczna historia sztuki. Najlepsze prace prezentowane będą w formie artykułu, lub nawet w szczególnych wypadkach książki, jednak naczelnym celem jest pogłębienie wiedzy studenta i zachęta do twórczego konsumowania sztuki.</p> <p><i>III. Sztuka barokowa</i> <i>IV. Sztuka nowoczesna</i> <i>V. Architektura i urbanistyka XIX-XXI w.</i> <i>VI. Sztuka współczesna</i></p> <p>Krytyczny ogląd i żywe uczestnictwo we współczesnej kulturze; sprobmatyzowanie tych działań w pracy magisterskiej poprzez właściwe postawienie problemu i jego analizę. Pośrednim celem jest aktywne uczestnictwo we współczesnej kulturze (wykształcenie nawyków) – odwiedzanie wystaw, czytanie książek i prasy kulturalnej, umiejętność ulokowania dyskutowanych dzieł w dyskursach, krytyczna recepcja, stawianie pytań; ostatecznym celem, sumującym te umiejętności, jest napisanie pracy magisterskiej.</p>
16.	Praktyka	Treści zależne od miejsca realizacji praktyki przez studenta
17.	Język obcy nowożytny B 2 +	Zajęcia wg programu Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UW

Nazwa kierunku studiów: Historia w przestrzeni publicznej

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 79

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Debaty historyczne Historical debates	<p>Konwersatoria obejmują zakres chronologiczny od epoki średniowiecza po współczesność, uwzględniając relacje między historią Polski a powszechną oraz między różnymi dziedzinami historii (od prawno-politycznej po społeczno-ideową). Eksplorują zagadnienia rozpatrywane w opinii publicznej dawniej i obecnie, ze szczególnym uwzględnieniem ich kontekstu historycznego.</p> <p>Controversial issues from the past are discussed, spanned from Middle Ages until recent times, from Polish, European and World history. Legal, political, social issues are taken into consideration. Issues debated by the public opinion nowadays and in the past are taken into consideration, with emphasis put on their historical context.</p>
2.	Warsztaty pisarskie Writing workshop	<p>Zasady tworzenia narracji historycznej i przygotowywania rozmaitych tekstów związanych z historią. Zasady gromadzenia i zbierania informacji źródłowych. Krytyczna analiza uzyskiwanych informacji. Selekcja materiału źródłowego. Stawianie tez, argumentowanie, dowodzenie, polemika w tekście przy pomocy zgromadzonego materiału monograficzno-źródłowego. Zasady przestrzegania dobrych obyczajów w twórczości literackiej.</p> <p>Principles of creating historical narratives and preparing history-related texts; of collecting source material. Critical analysis of the acquired information. Selection of the source material. Formulating theses, arguments; methods of argumentation and polemics with the use of primary and secondary literature. Good practices of the literary work.</p>
3.	Wstęp do archiwistyki Introduction to digital archive mangement	<p>Podstawowa terminologia archiwalna. Zasady rozmieszczenia zasobu archiwalnego i gromadzenia materiałów archiwalnych w Polsce i na świecie. Organizacja archiwów w Polsce i na świecie. Typy i rodzaje materiałów archiwalnych (dokumenty pergaminowe i papierowe, pieczęcie, księgi wpisów, akta luźne, akta spraw (w postaci poszytów i teczek), dokumentacja pozaaktowa (kartograficzna, techniczna, fotograficzna, audiowizualna, druki ulotne, dokument elektroniczny). Zasady, metody i narzędzia opracowywania zasobu archiwalnego. Inwentarze archiwalne i inne pomoce archiwalne wyższego rzędu. Udostępnianie materiałów archiwalnych w archiwach tradycyjnych. Udostępnianie archiwaliów w Internecie.</p> <p>Basic archival terminology. Principles of distributing archival materials and collecting them. The organization of archives. Types of archival materials (parchment and paper documents, seals, books of</p>

		records, loose documents, files of documents), other documents (cartographic, technical, photographic, audio-visual, ephemera, e-documents). Rules, methods and tools of processing the archival resources. Archival inventories and other aids. Traditional and on-line sharing.
4.	Wstęp do edytorstwa Introduction to publishing	<p>Ogólne założenia edytorstwa; czasopisma i książki – w przeszłości i współcześnie; cechy identyfikacyjne książki i czasopisma (w tym ich opis bibliograficzny); typologia publikacji; podstawowe standardy edytorskie – dawne i współczesne; różnorodność edycji, w tym rozróżnienie z punktu widzenia celów, którym ma służyć edycja oraz rodzajów edytowanych tekstów; różnorodność metod edytorskich; elementy warsztatu edytora tekstów literackich i źródeł historycznych; podstawowe narzędzia edytorskie, w tym technologie komputerowe w edytorstwie; edycje „klasyczne” i hybrydowe; podstawowe zasady prawa autorskiego.</p> <p>General principles of publishing; journals and books – in the past and nowadays; elements of book and periodical identification (including biographical description); typology of publications, basic editorial standards – contemporary and historical; variety of editions and their diversification based on the purposes of publishing and types of texts to be published; variety of editorial methods; elements of editorial practice of literary texts and historical sources editor; basic editorial tools, including editorial software; “classical” and “hybrid” editions; copyright basics.</p>
5.	Wstęp do popularyzacji historii Introduction to promoting history	<p>Pozaszkolna edukacja historyczna. Zasady krasomówstwa. Instrumentalne wykorzystanie wiedzy historycznej przez propagandę. Prezentacje multimedialne – zasady tworzenia, kryteria oceny. Historia w rozrywce – wprowadzenie, przegląd form. Imprezy masowe z historią w tle. Recenzja wybranych form popularyzacji historii.</p> <p>Out-of-school history education; oratory principles, instrumental use of history in propaganda, multimedia presentations – principles of development and assessment; introduction to history in entertainment, public events related to history; assessing selected forms of popularization of history</p>
6.	Wprowadzenie do materialnego dziedzictwa cywilizacyjnego w przestrzeni publicznej W wersji angielskiej: Introduction to Polish culture and civilization	<p>Terminologia, zakres, podstawowe zagadnienia: dziedzictwo materialne i niematerialne, dziedzictwo światowe i regionalne, krajobraz kulturowy. Krajobraz kulturowy: rodzaje, elementy składowe, możliwości ochrony i rewaloryzacji. Metody ochrony zabytków, teoria i praktyka. Architektura regionalna: materiał i forma, źródło inspiracji, współczesne interpretacje. Cyfrowe rekonstrukcje zabytków: modele 3D, rozszerzona rzeczywistość AR, architektura w grach komputerowych. Pomniki Historii w Polsce: analiza wybranych przykładów, metody promocji zabytków, pozycja dziedzictwa materialnego w strategiach rozwoju miast. Studenckie prezentacje przykładów dziedzictwa materialnego w Polsce, dyskusja o ochronie i znaczeniu konkretnych obiektów oraz przestrzeni urbanistycznych.</p> <p>Poland's Millennium. Poland between East and West. Poland as “antemurale” of Christianity. Nobles' democracy and its legacy. Poland as a victim (“Christ of Nations”). Polish diaspora and its role. Polish-Jewish relations. Polish-Russian relations. Polish-German relations. Poland in Europe in the 20th century. Polish interpretations of historical events (selected case studies). Polish presence in European and world culture.</p>
7.	Pamięć i polityka historyczna Historical memory and politics of history	<p>Pamięć i polityka historyczna - wprowadzenie, główne pojęcia. Polityka historyczna - rola państwa i samorządów. Polityka historyczna – rola kościołów i związków wyznaniowych, organizacji społecznych. Polityka historyczna w praktyce – przykład IPN. Pomniki, nazwy ulic – pamięć w przestrzeni publicznej.</p>

		Muzea jako nośnik i współtwórca pamięci. Pamięciotwórcza rola kultury. Polityka historyczna i pamięć w epoce cyfrowej. Konflikty pamięci. Pamięć – perspektywa psychologiczna i socjologiczna. Pamięć – perspektywa filozoficzna. Memory studies – główne nurty.
8.	Interpretacje historii Interpretations of history	<p>Nurty współczesnej historiografii. Historiografia klasyczna / neopozytywistyczna. Historiografia nieklasyczna (w tym takie pojęcia jak np. spatial turn, historiografia postmodernistyczna, Genocide Studies, zwrot etyczny, historiografia egzystencjalna, pophistory, przesunięcie ontologiczne w historiografii). Koncepcja roli historyka jako tłumacza pośrednika między kulturami. Historia kulturowa. Historiografia wobec wyzwań współczesnego świata.</p> <p>Trends in contemporary historiography: classical/neopositivist historiography, non-classical historiography (including linguistic turn, post-modern historiography, genocide studies, ethical turn, existential historiography, pop-history, ontological shift in historiography). The concept of a historian as an inter-cultural interpreter-mediator. Cultural history. Historiography and the challenges of the contemporary world.</p>
9.	e-historia e-history	<p>Tabele, narzędzia bazodanowe, proces analityczny, kwestionariusze, kwerendy, statystyki, formularze, pozyskiwania danych, prezentacja multimedialna, edytory tekstu, edytory PDF, skład tekstu, narzędzia multimedialne, przestrzenne wizualizacje zależności, systemy informacji geograficznej, fotografia cyfrowa, Wiki, Joomla, Wordpress, blogi, sieci społecznościowe, Open Source.</p> <p>Tables, databases, analytical process, questionnaires, queries, statistics, forms, acquiring data, multimedia presentations, wordprocessors, PDF editors, DTP, multimedia tools, visual presentation of relations, GIS tools, digital photography, Wiki, Joomla, Wordpress, blogs, social media, open source.</p>
10.	Filmy historyczne - produkcja, recepcja, ewaluacja Historical films – production, reception, evaluation	<p>Powstanie i rozwój kinematografii światowej; rola wytwórni filmowych w rozwoju filmu i ich oddziaływanie na społeczeństwo; znaczenie „fabryki snów” – Hollywood; główne gatunki filmowe; ujęcia przeszłości dziejowej w filmie światowym i polskim; rola propagandy w obrazach filmowych; propaganda filmowa III Rzeszy; amerykańska propaganda filmowa w czasie II wojny światowej; wykorzystanie filmu w propagandzie komunistycznej; zmiany w prezentowaniu wojny w produkcjach filmowych; wpływ obrazów filmowych na odbiorców i jego skutki.</p> <p>Emergence and development of cinematography; the role of the film studios in the development of film and their societal impact, the role of the Hollywood; main genres of film; the images of the past in the films; the role of propaganda in the film images; the film propaganda of the Third Reich; American film propaganda during the WWII; film in the communist propaganda; the changes in presentation of war in the film productions; influence of the film images on the audiences and its results.</p>
11.	Historia w rozrywce i mediach History in entertainment and media	<p>Historia w kulturze ekranów. Teatr Telewizji jako forma osvajania przeszłości. „Scena faktu”? Historia w obrazkach – czy komiks historyczny można traktować poważnie. Rekonstrukcja historyczna jako środek przekazu przeszłości. Historia przez radio przekazana Audiobook „historyczny” w odbiorze społecznym. Publicystyka historyczna. Czasopisma historyczne i ich „działanie” na odbiorcę. Blogi historyczne. Historyczne gry uliczne. Historyczne parki rozrywki. „Złoty” historyczne. Historyczne stacje telewizyjne. Od przeszłości ku przyszłości – wydarzenia organizowane przez instytucje kultury. Turnieje i konkursy historyczne. Prawa autorskie w działalności rozrywkowej.</p>

		History in the culture of the screen. TV theater and the past. History in pictures – can historical comic strips be treated seriously? Historical reenactments as the means of telling of the past. History on radio. Historical audiobook and its social reception. Historical journalism. Historical magazines and their impact on a reader. Historical blogs. Street games related to history. Historical theme parks. History-related TV programs. On the past towards the present: history-related events organized by cultural institutions. History-related contests and quizzes. Copyright issues in historical entertainment.
12.	Public relations, przedsiębiorczość, organizacja projektów historycznych Public relations, entrepreneurship, project management	<p>Instytucja kultury (pojęcia, funkcje, przykłady); nowoczesne muzealnictwo w Polsce i na świecie; definiowanie projektu z obszaru public history; treści historyczne w internecie; wystawiennictwo historyczne; wydawnictwa popularnonaukowe z obszaru historii; pozaszkolna edukacja historyczna (gry miejskie, rekonstrukcje historyczne, itp.); licencje (podstawowe pojęcia); podstawy zarządzania projektem; budżet projektu; rozliczanie projektu - Prawo Zamówień Publicznych; promocja projektu; przygotowywanie treści historycznych przy organizacji projektów; etyka w pracy.</p> <p>A cultural institution (term, functions, examples). Contemporary museums. Defining a public history project. Historical content of the Internet. Historical exhibitions. Popular publications related to history. Out-of-school educational projects (city games, reenactments). Licences. Project management basics. Project budget. Project accounting – legal issues. Project promotion. Preparing history-related content for the projects. Work ethics</p>
13.	Pozyskiwanie funduszy i zarządzanie grantami Fundraising and grant management	<p>Finansowanie badań i popularyzacji wyników – przesłanki teoretyczne. Systemy finansowania popularyzacji badań historycznych w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Podmioty zaangażowane w wykorzystanie środków na popularyzację wiedzy historycznej. Tworzenie przesłanek dla synergii celów. Konkursy – aplikacje. Typy, przesłanki uczestnictwa, dokumentacja. Dokumenty – analiza i ewaluacja kosztów oraz ryzyka uczestnictwa w projekcie. Analiza możliwości uczestnictwa w projekcie. Projekty indywidualne, zespołowe, konsorcja. Formowanie zespołu realizującego projekt. Zarządzanie projektem. Metodyki PRINCE2, PMBOK Zarządzanie zespołem. Określenie ról i celów, zakres elastyczności delegowania obowiązków. Zarządzanie zespołem. Konflikty i nadzór na realizacją celów. Zarządzanie zespołem. Ewaluacja wyników, rola odbiorcy. Ewaluacja projektu aplikacji na podstawie kryteriów konkursowych przed złożeniem aplikacji.</p> <p>Theoretical background of financing research and popularization. Systems of financing public history in Europe, with special emphasis on Poland. Entities engaged in using the public history resources. Prerequisites for the synergy of the goals. Competitions, applications, types, rules, documents. Documents – analysis and evaluation of costs and risks. Analyzing project participation. Individual and team projects. Consortia. Project team composition. Team management. PRINCE2 and PMBOK methodologies. Team management. Roles and goals. Flexibility and task delegation. Team management. Conflicts and monitoring the process of achieving goals. Team management. Evaluation of the results. Competition criteria-based evaluation of the project application before submitting.</p>
14.	Oral history	Definicje historii mówionej. Metoda wywiadu narracyjno-biograficznego. Przygotowanie kwestionariusza pytań. Sposoby poszukiwania świadka historii i rozmowa wstępna. Praktyczne aspekty spotkania ze

		<p>świadkiem historii i nagrywania relacji. Prawne i etyczne aspekty nagrywania relacji. Dokumenty związane z relacją historii mówionej. Transkrypcja i opracowanie relacji oraz materiałów towarzyszących. Co pamięta i co opowiada świadek historii? Przygotowanie, przeprowadzenie i omówienie relacji.</p> <p>Definitions of oral history. Method of narrative biographical interview. Preparing a questionnaire. Finding a witness to history and initial interview. Practical aspects of meeting a witness to history and recording the testimony. Legal and ethical aspects of recording the testimony. Documents related to oral history testimony. Transcription and developing the documents accompanying the testimony. What does a witness to history remember and tell? Preparing, conducting and discussing an oral history interview.</p>
15.	Turystyka historyczna Historical tourism	<p>Turystyka kulturowa – turystyka historyczna. Przestrzeń i treść historyczna. Tanatoturystyka. Turystyka biograficzna i literacka. Rekonstrukcje i odtwórstwo historyczne. Historyczne szlaki i trasy turystyczne. Eko-muzea, szlaki ginących zawodów.</p> <p>Historical tourism. History-related space and content. Dark tourism. Biographical and literary tourism. Historical reenactment and reconstructions. Historical trails. Eco-museums, trails of dying professions.</p>
16.	Dziennikarstwo historyczne Historical journalism	<p>Zapoznanie z metodami popularyzowania wiedzy historycznej. Metody zbierania materiałów potrzebnych do napisania historycznego: artykułu, eseju, książki o profilu popularno-naukowym. Jak pisać: artykuł, esej, książkę. Dziennikarstwo historyczne w mediach papierowych. Dziennikarstwo historyczne w radiu i telewizji. Dziennikarstwo historyczne w Internecie. Zastosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce.</p> <p>Methods of popularizing historical knowledge. Methods of collecting material for a popular history article, essay and book. Historical journalism in printed media. Historical journalism in radio and television. Historical journalism in the Internet. Practical implementation of the acquired knowledge</p>
17.	Specjalizacja do wyboru. Popularyzacja: Edukacja historyczna Promotion of history: History education	<p>Działalność ośrodków samorządowych i towarzystw regionalnych służąca kształtowaniu świadomości historycznej. Obiekty muzealne i podejmowane przez nie inicjatywy historyczne wspomagające budowanie pamięci historycznej. Szkoła a świadomość historyczna. Konkursy, turnieje, quizy, ich wpływ na tworzenie wiedzy i świadomości historycznej. Prasa historyczna i pseudohistoryczna w budowaniu wiedzy i świadomości historycznej. Turystyka historyczna formą budowania znajomości dziejów i ich właściwego postrzegania. Rola muzyki w budowaniu wiedzy o przeszłości i teraźniejszości. Polityka historyczna i jej odbiór. Historią łatwo manipulować – wpływ polityki na budowanie pamięci historycznej. Miejsca pamięci – ich „lokalizacja” w pamięci historycznej. Wystawy plenerowe – ich rola w budowaniu wiedzy historycznej. Historia rodzinna w budowaniu historii globalnej. Scena kabaretowa i satyryczna próbą nakłonienia do zrozumienia rzeczywistości politycznej. Media (telewizja, radio, Internet) jedno z wielu czy najważniejsze źródło kształtowania wiedzy historycznej? Animacje kultury historycznej. Widowiskowe formy aktualizacji przeszłości.</p> <p>The role of local governments and societies in shaping historical consciousness. Museum objects and activities that support shaping of historical memory. School and historical consciousness. Contests, quizzes, competitions and their role in developing historical knowledge and consciousness. Press and its role in in developing historical knowledge and consciousness. Historical tourism and its place in public</p>

		<p>history. Music and its role in developing knowledge about the past and present. Politics of history and its perception. Manipulating history. Politicization of historical memory. Places of memory and their localization in historical memory. Outdoor exhibitions and their role in developing historical knowledge. Family history and its role in constructing global history. Satirical performances and its role in explaining political realities. Media (radio, television, Internet) and its role in developing historical knowledge. Animations of historical culture. Visual forms of public history.</p>
18.	<p>Specjalizacja do wyboru. Popularyzacja: Wizualizacja historii Promotion of history: Visual history</p>	<p>Definicja pojęcia „wizualizacja historii”. Obrazowe (audio)wizualne przedstawienie historii. Rola przekazu historycznego w dobie kultury audiowizualnej. Obszary sprzyjające realizacji postulatów wizualizacji historii: kino (film), teatr, wystawy muzealne, inscenizacje, rekonstrukcje historyczne, fotografia, itp. Czy historia wizualna posiada własne metody badawcze? Historia wizualna jako subdyscyplina nauk historycznych? Krytyka źródeł historycznych a metody wypracowane na gruncie innych dyscyplin (np. antropologia kulturowa, socjologia). Fotografia, film (dokumentalny, fabularny) jako interpretacja rzeczywistości. Wizualizacja historii w przestrzeni miejskiej. Pomniki historyczne w kontekście historii wizualnej. Pocztówki. Mapa historyczna a wizualizacja historii.</p> <p>Definition of visual history. Visual and audiovisual representations of history. The role of history-related messages in the era of audio-visual culture. Areas of visual history: cinema (film), theater, museum exhibitions, performances, re-enactments, photography. Research methods specific for visual history – do they exist? Visual history as an academic subdiscipline? Historical sources critique versus methods of other disciplines (cultural anthropology, sociology). Photography, film (documentary, feature) as an interpretation. Visual history in the urban sphere. Historical monuments in the context of visual history. Postcards. Historical maps and visual history.</p>
19.	<p>Specjalizacja do wyboru. Popularyzacja: Gry historyczne Promotion of history: History-related games</p>	<p>Gry planszowe i gry video związane z historią – analiza wybranych tytułów. Projektowanie, realizacja i ewaluacja gier opracowanych przez studentów.</p> <p>History-related board and video games – selected titles. Developing, implementing and evaluating students' own games.</p>
20.	<p>Specjalizacja do wyboru. Popularyzacja: Instytucje kultury Promotion of history: Cultural institutions</p>	<p>Państwowe, samorządowe, prywatne i nieformalne instytucje kultury i ich udział w promowaniu, popularyzowaniu historii. Instytucje kultury powołane w celu popularyzowania historii. Archiwa – miejsce przechowywania źródeł historii czy także popularyzowania? Organizacja wydarzeń w przestrzeni publicznej- imprezy plenerowe o charakterze historycznym firmowane przez instytucje kultury. Muzeum jako instytucja komunikacji społecznej. Instytucje kultury i towarzystwa społeczno-kulturalne prowadzące działalność „ocalić od zapomnienia”. Domy kultury (młodzieżowe, miejskie, gminne) i ich uczestnictwo w tworzeniu, przekazywaniu, zachowaniu i popularyzowaniu historii. Wydawnictwa instytucji kultury (cykliczne i „epizodyczne”) wspomagające kształtowanie pamięci historycznej. Portale internetowe prowadzone przez instytucje kultury służące dyskusji społecznej dotyczącej wydarzeń historycznych. Współpraca instytucji kultury z osobami, organizacjami sprzyjająca upowszechnianiu wiedzy historycznej.</p> <p>Types of cultural institutions (formal, informal, public, private, governmental, local, non-governmental) and their share in promoting history. Institutions aimed at popularizing history. Archives – source</p>

		repositories and public history institutions. Public history outdoor events by cultural institutions. Museum as an institution of social communication. Cultural institutions and socio-cultural societies and their "save from oblivion" activities. Cultural centers and their participation in public history. Publications of cultural institutions and their role in shaping historical memory. Web portals of cultural institutions and their role in framing discussions on historical events. The cooperation between cultural institutions and individuals and organizations in enhancing the historical knowledge
21.	Specjalizacja do wyboru. Archiwistyka cyfrowa: Digitalizacja źródeł historycznych Digital archive management: Digitalization of historical sources	<p>Geneza i pierwsze projekty udostępniania źródeł historycznych w sieci. Wydania źródeł, źródła zdigitalizowane, obrazy przekształcane w edycje krytyczne. Statyczne i dynamiczne formy udostępniania źródeł. Technologiczne wymagania publikacji źródeł. Instrukcje i dobre praktyki digitalizacji. Archiwa wspólnot lokalnych – żywa tkanka pamięci. Digitalizacja źródeł historycznych – dla kogo? Aktywność zorientowana na odbiorcę. Analogowe i cyfrowe banki pamięci – jak znaleźć równowagę?</p> <p>The origins and first projects of publishing historical sources in the web. Source editions, digitalized sources, images transformed into the critical editions. Static and dynamic forms of source publishing. Technological requirements of source publishing. Digitalization instructions and good practices. Archives of local communities – a living tissue of memory. Digitalization of historical sources – for whom? A recipient-oriented activity. Analog and digital banks of memory – how to find an equilibrium?</p>
22.	Specjalizacja do wyboru. Archiwistyka cyfrowa: Archiwalne bazy danych Digital archive management: Archival databases	<p>Standardy opisu bibliotecznego: MARC, Dublin Core (DC). Sposoby porządkowania danych sieciowych. Standardy opisu archiwalnego: FOPAR, ISAD (G), ISAAR, ISAF/ISDF, ISIAH, EAD. Archiwalne bazy danych dostępne on-line. Budowa baz danych oraz wprowadzanie rekordów do: SEZAM (System Ewidencji Zasobu Archiwalnego), IZA (Inwentarz Zespołu Archiwalnego), SCRINIUM. Opis dokumentu staropolskiego do końca XVIII wieku, ELA (Ewidencja Ludności w Archiwach), PRADZIAD (Program Rejestracji Akt Metrykalnych i Stanu Cywilnego), SUMA (System Udostępniania Materiałów Archiwalnych), ZoSIA (Zintegrowany System Informacji Archiwalnej), ZEUS i ALKMENA. AtoM.</p> <p>Standards of bibliographical description: MARC, DC. Methods of organizing web data. Standards of archival description FOPAR, ISAD (G), ISAAR, ISAF/ISDF, ISIAH, EAD. On-line archival databases. The structure of selected databases and methods of record input.</p>
23.	Specjalizacja do wyboru. Archiwistyka cyfrowa: Archiwa a społeczeństwo informacyjne i Web 2.0 Digital archive management: Archives, information society and Web 2.0.	<p>Czym jest archiwum dla społeczeństwa? Zadania archiwum w zakresie dystrybucji informacji. Wykorzystanie narzędzi teleinformatycznych w archiwach. Społeczeństwo informacyjne – czym jest, czym będzie? Zmiany standardów korzystania z sieci globalnych – interaktywność, kooperacja i Web 2.0. Media społecznościowe (social media) – stan obecny i przyszłość. Pamięć kulturowa w realiach globalizacji informacji. Archiwa i pamięć lokalna – wykorzystanie analogowych i cyfrowych narzędzi oddziaływania. Archiwista zaangażowany – media społecznościowe w czasie i po pracy. Archiwiści i archiwa w cyfrowej współpracy ze wspólnotami kulturowymi.</p> <p>What is an archive for the society? The tasks of archive in the process of distribution of information. Using the IT tools in archives. Information society: what is it, what will it be? Changing standards of using global networks – interactivity, cooperation and Web 2.0. Social media – present day and future. Cultural memory in the reality of globalization of information. Archives and local memory – using analogue and digital impact</p>

		tools. Engaged archivist – social media at work and after work. Archivists and archives in digital cooperation with cultural communities
24.	Specjalizacja do wyboru. Archiwistyka cyfrowa: Cyfryzacja i zarządzanie metadanymi Digital archive management: Digitalization and metadata management	<p>Cyfryzacja administracji – Programy rządowe (np. Program Polska Cyfrowa, Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa). Cyfryzacja w nauce – repozytoria wiedzy, repozytoria prac dyplomowych, USOS i systemy dedykowane szkołom wyższym. Cyfryzacja w kulturze. Otwarte zasoby publiczne. Elektroniczne zarządzanie danymi (EZD). Zarządzanie dokumentacją fotograficzną, audialną i wizyjną w postaci cyfrowej. Standardy metadanych (np. standard e-pl) i formaty zapisu. Nośniki danych masowych. Bezpieczeństwo danych cyfrowych. Archiwizacja danych cyfrowych.</p> <p>Digitalization in administration. Digitalization in science (repositories of knowledge, of theses, USOS and the systems dedicated to the institutions of higher education). Digitalization in culture. Open-access resources. Digital document management. Management of photo-, audio- and video-documentation in digital form. Metadata standards and recording formats. Mass storage devices. Digital data security. Digital data archiving.</p>
25.	Specjalizacja do wyboru. Edytorstwo: Edytorstwo utworów literackich Publishing: Publishing of literary works	<p>Wybór podstawy wydania; ustalanie tekstu do wydania; problem transliteracji, transkrypcji oraz modernizacji pisowni i interpunkcji; emendacje i koniektury; opracowanie tekstu do wydania; różnorodność metod opracowania w zależności: od gatunku literackiego, celu wydania; kształtowanie aparatu krytycznego; wstęp do wydania.</p> <p>Choosing the publishing base, setting the text to be published, issues of transliteration, transcription and modernization of spelling and punctuation, emendations and conjectures, variety of methods of processing the text depending on the literary genre or publishing purposes, developing critical apparatus and introduction.</p>
26.	Specjalizacja do wyboru. Edytorstwo: Edytorstwo dokumentacji pisanej Publishing: Publishing of written documents	<p>Edycje różnych rodzajów dokumentów (dokument, ego-dokument, korespondencja, literatura). Zasady dotyczące ustalania podstawy wydania i krytyka tekstu. Zasady modernizacji wydawanych tekstów. Opracowanie naukowe tekstu – przypisy rzeczowe. Przypisy tekstowe i ich znaczenie dla opracowania źródeł. Zajęcia praktyczne z modernizacji tekstu i opracowania przypisów.</p> <p>Editing various types of documents (document, ego-document, correspondence, literature). Principles of publishing. Principles of modernization of published texts. Scholarly editions – references, notes and their role. Practical tasks on editing (modernization, notes).</p>
27.	Specjalizacja do wyboru. Edytorstwo: Krytyka tekstu dawnego Publishing: Critic of historical text	<p>Kolacjonowanie tekstu. Wewnętrzna i zewnętrzna krytyka źródła. Krytyka w oparciu o inne teksty i literaturę. Stemmetyka. Zasady edycji. Aparat krytyczny.</p> <p>Collation. Internal and external evidence. Canons of textual criticism referred to historical texts. Stemmatology. Copyediting. Critical apparatus.</p>
28.	Specjalizacja do wyboru. Edytorstwo: Współczesne edytorstwo książek i czasopism	<p>Wprowadzenie pojęcia edytorstwo. Krótka historia edytorstwa – od początków słowa pisanego do publikacji elektronicznych. Podstawowe zasady edytorskie. Edycja książek – pojęcie druków zwartych. Edycja czasopism – pojęcie publikacji ciągłych. Narzędzia współczesnego edytora – podstawowe programy do edycji tekstu. Przygotowanie edycyjne ilustracji – podstawowe zasady i oprogramowanie.</p>

	Publishing: Contemporary publishing of books and journals	<p>Edycja danych liczbowych – wizualizacji edycji danych. Edycja stron www – podstawowe zasady. Książka i czasopismo elektroniczne – zasady tworzenia.</p> <p>Definition of publishing. Short history of publishing – from the beginning of writing up to the electronic publications. Basic principles of publishing. Publishing books. Publishing periodicals. Tools of contemporary editor – basic text publishing software. Editing illustrations – basic rules and software. Editing numerical data – visualisation of data editing. Editing webpages – basic rules. E-book and e-journal – principles.</p>
29.	<p>Specjalizacja do wyboru. Edytorstwo: Prace redakcyjne (adiustacja, korekta) Publishing: Editorial work (proofreading, typesetting)</p>	<p>Cele, funkcje, sposoby wykonywania korekty. Zapoznanie ze znakami korektorskimi. Zapoznanie z techniką przeprowadzenia korekty. Cele i zakres adiustacji tekstu. Rodzaje adiustacji. Poprawność językowa w budowaniu tekstów popularnych i naukowych.</p> <p>Goals, functions and methods of proofreading. Proofreading symbols. Proofreading process. Goals and scope of typesetting. Types of typesetting. Language of popular and scholarly texts</p>
30.	<p>Specjalizacja do wyboru. Interpretacje historii: Historia i literatura Interpretations of history: History and literature</p>	<p>Cechy konstytutywne piśmiennictwa historycznego i literatury. Gatunki literackie a historia: dramat historyczny; eseistyka historyczna; historiografia; komedia historyczna; mityzacja historii w literaturze XX wieku; powieść historyczna; publicystyka historyczna; reportaż historyczny. Refleksja historiozoficzna w literaturze. Przełom lingwistyczny w historiografii. Analiza przykładów wykorzystania literatury jako nośnika wiedzy historycznej.</p> <p>Essential features of historical writing and literature. Literary genres versus history: historical drama; historical essays; historiography; historical comedy, mythologization of history in the 20th century literature; historical novel; historical journalism; historical reportage. Historiosophical reflection in literature. Linguistic turn in historiography. Examples of using literature as a carrier of historical knowledge.</p>
31.	<p>Specjalizacja do wyboru. Interpretacje historii: Studia postkolonialne Interpretations of history: Postcolonial studies</p>	<p>Perspektywa postkolonialna – źródła, inspiracje, podstawy teoretyczne. Relacje kultura – władza. Postkolonialne rodzaje wiedzy (np. wiedza oporu). Nauka jako praktyka na przykładzie studiów postkolonialnych. Kolonizacja europejska i jej następstwa. Case study: powstanie Mau-Mau w Kenii w pracy Caroline Elkins. Wewnętrzny kolonializm europejski. Historia ZSRR w perspektywie postkolonialnej. Możliwości i przykłady zastosowania perspektywy postkolonialnej do badań historii Polski. Krytyka perspektywy postkolonialnej jako teorii społecznie zaangażowanej.</p> <p>Post-colonial perspective – sources, inspirations, theoretical background. Relations between culture and power. Post-colonial forms of knowledge (e.g. knowledge of resistance). Science as a practice on the example of postcolonial studies. European colonization and its consequences. Case study Mau-Mau insurrection in Kenya by Caroline Elkins. Inner European colonialism. History of the USSR from the post-colonial perspective. Critique of the post-colonial perspective as a socially-engaged theory.</p>
32.	<p>Specjalizacja do wyboru. Interpretacje historii: Genocide studies i zwrot etyczny w historiografii</p>	<p>Spory wokół terminologii. Interdyscyplinarność Genocide studies. Case studies (np. Hołodomor, Holokaust, Wołyń, Bałkany, Kambodża, Ruanda). Zwrot etyczny w historiografii. Historia a pamięć.</p> <p>Conceptual debates. Interdisciplinarity of genocide studies. Case studies (e.g. Holodomor, Holocaust, Volhynia, Balkans, Cambodia, Rwanda). Ethical turn in historiography. History versus memory.</p>

	Interpretations of history: Genocide studies and ethical turn in historiography	
33.	Specjalizacja do wyboru. Interpretacje historii: Mity i stereotypy w historii Interpretations of history: Myths and stereotypes in history	<p>Analiza pojęć: mit, stereotyp w naukach społecznych. Powstawanie, utrwalanie i zwalczanie mitów i stereotypów. Obecność mitu, stereotypu w różnych wytworach kultury. Mit a historia. Stereotyp a historia. Metody i cele tworzenia mitów i stereotypów. Analiza obecności mitów i stereotypów w historii.</p> <p>Concepts of myth and stereotype in social sciences. Origins, consolidation and combating myths and stereotypes. The presence of myth and stereotype in various products of culture. Myth versus history. Stereotype versus history. Methods of creating myths and stereotypes. Analysis of the presence of myths and stereotypes in history.</p>

Nazwa kierunku studiów: Indywidualne studia informatyczno-matematyczne

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 80

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Algebra I	Elementy geometrii analitycznej w \mathbb{R}^2 i \mathbb{R}^3 . Liczby zespolone. Przestrzeń liniowa skończonego wymiaru nad dowolnym ciałem. Przekształcenie liniowe przestrzeni skończonego wymiarowych. Diagonalizacja macierzy. Twierdzenie Jordana i twierdzenie spektralne. Formy kwadratowe i formy dwuliniowe.
2.	Algebra II Algebra 1	Grupy abelowe i nieabelowe. Homomorfizmy grup. Pierścienie przemienne. Ideały. Ciała.
3.	Algebra 2 R	Podstawy teorii równań algebraicznych. Teoria Galois. Teoria modułów.
4.	Algebra liniowa 2	Przestrzeń liniowa skończonego wymiaru nad \mathbb{R} . Przekształcenia liniowe przestrzeni skończonego wymiarowych nad \mathbb{R} . Diagonalizacja macierzy. Twierdzenie Jordana i twierdzenie spektralne. Formy kwadratowe.
5.	Algorytmy i struktury danych L Algorytmy i struktury danych M	Przegląd metod projektowania efektywnych algorytmów (dziel i zwyciężaj, programowanie dynamiczne, metoda zachłanna). Złożoność obliczeniowa algorytmu. Przegląd podstawowych algorytmów i struktur danych. Wybrane algorytmy grafowe, tekstowe, teorioliczne. NP-zupełność i algorytmy aproksymacyjne.
6.	Analiza funkcjonalna 1	Zbiory wypukłe w przestrzeniach wektorowych. Twierdzenie Hahna-Banacha. Przestrzenie Banacha. Przestrzenie Hilberta. Przestrzenie liniowe topologiczne. Twierdzenie Baire'a i jego zastosowania.
7.	Analiza matematyczna 2	Całki oznaczone i nieoznaczone oraz ich zastosowania. Szeregi liczbowe. Szeregi potęgowe.
8.	Analiza matematyczna I	Ciągi liczbowe i szeregi liczbowe. Granice funkcji. Szeregi funkcyjne i szeregi potęgowe. Pochodne funkcji i ich zastosowania.
9.	Analiza matematyczna II	Całki oznaczone i nieoznaczone oraz ich zastosowania. Całki podwójne. Wprowadzenie do analizy wielu zmiennych.
10.	Analiza matematyczna III	Rachunek różniczkowy wielu zmiennych. Całki podwójne i potrójne oraz ich zastosowania. Całki krzywoliniowe i powierzchniowe oraz ich zastosowania
11.	Analiza numeryczna L Analiza numeryczna M	Analiza błędów. Rozwiązywanie równań nieliniowych. Interpolacja. Aproksymacja. Kwadratury. Algebra numeryczna.
12.	Bazy danych	Relacyjny model baz danych. Języki zapytań. Teoria relacyjnych baz danych. SQL. Modelowanie koncepcyjne (diagramy E-R, UML). Elementy systemów baz danych.
13.	Funkcje analityczne	Funkcje zespolone. Granica i ciągłość. Pochodna zespolona. Całki krzywoliniowe na płaszczyźnie zespolonej. Rozwinięcie funkcji analitycznej w szereg Taylora i szereg Laurenta.

14.	Funkcje rzeczywiste	Miara. Miara Lebesgue'a. Funkcje mierzalne. Produktowanie miar. Miary znakowane. Całka. Funkcje całkowalne.
15.	Języki formalne i złożoność obliczeniowa	Automaty skończone. Determinizacja automatu. Wyrażenia regularne. Języki bezkontekstowe. Automaty ze stosem. Zbiory rekurencyjne i rekurencyjnie przeliczalne, funkcje rekurencyjne. Nierozstrzygalność problemu stopu. Maszyna Turinga i teza Churcha. Przykłady problemów nierozstrzygalnych. Zagadnienia złożoności obliczeniowej, klasy złożoności, redukcje. NP-zupełność.
16.	Logika dla informatyków	Zasada indukcji. Składnia i semantyka rachunku zdań i rachunku predykatów. Podstawy teorii mnogości. Funkcje i relacje. Moce zbiorów. Porządki częściowe i liniowe. Dowodzenie twierdzeń w systemach formalnych.
17.	Matematyka dyskretna L Matematyka dyskretna M	Asymptotyka funkcji liczbowych i szacowanie złożoności algorytmów. Elementy kombinatoryki. Metody zliczania. Rozwiązywanie równań rekurencyjnych. Elementarna teoria liczb. Arytmetyka modularna. Funkcje tworzące. Podstawy teorii grafów.
18.	Metody programowania	Rekursja i abstrakcja proceduralna. Abstrakcja danych. Składnia abstrakcyjna. Ewaluacja i środowiskowy model obliczeń. Obliczenia z danymi modyfikowalnymi. Programowanie współbieżne. Programowanie w logice. Kontrakty, systemy typów.
19.	Podstawy grafiki komputerowej	Programowanie kart graficznych przy pomocy API OpenGL. Przekształcenia w jednorodnym układzie współrzędnych. Efektywne reprezentacje rotacji. Modelowanie wirtualnej kamery i obiektów 3D. Widoczność. Modelowanie i obliczanie oświetlenia. Rasteryzacja i antialiasing. Światło i kolor w grafice. Teksturowanie 2D/3D.
20.	Programowanie funkcyjne	System typów z polimorfizmem parametrycznym. Funkcje wyższych rzędów. Algebraiczne typy danych. Ewaluacja gorliwa i leniwa. Efekty obliczeniowe w języku funkcyjnym. Abstrakcyjne typy danych. Klasy typów, monady.
21.	Rachunek prawdopodobieństwa 1 R	Aksjomatyka rachunku prawdopodobieństwa. Podstawowe schematy przestrzeni probabilistycznych. Twierdzenia graniczne.
22.	Rachunek prawdopodobieństwa 2 R	Warunkowa wartość oczekiwana. Martynały. Rozkłady stabilne i nieskończenie podzielne. Twierdzenia graniczne. Ruch Browna.
23.	Rachunek prawdopodobieństwa dla informatyków	Pojęcie i własności zmiennych losowych. Twierdzenia graniczne. Procesy Markowa. Zastosowania w informatyce.
24.	Różniczkowalność	Różniczkowalność topologiczna i struktura różniczkowalna. Odwzorowanie różniczkowalne. Pole wektorowe. Metryka Riemanna.
25.	Równania różniczkowe 1 Równania różniczkowe 1 R	Równania różniczkowe zwyczajne: pierwszego rzędu, liniowe drugiego i wyższych rzędów. Istnienie rozwiązań równań różniczkowych zwyczajnych i ich jednoznaczność. Układy równań liniowych. Wprowadzenie do metod numerycznych. Zastosowania równań różniczkowych. Równania różniczkowe cząstkowe: transportu, fali, ciepła.
26.	Równania różniczkowe 2 R	Istnienie i jednoznaczność rozwiązań równań różniczkowych. Rachunek wariacyjny. Słabe rozwiązania. Równania eliptyczne drugiego rzędu.
27.	Sieci komputerowe	Model warstwowy. Warstwa sieciowa. Warstwa łącza danych i fizyczna. Warstwa transportowa. Warstwa zastosowań. Programowanie gniazd. Podstawy kodowania i kryptografii. Podstawy bezpieczeństwa sieci.
28.	Statystyka	Estymacja punktowa i przedziałowa. Testy jednostajnie najmocniejsze. Testy ilorazu wiarygodności.

29.	Systemy operacyjne	Zarządzanie procesami. Współbieżność. Zarządzanie pamięcią. Systemy plików. Szeregowanie zadań. Bezpieczeństwo systemów operacyjnych. Wirtualizacja.
30.	Sztuczna inteligencja	Metody przeszukiwania przestrzeni stanów. Rozwiązywanie więzów. Elementy teorii gier. Modelowanie za pomocą logiki zdań. Modelowanie niepewności. Podstawy uczenia maszynowego.
31.	Topologia	Topologia w przestrzeniach metrycznych. Podstawowe pojęcia topologii ogólnej. Funkcje ciągłe i aksjomaty oddzielania. Podstawowe konstrukcje topologiczne. Zwartość i spójność.
32.	Wstęp do matematyki R	Rachunek zdań i rachunek kwantyfikatorów. Podstawy rachunku zbiorów. Funkcje i relacje. Równoliczność zbiorów. Zbiory przeliczalne i nieprzeliczalne.
33.	Wybrane elementy praktyki oprogramowania	Podstawy projektowania obiektowego. Język UML. Relacyjne bazy danych. Język Javascript. Aplikacje internetowe.

Nazwa kierunku studiów: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 81

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy bibliologii	Bibliologia jako dyscyplina uniwersytecka. Definicja i terminologia polska i obca. Książka jako podstawowy obiekt badań bibliologicznych. Miejsce książki w procesie komunikacji społecznej. Książka naukowa, masowa i literacka. Źródła i metody badań bibliologicznych. Bibliologia historyczna i współczesna. Subdyscypliny w obrębie bibliologii: kodykologia, inkunabulistyka, drukarstwo, edytorstwo, księgarstwo, bibliotekarstwo, bibliografia, czytelnictwo. Bibliologia wśród innych nauk humanistycznych i społecznych - relacje i powiązania. Problematyka bibliologiczna w naukach o komunikacji społecznej i mediach.
2.	Podstawy edytorstwa	Kompozycja wydawnicza książki. Struktura oficyny wydawniczej. Organizacja pracy wydawnictwa. Etapy pracy nad książką. Nabywanie tytułów. Redakcja i korekta. Układ typograficzny książki. Skład i ortotypografia. Prepress. Proces druku. Procesy postpressowe. Skład i ortotypografia. Ewaluacja projektu wydawniczego książki.
3.	Historia kultury książki	Tło historyczno-kulturowe epoki. Materiały i narzędzia pisarskie. Formy książki (tabliczki gliniane, zwoje papirusowe, kodeksy). Pismo i kaligrafia. Wytwarzanie książki rękopiśmiennej i jej powielanie. Morfologia kodeksowej książki rękopiśmiennej. Sztuka książki rękopiśmiennej. Mechanizmy funkcjonowania bibliotek w starożytności i średniowieczu. Organizacja bibliotek (personel i katalogi, uporządkowanie zbiorów, przechowywanie, lokale). Zbiory bibliotek i ich udostępnianie. Narodziny i rozwój pisma. Przemiany materiałów i narzędzi pisarskich w czasach antyku i wczesnego średniowiecza. Kultura książki starożytnego Wschodu. Kultura książki starożytnej Grecji i Rzymu. Książka bizantyjska i arabska. Książka w średniowiecznej Europie (repertuar tematyczny i organizacja produkcji książki rękopiśmiennej). Wynałazek papieru i jego znaczenie dla rozwoju książki. Sztuka książki rękopiśmiennej w czasach średniowiecza. Przemiany pisma łacińskiego w średniowieczu. Biblioteki w średniowiecznej Europie. Kultura książki w Polsce średniowiecznej.
4.	Biblioteka jako instytucja kultury i informacji	Definicja biblioteki w różnych ujęciach. Biblioteka jako instytucja o określonych zadaniach społecznych. Biblioteka jako system. Klasyfikacja bibliotek i ich zadania. Sieć, system, konsorcjum biblioteczne. Główne funkcje i podstawy prawne działalności bibliotek. Biblioteki w Polsce – organizacja i działalność. Gromadzenie i selekcja zbiorów. Przysposobienie zbiorów do użytku społecznego (ewidencja, klasyfikacja, etapy opracowania). Przechowywanie i konserwacja zbiorów. Użytkowanie zbiorów. Budownictwo i wyposażenie bibliotek. Przyszłość bibliotek i biblioteki przyszłości.
5.	Opracowanie formalne dokumentów	Rola katalogów w działalności informacyjnej bibliotek. Rodzaje katalogów i ich budowa. Typologia dokumentów pod kątem opracowania formalnego zbiorów. Normy opisu bibliograficznego i przepisy katalogowania. Polska norma PN-N-01152: elementy opisu, stopnie szczegółowości. Technika sporządzania

		opisów bibliograficznych. Opis bibliograficzny książki jednotomowej. Metody opisu książki wielotomowej. Opis wydawnictw ciągłych. Zasady doboru i forma haseł.
6.	Teoria i organizacja bibliografii	Zakres terminu bibliografia. Podstawowa terminologia bibliografii. Pojęcie dokumentu jako podstawy opisu bibliograficznego. Rodzaje/typy dokumentów i ich typologia. Normalizacja w zakresie opisu bibliograficznego. Kryteria doboru materiałów do bibliograficznych spisów i baz danych. Rodzaje spisów i baz danych. Struktura spisów i baz danych. Porządkowanie w zrubie głównym/głównym pliku bazy. Zasady indeksowania, struktura i rodzaje indeksów.
7.	Źródła informacji	Pojęcie źródeł informacji. Definicje. Typologia źródeł informacji. Rodzaje źródeł informacji. Budowa, zawartość, struktura i wartość informacyjna różnych źródeł informacji. Źródła pośrednie: bibliograficzne narodowe i specjalne (drukowane i elektroniczne). Źródła bezpośrednie (drukowane i elektroniczne). Zawartość źródeł drukowanych i elektronicznych. Ocena i właściwy dobór źródeł do konkretnych zadań.
8.	Bazy danych w Internecie	Definicja bazy danych wg różnych źródeł informacji. Typologia baz danych. Naukowe bazy danych – organizacja i zasady dostępu. Elektroniczne źródła informacji różnych typów bibliotek. Meta- i multikatalogi polskich bibliotek. Centralne katalogi biblioteczne o zasięgu międzynarodowym. System bieżącej i retrospektywnej bibliografii narodowej. Dziedzinowe bazy danych. Źródłowe bazy pełnotekstowe. Wybrane bazy faktograficzne i numeryczne na potrzeby nauki.
9.	Proseminarium pracy naukowej	Studiowanie a uczenie się. Zasady pracy umysłowej. Higiena pracy umysłowej. Umiejętność korzystania z piśmiennictwa naukowego. Rodzaje prac naukowych. Aparat pomocniczy publikacji naukowych. Umiejętność notowania, pisania konspektu, referatu. Zasady przygotowania bibliografii załącznikowej i przypisów. Zagadnienia ochrony własności intelektualnej. Warsztat informacyjny księgo- i bibliotekoznawstwa.
10.	Komunikacja społeczna	Definicje procesu komunikacji społecznej. Cechy i formy komunikacji społecznej. Funkcje komunikacji społecznej. Procesy komunikowania się w społeczeństwie. Cechy procesu komunikowania masowego. Zasady działania mediów i ich odbiorcy. Funkcje komunikacji masowej w społeczeństwie. Komunikowanie międzykulturowe. Propaganda i reklama jako formy komunikowania. Zasady wywierania wpływu społecznego (wg Roberta Cialdiniego). Podstawy komunikacji społecznej (proces komunikacji, style komunikacji). Eksperyment społeczny i jego rola w kształtowaniu zachowań w społeczeństwie. Typologia komunikacji niewerbalnej. Czym jest aktywne słuchanie. Wystąpienia publiczne (kampanie polityczne, wystąpienia TEDx, cechy dobrego wystąpienia). Techniki erystyczne w codziennej komunikacji. Podstawy technik negocjacyjnych. Osoba uległa, asertywna i agresywna – przyczyny i skutki takich postaw. Rozwijanie umiejętności współpracy w grupie. Wykorzystanie multimediów do prezentacji.
11.	Literatura polska	Najwybitniejsze dzieła literatury polskiej XX oraz początku XXI wieku (poezja, proza, dramat). Terminologia stosowana w nauce o literaturze (dotycząca zagadnień i badań historycznoliterackich). Periodyzacja polskiej literatury dwudziestego stulecia. Znaczenie przełomów literackich. Przedstawiciele poszczególnych generacji literackich. Najwartościowsze dokonania krytycznoliterackie XX wieku. Współczesne życie kulturalne w Polsce, zarówno w zakresie kultury elitarnej, jak i popularnej.
12.	Literatura powszechna	Najwybitniejsze dzieła literatury powszechnej XX oraz początku XXI wieku (poezja, proza, dramat). Terminologia stosowana w nauce o literaturze (dotycząca zagadnień i badań historycznoliterackich). Periodyzacja literatury powszechnej dwudziestego stulecia. Znaczenie przełomów literackich. Najwartościowsze dokonania krytycznoliterackie XX wieku. Współczesne życie kulturalne, zarówno w zakresie kultury elitarnej, jak i popularnej.

13.	Historia kultury książki	Tło historyczno-kulturowe epoki. Drukarstwo i jego wpływ na rozwój cywilizacyjny. Różne rodzaje książek ze względu na ich formę wydawniczą, funkcje i przeznaczenie czytelnicze. Autor, wydawca, drukarz, księgarz i mecenas i ich rola w powstaniu i funkcjonowaniu książki. Sztuka książki. Techniki graficzne. Różne rodzaje bibliotek i ich znaczenie. Organizacja bibliotek (personel, katalogi, pomieszczenia i wyposażenie). Zbiory bibliotek. Udostępnianie zbiorów bibliotecznych.
14.	Historia kultury książki: Historia książki	Wynalazek druku. Rozprzestrzenienie się sztuki drukarskiej XV-XVIII w. (etapy rozwoju drukarstwa, słynne oficyny drukarskie i ich produkcja). Morfologia inkunabułu i starego druku. Handel i informacja o książce. Reformacja, kontrreformacja a książka. Przemiany sztuki książkowej w dobie druku. Narodziny i rozwój prasy. Cenzura i jej wpływ na rozwój ruchu wydawniczego. Biblioteki – główne kierunki rozwoju XV-XVIII w. (organizacja, gromadzenie zbiorów, architektura biblioteczna). Czytelnictwo i bibliofilstwo XV-XVIII w.
15.	Historia bibliotek i czytelnictwa – profil do wyboru	Morfologia inkunabułu i starego druku. Drukarstwo i księgarstwo XV–XVIII w. Bibliofilstwo i jego wpływ na rozwój bibliotek. Przemiany w architekturze i organizacji bibliotek. Rozwój bibliotek w Europie i w Polsce – ewolucja wybranych typów bibliotek. Biblioteka Załuskich – jej dzieje i znaczenie kulturowe. Czytelnictwo – źródła do jego badania, kanony lekturowe, repertuar wydawniczy. Gabinety i wypożyczalnie lektury jako nowa forma upowszechniania czytelnictwa. Narodziny i rozwój prasy. Cenzura i jej wpływ na rozwój bibliotek i czytelnictwa.
16.	Opracowanie formalne dokumentów	Normy opisu bibliograficznego i przepisy katalogowania odnoszące się do katalogów elektronicznych. Organizacja katalogu elektronicznego opartego na kartotece haseł wzorcowych. Zasady doboru i forma haseł wzorcowych. Cele tworzenia i rodzaje kartotek wzorcowych. Budowa i zawartość kartoteki haseł wzorcowych formalnych. Zasady doboru oraz forma hasła osobowego. Zasady doboru oraz forma hasła koroporatywnego. Zasady doboru oraz forma hasła tytuł ujednolicony serii. Struktura haseł złożonych. Zasady sporządzania rekordów bibliograficznych z wykorzystaniem odpowiednich formatów danych.
17.	Opracowanie rzeczowe dokumentów: analizy i streszczenia dokumentacyjne	Ogólne cele i zasady opracowania rzeczowego. Typy dokumentów. Rodzaje opracowań dokumentacyjnych. Analiza treściowa wszystkich typów dokumentów. Sporządzanie syntezy informacji zawartych w wielu dokumentach. Rodzaje adnotacji. Rodzaje analiz dokumentacyjnych. Zasady sporządzania adnotacji i analiz dokumentacyjnych. Zasady opisu zawartości dokumentów za pomocą słów kluczowych. Tworzenie i redagowanie zestawienia tematycznego (ZT).
18.	Teoria i organizacja bibliografii	Rozwój metodyki sporządzania spisów (baz danych) na świecie i w Polsce. Główne kierunki rozwoju teorii bibliografii. Organizacja działalności bibliograficznej na świecie. Organizacja działalności bibliograficznej w Polsce. Międzynarodowe programy bibliograficzne (IFLA i UNESCO). Rola i zadania centrali bibliograficznych. Biblioteka Narodowa jako centrala bibliograficzna. Normalizacja w zakresie bibliografii na świecie. Normalizacja w zakresie bibliografii w Polsce. Standardy, formaty i ontologie w działalności bibliograficznej.
19.	Źródła informacji	Pojęcie źródeł informacji. Definicje. Typologia źródeł informacji. Rodzaje źródeł informacji. Budowa, zawartość, struktura i wartość informacyjna różnych źródeł informacji. Źródła pośrednie: bibliograficzne narodowe i specjalne (drukowane i elektroniczne). Źródła bezpośrednie (drukowane i elektroniczne). Zawartość źródeł drukowanych i elektronicznych. Ocena i właściwy dobór źródeł do konkretnych zadań.
20.	Wstęp do klasyfikacji piśmiennictwa i JIW	Przedmiot, metody i cel klasyfikacji nauk. Przedstawienie wybranych klasyfikacji od starożytności do współczesności. Przedmiot, metody i cel klasyfikacji piśmiennictwa. Zaprezentowanie wybranych klasyfikacji piśmiennictwa. Relacje między klasyfikacjami nauk a klasyfikacjami piśmiennictwa. Przedstawienie ewolucji języków informacyjno-wyszukiwawczych. Ich cechy, typy, wykorzystanie. Charakterystyka najważniejszych jiw. Rola języków informacyjno-wyszukiwawczych w systemach organizacji wiedzy i dostępu do zasobów informacyjnych.

21.	Językoznawstwo	Definicja języka. Wieloaspektowość fenomenu języka. Języki sztuczne a naturalne. Funkcje języka. Znak językowy. Klasyfikacja znaków językowych. Schematy komunikacji. Klasyfikacja języków. Język a pismo. Kultura języka.
22.	Historia filozofii z elementami logiki	Najważniejsze zagadnienia, podstawowe pojęcia, przedstawiciele oraz kierunki z zakresu filozofii europejskiej od starożytności do współczesności. Pojęcie filozofii. Główne zagadnienia filozofii. Wewnętrzny podział dyscypliny. Narodziny myśli filozoficznej. Filozofia starożytna – kształtowanie się podstawowych pojęć. Szkoły filozoficzne w starożytności. Filozofia średniowieczna – nurty i koncepcje. Filozofia nowożytna i narodziny epistemologii. Wielkie systemy idealistyczne. Idee filozofii najnowszej. Historia i podstawowe zagadnienia logiki. Elementy erystyki. Podstawowe pojęcia i język filozofii. Interpretacja wybranych tekstów z różnych epok filozoficznych. Poznanie filozoficznej genezy klasyfikacji piśmiennictwa. Filozoficzne problemy języka. Natura a kultura. Dobro a piękno. Człowiek i sens życia. Granice wolności. Rola prawdy w życiu człowieka. Byt i poznanie. Kształcenie krytycznego myślenia, prowadzone poprzez gry i zabawy logiczne, a także naukę analizowania argumentów.
23.	Historia literatury	Poszerzenie wiedzy z zakresu dzieł literatury polskiej lat 1918-1989. Znaczenie kontekstu historycznego dla rozważań o zmianach literackich. Omówienie istotnych zjawisk oraz przemian literackich. Metody analizy i interpretacji różnych tekstów, właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie omawianej epoki. Przedstawienie różnych sposobów interpretacyjnych przy pomocy innych dyscyplin naukowych jak socjologia, antropologia kultury czy filozofia. Umiejętność łączenia najważniejszych wydarzeń politycznych, społecznych z konkretnymi tekstami literackimi oraz autorami.
24.	Literatura współczesna	Poszerzenie wiedzy z zakresu dzieł literatury polskiej przełomu XX i XXI wieku. Analizowanie i interpretowanie wybranych tekstów literackich. Najważniejsze dzieła literatury polskiej przełomu XX i XXI wieku. Znaczenie kontekstu historycznego dla rozważań o zmianach literackich. Omówienie istotnych zjawisk oraz przemian literackich. Metody analizy i interpretacji różnych tekstów, właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie omawianej epoki. Przedstawienie różnych sposobów interpretacji z włączeniem innych dyscyplin naukowych jak socjologia, antropologia kultury czy filozofia. Umiejętność łączenia najważniejszych wydarzeń politycznych, społecznych z konkretnymi tekstami literackimi oraz autorami.
25.	Wstęp do klasyfikacji piśmiennictwa i JIW	Pojęcie klasyfikacji. Klasyfikacje monohierarchiczne i polihierarchiczne. Klasyfikacje monorelacyjne i polirelacyjne. Aksjomatyka klasyfikacji monohierarchicznej. Kryteria klasyfikacji nauk. Klasyfikacje typów poznania. Klasyfikacje wiedzy. Typy i definicje języków informacyjno-wyszukiwawczych. Tezaurusy – definicje i typy. Relacje terminów w słownikach kontrolowanych.
26.	Opracowanie rzeczowe dokumentów: język haseł przedmiotowych	Język haseł przedmiotowych jako język informacyjno-wyszukiwawczy. Słownictwo i gramatyka. Kategorie leksykalne i składniowe. Tematy jhp: osobowe, korporatywne, tytułowe, rzeczowe, geograficzne, formalne. Charakterystyka dopowiedzeń oraz określników: rzeczowych, geograficznych, chronologicznych, formalnych. Budowa hasła przedmiotowego. Interpretacja hasła przedmiotowego. Charakterystyka słowna treści dokumentu, charakterystyka wyszukiwawcza. Praca ze słownikiem jhp. Metodyka opracowania przedmiotowego w języku haseł przedmiotowych BN.
27.	Kształtowanie zasobów bibliotecznych	Typologia dokumentów bibliotecznych. Źródła informacji o zbiorach. Zasady gromadzenia zbiorów w różnych typach bibliotek. Źródła wpływów zbiorów. Sumaryczna i jednostkowa ewidencja zbiorów. Zasady prowadzenia dokumentacji bibliotecznej. Selekcja zbiorów. Skontrum, sposoby przeprowadzania. Metody przechowywania zbiorów. Profilaktyka w przechowywaniu zbiorów.

28.	Udostępnianie i ochrona zbiorów	Charakterystyka materiałów bibliotecznych. Przyczyny niszczenia zbiorów. Konserwacja zbiorów. Tradycyjne i nowoczesne metody udostępniania zbiorów. Regulaminy udostępniania zbiorów. Prawa i obowiązki czytelnika. Sposoby ewidencji czytelników i wypożyczeń. Obowiązki bibliotekarza względem czytelników. Statystyka biblioteczna. Analiza Funkcjonalności Bibliotek (AFB).
29.	Teoria i organizacja bibliografii	Weryfikacja wiedzy z zakresu teorii i organizacji bibliografii (egzamin).
30.	Metodyka bibliograficzna	Koncepcja spisu bibliograficznego/bibliograficznej bazy danych. Ustalenie planu bibliografii. Uwzględnienie potrzeb informacyjnych potencjalnych użytkowników. Modelowanie zakresu i zasięgów spisu (bazy danych) w zależności od rodzaju bibliografii. Wybór właściwego rodzaju opisu bibliograficznego. Zaprojektowanie sposobu porządkowania zrębu głównego/głównego pliku bazy. Zaprojektowanie indeksów i innych spisów pomocniczych. Redakcja zgromadzonego materiału. Ukształtowanie typograficzne spisu bibliograficznego. Sporządzenie poprawnego metodycznie spisu bibliograficznego.
31.	Źródła informacji	Podział oraz typologia źródeł informacji. Budowa, schemat, podział encyklopedycznych źródeł informacji (drukowane i elektroniczne). Podział oraz struktura słowników. Omówienie różnych rodzajów słowników. Zapoznanie z informatorami biograficznymi, turystycznymi i geograficznymi. Zastosowanie źródeł statystycznych w różnych dziedzinach nauki. Korzystanie z norm i patentów. Budowa, struktura, schemat informatorów faktograficznych. Omówienie źródeł faktograficznych jak: kroniki, vademeca, poradniki, spisy osobowe, informatory o cmentarzach. Rozwijanie umiejętności doboru odpowiednich źródeł do konkretnego zadania.
32.	Zarządzanie danymi bibliograficznymi	Wykorzystywanie menedżerów bibliografii w komunikacji naukowej. Aspekt społecznościowy i technologiczny menedżerów bibliografii. Rodzaje i funkcje narzędzi do zarządzania danymi bibliograficznymi. Typy formatów do wymiany danych bibliograficznych. Style cytowań bibliograficznych. Automatyczne i manualne pozyskiwanie danych bibliograficznych z baz danych i katalogów. Uzupełnianie brakujących danych. Generowanie bibliografii załącznikowej i przypisów bibliograficznych. Tworzenie zestawień bibliograficznych. Praca w grupie, wymiana i uzupełnianie danych bibliograficznych.
33.	Zarządzanie bazą danych	Wykorzystanie bazy danych w celu gromadzenia bibliografii. Terminologia dotycząca architektury baz danych. Relacyjne bazy danych, obiekty baz danych. Podstawowe i zaawansowane funkcje programów do tworzenia baz danych. Charakterystyka oprogramowania Microsoft Access. Zasady pracy z formularzami i tabelami. Elementy opisu bibliograficznego niezbędne do identyfikacji dokumentu. Charakterystyka rzeczowa dokumentów. Generowanie kwerend i raportów. Projekt i wykonanie bazy danych bibliograficznej.
34.	Historia kultury książki	Tło historyczno-kulturowe ziem polskich w czasach rozbiorowych (1795-1918). Przemiany technologiczne (techniki drukarskie i graficzne). Ośrodki produkcji i rozpowszechniania książki na ziemiach polskich w dużych ośrodkach kultury. Księgarstwo nakładowe. Mecenat wydawniczy. Produkcja wydawnicza i jej repertuar. Prasa (typologia, warunki funkcjonowania, nakłady, znaczenie kulturowe). Rola książki i czasopism dla rozwoju społeczeństwa polskiego pod zaborami. Typy bibliotek i warunki funkcjonowania XIX w.). Funkcjonowanie bibliotek (personel, gromadzenie zbiorów, warunki lokalowe).
35.	Historia bibliotek i czytelnictwa – profil do wyboru	Postęp techniczny w drukarstwie i jego znaczenie dla rozwoju książki. Ruch wydawniczy na ziemiach polskich. Wybrane problemy rozwoju książki XIX-pocz. XX w. (ilustracje, zdobnictwo, książka „masowa”, ruch odnowy książki XIX/XX w.). Cechy wydawnicze wybranych typów książki XIX wieku (książka literacka, książka dla dzieci, książka dla ludu). Znaczenie książki w życiu narodu polskiego pod zaborami. Kierunki rozwoju prasy na świecie w XIX – pocz. XX w. Prasa na ziemiach polskich w okresie zaborów. Biblioteki na

		ziemiach polskich i na świecie (różne rodzaje bibliotek i ich funkcje). Biblioteki naukowe (uniwersyteckie, szkół wyższych, towarzystw naukowych, fundacyjne). Biblioteki oświatowe i szkolne.
36.	Historia kultury książki - Historia książki	Postęp techniczny w drukarstwie i jego znaczenie dla rozwoju książki. Ruch wydawniczy na ziemiach polskich. Wybrane problemy rozwoju książki XIX-pocz. XX w. (ilustracje, zdobnictwo, książka „masowa”, ruch odnowy książki XIX/XX w.). Cechy wydawnicze wybranych typów książki XIX wieku (książka literacka, książka dla dzieci, książka dla ludu). Znaczenie książki w życiu narodu polskiego pod zaborami. Kierunki rozwoju prasy na świecie w XIX – pocz. XX w. Prasa na ziemiach polskich w okresie zaborów. Biblioteki na ziemiach polskich i na świecie (różne rodzaje bibliotek i ich funkcje). Biblioteki naukowe (uniwersyteckie, szkół wyższych, towarzystw naukowych, fundacyjne). Biblioteki oświatowe i szkolne.
37.	Typografia i grafika książki	Typografia – przegląd definicji, przemiany pojęcia typografii na przestrzeni XX/ XXI w. Wybitni typografowie i ich poglądy na temat roli projektowania graficznego oraz typografii, ze szczególnym uwzględnieniem zasad projektowania książki. Pismo – historia pisma, typologia, zastosowanie różnych typów pism w zależności od charakteru projektu. Podstawowe zasady stosowania reguł typograficznych na poziomie mikrotypografii. Zasady składu i stosowania reguł ortotypograficznych. Podstawy kompozycji strony (makrotypografia). Układ typograficzny książki – projektowanie kongenialne nastawione na czytelnika. Podstawowe błędy w projektowaniu książki. Wybitni projektanci książki w wieku XX i XXI. Projektowanie edycji bibliofilskich i publikacji o charakterze specjalnym. Podstawowe zasady projektowania gazet i czasopism. Typografia cyfrowa.
38.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
39.	Nauka o bibliotece	Nauka o bibliotece (bibliotekoznawstwo) – proces kształtowania się dyscypliny. Przedmiot, cel badań, pola badawcze. Charakterystyka badań w bibliotekoznawstwie. Metody, techniki badawcze. Działalność bibliotek wymagająca unifikacji i ujednolicania form pracy (współpraca regionalna i międzynarodowa; standaryzacja pracy bibliotecznej). Biblioteki i bibliotekarstwo na świecie, bibliotekarstwo porównawcze. Związki bibliotekoznawstwa z innymi naukami. Bibliotekarz/pracownik informacji przyszłości. Organizacje zawodowe bibliotekarzy, szkolnictwo zawodowe, instytucje prowadzące badania teoretyczne, rozwój literatury fachowej. Prognozowanie rozwoju bibliotek i bibliotekoznawstwa.
40.	Organizacja i zarządzanie biblioteką	Organizacja i zarządzanie w bibliotekach – definicje, zakres. Kultura organizacyjna biblioteki. Typy struktur organizacyjnych bibliotek. Zasady/metody kierowania bibliotekami. Bariery przed zmianami w organizacji funkcjonowania biblioteki, metody przezwyciężania tych barier. Zarządzanie strategiczne biblioteką. Zarządzanie finansami i zasobami ludzkimi. Marketing biblioteczny i public relations. Jakość pracy bibliotek. Benchmarking.
41.	Opracowanie rzeczowe dokumentów: UKD	Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna jako język informacyjno-wyszukiwawczy. Funkcje UKD: charakterystyka i instrukcja wyszukiwawcza. Geneza i cel powstania UKD. Definicja UKD. Struktura UKD. Rodzaje symboli, sposoby ich łączenia. Poddziały wspólne i specjalne, rozbudowa równoległa i bezpośrednia. Tablice UKD – budowa, sposób posługiwania się nimi, rodzaje wydań. Specyfika klasyfikowania literatury pięknej. Klasyfikowanie dokumentów – tworzenie charakterystyk wyszukiwawczych w oparciu o tablice UKD z uwzględnieniem zasad analizy treści dokumentu i gramatyki UKD.

42.	Nauka o informacji	Potoczne i naukowe ujęcie informacji. Niedobór i nadmiar informacji w świecie współczesnym. Ilościowy i jakościowy kontekst badań nad informacją. Informacja a władza. Utowarowienie informacji. Ewolucja, typologia i charakterystyka dawnych i współczesnych nośników informacji. Definiowanie informacji z perspektywy różnych obszarów teorii i praktyki. Atrybuty informacji. Informacja jako obiekt badań w poszczególnych dyscyplinach i samodzielny problem badawczy. Nauka o informacji w Polsce i na świecie - zarys rozwoju, terminologia, pole badawcze, metodologia.
43.	Heurystyka informacyjna – humanistyczny zakres baz danych	Prekursorzy heurystyki i teorii wyszukiwania informacji. Terminologia związana z heurystyką informacyjną i teorią wyszukiwania informacji. Zachowania informacyjne użytkowników informacji. Klasyczne strategie wyszukiwania informacji i ich przydatność we współczesnym środowisku sieciowym. Rynek wyszukiwarek internetowych – alternatywy dla Google. Wyszukiwarki wertykalne – rodzaje, zastosowanie. Narzędzia typu discovery na usługach bibliotek. Interdyscyplinarne naukowe bazy danych. Bazy danych w warsztacie pracy humanisty. Testowanie strategii wyszukiwawczych w wybranych bazach danych z zakresu humanistyki.
44.	Heurystyka informacyjna – ścisły zakres baz danych	Prekursorzy heurystyki i teorii wyszukiwania informacji. Terminologia związana z heurystyką informacyjną i teorią wyszukiwania informacji. Zachowania informacyjne użytkowników informacji. Klasyczne strategie wyszukiwania informacji i ich przydatność we współczesnym środowisku sieciowym. Rynek wyszukiwarek internetowych – alternatywy dla Google. Wyszukiwarki wertykalne – rodzaje, zastosowanie. Narzędzia typu discovery na usługach bibliotek. Interdyscyplinarne naukowe bazy danych. Bazy danych z zakresu nauk ścisłych. Testowanie strategii wyszukiwawczych w wybranych bazach danych z zakresu nauk ścisłych.
45.	Historia kultury książki	Warunki polityczne, społeczne, narodowościowe, ekonomiczne, techniczne na ziemiach polskich XX w. Ośrodki produkcji i rozpowszechniania książki w Polsce. Przemiany w repertuarze wydawniczym. Funkcjonowanie drukarni i wielkich firm wydawniczo-drukarskich-księgarskich i prasowych. Cenzura i drugi obieg wydawniczy w czasach PRL Rola i znaczenie książki i czasopism dla rozwoju społeczeństwa polskiego 1918-1989. Typy bibliotek. Warunki funkcjonowania bibliotek. Problemy polskiego bibliotekarstwa. Gromadzenie zbiorów i straty w okresie II wojny światowej. Opracowanie i udostępnianie zbiorów, działalność naukowa i bibliograficzna.
46.	Historia kultury książki Historia książki	Ruch wydawniczy w Polsce w latach 1918-1939. Tendencje rozwojowe książki w dwudziestoleciu międzywojennym (książka popularna i masowa, wydawnictwa seryjne, książka wytworna, bibliofilska). Czasopiśmiennictwo II RP. Rozwój bibliotek naukowych, publicznych i oświatowych w latach 1918-1939. Książka i księgarstwo polskie w latach II wojny światowej (polityka okupantów, straty ilościowe, podziemny ruch wydawniczy, biblioteki). Książka i jej instytucje w systemie politycznym PRL 1944-1989 Czasopiśmiennictwo w czasach PRL. „Drugi obieg” wydawniczy w czasach PRL. Polska działalność wydawnicza na emigracji w latach 1939-1989. Wybrane zagadnienia bibliotekarstwa polskiego po 1945 r. (prawo biblioteczne, biblioteki naukowe, Biblioteka Narodowa).
47.	Historia bibliotek i czytelnictwa – profil do wyboru	Morfologia inkunabułu i starego druku. Drukarnictwo i księgarstwo XV–XVIII w. Bibliofilstwo i jego wpływ na rozwój bibliotek. Przemiany w architekturze i organizacji bibliotek. Rozwój bibliotek w Europie i w Polsce – ewolucja wybranych typów bibliotek. Biblioteka Załuskich – jej dzieje i znaczenie kulturowe. Czytelnictwo – źródła do jego badania, kanony lekturowe, repertuar wydawniczy. Gabinety i wypożyczalnie lektury jako nowa forma upowszechniania czytelnictwa. Narodziny i rozwój prasy. Cenzura i jej wpływ na rozwój bibliotek i czytelnictwa.
48.	Czytelnictwo W	Czytelnictwo jako forma uczestnictwa w kulturze. Historia badań czytelniczych w Polsce i na świecie. Kultura czytelnicza, jej wzorce i uwarunkowania. Publiczność czytająca i jej kategorie. Funkcje lektury. Procesy recepcji lektury. Organizacja i stan czytelnictwa w Polsce i na świecie. Metody, techniki i źródła do badań czytelniczych. Specjalne kategorie czytelników. Podstawy biblioterapii.

49.	Czytelnictwo K	Elementy wiedzy o czytelniku. Dyspozycje motywacyjne i instrumentalne. Zachowania czytelnicze. Wzorzec kultury czytelniczej jednostki. Zainteresowania czytelnicze różnych grup wiekowych i społecznych. Kanon literacki. Mody czytelnicze. Typologia form pracy z czytelnikiem. Potrzeby współczesnych czytelników. Akcje promujące książkę i czytelnictwo.
50.	Architektura informacji sieciowej: biblioteki	Zasady projektowania stron internetowych. Najważniejsze systemy zarządzania treścią (CMS). Korzyści i wady związane z ich wykorzystaniem. Nauka obsługi systemu zarządzania treścią. Interfejs użytkownika i panel administracyjny. Zaprojektowanie strony www biblioteki. Tworzenie i prowadzenie strony. Aktualizacja i rozbudowa strony. Zawartość informacyjna strony. Sposoby prezentowania treści.
51.	Architektura informacji sieciowej: czytelnicy	Zasady projektowania stron internetowych. Najważniejsze systemy zarządzania treścią (CMS). Korzyści i wady związane z ich wykorzystaniem. Nauka obsługi systemu zarządzania treścią. Interfejs użytkownika i panel administracyjny. Zaprojektowanie własnej strony www. Tworzenie i prowadzenie strony. Aktualizacja i rozbudowa strony. Zawartość informacyjna strony. Sposoby prezentowania treści.
52.	Konwersatorium terminologiczne	Podstawy korzystania ze słowników i źródeł internetowych; Źródła terminologii obcojęzycznej; Słownictwo z zakresu bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa; Anty-biblioteka w opisie Umberto Eco; Projekt biblioteki idealnej – prezentacja; Słownictwo z zakresu edytorstwa i pracy redakcji; „Otwieramy wydawnictwo” – prezentacja; Book terminology – budowa książki; Układ i podział tekstu oraz książka jako przedmiot fizyczny; Design your ideal book/describe your favourite book – prezentacja.
53.	Nauka o informacji	Wpływ nauki i techniki na rozwój usług informacyjnych. Ewolucja systemów informacyjnych. Typologie baz danych wykorzystywanych w realizacji usług informacyjnych. Podmioty współczesnego rynku usług informacyjnych. Kompetencje, umiejętności i zadania infobrokerów. Dostępność informacji w świecie współczesnym. Projekty, metody i narzędzia wykorzystywane przez służby biblioteczne do organizowania dostępu do informacji. Kierunki rozwoju działalności informacyjnej w kontekście odtwarzania bibliotecznych zasobów i usług w środowisku sieciowym. Negatywne skutki upowszechnienia technologii cyfrowych a ekologia informacji. Użytkownicy informacji i badanie ich zachowań oraz potrzeb.
54.	Działalność informacyjna bibliotek publicznych	Struktura organizacyjna biblioteki publicznej a udostępnianie informacji. Problematyka terminologiczna w działalności informacyjnej. Tradycyjne i nowoczesne formy obsługi użytkowników bibliotek publicznych oraz narzędzia informacyjne. Internetowe witryny bibliotek publicznych różnych typów jako platformy dostępu do ich zasobów i usług. Organizacja dostępu do informacji publicznej (BIP). Organizowanie dostępu do licencjonowanych oraz otwartych zasobów wiedzy, idea Open Access. Inicjatywy bibliotek publicznych w zakresie digitalizacji i bibliotek cyfrowych. Użytkownicy informacji: potrzeby, szkolenia (information literacy, e-learning). Działalność bibliotek publicznych na rzecz gromadzenia i udostępniania źródeł informacji regionalnej, medycznej, biznesowej i prawniczej.
55.	Działalność informacyjna bibliotek naukowych	Struktura organizacyjna biblioteki naukowej a udostępnianie informacji. Problematyka terminologiczna w działalności informacyjnej. Tradycyjne i nowoczesne formy obsługi użytkowników bibliotek naukowych oraz narzędzia informacyjne. Internetowe witryny bibliotek naukowych różnych typów jako platformy dostępu do ich zasobów i usług. Bazy dorobku naukowego pracowników uczelni oraz analiza piśmiennictwa naukowego (bibliometria). Organizowanie dostępu do licencjonowanych oraz otwartych repozytoriów wiedzy, idea Open Access. Inicjatywy bibliotek naukowych w zakresie digitalizacji i bibliotek cyfrowych. Użytkownicy informacji: potrzeby, szkolenia (information literacy, e-learning). Działalność bibliotek naukowych na rzecz gromadzenia i udostępniania źródeł informacji medycznej, biznesowej i prawniczej.
56.	Opracowanie rzeczowe dokumentów: języki deskryptorowe	Definicja, cechy i funkcje języka deskryptorowego. Przedstawienie zasad indeksowania oraz relacji semantycznych zachodzących pomiędzy pojęciami. Rodzaje i funkcje wybranych tezaurusów. Budowa artykułu deskryptorowego. Indeksy. Relacje semantyczne uwzględnione w tezaurusie. Samodzielne

		budowanie artykułu deskryptorowego z dowolnego zakresu. Indeksowanie dokumentów w języku deskryptorowym – tworzenie charakterystyk wyszukiwawczych artykułów z zakresu informacji naukowej.
57.	Wrocławskie środowisko biblioteczne - warsztaty	Aktywności bibliotek różnego typu działających na terenie Wrocławia – warsztaty. Działalność bibliotek we Wrocławiu. Rola i znaczenie bibliotek naukowych dla środowiska akademickiego. Zadania wrocławskich bibliotek akademickich. Imprezy organizowane przez środowisko bibliotek wrocławskich. Funkcje bibliotek publicznych. Zaangażowanie bibliotek publicznych w życie mieszkańców Wrocławia. Biblioteka jako trzecie miejsce. Innowacyjność i ekologia we wrocławskich bibliotekach. Biblioteka pedagogiczna i jej rola we współczesnej edukacji.
58.	Zintegrowane systemy biblioteczne	Wprowadzenie do historii automatyzacji. Stan komputeryzacji w bibliotekach polskich. Przyczyny stosowania zintegrowanych systemów bibliotecznych. Korzyści płynące z zastosowania zintegrowanego systemu w bibliotece. Omówienie i porównanie poszczególnych systemów zautomatyzowanych i ich funkcji. Szczegółowa charakterystyka modułów: gromadzenie, katalogowanie, wypożyczalnia, magazyn. OPAC WWW. Opracowanie zbiorów. Łączenie opisów bibliograficznych z egzemplarzami. Udostępnianie zbiorów.
59.	Naukoznawstwo	Naukoznawstwo jako dyscyplina naukowa. Początki badań naukoznawczych. Teorie i nurty w badaniach polskich i obcych. Nauka, wiedza, poznanie. Definicje i terminologia. Etyka nauki. Dobre obyczaje w nauce – zasady i wytyczne. Popularyzacja nauki i upowszechnianie wiedzy. Książka i czasopismo naukowe jako narzędzia naukowej komunikacji. Szkoły wyższe i towarzystwa naukowe jako podstawowe instytucje nauki. Pracownicy nauki. Ich rodzaje i formy działalności. Nauka polska a nauka światowa. Rankingi, ewaluacje, oceny.
60.	Ewolucja komunikacji naukowej	Pojęcia, przedmiot, zakres i struktura naukoznawstwa. Definicja pojęcia nauka. Metoda naukowa. Komunikacja naukowa – nadawcy, odbiorcy, cele. Język naukowy i dyskurs akademicki. Mediatyzacja nauki. Książka naukowa i czasopismo naukowe jako narzędzia naukowej komunikacji. Instytucje naukowe we współczesnej Polsce (MNiSzW, PAN, PAU, towarzystwa naukowe, ośrodki badawczo-rozwojowe, fundacje i inne). Wymiana myśli naukowej we współczesnym świecie (konferencje, zjazdy, wykłady, dyskusje, indywidualne i zespołowe projekty badawcze). Popularyzacja wiedzy i upowszechnianie nauki we współczesnym społeczeństwie.
61.	Organizacja nauki współczesnej	Nauka jako przedmiot badań naukowych. Rewolucje naukowe i kryzysy w nauce. Ustawa 2.0 i jej wpływ na zmiany w nauce polskiej. Instytucje odpowiedzialne za kształtowanie nauki i koordynowanie działań naukowych w Polsce. MNiSzW, PKA, RDN i in. instytucje i fundacje odpowiedzialne za rozwój i finansowanie nauki w Polsce. Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, NCN, NCBR. Źródła pozyskiwania funduszy na badania naukowe. Granty i projekty skierowane do ludzi nauki i studentów. Projekty badawcze koordynowane i finansowane przez Unię Europejską. Udział studentów w pracach badawczych. Szkoły doktorskie. Diamentowy Grant. Program MNiSzW Inicjatywa Doskonałości Uczenia Badawcza.
62.	Seminarium licencjackie	Specyfika pracy naukowej. Wybór problemu badawczego. Metodologia. Etyka pracy naukowej. Źródła informacji. Selekcja i interpretacja źródeł. Struktura pracy, konspekt. Tezy pracy i pytania badawcze. Zasady edytorskie. Aparat pomocniczy.
63.	Praktyka zawodowa	Organizacja bibliotek i zarządzanie w bibliotekach. Organizacja działalności biblioteki. Tok prac wewnętrznych w bibliotece. Budownictwo biblioteczne i wyposażenie bibliotek. Formy gromadzenia i uzupełniania zbiorów. Opracowanie materiałów bibliotecznych. Opracowanie formalne. Opracowanie rzeczowe. Organizacja zbiorów informacji o dokumentach tj.: szeregowanie opisów, melioracja katalogów. Użytkowanie zbiorów. Zasady i formy udostępniania. Praca z czytelnikiem. Biblioteczna służba informacyjna.

64.	Ocena i selekcja dokumentów	<p>Prawidłowości rozwoju nauki. Prawa rozwoju nauki i miary sukcesu w nauce. Sposoby oceny wartości merytorycznej składników nauki: peer review i parametrycznych. Sposoby oceny dokumentów naukowych ze szczególnym uwzględnieniem czasopism naukowych. Aktywność Instytutu Informacji Naukowej w Filadelfii w zakresie rangowania wartości czasopism naukowych (Impact Factor, Master Journal List, polskie periodyki na MJL). Stan nauki polskiej w XIX, XX XXI wieku. Index Nature oraz inne rankingi rozwoju nauki.</p> <p>Komponenty nauki. Potrzeby i zasady wartościowania różnych typów dokumentów w zależności od ich treści, formy oraz pełnionej funkcji. Zasady, prawidłowości i prawa nauki. Badania rozwoju nauki w Polsce i na świecie. Miary i wskaźniki potencjału naukowego; kryteria rankingu szanghajskiego ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia cytowań naukowych. Zalety i wady sposobów oceny wartości merytorycznej składników nauki: peer review i parametrycznych. Rola i znaczenie działalności ISI jako centrum referencyjnego. Sposoby oceny dokumentów naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem czasopism naukowych. Rangowanie czasopism naukowych. Ocena wybranych czasopism naukowych.</p>
65.	Techniki komunikacyjne w bibliotece	<p>Komunikacja w bibliotece – terminologia, modele komunikacji. Komunikacja z użytkownikami różnych typów bibliotek – ich potrzeby, oczekiwania. Sposoby sprawnego porozumiewania się z użytkownikami biblioteki. Komunikacja w bibliotece – werbalna, niewerbalna. Formy komunikatów, techniki. Bariery utrudniające porozumiewanie się w bibliotece. Formy oddziaływania komunikatów wizualnych (zewnętrzna i wewnętrzna). Trudni klienci biblioteki, podstawowe typy. Jakość usług biblioteki, wizerunek bibliotekarza. Ocena wizerunku wybranej biblioteki w kontekście procesów komunikacyjnych.</p>
66.	Wiedza o kulturze	<p>Kultura - podstawowe definicje, szerokie i wąskie ujęcia kultury. Teoria kultury i orientacje metodologiczne związane z badaniami nad kulturą. Antropologia kulturowa jako dyscyplina naukowa obejmująca badania nad kulturą. Człowiek jako twórca kultury. Relatywizm kulturowy. Tożsamość: narodowa, nowoczesna i ponowoczesna. Konflikty między kulturami. Kultura, kontrkultura, subkultura. Stereotypy i uprzedzenia jako zjawiska kulturowe. Współczesna kultura popularna.</p> <p>Sposoby rozumienia pojęcia „kultura”. Rozwój antropologii kulturowej. Podstawowe nurty w badaniach kultury. Człowiek jako wytwór i twórca kultury. Konstruktywizm społeczny – proces formowania tożsamości kulturowej. Semiotyka w badaniu znaczeń kulturowych. Kultura a język; Uwarunkowana kulturowo komunikacja niewerbalna. Relatywizm kulturowy. Tożsamość i kultura narodowa; Ponowoczesne wzory osobowe. Wielokulturowość, hybrydy kulturowe i globalizacja; Stereotypy i uprzedzenia.</p>
67.	Krytyka literacka	<p>Funkcje krytyki literackiej (koncepcja Janusza Sławińskiego). Relacje między twórcą, krytykiem i publicznością literacką. Specyfika warsztatu krytyka literackiego. Rola krytyka w procesie komunikacji literackiej. Rola publiczności w procesie komunikacji literackiej. Zasady analizy i wartościowania tekstów literackich. Zasady właściwego komponowania i redagowania tekstów o charakterze krytycznoliterackim. Podstawy terminologii z zakresu literaturoznawstwa. Współczesne życie literackie w Polsce (wydawnictwa, festiwale, prasa). Współcześni odbiorcy literatury.</p>
68.	Publiczność literacka	<p>Współczesna publiczność literacka. Tradycyjny obieg literacki. Rola publiczności w tradycyjnym obiegu literackim. Tradycyjne sposoby promocji książki. Promocja książki w sieci. Znaczenie marketingu szeptanego w promocji książki. Najważniejsze festiwale literackie w Polsce. Publiczność literacka a media społecznościowe. Publiczność literacka a blogosfera. Rola spotkań autorskich w promocji książki. Sposoby komunikowania się autorów z odbiorcami za pośrednictwem mediów tradycyjnych i cyfrowych.</p>

1.	Podstawy dydaktyki W	Pojęcie, przedmiot i zadania dydaktyki. Systemy dydaktyczne, tendencje w dydaktyce współczesnej. Cele i treści kształcenia. Zasady i metody kształcenia. Środki dydaktyczne. Wzorce i modele programów nauczania. Formy organizacyjne kształcenia. Planowanie i organizacja pracy dydaktycznej. Składniki procesu kształcenia – szkoła, uczeń, nauczyciel, materiał nauczania. Aspekty prawne funkcjonowania systemu oświaty i szkoły.
2.	Podstawy dydaktyki K	Klasa szkolna jako środowisko edukacyjne. Style kierowania klasą. Procesy społeczne w klasie. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasie szkolnej. Indywidualizacja nauczania. Projektowanie działań edukacyjnych w kontekście specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz szczególnych uzdolnień uczniów. Edukacyjne zastosowania mediów. Diagnoza, kontrola i ocena wyników kształcenia. Wewnątrzszkolny system oceniania, sprawdziany i egzaminy zewnętrzne. Ocenianie osiągnięć szkolnych uczniów oraz efektywności dydaktycznej nauczyciela i jakości pracy szkoły.
3.	Dydaktyka pracy biblioteki szkolnej w szkole podstawowej (K)	Podstawa programowa kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym. Specyfika i prawidłowości uczenia się na II etapie edukacyjnym, rola nauczyciela na II etapie edukacyjnym. Formalna struktura lekcji jako jednostki dydaktycznej. Konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania, dobór metod nauczania. Formy pracy (w klasie, w grupach, indywidualizacja nauczania, formy pracy specyficzne dla danego przedmiotu). Projektowanie środowiska materialnego lekcji. Odkrywanie i rozwijanie predyspozycji i uzdolnień uczniów. Dostosowywanie działań pedagogicznych do potrzeb i możliwości ucznia. Kształtowanie u uczniów pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej. Kształtowanie nawyków systematycznego uczenia się oraz korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu.
4.	Dydaktyka pracy biblioteki szkolnej w szkole podstawowej (Inne)	Interakcje ucznia i nauczyciela w toku lekcji. Stymulowanie aktywności poznawczej uczniów, kreowanie sytuacji dydaktycznych, kierowanie pracą uczniów. Planowanie lekcji. Formułowanie celów lekcji i dobór metod i treści nauczania. Prowadzenie lekcji lub zajęć pozalekcyjnych. Organizacja pracy w klasie, dobór i wykorzystanie środków dydaktycznych. Edukacyjne zastosowania mediów i technologii informacyjnej. Dostosowywanie działań pedagogicznych do potrzeb i możliwości ucznia. Sytuacje wychowawcze w toku nauczania przedmiotowego (rozwijanie umiejętności osobistych i społecznych uczniów, kształtowanie umiejętności współpracy uczniów, budowanie systemu wartości i rozwijanie postaw etycznych uczniów). Kształtowanie kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych.
5.	Dydaktyka pracy biblioteki szkolnej na I etapie edukacyjnym (K)	Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego na I etapie edukacyjnym. Współczesne koncepcje edukacji małego dziecka. Specyfika roli nauczyciela w edukacji przedszkolnej i na I etapie edukacyjnym. Metody, zasady i formy pracy nauczyciela z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci - odkrywanie i rozwijanie predyspozycji i uzdolnień wspomaganie rozwoju poznawczego. Kształtowanie dojrzałości szkolnej. Dostosowywanie działań pedagogicznych do potrzeb i możliwości dziecka. Trudności w uczeniu się, w tym specyficzne trudności w uczeniu się - profilaktyka, diagnoza, pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Wychowawczy wymiar działań edukacyjnych. Metodyka pracy biblioteki szkolnej - specyfika pracy biblioteki szkolnej z najmłodszym czytelnikiem, edukacja czytelnicza i medialna na I etapie edukacyjnym.
6.	Praktyka pedagogiczna śródroczna (Inne)	Zapoznanie się ze specyfiką szkoły podstawowej lub placówki, w której praktyka jest odbywana. Obserwowanie czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez

		<p>niego lekcji (zajęć) oraz aktywności uczniów. Obserwowanie toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych. Obserwowanie interakcji dorosłych, dzieci i młodzieży w toku lekcji (zajęć). Obserwowanie procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w klasie, ich prawidłowości i zakłóceń. Zapoznanie się ze sposobami aktywizowania i dyscyplinowania uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych uczniów. Obserwowanie działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny. Współdziałanie z opiekunem praktyk w zakresie planowania i przeprowadzania lekcji (zajęć). Organizacja i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywany scenariusz. Analiza i interpretacja zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, ocena przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).</p>
7.	Praktyka przedmiotowa (Inne)	<p>Zapoznanie się ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana. Obserwowanie czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk oraz toku metodycznego prowadzonych przez niego prac i prowadzonych lekcji (zajęć). Obserwowanie interakcji zachodzących w środowisku szkolnym. Obserwowanie funkcjonowania i aktywności uczniów w czasie lekcji i zajęć pozalekcyjnych, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Współdziałanie z opiekunem praktyk w zakresie planowania i przeprowadzania lekcji (zajęć pozalekcyjnych), przygotowywanie pomocy dydaktycznych, wykorzystywanie środków multimedialnych i technologii informacyjnej. Pełnienie roli nauczyciela, w szczególności planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych. Organizowanie i prowadzenie lekcji (zajęć pozalekcyjnych) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze. Animowanie aktywności poznawczej i współdziałania uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii informacyjnej. Podejmowanie działań wychowawczych w toku pracy dydaktycznej, w miarę pojawiających się problemów, w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych, nieprzestrzegania ustalonych zasad. Analiza i interpretacja zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym prowadzenie dokumentacji praktyki, konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, ocena własnego funkcjonowania w toku wypełniania roli nauczyciela.</p>
8.	Metodyka pracy biblioteki szkolnej (K)	<p>Współczesne tendencje w dydaktyce i ich wpływ na ewolucję bibliotek szkolnych. Praca organizacyjno-techniczna a praca pedagogiczna nauczyciela-bibliotekarza. Metodyka organizacji biblioteki szkolnej. Baza dydaktyczna biblioteki szkolnej jako Szkolnego Centrum Informacji – zbiory, źródła i narzędzia informacji. Procesy biblioteczne w bibliotece szkolnej i ich związek z dydaktyką. Formy upowszechniania (przez bibliotekę) książki i czytelnictwa. Praca indywidualna z czytelnikiem i użytkownikiem informacji. Pozalekcyjne formy pracy pedagogicznej w bibliotece szkolnej. Ocena jakości i efektywności pracy biblioteki szkolnej. Badanie czytelnictwa i kompetencji informacyjnych w szkole.</p>

Nazwa kierunku studiów: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 82

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Społeczeństwo informacji i wiedzy	Społeczeństwo informacji i wiedzy - definicje społeczeństwa informacji i wiedzy, cechy. Chronologia rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Rozwój społeczny a zmiany wywołane trzecią rewolucją przemysłową oraz globalizacją. Przedstawienie wymiarów funkcjonowania społeczeństwa informacji i wiedzy (nauka i edukacja, gospodarka i ekonomia, kultura). Rola informacji w rozwoju społecznym. Prześledzenie strategii budowania społeczeństwa informacji i wiedzy w Polsce oraz w Unii Europejskiej, roli instytucji rządowych i organizacji pozarządowych w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy i informacji. Korzyści, szanse i zagrożenia wynikające z kształtowania się społeczeństwa informacji i wiedzy. Rola bibliotek w rozwoju społeczeństwa informacji i wiedzy.
2.	Kierunki badań w nauce o bibliotece i informacji naukowej	<p>Bibliologia i informatologia jako dyscyplina badawcza w obrębie nauk o komunikacji i mediach. Dziedzina nauki, dyscyplina a kierunek badawczy. Ogólna charakterystyka nauki o książce i informacji naukowej – zakresy i kierunki badań. Informatologia – przegląd definicji, kierunki rozwoju i obszary badań. Bibliometria, informetria, webometria - przegląd definicji, zakres badań. Wykorzystanie biblio-, info- i webometrii w praktycznej działalności bibliotek i ośrodków informacji naukowej. Wykorzystanie biblio-, info- i webometrii w polityce naukowej. Architektura informacji - przegląd definicji, zakres badań, zastosowania praktyczne. Medioznawstwo – przegląd definicji, kierunki badań. Ośrodki badawcze bibliologii, informatologii i medioznawstwa, najważniejsze czasopisma nauk o komunikacji i mediach.</p> <p>Terminologia specjalistyczna w nauce o bibliotece i informacji naukowej. Metody i techniki badawcze w bibliologii, informatologii. Metody i techniki badawcze w medioznawstwie. Metody i techniki bibliometrii, informetrii i webometrii stosowane do analizy, oceny i problematyzowania efektów zorganizowanej działalności informacyjnej i bibliotecznej. Zastosowanie metod i technik bibliometrii, informetrii i webometrii do analizy piśmiennictwa. Formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i technik badawczych. Krytyczna analiza materiału badawczego (piśmiennictwa). Opracowywanie i sposoby prezentowania wyników badań. Rola i znaczenie komunikacji piśmiennej</p>

		tradycyjnej i cyfrowej. Aspekty etyczne działalności badawczej oraz profesjonalnej działalności informacyjnej, bibliotecznej i medialnej.
3.	Seminarium magisterskie	Wybór tematu pracy magisterskiej. Opanowanie najnowszej wiedzy z dziedziny, do której należy temat pracy magisterskiej. Opracowanie konspektu pracy magisterskiej. Właściwy dobór i krytyka źródeł. Dobór metod badawczych. Przygotowanie pod opieką prowadzącego pracy magisterskiej, spełniającej wszystkie kryteria stawiane tego typu pracom.
4.	Systemy zarządzania informacją w sieciach i chmurze	Systemy zarządzania informacją – problemy definicyjne i typologia. Systemy sieciowe i chmurowe – różnice, wady i zalety wdrożenia. Firmy i instytucje na rynku systemów zarządzania informacją. Systemy do zarządzania informacją odsyłającą – bazy referencyjne: bibliograficzne i bibliograficzno-abstraktowe. Systemy do zarządzania informacją źródłową – oprogramowania do budowy bibliotek cyfrowych i repozytoriów naukowych. Oprogramowanie do budowy archiwów społecznych. Systemy do zarządzania czasopiśmem naukowym. Systemy zarządzania treścią typu cms. Systemy i narzędzia na usługach informacji gospodarczej i biznesowej. Aplikacje do monitorowania zasobów Internetu
5.	Sieciowe bazy danych	Definicje bazy danych, elementów struktury bazy oraz rekordów. Definicje relacji oraz obiektów w bazach danych. Zasady analizy danych, reguły ustalania postaci formalnych oraz projektowania bazy danych. Przygotowanie struktury przykładowej relacyjnej bazy danych, stworzenie odpowiednich tabel i relacji oraz obiektów. Przygotowanie struktury przykładowej obiektowo-relacyjnej bazy danych, stworzenie obiektów i relacji. Zapoznanie z sieciowymi interfejsami systemów bazodanowych. Role i uprawnienia użytkowników systemów sieciowych baz danych. Tworzenie przykładowych baz danych. Operacje na danych. Projektowanie własnej sieciowej bazy danych
6.	Przemysł informacji i wiedzy	Informacja i jej znaczenie w rozwoju gospodarki postindustrialnej (przegląd definicji, teoria infologiczna). Koncepcja przemysłu 4.0. Charakterystyka gospodarki opartej na wiedzy (GOW) - cechy, stopnie rozwoju i ich wyznaczniki. GOW a sektor wiedzy. Kapitał intelektualny w GOW i jego znaczenie. Netokracja i konsumtariat - kreatorzy/twórcy wiedzy; zatrudnieni w procesach przekazywania informacji oraz gromadzenia i archiwizowania danych. Światowy przepływ danych, głód informacji w cyberprzestrzeni. Rynek informacji cyfrowej. Big data i rozwój systemów informacyjnych dla GOW. Zagrożenia i scenariusze rozwojowe przemysłu informacyjnego.
7.	Translatorium specjalistyczne	Podstawowa terminologia tłumacza. Słowo za słowo – podstawowe zasady przekładu. Podobieństwa i różnice w sposobie przekładu tekstów literackich i informacyjnych. Sposoby manipulacji tekstem. Nazwy własne – ich (nie)tłumaczenie i forma zapisu. Terminy specjalistyczne oraz specyfika tłumaczenia tekstów specjalistycznych. Kontekst kulturowy. Obcość w przekładzie jako element zamierzony lub niezamierzony. Styl cytowania źródeł wykorzystanych w tekście (jego poprawność według standardów obcych oraz jego przekład). Praktyczne zastosowanie wiadomości – tłumaczenie tekstów z

		dyscypliny nauk o komunikacji społecznej i mediach, abstraktów konferencyjnych i in. wybranych tekstów w języku angielskim, tytułów prac magisterskich i metryczek (z polskiego na angielski).
8.	Typologia dokumentów	Różnice pomiędzy typologią i klasyfikacją. Ewolucja piśmiennictwa i jego dywersyfikacja. Pojęcie uniwersum piśmiennictwa. Typy dokumentów i kryteria ich typizacji (treść, forma, przeznaczenie i funkcje). Znaczenie różnych typów dokumentów dla dawnej i współczesnej teorii i praktyki komunikacyjnej. Formy książki współczesnej. Typologia czasopism współczesnych. Zbiory specjalne i ich zróżnicowanie. Znaczenie nowych form i postaci dokumentów dla rozwoju komunikacji piśmiennej. Ranga dokumentów elektronicznych w obiegu informacji naukowej.
9.	Prawo autorskie	Geneza prawa autorskiego. Źródła prawa autorskiego. Przedmiot prawa autorskiego. Podmiot prawa autorskiego. Prawa osobiste autora. Prawa majątkowe autora. Obliczanie czasu trwania praw majątkowych. Dozwolony użytek osobisty i publiczny. Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Odpowiedzialność za złamanie prawa autorskiego.
10.	Infobrokering	Infobrokering – definicje, historia i zawód infobrokera. Stan obecny oraz perspektywy rozwoju brokeringu informacyjnego. Analiza kompetencji zawodowych infobrokera (pozyskiwanie/wyszukiwanie, opracowanie, przetwarzanie, analizowanie i raportowanie oraz dostarczanie informacji). Otwarte zasoby informacji naukowej oraz biznesowej. Uniwersalne oraz dziedzinowe źródła informacji. Warsztat brokera informacji. Prawo w działalności infobrokerskiej. Etyka infobrokeringu. Stowarzyszenia brokerów informacji.
11.	Źródła danych dla humanistyki cyfrowej	Problemy definicyjne pojęcia humanistyka cyfrowa. Rozwój humanistyki cyfrowej w Polsce i na świecie. Typologia źródeł danych na potrzeby humanistyki cyfrowej. Problemy organizacyjne, techniczne i prawne związane z pozyskiwaniem danych. Analiza danych na poziomie web, data oraz text mining. Narzędzia do analizy danych badawczych. Korpusy językowe jako źródła danych badawczych. Surowe dane badawcze jako źródła danych badawczych. Otwarte dane publiczne jako źródła danych badawczych. Analiza wykorzystania danych badawczych w wybranych projektach humanistyki cyfrowej.
12.	Przedsiębiorczość. Praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
13.	Bibliologia współczesna	Współczesna sytuacja badawcza w bibliologii polskiej i światowej. Terminologia dyscyplin bibliologicznych. Przedmiot badań w bibliologii współczesnej. Organizacja i

		<p>instytucjonalizacja badań bibliologicznych. Najnowsze kierunki badawcze. Integracja i specjalizacja na polu bibliologii. Szkoły naukowe w bibliologii. Funkcje książki we współczesnym świecie. Wartość studiów bibliologicznych dla wiedzy o kulturze i społeczeństwie. Powiązania z innymi naukami humanistycznymi i społecznymi. Perspektywy badawcze w obszarze bibliologii.</p> <p>Wgląd w warsztat naukowy badaczy kultury książki. Lektura programowych wypowiedzi bibliologów. Poznawanie edycji źródeł. Próby samodzielnej analizy i interpretacji przekazów. Współczesne badania bibliologiczne w zakresie dystrybucji i rozpowszechniania książki. Badania bibliotek instytucjonalnych. Badania czytelnictwa i recepcji książki. Literatura piękna jako źródło do badań bibliologicznych. Różne rodzaje dokumentów - papier; testamenty i inwentarze pośmiertne; katalogi biblioteczne; akta notarialne; pamiątniki i korespondencja; dedykacje autorskie - jako materiał do badań bibliologicznych.</p>
14.	Prawo w działalności bibliotecznej i informacyjnej	<p>Geneza prawa bibliotecznego. Stan bibliotek po II wojnie światowej. Źródła prawa regulujące funkcjonowanie bibliotek. Prawo biblioteczne a prawo autorskie. Definicja biblioteki. Rodzaje bibliotek. Podmioty tworzący biblioteki. Organizacja biblioteki. Statut biblioteki. Regulamin organizacyjny biblioteki.</p> <p>Pracownicy biblioteki. Metody wyłonienia dyrektora biblioteki. Pełnomocnicy biblioteki. Finansowanie biblioteki. Materiały biblioteczne. Korzystanie z zbiorów bibliotecznych. Dane i informacje gromadzone w bibliotece. Działalność bibliotek. Orzecznictwo sądów a działalność bibliotek. Praktyczne funkcjonowanie biblioteki.</p>
15.	Etyka zawodowa	<p>Etyka – podstawowe pojęcia. Etyka pracy – wprowadzenie. Etyka komunikacji i etyka języka. Informacja jako wartość. Etyczne dylematy w relacjach: bibliotekarz-bibliotekarz, bibliotekarz-przełożony. Etyczne problemy w pracy z użytkownikami biblioteki. Bibliotekarz a zasoby biblioteczne. Etyka w pracy wydawcy. Etyka w mediach masowych. Inne wybrane problemy etyczne życia publicznego np. etyka w reklamie, w sztuce.</p>
16.	Projekt infobrokerski	<p>Informacje dotyczące wyszukiwania i analizy danych oraz formy prezentacji informacji – powtórzenie wiadomości. Analiza przykładowych zleceń infobrokerskich (metoda case study). Zapoznanie się z zadaniem projektowym. Określenie przedmiotu i specyfikacji zamówienia oraz ustalenie zakresu prac. Analiza dostępnych źródeł danych. Planowanie pracy infobrokerskiej. Zdobywanie i analiza danych. Realizacja projektu. Przygotowanie raportu. Informacja zwrotna od klienta.</p>
17.	Praktyka zawodowa	<p>Organizacja oraz tok pracy podmiotów branży informacyjnej specjalizujących się w pracy z zasobami danych. Specyfika pracy informacyjnej bibliotek, archiwów, wydawnictw. Pozyskiwanie, organizowanie, porządkowanie, selekcja i analizowanie informacji. Zarządzanie zbiorami danych gromadzonymi, przechowywanymi oraz wykorzystywanymi przez podmioty gospodarcze lub instytucje kultury z sektora informacji.</p>

18.	Rynek informacji elektronicznej	Terminologia i podstawowe pojęcia z zakresu infobrokeringu. Przykłady firm infobrokerskich i ich usług. Podmioty działające na rynku informacji. Analiza rynku informacji elektronicznej pod kątem podaży i popytu oraz potencjalnych odbiorców informacji. Potrzeba akredytacji informacji. Obszary działalności: pozyskiwanie informacji, weryfikacja danych i faktów, monitoring mediów, przygotowywanie raportów i analiz. Analiza usług informacyjnych. Problemy i narzędzia wykorzystywane przy ich rozwiązywaniu. Usługi infobrokerskie (z uwzględnieniem OSINT). Kompetencje informacyjne infobrokera.
19.	Biblioteki w środowisku lokalnym i regionalnym	Regionalizmem w pracy współczesnej biblioteki. Misja biblioteki w środowisku lokalnym. Kultura organizacyjna bibliotek. Formy współpracy z władzami lokalnymi. Samorząd terytorialny jako źródło finansowania bibliotek. Współpraca z regionalnym i lokalnym środowiskiem społecznym, oświatowym i kulturalnym. Public relations. Promocja bibliotek. Upowszechnianie problematyki regionalnej. Organizacja i działalność wybranych bibliotek wrocławskich różnych typów.
20.	Zarządzanie i marketing	Pojęcie gospodarki i rynku. Typy gospodarek. Cechy gospodarki rynkowej opartej na wiedzy. Prawa popytu i podaży, paradoksy rynku. 3 sektory – przedsiębiorstwa, instytucje i stowarzyszenia. Różne rozumienia marketingu. Cele i zakres marketingu. Marketing a public relations. Metody badań marketingowych. Informacja i dokument jako przedmiot marketingu. Marketing a public relations w kontekście rynku wydawniczego. Różne rodzaje planów marketingowych. Cele marketingu produktów informacyjnych. Marketing tradycyjny (produktowy) a marketing oświecony. Techniki prowadzenia kampanii marketingowej. Rozpoznawanie i analiza potrzeb grup docelowych dla produktów informacyjnych. Konstruowanie świadomości produktu. Konstruowanie świadomości marki. Konstruowanie potrzeb potencjalnych klientów. Techniki badania skuteczności kampanii marketingowej.
21.	Zarządzanie informacją i wiedzą	Istota zarządzania informacją i wiedzą. Kontekst rozważań: społeczeństwo oparte na wiedzy. Definicja informacji, danych i wiedzy. Cechy informacji, elementy semiotyki i kategorie znaków. Kwantyfikacja informacji. Techniki pozyskiwania informacji. Ocena jakości informacji. Manipulacja informacją i danymi. Rodzaje zasobów: publiczne, niepubliczne (biznesowe, instytucjonalne i amatorskie). Źródła informacji w ekonomii, nauce, technologii, mediach. Podstawy ekonomiki informacji.
22.	Spółeczeństwo informacji i wiedzy	Spółeczeństwo informacji i wiedzy - definicje społeczeństwa informacji i wiedzy, cechy. Chronologia rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Rozwój społeczny a zmiany wywołane trzecią rewolucją przemysłową oraz globalizacją. Przedstawienie wymiarów funkcjonowania społeczeństwa informacji i wiedzy (nauka i edukacja, gospodarka i ekonomia, kultura). Rola informacji w rozwoju społecznym. Prześledzenie strategii budowania społeczeństwa informacji i wiedzy w Polsce oraz w Unii Europejskiej, roli instytucji rządowych i organizacji pozarządowych w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy i

		informacji. Korzyści, szanse i zagrożenia wynikające z kształtowania się społeczeństwa informacji i wiedzy. Rola bibliotek w rozwoju społeczeństwa informacji i wiedzy.
23.	Kierunki badań w nauce o bibliotece i informacji naukowej	<p>Bibliologia i informatologia jako dyscyplina badawcza w obrębie nauk o komunikacji i mediach. Dziedzina nauki, dyscyplina a kierunek badawczy. Ogólna charakterystyka nauki o książce i informacji naukowej – zakresy i kierunki badań. Informatologia – przegląd definicji, kierunki rozwoju i obszary badań. Bibliometria, informetria, webometria - przegląd definicji, zakres badań. Wykorzystanie biblio-, info- i webometrii w praktycznej działalności bibliotek i ośrodków informacji naukowej. Wykorzystanie biblio-, info- i webometrii w polityce naukowej. Architektura informacji - przegląd definicji, zakres badań, zastosowania praktyczne. Medioznawstwo – przegląd definicji, kierunki badań. Ośrodki badawcze bibliologii, informatologii i medioznawstwa, najważniejsze czasopisma nauk o komunikacji i mediach.</p> <p>Terminologia specjalistyczna w nauce o bibliotece i informacji naukowej. Metody i techniki badawcze w bibliologii, informatologii. Metody i techniki badawcze w medioznawstwie. Metody i techniki bibliometrii, informetrii i webometrii stosowane do analizy, oceny i problematyzowania efektów zorganizowanej działalności informacyjnej i bibliotecznej. Zastosowanie metod i technik bibliometrii, informetrii i webometrii do analizy piśmiennictwa. Formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i technik badawczych. Krytyczna analiza materiału badawczego (piśmiennictwa). Opracowywanie i sposoby prezentowania wyników badań. Rola i znaczenie komunikacji piśmiennej tradycyjnej i cyfrowej. Aspekty etyczne działalności badawczej oraz profesjonalnej działalności informacyjnej, bibliotecznej i medialnej.</p>
24.	Systemy zarządzania informacją w sieciach i chmurze	Systemy zarządzania informacją – problemy definicyjne i typologia. Systemy sieciowe i chmurowe – różnice, wady i zalety wdrożenia. Firmy i instytucje na rynku systemów zarządzania informacją. Systemy do zarządzania informacją odsyłającą – bazy referencyjne: bibliograficzne i bibliograficzno-abstraktowe. Systemy do zarządzania informacją źródłową – oprogramowania do budowy bibliotek cyfrowych i repozytoriów naukowych. Oprogramowanie do budowy archiwów społecznych. Systemy do zarządzania czasopismem naukowym. Systemy zarządzania treścią typu cms. Systemy i narzędzia na usługach informacji gospodarczej i biznesowej. Aplikacje do monitorowania zasobów Internetu.
25.	Sieciowe bazy danych	Definicje bazy danych, elementów struktury bazy oraz rekordów. Definicje relacji oraz obiektów w bazach danych. Zasady analizy danych, reguły ustalania postaci formalnych oraz projektowania bazy danych. Przygotowanie struktury przykładowej relacyjnej bazy danych, stworzenie odpowiednich tabel i relacji oraz obiektów. Przygotowanie struktury przykładowej obiektowo-relacyjnej bazy danych, stworzenie obiektów i relacji. Zapoznanie z sieciowymi interfejsami systemów bazodanowych. Role i uprawnienia użytkowników systemów sieciowych baz danych. Tworzenie przykładowych baz danych. Operacje na danych. Projektowanie własnej sieciowej bazy danych.

26.	Przemysł informacji i wiedzy	Informacja i jej znaczenie w rozwoju gospodarki postindustrialnej (przegląd definicji, teoria infologiczna). Koncepcja przemysłu 4.0. Charakterystyka gospodarki opartej na wiedzy (GOW) - cechy, stopnie rozwoju i ich wyznaczniki. GOW a sektor wiedzy. Kapitał intelektualny w GOW i jego znaczenie. Netokracja i konsumtariat - kreatorzy/twórcy wiedzy; zatrudnieni w procesach przekazywania informacji oraz gromadzenia i archiwizowania danych. Światowy przepływ danych, głód informacji w cyberprzestrzeni. Rynek informacji cyfrowej. Big data i rozwój systemów informacyjnych dla GOW. Zagrożenia i scenariusze rozwojowe przemysłu informacyjnego.
-----	------------------------------	--

Kształcenie modułowe – przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela

1.	Dydaktyka pracy biblioteki szkolnej w szkole ponadpodstawowej (K)	Podstawa programowa kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym. Przedmiot (rodzaj zajęć) w kontekście wcześniejszego i dalszego kształcenia. Projektowanie procesu kształcenia na III etapie edukacyjnym. Specyfika i prawidłowości uczenia się w szkole ponadpodstawowej. Zmiany w funkcjonowaniu poznawczym i społecznym w okresie dorastania oraz ich wpływ na styl uczenia się. Kształtowanie kompetencji komunikacyjnych i systematycznego uczenia się oraz korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu. Baza dydaktyczna biblioteki szkolnej jako Szkolnego Centrum Informacji - zbiory, źródła i narzędzia informacji. Kultura czytelnicza i informacyjna w szkole ponadpodstawowej. Badanie czytelnictwa i kompetencji informacyjnych w szkole ponadpodstawowej. Promocja usług bibliotecznych wspierających proces dydaktyczny.
2.	Dydaktyka pracy biblioteki szkolnej w szkole ponadpodstawowej (Inne)	Rola nauczyciela (nauczyciela-bibliotekarza) na III etapie edukacyjnym. Dostosowywanie sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów. Dobór i wykorzystanie środków dydaktycznych na III etapie edukacyjnym. Edukacyjne zastosowania mediów i technologii informacyjnej. Stymulowanie aktywności poznawczej uczniów, kreowanie sytuacji dydaktycznych, kierowanie pracą uczniów. Lekcja, planowanie lekcji, formułowanie celów lekcji, dobór metod i treści nauczania. Prowadzenie lekcji lub zajęć pozalekcyjnych. Ocena ich struktury, zastosowanych metod i narzędzi. Dostosowywanie działań pedagogicznych do potrzeb i możliwości ucznia, w szczególności do możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Procesy biblioteczne w bibliotece szkoły ponadpodstawowej i ich związek z dydaktyką.
3.	Praktyka pedagogiczna śródroczna (Inne)	Zapoznanie się ze specyfiką szkoły ponadpodstawowej (realizowanymi zadaniami, sposobem funkcjonowania, organizacją pracy, organizacją przestrzeni szkolnej, prowadzoną dokumentacją). Obserwowanie czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności uczniów. Obserwowanie toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy dydaktycznych. Obserwowanie interakcji dorosłych i młodzieży w toku lekcji (zajęć). Obserwowanie procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w klasie, ich prawidłowości i zakłóceń. Zapoznanie się ze sposobami aktywizowania i dyscyplinowania uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych uczniów.

		<p>Obserwowanie działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny. Współdziałanie z opiekunem praktyk w zakresie planowania i przeprowadzania lekcji (zajęć). Organizacja i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywany scenariusz. Analiza i interpretacja zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, ocena przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).</p>
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Informatyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 83

I.p.	Nazwa przedmiotu/modułu	Treści programowe
1.	Analiza matematyczna	Liczby rzeczywiste i zespolone. Ciągi i szeregi liczbowe rzeczywiste i zespolone. Funkcje jednej zmiennej. Pochodna funkcji. Całkowanie. Ciągi i szeregi funkcyjne.
2.	Logika dla informatyków	Zasada indukcji. Składnia i semantyka rachunku zdań i rachunku predykatów. Podstawy teorii mnogości. Funkcje i relacje. Moce zbiorów. Porządki częściowe i liniowe. Dowodzenie twierdzeń w systemach formalnych.
3.	Algebra	Przestrzenie liniowe. Macierze i przekształcenia liniowe. Metody rozwiązywania równań liniowych. Grupy, pierścienie, ciała.
4.	Metody programowania	Rekursja i abstrakcja proceduralna. Abstrakcja danych. Składnia abstrakcyjna. Ewaluacja i środowiskowy model obliczeń. Obliczenia z danymi modyfikowalnymi. Programowanie współbieżne. Programowanie w logice. Kontrakty, systemy typów.
5.	Analiza numeryczna L	Analiza błędów. Rozwiązywanie równań nieliniowych. Interpolacja. Aproksymacja. Kwadratury. Algebra numeryczna.
6.	Matematyka dyskretna L	Asymptotyka funkcji liczbowych i szacowanie złożoności algorytmów. Elementy kombinatoryki. Metody zliczania. Rozwiązywanie równań rekurencyjnych. Elementarna teoria liczb. Arytmetyka modularna. Funkcje tworzące. Podstawy teorii grafów.
7.	Algorytmy i struktury danych L	Przegląd metod projektowania efektywnych algorytmów (dziel i zwyciężaj, programowanie dynamiczne, metoda zachłanna). Złożoność obliczeniowa algorytmu. Przegląd podstawowych algorytmów i struktur danych. Wybrane algorytmy grafowe, tekstowe, teoriolichbowe. NP-zupełność i algorytmy aproksymacyjne.
8.	Rachunek prawdopodobieństwa i statystyka	Zmienna losowa. Rozkłady zmiennych losowych wielowymiarowych. Funkcje dwuwymiarowych zmiennych losowych. Funkcja charakterystyczna. Centralne twierdzenie graniczne. Wielowymiarowy rozkład normalny. Regresja liniowa i analiza wariancji.
9.	Inżynieria oprogramowania	Podstawowe pojęcia i metody dotyczące analizy i specyfikacji problemów informatycznych. Metody i narzędzia wytwarzania i rozwijania oprogramowania. Cykl życia projektu informatycznego. Zarządzanie zespołowym wytwarzaniem oprogramowania.
10.	Programowanie i projektowanie obiektowe	Projektowanie obiektowe. Język UML. Zasady SOLID i GRASP. Wzorce projektowe. Wzorce architektury aplikacji. Testowanie.
11.	Architektury systemów komputerowych	Reprezentacja danych w pamięci komputera. Programowanie niskopoziomowe. Konsolidacja i ładowanie. Rodzaje i organizacja pamięci komputera. Komunikacja procesora z urządzeniami peryferyjnymi. Pamięć wirtualna.

12.	Systemy operacyjne	Zarządzanie procesami. Współbieżność. Zarządzanie pamięcią. Systemy plików. Szeregowanie zadań. Bezpieczeństwo systemów operacyjnych. Wirtualizacja.
13.	Sieci komputerowe	Model warstwowy. Warstwa sieciowa. Warstwa łącza danych i fizyczna. Warstwa transportowa. Warstwa zastosowań. Programowanie gniazd. Podstawy kodowania i kryptografii. Podstawy bezpieczeństwa sieci.
14.	Bazy danych	Relacyjny model baz danych. Języki zapytań. Teoria relacyjnych baz danych. SQL. Modelowanie koncektualne (diagramy E-R, UML). Elementy systemów baz danych.
15.	Ochrona własności intelektualnej	Prawo autorskie. Dozwolony użytek. Domena publiczna. Umowy licencyjne. Prawo własności przemysłowej.
16.	Projekt programistyczny	Korzystanie ze standardowych narzędzi programistycznych. Typowy proces tworzenia oprogramowania. Narzędzia wykorzystywane w pracy zespołowej (w przypadku projektu zespołowego).
17.	Proseminarium	Prezentacja i dyskusja na temat wybranych zagadnień informatycznych.

Nazwa kierunku studiów: Informatyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 84

l.p.	Nazwa przedmiotu/modułu	Treści programowe
1.	Języki formalne i złożoność obliczeniowa	Automaty skończone. Determinizacja automatu. Wyrażenia regularne. Języki bezkontekstowe. Automaty ze stosem. Zbiory rekurencyjne i rekurencyjnie przeliczalne, funkcje rekurencyjne. Nierozstrzygalność problemu stopu. Maszyna Turinga i teza Churcha. Przykłady problemów nierozstrzygalnych. Zagadnienia złożoności obliczeniowej, klasy złożoności, redukcje. NP-zupełność.
2.	Języki programowania	Definicje indukcyjne. Semantyka statyczna i dynamiczna. Indukcyjne i koindukcyjne typy danych. Polimorfizm i abstrakcja danych. Wybrane zaawansowane konstrukcje programistyczne. Logika a systemy typów. Wnioskowanie o równoważności programów.
3.	Przedmioty z grupy Algorytmika i złożoność obliczeniowa	Zaawansowane metody i paradygmaty algorytmiczne stosowane do rozwiązywania szczególnych rodzajów problemów obliczeniowych. Wnioskowanie o poprawności i innych własnościach tych algorytmów. Przykłady zastosowań. Metody praktycznej implementacji.
4.	Przedmioty z grupy Metody numeryczne	Zaawansowane zagadnienia dotyczące teorii, złożoności oraz efektywnej implementacji i zastosowań algorytmów związanych z obliczeniami numerycznymi, grafiką komputerową, oraz metodami przetwarzania i rozpoznawania obrazów.
5.	Przedmioty z grupy Systemy sieciowe i komputerowe	Zaawansowane zagadnienia modelowania, konstrukcji, oraz efektywnego i bezpiecznego działania systemów komputerowych lub sieciowych.
6.	Przedmioty z grupy Przetwarzanie danych	Zaawansowane zagadnienia z zakresu komputerowego gromadzenia, przechowywania, efektywnego przeszukiwania, analizy i prezentacji danych. Przykłady zastosowań. Metody implementacji wybranych rozwiązań.
7.	Seminarium	Prezentacja i dyskusja na temat wybranych zagadnień badawczych.

Nazwa kierunku studiów: Informatyka stosowana i systemy pomiarowe

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 85

lp.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Fizyka dla ISSP 1	Ruchy prostoliniowe i po okręgu. Rzuty. Siła, praca i energia. Zasady zachowania energii mechanicznej i pędu. Ruch planet. Zderzenia. Wahadła. Bryła sztywna.
2	Fizyka dla ISSP 2	Ładunek i pole elektryczne. Potencjał elektryczny. Pojemność. Opór, prąd i siła elektromotoryczna. Obwody prądu stałego. Pole magnetyczne. Indukcja elektromagnetyczna. Prąd zmienny. Złącze p-n i dioda.
3	Fizyka dla ISSP 3	Rozchodzenie się światła. Optyka geometryczna. Interferencja. Dyfrakcja. Temperatura i ciepło. Termiczne własności materii. Pierwsza zasada termodynamiki. Druga zasada termodynamiki.
4	Matematyka dla ISSP 1	Środowiska wspierające obliczenia (numeryczne i symboliczne). Dokładność w obliczeniach numerycznych. Funkcje i ich wykresy. Narzędzia do wizualizacji funkcji/danych. Granice funkcji. Pochodne i całki funkcji jednej i dwóch zmiennych. Równania różniczkowe zwyczajne. Równania różniczkowe cząstkowe.
5	Matematyka dla ISSP 2	Liczby zespolone: postać kartezjańska, trygonometryczna i wykładnicza, twierdzenie Eulera, wzór de Moivre'a, potęgi i pierwiastki z liczb zespolonych. Podstawowe twierdzenie algebry. Algebra liniowa: niezależność liniowa, baza i wymiar przestrzeni liniowej, przekształcenia liniowe i ich macierze, wyznacznik i rząd macierzy, macierze obrotu w 2D i 3D. Rachunek wektorowy: suma i różnica wektorów, iloczyn wektorowy i skalarny. Wektory i wartości własne. Zastosowanie do zagadnień z fizyki i matematyki. Tensory. Grupy: definicja, przykłady, podgrupa, półgrupa, relacja równoważności, homomorfizm i izomorfizm grup, grupy cykliczne. Pojęcie algebry. Algebra łączna. Algebra macierzy. Algebra grupowa.
6	Rachunek prawdopodobieństwa i statystyka	Elementy kombinatoryki. Przestrzeń zdarzeń i prawdopodobieństwo. Prawdopodobieństwo warunkowe i wzór Bayesa. Zmienne losowe i ich rozkłady. Prawa wielkich liczb. Twierdzenia centralne. Statystyka opisowa. Statystyczny model niepewności przypadkowych. Estymacja punktowa i przedziałowa. Testowanie hipotez parametrycznych i nieparametrycznych. Regresja liniowa.
7	Matematyka dyskretna	Podstawowe pojęcia i zagadnienia z matematyki dyskretniej, które znajdują szerokie zastosowanie przy pracy programistycznej: elementy teorii liczb (szyfrowanie), grafy (złożone struktury danych i algorytmy na nich pracujące), rekurencja oraz asymptotyka (szacowanie złożoności obliczeniowej i porównywanie różnych algorytmów).
8	Praktyczny wstęp do programowania	Cel i motywacja programowania, języki programowania i środowiska programistyczne, tworzenie programu w języku C++ (struktura), kompilacja i uruchomienie programu. Instrukcje wyjścia, formatowanie, wyjście do konsoli w trybie graficznym (ANSI). Pętle, instrukcje warunkowe if/switch. Prosta animacja w konsoli. Typy danych i operatory, wyrażenia warunkowe. Program z poruszaniem punktu z odbiciami. Tablice danych, 1D – punkty, 2D – kodowanie obrazu (wyjście do konsoli). Funkcje (rozszerzenie programów z animacją i punktami). Struktury danych. Wskaźniki. Procedury wejścia/wyjścia do plików (np. format ppm). Generowanie sekwencji plików do

		animacji. Elementy języka C++. Programowanie prostych gier, algorytm generowania fraktali (np. zbiór Mandelbrota), kalkulator. Operacje na danych liczbowych zapisanych w plikach: import, obróbka, eksport. PBiblioteki rozszerzające, np. GNU Scientific Library (GSL), Open Graphics Library (OpenGL).
9	Pracownia problemów fizycznych	Ćwiczenia grupowe polegające na analizie i kreatywnym rozwiązywaniu problemów przyrodniczych – głównie doświadczalnych – obejmujących zagadnienia z mechaniki, ciepła i fizyki cząsteczkowej, drgań, fal i optyki. Zapoznanie z pracą laboratoryjną. Przygotowanie, realizacja i prezentacja wyników projektów.
10	I pracownia fizyczna dla ISSP 1	Ćwiczenia eksperymentalne obejmujące zagadnienia z dwóch działów fizyki: mechaniki oraz elektryczności. W zakres ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
11	I pracownia fizyczna dla ISSP 2	Ćwiczenia eksperymentalne obejmujące zagadnienia z dwóch działów fizyki: ciepła oraz optyki. W zakres ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
12	Programowanie aplikacji WWW	Historia języka HTML/internetu/Javascript. Podstawowe elementy HTML, CSS oraz Javascript (DOM, operacje na strukturze i stylu dokumentu, funkcje, pętle, obiekty i tablice). Tworzenie aplikacji HTML5: budowa, zasady działania. Tworzenie stron internetowych z wykorzystaniem biblioteki jQuery i jej wtyczek (lub innych bibliotek). Zastosowanie PHP po stronie serwera (JSON, AJAX). Dystrybucja i monetyzacja aplikacji (FirefoxOS, Kongregate, itp.).
13	Modelowanie fizyczne w animacji komputerowej	Animacja komputerowa. Blender. Systemy cząsteczkowe. Modelowanie tkanin. Modelowanie ciał miękkich. Dynamika płynów w grafice i animacji. Dynamika brył sztywnych. Silniki fizyczne. Wykrywanie i obsługa kolizji.
14	Wstęp do elektroniki	Podstawowe wielkości fizyczne z zakresu elektroniki i prawa opisujące relacje pomiędzy nimi. Obwody elektryczne: łączenie elementów, prawo Ohma, energia i moc. Podstawowe przyrządy półprzewodnikowe: filtry i generatory, prostowniki, stabilizatory napięcia, przetwornice, wzmacniacze operacyjne i ich układy pracy, mierniki cyfrowe, czujniki i układy wykonawcze.
15	Pracownia elektroniczna dla ISSP	Tworzenie, symulowanie i analiza pracy układów elektronicznych, obejmujących podstawowe przyrządy półprzewodnikowe, filtry i generatory, prostowniki, stabilizatory napięcia, przetwornice, wzmacniacze operacyjne i ich układy pracy, mierniki cyfrowe, czujniki i układy wykonawcze, z wykorzystaniem oprogramowania NI Multisim. Realizacja układów na makiecie NI ELVIS II. Analiza pracy rzeczywistych układów z pomocą zestawu urządzeń pomiarowych (multimetr, oscyloskop, analizatory pracy układów analogowych i cyfrowych). Odniesienie wyników pomiarów do wykonanych symulacji komputerowych.
16	Elektronika cyfrowa	Aksjomaty algebry Boole'a. Synteza i minimalizacja funkcji logicznych. Przerzutniki, rejestry i liczniki. Układy kombinacyjne i sekwencyjne. Pamięci półprzewodnikowe. Programowalne układy logiczne. Mikroprocesory. Mikrokontrolery. Układy wbudowane.
17	Pracownia pomiarów i sterowania	Ćwiczenia laboratoryjne obejmujące metody pomiarowe i metody regulacji oparte na wykorzystaniu mikrokontrolera, zasady działania podstawowych czujników i układów wykonawczych, zadania stawiane procesom automatycznej regulacji, metody automatycznej regulacji, zadania stawiane procesom sterowania, metody sterowania procesami oraz algorytmy sterowania procesami.
18	Zastosowanie środowiska LabVIEW w pomiarach	Elementy graficznego środowiska programistycznego i języka programowania LabView. Używanie LabView do akwizycji, analizy oraz prezentacji danych. Tworzenie interfejsów użytkownika. Wykorzystywanie struktur danych oraz struktur programistycznych stosowanych w LabView. Edycja oraz testowanie aplikacji. Tworzenie własnych podprogramów. Tworzenie aplikacji wykorzystujących karty akwizycji danych (DAQ). Wykorzystanie struktury obsługi zdarzeń. Programowe sterowanie elementami interfejsu użytkownika. Obsługa zapisu/odczytu danych do/z

		plików tekstowych i binarnych. Optymalizacja kodu. Stosowanie szablonów aplikacji zawierających wiele pętli. Korzystanie z LabView Application Builder i tworzenie plików wykonywalnych oraz instalacyjnych. Dystrybucja aplikacji.
19	Bazy danych	Model relacyjny baz danych. Projektowanie baz danych, usuwanie redundancji, normalizacja. Modelowanie koncektualne i fizyczne. System MySQL. Działanie systemów bazodanowych typu klient-serwer. Język zapytań SQL. Tworzenie bazy danych, tworzenie, modyfikowanie i usuwanie tabel i więzów. Wstawianie, modyfikowanie i usuwanie danych. Zaawansowane zapytania: filtrowanie, grupowanie, agregacja, złączenia, podzapytania. Więzy integralności referencyjnej. Podstawy języka PHP: funkcje, tablice, działania na tablicach, plikach i bazach danych. Tworzenie aplikacji bazodanowych w językach PHP/MySQL (XAMP). Bezpieczeństwo aplikacji – podstawowe reguły.
20	Języki skryptowe – Python	Środowiska do programowania w Pythonie. Podstawowe typy danych, literały, operatory i wyrażenia. Wyrażenia warunkowe i pętle. Funkcje, skrypty i moduły. Projektowanie odgórne, testowanie i debugowanie. Listy, krotki, zbiory i słowniki. Programowanie obiektowe: klasy i obiekty. Grafika w Tkinter. Operacje na plikach. Analiza wydajności programów, profilowanie.
21	Algorytmy i struktury danych	Najprostsze algorytmy: Euklidesa NWD, sito Erastotenesa. Podstawowe struktury danych: tablica, lista, drzewo BST. Kolejka i stos. Algorytmy rekurencyjne (operacje na drzewach). Złożoność algorytmów. Notacja O. Twierdzenie o rekursji uniwersalnej. Algorytmy sortujące: insertion sort, heapsort, mergesort, quick sort, counting sort, radix sort. Zasada Dziel i Zwyciężaj. Struktury słownikowe: Drzewa BST (z implementacją), drzewa czerwono-czarne, B-drzewa. Kopce złączalne. Haszowanie: łańcuchowe, otwarte. Programowanie dynamicznie: triangulacja optymalna, optymalne mnożenie macierzy. Algorytmy zachłanne na przykładzie generatora kodów Huffmana. Grafy: implementacje przez macierz sąsiedztwa oraz listy sąsiadów. Algorytmy: Kruskala i Prima (MST) oraz Dijkstry. Problem Union-Find. Szybka transformata Fouriera. Algorytm Strassena. Sieci sortujące.
22	Programowanie w C++	Podstawowe koncepcje programowania w C++. Operatory, wyrażenia i instrukcje. Funkcje (w tym: argumenty i wartość funkcji, funkcje inline, funkcje składowe klas, o polimorfizm nazw funkcji, funkcje rekurencyjne, operator jako funkcja, przeciążanie operatorów, funkcja main). Typy wbudowane (w tym arytmetyka całkowita i zmiennopozycyjna). Tablice, wskaźniki i referencje. Klasy i obiekty (w tym std::vector, std::string). Dynamiczna alokacja pamięci. Dynamiczne struktury danych. Strumienie. Dziedziczenie i polimorfizm. Szablony (na poziomie użytkownika). Wybrane elementy języka C++11. Preprocesor, kompilator, linker. Używanie bibliotek. Wybrane narzędzia związane z C++, np. środowisko typu QtCreator, debugger, profiler, analizator kodu (np. clang), formater kodu, ccache. Kompilacja programów za pomocą mechanizmu Makefile lub podobnego (np. cmake, ninja, itp.).
23	Projekt C++	Tworzenie aplikacji z graficznym interfejsem użytkownika na dowolne urządzenie i system operacyjny. Programowanie aplikacji w języku C++ z wykorzystaniem bibliotek wysokiego poziomu, np. Qt, Coocos2D, SFML, openframeworks.cc, Cinder, itp. Praca w środowiskach wykorzystujących zaawansowane biblioteki i rozszerzenia standardowego języka.
24	Programowanie urządzeń mobilnych	Systemy operacyjne urządzeń mobilnych. Przegląd API do programowania w systemie Android. Android: konstrukcja logiczna aplikacji, wyświetlanie danych (tekst i grafika), dźwięki, interakcja z użytkownikiem, komunikacja z bazą danych, parsowanie danych z zewnętrznych serwisów.
25	Projekt aplikacji mobilnej 1	Realizacja projektu programistycznego przeznaczonego na platformę Android. Planowanie projektu. Wymagania funkcjonalne/niefunkcjonalne aplikacji. Analiza technologii, analiza wykonalności poszczególnych komponentów. Realizacja projektu, kodowanie, „review meetings”. Design documents. Prezentacja projektu.
26	Projekt aplikacji mobilnej 2	Rozwój aplikacji stworzonej w ramach przedmiotu projekt aplikacji mobilnej 1. Eliminacja wad lub ustalenie nowych funkcjonalności. Testy oprogramowania, błędy. Prowadzenie projektu programistycznego. Systemy kontroli wersji. Tworzenie stron www i filmów do promocji aplikacji (narzędzia).

27	Postawy opracowania danych pomiarowych	Pomiary fizyczne bezpośrednie i pośrednie. Podstawowe pomiary bezpośrednie i przyrządy pomiarowe (m.in. suwmiarka, śruba mikrometryczna, stoper ręczny). Wyniki pomiarów: cyfry znaczące, obliczenia z uwzględnieniem cyfr znaczących. Niepewności i błędy pomiarowe. Rozkład normalny, odchylenie standardowe. Szacowanie niepewności pomiarów bezpośrednich. Szacowanie niepewności pomiarów pośrednich. Pomiary niezależne i zależne oraz szacowanie ich niepewności. Podstawowe pomiary elektryczne i przyrządy pomiarowe używane w pracowni studenckiej. Graficzna prezentacja wyników pomiarów, zasady sporządzania wykresów. Regresja liniowa i metoda najmniejszych kwadratów – praktyczne wprowadzenie do metody regresji liniowej prostej.
28	Grafika inżynierska 1	Pomiary: przyrządy pomiarowe; dokładność pomiarów; dobór przyrządu pomiarowego. Podstawy rysunku technicznego: rola rysunku w technice; rodzaje rysunku technicznego; podstawowe zasady tworzenia rysunku technicznego. Środowisko SolidWorks w tworzeniu rysunku technicznego i w grafice inżynierskiej: interfejs programu nawigacja w programie SolidWorks; arkusz roboczy; podstawowe funkcje i zasady; tworzenie podstawowych rysunków 2D.
29	Grafika inżynierska 2	Tworzenie grafiki inżynierskiej w środowisku SolidWorks, obejmujące zaawansowane dodawanie geometrii pomocniczej; krzywe zaawansowane – helisa/spirała, krzywa przez punkty XYZ, krzywa kompozytowa; modele wieloobiektowe; konfiguracje i ich tworzenie; pracę ze szkicami 3D; zaawansowane złożenia modeli; projektowanie elementów „w kontekście”; import/eksport modeli do/z środowiska SolidWorks; optymalizację projektów.
30	Grafika inżynierska 3	Zaawansowane zagadnienia pracy w środowisku SolidWorks: analiza projektów części, wykrywanie i naprawianie problemów; analiza złożów, wykrywanie i naprawianie problemów; dodawanie symulacji ruchu do złożów; optymalizacja złożów; praca w trybie dużego złożenia; tworzenie raportów; zamiana ścian w projektach, dowolne ich modelowanie; zmiany wyglądu zewnętrznego modeli i rysunków; wizualizacje końcowe projektu; tworzenie złożonych projektów w zespole; dokumentacja projektów zespołowych; przygotowanie i poprawianie projektu do druku 3D; używanie zaawansowanych narzędzi SolidWorks.
31	Metody numeryczne 1	Wprowadzenie do Pythona i jego modułów numerycznych NumPy i SciPy. Dokładność w obliczeniach numerycznych. Układy równań liniowych. Eliminacja Gaussa, rozkład LU oraz metody iteracyjne. Równania nieliniowe. Metoda bisekcji, stycznych i Newtona. Miejsca zerowe wielomianów. Interpolacja i aproksymacja. Interpolacja Lagrange’a, funkcjami sklejanymi trzeciego stopnia, metoda regresji liniowej. Całkowanie numeryczne. Kwadratury Newtona-Cotesa i kwadratury Gaussa. Różniczkowanie numeryczne. Równania różniczkowe zwyczajne. Metoda Rungego-Kutty i inne. Zagadnienia własne. Metoda Jacobiego. Wartości własne macierzy trójdzielnych.
32	Systemy operacyjne	Definicja, rola oraz podstawowe funkcje systemu operacyjnego, klasyfikacja systemów operacyjnych, zasada działania systemu operacyjnego. Konfiguracja przestrzeni składowania systemu operacyjnego. Systemy plików: zarządzanie hierarchią plików i katalogów, mechanizmy i zasoby w różnych systemach plików, mechanizmy ochrony w systemie operacyjnym, kontrola dostępu do plików/katalogów. Zarządzanie pamięcią w systemie operacyjnym. Strategie przydziału pamięci dla procesów. Pamięć wirtualna. Przestrzeń wymiany. Wprowadzenie do systemu operacyjnego Linux, interfejs użytkownika i tekstowy interpreter poleceń, tworzenie poleceń w powłoce, korzystanie z dokumentacji systemu operacyjnego Linux. Drzewo katalogów systemu Linux, poruszanie się po nim i jego modyfikacja, atrybuty plików i katalogów, dowiązania do plików regularnych, określanie typu pliku, metaznaki, przeszukiwanie systemu plików i strumieni w oparciu o wyrażenia regularne. Narzędzia do zarządzania systemami plików systemu Linux, kompresja i archiwizacja danych, popularne edytory i menedżery plików. Systemowe dzienniki zdarzeń, konta i grupy użytkowników, zmiany poziomu uprzywilejowania w systemie, konfiguracja daty i czasu, zarządzanie zadaniami czasowymi, zarządzanie usługami systemowymi i oprogramowaniem. Monitorowanie zasobów procesu, zarządzanie procesami w systemie operacyjnym Linux, monitorowanie zdarzeń i działań użytkowników w systemie operacyjnym Linux. Tworzenie skryptów powłoki bash, instrukcje porównujące i

		testujące, operatory logiczne i arytmetyczne, wyrażenia łańcuchowe i rozpoznawanie słów kluczowych, pojęcie kodu wyjścia poleceń i jego interpretacja, argumenty wywołania poleceń i zarządzanie nimi w skryptach powłoki, metody interakcji poleceń z użytkownikiem. Zarządzanie pakietami oprogramowania: instalacja, modyfikacja, usuwanie; kompilacja pakietów z wersji źródłowych.
33	Projekt w języku skryptowym	Realizacja projektu programistycznego w języku skryptowym. Projekt: analiza problemu, szkic rozwiązania (podział programu na moduły itp.). Implementacja projektu: wersjonowanie, odpluskwanie, dokumentowanie. Testowanie programu. Dokumentacja techniczna i użytkownika. Publiczna prezentacja programu.
34	Pracownia elektroniki cyfrowej	Projektowanie, testowanie i realizacja programowalnego układu logicznego z wykorzystaniem modułu FPGA makiety NI Digital Electronics FPGA Board ELBERT. Wprowadzenie do programowania FPGA. Podukłady dedykowane. Maszyny stanów. Programowanie z wykorzystaniem modułu LabVIEW FPGA. Projekt końcowy.
35	Indywidualny projekt programistyczny	Projektowanie aplikacji i planowanie pracy nad projektem. Systemy wersjonowania i ich użycie w praktyce. Przegląd wybranych bibliotek GUI. Prototypowanie. Prezentacja prototypów projektu.
36	Pracownia LabVIEW dla zaawansowanych	Zaawansowane programowanie w graficznym środowisku programistycznym obejmujące samodzielne tworzenie systemu do rejestracji i analizy sygnałów pomiarowych. Zaawansowane techniki tworzenia aplikacji. Sposoby optymalnego doboru interfejsów pomiarowych. Optymalizacja kodów. Techniki obsługi błędów. Metody efektywnego tworzenia dokumentacji. Metody testowania aplikacji.
37	Zaawansowane programowanie w C++	Zaawansowane koncepcje programowania w C++11. Szablony (w tym metaprogramowanie). Obsługa wyjątków. Semantyka move. Obiekty funkcyjne i wyrażenia lambda. Programowanie współbieżne (thread, mutex, promise/future, async, operacje atomowe). Elementy standardu OpenMP. Wstęp do programowania równoległego w standardzie MPI.
38	Podstawy grafiki komputerowej	Programowanie kart graficznych przy pomocy API OpenGL. Przekształcenia w jednorodnym układzie współrzędnych. Efektywne reprezentacje rotacji, w tym kwaterniony. Modelowanie wirtualnej kamery i obiektów 3D. Widoczność: algorytm z-bufora, śledzenie promieni i inne. Modelowanie i obliczanie oświetlenia. Rasteryzacja i antialiasing. Światło i kolor w grafice, modele koloru. Teksturowanie 2D/3D, tekstury proceduralne.
39	Modelowanie komputerowe	Generatory liczb losowych. Metoda Monte Carlo. Błądzenie losowe. Dyfuzyjny wzrost zlepków. Symulacje perkolacji. Odwzorowanie logistyczne. Chaos deterministyczny. Fraktale deterministyczne i stochastyczne. Modelowanie ruchu cząstek oddziałujących i w zewnętrznych polach. Model Isinga. Symulacje przejść fazowych. Analiza wyników symulacji. Algorytmy genetyczne.
40	Wizualne i poznawcze aspekty projektowania	Wybrane zagadnienia z historii sztuki i estetyki. Myślenie wzrokowe: poznawcza rola obrazu, percepcji i wyobraźni wizualnej; rola intuicji wizualnych w nauce (matematyce i fizyce); rola obrazu w edukacji; programowanie wizualne. Podstawy projektowania: zasady kompozycji; metody intuicyjne i matematyczne; cyfrowy obraz ruchomy i media interaktywne; przegląd wybranych narzędzi do edycji obrazu cyfrowego; społeczne i rynkowe aspekty projektowania. Związki sztuki i nauki.
41	Pracownia systemów wbudowanych	Realizacja mini-projektów z zakresu programowania mikrokontrolerów. Wprowadzenie do programowania mikroprocesorów avr. System przerwań w avr. Protokoły komunikacyjne. Wprowadzenie do programowania mikroprocesorów ARM. Mikroukłady elektromechaniczne.
42	Informatyka w biznesie	Komercyjne zastosowanie wyników badań naukowych w dziedzinie informatyki, fizyki komputerowej, metod obliczeniowych itp. Kreowanie nowych rozwiązań istniejących problemów. Ochrona własności intelektualnej. Tworzenie startupów i pozyskiwanie inwestorów. Prezentacja firm z Wrocławia i okolic. Wymagania rynku pracy. Dobre praktyki w zarządzaniu. Przegląd dokonań studentów kierunku.

43	Metodologia prowadzenia projektu programistycznego	Metodyki: kaskadowe, zwinne (Agile, SCRUM), programowanie ekstremalne. Testowanie oprogramowania, testy jednostkowe, testy integracyjne. Bezpieczeństwo, SQL injection. Wersjonowanie oprogramowania (git).
44	Zespołowy projekt programistyczny	Realizacja wspólnego projektu programistycznego (np. gry komputerowej) przez większą grupę studentów. Metodologie SCRUM/AGILE Prototyp, aplikacja, systemy wersjonowania/pracy w grupie. Dokumentacja techniczna i końcowa. Prezentacja wyników projektu.
45	Programowanie gier komputerowych	Środowisko developerów gier komputerowych. Zasady i konstrukcje używane w praktycznym programowaniu gier, np. układ klas, logika gry, odpowiedni poziom abstrakcji kodu itp. Realizacja prostego projektu wg wskazówek prowadzącego polegającego na stworzeniu własnej gry komputerowej (lub kilku prostych mechanik gry).
46	Podstawy fizyki 4	Podstawy teorii względności. Fotony, elektrony i atomy – absorpcja i emisja fotonów, widma, model atomu Bohra. Falowa natura cząstek – fale de Broglie’a, dyfrakcja elektronów, funkcje falowe i równanie Schrödingera. Cząstka w pudle potencjału, tunelowanie. Atom wieloelektronowy, spin elektronu, efekt Zeemana. Struktura ciał stałych, wiązania, swobodne elektrony, półprzewodniki. Własności jąder atomowych – promieniotwórczość, reakcje jądrowe, rozszczepienie i synteza jąder atomowych. Cząstki elementarne i fundamentalne (leptony, kwarki). Przyspieszacze i detektory.
47	Seminarium nowych technologii	Prezentacje nowych technologii i zagadnień związanych z rozwojem produktów na rynku IT. Tematyka dostosowana do dynamicznie zmieniającego się rynku IT. Przykładowe tematy: internet rzeczy, wirtualna rzeczywistość, zanurzona rzeczywistość, technologie wyświetlaczy OLED/3D, robotyka, nauczanie maszynowe i sztuczna inteligencja, autonomiczne pojazdy, obliczenia równoległe i karty graficzne GPU, drony, druk 3D, smart city/smart home, analiza dużych zbiorów danych (Big Data), nowe technologie w edukacji, serwisy i usługi społecznościowe w Internecie.
48	Podstawy statystyki i analizy danych	Prawdopodobieństwo warunkowe, prawdopodobieństwo całkowite, twierdzenie Bayesa. Badanie statystyczne. Dane ilościowe i jakościowe. Zmienne losowe dyskretne i ciągłe. Podstawowe rozkłady zmiennych losowych. Momenty. Twierdzenia graniczne. Standaryzowany rozkład normalny. Dwuwymiarowy rozkład normalny. Podstawy statystyki opisowej. Obserwacje nietypowe. Metody wizualizacji danych. Podstawowe zasady projektowania doświadczeń. Wprowadzenie do teorii estymacji, estymatory i ich właściwości, przedziały ufności. Ogólne zasady testowania hipotez statystycznych, poziom istotności. Wybrane testy zgodności. Wybrane nieparametryczne i parametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Podstawowe metody doboru próby statystycznej. Moc testu statystycznego, szacowanie wielkości próby. Jedno- i dwuczynnikowa analiza wariancji, testy <i>post hoc</i> . Elementarna analiza danych jakościowych. Wprowadzenie do metod regresyjnych.
49	Języki programowania i GUI	Robocza znajomość wybranych języków skryptowych i ich podstawowych obszarów zastosowania: Perl (przetwarzanie tekstów, wyrażenia regularne, hashe i tablice), LISP (programowanie symboliczne, CLOS inne podejście do programowania obiektowego). Charakterystyka platformy .NET. Podstawy języka C# (z akcentem na różnice między C# a C i C++): typy zmiennych, klasy, dziedziczenie, interfejsy, kolekcje, delegaty i zdarzenia. Graficzny interfejs użytkownika – podstawy WPF (Windows Presentation Foundation): język znaczników XAML, podstawowe elementy (kontrolki), wiązanie danych, zasoby, style, wyzwalacze, wzorzec MVVM.
50	Elementy rachunku prawdopodobieństwa	Elementy kombinatoryki. Prawdopodobieństwo warunkowe. Zdarzenia statystycznie niezależne. Prawdopodobieństwo całkowite. Wzór Bayesa. Schemat Bernoulliego. Rozkład dwumianowy. Rozkład normalny. Rozkład Poissona. Dyskretne i ciągłe zmienne losowe i ich rozkłady. Niezależne zmienne losowe. Wartość oczekiwana i wariancja zmiennej losowej. Momenty zmiennych losowych. Kowariancja i współczynnik korelacji. Nierówność Markowa. Nierówność Czebyszewa. Prawo wielkich liczb. Centralne twierdzenie graniczne.
51	Fizyka kwantowa	Podstawowe cechy fizyki klasycznej – ciągłość, kauzalność, zasada analizy. Zjawiska łamiące zasady klasycznego opisu świata. Modele kwantowe – próg potencjału, bariera potencjału (tunelowanie cząstki), studnia potencjału,

		oscylator harmoniczny, model Bohra, atom wodoru (według równania Schroedingera), kwantowy moment pędu, spin cząstek, efekty Zeemana i Starka. Zespół kanoniczny i promieniowanie ciała doskonale czarnego. Atomy wieloelektronowe – układ okresowy pierwiastków.
52	Elementy mechaniki teoretycznej i STW	Wprowadzenie do podstawowych pojęć fizyki teoretycznej: czasoprzestrzeń, absolutność i względność czasu i przestrzeni, równoważność układów inercjalnych. Geometria czasoprzestrzeni Galileusza. Teoretyczne podstawy mechaniki Newtona. Twierdzenie Koeniga. Praca i droga. Siły potencjalne. Prawa zachowania. Całkowanie układów jednowymiarowych. Oscylator harmoniczny tłumiony. Zagadnienie ruchu w polu sił centralnych. Prawa Keplera. Wprowadzenie do układów z więzami i mechanika Lagrange'a. Pojęcie symetrii i jej związku z zachowanymi wielkościami. Hamiltonian i równania Hamiltona. Eksperyment Michelsona-Morleya. Wprowadzenie do szczególnej teorii względności i czasoprzestrzeni Minkowskiego. Transformacje Lorentza. Kontrakcja Fitzgeralda-Lorentza, dylatacja czasu.
53	Sieci komputerowe	Podstawy transmisji danych. Protokoły aplikacji. Warstwa transportowa. Programowanie gniazd sieciowych. Warstwa sieci. Zarządzanie adresacją. Warstwa łącza danych. Protokoły Ethernetu. Algorytmy routingu dynamicznego. Bezpieczeństwo transmisji danych.
54	Obliczenia numeryczne i symboliczne w fizyce	Elementy funkcyjnego języka programowania, w tym: podstawowe komendy języka Mathematica, jak Map, MapAt, MapThread, Inner, Outer, Thread, Apply, itp. Wzorce i operowanie na nich. Podstawowe typy zmiennych, liczby całkowite, zmiennoprzecinkowe, listy, zmienne symboliczne, zmienne logiczne, grafika, itp. Podstawowe rutyny do przeprowadzenia operacji symbolicznych oraz obliczeń numerycznych, funkcje: Simplify, Collect, Expand, Reduce, N, itp. Podstawowe rutyny służące do opracowywania wyników, funkcje typu Plot, Manipulate, Animate, itp. Podstawowe pakiety baz danych programu Mathematica, bazy astronomicznej, fizycznej, w tym jednostki fizyczne. Zastosowania programu Wolfram Mathematica w zagadnieniach fizycznych, jak np. analiza pomiarów oraz danych statystycznych, rozwiązywanie obwodów z prądem stałym, problemach mechaniki teoretycznej, jak np. spadek swobodny, spadek z siłą oporu, ruch harmoniczny z/i bez siły wymuszającej z uwzględnieniem oporu, zagadnienie rzutu ukośnego, wizualizacja dynamiki ruchu, drgania, w problemach wykorzystujących formalizm Lagrange'a i problemach z więzami, jak np. wahadło pojedyncze, podwójne, potrójne, wahadło sferyczne, zagadnienie dwu ciał, ruch w polu grawitacyjnym, problemach z elektrostatyki, jak np. znajdowanie rozkładu pola elektrycznego oraz rozkładu potencjału, zagadnieniach ładunku w polu elektrycznym i magnetycznym oraz problemach z mechaniki kwantowej, jak np. rozwiązania równania Schrodingera, funkcje własne, funkcja falowa oraz spektrum energetycznego stanów związanych, paczka falowa cząstki swobodnej, stany rozproszeniowe, funkcja falowa w atomie wodoru.
55	Fizyka atomu, jądra i cząstek elementarnych	Fizyka atomu: atomowa struktura materii; nieklasyczne zjawiska i koncepcja fotonu; widma atomowe; modele atomu, model atomu Rutherforda-Bohra; atom wodoru w mechanice kwantowej – fale de Broglie'a, równanie Schrödingera; spin elektronu, subtelna struktura energetyczna atomu; atomy wieloelektronowe; atom w polu magnetycznym; promieniowanie rentgenowskie; lasery. Fizyka jądra atomowego: właściwości jąder atomowych; modele jądra atomowego; spontaniczne przemiany jądrowe; oddziaływanie promieniowania jądrowego z materią; reakcje jądrowe; rozszczepienie jąder i energetyka jądrowa; synteza jąder i energetyka termojądrowa (plazmowa); wybrane metody jądrowe fizyki fazy skondensowanej. Cząstki elementarne i fundamentalne: klasyfikacja cząstek i oddziaływań między nimi.
56	Pracownia jądrowa	Ćwiczenia eksperymentalne na poziomie zaawansowanym z zakresu fizyki jądrowej: charakterystyka licznika Geigera-Müllera; prawa statystyczne i niepewności pomiarowe; pomiar energii promieniowania gamma metodą absorpcji; wyznaczanie czasu martwego licznika Geigera-Müllera metodą dwóch źródeł; wyznaczanie energii cząstek alfa metodą emulsji jądrowych; pomiar górnej granicy widma energetycznego promieniowania beta metodą absorpcji; pomiar energii promieniowania gamma metodą absorpcji elektronów komptonowskich; określenie

		średniego czasu życia mionu; sztuczna promieniotwórczość; bezwzględny pomiar aktywności źródeł promieniotwórczych beta; bezwzględny pomiar aktywności źródeł promieniotwórczych gamma; wyznaczanie współczynnika rozpraszania zwrotnego promieniowania beta; spektrometr beta; pomiar widma mössbauerowskiego za pomocą spektrometru ze stałym przyspieszeniem; spektrometr gamma; porównanie doświadczalnego rozkładu liczby zliczeń w zadanym przedziale czasu z rozkładem Poissona. W zakres wykonywanego samodzielnie przez studenta ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego i wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
57	Fizyka fazy skondensowanej 1	Struktura kryształów: komórka prymitywna, sieć, baza, struktura, symetrie punktowe, sieci Bravais'ego, wskaźniki Millera płaszczyzn krystalograficznych, podstawowe struktury krystaliczne. Sieć odwrotna: dyfrakcja fal na kryształach, warunki dyfrakcji Bragga i Lauego, sieć odwrotna, strefa Brillouina. Wiązania chemiczne w kryształach: rodzaje wiązań w kryształach, potencjał Lenarda-Jonesa, energia spójności, energia Madelunga. Drgania sieci krystalicznej: drgania sieci jednowymiarowej, związek dyspersyjny, sieć z bazą dwuatomowa, drgania akustyczne i optyczne, kwantowanie drgań sieci, fonony, rozkład Plancka, gęstość stanów fononowych, model Debye'a ciepła właściwego ciał stałych. Gaz elektronów swobodnych: energia Fermiego, wpływ temperatury na obsadzenie stanów, rozkład Fermiego-Diraca, gęstość stanów, ciepło właściwe gazu elektronowego. Przewodnictwo elektryczne, mikroskopowe wyprowadzenie prawa Ohma. Elektrony swobodne w polu elektromagnetycznym, efekt Halla. Elektrony w polu potencjału okresowego: model prawie swobodnych elektronów, pasma energetyczne, pochodzenie i szerokość przerwy energetycznej. Funkcje Blocha, równanie falowe elektronu w potencjale okresowym. Metale, półprzewodniki, izolatory.
58	Elementy astronomii i astrofizyki	Gwiazdy i gwiazdozbiory, układy współrzędnych sferycznych, skala jasności gwiazd, jasność absolutna. Rodzaje fal elektromagnetycznych, widmo ciągłe gwiazd. Metody detekcji widma gwiazd, widmo liniowe gwiazd, diagram Hertzsprunga-Russella. Wyznaczanie masy gwiazd, zależność masa-jasność, wyznaczanie promienia gwiazd, skład chemiczny gwiazd. Model atmosfery gwiazdy. Warunki panujące we wnętrzu gwiazdy, reakcje syntezy termojądrowej (cykl pp, CNO, 3 α), transport energii z wnętrza gwiazdy, zjawisko konwekcji. Modele wnętrza gwiazdowych. Rodzaje energii gwiazd, kontrakcja gwiazdy na ciąg główny, ewolucja gwiazdy o zadanej masie, degeneracja jądra gwiazdy. Późne stadia ewolucji gwiazd, mgławice planetarne, białe karły, wybuch supernowej, gwiazdy neutronowe, czarne dziury. Gwiazdy zmienne pulsujące. Gwiazdy kataklizmiczne. Aktywność Słońca. Układ Słoneczny. Galaktyka: budowa, rotacja, wiek; gromady kuliste, gromady otwarte, asocjacje gwiazd, Lokalna Grupa Galaktyk, klasyfikacja galaktyk. Ekspansja Wszechświata, stała Hubble'a, modele kosmologiczne.
59	II pracownia fizyczna 1/2	Ćwiczenia eksperymentalne na poziomie zaawansowanym, w tym doświadczenia będące powtórzeniem historycznych eksperymentów o przełomowym znaczeniu dla rozwoju fizyki (np. doświadczenie Francka-Hertza, doświadczenie Millikana) oraz doświadczenia polegające na wyznaczaniu wartości stałych uniwersalnych (stała Plancka, ładunek właściwy elektronu) lub stałych materiałowych (współczynnik przewodnictwa cieplnego metali, stała Halla półprzewodników, temperatura i stała Curie ferroelektryka). W zakres wykonywanego samodzielnie przez studenta ćwiczenia wchodzi opracowanie teoretyczne jego problematyki, zestawienie układu pomiarowego, wykonanie pomiarów, opracowanie i analiza danych pomiarowych, dyskusja i interpretacja wyników, wyciągnięcie wniosków oraz sporządzenie pisemnego sprawozdania z wykonanego ćwiczenia.
60	Postawy analizy danych – praktyczne warsztaty	Dane ilościowe i jakościowe. Elementy statystyki opisowej. Identyfikacja obserwacji nietypowych. Metody wizualizacji danych. Ogólne zasady testowania hipotez statystycznych. Wybrane testy zgodności. Wybrane nieparametryczne i parametryczne testy istotności dla dwóch niezależnych i zależnych prób. Podstawowe metody doboru próby statystycznej. Moc testu statystycznego, szacowanie wielkości próby. Jednoczynnikowa analiza

		wariancji (ANOVA) i testy <i>post hoc</i> . Podstawowe metody analizy danych jakościowych. Wprowadzenie do metod regresyjnych.
61	Praktyka	Praca w charakterze praktykanta w wybranym zakładzie pracy (instytucji). Zapoznanie ze strukturą zakładu pracy, zasadami jego funkcjonowania oraz przydzielonym stanowiskiem pracy. Wykonywanie zadań powierzonych przez opiekuna praktyki, zgodnie z ustalonym programem praktyki. Prowadzenie dokumentacji przebiegu praktyki z opisem wykonywanych czynności.
62	Seminarium inżynierskie	Prezentacja i dyskusja zagadnień z zakresu informatyki stosowanej i systemów pomiarowych, związanych z tematyką prac inżynierskich przygotowywanych przez uczestników seminarium. Prezentacja i omówienie wstępnych lub oczekiwanych wyników realizowanych projektów inżynierskich. Problematyka właściwego korzystania ze źródeł, krytycznej analizy treści, sposobów i technik prezentacji zagadnień, przekazu ze zrozumieniem, rzeczowej argumentacji, poprawności wnioskowania oraz prowadzenia dyskusji naukowej.
63	Podstawy przedsiębiorczości	Podstawy matematyki finansowej: wartość pieniądza w czasie (FV, PV, FVA, PVA), obliczanie rat kredytu (raty równe i równe raty kapitałowe), szacowanie opłacalności inwestycji (NPV, IRR, okres zwrotu nakładów inwestycyjnych). Inflacja i deflacja. Podstawowe instrumenty finansowe: bony skarbowe, obligacje, akcje – stopa zwrotu i ryzyko. Elementarne zasady budowy portfela inwestycyjnego. Fundusze powiernicze. Opodatkowanie przedsiębiorstw w Polsce – zarys problematyki. Pracownik i zleceniobiorca w firmie – rozliczanie wynagrodzeń. Podstawy rachunkowości finansowej: podstawowe pojęcia (m.in. przychód, koszt uzyskania przychodu, dochód, aktywa, pasywa), podstawowe dokumenty sprawozdawczości finansowej, rodzaje kosztów. Elementy analizy finansowej, rentowność, płynność, sprawność i odpowiednie wskaźniki. Próg rentowności firmy. Dźwignie: operacyjna, finansowa i całkowita. Pojęcie strategii, rola zarządzania strategicznego. Elementy analizy strategicznej: analiza SWOT/TOWS. Strategie w zarządzaniu finansami. Pojęcie kultury organizacyjnej, wpływ kultury organizacyjnej na zarządzanie strategiczne. Wprowadzenie do problematyki zachowań w organizacji. Jakość w przedsiębiorstwie – wprowadzenie do statystycznej kontroli jakości. Podstawy planowania finansowego. Podstawowe zasady sporządzania biznesplanu.
64	Psychologia biznesu	Psychologiczne konsekwencje różnych uwarunkowań współczesnego rynku pracy. Ścieżki karier i ich psychologiczne konsekwencje. Psychologiczne znaczenie pieniędzy w życiu człowieka. Psychologiczne pułapki związane z inwestowaniem. Metody badania preferencji zawodowych. Osobowość przedsiębiorcy: fakty i mity. Współczesne trendy prowadzenia biznesu: kreowanie wizerunku, społeczna odpowiedzialność biznesu. Motywacja do pracy we własnej firmie.
65	Ochrona własności intelektualnej	Pojęcie, zakres i systematyka wewnętrzna prawa własności intelektualnej. Źródła prawa krajowego i międzynarodowego. Konwencja paryska, berneńska, TRIPS i in. Ogólne pojęcie utworu oraz rodzaje utworów. Podmioty praw do utworów. Współdziałanie twórcze. Autorskie prawa osobiste i ich ochrona. Ochrona wizerunku, adresata korespondencji oraz źródła informacji wykorzystanej w utworze. Autorskie prawa majątkowe i ich ochrona. Dozwolony użytek z utworów i przedmiotów praw pokrewnych. Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi. Przeniesienie praw autorskich oraz licencje na korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych – ogólne zasady. Przedmioty praw pokrewnych i bazy danych <i>sui generis</i> . Urząd Patentowy i rzecznicy patentowi – rola w ochronie przedmiotów własności intelektualnej. Projekty wynalazcze i ich prawna ochrona. Znaki towarowe i geograficzne oznaczenia pochodzenia towarów oraz ich ochrona. Ogólne zasady postępowania przed Urzędem Patentowym RP w celu uzyskania ochrony przedmiotów własności przemysłowej.
66	Lektorat	Zasób słownictwa oraz struktury gramatyczne wybranego języka nowożytnego odpowiadające biegłości na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Tematyka związana z funkcjonowaniem w społeczeństwie. Szczegółowe treści programowe na stronie internetowej SPNJO: http://spnjo.uni.wroc.pl/pl/strony/17 .

67	Szkolenie wstępne z BHP i ochrony p-poż.	Podstawowe pojęcia dotyczące bhp. Czynniki szkodliwe dla zdrowia lub uciążliwe występujące podczas zajęć studenckich. Akty prawne dotyczące bhp w szkołach wyższych. Postępowanie w razie zaistnienia wypadku. Podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy. Zagrożenia bhp i ppoż. występujące w miejscu nauki. Organizacja ochrony przeciwpożarowej. Przyczyny powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów. Podstawowe obowiązki i zadania wynikające z przepisów w zakresie zapobiegania pożarom i na wypadek powstania pożaru. Zasady stosowania i umiejętności posługiwania się sprzętem i urządzeniami pożarniczymi.
68	Praca inżynierska i egzamin dyplomowy	Opracowanie i złożenie pracy inżynierskiej przygotowanej zgodnie z wymaganiami stawianymi pracom dyplomowym na studiach I stopnia informatyki stosowanej i systemów pomiarowych. Po uzyskaniu pozytywnej oceny pracy dyplomowej – zdanie egzaminu inżynierskiego na zasadach określonych w warunkach ukończenia studiów na kierunku informatyka stosowana i systemy pomiarowe.

Nazwa kierunku studiów: Interdyscyplinarne studia europejskie

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 86

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Przemiany cywilizacji europejskiej	1. Pojęcie cywilizacji. 2. Teorie cywilizacji. 3. Antyczne korzenie cywilizacji europejskiej. 4. Chrześcijańskie korzenie cywilizacji europejskiej. 5. Cechy cywilizacji europejskiej. 6. Feudalizm jako model społeczny w dziejach cywilizacji europejskiej. 7. Miasto w dziejach cywilizacji europejskiej. 8. Rywalizacja (podboje) w dziejach cywilizacji europejskiej. 9. Czynniki industrializacyjny w dziejach cywilizacji europejskiej. 10. Technika w cywilizacji europejskiej. 11. Współczesne oblicze cywilizacji europejskiej. 12. Cywilizacja konsumpcji. 13. Era migracji.
2.	Anatomia konfliktów	1. Terminy i definicje. 2. Fazy konfliktów międzynarodowych: konflikt-spór-wojna. 3. Typologia konfliktów międzynarodowych. 4. Główne przyczyny sporów i konfliktów międzynarodowych. 5. Najważniejsze konflikty zbrojne w Europie ostatniego stulecia. 6. Geneza, przebieg oraz znaczenie I wojny światowej. 7. Geneza przebieg i znaczenie II wojny światowej. 8. Zimna wojna jako konflikt globalny. 9. Konflikty lokalne. 10. Terroryzm. 11. Ewolucja i sposoby rozwiązywania konfliktów międzynarodowych w XX wieku. 12. Kreowanie wizerunku konfliktów zbrojnych i rywalizacji międzynarodowej. 13. Spory i konflikty międzynarodowe w kulturze i edukacji.

3.	Transnarodowe przestrzenie pamięci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Historia a pamięć. 2. Miejsca pamięci. 3. Pamięć transnarodowa. 4. Pamięć komunikatywna i pamięć kulturowa. 5. Normy i formy pamięci: Aleida Assmann. 6. Europa i wspólna pamięć? 7. „7 Circles of European Memory”: normy pamięci europejskiej? 8. W skali M: Zagłada. 9. Od eksterytorializacji winy po identyfikację negatywną: Zagłada w Niemczech. 10. W skali m: Góra św. Anny. 11. Europa jako miejsce pamięci. 12. Powstanie warszawskie: transnarodowe miejsce pamięci? 13. Czy możliwa jest transgraniczna polityka pamięci?
4.	Społeczeństwa europejskie w ujęciu komparatywnym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp. 2. Unia Europejska, społeczeństwo na poziomie krajowym i europejskim. 3. Jak Polacy i Niemcy postrzegają się. 4. Reprezentacja i konflikty społeczne. 5. Populacja i rodzina. 6. Migracja. 7. Z migrantów do obywateli. Polityka nadawania obywatelstwa w krajach UE. 8. Migracja. Polacy w Niemczech. 9. Edukacja. 10. Nierówności społeczne w Europie. 11. Poparcie społeczne dla integracji europejskiej. 12. Podsumowanie i przygotowanie do egzaminu.
5.	Warsztat pisarski badacza	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie do zajęć. Co to jest styl naukowy? 2. Pisanie – największe trudności. Jak się zabrać do pisania? 3. Praca magisterska - teoria i praktyka. 4. Literatura: gdzie i jak szukać literatury przedmiotu? Sposoby i programy pomagające katalogowaniu literatury. 5. Jak stworzyć dobrą bibliografię? Jak prawidłowo cytować różne źródła w tekście? 6. Jak pisać i prezentować, żeby uniknąć plagiatu? 7. Jak prezentować? (cz. 1) Ogólne zasady. 8. Recenzja książki. 9. Piszemy wstęp do pracy magisterskiej. 10. Opis i analiza danych - ćwiczenia praktyczne (cz. 1) 11. Opis i analiza danych - ćwiczenia praktyczne (cz. 2) 12. Piszemy esej (cz. 1) 13. Piszemy esej (cz. 2) 14. Piszemy podanie o stypendium naukowe lub staż. 15. Podsumowanie zajęć.

6.	Wizje Integracji Europejskiej w XIX i XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa jako wspólnota (XVIII/XIX w.) 2. Pierwsze idee integracji. 3. Sytuacja Europy po traktacie wersalskim. 4. Pokój dzięki integracji (koncepcja Paneuropy, wystąpienie A. Brianda). 5. Integracja według modelu totalitarnego - Europa w cieniu dyktatury nazistowskiej. 6. Integracja według modelu totalitarnego - Europa w cieniu dyktatury komunistycznej. 7. Koncepcje federacyjne w czasie II wojny światowej. 8. Ruch europejski po 1945 r. 9. Ewolucja: od EWWiS do EWG. 10. "Europa ojczyzn". 11. Pogłębienie procesu integracji w latach 70. i 80. XX w. 12. Ojcowie Europy: wizjonerzy. 13. Ojcowie Europy: pionierzy i konstruktorzy. 14. Ojcowie Europy: realizatorzy. 15. Granice integracji.
7.	Przemiany społeczne w Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zajęcia wprowadzające. 2. Przemiany społeczne - koncepcje teoretyczne. 3. Przyczyny zmian społecznych. 4. Przemiany: epoki i społeczeństwa; charakter społeczeństw. 5. Mobilność społeczna i migracje. 6. Zmiany w strukturze społecznej. 7. Klasa średnia dawniej i dziś. Style życia. 8. Edukacja i praca. 9. Przemiany roli rodziny 10. Przemiany roli kobiety i mężczyzny. 11. Przemiany roli dziecka i starców. 12. Religijność i jej przemiany. 13. Cyberprzestrzeń jako nowa przestrzeń społeczna. 14. Skutki uboczne postępu. 15. Zajęcia podsumowujące, prezentacja prac pisemnych i ich tematów.

8.	Konstruowanie tożsamości w Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka tożsamości jako przedmiot badań. 2. Koncepcje formowania się tożsamości i polityki tożsamości. 3. Konstrukcja tożsamości zbiorowej. 4. Teorie polityki tożsamości: teorie agonalne, tożsamość jako poznanie. 5. Sekurytyzacja tożsamości. 6. Esencjonalizm a anty-esencjonalizm. 7. Multikulturalizm a polityka tożsamości. 8. Narodowa a europejska tożsamość. 9. Tworzenie się grup mniejszościowych. 10. Identyfikacja i zarządzanie tożsamością. 11. Teorie działania zbiorowego i między-etnicznej współpracy. 12. Polityka tożsamości a przemoc. 13. Legitymizacja w polityce tożsamości. 14. Liberalny multikulturalizm. 15. Podmioty i aktorzy w polityce tożsamości: migranci i grupy autochtoniczne.
9.	Alternatywne formy stosunków międzynarodowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienia definicyjne. 2. Stosunki międzynarodowe jako rzeczywistość społeczna, kulturowa i polityczna. 3. Aktorzy stosunków międzynarodowych (państwa, narody i grupy etniczne, religie, organizacje międzynarodowe). 4. Konwencjonalne i niekonwencjonalne sposoby regulacji stosunków międzynarodowych. 5. Rola transnarodowych organizacji społecznych w światowej polityce. 6. Sport jako przestrzeń realizacji polityki zagranicznej i rywalizacji międzynarodowej. 7. MKOI, FIFA, UEFA. 8. Bojkot olimpijski jako forma polityki zagranicznej (typologia). 9. Związek Radziecki vs Stany Zjednoczone. 10. NRD vs RFN. 11. "Dyplomacja pingpongowa". 12. "Dyplomacja krykietowa". 13. Rola sportu w stosunkach międzynarodowych w XXI w. 14. Dyplomacja kulturalna. 15. Rola nauki w stosunkach międzynarodowych.

10.	Długa droga na Zachód. Europa Środkowa w XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wokół zakresu terminu Europa Środkowa. 2. Położenie polityczne w regionie w pocz. XX w. 3. Skutki Wielkiej Wojny. 4. Budowa państw narodowych po 1918 r. 5. Funkcjonowanie i ewolucja systemów politycznych. 6. Miejsce regionu w polityce międzynarodowej okresu międzywojennego. 7. Relacje między państwami regionu (współpraca i konflikty). 8. Doświadczenie II wojny światowej. 9. Sowietyzacja Europy Środkowej. 10. Rola emigracji politycznych i dysydentów w krajów komunistycznych. 11. Procesy modernizacji społecznej i gospodarczej w II poł. XX w. 12. Neutralna Austria. 13. Jesień Narodów i aspiracje europejskie regionu.
11.	Podstawy ekonomii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie. 2. Integracja ekonomiczna: terminologia. 3. Co to integracja EKONOMICZNA. 4. Integracja ekonomiczna: perspektywa historyczna. 5. Integracja ekonomiczna: w kierunku wspólnego rynku. 6. Wspólna Polityka Monetarna. 7. Regionalna integracja poza UE. 8. Polska i strefa euro. 9. Czy Polska powinna przystąpić do strefy euro? Programy partii politycznych. 10. Kryzys w strefie Euro: jak się to stało? 11. W kierunku nowej architektury instytucjonalnej. 12. Brexit w wspólny rynek. 13. Prezentacja i dyskusja prac semestralnych. 14. Podsumowanie.
12.	Literatura w komunikacji europejskiej (Specjalność: Pamięć kulturowa i tożsamość)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Literatura antyczna, cz. I: literatura grecka. 2. Literatura antyczna, cz. II: literatura rzymska. 3. Literatura antyczna a tożsamość europejska. 4. Biblia a języki i literatury narodowe w Europie, cz. I. 5. Biblia a języki i literatury narodowe w Europie, cz. II. 6. Biblia a języki i literatury narodowe w Europie, cz. III. 7. Res publica literaria. 8. Weltliteratur, cz. I: pojęcie i znaczenie. 9. Weltliteratur, cz. II: praktyka. 10. Polenliteratur w literackiej i społecznej komunikacji polsko-niemieckiej. 11. Modernizm(y) przełomu XIX i XX w., cz. I. 12. Modernizm(y) przełomu XIX i XX w., cz. II. 13. Literacka Nagroda Nobla.

13.	Lektorat specjalistyczny z j. niemieckiego (Specjalność: Pamięć kulturowa i tożsamość)	<p>Treści programowe (realizowane w sposób tradycyjny (T)) są uzależnione od i dostosowane do poziomu językowego uczestników. Jak każdy kurs języka obcego, także lektorat specjalistyczny nie może (zwłaszcza na niższych poziomach nauczania) obejść się bez słownictwa ogólnojęzykowego i struktur gramatycznych niezbędnych do porozumiewania się w danym języku. Ten zakres materiału realizowany będzie w oparciu o dostępne, odpowiednio sprofilowane podręczniki. W zależności od poziomu nauczania (powyżej A2) przewidziane są specjalistyczne konwersatoria, obejmujące zagadnienia (słownictwo i jego kontekstualizację) z dziedziny polityki, historii, ekonomii, stosunków międzynarodowych czy struktur politycznych/administracyjnych UE oraz Niemiec. Zajęcia te powinny obejmować także kompetencje komunikacyjne, które mogą okazać się przydatne np. w trakcie zagranicznych staży czy pracy zawodowej przyszłych absolwentów (takie jak: sporządzanie CV, przygotowywanie prezentacji, moderowanie dyskusji, fundraising/pisanie wniosków o dofinansowanie etc.) a także w szczególności słownictwo związane z pracą w instytucjach międzynarodowych.</p> <p>Możliwe tematy na poziomie zaawansowanym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Studieren heißt... 2. Meine Universität. 3. Auslandssemester in Deutschland vorbereiten. 4. Ist Deutschland ein Einwanderungsland? 5. Deutsche Erinnerungskultur. 6. Deutsch-polnische Beziehungen: schwierige Nachbarschaft? 7. Herausforderungen europäischer Politik. 8. Europäische Institutionen. 9. Berufsprofile. 10. Dienstkorrespondenz. 11. Bewerbungsunterlagen. 12. Wie schreibt man einen guten Lebenslauf? 13. Gute Präsentation und sicheres Auftreten.
-----	---	---

14.	Tożsamości regionalne w Europie (Specjalność: Pamięć kulturowa i tożsamość)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zajęcia organizacyjne oraz wyjaśnienie podstawowych pojęć. 2. Tożsamość regionalna i jej wymiary. 3. Region Europa? 4. Regionalizacja, europeizacja, globalizacja. 5. Wyznaczniki tożsamości: Zachód-Wschód. 6. Dyskursy: Północ – Południe. 7. Bałkany: Europejski Znaczący Inny. 8. Regiony w ujęciu historyczno-etnograficznym. 9. Regiony podzielone – tożsamość pogranicza. 10. Polityka wobec regionów: region-naród. 11. Ku autonomii. 12. Polityka regionalna. Perspektywy top-down i bottom-up. 13. Geografia mityczna: regiony wyobrażone. 14. Dolny Śląsk: mapa? Palimpsest? Region wymyślony? 15. Podsumowanie.
15.	Studia europejskie w praktyce badawczej (Specjalność: Europeizacja i regionalizacja)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie. 2. Logika badań naukowych. 3. Podstawowe koncepcje w badaniach naukowych. 4. Formułowanie pytania badawczego, analiza porównawcza. 5. Międzynarodowa komparatystyka przypadków. 6. Dobór próby. 7. Operacjonalizacja; 8. Techniki analizy wraz z praktycznymi. 9. Zastosowanie technik analitycznych. 10. Metody badań jakościowych. 11. Błędy w doborze przypadków. 12. Formułowanie hipotez. 13. Podsumowanie.
16.	Europeizacja – teoria i praktyka (Specjalność: Europeizacja i regionalizacja)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcje teoretyczne i agendy badawcze w studiach nad europeizacją. 2. Metodologia badań nad europeizacją. 3. Europeizacja w wymiarze wertykalnym. Wpływ UE na państwa członkowskie. 4. Europeizacja w wymiarze horyzontalnym – procesy społecznienia w UE. 5. Europeizacja w wymiarze tożsamościowym. 6. Europeizacja polityki zagranicznej. 7. Europeizacja sfery publicznej. 8. Wpływ funduszy europejskich na współpracę transgraniczną. 9. Polityka migracyjna w UE. 10. Wpływ UE na aktorów lokalnych i regionalnych. 11. Ruchy społeczne w Europie – transnarodowe organizacje pozarządowe 12. Polityka sąsiedztwa UE. 13. Między europeizacją a renacjonalizacją.

17.	Regiony w Europie (Specjalność: Europeizacja i regionalizacja)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp. 2. Region i regionalizm w naukach politycznych i stosunkach międzynarodowych. 3. Pojęcie regionu i regionalizmu w studiach kulturowych. 4. Historia polityczna i społeczna regionów w Europie. 5. Regiony i regionalizm w Europie - proces integracji europejskiej, polityka regionalna Unii Europejskiej, euroregiony 6. Rozwój regionów i polityka regionalna w Polsce. 7. Rozwój regionalizmów i tożsamości regionalnej w XIX i XX w. 8. Separatyzmy i regionalizmy: Flandria. 9. Separatyzmy i regionalizmy: Walia. 10. Separatyzmy i regionalizmy: Szkocja. 11. Separatyzmy i regionalizmy: Katalonia. 12. Separatyzmy i regionalizmy: inne regiony europejskie. 13. Podsumowanie.
18.	Rozwój polityki zagranicznej w Uni Europejskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka zagraniczna (FP) jako przedmiot badań. 2. Historia FP. 3. Teorie stabilności i pokoju. 4. Problematyka anarchii i władzy. 5. Rozwój współpracy międzynarodowej. 6. FP a zachowanie administracyjne. 7. Ujęcia psychologiczne: percepcja i błędne postrzeganie w FP. 8. Preferencje i możliwości aktorów w FP, instytucje bezpieczeństwa i reżimy międzynarodowe. 9. Realizm a liberalizm. 10. Nowe ujęcia w FP: konstruktywizm i feminizm. Ujęcia krytyczne. 11. Problematyka metodologiczna w FP. 12. Indywidualizm metodologiczny. 13. Socjologiczne ujęcia FP.
19.	Region w ujęciu kulturowo-artystycznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp: Europa, Prusy i Śląsk w XIX wieku. 2. Rozwój architektury Wrocławia w XIX wieku – przegląd problemów. 3. Forum królewskie we Wrocławiu. 4. Budowa giełdy na tle konfliktu chrześcijańsko-żydowskiego we Wrocławiu. 5. Świątynie wrocławskie w latach 60. XIX wieku ilustracją konfliktu religijnego. 6. Pejzaż romantyczny – Promenada i jej znaczenie dla budowy lokalnej tożsamości. 7. City i przedmieścia. 8. Wrocław około 1900 roku. 9. Budowle wyższych uczelni jako architektura polityczna. 10. Wystawa Stulecia w 1913 roku w kontekście środkowoeuropejskim. 11. Jw. 12-13. Przewidziane co najmniej dwa wyjścia w teren 14. Dyskusja. 15. Podsumowanie i zaliczenie.

20.	Problemy społeczne w Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienie problemu społecznego. 2. Klasyczne modele polityki społecznej. 3. Hybrydowe modele polityki społecznej (holenderski, brytyjski) 4. Polityka społeczna w Polsce 5. Rola NGO w rozwiązywaniu problemów społecznych 6. Problem społeczny: ubóstwo 7. Problem społeczny: rasizm 8. Problem społeczny: uzależnienia 9. Problem społeczny: przemoc 10. Problem społeczny: ksenofobia i antysemityzm 11. Problem społeczny: bezdomność 12. Problem społeczny: ubóstwo 13. Problem społeczny: homofobia
21.	Historia integracji europejskiej (przedmiot do wyboru)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp. 2. Integracja Europejska jako przedmiot badań naukowych. 3. Integracja europejska a inne formy integracji regionalnej. 4. Fazy integracji europejskiej. 5. Podróż przez traktaty europejskie. 6. Podstawowe teorie EI: funkcjonalizm i federalizm, rozwój teorii po 1945 r., kontrowersje między neofunkcjonalizmem a intergovernmentalizmem. 7. Alternatywne koncepcje (funkcjonalizm dialektyczny). 8. Nowe ujęcia teoretyczne: multilevel governance, konstytucjonalizm. 9. Legitymacja i obywatelstwo w UE. 10. Rozszerzenia UE, polityczny rozwój UE po 2004 r., teoretyczne ujęcia rozszerzenia UE na wschód. 11. Różnorodność i tożsamość zbiorowa w UE. 12. Ujęcia normatywne: liberalny nacjonalizm i patriotyzm konstytucyjny. 13. Podsumowanie.
22.	Integracja europejska w wymiarze regionalnym (przedmiot do wyboru)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Region i regionalizacja – wprowadzenie. 2. Rozwój polityki regionalnej w Unii Europejskiej. Rys historyczny. 3. Modele współpracy transgranicznej. 4. Lobbying regionów w Unii Europejskiej. 5. Europejskie sieci współpracy aktorów regionalnych. 6. Fundusze europejskie jako katalizator przemian w wymiarze regionalnym. 7. Proces decyzyjny w Unii Europejskiej. Podstawowe instytucje. 8. Proces decentralizacji Polski. 9. Aktorzy zagraniczni w polityce zagranicznej – paradyplomacja w teorii i praktyce. 10. Euroregiony w Unii Europejskiej. 11. Granice i pogranicza europejskie – studia przypadku. 12. Rozwój tożsamości lokalnej i regionalnej i jej wpływ na tożsamość narodową. 13. Europejska współpraca terytorialna.

23.	Wyzwania Integracji Europejskiej (przedmiot do wyboru)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie. 2. Dlaczego integracja europejska jest zagrożona. 3. Dlaczego panują bardzo rozbieżne opinie w kwestii dalszego rozwoju UE. 4. Populizm w UE. 5. Wyzwania stojące przed demokracją parlamentarną. 6. Nacjonalizm kataloński. 7. CETA i TTIP, kontrowersyjne umowy handlowe. 8. Zmiany klimatyczne. 9. Aktualna polityka rozszerzenia Unii na Bałkanach Zach. 10. Brexit, przyczyny wystąpienia UK z UE. 11. Przyszłość relacji między UK a EU. 12. UE wobec kryzysu na Ukrainie. 13. Prezentacja i dyskusja nad esejami końcowymi.
-----	---	---

Nazwa kierunku studiów: Inżynieria geologiczna

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 87

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Ochrona własności intelektualnej	Wykłady: Własność intelektualna - pojęcie, geneza, podstawy prawne. Prawa autorskie i pokrewne – utwory, bazy danych, ochrona praw autorskich, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, autorskie prawa osobiste i majątkowe. Prawo własności przemysłowej - pomysł, wynalazek, znak towarowy, wzór użytkowy i przemysłowy, ochrona patentowa. Rodzaje naruszeń praw własności intelektualnej i przeciwdziałanie naruszeniom – plagiat, paserstwo, piractwo.
2.	Matematyka I	Wykłady: Podstawy algebry liniowej. Układ równań liniowych. Wektory i macierze. Macierzowy zapis układu równań. Rachunek wektorów, iloczyn skalarny i wektorowy. Przestrzeń liniowa, liniowa niezależność, baza i wymiar przestrzeni. Przekształcenia liniowe, macierze przekształceń, grupa translacji i obrotów. Rozwiązywanie układów równań metodami macierzowymi. Algebra liniowa w obliczeniach numerycznych (Octave). Podstawy rachunku prawdopodobieństwa i statystyki. Zdarzenia elementarne, dyskretne i ciągła zmienna losowa. Prawdopodobieństwo warunkowe, zdarzenia niezależne, prawdopodobieństwo całkowite, wzór Bayesa. Rozkłady prawdopodobieństwa zmiennej losowej, dyskretne i ciągłe zmienne losowe. Wartość oczekiwana zmiennej losowej, wariancja, współczynnik korelacji. Statystyki opisowe. Estymatory zmiennych losowych. Weryfikacja hipotez. Regresja liniowa Ćwiczenia: Wykonywanie zadań obliczeniowych z zakresu wykładu
3.	Chemia I	Wykłady: Podstawowe pojęcia i prawa w chemii. Masa molowa i cząsteczkowa, Podstawowe prawa chemii. Typy reakcji chemicznych. Budowa atomu. Budowa jądra atomowego. Podstawy mechaniki kwantowej: funkcja falowa, poziomy energetyczne atomów, liczby kwantowe. Zasady określania konfiguracji elektronowej w atomie danego pierwiastka (energia orbitali, Zakaz Pauliego, Reguła Hunda). Układ okresowy pierwiastków. Zmiany właściwości pierwiastków chemicznych w grupach i okresach. Trwałość jąder atomowych. Naturalne szeregi promieniotwórcze. Konfiguracja elektronowa pierwiastków, a ich właściwości fizyczne i chemiczne. Wiązania chemiczne. Wiązania jonowe. Wiązania atomowe. Polarność wiązań. Wiązania donorowo-akceptorowe (koordynacyjne). Oddziaływania międzycząsteczkowe: siły van der Waalsa, wiązanie wodorowe i oddziaływania jon-jon. Wodne roztwory elektrolitów. Dysocjacja elektrolityczna. Stopień dysocjacji i stała dysocjacji. Iloczyn jonowy wody. Wykładnik jonów wodorowych. Iloczyn rozpuszczalności. Hydroliza soli. Statyka i kinetyka chemiczna. Reakcje odwracalne. Stan równowagi chemicznej. Stała równowagi chemicznej. Reguła przekory i jej interpretacja w odniesieniu do równowagi chemicznej. Szybkość reakcji chemicznej i równanie kinetyczne reakcji. Równania chemiczne reakcji prostych biegnących w układzie jednorodnym. Reakcje utleniania i redukcji. Podstawowe pojęcia, bilansowanie reakcji, przewidywanie kierunku reakcji redoks na podstawie potencjałów redukcyjnych. Klasyfikacja związków chemicznych. Budowa i podstawowe właściwości związków nieorganicznych, organicznych i kompleksowych najczęściej występujących w przyrodzie.

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zapoznanie z podstawowymi metodami i technikami pracy laboratoryjnej poprzez samodzielne wykonanie doświadczeń związanych z tematyką wykładów. W szczególności Zasady BHP w laboratorium chemicznym, organizacja pracy w laboratorium oraz zapoznanie się z podstawowymi czynnościami w posługiwaniu się sprzętem laboratoryjnym. Typy reakcji chemicznych i szybkość ich przebiegu. Dysocjacja elektrolityczna - badanie odczynu pH słabych i mocnych elektrolitów. Reaktywność elektrolitów w reakcjach chemicznych. Istotnym elementem realizacji ćwiczeń jest wykonywanie obliczeń chemicznych: molowej jednostki mas atomowych i cząsteczkowych, składu procentowego związków chemicznych, stężenia roztworów. Przygotowania roztworów o określonych stężeniach i określonym pH. Obliczenia stechiometryczne reakcji chemicznych. Obliczenia pH roztworów soli.</p>
4.	Fizyka I	<p>Wykłady: Czym zajmuje się fizyka? Oddziaływania podstawowe. Co to jest wielkość fizyczna? Prawa i zasady w fizyce. Układy jednostek. Podstawy rachunku wektorowego. Pola skalarne i wektorowe. Ruchy. Kinematyka ruchu punktu materialnego. Definicje wielkości kinematycznych i dynamicznych. Wykresy ruchów. Dynamika ruchu punktu materialnego. Zasady dynamiki klasycznej. Zasada zachowania pędu. Moment pędu. Siły pozorne. Elementy dynamiki relatywistycznej. Dynamika bryły sztywnej. Moment bezwładności, moment pędu bryły. Zachowanie momentu pędu. Ruch precesyjny. Ruch precesyjny Ziemi. Grawitacja. Cechy pola fizycznego – natężenie i potencjał. Natężenie pola grawitacyjnego Ziemi. Potencjał grawitacyjny. Energia potencjalna. Zasada zachowania energii mechanicznej. Satelity. Pływy. Termodynamika. Zasady termodynamiki. Równanie stanu gazu idealnego i rzeczywistego. Ciepło właściwe. Entropia. Przemiany fazowe. Przewodnictwo cieplne, konwekcja, promieniowanie. Przemiany fazowe, wykresy fazowe. Drgania i fale mechaniczne. Naprężenia i odkształcenia sprężyste. Ruch harmoniczny prosty, tłumiony i wymuszony. Fale podłużne i poprzeczne. Analiza i składanie drgań. Zjawiska falowe: odbicie, załamanie, ugięcie, interferencja, polaryzacja, efekt Dopplera. Fale sejsmiczne. Detekcja fal sejsmicznych. Pływy. Statyka i dynamika płynów. Gęstość i ciśnienie w oceanach i atmosferze. Prawo Pascala i prawo Archimedesesa. Równanie Bernoulliego. Pomiar ciśnienia statycznego i dynamicznego. Lepkość płynów. Liczba Reynoldsa. Napięcie powierzchniowe. Włoskowatość.</p> <p>Ćwiczenia (konwersatorium): Zadania rachunkowe do wybranych tematów przedstawionych na wykładzie</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Student wykonuje 4 ćwiczenia wybierane przez prowadzących zajęcia z poniższej listy: Pomiar stałej grawitacji, Symulacje powstawania kraterów wskutek uderzeń meteorytów, Siły bezwładności w układzie obracającym się, Precesja żyroskopu, Wyznaczanie modułu Younga, Rezonans mechaniczny, Wahadło torsyjne.</p>
5.	Geologia ogólna	<p>Wykłady: Opis i wyjaśnienie podstawowych procesów geologicznych, przebiegających we wnętrzu Ziemi. Miejsce Ziemi we Wszechświecie; kształt, wielkość, ciepło, pole magnetyczne, gęstość, waga, grawitacja Ziemi, zjawiska izostatyczne. Fale sejsmiczne, ich odbicie, załamanie, przyczyny trzęsień ziemi i ich konsekwencje. Budowa wnętrza Ziemi. Powstawanie skał magmowych, procesy krystalizacji magmy - ich wpływ na tekstury i skład chemiczny skał.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Blok A - Makroskopowe rozpoznawanie skał i minerałów: Ogólne własności minerałów i skał. Minerały skałotwórcze skał magmowych. Podstawy budowy, genezy i podziału skał magmowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał magmowych. Minerały skałotwórcze skał osadowych i ich powstawanie. Podstawy budowy, genezy i podziału skał osadowych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał osadowych. Podstawy metamorfizmu. Minerały skałotwórcze skał metamorficznych. Podstawy budowy i podziału skał metamorficznych. Przegląd makroskopowych cech podstawowych skał metamorficznych.</p> <p>Ćwiczenia: Blok B - Podstawy topografii i intersekcji geologicznej: Praca z mapą topograficzną: określanie skali mapy, obliczanie: wysokości punktów, różnic wysokości, kąta spadku, odczytywanie elementów ukształtowania</p>

		terenu. Intersekcja płaszczyzny poziomej i pionowej. Orientacja płaszczyzn i prostych w przestrzeni. Kompas geologiczny. Intersekcja płaszczyzny nachylonej. Krawędź przecięcia dwóch płaszczyzn. Konstrukcja przekroju geologicznego.
6.	Geometria wykreślna	Ćwiczenia: Rzuty Mogné'a. Rzutowanie punktu, prostej i płaszczyzny na rzutnie. Szukanie śladów i rzutów prostych oraz krawędzi pomiędzy płaszczyznami. Rysowanie wielokątów na płaszczyźnie. Wyznaczanie punktów przebicia płaszczyzn prostą i szukanie widoczności prostej. Przenikanie się wielokątów i ich widoczność. Rysowanie wielościanów na wielu rzutniach. Przekroje wielościanów płaszczyzną. Rysowanie przekrojów powierzchni stożkowych i walcowych. Zastosowanie metody III rzutni. Przebicia brył prostymi, szukanie widoczności prostej. Aksonometria. Zapis elementów trójwymiarowych za pomocą trzech rzutów. Tworzenie trójwymiarowego obrazu bryły w różnych rodzajach aksonometrii. Przekroje aksonometryczne. Rzuty cechowane. Projekt prostych ziemnych budowli inżynierskich. Kształtowanie skarp nasypów, wykopów, wałów, rowów. Profile terenu.
7.	Podstawy geodezji	Ćwiczenia: Wprowadzenie do pomiarów geodezyjnych: zadania geodezji, osnowy geodezyjne, elementy teorii błędów. Niwelacja i jej rodzaje. Zasady niwelacji. Niwelatory. Pomiar ciągu niwelacyjnego. Opracowanie wyników pomiarów. Metody pomiarów szczegółów sytuacyjnych. Zasady pomiarów sytuacyjno-wysokościowych na obszarach małych. Szkic polowy. Dalmierze. Pomiar kątów, odległości, wysokości. Kartowanie szczegółów terenowych pomierzonych metodą biegunową. Interpolacja warstwic. Realizacja fragmentu cyfrowej mapy inżyniersko-gospodarczej w programie geodezyjnym z wykorzystaniem przepisów prawnych.
8.	Ochrona i kształtowanie środowiska	Wykłady: Elementy środowiska przyrodniczego. Historia i rozwój ochrony środowiska w Polsce i na świecie. Ochrona środowiska a ochrona przyrody i ekologia. Podstawy prawne ochrony środowiska w Polsce i Europie. Środowisko wodne i jego rola w ekosystemach. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne zasobów i jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych. Metody ochrony zasobów i jakości wód podziemnych. Gleba – właściwości i funkcje. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne gleb. Degradacja gleb. Erozja gleb. Ochrona gleb przed degradacją ilościową i jakościową. Rekultywacja gleb. Działalność górnicza a środowisko. Wpływ działalności górniczej na przyrodę ożywioną i nieożywioną. Oddziaływanie kopalni czynnych, nieczynnych oraz likwidacja zakładów górniczych. Ochrona środowiska na terenach górniczych i ochrona litosfery. Rekultywacja terenów górniczych. Powietrze - znaczenie, zagrożenia i zanieczyszczenia. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem. Hałas i ochrona przed hałasem. Promieniowanie elektromagnetyczne i jonizujące i ochrona przed promieniowaniem. Monitoring środowiska. Podstawy prawne monitoringu. Cele, tryby i sieci monitoringu. Państwowy Monitoring Środowiska. Zintegrowany System Monitoringu Środowiska Przyrodniczego.
9.	Podstawy ekologii	Wykłady: Podstawowe pojęcia i definicje z zakresu nauk o środowisku. Cykle biogeochemiczne C, N, S, P, krążenie materii i przepływ energii. Produkcja pierwotna i dekompozycja materii organicznej. Atmosfera, hydrosfera, pedosfera. Klimat i krajobrazy – przyczyny geograficznego zróżnicowania. Bioróżnorodność. Ekologia człowieka i zagrożenia cywilizacyjne.
10.	Historia geologii	Wykłady: Wykorzystanie kopalin w historii ludzkości, epoka kamienia, brązu, żelaza, poglądy o skałach, rudach i minerałach. Podstawowe pojęcia geologiczne i ich różne rozumienie w historii. Prekursorzy nauk geologicznych i główne nurty rozwoju geologii. Koncepcje, hipotezy i spory geologiczne. Najważniejsze odkrycia geologiczne. Znaczenie nauk geologicznych w rozwoju gospodarczym świata.
Semestr II		
1.	Matematyka II	Wykłady: Ciągi i szeregi liczbowe, granica ciągu. Pojęcie funkcji, własności funkcji elementarnych: wielomiany, funkcje trygonometryczne, wykładnicze, potęgowe, logarytmiczne. Własności funkcji: granica funkcji w punkcie, ciągłość funkcji, podstawowe twierdzenia. Pochodna funkcji i ekstrema funkcji. Rozwinięcie funkcji w szereg –

		<p>zastosowania. Całka oznaczona i nieoznaczona, interpretacja geometryczna, wybrane metody obliczania całek, zastosowanie całek. Rozwiązywanie równań różniczkowych zwyczajnych. Analiza funkcji wielu zmiennych. Pole wektorowe. Pochodna cząstkowa. Operatory różniczkowe: gradient, dywergencja, rotacja. Całkowanie funkcji wielu zmiennych. Wykorzystanie programów symbolicznych w analizie matematycznej (Maxima)</p> <p>Ćwiczenia: Wykonywanie zadań obliczeniowych z zakresu wykładu</p>
2.	Chemia II	<p>Wykłady: Stany skupienia materii. Równowagi fazowe. Fizykochemia wody. Roztwory koloidalne i zawiesiny. Elementy krystalografii. Wprowadzenie do krystalochemii. Chemia w procesach geologicznych. Chemia spoiw mineralnych. Procesy chemiczne i fizyczne determinujące wiązanie spoiw. Trwałość mineralnych materiałów. Fizykochemia metali. Podstawy elektrochemii. Korozja metali, ogniwa korozyjne. Metody ochrony przed korozją. Metody badania ciał stałych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zapoznanie z podstawowymi metodami i technikami pracy laboratoryjnej poprzez samodzielne wykonanie doświadczeń związanych z tematyką wykładów. W szczególności: Hydroliza soli – wpływ temperatury, stężenia i pH na stopień hydrolizy. Roztwory buforowe. Reakcje zobojętniania – miano roztworu. Reakcje utleniania i redukcji. Dysocjacja i hydroliza elektrolitów. Związki kompleksowe i twardość wody. Równowagi kompleksowania: otrzymywanie związków kompleksowych; badanie trwałości związków kompleksowych oraz zdolności kompleksujących różnych ligandów.</p> <p>Istotnym elementem realizacji ćwiczeń jest wykonywanie obliczeń chemicznych: molowej jednostki mas atomowych i cząsteczkowych, składu procentowego związków chemicznych, stężenia roztworów. Przygotowania roztworów o określonych stężeniach i określonym pH. Obliczenia stechiometryczne reakcji chemicznych. Obliczenia pH roztworów soli.</p>
3.	Fizyka II	<p>Wykłady: Elektryczność i magnetyzm. Oddziaływanie elektromagnetyczne. Pole elektryczne. Natężenie i potencjał. Elektryczność w atmosferze. Pojemność elektryczna. Prąd elektryczny stały i zmienny. Siła elektrodynamiczna, siła Lorentza. Indukcja elektromagnetyczna. Równania Maxwella. Pole geomagnetyczne. Zorze. Zmiany pola geomagnetycznego. Teorie powstania pola. Zjawiska optyczne. Fale elektromagnetyczne – widmo. Odbicie, załamanie, dyspersja, absorpcja. Interferencja - holografia. Tęcza. Lidar, radar. Dyfrakcja – siatka dyfrakcyjna. Polaryzacja – przez odbicie, podwójne załamanie i rozproszenie. Kolor nieba. Mikroskop polaryzacyjny. Elementy spektroskopii. Zastosowanie fal elmg. o różnych długościach do obserwacji oddziaływań z materią. Radar geologiczny. Rodzaje widm. Metody spektroskopowe. Elementy fizyki kwantowej. Budowa materii, atomy, cząstki elementarne. Fale materii. Zasada nieoznaczoności. Zjawiska kwantowe: tunelowanie. Promieniotwórczość naturalna i sztuczna. Przemiany promieniotwórcze – prawo rozpadu, czas połowicznego zaniku. Datowanie. Promieniotwórczość w skorupie ziemskiej. Energetyka jądrowa – rozszczepienie i synteza jąder atomowych. ITER. Narzędzia nowej fizyki. Mikroskopia polaryzacyjna nowej generacji. Skaningowy mikroskop tunelowy – STM. Mikroskop sił atomowych – AFM.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Student wykonuje 7 ćwiczeń wybieranych przez prowadzących zajęcia z poniższej listy: Prawo Ohma dla prądu stałego, Prawo Ohma dla prądu przemiennego. Prawa Ohma i Kirchhoffa. Elektryczne metody pomiaru temperatury. Pomiary oscyloskopowe. Badanie transformatora. Zależność oporu elektrycznego metalu i półprzewodnika od temperatury. Pomiar składowej poziomej indukcji magnetycznej Ziemi. Wyznaczanie współczynnika załamania światła dla ciał stałych. Sprawdzenie prawa Malusa. Dyfrakcja światła. Analiza spektralna za pomocą spektroskopu. Pomiar koncentracji roztworów za pomocą sacharymetru. Badanie elektrycznych źródeł światła. Pomiar przepuszczalności filtrów za pomocą spektrofotometru. Badanie zjawiska fotoelektrycznego.</p> <p>Prawa statystyczne rozpadów promieniotwórczych. Pomiar współczynnika pochłaniania cząstek .</p>

4.	Technologie informacyjne w inżynierii geologicznej	Ćwiczenia laboratoryjne: Cechy i rodzaje informacji przestrzennych. Pozyskiwanie informacji przestrzennych. Podstawowe kody i programy wykorzystywane do wizualizacji, przetwarzania i interpretacji informacji przestrzennych. Mapy i ich typy (rastrowe, hybrydowe, wektorowe). Warstwy, obiekty, atrybuty map. Układy odniesienia, układy współrzędnych i transformacje pomiędzy układami, geokodowanie, skale map. Przetwarzanie map (skanowanie, wektoryzacja, digitalizacja). Modele i konwersja danych. Kalibracja map. Rejestracja map. Tworzenie podstawowych map 2D oraz wizualizacji 3D. Geostatystyczne modele zmienności informacji przestrzennej i ich interpretacja.
5.	Podstawy geologii fizycznej	Wykłady: Opis i wyjaśnienie podstawowych procesów geologicznych kształtujących powierzchnię Ziemi. Rodzaje erupcji wulkanicznych. Wietrzenie fizyczne i chemiczne skał, produkty wietrzenia, diagenеза. Procesy glebowe. Erozja i transport w systemach: rzeczny, lodowcowy, eoliczny i wybrzeża morskiego. Zjawiska krasowe. Powierzchniowe ruchy masowe. Ćwiczenia laboratoryjne: Blok A: Podstawy fizyczne: diagram Hjulstroema, prędkości krytyczne erozji i transportu, kohezja, kohezja pozorna, prawo Stokes'a, równanie Bernoulli'ego, liczba Frouda, reżim przepływu, fazy transportu. Skała osadowa jako zapis procesów: podział struktur sedymentacyjnych, cechy teksturalne skał osadowych, związek cech skały z warunkami transportu i depozycji. Podstawowe cechy osadów związanych z różnymi środowiskami sedymentacyjnymi. Transport grawitacyjny. Ćwiczenia: Blok B: Typy budowy geologicznej, niezgodności i ich rodzaje, piętra strukturalne. Identyfikacja różnych typów budowy geologicznej, wyznaczanie niezgodności oraz pięter strukturalnych. Obrazy kartograficzne różnych struktur geologicznych. Wykreślenie przekroju geologicznego przez obszar o zróżnicowanej budowie geologicznej. Obraz kartograficzny utworów powierzchniowych.
6.	Ćwiczenia terenowe - geologia fizyczna	Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia terenowe prowadzone są głównie w Sudetach i na bloku przedsudeckim oraz na monoklinie śląsko-krakowskiej i zapadlisku przedkarpackim. Zagadnienia z zakresu metod polowych w geologii: wykonywanie opisów skał osadowych, magmowych i metamorficznych; analiza i pomiary struktur sedymentacyjnych; odtwarzanie następstwa procesów geologicznych w skałach osadowych; analiza i opis przebiegu procesów wietrzeniowych w różnych skałach; wykonywanie szkicowego przekroju wzdłuż marszruty; wykonywanie profili i szkiców wybranych odsłoneń; analiza i opis związku rzeźby terenu z litologią i najmłodszymi procesami geologicznymi;
7.	Ćwiczenia terenowe - geologia ogólna	Ćwiczenia terenowe: Ćwiczenia terenowe prowadzone są głównie w Sudetach i na bloku przedsudeckim oraz na monoklinie śląsko-krakowskiej i zapadlisku przedkarpackim. Zagadnienia z zakresu metod polowych w geologii: wykonywanie opisów skał osadowych, magmowych i metamorficznych; analiza i pomiary struktur sedymentacyjnych; odtwarzanie następstwa procesów geologicznych w skałach osadowych; analiza i opis przebiegu procesów wietrzeniowych w różnych skałach; wykonywanie szkicowego przekroju wzdłuż marszruty; wykonywanie profili i szkiców wybranych odsłoneń; analiza i opis związku rzeźby terenu z litologią i najmłodszymi procesami geologicznymi;
8.	Podstawy paleontologii	Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawowe pojęcia z zakresu ekologii organizmów morskich. Tabela chronostratygraficzna. Procesy fosylizacji. Rola skamieniałości w geologii. Przegląd skamieniałości bezkręgowców mających znaczenie w zapisie paleontologicznym ze szczególnym uwzględnieniem grup przydatnych do datowania wieku skał: gąbki, koralowce, ślimaki, małże, głowonogi, trylobity, małżoraczk, ramienionogi, mszywoły, jeżowce, liliowce, graptolity.
9.	Mineralogia środowiskowa	Wykłady: Podstawy mineralogii środowiskowej: dlaczego znajomość składu mineralnego /fazowego/ materiałów jest ważna w gospodarce środowiskiem? Klasyfikacja minerałów (użytkowa, systematyka minerałów). Przedstawienie zależności własności fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych minerałów a ich zastosowanie w inżynierii środowiska. Przegląd metod badawczych stosowanych w mineralogii środowiskowej (mikroskopia

		<p>optyczna, skaningowa, metody dyfrakcji rentgenowskiej, metody termiczne). Minerale ilaste, charakterystyka, podział, zastosowanie. Minerale strefy krytycznej (gleba, zwietrzałe skały, minerale ilaste). Charakterystyka fazowa odpadów górniczych (skały płonne, żużle, popioły) oraz możliwości ich wykorzystania w gospodarce. Charakterystyka interakcji pomiędzy glebami, osadami i materiałami budowlanymi, a odpadami z naciskiem na znajomość składu mineralnego poszczególnych materiałów</p>
10	Historia środowiskowa i geoarcheologia	<p>Wykłady: Historia środowiskowa, archeologia środowiskowa, geoarcheologia - przegląd pojęć i klasyfikacji. Metody środowiskowych badań archeologiczno-geologicznych. Charakterystyka form i przedmiotów zabytkowych z różnych epok pradziejów (epoka kamienna, brązu, żelaza, okres wpływów rzymskich, średniowiecze) w kontekście zmian w otaczającym środowisku. Metodyka i przykłady zastosowania badań geologiczno-środowiskowych różnych obiektów archeologicznych (zabytki kamienne, ceramika, kamienie jubilerskie i budowlane oraz inne). Rola i zadania geologów podczas badań paleośrodowisk archeologicznych. Sposoby przedstawiania wyników badań geologiczno-środowiskowych.</p> <p>Ćwiczenia: Zasadnicza część zajęć polega na wygłaszaniu referatów i dyskusji prezentowanego zagadnienia dotyczącego historii środowiskowej i geoarcheologii.</p>
11.	Metodologia prawa	<p>Wykłady: Wstęp do prawoznawstwa (istota prawa, podstawowe pojęcia prawnicze, język prawny i prawniczy, logika i wnioskowania prawnicze). Źródła prawa i budowa systemu prawa. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. i jej uregulowania w zakresie ochrony środowiska. Podstawowe pojęcia i zasady poszczególnych gałęzi prawa (prawo cywilne, prawo karne, prawo finansowe). Prawo administracyjne materialne (charakterystyka, źródła prawa). Administracja publiczna w Polsce, funkcje administracji, organy administracji. Prawo administracyjne procesowe (organ administracyjny, decyzja, tryb zwyczajny i nadzwyczajne tryby odwoławcze, doręczenia i terminy, sądownictwo administracyjne). Podstawy prawa Unii Europejskiej, organy Unii Europejskiej.</p> <p>Ćwiczenia: Logika i wnioskowania prawnicze – zadania I, Logika i wnioskowania prawnicze – zadania II, Czytanie i sposób powoływania aktów prawnych, Zasady zawierania umów i ich sporządzanie. Orzecznictwo sądowe</p>
Semestr III		
1.	Geochemia stosowana	<p>Wykłady: Pojęcia podstawowe i klasyfikacje geochemiczne pierwiastków. Częstość pierwiastków we Wszechświecie. Podział i geochemiczna charakterystyka meteorytów. Elementy kosmochemii - teorie powstania i ewolucji Wszechświata. Procesy nukleosynazy. Budowa i skład chemiczny Ziemi: analiza poszczególnych stref Ziemi, ze szczególnym uwzględnieniem jądra, płaszcza, skorupy, hydrosfery i biosfery. Procesy kierujące rozmieszczeniem pierwiastków w skorupie ziemskiej: magmowe, hipergeniczne i metamorficzne. Facje geochemiczne. Obieg pierwiastków głównych i śladowych w procesach naturalnych. Geochemia szczegółowa wybranych grup pierwiastków. Geochemia izotopów – izotopy trwałe i promieniotwórcze, frakcjonowanie izotopowe. Geochronologia. Izotopy w petrogenезie. Zaprezentowanie możliwości wykorzystania pierwiastków śladowych i ich izotopów w rozwiązywaniu problemów petrogenetycznych skał magmowych i osadowych. Przedstawienie zastosowania geochemicznych metod badawczych do rozwiązywania problemów petrologicznych i złożowych. Biogeochemia i geomikrobiologia.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Obliczenia chemiczne- ilość substancji w roztworach, przeliczanie jednostek, ocena wyników, liczby znaczące. Czynniki regulujące szybkość reakcji wietrzenia. Iloczyn rozpuszczalności jako narzędzie do obliczania wytrącania i rozpuszczania minerałów. Krystalizacja węglanów w układach otwartych (definicje: DIC, równowaga chemiczna, w układzie CO₂ (aq) /HCO₃⁻ /CO₃²⁻, wpływ pH na zmiany stężeń w układzie CO₂ (aq) /HCO₃⁻ /CO₃²⁻, oznaczanie zawartości węglanów. Oznaczanie stężenia jonu siarczanowego w wodzie metodą wagową. Oznaczanie zawartości siarki metodą wagową w wybranych paliwach stałych.</p>

		Oznaczanie agresywności wody metodą miareczkową. Badanie wpływu kwaśnego opadu atmosferycznego na materiały budowlane.
2.	Podstawy geologii historycznej	<p>Wykłady: Geologia historyczna, jej cele i podstawowe metody badawcze. Skala czasu geologicznego. Wiek Ziemi (najstarsze skały i minerały). Ewolucja skorupy ziemskiej w prekambrze (w tym kratony i ich rozmieszczenie). Rozwój atmosfery (zmiany jej składu chemicznego i dowody geologiczne), hydrosfery (kształtowanie się ówczesnych oceanów i dowody zapisu geologicznego), biosfery (teorie powstania życia i prekambryjski zapis paleontologiczny). Zlodowacenia prekambryjskie. Rekonstrukcje paleogeograficzne. Charakterystyka poszczególnych systemów fanerozoicznych (podziały chronostratygraficzne i granice). Zmiany eustatyczne i klimatyczne w fanerozoiku, glacie. Rozwój charakterystycznych facji osadowych fanerozoiku. Zmiany globalnej paleogeografii w fanerozoiku i ruchy górotwórcze. Główne etapy ewolucji świata organicznego w fanerozoiku, w tym wielkoskalowe wymierania i ich przyczyny.</p> <p>Ćwiczenia: Wiek w geologii i podstawowe zasady jego określania (ćwiczenia praktyczne). Podział Polski na jednostki tektoniczne, ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów. Konstrukcja tabeli podsumowującej ewolucję litosfery, biosfery i atmosfery ziemskiej w prekambrze z uwzględnieniem dowodów geologicznych i najważniejszych stanowisk paleontologicznych. Występowanie i charakterystyka skał prekambryjskich w Polsce. Przegląd skamieniałości przewodnich i charakterystycznych dla fanerozoiku (analiza zmian ewolucyjnych głównych grup faunistycznych, praktyczne rozpoznawanie skamieniałości). Konstrukcja tabeli podsumowującej najważniejsze wydarzenia biotyczne i niebiotyczne (paleogeografia, facje osadowe, zmiany eustatyczne i klimatyczne, ruchy tektoniczne) w fanerozoiku. Występowanie i charakterystyka skał fanerozoiku w Polsce.</p>
3.	Geologia czwartorzędu i geomorfologia	<p>Wykłady: Wprowadzenie: podstawy chronostratygrafii kenozoiku, specyfika czwartorzędu? Podłoże czwartorzędu w Polsce: skały mezozoiku, skały paleogenu, neogen południowej Polski, neogen na Niżu Polskim. Czwartorzęd - środowiska i osady: podstawy glaciologii (mineralogia i petrologia lodu, kinematyka lodu, erozja glacialna i transport glacialny, sedymentacja glacialna, formy rzeźby związane z sedymentacją glacialną, glacitektonika, procesy fluwioglacialne i limnoglacialne, procesy w strefie peryglacialnej, osady interglacialne i holoceny. Podstawy geomorfologii: podstawowe zasady analizy rzeźby, przyczyny zróżnicowania form rzeźby (czynnik klimatyczny, litologiczny i tektoniczny), prawidłowości rozwoju rzeźby górskiej, rozwój rzeźby górskiej na obszarze Polski (Karpaty, Sudety). Historia czwartorzędu na obszarze Polski: przyczyny i początek zlodowaceń plejstoceny, pierwsze zlodowacenia w Polsce, zlodowacenia środkowopolskie, zlodowacenie północnopolskie, holocen. Klimatyczne i paleogeograficzne zmiany w plejstocenie i holocenie. Rozwój i przeobrażenia świata organicznego na tle wydarzeń paleoklimatycznych i paleogeograficznych. Roślinność glacialna i interglacialna na tle zmian klimatu. Podstawy analizy pyłkowej. Człowiek w holocenie, jego wpływ na środowisko naturalne.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Inwentaryzacja skał kenozoicznych na podstawie arkuszy szczegółowych map geologicznych. Przegląd skał czwartorzędowych. Identyfikacja i opis skał neogenu i czwartorzędowych w profilach otworów wiertniczych. Konstrukcja przekrojów przez osady kenozoiczne na podstawie danych z otworów wiertniczych. Identyfikacja glacialnych form rzeźby na mapach i zdjęciach. Cechy diagnostyczne ziaren pyłu podstawowych drzew i krzewów liściastych i szpilkowych. Metodyka analizy pyłkowej: pozyskiwanie profili litologicznych, maceracja różnych typów osadów, analiza pyłkowa materiału kopalnego – oznaczanie i liczenie sporomorf. Kreślenie diagramu pyłkowego. Interpretacja diagramów pyłkowych pod kątem wieku osadów, sukcesji zbiorowisk roślinnych, paleoklimatu, paleogeografii.</p>
4.	Hydrologia i hydraulika	Wykłady: Zlewnia i jej charakterystyka. Wyznaczanie średniego opadu w zlewni. Metody pomiaru przepływu w ciekach. Odpływ ze zlewni. Obliczanie przepływów charakterystycznych cieków. Parowanie ze zlewni. Retencja strefy saturacji. Bilans wodny zlewni. Parcie hydrostatyczne. Prawa naczyń połączonych. Ogólne równanie

		ciśnięć. Równanie Bernoulliego. Wypór cieczy. Równowaga ciał zanurzonych w cieczy. Równowaga ciał pływających. Wpływ cieczy przez przelewy. Ćwiczenia laboratoryjne: Przeprowadzanie obliczeń związanych z wyżej wymienionymi zagadnieniami
5.	Wstęp do petrologii	Wykłady: Wykłady zaznajamiają słuchaczy z najważniejszymi skałami występującymi na Ziemi, ze środowiskami geotektonicznymi w których one występują oraz z mechanizmami ich powstawania. Skały występujące w Europie, ze szczególnym naciskiem na skały Polski, są omawiany bardziej szczegółowo. Wykład zaznajamia także słuchaczy ze skałami ważnymi dla praktyki geologiczno-inżynierskiej, szczególnie ze skałami ilastymi oraz niezlityfikowanymi skałami osadowymi. Ćwiczenia laboratoryjne: Ćwiczenia uczą rozpoznawania podstawowych minerałów skałotwórczych oraz skał w skali próbki i w obrazie mikroskopowym. Ważnym elementem ćwiczeń jest opanowanie przez słuchaczy umiejętności kompleksowego (makro- i mikroskopowego) opisu skał stosowanego w praktyce.
6.	Mineralogia z elementami optyki	Wykłady: Nomenklatura dotycząca budowy wewnętrznej substancji krystalicznych i podstaw współczesnej systematyki minerałów. Geneza minerałów oraz środowiska ich występowania. Fizyczne własności oraz cechy techniczne minerałów i kryształów syntetycznych a także zastosowania wybranych surowców mineralnych w gospodarce. Mineralogia szczegółowa (najważniejsze cechy wspólne minerałów z poszczególnych gromad klasyfikacji krystalochemicznej). Wybrane zagadnienia optyki kryształów (m. in. interferencji, polaryzacji i załamania światła, grup optycznych, pleochroizmu, indyktrisy) oraz budowy i użycia mikroskopu polaryzacyjnego i refraktometru optycznego. Ćwiczenia laboratoryjne: Świadome korzystanie z różnorodnych źródeł informacji, w tym ogólnodostępnych baz danych, w zakresie nauk mineralogicznych oraz wiedzy o surowcach mineralnych, samodzielne zaplanowanie toku badań oraz przeprowadzenia makroskopowej identyfikacji i opisu cech fizycznych podstawowych minerałów a także form ich występowania w przyrodzie, posługiwanie się mikroskopem polaryzacyjnym i refraktometrem optycznym do identyfikacji i opisu podstawowych cech optycznych kryształów.
7.	Podstawy sedimentologii	Wykłady: Terminologia, definicje pojęć podstawowych. Praktyczne znaczenie sedimentologii. Surowce naturalne związane z procesami sedimentacji. Związek sedimentologii z innymi naukami. Procesy egzogeniczne. Klasyfikacja skał osadowych, typy osadów. Klasyfikacja procesów sedimentacyjnych. Czynniki środowiskowe. Energia procesów sedimentacyjnych. Wpływ klimatu na sedimentację. Znaczenie biosfery w sedimentacji. Parametry fizyczne i chemiczne sedimentacji. Czas a sedimentacja. Sedimentologiczne kierunki badawcze. Modelowanie procesów sedimentacyjnych. Transport grawitacyjny materiału ziarnowego, powierzchniowe ruchy masowe, sploty grawitacyjne. Transport hydrauliczny, transport wodny, eoliczny, lodowcowy. Ruch materiału ziarnowego, formy akumulacyjne, formy erozyjne. Falowanie. Pływy. Prądy oceaniczne. Teksturalne i strukturalne cechy osadów. Środowiska sedimentacyjne, środowisko rzeczne, eoliczne, glacialne, sedimentacji klastycznej na wybrzeżach morskich, morskie, hemipelagiczne, pelagiczne. Flisz. Modele głębokomorskich, silikoklastycznych systemów depozycyjnych. Minerały i skały węglanowe. Klasyfikacje skał węglanowych. Diagenеза węglanów. Środowiska sedimentacji węglanów. Zarys sedimentologii ewaporatów. Ćwiczenia: Analiza granulometryczna skał okruchowych: terminologia, definicje pojęć podstawowych, wielkość ziaren, jednostki ϕ , metodyka badawcza, sposoby prezentacji wyników, liczbowe charakterystyki rozkładu, podstawowe parametry statystyczne. Analiza paleotransportu materiału ziarnowego w basenach sedimentacyjnych: podstawowa terminologia i definicje, cechy kierunkowe, cechy skalarnie, cechy jakościowe, metodyka pomiarów, analiza statystyczna, sposoby prezentacji wyników, interpretacja genetyczna, praktyczne znaczenie. Sedimentologiczna analiza facjalna, definicje podstawowych pojęć, sedimentacja fliszowa, mechanizmy grawitacyjnej depozycji, analiza profili fliszowych, wydzielanie sekwencji i kompleksów depozycyjnych, interpretacja subśrodowisk i środowisk sedimentacyjnych, modele systemów depozycyjnych,

		rekonstrukcja rozwoju sedymentacji, praktyczne znaczenie. Sedymentacja węglanowa: metody badań minerałów i skał węglanowych, wybrane skały pochodzenia organogenicznego i chemogenicznego, analiza i interpretacja profili serii węglanowych, modele środowisk sedymentacyjnych i strefy facjalne sedymentacji węglanowej, praktyczne znaczenie.
8.	Wybrane zagadnienia z tektoniki	Wykłady: Zakres zainteresowań, metodyka i fizyczne podstawy geologii strukturalnej i tektoniki. Naprężenia i odkształcenia. Elementy reologii i mechaniki skał. Współczesne naprężenia w masywach skalnych i w skorupie ziemskiej. Reżimy tektoniczne. Tektoniczne struktury kruche: spękania skalne i uskoki. Tektoniczne struktury podatne: fałdy, podatne strefy ścinania, foliacje i lineacje. Tektoniczne struktury w skali regionalnej: główne typy struktur oceanów i kontynentów. Elementy tektoniki Polski i Europy. Ćwiczenia: Zasady określania orientacji przestrzennej prostej i płaszczyzny - przypomnienie. Podstawy operacji na siatkach planisferycznych. Operacje na siatkach - podstawowe procedury. Wybrane przykłady różnych zastosowań praktycznych. Analiza uskoków. Analiza fałdów. Analiza spękań. Analiza następstwa wiekowego struktur tektonicznych.
9.	Podstawy nauki o glebie	Wykłady: W ramach wykładu omówione zostaną procesy powstawania gleb (czynniki i procesy glebotwórcze), profilowa zmienność pokrywy glebowej, skład gleb (gleba jako układ trójfazowy). Definicja gleby. Gleba jako element środowiska przyrodniczego. Powstawanie gleby, czynniki glebotwórcze, funkcje gleby, żyzność, produktywność i urodzajność gleb. Klasyfikacje (rozmieszczenie gleb na świecie). Gleba a problemy środowiska. Ochrona gleb. Przestrzenna różnorodność gleb. Wiek gleby. Skład gleby, właściwości fizyczne, fizyko-chemiczne oraz chemiczne gleby. Struktury i tekstury gleb. Zawartość wody w glebie. Ćwiczenia terenowe: Wykonanie i opis profilu glebowego. Określanie niektórych właściwości gleb w terenie (barwa, struktura, tekstura). Pobieranie próbek do badań laboratoryjnych. Ćwiczenia laboratoryjne: Analiza własności fizycznych, fizyko-chemicznych oraz chemicznych gleb. Przygotowanie próbek do badań składu mineralnego. Interpretacja uzyskanych wyników. Zajęcia praktyczne mają charakter ćwiczeń laboratoryjnych oraz terenowych a ich celem jest dostarczenie odpowiedniej bazy metodologicznej potrzebnej do pracy w terenie oraz do analiz laboratoryjnych. W ramach zajęć przedstawione zostaną metody używane w klasycznym gleboznawstwie oraz sposoby w jaki sposób wykorzystuje się metody używane w geologii i mineralogii do badań gleboznawczych.
Semestr IV		
1.	Zarys geologii złóż	Wykłady: Informacje wstępne: wykorzystanie kopalin w historii ludzkości, epoka kamienia, brązu, żelaza, wykorzystanie pierwiastków w historii, poglądy o skałach, rudach i minerałach, zużycie surowców energetycznych, podstawowe pojęcia z geologii złóż, pojęcie kopaliny i jej zmiana w czasie historycznym, podziały minerałów (składników) w złożach, rozkład produkcji kopalin na świecie, polityka międzynarodowa a problem złóż kopalin, przykładowe zastosowanie kopalin strategicznych, notowania giełdowe strategicznych surowców Procesy złożotwórcze: sposoby koncentracji substancji złożowej, zmiany mineralne w złożach, geneza substancji mineralnych i maceratów. Obszary, poziomy, czas tworzenia się kopalin: prowincja kopalin, okręgi kopalin, rejony kopalin, pola kopalin, złoża z ciał złożowych – podziały, przykłady i charakterystyka, poziomy powstawania złóż kopalin, strefy głębokościowe – charakterystyka kopalin, długość procesów złożotwórczych. Miejsce geologii złóż w teoriach tektoniki płyt i ekspansji Ziemi: schemat rozkładu płyt litosfery a rozkład złóż na Ziemi, schemat występowania złóż w pobliżu stref Benioffa, strefy kolizji kontynentów, charakterystyka złóż kopalin, pozycja złóż a globalna tektonika. Formy ciał kopalin (złóż): formy kopalin stałych- podział, przykłady i charakterystyka, formy kopalin ciekłych i gazowych- podział, przykłady i charakterystyka. Klasyfikacje złóż kopalin- klasyfikacje i przykłady: w zależności od czasu powstania złoża w stosunku do otoczenia, ze względu na źródło energii, ze

względu na stan skupienia, ze względu na rozpowszechnienie w skorupie ziemskiej, ze względu na wielkość zasobów, ze względu na warunki występowania w skorupie, ze względu na stosunek do powierzchni ziemi, ze względu na rodzaj roztworów, klasyfikacje złóż endogenicznych, inne klasyfikacje złóż. Ogólna metalogeneza (mineralogeneza) głównych jednostek globu: złoża platform (archaicznych kratonów), złoża mobilnych krawędzi kontynentów (geosynklin), złoża wszechoceanu, metalogeneza egzogeniczna wszechoceanu, koncentracje Fe-Mn, hydraty metanowe. Złoża metali: teorie źródła substancji rudnej, epoki mineralogiczne, koncentracja metali w historii Ziemi. Złoża magmowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał złożowych, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż magmowych. Złoża pegmatytowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał rudnych złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż pegmatytowych. Złoża karbonatytowe: główne kopaliny w złożach, formy ciał rudnych złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż karbonatytowych.

Złoża skarnowe. główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż skarnowych. Złoża pneumatolityczno-hydrotermalne: główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż pneumatolityczno-hydrotermalnych. Złoża metamorfogeniczne: główne kopaliny w złożach ze względu na fację metamorficzną, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż metamorfogenicznych. Złoża wietrzeniowe: schemat powstawania złóż wietrzeniowych, podziały złóż ze względu na formę i warunki tworzenia, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż wietrzeniowych. Złoża rozsypiskowe: geneza i podziały, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż rozsypiskowych. Złoża osadowe: charakterystyka złóż: mechanogenicznych, chemogenicznych biochemogenicznych, wulkaniczno-osadowych, główne kopaliny w złożach, formy ciał złóż, skład mineralny złóż, przykłady budowy geologicznej złóż osadowych. Złoża osadowe biochemogeniczne (biochemiczne): charakterystyka kaustobiolitów, schematy złóż roponośnych, gazonośnych i węglowych, hipotezy powstania złóż kaustobiolitów, baseny węglowe, ropo- i gazonośne na świecie, zasoby głównych eksporterów gazy ziemnego, ropy naftowej i węgla, przykłady budowy geologicznej złóż kaustobiolitów na świecie. Złoża Polski: złoża surowców energetycznych (ropy naftowej, gazu ziemnego i ropy naftowej), złoża rud żelaza, złoża rud metali kolorowych, złoża kopalin niemetalicznych, złoża surowców skalnych.

Ćwiczenia: Podstawowe pojęcia kopalin metalicznych: ruda, substancja użyteczna, kopalina, wykorzystanie gospodarcze, surowiec, minerał, mineraloid, pojęcia kruszec, ruda w Polsce i na świecie, podziały kruszców, pozyskiwanie metali, wykorzystanie metali w historii ludzkości. Metale – charakterystyka: średnia zawartość w skorupie ziemskiej, zawartość metalu w rudach związanych, domieszki metali w innych rudach, zawartość metalu w solankach, szlamach, popiołach i innych źródłach. Kopaliny metaliczne: rudy żelaza: Fe, rudy metali staliwnych (Mn, Cr, Ni, Co, Mo, W, Ti, V, Zr, Nb, Ta), rudy metali nieżelaznych (Cu, Pb, Zn, Sn, Hg), rudy metali kruchych (As, Bi, Sb), rudy metali lekkich (Al, Be, Mg, Li, Cs, Ti), rudy metali szlachetnych (Ag, Au, PGE), rudy pierwiastków promieniotwórczych (U, Th, Rad, inne), rudy metali rzadkich (Sc, Ga, Ge, Cs, In, Nb, Ta, inne), rudy lantanowców (La, Ce, Pr, Nd, Pm, Sm, Lu, inne). Procedura badania (identyfikacji) rud: badania w mikroskopie do światła odbitego, badania chemiczne, badania specjalne. Makroskopowe oznaczanie minerałów rudnych - praktyczna nauka i oznaczanie typowych rud w zestawach dydaktycznych, twardość minerałów kruszczowych, metody oznaczania twardości ze względu na sposób oddziaływania na próbkę. Badania podstawowe rud metali: badania w mikroskopie do światła odbitego- zajęcia demonstracyjno-praktyczne. Struktury i tekstury rud: struktury genetyczne i morfologiczne rud, klasyfikacja genetyczna tekstur rud, struktury i tekstury rud łatwo wzbogacanych, struktury i tekstury rud trudno wzbogacanych, technologiczne badania struktur i tekstur rud, geometryczna klasyfikacja struktur w procesie wzbogacania, zajęcia praktyczne na

		<p>okazach próbek rud. Koncentracja (separacja) kruszców: istota procesu separacji, bilans separacji zajęcia praktyczne z: separacji w cieczach ciężkich, separacja elektryczna, separacja magnetyczna, separacja w strudze wody, metody flotacyjne. Charakterystyka największych złóż metali na świecie i w Polsce-seminarium: główne złoża rudy żelaza: Fe; główne złoża rudy metali staliwnych (Mn, Cr, Ni, Co, Mo, W, Ti, V, Zr, Nb, Ta); główne złoża rudy metali nieżelaznych (Cu, Pb, Zn, Sn, Hg); główne złoża rudy metali kruchych (As, Bi, Sb); główne złoża rudy metali lekkich (Al, Be, Mg, Li, Cs, Ti); główne złoża rudy metali szlachetnych (Ag, Au, PGE); główne złoża rudy pierwiastków promieniotwórczych (U, Th, Rad, inne); główne złoża rudy metali rzadkich (Sc, Ga, Ge, Cs, In, Nb, Ta, inne); główne złoża rudy lantanowców (La, Ce, Pr, Nd, Pm, Sm, Lu, inne). Ropa naftowa i gaz ziemny: geneza ropy naftowej i gazu ziemnego, skład chemiczny węglowodorów ciekłych i gazowych, własności fizyczne ropy naftowej i gazu ziemnego, skały macierzyste, skały zbiornikowe, porowatość i przepuszczalność, pułapki ropo- i gazonośne</p> <p>Węgle: warunki gromadzenia się materii organicznej, procesy wzbogacania w pierwiastek C, torf, węgiel brunatny, węgiel kamienny, antracyt, budowa węgla, skład maceralny, mikrolitotypy, linotypy, własności techniczne węgla, klasyfikacja polska, przegląd zagłębi polskich. Surowce chemiczne: charakterystyka i główne złoża w Polsce i na świecie: sole kamienne, potasowo-magnezowe, siarka, fosforyty, baryt, fluoryt, magnezyt, borany, azotany.</p>
2.	Gruntoznawstwo inżynierskie	<p>Wykłady: Pojęcie i definicje gruntów budowlanych. Klasyfikacje gruntów według obowiązujących norm. Oddziaływanie między szkieletem gruntowym a wodą. Właściwości fizyczne i mechaniczne gruntów. Wpływ zanieczyszczeń na właściwości środowiska gruntowo-wodnego. Specyfika gruntów nasypowych i antropogenicznych. Rola i wykorzystanie gruntów plastycznych w ochronie środowiska.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Makroskopowe rozpoznawanie gruntów. Oznaczanie składu granulometrycznego różnymi metodami. Badania podstawowych właściwości fizycznych gruntów. Oznaczanie stanów gruntów metodami laboratoryjnymi. Badania ścisłości gruntów. Badania wytrzymałości na ścinanie. Metody kontroli zagęszczenia gruntów nasypowych.</p>
3.	Wstęp do hydrogeologii	<p>Wykłady: Początki hydrogeologii i jej miejsce wśród nauk o Ziemi. Zakres badań, krótki rys historyczny od starożytności do dziś. Porowatość skał luźnych i zwięzłych. Szczelinowatość, parametry masywu skalnego. Skały węglanowe i kras. Metody badań i pomiarów. Strefa niepełnego nasycenia i jej własności. Zwierciadło wód podziemnych oraz czynniki powodujące jego wahania. Wydzielanie warstw, poziomów i pięter wodonośnych. Heterogeniczność i anizotropia środowisk skalnych. Pojęcie współczynnika filtracji i metody jego określania. Podstawowe równania przepływu wód podziemnych. Infiltracja i czynniki warunkujące odnawialność wód podziemnych. Koncepcja systemów wodonośnych. Wyznaczenie obszarów zasilania i drenażu. Rodzaje zasobów wód podziemnych. Tok określania zasobów. Masywy hydrogeologiczne, baseny hydrogeologiczne, wody w strukturach monoklinalnych. Zbiorniki w osadach czwartorzędu, doliny rzeczne, doliny kopalne, zbiorniki międzymorenowe, formacje fliszowe. Definicja i klasyfikacja źródeł, Podział, metody i zakres pomiarów.</p> <p>Polowe metody badawcze. Cele i zakres pompowań badawczych. Dopływ radialny do studni. Schemat dopływu do studni Dupuit'a i Theisa. Wpływ górnictwa odkrywkowego i głębinowego na zasoby. Przykłady odwodnienia i obserwacji terenowych z kopalń polskich. Podstawy obliczenia dopływów. Budowle hydrotechniczne i ich wpływ na wody podziemne. Skład chemiczny wód podziemnych i ich jakość. Podstawowe procesy kształtujące skład chemiczny wód podziemnych w różnych środowiskach. Podstawy modelowania fizycznego i numerycznego przepływu wód podziemnych. Przegląd podstawowych kodów i programów modelujących MMSOIL, MODFLOW. Mapy hydrogeologiczne ich podział i treść. Przegląd atlasów i map hydrogeologicznych w skalach 1:1.000.000, 1:500 000, 1:200 000 i 1: 50.000.</p>

		Ćwiczenia: (A) Wyznaczanie podstawowych parametrów hydrogeologicznych. Wyznaczanie porowatości skał. Określenie współczynnika filtracji na podstawie wyników badań granulometrycznych. Określanie współczynnika filtracji skał luźnych i zwięzłych przy stałym i zmiennym naporze. Określanie odsączalności skał. (B) Polowe metody wyznaczania parametrów hydrogeologicznych warstwy wodonośnej. Procedura próbnego pompowania. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu ustalonego. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu nieustalonego. (C) Metody odwzorowania zwierciadła wody podziemnej. Wykonanie map powierzchni piezometrycznej. Profil i przekrój hydrogeologiczny. Konstrukcja przekroju hydrogeologicznego (D) Zasoby wód podziemnych. Rodzaje zasobów wód podziemnych i metody ich określania. Ocena zasobów dynamicznych metodą hydrodynamiczną.
4.	Wiertnictwo	Wykłady: Kryteria podziału klasycznych i niekonwencjonalnych metod wiertniczych. Dokumentacja wiercenia, projekt geologiczno-techniczny otworu wiertniczego. Technika i technologia wierceń wielkośrednicowych, normalnośrednicowych i małośrednicowych, technologie drażenia tuneli. Sprzęt, narzędzia wiertnicze i narzędzia pomocnicze. Płyny wiertnicze, technologia prawego i lewego obiegu płuczki. Konstrukcje otworów wiertniczych o różnym przeznaczeniu. Elementy przewodu wiertniczego. Rodzaje kolumn rur okładzinowych. Charakterystyka rur okładzinowych oraz technologii rurowania otworów wiertniczych. Uzbrojenie i wyposażenie techniczne kolumn rur okładzinowych. Metody cementowania otworów wiertniczych i zamykania poziomów wodonośnych. Awaryjne i komplikacje wiertnicze. Ćwiczenia: Cele i metody wiercenia otworów. Dokumentacja wiertnicza wymagana przez prawo geologiczne i górnicze sporządzana na wiertni. Geologiczna obsługa wierceń. Klasyfikacja i charakterystyka techniczna zespołów wiertnic. Sprzęt i narzędzia wiertnicze. Płuczki wiertnicze. Konstrukcje i schematy orurowania otworów wiertniczych. Cementowanie otworów wiertniczych.
5.	Ćwiczenia terenowe - Hydrogeologia z elementami hydrologii	Ćwiczenia terenowe: Zaprezentowanie najważniejszych zagadnień dotyczących kartowania hydrogeologicznego i pomiarów hydrometrycznych
6.	Praktikum mineralogiczne	Ćwiczenia: Praktyczne zapoznanie się z wybranymi metodami separacji oraz identyfikacji minerałów. Zapoznanie się z metodami przygotowania próbek skalnych do analizy chemicznej i pracy pod mikroskopem. Przygotowanie separatorów na krążkach. Analiza obrazu BSE i składu chemicznego przy użyciu SEM. Przegląd podstawowego oprogramowania wykorzystywanego w petrologii. Przegląd własności fizycznych i chemicznych wybranych minerałów. Rola minerałów w różnych gałęziach przemysłu. Obserwacje surowców mineralnych w płytkach cienkich – wykorzystanie programów komputerowych do określenia dokładnej zawartości poszczególnych składników w próbce, porowatości próbki itp. Rozpoznawanie minerałów na podstawie analiz składu chemicznego (interpretacja widm EDS). Interpretacja: 1. dyfraktogramów rentgenowskich proszkowych oraz orientowanych, 2. termogramów uzyskanych za pomocą metody DSC-TG.
7.	Praktikum z kartografii geologicznej	Ćwiczenia: Mapa geologiczna i przekrój geologiczny – elementy składowe i symbole stosowane na mapach geologicznych i topograficznych. Analiza orientacji prostych i płaszczyzn w przestrzeni. Określanie orientacji struktur geologicznych na podstawie map geologicznych, określanie miąższości warstw i głębokości ich zalegania, kreślenie przekrojów geologicznych. Podstawy analizy i interpretacji struktur fałdowych, uskokuwowych, powierzchni niezgodności oraz ciał intruzywnych na podstawie obrazu kartograficznego. Zasady interpolacji i ekstrapolacji danych, podstawy konstrukcji tematycznych map geologicznych; konstrukcja map miąższościowych. Podstawy analizy i interpretacji budowy geologicznej pod pokrywami
8.	Praktikum biogeochemiczne	Ćwiczenia: Pobieranie biogeochemicznych próbek środowiskowych, zasady i metody, rola obserwacji terenu parametry fizykochemiczne środowiska wodnego i lądowego jako podstawowa informacja o środowisku, pomiary

		in situ i w laboratorium. Chemiczne zanieczyszczenia środowiska i ich wpływ na organizmy. Produkcja pierwotna - znaczenie w środowisku lądowym i wodnym, metody pomiaru i interpretacji. Dekompozycja: znaczenie środowiskowe, rola mikroorganizmów i grzybów mikoryzowych, metody pomiaru. Enzymy w przyrodzie – rola, interpretacja i zastosowanie w ocenie stanu środowiska. Analizy składu izotopowego wybranych pierwiastków jako informacja o migracji zanieczyszczeń, ich pochodzeniu, wieku i przemianach: preparatyki pomiary opcjonalnie: $\delta^{13}\text{C}$ (DIC), lub $\delta^{13}\text{C}$ (org) lub $\delta^{34}\text{S}$ (SO ₄ -2) lub $\delta^{18}\text{O}$ (H ₂ O) i δD (H ₂ O). Śledzenie interakcji pomiędzy biotycznymi i abiotycznymi komponentami środowiska limnicznego za pomocą lekkich izotopów stabilnych.
9.	Ćwiczenia terenowe - geologia historyczna	Ćwiczenia terenowe: Studenci poznają budowę geologiczną poszczególnych jednostek geologicznych fanerozoiku i ich wykształcenie litologiczne oraz zapis paleontologiczny: kambru (Góry Świętokrzyskie lub Czechy), ordowiku, syluru, dewonu i karbonu (Góry Świętokrzyskie, Bardzkie, niecka śródsudecka lub Czechy), triasu (Opolszczyzna), jury (Góry Świętokrzyskie), kredy górnej (Folwark k. Opola, rów Górnej Nysy, niecka północnosudecka lub Czechy), miocenu (Góry Świętokrzyskie). Sporządzają profile litologiczne i prowadzą obserwacje paleośrodowiskowe, paleontologiczne i sedymentologiczne w badanych odkrywkach.
10.	Ćwiczenia terenowe - mineralogia i petrologia	Ćwiczenia terenowe: Zasady rozpoznania i opróbowania skał w czasie badań terenowych w skali pojedynczego odsłonięcia, pojedynczej serii skalnej, kompleksu serii skalnych; wnioskowanie w czasie badań terenowych o warunkach metamorfizmu skał przeobrażonych oraz krystalizacji law i magm. Określanie w warunkach terenowych historii geologicznej i kontekstu geotektonicznego badanych skał/zespołów skalnych. Badania mineralogiczne i petrograficzne w warunkach miejskich. Słynne kolekcje mineralogiczne i geologiczne świata.
11.	Ćwiczenia terenowe - geologia z elementami geomorfologii	Ćwiczenia terenowe: 2 tematy nadrzędne: (1) Zapis w skałach i strukturach zjawisk związanych z frontem orogenicznym waryscydu we wschodniej części masywu czeskiego. (2) Zapis w rzeźbie i osadach neogeńskich i współczesnych procesów wypiętrzania Sudetów i zachodniego obszaru przedkarpackiego. Zagadnienia szczegółowe: Geologia i rzeźba Krasu Morawskiego (zapis procesów w paleozoicznych skałach węglanowych i klastykach, analiza rzeźby krasowej w powiązaniu z młodymi procesami tektonicznymi, wzorcowa organizacja ruchu turystycznego w popularnych obiektach geoturystycznych). Moldanubikum, kopuła Svatky, Wyżyna Czesko-Morawska (interpretacja zapisu procesów orogenicznych w skałach krystalicznych i osadach basenów śródgórskich, problemy lokalizacji elektrowni atomowej). Basen kulmowy, geologia i rzeźba Bramy Morawskiej (analiza wykształcenia osadów turbidytowych; analiza zapisu procesów tektonicznych w karbońskich i dewońskich seriach osadowych, współczesna rzeźba krawędzi tektonicznej Sudetów - Brama Morawska, kras termalny, wody mineralne, przykład nowoczesnie zagospodarowanego uzdrowiska). Seria Branny, nasunięcie ramzowskie, strefa Starego Města, masyw Sobotina (rekonstrukcja tektoniki waryscyjskiej - zapis kolejnych etapów deformacji w skałach metamorficznych, analiza pozycji skał magmowych w strefach orogenicznych i w strefach deformacji neogeńskich). Kopuła Desny i kopuła Kepnicka, rzeźba Wysokiego Jesionika (metody geologii strukturalnej i petrologii metamorficznej w odniesieniu do procesów orogenicznych, związek współczesnej rzeźby Sudetów z procesami młodej tektoniki -powierzchnie zrównań i krawędzie morfologiczne, drobne formy rzeźby strefy wysokogórskiej). Granitoidy masywu Żulowej i ich osłona (analiza pozycji skał magmowych w strefach orogenicznych).
Semestr V		
1.	Geofizyka stosowana	Wykłady: Metody sejsmiczne. Elementy teorii propagacji fal sejsmicznych, klasyfikacja fal, propagacja fal, prędkości fal sejsmicznych, warianty akwizycji w sejsmice powierzchniowej, elementy teorii sygnału sejsmicznego, dowiązanie zapisu sejsmicznego do budowy geologicznej. System wibro-sejs. Podstawy metody mikro-sejsmicznej. Wstęp do geofizyki otworowej. Metoda PAP i PAT. Profilowania prędkości w otworach, zbiorczy wykres prędkościowy. Metody geoelektryczne. Klasyczna metoda elektrooporowa (podstawy teoretyczne),

		<p>pomiary polowe: błędy, dokładność, zasięg głębokościowy i rozdzielczość; niejednoznaczność interpretacji. Profilowanie oporności w otworach. Metoda PS (nazemna i otworowa). Zastosowania metod geoelektrycznych: lokalizowanie podziemnych obiektów metalowych, badania dla potrzeb geotechnicznych, pustki, badanie zmian strukturalnych górotworu, kopalnie odkrywkowe. Teoretyczne podstawy metody georadarowej, zasada działania georadaru.</p> <p>Cwiczenia laboratoryjne: Sejsmika. Związki modułów sprężystości z prędkościami fal podłużnych i poprzecznych. Warunki powstawania fal odbitych i refrakcyjnych. Modelowanie hodografów refleksyjnych i refrakcyjnych dla różnych parametrów ośrodka geologicznego. Hodograf różnicowy. Sekcja sejsmiczna-podstawy interpretacji. Metoda mikrosejsmiczna. Zastosowanie podstawowego oprogramowania do interpretacji radagramów. Zastosowania wybranych metod geoelektrycznych.</p>
2.	Geologia inżynierska	<p>Wykłady: Charakterystyka wybranych procesów geodynamicznych i ocena ich wpływu na obiekty budowlane. Wpływ wód powierzchniowych i podziemnych na posadowienie i eksploatację obiektów budowlanych. Rodzaje naprężeń w podłożu gruntowym i podstawowe metody ich obliczeń. Pojęcie nośności gruntów. Wybrane metody wzmacniania gruntów. Rodzaje i przeznaczenie map geologiczno-inżynierskich. Zasady sporządzania opinii i dokumentacji geotechnicznych i geologiczno-inżynierskich zgodnie z obowiązującymi normami i rozporządzeniami. Specyfika badań geologiczno-inżynierskich dla obiektów liniowych. Charakterystyka wybranych inwestycji mogących znacząco wpływać na środowisko.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Obliczanie pierwotnych i wtórnych naprężeń w gruntach. Proste przykłady obliczeń nośności gruntów. Zasady sporządzania przekrojów geologiczno-inżynierskich, wydzielanie warstw geotechnicznych. Opracowanie opinii geotechnicznej. Wyznaczenie na mapie trasy drogi krajowej. Ocena możliwości występowania sufozji. Obliczenia prędkości ostatecznego przekształcania brzegów zbiorników retencyjnych. Ocena możliwości występowania deformacji na powierzchni terenów górniczych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Demonstracja podstawowego sprzętu terenowego do badania gruntów.</p>
3.	Geologia kopalniana	<p>Wykłady: Przedmiot i zadania geologii kopalnianej. Złoża w ujęciu geologiczno-górnictwem, źródła informacji o złożu, matematyczny obraz złóż, zmienność złóż, modele geostatystyczne złóż, anizotropia zmienności złóż, niejednorodność i poziomy niejednorodności złóż. Rozpoznawanie złóż: cel zakres, środki rozpoznania, sposób rozpoznania typowych form złożowych, projektowanie otworów i wyrobisk rozpoznawczych, rozmieszczenie punktów rozpoznawczych, rozwijanie sieci rozpoznawczych, gęstość sieci rozpoznawczych, rozpoznawanie eksploatacyjne. Kartowanie geologiczne złóż: zasady, rodzaje zdjęć geologiczno-złożowych, komputeryzacja danych. Prace geologiczne w otworach wiertniczych: obserwacje (chronometraż) zwieracania, krzywienia otworów, pobieranie rdzeni, obserwacje płuczki, profilowanie otworów wiertniczych i opisywanie, profilowanie wierzeń udarowych i obrotowych bezrdzeniowych, profilowania specjalne, zestawianie danych.</p> <p>Kartowanie geologiczne wyrobisk podziemnych: zdjęcia podziemne, wyposażenie kartującego pod ziemią, podkłady map do zdjęć podziemnych, metodyka kartowania podziemnego, profilowanie chodników i wyrobisk eksploatacyjnych, wybór metody kartowania, ewidencja wyrobisk. Kartowanie wyrobisk kopalń odkrywkowych: wykonywanie profili skarp, sporządzanie map. Rodzaje map złożowych, wybór algorytmów interpolacyjnych, wybór metody odwzorowania. Górnicze mapy inżyniersko geologiczne, mapy inżyniersko-geologiczne kopalń odkrywkowych i otworowych. Diagramy blokowe i modele 3D złóż. Tektonika w kartowaniu geologicznym złóż. Podzielność skał, obserwacje i pomiary spękań, spękania a urabialność górotworu. Prognozowanie zagrożeń naturalnych w kopalniach. Opróbowanie złóż kopalin stałych, ciekłych i gazowych. Ocena opróbowania. Szacowanie zasobów złóż kopalin w trakcie eksploatacji, metody obliczania zasobów. Organizacja i zasady działania kopalnianej służby geologicznej. Geologiczna obsługa zwałów oraz osadników kopalnianych i poflotacyjnych.</p>

		Ćwiczenia: Zaprojektowanie otworów i wyrobisk rozpoznawczych, rozmieszczenie punktów rozpoznawczych dla typowych złóż kopalin metalicznych, energetycznych i niemetalicznych. Określenie modelu złoża na podstawie badań geostatystycznych. Sporządzanie map zasobności oraz szacowanie dokładności rozpoznania. Sporządzenie rozwiniętego profilu chodnika i szybiku, wyznaczenie biegu warstw i upadu. Sporządzenie diagramu spękań w chodnikach kopalnianych. Zaprojektowanie kierunku urabiania złoża: wyznaczanie kątów między płaszczyznami ciosu i uwarstwienia oraz krawędzi przecięcia spękań. Zaprojektowanie rozpoznania zwałowiska i zbiornika odpadowego. Analiza statystyczna błędów przy obliczaniu zasobów złóż kopalin i złóż antropogenicznych
4.	Jakość i ochrona wód podziemnych	Wykłady: Skład chemiczny i właściwości fizykochemiczne wód podziemnych. Podstawowe procesy hydrogeochemiczne. Charakterystyka substancji oraz procesów antropogenicznych i geogenicznych wywołujących zanieczyszczenie, skażenie oraz degradację wód podziemnych. Charakterystyka ognisk zanieczyszczeń. Tło hydrogeochemiczne i metody jego wyznaczania. Obszary oraz zbiorniki wód podziemnych szczególnie zagrożone w Polsce i na świecie. Instrumenty prawne i administracyjne stosowane w ocenie jakości, zanieczyszczeń oraz ochronie wód podziemnych. Migracja zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie. Metody oceny podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia. Ochrona bierna, czynna oraz monitoring wód podziemnych. Strefy ochronne ujęć wód podziemnych. Ćwiczenia: Selekcja oraz interpretacja analiz chemicznych wód podziemnych. Sposoby prezentacji składu chemicznego wód podziemnych. Ocena jakości wód podziemnych zgodnie z obowiązującymi standardami prawnymi. Ocena tła hydrogeochemicznego wybranego obszaru, zbiornika wód podziemnych, poziomu/piętra wodonośnego. Ocena podatności wód podziemnych na zanieczyszczenie. Kartograficzne przedstawienie naturalnej podatności na zanieczyszczenie płytkich wód podziemnych.
5.	Metody badań i dokumentowania surowców skalnych	Wykłady: Rodzaje surowców budowlanych stosowanych w Polsce na świecie. Kamienie bloczne. Kruszywa sztuczne i naturalne. Surowce ceramiczne. Surowce przemysłu materiałów wiążących. Parametry technologiczne surowców skalnych podlegające badaniu. Bloczność kamieni budowlanych i sposoby jej obliczania. Parametry radiologiczne surowców budowlanych stosowane w Polsce i na świecie i sposoby ich wyznaczania. Dokumentowanie złóż surowców skalnych Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd złóż surowców budowlanych Polski. Rola wytrzymałości na ściskanie i gęstości objętościowej w budownictwie. Obliczanie bloczności na wybranych przykładach. Pomiar i obliczanie parametrów radiologicznych materiałów budowlanych. Przygotowanie dokumentacji złoża surowców skalnych. Ćwiczenia terenowe: Aparatura stonowana do pomiaru parametrów technologicznych surowców skalnych
6.	Geoinformatyka	Wykłady: Bazy danych wykorzystywane do pozyskiwania, selekcji i przekształcania informacji przestrzennych. Rola geoportali i ich wykorzystanie w praktyce geologicznej. Odzworowania i układy współrzędnych a GIS. Zastosowania GIS w praktyce. Wykorzystanie technik modelowania geostatystycznego i metod interpolacyjnych. Analiza danych przestrzennych i ich przetwarzanie przy użyciu zaawansowanych wybranych systemów geoinformacyjnych Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy obsługi wybranych programów GIS. Pozyskiwanie danych do budowy systemów GIS. Podstawy wykorzystania GIS jako narzędzia do zarządzania informacją geologiczną.
7.	Podstawy prawne w działalności geologicznej	Wykłady: Ustawa „Prawo geologiczne i górnicze”: Ochrona złóż kopalin, zakres obowiązywania ustawy, prawo własności bogactw mineralnych, definicje, koncesje geologiczne, użytkowanie górnicze, kwalifikacje, wydobywanie kopalin, obszar i teren górniczy, ruch zakładu górniczego likwidacja zakładu górniczego, wynagrodzenie za ustanowienie użytkowania górniczego, opłaty: eksploatacyjne, koncesyjne, karne, stosunki sąsiedzkie i odpowiedzialność za szkody górnicze, organy administracji geologicznej, państwowa służba geologiczna, organy nadzoru górniczego, przepisy karne. Ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz o

		<p>udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie; obszary regulacji wydobywania kopalin oraz wód. Rozporządzenie Ministra Środowiska: w sprawie kategorii prac geologicznych, kwalifikacji do wykonywania, w sprawie projektów prac i robót geologicznych, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje geologiczne złóż kopalin, w sprawie kategorii prac geologicznych. Postępowanie w zakresie utrzymania dobrego stanu środowiska w poszukiwaniu, rozpoznawaniu i eksploatacji wód podziemnych, wody podziemne zaliczane do kopalin. Ochrona wód leczniczych oraz innych kopalin w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów: w sprawie złóż wód podziemnych zaliczonych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczenia kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych. Szczegółowe regulacje zasad sporządzania dokumentów zawierających wskazania dotyczące ochrony środowiska zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje hydrogeologiczne i geologiczno-inżynierskie. Kontrola ingerencji w naturalne stosunki wodne obszaru bilansowego w myśl Ustawy „Prawo wodne”: zakres obowiązywania ustawy, prawo własności wód, korzystanie z wód, zasady ochrony wód; strefy i obszary ochronne, ochrona przed powodzią i suszą, zarządzanie wodami: instytucje zarządzające, planowanie w gospodarce wodnej, pozwolenia wodnoprawne, kataster wodny, państwowa służba hydrogeologiczna i hydrologiczno-meteorologiczna, kontrola gospodarowania wodami. Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych oraz Rady Ministrów w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych budownictwo wodne, spółki wodne i związki wałowe.</p>
8.	Przedsiębiorczość i zarządzanie małą firmą	<p>Wykłady: Planowanie kariery zawodowej geologa. Skuteczne ubieganie się o pracę. Biznes plan przedsięwzięcia geologicznego. Pojęcie, istota oraz zasady funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem firm geologicznych. Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw. Opis i wyjaśnienie podstawowych zagadnień niezbędnych do założenia własnej firmy geologicznej. Podstawowe zasady i funkcje uproszczonej rachunkowości, różnice między rachunkowością finansową, a uproszczoną rachunkowością podatkową. Wybór najkorzystniejszej formy opodatkowania małej firmy podatkiem dochodowym. Podatek od towarów i usług w małej firmie, rejestry VAT. Możliwości wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw ze środków unijnych ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki geologii.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Przygotowanie listu motywacyjnego i CV, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. Opracowanie biznes planu przedsięwzięcia geologicznego. Rejestracja własnej działalności (firmy geologicznej): formularz do rejestracji działalności gospodarczej, formularz do rejestracji spółki, wniosek REGON, wniosek NIP, rozliczanie podatku dochodowego od jej działalności, rozliczenia</p>
9.	Przedsiębiorczość w dobie informatyzacji	<p>Wykłady: Teoretyczne aspekty e-biznesu. Platformy i systemy internetowe w e-biznesie. Ekonomiczne aspekty funkcjonowania rynku e-usług. Możliwości wsparcia e-biznesu przez fundusze unijne, programy rozwoju i pożyczki dedykowane. Budowania marki i reklama firmy w Internecie.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowanie biznes planu przedsiębiorstwa, przygotowanie dokumentacji do rejestracji firmy, wybranie platformy internetowej na przyszłą działalność i opracowanie wszystkich elementów strategii e-biznesu wraz z kosztorysem.</p>
10.	Monitoring środowiska	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy zarządzania środowiskiem przyrodniczym w oparciu/w integracji z Państwowym Monitorowaniem Środowiska i innymi systemami monitoringu środowiska przyrodniczego. Podstawy prawne organizacji monitoringu w Polsce i Europie. Wykonywanie podstawowych badań monitoringowych w wybranej sieci obserwacyjnej. Automatyzacja pomiarów, nowoczesne narzędzia numeryczne: pomiarowe i rejestrujące. Metody gromadzenia i przetwarzania danych środowiskowych. Bazy danych oraz obieg danych i informacji w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska oraz innych systemów obserwacyjnych. Pozyskiwanie informacji o środowisku. Metody wykorzystywania narzędzi informatycznych w analizie danych</p>

		monitoringowych sieci krajowych, regionalnych i lokalnych, oceny i prognozy, obserwacje i trendy zmian w środowisku w czasie i w przestrzeni. Monitoring jako podstawa opracowania stref ochronnych ujęcia. Samodzielne operowanie złożonymi seriami danych, ich ukierunkowana analiza statystyczna i geostatystyczna, przestrzenna i czasowa, wizualizacja danych. Opracowanie na podstawie analizowanych danych ocen i prognoz środowiskowych dla wybranych obszarów oraz przedsięwzięć.
11.	Ekologiczne wskaźniki jakości środowiska	Ćwiczenia: Samodzielne obserwacje po wprowadzeniu teoretycznym: Bioindykacja, cechy bioindykatorów, zasady doboru bioindykatorów. Ekotesty toksyczności - testy zanieczyszczenia gleby z wykorzystaniem nasion. Porosty jako wskaźniki stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego; metoda gatunków wskaźnikowych – skala porostowa. Geobotaniczne indykatory jakości gleb i gruntów. Grupy bioindykatorów stosowane w monitoringu wód: indeksy okrzemkowy, makrofitowy, bentosowy, wskaźnik TSI. Monitoring geoekosystemów w Polsce.
12.	Odnawialne źródła energii	Ćwiczenia: W części wprowadzającej do ćwiczeń studenci zapoznają się z bilansem energetycznym ziemi, formami występowania i obiegiem energii w przyrodzie, zmianami klimatu w przeszłości, wpływem człowieka na klimat (efekt cieplarniany, globalne ocieplenie, dziura ozonowa, zmiany kierunków prądów oceanicznych, kontrowersje wokół przyczyn i skutków zmian globalnych oraz regionalnych). Zapoznają się również problemami energetyki (zapotrzebowanie na energię i jego wzrost, ograniczenia surowcowe paliw kopalnych, polityką energetyczną Polski, Europy i Świata). Na bazie przygotowania ogólnego i teoretycznego zapoznają się z konkretnymi rozwiązaniami technicznymi i technologicznymi, przykładami instalacji OZE (elektrownia wodna, elektrownia wiatrowa, pompy ciepłe, instalacja geotermalna, baterie słoneczne, kotłownia na biomasę, instalacja fermentacyjna, produkcja biopaliw, zrębek, brykietów i paliwa alternatywnego z odpadów), bilansowaniem zapotrzebowania na energię, analizami ekonomicznymi i trwałością rozwiązań. W trakcie zajęć przewiduje się odwiedzenie 2-3 obiektów związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych. Studenci przygotowują w zespołach dwuosobowych prezentacje i wystąpienia nt. nowych rozwiązań związanych z pozyskiwaniem energii z OZE, przygotowują również raporty nt. wybranych zagadnień (bilans zapotrzebowania energetycznego budynku i możliwości jego zabezpieczenia z OZE, projekt koncepcyjny elektrowni wodnej dla wybranej lokalizacji).
13.	Zanieczyszczenia atmosfery	Wykłady: Podstawy fizyki i chemii atmosfery. Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: SO ₂ , O ₃ , NO ₂ . Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: CO, pyły, zanieczyszczenia organiczne. Rozprzestrzenienie się zanieczyszczeń w powietrzu. Obliczanie wielkości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Sekwestracja CO ₂ – CCS (Carbon Dioxide Capture and Storage). Ćwiczenia: Przeliczanie stężeń objętościowych i wagowych zanieczyszczeń atmosferycznych. Obliczanie unosu, emisji gazów i pyłów powstających przy spalaniu paliw kopalnych. Wyznaczanie efektywnej wysokości komina i zasięgu zanieczyszczeń emitowanych z niego zgodnie z modelem dyfuzyjnym.
14.	Oceny oddziaływania na środowisko - aspekty abiotyczne	Ćwiczenia: W części wprowadzającej do ćwiczeń studenci zapoznają się z przepisami prawnymi dotyczącymi różnych opracowań z zakresu ocen środowiskowych, procedurami administracyjnymi OOS i merytorycznymi zawartościami opracowań, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska gruntowo-wodnego. Na bazie przygotowania ogólnego i teoretycznego zapoznają się z konkretnymi opracowaniami oraz samodzielnie przygotowują podstawowe dokumenty OOS, w części dotyczącej środowiska abiotycznego, w tym: przegląd i audyt ekologiczny, prognoza środowiskowa w ramach oceny strategicznej, karta informacyjna przedsięwzięcia, raport OOS
15.	Technika pisania i prezentacji prac przyrodniczych	Wykłady: Podstawy metodologii naukowej. Metodyka pisania pracy naukowej i dokumentowania obserwacji oraz wyników. Cel i hipoteza badawcza, fakty i interpretacje, struktura publikacji naukowej/dyplomowej. Bibliografia. Źródła informacji naukowej i ich wyszukiwanie (specjalistyczne bazy danych i pism naukowych, katalogi

		<p>chronionych obiektów przyrodniczych; systemy biblioteczno-informacyjne, wyszukiwarki internetowe, zasoby Open Access, tworzenie własnych baz danych bibliograficznych). Krytyczna analiza źródeł i danych, ocena wiarygodności informacji. Korzystanie z cudzego dorobku w pracy naukowej (dobre praktyki w nauce, zasady powołań, stosowanie cytatów i zapożyczeń, dozwolony użytek, problematyka plagiatu, dzieła pochodnego). Wybrane darmowe i swobodne źródła ilustracji, map itp. oraz zasady korzystania z nich, weryfikacji, edycji. Rola recenzji prac naukowych i jej wymogi jako wskaźnik dla autorów publikacji. Redakcja prac dyplomowych. Techniki przygotowania i wygłaszania prezentacji naukowej. Zasady prowadzenia dyskusji naukowej. Publikacja wyników pracy dyplomowej/naukowej w otwartych zasobach internetowych i klasycznych wydawnictwach. Ćwiczenia: Opracowanie i zaprezentowanie w postaci ustnego wystąpienia, a następnie pisemnego opracowania wybranego przez studenta zagadnienia przyrodniczego na podstawie kwerendy różnorodnych współczesnych źródeł, samodzielnej i krytycznej selekcji, kompilacji i interpretacji informacji oraz danych w nich występujących.</p>
16.	Gospodarcze wykorzystanie metali szlachetnych	<p>Wykłady: Podstawowe informacje o geochemicznych i krystalochemicznych własnościach metali szlachetnych. Podstawowe minerały metali szlachetnych i ich własności fizyko-chemiczne. Metale rodzime, stopy i połączenia międzymetaliczne metali szlachetnych. Stopy metali szlachetnych z innymi metalami, związki międzymetaliczne metali szlachetnych z innymi metalami i półmetalami. Główne typy złóż metali szlachetnych i ich budowa geologiczna. Główne światowe złoża metali szlachetnych w Afryce, Australii, Azji, Ameryce Płn. i Płd. Wydobycie metali szlachetnych i ich proces przeróbczy. Gospodarka zasobami metali szlachetnych. Znaczenie międzynarodowe i handel metalami szlachetnymi. Problem standardu złota. Wykorzystanie złota i platynowców w gospodarce światowej. Główni producenci złota, srebra i PGE. Kursy kupna/sprzedaży na głównych giełdach obrotu metalami, tj. w Londynie, Nowym Yorku, Tokio. Charakterystyka własnościowa głównych koncernów górniczo-hutniczych i ich wpływ na wartość rynkową metali szlachetnych.</p>
Semestr VI		
1.	Dokumentowanie i ocena ekonomiczna kopalin	<p>Wykłady: Informacje wprowadzające: pojęcia kopalina, surowiec, rodzaj, jakość, wartość użytkowa kopaliny, cena kopaliny, kształtowanie się cen kopalin. Badania podstawowe, poszukiwanie złóż, rozpoznanie złóż. Odkrycie kopaliny i udokumentowanie jej zasobów. Historie odkrywania złóż, wyczerpywanie się złóż konieczność poszukiwań złóż na dużych głębokościach, rosnące koszty uruchomienia i eksploatacji. Sposoby rozpoznania złóż, od czego zależą: geologicznych warunków występowania, formy złoża, budowy i wielkości rodzaju kopaliny własności fizycznych i chemicznych wartości użytkowej, skali zapotrzebowania na kopalinę, itp. Czynniki wpływające na poszukiwanie złóż: czynniki związane z: z rodzajem kopaliny, jej wartością użytkową, jakością, zasobami, głębokością występowania, budową i formą złoża, dostępnością górniczą, położeniem geograficznym, zagospodarowaniem obszaru, stosunkami demograficznymi, możliwościami technologicznymi, technicznymi, organizacyjnymi, ze stanem rozpoznania geologicznego, z popytem i podażą surowca w kraju i zagranicą, z polityką cenową państwa (państw), z ochroną środowiska naturalnego. Klasyfikacje złóż kopalin: ze względu na zastosowanie (klasyfikacja przemysłowa), klasyfikacja technologiczna, klasyfikacja ze względu na znaczenie gospodarcze, klasyfikacja ze względu na częstość występowania, klasyfikacja ze względu na miejsce wykorzystania. Kryteria jakości kopalin, kryteria bilansowości. Bilans zasobów złóż kopalin: wielkości zasobów, jakości kopaliny, warunków występowania (geologiczno-geograficzne), poziomu techniki i technologii, od metody wzbogacania i przeróbki, popytu i podaży, od etapu rozpoznania złoża, stosunków politycznych w państwie, struktury gospodarczej państwa, itp. Schemat stosowania kryteriów bilansowości. Kryteria bilansowości a parametry ekonomiczne. Postęp techniczny, technologiczny, organizacyjny. Oznaki występowania złóż – wprowadzenie: wychodnie złóż, oznaki geomorfologiczne, zmiany wtórne otaczających skał, przejawy mineralizacji (okruszczowania), aureole i potoki rozproszenia, oznaki mineralogiczne, niegeologiczne oznaki występowania złóż. Przestanki występowania złóż: przesłanki genetyczne, przesłanki mineralogiczne, przesłanki</p>

magmowe, przesłanki strukturalne, przesłanki metamorfogeniczne, przesłanki stratygraficzne, przesłanki litologiczne, przesłanki facjalne, przesłanki paleogeograficzne (złoż Au-paleorzeki), przesłanki paleoklimatyczne, przesłanki złożowe (znajomość innych złóż), przesłanki geofizyczne, przesłanki hydrochemiczne, przesłanki geochemiczne, itp. Metody poszukiwania i rozpoznawania złóż: teledetekcyjne, geologiczne, mineralogiczne, geochemiczne, geofizyczne powierzchniowe, geofizyczne otworowe. Zasady planowania i prognozowania poszukiwań. Zależności prognozowania od badań geologicznych, Typy prognoz. Kryteria podziału prognoz. Zasady poszukiwania złóż, stadia prac poszukiwawczych. Ocena koncepcji poszukiwawczych. Wartość zasobów perspektywicznych. Prace poszukiwawcze wstępne. Prace poszukiwawcze właściwe. Zasady rozpoznania złóż, stadia rozpoznania. Stadia rozpoznawania, wstępne, szczegółowe, eksploatacyjne. Roboty górnicze i wiertnicze w pracach geologicznych, rozmieszczenie wyrobisk rozpoznawczych. Środki techniczne rozpoznania. Podział wyrobisk rozpoznawczych. Podział wierceń. Odległości pomiędzy wyrobiskami. Typy sieci poszukiwawczo-rozpoznawczych. Sposoby zagęszczenia wyrobisk. Sposoby zniekształcenia sieci wyrobisk rozpoznawczych. Opróbowanie prac geologicznych. Sposoby pobierania próbek. Sieci opróbowania. Narzędzia do pobierania próbek. Pobieranie próbek z otworów wiertniczych. Opróbowanie zwiercin. Opróbowanie urobku. Uśrednianie próbek. Szacowanie zasobów: obliczenie ilości kopaliny znajdującej się w złożu klasyfikacja zasobów polegająca na ocenie wiarygodności uzyskanych wyników obliczeń, określenie przydatności gospodarczej obliczonych zasobów. Dokumentacja złoża kopalin. Sporządzanie dokumentacji. Forma i treść dokumentacji, część syntetyczna, część szczegółowa. Zatwierdzanie dokumentacji. Kategorie dokumentacji kopalin stałych, ciekłych i gazowych-różnice. Gromadzenie i postępowanie z dokumentacjami geologicznymi. Sporządzanie dokumentacji geologicznej uproszczonej. Inne dokumentacje niż dokumentacja geologiczna złoża kopaliny, hydrogeologiczna i geologiczno-inżynierska. Opłaty eksploatacyjne. Obliczanie zasobów. Wstęp teoretyczny. Geometryzacja złoża, modele geometryzacji. Obliczenia zasobów metodami geometryczno-geologicznymi, geometryczno-statystycznymi, pośrednimi. Kryteria metod obliczeń zasobów. Miąższość złoża pozorna i rzeczywista-sposoby obliczeń. Składnik użyteczny –sposoby obliczeń. Błędy w obliczeniach zasobów i wiarygodność oszacowania. Straty kopalin surowców

Koncesje: postępowania i złożenie wniosku koncesyjnego na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, zakres koncesji, koncesja na wydobywanie kopaliny, tryb wygaśnięcia koncesji. Uprawnienia geologiczne: kategorie prac geologicznych, wniosek o ubieganie się o kategorię uprawnienia, postępowanie egzaminacyjne, świadectwo uprawnienia. Międzynarodowa Klasyfikacja złóż kopalin stałych. Omówienie klasyfikacji opartej na trzech osiach: stopniu geologicznego rozpoznania (oś G), poziomie techniczno-ekonomicznego poznania (oś F), stopniu ekonomicznej efektywności (oś E).

Ćwiczenia laboratoryjne: Sporządzanie map stropu, spagu, miąższości złóż: zajęcia praktyczne, wykonywanie map złożowych przy użyciu programu Surfer; sporządzanie przekrojów geologicznych przez złoża: zajęcia praktyczne, wykonywanie przekrojów przy użyciu programu Surfer i Grapher, projektowanie wierceń geologicznych, sporządzanie siatek wierceń; modelowanie geostatystyczne podstawowych parametrów złożowych: zajęcia praktyczne, nauka i obsługiwanie programów geostatystycznych, graficznych: Surfer, Grapher, Geo-eas, Vario itp.; obliczenia zasobów złóż kopalin różnymi metodami: zajęcia praktyczne, metoda trójkątów, czworokątów, wieloboków Bołdyriewa, przekrojów geologicznych (metoda blokowa i liniowa), metoda Trembeckiego, metoda spadku wydajności złoża, izolinii, średniej arytmetycznej, bloków geologicznych, bloków eksploatacyjnych, itp.; sporządzanie wniosku koncesyjnego na eksploatację złóż kopalin: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie projektu badań geologiczno-poszukiwawczych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie projektu badań geologiczno-rozpoznawczych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności

		nabytych w pierwszej części ćwiczeń; sporządzanie dokumentacji geologicznej złóż kopalin stałych: zajęcia praktyczne, wykorzystanie umiejętności nabytych w pierwszej części ćwiczeń
2.	Fundamentowanie	Wykłady: Badania podłoża gruntowego. Rodzaje fundamentów. Fundamenty bezpośrednie – kształtowanie fundamentu i jego wymiarowanie. Osiedlenia budowli - przyczyny i skutki. Modelowanie podłoża gruntowego. Wykopy. Ścianki szczelne- projektowanie i wykonawstwo. Konstrukcje oporowe. Fundamentowanie głębokie. Pale. Studnie. Wzmacnianie gruntów.
3.	Analiza i wizualizacja danych geologicznych	Ćwiczenia laboratoryjne: GIS w geologii: podstawy geodezji i kartografii, zasoby bazodanowe, dane satelitarne, kartowanie cyfrowe. Wprowadzenie do grafiki komputerowej: podstawy tworzenia i edycji komputerowych obrazów graficznych (wektorowych i rastrowych). Techniki konstrukcji cyfrowych map geologicznych, modele DEM, analizy danych cyfrowych. Metody interpolacji danych XYZ, mapy pochodne, obliczenia na mapach. Mapy i przekroje geologiczne: wektory, rastry, numeryczne. Techniki prezentacji map geologicznych. Zasady opracowywania i prezentacji danych geologicznych.
4.	Geologia Polski	Wykłady: Na poszczególnych wykładach omawiana jest budowa geologiczna: kratonu wschodnioeuropejskiego, strefy szwu transeuropejskiego, kaledonidów niemiecko-polskich, waryscyjskiego pasma Europy Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów oraz eskternidów waryscyjskich na obszarze Polski i Czech, Gór Świętokrzyskich, basenu polskiego, Karpat oraz kenozoiczny wulkanizm na obszarze Polski. Istotnym elementem wykładu jest prezentacja modeli geodynamicznych opisujących rozwój sekwencji skalnych na omawianych obszarach.
5.	Hydrogeologia górnicza	Wykłady: Przedmiot, zakres i metody badawcze w hydrogeologii górniczej. Czynniki naturalne i sztuczne (górnico-techniczne) wpływające na kształtowanie się dopływów do kopalń (m.in. wielkość opadów atmosferycznych, hydrografia, warunki hydrogeologiczne). Czynniki determinujące stopień zawodnienia złóż (sposób eksploatacji, system rozcięcia złoża, głębokość eksploatacji). Hydrogeologiczna klasyfikacja złóż. Warunki hydrogeologiczne polskich złóż (węгля kamiennego i brunatnego, miedzi, cynku i ołowiu, żelaza, siarki, soli) i zawodnienie kopalń. Zagrożenie wodne w kopalniach i sposoby ich zwalczania. Prognozowanie wielkości dopływu wody do kopalni. Rozpoznanie warunków wodnych i badania hydrogeologiczne w rejonie złóż (określenie właściwości hydrogeologiczne skał, warunków hydrodynamicznych). Odwadnianie kopalń podziemnych i odkrywkowych. Metody odwadniania górotworu (studzienna, górnicza, otwarta i kombinowana). Sposoby odprowadzania wód kopalnianych. Schematy odwadniania kopalń. Wyrobiska odwadniające. Metody głębenia i odwadniania szybów. Specjalne środki odwadniania górotworu. Specjalne sposoby odwadniania górotworu. Metody odwadniania zwałów. Zatapianie kopalń likwidowanych. Wpływ zatapiania kopalń na warunki wodne na powierzchni terenu. Gospodarka wodami kopalnianymi. Zanieczyszczenie i jakość wód kopalnianych. Zmiany w środowisku (także wodnym) pod wpływem działalności górniczej. Hydrogeologiczne szkody górnicze. Hydrogeologiczna obsługa kopalń. Ćwiczenia: Opracowanie modelu warunków hydrogeologicznych rejonu złoża węгля brunatnego. Analiza danych z wierceń oraz wykonanie dokumentacyjnej mapy geologicznego rozpoznania złoża. Wykonanie przekroju hydrogeologicznego przez obszar złoża oraz jego interpretacja. Wykonanie map odzwierciedlających naturalne warunki geologiczno-hydrogeologiczne w rejonie złoża: mapa ciśnień hydrostatycznych z zaznaczonym zasięgiem występowania poziomów wodonośnych, mapa współczynników wodoprzewodności T nadwęglowego i podwęglowego poziomu wodonośnego, mapa współczynnika sprężystej odsączalności podwęglowego poziomu wodonośnego, mapa miąższości pokładu węгля brunatnego z zaznaczeniem granicy bilansowości, mapy warstwicowe stropu i spągu węгля brunatnego, mapa współczynnika nadkładu do węгля. Szczegółowa analiza warunków hydrogeologicznych w rejonie złoża na podstawie map i przekrojów. Prognozowanie przebiegu odwadniania zadanej lokalizacji wkopu otwierającego i postępie robót. Określenie globalnej wielkości dopływu

		wód z górotworu do odkrywki: problem zwałowania, metoda wielkiej studni. Górniczy sposób odwadniania: przyjęcie lokalizacji szybu odwadniającego.
6.	Komputerowa grafika inżynierska	Ćwiczenia laboratoryjne: Pozyskiwanie i przygotowywanie map rastrowych z różnych źródeł. Rejestrowanie map rastrowych w różnych układach współrzędnych. Przeliczanie układów współrzędnych. Praca z krzywymi. Edycja linii. Projektowanie spersonalizowanych linii. Praca z wypełnieniami. Edycja i widoczność wypełnień. Personalizacja wypełnień. Narzędzia lokowania obiektów. Operowanie na warstwach oraz łączenie i dzielenie projektów. Podstawowe zasady i funkcje projektu 2D. Snapowanie i inne funkcje wektoryzacji w praktyce. Tworzenie objaśnień. Przygotowanie do wydruku oraz eksportu do różnych formatów.
7.	Ćwiczenia terenowe - górnictwo i wiertnictwo	Ćwiczenia terenowe: Program ulega modyfikacjom w zależności od dostępności obiektów oraz optymalizacji tras przejazdów. Dzień 1 – obrotowe wiercenie poszukiwawcze z płuczką i bez płuczki: zasady BHP, cel wiercenia, działanie wiertnic i narzędzi wiertniczych. Oznaczanie parametrów płuczki wiertniczej, profilowanie wiercenia na podstawie opisu rdzenia wiertniczego, profilowanie otworu na podstawie zwiercin, rola i zadania geologa na wiertni. Dzień 2 – wiercenia hydrologiczne obrotowe i udarowe: konstrukcje otworu studziennego, rodzaje filtrów i sposób ich doboru, cel i organizacja pompowania badawczego, zasoby eksploatacyjne, wykonywanie pomiarów hydrogeologicznych w studniach, profilowanie otworu na podstawie zwiercin, opis makroskopowy skał. Dzień 3 – wiercenia inżynierskie: metody i systemy wierceń inżynierskich, rodzaje próbek geologiczno-inżynierskich (NNW, NW, NU), rodzaje próbników (przelotowe, statyczne, dynamiczne), sadowania statyczne i dynamiczne – cel i zasada działania, wykonywanie badań makroskopowych, wykonywanie pomiarów hydrogeologicznych, Dzień 4 – przykłady górnictwa kopalin pospolitych: eksploatacja sucha i/lub spod wody piaskownia/żwirownia, kamieniołom stokowy, kamieniołom węgłowy, piaskowce, granity, surowce ilaste, techniki eksploatacji skał na bloki i na kruszywa łamane, wzbogacanie kopalin. Profilowanie ścian wyrobisk, oznaczanie bloczności, zestawy maszyn podstawowych. Dzień 5 – górnictwo węgla brunatnych: wydobywanie węgla brunatnych na, zdejmowanie nadkładu, odwadnianie, zagospodarowanie, oczyszczanie i zrzut wód złożowych, urabianie kopaliny, typy węgla, parametry, kopaliny towarzyszące, hałdowanie zewnętrzne i wewnętrzne, zagospodarowanie hałd, rekultywacja, zadania geologa w obsłudze kopalni. Dzień 6 – współczesne górnictwo podziemne: na przykładzie jednej z kopalń LGOM, budowa serii złożowej, profilowanie wyrobisk, sposoby opróbowania wyrobisk – próba bruzdowa, próba kawałkowa, wyznaczanie furty eksploatacyjnej, wiercenia dołowe małosrednicowe – opis rdzenia.
8.	Geologia złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	Wykłady: Chemia organiczna węglowodorów, rodzaje węglowodorów, nazewnictwo, właściwości chemiczne Teoria pochodzenia węglowodorów kopalnych, biologiczna produktywność współczesnych środowisk, skład chemiczny biomasy, powstawanie i akumulacja materii organicznej w osadzie, generowanie ropy naftowej i gazu ziemnego: diageniza, katageniza i metageniza materii organicznej – diagram van Krevelena. Migracja pierwotna i wtórna. Porowatość i przepuszczalność skał macierzystych i złożowych: genetyczne i morfologiczne typy porowatości, porowatość efektywna i całkowita, porowatość piaskowców i skał węglanowych, sposoby pomiaru porowatości, przepuszczalność efektywna i względna skał, klasyfikacje, sposoby modyfikacji przepuszczalności, związki pomiędzy porowatością a przepuszczalnością, sedymentacyjno-diagenetyczne uwarunkowania porowatości i przepuszczalności, skały uszczelniające. Typy pułapek złożowych, przykłady: strukturalne, stratygraficzne, hydrodynamiczne, mieszane. Złoża niekonwencjonalne: ropa i gaz łupkowy i zamknięty, piaski bitumiczne, łupki bitumiczne. Płyny złożowe – chemizm: wody złożowe, ropa naftowa, węglowodory, związki NSO, ropy ciężkie, węglowodory stałe, gaz ziemny, klasyfikacja rop naftowych. Diagramy fazowe węglowodorów. Własności fizyczne ropy naftowej: gęstość ropy naftowej, lepkość, zawartość siarki i innych zanieczyszczeń. Metody poszukiwań złóż węglowodorów: grawimetryczna, magnetyczna, sejsmika, geofizyka otworowa, analiza rdzeni. Najważniejsze złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na świecie i w Polsce.

		<p>Znaczenie kopalnych węglowodorów: - znaczenie węglowodorów w bilansie energetycznym świata i Polski, znaczenie polityczne, zasoby i wydobywanie węglowodorów na świecie. Historia przemysłu naftowego.</p> <p>Ćwiczenia: Metody obliczania zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego. Metody pomiaru porowatości i przepuszczalności skał zbiornikowych. Metody pomiaru zawartości materii organicznej i pirolizy Rock-Eval. Przegląd pól naftowych świata.</p>
9.	Technologie rekultywacji obszarów zdegradowanych	<p>Wykłady: Główne czynniki i procesy antropogeniczne wpływające na degradację środowiska gruntowo-wodnego. Akty prawne dotyczące zanieczyszczeń i ochrony środowiska gruntowo-wodnego w Polsce i UE. Ogólne zasady rekultywacji terenów przekształconych i kierunki ich zagospodarowania. Formy występowania i właściwości zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego. Klasyfikacja metod rekultywacji: metody inżynierskie i procesowe. Szczegółowe omówienie zalet i wad poszczególnych metod rekultywacji.</p> <p>Ćwiczenia: Znajomość zagadnień prawnych związanych z uzyskaniem decyzji o uzgodnieniu warunków i kierunku rekultywacji. Analiza i zarządzanie ryzykiem na terenach zanieczyszczonych. Zasady dokumentowania warunków geologiczno-inżynierskich i hydrogeologicznych na potrzeby rekultywacji terenów zdegradowanych. Metody oceny poziomu zanieczyszczeń na obszarach zdegradowanych. Problematyka zakresu stosowalności i wyboru optymalnej technologii rekultywacji zanieczyszczeń ze środowiska gruntowo-wodnego. Szczegółowe problemy degradacji i rekultywacji wybranych typów obszarów zdegradowanych.</p>
10	Gospodarka odpadami przemysłowymi	<p>Wykłady: Pojęcie odpadów przemysłowych, prawne uwarunkowania gospodarki odpadami przemysłowymi (ustawa o odpadach, ustawa o odpadach wydobywczych, rozporządzenia wykonawcze). Charakterystyka odpadów górniczych: metodyka badań własności fizyko-mechanicznych i chemicznych odpadów górniczych przemysłowych (m.in. ściśliwość, rozmywalność, czas zestalania). Metody i technologie zagospodarowania odpadów przemysłowych w górnictwie odkrywkowym i głębinowym. Charakterystyka odpadów powstających w procesie wzbogacania rud metali (kruszenie, mielenie, flotacja, zagęszczanie, suszenie). Charakterystyka przemysłowych odpadów niebezpiecznych i gospodarka nimi. Planowanie badań odpadów przemysłowych powstających w wyniku eksploatacji i przerabiania surowców mineralnych (żużle hutnicze, popioły, pyły, szkliska, odpady górnicze, poflotacyjne). Dobór odpowiednich metod badawczych w zależności od analizowanego rodzaju materiału. Ewolucja dawnych i obecnych terenów przemysłowych, wietrzenie odpadów przemysłowych, metody określania wpływu odpadów na środowisko – testy ługowania spełniające wymagania prawne a także testy symulujące warunki naturalne.</p> <p>Ćwiczenia: Wykonanie projektu wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami wydobywczymi (na podstawie ustawy o odpadach wydobywczych). Obserwacje odpadów przemysłowych w płytkach cienkich – wykorzystanie metod mineralogiczno-petrograficznych w badaniach odpadów. Żużle hutnicze jako odpowiednik skały magmowej. Określenie struktur i tekstur oraz składu fazowego żużli. Wyciąganie wniosków na temat warunków powstawania (tempo chłodzenia itp.). Fazy wtórne występujące w żużlach. Metody określania mobilności pierwiastków potencjalnie toksycznych – metody bezpośrednie (obserwacje i analizy in situ), metody bezpośrednie (ekstrakcje chemiczne).</p>
11.	Kartografia geologiczna	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia z zakresu kartografii i kartografii geologicznej, stosowanych układów współrzędnych, odwzorowań kartograficznych, wykorzystania systemu GPS, podkładów topograficznych map geologicznych, rodzajów map geologicznych, sporządzania i edycji map i przekrojów geologicznych, podstaw prawnych sporządzania dokumentacji kartograficznej.</p> <p>Ćwiczenia: Celem ćwiczeń jest przekazanie podstawowych informacji na temat zasad kreślenia, analizy i interpretacji map geologicznych, kreślenia przekrojów geologicznych i profili litologicznych oraz praktyczne ich zastosowanie do wykreślenia różnotematycznych map geologicznych na podstawie danych powierzchniowych i otworowych, pozyskiwania użytkowych danych analitycznych z obrazu kartograficznego w</p>

		celu określenia budowy złóż, projektowania otworów wiertniczych i określenia budowy geologicznej istotnej przy rozwiązywaniu zadań geologiczno-inżynierskich.
12.	Systemy eksploatacji surowców mineralnych	Wykłady: Kopalnie podziemne. Kopalnie odkrywkowe. Eksploatacja nawodna śródlądowa. Eksploatacja nawodna morska. Otworowa eksploatacja uranu (in situ leaching). Ługowanie hałd (cheap leaching). Otworowa eksploatacja węglowodorów. Otworowa eksploatacja siarki. Technika szczelinowania i jej zagrożenia ekologiczne Ćwiczenia: Przegląd internetowy zagadnień z wykładów i przygotowanie własnych raportów na temat aktualnego stanu eksploatacji surowców na świecie.
13.	Praktikum stratygraficzne	Ćwiczenia: Ćwiczenia praktyczne z metod określanie wieku skał. Podstawowe kategorie klasyfikacji stratygraficznej (litostratygrafia, biostratygrafia, chronostratygrafia, magnetostratygrafia). Ćwiczenia praktyczne w wydzielaniu jednostek stratygraficznych w profilach geologicznych. Geochronologia (metodyka i interpretacja). Polskie zasady stratygrafii. Podstawowe metody ekwiwalencji litologicznej i korelacji wiekowej (ćwiczenia praktyczne).
14.	Podstawy mechaniki gruntów	Wykłady: Wpływ stanów gruntów na ich właściwości mechaniczne. Naprężenia w gruncie od siły skupionej i od obciążenia na obszarze prostokątnym i kołowym. Odształcenia podłoża, teoria konsolidacji. Stany graniczne podłoża, podstawowe metody ich obliczania. Stateczność skarp i zboczy, metody jej obliczania dla różnych warunków wytrzymałościowych. Ćwiczenia laboratoryjne: Określenie zmian stanu naprężeń w podłożu gruntowym obciążonym fundamentem. Obliczenie stateczności i wielkości osiadań podłoża gruntowego obciążonego fundamentem. Obliczenia stateczności skarpy dla zadanych warunków jej obciążenia i geometrii.
15.	Seminarium - geochemia i geologia środowiskowa	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi artykułami naukowymi dotyczącymi problematyki geologii i geochemii środowiskowej oraz realizowanymi przez studentów pracami licencjackimi. Korekta błędów oraz zaszczerpienie prawidłowych postaw związanych z: poprawną interpretacją tekstu naukowego, planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
16.	Seminarium - hydrogeologia i geologia inżynierska	Seminarium: Wprowadzenie: zasady prawidłowego przygotowania prezentacji, wskazanie najczęstszych błędów popełnianych przez prelegentów. Zasady prawidłowego planowania pracy przy opracowaniu tematu: gromadzenie i selekcja źródeł literaturowych, poprawna interpretacja tekstu naukowego, wykorzystanie ilustracji. Zasady użytkowania wykorzystanych źródeł z zachowaniem ochrony własności intelektualnej. Zasadnicza część zajęć polega na wygłaszaniu referatów i dyskusji prezentowanego zagadnienia z zakresu hydrogeologii, geologii inżynierskiej i dziedzin pokrewnych.
17.	Seminarium - mineralogia, petrologia, geochemia	Seminarium: Będące przedmiotem dyskusji w skali międzynarodowej zagadnienia mineralogii, petrologii i geochemii.
18.	Seminarium - stratygrafia, tektonika, geologia złóż, sedymentologia	Seminarium: Zasady prawidłowego przygotowania prezentacji, wskazanie najczęstszych błędów popełnianych przez prelegentów. Zasady prawidłowego planowania pracy przy opracowaniu tematu: gromadzenie i selekcja źródeł literaturowych, poprawna interpretacja tekstu naukowego, wykorzystanie ilustracji. Zasady użytkowania wykorzystanych źródeł z zachowaniem ochrony własności intelektualnej. Zasadnicza część zajęć polega na wygłaszaniu referatów i dyskusji prezentowanego zagadnienia. Przykładowe tematy: Metody oznaczania przejścia od diagenety do metamorfizmu; Charakterystyka i rozprzestrzenienie fauny ediakarańskiej; Kreda Jerzmanic Zdroju (synklinorium północnosudeckie) jako obiekt geoturystyczny; Procesy odzysku złota na

		przykładzie wybranych złóż; Geologia i mineralogia złoża Zn -Pb w Olkuszu; Tektonika ucieczkowa na przykładzie południowowschodniej Azji.
19.	Ćwiczenia terenowe - podstawy kartografii geologicznej	Ćwiczenia terenowe: Teoretyczne podstawy metodyki prac kartograficznych i praktyczne ich zastosowanie. Zasady prowadzenia dziennika polowego, trawersów, pomiarów topograficznych i geodezyjnych na potrzeby lokalizacji obserwacji geologicznych. Metodyka obserwacji geologicznych i opróbowania wydzieli litologicznych na potrzeby dokumentacji kartograficznej. Planowanie marszrut obserwacyjno-badawczych. Metodyka sporządzania mapy dokumentacyjnej i geologicznej. Praca z mapą topograficzną, kompasem geologicznym i urządzeniami typu GPS w terenie, trawers szkoleniowy, podstawy dokumentacji wychodni skał i analizy elementów mezostrukturalnych, wykorzystanie obserwacji form morfologicznych w kartografii geologicznej. Rozpoznanie litologii wzdłuż zadanych profili, wykreślenie granic litologicznych i strukturalnych, sporządzenie mapy dokumentacyjnej, interpretacja budowy geologicznej, sporządzenie raportu końcowego i prezentacja wyników badań terenowych.
20.	Ćwiczenia terenowe - metody badań parametrów hydrogeologicznych	Ćwiczenia terenowe: Wybór właściwej metody badań parametrów hydrogeologicznych. Badania parametrów hydrogeologicznych skał luźnych i zwięzłych, strefy aeracji oraz saturacji. Przeprowadzenie obliczeń w oparciu o uzyskane wyniki badań. Wybór właściwej metody obliczeniowej. Interpretacja uzyskanych wyników.
Semestr VII		
1.	Projektowanie i dokumentowanie hydrogeologiczne	Wykłady: Klasyfikacje i prawne podstawy ustalania zasobów wód podziemnych. Dokumentowanie zasobów wód podziemnych. Metodyka oceny zasobów odnawialnych i eksploatacyjnych ujęć zwykłych wód podziemnych. Ochrona zasobów wód podziemnych. Klasyfikacja ujęć wód podziemnych. Podstawy projektowania i eksploatacji ujęć szybowych, wierconych, infiltracyjnych, drenażowych, promienistych oraz ujęć ze źródeł. Sposoby czerpania wody ze studni, rodzaje i usytuowanie pomp, zastosowanie lewarów, studnie zbiorcze. Rodzaje dokumentacji hydrogeologicznych i ich treści. Metodyka wykonywania projektów prac geologicznych i dokumentacji hydrogeologicznych określających zasoby eksploatacyjne ujęć wód. Zagadnienia techniczne i formalno-prawne eksploatacji ujęć wód podziemnych. Ćwiczenia: Opracowanie dokumentacji zasobów odnawialnych dla wybranego obszaru bilansowego. Wybór obszaru zasobowego, charakterystyka warunków naturalnych i przygotowanie danych wyjściowych do oceny zasobów. Obliczanie zasobów odnawialnych wód podziemnych wybranymi metodami hydrologicznymi i hydrogeologicznymi. Bilans wodny zlewni. Opracowanie mapy zasobów wód podziemnych. Opracowanie projektu prac geologicznych na wykonanie ujęcia wód podziemnych. Ocena zapotrzebowania na wodę. Opracowanie koncepcji budowy lub rozbudowy ujęcia.
2.	Seminarium dyplomowe	Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną przedstawiającą zagadnienia związane z tematyką pracy inżynierskiej oraz przedstawia układ i strukturę pracy inżynierskiej. Student bierze też udział w dyskusji.
3.	Odwadnianie wykopów	Wykłady: Kryteria wykonania i zakres dokumentacji hydrogeologicznej i geologiczno-inżynierskiej. Parametry hydrogeologiczne i geotechniczne niezbędne do opracowania projektu robót wykonawczych. Podział i obmiar wykopów budowlanych. Bezpośrednie odwodnienie wykopów. Rodzaje, działanie i zakres stosowalności drenaży. Konstrukcje i rozwiązania techniczne drenaży. Obliczenia hydrogeologiczne drenaży poziomych. Odwodnienie głębokie. Rodzaje i metody odwodnień głębokich. Rodzaje i konstrukcja studni oraz igłofiltrów. Obliczenia hydrogeologiczne i zastosowanie modelowania numerycznego w prognozowaniu dopływu wód podziemnych do wykopów. Odwodnienie za pomocą elektroosmozy. Ścianki szczelne i szczelinowe. Jet grouting. Ćwiczenia: Opracowanie wyników rozpoznania warunków geologicznych, hydrogeologicznych i geotechnicznych. Obliczenia stateczności skarp i dna wykopu w warunkach swobodnego i naporowego zwierciadła wód

		podziemnych. Ustalenie wymiarów oraz systemu zabezpieczenia wykopu. Obliczanie podstawowych parametrów hydrogeologicznych warstwy wodonośnej. Obliczenia hydrogeologiczne drenaży poziomych. Analogowe i numeryczne obliczenia hydrogeologiczne dopływu wód w warunkach nieograniczonego dopływu wód podziemnych do wykopu. Obliczenia hydrogeologiczne przy całkowitym lub częściowym odcięciu dopływu wód do wykopu. Analiza wyboru i stosowalności metody ujęcia wód podziemnych (drenaż, igłofiltr, studnie). Projekt robót geologicznych w związku z odwodnieniem wykopu otworami wiertniczym. Wymogi i zakres operatu wodnoprawnego.
4.	Wody lecznicze i termalne	Wykłady: Klasyfikacje wód mineralnych, leczniczych i termalnych. Regionalizacja wód leczniczych i termalnych w Polsce na tle regionalizacji hydrogeologicznej. Strumień cieplny Ziemi i temperatury wód podziemnych. Obszary występowania wód leczniczych i termalnych Polski (prowincje: platformy prekambryjskiej i paleozoicznej, sudecka i karpacka). Metody badań wód mineralnych, leczniczych i termalnych. Zasoby wód leczniczych i termalnych oraz ich wykorzystanie. Perspektywy i prognozy rozwoju geotermii.
5.	Metody badań geochemicznych	Wykłady: Zasady BHP oraz dobra praktyka w trakcie badań i pomiarów prowadzonych w terenie oraz w laboratorium. Charakterystyka zanieczyszczeń poszczególnych składowych środowiska: Zanieczyszczenia atmosfery; zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych, zanieczyszczenia gleb - rodzaje i źródła zanieczyszczeń. Pojęcie specjacji. Czas retencji, czas półrozpadu i zaniku zanieczyszczeń. Charakter depozycji zanieczyszczeń. Metody i zasady, sposoby oraz do pobierania, zasady transportu i przechowywania próbek wód powierzchniowych, wód podziemnych, wód opadowych, próbek gleby, osadów, próbek gazów i próbek geologicznych. Zagadnienie próbki reprezentatywnej. Czerpaki i aparatura do pobierania i pomiaru parametrów fizykochemicznych prób. Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych wód, gleb i osadów „on-line”: metody, aparatura, możliwości i ograniczenia. Podstawy klasycznej analizy skał, wody i gleby. Instrumentalne metody analiz zanieczyszczeń: metody elektrochemiczne; podstawy spektrometrii; spektrofotometria; absorpcyjna spektroskopia atomowa, ICP; chromatografia; spektrometria scyntylacyjna i AMS; SIMS, SHRIMP; spektroskopia IR; EPR i NMR, spektrometria mas (MS) i (IRMS); techniki łączone: ICPMS i ICPIRMS oraz GCMS i GCIRMS. Ocena i kontrola jakości wyników pomiarów analitycznych. Raportowanie danych geochemicznych. Wykorzystanie narzędzi statystycznych i geostatystycznych oraz GIS w prezentacji danych geochemicznych. Chemiczny i izotopowy bilans mas. Bilansowanie zanieczyszczeń w oparciu o analizy chemiczne i izotopowe. Bazy danych i zasady udostępniania danych o parametrach geochemicznych środowiska. Metody bioindykacyjne: teoretyczne podstawy bioindykacji: bioindykacja w monitoringu środowiska; różnorodność metod bioindykacyjnych; podstawowe właściwości gatunków wskaźnikowych; znaczenie i funkcje metod bioindykacyjnych; Możliwości stosowania bioindykacji do oceny jakości powietrza, wody i gleby; metody bioindykacyjne wykorzystywane w rolnictwie. Wady i zalety biologicznych metod oceny środowiska. Ekotesty toksyczności wód i gleb.
6.	Wybrane zagadnienia z gospodarki surowcami mineralnymi	Wykłady: Ekonomiczne podstawy eksploatacji kopalin w gospodarce zachowującej zasadę zrównoważonego rozwoju. Zapotrzebowanie surowcowe świata na poszczególnych etapach rozwoju cywilizacji technicznej. Energetyka jądrowa. Gospodarka surowcami energetyki jądrowej: złoża, wydobywanie i przeróbka rud uranu, rodzaje paliw jądrowych, cykl torowy. Surowce chemiczne w historii gospodarki. Metody długoterminowego prognozowania trendów cen surowców. Zarządzanie i podstawy bilansowania przedsięwzięć górniczych. Ekologiczne znaczenie wybranych kopalin i surowców antropogenicznych. Naturalne surowce mineralne w budownictwie. Naturalne surowce mineralne w przemyśle proekologicznym. Surowce leczniczo-balenologiczne. Wpływ eksploatacji surowców mineralnych na środowisko. Trendy cenowe kopalin. Światowych trendy eksploatacji kopalin. Strategia i praktyka eksploatacji i likwidacji kopalń. Bilansowanie i opłacalność przedsięwzięć geologicznych. Zrównoważone zarządzanie obszarami przemysłowymi. Ocena możliwości

		deponowania odpadów w wyrobiskach górniczych oraz problemy rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Monitoring stanu bezpieczeństwa wokół czynnych i zamkniętych kopalń.
7.	Gospodarowanie wodą	Wykłady: Zasoby wodne. Zapotrzebowanie na wodę. Konsumenci wody. Dostępność zasobów wodnych. Zagrożenia, degradacja i ochrona zasobów wodnych. Przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne skutki degradacji zasobów wodnych. Mechanizmy prawne i administracyjne umożliwiające racjonalne gospodarowanie wodami w Polsce i Europie. Strategie gospodarowania wodą. Systemowe zarządzanie środowiskiem wodnym w Polsce. Administracja i organizacja służb odpowiedzialnych za gospodarkę wodną. Polskie unormowania prawne służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami. Podstawowe instrumenty gospodarowania wodą w Polsce: bilans wodno-gospodarczy, plan gospodarowania wodą w zlewni, kataster wodny, pozwolenia wodno-prawne itd. Podstawowe techniki i metody stosowane w hydrotechnice, budownictwie, transporcie, energetyce itd. w celu zapewnienia optymalnego gospodarowania zasobami wodnymi. Podstawowe metody badawcze stosowane w planowaniu oraz ocenie skuteczności gospodarowania wodami. Gospodarowanie zasobami wodnymi w obszarach o zróżnicowanych warunkach naturalnych i zróżnicowanym użytkowaniu terenu: obszary miejskie, rolnicze, leśne, zalewowe, pustynne, podmokłe, wybrzeża morskie itd. Elementy gospodarki wodno-ściekowej
8.	Kamień w budownictwie, drogownictwie, architekturze i sztuce	Wykłady: Surowce skalne - kamieniołomy i metody urabiania skał, metody obróbki kamienia; cechy technologiczne skał. Cechy techniczne kamieni i normy regulujące ich zastosowanie. Przegląd polskich kamieni budowlanych. Zarys kamieniarstwa: kamienne formy architektoniczne (mury, okładziny, formy dekoracyjne). Niszczenie i renowacja kamieni: procesy niszczenia kamieni w warunkach zanieczyszczonej atmosfery; metody renowacji kamieni. Kamień w architekturze i sztuce: główne style architektoniczne; przykłady zabytków architektury Wrocławia. Kamienny Wrocław: kamień w zabytkach i współczesnej architekturze Wrocławia; kamień w nekropoliach Wrocławia
9.	Projektowanie i dokumentowanie geologiczno-inżynierskie	Wykłady: Omówienie formalno-prawnych podstaw wykonywania opracowań geologiczno-inżynierskich w oparciu o aktualnie obowiązujące ustawy, rozporządzenia i normy. Przedstawienie zasad projektowania badań geologiczno-inżynierskich. Określenie sposobów wykonania robót geologicznych, zakresu badań laboratoryjnych, formy opracowania części tekstowej i graficznej dokumentacji. Opinia geotechniczna i cel jej wykonania. Zasady sporządzania i wymagania jakie muszą spełniać dokumentacje dla różnych obiektów budowlanych II i III kategorii geotechnicznej. Ćwiczenia: Wykonanie opinii geotechnicznej dla obiektu kubaturowego i określenie na jej podstawie kategorii geotechnicznej. Wykonanie projektu robót geologicznych dla obiektu kubaturowego i obiektu inwestycji liniowej. Wykonanie na podstawie projektu robót dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla obiektu kubaturowego i obiektu inwestycji liniowej

Nazwa kierunku studiów: Inżynieria geologiczna
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 88

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Dynamika wód podziemnych	<p>Wykłady: Zasady analizy systemowej w zastosowaniu do dynamiki wód podziemnych. Fizyczne i hydrodynamiczne podstawy ruchu wód podziemnych. Strumień wód podziemnych. Zasady schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Różniczkowe równania ruchu wód. Obliczenia hydrogeologiczne w ustalonych oraz nieustalonych warunkach przepływu.</p> <p>Ćwiczenia: Obliczanie przepływów jednoosiowych. Uśrednianie wartości współczynnika filtracji. Obliczanie dopływów do rowów i drenów. Ustalony oraz nieustalony dopływ wód podziemnych do studni. Współdziałanie otworów studziennych. Opór hydrauliczny koryta rzeki i aluwii. Wykorzystanie metody różnic skończonych Jamieńskiego do prognozowania piętrzenia wód podziemnych. Ruch wód podziemnych w międzyrzeczu</p>
2.	Wybrane aspekty petrologii	<p>Wykłady: Kompleksy magmowe: Podstawowe czynniki warunkujące skład chemiczny magmy oraz czynniki prowadzące do koncentracji składników użytecznych. Złoża metali związane ze skałami magmowymi, występowanie i geneza złożonośnych kompleksów skał magmowych na świecie, budowa ofiolitów ze szczególnym uwzględnieniem budowy stref bogatych w chromit, złoża pierwiastków ziem rzadkich związane z karbonatytami, mineralizacja towarzysząca alkalicznym skałom magmowym. Kompleksy osadowe: Skały użytkowe związane z kompleksami osadowymi, ich geneza i występowanie na świecie, budowa złoża miedzi LGOM ze szczególnym uwzględnieniem stref rudnych, skały luźne wykorzystywane w przemyśle. Kompleksy metamorficzne: Wybrane złoża związane ze skałami metamorficznymi, występowanie i geneza złożonośnych kompleksów skał metamorficznych na świecie, złoża metasomatyczne i hydrotermalne.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Skały magmowe: przypomnienie podstawowych cech mikroskopowych minerałów, wykonanie rozszerzonego opisu maficznych skał magmowych zawierających podwyższone koncentracje spinelu i siarczków. Cechy teksturalne obserwowane w SEM, przybliżony skład chemiczny poszczególnych minerałów budujących skałę. Skały osadowe: charakterystyka petrograficzna kruszywa zgodnie z PN-EN wraz z charakterystyką morfologiczną otoczków (w tym pomiar manualny wielkości otoczków wraz z wykonaniem histogramu i krzywej kumulacyjnej, ustalenie stopnia obtoczenia, obliczanie średniej średnicy, wysortowania, skośności graficznej itd.); charakterystyka mineralogiczna skał ilastych, metody badań i zastosowanie skał ilastych.</p> <p>Skały metamorficzne: zapoznanie z cechami optycznymi minerałów związanych ze złożami metasomatycznymi i hydrotermalnymi.</p>
3.	Cyfrowa kartografia geologiczna	<p>Wykłady: Wprowadzenie do Geograficznych Systemów Informacji (GIS), mapy historyczne i współczesne, bazy danych numerycznych. Możliwości i ograniczenia stosowania metod analogowych i cyfrowych w kartografii geologicznej. Komputerowe przetwarzanie informacji uzyskanych metodami zdalnymi (m.in. SRTM, LIDAR, zdjęcie lotnicze i satelitarne). Metodyka opracowywania numerycznych map geologicznych.</p>

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do programu ArcGIS, struktura programu, interfejs. Wybór i zdefiniowanie systemu współrzędnych, metody transformacji współrzędnych, sposoby przekształcania materiałów analogowych do postaci cyfrowej, georeferencja obrazów rastrowych. Tworzenie grup symboli i etykiet na potrzeby opracowania numerycznej mapy geologicznej. Tworzenie i praca na różnych warstwach tematycznych. Opracowanie numerycznej mapy geologicznej, metody wektoryzacji mapy analogowej, tworzenie i edycja kompozycji cyfrowej mapy geologicznej. Opracowanie legendy mapy, kompozycja siatek współrzędnych i możliwości automatycznego generowania odwzorowań kartograficznych, sterowanie skalowaniem. Formaty wydruku, kontrola palety kolorów i jakości wydruku mapy, drukowanie do pliku. Metody eksportu numerycznej mapy geologicznej, formaty rastrowe bez dołączonej informacji bazodanowej, formaty wektorowe z pełną lub częściową informacją zawartą w tabelach bazy danych. Metody wizualizacji i dystrybucji numerycznej mapy geologicznej</p>
4.	Problemy przeróbki kopalin	<p>Wykłady: Współczesne operacje technologiczne w przeróbce kopalin stałych, ciekłych i gazowych. Właściwości fizyczne i sposoby opisu materiałów trakcie obróbki przemysłowej, procesy przesiewania, klasyfikacji pneumatycznej, klasyfikacji hydraulicznej. Opis procesów rozdrabniania mechanicznego oraz działania różnych typów kruszarek. Procesy fizykochemiczne koncentracji substancji użytecznej, podstawy aglomeracji bezciśnieniowej i ciśnieniowej. Procesy oczyszczania i selektywnego wzbogacania mechanicznego kopalin. Procesy przemysłowe: separacja grawitacyjna, flotacja, separacja magnetyczna, separacja w polu elektrycznym, ługowanie, procesy sedymentacji, mechaniczne odwadnianie i inne.</p> <p>Ćwiczenia: Współczesne pomiary w przeróbce kopalin, separacja magnetyczna wybranych surowców, separacja elektrostatyczna minerałów ciężkich, problemy procesów flotacyjnych rud polimetalicznych, zasady koncentracji minerałów ciężkich w płytkim strumieniu wody (stół koncentracyjny) i w słupie wody, wyznaczanie krzywych uziarnienia, wyznaczanie krzywych wzbogacania, krzywa Halbicha, Della, krzywe wzbogacania Fuerstenaua, ocena procesów wzbogacania. Ćwiczenia wyjazdowe w wybranym zakładzie przerobczym w przemyśle.</p>
5.	Mineralogia z elementami optyki kryształów	<p>Wykłady: Nomenklatura dotycząca budowy wewnętrznej substancji krystalicznych i podstaw współczesnej systematyki minerałów. Geneza minerałów oraz środowiska ich występowania. Fizyczne własności oraz cechy techniczne minerałów i kryształów syntetycznych a także zastosowania wybranych surowców mineralnych w gospodarce. Mineralogia szczegółowa (najważniejsze cechy wspólne minerałów z poszczególnych gromad klasyfikacji krystalochemicznej). Wybrane zagadnienia optyki kryształów (m. in. interferencji, polaryzacji i załamania światła, grup optycznych, pleochroizmu, indykatrysy) oraz budowy i użycia mikroskopu polaryzacyjnego i refraktometru optycznego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Świadome korzystanie z różnorodnych źródeł informacji, w tym ogólnodostępnych baz danych, w zakresie nauk mineralogicznych oraz wiedzy o surowcach mineralnych, samodzielne zaplanowanie toku badań oraz przeprowadzenia makroskopowej identyfikacji i opisu cech fizycznych podstawowych minerałów a także form ich występowania w przyrodzie, posługiwanie się mikroskopem polaryzacyjnym i refraktometrem optycznym do identyfikacji i opisu podstawowych cech optycznych kryształów.</p>
6.	Technologie prośrodowiskowe	<p>Ćwiczenia terenowe: Problematyka gospodarki odpadami poflotacyjnymi hutnictwa miedzi na przykładzie zbiornika odpadów poflotacyjnych żelazny Most. Problematyka oczyszczania gazów i składowania odpadów związanych z hutnictwem miedzi i innych metali kolorowych. Wizyta w elektrociepłowni należącej do Zespołu Elektrociepłowni Wrocławskich KOGENERACJA S.A. Zapoznanie się z ciągiem technologiczny produkcji ciepła i energii elektrycznej, przygotowania paliw do spalania, palenisko fluidalne, układy oczyszczające gazy spalinowe; produkcja wody ciepłowniczej i kotłowej, gospodarka odpadami. Odnawialne źródła energii wiatrowej na przykładzie farm wiatrowych województwa dolnośląskiego. Ekologiczne i ekonomiczne - za i przeciw. Problemy technologiczne. Rozwiązania technologiczne w gospodarce odpadami wizyta na składowisku odpadów</p>

		komunalnych zapoznanie się z ciągiem technologicznym, organizacja składowiska, zabezpieczenia wód gruntowych, system monitoringu, linia do produkcji paliwa alternatywnego; wizyta w kompostowni odpadów poznanie ciągu technologiczny, warunków kompostowania i dojrzwiania kompostu, wydajność; wizyta w sortowni odpadów zapoznanie się z ciągiem technologicznym, urządzeniami stosowanymi do przygotowania, separacji, sortowania i kompaktowania odpadów. Rynek surowców wtórnych.
7.	Petrologia surowców skalnych i mineralnych	Ćwiczenia terenowe: Petrologia wybranych skał krystalicznych i osadowych oraz towarzysząca im mineralizacja w kontekście ich potencjalnej użyteczności w gospodarce. Dolnośląski wulkanizm kenozoiczny - bazaltoidy i towarzyszące im utwory piroklastyczne oraz związana z nimi mineralizacja hydrotermalna. Granitoidy waryscyjskie i mineralogia towarzyszących im pegmatytów granitowych. Wybrane skały metamorficzne Sudetów jako zapis geologicznej ewolucji kompleksów skalnych. Skały ilaste i okrzewne jako surowiec do produkcji ceramiki budowlanej i szlachetnej. Problemy związane z oceną przydatności wybranych surowców skalnych w gospodarce (m. in. wpływ ciosu termicznego na bloczność i technologię eksploatacji, wpływ procesów hydrotermalnych i wietrzeniowych na własności fizykomechaniczne surowców skalnych, zgorzel bazaltowa (słoneczna), wpływ domieszek węglanowych na jakość surowca ceramicznego). Problemy środowiskowe związane z eksploatacją surowców skalnych oraz możliwości zagospodarowania obszarów pokopalnianych.
8.	Geologia regionalna i geologia złóż	Ćwiczenia terenowe: Szczegółowa treść ćwiczeń zależna od przyjętej w danym roku struktury i trasy ćwiczeń terenowych. Przedmiotem ćwiczeń są zagadnienia regionalnej budowy geologicznej i zagadnienia geologii złożowej. Ćwiczenia realizowane są w Polsce (Karpaty, zapadlisko przedkarpackie) i/lub poza granicami kraju (Ukraina, Rumunia Czechy, Rosja, Kazachstan, Litwa, Łotwa, Estonia). Przykładowe treści ćwiczeń: Budowa geologiczna orogenu na przykładzie Karpat: zapadlisko przedkarpackie, złoża gazu. Karpaty Zewnętrzne, złoża ropy i gazu, skansen naftowy w Bóbrce, odsłonięcia serii menilitowych i diatomitów, mineralizacje uranowe rejonu Bezmiechowej. Strefa pienińska budowa geologiczna (wąwóz Homole), andezyty G. Wżar. Karpaty Wewnętrzne, Tatry. Zakarpacie - (Ukraina, Węgry lub Słowacja) wulkanizm karpacki i jego znaczenie metalogeniczne (metale, perlit). Budowa geologiczna obszaru platformowego na przykładzie płyty podolskiej, platformy scytyjskiej i centralnej części tarczy ukraińskiej: Odsłonięcia granitoidów tarczy ukraińskiej rejonu Humania i przełomu Bugu południowego, krzyworskie złoża BIF, bazalty Wołynia, mineralizacje Cu-U Old-Redu, profile syluru, dewonu, kredy i neogenu płyty podolskiej, złoża manganu. Odsłonięcia ukraińskie i przybałtyckie jako możliwość zapoznania się z litologią skał znanych w Polsce tylko z wierceń na obszarze platformy wschodnioeuropejskiej. Geologia Rumunii i jej zasoby mineralne: Złoża Rosia Montana, złoża i odsłonięcia soli w Transylwanii, wody termalne, ropa naftowa i sole kamienne rejonu Suczawy.
9.	Kartograficzna dokumentacja geologiczna	Ćwiczenia terenowe: Metodyka planowania i prowadzenia badań geologicznych na potrzeby dokumentacji kartograficznej z wykorzystaniem materiałów archiwalnych, map i numerycznych modeli powierzchni terenu. Rejestracja i archiwizacja danych geologicznych z zastosowaniem lokalizacji GPS i zapisu numerycznego. Wykonywanie płytkich sondowań geologicznych i geofizycznych oraz profili litologicznych. Metodyka pobierania prób skalnych do badań laboratoryjnych. Zaznajomienie ze sprzętem badawczym stosowanym do opracowywania kartograficznej dokumentacji geologicznej. Analiza i interpretacja uzyskanych wyników prac badawczych, wykonanie kart otworów geologicznych, edycja map i przekrojów geologicznych. Opracowanie tekstowe danych pozyskanych podczas badań, ich analiz oraz interpretacji geologicznej.
10.	Kartowanie geologiczno-inżynierskie	Ćwiczenia terenowe: Analiza map i dostępnych materiałów archiwalnych. Interpretacja zawartych w nich danych niezbędnych do zaprojektowania badań geologiczno-inżynierskich w wybranym terenie. Wizja lokalna. Zaplanowanie lokalizacji punktów badawczych. Opis morfologii terenu, naturalnych procesów geodynamicznych, czynników antropogenicznych, występowania wód powierzchniowych, pomiary głębokości pierwszego poziomu

		wód podziemnych. Wykonanie otworów badawczych i sondowań DPL do głębokości 3-4m p.p.t. Analiza makroskopowa gruntów. Pomiary głębokości zwierciadła wody w otworze. Prezentacja sprzętu badawczego (wiertnicy mechanicznej, sondy statycznej, płyty sztywnej itp.). Analiza uzyskanych wyników prac badawczych, wykonanie kart otworów geologiczno-inżynierskich, przekrojów geotechnicznych. Wykonanie mapy gruntów dla głębokości 1 i 3 m p.p.t. Ocena przydatności budowlanej podłoża gruntowego, wydzielenie obszarów o warunkach niekorzystnych, o ograniczonej przydatności, o warunkach przeciętnych i dobrych. Wykonanie mapy warunków geologiczno-inżynierskich w skali 1:2000 lub 1:1000.
Semestr II		
1.	Metody geofizyczne w geologii	<p>Wykłady: Metody grawimetryczne: Ziemskie pole siły ciężkości, przyrządy pomiarowe – grawimetry, rodzaje i przeznaczenie, dryft grawimetru, metoda jego eliminacji, pomiary względne siły ciężkości, metodyka prac terenowych, poprawki siły ciężkości i redukcje pomiarów grawimetrycznych, metody wyznaczania gęstości objętościowej skał z wykorzystaniem metody grawimetrycznej, zakres stosowania metody grawimetrycznej. Metody magnetyczne: Składowe pola magnetycznego, jednostki w magnetometrii, namagnesowanie, podatność i przenikalność magnetyczna, natężenie pola magnetycznego. Diamagnetyzm, paramagnetyzm, ferromagnetyzm, namagnesowanie skał. Podstawowa interpretacja anomalii magnetycznych, zastosowanie mikromagnetyki w zagadnieniach inżynierskich. Metody geoelektryczne: Podstawy metody polaryzacji wzbudzonej (IP). Metody elektromagnetyczne (metody częstotliwościowe i impulsowe, technika pomiarów, rozdzielczość i zasięg głębokościowy. Metoda magnetotelluryczna (MT). Laterologi. Zastosowania wybranych metod geoelektrycznych. Metody termometryczne. Metody radiometryczne: Profilowanie gamma oraz spektrometryczne profilowanie gamma. Profilowania neutronowe oraz gamma-gamma, wyznaczanie porowatości neutronowej i ogólnej, ocena nasycenia i litologii skał. Wybrane metody geofizyki otworowej. Metoda georadarowa.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Grawimetria stosowana. Przykłady zastosowań. Przykłady zastosowań metody grawimetrycznej do rozwiązywania różnych zagadnień wchodzących w zakres geologii inżynierskiej i ochrony środowiska. Przyrządy do pomiaru pola magnetycznego Ziemi, namagnesowania i podatności magnetycznej. Podstawowa interpretacja anomalii magnetycznych, zastosowanie mikromagnetyki w zagadnieniach inżynierskich. Praktyczne zastosowanie metody georadarowej (lokalizacja rur, kabli, obiektów podpowierzchniowych). Zastosowania wybranych metod geoelektrycznych – badania dla potrzeb geotechnicznych. Geologiczna interpretacja badań mikrosejsmicznych. Wykonanie prostych projektów z zastosowaniem wybranych metod geofizycznych. Praktyczne pomiary z zastosowaniem georadaru.</p>
2.	Numeryczne modelowanie w hydrogeologii	<p>Wykłady: Modelowanie jako podstawowa metoda badawcza współczesnej hydrogeologii. Definicje i pojęcia podstawowe. Model hydrogeologiczny, model konceptualny a model numeryczny. Zarys historii modelowania, w tym metoda analogii elektrohydrodynamicznej (AEHD) i zasada działania integratorów siatkowych AP. Teoretyczne podstawy obliczeń numerycznych modeli filtracji. Cele symulacji modelowej. Rozwiązanie dla warunków ustalonych i nieustalonych. Stosowane w modelowaniu metody rozwiązań (różnica między MRS i MES). Rozwiązanie równań matematycznych opisujących filtrację. Metody iteracyjne. Odwzorowanie systemu wodonośnego na modelu. System wodonośny i typy układów hydrostrukturalnych odwzorowanych na modelu. Powierzchnie brzegowe. Krążenie i pionowa wymiana wody w obrębie systemu wodonośnego. Definiowanie warunków brzegowych. Schemat postępowania przy realizacji modelu. Dyskretyzacja i rodzaje siatek dyskretyzacyjnych. Warunki brzegowe i warunki początkowe modelu. Problematyka przygotowania danych wejściowych do modelu. Dane wejściowe; bazy danych i mapy numeryczne. Zastosowanie technik GIS. Problem skali modelu. Specyfika budowy modeli regionalnych systemów wodonośnych. Problem schematyzacji warunków hydrogeologicznych. Modelowanie geostatystyczne. Schematyzacja warunków hydrogeologicznych i</p>

		<p>odwzorowanie układu hydrostrukturalnego na modelu. Metody rozwiązań numerycznych. Modele płaskie i przestrzenne 3-D. Zasada działania i zastosowanie wiodących programów modelujących w metodzie MRS i MES. Budowa modeli wielowarstwowych. Symulacja oddziaływań z wodami powierzchniowymi. Analiza jakości modelu. Kalibracja i weryfikacja modelu. Wyniki badań modelowych. Analiza wyników modelu. Bilans wodny i obliczenia zasobów wód podziemnych na modelu. Analiza linii prądu, obszaru spływu wód do ujęcia i stref ochronnych na modelu. MODFLOW. Program MODFLOW i pakiety współpracujące. Schemat postępowania i prawidłowa dokumentacja modelu. Odwzorowanie migracji zanieczyszczeń na modelu. Modelowanie migracji zanieczyszczeń. Zastosowania programu MT3D. Przykłady zastosowań. Prezentacja wyników i rola internetu.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Podstawy budowy modelu. Problem schematyzacji, przygotowanie danych dla wykonania modelu koncepcyjnego. Zasady wprowadzania różnych typów warunków brzegowych. Tworzenie numerycznego modelu filtracji. Zastosowanie programów opartych na MRS (ASM i ASMwin) w modelowaniu filtracji wód podziemnych. Zadania dla warunków ustalonych. Model 1-warstwowy. Budowa modelu płaskiego w planie (2-D). Modelowanie w rejonie ujęcia wód podziemnych. Wyznaczanie linii prądu w strumieniu filtracji. Określenie obszaru spływu wód do ujęcia (OSW). Model numeryczny jako narzędzie w wyznaczaniu stref ochronnych ujęć. Wykorzystanie metod geostatystycznych i GIS. Przygotowanie danych i wykorzystanie metod geostatystycznych i GIS w modelowaniu procesów hydrogeologicznych Modele wielowarstwowe. Budowa modeli wielowarstwowych i trójwymiarowych (3-D) – zastosowania programu MODFLOW, poznanie interfejsów użytkownika, zadawanie warunków brzegowych i pionowych oddziaływań na modelu wielowarstwowym. Modelowanie hydrochemiczne. Podstawy z zakresu użycia oprogramowania z bazy USGS typu CXTFIT, PHREEQC Podsumowanie. Rola Internetu i wykorzystanie baz danych w badaniach modelowych. Omówienie wykonanych projektów.</p>
3.	Analiza geozagrożeń	<p>Wykłady: Zagadnienia ogólne (klasyfikacja zagrożeń, regulacje prawne - międzynarodowe i polskie). Grawitacyjne ruchy masowe (osuwiska, spęływanie, spływy grawitacyjne itp.). Zagrożenia związane z krasem i subrozją. Geozagrożenia uruchomione przez działalność górniczą. Zagrożenia hydrologiczne i klimatyczne (powódzie, erozja wybrzeży, gwałtowne zjawiska atmosferyczne). Zagrożenia wulkaniczne (w skali lokalnej i w skali regionalnej/globalnej). Zagrożenia sejsmiczne (uwarunkowania, prognozowanie)</p> <p>Ćwiczenia: Zagadnienia związane z analizą zagrożenia osuwiskami. Zagadnienia związane z analizą zagrożeń spowodowanych działalnością górniczą. Analiza zagrożeń sejsmicznych.</p>
4.	Metody stratygraficzne w dokumentowaniu złóż	<p>Wykłady: Polskie zasady stratygrafii. Klasyfikacja formalnych jednostek stratygraficznych (litostratygrafia, biostratygrafia, chronostratygrafia, magnetostratygrafia) i nieformalnych jednostek stosowanych w dokumentowaniu złóż (m.in. sejsmostratygrafia, stratygrafia zdarzeniowa, stratygrafia sekwencyjna, chemostratygrafia, cyklostratygrafia, eustatostratygrafia, SIS). Geochronologia (metodyka i interpretacja).</p> <p>Ćwiczenia: Ćwiczenia praktyczne - wydzielanie jednostek stratygraficznych w profilach geologicznych, metody ekwiwalencji litologicznej i korelacji wiekowej. Przykłady zastosowania specjalnych nieformalnych metod stratygraficznych</p>
5.	Metody monitoringu i oceny stanu środowiska	<p>Wykłady: Ocena przedsięwzięć pod kątem wpływu na środowisko w świetle obowiązujących przepisów. Ocena stanu środowiska naturalnego na podstawie danych z państwowego monitoringu środowiska. Zanieczyszczenia środowiska naturalnego - źródła i charakterystyka. Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń. Charakterystyka terenów zdegradowanych oraz sposoby ich rekultywacji. Zapoznanie się ze sposobami prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi</p> <p>Ćwiczenia: Ocena stanu środowiska w wybranym województwie na podstawie danych z PMŚ. Identyfikacja źródeł uwolnień zanieczyszczeń do środowiska na podstawie wybranej instalacji. Ocena zanieczyszczenia powierzchni ziemi na wybranym przykładzie- etapy identyfikacji terenów zanieczyszczonych.</p>

6.	Postępowania w sprawach koncesjonowania kopalin	<p>Wykłady: Ekonomiczne podstawy działalności koncesyjnej państwa, podstawy geologii gospodarczej. Instytucje prawa geologicznego i górniczego w postępowaniu koncesyjnym: własność górnicza, użytkowanie górnicze, koncesje, własność nieruchomości gruntowej. System administracji geologicznej w Polsce: starosta, marszałek województwa, minister właściwy do spraw środowiska oraz ich kompetencje, służba geologiczna. Rodzaje koncesji w prawie geologicznym i górniczym: koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż, koncesje na bezzbiornikowe magazynowanie substancji, na składowanie odpadów, na podziemne składowanie dwutlenku węgla. Opłaty i podatki w geologii. Procedury administracyjne w koncesjonowaniu kopalin. Spory sądowe w sprawach geologiczno-górnich.</p> <p>Konwersatorium: Rozwinięcie tematów poruszonych na wykładzie.</p>
7.	Zasady przygotowywania prac i wystąpień naukowych	<p>Wykłady: Podstawy metodologii naukowej. Metodyka planowania i prowadzenia badań naukowych oraz pisanie pracy naukowej/dyplomowej. Cel i hipoteza badawcza, fakty i interpretacje, struktura publikacji naukowej/dyplomowej. Bibliografia. Źródła informacji naukowej i ich wyszukiwanie (specjalistyczne bazy danych i pism naukowych, bazy aktów prawnych, katalogi chronionych obiektów przyrodniczych; systemy biblioteczno-informacyjne, wyszukiwarki internetowe, zasoby Open Access, kolekcje naukowe, tworzenie własnych baz danych bibliograficznych). Znaczenie doboru metod badawczych, krytyczna analiza, źródeł i danych, ocena wiarygodności informacji. Dobre praktyki i rzetelność badań naukowych. Korzystanie z cudzego dorobku w pracy naukowej. Wybrane darmowe i swobodne źródła ilustracji, map itp. oraz zasady korzystania z nich, weryfikacji, edycji. Zasady i ograniczenia prawne prowadzenia prac terenowych, w tym na terenach chronionych, pobierania próbek, przywożenia próbek zza granicy. Redakcja prac dyplomowych, cechy języka naukowego. Rola recenzji prac naukowych/dyplomowych i jej wymogi jako wskaźnik dla autorów publikacji.</p> <p>Techniki przygotowania i wygłaszania prezentacji naukowej. Zasady prowadzenia dyskusji naukowej. Publikacja wyników pracy dyplomowej/naukowej w otwartych zasobach internetowych i klasycznych wydawnictwach.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza wybranego krótkiego artykułu naukowego pod kątem techniki pisanie pracy naukowej. Praca z krótkimi przykładami plagiatów oraz utworów zależnych, opracowanie na podstawie utworu oryginalnego własnego tekstu z prawidłowymi powołaniami na źródło, ale wolnego od zależności względem oryginału. Opracowanie wybranego zagadnienia z zakresu geologii w postaci pisemnego konspektu i prezentacji multimedialnej do ustnego wygłoszenia. Student przeprowadza kwerendę źródeł naukowych nt. danego zagadnienia, następnie konsultując z prowadzącym na tej podstawie typuje kluczowe dla opracowania tematu publikacje (minimum 3), które będą podstawą prezentacji i konspektu. Te wybrane publikacje przekazywane są także pozostałym członkom grupy ćwiczeniowej. Przeprowadza też kwerendę i wybór materiałów graficznych do prezentacji. Po prezentacji multimedialnej grupa ćwiczeniowa omawia wystąpienie m.in. pod kątem: poprawności merytorycznej planu wykładu, pełnego przestrzegania praw autorskich i uźródłowienia treści, poprawności zestawienia bibliograficznego, właściwego doboru grafik, zachowania języka naukowego, opracowania redakcyjnego i językowego, techniki wygłoszenia.</p>
Semestr III		
1.	Seminarium dyplomowe	Seminarium: Uczestnik seminarium przygotowuje prezentację ustną z wyników badań zawartych w pracy magisterskiej
2.	Geotechnika - wybrane zagadnienia	Wykłady: Rozkład i wartości naprężeń w ośrodku gruntowym pod obciążeniami o różnej geometrii i dla różnej historii obciążenia. Posadowienie bezpośrednie i pośrednie - rozwiązania sposobu fundamentowania w zależności od wytrzymałości i odkształcalności podłoża gruntowego. Metody modyfikacji i wzmacniania podłoża fundamentów. Pojęcie parcia czynnego, biernego i geostatycznego w zależności od rodzaju konstrukcji, jej sztywności i obciążeń. Wyznaczanie parcia w gruntach spoistych i niespoistych na proste konstrukcje oporowe

		<p>Ocena stateczności skarp i zboczy. Metody obliczania stateczności skarp i zboczy. Zabezpieczanie stateczności skarp i zboczy.</p> <p>Ćwiczenia: Obliczenia w zakresie stanu granicznego nośności i użytkowalności podłoża dla prostych stanów naprężeń na styku konstrukcji z podłożem. Obliczanie parcia biernego, czynnego i geostatycznego w różnych warunkach gruntowych. Obliczenia stateczności skarp i zboczy wybraną metodą.</p>
3.	Wybrane techniki numeryczne w inżynierii geologicznej	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Obróbka (przycinanie, cieniowanie itp) podkładów rastrowych w formie plików oraz serwisów WMS. Narzędzia edycji obiektów ułatwiające pracę z dużymi projektami; krzyże kalibracyjne map, macierze. Import dużych zakresów zewnętrznych danych punktowych. Praca ze spersonalizowanymi wypełnieniami i liniami z wykorzystaniem komórek; wymiana definicji linii między użytkownikami. Zaawansowana praca z narzędziami typu Accudraw. Obiekty foremne, wielokąty, różne rodzaje krzywych. Widoki, definiowanie widoków, praca z widokami. Wymiarowanie obiektów. Korzystanie z wiedzy dostępnej w ramach społeczności oprogramowania cad (serwisy Autodesk, Bentley, fora użytkowników).</p>
4.	Filozofia	<p>Wykłady: Wprowadzenie. Zagadnienia, zakres i główne kierunki filozofii. Narodziny myśli europejskiej – presokratycy i sofiści. Przełom sokratejski w myśli greckiej – od Platona do Arystotelesa. Między empiryzmem a racjonalizmem: Hobbes, Locke, Berkeley, Hume – Descartes, Spinoza, Leibniz. Przewrót kopernikański w filozofii: filozofia transcendentalsa Immanuela Kanta. Idealizm niemiecki i jego systemy: Fichte, Schelling, Hegel. Od metafizyki do psychoanalizy: Schopenhauer, Nietzsche, Freud. Pozytywizm – neokantyzm – fenomenologia – filozofia życia, egzystencjalizm. Zwrot lingwistyczny: Wittgenstein i Heidegger, Koło Wiedeńskie, filozofia analityczna. Teoria krytyczna, hermeneutyka, krytyczny racjonalizm. Filozofia umysłu, neurofilozofia, neuroestetyka</p>
5.	Prawne aspekty w ochronie środowiska	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia, koncepcje i zasady ochrony środowiska. Organizacja administracji ochrony środowiska. Udział społeczeństwa w procedurach decyzyjnych dotyczących środowiska. Ochrona środowiska w działalności inwestycyjnej. Ochrona zasobów środowiska. Ograniczenia sposobów korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska. Gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku. Ekonomiczne instrumenty ochrony środowiska. Odpowiedzialność w ochronie środowiska. Ocena oddziaływania na środowisko. Finansowanie inwestycji proekologicznych. Pozwolenia zintegrowane.</p>
Semestr I-II – Moduł przedmiotów fakultatywnych		
1.	Współczesne metody badań w hydrogeologii	<p>Wykłady: Rola teledetekcji i hydrogeofizyki w badaniu środowiska wód podziemnych. Zastosowanie metod nieinwazyjnych w hydrogeologii. Dostęp do danych satelitarnych. Modele zintegrowane. Przyszłościowe kierunki rozwoju i badań.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Praca na danych pozyskanych w trakcie zajęć terenowych z aparaturą oraz z serwerów WMS. Zapoznanie z przykładowymi systemami monitoringu stacjonarnego wód podziemnych wykorzystywanych przez instytucje rządowe, przedsiębiorstwa i spółki w Europie</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Grupowe wykonanie pomiarów parametrów hydrogeologicznych ośrodka do głębokości 25 i 50 metrów metodą MRS z wykorzystaniem aparatury Numis Lite</p>
2.	Wpływ działalności inżynierskiej na środowisko gruntowo-wodne	<p>Wykłady: Główne czynniki i procesy antropogeniczne wpływające na przekształcenie środowiska gruntowo-wodnego. Oddziaływanie eksploatacji podziemnej na środowisko gruntowo-wodne – przekształcenia: hydrogeologiczne i hydrologiczne, geomechaniczne, gleb i szaty roślinnej. Oddziaływanie eksploatacji odkrywkowej (zwałowiska – problemy i skutki ich składowania, powstawanie ruchów masowych). Wpływ odwodnienia (leje depresji i zmiany jakości i ilości wód podziemnych i powierzchniowych). Zmiany</p>

		hydrodynamiczne w środowisku wód podziemnych pod wpływem odwadniania wkopów budowlanych. Wpływ zanieczyszczeń organicznych i nieorganicznych na właściwości fizyko-mechaniczne gruntów i jakość wód. Formy występowania i właściwości zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego. Wpływ awarii składowisk odpadów niebezpiecznych, komunalnych, radioaktywnych na środowisko gruntowo-wodne.
3.	Metody obliczeniowe w mineralogii i petrologii	Ćwiczenia laboratoryjne: Ocena jakości uzyskanych danych analitycznych w pomiarach znajdujących zastosowanie w mineralogii i petrologii. Precyzja i dokładność pomiarów. Przedstawianie wyników oznaczeń. Identyfikacja źródeł i rodzaje niepewności pomiarowych. Przenoszenie niepewności. Odrzucanie danych. Zagadnienie łączenia wyników osobnych pomiarów. Korelacja i kowariancja. Rozkłady i testy zgodności rozkładów. Regresja liniowa i nieliniowa. Wnioskowanie statystyczne na temat populacji na podstawie prób. Graficzna prezentacja danych pomiarowych i ich analiza w mineralogii i petrologii.
4.	Metody mikropaleontologiczne w geologii naftowej	Wykłady: Przydatność mikroskamieniałości w geologii naftowej. Charakterystyka podstawowych grup mikroskamieniałości przydatnych do określenia wieku skał macierzystych i zbiornikowych (otwornic, radiolarii, kokkolitów, okrzemek, małżoraczków, konodontów, palinomorf). Metodyka pobierania, wzbogacania i przygotowania laboratoryjnego próbek skalnych do badań mikroskamieniałości (badania terenowe i laboratoryjne) oraz technika badań kameralnych mikroskamieniałości. Mikropaleontologiczne wskaźniki paleośrodowiska i ich zastosowanie w geologii naftowej. Możliwość identyfikacji typu kerogenu metodą palinologiczną i jej zastosowanie w badaniach skał macierzystych. Metody oceny stopnia dojrzałości termicznej skał macierzystych z zastosowaniem palinomorf, konodontów i otwornic.
5.	Analiza paleośrodowiskowa	Ćwiczenia laboratoryjne: Aktualny stan wiedzy na temat zależności pomiędzy zespołami organizmów a warunkami powstawania osadów. Wpływ procesów fosylizacyjnych na możliwości interpretacji środowisk w oparciu o zespoły skamieniałości. Charakterystyka grup organizmów pod względem przystosowań i wymagań środowiskowych. Przykłady praktycznych zastosowań w określaniu warunków środowiska. Rozpoznawanie zespołów skamieniałości auto- i allochtonicznych. Analiza próbek pod względem interpretacji środowiskowych w oparciu o skamieniałości. Analiza zmian środowiskowych w profilach. Charakterystyka podstawowych skamieniałości śladowych oraz ichnofacji. Modele sedimentologiczno-ichnologiczne dla różnych środowisk. Wykorzystanie skamieniałości śladowych do rekonstrukcji warunków sedimentacji (batymetria, zasolenie, natlenienie, energia wody, charakter dna). Przykłady analizy ichnologicznej – interpretacji profili. Rozpoznawanie skamieniałości śladowych. Zastosowanie analizy facjalnej w interpretacjach paleośrodowiskowych (przegląd facji). Przykłady zastosowania analizy paleośrodowiskowej w poszukiwaniach złóż. Osady pustynne czerwonego spągowca jako zbiornik gazu ziemnego. Osady cechsztyńskie jako cel poszukiwań bituminów.
6.	Oceny oddziaływania na środowisko w kontekście Ramowej Dyrektywy Wodnej i Prawa Wodnego	Wykłady: Dyrektywy UE w zakresie Ochrony Wód - Ramowa Dyrektywa Wodna i jej związki z Dyrektywami o wodach podziemnych, „azotanową”, „siedliskową”, „powodziową”. Polskie akty prawne związane z ochroną wód: Prawo ochrony środowiska; Prawo wodne; Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków; Akty wykonawcze (Rozporządzenia) wynikające z tych ustaw. Procedury oceny oddziaływania na środowisko na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Wytyczne do ekspertyzy w zakresie oceny wpływu/oddziaływania przedsięwzięcia na cele ochrony wód w rozumieniu Ramowej Dyrektywy Wodnej; Źródła informacji o jakości i stanie środowiska; zakres raportu dla przedsięwzięcia wynikający z rodzaju przedsięwzięcia i obowiązujących przepisów prawa; Podstawowe definicje: Jednolita część wód powierzchniowych, Klasyfikacja stanu wód, Stan wód, Stan ekologiczny wód, Stan chemiczny wód, Klasa stanu wód, Wskaźnik jakości wód. Ogólna charakterystyka oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na elementy stanu ekologicznego wód. Przykładowa charakterystyka czynników oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na elementy stanu ekologicznego wód oraz na cele środowiskowe obszarów chronionych (w tym obszarów Natura 2000). Ogólne wytyczne w zakresie oceny wpływu czynników oddziaływania na parametry

		<p>biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne oraz parametry obszarów chronionych właściwe dla osiągnięcia zidentyfikowanego celu ochrony wód., etapy analizy. Derogacje i skutki wykazanych w raporcie odstępstw, lista sprawdzająca.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wykonanie OOS przykładowego przedsięwzięcia (lub oceny strategicznej) na cele ochrony wód wybranej JCWP zgodnie z zakresem przewidzianym w WFD, Prawie wodnym, Prawie ochrony środowiska oraz pozostałymi przepisami prawa. Wykonanie analizy uwarunkowań środowiskowych przedsięwzięcia na podstawie dostępnych informacji/dokumentacji. Przygotowanie szczegółowej informacji do oceny wpływu przedsięwzięcia na parametry morfologiczne, fizykochemiczne i recypienty biologiczne. Interpretacja wyników, analiza możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia, podsumowanie. Wykonanie listy sprawdzającej. Przygotowanie streszczenia w języku niespecjalistycznym. Przygotowanie prezentacji przedsięwzięcia pod kątem wpływu na środowisko w celu informowania stron biorących udział w procedurze OOS.</p>
7.	Transgraniczne rozprzestrzenianie zanieczyszczeń	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i równania mechaniki płynów. Charakterystyka poszczególnych składowych środowiska naturalnego. Charakterystyka poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia zbiorników wodnych. Ruch zanieczyszczeń w wodach rzek i kanałów otwartych. Przepływy zanieczyszczeń w gruncie. Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń w powietrzu. Pierwotne metody ochrony powietrza (metoda u źródeł). Prawno – ekonomiczne metody ochrony atmosfery. Podstawy prawne monitoringu powietrza atmosferycznego. Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości.</p>
8.	Modelowanie struktur geologicznych	<p>Wykład: Przegląd współczesnych metod numerycznych stosowanych w modelowaniu budowy geologicznej. Archiwizacja danych wyjściowych (geologia powierzchniowa, wyniki wierceń, dane geofizyczne, dane satelitarne, numeryczne modele terenu), schematy baz danych i technologia transferu danych z baz do graficznych programów modelujących i analitycznych. Podstawy modelowania numerycznego i analogowego</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do oprogramowania umożliwiającego modelowanie 3D budowy geologicznej (struktura, interfejs, zakres funkcji), formaty danych obsługiwane w modelowaniu 3D, przygotowanie danych wyjściowych do pracy z projektami. Konstrukcje podstawowych elementów przestrzennych geologicznej mapy wglębnej, sporządzanie map strukturalnych i miąższościowych. Interpretacja sekcji sejsmicznych 2D, tworzenie map na podstawie danych z kilku przekrojów 2D, interpretacja strukturalna. Interpretacja zdjęcia sejsmicznego 3D, tworzenie map czasowych horyzontów sejsmicznych na podstawie danych ze zdjęcia sejsmicznego 3D, interpretacja strukturalna. Sporządzanie przekrojów geologicznych na podstawie danych powierzchniowych i otworowych. Konstrukcja trójwymiarowych modeli struktur geologicznych, numeryczne modelowanie przemieszczeń i odkształceń. Tworzenie 3D modelu budowy geologicznej na podstawie danych otworowych, sejsmicznych, powierzchniowych, narzędzia numeryczne do odtworzenia parametrów strukturalnych, pomiarów geologicznych, analizy mezo- i makrostrukturalnej, obliczeń surowcowych</p>
9.	Metody badań minerałów rudnych	<p>Wykłady: Nomenklatura naukowa. Historia metody badawczej, zastosowanie światła odbitego w różnych dziedzinach życia. Wyznaczanie sukcesji minerałów: schematy obrazów mikroskopowych i ich interpretacja, obrazy mikroskopowe i ich interpretacja, konstrukcja diagramów krystalizacji kruszców. Charakterystyka minerałów przeźroczystych w preparatach polerowanych: charakterystyka zdolności refleksyjnej minerałów przeźroczystych, charakterystyka barwy, interpretacja zjawisk, efekty dwójodbicia, efekt anizotropii, wewnętrzne refleksy w minerałach przeźroczystych, prezentacja zdjęć i filmów nagranych na potrzeby wykładu</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowe cechy optyczne minerałów rudnych: zdolność refleksyjna, barwa minerałów pod mikroskopem, dwójodbicie, pleochroizm refleksyjny, efekt anizotropii, wewnętrzne refleksy, figury polaryzacyjne w świetle zbieżnym- zajęcia praktyczne. Podstawowe cechy fizyczne minerałów rudnych: formy i pokrój kryształów, charakter łupliwości i zbliźniaczeń, budowa pasowa, twardość zarysowania, polerowania i wgniata</p>

		węglownika, barwa proszku, wytrzymałość na zarysowanie, własności magnetyczne, przewodnictwo elektryczne – zajęcia praktyczne. Paragenezy i parasterezy minerałów rudnych: wykorzystanie paragenez i parasterez do identyfikacji kruszców w preparatach polerowanych – zajęcia praktyczne. Opis kruszców. Identyfikacja kruszców w zestawach ćwiczeniowych: zajęcia praktyczne w oznaczaniu kruszców w zestawach preparatów polerowanych zidentyfikowanych pod względem składu mineralnego. Oznaczanie twardości: budowa twardościomierza, zasady pomiarów twardości minerałów rudnych, przygotowanie minerałów do określenia twardości w skali Vickersa, praktyczne wykonanie oznaczenia twardości.
10.	Surowce skalne świata	Wykłady: Surowce skalne świata: kruszywa, alunit, azbest, asphalt, gliny, margiel i surowce przemysłu cementowego, baryt, bentonit, ziemia okrzemkowa, ziemia fullerska, borany, solanki, karbonatyty, korund, kamień bloczny, skalenie i nefeliny–sjenity, fluoryt, granat, grafit, gips, halit, kaolin, cyjanit/sylimanit/andaluzyt, wapień/dolomit, marmur, mika, mirabilit, natron, naholit, oliwin, perlit, fosforyty, minerały potasowe, pumeks, kwarc, łupek, piasek krzemionkowy/trypla, siarka, talk, wermikulit, wollastonit, zeolity. Geologiczne uwarunkowania, producenci i konsumenci, Ćwiczenia laboratoryjne: Studia przypadku dla poszczególnych grup surowców głównie w oparciu o podaną literaturę i strony internetowe producentów i handlowców
11.	Metody teledetekcyjne w poszukiwaniu złóż	Wykłady: Podstawy fizyczne wybranych metod poszukiwawczych, historia rozwoju geofizycznych metod poszukiwawczych, metody profilowania otworowego, metody zdjęcia powierzchniowego, zdjęcia teledetekcyjne, historia metod teledetekcyjnych od balonów do satelitów. Zdjęcia spektrostrefowe wielokanałowe, hiperspektralne, radarowe itd. Aktualny stan rozwoju metod teledetekcyjnych i ich nowe zastosowania w mezo- i mikroskali. Podstawy gamma spektrometrii i jej zastosowanie do kartowania. Wybrane przykłady zastosowań, Podstawy geochemiczne metod poszukiwawczych, glebowe zdjęcia emanacyjne, analiza koncentracji radonu, rtęci, węglowodorów. Ćwiczenia laboratoryjne: Studia przypadków zastosowań metod omawianych na wykładach, samodzielne pomiary: profilowanie gamma i pomiary gamma spektrometryczne, obsługa i pomiary wykrywaczem metali. Pomiary emanacji radonowych i ich interpretacja. Interpretacja zdjęć lotniczych i satelitarnych
12.	Surowce krytyczne we współczesnej gospodarce	Wykłady: Geologia złóż i rola w gospodarce wybranych surowców krytycznych takich jak: europ, terb, itr, antymon, fosfor, hel, dysproz, neodym, ren, uran, rod, ind, technet-99, hel-3, german, beryl, skand, tryt, wolfram, gal, tantal, niob (koltan), lit. Lista może być modyfikowana w miarę rozwoju sytuacji na rynkach międzynarodowych. Ćwiczenia: Studia przypadku dla poszczególnych grup surowcowych w oparciu o statystyki międzynarodowe dostępne w Internecie i strony producentów
13.	Gospodarka metalami szlachetnymi	Wykłady: Podstawowe informacje o geochemicznych i krystalochemicznych właściwościach metali szlachetnych. Stopy metali szlachetnych z innymi metalami, związki międzymetaliczne metali szlachetnych z innymi metalami i półmetalami. Główne typy złóż metali szlachetnych i ich budowa geologiczna. Pozycja tektoniczna oraz przesłanki poszukiwania i rozpoznawania złóż metali szlachetnych. Metalogeniczne i geochemiczne przesłanki występowania złóż metali szlachetnych. Główne światowe złoża metali szlachetnych w Afryce, Australii, Azji, Ameryce Pł. i Pd. Wydobycie metali szlachetnych i ich proces przerobczy. Gospodarka zasobami metali szlachetnych. Znaczenie międzynarodowe i handel metalami szlachetnymi. Problem standardów złota. Wykorzystanie złota i platynowców w gospodarce światowej. Główni producenci złota, srebra i PGE. Kursy kupna/sprzedaży na głównych giełdach obrotu metalami, tj. w Londynie, Nowym Yorku, Tokio. Charakterystyka własnościowa głównych koncernów górniczo-hutniczych i ich wpływ na wartość rynkową metali szlachetnych.
14.	Metody statystyczne w hydrogeologii	Ćwiczenia laboratoryjne: Rola statystyki w badaniach hydrogeologicznych. Zjawiska i procesy hydrogeologiczne jako obiekty badań statystycznych. Etapy badania statystycznego a planowanie badań

		hydrogeologicznych. Terminologia statystyczna. Zbiorowość a jednostka statystyczna. Cechy statystyczne i typy skal pomiaru. Zastosowanie statystyki opisowej w badaniach hydrogeologicznych. Miary rozkładu cechy. Znaczenie rozkładu w analizie danych hydrodynamicznych i hydrochemicznych, szereg rozdzielczy i analiza rozkładu cechy. Statystyki parametryczne i nieparametryczne. Testy normalności rozkładu. Graficzna prezentacja wyników opisu statystycznego. Zastosowanie statystyki matematycznej w badaniach hydrogeologicznych. Testowanie hipotez: testy parametryczne i nieparametryczne. Graficzna prezentacja wyników testowania. Analiza zależności pomiędzy cechami w badaniach hydrogeologicznych. Korelacja liniowa i nieliniowa, analiza regresji. Graficzna prezentacja wyników analizy korelacji i regresji. Podstawy analizy wielowymiarowej: analiza skupień, analiza czynnikowa. Klasyfikacja danych wielowymiarowych. Graficzna prezentacja wyników analiz. Szeregi czasowe. Analiza trendu. Analiza okresowości szeregu czasowego. Ustalenie zależności pomiędzy szeregami czasowymi. Prognozowanie na podstawie szeregów czasowych w hydrogeologii.
15	Warunki posadowienia obiektów budowlanych	Wykłady: Charakterystyka gruntów budowlanych w Polsce. Wpływ warunków wodnych na posadowienie obiektów budowlanych. Obliczenia dopływów wody do wkopów fundamentowych. Metody odwadniania wykopu w zależności od parametrów filtracyjnych skał. Badania podłoża gruntowego pod obiekty hydrotechniczne. Różne warunki posadowienia obiektów hydrotechnicznych. Badania geologiczno-inżynierskie i specyfika posadowienia obiektów budowlanych na obszarach morskich RP. Problemy posadowienia obiektów budowlanych na obszarach górniczych. Cwiczenia: Przedstawienie propozycji kierunków zagospodarowania przestrzennego wybranej gminy w zależności od warunków środowiskowych i geologiczno-inżynierskich. Metody obliczania dopływu wody do wykopu. Różne metody odwadniania wykopów. Projekt odwodnienia wykopu. Ocena ilościowa wybranych procesów geodynamicznych. Sporządzenie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla obiektu liniowego.
16	Zaawansowane metody badań minerałów i skał	Wykłady: Przegląd metod stosowanych w naukach mineralogicznych, z uwzględnieniem ich zastosowania w inżynierii materiałowej, przemyśle i przetwórstwie surowców skalnych i mineralnych (w takich dziedzinach jak przemysł wapienniczo-cementowy, ceramiczny, szklarski, materiałów izolacyjnych itp.). W trakcie wykładu omawiane będą następujące metody i techniki instrumentalne: 1) zaawansowana mikroskopia optyczna światłem przechodzącym i odbitym, 2) mikroskopia elektronowa SEM/EDS i mikroskopia elektronowa EMP, 3) dyfraktometria rentgenowska XRD, 4) spektroskopia absorpcyjna w podczerwieni FTIR, 5) analiza termiczna DSC-TG. Wyżej wymienione metody omówione będą zarówno w kontekście badań podstawowych jak i charakterystyki materiałów antropogenicznych. Cwiczenia: W trakcie zajęć praktycznych studenci będą poznawać podstawowe zasady działania omawianych na wykładzie instrumentów i technik badawczych, a także związanej z nimi niezbędnej i często specjalistycznej preparatyki. Zaprezentowany będzie sposób planowania zestawu badań, przygotowywanie i interpretacja uzyskanych wyników badań różnych surowców mineralnych w celu określenia ich składu fazowego, właściwości, warunków przetwarzania prowadzących do powstania różnego rodzaju materiałów antropogenicznych. Przedstawione będą możliwości i ograniczenia zastosowania poszczególnych metod pod kątem ich doboru i użycia dla pełniej charakterystyki różnych surowców skalnych oraz materiałów antropogenicznych i innych surowców wykorzystywanych w procesach przerabiania kopalin i surowców mineralnych. Przykładowe problemy badawcze będą dotyczyły np. doboru odpowiednich metod badawczych w charakterystyce surowców do produkcji klinkieru, wraz z charakterystyką uzyskanego produktu - cementu portlandzkiego).
17	Elementy krystalografii i krystalochemii	Wykłady: Pojęcia podstawowe. Sieć przestrzenna i jej składowe. Rodzaje sieci przestrzennych. Sieć odwrotna. Symetria kryształów. Symbole ścian i krawędzi. Prawa krystalografii geometrycznej. Symetria budowy wewnętrznej kryształów. Komórka elementarna. Typy struktur krystalicznych. Defekty sieciowe i zbliżniaczenia.

		<p>Teoria dyfrakcji promieni rentgenowskich na ciałach krystalicznych. Zastosowanie dyfraktometrii rentgenowskiej w badaniach minerałów, skał i materiałów inżynierskich.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Rozpoznawanie elementów symetrii i układów krystalograficznych na modelach i rzeczywistych kryształach. Opis morfologii kryształów (postacie proste i złożone). Rzut stereograficzny ścian oraz elementów symetrii. Wskaźnikowanie ścian. Charakterystyka grup punktowych. Zastosowanie programów komputerowych do wizualizacji kryształów. Opis komórki elementarnej. Generowanie struktur krystalicznych przy użyciu programów komputerowych. Wskaźnikowanie i interpretacja strukturalna dyfraktogramu próbki proszkowej. Wyznaczanie parametrów komórki elementarnej. Oznaczanie wielkości krystalitów i stopnia krystaliczności na podstawie dyfraktogramu. Czynniki kontrolujące natężenie wiązki ugiętej. Ilościowa analiza fazowa. Metoda Rietvela.</p>
18	Izotopowe metody identyfikacji migracji zanieczyszczeń	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia dotyczące izotopów występujących w przyrodzie (zmiennosc skład izotopowego pierwiastków lekkich). Zasadę działania spektrometrów mas oraz sposoby analizy lekkich izotopów stabilnych (H,C,N,O,S) w systemie off-line oraz w systemie ciągłego przepływu helu. Wykorzystanie oznaczeń izotopowych do oceny zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz śledzenie ścieżek migracji zanieczyszczeń na przykładzie wybranych lekkich izotopów stabilnych (węglu, azotu, tlenu, wodoru, siarki).</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zapoznanie się ze sposobami poboru próbek do analiz izotopowych wybranych pierwiastków lekkich. Zapoznanie się z preparatami izotopowymi wybranego pierwiastka, porównania metod off-line i pomiaru w systemie dual-inlet oraz w systemie continuous flow. Pomiarów stosunków izotopowych wybranego pierwiastka oraz wzorców na spektrometrze mas oraz wykonanie obliczeń związanych z normalizacją wyników. Wykonanie obliczeń związanych z wykorzystaniem lekkich izotopów stabilnych do śledzenia ścieżek migracji i mieszania się wód powierzchniowych i podziemnych. Obliczeń związanych z identyfikacją źródeł pochodzenia zanieczyszczeń (np. azotanów) w środowisku.</p>
19	Kartografia geologiczna w górnictwie	<p>Ćwiczenia: Podstawy powierzchniowej i wglębnej kartografii geologicznej, geodezji górniczej oraz kartowania w kopalniach podziemnych i odkrywkowych oraz analizy danych otworowych i geofizycznych. Przedstawienie rodzajów danych źródłowych wykorzystywanych w kartografii geologicznej, rodzajów map, ich charakterystyki oraz zastosowania. Podstawy konstrukcji map i przegląd map tematycznych. Przegląd oprogramowania wykorzystywanego w kartografii geologicznej w kopalniach w Polsce – zalety i ograniczenia. Konstrukcja i interpretacja profili otworów wiertniczych. Analiza danych otworowych. Konstrukcja i interpretacja profili wyrobisk górniczych. Konstrukcja i interpretacja map miąższościowych. Konstrukcja map geologicznych wglębnych i map tematycznych. Interpretacja struktur geologicznych i ich ewolucji na podstawie danych otworowych oraz map geologicznych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: 3-dniowy kurs terenowy obejmujący praktyczne kartowanie geologiczne w kopalniach oraz dokumentację rdzeni wiertniczych</p>
20	Problems of global mineral resources management Gospodarka surowcowa świata	<p>Lectures: Raw material management of the world from the prehistory to the twenty-first century. Demand for raw materials as a reason for expansion, main resource groups on international markets. International organizations related to the exploitation of raw materials. Main companies exploiting raw materials, geological conditions, price fluctuations; free market or collusion of producers?</p> <p>Lab classes: Essays on the historical and current situation on international resource markets</p> <p>Wykłady: Gospodarka surowcowa świata od prehistorii po XXI wiek. Zapotrzebowanie na surowce jako przyczyna ekspansji, główne grupy surowcowe na rynkach międzynarodowych. Międzynarodowe organizacje związane z eksploatacją surowców. Główne firmy eksploatujące surowce, uwarunkowania geologiczne, wahania cen; wolny rynek czy zmonopolizowany?</p>

		Ćwiczenia laboratoryjne: Opracowanie esejów na temat historycznej i aktualnej sytuacji na międzynarodowych rynkach surowcowych
21.	Biogeochemistry and geomicrobiology Biogeochemia i geomikrobiologia	<p>Lectures: Biogeochemical cycles and their changes due to anthropogenic pressure. Fundamentals of physiology of microorganisms and the role of microorganisms in the fundamental biogeochemical cycles, microorganisms of the extreme environments. Circulation of elements and processes of primary production and decomposition; overproductivity of the environment as a result of anthropo-pressure, effects, significance. Enzymes as catalysts of biochemical reactions in the environment and their application in the diagnosis of water and soil quality. Ecotoxicology. Tracking the elements pathways in the environment - application of stable isotopes - role in monitoring of selected elements. Remediation: bioremediation and phytoremediation; the use of bacteria, fungi and plants for treatment of soils and water with contaminants and rehabilitation of former. The role of microorganisms in the formation of selected minerals. Application of microorganisms in the bioleaching as an alternative to conventional metal recovery processes.</p> <p>Lab classes: Simple experiments carried out in the groups: Changes in physical, chemical and microbiological parameters of water in conjunction with changes in the hydrological dynamics of the river on the example of the Oder in Wrocław. The impact of phosphorus and nitrogen on the rate of primary production - laboratory experiment. The importance of hydrolytic enzymes in the environment on the example of phosphatase or arylsulphatase. Aerobic decomposition and anaerobic digestion of organic matter - laboratory experiments. Methods of assessment the size and / or microbial activity. Microbiotests of ecotoxicology. Analysis of carbon isotopic composition as a tool in tracking biogeochemical processes.</p> <p>Wykłady: Cykle biogeochemiczne i ich modyfikacje na skutek presji antropogenicznej. Rola mikroorganizmów w najważniejszych cyklach obiegu pierwiastków, mikroorganizmy środowisk ekstremalnych. Krążenie pierwiastków a procesy produkcji pierwotnej i dekompozycji; nadproduktywność środowiska jako wynik antropopresji- przyczyny, skutki, znaczenie. Enzymy jako katalizatory reakcji chemicznych w środowisku i ich wykorzystanie w diagnostyce jakości środowiska wodnego i glebowego. Śledzenie szlaków przepływu pierwiastków w środowisku z wykorzystaniem izotopów stabilnych – rola w monitoringu obiegu pierwiastków. Remediacja: bioremediacja i fitoremediacja; zastosowanie bakterii, grzybów i roślin do oczyszczania gleb i wody z substancji zanieczyszczających i w rekultywacji terenów przemysłowych. Ekotoksykologia. Rola mikroorganizmów w formowaniu wybranych minerałów. Wykorzystanie mikroorganizmów w procesach biohydrometalurgicznych jako alternatywa dla konwencjonalnych procesów odzysku metali.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Proste eksperymenty wykonywane w grupach: Zmiany parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych wód w powiązaniu ze zmianami dynamiki hydrologicznej cieku na przykładzie Odry we Wrocławiu. Wpływ fosforu i azotu na tempo produkcji pierwotnej – eksperyment laboratoryjny. Znaczenie enzymów hydrolitycznych w środowisku na przykładzie fosfatazy alkalicznej lub arylsulfatazy. Dekompozycja tlenowa i beztlenowa – eksperymenty laboratoryjne. Metody oceny liczebności i/lub aktywności mikroorganizmów. Mikrobiotesty w ocenie ekotoksyczności. Analiza składu izotopowego węgla w monitoringu procesów biogeochemicznych</p>
22.	Interpretation of isotopic data in applied geosciences Interpretacja danych izotopowych w geologii stosowanej	<p>Lectures: Basic information on isotopes and their application to solving environmental problems. Mass dependent and mass independent isotope fractionation. Isotopic diversity of the Earth and its interpretation: mantle, crust, critical zone, hydrosphere, atmosphere, biosphere and their interactions. Isotope geothermometry and how to use it in geological and environmental sciences. How to date a rock? Different approaches to measuring ages of materials.</p> <p>Classes: Sr isotopes as the tool to reconstruct sources of groundwaters. Mass balance models. Pb isotopes as the tool to detect pollution in soils. Mass balance models. Cr isotopes as the tool to estimate Cr+6 reduction.</p>

		<p>Isotope geothermometry – calculations using Alpha-Delta database. Binary mixing model – Keeling plot to estimate components in atmospheric particulate matter</p> <p>Wykłady: Podstawy wiedzy o izotopach i ogólnie o ich wykorzystaniu w naukach przyrodniczych. Podstawy różnicowania składu izotopowego: Frakcjonowanie zależne i niezależne od masy. Zróżnicowanie izotopowe Ziemi i jego interpretacja: płaszcz, skorupa, zwietrzelina, gleba, hydrosfera, atmosfera, biosfera oraz wzajemne interakcje między sferami. Geotermometria izotopowa – przykłady zastosowań w naukach geologicznych i środowiskowych. Interpretacje i przykłady datowań w naukach przyrodniczych: metoda izochrony, konkordia, datowanie młodych próbek: serie U, datowanie rdzeni metodą 210Pb</p> <p>Ćwiczenia: Wykorzystanie izotopów Sr do odtwarzania interakcji między wodami podziemnymi o zróżnicowanym pochodzeniu. Wykorzystanie izotopów Pb do modelowania stopnia zanieczyszczenia gleb. Wykorzystanie izotopów Cr do modelowania stopnia redukcji Cr+6 w zanieczyszczonych wodach powierzchniowych. Geotermometria izotopowa – przykłady obliczeń i korzystania z bazy Alpha-Delta. Izotopowe bilanse mas 2 i 3 składnikowe do oceny udziałów składników w próbach biologicznych i środowiskowych. Zastosowanie modelu dwuskładnikowego (binary mixing model – Keeling plot) do oceny udziałów składników pyłów atmosferycznych.</p>
23.	Global tectonics Tektonika globalna	<p>Lectures: Historical perspective. The interior of the Earth. Evolution of sedimentary basins. Evolution of oceans. Island arcs. Orogenic belts. Non-orogenic mountains. Global tectonics and resources</p> <p>Wykłady: Historia koncepcji geotektonicznych. Budowa wnętrza Ziemi. Uwarunkowania tektoniczne i rozwój basenów sedymentacyjnych. Elementy budowy den oceanicznych, rozwój oceanów w ujęciu cyklu Wilsona. Łuki wyspowe. Klasyfikacja i budowa orogenów, powiązanie stref orogenicznych z łańcuchami góorskimi. Obszary górskie poza strefami orogenicznymi. Powiązania tektoniki globalnej z procesami złożeń zotwórczymi.</p>

Nazwa kierunku studiów: Italianistyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 89

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna Nauka Języka Włoskiego (PNJW) – sprawności zintegrowane	<p>Ćwiczenie rozumienia tekstów mówionych i pisanych w języku włoskim oraz formułowania odpowiedzi i prowadzenia dialogów w tym języku.</p> <p>Rozwijanie umiejętności komunikowania się w określonych sytuacjach przy zastosowaniu środków językowych właściwych danemu poziomowi, w roli komunikacyjnej typowej dla użytkownika o biegłości językowej na przewidzianym poziomie.</p> <p>Rozwijanie znajomości podsystemu fonologicznego, leksykalnego, gramatycznego oraz ortograficzno-interpunkcyjnego w języku włoskim, a także sprawności receptywnych: rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu pisanego oraz sprawności produktywnych: mówienia i pisania.</p> <p>Zapoznavanie studentów zarówno z dostępnymi pomocami językowymi i sposobami korzystania z nich, jak i z metodami i strategiami wykonywania zadań językowych oraz uczenia się.</p> <p>Celem zajęć jest osiągnięcie przez studentów poziomu biegłości określonej w ESOKJ od poziomu A1 do poziomu C1 w zakresie kompetencji językowej, pragmatycznej i socjolingwistycznej.</p>
2.	PNJW – konwersacje i rozumienie ze słuchu	<p>Treści programowe, środki językowe i wykorzystane materiały zgodne z wymogami dla poziomu biegłości językowej B1. Katalog funkcjonalno-pojęciowy i tematyczny oraz role komunikacyjne - właściwe dla tego poziomu. Ćwiczenie kompetencji receptywnej (rozumienia ze słuchu) i rozwijanie kompetencji produktywnych (mówienie w języku włoskim). Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych, pragmatycznych i socjokulturowych zgodnie z zaleceniami ESOKJ dla poziomu B1.</p>
3.	PNJW - pisanie	<p>Proces pisania: analiza tematu, gromadzenie pomysłów, tworzenie konspektu, redagowanie pierwszej wersji tekstu. List formalny: odpowiedź na ogłoszenie o pracę, list motywacyjny, reklamacja. Tworzenie tekstów użytkowych (np. ogłoszeń). Opisywanie osób oraz środowiska naturalnego i społecznego. Analiza powtarzających się błędów i związane z nimi ćwiczenia. Streszczenie i parafraza. Tekst argumentacyjny: dobieranie argumentów do przedstawionego tematu, układanie planu wypowiedzi, tworzenie fragmentów tekstu z uwzględnieniem wybranych środków stylistycznych, redagowanie wstępu i zakończenia, tworzenie pełnego tekstu argumentacyjnego.</p>
4.	PNJW – praca z tekstem	<p>Praca z wybranymi tekstami literackimi i prasowymi nastawiona na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie kompetencji rozumienia tekstu pisanego (dodatkowo także mówienia i pisanie w języku włoskim), - pogłębianie znajomości literatury włoskiej, zwłaszcza najnowszej, - pogłębianie wiedzy o Włoszech, zwłaszcza współczesnych (o realiach kulturowych, społecznych, politycznych), - ćwiczenie słownictwa specjalistycznego i warsztatu analitycznego.

5.	PNJW - tłumaczenie	<p>Analiza tekstu do tłumaczenia: rozpoznawanie zjawisk językowych, odmian funkcjonalnych języka obcego występujących w tekście i występujących w nim odniesień do zjawisk kulturowych. Identyfikacja i opis trudności językowych, merytorycznych, kulturowych i innych związanych z tłumaczeniem tekstu. Wyszukiwanie dokumentacji potrzebnej do przetłumaczenia tekstu (słowniki, teksty paralelne). Podstawy refleksji terminologicznej.</p> <p>Tłumaczenie tekstu z zastosowaniem właściwych technik przekładu, w odpowiednim do sytuacji komunikacyjnej stylu, z wykorzystaniem odpowiednich technik informatycznych. Etapy i organizacja procesu tłumaczenia. Porównywanie oryginału i przekładu: analiza i klasyfikacja błędów, technik i strategii.</p>
6.	Historia Włoch	<p>Podstawowe informacje na temat wybranych zagadnień (wydarzeń i postaci) z historii Włoch.</p> <p>Prowadzący zajęcia przekazuje studentom szczegółowy program wykładu na początku semestru. Przykładowe zakresy: Historia Włoch średniowiecznych; Historia Włoch od początku XVIII wieku do 1870 roku.</p>
7.	Historia literatury włoskiej	<p>Wybrane (najważniejsze, najbardziej znane) dzieła i zjawiska literatury włoskiej w ich kontekście kulturowym i w powiązaniu z periodyzacją.</p> <p>Materiał podzielony jest na następujące okresy: XIII-XV w., XVI-XVIII w., XIX-XXI w.</p> <p>Elementy polskiej recepcji literatury włoskiej.</p> <p>Treści programowe umożliwiają zdobycie orientacji w literaturze włoskiej jako ważnym składniku kultury europejskiej, mającym istotny wpływ m.in. na kulturę polską.</p>
8.	Literatura włoska	<p>Twórczość wybranego autora (nurtu, zjawiska, gatunku literackiego) lub wybranych utworów literatury włoskiej. Lektura, omawianie i analiza wybranych tekstów z uwzględnieniem kontekstów literackich i innych. Rozwijanie kompetencji językowych i zamiłowania do literatury (czerpania satysfakcji z lektury dzieł literackich i rozmów o literaturze). Przykładowe tematy realizowane w 30-godzinnych cyklach: literatura łacińska renesansowych Włoch, wybrane komedie Carla Goldoniego, autorzy sycylijscy XIX-XXI wieku.</p>
9.	Teoria literatury	<p>Podstawowe wiadomości na temat wybranych kierunków badań literaturoznawczych od przełomu antypozytywistycznego do przełomu ponowoczesnego (np. fenomenologia, psychoanaliza, feminizm) ukierunkowane na ukazanie przemian w myśli teoretycznoliterackiej XX wieku. Refleksja nad literaturą i dziełem literackim, definicje literatury, związki między literaturą a autorem, rzeczywistością i czytelnikiem, miejsce odbiorcy w różnych koncepcjach teoretycznoliterackich. Terminologia w języku polskim i włoskim.</p>
10.	Wiedza o Włoszech – geografia	<p>Podstawowe informacje na temat geografii fizycznej i społecznej Włoch ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki każdego regionu administracyjnego (rodzaje krajobrazu, typowe i unikatowe zabytki, problemy komunikacyjne i ekologiczne). Spuścizna historyczno-artystyczna, zwłaszcza w zakresie architektury i urbanistyki, najważniejsze muzea i galerie sztuki. Zagadnienia związane ze świętami ludowymi i religijnymi o międzynarodowym wydźwięku (np. karnawał w Wenecji, Ivrei i Viareggio, palio w Sienie, Giostra del Saracino w Ascoli Piceno, uroczystości Wielkiego Tygodnia i święta patronów najważniejszych miast).</p> <p>Produkty spożywcze, dania i wina, z których słyną poszczególne regiony Półwyspu Apenińskiego.</p>
11.	Wiedza o Włoszech – historia sztuki	<p>1. Średniowiecze: tradycja późnorzymska i bizantyjska, sztuka Longobardów, rozwój monastycyzmu benedyktyńskiego, architektura, rzeźba i malarstwo romańskie, sztuka gotycka: architektura, rzeźba (Pisano), malarstwo (Giotto i sienieńczy), działalność zakonów żebraczych – nowy typ świątyni.</p>

		<p>2. Renesans i manieryzm: rola Florencji, Rzymu i Wenecji, mecenat artystyczny, malarstwo XV w. (Masaccio i jego kontynuatorzy), rzeźba (Ghiberti, Donatello, Michał Anioł), architektura (Brunelleschi, Alberti, Bramante), rozwój teorii sztuki i znaczenie Witruwiusza, malarstwo XVI w. (Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Rafael, Tycjan), rzeźba XVI w. (Michał Anioł, Cellini, Giambologna), architektura XVI w. (Michał Anioł, Palladio), Vasari i rozwój historiografii artystycznej, wpływ sztuki włoskiej na Polskę i Śląsk.</p> <p>3. Rola sztuki włoskiej w ukształtowaniu kultury średniowiecznej i nowożytnej w Europie.</p>
12.	Kultura Włoch – warsztaty	<p>Ćwiczenie kompetencji językowych i kulturowych poprzez różne formy wyrazu artystycznego, np. przygotowanie i wystawienie spektaklu w języku włoskim.</p> <p>Sztuka barokowa we Włoszech i jej wpływ na Europę Środkową: architektura XVII w. w Rzymie (kościół II Gesu, bazylika Św. Piotra), malarstwo barokowe we Włoszech (Caravaggio), rzeźba barokowa (Bernini), działalność północnowłoskich architektów, malarzy i rzeźbiarzy w Krakowie, Warszawie, Wilnie i Lwowie, dzieła barokowej sztuki włoskiej znajdujące się we wrocławskich świątyniach i zbiorach muzealnych.</p> <p>Kino włoskie: twórczość wybranych reżyserów, neorealizm w kinie włoskim, włoskie filmy oscarowe lat 70. i 80., świąteczne produkcje cinepanettone, wakacyjne filmy cineombrellone, narodziny nurtu Cinema medio d'autore.</p> <p>Sztuka kulinarna: bankiet renesansowy, Pellegrino Artusi (La scienza in cucina e l'arte di mangiar bene), włoska terminologia kulinarna, włoskie realia kulinarne, odniesienia kulturowe związane z kuchnią różnych regionów Włoch w tekstach literackich i filmach, włoskie produkty kulinarne we Wrocławiu.</p>
13.	Wstęp do językoznawstwa	<p>Definicje języka, cechy języka naturalnego, funkcje języka, znaki językowe.</p> <p>Język mówiony a język pisany, rozwój pisma: pismo piktograficzne, pismo ideograficzne, logogramy, pismo rebusowe, pismo sylabiczne, pismo fonetyczne, przykłady alfabetów.</p> <p>Język i jego odmiany: zróżnicowanie regionalne i funkcjonalne, norma językowa, zróżnicowanie językowe świata (typologia języków, języki kreolskie i pidżynowe, indoeuropejska rodzina języków, języki romańskie, wybrane klasyfikacje języków).</p> <p>Kontakty językowe: zapożyczenia, interferencje. Znaczenie w języku: relacje znaczeniowe, wieloznaczność, językowa interpretacja świata, nazwy własne.</p> <p>Wybrane paradygmaty językoznawstwa: językoznawstwo historyczno-porównawcze, strukturalizm w językoznawstwie, językoznawstwo generatywno-transformacyjne, kognitywizm. Pogranicza językoznawstwa: językoznawstwo a inne dziedziny nauki.</p>
14.	Językoznawstwo	<p>Do wyboru przez grupę zajęciową:</p> <p>1) Metodologie językoznawstwa</p> <p>Językoznawstwo jako nauka, zagadnienia metodologii nauk, dwudziestowieczne paradygmaty w nauce, paradygmaty językoznawstwa, metafory i modele w językoznawstwie, językoznawstwo – nauka nomotetyczna czy idiograficzna?, filozoficzne uwarunkowania językoznawstwa, dyskursy w językoznawstwie.</p> <p>2) współczesne badania językoznawcze</p> <p>Przedmioty językoznawstwa, dyskursy i paradygmaty w językoznawstwie, interdyscyplinarność językoznawstwa, komunikatywizm w językoznawstwie, antropologia komunikacji Y. Winkina, elementy gramatyki kognitywnej, gramatyka o podstawach semantycznych S. Karolaka i K. Bogackiego, problemy językoznawstwa kulturowego, „lingwistyczny relatywizm względny” A. Wierzbickiej, stereotypy językowe</p>

		J. Bartmińskiego, językoznawstwo a antropologia, kultura - język - komunikacja, cele i zadania metalingwisty.
15.	Gramatyka opisowa języka włoskiego – fonetyka	<p>Wprowadzenie do fonetyki: realizacja graficzna i dźwiękowa języka, fonetyka a fonologia, działy fonetyki. Fonemy i grafemy w języku włoskim i polskim. Budowa aparatu mowy, proces powstawania dźwięków, rola narządów mowy. Samogłoski: artykulacja, pisownia; różnice między polskim i włoskim systemem wokalicznym. Artykulacja spółgłosek: warianty kombinatoryczne, różnice między włoskim i polskim systemem spółgłosek.</p> <p>API: Międzynarodowy alfabet fonetyczny. Dyftongi, tryftongi, rozziw, fonetyka międzywyrazowa: elizja, troncamento, raddoppiamento sintattico. Akcent w języku włoskim, sylaba (rodzaje sylab, podział wyrazów na sylaby), intonacja. Ćwiczenia transkrypcji.</p> <p>Zróżnicowanie języka włoskiego: <i>italiano standard</i>, wymowy regionalne, główne grupy dialektów.</p>
16.	Gramatyka opisowa języka włoskiego – morfologia	<p>Wstęp do morfologii: podstawowe pojęcia: morfem, allomorf, wyraz. Analiza słowotwórcza wyrazu: podstawa słowotwórcza, formant słowotwórczy. Analiza morfologiczna wyrazu: morfemy leksykalne i morfemy gramatyczne. Klasyfikacja języków naturalnych według kryterium morfologicznego. Fleksja a słowotwórstwo. Kategorie morfologiczne w języku włoskim. Odmienne części mowy: rodzajnik (formy i funkcje, użycie), rzeczownik (rodzaj i liczba, formy nieregularne, nomi sovrabbondanti, difettivi, promiscui), przymiotnik (typologia i zasady stopniowania), zaimki wskazujące, dzierżawcze, nieokreślone, pytajne, wykrzyknikowe, zaimek osobowy (formy i funkcje). Nieodmienne części mowy języka włoskiego: przysłówki, przyimek, spójnik, wyrażenia wykrzyknikowe.</p>
17.	Gramatyka opisowa języka włoskiego – składnia	<p>Wprowadzenie do składni (podstawowe pojęcia z zakresu składni języka włoskiego, hierarchiczna struktura języka). Zdanie proste: składniki zdania (soggetto, predicato, apposizione, attributo, complementi predicativi del soggetto e dell'oggetto), complementi indiretti w zdaniu włoskim (di specificazione, complemento partitivo, di denominazione, di paragone, di materia, di termine, d'agente o di causa efficiente, il complemento di causa, di fine o scopo, i complementi di vantaggio e svantaggio, i complementi di tempo, di luogo, di origine o provenienza, di allontanamento o separazione, di mezzo, di modo, di compagnia e di unione, di qualità (i inne). Zdania współrzędnie złożone. Zdania podrzędnie złożone:</p> <p>a) subordinate sostantive, subordinate attributive; discorso diretto e indiretto: proposizioni soggettive, oggettive, dichiarative, interrogative, attributive</p> <p>b) subordinate complementari indirette: proposizione condizionale, periodo ipotetico, proposizione finale, causale, temporale, concessiva, comparativa, modale, strumentale, consecutiva, avversativa, limitativa.</p>
18.	Historia języka włoskiego	<p>Rozwój systemu fonetycznego (samogłoski i spółgłoski, akcent i iloczas jako cechy dystynktywne), morfologicznego (liczba i rodzaj rzeczowników, uproszczenie odmiany rzeczownikowej i przymiotnikowej, zaimki wskazujące i rodzajniki określone) oraz składniowego języka włoskiego (szyk wyrazów w zdaniu) – różnice między łaciną klasyczną a kształtującymi się włoskimi volgare (łaciną ludową).</p> <p>Analiza języka kolejnych epok na podstawie lektury wybranych tekstów: teksty poetyckie, proza literacka, teksty użytkowe (z uwzględnieniem tych, które pozwalają ustalić różnice między mówioną a pisaną odmianą języka), traktaty o języku, podręczniki do gramatyki języka włoskiego, słowniki.</p>

		Kryteria analizy uwzględniają czynniki diachroniczne, geograficzne (różnice regionalne i kształtowanie się dialektów) oraz społeczno-kulturowe. Questione della lingua w kolejnych epokach i różne poglądy na rolę, funkcję i kierunki rozwoju języka włoskiego. Rola Accademia della Crusca w rozwoju języka włoskiego.
19.	Kultura języka polskiego	Podstawowe pojęcia kultury języka (system, norma, jej dwupoziomowość i kodyfikacja, uzus i jego wpływ na normę, innowacja językowa, błąd językowy, kryteria oceny innowacji i ich hierarchia, typologia błędów, kompetencja językowa, sprawność językowa). Poprawność fleksyjna (rzeczowniki pospolite, przymiotniki, liczebniki, zaimki, czasowniki). Odmiana nazw własnych - rodzimych i obcych. Poprawność leksykalna: pojęcie łączliwości leksykalnej, pleonazmy i tautologie, neosemantyzmy, wyrazy modne, metafory. Poprawność frazeologiczna, frazematyka, innowacje frazeologiczne, zapożyczenia i internacjonalizmy a narodowe kryterium poprawności językowej. Zagadnienia poprawności słowotwórczej i składniowej. Etykieta językowa, grzeczność językowa, językowa „poprawność polityczna”, etyka komunikacji językowej. Język polski za granicą, polityka językowa, polszczyzna a języki romańskie. Podstawy leksykografii (praca warsztatowa kształcąca umiejętność korzystanie ze współczesnych słowników ogólnych i poprawnościowych w wersji tradycyjnej i elektronicznej). Ćwiczenia poprawnościowe: interpunkcja, składnia, odmiana imion i nazwisk obcych, formy adresatywne; analiza współczesnego polskiego tekstu użytkowego (ocena normatywna, uzasadnienie sądu, korekta językowa tekstu).
20.	Język łaciński	Podstawowe informacje na temat języka łacińskiego i głównych kategorii gramatycznych (części mowy, części zdania) oraz wiedza na temat fonetyki łacińskiej i podstaw systemu gramatycznego języka łacińskiego. Słownictwo i składnia języka łacińskiego poznawane w oparciu o teksty zamieszczone w wybranym podręczniku. Ćwiczenie umiejętności dokonywania analizy gramatycznej zdania oraz rozumienia i przekładania tekstów łacińskich. Rozkład treści programowych zgodny z układem wybranego podręcznika.
21.	Drugi język romański	Lektorat języka romańskiego innego niż język kierunku: hiszpańskiego, portugalskiego, francuskiego, katalońskiego – w zależności od aktualnej oferty dydaktycznej. Treści programowe są oparte na wybranym podręczniku do nauki języka i odpowiadają poziomom biegłości wg ESOKJ: A1 (sem. 1), A2 (sem. 2), B1 (sem. 3) i B2 (sem. 4).
22.	Seminarium licencjackie	Wybór tematu pracy licencjackiej. Od wstępnego pomysłu do konkretnego projektu. Sporządzanie konspektu pracy. Poszukiwanie i dobór źródeł. Zasady redakcji pracy licencjackiej: poprawność językowa, sporządzanie przypisów i bibliografii, struktura pracy. Zasady korzystania ze źródeł: cytaty, odsyłacze, parafrazowanie, streszczanie. Redagowanie wprowadzenia, poszczególnych rozdziałów, podsumowania. Zbieranie, analiza, synteza i interpretacja danych. Lektura wybranych tekstów naukowych. W zależności od profilu seminarium: metodologia badań literaturoznawczych, językoznawczych, przekładoznawczych, kulturoznawczych.
23.	Filozofia	Lektura i analiza wybranych tekstów filozoficznych. Proponowane tematy pokazują to, co najbardziej reprezentatywne dla różnych epok, z dużym naciskiem na nowożytność i wiek XX oraz podkreśleniem wkładu Włochów: filozofia Platona (teoria idei, gnoseologia, nauka o duszy i moralności), Arystoteles (podstawowe zagadnienia etyki, retoryki i antropologii, św. Augustyn i św. Tomasz na tle epoki, filozofia, polityka, sztuka i nauka w renesansie (P. della Mirandola, M. Ficino, N. Machiavelli, T. Campanella, G. Bruno, L.B. Alberti, L. da Vinci), spór o podmiot, rozum, zmysłowość i smak w nowożytnym racjonalizmie (Descartes), empiryzmie (Locke), idealizmie (Kant) i filozofii dziejów (Vico). Wybrane

		nurty filozofii współczesnej i ich włoscy przedstawiciele, np. marksizm (Gramsci), antypozytywizm (Croce), hermeneutyka (Vattimo), strukturalizm (Eco), ponowoczesność (Vattimo, Calvino).
24.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca – wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

Nazwa kierunku studiów: Judaistyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 90

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Język hebrajski 1-6	Historia i rozwój języka hebrajskiego. System pisma hebrajskiego – sposób notacji spółgłosek i samogłosek. Zagadnienia fonetyki, morfologii (fleksji i podstaw słowotwórstwa), leksyki i składni języka hebrajskiego. Rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem, słuchania, mówienia i pisania w j. hebrajskim. Lektura preparowanych i niepreparowanych tekstów. Konteksty funkcjonowania współczesnego hebrajskiego: piosenka, film, inne.
2.	Historia Żydów w starożytności	Najważniejsze teorie pochodzenia i osadnictwa Hebrajczyków na terytoriach biblijnej Ziemi Świętej. Teksty biblijne i ich krytyka jako źródła do historii Żydów w starożytności. Historia Ziemi Izraela i jego ludów od czasów przedbiblijnych do zburzenia II świątyni. Narodziny rabinicznego judaizmu i chrześcijaństwa.
3.	Literatura biblijna i rabiniczna 1-2	Kulturowy kontekst Biblii hebrajskiej. Kanony Biblii. Wprowadzenie do naukowych metod badania Biblii hebrajskiej. Tora, Prorocy i Pisma. Biblia w kulturze żydowskiej. Tora Pisemna i Tora Ustna. Gatunki literatury rabinicznej. Najważniejsze dzieła literatury rabinicznej. Wstęp do historii i kodyfikacji halachy.
4.	Wprowadzenie do studiów żydowskich	Geneza i rozwój studiów żydowskich na świecie. Ośrodki studiów nad historią i kulturą żydowską. Kto jest Żydem? Odpowiedzi religijne, biologiczne, narodowe i kulturowe. Historiografia żydowska: główne pojęcia, główne problemy. Współczesne kierunki studiów żydowskich. Kalendarz żydowski. Warsztat bibliograficzno-informacyjny judaisty.
5.	Wprowadzenie do judaizmu	Główne pojęcia judaizmu. Różne nurty judaizmu. Zasadnicze dzieła judaizmu Cykl roczny i cykl życia w judaizmie. Działalność społeczności żydowskiej. Synagoga – architektura i funkcje. Inne instytucje społeczności żydowskiej.
6.	Synagoga - sztuka i funkcja	Historia synagogi od starożytności po współczesność. Architektura, wystrój i wyposażenie kultowe synagog. Synagoga w nowoczesnej społeczności żydowskiej. Wprowadzenie do metod badań synagog na Śląsku i w Polsce.
7.	Muzea i zbiory żydowskie	Podstawowe pojęcia muzeologii. Typologia muzeów. Muzeum żydowskie - różne koncepcje. Rozwój muzealnictwa żydowskiego w Polsce, Europie i na świecie (wybrane zagadnienia). Wizyta muzealna.
8.	Historia Żydów w średniowieczu i okresie nowożytnym	Żydzi w ustrojowej, społecznej i ekonomicznej strukturze średniowiecznej Europy Zachodniej i Środkowej. Początki osadnictwa żydowskiego na ziemiach polskich. Żydzi w ustrojowej, społecznej i ekonomicznej strukturze średniowiecznej Polski. Późno średniowieczna i wczesno nowożytna Polska jako jeden z nowych centrów światowej cywilizacji żydowskiej. Żydzi w społecznych, ekonomicznych i politycznych dziejach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Relacje chrześcijańsko-żydowskie w Europie i Polsce nowożytnej. Nowe

		żydowskie ruchy religijne i przemiany europejskiej i polskiej społeczności żydowskiej w XVII i XVIII wieku.
9.	Literatura jidysz	Zarys dziejów literatury jidysz (od XIII do XXI w.), jej periodyzacja, gatunki, główni autorzy /autorki. Status języka jidysz a rozwój jego piśmiennictwa. Dzieła kanoniczne i pozakanoniczne. Główne ośrodki rozwoju literatury jidysz. Jidyszowe ugrupowania literackie. Jidyszowa literatura świecka i religijna. Krytyka literacka jidysz. Konteksty społeczne i genderowe rozwoju literatury jidysz. Obieg literatury jidysz. Literatura jidysz wobec innych literatur.
10.	Praktyka judaizmu - historia i współczesność	Modlitwa żydowska. Nusach. Modlitewniki – sidur i machzor. Różnice w praktyce między nurtami współczesnego judaizmu. Praktyki codzienne i świąteczne. Czystość rytualna. Koszerność – historia i współczesne wyzwania. Studia Tory – przykazanie, praktyka, instytucje. Konwersja na judaizm.
11.	Filozofia żydowska	Filozofia żydowska – różne definicje. Rozwój filozofii żydowskiej na przestrzeni wieków. Filozofia żydowska – podstawowe kwestie, główne postaci, najważniejsze nurty. Filozofia żydowska a filozofia zachodnia. Etyka żydowska. Feminizm. Postmodernizm.
12.	Język jidysz 1-4	Historia języka jidysz. Alfabet, historyczne i współczesne systemy zapisu jidysz, zasady transkrypcji tekstów na alfabet łaciński. Zagadnienia fonetyki, morfologii (fleksji i podstaw słowotwórstwa), leksyki i składni języka jidysz. Rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem, słuchania, mówienia i pisanie w jidysz. Lektura tekstów preparowanych i niepreparowanych. Konteksty użycia języka jidysz dawniej i dziś.
13.	Historia Żydów w XIX wieku	Haskala i chasydyzm na ziemiach polskich i w innych częściach Europy. Integracjonizm, akulturacja, asymilacja, przemiany religijności żydowskiej i stylu życia w Polsce i Europie w XIX wieku. Podobieństwa i różnice między żydowskim doświadczeniem historycznym Wielkopolski, Królestwa Polskiego, Galicji, Strefy Osiedlenia, innych terytoriów Królestwa Prus, cesarstwa niemieckiego, imperium habsburskiego i imperium rosyjskiego od początku XIX wieku do 1914 roku. Nowoczesna ortodoksja i narodziny różnych form żydowskiego nacjonalizmu w XIX wiecznej Europie. Początki nowoczesnej żydowskiej kultury masowej i nowoczesnej polityki żydowskiej na przełomie XIX i XX wieku.
14.	Cmentarz żydowski - dokumentacja, semiotyka	Cmentarz żydowski – źródła, halacha, obyczaj. Cmentarze żydowskie – przegląd form nagrobnych od starożytności do XX wieku. Symbolika. Czytanie inskrypcji.
15.	Teatr i film żydowski	Definicje teatru i kina żydowskiego. Początki teatru żydowskiego - purimspil. W stronę nowoczesności: od teatru amatorskiego do profesjonalnego. Żydowskie życie teatralne w Polsce po wojnie – casus Dolnego Śląska. Początki kinematografii żydowskiej. Państwo Izrael i jego problemy ukazane przez pryzmat kina. Portrety filmowe nowego imigranta. Żydzi ortodoksyjni w kinie i kino Żydów ortodoksyjnych. Bohater żydowski w kinie amerykańskim. Konteksty.
16.	Szkolne i pozaszkolne nauczanie o historii i kulturze Żydów	Tematyka judaistyczna w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Działalność edukacyjna w zakresie judaizmu i wielokulturowości pozaszkolnych organizacji i instytucji. Projekty edukacyjne i warunki ich realizacji. Rola edukatora/edukatorki w kształtowaniu postaw społecznych. Warunki i konteksty działalności edukatora/edukatorki.
17.	Literatura nowohebrajska	Periodyzacja literatury nowohebrajskiej i izraelskiej, jej definicje. Wczesne etapy rozwoju literatury nowohebrajskiej. Poezja nowohebrajska. Proza nowohebrajska. Dramat nowohebrajski. Postmodernizm. Konteksty: literatura izraelska w językach innych niż hebrajski; arabska literatura w j. hebrajskim.
18.	Ochrona, upowszechnianie żydowskiego dziedzictwa w Polsce i na świecie	Definicja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego. Definicja zabytku i dóbr kulturowych. System prawny i instytucje ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego. Polityzacja, eksploatacja dziedzictwa kulturowego. Związek dziedzictwa kulturowego z rozwojem turystycznym i regionalnym. Miejsce dziedzictwa żydowskiego w spuściźnie kulturowej Polski i Europy. Rewitalizacja, ochrona i

		upowszechnianie żydowskiego dziedzictwa w Polsce i na świecie. Żydowskie miejsca pamięci, kolekcje. Dziedzictwo kulturowe a działalność edukatorska.
19.	Historia i kultura Żydów sefardyjskich	Sefardycy – podstawowe pojęcia i definicje. Wyznaczniki tożsamości sefardyjskiej. Historia Żydów na Półwyspie Iberyjskim. Przyczyny, przebieg i skutki wygnania z Hiszpanii. Diaspora sefardyjska po wygnaniu. Diaspora sefardyjska w XX w. Żydzi sefardycy a Holocaust. Wybrane kwestie rytualne właściwe sefardyjskiemu kręgowi kulturowemu. Podstawowe informacje o sytuacji językowej Sefardyców. Wybrane zagadnienia z kultury muzycznej Sefardyców.
20.	Historia Żydów w XX wieku	Żydzi Polski, Europy i świata w latach 1914-1921. Główne centra świata żydowskiego w okresie międzywojennym. Relacje chrześcijańsko-żydowskie w Polsce i Europie okresu międzywojennego. Zagłada na ziemiach Polskich i na innych terytoriach Europy. Rekonstrukcja i zmiana społeczno-politycznej mapy świata żydowskiego po Zagładzie. Historia Żydów w Polsce po 1945 roku.
21.	Praktyki zawodowe	Praktyczne wykorzystanie wiedzy z zakresu judaistyki w zadaniach, projektach realizowanych przez studenta w organizacjach i instytucjach działających w obszarze związanym z problematyką żydowską, ochroną dziedzictwa kulturowego, kwestiami mniejszości narodowych i/lub dialogu międzykulturowego.
22.	Objazd - szlakiem historii i kultury Żydów w Polsce	Wyjazd obejmujący zwiedzanie miejscowości związanych z historią żydowską w Polsce. Wybrane zagadnienia z zakresu ochrony dziedzictwa żydowskiego, historii, kultury, literatury żydowskiej, Zagłady oraz relacji polsko-żydowskich powiązane z regionem objętym zwiedzaniem. Praca w terenie - analiza artefaktów, zabytków, przestrzeni żydowskiej, konfrontowanie wiadomości uzyskanych w czasie zajęć teoretycznych z samodzielną interpretacją obiektów.
23.	Objazd - zabytki żydowskie w praktyce edukatorskiej	Wyjazd obejmujący zwiedzanie miejscowości związanych z historią żydowską w Polsce. Wybrane zagadnienia z zakresu edukacji nieformalnej w miejscach pamięci, ochrony dziedzictwa żydowskiego, historii, kultury, literatury żydowskiej, Zagłady oraz relacji polsko-żydowskich powiązane z regionem objętym zwiedzaniem. Praca w terenie – przygotowanie konspektów lekcji/zajęć/warsztatów edukacyjnych w miejscach pamięci.
24.	Język hebrajski biblijny 1-2	Podstawowe pojęcia związane z tekstem Biblii hebrajskiej. Najważniejsze różnice fleksyjne, leksykalne i syntaktyczne między hebrajszczyzną współczesną i biblijną. Wybrane zagadnienia morfologii, leksyki i składni języka hebrajskiego biblijnego. Gatunki literackie i style w Biblii hebrajskiej. Lektura i analiza wybranych fragmentów Biblii hebrajskiej.
25.	Edukacja antydyskryminacyjna	Definicje: stereotypu, uprzedzenia i dyskryminacji. Problemy dyskryminacji we współczesnym świecie. Prawne aspekty dyskryminacji, mowy nienawiści, przestępstw z nienawiści. Tolerancja – definicja i praktyka. Kształtowanie świadomości i postaw wobec inności. Rozwiązywanie sytuacji dyskryminacyjnych – teoria i praktyka. Kreatywne rozwiązywanie konfliktów. Umiejętność współpracy i dialogu wobec sytuacji dyskryminacyjnych i konfliktowych.
26.	Translatorium hebrajskie	Wprowadzenie do przekładoznawstwa: problemy, terminy metody; Wybrane problemy z dziedziny przekładoznawstwa; Wybrane współczesne teorie przekładu; Wybrane zagadnienia z historii przekładu w kręgu kultury żydowskiej; Specyfika przekładu z języka hebrajskiego; Kontekst kulturowy przekładu; Warsztat tłumacza; Praktyka przekładu – ćwiczenia translatorskie.
27.	Nauczanie języka hebrajskiego	Pomoce dydaktyczne mające zastosowanie stosowane w nauce języka hebrajskiego. Tworzenie i adaptowanie materiałów dydaktycznych. Internetowe źródła materiałów do nauczania języka hebrajskiego. Praca w różnych grupach wiekowych oraz na różnych poziomach zaawansowania. Modele i planowanie lekcji. Specyficzne trudności na lekcjach języka hebrajskiego. Nauczanie elementów języka: słownictwa, gramatyki, wymowy i pisowni. Sprawności receptywne: czytanie i rozumienia ze słuchu. Sprawności produktywne: mówienie i pisanie.

28.	Szoa - zagłada Żydów	Przyczyny, przebieg, następstwa i znaczenie zagłady Żydów. Podstawowe pojęcia i zagadnienia: świadectwo, pamięć, post-pamięć, trauma, odpowiedzialność, wina, ludobójstwo, totalitaryzm, zło radykalne.
29.	Żydzi i sztuki plastyczne	Definicja sztuki żydowskiej. Rozwój sztuki żydowskiej wobec uwarunkowań religijnych judaizmu. Tematyka żydowska w sztuce europejskiej. Żydowskie symbole w sztuce. Rozwój nowoczesnej sztuki i rzeźby żydowskiej. Dawne i współczesne kierunki, szkoły, trendy sztuki żydowskiej. Kanoniczni i pozakanoniczni artyści żydowscy. Konteksty rozwoju sztuki żydowskiej.
30.	Żydzi w kulturze polskiej	Żydzi w kulturze polskiej - mapa dyskursów. Polsko-żydowski i żydowsko-polski kontakt kulturowy - historia, współczesność, podejścia teoretyczne. Reprezentacje kultury żydowskiej w literaturze, sztukach wizualnych i performatywnych. Festiwale kultury żydowskiej w Polsce. Upamiętnienie kultury żydowskiej w Polsce - praktyki instytucjonalne i pozainstytucjonalne. Najważniejsze debaty dotyczące obecności Żydów w kulturze polskiej w XX i XXI w. Inne konteksty.
31.	Muzyka żydowska	Problem definicji muzyki żydowskiej. Główne nurty, gatunki, panorama idiomów tej muzyki. Konteksty wykonywania muzyki: synagoga, kultura chasydzka, inne sfery kultury. Związki między muzyką Żydów żyjących w diasporze i muzyką otoczenia. Obecność muzyki w teatrze żydowskim i filmie. Kultura muzyczna Żydów a rozwój mediów.
32.	Wprowadzenie do animacji społ.-kult.	Animacja społeczno-kulturalna - główne pojęcia i koncepcje. Cele, metody i wymiary działalności animatora kultury. Specyfika działalności animacyjnej w obszarze kultury żydowskiej. Lokalne i ogólnopolskie projekty animacji społeczno-kulturalnej w obszarze kultury żydowskiej. Stowarzyszenia, fundacje, organizacje zajmujące się działalnością animacyjną w obszarze kultury żydowskiej.
33.	Spółeczeństwo i polityka współczesnego Izraela	Historia powstania Państwa Izrael; struktura etniczna Izraela; Historia izraelskich konfliktów zbrojnych; konflikt izraelsko-palestyński: geneza, przebieg aż do chwili obecnej, reakcje; ustrój polityczny Izraela; system partyjny Izraela; polityka zagraniczna Izraela.
34.	Seminarium licencjackie hebr. 1-2	Wybór tematu pracy licencjackiej. Ogólne zasady pisania pracy naukowej i prowadzenia badań. Przygotowanie do prowadzenia badań naukowych pod opieką promotora. Zasady cytowania, sporządzania przypisów, wybrane zagadnienia edycji tekstu. Warsztat bibliograficzny judaisty. Tworzenie konspektu i bibliografii. Pisanie pracy dyplomowej.
35.	Seminarium licencjackie jid. 1-2	Wybór tematu pracy licencjackiej. Ogólne zasady pisania pracy naukowej i prowadzenia badań. Przygotowanie do prowadzenia badań naukowych pod opieką promotora. Zasady cytowania, sporządzania przypisów, wybrane zagadnienia edycji tekstu. Warsztat bibliograficzny judaisty. Tworzenie konspektu i bibliografii. Pisanie pracy dyplomowej.
36.	Antysemityzm	Definicje i problemy definiowania pojęcia antysemityzm. Antyjudaizm i ideologie antyżydowskie świata starożytnego. Antyjudaizm w średniowiecznej i nowożytnej Europie. Kontekst narodzin tzw. nowoczesnego antysemityzmu. Antysemityzm a Zagłada. Problemy badań nad współczesnym antysemityzmem.
37.	Edukacja wobec problemu Zagłady, pamięci i postpamięci	Pamięć i postpamięć Zagłady; kategoria pokolenia w studiach nad pamięcią; międzypokoleniowy przekaz traumy; edukacja o zagładzie w kontekście partykularnym i uniwersalnym; edukacja o Zagładzie w kontekście szkolnym i pozaszkolnym; rola muzeów i miejsc pamięci w edukacji o Zagładzie; edukacja o Zagładzie a edukacja wielokulturowa; rola źródeł historycznych, świadectw oraz fikcji w edukacji o Zagładzie.
38.	Translatorium jidysz	Podstawowa terminologia przekładoznawstwa. Błędy i dobre praktyki w pracy tłumacza. Zasady poprawnej polszczyzny. Podstawowe narzędzia pracy tłumacza z języka jidysz (słowniki, korpusy, bazy danych). Językowy kontakt polsko-żydowski a problematyka przekładu. Ćwiczenia z różnych punktowych

		zagadnień przekładu/ Przygotowanie przekładu wybranego tekstu na język polskim. Przygotowanie przekładu krótkiego tekstu na język jidysz.
39.	Żydowskie języki, literatura i dokumenty w projektach edukacyjnych	Żydowskie języki - wprowadzenie. Języki mniejszościowe i regionalne w Polsce i Europie - stan prawny. Projekty edukacyjne, rola instytucji, edukatora, potrzeby różnych odbiorców. Repozytoria cyfrowe, bazy danych i inne zbiory przydatne w pracy edukatora. Języki jako przedmiot projektów edukacyjnych. Literatura w projektach edukacyjnych. Dokumenty archiwalne (pisane, audiowizualne) w projektach edukacyjnych. Współczesne media a projekty edukacyjne. Przykłady projektów i dobrych praktyk. Praca nad własny projektem.
40.	Mistyka	Wprowadzenie do historii mistyki żydowskiej. Periodyzacja. Podstawowa terminologia. Omówienie głównych nurtów i dzieł mistyki żydowskiej. Wpływ mistyki na praktykę judaizmu. Kierunki w badaniach naukowych nad mistyką żydowską.
41.	Animacja społeczno-kulturalna	Przygotowanie do pracy z projektem animacyjnym w obszarze tematyki żydowskiej. Nauka pisania, realizowania i ewaluacji projektów animacyjnych i edukacyjnych.
42.	Nowoczesna literatura jidysz	Literatura nowoczesna - próba definicji. Nowoczesność a modernizm. Periodyzacja nowoczesnej literatury jidysz przed Zagładą i po. Gatunki nowoczesnej literatury jidysz. Ugrupowania w nowoczesnej literaturze jidysz. Obiegi i dyskursy nowoczesnej literatury jidysz. Nowoczesna literatura jidysz a prasa i inne media. Konteksty.
43.	Literatura sefardyjska	Sytuacja językowa hiszpańskich Żydów. Literatura Żydów hiszpańskich jako zjawisko wielojęzyczne. Definicje, próba klasyfikacji i periodyzacja literatury sefardyjskiej. Geografia literatury sefardyjskiej – przegląd głównych ośrodków życia literackiego. Sefardyjska literatura ludowa – gatunki, funkcje w społeczności tradycyjnej, tematy. Literatura autorska – gatunki, twórcy, tematyka. Panorama współczesnej literatury sefardyjskiej. Postwernakularność. Pisarze o sefardyjskich korzeniach w obrębie literatur innych języków.
44.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

Nazwa kierunku studiów: Judaistyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 91

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Język hebrajski II.1-4	Leksyka dotycząca historii, kultury, literatury i życia społecznego na podstawie lektury i analizy wybranych tekstów preparowanych i niepreparowanych. Stylistyka różnych tekstów hebrajskich. Pogłębienie, konsolidacja i utrwalenie uzyskanej wiedzy gramatycznej z obszaru morfologii i składni. Lektura i analiza tekstów w jęz. hebrajskim.
2.	Żydzi na Śląsku - historia, kultura, społeczeństwo	Początki osadnictwa żydowskiego na Śląsku. Kultura żydowska na Śląsku. Wrocław jako centrum religijne, naukowe i kulturalne niemieckiego żydostwa. Holokaust i jego główne etapy na Śląsku. Odrodzenie się życia żydowskiego na Śląsku po II wojnie światowej.
3.	Seminarium magisterskie jid. 1-4	Zasady pisania pracy naukowej. Wybór tematu pracy magisterskiej. Indywidualna praca, konsultowanie, zgłaszanie ewentualnych poprawek i pomoc w przygotowaniu rozdziałów prac magisterskich. Uczestnictwo studenta w prowadzeniu badań naukowych pod opieką promotora.
4.	Seminarium magisterskie hebr. 1-4	Zasady pisania pracy naukowej. Wybór tematu pracy magisterskiej. Indywidualna praca, konsultowanie, zgłaszanie ewentualnych poprawek i pomoc w przygotowaniu rozdziałów prac magisterskich. Uczestnictwo studenta w prowadzeniu badań naukowych pod opieką promotora.
5.	Stosunki polsko-żydowskie	Stereotypy: Polak – antysemita, Żyd – komunista. Polacy i Żydzi w komunistycznej Polsce. Marzec 1968. PPR/PZPR wobec kwestii żydowskiej. Kościół katolicki w Polsce wobec kwestii żydowskiej. Polacy i Żydzi dziś - spadek po PRL.
6.	Źródła do badań historii i kultury Żydów	Różnorodność źródeł do badań historii i kultury Żydów. Dokumenty osobiste. Archiwum i archiwalia. Prasa. Literatura. Metody analizy źródłowej.
7.	Diaspory żydowskie	Diaspora żydowska – próba definicji. Diaspora a Izrael. Diasporyczność jako cecha kultury żydowskiej. Zarys historii i geografii diaspor żydowskich. Zróżnicowanie diaspory żydowskiej: Aszkenazyjczycy, Sefardyjczycy, Mizrachim. Wybrane diaspory Azji i Afryki. Stereotypy związane z przedstawicielami wybranych diaspor.
8.	Translatorium jidysz	Narzędzia pracy tłumacza z języka jidysz (słowniki, korpusy, bazy danych) - rekapitulacja i aktualizacja; Językowy kontakt polsko-żydowski a problematyka przekładu - trudniejsze kwestie; Ćwiczenia z bardziej złożonych problemów przekładu z jidysz na polski. Ćwiczenia z przekładu tekstów nieliterackich i literackich; Praca nad przekładami własnymi; Przygotowanie przekładu krótkiego tekstu na język jidysz; Społeczne i kulturowe konteksty funkcjonowania jidysz a przekład.
9.	Intensywny kurs jidysz	Wyrównanie różnic w zakresie znajomości języka jidysz. Kurs dostosowany do indywidualnych potrzeb uczestników. W zależności od zaawansowania uczestników: Historyczne i współczesne systemy zapisu jidysz, zasady transkrypcji tekstów na alfabet łaciński. Zagadnienia fonetyki, morfologii (fleksji, słowotwórstwa), leksyki oraz składni języka jidysz. Rozwijanie

		umiejętności czytania ze zrozumieniem, słuchania, mówienia i pisania w jidysz. Lektura preparowanych i niepreparowanych tekstów nieliterackich i literackich. Dialekty języka jidysz historycznie i współcześnie. Konteksty użycia języka jidysz dawniej i dziś.
10.	Język ladino II.1-2	Historia języka judeo-hiszpańskiego (ladino). Alfabet, historyczne i współczesne systemy zapisu ladino, zasady transkrypcji tekstów na alfabet łaciński. Zagadnienia fonetyki, morfologii (fleksji i podstaw słowotwórstwa), leksyki i składni judeo-hiszpańskiej. Rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem, mówienia i pisania w ladino. Konteksty użycia języka dawniej i dziś. Najważniejsze rodzaje tekstów kultury sefardyjskiej w ladino.
11.	Język jidysz II.1-2	Złożone zagadnienia fonetyki, morfologii (fleksji, słowotwórstwa), leksyki (ze szczególnym naciskiem na frazeologię i idiomatykę) oraz składni języka jidysz. Dialekty jidysz historycznie i współcześnie. Pogłębianie umiejętności czytania ze zrozumieniem, słuchania, mówienia i pisania w jidysz. Lektura niepreparowanych tekstów literackich i nieliterackich. Lektura rękopisów. Praca z archiwalnymi i współczesnymi materiałami audiowizualnymi. Konteksty użycia języka jidysz dawniej i dziś.
12.	Współczesna kultura Izraela	Kulturowe fundamenty Państwa Izrael i ich funkcjonowanie dziś; przemiany w ramach syjonistycznej narracji; przemiany w izraelskim zbiorowym imaginariuszu i ich reprezentacje; kulturowe manifestacje tożsamościowe różnych grup etnicznych w izraelskim społeczeństwie; reprezentacje religijności i sekularyzmu; pamięć zbiorowa i jej reprezentacje w izraelskiej kulturze.
13.	Metodologia badań judaistycznych. Literatura i język	Wybrane pojęcia językoznawstwa. Wybrane kierunki i zagadnienia badań językoznawczych. Wybrane pojęcia poetyki. Literatura żydowska, kanon literacki – problemy metodologiczne. Wybrane kierunki i zagadnienia badań literaturoznawczych.
14.	Metodologia badań judaistycznych. Kultura i społeczeństwo	Czym jest metodologia? Metodologie nauk historycznych a metodologie innych nauk humanistycznych i społecznych. Najważniejsze XX wieczne dyskusje metodologiczne w naukach historycznych, humanistycznych i społecznych i ich znaczenie dla badań historii i kultury Żydów.
15.	Teoria i praktyka przekładu	Wybrane problemy teorii przekładu. Przekłady tekstów żydowskich: wybrane problemy. Krytyka przekładu. Cechy dobrego przekładu, błędy w przekładzie i ich przyczyny. Analizy wybranych fragmentów tekstów. Wybrane aspekty pracy tłumacza. Organizacje profesjonalne zrzeszające tłumaczy w Polsce i ważniejsze instytucje międzynarodowe. Przekład a rynek książki. Finansowanie przekładów.
16.	Translatorium j. hebr. - teksty literackie	Wybrane zagadnienia teoretyczne związane z przekładem literackim; Ćwiczenia translatorskie: przekład różnych gatunków tekstów literackich z różnych okresów i stylów (w tym tekstów potrzebnych do napisania pracy magisterskiej).
17.	Translatorium j. hebr. - teksty nieliterackie	Wybrane zagadnienia teoretyczne związane z przekładem pisemnym tekstów użytkowych. Specyfika tłumaczenia tekstów w zależności od ich funkcji i typu. Ćwiczenia translatorskie kształtujące sprawności tłumaczenia z hebrajskiego i na hebrajski: przekład różnych gatunków tekstów nieliterackich.
18.	Przedsiębiorczość. Praca - biznes - kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.

Nazwa kierunku studiów: Komunikacja wizerunkowa

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 92

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Teorie komunikacji	Nauka o komunikowaniu jako dyscyplina teoretyczna. Różnorodność szkół i paradygmatów. Komunikowanie – próba definicji. Cechy komunikowania. Istota komunikowania. Semiologia w teorii komunikowania. Znak, znaczenie, paradygmat, syntagma, kod. Semiologia w teorii komunikowania dalszy ciąg. Metafora i metonimia. Denotacja i konotacja. Retoryka obrazu. Typy komunikowania wyróżniane ze względu na kontekst: komunikowanie interpersonalne, cechy charakterystyczne, efektywność. Typy komunikowania wyróżniane ze względu na kontekst: komunikowanie grupowe, komunikowania a struktura w grupie. Komunikowanie interkulturowe, różnice kulturowe w zakresie komunikacji niewerbalnej, rola stereotypów w komunikowaniu interkulturowym. Typy komunikowania wyróżniane ze względu na kontekst: komunikowanie masowe. Cechy, spory wokół pojęcia, oddziaływanie mediów masowych. Dyskurs medialny, rola mediów w kształtowaniu przekazu..
2.	Communication design	Omówienie podstawowych pojęć: poznanie, socjalizacja, komunikacja, informacja, interakcja - ćwiczenia w grupie. Omówienie koncepcji projektowania w ramach communication design: design informacji, corporate identity, design produktów, web design, design powierzchni. Omówienie pracy projektowej - project management. Praca projektowa - projekt opakowania na tabletki dla osób starszych. Praca projektowa - umiejętność utrzymania uwagi w prezentacji - ćwiczenia w grupie /uwaga vs. uważność/. Praca projektowa - seria opakowań dla kosmetyków turystycznych.
3.	Dyskursy mediów	Rozumienie podstawowych pojęć i kategorii dotyczących teorii dyskursu – analiza wypowiedzi naukowych dotyczących języka, mówienia, tekstu, gatunku, dyskursu. Problematyka dyferencjacji dyskursu publicznego; określenie właściwości pragmatycznych, strukturalnych dyskursu politycznego, naukowego, religijnego. Ujęcie tekstu jako działania komunikacyjnego, będącego terenem manifestacji strategii komunikacyjnych, wyborów dotyczących struktury wypowiedzi, użycia środków językowych, stylistycznych. Refleksja dotycząca metodologii badań, ustalenia zależności między dyskursem, tekstem, stylem, a gatunkiem jako wyznacznik współczesnych badań poświęconych nauce o komunikacji. Krytyczna analiza dyskursu jako wiarygodna metodologicznie procedura badania tekstu będącego efektem praktyk dyskursywnych.
4.	Filozofia	Wyjaśnienie pojęcia filozofii, charakterystyka pytań filozoficznych, zakres przedmiotowy namysłu filozoficznego, główne zagadnienia, wewnętrzny podział dyscypliny. Historyczne aspekty narodzin filozofii. Filozofia starożytna – kształtowanie się podstawowych pojęć. Krystalizacja głównych metod i stanowisk filozoficznych. Problemy relacji pomiędzy filozofią a mitem i religią. Filozofia średniowieczna – aporie filozofii spekulatywnej. Rozum i wiara, dowody na istnienie Boga. Filozofia nowożytna – narodziny epistemologii. Spór między empiryzmem a racjonalizmem. Kształtowanie się filozofii podmiotu, filozofia

		wobec nauk szczegółowych. Wielkie systemy idealistyczne (Fichte, Hegel). Filozofia w epoce postmetafizycznej – reakcja krytyczna (Kierkegaard, Schopenhauer, Nietzsche). Filozofia jako hermeneutyka. Filozofia jako fenomenologia. Filozofia najnowsza – egzystencjalizm, myśl filozoficzna wobec „zwrotu językowego”, kontrowersje wokół postmodernizmu, filozofia jako krytyka kultury.
5.	Public relations	Charakterystyka public relations – definicje, funkcje, ewolucja rozumienia PR. Public relations w ujęciu modelowym – przedstawienie i porównanie podstawowych modeli public relations. Zasady opracowywania programu public relations (analiza sytuacji wyjściowej organizacji, ustalenie celów PR i metod ich realizacji, określenie publiczności PR, zaplanowanie harmonogramu działań, określenie budżetu, przedstawienie sposobu weryfikacji planu). PR wewnętrzny (objaśnienie istoty działań z zakresu PR wewnętrznego i omówienie przykładowych przedsięwzięć: imprezy pracownicze, jubileusze i inne imprezy okolicznościowe, gazetki firmowe, wewnętrzna strona internetowa). PR zewnętrzny (objaśnienie istoty działań z zakresu PR zewnętrznego, ustalenie publiczności). Zarządzanie sytuacją kryzysową: rodzaje kryzysów, przebieg sytuacji kryzysowej, uczestnicy kryzysu, program interwencji kryzysowej, zasady postępowania. Etyka w działalności PR: kodeksy i antykodeksy etyczne, „kodeksowa postawa moralna”, neutralizacja norm etycznych.
6.	Branding	Wiedza o procesie kreowania marki począwszy od researchu i badań marketingowych, poprzez konstruowanie tożsamości i osobowości firmy w odniesieniu do stylów życia adresatów marki. Wiedza o etapie kreacji i komunikacji marki a także o kompleksowym jej charakterze. Znajomość technik i metod współpracy z klientem a także etapów tejże współpracy.
7.	Socjologia	Socjologia w systemie nauk społecznych. Klasyczne koncepcje socjologiczne. Determinizm technologiczny i zjawiska homogenizacji kultury współczesnej. Socjalizacja i kontrola społeczna. Kultura w ujęciu socjologicznym. Nierówności i zróżnicowanie w socjologicznym ujęciu. Pojęcie stratyfikacji społecznej. Rodzaje stratyfikacji społecznej. Wielkie systemy społeczne współczesnego świata. Zaufanie społeczne jako czynnik integrujący społeczeństwo. Socjologia konsumpcji. Religia w systemach społecznych globalizującego się świata. Różnice płciowe w socjologicznej interpretacji. Socjologia seksualności Rodzina w ujęciu socjologicznym. Alternatywne wersje rodziny. Polityczne teorie opinii publicznej: oddziaływanie agendy i spirala milczenia. Zjawisko celebrytystyki we współczesnych mediach.
8.	Psychologia społeczna	Wprowadzenie do psychologii społecznej. Motywy społeczne. Wpływ społeczny. Postawy. Stereotypy i uprzedzenia. Atrakcyjność interpersonalna. Prospołeczność. Agresja. Stanfordzki Eksperyment Więzienny. Władza i jej natura. Konflikt społeczny i jego rozwiązywanie. Płeć, geny a kultura. Stres i radzenie sobie z nim.
9.	Retoryka i erystyka	Komunikowanie jako nakłanianie: perswazja i manipulacja. Retoryka, erystyka, dialektyka (definicje, podobieństwa i różnice, potoczne i naukowe pojmowanie retoryki). U źródeł sztuki przekonywania. Podstawowe zagadnienia retoryki klasycznej i współczesnej: mowa doradcza, sądowa i popisowa, azjanizm i attycyzm (przykłady), inventio, dispositio, elocutio, memoria, pronuntiatio (ze szczególnym uwzględnieniem trzech pierwszych, a w ramach nich: przedmiot i formy oratorstwa publicznego, struktury i etapy przygotowywania przemówień i innych tekstów perswazyjnych, figury, tropy, środki retoryczne i stylistyczne, zasady stosowności, etc.). Elementy socjotechniki, teorii informacji i propagandy (postacie dezinformacji, weryfikowanie prawdziwości informacji). Budowa, formy, funkcje i główne właściwości komunikatów propagandowych. Retoryka a publicystyka. Przedmiot erystyki – wiedza na temat skutecznego prowadzenia sporów. Psychologiczne aspekty komunikacji perswazyjnej. Tzw. „czarna retoryka” a erystyka i retoryka klasyczna.

10.	Teamwork i teammanagement	Kiedy grupa staje się zespołem. Etapy życia zespołu. Cechy efektywnego zespołu. Niezbędne warunki potrzebne do funkcjonowania zespołu zadaniowego. Ćwiczenia z zakresu budowania zespołu i tworzenia więzi interpersonalnych. Struktura zespołu, jak obsadzić role w skutecznym zespole. Planowanie strategiczne w zespole. Techniki wyzwiania kreatywności. Rozwiązywanie problemów w zespole i z zespołem. Radzenie sobie z sytuacją konfliktową. Negocjowanie w grupie i z grupą. Proces decyzyjny. Rywalizacja i współpraca w zespole. Grupowe zachowania dysfunkcyjne, diagnoza i radzenie sobie z nimi. Prowadzenie zespołu, coaching, mentorstwo.
11.	Badania empiryczne	Wprowadzenie w tematykę badań wizerunkowych. Podstawowa terminologia badawcza: hipoteza badawcza, cele badawcze, problem badawczy. Omówienie elementów procesu badawczego (jednostki analizy, wymiary czasowe, konceptualizacja, operacjonalizacja, skala, dobór próby). Metody ilościowe i jakościowe – wprowadzenie, podział, krótka charakterystyka, case study. Metoda badawcza: badania ankietowe. Omówienie metody. Rodzaje badań sondażowych. Słabe i mocne strony badań ankietowych. Co można badać za pomocą ankiet? Tworzenie kwestionariusza ankietowego. Formy pytań: otwarte, zamknięte, półotwarte, dyferencjał semantyczny, skala Likerta. Projektowanie badania ankietowego. Przygotowanie kwestionariusza ankiety. Przeprowadzenie badania. Wprowadzanie i kodowanie danych. Ćwiczenia z zakresu kategoryzacji danych. Podstawy programu SPSS. Analiza wyników badań ankietowych. Tworzenie raportu z badań. Omówienie i zdefiniowanie metod. Rodzaje obserwacji. Co można obserwować? – czyli tematy adekwatne do metody. Proces badania obserwacyjnego. Formularz obserwacji – zasady tworzenia. Zaprojektowanie badania. Skonstruowanie formularza obserwacji. Metoda badawcza: badania fokusowe. Omówienie metody. Rodzaje badań fokusowych. Mocne i słabe strony badań fokusowych. Tematy adekwatne dla danej metody. Kiedy nie stosować badań fokusowych. Grupy fokusowe. Scenariusz badania fokusowego- omówienie. Techniki projekcyjne i techniki wspomagające.
12.	Prawo autorskie	System źródeł prawa w RP. Ochrona i granice wolności wypowiedzi. Ochrona dóbr osobistych. Ochrona konkurencji w działalności reklamowej. Ochrona własności intelektualnej w sektorach kreatywnych – prawo autorskie i prawa pokrewne. Ochrona własności intelektualnej w sektorach kreatywnych – prawo własności przemysłowej. Prawo reklamy w mediach. Reklama zewnętrzna. Szczególne regulacje w reklamie wybranych produktów i usług.
13.	Proces kreatywny	Ćwiczenia kreatywne. Mapy myśli. Brainstorming. Myślenie dywergentne i lateralne, kombinacyjne i transformacyjne. Strategiczne etapy kreatywnego projektowania komunikacji. Kreacja i egzekucja.
14.	Warsztat tekstów użytkowych	Formy grzecznościowe. Komunikacja mejlowa. Zaproszenie. Ogłoszenie. Wizytówka. Podanie. List motywacyjny. Curriculum vitae. Życiorys. Sprawozdanie. Raport. Strategia. Prezentacja. Protokół. Ulotka reklamowa.
15.	Komunikacja wizualna	Ćwiczenia kreatywne. Mapy myśli. Brainstorming. Myślenie dywergentne i lateralne, kombinacyjne i transformacyjne. Strategiczne etapy kreatywnego projektowania komunikacji. Kreacja i egzekucja.
16.	Diagnostyka komunikacji	Wprowadzenie do diagnostyki komunikacji. Komunikacja jako dyscyplina naukowa. Wybrane tradycje w teorii komunikacji. Teorie komunikacji. Analiza dyskursu. Perspektywy teoretyczne i metodologie badawcze. Identyfikacja potrzeb badawczych. Formułowanie problemu badawczego. Projektowanie badania. Analiza dyskursu: zajęcia warsztatowe.
17.	Project management	Wprowadzenie do zagadnienia zarządzania projektami. Historia, tradycje, klasyczne i nowoczesne koncepcje zarządzania projektami. Koncepcja konstruktywistyczno-systemowa a organizacja. Zarządzanie projektami a różne typy organizacji. Metafory organizacji (organizacja jako: wojsko/maszyna, system/organizm, mózg). Zarządzanie projektami a teamwork i teammanagement.

		<p>Prognozowanie czasu i przebiegu projektu. Planowanie projektu i określanie harmonogramu, siatka zadań (tworzenie, rozbudowa i analiza). Praca grupowa – planowanie projektu stworzenia nowego produktu na rynku FMCG. Koszty projektu – budżetowanie projektu (tworzenie budżetu, szacowanie kosztów), monitorowanie i zarządzanie kosztami projektu. Zarządzanie zespołem projektowym – tworzenie zespołu projektowego, rozwiązywanie konfliktów, motywowanie i wydajność, odpowiedzialność członków zespołu, współdzielenie wiedzy, komunikacja w obrębie zespołu. Realizacja planu i kontrola projektu – zbieranie informacji, monitorowanie postępu prac. Dokumentacja projektu i sprawozdanie z wykonania. Zarządzanie zmianami i ryzykiem w projekcie – identyfikacja i ocena ryzyka, wprowadzanie zmian w projekcie, zarządzanie zmianą. Praca grupowa – Gry szkoleniowe.</p>
18.	Projektowanie graficzne	<p>Wprowadzenie w tematykę przedmiotu. Omówienie zadań semestralnych, poruszanych zagadnień oraz warunków zaliczenia przedmiotu. Język oraz materia projektowania graficznego. Podstawowe informacje o historii pisma, typologii krojów, zasadach typografii, kompozycji. Korzystanie z narzędzia Google Fonts (www.fonts.google.com) oraz sklepów z fontami. Plakat typograficzny. Zadanie: projekt plakatu wizerunkowo -informacyjnego dla kroju pisma. Wydobyć maximum ekspresji z typografii. Projekt czarno-biały. Harmonia barw, wprowadzenie do teorii barwy. Zastosowanie narzędzia Adobe Color CC (www.color.adobe.com). Zadanie: Stworzenie dowolnego plakatu reklamowego w oparciu o kolor. Historia reklamy. Przekrój stylów graficznych w reklamie zewnętrznej. Zadanie: Analiza wybranej marki - przygotowanie plakatu prezentującego zmianę stylów graficznych na przestrzeni dziesięcioleci.</p>
19.	Media relations	<p>Strategie medialne stosowane w sytuacjach kryzysowych. Organizacja najważniejszych form media relations (m.in. konferencja prasowa). Organizacja konferencji prasowej. Określanie głównych jej celów. Czas i przestrzeń – zsynchronizowanie terminu konferencji ze specyfiką pracy redakcji, aranżacja przestrzeni konferencyjnej. Symulacje konferencji prasowych. Nagrania w studio TV i analiza nagranych materiałów. Kto zwycięża w nieustającym pojedynku PR-owcy – media? Jakie strategie są najbardziej skuteczne w sytuacjach kryzysowych? Spin doctors – manipulatorzy czy profesjonaliści. Media relations jako komunikowanie społeczne. Media relations jako komunikowanie marketingowe. Kształtowanie za pośrednictwem media relations kontaktów z otoczeniem zewnętrznym - firmami, strukturami administracji rządowej i samorządowej i z organizacjami pozarządowymi. Specyfika działań media relations.</p>
20.	Propaganda i zasady komunikowania perswazyjnego	<p>Pojęcia oraz zakres propagandy w kontekście historycznym. System propagandowy – terminologia. Rodzaje typy i funkcje propagandy. Propaganda a manipulacja językowa; manipulacja językiem. System propagandowy Trzeciej Rzeszy. Film jako narzędzie propagandy politycznej: Leni Riefenstahl, Sergiej Eisenstein, Veit Harlan. Plakat w propagandzie. Stereotyp w propagandzie. Nowomowa. Metafora jako narzędzie propagandy. Propaganda a media PRL (Polska Kronika Filmowa). Propagandowa wizja świata i jej skutki.</p>
21.	Style życia	<p>Style życia. Wprowadzenie podstawowych kategorii pojęciowych związanych ze stylami życia. Socjologiczna, psychograficzna i komunikacyjna segmentacja społeczeństwa. Styl życia w reklamie. Style konsumpcji i kultura materialna. Konsumpcja na pokaz. W obronie konsumpcji. Diagnostyka stylów życia. Obserwacja. Wywiad. Ankieta. Netnografia. Prezentacja wyników badań własnych studentów. Prezentacja wyników badań własnych studentów.</p>
22.	Assesment Center	<p>Rozwój, cele i funkcje assessment center we współczesnym społeczeństwie oraz jego uwarunkowania i zastosowanie w praktyce organizacji i instytucji. Analiza tekstów oraz dyskusja nt. wad i zalet. Operacjonalizacja kompetencji: definiowanie, określanie, przeprowadzanie analizy kompetencji (analiza tekstów). Analiza kompetencji. Metody i narzędzia ośrodków oceny. Metody diagnostyczne i</p>

		wystandaryzowane procedury pomiaru kompetencji miękkich. Sztuka widzenia całości - obserwacja jako zadanie asesora. Kompetencyjne rozmowy kompetencyjne. Podejmowanie decyzji i ich ocena. Problemy związane z AC: ośrodki oceny w firmach międzynarodowych.
23.	Metody prezentacji osobistej	Rozpoznawanie słuchacza/audytora. Sztuka opowiadania o sobie i sztuka perswazji. Ustalanie tematów autonarracji i przemówień. Techniki komponowania i kształtowania stylu wypowiedzi w bezpośrednim kontakcie z audytorem. Odpowiedni dobór dowodów, toposów i środków emocjonalnych do autoprezentacji i do przemówień. Budowanie form argumentacyjnych, odpięcie zarzutów. Rozpoznawanie sofizmów i chwytów erystycznych. Sztuka zapamiętywania tekstu (lub jego elementów) oraz umiejętne posługiwanie się tekstem wystąpienia w sytuacji, gdy treść nie została zapamiętana. Pokonywanie lęku przed występowaniem, pozytywne wykorzystywanie tremy, techniki relaksacyjne. Utrzymywanie kontaktu z publicznością, podtrzymywanie uwagi słuchaczy. Odpowiednie użyciu głosu (w zakresie słyszalności, wyrażności i wyrazistości). Odpowiednie użycie ruchu, tzw. mowa ciała, estetyka gestu, mimika. Przygotowywanie scenografii wystąpienia (odpowiednia przestrzeń). Znaczenie stroju podczas autoprezentacji i wystąpień publicznych. Reżyseria akcji retorycznej (integrowanie środków werbalnych i niewerbalnych) wobec potrzeby naturalności wystąpienia, jego zgodności z indywidualną ekspresją osoby. Sztuka dyskusji, odpowiadanie na pytania jako część wystąpienia publicznego.
24.	Metody zbierania i prezentacji danych	Wstęp do badań jakościowych. Wywiad – forma zbierania materiału badawczego / Sposoby doboru próby do badania. Transkrypcja wywiadu / Analiza wywiadów. Raport z badań jako podstawowa forma prezentacji danych / Niestandardowe metody prezentacji danych. Prezentacje projektów na zaliczenie. Prezentacje projektów na zaliczenie.
25.	Przygotowanie i prezentacja projektu	Briefing / Debriefing. Metody wizualizacji danych ilościowych. Metody wizualizacji danych jakościowych. Layout. Wybrany software I (PowerPoint, Prezi, Vuvox). Wybrany software II (Adobe Photoshop, Capzles). Współpraca z klientem. Tworzenie prezentacji konkretnego projektu.
26.	Myślenie projektowe	Model kaskadowy (waterfall) a zarządzanie w paradygmacie agile (zwinnym). Empatyzacja - zakres pojęcia i metody wdrożenia. Definiowanie problemu w kontekście procesu design thinking. Ideacja jako metoda generowania pomysłów i element procesu projektowania w zgodzie z design thinking. Low Fidelity prototyping. Budowanie i testowanie prototypów Minimum Viable Product. Design perswazyjny - case study i ćwiczenie praktyczne. Design thinking a badania jakościowe. POV i HMW jako fundamenty i narzędzia projektowania. Insight produktowy a insight konsumencki. Benefity emocjonalne i racjonalne. Produkt. Szerokie i wąskie rozumienie. Cykl życia produktu i dyfuzja innowacji. Relacja pomiędzy perspektywą rynkową, a perspektywą konsumencką. Design Thinking „Jam”.
27.	Seminarium licencjackie	Wdrażanie i doskonalenie techniki pisanie pracy naukowej (licencjackiej). Pogłębianie wiedzy na wybrany temat. Prezentowanie w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej. Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach.
28.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracownik-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
29.	Semiotyka kultury popularnej	Polityka kulturalna praktykowana poprzez i wobec mediów, czyli polityka transmisji, modele instytucji mediów, instytucje wyszukiwania publiczności dla nowych mediów, tradycje konsolidacji i różnicowania publiczności mediów, przeświadczenie o społecznym i kulturowym oddziaływaniu mediów. Badanie

		wpływu mediów na przemiany instytucji społecznych i kulturowych, powołanie publiczności (inter)aktywnych z uwzględnieniem procesów integracji dokonywanych przez wspólnych właścicieli i technologie. Pojęcia kultury mediów i spektaklu mediów. Istota nowych mediów, uwikłanych w cyberprzestrzenne struktury komunikowania i kierowanych ku interaktywnych publiczności, znajdujących oparcie w trybalnych wspólnotach sieci. Problem seksualności (mediatyzacja cielesności); gender jako próba rekonstrukcji reprezentacji ludzi z punktu widzenia ich płci kulturowej. Aksjologia młodości (kosmetyczna nieśmiertelność i reprezentacje ludzi młodych w mediach). Zapis i wypełnienie luki emocjonalnych niespełnień, społecznego odrzucenia braków, projekcji osobistego losu – próby definiowania indywidualnej wizualizacji, uwypuklenie wyjątkowości ciała. Dykcje narodowej identyczności. Badania technologii i publiczności: gatunki, atrybuty i instytucje kultury mediów.
30.	Diagnostyka komunikacji	Wprowadzenie do diagnostyki komunikacji. Komunikacja jako dyscyplina naukowa. Wybrane tradycje w teorii komunikacji. Teorie komunikacji. Analiza dyskursu. Perspektywy teoretyczne i metodologie badawcze. Identyfikacja potrzeb badawczych. Formułowanie problemu badawczego. Projektowanie badania. Analiza dyskursu: zajęcia warsztatowe.
31.	Project management	Wprowadzenie do zagadnienia zarządzania projektami. Historia, tradycje, klasyczne i nowoczesne koncepcje zarządzania projektami. Koncepcja konstruktywistyczno-systemowa a organizacja. Zarządzanie projektami a różne typy organizacji. Metafory organizacji (organizacja jako: wojsko/maszyna, system/organizm, mózg). Zarządzanie projektami a teamwork i teammanagement. Prognozowanie czasu i przebiegu projektu. Planowanie projektu i określanie harmonogramu, siatka zadań (tworzenie, rozbudowa i analiza). Praca grupowa – planowanie projektu stworzenia nowego produktu na rynku FMCG. Koszty projektu – budżetowanie projektu (tworzenie budżetu, szacowanie kosztów), monitorowanie i zarządzanie kosztami projektu. Zarządzanie zespołem projektowym – tworzenie zespołu projektowego, rozwiązywanie konfliktów, motywowanie i wydajność, odpowiedzialność członków zespołu, współdzielenie wiedzy, komunikacja w obrębie zespołu. Realizacja planu i kontrola projektu – zbieranie informacji, monitorowanie postępu prac. Dokumentacja projektu i sprawozdanie z wykonania. Zarządzanie zmianami i ryzykiem w projekcie – identyfikacja i ocena ryzyka, wprowadzanie zmian w projekcie, zarządzanie zmianą. Praca grupowa – Gry szkoleniowe.
32.	Estetyka i design	Ustalenie definicji i funkcji społecznej designu, także jako sztuki. Omówienie najważniejszych zjawisk w designie (zwłaszcza designie graficznym) pod kątem zawartego w nich i różnie rozumianego oraz różnie się pojawiającego piękna. Kroje pisma, znaki. Plakaty, czasopisma, książki.
33.	Brand Communication	Pojęcia: archetypy marek, storytelling, insight tone of voice, brand behaviour, brand DNA, benefits, reason to believe, komunikacja wewnętrzna, misja i wizja, tożsamość i osobowość, corporate social responsibility. Procedury: analiza semiotyczna, pozycjonowanie marki, planowanie mediów, komunikacja zintegrowana. Briefing: brief klienta a brief kreatywny, kryteria oceny briefów, typologia celów. Warsztat strategiczno-kreatywny: przekładanie założeń komunikacyjnych na identyfikację tekstową i wizualną, kryteria oceny kreacji, prezentacja konceptów kreatywnych.
34.	Brand Culture	Czym jest kultura marki? Wprowadzenie do tematyki Brand Culture. Podział na internal i external branding. Przykłady działania w obszarze kultury marki – case study. Audyt kulturowy marki – diagnostyka komunikacji wewnętrznej. Prezentacja narzędzi i sposobów analizy kultury organizacji. Projektowanie tożsamości marki. Tożsamość marki w oparciu o Brand Identity Prism (Kapferer). Zajęcia warsztatowe – wprowadzenie do pierwszego zadania projektowego (część diagnostyczna). Wartości jako podstawa brand culture – definiowanie wartości marki. Dobre praktyki branżowe – analiza sposobów komunikowania wartości na wybranych przykładach. Purpose branding – pozycjonowanie marki oparte o

		cel jej funkcjonowania. Definiowanie misji i wizji jako podstawa projektowanej komunikacji. Purpose branding – tworzenie manifestu marki. Kultura organizacji – typologia (rodzaje i funkcje poszczególnych typów kultur organizacyjnych). Czynniki kształtujące kulturę organizacji. Strategie kształtowania kultury organizacyjnej. Proste zasady i implementacja wartości. Culture book jako podstawowy dokument charakteryzujący kulturę organizacyjną firmy. Employer branding – strategie i narzędzia budowania marki pracodawcy. Employer branding – projektowanie kampanii.
35.	Diagnostyka marki	Różne rozumienia pojęcia diagnostyki. Kategorie bliskoznaczne. Badania, audyt, research, analiza, synteza a diagnostyka. Praktyczne zastosowania i funkcje diagnostyki marki/marek. Zmiana oczekiwań wobec badacza komunikacji w sektorach kreatywnych. Etapy procesu diagnostyki marki (zbieranie danych, analiza, ocena, prognoza, program naprawczy) oraz etapy na nim się opierające (strategia, design). Źródła danych w procesie diagnostyki marki/marek. Potencjalne aspekty i wymiary diagnostyki marki. Pomocnicze pytania orientacyjne w warsztacie badacza komunikacji. Główne pojęcia i kategorie z zakresu diagnostyki komunikacji oraz ich konkretne zastosowania i emanacje: DNA marki, consumer insight, brand essence, reason to believe, benefit, target group, unique selling proposition i inne. Pojęcia komplementarne (trendy) i metakategorie (benchmarking, pozycjonowanie). Krytyczna analiza przekazów marketingowo-wizerunkowych marek w różnych sektorach rynku i w różnych aspektach komunikacji. Ewaluacja i prognozowanie kondycji rynkowej i wizerunkowej marek. Rekomendowanie rozwiązań naprawczych i udoskonalających komunikację marek oraz działalność firm. Diagnostyka marki w dwóch perspektywach: wewnętrznej (praca zespołowa w agencji z sektora kreatywnego) oraz w zewnętrznej (prezentacja przed klientem lub przed potencjalnym pracodawcą).
36.	Design management	Rola i funkcje designu we współczesnym świecie, projektowanie komunikacji, informacji, wizerunku i tożsamości marek, przestrzeni, itd. Znaczenie zarządzania designem i wpływ designu i na sfery: ekonomiczną, kulturową i ekologiczną. Zarządzanie wzornictwem w teorii i praktyce, rola menadżera designu, specyfika pracy z projektantem. Rynek designu w Polsce, najważniejsze trendy, tendencje rozwoju, szanse i zagrożenia. Wykorzystywanie design thinking w pracy nad projektami.
37.	Stylistyka i kultura języka	Stylistyczne zróżnicowanie polszczyzny. Dialekty. Socjolekty. Style funkcjonalne współczesnej polszczyzny. Badania trudności języka. Prosta polszczyzna. Język ustny a język pisany. Kultura języka – znaczenie terminu; błąd językowy; poziomy i typy normy współczesnej polszczyzny. Poprawność wymawianiowa; leksykalna i frazeologiczna; stylistyczna; składniowa. Wulgaryzacja języka. Etyka słowa. Manipulacja językowa. Nowomowa. Język nienawiści.
38.	Strategia marki	Cele, funkcja, struktura planu strategicznego. Zastosowanie planów strategicznych na potrzeby przedsiębiorstw, instytucji i organizacji. Strategia marki a organizacja i procesy zarządcze. Systemowa koncepcja rynku i organizacji. Strategia marki a wizerunek. Strategiczne aspekty zarządzania marką – ujęcie systemowe. Otoczenie marki, konstrukcja marki, przepływy komunikacji wewnątrz i na zewnątrz. Diagnostyka marki i jej otoczenia jako podstawa strategii marki – badanie wizerunku. Narzędzia, proces badawczy, ustalanie adekwatnych metod badawczych. Planowanie i realizacja badań. Analiza i interpretacja danych. Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne marki – organizacja w oczach pracowników, kooperantów. Pozostałe metody diagnostyki sytuacji zastanej – desk research, analiza SWOT, metody ilościowe i jakościowe, analiza semiotyczna etc. Planowanie procesu strategicznego na podstawie uzyskanych wyników diagnostyki. Formułowanie: założeń komunikacyjnych marki, tożsamości i osobowości, wizji i misji, pozycjonowanie marki. Projektowanie: Brand design, Brand behaviour, Tone of voice - Brand Communication – w perspektywie założeń marki. Plan operacyjny marki w perspektywie wieloletniej. Strategia a taktyka. Strategia marki a promocja.

39.	Customer experience	Omówienie podstawowych pojęć z zakresu marketingu tradycyjnego i relacyjnego. Wskazanie różnic pomiędzy podejściami 4P i 4C. Strategiczne moduły doświadczeń – wprowadzenie. Strategiczne moduły doświadczeń – warsztat. Elementy ekonomii behawioralnej. Heurystyki. Extreme users. Jak badać ich potrzeby i doświadczenia? Podróż i doświadczenie klienta: Persony i ukryte motywacje. Podróż i doświadczenie klienta: Mapowanie doświadczeń, punkty styku i momenty bólu.
40.	Copywriting	Autoprezentacja za pomocą tekstu. Copywriting i myślenie kreatywne. Funkcje języka i funkcje tekstów. Tworzenie tekstów wizerunkowych i użytkowych – wskazówki i porady. Ćwiczenia. Copywriting w branding: naming, claimy, hasła reklamowe, brand stories. Ćwiczenia i zadania grupowe. Storytelling jako narzędzie do tworzenia porywających tekstów. Reklama, jej typy i funkcje. Analiza materiałów reklamowych. Copywriting w reklamie drukowanej, radiowej i telewizyjnej. Ćwiczenia i zadania grupowe. Copywriting a reklama społeczna. Projekt grupowy. SEO copywriting. Zadanie indywidualne. Content marketing. Ewaluacja i podsumowanie zajęć.
41.	Design informacji	Historia wizualizacji danych. Percepcja obrazu. Postrzeganie przed skupieniem uwagi. Atrybuty formy, koloru, pozycji. Efekt kontekstu. Postrzeganie wielkości. Zasady zorganizowanej całości. Zasady wizualizacji danych. Zasady projektowania Williams. Złe praktyki wizualizacji danych. Tworzenie efektywnych wykresów. Kolor w wizualizacji. Infografiki. Wizualizacja danych z badań wizerunkowych. Zadania praktyczne na każdym ćwiczeniu.
42.	Zarządzanie marką	Charakterystyka marki – definicje, funkcje, ewolucja rozumienia. Powstanie i rozwój marki – perspektywa historyczna. Marka w ujęciu modelowym – przedstawienie i porównanie podstawowych archetypów marki. Rynek jako element kontekstualny marki. Kultura jako element kontekstualny marki. Marketing a marka - wzajemne relacje i powiązania. Marketing 4P w kontekście narzędzia marki. Marka jako element porządkowy produktu. Promocja i jej wykorzystanie do budowania marki. Dystrybucja i merchandising jako elementy marki. 4C - perspektywa klienta na markę.
43.	CD – doradztwo	Wprowadzenie do projektu zaliczeniowego. Zakres tematyczny i organizacyjny. Ustalenie etapów pracy. Ewaluacja ex ante. Doradztwo jako proces komunikacji: wprowadzenie teoretyczne: zakres pojęcia i kontyngencja doradztwa: dyskusja. Brief jako narzędzie komunikacji. Rodzaje i elementy briefu. Doradztwo jako proces komunikacji: ćwiczenia pokazujące mechanizm działania komunikacji, subiektywność procesu postrzegania, kolegialne konceptas działania, ćwiczenie kompetencji komunikacyjnej (obserwacja, formułowanie komunikatów, zadawanie pytań, słuchanie, komunikacja niewerbalna). Doradztwo jako proces komunikacji w systemie organizacji. Otoczenie systemowe. Struktura agencji corporate identity: systemy komunikacji wewnętrznej. Analiza przypadku. Struktura agencji corporate identity: komunikacja z grupami otoczenia. Analiza przypadku. Zarządzanie projektem: elementy i etapy procesu doradczego: nawiązywanie i budowanie kontaktów, planowanie komunikacji z klientem, brief, wywiady, analiza sytuacji, formułowanie konceptów, terminarz, budżetowanie, prezentacja.
44.	CD – planowanie strategiczne	Analiza sytuacji zastanej i definiowanie problemu projektowego jako wstęp do procesu planowania strategicznego. Formułowanie celów projektowych na podstawie zdefiniowanych problemów. Badania empiryczne. Zapoznanie z metodami badawczymi. Metody ilościowe i jakościowe. Projektowanie i przeprowadzanie badań. Analiza wyników badań empirycznych. Kategoryzacja danych. Formułowanie wniosków z badań. Definiowanie publiczności komunikacji. Tworzenie grupy odniesienia. Rodzaje segmentacji grup. Tworzenie insightów. Koncepcja strategiczna marki. Key message, big idea, tone of voice, touchpoints. Koncepcja strategiczna marki. Wyróżniki, USP, reason to believe. Synteza. Cele.

		Wytyczne komunikacyjne. Plan działań komunikacyjnych. Metody ewaluacji, raportowanie, podsumowywanie działań strategicznych.
45.	CD – kreacja	Kreacja w wymiarze communication design. Kreatywność w procesie projektowym. Kuriozalne kreacje — egzemplifikacje. Nudne kreacje — egzemplifikacje. Nieudane kreacje — egzemplifikacje. Udane kreacje — egzemplifikacje. Kultowe kreacje — egzemplifikacje. Legendarne kreacje — egzemplifikacje. Kreacja — warsztat pod hasłem: "głupie projektowanie". Kreacja — warsztat pod hasłem: "odważne projektowanie". Kreacja — warsztat pod hasłem: "przemyślane projektowanie".
46.	Design opakowań	Elementy budujące markę opakowania - analiza opakowań wybranych produktów z uwagi na haptkę produktów - ćwiczenia w grupie. Wprowadzenie do materiałoznawstwa - rodzaje materiałów wykorzystywanych do produkcji opakowań, zachowanie materiałów w styczności z różnymi czynnikami zewnętrznymi. Narzędzia pracy projektanta - pismo, kolor, zdobienia, grafika, obraz. Estetyka japońska w projektowaniu opakowań - omówienie metody pakowania furoshiki.
47.	Fotografia	Fotografia jako narzędzie używane w różnych obszarach życia społecznego. Fotografia jako metoda konstrukcji obrazu. Fotografia jako komunikat wizualny. Ogólna charakterystyka narzędzia. Komunikacyjne walory obrazu fotograficznego, tu: kadr i metonimia. Nauka obsługi aparatu fotograficznego. Nauka obsługi aparatu fotograficznego. Elementy wyrazowe fotografii – opis przypadku. Elementy wyrazowe fotografii – opis przypadku. Fotografia jako odwzorowanie i konstruowanie rzeczywistości. Fotografia jako test. Stylistyka obrazu fotograficznego.
48.	Corporate design	Historia graphic design. Corporate identity, budowanie tożsamości. Fizjologia percepcji. Elementy składowe znaku. Pismo. Podstawy kompozycji, siatka projektowa. Kontekst i struktura projektów, podejście systemowe. Systemy identyfikacji wizualnej. Emisja filmów dot. graphic design, corporate design.
49.	Komunikacja wewnętrzna	Definiowanie podstawowych pojęć: komunikacja, funkcje komunikacyjne, strategia komunikacyjna, komunikacja w organizacji, komunikacja korporacyjna, komunikacja wewnętrzna, komunikacja zewnętrzna, kultura organizacji. Typologia komunikacji. Analiza mocnych i słabych stron. Komunikacja w grupie a komunikacja w zespole. Analiza sieci komunikacyjnych. Teamwork jako element budowania zespołu: komunikacja w grupie, komunikacja face to face a komunikacja wirtualna w pracy zespołowej, rozwiązywanie problemów w grupie. Kompetencje komunikacyjne, style komunikacyjne, komunikacja werbalna i niewerbalna, precyzyjność komunikacji. Komunikacja wewnętrzna w organizacji: formy i rodzaje. Kanały komunikacyjne. Diagnostyka komunikacji: metody badań jakościowych i ilościowych. Strategia komunikacyjna: projektowanie, wdrażanie, zarządzanie, zmiany. Case study. Komunikacja w organizacjach wielokulturowych.
50.	Metody prezentacji osobistej	Rozpoznawanie słuchacza/audytoria. Sztuka opowiadania o sobie i sztuka perswazji. Ustalanie tematów autonarracji i przemówień. Techniki komponowania i kształtowania stylu wypowiedzi w bezpośrednim kontakcie z audytoria. Odpowiedni dobór dowodów, toposów i środków emocjonalnych do autoprezentacji i do przemówień. Budowanie form argumentacyjnych, odpychanie zarzutów. Rozpoznawanie sofizmów i chwytów erystycznych. Sztuka zapamiętywania tekstu (lub jego elementów) oraz umiejętne posługiwanie się tekstem wystąpienia w sytuacji, gdy treść nie została zapamiętana. Pokonywanie lęku przed występowaniem, pozytywne wykorzystywanie tremy, techniki relaksacyjne. Utrzymywanie kontaktu z publicznością, podtrzymywanie uwagi słuchaczy. Odpowiednie użyciu głosu (w zakresie słyszalności, wyrazności i wyrazistości). Odpowiednie użycie ruchu, tzw. mowa ciała, estetyka gestu, mimika. Przygotowywanie scenografii wystąpienia (odpowiednia przestrzeń). Znaczenie stroju podczas autoprezentacji i wystąpień publicznych. Reżyseria akcji retorycznej (integrowanie środków

		werbalnych i niewerbalnych) wobec potrzeby naturalności wystąpienia, jego zgodności z indywidualną ekspresją osoby. Sztuka dyskusji, odpowiadanie na pytania jako część wystąpienia publicznego.
51.	Publiczności mediów	Odbiorca w komunikacji masowej. Teoria krytyczna. Publiczność aktywna. Skopofilia. O przyjemności patrzenia. Historia i metody badań nad widownią filmową i telewizyjną. Historia recepcji amerykańskiego filmu. George Gallup i badanie publiczności w Hollywood. Kultowe filmy świąteczne. Recepcja filmów i literatury młodzieżowej. Programy kinowe dla seniorów. Kino gatunkowe w perspektywie odbioru. Najpopularniejsze serie telewizyjne. Intertekstualność w serialach. Publiczność reklamy. Fenomen youtuberów. Kultury fanowskie.
52.	Design thinking	Model kaskadowy (waterfall) a zarządzanie w paradygmacie agile (zwinnym). Empatyzacja - zakres pojęcia i metody wdrożenia. Definiowanie problemu w kontekście procesu design thinking. Ideacja jako metoda generowania pomysłów i element procesu projektowania w zgodzie z design thinking. Low Fidelity prototyping. Budowanie i testowanie prototypów Minimum Viable Product. Design perswazyjny - case study i ćwiczenie praktyczne. Design thinking a badania jakościowe. POV i HMW jako fundamenty i narzędzia projektowania. Insight produktowy a insight konsumencki. Benefity emocjonalne i racjonalne. Produkt. Szerokie i wąskie rozumienie. Cykl życia produktu i dyfuzja innowacji. Relacja pomiędzy perspektywą rynkową, a perspektywą konsumencką. Design Thinking „Jam”.
53.	Rozmowy i testy kwalifikacyjne	Analiza procesu rekrutacyjnego [przebieg, etapy, wady i zalety udziału w procesie rekrutacyjnym]. Dokumenty aplikacyjne [przygotowanie dokumentów aplikacyjnych - cele i zasady, rodzaje aplikacji, najczęstsze błędy w dokumentach - czego należy unikać]. Dokumenty aplikacyjne. Rozmowa rekrutacyjna [jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej, elementy merytoryczne rozmowy kwalifikacyjnej, analiza możliwych pytań]. Ogłoszenie rekrutacyjne - jak właściwie interpretować informacje zawarte w ogłoszeniu o rekrutacji. „Ja szukająca/szukający pracy” na rynku pracy. Możliwości i zagrożenia – analiza sytuacji problemowych. „Stanowisko” - indywidualna analiza rynku pracy oraz miejsc inspiracji.
54.	Film image'owy	Formaty i gatunki filmowe. Etapy produkcji filmu. Zróżnicowanie filmów publikowanych w internecie. Ćwiczenia praktyczne, praca z kamerą, realizacja krótkich scen. Kontynuacja ćwiczeń: praca z kamerą, realizacja krótkich scen. Warsztat montażu filmowego. Przygotowanie do produkcji filmowej, rola scenariusza, storyboardu, shooting boardu. Rozpoczęcie pracy nad projektami. Dźwięk i światło w filmie. Ćwiczenia praktyczne. Kontynuacja pracy nad projektami. Doskonalenie umiejętności – realizacja krótkich scen, ewaluacja postępów. Praca nad własnymi projektami filmowymi – realizacja zdjęć, konsultowanie efektów.
55.	Komunikowanie wizerunku	Kreowanie wizerunku instytucji poprzez komunikowanie z jej reprezentantem (np. rzecznikiem prasowym). Kreowanie wizerunku poprzez komunikację w instytucjach totalnych (szpitale, hospicja, więzienia). Kreowanie wizerunku instytucji totalnej na przykładzie zakładu karnego. Kreowanie wizerunku za pośrednictwem kodów kultury. Analiza wizerunku studentów komunikacji dziennikarstwa i informatyki. Budowanie wizerunku za pośrednictwem skandalu). Budowanie wizerunku firmy/instytucji poprzez Brand Hero – personalizacja marki. Kreowanie wizerunku terrorysty w mediach. Kreowanie wizerunku władcy, księcia w tradycji kultury europejskiej. Sposoby budowania wizerunku w komunikacji pośredniej i bezpośredniej. Specyfika komunikowania wizerunku w zależności od specyfiki medium. Podstawowe funkcje i odmiany wizerunku w komunikacji publicznej. Kreowania wizerunku i tożsamości firmy, instytucji, urzędu –kreowanie wizerunku w personal branding. Odmiany wizerunku medialnego na przykładzie celebryty, eksperta, autorytetu. Samodzielna analiza tworzonego wizerunku polityka bądź partii.

56.	Etyka public relations	ABC etyki. Definicje i cele public relations. Etyka biznesu. Etyka a kultura. Zasady etyczne w public relations. Zawód PR-owca w społeczeństwie. Zawód PR-owca dla społeczeństwa. Funkcja kodeksów etycznych public relations. Odpowiedzialność i dylematy etyczne w public relations. Etyka w polskim public relations. Polski public relations – dezyderaty i sugestie. Public relations a dziennikarstwo i media. Public relations a pojęcia pokrewne. Etyka public relations – perspektywy.
57.	Techniki PR	Wprowadzenie do PR. Ustalenie zasad organizacji przedmiotu. Definicje PR. Funkcje PR. Public relations a reklama. Sfery zadaniowe PR. Media relations. Definicje i narzędzia. Korzyści wynikające z profesjonalnie prowadzonych relacji z mediami. Tworzenie materiałów dla mediów – informacje prasowe (lead, odwrócona piramida, format, załączniki, dane teleadresowe, inne). Jaki powinien być komunikat prasowy?. Płatna informacja prasowa. Konferencja prasowa (zaproszenia, przygotowanie, terminy i godziny, działania po konferencji). Monitoring Mediów. Ocena efektów działań medialnych (min. AVE – advertorial value equivalent). Kryzys a media – zasady współpracy z mediami w sytuacjach kryzysowych. Sprostowanie i autoryzacja. Patronat medialny. Crisis management. Definicje. Przyczyny i skutki kryzysów wizerunkowych. Przesłanki błędów w sytuacji kryzysowej. Kryzys wizerunkowy vs kryzys ekonomiczny. Symptomy sytuacji kryzysowej. Sztab kryzysowy – skład sztabu. Zadania sztabu kryzysowego. Manual – strategia zarządzania w kryzysie. Procedura zarządzania w sytuacji kryzysowej. Symulacje kryzysu. Wzorcowe oświadczenia. Kluczowe przesłania. Q&A. Wewnętrzne public relations. Definicje i cele wewnętrznego PR. Błędy menedżerów w kontekście budowania relacji w firmie. Narzędzia wewnętrznego PR. Intranet. Newslettery. Biuletyny wewnętrzne. Szkolenia. Planowanie szkoleń. Badania wewnętrzne. Ocena komunikacji wewnętrznej. Wydarzenia integracyjne. Spotkania okolicznościowe.
58.	Praca z kamerą i mikrofonem	Plany filmowe – kiedy które stosujemy. Kompozycja kadru, reguła trójkąta. Ruch kamery: kamera z ręki kontra kamera statyczna, panoramy, szwenki. Mastershoty. Rola światła i cienia. Oświetlanie planu filmowego. Przeprowadzanie wywiadów. Nagrywanie tekstu lektorskiego. Stand-upy. Prezentacja przed kamerą. Realizacja materiału informacyjnego.
59.	Event jako narzędzie PR	Metodyka Zarządzania Projektami wg PMBOK. Cykl życia projektów. Procesy komunikacyjne. Poziomy i modele procesów komunikacyjnych. Elementy procesu komunikacyjnego. Szum komunikacyjny. Przykład eventu organizowanego wspólnie z uczestnikami. Spotkanie z pracownikiem agencji eventowej we Wrocławiu. Spotkanie z dyrekcją działu PR i marketingu instytucji kulturalnej. Eventy w instytucji kultury. Współczesne teorie zarządzania. Rola managera w projekcie. Proces decyzyjny w organizacji. Kompetencje do podejmowania decyzji. Cele wydarzenia, grupa docelowa wydarzenia, sposoby finansowania, harmonogram, budżet, wykonawcy. Budowanie relacji z mediami. Nawiązywanie kontaktów z mediami. Artykuły sponsorowane. Zarządzanie patronatami medialnymi. Notatka prasowa a zaproszenie. Planowanie eventu w czasie - Wykres Gantta. Lokacja – kryteria wybór miejsca wydarzenia. Zarządzanie eventami międzynarodowymi. Event marketing centrów handlowych. Warunki organizacji wydarzeń w miejscach publicznych. Monitoring i ocena przebiegu wydarzenia. Check lista. Pomiar efektów. Kryteria oceny realizacji projektu. Raporty dla zlecniodawcy.
60.	Rzecznictwo prasowe	Rozwijanie kompetencji w obszarze: efektywnej komunikacji, budowania relacji z otoczeniem oraz pracy w zespole nastawionej na synergę. Współpraca z mass mediami (baza mediów, formy współpracy, nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z dziennikarzami). Warsztat rzecznika prasowego (redagowanie tekstów informacyjnych i wizerunkowych, organizacja konferencji prasowej, jak przygotować się do wywiadu, jak poradzić sobie z trudnymi pytaniami). Patronaty medialne. Tworzenie strategii PR. Jak redagować biuletyn informacyjny i dobierać treści na stronę internetową. Wystąpienia

		publiczne. Zarządzanie informacją w sytuacjach kryzysowych. Budowanie wizerunku firmy, szefa, rzecznika. Narzędzia komunikacji wewnętrznej. Organizacja eventów. Projekty CSR.
61.	PR w Internecie	Omówienie podstawowych pojęć związanych z Public Relations. Narzędzia pracy w zakresie e-PR. Omówienie i analiza kanałów komunikacji. Komunikacja Internetowa- trendy w social media, język mediów społecznościowych. Budowanie wizerunku w Internecie- analiza komunikacji wybranych marek. Social Media Policy- kodeks dobrych praktyk. Monitoring Internetu i raportowanie wyników- analiza dostępnych narzędzi. Sytuacje kryzysowe- jak sobie z nimi radzić? Case study.
62.	Strategia PR	Zakres i definicje związane ze Strategią PR. Etapy planowania Strategii PR – analiza otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego oraz analiza wizerunku medialnego. Etapy planowania Strategii PR – wyznaczanie celów do realizacji i identyfikacja grup docelowych strategii. Etapy planowania Strategii PR – dobór narzędzi PR do realizacji kampanii PR i ustalenie budżetu kampanii. Etapy planowania Strategii PR – monitoring i ewaluacja Strategii PR.
63.	Internal Relations	Przepływ informacji w organizacji – ich drożność i zagrożenia blokami komunikacyjnymi. Efekty sprawnej komunikacji. Efektywne metody przekazywania informacji wewnątrz organizacji. Narzędzia komunikacji wewnętrznej. Rola osób odpowiedzialnych za komunikację oraz szczebla kierowniczego. Grupy oddziaływania w organizacji. Techniki usprawniające umiejętności komunikowania się ze współpracownikami.
64.	PR w administracji	Specyfika I sektora. Hierarchia celów administracji. Dobry PR i wizerunek administracji – czyli? Public relations – wprowadzenie do zagadnienia. Narzędzia public relations. Analiza strategii PR administracji. Spotkanie w biurze promocji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Spotkanie w biurze promocji Urzędu Miasta Wrocław. Nowe media w promocji administracji. Ambient media i crowdsourcing. Media relations. PRowcy – dziennikarze (sztuka skutecznej komunikacji). Marketing miejsca. City placement. Tworzenie strategii PR. PR i CSR, e-PR. Jak prowadzić profesjonalne kanały komunikacji w social media? Zarządzanie sytuacją kryzysową. Od rodzajów kryzysów po programy interwencyjne. Prezentacje projektów. Wystawienie ocen.
65.	Zarządzanie kryzysem	Czasy kryzysów?– wprowadzenie do zarządzania kryzysowego. Poszukiwanie nowej wartości – wskazanie głównych cech/atrybutów w wymiarze indywidualnym jak i organizacyjnym sprzyjających odporności. System zarządzania kryzysowego. Główni gracze zarządzania kryzysowego (ZZK) – pojęcie interesariusza firmy, mapy interesariuszy, macierze hierarchizujące. Charakterystyka i zasady funkcjonowania zespołu zarządzania kryzysowego. Zasady działania ZZK. Aspekty logistyczne działania ZZK. Ocena ryzyka (risk assesment). Funkcjonowanie systemu ZK na poszczególnych etapach. Zasady współpracy z mediami oraz wystąpienia publiczne w kryzysie(holding statement, Q&A). Przykłady sytuacji kryzysowych oraz wzorców postępowania. Taktyka komunikacji w kryzysie – określenie głównych przesłanek wyznaczających dobór odpowiedniej taktyki komunikacyjnej. Główne zasady komunikowania w kryzysie.
66.	Marketing i PR w polityce	Partie polityczne (kategorie i modele) i systemy wyborcze (cele, funkcje, elementy). Współczesna scena polityczna w Polsce. Marketing polityczny. Narzędzia i techniki marketingu politycznego. Wizerunek polityczny. PR polityczny. Marka i branding polityczny. Strategie komunikacji marketingowej a kampanie polityczne. Kampanie wyborcze. Mediatyzacja polityki, polityzacja mediów.
67.	Zarządzanie agencją PR	Branża public relations – wprowadzenie. Specyfika rynku PR. Miejsce agencji PR w strukturze rynku. Rynek agencji PR w Polsce. Prowadzenie działalności gospodarczej. Projektowanie agencji PR – osobowość firmy, model biznesowy, usługi, profil klienta, przewaga konkurencyjna. Biznesplan. Pozyskiwanie kapitału na rozwój agencji. Samodoskonalenie w zarządzaniu. Gospodarowanie czasem.

		Dzień pracy w agencji PR. Podejmowanie decyzji. Rozwiązywanie problemów. Przygotowanie oferty handlowej. Sposób dotarcia do klienta. Proces sprzedaży usług. Kanały dystrybucji usług. Przetargi. Negocjacje handlowe. Prezentacja profesjonalna – warsztat. Prezentacja profesjonalna – analiza. Budowanie relacji z klientami, proces obsługi klientów. Kontakt z klientem. Zarządzanie projektami. Podział ról. Delegowanie zadań. Budżetowanie. Zarządzanie zasobami ludzkimi. Systemy motywacyjne w zespole. Promocja agencji. Budowanie relacji z otoczeniem (media relations, pozycjonowanie marki). CSR. Struktura przychodów i przepływy finansowe. Formy rozliczeń z klientami i podwykonawcami.
68.	PR organizacji pozarządowych	Idea społeczeństwa obywatelskiego. Trzeci sektor na świecie i w Polsce. Analiza działań PR organizacji pozarządowych. Narzędzia public relations. Crowdsourcing i ambient media. Cele promocji. Wizytówka organizacji. Budowanie skutecznego przekazu. Odbiorcy promocji – identyfikacja grup docelowych działań promocyjnych. Wybór narzędzi komunikacji. Promocja projektów/kampanii. Prezentacja projektów zaliczeniowych. Plan wizerunkowy (naprawczy) wskazanej organizacji pozarządowej.

Nazwa kierunku studiów: Komunikacja wizerunkowa
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 93

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Osobowość medialna marki	Komunikacja w mediach. Analiza dyskursu – wprowadzenie teoretyczne. Tradycja i nowoczesność w komunikacji marek. Analiza wybranych case study. Cieleśność i fizjologia człowieka w komunikacji medialnej. Sposoby obrazowania ludzkiego ciała i przekraczania granicy tabu w komunikacji marek. Płeć a reklama. Sposoby przedstawiania kobiecości i męskości w mediach, stereotypy płciowe i ich przekraczanie, kulturowe emergencje w zakresie obrazowania kobiety i mężczyzny. Zdrowie i choroba jako temat komunikacji medialnej – analiza komunikacji marek sektora farmaceutycznego. Healthism, medykalizacja i psychologizacja społeczeństw. Wiek – młodość i starość a komunikacja marek. Kody kulturowe starości, wykorzystanie emergencji przy projektowaniu kampanii. Analiza wybranych case study. Zajęcia warsztatowe – wprowadzenie do pierwszego zadania projektowego (część analityczna). Praca nad analizą komunikacji wybranych marek. Indywidualizm i kolektywizm w komunikacji medialnej. Relacje jako podstawa komunikacji marek. Podróżowanie i turystyka w mediach. Ekologia i ochrona środowiska w komunikacji marek. Zajęcia warsztatowe – wprowadzenie do drugiego zadania projektowego. Przedstawienie briefu konkursowego i omówienie głównych założeń projektu.
2.	Badanie komunikacji	Wprowadzenie do diagnostyki komunikacji. Komunikacja jako dyscyplina naukowa. Wybrane tradycje w teorii komunikacji. Teorie komunikacji. Analiza dyskursu. Perspektywy teoretyczne i metodologie badawcze. Identyfikacja potrzeb badawczych. Formułowanie problemu badawczego. Projektowanie badania. Analiza dyskursu: zajęcia warsztatowe.
3.	Ekonomia i rynek - warsztat	Przedmiot ekonomii. Gospodarka, jako przedmiot badań ekonomii. Cele i metody koordynacji działalności gospodarczej. Cel a ryzyko i niepewność w działalności gospodarczej podmiotów. Środki działalności gospodarczej. Pojęcie zasobów gospodarczych. Akumulacja i alokacja zasobów. Przedsiębiorstwo jako podmiot działalności gospodarczej. Tradycyjna a współczesna koncepcja przedsiębiorstwa. Konkurencja a kooperacja. Rodzaje przedsiębiorstw i ich cele. Teoria równowagi i popytu konsumenta. Mechanizm rynkowy i cena. Istota ceny. Rodzaje i funkcje cen. Cena jako funkcja popytu. Cena jako funkcja podaży. Pojęcie rynku. Pieniądz i bank. Istota pieniądza. Funkcje i rodzaje pieniądza. Siła nabywcza pieniądza i jej zmiany. Gospodarka narodowa, jako przedmiot badań naukowych. Struktura gospodarki narodowej. Klasyfikacja struktur i czynniki zmian strukturalnych. Mechanizm ekspansji gospodarczej. Pojęcie rozwoju gospodarczego. Rozwój a wzrost gospodarczy. Mierniki rozwoju gospodarczego.
4.	Sektory kreatywne a prawo - warsztat	System źródeł prawa w RP. Ochrona i granice wolności wypowiedzi. Ochrona dóbr osobistych. Ochrona konkurencji w działalności reklamowej. Ochrona własności intelektualnej w sektorach kreatywnych – prawo autorskie i prawa pokrewne. Ochrona własności intelektualnej w sektorach kreatywnych – prawo

		własności przemysłowej. Prawo reklamy w mediach. Reklama zewnętrzna. Szczególne regulacje w reklamie wybranych produktów i usług. Wykorzystywanie wizerunku w sektorach kreatywnych. Instytucje prawa prasowego w działalności PR. Szczególne aspekty prawne związane z publikacjami w Internecie. Ochrona danych osobowych w działalności promocyjnej i reklamowej.
5.	Teoria i praktyka projektowania komunikacji	Zaproponowanie wybranej, warsztatowej metodyki prowadzenia zajęć. Ćwiczenie wstępne - analiza wybranego projektu. Analiza wybranego obiektu – przedmioty codziennego użytku. Corporate Culture i communication, a projektowanie komunikacji. Analiza wybranych obiektów – przedmioty codziennego użytku za względu na założone teorie design. Analiza wybranych obiektów - opakowania. Kaizen a projektowanie komunikacji. Analiza wybranych przykładów - projektów komunikacji. Reguły efektywnego design - przedstawienie i omówienie wybranych reguł efektywnego design. Analiza wybranych obiektów – przestrzeń mieszkalna.
6.	Projektowanie graficzne dla branży kreatywnej	Identyfikacja marki. Historia pisma, typologia krojów pism, podstawowe zasady typografii. Brief – opracowanie zlecenia zamówienia kreatywnego. Wstęp do programu InDesign. Ustawianie dokumentu, tworzenie stron, tworzenie ramek tekstowych, wprowadzanie i edycja tekstu, zamiana tekstu na obiekty wektorowe, manipulowanie obiektami (obróć, skala, kolor, kontur, wypełnienie), tworzenie próbek kolorów. Zarządzanie tekstem w ramach tekstowych, wklejanie tekstu, przepływanie tekstu, ustawianie marginesów. Tworzenie strony wzorcowej, rekonfiguracja stron, korzystanie z narzędzia kropłomierz, ustawianie stylów akapitowych. Tworzenie obiektów wektorowych, korzystanie z narzędzia pióro, dodaj usuń punkt kontrolny, przekształcanie punktów kierunkowych. Korzystanie z narzędzia filtry ścieżek i wyrównania, ustawianie opcji konturu. Umieszczanie grafiki, zarządzanie łączami, wklejanie grafiki w kształt, zmiana proporcji grafiki, stosowanie narzędzia efekty w nakładaniu obiektów. Tworzenie prezentacji w programie InDesign, efekty interaktywne (przycisk, hiperłącze), eksport prezentacji. Tworzenie prezentacji w programie InDesign cd. Praca nad projektem grupowym. Konsultacje wewnątrzgrupowe. Projekt logo, wizytówki, tła na FB oraz miniatury. Projekt makiety strony www – praca grupowa.
7.	Diagnostyka trendów w komunikacji	Wprowadzenie do komunikacji (przedmiot badań, modele komunikacji, kompetencji komunikacyjnych, język w komunikacji). Postrzeganie, badanie (podejście metodologiczne) komunikacji: retoryka, podejście semiotyczne, etnolingwistyka, teoria dyskursu. Komunikacja w mediach – mediatyzacja komunikacji publicznej, tabloidyżacja obrazu świata. Komunikacja – nowe i stare media. Komunikacja a technologia – determinizm technologiczny. Nowe technologie komunikacyjne a procesy postrzegania świata, generowania jego obrazu. Podmiot (amator) w komunikacji publicznej. Internet – nowa platforma dyskursu publicznego, konwergencja dyskursów. Nowe platformy komunikacji w Internecie - wikipedia, twitter, blogosfera, forum, facebook, nasza klasa. Wyznaczniki językowe, stylistyczne, genologiczne współczesnej komunikacji masowej. Przeobrażenia zachodzące w języku, stylu, gatunkach narracji medialnej pod wpływem rewolucji technologicznej. Media społecznościowe, charakterystyka mechanizmów komunikacji. Media społecznościowe - język, obraz świata. Nowe media a inflacja komunikacji. Mechanizmy komunikacji w dyskursach – naukowym, politycznym, ekonomicznym.
8.	Komunikacja interkulturowa	Wprowadzenie do teorii komunikowania interkulturowego: podstawowe definicje i typy komunikowania, stosunki międzynarodowe a komunikowanie interkulturowe, Polska a sąsiedzi. Dalsze wprowadzenie do podstawowych podejść badawczych komunikowania interkulturowego. Komunikowanie werbalne, niewerbalne. Teorie Edwarda T. Halla, wprowadzenie do teorii standardów kulturowych, typologia czterech wymiarów Geerta Hofstede. Kontynuacja badań Geerta Hofstede, projekt GLOBE – incydenty krytyczne. Stereotypy – funkcja, rodzaje: autostereotyp, heterostereotyp, wstęp do badań nad

		pamięcią zbiorową: pamięć kulturowa, pamięć komunikatywna. Polskie i niemieckie stereotypy etniczne, Polacy w oczach sąsiadów, sąsiedzi w oczach Polaków, polska i niemiecka kultura komunikacji. Polska i niemiecka kultura komunikacji ciąg dalszy. Analiza przykładów: muzea i wystawy w Polsce i w Niemczech.
9.	Information research	Zapoznanie studentów z zasadami projektowania i realizacji procesu researchu. Różnorodne techniki wyszukiwania informacji. Narzędzia pomocne w procesie researchu. Sposoby weryfikacji i oceny znalezionych treści. Selekcja zdobytych informacji. Weryfikacja pozyskanych danych.
10.	Responsive webdesign	Internet jako źródło informacji i usług informacyjnych. Zalety i wady różnych technologii internetowych. Technologie tworzenia serwisów WWW firmy Microsoft. Otwarte technologie tworzenia serwisów WWW. Przetwarzanie w chmurze (cloud computing). Etapy budowy serwisów WWW. Podstawy HTML. Edytory HTML. Projekt oraz implementacja prostej witryny internetowej.
11.	Filozofia współczesna	Problemy periodyzacji: kiedy zaczyna się współczesność? Filozofia w epoce postmetafizycznej – myśl krytyczna (Kierkegaard, Schopenhauer, Nietzsche). Krytyka chrześcijaństwa i metafizyki (Nietzsche). Odkrycie nieświadomości (Freud). Filozofia jako fenomenologia („powrót do rzeczy samych”, redukcja transcendentna, filozofia jako nauka ścisła). Byt i bycie w filozofii M. Heideggera (pojęcie Dasein, różnica ontologiczna, pojęcie egzystencjału). Filozofia jako hermeneutyka (pojęcie rozumienia, człowiek i język, świadomość efektywnodziejowa). Egzystencjalizm (Sartre, Camus). Myśl filozoficzna wobec „zwrotu językowego” (narodziny filozofii języka, pojęcie „gier językowych”, język jako jedyna rzeczywistość). Kontrowersje wokół postmodernizmu (relatywizm, historycyzm, dekonstrukcjonizm, pragmatyzm). Prawda i władza w myśli M. Foucaulta. Etyka jako filozofia pierwsza, pojęcie „Innego” (Levinas). Filozofia dialogu (Buber, Ebner).
12.	Projekt specjalnościowy	Definiowanie projektu, rodzaje projektów. Specyfika projektów dotyczących kształtowania wizerunku (m.in. strategie PR). Metodyki zarządzania projektami. Wprowadzenie do metodyki zarządzania cyklem projektu. Podstawowe zasady zarządzania projektami. Metodyka analizy sytuacji wyjściowej. Istota i metoda organizacyjnej analizy SWOT. Istota i metoda wizerunkowej analizy SWOT. Metodyka definiowania problemu, na który odpowiada projekt (np. drzewo problemów). Metodyka określania celów głównych i pobocznych projektu (np. drzewo celów). Analiza interesariuszy na potrzeby projektu (np. publiczności, grup docelowych).
13.	Seminarium magisterskie	Wdrażanie i doskonalenie techniki pisanie pracy naukowej (magisterskiej). Pogłębianie wiedzy na wybrany temat. Prezentowanie w formie pisemnej i ustnej wyników swojej pracy badawczej. Opracowanie przekrojowych tematów problemowych z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach.
14.	Przedsiębiorczość: praca, kariera, biznes	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
15.	Strategia i zarządzanie marką	Zakres strategii marki, omówienie ważniejszych elementów strategii marki. Model tworzenia i sposób pracy nad strategią marki. Omówienie pomysłów grup dot. tematu projektu strategii marki zagospodarowującego trend starzejącego się społeczeństwa. Badania desk research. Omówienie efektów przeprowadzonej przez studentów w grupach analizy danych zastanych (dla wybranej strategii marki). Omówienie narzędzi wspierających analizę danych wtórnych oraz narzędzi dodatkowych. Definiowanie

		grup docelowych marki. Analiza konkurencji. Definiowanie propozycji wartości marki. Wartości marki. Osobowość i charakter marki.
16.	Reklama i komunikowanie marki	Kotlera koncepcja marketingu – podstawy, polemika. Reklama jako forma komunikacji. Reklama wobec innych narzędzi marketingowych. Definicja(definicje) reklamy. Typologie reklamy. Prawne aspekty reklamy. Psychologiczne aspekty reklamy. Nośniki reklamy. Byron Sharp i rewolucja w marketingu. Rynek reklamy w Polsce i na świecie. Agencje reklamowe, agencje kreatywne. Reklama społeczna. Reklama polityczna. Czego chcą klienci, czyli rzecz o trendach. Brief reklamowy – warsztat.
17.	Design zintegrowany	Ustalenie definicji i funkcji społecznej designu. Omówienie różnych idei i teorii w ramach designu: design thinking (Tim Brown). Humanistyczny wymiar designu (Wiktor Papanek). Design jako proces. Design aktywizujący (Andrzej Pawłowski).
18.	Praktyka projektowa w brandingu	Tworzenie obiektów wektorowych, korzystanie z narzędzia pióro, dodaj usuń punkt kontrolny, przekształcanie punktów kierunkowych. Korzystanie z narzędzia filtry ścieżek i wyrównania, ustawianie opcji konturu. Umieszczanie grafiki, zarządzanie łączami, wklejanie grafiki w kształt, zmiana proporcji grafiki, stosowanie narzędzia efekty w nakładaniu obiektów. Tworzenie prezentacji w programie InDesign, efekty interaktywne (przycisk, hiperłącze), eksport prezentacji. Tworzenie prezentacji w programie InDesign cd. Praca nad projektem grupowym. Konsultacje wewnątrzgrupowe. Projekt logo, wizytówki, tła na FB oraz miniatury. Projekt makiety strony www – praca grupowa.
19.	Semiotyka mediów społecznościowych	Podstawowe pojęcia teorii semiotycznej. Znaki, metaznaki, kody. Denotacja i konotacja. Ikony, indeksy, symbole. Ikoniczność i indeksowanie. Aktywność symboliczna człowieka jako podstawa kultury. Komunikowanie wielomodalne i jego społeczny sens. Zasoby semiotyczne i systemy referencjalne. Syntagmatyczny i paradygmatyczny wymiar komunikowania. Syntagmatyczne i paradygmatyczne relacje pomiędzy obrazem, dźwiękiem, środkami językowymi etc. Ekran jako przestrzeń semiozy. Syntagma i paradygmaty w mediach społecznościowych – analiza przypadków. Kody. Przypomnienie charakterystyki kodów, typy kodów: analogowe i cyfrowe; rozwinięte i ograniczone; logiczne (arbitralne), estetyczne, społeczne. Media i ich kody i subkody. Odrębności i podobieństwa kodowania w obszarze różnych zasobów semiotycznych. Konwencje komunikacyjne i reprezentacyjne i ich wyzyskanie w komunikacji społecznościowej. Semiotyka a retoryka. Potencjał semiotyczny tropów retorycznych. Metafory, metonimie, ironia – powstawanie, odczytywanie, interpretacja, oddziaływanie: rola perswazyjna w komunikowaniu zmediatyzowanym. Mity. Charakterystyka mitu; mit w mediach masowych; mitotwórcze właściwości mediów. Lokalizacja podstawowych mitów mediatyzowanej kultury konsumpcyjnej. Mitologie w mediach interaktywnych. Intertekstualność jako immanentna cecha współczesnych przekazów w mediach. Potencjał komunikacyjny i polemiczny intertekstualności w mediach. Projekt: interaktywna promocja dzieła sztuki.
20.	User Experience Design	Zarys historyczny: kompozycja, analytical design. Wstęp do graphic design i Web design. Problematyka user experience. Teoria i praktyka z zakresu użyteczności (usability). Faza conceptualna: metody pracy kreatywnej. Faza conceptualna: szkicowanie, szkieletowanie. Faza conceptualna: prototypowanie. Typografia internetowa: budowa i wybór krojów pism. Siatka projektowa, teoria i wdrożenie. Wprowadzenie do mobile design.
21.	Storytelling	Czym jest storytelling. Dlaczego ludzie uwielbiają opowieści. Autor, odbiorca, tekst; narrator, widownia, historia. Tło narracyjne, wybieranie mitów i archetypów do opowieści. Bohaterowie narracji; Hak narracyjny. Od czego zacząć opowieść. Wzbudzanie emocji i rozwijanie opowieści. Objaśnianie opowieści i osadzanie odbiorcy w historii. Odbiorca, który staje się częścią mitu, opowieści, produktu. Opowiadanie, które wpłynie na odbiorcę i wzmocni jego poczucie wspólnoty, zmieni jego nawyki, wpłynie na niego. Jak

		łączyć ze sobą trzy słowa, za pomocą których streścimy opowieść. Opowieści o nas, rzeczach i miastach. Pomiędzy racjonalnymi argumentami a dobrymi powodami. Jak wybierają ludzi i jak do nich mówić (pisać).
22.	Transformation design	Problematyka wyjściowa oraz projektowanie zmian z perspektywy badań komunikacji. Pojęcia i koncepcje, wydarzenia i akcje, eksperymenty. Rezyliencja. Szczyt klimatyczny. Narzędzia samokształcenia się. Zmiana i komunikacja, komunikacja subwersywna. Pokrewne koncepcje designu. Świat bez pieniędzy. Transition towns.
23.	Planowanie strategiczne	Analiza grup docelowych – tworzenie person, analiza trendów społecznych i ich wpływ na strategie komunikacji. Analiza wyników badań syndykatowych na przykładanie badania Target Group Index. Segmentacja klientów w oparciu o cechy demograficzne oraz psychograficzne. Customer Journey Mapping jako metoda poznania ścieżki zakupowej człowieka z uwzględnieniem kanałów mediowych, grup wpływowych oraz stanów emocjonalnych konsumenta. Proces kreacji Insightów – czym są insighty, jakie są cechy dobrego insightu, jak przygotować się do ich znajdowania – metoda burzy mózgów oraz myślenia lateralnego. Analiza konkurencji – analiza mediowa, analiza komunikacji, wprowadzenie pojęcia brand ladder oraz analiza Str-Weak. Tworzenie map. Analiza firmy w oparciu o posiadane zasoby, analiza SWOT. Tworzenie pozycjonowanie marki w oparciu o różne matryce.
24.	Komunikacja internetowa i social media	Wprowadzenie do tematyki komunikacji internetowej. Wprowadzenie do metody burzy mózgów. Płytki umysł. Czy internet wpływa na nasz mózg? Kult amatora. Czy internet niszczy kulturę? Wyszukiwarki internetowe a społeczeństwo. Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów. Nowe nowe media – media społecznościowe. Pragmatyka internetu – Web 2.0 i długi ogon.
25.	Zarządzanie kampanią i planowanie mediów	Wprowadzenie do planowania kampanii reklamowej oraz mediów. Rynek mediów w Polsce i na świecie. Media jako kanał przepływu informacji. Znaczenie mediów dla przekazu reklamowego. Klasyfikacja mediów. Zasady i dobór mediów. Skuteczne planowanie mediów. Metody i narzędzia planowania mediów. Proces planowania mediów w kampanii reklamowej. Przygotowanie kampanii reklamowej – organizacja pracy. Ceny reklam w poszczególnych mediach. Budżetowanie kampanii medialnej. Badania mediów i ocena efektywności kampanii. Telewizja jako nośnik reklamowy. Prasa w kampanii medialnej. Radio jako nośnik reklamy. Internet w kampanii medialnej. Outdoor – kampania zewnętrzna. Reklama kinowa. Język planerów. Najlepsze kampanie reklamowe w Polsce i na świecie.
26.	Krótkie formy filmowe	Wprowadzenie do zajęć. Omówienie podstawowych pojęć związanych z filmem. Etap pre-produkcji filmu. Rola scenariusza i storyboardu. Opracowywanie listy ujęć do realizacji. Ćwiczenia praktyczne, praca z kamerą. Realizacja krótkiej etiudy filmowej. Kontynuacja realizacji etiudy filmowej. Warsztat montażu filmowego. Dźwięk i światło w filmie. Ćwiczenia praktyczne. Filmy promocyjne i reklamowe. Omówienie przykładowych realizacji. Planowanie pracy nad własnymi projektami filmowymi. Praca w studio – realizacja zdjęć do własnych projektów filmowych. Rozpoczęcie montażu własnych projektów filmowych. Postprodukcja, korekcja barwna, udźwiękowienie filmów. Przygotowanie projektów do publicznego wyświetlenia.
27.	Materiały i teksty PR	Modele komunikowania i oddziaływań materiałów i tekstów PR. Podział i klasyfikacja tekstów PR. Podział i klasyfikacja narzędzi PR. Wpływ narzędzi i tekstów PR na tworzenie się i kategoryzacje. Funkcjonalne teorie komunikowania masowego w odniesieniu do narzędzi i tekstów PR. Narzędzia i teksty PR w strategii wizerunkowej firmy. Analiza wykorzystania narzędzi i materiałów PR w odniesieniu do realizacji celów. Tworzenie niestandardowych materiałów PR. Wpływ kulturotwórczych czynników społecznych na system znaczeń. Praktyczne zastosowanie narzędzi komunikacji w tworzeniu otoczenia firmy i organizacji.

28.	Badanie i pomiar efektywności PR	Pomiar działań PR – teoria i praktyka. Wykorzystanie narzędzi badawczych w procesie oceny działań PR. Dobór narzędzi ewaluacyjnych. Rodzaje narzędzi. Proces przygotowania pomiarów. Innowacyjne technologie w metodach badania efektów działań public relations. Badanie efektywności działań public relations na poszczególnych etapach kampanii. Monitoring działań PR w trakcie kampanii. Opracowanie harmonogramu badań. Narzędzia badawcze - charakterystyka. Narzędzia pomiaru w aspekcie poszczególnych sfer zadaniowych PR: internal relations, crisis management, media relations, i inne. Interpretacja wyników badań. Analiza pozyskanych informacji. Przedstawienie wniosków. Problemy występujące w trakcie badania efektywności. Rodzaje występujących trudności. Tworzenie raportu z ewaluacji. Elementy raportu. Zasady jego prezentacji.
29.	Rodzaje i sposoby prowadzenia konferencji prasowych	Organizacja najważniejszych form media relations (m.in. konferencja prasowa). Organizacja konferencji prasowej. Określanie głównych jej celów. Czas i przestrzeń – zsynchronizowanie terminu konferencji ze specyfiką pracy redakcji, aranżacja przestrzeni konferencyjnej. Najważniejsze odmiany konferencji prasowych i ich scenariusze komunikacyjne. Techniki prowadzenia konferencji w sytuacji kryzysowej. Opracowanie materiałów prasowych na konferencję. Opracowanie listy spodziewanych na konferencji pytań i odpowiedzi. Zasady monitoringu mediów (po przeprowadzonej konferencji prasowej) i stosowne reakcje ze strony rzecznika prasowego. Sprostowanie jako najbardziej kontrowersyjne narzędzie rzecznika prasowego. Symulacje konferencji prasowych.
30.	Investor Relations	Rozwój koncepcji sprzedaży i zarządzania sprzedażą. Prezentacja handlowa - jak sprzedać ofertę. Telemarketing. Negocjacje handlowe. Negocjacje i kontakt z Klientem kluczowym. Efektywna obsługa klienta.
31.	Corporate social responsibility	Świat globalnej gospodarki oraz potęga współczesnych koncernów – jako tło powstawania „nowożytnej charytatywności” – CSR. Początki korporacyjnego CSR na świecie. Zmiany świadomościowe w Polsce jako podłoże powstawania rodzimego CSR-u. Pierwsze działania z zakresu Społecznej Odpowiedzialności Biznesu w Polsce. Misja, wizja, wartości - definicje i znaczenie w kontekście budowania działań CSR. Główni uczestnicy w grze – mapy interesariuszy; znaczenie partycypacji w budowaniu działań CSR. Formy CSR-u. Ogólny algorytm budowania działań CSR – złote zasady. Omówienie poszczególnych norm i standardów ze szczególnym uwzględnieniem normy ISO 26000. Różnorodność działań CSR – od kampanii społecznych do wolontariatu pracowniczego. Omówienie wybranych przykładów (case studies) działań CSR w zakresie marki.
32.	Public relations/ Public relations	<p>Charakterystyka public relations – definicje, funkcje, ewolucja rozumienia PR. Public relations w ujęciu modelowym – przedstawienie i porównanie podstawowych modeli public relations. Zasady opracowywania programu public relations (analiza sytuacji wyjściowej organizacji, ustalenie celów PR i metod ich realizacji, określenie publiczności PR, zaplanowanie harmonogramu działań, określenie budżetu, przedstawienie sposobu weryfikacji planu). PR wewnętrzny (objaśnienie istoty działań z zakresu PR wewnętrznego i omówienie przykładowych przedsięwzięć: imprezy pracownicze, jubileusze i inne imprezy okolicznościowe, gazetki firmowe, wewnętrzna strona internetowa). PR zewnętrzny (objaśnienie istoty działań z zakresu PR zewnętrznego, ustalenie publiczności). Zarządzanie sytuacją kryzysową: rodzaje kryzysów, przebieg sytuacji kryzysowej, uczestnicy kryzysu, program interwencji kryzysowej, zasady postępowania. Etyka w działalności PR: kodeksy i antykodeksy etyczne, „kodeksowa postawa moralna”, neutralizacja norm etycznych.</p> <p>Characteristics of public relations - definitions, functions, evolution of understanding of PR. Modeling public relations - the presentation and comparison of basic public relations models.</p>

		Principles of developing a public relations program (analyzing the initial situation of the organization, setting PR goals and methods of their implementation, determining the PR audience, planning the schedule of activities, determining the budget, presenting how to verify the plan). Internal PR (explanation of the essence of internal PR activities and discussion of sample projects: employee events, anniversaries and other special events, company newsletters, internal website). External PR (explaining the essence of external PR activities, determining the audience). Crisis management: types of crises, course of the crisis, participants of the crisis, crisis intervention program, rules of conduct. Ethics in PR activities: ethical codes and anti-codes, "moral code", neutralization of ethical norms.
33.	Branding/Branding	<p>Wiedza o procesie kreowania marki poczynając od researchu i badań marketingowych, poprzez konstruowanie tożsamości i osobowości firmy w odniesieniu do stylów życia adresatów marki. Wiedza o etapie kreacji i komunikacji marki a także o kompleksowym jej charakterze. Znajomość technik i metod współpracy z klientem a także etapów tejże współpracy.</p> <p>Knowledge about the process of creating a brand, starting from research and marketing research, through constructing the identity and personality of the company in relation to the lifestyles of brand recipients. Knowledge about the brand's creation and communication stages, as well as about its comprehensive character. Knowledge of techniques and methods of cooperation with the client as well as stages of this cooperation.</p>
34.	Internet Communication /Komunikacja internetowa	<p>Podstawy komunikacji internetowej. Wprowadzenie do kursu. Historia Internetu. Komunikacja w Internecie. Teorie komunikacji za pośrednictwem komputera i relacji międzyludzkich. Media społecznościowe: Kontekstowe ramy dla badań i praktyki. Obrazy wizualne. Komunikacyjne możliwości mediów mobilnych: Przenośność, dostępność, lokalizacja i multimedialność. Krytyczne pytania dotyczące Big Data: Fenomen kulturowy, technologiczny i naukowy. Marki algorytmiczne: dekada eksperymentów marki z mediami mobilnymi i społecznościowymi. Nadzór nad Internetem "po Snowdenie": Krytyczne badanie empiryczne postaw ekspertów komputerowych w zakresie komercyjnego i publicznego nadzoru Internetu i mediów społecznościowych "po Snowdenie".</p> <p>Basics of Internet communication. Introduction to the course. Internet history. Internet communication. Theories of communication via computer and interpersonal relations. Social media: A context-sensitive framework for research and practice. Visual images. Communication possibilities of mobile media: Portability, accessibility, location and multimedia. Critical questions about Big Data: Cultural, technological and scientific phenomenon. Algorithmic brands: a decade of brand experimentation with mobile and social media. Surveillance of the Internet "after Snowden": A critical empirical study of computer expert attitudes in the field of commercial and public surveillance of the Internet and social media "after Snowden".</p>
35.	InterculturalCommunication /Komunikacja międzykulturowa	Wprowadzenie do teorii komunikowania interkulturowego: podstawowe definicje i typy komunikowania, stosunki międzynarodowe a komunikowanie interkulturowe, Polska a sąsiedzi. Dalsze wprowadzenie do podstawowych podejść badawczych komunikowania interkulturowego. Komunikowanie werbalne, niewerbalne. Teorie Edwarda T. Halla, wprowadzenie do teorii standardów kulturowych, typologia czterech wymiarów Geerta Hofstede. Kontynuacja badań Geerta Hofstede, projekt GLOBE – incydenty krytyczne. Stereotypy – funkcja, rodzaje: autostereotyp, heterostereotyp, wstęp do badań nad

		<p>pamięcią zbiorową: pamięć kulturowa, pamięć komunikatywna. Polskie i niemieckie stereotypy etniczne, Polacy w oczach sąsiadów, sąsiedzi w oczach Polaków, polska i niemiecka kultura komunikacji. Polska i niemiecka kultura komunikacji ciąg dalszy. Analiza przykładów: muzea i wystawy w Polsce i w Niemczech.</p> <p>Introduction to the theory of intercultural communication: basic definitions and types of communication, international relations and intercultural communication, Poland and neighbors. Further introduction to basic intercultural communication research approaches. Verbal, non-verbal communication. Edward T. Hall's theories, introduction to the theory of cultural standards, typology of four dimensions of Geert Hofstede. Continuation of Geert Hofstede's research, GLOBE project - critical incidents. Stereotypes - function, types: autostereotype, heterostereotype, introduction to research on collective memory: cultural memory, communicative memory. Polish and German ethnic stereotypes, Poles in the eyes of neighbors, neighbors in the eyes of Poles, Polish and German communication culture. Polish and German communication culture continued. Analysis of examples: museums and exhibitions in Poland and Germany.</p>
36.	Design/Design	<p>Rozpoznanie istoty praktyki designerskiej. Nazewnictwo i jego zmiany w procesie dziejowym. Top 10 , czyli o ikonach światowego designu. Próba odpowiedzi na pytanie co decyduje o powodzeniu wybranych projektów. Rozpoznanie obszaru praktyki designerskiej. Gałęzie sztuki użytkowej. Miejsce styku wiedzy, techniki i wyobraźni. Współdziałanie artysty i rzemieślnika. Problemy (unikalność, jednostkowość a produkcja masowa), współczesne tendencje w sztuce użytkowej: recycling, interdyscyplinarność i „ucieczka” w stronę sztuki czystej – afunkcjonalność. Historia krzesła od starożytności do dzisiaj jako przykład ewolucji formy w powiązaniu z funkcją i zmieniającymi się kierunkami w sztuce. Wielka wystawa światowa, Londyn 1850 i co z niej wynikło? Początki odrodzenia rzemiosł: Wielka Wystawa Światowa w Londynie 1851 (Pałac Kryształowy Paxtona a gust wiktoriański), John Ruskin, Arts and Crafts, William Morris, Walter Crane, Charles Rennie Mackintosh, Henry van de Velde. Bauhaus. Polskie dążenia do odnowienia rzemiosł: Stanisław Witkiewicz i zakopiańszczyzna. Stanisław Wyspiański – polski William Morris (wnętrza i meble, teatr: scenografia i kostium, witraż i polichromie, grafika użytkowa: książka i czasopisma). Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana. Art déco. Paryż 1925. Polskie specjalności: polska szkoła plakatu. Polskie specjalności: polska szkoła ilustracji. Polskie specjalności: polska szkoła animacji. Dolny Śląsk – zagłębie szkła i ceramiki artystycznej. Tradycja przedwojenna i współczesność. Przypadek Franciszki i Stefana Themersonów (początki polskiego filmu animowanego, Gaberbocchus Press). Ewenement na skalę światową - Instytut Wzornictwa Przemysłowego – podstawa polskiego dizajnu powojennego. Wizyty w ASP im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Muzeum Narodowym we Wrocławiu (Galeria Szkła i Ceramiki XX wieku), Galerii BWA Design oraz udział w wystawach czasowych – połączone z wykładami.</p> <p>Recognizing the essence of designer practice. Nomenclature and its changes in the historical process. Top 10, or about icons of global design. An attempt to answer the question what determines the success of selected projects. Recognizing the area of designer practice. Branches of applied art. A place where knowledge, technology and imagination meet. Collaboration of the artist and craftsman. Problems (uniqueness, individuality and mass production), contemporary trends in applied arts: recycling, interdisciplinarity and "escape" towards pure art - affunctivity. The history of the chair from antiquity to today as an example of the evolution of form in connection with function and changing trends in art. The Great World Exhibition, London 1850 and what came from it? Beginnings of the revival of crafts: The</p>

		Great World Exhibition in London 1851 (Paxton Crystal Palace and Victorian taste), John Ruskin, Arts and Crafts, William Morris, Walter Crane, Charles Rennie Mackintosh, Henry van de Velde. Bauhaus. Polish aspirations to renew crafts: Stanisław Witkiewicz and Zakopane. Stanisław Wyspiański - Polish William Morris (interiors and furniture, theater: set design and costume, stained glass and polychrome, graphic design: book and magazines). Polish Applied Arts Society. Art Deco. Paris 1925. Polish specialties: Polish poster school. Polish specialties: Polish school of illustration. Polish specialties: Polish animation school. Lower Silesia - a basin of glass and artistic ceramics. Pre-war tradition and the present day. The case of Franciszka and Stefan Themerson (beginnings of Polish animated film, Gaberbocchus Press). A global phenomenon - Institute of Industrial Design - the basis of Polish post-war design. Visits to the Academy of Fine Arts Eugeniusz Geppert in Wrocław, National Museum in Wrocław (Gallery of Glass and Ceramics of the 20th century), BWA Design Gallery and participation in temporary exhibitions - combined with lectures.
37.	Basics of Designing/Podstawy projektowania	<p>Wprowadzenie w tematykę przedmiotu. Omówienie zadań semestralnych, poruszanych zagadnień oraz warunków zaliczenia przedmiotu. Język oraz materia projektowania graficznego. Podstawowe informacje o historii pisma, typologii krojów, zasadach typografii, kompozycji. Korzystanie z narzędzia Google Fonts (www.fonts.google.com) oraz sklepów z fontami. Plakat typograficzny. Zadanie: projekt plakatu wizerunkowo -informacyjnego dla kroju pisma. Wydobycie maximum ekspresji z typografii. Projekt czarno-biały. Harmonia barw, wprowadzenie do teorii barwy. Zastosowanie narzędzia Adobe Color CC (www.color.adobe.com). Zadanie: Stworzenie dowolnego plakatu reklamowego w oparciu o kolor. Historia reklamy. Przekrój stylów graficznych w reklamie zewnętrznej. Zadanie: Analiza wybranej marki - przygotowanie plakatu prezentującego zmianę stylów graficznych na przestrzeni dziesięcioleci.</p> <p>Introduction to the subject of the subject. Discussion of semester assignments, issues raised and conditions of passing the subject. Language and matter of graphic design. Basic information about the history of the magazine, typology, typography, composition. Use of the Google Fonts tool (www.fonts.google.com) and font stores. Typographic poster. Task: designing an image and information poster for the typeface. Extract maximum expression from typography. Black and white design. Color harmony, introduction to color theory. Use of the Adobe Color CC tool (www.color.adobe.com). Task: Create any advertising poster based on color. Ad History. Cross-section of graphic styles in outdoor advertising. Task: Analysis of the selected brand - preparing a poster presenting the change of graphic styles over the decades.</p>
38.	Media Relations and Media Planning/Media relations i planowanie mediów	Strategie medialne stosowane w sytuacjach kryzysowych. Organizacja najważniejszych form media relations (m.in. konferencja prasowa). Organizacja konferencji prasowej. Określanie głównych jej celów. Czas i przestrzeń – zsynchronizowanie terminu konferencji ze specyfiką pracy redakcji, aranżacja przestrzeni konferencyjnej. Symulacje konferencji prasowych. Nagrania w studio TV i analiza nagranych materiałów. Kto zwycięża w nieustającym pojedynku PR-owcy – media? Jakie strategie są najbardziej skuteczne w sytuacjach kryzysowych? Spin doctors – manipulatorzy czy profesjonalści. Media relations jako komunikowanie społeczne. Media relations jako komunikowanie marketingowe. Kształtowanie za pośrednictwem media relations kontaktów z otoczeniem zewnętrznym - firmami, strukturami administracji rządowej i samorządowej i z organizacjami pozarządowymi. Specyfika działań media relations.

		Media strategies used in crisis situations. Organization of the most important forms of media relations (e.g. press conference). Organization of a press conference. Defining its main goals. Time and space - synchronizing the date of the conference with the specifics of the editorial work, arranging the conference space. Simulations of press conferences. Recordings in the TV studio and analysis of recorded materials. Who wins the relentless duel between PR people - media? What strategies are most effective in crisis situations? Spin doctors - manipulators or professionals. Media relations as social communication. Media relations as marketing communication. Shaping contacts through the media relations with the external environment - companies, government and self-government administration structures and non-governmental organizations. The specificity of media relations activities.
39.	Specialization Project/Projekt specjalnościowy	<p>Definiowanie projektu, rodzaje projektów. Specyfika projektów dotyczących kształtowania wizerunku (m.in. strategie PR). Metodyki zarządzania projektami. Wprowadzenie do metodyki zarządzania cyklem projektu. Podstawowe zasady zarządzania projektami. Metodyka analizy sytuacji wyjściowej. Istota i metoda organizacyjnej analizy SWOT. Istota i metoda wizerunkowej analizy SWOT. Metodyka definiowania problemu, na który odpowiada projekt (np. drzewo problemów). Metodyka określania celów głównych i pobocznych projektu (np. drzewo celów). Analiza interesariuszy na potrzeby projektu (np. publiczności, grup docelowych).</p> <p>Defining the project, types of projects. The specificity of projects related to shaping the image (including PR strategies). Project management methodologies. Introduction to project cycle management methodology. Basic principles of project management. Methodology of analysis of the initial situation. The essence and method of organizational SWOT analysis. The essence and method of image SWOT analysis. Methodology for defining the problem to which the project responds (e.g. problem tree). Methodology for determining the main and secondary goals of the project (e.g. goal tree). Stakeholder analysis for the needs of the project (e.g. audience, target groups).</p>
40.	User Experience Design/User Experience Design	<p>Zarys historyczny: kompozycja, analytical design. Wstęp do graphic design i Web design. Problematyka user experience. Teoria i praktyka z zakresu użyteczności (usability). Faza koncepcyjna: metody pracy kreatywnej. Faza koncepcyjna: szkicowanie, szkieletowanie. Faza koncepcyjna: prototypowanie. Typografia internetowa: budowa i wybór krojów pism. Siatka projektowa, teoria i wdrożenie. Wprowadzenie do mobile design.</p> <p>Historical outline: composition, analytical design. Introduction to graphic design and Web design. User experience issues. Theory and practice of usability. Conceptual phase: creative work methods. The conceptual phase: sketching, skeletonization. The conceptual phase: prototyping. Internet typography: construction and selection of typefaces. Design grid, theory and implementation. Introduction to mobile design.</p>
41.	Project Management/Zarządzanie projektem	Wprowadzenie do zagadnienia zarządzania projektami. Historia, tradycje, klasyczne i nowoczesne koncepcje zarządzania projektami. Koncepcja konstruktywistyczno-systemowa a organizacja. Zarządzanie projektami a różne typy organizacji. Metafory organizacji (organizacja jako: wojsko/maszyna, system/organizm, mózg). Zarządzanie projektami a teamwork i teammanagement. Prognozowanie czasu i przebiegu projektu. Planowanie projektu i określanie harmonogramu, siatka zadań (tworzenie, rozbudowa i analiza). Praca grupowa – planowanie projektu stworzenia nowego produktu na rynku FMCG. Koszty projektu – budżetowanie projektu (tworzenie budżetu, szacowanie kosztów), monitorowanie i zarządzanie kosztami projektu. Zarządzanie zespołem projektowym – tworzenie zespołu

		<p>projektowego, rozwiązywanie konfliktów, motywowanie i wydajność, odpowiedzialność członków zespołu, współdzielenie wiedzy, komunikacja w obrębie zespołu. Realizacja planu i kontrola projektu – zbieranie informacji, monitorowanie postępu prac. Dokumentacja projektu i sprawozdanie z wykonania. Zarządzanie zmianami i ryzykiem w projekcie – identyfikacja i ocena ryzyka, wprowadzanie zmian w projekcie, zarządzanie zmianą. Praca grupowa – Gry szkoleniowe.</p> <p>Introduction to project management. History, traditions, classic and modern project management concepts. Constructivist-system concept and organization. Project management and different types of organizations. Organization metaphors (organization as: army / machine, system / organism, brain). Project management and teamwork and team management. Forecasting project time and course. Project planning and scheduling, task grid (creation, development and analysis). Group work - project planning for creating a new product on the FMCG market. Project costs - project budgeting (creating a budget, estimating costs), monitoring and managing project costs. Project team management - creating a project team, conflict resolution, motivating and performance, team members' responsibility, knowledge sharing, team communication. Plan implementation and project control - gathering information, monitoring work progress. Project documentation and report on implementation. Project change and risk management - risk identification and assessment, implementation of project changes, change management. Group work - Training games.</p>
42.	Researching and Market Analysis/Researching i analiza rynku	<p>Badanie rynku – wprowadzenie. Czy trendy istnieją; Jak w dzisiejszych czasach szukać danych (narzędzie Google Trends, analiza treści Social Media). Teoria "wszyscy kłamią". Projekt "Dlaczego Twój sąsiad nie śpi w nocy". Hackvertising - pojęcie & case study. Narzędzia do analizy istniejących danych (SWOT, PEST). Analiza case study; Brief finalnego projektu. Zajęcia praktyczne. Prezentacja projektu badawczego.</p> <p>Market research - introduction. Do trends exist; How to look for data nowadays (Google Trends tool, Social Media content analysis). The "everyone lies" theory. The project "Why your neighbors do not sleep at night". Hackvertising - concept & case study. Tools for analyzing existing data (SWOT, PEST). Case study analysis; Brief of the final project. Practical. Presentation of the research project.</p>
43.	Copyright/Prawo autorskie	<p>System źródeł prawa w RP. Wolność słowa i prawo do informacji w Konstytucji RP i regulacjach międzynarodowych. Ochrona dóbr osobistych w świetle prawa międzynarodowego i Konstytucji RP. Dobra osobiste w Kodeksie Cywilnym i w Kodeksie Karnym. Cele ochrony własności intelektualnej. Przedmioty ochrony prawa autorskiego. Autorskie prawa osobiste i majątkowe, przeniesienie, korzystanie. Prawo prasowe – podstawowe pojęcia. Prawa i obowiązki dziennikarzy. Prawo konkurencji. Prawo do autoryzacji. Odpowiedzialność karna i cywilna w mediach.</p> <p>The system of sources of law in the Republic of Poland. Freedom of expression and right to information in the Polish Constitution and international regulations. Protection of personal rights in the light of international law and the Polish Constitution. Personal rights in the Civil Code and the Penal Code. Objectives of intellectual property protection. Subjects of copyright protection. Copyright personal and property rights, transfer, use. Press law - basic concepts. Rights and obligations of journalists. Competition Law. Right to authorization. Criminal and civil liability in the media.</p>

Nazwa kierunku studiów: Koreanistyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 94

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Ćwiczenia z języka koreańskiego	Kształcenie w zakresie słuchania, czytania, pisania i mówienia; podstawowe sytuacje komunikacyjne i słownictwo z nimi związane; lektura tekstów preparowanych i oryginalnych; pisanie prostych tekstów; słuchanie dialogów filmowych, audycji radiowych, piosenek.
2.	Główne zagadnienia literatury koreańskiej	Historia rozwoju literatury koreańskiej od czasów starożytnych, jej periodyzacja, najważniejsze nurty, gatunki, autorzy; doskonalenie umiejętności myślenia i operowania kategoriami biografii autora, epoki, prądu, stylu, gatunku literackiego.
3.	Główne zagadnienia religii i filozofii Korei	Koreańskie wierzenia i kultury; główne religie i doktryny filozoficzne funkcjonujących w Korei: szamanizm, buddyzm, konfucjanizm, chrześcijaństwo oraz współczesne parareligie; „koreanizacja” wartości i systemów filozoficzno-religijnych; oddziaływanie wartości i koncepcji koreańskich religii i filozofii na społeczeństwo koreańskie w życiu codziennym.
4.	Gramatyka opisowa języka koreańskiego	Podstawowe działy gramatyki: fonetyka, morfologia i składnia; przykłady zastosowania konkretnych konstrukcji gramatycznych; wzorcowe sposoby analizy fonetycznej i fonologicznej tekstów.
5.	Historia Korei	Historia Korei od epoki prehistorycznej; dzieje i rozwój narodu i państwa koreańskiego; znaczenie państw koreańskich w zakresie stosunków międzynarodowych w Azji Wschodniej; rozwój społeczny, ekonomiczny, intelektualny, kulturalny; stosunki dyplomatyczne.
6.	Język chiński	Podstawy języka chińskiego – najważniejsze zagadnienia z gramatyki, pisma oraz z fonetyki języka chińskiego; nauka nowego słownictwa związanego z historią, kulturą, religią społeczeństwem Chin; typowe sytuacje komunikacyjne.
7.	Język japoński	Pismo: sylabariusze hiragana oraz katakana + podstawowe znaki kanji; podstawowe zwroty używane podczas codziennych konwersacji; formy socjatywne ます, spójka です ; な oraz い przymiotniki; czasowniki godan, ichidan oraz nieregularne; odmiana części mowy w formach prostych i socjatywnych; formy łączne czasowników, przymiotników i rzeczowników oraz konstrukcje gramatyczne na nich budowane; formy

		wolicjonalne; strona potencjalna, bierna i sprawcza czasowników; tryby warunkowe と・たら・ば・ら; mniejsze konstrukcje gramatyczne niezbędne do opanowania języka na poziomie N4.
8.	Kino koreańskie	Najistotniejsze zjawiska i najważniejsi twórcy koreańskiej kinematografii zarówno z kręgu kina rozrywkowego, jak i autorskiego; początki kina koreańskiego - lata 40.; podział Korei i kino w czasach powojennych do Wojny koreańskiej; złoty wiek kina, 1955-1972; kino propagandowe lat 70.; odrodzenie lat 80.; „Nowe kino koreańskie”; sylwetki twórców; kino jako opis kulturalnych, politycznych i ideologicznych determinantów społeczeństwa.
9.	Lektorat języka łacińskiego	Podstawy języka łacińskiego - zagadnienia gramatyczne: deklinacje, koniugacje; nieodmienne części mowy; składnia zdania pojedynczego i złożonego, charakterystyczne dla języka łacińskiego konstrukcje składniowe: ACI, NCI, dativus possessivus, składnia nazw miast, ablativus absolutus, Acc. i Nom. duplex); nauka nowego słownictwa, związanego z historią Rzymu, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych.
10.	Lektura z literatury koreańskiej	Najważniejszych osiągnięcia literatury koreańskiej na podstawie lektury wybranych tekstów (zwłaszcza od przełomu XIX i XX w. do końca okupacji japońskiej); interpretacja i analiza; kontekst społeczny, historyczny, kulturowy tekstu; wybrane problemy teorii literatury koreańskiej; recepcja literatury koreańskiej w Europie.
11.	Praktyczna nauka języka koreańskiego	Zdobywanie kompetencji językowych w zakresie: pisania i czytania, fonetyki, gramatyki oraz rozumienia ze słuchu; poszerzanie słownictwa w języku koreańskim; lektura i tworzenie krótkich tekstów; poznawanie języka i w oparciu o wytwory współczesnej kultury: piosenki, filmy, inne formy multimedialne.
12.	Proseminarium licencjackie	Nauka dostrzegania oraz formułowania problemów badawczych, analizy i interpretacji tekstów literackich oraz innych wytworów kultury znajdujących się w obszarze zainteresowań studiów koreanistycznych; wskazanie metod i sposobów prowadzenia badań; podstawowe narzędzia badawcze; przybliżenie studentom zagadnień związanych z techniką pisania pracy (konspekt pracy, jej struktura, zasady cytowania, sporządzanie przypisów i bibliografii) oraz prawem autorskim.
13.	Religie i filozofia Azji Wschodniej	Wybrane zagadnienia związane z filozofią oraz religiami Azji Wschodniej: Filozofia YinYang i „pięciu elementów”, konfucjanizm, buddyzm, daoizm (taoizm), szintoizm oraz szamanizm; funkcjonowanie i oddziaływanie religii i filozofii w społeczeństwie, rola religii i filozofii w kulturach i cywilizacjach Azji Wschodniej w perspektywie historycznej.
14.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze; pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania; Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników); zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne); elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy; typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy); trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

15.	Sztuka i estetyka Korei	Wybrane zagadnienia związane z historią koreańskiego malarstwa, kaligrafii, ceramiki, muzyki, teatru, architektury, rzemiosła artystycznego oraz charakterystyka tradycyjnej i nowoczesnej estetyki koreańskiej; koreańska tradycja artystyczna jako narodowe dziedzictwo kulturowe.
16.	Współczesne społeczeństwo Korei	Główne zagadnienia współczesnego społeczeństwa koreańskiego; społeczeństwo koreańskie w statystyce; społeczeństwo starzejące się; „przegrzanie” edukacji; polaryzacja bogactwa; konflikty regionalne i międzypokoleniowe; problemy społeczne, uciekinierzy z Korei Północnej; społeczeństwo multikulturowe.
17.	Wstęp do kultury koreańskiej i studiów koreanistycznych	Kultura Korei od starożytności po epokę współczesną; tradycyjny system wartości, postawy i normy tworzące trzon kultury koreańskiej; życie rodzinnego; doroczne święta i obrzędy; funkcjonowanie elementów kulturowych w życiu codziennym.
18.	Znaki sino-koreańskie	Znaki chińskie w formie tradycyjnej; około 600 chińskich znaków podstawowych, ściśle związanych z życiem codziennym Koreańczyków; wyrazy sino-koreańskie; niektóre wyrażenia idiomatyczne składające się ze znaków chińskich.
19.	Praktyka zawodowa	Sprawdzenie w rzeczywistym otoczeniu społeczno-ekonomicznym i w autentycznych sytuacjach zawodowych (praca, wolontariat lub praktyki w rozmaitych organizacjach i instytucjach) poziomu oraz przydatności zdobytych kompetencji, umiejętności i wiedzy.

Nazwa kierunku studiów: Kryminologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 95

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego	Przedmiot do wyboru. Przedmiot dotyczy zagadnień prawa administracyjnego oraz prawa karnego i prawa wykroczeń w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zagadnienia administracyjne obejmują działalność organów administracji publicznej i policji administracyjnej oraz przepisy o organizacji zgromadzeń publicznych i imprez masowych. Z kolei problematyka penalna dotyczy podstawowych przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu z kodeksu karnego, wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu z kodeksu wykroczeń oraz przestępstw i wykroczeń z innych ustaw, m.in. z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Ważnym zagadnieniem jest także system kar i środków karnych orzekanych za te czyny, w tym zakaz wstępu na imprezy masowe i zakaz klubowy.
2	Antropologia kryminalna	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot prowadzony jest w formie wykładu jednak z aktywnym udziałem studentów. Zajęcia będą obejmować szeroko pojętą identyfikację osób (identyfikacja sprawców na podstawie nagrań z monitoringu, identyfikacja wieku cudzoziemców, ustalanie wieku osób uwiecznionych na materiałach pornograficznych), zwłok o nieustalonej tożsamości oraz szczątków ludzkich. Przedstawiana wiedza teoretyczna będzie urozmaicona przykładami opinii wydawanych na zlecenie wymiaru sprawiedliwości przez prowadzącą zajęcia
3	Bezpieczeństwo obrotu gospodarczego	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z różnorodną i interdyscyplinarną problematyką prawną bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Głównym przedmiotem zainteresowania będą zagadnienia z zakresu prawa karnego gospodarczego, tj. przykładowo problematyka różnych kategorii podmiotów odpowiedzialności, typów rodzajowych przestępstw gospodarczych oraz praktyki prokuratorskiej i sądowej w tym zakresie
4	Biegli i specjaliści	Przedmiot do wyboru. Zagadnienia poruszane podczas zajęć będą obejmowały następującą tematykę: Ekspertyza jako czynność procesowo- kryminalistyczna. Podmiot ekspertyzy. Przedmiot i zakres ekspertyzy. Biegły w postępowaniu karnym. Biegły w postępowaniu cywilnym. Pojęcie biegłego. Rodzaje biegłych. Pojęcie wiadomości specjalnych. Biegły a specjalista. Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego. Kontrola kwalifikacji biegłych. Współpraca organu procesowego z osobą posiadającą wiadomości specjalne.
5	Ekonomiczna analiza przestępczości	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z fragmentem ciekawej problematyki z zakresu ekonomicznej analizy prawa. Przedmiotem szerszych rozważań będą zagadnienia takie jak możliwość stosowania instrumentów ekonomicznej analizy prawa do prawa karnego, ekonomiczne uzasadnienie prawa karnego oraz teoria racjonalnego wyboru w prawie karnym

6	Ekspertyzy sądowe	Przedmiot do wyboru. Współczesny proces sądowy w swojej warstwie dowodowej opiera się w ogromnej mierze na opiniach biegłych. Obok ekspertyz tradycyjnych takich jak np. daktyloskopia, czy ekspertyza pismoznawcza, pojawiły się w ostatnich latach nowe ekspertyzy, takie jak np. badania osmologiczne. Wśród ekspertyz koegzystują ze sobą badania, które od lat budzą duże kontrowersje, a nawet takie, które stanowią pseudonaukowe analizy. Podczas zajęć zostaną szczegółowo omówione metody i techniki stosowane w naukach sądowych, a także problemy z jakimi może mieć do czynienia biegły podczas wykonywanych badań. Wpływ na wynik pracy biegłego niewątpliwie ma kwestia właściwej komunikacji biegłego ze zlecającą ekspertyzę, widziana przede wszystkim przez pryzmat pytań sformułowanych w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego.
7	Europejskie standardy wymiaru sprawiedliwości	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawowymi standardami w zakresie gwarancji procesowych (przede wszystkim prawa do rzetelnego procesu) wynikających z prawa unijnego (przede wszystkim Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej) oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC). Ponadto studenci zapoznają się z tematyką uznawania orzeczeń w sprawach karnych w Unii, w szczególności z podstawowym instrumentem w tym zakresie - Europejskim nakazem Aresztowania. Wykład pozwoli również na uzyskanie wiedzy o dyrektywach unijnych dotyczących praw proceduralnych osób podejrzanych i oskarżonych
8	Filozofia z elementami neuronauk	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawami wiedzy filozoficznej w zakresie: ontologii, epistemologii, metodologii nauki oraz ze współczesnymi problemami badawczymi neuronauk, tj. neurobiologii, neurofizjologii, neuropsychologii, bioetyki, itp. Absolwent zdobędzie wiedzę o teoriach, koncepcjach i poglądach w zakresie sensu largo rozumianej wiedzy humanistycznej oraz umiejętność samodzielnego formułowania wypowiedzi i konstruowania problemów badawczych. Ponadto, zapozna się z tematyką: wolność woli a problem odpowiedzialności w aspekcie filozoficznym i prawnym, etyka i moralność a neuronauki oraz filozofia a neuronauki.
9	Historia myśli kryminologicznej	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot prezentuje ewolucję myśli kryminologicznej na przestrzeni lat. Począwszy od paradygmatu kryminologii klasycznej studenci zaznajamiani są kolejnymi niezwykle interesującymi, a niekiedy z dzisiejszej perspektywy nieco egzotycznymi paradygmatami kryminologii pozytywistycznej, antynaturalistycznej oraz neoklasycznej
10	Język obcy	Język obcy
11	Klinika kryminologiczna	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze zróżnicowanymi i wielowątkowymi praktycznymi aspektami wykorzystania wiedzy nabytej w toku studiów poprzez współpracę z organami i instytucjami wykonującymi zadania z zakresu przeciwdziałania i zapobiegania przestępczości, wymiaru sprawiedliwości oraz wykonywania orzeczonych kar. W ramach przedmiotu studenci zapoznani zostaną ze specyfiką pracy wybranej instytucji (policja, prokuratura, sąd, zakład karny), a także będą musieli opracować przydzielone zagadnienie praktyczne związane z jej funkcjonowaniem
12	Kryminalistyka	Przedmiot obowiązkowy. W ramach zajęć przedstawione zostaną podstawowe zagadnienia z zakresu taktyki i techniki kryminalistycznej. Szczególna uwaga poświęcona zostanie wybranym czynnościom procesowo kryminalistycznym (ogłędziny, eksperyment procesowy). W toku zajęć omówione zostaną również nowe formy aktywności przestępczej oraz nowe technologie stosowane w kryminalistyce. Uwaga poświęcona zostanie również niektórym ekspertyzom kryminalistycznym oraz roli jaką odgrywać mogą one w procesie karnym
13	Kryminologia eksperymentalna	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z jedną z metod prowadzenia badań kryminologicznych, tj. badaniami eksperymentalnymi. Absolwent będzie potrafił określić przede wszystkim zasadność zastosowania takiej metody badawczej, jej cele, założenia oraz znaczenie praktyczne badań eksperymentalnych dla nauki kryminologii. Dzięki wiedzy zdobytej w toku studiów Absolwent będzie potrafił wyciągać logiczne wnioski dotyczące zachowań uczestników badań.

14	Kryminologia ilościowa (kryminometria)	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot obejmuje zagadnienia dotyczące statystyki opisowej w zakresie przydatnym dla kryminologa. Umożliwia poznanie sposobów prezentacji i analizy materiału statystycznego, w tym poznanie metod i mierników statystycznych oraz ich interpretacji, które pozwolą w sposób prawidłowy dokonać samodzielnej analizy zjawisk kryminalistycznych, w szczególności dotyczące szacowania skłonności przestępczych, wskazanie czynników determinujących przestępczość, badania trendów przestępczości i polityki karnej oraz tworzenia map przestępczości
15	Kryminologia porównawcza	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów ze współczesnym stanem badań z dziedziny kryminologii w różnych częściach świata i systemach prawnych, np. w europejskim systemie kontynentalnym (Belgia, Niemcy, Holandia, Polska, Włochy), systemie common law (Wielka Brytania, Kanada, Stany Zjednoczone, Australia) oraz systemach takich państw jak: Rosja, Japonia, Singapur, Chile, Kolumbia. W ramach przedmiotu omówione zostaną również podobieństwa i różnice w strukturze przestępczości oraz polityka karna stosowana w ramach walki z przestępczością w poszczególnych krajach. Absolwent będzie potrafił rozpoznać współczesne, uniwersalne problemy i zagrożenia życia społecznego, a także formułować własne opinie na temat bardziej skutecznej walki z przestępczością o charakterze międzynarodowym.
16	Media a przestępczość	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest określenie relacji, jakie występują między przestępczością, a jej obrazem wykreowanym w mediach. Konieczne jest przede wszystkim prześledzenie realnego przekazu, który dotyczy najbardziej medialnych przypadków zbrodni oraz merytorycznej treści przekazywanych informacji. Niezbędne jest prześledzenie tych kategorii przestępstw, które stanowią szczególny obszar zainteresowania środków medialnego przekazu
17	Mediacja w teorii i praktyce	Przedmiot do wyboru. Tematyka zajęć dotyczy mediacji jako instytucji sprawiedliwości naprawczej. Omawiane są zagadnienia prawne i psychologiczne związane z udziałem sprawcy przestępstwa i jego ofiary w mediacjach oraz formalne i organizacyjne aspekty stosowania mediacji w organach wymiaru sprawiedliwości.
18	Medycyna sądowa	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawową wiedzą medyczną i możliwością jej wykorzystania dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości w aspektach opiniowania sądowo-lekarskiego biegłych medyków sądowych (np. oględziny żywych osób, sekcja zwłok, orzecznictwo sądowo-lekarskie). Absolwent zdobędzie orientację w zakresie pracy biegłego medyka sądowego i jego roli w wymiarze sprawiedliwości.
19	Metodologia badań kryminologicznych	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot dotyczy zagadnień związanych z metodami prowadzenia badań w kryminologii. Studenci mogą dowiedzieć się, obok ogólnych kwestii dotyczących prowadzenia pracy naukowej, jakimi instrumentami badacz - kryminolog dysponuje i na ile są one dla tej dziedziny swoiste, a na ile wykorzystywane są metody dziedzin pokrewnych (np. socjologii). Na wykładach studenci zapoznawani są także z najgłośniejszymi eksperymentami kryminologicznymi (np. Stanfordzki eksperyment więzienny, eksperyment Millgrama)
20	Międzynarodowa współpraca policyjna	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma na celu zapoznanie Studentów z formami międzynarodowej współpracy policyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych w UE
21	Międzynarodowe prawo karne	Przedmiot obowiązkowy. Kurs obejmuje podstawową wiedzę na temat międzynarodowych sądów i trybunałów karnych, sposobu ich funkcjonowania oraz ewolucji ścigania zbrodni międzynarodowych
22	Nauka o państwie i polityce	Przedmiot do wyboru. Podczas wykładów z przedmiotu Nauka o państwie i polityce omówione zostaną zagadnienia właściwe dla tytułowych zagadnień, mianowicie państwa i polityki. Przedmiotem wykładów będą między innymi zagadnienia związane z pokojem i bezpieczeństwem współczesnych państw, zagadnienia dotyczące konfliktów zbrojnych (w tym wojen asymetrycznych) i zagrożeń pozamilitarnych. Osobne miejsce w trakcie wykładów zajmować będą wyzwania dla współczesnych państw dotyczące takich płaszczyzn jak prawa człowieka, kultura, religia, gospodarka, integracja.

23	Nauki o więziennictwie i kuratela sądowa	<p>Przedmiot do wyboru. Przedmiot obejmuje takie zagadnienia, jak nauka prawa penitencjarnego a niektóre inne nauki, rozwój prawa penitencjarnego w Polsce, systemy wykonywania kary pozbawienia - rys w ujęciu historycznym, źródła prawa penitencjarnego w Polsce, międzynarodowe standardy wykonywania kary pozbawienia wolności.</p> <p>Założenia aksjologiczne i zasady funkcjonowania kurateli sądowej. Aktualne podstawy normatywne wykonywania kary pozbawienia wolności oraz środków probacyjnych (realizacja i ocena kodyfikacji karnej z 1997 r., główne kierunki prac nowelizacyjnych, cele wykonywania kary pozbawienia wolności, typy i rodzaje zakładów karnych oraz systemy wykonywania kary, środki oddziaływania penitencjarnego: zatrudnienie, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, nagrody i kary dyscyplinarne, kontakty z rodziną i światem zewnętrznym. Środowisko zakładu karnego, psychologiczne następstwa izolacji penitencjarnej (pojęcie przystosowania i proces przyzonizacji, psychologiczne następstwa izolacji i zaburzenia w zachowaniu się skazanych - zaburzenia emocjonalne, choroby psychiczne, nerwice, zaburzenia w sferze seksualnej, alkoholizm, narkomania oraz problem skazanych nosicieli wirusa HIV, podkultura więzienna i jej przejawy - drugie życie instytucji izolacyjnych). Indywidualizacja wykonywania kary pozbawienia wolności oraz środków probacyjnych</p>
24	Nauki policyjne	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z wiedzą kryminologiczną i kryminalistyczną. Absolwent będzie potrafił przede wszystkim określić to, czym zajmują się nauki policyjne, oraz opisać i rozpoznać specyfikę funkcjonowania służb policyjnych, ich strukturę organizacyjną, zadania, kompetencje i sposoby działania.
25	Ochrona osób i mienia	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z administracyjnoprawnymi i karnoprawnymi aspektami ochrony osób i mienia. Szczególna uwaga zostanie poświęcona przepisom ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia. Zajęcia w ramach przedmiotu będą koncentrować się wokół zagadnień takich jak: obszary, obiekty, urządzenia i transporty podlegające obowiązkowej ochronie; wewnętrzne służby ochrony; działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia; kwalifikacje pracowników ochrony; środki ochrony fizycznej osób i mienia oraz prawa i obowiązki pracownika ochrony
26	Ochrona własności intelektualnej	Przedmiot obowiązkowy. Zajęcia prowadzone są w formie wykładu, który poświęcony jest przedstawieniu źródeł uregulowania i podstawowych konstrukcji prawa własności intelektualnej (z uwzględnieniem odrębności prawa autorskiego i prawa własności przemysłowej) - na tle elementów praktyki uwzględniającej potrzeby pracy zawodowej związanej z kryminalistyką
27	Organizacja wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z organizacją struktur sprawujących w Polsce wymiar sprawiedliwości oraz pełniących funkcję organów ścigania. Prezentowane są podstawowe informacje dotyczące ustroju oraz kompetencji, także z uwzględnieniem aspektu historycznego oraz wydarzeń bieżących, sądów i trybunałów, prokuratury, policji, służb specjalnych i innych
28	Patologie społeczne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawowymi zagadnieniami i pojęciami z zakresu patologii społecznych, genezy i rozwoju zainteresowań zjawiskami patologii społecznych oraz ogólnymi koncepcjami profilaktyki. Absolwent zdobędzie ponadto wiedzę dotyczącą rodzajów patologii społecznych (patologia indywidualna np. alkoholizm, narkomania, lekomania; patologia rodziny np. przemoc w rodzinie, rozpad rodziny, sieroctwo społeczne; patologia struktur organizacyjnych np. biurokracja, korupcja, bezrobocie, ubóstwo), ich przyczyn oraz stosowanych działań profilaktycznych.
29	Pedagogika ogólna	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawową współczesną wiedzą z zakresu wychowania, istoty, celów, treści, metod, środków i form organizacji procesów wychowawczych oraz edukacji (wychowanie i kształcenie) dzieci i młodzieży. Absolwent zdobędzie podstawową wiedzę o różnych etapach rozwoju człowieka, zmianach sposobów wychowania, kształceniu na przestrzeni całego życia człowieka oraz w zakresie oceny potrzeb edukacyjnych człowieka w zależności od przynależności do określonej grupy wiekowej

30	Penologia	<p>Przedmiot do wyboru.</p> <p>Penologia to nauka zajmująca się karą kryminalną. Socjologia przestępczości to próba uchwycenia społecznych warunków związanych z przekraczaniem norm prawa karnego. Kurs ma za zadanie zaprezentować uporządkowane informacje o karze oraz współczesnych środkach reakcji na przestępstwo oraz ukazać współczesną przestępczość zwłaszcza w jej społecznym, ekonomicznym i transgranicznym kontekście. Zasadniczą perspektywą są problemy instytucjonalne systemu karnego, procesy prawno-społeczne związane z przestępstwem i karą. Celem zajęć jest uchwycenie społecznych skutków karania (funkcji kary). Zwrócenie uwagi na zagadnienia teoretyczne i doświadczenia praktycznych związanych z polityką karną. Ważne jest także ustalenie podstaw karania tj. aksjologii, ideologii, racjonalizacji i filozofii kary</p>
31	Podstawy prawa karnego	<p>Przedmiot obowiązkowy. Zakłada się, że student pozna podstawowe zasady i funkcje prawa karnego materialnego, uzyska informacje dotyczące struktury przestępstwa, zasad odpowiedzialności karnej oraz reguł ich wyłączania, a także katalogu kar, środków karnych, zabezpieczających i probacyjnych</p>
32	Podstawy prawa karnego skarbowego	<p>Przedmiot do wyboru. Prawo karne skarbowe to wyspecjalizowana dziedzina prawa karnego chroniąca interes finansowy Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz Unii Europejskiej. Przedmiot przybliży zawarte w Kodeksie karnym skarbowym zasady odpowiedzialności za przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, podstawowe instytucje prawa karnego skarbowego i instrumenty ich stosowania oraz ogólne zasady postępowania w sprawach karnych skarbowych. Przedmiot ukazuje także priorytet dolegliwości ekonomicznej w prawie karnym skarbowym oraz oparte na racjonalnej polityce karnej zaniechanie ukarania sprawcy za cenę odzyskania uszczuplonych należności finansowych (głównie ceł i podatków). Ważnym zadaniem przedmiotu jest ogólna charakterystyka części szczególnej Kodeksu karnego skarbowego, która obejmuje przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe: podatkowe, celne, dewizowe i hazardowe</p>
33	Podstawy prawa karnego wykonawczego	<p>Przedmiot obowiązkowy.</p> <p>Prawo karne wykonawcze stanowi trzeci fragment szeroko rozumianego prawa karnego, obok prawa karnego materialnego i prawa karnego procesowego. Przepisy wymienionych dyscyplin tworzą z założenia spójny system norm, których celem jest zwalczanie przestępczości. Stanowiące część systemu prawa karnego, prawo karne wykonawcze to zespół (ogół) norm prawnych, regulujących stosunki społeczne powstałe w konsekwencji orzeczenia, a następnie wykonywania prawomocnych lub podlegających wykonaniu rozstrzygnięć sądowych zapadłych w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz w przedmiocie wykonania kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności. Przedmiotem prawa karnego wykonawczego jest zatem określenie trybu postępowania zmierzającego do wykonania orzeczonych kar lub innych środków reakcji na przestępstwo (wykroczenie). Do zadań tej gałęzi prawa należy także nakreślenie celów, które w toku ich wykonywania powinny zostać osiągnięte, wskazanie kształtu poszczególnych kar i środków oraz zasad ich wykonywania. Współczesne rozwiązania kształtujące tzw. postępowanie wykonawcze, stanowią bardzo rozbudowaną formułę w ramach której, organy tego postępowania wyposażone są w szereg rozmaitych uprawnień służących aktywnemu kształtowaniu okresu odbywania kary lub innych środków karnych przez skazanego. Takie podejście służy indywidualizacji w spojrzeniu na konkretnego skazanego, pozwalając na próbę skonstruowania takiego systemu oddziaływania, który będzie dostosowany do indywidualnych potrzeb i okoliczności, pozwalając tym samym na pełniejszą realizację przyświecających całemu procesowi karania idei zapobieżenia popełnianiu czynów społecznie szkodliwych, w pierwszej kolejności przez osoby, wobec których cały ten aparat zastosowano, jak i również przez inne osoby</p>

34	Podstawy prawa rodzinnego i opiekuńczego	Przedmiot obowiązkowy. Celem zajęć jest analiza norm prawnych regulujących stan cywilny osoby fizycznej, a także instytucje pokrewieństwa i powinowactwa, małżeństwa, macierzyństwa i ojcostwa oraz w zarysie ustrojów majątkowych małżeńskich. Poza tym omawiane są prawno - rodzinne problemy dotyczące pochodzenia dziecka i systematyki prawno-rodzinnych relacji między rodzicami a dziećmi. przedstawiane są różnice pomiędzy instytucją opieki a instytucją kurateli
35	Podstawy prawa wykroczeń	Przedmiot obowiązkowy. Prawo wykroczeń dotyczy odpowiedzialności karnej za czyny mniejszej wagi niż przestępstwa, ale o powszechnym występowaniu w różnych dziedzinach życia społecznego. Celem przedmiotu jest przedstawienie miejsca prawa wykroczeń w obowiązującym porządku prawnym. Przedmiot ma przybliżyć podstawowe instytucje charakterystyczne dla prawa o wykroczeniach i instrumenty ich stosowania oraz zasady orzekania kar i środków karnych za wykroczenia. Przedmiot przedstawia ogólną charakterystykę części szczególnej Kodeksu wykroczeń oraz pozakodeksowego prawa wykroczeń (regulowanego w ustawach szczególnych). Obejmuje też podstawowe zagadnienia postępowania w sprawach o wykroczenia, jak postępowanie mandatowe, nakazowe i przyspieszone
36	Podstawy procesu karnego	Przedmiot obowiązkowy. Podstawy procesu karnego dla Kryminologii obejmują analizę przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących podstawowych zasad postępowania karnego (domniemanie niewinności, prawo do obrony, legalizm czy kontradiktoryjność postępowania), uczestników tego postępowania (sądu, prokuratora i Policji, oskarżonego, pokrzywdzonego, obrońcy, a także świadka i biegłego), dowodów przeprowadzanych w tym postępowaniu (przede wszystkim przesłuchań, ale także oględzin miejsca i zwłok, przeszukań, podsłuchów i eksperymentów procesowych), środków przymusu stosowanych w postępowaniu (m.in. zatrzymania osoby, tymczasowego aresztowania, listu gończego oraz dozoru Policji), a także kolejnych etapów postępowania karnego (śledztwa i dochodzenia oraz postępowania przed sądem). W ramach kursu szczególny nacisk został położony na przedstawienie równowagi, która w toku postępowania karnego musi zostać osiągnięta, pomiędzy zapewnieniem jednostce ochrony jej praw (do wolności, prywatności, własności) a uprawnieniami organów państwowych do ingerowania w sfery prawnie chronione, w celu wykrycia i pociągnięcia sprawcy przestępstwa do odpowiedzialności karnej
37	Pokrzywdzony w prawie i procesie karnym	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z prawami i obowiązkami pokrzywdzonego występującego w sprawach karnych oraz przysługującymi mu możliwościami dochodzenia roszczeń majątkowych wynikających ze szkód spowodowanych przestępstwem. Absolwent będzie potrafił interpretować prawnie istotne pojęcia i podstawy prawne kształtujące status pokrzywdzonego. Będzie także mógł wykorzystywać nabytą wiedzę w praktyce prawniczej.
38	Polityka kryminalna	Przedmiot obowiązkowy. Zadaniem wykładu jest przybliżenie pewnego fragmentu złożonej problematyki polityki kryminalnej, rozumianej jako całokształt działalności państwa i społeczeństwa zmierzającej do zapobiegania i zwalczania przestępczości. Działalność organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych obejmuje w praktyce politykę ustawodawczą dotyczącą tworzenia prawa karnego, politykę ścigania przestępstw, politykę wpływania na stosowanie przez sądy kar i środków karnych za poszczególne rodzaje przestępstw oraz politykę wykonywania orzeczonych kar i zastosowanych środków reakcji na przestępstwo. Obraz polityki kryminalnej we współczesnym świecie jest dość skomplikowany, wynika to z braku w prawie karnym jednej zwartej szkoły czy kierunku. Szczególnie jaskrawe jest to w ramach polityki kryminalnej, gdzie obserwować możemy niejasność i różnorodność celów oraz brak jednolitej koncepcji, która pozwoliłaby te cele uporządkować i zintegrować w jeden spójny system. W poszczególnych krajach obserwujemy zatem wyraźne zróżnicowanie w zakresie celów polityki kryminalnej, a mówiąc precyzyjniej w zakresie przyznawania pierwszeństwa tym albo innym celom. Wpływa to na kształt współczesnej polityki kryminalnej będącej przemieszaniem działań o charakterze retrybutywnym,

		resocjalizacyjnym, prewencyjnym (tak w aspekcie pozytywnym, jak i negatywnym – odstraszanie), kompensacyjnym oraz zabezpieczającym
39	Prawa człowieka	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest uzyskanie przez Studenta wiedzy na temat źródeł praw człowieka, sposobu ich interpretowania oraz mechanizmów gwarancyjnych. Z uwagi na kierunek studiów nacisk położony zostanie na problematykę ochrony praw osobistych oraz gwarancji rzetelnego procesu karnego. Po zakończeniu kursu Student będzie rozumiał znaczenie praw człowieka we współczesnym świecie oraz rolę państw i organizacji międzynarodowych w zapewnieniu skutecznych instrumentów ochrony praw człowieka. Student będzie miał świadomość społecznych i etycznych uwarunkowań rozwiązań prawnych w zakresie praw człowieka oraz tego w jaki sposób różne punkty widzenia i sposoby argumentacji mogą wpływać na interpretację treści poszczególnych wolności i praw. Student będzie potrafił wskazać podstawę normatywną dla konkretnego prawa podmiotowego (wolności) oraz przyporządkować mu odpowiedni środek ochrony prawnej.
40	Prawo dowodowe	Przedmiot do wyboru. Prawo dowodowe zajmuje się istotą i celem poznania dowodowego w procesie karnym. Zakresem swoim obejmuje wprowadzenie dowodu do procesu, prawnym ograniczeniem dopuszczalności przeprowadzenia i wykorzystania dowodu oraz poszczególnym i rodzajami dowodów. Przedmiot zajmuje się też dowodowymi czynnościami poszukiwawczymi
41	Propedeutyka prawa	Przedmiot obowiązkowy. Ogólna systematyka dziedzin prawa i prawoznawstwa, wraz z podkreśleniem miejsca zajmowanego przez kryminologię. Ukazanie podstawowych składników zawodowej kompetencji prawniczej takich jak: reguły stosowania i wykładni prawa, pojmowanie źródeł prawa, konsekwencji wynikających z systemowego pojmowania prawa (wnioskowania, reguły kolizyjne, luki w prawie) czy rozumienie podstawowych modalności prawnych. Przedmiot ma też pokazać rolę państwa (praworządności) w tworzeniu i stosowaniu prawa, a także zaprezentować podstawowe poglądy dotyczące prawa oraz jego społecznych funkcji. Przedstawiana jest także problematyka zależności między prawem i pozaprawnymi porządkami normatywnymi.
42	Przeciwdziałanie przestępczości (profilaktyka i prewencja kryminalna)	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z zagadnieniami i pojęciami związanymi z zapobieganiem przestępczości oraz funkcjonowaniem instytucji działających w celu jej przeciwdziałania. Absolwent zdobędzie wiedzę skutecznego planowania działań profilaktycznych i prewencyjnych w zależności od rodzaju przestępczości.
43	Przestępczość gospodarcza	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma na celu zaznajomienie studentów z wielowymiarową problematyką przestępczości gospodarczej. Prezentowane będą zagadnienia dotyczące zwłaszcza etiologii i fenomenologii przestępczości tego rodzaju. Studenci zaznajomieni zostaną także z koncepcjami white collar crime, jak również aktualnym obrazem przestępczości gospodarczej w Polsce

44	Przestępczość kobiet	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest przybliżenie charakteru przestępczości, która ujawnia się wśród szczególnego kręgu przestępców, który stanowią kobiety. Istotne jest ukazanie nie tylko poszczególnych kategorii przestępstw, dokonywanych przez płęć żeńską, ale również prześledzenie tendencji, towarzyszących dokonywanym przez nie czynom zabronionym
45	Przestępczość nieletnich	Przedmiot do wyboru. Przedmiot obejmuje kluczowe zagadnienia przestępczości nieletnich. Ukazuje węzłowe problemy składające się na specyfikę przestępczości nieletnich, w tym wpływ grupy rówieśniczej na zachowania nieletniego. Porusza problematykę odpowiedzialności nieletnich za czyny karalne oraz zasady postępowania z nieletnimi wykazującymi przejawy demoralizacji. W największym zakresie tematyka ta oparta jest na ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, a w odniesieniu do odpowiedzialności karnej nieletnich po ukończeniu 15 lat za najcięższe przestępstwa – także na kodeksie karnym. Przedmiot przybliży obowiązujący w Polsce model opiekuńczo-wychowawczy dotyczący odpowiedzialności nieletnich, a także najnowsze europejskie systemy związane z zaostrzeniem odpowiedzialności nieletnich za popełnione przez nich przestępstwa, z jednoczesnym oddzieleniem spraw nieletnich zdemoralizowanych, ale nie popełniających czynów karalnych. Przedmiot przedstawia system środków wychowawczych, leczniczo-wychowawczych oraz środka poprawczego stosowanych wobec nieletnich, zasady i procedury postępowania z nieletnimi oraz zasady wyjątkowej odpowiedzialności karnej nieletnich na podstawie kodeksu karnego
46	Przestępczość przeciwko dokumentom	Przedmiot do wyboru. Zagadnienia poruszane w ramach przedmiotu będą obejmowały następującą problematykę: .Skala i rodzaje popełnianych przestępstw przeciwko dokumentom w Polsce i na świecie. Dokument klasyczny a dokument elektroniczny. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, papierów wartościowych i znaków pieniężnych. Dokumenty \"hybrydowe\". Wykorzystanie Internetu jako źródła i środka wymiany informacji świata przestępczego (dot. zjawiska fałszerstw dokumentów). Rodzaje zabezpieczeń najważniejszych dokumentów tożsamości oraz weryfikacja ich autentyczności (dowody osobiste, paszporty). Rodzaje zabezpieczeń oraz weryfikacja ich autentyczności wybranych znaków pieniężnych. Rodzaje fałszerstw dokumentów oraz modus operandi sprawców przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów publicznych. Metody ujawniania dokumentów podrobionych i przerobionych. Normatywne regulacje dotyczące dokumentów publicznych. \
47	Przestępczość przeciwko porządkowi publicznemu	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest charakterystyka dobra, jakim pozostaje porządek publiczny z perspektywy prawa karnego oraz na płaszczyźnie administracyjno - prawnej. Ponadto niezbędne jest wskazanie przestępstw stypizowanych w rozdz. XXXII k.k., które naruszają przedmiotowe dobro. Konieczne jest zwłaszcza zarysowanie problematyki, dotyczącej przestępstw o charakterze terrorystycznym wraz z ich specyfiką oraz zjawiska przestępczości zorganizowanej w kontekście jej struktur (grupy oraz związku przestępczego)
48	Przestępczość przeciwko środowisku	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma na celu przedstawienie charakterystyki przestępstw przeciw środowisku, określenie właściwości dobra prawem chronionego, jakim jest środowisko oraz aktywności, których celem jest jego zniszczenie. W tym zakresie analizie poddane zostaną pojęcia występujące w rozdz. XXII k.k., takie jak: zanieczyszczenie przyrody, zniszczenie środowiska, przechowywanie odpadów i substancji szkodliwych, uszkodzenie terenu prawem chronionego o wartości przyrodniczej. Ponadto w ramach analiz teoretycznych wskazane zostaną typy kwalifikowane przestępstw przeciwko środowisku oraz następstwa realizacji ich znamion
49	Przestępczość przeciwko zabytkom i dziełom sztuki	Przedmiot do wyboru. Omówienie regulacji karnoprawnych dotyczących ochrony dziedzictwa kultury. Charakterystyka i specyfika przestępstw wymierzonych przeciwko dobrom kultury (nielegalny wywóz, fałszerstwa zabytków, kradzieże i zniszczenie).Sposoby działania sprawców przestępstw. Polityka kryminalna w zakresie zwalczania i zapobiegania

50	Przestępczość przeciwko życiu i zdrowiu	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma za zadanie przybliżyć wiedzę z zakresu przestępstw godzących w najistotniejsze dobra człowieka - życie i zdrowie. Jego celem jest nie tylko wskazanie i charakterystyka przestępstw, skierowanych przeciw wskazanym dobrom (m.in. zabójstwo w typie podstawowym oraz jego odmiany uprzywilejowane i kwalifikowane), lecz również możliwość skonfrontowania poglądów wyrażonych w doktrynie ze stanowiskiem judykatury
51	Przestępczość seksualna	Przedmiot do wyboru. Obserwowany w ostatnich latach wzrost zainteresowania tzw. przestępczością seksualną pojawienie się niespotykanych dotąd form tego zjawiska w połączeniu z nagłościami najbardziej drastycznych przypadków takiej przestępczości, a także konieczność dostosowania polskiego prawodawstwa do zobowiązań międzynarodowych spowodowały reakcję ustawodawcy w postaci zmian w szeroko rozumianym prawie karnym. Skala zmian, obejmujących przede wszystkim regulacje karnomaterialne i w mniejszym zakresie dotycząca przepisów kodeksu karnego wykonawczego, jest znaczna. Polegają one m.in. na wprowadzeniu nowych środków karnych, wzbogaceniu katalogu obowiązków orzekanych w przypadku zastosowania środków probacyjnych. Wyłączono również możliwość zatarcia skazania w przypadku popełnienia tego rodzaju przestępstwa na szkodę małoletniego, a także ustanowiono cały katalog środków zabezpieczający o charakterze leczniczym przeznaczony dla sprawców z zaburzeniami preferencji seksualnych. Problematyka postępowania ze sprawcami przestępstw seksualnych wymaga uruchomienia bardzo wielu instrumentów natury prawnej i organizacyjnej. Podejmując działania w sferze ograniczania tego typu przestępczości, a przede wszystkim w ramach terapii skazanych za przestępstwa o podłożu seksualnym zadbać musimy o skoordynowanie podejmowanych środków natury jurysdykcyjnej, penitencjarnej i terapeutycznej. W ramach tej ostatniej założyć na wstępie trzeba, że dla skutecznego oddziaływania, przy uwzględnieniu istniejących trudności i barier, wykorzystać należy maksymalnie rozbudowany system bazujący na wiedzy i instrumentarium pedagogicznym, psychologicznym, psychiatrycznym, a zwłaszcza seksuologicznym
52	Przestępczość skarbową	Przedmiot do wyboru. Przedmiot obejmuje kluczowe zagadnienia przestępczości skarbowej, ze szczególnym uwzględnieniem przestępczości podatkowej. Przedmiot wchodzi w zakres prawa karnego skarbowego stanowiącego wyspecjalizowaną dziedzinę prawa karnego, która chroni interes finansowy Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz Unii Europejskiej. Zasadniczą treścią przedmiotu jest systematyka części szczególnej Kodeksu karnego skarbowego oraz analiza wybranych przestępstw podatkowych, celnych, dewizowych i hazardowych. Uzupełnieniem tej tematyki jest charakterystyka kryteriów rozgraniczenia niektórych przestępstw i wykroczeń skarbowych. Przedmiot najwięcej uwagi poświęca przestępczości podatkowej, powodującej uszczuplenie należności podatkowych uprawnionych podmiotów publicznych. Ważnym zagadnieniem jest przybliżenie problematyki zorganizowanej przestępczości podatkowej, w tym przestępczości karuzelowej przeciwko VAT oraz jej zwalczanie. Przedmiot omawia także sankcje karne i zasady odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia skarbowe, w tym surowe kary za najpoważniejsze przestępstwa podatkowe wymierzane na podstawie Kodeksu karnego skarbowego i Kodeksu karnego.

53	Przestępczość skazanych	<p>Przedmiot do wyboru. Zakład karny czy areszt śledczy - miejsce wykonywania środków izolacyjnych - niezależnie od ich typu czy rodzaju oraz stopnia zabezpieczenia, stanowią szczególne środowisko społeczne. Cechą szczególną tych instytucji jest to, że należą one do klasy organizacji społecznych, które Erving Goffman nazwał instytucjami totalnymi, czyli organizacjami, które stwarzają dla osób z nimi związanych rodzaj odrębnego świata, rządzącego się własnymi prawami i odseparowanego od reszty społeczeństwa mniej lub bardziej szczelnymi barierami. Życie w jednostce penitencjarnej podporządkowane jest wymaganiom regulaminu, nastawionym przede wszystkim na zapewnienie skutecznej izolacji skazanego od świata zewnętrznego i wyegzekwowanie przestrzegania dyscypliny. Kiedy mówimy o bezpieczeństwie osobistym skazanych, w kontekście rozwiązań prawnych i organizacyjnych zdawać musimy sobie sprawę z faktu, że nawet najbardziej drobiazgowy system nie jest w stanie przewidzieć i objąć siatką przepisów wszelkich możliwych zdarzeń i reakcji. W obrębie regulacji zawsze powstają jakieś luki i niejasności. W zakładach karnych i aresztach śledczych częściej niż w normalnych środowiskach występują negatywne zmiany w psychice człowieka, zakłócenia w sferze świadomości, uczuć i procesach podejmowania decyzji, co w konsekwencji bardzo często prowadzi do zaburzeń zachowań. W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności może występować bardzo silna deprywacja sensoryczna i informacyjna polegająca na ograniczeniu lub zupełnym odcięciu określonych bodźców oddziałujących na zmysły wzrokowe, słuchowe i inne. Deprywacji ulegają też potrzeby samorealizacji, poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, miłości, przyjaźni, stowarzyszenia i kontaktów z otoczeniem, zespół potrzeb estetycznych i twórczych. Pojawić się może natomiast poczucie zagrożenia własnej osoby, a w przypadkach intensywniejszych objawów spadek sprawności intelektualnej, zmniejszenie koncentracji uwagi, stereotypia oraz utrata poczucia rzeczywistości. W kontekście przywołanych wyżej zjawisk uprawniona jest teza, że pozbawienie wolności, niemal organicznie stwarza liczne sytuacje o charakterze deprywacyjnym i traumatyzującym, które ewidentnie wpływają na stan bezpieczeństwa osobistego osadzonych. Zadaniem wykładu jest prześledzenie etiologii oraz ocena poziomu zagrożenia zachowaniami przestępnymi popełnianymi przez skazanych</p>
54	Przestępczość terrorystyczna	<p>Przedmiot do wyboru. Zajęcia obejmują zagadnienia dotyczące jednego z najpoważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa współczesnego świata. W ramach zajęć omówione zostaną prawne, doktrynalne, społeczne i psychologiczne aspekty tego zjawiska. W ramach zajęć przedstawione zostaną między innymi takie aspekty, jak: terroryzm jako wojna asymetryczna, podobieństwa i różnice pomiędzy terroryzmem i przestępczością zorganizowaną, źródła finansowania terroryzmu, rodzaje terroryzmu. W ramach zajęć Student nabędzie podstawową wiedzę na temat zjawiska współczesnego terroryzmu, antyterroryzmu i kontrterroryzmu, zapozna się z treścią przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania terroryzmowi i będzie potrafił je interpretować.</p>
55	Przestępczość z użyciem przemocy	<p>Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawowymi zagadnieniami i pojęciami związanymi z przestępczością, w której dochodzi do użycia przemocy, oraz problematyką prawnokarną. Absolwent będzie potrafił scharakteryzować przestępczość z użyciem przemocy pod względem prawnokarnym oraz zdobędzie umiejętność rozpoznania czynników, które prowadzą do zachowań agresywnych, oraz mechanizmów prowadzących do popełniania przestępstw z użyciem przemocy. Obok kwestii związanych ze sprawcą, Absolwent będzie również potrafił określić czynniki warunkujące przestępczość z użyciem przemocy związane z ofiarą oraz relacją łączącą ofiarę ze sprawcą.</p>
56	Przestępczość zorganizowana	<p>Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma na celu zaprezentowania podstawowych kategorii pojęciowych dotyczących przestępczości zorganizowanej. Studenci zostaną zaznajomieni zwłaszcza z problematyką etiologiczną, fenomenologiczną oraz prawną tego rodzaju przestępczości, a także aktualnymi trendami w tym zakresie</p>

57	Psychiatria sądowa	Przedmiot do wyboru. Celem jego jest zaznajomienie Studentów z podstawowymi informacjami dotyczącymi funkcjonowania ludzkiej psychiki oraz umiejętność wykorzystania tej wiedzy na określonych etapach postępowania karnego. Student będzie potrafił poddawać wstępnej ocenie zachowania sprawców czynu zabronionego, rozeznawać w sytuacjach, kiedy niezbędne lub wskazane jest wykorzystanie wiedzy specjalistycznej (psychiatra, bądź psycholog jako biegły sądowy, konsultant, specjalista w procesie terapii skazanych).
58	Psychologia kryminalna	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z wiedzą psychologiczną wykorzystywaną przez funkcjonariuszy organów ścigania. Absolwent będzie potrafił wyjaśnić to, czym zajmuje się psychologia kryminalna, ale przede wszystkim zdobędzie umiejętność praktycznego zastosowania wiedzy psychologicznej przy rozwiązywaniu problemów związanych ze sprawcą przestępstwa i jego wykrywaniem, ofiarą przestępstwa oraz zapobieganiem przestępczości.
59	Psychologia ogólna i socjopsychologia	Przedmiot obowiązkowy. Celem zajęć jest przekazanie studentom podstawowych informacji z zakresu psychologii społecznej uzupełnionych elementami psychologii ogólnej
60	Rejestry kryminalne	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest przedstawienie Studentom informacji na temat rodzajów i najważniejszych zasad związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i przekazywaniem informacji kryminalnych (np. Krajowy Rejestr Karny, rejestr PESEL, Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców, zbiory obejmujące dane uzyskane w wyniku wykonywania przez organy czynności operacyjno-rozpoznawczych)
61	Resocjalizacja dorosłych i nieletnich	Przedmiot do wyboru. Resocjalizacja skazanych oraz nieletnich wykazujących przejawy demoralizacji to narzędzie wartościowej, twórczej i społecznie akceptowalnej formy oddziaływania na skazanych, w zgodzie z przyjętymi celami kary kryminalnej oraz środków wychowawczych i poprawczych. Zadaniem wykładu jest przybliżenie założeń normatywnych polskiego systemu penitencjarnego oraz systemu postępowania z nieletnimi. Chodzi o sprecyzowanie celów wykonywania kary pozbawienia wolności, przedstawienie typów i rodzajów zakładów karnych oraz systemów odbywania kary pozbawienia wolności. Rozważania dogmatyczne poparte zostaną prezentacją aktualnej praktyki w zakresie wykonywania kary pozbawienia wolności oraz środków poprawczych. W ramach wykładu nie zrezygnowano także z prezentacji problemów związanych z indywidualizacją, efektywnością współczesnych oddziaływań korekcyjnych oraz diagnozowaniem sprawców przestępstw
62	Seminarium	Przygotowanie pracy dyplomowej
63	Socjologia	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z funkcjami, zakresem i subdyscyplinami socjologii oraz zagadnieniami socjologicznymi takimi jak: kontekst społeczny, wyobrażenia socjologiczne, perspektywy i badania socjologiczne, komunikacja społeczna, wpływ społeczny, kultura, wykluczenie społeczne, dewiacja i kontrola społeczna, struktura społeczna, stratyfikacja, grupy i instytucje społeczne oraz interakcje społeczne
64	Suicydologia	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z problematyką samobójstwa (tj. czym jest samobójstwo, jak jest ujmowane w poglądach filozoficznych i religijnych, aspekty prawne samobójstwa oraz samobójstwo w ujęciu ekonomicznym i kryminologicznym) i nauką (suicydologia) zajmującą się tym zagadnieniem, jej celami i zadaniami, sposobem przeprowadzania badań, przyczynami samobójstw, programami pomocy osobom usiłującym popełnić samobójstwo oraz systemem zapobiegania zamachom samobójczym. Praktycznym wymiarem przedmiotu będzie zdobycie przez Absolwenta umiejętności rozpoznawania czynników prowadzących do samobójstwa oraz zachowań poprzedzających atak samobójczy, a także określenia, jakie należy podjąć działania profilaktyczne, aby zapobiegać samobójstwom. Absolwent nabędzie również świadomość, że wiedza o samobójstwie daje praktyczną możliwość zapobiegania zachowaniom suicydalnym

65	Technologie IT i cyberprzestępczość	Przedmiot do wyboru. Zajęcia ukazują prawne aspekty funkcjonowania technologii informatycznych oraz obiegu informacji w obrocie gospodarczym. Scharakteryzowana jest rola publicznych baz danych i systemów teleinformatycznych w sektorze prywatnym i publicznym. Analizie podane są kluczowe przestępstwa komputerowe (kradzież tożsamości, hacking, sniffing, oszustwo komputerowe, niszczenie informacji, cracking oraz phishing).
66	Teorie kryminologiczne (etiologia kryminalna)	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z koncepcjami etiologii kryminalnej, tj. teoriami dotyczącymi czynników warunkujących przestępczość. Student nabędzie również wiedzę o tym, czym jest etiologia kryminalna, i będzie potrafił określić jej umiejscowienie jako działu kryminologii w szerokim wachlarzu innych dziedzin naukowych. Absolwent zdobędzie umiejętność rozpoznania czynników, które doprowadzają do przestępstwa, oraz mechanizmów prowadzących do jego popełnienia. Absolwent będzie również potrafił wykorzystać wiedzę z różnych dziedzin naukowych w celu identyfikacji czynników warunkujących przestępczość oraz stworzyć portret bio-psycho-socjologiczny sprawcy przestępstwa
67	Warsztaty kryminologiczno-kryminalistyczne	Przedmiot do wyboru. Zajęcia prowadzone są w ramach dwóch katedr: kryminalistyki i kryminologii, zaś celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z możliwościami praktycznymi jakie oferuje kryminalistyka i kryminologia (na przykład w zakresie metodyki postępowania podczas wykonywania czynności kryminalistycznych, profilowania bio-psycho-socjologicznego sprawców przestępstw, wiktymologicznych aspektów przestępczości)
68	Wiktymologia	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z koncepcjami dotyczącymi roli ofiary w genezie przestępstwa i czynników wiktymogennych, tzn. tych, które sprawiają, że określony człowiek staje się ofiarą. Absolwent zdobędzie umiejętność praktycznego wykorzystania wiedzy o procesie wiktymizacji (procesie stawiania się ofiarą), czynnikach wiktymogennych i skutkach pokrzywdzenia, przede wszystkim w tym zakresie, że będzie potrafił wskazać uwarunkowania prowadzące do wiktymizacji, a w rezultacie zapobiegać wiktymizacji i podejmować działania ochronne, a także dostrzec przejawy pokrzywdzenia, jeśli do niego już doszło, i w konsekwencji zmniejszać jego skutki i udzielać wsparcia ofiarom
69	Współczesne teorie kryminologiczne	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot jest kontynuacją przedmiotu prowadzonego w drugim semestrze, tj. Teorie kryminologiczne (etiologia kryminalna). Celem przedmiotu jest więc zapoznanie Studentów ze współczesnymi teoriami kryminologicznymi, które zasadniczo różnią się od tych teorii, które powstały na początku kształtowania się nauki kryminologii. Zasadniczo zatem Studenci mają zdobyć wiedzę o czynnikach warunkujących przestępczość oraz o mechanizmach prowadzących do popełnienia przestępstwa, ale zdobyta wiedza umożliwi im także opisanie koncepcji współczesnych i odróżnienie ich od tych, które powstały wcześniej. Absolwent będzie potrafił wykorzystać wiedzę z różnych dziedzin naukowych w celu identyfikacji i opisanie mechanizmów prowadzących do przestępstwa i innych zachowań patologicznych.
70	Wstęp do ekonomii	Przedmiot obowiązkowy. Celem wykładu jest dostarczenie wiadomości merytorycznych i umiejętności służących do rozumienia tego co dzieje się w otoczeniu oraz podejmowania racjonalnych decyzji. Znajomość podstawowych zjawisk ekonomicznych pomoże w ukształtowaniu umiejętności praktycznego wykorzystania wiedzy ekonomicznej w życiu codziennym, posługiwaniu się podstawowymi pojęciami ekonomicznymi oraz prawidłowej interpretacji ogólnych praw ekonomicznych rządzących rozwojem gospodarki rynkowej. Wiedza z zakresu zachowań rynkowych konsumenta i producenta pozwoli na podejmowanie prostych decyzji ekonomicznych oraz pozwoli zrozumieć mechanizmy, które regulują gospodarkę, a w rezultacie umożliwi dokonanie analizy i oceny poziomu sprawności gospodarki, włączając w to także umiejętność określenia kosztów i korzyści płynących ze współpracy międzynarodowej i integracji ekonomicznej
71	Wstęp do kryminologii	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z podstawowymi zagadnieniami związanymi z nauką kryminologii, historią jej rozwoju, działami, zadaniami i celami. Absolwent będzie potrafił przede wszystkim rozróżnić to, czym zajmuje się kryminologia a czym inne nauki i umiejscowić ją pośród innych dziedzin naukowych.

72	Wykrywanie sprawców przestępstw	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu Wykrywanie sprawców przestępstw jest poznanie czynności wykrywczych: operacyjno-rozpoznawczych procesowych, ustalania modus operandi, profilu sprawcy z punktu widzenia taktyki i techniki kryminalistycznej. Na zajęciach studenci będą mieli okazję poznać problem nie tylko od strony teoretycznej, poruszana problematyka zostanie uzupełniona również opisami procesu wykrywczego na przykładach spektakularnych jak również mniej spektakularnych spraw z praktyki śledczo-sądowej. Nabyta w trakcie kursu wiedza i umiejętności pozwolą studentowi prawidłowo interpretować podstawowe pojęcia dotyczące wykrywania sprawców przestępstw, dostrzegać możliwość wykorzystania wiedzy kryminalistycznej w konkretnych czynnościach wykrywczych unormowanych w kodeksie postępowania karnego i ustawach kompetencyjnych regulujących funkcjonowanie różnych organów uprawnionych do podejmowania czynności operacyjno-rozpoznawczych i procesowych. Wiedza zdobyta na kursie może być także wykorzystana w procesie planowania dalszej ścieżki dydaktycznej studenta oraz wyboru profilu zawodowego.
73	Zarządzanie bezpieczeństwem informacji i ochrona danych osobowych	Przedmiot do wyboru. Przedmiot ma umożliwić studentom zapoznanie się pojęciami i zasadami funkcjonowania szeroko pojętej ochrony informacji. Główny nacisk położony został na dwa obszary – zasady bezpieczeństwa przetwarzania informacji (w tym ich udostępniania) w ramach dostępu do informacji publicznej i ochronę danych osobowych jako proces wymagający kompleksowej analizy i narzędzi. Pobocznie pojawiać się będzie tematyka ochrony informacji niejawnych. W toku wykładu znajdzie się również miejsce na przybliżenie ogólnych zagadnień z zakresu tajemnic prawnie chronionych. Jednym z podstawowych celów będzie również zapoznanie studenta z praktyczną stroną pozyskiwania i udostępniania informacji publicznej i danych osobowych (w trakcie pracy własnej) przy zachowaniu reguł ochrony informacji i danych osobowych w oparciu o kazusy i ćwiczenia praktyczne - nabycie umiejętności wstępnego tworzenia dokumentacji, anonimizację itp

Nazwa kierunku studiów: Kultura i praktyka tekstu: twórcze pisanie i edytorstwo

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 96

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy filozofii literatury i kultury	Zadania filozofii kultury i literatury, miejsce tych dziedzin w strukturze humanistyki oraz ich relacje z literaturoznawstwem: wybrane ogólne filozoficzne ujęcia kultury i literatury; problemy wielokulturowości i poprawności politycznej; estetyczne i społeczne aspekty sztuki popularnej; epistemologia interpretacji literackiej; ontologia dzieła literackiego; etyka i polityka literatury.
2.	Kultura języka (I)	Podstawowe pojęcia językoznawstwa normatywnego. Język jako wartość kultury. Działalność normatywna. Norma językowa. Wariacja i wielorakie zróżnicowanie normy. Błąd językowy; definicje i typologie. Kryteria poprawności językowej i innowacje językowe. Polityka językowa. Świadomość normatywna; postawy uczestników komunikacji wobec języka. Ustawa o języku polskim, unijne dyrektywy na temat wprowadzenia dyskursu równościowego. Poprawność słowotwórcza - najnowsze tendencje.
3.	Wprowadzenie do antropologii literatury i kultury	Historia antropologii jako dyscypliny naukowej, podstawowe pojęcia (antropologia kulturowa i społeczna, etnografia, etnologia, paradygmat w antropologii). Historyczne kierunki i „szkoły” antropologii, prekursorzy i najważniejsze osiągnięcia. Współczesne orientacje w antropologii kulturowej. Historia i pamięć – ujęcie i problemy antropologiczne. Ciało i płeć w kulturze. Geopoetyka tekstów kultury. Nowoczesność i ponowoczesność z perspektywy antropologii kulturowej.
4.	Literatura dawna	Epika antyku i średniowiecza. Poeci starożytnego Rzymu. Średniowieczna liryka świecka i religijna. Dramat i teatr wieków średnich. Specyfika literatury renesansowej: typowe gatunki i tematy, sposób istnienia literatury. Literatura epoki baroku – autorzy, typowe gatunki, tematy, światopogląd, nurty i obiegi literatury. Początki powieści w Europie; stare i nowe gatunki epickie w literaturze polskiego oświecenia; polska powieść dydaktyczna i sentymentalna.
5.	Poetyka (I)	Poetyka- określenie jej tradycyjnej i współczesnej postaci. Wypowiedź literacka wśród innych typów wypowiedzi. Cechy stylu artystycznego. Semantyka form wierszowych. Odmiany kompozycyjne tekstu. Typy i funkcje form narracyjnych. Genologiczne ukształtowanie wypowiedzi i jego znaczenie dla całościowej interpretacji tekstu. Wartości estetyczne i ponadestetyczne.
6.	Retoryka praktyczna	Sztuka opowiadania o sobie i sztuka perswazji. Odpowiedni dobór dowodów, toposów i środków emocjonalnych. Techniki kompozycyjne, spajanie tekstu mowy w organiczną całość. Budowanie form argumentacyjnych, odpieranie zarzutów. Rozpoznawanie sofizmów i chwytów erystycznych. Sztuka zapamiętywania przemówienia (lub jego elementów). Reżyseria akcji retorycznej. Sztuka dyskusji, odpowiadanie na pytania jako część wystąpienia publicznego.

7.	Analiza tekstu literackiego (I)	Analiza i interpretacja tekstów prozatorskich z wykorzystaniem tradycyjnych narzędzi poetyki i nowych metodologii. Analiza i interpretacja tekstów prozatorskich w rozmaitych ujęciach teoretycznych (nowe metodologie). Dyskusja o tekstach literatury współczesnej, stosowanych w nich środkach ekspresji i ich rozmaitych funkcji w zależności od formuły gatunkowej, rodzajowej, tradycji literackiej, krytycznej idei tekstu, światopoglądu autora oraz kontekstu społecznego, historycznego, politycznego determinującego jego znaczenia.
8.	Film i teatr (I)	Definicja i specyfika widowiska kulturowego, typologia widowisk. Metodologia antropologiczna jako sposób spojrzenia na widowisko filmowe. Historyczne relacje teatru i filmu u progu narodzin kina. Specyfika sztuki filmowej. Teatr w filmie. Relacje między filmem a literaturą. Cechy wspólne i dystynktywne.
9.	Stylistyka praktyczna	Wyznaczniki różnych stylów. Styl a gatunek. Style i rejestry komunikacji. Poprawność składniowo-stylistyczna. Problematyka spójności tekstu. Plastyczność kompozycyjna redagowanego tekstu. Wizualizacja tekstu. Wzorce wypowiedzi naukowej i popularnonaukowej, urzędowej, instytucjonalnej i komercyjnej oraz (para)literackiej (teksty tradycyjne i teksty w nowych mediach).
10.	Warsztat pracy filologa	Pojęcie i podział bibliografii, systemy bibliograficzne, opis pełny, opis skrócony. Przypisy, indeksy i spisy treści; bibliografia załącznikowa. Problem cytatu i cytowania. Metodyka prac pisemnych; Metodyka wyszukiwania stanu badań. Automatyczne zarządzanie bibliografią.
11.	Prawo autorskie	Podstawowe pojęcia związane z aktami prawnymi. Umowy autorskie. Zakres licencji. Licencje CC. Plagiat i sprawy karne. Zakres przedmiotowy i podmiotowy prawa prasowego. Działalność wydawnicza, rejestracja dzienników. Ustawowe wymogi treści publikacji prasowych. Prawa i obowiązki dziennikarzy.
12.	Film i teatr (II)	Kultura jako sfera komunikacji symbolicznej. Rozumienie tekstu kultury. Antropologia widowisk. Miejsce i znaczenie teatru na przestrzeni wieków. Współczesne formy teatru wspólnotowego. Mistrzowie polskiego teatru: Tadeusz Kantor, Jerzy Jarocki, Jerzy Grzegorzewski, Krystian Lupa. Elementy historii filmu: od sztuki jarmarcznej do dzieła sztuki. Najważniejsze tendencje w polskim kinie współczesnym. Instytucje teatralne i filmowe w Polsce (w tym na Dolnym Śląsku). Krytyka teatralna i filmowa.
13.	Literatura XIX wieku	Ewolucja gatunków i poetyk w obrębie prozy polskiej XIX wieku. Analiza i interpretacja tekstów literackich, krytycznoliterackich i publicystycznych. Interpretacja programów i dyskusji literackich obu epok. Poznanie doktryn i praktyki nowych, prądów, kierunków, stylów literackich i artystycznych. Analiza motywów, wątków, tematów charakterystycznych dla literatury i sztuki II połowy. XIX wieku.
14.	Poetyka (II)	Poetyka formalistyczna i strukturalistyczna. Poetyka lektury i intertekstualna. Poetyka fenomenologiczna. Hermeneutyka i psychoanaliza. Poetyka feministyczna i gender. Poetyka queer. Poetyka postkolonialna.
15.	Redakcja tekstu II	Różne typy materiałów wprowadzających do publikacji i jej części. Obligatoryjne elementy okładki i poszczególnych kart tytułowych. Specyfika redagowania materiałów informacyjno-pomocniczych w publikacji. Zasady sporządzania indeksu i szeregowania alfabetycznego. Typowe problemy związane z redagowaniem prozy, poezji, dramatu, komiksu i gazety codziennej. Specyfika redagowania publikacji nieprzeznaczonych do czytania ciągłego.
16.	Kultura języka (II)	Zagadnienia poprawności fleksyjnej. Poprawność składniowa i interpunkcyjna. Współczesne tendencje fleksyjne – raporty. Frazeologizm a innowacja frazeologiczna. Elementy frazematyki. Problematyka normatywna zapożyczeń oraz internacjonalizmów. Ortofonia (normy fonetyczne; akcent wyrazowy; wyrazy fonetycznie trudne). Aktualne problemy kultury języka. Poradnictwo językowe w Polsce. Etykieta równościowa.

17.	Analiza tekstu literackiego (II)	Prezentacja samodzielnej analizy i interpretacji wybranego tekstu literatury współczesnej, z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i historycznego. Dyskusja o tekstach literatury współczesnej w kontekście ich funkcjonowania w krytycznoliterackim obiegu interpretacyjnym.
18.	Twórcze pisanie (teksty artystyczne - proza)	Zajęcia praktyczne poświęcone budowaniu umiejętności używania podstawowych form podawczych i składników tekstu fikcyjnego (opowiadanie, dialog, opis, wątek, fabuła, bohater) oraz niefikcyjnego (argumentacja w esejach).
19.	Literatura 1918-1989 (dwudziestolecie i wojny)	Manifesty i programy artystyczne I poł. XX wieku. Grupy literackie okresu międzywojennego. Poezja awangardowa. Typy i odmiany prozy polskiej lat 1918-1939. Nurt tzw. poezji zaangażowanej. Reportaż. Krytyka literacka. Teatr i dramat w Dwudziestolecie.
20.	Literatura polska po 1989 r. (proza)	Zdefiniowanie najważniejszych elementów i kontekstów kultury literackiej, a także krytyki, teorii oraz historii literatury polskiej i powszechnej XX wieku. Zapoznanie z przemianami w procesie literackim, sposobem rozumienia miejsca i funkcji literatury oraz kultury literackiej w komunikacji społecznej wobec tendencji związanych z nową krytyką i teoriami postmodernizmu. Zapoznanie z elementami wiedzy o współczesnych instytucjach kultury literackiej, sposobie funkcjonowania książki na rynku literackim i w obiegu czytelnickim.
21.	Twórcze pisanie (teksty artystyczne)	Celem zajęć jest wykształcenie umiejętności pisania eseju typu montaigne'owskiego, portretu imaginacyjnego, pasażu tekstowego oraz ekfrazy eseistycznej, czemu służą liczne ćwiczenia praktyczne oraz analiza wybranych tekstów eseistycznych.
22.	Twórcze pisanie (teksty użytkowe)	Podczas zajęć analizowane są klasyczne teksty polskiego reportażu, autorstwa najważniejszych twórców gatunku, a także najnowsze teksty z ostatnich lat. Podjęta zostaje refleksja nad relacjami fikcji i faktu w odmianie reportażu literackiego. Studenci przyglądają się perspektywom narracji i sposobom rekonstrukcji w reportażu historycznym. Omówione są także cele i techniki reportażu uczestniczącego oraz reportażu społecznego.
23.	Redakcja tekstu	Etyka redaktorska; redagowanie tekstów naukowych. Adiustacja: sposoby zaznaczania poprawek i komentarzy redakcyjnych. Parametry typograficzne oraz rodzaje pisma; kategorie stosowanych w tekście wyróżnień i ich funkcje. Zasady kompozycji publikacji. Przykłady materiałów uzupełniających tekst główny. Sposoby konstruowania przypisów i sporządzania bibliografii. Obligatoryjne elementy okładki i poszczególnych kart tytułowych. Specyfika redagowania materiałów informacyjno-pomocniczych w publikacji.
24.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracownik-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersacyjne).
25.	Twórcze pisanie (teksty artystyczne - poezja)	Zajęcia mają charakter warsztatowy. W oparciu o przykłady z arcydzieł literatury pięknej studenci zapoznają się z podstawową problematyką poezji. Zagadnienia teoretyczne są jednocześnie aplikowane do praktyki pisarskiej (wprawki stylistyczne i dłuższe prace pisemne: oryginalne lub tłumaczone utwory / cykle utworów wierszem lub prozą poetycką).
26.	Literatura 1918-1989 (powojenna)	Życie literackie i kulturalne w okresie 1945-1949. Założenia i praktyka realizmu socjalistycznego. Literatura i dyskusje literackie tzw. przełomu październikowego. Poezja lingwistyczna i neoawangardowa po 1956 roku. Emigracja literacka. Tzw. drugi obieg. Literatura popularna. Polskie czasopisma literackie i społeczno-kulturalne w XX wieku.

		Periodyzacja polskiej literatury nowoczesnej.
27.	Literatura polska po 1989 r.	Zaprezentowanie sposobów, w jakie splatają się media współczesnych sztuk, z wykorzystaniem interpretacyjnym pogranicza dyscyplin i kontekstów antropologii literatury i kultury, zwłaszcza w stosunku do sztuk widowiskowych. Zapoznanie studentów z nowymi instytucjami kultury literackiej i zmianami ich funkcjonowania na wolnym rynku wydawniczym.
28.	Literatura polska po 1989 r. (poezja)	Wprowadzenie do kultury polskiej po 1989 roku ze szczególnym uwzględnieniem poezji i związanych z nią elementów dyskusji krytycznoliterackiej i życia literackiego. Zdefiniowanie najważniejszych elementów i kontekstów dzisiejszej kultury literackiej, a także krytyki, teorii oraz historii literatury polskiej i powszechnej XX wieku. Zapoznanie z przemianami w procesie literackim, w sposobie rozumienia miejsca i funkcji literatury oraz kultury literackiej w komunikacji społecznej wobec tendencji związanych z nową krytyką, teoriami i metodologiami postmodernizmu.
29.	Twórcze pisanie (teksty krytyczne)	Wprowadzenie, omówienie i interpretacja najważniejszych wątków dyskusji krytycznej o najnowszej literaturze. Zapoznanie studentów z najważniejszymi mechanizmami obiegu, recepcji i rynku nowej kultury, a także ich problematyką społeczną, zwłaszcza w zakresie bezpośrednio powiązanym z krytycznoliteracką debatą.
30.	Podstawy typografii	Grafika rastrowa i wektorowa. Kategorie i rodzaje fontów – podział historyczny i funkcjonalny. Wykorzystywanie programu Adobe InDesign do tworzenia prostych druków ulotnych. Zaawansowane metody graficznego opracowywania tekstu. Style znakowe i akapitowe. Tworzenie projektu typograficznego książki. Skład prostej książki. Przygotowanie projektu książki do druku.
31.	Współczesne edytorstwo książki	Współczesna książka: typowe i nietypowe formaty, oprawy, materiały, kształtowanie okładki; książka ilustrowana; zasady typowego opracowania edytorskiego: czwórka tytułowa, teksty wprowadzające, materiały pomocnicze; proces poligraficzny: skład, łamanie, montaż, naświetlanie, druk i oprawa; technologia druku na żądanie; proces wydawniczy: umowa wydawnicza, recenzja, przyjęcie pracy, redakcja, projekt graficzny i opracowanie techniczne, korekty; forma prawna współczesnych domów wydawniczych; struktura firm wydawniczych: zarząd, dział nabywania tytułów, redakcje, dział handlowy, dział marketingu, obrót prawami zależnymi; organizacja pracy: ścieżka redakcji, ścieżka marketingu, plany tytułowe.
32.	Tekst w Internecie	Podstawy języka HTML/XHTML. Przegląd najważniejszych internetowych edytorów tekstu. Omówienie internetowych gatunków tekstowych: e-mail, blog, Wikipedia, Wikisłownik, literatura hipertekstowa. Pisanie i redagowanie internetowych informacji. Funkcjonowanie tekstu w mediach społecznościowych: Facebook, Twitter, Google+.
33.	Tekst w kulturze audiowizualnej	Kultura audiowizualna: podstawowe pojęcia i rozróżnienia; nowe media i ich konwergencja; pojęcie tekstu i jego funkcjonowanie we współczesnej sztuce: korespondencja sztuk, intermedialność, podział na sztuki przestrzenne i czasowe; książka w kulturze audiowizualnej: literatura, książki-objekty, książka artystyczna; współczesne instalacje artystyczne; działania performatywne; rola tekstu w kinie eksperymentalnym.
34.	Twórcze pisanie (teksty krytyczne) II	Kształtowanie praktycznej umiejętności tworzenia tekstu krytycznoliterackiego i budowanie krytycznoliterackiego warsztatu. Zapoznanie studentów z najważniejszymi bohaterami nowej krytycznoliterackiej debaty i przedstawienie znaczących książek ich autorstwa.
35.	Współczesne edytorstwo czasopisma	Współczesne czasopismo: typologia czasopisma (dziennik, tygodnik opinii, periodyki specjalistyczne, tabloidy i prasa brukowa, czasopisma artystyczne, czasopisma literackie); czasopismo jako instytucja – organizacja i wydawanie czasopisma; rynek prasy w Polsce i Europie; czasopismo: struktura, kompozycja

		wydania – analiza numerów poszczególnych periodyków; gatunki prasowe w czasopiśmie; zadania redaktora tekstów prasowych; etyka dziennikarska; edycja tekstu w czasopiśmie.
36.	Seminarium licencjackie	Metodologia pracy naukowej. Właściwości tezy. Gromadzenie bibliografii. Opracowanie stanu badań. Analiza zebranego materiału. Ostateczna wersja pracy. Uwagi techniczne dotyczące pisania i redakcji pracy.
37.	Tekstologia i edytorstwo	Definicje tekstu, tekstologii i edytorstwa; rozróżnienie: przekaz – zapis – tekst – dzieło; lektura i konfrontacja przekazów rękopiśmiennych i drukowanych; typologia przekazów; hierarchia przekazów; etapy typowego postępowania tekstologicznego – porównywanie przekazów, usuwanie błędów i skażeń, ustalenie tekstu; typologia błędów tekstu; problematyka interpunkcji i zasad modernizacji pisowni; techniki ustalania autorstwa; typologia wydań; kształtowanie wydań różnego typu (A, B i C); tekst krytyczny i wydania krytyczne; wydanie zbiorowe; komentarz edytorski – funkcje, zakres, praktyka.
38.	Tekstologia i edytorstwo – proseminarium projekt.	Proseminarium poświęcone jest przygotowaniu koncepcji oraz zrealizowaniu pracy dyplomowej – niewielkiego druku (akcydens, gazetka, książka–arkusz) prezentującego dzieje wybranego motywu literackiego lub materialnego i łączącego tekst z ikonografią. Zadanie ma potwierdzić umiejętności studenta (pomysł, koncepcja, projekt, wykonanie), uzyskane w toku wszystkich zajęć edytorskich.

Nazwa kierunku studiów: Kulturoznawstwo
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 97

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Wstęp do kulturoznawstwa	Nauki humanistyczne w systemie nauk. Kultura jako przedmiot humanistyki i nauk społecznych. Kulturoznawstwo jako dyscyplina humanistyczna. Zasadnicze rodzaje wiedzy o kulturze. Dzieje pojęcia i terminu kultura i cywilizacja. Wielość teoretycznych ujęć kultury. Typy definicji kultury. Podstawy kulturoznawczego pojmowania i poznawania kultury. Kulturoznawstwo a culture studies. Kulturoznawstwo wobec wyzwań współczesności.
2	Podstawy antropologii	Antropologie: filozoficzna, biologiczna, społeczna, kulturowa. Szkoły i nurty: ewolucjonizm klasyczny, dyfuzjonizm, funkcjonalizm, psychokulturalizm, strukturalizm, neoewolucjonizm, kognitywizm, teorie wymiany, tekstualizm, ewolucjonizm współczesny, studia globalne. Antropologiczne rozumienie kultury. Słownik: wzory zachowania, wzorce, normy, wartości.
3	Historia myśli o kulturze	Przedmiot i funkcje historii myśli o kulturze; antyczne synonimy nowoczesnej kategorii kultury – <i>technē, paideia, ethos</i> ; Cycerońska formuła <i>cultura animi</i> ; przemiany semantyki terminów <i>cultura i civitas</i> w okresie średniowiecza; znaczenie antropologii renesansowej; Baconowska <i>georgica animi</i> ; opozycja <i>status naturae – status culturae</i> u S. Pufendorfa; znaczenie historiozofii oświeceniowej dla myśli o kulturze; krytyka kultury u J. J. Rousseau; kategoria kultury w klasycznym idealizmie niemieckim; Lelewelowskie pojmowanie kultury; refleksja o kulturze w romantycznej i pozytywistycznej historiografii; przełomowe znaczenie ewolucjonizmu etnologicznego; usamodzielnienie się filozofii kultury; filozofia tzw. kryzysu kultury; teoretyczna myśli o kulturze w głównych orientacjach myśli antropologicznej; psychologizm, psychologiczna teoria kultury, psychologia kultury; socjologizm, socjologiczna teoria kultury, socjologia kultury; kształtowanie się autonomistycznego myślenia o kulturze.
4	Historia filozofii	Początki myśli filozoficznej – dlaczego Grecja?; mythos i logos; rola pisma. Kosmologie Hezjoda. Kosmologie filozoficzne (jońska, pitagorejska i sofistyczna); arche i arete. Parmenides – pierwsza rewolucja racjonalistyczna. Platon i Arystoteles – fundament myśli europejskiej; kwestia sokratejska, kwestia nauk niepisanych, kwestia arystotelesowska; dialektyka: synopsis, diairesis, hypothesis; jedno (hen) i formy jego poznania: byt, tożsamość i różnica, spoczynek i ruch; definicje bytu, określenia niebytu, kategorie. Corpus Platonicum – koncepcja idei i koncepcja zasad. Plotyn – problem zła i odkrycie świadomości Spór o powszechniki – racjonalistyczny, logiczny i lingwistyczny spadek po Średniowieczu. Początki Oświecenia – właściwy racjonalizm europejski: Descartes, Leibniz, Spinoza. Oświecenie: mathesis universalis, Encyklopaedia, język uniwersalny. Historiozofie romantyczne i filozofia dziejów, rola sztuki i wyobraźni. Kantowska wzniosłość; dialektyka Hegłowska; Fichte i Schelling o Ja Absolutnym. Nowożytny spór o paradygmat naukowy; nowa królowa nauk: matematyka czy biologia? Geisteswissenschaften: narodziny i rozkwit hermeneutyki filozoficznej. Przewrót lingwistyczny i strukturalizm. Nauka i wyobrażenia: G. Bachelard. Trzecia rewolucja racjonalistyczna: narodziny

		„teorii”; teoria dyskursu M. Foucaulta; mitoznawstwo R. Barthesa.
5	Logika	Prawda: Warunki adekwatności definicji prawdy; korespondencyjna i koherencyjna koncepcja prawdy. Ontologiczne podstawy logiki: Forma i materia przedmiotu; indywidua i kategorie ontologiczne. Spór o uniwersalia. Byty i fikcje; przedmioty abstrakcyjne i przedmioty konkretne; sposoby istnienia i dziedziny bytowe. Podstawowe pojęcia logiczne: Sąd w sensie logicznym; logiczna zasada dwuwartościowości; pojęcie prawdy logicznej i wynikania logicznego. Elementy Logiki Formalnej: Klasyczny rachunek zdań; tradycyjna logika sądów kategorycznych; logika pierwszego rzędu. Wnioskowania dedukcyjne: Wynikanie logiczne i poprawność formalna wnioskowań dedukcyjnych; niezawodne schematy wnioskowań i reguły inferencyjne; twierdzenia o dedukcji wprost i nie wprost; status poznawczy dowodów nie wprost. Logiczna analiza kontekstów intensjonalnych: Modalności; modalne logiki zdaniowe; semantyka światów możliwych. Definicje: Definicje nominalne a definicje realne; definicje sprawozdawcze, projektujące i regulujące; warunki poprawności definicji; definicje przez indukcję i definicje przez abstrakcję.
6	Wiedza o filmie	Tworzywo dzieła filmowego. Znaczenie formy filmowej. Zagadnienia dramaturgii filmowej. Reżyseria i inscenizacja w filmie. Narracja filmowa. Funkcje i rodzaje montażu filmowego. Rola dźwięku w filmie. Rodzaje i gatunki filmowe, kino autorskie. Dzieło filmowe w perspektywie odbioru. Miejsce filmu w systemie kultury audiowizualnej.
7	Sztuki performatywne	Taniec jako źródło kultury; główne praktyki teatru światowego; główne teorie teatru; geneza sztuki teatru; Bali jako laboratorium praktyk teatralnych; teatr klasyczny w Grecji, Rzymie, Indiach, Japonii i Indonezji; Drugie narodziny teatru europejskiego; performanse w Anglii Wschodniej; Shakespeare, Middleton, Ben Jones i inekspir; teatr w Polsce; teatr w perspektywie fenomenologicznej; próby semiotycznej teorii teatru; antropologia widowisk; teatr w świecie performansów; performans teatralny w świetle nowej nauki o świadomości; teatr jako świat i reprezentacja świata – pomiędzy iluzją i realnością; model teatru epickiego Brechta i estetyka postdramatyczna; kondycja aktora – ciało realne i symboliczne na scenie. Języki ciała w teatrze antycznym, teatrze Dalekiego Wschodu i w historycznych konwencjach teatru europejskiego; sztuka aktorska XXI wieku – rodowody, tendencje, inspiracje; inscenizacja współczesna – poetyki i strategie na przykładach twórczości wybranych polskich reżyserów; polscy mistrzowie i wizjonerzy (Leon Schiller, Wilam Horzyca, Juliusz Osterwa, Konrad Swinarski, Jerzy Grzegorzewski, Tadeusz Kantor, Jerzy Jarocki); teoria i praktyka interpretacji dzieła teatralnego.
8	Sztuki wizualne	Wykład: dzieło sztuki jako zagadka i jako tekst. Wyzwania interpretacji. Ciało-korpus. Cieleśność w sztuce, od czasów antycznych po Współczesne. Słynni malarze i ich kolekcje sztuki. Jedzenie jako temat i materiał sztuki. Sztuka kobiet Od Giorgione do Kozłowskiej. Powracające motywy w historii sztuki. Artyści i modelki. Pojęcie trawestacji i pastiszu Sztuka i psychoanaliza. Zmysły i sztuka. Ekfrazja. Konwersatorium: forma – treść – funkcja; gatunki malarskie; techniki malarskie; funkcja i pozycja artysty w kulturze; Ikonaografia; symbol, alegoria, personifikacja; metody opisu dzieła sztuki; analiza i interpretacja dzieła sztuki; epoka i styl; prezentacje wybranych zagadnień dotyczących sztuki europejskiej od renesansu po przełom XIX i XX w.; sztuka współczesna – granice sztuki.
9	Kultura muzyczna	Wykład: elementy dzieła muzycznego; podstawowe pojęcia z zakresu teorii muzyki i analizy dzieła muzycznego; formy muzyczne i gatunki muzyczne; podstawowe wiadomości z historii muzyki od średniowiecza do współczesności. Konwersatorium: pejzaż dźwiękowy; cisza i hałas w kulturze Współczesnej; ekologia dźwiękowa; badania nad współczesnym środowiskiem dźwiękowym miasta; muzyka w przestrzeni domowej i publicznej, <i>audio marketing</i> ;

		muzyka w kontekście kultury masowej (muzyczne stacje radiowe, listy przebojów muzycznych, muzyka nagrywana, teledyski); muzyka filmowa, teatralna i telewizyjna; muzyka w subkulturach młodzieżowych.
10	Historia kultury i cywilizacji	Antropologia przodków homo sapiens. Źródła zdolności kognitywnych. Neuronauka i nowy model człowieka. Performanse pisma. Pierwsze miasta i przestrzeń performatywna. Historia kultury a historia moralności. Badanie etosów i rekonstrukcja hierarchii wartości. Antropologiczne podstawy badań historyczno-kulturowych. Podstawy warsztatu badawczego – kulturoznawcza analiza wybranych źródeł. Rozumienie dziejów kultury w klasycznych (W. Jaeger, J. Huzinga, A. Warburg, K. Polanyi, A.O. Lovejoy, C.S. Lewis, F. Baraudel) oraz współczesnych (M. Foucault, R. Darnton, N.Z. Davis, P. Brown, C. Ginzburg, M. Kocur, S. Greenbaltt) pracach z tej dziedziny. Wybrane zagadnienia historii kultury: grecka <i>paideia</i> , fenomen greckiej filozofii, początki chrześcijaństwa, wyprawy krzyżowe, feudalizm, Bizancjum, Jesień Średniowiecza, włoski renesans, nowożytna religijność, Sarmatyzm, kaznodziejstwo, kolonializm, oświecenie, narodziny kapitalizmu i wielka transformacja, stulecie rewolucji.
11	Semiologia	Obiektywność systemu języka: relacje między mową, mówieniem i językiem; autonomia i heteronomia języka; społeczny i względnie trwały charakter języka; mówienie - indywidualne i „chwilowe”; pojęcie obiektywności języka jako faktu społecznego u F. de Saussure’a; pojęcie obiektywności faktu społecznego u E. Durkheima. Status ontyczny znaku: konwencjonalny charakter znaku; rola dziedziczenia (tradycji) i niezmienności znaku jako czynniki obiektywizujące znak (pojęcie obiektywności j.w.); granice dowolności znaku – relacje między elementem znaczącym a znaczoną; umotywowanie / brak umotywowania; znak a kontekst (otoczenie semiotyczne), znak a użycie znaku. Strukturalność i relacyjność: język jako system różnic; pojęcie wartości językowej; relacje między signifié a signifiant oraz relacje między znakami (korelacje i opozycje); relacje syntagmatyczne i paradygmatyczne. Usytuowanie systemów semiotycznych poza sferą języka: język jako „strukturalne urządzenie do matrycowania”; pojęcie wtórnych systemów modelujących a system języka (próba pokazania systemów znakowych poza sferą języka); pojęcie tekstu, kryteria wyróżniające tekst od „nie tekstu”. Przykłady analizy semiologicznej: próba uchwycenia elementów semiotycznych w strukturze bajki; pojęcie funkcji u Proppa a pojęcie znaku i tekstu (wg poprzednich autorów). Pojęcie mitu jako wtórnego systemu semiotycznego u R. Barthesa: pojęcie znaku i znaczenia; łańcuch elementów znaku, relacje między znaczoną, znaczącą i znaczeniem w różnych systemach semiotycznych; mit jako wtórny system semiotyczny; relacje między pierwotnym i wtórnym systemem semiotycznym pokazane na przykładach analiz konkretnych zjawisk w kulturze masowej. Semiologia a teorie komunikacji: istotne rozróżnienia terminologiczne: pojęcie sygnału, znaku, oznacznika, kodu. Aksjotyczność w systemie znakowym: cechy symbolu: zamknięte znaczenie; możliwość „wyrwania” z kontekstu semiotycznego; możliwość istnienia poza szeregiem syntagmatycznym; itp.; korelacje z wartościami. Poststrukturalistyczna krytyka a semiologia: odwrócenie elementów znaku – pojęcie „transcendentalnego signifié”; pojęcie tekstu, dysyminacji („plenienie” się znaków), nieograniczonej semiozy. Semiologia a kulturoznawstwo.
12	Warsztat naukowy humanisty	Praca z tekstem naukowym. Tworzenie tekstu naukowego: poprawność logiczno-merytoryczna i formalna, powołania i bibliografie, źródła. Prezentacja treści naukowych.3. Etyka pracy naukowej i prawo autorskie.
13	Aksjologia	Teoria wartości (ontologia wartości, geneza wartości, istota wartości, wartości jako przedmiot poznania humanistycznego, uczucia moralne). Kultura i wartości (status kulturowy wartości, hierarchia wartości, kulturoznawcze poznawanie sfery aksjotycznej, wybrane jakości i wartości, etos). Wybrane nurty aksjologii (fenomenologia, neokantyzm, anglosaska filozofia moralności, emotywizm), aksjologia zachodniochrześcijańska a

		wschodniochrześcijańska. Współczesność w świetle aksjologicznych horyzontów (tożsamość, autentyczność, wielokulturowość, zło, krajobraz kulturowy, samobójstwo, melancholia, utopia)
14	Wiedza o sztuce	Różne rodzaje i koncepcje wiedzy o sztuce. Wiedza o sztuce a estetyka. Sztuka wobec sporów o przedmiot estetyki. Estetyka a filozofia sztuki. Estetyka a etyka. Estetyka a polityka. Hermenutyczna idea sztuki jako poznania. Modusy sztuki zaangażowanej (sztuka krytyczna, sztuka religijna itp.) Sposoby kulturowego i społecznego istnienia sztuki (np. sztuka a muzeum). Bio-art a idea posthumanistyki. Sztuka, zła sztuka, kicz, kamp – identyfikacja fenomenów i relacji między nimi.
15	Literatura współczesna	Miejsce wiedzy o literaturze wśród innych nauk humanistycznych. Wyznaczniki literackości i pojęcia teoretycznoliterackie. Przegląd współczesnych nurtów w literaturze polskiej i światowej. Studium przypadku w oparciu o wybraną literaturę, przykłady twórczości literackiej, których istotą są graniczne przeżycia egzystencjalne ze szczególnym uwzględnieniem literatury dokumentu osobistego.
16	Teoria kultury	Filozoficzne i empiryczne podstawy wyodrębniania nauk o kulturze. Teoretyczna wiedza o kulturze w świetle poszczególnych szkół badawczych. Teoria a inne rodzaje wiedzy. Krytyczny przegląd teorii kultury i cywilizacji w różnych szkołach badawczych oraz używanych w nich pojęć. Epistemologiczne podstawy wyodrębnienia kultury: status ontyczny, geneza, dynamika, budowa, funkcje, typologia. Główne kategorie teoretycznego myślenia o kulturze: wartość, znak, symbol, tradycja, wzór, struktura, system, funkcja, styl, pamięć, interpretacja, rozumienie, doświadczanie, fragmentaryzacja, hybrydyzacja. Aksjologiczna perspektywa teoretycznej myśli o kulturze w koncepcji wrocławskiego kulturoznawstwa.
17	Proseminarium-metodologia badań kultury	Formułowanie problemu badawczego. Określenie metodologii badań. Właściwy dobór technik badań. Organizowanie, gromadzenie i kategoryzowanie materiału źródłowego. Prowadzenie kwerendy naukowej. Podstawowe metody badań jakościowych. Budowanie konspektu rozprawy dyplomowej.
18	Kultura w działaniu	Refleksja socjologiczna a potoczna wiedza o społeczeństwie (mocny program socjologii kulturowej (J. C. Alexander). Radykalna, odważna wyobraźnia socjologiczna jako podstawa działania i sprawczości (Ch.W. Mills, A. W. Nowak). Podstawowe pojęcia socjologii ogólnej: obiektywność, intersubiektywność, internalizacja, eksternalizacja, socjalizacja. Proces społecznego tworzenia rzeczywistości oraz rola jednostki (jako podmiotu sprawczego) w tym procesie. Tożsamość jednostki a tożsamość społeczna, obiektywna tożsamość, poczucie tożsamości. Omówienie podstawowych problemów kultury współczesnej, jak np. podmioty ludzkie i nie-ludzkie, materialność świata społecznego. Krytyczna analiza współczesnych definicji wspólnot w kontekście definicji klasycznych (w tym empiryczne badanie współczesnej wspólnoty analizując ją za pomocą teoretycznych kategorii: performansu, rytuału, więzi społecznych). Problem wykluczenia społecznego jak manifestacja społecznych znaczeń oraz kategorie obcości w historii myśli społecznej. Socjologiczne definiowanie kultury i społeczeństwa oraz metody analizy kultury współczesnej właściwe interpretacji socjologicznej. Diagnoza życia kulturalnego realizowanego w społecznościach lokalnych oraz analiza społecznego uwarunkowania działań animacyjnych i aktywistycznych, partycypacyjnych – kultura w działaniu
19	Kultura literacka	Cele i funkcje krytyki literackiej, kompetencje krytyka literackiego, podstawowe elementy składowe recenzji, kryteria oceny dzieła lit., uczestnictwo i omówienia wydarzeń literackich (np. Wrocławski Festiwal Opowiadania, spotkania z pisarzami i udział w dyskusjach literackich), analiza wybranych recenzji książek w bieżącej prasie (papierowej i internetowej).
20	Komunikacja i media	Główne kierunki teorii komunikacji i wybrane modele procesu komunikacji (komunikacja jako wymiana darów i jako performance; komunikacja „telegraficzna” i „orkiestralna”). Medialne i audiowizualne aspekty komunikacji: oralność, piśmienność, wizualność, audiowizualność, taktylność. Podstawowe pojęcia: przekaz, nadawca, odbiorca, kod, tekst, symbol, komunikacja masowa, komunikacja międzykulturowa, audiowizualność, multimedia,

		nowe media, społeczeństwo informatyczne; rytualność medialnej komunikacji. Historia mediów audiowizualnych; teoria percepcji obrazu medialnego
21	Religia i duchowość	Historyczny przegląd wybranych systemów religijnych, ze szczególnym uwzględnieniem ich kulturowego uwarunkowania (wykład). Podstawowe pojęcia i dyscypliny religioznawstwa. Formy wierzeń: magia, politeizm, monoteizm; religie kosmiczne i historyczne; gnoza, duchowość. Formy organizacji wierzeń: kościół, zakon, sekta, denominacja, ruch religijny. Rytuał i działanie: ofiara, sakrament, modlitwa. Typy doświadczenia religijnego i autorytetu. Tendencje i diagnozy współczesności: sekularyzacja, desekularyzacja, religie różnicy i odróżnorodnienia; pluralizacja, hybrydyzacja i prywatyzacja religii, nowe ruchy religijne, nowa duchowość, civil religion, ruchy ekumeniczne, fundamentalizm.
22	Seminarium licencjackie	Formułowanie problemu i celu badawczego. Projektowanie badań jakościowych. Przyjmowanie perspektywy badawczej. Organizowanie, gromadzenie i kategoryzowanie materiału źródłowego. Prowadzenie kwerendy naukowej. Podstawowe metody badań jakościowych. Analiza materiału źródłowego. Etyka badacza. Budowanie konspektu rozprawy dyplomowej. Przedstawienie w formie pisemnej wyników badań. Formułowanie wniosków.
23	Przedsiębiorczość 1	Wokół pojęcia przedsiębiorczość – definicje przedsiębiorczości; przedsiębiorczość jako predyspozycja jednostkowa, cecha charakteru; społeczny wymiar przedsiębiorczości. Poszukiwania własnego miejsca na rynku; ścieżka wykształcenia; kursy; portale zawodowe i doradztwa personalnego. Wolontariat – ścieżka zdobywania doświadczenia czy droga donikąd? Blaski i cienie emigracji zarobkowej. CV, list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna, ogłoszenia i konkursy – teoria i praktyka. Umowa o dzieło, umowa zlecenie, umowa o pracę. Kodeks pracy. Etapy kariery zawodowej, od nowicjusza do top-menedżera. Rytuały organizacyjne (rytuał, rodzaje rytuałów, znaczenie rytuałów organizacyjnych). Tabu w organizacjach (pojęcie tabu; rodzaje tabu w organizacjach np. pieniądze, sfera seksualna; konsekwencje i znaczenie). Symbole organizacyjne (logotypy, sposoby analizy, symbolika/znaczenie). Władza (opór) i przywództwo w organizacjach (rozdzielanie pojęć: władza i przywództwo, rodzaje przywództwa, organizacja jako ustrukturalizowana przemoc). Organizacja i organizacje jako przedmiot badań naukowych (znaczenie terminów: organizacja, organizować; organizacja w ujęciu różnych dziedzin naukowych; typologie organizacji i ich krytyka; metafory organizacji; modele organizacji jako narzędzia oddziaływania społecznego).
24	Kultura filmowa: Analiza i interpretacja dzieła filmowego	Definicja analizy filmu. Różnorodność podejść analitycznych; szkoły interpretacji filmu. Analiza tekstualna. Analiza obrazu i dźwięku. Analiza narracji. Krytyczna analiza filmów. Psychoanaliza w filmoznawstwie. Teoria gatunków. Kino autorskie, styl filmowy. Kontekst historyczny i przemysłowy a analiza filmu. Film i religia.
25	Kultura filmowa: Antropologiczny film dokumentalny	Różne poznawcze możliwości i znaczenia antropologicznego dokumentu. Jego funkcje w antropologicznym poznaniu. Różne aspekty i związki między nimi: poznawczy, artystyczny, polityczny, etyczny.
26	Kultura filmowa: Filmoterapia w teorii i praktyce	Filmoterapia w kontekście zmiany kulturowej: Kultura terapeutyczna, kultura indywidualizmu, filmoterapia w obszarze kultury terapeutycznej, prekursorzy, przedstawiciele i przełomowe publikacje, filmoterapia na tle innych terapii. Rodzaje filmoterapii: filmoterapia indywidualna, filmoterapia grupowa, czynna i bierna filmoterapia. (Auto)terapeutyczny wymiar twórczości wybranych reżyserów: Jonathan Caouette, Marcin Koszałka, Xavier Dolan. Teoretyczne zagadnienia związane z odbiorem dzieła filmowego: zjawisko projekcji-identyfikacji, twórcza i indywidualna aktywność widza, wrażenie realności w kinie, emocje widza filmowego, rola aksjotycznie zorientowane nauk humanistycznych w wyjaśnianiu procesu filmoterapeutycznego. Dobór filmów do filmoterapii: Film jako współczesna forma mitu; Kino gatunkowe; Gatunki filmowe najczęściej wykorzystywane w terapii; Gatunki filmowe pomijane w filmoterapii: horror i film pornograficzny. Filmoterapia w praktyce na przykładzie

		wykorzystania metod filmoterapii w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii: Pojęcie twórczej resocjalizacji i pedagogiki kultury; Dobór i szczegółowa analiza filmów pod kątem ich możliwości terapeutycznych; Praca z filmem w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Analiza filmów wybieranych najczęściej do terapii (projekcje i wspólna analiza). Perspektywy i zagrożenia filmoterapii. Krytyka i obrona.
27	Kultura filmowa: Kino popularne	Historyczne i współczesne ujęcia kultury popularnej, Metody badań kultury popularnej. Styl i model produkcji w epoce klasycznego Hollywood. Rola systemu gwiazd w obrębie amerykańskiego przemysłu filmowego. Gatunki filmowe: definicja, powstawanie, wspólnoty interpretacyjne, ewolucja, gatunki synkretyczne, hybrydy. Film noir i kino gangsterskie. Historia komedii filmowej. Film grozy, filozofia horroru. Ideologia melodramatu. Kino Nowej Przygody. Filmy komiksowe, uniwersa i supersystemy rozrywkowe. Współczesne uwarunkowania oraz modele produkcji i dystrybucji filmowej. Kino popularne i ideologia.
28	Kultura filmowa: Kultura filmowa na Dolnym Śląsku	Kanały dystrybucji filmu. Zagadnienia związane z: mecenatem filmu, obiegiem festiwalowym, dystrybucją kinową, telewizyjną, internetową, systemem prasy i mediów poświęconych filmowi, dolnośląską kulturą filmową, socjologiczną charakterystyką grup odbiorczych i ich strategiami zaangażowania w kulturę filmową, subkulturami fanowskimi, ich działaniami oraz wpływem filmu na styl życia i system wartości, zjawiska kinofilii i kinomanii, a także turystyką filmową.
29	Kultura filmowa: Poetyki kina	Ikonosfera XIX wieku. Zjawiska prefilmowe. Początki kinematografii. Thomas Edison. Bracia Lumière. Georges Méliès, bracia Skladanowscy, szkoła z Brighton. Kino Charlesa Chaplina. Kino Davida W. Griffitha: tematy, techniki i poetyka. Kino Republiki Weimarskiej: poetyka sformułowana: niemiecki ekspresjonizm filmowy i kammerspiel. Geneza, twórcy i filmy. Rewolucyjne kino formy filmowej: radziecka „szkoła montażowa”: L. Kuleszow, S. Eisenstein, Dziga Wiertow, W. Pudowkin. Przełom dźwiękowy w kinematografii amerykańskiej i europejskiej: przemiany techniczne i estetyczne. Klasyczne kino amerykańskie jako kino stylu zerowego. Przemysł filmowy, star system, studio system i gatunki filmowe; „Obywatel Kane” i „Casablanca” – dwa oblicza Hollywoodu. Kino Orsona Wellesa; Poetyka negacji: włoski neorealizm – program estetyczny, twórcy i filmy; Ruch angielskich „młodych gniewnych” - <i>free cinema</i> , związki z literaturą i teatrem, główne tematy i twórcy; Francuska Nowa Fala (Jean-Luc Godard, François Truffaut, Claude Chabrol i inni); Czechosłowacka Nowa Fala; Australijska Nowa Fala; Nowe kino, nowa narracja; Polska Szkoła Filmowa.
30	Kultura filmowa: Warsztat krytyki filmowej	Pojęcie krytyki filmowej na tle innych form krytyki artystycznej. Krytyka filmowa jako partner twórcy filmowego. Krytyka filmowa a świadomość filmowa odbiorcy. Krytyka filmowa wobec teorii i historii filmu. Metodologiczne orientacje krytyki filmowej. Reguły analizy, interpretacji i wartościowania dzieła filmowego. Gatunki wypowiedzi krytycznofilmowej. Zasady wywiadu filmowego. Poetyka recenzji filmowej. Artykuł i esej jako formy krytyki filmowej. Kategorie autora i gatunku w krytyce filmowej. Miejsce krytyki filmowej w środkach masowego przekazu. Czasopiśmiennictwo a krytyka filmowa. Specyfika krytyki filmowej w telewizji, w radiu i Internecie. Analiza warsztatu wybranego krytyka filmowego.
31	Performatyka kultury: Historie i teorie performansu	Performatyka, performans kulturowy, heterotopia, estetyka performatywności, performatywność filozofii, performatyka historyczna, teoria aktora-sieci, performanse przemiany.
32	Performatyka kultury: Performans i intermedia	Intermedia, intermedialność, estetyka intermedialności; multimedia, transmedialność, postmedia; strategie, techniki, metody wykorzystywane w praktykach intermedialnych; ciało i ruch w performansie intermedialnym.
33	Performatyka kultury: Performans w życiu codziennym	Performans w życiu prywatnym. Performatyka wystąpień publicznych. Techniki performatywne w działaniach społecznych. Techniki performatywne w rozpoznawaniu i wzmacnianiu procesów społecznych
34	Performatyka kultury: Performanse wartości	Ontologia działania, fenomenologia działania, działanie a performans, aksjosfera działania, historyczność performansów, podmiot czyli osoba, osoba i cielesność, wcielenie i wartości, maska i autentyczność, teatralność

		życia, materia i forma działania, rekwizytornia działań, rzeczy jako rekwizyty życia, performans życia to performans działania.
35	Performatyka kultury: Rytuał i zabawa w kulturze współczesnej	Rytualizacja zachowań w świecie zwierząt, ceremonie w świecie ludzi, obrzędy przejścia i ich rytualny charakter. Koncepcja przemiany rytuału w zabawę jako przykład zmiany w kulturze (interpretacje: od sacrum do rozrywki; od liminalności do liminoidalności; od gry do rozgrywania). Klasyczne pojęcia i koncepcje zabawy: zabawa jako źródło kultury; zabawa jako kulturowy przeżytek; zabawa jako społeczna gra (J. Huizinga, S. Czarnowski, R. Callois). Autoteliczny charakter a funkcje zabawy (kategorie opisu: mimesis, ludens, paidia, hybris, hiperrealność, simulacrum). Klasyfikacje gier i zabaw. Ludyczność i rozrywka w kulturze współczesnej (Ch. Tylor, T. Veblen, W. Benjamin, P. Bourdieu, D. MacCannel, N. Postman, J. Baudrillard). Karnawał: interpretacje, uniwersalność i lokalność zjawiska, historyczne formy i ich przekształcenia. Karnawał jako obrzęd przejścia, świat na opak, święto, teatr, widowisko. Współczesne formy karnawału. Karnawalizacja. Wybrane przykłady rytuałów i zabaw w kulturze współczesnej, ich opis i interpretacja jako performansów.
36	Performatyka kultury: Skuteczność sztuki	Teoria: dyskursy skuteczności i porażki performansu; historia: awangarda i neoawangarda XX wieku; zagadnienia: społeczne zaangażowanie sztuki performansu, polityczność sztuki, sztuka performansu w przestrzeniach publicznych; strategie, techniki, metody wykorzystywane w praktykach artystycznych XX wieku.
37	Performatyka kultury: Warsztat performer	Przemiany tożsamości performer; performans kulturowy; performatyka; estetyka performatywności; praktyka uważności w pracy performer; performanse przemiany.
38	Rynek kultury: Badania terenowe	Różne rodzaje lokalności, powody i strategie ich istnienia: społeczności lokalne a zbiorowości terytorialne, lokalność: jako oswojenie przestrzeni i jako domostwo, lokalność jako: poczucie odrębności (budowanie opozycji My – Oni), lokalność jako: poczucie identyfikacji (sfera wartości, tradycji, postaw) wobec globalizacji. Sposób organizacji lokalności: samorządy i organizacje pozarządowe, rynki lokalne, lokalna prasa, rozgłoszenie radiowe i telewizyjne wobec globalnej cyberprzestrzeni informatycznej. Lokalność w sieci: portale i społeczności internetowe. Złożone wzajemne związki między lokalnością a globalnością. Lokalność zglobalizowana, globalizacja ulokalniona. Różne koncepcje globalizacji: od R. Robertsona do Z. Bauman. Globalizacja jako organizacja pracy firmy. Migracje i ich lokalne konsekwencje: imigranci i emigranci.
39	Rynek kultury: Globalizacja kultury	Główne nurty i koncepcje badań: pytania, kategorie, kontrowersje. Różnorodność globalizacyjnych procesów kulturowych. Globalizacja kultury a ekonomia, polityka, technologia. Tętnienie przeszłości.
40	Rynek kultury: Rynek kultury	Podstawowe pojęcia z zakresu rynku kultury. Funkcje dóbr i usług kultury. Rola kultury w gospodarce rynkowej. Modele polityki kulturalnej państwa. Źródła finansowania kultury. Realizacja zadań z dziedziny kultury przez organy państwa i jednostki samorządu terytorialnego. Instytucje non-profit w kulturze. Konsument jako podmiot rynku kultury – uwarunkowania zachowań nabywców dóbr i usług kultur. Kierunki zmian w zachowaniach konsumentów kultury. Marketing w instytucjach kultury – zasady, uwarunkowania i perspektywy. Zarządzanie relacjami instytucji kultury z podmiotami otoczenia. Strategie podmiotów rynku kultury. Product placement. Istota, kompetencje i specyfika pracy menadżera kultury.
41	Rynek kultury: Społeczności lokalne, diagnostyka i projekty animacji kultury	Lokalne społeczności terytorialne i społeczności wartości. Specyfika społeczności lokalnych i sąsiedztw na Dolnym Śląsku. Zasoby kulturowe i kapitał społeczny społeczności lokalnych. Wytwarzanie społeczności lokalnych wokół wspólnych problemów i wspólnoty wartości.
42	Rynek kultury: Technologie informatyczne	Znaczenie rozwoju technologicznego dla zmian kulturowych w ramach procesów globalnych, związane z tym przeobrażenia lokalnych instytucji kultury, społeczeństwo w dobie cyfryzacji, nowości techniczne, nowe narzędzia komunikacji, Internet jako medium, globalne systemy informacyjne, wielkie bazy danych/wiedzy
43	Rynek kultury: Wiedza o	Kluczowe kategorie wiedzy o regionie: region, regionalność, regionalizm, lokalność, „mała ojczyzna”, regionalna

	regionie	<p>tradycja i miejsca pamięci. Procesy kształtowania się historycznych regionów w Polsce i w Europie. Charakterystyka wyznaczników regionalności (jednolitość kulturowa, etniczność, pograniczność – wielokulturowość, koncepcja regionalizmu otwartego). Kultura narodowa a kultura regionalna. Euroregiony na terenie Polski (lokalizacja, strategie i programy działania). Dolny Śląsk jako region i jego tożsamość przed i po II wojnie światowej.</p> <p>Rola centrum i peryferii w budowaniu tożsamości regionu (Wrocław jako stolica regionu). Wizje/obrazy regionu na wybranych przykładach (w programach organizacji/institucji regionalnych; w monografiach historycznych, w czasopiśmie regionalnych).</p>
--	----------	---

Nazwa kierunku studiów: Kulturoznawstwo
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 98

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Estetyka	Podstawowe pojęcia i problemy współczesnej estetyki. Źródłowy sens pojęcia „estetyka”. Główne nurty w tradycji myśli estetycznej. Piękno a kicz i brzydota. Związek estetyki ze sferą zmysłowości. <i>Aesthesis a noesis</i> . Estetyka pięciu zmysłów. Somaestetyka i anestetyka. Estetyka a społeczeństwo, „dystynkcja”. Estetyka a etyka. Estetyzacja i deestetyzacja sztuki. Estetyzacja życia codziennego.
2	Antropologia kultury	Współczesna antropologia: tematy badawcze, nurty i koncepcje teoretyczne, spory i dylematy. Badania globalne: miasta, migracje, cyberprzestrzeń, rynek, kapitał. Koncepcje: centrum-peryferie, kapitalistyczny system światowy, supermarket kultury, kreolizacja i hybrydyzacja. Związek współczesnych zjawisk globalnych z przeszłością.
3	Psychosocjologia kultury	Psychosocjologia kultury jako subdyscyplina Kulturoznawstwa. Specyfika kulturoznawczego rozumienia uczestnictwa w kulturze. Koncepcje uczestnictwa w kulturze, tożsamości jednostki i zbiorowości, płci kulturowej, emocji, kultury popularnej. Podstawowe kategorie: etos, subkultura, styl życia, osobowość, motywacje, potrzeby kulturalne, kapitał symboliczny, gust, aktywność aksjosemiotyczna; metody badania form uczestnictwa w kulturze.
4	Idee współczesnej humanistyki	Status współczesnej humanistyki w świetle kryzysu uniwersytetu. Filozoficzno-naukowe i światopoglądowe tło tzw. nowej humanistyki. Status humanistyki innowacyjnej. Nowe pola badawcze i nowe sposoby badań. humanistycznych (postkolonializm, studia nad pamięcią, emocjami i afektami, rzeczami, humanistyczne studia nad zmianami klimatycznymi, zwierzętami i roślinami. humanistyka cyfrowa, humanistyka zaangażowana, badania angażujące, badania usytuowane itp.).
5	Metody badań kulturoznawczych	Kulturoznawcza teoria kultury i problematyka badawcza. Kultura jako podmiot i przedmiot poznania. Formułowanie problemu badawczego. Cel i misja badania. Obiektywizm i zaangażowanie. Badanie jako poznawanie, oddziaływanie i jako aktywność kulturalna. Gromadzenie i interpretowanie danych. Ewaluacja badań. Standardy raportowania. Etyka i społeczna misja badań. Metoda i techniki badawcze. Postkolonializm i teoria ugruntowana w metodologii badań jakościowych. Analiza materiałów zastanych. Praca zespołowa i terenowa. Badania statystyczne i triangulacja. Techniki wizualne i performance. Tendencje metodologiczne i dynamika wywiadu.
6	Seminarium magisterskie	Zasady pracy seminaryjnej i reguły postępowania w zakresie przygotowania prac dyplomowych oraz egzaminu dyplomowego. Konceptualizacja problematyki pracy, sformułowanie jej celów poznawczych i zadania badawczego. Stan badań i literatura przedmiotu. Sporządzenie konspektu i określenie zasad jego realizacji. Przygotowanie i przeprowadzenie badań, ich opracowanie. Formowanie i wybór tematów prac magisterskich.

7	Filozofia kultury	Współczesna filozofia humanistyki; refleksja o kulturze po „zwrocie kulturalistycznym”; źródła i następstwa zwielokrotnienia się „zwrotów kulturalistycznych” . Filozofia kultury a teoria kultury; aktualny status pojęcia kultury; sposoby i typy jej pojmowania; przemiany cywilizacyjne a tendencje kulturalne. Podstawowe dylematy kultury współczesnej; aksjotyczny wymiar zjawisk kulturalnych; bycie w kulturze a aktywność kulturalna; wolność i odpowiedzialność za kulturę oraz własną w niej partycypację. Zagadnienia ontologii kultury a współczesne idee posthumanistyki i neuronauki.
8	Przedsiębiorczość 2	Definicje przedsiębiorczości; przedsiębiorczość jako predyspozycja jednostkowa, cecha charakteru; społeczny wymiar przedsiębiorczości. Poszukiwania własnego miejsca na rynku; ścieżka wykształcenia; kursy; portale zawodowe i doradztwa personalnego. Wolontariat – ścieżka zdobywania doświadczenia czy droga donikąd? Blaski i cienie emigracji zarobkowej. CV, list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna, ogłoszenia i konkursy – teoria i praktyka. Umowa o dzieło, umowa zlecenie, umowa o pracę. Kodeksie pracy. Etapy kariery zawodowej. Rytuały organizacyjne (rytuał, rodzaje rytuałów, znaczenie rytuałów organizacyjnych). Tabu w organizacjach (pojęcie tabu; rodzaje tabu w organizacjach np. pieniądze, sfera seksualna; konsekwencje i znaczenie). Symbole organizacyjne (logotypy, sposoby analizy, symbolika/znaczenie). Władza (opór) i przywództwo w organizacjach (rozróżnianie pojęć: władza i przywództwo, rodzaje przywództwa, organizacja jako ustrukturalizowana przemoc). Organizacja i organizacje jako przedmiot badań naukowych (znaczenie terminów: organizacja, organizować; organizacja w ujęciu różnych dziedzin naukowych; typologie organizacji i ich krytyka; metafory organizacji; modele organizacji jako narzędzia oddziaływania społecznego).
9	Krytyka artystyczna: Krytyka w nowych mediach	Nowe media w polu krytyki artystycznej. Pankrytycyzm internetowy. Pojedyncze teksty i agregatory recenzji. Krytyka w Sieci a koncepcja marki osobistej.
10	Krytyka artystyczna: Teoria krytyki artystycznej	Krytyka artystyczna jako instytucja kultury, jej krytyka i narzędzie badania; cele i funkcje krytyki artystycznej; sztuka popularna i masowa jako przedmiot krytyki; kompetencje krytyka sztuki; kurator, selekcjoner i artysta jako krytyk sztuki; kryteria oceny dzieła; problem obiektywności i subiektywności ocen; problem adresata krytyki sztuki; etyka aktywności krytycznej; zróżnicowanie form wypowiedzi krytycznej.
11	Krytyka artystyczna: Sztuka interpretacji	Prezentacja rozmaitych teorii kultury i sztuki, które mogą stanowić podstawę interpretacji współczesnych zjawisk sztuki i jej pograniczy(semiostukturalizm, psychoanaliza i neopschoanaliza, hermeneutyka, dekonstrukcjonizm, neopragmatyzm, postkolonializm, teorie genderowe, posthumanizm, meta modernizm itp.). Poszczególne orientacje teoretyczne rozpatrywane są w ich praktycznych, tu: interpretacyjnych, zastosowaniach.
12	Krytyka artystyczna: Sztuka w przestrzeni kultury	Przestrzeń kultury jako przestrzeń aksjotyczna i aksjosemiotyczna prezentowana poprzez zjawiska z zakresu audiosfery, sztuk wizualnych i ikonosfery, teatru i performansu. Problematyzacja tzw. kultury popularnej.
13	Krytyka artystyczna: Warsztaty	Warsztaty wypowiedzi krytycznych: warsztaty pisarskie: ćwiczenia różnych form dziennikarskiej i krytycznej wypowiedzi o zjawiskach artystycznych i kulturalnych oraz form popularyzacji kultury i sztuki. Warsztaty konfrontacje: udział w życiu kulturalnym miasta i współudział w organizacji przedsięwzięć artystyczno-kulturalnych (np. festiwale, konkursy artystyczne, panele dyskusyjne, wernisaż itp.).
14	Kultura i media: Teorie mediów	Historycznie i współczesne uwarunkowania kultury przez typy mediów; odniesienia do wartości w przekazach medialnych; media a style życia, wartości a mity, rytuały i widowiska;estetyzacja a etyczność.
15	Kultura i media: Warsztaty	Formy przekazów medialnych. Obsługa narzędzi do tworzenia projektów medialnych. Metody pracy z

	medialne	mediami.
16	Kultura i media: Narracje w mediach	Filozoficzne koncepcje narracji. Strukturalistyczna i fenomenologiczna teoria narracji. Koncepcja monomitu Josepha Campbella. Specyfika narracji filmowej. Transformacja narracji serialowej. Narracja interaktywna i trans medialna. Narracja a światotwórstwo, zwrot światocentryczny. Metody konstruowania projektów medialnych opartych na narracji.
17	Kultura i media: Polityki nowych mediów	Medialne technologie kontroli i inwigilacji. Modele sprawowania władzy i kontroli. Koncepcje przestrzeni publicznej. Rola nowych mediów w demokracji liberalnej. Strategie i taktyki oporu. Media alternatywne i taktyczne. Dziennikarstwo obywatelskie. Anonimowość i komunikacja efemeryczna.
18	Kultura i media: Archeologie mediów	Historycznie relacje kultury pomiędzy kulturą a mediami; odniesienia do wartości w przekazach medialnych na przestrzeni kolejnych epok; media i sposoby życia, wartości a mity, rytuały i widowiska.
19	Kultura i media: Historie telewizji	Archeologia telewizji – wizjonerzy, wynalazki i wojny patentowe. Różne modele funkcjonowania telewizji. Pierwsza Złota Era telewizji. „Wielka trójka” nadawców amerykańskich. Powstanie i rozwój stacji kablowych. Produkcje telewizyjne w Internecie i zmiany praktyk odbiorczych – serwisy VOD, obieg piracki. Gatunki seriali: medyczny, kryminalny, <i>sitcom</i> , fantastyczny, soap opera, prawniczy. Historia amerykańskiej publiczności i <i>audience studies</i> . Ideologia i stereotypy w serialach. Typy serialowych bohaterów. Seryjność poza telewizją.
20	Kultura i media: Badania mediów	Metody badań mediów, projektowanie badań, przygotowanie projektu badawczego, opracowanie narzędzi badawczych, prowadzenie badań, analiza i interpretacja wyników, prezentacja rezultatów.
21	Kultura i media: Sztuka nowych mediów	Rozumienie znaczenia pojęć: medium, nowe medium i post medium w sztuce. Podstawowe terminy: multimedia, hipermedia, intermedia, interaktywność, immersja. Ujęcie historyczne: archeologia nowych mediów (Experiment in Art and Technology, 9 Evenings); polska sztuka nowych mediów (Warsztat Formy Filmowej). Nowe media, nowy feminizm: teatr komponowany (Laurie Anderson); estetyka i anestetyka autokreacji (Orlan). Sztuka nowych mediów a strategie performatywne: zarys związków performansu i nowych technologii w ujęciu diachronicznym (od dada do neoawangardy, od ARPAnetu do bioartu); sztuka neuroestetyczna (Marina Abramović, Marta de Menezes); sztuka biologiczna (SymbioticA); sztuka w sieci (Critical Art Ensemble, Electronic Disturbance Theatre). Twórca, kurator, odbiorca. Działalność artystyczna, dyskurs teoretyczny i popularna recepcja dzieła sztuki nowych mediów.
22	Kultura i media: Kultury cyfrowe	Geneza kultur cyfrowych. Nowe praktyki komunikacyjne. Społeczne konsekwencje usieciowienia komunikacji. Cyfrowa awangarda i kontrkultura.
23	Studia miejskie: Wprowadzenie do studiów miejskich	Świat w dobie urbanizacji. Miasto jako idea polityczna. Filozofia miasta. Antropologia miast. Socjologia miasta. Geografia humanistyczna. Urbanistyka. Współczesny rozwój miast w perspektywie politycznej i ekonomicznej. Urban studiem. Kulturoznawcze badania miejskie. Miejskie style życia.
24	Studia miejskie: Kulturowe praktyki miejskie	Miasto jako przestrzeń realizacji codziennych praktyk kulturowych, obszar aktywności aktorów miejskich, użytkowników miasta, oddolnych ruchów miejskich oraz działań instytucjonalnych. Partycypacja rozumiana i analizowana w kontekście działań animacyjnych, politycznych, społecznych oraz w aspekcie wszelkich praktyk opartych na taktykach i strategiach oporu. Szczegółowe zagadnienia: miejskie praktyki zamieszkiwania (osiedla, blokowiska, <i>co-housing</i> , współprojektowanie architektoniczne) i osławiania przestrzeni; miejskie praktyki produkcji i konsumpcji („miejskie rolnictwo”, miejska ekonomia społeczna, miejskie praktyki oporu wobec globalnej gospodarki); współczesne koncepcje miejskich dóbr wspólnych; kultura miejska w instytucjonalnych (odgórnych) narracjach kulturalnych, politycznych i społecznych; ruchy miejskie i pozostali użytkownicy miasta; empiryczna analiza formalnych i nieformalnych działań miejskich;

25	Studia miejskie: Performatywny wymiar miasta	Miasto jako podmiot. Pejzaże dźwiękowe miasta. Ulica jako scena życia codziennego. Manifestacje i protesty. Spektakle uliczne. Imprezy masowe.
26	Studia miejskie: Style życia w mieście	Współczesne miasto i miejskie style życia. Konsumpcja i gastronomia jako wyznaczniki miejskości. Rola barów, klubów, restauracji w pejzażu miejskim. Kawiarnie jako wyznacznik europejskości miast. Lokalność i globalność zachowań konsumenckich. Centra handlowe jako miejsca dzisiejszej flânerie. Czas wolny w mieście i poza nim. Tereny zielone, rekreacja, aktywność fizyczna. Imprezy kulturalne. Karnawalizacja i festiwalizacja życia miejskiego.
27	Studia miejskie: Sztuka w mieście	Miasto i architektura. Miasta nieformalne. „Niewidzialne miasto”. Wytwarzanie przestrzeni publicznych. Spory o estetykę miejską. Sztuka ulicy (w tym murale i graffiti). Pracownie artystyczne. Instytucje kultury (centra, ośrodki i galerie sztuki, muzea i prywatne kolekcje, fundacje i ngo's zajmujące się kulturą, kooperatywy i spółdzielnie artystyczne). Idee artystyczne dotyczące miasta. Miasto w sztuce
28	Studia miejskie: Nadzór i kontrola w przestrzeni miejskiej	Dyscyplinarna rola architektury, architektura uzbrojona (<i>weaponized architecture</i>) w przestrzeni miejskiej. Etyka <i>smart cities</i> i <i>dataveillance</i> . Monitoring wizyjny w przestrzeni miejskiej, <i>urban panopticon</i> . Maszyny widzenia i obrazowanie przestrzeni miejskiej (np. zdjęcia satelitarne, spojrzenie dronów i świat Google Street View). Audialne technologie inwigilacji i nadzoru w przestrzeni miejskiej oraz ich militarna genealogia. Militarne taktyki i strategie kontroli jednostek i tłumów w przestrzeni publicznej. Destrukcja przestrzeni miejskiej (bombardowanie, bunkry). Polityka strachu i bezpieczeństwo w środowisku miejskim. Granice, mury i punkty kontrolne w mieście. Miejska infrastruktura inwigilacji. Zamieszki i militaryzacja przestrzeni miejskiej. Formy, strategie i taktyki oporu wobec form nadzoru w przestrzeni miejskiej. Megamiasta antropocenu jako taktyczne wyzwanie dla władzy.
29	Studia miejskie: Miejskie uniwersum	Przestrzeń miasta jako sieć szlaków i połączeń. Miasto a inne miasta - archipelag miast. Miasto a przestrzeń między miastami: wioski, tereny użytkowe, pejzaże, trasy komunikacyjne, trasy kulturalne. Wędrówki ludzi, przedmiotów, idei. Lokalność-globalność miasta.

Nazwa kierunku studiów: LL.M. International and European Law

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 99

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Publiczne prawo międzynarodowe	Podstawowe zasady publicznego prawa międzynarodowego
2	Prawo i instytucje Unii Europejskiej	Zasady podziału i wykonywania kompetencji w UE; Etapy procesu integracji europejskiej; Rada Europejska / Rada Unii Europejskiej/ Komisja Europejska/ Parlament: uprawnienia, skład, modele głosowania, rola w ogólnej strukturze instytucjonalnej; Źródła prawa UE: prawo pierwotne i wtórne; bezpośrednia pionowa/pozioma skuteczność dyrektyw.
3	Język angielski prawa publicznego i prywatnego	Podmioty prawa; Gałęzie prawa; Prawo publiczne - prawo prywatne - kryteria różnicujące; System common law a system civil law; Prawo materialne a prawo procesowe; Systemy rządzenia; Podział władzy; Praworządność; Charakterystyka konstytucji USA; Konstytucje na świecie; Prawa człowieka; UE: historia powstania i instytucje; Prawo karne, Rodzaje przestępstw; Prawo umów i typy umów; Negocjowanie i zawieranie umów; Standardowe klauzule umowne; Prawo pracy; Prawo deliktów
4	Polityczna myśl społeczno-ekonomiczna i prawna	Filozofia polityczna w starożytności; polityczne idee średniowiecza; myśl polityczna Oświecenia; nowoczesne i ponowoczesne ideologie polityczne; historyczne i współczesne spory o pojęcia prawa.
5	Porównawcze prawo prywatne	1. Prawo porównawcze. Pojęcie, funkcje, metodologia. 2. Rola prawa porównawczego w świetle unifikacji prawa prywatnego. 3. Podstawowe instytucje prawa prywatnego w perspektywie prawa porównawczego. 4. Wprowadzenie do prawa umów. Źródła i zakres prawa umów. Pojęcie umowy. Klasyfikacja umów. 5. Tworzenie umów. Zgodne oświadczenia woli. Porozumienia poprzedzające zawarcie umowy. Interpretacja umów. 6. Interpretacja umów. 7. Wady oświadczeń woli. Niezgodność z prawem i niezgodność ze standardami moralnymi 8. Zobowiązania umowne. Istota zobowiązania. Zobowiązania umowne i osoby trzecie. Rodzaje zobowiązań na przykładzie wybranych umów. 9. Wykonywanie zobowiązań. Niewykonanie zobowiązania. 10. Wprowadzenie do prawa konsumenckiego. Pojęcie konsumenta. Modele prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej. Umowy z udziałem konsumentów. Prawo do odstąpienia od umowy. Odpowiedzialność za produkt. 11. Wprowadzenie do prawa deliktowego. Cechy odpowiedzialności deliktowej. Zasady odpowiedzialności 12. Wielość stron odpowiedzialnych. Odpowiedzialność za osoby trzecie. 13. Wprowadzenie do prawa rzeczowego. Rodzaje praw rzeczowych w wybranych systemach prawnych.

		14. Rzeczowe zabezpieczenia na nieruchomości. Systemy rejestracji gruntów. 15. Prawo spadkowe w perspektywie porównawczej.
6	Porównawcze prawo konstytucyjne	Podstawowe pojęcia wykładu. Konstytucje i konstytucjonalizm; Internalizacja prawa konstytucyjnego i konstytucjonalizacja prawa międzynarodowego; Władza tworzenia i zmiany konstytucji; Praworządność; Demokracja; Prawa człowieka; Podział władzy; Federacja i decentralizacja władzy; Władza ustawodawcza; Władza wykonawcza; Władza sądownicza; Orzecznictwo konstytucyjne; Stan wyjątkowy; Secesja.
7	Międzynarodowe prawo karne	Wpływ systemów civil law i common law na międzynarodowe postępowanie karne; Jurysdykcja i dopuszczalność; Dochodzenie; Dowód; Proces; Odwołania i odszkodowania; Rola pokrzywdzonego w międzynarodowym postępowaniu karnym.
8	Ochrona sądowa w UE	Ustrój Trybunału Sprawiedliwości UE; Podział kompetencji pomiędzy Trybunał Sprawiedliwości i Sąd; System orzeczeń prejudycjalnych; Skarga przeciwko państwom członkowskim z tytułu uchybienia zobowiązaniom traktatowym; Kontrola sądowa aktów UE - skargi o stwierdzenie nieważności; Ochrona udzielana przez sąd krajowy - bezpośrednia skuteczność i nadrzędność prawa UE; Autonomia proceduralna państw członkowskich; Odpowiedzialność państw członkowskich za naruszenie prawa UE; Ochrona praw podstawowych w UE.
9	Prawo własności intelektualnej	1. prawna definicja utworu, utrwalenie, tworzenie, kompilacja, kopie, nagrania fonograficzne, utwór audiowizualny, utwór literacki, obrazkowy, graficzny 2. porównanie systemu <i>copyright</i> i systemu praw autorskich 3. rodzaje majątkowych praw autorskich 4. rodzaje osobistych praw autorskich 5. prawo autorskie w przemyśle filmowym 6. zrzeczenie się osobistych praw autorskich w ustawie o prawie autorskim Wielkiej Brytanii 7. autor i inni posiadacze praw autorskich uprawnieni do ochrony praw autorskich, autorskich praw zależnych 8. prawa pokrewne i definicja rozpowszechniania 9. naruszenie praw autorskich i zakresu dozwolonego użytku materiałów chronionych prawem autorskim 10. czas trwania i przeniesienie praw autorskich 11. zakres dozwolonego użytku 12. Problemy praw autorskich do programów komputerowych
10	Porównawcze prawo administracyjne	Prawo porównawcze; Administracja publiczna: krajowa, europejska i globalna; Prawo administracyjne i porównawcze prawo administracyjne; Typologia prawa administracyjnego; Transformacja prawa administracyjnego; Europeizacja prawa administracyjnego.
11	Międzynarodowe i porównawcze prawo ochrony środowiska	Podstawowe zasady prawa ochrony środowiska w kontekście międzynarodowym, w tym w perspektywie prawonoporównawczej
12	Międzynarodowe i europejskie prawo podatkowe	Pojęcie i funkcje systemu podatkowego, rodzaje podatków; Źródła prawa podatkowego UE; Polityka podatkowa UE; Wymiana informacji podatkowych z innymi krajami; Unikanie podwójnego opodatkowania; Harmonizacja VAT; Harmonizacja podatku akcyzowego; Podatki bezpośrednie; Opodatkowanie majątku; Opodatkowanie konsumpcji; Opodatkowanie a środowisko i zasoby naturalne; Podatek od zysków kapitałowych; Dyrektywa o spółkach dominujących i zależnych; Dyrektywa w sprawie odsetek i należności licencyjnych; Dyrektywa w sprawie oszczędności; Cło i źródła prawa celnego UE.
13	Seminarium Moot Court	Udział w symulacji procesu sądowego

14	Seminarium	Przygotowanie pracy magisterskiej
15	Języka obcy (B2)	Język obcy
16	Ekonomia i społeczeństwo	Ewolucja nauk ekonomicznych; od ponurej nauki do optymizmu; Życie w pułapce maltuzjańskiej; Wyjście z pułapki maltuzjańskiej: teoria redystrybucji; Wyjaśnienia genetyczne; Zasoby naturalne; Nauka i technologia; Oszczędności, akumulacja kapitału i innowacje; Instytucje formalne (patenty, prawa własności, podatki); Nieformalne instytucje i idee; Imperializm i kolonializm; Wyjaśnienie Fergusona; Wyjaśnienie przedsiębiorczości.
17	Rynek wewnętrzny UE	Geneza i charakter procesu integracji gospodarczej w UE; Idea harmonizacji i wzajemnego uznawania. Prawo rynku wewnętrznego - podstawowe zasady, zakres i specyfika. Pojęcie wolności jako działalności gospodarczej; Element transgraniczny i odwrotna dyskryminacja; Odpowiedzialność państwa za podmioty prywatne; Zasada proporcjonalności; Zasada niedyskryminacji ze względu na narodowość i zasada traktowania narodowego.
18	Prawo antymonopolowe	Państwo i rynek - pojęcie i rola regulacji gospodarczej i prawa konkurencji; Kartele i oligopol; Horyzontalne umowy o współpracy; Porozumienia wertykalne; Pozycja dominująca - pojęcie nadużycia; egzekwowanie międzynarodowe.
19	Międzynarodowe prawo dotacji	Uzasadnienie kontroli subsydiów; Pojęcie subwencji i pomocy państwa; Kryterium selektywności; Kryterium przewagi; Kryterium przypisania; Zakłócenie konkurencji i wymiany handlowej - pojęcie i ocena; Rodzaje pomocy - zabronione i dozwolone mechanizmy; Pomoc horyzontalna i sektorowa; Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych; System kontroli dotacji WTO; Egzekwowanie międzynarodowe
20	Kontrola połączeń	Uzasadnienie kontroli połączeń; Ratione materiae kontroli połączeń; Pojęcia skutecznej kontroli i decydującego wpływu; Kontrola faktyczna i kontrola de iure; Spółka joint venture o pełnym zakresie funkcji; Skoordynowane efekty; Nieskoordynowane efekty; Środki zaradcze; Egzekwowanie międzynarodowe
21	Międzynarodowe rozwiązywanie sporów biznesowych	Typowe spory biznesowe; Zapobieganie i rozwiązywanie sporów; Zarządzanie sprawą; Spór; Przebieg procesu; Charakterystyka postępowania sądowego; Przedstawianie dowodów; Jurysdykcja; Reżim brukselski; Obowiązujące prawo; Rozporządzenie Rzym I; Rozporządzenie Rzym II; Arbitraż; Zakres arbitrażu; Umowa arbitrażowa; Trybunały arbitrażowe; Obowiązki arbitra; Zasady arbitrażu; Postępowanie arbitrażowe; Postępowanie po udzieleniu zamówienia; Arbitraż inwestycyjny; Mediacja; Obowiązki mediatora; Zasady mediacji; Etyczne aspekty mediacji; Hybrydowe formy ADR; Internetowe rozstrzyganie sporów.
22	Europejskie prawo spółek	Podstawowe zasady prawa Unii Europejskiej dotyczące spółek

23	Partnerstwa i korporacje	<p>1. Organizacje biznesowe w Polsce, jednoosobowa działalność gospodarcza; Spółka cywilna; Spółka Jawna; Spółka partnerska; Spółka komandytowa; Spółka komandytowo-akcyjna; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; Spółka akcyjna (korporacja).</p> <p>2. Organizacje biznesowe w USA, jednoosobowa działalność gospodarcza; Spółka Jawna; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; Spółka komandytowa; Spółka komandytowa z ograniczoną odpowiedzialnością; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; Korporacja.</p> <p>3. Organizacje biznesowe w Wielkiej Brytanii, jednoosobowa działalność gospodarcza; Współpraca; Spółka komandytowa; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością do wysokości udziałów; Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością do wysokości gwarancji; Spółka z odpowiedzialnością bez ograniczeń; Spółka akcyjna; Spółka publiczna.</p> <p>4. Societas Europea (SE), Założenie; Minimalny kapitał; Siedziba; Statut; Opodatkowanie; Rozwiązanie i likwidacja.</p> <p>5. Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych (EUIG)</p> <p>6. Rejestry spółek.</p> <p>7. Prawo spółek UE - dyrektywy.</p>
24	Prawo prywatne międzynarodowe	<p>1. Wprowadzenie do prawa prywatnego międzynarodowego - funkcja, zastosowanie, kwestia wstępna , przepisy wymuszające swoje zastosowanie)</p> <p>2. Swoboda wyboru i prawo właściwe na mocy rozporządzenia Rzym I.</p> <p>3. Swoboda wyboru i prawo właściwe na mocy rozporządzenia Rzym II.</p> <p>4. Przepisy kolizyjne chroniące słabsze strony umów (umowy między przedsiębiorcami a konsumentami, indywidualne umowy o pracę).</p> <p>5. Jurysdykcja i prawo właściwe zgodnie z rozporządzeniem Bruksela II i konwencją z 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci; • Rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodów i separacji prawnej.</p> <p>6. Jurysdykcja i prawo właściwe w sprawach spadkowych na mocy rozporządzenia sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego.</p> <p>7. Stan cywilny, zdolność prawna, prawa rzeczowe - podstawowe zasady w ramach krajowych kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego.</p>
25	Europejska kultura prawna	Powstanie, rozwój i podstawowe zasady europejskiej kultury prawnej
26	Wprowadzenie do praw człowieka	<p>Teorie praw człowieka; Krótka historia praw człowieka; Prawa człowieka i ich granice; Prawa człowieka w demokracji; Prawa człowieka i kultura; Prawa jako potrzeby; Ochrona praw człowieka w ONZ; System ochrony praw człowieka oparty na traktatach ONZ; Ochrona praw człowieka w Radzie Europy; Europejska Konwencja Praw Człowieka; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej; Afrykańska Karta Praw Człowieka i Ludów; Międzyamerykańska konwencja praw człowieka; Krajowe systemy ochrony praw człowieka; Prawo do życia; Zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania; Prawo do wolności i bezpieczeństwa; Prawo do życia prywatnego i rodzinnego; Wolność religijna; Wolność słowa; Wolność zgromadzeń; Prawo do zawarcia małżeństwa; Zakaz dyskryminacji; Prawo do ochrony własności; Prawa socjalne; Prawa kulturalne; Nowe prawa i nowe wyzwania praw człowieka; Prawa człowieka i ochrona środowiska; Prawa człowieka w erze cyfrowej; Prawa człowieka w stanach nadzwyczajnych.</p>

27	Międzynarodowe prawo humanitarne	Studium przypadku i prezentacja
28	Równość i niedyskryminacja	Podstawowe pojęcia objęte zakresem egzaminu. Ewolucja prawa równości; Źródła prawa równości; Źródła prawa równości UE; Dyskryminacja bezpośrednia; Dyskryminacja pośrednia; Molestowanie / molestowanie seksualne; Zachęcanie do dyskryminacji; Chronione podstawy; Dyskryminacja krzyżowa; Dyskryminacja ze względu na skojarzenie i postrzeganie; Odwrócona dyskryminacja; Wyjątki od zakazu dyskryminacji; Rzeczywiste i decydujące wymagania zawodowe; Pozytywne działanie; Dyskryminacja ze względu na płeć; Równa płaca; Dyskryminacja ze względu na rasę i pochodzenie etniczne; Dyskryminacja ze względu na religię; Zakaz dyskryminacji i autonomia kościoła; Dyskryminacja ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność; Pojęcie niepełnosprawności w prawie równości; Racjonalne usprawnienia; Dyskryminacja ze względu na wiek; Dyskryminacja w zatrudnieniu; Dyskryminacja w dostępie do towarów i usług; Ciężar dowodu; Sankcje w przypadkach dyskryminacji; Organy ds. Równości.
29	Praw człowieka w erze cyfrowej	Ogólne wprowadzenie do praw człowieka; Szyfrowanie, anonimowość i wolność wypowiedzi; Prywatność; Odpowiedzialność pośredników; Neutralność sieci; Ochrona danych; Nadzór państwa; Zatrzymywanie danych
30	Spory dotyczące praw człowieka	Praktyczne aspekty sporów dotyczących praw człowieka
31	Uchodźcy i mniejszości w prawie międzynarodowym	Status uchodźców i mniejszości narodowych w prawie międzynarodowym
32	Wolność słowa i prawo mediów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wolność słowa we współczesnym świecie (pogląd T. G. Asha). 2. Argumenty za wolnością słowa we współczesnej filozofii politycznej (E. Barendt, R. Dworkin, W. Sadurski i in.). 3. Instrumentalne i konstytutywne uzasadnienie wolności słowa według R. Dworkina. 4. Pierwsza poprawka do konstytucji Stanów Zjednoczonych. 5. Pierwsza poprawka i art. 10 EKPC: porównanie. 6. Doktryna state action. 7. Doktryna jawnego i bezpośredniego niebezpieczeństwa. 8. Dwa rodzaje mowy: mowa o wysokiej i niskiej wartości. 9. Elementy wolności wypowiedzi zgodnie z brzmieniem art. 10.1 EKPC i trzy główne warunki jej ograniczenia (art. 10.2). 10. Treść doktryny „marginesu uznania” i praktyka jej stosowania. 11. Podstawowe zasady interpretacji EKPC i jej art. 10 według Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. 12. Podstawowe zasady ochrony wolności wypowiedzi w debacie politycznej. 13. Wolność wypowiedzi artystycznej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. 14. Wolność wypowiedzi w porządkach prawnych wybranych krajów - główne regulacje.
33	Bioetyka, biomedycyna i prawa człowieka	Analiza współczesnych zagadnień biomedycznych i bioetycznych z perspektywy praw człowieka

Item	Course	Content
1	Public International Law	Main principles of public international law
2	EU Law and Institutions	Principles governing the division and the exercise of the competences in the EU; Stages of the European integration process; The European Council/Council of Ministers/Commission/Parliament: powers, composition, voting patterns, role in the overall institutional setup; Sources of EU law: primary and secondary law; Vertical/horizontal direct effect of directives."
3	English Language for Public and Private Law	People in law; Branches of law. Public law - private law distinction; Common law system v. civil law system; Substantive law v. procedural law; Systems of government; Separation of powers; Rule of law; Main characteristics of the US Constitution; Constitutions all over the world; Human rights; The EU: historical introduction and institutions; Criminal Law. and types of offences; Contract Law and types of agreements; Negotiating and drafting contracts; Standard contractual clauses; Employment Law; Tort law.
4	Political Socio-economic and Legal Thought	Political philosophy in the Antiquity; political ideas of the Middle Ages; political thought of the Enlightenment; modern and postmodern political ideologies; historical and contemporary debates on the meaning of law.
5	Comparative Private Law	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comparative law. Concept, functions, methodology. 2. The role of comparative law in light of private law unification. 3. Basic private law institutions in the comparative law perspective. 4. Introduction to contract law. Sources and scope of contract law. Concept of contract. Classification of contracts. 5. Formation of contracts. Consensus. Pre-contractual agreements. Interpretation of contracts. 6. Interpretation of contracts. 7. Defects of consent. Illegality and contradiction to moral standards 8. Contractual obligations. The nature of obligation. Contractual obligations and third parties. Types of obligations on the example of selected contracts. 9. Performance of obligation. Breach of obligation. 10. Introduction to consumer law. Concept of consumer. Consumer law models in European Union. Consumer contracts. Right to withdraw from the contract. Product liability. 11. Introduction to tort law. Features of liability in tort. Liability rules. 12. Plurality of the liable parties. Liability for others. 13. Introduction to property law. Types of real rights in selected legal systems. 14. Real security rights. Land registration systems. 15. Law of succession in comparative perspective.
6	Comparative Constitutional Law	Core concepts for the course. Constitutions and Constitutionalism; Internalization of Constitutional Law and Constitutionalisation of International Law; Constitution-Making and Constitution-Amending Power; Rule of law; Democracy; Human rights; Separation of powers; Federation and devolution of powers; Legislative power; Executive power; Delegation of power; Judicial power; Constitutional adjudication; Emergency power; Secession.
7	International Criminal Law	Continental and Common law influences on International Criminal Procedure; Jurisdiction and Admissibility; Investigation; Evidence; Trial; Appeals and Reparations; Role of Victim in the International Criminal Procedure.

8	Judicial protection In the EU	The architecture of the Court of Justice of the EU; The division of tasks between the Court of Justice and the General Court; Preliminary rulings system; The action against Member States for failure to fulfil their obligations under the Treaties; The judicial review of EU acts - actions for annulment; Protection before national courts - direct effect and supremacy of EU law; Member States procedural autonomy; Member States liability for a breach of the EU law; Protection of fundamental rights in the EU.
9	Intellectual Property Law	<ol style="list-style-type: none"> 1. legal definition of work, fixation, creation, compilation, copies, phonorecords, audiovisual work, literary, pictorial, graphic work 2. comparison of the copyright System and Author's Right System 3. types of economical copyrights 4. types of moral copyright 5. copyright in movies industry 6. waiver of moral copyrights in United Kingdom Copyright Act 7. author and other copyright holders entitled to copyright protection, derivative work right 8. neighbouring rights (related rights) and definition of broadcasting 9. infringement of copyrights and scope of fair use of copyrighted materials 10. duration and transfer of copyrights 11. scope of free use 12. computer programs copyright issues
10	Comparative Administrative Law	Comparative law; Public administration: national, European and global; Administrative law and comparative administrative law; Typology of administrative law; Transformation of administrative law; Europeization of administrative law.
11	International and Comparative Environmental Law	Main principles of environmental law in the international context, including comparative perspective
12	International & European Tax Law	Concept and Functions of Tax System, Kinds of Taxes; Sources of EU tax law; Tax policy of the EU; Tax information exchange with other countries; Avoiding Double Taxation; Harmonisation of VAT; Harmonisation of excise duty; Direct taxes; Taxation of wealth; Taxation of consumption; Taxation and the environment and natural resources; Tax on raising capital; The Parent-Subsidiary Directive; The Interest and Royalties Directive; The Savings Directive; Customs duty and sources of EU customs law.
13	Moot Court	Participation in mock trials
14	Seminar	preparing Master thesis
15	Foreign Language (B2) (Język obcy B2)	Foreign language
16	Economics and Society	Evolution of Economic Science; from dismal science to optimism; The Life Under Malthusian Trap; Escape from the Malthusian Trap: Redistribution theory; Genetic Explanations; Natural Resources; Science and Technology; Savings, Accumulation of Capital and Innovation; Formal Institutions (patents, property rights, taxes); Informal Institutions and Ideas; Imperialism and colonialism; Ferguson's explanation; Entrepreneurial explanation.

17	EU Internal Market	Genesis and nature of economic integration process in EU; Idea of harmonisation and mutual recognition. Internal Market law - basic principles, scope, and specificity. Idea of Freedoms as economic Activities; Cross-border Element and Reverse Discrimination; State's responsibility for private parties; Proportionality principle; Principle of non-discrimination based on nationality and principle of national treatment.
18	Antitrust Law	The State and the Market – the notion and the role of economic regulation and competition law; Cartels and oligopoly; Horizontal cooperation agreements; Vertical agreements; Dominant position – notion and the concept of abuse; International enforcement.
19	International Law of Subsidies	The rationale of subsidy control; The notion of subsidy and state aid; The selectivity criterion; The advantage criterion; The imputability criterion; The distortion of competition and trade – notion and assessment; Types of aid – prohibited and allowed mechanisms; Horizontal and sectoral aid; Public service compensation; WTO subsidies control system; International enforcement.
20	Merger Control	Rationale of Merger Control; Ratione materiae of merger control; The notions of effective control and decisive influence; De facto control and de iure control; Full function joint venture; Coordinated effects; Non-Coordinated effects; Remedies; International enforcement.
21	International Business Dispute Resolution	Common Types of Business Disputes; Preventing and Resolving Disputes; Case Management; Litigation; The course of a Trial; Characteristics of Court Proceedings; Presenting the Evidence; Jurisdiction; Brussels Regime; Applicable Law; Rome I Regulation; Rome II Regulation; Arbitration; Arbitrability; Arbitration Agreement; Arbitral Tribunals; Obligations of an Arbitrator; Arbitration Rules; Arbitral Proceedings; Post-award Proceedings; Investment Arbitration; Mediation; Obligations of a Mediator; Mediation Rules; Ethical Perspectives in Mediation; Hybrid Forms of ADR; Online Dispute Resolution.
22	European Company Law	Fundamental principles of European Union law pertaining to companies
23	Partnership and Corporations	<p>1. Business Organizations in Poland, Sole proprietorship; Civil company; General partnership; Professional partnership; Limited partnership; Limited joint-stock partnership; Limited liability company; Joint-stock company (corporation).</p> <p>2. Business Organizations in the USA, Sole proprietorship; General partnership; Limited liability partnership; Limited partnership; Limited liability limited partnership; Limited liability company; Corporation.</p> <p>3. Business Organizations in UK, Sole proprietorship; Partnership; Limited Partnership; Limited liability partnership; Private company limited by shares (Ltd. Limited); Private company limited by guarantee; Unlimited company; Joint-stock company; Public Limited Company.</p> <p>4. Societas Europea (SE), Formation; Minimum capital; Registered office; Statutes; Taxation; Winding-up and liquidation.</p> <p>5. European Economic Interest Grouping (EEIG)</p> <p>6. Official Company Registers.</p> <p>7. EU Company Law – Directives.</p>

24	Private International Law	<p>1. Introduction to Private International Law - the function, qualification, preliminary question public policy, overriding mandatory rules)</p> <p>2. Freedom of choice and applicable law under the Rome I Regulation</p> <p>3. Freedom of choice and applicable law under the Rome II Regulation.</p> <p>4. Conflict of law rules protecting weaker parties to contracts (Business to consumer contracts, individual contracts of employment).</p> <p>5. Jurisdiction and applicable law in family matters under: the Brussels II regulation and Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children; • Council Regulation (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation.</p> <p>6. Jurisdiction and applicable law in succession matters under the Regulation on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession.</p> <p>7. Civil status, legal capacity, rights in rem- identify basic rules under national codifications of private international law.</p>
25	European Legal Culture	The emergence, development and main principles of European legal culture
26	Introduction to Human Rights Law	Theories of human rights; Short history of human rights; Human rights and their limits; Human rights in a democracy; Human rights and cultures; Rights as needs; Human rights protection in the UN; UN treaty-based regime of human rights protection; Human rights protection in the Council of Europe; European Convention on Human Rights; Charter of Fundamental Rights of the European Union; African Charter on Human and People's Rights; Inter-American Convention on Human Rights; National systems of human rights protection; Right to life; Prohibition of torture and inhuman and degrading treatment; Right to liberty and security; Right to private and family life; Freedom of religion; Freedom of speech; Freedom of assembly; Right to marry; Prohibition of discrimination; Right to protection of property; Social rights; Cultural rights; New rights and new challenges to rights; Human rights and environmental protection; Human rights in a digital age; Human rights in emergency situations.
27	International Humanitarian Law	A case study and a presentation.
28	Equality and Non-Discrimination	Core concepts for the exam. Evolution of equality law; Sources of equality law; Sources of EU equality law; Direct discrimination; Indirect discrimination; Harassment / sexual harassment; Incitement to discriminate; Protected grounds; Intersectional discrimination; Discrimination by association and perception; Reversed discrimination; Exceptions to the prohibition of discrimination; Genuine and determining occupational requirements; Positive action; Discrimination with regard to gender; Equal pay; Gender parity and quota; Discrimination with regard to race and ethnicity; Discrimination with regard to religion; Prohibition of discrimination and church autonomy; Discrimination with regard to sexual orientation and gender identity; Discrimination with regard to disability; Concept of disability in equality law; Reasonable accommodation; Discrimination with regard to age; Discrimination in employment; Discrimination in access to goods and services; Burden of proof; Sanctions in cases of discrimination; Equality bodies.
29	Human Rights in Digital Age	General introduction to human rights; Encryption, anonymity and the freedom of expression; Privacy; Liability of intermediaries; Net neutrality; Data protection; State surveillance; Data retention.

30	Human Rights Litigation	Practical aspects of human rights litigation
32	Refugees and Minorities in International Law	The status of refugees and minorities under international law
33	Free Speech and Media Law – International and Comparative Aspects	<ol style="list-style-type: none"> 1. Free speech in the contemporary world (the view of T. G. Ash). 2. Arguments for the freedom of speech in the contemporary political philosophy (E. Barendt, R. Dworkin, W. Sadurski et al.). 3. Instrumental and constitutive justification of the freedom of speech according to R. Dworkin. 4. The First Amendment of the United States Constitution. 5. The First Amendment and the Article 10 of ECHR: a comparison. 6. The state action doctrine. 7. The clear and present danger doctrine. 8. Two types of speech: high value and low value speech. 9. Components of freedom of expression according to the literal content of the Art. 10.1 of the ECHR and three main conditions for its limitation (Art. 10.2). 10. The content of the “margin of appreciation” doctrine and practice of its application. 11. Basic principles of interpreting the ECHR and its Article 10 according to the European Court of Human Rights. 12. Basic rules of protection of freedom of expression in the field of political debate. 13. Freedom of artistic expression in the case-law of the European Court of Human Rights. 14. Freedom of expression in the legal orders of selected countries – the main regulations.
34	Bioethics, Biomedicine and Human Rights	The analysis of contemporary biomedical and bioethical issues from the standpoint of human rights.

Nazwa kierunku studiów: Matematyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 100

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Algebra 1 Algebra 1 R	1. Grupy abelowe i nieabelowe. Homomorfizmy grup. 2. Pierścienie przemienne. Ideały. 3. Ciała.
2.	Algebra liniowa 1 Algebra liniowa 1 R	1. Zastosowania algebry liniowej w geometrii analitycznej \mathbb{R}^2 i \mathbb{R}^3 . 2. Algebra liniowa na przykładzie przestrzeni \mathbb{R}^2 i \mathbb{R}^3 . 3. Liczby zespolone.
3.	Algebra liniowa 2	1. Przestrzeń liniowa skończonego wymiaru nad \mathbb{R} . 2. Przekształcenia liniowe przestrzeni skończonego wymiarowych nad \mathbb{R} . 3. Diagonalizacja macierzy. Twierdzenie Jordana i twierdzenie spektralne. 4. Formy kwadratowe.
4.	Algebra liniowa 2 R	1. Przestrzeń liniowa skończonego wymiaru nad dowolnym ciałem. 2. Przekształcenie liniowe przestrzeni skończonego wymiarowych. 3. Diagonalizacja macierzy. Twierdzenie Jordana i twierdzenie spektralne. 4. Formy kwadratowe i formy dwuliniowe.
5.	Analiza dużych zbiorów danych	1. Analiza składowych głównych. 2. Klasyfikacja. 3. Predykcja. 4. Regularyzacja.
6.	Analiza funkcjonalna 1	1. Zbiory wypukłe w przestrzeniach wektorowych. Twierdzenie Hahna-Banacha. 2. Przestrzenie Banacha. 3. Przestrzenie Hilberta. 4. Przestrzenie liniowe topologiczne. 5. Twierdzenie Baire'a i jego zastosowania.
7.	Analiza i topologia Analiza i topologia R	1. Przestrzenie metryczne i ich odwzorowania. 2. Zbieżność ciągów funkcyjnych. 3. Miara i całka Lebesgue'a. 4. Przestrzenie Banacha i Hilberta.
8.	Analiza matematyczna 1	1. Podstawowe metody dowodzenia (np. indukcja, dowód nie wprost). 2. Granice ciągów i funkcji. 3. Pochodne funkcji i ich zastosowania.

9.	Analiza matematyczna 2	1. Całki oznaczone i nieoznaczone oraz ich zastosowania. 2. Szeregi liczbowe. 3. Szeregi potęgowe.
10.	Analiza matematyczna 3	1. Granice funkcji dwóch i trzech zmiennych. 2. Pochodne funkcji dwóch i trzech zmiennych oraz ich zastosowania. 3. Całki podwójne i potrójne oraz ich zastosowania. 4. Całki krzywoliniowe i powierzchniowe.
11.	Analiza matematyczna I	1. Ciągi liczbowe i szeregi liczbowe. 2. Granice funkcji. 3. Szeregi funkcyjne i szeregi potęgowe. 4. Pochodne funkcji i ich zastosowania.
12.	Analiza matematyczna II	1. Całki oznaczone i nieoznaczone oraz ich zastosowania. 2. Całki podwójne. 3. Wprowadzenie do analizy wielu zmiennych.
13.	Analiza matematyczna III	1. Rachunek różniczkowy wielu zmiennych. 2. Całki podwójne i potrójne oraz ich zastosowania. 3. Całki krzywoliniowe i powierzchniowe oraz ich zastosowania
14.	Analiza numeryczna	1. Analiza błędów. 2. Rozwiązywanie równań nieliniowych. 3. Interpolacja. 4. Aproksymacja. 5. Kwadratury. 6. Algebra numeryczna.
15.	Bazy danych	1. Model relacyjny baz danych. 2. Algebra relacji. 3. Więzy integralności oraz proceduralny SQL. 4. Projektowanie i normalizacja bazy danych.
16.	Ekonometria 1	1. Metoda najmniejszych kwadratów. 2. Estymacja parametrów i testowanie hipotez liniowych w modelu Gaussa-Markowa. 3. Dobór zmiennych w modelu Gaussa-Markowa. Procedury krokowe. 4. Niezależność i homoskedastyczność składnika losowego. 5. Modele linearyzowalne.
17.	Funkcje analityczne R	1. Funkcje zespolone. Granica i ciągłość. 2. Pochodna zespolona. 3. Całki krzywoliniowe na płaszczyźnie zespolonej. 4. Rozwinięcie funkcji analitycznej w szereg Taylora i szereg Laurenta.
18.	Kombinatoryka Kombinatoryka R	1. Zliczanie elementów zbioru. 2. Podstawowe tożsamości kombinatoryczne. 3. Równania rekurencyjne. 4. Rachunek prawdopodobieństwa dla skończonego zbioru zdarzeń elementarnych. 5. Elementy teorii grafów.

19.	Laboratorium z rachunku prawdopodobieństwa	Ilustracja zagadnień poruszanych w ramach przedmiotu <i>Rachunek prawdopodobieństwa 1</i> .
20.	Miara i całka	1. Miara. Miara Lebesgue'a. Funkcje mierzalne. 2. Produktowanie miar. Miary znakowane. 3. Całka. Funkcje całkowlane.
21.	Mikroekonomia	1. Podstawowe pojęcia mikroekonomiczne. 2. Preferencje i funkcja użyteczności. 3. Teoria wyboru konsumenta. 4. Teoria wyboru producenta.
22.	Modele liniowe	1. Prosta regresja liniowa. 2. Wieloraka regresja liniowa. 3. Diagnostyka. 4. Analiza wariancji.
23.	Modelowanie deterministyczne	1. Równania modelujące rozwój populacji. 2. Portrety fazowe i dwuwymiarowe modele ekologiczne. 3. Równanie dyfuzji i jego zastosowanie w modelowaniu.
24.	Modelowanie stochastyczne	1. Procesy Markowa w dyskretnym czasie z dyskretną przestrzenią stanów. 2. Procesy Markowa w czasie ciągłym z dyskretną przestrzenią stanów. 3. Modelowanie z wykorzystaniem procesów Markowa. 4. Wykorzystanie błędzenia losowego oraz procesów gałęzkowych przy konstrukcji modeli matematycznych zjawisk biologicznych i ekonomicznych.
25.	Moduł 2: Przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym	1. Przygotowanie psychologiczne. 2. Przygotowanie pedagogiczne. 3. Emisja głosu. 4. Przepisy oświatowe.
26.	Moduł 3: Przygotowanie w zakresie dydaktycznym	1. Dydaktyka. 2. Metodyka nauczania matematyki. 3. Praktyka.
27.	Ochrona własności intelektualnej	1. Prawo autorskie. Dozwolony użytek. Domena publiczna. 2. Umowy licencyjne. Wolne licencje. 3. Prawo własności przemysłowej.
28.	Podstawy prawa dla ekonomistów	1. Podstawy teorii prawa. 2. Zarys prawa konstytucyjnego. 3. Podstawy prawa cywilnego. Umowy, prawa, zobowiązania. 4. Podstawy prawa handlowego. Spółki handlowe.
29.	Podstawy rachunkowości	1. System rachunkowości. 2. Sprawozdania finansowe. 3. Aktywa i pasywa. 4. Przychody i koszty. Ustalanie wyniku finansowego.
30.	Podstawy statystyki praktycznej	1. Podstawy wnioskowania statystycznego. 2. Estymacja. 3. Testowanie.

		4. Jednoczynnikowa analiza wariancji.
31.	Programowanie 1	1. Podstawy programowania i elementy algorytmiki. 2. Podstawowe typy danych. 3. Programowanie obiektowe.
32.	Programowanie 2	1. Zaawansowane metody programowania. 2. Metoda dziel i zwyciężaj, programowanie dynamiczne, algorytmy zachłanne. 3. Algorytmy sortowania i algorytmy grafowe.
33.	Proseminarium	Prezentacja wybranych zaawansowanych zagadnień matematycznych.
34.	Rachunek prawdopodobieństwa 1	1. Aksjomatyka rachunku prawdopodobieństwa. 2. Podstawowe schematy przestrzeni probabilistycznych. 3. Twierdzenia graniczne.
35.	Rachunek prawdopodobieństwa 1 R	1. Aksjomatyka rachunku prawdopodobieństwa. 2. Podstawowe schematy przestrzeni probabilistycznych. 3. Twierdzenia graniczne.
36.	Rachunek prawdopodobieństwa 2 R	1. Warunkowa wartość oczekiwana. Martynały. 2. Rozkłady stabilne i nieskończenie podzielne. Twierdzenia graniczne. 3. Ruch Browna.
37.	Różności różniczkowalne	1. Różność topologiczna i struktura różniczkowalna. 2. Odwzorowanie różniczkowalne. Pole wektorowe. 3. Metryka Riemanna.
38.	Równania różniczkowe 1 Równania różniczkowe 1 R	1. Równania różniczkowe zwyczajne: pierwszego rzędu, liniowe drugiego i wyższych rzędów. 2. Istnienie rozwiązań równań różniczkowych zwyczajnych i ich jednoznaczność. 3. Układy równań liniowych. 4. Wprowadzenie do metod numerycznych. 5. Zastosowania równań różniczkowych. 6. Równania różniczkowe cząstkowe: transportu, fali, ciepła.
39.	Statystyka	1. Estymacja punktowa i przedziałowa. 2. Testy jednostajnie najmocniejsze. 3. Testy ilorazu wiarygodności.
40.	Topologia	1. Topologia w przestrzeniach metrycznych. 2. Podstawowe pojęcia topologii ogólnej. 3. Funkcje ciągłe i aksjomaty oddzielania. 4. Podstawowe konstrukcje topologiczne. 5. Zwartość i spójność.
41.	VBA	1. Elementy języka VBA. 2. Model obiektowy Excela. 3. Procedury i formularze. 4. Współpraca Excela z programem Word.
42.	Wprowadzenie do laboratorium komputerowego	1. Zapoznanie z systemem operacyjnym Linux (głównym systemem operacyjnym w sieci Instytutu Matematycznego).

		2. Zapoznanie ze strukturą sieci komputerowej Instytutu Matematycznego. 3. Zapoznanie z oprogramowaniem dostępnym w laboratoriach komputerowych Instytutu Matematycznego.
43.	Wprowadzenie do R	1. Podstawowe elementy języka R. 2. Funkcje i wektory. 3. Prezentacja danych przy pomocy R. 4. Przykłady zastosowań algebry liniowej.
44.	Wstęp do arytmetyki	1. Różne systemy liczbowe. 2. Podstawowe zbiory liczbowe (N , Z , Q , R , C). Liczby algebraiczne i przestępne. 3. Potęgi i logarytmy. 4. Podzielność liczb całkowitych. Dzielenie z resztą.
45.	Wstęp do geometrii	1. Trójkąty podobne. 2. Twierdzenie Cevy i Twierdzenie Menelaosa. 3. Potęga punktu względem okręgu. 4. Wielokąty wpisane w okrąg i opisane na okręgu. 5. Pola wielokątów.
46.	Wstęp do inżynierii finansowej	1. Wprowadzenie do rynków finansowych. 2. Instrumenty typu fixed income: wycena, analiza i hedging. 3. Wycena opcji typu europejskiego i amerykańskiego w modelu dwumianowym.
47.	Wstęp do matematyki Wstęp do matematyki R	1. Rachunek zdań i rachunek kwantyfikatorów. 2. Podstawy rachunku zbiorów. 3. Funkcje i relacje. 4. Równoliczność zbiorów. Zbiory przeliczalne i nieprzeliczalne.
48.	Wstęp do matematyki ubezpieczeniowej	1. Elementy analizy przeżycia. 2. Ubezpieczenia i renty życiowe. 3. Modelowanie i obliczanie składek dla pojedynczego ryzyka. 4. Modelowanie zagregowanej straty.
49.	Wycena i analiza instrumentów finansowych 1	1. Wartość pieniądza w czasie. 2. Oprocentowanie proste, złożone, ciągłe. 3. Renty. 4. Obligacje.
50.	Zaawansowane modele liniowe	1. Uogólnione modele liniowe. 2. Modele mieszane. 3. Regresja nieparametryczna. 4. Elementy uczenia maszynowego.
51.	Zespołowy projekt specjalnościowy	1. Wytyczne dla prac dyplomowych. 2. Grupowa praca projektowa. 3. Przygotowywanie pisemnej pracy matematycznej. 4. Projektowanie i realizacja prezentacji ustnych.

Nazwa kierunku studiów: Matematyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 101

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Analiza stochastyczna	1. Martynały i filtracje. 2. Całka stochastyczna. 3. Formuła Ito. 4. Podstawy stochastycznych równań różniczkowych.
2.	Arytmetyka teoretyczna	1. Liczby pierwsze. Dzielenie z resztą. Algorytm Euklidesa. 2. Kongruencje w \mathbb{Z} i ich zastosowania. 3. Ułamki łańcuchowe i ich zastosowania. 4. Liczby zespolone. 5. Liczby algebraiczne i przestępne.
3.	Ekonometria 2	1. Model jednoczynnikowej i wieloczynnikowej analizy wariancji bez interakcji i z interakcjami. 2. Uogólnione modele liniowe.
4.	Fizyka dla nauczycieli	1. Mechanika (ruch postępowy i ruch obrotowy). 2. Praca i energia. 3. Elektryczność i magnetyzm.
5.	Geometria elementarna	1. Miara Jordana. Pola i objętości. 2. Przekształcenia geometryczne. 3. Stereometria. 4. Wielościany. Wzór Eulera.
6.	Historia matematyki	1. Matematyka w starożytności. 2. Wiek XV–XVI – odrodzenie matematyki w Europie. 3. Wiek XVII – wiek odkryć i jego przedstawiciele. 4. Wiek XVIII – wiek zastosowań i jego przedstawiciele. 5. Wiek XIX – wiek krytycyzmu. 6. Przełom stuleci (XIX/XX w.) – problemy Hilberta. 7. Główne prądy matematyki w XX wieku. 8. Lwowska szkoła matematyczna.
7.	Inżynieria finansowa 1	1. Budowa i kalibracja matematycznych modeli procesów cen uogólniających model Blacka-Scholesa. 2. Wycena i analiza wrażliwości instrumentów pochodnych. 3. Konstruowanie dynamicznych i statycznych strategii zabezpieczających instrumenty pochodne.

8.	Komputer w szkole	Wykorzystanie komputera (arkusz kalkulacyjny, program do obliczeń symbolicznych typu CAS, np. Maple, JavaScript, CaR, Geogebra, Logo i.in.) do prezentacji prostych zagadnień matematycznych (analiza, geometria, kombinatoryka), niewiele wykraczających poza program szkoły średniej.
9.	Konstrukcje geometryczne i elementy teorii Galois	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formalizacja pojęcia konstruowalności przy pomocy cyrkla i linijki. Różne konstrukcje geometryczne. 2. Skończone rozszerzenia ciała liczb wymiernych. 3. Elementy teorii Galois. 4. Dowody nierozwiązywalności klasycznych problemów konstrukcyjnych starożytności.
10.	Logika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Logika zerowego rzędu. 2. Logika pierwszego rzędu. 3. Elementy logiki praktycznej.
11.	Matematyka obliczeniowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Błąd reprezentacji liczb, błędy obliczeń arytmetycznych. 2. Interpolacja wielomianowa. Obliczanie wartości wielomianu. 3. Układy równań. 4. Aproksymacja średniokwadratowa. 5. Całkowanie numeryczne.
12.	Matematyka ubezpieczeń majątkowych i osobowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Model rezerwy w czasie dyskretnym. 2. Model rezerwy w czasie ciągłym. 3. Składki, kontrakty, miary ryzyka. 4. Modele bayesowskie.
13.	Matematyka ubezpieczeń życiowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Składki i rezerwy dla ubezpieczeń na jedno życie. 2. Ubezpieczenia na wiele ryzyk. 3. Ubezpieczenia wielostanowe. 4. Elementy statystyki aktuarialnej.
14.	Metody klasyfikacji i redukcji wymiaru	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metody redukcji wymiaru i wizualizacji danych wielowymiarowych. Analiza składowych głównych. 2. Klasteryzacja danych. 3. Algorytmy do klasyfikacji. Klasyfikatory liniowe i nieliniowe; dwuklasowe i wieloklasowe.
15.	Modelowanie stochastyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Procesy Markowa w dyskretnym czasie z dyskretną przestrzenią stanów. 2. Procesy Markowa w czasie ciągłym z dyskretną przestrzenią stanów. 3. Modelowanie z wykorzystaniem procesów Markowa. 4. Wykorzystanie błędzenia losowego oraz procesów gałęzkowych przy konstrukcji modeli matematycznych zjawisk biologicznych i ekonomicznych.
16.	Moduł 2: Przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie psychologiczne. 2. Przygotowanie pedagogiczne.
17.	Moduł 3: Przygotowanie w zakresie dydaktycznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metodyka nauczania matematyki. 2. Praktyka.
18.	Podstawy geometrii i geometria nieeuklidesowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstrukcja aksjomatyczno-dedukcyjnej teorii matematycznej. 2. Aksjomaty i modele geometrii euklidesowej płaszczyzny. 3. Historia aksjomatu równoległości. 4. Aksjomaty i modele geometrii nieeuklidesowej.

19.	Programowanie matematyczne i optymalizacja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programowanie liniowe. 2. Elementy teorii gier. 3. Minimalizacja funkcji wielu zmiennych. Punkty krytyczne. 4. Równanie Eulera-Lagrange'a.
20.	Równania różniczkowe 2 R	<ol style="list-style-type: none"> 1. Istnienie i jednoznaczność rozwiązań równań różniczkowych. 2. Rachunek wariacyjny. 3. Słabe rozwiązania. 4. Równania eliptyczne drugiego rzędu.
21.	Seminarium magisterskie 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wytyczne dla prac magisterskich obowiązujące na wydziale. 2. Problematyka prac magisterskich - kryteria wyboru tematu. 3. Zasady przygotowywania pisemnej pracy matematycznej. 4. Prawo własności intelektualnej w pracy badawczej matematyka. 5. Zasady przygotowywania i realizowania prezentacji zagadnień matematycznych. 6. Przegląd wybranych zagadnień badawczych.
22.	Seminarium magisterskie 2	Prezentacja wybranych zagadnień badawczych, związanych z tematyką podjętą przez studentów w ramach przygotowywania pracy magisterskiej.
23.	Statistical learning	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryteria Informacyjne. 2. Estymacja błędu predykcji. 3. Metody regularizacyjne. 4. Uczenie bez nadzoru.
24.	Szeregi czasowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe modele szeregów czasowych. 2. Transformacje szeregów czasowych. 3. Estymacja funkcji trendu i sezonowości. 4. Prognoza procesów stacjonarnych. 5. Dopasowanie modeli szeregów czasowych danych.
25.	Teoria analizy dużych zbiorów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Testowanie hipotezy globalnej. 2. Granice detektowalności sygnału. 3. Wielokrotne testowanie. 4. Estymacja wektora wartości oczekiwanych.
26.	Wielowymiarowa analiza statystyczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozkłady wielowymiarowe. 2. Testowanie hipotez. 3. Analiza składowych głównych. 4. Analiza dyskryminacji.
27.	Wnioskowanie statystyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Statystyki dostateczne i zupełne. 2. Estymacja nieobciążona o minimalnej wariancji. 3. Estymacja bayesowska i minimaksowa. 4. Testowanie zgodności i jednorodności.
28.	Wprowadzenie do symulacji i metod Monte Carlo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metody symulacji zmiennych losowych. 2. Estymacja wartości oczekiwanej metodą Monte Carlo. 3. Techniki redukcji wariancji w metodach Monte Carlo. 4. Podstawowe metody Monte Carlo Markov Chains (MCMC), algorytm Metropolis-Hasting, próbnik Gibbsa.

29.	Wstęp do matematyki ubezpieczeniowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elementy analizy przeżycia. 2. Ubezpieczenia i renty życiowe. 3. Modelowanie i obliczanie składek dla pojedynczego ryzyka. 4. Modelowanie zagregowanej straty.
30.	Wstęp do procesów stochastycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe własności trajektorii procesów stochastycznych. 2. Procesy Markowa. 3. Procesy Lévy'ego. 4. Procesy gaussowskie.
31.	Zaawansowane metody numeryczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metody całkowania numerycznego wysokiego rzędu. 2. Numeryczne rozwiązywanie równań różniczkowych. 3. Komputerowa reprezentacja funkcji. 4. Rozwinięcia na funkcje własne. 5. Metoda elementów skończonych, metody wariacyjne.

Field of study: Medical biotechnology /Nazwa kierunku studiów: Biotechnologia medyczna

Level of studies: second-cycle studies /Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Level of qualification: 7/Poziom kwalifikacji: 7

Learning profile: general academic /Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 102

Item l.p.	Course / Nazwa przedmiotu	Content / Treści programowe
1.	Protein structure and function Struktura i funkcja białek	Protein structure, main functional types of proteins, amino acids, secondary, tertiary, quaternary structure, stabilizing interactions, hydrophobic effect, protein folding, protein-protein interactions, protein stability, structural and functional motifs, protein oligomerization, active centres, binding sites, protein flexibility and dynamics, fibrous proteins, catalysis, protein targeting and regulation mechanisms, molecular switches, control of protein function, covalent modifications, degradation, proteolysis and protein assembly, protein splicing, homologous sequences, sequence alignment, structural and functional motifs, experimental and computational methods of protein function analysis, chameleon sequences. Budowa białek, główne typy funkcjonalne białek, aminokwasy, struktury II-, III-, IV-rzędowe, typy oddziaływań, elementy stabilizujące struktury białek, efekt hydrofobowy, zwijanie białek, oddziaływania białko-białko, stabilność, motywy strukturalne i funkcjonalne, oligomeryzacja białek, centra aktywne, elastyczność białek, miejsca wiązania, dopasowanie, białka szkieletowe, kataliza, mechanizmy kierowania i regulacji białek, molekularne przełączniki, kontrola funkcji białek, modyfikacje kowalencyjne, degradacja, proteoliza i składanie białek, czterostopniowy mechanizm splicingu białek, sekwencje homologiczne, dopasowanie sekwencyjne, motywy strukturalne i funkcjonalne, metody eksperymentalne i komputerowe analizy funkcji białek, sekwencje kameleonowe.
2.	Protein Biotechnology Biotechnologia białek	Preparation of buffers and determination of protein concentrations; proteins desalting; chemical denaturation of FGF1 variant using guanidine hydrochloride followed by measurement of fluorescence changes of tryptophan residue; thermal denaturation of the FGF1 variant followed by measurement of changes in the circular dichroism signal (ellipticity changes); limited proteolysis of FGF1 variant with trypsin; SDS-PAGE electrophoresis and evaluation of proteolysis; numeric analysis of denaturation curves obtained from thermal and chemical denaturation; determination of thermodynamic parameters, comparison of denaturation parameters obtained for different protein variants. Przygotowanie buforów oraz oznaczenie stężeń preparatów białka; odsolenie białek do buforu w którym przeprowadzane będą dalsze pomiary; przeprowadzenie denaturacji chemicznej z użyciem chlorowodoru guanidyny wraz z pomiarem zmian fluorescencji tryptofanu; przeprowadzenie denaturacji termicznej białka wraz z pomiarem zmian zachodzących w sygnale dichroizmu kołowego (zmiany eliptyczności); przeprowadzenie ograniczonej proteolizy za pomocą trypsyny; elektroforeza SDS-PAGE i ocena przebiegu proteolizy; analiza i opracowanie wyników termodynamicznych - wyznaczenie parametrów denaturacji termicznej i chemicznej, porównanie termodynamiczne dwóch badanych wariantów białka.
3.	Molecular Biology Techniques- advanced course	Isolation, purification, qualitative and quantitative analysis of nucleic acids (RNA, genomic and plasmid DNA), prokaryotic and eukaryotic vectors, methods of cloning into vectors using both TOPO cloning

	Techniki biologii molekularnej – kurs zaawansowany	<p>system and with use of restriction enzymes and ligation, transformation methods of prokaryotic and eukaryotic organisms, selection and analysis of transformants, sequencing techniques and sequence analysis.</p> <p>Izolacja, oczyszczanie oraz ocena jakościowa i ilościowa kwasów nukleinowych(RNA, DNA genomowe i plazmidowe), wektory prokariotyczne i eukariotyczne, metody klonowania do wektorów z wykorzystaniem sytemu TOPO cloning oraz z wykorzystaniem enzymów restrykcyjnych i ligacji, metody transformacji organizmów prokariotycznych i eukariotycznych, selekcja i analiza transformantów, sekwencjonowanie DNA i analiza sekwencji.</p>
4.	<p>Metody PCR – techniki i praktyczne wykorzystanie</p> <p>Metody PCR – techniki i praktyczne wykorzystanie</p>	<p>Amplification od DNA using standard PCR, basis of the technique, designing of primers used in PCR, analysis of PCR products, degenerate primers, modified primers, mutagenesis based on PCR, rapid amplification of 5' and 3' cDNA ends (RACE), reverse transcription, RT-PCR (one and two-step), real-time PCR - basis of the method, reaction parameters, analysis of the results, application of real-time PCR in research, medicine and industry, gene expression analyses using real-time PCR.</p> <p>Amplifikacja fragmentów DNA metodą standardowej reakcji PCR (zasada metody PCR, składniki mieszaniny reakcyjnej, warunki reakcji PCR, typy termocyklerów), metody analizy analiza produktów reakcji PCR, zasady projektowania starterów standardowych, zdegenerowanych i zmodyfikowanych, wykorzystanie reakcji PCR w mutagenезie ukierunkowanej i przypadkowej (zasady przykładowych metod, składniki mieszaniny reakcyjnej, typy starterów i zasady ich projektowania, warunki reakcji PCR), identyfikacja fragmentów mRNA (metoda 5'RACE i 3'RACE), reakcja RT i RT-PCR, reakcja PCR w czasie rzeczywistym (zasada metody, typy starterów, zasady ich projektowanie, warunki reakcji oraz metody detekcji produktów reakcji PCR), analiza ekspresji genów (podstawy metody i jej zastosowanie, typy starterów).</p>
5.	<p>Cell Culture Techniques - advanced course</p> <p>Hodowle komórkowe, kurs zaawansowany</p>	<p>Good cell culture practice, including safety procedures, control of facilities, equipment, reagents; qualitative characteristics of mammalian cell cultures: cell counting and analysis; cryopreservation and cell banking; sterility and microbial contamination tests; maintenance and manipulation cell lines under various experimental conditions; basic cytogenetic techniques; assessing the viability, cell cycle and proliferation of cells grown under various experimental conditions using the MTT Cell Proliferation Assay and flow cytometry.</p> <p>Dobre praktyki w zakresie hodowli komórkowych, w tym procedur bezpieczeństwa, kontroli urządzeń, sprzętu i odczynników; cechy jakościowe hodowli komórek ssaczych: liczenie oraz analiza komórek; krioprezerwacja komórek; testy jałowości i zanieczyszczenia mikrobiologicznego hodowli komórkowych; utrzymanie i manipulowanie liniami komórkowymi w różnych warunkach eksperymentalnych; podstawowe techniki cytogenetyczne; ocena żywotności, cyklu komórkowego i proliferacji komórek hodowanych w różnych warunkach eksperymentalnych przy użyciu testu proliferacji komórek MTT i cytometrii przepływowej.</p>
6.	<p>Molecular Organization of Bacterial Cell</p> <p>Molekularna organizacja komórki bakteryjnej</p>	<p>Research methods of bacterial cell biology. Growth and cell cycle of bacteria. Chromosome organization and gene expression. Replication and segregation of bacterial chromosomes and plasmids. Cell division and sporulation. Cell membrane and cell wall, cytoskeletal structures, flagellum, tranporters. Bacterial movement, biofilm formation. Mechanisms of recombination. Horizontal gene transfer. Antibiotics targets and resistance.</p> <p>Metody badawcze biologii komórki prokariotycznej, wzrost i cykl życiowy bakterii. Organizacja chromosomu, transkrypcja genów. Replikacja i segregacja chromosomu i plazmidów. Podział komórki, sporulacja, błona i ściana komórkowej, elementy cytoszkieletu, inne struktury subkomórkowe, rzęski,</p>

		transport. Poruszanie się bakterii, tworzenie biofilmu. Mechanizmy rekombinacji. Horyzontalny transfer genów. Cele komórkowe antybiotyków i mechanizmy oporności.
7.	Computer Programs Used in Research Work Programy komputerowe wykorzystywane w pracy badawczej	Introduction to the usage of literature data bases (PUBMED, Science Direct, Web fo Knowledge); use of literature managing programs (Mendeley); processing of graphic experimental data (gels and microscope photos and scans); extraction of numerical data from photos (length measurements, colour intensity profiles, gel band intensities); design of cloning experiments with help of computer software (downloading of sequences from databases, identification of restrictions sites in the sequence, design of PCR primers); computer supported design of oligonucleotides for real time PCR for quantitative analysis of eukaryotic genes expression (<i>H. sapiens</i>). Wprowadzenie do korzystania z literaturowych baz danych naukowych (Pub Med, Science Direct, Web of Knowledge); bsługa programów służących do zarządzania literaturą (Mendeley); obróbka eksperymentalnych danych graficznych (zdjęcia żeli, zdjęcia mikroskopowe); uzyskiwanie danych liczbowych ze wyników graficznych (pomiaru na zdjęciach, profil nasycenia barw, intensywność prążków na żelach); projektowanie doświadczeń z klonowaniem fragmentów DNA do plazmidów bakteryjnych z wykorzystaniem programów komputerowych (pobieranie sekwencji nukleotydowych z internetowych baz danych, identyfikacja miejsc restrykcyjnych, projektowanie primerów PCR); projektowanie oligonukleotydów na potrzeby reakcji Real Time PCR, do ilościowego oznaczania ekspresji genów w komórkach eukariotycznych (<i>H. sapiens</i>) z wykorzystaniem narzędzi bioinformatycznych oferowanych przez NCBI.
8.	Seminar Seminarium	Guidelines and good practices of giving effective scientific presentations. Wskazówki i dobre praktyki prezentowania wyników naukowych.
9.	Self-Presentation Methods Metody autoprezentacji	Foundations, basics of theories of communication. Verbal and non-verbal communication. Fear and methods of overcoming it. Visual and audio aids. Audience. Sources. Joking. The structure and the technique: story building, quotations, anecdotes, rhetorical means, antonyms, rhyme, alliteration, metaphors, repetition etc. Types of speeches: self-introduction, informative, persuasive, special occasions, birthday speech, or after-dinner speech (imaginary profession, career, tribute). Delivering a speech. Analysis. Media relations. Interviews. Podstawy, pryncypia teorii komunikacji. Komunikacja werbalna i niewerbalna. Strach oraz metody jego pokonywania. Pomoce wizualne i dźwiękowe. Rodzaje publiczności. Źródła cytowania. Żart. Struktura oraz technika: budowanie narracji, cytaty, anegdoty, chwytły retoryczne, antonimy, rym, aliteracja, metafory, powtórzenia itp. Rodzaje wystąpień: autoprezentacyjne, informacyjne (postać, przedmiot, wydarzenie, miejsce, koncepcja, myśl), perswazyjne, okolicznościowe (upamiętniające, narracyjne, urodzinowe, galowe, bankietowe). Wystąpienia studentów. Analiza. Kontakt z mediami. Wywiady.
10.	Initial training in the field of health and safety and fire protection (e-learning) Szkolenie wstępne z zakresu BHP oraz ochrony ppoż. (e-learning)	To acquaint students with the principles of occupational health and safety and fire protection. Zapoznanie studentów z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony p. pożarowej.
11.	Foreign language (B2+ level) Język obcy (poziom B2+)	Foreign language course (B2+ level) Język angielski, poziom B2+
12.	Polish language (for foreigners, A1 level)	Polish language course for foreigners. Kurs języka polskiego dla obcokrajowców

	Język polski (cudzoziemcy, poziom A1)	
13.	Experimental Techniques in Structural Biology Techniki eksperymentalne w biologii strukturalnej	<p>Why do we need a high-resolution structure? Introduction to experimental methods of determining macromolecular structures with atomic resolution, historical background. Quality requirements for samples intended for structural research. Methods of cytosolic and membrane proteins crystallization, factors influencing macromolecule crystallization. Two-dimensional and three-dimensional crystals. Crystal structure, symmetry, symmetry operations, crystallographic systems, Bravais lattice. Physical basis of diffraction, methods of collecting diffraction data. Methods for solving the phase problem. Model building and refinement. Magnetic Nuclear Resonance (NMR), fundamentals of the method, spin-spin coupling, chemical shifts, Nuclear Overhauser Effect. One, two and multidimensional spectra. Enrichment of samples with radioisotopes. Heteronuclear spectra. Assignment of signals and determination of protein structure. Analysis of the quality of structural data obtained by X-ray diffraction and NMR. Low-temperature electron microscopy, introduction. Methods of sample preparation, image collection and data analysis.</p> <p>Dlaczego potrzebujemy wysokorozdzielcze struktury? Wprowadzenie do eksperymentalnych metody określania struktur makrocząsteczek z rozdzielczością atomową, rys historyczny. Wymagania dotyczące jakości preparatów przeznaczonych do badań strukturalnych. Techniki krystalizacji białek cytosolowych oraz błonowych, warunki krystalizacji, czynniki wpływające na krystalizację makrocząsteczek. Kryształy dwu oraz trójwymiarowe. Budowa kryształów, symetria, operacje symetrii, układy krystalograficzne, komórki Bravais'go. Dyfrakcja, podstawy fizyczne, metody zbierania danych dyfrakcyjnych. Rozwiązywanie struktury, problem fazowy. Budowa oraz udokładnianie modelu. Magnetyczny Rezonans Jądrowy (NMR), podstawy metody, sprzężenia pomiędzy spinami, przesunięcia chemiczne, jądrowy efekt Overhousera. Widma jedno, dwu oraz wielowymiarowe. Wzbogacanie próbek w radioizotopy. Widma heteronuklearne. Przypisywanie sygnałów oraz określanie struktur biopolimerów. Analiza jakości danych strukturalnych otrzymywanych metodami krystalograficznymi oraz NMR. Niskotemperaturowa Mikroskopia Elektronowa, wprowadzenie. Metody przygotowania próbek, zbieranie obrazów oraz analiza danych.</p>
14.	Systems Biology Biologia systemowa	<p>The concept of „systems biology”, especially systems biology of plants as a scientific approach combining information from "omics" types of studies. "Omics" methods, with particular reference to the latest trends: phenomics (large-scale phenotyping of plants); genomics (deep sequencing); transcriptomics (microarrays, quantitative PCR); ribosomal profiling; proteomics (2D-DIGE, SILAC, iTRAQ, COFRADIC; protein identification by mass spectrometry: PMF, MS/MS, LC-MS/MS; targeted proteomics based on mass spectrometry: MRM); metabolomics (HPLC, gas and liquid chromatography combined with mass spectrometry: GC-MS, LC-MS); interactomics (cross-linking); lipidomics. Biological database servers based on the "omics" types of research for the model plant organism <i>Arabidopsis thaliana</i> (Genevestigator Expression Data, e-FB Browser, AtgeneExpression Visualization Tool, AtProteome, The Plant Proteome, ATTED-II, BioGRID, etc.). Functional genomics. The use of reverse genetics in the study of gene functions by means of "omics" methods. Correlation between the level of transcripts and the level of proteins in model organisms. Methods of post-transcriptional and post-translational regulation of gene expression.</p> <p>Poznanie koncepcji biologii systemowej jako podejścia naukowego opartego na badaniach typu „omika” w celu zrozumienia globalnego obrazu procesów biologicznych zachodzących w organizmach. Zapoznanie się z różnymi metodami i bazami danych typu „omika” stosowanymi w biologii systemowej, szczególnie</p>

		biologii systemowej roślin (genomika, transkryptomika, proteomika, metabolomika, lipidomika, interaktomika, etc.) oraz problematyką badań typu „omika”. Zapoznanie się z przykładami badań opisanych w najnowszej literaturze naukowej wykorzystujących informacje z badań typu „omika”.
15.	Glycobiology Glikobiologia	Types of glycoconjugates (glycoproteins, glycolipids, proteoglycans). Structure of glycoconjugates. Biosynthesis of glycoconjugates. Properties and biological significance of lectins. Biological significance of glycoconjugates. Glycosylation-related disorders. Rodzaje glikokoniugatów (glikoproteiny, glikolipidy, proteoglikany). Budowa glikokoniugatów. Biosynteza glikokoniugatów. Właściwości i znaczenie biologiczne lektyn. Znaczenie biologiczne glikokoniugatów. Schorzenia powodowane nieprawidłowościami w strukturze części cukrowych glikokoniugatów.
16.	Seminar Seminarium	Guidelines and good practices of giving effective scientific presentations. Wskazówki i dobre praktyki prezentowania wyników naukowych.
17.	Genomics and Molecular Evolution Genomika i ewolucja molekularna	Basic issues in the field of genomics and related databases; basics of transcriptomics: bioinformatic analysis of the expression profile, examples of microarray applications in biology and medicine; organization of genomes, methods for their analysis and genomic databases; New Generation Sequencing (NGS). Principles of molecular evolution; types of homologous sequences (orthologs, paralogs and xenologs); alignments suitable for phylogenetic analyses; types of substitution model; variation of substitution rate in and between sequences; methods of phylogenetic tree construction (UPGMA, NJ, ME, LS/FM, MP, ML, Bayesian); analysis and evaluation of phylogenetic tree, bootstrap method; testing phylogenetic hypotheses; evolution of genes, proteins and genomes; molecular clock and molecular dating. Podstawowe zagadnienia z zakresu genomiki i powiązanych baz danych; podstawy transkryptomiki: analiza bioinformatyczna profilu ekspresji, przykłady zastosowania mikromacierzy w biologii i medycynie; organizacja genomów, metody ich analizy i genomowe bazy danych; sekwencjonowanie nowej generacji (NGS). Podstawy ewolucji molekularnej; typy sekwencji homologicznych (ortologi, paralogi i ksenologi); przyrównania sekwencji odpowiednie do analiz filogenetycznych; rodzaje modeli substytucyjnych, zmienność tempa substytucji w sekwencjach i między nimi; metody konstruowania drzew filogenetycznych (UPGMA, NJ, ME, LS/FM, MP, ML, Bayesowskie); analiza i ocena drzewa filogenetycznego, metoda bootstrap; testowanie hipotez filogenetycznych; ewolucja genów, białek i genomów; zegar molekularny i datowanie molekularne.
18.	Degree Project (Specialization Laboratory) Pracownia specjalizacyjna	An independent research project. The project (in the field of ongoing at the Faculty projects) is guided by a supervisor. Samodzielny projekt badawczy. Projekt (w zakresie bieżących projektów realizowanych na Wydziale Biotechnologii) nadzorowany jest przez promotora.
19.	Molecular Basis of Medical Microbiology Molekularne podstawy mikrobiologii medycznej	Introduction to medical microbiology. Emerging and re-emerging infectious diseases. Toxins and other toxic virulence factors - structures and function. Biofilm formation and communication of bacteria. Viable but non-culturable (VBNC) bacteria and persisters. Microbiome. Action and resistance mechanisms of antibiotics. Antibacterial vaccine design. Wprowadzenie do mikrobiologii medycznej. Pojawiające się i powracające choroby zakaźne. Toksyny i inne toksyczne czynniki wirulencji - struktura i funkcja. Tworzenie biofilmu i komunikacja bakterii. Mikrobiom. Mechanizmy działania i odporności antybiotyków. Konstrukcja szczepionki antybakteryjnej.
20.	Protein Posttranslational Modifications in Genome Structure and Stability	Comparison of chromatin structure in pro- and eukaryotic cells; different types of posttranslational modifications of histones and other chromatin proteins (methylation, acetylation, ubiquitylation, SUMOylation); description of processes regulated by these modification (chromatin movement,

	Rola potranslacyjnych modyfikacji białek w utrzymaniu struktury i stabilności genomu	heterochromatin formation, replication, transcription, DNA repair). Porównanie budowy chromatyny u Pro i Eucaryota; rodzaje potranslacyjnych modyfikacji histonów i innych białek chromatyny (metylacje, acetylacje, ubikwitynacja i SUMOilacja); przykładowe procesy, takie jak: mobilność chromatyny, replikacja, transkrypcja, naprawa DNA, tworzenie heterochromatyny, regulowanych przez potranskacyjne modyfikacje białek.
21.	Cancer Biology Biologia nowotworów	Causes of cancerogenesis. Cancer genetics and epigenetics. Oncogenes. Tumor suppressor genes. Multi-step cancerogenesis. Cross-talk between cancer and cancer environment in the organism. Cancer immunology. Anti-cancer therapies. Cancer epidemiology and diagnostics. Przyczyny nowotworzenia. Genetyka i epigenetyka nowotworów. Onkogeny. Geny supresorowe nowotworzenia. Wieloetapowy rozwój nowotworów. Oddziaływanie komórek nowotworowych z otoczeniem, w tym z układem odporności. Wpływ komórek nowotworowych na organizm. Terapie przeciwnowotworowe. Epidemiologia i diagnostyka chorób nowotworowych.
22.	Drug Carriers Nośniki leków	The fate of the free drug and drug carriers after intravenous injection. Presentation of the most popular drug carriers like polymeric micelles, dendrimers, polymeric nanoparticles (polylactic spheres), microemulsions, liposomes, emulsomes, solid lipid nanoparticles, nanostructured lipid nanoparticles and others. Characteristics of drugs carriers in terms of preparation methods, drug stability, pharmacokinetic properties and applications in medicine and cosmetics industry. Losy leku i nośników leków po ich dożylnym podaniu. Prezentacja poszczególnych nośników leków takich jak: micle polimerowe, liposomy, dendrymery, cząstki polimerowe (sfery polilaktydowe), mikroemulsje, stałe cząstki lipidowe, nanostrukturyzowane cząstki lipidowe i inne. Opis otrzymywania, zamykania w nich leków, właściwości farmakokinetyczne oraz zastosowania w medycynie i przemyśle kosmetycznym.
23.	Seminar Seminarium	Guidelines and good practices of giving effective scientific presentations. Wskazówki i dobre praktyki prezentowania wyników naukowych
24.	Innovation and Transfer of Knowledge to Business Innowacje i transfer wiedzy do biznesu	Introduction to the problem of knowledge transfer. Typology of connections between the sphere of science and business. Models of cooperation between science and business. R & D consortia as a channel of knowledge from science to business. Clusters as a channel for the transfer of knowledge between science and business. State policy instruments supporting the transfer of knowledge from science to business. Spin-off companies as a channel for the transfer of knowledge between science and business. Visit of a representative from WCCT, Technology Park or a biotechnology company. Wprowadzenie do problematyki transferu wiedzy. Typologia powiązań sfery nauki i biznesu. Modele współpracy nauki i biznesu. Konsorcja B+R jako kanał wiedzy z nauki do biznesu. Klastery jako kanał transferu wiedzy między nauką z biznesem. Instrumenty polityki państwa wspierające transfer wiedzy z nauki do biznesu. Spółki odpryskowe jako kanał transferu wiedzy między nauką z biznesem. Wizyta przedstawiciela z WCCT, Parku Technologicznego lub firmy biotechnologicznej.
25.	Virology Wirusologia	History of Virology. Virus structure (viral particle). Structure of the viral genome. The classification and nomenclature of viruses. Viral evolution. Viral life cycle. The bases of viral genetic variability. The interaction virus-host and mechanisms of disease. Overview of major families of viruses. Viral transmission and pathogenesis. Epidemiology of viral infections. Antiviral chemotherapy and vaccines. Oncogenic viruses and cancer. Oncolytic viruses. Historia wirusologii. Struktura wirusów. Budowa genomu wirusowego. Klasyfikacja wirusów. Cykl replikacyjny wirusów. Zmienność wirusów. Cykl replikacyjny wirusów. Wpływ wirusów na komórki. Przegląd głównych grup wirusów. Drogi rozprzestrzeniania się i patogenność wirusów. Epidemiologia zakażeń wirusowych. Chemioterapia przeciwwirusowe. Szczepionki przeciwwirusowe. Wirusy onkogenne i

		nowotwory. Wirusy onkolityczne.
26.	Degree Project (Specialization Laboratory) Pracownia specjalizacyjna	An independent research project. The project (in the field of ongoing at the Faculty projects) is guided by a supervisor. Samodzielny projekt badawczy. Projekt (w zakresie bieżących projektów realizowanych na Wydziale Biotechnologii) nadzorowany jest przez promotora.
27.	Genetic Manipulation and Selected Aspects of Gene Therapies Manipulacje genetyczne i wybrane aspekty terapii genowych	Basic methods of genetic engineering on cellular and animal model systems. Methods of manipulation on expression level of particular gene and protein. Novel methods of genome editing as well as methods for detection of protein-nucleic acid interactions in vitro and in vivo. Gene therapy historical strategies and currently performed treatment strategies in model organisms and in humans. Typical, well developed strategies for monogenic disorders. The most frequent gene therapy strategies for cancer. Existing gene therapy treatment strategies and future trends. Podstawowe metody inżynierii genetycznej w modelach komórkowych i zwierzęcych. Metody manipulacji na poziomie ekspresji określonego genu i białka. Nowe metody edycji genomu, metody wykrywania interakcji białko-kwas nukleinowy in vitro i in vivo. Historyczne strategie terapii genowej i obecnie realizowane strategie leczenia w organizmach modelowych i u ludzi. Opracowane strategie dotyczące zaburzeń monogenicznych. Najczęstsze strategie terapii genowej raka. Istniejące strategie terapii genowej i przyszłe trendy.
28.	Ethics in Biotechnolog Etyka w biotechnologii	Introduction to ethics and most important ethical theories. Therapeutic and reproductive cloning. Genetic diagnostics. Eugenics. Access to bio-information. Animal rights. Genetically modified food. Wprowadzenie do etyki i najważniejszych teorii etycznych. Klonowanie terapeutyczne i reprodukcyjne. Diagnostyka genetyczna. Eugenika. Dostęp do informacji biologicznych. Prawa zwierząt. Żywność genetycznie modyfikowana.
29.	Degree Project (Specialization Laboratory) Pracownia specjalizacyjna	An independent research project. The project (in the field of ongoing at the Faculty projects) is guided by a supervisor. Samodzielny projekt badawczy. Projekt (w zakresie bieżących projektów realizowanych na Wydziale Biotechnologii) nadzorowany jest przez promotora.
30.	Elective lectures: Wykład do wyboru:	The student chooses a lecture from the list of lectures updated before the semester. Student wybiera wykład z zaktualizowanej przed semestrem listy wykładów do wyboru.
31.	Elective lecture: Food Toxicology Wykład do wyboru – Toksykologia żywności	Introduction to Food Toxicology, history and concepts of toxicology. Absorption, distribution, biotransformation and elimination of toxicants. Methods of toxicological research. Food contaminants. Natural toxins in plants and fungi . Toxicants formed during food processing. Toxicology of selected food additives. Wprowadzenie do toksykologii żywności, historia i pojęcia oraz definicje w toksykologii. Absorpcja, dystrybucja, biotransformacja i eliminacja substancji toksycznych. Metody badań toksykologicznych. Zanieczyszczenia żywności. Naturalne toksyny roślin i grzybów. Substancje toksyczne powstające podczas przetwarzania żywności. Toksykologia wybranych dodatków do żywności.
32.	Elective lecture: Microbiology and Health Wykład do wyboru – Mikrobiologia a zdrowie	Components of human natural intestinal flora and their role in the development of immune system. Division of pathogenic microorganisms according to their transmission route: soil (tetanus) and water born (cholera) infections, infections transmitted by insects (malaria) and ticks (Lyme Disease). Ways of preventing infections. Main human parasites - ways of transmission, preventing infection. Opportunistic pathogens and emerging diseases - reasons of occurrence, ways of preventing infections. Skład ludzkiej naturalnej flory jelitowej i jej rola w rozwoju odporności. Klasyfikacja mikroorganizmów

		chorobotwórczych w zależności od ich drogi przenoszenia: gleba (tężec), woda (cholera), owady (malaria) i kleszcze (choroba z Lyme). Sposoby zapobiegania zakażeniom. Główne ludzkie pasożyty - sposoby przenoszenia, zapobieganie zakażeniom. Patogeny oportunistyczne i nowe choroby - przyczyny występowania, sposoby zapobiegania zakażeniom.
33.	Elective lecture: Genetic Regulation of Development Wykład do wyboru – Genetyczna regulacja rozwoju	Basic interests of developmental biology. Animal experimental biology and animal model systems. Genes and development in general. Signal transduction in development. Cell cycle. Mitosis. Meiosis. Embryogenesis and genetic predeterminations of embryogenesis. Mechanisms governing cell specifications. Determination of polarity in invertebrates and vertebrates. Ectoderm development. Development of mesoderm and endoderm. Organogenesis in invertebrate model systems. Organogenesis in vertebrates. Limb development and regeneration. Podstawowe zainteresowania biologii rozwojowej. Biologia eksperymentalna na zwierzętach i modelach zwierzęcych. Geny i rozwój. Transdukcja sygnału w rozwoju. Cykl komórkowy: Mitoza. Mejoza. Embriogeneza i genetyczne uwarunkowania embriogenezy. Mechanizmy specyfikacji komórek. Oznaczanie polarności bezkręgowców i kręgowców. Rozwój ektodermy. Rozwój mezodermy i endodermy. Organogeneza w układach modelowych bezkręgowców. Organogeneza u kręgowców. Rozwój i regeneracja kończyn.
34.	Elective lecture: Fluorescence in Biology and Biotechnology Wykład do wyboru – Fluorescencja w biologii i biotechnologii	The concept of fluorescence, absorption and emission of light, fluorescence characteristics, light sources, detectors, optical systems; fluorescent tags; fluorescent probes; polarization of fluorescence; excitation energy transfer (FRET); spectrofluorimetry; fluorescent and confocal microscopy; high-resolution microscopy (STED, STORM, etc.); dynamic measurements (FRAP) and fluorescence correlation spectroscopy (FCS); Fluorescence lifetime measurements (FLIM); measurements of intermolecular interactions (FRET and FCCS); Flow cytometry and cell sorting (FACS). Examples of applications and problem solving. Pojęcie fluorescencji, absorpcja i emisja światła, charakterystyki fluorescencji, źródła światła, detektory, układy optyczne; znaczniki fluorescencyjne; sondy fluorescencyjne; polaryzacja fluorescencji; transfer energii wzbudzenia (FRET); spektrofluorymetria; mikroskopia fluorescencyjna i konfokalna; mikroskopia wysokorozdzielcza (STED, STORM, etc.); pomiary dynamiczne FRAP i spektroskopia korelacyjna (FCS); pomiary czasów życia fluorescencji (FLIM); pomiary oddziaływań międzycząsteczkowych (FRET i FCCS); cytometria przepływowa i sortowanie komórek (FACS). Przykłady zastosowania i rozwiązywania problemów badawczych.
35.	Elective lecture: Molecular Basis of Neurodegenerative Diseases Wykład do wyboru – Molekularne podstawy chorób neurodegeneracyjnych	Social and medical aspects of neurodegenerative diseases (Alzheimer's disease; Parkinson's disease, multiple sclerosis, amyotrophic lateral diseases (APP, Amyloid β , tau, synuclein, SOD, etc.). Neurotropic factors. Blood-brain barrier. Oxidative stress in neurodegenerative diseases with particular emphasis on the role of metal ions. Diagnosis of neurodegenerative diseases. Current and potential therapies for neurodegenerative diseases. Społeczne i medyczne aspekty chorób neurodegeneracyjnych (choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, stwardnienie rozsiane, stwardnienie zanikowe boczne, gąbczaste encefalopatie). Hipoteza kaskady amyloidu i jej uaktualnienia. Białka markerowe chorób neurodegeneracyjnych (APP, Amyloid β , tau, synukleina, SOD, etc.). Czynniki neurotropowe. Bariera krew-mózg. Stres oksydacyjny w chorobach neurodegeneracyjnych ze szczególnym uwzględnieniem roli jonów metali. Diagnostyka chorób neurodegeneracyjnych. Obecnie stosowane i potencjalne terapie chorób neurodegeneracyjnych.
36.	Elective lecture: History of Medicine	Prehistoric (Chinese, Indian, and Greco-Roman) medicine. Arab roots of European Medicine. Medicine and faith in Middle Ages. Medical Renaissance. From variolation to vaccination. The discovery of

	Wykład do wyboru – Historia medycyny	anesthesia. Germ theory of disease. Anti-septics and antibiotics. Milestones in surgical history. Historical overview of transplantation. History of cancer. Medycyna prehistoryczna. Arabskie korzenie medycyny europejskiej. Medycyna i wierzenia w Średniowieczu. Renesans medycyny. Od wariolacji do szczepienia. Odkrycie znieczulenia. Zarazkowa teoria chorób. Antyseptyki i antybiotyki. Kamienie milowe w historii chirurgii. Historia transplantologii. Choroby nowotworowe
--	---	--

Nazwa kierunku studiów: Mikrobiologia
 Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 103

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biologia mikroorganizmów *	Historia mikrobiologii, podstawy klasyfikacji mikroorganizmów, porównanie budowy komórki eukariotycznej i prokariotycznej z elementami Augmented Reality, przebieg podstawowych procesów metabolicznych bakterii, występowanie bakterii w środowisku i chorobotwórczość wybranych gatunków drobnoustrojów, podstawowe techniki hodowli bakterii, wymagania odżywcze, wpływ wybranych czynników fizycznych i chemicznych na wzrost bakterii, pigmenty bakteryjne
2.	Metody w mikrobiologii - hodowle drobnoustrojów	Podłoża mikrobiologiczne. Techniki posiewu i transferu drobnoustrojów. Podstawy pracy w warunkach jałowych - sterylizacja i dezynfekcja. Wzrost drobnoustrojów. Specyficzne warunki hodowli drobnoustrojów. Metody hodowli drobnoustrojów eukariotycznych, wirusów oraz bakterii nietypowych.
3.	Podstawy systematyki Eukaryota	Historia systematyki, jej przedmiot i metody badawcze. Systematyka ewolucyjna, fenetyczna i filogenetyczna (kladystyczna). Metody badań taksonomicznych i sposoby klasyfikacji. Kodeks Nomenklatury Botanicznej i Zoologicznej, BioCode, PhyloCode. Bazy danych taksonomicznych. Przegląd systemów klasyfikacyjnych świata żywego. Bioróżnorodność świata roślin i grzybów. Zróżnicowanie autotroficznych pierwotniaków. Różnorodność biologiczna świata zwierząt. Znaczenie systematyki we współczesnych badaniach biologicznych i mikrobiologicznych.
4.	Biologia człowieka	Pozycja taksonomiczna naszego gatunku. Podział ontogenezy na okresy oraz charakterystyka poszczególnych okresów. Wiek chronologiczny i wiek rozwojowy. Czynniki wpływające na rozwój człowieka (determinatory, stymulatory i modyfikatory). Interakcje człowiek-środowisko, szczególnie w kontekście rozwoju, homeostaza i homeoreza; zmiany przystosowawcze – ekosensytywność i rezystencja, adaptacje i adiustacje. Zróżnicowanie wewnątrz i międzypopulacyjne – somatotypologia, zmienność geograficzna. Budowa i funkcja: biernego i czynnego układu ruchu, układu oddechowego, układu krwionośnego, układu pokarmowego, układu nerwowego, narządów zmysłów, układu dokrewnego, układu rozrodczego, układu moczowego, skóry. Somatometria: wybrane punkty pomiarowe na ciele, wybrane pomiary i wskaźniki. Normy rozwojowe, siatki centylowe.
5.	Chemia dla mikrobiologów	Wykład: Podstawowe pojęcia i prawa w chemii. Masa molowa i cząsteczkowa. Typy reakcji chemicznych. Budowa atomu. Struktury atomów wieloelektronowych. Okresowość właściwości atomów. Zmiany właściwości pierwiastków chemicznych w grupach i okresach. Wiązania chemiczne. Wiązania jonowe, kowalencyjne. Polarność wiązań. Wzory Lewisa cząsteczek, jonów i rodników, reguła oktetu, struktury rezonansowe. Przewidywanie kształtu cząsteczki - teoria oddziaływania par walencyjnych (VSEPR). Reakcje utleniania i redukcji. Podstawowe pojęcia, bilansowanie reakcji, przewidywanie kierunku reakcji redoks na podstawie potencjałów redukcyjnych. Równowaga chemiczna. Reakcje odwracalne. Stan równowagi chemicznej. Stała równowagi chemicznej. Reguła przekory i jej interpretacja w odniesieniu do równowagi chemicznej. Elementy chemii koordynacyjnej: związek

		<p>kompleksowy, atom centralny, ligandy, wiązanie koordynacyjne i sfera koordynacyjna, geometria kompleksów. Związki koordynacyjne w biologii. Klasyfikacje i właściwości roztworów ciekłych: roztwory właściwe i koloidowe. Siły międzycząsteczkowe: siły Londona, oddziaływania dipol-dipol, wiązania wodorowe. Właściwości wody. Wodne roztwory elektrolitów. Dysocjacja elektrolityczna. Stopień dysocjacji i stała dysocjacji. Iloczyn jonowy wody. Wykładnik jonów wodorowych. Iloczyn rozpuszczalności. Hydroliza soli. Roztwory buforowe. Podstawy kinetyki chemicznej i katalizy chemicznej (w tym enzymatycznej). Szybkość reakcji chemicznej i równanie kinetyczne reakcji. Laboratorium: Zasady bezpiecznej pracy w laboratorium chemicznym. Rozdzielanie i oczyszczanie substancji. Roztwory ciał stałych i cieczy. Stała równowagi. Miareczkowanie pH-metryczne. Roztwory buforowe. Iloczyn rozpuszczalności. Elektrochemia. Reakcje utleniania i redukcji w chemii analitycznej (jodometryczne oznaczanie jonów miedzi). Związki kompleksowe.</p>
6.	Obliczenia chemiczne w mikrobiologii	Zadania rachunkowe z: stężenie molowe i procentowe, dysocjacja elektrolityczna, bufor, zadania z termodynamiki
7.	Postawy biologii komórki zwierzęcej	Struktura jądra komórkowego (budowa otoczki jądrowej, kompleksy porowe, laminy jądrowe, organizacja chromatyny, budowa i funkcja jąderka, rybonukleoproteiny pozająderekowe), struktury cytoplazmatyczne (organelle błonowe, cytoskielet); podziały komórkowe.
8.	Podstawy komunikacji formalnej	Służbowa komunikacja interpersonalna. Różnice między komunikacją formalną i nieformalną. Język urzędowy dokumentów – cechy charakterystyczne stylu urzędowego. Analiza i tworzenie dokumentów formalnych: podanie, oświadczenie, CV, umowa. Podstawy obiegu dokumentów. Urzędowa korespondencja mailowa.
9.	Prawo autorskie i prawo pracy	Cechy prawa własności intelektualnej, prawo autorskie, stosunek pracy, pracodawca i pracownik, cechy stosunku pracy, nawiązanie i ustanie stosunku pracy.
10.	Parazytologia ogólna	Biologia, ekologia i pochodzenie ekto i endopasożytów; przystosowania do pasożytniczego trybu życia; cykle rozwojowe pasożytów; sposoby zarażania żywicieli; chorobotwórczość, metody zwalczania i profilaktyka wybranych parazytoz; układ pasożyt-żywiciel i warunki jego funkcjonowania; rodzaje materiałów badawczych; podstawowe metody wykrywania, hodowli oraz identyfikacji wybranych pasożytów zwierząt i człowieka.
11.	Techniki laboratoryjne dla mikrobiologów	<p>Wykłady - Fizykochemiczne podstawy oraz zastosowania wybranych badawczych technik i metod laboratoryjnych stosowanych w mikrobiologii: mikroskopii optycznej (w tym kontrastowo-fazowej, fluorescencyjnej, konfokalnej); spektrofotometrii absorpcyjnej i rozpraszania światła w zakresie UV i VIS; pH-metrii; sedymentacyjnych (wirówkowych) metod rozdziału; elektroforetycznych metod rozdziału białek i DNA; metod z wykorzystaniem izotopów promieniotwórczych; metod chromatograficznych.</p> <p>Laboratorium - obserwacje i identyfikacje obiektów w mikroskopie świetlnym, kontrastowo-fazowym, z ciemnym polem, pomiary obiektów pod mikroskopem; izolacja struktur subkomórkowych w gradiencie gęstości sacharozy i metodą frakcjonowania wirowania; pH-metria; widma i pomiary spektrofotometryczne: absorpcjometria (w zakresie UV, VIS), turbidymetria, nefelometria, fluorescencja; zasady opracowywania i prezentacji wyników pomiarów w zakresie w/w technik.</p>
12.	Metody in silico i statystyka dla biologów	Pojęcia podstawowe. Pomiar i skale pomiarowe. Pojęcie populacji i próby statystycznej. Statystyka opisowa. Rozkłady statystyczne. Wnioskowanie statystyczne-testowanie hipotez. Testy statystyczne. Korelacja i regresja.
13.	Podstawy biologii komórki roślinnej	Metody stosowane w biologii komórki, opis budowy i funkcji poszczególnych struktur (przedziałów) komórkowych, cykl komórkowy i jego regulacja, połączenia międzykomórkowe, programowana śmierć

		komórki roślinnej.
14.	Mikrobiologia środowiska	Klasyfikacja drobnoustrojów środowiskowych. Mikrobiocenozy wód, gleby. Mikroflora powietrza. Bioaerazol. Udział drobnoustrojów w cyklach biogeochemicznych i skutki antropopresji. Rola mikroorganizmów w procesach samooczyszczania. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody: przyczyny, skutki i sposoby przeciwdziałania. Organizmy wskaźnikowe i biomonitoring. Standardy w ocenie sanitarnego stanu środowiska. Normy Polskie. Wykorzystanie drobnoustrojów w ochronie roślin i kontroli liczebności wektorów chorób transmisyjnych.
15.	Biochemia dla mikrobiologów	Biochemiczne podstawy życia: oddziaływania chemiczne, grupy funkcyjne, Woda: właściwości wody, pH, bufor, kwasy i zasady. Termodynamika: układy i procesy, entalpia i entropia. Właściwości aminokwasów; Nazewnictwo aminokwasów. Charakterystyka wiązania peptydowego. Hierarchiczna budowa białek: struktury drugorzędowe, struktury naddrugorzędowe, struktury trzeciorzędowe, struktury czwartorzędowe; domena, motyw, grupa prostetyczna; fałdowanie białek. Budowa i funkcja mioglobiny i hemoglobiny; regulacja allosteryczna; budowa i funkcja kolagenu i elastyny. Enzymy: podstawowe pojęcia i kinetyka; strategie katalityczne; strategie regulacyjne. Węglowodany proste: struktura, właściwości, nazewnictwo. Węglowodany złożone: struktura i właściwości. Glikoproteiny, glikozaminoglikany i proteoglikany: struktura, właściwości, nazewnictwo. Lipidy: struktura, właściwości, nazewnictwo. Trawienie lipidów ich metabolizm i właściwości biochemiczne. Błony biologiczne: budowa, funkcja, dynamika. Budowa i struktura cząsteczek wchodzących w skład DNA i RNA: zasady purynowe i pirymidynowe, pentozy, nukleozydy, nukleotydy. Polinukleotydy – budowa i funkcje DNA i RNA. Organizacja DNA (chromatyna, chromosomy). Synteza kwasów nukleinowych, przepływ informacji genetycznej, mutacje i naprawa DNA. Budowa i właściwości fizyko-chemiczne i funkcja witamin. Ćwiczenia biochemiczne, oznaczanie prób indywidualnych, zadanie pisemne. Treści realizowane tradycyjnie i on-line.
16.	Psychologiczno-biologiczne uwarunkowania ludzkich zachowań	Uwarunkowania zachowań ludzkich. Podejście nauk społecznych do dziedziczenia. Biologiczne podejście do zachowań człowieka ze szczególnym uwzględnieniem psychologii ewolucyjnej. Geny jako czynnik warunkujący zachowania. Interakcja genotyp-środowisko. Epigenetyka. Biologiczne podłoże orientacji seksualnej. Wpływ hormonów na zachowanie. Podstawowe pojęcia, zagadnienia i metody badań w etologii. Typy małżeństw i dziedziczenie własności w społecznościach ludzkich. Dobór krewniaczy i altruizm odwzajemniony. Zachowania agresywne u ludzi. Ewolucja mózgu i języka. Teoria optymalizacji pozyskiwania zasobów przez człowieka Strategie historii życiowych i ich uwarunkowania. Inwestycje rodzicielskie. Konflikt rodzice-dzieci i między rodzeństwem. Biologiczne aspekty dzieciobójstwa. Atrakcyjność człowieka a mechanizmy doboru płciowego i teoria sygnalizacji biologicznej. Biologiczne znaczenie atrakcyjności cech dziecięcych. Wysokość, długościowe proporcje ciała, względna masa i kształt ciała a atrakcyjność człowieka. Biologiczne znaczenie atrakcyjności twarzy. Pigmentacja i owłosienie a atrakcyjność. Biologia atrakcyjności głosu, śmiechu i zapach ciała ludzkiego.
17.	Genetyka ogólna	Podstawy genetyki klasycznej i molekularnej; mechanizmy dziedziczenia, zmienności dziedzicznej i ujawniania się cech fenotypowych, współdziałanie genotypu i środowiska; wyjaśnianie pojęć z zakresu inżynierii genetycznej i komórkowej; rozumie jedność i zmienność światażywionego; zna podstawy genetyki człowieka: choroby genetyczne, ich dziedziczenie, diagnostykę i leczenie ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów.

18.	Bakteriologia	Metody klasyfikacji mikroorganizmów, bioróżnorodność w świecie mikroorganizmów, stałość i zmienność informacji genetycznej u bakterii. Grupy organizmów prokariotycznych – charakterystyka morfologiczna, różnorodność w świecie mikroorganizmów (Archea, sinice, Bacteria w tym bakterie wewnątrzkomórkowe, promieniowce, bakterie śluzowe). Wzajemne stosunki między drobnoustrojami: oddziaływania bezpośrednie i oddziaływania pośrednie, Quorum sensing oraz biofilm. Mikrobiomy bakteryjne. Wzajemne oddziaływania: bakteria a organizm wyższy (bakterie chorobotwórcze, współżycie bakterii z kręgowcami i bezkręgowcami, bakterie probiotyczne, antybiotyki, bakteriocyny). Wzajemne oddziaływania: bakterie a rośliny.
19.	Historia mikrobiologii i parazytologii	Prolegomena. Definicje mikrobiologii i parazytologii, przedmiot i zakres badań, ich miejsce i związki z innymi dyscyplinami w obszarze nauk przyrodniczych, medycznych, społecznych. Współczesna mikrobiologia i parazytologia w ujęciu teoretycznym i aplikacyjnym. Dzieje badań mikrobiologiczno-parazytologicznych od średniowiecza do współczesności. Uwarunkowania społeczno-polityczne rozwoju badań. Francuska i niemiecka szkoła parazytologiczna w XIX. w. Krajowe ośrodki mikrobiologiczne i parazytologiczne, przed i po II wojnie światowej (geneza, struktura organizacyjna, koncepcje teoretyczne i kierunki badań, dydaktyka). Biogramy wybitnych mikrobiologów i parazytologów (działalność badawcza, pozanaukowa i życiowe pasje). Organizacje naukowe i zawodowe. Edukacja formalna i nieformalna.
20.	Biofizyka komórki	Bioenergetyka komórki. Podstawy termodynamiczne energetyki komórki: funkcje termodynamiczne; zasady termodynamiki; równowaga termodynamiczna i stan stacjonarny. Komórka jako układ termodynamiczny otwarty. Transformacja energii w komórkach. Termodynamiczny opis zjawisk biernego i aktywnego transportu masy przez błonę komórkową (dyfuzja, osmoza, elektrodyfuzja, pompy jonowe). Podstawy fizyczne mechanizmów wpływu promieniowania elektromagnetycznego na żywe komórki i ich wykorzystanie w metodach badawczych (prom. jonizujące, UV, światło laserowe, IR). Podstawy fizyczne mechanizmów oddziaływania ultradźwięków z komórką biologiczną i ich wykorzystania w badaniach. Własności elektryczne makrocząsteczek i komórek. Makrocząsteczki i komórki w polu elektrycznym (potencjały elektryczne, zjawiska elektrokinetyczne, zjawiska polaryzacyjne, elektroporacja).
21.	Język angielski	Podstawowa mikrobiologiczna terminologia fachowa (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanych zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy mikrobiologiczny tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką biologiczną, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2.
22.	Genetyka molekularna	DNA jako molekularny nośnik informacji genetycznej. Kopiowanie i przekazywanie informacji genetycznej. Wykorzystanie mutacji w badaniu funkcji genów. Mechanizmy regulacji genetycznej na poziomie transkrypcji i translacji. Replikacja. Zaburzenia w funkcjonowaniu podstawowych molekularnych mechanizmów w komórce. Potranskrypcyjne wyciszanie genów. Ewolucja na poziomie molekularnym. Badanie funkcji genów (metody eksperymentalne oraz analiza <i>in silico</i>). Nowoczesne i aktualne metody biologii molekularnej.
23.	Mikrobiologia przemysłowa	Charakterystyka mikroorganizmów wykorzystywanych w procesach przemysłowych. Ulepszanie i przechowywanie mikroorganizmów. Procesy biotechnologiczne. Podstawowe założenia kontroli jakości –

		badanie czystości linii produkcyjnej. Fermentacja mlekowa – produkty fermentacji mlekowej rola, otrzymywanie. Fermentacja alkoholowa – produkty fermentacji alkoholowej rola, otrzymywanie. Probiotyki zastosowanie i otrzymywanie. Produkcja witamin, hormonów, antybiotyków. Analiza mikrobiologiczna produktów spożywczych i farmaceutycznych.
24.	Metody w mikrobiologii – preparatyka	Budowa i rola struktur subkomórkowych mikroorganizmów (błona komórkowa, retikulum endoplazmatyczne, mitochondrium, aparat Golgiego, wakuola, jądro komórkowe) ważnych w procesach transportu (dyfuzja prosta i ułatwiona (nośniki, kanały), transport aktywny - pompy protonowe, ABC transportery, wewnątrzkomórkowy transport pęcherzykowy) i pozyskiwaniu energii (oddychanie, fermentacja). Metody uzyskiwania ekstraktów komórkowych (liza - detergentami lub rozpuszczalnikami organicznymi czy enzymami, sonikacja, rozcieranie w moździerzu, szok osmotyczny, termiczny, homogenizacja (homogenizator kulkowy, tłokowy, nożowy) i preparacji składników subkomórkowych (DNA, białka, lipidy, mitochondria itp.). Techniki izolacji, analizy ilościowej i aktywności wybranych białek na przykładzie mikroorganizmów.
25.	Mykologia	Miejsce grzybów w świecie organizmów żywych (taksonomia); klasyczna i molekularna diagnostyka mykologiczna; biologia i ekologia grzybów; molekularna organizacja komórki grzyba; pozytywne i negatywne aspekty związane z obecnością grzybów w środowisku człowieka; fizjologia komórki grzyba, przystosowania do kolonizowania różnych środowisk; grzyby w kontekście ewolucyjnym.
26.	Choroby pasożytnicze człowieka	Pojęcia związane z parazytologią lekarską. Metody diagnostyczne stosowane w parazytologii. Wybrane choroby pasożytnicze człowieka związane z układem pokarmowym, krwionośnym, moczowo-płciowym, tkankami oraz narządami zmysłów. Zoonozy a choroby transmisyjne
27.	Wirusologia	Struktura, klasyfikacja, pochodzenie i znaczenie wirusów prokariotycznych i eukariotycznych. Strategie namnażania bakteriofagów (liza i lizogenia) oraz wirusów eukariotycznych. Mechanizmy patogenności wirusów. Przegląd najważniejszych wirusów patogennych dla człowieka oraz wywoływanych przez nie chorób, w tym chorób nowowylaniających się. Metody izolacji, hodowli i typowania wirusów prokariotycznych i eukariotycznych oraz metody stosowane w diagnostyce wirusologicznej. Czynniki subwirusowe: wiroidy, wirusy satelitarne i priony. Szczepionki i leki przeciwwirusowe.
28.	Immunologia ogólna	Budowa układu immunologicznego. Rozpoznanie patogenów w odpowiedzi nieswoistej. Budowa i funkcje receptorów rozpoznających antygeny w odpowiedzi swoistej. Generowanie różnorodności przeciwciał i receptorów TCR. Dojrzewanie limfocytów T i B. Mechanizmy odporności nieswoistej i swoistej oraz ich wzajemna kooperacja. Przełamywanie mechanizmów obrony przez mikroorganizmy. Regulacja odpowiedzi immunologicznej. Zastosowanie metod immunologicznych w diagnostyce mikrobiologicznej. Teoretyczne i praktyczne poznanie metod stosowanych do oceny funkcjonowania układu odpornościowego: ocena właściwości fagocytarnych wybranych komórek żernych, ocena aktywności układu dopełniacza, ocena stężenia antygenów w materiale biologicznym immunoenzymatyczną metodą ELISA
29.	Mikroflora człowieka	Identyfikacja drobnoustrojów, systematyka i przegląd najważniejszych drobnoustrojów należących do flory fizjologicznej człowieka; mechanizmy warunkujące kolonizację organizmu człowieka przez drobnoustroje.
30.	Przygotowanie pracy licencjackiej	Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki badawczej realizowanej przez poszczególne jednostki naukowe w ramach proponowanych tematów.
31.	Budowa i funkcje struktur komórkowych mikroorganizmów	Podstawowe wiadomości z mikroskopii. Budowa komórki bakterii Gram-ujemnych i Gram-dodatnich, <i>Archea</i> , koncepcje budowy mureiny; LPS (endotoksyna): budowa i udział w wirulencji bakterii. OMP, jako antygeny bakteryjne, techniki elektroforetyczne wykorzystywane w mikrobiologii. Lipoproteiny,

		otoczki, rzęski, fimbrie jako potencjalne czynniki warunkujące wirulencję, polimery wytwarzane przez bakterie Gram-dodatnie. Materiały zapasowe, barwniki u bakterii. Genom bakterii oraz nowoczesne strategie identyfikacji czynników wirulencji u bakterii w oparciu o budowę struktur komórkowych. Struktury zewnątrzkomórkowe bakterii a odpowiedź organizmu na infekcje na poziomie odpowiedzi wrodzonej. Udział struktur powierzchniowych bakterii w zjawisku mimikry molekularnej, QS oraz tworzeniu biofilmów. Struktury powierzchniowe bakterii jako składniki szczepionek
32.	Ewolucjonizm	Podstawowe koncepcje oraz nowe nurty we współczesnym ewolucjonizmie, historia myśli ewolucyjnej. Teoria doboru naturalnego Darwina; źródła zmienności na poziomie molekularnym; źródła zmienności na poziomie populacyjnym i dryf genetyczny; dobór płciowy; dobór krewniaczy; gatunek jako jednostka ewolucyjna; teorie specjacji; makroewolucja; i. wymieranie; koewolucja; paralelizmy ewolucji biologicznej i kulturowej; kontrowersje na temat ewolucji.
33.	Techniki przygotowania pracy dyplomowej (konwersatorium)	W odniesieniu do własnej pracy dyplomowej: wybór i ocena źródeł, sporządzanie bibliografii; kompozycja i styl oraz redakcja tekstu – zachowanie praw autorskich; tabele, ilustracje i ryciny w kompozycji pracy. Prezentacje na zajęciach.
34.	Przygotowanie pracy licencjackiej	Korzystanie z literatury naukowej zasady pisania i edycji pracy naukowej oraz przygotowywania prezentacji. korzystanie z literatury naukowej do napisania własnej pracy dyplomowej. Znaczenie pisania prac naukowych i przygotowywania prezentacji zgodnie z obowiązującymi zasadami. Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki badawczej realizowanej przez poszczególne jednostki naukowe w ramach proponowanych tematów.

Nazwa kierunku studiów: Mikrobiologia
 Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 104

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Bakteriologia-kurs rozszerzony*	Rola bakteryjnych struktur komórkowych w procesach patogenezy i adaptacji do warunków środowiska. Metabolizm bakteryjny; pierwotny i wtórny. Wpływ czynników fizyko-chemicznych i biologicznych na dobór i selekcję drobnoustrojów. Zmienność populacyjna drobnoustrojów w warunkach naturalnych i sztucznych. Metody detekcji i klasyfikacji prokariotów. Przyrodnicze i zdrowotne znaczenie mikroorganizmów oraz ich wykorzystanie w biotechnologii, przemyśle, medycynie i ochronie środowiska.
2.	Bakteryjne czynniki etiologiczne chorób infekcyjnych	diagnostyka kliniczna, czynniki zjadliwości bakterii, systematyka i przegląd najważniejszych patogenów bakteryjnych człowieka; antybiotyki i mechanizmy oporności bakterii na antybiotyki.
3.	Genomika	Przedmiot i poziomy analiz genomiki i bioinformatyki. Etapy sekwencjonowania genomów. Rodzaje biologicznych baz danych. Problemy w bazach danych. Komputerowe identyfikowanie sekwencji kodujących białko u <i>Prokaryota</i> i <i>Eukaryota</i> . Struktura i organizacja genomów, analizy genomów, genomika porównawcza. Komputerowe analizy sekwencji RNA. Przyporównanie (dopasowanie) par sekwencji i wielu sekwencji. Poszukiwanie sekwencji podobnych w bazach danych (algorytmy FASTA, BLAST). Motywy i wzory w sekwencjach. Komputerowa analiza sekwencji białkowych, analiza podstawowych właściwości fizykochemicznych białka, poszukiwanie regionów transbłonowych, motywów i domen w białku, określanie struktury drugorzędowej białka. Bazy struktur przestrzennych, metody przewidywania struktury trzeciorzędowej, klasyfikacja strukturalna białek. Filogenetyka i ewolucja molekularna, tworzenie i ocena drzew filogenetycznych.
4.	Mikrobiologia w kosmetologii	Bakterie, glony, grzyby i porosty o znaczeniu kosmetycznym, higienicznym i leczniczym. Środki konserwujące stosowane w kosmetykach. Kosmetyki naturalne. Metody dezynfekcji i sterylizacji stosowane w kosmetologii. Prawo kosmetyczne. Metody kontroli czystości mikrobiologicznej kosmetyków. Zanieczyszczenia kosmetyków. Podstawowe założenia kontroli jakości. Probiotyki i prebiotyki jako nowe kosmetyki. Nowości w kosmetologii. Technologia produkcji emulsji. Zasady działania surowców kosmetycznych. Badanie organoleptyczne. Badanie czystości mikrobiologicznej kosmetyków płynnych (żele, mleczka, mydła w płynie).
5.	Genetyka mikroorganizmów	Różnice budowy komórek prokariotycznych i eukariotycznych; rola mikroorganizmów w środowisku i przemyśle; wpływ czynników środowiskowych na fenotyp mikroorganizmów; podstawowe techniki mikrobiologiczne i molekularne; struktura i organizacja genomu różnych drobnoustrojów (wirusy, bakterie, grzyby); operony; polimerazy bakteryjne, mutacje, mutageniza, rekombinacja, transpozycja, systemy naprawcze; bakteriofagi; transdukcja; transformacja; plazmidy.

6.	Postępy w mikrobiologii	Zindywidualizowane, zależne od realizowanego tematu.
7.	Bioetyka	Współcześnie problemy bioetyczne (eutanazja, aborcja, organizmy modyfikowane genetycznie, transplantacja, hodowla komórek i tkanek in vitro, biotechnologia, zapłodnienie in vitro). etyka środowiskowa – główne kierunki. kodeks pracy naukowca i lekarza.
8.	Techniki badawcze w mikrobiologii	Zindywidualizowane, zależne od tematu realizowanej pracy dyplomowej, ustalane z opiekunem pracy dyplomowej.
9.	Techniki badawcze w biologii/mikrobiologii	Zindywidualizowane, zależne od tematu realizowanej pracy dyplomowej, ustalane z opiekunem pracy dyplomowej.
10.	Drobnoustroje w ochronie środowiska	Samooczyszczanie się wód i gleb. Sposoby oczyszczania ścieków. Mikrobiologiczne sposoby usuwania zanieczyszczeń ropopochodnych w glebie. Rola mikroorganizmów w gospodarce metanem. Mikroorganizmy jako bioindykatory stanu środowiska. Mikrobiologiczna ocena stanu środowiska w kontekście aktów prawnych i sanitarnych. Różnorodność mikroorganizmów jako potencjalnych kandydatów do biologicznej kontroli stawonogów o znaczeniu medycznym i gospodarczym.
11.	Wybrane pasożyty	Pojęcia związane z parazytologią ogólną i lekarską. Pasożyty oportunistyczne. Pasożyty przenoszone za pośrednictwem wody i żywności. Pasożyty w ukł. nerwowym. Zastosowanie pasożytów w terapiach alternatywnych. Wybrane metody diagnostyczne stosowane w parazytologii.
12.	Zaburzenia funkcjonowania układu immunologicznego	Budowa układu immunologicznego. Zaburzenia immunologiczne leżące u podłoża chorób z nadwrażliwości Zaburzenia immunologiczne leżące u podłoża chorób z autoagresji. Pierwotne i wtórne niedobory odporności. Wybrane aspekty immunologii nowotworów. Podstawy immunologii transplantacyjnej. Immunomodulacja. Szczepienia w immunologii klinicznej. Ocena cytotoksycznego działania związku wobec wybranej linii komórkowej.
13.	Język angielski	Mikrobiologiczna terminologia fachowa (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanych zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy mikrobiologiczny tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką mikrobiologiczną, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2+.
14.	Mechanizmy bakteryjnej patogenez	Podstawowe zagadnienia w patogenie bakterijnej. Ewolucja patogenów. Identyfikacja czynników wirulencji. Strategie bakteryjnych patogenów. Toksyny. Transport czynników wirulencji. Regulacja ekspresji czynników wirulencji. Quorum sensing. Patogeny wewnątrzkomórkowe. Patogeny oportunistyczne. (zastosowanie metod aktywizacji studentów w opanowaniu zakładanych efektów kształcenia).
15.	Mikroorganizmy a stres środowiskowy	Budowa i fizjologia komórki prokariotycznej i eukariotycznej. ABC i MFS transportery mikroorganizmów: lokalizacja, regulacja i modulacja. Aktywacja szlaku HOG w odpowiedzi na stres osmotyczny. Wysoka temperatura a białka szoku termicznego. Sieć YAP w regulacji odpowiedzi na stres oksydacyjny oraz inne rodzaje stresów. Mechanizmy oporności drobnoustrojów na inhibitory wzrostu.
16.	Ochrona własności przemysłowej. Prawo patentowe	Zagadnienia ogólne – pojęcie i wewnętrzna systematyka własności intelektualnej Zagadnienia szczegółowe: prawo autorskie - przedmiot prawa autorskiego – utwory (w tym naukowe), przedmioty praw pokrewnych w ogólności oraz ochrona baz danych <i>siu generis</i> ; prawo własności przemysłowej –

		projekty wynalazcze (wynalazek, wzór użytkowy, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych projekty racjonalizatorskie); podmioty uprawnione do przedmiotów własności przemysłowej oraz treść praw do przedmiotów własności przemysłowej; znaki towarowe oraz oznaczenia geograficzne – odrębności w odniesieniu do projektów wynalazczych.
17.	Podstawy przedsiębiorczości	Poznanie form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej; poznanie prawnej regulacji zasady swobody prowadzenia działalności gospodarczej; zrozumienie roli umów w obrocie gospodarczym, umowy nazwane i nienazwane; poznanie przejawów przestępczości menedżerskiej; poznanie form nieuczciwej konkurencji.
18.	Przygotowanie pracy dyplomowej (magisterskiej)	Zindywidualizowane, zależne od tematu realizowanej pracy dyplomowej, ustalane z opiekunem pracy dyplomowej.
19.	Epidemiologia	Epidemiologia w ujęciu historycznym–najważniejsze dokonania. Definicja i zakres epidemiologii. Negatywne i pozytywne mierniki zdrowia. Miary częstości chorób. Strategia badań epidemiologicznych. Epidemia i endemia. Łańcuch infekcji. Dochodzenie epidemiologiczne i kontrola epidemii chorób zakaźnych Metody stosowane w badaniach epidemiologicznych. Sytuacja epidemiologiczna w Polsce i na świecie.
20.	Proteomika w mikrobiologii	Proteomika funkcjonalna, strukturalna, ilościowa i kliniczna – główne założenia. Techniki elektroforetyczne ze szczególnym uwzględnieniem elektroforezy 2DE; Technika MALDI-TOFF. Proteomika a metabolomika; Wpływ badań proteomicznych na rozwój mikrobiologii.

Nazwa kierunku studiów: Militarioznawstwo

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 105

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wojna i wojskowość do upadku Imperium Rzymskiego	Organizacja armii starożytnych. Miejsce sił zbrojnych w organizacji państwa starożytnych. Przebieg najważniejszych konfliktów w starożytności. Narodziny piśmiennictwa wojskowego. Podstawowe zagadnienia strategii i taktyki w starożytności.
2.	Wstęp do badań historyczno-wojskowych	Miejsce historii militarnej wśród nauk historycznych. Struktura historii militarnej. Historia militarna a nauki wojskowe i nauki o bezpieczeństwie. Historiografia militarna. Źródła ich rodzaje i charakterystyka. Podstawowe kategorie sztuki wojennej.
3.	Uzbrojenie i technika wojskowa	Historia broni białej od starożytności do czasów współczesnych. Historia rozwoju broni palnej. Historia rozwoju broni obłężniczej. Rozwój technicznych środków walki w wieku XIX i XX.
4.	Strategia / Strategia w wojnach morskich Strategia w wojnach morskich	Przedstawienie ewolucji sztuki wojennej, jej poziomów, od czasów najdawniejszych do XXI w. Analiza wybranych przykładów działań w skali taktycznej, operacyjnej i strategicznej.
5.	Wojna i wojskowość w wiekach średnich	Organizacja armii średniowiecznych, logistyka, sztuka prowadzenia kampanii, sztuka prowadzenia bitew, mīt rycerski, wyprawy krzyżowe, specyfika wschodniego TDW w Europie, jego specyfiki i właściwości w średniowieczu, główne konflikty zbrojne epoki.
6.	Broń pancerna i mechanizacja wojny / Lotnictwo i nowe wymiary pola walki	Rewolucja w środkach transportu i jej wpływ na mechanizację wojny. Pierwsze koncepcje konstrukcji czołgu. Doświadczenia z użyciem czołgów w I wojnie światowej. Niemieckie problemy z rozwojem broni pancernej podczas I wojny światowej. Początkowy etap rozwoju teorii wojny pancernej w Wielkiej Brytanii (Fuller, Liddell Hart). Współpraca niemiecko-sowiecka w dziedzinie rozwoju broni pancernej. Użycie czołgów w konfliktach zbrojnych w latach 1918-1939. Mechanizacja armii jako problem ekonomiczny. Rozwój teorii wojny pancernej w Niemczech (Guderian, Eimannsberger, Nehring). Rozwój broni pancernej w ZSRS do 1941 r. Mīt Blitzkriegu 1939-1943. Broń pancerna w końcowym etapie II wojny światowej. Wojska pancerne okresu zimnej wojny. Kryzys czołgu u progu XXI w.
7.	Historiografia wojskowa	Historiografia wojskowa i jej miejsce w badaniach historycznych. Podstawowe ujęcia historiografii wojskowej w wiekach XIX i XX. Rola historiografii wojskowej w armii społeczeństwie. Historiografia wojskowa „w cywilu”.
8.	Organizacja armii	Organizacja militarna społeczeństwa. Historia organizacji armii od czasów antycznych po dziś. Ewolucja struktur administracyjnych. Ewolucja struktur taktycznych. Źródła i ich charakterystyka

9.	Wojsko a gospodarka	Gospodarcze podstawy armii starożytnych i średniowiecznych. Gospodarcze podstawy armii po rewolucji prochowej. Gospodarka a wojsko w dobie mechanizacji wojny. Przemiany gospodarcze a model armii. Wojna totalna a gospodarka na przykładzie wojen światowych. Gospodarcze fundamenty zimnej wojny. Gospodarka państwa a możliwości strategiczne. Źródła i ich charakterystyka.
10.	Wojna i wojskowość do wybuchu Rewolucji Francuskiej	Strategia i taktyka w epoce nowożytnej, rewolucja czarnoprochowa, organizacja armii nowożytnych. Miejsce armii nowożytnych w systemach politycznych nowożytnego świata. Piśmiennictwo wojskowej nowożytności.
11.	Wojna i wojskowość do wybuchu I wojny światowej	Organizacja armii w XIX stuleciu, główne konflikty zbrojne XIX stulecia (powstanie listopadowe, wojna krymska, wojny zjednoczeniowe, wojna rosyjsko-turecka, wojna rosyjsko-japońska, wojny bałkańskie, wojny kolonialne) sposoby kompletowania sił zbrojnych, rola sił zbrojnych w systemie politycznym w XIX w., wpływ przemian technicznych na rozwój strategii i taktyki w XIX w.
12.	Myśl wojskowa / Wojsko i społeczeństwo	Pojęcie myśli wojskowej i jej miejsce w badaniach historyczno-wojskowych. Rozwój myśli wojskowej od starożytności do czasów współczesnych. Piśmiennictwo wojskowe, a myśl wojskowa. Proces kształtowania doktryn wojennych, rola studiów analitycznych, planów wojennych, memoriałów i innych w tym procesie.
13.	Wojna i wojskowość do końca zimnej wojny	Główne problemy historii wojskowej po zakończeniu pierwszej wojny światowej. Rozwój technicznych środków walki między wojnami światowymi. Druga wojna światowa i rozwój militarny w jej trakcie. Rewolucja nuklearna i jej wpływ na prowadzenie działań zbrojnych w kontekście zimnej wojny. Przyczyny zakończenia zimnowojennych zmagających.
14.	Zarys dziejów Wojska Polskiego	Wojsko Polskie – wprowadzenie do problemu. Początki polskiej wojskowości X-XII w. Siły zbrojne Piastów i Jagiellonów. Powstanie i cechy staropolskiej sztuki wojennej. Przemiany organizacyjne wojska Rzeczypospolitej Szlacheckiej w XVI i XVII w. Polska sztuka wojenna w konfliktach XVII stulecia na tle tendencji europejskich. Upadek wojska polskiego w XVIII w. Wojsko Polskie w okresie upadku Rzeczypospolitej 1792-1807. Armia Księstwa Warszawskiego i polskie formacje wojskowe doby napoleońskiej. Wojsko Polskie Królestwa Polskiego i wojna polsko-rosyjska. Przerwana ciągłość – polskie formacje wojskowe przed 1914 r. Droga do odrodzenia Wojska Polskiego 1914-1921. Wojsko Polskie II RP 1921-1947. Polskie formacje wojskowe i konspiracyjne w czasie II wojny światowej. Geneza i cechy ludowego Wojska Polskiego.
15.	Świat w epoce starożytnej	1. Wstęp; metody i źródła historii starożytnej, sprawy formalne i techniczne. 2. Stosunki etniczne na starożytnym Bliskim Wschodzie. 3. Egipt faraonów. 4. Sumerowie i Babilonia. 5. Kreta minojska i Mykeny. 6. Społeczeństwo Grecji czasów archaicznych i polis grecka. 7. Wielka Kolonizacja, falanga i tyrania w Grecji archaicznej. 8. Persja Achemenidów, wojny grecko-perskie. 9. Ateny czasów klasycznych, demokracja ateńska. 10. Sparta. 11. Życie prywatne w Grecji. Grecki „styl życia”. 12. Grecka kultura klasyczna. 13. Wojna peloponeska i jej skutki; Grecja w okresie kryzysu polis. 14. Wzrost Macedonii Filipa i podboje Aleksandra. 15. Świat hellenistyczny. 16. Italia przedrzymska; Etruskowie i Grecy w Italii, początki Rzymu. 17. Wzrost Rzymu i podbój Italii. 18. Ustrój i społeczeństwo Republiki. 19. Kartagina i wojny punickie, podboje rzymskie w basenie Morza Śródziemnego. 20. Upadek Republiki. 21-22. August i Pryncypat. 23. Społeczeństwo grecko-rzymskie w czasach rozkwitu Cesarstwa. 24. Miasta grecko-rzymskie. 25. Życie prywatne i codzienne Rzymian. 26. Religie i kultury grecko-rzymskie. 27. Chrześcijaństwo w świecie rzymskim. 28. Kryzys III wieku i Dioklecjan. 29. Przełom Konstantyński, Dominat. 30. Upadek Cesarstwa na Zachodzie i Wędrowni Ludów.

16.	Polska i świat w średniowieczu	Węzłowe problemy dziejów powszechnych V-XV w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski X-XV w., w tym m.in. procesów migracji, etnogenezy, formowania się struktur państwowych i miejskich, chrystianizacji, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki.
17.	Polska i świat do wybuchu Rewolucji Francuskiej	Węzłowe problemy dziejów powszechnych XV-XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem Polski XV-XVIII w., w tym m.in. procesów migracji, etnogenezy, zmian w strukturach państwowych i społecznych, reformacji i kontrreformacji, kolonizacji i ekspansji europejskiej, kultury, styków międzycywilizacyjnych, gospodarki.
18.	Polska i świat do wybuchu I wojny światowej	Węzłowe problemy dziejów powszechnych XIX w., ze szczególnym uwzględnieniem dziejów Polski w XIX w., w tym m.in. procesów społecznych związanych z rozwojem przemysłu, transportu, środków komunikacji społecznej w XIX w. Przeobrażenia polityczne związane z rozwojem nacjonalizmu, ruchów socjalistycznych, ruchów liberalnych, ruchów demokratycznych.
19.	Polska i świat do końca zimnej wojny	Historia Polski i powszechna po I wojnie światowej, spór orientacyjny, sprawa polska w obu wojnach światowych, uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne dziejów II RP (polityka zagraniczna, problemy polityczne, problem przywództwa Piłsudskiego, problem narodowościowy, przemiany gospodarcze, wielki kryzys, problemy społeczne); ład wersalski, ewolucja systemów politycznych w Europie w latach 1918-1939 (demokracja liberalna, autorytaryzm, faszyzm, narodowy socjalizm, komunizm), presja dyktatur, rozumienie odmienności doświadczeń Europy wschodniej i zachodniej podczas wojny i po II wojnie światowej, Historia Polski po II wojnie światowej, znaczenie II wojny światowej, doświadczenie komunizmu, historia opozycji demokratycznej w PRL; historia ZSRR i Europy wschodniej po 1945 r., rozumianej najważniejszych procesów politycznych, cywilizacyjnych, gospodarczych, społecznych świata po II wojnie światowej.
20.	Prawo i gospodarka w Polsce i Unii Europejskiej	Najistotniejsze zagadnienia instytucjonalno-prawne (np. procedury skargowości) obowiązujące na terenie UE; prawo gospodarcze w UE i Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych (zakładanie, przekształcanie itd.).
21.	Specjalność zawodowa 1.: Archeologia pól bitewnych i miejsc pamięci narodowej	Podstawowe pojęcia związane z archeologią pól bitewnych od starożytności do połowy XX w. Podstawowe pojęcia związane z archeologią miejsc pamięci narodowej. Podstawowe zagadnienia związane z organizacją i prowadzeniem badań archeologicznych.
22.	Specjalność zawodowa 1.: Wojskowe dziedzictwo kulturowe	1. Zabytki techniki militarnej i uzbrojenia w Polsce i Europie. 2. Zabytki militarne w tradycyjnych muzeach w Polsce. 3. Muzeum broni pancernej CSWL w Poznaniu, Muzea Wojska Polskiego w Warszawie i Kołobrzegu. 4. Ochrona zabytków techniki wojskowej. 5. Zagrożenia w ochronie dziedzictwa militarnego.
23.	Specjalność zawodowa 1.: Cmentarze wojskowe i ich ochrona	1. Nekropolie wojskowe w Polsce i Europie. 2. Cmentarze wojskowe przed pierwszą wojną światową. 3. Cmentarze wojskowe od pierwszej wojny światowej do czasów współczesnych. 4. Ochrona zabytków wojskowych w świetle prawa polskiego i prawa międzynarodowego. 5. Zagrożenia w ochronie cmentarzy wojskowych.
24.	Specjalność zawodowa 1.: Muzea i skanseny wojskowe	1. Zabytki techniki militarnej i uzbrojenia w Polsce i Europie. 2. Zabytki militarne w tradycyjnych muzeach w Polsce. 3. Muzeum broni pancernej CSWL w Poznaniu, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu, Muzeum Powstania Warszawskiego w Warszawie. 4. Nowoczesne metody prowadzenia muzeów i skansenów militarnych w Polsce i na świecie.

25.	Specjalność zawodowa 1.: Nauki pomocnicze militarioznawstwa	Miejsce munduroznawstwa, falerystyki, heraldyki, weksylologii w badaniach historyczno- wojskowych. Źródła przydatne w badaniach falerystycznych, weksykologicznych, heraldycznych i munduroznawczych. Pochodzenie munduru wojskowego, jego historia i rola. Odznaczenia wojskowe, ich geneza i znaczenie. Herby, barwy, sztandary wojskowe – ich pochodzenie i znaczenie.
26.	Specjalność zawodowa 1.: Armie jako obiekt odtwórstwa historycznego (ceremoniał, musztra, taktyka)	Organizacja armii na od starożytności do dziś i możliwości jej rekonstrukcji. Stosunki panujące w armiach wybranych epok historycznych i krajów. Systemy dowodzenia i kontroli. Źródła do poznania wewnętrznego funkcjonowania armii jako instytucji.
27.	Specjalność zawodowa 1.: Prawne aspekty organizacji imprez masowych i widowisk	Prawo imprez masowych. Uwarunkowania prawne organizacji widowisk historycznych w Polsce.
28.	Specjalność zawodowa 1.: Odtwórstwo życia codziennego dawnych epok	Wybrane aspekty życia codziennego epok dawnych. Elementy warunkujące postrzeganie zjawisk społecznych, przyrodniczych, politycznych w epokach dawnych.
29.	Specjalność zawodowa 1.: Inscenizacja historyczna (rekonstrukcja, film, dokument, gra miejska)	Wykorzystanie gier miejskich, dokumentów, filmów i inscenizacji w procesie popularyzacji wiedzy historycznej.
30.	Specjalność zawodowa 1.: Militaria w kinematografii	Przedstawienie wydarzeń militarnych w filmie wojskowym. Rozwój przekazu filmowego. Ewolucja filmu wojennego. Różnice kulturowe a film wojenny. Film wojenny a społeczeństwo. Film wojenny a propaganda pro- i antywojenna.
31.	Specjalność zawodowa 1.: Architektura obronna i sztuka fortyfikacyjna	Starożytna sztuka fortyfikacyjna. Średniowieczna architektura obronna. Architektura obronna po rewolucji prochowej. Budownictwo obronne po wojnach napoleońskich. Fortyfikacje w czasie wojen światowych. Zimna wojna a architektura obronna.
32.	Specjalność zawodowa 2.: Formy popularyzacji historii wojen i wojskowości	Techniki popularyzacji historii w bezpośrednim kontakcie z odbiorcą: wystawa, inscenizacja, gry miejskie, planszowe, pokazy, koncerty itd. Techniki popularyzacji historii przy użyciu mediów: film, Internet, książka, czasopismo.
33.	Specjalność zawodowa 2.: Publicystyka i pisarstwo historyczne	Zasady przekładania wiedzy historycznej na język tekstów popularnonaukowych i popularnych. Historia alternatywna jako dziedzina pisarstwa historycznego. Rola tekstu popularnego i popularnonaukowego w popularyzacji historii.
34.	Specjalność zawodowa 2.: Tworzenie i zarządzanie portalami tematycznymi	Podstawowe zasady tworzenia portali tematycznych w zakresie kompozycji strony, komponowania treści, aplikacji flash i innych, wykorzystania reklam w promocji historii militarnej.
35.	Specjalność zawodowa 2.: Wybrane problemy prawa prasowego i mediów elektronicznych	Prawo prasowe w Polsce. Regulacje prawne rynku mediów elektronicznych w Polsce.
36.	Specjalność zawodowa 2.: Edycja tekstów naukowych i popularnonaukowych	Program obejmuje omówienie różnych rodzajów edycji źródłowych, analizę metod wydawniczych w oparciu o instrukcje wydawnicze dla tekstów naukowych i popularnonaukowych, a także tekstów przygotowywanych do publikacji na stronach internetowych, przyswojenie krytycznego aparatu

		edytorskiego oraz samodzielłą edycję tekstu naukowego i popularyzatorskiego w formie przygotowanej do druku i publikacji na stronie internetowej.
37.	Specjalność zawodowa 2.: Militarne aspekty historii regionu	Militarna historia Śląska od średniowiecza do czasów współczesnych. Główne konflikty zbrojne toczące na terenie Śląska, architektura obronna Śląska, historia uzbrojenia na Śląsku. Znaczenie strategiczne Śląska.
38.	Specjalność zawodowa 2.: Geografia i kartografia wojskowa, tworzenie map i atlasów	Węzłowe problemy geografii i kartografii wojskowej, jej rozwoju historycznego, tworzenia i wykorzystywania prostych map, planów, atlasów.
39.	Specjalność zawodowa 2.: Militaria w grach planszowych	System gier planszowych. Wykorzystanie militariów w grach planszowych. Dobór uzbrojenia, formacji wojskowych, organizacji militarnej społeczeństw w grach planszowych.
40.	Specjalność zawodowa 2.: Militaria w grach komputerowych	Systemy gier komputerowych. Wykorzystanie militariów w grach komputerowych. Dobór uzbrojenia, formacji wojskowych, organizacji militarnej społeczeństw w grach komputerowych.

Nazwa kierunku studiów: Muzykologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 106

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Historia filozofii	<p>Wykład i ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czym jest filozofia. Pojęcie, zadania i źródła myślenia filozoficznego. Filozofia a nauki szczegółowe, światopogląd, ideologia. Podstawowe dyscypliny filozoficzne (epistemologia, ontologia, aksjologia). 2. Problemy filozofii starożytnej. Platon, teoria idei i nauka o państwie, metafora jaskini i jej wykładnia, wiedza jako anamneza, relacja między Ideami a rzeczami zmysłowymi; struktura i cele idealnej polis Platona; dusza a państwo. 3. Arystoteles, metafizyka, koncepcja Pierwszego Poruszyciela i celowości Natury, cztery przyczyny; etyka: nauka o cnotach i koncepcja „złotego środka”. 4. Główne problemy filozofii chrześcijańskiej. Problem czasu w filozofii św. Augustyna. Filozofia w średniowieczu, specyfika filozofii średniowiecznej. Klasyczna scholastyka. Relacja filozofia-wiara. 5. Filozofia nowożytna. Kartezjusz - elementy metody, sceptycyzm metodyczny, fundament wiedzy pewnej - cogito ergo sum, dualizm psychofizyczny. 6. Filozofia oświecenia. I. Kant – pojęcie oświecenia. Co to jest oświecenie. 7. Filozofia krytyczna Kanta. Epistemologia. Filozoficzne podstawy ludzkiego poznania. Źródła i granice poznania, władze poznawcze. 8. Filozofia A. Schopenhauera. Elementy estetyki. filozofia muzyki, cierpienie, terapeutyczna rola sztuki, metafizyka muzyki instrumentalnej. 9. F. Nietzsche, sztuka, filozofia muzyki. Nietzsche a muzyka Wagnera, nihilizm, świat jako "życie", wola mocy, pochodzenie moralności i resentment, przewartościowanie wartości i idea nadczłowieka, idea wiecznego powrotu. 10. Pozytywizm. Filozofia A. Comte, Czym jest filozofia pozytywna. Stadia ewolucji wiedzy. 11. Problemy filozofii XX wieku. Co to jest fenomenologia. Filozofia jako nauka ścisła. Przedmiot fenomenologii, intencjonalność świadomości, 12. Filozofia języka. Wittgenstein, Dociekania filozoficzne, problem znaczenia, pojęcie „gry językowej”, różnica między „pierwszą, a drugą filozofią” Wittgensteina. Filozoficzna analiza języka. 13. Główne problemy filozofii nauki. Pojęcie wiedzy. Problem Gettier’a, wiedza, przekonanie, prawda, uzasadnienie. 14. Filozofia człowieka. Pojęcie człowieka, jego istoty, relacji do świata, miejsca w rzeczywistości. Pojęcie odpowiedzialności. Książeczka o człowieku r. Ingardena. Aksjologia Ingardena. 15. Problemy filozofii społecznej, H. Marcuse, prawdziwe i fałszywe potrzeby człowieka, pojęcie wolności, kultury masowej. Człowiek jednowymiarowy.

2.	Wstęp do muzykologii	<p>Część I:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp 2. Jak zostać uczonym 3. Kim jest muzykolog. Czym jest muzykologia 4. Literatura naukowa 5. Leksykografia 6. Encyklopedie 7. Czasopisma 8. Wydania krytyczne. Wydania faksymilowe 9. Dzieła wszystkie 10. Chopin i Szymanowski 11. Podręczniki <p>Część II:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Etnomuzykologia – historia dyscypliny 2. Badania nad muzyką kultur pozaeuropejskich i europejską muzyką ludową w koncepcji G. Adlera 3. Koncepcja muzykologii globalnej Charlesa Seegera 4. Zastosowania metody porównawczej przez przedstawicieli ewolucjonizmu i szkoły kulturowo-historycznej 5. Zastosowania metody porównawczej w klasyfikacjach pieśni 6. Systematyki instrumentów muzycznych 7. Metoda kantometryczna Lomaxa 8. Badania historyczne w etnomuzykologii 9. Rodzaje źródeł w badaniach etnomuzykologicznych 10. Strefowa teoria czasu Ludwika Bielawskiego 11. Przedmiot badań i metody muzykologii ewolucyjnej 12. Współczesne koncepcje dotyczące genezy muzyki 13. Nurt performatywny w badaniach etnomuzykologicznych
3.	Historia muzyki antyku i średniowiecza	<p>Wykład i ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczenie muzyki greckiej. Pitagoras. Platon. Boecjusz. <i>Septem artes liberales</i>. Augustyn z Hippony. Periodyzacja średniowiecza; ogólna charakterystyka epoki. Geneza i rozwój chrześcijaństwa. 2. Liturgia chrześcijańska do roku 1000. Wpływ liturgii żydowskiej. Św. Ambroży. Monastycyzm. Grzegorz Wielki. Liturgie Kościoła zachodniego; mozarabska, celtycka, gallikańska, ambrozjańska, rzymska. Księgi liturgiczne. Rok liturgiczny 3. Chorał łaciński: ogólna charakterystyka. Notacja chorałowa i jej rozwój. Gwidon z Arezzo, solmizacja, "ręka Gwidona", gamut. System modalny: cechy poszczególnych skal. Recytatyw liturgiczny i melodie swobodne. Ogólne cechy chorału 4. Muzyka godzin kanonicznych (oficjum pozamszalne) Ogólna budowa poszczególnych nabożeństw; nieszpory, kompleta, lauda i jutrznia. Antyfony i psalmy. Responsoria. Hymny. Kantyki. Antyfony maryjne. 5. Msza: części zmienne i stałe (proprium i ordinarium) 6. Trop, sekwencje i dramat liturgiczny. Trop: geneza, typy, funkcja. Związek tropów tekstowych z oryginalnym tekstem. Sekwencje; próba definicji; rozwój historyczny; Notker; problemy wykonawcze.

		<p>Rozwój bożonarodzeniowych i wielkanocnych tropów, <i>Quem quaeritis</i>. Charakterystyka dramatu liturgicznego</p> <p>7. Początki polifonii. Organum w traktatach i jego typy. Gwidon z Arezzo i John Cotton. Troparium winchesterskie. St. Martial i Santiago de Compostela. Organum melizmatyczne i discantus; problemy rytmiczne; notacja. Pierwsze przykłady organum 3-głosowego</p> <p>8. Szkoła Notre Dame i organum. Paryż. Anonimus IV. Leoninus; <i>Magnus Liber</i>; organizacja i zawartość. Modi rytmiczne: pochodzenie, system, transkrypcja. Style: organum purum, copula, discantus. Przykłady muzyczne. Perotinus i jego zasługi w rozwoju organum; clausula zastępcza. 3- i 4- głosowe organa. <i>Sederunt</i></p> <p>9. Szkoła Notre Dame: conductus i motet. Conductus: typy, faktura, tekst i funkcja; cauda. Clausula. Od klauzuli do motetu. Związki tekstowe. Kontekst społeczny</p> <p>10. Pieśń monodyczna I: pieśń łacińska, trubadurzy. <i>Carmina burana</i>. Kontekst społeczny. Jongleurs. Trubadurzy: <i>vidas</i>-krótkie biografie trubadurów. Miłość dworska. Idealizacja kobiety a kult maryjny. Ogólna charakterystyka twórczości muzycznej; <i>canso</i>, <i>sirventes</i>, <i>alba</i>, <i>pastorela</i>. Krucjata przeciw albigensom</p> <p>11. Pieśń monodyczna II: Truwerzy. <i>Chansons de geste</i>; <i>chansons de toile</i>; <i>lais</i>, <i>ballade</i>, <i>virelai</i>, <i>rondeau</i>. Ogólna charakterystyka. Pieśń monodyczna poza Francją. Minnisingerzy. Cechy wspólne z trubadurami i truwerami; Włochy: <i>lauda</i>. Hiszpania: <i>cantiga</i>. Problemy wykonawcze</p> <p>12. Polifonia wieku XIII. Notacja frankońska. Conductus, jego dalszy rozwój. Motet: francuski, politekstowy. Funkcja. Problemy wykonawcze. Główne źródła. Inne formy: <i>rondellus</i>, <i>hocket</i>. Instrumenty i muzyka instrumentalna; tańce; <i>puncta</i>; związki z sekwencją</p> <p>13. Francuska <i>Ars Nova</i>. Philippe de Vitry. Johannes de Muris. <i>Ars Antiqua</i> i <i>Ars Nova</i>. Notacja <i>Ars nova</i>. Motet izorytmiczny. Chace.</p> <p>14. Guillaume de Machaut - jego życie i twórczość. <i>Messe de Notre Dame</i>: struktura i styl. Dalszy rozwój motetu. Pieśni świeckie: <i>lais</i>, <i>rondeaux</i>, <i>ballade</i>, <i>virelais</i>. Forma, faktura, rytm, dysonans i <i>musica ficta</i>. Problemy wykonawcze. Przykłady</p> <p>15. Włoska <i>Ars Nova</i> (włoskie <i>trecento</i>). Włoska polifonia: geneza. Notacja. Marchettus de Padua. Podstawowe formy: <i>caccia</i>, <i>madrygał</i>, <i>ballata</i>. Francesco Landini. Charakterystyka stylu i form. Późny wiek XIV: styl manierystyczny</p>
4.	Podstawy akustyki i instrumentologii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie: zakres przedmiotu, podstawowe pojęcia 2. Wybrane problemy z dziedziny akustyki muzycznej 3. Stan badań instrumentologicznych 4. Specyfika ludowych instrumentów muzycznych 5. Specyfika profesjonalnych instrumentów muzycznych 6. Klasyfikacja Hornbostla-Sachsa instrumentów ludowych i profesjonalnych 7. Idiofony 8. Membranofony 9. Chordofony 10. Aerofony 11. Innowacje w budowie i zastosowaniu ludowych instrumentów muzycznych 12. Zarys dziejów instrumentów smyczkowych 13. Polska szkoła lutnicza 14. Zarys dziejów instrumentów klawiszowych

		15. Narzędzia muzyczne – instrumenty muzyczne, funkcje kulturowe
5.	Kultury muzyczne świata	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Społeczności egalitarne i zhierarchizowane 2. Wielogłosowość w kulturach świata 3. Systemy organizacji rytmicznej w kulturach świata 4. Muzyka w teatrze w kulturach tradycyjnych 5. Muzyka w rytuałach religijnych <p>Ćwiczenia:</p> <p>Kultury muzyczne krajów lub grup etnicznych do wyboru: Pigmeje, Etiopia, Republika Środkowoafrykańska, Turcja, Gruzja, Indie, Chiny, Japonia, Indianie Ameryki Północnej, Inuici, Boliwia, Brazylia, Aborygeni, Kraje skandynawskie, Bułgaria, Grecja, Chorwacja, Macedonia, Jugosławia, Albania</p>
6.	Historia niepisanej tradycji muzycznej w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie: specyfika i zakres przedmiotu, podstawowe pojęcia 2. Problematyka źródłowa – rodzaje, adekwatność źródeł 3. Stan badań 4. Tradycja muzyczna w środowisku dworskim 5. Tradycja muzyczna w środowisku kościelnym 6. Tradycja muzyczna w środowisku wojskowym 7. Tradycja muzyczna w środowisku miejskim 8. Tradycja muzyczna w środowisku wiejskim 9. Recepcja polskiej tradycji muzycznej w innych krajach
7.	Historia notacji muzycznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp 2. Pochodzenie neum; neumy cheironomiczne i diastematyczne; notacja dazjańska 3. Neumy diastematyczne, rozwój systemu liniowego, 'dzisiejszy' chorał, problemy interpretacyjne 4. Notacja świeckich pieśni monodycznych (trubadurzy, truwerzy i minnesingerzy) 5. Początki notacji polifonicznej; organum 6. Szkoła Notre Dame. Notacja modalna. Organa tripla i quadrupla 7. Notacja frankońska (XIII wiek) 8. Philippe de Vitry i Le Roman de Fauvel 9. Notacja menzuralna 10. Tabulatury organowe 11. Tabulatury lutniowe 12. Notacja muzyki XVII wieku
8.	Gatunki muzyki popularnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definicja muzyki popularnej, europejskie korzenie muzyki popularnej 2. Amerykańskie korzenie muzyki popularnej – blues i jazz 3. Muzyka rockowa cz. 1 – rhythm and blues, rock and roll, brytyjska inwazja, rock psychodeliczny, rock progresywny 4. Muzyka rockowa cz. 2 – hard rock, heavy metal, punk, nowa fala 5. Soul, funk, disco 6. Muzyka elektroniczna, elektroniczna muzyka taneczna, house, techno 7. Reggae, hip-hop

		8. Wprowadzenie do muzyki pop – synthpop, eurodance, Hi-NRG 9. Muzyka pop 10. Muzyka filmowa, muzyka w grach komputerowych
9.	Warsztat naukowy muzykologa	1. Przypisy i bibliografia – zasady i konwencje 2. Przypisy i bibliografia – menadżery bibliografii 3. Cyfrowa humanistyka, a muzykologia 4. Cyfrowa humanistyka. Źródła muzyczne i muzykologiczne w internecie 5. Pisanie tekstu naukowego (tworzenie konspektu, zasady edycji tekstu, problem plagiatu w nauce, specyfika gatunków piśmiennictwa muzykologicznego) 7. Prezentacja problemów naukowych 8. Programy do edycji nut. Przegląd oprogramowania 9. Programy do edycji nut. Ćwiczenia 10. Programy do analizy nagrań muzycznych. EAnalysis, Sonic Visualiser 11. Internetowe biblioteki dźwiękowe. Analiza i modyfikowanie dźwięku w programie Spear 12. Podstawy montażu nagrań cyfrowych w programie Audacity 13. Montaż nagrań cyfrowych
10.	Zasady muzyki	1. Podstawowe elementy notacji muzycznej (pięciolinia, nazwy dźwięków, znaki chromatyczne, oktawy, klucze muzyczne) 2. Diatonika, chromatyka i enharmonia (półton diatoniczny i chromatyczny, zamiana enharmoniczna dźwięków) 3. Interwały (rozmiary i przewroty interwałów, interwał melodyczny i harmoniczny), konsonanse i dysonanse oraz ich rozwiązania 4. Budowa gam krzyżkowych i bemolowych. Rozpoznawanie tonacji 5. Budowa i przewroty trójdźwięków. 6. Funkcje harmoniczne, triada harmoniczna, cztero- i pięciodźwięki 7. Skale muzyczne spoza systemu dur-moll 8. Podstawowe elementy dzieła muzycznego 9. Rytm muzyczny (wartości rytmiczne nut i pauz, przedłużanie i nieregularny podział wartości rytmicznych) 10. Metrum muzyczne (grupowanie wartości, pisownia plastyczna, przekształcanie taktów, synkopy, przedtakt, polirytmia i polimetria) 11. Agogika i dynamika, określenia wykonawcze 12. Articulacja, frazowanie, ozdobniki, skróty pisowni w muzyce
11.	Historia muzyki renesansu	Wykład i ćwiczenia: 1. Ogólna charakterystyka muzyki w XV i XVI wieku. Pojęcie 'renesans'. Periodyzacja. 2. Omówienie podstawowych terminów, form, gatunków i technik kompozytorskich stosowanych w XV i XVI wieku. (cykl mszalny, motet, frotola, madrygał, chanson, technika cantus firmus, msza parodiowana) 3. Ważniejsze ośrodki muzyczne w dobie renesansu 4. Twórczość angielska i burgundzka: Dunstable (Dunstaple) i Dufay 5. Kompozytorzy franko-flamandzcy: Busnoys i Ockeghem 6. Twórczość Josquina des Prez i Jacoba Obrechta 7. Nicolas Gombert i Cristóbal de Morales

		<p>8. Znaczenie wynalezienia druku dla dalszego rozwoju muzyki. (Paweł Gancarczyk, <i>Muzyka wobec rewolucji druki. Przemiany w kulturze muzycznej XVI wieku</i>, Toruń 2011)</p> <p>9. Muzyka instrumentalna</p> <p>10. Madrygał we Włoszech</p> <p>11. Wybitni twórcy klasycznej polifonii wokalne późnego renesansu: Palestrina i Lassus</p> <p>12. Polichóralność i technika koncertująca</p>
12.	Etnomuzykologia Polski	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie: historia dyscypliny, zakres, podstawowe pojęcia 2. Zróżnicowanie regionalne polskiej muzyki ludowej 3. Muzyka ludowa Górnego Śląska (w tym folklor górniczy) 4. Muzyka ludowa Beskidu Śląskiego 5. Muzyka ludowa Dolnego Śląska 6. Muzyka ludowa Żywiecczyzny (mieszczkańska, góralska) 7. Muzyka ludowa Podhala 8. Muzyka ludowa Rzeszowszczyzny 9. Muzyka ludowa Podkarpacia 10. Muzyka ludowa Lubelszczyzny 11. Muzyka ludowa Podlasia 12. Muzyka ludowa Mazowsza 13. Muzyka ludowa Kurpiów 14. Muzyka ludowa Kaszub 15. Muzyka ludowa Wielkopolski <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Śląsk jako region geograficzny i etnograficzny 2. Śląskie zespoły instrumentalne – od kapel do górniczych orkiestr 3. Dolny Śląsk. Muzyczne tradycje po wielkich falach przesiedleń 4. Beskidy: Śląski, Żywiecki 5. Podhale – region i stylistyka 6. Podhale – instrumenty pasterskie 7. Kurpie 8. Wielkopolska 9. Kaszuby 10. Ludowe instrumenty muzyczne – kapele 11. „Gdyby Kolberg miał fonograf” - polskie fonograficzne zbiory muzyki tradycyjnej 12. Folk w Polsce - charakterystyka zjawiska
13.	Źródłoznawstwo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszary badawcze w muzykologii historycznej i nauki pomocnicze historii 2. Podstawowe pojęcia z zakresu teorii źródłoznawstwa 3. Typy źródeł muzycznych i pozamuzycznych 4. Opis cech fizycznych, graficznych i notacyjnych źródeł, zagadnienia datacji, proveniencji i migracji źródeł, zagadnienia kodykologiczne, paleograficzne i filologiczne 5. Przegląd wybranych prac muzykologicznych ze zwróceniem uwagi na typy wykorzystanych źródeł i ich lokalizację (ćwiczenia)

		6. Katalogi tematyczne muzykaliów w archiwach i bibliotekach polskich – przegląd, rodzaje, sposób konstrukcji rekordu katalogowego, wykorzystanie w praktyce 7. Internetowe bazy i katalogi źródeł muzycznych – przegląd, możliwości wykorzystania katalogów i baz danych do badań źródłoznawczych i repertuarowych 8. Międzynarodowa baza źródeł muzycznych RISM – historia, konstrukcja, zawartość, możliwości przeszukiwania zasobów, wykorzystanie do celów badawczych 9. Zasady tworzenia rekordu katalogowego według norm RISM (wersja podstawowa i norma dla programu MUSCAT standard Marc21) dla rękopisów XVIII lub XIX w. 10. Analiza rękopisu muzycznego (XVIII lub XIX w.) w kontekście rekordu katalogowego – zagadnienia transkrypcji (odpis karty tytułowej, inskrypcje, adnotacje, zapis nutowy, abrewiacje), opis fizyczny źródła, zawartość źródła, filigrany ustalanie datacji, proveniencji, konkordancje, identyfikacja kompozycji anonimowych, weryfikacja atrybucji, skrypcyzy) 11. Wykonanie indywidualnej karty katalogowej źródła muzycznego według norm RISM
14.	Kontrapunkt staroklasyczny	1. Pojęcia wstępne: melodia, polifonia, homofonia, kontrapunkt, styl ścisły i swobodny 2. Zarys historii teorii kontrapunktu – kierunki, najważniejsze prace teoretyczne 3. Rozwój polifonii i ewolucja norm kontrapunktycznych w oparciu o prace teoretyczne do końca XVI w. 4. Tworzenie melodii stałej 5. Tworzenie gatunków kontrapunktycznych w konstrukcji 2-głosowej 6. Tworzenie wybranych gatunków kontrapunktycznych w konstrukcji 3- i 4-głosowej w praktyce
15.	Podstawy teorii muzyki	1. Teoria muzyki jako dziedzina nauki – definiowanie, systematyzacja 2. Dźwięk – mechanizm powstawania, cechy, tony składowe 3. Skala, gama, tonacja, system dur/moll 4. Diatonika, chromatyka, enharmonia 5. Interwały proste i złożone – budowa, przewroty 6. Podstawowe akordy systemu dur/moll – budowa, przewroty 7. Rytm muzyczny, metrum muzyczne 8. Skale spoza systemu dur/moll: pentatonika, skale starogreckie, średniowieczne, góralska, cygańska, całotonowa, dwunastodźwiękowa 9. Transpozycja i klucze muzyczne 10. Elementy dzieła muzycznego – analiza i interpretacja 11. Określenia agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne 12. Skróty pisowni muzycznej 13. Elementy instrumentoznawstwa, orkiestra symfoniczna i inne główne zespoły 14. Czytanie partytur – przegląd i charakterystyki w zależności od składu wykonawczego
16.	Zajęcia terenowe: kompleksowy objazd muzykologiczny	Część I: Badania etnomuzykologiczne 1. Metody prowadzenia wywiadu z wykonawcami ludowymi (śpiewakami, muzykami) 2. Specyfika prowadzenia badań w zakresie repertuaru i stylu wykonawczego muzyki ludowej regionu (subregionu) 3. Obserwacje regionalnego instrumentarium i składów ludowych zespołów Część II: Badania historii i współczesnego obrazu kultury muzycznej 1. Zapoznanie ze specyfiką działalności instytucji prowadzącej działalność naukowo-edukacyjno-popularyzatorską w dziedzinie muzyki 2. Podstawy funkcjonowania instytucji archiwizującej źródła (archiwum, biblioteka) w praktyce

		<p>3. Wstępne prace porządkowe i inwentaryzacyjne w zakresie wybranej kolekcji źródeł muzycznych</p> <p>Część III: Badania audiosfery</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spacer słuchowy w przestrzeni miasta/miejscowości zajęć terenowych 2. Poszukiwanie charakterystycznych artefaktów fonicznych 3. Rejestracja wybranych zjawisk i środowisk fonicznych przy użyciu rejestratorów cyfrowych 4. Opisy dźwiękowe, mapowanie, analiza porównawcza, interpretacja nagrań
17.	Ochrona własności intelektualnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Normy prawne a normy etyczne i obyczajowe oraz pojęcie i wewnętrzna systematyka prawa własności intelektualnej jako elementu systemu prawa 2. Geneza i źródła prawa polskiego i regulacji międzynarodowych prawo własności intelektualnej w UE oraz aktualne zmiany w uregulowaniu prawa autorskiego 3. Przedmiot prawa autorskiego – utwory, przedmioty praw pokrewnych w ogólności 4. Podmioty praw autorskich i pokrewnych 5. Utwór muzyczny jako przedmiot prawa autorskiego 6. Treść praw autorskich 7. Przejście autorskich praw majątkowych oraz umowa licencyjna 8. Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi, Komisja Prawa Autorskiego, Fundusz Promocji Twórczości 9. Ochrona praw autorskich, ochrona wizerunku, tajemnicy korespondencji oraz źródeł informacji wykorzystanych w utworze 10. Prawa pokrewne – zagadnienia szczegółowe (treść poszczególnych praw oraz ich ochrona). Ochrona sui generis baz danych 11. Urząd Patentowy RP. 12. Katalog przedmiotów własności przemysłowej i podstawowe tryby i zasady ich ochrony
18.	Język łaciński dla muzykologów	<p>Część I:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alfabet, wymowa, akcent wyrazowy 2. Rozpoznawanie czterech koniugacji, wyróżnianie tematów czasownika 3. Budowa zdania łacińskiego (podmiot, orzeczenie czasownikowe i imienne, dopełnienie bliższe i dalsze, okolicznik, przydawka) 4. Czasownik posiłkowy sum, esse, fui, czasownik regularny w formach : indicativus praesentis activi, indicativus imperfecti activi, imperativus praesentis activi, infinitivus praesentis activi 5. Rzeczowniki, przymiotniki I,II deklinacji 6. Zaimki osobowe, zwrotny, wskazujące, względny 7. Przyimki 8. Składnia ACI, accusativus duplex 9. Słownictwo z zakresu tłumaczonych tekstów 10. Wybrane zagadnienia z historii, literatury i kultury antycznej 11. Zwroty, powiedzenia, skróty łacińskie <p>Część II:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czasownik regularny w formach: indicativus praesentis passivi, indicativus imperfecti passivi, infinitivus praesentis passivi 2. Czasownik regularny w formach: coniunctivus praesentis activi i passivi, coniunctivus imperfecti activi i passivi 3. Czasownik regularny w formach: indicativus perfecti activi, infinitivus perfecti activi

		4. Czasownik regularny w formach: participium perfecti passivi, participium praesentis activi 5. Czechowiki, przymiotniki III deklinacji 6. Ablativus auctoris 7. Coniunctivus w zdaniu niezależnym i zależnym 8. Słownictwo z zakresu tłumaczonych tekstów 9. Wybrane zagadnienia z historii, literatury i kultury antycznej 10. Zwroty, powiedzenia, skróty łacińskie
19.	Historia muzyki XVII i XVIII wieku	Część I: Wykład: 1. Przełom stylistyczny ok. 1600 r. Muzyka okresu baroku – periodyzacja, ogólna charakterystyka epoki, <i>prima</i> i <i>seconda pratica</i> 2. Monodia świecka i religijna – początki i założenia, powstanie i rozwój basso continuo. 3. Twórczość C. Monteverdiego 4. Twórczość H. Schütza i D. Buxtehudego 5. Początki <i>dramma per musica</i> i rozwój opery 6. Styl koncertujący w muzyce świeckiej i religijnej (różne szkoły i ośrodki) 7. Rozwój form kantatowych – geneza i typy kantat, rozwój w różnych ośrodkach 8. Oratorium i pasja – pojęcie, geneza i rozwój w różnych ośrodkach 9. Msza w <i>stile antico</i> i <i>missa concertata</i> epoki baroku 10. Muzyka instrumentalna epoki baroku – rozwój instrumentów i form instrumentalnych, sonata i suita barokowa, główne ośrodki rozwoju muzyki instrumentalnej 11. Rozwój muzyki skrzypcowej – główne formy i przedstawiciele 12. Muzyka lutniowa i na instrumenty klawiszowe (klawesyn, klawikord, organy) 13. Życie i twórczość J.S. Bacha 14. Życie i twórczość G.F. Händla 15. Podstawy barokowej retoryki muzycznej Ćwiczenia: 1. Wprowadzenie w kontekst kultury baroku 2. Polichoralność. Między renesansem a barokiem (kompozytorzy niderlandzcy, włoscy, niemieccy, francuscy). Motet. Madrygał 3. Monodia akompaniowana. Styl monodyczny. Pieśni (Caccini, Dowland, Lawes) 4. Wczesna opera we Włoszech: Florencja i <i>dramma per musica</i> (Jacopo Peri <i>Dafne</i> , 1598). Air de cour 5. Koncerty kościelne. Początki oratorium, pasji, kantaty 6. Rozwój gatunków muzyki instrumentalnej (wariacje ostateczne, gatunki improwizowane) 7. Pierwsze opery w pozostałych ośrodkach: <i>Cadmus et Hermione</i> (1673) J.B. Lulliego, <i>Dafne</i> (1627) H. Schütza, „Zarzuela” J.H. de Polanco (ok. 1630), <i>Venus i Adonis</i> J. Blowa (1683) i <i>Dydona i Eneasz</i> (1689) H. Purcella 8. Muzyka instrumentalna. Techniki gry (Frescobaldi, Kapsberger, Froberger, E. Reusner mł., P. Siefert, B. Marini, skrzypce i instr. dęte) 9. <i>Ballet de cour</i> , tańce Praetoriusa, sonata i suita w połowie XVII wieku 10. <i>Atys</i> i <i>Mieszczanin szlachcicem</i> J.B. Lulliego oraz jego muzyka instr. „Niemieccy lulliści”. Opracowania suitowe na orkiestrę kameralną. 11. Msza – przegląd gatunku

	<p>12. Opera neapolitańska i aria da capo w operach, kantatach</p> <p>13. Concerto grosso (A. Corelli, G.F. Händel, koncerty brandemburskie J.S. Bacha) i koncert solowy: A. Vivaldi, S.L. Weiss, J.S. Bach</p> <p>14. Arie w twórczości komp. tj.: J.A. Hasse, J.D. Heinichen, J.D. Zelenka, J.S. Bach, G.F. Haendel. Ślęscy uczniowie J. S. Bacha i śląski epizod Georga Philippa Telemanna</p> <p>Część II:</p> <p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ogólna charakterystyka epoki, zagadnienia terminologiczne (późny barok, rokoko i styl <i>galant</i>, <i>Empfindsamer Stil</i>, <i>Vorklassik</i>, klasycyzm, okres <i>Sturm und Drang</i>) 2. Estetyka muzyczna (retoryka i afekt) oraz teoria muzyki XVIII w. (traktaty, podręczniki i leksykony) 3. Główne ośrodki kultury muzycznej i szkoły „przedklasyczne” 4. Klasycyzm wiedeński – charakterystyka, stylistyka, przedstawiciele 5. Teoria formy sonatowej (terminologia, geneza i rozwój, analiza i interpretacja) 6. Rozwój opery (opera <i>buffa</i> i <i>seria</i>, <i>Singspiel</i>, reforma operowa Glucka, twórczość W.A. Mozarta) 7. Oratorium w XVIII w. – kontynuacja tradycji (oratorium włoskie i niemieckie, twórczość J. Haydna) 8. Rozwój muzyki na instrumenty klawiszowe (J.S. Bach i jego synowie, klasycy wiedeńscy, instrumentarium, gatunki i formy) 9. Rozwój muzyki na instrumenty smyczkowe (muzyka skrzypcowa – szkoły włoskie i francuskie) 10. Twórczość symfoniczna oraz muzyka orkiestrowa (koncerty publiczne, symfonia klasyczna, koncert solowy) 11. Muzyka kameralna (muzykowanie domowe, trio i kwartet smyczkowy, <i>Harmoniemusik</i>) 12. Pieśń i muzyka wokalna (powstanie „nowoczesnego” gatunku pieśni, twórczość L. van Beethovena) 13. Podstawowe gatunki i formy muzyki religijnej (katolicka i protestancka muzyka kościelna, józefinizm i encyklika <i>Annus qui</i> papieża Benedykta XIV) 14. Znaczenie twórczości J. Haydna i W. A. Mozarta 15. Nowatorstwo twórczości L. van Beethovena <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienia wstępne: rola i miejsce muzyki w życiu społecznym i kulturalnym epoki, zagadnienia terminologiczne 2. Rozwój piśmiennictwa muzycznego (traktaty, leksykografia, czasopisma) oraz nauki o muzyce (badania źródłowe, muzyka na uniwersytetach) 3. Teoria afektów, retoryka i semantyka muzyczna w świetle traktatów 4. Gatunki muzyki scenicznej w okresie wczesnoklasycznym (Włochy, Francja, Niemcy, inne ośrodki). Reforma operowa Glucka. Rozwój opery w okresie klasycyzmu dojrzałego 5. Twórczość sceniczna Wolfganga Amadeusa Mozarta na tle epoki (zróżnicowanie gatunkowe, charakterystyka elementów dzieła, wpływ gatunków muzyki instrumentalnej) 6. Twórczość oratoryjna i religijna – analiza wybranych przykładów 7. Rozwój instrumentarium w epoce klasycyzmu z uwzględnieniem traktatów 8. Wczesnoklasyczna sonata na instrumenty klawiszowe – zagadnienia estetyczne, krystalizacja formy, terminologia (D. Scarlatti, C.Ph.E. Bach) 9. Sonata w twórczości kompozytorów dojrzałego klasycyzmu – analiza i interpretacja na przykładzie twórczości J. Haydna, W.A. Mozarta, L. van Beethovena
--	---

		<p>10. Wczesna twórczość symfoniczna (Mannheim, Wiedeń, symfonia we Włoszech). Rozwój symfonii w twórczości Josepha Haydna. Geneza i rozwój symfonii programowej (J. Haydn, C. Ditters von Dittersdorf, L. van Beethoven)</p> <p>11. Koncert na instrument solowy z towarzyszeniem orkiestry – koncerty fortepianowe (J. Ch. Bach, W.A. Mozart, L. van Beethoven), koncerty na instrumenty smyczkowe (G. Tartini, L. Boccherini, W.A. Mozart), koncerty na pozostałe instrumenty (J.J. Quantz, J. Haydn, W.A. Mozart), koncerty podwójne i potrójne (W.A. Mozart, L. van Beethoven)</p> <p>12. Twórczość kameralna – tria i kwartety (J. Haydn), <i>Harmoniemusik</i></p> <p>13. U źródeł pieśni romantycznej (J.F. Reichardt, L. van Beethoven)</p>
20.	Antropologia muzyczna	<p>Wykład i ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Etnomuzykologia – nazwa, przedmiot i metody badań 2. Ewolucjonizm a dyfuzjonizm w muzykologii 3. Teoria kręgów kulturowych i jej rozwinięcie na gruncie amerykańskim 4. Antropologiczny i muzykologiczny nurt badań w etnomuzykologii amerykańskiej od lat 50. XX wieku 5. Koncepcja badań terenowych Alana Merriama 6. Muzyka jako zachowanie symboliczne 7. Problem funkcji w muzyce 8. Koncepcja badań etnomuzykologicznych Johna Blackinga 9. Koncepcja badań etnomuzykologicznych Simchy Aroma 10. Emiczne vs. etyczne podejście do badań 11. Kierunek kognitywny w badaniach etnomuzykologicznych 12. Przykłady etnoteorii w kulturach tradycyjnych 13. Antropologia postmodernistyczna i jej wpływ na etnomuzykologię
21.	Harmonia	<p>Część I:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sposób zapisu konstrukcji harmoniczych, podstawy łączenia akordów, elementy harmonizacji sopranu 2. Rodzaje dominant i ich aplikacyjność (dominanta septymowa, z podwójnym opóźnieniem i nonowa bez prymy) 3. Rodzaje kadencji harmoniczych 4. Dźwięki obce: opóźnienia pierwszego i drugiego rodzaju 5. Bas cyfrowany 6. Akordy na stopniach pobocznych 7. Akordy z dodaną sekstą i akordy z dodaną septymą 8. Zwodnicze rozwiązanie dominant 9. Dominanta wtrącona i wtrącona wstecznie. Elipsa (wyrzutnia) 10. Akord i kadencja neapolitańska 11. Alteracje i zwrot tristanowski 12. Rodzaje modulacji. <p>Część II:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powtórzenie: gama, skala, tonacja, triada harmoniczna, kadencje, akordy poboczne, funkcje na wszystkich stopniach gamy, progresje, dźwięki obce, zboczenia modulacyjne, elipsa. 2. Modulacje – zasady szczegółowe (diatoniczna, chromatyczna, enharmoniczna) 3. Tonalność rozszerzona, tonalność progresywna, zwrot tristanowski.

		<p>4. U schyłku tonalności dur-moll: relacje mediantowe wyższego rzędu, osłabianie funkcjonalności akordowej, centrum brzmieniowe</p> <p>5. Między tonalnością dur-moll a nową modalnością, A. Skriabin - akord prometejski</p> <p>6. Harmonika impresjonistyczna</p> <p>7. Harmonika kwartowa/sekundowa</p> <p>8. Politonalność, polimodalność, poliakordyka</p> <p>9. Swobodna atonalność</p> <p>10. Harmonika sekundowa, klastery</p> <p>11. Pandiatonika, struktury mieszane, harmonika jazzowa.</p> <p>12. Metody analizy harmonicznego XIX i XX w. - ogólna charakterystyka wybranych systemów</p>
22.	Podstawy analizy dzieła muzycznego	<p>1. Zagadnienia wstępne. Analiza muzyczna – cele, historia, metody</p> <p>2. Teoria analizy H. Erpfa</p> <p>3. Podstawowe elementy dzieła</p> <p>4. Analiza form tanecznych – mazurki polskich kompozytorów</p> <p>5. Formy polifoniczne – analiza fug barokowych i XX-wiecznych</p> <p>6. Forma sonatowa – analiza klasycznych sonat fortepianowych</p> <p>7. Wariacja – analiza dzieł z okresu romantyzmu</p> <p>8. Przykłady analizy dzieł muzyki XX w.</p>
23.	Audiosfera współczesna	<p>Wykład:</p> <p>1. Koncepcja ekologii dźwiękowej R. Murraya Schafera. Audiosfera i pejzaż dźwiękowy</p> <p>2. Zagrożenia foniczne: hałas, schizofonia, agresja dźwiękowa. Strategie ochrony i rewaloryzacji pejzażu dźwiękowego</p> <p>3. Cisza we współczesnym pejzażu dźwiękowym. Kulturowe konteksty ciszy</p> <p>4. Muzyka w przestrzeni publicznej. Funkcjonalne konteksty muzyki</p> <p>5. Historyczne pejzaże dźwiękowe – możliwości badań, próby rekonstrukcji</p> <p>6. Audiosfera współczesnego miasta: problemy metodologiczne, wybrane realizacje</p> <p>Ćwiczenia:</p> <p>1. Warsztaty pogłębionego słuchania – ćwiczenia foniczne</p> <p>2. Audiosfera przestrzeni domowej</p> <p>3. Cisza i hałas w przestrzeni miasta</p> <p>4. Artefakty dźwiękowe miasta: hejnał, dzwony, muzyka uliczna</p> <p>5. Projektowanie spacerów fonicznych w mieście</p> <p>6. Badania audiosfery przeszłości – wywiady rodzinne</p>
24.	Leksykografia muzyczna	<p>1. Zarys dziejów leksykografii muzycznej</p> <p>2. Charakterystyka wybranych encyklopedii i leksykonów muzycznych polskich i obcych</p> <p>3. Analiza struktury haseł w <i>Encyklopedii Muzycznej PWM</i></p> <p>4. Referowanie literatury związanej z tematyką haseł</p> <p>5. Omówienie podstawowych znaków korektorskich</p> <p>6. Korekta tekstów encyklopedycznych</p> <p>7. Redagowanie haseł (praca w grupach)</p> <p>8. Pisanie krótkich haseł o różnej strukturze, wg wzorców konstrukcji haseł przyjętych w wybranych naukowych encyklopediach muzycznych (<i>Encyklopedia Muzyczna PWM</i>, <i>The New Grove Dictionary of Music and Musicians</i>, <i>Riemann Musik-Lexikon</i>) oraz encyklopediach powszechnych</p>

25.	Translatorium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp. Teoria przekładu 2. Przekładoznawstwo. Stanisław Barańczak i Magdalena Heydel 3. Terminy muzyczne w języku angielskim. Warsztat przekładu 4. Johannes Tinctoris 5. Conrad von Zabern 6. Nicola Vicentino 7. W. A. Mozart 8. L. van Beethoven 9. Leon Theremin 10. Alessandro Moreschi 11. Jacques Hanschin 12. Alban Berg 13. Erich Korngold 14. Elizabeth Coolidge 15. Phrasel verbs w tekstach muzykologicznych
26.	Zajęcia terenowe: źródłoznawstwo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie ze specyfiką opracowywanego zbioru 2. Wstępne prace porządkowe i/lub inwentaryzacyjne w zależności od stanu przechowywania źródeł 3. Typologia i krytyka źródeł w praktyce 4. Czynności porządkowe na źródle, zabezpieczenie źródła, wykonanie foliacji lub paginacji (w koniecznych przypadkach) 4. Opis cech fizycznych i zawartości źródła w praktyce 5. Dekodowanie treści źródła w praktyce 6. Tworzenie kart katalogowych i/lub rekordów katalogowych według normy RISM (w przypadku kolekcji muzykaliów) 7. Tworzenie nowych rekordów lub weryfikacja dotychczasowych rekordów w bazie RISM za pośrednictwem programu Muscat według standardu Marc 21 (w przypadku kolekcji muzykaliów) lub za pośrednictwem formularza do katalogowania
27.	Estetyka muzyczna	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe problemy estetyki w ujęciu historycznym i współczesnym 2. Zmysłowość w estetyce 3. Przeżycie estetyczne i doświadczenie estetyczne 4. Jakość i wartość estetyczna. Teoria wartości estetycznej 5. Klasyfikacje wartości. Wartości artystyczne i wartości estetyczne 6. Deestetyzacja sztuki i estetyzacja życia codziennego <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Estetyka w świecie ludzi i zwierząt 2. Estetyka pięciu zmysłów. Zmysłowość w doświadczeniu muzyki 3. Estetyczne doświadczenie muzyki 4. Analiza kategorii wartości estetycznych 5. Wartości artystyczne i wartości estetyczne muzyki 6. Pozaestetyczne wartości muzyki
28.	Proseminarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definiowanie tematu pracy, przedmiotu, zakresu i celu badań, źródeł 2. Stan badań

		3. Struktura pracy 4. Cytat, parafraza, plagiat 5. Przypisy i bibliografia 6. Ilustracje, tabele, wykresy, przykłady nutowe 7. Poprawność językowa 8. Błędy językowe 9. Streszczenie 10. Abstrakt 11. Prezentacja konferencyjna 12. Realizacja pracy pisemnej i jej omówienie
29.	Zajęcia terenowe: badania pejzażu dźwiękowego	Badania terenowe audiosfery miasta: opis, rejestracja, analiza, mapowanie wybranej przestrzeni. Zajęcia w zespołach 3-osobowych
30.	Zajęcia terenowe: objazd etnomuzykologiczny	1. Badania terenowe w zakresie śpiewaków, muzyków i wytwórców ludowych instrumentów muzycznych 2. Dokumentacja (fonograficzna, fotograficzna, filmowa) pieśni i muzyki ludowej, wytwarzania ludowych instrumentów 3. Praktyczne zastosowania etnomuzykologicznej metodologii i metodyki
31.	Historia muzyki XIX wieku	Wykład: 1. Romantyzm - definicja, charakterystyka epoki, periodyzacje 2. Pieśń I poł. XIX w. 3. Liryka instrumentalna i wirtuozostwo I poł. XIX w. 4. Symfonia I poł. XIX w. 5. Opera I poł. XIX w. (niemiecka, włoska, francuska) 5. Muzyka religijna XIX w. 6. "Wojna romantyków" 7. Muzyka kameralna XIX w. 8. Reforma Wagnerowska 9. Szkoły narodowe: rosyjska, polska, czeska, skandynawska. 10. Opera II poł. XIX w. 11. Zmierzch romantyzmu - między romantyzmem a modernizmem. Ćwiczenia: 1. Zdefiniowanie pojęć: klasycyzm-romantyzm, narodowość-universalizm, historyzm-awangarda 2. Analiza idiomu pieśniowego: Schubert - Schumann - Loewe 3. Chopin - Schumann - Liszt. Próba charakterystyki "trzech kultur" muzyki solowej I poł. XIX w. 4. Muzyka absolutna a programowa - uwertura koncertowa i symfonia I poł. XIX w. 5. Wybitni przedstawiciele i dzieła opery francuskiej, włoskiej i niemieckiej I poł. XIX w. 6. Charakterystyka muzyki protestanckiej i katolickiej XIX w. 7. Analiza komparatystyczna symfoniki Brahmsowskiej i Szkoły Nowoniemieckiej. 8. Analiza wybranych oper i dramatów muzycznych R. Wagnera/ 9. Charakterystyka porównawcza szkół narodowych w kontekście ich uwarunkowań politycznych, społecznych, kulturowych oraz próba zdefiniowania idiomu narodowego szkoły rosyjskiej, polskiej, czeskiej i skandynawskiej. 10. Próba zdefiniowania syndromów końca epoki oraz charakterystyka nurtów modernistycznych

32.	Historia muzyki polskiej XVIII i XIX wieku	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Późny barok w muzyce polskiej 2. Powstanie i rozwój opery polskiej w XVIII i na początku XIX wieku 3. Główni przedstawiciele polskiej muzyki symfonicznej w XVIII wieku 4. Muzyka skrzypcowa Karola Lipińskiego 5. Polscy kompozytorzy muzyki kameralnej w okresie klasycyzmu 6. Muzyka fortepianowa polskiego klasycyzmu i preromantyzmu 7. Muzyka religijna, pieśń i kantata w muzyce polskiej okresu klasycyzmu 8. Twórczość kompozytorska oraz prace teoretyczne Józefa Elsnera i Karola Kurpińskiego 9. Przegląd gatunków w twórczości kompozytorskiej Fryderyka Chopina 10. Polska symfonia w XIX wieku 11. Polska romantyczna muzyka skrzypcowa w twórczości kompozytorów-wirtuozów 12. Pianiści i kompozytorzy muzyki fortepianowej po Chopinie 13. Opera polska w XIX wieku 14. Muzyka religijna i pieśń polska w epoce romantyzmu <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze polskie opery 2. Analiza symfonii polskich z okresu wczesnego i dojrzałego klasycyzmu 3. Twórczość polonezowa Karola Lipińskiego 4. Muzyka fortepianowa Marii Szymanowskiej i Ignacego Feliksa Dobrzyńskiego 5. Utwory o charakterze narodowym w muzyce polskiej przełomu XVIII i XIX wieku 6. Opery Karola Kurpińskiego 7. Analiza „Fantazji f-moll” Fryderyka Chopina 8. Elementy narodowe w twórczości Zygmunta Noskowskiego 9. Opery Władysława Żeleńskiego 10. Muzyka fortepianowa Juliusza Zarębskiego 11. Polski koncert fortepianowy w epoce romantyzmu 12. Twórczość Stanisława Moniuszki
33.	Wykład monograficzny: Chopin znany i nieznany	<ol style="list-style-type: none"> 1. Główne kierunki i tendencje współczesnych badań chopinowskich 2. Studia Chopina w Szkole Głównej Muzyki Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1826-29) 3. Wokół wykładów Józefa Elsnera w Szkole Głównej Muzyki Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego 4. O fragmentach muzycznych z ostatniej karty Tria g-moll op. 8 Chopina 5. Przemiany stylu Chopina. Od stile brillante do późnej syntezy stylistycznej 6. Harmonia i tonalność w procesie przemian estetyki Chopina 7. O akordzie tristanowskim u Chopina 8. Autografy Chopina. Systematyka i krytyka źródeł 9. Chopina propozycje dla Europy. 10. Polonaise Chopina – zagadka inicjalnej figury dźwiękowej 11. Dziewiętnastowieczne transkrypcje utworów Chopina – systematyka 12. Dziewiętnastowieczne transkrypcje Poloneza cis-moll op. 26 nr 1 Chopina na skrzypce i fortepian 14. O Jana Karłowicza „filologicznej” transkrypcji Preludium h-moll op. 28 nr 6 Chopina
34.	Semiotyka muzyki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie do semiotyki ogólnej. 2. Semiotyka muzyczna - systematyka i historia.

		3. Znak - definicja i klasyfikacje 4. Metafora konceptualna 5. Topika muzyczna 6. Kategoria modalizacji muzycznej 7. Kryptografia muzyczna 8. Language communicable 9. Intertekstualność 10. Narracja muzyczna 11. Archetypy narracyjne 12. Semiotyka muzyki filmowej
35.	Kontrapunkt swobodny	1. Charakterystyka kontrapunktu swobodnego w kontekście kontrapunktu ścisłego (materiał dźwiękowy, akord jako podstawowa jednostka odniesienia, układy głosów, formy i gatunki, traktowanie dysonansów) 2. <i>Stylus luxurians</i> w twórczości H. Schütza 3. Zasady tworzenia układu dwugłosowego z cantus firmus (podstawowe formy) 4. Rodzaje imitacji 5. Imitacja kanoniczna w kontrapunkcie swobodnym 6. Imitacja periodyczna i jej zastosowania (inwencja) 7. Teoria fugi 8. Ćwiczenia wybranych współczynników fugi (rodzaje tematu, odpowiedzi, progresja modulacyjna a snucie motywiczne, stretto) 8. Analiza i kompozycja typów fugi w jej różnych typach (m.in. fuga pojedyncza i wielokrotna, fuga instrumentalna, fuga z <i>cantus firmus</i>) 9. Analiza kontrapunktu harmonicznego w twórczości J.S. Bacha i innych kompozytorów epoki baroku 10. Klasyczne i romantyczne oblicza historycznych technik kontrapunktycznych 11. Wykorzystanie kontrapunktu na gruncie XX-wiecznych systemów tonalnych
36.	Estetyka muzyki filmowej	Wykład: 1. Teoria muzyki filmowej w ujęciu historycznym 2. Cechy muzyki filmowej w kontekście wybranych teorii 3. Funkcje muzyki w filmie 4. Teoria muzyki filmowej Michela Chiona 5. Percepcja dźwięku w filmie 6. Estetyka teledysku Ćwiczenia: 1. Muzyka w filmie niemym i współczesne projekty umuzyycznienia filmu niemego 2. Początki filmu dźwiękowego 3. Funkcje muzyki w horrorze, thrillerze i filmie kryminalnym 4. Funkcje muzyki w filmach historycznych 5. Funkcje muzyki w filmach science-fiction 6. Musical
37.	Zajęcia terenowe: organizacja wydarzeń muzycznych	1. Regionalny pejzaż festiwalowy - charakterystyka 2. Projektowanie festiwalu jako odpowiedź na kulturowe zapotrzebowanie regionu 3. Przygotowanie cyklu koncertowego 4. Projekt strony graficznej (folder, plakat)

		5. Koncepcja programowa, grupy docelowe, finansowanie 6. Słowo wiążące, reklama w mediach 7. Praktyczna organizacja koncertu lub cyklu koncertowego
38.	Praktyki zawodowe	1. Procedura realizacji praktyk 2. Szkolenie BHP 3. Zapoznanie się z zakresem działalności i charakterystyką zakładu pracy 4. Zapoznanie się z procedurami funkcjonowania zakładu pracy 5. Wykonywanie zadań ustalonych indywidualnie w programie realizacji praktyk
39.	Seminarium licencjackie	1. Kryterium naukowości w pracy badawczej 2. Tworzenie ogólnego planu pracy 3. Formułowanie poprawnego i adekwatnego tytułu pracy licencjackiej 4. Tworzenie konspektu 5. Wybór perspektywy teoretycznej i metod badawczych 6. Dobór literatury przedmiotu 7. Baza Źródłowa w badaniach muzykologicznych
40.	Historia muzyki XX i pocz. XXI wieku	Wykład: 1. Heurystyka muzyki XX i XXI wieku 2. Narodziny moderny: kontynuacje stylu romantycznego 3. Narodziny moderny: transformacje języka muzycznego i rewolty synkretyczno-muzyczne 4. Pierwsza moderna: prostota i złożoność 5. Pierwsza moderna: przeszłość i tradycja 6. Moderna w ustrojach totalitarnych: III Rzesza 7. Moderna w ustrojach totalitarnych: ZSRR 8. Podzwonne estetyki normatywnej (na przykładzie PRL) 9. Druga moderna: melosfera i chronosfera 10. Druga moderna: sonosfera i fonosfera 11. Postmoderna: między prostotą a złożonością 12. Postmoderna: eksploracje muzycznej przeszłości 13. Postmoderna: w skarbnicy tradycyjnych kultur muzycznych Ćwiczenia: Dział tematyczny 1: Główne kierunki i tendencje w muzyce epoki modernizmu: 1. Impresjonizm (C. Debussy, M. Ravel) 2. Ekspresjonizm w muzyce A. Skriabina i R. Straussa 3. Futuryzm (F. Balilla Pratella, L. Russolo) 4. Folklorizm (B. Bartók, Z. Kodály) 5. Neoklasycyzm w twórczości kompozytorów francuskich, niemieckich, rosyjskich, włoskich, amerykańskich i polskich 6. Dodekafonia – twórczość kompozytorów wiedeńskiej szkoły dodekafonicznej 7. Totalny serializm (L. Nono, P. Boulez, K. Stockhausen, G. Ligeti) 8. System modalny O. Messiaena 9. Aleatoryzm w twórczości J. Cage'a, K. Stockhausena, aleatoryzm kontrolowany W. Lutosławskiego 10. Rozwój muzyki elektronicznej w XX w. 11. Sonoryzm w twórczości polskich kompozytorów

		<p>12. Nurt muzyki eksperymentalnej (J. Cage, E. Brown, H. Skempton), grafika muzyczna (E. Brown, S. Bussotti, A. Logothetis), muzyka konceptualna; kompozycje oraz dzieła teoretyczne B. Schaeffera</p> <p>Dział te,atyczny 2: Główne idee muzyczne w epoce postmodernizmu (od ok. 1970):</p> <p>13. Minimalizm i postminimalizm w twórczości kompozytorów amerykańskich i angielskich</p> <p>14. Idee nowego eksperymentalizmu</p>
41.	Muzyka polska XX i pocz. XXI wieku	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karłowicz, Szymanowski i polscy neoklasycy (1900-1939) 2. „Moderna zniewolona”. Polska kultura muzyczna w czasie okupacji hitlerowskiej i w okresie realizmu socjalistycznego 3. Awangarda, szkoła polska i prymat sonoryzmu (1956-1970) 4. Postmodernistyczny dialog z przeszłością (od ok. 1970) <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pieśni i poematy symfoniczne Mieczysława Karłowicza 2. Młoda Polska w muzyce 3. Przemiany stylistyczne twórczości Karola Szymanowskiego 4. Tendencje neoklasyczne w muzyce polskiej 5. Józef Koffler – neoklasyk i dodekafonista 6. Tendencje ekspresjonistyczne w muzyce polskiej 7. Nurt sonorystyczny (K. Penderecki, K. Serocki, W. Kotoński, K. Moszumańska-Nazar, M. Stachowski, W. Szalonek) 8. Aleatoryzm kontrolowany W. Lutosławskiego 9. Formy otwarte w twórczości B. Schaeffera 10. Zasada symetrii i geometryczny plan dzieła w twórczości Andrzeja Panufnika 11. Minimalizm i postminimalizm w muzyce polskiej (T. Sikorski, Z. Krauze, W. Kilar i H. M. Górecki) 12. Echa tradycji różnych epok w postawangardowej twórczości Krzysztofa Pendereckiego 13. Nowy romantyzm w muzyce polskiej po 1976 r. (E. Knapik, A. Krzanowski, A. Lasoń) 14. Surkonwencjonalizm w twórczości P. Szymańskiego 15. Twórczość kompozytorów młodszego pokolenia (P. Mykietyn, A. Zubeł, D. Przybylski)
42.	Badania kulturowe nad dźwiękiem i muzyką	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kultura jako tekst. Opis gęsty Clifforda Geertza 2. Kultura jako performans. Perspektywy performatyki 3. Zwrot kulturowy we współczesnej humanistyce 4. Kłopoty z pojęciem kultury muzycznej. Kultura a cywilizacja muzyczna w ujęciu Ewy Kofin 5. Kultura muzyczna w ujęciu Krzysztofa Moraczewskiego <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulturowa historia muzyki artystycznej Zachodu 2. Badania nad muzyką popularną 3. Perspektywy sound studies w kontekście współczesnej muzykologii 4. Badania nad historycznym pejzażem dźwiękowym 5. Dźwięk w życiu codziennym
43.	Współczesne życie muzyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czego słuchają Polacy? Raporty i badania opinii publicznej 2. Przemysł rocznicowy w polskim życiu muzycznym 3. „Dobra zmiana” w kulturze

		4. „Efekt Bilbao”. Nowe instytucje muzyczne w Polsce 5. „Pełna kultura – puste konta”. Sytuacja ludzi kultury w Polsce 6. System muzyki współczesnej w Polsce 7. Instytucje muzyczne we Wrocławiu 8. Dokumentacja i badania nad współczesnym życiem muzycznym
44.	Podstawy dydaktyki	1. Pojęcie dydaktyki i systemu dydaktycznego, dydaktyka jako nauka 2. Nowożytnie systemy dydaktyczne w zarysie 3. Cele kształcenia 4. Zasady nauczania 5. Ogniwa procesu kształcenia 6. Treści kształcenia – pojęcie, zasady doboru 7. Metody nauczania i szczegółowe działania metodyczne 8. Środki dydaktyczne. Funkcje i treść podręczników szkolnych 9. Formy organizacji nauczania – lekcja (układ, sposób przygotowania) i pozostałe formy 10. Sprawdzanie i pomiar osiągnięć szkolnych 11. Rozwijanie dyspozycji psychofizycznych ucznia 12. Uczeń – nauczyciel – szkoła 13. Niepowodzenia szkolne – przyczyny, środki zaradcze
45.	Emisja głosu	1. Budowa narządu mowy 2. Prawidłowe działanie narządu mowy i aparatu oddechowego 3. Higiena głosu nauczyciela i ucznia 4. Patologie głosu 5. Nauka prawidłowego wydobywania głosu w śpiewie i mowie (postawa ciała, prawidłowa praca oddechu, właściwe funkcjonowanie aparatu mowy) – ćwiczenia wokalne 6. Ćwiczenia artykulacyjne, zasady poprawnej wymowy, akcentowanie, frazowanie i modulacja głosu – praca z tekstem, prawidłowe używanie głosu podczas zajęć szkolnych
46.	Dydaktyka przedmiotu „Muzyka” w szkole podstawowej i ponadpodstawowej	1. Edukacja jako misja – teoria a praktyka (J. Korczak, Pisma Wybrane) 2. Model nauczyciela Muzyki 3. Awans zawodowy (Plan rozwoju zawodowego) 4. Rozporządzenia regulujące pracę w szkole. Ustawa o zawodzie nauczyciela – Karta Nauczyciela – analiza poszczególnych podpunktów 5. Reforma szkolnictwa – analiza 6. Konspekt – konstrukcja, nauka prawidłowego sporządzania, ćwiczenia 7. Podstawa programowa przedmiotu Muzyka – treści programowe. Przedstawienie wybranych programów nauczania. Założenia dydaktyczno-wychowawcze, cele kształcenia, analiza treści kształcenia 8. Podstawowe formy kontaktu dziecka z muzyką. Metodologia nauczania piosenek dziecięcych. Sposoby kształcenia słuchu wysokościowego, poczucia tempa i rytmu. Nabywanie umiejętności praktycznych 9. Rozwój zdolności muzycznych. Muzyka w kształtowaniu wyobraźni i postawy twórczej 10. Twórcy nowej koncepcji wychowania muzycznego: Z. Kodaly, C. Orff, E. J. Dalcroze – metody, techniki, refleksja pedagogiczna, zastosowanie w praktyce. Ćwiczenia z wykorzystaniem zestawu dziecięcych instrumentów perkusyjnych. Nauka elementów improwizacji 11. Formy zintegrowanego wychowania muzycznego (Uwagi o związkach muzyki z innymi sztukami, muzyka a obraz, Teatr Muzyczny). Rozwijanie aktywności twórczej dzieci (gry, zabawy, multimedia)

		<p>12. Ogólnowychowawcze wartości muzyki</p> <p>13. Koncepcja wychowania bez porażek wg Thomasa Gordona</p> <p>14. Literatura metodyczna – dyskusja na podstawie książki: „Uczeń w teatrze życia szkolnego”, Andrzej Janowski, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1998</p> <p>15. Podstawy estetyczne wychowania muzycznego na podstawie „Muzyka a wychowanie”, Maria Przychodzińska-Kaciczak, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1979</p>
47.	Dydaktyka przedmiotu „Audycje muzyczne” w szkole muzycznej I stopnia	<p>1. Zagadnienia metodyczno-pedagogiczne: szkoła jako szczególne miejsce pracy, szkolny savoir-vivre, umiejętność prawidłowego przygotowania się do zajęć oraz ich rozplanowanie w trakcie jednostek lekcyjnych (scenariusze i konspekty zajęć), konstruowanie rozkładu zajęć w oparciu o program, sposoby pogłębiania zainteresowań muzycznych u uczniów, sztuka efektywnego nauczania</p> <p>2. Analiza przykładowych dokumentów szkolnych lub ich tworzenie, w szczególności związanych z przedmiotem audycji muzycznych w szkole muzycznej I stopnia oraz obowiązujących przepisów regulujących pracę w szkole: podstaw programowych, wybranych programów nauczania, wymogów edukacyjnych, Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania, Statutu Szkoły, Karty Nauczyciela, wybranych rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla artystycznych szkół muzycznych I stopnia</p> <p>3. Cele, treści, formy i metody nauczania „Audycji muzycznych” w szkołach muzycznych I stopnia</p> <p>4. Przegląd literatury przedmiotowej i jej omówienie</p> <p>5. Materiały pomocnicze dla uczniów, rodzaje zadań domowych</p> <p>6. Konspekty i treści lekcji audycji muzycznych</p> <p>7. Środki dydaktyczne na zajęciach teoretycznych w szkołach muzycznych I st.</p> <p>8. Sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów</p> <p>9. Awans zawodowy nauczyciela</p> <p>10. Jak odnosić sukcesy wychowawcze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowanie autorytetu, - utrzymywanie dyscypliny w klasie, - nawiązywanie dobrych relacji z uczniami i ich rodzicami, - właściwe korzystanie z systemu nagradzania

Nazwa kierunku studiów: Muzykologia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 107

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Metodologia badań muzykologicznych	<p>Część I:</p> <p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Historyczne konteksty muzyki atonalnej 2. Źródła muzyki atonalnej 3. Metody deskryptywne analizy muzyki atonalnej 4. Historyczne konteksty muzyki dodekafonicznej i serialnej 5. Metody deskryptywne analizy muzyki dodekafonicznej 6. Metody deskryptywne versus normatywne – wprowadzenie 7. Deskryptywne metody analizy warstwowej i procesualnej 8. Historyczne problemy analizy stylokrytycznej i stylometrycznej 9. Problemy analizy generatywnej w świetle teorii językoznawczych 10. Analiza pomiarowa wykonań muzycznych – <i>timing</i> 11. Analiza pomiarowa wykonań muzycznych – spektromorfologia 12. Analiza pomiarowa wykonań muzycznych – synkretizm metodologiczny 13. Analiza kwantytatywna – liczenie – klasy wysokości dźwiękowych <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metoda analizy muzyki atonalnej (A. Webern, <i>6 Bagatellen</i> op. 9) 2. Metoda analizy dodekafonicznej (A. Webern, <i>Variationen</i> op. 27) 3. Przesłanki serializmu (A. Webern, <i>Symphonie</i> op. 21) 4. <i>Schichtenlehre</i> Heinricha Schenker'a do badań nad muzyką dawną i nowszą (XX wiek) 5. Metoda analizy procesu tematycznego w muzyce tonalnej (Rudolf Reti) 6. Generatywna teoria analizy muzyki tonalnej (Fred Lerdahl, Ray Jackendoff) 7. Model „implikacji-realizacji” w badaniach stylokrytycznych (Eugen Narmour, Leonard B. Meyer) 8. Metoda integracji strukturalnej (Andrzej Tuchowski) 9. Audacity 2.2.1 i metoda pomiaru agogicznego (<i>timing</i>) (Krystyna Juszyńska i Piotr Rogowski) 10. Spectral Analysis, Editing and Resynthesis (SPEAR) (Michael Klingbeil) i Sonic visualizer 3.0 11. Metoda spektromorfologiczna analizy wykonań muzycznych <i>The Mazurka Project</i> (Nicolas Cook) 12. Synkretyczna metoda analizy sonologicznej (Iwona Lindstedt na tle teorii sonologii Józefa M. Chomińskiego) 13. Metoda analizy zbiorów klas wysokości dźwiękowych (Allen Forte) <p>Część II: Metodologia badań nad pejzażem dźwiękowym – badania audiograficzne</p>

		<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Badania nad pejzażem dźwiękowym – wprowadzenie 2. Podstawy teoretyczne badań audiograficznych 3. Wprowadzenie: zakres i specyfika przedmiotu, podstawowe pojęcia 4. Folklorystyka. 5. Etnografia muzyczna, etnomuzykologia. 6. Antropologia muzyki. 7. Orientalistyka muzyczna. 8. Metodyka badań terenowych. 9. Metodyka dokumentacji fonograficznej i filmowej. 10. Transkrypcje muzyczne <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Słuchanie pogłębione i opis wybranych przestrzeni miasta 2. Doświadczenia sensoryczne przestrzeni miasta: spacer z zamkniętymi oczami 3. Badania terenowe z wykorzystaniem sprzętu nagrywającego 4. Analiza nagrań terenowych. Praca z nagrany materiałem dźwiękowym 5. Wykonywanie map dźwiękowych
2.	Współczesne style i techniki kompozytorskie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie stylu i techniki kompozytorskiej 2. Główne idee muzyczne w epokach modernizmu oraz postmodernizmu 3. Minimalizm w muzyce amerykańskiej (La Monte Young, T. Riley, S. Reich, Ph. Glass) 4. Idee postminimalizmu w muzyce XX i XXI wieku (od ok. 1978) 5. Nowy romantyzm w muzyce XX wieku (K. Penderecki, H. M. Górecki, W. Kilar, Ph. Glass) 6. Sztuka audiowizualna i jej odmiany stylistyczne. W kręgu kompozytorów grupy Fluxus: happening i performance art 7. W poszukiwaniu <i>terra incognita</i>. Przemiany stylu i techniki kompozytorskiej K. Pendereckiego 8. Dodekatonika O. Balakauskasa. System harmoniczny przedstawiony w postaci metody projekcji kwintowej 9. Idee polistylizmu. Cytaty, zapożyczenia, collage'e, stylizacje, parafrazy w twórczości kompozytorów współczesnych 10. Idee nowego eksperymentalizmu: nowa złożoność (B. Ferneyhough, M. Finnissy), muzyka spektralna (G. Grisey, T. Murail) 11. Nowatorskie techniki kompozytorskie w twórczości P. Mykietyna i A. Zubeł 12. „Nowa duchowość” (a new spirituality) we współczesnych dziełach oratoryjnych (<i>El Niño</i> J. Adamsa, <i>V Symfonia</i> Ph. Glassa, cykl 4 Pasji skomponowany przez W. Rihma, O. Golijova, Tana Duna i S. Gubajdulinę)
3.	Historia kultury muzycznej Śląska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Życie muzyczne na Uniwersytecie Wrocławskim – ponad 200-lat tradycji naukowej i artystycznej 2. <i>Serena mente iubilo</i>. Kultura muzyczna na Śląsku okresu średniowiecza: monodia – <i>musica figurata</i> – kodeksy – minnesang i meistersong – muzyka instrumentalna – teoria muzyki 3. <i>Reformacja, druki, pierwsze kolekcje muzyczne i opat z Jemielnicy</i>. Muzyka śląska XVI i I poł. XVII wieku 4. Muzykowanie w śląskich ośrodkach kościelnych i klasztornych od ok. połowy XVII wieku do współczesności

		<p>5. Muzyka w kościołach protestanckich na Śląsku na przestrzeni wieków: rozkwit – likwidacja – reaktywacja</p> <p>6. Tradycje muzyki instrumentalnej na Śląsku - ikonografia, budownictwo, kolekcje, twórczość (z podziałem na gatunki)</p> <p>7. Muzyka w teatrach śląskich od poł. XVII wieku do czasów najnowszych</p> <p>8. <i>Ku muzykowaniu powszechnemu</i>. Chóralistyka i symfonia, festiwale muzyczne, muzyka w mediach – historia i współczesność</p> <p>9. Gościnne występy słynnych muzyków na Śląsku w XIX i I poł. XX wieku</p> <p>10. Muzyczna mapa Śląska – kolekcje muzyczne (historia, teraźniejszość, perspektywy)</p>
4.	Orientacje badawcze we współczesnej antropologii muzycznej	<p>Wykład i konwersatorium:</p> <p>1. Techniki badań terenowych in situ</p> <p>2. Wirtualne badania terenowe</p> <p>3. Film jako dokument etnomuzykologiczny</p> <p>4. Zwrot performatywny w etnomuzykologii</p> <p>5. (Etno)muzykologia wobec globalizacji</p> <p>6. Muzyka a płeć kulturowa</p> <p>7. Interakcjonizm symboliczny w badaniach nad muzyką jako środkiem wyrażania tożsamości</p> <p>8. Antropologia (w) dźwięku Stevena Felda</p> <p>9. Badania nad muzyką popularną jako performatykiem</p>
5.	Historia form muzycznych	<p>1. Forma muzyczna - gatunek muzyczny, definicje, kryteria klasyfikacyjne</p> <p>2. Podstawy podziału formalnego, typy kształtowania formy muzycznej</p> <p>3. Forma muzyczna w kontekście lingwistycznym</p> <p>4. Retoryka a forma muzyczna</p> <p>5. Struktura zdaniowo-okresowa</p> <p>6. Forma muzyczna w perspektywie semiotycznej</p> <p>7. Forma muzyczna jako struktura narracyjna</p> <p>8. Forma organiczna - Listowska forma podwójnie-funkcyjna</p> <p>9. <i>Forme cyclique</i> C. Francka</p> <p>10. <i>Entwickelnde Variation</i> - J. Brahms, A. Schoenberg</p> <p>11. Forma muzyczna jako struktura matematyczna</p> <p>12. Fenomenologiczna i psychologiczna perspektywa formy muzycznej</p> <p>13. <i>Musique informelle</i>. Problematyka formy i jej negacji z muzyką współczesną</p>
6.	Historia teorii muzyki	<p>1. Stan badań i literatura</p> <p>2. Co to znaczy „historia teorii muzyki”?</p> <p>3. Źródła teoretyczne z okresu średniowiecza na przykładzie zbiorów z bibliotek polskich</p> <p>4. Znaczenie traktatów pamięciowych w kontekście „ręki Gwidona”</p> <p>5. Teoria muzyki na Akademii Krakowskiej w XVI wieku: „Pisma o muzyce” Jerzego Libana z Legnicy</p> <p>6. <i>Opusculum musice mensuralis</i> (Kraków 1517) Sebastiana z Felsztyna – zakres i znaczenie w kontekście teorii Franchinusa Gaffuriusa</p> <p>7. Dydaktyczny aspekt tabulatury organowej Jana z Lublina: <i>Ad faciendum cantum choralem, Fundamentum, Ad faciendum correcturam</i></p> <p>8. Między Arystoksenosem z Tarentu a J.P. Rameau: podstawowe założenia w <i>Le istituzioni armoniche</i> (Venice 1558) Gioseffa Zarlino</p>

		<p>9. Zapowiedź zwrotu w muzyce: <i>Dialogo... della musica antica, et della moderna</i> (Fiorenza 1581) Vincenzo Galileiego. Hymny Mesomedesa</p> <p>10. Istota sporu pomiędzy C. Monteverdim a G.M. Artusim: analiza tekstów źródłowych</p> <p>11. Fascynacja logiką, racjonalizmem i badaniami nad dźwiękiem w traktatach Marina Mersenne'a: <i>Harmonie universelle</i> (Paris 1636) i Athanasiusa Kirchera: <i>Musurgia universalis</i> (Rome 1650)</p> <p>12. Fundamenty teorii harmonii Jeana Ph. Rameau (<i>Traité de l'harmonie</i>, Paris 1722 i <i>Nouveau système de musique theorique</i>, Paris 1726)</p> <p>13. Badania nad instrumentami muzycznymi i rozwojem praktyki wykonawczej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Michael Praetorius, <i>Syntagma Musicum</i> (Wolfenbüttel 1619) • Jan Aleksander Gorczyn, <i>Tabulatura muzyki abo zaprawa muzyczna</i> (Kraków 1647) • Ernst Gottlieb Baron, <i>Historisch-theoretische und practische Untersuchung des Instruments der Lauten</i> (Nürnberg 1727) • Johann Joachim Quantz, <i>Versuch einer Anweisung die Flöte traversiere zu spielen</i> (Berlin 1752) • Carl Philipp Emanuel Bach, <i>Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen</i> (cz. 1: Berlin 1753, cz. 2: Berlin 1762)
7.	Seminarium magisterskie	<p>1. Kryterium naukowości w pracy badawczej</p> <p>2. Tworzenie ogólnego planu pracy</p> <p>3. Formułowanie poprawnego i adekwatnego tytułu pracy licencjackiej</p> <p>4. Tworzenie konspektu</p> <p>5. Wybór perspektywy teoretycznej i metod badawczych</p> <p>6. Dobór literatury przedmiotu</p> <p>7. Baza źródłowa w badaniach muzykologicznych</p> <p>8. Zapoznanie z literaturą przedmiotu</p> <p>9. W przypadku badań terenowych oszacowanie niezbędnych środków materialnych</p>
8.	Konwersatorium fakultatywne 1: Tendencje wykonawstwa muzyki dawnej	<p>1. <i>Historically Informed Performance</i> (HIP). Wprowadzenie</p> <p>2. Czy istnieje teoria muzyki dawnej?</p> <p>3. Muzyka dawna jako muzyka współczesna?</p> <p>4. Zasady muzyki i wykonawstwa historycznego: problematyka notacji muzycznej</p> <p>5. Zasady muzyki i wykonawstwa historycznego: problematyka artykulacji</p> <p>6. Zasady muzyki i wykonawstwa historycznego: problematyka tempa i intonacji</p> <p>7. „Muzyk doskonały” czyli teoria muzyki o wykonawcach muzyki</p> <p>8. Cechy charakterystyczne w budowie instrumentów historycznych</p> <p>9. Rekonstrukcja – Interpretacja – Hermeneutyka. Próba zdefiniowania zakresów</p> <p>10. Muzyka ludowa i muzyka dawna – tautologia?</p> <p>11. Biznes, kariera i ... styl. Relacje z koncertów wykonawstwa muzyki dawnej w oczach krytyki</p> <p>12. Stylistyczne hybrydy w wykonawstwie historycznym</p> <p>13. W poszukiwaniu „prawdziwej” muzyki dawnej. Problematyka wykorzystania nowoczesnej technologii w wykonawstwie historycznym</p> <p>14. Koncepcja postępu i rozwoju muzyki a artystyczne efekty wykonawstwa historycznego</p> <p>15. Nie wiemy jak brzmiała... Granice hermeneutycznej interpretacji w poszukiwaniu dawnego brzmienia</p>
9.	Konwersatorium fakultatywne 1: Pejzaże dźwiękowe świata	<p>1. Wstępne zagadnienia nauki o pejzażu dźwiękowym</p> <p>2. Nagrania terenowe - Field recording</p> <p>3. Mapy dźwiękowe w internecie i blogi</p>

		4. Pejzaż dźwiękowy Wrocławia 5. Prezentacje i analizy pejzaży dźwiękowych wybranych miast świata 6. Dźwięki pracy, dźwięki maszyn, audiosfera zakładów przemysłowych 7. Pejzaże dźwiękowe wsi – w kontekście porównawczym 8. Pejzaże dźwiękowe terenów przyrodniczych
10.	Dziennikarstwo muzyczne	1. Gatunki dziennikarstwa muzycznego 2. Recenzja publikacji o muzyce 3. Relacja z wydarzenia muzycznego 4. Przeprowadzanie wywiadów z osobami ze środowiska muzycznego 5. Pisanie tekstów promocyjnych 6. Krytyka operowa 7. Krytyka muzyki współczesnej 8. Redagowanie i korekta tekstów 9. Dźwiękowe gatunki dziennikarstwa muzycznego (podcasty)
11.	Konwersatorium fakultatywne 2: Problemy badawcze muzyki popularnej	1. Definicja muzyki popularnej w kontekście innych rodzajów muzyki 2. Klasyfikacja jazzu – muzyka popularna czy artystyczna? 3. Muzyka a tożsamość grupowa 4. Problemy z terminologią gatunków i podgatunków muzycznych 5. Analiza polskich programów muzycznych typu talent show 6. Elementy muzyki ludowej w muzyce popularnej 7. Fenomen muzyki disco polo w Polsce 8. Pieśń masowa a piosenka rozrywkowa w latach socrealizmu – kryterium klasyfikacji 9. Literatura dotycząca muzyki popularnej 10. Cover, remix, parodia 11. Krytyka muzyki popularnej 12. Muzyka poważna w muzyce popularnej 13. Koncert muzyczny jako performans
12.	Konwersatorium fakultatywne 2: Muzyka w liturgii	1. Biblijne podstawy muzyki sakralnej. 2. Geneza, początki i rozwój liturgii Kościoła Zachodniego. 3. Księgi liturgiczne jako źródła muzyczne. 4. Kulturotwórcze znaczenie muzyki liturgicznej. 5. Podstawowe formy i układ liturgii zachodniej po Soborze Trydenckim. 6. Msza jako forma muzyczna. 7. Znaczenie muzyki w liturgii wspólnot protestanckich. 8. Muzyka liturgiczna Kościoła Wschodniego. 9. Prawodawstwo liturgiczno-muzyczne. 10. Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II. 11. Organy i muzyka instrumentalna w celebracjach liturgicznych. 12. Muzyka w Eucharystii i Eucharystia w muzyce
13.	Warsztat fakultatywny: Socjologia muzyki	1. Analiza społecznych uwarunkowań muzyki i praktyk muzycznych: czynniki strukturalne, kształtowanie wzorów gustów muzycznych, 2. Społeczne role zawodowe muzyków,

		<p>3. Procesy mikrospołeczne w domenie sztuki: społeczna tożsamość artysty, wpływ społecznego kontekstu na formy muzyczne, rynkowe procesy „produkcji” muzyki a formy muzyczne</p> <p>4. Realizacja projektu badawczego</p>
14.	Warsztat fakultatywny: Archiwistyka w muzykologii	<p>1. Wprowadzenie: zakres i specyfika przedmiotu, podstawowe pojęcia</p> <p>2. Wynalazek fonografu – przełom w dokumentacji folkloru muzycznego</p> <p>3. Pierwsze nagrania muzyki tradycyjnej w Stanach Zjednoczonych, Afryce, Azji i Europie</p> <p>4. Pierwsze nagrania muzyki ludowej w Polsce</p> <p>5. Pierwsze archiwa fonograficzne w Europie</p> <p>6. Regionalne Archiwum Fonograficzne w Poznaniu</p> <p>7. Centralne Archiwum Fonograficzne w Warszawie</p> <p>8. Ogólnopolska Akcja Zbierania Folkloru Muzycznego (1950-1954)</p> <p>9. Archiwum Fonograficzne Instytutu Sztuki PAN Warszawie</p> <p>10. Zbiór rękopisów w Archiwum Fonograficznym Instytutu Sztuki PAN Warszawie</p> <p>11. Zbiór nagrań muzycznych w Archiwum Fonograficznym Instytutu Sztuki PAN Warszawie</p> <p>12. Phonogramm-Archiv w Berlinie – najstarsze nagrania na wałkach</p> <p>13. Prywatne archiwa fonograficzne – Muzyka Odnaleziona – Archiwum Muzyki Wiejskiej</p>
15.	Podstawy cyfrowej edycji dźwięku	<p>1. Dźwięk – definicja i charakterystyka</p> <p>2. Historia technologii nagraniowej. Dźwięk cyfrowy i jego formaty</p> <p>3. Analiza nagrań cyfrowych za pomocą programu Sonic Visualiser. Spektralizm</p> <p>4. Wykorzystanie analizy spektralnej w analizie muzyki XX w. oraz porównywaniu wykonń muzycznych</p> <p>5. Analiza spektralna i przekształcanie dźwięku w programie SPEAR</p> <p>6. Przygotowywanie próbek w programie SPEAR – ćwiczenia</p> <p>7. Podstawy montażu w programie Audacity</p> <p>8. Montaż nagrań cyfrowych – ćwiczenia</p> <p>9. Realizacja nagrań muzycznych</p>
16.	Krytyka muzyczna	<p>1. Współczesna krytyka muzyczna w Polsce – próba diagnozy</p> <p>2. Krytyka muzyczna w dobie rewolucji cyfrowej</p> <p>3. Krytyka muzyczna jako przedmiot badań I – pomiędzy historią życia muzycznego a historią idei</p> <p>4. Krytyka muzyczna jako przedmiot badań II – w stronę analizy dyskursu</p> <p>5. Historia krytyki muzycznej w Polsce – próby analizy dyskursu</p> <p>6. Krytyka muzyczna jako krytyka kultury</p> <p>7. Muzyka w perspektywie intertekstualnej</p>
17.	Edytorstwo muzyczne	<p>1. Drukarstwo muzyczne – rys historyczny, wprowadzenie</p> <p>2. Typologia edycji muzycznych i proces wydawniczy</p> <p>3. Wydania wykonawcze – adiustacja</p> <p>4. Wydania wykonawcze – korekta (utwory wokalne, kameralne, orkiestrowe)</p> <p>5. Wydania krytyczne – wprowadzenie</p> <p>6. Wydania krytyczne – analiza źródła, adiustacja, skład</p> <p>7. Wydania krytyczne – wykaz korektur</p> <p>8. Przykłady muzyczne w pracach naukowych</p> <p>9. Edycja utworu w programie Finale (objaśnienia funkcji, edycja instrumentów, wprowadzanie nut, grup nieregularnych, dynamiki, artykulacji, tekstu, ustawienia layoutu)</p>

18.	Zajęcia terenowe: Dziedzictwo muzyczne i pejzaż dźwiękowy Dolnego Śląska	<p>Część I: Dziedzictwo regionu w świetle badań terenowych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie się z różnymi formami aktywności muzycznych w wybranej dolnośląskiej miejscowości 2. Wywiady terenowe 3. Obserwacja jako technika badań terenowych <p>Część II: Pejzaż dźwiękowy Dolnego Śląska jako dziedzictwo kulturowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zwiedzanie wystaw muzealnych związanych z przeszłością Wrocławia i Dolnego Śląska <ol style="list-style-type: none"> a. Analiza artefaktów wystawionych (przedmioty, obrazy, zdjęcia, dokumenty urzędowe, listy itp.) jako źródła do badań audiosfery historycznej Wrocławia i Dolnego Śląska b. Analiza obecności dźwięku (muzyka, dźwięki pozamuzyczne, teksty głosowe itp.) w koncepcjach i aranżacjach wystaw 5. Dokumentacja i analiza innych artefaktów dźwiękowych związanych z historią i kulturą regionu (dzwony, hejnały miast, urządzenia techniczne itp.) <p>Część III: Dziedzictwo regionu w świetle badań źródłoznawczych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omówienie rodzaju, zakresu i miejsca realizacji zadań 2. Zapoznanie z historią opracowywanych muzykaliów. Pierwsze wpisy na kartach katalogowych RISM 3. Katalogowanie muzykaliów ze szczególną dbałością określenia atrybucji 4. Katalogowanie muzykaliów, przykłady fascykułów rozproszonych 5. Weryfikacja dokonanych opisów, podsumowanie prac
19.	Konwersatorium fakultatywne 3: Organy na Śląsku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ogólny zarys historii budownictwa i muzyki organowej 2. Początki kultury organowej na Śląsku - od średniowiecza do XVI w. 3. Rody wielkich budowniczych i ich dzieła w epoce baroku (Casparini, Engler, Eberhardt, Menzel, Schaeffler) 4. Romantyczna estetyka budownictwa organowego na Śląsku Müller, Hartig) 5. Wielkie firmy organowe XIX i I poł. XX w. - ich przedstawiciele oraz wybitne instrumenty (Schlag, Berschdorf, Rieger, Sauer, Walter) 6. Wielkie firmy organowe XIX i I poł. XX w. (cz. II) 7. <i>Orgelbewegung</i> na Śląsku 8. Okres wojenny - przeprowadzane projekty i zniszczenia instrumentarium śląskiego 9. Budownictwo organowe na Śląsku w okresie powojennym 10. Organowy pejzaż Wrocławia i Śląska w historycznej perspektywie: refleksje nad stanem obecnym i wizją przyszłości
20.	Konwersatorium fakultatywne 3: Opera i widowisko multimedialne w XX wieku	<p>Dział tematyczny 1: Wybrane aspekty muzyki operowej w epoce modernizmu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dramat muzyczny o cechach symbolicznych (K. Szymanowski, <i>Król Roger</i>). 2. Opera o tematyce mitologicznej (G. Bacewicz, <i>Przygoda króla Artura</i>, H. Willan <i>Deirdre</i>). 3. Opera o tematyce politycznej (V. Thomson, <i>The Mother of Us All</i>, L. Nono, <i>Intolleranza 1960</i>). <p>Dział tematyczny 2: Wybrane aspekty muzyki operowej w epoce postmodernizmu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Opera o tematyce mitologicznej (P. Nørgård <i>Gilgamesh</i>, E. Rautavaara, opery wg fińskiego poematu <i>Kalewala</i>, H. Birtwistle, <i>The Mask of Orpheus</i>, Ph. Glass, <i>Orpheus</i>, A. Zubel, <i>Oresteja</i>). 5. Opera o tematyce historycznej (M. Wajnberg, <i>Pasażerka</i>, E. Sikora, <i>Madame Curie</i>, K. Saariaho <i>L'amour de loin</i>, L. Andriessen <i>Writing to Vermeer</i>), religijnej (J. Tavener, <i>Mary of Egypt</i>, K. Penderecki, <i>Raj utracony</i>) i politycznej (J. Weir, <i>King Harald's Saga</i>). <p>Dział tematyczny 3: Amerykańska opera społeczna i polityczna od ok. 1976 r.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Opera portretowa i opera-film (Ph. Glass, <i>Echnaton</i>, <i>La belle et la bête</i>).

		<p>7. Opera telewizyjna (R. Ashley, <i>Perfect Lives</i>) i wideoopera (S. Reich, <i>The Cave</i>).</p> <p>8. Opera o charakterze dokumentalnym (J. Adams: opery <i>Nixon w Chinach</i> i <i>Doctor Atomic</i>).</p> <p>9. Opera o cechach swobodnej fantazji (Ph. Glass, <i>Spuren der Verirrten, A Madrigal Opera</i>).</p> <p>10. Opera solowa (L. Anderson, <i>United States I-IV</i>).</p> <p>11. Opera o tematyce egzotycznej (Ch. Wuorinen, <i>The Politics of Harmony</i>, R. Sessions, <i>Montezuma</i>, Tan Dun, <i>Marco Polo</i>, M. Monk, <i>Atlas</i>).</p> <p>Dział tematyczny 4: Widowisko multimedialne w XX wieku:</p> <p>12. Ph Glass, <i>Trylogia Quatsi</i>.</p> <p>13. K. Stockhausen, cykl operowy <i>Licht</i>.</p>
21.	Ikonografia muzyczna	<p>Wykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Apollo, bóg muzyki, władca parnasu”. Historia przedstawiania wizerunku Apolla w średniowieczu i renesansie. 2. „Bóg jest świadkiem”. Dyktowanie i kopiowanie śpiewów chorałowych w średniowiecznych skryptoriach. Papież Grzegorz I Wielki. 3. Ikonografia obrazów zdobiących plakietki z oprawy Psalterza Dagulfa (Musée du Louvre, Paryż, MR 371 i 372). 4. <i>Drolierie</i> czyli <i>śmieszności</i> w średniowiecznych rękopisach. 5. Ikonografia a praktyka wykonawcza muzyki świeckiej w XV w. 6. Johannes Regis (c. 1425-30 – c. 1496) i <i>Missa Dum sacrum mysterium/L'homme armé</i>. Archanioł Michał jako ‘uzbrojony człowiek’ 7. Malarstwo włoskie XVI w. jako świadectwo ówczesnych praktyk improwizacyjnych. 8. Tycjan — „Lekcja muzyki” (?) 9. Caravaggio (1571- 1610) i jego luteniści (a może kastraci?) <p>Ćwiczenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienia wstępne – ikonografia 2. Przedstawienia świętych i postaci biblijnych 3. Wątki muzyczne w malarstwie o tematyce mitologicznej 4. Instrumenty muzyczne w dziełach sztuki (malarstwo, grafika) 5. Muzykowanie domowe i plenerowe w malarstwie 6. Muzyka w obrazach Jacka Malczewskiego 7. Muzyczne inspiracje w sztuce - kubizm, surrealizm 8. Wokół Chopina. Malarstwo inspirowane muzyką (J. Duda-Gracz), sztuka plakatu 9. Karykatury o tematyce muzycznej
22.	Dzieje myśli o muzyce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dźwięk i muzyka w przekazach baśni i mitologii 2. Refleksja o muzyce w tradycji biblijnej 3. Problemy estetyki i teorii muzyki w filozofii starożytnej Grecji 4. Myśl estetyczno-kosmologiczna i teoria muzyki we wczesnym Średniowieczu 5. Muzyka w refleksji teoretyczno-filozoficznej doby Oświecenia 6. Muzyka w romantycznej myśli literackiej i filozofii XIX wieku 7. Ontologia i aksjologia muzyki w fenomenologii XX wieku: R. Ingarden 8. Refleksja muzyczna w myśli filozoficznej T. Adorno 9. Refleksja o muzyce w wybranych działach literatury pięknej

		10. Refleksja o muzyce w wybranych działach filmowych
23.	Podstawy zarządzania w branży muzycznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdefiniowanie pojęć marketing, reklama, promocja, public relations, impresariat; Precyzyjne określenie przedmiotu zajęć. 2. Otoczenie administracyjno-prawne w Polsce; akty prawne regulujące działalność kulturalną; formy działalności i zatrudnienia w sektorze kultury, elementy rachunkowości. 3. Zarządzanie, jego elementy (planowanie, organizowanie, motywowanie, kierowanie, kontrola), poziomy (wizja, misja, cele), analiza ryzyka. 4. Sponsoring i pozyskiwanie środków na cele artystyczne; źródła, strategia, perspektywy. 5. Wizerunek artysty i zespołu artystycznego; budowanie marki i relacji z publicznością; system identyfikacji wizualnej; siła Internetu jako medium 6. Poligrafia: afisz, plakat, program, książka festiwalowa, ulotka – funkcje, forma, treść, odmiany, przykłady 7. Redakcja tekstów: notka artystyczna, omówienie programu koncertu, teksty promocyjne; zasady konstrukcji, częste błędy 8. Planowanie imprez muzycznych: artysta, miejsce, czas, koncepcja programowa 9. Kosztorys; istotne elementy w budżecie koncertu (projektu) 10. Produkcja i realizacja koncertu: symfonicznego, oratoryjnego, chóralnego, kameralnego, recitalu, operowego (scenicznego), konkursu festiwalu, nagrania płyty – praktyczne wskazówki organizacyjne 11. Kontakty z artystami i ich specyfika; koncertowy <i>savoir-vivre</i>.
24.	Konwersatorium fakultatywne 4: Muzyka ludowa na Śląsku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie: zakres przedmiotu, podstawowe pojęcia 2. Problematyka źródłowa 3. Stan badań 4. Czasy prehistoryczne, artefakty archeologiczne 5. Średniowiecze 6. Czasy nowożytne 7. Czasy ludoznawstwa, XIX wiek. Czasy współczesne XX-XXI wiek 8. Rola muzyki ludowej w zachowaniu rodzimej kultury i tożsamości Ślązaków w czasach zaborów kraju 9. Dokumentacja śląskiej muzyki ludowej i jej specyfika 10. Wpływ niemieckiej kultury muzycznej na śląską pieśń i muzykę ludową
25.	Konwersatorium fakultatywne 4: Współczesna myśl semiotyczno-muzyczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Od <i>mimesis</i> do idei muzyki absolutnej – skrajne teorie znaczenia muzycznego 2. Wczesna semantyka muzyki XX w. 3. Narodziny semiotyki muzyki 4. Od strukturalizmu do hermeneutyki 5. Problem podmiotowości – kompetencje, kognitywizm, somatyczność 6. Mit i ideologie 7. Tendencje poststrukturalistyczne 8. Narracja muzyczna i jej klasyczne archetypy 9. Struktury i archetypy narracyjne w muzyce współczesnej 10. Semiotyka intermedialna
26.	Dydaktyka przedmiotów „Historia muzyki”, „Literatura muzyczna” i	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienia metodyczno-pedagogiczne: umiejętność prawidłowego przygotowania się do zajęć oraz ich rozplanowanie w trakcie jednostek lekcyjnych (scenariusze i konspekty zajęć), konstruowanie

	„Wiedza o kulturze” w szkołach muzycznych II stopnia	<p>rozkładu zajęć w oparciu o program, sposoby pogłębiania zainteresowań muzycznych u uczniów, sztuka efektywnego nauczania</p> <p>2. Analiza przykładowych dokumentów szkolnych lub ich tworzenie, w szczególności związanych z przedmiotami muzykologicznymi w szkole muzycznej II stopnia oraz obowiązujących przepisów regulujących pracę w szkole: podstaw programowych, wybranych programów nauczania, wymogów edukacyjnych, Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania, Statutu Szkoły, Karty Nauczyciela, wybranych rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla artystycznych szkół muzycznych II stopnia</p> <p>3. Cele, treści, formy i metody nauczania przedmiotów „Historia muzyki”, „Literatura muzyczna” i „Wiedza o kulturze” w szkołach muzycznych II stopnia</p> <p>4. Przegląd literatury przedmiotowej i jej omówienie</p> <p>5. Zasady doboru przykładów muzycznych w kontekście omawianych zagadnień i zadań stawianych uczniom w trakcie słuchania muzyki</p> <p>6. Materiały pomocnicze dla uczniów, rodzaje zadań domowych</p> <p>7. Omówienie zadań maturalnych z historii muzyki (od roku 2005)</p> <p>8. Konspekty i treści lekcji „Historii muzyki”, „Literatury muzycznej” i „Wiedzy o kulturze” w szkołach muzycznych II stopnia</p> <p>9. Środki dydaktyczne na zajęciach teoretycznych w szkołach muzycznych II st.</p> <p>10. Sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów</p>
27.	Dydaktyka przedmiotów „Zasady muzyki z elementami edycji nut”, „Formy muzyczne”, „Instrumentoznawstwo” i „Techniki kompozytorskie XX wieku” w szkołach muzycznych II stopnia	<p>1. Zagadnienia metodyczno-pedagogiczne: szkoła jako szczególne miejsce pracy, scharakteryzowanie cech idealnego nauczyciela, umiejętność prawidłowego przygotowania się do zajęć oraz ich rozplanowanie w trakcie jednostek lekcyjnych (scenariusze i konspekty zajęć), konstruowanie rozkładu zajęć w oparciu o program, sposoby pogłębiania zainteresowań muzycznych u uczniów, sztuka efektywnego nauczania</p> <p>2. Analiza przykładowych dokumentów szkolnych lub ich tworzenie, w szczególności związanych z przedmiotami „Zasady muzyki z elementami edycji nut”, „Formy muzyczne”, „Instrumentoznawstwo” i „Techniki kompozytorskie XX wieku” w szkołach muzycznych II stopnia oraz obowiązujących przepisów regulujących pracę w szkole: podstaw programowych, wybranych programów nauczania, wymogów edukacyjnych, Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania, Statutu Szkoły, Karty Nauczyciela, wybranych rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla artystycznych szkół muzycznych II stopnia</p> <p>3. Cele, treści, formy i metody nauczania przedmiotów „Zasady muzyki z elementami edycji nut”, „Formy muzyczne”, „Instrumentoznawstwo” i „Techniki kompozytorskie XX wieku” w szkołach muzycznych II stopnia</p> <p>4. Przegląd literatury przedmiotowej i jej omówienie</p> <p>5. Materiały pomocnicze dla uczniów, rodzaje zadań domowych</p> <p>6. Omówienie zadań ogólnopolskich konkursów z zasad muzyki</p> <p>7. Konspekty i treści lekcji „Zasad muzyki z elementami edycji nut”, „Form muzycznych”, „Instrumentoznawstwa” i „Technik kompozytorskich XX wieku” w szkołach muzycznych II stopnia</p> <p>8. Środki dydaktyczne na zajęciach teoretycznych w szkołach muzycznych II st.</p> <p>9. Sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów</p> <p>10. Awans zawodowy nauczyciela</p>
28.	Zajęcia praktyczne z metodyki nauczania -Praktyka przedmiotowa/dydaktyczna (śródroczna)	<p>1. Procedura realizacji praktyk w szkole muzycznej I i II stopnia</p> <p>2. Zapoznanie z zasadami funkcjonowania oraz specyfiką szkół muzycznych oraz obowiązującą dokumentacją (w tym dokumentacją praktyk)</p>

		<p>3. Model nauczyciela szkoły muzycznej. Specyfika jego pracy w zakresie różnorodności przedmiotów historycznych i teoretycznych</p> <p>4. Kształtowanie umiejętności planowania zajęć, formułowania celów oraz doboru środków i metod</p> <p>5. Planowanie i omawianie konspektów lekcji z zakresu teorii muzyki (podstawy kształcenia słuchu, kształcenie słuchu z audycjami muzycznymi) w szkole muzycznej I stopnia</p> <p>6. Planowanie i omawianie konspektów lekcji z zakresu teorii muzyki (historia muzyki, literatura muzyki, formy muzyczne, zasady muzyki z elementami edycji nut) w szkole muzycznej II stopnia</p> <p>7. Ukierunkowanie pracy na optymalną aktywizację uczniów w procesie nauczania-uczenia się</p> <p>8. Metody i techniki motywowania uczniów do pracy, kształtowanie umiejętności samodyscypliny</p> <p>9. Pogłębianie rozwoju umiejętności dydaktyczno-wychowawczych, specyficznych dla szkolnictwa muzycznego</p> <p>10. Obserwacja i ocena warsztatu pracy nauczycieli poszczególnych przedmiotów wchodzących w zakres teorii muzyki. Zapoznanie się z różnorodnymi formami i metodami nauczania</p> <p>11. Nabywanie umiejętności intra- i interpersonalnych</p> <p>12. Omawianie problemów wynikłych z konfrontacji posiadanej wiedzy teoretycznej z praktyką w naturalnych warunkach pracy szkoły muzycznej</p> <p>13. Omawianie na bieżąco przebiegu praktyk (sytuacje problemowe dydaktycznie i wychowawczo, poziom nauczania, diagnostyka wiedzy uczniów, poziom i rozwój zdolności muzycznych)</p> <p>14. Samoocena i autoanaliza predyspozycji pedagogicznych w szkolnictwie muzycznym</p>
--	--	---

Nazwa kierunku studiów: Niderlandystyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 108

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 1)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Help! 1 (lekcje 1-13), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze I: Introductie. Kennismaken. Onderweg. In een café. Een afspraak. Gefeliciteerd! Winkelen. Wonen. Een werkdag. Vrije tijd. Op reis. Gisteren. Informatie.
2.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Gramatyka praktyczna (sem. 1)	Zajęcia przeznaczone są na uzupełnienie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych studentów w zakresie zagadnień gramatycznych poznawanych w ramach kursów podręcznikowych: zaimki osobowe, odmiana czasownika w czasie teraźniejszym, pytania, negacja, czasowniki modalne, rodzajnik (podstawy), liczba mnoga, konstrukcja om... te+infinities, er (z liczebnikiem, z podmiotem nieokreślonym, jako okolicznik miejsca), zaimki dzierżawcze, odmiana przymiotnika, zdania porównawcze, welk/welke, zdania z als/omdat/want/maar/dat, czasowniki rozdzielnie złożone, tworzenie drugiej i trzeciej formy czasowników regularnych.
3.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Fonetyka praktyczna	Zajęcia stanowią część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie podstaw wymowy języka niderlandzkiego (wymowa poszczególnych głosek i większych jednostek, podstawy akcentu wyrazowego i zdaniowego). Budowa aparatu mowy (elementy). Samogłoski – samogłoski przednie niezaokrąglone, samogłoski przednie zaokrąglone, samogłoski środkowe i tylne. Dyftongi. Spółgłoski – spółgłoski zwarto-wybuchowe, szczelinowe, nosowe, boczne, wibranty. Akcent wyrazowy – wybrane zagadnienia. Akcent zdaniowy/intonacja – wybrane zagadnienia. Podstawowe formuły komunikacyjne (wg. podręcznika Help 1). Ewaluacyjne nagranie wymowy.
4.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Język niderlandzki w Belgii (sem. 1)	Zajęcia stanowią uzupełnienie kursu podręcznikowego z uwzględnieniem cech charakterystycznych wariantu flamandzkiego. Podstawą zajęć są treści programowe zawarte w podręczniku Vanzelfsprekend (lekcje 1-5), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze I: Welkom aan boord. Hoe gaat het ermee? Kunt u mij helpen? Hoe bedoel je? Zin om mee te gaan?
5.	Wprowadzenie do niderlandystyki	Kurs wprowadza podstawowe informacje o Niderlandach: o geografii, najważniejszych instytucjach Holandii i Belgii, a także o współczesnych społecznych, politycznych i kulturowych realiach niderlandzkiego

		obszaru językowego. Zajęcia wprowadzające – studia w KFN, curriculum, podstawowe informacje na temat studiowania na UW. Niderlandy – informacje ogólne. Geografia Holandii i Belgii. Holandia i Belgia dla turysty. Ustrój państwowy Holandii i Belgii (monarchia konstytucyjna). Kolonialna historia Holandii – Indonezja, RPA, Surinam, Antyle. Kolonialna historia Belgii – Kongo. Kultura popularna Holandii i Belgii (święta i zwyczaje). Kuchnia Holandii i Belgii. Religia w Holandii i Belgii. Media holenderskie i belgijskie. Sport holenderski i belgijski. Niderlandystyka na świecie, współpraca międzynarodowa. Polityka kulturowa w Holandii i Belgii. Film niderlandzki i flamandzki. Komiks niderlandzki i flamandzki. Niderlandzka muzyka popularna. Język niderlandzki – instytucjonalizacja języka niderlandzkiego. Wprowadzenie do historii języka. Sytuacja językowa w Belgii. Miejsce Holandii i Belgii w Europie. Recepcja literatury niderlandzkiej w Polsce. Relacje polsko-niderlandzkie. Niderlandzkie ślady na Dolnym Śląsku. Sztuka niderlandzka.
6.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 2)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręcznikach Help! 1 (lekcje 14-16) i Help! 2 (lekcje 1-4), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze II: Naar de dokter. Vroeger. Vacature! Ga je mee stappen? Wat voor weer zou het zijn? Er is geen bal op de TV! Laat ze maar praten.
7.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Gramatyka praktyczna (sem. 2)	Zajęcia przeznaczone są na uzupełnienie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych studentów w zakresie zagadnień gramatycznych poznawanych w ramach kursów podręcznikowych: imperfectum, perfectum, trzy formy czasowników regularnych i nieregularnych, stopniowanie przymiotnika, czasowniki zwrotne, zaimki wskazujące, wyrażanie czasu przyszłego, zaimki, zdania porównawcze (uzupełnienie wiadomości), zdania przydawkowe, er+prepositie, rekcja czasownika (podstawy), strona bierna w czasie teraźniejszym.
8.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Fonetyka praktyczna z elementami teorii	Transkrypcja fonetyczna. Fonetyka a fonologia. Głoska a fonem. Głoski niderlandzkie: samogłoski, spółgłoski. dwugłoski, połączenia samogłoskowe. Cechy dystynktywne fonemów i ich alofony. Zapis ortograficzny głosek. Podstawowe zasady ortografii niderlandzkiej. Upodobnienia spółgłoskowe: labializacja, welaryzacja, palatalizacja, udźwięcznienie wsteczne, ubezdźwięcznienie postępowe. Fonische kenmerken van het woordaccent in het Nederlands en accentuering van ongelede woorden. Functies van het woordaccent in het Nederlands en accentuering van samenstellingen. Accentuering van de Nederlandse suffigeringen. Accentuering van de Nederlandse prefigeringen.
9.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Język niderlandzki w Belgii (sem. 2)	Zajęcia stanowią uzupełnienie kursu podręcznikowego z uwzględnieniem cech charakterystycznych wariantu flamandzkiego. Podstawą zajęć są treści programowe zawarte w podręczniku Vanzelfsprekend (lekcje 6-10), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze II: Boodschappen doen. Wat is er aan de hand? Uit eten. Solliciteren voor een nieuwe baan. En hoe ging het verder?
10.	Wstęp do językoznawstwa niderlandzkiego	Podstawowa wiedza o języku i językoznawstwie. Terminologia językoznawcza w języku niderlandzkim. Czym jest językoznawstwo? Językoznawstwo jako nauka interdyscyplinarna. Przegląd dyscyplin językoznawczych. Czym jest język? Język naturalny a inne 'języki', Podobieństwa i różnice między językami. Typologia języków świata (fonologiczna, morfologiczna, syntaktyczna, genetyczna, semantyczna). Kognitywne podstawy języka. Kompleksowość procesu komunikacji.

11.	Wstęp do literaturoznawstwa niderlandzkiego	Podstawowa wiedza o literaturze i kulturze. Terminologia literaturoznawcza w języku niderlandzkim. Analiza drobnych utworów literackich – fragmentów prozą, opowiadań i wierszy z zastosowaniem przyswojonej terminologii. Analiza poezji: de dichter, het ik, beeldspraak, stijlmiddelen. Analiza prozy: schrijver, auteur, verteller, ruimte, personages, fabel, sujet, motief, tijd, perspectief, focalisatie. Analiza literatury dziecięcej: prentenboeken, maatschappijbeelden.
12.	Elementy kultury niderlandzkiej	Kurs stanowi wprowadzenie do historii sztuki niderlandzkiej. Studenci zapoznają się z jej głównymi nurtami i przedstawicielami od Średniowiecza po współczesność. Źródła średniowiecznej sztuki niderlandzkiej. Architektura średniowieczna - gotyk i sztuka romańska. Produkcja książek – miniaturzyści. Malarstwo średniowieczne (Prymitywiści flamandzcy). Muzyka w Niderlandach. Malarstwo niderlandzkie w XVI wieku. Złoty Wiek w Niderlandach Północnych – Rembrandt i jego krąg. Złoty Wiek w Niderlandach Południowych – Rubens i jego krąg. Malarze w cieniu Rubensa i Rembrandta. Polska, Śląsk i Niderlandy w Złotym Wieku. Szkoły Haska i Amsterdamska. Życie i twórczość Vincenta van Gogha. Avant-Garde (de Stijl i CoBrA). Architektura niderlandzka. Sztuka współczesna i design w Holandii i Belgii.
13.	Historia Niderlandów	Zajęcia zaznajamiają studentów z rozwojem dziejów Niderlandów od czasów prehistorycznych poprzez Średniowiecze oraz Złoty Wiek Niderlandów Południowych w XVI w. oraz Złoty Wiek Niderlandów Północnych w XVII w. aż po powstanie i rozwój dwóch nowoczesnych państw niderlandzkich: Belgii i Holandii w XIX w. i w XX w. - aż do czasów współczesnych. Okres prehistoryczny – pierwsi mieszkańcy 'Niskich Krajów'. Neolityczne dolmeny i pierwsze plemiona rolnicze. Okres rzymski: na granicy rzymskiego świata. Mīt batawsky – skąd pochodzą Holendrzy? Ziemia niderlandzka za panowania Karola Wielkiego. 'Hebban olla vogala' – początki pisanego języka niderlandzkiego. Erazm z Rotterdamu. Humanizm niderlandzki. Wojna Osiemdziesięcioletnia. Początki holenderskiego narodu i Republiki Zjednoczonych Prowincji. Kompania Wschodnioindyjska i Rembrandt. Potęga państwa niderlandzkiego w okresie Złotego Wieku. Niderlandzkie ślady we Wrocławiu. Wycieczka po mieście. Nauka w Niderlandach. Christiaan Huygens, Antoni van Leeuwenhoek i inni naukowcy. Oświecenie w Niderlandach. Ruch 'patriotów'. Rewolucja belgijska i jej polityczne konsekwencje. Aletta Jacobs. Emancypacja kobiet w Niderlandach. II Wojna Światowa. Prześladowanie Żydów w Holandii. Budowa społeczeństwa alternatywnego. Ruch Provo, 'Pomarańczowe Państwo' i Partia Krasnoludków. Polskie 'krasnoludki' – Pomarańczowa Alternatywa.
14.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 3)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Help! 2 (lekcje 5-10), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze III: Als je wint, heb je vrienden. De buren. Ik hou van jou. Even mijn file saven! Ga toch werken! En nu is het afgelopen!
15.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Gramatyka praktyczna (sem. 3)	Zajęcia przeznaczone są na uzupełnienie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych studentów w zakresie zagadnień gramatycznych poznawanych w ramach kursów podręcznikowych: czasy w j. niderlandzkim (powtórzenie i rozszerzenie), strona bierna we wszystkich czasach, tryb przypuszczający, spójniki, zdrobnienia, tryb rozkazujący, er/waar+prepositie, zdania przydawkowe (rozszerzenie), les 10-herhaling, rekcja czasownika, stałe wyrażenia z przymkami.
16.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Pisanie (sem. 3)	Zajęcia przeznaczone są na doskonalenie aktywnej znajomości języka niderlandzkiego, przy czym nacisk położony jest na poprawnym formułowaniu wypowiedzi pisemnej. Student zapozna się z różnymi rodzajami tekstów, z zasadami pisania zrozumiałych, zwięzłych i interesujących treści, ze standardami obowiązującymi w j. niderlandzkim. Tematyka w semestrze III: signaalwoorden van tijd, van opsomming,

		van oorzaak en gevolg, van tegenstelling; verbindingswoorden en verwijzwoorden, instructies geven, chronologische beschrijving, formulieren invullen, korte beschrijving van een tentoonstelling, korte brieven, zakelijke correspondentie, recensie, creatief schrijven.
17.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Konwersacje (sem. 3)	Zajęcia przeznaczone są na rozwijanie praktycznych umiejętności studentów w zakresie mówienia. Konwersacje na podstawie artykułów prasowych na tematy społeczne, polityczne, kulturalne i popularno-naukowe poruszające aktualne problemy; krótkie teksty literackie; aktualne audycje radiowe, wywiady itd.; filmy dokumentalne i fabularne. Udział w dyskusji (słownictwo), wyrażanie własnych opinii. Praca nad słownictwem: synonimy, antonimy, transformacje zwrotów. Materiały ustne z egzaminów CNaVT. Prawidłowa wymowa.
18.	Morfologia języka niderlandzkiego	Morfologia i jej miejsce w systemie gramatycznym języka. Semantyczne, morfologiczne i syntaktyczne cechy poszczególnych części mowy, ich rodzaje, formy i użycie: rodzajnik, rzeczownik, przymiotnik, czasownik, liczebnik, zaimek, przysłówki, przyimek, spójnik, wykrzyknik. Lidwoord: kenmerken, soorten en gebruik, onbepaald, bepaald, categoriaal en abstract lidwoord. Zelfstandig naamwoord: kenmerken soorten, de- en het-woorden, singularia en pluralia tantum, meervoudsvorming, verkleinwoorden Bijvoeglijk naamwoord: soorten en gebruik, verbuiging, trappen van vergelijking. Werkwoord: zelfstandige werkwoorden, koppelwerkwoorden, hulpwerkwoorden, vervoeging, regelmatige en onregelmatige werkwoorden, functies en gebruik van de infinitief en de deelwoorden, bederijvend en lijdende vorm, vorming en gebruik van de tijden, de wijzen van het werkwoord. Telwoord: soorten en gebruik - (on)bepaalde hoofd- en rangtelwoorden. Voornaamwoord: persoonlijk, bezittelijk, wederkerend, wederkerig, aanwijzend, vragend, betrekkelijk, onbepaald, uitroepend voornaamwoord. Bijwoord: soorten en gebruik, voorzetselbijwoorden, pronominale adverbia, functies van "er". Voorzetsels en achterzetsels, voorzetseluitdrukkingen. Voegwoord: nevenschikkende en onderschikkende voegwoorden. Soorten en gebruik van tussenwerpsels.
19.	Historia literatury niderlandzkiej – literatura współczesna	Historia literatury niderlandzkojęzycznej od 1830 r. aż do współczesności – przedstawienie kluczowych dla tego piśmiennictwa twórców i kanonicznych utworów prozatorskich, dramatycznych i poetyckich oraz omówienie głównych zjawisk i trendów, charakterystycznych dla poszczególnych okresów: Kader Abdolah, 'Het Amerikaanse bedrijf'. Multatuli en Max Havelaar. De Tachtigers en de romantische poëtica: Willem Kloos, 'Ik ben een god in het diepst van mijn gedachten'; Herman Gorter, 'De boomen waren stil'. Gedichten van Paul van Ostaïen. Willem Elsschot, Lijmen/Het been. Gedichten van de Vijftigers. Hugo Claus, De Metsiers. Gedichten uit de jaren zestig (R. Kopland; Bernlef; Zestigers: Armando, K. Schippers). Jan-Jacob Slauerhoff, 'De ontdekker'; 'Manilla' ; 'Fado'. Harry Mulisch, De aanslag en de Nederlandse herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Annelies Verbeke, 'Huilbaby'. Maria Dermoût, 'De sirenen'. Mensje van Keulen, 'De plankenvloer'.
20.	Realioznawstwo (Holandia)	Kurs poświęcony jest holenderskim instytucjom i współczesnej historii kulturowej: Tożsamość narodowa i reprezentacja. Monarchia konstytucyjna i scena polityczna w Holandii. Holenderski system szkolnictwa. 'Gedoogbeleid'. 'Ingenieursmentaliteit'. Filaryzacja i defilaryzacja w Holandii. 'Trudna' przeszłość. Społeczeństwo wielokulturowe w Holandii.
21.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

22.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 4)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Help! 3 (lekcje 1-5), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze IV: Eten en drinken. Klimat. Transport. Milieu. Economie.
23.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Gramatyka praktyczna (sem. 4)	Zajęcia przeznaczone są na uzupełnienie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych studentów w zakresie zagadnień gramatycznych poznawanych w ramach kursów podręcznikowych: czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, użycie rodzajnika, czasowniki z 'te' i bez 'te', zdania porównawcze, negacja, spójniki (rozszerzenie), zdania przydawkowe, zaimki względne, liczba mnoga (wyjątki), szyk zdania, przyimki.
24.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Pisanie (sem. 4)	Zajęcia przeznaczone są na doskonalenie aktywnej znajomości języka niderlandzkiego, przy czym nacisk położony jest na poprawnym formułowaniu wypowiedzi pisemnej. Student zapozna się z różnymi rodzajami tekstów, z zasadami pisania zrozumiałych, zwięzłych i interesujących treści, ze standardami obowiązującymi w j. niderlandzkim. Tematyka w semestrze IV: beschrijving van een afbeelding, beschrijving van een grafiek, betoog (mening formuleren, standpunt met argumenten ondersteunen), abstract, samenvatting, poster, causale relaties, bibliografie opstellen, citeren en parafraseren.
25.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Konwersacje (sem. 4)	Zajęcia przeznaczone są na rozwijanie praktycznych umiejętności studentów w zakresie mówienia. Konwersacje na podstawie artykułów prasowych na tematy społeczne, polityczne, kulturalne i popularno-naukowe poruszające aktualne problemy; krótkie teksty literackie; aktualne audycje radiowe, wywiady itd.; filmy dokumentalne i fabularne. Przygotowywanie prezentacji ustnej (tworzenie slajdów), struktura wypowiedzi; wygłaszanie referatów. Praca nad słownictwem: synonimy, antonimy, transformacje zwrotów. Materiały ustne z egzaminów CNaVT. Prawidłowa wymowa.
26.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Egzamin (sem. 4)	Celem egzaminu jest sprawdzenie sprawności mówienia, pisania, rozumienia tekstów pisanych i słuchanych w języku niderlandzkim na poziomie B1. Podstawą egzaminu są treści programowe realizowane w ramach zajęć praktycznej znajomości języka niderlandzkiego (kurs podręcznikowy, gramatyka praktyczna, pisanie, konwersacje).
27.	Składnia języka niderlandzkiego	Składnia języka niderlandzkiego. Budowa zdania. Rodzaje zdań. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Równoważniki zdań. Szyk wyrazów w zdaniu. Rozbiór logiczny i gramatyczny zdania. Części zdania. Definicja zdania. Zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające (ogólne, szczegółowe), rozkazujące, wykrzyknikowe. Zdania czynne i bierne. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Związek znaczeniowy zdań współrzędnych: łączny, rozłączny, przeciwstawny, przyczynowy, wynikowy. Rodzaje zdań pobocznych ze względu na wprowadzające je elementy (spójniki podrzędne, zaimki i przysłówki pytajne oraz zaimki i przysłówki względne). Zdania podrzędne z szykiem zdania głównego: mowa niezależna i "semi-directe rede", szyk zdania głównego w niektórych zdaniach okolicznikowych, "balansschikking". Rodzaje zdań podrzędnych ze względu na ich funkcję syntaktyczną: podmiotowe, orzecznikowe, dopełnieniowe, okolicznikowe, przydawkowe. Równoważniki zdań. Ogólne zasady składniowe. Bieguny zdania. Rama zdaniowa. Szyk wyrazów w zdaniu. Szyk w orzeczeniu złożonym. Forma osobowa czasownika jako orzeczenie lub jego część. Części składowe orzeczenia. Orzeczenie czasownikowe i imienne. Czasowniki pełnoznaczące i posłłkowe. Rodzaje łączników. Orzecznik. Walencja czasownika a składnia zdania. Podmiot. Składnia zgody. Rodzaje podmiotów. Dopełnienia bliższe i dalsze. Dopełnienia przyimkowe. Okoliczniki. Przydawki. "Bepaling van gesteldheid".

28.	Historia literatury niderlandzkiej – literatura dawna	Historia literatury niderlandzkojęzycznej od pierwszych śladów języka niderlandzkiego do 1830 r.: Karel ende Elegast en ridderepiek. Mystiek en Hadewijch. Hofcultuur, theater en abele spelen. De moraliteit: Elckerlijc. Theater van de rederijkers: Esbattementen. VOC en reizen: Het Journael van Bontekoe. Nederlandse emblematiek. Jacob Cats: Trouw-ringh. Van den vos Reynaerde. Schrijvende vrouwen: vanaf de Middeleeuwen tot in de 18de eeuw. Pieter Langendijk, Het wederzijds huwelijksbedrog. Wilhelmus en de anderen. Nederlandse liedjes 1500-1700. Hiëronymus van Alphen, Proeve van kleine gedichten voor kinderen. Elisabeth Wolff en Agatha Deken: Historie van mejuffrouw Sara Burgerhart Middel nederlandse poëzie: Hendrik Van Veldeke, Jan van Brabant. Beatrijs. Mariabliscappen. Mariken van Nieumeghen. Rederijkerspoëzie. Poëzie van de Renaissance: Jan Van der Noot en anderen. Jezuieten en religieuze poëzie. Joost van de Vondel en Jan Vos. Geerbrandt Adriaenszoon Bredero, Spaanse Brabander. Concettisme in de poëzie. Pieter Corneliszoon Hooft. Justus Van Effen, De Hollandsche Spectator. Rhijnvis Feith, Julia. (Pre)romantiek – Willem Bilderdijk, A.C.W. Staring.
29.	Realioznawstwo (Belgia)	Rozwój najważniejszych zjawisk z historii kultury Królestwa Belgii w najszerszym znaczeniu tego słowa – w tym symbolice państwowej, geografii, podziale administracyjnym, współczesnych społecznych, politycznych i artystycznych realiach Belgii (w tym Flandrii). Część uwagi będzie poświęcona również państwu Luksemburg: Symbolen van België en Vlaanderen. Bestuurlijke indeling van België. Belgische monarchie. Populaire cultuur in België. Congo – voormalige Belgische kolonie. BD – Stripverhaal. België culinair. Onbekend Wallonië. Onbekend Luxemburg. Belgische kunst. Vlaamse literatuur. Belgische mode.
30.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 5)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Help! 3 (lekcje 6-9), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze V: Werk. Ontspanning. Sport. Techniek.
31.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Konwersacje (sem. 5)	Zajęcia przeznaczone są na rozwijanie praktycznych umiejętności studentów w zakresie mówienia. Konwersacje na podstawie artykułów prasowych na tematy społeczne, polityczne, kulturalne i popularno-naukowe poruszające aktualne problemy; krótkie teksty literackie; aktualne audycje radiowe, wywiady itd.; filmy dokumentalne i fabularne. Prowadzenie zebrań i negocjacji; udział w dyskusji. Wygłaszanie referatu naukowego prezentującego własne badania; inscenizowane konferencje naukowe. Praca nad słownictwem: synonimy, antonimy, transformacje zwrotów. Materiały ustne z egzaminów CNaVT. Prawidłowa wymowa. Spójność wypowiedzi.
32.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Słownictwo akademickie	Ćwiczenia leksykalne na poziomie zaawansowanym w oparciu o kurs Wijze woorden. Woordenlijst Academisch Nederlands met idioom oefeningen oraz autentyczne nagrania audio i wideo. Substantieven. Verba. Adjectieven/Adverbia. Pre- en suffixen. Słownictwo akademickie. Ćwiczenia stylistyczne. Redagowanie tekstów.
33.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Zajęcia do wyboru	Zajęcia do wyboru prowadzone są w oparciu o wybór niderlandzkich programów telewizyjnych i stymulujące rozwój zintegrowanych sprawności językowych: słuchania (różne odmiany języka niderlandzkiego w jego 'żywym wydaniu) i mówienia (rozmowa na aktualne tematy; prezentowanie i moderowanie dyskusji) oraz poszerzanie zakresu słownictwa.
34.	Praca z tekstem i metody badawcze dla językoznawców / literaturoznawców	Rozwinięcie i praktyczne zastosowanie podstawowych umiejętności związanych z prowadzeniem badań w zakresie językoznawstwa / literaturoznawstwa, czytaniem i wykorzystaniem tekstów naukowych, pisanem własnych tekstów o charakterze naukowym. Planowanie i prowadzenie pracy badawczej: Co

		może stać się przedmiotem badania? Jak sformułować temat? Jak sformułować pytanie/pytania badawcze oraz hipotezę? Jak uzyskać odpowiedzi na postawione pytanie/pytania badawcze? Jak podzielić pracę badawczą na etapy i rozplanować ją w czasie? Techniki badawcze w praktyce (m.in. badania eksperymentalne i ankietowe). Pisanie planu pracy badawczej w praktyce. Praca z tekstem naukowym: Co uznajemy za tekst naukowy? Jakie rodzaje tekstów naukowych możemy wykorzystać w pracy licencjackiej? Gdzie i jak szukać tekstów o charakterze naukowym? Jak czytać tekst naukowy (lektura orientacyjna i selektywna, czytanie globalne, czytanie szczegółowe i krytyczne). Opracowywanie tekstu naukowego dla celów pracy licencjackiej w praktyce. Praktyczne zagadnienia związane z pisanem pracy licencjackiej: Ogólna i szczegółowa struktura pracy licencjackiej (podział na rozdziały, podrozdziały, części fakultatywne, itp.). Definiowanie i błędy definicyjne. Użycie stylesheetu APA w tekście oraz przy przygotowaniu bibliografii. Praca z programami automatycznie przetwarzającym dane bibliograficzne. Użycie w pracy badawczej tabel/ wykresów/ grafików/ diagramów – rozwiązania techniczne. Język i styl pracy licencjackiej (Zastosowanie czasów w pracy licencjackiej, wyrażenia przyimkowe, spójniki, synonimy, antonimy, zakazane słowa/wyrażenia, wzbogacanie języka o słownictwo akademickie, passivitis, interpunkcja, zastosowanie angielskich czasowników, itp.). Charakterystyczne słownictwo i konstrukcje do wykorzystania w pracy licencjackiej. Pisanie streszczenia.
35.	Tłumaczenia NL-PL – wprowadzenie	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Tłumaczenie pisemne prostych autentycznych tekstów z j. niderlandzkiego na j. polski.
36.	Język afrikaans dla niderlandystów	Umiejętność czytania tekstów w afrikaans na poziomie B2, a także kultura codziennej jego użytkowników. Wprowadzenie: język afrikaans. Formy czasownika. Rzeczownik. Przeczenie. Czasowniki modalne i zwrotne. Porównania i zdrobienia. Złożenia; bezokolicznik. Imiesłowy; wykrzyknienia. Przyimki; reduplikacja; zdania podrzędne; strona bierna. Czytanie artykułów prasowych.
37.	Seminarium licencjackie	W ramach seminarium studenci przygotowują – pod opieką prowadzącego – prace licencjackie na wybrany przez siebie temat z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa lub kulturoznawstwa niderlandzkiego. Podstawowe zasady pisania pracy dyplomowej. Omawianie i ocena planowanego badania. Przygotowanie planu pracy. Dobór źródeł prymarnych i sekundarnych. Metodologia badań. Prowadzenie argumentacji. Zasady cytowania źródeł. Etyka badań naukowych. Zasady przygotowania bibliografii. Słownictwo akademickie. Analiza fragmentów pracy.
38.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs podręcznikowy (sem. 6)	Zajęcia stanowią podstawową część bloku praktycznej nauki języka niderlandzkiego. Mają na celu rozwinięcie kompetencji językowych uczestników zajęć w zakresie: czytania, pisania, mówienia, opanowania materiału leksykalnego, rozumienia tekstu pisanego i słuchanego. Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Help! 3 (lekcje 10-13), uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Zakres tematyczny w semestrze VI: Gezondheid. Onderwijs. Verslavingen. Politie.
39.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Konwersacje (sem. 6)	Zajęcia przeznaczone są na rozwijanie praktycznych umiejętności studentów w zakresie mówienia. Konwersacje na podstawie artykułów prasowych na tematy społeczne, polityczne, kulturalne i popularno-naukowe poruszające aktualne problemy; krótkie teksty literackie; aktualne audycje radiowe, wywiady itd.; filmy dokumentalne i fabularne. Sztuka prezentacji, ćwiczenia stylistyczne i gramatyczne. Prezentowanie wyników własnych badań naukowych. Praca nad słownictwem: synonimy, antonimy, transformacje zwrotów. Materiały ustne z egzaminów CNaVT. Prawidłowa wymowa. Spójność wypowiedzi.

40.	Tłumaczenia PL-NL – wprowadzenie	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Tłumaczenie pisemne prostych autentycznych tekstów z j. polskiego na j. niderlandzki.
-----	----------------------------------	--

Specjalność: Język, kultura i literatura niderlandzka w kontekście środkowoeuropejskim (DCC)

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wstęp do komunikacji międzykulturowej	Model kultury Hofstede. Wizerunek, jego powstawanie i imagologia. Język, kultura i komunikacja interkulturowa. Porównywanie kulturowe. Badania nad recepcją literatury i kultury. Tożsamość kulturowa. Interkulturowość i wielokulturowość. Transfer kultury i wpływ. Wpływ i intertekstualność. Kulturoznawstwo i literaturoznawstwo. Kontekst.
2.	Ekonomia, historia Europy Środkowej i Unii Europejskiej (sem. 3, 4, 5 i 6)	Zajęcia do wyboru. Różne aspekty problematyki europejskiej (prawo, dziennikarstwo, stosunki społeczne, itp.) ze szczególnym uwzględnieniem pozycji Europy Środkowej. Treści programowe uzależnione od wybranych zajęć.

Nazwa kierunku studiów: Niderlandystyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 109

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Sprawności zintegrowane (sem. 1)	Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Nederlands naar perfectie (lekcje 1-4) uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych: TAAL EN CULTUUR (Als je authentiek wil klinken, moet je wat slordig spreken; Interculturele communicatie / feedback geven, presenteren, evalueren; structuurwoorden). ONDERWIJS (De (on)zin van rankings; Gooi het kind niet met het badwater weg / geen mening geven, een publiek toespreken; indirecte rede). ECONOMIE EN BEDRIJFSLEVEN (Zakendoen in de nieuwe economie; De ZitSta-vergadertafel / mening geven op het werk, een vergadering houden; er). GEZONDHEID EN VOEDING (Doemscenario lijkt te donker; Eten is meer dan optelsom van nutriënten / creatief schrijven, klagen en kritiek geven, aantekeningen maken; imperatief).
2.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Kurs specjalistyczny	Zajęcia Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego – kurs specjalistyczny to kursy tematyczne w programie studiów magisterskich na I i II roku, łączące w sobie praktyczną znajomość języka niderlandzkiego z wiedzą na temat wybranej dziedziny. Student ma obowiązek zrealizowania 4 różnych kursów w ciągu 4 semestrów (jeden temat na semestr). Oferta zmienna.
3.	Teoria tłumaczeń	Najważniejsze problemy teoretyczne przekładoznawstwa przedstawione w perspektywie diachroniczno-synchronicznej. Głównych teorie przekładu. Specyfika procesu translatorskiego i kompetencji translatorskich. Podstawowa terminologia translatoryczna. Definicje tłumaczenia, typologia tekstów, rodzaje tłumaczeń. Historia myśli przekładoznawczej. Współczesne teorie przekładu. Elementy kulturowe w przekładzie, problem przekładalności. Strategie i techniki translatorskie, uniwersalia. Rola i możliwości tłumacza, kompetencje translatorskie. Tłumacz na rynku pracy.
4.	Wprowadzenie do tłumaczeń literackich	Podstawowa terminologia w zakresie przekładu literackiego. Współczesne teorie dotyczące przekładu literackiego. Rola tłumacza w społeczeństwie. Strategie i techniki translatorskie. Elementy kulturowe w tłumaczeniu literackim. Przekład literacki a normy przekładowe. Analiza przekładów literatury niderlandzkiej i polskiej.
5.	Tłumaczenia pisemne NL-PL (sem. 1)	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Przekład tekstów publicystycznych, turystycznych, gospodarczych, handlowych, technicznych, ekonomicznych, prawniczych. Tłumaczenie pisemne autentycznych tekstów z j. niderlandzkiego na j. polski.
6.	Seminarium magisterskie (sem. 1-4)	W ramach seminarium studenci przygotowują – pod opieką prowadzącego – prace magisterskie na wybrany przez siebie temat z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa lub kulturoznawstwa

		niderlandzkiego. Podstawowe zasady pisania pracy dyplomowej. Omawianie i ocena planowanego badania. Przygotowanie planu pracy. Dobór źródeł prymarnych i sekundarnych. Metodologia badań. Prowadzenie argumentacji. Zasady cytowania źródeł. Etyka badań naukowych. Zasady przygotowania bibliografii. Słownictwo akademickie. Analiza fragmentów pracy.
7.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Sprawności zintegrowane (sem. 2)	Podstawą kursu są treści programowe zawarte w podręczniku Nederlands naar perfectie (lekcje 5-8) uzupełniane o materiały dodatkowe, przygotowane przez prowadzącego zajęcia, pochodzące z zasobów internetowych i tematycznie nawiązujące do poszczególnych jednostek lekcyjnych: FILOSOFIE EN ETHIEK (Zappen naar een volgend opwindingsmoment; Dierproeven / ethische dilemma's; passief). PSYCHOLOGIE (Synesthesie; De wetenschap van gezichtenlezen / onderhandelen; modale partikels, zinnen met meerdere werkwoorden). RECHTEN (Wees trots op de toga; In het oog van de camera van de baas / vragen stellen, controleren en doorvragen; separabele en niet-separabele werkwoorden). MENS EN TECHNIEK (Wikipedia, maar dan voor robots; Superintelligent vervoer / figuren beschrijven, 'zullen' en 'zouden')imperatief).
8.	Wprowadzenie do tłumaczeń ustnych	Rodzaje tłumaczeń ustnych. Tłumaczenie symultaniczne i konsekwentne – podobieństwa i różnice. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami ustnymi. Zasady dobrego tłumaczenia ustnego. Technika notacji. Wystąpienia publiczne. Podstawowe techniki tłumaczeniowe (tłumaczenia konsekwentne i symultaniczne). Elementy emisji głosu dla tłumaczy. Praca w kabinie i praca z mikrofonem. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń konsekwentnych i symultanicznych (analiza tekstu, aktywne słuchanie, pamięć, podzielność uwagi, ...).
9.	Tłumaczenia pisemne NL-PL (sem. 2)	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Tłumaczenie i analiza tłumaczeń z języka niderlandzkiego na polski z następujących dziedzin: poezja, etykiety, psychologia, instrukcje, broszury, mandaty, skargi, baśnie, prawo europejskie oraz kontrakty. Tłumaczenie pisemne autentycznych tekstów z j. niderlandzkiego na j. polski.
10.	Praca-biznes-kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyszczególnione procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
11.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Sprawności zintegrowane (sem. 3)	Podstawą kursu są treści programowe zawarte w kursie stworzonym przez pracowników KFN UWn Nederlands – de laatste loodjes składającym się z podręcznika oraz serii zajęć online. Het Nederlandse bedrijfsleven – structuur, cultuur en woordenschat. Academisch onderzoek in Nederland, Vlaanderen en Polen – een verkenning – thema's, methodes en resultaten. Creativiteit – vaardigheden, kennis en toekomstplannen. Innovaties – technieken, wetenschappelijk onderzoek, dagelijks leven.
12.	Tłumaczenia pisemne PL-NL (sem. 3)	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Przekład tekstów publicystycznych, turystycznych, gospodarczych, handlowych, technicznych, ekonomicznych, prawniczych. Tłumaczenie pisemne autentycznych tekstów z j. polskiego na j. niderlandzki.

13.	Tłumaczenia konsekutywne	Umiejętności konsekutywnego tłumaczenia tekstów na podstawie własnych notatek z języka niderlandzkiego na polski i polskiego na niderlandzki oraz zwiększenie odporności na stres i umiejętności koncentracji przez dłuższy czas. Rodzaje tłumaczeń ustnych. Zasady dobrego tłumaczenia konsekutywnego. Technika notacji. Sztuka prezentacji. Występowanie publiczne. Techniki tłumaczeniowe. Tłumaczenie konsekutywne tekstów z j. niderlandzkiego na j. polski i z j. polskiego na j. niderlandzki.
14.	Praktyczna znajomość języka niderlandzkiego. Sprawności zintegrowane (sem. 4)	Podstawą kursu są treści programowe zawarte w kursie stworzonym przez pracowników KFN UWn Nederlands – de laatste loodjes składającym się z podręcznika oraz serii zajęć online. Geesteswetenschappers op de werkvloer. Lopende zaken – Nederland en Vlaanderen.
15.	Tłumaczenia pisemne PL-NL (sem. 4)	Rodzaje tłumaczeń pisemnych. Podstawowe pojęcia związane z tłumaczeniami pisemnymi. Specyfika pracy tłumacza ustnego. Zasady dobrego tłumaczenia pisemnego. Ćwiczenia przygotowujące do tłumaczeń pisemnych. Techniki tłumaczeniowe. Tłumaczenie i analiza tłumaczeń z języka polskiego na niderlandzki z następujących dziedzin: poezja, etykiety, psychologia, instrukcje, broszury, mandaty, skargi, baśnie, prawo europejskie oraz kontrakty. Tłumaczenie pisemne autentycznych tekstów z j. polskiego na j. niderlandzki.
16.	Tłumaczenia symultaniczne	Świadome i celowe posługiwanie się językiem niderlandzkim i polskim w pracy tłumacza ustnego (symultanicznego). Kształcenie praktycznych umiejętności poprawnego tłumaczenia tekstów ogólnych z i na j. niderlandzki. Problemy emisji głosu, dykcji, budowania wypowiedzi z uwzględnieniem elementów prozodycznych mowy oraz pracy z mikrofonem. Specyfika pracy w kabinie. Techniki tłumaczeniowe, zasady dobrego tłumaczenia symultanicznego. Ćwiczenia w tłumaczeniu kabinowym, szeptanym, a vista. Tłumaczenie symultaniczne (kabinowe) tekstów z j. niderlandzkiego na j. polski i z j. polskiego na j. niderlandzki.

Nazwa kierunku studiów: Ochrona środowiska
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 110

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Chemia 1	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia i prawa w chemii. Mol, masa molowa i cząsteczkowa. Typy reakcji chemicznych. Budowa atomu. Budowa jądra atomowego. Budowa układu okresowego pierwiastków. Zmiany właściwości pierwiastków chemicznych w grupach i okresach. Wiązania chemiczne. Statyka i kinetyka chemiczna. Reakcje odwracalne. Stan równowagi chemicznej. Stała równowagi chemicznej. Reguła przekory i jej interpretacja w odniesieniu do równowagi chemicznej. Szybkość reakcji chemicznej i równanie kinetyczne reakcji. Wodne roztwory elektrolitów. Teorie kwasów i zasad. Dysocjacja elektrolityczna. Stopień dysocjacji i stała dysocjacji. Iloczyn jonowy wody. pH roztworów, wskaźniki. Iloczyn rozpuszczalności. Hydroliza soli. Roztwory buforowe. Reakcje utleniania i redukcji. Przewidywanie kierunku reakcji redoks na podstawie potencjałów redukcyjnych. Ogniwo galwaniczne. Ogólne wiadomości o pierwiastkach występujących w przyrodzie (tlen, węgiel, azot, siarka, fosfor). Wybrane reakcje tych pierwiastków zachodzące w środowisku.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Bezpieczeństwo pracy w laboratorium chemicznym. Podstawowe techniki laboratoryjne. Typy reakcji chemicznych. Przygotowanie roztworów o określonym stężeniu procentowym i molowym. Chemia roztworów (dysocjacja, mocna i słabe elektrolity, pH, wskaźniki, hydroliza soli, roztwory buforowe, iloczyn rozpuszczalności). Reakcje utleniania-redukcji. Szereg napięciowy metali, ogniwa galwaniczne.</p>
2.	Matematyka w naukach przyrodniczych	<p>Wykład: Algebra liniowa: wektory na płaszczyźnie i w przestrzeni trójwymiarowej, macierz drugiego i trzeciego stopnia. Wyznaczniki macierzy. Macierz odwrotna, symetryczna, osobliwa. Analiza matematyczna: funkcje rzeczywiste jednej zmiennej (liniowa, wielomianowa, wykładnicza, logarytmiczna i funkcje trygonometryczne). Dziedzina i przeciwdziedzina funkcji, zbiór wartości funkcji. Granica funkcji jednej zmiennej. Pochodna funkcji jednej zmiennej. Badanie przebiegu zmienności funkcji jednej zmiennej. Algebra liniowa: wektory na płaszczyźnie i w przestrzeni trójwymiarowej, macierz drugiego i trzeciego stopnia. Wyznaczniki macierzy. Macierz odwrotna, symetryczna, osobliwa. Rachunek prawdopodobieństwa teoria, terminologia i definicje. Prawo wielkich liczb i schemat Bernoulliego, masowość zdarzeń. Prawidłowości statystyczne i etapy badania statystycznego, zbiorowość i jednostka statystyczna. Typy skał pomiaru cech obiektu, zmienna losowa skokowa i ciągła. Charakterystyki empiryczne i estymacja. Rozkłady statystyczne. Modele matematyczne w naukach przyrodniczych.</p> <p>Ćwiczenia: Działania na wektorach w przestrzeni dwu- i trójwymiarowej (dodawanie, odejmowanie, iloczyn skalarny i jego własności, kąt między wektorami), rachunek macierzowy (działania na macierzach, wyznaczanie macierzy odwrotnej, obliczanie wyznaczników), wykorzystanie macierzy do rozwiązywania układów równań. Własności omówionych na wykładzie funkcji jednej zmiennej (dziedzina, zbiór wartości, ciągłość, ograniczenia,</p>

		monotoniczność), wykresy funkcji i ich transformacje, złożenia funkcji. Równania i nierówności wykładnicze i logarytmiczne. Granice funkcji w punkcie i nieskończoności. Rachunek pochodnych i jego wykorzystanie do badania monotoniczności, wklęsłości i wypukłości funkcji oraz wyznaczania ekstremów. Badanie przebiegu zmienności funkcji. Pomiary morfometryczne <i>in silico</i> , metodyka i metody pomiaru cech. Estymacja parametrów populacji statystycznej i metoda szeregu rozdzielczego. Wyznaczanie próby reprezentatywnej, metody i rodzaje doboru losowego próby. Modele matematyczne w ocenie i analizie typu struktury przestrzennej populacji, i równowagi kationowej.
3.	Zagrożenia cywilizacyjne	Wykład: Zrównoważony rozwój w kontekście globalnych zagrożeń cywilizacyjnych. Zanieczyszczenie środowiska oraz nadmierna eksploatacja jako główne czynniki zagrożeń. Niebezpieczeństwa harmonijnego rozwoju ludzkości, pojemność środowiska. Zagrożenia gospodarcze, demograficzne, urbanizacyjne, biologiczne. Międzynarodowe organizacje i konferencje - ich postanowienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia człowieka. Bilans energetyczny układu Ziemia – atmosfera. Efekt szklarniowy i składniki powietrza za niego odpowiedzialne. CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, para H ₂ O, CFC, O ₃ – źródła, koncentracja, skutki dla środowiska i możliwości redukcji. Warstwa ozonowa i jej znaczenie, zmiany antropogenne. Smog i jego rodzaje. Kwasowość i zasadowość atmosfery o pochodzeniu antropogennym. Obszary górskie w obliczu klęski ekologicznej. Zanieczyszczenia gazowe i pyłowe w dolnej troposferze, emisja, przemiany, transport, depozycja, znaczenie i skutki środowiskowe i zdrowotne. Życie w ekosystemach antropogenicznych na przykładzie miasta (klimat, bioklimat miasta, zanieczyszczenia, hałas, zanieczyszczenie światłem, środowisko życia roślin i zwierząt). Radioaktywność, energia alternatywna, pożary lasów, szybów naftowych, rafinerii, katastrofy przemysłowe. Wpływ poszukiwania i wykorzystania surowców mineralnych i kopalin na środowisko. Sprężenia zwrotne środowiska naturalnego i antropogennie zmienionego. Odległy transport zanieczyszczeń powietrza. Spływ zanieczyszczeń do wód śródlądowych i morskich. Eutrofizacja globalny problem jakości wody, toksyczne zakwity sinic, ograniczone zasoby wód dobrej jakości. Wzrost produkcji odpadów i problemy z ich utylizacją. Zagrożenia związane z działalnością rolniczą: zagrożenie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych azotanami i fosforanami, ochrona „zlewni azotanowych”, skażenia środowiska pestycydami, inne powszechne zastosowania pestycydów, zagrożenia dla środowiska i człowieka związane ze stosowaniem antybiotyków w hodowli bydła i trzody; dobra praktyka rolnicza w ochronie środowiska. Rezerwuary chorobotwórczych czynników biotycznych w atmosferze, hydrosferze i litosferze. Rola wektorów, głównie pasożytniczych stawonogów, w rozprzestrzenianiu patogenów. Klimatyczne uwarunkowania zasięgu chorób transmisyjnych. Problematyka bakterii wszytkoopornych oraz nowych szczepów wirusów jako realnego zagrożenia dla populacji ludzkiej. Mikrobiologiczne i parazytologiczne zanieczyszczenie środowiska i jego biologiczny monitoring. Wykorzystanie chorobotwórczych drobnoustrojów grzybów oraz naturalnych toksyn biologicznych (przykład saxitoksyn i botuliny) jako biologicznej broni.
4.	Ekologia ogólna	Wykład: Ekologia jako dziedzina nauk przyrodniczych; poziomy organizacji systemów ekologicznych; organizmy a środowisko; Tolerancja ekologiczna; Rozrodczość, śmiertelność; migracje; struktura wiekowa, płciowa i socjalna populacji; dynamika liczebności; regulacja liczebności; interakcje między gatunkami; biocenoza; sukcesja ekologiczna.
5.	Biologia z elementami ewolucjonizmu	Wykłady: Systematyka i podstawy bioróżnorodności. Genetyka i podstawy dziedziczności. Podstawy fizjologii i procesy życiowe roślin. Podstawy fizjologii i procesy życiowe zwierząt. Podstawy morfologii i anatomii zwierząt. Ekologia. Zarys mechanizmów ewolucji, mikro i makroewolucja, specjacja i filogeneza.
6.	Metodologia prawa	Konwersatorium: Wstęp do prawoznawstwa (istota prawa, podstawowe pojęcia prawnicze, język prawny i prawniczy, logika i wnioski prawnicze). Źródła prawa i budowa systemu prawa. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. i jej uregulowania w zakresie ochrony środowiska. Podstawowe pojęcia i zasady poszczególnych gałęzi prawa (prawo cywilne, prawo karne, prawo finansowe). Prawo administracyjne materialne

		(charakterystyka, źródła prawa). Administracja publiczna w Polsce, funkcje administracji, organy administracji. Prawo administracyjne procesowe (organ administracyjny, decyzja, tryb zwyczajny i nadzwyczajne tryby odwoławcze, doręczenia i terminy, sądownictwo administracyjne). Podstawy prawa Unii Europejskiej, organy Unii Europejskiej.
7.	Geologia dynamiczna	<p>Wykład: Ziemia jako planeta. Tektonika globalna. Procesy geologiczne. Minerale i skały. Magmatyzm. Metamorfizm. Diastrofizm. Wietrzenie. Powierzchniowe ruchy masowe. Sedymentacja i diageniza. Działalność wód płynących i stojących. Działalność wód podziemnych i zjawiska krasowe. Działalność lodowców i wiatru. Procesy geologiczne w morzach i oceanach. Ewolucja Ziemi.</p> <p>Ćwiczenia: Skała, minerał, mineraloid, kryształ, ciało krystaliczne, ciało amorficzne. Własności, skład chemiczny i klasyfikacja minerałów. Opis i rozpoznawanie wybranych minerałów. Geneza, minerały, struktury, tekstury i klasyfikacja skał magmowych. Przegląd, opis i rozpoznawanie głównych odmian skał magmowych. Geneza, minerały, struktury, tekstury i klasyfikacja skał osadowych. Opis, rozpoznawanie i przegląd głównych odmian skał osadowych. Skały metamorficzne: geneza, minerały, tekstury, klasyfikacja. Opis i rozpoznawanie głównych odmian skał metamorficznych.</p>
8.	Wstęp do kartografii	<p>Wykład: Podstawy matematyczne kartografii: kształt i wymiary Ziemi, skala, odwzorowania kartograficzne, układy współrzędnych stosowane na mapach i w referencyjnych bazach danych. Klasyfikacja map. Struktura treści map ogólnogeograficznych i tematycznych. Mapy topograficzne: zakres treści, układy współrzędnych topograficznych, skorowidze, wykorzystanie do badań zmian środowiska. Zasoby krajowego systemu informacji przestrzennej. Metody przedstawiania rzeźby terenu na mapach i ich właściwości. Generalizacja kartograficzna: jej wpływ na dokładność mapy, czynniki i rodzaje generalizacji. Cechy danych przestrzennych. Wizualizacja graficzna i kartograficzna: zmienne wizualne, metody wizualizacji danych ilościowych i jakościowych na mapach, dobór metod kartograficznych adekwatnie do właściwości zjawiska i charakteru danych. Urzędowe bazy danych i mapy tematyczne przedstawiające komponenty środowiska przyrodniczego: zakres treści, pokrycie terytorium kraju, dostępność i aktualność.</p> <p>Ćwiczenia: Skala mapy – praktyczne zastosowanie. Pomiar długości linii i powierzchni na mapach. Współrzędne topograficzne i geograficzne. Skorowidze map topograficznych. Analiza modelu poziomicowego rzeźby na mapach: profile terenu i linie szkieletowe. Zastosowanie kartodiagramu i kartogramu do prezentacji danych ilościowych. Metoda sygnaturowa i zasięgów – zastosowanie na małoskalowej mapie tematycznej dla prezentacji zjawisk zagrożeń środowiska i jego ochrony. Analiza treści mapy sozologicznej Polski 1:50 000</p>
9.	Podstawy biogeochemii	<p>Wykład: Wprowadzenie do biogeochemii. Klasyfikacja geochemiczna pierwiastków. Obieg biogeochemiczny pierwiastków na przykładzie węgla, azotu, fosforu i siarki. Skład chemiczny żywej materii. Procesy asymilacji, produkcji pierwotnej, dekompozycji i mineralizacji materii organicznej w biogeochemicznym obiegu pierwiastków. Geochemiczna rola biosfery. Interakcje pierwiastków śladowych w żywych organizmach. Biogeochemia - znaczenie aplikacyjne na przykładach. Geobotaniczne metody poszukiwawcze. Flory wapienne, halofitów, selenowe, serpentynitowe, galmanowe. Rośliny wskaźnikowe. Hiperakumulatory. Fitoremediacja.</p>
10.	Meteorologia i klimatologia	<p>Wykład: Organizacja i funkcjonowanie obserwacji meteorologicznych i sieci pomiarowych: rodzaje informacji pomiarowej, program obserwacji i pomiarów rutynowych, państwowa służba pogody, dostęp do danych meteorologicznych. Budowa i właściwości atmosfery: skład chemiczny; dynamika i zachowanie się atmosfery ziemskiej; Rola atmosfery w procesach biologicznych, glebowych i sozologicznych. Bilans energetyczny układu Ziemia – atmosfera: równanie bilansu energetycznego, wymiana energii, promieniowanie: promieniowanie Słońca, Ziemi i atmosfery; prawa rządzące promieniowaniem elektromagnetycznym, rodzaje promieniowania; równanie bilansu promieniowania, możliwości wykorzystania energii słonecznej. Ciepło i temperatura: właściwości cieplne powietrza i gruntu; dobowy i roczny przebieg temperatury powietrza i podłoża; obieg ciepła</p>

		<p>w atmosferze, inwersje temperatury. Para wodna w atmosferze: definicje i charakterystyki wilgotności powietrza, przemiany fazowe wody (parowanie, kondensacja: warunki kondensacji; produkty kondensacji pary wodnej; osady atmosferyczne, mgły, chmury; klasyfikacja chmur). Opady atmosferyczne: powstawanie opadów atmosferycznych; klasyfikacja opadów; obieg wody w atmosferze, znaczenie w usuwaniu zanieczyszczeń powietrza (mokra depozycja). Termodynamika atmosfery: procesy adiabatyczne, pionowy gradient temperatury, stany równowagi atmosfery, znaczenie w kształtowaniu jakości powietrza. Ciśnienie atmosferyczne: definicja ciśnienia atmosferycznego; stopień baryczny; poziomy gradient ciśnienia; układy baryczne, warunki pogodowe w układach barycznych. Wiatr: przyczyny powstawania wiatru; poziome i pionowe ruchy powietrza. Ogólna cyrkulacja atmosfery; wiatr lokalny, wykorzystanie energii wiatru. Procesy atmosferyczne a zagrożenie środowiska: źródła zanieczyszczeń atmosfery; zanieczyszczenia gazowe i pyłowe, rozprzestrzenianie zanieczyszczeń, warstwa graniczna atmosfery. Pogoda i jej zmiany: układy baryczne, fronty atmosferyczne i masy powietrza; elementy pogody; charakterystyka pogody przy przejściu frontów: ciepłego, chłodnego i zokludowanego; meteorologia synoptyczna. Pogoda i klimat: procesy klimatotwórcze. Klimat Polski: cechy klimatu Polski i jego rejonizacja.</p> <p>Ćwiczenia: Funkcjonowanie obserwatorium meteorologicznego. Budowa atmosfery. Bilans energetyczny w systemie Ziemia-Atmosfera, pomiary natężenia promieniowania. Ciepło i temperatura, pomiary temperatury powietrza Para wodna w atmosferze, produkty kondensacji, opady atmosferyczne, pomiary wilgotności powietrza i opadów atmosferycznych. Termodynamika atmosfery, znaczenie stanów równowagi termodynamicznej w kształtowaniu jakości powietrza. Ciśnienie atmosferyczne, układy baryczne, pomiary ciśnienia. Dynamika atmosfery: wiatr - określanie kierunku wiatru na mapach barycznych, obliczanie prędkości wiatru geostroficznego, cyrkulacja pomiary kierunku i prędkości wiatru. Pogoda w układach barycznych. Klimat Polski.</p>
Semestr II		
11.	Chemia 2	<p>Wykład. Pobieranie i przygotowanie próbek do analizy ze szczególnym uwzględnieniem materiałów biologicznych i farmaceutycznych. Obliczanie stężeń. Równowagi chemiczne w układach homogennych: kwas-zasada, utleniacz-reduktor, jon metalu-ligand oraz w układach heterogennych: osad-roztwór. Czynniki wpływające na przesunięcie stanu równowagi chemicznej i jego konsekwencje analityczne. Główne techniki analityczne uwzględniające identyfikację, maskowanie, rozdział oraz oparte na w/w równowagach. Klasyczne metody ilościowego oznaczania pierwiastków (metody objętościowe i wagowe). Wybrane techniki instrumentalne w chemii analitycznej. Przykłady oznaczeń produktów naturalnych. Ocena wiarygodności metod analitycznych i oszacowanie błędów, podstawy analizy statystycznej wyników doświadczalnych. Oddziaływania międzyjonowe, prawo Debay'a-Hückla. Reakcje w układach jednofazowych. Elektrolity mocne i słabe. Prawo rozcieńczeń Ostwalda; obliczenia pH kwasów i zasad. Reakcje kwas-zasada. Elektrolity amfiprotyczne. Równowagi red-ox. Potencjał Nernsta. Równowagi kompleksowania, stałe tworzenia i trwałości. Strącanie osadów, rozpuszczalność, analiza wagowa. Krzywe miareczkowania. Wskaźniki. Zastosowanie komputerów w analizie i obróbce danych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wybrane reakcje identyfikacji kationów i anionów. Specjalne metody analizy: kroplowa i mikrokryształiczna. Reakcje z przeniesieniem protonu i ich aspekty analityczne, alkacymetria. Reakcje z przeniesieniem elektronów, metody analityczne oparte na tych reakcjach: manganometria, jodometria, bromianometria. Kompleksometria. Równowagi heterogenne, procesy wpływające na przesunięcie równowagi heterogennej: objętościowa analiza strąceniowa. Krzywe miareczkowania, dobór wskaźników. Wykonywane ćwiczenia: (Analiza klasyczna jakościowa) Wybrane reakcje identyfikacji kationów, w tym metody kroplowa i mikrokryształiczna; (Analiza klasyczna jakościowa) Reakcje identyfikacji – reakcje kompleksowania, reakcje utleniania-redukcji; (Analiza klasyczna jakościowa) Wybrane reakcje identyfikacji kationów anionów;</p>

		Nastawianie miana NaOH za pomocą kwasu szczawiowego; (Alkacymetria) Oznaczanie kwasu orto-fosforowego lub kwasu cytrynowego wobec wskaźników z jednoczesnym pehametrycznym wyznaczaniem krzywej miareczkowania. Obliczanie teoretycznej krzywej miareczkowania za pomocą arkusza Excel i jej porównanie z wyznaczaną doświadczalnie – próbką może być także m.in. sok z cytryny lub pepsi cola; (Analiza strąceniowa) Oznaczanie chlorków metodą Mohra, Volharda i/lub Fajansa; (Analiza redoksometryczna) Oznaczanie miedzi metodą jodometryczną – próbką może być stop miedzi lub minerał zawierający miedź; (Kompleksonometria) Oznaczanie wapnia i magnezu obok siebie za pomocą EDTA – próbką może być woda z cieków naturalnych lub skała dolomitowa. W tym ostatnim przypadku oznaczany będzie także stopień dolomityczności.
12.	Geologia gospodarcza	Wykład: Złoża surowców mineralnych. Złożotwórcze procesy geologiczne. Podstawowe formy eksploatacji surowców i ich wpływ na środowisko. Podstawowe informacje z dokumentacji złóż. Ćwiczenia: Analiza złóż i możliwości wykorzystania wybranych surowców mineralnych
13.	Biologia zwierząt	Wykłady: pierwotniaki – protisty „zwierzęce”; komórka zwierzęca – jej budowa oraz funkcje; powstanie komórki zwierzęcej; tkanki zwierzęce; hipotezy tłumaczące pojawienie się Metazoa; miejsce zwierząt na drzewie filogenetycznym Eukaryota; klasyfikacja zwierząt bezkręgowych i kręgowych; charakterystyka głównych grup bezkręgowców oraz kręgowców; osobliwe grupy zwierząt (np. płaskowce, pazurnice); porównanie strukturalno-funkcjonalne poszczególnych układów u zwierząt bezkręgowych i kręgowych; rozmnażanie płciowe oraz bezpłciowe w świecie zwierząt; gametogeneza i zapłodnienie; rozwój ontogenetyczny; powiązania pomiędzy ontogenezą a filogenezą; filogeneza zwierząt; komensalizm, symbioza oraz pasożytnictwo wśród zwierząt; przykłady społeczeństw w świecie zwierząt (np. pszczoły, golce); bioróżnorodność zwierząt oraz problem jej ochrony. Ćwiczenia: poznawanie morfologii, anatomii, histologii, cytologii i fizjologii wygranych przedstawicieli bezkręgowców i kręgowców w oparciu o preparaty mikroskopowe oraz okazy zwierząt martwe i żywe; sporządzanie preparatów mikroskopowych (np. preparaty przyżyciowe pierwotniaków); wykonywanie sekcji wybranych zwierząt (np. sekcja dżdżownicy); dostrzeganie związków pomiędzy budową i fizjologią zwierząt a ich adaptacjami do określonych warunków środowiskowych; interpretowanie budowy, fizjologii oraz adaptacji zwierząt bezkręgowych i kręgowych w kontekście ich ewolucji; uczestniczenie w dyskusjach na wskazane wcześniej zagadnienia (np. znaczenie endosymbioz w zachowaniu bioróżnorodności raf koralowych, interpretacja cyklu życiowego przywr digenetycznych).
14.	Techniki Elektroanalityczne	Wykład: Podstawowe układy elektrochemiczne stosowane w elektroanalizie środowiska. Elektrody i ich funkcje. Potencjometria, amperometria, woltametria (woltamperometria), konduktometria. Materiały elektrod, membran, elektrolitów. Ćwiczenia laboratoryjne: Potencjometria bezpośrednia i miareczkowanie potencjometryczne redoks. Pehametria bezpośrednia i miareczkowanie pehametryczne kwas-zasada. Konduktometria bezpośrednia lub miareczkowanie konduktometryczne kwas-zasada. Amperometria lub woltametria (woltamperometria).
15.	Ekosystemy lądowe	Ćwiczenia terenowe: Charakterystyka przyrodnicza Karkonoszy. Rozpoznawanie w terenie różnych typów siedlisk i ekosystemów, ich ekologia oraz potencjalne zagrożenia. Rozpoznawanie w terenie często spotykanych, wskaźnikowych oraz chronionych gatunków roślin. Posługiwanie się podstawowymi przyrządami pomiarowymi (busole, klinometry, przyrządy do pomiarów odległości), terenowe pomiary i opisy cech populacji, osobników i fitocenozy.
16.	Dzieje życia na Ziemi	Wykład: Główne zasady obowiązujące w stratygrafii, niekompletność zapisu skalnego. Omówienie podstawowych metod określania wieku skał. Tabela chronostratygraficzna i wiek Ziemi. Powstanie życia na Ziemi i dowody paleontologiczne. Ewolucja litosfery, atmosfery, hydrosfery i biosfery w prekambrze oraz dowody geologiczne. Przegląd najważniejszych wydarzeń w dziejach Ziemi i ich znaczenie, ze szczególnym

		uwzględnieniem ewolucji świata organicznego, wielkich wymierań i ich przyczyn, zmian klimatycznych i warunków paleogeograficznych oraz dowodów geologicznych. Ćwiczenia: Środowisko morskie i jego grupy paleoekologiczne. Procesy fosylizacji i rodzaje skamieniałości. Podstawowe grupy skamieniałości bezkręgowców morskich i roślin (opis, rozpoznawanie) i ich znaczenie stratygraficzne, geologiczne oraz paleośrodowiskowe. Metody określania wieku względnego skał na podstawie ich relacji przestrzennych oraz skamieniałości – ćwiczenia praktyczne.
17.	Fizyka	Wykład: Podstawy mechaniki klasycznej. Elementy termodynamiki fenomenologicznej. Elementy hydromechaniki. Grawitacja. Drgania i fale w ośrodkach sprężystych. Elektryczne i magnetyczne właściwości materii. Elektryczność. Fale elektromagnetyczne. Polaryzacja, interferencja i dyfrakcja fal. Elementy optyki falowej i geometrycznej. Elementy akustyki, Elementy fizyki jądrowej. Promieniotwórczość naturalna i sztuczna. Promieniowanie słoneczne. Promieniowanie kosmiczne. Elementy kosmologii. Ćwiczenia laboratoryjne: Wyznaczanie modułu Younga metodą jednostronnego rozciągania. Drgania masy zawieszona na sprężynie. Wyznaczanie współczynnika rozszerzalności cieplnej metali przy pomocy dylatometru. Wyznaczanie ciepła właściwego ciał stałych metodą kalorymetryczną. Wyznaczanie ciepła topnienia lodu i skraplania pary wodnej. Anomalia rozszerzalności cieplnej wody. Prawa gazowe dla gazu idealnego. Sprawdzenie prawa Malusa. Dyfrakcja światła na szczelinie. Wyznaczanie promienia krzywizny soczewki za pomocą pierścieni Newtona. Analiza spektralna za pomocą spektroskopu.
18.	Instrumenty prawne w ochronie środowiska	Wykład: Wprowadzenie: zakres i elementy przedmiotowe prawa ochrony środowiska. 3 poziomy: Prawno-międzynarodowe aspekty ochrony środowiska, Ochrona środowiska w prawie europejskim, Krajowe źródła prawa ochrony środowiska. Organy: Prawna organizacja ochrony środowiska - kilkudziesięcioelementowy złożony system organów administracji publicznej i innych instytucji. Część ogólna: Pojęcia ustawowe prawa ochrony środowiska, Ogólne zasady prawa ochrony środowiska, Planowanie w ochronie środowiska, Dostęp do informacji z zakresu ochrony środowiska, Oceny oddziaływania na środowisko, Udział społeczeństwa, Podstawowe instytucje prawnej ochrony środowiska, Administracyjnoprawne formy działań ochronnych, Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska, Finansowanie ochrony środowiska. Ćwiczenia: Ochrona przyrody – ochrona ex situ; 10 form ochrony in situ; usuwanie drzew i krzewów. Gospodarka leśna – pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Gospodarka odpadami – pojęcia, zasady, plany gospodarowania odpadami, organy, instytucje prawne, recykling, odzysk, unieszkodliwianie na składowiskach i termiczne. Gospodarka wodna – pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Gospodarowanie kopalinami – pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne.
19.	Geologia dynamiczna- ćw. terenowe	Ćwiczenia terenowe: prowadzone są na obszarze Dolnego Śląska w kilku jednostkach geologicznych zlokalizowanych na bloku przedsudeckim oraz w Sudetach a także na terenie Wrocławia. Zasady rozpoznania i opróbowania skał w czasie badań terenowych w skali pojedynczego odsłonięcia, pojedynczej serii skalnej, kompleksu serii skalnych; wykonywanie opisów skał osadowych, magmowych i metamorficznych; wykonywanie profili i szkiców wybranych odsłonień; wnioskowanie w czasie badań terenowych o zagrożeniach środowiskowych związanych z eksploatacją skał. Omówienie i zapoznanie się ze skałami w warunkach miejskich – jak występują, jaka jest rola specjalisty w dziedzinie ochrony środowiska w ich badaniach i konserwacji.
Semestr III		
20.	Chemia 3	Wykład: Nomenklatura IUPAC, struktura i właściwości chemiczne i fizykochemiczne, metody syntezy, występowanie w przyrodzie, zastosowania medyczne, przemysłowe i laboratoryjne związków organicznych. Wiązania w związkach organicznych. Struktura, a reaktywność. Kwasy i zasady, molekuły polarne i niepolarne. Reakcje alkanów. Wolnorodnikowe halogenowanie alkanów. Cykloalkany. Stereoizomeria. Właściwości i reakcje halogenków alkilowych. Dwucząsteczkowa substytucja nukleofilowa. Jednocząsteczkowa substytucja

		<p>nukleofilowa. Reakcje eliminacji. Alkohole, etery. Alkeny, alkiny, sprzężone dieny - układy ze zdelokalizowanymi wiązaniami π. Benzen i aromatyczność: reakcje aromatycznej substytucji elektrofilowej. Grupa karbonylowa: aldehydy i ketony, enole, reaktywność jonów enolanowych, kondensacja aldolowa. Kwasy karboksylowe. Aminy i ich pochodne. Chemia podstawionych pochodnych benzenu: alkilobenzeny, aminy aromatyczne, fenole. Monosacharydy, disacharydy, polisacharydy. Związki heterocykliczne (furan, tiofen, pirol, pirydyna, porfiryny). Polimery - metody otrzymywania, budowa, właściwości i zastosowania. Zastosowanie metod spektroskopowych w określaniu struktury związków organicznych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Reakcje probówkowe - reakcje charakterystyczne dla grup funkcyjnych: bromowanie, reakcja z KMnO₄, próba Lucasa, jodoformowa, Fehlinga, Tollensa, reakcje amin.</p> <p>Podstawowe techniki syntetyczne i metody oczyszczania związków organicznych: synteza i oczyszczanie aspiryny (synteza, rekrytalizacja, ¹H NMR, metody sączenia), rozdział mieszaniny związków organicznych (ekstrakcja), izolacja limonenu (destylacja z parą wodną), chromatografia cienkowarstwowa aminokwasów.</p>
21.	Technologie w ochronie środowiska	<p>Wykład: Ochrona atmosfery: systemy oczyszczania gazów spalinowych - procesy przygotowania paliw od spalania, typy palenisk, zasada działania paleniska fluidalnego, zjawiska wykorzystywane przy oczyszczaniu gazów spalinowych, metody i urządzenia do oczyszczania gazów spalinowych z NO_x, pyłów, SO₂, innych substancji niebezpiecznych; efektywność metod, zalety i wady. Ochrona wód: systemy oczyszczania ścieków i produkcji wody - co to są ścieki, charakterystyka ścieków przemysłowych i komunalnych, wskaźniki jakości ścieków, mechaniczne, chemiczne i biologiczne metody oczyszczania ścieków i przebieg tych procesów, unieszkodliwianie osadów pościekowych, roślinne oczyszczalnie ścieków. Zanieczyszczenia występujące w wodach naturalnych, typy ujęć wody, procesy oczyszczania wody (napowietrzanie, koagulacja, sedymentacja, flotacja, filtracja, wymiana jonowa, chemiczne strącanie, sorpcja na węglu aktywnym, utlenianie chemiczne, procesy membranowe, dezynfekcja, infiltracja), produkcja wody dla Wrocławia. Odnawialne źródła energii - co to jest energia odnawialna, podział odnawialnych źródeł energii, praktyczne aspekty wykorzystania energii wiatru, wody, promieniowania słonecznego, energii geotermalnej, biomasy, biopaliwa. Energia jądrowa – perspektywy - produkcja paliwa jądrowego na przykładzie ²³⁵U (wzbogacanie przygotowanie elementów paliwowych do reaktorów), typy reaktorów i zasada działania, składowanie odpadów, zagrożenia i bezpieczeństwo elektrowni jądrowych. Rozwiązania technologiczne w gospodarce odpadami - co to są odpady, podział, charakterystyka i pochodzenie odpadów przemysłowych i komunalnych, główni producenci odpadów przemysłowych w Polsce, gospodarowanie odpadami, gospodarcze wykorzystanie odpadów, składowanie odpadów: przygotowanie terenu, zabezpieczenia, organizacja systemu składowania, zagospodarowanie i rekultywacja terenów po wysypiskach odpadów, składowanie odpadów niebezpiecznych, termiczne unieszkodliwianie odpadów – technologia, zalety i wady, piroliza, stabilizacja tlenowa i beztlenowa odpadów. Rola PIOŚ i WIOŚ w monitoringu środowiska - zadania i kompetencje PIOŚ i WIOŚ, struktury organizacyjne WIOŚ i PIOŚ, funkcjonowanie WIOŚ we Wrocławiu.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wizyta w Elektrociepłowni Wrocław (lub innej): ciąg technologiczny produkcji ciepła i energii elektrycznej, przygotowania paliw od spalania, palenisko fluidalne, układy oczyszczające gazy spalinowe; produkcja wody ciepłowniczej i kotłowej, gospodarka odpadami. Wizyta w Zakładzie Produkcji Wody LPWiK w Legnicy: układ technologiczny produkcji wody, wydajność, środki ostrożności. Wizyta w oczyszczalni ścieków komunalnych LPWiK w Legnicy: układ technologiczny oczyszczalni ścieków i gospodarki osadami ściekowymi oraz wytwarzania biogazu. Wizyta w elektrowni wodnej Wrocław I (lub innej) – układ technologiczny, zalety i ograniczenia. Wizyta w kompostowni odpadów Ekosystem Sp. z o.o. Wrocław – ciąg technologiczny, warunki kompostowania i dojrzwiania kompostu, wydajność. Wizyta w sortowni odpadów ALBA Wrocław – ciąg technologiczny, urządzenia stosowane do przygotowania, separacji, sortowania i kompaktowania odpadów.</p>

		Rynek surowców wtórnych. Wizyta w laboratorium WIOŚ we Wrocławiu – zadania WIOŚ, praca akredytowanego laboratorium WIOŚ, aparatura analityczna w monitoringu powietrza, wód i gleby, monitoring biologiczny wód. Wizyta Zakładzie Zagospodarowania Odpadów komunalnych CHEMEKO System w Rudnej Wielkiej– ciąg technologiczny, organizacja składowiska, zabezpieczenia wód gruntowych, system monitoringu, linia do produkcji paliwa alternatywnego.
22.	Geomorfologia	<p>Wykład: Zakres zainteresowań geomorfologii, podejścia badawcze, kierunki i nurty w geomorfologii, związki z innymi naukami. System geomorfologiczny. Wietrzenie. Mechanizmy wietrzenia fizycznego i chemicznego, produkty wietrzenia, uwarunkowania procesów wietrzeniowych. Procesy stokowe 1. Ruchy masowe. Pojęcie stoku, mechanizm fizyczny ruchów masowych i ich typologie, uwarunkowania ruchów masowych. Procesy stokowe 2. Spłukiwanie. Hydrologia stoku, zmyw śródpokrywowy i sufozja, spłukiwanie powierzchniowe i linijne, uwarunkowania procesu spłukiwania, zapobieganie erozji wodnej. Procesy fluwialne. Ruch wody w korycie rzeczonym, erozja rzeczna, transport fluwialny i akumulacja, typy koryt rzecznych, rzeźba fluwialna. Procesy krasowe. Proces rozpuszczania skał, powierzchniowe formy krasowe, kras podziemny, strukturalne i klimatyczne uwarunkowania zjawisk krasowych. Procesy litoralne. Falowanie i jego znaczenie geomorfologiczne, prądy przybrzeżne i pływy, abrazyjne i akumulacyjne formy rzeźby wybrzeży.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Antropopresja w geomorfologii. Rzeźba antropogeniczna, zmiany systemu morfogenetycznego wskutek działalności człowieka. Elementy kartowania geomorfologicznego. Wyróżnianie form rzeźby w terenie i wiązanie ich z określonymi procesami morfogenetycznymi. Pomiary form rzeźby. Opis szurfu badawczego, pobór osadów i analiza sitowa.</p>
23.	Hydrologia	<p>Wykład: Właściwości wody i ich wpływ na środowiska przyrodnicze Ziemi. Występowanie wody na Ziemi – woda na Ziemi, obieg wody w przyrodzie, czas retencji. Woda w atmosferze i opady atmosferyczne – występowanie wody w atmosferze, mechanizm powstawania opadów, typy opadów, techniki pomiaru, przestrzenny i czasowy rozkład, analiza opadów ekstremalnych. Woda w glebie i infiltracja – właściwości hydrauliczne gleby, potencjał wody glebowej, proces infiltracji, pomiary i modele, przestrzenno-czasowa zmienność uwilgotnienia gleby. Parowanie – intercepcja opadu, proces ewapotranspiracji - modele i pomiary, czynniki wpływające na intensywność i wielkość parowania. Wody powierzchniowe i odpływ rzeczny – sieć rzeczna, źródła i składowe odpływu, pomiary odpływu, czynniki wpływające na wielkość odpływu. Susze i powodzie – ocena wielkości i częstości zjawisk ekstremalnych, charakterystyka i przyczyny powodzi. Jeziora i tereny podmokłe – rola jezior i terenów podmokłych w systemie hydrologicznym. Retencja i retencjonowanie wód – rodzaje retencji, metody retencjonowania wody. Bilans wodny i zasoby wód – regionalny i lokalny bilans wodny, wielkość zasobów, zapotrzebowanie i wykorzystanie wód, zarządzanie zasobami wodnymi. Zmiany zasobów i ich dostępności na świecie – przyczyny wzrostu obszarów o niedostatku wody, skutki zmian klimatycznych, konflikty o wodę. Jakość wód – zakwaszenie wód powierzchniowych, zasolenie, główne źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, kontrola jakości wody. Wprowadzenie do ekohydrologii – cykl hydrologiczny a cykle biogeochemiczne, biosferyczne aspekty cyklu hydrologicznego, zintegrowana gospodarka wodna w zlewni, ocena zagrożeń rzek, zbiorników i jezior, procesy samooczyszczania wód.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zlewnia i jej charakterystyka – wyznaczania zlewni rzecznej na podstawie mapy topograficznej, charakterystyka geometrii zlewni, charakterystyka morfologii i rzeźby powierzchni terenu. Średni opad w zlewni – metody określania średniego opadu na obszarze zlewni. Opad efektywny – ocena opadu efektywnego. Przepływy charakterystyczne – przepływy średnie, maksymalne roczne o określonym prawdopodobieństwie przewyższenia w zlewni kontrolowanej i niekontrolowanej. Odpływ ze zlewni – metody określenia odpływu powierzchniowego i podziemnego, charakterystyka liczbowa odpływu całkowitego, w tym podziemnego. Parowanie – określanie ewapotranspiracji potencjalnej i ewapotranspiracji aktualnej. Retencja</p>

		<p>strefy saturacji – metody określania retencji strefy saturacji. Bilansowanie zasobów wodnych – wybór okresu bilansowania, określenie jednorodności elementów bilansu wodnego w okresie bilansowym, sposoby zestawienia bilansów wodnych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Pomiary przepływu w ciekach (zajęcia terenowe) – metody bezpośrednie i pośrednie pomiaru przepływu w ciekach, związek pomiędzy stanami i przepływami wód powierzchniowych. Wilgotność gleby i infiltracja (zajęcia terenowe) - terenowe metody pomiaru wilgotności gleb i infiltracji, związek pomiędzy stanem uwilgotnienia gleb a przepuszczalnością.</p>
24.	Biologia roślin i grzybów	<p>Wykład: Budowa komórki roślinnej, podziały komórki, typy rozmnażania płciowego; sposoby rozmnażania bezpłciowego, typy przemiany pokoleń. Podstawy systemu klasyfikacji organizmów żywych. Miejsce glonów w systemie organizmów żywych, typy form morfologicznych oraz grupy ekologiczne tych organizmów, znaczenie w przyrodzie i życiu człowieka. Zróżnicowanie budowy i cykli życiowych mszaków, widłaków, skrzypów i paproci. Cykl życiowy roślin nasiennych (nago- i okrytonasiennych), morfologia i przekształcenia organów roślin wyższych; gospodarcza rola roślin nasiennych. Formy życiowe roślin naczyniowych. Zróżnicowanie budowy ciała grzybów, rozmnażanie i przemiana faz jądrowych, znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka.</p> <p>Ćwiczenia: Zasady preparacji i obserwacji przyrodniczej. Zróżnicowanie morfologii i biologii glonów prokariotycznych i eukariotycznych. Zróżnicowanie morfologii i biologii wątrobowców i mchów. Zróżnicowanie morfologii i biologii widłaków, skrzypów i paproci. Budowa i biologia roślin nagonasiennych. Podstawy morfologii i biologii roślin okrytonasiennych. Cechy i różnorodność roślin dwuliściennych i jednoliściennych. Budowa i biologia grzybów.</p>
25.	Analizy przestrzenne w ochronie środowiska (GIS)	<p>Wykłady: Wstęp do systemów informacji geograficznej (GIS) – definicja, zakres, podstawowe pojęcia, historia, literatura przedmiotu. Oprogramowanie GIS. Podstawy geodezyjne i kartograficzne GIS: układ odniesienia, układy współrzędnych geograficznych i płaskich, rejestracja obrazów, transformacje i rzutowania map w systemach GIS, skala. Modele danych w GIS: model wektorowy, model rastrowy, model TIN. Geobazy, pliki oprogramowania GIS. Źródła danych GIS. Podstawy matematyczne: operacje arytmetyczne, algebraiczne i statystyczne na danych przestrzennych. Podstawy analiz na obiektach wektorowych: zapytania w SQL i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw, generalizacja. Podstawy analiz danych rastrowych: rekasyfikacja, algebra map, interpolacja przestrzenna. Numeryczne modele terenu i ich pochodne. Automatyzacja w GIS: modelowanie i programowanie. Wizualizacja i tworzenie map cyfrowych w GIS.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wprowadzenie do systemu ArcGIS. Zarządzanie i przeglądanie danych w aplikacji ArcCatalog. Praca z warstwami i wizualizacja danych w aplikacji Arc Map. Odwzorowania i układy współrzędnych w GIS. Transformacja układów „w locie”. Reprojektacja danych wektorowych. Georejestracja danych rastrowych w oparciu o zarejestrowane dane wektorowe. Tworzenie danych przestrzennych i mapy cyfrowej: rejestracja i rektyfikacja skanu mapy, wektoryzacja punktów, polilinii i poligonów, atrybutowanie danych wektorowych, wizualizacja danych, kompozycja cyfrowego dokumentu mapowego, eksport mapy do formatów graficznych. Obliczenia geometrii danych wektorowych, statystyki, sumaryzacja, kalkulator pól tabeli atrybutowej. Wizualizacja danych - kartogram. Podstawowe funkcje analizy wektorowej: zapytania i selekcja atrybutowa, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw. Prosta, wieloetapowa analiza wektorowa. Numeryczny model terenu w modelu rastrowym i jego tworzenie wybranymi metodami interpolacji przestrzennej. Model TIN. Konwersja modeli danych. Pierwotne atrybuty numerycznego modelu terenu: poziomice, cieniowanie, nachylenie, ekspozycja. Rekasyfikacja modelu rastrowego. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem wektorowych i rastrowych modeli danych.</p>
Semestr IV		

26.	Różnorodność biologiczna - flora Polski	<p>Wykład: Wiek i pochodzenie flory Polski; relikty i endemity. Oddziaływanie człowieka na okrywę roślinną Polski. Klimat Polski a formy życiowe. Zasięg geograficzny: elementy i podelementy geograficzne, zasięg wysokościowy: gatunki niżowe i górskie, piętra roślinne, zróżnicowanie w obrębie gór Polski. Gatunki siedlisk wodnych: oligotroficznych, mezotroficznych, eutroficznych, dystroficznych; gatunki kwaśno i zasadolubne; halofity; psammofity, kserofity; flora serpentynowa i galmanowa; gatunki owadożerne i pasożytnicze. Gatunki zagrożone i ginące: polska czerwona lista roślin; czerwone listy a ochrona prawna, zagrożone grupy siedliskowe, ich zagrożenia i możliwości ochrony. Podział geobotaniczny Polski – charakterystyka flor krain.</p> <p>Ćwiczenia: Charakterystyka wybranych rodzin flory Polski, cechy specyficzne, przedstawiciele, gatunki chronione.</p>
27.	Gleboznawstwo	<p>Wykład: Czynniki glebotwórcze, morfologia gleby, gleba jako dynamiczne środowisko trójfazowe. Właściwości poszczególnych faz budujących glebę: właściwości pierwotne i właściwości funkcjonalne. Przegląd Systematyki Gleb Polski.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Sorpcja glebowa: kwasowość, buforowość i właściwości oksydacyjno – redukcyjne oraz mineralne odżywanie roślin. Biogeochemia makro i niektórych mikroelementów w glebie wpływających na jej degradację.</p>
28.	Gleboznawstwo – ćw. terenowe	<p>Ćwiczenia terenowe: Procesy glebotwórcze. Opis odkrywki glebowej. Morfologia gleby.</p>
29.	Różnorodność biologiczna – fauna Polski	<p>Wykład: gatunki zwierząt Polski; systematyka kręgowców i bezkręgowców Polski; cechy diagnostyczne i rozpoznawanie wybranych gatunków; lokalizowanie stanowisk wybranych gatunków; określanie stanu populacji i zagrożeń wybranych taksonów.</p> <p>Ćwiczenia: gatunki zwierząt Polski; systematyka kręgowców i bezkręgowców Polski; cechy diagnostyczne i rozpoznawanie wybranych gatunków; lokalizowanie stanowisk wybranych gatunków; określanie stanu populacji i zagrożeń wybranych taksonów; podstawy prowadzenia monitoringu wybranych gatunków.</p>
30.	Analiza środowiska atmosferycznego i wodnego	<p>Ćwiczenia terenowe: Metodyka instalacji i obsługi instrumentów pomiarowych stosowanych w meteorologii i hydrologii. Obserwacje standardowe, zgodne z wymogami WMO. Pomiaru topo- i mikroklimatyczne w podstawowych, zróżnicowanych ekosystemach, terminowe obserwacje hydrologiczne. Badania limnologiczne – termika i fizykochemia wód jeziornych. Kartowanie hydrograficzne – metodyka, sporządzanie zdjęcia hydrograficznego, opracowywanie komentarza. Metodyka terenowych badań potamologicznych i krenologicznych. Ewolucja jezior, eutrofizacja wód a problem zaniku zbiorników, osady jeziorne, torfowiska. Analiza i interpretacja wyników pomiarów meteorologicznych i hydrologicznych.</p>
31.	Podstawy hydrogeologii i geologii inżynierskiej	<p>Wykład: Występowanie wód podziemnych. Pojęcie warstw wodonośnych, warstw izolujących i słabo przepuszczalnych. Podstawowe pojęcia i definicje dotyczące budowy warstwy wodonośnej. Objaśnianie głównych środowisk występowania wody podziemnej. Prawo Darcy, podstawowe równania przepływu wód podziemnych. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu ustalonego i nieustalonego. Laboratoryjne wyznaczanie porowatości efektywnej skał, współczynnika filtracji oraz odsączalności grawitacyjnej skał. Metody odwzorowania zwierciadła wody podziemnej. Elementy i konstrukcja map, profilu i przekroju hydrogeologicznego. Główne typy zbiorników wód podziemnych. Zasoby wód podziemnych, klasyfikacja i metody określania. Zagrożenia wodne. Dopytywanie do wykopów, odkrywek i tuneli. Przesączanie przez zapory. Skład chemiczny wód podziemnych. Migracja i transport zanieczyszczeń. Czynniki geo- i antropogeniczne wpływające na jakość wód podziemnych. Metody prezentacji analiz chemicznych wód podziemnych. Metody modelowania procesów hydrogeologicznych. Kartografia hydrogeologiczna. Prawo wodne i Ramowa Dyrektywa Wodna a wody podziemne. Podstawowe właściwości podłoża budowlanego. Właściwości</p>

		<p>gruntów na tle ich genezy i litostratygrafii. Skały ilaste w ochronie środowiska. Współoddziaływanie obiektów budowlanych i środowiska geologicznego. Prawodawstwo polskie i europejskie w zakresie geologii inżynierskiej. Ocena właściwości fizycznych i fizyko-chemicznych gruntów na podstawie badań laboratoryjnych.</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowe pojęcia i definicje dotyczące budowy warstwy wodonośnej. Objaśnianie głównych środowisk występowania wody podziemnej. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu ustalonego za pomocą metod empirycznych. Wyznaczanie parametrów filtracyjnych warstwy wodonośnej o zwierciadle swobodnym i napiętym w warunkach ruchu nieustalonego za pomocą metod empirycznych. Laboratoryjne wyznaczanie porowatości efektywnej skał, współczynnika filtracji oraz odsączalności grawitacyjnej skał. Elementy i konstrukcja profilu i przekroju hydrogeologicznego. Metody odwzorowania zwierciadła wody podziemnej. Zasoby dynamiczne i statyczne wód podziemnych i metody ich określania. Skład chemiczny wód podziemnych i jego różnicowanie. Metody prezentacji analiz chemicznych wód podziemnych.</p>
32.	Praktyki zawodowe	<p>Ćwiczenia praktyczne: Metody badawcze (laboratoryjne i terenowe) stosowane przez osoby pracujące na rzecz oceny jakości środowiska, jego ochrony w wybranych instytucjach. Zapoznanie się z miejscem służb ochrony środowiska w strukturze organizacyjnej danej placówki (podległość służbowa i merytoryczna). Podczas trwania praktyki studenci powinni dowiedzieć się również, jaki jest wymiar godzin pracy w poszczególnych placówkach, jakie są możliwości podnoszenia kwalifikacji, czy istnieje i przez kogo jest opracowana metodyka badań, kto ustala harmonogram i limit badań środowiskowych, jakie są prawne przepisy regulujące działalność w zakresie ochrony środowiska, czy jest formalny zakres obowiązków i plan pracy.</p>
Semestr V		
33.	Monitoring środowiska I	<p>Wykład: Zakres i cele monitoringu środowiska, organizacja systemu Państwowego Monitoringu Środowiska w Polsce w odniesieniu do przepisów prawa krajowego i UE. Monitoring powietrza, gleb i wody - cele i zadania monitoringu, organizacja sieci pomiarowych, rola i znaczenie monitoringu powietrza w ochronie środowiska. Zagrożenia wód, gleb w świetle Ramowej Dyrektywy Wodnej i opracowywanej Ramowej Dyrektywy Glebowej.</p> <p>Ćwiczenia: Techniki referencyjne pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Przegląd norm i sposobów oceny chemicznego zanieczyszczenia gleb. Metody oceny wyników pomiarów monitoringowych oraz ocena jakości środowiska na podstawie wyników pomiarów (klasyfikacja stref jakości ze względu na ochronę zdrowia i ochronę roślin).</p>
34.	Monitoring środowiska II	<p>Wykład: Historia i podstawy prawne monitoringu wód podziemnych w Polsce i Europie. Założenia i cele Państwowego Monitoringu Środowiska. Organizacja sieci obserwacyjnych. Sieci obserwacyjne wód podziemnych w Polsce PMS, PSH, PIG-BIP, WIOŚ. Cele, tryby, zakres i obiekty monitoringu wód podziemnych. Monitoring wód podziemnych a warunki hydrogeologiczne kraju, piętra wodonośne i zbiorniki wód podziemnych, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych oraz Jednolite części Wód Podziemnych. Wybrane metody i obiekty monitoringu jakości i stanów wód podziemnych – monitoring regionalny, lokalny, badawczy, diagnostyczny, ujęć, składowisk odpadów itd. Planowanie sieci monitoringu wód podziemnych dla wybranych obszarów i obiektów. Planowanie zakresu pomiarów monitoringowych. Wykonywanie badań stanów i poboru prób w wybranej sieci obserwacyjnej. Rola stacji hydrogeologicznych, automatyzacja pomiarów, nowoczesne urządzenia pomiarowe, rejestrujące i ich eksploatacja. Podstawy prawne procedur w monitoringu wód podziemnych. Selekcja i weryfikacja obserwacji hydrogeologicznych. Oceny i prognozy w monitoringu wód podziemnych. Interpretacja i wizualizacja uzyskanych danych. Obieg danych i informacji. Rola obserwacji wód podziemnych w Zintegrowanym Systemie Monitoringu Środowiska Przyrodniczego w Polsce. Monitoring środowisk i ekosystemów związanych z szeroko pojętym środowiskiem wód podziemnych. Monitoring torfowisk, strefy aeracji, wód infiltrujących, wód gruntowych i</p>

		<p>glebowych. Zarządzanie zasobami wód podziemnych w oparciu /w integracji z Państwowym Monitorowaniem Środowiska i innymi systemami monitoringu.</p> <p>Ćwiczenia: Monitoring wód jego zadania, pozyskiwanie informacji i źródła danych. Przygotowanie i prezentacja informacji o punktach monitoringu i zakresach badań w JCWP, GZWP w wybranym rejonie. Tok postępowania dla uzyskania informacji o monitoring u wód podziemnych z PSH, WIOS, GIOS. Analiza danych o stanach wód podziemnych z monitoringu PSH. Ocena wyników monitoringu stanów wód podziemnych – wykresy, stany niskie, średnie, wysokie analiza i opis. Ocena jakości wód powierzchniowych w punktach pomiarowo – kontrolnych na bazie Rozporządzenia o klasyfikacji wód powierzchniowych. Ocena jakości wód podziemnych (Rozporządzenia o klasyfikacji wód). Projekt sieci monitoringu obiektu (składowiska, obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych).</p>
35.	Ochrona przyrody	<p>Wykład: Życie na Ziemi jako przedmiot ochrony przyrody w aspekcie historycznym i metodologicznym. Pojęcie różnorodności biologicznej. Wartość przyrody dla gospodarki i właściwego stanu środowiska życia człowieka. Wielkie wymieranie spowodowane oddziaływaniem człowieka. Ochrona gatunkowa grzybów, roślin i zwierząt ex situ oraz in situ. Typy obszarów chronionych i sposoby ich wyznaczania oraz zarządzanie obszarami chronionymi.</p> <p>Konwersatorium: Współczesny stan zagrożeń dla życia biologicznego na Ziemi. Wielkie Wymieranie XXI wieku, Nadmierna eksploatacja środowiska, zmiany klimatyczne, przyrost populacji ludzkiej. Sposoby przeciwdziałania poprzez zmiany prawa, działania organizacji pozarządowych oraz lokalnych społeczności.</p>
36.	Geochemia środowiska	<p>Wykład: Cel, zadania i kierunki rozwoju geochemii. Powstawanie pierwiastków chemicznych we Wszechświecie i wytwarzanych przez cywilizacje. Ogólne prawidłowości występowania pierwiastków w przyrodzie i ich charakterystyka. Klasyfikacja geochemiczna pierwiastków. Skład chemiczny zewnętrznych geosfer. Procesy kierujące obiegiem pierwiastków w przyrodzie, ze szczególnym uwzględnieniem procesów hipergenicznych. Cykliczny obieg pierwiastków w przyrodzie (na przykładzie wybranych pierwiastków). Znaczenie biosfery w obiegu pierwiastków. Mikroelementy w organizmach i ekosystemach. Bariery geochemiczne, prowincje geochemiczne, metody śledzenia anomalii. Formy migracji składników chemicznych w poszczególnych środowiskach, krajobrazy geochemiczne. Równowaga geochemiczna środowiska przyrodniczego. Zanieczyszczenie środowiska pierwiastkami i formami ich występowania i współwystępowania. Ekologiczno – toksykologiczne znaczenie występowania różnych postaci pierwiastków śladowych w różnych środowiskach. Stosunki izotopowe wybranych pierwiastków i możliwości ich wykorzystania w badaniach środowiska naturalnego i antropogenicznie zmienionego.</p> <p>Ćwiczenia: Praktyczne zastosowanie przeliczeń chemicznych oraz obliczeń fizykochemicznych w zadaniach dotyczących geochemii i hydrogeochemii. Po zakończeniu zajęć student powinien rozumieć znaczenie stężeń wyrażanych w różnych jednostkach, mierzonych parametrów fizykochemicznych oraz pojęcia równowagi geochemicznej. Student powinien też nabyć umiejętność swobodnego przeliczania stężeń i zawartości substancji pomiędzy różnymi jednostkami, interpretacji parametrów fizykochemicznych roztworów oraz wykonywania obliczeń na podstawie zależności geochemicznych (z wykorzystaniem iloczynu rozpuszczalności, siły jonowej roztworu). Studenci poznają interdyscyplinarność i szeroki zakres wiedzy z zakresu geochemii i geologii izotopowej w tym podstawowe obliczenia z izotopowego bilansu mas.</p>
37.	Biologia drobnoustrojów	<p>Wykład: Miejsce drobnoustrojów w systematyce biologicznej. Porównanie mikroorganizmów prokariotycznych i eukariotycznych. Różnorodność biologiczna i fizjologiczna drobnoustrojów na przykładzie bakterii i pasożytniczych pierwotniaków. Wzajemne oddziaływanie bakterii i innych organizmów, ze szczególnym uwzględnieniem chorobotwórczej roli mikroorganizmów. Znaczenie drobnoustrojów w cyklach biogeochemicznych, głównie roli bakterii w krążeniu azotu. Wpływ czynników środowiska na bakterie.</p>

		Ćwiczenia laboratoryjne: Metody badań drobnoustrojów (obserwacje mikroskopowe, podłoża mikrobiologiczne, techniki posiewu, izolacja czystych hodowli, określenie liczby bakterii w hodowli), sterylizacja, środki dezynfekcyjne. Wpływ czynników środowiska na bakterie.
38.	Monitoring środowiska III	Wykład: Teoretyczne podstawy bioindykacji i biomonitoringu środowiska; Klasyfikacja metod bioindykacyjnych, opartych na wykorzystaniu roślin; Rośliny jako wskaźniki stanu środowiska. Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd metod bioindykacyjnych; Zasady stosowania metod: występowanie organizmów wskaźnikowych, zmiany morfologii organów roślinnych, próby kumulative, doświadczalna analiza testowa; Wykorzystanie metod biologicznych w ocenie eutrofizacji wód.
39.	Problematyka nauk przyrodniczych (seminarium przedmiotowe)	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi do realizacji tematami esejów/prezentacji dotyczących zagadnień związanych z ochroną środowiska przyrodniczego, a szczególności elementów przyrody ożywionej i nieożywionej. Korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Semestr VI		
40.	Monitoring środowiska IV	Wykład: Idea i znaczenie monitoringu przyrodniczego dla skutecznej ochrony przyrody. Podstawy prawne i procedury w monitoringu. Wskaźniki stanu ochrony siedliska i gatunku, w tym wskaźniki kardynalne. Ćwiczenia: Ocena stanu ochrony i zagrożeń dla siedlisk i gatunków chronionych. Siedliska przyrodnicze i gatunki Natura 2000. Dyrektywa wodna, wskaźniki i parametry oceny stanu ekologicznego wód.
41.	Zarządzanie bioróżnorodnością	Ćwiczenia terenowe: Stan środowiska przyrodniczego – ogólne uwarunkowania. Modele funkcjonowania środowiska przyrodniczego na przykładzie lasów, biotopów wodnych i łąkowych i segetalnych. Gospodarka leśna i jej wpływ na zasoby przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem składu gatunkowego i dynamiki liczebności populacji. Rozpoznawanie chronionych gatunków roślin i zwierząt w ich środowisku bytowania. Ocena i wycena środowiska przyrodniczego na poziomie gatunkowym, biocenotycznym i krajobrazowym. Metody wyceny wartości ekologicznych (żywych zasobów przyrody). Inwentaryzacje przyrodnicze, jako niezbędny element waloryzacji zasobów przyrodniczych. Sukcesja, regeneracja i zmiany w środowisku leśnym; wskaźniki stanu rozwoju sukcesji. Gatunki zagrożone, charzmatyczne, tarczowe, parasolowe, inwazyjne i ich znaczenie dla różnorodności wybranych typów ekosystemów. Czerwone księgi i listy gatunków zagrożonych: Załączniki z Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej. Prawne uwarunkowania, w tym: Ustawa o ochronie przyrody; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie; Ustawa o lasach; Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej.
42.	Problematyka ochrony środowiska	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowanymi tematami prac dyplomowych i ich prezentacji dotyczących zagadnień związanych z ochroną środowiska przyrodniczego, a szczególności elementów przyrody nieożywionej i ożywionej. Korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem

	(seminarium dyplomowe)	własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
43.	Przygotowanie pracy dyplomowej (pracownia i egzamin dyplomowy)	Pracownia i egzamin dyplomowy: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowanym tematem pracy dyplomowej. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Przedmioty fakultatywne		
1.	Bezpieczeństwo w laboratorium chemicznym	<p>Wykład: Podstawowe regulacje prawne dotyczące stosowania substancji chemicznych i zarządzania chemikaliami. Systemy kontroli chemikaliów. Klasyfikacja i oznakowanie substancji chemicznych, piktogramy, rodzaje znaków/kodów ostrzegawczych/środków ostrożności, etykiety sygnalizacyjne. Analiza kart charakterystyki substancji Projektowanie etykiet produktów chemicznych. Identyfikacja i kwalifikacja zagrożeń powodowanych czynnikami chemicznymi ze szczególnym uwzględnieniem substancji o specyficznym oddziaływaniu na zdrowie i środowisko. Systemy redukcji zagrożeń, rodzaje środków ochrony, procedury postępowania podczas zagrożeń, monitoring stanowiska pracy w laboratorium chemicznym. Zasady oceny narażenia na substancje toksyczne. Klasyfikacja, postępowanie z substancjami toksycznymi i o specyficznym oddziaływaniu na zdrowie, odległe następstwa narażenia. Postępowanie z odpadami chemicznymi (przechowywanie, segregacja, neutralizacja, utylizacja). Podstawowe zasady bezpiecznego stosowania aparatury/szkła laboratoryjnego, podstawowych technik laboratoryjnych. Planowanie eksperymentu chemicznego. Organizacja pracy w laboratorium. Ocena i dobór sprzętu laboratoryjnego i odczynników. Analiza wybranych wypadków w laboratoriach, systemy prewencji wypadkowej, algorytm oceny ryzyka.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Analiza kart charakterystyki substancji, projektowanie etykiety preparatu chemicznego, planowanie eksperymentu i opracowanie adekwatnej dokumentacji, wykonanie prostej syntezy związku chemicznego zgodnie z zasadami DPL, z analizą potencjalnych zagrożeń, oceną narażenia, doбором odpowiednich środków ochrony.</p>
2.	Biotechnologia zachowawcza	<p>Wykład: Techniki pracy aseptycznej. Czynniki i sygnały biologiczne umożliwiające przeżycie i rozmnażanie się komórek in vitro. Hodowle komórkowe – wyprowadzanie hodowli. Metody transformacji komórek. Hodowle komórkowe pierwotne z eksplantatów tkankowych. Zastosowanie hodowli komórkowych w szybkim rozmnażaniu i zachowaniu jakości i zdrowotności materiału roślinnego. Rola biotechnologii zachowawczej w ratowaniu gatunków zagrożonych. Osiągnięcia w hodowli komórek, tkanek i organów roślinnych w ratowaniu gatunków ginących. Problemy wierności tożsamości genetycznej i zachowania puli genowej populacji ratowanych gatunków. Rozwój upraw roślin leczniczych i biosynteza metabolitów wtórnych w kulturach in vitro roślin w celu ograniczenia zbieractwa krytycznie zagrożonych gatunków. Krioprezervacja, metody i techniki schładzania i rozmrażania materiału roślinnego. Zachowanie genotypów w postaci nasion i zarodników, ziaren pyłku, kultur in vitro komórek, tkanek, organów szczególnie służących do rozmnażania wegetatywnego, całych roślin i izolowanych fragmentów DNA.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Zasady mikrorozmnażania roślin w kulturach in vitro. Etapy mikrorozmnażania: Zakładanie kultury in vitro, Rozmnażanie materiału roślinnego, Ukorzenianie mikrosadzonek, Aklimatyzacja roślin w warunkach szklarniowych. Zagrożone gatunki roślin uratowane dzięki systemowi in vitro i introdukcji. Przechowywanie materiału roślinnego w bankach roślinnych kultur in vitro.</p>

3.	Ewolucja kręgowców	<p>Wykład: Najstarsze kręgowce, ich pochodzenie, pozycja Conodonta. Pojawienie się i ewolucja pierwszych grup beżżuchwowców i ryb, dewoński szczyt rozwoju; zanik ryb pancernych i przyczyny tego wydarzenia. Permskie formy słodkowodne ryb chrzęstnoszkieletowych. Mezozoiczny rozwój rekinów Selachii. Rozwój ryb kostnoszkieletowych. Sarcopterygii jako formy wyjściowe do środowiska lądowego. Najstarsze formy przejściowe między rybami a czworonogami, przystosowania do życia lądowego. Zmienność liczebności rodzajów czworonogów w fanerozoiku. Paleoekologia i rozwój kopalnych płazów. Różne grupy wymarłych i współczesnych gadów, powiązania ewolucyjne, przyczyny rozwoju i kryzysów. Endotermia i stałocieplność u kręgowców. Opanowanie środowisk wodnych i powietrznych przez gady. Powstanie ptaków, pierwotna i wtórna rola upierzenia, przystosowania do lotu, zmiany trybu życia w kenozoiku na tle zmian środowiskowych. Pochodzenie ssaków. Ssaki mezozoiczne, tryb życia i zajmowane biotopy. Kenozoiczna ekspansja ssaków. Zmienność anatomiczna jako pochodna zmian środowiskowych. Ewolucja naczelnych, człowiek na tle innych naczelnych – podobieństwa i różnice. Potencjał fosylizacyjny poszczególnych elementów szkieletowych Vertebrata i konsekwencje dla zapisu paleontologicznego. Klasyczne metody wykorzystania szczątków kręgowców w datowaniach osadów. Rekonstrukcja zmian paleośrodowiskowych na bazie zmienności zespołów kręgowcowych</p>
4.	Gospodarka wodna i zarządzanie zasobami wodnymi	<p>Wykład: Występowanie i obieg wody w zlewni bilansowej. Gospodarka wodna i jej zadania. Dyspozycyjne i odnawialne zasoby wodne. Jednolite Części Wód. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Zasoby wodne Polski i Europy. Wpływ człowieka na zasoby wodne. Zapobieganie powodziom. Klasyfikacje przydatności wód użytkowych - monitoring. Zagrożenia, degradacja i ochrona zasobów wodnych. Zasoby wodne w obliczu zmieniającego się klimatu. Podstawowe metody badawcze w gospodarce wodnej. Administracja odpowiedzialna za gospodarkę wodną. Polskie unormowania prawne służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami.</p> <p>Ćwiczenia: Podstawowe elementy naturalnego bilansu zlewni. Przepływy charakterystyczne. Przepływ nienaruszalny i zasoby dyspozycyjne zlewni. Uproszczony bilans wodno-gospodarczy zlewni. Decyzje wodno-prawne.</p>
5.	Hodowle komórek roślinnych	<p>Wykład: Przebieg różnicowania embrionów somatycznych, pąków, korzeni i kalusa oraz metody klonowania komórek; Otrzymywania roślin haploidalnych i wykorzystania linii podwojonych haploidów; Fuzjonowanie protoplastów i tworzenie mieszańców somatycznych form oddalonych - hybrydów i cybrydów; Wektorowa i bezwektorowa transformacja komórek roślinnych, zmienność somaklonalna i selekcja mutantów w kulturach in vitro oraz inne aplikacyjne zastosowania tej techniki; Biosynteza metabolitów wtórnych i kultury roślinne w bioreaktorach, produkcja i transformacja metabolitów wtórnych, białek - przeciwciał i antygenów. Zastosowanie hodowli komórkowych w biotechnologii, rolnictwie, farmaceutyce i medycynie.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Techniki pracy aseptycznej; Czynniki i sygnały biologiczne umożliwiające przeżycie i rozmnażanie się komórek in vitro; Hodowle komórkowe ciągłe – wyprowadzanie hodowli, metody transformacji komórek; Hodowle komórkowe pierwotne z eksplantatów tkankowych; Zasady rozmnażania roślin w kulturze in vitro, stymulacja rozwoju pąków kątowych, regeneracja pąków korzeni i embrionów somatycznych. HAKlim</p>
6.	Oceanografia	<p>Wykład: Wszechocean. Ukształtowanie dna oceanicznego. Charakterystyka wody morskiej. Związki ocean-atmosfera. Falowanie. Zmiany poziomu wód – pływy. Prądy morskie. Cyrkulacja wód oceanicznych. Fauna i flora mórz i oceanów. Repetytorium.</p>
7.	Porosty jako biowskaźniki stanu środowiska	<p>Wykład: Symbioza porostowa i jej składniki; typy plech porostowych; porosty różnych siedlisk i podłoży; wykorzystanie porostów jako wskaźników właściwości fizyko-chemicznych podłoża; metody lichenindykacji czystości powietrza.</p> <p>Ćwiczenia: Budowa plech porostowych; identyfikacja pospolitych gatunków o znaczeniu monitoringowym; obecność porostów w środowisku miejskim; konstrukcja map lichenindykacyjnych.</p>

8.	Rekonstrukcje paleośrodowisk na podstawie skamieniałości	<p>Wykład: Blok paleozoologiczny – podstawowe pojęcia paleośrodowiskowe. Czynniki kontrolujące rozprzestrzenienie organizmów. Podział głównych środowisk sedymentacyjnych. Współczesne metody rekonstrukcji paleoklimatu. Metody rekonstrukcji paleośrodowisk w oparciu o kopalną faunę (bezkęgowców, w tym wybranych mikroskamieniałości oraz kręgowców) na wybranych przykładach. Blok palinologiczny – definicje i podstawowe pojęcia. Palinomorfy jako wskaźniki paleośrodowisk. Rekonstrukcja paleozbiorowisk roślinnych w oparciu o zespoły miospor. Interpretacja paleoklimatyczna zmienności danych palinologicznych. Interpretacja paleośrodowiskowa danych palinofacjalnych. Blok ichnologiczny – skamieniałości śladowe, ich podział i historia badań. Charakterystyka poszczególnych ichnofacji i najczęściej występujących skamieniałości śladowych. Przydatność skamieniałości śladowych do rekonstrukcji środowisk sedymentacji (batymetria, zasolenie, natlenienie, energia, charakter dna). Charakterystyka osadów płytkowodnych, głębokowodnych, kontynentalnych w powiązaniu z ichnofacjami i skamieniałościami śladowymi, przykładowe profile. Ichnostratygrafia.</p> <p>Ćwiczenia: Blok paleozoologiczny – przegląd najważniejszych grup kopalnych bezkręgowców i ich znaczenie paleoekologiczne. Zapis paleontologiczny jako wskaźnik paleośrodowisk. Blok paleobotaniczny – przegląd skamieniałości florystycznych. Kopalna flora jako wskaźnik paleośrodowisk (paleoklimatu). Wpływ roślinności na kopalne środowiska, w tym ich rola złożotwórcza. Blok ichnologiczny – przegląd najważniejszych skamieniałości śladowych przydatnych w rekonstrukcji paleośrodowisk. Interpretacja paleośrodowisk w wybranych profilach na podstawie skamieniałości śladowych. Interpretacja profilu – paleośrodowiskowa interpretacja wybranego profilu na podstawie zróżnicowanych danych (litologicznych, paleontologicznych, ichnologicznych i paleobotanicznych) oraz sporządzenie raportu (samodzielna praca studenta).</p>
9.	Teoria ewolucji	<p>Wykład: Rozwój historycznych koncepcji nt. ewolucjonizmu świata organicznego. Podstawowe pojęcia darwinizmu i neodarwinizmu (powstawanie taksonów z taksonów starszych, zmiany populacyjne, rola doboru naturalnego, mechanizm dziedziczenia; naukowa krytyka darwinizmu – mutacjonizm; neodarwinizm: koncepcje genetyki populacyjnej Dobzhansky'ego, mikroewolucja i makroewolucja). Mechanizmy ewolucji (koncepcje gatunku, specjacji i radiacji, gen, allele, mutacje i zmienność genetyczna, dryf genetyczny, fenotyp. Badania Grantów nad mechanizmami ewolucji, intensywność doboru naturalnego. Radiacje adaptacyjne. Punktualizm i gradualizm w koncepcjach ewolucyjnych). Przejawy ewolucji we współczesnym świecie organicznym i wybrane przykłady z zapisu kopalnego (niekompletność danych geologicznych a odtwarzanie drzew filogenetycznych; paleontologiczna a biologiczna definicja gatunków, problem ich wymierania; zagadnienia koewolucji; rola konkurencji i drapieżnictwa w wymieraniu taksonów; hipoteza Czerwonej Królowej a przeżywalność taksonów; katastrofizm a ewolucjonizm; odtwarzanie bioróżnorodności; drzewa rodowe na podstawie badań genetycznych współczesnych gatunków). Ewolucjonizm versus kreacjonizm (kreacjonizm staroziemski i nowoziemski; podstawy koncepcji „inteligentnego projektu”. Kreacjonistyczna krytyka makroewolucjonizmu; naukowa krytyka kreacjonizmu).</p>
10.	Zajęcia terenowe z geologii gospodarczej	<p>Ćwiczenia terenowe: Złoża surowców mineralnych. Procesy złożotwórcze. Rozpoznawanie podstawowych minerałów w warunkach terenowych. Wpływ eksploatacji surowców na środowisko.</p>
11.	Zanieczyszczenia atmosfery	<p>Wykład: Fizyka i chemia atmosfery. Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: SO₂, O₃, NO₂. Mechanizmy oddziaływań zanieczyszczeń: CO, pyły, zanieczyszczenia organiczne. Zjawiska zachodzące w atmosferze w skali regionalnej i kontynentalnej. Zjawiska zachodzące w atmosferze w skali globalnej. Sekwestracja CO₂ – CCS (Carbon Dioxide Capture and Storage). Wybrane metody detekcji zanieczyszczeń atmosferycznych (Lidar, Sodar).</p> <p>Badania izotopowe - narzędzia wspomagające klasyczny monitoring zanieczyszczeń atmosferycznych.</p>

12.	Zasady pisania dyplomowych i naukowych prac przyrodniczych	<p>Wykład: Podstawy metodologii naukowej. Metodyka pisania pracy naukowej i dokumentowania obserwacji oraz wyników. Cel i hipoteza badawcza, fakty i interpretacje, struktura publikacji naukowej/dyplomowej. Bibliografia. Źródła informacji naukowej i ich wyszukiwanie (specjalistyczne bazy danych i pism naukowych, katalogi chronionych obiektów przyrodniczych; systemy biblioteczno-informacyjne, wyszukiwarki internetowe, zasoby Open Access, kolekcje naukowe, tworzenie własnych baz danych bibliograficznych). Krytyczna analiza Źródeł i danych, ocena wiarygodności informacji. Korzystanie z cudzego dorobku w pracy naukowej (zasady powołań, stosowanie cytatów i zapożyczeń, dozwolony użytek, problematyka plagiatu, dzieła pochodnego). Wybrane darmowe i swobodne źródła ilustracji, map itp. oraz zasady korzystania z nich, weryfikacji, edycji (m.in. Wikimedia Commons, Wikipedia). Rola recenzji prac naukowych i jej wymogi jako wskaźnik dla autorów publikacji. Redakcja prac dyplomowych. Techniki przygotowania i wygłaszania prezentacji naukowej. Zasady prowadzenia dyskusji naukowej. Publikacja wyników pracy dyplomowej/naukowej w otwartych zasobach internetowych i klasycznych wydawnictwach.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza wybranego krótkiego artykułu naukowego pod kątem techniki pisania pracy naukowej. Praca z krótkimi przykładami plagiatów oraz utworów zależnych, opracowanie na podstawie utworu oryginalnego własnego tekstu z prawidłowymi powołaniami na źródło, ale wolnego od zależności względem oryginału. Opracowanie wybranego zagadnienia z zakresu geologii w postaci pisemnego konspektu i prezentacji multimedialnej do ustnego wygłoszenia. Student przeprowadza kwerendę źródeł naukowych nt. danego zagadnienia, następnie konsultując z prowadzącym na tej podstawie typuje kluczowe dla opracowania tematu publikacje (minimum 3), które będą podstawą prezentacji i konspektu. Te wybrane publikacje przekazywane są także pozostałym członkom grupy ćwiczeniowej. Przeprowadza też kwerendę i wybór materiałów graficznych do prezentacji. Po prezentacji multimedialnej grupa ćwiczeniowa omawia wystąpienie m.in. pod kątem: poprawności merytorycznej planu wykładu, pełnego przestrzegania praw autorskich i uźródłowienia treści, poprawności zestawienia bibliograficznego, właściwego doboru grafik, zachowania języka naukowego, opracowania redakcyjnego i językowego, techniki wygłoszenia.</p>
-----	--	--

Nazwa kierunku studiów: Ochrona środowiska
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 111

Specjalność: Analityka Środowiskowa

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Identyfikacja i bilansowanie zanieczyszczeń	<p>Wykład: Wymagania modeli dyspersji zanieczyszczeń w zakresie danych przestrzennych o emisji. Klasyfikacje źródeł emisji. Źródła danych o emisji (EPTR, EMEP, KASHUE). Mobilność i biodostępność pierwiastków w glebach. Metody ich oznaczania. Oznaczanie bilansu geochemicznego pierwiastków ze szczególnym uwzględnieniem metali ciężkich w glebie. Wykorzystanie izotopów Pb do rozróżniania źródeł zanieczyszczeń w glebach. Sposoby migracji zanieczyszczeń w środowisku wód podziemnych i powierzchniowych. Metody detekcji zanieczyszczeń w środowisku wód podziemnych i powierzchniowych. Aspekty prawne w ocenie i monitoringu stanu ilościowego i jakościowego wód podziemnych i powierzchniowych.</p> <p>Ćwiczenia: Przestrzenna informacja o emisji. Źródła danych o emisji. Metody wyznaczania tła i anomalii hydrogeochemicznych. Praktyczne zastosowanie wizualizacji danych do oceny jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Wykonanie opracowań mających na celu ocenę jakości gleb i osadów pod kątem zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Sporządzenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Zastosowanie metod oznaczania mobilności pierwiastków w glebach i próba identyfikacji źródeł zanieczyszczeń. Przygotowanie sprawozdań opisujących otrzymane wyniki.</p>
2.	Statystyka w naukach przyrodniczych	<p>Wykład: Zjawiska i procesy masowe jako obiekty badań statystycznych. Masowość zdarzeń a prawo wielkich liczb, prawidłowości statystyczne i ich prawa. Terminologia statystyczna. Zbiorowość a jednostka statystyczna. Cechy statystyczne i typy skal pomiaru. Statystyka opisowa w naukach przyrodniczych. Miary rozkładu cechy. Znaczenie rozkładu w analizie statystycznej, szereg rozdzielczy i analiza rozkładu cechy. Istota i rola statystyki w badaniach przyrodniczych. Etapy badania statystycznego. Metodyka i metody statystyki-matematycznej. Statystyka matematyczna w naukach przyrodniczych. Testy normalności rozkładu. Testowanie hipotez: testy parametryczne i nieparametryczne, jedno- i dwustronne. Analiza wariancji parametryczna i nieparametryczna. Teoria korelacji i regresji związku cech. Graficzna prezentacja wyników z analizy statystycznej. Podstawy statystyki danych przestrzennych: miary centrograficzne, analiza rozkładu (metody najbliższego sąsiada i k-funkcji, globalne i lokalne miary przestrzennej autokorelacji), analiza obiektów liniowych i sieci. Podstawy modelowania geostatystycznego (analiza zmienności przestrzennej, modelowanie wariogramu, estymacja krigingowa) i przestrzennej interpolacji danych metodami deterministycznymi i stochastycznymi.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do programu statystycznego i jego obsługi. Szeregi rozdzielcze przedziałowe i punktowe. Zasady ustalania ilości przedziałów klasowych. Graficzna prezentacja szeregów rozdzielczych. Analiza rozkładu cechy. Dopasowanie rozkładu empirycznego do oczekiwanego. Podstawy testowania normalności rozkładu. Statystyki opisowe: miary położenia, tendencji centralnej, zmienności, asymetrii,</p>

		<p>splaszczenia i koncentracji. Graficzna prezentacja opisu statystycznego. Badanie zgodności rozkładu empirycznego z normalnym (test chi-kwadrat i Shapiro-Wilka). Badanie jednorodności wariancji (test Levene'a i Browna-Forsythe'a). Analiza statystyczno-matematyczna jednej, dwu i wielu prób testami parametrycznymi (test t-Studenta i jednoczynnikowa ANOVA) i nieparametrycznymi (test Wilcoxa, Manna-Whitneya, ANOVA Kruskala-Wallis). Analiza korelacji i regresji związku dwu cech, zależność prostoliniowa i krzywoliniowa. Obliczenia z wykorzystaniem geometrii obiektów przestrzennych i ich statystyki opisowe. Miary tendencji centralnej. Analiza rozkładu przestrzennego obiektów; miary obiektów liniowych i sieci. Analiza rozkładu przestrzennego cech obiektów – autokorelacja przestrzenna. Analiza zmienności przestrzennej. Interpolacja przestrzenna (metody deterministyczne, stochastyczne i kombinowane).</p>
3.	Metody poboru prób środowiskowych	<p>Wykład: Zasady BHP obowiązujące w trakcie badań, prowadzonych w terenie. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód powierzchniowych do badań fizyczno-chemicznych (przrządy i naczynia do pobierania próbek wody; utrwalanie); Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych „on-line”. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód podziemnych do badań fizyczno-chemicznych (przrządy i naczynia do pobierania próbek wody; utrwalanie); Pomiar parametrów fizyczno-chemicznych „on-line”. Pompowanie oczyszczające. Zasady BHP obowiązujące w trakcie badań, prowadzonych w terenie. Zasady pobierania, transportu i przechowywania próbek wód powierzchniowych i podziemnych do badań fizyczno-chemicznych (przrządy i naczynia do pobierania próbek wody; utrwalanie). Zasady pobierania i przrządy do poboru wód opadowych, wód spływających po pniu oraz wód podkoronowych. Zasady i metody pobierania prób osadów atmosferycznych (osady mgielne, sadziowe, szron, rosa) Zasady i metody pobierania prób pokrywy śnieżnej z uwzględnieniem jej strukturalnego zróżnicowania. Zasady pobierania i przygotowania reprezentatywnych próbek gleby. Pobieranie i przrządy do pobierania próbek gleb. Pobieranie próbek gleby z warstwy korzeniowej i warstwy powierzchniowej Przygotowanie próbek gleb do analiz laboratoryjnych. Pobieranie próbek osadów dennych oraz ich przygotowanie do analiz laboratoryjnych. Zasady pobierania i przygotowania próbek roślin z różnych grup systematycznych do analiz laboratoryjnych (oznaczanie zawartości makro i mikroelementów) oraz badań bioindykacyjnych. Zasady pobierania próbek powietrza atmosferycznego. Zasady i metody prowadzenia pomiarów stężenia zanieczyszczeń pyłowych w atmosferze. Zasady i metody badań nad odorantami. Badania klimatu akustycznego. Referencyjne metody poboru prób oraz pomiarów zanieczyszczenia atmosfery. Standardowe metody pomiarów i analiz tła meteorologicznego w ochronie.</p> <p>Ćwiczenia: jak wyżej.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: jak wyżej.</p>
4.	Podstawy analityki laboratoryjnej	<p>Wykład: Podstawowe zasady pracy w laboratorium zapoznanie się z przepisami Bezpieczeństwa i Higieny Pracy oraz przepisami przeciwpożarowymi; Zasady podstawowych obliczeń chemicznych, definicje stężeń, przeliczenia stężeń, roztwory mianowane, mieszanie roztworów; Sporządzanie roztworów i prawidłowa technika miareczkowania oraz kalibracja wzorców; Fizykochemiczne metody analizy w chemii środowiska, zapoznanie się z metodami potencjometrycznymi, konduktometrycznymi itp.; Przygotowanie próbek środowiskowych (stałych, ciekłych oraz gazowych) do analizy, zastosowanie podstawowych techniki rozkładu próbek środowiskowych; Ocena i kontrola jakości wyników pomiarów analitycznych- stosowane materiały odniesienia, badania międzylaboratoryjne, walidacja procedur analitycznych.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Utrwalenie zasad pracy w laboratorium. Zaznajomienie się z Kartami charakterystyk wybranych substancji chemicznych; Zapoznanie się ze szkłem, aparaturą i podstawowym sprzętem laboratoryjnym; Zasady przygotowywania szkła oraz sprzętu laboratoryjnego do wykonywania analiz; Wykonywanie podstawowych obliczeń chemicznych: wyliczanie stężeń, przeliczenia stężeń, rozcieńczanie roztworów; Wybrane czynności laboratoryjne - nauka posługiwania się szkłem miarowym, ważenie, wirowanie,</p>

		rodzaje filtrów, sączków, pipetowanie; Sporządzanie roztworów i prawidłowa technika miareczkowania oraz kalibracja wzorców; Przygotowanie roztworów z materiału roślinnego i glebowego do analiz.
5.	Ekotoksykologia w praktyce	Wykład: Zakres ekotoksykologii, terminologia i definicje, twórcy ekotoksykologii, istota i historia. Klasyfikacja związków stanowiących zagrożenie dla środowiska. Zanieczyszczenia i transport w środowisku. Skutki działania zanieczyszczeń na organizm, populacje i ekosystem. Metody badań ekotoksykologicznych. Metodyka testów ekotoksykologicznych. Unormowania prawne. Ćwiczenia: Ocena efektów ekotoksyczności substancji chemicznych (toksykantów) z użyciem organizmów testowych. Krótkoterminowe metody testowe badania ekotoksyczności: zależność dawka-odpowiedź; obserwacje zależności efektu wpływu stężenia toksykanta na rośliny testowe w doświadczeniach; wyznaczanie stężeń NOEC, NOAEC, LOEC, LOAEC oraz punktu efektu połowicznego LC50 i EC50 metodami graficznymi i statystycznymi; interpretacja wyników, prezentacja tabelaryczna i graficzna wyników testów
6.	Techniki badawcze w ochronie środowiska (pracownia magisterska)	Pracownia magisterska: referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Semestr II		
7.	Środowiskowe zagrożenia zdrowia	Wykład: Rodzaje środowiskowych zagrożeń czynnikami biologicznymi. Rola i znaczenie biologicznych przenosicieli (wektorów) oraz patogenów obecnych w wodzie, glebie i powietrzu. Biologiczno – ekologiczne metody środowiskowego monitoringu. Ćwiczenia laboratoryjne: Laboratoryjne metody sanitarnej oceny prób środowiskowych. Ćwiczenia terenowe: Zasady profilaktyki zdrowotnej w pracy laboratoryjnej i terenowej.
8.	Prawo ochrony środowiska – wybrane zagadnienia	Wykład: Źródła finansowania zadań prośrodowiskowych. Procedura zakładania firmy. Zasady tworzenia biznesplanu. Ćwiczenia: Kontrola chemikaliów – unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Organizmy genetycznie zmodyfikowane - unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Ochrona powierzchni ziemi - – unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Ochrona zwierząt domowych i gospodarskich - zarys prawnej regulacji. Planowanie przestrzenne- zarys prawnej regulacji. Prawo budowlane – zarys prawnej regulacji. Gospodarka nieruchomościami – zarys regulacji prawnej. Energia atomowa- zarys regulacji prawnej. Gaz z łupków.
9.	Analityka środowiskowa (seminarium dyplomowe I)	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi do realizacji i już realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi. Korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
10.	Metody kolorymetryczne	Wykład: Miejsce metod kolorymetrycznych w analityce chemicznej. Proces analityczny w kolorymetrii, jego etapy, źródła błędów, zakres i sposoby realizacji. Sposoby przygotowania prób do analiz kolorymetrycznych. Ogólna budowa i zasada działania instrumentu pomiarowego (spektrofotometru UV-VIS). Ograniczenia w zastosowaniu metod kolorymetrycznych Ćwiczenia laboratoryjne: Pobieranie próbek wody, przygotowanie próbek do analizy, Przygotowanie i kalibracja aparatury analitycznej, dobór warunków prowadzenia analizy, wykonanie skanu widma, krzywej kalibracyjnej dla związku barwnego i związku bezbarwnego. analiza wybranych związków chemicznych metodą

		kolorymetryczną, obliczanie stężeń, Walidacja metod analitycznych, Zastosowanie kolorymetrii w badaniach środowiskowych.
11.	Biologiczna ocena jakości wód powierzchniowych	<p>Wykład: Podstawy prawne klasyfikacji stanu wód zgodnie z wytycznymi Ramowej Dyrektywy Wodnej UE w Polsce, rola KZGW i WIOŚ, dostępność danych; Hydromorfologia rzek w ocenie stanu ekologicznego – jednolite części wód naturalne, sztuczne i silnie zmienione, metody oceny hydromorfologicznej rzek, wskaźniki oceny stanu morfologicznego wspierające parametry biologiczne; Parametry fizykochemiczne wspierające parametry biologiczne w klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego rzek i jezior: wskaźniki fizyczne, tlenowe, zakwaszenia, zasolenia i warunków biogennych; Typologia rzek w Polsce jako wynik związku między cechami morfologicznymi cieku a parametrami fizykochemicznymi i biologicznymi; Organizmy wskaźnikowe; Indeksy oceny stanu ekologicznego rzek i/lub jezior: Multimetryczny Indeks Okrzemkowy; Fitoplankton: chlorofil „a”, Indeks Schindlera; Makrofity: Makrofitowy Indeks Rzeczny; Indeks makrobezkręgowców bentosowych; Proponowany Europejski Wskaźnik Ichtiologiczny (European Fish Index EFI, EFI+); Stan ekologiczny polskich rzek i jezior.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Wykonanie preparatyk i oznaczeń taksonomicznych do wyznaczenia wartości indeksów biotycznych; Obliczanie indeksów oceny stanu ekologicznego rzek i/lub jezior, ich wartości progowe w klasyfikacji wód: Multimetryczny Indeks Okrzemkowy; Fitoplankton: chlorofil „a”, Indeks Schindlera; Makrofity: Makrofitowy Indeks Rzeczny, Indeks makrobezkręgowców bentosowych; Wartości progowe parametrów fizykochemicznych wspierających parametry biologiczne w klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego rzek i jezior.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Metodyka prowadzenia badań metodą RHS, MMOR, ESMI, MHS. Metodyka pobierania prób w celu oznaczenia indeksów oceny stanu ekologicznego rzek i/lub jezior: Multimetryczny Indeks Okrzemkowy, chlorofil „a”, Indeks Schindlera. Metody poboru prób do pomiaru parametrów fizykochemicznych wspierających parametry biologiczne w klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego rzek i jezior.</p>
12.	Techniki badawcze w ochronie środowiska (pracownia magisterska)	Pracownia magisterska: referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa
Semestr III		
13.	Interpretacja i opracowanie danych środowiskowych	<p>Wykład: Metodyka opracowań z zakresu meteorologii/klimatologii i ochrony atmosfery z uwzględnieniem technik i narzędzi oprogramowania komputerowego. Metodyka opracowania danych z zakresu biogeochemii, ekologii i ochrony środowiska z wykorzystaniem analizy statystycznej i przygotowanie ich do komunikatywnej prezentacji.</p> <p>Ćwiczenia: Metodyka opracowań z zakresu meteorologii/klimatologii i ochrony atmosfery z uwzględnieniem technik i narzędzi oprogramowania komputerowego. Metodyka opracowania danych z zakresu biogeochemii, ekologii i ochrony środowiska z wykorzystaniem analizy statystycznej i przygotowanie ich do komunikatywnej prezentacji.</p>
14.	Problematyka nauk analitycznych	Seminarium: Wybór tematu przez studenta. Omówienie źródeł z których można skorzystać przy poszukiwaniu literatury anglojęzycznej. Podanie metodyki umożliwiającej przygotowanie opracowania na zadany temat.
15.	Spektrometria mas i techniki izotopowe	Wykład: Model budowy atomu (Thomsona, Rutherforda, Bohra, Schrödingera), promieniotwórczość naturalna, rodzaje cząstek (α, β, γ), promieniotwórczość sztuczna, pojęcie izotopu. Definicja spektrometrii mas, historia odkryć, zakresy zastosowania. Podstawowy schemat ogólny spektrometru mas. Źródła jonów- metody jonizacji (EI, CI, SIMS, FD, LD, PD, TSP, ES, ESI, API, ICP). Pojęcia i zadania analizatora, Definicje zakresu mas,

		<p>przepuszczalności i zdolności rozdzielczej. Rodzaje analizatorów (czas przelotu, kwadropolowy, magnetyczny i magneto-elektrostatyczny). Spektrometry o więcej niż dwóch analizatorach. Pojęcie detektora, rodzaje detektorów (płyty fotograficzne, puszki Faradaya, powielacze elektronowe, detektory mikro-kanalikowe, fotopowielacze). Funkcje komputera (przetworniki ADC, DAC). Idea i schemat metody GC-MS (sprężenia chromatografii gazowej ze spektrometrią mas). Połączenia open-split i bezpośrednie. Spektrometr w metodzie GC-MS jako detektor selektywny i nieselektywny. Różnice pomiędzy GC-MS i GC-IRMS (sprężenie chromatografii gazowej i spektrometrii mas oznaczającej stosunki izotopowe). Zakres zastosowań GC-IRMS. Definicja i idea działania ICP-MS (plazmy wzbudzonej indukcyjnie). Zasada działania palnika argonowego. Analizatory w metodzie ICP-MS. Przykłady zastosowań ICP-MS w naukach przyrodniczych. Tandemowy spektrometr mas (MS/MS) definicja, typy. HPLC-MS/MS (sprężenie wysokosprawnej chromatografii cieczowej i spektrometrii mas) – typy jonizacji, zakresy zastosowań. MC-ICP-MS. Podstawy izotopowe pierwiastków lekkich (H, O, C, N, S), definicje (R, α, δ, Δ), frakcjonowanie izotopowe, termometry izotopowe, metody przygotowania próbek do pomiaru stosunków izotopowych (off-line i on-line). Metody preparacji siarki z jonu siarczanowego, węgla z DIC-a, tlenu i wodoru z wody, tlenu z minerałów tlenkowych i krzemianowych. CF-IRMS wraz automatycznymi przystawkami Flash EA, TC/EA oraz Gas Benach II, PreCON. Preparatyki izotopowe on-line. Spektroskopia CRDS (spektroskopia strat we wnęce optycznej SSWO). Podstawy fizyczne metody. Budowa spektrometru CRDS (. Typy spektrometrów na przykładzie rozwiązań firmy Picarro (analizatory stężeń i analizatory składu izotopowego). Przystawki współpracujące ze spektrometrami CRDS (CM, Automate FX, Liason, Aurora TOC analyzer, etc.). Zastosowanie izotopów trwałych w naukach przyrodniczych i naukach pokrewnych – izotopy O, H, C, S i N. Podstawy techniczne datowania - K/Ar, Ar/Ar, Rb/Sr, Sm/Nd, Fission Track Dating, Luminescence Dating, C-14. Zastosowanie izotopów promieniotwórczych w technice</p> <p>Ćwiczenia: Wykonywanie przeliczeń związanych z normalizacją wyników względem międzynarodowych wzorców izotopowych, użycie podstawowych wzorów dotyczących składu izotopowego oraz frakcjonowania izotopowego. Obliczanie efektów frakcjonowania izotopowego z użyciem równań destylacji Rayleigh'a. Ilościowe określanie źródeł pochodzenia substancji z wykorzystaniem równań izotopowego bilansu mas oraz poznanych wcześniej równań frakcjonowania izotopowego.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Pobór próby powietrza atmosferycznego oraz pomiar stężenia i składu izotopowego węgla z dwutlenku węgla i metanu na spektrometrze CRDS Picarro G-2201i. Przygotowanie prób organicznych oraz pomiar składu izotopowego węgla na spektrometrze CRDS sprzęgniętym z interfejsem Liason i modułem spalającym CM (Combustion Module). Preparatyka izotopowa siarki (preparatyka off-line) z wytrąconego z roztworu jonu siarczanowego jako BaSO₄, polegającej na kriogenicznym oczyszczaniu gazu z wody i gazów towarzyszących (w tym dwutlenku węgla). Pomiar składu izotopowego siarki na spektrometrze masowym Delta Advantage w opcji dual inlet.</p>
16.	Metody chromatograficzne	<p>Wykład: Chromatografia jako technika analityczna i preparatywna. Teoretyczne, chemiczne i fizyczne podstawy procesu rozdziłu chromatograficznego. Rodzaje chromatografii i technik chromatograficznych w zależności od rodzaju fazy ruchomej, rodzaju fazy stacjonarnej oraz parametrów procesu rozdziłu. Zastosowanie metod chromatograficznych w badaniach środowiskowych i przemysłowych. Metody chromatograficzne jako zalecane w prawodawstwie polskim, europejskim i światowym. Chromatografia jonowa. Metody detekcji stosowane w chromatografii jonowej. Wysokosprawna chromatografia cieczowa (HPLC) jako podstawowa metoda analizy składników jonowych (IC) w próbkach środowiskowych. Rodzaje i preparatyka próbek środowiskowych, rodzaje faz ruchomych, siła elucji fazy ruchomej, analiza izokratyczna i gradientowa, nastrzyk próbki, przebieg procesu rozdziłu, rodzaje i budowa kolumn analitycznych, supresja. Analiza próbek środowiskowych. Sporządzanie krzywej wzorcowej. Integracja i analiza uzyskanych danych w chromatografii</p>

		<p>jonowej. Podstawy innych metod i technik chromatograficznych m.in. UPLC, nadkrytycznej. Chromatografia gazowa jako technika analityczna. Gazy stosowane w chromatografii. Dozowniki i rodzaje kolumn. Metody detekcji w chromatografii gazowej. Przygotowanie próbek do analizy chromatograficznej. Integracja i analiza uzyskanych danych w chromatografii gazowej. Użycie wzorców. Sporządzanie krzywej wzorcowej. Analiza próbek środowiskowych. Stosowanie kolumn chromatograficznych do rozdzielania mieszaniny gazów stosowanych w połączeniu z analizą elementarną (Flash EA) sprzężoną ze spektrometrem mas.</p> <p>Ćwiczenia: Zapoznanie się z zasadami BHP w laboratorium chemicznym i chromatograficznym. Zapoznanie się z zasadami postępowania ze sprzętem, odczynnikami i aparaturą wykorzystywaną podczas ćwiczeń laboratoryjnych. Chromatografia cieczowa: Sporządzenie eluentu do oznaczania kationów i anionów w próbkach środowiskowych. Przygotowanie wzorców do oznaczania kationów i anionów w próbkach środowiskowych. Sporządzanie krzywych kalibracyjnych. Przygotowanie próbek środowiskowych do analizy chromatograficznej. Analiza chromatograficzna kationów i anionów. Integracja i interpretacja chromatogramów. Chromatografia gazowa: Pomiar przepływów oraz szczelności chromatografu gazowego pracującego z detektorem TCD. Przygotowanie wzorców gazowych. Analiza wybranych próbek środowiskowych. Wykonanie krzywych kalibracyjnych oraz przeliczanie stężeń analizowanych próbek środowiskowych.</p>
17.	Biogeochemia stosowana	<p>Wykład: Jakość środowiska i oddziaływanie na organizmy: geochemiczna materia i energia organizmów żywych. Procesy energetyczne, produkcja, produktywność i zdolność produkcyjna siedlisk a chemizacja środowiska. Chemiczne podstawy obiegu materii w biosferze: środowisko geochemiczne, funkcje geochemiczne organizmów żywych i procesy biochemiczne w ekosystemach naturalnych. Antropogenizacja chemiczna środowiska: terminologia i definicje, klasyfikacja związków zagrażających środowisku, skutki działania na środowisko przyrodnicze (biotyczne i abiotyczne), metody badań, modele i testy. Biogeochemiczna czystość środowiska przyrodniczego: pojęcia, rodzaje zagrożeń, naturalne i antropogeniczne (ksenobiotyki), migracja i oddziaływanie na organizmy żywe, globalne, regionalne i lokalne warunki utrzymania chemoekologicznej równowagi środowiska przyrodniczego. Emisja i immisja, depozycja sucha i mokra zanieczyszczeń. Produkcja pierwotna – warunki geochemiczne, które jej sprzyjają, jej znaczenie dla obiegu pierwiastków. Eutrofizacja i toksyczne zakwity sinicowe jako efekt zaburzenia cyklu krążenia fosforu i azotu., rola układów troficznych w regulacji produkcji pierwotnej, przyczyny i skutki przeżyźnienia wód. Enzymy hydrolityczne w środowisku i ich wpływ na krążenie pierwiastków: Enzymy jako katalizatory reakcji chemicznych, klasy enzymów i katalizowane przez nie przemiany, enzymy hydrolityczne w środowisku, ich rola w dekompozycji materii organicznej na przykładzie fosfatazy alkalicznej i arylsulfatazy, dehydrogenaza jako wskaźnik aktywności mikrobiologicznej gleby. Biometalurgia i biołęgownictwo; Biogórnictwo i fitogórnictwo, biochemiczne podstawy i wymagania ekologiczne organizmów wykorzystywanych w biogórnictwie, technologie biogórnictwa i ich efektywność, perspektywy. Procesy biogeochemiczne w rekultywacji wód powierzchniowych: stosowanie słomy jęczmiennej, biomanipulacja, probiotyki, mikrobiologiczne unieszkodliwianie toksyn sinicowych. Biogeochemia aplikacyjna: Mikrobiologiczne Ogniwa Paliwowe – budowa, działanie, efektywność, perspektywy; Biosensory – budowa zastosowania, perspektywy.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza cykli geochemicznych węgla i azotu w układzie organizm-środowisko. Metodyka badań próbek środowiskowych. Krótkoterminowe biotesty badania efektów ekotoksyczności, obliczanie i analiza wartości stężeń NOEC, LOEC, LC50 i EC50 metodami statystycznymi, interpretacja wyników. Zaburzenia homeostazy jonowej w roślinach i wyznaczanie stałej według modelu równowagi kationowej. Wpływ czynników fizycznych i chemicznych na tempo produkcji pierwotnej (eksperyment). Obserwacja procesu dekompozycji materiałów naturalnych, syntetycznych i wzorcowych w bioreaktorach (eksperyment). Enzymy w środowisku – wrażliwość enzymów na wysoką i niską temperaturę, analiza aktywności dehydrogenazy lub fosfatazy</p>

		alkalicznej w glebie. Rola dużych filtratorów w utrzymaniu dobrej jakości wody – eksperyment z Daphnia sp. Webquest wykonany w grupach dot. przykładów aplikacyjnego wykorzystania wiedzy biogeochemicznej
18.	Przygotowanie pracy dyplomowej (pracownia magisterska)	Pracownia magisterska: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Semestr IV		
19.	Analityka środowiskowa (seminarium dyplomowe II)	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi. Finalna korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
20.	Metody emisyjne i absorpcyjne	Wykład: Wprowadzenie do metod spektrochemicznych: właściwości promieniowania elektromagnetycznego, oddziaływania promieniowania z materią, absorpcja promieniowania, typy przejść absorpcyjnych. Terminy i prawa stosowane w spektrometrii absorpcyjnej i emisyjnej. Odstępstwa od prawa Lamberta-Beera. Diagram Jabłońskiego, procesy wygaszania emisji. Absorpcyjna (AAS) i emisyjna (EAS-ICP) spektroskopia atomowa. Spektroskopia molekularna w zakresie UV-VIS; analityczne zastosowania spektrofotometrii i spektrofluorymetrii. Przyrządy stosowane w spektrometrii optycznej. Pobieranie próbek, standaryzacja i kalibrowanie. Błędy w analizie chemicznej, analiza statystyczna wyników pomiarów. Ćwiczenia laboratoryjne: Analiza jakościowa i ilościowa pierwiastków w próbkach organicznych i nieorganicznych. Metody mineralizacji próbki. Przygotowanie roztworów wzorcowych i wyznaczanie krzywej kalibracji. Czynny udział w pomiarze i zapoznanie się z obsługą aparatów (AAS, ICP AES, spektrofluorymetr, spektrofotometr). Analiza danych pomiarowych i obliczenia oraz analiza błędów.
21.	Metody pomiaru radioaktywności	Wykład: Promieniowanie jonizujące, rodzaje i jego skutki. Pierwiastki i izotopy promieniotwórcze -szeregi rozpadu promieniotwórczego. Podstawowe wielkości i jednostki SI stosowane w ochronie radiologicznej. Definicje dawek wg Prawa atomowego. Promieniowanie alfa-metody pomiaru: Metody aktywne (komora jonizacyjna, detektor scyntylicyjny, detektor półprzewodnikowy); Metody pasywne (detektory termoluminescencyjne, detektory oparte na węglu aktywnym, detektory polietylenowe, detektory śladowe). Promieniowanie gamma-metody pomiaru. Pomiar całkowitej mocy dawki promieniowania-licznik Geigera-Mullera. Spektrometria gamma: W temperaturze pokojowej; Spektrometr gamma z detektorem NaI (TI); Spektrometr gamma z detektorem BeGO; Instrumenty wymagające chłodzenia; Detektory HPGe. Ćwiczenia terenowe: Terenowe pomiary licznikiem Geigera Mullera i spektrometrem gamma.
22.	Przygotowanie pracy dyplomowej (praca magisterska)	Praca magisterska: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowanym tematem pracy dyplomowej. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Przedmioty fakultatywne		
1.	Analiza parametrów migracji zanieczyszczeń w	Wykład: Podstawowe pojęcia dotyczące przepływu wód podziemnych w środowisku skalnym oraz migracji zanieczyszczeń w strumieniu wód podziemnych. Właściwości i parametry hydrogeologiczne wpływające za transport zanieczyszczeń. Wyznaczanie parametrów hydrogeologicznych metodami pośrednimi (wzory

	wodach podziemnych.	<p>empiryczne, metody porównawcze) oraz metodami polowymi. Charakterystyka transportu zanieczyszczeń w środowisku hydrogeologicznym. Teoretyczny opis migracji zanieczyszczeń w wodach podziemnych; procesy: adwekcja, dyfuzja, dyspersja, sorpcja, rozpad. Równanie transportu masy w wodach podziemnych. Metody wyznaczania parametrów migracji zanieczyszczeń. Wyznaczanie współczynników dyspersji podłużnej i poprzecznej, wyznaczanie parametrów sorpcji (stała podziału, współczynnik retardacji) metodami pośrednimi. Modele migracji zanieczyszczeń i ogólna charakterystyka programów do modelowania transportu zanieczyszczeń oraz wybranych procesów hydrogeochemicznych w wodach podziemnych. Podstawowe obliczenia w modelowaniu hydrogeochemicznym. Przykłady obliczania migracji zanieczyszczeń w adwekcyjno-dyspersyjnym strumieniu wód podziemnych metodami modelowania numerycznego.</p> <p>Ćwiczenia: Wyznaczanie rzeczywistej prędkości filtracji w układzie dwuwymiarowym. Określanie rozprzestrzenienia zanieczyszczeń konserwatywnych. Nieinwazyjne polowe metody wyznaczania parametrów hydrogeologicznych na przykładzie metody rezonansu. Konstrukcja uproszczonego modelu numerycznego przepływu adwekcyjnego zanieczyszczeń konserwatywnych.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Teoretyczne podstawy realizacji badań typu MRS. Praktyczne zasady realizacji geofizycznych badań polowych. Podstawy interpretacji wyników rezonansu magnetycznego.</p>
2.	Badania izotopowe w technikach śledczych i testach autentyczności żywności	<p>Wykład: Definicja spektrometrii mas, zakresy zastosowania, podstawowy schemat ogólny spektrometru mas, metody przygotowania próbek do pomiaru stosunków izotopowych (off-line i on-line), wzorce izotopowe, kalibracja etc. Skład izotopowy (S,C,H,N,O) wybranych substancji występujących w naturze. Zastosowanie technik izotopowych w rozróżnianiu narkotyków: (i) naturalnych i półsyntetycznych (marihuana, morfina/heroina, kokaina) oraz syntetycznych (MDMA-Metylenodioksymetamfetamina, metamfetamina). Zastosowanie technik izotopowych w rozróżnianiu materiałów wybuchowych i ich prekursorów: azotan amonu, heksamina, cyclotrimetylenetrinitramine (RDX), Sentex, perhydrol, Pentaerythritol Tetranitrate (PETN), Trinitrotoluene (TNT), High Melting point eXplosive (HMX) oraz Ammonium nitrate and fuel oil (ANFO). Zastosowanie technik izotopowych w śledzeniu pochodzenia ludności: geograficzne zmienności składu izotopowego ludzkich tkanek, kości i włosów (zapis historii życia), śledcze badania archeologiczne etc. Zastosowanie technik izotopowych w badaniu różnych substancji w technikach śledczych i kryminalnych: ślady mikrobiologiczne, badania materiałów z miejsca zbrodni (np. papier, plastik, folie przyklepne, zapalki). Zastosowanie technik izotopowych w testach autentyczności żywności: (i) alkohole (czysty etanol, wino, whisky, tequila etc); (ii) sery i produkty mleczne; (iii) mięso i ryby; (iv) wysokogatunkowe oliwy naturalne; (v) produkty farmaceutyczne i leki. Zastosowanie technik izotopowych w badaniach antydopingowych oraz służbie „czystości” sportu</p>
3.	Biologiczne metody przetwarzania odpadów	<p>Wykład: Stan prawny w zakresie mechaniczno-biologicznego oraz biologicznego przetwarzania odpadów w Unii Europejskiej oraz w Polsce – zarys. Rodzaje, źródła, ilości i charakterystyka wytwarzanych odpadów komunalnych, rolniczych i przemysłowych w Polsce – analiza zmian, system gospodarowania odpadami komunalnymi i z przemysłu spożywczego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Grupy i jakość odpadów wykorzystywanych jako surowce do biologicznego oraz mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów. Stabilizacja tlenowa odpadów. Kompostowanie odpadów – określenie wymagań dla kompostowania, przebieg procesu, technologie kompostowania otwartego, bioreaktorowego, brykietowego oraz vermicompostowania. Charakterystyka surowców i powstających z nich kompostów. Zasady i proces uzyskania pozwolenia na sprzedaż kompostu. Stabilizacja beztlenowa: Fermentacja metanowa – substraty i produkty, warunki procesu, przebieg procesu i czynniki na niego wpływające, wydajność, technologie, prognozowanie przebiegu procesu. Charakterystyka fizyko-chemiczna i mikrobiologiczna osadów ściekowych decydująca o możliwości ich wykorzystania: rolniczego, przyrodniczego.</p>

		<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Laboratoryjne kompostowanie – przygotowanie substratu, obserwacja i monitoring procesu. Analiza parametrów fizykochemicznych kompostu i substratu w trakcie procesu kompostowania – analizy materiału pobranego z kompostowni. Wykonanie raportu z analiz kompostu dla spółki Ekosystem. Monitoring procesu fermentacji metanowej odpadów rolniczych : przygotowanie wsadu, obserwacja procesu, pobór próbek, pomiar składu biogazu, obliczanie biogazodochodowości.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Wizyta w kompostowni odpadów zielonych (opcjonalnie). Wizyta w Zakładzie Gospodarowania Odpadami w Gaci, zwiedzanie instalacji do MBPO, kompostowania, fermentacji odpadów komunalnych. Wizyta w biogazowni rolniczej zapoznanie się z zasadami funkcjonowania instalacji biogazowej, technologią procesu, (opcjonalnie).</p>
4.	Dendrochronologia – metoda oceny zmian środowiskowych	<p>Wykład: Rozmieszczenie drzew na świecie, gatunki drzew najczęściej wykorzystywane w dendrochronologii. Biologiczne podstawy dendrochronologii. Praca na stanowisku badawczym - techniki pobierania prób oraz ich laboratoryjna analiza. Analizy statystyczne w dendrochronologii. Zastosowanie analiz dendrochronologicznych w archeologii, geomorfologii i klimatologii. Monitoring drzewostanów zagrożonych przez emisje przemysłowe.</p> <p>Ćwiczenia laboratoryjne: Ocena stanu Środowiska przyrodniczego na podstawie szerokości słoju drzew. Praca na stanowisku badawczym - techniki pobierania prób oraz ich laboratoryjna analiza.</p>
5.	Instrumentalne metody mineralogiczno-geochemiczne w badaniach środowiska naturalnego	<p>Wykład: Wstęp (przedmiot i cel wykładów i ćwiczeń). Materiały do badań: próbki gruntu, skał luźnych i zwięzłych, popiołów kominowych i pyłów atmosferycznych; preparatyka, badania wstępne, charakterystyka. Wybrane metody instrumentalne badań chemicznych (przygotowanie próbek; elementy klasycznej analizy mokrej, XRF, AAS, ICP, EMPA). Wybrane metody instrumentalne badań fazowych (przygotowanie próbek, XRD, DTA, SEM). Przykłady zastosowań wybranych metod i interpretacji wyników.</p> <p>Ćwiczenia: Metody preparatyki próbek i separacji minerałów (badania wstępne, analiza uziarnienia, separacja frakcji mineralnych, preparaty nasypowe, szlify mikroskopowe). Praktyka wybranych metod instrumentalnych badań chemicznych (przygotowanie próbek; elementy klasycznej analizy mokrej, XRF, AAS, EMPA). Praktyka wybranych metod instrumentalnych badań fazowych (przygotowanie próbek, XRD, DTA, SEM). Zastosowanie wybranych metod w badaniach środowiskowych (badania mineralogiczne gruntów sypkich; badania minerałów ilastych; analiza mineralogiczna odpadów przemysłowych; badania produktów wietrzenia w zanieczyszczonym środowisku; deterioracja materiałów budowlanych; analiza mineralogiczna pyłów atmosferycznych i popiołów).</p>
6.	Laboratoryjne i środowiskowe systemy zarządzania jakością	<p>Wykład: Projektowanie, organizowanie i wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego (SZŚ) opartego na strategii Czystszej Produkcji, programie Odpowiedzialność i Troska, serii norm ISO 14000 czy rozporządzeniu EMA: Identyfikacja i ocena aspektów środowiskowych. Polityka, cele , zadania i programy środowiskowe.</p> <p>Ćwiczenia: Komunikacja SZŚ. Dokumentacja SZŚ. Audytowanie przedsiębiorstw i instytucji w aspekcie zarządzania środowiskiem; Zarządzanie jakością ISO/IEC. Omówienie zasad dobrej praktyki laboratoryjnej – GLP</p>
7.	Mineralogia środowiskowa	<p>Wykład: Podstawy mineralogii środowiskowej: dlaczego znajomość składu mineralnego /fazowego/ materiałów jest ważna w gospodarce środowiskiem? Klasyfikacja minerałów (użytkowa, systematyka minerałów). Przedstawienie zależności własności fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych minerałów a ich zastosowanie w inżynierii środowiska. Przegląd metod badawczych stosowanych w mineralogii środowiskowej (mikroskopia optyczna, skaningowa, metody dyfrakcji rentgenowskiej, metody termiczne). Minerały ilaste, charakterystyka, podział, zastosowanie. Charakterystyka interakcji pomiędzy glebami, osadami i materiałami budowlanymi, a odpadami z naciskiem na znajomość składu mineralnego poszczególnych materiałów.</p> <p>Ćwiczenia: Wykorzystanie podstawowych metod identyfikacji minerałów. Mikroskop optyczny, dyfraktometr rentgenowski. Interpretacja analiz składu fazowego i chemicznego minerałów.</p>

8.	Modelowanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń powietrza	<p>Wykład: Emisja zanieczyszczeń do atmosfery. Rodzaje modeli dyspersji zanieczyszczeń atmosferycznych. Modele dyspersji zanieczyszczeń stosowane w Polsce i Europie w procesach zarządzania jakością powietrza. Procesy fizyczne i chemiczne realizowane w modelach dyspersji zanieczyszczeń. Przygotowanie danych wejściowych do modeli dyspersji zanieczyszczeń. Metody weryfikacji wyników modeli dyspersji zanieczyszczeń.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do wybranego modelu dyspersji zanieczyszczeń. Ustawienia parametrów fizycznych i chemicznych modelu. Przygotowanie danych wejściowych do modelu: meteorologia i emisja. Prezentacja i weryfikacja wyników modelowania. Praktyczna praca z modelem – realizacja zadań.</p>
9.	Palinologia stosowana	<p>Wykład: Teoretyczne i praktyczne podstawy palinologii. Budowa i cechy diagnostyczne sporomorf. Produkcja, uwalnianie i rozprzestrzenianie pyłku roślin i zarodników. Drogi i rodzaje transportu materiału sporowo-pyłkowego. Deszcz pyłkowy. Czynniki meteorologiczne warunkujące uwalnianie, rozprzestrzenianie i stężenie sporomorf. Metody badawcze stosowane w badaniach opadu pyłku roślin i zarodników. Paleopalinologia - datowanie osadów geologicznych; rekonstrukcja paleośrodowiska przyrodniczego; odtworzenie historii roślinności i rodzajów zbiorowisk roślinnych danego obszaru; odczytywanie z zapisu sporowo-pyłkowego zmian naturalnym bądź antropogenicznym, które zaszły w środowisku przyrodniczym; dostrzeganie w zapisie pyłkowym ingerencji człowieka w środowisko oraz rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej; odtworzenie historii paleozbiorników – rodzaj osadu, głębokość, warunki ekologiczne, wypływanie i zarastanie. Aeropalinologia - badanie aeroplanktonu (pyłek roślin wiatropylnych i zarodniki grzybów pleśniowych) jako czynników powodujących alergie inhalacyjne; dynamika sezonów pyłkowych aeroalergenów; wpływ warunków atmosferycznych na początek, koniec i intensywność pylenia; monitoring pyłkowy w Polsce i Europie; sieć punktów pomiarowych; prognozowanie stężeń; znaczenie w profilaktyce i leczeniu alergii inhalacyjnych. Melisopalinologia - ocena pszczołowych pożytków nektarowych i pyłkowych, identyfikacja roślin pokarmowych dzikich owadów pszczołowych; klasyfikowanie miodów do odmian i wykrywanie zafałszowań. Palinologia kryminalistyczna - miejsce palinologii w badaniach kryminalistycznych; znaczenie metody pyłkowej dla kryminalistyki; przykłady wykorzystania metody pyłkowej dla celów dowodowych przy ściganiu przestępstw; charakter dowodu z opinii opartej na analizie pyłków i zarodników.</p> <p>Ćwiczenia: Paleopalinologia – poznanie metodyki badawczej: rysowanie diagramów pyłkowych i ich interpretacja. Aeropalinologia – poznanie metody wolumetrycznej aparatem Burkart oraz analiza sezonów pyłkowych wybranych drzew i krzewów w kontekście charakterystyki sezonu pyłkowego i zagrożenia epidemiologicznego aeroalergenami. Melisopalinologia – zgodność odmianowa miodów na podstawie oceny składu i wykrywanie zafałszowań.</p>
10.	Radioaktywność w środowisku	<p>Wykład: Promieniowanie jonizujące. Naturalne i antropogeniczne źródła promieniowania. Działania biologiczne promieniowania jonizującego. Rola potasu K40 w tworzeniu dawki promieniowania. Rola radionuklidów szeregu uranu 238U. Radon w środowisku naturalnym. Rola radionuklidów szeregu toru 232Th. NORM i TENORM. Promieniotwórczość naturalna materiałów budowlanych. Rola antropogenicznych radioizotopów w tworzeniu dawki promieniowania. Odpady promieniotwórcze i metody ich unieszkodliwiania. Zagrożenia radiacyjne w górnictwie podziemnym.</p> <p>Ćwiczenia: Szczegółowe omówienie wybranych zagadnień z wykładu. Radon w środowisku naturalnym: Uwalnianie radonu; Radon w atmosferze; Radon w wodzie; Techniki redukcji stężenia radonu; NORM i TENORM. Rola radionuklidów szeregu uranu 238U i 232Th w tworzeniu dawki promieniowania. Odpady promieniotwórcze – pochodzenie, zagrożenie, metody unieszkodliwiania</p>
11.	Zastosowanie sztucznej inteligencji	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Data mining jako proces rozpoznawania i analizy – metoda naukowa czy metoda skuteczna? Zrozumienie problemu środowiskowego – określenie celów projektu, wyrażenie ich w języku problemów data mining, określenie wstępnej strategii osiągnięcia celów. Poznanie danych – zbieranie danych,</p>

	w badaniach środowiskowych	ocena jakości danych. Przygotowanie danych. Modelowanie – wybór technik modelowania, budowa modelu. Drzewa klasyfikacyjne i regresyjne, losowy las (regresja i klasyfikacja), analiza skupień metodą K-Średnich oraz EM, sieci neuronowe – regresja, klasyfikacja, szeregi czasowe, analiza koszykowa i asocjacje, inne metody uczenia maszyn. Ocena zbudowanych modeli pod względem dobroci dopasowania, efektywności, użyteczności w realizacji celów badań, wstępne określenie możliwości wdrożenia wyników w praktyce. Wdrożenie – przygotowanie raportu, zastosowanie modelu do podobnego zagadnienia lub innych obiektów, ocena efektów środowiskowych
--	----------------------------	--

Specjalność: Ocena Oddziaływania na Środowisko

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Identyfikacja i bilansowanie zanieczyszczeń	<p>Wykład: Wymagania modeli dyspersji zanieczyszczeń w zakresie danych przestrzennych o emisji. Klasyfikacje źródeł emisji. Źródła danych o emisji (EPTR, EMEP, KASHUE). Mobilność i biodostępność pierwiastków w glebach. Metody ich oznaczania. Oznaczanie bilansu geochemicznego pierwiastków ze szczególnym uwzględnieniem metali ciężkich w glebie. Wykorzystanie izotopów Pb do rozróżniania źródeł zanieczyszczeń w glebach. Sposoby migracji zanieczyszczeń w środowisku wód podziemnych i powierzchniowych. Metody detekcji zanieczyszczeń w środowisku wód podziemnych i powierzchniowych. Aspekty prawne w ocenie i monitoringu stanu ilościowego i jakościowego wód podziemnych i powierzchniowych.</p> <p>Ćwiczenia: Przestrzenna informacja o emisji. Źródła danych o emisji. Metody wyznaczania tła i anomalii hydrogeochemicznych. Praktyczne zastosowanie wizualizacji danych do oceny jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Wykonanie opracowań mających na celu ocenę jakości gleb i osadów pod kątem zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Sporządzenie bilansu geochemicznego pierwiastków w glebie. Zastosowanie metod oznaczania mobilności pierwiastków w glebach i próba identyfikacji źródeł zanieczyszczeń. Przygotowanie sprawozdań opisujących otrzymane wyniki.</p>
2.	Statystyka w naukach przyrodniczych	<p>Wykład: Zjawiska i procesy masowe jako obiekty badań statystycznych. Masowość zdarzeń a prawo wielkich liczb, prawidłowości statystyczne i ich prawa. Terminologia statystyczna. Zbiorowość a jednostka statystyczna. Cechy statystyczne i typy skal pomiaru. Statystyka opisowa w naukach przyrodniczych. Miary rozkładu cechy. Znaczenie rozkładu w analizie statystycznej, szereg rozdzielczy i analiza rozkładu cechy. Istota i rola statystyki w badaniach przyrodniczych. Etapy badania statystycznego. Metodyka i metody statystyki-matematycznej. Statystyka matematyczna w naukach przyrodniczych. Testy normalności rozkładu. Testowanie hipotez: testy parametryczne i nieparametryczne, jedno- i dwustronne. Analiza wariancji parametryczna i nieparametryczna. Teoria korelacji i regresji związku cech. Graficzna prezentacja wyników z analizy statystycznej. Podstawy statystyki danych przestrzennych: miary centrograficzne, analiza rozkładu (metody najbliższego sąsiada i k-funkcji, globalne i lokalne miary przestrzennej autokorelacji), analiza obiektów liniowych i sieci. Podstawy modelowania geostatystycznego (analiza zmienności przestrzennej, modelowanie wariogramu, estymacja krigingowa) i przestrzennej interpolacji danych metodami deterministycznymi i stochastycznymi.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do programu statystycznego i jego obsługi. Szeregi rozdzielcze przedziałowe i punktowe. Zasady ustalania ilości przedziałów klasowych. Graficzna prezentacja szeregów rozdzielczych. Analiza rozkładu cechy. Dopasowanie rozkładu empirycznego do oczekiwanego. Podstawy testowania normalności rozkładu. Statystyki opisowe: miary położenia, tendencji centralnej, zmienności, asymetrii, spłaszczenia i koncentracji. Graficzna prezentacja opisu statystycznego. Badanie zgodności rozkładu empirycznego z normalnym (test chi-kwadrat i Shapiro-Wilka). Badanie jednorodności wariancji (test Levene'a i Browna-Forsythe'a). Analiza</p>

		statystyczno-matematyczna jednej, dwu i wielu prób testami parametrycznymi (test t-Studenta i jednoczynnikowa ANOVA) i nieparametrycznymi (test Wilcozona, Manna-Whitneya, ANOVA Kruskala-Wallis). Analiza korelacji i regresji związku dwu cech, zależność prostoliniowa i krzywoliniowa. Obliczenia z wykorzystaniem geometrii obiektów przestrzennych i ich statystyki opisowe. Miary tendencji centralnej. Analiza rozkładu przestrzennego obiektów; miary obiektów liniowych i sieci. Analiza rozkładu przestrzennego cech obiektów – autokorelacja przestrzenna. Analiza zmienności przestrzennej. Interpolacja przestrzenna (metody deterministyczne, stochastyczne i kombinowane).
3.	Metodyka oznaczania zanieczyszczeń środowiska	Ćwiczenia laboratoryjne: Przegląd metod jakościowych i ilościowych w badaniach środowiska abiotycznego. Weryfikacja i ocena przydatności wyników analiz jakościowych i ilościowych. Modelowanie przepływu zanieczyszczeń w warstwach wodonośnych. Standardowe metody pomiarów i analiz tła meteorologicznego w ochronie atmosfery. Modele gaussowskie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń.
4.	Analiza i wizualizacja danych przestrzennych	Ćwiczenia: Przygotowanie bazy danych środowiskowych do analiz przestrzennych. Analiza statystyczna, przeliczenia i graficzne odwzorowanie długookresowych danych z monitoringu hydrogeologicznego. Wykorzystanie funkcji geostatystycznych w analizie przestrzennej zmiennych zregionalizowanych i wizualizacja na mapach. Digitalizacja, tworzenie map numerycznych przy użyciu programu Surfer. Analiza statystyczna i wizualizacja danych środowiskowych z użyciem programu Statistica oraz ArcGIS. Sposoby wizualizacji danych na mapach pogody. Interpolacja danych punktowych – modelowanie pola opadu atmosferycznego. Modelowanie transportu zanieczyszczeń atmosferycznych przy użyciu modelu FRAME oraz Hysplit. Interpretacja obrazów radarowych oraz danych satelitarnych.
5.	Gospodarowanie surowcami naturalnymi i odpadami	Wykład: Ekonomiczne podstawy eksploatacji kopalin w gospodarce zachowującej zasadę zrównoważonego rozwoju. Podstawy górnictwa. Ekologiczne znaczenie wybranych kopalin i surowców antropogenicznych. Naturalne surowce mineralne w budownictwie. Naturalne surowce mineralne w przemyśle proekologicznym. Surowce leczniczo - balneologiczne. Proces formowania się złóż antropogenicznych. Ćwiczenia: Wpływ eksploatacji surowców mineralnych na środowisko. Organizacja gospodarki odpadami, trendy i stan obecny w Polsce, Europie i na świecie. Omówienie Ustawy o odpadach. Omówienie Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach. Zasady sporządzania dokumentów niezbędnych w transporcie, przekazywaniu, unieszkodliwianiu odpadów. Selektywna zbiórka odpadów, systemy recyklingu i technologie odzysku surowców. Termiczne metody utylizacji odpadów – aspekty technologiczne spalania i pirolizy odpadów. Technologie kompostowania i fermentacji odpadów. Metody bezpiecznego składowania odpadów komunalnych i przemysłowych, organizacja składowisk odpadów, ich funkcjonowanie i rekultywacja
6.	Technologie podstawowe wpływające na środowisko	Wykład: Technologie stosowane w górnictwie odkrywkowym (kamieniołomy stokowe i wgłębne, kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego, cegielnie, żwirownie z eksploatacją spod lustra wody). Technologie stosowane w górnictwie podziemnym z uwzględnieniem sposobu wypełniania pustek poeksploatacyjnych. Technologie stosowane w górnictwie otworowym, eksploatacji ropy i gazu, szczelinowanie, podziemne ługowanie ISL, podziemny wytop siarki. Eksploatacja hałd (cheap leaching, hydrometalurgia, eksploatacja hałd płonących). Gospodarka ściekami i osadami powstającymi podczas oczyszczania wody. Wtórne zanieczyszczenie wody. Technologie stosowane w przemyśle metalowym, chemicznym, spożywczym, rafineryjno-petrochemicznym.
7.	Procedury postępowania OOS i metodologia opracowywania raportów	Wykład: Rodzaje presji na środowisko wymagające analiz. Źródła prawa i zakres regulacji prawnych: Wymogi prawa wspólnotowego w zakresie postępowania OOS; Krajowe przepisy prawne w zakresie OOS; Analiza zgodności prawa polskiego z przepisami unijnymi (transpozycja dyrektyw unijnych do polskiego systemu prawnego). Rodzaje przedsięwzięć i inwestycji wymagających opracowania raportów OOS. Podział przedsięwzięć na grupy (I-III), kwalifikowanie przedsięwzięć do opracowania raportu (screening), zapytanie o zakres raportu (scoping), uzgodnienia zakresu raportu, postanowienie ustalające zakres raportu. Cel, metodologia opracowania oraz

		zawartość raportów OOS. Syntezy i streszczenia raportu w języku niespecjalistycznym. Oddziaływania transgraniczne i uzgodnienia międzynarodowe. Realizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na gatunki lub siedliska chronione w ramach Europejskiej Sieci Obszarów NATURA 2000 (postępowanie w zakresie oceny wpływu przedsięwzięcia na obszar sieci Natura 2000). Oddziaływania skumulowane. Procedury administracyjne, przebieg postępowania OOS, konsultacje społeczne, uzgodnienia: Organy właściwe do prowadzenia postępowania OOS oraz wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach; Strony postępowania; Wnioski o wszczęcie postępowania oraz wymagana dokumentacja; Zapewnienie udziału społeczeństwa i organizacji pozarządowych w postępowaniu OOS, konsultacje społeczne, publicznie dostępne wykazy danych oraz upowszechnianie informacji o środowisku. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia: zakres, zawartość i uzasadnienie, ważność decyzji, procedury odwoławcze, ponowne przeprowadzenie oceny, zagrożenia wynikające z nieprawidłowego przeprowadzenia postępowania OOS. Analiza i monitoring porealizacyjny. Planowanie przestrzenne a OOS, obszary ograniczonego użytkowania. Dzielenie i łączenie przedsięwzięć w ramach projektu przewidzianego do współfinansowania ze środków UE, dokumentowanie postępowania OOS na potrzeby wniosku o dofinansowanie ze środków UE, część środowiskowa wniosku. Audyty i przeglądy ekologiczne, standardy środowiskowe. Prognozy środowiskowe w ramach ocen strategicznych. Ograniczanie presji na środowisko, zapobieganie powstawaniu szkód, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania naprawcze, remediacje, kompensacje.
8.	Techniki badawcze w ochronie środowiska (pracownia magisterska)	Pracownia magisterska: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Semestr II		
9.	Środowiskowe zagrożenia zdrowia	Wykład: Rodzaje środowiskowych zagrożeń czynnikami biologicznymi. Rola i znaczenie biologicznych przenosicieli (wektorów) oraz patogenów obecnych w wodzie, glebie i powietrzu. Biologiczno – ekologiczne metody środowiskowego monitoringu. Ćwiczenia laboratoryjne: Laboratoryjne metody sanitarnej oceny prób środowiskowych. Ćwiczenia terenowe: Zasady profilaktyki zdrowotnej w pracy laboratoryjnej i terenowej.
10.	Prawo ochrony środowiska – wybrane zagadnienia	Wykład: Źródła finansowania zadań prośrodowiskowych. Procedura zakładania firmy. Zasady tworzenia biznesplanu. Ćwiczenia: Kontrola chemikaliów – unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Organizmy genetycznie zmodyfikowane - unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Ochrona powierzchni ziemi - unijne i krajowe pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Ochrona zwierząt domowych i gospodarskich - zarys prawnej regulacji. Planowanie przestrzenne - zarys prawnej regulacji. Prawo budowlane – zarys prawnej regulacji. Gospodarka nieruchomościami – zarys regulacji prawnej. Energia atomowa- zarys regulacji prawnej. Gaz z łupków.
11.	Problematyka nauk środowiskowych (seminarium dyplomowe)	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi do realizacji i już realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi. Korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
12.	Gatunki chronione	Wykład: Zapoznanie i uzyskanie wiedzy o gatunkach prawnie chronionych wg ustawodawstwa UE oraz Polski, ich zasobów, siedlisk, zagrożeń i możliwości ochrony.

		Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie i uzyskanie wiedzy o gatunkach prawnie chronionych wg ustawodawstwa UE oraz Polski, ich zasobów, siedlisk, zagrożeń i możliwości ochrony.
13.	Siedliska Natura 2000	Wykład: Podstawy ekologii roślinności, zróżnicowanie roślinności Polski, omówienie czynników wpływających na rozwój roślinności, przedstawienie głównych formacji roślinnych i metodyki badań fitosocjologicznych. Przedstawienie założeń systemu ochrony siedlisk przyrodniczych Natura 2000, definicja siedlisk Natura 2000, Dyrektywa Siedliskowa – realizacja założeń oraz rozwój sieci Natura 2000 w Polsce. Znaczenie sieci obszarów Natura 2000 dla zachowania rodzimej flory i roślinności Polski i Europy. Typy siedlisk przyrodniczych oraz przegląd gatunków wskaźnikowych dla poszczególnych typów siedlisk, zróżnicowanie i najważniejsze podtypy. Metody ochrony i sposoby gospodarowania w siedliskach przyrodniczych Natura 2000. Dokumentacja i monitoring naukowy. Ćwiczenia terenowe: Metody zbioru danych fitosocjologicznych. Rozpoznawanie gatunków wskaźnikowych leśnych i nieleśnych siedlisk przyrodniczych. Identyfikacja w terenie siedlisk przyrodniczych. Ekologia siedlisk przyrodniczych i ich gatunków wskaźnikowych. Ocena zagrożeń i możliwości ochrony siedlisk przyrodniczych.
14.	Techniki badawcze w ochronie środowiska (pracownia magisterska)	Pracownia magisterska: referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczerpiecie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa
Semestr III		
15.	Interpretacja i opracowanie danych środowiskowych	Wykład: Metodyka opracowań z zakresu meteorologii/klimatologii i ochrony atmosfery z uwzględnieniem technik i narzędzi oprogramowania komputerowego. Metodyka opracowania danych z zakresu biogeochemii, ekologii i ochrony środowiska z wykorzystaniem analizy statystycznej i przygotowanie ich do komunikatywnej prezentacji. Ćwiczenia: Metodyka opracowań z zakresu meteorologii/klimatologii i ochrony atmosfery z uwzględnieniem technik i narzędzi oprogramowania komputerowego. Metodyka opracowania danych z zakresu biogeochemii, ekologii i ochrony środowiska z wykorzystaniem analizy statystycznej i przygotowanie ich do komunikatywnej prezentacji.
16.	Zarządzanie i finansowanie w ochronie środowiska	Wykład: Projektowanie, organizowanie i wdrażanie systemu zarządzania środowiskiem (opartego na strategii Czystszej Produkcji, serii norm PN-EN ISO 14000 rozporządzeniu UE - EMAS); Auditowanie przedsiębiorstw i instytucji w aspekcie zarządzania środowiskiem; Tworzenie i realizowanie strategii zrównoważonego rozwoju (gmin, powiatów, przedsiębiorstw itp.); Wykorzystanie proekologicznych instrumentów w promocji organizacji i przedsiębiorstw (np. ekoetykietowanie); Wybrane narzędzia finansowe w ochronie środowiska: handel emisjami, działalność organizacji odzysku. Aspekty socjologiczne i psychologiczne w zarządzaniu środowiskiem. Zapoznanie z działalnością WFOSiGW w zakresie finansowania projektów ukierunkowanych na ochronę środowiska Ćwiczenia: Zapoznanie z działalnością Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej w zakresie finansowania projektów ukierunkowanych na ochronę środowiska. Zapoznanie z działalnością Menedżera ds. środowiska Urzędu Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego. Pozyskiwanie środków na finansowanie przedsięwzięć związanych z zarządzaniem środowiskiem i ochroną środowiska. Podstawowe informacje o funduszach europejskich: rodzaje funduszy europejskich, przeznaczenie środków dostępnych w ramach funduszy europejskich, organizacja funduszy europejskich, ogólne zasady pozyskiwania środków na realizację projektów. Zapoznanie z programami operacyjnymi. Zapoznanie z cyklem życia projektu. Zarządzanie projektami w obszarze ochrony środowiska dla przedsiębiorstw współfinansowanymi z funduszy europejskich – przygotowanie wniosku o dofinansowanie.

17.	Ekologia krajobrazu	Wykład: Podstawy teoretyczne ekologii krajobrazu. Struktura krajobrazu. Dynamika przemian krajobrazu. Funkcjonowanie populacji w krajobrazie. Zastosowania praktyczne ekologii krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ochronie przyrody i ochronie środowiska. Typologia krajobrazów. Ćwiczenia: Pozyskiwanie i przetwarzanie danych o strukturze krajobrazu. Jakościowa i ilościowa analiza struktury krajobrazu. Analiza dynamiki i kierunków przemian struktury krajobrazu. Analiza rzeźby terenu. Modelowanie dróg migracji.
16.	Ocena stanu środowiska gruntowo-wodnego	Wykład: Ramowa Dyrektywa wodna – ocena stanu ekologicznego i chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych. Dyrektywa Azotanowa – ocena zagrożenia zlewni ze strony zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego. Strategia ochrony gleb w Unii Europejskiej - zagrożenia gleb w świetle opracowywanej a nie wprowadzonej Ramowej Dyrektywy Glebowej. Ochrona gleb w polskim prawodawstwie. Przegląd norm i sposobów oceny chemicznego zanieczyszczenia gleb
17.	Inwentaryzacja obiektów przyrody nieożywionej	Wykład: Zakres pojęciowy georóżnorodności, obiektów przyrody nieożywionej i dziedzictwa Ziemi. Przykłady obiektów przyrody nieożywionej w powiązaniu z istniejącymi formami ochrony przyrody. Metodyka prac inwentaryzacyjnych. Waloryzacja obiektów przyrody nieożywionej – założenia różnych metod, ich wady i zalety. Inwentaryzacja obiektów przyrody nieożywionej na potrzeby geoparków. Międzynarodowe inicjatywy i projekty w zakresie dokumentowania i ochrony dziedzictwa Ziemi.
18.	Minimalizacja, kompensacja i monitoring przyrodniczy	Wykład: Podstawy prawne działań minimalizujących, kompensacyjnych i monitoringowych w prawie krajowym i wspólnotowym. Działania minimalizacyjne dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i roślin w odniesieniu do głównych typów oddziaływań człowieka. Sposoby minimalizacji szkód w środowisku w zależności od rodzaju inwestycji. Cele, zasady oraz dopuszczalność prowadzenia działań kompensacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem kompensacji w obszarach Natura 2000. Główne cele i zasady monitoringu przyrodniczego w odniesieniu do głównych grup siedlisk przyrodniczych Natura 2000 oraz wskaźnikowych gatunków roślin i zwierząt. Ćwiczenia: dyskusja nad wybranymi problemami w zakresie projektowania i prowadzenia działań minimalizacyjnych oraz kompensacyjnych dla wybranych gatunków z Dyrektywy Siedliskowej, określanie wytycznych i procedury w odniesieniu do monitoringu wybranych gatunków owadów, przygotowanie prezentacji na w/w tematy, korzystanie ze źródeł pisanych i internetowych. Dyskusja nad wybranymi przykładami OOS o różnym stopniu trudności w zakresie działań mitygujących i kompensujących.
19.	Wpływ inwestycji na bioróżnorodność – ocena i waloryzacja I	Ćwiczenia: Warunki prowadzenia inwestycji w obszarach chronionych; Wpływ różnych form działalności człowieka na obszary chronione; bariery i fragmentacja środowiska; Problemy ochrony półnaturalnych siedlisk Natura 2000; Programy i problemy ochrony gatunków roślin i zwierząt (Dyrektywa Ptasia, Dyrektywa Siedliskowa, prawo lokalne); Społeczne postrzeganie ochrony przyrody w Polsce oraz konflikty z lokalną społecznością; Podstawowe zagadnienia prawne związane z czynną ochroną przyrody wraz z wskazaniem skutków implementacji prawa europejskiego. Sukcesy i porażki w ochronie przyrody Polski i Europy.
20.	Problematyka nauk środowiskowych (seminarium dyplomowe).	Seminarium: Zaznajomienie się z fachową literaturą. Nabywanie umiejętności samodzielnych studiów literaturowych oraz przygotowywania prezentacji. Pogłębienie niezwykle istotnej wiedzy i umiejętności, szczególnie potrzebnych do właściwego reagowania na zagrożenia środowiska, poprzez właściwe stosowanie narzędzi służących jego ilościowej i jakościowej ocenie wpływu planowanych inwestycji na środowisko. Weryfikacja zgłoszonych tematów prac magisterskich, sprawdzenie znajomości literatury dotyczącej tematu pracy magisterskiej oraz fizycznej możliwości jej realizacji przez danego magistranta. Wstępna prezentacja celów i założeń pracy magisterskiej oraz szczegółowego planu jej realizacji.
21.	Przygotowanie pracy dyplomowej	Pracownia magisterska: referowanie i dyskusja naukowa nad realizowaną pracą magisterską. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych

	(pracownia magisterska)	obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Semestr IV		
22.	Rekultywacja terenów przemysłowych	Ćwiczenia laboratoryjne: charakterystyka terenów po działalności górniczej (odkrywki, hałdy, stawy osadnikowe, niecki osiadania), zróżnicowanie procedur rekultywacyjnych w zależności od rodzaju kopaliny (kopaliny o niskim stopniu szkodliwości, NORM, TENORM, AMD/ARD) i rodzaju działalności górniczej, ocena stanu środowiska glebowego i stopnia jego degradacji, wybór kierunku zagospodarowania i metody oczyszczania gleb, biologiczne metody oczyszczania gleb skażonych metalami ciężkim i/lub ropopochodnymi, Rekultywacja składowisk
23.	Wpływ inwestycji na bioróżnorodność – ocena i waloryzacja II	Ćwiczenia: warunki prowadzenia inwestycji w obszarach chronionych; wpływ różnych form działalności człowieka na obszary chronione; bariery i fragmentacja środowiska; zachowanie korytarzy migracyjnych; ocena zasięgu oddziaływania inwestycji; gospodarka leśna a ochrona leśnych siedlisk Natura 2000; problemy ochrony półnaturalnych siedlisk Natura 2000; programy i problemy ochrony gatunków roślin i zwierząt (Dyrektywa Ptasia, Dyrektywa Siedliskowa, prawo lokalne); ocena wielkości populacji i monitoringu stanu populacji w promieniu oddziaływania inwestycji; ocena siły oddziaływania inwestycji na chronione siedliska oraz gatunki roślin i zwierząt - społeczne postrzeganie ochrony przyrody w Polsce oraz konflikty z lokalną społecznością; dobre praktyki w przygotowaniu raportów środowiskowych dla różnego typu inwestycji infrastrukturalnych; podstawowe zagadnienia prawne związane z czynną ochroną przyrody wraz z wskazaniem skutków implementacji prawa europejskiego; sukcesy i porażki w ochronie przyrody Polski i Europy. Ćwiczenia terenowe: wpływ różnych form działalności człowieka na obszary chronione; bariery i fragmentacja środowiska; zachowanie korytarzy migracyjnych; ocena zasięgu oddziaływania inwestycji; gospodarka leśna a ochrona leśnych siedlisk Natura 2000; problemy ochrony półnaturalnych siedlisk Natura 2000; ocena wielkości populacji i monitoringu stanu populacji w promieniu oddziaływania inwestycji; ocena siły oddziaływania inwestycji na chronione siedliska oraz gatunki roślin i zwierząt; działania łagodzące i kompensujące wpływ inwestycji na przyrodę; dobre praktyki w przygotowaniu raportów środowiskowych dla różnego typu inwestycji infrastrukturalnych.
24.	Naturalne i antropogeniczne zmiany ukształtowania terenu	Wykład: Wyróżnienie i klasyfikacja najważniejszych naturalnych procesów kształtujących powierzchnię Ziemi. Współczesna dynamika ruchów masowych oraz metody oceny ich aktywności. Procesy fluwialne i ich dynamika (erozja, akrecja) w różnych strefach krajobrazowych. Zmiany ukształtowania powierzchni pod wpływem działania lodowców i lądolodów, ze szczególnym uwzględnieniem ich współczesnej dynamiki. Współczesne procesy rzeźbotwórcze w obszarach młodo i staroglacjalnych. Przebieg i natężenie procesów rzeźbotwórczych w warunkach współczesnych zmian klimatu (procesy litoralne, peryglacjalne, niwalne). Działalność rolnicza i leśna jako czynnik morfotwórczy. Wpływ działalności górniczej na środowisko, typy wyrobisk górniczych. Hałdowanie skał nadkładu. Likwidacja wyrobisk odkrywkowych. Wykonywanie wyrobisk podziemnych i ich likwidacja. Wpływ wyrobisk podziemnych na powierzchnię terenu – deformacje ciągłe i nieciągłe, zjawiska sejsmiczne, zawodnienia. Górnictwo otworowe, konwencjonalne i niekonwencjonalne (szczelinowanie), górnictwo podmorskie (z dna morskiego). Wydobycie wód podziemnych.
25.	Ocena oddziaływania na środowisko (seminarium dyplomowe).	Seminarium: Referowanie i dyskusja naukowa nad proponowanymi do realizacji i już realizowanymi przez studentów pracami magisterskimi. Korekta błędów oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą

		i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
26.	Przygotowanie pracy dyplomowej (praca magisterska)	Praca magisterska: Referowanie i dyskusja naukowa nad realizowanym tematem pracy dyplomowej. Korekta błędów naukowo-merytorycznych oraz zaszczepienie prawidłowych postaw związanych z: planowaniem własnych obserwacji i eksperymentów (będących podstawą pracy naukowej); gromadzeniem, analizą i interpretacją danych zarówno literaturowych jak i własnych; prezentowaniem i dyskusją wyników; sposobem wykorzystania piśmiennictwa.
Przedmioty fakultatywne		
1.	Analiza przestrzenna w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko	Ćwiczenia: Zagadnienia związane z ochroną środowiska i ekologią krajobrazu w planowaniu przestrzennym; Przestrzenne oddziaływanie różnych form użytkowania terenu oraz wybranych przedsięwzięć na elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; Reakcje elementów przyrody ożywionej na oddziaływania antropogeniczne. Zastosowania praktyczne geograficznych systemów informacji przestrzennej i ekologii w planowaniu przestrzennym, ochronie przyrody i ochronie środowiska. Zagadnienia przyrodnicze w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko.
2.	Bioklimatologia stosowana	Wykład: Zakres badań, cele i zadania bioklimatologii. Wpływ bodźców meteorologicznych (temperatura, wilgotność, promieniowanie słoneczne, prędkość i kierunek wiatru, opady) na funkcjonowanie organizmów żywych oraz ekosystemów. Metody badań i analiz stosowane w bioklimatologii. Wpływ czynników meteorologicznych na fenologię roślin i zwierząt. Wpływ zmian klimatycznych na kształtowanie się warunków bioklimatycznych. Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego w lecznictwie - balneologia. Ćwiczenia: Klimat odczuwalny i podstawowe wskaźniki biometeorologiczne. Bilans cieplny organizmów żywych. . Obserwacje fenologiczne. Czasowe i przestrzenne zróżnicowanie warunków bioklimatycznych jako element waloryzacji środowiska. Zróżnicowanie bioklimatyczne Polski.
3.	Biologiczne zanieczyszczenia powietrza	Wykład: Teoretyczne i praktyczne podstawy aerobiologii. Biologiczne zanieczyszczenia powietrza. Produkcja, uwalnianie i rozprzestrzenianie pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych. Drogi i rodzaje transportu materiału sporowo- pyłkowego. Deszcz pyłkowy. Czynniki meteorologiczne warunkujące uwalnianie, rozprzestrzenianie i stężenie pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych w powietrzu. Metody badawcze stosowane w badaniach opadu współczesnego pyłku roślin i zarodników grzybów pleśniowych. Monitoring pyłkowy w Polsce i Europie. Organizacja i rola sieci informacji agrobiologicznej w skali lokalnej, regionalnej i europejskiej. Zastosowanie monitoringu aerobiologicznego w profilaktyce i leczeniu alergii pyłkowej. Dynamika sezonów pyłkowych wybranych aeroalergenów. Pojęcie i znaczenie kalendarzy pyłkowych. Konstrukcja kalendarzy pyłkowych. Podstawy prognozowania aerobiologicznego. Ćwiczenia: Poznanie metody wolumetrycznej aparatem Burkart do oceny współczesnego opadu pyłku; analiza sezonów pyłkowych wybranych drzew i krzewów w kontekście biologicznych zanieczyszczeń powietrza; charakterystyki agrobiologiczna sezonu pyłkowego.
4.	Charakterystyka złóż antropogenicznych,	Wykład: Informacje wstępne, definicja złoża antropogenicznego, podział złóż antropogenicznych. Właściwości nagromadzonej substancji, czas tworzenia się złóż antropogenicznych, złoża a składowiska odpadów, czynniki techniczno-organizacyjne, ekonomiczne. Miejsce złóż antropogenicznych w zagospodarowaniu odpadów, uzasadnienie celowości dokumentowania, aspekt pragmatyczny dokumentowania, aspekt formalno-prawny. Charakterystyka zbiorników poflotacyjnych, zwalów pogórnictwa, budowa, skład materiału. Charakterystyka odpadów pirometalurgicznych, skład, zastosowanie. Zasady rozpoznania złóż antropogenicznych, środki techniczne rozpoznania, rozmieszczenie wyrobisk rozpoznawczych, rozpoznawania zwalów, rozpoznawanie osadników poflotacyjnych i odpadowych.

		Ćwiczenia laboratoryjne: Zajęcia praktyczne: wykonywanie map stropu i spągu zadanego złoża antropogenicznego. Modelowanie komputerowe parametrów złoża antropogenicznego. Wykonywanie przekrojów przy użyciu programu surfer i grapher, projektowanie wierceń geologicznych, sporządzanie siatek wierceń, modelowanie geostatystyczne przy użyciu programów geostatystycznych. Sporządzenia projektu rozpoznania złoża antropogenicznego zgodnie z zasadami sztuki geologicznej.
5.	Degradacja, ochrona i rekultywacja gleb	Wykład: Przegląd i klasyfikacja przyczyn pomniejszania zasobów glebowych i degradacji gleb. Przegląd aktów prawnych i rozporządzeń dotyczących prawnej ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem gleb. Przegląd aktów prawnych i rozporządzeń dotyczących rekultywacji i zagospodarowania gruntów. Zapoznanie metodami i zabiegami służącymi zachowaniu kondycji gleby oraz zapobiegającymi powstawaniu szkód w glebach na terenach użytkowanych rolniczo. Zapoznanie z celami, sposobami i kierunkami rekultywacji gleb zdegradowanych fizycznie, chemicznie i biologicznie. Przegląd metod oczyszczania gleb.
6.	Ekologia i ochrona owadów	Wykład: historia ochrony owadów w kraju i na świecie, krajowe i międzynarodowe akty prawne dot. ochrony bezkręgowców, konwencje oraz czerwone listy i księgi, charakterystyka różnorodności systematycznej i ekologicznej krajowych owadów wraz z porównaniem do entomofauny światowej, przyczyny powstania omawianej różnorodności i zagrożenia dla niej, usługi ekosystemowe na przykładzie zapylaczy, leśna i wodna entomofauna oraz problemy jej ochrony, gatunki obce i ich wpływ na krajową przyrodę oraz entomofaunę, metodyka zbioru i obserwacji owadów, krajowe i międzynarodowe akty prawne dot. ochrony bezkręgowców, czynne metody ochrony entomofauny. Ćwiczenia: zapoznanie z wybranymi chronionymi i zagrożonymi gatunkami owadów, ich identyfikacja i oznaczanie przy użyciu specjalistycznej literatury, korzystanie ze źródeł pisanych i internetowych, dyskusja nad wybranymi problemami w ochronie owadów, przygotowanie prezentacji na wybrany temat dot. ochrony owadów.
7.	Ekologia i ochrona ptaków	Wykład: Termin przystępowania do lęgu, wielkość zniesienia, inkubacja, pasożytnictwo lęgowe, drapieżnictwo gniazdowe, śpiew, systemy rozrodu, migracje, wpływ zmian klimatycznych na ptaki, inteligencja ptaków, synantropizacja i synurbizacja ptaków, zagrożenia ptaków wynikające z gospodarki człowieka. Ćwiczenia: gniazda ptaków, metody oceny liczebności ptaków, monitoring populacji ptaków, zarządzanie środowiskiem i sposoby czynnej ochrony ptaków. Ćwiczenia terenowe: metody badań ptaków w okresie lęgowym.
8.	Inwazje roślin	Wykład: Inwazje roślin jako przejaw synantropizacji szaty roślinnej - rola człowieka w rozprzestrzenianiu gatunków obcych; Inwazje a naturalne procesy rozprzestrzenienia się roślin; Przegląd gatunków odgrywających największą rolę ze względu na zakres negatywnego oddziaływania na różnorodność gatunków rodzimych, problemy społeczne (wpływ na zdrowie ludzi) oraz straty ekonomiczne; Szlaki komunikacyjne i doliny rzeczne, jako drogi migracji gatunków obcych, skutki tego procesu i podejmowane próby ich minimalizacji; Krajowe i unijne regulacje prawne dotyczące rozprzestrzeniania się gatunków obcych. Ćwiczenia terenowe: Rozpoznawanie najbardziej rozpowszechnionych inwazyjnych gatunków inwazyjnych, określanie ich wpływu na skład i strukturę zbiorowisk roślinnych różnych typów siedlisk – w tym m.in. lasów lęgowych, ziołorośli nadrzecznych, zbiorowisk łąkowych i ruderalnych oraz wskazywanie metod zmniejszania tego oddziaływania.
9.	Jakość i podatność wód podziemnych na zanieczyszczenia	Wykład: Własności fizyczne i chemiczne wód; jednostki chemiczne stosowane w analizach chemicznych; makro- i mikroskładniki substancji rozpuszczonych w wodzie, właściwości fizykochemiczne wód. Ocena jakości wód podziemnych. Zmiany chemizmu wód w cyklu hydrologicznym; główne procesy hydrogeochemiczne kształtujące jakość wód podziemnych. Transport zanieczyszczeń w wodach podziemnych. Metodyka i procedury oceny podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia; podatność naturalna i specyficzna. Mapy podatności i wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenia; metody kartograficzne odwzorowania zanieczyszczeń.

		<p>Ćwiczenia: Ocena i weryfikacja materiałów hydrogeochemicznych; dokładność analiz chemicznych; Metodyka opróbowania, utrwalania i przechowywania próbek wód podziemnych, kontrola jakości opróbowania wód podziemnych; metody analityczne oznaczania podstawowych składników i właściwości hydrochemicznych. Metody graficznego przedstawiania składu chemicznego wód; klasyfikacje i wskaźniki hydrochemiczne, diagramy, przekroje i profile hydrogeochemiczne. Naturalne i antropogeniczne przekształcenie jakości wód podziemnych; ocena tła i anomalii hydrochemicznych; naturalne standardy jakości wód podziemnych; ocena podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia</p>
10.	Limnologia	<p>Wykład: Pojęcia podstawowe. Przedmiot i podział hydrobiologii. Krążenie wody i bilans wodny. Wody na obszarze Polski. Wpływ fizycznych właściwości wody na życie organizmów. Wpływ zlewni na skład chemiczny wód śródlądowych. Skład chemiczny wód śródlądowych. Eutrofizacja wód. Charakterystyka cieków wodnych. Limnologiczne typy jezior. Charakterystyka termiczna jezior. Zbiorowiska organizmów w jeziorach. Przystosowania roślin do życia w środowisku wodnym. Pojęcie zanieczyszczenia. Samooczyszczanie się wód. Saprobowość i produkcja pierwotna. Wykorzystanie makrofytów wodnych w bioindykacji skażenia wód.</p> <p>Ćwiczenia: Pobieranie i przechowywanie prób wody; przygotowanie prób wody do analiz chemicznych; oznaczenia podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych wody; oznaczanie zawartości jonów pokarmowych w wodzie</p>
11.	Metody rekultywacji i rewitalizacji wód powierzchniowych	<p>Wykład: Zanieczyszczenia wód: rodzaje i źródła zanieczyszczeń, Przemiany biogeochemiczne w akwenach wodnych i wodach płynących. Czynniki ograniczające zanieczyszczenie i wspomagające procesy samooczyszczania wód. Remediacja, odnowa i rekultywacja: Metody techniczne: napowietrzanie, izolacja osadów, Metody chemiczne: wykorzystanie koagulantów glinu i żelaza do usuwania fosforu, wykorzystanie lantanu do inaktywacji fosforu, słoma jęczmienna w zwalczaniu zakwitów sinicowych. Metody biologiczne: strefy ekotonowe, metoda efektywnych mikroorganizmów (probiotyki), wspomaganie denitryfikacji, biomanipulacja: Podstawy manipulacji poziomami troficznymi: top down i bottom up: zasady i spodoby realizacji, efekty, przykłady zastosowań i osiągniętych rezultatów na świecie. Ograniczenia, zalety i wady. Zastosowanie mikroorganizmów do dezaktywacji toksyn sinicowych. Renaturyzacja rzek: Problemy jakości wód płynących na terenach zurbanizowanych. Geomorfologiczna ingerencja w rozwój i kształtowanie się cieków. Potrzeba i zasadność wykonywania zabiegów renaturyzacyjnych. Metody wykonywania renaturyzacji koryta doliny rzeki: wybór odpowiednich sposobów kształtowania trasy regulacyjnej koryta rzeki, profilu podłużnego i poprzecznego koryta cieku umocnienia i pasy brzegowe, tereny zalewowe, kształtowanie cieków w sposób zgodny z naturą, uwzględnianie potrzeb roślin i zwierząt wodnych (szczególnie ichtiofauny). Ograniczenia a efektywność. Przykłady zastosowań i osiągnięte efekty.</p>
12.	Ocena potencjału energetycznego i odnawialne źródła energii	<p>Wykład: Zasoby energetyczne. Strategia rozwoju energetyki w Świecie i Polsce. Charakterystyka odnawialnych źródeł energii. Znaczenie energii odnawialnej dla bilansu energetycznego kraju, możliwości i perspektywy wykorzystania OZE. Energia wiatrowa: charakterystyka i możliwości wykorzystania. Słońce jako źródło energii. Ekologiczne skutki wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ekonomiczne i prawne uwarunkowania wykorzystania OZE.</p> <p>Ćwiczenia: Ocena potencjału energetycznego dla konkretnych lokalizacji (dostęp do danych, sposoby obliczania). Charakterystyka i zasoby energii słonecznej - możliwości wykorzystania energii słońca</p>
13.	Ocena wpływu przemysłu jądrowego na środowisko	<p>Ćwiczenia laboratoryjne: Radioaktywność pochodzenia antropogenicznego w środowisku naturalnym. Charakterystyka przemysłu jądrowego od kopalni po elektrownię/broń jądrową. Oddziaływanie przemysłu jądrowego na środowisko w warunkach normalnego działania. Awaryjne w przemyśle jądrowym. Testy broni jądrowej.</p>
14.	Oceny wpływu górnictwa na zasoby wodne.	<p>Wykład: Oddziaływanie górnictwa na zasoby wodne kraju. Podstawy zasad zrównoważonej gospodarki wodnej. Pojęcie zlewni bilansowej, jednolitej części wód, Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, Głównego Poziomu Użytkowego. Odwodnienia górnicze w eksploatacji podziemnej i odkrywkowej. Zasięg oddziaływania zakładu</p>

		<p>górnictwa na zasoby wód podziemnych. Podstawy wyznaczania leja depresji wód podziemnych powstałego w wyniku odwadniania kopalń odkrywkowych i podziemnych. Źródła dopływów do wyrobisk górniczych. Zasoby statyczne i dynamiczne. Zarys metod modelowania numerycznego. Odkształcenia bilansu wód powierzchniowych w wyniku działalności górniczej. Oddziaływanie leja depresyjnego na przepływy rzeczne oraz stany wód powierzchniowych. Pomiar terenowy i monitoring w ocenie wpływu górnictwa na zasoby wodne: pomiary przepływów i stanów wód oraz monitoring jakościowy. Przekształcenia składu chemicznego wód jako efekt działalności górniczej. Racjonalna gospodarka złożem z uwzględnieniem ochrony zasobów wodnych. Likwidacja Zakładu Górniczego i jej wpływ na odbudowę naturalnych warunków hydrologicznych i hydrogeologicznych. Zmiany mikroklimatyczne wynikające ze zróżnicowanych form rekultywacji i ich wpływ na zasoby wodne. Rola retencji wodnej w wodnym kierunku rekultywacji. Uwarunkowania prawne prowadzenia działalności górniczej w aspekcie ochrony zasobów wodnych.</p> <p>Ćwiczenia: Zasięg oddziaływania zakładu górniczego na zasoby wód podziemnych. Wyznaczanie leja depresyjnego. Oddziaływanie leja depresyjnego na przepływy rzeczne. Przekształcenia składu chemicznego wód jako efekt działalności górniczej.</p>
15.	Ochrona przyrody w krajobrazie rolniczym – prawo a praktyka	<p>Ćwiczenia: Zasady zrównoważonego rozwoju w rolnictwie; programy dobrych praktyk rolniczych i ich wpływ na zachowanie bioróżnorodności; gatunki wskaźnikowe i ostoje bioróżnorodności w tradycyjnym krajobrazie rolniczym; obiekty i formy lokalnej ochrony przyrody, korytarze ekologiczne; wpływ rolnictwa na różnorodność gatunkową oraz wymieranie i ekspansję gatunków, gospodarka intensywna versus ekstensywna.</p> <p>Ćwiczenia terenowe: Zasady zrównoważonego rozwoju w rolnictwie; programy dobrych praktyk rolniczych i ich wpływ na zachowanie bioróżnorodności; gatunki wskaźnikowe i ostoje bioróżnorodności w tradycyjnym krajobrazie rolniczym; obiekty i formy lokalnej ochrony przyrody, korytarze ekologiczne; wpływ rolnictwa na różnorodność gatunkową oraz wymieranie i ekspansję gatunków, gospodarka intensywna versus ekstensywna.</p>
16.	Oceny oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na jakość wód zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej	<p>Wykład: Wprowadzenie do Dyrektywy UE w zakresie Ochrony Wód – powiązania z innymi dokumentami prawnymi: Dyrektywa w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, Ramowa Dyrektywa Wodna, Dyrektywa o wodach podziemnych, Dyrektywa „azotanowa”, Dyrektywa „siedliskowa”, Dyrektywa „powodziowa”, Polskie Ustawy dotyczące ochrony wód: Prawo ochrony środowiska; Prawo wodne; Prawo geologiczne i górnicze; Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków; Akty wykonawcze (Rozporządzenia) wynikające z tych ustaw, dotyczące m.in. wód powierzchniowych, podziemnych, morskich, wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi, ścieków, wody w kąpieliskach – podsumowanie. Procedury oceny oddziaływania na środowisko na podstawie obowiązujących przepisów prawa w odniesieniu do etapu planowania przestrzennego i do realizacji konkretnego przedsięwzięcia.- podsumowanie. Wytyczne do ekspertyzy w zakresie oceny wpływu/oddziaływania przedsięwzięcia na cele ochrony wód w rozumieniu Ramowej Dyrektywy Wodnej: Źródła informacji o jakości i stanie środowiska; zakres raportu dla przedsięwzięcia wynikający z rodzaju przedsięwzięcia i obowiązujących przepisów prawa; Podstawowe definicje: Jednolita część wód powierzchniowych, Klasyfikacja stanu wód, Stan wód, Stan ekologiczny wód, Stan chemiczny wód, Klasa stanu wód, Wskaźnik jakości wód. Ogólna charakterystyka oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na elementy stanu ekologicznego wód. Przykładowa charakterystyka czynników oddziaływania przedsięwzięć hydrotechnicznych na elementy stanu ekologicznego wód oraz na cele środowiskowe obszarów chronionych (w tym obszarów Natura 2000). Ogólne wytyczne w zakresie oceny wpływu czynników oddziaływania na parametry biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne oraz parametry obszarów chronionych właściwe dla osiągnięcia zidentyfikowanego celu ochrony wód., etapy analizy. Elementy jakości dla klasyfikacji stanu ekologicznego rzek oraz metodyki oceny wskaźników – podsumowanie. Derogacje i skutki wykazanych w raporcie odstępstw, lista sprawdzająca.</p>

		Ćwiczenia laboratoryjne: Zapoznanie się z przykładami raportów OOS z zakresu przedsięwzięć hydrotechnicznych. Wykonanie OOS przykładowego przedsięwzięcia lub Oceny Strategicznej dokumentu na cele ochrony wód wybranej JCWP zgodnie z zakresem przewidzianym przepisami prawa (praca w grupach): a/Wykonanie analizy uwarunkowań środowiskowych przedsięwzięcia na podstawie dostępnych informacji oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy; b/ Przygotowanie szczegółowej informacji do oceny wpływu przedsięwzięcia na parametry morfologiczne, fizykochemiczne i recypienty biologiczne. c/ Interpretacja wyników, analiza możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia, podsumowanie. d/ Wykonanie listy sprawdzającej. e/ Przygotowanie streszczenia w języku niespecjalistycznym. Przygotowanie grupowej prezentacji przedsięwzięcia pod kątem wpływu na środowisko w celu informowania stron biorących udział w procedurze OOS.
17.	Płazy Świata - biologia, zagrożenia i ochrona.	Wykład: Historia nauki o płazach, rozmieszczenie geograficzne i zróżnicowanie współczesnych rodzin płazów (Lissamphibia), wybrane elementy anatomii i fizjologii (gospodarka wodna, termoregulacja, hibernacja, estywacja), sposoby odżywiania się form dorosłych i larwalnych, terytorializm, migracje rozrodcze, mechanizmy obronne, sposoby komunikowania się (wizualne, chemiczne, akustyczne), strategie i zachowania rozrodcze, formy opieki nad potomstwem, przyczyny wymierania (choroby, zmiany środowiskowe) i sposoby ochrony. Wpływ człowieka w skali globalnej i lokalnej na kondycję płazów (wpływ UV i ocieplenia klimatu, niszczenie siedlisk, wprowadzanie obcych gatunków, handel, zanieczyszczenia chemiczne - ksenohormony) i wymieranie populacji w ostatnich dziesięcioleciach, wykorzystanie badań molekularnych płazów w filogenezie i ochronie gatunkowej.
18.	Podstawy fizjografii urbanistycznej	Wykład: Fizjografia jako praktyczna dziedzina wiedzy o środowisku przyrodniczym. Wpływ warunków fizjograficznych na rozwój obszarów zurbanizowanych. Środowisko zurbanizowane jako samodzielny geosystem. Charakterystyka i funkcjonowanie wybranych komponentów środowiska przyrodniczego składających się na ekosystem miejski (klimat, rzeźba terenu, woda, gleby). Waloryzacja i bonitacja środowiska geograficznego na potrzeby urbanistyki i planowania przestrzennego.
19.	Przyczyny zmian klimatycznych i ich zapis w środowisku przyrodniczym Arktyki	Wykład: Arktyka - charakterystyka fizyczno-geograficzna obszaru. Współczesne zmiany klimatyczne w Arktyce - analiza na podstawie metod instrumentalnych oraz pośrednich (dendrochronologicznych, geomorfologicznych, sedimentologicznych). Przyczyny zmian klimatycznych Arktyki w nawiązaniu do globalnych zmian w plejstocenie. Wieloletnia zmarzlina - głębokość oraz zmiany miąższości warstwy czynnej. Recesja lodowców Arktyki i implikacje środowiskowe. Biogeografia - zmiany zasięgu stref roślinnych wskutek ocieplenia klimatu (tajga, tundra).
20.	Rozpoznawanie gatunków ssaków	Ćwiczenia: podstawowe informacje o biologii i ochronie ssaków; rozpoznawanie gatunków ssaków na podstawie cech zewnętrznych; rozpoznawanie wybranych gatunków ssaków na podstawie budowy czaszki i zębów; wyszukiwanie i rozpoznawanie śladów obecności ssaków (tropy, ślady żerowania, znakowanie terenu, nory, gniazda itp.); znajomość głosów wybranych gatunków ssaków Polski; metody prowadzenia badań ssaków. Ćwiczenia terenowe: rozpoznawanie gatunków ssaków na podstawie cech zewnętrznych; wyszukiwanie i rozpoznawanie śladów obecności ssaków (tropy, ślady żerowania, znakowanie terenu, nory, gniazda itp.); znajomość głosów wybranych gatunków ssaków Polski; metody prowadzenia badań ssaków.
21.	Storczykowate - wymieranie i możliwości ochrony	Wykład: typy budowy (epifity, litofity, liany), protokorm, organy przetrwano-spichrzowe, zmienność kształtów liści, różnorodność budowy kwiatów i kwiatostanów, resupinacja, prętosłup, owoc i zróżnicowanie nasion); gatunki samożywne i mykoheterotroficzne, formy bezchlorofilowe, mikoryza i znaczenie zjawiska mikoryzy w kontekście ochrony taksonów; przystosowania do owadopylności oraz zapylania przez różne grupy zwierząt, specjalizacja zapylaczy a przetrwanie storczykowych w zaburzonych siedliskach; taksonomia: plastyczność fenotypowa, typy budowy prętosłupa i znaczenie w procesie identyfikacji taksonów; metody oceny stopnia pokrewieństwa taksonów; zagrożenia i ochrona: przyczyny wymierania, metody ochrony: siew asymbiotyczny, klonowanie, kultury tkankowe; przegląd gatunków rodzimych dla Polski z uwzględnieniem kategorii zagrożenia i potencjalnych zagrożeń oraz możliwości ochrony populacji, ochrona in situ i ex situ.

22.	Szata roślinna Dolnego Śląska	Wykład: Wiek i pochodzenie flory Dolnego Śląska; relikty i endemity. Potencjalna i rzeczywista roślinność Dolnego Śląska. Antropopresja, jej formy, oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, wpływ na różnorodność biologiczną regionu. Gatunki i siedliska zagrożone, regionalna czerwona lista roślin. Podział geobotaniczny, charakterystyka makro- i mezoregionów. Specyfika flory i roślinności Dolnego Śląska na tle Polski.
23.	Walory geoturystyczne Dolnego Śląska	Wykład: Geoturystyka – podstawowe pojęcia (walory turystyczne i przyrodnicze, obiekty geoturystyczne i kryteria ich klasyfikacji, zjawisko geoturystyczne, atrakcja geoturystyczna, geoparki, ich cechy i cele tworzenia, trasa geoturystyczna). Podstawowe pojęcia związane z ochroną przyrody nieożywionej (środowisko przyrodnicze, dziedzictwo geologiczne, georóżnorodność, ochrona litosfery) i turystyki (klasyfikacja i podstawowe formy). Przykłady atrakcji geoturystycznych na świecie i w Europie. Geoturystyka i ochrona przyrody w Polsce. Formy ochrony przyrody w Polsce. Przykłady atrakcji geoturystycznych w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem istniejących i planowanych geoparków. Geoturystyka na Dolnym Śląsku. Dolny Śląsk – granice, historia, regiony geograficzne i turystyczne. Formy ochrony przyrody na Dolnym Śląsku. Sudety – regiony geograficzne i budowa geologiczna. Regionalny przegląd istniejących i projektowanych atrakcji geoturystycznych Dolnego Śląska (szczególnie geostrady sudeckiej i geoparków, parków narodowych i krajobrazowych oraz wybranych rezerwatów, obiektów geoturystycznych i stanowisk dokumentacyjnych) – usytuowanie, walory przyrodnicze i geoturystyczne, charakterystyka geologiczna. Potencjalne możliwości wykorzystania zasobów przyrody nieożywionej Dolnego Śląska jako obiektów dydaktycznych, kolekcjonerskich i atrakcji geoturystycznych. Atrakcje geoturystyczne Wrocławia.
24.	Zabezpieczenie bazy surowcowej dla gospodarki	Wykład: Kierunki pozyskiwania surowców mineralnych. Wykorzystywanie surowców mineralnych. Klasyfikacje surowców mineralnych. Produkcja i zużycie surowców mineralnych. Charakterystyka obrotu surowcami mineralnymi w kraju i zagranicą. Problemy zabezpieczenia bazy surowcowej dla gospodarki. Charakterystyka krajowej gospodarki surowcowej. Instrumenty krajowej gospodarki surowcami mineralnymi. Polityka surowcowa w kraju i zagranicą. Krajowe i zagraniczne źródła informacji o surowcach mineralnych. Ćwiczenia laboratoryjne: Prognozowanie i planowanie w gospodarce surowcami mineralnymi. Prognozowanie rozwoju produkcji wybranych surowców mineralnych. Planowanie rozwoju krajowej produkcji surowców mineralnych. Problemy surowcowe obrotu międzynarodowego, krajowego i miejscowego. Modelowanie polityki surowcowej dla wybranych surowców. Aspekty prawne bogactw naturalnych mórz i oceanów. Samodzielne opracowanie wybranego surowca mineralnego przez studenta w aspekcie zapotrzebowania dla gospodarki krajowej.
25.	Zastosowania geomorfologii w ochronie środowiska	Wykład: Monitoring geomorfologiczny. Przykład regionalny: Monitoring zmian przyrodniczych w obrębie inwestycji narciarsko-turystycznej na Szrenicy w Karkonoszach. Monitoring geomorfologiczny. Przykład regionalny: Zabezpieczenia przeciw-erozyjne na wylesionych stokach w Karkonoszach. Geomorfologiczne skutki wezbrań. Przykład regionalny: Powódź w dolinie Białej Łądeckiej. Identyfikacja obszarów zagrożonych ruchami masowymi. Przykład regionalny: Ruchy masowe na obszarze Beskidu Wyspowego. Zastosowanie metod geomorfologicznych w analizie skutków erozji gleb. Ćwiczenia terenowe: Erozja pól ornych na przykładzie doliny Oławy i obszarów przyległych. Projekt zabiegów przeciw-erozyjnych.

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 112

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Pedagogika ogólna	Problematyka podejmowana w ramach wykładów: Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno-kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od <i>nauczania</i> do <i>uczenia się</i> – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Problematyka podejmowana w ramach ćwiczeń: Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Centralne kategorie pedagogiczne. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna.
2.	Psychologia ogólna	1. Psychologia jako nauka i jej miejsce wśród innych dziedzin. 2. Emocje: rodzaje, uwarunkowania i ich funkcje; stres i radzenie sobie z nim. 3. Motywacja i jej funkcje w uczeniu się i funkcjonowaniu codziennym. 4. Procesy pamięciowe: rodzaje pamięci; zasady i uwarunkowania zapamiętywania, odtwarzania, budowania wiedzy. 5. Procesy spostrzegania: wrażenia i spostrzeżenia – podstawowe różnice. 6. Spostrzeganie - podstawowe prawidłowości, rola doświadczenia i innych czynników pozapercepcyjnych w procesach spostrzegania.
3.	Historia wychowania	1. Historia wychowania jako nauka, przedmiot i cele; źródła i opracowania. Znaczenie historii wychowania w kształceniu pedagogicznym. 2. Wychowanie w starożytnej Grecji – tło politycznych, społecznych, gospodarczych przemian w starożytnej Grecji; wychowanie w epoce homeryckiej - ukształtowanie etosu rycerza; dwa modele wychowania w polis greckich: Sparta - studium cech państwa totalitarnego (etos wojownika); Ateny - narodziny demokracji (etos obywatela); grecka myśl i praktyka pedagogiczna (sofiści i filozofowie); edukacja w cywilizacji hellenistycznej (paideia). 3. Wychowanie w starożytnym Rzymie – tło politycznych, społecznych, gospodarczych przemian; rola rodziny w wychowaniu starorzymskim (etos dobrego gospodarza); przyswajanie greckiego systemu wychowania przez Rzymian; organizacja szkolnictwa w starożytnym Rzymie; Kwintyliusz – twórca ideału nauczyciela i ucznia – obywatela; chrześcijaństwo wobec szkoły grecko-rzymskiej. 4. Wychowanie w wiekach średnich - tło politycznych, społecznych i gospodarczych przemian w Europie; zmierzch szkoły antycznej; pierwsze szkoły chrześcijańskie; rola Ojców Kościoła w rozwoju edukacji; szkolnictwo kościelne (treści, metody wychowania i nauczania); wychowanie stanowe; powstanie średniowiecznych uniwersytetów i ich wpływ na rozwój życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego i naukowego ówczesnej Europy. 5. Czasy odrodzenia; geneza renesansu włoskiego; myśl

		pedagogiczna zachodnioeuropejskiego renesansu; wpływ reformacji i kontrreformacji na szkolnictwo w Europie; powstanie humanistycznych szkół średnich; polska myśl pedagogiczna doby odrodzenia; degeneracja szkoły humanistycznej w XVII wieku – poglądy i działalność J.A.Komeńskiego. 6. Okres oświecenia - uwarunkowania polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie i Polsce; myśl filozoficzna i naukowa wczesnego oświecenia; pedagogika naturalna J.J.Rousseau. J.Locke – ideał wychowania gentelmana – światowca; początki polskiego oświecenia; czasy saskie i próby reform szkolnictwa (S.Konarski); czasy stanisławowskie - Szkoły Rycerskie; powstanie, działalność i znaczenie Komisji Edukacji Narodowej; Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych. 7. Zarys dziejów szkolnictwa i oświaty w okresie zaborów; polityka oświatowa zaborców. 8. Tendencje rozwoju szkolnictwa europejskiego na przełomie XIX i XX wieku; geneza współczesnej myśli pedagogicznej. 9. Wprowadzenie do dziejów oświaty i szkolnictwa w Drugiej Rzeczypospolitej.
4.	Filozoficzne koncepcje człowieka	Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. Wybrana problematyka filozofii współczesnej – krytyka metafizyki, problem wolnej woli i determinizmu, religie naturalne i objawione, nowoczesność i późna nowoczesność, kultura popularna, konsumpcjonizm i konsumeryzm, demokracja liberalna, postkolonializm, feminizm, ekologizm, nacjonalizm, anarchizm, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm. Antropologia filozoficzna – koncepcje człowieka Ćwaki, Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Epikura, stoików, Śankary, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, humanizmu renesansowego, Kartezjusza, Leibniza, Woltera, Rousseau, Fichtego, Schopenhauera, Nietzschego, Heideggera, Freuda, Bubera, Jamesa, Sartre’a, wybrane postaci przełomu XX i XXI wieku. Etyka – koncepcje Sokratesa, Platona, Arystotelesa, stoików, Epikura, Kanta, Benthamu, Hume’a, wybrane postaci przełomu XX i XXI wieku. Filozofia polityczna – koncepcje Platona, Arystotelesa, Augustyna z Hippony, Ibn Chalduna, Tomasza z Akwinu, Hobbesa, Locke’a, Rousseau, Hegla, Marksa, Milla, wybrane postaci XX wieku. Epistemologia – sceptycyzm, racjonalizm, empiryzm, teorie poznania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Kartezjusza, Hume’a, Kanta, Comte’a, Husserla, Diltheya, Jamesa.
5.	Socjologia	Status naukowy socjologii edukacji; przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym; prekursorzy socjologii edukacji; podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna; edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach; edukacja formalna w poglądach funkcjonalistów i zwolenników konfliktu; stratyfikacja społeczna i ruchliwość wertykalna: teoria reprodukcji społecznej; edukacja w kontekście nierówności społecznych: czynniki różnicujące dostęp do edukacji; międzyspółdzielnicowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce; ideologie edukacyjne; społeczne, ekonomiczne i polityczne uwarunkowania procesu edukacji; szkoła jako miejsce przemocy symbolicznej; szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk: np. ocenianie, ukryty program; nauczyciel i jego rola w procesie wyrównywania szans edukacyjnych: „efekt pigmaliona”, etykietowanie, funkcjonowanie stereotypów, kody językowe, „handel ocenami”.
6.	Teoretyczne podstawy badań społecznych	1.Podstawy wiedzy o badaniach społecznych. 1.1. Podstawowa terminologia. 1.2. Istota poznania naukowego w naukach społecznych. 1.3. Racjonalizm i obiektywizm w naukach społecznych. 2. Proces badawczy w badaniach nad edukacją. 2.1. Struktura procesu badawczego. 2.2. Przebieg procesu badawczego. 3. Podstawowe orientacje metodologiczne w badaniach nad edukacją. 3.1. Podejście nomotetyczne. 3.2. Podejście idiograficzne. 4. Pozycja i rola badacza w badaniach nad edukacją. 4.1. Główne ułożenia badacza w procesie poznawczym. 4.2. Etyczne aspekty badań społecznych.

7.	Diagnostyka pedagogiczna	1) Diagnostyka pedagogiczna a diagnoza pedagogiczna. Etapy procesu gromadzenia danych i analizy. 2) Obserwacja jako podejście diagnostyczne, typologia dzienników obserwacyjnych, metodyczne zasady planowania obserwacji. 3) Wywiad kwestionariuszowy, sekwencje wywiadu i typologia pytań. 4) Rozmowa diagnostyczna i techniki aktywnego słuchania w pracy pedagoga. 5) Kwestionariusz w diagnostyce, walory i ograniczenia dla pragmatyki pedagogicznej. 6) Socjometria, warunki realizacji podejścia w grupach rówieśniczych, walory i ograniczenia wnioskowania w pracy pedagogicznej. 7) Dojrzałość szkolna dziecka, testy i kwestionariusze do analizy cech. 8) Etyczne aspekty pracy diagnostycznej, poczucie odpowiedzialności za opinie diagnostyczne.
8.	Technika pracy naukowej	Praca naukowa (kryteria klasyfikacji pisarstwa naukowego, rodzaje prac naukowych: referaty naukowe, artykuły i komunikaty naukowe, dzieła i rozprawy naukowe, prace kwalifikacyjne. Tworzenie tekstu naukowego – prace przygotowawcze (wybór tematyki, sformułowanie tematu /ograniczenie zakresu tematu/ motto, podziękowania i dedykacja, rodzaje materiałów , redagowanie not biograficznych, ogólne wymagania redakcyjne). Cechy charakterystyczne prac typu naukowego, podejmującej tematykę edukacji, (styl i język tekstu naukowego struktura tekstu i znaczenie akapitu, miejsce i funkcja cytatów w tekście naukowym, wyrazy spajające treść, rejestr niektórych wyrażań i zwrotów metatekstowych podkreślających porządek i logiczność wypowiedzi, słownictwo wyrażające stosunek piszącego do własnej wypowiedzi, wyrazy oceniające, zestaw zwrotów nawiązujących do wypowiedzi przedmówców i własnych, wcześniejszych oceniające, zwroty grzecznościowe). Strona formalna pracy z zakresu pedagogiki strona tytułowa, merytoryczny układ treści początek tekstu - o różnych możliwościach zaczynania, tytuł i struktura części teoretycznej (tytuł i struktura rozdziału metodologicznego, tytuł i struktura rozdziału (weryfikacyjnego/empirycznego) empirycznego, podsumowanie, wnioski, zakończenie, koniec tekstu-o różnych możliwościach kończenia). Grupowanie danych oraz opracowanie wyników badań podejmujących tematykę edukacji, (prezentacja wyników badań, typowe sformułowania dotyczące zapowiedzi wprowadzenia tabel, wykresów, etc. oraz rejestr proponowanych sformułowań rozpoczynających analizę danych). Obudowa tekstu z zakresu pedagogiki specjalnej (przypisy – uwagi ogólne, rodzaje przypisów, bibliografia, aneks).
9.	Technologia informacyjna	1.Wykorzystanie zaawansowanych technik prezentowania wyników badań przy pomocy procesora tekstu. 2.Zarządzanie bazą danych literaturowych oraz umiejętne wykorzystanie odwołań w dokumencie tekstowym. 3. Praca zespołowa nad dokumentem tekstowym. 4. Wykorzystanie zasobów Internetu w pozyskiwaniu i przetwarzaniu bazy danych literatury. 5. Przetwarzanie danych przy pomocy arkusza kalkulacyjnego. 6. Łączenie dokumentów arkusza kalkulacyjnego i procesora tekstu. 7. Przygotowanie prezentacji multimedialnej. 8. Narzędzia i usługi "w chmurze".
10.	Ochrona własności intelektualnej	Pojęcie i przykłady własności intelektualnej. Modele i zasady prawa autorskiego. Pojęcie, cechy i przykłady utworów. Autorskie prawa osobiste i majątkowe. Podmioty praw autorskich, pokrewnych i innych postaci własności intelektualnej. Plagiat i dozwolony użytek. Roszczenia wynikające z naruszenia dóbr intelektualnych.
11.	Teoria wychowania	Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, akulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota,

		wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczenia przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter oraz proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania. Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczenie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania - istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie do pokoju, wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania socjalizacyjnego i wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Błędy wychowania a pseudowychowanie.
12.	Psychologia rozwoju człowieka	1. Przedmiot, zadania i działy współczesnej psychologii rozwoju. 2. Mechanizm zmian rozwojowych. 3. Wybrane teorie i koncepcje rozwoju człowieka: teorie psychodynamiczne, teorie behawioralne, teorie poznawcze, teorie etologiczne. 4. Wybrane koncepcje rozwoju psychicznego: psychoanalityczna teoria Freuda, psychospołeczna teoria rozwoju osobowości Eriksona, teoria rozwoju umysłu Piageta, teoria przywiązania Bowlbyego. 5. Rozwój człowieka w ontogenezie- perspektywa life-span. 6. Analiza zmian rozwojowych i czynników ryzyka w poszczególnych okresach życia.
13.	Wprowadzenie do edukacji dorosłych	1. Podstawowe terminy andragogiki i edukacji dorosłych. 2. Portfolio bycia dorosłym. Od dorosłości uniwersalnej do niekonwencjonalnej. 3. Ery, okresy i fazy dorosłości. Zadania rozwojowe dorosłych. 4. Formalne, pozaformalne, nieformalne obszary edukacji. W kierunku całościowego uczenia się dorosłych. 5. Popkulturowy obraz współczesnej dorosłości. 6. Modele pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi – w kierunku dobrych praktyk edukacyjnych.
14.	Wprowadzenie do pedagogiki opiekuńczej	Podstawowe pojęcia pedagogiki opiekuńczej. Miejsce pedagogiki opiekuńczej w systemie nauk pedagogicznych. Pojęcie „opieki” w ujęciu wybranych teoretyków i praktyków. Odniesienie opieki do działalności jej towarzyszących, jak pomoc, wsparcie, terapia. Znaczenie pozytywnych relacji opiekun–podopieczny w procesie opieki. Analiza umiejętności interpersonalnych ważnych w opiece i pomaganiu oraz wyznaczników osobowej gotowości do pomagania. Uwarunkowania działalności opiekuńczo-wychowawczej w rodzinie. Analiza wybranych przykładów sytuacji opiekuńczo-wychowawczych w środowisku domowym. Wprowadzenie w problematykę samotności człowieka i odniesienie jej do samotności dziecka. Symptomy samotności dziecka w rodzinie i instytucjach opiekuńczych. Problematyka sieroctwa dziecięcego, jego rodzaje i uwarunkowania. Wprowadzenie w zagadnienie dysfunkcyjności rodziny. Analiza wybranych problemów opieki i wychowania.
15.	Wprowadzenie do pedagogiki resocjalizacyjnej	1. Podstawowe pojęcia z zakresu pedagogiki resocjalizacyjnej: opieka, wychowanie, terapia, proces resocjalizacji, cele i zadania pedagogiki resocjalizacyjnej. 2. Niedostosowanie, a wykołajenie społeczne – różnice, przejawy oraz zakres pojęcia. 3. Wybrane zagadnienia z zakresu diagnozy resocjalizacyjnej: prognoza, a diagnoza, cele diagnozy, modele postępowania diagnostycznego oraz instytucje diagnozujące

		niedostosowanie społeczne w Polsce. 4. Podstawy prawne procesu resocjalizacji: pojęcie małoletniego, nieletniego, młodocianego, etapy postępowania przed sądem, środki wychowawcze, lecznicze i poprawcze stosowane wobec nieletnich oraz system kar stosowanych wobec osób dorosłych. 5. Charakterystyka przestępczości nieletnich. 6. Funkcjonowanie jednostek niedostosowanych i wykończonych społecznie w grupie. 7. System resocjalizacji w Polsce – struktura systemu, rodzaje instytucji dla nieletnich i osób dorosłych, środowiskowe formy pracy z osobami niedostosowanymi społecznie. 8. Podstawowe formy i metody pracy stosowane w praktyce resocjalizacyjnej. 9. Specyfika oddziaływań resocjalizacyjnych. 10. Osobowościowe cechy pedagoga resocjalizacyjnego.
16.	Wprowadzenie do poradnictwa	1. Wyjaśnienia terminologiczne: poradnictwo a doradztwo. Poradnictwo a terapia. Poradnictwo a poradoznawstwo. Sposoby definiowania poradnictwa (znaczenie wąskie, szersze, systemowe). 2. Potrzeba poradnictwa – ukazanie miejsca i znaczenia poradnictwa w życiu współczesnego człowieka. 3. Dlaczego pomagamy innym? Cechy doradcy i ich znaczenie w nawiązywaniu konstruktywnej relacji pomocowej. Warunki skutecznej pomocy psychopedagogicznej. 4. Koncepcje poradnictwa. Modele działalności doradcy. 5. Pomaganie jako sterowanie i oferowanie. 6. Sposoby reagowania w sytuacjach wymagających pomocy wg J. Mellibrudy. Identyfikacja własnego stylu pomagania. 7. Obszary poradnictwa: poradnictwo małżeńskie, rodzinne, wychowawcze, poradnictwo kariery, poradnictwo edukacyjne, terapia pedagogiczna. 8. Instytucje udzielające pomocy i wsparcia w sektorze publicznym, prywatnym i w ramach organizacji pozarządowych. Klienci usług doradczych. 9. Elementarne zasady profesjonalnego i etycznego postępowania.
17.	Pedagogika społeczna	Wprowadzenie w problematykę pedagogiki społecznej. Humanistyczny, społeczno-kulturowy i aksjologiczny wymiar tej nauki. Pedagogika społeczna a praca socjalna. Podstawowe pojęcia i kategorie dyscypliny: środowisko, środowisko wychowawcze, siły społeczne, kapitał społeczny, profilaktyka, kompensacja, opieka, wsparcie społeczne. Praca socjalna a praca społeczna. Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej w Polsce. Kształtowanie się pedagogiki społecznej jako dyscypliny akademickiej i orientacji działania. Prekursorzy i twórcy; współczesne idee, funkcje i zadania pedagogiki społecznej. Ewolucja form i zakresu pracy socjalnej; jej aktualne wymiary i nowe horyzonty. Polityka społeczna a pedagogika społeczna. Rodzaje i źródła wsparcia społecznego; pomoc formalna i nieformalna, trzy sektory pomocy społecznej. Modele pracy socjalnej/społecznej. Środowisko jako obszar działania pedagogiki społecznej. Współczesna rodzina jako środowisko wychowawcze; funkcje rodziny, jej przemiany i zagrożenia. Środowisko lokalne jako mała ojczyzna; struktura i funkcje środowiska lokalnego; grupy rówieśnicze; edukacja środowiskowa. Działanie społeczne i jego ramy. Empowerment; projekt socjalny. Wybrane dziedziny aktywności człowieka: kultura, czas wolny, sport i rekreacja ruchowa, aktywność społeczna i obywatelska, wolontariat. Organizacje pozarządowe jako obszar pedagogiki społecznej. Rola pedagogiki społecznej w budowie kapitału społecznego oraz w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego; organizacje pozarządowe i grupy samopomocy. Wybrane problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki społecznej: ubóstwo i bezrobocie, nierówności społeczne, marginalizacja i wykluczenie społeczne. Ubóstwo i bezrobocie jako kwestie społeczne i problemy jednostkowe. Przyczyny, przejawy i możliwości przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Pedagogika społeczna i praca socjalna wobec problemów starzenia się i starości. Problematyka czasu wolnego i wypoczynku; definicje i funkcje, tendencje w rozwoju zjawiska czasu wolnego; pedagogiczne koncepcje i zadania wychowania do czasu wolnego.
18.	Dydaktyka ogólna	Dydaktyka jako nauka - przedmiot i zadania, dydaktyka ogólna, a dydaktyki szczegółowe, podstawowe pojęcia dydaktyczne. Geneza dydaktyki ogólnej i różnicowanie teoretycznych podstaw kształcenia – systemów dydaktycznych. Mapa paradygmatów dydaktycznych, przegląd najważniejszych nurtów i

		systemów dydaktycznych. Myślenie krytyczne jako cel kształcenia. Podstawowe zasady kształcenia i ich wymagania. Podstawowe założenia aksjologiczne i teleologiczne kształcenia. Planowanie, operacjonalizacja celów uczenia się i nauczania – projektowanie i analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące treści kształcenia. Projektowanie doboru i układu treści kształcenia oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące procesu kształcenia. Czynnościowy model procesu kształcenia, jego ogniwa i uwarunkowania. Projektowanie rozwiązań metodycznych oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów. Projektowanie sytuacji sprawdzania osiągnięć uczniów. Ewaluacja i ocena w procesie dydaktycznym – funkcja, uwarunkowania, formy i sposoby sprawdzania rezultatów edukacyjnych. Proces nauczania-uczenia się. Problematyka praktyki dydaktycznej - programy kształcenia. Metody nauczania i uczenia się. Formy organizacyjne, metody i środki dydaktyczne – ujęcie definicyjne, sposoby doboru. Formy organizacyjne nauczania i uczenia się. Planowanie pracy dydaktycznej– rodzaje planów; konspekty zajęć – konstrukcja i zawartość. Praca z uczniem zdolnym i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Niepowodzenia szkolne – przyczyny i przejawy, rodzaje i skutki oraz sposoby przeciwdziałania. Programy autorskie i innowacje pedagogiczne w szkole, edukacja alternatywna.
19.	Socjologia edukacji	Status naukowy socjologii edukacji; przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym; prekursorzy socjologii edukacji; podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna; edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach; edukacja formalna w poglądach funkcjonalistów i zwolenników konfliktu; stratyfikacja społeczna i ruchliwość wertykalna: teoria reprodukcji społecznej; edukacja w kontekście nierówności społecznych: czynniki różnicujące dostęp do edukacji; międzyśrodowiskowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce; ideologie edukacyjne; społeczne, ekonomiczne i polityczne uwarunkowania procesu edukacji; szkoła jako miejsce przemocy symbolicznej; szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk: np. ocenianie, ukryty program; nauczyciel i jego rola w procesie wyrównywania szans edukacyjnych: „efekt pigmaliona”, etykietowanie, funkcjonowanie stereotypów, kody językowe, „handel ocenami”.
20.	Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania	1. Anatomia i fizjologia człowieka z uwzględnieniem najczęstszych zaburzeń rozwoju i chorób. 2. Rozwój ontogenetyczny człowieka. 3. Czynniki rozwoju człowieka. 4. Metody oceny wieku biologicznego.
21.	Media w edukacji	Treść i zakres pojęcia „media” oraz pokrewnych. Klasyfikacja, swoistość mediów i ich oddziaływanie. Podstawowe właściwości nowych mediów. Specyfika interakcji zapośredniczonych przez media. Media w społeczeństwie; człowiek w świecie mediów. Rola mediów w kulturze, edukacji oraz kształtowaniu stosunków międzyludzkich. Kulturotwórcze funkcje mediów, ich dysfunkcje. Zagrożenia w odbiorze mediów versus ich edukacyjne szanse. Cechy masowego komunikowania. Wybrane modele komunikowania. Podstawowe teorie i kierunki badań nad mediami. Wywieranie wpływu za pomocą mediów: perswazja, reklama, propaganda, manipulacja. Media w wykorzystywaniu czasu wolnego (wybrane praktyki kulturalne). Rozwój edukacji medialnej. Obszary i możliwości zastosowań mediów w edukacji; e-learning.
22.	Etyka	Wprowadzenie w podstawowe zagadnienia etyki. Etyka i moralność we współczesnych zachodnich społeczeństwach. Etyka jako dyscyplina normatywna. Analiza sytuacji moralnej i procesu podejmowania decyzji moralnej. Społeczne i podmiotowe uwarunkowania moralności. Zagadnienia terminologiczno-systematyczne z zakresu etyki ogólnej. Najważniejsze nurty, teorie i koncepcje etyczne w historii filozofii: realizm, intuicjonizm, naturalizm, subiektywizm, relatywizm, utylitaryzm, etyka obowiązków, etyka cnoty, etyka egzystencjalistyczna, etyka zwierząt, etyka feminizmu; wielkich religii światowych: hinduizm,

		buddyzm, judaizm, chrystianizm, islam; etyka Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Ćarwaki, Śankary, Ramanudży, Mahandasa Ghandiego, Siddharthy Gautamy (Buddy), Wasubandhu, Huinenga, Dogena, Al-Farabiego, Ibn Ruszda (Awerroesa), Ibn Chalduna, Kongzi (Konfucjusz), Mengzi (Mencjusz), Laozi (Lao-tsy), Zhuangziego (Czuang-tsy), Epikura, Stoików, Antystenesa, Arystypa, Filona z Aleksandrii, Mojżesza Majmonidesa, Martina Bubera, Augustyna z Hippony, Tomasza z Akwinu, Martina Lutra, Barucha Spinozy, Immanuela Kanta, Georga W.F. Hegla, Thomasa Hobbesa, Johna Locke'a, Jeana-Jacquesa Rousseau, Davida Hume'a, Jeremy'ego Benthama, Johna Stuarta Milla, Artura Schopenhauera, Fryderyka Nietzschego, Sorena Kierkegarda, Martina Heideggera, Jeana-Paula Sartre'a, Nel Noddings, Sary Ruddick, Petera Singera, współczesne koncepcje etyczne.
23.	Higiena pracy pedagoga	1. Pojęcie i wymiary przystosowania zawodowego. 2. Stres i stres zawodowy – wymiar biologiczny i psychologiczny. 3. Deterioracja emocjonalna – skutki ostrego stresu. 4. Skutki przewlekłego stresu – wypalenie z sił, zaburzenia psychosomatyczne i nerwicowe. 5. Trudność psychofizyczna pracy pedagoga – aspekty organizacyjne, interpersonalne, intrapsychiczne. 6. Radzenie sobie i resiliencja. 7. Podstawy programu antystresowego – organizacja pracy i czasu wolnego, trening kompetencji zawodowej i interpersonalnej, trening relaksacyjny, trening uważności, programowanie aktywności fizycznej i optymalizacja diety. 8. Zasady ustrukturalizowanego uczenia się umiejętności.
Specjalność: Edukacja dorosłych i marketing społeczny		
24.	Andragogika	1. Podstawowe pojęcia i teorie edukacji dorosłych: andragogika, edukacja dorosłych, samowychowanie, samokształcenie. 2. Edukacja pozaformalna i nieformalna. 3. Podstawowe teorie andragogiczne. 4. Uczenie się biograficzne (A.Bron, PAIheit). 5. Myślenie metasystemowe. 6. Uczenie się w organizacjach. 7. Analiza swoistości pracy edukacyjnej z osobami dorosłymi. 8. Teoria uczenia się poprzez praktykę P. Jarvisa. 9. Formy pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi. 10. Projektowanie działań edukacyjnych z osobami dorosłymi w różnych obszarach ich aktywności.
25.	Wybrane zagadania kultury współczesnej	1. Kultury postfiguratywne, kofiguratywne i prefiguratywne. 2. Cztery fale zmian cywilizacyjno- kulturowych. 3. Specyfika kultury audiowizualnej. 4. Kategorie przyjemności w kulturze. 5. Dekompozycja systemów wartości. 6. Refleksje nad tożsamością kulturową człowieka współczesnego. 7. Internet i kultura sieci.
26.	Seminarium licencjackie	1. Zapoznanie studentów z modelem pracy na seminarium licencjackim oraz regułami przygotowania pracy licencjackiej. 2. Rodzaje prac dyplomowych – od naukowej do projektowej. Zasady i formy pisania pracy (założenia ogólne, struktura). 3. Zakres tematyczny prac dyplomowych proponowany przez promotora oraz analiza tematów proponowanych przez studentów (akceptacja, korekta, negacja z sugestią zmiany). 4. Rodzaje źródeł i sposoby docierania do źródeł i prac pisemnych oraz ich dokumentowanie i opisywanie (np. sporządzanie przypisów, bibliografii, netografii etc.). 5. Kryteria gromadzenia danych i analizy materiału teoretycznego. 6. Plany prac (temat, problem, paragrafy) – analiza, korekta, uzupełnienie. Ustalenie rodzaju pracy. 7. Strona formalno-językowa pracy. 8. Etyczne problemy pracy naukowej. 9. Prezentacja częściowych wyników eksploracji teoretycznych - krytyczna analiza i dyskusja, weryfikacja merytoryczna. 10. Dookreślenie problemu badawczego (w pracach projektowych, diagnostycznych monograficznych). 11. Opracowanie procedury opracowania problemu. 12. Metody i formy gromadzenia, porządkowania i opracowania materiałów z realizacji działań praktycznych. 13. Prezentacja częściowych wyników eksploracji praktycznych - krytyczna analiza i dyskusja, weryfikacja merytoryczna. 14. Ostateczna weryfikacja i korekta

		przygotowanej przez studenta pracy licencjackiej. 15. Refleksja i analiza. 16. Wnioski końcowe. 17. Złożenie pracy, przygotowanie do egzaminu i obrona.
27.	Podstawy prawne edukacji dorosłych	1. Treści programowe zostały dostosowane do formy zajęć, na wykładach prezentowane są zagadnienia ogólne, które można określić mianem prawoznawstwa (system prawa, język prawny a język prawniczy, norma prawa, stosunek pracy etc.), propedeutyki z zakresu prawa, potrzebnej do czytania i korzystania z tekstów prawnych. 2. Natomiast na ćwiczeniach realizowane są treści szczegółowe, odnoszące się do przepisów zawartych w aktach normatywnych, tj. np. Kodeks pracy, Prawo oświatowe. Treści obejmują następującą problematykę: 2.1. Podstawowe zasady prawa pracy, ze szczególnym zwróceniem uwagi na obowiązek pracodawcy, aby ułatwiać pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych (zgoda, skierowanie pracownika na kursy, studia; zawarcie z nim umowy; finansowanie kształcenia, udzielenie urlopu szkoleniowego, zmniejszenie czasu pracy etc.). 2.2. Kształcenie ustawiczne, akredytacja placówek i ośrodków kształcenia ustawicznego; szkoły publiczne dla osób dorosłych (struktura, rekrutacja), certyfikowane kursy zawodowe dla dorosłych. 2.3. Działalność edukacyjna urzędów pracy.
28.	Dydaktyka dorosłych	1. Ukryty i jawny program akademickiej edukacji dorosłych. 2. Blog i blogowanie jako obszar uczenia się ludzi dorosłych. 3. Podróż w ujęciu andragogicznym. Portfolio stawania się dorosłym. 4. Edukacyjny potencjał przestrzeni miasta. Miejsca uczenia się dorosłych. 5. Teledysk jako obszar uczenia się dorosłych. Od wideoklipu do edukacji nieformalnej. 6. „Fotografia w działaniu” jako metoda pracy z dorosłymi. 7. Projektowanie i realizacja warsztatu pt. „Żywe obrazy” i „Refotografie”. 8. Grywalizacja jako forma pracy edukacyjnej.
29.	Podstawy teorii organizacji i zarządzania	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Środowiskowe i kulturowe aspekty zarządzania. 3. Istota procesu zarządzania. 4. Składowe procesu zarządzania. 5. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 6. Style kierowania. 7. Psychologiczne podstawy organizacji i zarządzania pracą. 8. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 9. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji kierowniczych. 10. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 11. Istota i etapy procesu kontroli. 12. Przełamywanie oporu wobec kontroli. 13. Podstawy zarządzania strategicznego. 14. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
30.	Edukacja dorosłych w Polsce i na świecie	Treści programowe przewidziane dla wykładów, jak i ćwiczeń obejmują następujące zagadnienia: 1. Interpretacja pojęcia edukacja dorosłych/andragogika jako rozwoju osobistego osób dorosłych. 2. Formy ich kształcenia kompensacyjnego, dalszego, ustawicznego, wirtualnego, wyższego. 3. Rozumienie terminu dorosły – podmiot autoteliczny, autonomiczny w kontekście różnych rytów, aktów inicjacji (zakończenie realizacji obowiązku szkolnego, zawarcie małżeństwa, rozpoczęcie pracy zawodowej, wypełnianie ról obywatelskich etc.). 4. Rozwiązania w zakresie edukacji dorosłych występujące w Polsce i na świecie. 5. Wszechstronna, krytyczna analiza szkolnictwa wyższego (z uwzględnieniem Uniwersytetów III wieku), zawodowego (historia, modele – np. dualny system kształcenia zawodowego etc.). 6. Zagadnienia z zakresu psychogerontologii.
31.	Diagnozowanie potrzeb edukacyjnych	1. Typy badań diagnostycznych i obszary diagnozowanych potrzeb. 2. Wywiad, obserwacja i analiza dokumentów jako metody/techniki diagnozy. 3. Przykłady badań diagnostycznych w animacji społeczno-kulturowej. 4. Etnografia edukacyjna jako opisowa metoda diagnozowania potrzeb edukacyjnych. 5. Badanie w działaniu jako partycypacyjna metoda diagnozowania potrzeb i podejmowania aktywności animacyjnej. 6. Projektowanie, przeprowadzenie i ewaluacja badania diagnostycznego.

32.	Podstawy pracy edukacyjnej z seniorami	1. Specyfika uczenia się w starości. 2. Proces kształcenia seniorów – istota, charakterystyka, organizacja. 3. Specyfika i zasady pracy edukacyjnej z osobami w starszym wieku. Wskazówki do pracy edukacyjnej z seniorami. 4. Wybrane metody i techniki pracy edukacyjnej z seniorami. 5. Uczenie się międzygeneracyjne. 6. Kategorie geragoga. 7. Praca edukacyjna z seniorami – dobre praktyki.
33.	Metodyka pracy z grupą	1. Definicja grupy i specyfika pracy z grupą. 2. Typologie grup. 3. Budowanie zespołu i role zespołowe. 4. Specyfika procesu grupowego: dynamika procesu grupowego, struktura grupy, zjawiska zachodzące w grupie. 5. Metody pracy z grupą. 6. Planowanie pracy z grupą: diagnoza potrzeb edukacyjnych. 7. Trudności w pracy z grupą. 8. Trudni uczestnicy. 9. Etyka w pracy z grupą.
34.	Edukacja kulturalna dorosłych	1. Kształtowanie się pojęcia kultury. Funkcje kultury. Rozumienie kultury w socjologii i antropologii. 2. Kultura „wysoka” i „niska”. Kształtowanie się kultury masowej. 3. Audiowizualność kultury współczesnej. Analiza mediów w poglądach szkoły frankfurckiej. Kultura popularna a strukturalizm i semiologia. Media w poglądach postmodernistów kulturowych. Przekaz telewizyjny w teorii interakcjonizmu symbolicznego. Ogólna charakterystyka publiczności telewizyjnej. 5. Media jako przestrzeń konstruowania tożsamości. 6. Aktywność kulturalna ludzi dorosłych i jej zagrożenia. 7. Kultura popularna jako obszar edukacji kulturalnej. 8. Rozumienie edukacji kulturalnej w pedagogice (koncepcja wychowania estetycznego dawnego nurtu, klasyczne polskie koncepcje edukacji kulturalnej, ponowoczesne koncepcje edukacji kulturalnej).
35.	Biograficzność w andragogice	1. Sposoby rozumienia biografii – ujęcie interdyscyplinarne. 2. Ewolucja podejścia biograficznego w Polsce i na świecie (w świetle rozwoju badań biograficznych). 3. Człowiek jako istota biograficzna. 4. Bieg ludzkiego życia w świetle wybranych teorii rozwoju człowieka. 5. Edukacyjny potencjał biografii – biografia edukacyjna. 6. Biograficzne uczenie się w świetle teorii andragogicznych. 6. Badanie biografii: rodzaje badań wykorzystujących biografię; wybrane metody, techniki i narzędzia badawcze; analiza andragogicznych projektów badawczych. 7. Biografia i uczenie się w tekstach kultury popularnej. 8. Miasto jako przestrzeń refleksji biograficznej. 9. Perspektywa biograficzna w praktyce andragogicznej. 10. Wykorzystania biografii w pracy z człowiekiem dorosłym - przykłady zajęć/projektów/badań badających historię życia.
36.	Praktyka pedagogiczna	1. Zapoznanie się ze strukturą i organizacją pracy w wybranej placówce/firmie (poznanie dokumentacji placówki: regulaminy, statut, akty normatywne regulujące pracę w placówce itp.) 2. Zapoznanie się z infrastrukturą placówki/firmy, jej lokalizacją. 3. Poznanie specyfiki pracy w wybranej placówce/firmie: zakres jej działania, rodzaje zajęć, metody i formy pracy. 4. Zebranie informacji dot. płci, wieku, wykształcenia i kompetencji osób pracujących w placówce/firmie. 5. Zebranie informacji dot. charakterystyki klientów placówki/firmy (wychowanków, pacjentów, słuchaczy etc.). 6. Omówienie podstaw etyki zawodowej w miejscu pracy. 7. Obserwacja działań podejmowanych w placówce oraz obserwacja osób tam przebywających (w różnych formach ich aktywności). 8. Rozmowa z osobami pracującymi w danej placówce/firmie na temat trudności i satysfakcji związanych z wykonywaną pracą. 9. Udział w naradach, spotkaniach, zebraniach oraz innych formach aktywności podejmowanych przez pracowników placówki. 10. Samodzielna realizacja zajęć wpisanych w obowiązki praktykanta (w tym samodzielna realizacja określonych zadań wskazanych i omówionych przez opiekuna praktyki z ramienia instytucji). 11. Nabywanie umiejętności związanych z pracą w danej placówce/firmie poprzez omawianie wszystkich wykonywanych czynności przez praktykanta z opiekunem praktyki z ramienia instytucji. 12. Ewaluacja praktyki pedagogicznej z opiekunem praktyki z ramienia instytucji oraz opiekunem z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego.
37.	Problemy aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych	1. Środowisko lokalne: struktura i funkcje. 2. Oddolne sposoby organizowania się społeczności lokalnej. 3. Tożsamość lokalna małych społeczności. 4. Relacje/więzi społeczne a zaangażowanie w społeczność lokalną.

		5. Rola instytucji pozarządowych (NGO) w kształtowaniu się postaw obywatelskich (wolontariat). 6. Globalizacja/glokalizacja a lokalność. Wartość zasobów lokalnych. 7. Edukacyjny potencjał małych grup społecznych. Społeczność lokalna miejscem uczenia się. 8. Metody aktywizacji społeczności lokalnych (konstruowanie projektów).
38.	Wybrane problemy gerontologii	1. Rozumienie gerontologii – ujęcie interdyscyplinarne. 2. Starzenie się i starość – omówienie podstawowych pojęć. Fazy starości. 3. Zadania rozwojowe człowieka starzejącego się i starego w kontekście zmieniającego oraz starzejącego się społeczeństwa. 4. Możliwości i ograniczenia rozwoju człowieka starego. 5. Przygotowanie do starości – edukacja do starości, profilaktyka gerontologiczna. 6. Teorie starzenia się. 7. Style życia osób starszych. 8. Wybrane aspekty życia codziennego osób starych – m.in. miłość i seksualność w starości; cielesność seniorów; duchowość osób starszych; aktywność zawodowa seniorów; człowiek stary wobec choroby, cierpienia i śmierci. 9. Starość i starzenie się w wymiarze jednostkowym – studium przypadków. 10. Edukacja seniorów – potrzeby edukacyjne osób starszych, specyfika uczenia się w starości. 11. Uczenie się międzygeneracyjne. 12. Aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna seniorów. 13. Starość i starzenie się w mediach oraz tekstach kultury popularnej. 14. Starość i starzenie się różnych kulturach i społecznościach. 15. Mądrość życiowa osób starych. 16. Kategorie geragoga.
39.	Psychologia rozwoju dorosłych	1. Wprowadzenie: podstawowe terminy; specyfika rozwoju w dorosłości; czynniki rozwoju, metody badawcze. 2. Podejścia teoretyczne w psychologii rozwoju w ciągu życia: teorie: biologiczne, socjologiczne, uczenia się; poznawcze, psychodynamiczne, humanistyczne. 3. CHARAKTERYSTYKA OKRESÓW ROZWOJOWYCH. 3.1. Charakterystyka okresu wczesnej dorosłości: zmiany fizyczne: pierwotny i wtórny proces starzenia się; rozwój umysłowy: podejście psychometryczne i poznawczo – rozwojowe; model fizycznego i poznawczego starzenia się; czynniki wpływające na zdrowie i zdolności poznawcze. 3.2. Wczesna dorosłość: rozwój społeczny: usamodzielnienie się, wybór stylu życia, różnice między kobietami a mężczyznami w związkach intymnych, małżeństwa stabilne i niestabilne, rola wzorca przywiązania, rodzicielstwo, kariera zawodowa, godzenie roli zawodowej i rodzicielskiej; osobowość: ciągłość czy zmiana, różnice indywidualne. 3.3. Średnia dorosłość: zmiany fizyczne: starzenie zewnętrzne i wewnętrzne, menopauza, andropauza; funkcjonowanie poznawcze: wykorzystywanie zdolności intelektualnych, pamięć; Średnia dorosłość: rozwój społeczny: rodzicielstwo, usamodzielnianie się dzieci, opieka nad rodzicami, rola dziadków; rozwód: składniki, skutki; rozwój zawodowy: uwarunkowania satysfakcji z pracy, uwarunkowania jakości pracy; kryzys środka życia. 3.4. Późna dorosłość: rozwój fizyczny i umysłowy, rodzina, emerytura, przystosowanie do starości. 3.5. Śmierć i umieranie: rozumienie śmierci w ciągu życia; lęk przed śmiercią; wzory adaptacji do śmierci; proces umierania: modele stadialne i niestadialne; żal i żałoba po stracie osoby bliskiej. 4. WYBRANE TEORIE ROZWOJU CZŁOWIEKA DOROSŁEGO. 4.1. Przemiany struktury życia – teoria Daniela Levinsona. 4.2. Pokonywanie kryzysów rozwojowych – teoria E.Eriksona. 4.3. Dezintegracja jako konieczny warunek rozwoju – teoria K. Dąbrowskiego. 4.4. Wola sensu – koncepcja V.Frankla. 4.5. Klasyczne badania biograficzne – teoria Ch. Buhler. 5. WYBRANE ZAGADNIENIA ROZWOJU DOROSŁYCH. 5.1. Rozwój rozumowania moralnego w ujęciu L.Kohlberga. 5.2. Praca a rozwój w dorosłości.
40.	Podstawy zarządzania wiedzą	1. Podstawy nauki o wiedzy. Historyczne początki zarządzania wiedzą. 2. Wiedza jako czynnik konkurencyjności. 3. Podstawy teorii społeczeństwa wiedzy i kapitału intelektualnego. 4. Podstawowe ogniwa procesu zarządzania wiedzą. 5. Pozycja wiedzy w zasobach organizacji. 6. Funkcjonowanie organizacji uczącej się. Strategie w zarządzaniu wiedzą.

41.	Metody i techniki aktywizacji osób dorosłych	1. Zdefiniowanie terminu „aktywizacja ludzi dorosłych” w perspektywie wieloparadygmatycznej – krytyczna analiza celów aktywizacji i kreowania potrzeb społecznych w tym zakresie. 2. Przegląd wybranych metod i technik aktywizacji/animacji społecznej wraz z przykładami dobrych praktyk i uwzględnieniem międzypokoleniowej integracji społecznej. 3. Projektowanie działań z zakresu aktywizacji ludzi dorosłych różnych środowisk: diagnoza potrzeb społecznych, wybór grupy docelowej, ustalenie celów i rezultatów działania, opracowanie działań, dobór metod i technik animacji do wybranej grupy odbiorców – realizacja projektu – zespołowa ewaluacja działań.
42.	Warsztaty autobiograficzne	1. Podstawowe terminy i pojęcia dotyczące relacji: biografia/autobiografia – uczenie się dorosłego- edukacja dorosłych. 2. Podstawy dydaktyki biograficznej. Istota procesu dydaktycznego zajęć biograficznych. 3. Specyfika i podstawowe założenia projektowania i realizacji warsztatów autobiograficznych (ze szczególnym uwzględnieniem kwestii etycznych). 4. Formy, metody i techniki pracy z biografią i autobiografią. 5. Prowadzenie wywiadu narracyjnego. Próba analizy wywiadu auto/biograficznego – refleksja auto/biograficzna.
43.	Podstawy poradnictwa andragogicznego	1. „Poradownictwo” versus „poradnictwo” – granice autonomii (ustalenia terminologiczne). 2. Sytuacja pogranicza jako sytuacja krytyczna/rozwojowa – doradca i radzący się jako główni aktorzy w poradnictwie. 3. Poradnictwo jako forma pomocy uporania się osób dorosłych z problemami egzystencjalnymi. Poradnictwo wobec zmieniających się wzorów życia. 4. Poradnictwo andragogiczne – przesunięcia paradygmatyczne. 5. Trajektoria tożsamości źródłem wiedzy o sobie. 6. Formy pomagania innym ludziom. Poznanie samego siebie – opowiadanie historii życia – jedną z dróg pomocy. 7. Warsztat doradcy osób dorosłych. Autorzy poradników jako doradcy. 8. Poradnictwo dla „wykluczonych” dorosłych: osoby starsze, niepełnosprawne, bezdomne, bezrobotne.
44.	Podstawy zarządzania karierą	1. Modele i teorie kariery. 2. Kariera zawodowa – sukces w zawodzie a rozwój zawodowy. 3. Współczesne koncepcje rozwoju kariery. 4. Kariera jako rozwój i nabywanie kompetencji. 5. Orientacje wobec kariery – wartości a cele zawodowe. 6. Zarządzanie karierą na różnych etapach życia. 7. Teoria i polityka zatrudnienia. 8. Rekrutacja pracowników. 9. Outplacement. 10. Procedura rekrutacyjna jako droga do pracy - etapy, strategie, techniki. 11. Dokumenty aplikacyjne, portfolio kompetencji i projektów życiowych. 12. Assesement Center. 13. Szkolenia, poradnictwo, grupy Action Learning. 14. Strategie zarządzania własną karierą zawodową. 15. Konstruowanie projektów przyszłości. 16. Teoretyczne i praktyczne zarządzania karierą z perspektywy organizacji - planowanie ścieżek kariery, integracja z innymi programami zarządzania zasobami pracy w organizacji - formalne programy kierowanie karierą pracowników. 17. Kariera w Unii Europejskiej. 18. Zwroty w karierze - tranzykcje osobiste i zawodowe a integracja życia zawodowego i osobistego.
45.	Marketing społeczny	1. Kształtowanie się pojęcia marketingu społecznego i reklamy społecznej. 2. Koncepcja marketingu MIX. 3. Czynniki wyróżniające marketing społeczny i reklamę społeczną. 4. Funkcje kampanii społecznych. 5. Analiza obszarów występowania reklamy społecznej. 6. Rozumienie społecznej odpowiedzialności biznesu i partycypacji społecznej. 7. Analiza przykładów kampanii społecznych. 8. Analiza procesu tworzenia i realizacji kampanii społecznych. 9. Media jako przestrzeń dla marketingu społecznego i reklamy. 10. Zaprezentowanie przykładów technik oraz zasad w konstruowaniu kampanii społecznych. 11. Zastosowanie marketingu społecznego i reklamy w edukacji, szczególnie w odniesieniu do osób dorosłych. 12. Zasady budżetowania kampanii społecznych. 13. Analiza obszarów oddziaływania i potencjalnych korzyści kampanii społecznych. 14. Perspektywy rozwoju marketingu społecznego i reklamy w XXI w.

46.	Nowoczesne technologie informacyjne w edukacji dorosłych	1. Podstawowe techniki pozyskiwania informacji naukowej. 2. Programy do zarządzania treścią elearningową. 3. Narzędzia do publikacji kursów i treści elearningowej dostępne na zasadzie wolnego oprogramowania. 4. Budowanie strony internetowej dla celów edukacyjnych.
47.	Podstawy tutoringu, coachingu i mentoringu	1. Specyfika uczenia się dorosłych, rola refleksji w procesie uczenia się dorosłych. 2. Coaching a mentoring, doradztwo i terapia. 3. Podstawy psychologii coachingu. 4. Rodzaje coachingu. 5. Kompetencje i zadania coacha. 6. Relacja coach – klient. 7. Struktura procesu coachingowego. 8. Określanie potrzeb i celów w coachingu. 9. Efektywna komunikacja w coachingu. 10. Refleksyjność i wgląd w coachingu. 11. Rodzaje pytań w coachingu. 12. Techniki i narzędzia coachingowe. Identyfikacja i wykorzystanie zasobów klienta. 13. Praca z przekonaniem ograniczającym. 14. Feedback w coachingu. 15. Zadania domowe. Coaching oparty na wiedzy. 16. Coaching koaktywny i prowokatywny. 17. Etyka coachingu.
48.	Sztuka w edukacji dorosłych	1. Podstawy teoretyczne i refleksji nad sztuką, kształtowanie się pojęcia, przypisywane funkcje i znaczenia. 2. Dziedziny sztuki a możliwość wykorzystania ich potencjału w pracy z dorosłymi. 3. Charakterystyka wybranych koncepcji edukacji przez sztukę. 4. Przestrzenie edukacyjne sztuki. 5. Istota doświadczenia artystycznego. 6. Sztuka i doświadczanie sztuki jako miejsce uczenia się dorosłych. 7. Działania artystyczne sposobem kreowania i nadawania kształtu własnym wersjom świata. 8. Aksjologiczny wymiar „bawienia się” sztuką. 9. Sztuka i działania artystyczne w kontekście założeń arteterapii.
49.	Mediacje i techniki rozwiązywania konfliktów	1. Znaczenie efektywnego podejścia do komunikacji jako sposobu zarządzania konfliktami w życiu jednostek społeczności. 2. Podstawowe i złożone umiejętności interpersonalne przydatne w procesach mediacji. 3. Strategie i taktyki wykorzystywane w mediacji. Zakres strategii integrujących w pracy mediatora z klientem. 4. Efektywne i nieefektywne techniki zarządzania konfliktami. 5. Zasady mediacji; zarządzanie procesem mediowania konfliktu. 6. Asertywność i pełna ekspresja w procesie komunikacji interpersonalnej. 7. Porozumiewanie bez przemocy M. Rosenberga. 8. Poszukiwanie i wykorzystywanie środków perswazji w procesie mediacji. 9. Mediacja i jej wykorzystanie w różnych przestrzeniach życia jednostek i grup społecznych. 10. Dylematy etyczne w procesach porozumiewania się i mediacji konfliktów.
Specjalność: Poradnictwo i pomoc psychopedagogiczna		
24.	Podstawy pomocy psychopedagogicznej i poradnictwa	1. Różne sposoby definiowania pomocy i poradnictwa. Rodzaje pomocy. 2. Poradnictwo a psychoterapia i inne formy wspierania. Kluczowe różnice. 3. Geneza zachowań prospołecznych. Czynniki indywidualne i sytuacyjne udzielania pomocy. 4. Formalne i nieformalne systemy pomocy. Sieć wsparcia. 5. Trzy koncepcje poradnictwa – dyrektywne, liberalne i dialogowe. Ich założenia teoretyczne i aplikacje praktyczne. 6. Spotkanie doradcze. Relacja pomocowa. Rozmowa doradcza. Dialog jako kategoria pedagogiczna i poradnicza. Etapy procesu doradczego. Model E. Trzebińskiej. Model Brammery. Model kompetentnej pomocy Egana. 7. Modele działalności doradcy: ekspert, informator, konsultant, lojalny opiekun, leseferysta. Oczekiwania osoby potrzebującej pomocy. Typy klientów. 8. Jak ludzie radzą sobie z sytuacjami, na które nie ma rady (model Klingera, model Schontza, model Taylor). Model wyuczonej bezradności. Informacyjny model bezradności. 9. Męskie i kobiece style porozumiewania się oraz wynikające z nich style pomagania. 10. Rozwój osobisty i zawodowy doradcy. 11. Obszary pomocy psychopedagogicznej. Instytucje pomocowe. 12. Niebezpieczeństwa i pułapki poradnictwa. Ukryty program. Problem władzy i manipulacji. 13. Nowe formy pomocy i poradnictwa. Poradnictwo zapośredniczone/ online/ wirtualne. Nowe media jako obszar poradnictwa. 14. Pomoc psychopedagogiczna w obowiązujących rozporządzeniach MEN. 15.

		Wypalenie zawodowe doradcy (koszty związane z pomaganiem, sposoby obrony). 15. Zasady etyczne w pracy doradcy.
25.	Psychopatologia rozwoju	1.Przedmiot psychologii klinicznej, psychologii klinicznej dziecka i psychopatologii. 2. Koncepcje normalności i zdrowia 3. Pojęcie zaburzeń rozwoju psychiki; różne drogi patologizacji rozwoju 4. Psychologiczna diagnoza zaburzeń psychicznych 5. Podstawowe zaburzenia psychiczne; klasyfikacja zaburzeń. 6. Zaburzenia lękowe, zaburzenia nastroju, zaburzenia osobowości, schizofrenie 7. Patomechanizmy wybranych zaburzeń wieku rozwojowego 8. Autyzm i upośledzenia, ADHD, zaburzenia więzi, problemy i zaburzenia wieku przedszkolnego, zagrożenia i zaburzenia w adolescencji.
26.	Seminarium licencjackie	Przygotowanie pracy licencjackiej obejmuje trzy etapy: w pierwszym etapie studenci określają problematykę, problem badawczy i założenia projektu; w kolejnym określają procedury i gromadzą dane (teoretycznych, empirycznych), służące rozwiązaniu przyjętego problemu. W etapie trzecim studenci projektują i realizują projekt (bądź przynajmniej jego część), a następnie podejmują krytyczną refleksję – weryfikują dane, przeprowadzają analizę wyników oraz dokonują ich prezentacji. 1. Rodzaje prac dyplomowych – od naukowej do projektowej. 2. Zasady i formy pisania pracy (założenia ogólne, struktura). 3. Zakres tematyczny prac dyplomowych proponowany przez promotora oraz analiza tematów proponowanych przez studentów (akceptacja, korekta, negacja z sugestią zmiany). 4. Gromadzenie materiału teoretycznego, niezbędnego do uszczegółowienia procedury badawczej; - Plany prac (temat, problem, paragrafy) – korekta, uzupełnienie. 5. Kryteria gromadzenia danych i analizy materiału teoretycznego. 6. Prezentacja częściowych wyników eksploracji teoretycznych; 7. Szczegółowa analiza problemu i materiału teoretycznego. Krytyczna analiza i dyskusja; Weryfikacja merytoryczna. 8. Konstruowanie narzędzi projektowych; Przygotowanie procedury. Projektowanie działań edukacyjnych/ doradczych. 9. Symulacja i analiza postępowania studenta w sytuacji realizacji projektu. 10. Ostateczna weryfikacja i korekta. 11. Realizacja projektu. Refleksja i analiza. Wnioski końcowe. 12. Złożenie pracy, przygotowanie do egzaminu i obrona.
27.	Podstawy prawa pracy	1.Treści programowe obejmują zarówno zagadnienia ogólne, które można określić mianem prawoznawstwa (np. język prawny, prawniczy, norma prawna, stosunek prawny, stosunek pracy etc.), aby przygotować studentów do samodzielnej analizy źródeł prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jak również wyposażyć ich w profesjonalne umiejętności niezbędne w pracy zawodowej (np. w działach HR, prowadzeniu szkoleń etc.). 2. Oprócz treści ogólnych, propedeutycznych na ćwiczeniach uwzględniane są treści szczegółowe, odnoszące się tylko do norm prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zawartych przede wszystkim w Kodeksie pracy. Obejmują one następującą problematykę: 1. Podstawowe zasady prawa pracy (ze szczególnym zwróceniem uwagi na równe traktowanie w zatrudnieniu oraz obowiązek pracodawcy w ułatwianiu pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych), 2. Stosunek pracy, 3.Obowiązki i prawa podmiotów stosunku pracy – pracodawcy oraz pracownika, 4. Czas pracy, urlopy pracownicze (wypoczynkowe, szkoleniowe, bezpłatne, rodzicielskie), 5. Zatrudnianie młodocianych pracowników celem przygotowania ich do zawodu.
28.	Metody pracy w poradnictwie indywidualnym	1.Pomaganie, wspieranie, doradzanie, instruowanie – różnorodne działania pomocowe. 2. Zachowania wspomagające w procesie doradczym. 3. Charakterystyka relacji pomocy. Strategie budowania związku doradczego. Etapy procesu udzielania porady i praca w związku doradczym wg Brammery. Model kompetentnej pomocy G.Egana. 4. Rozmowa „egzystencjalna” i poradnictwo skoncentrowane na kliencie. 5. Metody i techniki stosowane w poradnictwie dyrektywnym, liberalnym i dialogowym. 6. Emocje i praca z

		emocjami w relacji pomocowej. Identyfikowanie emocji. Odzwierciedlanie. 7. Znaczenie komunikacji niewerbalnej w sytuacji poradniczej. 8. Negocjacje jako sposób dochodzenia do porozumienia. 9. Opór w poradnictwie i sposoby jego przełamywania. 10. Podstawowe zasady profesjonalnej i etycznej pracy.
29.	Metody pracy w poradnictwie grupowym	1. Grupa – istota. Rodzaje grup. Specyfika pracy z grupą. Proces grupowy i praca na procesie. 2. Fazy rozwoju grupy. Różnicowanie w grupie. Role grupowe. Role trenera - doradcy w poszczególnych fazach. 3. Kierowanie grupą a wspieranie grupy – dyrektywne i niedyrektywne style pracy doradcy. 4. Zasady profesjonalnej pracy grupowej. Zasady organizacji poradnictwa grupowego. 5. Formy pracy - grupy pomocowe, grupy wsparcia, szkolenia, warsztaty, treningi. 6. Od diagnozy do realizacji projektu edukacyjno – poradczego. Diagnozowanie potrzeb rozwojowych. Uczenie się przez doświadczenie. Cykl Kolba. Planowanie, przygotowanie i prowadzenie warsztatu. Metody i techniki nauczania i uczenia się w grupie. 7. Ewaluacja procesu poradczego w grupie. 8. Wykorzystanie reguł społecznego wpływu na innych w poradnictwie (reguła wzajemności, lubienie i sympatia, autorytet, niedostępność, zaangażowanie i konsekwencja, społeczny dowód słuszności). 9. Trudni uczestnicy w poradnictwie grupowym i sposoby przełamywania oporu.
30.	Poradnictwo	1. Poradnictwo a poradnictwo – wyjaśnienie kluczowych pojęć. 2. Społeczna instytucja poradnictwa w refleksji historycznej. 3. Sposoby uprawiania refleksji naukowej nad poradnictwem i jego rolę we współczesnym świecie. 4. Organizacja systemu poradnictwa profesjonalnego w Polsce. 5. Poradnictwo jako subdyscyplina naukowa. 6. Stawianie się doradcą jako przedmiot refleksji osobistej, zawodowej i naukowej. 7. Teorie pomagania w pracy doradcy – analiza krytyczna. 8. Konstruowanie własnej teorii pomagania. Kodeksy etyczne doradców i terapeutów – konstruowanie własnego kodeksu etycznego. 9. Dylematy refleksyjnego badacza: tajemnica zawodowa, funkcjonowanie w podwójnej roli. 10. Ogólna charakterystyka badań nad poradnictwem – etapy i cele analiz naukowych.
31.	Poradnictwo wielokulturowe	1. Czynniki społeczno-kulturowe w poradnictwie. 2. Zmieniające się wzory ludzkich biografii w kontekście celów poradnictwa. 3. Wpływ kontekstu społeczno-kulturowego na pojawienie się problemów i na ich rozwiązanie. 4. Doradca i radzący się – dwa różne światy? 5. Doradca jako Inny. Radzący się jako Inny. 6. Kulturowe ramy procesu konstruowania/nabywania tożsamości. 7. Poradnictwo zaangażowane w przeciwdziałanie dyskryminacji. 8. Poradnictwo wielokulturowe czy poradnictwo wrażliwe na różnorodność. 9. Świadomość kulturowa doradcy.
32.	Orientacja i poradnictwo zawodowe	1. Podstawowe pojęcia i ich współczesne rozumienie: doradztwo zawodowe, poradnictwo kariery, orientacja zawodowa. 2. Systemy organizacji pracy a zagadnienia poradnictwa zawodowego. Kontekst kulturowo-społeczny a cele orientacji i poradnictwa zawodowego. 3. Teorie wyboru zawodu, uczenia się społecznego, rozwoju zawodowego i przystosowania zawodowego. Ewolucja modeli poradnictwa zawodowego – od diagnozowania przeciwwskazań do wyboru zawodu do poradnictwa konstruowania kariery (Life Design). 4. Poradnictwo zawodowe w wybranych krajach UE. Porównanie systemów orientacji i poradnictwa zawodowego. 5. Kariera zawodowa i konstruowanie projektów przyszłości. Nowe rozumienie kariery. Programy edukacyjne planowania kariery. Projektowanie i konstruowanie kariery (M.Savickas, J.Guichard, M.E.Duarte). 6. Tranzycje osobiste i zawodowe. Teoria N.Schlossberg. 7. Rodzice jako nieprofesjonalni doradcy wyboru zawodu. 8. Modele działalności doradcy zawodu. Typy osób szukających porad w zakresie porady zawodowej. 9. Poradnictwo zawodowe w aktualnych programach kształcenia. Poradnictwo zawodowe w strukturach resortu pracy. Placówki poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. 10. Nowe technologie wykorzystywane w poradnictwie zawodowym/kariery. Metody, techniki i narzędzia stosowane we współczesnym poradnictwie, realizowanym w oświacie i w sektorze pracy. 11. Metodyka prowadzenia zajęć z zakresu orientacji i doradztwa zawodowego w placówkach oświatowych.

33.	Zawodoznawstwo	1. Zawodoznawstwo - jego istota i źródła. Praca, zawód i zatrudnienie – znaczenie pracy. 2. Współczesny rynek pracy w wymiarze lokalnym, krajowym i europejskim. Prekariat. Globalizacja i integracja ekonomiczna a rynki pracy. Elastyczność rynku pracy – czynniki i konsekwencje. 3. Bezrobocie jako problem społeczny. 4. Klasyfikacje zawodów i specjalności. Specyfika zawodów i nowych form zatrudnienia, kalkulowanie i prognozowanie. Prognozy dotyczące głównych dróg rozwoju rynku pracy i ich znaczenie w pracy doradcy zawodowego. 5. Proces przejścia ze szkoły na rynek pracy. Oczekiwania pracodawców a kompetencje. Zdobywanie zawodu, przekwalifikowanie, konieczność świadomej, nawet wielokrotnej, zmiany zawodu/specjalności. 6. Kompetencje i kwalifikacje na rynku pracy. Europejskie i polskie ramy kwalifikacji. 7. Źródła i rodzaje informacji zawodowych. Zarządzanie informacją zawodową - gromadzenie, selekcja, klasyfikowanie i przetwarzanie informacji zawodowych. 8. Opis zawodów według analizy czynności zawodowych i warunków pracy. Charakterystyka zadań, uprawnień i odpowiedzialności pracowniczych. Tworzenie opisów stanowisk pracy i opracowywanie taryfikatorów kwalifikacyjnych dla poszczególnych stanowisk. 9. Nowe problemy i zadania poradnictwa, wynikające z migracji. Eurodoradztwo i poradnictwo transnarodowe.
34.	Podstawy teorii organizacji i zarządzania	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Środowiskowe i kulturowe aspekty zarządzania. 3. Istota procesu zarządzania. Składowe procesy zarządzania. 4. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 5. Style kierowania. 6. Psychologiczne podstawy organizacji i zarządzania pracą. 7. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 8. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji kierowniczych. 9. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 10. Istota i etapy procesu kontroli. 11. Przełamywanie oporu wobec kontroli. 12. Podstawy zarządzania strategicznego. 13. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
35.	Zarządzanie karierą	1. Modele i teorie kariery. Kariera zawodowa – sukces w zawodzie a rozwój zawodowy. Kariera jako rozwój i nabywanie kompetencji. 2. Orientacje wobec kariery – wartości a cele zawodowe. 3. Zarządzanie karierą na różnych etapach życia. 4. Teoria i polityka zatrudnienia. Rekrutacja i derekrutacja pracowników. 5. Doradztwo personalne i HR. 6. Procedura rekrutacyjna jako droga do pracy - etapy, strategie, techniki. 7. Dokumenty aplikacyjne, portfolio kompetencji i projektów życiowych. Formułowanie rekomendacji i referencji. 8. Assessment Centre. 9. Outplacement. 10. Kompetencje - etapy i poziomy ich rozwoju. Metody wspierania rozwoju kompetencji – coaching, mentoring, szkolenia, poradnictwo, grupy Action Learning. 11. Strategie zarządzania własną karierą zawodową. Konstruowanie projektów przyszłości. 12. Teoretyczne i praktyczne zarządzania karierą z perspektywy organizacji - planowanie ścieżek kariery, integracja z innymi programami zarządzania zasobami pracy w organizacji - formalne programy kierowanie karierą pracowników. 13. Kariera w Unii Europejskiej. 14. Zwroty w karierze - tranzyty osobiste i zawodowe a integracja życia zawodowego i osobistego. 15. Work – Life Balance / Work – Life Integration.
36.	Psychopedagogiczne podstawy pracy z bezrobotnymi	1. Znaczenie pracy w życiu człowieka. 2. Praca, zatrudnienie, bezrobocie – ustalenie terminologiczne. 3. Kto to jest bezrobotny? Wizerunek społeczny osoby bezrobotnej. 4. Rodzaje i przyczyny bezrobocia. 5. Grupy osób dotkniętych/zagrożonych bezrobociem. 6. Sytuacja psychologiczna osób bezrobotnych. 7. Rodzaje zaburzeń zachowania u osób bezrobotnych i sposoby ich łagodzenia. 8. Komunikowanie się jako podstawowy proces psychologiczny w pracy z bezrobotnymi. 9. Podstawowe umiejętności prowadzenia rozmowy doradczej z osobą bezrobotną. 10. Poradnictwo grupowe – warsztaty aktywizacji zawodowej. 11. Metody pracy z osobami bezrobotnymi proponowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej: metoda duńska - „Kurs Inspiracji”, „Gotowość do zmian”, metoda francuska - „Metoda Edukacyjna”, metoda hiszpańska - „Rozwijanie indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia”. 12. System pomocy osobom bezrobotnym w Polsce. Programy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

37.	Podstawy wiedzy o małżeństwie i rodzinie	1. Rodzina dawna i współczesna. Ujęcie strukturalne i funkcjonalistyczne. 2. Model rodziny tradycyjnej oraz współczesnej. 3. Bliskie związki interpersonalne i miłość. 4. Męskość i kobiecość, współczesna tożsamość płciowa. 5. Miłość – podstawowa relacja i fundament wspólnoty małżeńskiej. Trójkrotnikowa koncepcja miłości. 6. Psychologiczne i społeczne uwarunkowania wyboru współmałżonka. Małżeństwo jako para architektów rodziny. Dojrzałość do małżeństwa. Małżeństwo partnerskie. 7. Przeżywanie uczuć w relacjach małżeńskich oraz rodzinnych. Czynniki wpływające na rozwój więzi intymnej w małżeństwie, 8. Znaczenie seksualności dla jakości związku. 9. Konflikty w małżeństwie. 10. Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego. Rodziny monoparentalne, związki nieformalne, dobrowolna bezdzietność, rodziny rekonstruowane. 11. Wolność, równość, indywidualizm jako cechy budujące współczesną rodzinę. 12. Rodzina jako środowisko wychowawcze. 13. Rola matki i ojca w wychowaniu i rozwoju dziecka. Nowa matka, nowy ojciec – zmiana układu sił we współczesnych rodzinach.
38.	Poradnictwo wychowawcze i rodzinne	1. Potrzeba i rola poradnictwa rodzinnego w życiu małżeńskim i rodzinnym. Rozwój poradnictwa rodzinnego. Typy poradnictwa małżeńskiego i rodzinnego. Zadania poradnictwa. 2. Doradca rodzinny w wybranych koncepcjach teoretycznych i w praktyce społecznej. 3. Kształtowanie umiejętności interpersonalnych niezbędnych w pracy doradcy, cechy i postawy doradcy wspierające rozwój wspomaganego (klienta). 4. Podstawy terapii małżeństw. 5. Istota systemowej terapii rodzin. 6. Trudności młodych ludzi w podejmowaniu decyzji o związku. 7. Praca poradnicza z parą. 8. Małżonkowie w konflikcie. 9. Rozwiązywanie trudności wychowawczych. 10. Rozwód w rodzinie i jego konsekwencje. 11. Edukacja i poradnictwo w zakresie płci. 12. Pomoc rodzinie w przeżywaniu straty i żałoby.
39.	Metody planowania rodziny	1. Zagadnienia związane z anatomią i fizjologią układu płciowego mężczyzny i kobiety. 2. Neurohormonalna regulacja cyklu miesięczkowego kobiety. Wpływ hormonów na przemiany w organizmie. 3. Metoda podwójnego sprawdzenia jako przykład metody naturalnego planowania rodziny (zasady obserwacji, rozpoznawanie płodności na podstawie obserwacji organizmu, wczesne wykrywanie chorób na podstawie obserwacji). 4. Antykoncepcja – przegląd środków i metod dostępnych na polskim rynku. Nielegalne środki i metody antykoncepcji. 5. Problemy związane z niepłodnością – metody wspomaganego rozrodu, in vitro. - NaProTechnology jako alternatywa dla in vitro. 6. Zagadnienia związane z aborcją, zespołem poaborcyjnym i terapią NEST. 7. Choroby przenoszone drogą płciową. Problematyka HIV/AIDS.
40.	Teoretyczne podstawy terapii pedagogicznej	1. Diagnoza i terapia psychopedagogiczna- ogólne założenia teoretyczne. Podstawowe zasady pomocy psychopedagogicznej. 2. Uwarunkowania procesu diagnostycznego i terapeutycznego. Kontakt diagnostyczno- terapeutyczny. Podstawowe wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. Różne grupy klientów a rodzaje pomocy psychopedagogicznej. 3. Zdolności i kompetencje wyznaczające profesjonalizm diagnosty. Katalog podstawowych reguł i zasad diagnozy i pomocy psychopedagogicznej. 4. Podstawowe techniki, metody diagnostyczne i terapeutyczne - kontekst psychopedagogiczny. 5. Rozmowa i wywiad, ankieta, kwestionariusz jako podstawowe narzędzie w diagnostyce i pomocy psychopedagogicznej. 6. Diagnoza środowiska wychowawczego rodziny- założenia teoretyczne. 7. Diagnoza wybranych problemów funkcjonowania rodziny. 8. Teorie i koncepcje zakłóceń i zaburzeń w rozwoju. 9. Sytuacja szkolna jako przedmiot pomocy psychopedagogicznej. Osiągnięcia i niepowodzenia szkolne. 10. Model psychopedagogiczny diagnozy dysleksji rozwojowej jako podstawy prognozy trudności w uczeniu się.
41.	Seksuologia	1. Podstawowe terminy stosowane w seksuologii: seksualność człowieka, potrzeba seksualna, bodziec seksualny, płeć psychiczna, identyfikacja seksualna, tożsamość płciowa, orientacje seksualne, erotyzm, libido, norma seksualna, dysfunkcje seksualne, dewiacje seksualne. 2. Mechanizmy regulujące funkcje seksualne. Układ hormonalny, neuroendokrynnny, chemia miłości. Czynniki biologiczne modyfikujące funkcje

		seksualne. Czynniki psychiczne i społeczne a reakcje seksualne. Reakcje seksualne, poziom libido. 3. Modele seksualne człowieka: linearny, cykliczny. 4. Psychospołeczne podłoże seksualności człowieka. 5. Aktywność seksualna w różnych okresach życia kobiety i mężczyzny: seksualność dzieci i młodzieży, aktywność seksualna w ciąży, aktywność seksualna w wieku przekwitania i starości, aktywność seksualna w wybranych schorzeniach i niepełnosprawności. 6. Znaczenie pierwszego kontaktu seksualnego w kształtowaniu zachowań seksualnych. 7. Problemy wczesnej inicjacji seksualnej. Problemy życia seksualnego (oziębłość seksualna, niedostosowanie seksualne, bolesne stosunki, pochwica). 8. Zaburzenia i patologie seksualne – sposoby rozpoznawania i leczenie. Zaburzenia seksualne i przemoc na tle seksualnym. Formy pomocy i terapii.
42.	Interwencja i pomoc psychopedagogiczna	1. Interwencja i pomoc psychopedagogiczna- ogólne założenia teoretyczne. 2. Podstawowe zasady interwencji i pomocy psychopedagogicznej. 3. Uwarunkowania interwencji i pomocy psychopedagogicznej. 4. Interwencja i jej podstawowe wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. 5. Kim są odbiorcy interwencji i pomocy psychopedagogicznej? 6. Zdolności i kompetencje wyznaczające profesjonalizm diagnosty, terapeuty, pedagoga. 7. Katalog podstawowych reguł i zasad interwencji i pomocy psychopedagogicznej. 8. Podstawowe techniki, metody interwencji i pomocy - kontekst psychopedagogiczny. Rozmowa i wywiad, obserwacja, ankieta, kwestionariusz jako podstawowe narzędzie w interwencji i pomocy psychopedagogicznej. 9. Diagnoza środowiska wychowawczego rodziny- założenia teoretyczne. 10. Diagnoza wybranych problemów funkcjonowania rodziny. 11. Pomoc instytucjonalna a interwencja i pomoc psychopedagogiczna. 12. Inicjatywy obywatelskie a interwencja i pomoc psychopedagogiczna. 13. Etapy interwencji i pomocy psychopedagogicznej. 14. Model interwencji i pomocy psychopedagogicznej. Interwencja i pomoc psychopedagogiczna na różnych etapach życia człowieka.
43.	Metody wspomagania rozwoju	1. Metody wspomagania rozwoju dziecka zdolnego i z zaburzeniami w rozwoju. 2. Przegląd metod. 3. Metoda Dobrego Startu. 4. Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. 5. Metoda Marii Montessorii. 6. Integracja sensoryczna. 7. Muzykoterapia, techniki relaksacyjne. 8. Metody wspomagające trudności w czytaniu i pisaniu - metoda 18 struktur wyrazowych.
44.	Prawo oświatowe z elementami prawa rodzinnego i opiekuńczego	1. System oświaty w Polsce. 2. Typy i rodzaje placówek oświatowych. 3. Uczestnicy procesu oświatowego. 4. Karta Nauczyciela. 5. Centralna Komisja Egzaminacyjna. 6. Kształcenie dorosłych, osób niepełnosprawnych, mniejszości etnicznych i innych podmiotów w ramach systemu oświaty. 7. Zawarcie małżeństwa. Małżeństwa konkordatowe. Ustanie małżeństwa. 8. Małżeńskie ustroje majątkowe. 9. Prawa i obowiązki małżonków. 10. Separacja. Opieka. Kuratela. Władza rodzicielska. Przysposobienie. 11. Obowiązek alimentacyjny.
45.	Logopedia	1. Wprowadzenie. Problemy terminologiczne i definicyjne. 2. Anatomia i funkcja narządu głosu, fonacji i artykulacji. 3. Determinanty rozwoju mowy egzogenne i endogenne. 4. Mózg a mowa. Prawidłowy rozwój mowy dziecka. 5. Opóźnienie rozwoju mowy (ORM). 6. Dyslalia. 7. Afazja dzieci i dorosłych. 8. Jąkanie. 9. Dyzartria. 10. Choroby neurologiczne i genetyczne a mowa, język i komunikacja. 11. Mowa, język i komunikacja u osób z zaburzeniami słuchu.
46.	Praca z dzieckiem niedostosowanym społecznie	1. Zaburzenia w zachowaniu a niedostosowanie społeczne dzieci. Pojęcie zaburzenia w zachowaniu. Zaburzenia w zachowaniu jako problem wychowania. Psychiatryczne ujęcie zaburzeń w zachowaniu. 2. Zaburzenia w zachowaniu i niedostosowanie społeczne w kryminologii i pedagogice resocjalizacyjnej. Uściślenie kryteriów niedostosowania społecznego. Zaburzenia w zachowaniu w różnych koncepcjach teoretycznych. Teorie organiczne, tradycja psychoanalityczna, perspektywa behawiorystyczna. 3.

		<p>Zaburzenia w zachowaniu i niedostosowanie społeczne w perspektywie socjologicznej. Zaburzenia w zachowaniu jako zakłócenie ładu ekologicznego. Zaburzenie w zachowaniu – niedostosowanie społeczne jako zjawisko kulturowe. 4. Problemy diagnozy i typologii zaburzeń w zachowaniu – niedostosowania społecznego. Ogólne zasady i funkcje diagnozy zaburzeń w zachowaniu. Diagnoza zaburzeń w zachowaniu – niedostosowania społecznego dzieci w kontekście badań pedagogicznych. Obserwacja środowiska szkolnym jako podstawa diagnozy. Narzędzia obserwacji: arkusz obserwacyjny T. M. Achenbacha. 5. Zaburzenia w zachowaniu w kontekście środowiska społecznego. Kryteria popularności i statusu społecznego dzieci zaburzonych w grupie rówieśniczej. Deprywacja potrzeby przynależności jako predyktor niedostosowania społecznego. 6. Rodzina jako źródło niedostosowania społecznego. Problemy diagnozy uwarunkowań rodzinnych. Typy kontroli rodzicielskiej z niedostosowanie społeczne dzieci. Rola rodziny w rozwoju samokontroli dziecka. Specyfika funkcjonowania rodzin alkoholowych, stosujących i doświadczających przemocy, przestępczych, żyjących w skrajnej biedzie. Sposoby pomagania rodzinom ze specyficznymi problemami. 7. Współpraca z instytucjami obrony praw dziecka. Procedury formalne, rola profilaktyki, telefony interwencyjne, program Carroll Sutton. Analiza procedury edukacji rodziców w trudnej sytuacji wychowawczej. Pomaganie dzieciom z ADHD oraz ich rodzicom poprzez rozwijanie kompetencji rodzicielskich. Grupy edukacyjno-wspierające dla rodziców dzieci niedostosowanych społecznie. 8. Rodzinna konsultacja resocjalizacyjna jako metoda włączania rodziców w proces resocjalizacji dziecka. Zaplanowanie i przeprowadzenie konsultacji resocjalizacyjnej w rodzinie. Projekt spotkania edukacyjno-wspierającego dla rodziców dzieci wykazujących objawy niedostosowania społecznego. Projekt spotkania z rodzicami dzieci opuszczających placówki resocjalizacyjne (praca w grupach).</p>
47.	Trening umiejętności wychowawczych	<p>1. Umiejętności wychowawcze – istota i znaczenie w procesie wychowania na różnych etapach rozwoju (dziecko, nastolatek, młody dorosły). Zasoby wewnętrzne – autodiagnoza umiejętności wychowawczych. 2. Wyrażanie akceptacji dziecka / nastolatka/ wychowanka. Analiza „języka akceptacji”. NVC – Nonviolent Communication – Komunikacja bez przemocy (założenia, metody). 3. Bariery komunikacyjne i sposoby ich przełamywania. Otwarta komunikacja. Słuchanie bierne i aktywne. Znaczenie i funkcje różnych komunikatów. Komunikaty typu „ja”. 4. Pomoc w rozwoju pozytywnego i realistycznego obrazu siebie, swoich możliwości i zdolności, poczucia sprawstwa. Zaufanie i szacunek do siebie. Wspieranie procesu usamodzielnienia się dziecka/wychowanka. 5. Uczucia – rozpoznawanie i wyrażanie. Poprawne reagowanie na wyrażane przez dzieci/ nastolatków / młodych dorosłych emocje. Pomoc w radzeniu sobie z emocjami (agresja i złość). 6. Problem kar i nagród w wychowaniu. Konstruktynna współpraca. Tworzenie pozytywnego klimatu. 7. Radzenie sobie z trudnymi sytuacjami i wypracowywanie schematów działania. Rozwiązywanie konfliktów. Strategie rozwiązywania konfliktów między podmiotami relacji wychowawczych (rodzic-dziecko/nastolatek/młody dorosły, pedagog-wychowanek, relacje między rodzeństwem i między rówieśnikami), szczególnie w odniesieniu do konfliktu wartości. Kryzysy – rodzaje, etapy. Wychodzenie z kryzysu. Przeciwdziałanie uzależnieniom. 8. Konstruktynne sposoby motywowania do współpracy (w rodzinie i klasie szkolnej). sposoby zachęcania dziecka/ nastolatka/ młodego dorosłego do samodzielności i eksploracji świata, 9. Psychologiczne aspekty pracy metodami aktywnymi (profity i pułapki). Cztery procesy grupowe: integracja, komunikacja, strukturalizacja, kultura grupy. 10. Wykorzystanie zabawy i twórczego wykorzystywania czasu. 11. Normy, zasady i wymagania w wychowaniu. Autorytet, hierarchia, dyscyplina, stawianie granic, konsekwencja a podmiotowość i zaufanie. 12. Diagnozowanie i rozwiązywanie przykładowych problemów wychowawczych.</p>

48.	Treningi relaksacyjne i interpersonalne	1.Otwartość jako warunek nawiązywania satysfakcjonujących relacji interpersonalnych. Odkrywanie i określanie treści obszarów własnego ja. Budowanie i wzmacnianie poczucia tożsamości w interakcjach społecznych. Analiza własnych zasobów i zachowań. 2. Komunikacja interpersonalna. Warunki i ograniczenia skutecznej komunikacji interpersonalnej. Mechanizmy psychologiczne, kierujące ludźmi w interakcjach międzyludzkich. Udzielanie i odbieranie informacji zwrotnej 3. Rozpoznawanie potrzeb innych ludzi. Radzenie sobie z emocjami jako warunek rozumienia emocjonalnych potrzeb innych 4. Udzielanie wsparcia w trudnych sytuacjach a kontrola/zmiana zachowań własnych w pracy z osobami radzącymi się. 5. Wyrażanie myśli i uczuć oraz słuchanie z uwagą i zrozumieniem, przyjmowanie i udzielania konstruktywnej informacji zwrotnej, 6. Znaczenie relaksacji w pracy pedagoga/trenera/doradcy. Uważność. Trening autogeny Schultza, trening Jacobsona. Techniki relaksacji i wyciszenia (oddychanie przeponowe, wizualizacja bezpiecznego miejsca, medytacje, technika ruchów gałek ocznych i in.) 7. Sposoby na poprawę koncentracji i uważności oraz zapamiętywania i uczenia się.
49.	Trening asertywności	1.Definiowanie pojęcia asertywności, odróżnianie postawy asertywnej od agresywnej i uległej. "Głęboka asertywność", 2. Świadomość siebie jako podstawa do zachowań asertywnych. Znaczenie własnych zasobów. Mocne strony i obszary rozwoju – autodiagnoza. Tworzenie mapy asertywności oraz diagnozowanie własnych obszarów deficytowych związanych z asertywnością, 3. Korzyści i straty płynące z asertywności, 4. Inteligencja emocjonalna: definicje, możliwość rozwoju. 5. Praca warsztatowa nad umiejętnością wyrażania i przyjmowania pochwał, krytyki, odmawiania, osobistych przekonań, stanowieniem swoich praw. Techniki asertywności. 6. Ustalanie terytorium psychologicznego (prawa, postawy, potrzeby, słowa, uczucia) i jego znaczenie. 7. Trening asertywności w kształceniu pedagogicznym Analizowanie programów treningu asertywności. Sposoby rozwijania asertywności u wychowanków/ klientów poradnictwa. 8. Asertywność jako istotna kompetencja w pracy pedagoga – doradcy. Asertywna obrona przed manipulacją ze strony klientów.
50.	Metody diagnozy i terapii pedagogicznej	1.Metody diagnozy i terapii pedagogicznej- ogólne założenia teoretyczne. 2. Wybrane metody diagnozy i terapii pedagogicznej. 3. Uwarunkowania procesu diagnostycznego i terapeutycznego. Kontakt diagnostyczno- terapeutyczny z triadą terapeutyczną. 4. Podstawowe wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. 5. Podejście diagnostyczne wobec dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z zaburzeniami zachowania i innymi zaburzeniami sprzężonymi, w tym w zespołach genetycznych. 6. Zdolności i kompetencje wyznaczające profesjonalizm diagnosty i terapeuty. 7. Katalog podstawowych reguł i zasad doboru metod i diagnozy pedagogicznej. Metody diagnozy dziecka z zaburzeniami w rozwoju.
51.	Praktyka pedagogiczna	1.Praktyki realizowane są na II i III roku studiów w placówkach edukacyjnych i doradczych: poradni psychologiczno-pedagogicznej; poradni małżeńskiej i rodzinnej; specjalistycznej poradni zawodowej; Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej; Urzędzie Pracy; Klubie Pracy; Biurach Karier; agencjach doradztwa personalnego; świetlicy terapeutycznej; szkołach podstawowych i średnich. 2. W czasie praktyk studenci poznają cele i zadania poradni, podstawowe przepisy regulujące pracę placówki, sposób pracy i zakres zainteresowań poszczególnych działów poradni, tok postępowania z klientem (dziećmi, młodzieżą, dorosłymi) w poradni, podstawowe metody i narzędzia pracy wykorzystywane przez doradców oraz sposób prowadzenia dokumentacji. 3. W pierwszym etapie praktyki mają charakter hospitacyjny – studenci poznają różne placówki związane z profilem studiów (ich zadania, strukturę i przepisy; metody, formy oraz narzędzia pracy, sposób prowadzenia dokumentacji). 4. W etapie drugim (asystenckim) studenci prowadzą obserwacje uczestniczące oraz uczestniczą we wszystkich działaniach podejmowanych przez pracowników danej placówki - badania psychologiczne i pedagogiczne, wywiady z rodzicami i nauczycielami, proces udzielania porady, terapii psychologicznej i pedagogicznej, praca logopedy, doradcy rodzinnego,

		doradcy zawodu i doradcy personalnego. 5.W ostatnim etapie praktyka ma charakter zadaniowy – studenci samodzielnie przeprowadzają wywiady z dziećmi, rodzicami i nauczycielami, osobami bezrobotnymi, wykonują elementy badań psychologicznych i pedagogicznych, przeprowadzają diagnozę pedagogiczną, prowadzi zajęcia w zakresie terapii pedagogicznej (np. zajęcia z dziećmi dyslektycznymi, nadpobudliwymi, itp.), poradnictwa zawodowego i rodzinnego.
Specjalność: Pedagogika opiekuńcza z terapią		
24.	Pedagogika opiekuńcza	Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina naukowa (pojęcie, przedmiot, zakres, funkcje). Teoretyczne podstawy pedagogiki opiekuńczej: różnorodność interpretacji pojęcia „opieka”; zakresy i kategorie opieki; struktura procesu opieki; funkcje opieki i zasady stosowane w praktyce opiekuńczej. Prekursorzy i przedstawiciele pedagogiki opiekuńczej (m.in. J. Korczak, K. Jeżewski, J. Cz. Babicki, K. Lisiecki, A. Kamiński). Placówka socjalizacyjna jako środowisko wychowawcze - funkcje i zadania placówki, organizacja pracy opiekuńczo-wychowawczej. Placówka interwencyjna – jej organizacja, funkcje i zadania. Pojęcie kryzysu i jego rodzaje. Miejsce placówki interwencyjnej w systemie opieki nad dzieckiem. Placówki wsparcia dziennego i ich rola we wspomaganiu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Charakterystyka działalności świetlic: socjoterapeutycznej, psychoterapeutycznej, środowiskowej. Funkcjonowanie dziecka w sytuacji rozvodu rodziców. Problemy rodzin monoparentalnych i rekonstruowanych. Sytuacja dziecka w rodzinie adopcyjnej i zastępczej. Toksyczni rodzice – skutki wzrastania w rodzinie z problemem alkoholowym; przemoc wobec dziecka w rodzinie. Współczesne kierunki zmian w teorii i praktyce opieki: założenia i praktyka reintegracji rodziny, aktualne tendencje w opiece instytucjonalnej, alternatywy opieki instytucjonalnej. Wybrane przykłady systemów opieki w zjednoczonej Europie.
25.	Metodyka pracy wychowawczej z grupą	Podstawowe pojęcia z zakresu metodyki pracy wychowawczej z grupą. Sposoby poznawania wychowanków w grupie. Zjawiska i procesy zachodzące w zróżnicowanych zespołach wychowanków oraz sposoby diagnozowania tych zjawisk. Podstawowe metody pracy wychowawczej z różnymi grupami dzieci i młodzieży w kontekście współczesnych problemów społeczno-wychowawczych (jak: kryzys więzi czy autorytetów). Strategie stosowane w pracy grupowej przez wychowawców oraz przez wychowanków. Sytuacje trudne wychowawczo – przyczyny, skutki, sposoby radzenia sobie z nimi. Współzawodnictwo i współdziałanie jako formy pracy wychowawczej- możliwości ich wykorzystania w praktyce wychowawczej. Drama jako aktywizująca metoda pracy wychowawczej ze zróżnicowanymi grupami wychowanków. Gry i zabawy dydaktyczne w odniesieniu do różnych grup wiekowych wychowanków . Aktywność twórcza dzieci i młodzieży oraz jej wykorzystanie w pracy grupowej. Zadania wychowawcy ukierunkowane na wzmacnianie aktywności twórczej wychowanków.
26.	Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej	Podstawy prawne funkcjonowania poszczególnych placówek (ustawowe, statutowe), Placówki opiekuńczo – wychowawcze – klasyfikacja strukturalna, przeznaczenie, Metody i zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Różnorodność warsztatów pracy wychowawcy (planowanie, konspekt, projekt), Specyfika wychowanków w poszczególnych placówkach (postawy), Zaspokajanie potrzeb wychowanków w placówkach. Tradycyjne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo - wychowawczej. (Trzy metody pracy społeczno – wychowawczej, Zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Metody, zasady i formy pracy stosowane w placówkach, Praca z dzieckiem i rodziną zagrożoną), Niekonwencjonalne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo – wychowawczej (Trening interpersonalny, Trening asertywności), Warsztat pracy wychowawcy. (Sylwetka opiekuna – wychowawcy, Dokumentacja, Planowanie pracy, Konspekt, scenariusz,

		projekt zajęć), Praca opiekuńczo - wychowawcza w szkole. (Typy opiekuńczego funkcjonowania szkół. Opiekuńcze funkcje szkoły, Zasady i metody pracy opiekuńczej szkoły, Pedagog szkolny, Świetlica szkolna), Praca opiekuńczo – wychowawcza w środowisku. (Internat, bursa, Placówki środowiskowe: Ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa), Rodzinne formy opieki nad dzieckiem. (Rodzina adopcyjna, Rodzina zastępcza, Rodzinny dom dziecka, Wioski dziecięce, Rodziny zaprzyjaźnione), Zakładowe formy opieki zastępczej. (Pogotowie opiekuńcze – placówka interwencyjna, Dom dziecka – placówka socjalizacyjna), Praca z młodzieżą trudną. (Subkultury - typologia, przyczyny powstawania, Sekty w Polsce, Problemy uzależnień w placówkach: alkoholizm, narkomania, Praca kuratora).
27.	Podstawy prawa rodzinnego i opiekuńczego	Człowiek jako osoba fizyczna w prawie cywilnym. Zawarcie małżeństwa. Małżeństwa konkordatowe. Ustanie małżeństwa. Małżeńskie ustroje majątkowe. Prawa i obowiązki małżonków. Separacja. Opieka. Kuratela. Władza rodzicielska. Przysposobienie. Obowiązek alimentacyjny.
28.	Profilaktyka zagrożeń rozwoju dzieci i młodzieży	Teorie rozwoju dziecka, zadania profilaktyki, planowanie i ewaluacja działań w ramach programów profilaktycznych. Działania środowiskowe na rzecz kampanii profilaktycznych, poziomy profilaktyki i jej adresaci. Teorie u podstaw diagnozy i profilaktyki wobec dzieci i młodzieży. Diagnozowanie potrzeb wychowawczych i profilaktycznych w grupach rówieśniczych, zespołach (klasa, grupa etc.) Umiejętności komunikacyjne w pracy z grupą. Konstruktywna krytyka, umiejętne informacje zwrotne. Budowanie programów profilaktycznych z uwzględnieniem metodycznego wykorzystania metod oddziaływań wychowawczych, modelowania, społecznego uczenia etc. Budowanie programu profilaktycznego a trudności funkcjonowania dzieci i młodzieży np. problem nieśmiałości, wycofania z życia grupy, stresu. Zachowania agresywne w grupie rówieśniczej. Programy rozwoju kompetencji osobistych, rozwój empatii, umiejętności rozwiązywania konfliktów, elementy mediacji i negocjacji. Aksjologia, wartość w życiu młodzieży, brak umiejętności wyrażania emocji, ich kognitywna reprezentacja, przeżywanie kryzysu młodzieńczego. Zadania pedagoga w pracy z rodzicami dzieci eksperymentujących z narkotykami, z rodzicami młodzieży w okres dorastania. Prawne aspekty ochrony dzieci i młodzieży, stalking, cyberbullying.
29.	Podstawy komunikacji społecznej	Podstawowe pojęcia związane z komunikacją społeczną, podejścia badawcze stosowane w teorii komunikacji. Typy i poziomy komunikowania. Komunikacja interpersonalna (interakcjonizm symboliczny, konstruktywizm komunikacyjny, teoria redukowania niepewności, podejście systemowe), komunikacja grupowa i publiczna (grupowe podejmowanie decyzji, komunikowanie się w organizacji, wystąpienia publiczne), komunikacja masowa (tradycyjne i nowe narzędzia komunikacji społecznej, reklama społeczna, informacja, perswazja, manipulacja), komunikacja międzykulturowa (kody językowe, dialekty rodzajowe, teoria zagłuszanej grupy, teoria redukowania niepewności).
30.	Psychologia małżeństwa i rodziny	Czym jest małżeństwo i rodzina (perspektywa różnych paradygmatów teoretycznych). Cykl życia rodzinnego: - Faza narzeczeństwa, - Wczesny okres małżeństwa, - Narodziny dziecka, - Problemy „środkowej” fazy małżeństwa, - Rodzice oddzieleni od dziecka, - Emerytura i okres starości. Rodzaje małżeństw i ról w nich pełnionych. Podejście komunikacyjne do problematyki małżeństwa i rodziny: - założenia dotyczące komunikacji w rodzinie, - cechy zdrowej i patologicznej komunikacji w rodzinie - wybrane strategie pomocy rodzinom w ujęciu komunikacyjnym. Podejście strukturalne do problematyki małżeństwa i rodziny: - założenia dotyczące struktury rodziny, - granice pomiędzy członkami rodziny, - wybrane strategie pomocy rodzinom w ujęciu strukturalnym
31.	Podstawy diagnostyki psychologicznej	Znaczenie pojęcia „diagnoza psychologiczna”. Podstawy teoretyczne diagnozy psychologicznej. Modele diagnozy psychologicznej. Podstawy klinicznej diagnozy psychologicznej. Psychologiczna diagnoza kliniczna

		– etapy postępowania diagnostycznego. Jak można wykorzystać wyniki badań psychologicznych. Problemy etyczne związane z psychologiczną diagnozą dziecka. Wybrane testy projekcyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci i młodzieży. Podstawy teoretyczne metod projekcyjnych. Co to jest test projekcyjny? Co to jest projekcja – rodzaje projekcji. Test Rysunku Rodziny – próba diagnozy percepcji swojego miejsca w rodzinie, osób najbliższych i relacji, jakie pomiędzy nimi zachodzą. Wywiad – jak, po co i z kim rozmawiać? Osadzenie teoretyczne wywiadu. Wywiad w kontekście diagnozy dziecka. Obserwacja - obserwacja swobodna i jej wykorzystanie w psychologicznej diagnozie klinicznej. Genogram rodzinny – wielopokoleniowa mapa rodziny. Podstawy teoretyczne, zasady konstruowania genogramu. Zasady interpretacji genogramu. Wzorce zjawisk rodzinnych transmitowanych pokoleniowo. Cele wykorzystania genogramu rodzinnego w kontekście diagnozy dziecka. Analiza przykładowych genogramów.
32.	Warsztaty umiejętności wychowawczych	Procesy rozwojowe dzieci i młodzieży – prawidłowości i zaburzenia w rozwoju emocjonalnym, poznawczym i społecznym, w zależności od wieku dziecka. Funkcjonowanie systemu, jakim jest rodzina – charakterystyka ról, zaspakajanie potrzeb członków rodziny, zasoby rodziny, sposoby komunikowania się poszczególnych członków rodziny ze sobą. Wpływ grupy rówieśniczej, środowiska, klasy na sytuacje emocjonalną i społeczną dzieci i młodzieży. Podstawowe zasady komunikacji: komunikacja egotyczna, komunikacja nastawiona na drugą osobę. Komunikacja werbalna, pozawerbalna, budowanie komunikatów pozytywnych – negatywnych, przeszkody w komunikacji. Budowanie relacji z dzieckiem i jego rodziną, pozytywne i trudności (opór w kontaktach, brak zrozumienia), narzędzia do budowania relacji. Zasady prowadzenia negocjacji i mediacji. Konflikt, jego rodzaje, podłoże i sposoby rozwiązywania w pracy z dziećmi, młodzieżą, wychowawcami, rodzicami. Modyfikowanie niepożądanych zachowań ucznia/wychowanka, bez stosowania form nacisku i przemocy. Wartości, przekonania, postawy nauczyciela, wychowawcy, pedagoga, warunkujące powodzenie w relacjach z uczniami i ich rodzinami. Zasady budowania u dzieci i młodzieży pozytywnego widzenia siebie, swoich możliwości, zdolności przez nauczyciela, wychowawcę, pedagoga. Zasady prowadzenia konstruktywnych spotkań indywidualnych, grupowych z dziećmi, młodzieżą, rodzicami, nauczycielami, wychowawcami w tematyce wychowania, relacji, zagrożeń, nauki, trudności emocjonalnych itp. Budowanie strategii konstruktywnej współpracy z dziećmi, młodzieżą, rodzicami, nauczycielami, wychowawcami, pedagogami.
33.	Podstawy logopedii	Wprowadzenie. Problemy terminologiczne i definicyjne. Anatomia i funkcja narządu głosu, fonacji i artykulacji. Determinanty rozwoju mowy egzogenne i endogenne. Mózg a mowa. Prawidłowy rozwój mowy dziecka. Opóźnienie rozwoju mowy (ORM). Dyslalia. Afazja dzieci i dorosłych. Jąkanie. Dyzartria. Choroby neurologiczne i genetyczne a mowa, język i komunikacja. Mowa, język i komunikacja u osób z zaburzeniami słuchu.
34.	Interwencja socjalna	Interwencja w sytuacji kryzysu a interwencja socjalna. Polskie i europejskie przepisy ochrony praw socjalnych obywatela i rodziny. Procedury uzyskiwania ochrony socjalnej dla rodzin, zadania rządowe i samorządowe. Współczesne zagrożenia dyskryminacja z ubóstwa i eliminacja socjalna grup z życia społecznego. Procedury interwencji w rodzinie zagrożonej ubóstwem. Budowanie sieci wsparcia lokalnego dla rodzin i osób wykluczonych z racji ubóstwa.
35.	Wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie i opiece zastępczej	Pojęcia stosowane w pedagogice małego dziecka (wspomaganie, wspieranie, stymulowanie rozwoju, wczesna interwencja). Wpływ czynników pre-, peri- i postnatalnych na przebieg rozwoju dziecka. Rozwój i determinanty przywiązania. Cele i zasady wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Środowiskowe czynniki wpływające na rozwój i zachowanie. Przywiązanie – fazy kształtowania się, strategie (wzorce) przywiązania. Konsekwencje jakości przywiązania dla społecznego i emocjonalnego funkcjonowania dziecka.

		Metody stosowane przez pedagoga w diagnozowaniu małego dziecka. Sposoby wspomagania rozwoju: zabawy fundamentalne, sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (Floor time według S. Greenspana), koncepcja Kręgu Ufności Powella i budowa więzi w relacji terapeutycznej. Charakterystyka dzieci poniżej trzeciego roku życia przebywających w instytucjach opiekuńczych. Podstawowe założenia opieki nad małym dzieckiem w instytucjach opieki zastępczej.
36.	Metody terapii dziecka z zaburzeniami rozwoju	Wspomaganie rozwoju psychicznego a terapia zaburzeń rozwoju. Terapia dysfunkcji poznawczych i zachowań niedostosowanych. Podstawowe założenia terapii dzieci: integracja, podmiotowość, jakość życia. Modele terapii i proces dochodzenia do zmian korzystnych. Etapy pracy terapeutycznej i metody pracy: Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne, Metoda Polisensorycznej Stylmulacji wg Pór Roku J. Kielina, Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz, Metoda Malowania Dziesięcioma Palcami R. Show. Zabawa w terapii. Techniki relaksacyjne. Stosowana analiza zachowania (ABA; Applied Behavior Analysis). Radzenie sobie z emocjami. Współpraca z rodzicami w przebiegu terapii dziecka. Konstruowanie ramowych indywidualnych programów terapii w oparciu o analizę przypadków. Efekty pracy terapeutycznej.
37.	Psychopatologia rozwoju dzieci i młodzieży	Znaczenie pojęcia „diagnoza psychologiczna”. Podstawy teoretyczne diagnozy psychologicznej. Modele diagnozy psychologicznej. Podstawy klinicznej diagnozy psychologicznej. Psychologiczna diagnoza kliniczna – etapy postępowania diagnostycznego. Jak można wykorzystać wyniki badań psychologicznych. Problemy etyczne związane z psychologiczną diagnozą dziecka. Wybrane testy projekcyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci i młodzieży. Podstawy teoretyczne metod projekcyjnych. Co to jest test projekcyjny? Co to jest projekcja – rodzaje projekcji. Test Rysunku Rodziny – próba diagnozy percepcji swojego miejsca w rodzinie, osób najbliższych i relacji, jakie pomiędzy nimi zachodzą. Wywiad – jak, po co i z kim rozmawiać? Osadzenie teoretyczne wywiadu. Wywiad w kontekście diagnozy dziecka. Obserwacja - obserwacja swobodna i jej wykorzystanie w psychologicznej diagnozie klinicznej. Genogram rodzinny – wielopokoleniowa mapa rodziny. Podstawy teoretyczne, zasady konstruowania genogramu. Zasady interpretacji genogramu. Wzorce zjawisk rodzinnych transmitowanych pokoleniowo. Cele wykorzystania genogramu rodzinnego w kontekście diagnozy dziecka. Analiza przykładowych genogramów.
38.	Poradnictwo wychowawcze i rodzinne	Rozwój poradnictwa rodzinnego. Potrzeba poradnictwa rodzinnego we współczesności, rola poradnictwa w życiu małżeńskim i rodzinnym. Typy poradnictwa małżeńskiego i rodzinnego. Zadania poradnictwa. Doradca rodzinny w wybranych koncepcjach teoretycznych i w praktyce. Kształtowanie umiejętności interpersonalnych niezbędnych w pracy doradcy, cechy i postawy doradcy wspierające rozwój wspomaganego (klienta). Budowanie relacji o charakterze bliskim i intymnym (związek nieformalny, małżeństwo). Praca poradnicza z parą. Trudności młodych ludzi w podejmowaniu decyzji o związku. Małżonkowie w konflikcie. Podstawy terapii małżeństw. Istota systemowej terapii rodzin. Macierzyństwo i ojcostwo. Opieka i wychowanie na dzieckiem w rodzinie. Rozwiązywanie trudności wychowawczych rodziców wychowujących dzieci. Budowanie więzi i rodzicielstwo bliskości. Rozwód w rodzinie i jego konsekwencje. Poradnictwo dla rodzin w trakcie i po rozwodzie. Edukacja i poradnictwo seksualne w domu i w szkole. Pomoc rodzinie w przeżywaniu straty i żałoby. Istota systemowej terapii rodzin.
39.	Warsztaty teatralne	Tworzywa teatralne. Środki wyrazu w teatrze. Kompozycja przedstawienia. Adaptacja tekstu na potrzeby przedstawienia amatorskiego. Podstawowe zasady poruszania się na scenie i wymowy scenicznej.
40.	Dzieci ulicy i street working	Pedagogika miasta, jako teoretyczny obszar rozważań o działaniach edukacyjnych na ulicy. Dzieci ulicy – diagnoza zjawiska. Siła i opór w przestrzeni miejskiej (wykluczone dyskursy, rasa, niepełnosprawność, płeć

		i tekst miasta). Zastosowania praktyczne: streetworking i śródmiejskie pedagogie. Metodyka pracy streetworkera. Opracowanie koncepcji projektów edukacyjnych do pracy wychowawczej z wykorzystaniem streetworkingu.
41.	Warsztaty pracy z rodziną	Praca z rodziną tradycyjną: Budowanie granic rodzic-dziecko; Poznanie uczuć; Stosowanie kar; Stosowanie pochwał; Problemy i konflikty; Kształtowanie samodzielności dziecka. Praca z rodziną adopcyjną/zastępczą: Badanie motywacji rodziców; Budowanie relacji rodzic-dziecko; Poznanie historii dziecka; Budowanie poczucia bezpieczeństwa dziecka. Budowanie poczucia własnej wartości dziecka; Korekta niepożądanych form zachowań dziecka; Wspieranie procesu usamodzielniania dziecka. Praca z rodziną dysfunkcyjną.
42.	Warsztaty muzyczne	Znaczenie i możliwości wykorzystania potencjału muzyki w realizacji zamierzeń edukacyjnych, pomocowych i wychowawczych. Aksjologiczny wymiar „bawienia się” muzyką. Formy edukacji muzycznej. Walory terapeutyczne muzyki w jej wymiarze percepcyjnym i ekspresyjnym. Muzykoterapia jako istotny obszar działań w pracy pedagoga. Ćwiczenia i zabawy muzyczne z uwzględnieniem wielości ich atrybutów. Organizacja grup muzycznych w placówkach opiekuńczych. Dobre praktyki związane z wykorzystaniem muzyki w pracy nauczyciela, pedagoga.
43.	Warsztaty plastyczne	Wybrane zagadnienia z zakresu historii sztuki. Wybrane zagadnienia z zakresu arteterapii, terapeutyczny wymiar twórczości i kontaktu ze sztuką. Elementy interpretacji rysunku. Samodzielna twórczość studentów – dynamiczna działalność, wyrabiająca umiejętność zadawania pytań i szukania odpowiedzi oraz kształtowanie formy wypowiedzi, dokonywanie przemyśleń i przekształceń. Integracyjna i diagnostyczna funkcja sztuki, związki sztuki z terapią. Rola omówienia pracy. Kreska jako kontur. Poszukiwanie proporcji - portret, ćwiczenia rysunkowe, różne techniki plastyczne. Światłocień – martwa natura, ćwiczenia rysunkowe. Plama jako środek wypowiedzi plastycznej. Pejzaż – różne rodzaje perspektywy, ćwiczenia malarskie. Zabawa ze światłem i cieniem. Ćwiczenia projektowe, różne techniki plastyczne. Wprowadzenie do technik graficznych – monotypia. Kompozycje statyczne, dynamiczne, otwarte, zamknięte, rytmiczne, pasowe, dekoracyjne. Kompozycje fakturalne. Konstruowanie form przestrzennych. Zabawy plastyczne.
44.	Warsztaty socjoterapii	Socjoterapia jako forma pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Diagnoza wybranych problemów, którymi zajmuje się socjoterapia: problemy wynikające z dysfunkcjonalności rodziny (np. DDA, przemoc fizyczna), problemy wynikające z dysfunkcjonalności grupy społecznej (np. wykluczenie). Planowanie programu socjoterapeutycznego dla wybranego problemu, w wybranej grupie dzieci lub młodzieży. Zagadnienia zasad i sposobu prowadzenia fragmentu warsztatu socjoterapeutycznego.
45.	Neurodydaktyka	Geneza i specyfika neurodydaktyki oraz jej interdyscyplinarny charakter. Podstawowe informacje z zakresu struktury i funkcjonowania układu nerwowego człowieka. Pomiar poziomu inteligencji ogólnej; Test Matryc Kolorowych Ravena. Analiza prawidłowych i nieprawidłowych wyborów (błędów) dziecka w celu ustalenia aktywności mózgu. Myślenie i uczenie się dzieci w okresie sensoryczno-motorycznym, przedoperacyjnym, operacji konkretnych i formalnych. Procesy orientacyjno-poznawcze i operacje umysłowe: uwaga, spostrzeganie koncentracja; zapamiętywanie, rodzaje pamięci, odświeżanie informacji; klasyfikowanie, porządkowanie, uogólnianie. Ocena poziomu dojrzałości umysłowej dziecka na podstawie „zdolności do rozumowania;” Skala Dojrzałości Umysłowej Columbia. Analiza wyników prawidłowych i błędów. Uczenie się – główne pojęcie z zakresu dydaktyki. Kreatywne uczenie i uczenie się. Zdolności biorące udział w procesie kreatywnym. Budowanie struktury lekcji uwzględniającej zasady neurodydaktyki. Fazy lekcji i sposoby pracy

		z uczniami. Ocenianie kształtujące. Budowanie zestawu ćwiczeń pobudzających ciekawość poznawczą uczniów; określanie celów lekcji – kluczowe zadanie nauczyciela.
46.	Planowanie i zarządzanie projektami pedagogicznymi	Podstawowe informacje na temat projektów; programy Unii Europejskiej, programy ministerialne. Project cycle management – wprowadzenie w konstrukcję projektu (analiza potrzeb, cele, planowanie działań, harmonogram, budżet, ewaluacja). Ewaluacja w projekcie, podstawowe techniki ewaluacyjne, rola feedbacku. Rozliczenie finansowe i merytoryczne. Opracowanie koncepcji projektów edukacyjnych lub społecznych.
47.	Praktyka pedagogiczna	<p>Praktyka realizowana jest w semestrach III, IV, V i VI (3 ECTS) 150 godzin dydaktycznych:</p> <p>Semestr III: 30 godzin dydaktycznych realizowanych w szkołach (pedagog szkolny, świetlica szkolna),</p> <p>Semestr IV: 45 godzin dydaktycznych realizowanych w placówkach wsparcia dziennego (ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa, centra rozwoju i aktywności dzieci i młodzieży, środowiskowe domy samopomocy, hospicja, policyjne izby dziecka, organizacje pozarządowe w obszarze pracy środowiskowej, schroniska dla bezdomnych, placówki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, zespoły zawodowych kuratorów sądowych rodzinnych, kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą), semestr V: 30 godzin dydaktycznych realizowanych w placówkach opieki całkowitej (socjalizacyjnych, interwencyjnych, wielofunkcyjnych), w tym: placówkach opiekuńczo-wychowawczych, domach samotnej matki z dzieckiem, rodzinnych domach dziecka, rodzinach zastępczych, pogotowiach rodzinnych, ośrodkach wsparcia dla rodzin, dzieci i młodzieży, pogotowiach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, kolonie, zimowiska, obozy), semestr VI: 45 godzin dydaktycznych realizowanych w wybranej przez studenta placówce (zbieżnej z problematyką pracy dyplomowej lub rozszerzającej kompetencje z wybranego zakresu działań opiekuńczych).</p> <p>Praktyki realizowane są w formie: a) praktyki hospitacyjnej mającej na celu zapoznanie praktykantów z różnorodnymi placówkami związanymi z kierunkiem studiów (sem. III, IV i V), b) praktyki asystenckiej, w ramach której praktykant uczestniczy bezpośrednio w działaniach podejmowanych przez pracowników placówki/institucji, prowadząc obserwacje uczestniczące oraz uczestnicząc w przygotowaniu zajęć, dokumentacji i innych obowiązkach związanych ze specyfiką instytucji/placówki (sem. III, IV i V), c) praktyki zadaniowej, polegająca na samodzielnej pracy praktykanta, przygotowaniu oraz realizacji własnych projektów w wybranej placówce/institucji (sem. VI).</p> <p>Przebieg praktyki oraz informacje związane z realizacją założonych zadań rejestrowane są przez studentów w dzienniku praktyk, z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisu placówki/institucji z uwzględnieniem jej specyfiki, przeznaczenia i struktury, b) opisu podstawowych zadań pracowników, c) opisu metod, form oraz narzędzi pracy stosowanych w placówce/institucji, d) opisu udostępnionej w ramach praktyki dokumentacji placówki/institucji, e) opisu przeprowadzonych obserwacji, f) dodatkowych informacji uzyskane od pracowników placówki/institucji, g) subiektywnych uwag praktykanta, dotyczących podejmowanych w czasie praktyk działań z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń. <p>Dodatkowo praktykant: dokonuje diagnozy i opisu indywidualnego przypadku, opisuje konspekty zajęć lub innych form aktywności prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz sprawozdania z zajęć hospitowanych, opisuje realizację szkoleń, warsztatów lub innych form pracy zgodnych z profilem placówki/institucji, zarówno prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz hospitowanych.</p>

Specjalność: Resocjalizacja		
24.	Teorie przyczyn przestępczości	<p>1. Klasyfikacja koncepcji kryminologicznych. 2. Pozytywne i negatywne skutki przestępczości i dewiacji. Skutki ekonomiczne i dezorganizacyjne. Strach przed przestępczością, wiktymizacja. Wybrane zagadnienia wiktymologiczne (typy ofiar, pojęcie prowokacji, ofiara a system wymiaru sprawiedliwości). Ciemna liczba przestępstw i dewiacji. 3. Kontrowersje wokół czynników biologicznych wyjaśniających zachowania przestępcze i dewiacyjne (teorie antropologiczne, genetyczne, płeć, wiek a przestępstwo, biochemiczne wyznaczniki przestępczości i dewiacji). 4. Strukturalne uwarunkowania patologii społecznej i dewiacji. Funkcjonowanie społeczeństwa a dewiacja. Koncepcja R. Mertona. Dewianci „nadnormalni”. 5. Teorie psychoanalityczne. Założenia psychoanalizy dotyczące kryminogenezy jednostkowej. Przyczyny popełnienia przestępstw wg psychoanalitików. Psychoanalityczne klasyfikacje przestępców – wskazania wychowawczo-terapeutyczne. Teorie: Freuda, Aleksandra i Stauba, Andersen, Friedlander, Healy, Pinatel, Adler. Wstyd i przemoc wg Jamesa Gilligana. 6. Teorie integracyjne. Człowiek jako całość. Współistnienie zależności wyznaczających zachowanie człowieka. Teoria czynnika genetycznego i dynamicznego przestępstwa, teoria reaktywnych i autonomicznych zachowań przestępczych. Koncepcja napięcia Roberta Agnew. 7. Kontrola społeczna. System kontroli społecznej. Sankcje i ich rodzaje. Kontrola społeczna pierwotna i wtórna. Patologia kontroli społecznej. Teorie kontroli społecznej wyjaśniające powstrzymywanie się człowieka od zachowań przestępczych (E. Durkheim, Reiss, Nye, Hirschi). 8. Kulturowe uwarunkowania patologii społecznej. Szkoła ekologii społecznej. Teoria zróżnicowanych związków. Teoria konfliktu kultur. 9. Teorie podkultur - Cohena, Millera, Clowarda i Ohlina. Teoria neutralizacji Sykesa i Matzy. 10. Teorie reakcji społecznej. Podstawowe założenia symbolicznego interakcjonizmu. Kitsuse i Cicourel. Erikson. Becker i jego „outsiders”. Rodzaje dewiacji i typy naznaczeń. Spirala dewiacyjna. Dewiacja a porządek społeczny. Przyczyny stygmatyzacji. Mechanizmy naznaczania.</p>
25.	Psychologia kliniczna i społecznego niedostosowania	<p>1. Przedmiot i rozwój psychologii klinicznej. 2. Paradygmat patogeniczny i salutogeniczny w kształtowaniu przedmiotu psychologii klinicznej. 3. Norma, klasyfikacje zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. 4. Sposoby ujmowania niedostosowania społecznego. 5. Niedostosowanie społeczne jako kategoria teoretyczna. Wybrane typologie niedostosowania społecznego. 6. Przykładowe narzędzia stosowane w diagnozie niedostosowania społecznego. 7. Zaburzenia w zachowaniu (CD) i opozycyjno-buntownicze (ODD) i nadpobudliwość psychoruchowa z deficytami uwagi (ADHD). 8. Zaburzenia osobowości – wiązki zaburzeń osobowości oraz kategoriale i dymensjonalne ujęcie w systemie DSM5. 9. Antysocjalne zaburzenie osobowości (ASPD) a psychopatia. 10. Zaburzenia lękowe u dzieci i młodzieży. Uwarunkowania zaburzeń lękowych. 11. Depresja u dzieci i młodzieży. 12. Przyczyny niedostosowania społecznego – biopsychiczne i społeczne uwarunkowania niedostosowania. 13. Uwarunkowania i psychologiczne mechanizmy przemocy w rodzinie. 14. Psychospołeczne skutki przemocy wobec dzieci. 15. Kierunki i zastosowania psychoterapii i pomocy psychologicznej.</p>
26.	Pedagogika specjalna	<p>1. Pedagogika specjalna jako nauka. Podstawowe pojęcia. 2. Teoretyczne podstawy pedagogiki specjalnej. 3. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. 4. Relacje pedagogiki specjalnej z innymi dyscyplinami naukowymi i pedagogiką. 5. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. 6. Opieka nad osobami z niepełnosprawnością od starożytności do współczesności. 7. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej. 8. Skala i dynamika niepełnosprawności. 9. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością. 9. Wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekłe chorych,</p>

		osób z autyzmem). 10. Podstawy rehabilitacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. 11. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem. 12. Kreatywność osób niepełnosprawnych w różnych przejawach ludzkiej aktywności. 13. Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i profilaktyki niedostosowania społecznego – sprzężenia niedostosowania społecznego i niepełnosprawności. 14. Diagnoza i wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, wyrównywanie szans edukacyjnych z osób niepełnosprawnością. 15. Współczesne rozwiązania organizacyjne stosowane w opiece specjalnej, kształceniu osób z niepełnosprawnością. 16. Normalizacja warunków życia osób z niepełnosprawnością. 17. Analiza porównawcza i typologia systemów kształcenia specjalnego w Polsce na tle systemów w innych państwach oraz wybranych problemów, dotyczących efektywności wyrównywania szans edukacyjnych.
27.	Podstawy prawa rodzinnego i opiekuńczego	1. Człowiek jako osoba fizyczna w prawie cywilnym. 2. Zawarcie małżeństwa. 3. Małżeństwa konkordatowe. 4. Ustanie małżeństwa. 5. Małżeńskie ustroje majątkowe. 6. Prawa i obowiązki małżonków. 7. Separacja. 8. Opieka. 9. Kuratela. 10. Władza rodzicielska. 11. Przysposobienie. 12. Obowiązek alimentacyjny.
28.	Prawne podstawy resocjalizacji	1. Specyfika języka prawnego i prawniczego. 2. Źródła prawa. 3. Podmioty i przedmioty prawne, treść przepisów prawnych. 4. Przestępstwo i jego podziały. 5. Kara i jej funkcje. 6. Zasady wykonywania kar w prawie polskim. 7. Okoliczności uchylające odpowiedzialność karną. 8. Środki probacyjne i zapobiegawcze. 9. Znamiona wybranych przestępstw prawa karnego. 10. Pojęcie i struktura procesu karnego. 11. Podmioty procesu karnego. 12. Postępowanie dowodowe. 13. Sytuacja prawna nieletniego. 14. Wychowanie w trzeźwości i zapobieganie narkomanii. 15. Dozór kuratora. 16. Postępowanie wykonawcze. 17. Postępowanie egzekucyjne.
29.	Europejskie systemy resocjalizacji	1. Podstawowe źródła informacji o przestępczości i ich ocena. Tendencje rozwojowe przestępczości w Polsce i innych krajach europejskich. 2. Zjawiska społeczne o ujemnym potencjale kryminogennym. Czynniki ekonomiczne a przestępczość. Migracja a przestępczość. Zjawiska kulturowe o negatywnej treści społecznej. 3. Współczesne tendencje w polityce kryminalnej i ich konsekwencje dla systemów resocjalizacji. 4. Prawne i pedagogiczne reakcje na przestępczość dzieci i młodzieży. Międzynarodowa współpraca w zakresie postępowania z nieletnimi. Współczesne systemy resocjalizacji instytucjonalnej i alternatywnej. 5. Resocjalizacja nieletnich w Europie Środkowo-Wschodniej. Ewolucja polskiego systemu resocjalizacji nieletnich. Resocjalizacja nieletnich w Europie Zachodniej. 6. Modele oddziaływań resocjalizacyjnych w krajach pozaeuropejskich. Amerykańskie rozwiązania w resocjalizacji nieletnich. Postępowanie z nieletnimi w Kanadzie. Resocjalizacja nieletnich w Japonii. Glen Mills Schools - pensylwański model oddziaływania resocjalizacyjnego.
30.	Patologia społeczna	1. Patologia społeczna, kryminologia socjologia prawa i moralności – wyjaśnienie tradycji, zakresu i współczesnego znaczenia tych dyscyplin. Wyjaśnienie podstawowych terminów (dewiacja, dewiacja pierwotna i wtórna, zorganizowana, patologia społeczna). 2. Norma i patologia w zachowaniu ludzkim. Trudności diagnostyczne. Wskaźniki „nienormalności”. Zachowanie „normalne” a zachowanie „optymalne”. Zaburzenia w zachowaniu jako specyficzne zjawisko patologii społecznej. 3. Degeneracja form życia społecznego-agresja i przemoc, anonimowość i dezindywidualizacja, społeczne usankcjonowanie zła, dehumanizacja stosunków między ludźmi. 4. Kontrola społeczna. System kontroli społecznej. Sankcje i ich rodzaje. Kontrola społeczna pierwotna i wtórna. Patologia kontroli społecznej. 5. Stereotypy i uprzedzenia jako mechanizmy generowania dewiacji. 6. Kreowanie kozła ofiarnego jako mechanizm dewiacji. 7. Dysfunkcjonalność instytucji wychowawczych i resocjalizacyjnych. Wewnętrzne i zewnętrzne wskaźniki dysfunkcjonalności. Drugie życie w zakładach penitencjarnych, przemoc w szkole, „fala” w koszarach,

		„mobbing”, kliki. 8. Alkoholizm. Etiologia. Struktura. Dynamika. Zespół uzależnienia. Skutki indywidualne i społeczne. Przestępczość a spożycie alkoholu. Profilaktyka i terapia. 9. Narkomania. Etiologia. Struktura. Dynamika. Mechanizmy uzależnienia. Scena narkotykowa. Narkotyki a przestępczość. Leczenie i profilaktyka. 10. Hazard. Skutki, przyczyny, charakterystyka. Terapia hazardzistów. 11. Samobójstwo. Etiologia. Struktura. Dynamika. Zespół presuicydalny. Samobójstwo a kultura. Sposoby przeciwdziałania. 12. Prostytucja dorosłych i nieletnich. Prostytucja a przestępczość. Możliwości profilaktyki. 13. Subkultury młodzieżowe a zjawiska patologiczne. 14. Sekty religijne – destruktywne następstwa oddziaływania na dzieci i młodzież. 15. Bieda jako czynnik wyzwalający przestępczość, wykluczenie społeczne i dewiację (rodziny żyjące w biedzie, bezrobocie, bezdomność). 16. Patologiczne systemy społeczne. Cechy i uwarunkowania totalizmu. Faszyzm i komunizm. 17. Zagrożenie środowiska naturalnego jako zjawisko patologiczne. 18. Styl życia jako wyznacznik chorób społecznych (HIV /AIDS).
31.	Pedagogika resocjalizacyjna	1. Pedagogika resocjalizacyjna w systemie nauk o wychowaniu: Przedmiot i zakres pedagogiki resocjalizacyjnej. Interdyscyplinarny charakter wiedzy o profilaktyce społecznej i resocjalizacji. Pedagogika resocjalizacyjna w obszarze pedagogiki specjalnej. 2. Proces wykołajenia społecznego: Pojęcie zaburzenia w zachowaniu. Zaburzenia w zachowaniu, jako problem wychowania. Uściślenie kryteriów nieprzystosowania i wykołajenia społecznego. Typologia procesów wykołajenia społecznego (Cz. Czapów, C.E. Sullivan i M.Q. Grant). Czynniki i geneza wykołajenia społecznego. Stadia wykołajenia społecznego. 3. Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej: Pojęcie reguł pedagogicznych, zasad oraz norm. Zasady w pedagogice specjalnej (wg J. Doroszewskiej). Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej (Cz. Czapów, O. Lipkowski). 4. Resocjalizacja w aspekcie historycznym: Historia instytucji koncepcji oraz resocjalizacji w Europie i USA (system celkowy, system progresywny, system rodzinny, system republik i wiosek dziecięcych). Historia instytucji oraz rozwój koncepcji resocjalizacji w Polsce. 5. Przemoc jako przedmiot analizy i oddziaływań pedagogiki resocjalizacyjnej. 6. Systemy i modele oddziaływań resocjalizacyjnych: Charakterystyka głównych systemów, modeli i sposobów oddziaływań resocjalizacyjnych. Rodzaje systemów resocjalizacyjnych w warunkach zakładowych (charakterystyka systemu dyscyplinarno – izolacyjnego, progresywnego, socjopedagogicznego, indywidualnego, homogenicznego i komplementarnego). Określenie zadań i charakterystyka funkcjonowania placówek dla nieletnich. Resocjalizacja w warunkach wolnościowych (środowiskowych). 7. Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych: Określenie miar efektywności. Czynniki warunkujące skuteczność w resocjalizacji. 8. Czołowi przedstawiciele polskiej myśli pedagogiki resocjalizacyjnej.
32.	Metodyka resocjalizacji	1. Istota metodyki resocjalizacji, jej cele i zadania. Powiązania metodyki z innymi dyscyplinami: pedagogika resocjalizacyjna, psychologia, socjologia, patologia, kryminologia, aksjologia, prawo, medycyna i inne. 2. Rozwój metod wychowania resocjalizującego w dziejach opieki nad dzieckiem zaburzonym w zachowaniu. Wybitni teoretycy i praktycy wychowania resocjalizującego. 3. Profilizacja placówek resocjalizacyjnych, charakterystyka ich specyfiki i struktury organizacyjnej. Symptomy niedostosowania społecznego i ich klasyfikacja według zaburzonych sfer osobowości. 4. Teleologia oddziaływań resocjalizacyjnych. 5. Konstrukcja scenariuszy zajęć resocjalizujących. 6. Systemy wychowawcze wspierające i inspirujące oddziaływania resocjalizacyjne - dyscyplinarny, progresywny, socjopedagogiczny, indywidualny, homogeniczny, heterogeniczny. Walory i wady systemów wychowawczych, jako źródło refleksji nad organizacją metod pracy resocjalizacyjnej ze społecznie niedostosowanymi. 7. System komplementarny jako eklektyczna koncepcja optymalnej strategii resocjalizacji. 8. Etapy i zasady resocjalizacji. 8. Metody, formy i środki oddziaływań resocjalizujących: metoda wpływu osobistego, przykładu własnego, przekonywania,

		doradzania wychowawczego, oddziaływań sytuacyjnych, organizowania doświadczeń. 9. Programowanie pracy resocjalizacyjnej, indywidualny program resocjalizacji (IPR oraz IPET), program oddziaływań resocjalizacyjnych w grupie wychowawczej (POR). 10. Uwarunkowania uczniów niedostosowanych społecznie: poziom inteligencji, uwarunkowania temperamentalne, poziom zaniedbania dydaktycznego w zakresie czytania, pisanie, operacji arytmetycznych, opóźnienia szkolne (organizacyjne), aspekty behawioralne, poznawczo-intelektualne, emocjonalne, wolicjonalno-normatywne. 11. Resocjalizująca funkcja nauki szkolnej. Ortodydaktyczne zasady wspierające kształcenie uczniów niedostosowanych społecznie. Organizacja i przebieg nauki własnej w placówkach resocjalizacyjnych. Funkcjonowanie zespołów korekcyjno-wyrównawczych i dokumentowanie pracy. 12. Studenckie wolontariaty w zakresie pomocy wychowankom zaniedbanym dydaktycznie. 13. Sposoby podnoszenia aspiracji edukacyjnych wśród nieletnich. 14. Istota oraz zasady funkcjonowania grup antagonistyczno-destruktywnych w placówkach resocjalizacyjnych: nieformalne struktury społeczne, przejawy (język podkulturowy, symbolika tatuaży, „twórczość artystyczna” o tematyce podkultury przestępczej). Sposoby eliminowania podkultury przestępczej. Wypadki nadzwyczajne placówkach resocjalizacyjnych i sposoby przeciwdziałania. 15. Możliwości wspierania resocjalizacji elementami technik psychokorekcyjnych, (trening autogenny, psychodrama, arteterapia, muzykoterapia, psychogimnastyka, pantomima, choreoterapia, masaże terapeutyczne, fotodram, biblioterapia. 16. Metodyczne aspekty przyjmowania pensjonariuszy do placówek resocjalizacyjnych. 17. Pedagogiczno-prawne podstawy zwalniania wychowanków placówek resocjalizacyjnych. 18. Pomoc postpenitencjarna i opieka następcza. 19. Pedagogiczno-psychologiczna analiza porażek i sukcesów w pracy resocjalizacyjnej.
33.	Prawa człowieka i ich ochrona	1. Prawa i wolności człowieka - podstawowe pojęcia. Katalog praw i wolności człowieka. Zarys historii i filozofii praw człowieka. 2. Krajowy system ochrony praw i wolności człowieka. Ochrona konstytucyjna i ustawowa (źródła prawa). 3. Sądy powszechne jako instrument ochrony praw człowieka. Rola innych instytucji (TK, BRPO, TS, organy kontroli państwowej, ochrony prawnej) oraz organizacji pozarządowych w ochronie praw człowieka. 4. System Europejski oraz regionalne systemy ochrony praw człowieka. (Europejska Konwencja Praw Człowieka). 5. Globalny system ochrony praw i wolności człowieka(ONZ). 6. Prawo do godnego traktowania w instytucjach izolacyjnych. Europejskie Reguły Więzienne. Wzorcowe Reguły Minimum Postępowania z Więźniami. 7. Organizacje pozarządowe chroniące prawa więźniów.
34.	Seminarium monograficzne	1. Uzależnienia od substancji i od czynności (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja) – semestr IV. 2. Nieadekwatne osiągnięcia szkolne, bezradność intelektualna (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja) – semestr V. 3. Przemoc w środowisku szkolnym (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja) – semestr VI. 4. Przygotowanie raportu z analizy literatury lub/i badań w każdym z powyższych obszarów.
35.	Diagnostyka w resocjalizacji	1. Norma i patologia w zachowaniu ludzkim. Zachowanie normalne a zachowanie optymalne. Norma zdrowia psychicznego. Modele zdrowej osobowości. 2. Przystosowanie a niedostosowanie społeczne – koncepcje i mechanizmy. Kryteria niedostosowania społecznego; pojęcie normy i wzorca. Proces niedostosowania - aspekty jednostkowe, instytucjonalne i społeczne. 3. Diagnozowanie w resocjalizacji i praktyce społecznej. Diagnoza pedagogiczna a diagnoza interdyscyplinarna. Diagnoza i jej rola w wychowaniu resocjalizującym. Warunki dobrej diagnozy. Podstawowe błędy diagnostyczne. 4. Wybrane techniki diagnozowania: wywiad, obserwacja, skala, analiza dokumentów, ankieta. Wykorzystanie podstawowych metod i technik diagnozy pedagogicznej w profilaktyce i resocjalizacji. 5. Praktyczne i interpersonalne kompetencje w diagnozowaniu. 6. Konstruowanie opinii pedagogicznych. 7. Etyczne kwestie procesu diagnozowania.

36.	Metodyka resocjalizacji w środowisku otwartym	1. Teoretyczne podstawy pracy resocjalizacyjnej w środowisku otwartym Charakterystyka metodyki wychowania resocjalizującego w środowisku otwartym jako dyscypliny pedagogicznej. Podstawowe pojęcia wychowania resocjalizującego. 2. Krytyka resocjalizacji w warunkach izolacji. 3. Współczesne tendencje i kierunki w pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi w środowisku otwartym. 4. Pozazakładowe formy oddziaływania resocjalizacyjnego na nieletnich. 5. Kuratela sądowa jako alternatywa resocjalizacji instytucjonalnej. 6. Rola, cele i zadania kurateli sądowej jako środka ochrony i zapobiegania niedostosowaniu społecznemu. 7. Podstawowe zasady i etapy pracy kuratora sądowego. 8. Rola kuratora dla nieletnich w postępowaniu sądowym. 9. Współpraca kuratora sądowego z instytucjami i organizacjami społecznymi. 10. Kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą. 11. Kontrola i przymus a podmiotowość podopiecznego w nadzorze kuratorskim. 12. Metody, techniki, procedury pracy kuratora sądowego. 13. Praktyczne stosowanie zasad wychowania resocjalizującego w pracy kuratora sądowego. 14. Diagnozowanie sytuacji wyjściowej podopiecznego, opracowanie i realizacja projektu resocjalizacji. 15. Konsultacja rodzinna jako środek stymulujący resocjalizację. 16. Ograniczenia w pracy kuratora sądowego.
37.	Profilaktyka niedostosowania	1. Pojęcie niedostosowania społecznego, zaburzenia w zachowaniu, syndromu zachowań problemowych, profilaktyki. 2. Teorie zachowań problemowych. 3. Wczesne objawy niedostosowania społecznego. 4. Poziomy i strategie profilaktyki. 5. Cechy dobrego programu profilaktycznego. 6. Konstruowanie programów i projektów profilaktycznych. 7. Profilaktyka w pracy pedagoga szkolnego i kuratora sądowego. 7. Przykłady dobrej praktyki w zakresie profilaktyki przemocy, uzależnień, niepowodzeń szkolnych, przestępczości. 8. Patologia działania instytucji i rodziny jako źródło niedostosowania. 9. Readaptacja społeczna wychowanków instytucji resocjalizacyjnych. 10. Możliwości zapobiegania powrotności do przestępstwa.
38.	Praca korekcyjna z dzieckiem z zaburzeniami w zachowaniu	1. Definicje, klasyfikacje i objawy zaburzeń zachowania u dzieci i młodzieży według ICD10 oraz DSM V. 2. Przyczyny zaburzeń zachowania u dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn środowiskowych. 3. Gniew i agresja w okresie niemowlęcym, ponimowlęcym i przedszkolnym oraz sposoby korygowania zachowań dzieci i rodziców w ujęciu Thomasa. B. Brazeltona. 4. Zachowania problemowe u dzieci w młodszy wieku szkolnym - charakterystyka, objawy, przyczyny, sposoby kompensowania i korekcja ze szczególnym uwzględnieniem technik behawioralnych proponowanych przez M. Zielińską. 5. Charakterystyka zespołu nadpobudliwości psychoruchowej oraz pomoc uczniom w domu i w szkole. Przykładowe scenariusze zajęć proponowane przez V.Florkiewicz. 6. Model rozwiązywania problemów dzieci impulsywnych poprzez współdziałanie. 7. Ukierunkowane na jednostkę i grupę strategie redukcji agresji wśród młodzieży. 8. Strategie zwalczania zastraszania w szkole i szkolnej przemocy. 9. Wagary jako objaw zaburzeń w zachowaniu- charakterystyka , sposoby pomagania uczniom nauczycielom. 10. Dzieci zahamowane i nieśmiałe - charakterystyczne problemy, przyczyny, sposoby pomagania, sugestie wychowawcze. 11. Socjoterapia w pracy z wychowankiem z zaburzeniami zachowania- propozycja J. Jagieły. 12. Wspieranie rodziców i nauczycieli dzieci z zaburzeniami zachowania w ujęciu A. Kołakowskiego. 13. Rozwiązywanie konfliktów między uczniami w pracy pedagoga – propozycja Covan , Palomares i Schelling. 14.Trening umiejętności społecznych jako metoda terapeutyczna dla młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. 15.Trening umiejętności dla dzieci z zachowaniami problemowymi oraz ich rodziców - własny projekt działań wychowawczych.
39.	Pedagogika penitencjarna	1. Przedmiot zainteresowań pedagogiki penitencjarnej. 2. Organizacja współczesnego systemu więziennictwa w Polsce (typy zakładów karnych, systemy odbywania kary pozbawienia wolności ze szczególnym uwzględnieniem pedagogicznych walorów systemu programowej resocjalizacji; charakterystyka populacji więźniów, prawa i obowiązki więźniów). 3. Psychospołeczne konsekwencje izolacji

		<p>więziennej zjawisko derywacji potrzeb, przeciążenie i utrudnienia, zakład karny jako instytucji konfliktogenne – uwarunkowania – konsekwencje. 4. Zjawisko podkultury więziennej w kontekście barier resocjalizacji penitencjarnej. Teorie podkultury więziennej (teoria importacji, deprowacji potrzeb). Podział i charakterystyka nieformalnych grup w zakładzie karnym. 5. Funkcjonariusze więzienni, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki pracy kadry psychologiczno – pedagogicznej. „Osobowość” wychowawcy penitencjarnej. 6. Wychowanie resocjalizujące a penitencjarystyka (metodyka oddziaływania resocjalizującego w świetle kodeksu karnego wykonawczego; metody i środki oddziaływania na więźniów). 7. Kategorie klasyfikacyjne i różnicowanie osobowości skazanych, jako wyznaczniki celów i programów resocjalizacji. 8. Specyfika resocjalizacji penitencjarnej więźniów młodocianych. 9. Uwarunkowania skuteczności oddziaływań psychokorekcyjnych na terenie zakładu karnego na przykładzie programu Prison Smart. 10. Oddziaływanie resocjalizacyjne wobec alkoholików. Program AA w warunkach izolacji więziennej. 11. Wybrane zagadnienia pomocy postpenitencjarnej w Polsce i na świecie.</p>
40.	Podstawy organizacji i zarządzania placówkami edukacyjnymi	<p>1. Zarządzanie (istota, pojęcie, przedmiot nauki o zarządzaniu). 2. Podstawowe funkcje procesu zarządzania. 3. Podstawowe zasady nowoczesnego zarządzania. 4. Najnowsze tendencje, kierunki zarządzania oświatą. 5. Przeszkody w kierowaniu (związane z: kwalifikacjami kierowników, postawami kierowników, czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi szkoły, przeszkody w kierowaniu według M.Fullana). 6. Pojęcie stylu kierowania. Czynniki wyznaczające styl kierowania. Typologie stylów kierowania (R.Lippita i R.K.White`a, R. Likerta, R.R.Blake`a i J.S.Montona, W.J.Reddina). 7. Ewolucyjna teoria przywództwa (teoria dojrzałości podwładnych) P.Hersey`a i K.H.Blancharda. 8. Pożądane cechy współczesnego dyrektora placówki edukacyjnej. 9. Zadania, role i funkcje kierownicze dyrektora współczesnej placówki edukacyjnej. 10. Kompetencje kierownicze. Podstawowe funkcje i umiejętności kierownicze menadżera oświaty.</p>
41.	Terapia pedagogiczna	<p>1. Dydaktyka specjalna a terapia pedagogiczna. Podstawy dydaktyki specjalnej – pojęcia, zasady, metody ortodydaktyki. Pojęcie terapii pedagogicznej. Korekcja i kompensacja jako podstawowe formy działań terapeutycznych. 2. ADHD – istota, typy, objawy i ich dynamika, diagnoza w tym różnicowanie z innymi zaburzeniami, wyjaśnienia etiologiczne, sprawdzone metody w terapii i edukacji. 3. Trudności z czytaniem i pisanem – istota, typy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 4. Trudności w uczeniu się matematyki – istota, formy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 5. Resocjalizacyjne funkcje nauczania. Oczekiwania uczniów niedostosowanych wobec systemu dydaktycznego a metody nauczania. Potrzeby i zasady terapii pedagogicznej w populacji niedostosowanych.</p>
42.	Praktyka pedagogiczna	<p>1. W ramach praktyk studenci zapoznają się z funkcjonowaniem różnych placówek o profilu resocjalizacyjnym. Każdy student zobowiązany jest do odbycia praktyki z instytucji karnej (Zakład Karny lub Areszt Sledczy), poprawczej (Zakład Poprawczy, Schronisko dla Nieletnich, MOAS) oraz wychowawczej (ośrodek socjoterapii, sąd – przy kuratorze, szkoła – przy pedagogu szkolnym). Po 50 godzin na każdy rodzaj placówki. 2. Szczegółowy program i zasady zaliczenia praktyki określa stosowna instrukcja, według poniższych reguł ogólnych. 3. Praktyka obejmuje (1) hospitowanie i asystowanie w pracy personelu zakładowego oraz projektowanie i realizowanie pod nadzorem personelu działań własnych zgodnych w programem obowiązującym w placówce; (2) zapoznanie się z dokumentacją pracy w placówce (regulaminy, programy wychowawcze zarówno adresowane do grupy jak i jednostki); (3) przygotowanie zestawu konspektów zajęć lub innych projektów edukacyjnych wraz z teoretycznym uzasadnieniem projektowanych działań i analizą sposobu realizacji; (4) przygotowanie analiz indywidualnych przypadków w oparciu o dokumentację oraz własne działania diagnostyczne (wywiady, rozmowy itp.); (5) przygotowanie przez</p>

		studenta pisemnego raportu z praktyki zawierającego: (a) sprawozdanie z jej przebiegu, (b) uwagi na temat pozytywnych i negatywnych aspektów całości realizowanej praktyki, (c) osiągniętych sukcesów, napotkanych trudności, (d) wszelkie inne spostrzeżenia i uwagi związane z praktyką, (e) wnioski końcowe.
43.	Seminarium licencjackie	1. Kwerenda biblioteczna i sposoby gromadzenia informacji naukowej. 2. Etyczno-prawne aspekty działań badawczych i pisarskich. 3. Standardy edytorskie obowiązujące przy pisaniu pracy licencjackiej. 4. Teoretyczne podstawy projektowania oddziaływań resocjalizacyjnych i prewencyjnych. 5. Diagnoza jako podstawa projektowania i ewaluacji działań. 6. Struktura projektu edukacyjnego – uzasadnienie wyboru celów, określenie strategii i metod, określenie zadań operacyjnych i dobór adekwatnych sytuacji wychowawczych, opis procedury ewaluacji wyników programu. 7. Prezentacje etapowych efektów pracy studenta: analizy piśmiennictwa, konstrukcji procedur diagnostycznych i projektowania oddziaływań.

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 113

Dla absolwentów studiów licencjackich kierunków pedagogicznych i nauczycielskich

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Teoria i praktyka pedagogiczna w XIX i I połowie XX wieku	I. Szkolnictwo europejskie na przełomie XVIII i XIX wieku. 1. Wpływ Rewolucji Francuskiej na powstanie liberalnego systemu szkolnego w XIX wieku. 2. Filantropizm, Neohumanizm. 3. Przedstawiciele europejskiej pedagogiki: J.H.Pestalozzi – teoria nauczania początkowego; J.F.Herbert – pedagogika filozoficzna, szkoła tradycyjna; F.Fröbel – teoria wychowania przedszkolnego; A.W.Dистерweg – pedagogika społeczna i „nauczycielska”. II. Główne problemy szkolnictwa polskiego pod zaborami. 1. Zabór rosyjski: szkolnictwo polskie w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim; reforma szkolna A.Wielopolskiego; oświata i szkolnictwo po Powstaniu Styczniowym; Rewolucja 1905 i jej wpływ na powstanie polskiego szkolnictwa prywatnego; myśl pedagogiczna J.W.Dawida. 2. Zabór pruski: szkolnictwo i oświata w Wielkim Księstwie Poznańskim; germanizacja szkolnictwa; ideologia „Kulturkampf” i jej skutki dla oświaty polskiej; strajki szkolne. 3. Zabór austriacki: germanizacja szkolnictwa; szkolnictwo w Rzeczypospolitej Krakowskiej; autonomia szkolna Galicji; działalność Rady Szkolnej Krajowej. III. Szkolnictwo i oświata w Drugiej Rzeczypospolitej. 1. Kierunki polityki oświatowej MWRIOP – program oświatowy K.Praussa. 2. Sejm Nauczycielski i jego rola w kształtowaniu oświaty. 3. Podstawowe akty prawne dotyczące oświaty. 4. Organizacja polskiego szkolnictwa w latach 1918-1932. Szkolnictwo mniejszości narodowych. 5. Reforma szkolna z 11 marca 1932 roku. 6. Szkolnictwo wyższe. 7. Rozwój pedagogiki opiekuńczej i specjalnej. 8. Polska myśl pedagogiczna okresu międzywojennego: teoria wychowania narodowego (S.Prus-Szczepanowski, L.Zarzecki); teoria wychowania państwowego (S.Czerwiński, K.Sośnicki); pedagogika kultury – Z.Mysłakowski, S.Hessen; pedagogika społeczna – H.Radlińska; szkoła pracy H.Rowida; poglądy pedagogiczne: M.Grzegorzewskiej, J.Korczaka. IV. Nowe kierunki w pedagogice początku XX wieku; poglądy pedagogiczne: E.Key, M.Monterssori, J.Deweya, R.Steiner.
2.	Kierunki i prądy współczesnej pedagogiki	1. pedagogika a liberalna demokracja i społeczeństwo późnej nowoczesności; 2. ideologie a kierunki i prądy we współczesnej pedagogice i ich wielowymiarowy wpływ na praktykę edukacyjną, główne cechy ideologii liberalizmu, konserwatyzmu, ideologii lewicowych, inne ideologie społeczno-polityczne, wpływ liberalizmu na edukację, konserwatyzm a oświata, teoria krytyczna a edukacja; 3. „tradycyjne” wychowanie, alternatywy w edukacji, pluralizm kierunków i prądów, podstawy pedagogiki porównawczej; 4. rodzaje teorii naukowych, integracja wiedzy wytworzonej w teoriach naukowych i kierunkach pedagogiki, pojęcia kierunku, nurtu i prądu pedagogicznego, edukacji alternatywnej, pedagogii; 5. pedagogika pozytywizmu, pedagogika kultury, religii, personalizmu, egzystencjalna, dialogu, niedyrektywna; 6. nurty krytyczne – pedagogika krytyczna (radikalna), emancypacyjna (radikalnego humanizmu), antyautorytarna, globalna;

		7. pedagogika negatywna (antypedagogika), biała pedagogika, humanistyczna, serca; 8. pedagogika miejsca, pedagogika feministyczna, gender, edukacja do demokracji; 9. pedagogika międzykulturowa, Gestalt, ekologiczna, pragmatyzmu oraz neopragmatyzmu, postmodernizmu (postsrukuralistyczna), samowychowanie.
3.	Wybrane zagadnienia współczesnej psychologii społecznej	1. Wprowadzenie do psychologii społecznej, Podstawowe pojęcia psychologii społecznej. Motywy społeczne. Elementy historii psychologii społecznej. 2. Wiedza i sądy o świecie społecznym Struktura i funkcjonowanie wiedzy o świecie społecznym. Heurystyki formułowania sądów o świecie społecznym. 3. Stereotypizowanie innych ludzi Pojęcie stereotypu. Stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja. Treść, źródła i konsekwencje stereotypów. 4. Spostrzeganie innych ludzi Etapy procesu spostrzegania. Proces oceniania siebie i innych ludzi. Deformacje procesu oceniania. Proces atrybucji. Deformacje procesu atrybucji. 5. Ja: organizacja i funkcjonowanie samowiedzy Treści zawarte w Ja. Autoprezentacja. Samoocena. 6. Postawy i zmiana postaw Struktura i własności postaw. Dysonans poznawczy. 7. Autorytet Klasyczne badanie Stanleya Miligrama. Autorytet jako przedmiot badania wpływu społecznego. 8. Determinanty zachowania Czynniki sytuacyjne i dyspozycyjne. Konsekwencje interakcji czynników sytuacyjnych i dyspozycyjnych.
4.	Metodologia badań społecznych	I. Metodologia jako nauka opisowa i normatywna. Podstawowa terminologia. Paradygmatyczna koncepcja rozwoju nauki. Budowa i funkcje teorii naukowych. Wybrane stanowiska teoretyczne w naukach społecznych i ich rozwiązania metodologiczne. II. Proces badawczy w badaniach nad edukacją. Struktura koncepcji badawczej. Formułowanie problematyki badawczej. Dobór metod i technik badawczych. Dobór próby badawczej. Konstruowanie narzędzi badawczych. Realizacja badań. Prezentacja, analiza i interpretacja wyników badań. III. Podstawowe orientacje metodologiczne w badaniach nad edukacją. Ilościowe i jakościowe orientacje w badaniach nad edukacją. Idea komplementarności badań i koncepcja triangulacji metodologicznej. Pozycja i rola badacza w badaniach ilościowych i jakościowych. IV. Etyka w badaniach nad edukacją. Moralne problemy pedagoga w roli badacza. Badacz jako refleksyjny i zaangażowany praktyk. Przykłady problemów etycznych w badaniach pedagogicznych.
5.	Wybrane zagadnienia antropologii kultury	1. Charakterystyka dyscypliny na tle innych nauk humanistycznych. 2. Kształtowanie się refleksji antropologicznej (kierunki, tradycje narodowe, metody). 3. Wybrane sposoby definiowania „kultury” (znaczenie wartości, wzorów kulturowych, symboli, zachowań, itp.). 4. Relacja: natura – kultura. 5. Relacja „swój – obcy” (źródła stereotypów i barier w komunikacji międzykulturowej). 6. Struktura społeczna (ze szczególnym uwzględnieniem systemów pokrewieństwa, grup wiekowych oraz kulturowej konstrukcji płci). 7. Relacja: język a kultura (skala zróżnicowania językowego, relacje tożsamościowe, status języków mniejszościowych i dialektów). 8. Różnorodność kulturowa świata (kultury pierwotne, ludowe, regionalne; znaczenie religii; źródła potencjalnych konfliktów; problem ochrony dziedzictwa). 9. Relacja: etniczność – migracje – tożsamość. 10. Procesy globalizacji i integracji europejskiej. 11. Społeczne walory antropologii kulturowej.
6.	Metody i techniki badań społecznych	1. Sondaż diagnostyczny, ankieta i wywiad ustrukturyzowany. 2. Socjometria i quazieksperyment pedagogiczny. 3. Obserwacja nieuczestnicząca, bezpośrednia, uczestnicząca i shadowing. 4. Wywiad jako metoda i technika badawcza: metoda dialogowa – rozmowa; wywiady: swobodny, pogłębiony, etnograficzny, z fotografią, focusowy, biograficzno-narracyjny, ekspercki. 5. Analiza dokumentów: ilościowa i jakościowa analiza treści wobec werbalnych i (audio)wizualnych materiałów badawczych. 6. Strategie badawcze z użyciem fotografii. 7. Badanie w działaniu w praktyce pedagogicznej. 8. Etnografia edukacyjna.

7.	Seminarium magisterskie	1. Projektowanie badania. 2. Badania ilościowe i jakościowe. 3. Metody doboru próbki. 4. Metody zbierania danych w badaniach ilościowych. 5. Metody zbierania danych w badaniach jakościowych. 6. Metody analizy danych. 7. Struktura pracy (kompozycja, przypisy, bibliografia).
Specjalność: Animacja społeczno-kulturalna		
8.	Socjologiczne problemy małych grup społecznych	1. Teorie mikrosocjologiczne. 2. Definicja grupy i specyfika pracy z grupą. 3. Typologie grup. 4. Komunikacja interpersonalna. 5. Budowanie zespołu i role zespołowe. 6. Podstawy teorii gier w planowaniu pracy małej grupy społecznej. 7. Układ statusów władzy. 8. Specyfika procesu grupowego: dynamika procesu grupowego, struktura grupy, zjawiska zachodzące w grupie. 9. Statusy i cele. 10. Planowanie pracy z grupą.
9.	Podstawy zarządzania organizacjami	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Istota procesu zarządzania. 3. Składowe procesy zarządzania. 4. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 5. Projektowanie i zmienianie organizacji. 6. Style kierowania. 7. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 8. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji kierowniczych. 9. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 10. Istota i etapy procesu kontroli. 11. Podstawy zarządzania strategicznego. 12. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
10.	Wprowadzenie do wiedzy o kulturze popularnej	1. Kultura masowa a kultura popularna. 2. Krytyka kultury masowej. 3. Audiowizualność kultury współczesnej a kultura popularna. 4. Mit i kultura popularna. 5. Postmodernizm i kultura popularna. 6. Studia kulturowe i kultura popularna. 7. Kultura popularna i pedagogika. 8. Telewizja, teksty i odbiorcy. 9. Przestrzeń kulturowa i miasto jako miejsce. 10. Wybrane aspekty muzyki popularnej. 11. Literatura popularna, Gazety i czasopisma. 12. Młodość, styl i opór. 13. Ikony popkultury. 14. Konsumpcja jako zjawisko życia codziennego. 15. Przedmioty kultowe - kult przedmiotów. 16. Podróżowanie vs turystyka masowa.
11.	Podstawy animacji społeczno-kulturalnej	1. Koncepcje animacji społeczno-kulturalnej od lat dziewięćdziesiątych XX w. do chwili obecnej. 2. Porównanie definicji ze wskazaniem przesuwania akcentów z animatora jako lidera do animacji otwartej - negocjowanej i prowadzonej zespołowo. 3. Analiza potencjału twórczego jednostki a grupy. 4. Sposoby wyzwiania aktywności i kreatywności jako procesu animacyjnego. 5. Analiza wybranych projektów animacyjnych – krytyka, refleksja, ewaluacja. 5. Animowanie jako uczenie się. 6. Metody działań animacyjnych małych grup społecznych (konstruowanie projektów).
12.	Warsztaty teatralne	1. Tworzywa teatralne. 2. Środki wyrazu w teatrze. 3. Kompozycja przedstawienia. 4. Adaptacja tekstu na potrzeby przedstawienia amatorskiego. 5. Podstawowe zasady poruszania się na scenie i wymowy scenicznej.
13.	Praca środowiskowa w społecznościach zróżnicowanych kulturowo	1. Podstawowe zagadnienia dotyczące migracji i różnorodności, problemy związane z separacją, asymilacją, adaptacją, integracją, marginalizacją. 2. Charakterystyka i specyfika wybranych grup mniejszości i grup cudzoziemców mieszkających w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem mniejszości romskiej). 3. Elementy diagnozy środowisk międzykulturowych. 4. Podstawy prawne dotyczące pobytu cudzoziemców na terytorium RP. 5. Podstawy edukacji międzykulturowej i antydyskryminacyjnej. 6. Wybrane metody pracy animacyjnej i edukacyjnej w środowiskach wielokulturowych i mniejszościowych, z uwzględnieniem działań na rzecz integracji pokoleń. 7. Film, muzyka, teatr, fotografia w pracy środowiskowej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo. 8. Charakterystyka i specyfika wydarzeń kulturalnych (lokalnych, międzynarodowych) m.in. festiwale, projekty. 9. Animacja/edukacja Polonii. 10. Przykłady dobrych praktyk

		pracy środowiskowej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo (programy, inicjatywy) – podejście krytyczne; Innowacyjne rozwiązania w pracy animacyjnej i edukacyjnej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo – podejście krytyczne.
14.	Wprowadzenie do wiedzy o filmie	I. Zagadnienia z estetyki filmu fabularnego: 1. Film jako sztuka narracyjna. 2. Styl zerowy w filmie. 3. Historyczna ewolucja form montażowych. 4. Montaż filmowy – próba definicji i podziału. 5. Montaż obrazu i montaż dźwięku. 6. Interpunkcja filmowa. Rodzaje i łączenie sekwencji. 7. Narracja filmowa. 8. Czas i przestrzeń w filmie. 9. Muzyka w filmie. 10. Film autorski i kino gatunku. II. Zagadnienia z historii filmu: 1. Prymitywy braci Lumiere. 2. Georges Melies – twórca filmu fabularnego. 3. Film dell'art. Wielkie lata filmu niemego. 4. Pierwsze lata filmu dźwiękowego. 5. Film w czasie II wojny światowej. 6. Neorealizm. 7. „Nowa fala”. 8. Angielskie kino „młodych gniewnych”. 9. Film polski w perspektywie historycznej. 10. Współczesne kino światowe.
15.	Społeczno-kulturowe aspekty muzyki popularnej	1. Muzyka popularna jako element kultury, nośnik znaczeń i wartości, wehikuł ideologiczny. 2. Muzyka popularna jako fenomen kultury masowej. 3. Wybrane nurty muzyki popularnej II połowy XX wieku: rock and roll, hard rock, rock psychodeliczny, rock progresywny, punk rock, heavy metal, grunge, jazz, disco, techno, rap. 4. Rockandrollowa rewolucja. 5. Kultura hip-hopowa. 6. Metodologia badań muzyki popularnej. 7. Spektakl muzyczny: koncert jako wydarzenie społeczno-kulturowe. 8. Muzyka analogowa a cyfrowa, loudness war. Jakość odtwarzanego dźwięku a odbiór muzyki. II: 1. Muzyka popularna, teksty i odbiorcy. 2. Ideologia w tekstach i postawach artystycznych. 3. Muzyka popularna – subkultury – ruchy społeczne. 4. Muzyka popularna – bunt – opór – niezależność. 5. Uczestnictwo w kulturze muzycznej a konsumpcja muzyki. 6. Teledyski muzyczne jako nośniki znaczeń i wartości. 7. Muzyka popularna jako źródło i fundament kształtowania się tożsamości człowieka. -Spór o wartości edukacyjne muzyki popularnej. 8. Artyści ideologicznie zaangażowani – biogramy twórców i działalności zespołów.
16.	Podstawy prawne działalności społeczno-kulturowej	1. Działalność społeczno-kulturowa w Polsce. 2. Placówki kultury i podstawy prawne ich funkcjonowania. 3. Wymogi formalne prowadzenia działalności animacyjnej. 4. Organizacja imprez masowych w Polsce. 5. Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego.
17.	Analiza tekstów kulturowych	1. Perspektywy analityczne wobec tekstu. 2. Kultura popularna jako tekst kulturowy. 3. Fotografia dokumentarna w perspektywie analitycznej. 4. Telewizyjny program informacyjny w perspektywie dyskursywnej. 5. Prasa codzienna w perspektywie strukturalistycznej. 6. Serial jako współczesny tekst kulturowy. 7. Edukacyjny potencjał filmu – ujęcie hermeneutyczne.
18.	Metody i techniki animacji społeczno-kulturalnej	1. Zdefiniowanie dynamiki pojęcia animacji społecznej. 2. Przedstawienie roli animatora działań społecznych w świetle różnych paradygmatów – krytyczna analiza celów animacji i kreowanie potrzeb społecznych w tym zakresie. 3. Zaznajomienie studentów z wybranymi metodami i technikami animacji społecznej wraz z przykładami dobrych praktyk. 4. Projektowanie działań z zakresu animacji społecznej: diagnoza potrzeb społecznych, wybór grupy docelowej, ustalenie celów i rezultatów działania, opracowanie działań, dobór metod i technik animacji do wybranej grupy odbiorców – realizacja projektu – zespołowa ewaluacja działań.
19.	Diagnozowanie potrzeb społeczno-kulturalnych	1. Typy badań diagnostycznych i obszary diagnozowanych potrzeb. 2. Wywiad, obserwacja i analiza dokumentów jako metody/techniki diagnozy. 3. Przykłady badań diagnostycznych w animacji społeczno-kulturowej. 4. Etnografia edukacyjna jako opisowa metoda diagnozowania potrzeb edukacyjnych. 5. Badanie w działaniu jako partycypacyjna metoda diagnozowania potrzeb i podejmowania aktywności animacyjnej. 5. Projektowanie, przeprowadzenie i ewaluacja badania diagnostycznego.

20.	Zarządzanie projektami animacyjnymi	1. Elementarne ujęcie wniosku i projektu animacyjnego. Cykl życia projektu. Projekt a wniosek. 2. Istota diagnozy potrzeb, problemów, przyczyn i skutków. 3. Analiza źródeł pierwotnych i wtórnych projektu animacyjnego. 4. Konstruowanie celów ogólnych i szczegółowych w projekcie animacyjnym. 5. Charakterystyka opisu grup odbiorców projektu animacyjnego. 6. Charakterystyka opisu zadań w projekcie animacyjnym. 7. Wskaźniki pomiaru działań projektowych - specyfika opisu rezultatów i produktów w projekcie animacyjnym. 8. Diagram Gantta – wykres harmonogramu zadań w projekcie. 9. Charakterystyka budżetu w projekcie animacyjnym – szczegółowy opis kategorii wydatków. 10. Zarządzanie kadrami w projekcie animacyjnym – kluczowe kompetencje i struktura kadry. 11. Zarządzanie potencjałem i zasobami w projekcie animacyjnym. 12. Budowanie partnerstwa projektowego elementem skutecznej współpracy lokalnej. 13. Wyzwalanie kreatywności - czynnik rozwoju w procesie animacyjnym. 14. Analiza projektów animacyjnych – krytyka, rekomendacje, ryzyko, wartość dodana, monitoring i ewaluacja. 15. Metody działań animacyjnych - małych grup społecznych (konstruowanie projektów). 16. Uwarunkowania trwałości projektów animacyjnych w kontekście działań dla społeczności lokalnej. 17. Rodzaje źródeł finansowania działań społecznych.
21.	Fotografia w działaniach animacyjnych	1. Historia fotografii: wybrani twórcy i nurty w fotografii. 2. Fotografia w animacji społeczno-kulturowej – przykłady projektów. 3. Fotoreportaż jako forma narracji o mikroświatach dorosłych. 4. Fotografia w działaniu jako metoda wspierająca aktywność animacyjną. 5. „Żywe obrazy” i „refotografie” – warsztaty poświęcone fotografii. 6. Przygotowanie projektu animacyjnego z wykorzystaniem fotografii.
22.	Film w działaniach edukacyjnych	1. Film jako odbicie problemów społecznych. 2. Sztuka filmowa jako przestrzeń socjalizacyjna i edukacyjna. 3. Uczestnictwo w kulturze filmowej jako proces uczenia się. 4. Pedagogiczne strategie wykorzystania filmu w działaniach edukacyjnych. 5. Edukacja przez film jako forma edukacji przez sztukę. 6. Edukacyjny wymiar narracji filmowej.
23.	Animacja społeczności wirtualnych	1. Społeczności wirtualne oraz ich dynamika. 2. Crowdsourcing. 3. Wykorzystanie edukacyjne blogo- i vlogosfery. 4. Typy użytkowników Internetu. 5. Tożsamość wirtualna. 6. Socjotechnika w Internecie. 7. Tworzenie i wykorzystanie źródeł open source. 8. Wirtualne społeczności uczące się. 9. Pozycjonowanie treści i skuteczność wirtualnych projektów.
24.	Wspieranie rozwoju liderów	1. Istota przywództwa. 2. Kompetencje lidera społeczności. 3. Etapy i formy rozwoju kompetencji. 4. Inspirowanie i motywowanie jako kluczowe kompetencje liderów. 5. Kompetencje w zakresie planowania, podejmowania decyzji i organizowania działań. 6. Kompetencje komunikacyjne liderów (aktywne słuchanie, prowadzenie dyskusji). 7. Coaching i mentoring w rozwoju liderów.
25.	Praktyka pedagogiczna	1. Zapoznanie się ze strukturą i organizacją pracy w wybranej placówce/firmie (poznanie dokumentacji placówki: regulaminy, statut, akty normatywne regulujące pracę w placówce itp.). 2. Zapoznanie się z infrastrukturą placówki/firmy, jej lokalizacją. 3. Poznanie specyfiki pracy w wybranej placówce/firmie: zakres jej działania, rodzaje zajęć, metody i formy pracy. 4. Zebranie informacji dot. płci, wieku, wykształcenia i kompetencji osób pracujących w placówce/firmie. 5. Zebranie informacji dot. charakterystyki klientów placówki/firmy (wychowanków, pacjentów, słuchaczy etc.). 6. Omówienie podstaw etyki zawodowej w miejscu pracy. 7. Obserwacja działań podejmowanych w placówce oraz obserwacja osób tam przebywających (w różnych formach ich aktywności). 8. Rozmowa z osobami pracującymi w danej placówce/firmie na temat trudności i satysfakcji związanych z wykonywaną pracą. 9. Udział w naradach, spotkaniach, zebraniach oraz innych formach aktywności podejmowanych przez pracowników placówki. 10. Samodzielna realizacja zajęć wpisanych w obowiązki praktykanta (w tym samodzielna realizacja określonych

		zadań wskazanych i omówionych przez opiekuna praktyki z ramienia instytucji). 11. Nabywanie umiejętności związanych z pracą w danej placówce/firmie poprzez omawianie wszystkich wykonywanych czynności przez praktykanta z opiekunem praktyki z ramienia instytucji. 12. Ewaluacja praktyki pedagogicznej z opiekunem praktyki z ramienia instytucji oraz opiekunem z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego.
Specjalność: Poradnictwo i pomoc psychopedagogiczna		
8.	Psychopatologia rozwoju	1. Wprowadzenie: wyjaśnienie pojęć: psychopatologia rozwoju, zaburzenia zachowania, zaburzenia psychiczne, zaburzenia rozwoju, norma (rodzaje norm). 2. Systemy klasyfikacji zaburzeń ICD 10 i DSM IV. 3. Dziecko jest osobą – założenia do pracy z dzieckiem i młodzieżą w kontekście zaburzeń. 4. Jakość pierwszych więzi społecznych (wzorce przywiązania) a regulacja emocji, kompetencje społeczne i poznawcze oraz rozwój osobowości u dzieci i młodzieży. Zaburzenia więzi w ujęciu ICD 10. 5. Czynniki ryzyka zaburzeń i czynniki ochronne. 6. Zaburzenia zachowania i zaburzenia emocjonalne u dzieci i młodzieży w kontekście uwarunkowań rodzinnych. Wybrane modele związków pomiędzy zaburzeniami w zachowaniu, zaburzeniami psychosomatycznymi i zaburzeniami odżywiania (jadłowstręt psychiczny) a strukturą rodziny i wzorcami relacji rodzinnych. 7. Wybrane zagadnienia terapii dzieci i młodzieży. Terapia indywidualna i systemowa. 8. Potencjalne czynniki zakłócające rozwój (biologiczne, psychospołeczne, indywidualny przebieg zmian rozwojowych), różnice pomiędzy nietypowością a psychopatologią rozwoju. 9. Cykl życia i zadania rodziny. Znaczenie obecności dziecka i zaburzeń jego rozwoju dla funkcjonowania systemu rodzinnego. Specyfika kontaktu i znaczenie systemowej pracy z rodziną w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka. 10. Najczęstsze zaburzenia rozwoju psychicznego spowodowane chorobą somatyczną. 11. Niepełnosprawność intelektualna: etiologia, postacie, szczególne potrzeby i sposoby wspierania rozwoju i terapii w poszczególnych okresach. 12. Autyzm wczesnodziecięcy - całościowe zaburzenie rozwoju. Zespół Aspergera, Retta, Hellera. Klasyfikacja DSM – IV i ICD – 10. Symptomy, mechanizm powstawania zaburzenia, rozwojowy kontekst kształtowania się zaburzenia, kontekst rodzinny. Terapia zaburzeń autystycznych. 13. Zaburzenia okresu przedszkolnego i szkolnego: zaburzenia lękowe, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi, zaburzenia wydalania, zaburzenia procesu uczenia się. 14. Zagrożenia rozwoju w okresie dorastania. Wybrane problemy dojrzewania i dorastania. Kryzys adolescencyjny. Rodzina a dojrzewanie i dorastanie. Wybrane zaburzenia związane z okresem adolescencji: zaburzenia odżywiania, zaburzenia zachowania (opozycyjno – buntownicze), zaburzenia nastroju – depresja i próby samobójcze.
9.	Teoretyczne podstawy pomocy psychopedagogicznej i poradnictwa	1. Profesjonalne poradnictwo w kulturze indywidualizmu. 2. Społeczeństwo terapeutyczne. 3. Upowszechnianie świadomości ryzyka w społeczeństwie a oczekiwania wobec poradnictwa. 4. Peryferie i pogranicza poradnictwa instytucjonalnego – poradnictwo medialne, poradnictwo niekonwencjonalne. 5. Budowanie „pracującego przymierza” – etapy rozwoju relacji pomocowej. 6. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu w pracy doradcy. 7. Definiowanie wsparcia, pomocy, poradnictwa i doradztwa. 8. Style pomagania czterech typów doradców nieprofesjonalnych. 9. Definiowanie problemów klientów. 10. Bariery utrudniające zwracanie się o pomoc. 11. „Jak pomagać tym, co stracili nadzieję?” – doradca wobec nierozwiązywalnych problemów klienta. 12. Mity i stereotypy na temat poradnictwa i psychoterapii – dlaczego ludzie boją się chodzić do poradni? 13. Krytyczna refleksja nad trzema koncepcjami poradnictwa. 14. Poszukiwanie teorii wyjaśniającej funkcjonowanie poradnictwa na poziomie makro- i mikrospołecznym. Etyczne pomaganie a „deformacje osobowości” doradcy. 15. Instytucje poradnictwa profesjonalnego w Polsce. 16. Poradownictwo a poradnictwo – wyjaśnienie kluczowych pojęć. 17. Społeczna instytucja

		<p>poradnictwa w refleksji historycznej. 18. Kierunki badań nad poradnictwem – wprowadzenie. 19. Stawianie się doradcą jako przedmiot refleksji osobistej, zawodowej i naukowej. Główne etapy rozwoju badań nad poradnictwem i psychoterapią. 20. Podejście ilościowe i jakościowe w badaniach fenomenów społecznych i doświadczeń indywidualnych. 21. Dyskurs pozytywistyczny w poradownictwie. 22. Dyskurs humanistyczny w poradownictwie. 23. Dyskurs krytyczny w poradownictwie. 24. Dyskurs postmodernistyczny w poradownictwie. 25. Badania nad efektami i nad procesem poradnictwa i psychoterapii.</p>
10.	Teoretyczne podstawy terapii pedagogicznej	<p>1.Diagnoza i terapia psychopedagogiczna- ogólne założenia teoretyczne. 2. Podstawowe zasady pomocy psychopedagogicznej. 3. Uwarunkowania procesu diagnostycznego i terapeutycznego. Kontakt diagnostyczno- terapeutyczny. 4. Podstawowe wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. 5. Różne grupy klientów a rodzaje pomocy psychopedagogicznej. 6. Zdolności i kompetencje wyznaczające profesjonalizm diagnosty. Katalog podstawowych reguł i zasad diagnozy i pomocy psychopedagogicznej. 7. Podstawowe techniki, metody diagnostyczne i terapeutyczne- kontekst psychopedagogiczny. 8. Rozmowa i wywiad, ankieta, kwestionariusz jako podstawowe narzędzie w diagnostyce i pomocy psychopedagogicznej. 9. Diagnoza środowiska wychowawczego rodziny- założenia teoretyczne. 10. Diagnoza wybranych problemów funkcjonowania rodziny. 11. Teorie i koncepcje zakłóceń i zaburzeń w rozwoju. 12. Sytuacja szkolna jako przedmiot pomocy psychopedagogicznej. 13. Osiągnięcia i niepowodzenia szkolne. 14. Model psychopedagogiczny diagnozy dysleksji rozwojowej jako podstawy prognozy trudności w uczeniu się.</p>
11.	Podstawy wiedzy o małżeństwie i rodzinie	<p>1.Rodzina dawna i współczesna. 2.Model rodziny tradycyjnej oraz współczesnej. 3.Bliskie związki interpersonalne i miłość. 4. Męskość i kobiecość, współczesna tożsamość płciowa. 5.Miłość – podstawowa relacja i fundament wspólnoty małżeńskiej. Trójkrotnikowa koncepcja miłości. 6.Psychologiczne i społeczne uwarunkowania wyboru współmałżonka. Małżeństwo jako para architektów rodziny. Dojrzałość do małżeństwa. Małżeństwo partnerskie. 7. Przeżywanie uczuć w relacjach małżeńskich oraz rodzinnych. Czynniki wpływające na rozwój więzi intymnej w małżeństwie, 8. Znaczenie seksualności dla jakości związku. 9. Konflikty w małżeństwie. 10.Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego. Rodziny monoparentalne, związki nieformalne, dobrowolna bezdzietność, rodziny rekonstruowane. 11.Wolność, równość, indywidualizm jako cechy budujące współczesną rodzinę. 12.Rodzina jako środowisko wychowawcze. 13.Rola matki i ojca w wychowaniu i rozwoju dziecka. Nowa matka, nowy ojciec – zmiana układu sił we współczesnych rodzinach.</p>
12.	Metody pracy w poradnictwie indywidualnym	<p>1.Pomaganie, wspieranie, doradzanie, instruowanie – różnorodne działania pomocowe. 2. Zachowania wspomagające w procesie doradczym. 3. Charakterystyka relacji pomocy. Strategie budowania związku doradczego. Etapy procesu udzielania porady i praca w związku doradczym wg Brammery. Model kompetentnej pomocy G. Egana. 4. Rozmowa „egzystencjalna” i poradnictwo skoncentrowane na kliencie. 5. Metody i techniki stosowane w poradnictwie dyrektywnym, liberalnym i dialogowym. 6. Emocje i praca z emocjami w relacji pomocowej. Identyfikowanie emocji. Odzwierciedlanie. 7. Znaczenie komunikacji niewerbalnej w sytuacji poradniczej. 8. Negocjacje jako sposób dochodzenia do porozumienia. 9. Opór w poradnictwie i sposoby jego przełamywania.</p>
13.	Poradownictwo	<p>1.Poradownictwo a poradnictwo – wyjaśnienie kluczowych pojęć. 2. Społeczna instytucja poradnictwa w refleksji historycznej. 3. Kierunki badań nad poradnictwem – wprowadzenie. 4. Stawianie się doradcą jako przedmiot refleksji osobistej, zawodowej i naukowej. 5. Główne etapy rozwoju badań nad poradnictwem i psychoterapią. 6. Podejście ilościowe i jakościowe w badaniach fenomenów społecznych i doświadczeń indywidualnych. 7. Dyskurs pozytywistyczny w poradownictwie. 8. Dyskurs humanistyczny w</p>

		poradownictwie. 9. Dyskurs krytyczny w poradownictwie. 10. Dyskurs postmodernistyczny w poradownictwie. 11. Badania nad efektami i nad procesem poradnictwa i psychoterapii.
14.	Poradnictwo edukacyjno-zawodowe i doradztwo karier	1. Doradztwo zawodowe, edukacja kariery, poradnictwo konstruowania kariery – istota i różnice. 2. Konteksty społeczno-gospodarcze i kulturowe. Systemy organizacji pracy a zasadnicze kwestie poradnictwa. Ewolucja modeli poradnictwa zawodowego – od diagnozowania przeciwwskazań do wyboru zawodu do pozytywnego poradnictwa kariery. 3. Teorie wyboru zawodu, uczenia się społecznego, rozwoju zawodowego i przystosowania zawodowego (teorie Parsonsa, Roe, Hollanda, Ginzberga, Supera, Pelletiera, Gottfredson, Krumboltza i in.). 4. Rodzaje kapitałów związanych z karierą. 5. Kariera zawodowa i konstruowanie projektów przyszłości. Zmieniające się modele kariery. 6. Programy edukacyjne planowania kariery a tzw. „terror projektu”. 7. Life Design – nowa koncepcja na nowe czasy - poradnictwo jako pomoc w projektowaniu życia. Poradnictwo narracyjne – M. Savickas, J. Guichard, M.E. Duarte i in. 8. Tranzycje osobiste i zawodowe – koncepcja N. Schlossberg. 9. Modele działalności doradcy zawodu – doradca jako trener, coach, fasilitator. 10. Typy osób szukających porad w zakresie porady zawodowej. 11. Warsztaty biograficzne rozwoju kariery. 12. Poradnictwo zawodowe w programach kształcenia. Poradnictwo zawodowe w strukturach resortu pracy. Placówki poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.
15.	Poradnictwo wychowawcze i rodzinne	1. Potrzeba i rola poradnictwa rodzinnego w życiu małżeńskim i rodzinnym. 2. Rozwój poradnictwa rodzinnego. 3. Typy poradnictwa małżeńskiego i rodzinnego. 4. Zadania poradnictwa. 5. Doradca rodzinny w wybranych koncepcjach teoretycznych i w praktyce społecznej. 6. Kształtowanie umiejętności interpersonalnych niezbędnych w pracy doradcy, cechy i postawy doradcy wspierające rozwój wspomaganego (klienta). 7. Podstawy terapii małżeństw. Istota systemowej terapii rodzin. 8. Trudności młodych ludzi w podejmowaniu decyzji o związku. 9. Praca poradnicza z parą. 10. Małżonkowie w konflikcie. 11. Rozwiązywanie trudności wychowawczych. 12. Rozwód w rodzinie i jego konsekwencje. 13. Edukacja i poradnictwo w zakresie płci. 14. Pomoc rodzinie w przeżywaniu straty i żałoby.
16.	Metody diagnozy i terapii pedagogicznej	1. Metody diagnozy i terapii- ogólne założenia teoretyczne. 2. Uwarunkowania procesu diagnostycznego i terapeutycznego. 3. Triada terapeutyczna. 4. Metody diagnozy pedagogicznej. 5. Metody terapii pedagogicznej. 6. Zdolności i kompetencje wyznaczające profesjonalizm diagnosty. 7. Katalog podstawowych reguł i zasad diagnozy i terapii pedagogiczne. 8. Praca w zespole diagnostyczno-terapeutycznym, planowanie i realizacja diagnozy i terapii
17.	Metody pracy w poradnictwie grupowym	1. Grupa i zespół. Rodzaje grup. Specyfika pracy z grupą. 2. Proces grupowy i praca na procesie. Fazy rozwoju grupy. 3. Różnicowanie w grupie. Role grupowe. Role trenera - doradcy w poszczególnych fazach. 4. Style uczenia się. Efektywna nauka w grupie. Cykl uczenia się przez doświadczenie D. Kolba. 5. Kierowanie grupą a wspieranie grupy – dyrektywne i niedyrektywne style pracy doradcy. 6. Zasady pracy grupowej. 7. Formy pracy - grupy pomocowe, grupy wsparcia, szkolenia, warsztaty, treningi. 8. Diagnozowanie potrzeb rozwojowych. 9. Wykorzystanie reguł społecznego wpływu na innych w poradnictwie (reguła wzajemności, lubienie i sympatia, autorytet, niedostępność, zaangażowanie i konsekwencja, społeczny dowód słuszności). 10. Zasady organizacji poradnictwa grupowego. Planowanie, przygotowanie i prowadzenie warsztatu. 11. Metody i techniki pracy w poradnictwie grupowym. 12. Ewaluacja procesu doradczego w grupie. Ewaluacja szkoleń. 13. Trudni uczestnicy w poradnictwie grupowym i sposoby przełamywania oporu.
18.	Poradnictwo wielokulturowe	1. Zagubienie człowieka we współczesnym świecie i kulturze a wyzwania stojące przed poradnictwem. 2. Kultura – definiowanie pojęć. 3. Wpływ kontekstu społeczno-kulturowego na pojawianie się problemów i na ich rozwiązanie. 4. Poradnictwo wielokulturowe w kontekście innych rodzajów poradnictwa wrażliwego na

		różnorodność. 5. Grupy „innych” klientów a sposoby pomocy w poradnictwie wielokulturowym. 6. Poradnictwo a pochodzenie etniczne i narodowe oraz wyznanie, wiek, orientacja psychoseksualna, stopień sprawności fizycznej, pochodzenie społeczne osób radzących się jako czynniki w relacji poradniczej. 7. Zjawisko szoku kulturowego. 8. Poradnictwo zaangażowane w przeciwdziałanie dyskryminacji. 9. Świadomość kulturowa doradcy.
19.	Etyka zawodu doradcy	1. Pedagog - doradca – tożsamość, zawód i rola społeczna. Kształcenie doradców, status prawny doradcy. Kompetencje zawodowe. Rozwój osobisty i zawodowy. Osobowość doradcy (struktura, potrzeby i poczucie kontroli) a kategoria odpowiedzialności zawodowej i etycznej. 2. Kwestie deontologiczne i aksjologiczne. 3. Poradnictwo między przemocą a pomocą. Granice pomocy – kwestia wolności drugiego człowieka. Problem władzy w poradnictwie. 4. Dobro doradcy i klienta – naruszanie, manipulacja, wprowadzenie w błąd. 5. Udzielanie porady jako Spotkanie. Dialog w poradnictwie. Dialog jako podstawa budowania relacji – dialogiczność układów pomocowych. 6. Tajemnica zawodowa – prawo do milczenia. 7. Etyczne problemy prowadzenia badań naukowych i stosowania testów – poprawność metodologiczna a poprawność etyczna. 8. Wypalenie zawodowe doradcy (koszty związane z pomaganiem, sposoby obrony). 9. Doradca wobec pluralizmu aksjologicznego w świecie ponowoczesnym. 10. Wymagania etyczne a wymagania rynku pracy. Konflikty interesów. 11. Kodeksy etyczne specjalistów od pomagania.
20.	Zarządzanie karierą	1. Modele i teorie kariery. Kariera zawodowa – sukces w zawodzie a rozwój zawodowy. Kariera jako rozwój i nabywanie kompetencji. 2. Orientacje wobec kariery – wartości a cele zawodowe. 3. Zarządzanie karierą na różnych etapach życia. 4. Teoria i polityka zatrudnienia. Rekrutacja i derekrutacja pracowników. Doradztwo personalne i HR. Procedura rekrutacyjna jako droga do pracy - etapy, strategie, techniki. Dokumenty aplikacyjne, portfolio kompetencji i projektów życiowych. Formułowanie rekomendacji i referencji. Assesment Center. Outplacement. 5. Kompetencje - etapy i poziomy ich rozwoju. Metody wspierania rozwoju kompetencji – coaching, mentoring, szkolenia, poradnictwo, grupy Action Learning. 6. Strategie zarządzania własną karierą zawodową. 7. Konstruowanie projektów przyszłości. 8. Teoretyczne i praktyczne zarządzania karierą z perspektywy organizacji - planowanie ścieżek kariery, integracja z innymi programami zarządzania zasobami pracy w organizacji - formalne programy kierowanie karierą pracowników. 9. Kariera w Unii Europejskiej. 10. Zwroty w karierze - tranzyty osobiste i zawodowe a integracja życia zawodowego i osobistego. 11. Work – Life Balance / Work – Life Integration.
21.	Logopedia	1. Wprowadzenie. Problemy terminologiczne i definicyjne. 2. Anatomia i funkcja narządu głosu, fonacji i artykulacji. 3. Determinanty rozwoju mowy egzogenne i endogenne. 4. Mózg a mowa. Prawidłowy rozwój mowy dziecka. 5. Opóźnienie rozwoju mowy (ORM). 6. Dyslalia. 7. Afazja dzieci i dorosłych. 8. Jąkanie. 9. Dyzartria. 10. Choroby neurologiczne i genetyczne a mowa, język i komunikacja. 11. Mowa, język i komunikacja u osób z zaburzeniami słuchu.
22.	Praktyka pedagogiczna	1. Praktyki realizowane są na II studiów w placówkach edukacyjnych i doradczych, które umożliwiają poznanie specyfiki pracy doradczej oraz doskonalenie kompetencji zawodowych. Podstawowe miejsca praktyk to poradnie psychologiczno-pedagogiczne; poradnie małżeńskie i rodzinne; specjalistyczne poradnie zawodowe; Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej; Urząd Pracy; Klub Pracy; Biura Karier; agencje doradztwa personalnego; Szkolne Ośrodki kariery w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych; gabinety pedagoga i psychologa szkolnego w szkołach; nauczyciele Wychowania do życia w rodzinie w szkołach. 2. - Studenci poznają cele i zadania poradni i placówek pomocy, podstawowe przepisy regulujące ich pracę, tok postępowania z klientem (dziećmi, młodzieżą, dorosłymi), podstawowe metody i narzędzia pracy wykorzystywane przez doradców oraz sposób prowadzenia dokumentacji. 3. Praktyka ma zarówno

		<p>charakter hospitacyjny, asystencki oraz zadaniowy - studenci poznają specyfikę pracy różnych instytucji, prowadzą obserwacje uczestniczące i towarzyszą w procesie udzielania porady, terapii psychopedagogicznej, w pracy logopedy, doradcy rodzinnego, doradcy zawodu i doradcy personalnego, jak również biorą udział we wszystkich działaniach podejmowanych przez pracowników danej placówki – samodzielnie przeprowadzają wywiady z dziećmi, rodzicami i nauczycielami, osobami bezrobotnymi, wykonują elementy badań psychopedagogicznych, przeprowadzają diagnozę pedagogiczną, prowadzi zajęcia w zakresie terapii pedagogicznej, poradnictwa zawodowego, rodzinnego i wychowawczego.</p>
Specjalność: Pedagogika opiekuńcza z terapią		
8.	Diagnostyka opiekuńcza	<p>Pojęcie, rodzaje i typy diagnoz w pedagogice opiekuńczo-wychowawczej. Dobór metod i narzędzi diagnostycznych do sygnalizowanej trudności, sytuacji: diagnoza środowiska rówieśniczego (klasa, grupa rówieśnicza), diagnoza sytuacji rodzinnej (struktura rodziny, skrypty rodzinne, działające w rodzinie mechanizmy), diagnoza pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Diagnoza szczegółowa wybranych obszarów: FAS, ADHD, FAE, RAD, PTSD, podejrzenie depresji, podejrzenie lęków społecznych, lęków uogólnionych, diagnoza dziecka z rodziny alkoholowej, po przemoc, z chorobą sierocą. Kontakt diagnostyczny – wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. Zaburzenia w kontakcie diagnostycznym – opór, jego przejawy, źródła, techniki radzenia sobie z oporem. Wybrane narzędzia diagnostyczne: obserwacja, rozmowa, wywiad, analiza dokumentów i wózków dziecka, projekcyjne metody diagnostyczne (rysunek rodziny, rysunek: człowiek, dom, drzewo, test niedokończonych zdań, niedokończonej opowieści), test postaw rodzicielskich, kwestionariusz stosunków między rodzicami a dziećmi, inwentarz postaw „w moim domu”, testy osiągnięć szkolnych, diagnoza sytuacji społecznej w przedszkolu i szkole, diagnoza dysleksji, karta mierzenia postępu uspołecznienia się dziecka. Predyspozycje i kompetencje diagnosty, odpowiedzialność moralna i prawna (etyczne aspekty diagnozy).</p>
9.	Pedagogika opiekuńcza	<p>Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina naukowa (pojęcie, przedmiot, zakres, funkcje). Teoretyczne podstawy pedagogiki opiekuńczej: różnorodność interpretacji pojęcia „opieka”; zakresy i kategorie opieki; struktura procesu opieki; funkcje opieki i zasady stosowane w praktyce opiekuńczej. Prekursorzy i przedstawiciele pedagogiki opiekuńczej (m.in. J. Korczak, K. Jeżewski, J. Cz. Babicki, K. Lisiecki, A. Kamiński). Placówka socjalizacyjna jako środowisko wychowawcze - funkcje i zadania placówki, organizacja pracy opiekuńczo-wychowawczej. Placówka interwencyjna – jej organizacja, funkcje i zadania. Pojęcie kryzysu i jego rodzaje. Miejsce placówki interwencyjnej w systemie opieki nad dzieckiem. Placówki wsparcia dziennego i ich rola we wspomaganiu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Charakterystyka działalności świetlic: socjoterapeutycznej, psychoterapeutycznej, środowiskowej. Funkcjonowanie dziecka w sytuacji rozvodu rodziców. Problemy rodzin monoparentalnych i rekonstruowanych. Sytuacja dziecka w rodzinie adopcyjnej i zastępczej. Toksyční rodzice – skutki wzrastania w rodzinie z problemem alkoholowym; przemoc wobec dziecka w rodzinie. Współczesne kierunki zmian w teorii i praktyce opieki: założenia i praktyka reintegracji rodziny, aktualne tendencje w opiece instytucjonalnej, alternatywy opieki instytucjonalnej. Wybrane przykłady systemów opieki w zjednoczonej Europie.</p>
10.	Profilaktyka zagrożeń rozwoju dzieci i młodzieży	<p>Pojęcie i wymiary rozwoju człowieka. Wybrane koncepcje rozwoju psychospołecznego, emocjonalnego, moralnego, intelektualnego. Koncepcje Pozytywnego Rozwoju Młodzieży – czynniki sprzyjające i zagrażające rozwojowi. Zjawisko resilience i koncepcje wyjaśniające ten fenomen. Salutogeneza. Wzrost potraumatyczny. Profilaktyka, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna – relacje między nimi. Poziomy,</p>

		strategie profilaktyki. Cechy skutecznego programu. Ewaluacja profilaktyki. Teorie etiologiczne, teorie wywoływania zmiany, diagnoza zapotrzebowania jako podstawa programowania profilaktyki. Biologiczne, psychologiczne, społeczne i kulturowe wątki w etiologii zachowań ryzykownych i zaburzeń w zachowaniu. Teoria Zachowań Ryzykownych, Teoria Potrójnego Wpływu, Teoria Prototyp-Skłonności, Teoria Społecznego Uczenia się, Model Rozwoju Społecznego i in. Wybrane problemy profilaktyczne: zapobieganie przemocy w szkole i placówkach opiekuńczych i korekcyjnych, zapobieganie stresowi i bezradności intelektualnej w szkole, zapobieganie uzależnieniom substancjalnym i niesubstancjalnym. Etyczne i prawne aspekty profilaktyki.
11.	Podstawy diagnostyki psychologicznej	Znaczenie pojęcia „diagnoza psychologiczna”. Podstawy teoretyczne diagnozy psychologicznej. Modele diagnozy psychologicznej. Podstawy klinicznej diagnozy psychologicznej. Psychologiczna diagnoza kliniczna – etapy postępowania diagnostycznego. Jak można wykorzystać wyniki badań psychologicznych. Problemy etyczne związane z psychologiczną diagnozą dziecka. Wybrane testy projekcyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci i młodzieży. Podstawy teoretyczne metod projekcyjnych. Co to jest test projekcyjny? Co to jest projekcja – rodzaje projekcji. Test Rysunku Rodziny – próba diagnozy percepcji swojego miejsca w rodzinie, osób najbliższych i relacji, jakie pomiędzy nimi zachodzą. (Analiza rysunków badanych dzieci i młodzieży). Test Dwóch Domków – konstrukcja testu, sposób przeprowadzania badania. Test Niedokończonych Zdań Rottera. Analiza jakościowa odpowiedzi. Wywiad – jak, po co i z kim rozmawiać? Osadzenie teoretyczne wywiadu. Wywiad w kontekście diagnozy dziecka. Obserwacja - obserwacja swobodna i jej wykorzystanie w psychologicznej diagnozie klinicznej. Genogram rodzinny – wielopokoleniowa mapa rodziny. Podstawy teoretyczne, zasady konstruowania genogramu. Zasady interpretacji genogramu. Wzorce zjawisk rodzinnych transmitowanych pokoleniowo. Cele wykorzystania genogramu rodzinnego w kontekście diagnozy dziecka. Analiza przykładowych genogramów.
12.	Warsztaty socjoterapii	Socjoterapia jako forma pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Diagnoza wybranych problemów, którymi zajmuje się socjoterapia: problemy wynikające z dysfunkcjonalności rodziny (np. DDA, przemoc fizyczna), problemy wynikające z dysfunkcjonalności grupy społecznej (np. wykluczenie). Planowanie programu socjoterapeutycznego dla wybranego problemu, w wybranej grupie dzieci lub młodzieży. Zagadnienia zasad i sposobu prowadzenia fragmentu warsztatu socjoterapeutycznego.
13.	Interwencja socjalna	Interwencja w sytuacji kryzysu a interwencja socjalna. Polskie i europejskie przepisy ochrony praw socjalnych obywatela i rodziny. Procedury uzyskiwania ochrony socjalnej dla rodzin, zadania rządowe i samorządowe. Współczesne zagrożenia dyskryminacja z ubóstwa i eliminacja socjalna grup z życia społecznego. Procedury interwencji w rodzinie zagrożonej ubóstwem.
14.	Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej	Podstawy prawne funkcjonowania poszczególnych placówek (ustawowe, statutowe), Placówki opiekuńczo – wychowawcze – klasyfikacja strukturalna, przeznaczenie, Metody i zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Różnorodność warsztatów pracy wychowawcy (planowanie, konspekt, projekt), Specyfika wychowanków w poszczególnych placówkach (postawy), Zaspokajanie potrzeb wychowanków w placówkach. Tradycyjne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo - wychowawczej. (Trzy metody pracy społeczno – wychowawczej, Zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Metody, zasady i formy pracy stosowane w placówkach, Praca z dzieckiem i rodziną zagrożoną), Niekonwencjonalne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo – wychowawczej (Trening interpersonalny, Trening asertywności), Warsztat pracy wychowawcy. (Sylwetka opiekuna – wychowawcy, Dokumentacja, Planowanie pracy, Konspekt, scenariusz, projekt zajęć), Praca opiekuńczo - wychowawcza w szkole. (Typy opiekuńczego funkcjonowania szkół. Opiekuńcze funkcje szkoły, Zasady i metody pracy opiekuńczej szkoły, Pedagog szkolny, Świetlica szkolna),

		Praca opiekuńczo – wychowawcza w środowisku. (Internat, bursa, Placówki środowiskowe: Ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa), Rodzinne formy opieki nad dzieckiem. (Rodzina adopcyjna, Rodzina zastępcza, Rodzinny dom dziecka, Wioski dziecięce, Rodziny zaprzyjaźnione), Zakładowe formy opieki zastępczej. (Pogotowie opiekuńcze – placówka interwencyjna, Dom dziecka – placówka socjalizacyjna), Praca z młodzieżą trudną. (Subkultury - typologia, przyczyny powstawania, Sekty w Polsce, Problemy uzależnień w placówkach: alkoholizm, narkomania, Praca kuratora).
15.	Psychopatologia rozwoju dzieci i młodzieży	Wykład: Wprowadzenie: wyjaśnienie pojęć: psychopatologia rozwoju, zaburzenia zachowania, zaburzenia psychiczne, zaburzenia rozwoju, norma (rodzaje norm). Systemy klasyfikacji zaburzeń ICD 10 i DSM IV. Dziecko jest osobą – założenia do pracy z dzieckiem i młodzieżą w kontekście zaburzeń. Jakość pierwszych więzi społecznych (wzorce przywiązania) a regulacja emocji, kompetencje społeczne i poznawcze oraz rozwój osobowości u dzieci i młodzieży. Zaburzenia więzi w ujęciu ICD 10. Czynniki ryzyka zaburzeń i czynniki ochronne. Zaburzenia zachowania i zaburzenia emocjonalne u dzieci i młodzieży w kontekście uwarunkowań rodzinnych. Wybrane modele związków pomiędzy zaburzeniami w zachowaniu, zaburzeniami psychosomatycznymi i zaburzeniami odżywiania (jadłowstręt psychiczny) a strukturą rodziny i wzorcami relacji rodzinnych. Wybrane zagadnienia terapii dzieci i młodzieży. Terapia indywidualna i systemowa. Ćwiczenia: Potencjalne czynniki zakłócające rozwój (biologiczne, psychospołeczne, indywidualny przebieg zmian rozwojowych), różnice pomiędzy nietypowością a psychopatologią rozwoju. Cykl życia i zadania rodziny. Znaczenie obecności dziecka i zaburzeń jego rozwoju dla funkcjonowania systemu rodzinnego. Specyfika kontaktu i znaczenie systemowej pracy z rodziną w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka. Najczęstsze zaburzenia rozwoju psychicznego spowodowane chorobą somatyczną. Niepełnosprawność intelektualna: etiologia, postacie, szczególne potrzeby i sposoby wspierania rozwoju i terapii w poszczególnych okresach. Autyzm wczesnodziecięcy - całościowe zaburzenie rozwoju. Zespół Aspergera, Retta, Hellera. Klasyfikacja DSM – IV i ICD – 10. Symptomy, mechanizm powstawania zaburzenia, rozwojowy kontekst kształtowania się zaburzenia, kontekst rodzinny. Terapia zaburzeń autystycznych. Zaburzenia okresu przedszkolnego i szkolnego: zaburzenia lękowe, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi, zaburzenia wydalania, zaburzenia procesu uczenia się. Zagrożenia rozwoju w okresie dorastania. Wybrane problemy dojrzewania i dorastania. Kryzys adolescencyjny. Rodzina a dojrzewanie i dorastanie. Wybrane zaburzenia związane z okresem adolescencji: zaburzenia odżywiania, zaburzenia zachowania (opozycyjno – buntownicze), zaburzenia nastroju – depresja i próby samobójcze.
16.	Metody terapii dziecka z zaburzeniami rozwoju	Wspomaganie rozwoju psychicznego a terapia zaburzeń rozwoju. Terapia dysfunkcji poznawczych i zachowań niedostosowanych. Podstawowe założenia terapii dzieci: integracja, podmiotowość, jakość życia. Modele terapii i proces dochodzenia do zmian korzystnych. Etapy pracy terapeutycznej i metody pracy: Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne, Metoda Polisensorycznej Stylmulacji wg Pór Roku J. Kielina, Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz, Metoda Malowania Dziesięcioma Palcami R. Show. Zabawa w terapii. Techniki relaksacyjne. Stosowana analiza zachowania (ABA; Applied Behavior Analysis). Radzenie sobie z emocjami. Współpraca z rodzicami w przebiegu terapii dziecka. Konstruowanie ramowych indywidualnych programów terapii w oparciu o analizę przypadków. Efekty pracy terapeutycznej.
17.	Dzieci ulicy i street working	Pedagogika miasta, jako teoretyczny obszar rozważań o działaniach edukacyjnych na ulicy. Program pedagogiki miasta; modele miejskiego uczenia się. Gettoizacja w przestrzeni miejskiej; marginalizacja i wykluczenie społeczne; dzieci ulicy – diagnoza zjawiska. Siła i opór w przestrzeni miejskiej (wykluczone dyskursy, rasa, niepełnosprawność, płeć i tekst miasta). Zastosowania praktyczne: streetworking i

		śródmiejskie pedagogie; streetworking na świecie i w Polsce. Metodyka pracy streetworkera. Opracowanie projektów edukacyjnych do pracy wychowawczej z wykorzystaniem streetwokingu.
18.	Podstawy przedsiębiorczości	1. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. 2. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). 3. Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. 4. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. 5. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). 6. Definiowanie potrzeb szkoleniowych. 7. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. 8. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. 9. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. 10. Zgrywalizowanie szkolenia. 11. Sposoby ewaluacji szkolenia.
19.	Wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie i opiece zastępczej	Pojęcia stosowane w pedagogice małego dziecka (wspomaganie, wspieranie, stymulowanie rozwoju, wczesna interwencja). Wpływ czynników pre-, peri- i postnatalnych na przebieg rozwoju dziecka. Rozwój i determinanty przywiązania. Cele i zasady wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Środowiskowe czynniki wpływające na rozwój i zachowanie. Metody stosowane przez pedagoga w diagnozowaniu małego dziecka. Sposoby wspomaganie rozwoju: zabawy fundamentalne, sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (Floor time według S. Greenspana), integracja sensoryczna. Charakterystyka dzieci poniżej trzeciego roku życia przebywających w instytucjach opiekuńczych. Podstawowe założenia opieki nad małym dzieckiem w instytucjach opieki zastępczej. Przykładowe programy interwencji wczesnodziecięcej.
20.	Higiena pracy pedagoga-terapeuty	Biologiczny i psychologiczny wymiar stresu. Teorie stresu i stresu zawodowego. Teorie wypalenia zawodowego. Czynniki sprzyjające wypalaniu się w pracy pedagoga-terapeuty w świetle różnych ujęć teoretycznych stresu, przystosowania zawodowego, wypalenia. Czynniki i mechanizmy chroniące przed stresem lub/i kompensujące wpływ stresu na funkcjonowanie jednostki – zjawisko resilience a wypalenie. Technik relaksacyjne – trening uważności, trening autogenny, relaksacja progresywna, medytacja, ćwiczenia oddechowe, bio-feedback. Antystresowe aspekty kultury fizycznej i sportu. Programowanie treningu sportowo-rekreacyjnego. Wprowadzenie w metody ćwiczenia kompetencji społecznych i zawodowych (podstawy teoretyczne, demonstracja wybranych technik). Specyfika pracy pedagoga-terapeuty. Start zawodowy w pracy pedagoga-terapeuty – utrudnienia w przyswojeniu roli zawodowej.
21.	Warsztat pracy z rodziną	Praca z rodziną tradycyjną: Budowanie granic rodzic-dziecko; Poznawanie uczuć; Stosowanie kar; Stosowanie pochwał; Problemy i konflikty; Kształtowanie samodzielności dziecka. Praca z rodziną adopcyjną/zastępczą: Badanie motywacji rodziców; Budowanie relacji rodzic-dziecko; Poznawanie historii dziecka; Budowanie poczucia bezpieczeństwa dziecka. Budowanie poczucia własnej wartości dziecka; Korekta niepożądanych form zachowań dziecka; Wspieranie procesu usamodzielniania dziecka. Praca z rodziną dysfunkcyjną.
22.	Neurodydaktyka	Teoria nauczania oparta na funkcjonowaniu mózgu i jego struktury (brain-based learning). Kluczowe odkrycia neuronauki. Uczenie się jako proces poznawczy i behawioralny; uczenie się zachowań. Powtórzenie wiadomości z zakresu budowy i funkcjonowania układu nerwowego człowieka oraz integracyjnej działalności mózgu. Przewaga czynnościowa mózgu - lateralizacja i jej związek z uczeniem się matematyki i geografii. Koncepcja inteligencji wg Davida Wechslera – od czego zależą zachowania inteligentne. Inteligencje Wielorakie wg Howarda Gardnera. Badanie inteligencji – współpraca psychologa i pedagoga. Profil umysłowości a uczenie się i nauczanie. Kluczowe zasady neurodydaktyki – wykorzystanie przy

		opracowywaniu form i struktury zajęć, np. lekcje wychowawcze. Budowanie zestawu ćwiczeń pobudzających ciekawość uczniów i ich zaangażowanie twórcze, a nie odtwórcze.
23.	Planowanie i zarządzanie projektami pedagogicznymi	Pogłębione informacje na temat projektów; programy Unii Europejskiej, programy ministerialne. Project cycle management; kolejne elementy realizacji projektu: analiza potrzeb, definiowanie celów (SMART), analiza SWOT, tworzenie harmonogramu, pisanie wniosków, zarządzanie zasobami, opracowanie strategii finansowania, fundraising, poszukiwanie organizacji partnerskich, faza realizacji projektu, ewaluacja i rozliczenie projektu. Ewaluacja w projekcie, podstawowe techniki ewaluacyjne, rola feedbacku. Rozliczenie finansowe i merytoryczne. Opracowanie projektu edukacyjnego lub społecznego.
24.	Praktyki pedagogiczne	<p>Praktyka realizowana jest w semestrach III, IV (6 ECTS) 90 godzin dydaktycznych:</p> <p>semestr III: 45 godzin dydaktycznych realizowanych w: 25 godzin w szkołach (pedagog szkolny, świetlica szkolna), placówkach wsparcia dziennego (ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa, centra rozwoju i aktywności dzieci i młodzieży, kluby młodzieżowe, środowiskowe domy samopomocy, organizacje pozarządowe w obszarze pracy środowiskowej, placówki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, zespoły zawodowych kuratorów sądowych rodzinnych, kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą) lub placówkach opieki częściowej (bursy, internaty), 20 godzin w placówkach opieki całkowitej (socjalizacyjnych, interwencyjnych, wielofunkcyjnych (w tym: placówkach opiekuńczo-wychowawczych, domach samotnej matki z dzieckiem, rodzinnych domach dziecka, rodzinach zastępczych, pogotowiach rodzinnych, ośrodkach wsparcia dla rodzin, dzieci i młodzieży, pogotowiach opiekuńczych, domach pomocy społecznej oraz kolonie, zimowiska, obozy); w semestr IV: 45 godzin dydaktycznych realizowanych w wybranej przez studenta placówce (zbieżnej z problematyką pracy dyplomowej lub rozszerzającej kompetencje z wybranego zakresu działań opiekuńczych)</p> <p>Praktyki realizowane są w formie: a) praktyki hospitacyjnej mającej na celu zapoznanie praktykantów z różnorodnymi placówkami związanymi z kierunkiem studiów (sem. III), b) praktyki asystenckiej, w ramach której praktykant uczestniczy bezpośrednio w działaniach podejmowanych przez pracowników placówki/institucji, prowadząc obserwacje uczestniczące oraz uczestnicząc w przygotowaniu zajęć, dokumentacji i innych obowiązkach związanych ze specyfiką instytucji/placówki (sem. III), c) praktyki zadaniowej, polegająca na samodzielnej pracy praktykanta, przygotowaniu oraz realizacji własnych projektów w wybranej placówce/institucji (sem. IV).</p> <p>Przebieg praktyki oraz informacje związane z realizacją założonych zadań rejestrowane są przez studentów w dzienniku praktyk, z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisu placówki/institucji z uwzględnieniem jej specyfiki, przeznaczenia i struktury, b) opisu podstawowych zadań pracowników, c) opisu metod, form oraz narzędzi pracy stosowanych w placówce/institucji, d) opisu udostępnionej w ramach praktyki dokumentacji placówki/institucji, e) opisu przeprowadzonych obserwacji, f) dodatkowych informacji uzyskane od pracowników placówki/institucji, g) subiektywnych uwag praktykanta, dotyczących podejmowanych w czasie praktyk działań z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń. <p>Dodatkowo praktykant:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje diagnozy i opisu indywidualnego przypadku, opisuje konspekty zajęć lub innych form aktywności prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz sprawozdania z zajęć hospitowanych,

		opisuje realizację szkoleń, warsztatów lub innych form pracy zgodnych z profilem placówki/institucji, zarówno prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz hospitowanych.
Specjalność: Poradnictwo zawodowe i coaching kariery		
8.	Teoretyczne podstawy pomocy psychopedagogicznej i poradnictwa	1. Profesjonalne poradnictwo w kulturze indywidualizmu. Społeczeństwo terapeutyczne. 2. Upowszechnianie świadomości ryzyka w społeczeństwie a oczekiwania wobec poradnictwa. 3. Peryferie i pogranicza poradnictwa instytucjonalnego – poradnictwo medialne, poradnictwo niekonwencjonalne. 4. Budowanie „pracującego przymierza” – etapy rozwoju relacji pomocowej. 5. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu w pracy doradcy. 6. Definiowanie wsparcia, pomocy, poradnictwa i doradztwa. 7. Style pomagania czterech typów doradców nieprofesjonalnych. 8. Definiowanie problemów klientów. 8. Bariery utrudniające zwracanie się o pomoc. „Jak pomagać tym, co stracili nadzieję?” – doradca wobec nierozwiązywalnych problemów klienta. 9. Mity i stereotypy na temat poradnictwa i psychoterapii – dlaczego ludzie boją się chodzić do poradni? 10. Krytyczna refleksja nad trzema koncepcjami poradnictwa. 11. Poszukiwanie teorii wyjaśniającej funkcjonowanie poradnictwa na poziomie makro- i mikrosocjalnym. 12. Etyczne pomaganie a „deformacje osobowości” doradcy. 13. Instytucje poradnictwa profesjonalnego w Polsce. 14. Poradnictwo a poradnictwo – wyjaśnienie kluczowych pojęć. 15. Społeczna instytucja poradnictwa w refleksji historycznej. 16. Kierunki badań nad poradnictwem – wprowadzenie. 17. Stawianie się doradcą jako przedmiot refleksji osobistej, zawodowej i naukowej. 18. Główne etapy rozwoju badań nad poradnictwem i psychoterapią. 19. Podejście ilościowe i jakościowe w badaniach fenomenów społecznych i doświadczeń indywidualnych. 20. Dyskurs pozytywistyczny w poradnictwie. 21. Dyskurs humanistyczny w poradnictwie. 22. Dyskurs krytyczny w poradnictwie. 23. Dyskurs postmodernistyczny w poradnictwie. 24. Badania nad efektami i nad procesem poradnictwa i psychoterapii.
9.	Poradnictwo edukacyjno-zawodowe i doradztwo karier	Doradztwo zawodowe, edukacja kariery, poradnictwo konstruowania kariery – istota i różnice. 2 Konteksty społeczno-gospodarcze i kulturowe. Systemy organizacji pracy a zasadnicze kwestie poradnictwa. Ewolucja modeli poradnictwa zawodowego – od diagnozowania przeciwwskazań do wyboru zawodu do pozytywnego poradnictwa kariery. 3. Teorie wyboru zawodu, uczenia się społecznego, rozwoju zawodowego i przystosowania zawodowego (teorie Parsonsa, Roe, Hollanda, Ginzberga, Supera, Pelletiera, Gottfredson, Krumboltza i in.). 4. Rodzaje kapitałów związanych z karierą. 5. Kariera zawodowa i konstruowanie projektów przyszłości. zmieniające się modele kariery. 6. Programy edukacyjne planowania kariery a tzw. „terror projektu”. 7. Life Design – nowa koncepcja na nowe czasy - poradnictwo jako pomoc w projektowaniu życia. Poradnictwo narracyjne – M. Savickas, J. Guichard, M.E. Duarte i in. tranzykcje osobiste i zawodowe – koncepcja N. Schlossberg. 8. Modele działalności doradcy zawodu – doradca jako trener, coach, facylitator. 9. Typy osób szukających porad w zakresie porady zawodowej. - Warsztaty biograficzne rozwoju kariery. 10. Poradnictwo zawodowe w programach kształcenia. Poradnictwo zawodowe w strukturach resortu pracy. Placówki poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.
10.	Andragogika	1. Podstawowe pojęcia i teorie edukacji dorosłych: andragogika, edukacja dorosłych. 2. samowychowanie, samokształcenie, edukacja formalna, pozaformalna i nieformalna, podstawowe teorie andragogiczne. 3. Organizacja i formy pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi. 4. Uczenie się biograficzne (P. Alheit). 5. Uczenie

		się sytuacyjne (J.Lave); transforamtywne J.Mazirowa, koncepcja sił pola, K. Lewin, H.L.Miller- w praktyce – analiza i opis przypadków – uczenie się poprzez badania w działaniu. 6. Uczenie się w organizacjach. 7. Teoria uczenia się poprzez praktykę P.Jarvisa.
11.	Podstawy prawa pracy	Treści programowe obejmują zarówno zagadnienia ogólne, które można określić mianem prawoznawstwa (np. język prawny, prawniczy, norma prawna, stosunek prawny, stosunek pracy etc.), aby przygotować studentów do samodzielnej analizy źródeł prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jak również wyposażać ich w profesjonalne umiejętności niezbędne w pracy zawodowej (np. w działach HR, prowadzeniu szkoleń etc.). Oprócz treści ogólnych, propedeutycznych na ćwiczeniach uwzględniane są treści szczegółowe, odnoszące się tylko do norm prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zawartych przede wszystkim w Kodeksie pracy. Obejmują one następującą problematykę: 1. podstawowe zasady prawa pracy (ze szczególnym zwróceniem uwagi na równe traktowanie w zatrudnieniu oraz obowiązek pracodawcy w ułatwianiu pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych), 2. stosunek pracy, 3. obowiązki i prawa podmiotów stosunku pracy – pracodawcy oraz pracownika, 4. czas pracy, urlopy pracownicze (wypoczynkowe, szkoleniowe, bezpłatne, rodzicielskie), 5. zatrudnianie młodocianych pracowników celem przygotowania ich do zawodu.
12.	Podstawy coachingu	1. Specyfika uczenia się dorosłych, rola refleksji w procesie uczenia się dorosłych. 2. Coaching a mentoring, doradztwo i terapia. 3. Podstawy psychologii coachingu. 4. Rodzaje coachingu. 5. Kompetencje i zadania coacha. 6. Relacja coach – klient. 7. Struktura procesu coachingowego. 8. Określanie potrzeb i celów w coachingu. 9. Efektywna komunikacja w coachingu. 10. Refleksyjność i wgląd w coachingu. 11. Rodzaje pytań w coachingu. 12. Techniki i narzędzia coachingowe. 13. Identyfikacja i wykorzystanie zasobów klienta. 14. Praca z przekonaniem ograniczającym. 15. Feedback w coachingu. 16. Zadania domowe. 17. Coaching oparty na wiedzy. 18. Coaching koaktywny i prowokatywny. 19. Etyka coachingu.
13.	Kompetencje doradcy wielokulturowego	1. Kultura dominująca i grupy mniejszościowe we współczesnym polskim społeczeństwie. 2. Świadomość kulturowa doradcy. 3. Nabywanie kompetencji kulturowych przez doradców. 4. Komunikacja międzykulturowa i język w relacji poradniczej. 5. Krótka historia rozwoju poradnictwa wielokulturowego: od poradnictwa niekonwencjonalnego do poradnictwa wrażliwego na różnice społeczno-kulturowe. 6. Rozumienie różnic kulturowych – teoria Gerta Hofstede. 7. Praca doradcza z klientami z grup odmiennych rasowo i etnicznie. 8. Kompetentne udzielanie pomocy kobietom. 9. Praca doradcza z osobami o odmiennej orientacji psychoseksualnej. 10. Poradnictwo dla osób starszych. 11. Nowe trendy w poradnictwie wielokulturowym – life coaching. 12. Metody pracy doradcy wielokulturowego – syntetyczne zestawienie.
14.	Podstawy teorii organizacji i zarządzania	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Środowiskowe i kulturowe aspekty zarządzania. 3. Istota procesu zarządzania. Składowe procesy zarządzania. 4. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 5. Style kierowania. 6. Psychologiczne podstawy organizacji i zarządzania pracą. 7. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 8. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji kierowniczych. 9. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 10. Istota i etapy procesu kontroli. Przełamywanie oporu wobec kontroli. 11. Podstawy zarządzania strategicznego. 12. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
15.	Zarządzanie projektami UE	1. Metody definiowania, planowania, tworzenia harmonogramów, realizacja i kontrola zadań składających się na realizację celów projektu. 2. Nadzorowanie realizacji projektów, skuteczne porozumiewanie się członków zespołu projektowego oraz efektywne zarządzanie zespołem. 3. Eliminowanie ryzyka porażki na poziomie całego cyklu życia projektu. 4. Definiowanie i osiąganie celów przy jednoczesnej optymalizacji użycia zasobów.

16.	Doradztwo personalne i zarządzanie karierą	1. Zdefiniowanie i rozróżnienie pojęć: zarządzanie zasobami ludzkimi, doradztwo personalne, doradca personalny, doradca zawodowy, coach. 2. Wprowadzenie w problematykę doradztwa personalnego – role, zadania, kompetencje oraz możliwe miejsca pracy doradcy personalnego. 3. Struktura i funkcje działu personalnego w firmie. 4. Współpraca działu HR z agencjami doradztwa personalnego - outsourcing zadań personalnych. 5. Charakterystyka rynku usług doradztwa personalnego oraz firm doradztwa personalnego działających w Polsce. 6. Procedury personalne - rola i znaczenie. 7. Analiza pracy i planowanie personelu; opis stanowiska pracy i jego wykorzystanie. 8. Podstawowe teorie motywacji – motywowanie pracowników. 9. Ocena pracownicza – cele, istota, rodzaje. 10. Outplacement. 11. Modele i teorie kariery. Współczesne koncepcje rozwoju kariery. 12. Zarządzanie karierą na różnych etapach życia. 13. Strategie zarządzania własną karierą zawodową. Konstruowanie projektów przyszłości. 14. Teoretyczne i praktyczne zarządzania karierą z perspektywy organizacji – planowanie ścieżek kariery, integracja z innymi programami zarządzania zasobami pracy w organizacji - formalne programy kierowania karierą pracowników. 15. Zwroty w karierze - tranzyty osobiste i zawodowe a integracja życia zawodowego i osobistego. 16. Work – Life Balance / Work – Life Integration.
17.	Zarządzanie zmianą	1. Zmiany i innowacje – teorie zmiany a innowatyka pedagogiczna. 2. Zarządzanie zmianą w organizacji. 3. Przyczyny zmian. Rodzaje zmian. 4. Zmiana jako efekt i jako proces (sens rzeczowy i czynnościowy). 5. Zmiana struktury i zasobów ludzkich. 6. Procesy zmiany – rozmrożenie, zmiana, zamrożenie. 7. Analiza pola sił K. Levina. 8. Opór wobec zmian – przyczyny i przewyżnianie oporu. 9. Postawy wobec zmiany – innowatorzy, pionierzy, maruderzy, opór. 10. Rola liderów zmian – wizjonerskie przywództwo. 11. Informacja, wyjaśnianie i przekonywanie – czynniki powodzenia zmian. 12. Procedury / modele zarządzania zmianą - od diagnozy otoczenia zewnętrznego po ocenę wewnętrznego potencjału – wykorzystanie analizy SWOT. 13. Planowanie, kreowanie kultury promującej zmianę. 14. Destabilizacja, okresy przejściowe i tranzyty. 15. Analiza strategiczna M. Croziera - tor przeszkód z podwójną pętlą przekształceń. 16. Coaching i poradnictwo jako pomoc w zarządzaniu zmianami w życiu jednostek. 17. Narzędzia pozytywnej transformacji. 18. Gotowość do zmian – warsztat.
18.	Techniki rekrutacji	1. Zdefiniowanie i rozróżnienie pojęć: zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie kadrami, rekrutacja, selekcja, wprowadzenie do pracy. 2. Wprowadzenie w problematykę rekrutacji i selekcji personelu - role, zadania, kompetencje oraz możliwe miejsca pracy specjalisty ds. rekrutacji (publiczne służby zatrudnienia, agencje doradztwa personalnego, działy ZZL i in.) 4. Schemat przebiegu procesów rekrutacyjno – selekcyjnych. 5. Diagnoza potrzeb personalnych. 6. Analiza pracy i planowanie personelu. Opis stanowiska pracy i profilu kandydata (z uwzględnieniem profilu kompetencyjnego). 7. Pozyskiwanie pracowników: rekrutacja, selekcja, adaptacja. 8. Metody i strategie rekrutacji personelu. 9. Strategie selekcyjne i kryteria selekcyjne. 10. Techniki selekcji: analiza aplikacji, wywiady telefoniczne, rozmowa kwalifikacyjna, testy, Assessment Center, weryfikacja na podstawie referencji. 11. Niestandardowe metody rekrutacji i selekcji personelu. 12. Wiarygodność, rzetelność, cel i koszty zastosowania poszczególnych technik rekrutacji i selekcji. 13. Podejmowanie decyzji personalnych.
19.	Metody diagnozy i wspierania rozwoju zawodowego	1. Pojęcie, koncepcje oraz przedmiotowe i podmiotowe uwarunkowania rozwoju zawodowego. Teorie rozwoju zawodowego. 2. Diagnoza: definicja, rodzaje, funkcje diagnozy. 3. Działania diagnostyczne w doradztwie karier: metody tradycyjne, oparte na diagnozie uzdolnień i preferencji vs metody współczesne, związane z mikroteorią rozwoju osobowości. 4. Działania diagnostyczne skierowane do różnych grup odbiorców - dobór właściwych metod, planowanie i realizacja efektywnego procesu diagnostycznego. 5. Wybrane metody diagnozy zasobów zawodowych jednostki (dotyczące takich obszarów jak: zainteresowania

		zawodowe, wartości i potrzeby, zdolności przedsiębiorcze, kompetencje społeczne itp.). 6. Udzielanie informacji zwrotnej o wynikach badania diagnostycznego w doradztwie zawodowym. 7. Wspieranie rozwoju zawodowego poprzez pogłębianie samoświadomości, budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, poszerzanie kompetencji społecznych i emocjonalnych, stymulację działań twórczych oraz kształtowanie umiejętności współdziałania. 8. Problem ewaluacji działań doradcy zawodowego. 9. Modele, metody i kryteria oceny jakości doradztwa zawodowego.
20.	Metody prowadzenia indywidualnej rozmowy doradczej i coachingowej	1. Bazowe i zaawansowane umiejętności doradcze i coachingowe. Postawa doradcy/coacha. Podobieństwa i różnice. 2. Rozmowa doradcza a rozmowy coachingowa – punkty styczne i rozbieżności. 3. Poziomy i rodzaje słuchania. 4. Podstawowe instrumenty konwersatoryjne – pytania otwarte i zamknięte, mocne pytania, aktywne słuchanie, parafraza, odzwierciedlanie, klaryfikacja. 5. Praca z emocjami. Rodzaje emocji. Karty emocji. 6. Etapy pracy w relacji doradczej i coachingowej. Znaczenie zawarcia kontraktu. 7. Modele rozmów doradczych: Model kompetentnej pomocy G. Egana – możliwości wykorzystania w poradnictwie i coachingu. Rozmowa „egzystencjalna” skupiona na „ja” klienta. TSR - podejście skoncentrowane na rozwiązaniach – pytanie o cud i skalowanie. 8. Podejście biograficzne i narracyjne. Inwentarz systemu działań. Wywiad konstruowania kariery (M. Savickas). Dialogi konstruowania życia Life Design (J. Guichard). 9. Rozmowa dotycząca tranzycji (N. Schlossberg). 10. Modele rozmów coachingowych (GROW, SCORE, Co-Active Coaching). Prowadzenie rozmowy coachingowej – wyznaczanie celów, wskaźniki, zamykanie, wyznaczanie zadań. Znaczenie wglądu. 11. Praca z oporem. 12. Wybrane techniki i narzędzia coachingowe.
21.	Rynek pracy, informacja zawodowa i eurodoradztwo	1. Rynek pracy i rynek edukacyjny w wymiarze lokalnym, krajowym i europejskim - podstawowe pojęcia, kluczowe elementy. 2. Globalizacja i integracja ekonomiczna a rynki pracy. 3. Proces przejścia ze szkoły na rynek pracy. Oczekiwania pracodawców a kompetencje absolwentów uczelni wyższych. 4. Poradnictwo zawodowe w systemie edukacji i instytucjach rynku pracy. 5. Elastyczność rynku pracy – czynniki i konsekwencje. 6. Prognozy dotyczące głównych dróg rozwoju rynku pracy i ich znaczenie w pracy doradcy personalnego/zawodowego. 7. Nowe problemy i zadania poradnictwa, wynikające z migracji. 8. Eurodoradztwo, poradnictwo transnarodowe, <i>culturally sensitive vocational counseling</i> i poradnictwo międzykulturowe. 9. Euroguidance – program integracji i mobilności doradców zawodowych na poziomie krajowym, regionalnym i europejskim. 10. Oczekiwania i postawy transmigrantów wobec pomocy doradczej. 11. Niezbędne kompetencje europejskiego doradcy kariery. 12. Planowanie i dokumentowanie elementów kapitału kariery w wymiarze krajowym i europejskim. 13. Źródła i rodzaje informacji zawodowych. 14. Zarządzanie informacją zawodową - gromadzenie, selekcja, klasyfikowanie i przetwarzanie informacji zawodowych. 15. Diagnozowanie zapotrzebowania na różne rodzaje informacji (edukacyjnych, o zawodach, o rynku pracy). 16. Klasyfikacje zawodów i specjalności. 17. Znaczenie informacji w poradnictwie kariery.
22.	Zarządzanie wiedzą	1. Podstawy nauki o wiedzy. 2. Historyczne początki zarządzania wiedzą. 3. Wiedza jako czynnik konkurencyjności. 4. Podstawy teorii społeczeństwa wiedzy i kapitału intelektualnego. 5. Podstawowe ogniwa procesu zarządzania wiedzą. 6. Pozycja wiedzy w zasobach organizacji. 7. Funkcjonowanie organizacji uczącej się. Strategie w zarządzaniu wiedzą.
23.	Seminarium poradoznawcze	1. Jawny i ukryty program poradnictwa. 2. Poczucie rosnącego zagrożenia w społeczeństwie ryzyka – upowszechnianie wybranych sposobów wspierania czy moda na określone problemy? 3. Kultura terapeutyczna – nowy wzór kulturowy w społeczeństwach Zachodu. 4. Analiza problematyki emocji i pracy emocjonalnej w naukach społecznych. 5. Emocje w sferze publicznej – psychologizacja i edukacjonalizacja problemów społecznych - analiza przypadku własnej praktyki i/lub działalności wolontaryjnej. 6. Emocje i praca emocjonalna w poradnictwie i coachingu.

24.	Podstawy pracy doradczej i coachingowej z grupą	1. Grupa – istota. Rodzaje grup. Specyfika pracy z grupą. Proces grupowy i praca na procesie. Facylitacja i próżniactwo społeczne. 2. Fazy rozwoju grupy. Różnicowanie w grupie. Role grupowe. 3. Role trenera/coacha - doradcy w poszczególnych fazach. Typy trenerów. 4. Kierowanie grupą a wspieranie grupy – dyrektywne i niedyrektywne style pracy doradcy. 5. Zasady profesjonalnej pracy grupowej. Budowanie zaufania w grupie. Zasady organizacji poradnictwa grupowego. 6. Wspieranie zespołów i grup w dokonywaniu zmian, realizacji celów, doskonaleniu kompetencji. 7. Grupy uczenia się - Action learning. Coaching zespołowy. 8. Wykorzystanie reguł społecznego wpływu na innych w poradnictwie (reguła wzajemności, lubienie i sympatia, autorytet, niedostępność, zaangażowanie i konsekwencja, społeczny dowód słuszności).
25.	Warsztat kompetencji trenerskich	Uczenie się w grupie - szkolenia, warsztaty, treningi, coaching zespołowy – podobieństwa i różnice. 2. Diagnozowanie potrzeb rozwojowych i szkoleniowych. 3. Rodzaje szkoleń – otwarte i zamknięte. 4. Cykl szkoleniowy. Zasady organizacji pracy szkoleniowej, poradnictwa grupowego i team coachingu. 5. Planowanie, przygotowanie i prowadzenie warsztatu. 6. projektowanie szkolenia zgodnie z modelem uczenia się przez doświadczenie D. Kolba. 7. Metody i techniki pracy: miniwykład, dyskusja i jej rodzaje, ćwiczenia egzystencjalne, gry symulacyjne, odgrywanie ról, tworzenie profesjonalnej prezentacji, znaczenie filmu w szkoleniu, ice-breakery, energizery. 8. Poziomy ewaluacji procesu szkoleniowego. 9. Trudni uczestnicy w poradnictwie grupowym i team coachingu oraz sposoby przełamywania oporu.
26.	Poradnictwo i wsparcie dla bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	1. Znaczenie pracy i uczestnictwa w życiu społecznym dla człowieka. 2. Wykluczenie społeczne, marginalizacja, praca, zatrudnienie, bezrobocie – ustalenia terminologiczne. 3. Kto jest zagrożony wykluczeniem społecznym? Wizerunek społeczny różnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4. Czynniki ryzyka wykluczenia społecznego. 5. Wielowymiarowość wykluczenia społecznego. 6. Kto to jest bezrobotny? Wizerunek społeczny osoby bezrobotnej. Rodzaje i przyczyny bezrobocia. 7. Sytuacja psychologiczna osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 8. Rodzaje zaburzeń zachowania u osób bezrobotnych i z grup defaworyzowanych oraz sposoby ich łagodzenia. 9. Komunikowanie się jako podstawowy proces psychologiczny w pracy z bezrobotnymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym. 10. Podstawowe umiejętności prowadzenia rozmowy doradczej i udzielania wsparcia osobie bezrobotnej i zagrożonej wykluczeniem społecznym. 11. Poradnictwo grupowe – warsztaty aktywizacji zawodowej. 12. System pomocy osobom bezrobotnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym w Polsce. 13. Programy aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
27.	Organizacja i zarządzanie instytucjami doradczymi	1. Istota usług doradczych - ich zakres i uwarunkowania prawne. 2. Specyfika i charakter organizacyjny wybranych instytucji świadczących usługi doradcze. 3. Podstawowe założenia teorii organizacji i zarządzania. 4. Wybrane koncepcje zarządzania. 5. Istota i składowe procesy zarządzania. 6. Funkcje i role kierownicze. 7. Style kierowania. Rola lidera w kształtowaniu kultury organizacji. 8. Istota i etapy procesu kontroli. 9. Przełamywanie oporu wobec kontroli. 10. Strategie rozwoju instytucji i jej kadry. 11. Budowanie jakości instytucji.
28.	Etyka zawodowa	1. Pedagog jako doradca i coach – tożsamość, zawód i rola społeczna. Profesja, pasja czy powołanie? 2. Kształcenie doradców, status prawny doradcy. Droga zdobywania kwalifikacji w coachingu. Kompetencje zawodowe. Rozwój osobisty i zawodowy. 3. Wymiar deontologiczny i aksjologiczny. 4. Osobowość doradcy/coacha (struktura, potrzeby i poczucie kontroli) a kategoria odpowiedzialności zawodowej i etycznej. Odpowiedzialność formalna i substytucyjna. 5. Poradnictwo między przemocą a pomocą. Granice pomocy – kwestia wolności drugiego człowieka. Problem władzy w poradnictwie. 6. Dobro doradcy i klienta – naruszanie, manipulacja, wprowadzenie w błąd. Dla czyjego dobra działa poradnictwo? 7. Udzielanie

		<p>porady jako Spotkanie. Dialog w poradnictwie. Dialog jako podstawa budowania relacji – dialogiczność układów pomocowych. 8. Tajemnica zawodowa – prawo do milczenia. 9. Prawda w pracy zawodowej doradcy/coacha. 10. Etyczne problemy prowadzenia badań naukowych i stosowania testów – poprawność metodologiczna a poprawność etyczna. 11. Wypalenie zawodowe doradcy (koszty związane z pomaganiem, sposoby obrony). 12. Doradca wobec pluralizmu aksjologicznego w świecie ponowoczesnym. 13. Wymagania etyczne a wymagania rynku pracy. Konflikty interesów. 14. Kodeksy etyczne pedagogów/ doradców/ coachów.</p>
29.	Praktyka pedagogiczna	<p>1. Praktyka realizowana na II roku studiów magisterskich ma na celu zapoznanie się studentów z pracą instytucji edukacyjnych, doradczych, szkoleniowych, podejmujących działania w zakresie planowania i zarządzania karierą na różnych etapach życia oraz doskonalenie umiejętności doradcy, trenera, coacha. 2. Praktyki są realizowane w placówkach oświatowych (poradnia psychologiczno-pedagogiczna, Szkolny Ośrodek Kariery, Centrum Kształcenia Praktycznego, w szkołach przy pedagogu lub doradcy zawodowym), instytucjach rynku pracy (Urząd Pracy, Centrum Informacji Zawodowej i Planowania Kariery, Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Akademickie Biura Karier, instytucje szkoleniowe) lub w prywatnych firmach szkoleniowych, doradczych, agencjach doradztwa personalnego, w działach HR oraz w doradczych placówkach pozarządowych. 3. Praktyka ma zarówno charakter hospitacyjny, asystencki oraz zadaniowy - studenci poznają specyfikę pracy różnych instytucji, tok postępowania z klientami indywidualnymi oraz z grupami klientów, prowadzą obserwacje uczestniczące i towarzyszą w procesie pomocowym i szkoleniowym, jak również biorą udział we wszystkich działaniach podejmowanych przez pedagogów, doradców zawodu, doradców personalnych, trenerów, coachów. Wykorzystują podstawowe metody i narzędzia pracy doradcy oraz samodzielnie przygotowują i realizują własne projekty edukacyjne i rozwojowe w wybranej placówce/instytucji.</p>
Specjalność: Resocjalizacja		
8.	Teorie przyczyn i skutków przestępczości	<p>1. Klasyfikacja koncepcji kryminologicznych. 2. Pozytywne i negatywne skutki przestępczości i dewiacji. Skutki ekonomiczne i dezorganizacyjne. Strach przed przestępczością, wiktymizacja. Wybrane zagadnienia wiktymologiczne (typy ofiar, pojęcie prowokacji, ofiara a system wymiaru sprawiedliwości). Ciemna liczba przestępstw i dewiacji. 3. Kontrowersje wokół czynników biologicznych wyjaśniających zachowania przestępcze i dewiacyjne (teorie antropologiczne, genetyczne, płeć, wiek a przestępstwo, biochemiczne wyznaczniki przestępczości i dewiacji). 4. Strukturalne uwarunkowania patologii społecznej i dewiacji. Funkcjonowanie społeczeństwa a dewiacja. Koncepcja R. Mertona. Dewianci „nadnormalni”. 5. Teorie psychoanalityczne. Założenia psychoanalizy dotyczące kryminogenezy jednostkowej. Przyczyny popełnienia przestępstw wg psychoanalityków. Psychoanalityczne klasyfikacje przestępców – wskazania wychowawczo-terapeutyczne. Teorie: Freuda, Aleksandra i Stauba, Andersen, Friedlander, Healy, Pinatel, Adler. Wstyd i przemoc wg Jamesa Gilligana. 6. Teorie integracyjne. Człowiek jako całość. Współistnienie zależności wyznaczających zachowanie człowieka. Teoria czynnika genetycznego i dynamicznego przestępstwa, teoria reaktywnych i autonomicznych zachowań przestępczych. Koncepcja napięcia Roberta Agnew. 7. Kontrola społeczna. System kontroli społecznej. Sankcje i ich rodzaje. Kontrola społeczna pierwotna i wtórna. Patologia kontroli społecznej. Teorie kontroli społecznej wyjaśniające powstrzymywanie się człowieka od zachowań przestępczych (E. Durkheim, Reiss, Nye, Hirschi). 8. Kulturowe uwarunkowania patologii społecznej. Szkoła ekologii społecznej. Teoria zróżnicowanych związków. Teoria konfliktu kultur. 9. Teorie podkultur - Cohena, Millera, Clowarda i Ohlina. Teoria neutralizacji Sykesa i Matzy. 10. Teorie reakcji</p>

		społecznej. Podstawowe założenia symbolicznego interakcjonizmu. Kitsuse i Cicourel. Erikson. Becker i jego „outsiders”. Rodzaje dewiacji i typy naznaczeń. Spirala dewiacyjna. Dewiacja a porządek społeczny. Przyczyny stygmatyzacji. Mechanizmy naznaczania.
9.	Profilaktyka niedostosowania społecznego	1. Pojęcie niedostosowania społecznego, zaburzenia w zachowaniu, syndromu zachowań problemowych, profilaktyki. 2. Teorie zachowań problemowych. 3. Wczesne objawy niedostosowania społecznego. 4. Poziomy i strategie profilaktyki. 5. Cechy dobrego programu profilaktycznego. 6. Konstruowanie programów i projektów profilaktycznych. 7. Profilaktyka w pracy pedagoga szkolnego i kuratora sądowego. 7. Przykłady dobrej praktyki w zakresie profilaktyki przemocy, uzależnień, niepowodzeń szkolnych, przestępczości. 8. Patologia działania instytucji i rodziny jako źródło niedostosowania. 9. Readaptacja społeczna wychowanków instytucji resocjalizacyjnych. 10. Możliwości zapobiegania powrotności do przestępstwa.
10.	Pedagogika specjalna	1. Pedagogika specjalna jako nauka. Podstawowe pojęcia. 2. Teoretyczne podstawy pedagogiki specjalnej. 3. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. 4. Relacje pedagogiki specjalnej z innymi dyscyplinami naukowymi i pedagogiką. 5. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. 6. Opieka nad osobami z niepełnosprawnością od starożytności do współczesności. 7. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej. 8. Skala i dynamika niepełnosprawności. 9. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością. 9. Wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekłe chorych, osób z autyzmem). 10. Podstawy rehabilitacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. 11. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem. 12. Kreatywność osób niepełnosprawnych w różnych przejawach ludzkiej aktywności. 13. Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i profilaktyki niedostosowania społecznego – sprzężenia niedostosowania społecznego i niepełnosprawności. 14. Diagnoza i wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, wyrównywanie szans edukacyjnych z osób niepełnosprawnością. 15. Współczesne rozwiązania organizacyjne stosowane w opiece specjalnej, kształceniu osób z niepełnosprawnością. 16. Normalizacja warunków życia osób z niepełnosprawnością. 17. Analiza porównawcza i typologia systemów kształcenia specjalnego w Polsce na tle systemów w innych państwach oraz wybranych problemów, dotyczących efektywności wyrównywania szans edukacyjnych.
11.	Prawne podstawy resocjalizacji	1. Specyfika języka prawnego i prawniczego. 2. Źródła prawa. 3. Podmioty i przedmioty prawne, treść przepisów prawnych. 4. Przestępstwo i jego podziały. 5. Kara i jej funkcje. 6. Zasady wykonywania kar w prawie polskim. 7. Okoliczności uchylające odpowiedzialność karną. 8. Środki probacyjne i zapobiegawcze. 9. Znamiona wybranych przestępstw prawa karnego. 10. Pojęcie i struktura procesu karnego. 11. Podmioty procesu karnego. 12. Postępowanie dowodowe. 13. Sytuacja prawna nieletniego. 14. Wychowanie w trzeźwości i zapobieganie narkomanii. 15. Dozór kuratora. 16. Postępowanie wykonawcze. 17. Postępowanie egzekucyjne.
12.	Pedagogika resocjalizacyjna	1. Pedagogika resocjalizacyjna w systemie nauk o wychowaniu: Przedmiot i zakres pedagogiki resocjalizacyjnej. Interdyscyplinarny charakter wiedzy o profilaktyce społecznej i resocjalizacji. Pedagogika resocjalizacyjna w obszarze pedagogiki specjalnej. 2. Proces wykołajenia społecznego: Pojęcie zaburzenia w zachowaniu. Zaburzenia w zachowaniu, jako problem wychowania. Uściślenie kryteriów nieprzystosowania i wykołajenia społecznego. Typologia procesów wykołajenia społecznego (Cz. Czapów, C.E. Sullivan i M.Q. Grant). Czynniki i geneza wykołajenia społecznego. Stadia wykołajenia społecznego. 3. Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej: Pojęcie reguł pedagogicznych, zasad oraz norm. Zasady w pedagogice specjalnej(wg J. Doroszewskiej). Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej (Cz. Czapów, O. Lipkowski). 4. Resocjalizacja w aspekcie historycznym: Historia instytucji koncepcji oraz resocjalizacji w Europie i USA

		(system celkowy, system progresywny, system rodzinny, system republik i wiosek dziecięcych). Historia instytucji oraz rozwój koncepcji resocjalizacji w Polsce. 5. Przemoc jako przedmiot analizy i oddziaływań pedagogiki resocjalizacyjnej. 6. Systemy i modele oddziaływań resocjalizacyjnych: Charakterystyka głównych systemów, modeli i sposobów oddziaływań resocjalizacyjnych. Rodzaje systemów resocjalizacyjnych w warunkach zakładowych (charakterystyka systemu dyscyplinarno – izolacyjnego, progresywnego, socjopedagogicznego, indywidualnego, homogenicznego i komplementarnego). Określenie zadań i charakterystyka funkcjonowania placówek dla nieletnich. Resocjalizacja w warunkach wolnościowych (środowiskowych). 7. Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych: Określenie miar efektywności. Czynniki warunkujące skuteczność w resocjalizacji. 8. Czołowi przedstawiciele polskiej myśli pedagogiki resocjalizacyjnej.
13.	Pedagogika penitencjarna	1. Przedmiot zainteresowań pedagogiki penitencjarnej. 2. Organizacja współczesnego systemu więziennictwa w Polsce (typy zakładów karnych, systemy odbywania kary pozbawienia wolności ze szczególnym uwzględnieniem pedagogicznych walorów systemu programowej resocjalizacji; charakterystyka populacji więźniów, prawa i obowiązki więźniów). 3. Psychospołeczne konsekwencje izolacji więziennej zjawisko derywacji potrzeb, przeciążenie i utrudnienia, zakład karny jako instytucji konfliktogenne – uwarunkowania – konsekwencje. 4. Zjawisko podkultury więziennej w kontekście barier resocjalizacji penitencjarnej. Teorie podkultury więziennej (teoria importacji, deprywacji potrzeb). Podział i charakterystyka nieformalnych grup w zakładzie karnym. 5. Funkcjonariusze więzienni, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki pracy kadry psychologiczno – pedagogicznej. „Osobowość” wychowawcy penitencjarnego. 6. Wychowanie resocjalizujące a penitencjarystka (metodyka oddziaływania resocjalizującego w świetle kodeksu karnego wykonawczego; metody i środki oddziaływania na więźniów). 7. Kategorie klasyfikacyjne i różnicowanie osobowościowe skazanych, jako wyznaczniki celów i programów resocjalizacji. 8. Specyfika resocjalizacji penitencjarnej więźniów młodocianych. 9. Uwarunkowania skuteczności oddziaływań psychokorekcyjnych na terenie zakładu karnego na przykładzie programu Prison Smart. 10. Oddziaływanie resocjalizacyjne wobec alkoholików. Program AA w warunkach izolacji więziennej. 11. Wybrane zagadnienia pomocy postpenitencjarnej w Polsce i na świecie.
14.	Resocjalizacja w środowisku otwartym i readaptacja społeczna	1. Teoretyczne podstawy pracy resocjalizacyjnej w środowisku otwartym Charakterystyka metodyki wychowania resocjalizującego w środowisku otwartym jako dyscypliny pedagogicznej. Podstawowe pojęcia wychowania resocjalizującego. 2. Krytyka resocjalizacji w warunkach izolacji. 3. Współczesne tendencje i kierunki w pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi w środowisku otwartym. 4. Pozazakładowe formy oddziaływania resocjalizacyjnego na nieletnich. 5. Kuratela sądowa jako alternatywa resocjalizacji instytucjonalnej. 6. Rola, cele i zadania kurateli sądowej jako środka ochrony i zapobiegania niedostosowaniu społecznemu. 7. Podstawowe zasady i etapy pracy kuratora sądowego. 8. Rola kuratora dla nieletnich w postępowaniu sądowym. 9. Współpraca kuratora sądowego z instytucjami i organizacjami społecznymi. 10. Kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą. 11. Kontrola i przymus a podmiotowość podopiecznego w nadzorze kuratorskim. 12. Metody, techniki, procedury pracy kuratora sądowego. 13. Praktyczne stosowanie zasad wychowania resocjalizującego w pracy kuratora sądowego. 14. Diagnozowanie sytuacji wyjściowej podopiecznego, opracowanie i realizacja projektu resocjalizacji. 15. Konsultacja rodzinna jako środek stymulujący resocjalizację. 16. Ograniczenia w pracy kuratora sądowego.
15.	Reedukacja	1. Dydaktyka specjalna a terapia pedagogiczna. Podstawy dydaktyki specjalnej – pojęcia, zasady, metody ortodydaktyki. Pojęcie terapii pedagogicznej. Korekcja i kompensacja jako podstawowe formy działań terapeutycznych. 2. ADHD – istota, typy, objawy i ich dynamika, diagnoza w tym różnicowanie z innymi

		<p>zaburzeniami, wyjaśnienia etiologiczne, sprawdzone metody w terapii i edukacji. 3. Trudności z czytaniem i pisanem – istota, typy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 4. Trudności w uczeniu się matematyki – istota, formy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 5. Resocjalizacyjne funkcje nauczania. Oczekiwania uczniów niedostosowanych wobec systemu dydaktycznego a metody nauczania. Potrzeby i zasady terapii pedagogicznej w populacji niedostosowanych.</p>
16.	Metodyka resocjalizacji	<p>1. Istota metodyki resocjalizacji, jej cele i zadania. Powiązania metodyki z innymi dyscyplinami: pedagogika resocjalizacyjna, psychologia, socjologia, patologia, kryminologia, aksjologia, prawo, medycyna i inne. 2. Rozwój metod wychowania resocjalizującego w dziejach opieki nad dzieckiem zaburzonym w zachowaniu. Wybitni teoretycy i praktycy wychowania resocjalizującego. 3. Profilizacja placówek resocjalizacyjnych, charakterystyka ich specyfiki i struktury organizacyjnej. Symptomy niedostosowania społecznego i ich klasyfikacja według zaburzonych sfer osobowości. 4. Teleologia oddziaływań resocjalizacyjnych. 5. Konstrukcja scenariuszy zajęć resocjalizujących. 6. Systemy wychowawcze wspierające i inspirujące oddziaływania resocjalizacyjne - dyscyplinarny, progresywny, socjopedagogiczny, indywidualny, homogeniczny, heterogeniczny. Walory i wady systemów wychowawczych, jako źródło refleksji nad organizacją metod pracy resocjalizacyjnej ze społecznie niedostosowanymi. 7. System komplementarny jako eklektyczna koncepcja optymalnej strategii resocjalizacji. 8. Etapy i zasady resocjalizacji. 8. Metody, formy i środki oddziaływań resocjalizujących: metoda wpływu osobistego, przykładu własnego, przekonywania, doradzania wychowawczego, oddziaływań sytuacyjnych, organizowania doświadczeń. 9. Programowanie pracy resocjalizacyjnej, indywidualny program resocjalizacji (IPR oraz IPET), program oddziaływań resocjalizacyjnych w grupie wychowawczej (POR). 10. Uwarunkowania uczniów niedostosowanych społecznie: poziom inteligencji, uwarunkowania temperamentalne, poziom zaniedbania dydaktycznego w zakresie czytania, pisanie, operacji arytmetycznych, opóźnienia szkolne (organizacyjne), aspekty behawioralne, poznawczo-intelektualne, emocjonalne, wolicjonalno-normatywne. 11. Resocjalizująca funkcja nauki szkolnej. Ortodydaktyczne zasady wspierające kształcenie uczniów niedostosowanych społecznie. Organizacja i przebieg nauki własnej w placówkach resocjalizacyjnych. Funkcjonowanie zespołów korekcyjno-wyrównawczych i dokumentowanie pracy. 12. Studenckie wolontariaty w zakresie pomocy wychowankom zaniedbanym dydaktycznie. 13. Sposoby podnoszenia aspiracji edukacyjnych wśród nieletnich. 14. Istota oraz zasady funkcjonowania grup antagonistyczno-destruktywnych w placówkach resocjalizacyjnych: nieformalne struktury społeczne, przejawy (język podkulturowy, symbolika tatuaży, „twórczość artystyczna” o tematyce podkultury przestępczej). Sposoby eliminowania podkultury przestępczej. Wypadki nadzwyczajne placówkach resocjalizacyjnych i sposoby przeciwdziałania. 15. Możliwości wspierania resocjalizacji elementami technik psychokorekcyjnych, (trening autogenny, psychodrama, arteterapia, muzykoterapia, psychogimnastyka, pantomima, choreoterapia, masaże terapeutyczne, fotodram, biblioterapia. 16. Metodyczne aspekty przyjmowania pensjonariuszy do placówek resocjalizacyjnych. 17. Pedagogiczno-prawne podstawy zwalniania wychowanków placówek resocjalizacyjnych. 18. Pomoc postpenitencjarna i opieka następcza. 19. Pedagogiczno-psychologiczna analiza porażek i sukcesów w pracy resocjalizacyjnej.</p>
17.	Metody badań i statystyka w pedagogice resocjalizacyjnej	<p>1. Przedmiot pedagogiki resocjalizacyjnej – elementy rzeczywistości wychowawczej i ich powiązania. 2. Badania nad resocjalizacją i jej podmiotami – w świetle paradygmatów metodologicznych nauk społecznych. Podejście ilościowe i jakościowe. Paradygmaty: pozytywistyczny, interpretatywny, krytyczny i postmodernistyczny a badania nad resocjalizacją. Metody eksperymentalne, sondażowe, monograficzne i</p>

		analizy przypadków – zastosowania. Generowanie i sprawdzanie teorii jako cel badań naukowych. 3. Pojęcie zmiennej, zmiennej zależnej, niezależnej, mediatora, moderatora, typy zmiennych ze względu na skalę pomiarową. Pojęcie wskaźnika i rodzaje wskaźników. 4. Pomiar zmiennych w pedagogice resocjalizacyjnej (badanie zachowań, cech i stanów psychicznych, wpływów społecznych itp.) w badaniach nad etiologią niedostosowania i efektywności oddziaływań. Cechy dobrego narzędzia pomiaru. Agregowanie wskaźników, rzetelność i trafność pomiaru. 5. Zakłócenia rzetelności i trafności pomiaru w resocjalizacji i czynniki determinujące. 6. Podstawowe zagadnienia statystyki – opis a wnioskowanie statystyczne, Pojęcie testu statystycznego, wnioskowanie indukcyjne, populacja i próba, hipoteza zerowa, istotność statystyczna, wybrane testy i reguły ich stosowania, zastosowanie komputerowych pakietów statystycznych. Dobór testu statystycznego do rodzaju danych (skala pomiarowa, liczebność próby) oraz uwzględnianie wymogów statystycznych na etapie konstruowania procedury badawczej. 7. Przykłady zastosowania statystyki w badaniach społecznych: testowanie różnic między grupami (odsetki i średnie), testowanie korelacji między zmiennymi, testowanie zmiany z pomiaru na pomiar. 8. Budowanie formularzy do badań ankietowych za pomocą internetu (usługa w Google). 9. Prezentacja materiału z badań statystycznych – baza danych analogowa, komputerowa, tabele, wykresy, tekst. 10. Przykłady badań nad efektywnością resocjalizacji i readaptacji społecznej.
18.	Seminarium monograficzne	1. Odrzucenie przez rówieśników (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja). 2. Aktywność w destruktywnych grupach nieformalnych (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja). 3. Przygotowanie grupowego projektu edukacyjnego w każdym z powyższych obszarów, z wykorzystaniem materiału z indywidualnych poszukiwań studentów.
19.	Podstawy przedsiębiorczości	1. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. 2. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). 3. Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. 4. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. 5. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). 6. Definiowanie potrzeb szkoleniowych. 7. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. 8. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. 9. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. 10. Zgrywalizowanie szkolenia. 11. Sposoby ewaluacji szkolenia.
20.	Techniki antystresowe i higiena pracy	1. Istota stresu i jego wymiar biologiczny, psychologiczny, społeczny, organizacyjny. 2. Obciążenia psychofizyczne związane z rolą nauczyciela/wychowawcy. 3. Wybrane koncepcje stresu i przystosowania zawodowego a koncepcja resilience. 4. Wypalenie i choroby psychosomatyczne jako konsekwencja źle regulowanego stresu. 5. Aktywność fizyczna i dieta jako działania antystresowe. 6. Trening relaksacyjny i trening uważności – jako techniki antystresowe. 7. Trening umiejętności społecznych i profesjonalnych – aspekty antystresowe. 8. Zasoby społeczne w stresie – kapitał społeczny, formy wsparcia.
21.	Praktyka pedagogiczna	1. W ramach praktyk studenci zapoznają się z funkcjonowaniem różnych placówek o profilu resocjalizacyjnym. Każdy student zobowiązany jest do odbycia praktyki z instytucji karnej (Zakład Karny lub Areszt Sledczy), poprawczej (Zakład Poprawczy, Schronisko dla Nieletnich, MOAS) oraz wychowawczej (ośrodek socjoterapii, sąd – przy kuratorze, szkoła – przy pedagogu szkolnym). 2. Szczegółowy program i zasady zaliczenia praktyki określa stosowna instrukcja, według poniższych reguł ogólnych. 3. Praktyka obejmuje (1) hospitowanie i asystowanie w pracy personelu zakładowego oraz projektowanie i realizowanie pod nadzorem personelu działań własnych zgodnych w programem obowiązującym w placówce; (2) zapoznanie się z dokumentacją pracy w placówce (regulaminy, programy wychowawcze zarówno adresowane do grupy jak i jednostki); (3) przygotowanie zestawu konspektów zajęć lub innych projektów

		edukacyjnych wraz z teoretycznym uzasadnieniem projektowanych działań i analizą sposobu realizacji; (4) przygotowanie analiz indywidualnych przypadków w oparciu o dokumentację oraz własne działania diagnostyczne (wywiady, rozmowy itp.); (5) przygotowanie przez studenta pisemnego raportu z praktyki zawierającego: (a) sprawozdanie z jej przebiegu, (b) uwagi na temat pozytywnych i negatywnych aspektów całości realizowanej praktyki, (c) osiągniętych sukcesów, napotkanych trudności, (d) wszelkie inne spostrzeżenia i uwagi związane z praktyką, (e) wnioski końcowe.
Specjalność: Terapia pedagogiczna		
8.	Kierunki i nurty w pedeutologii	Pedeutologia jako nauka: geneza nazwy, definicja, przedmiot, funkcje, kooperacja z innymi dyscyplinami. Nauczyciel - zawód, powołanie misja, kim jest nauczyciel?, wymagania formalne, zakres obowiązków, wizje współczesnego nauczyciela. Etyka zawodu nauczycielskiego: istota etyki zawodowej, dylematy etyczne w pracy nauczyciela, Kodeks Etyki Nauczycielskiej, analiza problemów etycznych w pracy nauczyciela (w oparciu o treść filmu)- diagnoza – interwencja – ocena skuteczności. Mistrzostwo zawodowe nauczyciela: konteksty definicyjne terminu „kompetencje” i „kompetencje zawodowe”, kwalifikacje a kompetencje, rodzaje kompetencji nauczycielskich, co to jest rozwój zawodowy i jak przebiega?. Tożsamości zawodowa nauczycieli: rozstrzygnięcia definicyjne dotyczące zjawiska tożsamości człowieka, kryteria typologizacji tożsamości zawodowej nauczycieli i jej rodzaje, proces formowania się tożsamości zawodowej. Zagrożenie nauczycielskiej profesji – wypalenie zawodowe: wypalenie zawodowe – co to takiego? , wypalenie w zawodzie nauczycielskim, symptomy wypalenia w zawodzie nauczycielskim – fazy, skutki wypalenia, zapobieganie wypaleniu.
9.	Edukacja zdrowotna z promocją zdrowia	Zdrowie jako zagadnienie kluczowe. Klasyfikacja definicji, aspekty zdrowia, holistyczne podejście, modele zdrowia. Mierniki zdrowia; zdrowie subiektywne i obiektywne; zdrowie pozytywne i negatywne. Czynniki determinujące zdrowie populacji i jednostki: społeczno-ekonomiczne, biologiczne, styl życia, służba zdrowia; mandala zdrowia. Czynniki ryzyka dla zdrowia a status zdrowotny człowieka. Siedliskowe podejście do zdrowia. Edukacja zdrowotna – podstawy teoretyczne i metodyczne. Edukacja zdrowotna, cele, współczesne koncepcje i modele, czynniki wspierające i utrudniające osiąganie celów. Umiejętności życiowe – klasyfikacja. Konstruowanie programów edukacji zdrowotnej. Proces edukacji zdrowotnej: cele, koncepcje, etapy planowania zajęć. Model zajęć (warsztaty), metody aktywne i interakcyjne w edukacji zdrowotnej. Program wychowawczy, profilaktyka, edukacja zdrowotna – razem czy osobno. Promocja zdrowia. Organizacja promocji zdrowia w wybranych siedliskach. Zasady promocji zdrowia – perspektywa europejska i polska, analiza wybranych materiałów źródłowych i dokumentów (Karta Ottawska, Karta Europejska „Środowisko i Zdrowie”, Agenda 21).
10.	Podstawy prawne pomocy psychologiczno-pedagogicznej	System oświaty w Polsce. Typy i rodzaje placówek oświatowych. Uczestnicy procesu oświatowego. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkołach i innych placówkach. Zespoły orzekające. Orzeczenia i opinie. Karta indywidualnych potrzeb ucznia. Indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne. Edukacja integracyjna. Kształcenie specjalne. Zajęcia specjalistyczne. Pedagog szkolny i jego zadania.
11.	Wybrane elementy psychologii rozwojowej i wychowawczej	Pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej. Biologiczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju. Czynniki ochronne w rozwoju dziecka. Wzajemne powiązania pomiędzy aktywnością własną a rozwojem dziecka. Specyfika aktywności własnej małego dziecka. Rola nauczania i wychowania we wspomaganie rozwoju dziecka. Teorie rozwoju (ewolucyjna, stadialna). Współczesne teorie rozwoju poznawczego. Teoria

		redeskrpcji reprezentacji A. Karmiloff-Smith. Teoria skryptów K. Nelson. Teoria rozwoju poznawczego A. Mandler. Charakterystyka sfer rozwojowych: Myślenia, pamięci, uwagi, percepcji, mowy, społecznej, moralnej, osobowości, emocji, potrzeb w okresach rozwojowych od okresu prenatalnego do adolescencji. Struktura działalności wychowawczej (psychologiczne mechanizmy wychowania, wychowanie w rodzinie). Pielęgnacja i wychowanie małego dziecka (problemy rozwoju i wychowania małego dziecka w środowisku instytucjonalnym, wychowanie w okresie przedszkolnym).
12.	Psychologiczne podstawy terapii	Podejścia teoretyczne w psychologii a proces terapeutyczny. Terapia a psychoterapia: założenia teoretyczne, koncepcja pracy, odbiorcy. Trudności i zaburzenia a proces terapeutyczny. Warunki skuteczności terapii. Cierpienie emocjonalne a proces terapeutyczny. Przepracowywanie problemów – czynniki ułatwiające proces zdrowienia emocjonalnego. Terapia behawioralna i poznawcza. Terapia skoncentrowana na osobie (Carl Rogers). Terapia systemowa.
13.	Teoretyczne podstawy terapii pedagogicznej	Trudności w uczeniu się (niepowodzenia szkolne) – ustalenia definicyjne. Przyczyny niepowodzeń szkolnych. Pojęcie terapii pedagogicznej. Metody, zasady i formy pracy terapeutycznej. Elementy diagnozy trudności w uczeniu się. Ćwiczenia korekcyjne, kompensacyjne, reedukacyjne i wyrównawcze usprawniające proces uczenia się. Projektowanie pakietu edukacyjnego terapii pedagogicznej.
14.	Podstawy poradnictwa	Pomoc, wsparcie, doradztwo, poradnictwo, poradoznawstwo - wyjaśnienie kluczowych pojęć. Geneza zachowań prospołecznych. Czynniki indywidualne i sytuacyjne udzielania pomocy. Formalne i nieformalne systemy pomocy. Sieć wsparcia. Krytyczna refleksja nad trzema koncepcjami poradnictwa – dyrektywne, liberalne i dialogowe. Poszukiwanie teorii wyjaśniającej funkcjonowanie poradnictwa na poziomie makro- i mikrospołecznym. Budowanie „pracującego przymierza” – etapy rozwoju relacji pomocowej. Modele działalności doradcy: ekspert, informator, konsultant, lojalny opiekun, leseferysta. Style pomagania czterech typów doradców nieprofesjonalnych. Oczekiwania osoby potrzebującej pomocy. Typy klientów. Bariery utrudniające zwracanie się o pomoc. Gry symulacyjne dotyczące sytuacji doradczych. Doradca wobec nierozwiązywalnych problemów klienta. Jak ludzie radzą sobie z sytuacjami, na które nie ma rady? Obszary poradnictwa (małżeńskie, rodzinne wychowawcze, zawodowe, kariery, obywatelskie, itp.). Instytucje profesjonalnego poradnictwa. Nowe formy pomocy i poradnictwa. Poradnictwo zapośredniczone/online/ wirtualne. Poradnictwo niekonwencjonalne. Pomoc psychopedagogiczna i poradnictwo w obowiązujących rozporządzeniach MEN. Rozwój osobisty i zawodowy doradcy. Wypalenie zawodowe (koszty związane z pomaganiem, sposoby obrony). Elementarne zasady etyczne w pracy doradcy. Etyczne pomaganie a „deformacje osobowości” doradcy.
15.	Metody diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się	Analiza przyczyn niepowodzeń szkolnych. Wpływ zaburzeń rozwoju poznawczego i ruchowego na funkcjonowanie ucznia i przebieg procesu kształcenia. Wieloaspektowość postępowania diagnostycznego. Dysleksja, dysgrafia, dysortografia, SLI, dyspraksja i inne zaburzenia rozwoju ruchowego, ADHD i zahamowania psychoruchowe – charakterystyka zaburzeń, postępowanie diagnostyczne. Różnice indywidualne a zaburzenia rozwoju. Współwystępowanie zaburzeń rozwojowych.
16.	Metodyka terapii dzieci z zaburzeniami rozwoju psychoruchowego	Rodzaje zaburzeń rozwoju psychoruchowego: Opóźnienie w ogólnym rozwoju ruchowym. Zaburzenie sprawności manualnej. Zaburzenie percepcji wzrokowej. Zaburzenie percepcji słuchowej. Zaburzenie mowy. Zaburzenia emocjonalne. Specjalne potrzeby edukacyjne: Całościowe zaburzenia rozwojowe. Choroby przewlekłe. Niepełnosprawność. Specyficzne trudności w uczeniu się. Wybitne uzdolnienia. Zaburzenia zachowania i emocji.

17.	Metodyka terapii dzieci ze specyficznymi trudnościami w obszarze językowym	Kształcenie płynności słownej, poprawności gramatycznej. Przygotowanie do nauki czytania i pisania dzieci z trudnościami w uczeniu się. Prawidłowy uchwyt pisarski, ćwiczenia grafomotoryczne oraz tok postępowania metodycznego podczas wprowadzania liter. Środki dydaktyczne wspierające proces nauki pisania dzieci dyslektycznych. Czytanie ze zrozumieniem, ćwiczenia w czytaniu twórczym i krytycznym- aspekty praktyczne. Ćwiczenia korekcyjno-kompensacyjne usprawniające percepcję wzrokową, koordynację wzrokowo-ruchową, orientację przestrzenną, percepcję słuchową, koordynację słuchowo-wzrokowo-ruchową oraz funkcje motoryczne niezbędne do nauki czytania, pisania. Niekonwencjonalne sposoby działań terapeutycznych. Efektywność terapii pedagogicznej a organizacja zajęć korekcyjno-kompensacyjnych z zakresu edukacji językowej (z wykorzystaniem OWRU). Organizacja terapeutycznych zajęć językowych (w tym także współpraca z rodzicami dziecka objętego terapią).
18.	Wspomaganie i korygowanie rozwoju dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki	Specyficzne i niespecyficzne trudności w uczeniu się matematyki. Przyczyny trudności w uczeniu się matematyki. Dojrzałość do uczenia się matematyki. Etapy nabywania kompetencji matematycznych. Trudności pojawiające się na poszczególnych etapach. Rola nauczyciela matematyki w wyrównywaniu, reedukacji, korekcie i kompensacji trudności. Ćwiczenia i zadania wspomagające dziecko ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Metoda Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej. Budowanie autorskich projektów edukacyjnych dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki.
19.	Metodyka terapii dzieci ze specyficznymi trudnościami w obszarze emocjonalno-społecznym	Rozwój emocjonalny i społeczny dziecka w okresie przedszkolnym. Rozwój emocjonalny i społeczny dziecka w okresie wczesnoszkolnym. Zaburzenia emocjonalno-społeczne dziecka. Przyczyny zaburzeń emocjonalno-społecznych. Skutki zaburzeń emocjonalno-społecznych. Obraz drugiej osoby i postawy względem niej (podmiotowe i przedmiotowe uwarunkowania tworzenia się obrazu innych). Jesteś inny, jesteś cenny – warsztat prowadzony przez nauczyciela. Stres w życiu małego dziecka. Metody wspomagające funkcjonowanie dziecka ze specyficznymi trudnościami w obszarze emocjonalno-społecznym: techniki Freineta; metody arteterapii: muzykoterapia, bajka terapeutyczna, choreoterapia, drama i techniki teatralne; techniki relaksacyjne. Projektowanie zajęć dla dziecka z negatywnym obrazem samego siebie, niską tolerancją na frustrację, wyuczoną bezradnością, wysokim poziomem lęku.
20.	Podstawy logopedii	Rozwój mowy dziecka. Środowiskowe kształcenie mowy. Masaż logopedyczny. Ćwiczenia fonacyjno-artykulacyjne. Ćwiczenia oddechowe. Metodyka ogólna diagnozy i terapii logopedycznej. Diagnoza i terapia logopedyczna zaburzeń artykulacji. Dyslalia- klasyfikacja, postępowanie terapeutyczne.
21.	Wspomaganie rozwoju dziecka poprzez ruch	Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz. Programy Aktywności: „Świadomość Ciała, Kontakt i Komunikacja” - Marianny i Christopha Knillów. Metoda Carla Orffa. Metoda opowieści ruchowej Józefa Godfryda Thulina. Metoda rytmiczna A. i M. Kniessów. Metoda Integracji Sensorycznej.
22.	Wspomaganie rozwoju dziecka poprzez aktywność muzyczną	Metoda Rudolfa Labana: poznawanie swoich możliwości, wyczuwanie stosunków przestrzennych i czasowych; wdrażanie do współpracy w grupie; wyzwalamie inwencji do samoekspresji i inwencji twórczej; zachowanie koordynacji ruchowej, dbanie o płynność ruchów. Przeprowadzenie zajęcia przez studentów z wykorzystaniem metody R. Labana. Metoda Modelu Mobilnej Rekreacji Muzycznej: rozładowanie negatywnych emocji za pomocą ruchu; kształtowanie poczucia rytmu i estetyki ruchu; odzwierciedlenie ruchem charakteru i nastroju melodii; wyrabianie poczucia świadomego ruchu; wyrażanie swoich emocji za pomocą głosu i ruchów ciała; budzenie aktywności do wspólnej zabawy do osiągnięcia zadowolenia z wykonywanych czynności. Przeprowadzenie przez studentów zajęcia z wykorzystaniem metody MMRM.

23.	Wspomaganie rozwoju dziecka poprzez aktywność plastyczną	Twórczość plastyczna dziecka. Fazy rozwojowe twórczości dziecka. Rola twórczości plastycznej dziecka (rozwój sprawności manualnej, umysłowej, pamięci wzrokowej, wyobraźni przestrzennej, ruchowej i kolorystycznej). Metody i techniki plastyczne.
24.	Diagnoza i terapia rodziny	Teorie funkcjonowania rodziny (podejście strukturalno-funkcjonalne, kierunek symboliczno-interakcyjny, podejście instytucjonalne, kierunek rozwojowy). Rozwój rodziny. Fazy cyklu, funkcjonalność oraz dysfunkcjonalność rodziny w oparciu o model D.H.Olsona i Beaversa. Systemowe rozumienie rodziny. Cechy i właściwości systemu rodzinnego, struktura, granice, subsystemy. Terapia systemowa rodziny - małżeńska oraz rodzinna: istota, diagnoza problemów/trudności rodzinnych z wykorzystaniem systemowej terapii rodziny. Mediolański model terapii systemowej rodziny: stawianie hipotez, neutralność, pytania cyrkularne. Podstawowe techniki terapii rodzin: wywiad, genogram, praca w zespole terapeutycznym. Elementy procesu terapeutycznego: przyjęcie zgłoszenia, diagnoza poziomu dysfunkcjonalności rodziny, stawianie hipotez na temat wzorców interakcji w rodzinie i ich związku z objawami identyfikowanego pacjenta, planowanie strategii pracy z rodziną. Inne techniki diagnostyki rodzinnej: ankieta, obserwacja, analiza dokumentów i wytworów, pomiar, kwestionariusz.
25.	Komunikacja interpersonalna	Podstawowe pojęcia z teorii komunikacji interpersonalnej. Konstrukcja procesu komunikowania się. Komunikacja werbalna i niewerbalna – formy i funkcje. Kompetencje komunikacyjne. Zasady skutecznego komunikowania się. Bariery skutecznego komunikowania się. Błędy komunikacyjne. Sztuka konstruktywnego rozwiązywania konfliktów. Umiejętność komunikacji w sytuacjach konfliktowych.
26.	Podstawy przedsiębiorczości	Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). Definiowanie potrzeb szkoleniowych. Metody pozyskiwania potencjalnych odbiorców. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. Zgrywalizowanie szkolenia. Sposoby ewaluacji szkolenia.
27.	Praktyka pedagogiczna	Wieloaspektowe poznanie sposobu funkcjonowania placówki, ich najważniejszych zadań oraz obszarów działalności, stosowanych metod pracy, procedur organizacyjnych, podziału kompetencji, planowania pracy i systemu kontroli. Zapoznanie się ze specyfiką pracy nauczyciela w zakresie pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej). Doświadczanie bezpośredniego kontaktu z dziećmi w środowisku instytucjonalnym, szczególnie dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Nabycie i rozwinięcie przez studentów praktycznych umiejętności oceniania postępów dziecka, konstruowania narzędzi przydatnych w procesie oceniania dzieci, diagnozowania i rozwijania ich zainteresowań. Stworzenie studentowi warunków do pracy nad sobą podczas doskonalenia umiejętności samodzielnego planowania i realizowania pracy terapeutycznej w przedszkolu, szkole, poradni psychologiczno-pedagogicznej szkoły pod kierunkiem czynnego nauczyciela z odpowiednim doświadczeniem. Nabycie przez studentów wiedzy i umiejętności potrzebnych do projektowania sytuacji edukacyjnych uwzględniających różne strategie pracy z dzieckiem. Rozwijanie samodzielności i kreatywności oraz budowanie osobistej filozofii edukacyjnej. Rozwijanie umiejętności interpersonalnych w sytuacjach współpracy z pracownikami placówki oraz podmiotowych relacji dziecko-dorośli w sytuacjach edukacyjnych.

Specjalność: Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

8.	Komunikacja interpersonalna	1.Podstawowe pojęcia z teorii komunikacji. 2. Podejścia stosowane w badaniach nad komunikowaniem. 3. Konstrukcja procesu komunikowania się. 4. Subiektywne i obiektywne bariery skutecznego komunikowania się. 5. Kompetencje komunikacyjne. 6. Symbol, znak, sygnifikacja. 7. Komunikacja werbalna- język, jako system symboli, komunikaty pasywne, asertywne i agresywne, kompetencje językowe wychowawcy i wychowanka. 8. Komunikacja niewerbalna-formy i funkcje. 9. Sztuka konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, słuchanie aktywne i dialogiczne.
9.	Pedagogika specjalna dziecka	1.Pedagogika specjalna jako nauka. 2. Podstawowe pojęcia. 3. Teoretyczne podstawy pedagogiki specjalnej. 4. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. 5. Relacje pedagogiki specjalnej z innymi dyscyplinami naukowymi i pedagogiką. 6. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. 7. Opieka nad osobami z niepełnosprawnością od starożytności do współczesności. 8. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej. 9. Skala i dynamika niepełnosprawności. 10. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością. 11. Wspólne i swoiste problemy dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekłe chorych, osób z autyzmem). 12. polskie i międzynarodowe organizacje pozarządowe działające w środowiskach osób niepełnosprawnych. 13. Podstawy rehabilitacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. 14. System kształcenia pedagogów specjalnych w Polsce a potrzeby systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 15. Pomoc rodzinom dzieci niepełnosprawnych. 16. Wybrane pełnosprawnych – porównanie celów i strategii działania. 17. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem. 18. Kreatywność osób z niepełnosprawnością w różnych przejawach ludzkiej aktywności. 19. Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i profilaktyki niedostosowania społecznego. 20. Diagnoza i wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, wyrównywanie szans edukacyjnych z dzieci niepełnosprawnością. 21. Współczesne rozwiązania organizacyjne stosowane w opiece specjalnej, kształceniu dzieci z niepełnosprawnością. 22. Normalizacja warunków życia dzieci z niepełnosprawnością. 23. Analiza porównawcza i typologia systemów kształcenia specjalnego w Polsce na tle systemów w innych państwach oraz wybranych problemów, dotyczących efektywności wyrównywania szans edukacyjnych.
10.	Podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWRD)	1.Podstawowe pojęcia opisujące wczesne wspomaganie rozwoju dzieci.2. Idea wczesnego wspomaganie rozwoju. 3. Przepisy regulujące WWRD. 4. Problemy rozwojowe dziecka wskazujące na konieczność podjęcia wczesnego wspomaganie rozwoju. 5. Rodzice w programie WWRD – wsparcie i współpraca. 6. Praca zespołu WWRD – zasady i zadania. 7. Diagnoza i terapia jako podstawowa działalność specjalistów pracujących w programie WWRD. 8. Współpraca specjalistów prowadzących wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością z przedszkolem i specjalistami z innych placówek (ośrodków specjalnych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, placówkami medycznymi).
11.	Psychologia rozwojowa i psychopatologia małego dziecka	1.Pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej. 2. Biologiczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju. 3.Czynniki ochronne w rozwoju dziecka. 4. Wzajemne powiązania pomiędzy aktywnością własną a rozwojem dziecka. 5. Specyfika aktywności własnej małego dziecka. 6.Rola nauczania i wychowania we wspomaganie rozwoju dziecka. 7. Teorie rozwoju (ewolucyjna, stadialna). 8. Pojęcie psychopatologii rozwoju. 9. Koncepcje normy (norma ilościowa, biologiczna, społeczno-kulturowa, teoretyczna). 10. Podatność na określone zaburzenia psychiczne i rozwojowe a czynniki biologiczne, psychologiczne, środowiskowe. 11. Objawy zaburzeń psychicznych i rozwojowych w zakresie funkcji poznawczych (zaburzenia spostrzegania, myślenia, mowy, uwagi, pamięci). 12. Objawy zaburzeń rozwojowych i psychicznych w zakresie procesów emocjonalnych i motywacji do działania. Objawy zaburzeń rozwojowych i psychicznych w zakresie zachowania. 13. Psychologiczne koncepcje wyjaśniające powstawanie zaburzeń rozwojowych i psychicznych. 14. Klasyfikacja

		ICD-10 oraz DSM-V, przydatność w diagnozach psychologicznych. 15. Kontrowersje wokół zastosowania klasyfikacji w diagnozach dzieci.
12.	Elementy neurologii i neuropatologii	1. Pojęcie neurologii dziecięcej – terminologia. 2. Neurologiczne podstawy zasadności wczesnego wspomaganie rozwoju. 3. Znaczenie różnicowania rozwoju układu nerwowego. 4. Plastyczność mózgu – implikacje dla wczesnego wspomaganie rozwoju zaburzenia wyższych czynności poznawczych. 5. Schorzenia neurologiczne u dzieci (epilepsja, mózgowe porażenie dziecięce, przepuklina mózgowo-rdzeniowa, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych etc.), anatomia i fizjologia układu nerwowego. 6. Rozwój ośrodkowego układu nerwowego i jego determinanty oraz modyfikatory w okresie prenatalnym i postnatalnym. 7. Zaburzenia wyższych czynności poznawczych. 8. Kliniczne objawy uszkodzeń poszczególnych płatów mózgu. 9. Najistotniejsze zespoły zaburzeń rozwojowych będące skutkiem działania czynników patogennych w różnych okresach rozwoju dziecka schorzenia neurologiczne u dzieci.
13.	Diagnoza rozwoju dziecka w programie WWRD	1. Diagnozowanie jako istotny element procesu diagnostycznego – diagnoza lekarska, psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, rehabilitacyjna w procesie wczesnego wspomaganie rozwoju. 2. Międzynarodowe Klasyfikacje Diagnostyczne – DSM, ICD. 3. Zasady przeprowadzenia diagnozy. Uwarunkowania i analiza procesu diagnostycznego. 4. Wstępna diagnoza sytuacji psychicznej i potrzeb terapeutycznych dziecka (upodobania i dążenia dziecka z problemami w rozwoju). 5. Znaczenie diagnozy rozwojowej w ocenie sytuacji i potrzeb rozwoju dziecka z deficytami rozwojowymi. 6. Przeprowadzenie obserwacji dziecka z zaburzeniami w rozwoju, konstruowanie sytuacji diagnostycznych z wykorzystaniem wybranego narzędzia diagnostycznego. 7. Diagnoza funkcjonalna dziecka z zaburzeniami w rozwoju psychoruchowym. 8. Rola obserwacji i wywiadu z rodzicami w diagnozie funkcjonalnej dziecka. 9. Wczesna diagnostyka małego dziecka - Monachijaska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa (MFDR 1 r. ż., MFDR 2-3 r.ż.). 10. Obserwacja zaburzeń rozwojowych u dzieci z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej, np.: Inwentarz Gunzburga, Profil osiągnięć ucznia J. Kielina; Indywidualizowana ocena dzieci z zaburzeniami rozwoju oraz dzieci ze spektrum autyzmu - Profil psychoedukacyjny PEP-R E. Schoplera; Karta okresowego zapisu funkcjonowania dziecka K. Mrugańska i Z. Pakuła; Diagnoza modulacji i integracji bodźców zmysłowych na podstawie kwestionariuszy obserwacyjnych C. Delacato. 11. Ocena percepcji wzrokowej, słuchowej i ruchowej w świetle zaburzeń integracji sensorycznej. 12. Diagnostyczna funkcja zabawy. Nauka wykorzystywania zabawy i zabawek w diagnozie dzieci z zaburzeniami rozwojowymi. 13. Opracowanie arkusza obserwacji zachowań problemowych dla dziecka zagrożonego niepełnosprawnością. 14. Formułowanie bliższych i dalszych celów wspomaganie rozwoju dziecka na podstawie przeprowadzonej diagnozy, wzajemne związki i konsekwencje prawidłowego rozpoznania dla wyboru metod terapii i rehabilitacji.
14.	Metody terapii małego dziecka	Specyfika, organizacja i ewaluacja procesu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz cele i funkcjonowanie instytucji, w których jest on organizowany. Wieloprofilowość oddziaływań terapeutycznych jako podstawa wczesnego wspomaganie. Analiza metod, technik i programów stymulacji małego dziecka z zaburzeniami w rozwoju. Metody usprawniania dzieci z nieprawidłowym rozwojem psychoruchowym (metoda Weroniki Sherborne, Malowanie dziesięcioma palcami, metoda Knillów, Metoda Integracji Sensorycznej, Metoda Dobrego Startu). Metody wspomagające terapię i stymulujące rozwój psychoruchowy dziecka (terapia z wykorzystaniem zwierząt (hipoterapia, dogoterapia), muzykoterapia, arteterapia). Zabawa w terapii i wspomaganiu rozwoju małego dziecka. Techniki relaksacyjne. Wybrane sposoby wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy – model DIR floor/ time według S. Greenspana i S.

		Wieder. Podstawowe metody terapii zachowań trudnych. Procedury postępowania w sytuacjach trudnych dzieci z zaburzeniami w rozwoju (terapia behawioralna - stosowana analiza zachowania (ABA - Applied Behavior Analysis), Program TEACCH). Interpretacja diagnoz a wyznaczniki programowe do konstruowania programu terapeutycznego z uwzględnieniem specyfiki zaburzeń rozwojowych (studia przypadków). Zespolenie diagnozy i terapii. Konstruowanie indywidualnych programów terapeutycznych, edukacyjno-terapeutycznych na podstawie diagnoz funkcjonalnych dla różnych grup wiekowych. Opracowanie strategii postępowania i zasad pracy terapeutycznej z dzieckiem z zaburzeniami w rozwoju. Planowanie działań i dokumentowanie pracy terapeutycznej z małym dzieckiem przez pedagoga. Wspomaganie rodziców w procesie usprawniania i terapii małego dziecka z zaburzonym rozwojem psychoruchowym.
15.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną lub zagrożonego niepełnosprawnością intelektualną	1.Podstawowe pojęcia: wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, dziecko ryzyka, dziecko z niepełnosprawnością intelektualną (NI). 2. Przyczyny i skutki opóźnionego rozwoju intelektualnego oraz dodatkowe/sprzężone. 3. Dziecko z NI lub zagrożone niepełnosprawnością intelektualną w procesie wczesnego wspomagania rozwoju. 4. Teoretyczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju dzieci z NI i ich rodzin. Rola i konteksty wspomagania rozwoju dziecka z NI lub zagrożonego NI w rodzinie. 5.- Planowanie działań i dokumentowanie pracy przez pedagoga. 6. Model procesu diagnostycznego we wczesnym wspomaganiu rozwoju dzieci z niepełnosprawnością intelektualną lub zagrożonych niepełnosprawnością intelektualną (udział pedagoga). 7. Zasady badania małego dziecka; podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane przez pedagoga. 8. Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka z opóźnieniem w rozwoju intelektualnym. 9. Wybrane sposoby wspomagania rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), floor time według S.Greenspana. 10. Metody terapii małego dziecka z opóźnionym rozwojem intelektualnym wykorzystywane w pracy indywidualnej i grupowej. 11. Podstawy procesu rehabilitacji pedagogicznej dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. 12. Zasady, metody i techniki stosowane przez nauczycieli w pracy grupowej i indywidualnej.
16.	Wspomaganie rozwoju dziecka niewidomego i słabowidzącego	Tyflopedagogika – przedmiot, cele, zadania i funkcje. Rozwój zdolności widzenia, etiologia zaburzeń w rozwoju zdolności widzenia. Rodzaje niepełnosprawności wzroku z punktu widzenia klasyfikacji psychologicznych, pedagogicznych, medycznych. Wpływ niepełnosprawności wzroku na rozwój psychofizyczny dziecka (sfera motoryczna, poznawcza, emocjonalna i społeczna). Znaczenie wczesnego wspomagania rozwoju w zakresie niepełnosprawności wzroku. Problemy diagnostyki widzenia w przypadku małego dziecka z niepełnosprawnością wzroku. Profilaktyka zaburzeń rozwoju psychofizycznego. Wybrane metody rehabilitacji wykorzystane w tyflopedagogice. Formy pracy oraz specyficzne uwarunkowania w zakresie wczesnego wspomagania dziecka niewidomego i słabowidzącego w rodzinie. Przygotowanie małego dziecka z niepełnosprawnością wzroku do nauki szkolnej.
17.	Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka niesłyszącego i słabosłyszącego	1. Surdopedagogika – przedmiot, cele, zadania i funkcje. 2. Rozwój zdolności słyszenia, etiologia zaburzeń w rozwoju zdolności słyszenia. 3. Rodzaje niepełnosprawności słuchu. 4. Stopnie niedosłuchu. 5. Wpływ niepełnosprawności słuchu na rozwój psychofizyczny dziecka (sfera motoryczna, poznawcza, emocjonalna i społeczna). 6. Znaczenie wczesnego wspomagania rozwoju w zakresie niepełnosprawności słuchu. 7. Problemy diagnostyki słuchu w przypadku małego dziecka z niepełnosprawnością słuchu. 8. Profilaktyka zaburzeń rozwoju psychofizycznego dzieci niedosłyszących i głuchych.9. Wybrane metody rehabilitacji wykorzystane w surdopedagogice. 10. Formy pracy oraz specyficzne uwarunkowania w zakresie wczesnego wspomagania dziecka niesłyszącego i słabosłyszącego w rodzinie. 11. Przygotowanie małego dziecka z niepełnosprawnością słuchu do nauki szkolnej.

18.	Wspomaganie rozwoju dziecka ze spektrum autyzmu	1. Klasyfikacje zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży według DSM-V, ICD-10. 2. Całościowe zaburzenia rozwojowe – zaburzenia spektrum autyzmu (ASD) (Autyzm, zespół Aspergera, zespół Retta, Rozległe zaburzenia rozwojowe bliżej nieokreślone (PDD-NOS), Dziecięce zaburzenia dezintegracyjne, Autyzm atypowy). 3. Poglądy na temat patogenezy rozwoju dziecka ze spektrum autyzmu. 4. Zaburzenia w percepcji świata społecznego u dzieci z autyzmem. 5. Zakłócenia w komunikowaniu się u dzieci z autyzmem. 6. Profil poznawczy i „wysypkowe” uzdolnienia osób z autyzmem. 7. Sztywność, stereotypowość w zachowaniu i zainteresowaniach u dzieci z autyzmem. 8. Rozwój emocjonalno-społeczny dziecka z autyzmem, deficyty emalii i teorii umysłu. 9. Diagnozowanie autyzmu u małych dzieci z problemami w rozwoju. 10. Autyzm a zaburzenia współwystępujące i pokrewne – diagnoza różnicowa. 11. Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małych dzieci z autyzmem. 12. Rehabilitacja i terapia dzieci z rozległymi zaburzeniami rozwojowymi (podejście: behawioralne, rozwojowe, zintegrowane, holistyczne, interwencja biomedyczna). 13. Problemy rodziny dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i zaburzeniami pokrewnymi.
19.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi	1. Specyfika i uwarunkowania niepełnosprawności, niepełnosprawności ruchowej i zaburzeń sprzężonych. 2. Dysfunkcje narządu ruchu u dzieci, ich etiologia, klasyfikacja i rozpowszechnienie. 3. Najczęstsze schorzenia wywołujące niesprawność ruchową dzieci (dysplazje stawu biodrowego u dzieci, wady postawy, zniekształcenia kolan i stóp, mózgowie porażenie dziecięce, rozszczep kręgosłupa i przepuklina oponoworzeniowa). 4. Ujęcia definicyjne i istota zaburzeń sprzężonych oraz zasady procesu wspomagania rozwoju dzieci nią dotkniętych. 5. Sytuacje trudne w życiu dziecka z niepełnosprawnością ruchową i dziecka zaburzeniami sprzężonymi. 6. Sytuacja rodzin dzieci z niepełnosprawnością ruchową i dziecka z zaburzeniami sprzężonymi. 7. Instytucje i organizacje społeczne wspomagające proces rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi (Krajowe Towarzystwo Autyzmu, Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem, Polski Związek Głuchoniewidomych, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji, Grupa Aktywnej Rehabilitacji itp.). 8. Potrzeby rehabilitacyjne i edukacyjne dzieci z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną (Wielospecjalistyczna Ocena Funkcjonowania Ucznia, Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, program pracy rewalidacyjnej, program terapii). 9. Specyfika działań usprawniających oraz zasady prowadzenia zajęć/ćwiczeń i rodzaje zabiegów stosowanych u dzieci z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi (fizykoterapia, kinezyterapia, stymulacja dotykowa, masaże, terapia zajęciowa, ćwiczenia oddechowe i relaksacyjne). 10. Charakterystyka wybranych metod stymulacji rozwoju psychoruchowego dzieci z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną (metoda G.Domana, metoda A.Peto, metoda Bobath, Metoda Vojty, metoda Knillów, metoda ruchu rozwijającego W. Sherborne). 11. Wykorzystanie terapii zabawowej, arteterapii (biblioterapii, muzykoterapii, plastykoterapii), animaloterapii (hipoterapii, dogoterapii, felinoterapii, alpakoterapii) oraz mediów w pracy terapeutycznej z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi. 12. Zasady i metody wspomagania rozwoju dzieci z głuchoniewidomymi, dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i z uszkodzonym słuchem oraz dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i uszkodzonym wzrokiem.
20.	Wspomaganie rozwoju dziecka przewlekłe chorego i z chorobami genetycznymi	1. Pojęcia choroby przewlekłej, wady, choroby genetycznej. 2. Teoretyczne podstawy wspierania rozwoju dzieci przewlekłe chorych i dzieci z rzadkimi chorobami genetycznymi. 3. Wielozakresowe działania wczesnej interwencji oraz rokowania z uwzględnieniem możliwości rozwoju osobistego dziecka i warunków w jakich będzie realizowana rehabilitacja i terapia. 4. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci przewlekłe chorych i z wadami genetycznymi. 5. Funkcjonowanie i wsparcie dziecka przewlekłe chorego w warunkach szpitalnych. 6. Charakterystyka wybranych rzadkich schorzeń genetycznych wieku rozwojowego. 7. Wsparcie rodzin

		<p>dzieci przewlekłe chorych i dzieci z rzadkimi chorobami genetycznymi. 8. Oddziaływania wychowawcze wobec dziecka z chorobą przewlekłą lub z rzadką chorobą genetyczną. 9. Wybrane formy terapii i rehabilitacji wspierającej rozwój dzieci przewlekłe chorych i dzieci z rzadkimi chorobami genetycznymi. Wybrane formy terapii zajęciowej. 10. System kształcenia dzieci przewlekłe chorych i dzieci z rzadkimi chorobami.</p>
21.	Wczesna diagnoza i terapia logopedyczna	<p>1. Wprowadzenie do teoretycznych podstaw diagnozy i terapii logopedycznej. 2. Podstawowe pojęcia fonetyki. Budowa i funkcjonowanie narządów mowy. Kryteria klasyfikacji spółgłosek i samogłosek. Podstawowe pojęcia fonologii. 3. Charakterystyka uwarunkowań i etapów rozwoju mowy dziecka. 4. Kształtowanie się mowy dziecka. Okres prenatalny, perinatalny, postnatalny, okres niemowlęstwa i wczesnego dzieciństwa – wpływ poszczególnych czynników na rozwój mowy. 5. Rozwój struktur poznawczych i myślenia a język dziecka; Miejsce i rola dziecięcych pytań w rozwoju (językowym). Rozwój umiejętności narracyjnych dzieci. 6. Badanie logopedyczne specjalistyczne a badanie przesiewowe, Badania przesiewowe pod kątem wykrywania zaburzeń mowy u dzieci w wieku przedszkolnym. 7. Metodyka pracy logopedycznej od strony pedagoga. Diagnoza świadomości logopedycznej. 8. Badanie słuchu fonematycznego Świadomość fonemowa a trudności w nauce czytania i pisanie. 9. Diagnoza logopedyczna u dzieci z zaburzeniami artykulacyjnymi. 10. Metodyka ogólna pracy logopedycznej. 11. Ćwiczenia wspomagające rozwój mowy u dzieci z różnymi zaburzeniami. 12. Terapia dzieci z niskim poziomem fonemów (znaczenie wczesnej diagnozy przed rozpoczęciem nauki czytania). 13. Zdobycie przez studenta wstępnej wiedzy o istocie i przejawach zakłóceń mowy. 14. Wyjaśnienie terminologii (alalia; afazja, dysfazja, opóźnienie rozwoju mowy, prosty opóźniony rozwój mowy; niedokształcenie mowy, dyslalia). 15. Odruchy – charakterystyka, objawy niepokojące, pomoc. 16. Zajęcia ortofoniczne dla dzieci w wieku przedszkolnym. 17. Treści pogadanki logopedycznej dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.</p>
22.	Wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami zachowania	<p>1. Klasyfikacja zaburzeń w zachowaniu. Studia przypadków. 2. Metody i techniki diagnozowania zaburzeń zachowania dzieci. 3. Osobowościowe (wewnętrzne) uwarunkowania zaburzeń zachowania. 4. Rodzinny kontekst i uwarunkowania zaburzeń zachowania. 5. Placówki jako miejsce ujawniania się zaburzeń zachowania. 6. Grupa jako czynnik wzmacniający czynniki ryzyka/ czynniki chroniące. 7. Doświadczenia korygujące jako metoda pracy z dzieckiem z zaburzeniami zachowania. 8. Konstruowanie strategii korygowania zaburzonych zachowań dziecka w domu i placówkach. 9. Programowanie pracy o charakterze korekcyjnym. 10. Pomoc rodzicom wychowującym dzieci z zaburzeniami zachowania. 11. Umiejętności terapeutyczne w procesie przezwyciężania zaburzeń w zachowaniu. 12. Formy pomocy dziecku z zaburzeniami zachowania. 13. Interdyscyplinarne podejście do pracy z dzieckiem i jego środowiskiem. 14. Przykłady dobrych praktyk pomocowych dziecku z zaburzeniami zachowania.</p>
23.	Pomoc rodzinie dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka	<p>1. Rodzina jako system podmiotem oddziaływań pedagogicznych. 2. Specyfika funkcjonowania rodzin z dzieckiem wymagającym wczesnego wspomaganie rozwoju – postawy rodziców wobec dziecka i ich dynamika. 3. Znaczenie potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju a gotowość rodzin do podjęcia stosownych działań. 4. Typowe obszary wsparcia rodziny z dzieckiem wymagającym wczesnego wspomaganie rozwoju. 5. Ryzyko wypalania się sił rodziców i możliwości niesienia im pomocy w tym zakresie. 6. Najczęściej popełniane błędy w postępowaniu z rodzinami. Procesy wpływające na relacje: pedagoga – rodzice. 7. Przyczyny trudności w kontaktach rodziców i pedagogów. 8. Zasady realizacji celów w pracy z rodzicami. 9. Indywidualizacja oddziaływań na rodzinę w zależności od typu reprezentowanej postawy rodzicielskiej. 10. Strategie i formy kontaktu z rodzinami/opiekunami. 11. Terapia rodzinna, edukacja rodziców i organizowanie grup wsparcia. 12. Pomoc rodzicom w rozpoznawaniu potrzeb rozwojowych dziecka i w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, w zakresie rozumienia zachowań</p>

		nietypowych oraz komunikowania się ze swoimi dziećmi. 13. Zapobieganie zjawisku krzywdzenia dzieci. 14. Możliwości uzyskania wsparcia społecznego w środowisku lokalnym przez rodzinę z dzieckiem wymagającym wczesnego wspomaganie rozwoju.
24.	Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	1. Terminologia związana z pojęciem komunikacji alternatywnej i wspomagającej (alternative and augmentative communication – AAC). Definicje wyjaśniające, istota AAC, klasyfikacja. 2. Rys historyczny komunikacji alternatywnej i wspomagającej na świecie i w Polsce. 3. Rozwój kompetencji komunikacyjnej u dziecka w normie rozwojowej. 4. Rozpoznawanie etapu rozwoju kompetencji komunikacyjnej u dziecka z zaburzeniami w rozwoju. Określenie profilu porozumiewania się dziecka. 5. Zachowania sprzyjające porozumiewaniu się. Funkcje zachowań komunikacyjnych. 6. Cele oddziaływań AAC na poszczególnych etapach umiejętności porozumiewania się. 7. Systemy znaków (manualne – język migowy, Makaton, GuK – Gebarden unterstutze Kommunikation), graficzne – Piktogram Ideogram Communication, Picture Communication Symbols – PCS, przestrzenno-dotykowe). 8. Użytkownicy AAC i dobór systemu znaków do ich możliwości psychofizycznych. 9. Inne elementy metod komunikacji alternatywnej: Fonogesty, Tadoma-metoda wibracyjna, Alfabet punktowy. 10. Pomoce komunikacyjne (tradycyjne i komputerowe). 11. Rola grupy rówieśniczej dla dzieci z zaburzoną umiejętnością porozumiewania się (warsztaty – budowanie scenariuszy zajęć prowadzonych z całą grupą z wykorzystaniem AAC). 12. Przygotowywanie planów aktywności, tablic komunikacyjnych; folderu osobistego użytkownika AAC oraz dobór słownictwa. 13. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dziecka z trudnościami w komunikacji w świetle najnowszych przepisów.
25.	Podstawy przedsiębiorczości	1. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. 2. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). 3. Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. 4. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. 5. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). 6. Definiowanie potrzeb szkoleniowych. 7. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. 8. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. 9. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. 10. Zgrywalizowanie szkolenia. Sposoby ewaluacji szkolenia.
26.	Praktyka pedagogiczna	Zadania dla studenta odbywającego praktykę pedagogiczną: 1. Poznanie struktury organizacyjnej placówki, w której praktyka jest odbywana (zadania i zasady funkcjonowania, zapoznanie np. z ze statutem, regulaminem rady pedagogicznej, statutem placówki programem wychowawczo profilaktycznym,). 2. Zapoznanie z specyfiką pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki (zakres czynności zatrudnionych pracowników, stosowane przez nich metody, formy i narzędzia pracy, poznanie zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną programów nauczania, zapoznanie z dokumentacją prowadzoną przez pracowników np. dziennik zajęć, plan nauczania plan wychowawczy, rewalidacyjno- terapeutyczny, arkusze obserwacyjne i diagnostyczne, karty oceny opisowej). 3. Hospitowanie zajęć prowadzonych przez doświadczonych pedagogów, terapeutów, nauczycieli, rehabilitantów w danej placówce. Student jest zobowiązany do uzyskania informacji o celach i temacie zajęć, w czasie hospitacji notuje jej przebieg. 4. W czasie hospitacji student gromadzi materiał obserwacyjny dotyczący dzieci z danej grupy, ich osiągnięć, braków oraz sposobów porozumiewania się itp. Na podstawie obserwacji i informacji uzyskanych od prowadzącego zajęcia - student przygotowuje konspekt (protokół pohospitacyjny), który będzie podstawą zaliczenia wymaganej ilości hospitacji przez prowadzącego przedmiot na Uczelni. 5. Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. 6. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla małych dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach

		<p>podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego włączania się prowadzenia elementów zajęć opiekuńczych z dziećmi, student pełni dyżury, przygotowuje pomoce, uczestniczy w uroczystościach placówki, zapoznaje się z dokumentacją. 7. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: zajęcia które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z małym dzieckiem w zależności od potrzeb związanych z koordynacją pomocy przez wielu specjalistów) Ma obowiązek przedłożyć przed zajęciami samodzielnie przygotowany konspekt i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. 8. Trening nawiązywania kontaktu z małymi podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: rozmowy z rodzicami, przygotowywanie imprez sprzyjających rozwojowi dziecka, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw w działaniach rewalidacyjno –wychowawczych. 9. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich małymi dziećmi. 10. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych małych dzieci związanych z każdą interwencją, także poza wczesnym wspomaganie. 11. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. 12. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.</p>
--	--	---

Dla absolwentów studiów licencjackich kierunków niepedagogicznych i nienauczycielskich

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Pedagogika ogólna	<p>Problematyka podejmowana w ramach wykładów: Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno-kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od <i>nauczania</i> do <i>uczenia się</i> – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Problematyka podejmowana w ramach ćwiczeń: Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Centralne kategorie pedagogiczne. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna.</p>
2.	Psychologia społeczna	<p>1. Wprowadzenie do psychologii społecznej. Podstawowe pojęcia psychologii społecznej. Motywy społeczne. 2. Wiedza i sądy o świecie społecznym. Struktura i funkcjonowanie wiedzy o świecie społecznym. Heurystyki formułowania sądów o świecie społecznym. 3. Stereotypizowanie innych ludzi. Pojęcie stereotypu. Stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja. Treść, źródła i konsekwencje stereotypów. 4. Spostrzeganie innych ludzi. Etapy procesu spostrzegania. Proces oceniania siebie i innych ludzi. Deformacje procesu oceniania. Proces atrybucji. Deformacje procesu atrybucji. 5. Ja: organizacja i funkcjonowanie samowiedzy. Treści zawarte w Ja. Autoprezentacja. Samoocena. 6. Postawy i zmiana postaw. Struktura i własności postaw. Dysonans poznawczy. 7. Zachowania konformistyczne.</p>

		Normatywny i informacyjny wpływ społeczny. Sytuacyjne i dyspozycyjne wyznaczników zachowań konformistycznych. 8. Atrakcyjność interpersonalna. Wyznaczniki atrakcyjności interpersonalnej. Konsekwencje atrakcyjności.
3.	Psychologia rozwoju człowieka	1. Rozwój psychiczny jako przedmiot badań naukowych: pojęcie rozwoju psychicznego, ciągłość i zmiana w cyklu życia; cel zmian rozwojowych; czynniki rozwoju (biologiczne, środowiskowe, podmiotowe); strategie i metody badawcze; analiza i interpretacja wyników badań; teorie rozwoju: poznawczo – rozwojowa, behawioralna, psychodynamiczna, humanistyczna. 2. Okres niemowlęcy: rozwój motoryczny, związek z psychiką; percepcja i sposoby jej badania; pamięć; początki mowy; okres sensoryczno – motoryczny, rozwój pojęcia przedmiotu; związki społeczne: przywiązanie; obraz siebie i poczucie tożsamości. 3. Okres przedszkolny: zmiany fizyczne; rozwój mowy; zmiany w myśleniu: podejście Piageta, Wygotskiego, dziecięce teorie umysłu; związki z rówieśnikami; rozwojowy sens zabawy; przejawy funkcji symbolicznej: rozwój rysowania; style rodzicielskie, wpływ rozvodu; rozwój Ja: samokontrola, tożsamość płciowa. 4. Późne dzieciństwo: zmiany fizyczne; funkcjonowanie poznawcze: operacje konkretne, style poznawcze, tempo poznawcze, rozwój pojęć, rozwiązywanie problemów; dojrzałość szkolna, trudności szkolne; rozwój emocjonalny; modele rozwoju rozumowania moralnego; związki społeczne; poczucie własnej wartości. 5. Dorastanie: zmiany fizyczne, rola hormonów; wczesne i późne dojrzewanie; funkcjonowanie poznawcze: operacje formalne, egocentryzm młodzieńczy, idealizm; tożsamość: kontrowersje wokół kryzysu tożsamości, statusy tożsamości wg Marcii; związki społeczne; zagrożenia okresu dorastania. 6. Dorosłość: specyfika rozwoju w dorosłości; zmiany fizyczne: starzenie się; poznawcze funkcjonowanie w dorosłości: zmiany poziomu inteligencji, pamięć, kontrowersje wokół postformalnych form myślenia; zadania rozwojowe: wybór stylu życia, kariera zawodowa, rodzina; funkcjonowanie emocjonalne, kontrola emocjonalna; osobowość: stabilizacja vs zmiana, różne poglądy.
4.	Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania	1. Anatomia i fizjologia człowieka z uwzględnieniem najczęstszych zaburzeń rozwoju i chorób. 2. Rozwój ontogenetyczny człowieka. 3. Czynniki rozwoju człowieka. 4. Metody oceny wieku biologicznego.
5.	Wybrane zagadnienia współczesnej filozofii	Nowoczesność, ponowoczesność i postmodernizm; nawy sposób myślenia w naukach humanistycznych: pluralizm, relatywizm, kontekstualizm, postprawda; kolonializm, totalitaryzm i Zagłada a współczesność; ponowoczesne społeczeństwa, wielość kultur i tradycji etycznych a moralny pluralizm; źródła moralności i czynniki wpływające na karierę moralną; etyka i jej wybrane współczesne nurty; władza sądenia; transformacja społeczno-kulturowa: wyznaczniki nowoczesności i ponowoczesności, zasadnicze idee; społeczeństwo ryzyka i społeczeństwo sieciowe; konsumpcjonizm i kultura popularna; cztery rewolucje i wiek migracji; globalizacja – model globalnej cyrkulacji przepływów, globalne podziały i nierówności; przestrzenie i miejsca, wojny miejskie; światowe społeczeństwo obywatelskie; współczesna demokracja; współczesna religijność; współczesny feminizm; technopol; sztuka i doświadczenie estetyczne; postmodernizm w sztuce i estetyzacja; okrucieństwo i wojna; dyskurs i przemoc symboliczna; filozofia interpretacji i strategię czytania – wybrane ujęcia, poststrukturalizm, dekonstrukcja, współczesna teoria krytyczna (przemoc symboliczna, opór, krytyczność emancypacja).
6.	Socjologia edukacji	Status naukowy socjologii edukacji; przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym; prekursorzy socjologii edukacji; podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna; edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach; edukacja formalna w poglądach funkcjonalistów i

		<p>zwolenników konfliktu; stratyfikacja społeczna i ruchliwość wertykalna: teoria reprodukcji społecznej; edukacja w kontekście nierówności społecznych: czynniki różnicujące dostęp do edukacji; międzyśrodowiskowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce; ideologie edukacyjne; społeczne, ekonomiczne i polityczne uwarunkowania procesu edukacji; szkoła jako miejsce przemocy symbolicznej; szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk: np. ocenianie, ukryty program; nauczyciel i jego rola w procesie wyrównywania szans edukacyjnych: „efekt pigmaliona”, etykietowanie, funkcjonowanie stereotypów, kody językowe, „handel ocenami”.</p>
7.	Historia wychowania do końca XVIII wieku	<p>I. Historia wychowania jako nauka, przedmiot i cele; źródła i opracowania. Znaczenie historii wychowania w kształceniu pedagogicznym.</p> <p>II. Wychowanie w starożytnej Grecji – tło politycznych, społecznych, gospodarczych przemian w starożytnej Grecji. Wychowanie w epoce homeryckiej - ukształtowanie etosu rycerza. Dwa modele wychowania w polis greckich: Sparta - studium cech państwa totalitarnego (etos wojownika), Ateny - narodziny demokracji (etos obywatela). Grecka myśl i praktyka pedagogiczna (sofiści i filozofowie). Edukacja w cywilizacji hellenistycznej (paideia).</p> <p>III. Wychowanie w starożytnym Rzymie – tło politycznych, społecznych, gospodarczych przemian. Rola rodziny w wychowaniu starorzymskim (etos dobrego gospodarza). Przyswajanie greckiego systemu wychowania przez Rzymian. Organizacja szkolnictwa w starożytnym Rzymie. Kwintylijan – twórca ideału nauczyciela i ucznia – obywatela. Chrześcijaństwo wobec szkoły grecko-rzymskiej.</p> <p>IV. Wychowanie w wiekach średnich - tło politycznych, społecznych i gospodarczych przemian w Europie. Zmierzch szkoły antycznej. Pierwsze szkoły chrześcijańskie. Rola Ojców Kościoła w rozwoju edukacji. Szkolnictwo kościelne (treści, metody wychowania i nauczania). Wychowanie stanowe. Powstanie średniowiecznych uniwersytetów i ich wpływ na rozwój życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego i naukowego ówczesnej Europy.</p> <p>V. Czasy odrodzenia. Geneza renesansu włoskiego. Myśl pedagogiczna zachodnioeuropejskiego renesansu. Wpływ reformacji i kontrreformacji na szkolnictwo w Europie. Powstanie humanistycznych szkół średnich. Polska myśl pedagogiczna doby odrodzenia. Degeneracja szkoły humanistycznej w XVII wieku – poglądy i działalność J.A.Komeńskiego.</p> <p>VI. Okres oświecenia - uwarunkowania polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie i Polsce. Myśl filozoficzna i naukowa wczesnego oświecenia. Pedagogika naturalna J.J.Rousseau. J.Locke – ideał wychowania gentelmana - światowca. Początki polskiego oświecenia. Czasy saskie i próby reform szkolnictwa (S.Konarski). Czasy stanisławowskie - Szkoły Rycerskie. Powstanie, działalność i znaczenie Komisji Edukacji Narodowej. Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych.</p>
8.	Metodologia badań społecznych	<p>I. Metodologia jako nauka opisowa i normatywna. Podstawowa terminologia. Paradygmatyczna koncepcja rozwoju nauki. Budowa i funkcje teorii naukowych. Wybrane stanowiska teoretyczne w naukach społecznych i ich rozwiązania metodologiczne. II. Proces badawczy w badaniach nad edukacją. Struktura koncepcji badawczej. Formułowanie problematyki badawczej. Dobór metod i technik badawczych. Dobór próby badawczej. Konstruowanie narzędzi badawczych. Realizacja badań. Prezentacja, analiza i interpretacja wyników badań. III. Podstawowe orientacje metodologiczne w badaniach nad edukacją. Ilościowe i jakościowe orientacje w badaniach nad edukacją. Idea komplementarności badań i koncepcja triangulacji metodologicznej. Pozycja i rola badacza w badaniach ilościowych i jakościowych. IV. Etyka w badaniach nad edukacją. Moralne problemy pedagoga w roli badacza. Badacz jako refleksyjny i zaangażowany praktyk. Przykłady problemów etycznych w badaniach pedagogicznych.</p>

9.	Teoria wychowania	Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, akulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczania przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter oraz proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania. Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania. Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczanie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania - istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie do pokoju, wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania socjalizacyjnego i wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych.
10.	Dydaktyka ogólna	Podstawowe pojęcia dydaktyczne, zróżnicowanie teoretycznych podstaw kształcenia – systemów dydaktycznych. Mapa paradygmatów dydaktycznych. Podstawowe zasady kształcenia i ich wymagania. Podstawowe założenia aksjologiczne i teleologiczne kształcenia. Planowanie, operacjonalizacja celów uczenia się i nauczania – projektowanie i analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące treści kształcenia. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów. Ewaluacja i ocena w procesie dydaktycznym – funkcja, uwarunkowania, formy i sposoby sprawdzania rezultatów edukacyjnych. Proces nauczania-uczenia się. Problematyka praktyki dydaktycznej - programy kształcenia. Metody nauczania i uczenia się. Formy organizacyjne, metody i środki dydaktyczne – ujęcie definicyjne, sposoby doboru. Planowanie pracy dydaktycznej – rodzaje planów; konspekty zajęć – konstrukcja i zawartość. Praca z uczniem zdolnym i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Niepowodzenia szkolne – przyczyny i przejawy, rodzaje i skutki oraz sposoby przeciwdziałania.
11.	Teoria i praktyka pedagogiczna w XIX i I połowie XX wieku	I. Szkolnictwo europejskie na przełomie XVIII i XIX wieku. 1. Wpływ Rewolucji Francuskiej na powstanie liberalnego systemu szkolnego w XIX wieku. 2. Filantropizm, Neohumanizm. 3. Przedstawiciele europejskiej pedagogiki: J.H.Pestalozzi – teoria nauczania początkowego; J.F.Herbert – pedagogika filozoficzna, szkoła tradycyjna; F.Fröbel – teoria wychowania przedszkolnego; A.W.Diesterweg – pedagogika społeczna i „nauczycielska”. II. Główne problemy szkolnictwa polskiego pod zaborami. 1. Zabór rosyjski: szkolnictwo polskie w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim; reforma szkolna A.Wielopolskiego; oświata i szkolnictwo po Powstaniu Styczniowym; Rewolucja 1905 i jej wpływ na powstanie polskiego szkolnictwa prywatnego; myśl pedagogiczna J.W.Dawida. 2. Zabór pruski:

		szkolnictwo i oświata w Wielkim Księstwie Poznańskim; germanizacja szkolnictwa; ideologia „Kulturkampfu” i jej skutki dla oświaty polskiej; strajki szkolne. 3. Zabór austriacki: germanizacja szkolnictwa; szkolnictwo w Rzeczypospolitej Krakowskiej; autonomia szkolna Galicji; działalność Rady Szkolnej Krajowej. III. Szkolnictwo i oświata w Drugiej Rzeczypospolitej. 1. Kierunki polityki oświatowej MWRIOP – program oświatowy K.Praussa. 2. Sejm Nauczycielski i jego rola w kształtowaniu oświaty. 3. Podstawowe akty prawne dotyczące oświaty. 4. Organizacja polskiego szkolnictwa w latach 1918-1932. Szkolnictwo mniejszości narodowych. 5. Reforma szkolna z 11 marca 1932 roku. 6. Szkolnictwo wyższe. 7. Rozwój pedagogiki opiekuńczej i specjalnej. 8. Polska myśl pedagogiczna okresu międzywojennego: teoria wychowania narodowego (S.Prus-Szczepanowski, L.Zarzecki); teoria wychowania państwowego (S.Czerwiński, K.Sośnicki); pedagogika kultury – Z.Mysłakowski, S.Hessen; pedagogika społeczna – H.Radlińska; szkoła pracy H.Rowida; poglądy pedagogiczne: M.Grzegorzewskiej, J.Korczaka. IV. Nowe kierunki w pedagogice początku XX wieku; poglądy pedagogiczne: E.Key, M.Monterssori, J.Dewey, R.Steiner.
12.	Metody i techniki badań społecznych	1. Sondaż diagnostyczny, ankieta i wywiad ustrukturyzowany. 2. Socjometria i quaziekspekryment pedagogiczny. 3. Obserwacja nieuczestnicząca, bezpośrednia, uczestnicząca i shadowing. 4. Wywiad jako metoda i technika badawcza: metoda dialogowa – rozmowa; wywiady: swobodny, pogłębiony, etnograficzny, z fotografią, focusowy, biograficzno-narracyjny, ekspercki. 5. Analiza dokumentów: ilościowa i jakościowa analiza treści wobec werbalnych i (audio)wizualnych materiałów badawczych. 6. Strategie badawcze z użyciem fotografii. 7. Badanie w działaniu w praktyce pedagogicznej. 8. Etnografia edukacyjna.
13.	Seminarium magisterskie	1. Projektowanie badania. 2. Badania ilościowe i jakościowe. 3. Metody doboru próbki. 4. Metody zbierania danych w badaniach ilościowych. 5. Metody zbierania danych w badaniach jakościowych. 6. Metody analizy danych. 7. Struktura pracy (kompozycja, przypisy, bibliografia).
Specjalność: Animacja społeczno-kulturalna		
14.	Podstawy zarządzania organizacjami	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Istota procesu zarządzania. 3. Składowe procesu zarządzania. 4. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 5. Projektowanie i zmienianie organizacji. 6. Style kierowania. 7. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 8. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji kierowniczych. 9. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 10. Istota i etapy procesu kontroli. 11. Podstawy zarządzania strategicznego. 12. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
15.	Wprowadzenie do wiedzy o kulturze popularnej	1. Kultura masowa a kultura popularna. 2. Krytyka kultury masowej. 3. Audiowizualność kultury współczesnej a kultura popularna. 4. Mit i kultura popularna. 5. Postmodernizm i kultura popularna. 6. Studia kulturowe i kultura popularna. 7. Kultura popularna i pedagogika. 8. Telewizja, teksty i odbiorcy. 9. Przestrzeń kulturowa i miasto jako miejsce. 10. Wybrane aspekty muzyki popularnej. 11. Literatura popularna, Gazety i czasopisma. 12. Młodość, styl i opór. 13. Ikony popkultury. 14. Konsumpcja jako zjawisko życia codziennego. 15. Przedmioty kultowe - kult przedmiotów. 16. Podróżowanie vs turystyka masowa.
16.	Podstawy animacji społeczno-kulturalnej	1. Koncepcje animacji społeczno-kulturalnej od lat dziewięćdziesiątych XX w. do chwili obecnej. 2. Porównanie definicji ze wskazaniem przesuwania akcentów z animatora jako lidera do animacji otwartej - negocjowanej i prowadzonej zespołowo. 3. Analiza potencjału twórczego jednostki a grupy. 4. Sposoby

		wyzwalania aktywności i kreatywności jako procesu animacyjnego. 5. Analiza wybranych projektów animacyjnych – krytyka, refleksja, ewaluacja. 5. Animowanie jako uczenie się. 6. Metody działań animacyjnych małych grup społecznych (konstruowanie projektów).
17.	Warsztaty teatralne	1. Tworzywa teatralne. 2. Środki wyrazu w teatrze. 3. Kompozycja przedstawienia. 4. Adaptacja tekstu na potrzeby przedstawienia amatorskiego. 5. Podstawowe zasady poruszania się na scenie i wymowy scenicznej.
18.	Pedagogika społeczna	I. Wprowadzenie w problematykę pedagogiki społecznej. Humanistyczny, społeczno-kulturowy i aksjologiczny wymiar tej nauki. II. Podstawowe pojęcia i kategorie dyscypliny: środowisko, środowisko wychowawcze, siły społeczne, kapitał społeczny, opieka, pomoc, profilaktyka, kompensacja, wsparcie społeczne. Współczesne idee, funkcje i zadania pedagogiki społecznej. III. Pedagogika społeczna a praca socjalna/społeczna. Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej na świecie i w Polsce. IV. Ewolucja form i zakresu pracy socjalnej; jej aktualne wymiary i nowe horyzonty. V. Polityka społeczna a pedagogika społeczna. Rodzaje i źródła wsparcia społecznego; pomoc formalna i nieformalna, trzy sektory pomocy społecznej. VI. Modele pracy socjalnej/społecznej. <i>Empowerment</i> ; projekt socjalny. VII. Środowisko życia człowieka jako obszar działania pedagoga społecznego. Współczesna rodzina jako środowisko wychowawcze: typy, funkcje, przemiany, zagrożenia, sposoby wsparcia. VIII. Środowisko lokalne jako mała ojczyzna: struktura, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. IX. Grupy rówieśnicze młodzieży- specyfika, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. X. Wybrane problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki społecznej: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, nierówności społeczne, marginalizacja, wykluczenie społeczne. XI. Przyczyny, przejawy, skutki oraz możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i kwestiom społecznym. XII. Wybrane dziedziny aktywności człowieka: aktywność społeczna i obywatelska, wolontariat. Organizacje pozarządowe jako obszar pedagogiki społecznej. XIII. Rola pedagoga społecznego w budowaniu kapitału społecznego oraz w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego; organizacje pozarządowe i grupy samopomocy. XIV. Pedagogika społeczna i praca socjalna wobec problemów starzenia się i starości.
19.	Andragogika	1. Podstawowe pojęcia i teorie edukacji dorosłych: andragogika, edukacja dorosłych, samowychowanie, samokształcenie. 2. Podstawowe teorie andragogiczne. 3. Uczenie się w organizacjach. 4. Formy pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi. 5. Projektowanie działań edukacyjnych z osobami dorosłymi w różnych obszarach ich aktywności.
20.	Socjologiczne problemy małych grup społecznych	1. Teorie mikrosocjologiczne. 2. Definicja grupy i specyfika pracy z grupą. 3. Typologie grup. 4. Komunikacja interpersonalna. 5. Budowanie zespołu i role zespołowe. 6. Podstawy teorii gier w planowaniu pracy małej grupy społecznej. 7. Układ statusów władzy. 8. Specyfika procesu grupowego: dynamika procesu grupowego, struktura grupy, zjawiska zachodzące w grupie. 9. Statusy i cele. 10. Planowanie pracy z grupą.
21.	Wprowadzenie do wiedzy o filmie	I. Zagadnienia z estetyki filmu fabularnego: 1. Film jako sztuka narracyjna. 2. Styl zerowy w filmie. 3. Historyczna ewolucja form montażowych. 4. Montaż filmowy – próba definicji i podziału. 5. Montaż obrazu i montaż dźwięku. 6. Interpunkcja filmowa. Rodzaje i łączenie sekwencji. 7. Narracja filmowa. 8. Czas i przestrzeń w filmie. 9. Muzyka w filmie. 10. Film autorski i kino gatunku. II. Zagadnienia z historii filmu: 1. Prymitywy braci Lumiere. 2. Georges Melies – twórca filmu fabularnego. 3. Film dell'art. Wielkie lata filmu niemego. 4. Pierwsze lata filmu dźwiękowego. 5. Film w czasie II wojny światowej. 6. Neorealizm.

		7. „Nowa fala”. 8. Angielskie kino „młodych gniewnych”. 9. Film polski w perspektywie historycznej. 10. Współczesne kino światowe.
22.	Podstawy prawne działalności społeczno-kulturowej	1. Działalność społeczno-kulturowa w Polsce. 2. Placówki kultury i podstawy prawne ich funkcjonowania. 3. Wymogi formalne prowadzenia działalności animacyjnej. 4. Organizacja imprez masowych w Polsce. 5. Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego.
23.	Analiza tekstów kulturowych	1. Perspektywy analityczne wobec tekstu. 2. Kultura popularna jako tekst kulturowy. 3. Fotografia dokumentarna w perspektywie analitycznej. 4. Telewizyjny program informacyjny w perspektywie dyskursywnej. 5. Prasa codzienna w perspektywie strukturalistycznej. 6. Serial jako współczesny tekst kulturowy. 7. Edukacyjny potencjał filmu – ujęcie hermeneutyczne.
24.	Metody i techniki animacji społeczno-kulturalnej	1. Zdefiniowanie dynamiki pojęcia animacji społecznej. 2. Przedstawienie roli animatora działań społecznych w świetle różnych paradygmatów – krytyczna analiza celów animacji i kreowanie potrzeb społecznych w tym zakresie. 3. Zaznajomienie studentów z wybranymi metodami i technikami animacji społecznej wraz z przykładami dobrych praktyk. 4. Projektowanie działań z zakresu animacji społecznej: diagnoza potrzeb społecznych, wybór grupy docelowej, ustalenie celów i rezultatów działania, opracowanie działań, dobór metod i technik animacji do wybranej grupy odbiorców – realizacja projektu – zespołowa ewaluacja działań.
25.	Diagnozowanie potrzeb społeczno-kulturalnych	1. Typy badań diagnostycznych i obszary diagnozowanych potrzeb. 2. Wywiad, obserwacja i analiza dokumentów jako metody/techniki diagnozy. 3. Przykłady badań diagnostycznych w animacji społeczno-kulturowej. 4. Etnografia edukacyjna jako opisowa metoda diagnozowania potrzeb edukacyjnych. 5. Badanie w działaniu jako partycypacyjna metoda diagnozowania potrzeb i podejmowania aktywności animacyjnej. 5. Projektowanie, przeprowadzenie i ewaluacja badania diagnostycznego.
26.	Zarządzanie projektami animacyjnymi	1. Elementarne ujęcie wniosku i projektu animacyjnego. Cykl życia projektu. Projekt a wniosek. 2. Istota diagnozy potrzeb, problemów, przyczyn i skutków. 3. Analiza źródeł pierwotnych i wtórnych projektu animacyjnego. 4. Konstruowanie celów ogólnych i szczegółowych w projekcie animacyjnym. 5. Charakterystyka opisu grup odbiorców projektu animacyjnego. 6. Charakterystyka opisu zadań w projekcie animacyjnym. 7. Wskaźniki pomiaru działań projektowych - specyfika opisu rezultatów i produktów w projekcie animacyjnym. 8. Diagram Gantta – wykres harmonogramu zadań w projekcie. 9. Charakterystyka budżetu w projekcie animacyjnym – szczegółowy opis kategorii wydatków. 10. Zarządzanie kadrą w projekcie animacyjnym – kluczowe kompetencje i struktura kadry. 11. Zarządzanie potencjałem i zasobami w projekcie animacyjnym. 12. Budowanie partnerstwa projektowego elementem skutecznej współpracy lokalnej. 13. Wyzwalanie kreatywności - czynnik rozwoju w procesie animacyjnym. 14. Analiza projektów animacyjnych – krytyka, rekomendacje, ryzyko, wartość dodana, monitoring i ewaluacja. 15. Metody działań animacyjnych - małych grup społecznych (konstruowanie projektów). 16. Uwarunkowania trwałości projektów animacyjnych w kontekście działań dla społeczności lokalnej. 17. Rodzaje źródeł finansowania działań społecznych.
27.	Fotografia w działaniach animacyjnych	1. Historia fotografii: wybrani twórcy i nurty w fotografii. 2. Fotografia w animacji społeczno-kulturowej – przykłady projektów. 3. Fotoreportaż jako forma narracji o mikroświatach dorosłych. 4. Fotografia w działaniu jako metoda wspierająca aktywność animacyjną. 5. „Żywe obrazy” i „refotografie” – warsztaty poświęcone fotografii. 6. Przygotowanie projektu animacyjnego z wykorzystaniem fotografii.

28.	Społeczno-kulturowe aspekty muzyki popularnej	1. Muzyka popularna jako element kultury, nośnik znaczeń i wartości, wehikuł ideologiczny. 2. Muzyka popularna jako fenomen kultury masowej. 3. Wybrane nurty muzyki popularnej II połowy XX wieku: rock and roll, hard rock, rock psychodeliczny, rock progresywny, punk rock, heavy metal, grunge, jazz, disco, techno, rap. 4. Rockandrollowa rewolucja. 5. Kultura hip-hopowa. 6. Metodologia badań muzyki popularnej. 7. Spektakl muzyczny: koncert jako wydarzenie społeczno-kulturowe. 8. Muzyka analogowa a cyfrowa, loudness war. Jakość odtwarzanego dźwięku a odbiór muzyki. II: 1. Muzyka popularna, teksty i odbiorcy. 2. Ideologia w tekstach i postawach artystycznych. 3. Muzyka popularna – subkultury – ruchy społeczne. 4. Muzyka popularna – bunt – opór – niezależność. 5. Uczestnictwo w kulturze muzycznej a konsumpcja muzyki. 6. Teledyski muzyczne jako nośniki znaczeń i wartości. 7. Muzyka popularna jako źródło i fundament kształtowania się tożsamości człowieka. Spór o wartości edukacyjne muzyki popularnej. 8. Artyści ideologicznie zaangażowani – biogramy twórców i działalności zespołów.
29.	Film w działaniach edukacyjnych	1. Film jako odbicie problemów społecznych. 2. Sztuka filmowa jako przestrzeń socjalizacyjna i edukacyjna. 3. Uczestnictwo w kulturze filmowej jako proces uczenia się. 4. Pedagogiczne strategie wykorzystania filmu w działaniach edukacyjnych. 5. Edukacja przez film jako forma edukacji przez sztukę. 6. Edukacyjny wymiar narracji filmowej.
30.	Animacja społeczności wirtualnych	1. Społeczności wirtualne oraz ich dynamika. 2. Crowdsourcing. 3. Wykorzystanie edukacyjne blogo- i vlogosfery. 4. Typy użytkowników Internetu. 5. Tożsamość wirtualna. 6. Socjotechnika w Internecie. 7. Tworzenie i wykorzystanie źródeł open source. 8. Wirtualne społeczności uczące się. 9. Pozycjonowanie treści i skuteczność wirtualnych projektów.
31.	Wspieranie rozwoju liderów	1. Istota przywództwa. 2. Kompetencje lidera społeczności. 3. Etapy i formy rozwoju kompetencji. 4. Inspirowanie i motywowanie jako kluczowe kompetencje liderów. 5. Kompetencje w zakresie planowania, podejmowania decyzji i organizowania działań. 6. Kompetencje komunikacyjne liderów (aktywne słuchanie, prowadzenie dyskusji). 7. Coaching i mentoring w rozwoju liderów.
32.	Praca środowiskowa w społecznościach zróżnicowanych kulturowo	1. Podstawowe zagadnienia dotyczące migracji i różnorodności, problemy związane z separacją, asymilacją, adaptacją, integracją, marginalizacją. 2. Charakterystyka i specyfika wybranych grup mniejszości i grup cudzoziemców mieszkających w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem mniejszości romskiej). 3. Elementy diagnozy środowisk międzykulturowych. 4. Podstawy prawne dotyczące pobytu cudzoziemców na terytorium RP. 5. Podstawy edukacji międzykulturowej i antydyskryminacyjnej. 6. Wybrane metody pracy animacyjnej i edukacyjnej w środowiskach wielokulturowych i mniejszościowych, z uwzględnieniem działań na rzecz integracji pokoleń. 7. Film, muzyka, teatr, fotografia w pracy środowiskowej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo. 8. Charakterystyka i specyfika wydarzeń kulturalnych (lokalnych, międzynarodowych) m.in. festiwale, projekty. 9. Animacja/edukacja Polonii. 10. Przykłady dobrych praktyk pracy środowiskowej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo (programy, inicjatywy) – podejście krytyczne; Innowacyjne rozwiązania w pracy animacyjnej i edukacyjnej w społecznościach zróżnicowanych kulturowo – podejście krytyczne.
33.	Praktyka pedagogiczna	1. Zapoznanie się ze strukturą i organizacją pracy w wybranej placówce/firmie (poznanie dokumentacji placówki: regulaminy, statut, akty normatywne regulujące pracę w placówce itp.). 2. Zapoznanie się z infrastrukturą placówki/firmy, jej lokalizacją. 3. Poznanie specyfiki pracy w wybranej placówce/firmie: zakres jej działania, rodzaje zajęć, metody i formy pracy. 4. Zebranie informacji dot. płci, wieku, wykształcenia i kompetencji osób pracujących w placówce/firmie. 5. Zebranie informacji dot. charakterystyki klientów placówki/firmy (wychowanków, pacjentów, słuchaczy etc.). 6. Omówienie

		podstaw etyki zawodowej w miejscu pracy. 7. Obserwacja działań podejmowanych w placówce oraz obserwacja osób tam przebywających (w różnych formach ich aktywności). 8. Rozmowa z osobami pracującymi w danej placówce/firmie na temat trudności i satysfakcji związanych z wykonywaną pracą. 9. Udział w naradach, spotkaniach, zebraniach oraz innych formach aktywności podejmowanych przez pracowników placówki. 10. Samodzielna realizacja zajęć wpisanych w obowiązki praktykanta (w tym samodzielna realizacja określonych zadań wskazanych i omówionych przez opiekuna praktyki z ramienia instytucji). 11. Nabywanie umiejętności związanych z pracą w danej placówce/firmie poprzez omawianie wszystkich wykonywanych czynności przez praktykanta z opiekunem praktyki z ramienia instytucji. 12. Ewaluacja praktyki pedagogicznej z opiekunem praktyki z ramienia instytucji oraz opiekunem z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego.
Specjalność: Edukacja dorosłych i marketing społeczny		
14.	Podstawy prawne edukacji dorosłych	<p>Treści programowe zostały dostosowane do formy zajęć, na wykładach prezentowane są zagadnienia ogólne, które można określić mianem prawoznawstwa (np. system prawa stanowionego czy zwyczajowego, język prawny, język prawniczy, norma prawna, stosunek prawny, stosunek pracy etc.), propedeutyki z zakresu prawa, potrzebnej do czytania i korzystania z tekstów prawnych. Natomiast na ćwiczeniach realizowane są treści szczegółowe, odnoszące się do przepisów zawartych w aktach normatywnych, tj. np. Kodeks pracy, Prawo oświatowe.</p> <p>Treści obejmują następującą problematykę: podstawowe zasady prawa pracy, ze szczególnym zwróceniem uwagi na obowiązek pracodawcy w ułatwianiu pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych (zgoda, skierowanie pracownika na kursy, studia, zawarcie z nim umowy, finansowanie kształcenia, udzielenie urlopu szkoleniowego, zmniejszenie czasu pracy etc.). Kształcenie ustawiczne, akredytacja placówek i ośrodków kształcenia ustawicznego, szkoły publiczne dla osób dorosłych (struktura, rekrutacja), certyfikowane kursy zawodowe dla dorosłych. Działalność edukacyjna urzędów pracy.</p>
15.	Formalne i nieformalne obszary uczenia się dorosłych	1. Blog i blogowanie jako obszar uczenia się ludzi dorosłych. 2. Podróż w ujęciu andragogicznym. 3. Edukacyjny potencjał przestrzeni miasta. 4. Teledysk jako obszar uczenia się ludzi dorosłych. 5. Fotografia w działaniu jako metoda pracy z dorosłymi.
16.	Edukacja kulturalna dorosłych	1. Kształtowanie się pojęcia kultury. Funkcje kultury. Rozumienie kultury w socjologii i antropologii. 2. Kultura „wysoka” i „niska”. Kształtowanie się kultury masowej. 3. Audiowizualność kultury współczesnej. 4. Analiza mediów w poglądach szkoły frankfurckiej. Kultura popularna a strukturalizm i semiologia. Media w poglądach postmodernistów kulturowych. Przekaz telewizyjny w teorii interakcjonizmu symbolicznego. Ogólna charakterystyka publiczności telewizyjnej. 5. Media jako przestrzeń konstruowania tożsamości. 6. Aktywność kulturalna ludzi dorosłych i jej zagrożenia. 7. Kultura popularna jako obszar edukacji kulturalnej. 8. Rozumienie edukacji kulturalnej w pedagogice (koncepcja wychowania estetycznego dawnego nurtu, klasyczne polskie koncepcje edukacji kulturalnej, ponowoczesne koncepcje edukacji kulturalnej).
17.	Wybrane problemy gerontologii	1. Rozumienie gerontologii – ujęcie interdyscyplinarne. 2. Starzenie się i starość – omówienie podstawowych pojęć. Fazy starości. 3. Zadania rozwojowe człowieka starzejącego się i starego w kontekście zmieniającego oraz starzejącego się społeczeństwa. 4. Możliwości i ograniczenia rozwoju człowieka starego. 5. Przygotowanie do starości – edukacja do starości, profilaktyka gerontologiczna. 6.

		<p>Teorie starzenia się. 7. Style życia osób starszych. 8. Wybrane aspekty życia codziennego osób starych – m.in. miłość i seksualność w starości; cielesność seniorów; duchowość osób starszych; aktywność zawodowa seniorów; człowiek stary wobec choroby, cierpienia i śmierci. 9. Starość i starzenie się w wymiarze jednostkowym – studium przypadków. 10. Edukacja seniorów – potrzeby edukacyjne osób starszych, specyfika uczenia się w starości. 11. Uczenie się międzygeneracyjne. 12. Aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna seniorów. 13. Starość i starzenie się w mediach oraz tekstach kultury popularnej. 14. Starość i starzenie się różnych kulturach i społecznościach. 15. Mądrość życiowa osób starych. 16. Kategorie geragoga.</p>
18.	Praktyka pedagogiczna	<p>1. Zapoznanie się ze strukturą i organizacją pracy w wybranej placówce/firmie (poznanie dokumentacji placówki: regulaminy, statut, akty normatywne regulujące pracę w placówce itp.). 2. Zapoznanie się z infrastrukturą placówki/firmy, jej lokalizacją. 3. Poznanie specyfiki pracy w wybranej placówce/firmie: zakres jej działania, rodzaje zajęć, metody i formy pracy. 4. Zebranie informacji dot. płci, wieku, wykształcenia i kompetencji osób pracujących w placówce/firmie. 5. Zebranie informacji dot. charakterystyki klientów placówki/firmy (wychowanków, pacjentów, słuchaczy etc.). 6. Omówienie podstaw etyki zawodowej w miejscu pracy. 7. Obserwacja działań podejmowanych w placówce oraz obserwacja osób tam przebywających (w różnych formach ich aktywności). 8. Rozmowa z osobami pracującymi w danej placówce/firmie na temat trudności i satysfakcji związanych z wykonywaną pracą. 9. Udział w naradach, spotkaniach, zebraniach oraz innych formach aktywności podejmowanych przez pracowników placówki. 10. Samodzielna realizacja zajęć wpisanych w obowiązki praktykanta (w tym samodzielna realizacja określonych zadań wskazanych i omówionych przez opiekuna praktyki z ramienia instytucji). 11. Nabywanie umiejętności związanych z pracą w danej placówce/firmie poprzez omawianie wszystkich wykonywanych czynności przez praktykanta z opiekunem praktyki z ramienia instytucji. 12. Ewaluacja praktyki pedagogicznej z opiekunem praktyki z ramienia instytucji oraz opiekunem z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego.</p>
19.	Pedagogika społeczna	<p>I. Wprowadzenie w problematykę pedagogiki społecznej. Humanistyczny, społeczno-kulturowy i aksjologiczny wymiar tej nauki. II. Podstawowe pojęcia i kategorie dyscypliny: środowisko, środowisko wychowawcze, siły społeczne, kapitał społeczny, opieka, pomoc, profilaktyka, kompensacja, wsparcie społeczne. Współczesne idee, funkcje i zadania pedagogiki społecznej. III. Pedagogika społeczna a praca socjalna/społeczna. Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej na świecie i w Polsce. IV. Ewolucja form i zakresu pracy socjalnej; jej aktualne wymiary i nowe horyzonty. V. Polityka społeczna a pedagogika społeczna. Rodzaje i źródła wsparcia społecznego; pomoc formalna i nieformalna, trzy sektory pomocy społecznej. VI. Modele pracy socjalnej/społecznej. <i>Empowerment</i>; projekt socjalny. VII. Środowisko życia człowieka jako obszar działania pedagoga społecznego. Współczesna rodzina jako środowisko wychowawcze: typy, funkcje, przemiany, zagrożenia, sposoby wsparcia. VIII. Środowisko lokalne jako mała ojczyzna: struktura, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. IX. Grupy rówieśnicze młodzieży- specyfika, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. X. Wybrane problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki społecznej: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, nierówności społeczne, marginalizacja, wykluczenie społeczne. XI. Przyczyny, przejawy, skutki oraz możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i kwestiom społecznym. XII. Wybrane dziedziny aktywności człowieka: aktywność społeczna i obywatelska, wolontariat. Organizacje pozarządowe jako obszar pedagogiki społecznej. XIII. Rola pedagoga społecznego w budowaniu kapitału społecznego oraz w tworzeniu</p>

		społeczeństwa obywatelskiego; organizacje pozarządowe i grupy samopomocy. XIV. Pedagogika społeczna i praca socjalna wobec problemów starzenia się i starości.
20.	Andragogika	1. Podstawowe pojęcia i teorie edukacji dorosłych: andragogika, edukacja dorosłych, samowychowanie, samokształcenie. 2. Podstawowe teorie andragogiczne. 3. Uczenie się w organizacjach. 4. Formy pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi. 5. Projektowanie działań edukacyjnych z osobami dorosłymi w różnych obszarach ich aktywności.
21.	Podstawy teorii organizacji i zarządzania	1. Pojęcie organizacji, typy struktur organizacyjnych. 2. Środowiskowe i kulturowe aspekty zarządzania. 3. Istota procesu zarządzania. 4. Składowe procesy zarządzania. 5. Planowanie w organizacji i rodzaje planów. 6. Style kierowania. 7. Psychologiczne podstawy organizacji i zarządzania pracą. 8. Człowiek dorosły jako podmiot procesu zarządzania. 9. Psychologiczne aspekty odejmowania decyzji kierowniczych. 10. Podejścia motywacyjne w zarządzaniu. 11. Istota i etapy procesu kontroli. 12. Przełamywanie oporu wobec kontroli. 13. Podstawy zarządzania strategicznego. 14. Nowe podejścia do zagadnienia zysku i misji organizacji.
22.	Edukacja dorosłych w Polsce i na świecie	Treści programowe zostały podzielone w następujący sposób: na wykładach prezentowane są zagadnienia ogólne, tj. np. modele szkolnictwa wyższego, natomiast na ćwiczeniach analizowane są szczegółowe rozwiązania przyjęte w poszczególnych krajach (na jednych ćwiczeniach omawia się edukację dorosłych w wybranym przez studentów kraju, np. w USA). Globalnie, całościowo treści programowe obejmują następujące zagadnienia: analiza semantyczna pojęcia edukacja dorosłych/andragogika, formy kształcenia osób dorosłych np. kształcenie kompensacyjne, dalsze, ustawiczne, wyższe, zawodowe etc. Rozumienie, interpretacja terminu dorosły – podmiot autonomiczny, autoteliczny w kontekście różnych rytów, aktów inicjacji (ukończenie obowiązku szkolnego, zawarcie małżeństwa, rozpoczęcie pracy zawodowej, wypełnianie ról obywatelskich etc.), jak również pojęcia edukacja (protoedukacja, deuterioedukacja, edukacja III stopnia), kształcenie, szkolenie. Ukazanie rozwoju człowieka dorosłego, jego uwarunkowań oraz towarzyszących mu kryzysów. Przedstawienie rozwiązań w zakresie edukacji dorosłych w ujęciu komparatystycznym. Porównawcza analiza szkolnictwa wyższego oraz zawodowego.
23.	(Mikro)światy ludzi dorosłych	1. Strategie, metody i techniki (roz)poznawania mikroświatów dorosłych. 2. Projektowanie podejść (indywidualnych i grupowych) służących (roz)poznawaniu mikroświatów dorosłych. 3. Mikroświaty uczących się dorosłych. 4. Mapa mikroświatów ludzi dorosłych.
24.	Metody i techniki aktywizacji osób dorosłych	1. Zdefiniowanie terminu „aktywizacja ludzi dorosłych” w perspektywie wieloparadygmatycznej – krytyczna analiza celów aktywizacji i kreowania potrzeb społecznych w tym zakresie. 2. Przegląd wybranych metod i technik aktywizacji/animacji społecznej wraz z przykładami dobrych praktyk i uwzględnieniem międzypokoleniowej integracji społecznej. 3. Projektowanie działań z zakresu aktywizacji ludzi dorosłych różnych środowisk: diagnoza potrzeb społecznych, wybór grupy docelowej, ustalenie celów i rezultatów działania, opracowanie działań, dobór metod i technik animacji do wybranej grupy odbiorców – realizacja projektu – zespołowa ewaluacja działań.
25.	Metodyka pracy z grupą	1. Definicja grupy i specyfika pracy z grupą. 2. Typologie grup. 3. Budowanie zespołu i role zespołowe. 2. Specyfika procesu grupowego: dynamika procesu grupowego, struktura grupy, zjawiska zachodzące w grupie. 3. Metody pracy z grupą. 4. Planowanie pracy z grupą: diagnoza potrzeb edukacyjnych. 5. Trudności w pracy z grupą. Trudni uczestnicy. 6. Etyka w pracy z grupą.

26.	Aktywizacja społeczności lokalnych	1. Zdefiniowanie dynamiki pojęcia „aktywizacji, aktywizowania” etc.. 2. Przedstawienie roli edukatora dorosłych w świetle różnych paradygmatów – krytyczna analiza celów aktywizacji i kreowanie potrzeb społecznych w tym zakresie. 3. Zaznajomienie studentów z wybranymi metodami i technikami animacji społecznej wraz z przykładami dobrych praktyk. 4. Projektowanie działań z zakresu animacji, aktywizacji: diagnoza potrzeb społecznych, wybór grupy docelowej, ustalenie celów i rezultatów działania, opracowanie działań, dobór metod i technik aktywizacji do wybranej grupy odbiorców – realizacja projektu – zespołowa ewaluacja działań.
27.	Trening kreatywności	1. Twórczość i postawa twórcza w cyklu całonocnym człowieka. 2. Zasady i etapy ułatwiające myślenie kreatywne. 3. Strategie dochodzenia do twórczego rozwiązywania problemów. 4. Wybrane metody i techniki generowania twórczych pomysłów i rozwiązań. 5. Ćwiczenie umiejętności kreatywnego myślenia w różnych sytuacjach edukacyjnych.
28.	Podstawy zarządzania wiedzą	1. Podstawy nauki o wiedzy. 2. Historyczne początki zarządzania wiedzą. 3. Wiedza jako czynnik konkurencyjności. 4. Podstawy teorii społeczeństwa wiedzy i kapitału intelektualnego. Podstawowe ogniwa procesu zarządzania wiedzą. 5. Pozycja wiedzy w zasobach organizacji. 6. Funkcjonowanie organizacji uczącej się. Strategie w zarządzaniu wiedzą.
29.	Warsztaty autobiograficzne	1. Podstawowe terminy i pojęcia dotyczące definiowania biografii i autobiografii oraz rozumienia relacji: biografia/autobiografia – uczenie się dorosłego- edukacja dorosłych. 2. Edukacyjny potencjał biografii – biografia edukacyjna. 3. Biografia i uczenie się – w perspektywie wybranych podejść i teorii uczenia się. 4. Podstawy dydaktyki biograficznej. Istota procesu dydaktycznego zajęć biograficznych. 5. Specyfika i podstawowe założenia projektowania i realizacji warsztatów autobiograficznych (ze szczególnym uwzględnieniem kwestii etycznych). 6. Formy, metody i techniki pracy z biografią i autobiografią. 7. Prowadzenie wywiadu narracyjnego. Próba analizy wywiadu auto/biograficznego – refleksja auto/biograficzna.
30.	Podstawy poradnictwa andragogicznego	1. „Poradownictwo” versus „poradnictwo” – granice autonomii (ustalenia terminologiczne). Sytuacja pogranicza jako sytuacja krytyczna/rozwojowa – doradca i radzący się jako główni aktorzy w poradnictwie. 2. Poradnictwo jako forma pomocy uporania się osób dorosłych z problemami egzystencjalnymi. 3. Poradnictwo wobec zmieniających się wzorów życia. 4. Poradnictwo andragogiczne – przesunięcia paradygmatyczne. 5. Trajektoria tożsamości źródłem wiedzy o sobie. 6. Formy pomagania innym ludziom. 7. Poznanie samego siebie – opowiadanie historii życia – jedną z dróg pomocy. 8. Warsztat doradcy osób dorosłych. 9. Autorzy poradników jako doradcy. 10. Poradnictwo dla „wykluczonych” dorosłych: osoby starsze, niepełnosprawne, bezdomne, bezrobotne.
31.	Marketing społeczny	1. Kształtowanie się pojęcia marketingu społecznego i reklamy społecznej. 2. Koncepcja marketingu MIX. 3. Czynniki wyróżniające marketing społeczny i reklamę społeczną. 4. Funkcje kampanii społecznych. 5. Analiza obszarów występowania reklamy społecznej. 6. Rozumienie społecznej odpowiedzialności biznesu i partycypacji społecznej. 7. Analiza przykładów kampanii społecznych. 8. Analiza procesu tworzenia i realizacji kampanii społecznych. 9. Media jako przestrzeń dla marketingu społecznego i reklamy. 10. Zaprezentowanie przykładów technik oraz zasad w konstruowaniu kampanii społecznych. 11. Zastosowanie marketingu społecznego i reklamy w edukacji, szczególnie w odniesieniu do osób dorosłych. 12. Zasady budżetowania kampanii społecznych. 13. Analiza obszarów oddziaływania i potencjalnych korzyści kampanii społecznych. 14. Perspektywy rozwoju marketingu społecznego i reklamy w XXI w.

32.	Techniki wizualne w edukacji dorosłych	1. Wytwarzanie obrazu: wybrane techniki wizualne i trening twórczości wizualnej. 2. Recepcja obrazu: analiza materiałów wytworzonych; analiza materiałów zastanych; analiza materiałów wytworzonych – autorskich (przygotowanych przez studentów). 3. Zaprezentowanie wykorzystania dowolnych technik wizualnych w badaniach (np. badania wizualne w działaniu) i w pracy z dorosłymi (np. wystawa fotograficzna).
33.	Podstawy tutoringu, coachingu i mentoringu	1. Specyfika uczenia się dorosłych, rola refleksji w procesie uczenia się dorosłych. 2. Coaching a mentoring, doradztwo i terapia. 3. Podstawy psychologii coachingu. 4. Rodzaje coachingu. 5. Kompetencje i zadania coacha. 6. Relacja coach – klient. 7. Struktura procesu coachingowego. 8. Określanie potrzeb i celów w coachingu. 9. Efektywna komunikacja w coachingu. 10. Refleksyjność i wgląd w coachingu. 11. Rodzaje pytań w coachingu. 12. Techniki i narzędzia coachingowe. 13. Identyfikacja i wykorzystanie zasobów klienta. 14. Praca z przekonaniem ograniczającym. 15. Feedback w coachingu. Zadania domowe. 16. Coaching oparty na wiedzy. 17. Coaching koaktywny i prowokatywny. 18. Etyka coachingu.
34.	Sztuka w edukacji dorosłych	1. Podstawy teoretyczne i refleksji nad sztuką, kształtowanie się pojęcia, przypisywane funkcje i znaczenia. 2. Dziedziny sztuki a możliwość wykorzystania ich potencjału w pracy z dorosłymi. 3. Charakterystyka wybranych koncepcji edukacji przez sztukę. 4. Przestrzeń edukacyjną sztuki. 5. Istota doświadczenia artystycznego. 6. Sztuka i doświadczanie sztuki jako miejsce uczenia się dorosłych. 7. Działania artystyczne sposobem kreowania i nadawania kształtu własnym wersjom świata. 8. Aksjologiczny wymiar „bawienia się” sztuką. 9. Sztuka i działania artystyczne w kontekście założeń arteterapii.
Specjalność: Pedagogika opiekuńcza z terapią		
14.	Diagnostyka opiekuńcza	Pojęcie, rodzaje i typy diagnoz w pedagogice opiekuńczo-wychowawczej. Dobór metod i narzędzi diagnostycznych do sygnalizowanej trudności, sytuacji: diagnoza środowiska rówieśniczego (klasa, grupa rówieśnicza), diagnoza sytuacji rodzinnej (struktura rodziny, skrypty rodzinne, działające w rodzinie mechanizmy), diagnoza pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Diagnoza szczegółowa wybranych obszarów: FAS, ADHD, FAE, RAD, PTSD, podejrzenie depresji, podejrzenie lęków społecznych, lęków uogólnionych, diagnoza dziecka z rodziny alkoholowej, po przemocy, z chorobą sierocą. Kontakt diagnostyczny – wyznaczniki, cechy i techniki budowania kontaktu. Zaburzenia w kontakcie diagnostycznym – opór, jego przejawy, źródła, techniki radzenia sobie z oporem. Wybrane narzędzia diagnostyczne: obserwacja, rozmowa, wywiad, analiza dokumentów i wytworów dziecka, projekcyjne metody diagnostyczne (rysunek rodziny, rysunek: człowiek, dom, drzewo, test niedokończonych zdań, niedokończonej opowieści), test postaw rodzicielskich, kwestionariusz stosunków między rodzicami a dziećmi, inwentarz postaw „w moim domu”, testy osiągnięć szkolnych, diagnoza sytuacji społecznej w przedszkolu i szkole, diagnoza dysleksji, karta mierzenia postępu uspołecznienia się dziecka. Predyspozycje i kompetencje diagnosty, odpowiedzialność moralna i prawna (etyczne aspekty diagnozy).
15.	Pedagogika opiekuńcza	Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina naukowa (pojęcie, przedmiot, zakres, funkcje). Teoretyczne podstawy pedagogiki opiekuńczej: różnorodność interpretacji pojęcia „opieka”; zakresy i kategorie opieki; struktura procesu opieki; funkcje opieki i zasady stosowane w praktyce opiekuńczej. Prekursorzy i przedstawiciele pedagogiki opiekuńczej (m.in. J. Korczak, K. Jeżewski, J. Cz. Babicki, K. Lisiecki, A. Kamiński). Placówka socjalizacyjna jako środowisko wychowawcze - funkcje i zadania placówki,

		<p>organizacja pracy opiekuńczo-wychowawczej. Placówka interwencyjna – jej organizacja, funkcje i zadania. Pojęcie kryzysu i jego rodzaje. Miejsce placówki interwencyjnej w systemie opieki nad dzieckiem. Placówki wsparcia dziennego i ich rola we wspomaganiu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Charakterystyka działalności świetlic: socjoterapeutycznej, psychoterapeutycznej, środowiskowej. Funkcjonowanie dziecka w sytuacji rozvodu rodziców. Problemy rodzin monoparentalnych i rekonstruowanych. Sytuacja dziecka w rodzinie adopcyjnej i zastępczej. Toksyční rodzice – skutki wzrastania w rodzinie z problemem alkoholowym; przemoc wobec dziecka w rodzinie. Współczesne kierunki zmian w teorii i praktyce opieki: założenia i praktyka reintegracji rodziny, aktualne tendencje w opiece instytucjonalnej, alternatywy opieki instytucjonalnej. Wybrane przykłady systemów opieki w zjednoczonej Europie.</p>
16.	Profilaktyka zagrożeń rozwoju dzieci i młodzieży	<p>Pojęcie i wymiary rozwoju człowieka. Wybrane koncepcje rozwoju psychospołecznego, emocjonalnego, moralnego, intelektualnego. Koncepcje Pozytywnego Rozwoju Młodzieży – czynniki sprzyjające i zagrażające rozwojowi. Zjawisko resilience i koncepcje wyjaśniające ten fenomen. Salutogeneza. Wzrost potraumatyczny. Profilaktyka, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna – relacje między nimi. Poziomy, strategie profilaktyki. Cechy skutecznego programu. Ewaluacja profilaktyki. Teorie etiologiczne, teorie wywoływania zmiany, diagnoza zapotrzebowania jako podstawa programowania profilaktyki. Biologiczne, psychologiczne, społeczne i kulturowe wątki w etiologii zachowań ryzykownych i zaburzeń w zachowaniu. Teoria Zachowań Ryzykownych, Teoria Potrójnego Wpływu, Teoria Prototyp-Skłonności, Teoria Społecznego Uczenia się, Model Rozwoju Społecznego i in. Wybrane problemy profilaktyczne: zapobieganie przemocy w szkole i placówkach opiekuńczych i korekcyjnych, zapobieganie stresowi i bezradności intelektualnej w szkole, zapobieganie uzależnieniom substancjalnym i niesubstancjalnym. Etyczne i prawne aspekty profilaktyki.</p>
17.	Warsztaty socjoterapii	<p>Zaznajomienie studentów z pojęciami dotyczącymi socjoterapii. Zapoznanie się z zaburzeniami zachowania przejawiającymi się w roli ucznia. Dostarczenie wiedzy na temat organizacji i programów grupy socjoterapeutycznej. Wytworzenie umiejętności dostrzegania procesów grupowych w postępowaniu socjoterapeutycznym. Wytworzenie umiejętności dostrzegania zaburzeń zachowania przejawiających się podczas pracy grupowej. Zaznajomienie się z interwencjami osoby prowadzącej grupę. Korekta zachowań. Zapoznanie się z podstawowymi scenariuszami zajęć socjoterapeutycznych. Nabycie umiejętności konstruowania zajęć. Poznawanie procesu socjoterapeutycznego „na sobie” poprzez udział w symulowanej grupie.</p>
18.	Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej	<p>Podstawy prawne funkcjonowania poszczególnych placówek (ustawowe, statutowe), Placówki opiekuńczo – wychowawcze – klasyfikacja strukturalna, przeznaczenie, Metody i zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Różnorodność warsztatów pracy wychowawcy (planowanie, konspekt, projekt), Specyfika wychowanków w poszczególnych placówkach (postawy), Zaspokajanie potrzeb wychowanków w placówkach. Tradycyjne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo - wychowawczej. (Trzy metody pracy społeczno – wychowawczej, Zasady pracy opiekuńczo – wychowawczej, Metody, zasady i formy pracy stosowane w placówkach, Praca z dzieckiem i rodziną zagrożoną), Niekonwencjonalne metody, zasady i formy pracy opiekuńczo – wychowawczej (Trening interpersonalny, Trening asertywności), Warsztat pracy wychowawcy. (Sylwetka opiekuna – wychowawcy, Dokumentacja, Planowanie pracy, Konspekt, scenariusz, projekt zajęć), Praca opiekuńczo - wychowawcza w szkole. (Typy opiekuńczego funkcjonowania szkół. Opiekuńcze funkcje szkoły, Zasady i metody pracy opiekuńczej szkoły, Pedagog szkolny, Świetlica szkolna), Praca opiekuńczo – wychowawcza w środowisku. (Internat, bursa, Placówki środowiskowe: Ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa), Rodzinne formy opieki nad dzieckiem.</p>

		(Rodzina adopcyjna, Rodzina zastępcza, Rodzinny dom dziecka, Wioski dziecięce, Rodziny zaprzyjaźnione), Zakładowe formy opieki zastępczej. (Pogotowie opiekuńcze – placówka interwencyjna, Dom dziecka – placówka socjalizacyjna), Praca z młodzieżą trudną. (Subkultury - typologia, przyczyny powstawania, Sekty w Polsce, Problemy uzależnień w placówkach: alkoholizm, narkomania, Praca kuratora).
19.	Psychoopatologia rozwoju dzieci i młodzieży	Wykład: Wprowadzenie: wyjaśnienie pojęć: psychopatologia rozwoju, zaburzenia zachowania, zaburzenia psychiczne, zaburzenia rozwoju, norma (rodzaje norm). Systemy klasyfikacji zaburzeń ICD 10 i DSM IV. Dziecko jest osobą – założenia do pracy z dzieckiem i młodzieżą w kontekście zaburzeń. Jakość pierwszych więzi społecznych (wzorce przywiązania) a regulacja emocji, kompetencje społeczne i poznawcze oraz rozwój osobowości u dzieci i młodzieży. Zaburzenia więzi w ujęciu ICD 10. Czynniki ryzyka zaburzeń i czynniki ochronne. Zaburzenia zachowania i zaburzenia emocjonalne u dzieci i młodzieży w kontekście uwarunkowań rodzinnych. Wybrane modele związków pomiędzy zaburzeniami w zachowaniu, zaburzeniami psychosomatycznymi i zaburzeniami odżywiania (jadłowstręt psychiczny) a strukturą rodziny i wzorcami relacji rodzinnych. Wybrane zagadnienia terapii dzieci i młodzieży. Terapia indywidualna i systemowa. Ćwiczenia: Potencjalne czynniki zakłócające rozwój (biologiczne, psychospołeczne, indywidualny przebieg zmian rozwojowych), różnice pomiędzy nietypowością a psychoopatologią rozwoju. Cykl życia i zadania rodziny. Znaczenie obecności dziecka i zaburzeń jego rozwoju dla funkcjonowania systemu rodzinnego. Specyfika kontaktu i znaczenie systemowej pracy z rodziną w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka. Najczęstsze zaburzenia rozwoju psychicznego spowodowane chorobą somatyczną. Niepełnosprawność intelektualna: etiologia, postacie, szczególne potrzeby i sposoby wspierania rozwoju i terapii w poszczególnych okresach. Autyzm wczesnodziecięcy - całościowe zaburzenie rozwoju. Zespół Aspergera, Retta, Hellera. Klasyfikacja DSM – IV i ICD – 10. Symptomy, mechanizm powstawania zaburzenia, rozwojowy kontekst kształtowania się zaburzenia, kontekst rodzinny. Terapia zaburzeń autystycznych. Zaburzenia okresu przedszkolnego i szkolnego: zaburzenia lękowe, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi, zaburzenia wydalania, zaburzenia procesu uczenia się. Zagrożenia rozwoju w okresie dorastania. Wybrane problemy dojrzewania i dorastania. Kryzys adolescencyjny. Rodzina a dojrzewanie i dorastanie. Wybrane zaburzenia związane z okresem adolescencji: zaburzenia odżywiania, zaburzenia zachowania (opozycyjno – buntownicze), zaburzenia nastroju – depresja i próby samobójcze.
20.	Metody terapii dziecka z zaburzeniami rozwoju	Wspomaganie rozwoju psychicznego a terapia zaburzeń rozwoju. Terapia dysfunkcji poznawczych i zachowań niedostosowanych. Podstawowe założenia terapii dzieci: integracja, podmiotowość, jakość życia. Modele terapii i proces dochodzenia do zmian korzystnych. Etapy pracy terapeutycznej i metody pracy: Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne. Metoda Polisensorycznej Stylmulacji wg Pór Roku J. Kielina. Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz. Metoda Malowania Dziesięcioma Palcami R. Show. Zabawa w terapii. Techniki relaksacyjne. Stosowana analiza zachowania (ABA; Applied Behavior Analysis). Radzenie sobie z emocjami. Współpraca z rodzicami w przebiegu terapii dziecka. Konstruowanie ramowych indywidualnych programów terapii w oparciu o analizę przypadków. Efekty pracy terapeutycznej.
21.	Podstawy diagnostyki psychologicznej	Znaczenie pojęcia „diagnoza psychologiczna”. Podstawy teoretyczne diagnozy psychologicznej. Modele diagnozy psychologicznej. Podstawy klinicznej diagnozy psychologicznej. Psychologiczna diagnoza kliniczna – etapy postępowania diagnostycznego. Jak można wykorzystać wyniki badań psychologicznych. Problemy etyczne związane z psychologiczną diagnozą dziecka. Wybrane testy

		<p>projekcyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci i młodzieży. Podstawy teoretyczne metod projekcyjnych. Co to jest test projekcyjny? Co to jest projekcja – rodzaje projekcji. Test Rysunku Rodziny – próba diagnozy percepcji swojego miejsca w rodzinie, osób najbliższych i relacji, jakie pomiędzy nimi zachodzą. (Analiza rysunków badanych dzieci i młodzieży). Test Dwóch Domków – konstrukcja testu, sposób przeprowadzania badania. Test Niedokończonych Zdań Rottera. Analiza jakościowa odpowiedzi. Wywiad – jak, po co i z kim rozmawiać? Osadzenie teoretyczne wywiadu. Wywiad w kontekście diagnozy dziecka. Obserwacja - obserwacja swobodna i jej wykorzystanie w psychologicznej diagnozie klinicznej. Genogram rodzinny – wielopokoleniowa mapa rodziny. Podstawy teoretyczne, zasady konstruowania genogramu. Zasady interpretacji genogramu. Wzorce zjawisk rodzinnych transmitowanych pokoleniowo. Cele wykorzystania genogramu rodzinnego w kontekście diagnozy dziecka. Analiza przykładowych genogramów.</p>
22.	Dzieci ulicy i street working	<p>Pedagogika miasta, jako teoretyczny obszar rozważań o działaniach edukacyjnych na ulicy. Program pedagogiki miasta; modele miejskiego uczenia się. Gettoizacja w przestrzeni miejskiej; marginalizacja i wykluczenie społeczne; dzieci ulicy – diagnoza zjawiska. Siła i opór w przestrzeni miejskiej (wykluczone dyskursy, rasa, niepełnosprawność, płeć i tekst miasta). Zastosowania praktyczne: streetworking i śródmiejskie pedagogie; streetworking na świecie i w Polsce. Metodyka pracy streetworkera. Opracowanie projektów edukacyjnych do pracy wychowawczej z wykorzystaniem streetworkingu.</p>
23.	Interwencja socjalna	<p>Interwencja w sytuacji kryzysu a interwencja socjalna. Polskie i europejskie przepisy ochrony praw socjalnych obywatela i rodziny. Procedury uzyskiwania ochrony socjalnej dla rodzin, zadania rządowe i samorządowe. Współczesne zagrożenia dyskryminacja z ubóstwa i eliminacja socjalna grup z życia społecznego. Procedury interwencji w rodzinie zagrożonej ubóstwem.</p>
24.	Podstawy przedsiębiorczości	<p>1. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. 2. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). 3. Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. 4. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. 5. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). 6. Definiowanie potrzeb szkoleniowych. 7. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. 8. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. 9. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. 10. Zgrywalizowanie szkolenia. 11. Sposoby ewaluacji szkolenia.</p>
25.	Wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie i opiece zastępczej	<p>Pojęcia stosowane w pedagogice małego dziecka (wspomaganie, wspieranie, stymulowanie rozwoju, wczesna interwencja). Wpływ czynników pre-, peri- i postnatalnych na przebieg rozwoju dziecka. Rozwój i determinanty przywiązania. Cele i zasady wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Środowiskowe czynniki wpływające na rozwój i zachowanie. Metody stosowane przez pedagoga w diagnozowaniu małego dziecka. Sposoby wspomaganie rozwoju: zabawy fundamentalne, sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (Floor time według S. Greenspana), integracja sensoryczna. Charakterystyka dzieci poniżej trzeciego roku życia przebywających w instytucjach opiekuńczych. Podstawowe założenia opieki nad małym dzieckiem w instytucjach opieki zastępczej. Przykładowe programy interwencji wczesnodziecięcej.</p>
26.	Higiena pracy pedagoga-terapeuty	<p>Biologiczny i psychologiczny wymiar stresu. Teorie stresu i stresu zawodowego. Teorie wypalenia zawodowego. Czynniki sprzyjające wypalaniu się w pracy pedagoga-terapeuty w świetle różnych ujęć teoretycznych stresu, przystosowania zawodowego, wypalenia. Czynniki i mechanizmy chroniące przed stresem lub/i kompensujące wpływ stresu na funkcjonowanie jednostki – zjawisko resilience a wypalenie.</p>

		Technik relaksacyjne – trening uważności, trening autogeny, relaksacja progresywna, medytacja, ćwiczenia oddechowe, bio-feedback. Antystresowe aspekty kultury fizycznej i sportu. Programowanie treningu sportowo-rekreacyjnego. Wprowadzenie w metody ćwiczenia kompetencji społecznych i zawodowych (podstawy teoretyczne, demonstracja wybranych technik). Specyfika pracy pedagoga-terapeuty. Start zawodowy w pracy pedagoga-terapeuty – utrudnienia w przyswojeniu roli zawodowej.
27.	Warsztat pracy z rodziną	Praca z rodziną tradycyjną: Budowanie granic rodzic-dziecko; Poznawanie uczuć; Stosowanie kar; Stosowanie pochwał; Problemy i konflikty; Kształtowanie samodzielności dziecka. Praca z rodziną adopcyjną/zastępczą: Badanie motywacji rodziców; Budowanie relacji rodzic-dziecko; Poznawanie historii dziecka; Budowanie poczucia bezpieczeństwa dziecka. Budowanie poczucia własnej wartości dziecka; Korekta niepożądanych form zachowań dziecka; Wspieranie procesu usamodzielniania dziecka. Praca z rodziną dysfunkcyjną.
28.	Neurodydaktyka	Teoria nauczania oparta na funkcjonowaniu mózgu i jego struktury (<i>brain-based learning</i>). Kluczowe odkrycia neuronauki. Uczenie się jako proces poznawczy i behawioralny; uczenie się zachowań. Powtórzenie wiadomości z zakresu budowy i funkcjonowania układu nerwowego człowieka oraz integracyjnej działalności mózgu. Przewaga czynnościowa mózgu - lateralizacja i jej związek z uczeniem się matematyki i geografii. Koncepcja inteligencji wg Davida Wechslera – od czego zależą zachowania inteligentne. Inteligencje Wilorakie wg Howarda Gardniera. Badanie inteligencji – współpraca psychologa i pedagoga. Profil umysłowości a uczenie się i nauczanie. Kluczowe zasady neurodydaktyki – wykorzystanie przy opracowywaniu form i struktury zajęć, np. lekcje wychowawcze. Budowanie zestawu ćwiczeń pobudzających ciekawość uczniów i ich zaangażowanie twórcze, a nie odtwórcze.
29.	Planowanie i zarządzanie projektami pedagogicznymi	Pogłębione informacje na temat projektów; programy Unii Europejskiej, programy ministerialne. Project cycle management; kolejne elementy realizacji projektu: analiza potrzeb, definiowanie celów (SMART), analiza SWOT, tworzenie harmonogramu, pisanie wniosków, zarządzanie zasobami, opracowanie strategii finansowania, fundraising, poszukiwanie organizacji partnerskich, faza realizacji projektu, ewaluacja i rozliczenie projektu. Ewaluacja w projekcie, podstawowe techniki ewaluacyjne, rola feedbacku. Rozliczenie finansowe i merytoryczne. Opracowanie projektu edukacyjnego lub społecznego.
30.	Praktyki pedagogiczne	Praktyka pedagogiczna realizowana jest w semestrach II, III, IV (9 ECTS) 150 godzin dydaktycznych: semestr II: 50 godzin dydaktycznych realizowanych w szkołach (25 - pedagog szkolny i 25 - świetlica szkolna), semestr III: 50 godzin dydaktycznych realizowanych: 25 godzin w placówkach wsparcia dziennego (ognisko wychowawcze, świetlica środowiskowa, centra rozwoju i aktywności dzieci i młodzieży, kluby młodzieżowe, środowiskowe domy samopomocy, organizacje pozarządowe w obszarze pracy środowiskowej, placówki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, zespoły zawodowych kuratorów sądowych rodzinnych, kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą) lub placówkach opieki częściowej (bursy, internaty), 25 godzin w placówkach opieki całkowitej (socjalizacyjnych, interwencyjnych, wielofunkcyjnych (w tym: placówkach opiekuńczo-wychowawczych, domach samotnej matki z dzieckiem, rodzinnych domach dziecka, rodzinach zastępczych, pogotowiach rodzinnych, ośrodkach wsparcia dla rodzin, dzieci i młodzieży, pogotowiach opiekuńczych, domach pomocy społecznej oraz kolonie, zimowiska, obozy). Semestr IV: 50 godzin dydaktycznych realizowanych w wybranej przez studenta placówce (zbieżnej z problematyką pracy dyplomowej lub rozszerzającej kompetencje z wybranego zakresu działań opiekuńczych). Praktyki realizowane są w formie: a) praktyki hospitacyjnej mającej na celu zapoznanie praktykantów z różnorodnymi placówkami związanymi z kierunkiem studiów (sem. II i III), b) praktyki asystenckiej, w

		<p>ramach której praktykant uczestniczy bezpośrednio w działaniach podejmowanych przez pracowników placówki/instytucji, prowadząc obserwacje uczestniczące oraz uczestnicząc w przygotowaniu zajęć, dokumentacji i innych obowiązkach związanych ze specyfiką instytucji/placówki (sem. II i III), c) praktyki zadaniowej, polegająca na samodzielnej pracy praktykanta, przygotowaniu oraz realizacji własnych projektów w wybranej placówce/instytucji (sem. IV).</p> <p>Przebieg praktyki oraz informacje związane z realizacją założonych zadań rejestrowane są przez studentów w dzienniku praktyk, z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opisu placówki/instytucji z uwzględnieniem jej specyfiki, przeznaczenia i struktury, b) opisu podstawowych zadań pracowników, c) opisu metod, form oraz narzędzi pracy stosowanych w placówce/instytucji, d) opisu udostępnionej w ramach praktyki dokumentacji placówki/instytucji, e) opisu przeprowadzonych obserwacji, f) dodatkowych informacji uzyskane od pracowników placówki/instytucji, g) subiektywnych uwag praktykanta, dotyczących podejmowanych w czasie praktyk działań z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń. <p>Dodatkowo praktykant:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) dokonuje diagnozy i opisu indywidualnego przypadku, b) opisuje konspekty zajęć lub innych form aktywności prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz sprawozdania z zajęć hospitowanych, c) opisuje realizację szkoleń, warsztatów lub innych form pracy zgodnych z profilem placówki/instytucji, zarówno prowadzonych samodzielnie, współprzygotowanych oraz hospitowanych.
Specjalność: Resocjalizacja		
14.	Teorie przyczyn i skutków przestępczości	<p>1. Klasyfikacja koncepcji kryminologicznych. 2. Pozytywne i negatywne skutki przestępczości i dewiacji. Skutki ekonomiczne i dezorganizacyjne. Strach przed przestępczością, wiktymizacja. Wybrane zagadnienia wiktymologiczne (typy ofiar, pojęcie prowokacji, ofiara a system wymiaru sprawiedliwości). Ciemna liczba przestępstw i dewiacji. 3. Kontrowersje wokół czynników biologicznych wyjaśniających zachowania przestępcze i dewiacyjne (teorie antropologiczne, genetyczne, płeć, wiek a przestępstwo, biochemiczne wyznaczniki przestępczości i dewiacji). 4. Strukturalne uwarunkowania patologii społecznej i dewiacji. Funkcjonowanie społeczeństwa a dewiacja. Koncepcja R. Mertona. Dewianci „nadnormalni”. 5. Teorie psychoanalityczne. Założenia psychoanalizy dotyczące kryminogenezy jednostkowej. Przyczyny popełnienia przestępstw wg psychoanalityków. Psychoanalityczne klasyfikacje przestępców – wskazania wychowawczo-terapeutyczne. Teorie: Freuda, Aleksandra i Stauba, Andersen, Friedlander, Healy, Pinatel, Adler. Wstyd i przemoc wg Jamesa Gilligana. 6. Teorie integracyjne. Człowiek jako całość. Współistnienie zależności wyznaczających zachowanie człowieka. Teoria czynnika genetycznego i dynamicznego przestępstwa, teoria reaktywnych i autonomicznych zachowań przestępczych. Koncepcja napięcia Roberta Agnew. 7. Kontrola społeczna. System kontroli społecznej. Sankcje i ich rodzaje. Kontrola społeczna pierwotna i wtórna. Patologia kontroli społecznej. Teorie kontroli społecznej wyjaśniające powstrzymywanie się człowieka od zachowań przestępczych (E. Durkheim, Reiss, Nye, Hirschi). 8. Kulturowe uwarunkowania patologii społecznej. Szkoła ekologii społecznej. Teoria zróżnicowanych związków. Teoria konfliktu kultur. 9. Teorie podkultur - Cohena, Millera, Clowarda i Ohlina. Teoria neutralizacji Sykesa i Matzy. 10. Teorie reakcji społecznej. Podstawowe założenia symbolicznego</p>

		interakcjonizmu. Kitsuse i Cicourel. Erikson. Becker i jego „outsiders”. Rodzaje dewiacji i typy naznaczeń. Spirala dewiacyjna. Dewiacja a porządek społeczny. Przyczyny stygmatyzacji. Mechanizmy naznaczania.
15.	Profilaktyka niedostosowania społecznego z promocją zdrowia	1. Pojęcie niedostosowania społecznego, zaburzenia w zachowaniu, syndromu zachowań problemowych, profilaktyki. 2. Teorie zachowań problemowych. 3. Wczesne objawy niedostosowania społecznego. 4. Poziomy i strategie profilaktyki. 5. Cechy dobrego programu profilaktycznego. 6. Konstruowanie programów i projektów profilaktycznych. 7. Profilaktyka w pracy pedagoga szkolnego i kuratora sądowego. 7. Przykłady dobrej praktyki w zakresie profilaktyki przemocy, uzależnień, niepowodzeń szkolnych, przestępczości. 8. Patologia działania instytucji i rodziny jako źródło niedostosowania. 9. Readaptacja społeczna wychowanków instytucji resocjalizacyjnych. 10. Możliwości zapobiegania powrotności do przestępstwa.
16.	Pedagogika specjalna	1. Pedagogika specjalna jako nauka. Podstawowe pojęcia. 2. Teoretyczne podstawy pedagogiki specjalnej. 3. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. 4. Relacje pedagogiki specjalnej z innymi dyscyplinami naukowymi i pedagogiką. 5. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. 6. Opieka nad osobami z niepełnosprawnością od starożytności do współczesności. 7. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej. 8. Skala i dynamika niepełnosprawności. 9. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością. 9. Wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekle chorych, osób z autyzmem). 10. Podstawy rehabilitacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. 11. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem. 12. Kreatywność osób niepełnosprawnych w różnych przejawach ludzkiej aktywności. 13. Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i profilaktyki niedostosowania społecznego – sprzężenia niedostosowania społecznego i niepełnosprawności. 14. Diagnoza i wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, wyrównywanie szans edukacyjnych z osób niepełnosprawnością. 15. Współczesne rozwiązania organizacyjne stosowane w opiece specjalnej, kształceniu osób z niepełnosprawnością. 16. Normalizacja warunków życia osób z niepełnosprawnością. 17. Analiza porównawcza i typologia systemów kształcenia specjalnego w Polsce na tle systemów w innych państwach oraz wybranych problemów, dotyczących efektywności wyrównywania szans edukacyjnych.
17.	Prawne podstawy resocjalizacji	1. Specyfika języka prawnego i prawniczego. 2. Źródła prawa. 3. Podmioty i przedmioty prawne, treść przepisów prawnych. 4. Przestępstwo i jego podziały. 5. Kara i jej funkcje. 6. Zasady wykonywania kar w prawie polskim. 7. Okoliczności uchylające odpowiedzialność karną. 8. Środki probacyjne i zapobiegawcze. 9. Znamiona wybranych przestępstw prawa karnego. 10. Pojęcie i struktura procesu karnego. 11. Podmioty procesu karnego. 12. Postępowanie dowodowe. 13. Sytuacja prawna nieletniego. 14. Wychowanie w trzeźwości i zapobieganie narkomanii. 15. Dozór kuratora. 16. Postępowanie wykonawcze. 17. Postępowanie egzekucyjne.
18.	Pedagogika resocjalizacyjna	1. Pedagogika resocjalizacyjna w systemie nauk o wychowaniu: Przedmiot i zakres pedagogiki resocjalizacyjnej. Interdyscyplinarny charakter wiedzy o profilaktyce społecznej i resocjalizacji. Pedagogika resocjalizacyjna w obszarze pedagogiki specjalnej. 2. Proces wykołajenia społecznego: Pojęcie zaburzenia w zachowaniu. Zaburzenia w zachowaniu, jako problem wychowania. Uściślenie kryteriów nieprzystosowania i wykołajenia społecznego. Typologia procesów wykołajenia społecznego (Cz. Czapów, C.E. Sullivan i M.Q. Grant). Czynniki i geneza wykołajenia społecznego. Stadia wykołajenia społecznego. 3. Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej: Pojęcie reguł pedagogicznych, zasad oraz norm.

		Zasady w pedagogice specjalnej(wg J. Doroszewskiej). Zasady w pedagogice resocjalizacyjnej (Cz. Czapów, O. Lipkowski). 4. Resocjalizacja w aspekcie historycznym: Historia instytucji koncepcji oraz resocjalizacji w Europie i USA (system celkowy, system progresywny, system rodzinny, system republik i wiosek dziecięcych). Historia instytucji oraz rozwój koncepcji resocjalizacji w Polsce. 5. Przemoc jako przedmiot analizy i oddziaływań pedagogiki resocjalizacyjnej. 6. Systemy i modele oddziaływań resocjalizacyjnych: Charakterystyka głównych systemów, modeli i sposobów oddziaływań resocjalizacyjnych. Rodzaje systemów resocjalizacyjnych w warunkach zakładowych (charakterystyka systemu dyscyplinarno – izolacyjnego, progresywnego, socjopedagogicznego, indywidualnego, homogenicznego i komplementarnego). Określenie zadań i charakterystyka funkcjonowania placówek dla nieletnich. Resocjalizacja w warunkach wolnościowych (środowiskowych). 7. Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych: Określenie miar efektywności. Czynniki warunkujące skuteczność w resocjalizacji. 8. Czołowi przedstawiciele polskiej myśli pedagogiki resocjalizacyjnej.
19.	Pedagogika społeczna	Wprowadzenie w problematykę pedagogiki społecznej. Humanistyczny, społeczno-kulturowy i aksjologiczny wymiar tej nauki. Podstawowe pojęcia i kategorie dyscypliny: środowisko, środowisko wychowawcze, siły społeczne, kapitał społeczny, opieka, pomoc, profilaktyka, kompensacja, wsparcie społeczne. Współczesne idee, funkcje i zadania pedagogiki społecznej. Pedagogika społeczna a praca socjalna/społeczna. Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej na świecie i w Polsce. Ewolucja form i zakresu pracy socjalnej; jej aktualne wymiary i nowe horyzonty. Polityka społeczna a pedagogika społeczna. Rodzaje i źródła wsparcia społecznego; pomoc formalna i nieformalna, trzy sektory pomocy społecznej. Modele pracy socjalnej/społecznej. <i>Empowerment</i> ; projekt socjalny. Środowisko życia człowieka jako obszar działania pedagoga społecznego. Współczesna rodzina jako środowisko wychowawcze: typy, funkcje, przemiany, zagrożenia, sposoby wsparcia. Środowisko lokalne jako mała ojczyzna: struktura, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. Grupy rówieśnicze młodzieży- specyfika, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. Wybrane problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki społecznej: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, nierówności społeczne, marginalizacja, wykluczenie społeczne. Przyczyny, przejawy, skutki oraz możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i kwestiom społecznym. Wybrane dziedziny aktywności człowieka: aktywność społeczna i obywatelska, wolontariat. Organizacje pozarządowe jako obszar pedagogiki społecznej. Rola pedagoga społecznego w budowaniu kapitału społecznego oraz w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego; organizacje pozarządowe i grupy samopomocy. Pedagogika społeczna i praca socjalna wobec problemów starzenia się i starości.
20.	Pedagogika penitencjarna	1. Przedmiot zainteresowań pedagogiki penitencjarnej. 2. Organizacja współczesnego systemu więziennictwa w Polsce (typy zakładów karnych, systemy odbywania kary pozbawienia wolności ze szczególnym uwzględnieniem pedagogicznych walorów systemu programowej resocjalizacji; charakterystyka populacji więźniów, prawa i obowiązki więźniów). 3. Psychospołeczne konsekwencje izolacji więziennej zjawisko derywacji potrzeb, przeciążenie i utrudnienia, zakład karny jako instytucji konfliktogenne – uwarunkowania – konsekwencje. 4. Zjawisko podkultury więziennej w kontekście barier resocjalizacji penitencjarnej. Teorie podkultury więziennej (teoria importacji, deprivacji potrzeb). Podział i charakterystyka nieformalnych grup w zakładzie karnym. 5. Funkcjonariusze więzienni, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki pracy kadry psychologiczno – pedagogicznej. „Osobowość” wychowawcy penitencjarnego. 6. Wychowanie resocjalizujące a penitencjarystyka (metodyka oddziaływania resocjalizującego w świetle kodeksu karnego wykonawczego; metody i środki oddziaływania na

		więźniów). 7. Kategorie klasyfikacyjne i zróżnicowanie osobowościowe skazanych, jako wyznaczniki celów i programów resocjalizacji. 8. Specyfika resocjalizacji penitencjarnej więźniów młodocianych. 9. Uwarunkowania skuteczności oddziaływań psychokorekcyjnych na terenie zakładu karnego na przykładzie programu Prison Smart. 10. Oddziaływanie resocjalizacyjne wobec alkoholików. Program AA w warunkach izolacji więziennej. 11. Wybrane zagadnienia pomocy postpenitencjarnej w Polsce i na świecie.
21.	Resocjalizacja w środowisku otwartym i readaptacja społeczna	1. Teoretyczne podstawy pracy resocjalizacyjnej w środowisku otwartym Charakterystyka metodyki wychowania resocjalizującego w środowisku otwartym jako dyscypliny pedagogicznej. Podstawowe pojęcia wychowania resocjalizującego. 2. Krytyka resocjalizacji w warunkach izolacji. 3. Współczesne tendencje i kierunki w pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi w środowisku otwartym. 4. Pozazakładowe formy oddziaływania resocjalizacyjnego na nieletnich. 5. Kuratela sądowa jako alternatywa resocjalizacji instytucjonalnej. 6. Rola, cele i zadania kurateli sądowej jako środka ochrony i zapobiegania niedostosowaniu społecznemu. 7. Podstawowe zasady i etapy pracy kuratora sądowego. 8. Rola kuratora dla nieletnich w postępowaniu sądowym. 9. Współpraca kuratora sądowego z instytucjami i organizacjami społecznymi. 10. Kuratorskie ośrodki pracy z młodzieżą. 11. Kontrola i przymus a podmiotowość podopiecznego w nadzorze kuratorskim. 12. Metody, techniki, procedury pracy kuratora sądowego. 13. Praktyczne stosowanie zasad wychowania resocjalizującego w pracy kuratora sądowego. 14. Diagnozowanie sytuacji wyjściowej podopiecznego, opracowanie i realizacja projektu resocjalizacji. 15. Konsultacja rodzinna jako środek stymulujący resocjalizację. 16. Ograniczenia w pracy kuratora sądowego.
22.	Reedukacja	1. Dydaktyka specjalna a terapia pedagogiczna. Podstawy dydaktyki specjalnej – pojęcia, zasady, metody ortodydaktyki. Pojęcie terapii pedagogicznej. Korekcja i kompensacja jako podstawowe formy działań terapeutycznych. 2. ADHD – istota, typy, objawy i ich dynamika, diagnoza w tym różnicowanie z innymi zaburzeniami, wyjaśnienia etiologiczne, sprawdzone metody w terapii i edukacji. 3. Trudności z czytaniem i pisanem – istota, typy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 4. Trudności w uczeniu się matematyki – istota, formy, objawy, diagnoza, wyjaśnienia etiologiczne, metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej. 5. Resocjalizacyjne funkcje nauczania. Oczekiwania uczniów niedostosowanych wobec systemu dydaktycznego a metody nauczania. Potrzeby i zasady terapii pedagogicznej w populacji niedostosowanych.
23.	Metodyka resocjalizacji	1. Istota metodyki resocjalizacji, jej cele i zadania. Powiązania metodyki z innymi dyscyplinami: pedagogika resocjalizacyjna, psychologia, socjologia, patologia, kryminologia, aksjologia, prawo, medycyna i inne. 2. Rozwój metod wychowania resocjalizującego w dziejach opieki nad dzieckiem zaburzonym w zachowaniu. Wybitni teoretycy i praktycy wychowania resocjalizującego. 3. Profilizacja placówek resocjalizacyjnych, charakterystyka ich specyfiki i struktury organizacyjnej. Symptomy niedostosowania społecznego i ich klasyfikacja według zaburzonych sfer osobowości. 4. Teleologia oddziaływań resocjalizacyjnych. 5. Konstrukcja scenariuszy zajęć resocjalizujących. 6. Systemy wychowawcze wspierające i inspirujące oddziaływania resocjalizacyjne - dyscyplinarny, progresywny, socjopedagogiczny, indywidualny, homogeniczny, heterogeniczny. Walory i wady systemów wychowawczych, jako źródło refleksji nad organizacją metod pracy resocjalizacyjnej ze społecznie niedostosowanymi. 7. System komplementarny jako eklektyczna koncepcja optymalnej strategii resocjalizacji. 8. Etapy i zasady resocjalizacji. 8. Metody, formy i środki oddziaływań resocjalizujących: metoda wpływu osobistego, przykładu własnego, przekonywania, doradzania wychowawczego,

		<p>oddziaływań sytuacyjnych, organizowania doświadczeń. 9. Programowanie pracy resocjalizacyjnej, indywidualny program resocjalizacji (IPR oraz IPET), program oddziaływań resocjalizacyjnych w grupie wychowawczej (POR). 10. Uwarunkowania uczniów niedostosowanych społecznie: poziom inteligencji, uwarunkowania temperamentalne, poziom zaniedbania dydaktycznego w zakresie czytania, pisanie, operacji arytmetycznych, opóźnienia szkolne (organizacyjne), aspekty behawioralne, poznawczo-intelektualne, emocjonalne, wolicjonalno-normatywne. 11. Resocjalizująca funkcja nauki szkolnej. Ortodydaktyczne zasady wspierające kształcenie uczniów niedostosowanych społecznie. Organizacja i przebieg nauki własnej w placówkach resocjalizacyjnych. Funkcjonowanie zespołów korekcyjno-wyrównawczych i dokumentowanie pracy. 12. Studenckie wolontariaty w zakresie pomocy wychowankom zaniedbanym dydaktycznie. 13. Sposoby podnoszenia aspiracji edukacyjnych wśród nieletnich. 14. Istota oraz zasady funkcjonowania grup antagonistyczno-destruktywnych w placówkach resocjalizacyjnych: nieformalne struktury społeczne, przejawy (język podkulturowy, symbolika tatuaży, „twórczość artystyczna” o tematyce podkultury przestępczej). Sposoby eliminowania podkultury przestępczej. Wypadki nadzwyczajne placówkach resocjalizacyjnych i sposoby przeciwdziałania. 15. Możliwości wspierania resocjalizacji elementami technik psychokorekcyjnych, (trening autogenny, psychodrama, arteterapia, muzykoterapia, psychogimnastyka, pantomima, choreoterapia, masaże terapeutyczne, fotodram, biblioterapia. 16. Metodyczne aspekty przyjmowania pensjonariuszy do placówek resocjalizacyjnych. 17. Pedagogiczno-prawne podstawy zwalniania wychowanków placówek resocjalizacyjnych. 18. Pomoc postpenitencjarna i opieka następcza. 19. Pedagogiczno-psychologiczna analiza porażek i sukcesów w pracy resocjalizacyjnej.</p>
24.	Metody badań i statystyka w pedagogice resocjalizacyjnej	<p>1. Przedmiot pedagogiki resocjalizacyjnej – elementy rzeczywistości wychowawczej i ich powiązania. 2. Badania nad resocjalizacją i jej podmiotami – w świetle paradygmatów metodologicznych nauk społecznych. Podejście ilościowe i jakościowe. Paradygmaty: pozytywistyczny, interpretatywny, krytyczny i postmodernistyczny a badania nad resocjalizacją. Metody eksperymentalne, sondażowe, monograficzne i analizy przypadków – zastosowania. Generowanie i sprawdzanie teorii jako cel badań naukowych. 3. Pojęcie zmiennej, zmiennej zależnej, niezależnej, mediatora, moderatora, typy zmiennych ze względu na skalę pomiarową. Pojęcie wskaźnika i rodzaje wskaźników. 4. Pomiar zmiennych w pedagogice resocjalizacyjnej (badanie zachowań, cech i stanów psychicznych, wpływów społecznych itp.) w badaniach nad etiologią niedostosowania i efektywności oddziaływań. Cechy dobrego narzędzia pomiaru. Agregowanie wskaźników, rzetelność i trafność pomiaru. 5. Zakłócenia rzetelności i trafności pomiaru w resocjalizacji i czynniki determinujące. 6. Podstawowe zagadnienia statystyki – opis a wnioskowanie statystyczne, Pojęcie testu statystycznego, wnioskowanie indukcyjne, populacja i próba, hipoteza zerowa, istotność statystyczna, wybrane testy i reguły ich stosowania, zastosowanie komputerowych pakietów statystycznych. Dobór testu statystycznego do rodzaju danych (skala pomiarowa, liczebność próby) oraz uwzględnianie wymogów statystycznych na etapie konstruowania procedury badawczej. 7. Przykłady zastosowania statystyki w badaniach społecznych: testowanie różnic między grupami (odsetki i średnie), testowanie korelacji między zmiennymi, testowanie zmiany z pomiaru na pomiar. 8. Budowanie formularzy do badań ankietowych za pomocą internetu (usługa w Google). 9. Prezentacja materiału z badań statystycznych – baza danych analogowa, komputerowa, tabele, wykresy, tekst. 10. Przykłady badań nad efektywnością resocjalizacji i readaptacji społecznej.</p>
25.	Seminarium monograficzne	<p>1. Odrzucenie przez rówieśników (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia, fazy problemu, prewencja, korekcja). 2. Aktywność w destruktywnych grupach nieformalnych (pojęcie, diagnoza, objawy, etiologia,</p>

		fazy problemu, prewencja, korekcja). 3. Przygotowanie grupowego projektu edukacyjnego w każdym z powyższych obszarów, z wykorzystaniem materiału z indywidualnych poszukiwań studentów.
26.	Podstawy przedsiębiorczości	1. Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. 2. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). 3. Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. 4. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. 5. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). 6. Definiowanie potrzeb szkoleniowych. 7. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. 8. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. 9. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. 10. Zgrywalizowanie szkolenia. 11. Sposoby ewaluacji szkolenia.
27.	Praktyka pedagogiczna	1. W ramach praktyk studenci zapoznają się z funkcjonowaniem różnych placówek o profilu resocjalizacyjnym. Każdy student zobowiązany jest do odbycia praktyki z instytucji karnej (Zakład Karny lub Areszt Śledczy), poprawczej (Zakład Poprawczy, Schronisko dla Nieletnich, MOAS) oraz wychowawczej (ośrodek socjoterapii, sąd – przy kuratorze, szkoła – przy pedagogu szkolnym). Po 50 godzin na każdy rodzaj placówki. 2. Szczegółowy program i zasady zaliczenia praktyki określa stosowna instrukcja, według poniższych reguł ogólnych. 3. Praktyka obejmuje (1) hospitowanie i asystowanie w pracy personelu zakładowego oraz projektowanie i realizowanie pod nadzorem personelu działań własnych zgodnych w programem obowiązującym w placówce; (2) zapoznanie się z dokumentacją pracy w placówce (regulaminy, programy wychowawcze zarówno adresowane do grupy jak i jednostki); (3) przygotowanie zestawu konspektów zajęć lub innych projektów edukacyjnych wraz z teoretycznym uzasadnieniem projektowanych działań i analizą sposobu realizacji; (4) przygotowanie analiz indywidualnych przypadków w oparciu o dokumentację oraz własne działania diagnostyczne (wywiady, rozmowy itp.); (5) przygotowanie przez studenta pisemnego raportu z praktyki zawierającego: (a) sprawozdanie z jej przebiegu, (b) uwagi na temat pozytywnych i negatywnych aspektów całości realizowanej praktyki, (c) osiągniętych sukcesów, napotkanych trudności, (d) wszelkie inne spostrzeżenia i uwagi związane z praktyką, (e) wnioski końcowe.

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna

Poziom studiów: studia jednolite magisterskie

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 114

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biomedyczne podstawy rozwoju	Anatomia i fizjologia człowieka z uwzględnieniem najczęstszych zaburzeń rozwoju i chorób. Rozwój biologiczny, psychospołeczny i psychoseksualny człowieka - etapy, czynniki warunkujące. Metody oceny wieku biologicznego. Mechanizmy regulujące procesy dojrzewania, uczenia się i aktywność własną człowieka. Środowisko fizyczne i społeczne w placówkach edukacyjnych a zaspokojenie potrzeb rozwojowych i zdrowotnych dzieci i pracowników. Zaburzenia rozwoju i problemy zdrowotne dzieci i nauczycieli. Współpraca specjalistów różnych dziedzin w podejmowaniu działań wspierających optymalny rozwój dzieci.
2.	Pedagogika ogólna	Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno - kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od nauczania do uczenia się – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Centralne kategorie pedagogiczne. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna
3.	Psychologia ogólna	Podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, odbiór i przetwarzanie informacji, mowa i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rola uwagi, emocje i motywacja w procesach regulacji zachowania. Spostrzeganie - podstawowe prawidłowości, rola doświadczenia i innych czynników pozapercepcyjnych w procesach spostrzegania. Procesy pamięciowe: rodzaje pamięci; zasady i uwarunkowania zapamiętywania, odtwarzania, budowania wiedzy. Zdolności i uzdolnienia – wpływ czynników środowiskowych. Psychologia różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, osobowości, temperamentu i stylu poznawczego. Wybrane zagadnienia związane z uczeniem się: zjawiska transferu pozytywnego i negatywnego. Przeszkody w rozwiązywaniu problemów: sztywność, nastawienie, fiksacja funkcjonalna. Motywacja i jej funkcje w uczeniu się i funkcjonowaniu codziennym. Osobowość – rozumienie; różne koncepcje teoretyczne. Temperament – różne ujęcia, rola w regulacji zachowania
4.	Kultura języka i komunikacja interpersonalna	Podstawowe pojęcia z teorii kultury języka i komunikacji interpersonalnej. Zagadnienia praktyki wystąpień publicznych. Zasady etyki słowa i etykieta korespondencji tradycyjnej i elektronicznej. Konstrukcja procesu komunikowania się. Komunikacja werbalna i niewerbalna – formy i funkcje. Kompetencje komunikacyjne. Zasady skutecznego komunikowania się. Bariery skutecznego

		komunikowania się. Błędy komunikacyjne. Sztuka konstruktywnego rozwiązywania konfliktów. Umiejętność komunikacji w sytuacjach konfliktowych
5.	Filozoficzne koncepcje człowieka	Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. Wybrana problematyka filozofii współczesnej – krytyka metafizyki, problem wolnej woli i determinizmu, religie naturalne i objawione, nowoczesność i późna nowoczesność, kultura popularna, konsumpcjonizm i konsumeryzm, demokracja liberalna, postkolonializm, feminizm, ekologizm, nacjonalizm, anarchizm, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm. Antropologia filozoficzna – koncepcje człowieka Ćarwaki, Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Epikura, stoików, Śankary, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, humanizmu renesansowego, Kartezjusza, Leibniza, Woltera, Rousseau, Fichtego, Schopenhauera, Nietzschego, Heideggera, Freuda, Bubera, Jamesa, Sartre’a, wybrane postaci przełomu XX i XXI wieku. Etyka – koncepcje Sokratesa, Platona, Arystotelesa, stoików, Epikura, Kanta, Bentham’a, Hume’a, wybrane postaci przełomu XX i XXI wieku. Filozofia polityczna – koncepcje Platona, Arystotelesa, Augustyna z Hippony, Ibn Chalduna, Tomasza z Akwinu, Hobbesa, Locke’a, Rousseau, Hegla, Marksa, Milla, wybrane postaci XX wieku. Epistemologia – sceptycyzm, racjonalizm, empiryzm, teorie poznania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Kartezjusza, Hume’a, Kanta, Comte’a, Husserla, Diltheya, Jamesa
6.	Pierwsza pomoc przedmedyczna	Zasady wzywania pomocy. Kontrola czynności życiowych - ocena stanu poszkodowanego. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych i automatyczna defibrylacja zewnętrzna. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dzieci. Pierwsza pomoc we wstrząsie anafilaktycznym Pierwsza pomoc w zaburzeniach układu nerwowego (udar, padaczka, zaburzenia świadomości). Ukąszenia – zasady postępowania Porażenie prądem – objawy, powikłania i postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowanie w przypadku krwotoków zewnętrznych i krwawień, tamowanie krwawień w obrażeniach powierzchownych, zakładanie opatrunków. Zadławienie i zachłyśnięcie – różnicowanie, postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowania wobec poszkodowanego urazowego z obrażeniami ciała
7.	Prawo rodzinne i opiekuńcze	Prawa dziecka w prawie polskim i konwencjach międzynarodowych. Kształcenie małoletnich i współpraca z opiekunami prawnych w ramach systemu oświaty. Instytucja małżeństwa. Władza rodzicielska, opieka, kuratela. Sytuacja prawna małoletniego w prawie cywilnym. Sytuacja prawna rodzica (opiekuna) w prawie rodzinnym i opiekuńczym.
8.	Technika pracy naukowej	Rozwój wiedzy ludzkiej: od wiedzy potocznej do wiedzy naukowej- podobieństwa i różnice Rodzaje prac naukowych: artykuły i komunikaty naukowe, referaty naukowe, dzieła i rozprawy naukowe, monografie. Wymagania dotyczące tekstu naukowego: wskazówki metodyczne, wskazówki redakcyjne, poprawność językowa, redagowanie przypisów bibliograficznych
9.	Technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy nauczyciela	Technologie informacyjne i komunikacyjne w edukacji – uwagi ogólne. Teorie uczenia się w kontekście edukacji wspieranej technologią informacyjną i komunikacyjną. Zasady planowania procesu dydaktycznego wspieranego technologią informacyjną i komunikacyjną. Blaski i cienie edukacji wspieranej technologią - indywidualizacja vs. przeciążenie poznawcze. Technologia informacyjna – metody podawcze (tekst, ilustracje). Technologia informacyjna – metody podawcze (komiks, prezentacje). Technologia informacyjna – metody podawcze (awatary, nagrania audio i wideo). Technologia informacyjna – elementy interaktywne (quizy). Technologia informacyjna – elementy interaktywne (vlogi i dyskusje wideo). Technologia informacyjna – elementy interaktywne (prezentacje interaktywne). Technologia informacyjna – elementy interaktywne (wykorzystanie oprogramowania do kształcenia synchronicznego).

10.	Pedagogika społeczna	Przedmiot i zadania pedagogiki społecznej. Pedagogika społeczna w społeczeństwie ponowoczesnym. Podstawowe funkcje i zadania pedagogiki społecznej. Definicje podstawowych pojęć i kategorii opisowych pedagogiki społecznej. Współczesne środowiska wychowawcze. Nowe zadania dla pedagogiki społecznej (integracja środowisk w kulturze indywidualizmu, migracje, wielokulturowość, transkulturowość). Środowisko lokalne, jako podstawowy obszar działań pedagoga społecznego – definicje, funkcje, współczesne zjawiska, zadania. Budowanie kapitału społecznego, aktywizacja, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego. Grupy rówieśnicze i edukacja środowiskowa. Rodzina, jako naturalne środowisko wychowawcze. Diagnoza społeczna. Rodzaje wsparcia społecznego. System pomocy socjalnej w Polsce. Modele pracy społecznej/socjalnej. Marginalizacja i wykluczenie społeczne - „społeczeństwo ryzyka”, nowe oblicza wykluczenia, możliwości przeciwdziałania
11.	Pedeutologia	Pedeutologia jako subdyscyplina pedagogiczna: geneza nazwy, definicja, funkcje, podstawowe pojęcia i ich istota. Współczesny nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej - zawód, powołanie misja...: kim jest nauczyciel?, wymagania formalne (kwalifikacje vs kompetencje, zakres obowiązków (odpowiedzialność zawodowa), modele współczesnego nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej. Nowe koncepcje kształcenia nauczycieli: założenia aktualnego modelu kształcenia nauczycieli ze szczególnym uwzględnieniem podstawy prawnej, implikatory (zasady) jakości kształcenia nauczycieli przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej, obszary braków i deficytów. Tożsamości zawodowa nauczycieli: rozstrzygnięcia definicyjne dotyczące zjawiska tożsamości człowieka, kryteria typologizacji tożsamości zawodowej nauczycieli i jej rodzaje, proces formowania się tożsamości zawodowej. Mistrzostwo zawodowe nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej. z uwzględnieniem problematyki autorytetu: rozwój zawodowy i jego etapy, przestrzeń (warunki i wyznaczniki) rozwoju zawodowego, podstawy prawne awansu zawodowego, refleksje dotyczące autorytetu w zawodzie nauczyciela. Etyka zawodu nauczycielskiego : propedeutyka etyki zawodowej, dylematy etyczne. w pracy nauczyciela osobliwości roli zawodowej w teorii K. Kruszewskiego), Kodeks Etyki Nauczycielskiej-refleksja, analiza problemów etycznych w pracy nauczyciela (w oparciu o treść filmu)- diagnoza – interwencja – ocena skuteczności Stres w pracy nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej vs wypalenie zawodowe: stres zawodowy i jego przyczyny, związek stresu zawodowego z wypaleniem zawodowym, istota wypalenia w zawodzie nauczycielskim, symptomy wypalenia w zawodzie nauczycielskim – fazy, skutki wypalenia, możliwości zapobiegania wypaleniu zawodowemu nauczyciela przedszkola i edukacji
12.	Dzieje teorii i praktyki pedagogicznej	Historia edukacji jako nauka, przedmiot i cele; jej znaczenie w kształceniu. pedagogicznym. Omówienie źródeł i opracowań przedmiotowych. Wychowanie w starożytnej Grecji i Rzymie: tło politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych przemian edukacyjnych; ideały wychowania; grecka myśl i praktyka pedagogiczna; rola rodziny w wychowaniu greckim i starorzymskim; rozwój szkolnictwa greckiego i łacińskiego; rzymski ideał nauczyciela i ucznia (Kwintyliana); chrześcijaństwo wobec edukacji grecko-rzymskiej. Edukacja w wiekach średnich: polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe uwarunkowania edukacji; początki szkolnictwa chrześcijańskiego; myśl pedagogiczna Ojców Kościoła; rozwój szkolnictwa kościelnego; wychowanie stanowe; rozwój i znaczenie średniowiecznych uniwersytetów. Cywilizacja Odrodzenia; zachodnioeuropejska i polska humanistyczna myśl pedagogiczna; wpływ reformacji i kontrreformacji na wychowanie i szkolnictwo; rozwój nowożytnego elementarnego i średniego szkolnictwa; nowe spojrzenie na edukację – poglądy i działalność J.A. Komeńskiego. Myśl i praktyka edukacyjna europejskiego oświecenia: uwarunkowania polityczne, społeczne, gospodarcze, kulturowe i naukowe; pedagogika naturalna J.J.Rousseaua; J.Locke – ideał

		wychowania gentelmana; osiemnastowieczne reformy edukacyjne w Polsce – poglądy i działalność S.Konarskiego; szkoły szlacheckie; Komisja Edukacji Narodowej. Edukacja europejska na przełomie XVIII i XIX wieku: wpływ Rewolucji Francuskiej na powstanie liberalnego systemu szkolnego; Filantropizm (J.B.Basedow) i Neohumanizm (J.F.Herbart); pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w poglądach i działalności J.H.Pestalozziego (teoria nauczania początkowego), F.Fröbela (teoria wychowania przedszkolnego), A.W.Diesterwega (pedagogika „nauczycielska”). Szkolnictwo i polska myśl pedagogiczna w okresie zaborów (J.W.Dawid). Geneza współczesnej myśli pedagogicznej – idea Nowego Wychowania: poglądy pedagogiczne E.Key, M.Monteressori, J.Deweya, O.Decroly`ego, C.Freineta, R.Steiner. Oświata i wychowanie w Drugiej Rzeczypospolitej: reformy oświatowe; polska myśl pedagogiczna okresu międzywojennego (teoria wychowania narodowego oraz państwowego, pedagogika kultury –Z.Mysłakowski, S.Hessen, pedagogika społeczna – H.Radlińska, szkoła pracy H.Rowida, pedagogika opiekuńcza i specjalna – J.Korczak, M.Grzegorzewska.
13.	Teoretyczne podstawy wychowania	Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, akulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczenia przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter oraz proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania. Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczenie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania - istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie do pokoju, wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania socjalizacyjnego i wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Błędy wychowania a pseudowychowanie.
14.	Edukacja polonistyczna	Zakres i analiza doboru treści nauczania dzieci lub uczniów w zakresie języka polskiego (pojęcia z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku, a także klasycznej i współczesnej literatury). Ujęcie definicyjne języka. System językowy. Schemat komunikacji językowej i odpowiadające mu funkcje. Teorie rozwoju języka (behawiorystyczne, natywistyczne, semantyczne, pragmatyczne, funkcjonalne, poznawcze). Język ustny a język pisany. Sprawność językowa dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Zjawiska językowe (kategorie prymarne, sekundarne). Pojęcie głoski. Głoska a litera. Etapy nabywania umiejętności czytania i pisania w języku polskim. Zasady

		ortografii polskiej. Samogłoski i spółgłoski. Zjawiska fonetyczne zachodzące w wymowie. Sylaba i akcent. Pojęcie fonemu. Opozycje fonologiczne. Słuch fonemowy. Wyraz i desygnat. Treść i zakres wyrazu, barwa uczuciowa wyrazu. Wyraz i leksem. Zasady klasyfikacji leksemów na części mowy. Części mowy. Rozbiór gramatyczny zdania. Odmiana wyrazów. Temat fleksyjny i końcówka fleksyjna. Deklinacja i koniugacja. Słowotwórstwo. Pojęcie wypowiedzenia. Klasyfikacja wypowiedzeń. Frazeologia. Rodzaje związków frazeologicznych. Pojęcia z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku. Analiza i interpretacja zróżnicowanych formalnie dzieł literackich oraz kulturowych. Kultura języka. Kryteria poprawności językowej. Błąd językowy. Klasyfikacja błędów językowych.
15.	Dydaktyka ogólna	Dydaktyka ogólna jako subdyscyplina pedagogiczna: geneza nazwy, definicja, funkcje, podstawowe pojęcia i ich istota. Czynnościowy model procesu kształcenia: ogniwa, zasady dydaktyczne. Cele kształcenia: rodzaje, specyfika, operacjonalizacja, taksonomia. Treści, metody, środki, formy nauczania jako implikatory efektywności procesu dydaktycznego: inicjatywy dydaktyczne w kontekście optymalizacji procesu kształcenia (niepowodzenia a sukcesy szkolne/edukacyjne; autorskie rozwiązania metodyczne)
16.	Psychologia rozwojowa	Przedmiot psychologii rozwoju, plany badań i metody badawcze. Rozwój człowieka w cyklu życia: niemowlęstwo, okres przedszkolny, okres szkolny, dorastanie, dorosłość, starzenie się. Proces rozwoju dziecka w kolejnych okresach dzieciństwa i dorastania: rozwój fizyczny, motoryczny i psychospołeczny, rozwój procesów poznawczych, społeczno-emocjonalny i moralny. Rozwój i kształtowanie osobowości, Rozwój Ja i tożsamość. Szczególne uzdolnienia. Normy rozwojowe (różnorodność ujęć). Zjawisko dysharmonii (asynchronii) rozwojowej. Zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych. Teorie integralnego rozwoju dziecka lub ucznia. Rozpoznawanie potrzeb psychospołecznego wsparcia dziecka lub ucznia.
17.	Prawa dziecka	Prawa i wolności człowieka - podstawowe pojęcia. Katalog praw i wolności dziecka Kontekst historyczny praw dziecka. Krajowy system ochrony praw i wolności człowieka/dziecka. Ochrona konstytucyjna i ustawowa (źródła prawa). Sądy powszechne jako instrument ochrony praw człowieka/dziecka. Rola Rzecznika Praw Dziecka, organów ochrony prawnej oraz organizacji pozarządowych w ochronie praw dziecka. Komitet Ochrony Praw Dziecka. System Europejski (Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejska Konwencja Praw Dziecka, Europejska Konwencja o Wykonywaniu Praw Dziecka). Globalny system ochrony praw i wolności człowieka(ONZ) i jego agendy UNICEF, UNESCO. V. Prawa dziecka w rodzinie i szkole.
18.	Socjologia edukacji	Status naukowy socjologii edukacji. Przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym. Podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja w edukacji, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna, ukryty program, szanse edukacyjne. Edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach. Stratyfikacja społeczna i ruchliwość społeczna. Edukacja w kontekście nierówności społecznych: czynniki różnicujące dostęp do edukacji. Międzyśrodowiskowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce. Ideologie edukacyjne. Szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk. Nauczyciel i jego rola w procesie wyrównywania szans edukacyjnych: „efekt Pigmaliona”, etykietowanie, funkcjonowanie stereotypów, schematy interpretacyjne, kompetencje przestrzenne.
19.	Emisja głosu	Anatomia i fizjologia narządów mowy. Akustyczne podstawy powstawania głosu ludzkiego. Teorie powstawania głosu. Rodzaje głosu ludzkiego. Patologia głosu. Higiena głosu. Samoocena własnego głosu. Praktyczne metody pracy nad głosem (ćwiczenia fonacyjne, oddechowe, rezonansowe,

		artykulacyjne , emisyjne, relaksacja).
20.	Aksjologiczne problemy wychowania	Analiza definicji wychowania z perspektywy różnych systemów wychowania. Analiza definicji wartości z różnych perspektyw teoretycznych. Proces klaryfikacji wartości. Hierarchia wartości. Kształcenie aksjologiczne: edukacja aksjologiczna, wychowanie do wartości.
21.	Psychologia społeczna	Teoria spostrzegania społecznego i komunikacji, w tym zachowania społeczne i ich uwarunkowania. Sytuacja interpersonalna: empatia, zachowania asertywne, agresywne i uległe w odniesieniu do różnych środowisk wychowawczych. Zagadnienia: postaw, stereotypów, uprzedzeń. Negocjacje i rozwiązywanie konfliktów. Reguły współdziałania, procesy i role grupowe. Bariery i trudności w procesie komunikowania się. Style komunikowania się nauczyciela z podmiotami edukacyjnymi oraz metody przezwycięzania barier komunikacyjnych. Techniki i metody usprawniania komunikacji z dzieckiem. Mechanizmy kształtowania się postaw dzieci lub uczniów.
22.	Pedagogika kultury	Kształtowanie się pojęcia kultury. Rozumienie kultury w socjologii i antropologii. Kształtowanie się kultury masowej. Człowiek wobec przemian kulturowych i cywilizacyjnych. Audiowizualność kultury współczesnej. Media i społeczeństwo – konteksty socjalizacyjne i edukacyjne. Kultura popularna jako przestrzeń edukacyjna. Film jako medium edukacyjne. Czym jest pedagogika kultury? Człowiek ponowoczesny wobec tradycji kulturowej – implikacje pedagogiczne. Tradycyjne i nowoczesne koncepcje edukacji kulturalnej. Teksty kultury jako teksty pedagogiczne.
23.	Podstawy prawne pracy nauczyciela	System oświaty w Polsce. Typy i rodzaje placówek edukacyjnych. Uczestnicy procesu oświatowego. Prawa i obowiązki nauczyciela wynikające z Karty Nauczyciela. Prawa dziecka w prawie polskim i konwencjach międzynarodowych. Kształcenie małoletnich i współpraca z opiekunami prawnych w ramach systemu oświaty. Władza rodzicielska, opieka, kuratela. Sytuacja prawna małoletniego w prawie cywilnym. Sytuacja prawna rodzica (opiekuna) w prawie rodzinnym i opiekuńczym. Odpowiedzialność cywilnoprawna nauczyciela. Organizacja pracy nauczyciela a wewnętrzne akty prawne. Nauczyciel jako opiekun małoletniego podczas wycieczek szkolnych. Ochrona informacji niejawnych.
24.	Kultura przedszkola i szkoły	Teoria kultury i kultury organizacyjnej międzykulturowej. Zróżnicowanie kulturowe placówek szkolnych i przedszkolnych. Edukacyjne wyzwania. Międzykulturowe uczenie się – kontekst Dolnego Śląska. Przegląd koncepcji kultury; kultura organizacyjna w ujęciu G. Hofstede. Tożsamość kulturowa – w oparciu o koncepcje Bokszańskiego i Nikitorowicza, Castellsa. Animacja działań w wybranym środowisku – zróżnicowanym kulturowo – na rzecz kulturowej integracji. Opracowanie monografii wybranej placówki edukacyjnej i projektów edukacyjnych do pracy wychowawczej w wybranych środowiskach kulturowo zróżnicowanych. Najnowsze tendencje, kierunki zarządzania oświatą (szkoła jako organizacja ucząca się, szkoła zarządzająca wiedzą, zarządzanie kapitałem ludzkim, zarządzanie przez cele – istota, warunki skuteczności, zarządzanie jakością - system jakości pracy szkoły). Krzyżowy kontekst kulturowy organizacji. Rola konfliktu w organizacji. Kultura przedszkola i szkoły - badania etnograficzne.
25.	Pedagogika przedszkolna	Cele, zadania i funkcje przedszkoli w Polsce. Pedagogika/edukacja przedszkolna w kontekście zmian oświatowych w Polsce i Europie. Zasady, metody i formy pracy opiekuńczo-wychowawczej z dzieckiem w wieku przedszkolnym. Zabawa podstawową formą aktywności dziecka w wieku przedszkolnym. Adaptacja dziecka w przedszkolu. Uczenie się dziecka w przedszkolu (dojrzałość a gotowość szkolna). Diagnoza dziecka wieku przedszkolnym. Obszary aktywności i edukacji dziecka w wieku przedszkolnym. Sposoby radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, klimat grupy przedszkolnej jako bezpieczna przestrzeń,

		skuteczne porozumiewanie się z dziećmi i rodzicami. Nauczyciel jako kreator przestrzeni dziecka.
26.	Pedagogika wczesnoszkolna	Terminologia używana w pedagogice wczesnoszkolnej, jej źródła, miejsce oraz zastosowanie w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych. Miejsce pedagogiki wczesnoszkolnej w systemie nauki. Przedmiotowe i metodologiczne powiązania pedagogiki wczesnoszkolnej z innymi dyscyplinami naukowymi. Pedagogika wczesnoszkolna – teorie, koncepcje i dyskursy. Procesy związane z wychowaniem i kształceniem uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem fazy wczesnego, średniego i późnego dzieciństwa, w perspektywie interdyscyplinarnej: psychologicznej, pedagogicznej, aksjologicznej i socjologicznej. Charakterystyka współczesnego dziecka i dzieciństwa. Specyfika uczenia się dzieci. Neurodydaktyka. Koncepcje nauczania zintegrowanego. Integracja wiedzy. Konstruktywistyczne teorie uczenia się. Gotowość/dojrzałość szkolna. Rola nauczyciela w rozwijaniu postaw i zachowań uczniów. Sylwetka nauczyciela wczesnej edukacji. Typy, cele i zasady funkcjonowania instytucji edukacyjnych przeznaczonych uczniów w młodszym wieku wczesnoszkolnym. Cele i zasady współpracy szkoły z podmiotami zewnętrznymi oraz modele, funkcje, szanse i zagrożenia współpracy. Sposoby radzenia sobie z problemami wychowawczymi uczniów i rozwiązywania ich we współpracy z rodziną i otoczeniem ucznia. Specyfika pracy z uczniami z doświadczeniem migracyjnym/klasą wielokulturową. Sposoby budowania swojego autorytetu w relacjach zawodowych i we współpracy z zespołem nauczycieli oraz z innymi podmiotami procesu wychowania i kształcenia. Analiza i interpretacja złożonych problemów edukacyjnych i wychowawczych. Style wychowania w praktyce edukacyjnej, wskazywanie ich wartościowych cech i zagrożeń dla podmiotowości dziecka lub ucznia. Tworzenie właściwego klimatu w klasie szkolnej - wartościowe rozwojowo i społecznie środowisko wychowawcze oraz wspieranie uczniów w wyrażaniu swojej indywidualności w sposób twórczy. Dobieranie środków i metod pracy w celu efektywnego wykonania zadań zawodowych na etapie edukacji wczesnoszkolnej. Metody i formy pracy z dziećmi w klasach I-III, w tym aktywne metody pracy z młodszym uczniem. Indywidualizacja procesu nauczania. Pojęcia kontroli i oceny z perspektywy tradycyjnej i opisowej. Droga od oceny nauczycielskiej do samooceny ucznia. Programy i podręczniki do zajęć z edukacji wczesnoszkolnej. Modele scenariuszy zajęć Skuteczne porozumiewanie się z różnymi odbiorcami, w tym z dziećmi lub uczniami, rodzicami lub opiekunami oraz specjalistami, z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Rozwój zawodowy nauczyciela, doskonalenie własnego warsztatu i samoocena - diagnoza, analiza i planowanie kierunków własnego rozwoju studenta do roli nauczyciela. Wizyty terenowe w placówkach edukacyjnych.
27.	Edukacja matematyczna	Podstawowe struktury matematyki szkolnej: liczby i ich własności, zbiory liczbowe, działania na liczbach, figury, relacje i zależności funkcyjne, reprezentacje graficzne. Treści nauczania w zakresie edukacji matematycznej w przedszkolu i klasach I-III: liczby i liczenie, aspekty liczby, systemy pozycyjne i niepozycyjne, własności działania na liczbach, zagadnienia miarowe w geometrii, klasyfikowanie figur geometrycznych, symetria, manipulacja w trzech wymiarach i tworzenie modeli brył, wczesna algebraizacja, zagadnienia zegarowe i kalendarzowe. Rozumowanie matematyczne dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (m.in. myślenie dedukcyjne, wykonywanie eksperymentów myślowych, argumentowanie zapisywanie rozumowań, dostrzeganie regularności prowadzących do uogólnień i ich uzasadnianie, formułowanie i weryfikowanie hipotez). Motywacja dzieci do uczenia się matematyki – kształtowanie zainteresowania aktywnością matematyczną oraz rozwijanie poczucia kompetencji w tym zakresie. Znaczenie matematyki w życiu codziennym – dostrzeganie jej praktycznego zastosowania, także w takich obszarach jak technika, sztuka, ekonomia, przyroda.

		Wybrane pakiety edukacji matematycznej – ich logika, struktura oraz sposoby realizacji. Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej – treści szczegółowe związane z edukacją matematyczną.
28.	Edukacja muzyczna	Podstawowe wiadomości teoretyczne w zakresie muzyki. Rozwój muzyczny dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Edukacja muzyczna dziecka w Polsce i na świecie. Podstawa Programowa a edukacja muzyczna dziecka. Wymagania. Krytyczne, porównawcze spojrzenie na edukację muzyczną dziecka. Wybrane autorskie koncepcje i metody edukacji muzycznej. Formy aktywności muzycznej – ruch z muzyką, taniec, śpiew, gra na instrumentach, tworzenie muzyki, słuchanie muzyki. Twórczość dziecięca. Dobór literatury muzycznej w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Praktyczne zastosowanie wiadomości z zakresu teorii muzyki (praca z zapisem nutowym, odczytywanie metrum, tonacji, grupowania nut i pauz w taktach, innych oznaczeń, tataizacja, rytmizacja tekstu). Doskonalenie umiejętności muzycznych studentów z wykorzystaniem różnorodnych form aktywności muzycznej (gra na instrumentach, śpiew). Wartościowa muzyka dla dzieci – czyli jaka? Ukierunkowane i odpowiedzialne wykorzystanie muzyki w pracy z dziećmi.
29.	Edukacja plastyczna	Techniki malarskie, rzeźbiarskie i graficzne dostępne w pracy z dziećmi: swobodne operowanie plamą, malowanie za pomocą dłoni, pieczątki, pędzla, odbijanie, łączenie plamy z kreską. Tworzenie modułu służącego do multiplikacji obrazu, malowanie na fakturze. Kształtowanie płaskiej i przestrzennej wyobraźni dziecka przez tworzenie pionowej, statycznej rzeźby z papieru i modeliny, oraz kompozycji statycznej i dynamicznej w kwadracie. Rytm w reliefowej kompozycji barwnej – wycinanka. Źródła inspiracji twórczych: przyroda ożywiona i nieożywiona, sztuka (muzyka, architektura, sztuka ludowa, literatura piękna).
30.	Edukacja techniczna	Miejsce edukacji technicznej w nauczaniu zintegrowanym, analiza podstawy programowej: cele i treści kształcenia ogólnotechnicznego w klasach I-III, rola nauczyciela nauczania początkowego w wychowaniu dzieci do techniki.: propozycja zajęć w klasach I-III o omawianej tematyce. Planowanie i organizacja zajęć technicznych w klasach I-III: metody i formy kształcenia ogólnotechnicznego dzieci w młodszym wieku szkolnym. Środki dydaktyczne w kształceniu ogólnotechnicznym w klasach I-III. Podstawowe narzędzia i ich wykorzystanie w technice: przedstawienie budowy podstawowych narzędzi technicznych, zapoznanie z obsługą urządzeń technicznych, podstawowe zasady bhp pracy z narzędziami. Podstawowe właściwości materiałów drewnianych: drewno sosnowe, bukowe, materiały drewnopochodne, technologia powstania wytworów papierniczych, klasyfikacja wytworów papierniczych, propozycja zajęć w klasach I-III o omawianej tematyce. Podstawowe właściwości materiałów metalowych (miedź, aluminium, stal), propozycja zajęć w klasach I-III o omawianej tematyce. Podstawowe właściwości wybranych tworzyw sztucznych (polietylenu, polistyrenu) i włókienniczych (nici, sznurek, wełna, bawełna, tkaniny, dzianiny), propozycja zajęć. w klasach I-III o omawianej tematyce.
31.	Współczesne koncepcje dziecka i dzieciństwa	Wprowadzenie do problematyki badań nad dzieckiem i dzieciństwem, ich konceptualizacje i interdyscyplinarny charakter. Koncepcje dziecka i dzieciństwa w ujęciu historycznym. Zmiany na przestrzeni wieków. Pedagogiczne, psychologiczne i społeczno-kulturowe ujęcia dziecka i dzieciństwa - krytyka ujęcia psychologii rozwojowej; ujęcie społeczno-kulturowe i 'nowa' socjologia dzieciństwa. Perspektywy metodologiczne badań nad dzieckiem i dzieciństwem. Etnografia i materiały wizualne w badaniach nad dzieckiem i dzieciństwem; obserwacja etnograficzna. Wymagania etyczne badań naukowych z udziałem dzieci. Dziecko i dzieciństwo w ujęciu krytycznym. Różnorodność współczesnych koncepcji dziecka i dzieciństwa. Źródła i egzemplifikacje społeczno-kulturowych obrazów dziecka i

		dzieciństwa. Jakość życia dzieci i interdyscyplinarne zagadnienia ich dobrostanu. Wizyty terenowe w różnych środowiskach wychowawczych.
32.	Edukacja społeczno-przyrodnicza	Środowisko społeczne i przyrodnicze jako obiekty poznania. Komponenty środowiska i ich charakterystyka. Kluczowe pojęcia oraz zjawiska z zakresu przyrody ożywionej i nieożywionej, występujące w otoczeniu dziecka lub ucznia. Analiza oraz interpretacja powszechnie występujących zjawisk przyrody - zjawiska fizyczne, procesy chemiczne w środowisku. Zależności w świecie przyrody; ekologia, jako nauka o wzajemnych zależnościach między elementami środowiska przyrodniczego. Ochrona środowiska a ekologia. Kształtowanie postaw i zachowań w zakresie ochrony wód, powietrza, oszczędzania energii oraz ochrony środowiska i krajobrazu. Zagrożenia ekologiczne, geneza i sposoby zapobiegania. Etyczne korzystanie z zasobów środowiska. Otoczenie przyrodnicze w ujęciu ekologicznym i fenologicznym – ekosystemy: park, łąka, ogród warzywny, sad, pole uprawne, las, staw, gospodarstwo hodowlane. Gatunki roślin i zwierząt najczęściej występujące w otoczeniu dziecka lub ucznia. Krainy geograficzne Polski. Pojęcie krajoznawstwa i jego rola we współczesnym społeczeństwie. Parki narodowe i krajoznawcze w Polsce. Podstawowe pojęcia z zakresu wiedzy o społeczeństwie. Wzajemne związki w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego i społecznego. Pozytywne i negatywne aspekty działalności człowieka w środowisku. Rozumienie funkcjonowania świata przyrody oraz dbałość o niego. Wyzwania globalne; trwałe i zrównoważony rozwój, sprawiedliwy handel, odnawialne źródła energii. Człowiek jako twórca struktur społecznych i instytucji życia społecznego, instytucji kultury. Rodzaje działań człowieka, ich znaczenie i konsekwencje. Historia wynalazków. Nauki badające strukturę i funkcje dziejów społeczeństwa, jego kulturę i prawa. Etyczny wymiar działalności człowieka w różnych obszarach. Założenia i specyfika edukacji społeczno-przyrodniczej w przedszkolu i na I etapie kształcenia. Zakres treści edukacji przyrodniczej i społecznej w przedszkolu i na I etapie edukacji: treści z zakresu nauk o środowisku, w tym nauk pozwalających zrozumieć zjawiska i mechanizmy (nauka o człowieku, botanika, zoologia, geografia, fizyka, chemia, astronomia i inne) i nauk pozwalających zrozumieć wpływ człowieka na środowisko (demografia, socjologia, ekologia, socjologia, etyka, polityka), nauk społecznych (zawodoznawstwo), historycznych, etnograficznych oraz ich charakterystyka. Edukacja regionalna jako obszar edukacji przyrodniczo-społecznej: bogactwa naturalne i przemysł, krajobraz, walory przyrodnicze i turystyczne, budownictwo, folklor, gwara jako sposób budzenia zainteresowania małą ojczyzną. Ekosztuka. Wizyty terenowe w zróżnicowanym środowisku społeczno-przyrodniczym.
33.	Edukacja informatyczna	Technologie informacyjne i komunikacyjne w edukacji – uwagi ogólne. Zapoznanie z różnymi formami edukacji informatycznej i komunikacyjnej. Urządzenia mobilne w edukacji informatycznej. Teorie uczenia się w kontekście edukacji wspieranej technologią informacyjną i komunikacyjną. Zasady planowania procesu dydaktycznego wspieranego technologią informacyjną i komunikacyjną. Praktyki korzystania z nowych mediów i urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.
34.	Edukacja zdrowotna	Definiowanie pojęcia zdrowie: podział definicji, aspekty zdrowia, współczesne koncepcje i modele zdrowia. Mierniki zdrowia; zdrowie subiektywne i obiektywne; zdrowie pozytywne i negatywne. Pojęcie dobrostanu i wymiary dobrostanu, psychika a zdrowie. Zasoby zdrowotne - czynniki chroniące zdrowie (z perspektywy różnych wymiarów zdrowia). Istotę umiejętności życiowych (<i>life skills</i>), klasyfikacja. Czynniki determinujące zdrowie populacji i jednostki: społeczno-ekonomiczne, biologiczne, styl życia, służba zdrowia. Mandala zdrowia, środowiskowe wyznaczniki zdrowia. Styl życia. Czynniki ryzyka dla zdrowia a status zdrowotny człowieka. Zachowania zdrowotne, definicje, podział, charakterystyka.

		Żywność i żywienie. Zaburzenia odżywiania. Aktywność fizyczna. Promocja zdrowia psychicznego. Profilaktyka uzależnień – teorie i strategie. Stan i jakość zdrowia społeczeństwa polskiego. Problemy zdrowotne współczesnych rodzin. Główne problemy zdrowotne i zapobieganie im. Choroby zawodowe i cywilizacyjne. Zdrowie publiczne. Narodowy Program Zdrowia. Promocja zdrowia. Przedszkola i szkoły promujące Zdrowie. Mass media o zdrowiu.
35.	Etyka zawodu nauczyciela	Etyka, moralność, deontologia, prawo, system aksjo-normatywny; etyka opisowa, normatywna i metaetyka; źródła moralności i etyki; wybrane teorie etyki ogólnej, etyka normatywna a etyki bez kodeksu. Etyka w zawodzie nauczyciela, deontologia pedagogiczna, dylematy i konflikty moralne w pracy nauczyciela oraz w rzeczywistości oświatowej i edukacyjnej, Kodeks Etyki Nauczycielskiej, znaczenie wartości moralnych w procesie edukacji; podstawowe zagrożenia moralne zawodu nauczyciela. Znaczenie teleologii wychowania i prakseologii pedagogicznej dla etyki zawodu nauczyciela.
36.	Praktyka śródroczna	Hospitowanie i omawianie zajęć prowadzonych przez nauczyciela. Obserwacja zachowań uczniów oraz indywidualna pomoc dziecku w różnych sytuacjach. Pomoc nauczycielowi w czynnościach organizacyjno-porządkowych i wychowawczo-dydaktycznych. Sposoby oceniania postępów dzieci oraz diagnozowania i rozwijania ich zainteresowań przez nauczyciela Sporządzenie scenariuszy zajęć zgodnie z instrukcją praktyk oraz przeprowadzenie ich Przygotowanie pisemnej charakterystyki grupy wychowanków w oparciu o wywiady, obserwację i analizę dokumentów. Sporządzenia pisemnej charakterystyki działań nauczyciela zwracając uwagę na całokształt pracy pedagogicznej (współpraca z rodzicami, ze środowiskiem, rozwój zawodowy, styl pracy, itp.) w zakresie planowania pracy dydaktycznej i wychowawczej w skali rocznej, tygodniowej oraz dziennej. Samoocena studenta w roli przyszłego nauczyciela przedszkola/szkoły. Efektywne organizowanie własnego warsztatu nauczycielskiego. Organizacja pracy przedszkola i szkoły.
37.	Dydaktyka edukacji przedszkolnej	Podstawa Programowa Wychowania Przedszkolnego oraz wybrane programy wychowania przedszkolnego, w tym autorskie – analiza dokumentów, cele i obszary edukacji przedszkolnej. Ramowy rozkład dnia, organizacja dnia aktywności w przedszkolu – rodzaje czynności, aktywności podejmowanych przez dziecko i nauczyciela (m.in.: zabawa swobodna, przebywanie na powietrzu, zajęcia dydaktyczne, czynności samoobsługowe, zajęcia dodatkowe i inne). Zajęcia dydaktyczne (formy organizacyjne, metody, określenie celów zajęć, zakres treści programowych) - konstruowanie modelu zajęć. Tworzenie modelu scenariusza zajęć. Planowanie i projektowanie działań edukacyjnych w przedszkolu zgodnie z zasadami nauczania/uczenia się uwzględniając modele, style, techniki etc. Dokumentacja nauczyciela przedszkola. Diagnozowanie i ocenianie dziecka w wieku przedszkolnym, diagnoza gotowości szkolnej. Wzbogacanie osobistego warsztatu pracy przyszłego nauczyciela przedszkola: konstruowanie i gromadzenie pomysłów, narzędzi (w tym autorskich i innowacyjnych) do pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym w wyznaczonych obszarach: kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisanie, wychowanie zdrowotne i rozwijanie sprawności fizycznej, wspomaganie rozwoju intelektualnego wraz z edukacją matematyczną, rozwój społeczno-emocjonalny, edukacja przyrodnicza, wychowanie przez sztukę (muzyka – śpiew, ruch, formy plastyczne itp.), nauka języka obcego.
38.	Dydaktyka edukacji wczesnoszkolnej	Omówienie procesu nauczania-uczenia się: zasady projektowania działań edukacyjnych, style i techniki pracy z dzieckiem łączącej różne obszary wiedzy, modele kształcenia w edukacji wczesnoszkolnej. Cele, treści, metody, środki, formy nauczania jako implikatory efektywności organizacji procesu

		dydaktycznego w klasach I-III. Inicjatywy dydaktyczne w kontekście optymalizacji procesu kształcenia (niepowodzenia a sukcesy /szkolne/ edukacyjne; autorskie rozwiązania metodyczne) w edukacji wczesnoszkolnej.
39.	Metodyka edukacji społeczno-przyrodniczej	Cele i zasady edukacji przyrodniczej i społecznej w przedszkolu i na I etapie kształcenia. Ukierunkowanie na kształtowanie postaw. Budowanie postaw rozumianych jako poczucie związku człowieka ze środowiskiem naturalnym oraz konieczność uczestnictwa w działaniach na jego rzecz. Sposoby wykorzystywania wiedzy teoretycznej o środowisku przyrodniczym i środowisku społecznym oraz wiedzy metodycznej do projektowania zajęć dydaktycznych w zakresie edukacji środowiskowej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej. Wieloaspektowość edukacji jako podstawa organizacji zajęć opartej na procesie badawczym i pracy terenowej. Wieloaspektowe poznawanie świata. Kształtowanie myślenia naukowego. Konstruktywistyczne podejście do procesu uczenia się dziecka/ucznia i poznawania świata. Założenia konstruktywistycznej teorii kształcenia w edukacji przyrodniczej. Znaczenie stwarzania warunków do zajęć badawczych i eksperymentów oraz organizowania sytuacji edukacyjnych umożliwiających dzieciom lub uczniom samodzielną eksplorację. Organizacja zajęć sprzyjająca integracji wiedzy uczniów. Proces badawczy i jego fazy. Doświadczenie a eksperyment. Dostrzeganie podstawowych praw fizyki zachodzących w otoczeniu ucznia. Dziecko/uczeń jako badacz. Tworzenie warunków umożliwiających badawczą działalność uczniów, w tym dokonywania pomiarów i obserwacji w terenie z wykorzystaniem prostego oprzyrządowania. Projektowanie zajęć z wykorzystaniem procedury badawczej. Przykłady prostych doświadczeń, sposób ich prezentacji przez nauczyciela, wskazania metodyczne dotyczące przygotowania dzieci do ich samodzielnego przeprowadzania. Budzenie i podtrzymywanie w uczniach ciekawości odkrywczy. Krajobraz kulturowy (miejski i wiejski) jako źródło doświadczeń i przeżyć. Inwentaryzacja terenu jako podstawa projektowania Laboratorium terenowe, BioBlitz, warsztaty i sesje terenowe jako formy pracy. Konstrukcja pracy terenowej w praktyce edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Projektowanie zajęć uwzględniających problematykę związaną z wyzwaniem współczesnego świata: trwałe i zrównoważony rozwój, sprawiedliwy handel. Gry strategiczne w edukacji środowiskowej. Organizacje i instytucje ekologiczne jako sojusznicy nauczycieli. Oferta programowa i edukacyjna. Warsztaty i wizyty terenowe w zróżnicowanym środowisku społeczno-przyrodniczym.
40.	Metodyka edukacji technicznej	Podstawowe właściwości papieru, bibuły, kartonu, tektury. Wykonanie papierowych zabawek metodą orgiami. Podstawowe właściwości materiałów metalowych (miedź, aluminium, stal). Propozycja zajęć w klasach I-III w omawianej tematyce. Podstawowe właściwości wybranych tworzyw włókienniczych (nici, sznurek, wełna, bawełna, tkaniny, dzianiny). Praktyczne działania jako podstawa do rozwijania sprawności manualnej i technicznej. Charakterystyka podstawowych tworzyw sztucznych (polietylenu, polistyrenu). Propozycja zajęć w klasach I-III w omawianej tematyce. Charakterystyka ważniejszych gatunków drewna (sosna, świerk, lipa, topola, brzoza, dag, grab, buk, jesion, klon, olcha, machoń, akacja), zapoznanie z sortymentami drewna. Prezentacja materiałów produkowanych z drewna.
41.	Literatura dla dzieci	Charakterystyka gatunków literackich, funkcji literackich, schematu komunikacji literackiej. Główne tematy i motywy w literaturze dla najmłodszych. Budowa książki, rola ilustracji, kompozycji i tekstu w analizie książek dla dzieci. Gatunki z pogranicza: komiks, książeczka kąpielowa, książka polisensoryczna. Inicjacje literackie – pierwsze spotkanie dziecka z książką. Rozwój dziecka jako odbiorcy tekstów literackich (w kontekście poznawczym, emocjonalnym, społecznym, moralnym). Bohaterowie literaccy, którzy pomagają w socjalizacji, wychowaniu młodych odbiorców. Teksty relaksacyjne. Książki edukacyjne. Tabu w literaturze dla dzieci. Poezja dla najmłodszych (rymowanki,

		wyliczanki, wiersze). Dramaty, teatryki domowe i szkolne oraz ich inscenizacje.
42.	Metodyka edukacji polonistycznej	Strategie edukacyjne ukierunkowane na rozwijanie umiejętności pisania i czytania dzieci i uczniów dostosowane do ich specyficznych potrzeb. Metody nauki czytania w ujęciu porównawczym. Rozwijanie zainteresowań oraz pasji czytelniczych (inicjacja czytelnicza). Wykorzystywanie różnych typów tekstów w pracy z dziećmi lub uczniami. Ćwiczenia grafomotoryczne. Rozbudzanie zainteresowania i szacunku dla słowa pisanego. Zagadnienia gramatyczne w edukacji wczesnoszkolnej. Nauczanie ortografii w klasach I–III. Kształcenie umiejętności redagowania tekstów. Rozwijanie twórczej aktywności. Projektowanie zajęć w zakresie edukacji polonistycznej w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej w oparciu o wiedzę teoretyczną dotyczącą nauki o języku, edukację kulturowo-literacką oraz metodyczną.
43.	Metodyka edukacji matematycznej	Stadia rozwoju umysłowego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w kontekście zakresu i metod edukacji matematycznej (poziom rozumowań przedoperacyjnych i operacyjnych). Podstawa programowa i wybrane programy edukacji matematycznej w przedszkolu i w klasach I-III. Wybrane zagadnienia edukacji matematycznej w przedszkolu: rozwijanie intuicji dotyczących liczb i liczenia kardynalnego, porządkowego i miarowego aspektu liczby, porównywanie liczebności zbiorów, stymulowanie rozwoju operacyjnego rozumowania (odwracalności operacji), rozwijania rozumowania przyczynowo-skutkowego i orientacji przestrzennej, dodawania i odejmowania na zbiorach zastępczych, rozdawania i dzielenia po kilka, rozwijania intuicji geometrycznych. Wybrane zagadnienia edukacji matematycznej w klasach I-III: kształtowanie pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych, wprowadzenie symboliki i zapisu matematycznego, rozwijanie orientacji przestrzennej i wyobraźni geometrycznej. Gry, zabawy oraz pomoce matematyczne dla dzieci przedszkolnych i w klasach I-III – zapoznanie z propozycjami dostępnymi na rynku, ich krytyczna ocena, konstruowanie autorskiej gry i pomocy dydaktycznych. Kształtowanie umiejętności matematycznych potrzebnych w sytuacjach życiowych. Sposoby wspierania aktywności matematycznej dzieci/ uczniów w zakresie manipulacji, eksperymentów (myślowych i na modelach); rozwijanie samodzielności w odkrywaniu praw matematycznych. Wspieranie dzieci w rozumieniu i rozwiązywaniu wybranych zadań matematycznych dotyczących obliczeń pamięciowych i biegłości rachunkowej oraz zadań tekstowych. Kształtowanie umiejętności logicznego i krytycznego myślenia, dostrzegania regularności i analogii, abstrahowania, uogólniania, klasyfikowania, definiowania oraz algorytmizowania. Rodzaje i źródła typowych błędów uczniowskich oraz ich rola w procesie dydaktycznym. Praca domowa z matematyki w klasach I-III. Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć szkolnych. Ocena opisowa osiągnięć matematycznych. Konkursy matematyczne w pracy z dziećmi w klasach I-III – oferta konkursów, walory edukacyjne, przygotowanie uczniów do udziału w konkursach. Przyczyny niepowodzeń w uczeniu się matematyki oraz wspieranie dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki – rozwiązania metodyczne.
44.	Metodyka edukacji informatycznej i posługiwania się TIK	Treść i zakres pojęć „media”, „nowe media”, „technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)”. Media jako swoiste środowisko wychowawcze. Obszary i możliwości zastosowań mediów w pracy pedagogicznej (proces kształcenia i wychowania, organizacja i zarządzanie szkołą, promocja oraz informacja edukacyjna w szkole, diagnostyka i terapia pedagogiczna, badania edukacyjne). Technologie informacyjno-komunikacyjne wspierające proces uczenia się: technologie osobiste i sieci społecznościowych (komputery, urządzenia mobilne, platformy internetowe, serwisy komunikacyjne, podcasty, blogi, wiki, kanały RSS), technologie projekcyjne (narzędzia i programy umożliwiające wyświetlanie prezentacji, filmów lub zawartości ekranu urządzenia elektronicznego). Modele stosowania

		<p>TIK w pracy nauczyciela z uczniami. Umiejętności potrzebne w pracy nauczyciela posługującego się TIK. Wykorzystywanie TIK do wspierania procesu nauczania: programy użytkowe, aplikacje i narzędzia, zasoby Internetu. Wybrane aplikacje i narzędzia TIK w praktyce: tworzenie prezentacji multimedialnych; tworzenie testów, quizów, grafik, map myśli; komunikacja; udostępnianie i dzielenie się swoimi pracami. Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z mediów (netykieta, prawa autorskie, krytyczny odbiór informacji, prywatność i ochrona danych, cyfrowe ślady, cyberprzemoc).</p>
45.	Metodyka edukacji muzycznej	<p>Sposoby rozwijania twórczej muzycznej aktywności dziecka. Metody i techniki diagnozowania dziecka w zakresie rozwoju muzycznego. Zasady projektowania zajęć dydaktycznych z zakresu aktywności muzycznej z wykorzystaniem różnorodnych form aktywności muzycznej (ruch z muzyką, taniec, śpiew, gra na instrumentach, tworzenie muzyki, słuchanie muzyki). Dobór literatury muzycznej w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Praktyczne zastosowanie elementów wybranych metod i koncepcji umuzykalniania dzieci. Kreatywne projektowanie zajęć edukacyjnych z obszaru muzyki z uwzględnieniem zasady integracji treści. Praktyczna realizacja scenariusza zajęć. Muzyczne portfolio – tworzenie przewodnika, narzędziownika, autoewaluacja.</p>
46.	Metodyka edukacji zdrowotnej	<p>Edukacja zdrowotna: założenia i cele. Osobowość dbająca o zdrowie jako cel współczesnej edukacji zdrowotnej. Współczesne koncepcje i modele edukacji zdrowotnej. Uwarunkowania skutecznej realizacji celów, czynniki wspierające i utrudniające osiąganie celów. Umiejętności życiowe – klasyfikacja. Organizowanie zajęć ukierunkowanych na nabywanie umiejętności życiowych dzieci/uczniów. Promocja zdrowia – analiza programów. Siedliskowe podejście do rozwiązywania problemów zdrowotnych. Proces edukacji zdrowotnej: cele, koncepcje, etapy planowania zajęć. Model zajęć (warsztaty), metody aktywne i interakcyjne w edukacji zdrowotnej. Poziomy profilaktyki – współczesny podział. Strategie wiodące i uzupełniające w programach profilaktycznych. Program wychowawczy, profilaktyka, edukacja zdrowotna – razem czy osobno? Wzajemne związki między promocją zdrowia, edukacją zdrowotną, profilaktyką i terapią. Konstruowanie programów edukacji zdrowotnej w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej.</p>
47.	Psychologia wychowania	<p>Psychologiczne podstawy procesu uczenia się dzieci lub uczniów. Modele uczenia się (koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych). Metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania meta poznania. Trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przezwyciężania. Metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań. Style komunikowania się nauczyciela z podmiotami edukacyjnymi oraz metody przezwyciężania barier komunikacyjnych.</p>
48.	Metodologia badań społecznych	<p>Projektowanie badań. Struktura rewolucji naukowej według S. Kuhna versus naukowy krytycyzm K.R. Poppera. Metodologiczny kontekst uprawiania pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Paradygmat pozytywistyczny i badania ilościowe. Paradygmat humanistyczny i badania jakościowe. Rozwój badań jakościowych. W kierunku transdyscyplinarności badań pedagogicznych. Paradygmat krytyczny i emancypacyjna funkcja badań. Inspiracje teorii krytycznej w interpretacji zjawisk pedagogicznych. Paradygmat postmoderniczny: przejście od zaufania metodzie do zaufania badaczowi. Badania biograficzne, autobiograficzne i auto/biograficzne. Badania posługujące się sztuką. Puryzm versus eklektyzm metodologiczny. W stronę komplementarności badań. Przykłady ilościowych i jakościowych praktyk badawczych. Etyczne aspekty badań. Rozwój pedagoga – refleksyjnego praktyka w roli badacza. Konzeptualizacja badań: dostrzeganie zjawisk i problemów pedagogicznych; formułowanie podstawowych pojęć, przygotowanie projektów badawczych. Sondaż diagnostyczny, ankieta i wywiad ustrukturyzowany. Socjometria i quazieksperyment pedagogiczny. Obserwacja nieuczestnicząca,</p>

		bezpośrednia, uczestnicząca i shadowing. Wywiad jako metoda i technika badawcza: metoda dialogowa – rozmowa; wywiady: swobodny, pogłębiony, etnograficzny, z fotografią, focusowy, biograficzno-narracyjny, ekspercki. Analiza dokumentów: ilościowa i jakościowa analiza treści wobec werbalnych i (audio)wizualnych materiałów badawczych. Strategie badawcze z użyciem fotografii. Badanie w działaniu w praktyce pedagogicznej. Etnografia edukacyjna w rzeczywistości szkolnej.
49.	Psychologiczne i pedagogiczne podstawy nauczania języka obcego dzieci	Teorie i koncepcje psychologii rozwojowej i pedagogiki na temat uczenia się dzieci ze szczególnym uwzględnieniem podejść do uczenia się/ nauczania języka obcego (np. predyspozycje rozwojowe we wczesnym dzieciństwie do uczenia się języka obcego, społeczne i kulturowe aspekty nauczania języków obcych). Strategie, techniki uczenia się poprzez zabawę i motywowania dzieci/uczniów do uczenia się języka obcego; Konstruktoryzm w nauczaniu języka obcego. Warunki do uczenia się języka obcego w sposób spontaniczno-reaktywny, komunikacyjny. Psychopedagogiczne koncepcje integracji wiedzy a praca z uczniami o specyficznych trudnościach w uczeniu się i specjalnych potrzebach edukacyjnych w tym uczniami uzdolnionymi językowo.
50.	Metodyka wychowania fizycznego	Rola, miejsce i cele wychowania fizycznego w przedszkolu i na I etapie kształcenia. Nowa podstawa programowa wychowania fizycznego dla przedszkola i I etapu kształcenia. Charakterystyka metod stosowanych na zajęciach wychowania fizycznego - klasyfikacje metod realizacji zadań ruchowych, nauczania ruchu. Formy organizacyjne procesu wychowania fizycznego - formy podziału dzieci/uczniów, formy porządkowe, formy prowadzenia zajęć. Zajęcia wychowania fizycznego – zasady budowy zajęć wychowania fizycznego, czynności pedagogiczne nauczyciela, kierowanie zespołem uczniów, bhp podczas zajęć wychowania fizycznego. Mini-gry sportowe, zabawy i gry ruchowe, ćwiczenia, zabawy i gry terenowe. Planowanie zajęć z ich wykorzystaniem. Konstruowanie programów nauczania wychowania fizycznego, szczegółowy plan pracy dydaktyczno-wychowawczej z wychowania fizycznego, plan zajęć rekreacyjno-sportowych; etapy opracowywania i zasady konstruowania (ujęcie współczesne). Planowanie i opracowywanie scenariuszy zajęć wychowania fizycznego. Autorskie programy zajęć. Dobre praktyki. Organizacja i sposób prowadzenia imprez sportowych dla dzieci przedszkolnych oraz klas I-III.
51.	Diagnoza pedagogiczna	Diagnostyka i diagnoza pedagogiczna, zadania pedagoga diagnosty. Typy diagnoz, obszar zainteresowania diagnozy pedagogicznej. Zadania diagnostyki w pracy pedagoga; metody, techniki, procedury w diagnostyce. Etyczny wymiar diagnostyki i diagnozy. Zadania diagnostyczne w pracy z grupami rówieśniczymi: socjometria, ocena cech uczniów, plebiscyt życzliwości. Metodyka stosowania podejść diagnostycznych, zasady, typologie narzędzi, reguły stosowania narzędzi: obserwacja, wywiad diagnostyczny, kwestionariusze używane w pedagogice. Konstruowanie narzędzi diagnozy pedagogicznej. Diagnozowanie dojrzałości szkolnej uczniów. Diagnostyka prawidłowości i zaburzeń rozwojowych w pracy pedagogicznej. Diagnoza rodziny – zasady. Ocena jakości pracy nauczyciela (w tym autoewaluacja) i jakości pracy przedszkola i szkoły, w tym podstawy prawne, teorie, cele, metody i formy.
52.	Metodyka edukacji plastycznej	Znaczenie działalności artystycznej w kształceniu pedagogicznym. Język sztuki: linia, barwa, walor, światłocień, faktura. Obrazy z kresek, kropek - ćwiczenia praktyczne. Kształty formy, barwy i wrażenia. Zabawy plastyczne rozwijające umiejętność patrzenia. Metodyka pracy i organizacja warsztatu pracy nauczyciela. Nowe techniki artystyczne, treści i formy wypowiedzi. Sztuka ludowa - ozdoby okolicznościowe i dekoracje. Coś z niczego- prace wykonane z materiałów przeznaczonych do recyklingu - zakładka ekologiczna. Jak wspierać uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przygotowanie, organizacja, udział w konkursach artystycznych.

53.	Edukacja międzykulturowa	Teoria kultury i edukacji międzykulturowej. Podstawy dialogu międzykulturowego - zagadnienia wychowania jako spotkania w dialogu, wychowania do odpowiedzialnej wolności oraz społeczeństwa wielokulturowego. Zróżnicowanie kulturowe na Dolnym Śląsku. Edukacyjne wyzwania. Międzykulturowe uczenie się. Program uwrażliwiania kulturowego „Ku tożsamości międzykulturowej” – założenia, szanse i bariery. Moja Mała Ojczyzna. Relacje: Mniejszość i większość. Rozwiązywanie konfliktów międzykulturowych; jak zainteresować odbiorców międzykulturowym uczeniem się? Wizyty studyjne we wrocławskich centrach międzykulturowości: Dzielnica Czterech Świątyń, Meczeta. Wybrane programy międzykulturowego uczenia się dzieci i młodzieży: Każdy może być inny; Ja i My – kim jesteśmy?; Moja rodzina – Ja – Moja miejscowość – Moj region; My w społeczności i kulturze lokalnej; My i Inni – poznajmy inne kultury. Główne środowiska wychowawcze - opracowanie projektów edukacyjnych do pracy wychowawczej w wybranych środowiskach kulturowo zróżnicowanych. Animacja działań w wybranym środowisku – zróżnicowanym kulturowo – na rzecz kulturowej integracji.
54.	Edukacja dla przedsiębiorczości	Przedsiębiorczość jako kompetencja kluczowa. Edukacja dla przedsiębiorczości – czym jest? Zadania przedszkola i szkoły, nauczyciela w zakresie edukacji dla przedsiębiorczości. Czy ja jestem przedsiębiorczy? - autorefleksja, autodiagnoza. Cechy i wskaźniki składające się na kompetencje przedsiębiorczości a zadania edukacyjne. Możliwości wykorzystania różnorodnych metod i technik w edukacji dla przedsiębiorczości dzieci. Tworzenie portfolio – narzędziownika dotyczącego edukowania dzieci w zakresie przedsiębiorczości w oparciu o zdobyte kompetencje, integracja treści, form i metod.
55.	Wybrane zagadnienia pedagogiki specjalnej	Pedagogika specjalna jako nauka. Podstawowe pojęcia. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. Pedagogika specjalna a inne dyscypliny naukowe. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. Rys historyczny pedagogiki specjalnej. Postawy społeczne względem osób z niepełnosprawnością. Wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekłe chorych, osób z autyzmem). Podstawy zasady rewalidacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. System kształcenia pedagogów specjalnych w Polsce. System wsparcia rodzin osób z niepełnosprawnością. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem.
56.	Metody diagnozy dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Sposoby rozpoznawania mocnych i słabych stron u dziecka: analiza dokumentów osobistych i wytworów, obserwacja, skale, profile rozwoju. Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej, szczególnie u dziecka z niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami sensorycznymi, niepełnosprawnością ruchową, całościowym zaburzeniem rozwoju (z cechami ze spektrum autyzmu), nadpobudliwością psychoruchową, nieśmiałością, ucznia wybitnie zdolnego.
57.	Metodyka nauczania języka angielskiego	Specyfika uczenia się i nauczania języka obcego dzieci. Wiek krytyczny. Podstawa programowa dla I etapu edukacyjnego w zakresie języka obcego. Metody i podejścia w nauczaniu języka angielskiego w przedszkolu i klasach I-III (metoda audiolingwalna, Total Physical Response (TPR) J. Ashera, The Silent Way C. Gattegno, podejście naturalne, metoda polisensoryczna, CLIL). Znaczenie gier i zabaw, teatru i dramy, storytelling-u, piosenki i ruchu i innych aktywności w nauczaniu języka obcego dzieci lub uczniów; techniki multimedialne w nauczaniu języka obcego. Anglojęzyczna literatura dla dzieci. Metody projektowania zajęć z języka angielskiego, doboru i opracowywania środków dydaktycznych. Planowanie oraz organizacja zajęć przez nauczyciela języka angielskiego. Praktyczne elementy prowadzenia zajęć. Budowanie autorskich działań edukacyjnych. Zasady oceniania umiejętności językowych dzieci lub uczniów. Strategie tworzenia warunków do nauczania-uczenia się sytuacyjnego w codziennej aktywności dzieci lub uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnych predyspozycji; uczenie

		się we wspólnym działaniu, w różnych rodzajach zabaw, w tym tematycznych, konstrukcyjnych, ruchowych, muzycznych, dydaktycznych, twórczych, w naturalnych sytuacjach i w kontekstach społecznych. Pozytywne motywowanie dzieci lub uczniów do aktywnego zaangażowania się w naukę języka obcego. Elementy historii i kultury krajów anglojęzycznych. Pomoce dydaktyczne, materiały online oraz nowoczesne technologie w pracy nauczyciela języka angielskiego. Podstawowy zasób słownictwa oraz kompetencje językowe nauczyciela języka angielskiego dzieci. Doskonalenie kompetencji nauczycielskich. Refleksja nad rolą nauczyciela. Przygotowanie do samodoskonalenia.
58.	Edukacja dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Pojęcie specjalnych potrzeb edukacyjnych, historia oraz zakres pojęcia. Medyczne i społeczne rozumienie niepełnosprawności. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i charakterystyka ich funkcjonowania. Kształcenie osób niepełnosprawnych na przestrzeni lat: segregacja, integracja, inkluzja. Sytuacja dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu i szkole. Opieka, wychowanie i nauczanie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w kontekście podstawowych regulacji prawnych dotyczących organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Realizacja specjalnych potrzeb edukacyjnych poprzez dostosowanie form, metod, zasad i środków kształcenia. Przykłady dobrych rozwiązań praktycznych dla udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w placówce. Współpraca środowiska rodzinnego z placówką.
59.	Współczesne systemy edukacyjne	Wprowadzenie w problematykę pedagogiki porównawczej: Rozwój pedagogiki porównawczej w kontekście zjawisk i procesów zachodzących w XX wieku. Kierunki rozwoju pedagogiki porównawczej. Podstawowe dylematy. Instytucje zaangażowane w rozwój edukacji porównawczej na świecie. Główne koncepcje teoretyczne i metodologiczne prowadzenia badań z zakresu pedagogiki porównawczej Systemy edukacyjne w wybranych krajach europejskich i pozaeuropejskich: Analizy porównawcze systemów: założenia, organizacja, struktura, zarządzanie, podstawowe problemy. Podobieństwa i różnice. Obraz edukacji na świecie na podstawie międzynarodowych badań porównawczych: Zróźnicowanie poziomu rozwoju systemów edukacyjnych i ich źródła. Ograniczony dostęp do edukacji i segregacja jako podstawowe problemy. Zmiana edukacyjna w ujęciu porównawczym – typologie reform oświatowych w okresie zmiany społecznej. Współpraca międzynarodowa w zakresie edukacji a rozwiązywanie podstawowych problemów edukacyjnych: Podstawowe założenia. Aktualne programy i wynikające z nich możliwości. Zaangażowanie edukacji w rozwiązywanie problemów globalnego świata. Edukacja alternatywna – zakres pojęcia. Teoretyczne podstawy edukacji alternatywnej. Edukacja w wolności i do wolności. Edukacja alternatywna jako forma opozycji. Alternatywne systemy kształcenia. Edukacja alternatywna w praktyce w Polsce i na świecie – analiza wybranych przykładów: Alexander S. Neill i Summerhill, Rudolf Steiner- wolna szkoła Waldorfa, Autorska Szkoła Samorozwoju ASSA we Wrocławiu; Wrocławska Szkoła Przyszłości Ryszarda Łukaszewicza; Szkoła Demokratyczna. Edukacja w poglądach Kena Robinsona. Idea edukacji domowej. Antypedagogika (postpedagogika) jako sprzeciw wobec wychowania i edukacji tradycyjnej.
60.	Etyka badań naukowych i ochrona własności intelektualnej	Etyka, filozofia moralności, etyka badań naukowych - podstawowe kategorie i stanowiska. Społeczne, kulturowe, środowiskowe i teoretyczne konteksty badań naukowych i zasad etyki badań naukowych. Przyczyny naruszeń zasad moralnych i etyki w badaniach naukowych. Naruszenia zasad moralnych i etyki badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem badań z udziałem ludzi i ich typologie. Własność intelektualna, prawa autorskie i majątkowe, naruszenia praw autorskich, własności intelektualnej oraz praw majątkowych. Praktyki etycznie pozytywnego korzystania z własności intelektualnej Rozwiązania prawne i kodeksy etyki badań naukowych oraz inne środki zapobiegawcze naruszeniom norm moralnych w badaniach naukowych.

61.	Elementy logopedii w pracy nauczyciela	<p>Biomedyczne podstawy logopedii i działań profilaktyczno-wspomagających. Neuropsychologiczne podstawy logopedii i działań profilaktyczno-wspomagających. Językoznawcze, neurolingwistyczne i socjolingwistyczne podstawy logopedii. Przebieg i uwarunkowania rozwoju mowy i myślenia dziecka. Opóźniony rozwój mowy. Wczesna interwencja logopedyczna. Metodyka ogólna diagnozy logopedycznej. Metodyka i zasady organizacji pomocy i terapii logopedycznej. Dyslalia- przyczyny, klasyfikacja, diagnostyka i terapia. Zaburzenia płynności mówienia – jąkanie i gielkot. Mutyzm wybiórczy. Afazja. Dyzartria.</p> <p>Zagadnienia tyflogopedii, surdologopedii, gerontologopedii i onkologopedii podstawami rehabilitacji głosu po laryngektomii. Diagnoza i terapia logopedyczna osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Warsztat pracy logopedy.</p>
62.	Metody rozwiązywania trudności wychowawczych w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej	<p>Oczekiwania dorosłych wobec dzieci a trudności wychowawcze. Adaptacja dziecka do środowiska przedszkolnego (separacja z rodzicami, zmiana trybu życia), przystosowanie się do wymagań szkoły. Rozpoznawanie przyczyn trudnych reakcji dziecka. Komunikacja z dzieckiem z problemami. Egoizm a egocentryzm rozwojowy. Zasady wyznaczania granic i stosowanie pozytywnej dyscypliny; dialog - słuchanie, ekspresja, kooperatywne rozwiązywanie problemów. Skuteczne wydawanie poleceń, odmawianie-stawianie granic); porozumienie bez przemocy (podstawy NVC); rozwiązywanie konfliktów. Budowanie samodzielności, odpowiedzialności i poczucia sprawstwa dziecka. Potencjał grupy rówieśniczej, budowanie udanych relacji w grupie. Problemy w grupie rówieśniczej (rywalizacja, odrzucenie). Strategie radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Analiza i interpretacja sytuacji wychowawczych.</p>
63.	Ocenianie w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej	<p>Pomiar dydaktyczny w procesie edukacji szkolnej: definicje, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne, właściwości pomiaru dydaktycznego, organizacja i narzędzia pomiaru dydaktycznego, pomiar dydaktyczny a ewaluacja osiągnięć ucznia. Ocenianie szkolne w kontekście określenia efektywności kształcenia zorientowanego na jego jakość: o kulturze nauczycielskiego oceniania, ocenianie trafne, motywujące, sprawiedliwe, prawne aspekty oceniania szkolnego uczniów. Ocenianie osiągnięć szkolnych uczniów w edukacji wczesnoszkolnej: czynność oceniania osiągnięć uczniów wśród czynności zawodowych nauczycieli , metody i narzędzia oceniania, formy wyrażania oceny a funkcje oceniania, momenty dokonywania oceny osiągnięć uczniów w toku procesu edukacyjnego, kryteria i normy oceniania, zakres oceniania. Ocenianie kształtujące w polskiej szkole: ocena i jej funkcja organizacyjna z perspektywy ucznia, nauczyciela i rodzica, rodzaje oceny szkolnej, formalne wyróżniki oceniania kształtującego, techniki oceniania kształtującego. Strategie Rozwijania Uczenia się i Nauczania (RUN): Strategia I Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu; Strategia II Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą; Strategia III Udzielanie uczniom takich informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp; Strategia IV Umożliwianie uczniom korzystania z siebie nawzajem jako zasobów edukacyjnych; Strategia V Wspomaganie uczniów, by stali się odpowiedzialnymi autorami procesu swojego uczenia się. Techniki sprzyjające wprowadzaniu strategii. Ewaluacja osiągnięć szkolnych uczniów: ewaluacja jako zaproszenie do rozwoju, obszary i rodzaje ewaluacji w praktyce szkolnej, projekt ewaluacji PSO, planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole. Efektywna autoewaluacja w przedszkolu i szkole: tworzenie systemu efektywnej autoewaluacji, projektowanie systemu autoewaluacji, autoewaluacja jako czynnik profesjonalizacji pracy nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, wybrane metody autoewaluacji pracy nauczyciela. Feedback i jego rola w tworzeniu krytycznej przestrzeni i warunków dla prowadzenia konwersacji ułatwiającej nauczycielom rozumienie własnej praktyki edukacyjnej: istota</p>

		i rola feedbacku, zdefiniowane obszary problemowe, zachęcanie do analizowania zachowania/reakcji i konstruowania wniosków.
64.	Metody wspierania rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym	Zróźnicowanie modeli ujmowania procesu wspierania rozwoju dziecka lub ucznia, w tym behawioralnego, konstruktywistycznego, emancypacyjnego. Zadania edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w zakresie wspierania rozwoju dziecka lub ucznia. Metody kształcenia i wychowania dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym oparte na twórczości i kreatywności. Drama. Istota i struktura dramy. Techniki i strategię dramy. Ćwiczenia w planowaniu i budowaniu scenariuszy zajęć z wykorzystaniem technik i strategii dramowych. Story – line. Istota i struktura metody. Ćwiczenia w planowaniu i budowaniu scenariuszy zajęć z wykorzystaniem metody story-line. Metoda projektów. Istota i struktura metody. Ćwiczenia w planowaniu i budowaniu scenariuszy zajęć metodą projektów. (Współ)praca w małych zespołach. eTwinning w pracy nauczyciela.
65.	Seminarium magisterskie	Zasady pisania pracy magisterskiej. Problematyka badawcza w kontekście możliwości i zasadności prowadzenia badań pedagogicznych. Dobór problematyki badawczej do zainteresowań studenta i studiowanej specjalności. Przedmiot badań a tytuł pracy magisterskiej. Literatura przedmiotu – dobór, analiza, opracowywanie. Struktura pracy magisterskiej. Teoretyczne podstawy badań w pracy magisterskiej. Metodologia badań własnych – przygotowanie projektu badawczego. Analiza i interpretacja materiału badawczego w kontekście paradygmatu i strategii badań. Generalizacje i konkluzje. Przygotowanie dysertacji do obrony.
66.	Praktyka ciągła	Sporządzenie pisemnej diagnozy wybranego dziecka w oparciu o wywiady, obserwację, analizę dokumentów z elementami prognozy. Przygotowanie pisemnej charakterystyki działań nauczyciela zwracając uwagę na całokształt pracy pedagogicznej (współpraca z rodzicami, ze środowiskiem, rozwój zawodowy, styl pracy, itp.). Asystowanie nauczycielowi w czynnościach organizacyjno-porządkowych i wychowawczo-dydaktycznych. Indywidualna pomoc dziecku w różnych sytuacjach. Przygotowanie pomocy dydaktycznych potrzebnych do pracy z dzieckiem. Przeprowadzenie hospitacji wszystkich zajęć edukacyjnych realizowanych przez nauczyciela. Sporządzenie scenariusza zajęć zgodnie z instrukcją praktyk oraz przeprowadzenie go. Samoocena studenta w roli przyszłego nauczyciela przedszkola i I etapu edukacji.
67.	Wystąpienia publiczne z kulturą żywego słowa	Autoprezentacja i świadomość wizerunkowa podczas wystąpień publicznych. Ćwiczenia w mówieniu oraz poprawność językowa. Podstawowe elementy przemówienia. Sztuka perswazji. Komunikacja niewerbalna. Jak radzić sobie ze stresem i lękiem przed wystąpieniami publicznymi? Mocne i słabe strony wystąpień publicznych- analiza przypadków.
68.	Pedagogika twórczości	Pedagogika twórczości jako subdyscyplina pedagogiczna - przedmiot badań, funkcje, rozwój pedagogiki twórczości. Psychologiczne koncepcje twórczości – implikacje dla pedagogiki. Twórczość dzieci - stanowiska teoretyczne. Współczesne teorie, koncepcje, modele wychowania do twórczości i nauczania twórczości - przegląd wybranych koncepcji polskich i zagranicznych (J.Kozielecki, Pietrasiński, W.Dobrołowicz, A.Góralski, E.Nęcka, K.J.Szmidt, A.J.Starko, P.E.Torrance, A.Cropley). Cele i przedmiot oddziaływań pedagogicznych w edukacji do twórczości. Postawa twórcza jako cel pedagogiki twórczości. Środowiskowe uwarunkowania twórczości: Szkoła jako środowisko rozwoju twórczości - szkolne bariery twórczości, współczesne koncepcje i modele szkoły twórczej. Klimat dla twórczości w szkole. Rodzina jako środowisko rozwoju potencjału twórczego dzieci. Twórcze kierowanie, przewodzenie, zarządzanie – nauczyciel jako przywódca transformacyjny – rezultaty badań nad relacją styl przywództwa – twórczość w odniesieniu do nauczycieli. Wewnętrzne (podmiotowe) i zewnętrzne uwarunkowania aktywności twórczej. Identyfikowanie twórczego potencjału dziecka przez nauczyciela i rodzica. Wybrane koncepcje

		procesu tworzenia: koncepcja psychodynamiczna; koncepcje poznawcze: J.P.Guilford; krytyka; koncepcja przyrostowa E.Nęcki (operacje intelektualne wykorzystywane w tworzeniu); koncepcje systemowe; koncepcja inwestycyjna R.Sternberga; koncepcja humanistyczna; koncepcja twórczości codziennej. Właściwości i specyfika twórczości dzieci. Zasady i metodyka wspierania potencjału twórczego dzieci i zdolności. Nauczyciel wobec wspierania postaw i zdolności twórczych uczniów. Kreatywność a twórczość - wybrane koncepcje poziomów twórczości. Orientacje badawcze w pedagogice twórczości - ilościowe i jakościowe badanie twórczości, metody pedagogicznych badań nad twórczością. Teoretyczno-empiryczny model typów kreatywności.
69.	Twórcze rozwiązywanie problemów dydaktyczno-wychowawczych	Podstawowe terminy z zakresu teorii rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji: zadanie, problem, sytuacja problemowa, rozwiązanie problemu, sytuacja decyzyjna, problem decyzyjny, decydent, decyzja dopuszczalna i optymalna, kryteria oceny decyzji. Typologie i etapy rozwiązywania problemów: przeszkody i czynniki wspomagające rozwiązywanie problemów; wybrane współczesne teorie twórczości i twórczego rozwiązywania problemów, warunki organizacyjne sprzyjające kreatywności i innowacyjności. Twórcze myślenie w praktyce: abstrahowanie, dokonywanie skojarzeń, rozumowanie dedukcyjne i indukcyjne, myślenie metaforyczne, podejmowanie decyzji oraz zastosowanie różnego typu technik wspomagających proces rozwiązywania problemów (inscenizacje – burza mózgów, kwestionowanie własnych przekonań, łamanie zasad, co by było, gdyby..., karty pomysłów, mapa myśli, analiza pola sił, metoda E. de Bono.
70.	Diagnoza funkcjonalna	Terminy stosowane w badaniach diagnostycznych. Definicje diagnozy funkcjonalnej Etyczny wymiar diagnozowania. Błędy diagnostyczne. Podstawy prawne diagnozowania. Obszary, modele, strategie i etapy procesu diagnozowania. Metody diagnozowania pedagogicznego pod kątem problemów, jakie w swym rozwoju prezentują dzieci. Techniki i narzędzia diagnostyczne – ujęcie mozaikowe. Ćwiczenie umiejętności pisania diagnozy funkcjonalnej na wybranych przypadkach dzieci (stadium przypadku). Ocena funkcjonalna dziecka na podstawie wiedzy pedagogicznej, psychologicznej i socjologicznej.
71.	Warsztaty muzyczne	Wybrane sposoby, metody stymulowania rozwoju muzycznego dziecka, inicjacji muzycznej, umuzykalniania dzieci w przedszkolu i klasach I-III. Wybrane formy aktywności muzycznej – gra na instrumentach perkusyjnych i innych, taniec, śpiew, teoria muzyki (działania praktyczne). Diagnoza zainteresowań i uzdolnień muzycznych dzieci. Wartości w kulturze i muzyce. Jak rozwijać świadome postawy dzieci i dorosłych?
72.	Warsztaty plastyczne	Warsztaty twórcze - techniki rozwijające kreatywność dziecka. Sposoby łączenia różnych materiałów ze względu na ich właściwości. Dekoracje okolicznościowe. Kreowanie i przygotowywanie projektów twórczych z uwzględnieniem czynników zewnętrznych i wewnętrznych warunkujących plastyczną ekspresję oraz percepcję dzieci Akcje, konkursy, warsztaty, działania o charakterze promocyjnym i reklamowym. Aktywność plastyczna dzieci a wyobraźnia. Analiza cech i rodzajów wyobraźni.
73.	Metody arteterapii	Aktywne metody pracy arteterapeutycznej: techniki plastyczne, elementy muzykoterapii, warsztat biblioterapeutyczny, drama na przykładzie dramy społecznej i dramy z obrazu, fotografia w terapii, elementy choreoterapii. Zapoznanie z elementarną wiedzą na temat bajki terapeutycznej. Rodzaje bajek terapeutycznych: psychoedukacyjne, psychoterapeutyczne i relaksacyjne. Tworzenie bajek terapeutycznych. Konstruowanie scenariusza zajęć związanych z bajką terapeutyczną dla dzieci w różnych okresach rozwoju. Techniki relaksacyjne. Pozawerbalne sposoby komunikacji poprzez arteterapię. Wizualizacja, penetracja różnych stanów emocjonalnych w kontakcie ze sztuką. Postępowanie arteterapeutyczne wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

74.	Zarządzanie projektami edukacyjnymi	Rodzaje projektów, źródła ich finansowania. Formułowanie koncepcji projektu. Środowisko projektowe – otoczenie społeczno-gospodarcze, interesariusze projektu. Cykl życia projektu (wybór, planowanie, realizacja, kontrola, ocena, zakończenie). Metodyka zarządzania cyklem projektowym. Wykorzystanie narzędzi informatycznych do zarządzania projektem. Obszary tematyczne zarządzania projektami: zarządzanie ludźmi, zarządzanie czasem, zarządzanie kosztami, zarządzanie ryzykiem, zarządzanie komunikacją. Budowania struktury projektu z wykorzystaniem matrycy logicznej projektu. Definiowanie problemów w projekcie: identyfikacja celu głównego i celów szczegółowych: Wybór strategii realizacji celów projektu. Analiza potrzeb grup docelowych w projekcie edukacyjnym. Zastosowanie technik grupowych analizy potrzeb. Analiza SWOT – jej zastosowanie do opracowania problemów i potrzeb w ramach projektów edukacyjnych. Analiza i ocena ryzyka w osiąganiu złożonych wskaźników projektu: identyfikacja ryzyka w projekcie, strategia reakcji na ryzyko, nadzór i kontrola sytuacji ryzyka. Monitoring, ewaluacja i ocena projektów: kryteria ewaluacji projektów; metody badań ewaluacyjnych; kryteria sukcesów w projekcie. Zarządzanie zespołem projektowym - zasady budowania zespołów zadaniowych. Modele zarządzania zespołem projektowym. Wybrane techniki planowania przebiegu projektu - budowanie harmonogramów, tworzenie sieci czynności, ścieżka krytyczna projektu.
75.	Terapia pedagogiczna	Definicja, obszar, cele, podmiot, zasady i etapy terapii pedagogicznej. Formy terapii pedagogicznej. Diagnoza w terapii pedagogicznej. Klasyfikacja odchyleń w rozwoju ze względu na rodzaj zaburzonej funkcji. Metody pracy terapeutycznej z dziećmi z trudnościami w nauce szkolnej, np. Metoda Dobrego Startu, Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne, Metoda D. Dziamskiej, Metoda 18-tu struktur wyrazowych, Metoda B. Zakrzewskiej w terapii dziecka z trudnościami w czytaniu. Usprawnianie funkcji percepcyjno – motorycznych dzieci dyslektycznych i dzieci „ryzyka dysleksji” (przygotowanie scenariusza zajęć). Terapia pedagogiczna dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki wg programu E.Gruszczyk-Kolczyńskiej. Gry i zabawy w terapii pedagogicznej.
76.	Warsztaty rozwoju zawodowego	Rozwój zawodowy a kariera zawodowa. Teorie rozwoju zawodowego. Uwarunkowania rozwoju zawodowego człowieka. Uczenie się w miejscu pracy. Mistrzostwo osobiste. Doskonalenie zawodowe jako warunek awansu nauczyciela. Rola auto/refleksyjności w planowaniu i realizacji procesu samorozwoju. Metody identyfikacji, analizy i oceny własnych kompetencji, zdolności, możliwości, ograniczeń i deficytów. Ustalanie priorytetów i kluczowych celów rozwojowych (edukacyjnych, zawodowych, osobistych). Zasady i techniki budowania i podtrzymywania motywacji do pracy nad sobą. Budowanie programu własnego rozwoju zawodowego. Potrfolio w pracy nauczyciela.
77.	Warsztaty edukacji teatralnej	Wychowanie estetyczne i wychowanie przez sztukę. Kapitał kulturowy. Twórcza aktywność dziecka. Teatr szkolny i edukacja teatralna młodszego dziecka. Formy teatralne wykorzystywane w pracy z dzieckiem. Dolnośląskie i wrocławskie instytucje teatralne. Obszary działalności wybranych instytucji. Wokół przeżywania kultury i sztuki, np. wprawki teatralne, prace manualne, tworzenie małych dzieł i robótek, animacja w teatrze lalkowym/ teatrze cienia. Wizyty edukacyjne w wybranych teatrach.
78.	Animacja zabawy	Rodzaje zabaw (integracyjne, plastyczne, muzyczne, ruchowe, z chustą animacyjną KLANZY). Zabawy w sytuacjach psychoedukacyjnych. Metody i techniki zabaw: integracyjne, diagnostyczne, dyskusyjne, twórczego myślenia. Cechy dobrze przygotowanej i przeprowadzonej zabawy. Zabawa jako czynnik integrujący grupę. Wizualizacja różnych stanów emocjonalnych podczas zabawy. Sylwetka animatora Pozawerbalne sposoby komunikacji poprzez arteterapię. Wizualizacja, penetracja różnych stanów emocjonalnych w kontakcie ze sztuką. Postępowanie arteterapeutyczne wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

79.	Konstruowanie programów pracy wychowawczo-dydaktycznej	Zapoznanie ze strukturą i logiką programów pracy dydaktyczno-wychowawczej. Dobór tematów celów, metod, form pracy do możliwości i potrzeb dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Wybrane metody aktywne i kreatywne w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Metodyczne uwarunkowania procesu uczenia się. Innowacje pedagogiczne. Dobre praktyki w zakresie tworzenia programów pracy dydaktyczno-wychowawczej - analiza wybranych propozycji metodycznych. Zasady tworzenia spójnego, logicznego i aktywizującego dzieci/ uczniów programu pracy dydaktyczno-wychowawczej.
80.	Stres i zarządzanie stresem	Stres i emocje – zależność między poziomem pobudzenia a efektywnością funkcjonowania. Stres a zdrowie. Stress mindset, czyli przekonania o stresie i ich wpływ na zdrowie. Utrata i uzupełnianie zasobów potrzebnych do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Radzenie sobie w trudnych sytuacjach – umiejętności interpersonalne: asertywność, udzielanie konstruktywnych informacji zwrotnych, kontrola emocjonalna, odporność psychiczna. Zarządzanie stresem – odporność psychiczna, umiejętność łagodzenia objawów stresu zarówno u siebie jak i u innych ludzi, dystans wobec problemu, praca z przekonaniami, pozytywna postawa wobec porażki, uczenie się na błędach i niepowodzeniach. Stres a wypalenie zawodowe w perspektywie wielowymiarowej i jednowymiarowej. Związki emocji z motywacją – co emocje mają wspólnego z zachowaniami. ukierunkowanymi na cel? Postawy i przekonania – motor emocji i działań. Wzbudzanie emocji potrzebnych do uruchomienia zachowania oraz podtrzymywania rozpoczętej aktywności.
81.	Przywództwo edukacyjne w pracy nauczyciela	Style przywódcze nauczyciela w grupie – analiza własnych predyspozycji. Autoprezentacja mocnych stron lidera. Kształtowanie kompetencji zarządzania grupą zadaniową i zarządzanie online. Kreatywność w myśleniu i działaniu grupy: Elementy teorii zachwyty Andre Stern. Kreacja postaw proaktywnych – projektowanie zadań dydaktycznych i wychowawczych z użyciem prezentacji aplikacji quizziz, Canva. Zarządzanie aktywnością zespołu klasowego poprzez kreowanie innowacji – procesy krytycznego myślenia, metody burzy mózgów, aplikacja mentimeter, model głosowań w podejmowaniu demokratycznych decyzji zespołowych (T/O). Metody wyobrażeniowe i intuicyjne (synektyka) w pracy z grupą przedszkolaków i uczniów (z użyciem TIK i pracy z fotografią) (T). Aktywizowanie zespołu do aktywności poprzez grywalizację, tworzenie autorskich materiałów dydaktycznych, Educandy) (T/O).
82.	Etnopedagogika (fakultet)	Przedmiot etnopedagogiki wobec współczesnych wyzwań. Edukacja i enkulturacja w procesie wspierania rozwoju człowieka i jego kultury. Etnopedagogika w kontekście polityki wielokulturowej. Rozumienie kultury w ujęciu etnopedagogiki. Tradycja w etnopedagogice. Kultura lokalna. Kultura pogranicza. Kultura państw kształtujących społeczeństwa wielokulturowe. Teoria wielozakresowej i wielowymiarowej tożsamości (TWiWT) w kontekście nieustannego stawania się i bycia sobą wg koncepcji J.Nikitorowicza.
83.	Język migowy (fakultet)	Opanowanie umiejętności posługiwania się polskim alfabetem palcowym oraz podstawowymi liczebnikami głównymi. Warsztatowe nauczanie podstaw języka migowego w stopniu umożliwiającym rozumienie nieskomplikowanych wypowiedzi w tym języku. Formułowanie nieskomplikowanych wypowiedzi w zakresie objętym materiałem nauczania. Kształcenie umiejętności odbioru wypowiedzi słownej. Rozwijanie sprawności pragmatycznej, sytuacyjnej i społecznej niesłyszących. Przygotowanie się do dalszego kształcenia lub samokształcenia poprzez umiejętność korzystania z podręczników i słowników.
84.	Job crafting (fakultet)	Job crafting jako metoda budowania zasobów pracy – teoretyczne podstawy. Budowanie dobrej atmosfery w szkole/przedszkolu metodą job craftingu. Zewnętrzne vs. wewnętrzne czynniki motywujące do wprowadzania zmian w pracy. Doświadczenie w działaniu - Job Crafting w mojej pracy.

85.	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu (fakultet)	Wypalenie – koszt stresu wynikającego z pełnienia roli społecznej. Koncepcje stresu i stresu zawodowego. Teoretyczne ujęcia wypalenia i diagnoza problemu. Wypalenie a mózg – biologiczne korelaty wypalenia. Doświadczenia w cyklu rozwojowym a wypalenie. Właściwości środowiska pracy a wypalenie (kontekst przystosowania zawodowego). Wypalenie a organizacja pracy nauczyciela. Techniki relaksacyjne i trening uważności w profilaktyce wypalenia. Aktywność fizyczna i dieta w profilaktyce wypalenia. Trening umiejętności społecznych w profilaktyce wypalenia.
-----	--	---

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika specjalna
 Poziom studiów: studia jednolite magisterskie
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 115

Lp.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Filozoficzne koncepcje człowieka	Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. Wybrana problematyka filozofii współczesnej – krytyka metafizyki, problem wolnej woli i determinizmu, religie naturalne i objawione, nowoczesność i późna nowoczesność, kultura popularna, konsumpcjonizm i konsumeryzm, demokracja liberalna, postkolonializm, feminizm, ekologizm, nacjonalizm, anarchizm, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm. Antropologia filozoficzna – koncepcje człowieka Ćarwaki, Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Epikura, stoików, Śankary, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, humanizmu renesansowego, Kartezjusza, Leibniza, Woltera, Rousseau, Fichtego, Schopenhauera, Nietzschego, Heideggera, Freuda, Bubera, Jamesa, Sartre’a. Etyka – koncepcje Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, stoików, Epikura, Antystenesa, Arystypa, Ramanudży, Al-Farabiego, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, Dogena, Spinozy, Hobbesa, Hume’a, Kanta, Benthama, Milla, Kierkegaarda, Nietzschego, Ghandiego, Sartre’a, MacInty’era, Noddings, Singera. Filozofia polityczna – koncepcje Platona, Arystotelesa, Augustyna z Hippony, Ibn Chalduna, Tomasza z Akwinu, Hobbesa, Locke’a, Rousseau, Hegla, Marksa, Milla. Epistemologia – sceptycyzm, racjonalizm, empiryzm, teorie poznania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Kartezjusza, Hume’a, Kanta, Comte’a, Husserla, Diltheya, Jamesa.
2	Pedagogika ogólna	Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno - kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od <i>nauczania</i> do <i>uczenia się</i> – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Centralne kategorie pedagogiczne. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna.
3	Psychologia ogólna	Psychologia – definicje i pojęcia, przedmiot psychologii. Związki psychologii z pedagogiką i innymi dyscyplinami naukowymi. Procesy poznawcze – pojęcie, rodzaje, wzajemne relacje. Procesy spostrzegania: wrażenia i spostrzeżenia – podstawowe różnice. Spostrzeganie - podstawowe prawidłowości, rola doświadczenia i innych czynników pozapercepcyjnych w procesach spostrzegania. Procesy uwagi: funkcje i cechy uwagi – ich rola w życiu codziennym. Procesy pamięciowe: rodzaje pamięci; zasady i uwarunkowania zapamiętywania, odtwarzania, budowania wiedzy. Mnemotechniki i

		<p>strategie usprawniające zapamiętywanie. Wybrane zagadnienia związane z uczeniem się: zjawiska transferu pozytywnego i negatywnego. Metapoznanie - badanie procesów samoregulacji uczenia się przy pomocy zróżnicowanych strategii. Różne perspektywy temporalne i organizacja czasu pracy. Przeszkody w rozwiązywaniu problemów: sztywność, nastawienie, fiksacja funkcjonalna. Myślenie twórcze: charakterystyka, uwarunkowania; wspomaganie procesów twórczych; analogia – mechanizm twórczego łączenia odległych dziedzin wiedzy. Indywidualne i grupowe rozwiązywanie problemów przy pomocy heurystyk (m.in. metodą brain-stormingu). Emocje: rodzaje, uwarunkowania i ich funkcje; stres i radzenie sobie z nim. Motywacja i jej funkcje w uczeniu się i funkcjonowaniu codziennym. Osobowość – rozumienie; różne koncepcje teoretyczne. Temperament – różne ujęcia, rola w regulacji zachowania.</p>
4	Socjologia edukacji	<p>Status naukowy socjologii edukacji. Przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym. Podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja w edukacji, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna, ukryty program, szanse edukacyjne. Edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach. Stratyfikacja społeczna i ruchliwość społeczna.</p> <p>Edukacja w kontekście nierówności społecznych: „specjalne potrzeby edukacyjne” jako czynnik różnicujący dostęp do edukacji. Międzyśrodowiskowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce. Ideologie edukacyjne. Szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk. Nauczyciel i jego rola w procesie kształtowania szans życiowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.</p>
5	Pierwsza pomoc przedmedyczna	<p>Zasady wzywania pomocy. Kontrola czynności życiowych - ocena stanu poszkodowanego. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych i automatyczna defibrylacja zewnętrzna. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dzieci. Pierwsza pomoc we wstrząsie anafilaktycznym. Pierwsza pomoc w zaburzeniach układu nerwowego (udar, padaczka, zaburzenia świadomości). Ukąszenia – zasady postępowania. Porażenie prądem – objawy, powikłania i postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowanie w przypadku krwotoków zewnętrznych i krwawień, tamowanie krwawień w obrażeniach powierzchownych, zakładanie opatrunków. Zadławienie i zachłyśnięcie – różnicowanie, postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowania wobec poszkodowanego urazowego z obrażeniami ciała.</p>
6	Technika pracy naukowej	<p>Praca naukowa na gruncie pedagogiki specjalnej i jej rodzaje (kryteria klasyfikacji pisarstwa naukowego, rodzaje prac naukowych: referaty naukowe, artykuły i komunikaty naukowe, dzieła i rozprawy naukowe, prace kwalifikacyjne. Dobry obyczaj w nauce, czyli Kodeks etyczny Polskiej Akademii Nauk. Tworzenie tekstu naukowego – prace przygotowawcze (wybór tematyki, sformułowanie tematu /ograniczenie zakresu tematu/ motto, podziękowania i dedykacja, rodzaje materiałów, redagowanie not biograficznych, ogólne wymagania redakcyjne). Cechy charakterystyczne prac typu naukowego, podejmującej tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (styl i język tekstu naukowego struktura tekstu i znaczenie akapitu, miejsce i funkcja cytatów w tekście naukowym, wyrazy spajające treść, rejestr niektórych wyrażań i zwrotów metatekstowych podkreślających porządek i logiczność wypowiedzi, słownictwo wyrażające stosunek piszącego do własnej wypowiedzi, wyrazy oceniające, zestaw zwrotów nawiązujących do wypowiedzi przedmówców i własnych, wcześniejszych oceniające, zwroty grzecznościowe).</p> <p>Strona formalna pracy z zakresu pedagogiki specjalnej strona tytułowa, merytoryczny układ treści początek tekstu - o różnych możliwościach zaczniania, tytuł i struktura części teoretycznej (tytuł i struktura rozdziału metodologicznego, tytuł i struktura rozdziału (weryfikacyjnego/empirycznego) empirycznego, podsumowanie, wnioski, zakończenie, koniec tekstu-o różnych możliwościach kończenia</p>

		<p>). Grupowanie danych oraz opracowanie wyników badań podejmujących tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (prezentacja wyników badań, typowe sformułowania dotyczące zapowiedzi wprowadzenia tabel, wykresów, etc. oraz rejestr proponowanych sformułowań rozpoczynających analizę danych). Obudowa tekstu z zakresu pedagogiki specjalnej (przypisy – uwagi ogólne, rodzaje przypisów, bibliografia, aneks).</p>
7	Kultura języka i komunikacja interpersonalna	<p>Konstrukcja procesu komunikowania się i pojęcia z nim związane. Subiektywne i obiektywne bariery skutecznego komunikowania się. Słuchanie aktywne i dialogiczne. Kompetencje komunikacyjne-świadoma i celowa komunikacja w różnych sytuacjach społecznych, grzeczność w komunikacji językowej. Komunikacja werbalna- komunikaty pasywne, asertywne i agresywne, kompetencje językowe wychowawcy i wychowanka, etyczne i estetyczne aspekty posługiwania się językiem. Komunikacja niewerbalna. Sztuka konstruktywnego rozwiązywania konfliktów</p>
8	Technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy nauczyciela	<p>Treść i zakres pojęć „media”, „nowe media”, „technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)”. Media jako swoiste środowisko wychowawcze. Obszary i możliwości zastosowań mediów w pracy pedagogicznej (proces kształcenia i wychowania, organizacja i zarządzanie szkołą, promocja oraz informacja edukacyjna w szkole, diagnostyka i terapia pedagogiczna, badania edukacyjne). Technologie informacyjno-komunikacyjne wspierające proces uczenia się: technologie osobiste i sieci społecznościowych (komputery, urządzenia mobilne, platformy internetowe, serwisy komunikacyjne, podcasty, blogi, wiki, kanały RSS), technologie projekcyjne (narzędzia i programy umożliwiające wyświetlanie prezentacji, filmów lub zawartości ekranu urządzenia elektronicznego). Modele stosowania TIK w pracy nauczyciela z uczniami. Umiejętności potrzebne w pracy nauczyciela posługującego się TIK. Wykorzystywanie TIK do wspierania procesu nauczania: programy użytkowe, aplikacje i narzędzia, zasoby internetu. Wybrane aplikacje i narzędzia TIK w praktyce: tworzenie prezentacji multimedialnych; tworzenie testów, quizów, grafik, map myśli; komunikacja; udostępnianie i dzielenie się swoimi pracami. Narzędzia do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z mediów (netykieta, prawa autorskie, krytyczny odbiór informacji, prywatność i ochrona danych, cyfrowe ślady, cyberprzemoc).</p>
9	Biomedyczne podstawy rozwoju człowieka	<p>Anatomia i fizjologia człowieka z uwzględnieniem najczęstszych zaburzeń rozwoju i chorób; Rozwój ontogenetyczny człowieka; Czynniki rozwoju człowieka; Metody oceny wieku biologicznego.</p>
10	Teoria wychowania	<p>Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, akulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczenia przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter oraz proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania. Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczenie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania</p>

		rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania - istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie do pokoju, wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania socjalizacyjnego i wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Błędy wychowania a pseudowychowanie.
11	Dydaktyka ogólna	Geneza dydaktyki ogólnej i różnicowanie teoretycznych podstaw kształcenia – systemów dydaktycznych. Mapa paradygmatów dydaktycznych. Myślenie krytyczne jako cel kształcenia. Podstawowe zasady kształcenia i ich wymagania. Podstawowe założenia aksjologiczne i teleologiczne kształcenia. Planowanie, operacjonalizacja celów uczenia się i nauczania – projektowanie i analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące treści kształcenia. Projektowanie doboru i układu treści kształcenia oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące procesu kształcenia. Projektowanie rozwiązań metodycznych oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów. Projektowanie sytuacji sprawdzania osiągnięć uczniów. Proces nauczania-uczenia się. Problematyka praktyki dydaktycznej - programy kształcenia, metody nauczania i uczenia się, formy organizacyjne nauczania i uczenia się, planowanie pracy dydaktycznej, praca z uczniem zdolnym i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
12	Psychologia społeczna	Wprowadzenie do psychologii społecznej: wokół problematyki wpływu społecznego. Główne motywy społeczne: motyw przynależności, motyw sprawczości i kontroli, motyw poznania, motyw samooceny. Stereotypy i uprzedzenia: sprawczość i wspólnotowość jako podstawowe wymiary spostrzegania społecznego, źródła stereotypów. Wybrane konsekwencje posługiwania się stereotypami: dyskryminacja, dehumanizacja, samospełniająca się przepowiednia i zagrożenie stereotypem. Sposoby przełamywania stereotypów i uprzedzeń: hipoteza kontaktu międzygrupowego, rekategoryzacje, personalizacja kontaktu. Stygmatyzacji społeczna: pojęcie stygmatu, źródła i konsekwencje stygmatyzowania, sposoby radzenia sobie ze stygmatem i uprzedzeniem. Stereotypy płciowe: społeczno- kulturowe źródła stereotypów płciowych, treść stereotypów płciowych. Stereotypy wiekowe: stratyfikacja wiekowa, geneza stereotypów wiekowych, treść stereotypów wiekowych. Konformizm i czynniki nasilające konformizm: informacyjny i normatywny wpływ społeczny. Agresja: źródła agresji, dyspozycyjne i sytuacyjne wyznaczniki agresji. Prospołeczność i altruizm: źródła i wyznaczniki prospołeczności, model interwencji w sytuacjach kryzysowych, motywacja do pomagania. Empatia: znaczenie, istota, sposoby rozwoju. Grupy: zjawiska facylitacji społecznej i próżniactwa społecznego, charakterystyka grup społecznych, syndrom myślenia grupowego. Style komunikowania się. Bariery w komunikacji. Wpływ mediów na współczesne komunikowanie się.
13	Psychologia rozwojowa	Treści programowe: Przedmiot psychologii rozwoju, plany badań i metody badawcze. Teorie rozwoju. Okres prenatalny i narodziny. Niemowlęstwo: rozwój fizyczny, zmysłowy i percepcyjny, rozwój poznawczy. Teoria przywiązania. Rozwój komunikacji i języka. Okres przedszkolny: rozwój fizyczny i poznawczy, związki z rówieśnikami. Rozwój Ja i tożsamości. Rozwojowy sens zabawy i twórczości dziecięcej. Okres szkolny: rozwój fizyczny, poznawczy, społeczny, osobowości. Dorastanie: rozwój fizyczny, poznawczy, rozwój rozumowania moralnego. Dorastanie: rozwój społeczny, tożsamości i osobowości. Wkraczanie w dorosłość. Zadania rozwojowe w dorosłości. Starzenie się: zmiany fizyczne,

		poznawcze, adaptacja do starości. Rozwój w kontekście wychowania. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów, Zaburzenia zachowania. Nadpobudliwość. Nieśmiałość
14	Etyka zawodu nauczyciela	Etyka, moralność, deontologia, prawo, system aksjo-normatywny; etyka opisowa, normatywna i metaetyka; źródła moralności i etyki; wybrane teorie etyki ogólnej, etyka normatywna a etyki bez kodeksu. Etyka w zawodzie nauczyciela, deontologia pedagogiczna, dylematy i konflikty moralne w pracy pedagoga specjalnego oraz w rzeczywistości oświatowej i edukacyjnej, Kodeks Etyki Nauczycielskiej, znaczenie wartości moralnych w procesie edukacji i pracy pedagoga specjalnego; podstawowe zagrożenia moralne zawodu nauczyciela oraz pedagoga specjalnego. Znaczenie teleologii wychowania i prakseologii pedagogicznej dla etyki zawodu nauczyciela oraz pedagoga specjalnego.
15	Historia wychowania i kształcenia specjalnego	Historia wychowania jako nauka, jej przedmiot i cele oraz znaczenie w kształceniu pedagogicznym. Wychowanie w starożytnej Grecji i Rzymie na tle politycznych i społecznych przemian, z uwzględnieniem sytuacji osób niepełnosprawnych Wychowanie i szkolnictwo w wiekach średnich. Postawy społeczeństwa wobec niepełnosprawności. Renesansowa myśl pedagogiczna w Europie i w Polsce. Powstanie i rozwój instytucji opiekuńczo-wychowawczych oraz początki nauczania osób niepełnosprawnych. Szkolnictwo w okresie reformacji i kontrreformacji. Myśl filozoficzna i społeczna doby oświecenia w Europie i w Polsce. Wpływ Rewolucji Francuskiej na rozwój szkolnictwa specjalnego: szkoły i zakłady specjalne dla osób niesłyszących, niewidomych i upośledzonych umysłowo. Działalność Komisji Porządkowych Cywilno-Wojskowych w Polsce w dziedzinie opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Początki badań nad upośledzeniem umysłowym. Działalność i znaczenie Komisji Edukacji Narodowej i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych. Zarys dziejów szkolnictwa i oświaty w okresie zaborów – polityka oświatowa zaborców. Sytuacja polskich zakładów specjalnych pod zaborami. Początki pedagogiki specjalnej jako nauki (XIX w). Rozwój form kształcenia dzieci upośledzonych umysłowo oraz kształcenia nauczycieli szkół i zakładów specjalnych w Europie i w Polsce – narodziny pedagogiki leczniczej. Działalność Owidiusza Decroly`ego - początki metodyki kształcenia specjalnego. Geneza współczesnej myśli pedagogicznej – Nowe wychowanie na Zachodzie i w Polsce. Oświata i szkolnictwo w drugiej Rzeczypospolitej: rozwiązania legislacyjne w zakresie opieki nad niepełnosprawnymi, rozwój szkół i zakładów specjalnych – Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, metody pracy pedagogicznej. Szkolnictwo specjalne i sytuacja osób niepełnosprawnych w latach II wojny światowej. Nazizm wobec niepełnosprawności. Postawa społeczeństwa wobec eksterminacji osób niepełnosprawnych. Przedstawiciele pedagogiki specjalnej na świecie i w Polsce: Jean Marc Itard, Philippe Pinel, Edouard Seguin, Owidiusz Decroly, Maria Grzegorzewska, Józefa Joteyko, Janina Doroszevska, Tytus Benni, Zofia Sękowska.
16	Pedagogika specjalna	Pedagogika specjalna jako nauka interdyscyplinarna. Podstawowe pojęcia. Cele, zadania, zasady i zakres pedagogiki specjalnej. Ewolucja podstawowych problemów pedagogiki specjalnej. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej, specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą ze względu na subdyscyplinę (surdopedagogika, tyflop pedagogika, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika korekcyjna, pedagogika leczniczo-terapeutyczna). Opieka i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością i niedostosowaniem społecznym w ujęciu historycznym. Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej. Wspólne i swoiste problem osób z różnymi niepełnosprawnościami (od mikrodeficytów centralnego układu nerwowego po całościowe zaburzenia w rozwoju), niedostosowaniem społecznym oraz uzdolnieniami. Skala i dynamika zjawiska niepełnosprawności w Polsce i na świecie. Systemy kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami

		edukacyjnymi w Polsce i na świecie. Wyrównywanie szans edukacyjnych. Kształcenie pedagogów specjalnych ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu ciągłego doksztalcenia zawodowego. Uwarunkowania specyfiki pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w kontekście współpracy wielospecjalistycznej i wykorzystywania zasobów rodziny.
17	Praktyka obserwacyjna	W trakcie praktyki następuje kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w wyniku: 1.zapoznania się ze specyfiką przedszkola, szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana. W szczególności poznanie zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji; 2.obserwowania funkcjonowania ucznia i nauczyciela w życiu szkoły; 3.współdziałania z opiekunem praktyk w podejmowaniu działań i prowadzeniu zajęć opiekuńczo-wychowawczych; 4.analizy i interpretacji zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych wraz z prowadzeniem dokumentacji praktyki.
18	Diagnostyka w pedagogice specjalnej	Podstawy, cele, założenia i obszary diagnozy. Cechy diagnozy w pedagogice specjalnej. Procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych w pedagogice specjalnej – analizy jakościowe i ilościowe. Obszary badań (diagnoz) w pedagogice specjalnej. Badania partycypacyjne. Modele podejmowanych działań przez zespoły specjalistów. Potrzeba działań interdyscyplinarnych w diagnozie. Modele działania diagnostów. Pedagogiczne metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie. Diagnoza na użytek działań pedagogów specjalnych np. rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych, opiekuńczych, wspierających. Diagnoza w planowaniu procesu rehabilitacji wychowanka: obszary, w których mogą występować przyczyny utrudniające funkcjonowanie osoby. Ocena skuteczności stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego, rehabilitacji, resocjalizacji oraz socjoterapii. Rola i miejsce diagnostyki opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej w pracy różnych placówek i instytucji. Poradnictwo i orzecznictwo psychopedagogiczne dla osób z zaburzeniami w rozwoju.
19	Dydaktyka specjalna	Dydaktyka specjalna jako nauka teoretyczna i empiryczna. Interdyscyplinarność dydaktyki specjalnej. Podział dydaktyki specjalnej na dydaktyki szczegółowe. Pojęcie i zakres specjalnych potrzeb edukacyjnych. Dydaktyka specjalna a dydaktyka ogólna. Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Koncepcje i systemy dydaktyczne kształcenia specjalnego. Ewaluacja i efektywność w kształceniu specjalnym. Podłoże historyczne a współczesne trendy w dydaktyce specjalnej. System kształcenia osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce – zalety i wady poszczególnych rozwiązań. Kształcenie segregacyjne (specjalne), niesegregacyjne (integracyjne i włączające). Zmiana paradygmatyczna. Zasady dydaktyki specjalnej (ortodydaktyki). Indywidualizacja, humanizacja i upodmiotowienie w kształceniu. Znaczenie punktu archimedesowego w procesie kształcenia i wychowania osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wybrane metody i formy pracy najczęściej stosowane w edukacji osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Cele, treści, formy pracy dydaktycznej a etapy edukacyjne i podstawy programowe. Diagnoza ucznia a wymagania programowe. Dydaktyki szczegółowe dydaktyki specjalnej i adresaci działań (uczniowie z niepełnosprawnością ruchową, intelektualną, słuchu, wzroku, całościowymi zaburzeniami w rozwoju, zaburzeniami sprzężonymi, zaburzeniami dynamiki procesów nerwowych, chorobą przewlekłą, niedostosowaniem społecznym i inne). Wybrane wyzwania w pracy z zespołem zróżnicowanym (np. Radzenie sobie z trudnymi zachowaniami uczniów). Terapie w pracy z osobami niepełnosprawnymi. Ryzyko izolacji społecznej i wiktymizacji uczniów ze specjalnymi potrzebami

		edukacyjnymi. Pomoc pomagającemu. Kompetencje i rozwój zawodowy pedagoga specjalnego. Potrzeba pracy zespołowej w oddziaływaniu dydaktyczno-wychowawczym. Regulacje prawne. Ewaluacja i efektywność podejmowanych działań edukacyjnych. Praca z rodziną i jej znaczenie dla skuteczności podejmowanych działań.
20	Pedagogika resocjalizacyjna	Teorie wyjaśniające zachowania dewiacyjne w cyklu życia – znaczenie czynników ryzyka i czynników chroniących. Diagnoza pedagogiczna na użytek resocjalizacji i profilaktyki niedostosowania. Programowanie resocjalizacji i profilaktyki. Instytucje resocjalizacyjne – zadania i rzeczywistość. Problem subkultury przestępczej i „drugiego życia”. Mikrosystem resocjalizacji i jego składniki: opieka-wychowanie-terapia i psychotechnika-socjotechnika-kulturotechnika. Ewaluacja działań resocjalizacyjnych i profilaktyki niedostosowania społecznego.
21	Pedagogika korekcyjna	Podstawy pedagogiki korekcyjnej: pojęcie, cele, zadania, przedmiot i podmiot oddziaływań pedagogiki korekcyjnej. Trudności w uczeniu się (specyficzne i niespecyficzne). Uwarunkowania specyficznych trudności w uczeniu się. Wybrane elementy diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się. Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Oddziaływania terapeutyczne wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (czytania, pisanie i liczenia): korekcja, kompensacja, reedukacja, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia wyrównawcze. Konstruowanie planów korekcyjno-kompensacyjnych – zarys. Przegląd wybranych metod terapii w nauce czytania, pisanie oraz edukacji matematycznej. Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w systemie edukacji (w Polsce i w wybranych innych państwach). Postawy nauczycieli wobec uczniów ze specjalnymi trudnościami w uczeniu się. Współpraca z rodzicami uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
22	Pedagogika leczniczo – terapeutyczna	Medyczne, psychologiczne i socjologiczne koncepcje choroby somatycznej i niepełnosprawności ruchowej. Skutki przewlekłych chorób w rozwoju dzieci. Spostrzeganie choroby przez dzieci i młodzież z zaburzeniami sensomotorycznymi. Obraz siebie osoby chorej i z niepełnosprawnością ruchową. Medyczne, społeczne, psychologiczne, emocjonalne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne i socjalne problemy dzieci przewlekłe chorych i z dysfunkcją narządu ruchu. Wspieranie rodziny dziecka chorego. Edukacja uczniów przewlekłe chorych. Utrudnienia w pracy nauczyciela dziecka chorego. Wczesna interwencja wobec dziecka chorego. Hospitalizacja w życiu dziecka chorego i jej konsekwencje. Problemy opieki hospicyjnej i paliatywnej. Jakość i sens życia dorosłych osób chorych i z niepełnosprawnością ruchową. Rehabilitacja dzieci chorych i z dysfunkcją narządu ruchu. Istota, przyczyny i postępowanie w wybranych chorobach dzieci i młodzieży w aspektach biomedycznym i psychospołecznym (cukrzyca, epilepsja, niewydolność nerek, alergia, astma, choroba nowotworowa, otyłość, anoreksja, bulimia, karłowatość, mózgowe porażenie dziecięce).
23	Psychologia kliniczna z psychopatologią	Pojęcie normy, normalności i zdrowia. Różnicowanie stanów zdrowia i zaburzeń psychicznych. Epidemiologia zaburzeń, czynniki ryzyka rozwoju zaburzenia. Zaburzenia zdrowia psychicznego w okresie dzieciństwa i dorastania. Specyfika zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji (w tym emocjonalnych i behawioralnych). Całościowe zaburzenia rozwoju. Uwarunkowania problemów klinicznych w rozwoju dzieci i młodzieży. Stres i sytuacja kryzysowa oraz sposoby radzenia sobie z nimi. Psychologiczne następstwa doświadczeń traumatycznych (w tym choroby przewlekłe, niepełnosprawności) – negatywne i pozytywne. Psychologiczne aspekty zaburzeń komunikacji językowej. Systemy klasyfikacyjne – ICD-10, DSM-V - porównanie, podstawowe zasady postępowania diagnostycznego z ich wykorzystaniem. Zasady rozpoznawania i różnicowania zaburzeń diagnozowanych u dzieci i młodzieży. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie funkcji poznawczych: zaburzenia uwagi, zaburzenia pamięci, zaburzenia

		spostrzegania, zaburzenia myślenia. Zaburzenia świadomości. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie procesów emocjonalnych i motywacji do działania. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie zachowania. Formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych.
24	Surpedagogika	Surpedagogika jako subdyscyplina pedagogiki specjalnej. Interdyscyplinarność surpedagogiki. Medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (schorzenia i wady słuchu, stopnie niedosłuchu, rodzaje głuchoty). Elementy surdopsychologii (diagnostyka surdopsychologiczna, psychospołeczne funkcjonowanie osób niesłyszących, słabosłyszących). Aktualne problemy surpedagogiki (specyfika rozwoju dzieci, młodzieży i funkcjonowania osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, psychopedagogicznego wsparcia; Kompensacja zmysłów; Komunikacja osób z wadą słuchu; Kompetencje życiowe i kontakty społeczne osób niesłyszących i niedosłyszących; Wychowanie, edukacja, terapia, rehabilitacja – wybrane aspekty; Kształcenie uczniów niesłyszących i słabosłyszących w Polsce i innych państwach). Zarys teoretyczny metod wspomagania i terapii dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością słuchową.
25	Wychowanie fizyczne	
26	Lektorat	
27	Tyflopedagogika	Anatomia i fizjologia wzroku. Elementy okulistyki i optometrii. Metody diagnozy zaburzeń widzenia. Pomoce rehabilitacyjne wykorzystywane w edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych wzrokowo, Terminologia związana z tyflopedagogiką. Kompensacja zmysłów i jej znaczenie w życiu osób niewidomych. Choroby narządu wzroku i ich konsekwencje (retinoblastoma, retinopatia, jaskra, zaćma, choroba Stargarda, choroba zezowa). Zaburzenia współwystępujące. Niepełnosprawność wzrokowa jako konsekwencja innych zespołów zaburzeń (zespół Marfana, zespół Prader-Willego). Utrata wzroku i jej konsekwencje dla rozwoju człowieka. Wpływ niepełnosprawności wzrokowej na osobowość człowieka. Bariery komunikacyjne i mentalne – utrudnienia dla samodzielnego funkcjonowania osób niewidomych. Funkcjonowanie osób słabo widzących i niewidomych w sferze rozwoju motorycznego, poznawczego, emocjonalnego i społecznego. Problemy orientacji przestrzennej i samoobsługi. Doświadczenia człowieka ociemniałego – symulacja zaburzeń widzenia (poruszanie się w opaskach, przy pomocy białej laski, korzystanie z pomocy przewodnika). Wzajemne uwarunkowania postaw między niewidomymi a widzącymi. Stymulacja zmysłów u osób niewidomych. Rola komunikacji werbalnej w życiu osoby niewidomej. Problemy wychowania, edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Możliwości kompensacji zmysłu wzroku. Poznanie świat przez osoby niewidome, słabo widzące i niewidome z resztkami widzenia.
28	Psychologia wychowawcza i psychoprofilaktyka	Psychologia wychowawcza: przedmiot zainteresowań w nurcie teoretycznym i praktycznym. Psychologiczne podstawy wychowania w rodzinie. Środki oddziaływań wychowawczych. Funkcjonowanie kar i nagród. Naśladowanie i modelowanie: koncepcje wyjaśniające naśladowanie, wyznaczniki efektywności modelowania. Rodzina jako środowisko wychowawcze – rola rodziców i rodzeństwa. Zaburzenia rozwoju społecznego dzieci i młodzieży. Trudności wychowawcze: typy trudności, geneza trudności. Wpływ wychowania na rozwój podstawowych funkcji psychologicznych. Rozwijanie kompetencji emocjonalnych (inteligencji emocjonalnej) w procesie wychowania. Pomoc psychologiczna w aspekcie psychologii wychowawczej. Podstawy konstruowania i prowadzenia programów profilaktycznych.

29	Psychologia rehabilitacji	Niepełnosprawność i rehabilitacja (pojęcie i klasyfikacje). Niepełnosprawność a zdrowie. Niepełnosprawność z perspektywy rozwojowej. Potrzeby dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Psychologiczne konsekwencje niepełnosprawności fizycznej, intelektualnej oraz choroby przewlekłej. Problemy życiowe i możliwości rozwojowe dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością oraz chorobą przewlekłą. Istota i konsekwencje widocznej i niewidocznej niepełnosprawności oraz choroby przewlekłej. Psychologiczne mechanizmy postrzegania własnej niepełnosprawności i choroby. Niepełnosprawność i choroba przewlekła a obraz siebie i postrzeganie społeczne dzieci i młodzieży. Procesy stereotypizacji, stygmatyzacji i automarginalizacji. Psychospołeczna adaptacja do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą – zmiany rozwojowe, istota i uwarunkowania satysfakcjonującej jakości życia. Pozytywne aspekty rozwojowe w kontekście niepełnosprawności i choroby przewlekłej. Zasoby zewnętrzne i wewnętrzne w rozwijaniu potencjału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Tradycyjne i współczesne podejścia do rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Udział w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością – znaczenie samotroski i partnerstwa w procesie oddziaływań terapeutyczno-rehabilitacyjnych. Formy wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i z chorobą przewlekłą. Wspomaganie rozwoju twórczości i zainteresowań. Młodzież z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą. Doradztwo zawodowe a zjawisko tranzycji.
30	Nowe media w pracy z osobami z niepełnosprawnościami	Media a czas wolny dzieci niepełnosprawnych i z innymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Nowe a „tradycyjne” media. Wychowanie w cyfrowych czasach. Neutralizacja tradycyjnych wpływów wychowawczych. Media – obszary zastosowań w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Dydaktyczny, rehabilitacyjny i socjalizacyjny aspekt korzystania z mediów. Pomoc rodzinie we wspieraniu aktywności medialnej ich dzieci. Działania rodzicielskie mające na celu chronienie dzieci przed negatywnymi skutkami korzystania z Internetu. Właściwości nowych mediów a potrzeby użytkowników z niepełnosprawnościami - obszary szans i zagrożeń. Specyfika komunikacji zapośredniczonej w kontekście użytkowników z niepełnosprawnościami. Agresja elektroniczna i inne zachowania ryzykowne online. Internet a wykluczenie cyfrowe. Internet w życiu niepełnosprawnych – upewnomoćnienie czy odtworzenie wykluczenia. Wsparcie społeczne i pomoc online. Media w edukacji specjalnej - przykłady dobrych praktyk i programów. Planowanie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem mediów. Specyfika edukacji medialnej kierowanej do uczniów z niepełnosprawnościami. Maksymalizacja potencjału nowych mediów (TIK) w edukacji i wspieraniu uczniów z niepełnosprawnościami. Profilaktyka pozytywna.
31	Podstawy logopedii z emisją głosu	Determinanty rozwoju mowy i głosu. Mózg a mowa. Prawidłowy rozwój mowy. Opóźniony rozwój mowy- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Dyslalia- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Afazja- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Dyzartria- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Jąkanie- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Rozszczepy-przyczyny, objawy i klasyfikacje. Mowa u osób z zaburzeniami słuchu. Mowa w wybranych chorobach neurologicznych. Mowa w wybranych chorobach genetycznych. Emisja głosu- warunki tworzenia głosu i profilaktyka zaburzeń. Emisja głosu- warsztat pracy i trening umiejętności.
32	Praktyka asystencka	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i elementy zajęć edukacyjnych, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym niepełnosprawnym intelektualnie, w zależności od

		<p>potrzeb i zainteresowań studenta). Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak : zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.</p>
33	Edukacja integracyjna i włączająca	<p>Edukacja włączająca, integracyjna i ogólnodostępna. Specjalne potrzeby edukacyjne. Zjawisko wykluczenia. Obszary wykluczenia. Podstawy procesu wykluczenia. Grupy defaworyzowane. Zagrożenie wykluczeniem. Konsekwencje wykluczenia edukacyjnego i społecznego. Wymiar postulatyczny edukacji włączającej. Filozoficzne, w tym aksjonormatywne podstawy procesu inkluzji. Kulturowe uwarunkowania procesu inkluzji. Inkluzja a podstawowe prawa osoby. Wymiar społeczny i psychologiczny edukacji włączającej. Postawy społeczne. Stereotyp, stygmat, piętno. Strategie przeciwdziałania postawom dyskryminacyjnym. Teoretyczne podstawy edukacji włączającej. Koncepcja wspólnych i swoistych potrzeb uczniów i jej konsekwencje dla procesu edukacji. Geneza edukacji włączającej w Polsce i na świecie. Rozwój edukacji włączającej w międzynarodowym modelu porównawczym. Prawny wymiar edukacji włączającej. Międzynarodowe akty prawne związane z problematyką inkluzji społecznej w tym edukacyjnej. Polskie podstawy prawne działań włączających. System edukacji włączającej w Polsce. Typy szkół i ich charakterystyka. Orzekanie o potrzebach kształcenia specjalnego w Polsce – procedury i rozmiary orzecznictwa. Finansowanie edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce. Organizacja wsparcia edukacji włączającej. Obszary kompetencji nauczycieli w edukacji włączającej. Wsparcie i doskonalenie zawodowe nauczycieli. Efektywność edukacji włączającej: sposoby rozumienia efektywności i uwarunkowania edukacji włączającej. Badanie efektywności modelu edukacji włączającej. Metody i wyniki w świetle badań empirycznych. Problemy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej. Współpraca środowisk wychowawczych w procesie wychowania (zespół szkolny, rodzice). Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych. Aktywne słuchanie. Bariery komunikacyjne.</p>
34	Metody diagnozy specjalnych potrzeb edukacyjnych	<p>Specjalne potrzeby edukacyjne – ustalenia terminologiczne. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – pojęcie i kategorie uczniów, charakterystyka funkcjonalna, problemy biopsychospołeczne. Potrzeby edukacyjne i uwarunkowania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Diagnoza funkcjonalna ICD, DSM, ICF. Narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych – ich znajomość i umiejętność zastosowania. Sporządzanie diagnozy edukacyjnych potrzeb ucznia. Diagnoza SPE a praca z uczniami. Metody diagnozowania relacji społecznych w grupach integracyjnych. Rola nauczyciela w diagnozowaniu SPE uczniów i wykorzystaniu metod, technik i narzędzi w diagnozowaniu relacji społecznych w grupach integracyjnych oraz w interpretacji wyników. Próba zmiany relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych.</p>
35	Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	<p>Podstawowe pojęcia opisujące wczesne wspomaganie rozwoju dzieci. Idea wczesnego wspomagania rozwoju. Cele i zasady wczesnego wspomagania rozwoju dzieci. Koncepcje i teoretyczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju i wczesnej interwencji. Rodzice w programie WWRD – wsparcie i współpraca. Przywiązanie – strategie (wzorce) przywiązania, fazy kształtowania się przywiązania.</p>

		Wybrane sposoby wspomagania rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (floor time) według S. Greenspana. Przepisy regulujące WWRD. Problemy rozwojowe dziecka wskazujące na konieczność podjęcia wczesnego wspomagania rozwoju. Praca zespołu WWRD – zasady i zadania. Diagnoza i terapia jako podstawowa działalność specjalistów pracujących w programie WWRD; podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane przez pedagoga. Zasady badania małego dziecka. Współpraca specjalistów prowadzących wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością z przedszkolem i specjalistami z innych placówek (ośrodków specjalnych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, placówkami medycznymi). Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka z niepełnosprawnością. Planowanie działań wspierająco-terapeutycznych i dokumentowanie pracy przez pedagoga.
36	Rehabilitacja ruchowa z metodyką wychowania fizycznego specjalnego	Pojęcia i założenia rehabilitacji oraz polskiej koncepcji rehabilitacji. Wpływ unieruchomienia na podstawowe funkcje organizmu. Znaczenie ćwiczeń dla podstawowych układów organizmu. Najczęstsze schorzenia wywołujące niesprawność ruchową dzieci. Najczęściej stosowane metody usprawniania ruchowego dzieci z zaburzeniami rozwoju ruchowego. Metodyka prowadzenia zajęć z gimnastyki korekcyjnej. Dobór ćwiczeń fizycznych kształtujących cechy motoryczne. Sprzęt rehabilitacyjny a usprawnianie. Projektowanie, organizacja zajęć ruchowych o różnym charakterze w procesie rewalidacji dziecka z niepełnosprawnością.
37	Praca z rodziną dziecka z niepełnosprawnością	Specyfika rodziny dziecka z niepełnosprawnościami i SPE – postawy wobec niepełnosprawności dziecka i ich dynamika; Strategie radzenia sobie z sytuacją niepełnosprawności w rodzinie; Wypalanie się sił rodziców i możliwości pomocy; Potrzeby członków rodziny. Metody wspierania rodziny dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym w całym cyklu jego życia. Wpływ zaburzeń rozwoju dziecka na funkcjonowanie rodziny. Koncepcje adaptacji rodziny w kontekście niepełnosprawności (choroby przewlekłej) dziecka. Relacje między rodziną dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a specjalistami (Oczekiwania wobec specjalistów. Najczęściej popełniane błędy w postępowaniu z rodzinami. Procesy wpływające na relacje: pedagodzy – rodzice. Czynniki determinujące wzajemne postrzeganie rodziców i profesjonalistów. Przyczyny trudności w kontaktach rodziców i pedagogów; Zasady obowiązujące w kontakcie z rodzicami). Realizacja celów w pracy z rodzicami; Diagnostyka negatywnych postaw rodzicielskich; Indywidualizacja oddziaływań na rodzinę w zależności od typu reprezentowanej postawy rodzicielskiej; Strategie kontaktu z rodzinami/opiekunami. Formy współpracy (spotkania indywidualne, grupowe); Pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, w zakresie rozumienia zachowań nietypowych oraz komunikowania się ze swoimi dziećmi; Pomoc rodzinom w zakresie korzystania z mediów przez ich dzieci; Zapobieganie krzywdzeniu dzieci ; Pomoc rodzinie w sytuacjach kryzysowych (mentoring, mediacje itp.); Potencjał rodziny jako źródło wychodzenia z kryzysu. Koncepcja vulnerability oraz jej praktyczne implikacje w zakresie systemu edukacji, rehabilitacji i wsparcia osób z niepełnosprawnością. Osoby z niepełnosprawnością jako sprawcy przemocy. Zachowania dewiacyjne i pseudodewiacyjne w kontekście niepełno-sprawności intelektualnej. Marginalizacja i wykluczenie społeczne osób z niepełno-sprawnością i ich rodzin.
38	Praca opiekuńczo - wychowawcza w placówkach specjalnych	Znaczenie opieki w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Pielęgnacja wychowująca. Czas wolny osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wprowadzenie do pracy wychowawczej z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w internacie (Struktura organizacyjna internatu, Miejsce internatu w systemie opieki i wychowania, Funkcje, cele i zadania pracy wychowawczej w internacie).Ramy organizacyjne specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych i innych instytucji zajmujących się pracą

		<p>pozalekcyjną. Wewnątrzszkolna dokumentacja placówki szkolno - wychowawczej. Konstruowanie zajęć opiekuńczo- wychowawczych. Zasady pracy pozalekcyjnej. Typy, rodzaje i formy zajęć pozalekcyjnych. Metody i środki używane w pracy opiekuńczo- wychowawczej. Zapobieganie trudnościom wychowawczym i zaburzeniom zachowania u wychowanków internatu. Etyczna strona opieki i wychowania w placówce specjalnej. Współpraca z rodzinami i opiekunami wychowanków placówek specjalnych. Programowanie, planowanie i dokumentowanie pracy dydaktyczno – wychowawczej w internacie. Organizacja grupy wychowawczej w internacie. Dienne i tygodniowe rozkłady zajęć wychowanków. Konstruowanie planów pracy z grupą. Charakterystyka wybranych form pracy wychowawczej wykorzystywanych w internacie (m.in. samorząd wychowanków, obrzędowość i tradycje związane z życiem wychowanków i internatu, harcerstwo drużyn Nieprzetartego Szlaku). Projekcje video korespondujące z treścią zajęć lub hospitacja wybranej placówki opiekuńczo-wychowawczej – omawianie obserwowanych zajęć.</p>
39	<p>Programy wychowawcze i edukacyjno-terapeutyczne w kształceniu integracyjnym i włączającym</p>	<p>Wychowanie w kontekście rozwoju. Funkcje i style wychowania. Przymus i swoboda w wychowaniu. Wychowanie adaptacyjne i emancypacyjne. Ryzyko manipulacji. Podmiotowość w wychowaniu. Wyzwania związane z obecnością uczniów ze SPE w środowisku integracyjnym i włączającym. Podstawy prawne i założenia wybranych programów wychowawczych i profilaktycznych. Obszary i zasady planowania działań wychowawczych. Rodzaje, poziomy i adresaci profilaktyki. Programy centralne i lokalne. Klimat społeczny placówki – znaczenie i diagnoza. Wsparcie rówieśnicze, tutoring szkolny. Współpraca środowisk wychowawczych w procesie wychowania. Współczesne konteksty wychowania (kultura, media). Programy wychowawcze szkoły. Cele, treści i działania. Diagnoza jako punkt wyjścia do tworzenia programów dotyczących wychowania. Konstruowanie programów wychowawczych ich monitorowanie i ewaluacja. Środowisko społeczne klasy i szkoły. Kształtowanie i zmiana postaw dorosłych i dzieci. Praca ze zróżnicowaną grupą rówieśniczą. Relacje społeczne a konflikty w klasie, szkole i ich rozwiązywanie. Sprawiedliwość naprawcza. Agresja i przemoc w szkole – przyczyny, uwarunkowania, profilaktyka. Diagnoza, rozpoznawanie zjawiska przemocy. Zachowania ryzykowne i ich uwarunkowania. Zachowania ryzykowne online i offline. Problematyka uzależnienia i zagrożenia uzależnieniem. Programy kształtujące kompetencje społeczne uczniów z niepełnosprawnością i ich zastosowanie w klasach włączających. Metodyka ich wprowadzania. Programy kształtowania postaw wobec uczniów z niepełnosprawnością i relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych. Podstawy prawne tworzenia programów edukacyjno-terapeutycznych. Wielospecjalistyczna diagnoza potrzeb dziecka – jako podstawa pomocy dziecku. Tworzenie IPET-u – założenia, cele, zasady. Realizacja program oddziaływań – etapy. Formy dokumentacji pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną. Współpraca w tworzeniu i realizacji IPET-u. Ewaluacja IPET-u.</p>
40	<p>Metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej kl. I-III</p>	<p>Podmiotowość i pełnomocność ucznia. Rozwijanie ciekawości, aktywności i samodzielności. Odkrywanie i rozwijanie predyspozycji i uzdolnień uczniów. Grupa i jej znaczenie w rozwoju dziecka. Sposoby tworzenia grup formalnych uczniów. Specyfika pracy w grupie zróżnicowanej. Projektowanie przestrzeni klasy szkolnej. Indywidualizacja nauczania w grupach włączających. Modele nauczania indywidualizującego. Modele nauczania w małych grupach w klasach włączających. Modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych. Środki dydaktyczne: podręczniki, pomoce dydaktyczne – dobór, adaptacja do potrzeb ucznia. Style poznawcze i strategie uczenia się, a style nauczania w kontekście grupy heterogenicznej. Istota i zalety nauczania otwartego w edukacji włączającej. Metodyka wdrażania nauczania otwartego. Rola nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb uczniów. Uniwersalne projektowanie zajęć. Pojęcie i zasady</p>

		uniwersalnego projektowania zajęć. Opracowanie materiałów dydaktycznych zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania zajęć. Motywowanie ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i bazowanie na jego zainteresowaniach. Kształtowanie motywacji do uczenia się. Znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających. Współpraca z rodzicami uczniów w grupie zróżnicowanej.
41	Praktyka asystencka- metodyczna w edukacji włączającej	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i elementy zajęć edukacyjnych, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym niepełnosprawnym intelektualnie, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.
42	Przedmiot fakultatywny	Autystyczne spektrum zaburzeń, autyzm, autyzm atypowy, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe – ustalenia terminologiczne. Istota zaburzeń. Klasyfikacja zaburzeń. Kryteria diagnostyczne (ICD-10, DSM-IV, DSM-5). Diagnoza różnicowa zaburzeń ze spektrum autyzmu (Autyzm – zespół Aspergera). Patogeneza spektrum zaburzeń autystycznych (podejście genetyczne, podejście środowiskowe, podejście syntetyzujące). Teoria umysłu i jej zaburzenia w autyzmie. Rys historyczny badań nad autyzmem. Epidemiologia autyzmu. Typologia osób z autyzmem, charakterystyka ich funkcjonowania i problemów. Zespół Sawanta. Proces diagnostyczny, możliwości i ograniczenia w diagnozie ASD. Autyzm a niepełnosprawność intelektualna. Diagnoza spektrum autyzmu jako podstawowe kryterium doboru metod leczenia i terapii osób ze spektrum zaburzeń autystycznych. Zasady doboru metod leczenia i terapii: TEACCH, Terapia behawioralna, Metoda opcji, Metoda Delacato, Integracja sensoryczna, Muzykoterapia, Logoterapia, Metoda Domana, Terapia zabawą, Metoda Knillów, Terapie biomedyczne, Metoda Weroniki Sherborne, Metody neurobiologiczne. Organizacja procesu terapii osób ze spektrum zaburzeń autystycznych. Cele i zadania metod leczenia i terapii. Charakterystyka czynników wpływających na efektywność metod leczenia i terapii. Ocena przydatności poszczególnych metod w pracy z osobami ze spektrum zaburzeń autystycznych. Przykład dobrych praktyk: Funkcjonowanie jednostek organizacyjnych SPOA <i>Dalej Razem</i> zajmujących się całościowym wsparciem osób z autystycznego spektrum zaburzeń i ich rodzin: ośrodek diagnostyczno-terapeutyczny, przedszkole, szkoła, przedsiębiorstwo społeczne, mieszkania treningowe, domy stałego pobytu. Dzieci ze spektrum autyzmu w środowisku przedszkolnym i szkolnym - wybór placówki edukacyjnej. Nauczanie indywidualne i grupowe - szanse i zagrożenia. Diagnoza umiejętności szkolnych oraz diagnoza funkcjonalna jako podstawa planowania i realizacji działań edukacyjnych, rewalidacyjnych oraz

		<p>terapeutycznych. Dostosowanie treści edukacyjnych zawartych w podstawie programowej do indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z autystycznego spektrum zaburzeń. Wspomaganie rozwoju poznawczego, emocjonalno-społecznego i komunikacji uczniów ze spektrum autyzmu w przedszkolu i szkole. Rozwój teorii umysłu i zabawy u dzieci/uczniów z autystycznym spektrum zaburzeń. Komunikacja alternatywna i wspomagająca jako jeden z elementów pracy wychowawczo-dydaktycznej i rewalidacyjne umożliwiające realizację podstawy programowej w przedszkolu i szkole.</p>
43	Metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej kl. IV-VIII	<p>Grupa jako miejsce rozwoju i nauczania uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi. Role w grupie. Porozumiewanie się w grupie. Możliwości i ograniczenia pracy w grupie. Specyfika kształcenia uczniów w grupie zróżnicowanej w klasach IV – VIII. Metody nauczania. Konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania i ich adaptacja do zróżnicowanych potrzeb uczniów. Metody aktywizujące. Metoda projektów. Praca badawcza ucznia. Stosowanie alternatywnych sposobów uczenia się i elastycznego nauczania. Różne formy pracy organizacyjnej na lekcji. Praca zbiorowa, grupowa, indywidualna. Środki dydaktyczne: podręczniki, pomoce dydaktyczne – dobór, adaptacja do potrzeb uczniów ze zróżnicowanymi możliwościami rozwojowymi w klasach IV-VIII. Rola nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb uczniów. Modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych w grupach zróżnicowanych w klasach IV-VIII. Tutoring uczniowski w klasach włączających – istota, efektywność i modele tutoring uczniowskiego. Znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających w klasach IV-VIII. Kontrola postępów i ocenianie w klasach włączających. Ocenianie wspierające uczenie się. Dostosowanie treści i form sprawdzianów dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p>
44	Organizacja edukacji włączającej	<p>Komunikowanie się w placówce włączającej i bariery w tym względzie. Konflikty, ich rozpoznawanie i rozwiązywanie. Pojęcie kultury szkoły. Kultura szkoły włączającej i metody diagnozy. Rozwój kultury włączającej szkoły a przywództwo edukacyjne. Rola dyrektora i stylu zarządzania placówką. Współpraca nauczycieli i współpraca z innymi specjalistami i podmiotami. Założenia teoretyczne, budowa i metodyka stosowania Indeksu włączania (Index for Inclusion). Indeks włączania i inne narzędzia diagnozy oraz wspomaganie rozwoju szkoły włączającej. Samokształcenie zespołów nauczycielskich. Znaczenie wspierania, pomocy i budowania relacji z rodzinami uczniów. Zaangażowanie rodziców w życie szkoły i ich udział w życiu społeczności szkolnej. Współpraca szkoły z lokalnym środowiskiem. Miejsce szkoły w środowisku lokalnym. Współpraca z samorządem lokalnym i innymi instytucjami otoczenia społecznego. Udział szkoły w budowaniu środowiska włączającego i jej działania na rzecz kształtowania pozytywnych postaw wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – przede wszystkim z niepełnosprawnościami.</p>
45	Metodologia badań społecznych	<p>Część wykładowa: Metodologia jako nauka opisowa i normatywna. Projektowanie badań. Struktura rewolucji naukowej według T. Kuhna. Falsyfikacjonizm naukowy według K.R. Poppera. Struktura i funkcje teorii naukowych. Pozycja i rola badacza w badaniach społecznych. Metodologiczny kontekst uprawiania pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Paradygmat pozytywistyczny. Paradygmat interpretatywny. Część ćwiczeniowa: Konceptualizacja badań: dostrzeganie zjawisk i problemów pedagogicznych; formułowanie podstawowych pojęć, przygotowanie projektów badawczych. Przyrodnicza versus humanistyczna perspektywa badawcza. Badacz w roli refleksyjnego praktyka – inspiracje teorii krytycznej w analizie i interpretacji zjawisk pedagogicznych; emancypacyjna funkcja badań. Paradygmat postmodernistyczny: przejście od zaufania metodzie do zaufania badaczowi. Badania biograficzne, autobiograficzne i auto/biograficzne. Badanie w działaniu w praktyce pedagogicznej. Badania posługujące się sztuką. Okresy i praktyki badań ilościowych i jakościowych. Puryzm versus eklektyzm metodologiczny. W stronę</p>

		komplementarności badań. Przykłady ilościowych i jakościowych projektów badawczych. Pedagog w roli badacza – o etycznych aspektach badań. Rozwój pedagoga – refleksyjnego praktyka w roli badacza.
46	Etyka badań naukowych i ochrona własności intelektualnej	Etyka, filozofia moralności, etyka badań naukowych - podstawowe kategorie i stanowiska; społeczne, kulturowe, środowiskowe i teoretyczne konteksty badań naukowych i zasad etyki badań naukowych; przyczyny naruszeń zasad moralnych i etyki w badaniach naukowych; naruszenia zasad moralnych i etyki badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem badań z udziałem ludzi i ich typologie; własność intelektualna, prawa autorskie i majątkowe, naruszenia praw autorskich, własności intelektualnej oraz praw majątkowych; praktyki etycznie pozytywnego korzystania z własności intelektualnej; rozwiązania prawne i kodeksy etyki badań naukowych oraz inne środki zapobiegawcze naruszeniom norm moralnych w badaniach naukowych.
47	Aktywizacja społeczno - zawodowa osób z niepełnosprawnościami	Znaczenie aktywizacji społecznej i zawodowej kierowanej do osób z niepełnosprawnościami. Aktywność społeczna i kulturalna osób z niepełnosprawnością. Wizerunek społeczny a osiągnięcia osób z niepełnosprawnością w zakresie kultury, sztuki i sportu – możliwości i ograniczenia. Rehabilitacyjne znaczenie udziału w kulturze, sztuce i sporcie. Bariery w dostępie osób z niepełnosprawnością do udziału w różnych aspektach życia (m.in. społecznego, kulturalnego, zawodowego, obywatelskiego). Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością w sferze uczestnictwa w życiu społecznym i sferze zatrudnienia. Uwarunkowania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością. Poradnictwo zawodowe. Przygotowanie do pracy i poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych z niepełnosprawnością. Pośrednictwo zawodowe i formy zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (rozwiązania krajowe i zagraniczne). Zatrudnienie wspierane, chronione i socjalne. Rola i zadania trenera pracy. Zakres, specyfika i dynamika zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w Polsce oraz w innych krajach. Udział osób z niepełnosprawnością w życiu obywatelskim. Możliwości wykorzystania Self-adwokatury. Internet jako przestrzeń funkcjonowania obywatelskiego i społecznego osób z niepełnosprawnościami. Wspieranie procesu podejmowania decyzji. Projektowanie rozwiązań (np. informacyjnych, materialnych) adresowanych do sytuacji dorosłej osoby z niepełnosprawnością.
48	Andragogika specjalna z metodyką	Podstawowe pojęcia i zagadnienia andragogiki. Człowiek dorosły jako uczeń. Metody i formy kształtowania dorosłego ucznia. Obszary zainteresowania andragogiki specjalnej. Społeczne koncepcje dorosłości a niepełnosprawność. Kompetencje społeczne osób z niepełnosprawnościami, role społeczne dorosłych osób z niepełnosprawnościami i ich determinanty. Jakość życia osób z niepełnosprawnościami w różnych fazach życia dorosłego. Edukacja i kształcenie ustawiczne osób z niepełnosprawnościami. Strategie, zasady i metody nauczania dorosłych z niepełnosprawnościami. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami. Funkcjonowanie dorosłych osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami wrodzonymi oraz nabytymi. Fazy godzenia się z niepełnosprawnością. Procesy starzenia człowieka w wymiarze biologicznym, psychologicznym i społecznym. Postawy przystosowania się do starości; Zadania rozwojowe starości. Podstawowe założenia geragogiki - pedagogiki starości w kontekście osób z niepełnosprawnościami. Instytucje wspierające rozwój osób starszych - domy pomocy społecznej; dzienne domy pomocy, kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku w kontekście osób z niepełnosprawnościami. Najczęstsze choroby wieku podeszłego.
49	Praktyka asystencko – metodyczna w edukacji włączającej	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki

		<p>w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć.</p>
50	Seminarium magisterskie	<p>Zasady pisania pracy magisterskiej. Problematyka badawcza w kontekście możliwości i zasadności prowadzenia badań pedagogicznych. Dobór problematyki badawczej do zainteresowań studenta i studiowanej specjalności. Przedmiot badań a tytuł pracy magisterskiej. Literatura przedmiotu – dobór, analiza, opracowywanie. Struktura pracy magisterskiej. Teoretyczne podstawy badań w pracy magisterskiej. Metodologia badań własnych – przygotowanie projektu badawczego. Analiza i interpretacja materiału badawczego w kontekście paradygmatu i strategii badań. Generalizacje i konkluzje. Przygotowanie dysertacji do obrony.</p>
51	Metody i techniki badań pedagogicznych	<p>Badania społeczne – ich wieloparadygmatyczność i transdyscyplinarność. Strategie badawcze a cel i przedmiot badań. Zróżnicowanie metod, technik, narzędzi badawczych. Wybrane podejścia, metody i techniki badawcze. Strategie mieszane. Orientacja jakościowa: Auto/biograficzne podejście badawcze. Etnografia edukacyjna i netnografia (badania edukacyjne on-line wywiady i dzienniki, badania fokusowe). Strategie badawcze z użyciem środków wizualnych (film, fotografia). Wywiad narracyjny. Edukacyjne badania w działaniu. Analiza danych jakościowych. Rozwój badań netnograficznych (netnografie blogów, portali społecznościowych, światów wirtualnych). Orientacja ilościowa: sondaż diagnostyczny – ankieta (w tym on-line), wywiad kwestionariuszowy. Socjometria. Eksperyment pedagogiczny. Analiza danych ilościowych; Współczesne ilościowe i jakościowe badania nad edukacją. Analiza przykładowych badań z uwzględnieniem problematyki, paradygmatu, orientacji, metod, technik i narzędzi badawczych. Projektowanie narzędzi badawczych. Przygotowanie projektu z uwzględnieniem instrumentarium badawczego.</p>
52	Edukacja i rehabilitacja osób z NI	<p>Cele i zadania pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną, jej związki z innymi naukami. Multidyscyplinarny charakter praktyki i teorii pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Pojęcia określające dziedzinę – rewalidacja, rehabilitacja, normalizacja i pochodne. Niepełnosprawność intelektualna – ujęcia, kryteria, klasyfikacje (ICD-10; DSM-5, ICF), modele, paradygmaty. Czynniki etiologiczne w ujęciu medycznym – szkodliwość medykalizacji i jej wpływ na postrzeganie osób z NI. Biologiczne, psychologiczne i społeczne ujęcie niepełnosprawności intelektualnej. Społeczny kontekst niepełnosprawności intelektualnej. Normalizacja. Zasady oddziaływania wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wczesna interwencja jako działalność profilaktyczna i terapeutyczna</p>

		dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością intelektualną. Charakterystyka funkcjonowania osób z NI. Poradnictwo, orzecznictwo i kwalifikowanie dzieci i młodzieży z NI do szkół i placówek specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych. Zagadnienie diagnozy pedagogicznej. Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży z NI. Specyficzne właściwości procesu uczenia się osób z niepełnosprawnością intelektualną a planowanie czynności rewalidacyjnych. Przegląd podstawowych metod terapii i edukacji osób z NI. Włączanie a idea integracji społecznej (szkolnej) osób z NI. Koncepcje oddziaływań na osoby niepełnosprawne intelektualnie. Rozwój płciowości i seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną. Etykietyzowanie, stygmatyzowanie, naznaczanie, dyskryminacja, postawy społeczne wobec osób z NI. Nastawienia społeczne wobec osób niepełnosprawnych umysłowo - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Problematyka rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną – postawy, emocje, przeżycia, współpraca rodziny ze szkołą. Szkolnictwo zawodowe, warsztaty terapii zajęciowej, możliwości zatrudnienia osób z NI. Problematyka dorosłości i starzenia się osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zespoły genetyczne i mutacje chromosomowe, w których występuje niepełnosprawność intelektualna.
53	Rehabilitacja osób z NI i z niepełnosprawnością słuchu	Psychologiczne, filozoficzne i społeczne podstawy rehabilitacji głuchych. Aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową. Konsekwencje i specyfika rozwoju osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową. Potrzeby rozwojowe i edukacyjne. Głuchota jako zjawisko medyczne i społeczne. Klasyfikacje osób z wadą słuchu według różnych kryteriów. Komunikacja i środki porozumiewania się niesłyszących. Język migowy a komunikacja niewerbalna. Daktylografia i ideografia - podstawowe znaki obejmujące pojęcia związane z nauczaniem i uczeniem się, szkołą, opieką i wychowaniem. Metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową. Rodzaje oraz charakterystyka metod terapii w aspekcie historycznym i współcześnie. Wybrane metody i programy terapii słuchu. Komunikacja językowa i ćwiczenia stymulujące rozwój języka osób niesłyszących. Pomoce techniczne dla osób z deprywacją słuchową. Rodzaje działań wchodzących w zakres wczesnej interwencji. Warunki ich skuteczności u dzieci z zaburzonym rozwojem zmysłu słuchu. Opracowanie programu wczesnego usprawniania, diagnozowania i terapii dziecka niesłyszącego oraz jego rodziny w ramach działań wczesnej interwencji Wielozakresowe działania wczesnej interwencji oraz rokowania z uwzględnieniem możliwości rozwoju osobistego dziecka i warunków w jakich będzie realizowana rehabilitacja. Możliwości i ograniczenia procesu diagnostycznego. Relacje między rodziną a specjalistami. Metody wczesnego rozpoznawania i badania dzieci. Program Powszechnych Przesiewowych Badań Słuchu u Noworodków. Rewalidacja indywidualna – organizacja, treści i metody pracy. Tworzenie warsztatu pracy i przygotowania do prowadzenia zajęć z dzieckiem z uszkodzonym słuchem oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Stopnie ubytku słuchu a trudności szkolne dziecka z ubytkiem słuchu i niepełnosprawnością intelektualną. Stymulacja sensoryczna niesłyszących.
54	Rehabilitacja osób z NI i z niepełnosprawnością wzroku	Aktualne problemy w edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku. Potrzeby rozwojowe i edukacyjne. Samodzielne przemieszczanie się, orientacja w przestrzeni, czynności samoobsługowe, motoryka mała i duża, osobowość, komunikacja werbalna i niewerbalna. Dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój kompetencji życiowych. Stymulacja zmysłów – dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku. Wykorzystanie technik plastycznych w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku. Wychowanie, edukacja, terapia i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku. Systemy kształcenia w Polsce i innych krajach. Metody wykorzystywane w rehabilitacji osób

		z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku („Little room” L. Nielsen, Program Oregoński). Problemy w nauczaniu osób z niepełnosprawnością intelektualną alfabetu brajla. Specyfika rozwoju emocjonalnego osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzroku.
55	Rehabilitacja osób z NI i z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	Funkcjonowanie układu nerwowego w kontekście deficytów i nieprawidłowości rozwojowych w spektrum autyzmu. Problemy medyczne dotyczące dzieci ze spektrum autyzmu. Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wiedzy o zaburzeniach ze spektrum autyzmu. ASD i inne zaburzenia neurorozwojowe. Charakterystyka osób ze spektrum autystycznego w różnych okresach rozwojowych. Specyfika funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego w ASD. Mowa, język i komunikacja osób z ASD. Rozpoznawanie wczesnych symptomów autyzmu. Diagnoza różnicowa. Kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu. Metody i narzędzia diagnostyczne w autyzmie jako podstawa projektowania pracy edukacyjnej i rehabilitacyjnej z osobami z ASD. Modele, metody i formy pracy i terapii osób z ASD. Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej w pracy z osobami z ASD. Wsparcie osób ASD w dorosłości. Praca z rodzicami dziecka z ASD. Pomoc i wsparcie rodzin. Metodyka wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z ASD. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania a planowanie pracy dydaktyczno-wychowawczej i terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą z ASD. Zajęcia specjalistyczne i wszechstronna interdyscyplinarna rehabilitacja oraz metodyka zajęć rehabilitacji indywidualnej ucznia z ASD.
56	Praktyka asystencko - metodyczna w edukacji włączającej	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i elementy zajęć edukacyjnych, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym niepełnosprawnym intelektualnie, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.
57	Komunikacja alternatywna i wspomagająca	Terminologia związana z pojęciem komunikacji alternatywnej i wspomagającej (alternative and augmentative communication – AAC). Definicje wyjaśniające, istota AAC, klasyfikacja. Rys historyczny komunikacji alternatywnej i wspomagającej na świecie i w Polsce. Rozwój kompetencji komunikacyjnej u dziecka w normie rozwojowej. Określenie profilu porozumiewania się dziecka. Zachowania sprzyjające porozumiewaniu się. Funkcje zachowań komunikacyjnych. Cele oddziaływań AAC na poszczególnych etapach umiejętności porozumiewania się. Systemy znaków (manualne - język migowy, Makaton, GUK – Gebarden unterstutze Kommunikation), graficzne – Piktogram Ideogram Communication, Picture Communication Symbols, przestrzenno-dotykowe). Użytkownicy AAC i dobór systemu znaków do ich możliwości psychofizycznych. Inne elementy metod komunikacji alternatywnej: Fonogesty, Tadoma-

		metoda wibracyjna, Alfabet punktowy. Pomoce komunikacyjne (tradycyjne i komputerowe). Strategie nauczania rozumienia i posługiwania się znakami. Rola grupy rówieśniczej dla dzieci z zaburzoną umiejętnością porozumiewania się (warsztaty – budowanie scenariuszy zajęć prowadzonych z całą grupą z wykorzystaniem AAC). Przygotowanie planu aktywności, tablic komunikacyjnych; folderu osobistego użytkownika AAC oraz dobór słownictwa.
58	Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z głębszą NI	Zasady rewalidacji oraz nauczania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Metody, formy i środki dydaktyczne stosowane w nauczaniu tej grupy uczniów. Wykorzystanie w praktyce teorii J. Piageta do konstruowania celów terapeutycznych dla dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Diagnoza funkcjonalna dzieci i młodzieży z głębszą niepełnosprawnością intelektualną (PAC-1, PEP-R, MFDR 2-3 r. ż., PEDI). Narzędzia obserwacyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym (profil osiągnięć ucznia). Konstruowanie programów edukacji dla dzieci i młodzieży z głębszą niepełnosprawnością umysłową, tworzenie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T). Metody wspomagające pracę z uczniem z głębszą niepełnosprawnością intelektualną: metoda dobrego startu, techniki Freineta, ćwiczenia grafomotoryczne wg Tymichowej, metoda M. Montessorii i inne. Wykorzystanie metody ośrodków pracy w edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Środowisko społeczno – przyrodnicze jako wiodące w doborze i planowaniu tematyki ośrodków pracy. Planowanie i pisanie dziennych ośrodków pracy dla danej klasy, stawianie celów. Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokową, słuchową, grafomotoryczną, orientację przestrzenną. Porozumiewanie się osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym - alternatywne i wspomagające sposoby komunikowania się.
59	Arteterapia w edukacji i rehabilitacji osób z NI	Pojęcie arteterapii. Cele i zadania terapii poprzez sztukę w odniesieniu do celów edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ewaluacja poglądów na temat Perspektywy i problemy rozwoju arteterapii. Sylwetka arteterapeuty. Pojęcie ekspresji twórczej i jej znaczenie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Metodyka i metodologia arteterapii. Miejsce arteterapii w pracy pedagoga. Przegląd metod edukacyjno-terapeutycznych wykorzystujących muzykę plastykę i ruch (Metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, Metoda malowania dziesięcioma palcami Ruth F. Shaw, Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz, Programy aktywności. Świadomość ciała, kontakt i komunikacja Marianny i Christophera Knillów, Poranny krąg, czyli stymulacja polisensoryczna według pór roku Hedwig Abel, Relaksacja Aktywna Maurice Martenot i Christine Saito w adaptacji Samiego Boski, System percepcyjno-motoryczny Newella C. Kepharta,, Terapia uspokajająca i rozwijająca dla dzieci nerwicowych i dyslektycznych Teresy Danielewicz, Anny Koźmińskiej, Janiny Magnuskiej, Spójrz inaczej – program zajęć wychowawczo-profilaktycznych Andrzeja Kołodziejczyka i Ewy Czerniewskiej, Edukacja przez ruch Doroty Dziamskiej). Ćwiczenia praktyczne wykorzystujące poszczególne techniki arteterapeutyczne w edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.
60	Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z lekką NI w kl. I-III	Dylematy uwzględniania integracji w procesie kształcenia ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej. Nowe wyzwania dla nauczycieli związane ze zmianami w systemie oświaty dotyczącymi kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Znaczenie wczesnej edukacji. Zabawa – nauka – praca – podstawowe formy aktywności w kształceniu zintegrowanym. Znaczenie zabawy we wczesnej edukacji dzieci z niepełnosprawnością w stopniu lekkim. Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznawanie indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej. Metody wspomagające pracę z uczniem z niepełnosprawnością w

	<p>stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Metoda Ośrodków Pracy, Metoda Dobrego Startu, techniki Freineta, metoda M. Montessorii. Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokową, słuchową, grafomotoryczną, orientację przestrzenną, mowę i myślenie. Konstruowanie programów edukacji dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej, tworzenie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T). Kompetencje nauczyciela w zakresie kontroli i oceny uczniów. Ocenianie kształtujące i motywujące. Organizowanie pomocy:</p> <p>a. W zakresie edukacji polonistycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Wiodąca i integrująca rola edukacji językowej dziecka. Rozwój mowy dziecka i jej znaczenie w kształtowaniu umiejętności polonistycznych. Proces czytania uczniów klas młodszych. Proces pisanie uczniów klas młodszych. Rozwijanie kompetencji ortograficzno-gramatycznych w klasach I-III. Wstępne i podstawowe wypowiedzi ustne i pisemne. Wprowadzanie lektur szkolnych a edukacja dziecka. Rola inscenizacji, jej integrująca rola w klasach młodszych. Opracowywanie tekstów literackich.</p> <p>b. W zakresie edukacji matematycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Obszar zainteresowań edukacji matematycznej na pierwszym szczeblu kształcenia. Gotowość ucznia sześć-letniego do podjęcia nauki. Obowiązująca podstawa programowa. Struktura zajęć matematycznych. Funkcje i cele rachunku pamięciowego. Rola i znaczenie środków graficznych i dydaktycznych. Cele i funkcje prac domowych uczniów. Kształtowanie orientacji w stosunkach przestrzennych. Wyodrębnienie i opisywanie cech wielkościowych. Elementy teorii mnogości w klasach I-III. Kształtowanie pojęcia liczby naturalnej, aspekty liczby. Monograficzne opracowanie liczby. Pojęcie działania i formuły matematycznej, własności działań. Kształcenie pojęcia dziesiętkowego układu pozycyjnego. Metody rozwiązywania zadań tekstowych. Czynnościowe nauczanie matematyki. Algorytmy działań pisemnych. Kształtowanie pojęć geometrycznych. Przyczyny specyficznych trudności w uczeniu się matematyki i wyrównywanie braków. Kontrolowanie i ocenianie pracy uczniów, ocena opisowa. Układanie i rozwiązywanie równań. Kształtowanie pojęcia ułamka zwykłego.</p> <p>c. W zakresie edukacji przyrodniczej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Zaznajomienie ze specyfiką funkcji integrującej edukacji środowiskowej w realizacji treści programowych i etapu kształcenia. Przygotowanie przyszłych nauczycieli do formowania i umacniania pozytywnych przekonań i postaw u wychowanków wobec zjawisk i obiektów przyrodniczych środowiska człowieka. Zapoznanie z treściami programów zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Zapoznanie ze specyficznymi metodami i formami pracy stosowanymi w realizacji treści przyrodniczych. Projektowanie zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej z uwzględnieniem procesu badawczego. Pogłębienie wiedzy merytorycznej z zakresu lokalnego środowiska przyrodniczego. Wzbogacanie nabytej wiedzy samokształceniem i rozwijanie motywacji do aktywnego uczestnictwa na rzecz ochrony i kształtowania środowiska człowieka. Poznawanie przyrody przez dzieci. Metody i formy stosowane w edukacji przyrodniczej. Wykorzystanie tradycyjnych i nowoczesnych środków dydaktycznych w edukacji przyrodniczej. Poznawanie roślin i zwierząt przez dzieci. Ochrona przyrody i krajobrazu – stan środowiska w Polsce na tle wymagań UE. Pogoda i klimat. Turystyka i krajoznawstwo w edukacji dzieci młodszych. Projektowanie scenariuszy zajęć edukacji środowiskowej.</p> <p>d. W zakresie edukacji muzycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe wiadomości z zasad muzyki: pismo nutowe, pojęcie metrum i rytmu, melodia interwały. Muzyczno-ruchowe zabawy: definicje i teorie, klasyfikacja zabaw, improwizowanie prostych struktur rytmicznych, improwizowanie krótkich melodii z uwzględnieniem powtórzenia, zmiany i kontrastu. Kształcenie wyobrażeń słuchowych: kształcenie słuchu</p>
--	--

		<p>wysokościowego, kształcenie poczucia harmonii, tempa i rytmu oraz dynamiki. Organizacja i zasady nauczania: pracownia muzyczna, przygotowanie nauczyciela do zajęć, rola nauczyciela i ucznia, tematyczne i metodyczne planowanie lekcji, przykładowe plany lekcji dla szkoły podstawowej. Formy aktywności muzycznej: śpiew, gra na instrumentach, ruch, muzyczne zabawy twórcze, słuchanie muzyki.</p> <p>e. W zakresie edukacji plastycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe pojęcia i terminy plastyczne (kompozycja, barwa, przestrzeń). Fazy rozwoju rysunku dziecięcego. Metody pracy na lekcjach plastyki. Treningi i projekty twórcze.</p> <p>f. W zakresie edukacji ruchowej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Treści wychowania fizycznego. Zapoznanie z podstawowymi definicjami związanymi z wychowaniem fizycznym. Cele wychowania fizycznego. Funkcje wychowania fizycznego. Warunki wychowania fizycznego jako niezbędny aspekt w lekcji. Ogniwa programu wychowania fizycznego. Zasady metodyki ćwiczeń fizycznych. Funkcje oceny w wychowaniu fizycznym. Wychowanie fizyczne jako kompleks zagadnień zdrowotno- wychowawczych w szkole- krąg pośredni. Wychowanie fizyczne - pozalekcyjne i pozaszkolne. Przedmiotowy system wychowania fizycznego. Wychowanie fizyczne a edukacja zdrowotna w szkole. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności.</p> <p>Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Projektowanie zajęć zintegrowanych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć zintegrowanych uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem aktywności artystycznej i kulturalnej uczniów.</p>
61	Metodyka kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z NI	<p>Teoretyczne podstawy kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną (pojęcie, cele, zadania i formy wychowania przedszkolnego, specyfika funkcjonowania przedszkoli ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, kwalifikacje nauczycieli edukacji przedszkolnej). Dokumentacja pracy przedszkola: analiza podstawy programowej wychowania przedszkolnego i wybranych programów wychowania przedszkolnego. Statut przedszkola. Regulaminy pracy i procedury. Formy i metody pracy w przedszkolu oraz środki dydaktyczne stosowane przez nauczycieli. Zasady pracy w przedszkolu. Rozkład dnia, rodzaje i czas trwania zajęć edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym. Możliwości wspomagania dziecięcej aktywności w świetle koncepcji J. Piageta oraz L. Wygotskiego. Charakterystyka wybranych metody stymulacji rozwoju psychoruchowego i społecznego dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w przedszkolu - metoda M. Montessori, Metoda Dobrego Startu, Metoda Ruchu Rozwijającego, Metody Pedagogiki Zabawy, Metoda Mobilnej Rekreacji Muzycznej Macieja Kieryła, Metoda Carla Orffa, Aktywne słuchanie muzyki Battii Strauss, metody aktywizujące (drama, burza mózgów, mapa mentalna, symulacje), Niedyrektywna Terapia Zabawowa (metoda Wirginii Axline), Żywioty i pory roku Jacka Kielina, Metoda małych form scenicznych, metody arteterapii (biblioterapia - bajkoterapia, muzykoterapia, choreoterapia, teatroterapia), metoda malowania 10 palcami Ruth Faison Shaw, sensoplastyka itp. Propozycje ćwiczeń i zabaw dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie stymulujących rozwój ich motoryki (dużej i małej), percepcji i pamięci wzrokowej, orientacji w schemacie ciała i w przestrzeni, percepcji i pamięci słuchowej oraz słuchu fonematycznego, mowy, myślenia, pamięci</p>

		<p>i uwagi. Psychiczna dojrzałość do uczenia się matematyki. Rozwijanie myślenia matematycznego u dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w wieku przedszkolnym. Wybrane aspekty funkcjonowania emocjonalno-społecznego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Organizacja i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Dokumentowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Opracowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego dla dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Diagnoza gotowości szkolnej dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Zasady, formy i metody współpracy nauczyciela z rodzicami dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym.</p>
62	<p>Praktyka metodyczna-specjalnościowa (ciągła we wrześniu)</p>	<p>Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak : zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć.</p>
63	<p>Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z lekką NI w kl. IV – VIII</p>	<p>Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznawanie indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w klasach IV-VIII w szkole podstawowej. Metody wspomagające pracę z uczniem z niepełnosprawnością w stopniu lekkim s klasach IV-VIII w szkole podstawowej. Nauczanie blokowe. Konstruowanie programów edukacji dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas IV-VIII. Indywidualne programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T) – znaczenie, elementy składowe, cele. Kompetencje nauczyciela w zakresie kontroli i oceny uczniów. Ocenianie kształtujące. Praktyczne uwarunkowania integracji międzyprzedmiotowej w klasach IV-VIII szkoły podstawowej. Tworzenie i realizacja nauczania w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i ruchowej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klasach IV-VIII w szkole podstawowej.</p>

		<p>Ścieżki edukacyjne w nauczaniu j. polskiego, edukacja czytelnicza i medialna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stwarzanie sytuacji wyzwalających potrzebę czytania książek, - pobudzanie zainteresowań czytelniczych uczniów, - doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem, - poszerzanie zasobu słownictwa uczniów, - czuwanie nad poprawnością językową, - zachęcanie uczniów do własnej twórczości, - kształtowanie umiejętności korzystania z księgozbioru i Internetu, - rozwijanie kreatywności uczniów, - wdrażanie do efektywnej pracy w grupie, - pożyteczne zagospodarowanie wolnego czasu. <p>Ścieżki edukacyjne – wychowanie do życia w społeczeństwie. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w klasach IV-VIII w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności. Integracyjne walory korelacji treści w bloku humanistycznym i matematycznym. Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Komputer nauczycielski jako środek dydaktyczny w trakcie pracy z całą klasą. Różne formy organizacyjne zajęć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nauczanie równym frontem (przekaz gotowej wiedzy), - dyskusja w grupach i na forum całej klasy (na przykład weryfikacja hipotez), - praca nad rozwiązywaniem problemów w grupach, - praca indywidualna nad rozwiązywaniem problemów, czytanie i tworzenie własnych wypowiedzi itp. <p>Projektowanie zajęć blokowych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej,. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć na poszczególnych przedmiotach uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem stosowania nabytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym, w rozwiązywaniu problemów z innych dziedzin wiedzy, korzystania z różnorodnych źródeł informacji, wyrobienie nawyków sprawdzania otrzymanych wyników, rozwiązań i korygowania błędów. Współpraca z rodzicami dzieci-uczników z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w kl. IV-VIII w szkole podstawowej. Podstawy skutecznego współdziałania.</p>
64	Metodyka pracy rewalidacyjno-wychowawczej z osobami ze sprzężoną i głęboką NI	<p>Uczeń ze sprzężoną i głęboką NI – charakterystyka w odniesieniu do stadium sensoryczno-motorycznego J. Pageta. Zasady rewalidacji, nauczania i rehabilitacji osób ze sprzężoną i głęboką NI. Metody, formy i środki dydaktyczne stosowane w nauczaniu tej grupy uczniów. Program wspomagania rozwoju – cele i zasady, według M.Kwiatkowskiej, Diagnoza wielospecjalistyczna – rodzaje diagnozy, Ocena ilościowa i jakościowa postępów ucznia (dylematy diagnostyczne);</p> <p>Diagnoza funkcjonalna dzieci i młodzieży ze sprzężoną i głęboką NI (Profil Osiągnięć Ucznia – karty obserwacyjne według J. Kielina; PPAC Gunzburga); Ocena profilu sensorycznego; Badanie osiągnięć uczniów ze sprzężoną i głęboką NI – problem oceniania. Planowanie i dokumentowanie pracy z uczniem ze sprzężoną i głęboką NI; Kryteria do oceny postępów i zachowania ucznia (konstruowanie kart obserwacji); Konstruowanie programów edukacji dla dzieci i młodzieży z głęboką niepełnosprawnością umysłową, tworzenie indywidualnych programów zajęć (IPZ);</p> <p>Wybór stosownych metod terapii i rehabilitacji w pracy z osobami ze sprzężoną i głęboką NI - pielęgnacja</p>

		podstawowa i codzienna stymulacja; trening samodzielnego jedzenia i trening czystości; terapia wielozmysłowa – polisensoryczna, stymulowanie porozumiewania się (metody i techniki alternatywnych metod komunikacji); Program Knillów „Dotyk i komunikacja”, masaż Shantalli oraz inne formy masażu; stymulacja twarzy i jamy ustnej metodą Castillo – Moralesa; poznawanie rzeczywistości i stymulacja spostrzegania metodą F. Affolter i inne formy wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży ze sprzężoną i głęboką NI; terapia indywidualna i grupowa (zasady pracy indywidualnej i w grupie); czas trwania nauki i zajęć stymulacyjnych, pomoce do nauki i stymulacji; diagnoza potrzeb dziecka w zakresie stymulacji. Problemy hospitalizacji, alternatywne drogi dla czynności fizjologicznych, pielęgnacja zasady odżywiania, obsługiwanie sprzętu specjalistycznego. Współpraca z rodziną i innymi specjalistami, instytucjami służby zdrowia, opieki socjalnej, hospicjum dziecięcym, fundacjami i stowarzyszeniami. Grupy wsparcia dla rodziców, pomoc psychoterapeutyczna.
65	Metodyka przygotowania zawodowego młodzieży z NI	Strategie, zasady i metody nauczania młodzieży z NI. Przygotowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno – Terapeutycznego. Szkoły przysposabiające do pracy – podstawa programowa, formy zajęć, treści nauczania, cele edukacyjne. Doradztwo zawodowe dla młodzieży z NI: specyfika pracy i zadania doradcy zawodowego uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, Działalność Centrów Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intellektualnie. Rzecznictwo własnych praw (self-advokatura) w obszarze edukacji dorastających osób z niepełnosprawnością intelektualną. Praktyki zawodowe. Formy zatrudnienia osób z NI na otwartym i chronionym rynku pracy. Zakłady aktywności zawodowej. Zatrudnienie wspomagane: rola trenera pracy, przygotowanie do wyjścia na otwarty rynek pracy, współpraca z rodziną ucznia.
66	Wybrane metody terapii zajęciowej dorosłych z NI	Pojęcie terapii zajęciowej i jej miejsce w systemie usprawniania osób z niepełnosprawnością intelektualną. Cele stawiane przed terapią zajęciową. Funkcje terapii zajęciowej. Rodzaje i formy terapii zajęciowej. Klienci terapii zajęciowej. Etapy procesu aktywizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Planowanie terapii zajęciowej z osobami dorosłymi z niepełnosprawnością intelektualną i czasu przeznaczonego na terapię. Przegląd technik wykorzystywanych w terapii zajęciowej i ich dobór do potrzeb i możliwości klienta. Zasady regulujące dobór metod terapii zajęciowej. Zasady umożliwiające realizację celów terapii zajęciowej. Właściwe planowanie toku zajęć terapeutycznych. Formy pracy w procesie terapii zajęciowej. Organizacja warunków pracy w terapii zajęciowej. Praca doradcza z rodziną jako obszar pracy terapeuty zajęciowego. Specyfika pracy terapeuty zajęciowego z grupą osób z niepełnosprawnością intelektualną. Praca terapeuty w kontakcie indywidualnym. Tworzenie właściwego klimatu terapeutycznego. Aspekty prawne funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej. Projektowanie zajęć usprawniających z wykorzystaniem technik terapii zajęciowej – zajęcia warsztatowe (trening umiejętności społecznych, trening samodzielności, trening ekonomiczny). Nauka funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną w dostosowanych i ogólnodostępnych przestrzeniach. Trening umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach i brania odpowiedzialność za swoje decyzje. Umiejętność korzystania z różnych form wsparcia społecznego. Aktywizowanie dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych. Rozwijanie zainteresowań. Spodziewane efekty oddziaływań terapeutycznych.
67	Zagadnienia prawne w pedagogice specjalnej	System oświaty w Polsce. Typy i rodzaje placówek edukacyjnych. Uczestnicy procesu oświatowego. Prawa i obowiązki nauczyciela wynikające z Karty Nauczyciela. Prawa dziecka w prawie polskim i konwencjach międzynarodowych. Kształcenie małoletnich i współpraca z opiekunami prawnych w ramach systemu oświaty. Władza rodzicielska, opieka, kuratela. Sytuacja prawna małoletniego w prawie cywilnym. Sytuacja prawna rodzica (opiekuna) w prawie rodzinnym i opiekuńczym. Odpowiedzialność

		cywilnoprawna nauczyciela. Organizacja pracy nauczyciela a wewnętrzne akty prawne. Nauczyciel jako opiekun małoletniego podczas wycieczek szkolnych. Ochrona informacji niejawnych.
68	Niedostosowanie społeczne osób z NI	Przystosowanie społeczne a niepełnosprawność intelektualna (NI) w świetle kryteriów definicyjnych. Specyfika procesu socjalizacji osób z NI. Trudności w przystosowaniu jako jeden z głównych kryteriów niepełnosprawności intelektualnej. Demoralizacja a przestępczość. NI jako czynnik ryzyka w procesie demoralizacji i rozwoju niedostosowania społecznego. Wiktylizacja i sprawstwo. Czynniki jednostkowe i społeczne w procesie niedostosowania społecznego. Koncepcje wyjaśniające rozwój niedostosowania społecznego. Izolacja społeczna i odrzucenie społeczne osób z NI. Niezaspokojone potrzeby i brak zrozumienia jako źródła problemów dot. funkcjonowania społecznego. Zaangażowanie w agresję i przemoc osób z NI. Praca z rodziną. Szkoła (i inne instytucje) jako miejsce realizacji działań profilaktycznych i zaradczych. Wybrane aspekty prawne dot. łamania norm społecznych i prawnych. Przestępczość osób z NI - specyfika. Teorie zachowań przestępczych. Czynniki chroniące. Wsparcie osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów wynikających z niedostosowania społecznego osób z NI. Zachowania ryzykowne tradycyjne i zapośredniczone nowymi technologiami. Resocjalizacja instytucjonalna i środowiskowa. Zachowania trudne i zdrowie psychiczne osób z NI. Współwystępowanie zaburzeń. Niektóre rozwiązania – przykłady działań profilaktycznych i zaradczych.
69	Dorosłość i starzenie się osób z NI	Teoretyczne założenia edukacji dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Wyznaczniki dorosłości osób z NI. Koncepcje starzenia się w odniesieniu do osób z NI. Wyrównywanie szans rozwojowych dorosłych i starzejących się osób z NI – analiza aktów prawnych (Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i in.). Inkluzja i ekskluzja. Przygotowanie zawodowe a przygotowanie do pracy. Analiza systemu edukacji dorosłych z NI w Polsce. Potrzeby edukacyjne dorosłych osób z NI. Strategie, zasady i metody nauczania dorosłych z NI. Ustawiczna edukacja osób z NI drogą do aktywności zawodowej. Warsztaty terapii zajęciowej jako forma przygotowania do pracy i rozwoju samodzielności dorosłych z NI. Formy zatrudnienia osób z NI na otwartym i chronionym rynku pracy.. Potrzeby dorosłych osób z NI a bariery społeczno-kulturowe. Wychowanie seksualne dorosłych osób z NI. Rodzice a rozwój seksualności i zaspokajanie potrzeb seksualnych. Wspieranie dorosłych osób z NI w realizacji potrzeb seksualnych i prokreacyjnych – możliwości i ograniczenia. Wychowanie do samodzielności i odpowiedzialności – możliwości i ograniczenia. Nastawienia społeczne wobec osób z NI - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Edukacja osób z NI do starości. Podnoszenie świadomości zdrowotnej – programy profilaktyczne Instytucje i organizacje społeczne działające na rzecz dorosłych osób z NI. Aktywność społeczna osób z NI – krajoznawstwo, turystyka, aktywność kulturalna i rekreacyjna. Rodzina w procesie rehabilitacji dorosłej osoby z NI. Praktyczne aspekty funkcjonowania osób z NI, formy wsparcia, metody terapii, treningi. Programy i instytucje wspomagające aktywność społeczną i zawodową osób z NI w Polsce i na świecie.
70	Studia nad niepełnosprawnością	Historia studiów nad niepełnosprawnością (SnN). Pedagogika specjalna a studia nad niepełnosprawnością. Interdyscyplinarny i transdyscyplinarny charakter SnN (biologiczny, medyczny, psychologiczny, antropologiczny, socjologiczny kulturowy i pedagogiczny wymiar SnN). Relatywność niepełnosprawności – pośrednicząca rola wsparcia. Uwarunkowania nierówności a różne formy wykluczenia. Orientacja krytyczna studiów nad niepełnosprawnością (CDS). Polityczny wymiar SnN. Kultura popularna a niepełnosprawność. Ableizm jako przedmiot dociekań SnN. Dekonstruowanie znaczeń związanych z niepełnosprawnością. Polityczna marginalizacja OzN. Wybrane zjawiska i trendy w SnN (np. disability pride). Projektowanie dla wszystkich. Badania i projektowanie włączające. Media, technologie a aktywizm

		osób z niepełnosprawnościami.
71	Organizacja i zarządzanie placówkami edukacyjnymi	Zarządzanie (istota, pojęcie, przedmiot nauki o zarządzaniu). Podstawowe funkcje procesu zarządzania. Podstawowe zasady nowoczesnego zarządzania. Najnowsze tendencje, kierunki zarządzania oświatą. Przeszkody w kierowaniu (związane z: kwalifikacjami kierowników, postawami kierowników, czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi szkoły, przeszkody w kierowaniu według M.Fullana). Pojęcie stylu kierowania. Czynniki wyznaczające styl kierowania. Typologie stylów kierowania (R.Lippita i R.K.White'a, R. Likerta, R.R.Blake'a i J.S.Montona, W.J.Reddina). Ewolucyjna teoria przywództwa (teoria dojrzałości podwładnych) P.Hersey'a i K.H.Blancharda. Pożądane cechy współczesnego dyrektora placówki edukacyjnej. Zadania, role i funkcje kierownicze dyrektora współczesnej placówki edukacyjnej. Kompetencje kierownicze. Podstawowe funkcje i umiejętności kierownicze menadżera oświaty. Promowanie placówki edukacyjnej (istota promocji, podstawowe funkcje promocji, narzędzia promocji, procedura kształtowania działań promocyjnych, fundraising jako skuteczny sposób pozyskiwania funduszy na prowadzenie działalności placówki edukacyjnej, kształtowanie wizerunku placówki edukacyjnej).
72	Podstawy przedsiębiorczości	Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). Definiowanie potrzeb szkoleniowych. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. Zgrywalizowanie szkolenia. Sposoby ewaluacji szkolenia.
73	Praktyka metodyczna-specjalnościowa	Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być

		zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć.
--	--	---

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika specjalna
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 116

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Pedagogika ogólna	Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno-kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od <i>nauczania</i> do <i>uczenia się</i> – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna.
2.	Psychologia ogólna	Psychologia – definicje i pojęcia, przedmiot psychologii. Związki psychologii z pedagogiką i innymi dyscyplinami naukowymi. Procesy poznawcze – pojęcie, rodzaje, wzajemne relacje. Procesy spostrzegania: wrażenia i spostrzeżenia – podstawowe różnice. Spostrzeganie- podstawowe prawidłowości, rola doświadczenia i innych czynników pozapercepcyjnych w procesach spostrzegania. Procesy uwagi: funkcje i cechy uwagi – ich rola w życiu codziennym. Procesy pamięciowe: rodzaje pamięci; zasady i uwarunkowania zapamiętywania, odtwarzania, budowania wiedzy. Mnemotechniki i strategie usprawniające zapamiętywanie. Wybrane zagadnienia związane z uczeniem się: zjawiska transferu pozytywnego i negatywnego. Metapoznanie - badanie procesów samoregulacji uczenia się przy pomocy zróżnicowanych strategii. Różne perspektywy temporalne i organizacja czasu pracy. Przeszkody w rozwiązywaniu problemów: sztywność, nastawienie, fiksacja funkcjonalna. Myślenie twórcze: charakterystyka, uwarunkowania; wspomaganie procesów twórczych; analogia – mechanizm twórczego łączenia odległych dziedzin wiedzy. Indywidualne i grupowe rozwiązywanie problemów przy pomocy heurystyk (m.in. metodą brain-stormingu). Emocje: rodzaje, uwarunkowania i ich funkcje; stres i radzenie sobie z nim. Motywacja i jej funkcje w uczeniu się i funkcjonowaniu codziennym. Osobowość – rozumienie; różne koncepcje teoretyczne. Temperament – różne ujęcia, rola w regulacji zachowania.
3.	Socjologia	Socjologia jako dyscyplina naukowa. Człowiek jako istota społeczna – uwarunkowania zachowań. Kultura w rozwoju społecznym człowieka. Socjologiczne koncepcje człowieka i osobowości. Grupy społeczne i ich rodzaje. Więź społeczna jako podstawa trwałości zbiorowości. Rodzina jako środowisko życia człowieka. Społeczna przestrzeń miasta i wsi – specyfika życia. Problemy wykluczenia i marginalizacji. Państwo we współczesnym społeczeństwie. Instytucje społeczne. Procesy społeczne. Typy organizacji społecznych. Zmiana społeczna. Kontrola jako forma regulacji życia społecznego. Praktyka badawcza: metody i techniki badań społecznych.

4.	Filozoficzne koncepcje człowieka	Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. Wybrana problematyka filozofii współczesnej – krytyka metafizyki, problem wolnej woli i determinizmu, religie naturalne i objawione, nowoczesność i późna nowoczesność, kultura popularna, konsumpcjonizm i konsumeryzm, demokracja liberalna, postkolonializm, feminizm, ekologizm, nacjonalizm, anarchizm, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm. Antropologia filozoficzna – koncepcje człowieka Ćarwaki, Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Epikura, stoików, Sankary, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, humanizmu renesansowego, Kartezjusza, Leibniza, Woltera, Rousseau, Fichtego, Schopenhauera, Nietzschego, Heideggera, Freuda, Bubera, Jamesa, Sartre’a. Etyka – koncepcje Sokratesa, Platona, Arystotelesa, stoików, Epikura, Kanta, Benthama, Hume’a. Filozofia polityczna – koncepcje Platona, Arystotelesa, Augustyna z Hippony, Ibn Chalduna, Tomasza z Akwinu, Hobbesa, Locke’a, Rousseau, Hegla, Marksa, Milla. Epistemologia – sceptycyzm, racjonalizm, empiryzm, teorie poznania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Kartezjusza, Hume’a, Kanta, Comte’a, Husserla, Diltheya, Jamesa.
5.	Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania	Mechanizmy dziedziczenia oraz genetyczne uwarunkowania zaburzeń rozwoju somatycznego i intelektualnego z uwzględnieniem poradnictwa genetycznego i diagnostyki prenatalnej. Genetyka a zachowanie. Ontogenetyczne prawidłowości rozwoju człowieka. Biologiczne aspekty uczenia się i pamięci. Fizjologiczne podstawy uczenia się i pamięci. Wyższe czynności nerwowe. Mowa i jej zaburzenia jako wyraz uszkodzenia funkcji poszczególnych ośrodków mowy. Metody oceny rozwoju somatycznego i psychoruchowego z uwzględnieniem okresów szczególnie krytycznych dla rozwoju i zdrowia człowieka. Procesy chorobowe i zaburzenia najważniejszych układów i narządów w określonych etapach życia w kontekście profilaktyki i kształtowania postaw prozdrowotnych. Działania na rzecz promocji zdrowia i propagowania zdrowego trybu życia.
6.	Etyka zawodu nauczyciela	Nauczyciel - zawód, misja, powołanie. Refleksja nad istotą bycia nauczycielem podejmującym aktywność w obszarze edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie. Autorytet nauczyciela specjalnego - fakty i mity. Etyka w zawodzie nauczyciela - istota etyki zawodowej, dylematy etyczne w pracy nauczyciela, Kodeks Etyki Nauczycielskiej. Etyka w zawodzie pedagoga specjalnego a etyczność postawy zawodowej. Rozwój zawodowy nauczyciela pracującego z osobami z niepełnosprawnością i niedostosowanymi społecznie a założenia etyki zawodowej nauczycieli. Mistrzostwo zawodowe pedagoga specjalnego - kwalifikacje i kompetencje i nauczycieli z perspektywy etyki zawodowej. Tożsamość zawodowa nauczycieli pracujących z osobami z niepełnosprawnością i niedostosowanymi społecznie oraz osobliwości ich roli zawodowej nauczyciela w kontekście etyki zawodowej. Wypalenie (zawodowe) podejmującym aktywność w obszarze edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie a etyka zawodowa nauczycieli. Kontakty szkoła (nauczyciel) - dom (rodzic) jako obszar pragmatycznego zastosowania założeń etyki zawodowej nauczycieli.
7.	Technika pracy naukowej	Praca naukowa na gruncie pedagogiki specjalnej i jej rodzaje (kryteria klasyfikacji pisarstwa naukowego, rodzaje prac naukowych: referaty naukowe, artykuły i komunikaty naukowe, dzieła i rozprawy naukowe, prace kwalifikacyjne. Dobry obyczaj w nauce, czyli Kodeks etyczny Polskiej Akademii Nauk Tworzenie tekstu naukowego – prace przygotowawcze (wybór tematyki, sformułowanie tematu (ograniczenie zakresu tematu), motto, podziękowania i dedykacja, rodzaje materiałów, redagowanie not biograficznych, ogólne wymagania redakcyjne). Cechy charakterystyczne prac typu naukowego, podejmującej tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (styl i język tekstu naukowego

		<p>struktura tekstu i znaczenie akapitu, miejsce i funkcja cytatów w tekście naukowym, wyrazy spajające treść, rejestr niektórych wyrażen i zwrotów metatekstowych podkreślających porządek i logiczność wypowiedzi, słownictwo wyrażające stosunek piszącego do własnej wypowiedzi, wyrazy oceniające, zestaw zwrotów nawiązujących do wypowiedzi przedmówców i własnych, wcześniejszych oceniające, zwroty grzecznościowe). Strona formalna pracy z zakresu pedagogiki specjalnej strona tytułowa, merytoryczny układ treści początek tekstu - o różnych możliwościach zaczynania, tytuł i struktura części teoretycznej (tytuł i struktura rozdziału metodologicznego, tytuł i struktura rozdziału (weryfikacyjnego/empirycznego) empirycznego, podsumowanie, wnioski, zakończenie, koniec tekstu - o różnych możliwościach kończenia). Grupowanie danych oraz opracowanie wyników badań podejmujących tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (prezentacja wyników badań, typowe sformułowania dotyczące zapowiedzi wprowadzenia tabel, wykresów, etc. oraz rejestr proponowanych sformułowań rozpoczynających analizę danych). Obudowa tekstu z zakresu pedagogiki specjalnej (przypisy – uwagi ogólne, rodzaje przypisów, bibliografia, aneks).</p>
8.	Ochrona własności intelektualnej	<p>Pojęcie i przykłady własności intelektualnej. Modele i zasady prawa autorskiego. Pojęcie, cechy i przykłady utworów. Autorskie prawa osobiste i majątkowe. Podmioty praw autorskich, pokrewnych i innych postaci własności intelektualnej. Plagiat i dozwolony użytek. Roszczenia wynikające z naruszenia dóbr intelektualnych.</p>
9.	Technologia informacyjna	<p>Aspekty historyczne i teraźniejszość technologii informacyjnej. Technologia informacyjna – aspekty techniczne i społeczne. Nowe zjawiska i ich konsekwencje dla kształcenia i wychowania związane z używaniem technologii informacyjnej. Społeczeństwo informacyjne. Wykorzystanie zaawansowanych technik prezentowania wyników badań przy pomocy procesora tekstu. Zarządzanie bazą danych literaturowych oraz umiejętne wykorzystanie odwołań w dokumencie tekstowym. Praca zespołowa nad dokumentem tekstowym. Wykorzystanie zasobów Internetu w pozyskiwaniu i przetwarzaniu bazy danych literatury. Przetwarzanie danych przy pomocy arkusza kalkulacyjnego. Łączenie dokumentów arkusza kalkulacyjnego i procesora tekstu. Przygotowywanie prezentacji multimedialnej i map myśli. Narzędzia i usługi „w chmurze”. Źródła internetowe i kryteria oceny ich jakości. Oprogramowanie Open Source.</p>
10.	Pedagogika specjalna	<p>Pedagogika specjalna jako nauka. Podstawowe pojęcia. Teoretyczne podstawy pedagogiki specjalnej. Przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej. Relacje pedagogiki specjalnej z innymi dyscyplinami naukowymi i pedagogiką. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej. Opieka nad osobami z niepełnosprawnością od starożytności do współczesności. Idee humanistyczne w koncepcjach pedagogiki specjalnej. Skala i dynamika niepełnosprawności. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością. Wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przewlekłe chorych, osób z autyzmem). Podstawy rehabilitacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. System kształcenia pedagogów specjalnych w Polsce a potrzeby systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Pomoc rodzinom osób niepełnosprawnych; wybrane polskie i międzynarodowe organizacje pozarządowe działające w środowiskach osób niepełnosprawnych – porównanie celów i strategii działania. Idea integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem. Kreatywność osób z niepełnosprawnością w różnych przejawach ludzkiej aktywności. Wybrane zagadnienia z pedagogiki resocjalizacyjnej i profilaktyki niedostosowania społecznego. Diagnoza i wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, wyrównywanie szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnością. Współczesne rozwiązania organizacyjne stosowane w opiece specjalnej, kształceniu osób z niepełnosprawnością. Normalizacja warunków życia osób z niepełnosprawnością. Analiza</p>

		porównawcza i typologia systemów kształcenia specjalnego w Polsce na tle systemów w innych państwach oraz wybranych problemów dotyczących efektywności wyrównywania szans edukacyjnych.
11.	Pierwsza pomoc przedmedyczna	Ocena sytuacji i zabezpieczenie miejsca wypadku. Kontrola czynności życiowych - ocena stanu poszkodowanego. Wezwanie pomocy – omówienie sposobów wzywania pomocy. Udzielenie dalszej pomocy– schemat kolejności postępowania na miejscu zdarzenia. Podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy– stałe zasady, których należy bezwzględnie przestrzegać przy udzielaniu pierwszej pomocy. Utrata czynności życiowych utrata przytomności – objawy, sposoby postępowania, pozycje dla poszkodowanego. Zatrzymanie oddychania – objawy, rozpoznanie, postępowanie. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa u dorosłych, dzieci i niemowląt. Krwotok wewnętrzny i zewnętrzny pośredni– objawy, rozpoznanie, postępowanie. Krwotok zewnętrzny – sposoby tamowania krwotoków, pozycja poszkodowanego przy krwotoku. Atak (często zawał) serca, inne stany nagłe i zachorowania, epilepsja, wstrząs, wstrząśnienie mózgu, pęknięcie podstawy czaszki – opis, sposoby postępowania, nadzór nad pacjentem. Urazy głowy. Rodzaje zaburzeń świadomości, wstrząśnienie mózgu, stłuczenie mózgu. Objawy i postępowanie. Oparzenie termiczne, chemiczne, odmrożenia, zatrucia – opis sytuacji, sposoby postępowania. Obrażenia kręgosłupa, złamania, zwichnięcia (opis sytuacji, postępowanie, pozycja, transport). Ewakuacja poszkodowanego – szybka ewakuacja w sytuacji zagrożenia pożarem, wybuchem, zawaleniem. Wybrane zagadnienia czynności organizmu człowieka – przybliżenie kursantom podstawowych informacji o fizjologii. Psychologiczne aspekty udzielania pomocy – mechanizmy w tłumie, psychologia ratownika.
12.	Propedeutyka praktyk pedagogicznych	Zapoznanie z Instytutowym regulaminem praktyk. Prawa i obowiązki studentów - praktykantów. Poznanie przez studentów struktury polskiego systemu oświaty w świetle organizacji pracy nauczyciela i instytucji edukacyjnych. Przedstawienie możliwych miejsc odbywania praktyki pedagogicznej w: przedszkolu i oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych ogólnodostępnych (w tzw. edukacji włączającej); przedszkolu integracyjnym lub specjalnym; szkole podstawowej ogólnodostępnej; szkole podstawowej integracyjnej lub z oddziałem integracyjnym; szkole podstawowej specjalnej lub z oddziałem specjalnym; specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym; poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych.
13.	Teoria wychowania	Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Współczesna teoria wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, inkulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczania przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter. Proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania. Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako

		podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczenie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania: nagroda, kara, modelowanie, metody perswazyjne, zadaniowe i grupowe. Istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Błędy wychowania a pseudowychowanie.
14.	Pedagogika społeczna	Wprowadzenie w problematykę pedagogiki społecznej. Humanistyczny, społeczno-kulturowy i aksjologiczny wymiar tej nauki. Podstawowe pojęcia i kategorie dyscypliny: środowisko, środowisko wychowawcze, siły społeczne, kapitał społeczny, opieka, pomoc, profilaktyka, kompensacja, wsparcie społeczne. Współczesne idee, funkcje i zadania pedagogiki społecznej. Pedagogika społeczna a praca socjalna/społeczna. Źródła, rodowód i prekursorzy pedagogiki społecznej na świecie i w Polsce. Ewolucja form i zakresu pracy socjalnej; jej aktualne wymiary i nowe horyzonty. Polityka społeczna a pedagogika społeczna. Rodzaje i źródła wsparcia społecznego; pomoc formalna i nieformalna, trzy sektory pomocy społecznej. Modele pracy socjalnej/społecznej. Empowerment; projekt socjalny. Środowisko życia człowieka jako obszar działania pedagoga społecznego. Współczesna rodzina jako środowisko wychowawcze: typy, funkcje, przemiany, zagrożenia, sposoby wsparcia. Środowisko lokalne jako mała ojczyzna: struktura, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. Grupy rówieśnicze młodzieży - specyfika, funkcje, przemiany, sposoby aktywizacji. Wybrane problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki społecznej: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, nierówności społeczne, marginalizacja, wykluczenie społeczne. Przyczyny, przejawy, skutki oraz możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i kwestiom społecznym. Wybrane dziedziny aktywności człowieka: aktywność społeczna i obywatelska, wolontariat. Organizacje pozarządowe jako obszar pedagogiki społecznej. Rola pedagoga społecznego w budowaniu kapitału społecznego oraz w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego; organizacje pozarządowe i grupy samopomocy. Pedagogika społeczna i praca socjalna wobec problemów starzenia się i starości. Problematyka czasu wolnego, rekreacji i wypoczynku; definicje i funkcje czasu wolnego; tendencje w rozumieniu zagadnień czasu wolnego; współczesne koncepcje i zadania wychowania do czasu wolnego.
15.	Psychologia rozwojowa i osobowości człowieka	Przedmiot, zadania i działy współczesnej psychologii rozwoju. Mechanizm zmian rozwojowych. Wybrane teorie i koncepcje rozwoju człowieka: teorie psychodynamiczne, teorie behawioralne, teorie poznawcze, teorie etologiczne. Wybrane koncepcje rozwoju psychicznego: psychoanalityczna teoria Freuda, psychospołeczna teoria rozwoju osobowości Eriksona, teoria rozwoju umysłu Piageta, teoria przywiązania Bowlbyego. Rozwój człowieka w ontogenezie. Analiza zmian rozwojowych i czynników ryzyka w poszczególnych okresach życia. Przedmiot i podstawowe pojęcia psychologii osobowości. Psychologia osobowości jako subdyscyplina psychologii. Osobowość i jej wpływ na zachowanie człowieka.
16.	Dydaktyka ogólna	Dydaktyka jako subdyscyplina pedagogiki- istota, zadania, synergia relacji z innymi (sub-) dyscyplinami naukowymi. Czynnościowy model procesu kształcenia. Struktura ogniw, zasady dydaktyczne (struktura ogniw w czynnościowym modelu procesu kształcenia; osiągnięcia szkolne- sukcesy i niepowodzenia uczniów; nauczanie/uczenie się- istota procesów oraz dydaktyczne uwarunkowania ich efektywności w kontekście ujęć wybranych klasyfikacji zasad dydaktycznych). Cele kształcenia: rodzaje, specyfika,

		operacjonalizacja, taksonomia (istota i taksonomie; operacjonalizacja- podstawowe założenia teoretyczne i ich praktyczne zastosowanie). Treści kształcenia, metody nauczania, środki dydaktyczne, formy organizacji nauczania, toki lekcyjne (wraz ze zwróceniem uwagi na strukturę lekcji) jako implikatory efektywności procesu dydaktycznego (treści nauczania jako merytoryczna wykładnia procesu kształcenia metody nauczania i środki dydaktyczne- instrumentalna wartość osiągania celów nauczania; metody i techniki aktywizujące w edukacji wczesnoszkolnej /klasyfikacja J. Krzyżewskiej/; formy organizacji pracy z uwzględnieniem wybranych kryteriów klasyfikacyjnych; toki lekcyjne i ich struktura- analiza porównawcza toku podającego i poszukującego; audyt dydaktyczny- analiza konspektów w kontekście wykrywania prawidłowości i nieprawidłowości). Inicjatywy dydaktyczne w kontekście optymalizacji procesu kształcenia (nowatorstwo i innowacje pedagogiczne w świetle przepisów prawa oświatowego; niekonwencjonalne (nowatorskie) rozwiązania w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej- prezentacja, analiza mocnych i słabych stron; edukacja domowa w Polsce- plusy- minusy- wątpliwości). Ewaluacja kursu i autoewaluacja uczestników.
17.	Historia wychowania i kształcenia specjalnego	Historia wychowania jako nauka, jej przedmiot i cele oraz znaczenie w kształceniu pedagogicznym. Wychowanie w starożytnej Grecji i Rzymie na tle politycznych i społecznych przemian, z uwzględnieniem sytuacji osób niepełnosprawnych. Wychowanie i szkolnictwo w wiekach średnich. Postawy społeczeństwa wobec niepełnosprawności. Renesansowa myśl pedagogiczna w Europie i w Polsce. Powstanie i rozwój instytucji opiekuńczo-wychowawczych oraz początki nauczania osób niepełnosprawnych. Szkolnictwo w okresie reformacji i kontrreformacji. Myśl filozoficzna i społeczna doby oświecenia w Europie i w Polsce. Wpływ Rewolucji Francuskiej na rozwój szkolnictwa specjalnego: szkoły i zakłady specjalne dla osób niesłyszących, niewidomych i upośledzonych umysłowo. Działalność Komisji Porządkowych Cywilno-Wojskowych w Polsce w dziedzinie opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Początki badań nad upośledzeniem umysłowym. Działalność i znaczenie Komisji Edukacji Narodowej i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych. Zarys dziejów szkolnictwa i oświaty w okresie zaborów – polityka oświatowa zaborców. Sytuacja polskich zakładów specjalnych pod zaborami. Początki pedagogiki specjalnej jako nauki (XIX w.). Rozwój form kształcenia dzieci upośledzonych umysłowo oraz kształcenia nauczycieli szkół i zakładów specjalnych w Europie i w Polsce – narodziny pedagogiki leczniczej. Działalność Owidiusza Decroly`ego - początki metodyki kształcenia specjalnego. Geneza współczesnej myśli pedagogicznej – Nowe wychowanie na Zachodzie i w Polsce. Oświata i szkolnictwo w drugiej Rzeczypospolitej: rozwiązania legislacyjne w zakresie opieki nad niepełnosprawnymi, rozwój szkół i zakładów specjalnych – Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, metody pracy pedagogicznej. Szkolnictwo specjalne i sytuacja osób niepełnosprawnych w latach II wojny światowej. Nazizm wobec niepełnosprawności. Postawa społeczeństwa wobec eksterminacji osób niepełnosprawnych. Przedstawiciele pedagogiki specjalnej na świecie i w Polsce: Jean Marc Itard, Philippe Pinel, Edouard Seguin, Owidiusz Decroly, Maria Grzegorzewska, Józefa Joteyko, Janina Doroszevska, Tytus Benni, Zofia Sękowska.
18.	Psychologia kliniczna	Pojęcie psychologii klinicznej, przedmiot i zadania, miejsce psychologii klinicznej wśród innych dyscyplin. Psychologia kliniczna a psychiatria. Psychologia kliniczna a pedagogika specjalna. Zadania psychologa w klinice ogniskowych uszkodzeń mózgu – pojęcia ogniskowego uszkodzenia mózgu, diagnoza neuropsychologiczna, ramowy plan badania neuropsychologicznego. Zadania psychologa w klinice psychiatrycznej – charakter diagnozy psychologicznej w przypadku psychoz endogennych, zaburzeń uwarunkowanych zaburzeniami organicznymi czy też niedorozwojem umysłowym, rola psychologa klinicznego w przypadku orzecznictwa sądowego. Modele zdrowia. Czynniki warunkujące zdrowie. Teoria zachowania, geneza i mechanizm powstawania zaburzeń zachowania. Podstawy diagnozy psychologicznej

		– metody kliniczne, testy psychometryczne, testy projekcyjne, inwentarze osobowości, eksperymenty kliniczne. Metody psychokorekcyjne – psychoterapia powierzchowna (podtrzymująca, odreagowanie napięć, techniki relaksu, sugestie i autosugestia, terapia zachowania), psychoterapia głęboka (ogólna charakterystyka, taktyka psychoterapii). Wybrane zagadnienia psychologii kliniczno-wychowawczej dzieci i młodzieży (nerwice, schizofrenia dziecięca, zaburzenia rozwoju psychoruchowego, nadpobudliwość psychoruchowa z deficytem uwagi, zahamowanie psychoruchowe, autyzm, zespół FAS, uzależnienia od narkotyków, uzależnienia od hazardu, uzależnienia od komputera, zaburzenia odżywiania). Psychologiczne następstwa chorób przewlekłych, dzieci umierające. Przyczyny powstawania zaburzeń – czynniki ryzyka, czynniki ochronne. Psychologiczne problemy osób niepełnosprawnych. Etyka w psychologii klinicznej. Współpraca pedagoga specjalnego z psychologiem – możliwości i ograniczenia.
19.	Anatomia i fizjologia układu nerwowego	Budowa, rozwój i funkcje układu nerwowego. Hormonalna regulacja czynności życiowych. Neurofizjologiczne podstawy funkcjonowania człowieka. Patogeneza najczęstszych schorzeń układu nerwowego i narządów zmysłów. Zdolności kompensacyjne i plastyczność mózgu. Elementy strukturalne i funkcjonalne organizmu ludzkiego. Rola układu nerwowego i jego związki z innymi układami. Budowa i hierarchiczna organizacja funkcji układu nerwowego. Opony mózgowo-rdzeniowe. Rola płynu mózgowo-rdzeniowego. Tkanka nerwowa i komórka nerwowa – budowa i funkcje. Synapsa – budowa i ich rodzaje. Zaburzenia zachowania wynikające z niewłaściwego działania synaps i wybranych układów transmisji synaptycznej. Ontogeneza układu nerwowego człowieka z elementami filogenezy. Rdzeń kręgowy – budowa i funkcje, organizacja istoty białej i szarej, nerwy rdzeniowe, odruchy rdzeniowe, uszkodzenia rdzenia kręgowego. Pień mózgu: rdzeń przedłużony, most, śródmózgowie, międzymózgowie – budowa i funkcje jego struktur. Nerwy czaszkowe. Półkule mózgowe – budowa i funkcje. Dominacja półkul. Kora mózgu i jej połączenia. Ośrodki korowe. Mózdżek – budowa i funkcje. Uszkodzenia mózdzku. Układ czuciowy. Układ ruchowy. Funkcjonowanie i znaczenie narządów zmysłów (wzroku, słuchu, równowagi, powonienia i smaku) z uwzględnieniem reprezentacji korowych tych analizatorów oraz ich dróg. Mózgowe podłoże czynności popędowych i emocjonalnych. Układ limbiczny. Stres i działanie osi funkcjonalnej: przysadka – podwzgórze – nadnercza. Hormony a zachowanie. Autonomiczny układ nerwowy – podwzgórze. Budowa i rola w regulacji czynności fizjologicznych. Fizjologiczne podstawy uczenia się i pamięci. Wyższe czynności nerwowe. Mowa i jej zaburzenia jako wyraz uszkodzenia funkcji poszczególnych ośrodków mowy. Możliwości naprawy uszkodzeń w układzie nerwowym. Zdolności kompensacyjne i plastyczność mózgu (tworzenie nowych połączeń).
20.	Edukacja i rehabilitacja osób z NI	Cele i zadania pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną, jej związki z innymi naukami. Multidyscyplinarny charakter praktyki i teorii pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Pojęcia określające dziedzinę – rewalidacja, rehabilitacja, normalizacja i pochodne. Niepełnosprawność intelektualna – ujęcia, kryteria, klasyfikacje (ICD-10; DSM-5, ICF), modele, paradygmaty. Czynniki etiologiczne w ujęciu medycznym – szkodliwość medykalizacji i jej wpływ na postrzeganie osób z NI. Biologiczne, psychologiczne i społeczne ujęcie niepełnosprawności intelektualnej. Społeczny kontekst niepełnosprawności intelektualnej. Normalizacja. Zasady oddziaływania wobec osób z NI. Wczesna interwencja jako działalność profilaktyczna i terapeutyczna dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością intelektualną. Charakterystyka funkcjonowania osób z NI. Poradnictwo, orzecznictwo i kwalifikowanie dzieci i młodzieży z NI do szkół i placówek specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych. Zagadnienie diagnozy pedagogicznej. Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży z NI. Specyficzne właściwości procesu uczenia się osób z niepełnosprawnością intelektualną a planowanie czynności rewalidacyjnych. Przegląd podstawowych metod terapii i edukacji osób z NI. Włączanie a idea integracji społecznej (szkolnej) osób z NI. Konceptje

		oddziaływań na osoby NI. Rozwój płciowości i seksualności osób z NI. Etykietowanie, stygmatyzowanie, naznaczanie, dyskryminacja, postawy społeczne wobec osób z NI. Nastawienia społeczne wobec osób niepełnosprawnych umysłowo - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Problematyka rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną – postawy, emocje, przeżycia, współpraca rodziny ze szkołą. Szkolnictwo zawodowe, warsztaty terapii zajęciowej, możliwości zatrudnienia osób z NI. Problematyka dorosłości i starzenia się osób z NI. Zespoły genetyczne i mutacje chromosomowe, w których występuje niepełnosprawność intelektualna.
21.	Praktyka hospitacyjna w placówkach szkolnictwa specjalnego	<p>1. Zadania dla studenta odbywającego praktykę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poznanie struktury organizacyjnej placówki, w której praktyka jest odbywana (zadania i zasady funkcjonowania, zapoznanie np. z ze statutem, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania). – Zapoznanie z specyfiką pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki (zakres czynności zatrudnionych pracowników, stosowane przez nich metody, formy i narzędzia pracy, poznanie zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną programów nauczania, zapoznanie z dokumentacją prowadzoną przez pracowników np. dziennik lekcyjny, plan nauczania plan wychowawczy, rewalidacyjno- terapeutyczny, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej). – Hospitowanie zajęć prowadzonych przez doświadczonych pedagogów, terapeutów, nauczycieli, rehabilitantów w danej placówce. Student jest zobowiązany do uzyskania informacji o celach i temacie zajęć (lekcji), w czasie hospitacji notuje jej przebieg. – Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. – Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. <p>2. Harmonogram odbywania praktyki:</p> <p>Harmonogram odbywania praktyki student ustala z opiekunem praktyk z ramienia placówki, w której praktyka jest realizowana. Indywidualny harmonogram zależy od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz odbywającego praktykę studenta.</p> <p>3. Dokumentacja praktyki:</p> <p>Student komplementuje dokumenty ujęte w harmonogramach praktyki, w tym protokoły hospitacji i scenariusze przeprowadzonych elementów zajęć. Student prowadzi dzienniczek praktyk, w którym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Odnotowuje harmonogram odbywania praktyki. – Uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczętka instytucji/placówki, podpis dyrektora oraz opiekuna praktyk z ramienia placówki). – Opisuje poprawnie pod względem metodycznym przebieg obserwowanych oraz prowadzonych elementów zajęć (obserwacje pedagogiczne). – Zapisuje różnego rodzaju refleksje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i wnioski dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.
22.	Podstawy prawne organizacji oświaty	System oświaty w Polsce. Typy i rodzaje placówek oświatowych. Uczestnicy procesu oświatowego. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkołach i innych placówkach. Zespoły orzekające. Orzeczenia i opinie. Nauczanie indywidualne. Pedagog szkolny i jego zadania.

23.	Metody terapii dzieci z zaburzeniami w rozwoju	Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne. Metoda Integracji Sensorycznej. Metoda Dobrego Startu. Programy aktywności M. i Ch. Knillów. Metoda P. Denisona (kinezylogia edukacyjna). Terapia Snoezelen. Malowanie dziesięcioma palcami. Zabawa w terapii. Stosowana analiza zachowania (ABA; Applied Behavior Analysis). Metody terapii dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD; Autism Spectrum Disorder). Współpraca z rodzicami w przebiegu terapii dziecka. Konstruowanie ramowych indywidualnych programów terapii w oparciu o analizę przypadków.
24.	Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	Podstawowe pojęcia opisujące wczesne wspomaganie rozwoju dzieci. Idea wczesnego wspomagania rozwoju. Cele i zasady wczesnego wspomagania rozwoju dzieci. Koncepcje i teoretyczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju i wczesnej interwencji. Rodzice w programie WWRD – wsparcie i współpraca. Przywiązanie – strategie (wzorce) przywiązania, fazy kształtowania się przywiązania. Wybrane sposoby wspomagania rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (floor time) według S. Greenspana. Model procesu diagnostycznego we wczesnej interwencji (udział pedagoga). Przepisy regulujące WWRD. Problemy rozwojowe dziecka wskazujące na konieczność podjęcia wczesnego wspomagania rozwoju. Praca zespołu WWRD – zasady i zadania. Diagnoza i terapia jako podstawowa działalność specjalistów pracujących w programie WWRD; podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane przez pedagoga. Zasady badania małego dziecka. Współpraca specjalistów prowadzących wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością z przedszkolem i specjalistami z innych placówek (ośrodków specjalnych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, placówkami medycznymi). Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka z niepełnosprawnością. Funkcjonowanie małego dziecka dysfunkcją integracji sensorycznej i sposoby minimalizowania zaburzeń w warunkach domowych. Wybrane aspekty diagnozowania i terapii małego dziecka z autyzmem. Planowanie działań wspierająco-terapeutycznych i dokumentowanie pracy przez pedagoga.
25.	Elementy diagnozy psychologicznej	Wybrane pojęcia z diagnozy psychologicznej. Rola diagnosty, orzeczenia psychologiczne, komunikowanie rezultatów diagnozy. Model diagnozy wg Paluchowskiego: faza prediagnostyczna, faza badania i wstępnych decyzji, faza opisywania i interpretacji (wyjaśniania), faza formułowania zaleceń interwencyjnych (planu interwencji) i komunikatów, rozmowa psychologiczna/wywiad. Problemy etyczne związane z diagnozą psychologiczną. Standardy oraz przepisy prawne związane z diagnozowaniem psychologicznym. Przepisy regulujące kwestie etyczne diagnozowania. Prawa osób badanych. Tajemnica zawodowa w pracy psychologa. Zastosowanie testu Bender-Koppitz do zbadania poziomu rozwoju koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz analizy i syntezy wzrokowej w stosunku do wieku dziecka. Wzrokowo-motoryczny test Gestalt w diagnozie organicznych uszkodzeń mózgu i upośledzenia umysłowego. Zastosowanie testu Wechslera do diagnozy ogólnego poziomu rozwoju umysłowego dziecka. Zastosowanie metod projekcyjnych (Rysunek Rodziny A. Frydrychowicz, Rysunek postaci ludzkiej Goodenough-Harrisa) w diagnozie poziomu rozwoju emocjonalno-społecznego dziecka z niepełnosprawnością intelektualną.
26.	Metody diagnozy w pedagogice specjalnej	Diagnozowanie jako istotny element procesu diagnostycznego – diagnoza lekarska, psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, rehabilitacyjna. Zasady przeprowadzenia diagnozy. Uwarunkowania procesu

		<p>diagnostycznego. Analiza procesu diagnostycznego. Diagnoza funkcjonalna. Analiza wybranych narzędzi badawczych: Diagnoza małego dziecka: MFDR 1 r.ż., MFDR 2-3 r.ż. test Denver; ocena rozwoju percepcyjno – motorycznego Kepharta; Skala nieprzystosowania społecznego L. Pytki; Arkusz zachowania się ucznia Markowskiej.</p> <p>Diagnoza środowiska wychowawczego. Zindywidualizowana ocena dzieci z zaburzeniami rozwoju – Profil Psychoedukacyjny (PEP-R) – E. Schopler. Ocena zaburzeń autystycznych w świetle najnowszych koncepcji i narzędzi diagnostycznych. Obserwacja zaburzeń rozwojowych u dzieci z głębszym stopniem niepełnosprawności intelektualnej. Narzędzia obserwacyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci niepełnosprawnością intelektualną. Ewaluacja, osiągnięcia, perspektywy rozwoju badań z diagnostyki w pedagogice specjalnej: całościowe zaburzenia rozwojowe, niepełnosprawność intelektualna, zespoły genetyczne, specyficzne trudności w uczeniu się, profilaktyka społeczna, niedostosowanie społeczne. Analiza porównawcza wybranych metod diagnozy w pedagogice specjalnej. Zajęcia warsztatowe wspierające umiejętność analizy diagnostyki w pedagogice specjalnej. Przeprowadzenie obserwacji wybranego dziecka z niepełnosprawnością, konstruowanie sytuacji diagnostycznych z wykorzystaniem wybranego narzędzia diagnostycznego.</p>
27.	Dydaktyka specjalna	<p>Zapoznanie studentów z podstawową terminologią, miejscem w pedagogice i znaczeniem dydaktyki specjalnej. Zapoznanie z systemem prawnym i organizacyjnym kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce. Zapoznanie studentów ze specyfiką oddziaływań dydaktycznych wykorzystywanych w pracy z osobami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zapoznanie z celami nauczania i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przekazanie wiedzy o zasadach dydaktyki specjalnej i zapoznanie z podstawowymi metodami nauczania w dydaktyce specjalnej, formami pracy i możliwościami edukacyjnymi osób o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności i innych specjalnych potrzeb edukacyjnych. Zapoznanie z zachodzącymi zmianami w zakresie postulowanego postępowania dydaktyczno-wychowawczego z osobami odbiegającymi od normy rozwojowej i społecznej. Kształtowanie umiejętności planowania pracy dydaktyczno-wychowawczej z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych, zasad ortodydaktyki, diagnozy i wymagań programowych. Kształcenie umiejętności stosowania podstawowych reguł w postępowaniu dydaktyczno-wychowawczym wobec poszczególnych grup uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozwijanie wrażliwości na możliwość zaspakajania potrzeb i sytuację psychospołeczną uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozwijanie świadomości szans i zagrożeń, związanych ze współczesnym światem, dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Kształcenie kompetencji osobistych w zakresie możliwości udzielania wsparcia innym osobom i instytucjom zajmującymi się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozwijanie świadomości etycznej w procesie pomagania.</p> <p>Rozwijanie motywacji do pogłębiania i aktualizowania własnej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jako warunków skutecznego oddziaływania dydaktycznego i upelnomocnienia wychowanków.</p>
28.	Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej w placówkach specjalnych	<p>Znaczenie opieki w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Pielęgnacja wychowująca. Czas wolny osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wprowadzenie do pracy wychowawczej z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w internacie (struktura organizacyjna internatu, miejsce internatu w systemie opieki wychowania, funkcje, cele i zadania pracy wychowawczej w internacie). Ramy organizacyjne specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych i innych instytucji zajmujących się pracą</p>

		<p>pozalekcyjną. Wewnątrzszkolna dokumentacja placówki szkolno-wychowawczej. Konstruowanie zajęć opiekuńczo- wychowawczych. Zasady pracy pozalekcyjnej. Typy, rodzaje i formy zajęć pozalekcyjnych. Metody i środki używane w pracy opiekuńczo-wychowawczej. Zapobieganie trudnościom wychowawczym i zaburzeniom zachowania u wychowanków internatu. Etyczna strona opieki i wychowania w placówce specjalnej. Współpraca z rodzinami i opiekunami wychowanków placówek specjalnych. Programowanie, planowanie i dokumentowanie pracy dydaktyczno–wychowawczej w internacie. Organizacja grupy wychowawczej w internacie. Dienne i tygodniowe rozkłady zajęć wychowanków. Konstruowanie planów pracy z grupą. Charakterystyka wybranych form pracy wychowawczej wykorzystywanych w internacie (m.in. samorząd wychowanków, obrzędowość i tradycje związane z życiem wychowanków i internatu, harcerstwo drużyn Nieprzetartego Szlaku). Projekcje video korespondujące z treścią zajęć lub hospitacja wybranej placówki opiekuńczo-wychowawczej – omawianie obserwowanych zajęć.</p>
29.	Kształcenie integracyjne i włączające	<p>Idea normalizacji, cel i istota integracji społecznej. Podstawy teoretyczno-praktyczne integracji społecznej i edukacji włączającej. Wielowymiarowość integracyjnej i włączającej edukacji. Wymiar instytucjonalny: architektura i wyposażenie, regulacje prawne, instytucje wspomagające edukację w procesie integracji społecznej, wybrane programy edukacji a problemy integracji społecznej, prointegracyjne metody i formy pracy w grupie integracyjnej. Metody aktywizujące w nauczaniu integracyjnym i włączającym.</p> <p>Wymiar interpersonalny: gotowość nauczycieli do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych, kompetencje nauczyciela edukacji integracyjnej, kontekst społeczny grupy.</p> <p>Wymiar intrapsychiczny: empatia nauczyciela grupy integracyjnej, zachowania prospołeczne dzieci w grupie, tolerancja jako wymiar pro integracyjny, znaczenie rówieśników w rozwoju dziecka. Edukacja integracyjna i włączająca w Polsce i na świecie.</p>
30.	Praktyka asystencka w placówkach szkolnictwa specjalnego	<p>Zadania dla studenta odbywającego praktykę: Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i elementy zajęć edukacyjnych, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym niepełnosprawnym intelektualnie, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt wraz wybranym fragmentem zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę.</p> <p>Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki, tj.: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobycie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.</p> <p>Harmonogram odbywania praktyki:</p>

		<p>Harmonogram odbywania praktyki student ustala z opiekunem praktyk z ramienia placówki, w której praktyka jest odbywana. Indywidualny harmonogram zależy od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz odbywającego praktykę studenta.</p> <p>Dokumentacja praktyki:</p> <p>Student komplementuje dokumenty ujęte w harmonogramach praktyki, w tym protokoły hospitacji i scenariusze przeprowadzonych elementów zajęć.</p> <p>Student prowadzi:</p> <p>Dzienniczek praktyk, w którym:</p> <p>Odnosi do harmonogramu odbywania praktyki.</p> <p>Uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczęć instytucji/placówki, podpis dyrektora oraz opiekuna praktyk z ramienia placówki).</p> <p>Opisuje poprawnie pod względem metodycznym przebieg obserwowanych oraz prowadzonych elementów zajęć (obserwacje pedagogiczne).</p> <p>Zapisuje różnego rodzaju refleksje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i wnioski dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.</p>
31.	Pedagogika resocjalizacyjna	<p>Przedmiot i zakres pedagogiki resocjalizacyjnej.</p> <p>Interdyscyplinarny charakter wiedzy o profilaktyce społecznej i resocjalizacji.</p> <p>Pojęcie niedostosowania/wykolejenia społecznego – konstrukt teoretyczny (zaburzone zachowanie, zaburzone stany osobowości, niezależne od podmiotu przyczyny).</p> <p>Niedostosowanie a zachowania problemowe/ryzykowne. Niedostosowanie społeczne w świetle współczesnych klasyfikacji diagnostycznych – typologia Czapówa (wykolejenie jako przejaw neurotyczności i psychopatyczności), typologia I-level, typologia Aschenbacha (zaburzenia eksternalizacyjne i internalizacyjne) i system klasyfikacyjny DSM (wybrane jednostki nozologiczne: ODD, ADHD, CD, oraz ASPD na tle innych zaburzeń osobowości).</p> <p>Wykolejenie jako wadliwa integracja postaw/system przekonań. Typologia procesów prowadzących do wykolejenia społecznego wg Czapówa (zwichnięta socjalizacja, demoralizacja i socjalizacja antagonistyczno-destruktywna). Biopsychospołeczne uwarunkowania wykolejenia społecznego – koncepcja etiologii dewiacji Robinsona. Stadia wykolejenia społecznego wg Czapówa i w kontekście teorii rozwoju przekonań przestępczych Waltersa.</p> <p>Diagnoza na użytek resocjalizacji – składniki dobrej diagnozy: diagnoza kategoryjna, funkcjonalna, fazowa, genetyczna, prognostyczna.</p> <p>Pojęcie resocjalizacji. Klasyfikacja oddziaływań resocjalizacyjnych wg Czapówa/Pytki (podział wg celu oddziaływania: opieka, wychowanie, terapia oraz podział wg czynnika wywołującego zmianę: psychotechnika, socjotechnika, kulturotechnika).</p> <p>Zasady resocjalizacji.</p> <p>Systemy i modele oddziaływań resocjalizacyjnych – historia i współczesność.</p> <p>Placówki resocjalizacyjne w Polsce – status prawny, charakterystyka i zadania.</p> <p>Resocjalizacja w warunkach wolnościowych (system kurateli sądowej).</p> <p>Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych – wskaźniki i uwarunkowania.</p> <p>Profilaktyka niedostosowania społecznego – istota, poziomy, cechy dobrego programu profilaktycznego.</p> <p>Profil kompetencji pedagoga resocjalizacyjnego.</p>

32.	Teoretyczne podstawy badań pedagogicznych	Podstawy wiedzy o badaniach społecznych (podstawowa terminologia, istota poznania naukowego w naukach społecznych, racjonalizm i obiektywizm w naukach społecznych). Proces badawczy w badaniach nad edukacją (struktura procesu badawczego, przebieg procesu badawczego). Podstawowe orientacje metodologiczne w badaniach nad edukacją (podejście nomotetyczne, podejście idiograficzne). Pozycja i rola badacza w badaniach nad edukacją (główne ułożenia badacza w procesie poznawczym, etyczne aspekty badań społecznych).
33.	Podstawy logopedii z emisją głosu	Problemy terminologiczne i definicyjne. Zarys budowy anatomicznej i funkcji narządu głosu, fonacji i artykulacji. Prawidłowy rozwój mowy dziecka. Opóźnienie rozwoju mowy (ORM). Dyslalia. Afazja dzieci i dorosłych. Dyzartria. Jąkanie. Technika mówienia. Wpływ prawidłowego oddechu na proces mówienia. Sposoby artykulacji samogłosek i spółgłosek. Zjawisko rezonansu – klasyfikacja rezonatorów i ich rola w prawidłowej fonacji. Higiena głosu. Ćwiczenia: relaksacyjne, oddechowe, motoryki narządów mowy, prowadzenia głosu na podniebienie twarde z wykorzystaniem rezonatorów, ćwiczenia artykulacyjne, dykcyjne oraz wokalne. Praca z tekstem: logika akcentu i frazy, umiejętne wykorzystanie intonacji, barwy i dynamiki głosu w emocjonalnym przekazie tekstu.
34.	Teoretyczne i metodyczne podstawy pomocy rodzinie dziecka z niepełnosprawnością	Specyfika rodziny dziecka niepełnosprawnego – postawy wobec niepełnosprawności dziecka i ich dynamika. Strategie radzenia sobie z sytuacją niepełnosprawności w rodzinie. Wypalanie się sił rodziców i możliwości pomocy. Potrzeby członków rodziny. Oczekiwania wobec specjalistów. Najczęściej popełniane błędy w postępowaniu z rodzinami. Procesy wpływające na relacje: pedagodzy – rodzice. Czynniki determinujące wzajemne postrzeganie rodziców i profesjonalistów. Przyczyny trudności w kontaktach rodziców i pedagogów. Zasady obowiązujące w kontakcie z rodzicami. Realizacja celów w pracy z rodzicami. Diagnostyka negatywnych postaw rodzicielskich. Indywidualizacja oddziaływań na rodzinę w zależności od typu reprezentowanej postawy rodzicielskiej. Strategie kontaktu z rodzinami/opiekunami. Formy współpracy (spotkania indywidualne, grupowe). Pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, w zakresie rozumienia zachowań nietypowych oraz komunikowania się ze swoimi dziećmi. Pomoc rodzinom w zakresie korzystania z mediów przez ich dzieci. Zapobieganie krzywdzeniu dzieci. Pomoc rodzinie w sytuacjach kryzysowych (mentoring, mediacje itp.). Potencjał rodziny jako źródło wychodzenia z kryzysu.
35.	Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i przewlekłe chorych	Różne podejście do podziałów niepełnosprawności i chorób przewlekłych. Skutki niepełnosprawności i przewlekłej choroby na funkcjonowanie dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Specyfika potrzeb osób z najczęściej spotykanymi chorobami przewlekłymi. Psychologiczne i socjologiczne koncepcje choroby somatycznej i niepełnosprawności ruchowej. Psychosomatyczne i somatopsychiczne zależności w przebiegu choroby i rozwoju dziecka. Zachowanie się dziecka w sytuacji niepełnosprawności i choroby przewlekłej oraz jego emocjonalne i społeczne przystosowanie się. Wczesna interwencja dzieci z przewlekłą chorobą somatyczną i niepełnosprawnością ruchową. Hospitalizacja w życiu dziecka z chorobą somatyczną, możliwości terapeutyczne z nią związane. Formy edukacji dzieci chorych i niepełnosprawnych ruchowo, zagadnienia integracji, relacje z rówieśnikami, przystosowanie społeczne. Problemy emocjonalne i opiekuńcze – wychowawcze rodziców dzieci chorych i niepełnosprawnych ruchowo, metody wspierania rodziny. Całościowe podejście do procesu rehabilitacji. Terapia zajęciowa w całościowej rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i przewlekłą chorobą. Zagadnienia socjalne dzieci niepełnosprawnych i chorych oraz ich rodzin - pomoc społeczna, możliwości ich wsparcia.

36.	Metodyka kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną	<p>Teoretyczne podstawy kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną (pojęcie, cele, zadania i formy wychowania przedszkolnego, specyfika funkcjonowania przedszkoli ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, kwalifikacje nauczycieli edukacji przedszkolnej). Możliwości wspomagania dziecięcej aktywności w świetle koncepcji J. Piageta oraz L. Wygotskiego. Formy i metody pracy dydaktyczno-wychowawczej w przedszkolu oraz środki dydaktyczne stosowane przez nauczycieli.</p> <p>Charakterystyka wybranych metody stymulacji rozwoju psychoruchowego i społecznego dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w przedszkolu - metoda M. Montessori, Metoda Dobrego Startu, Metoda Ruchu Rozwijającego, Metody Pedagogiki Zabawy, Metoda Mobilnej Rekreacji Muzycznej Macieja Kieryła, Metoda Carla Orffa, Aktywne słuchanie muzyki Battii Strauss, metody aktywizujące (drama, burza mózgów, mapa mentalna, symulacje), Niedyrektywna Terapia Zabawowa (metoda Wirginii Axline), Żywioty i pory roku Jacka Kielina, Metoda małych form scenicznych, metody arteterapii (biblioterapia - bajkoterapia, muzykoterapia, choreoterapia, teatroterapia), metoda malowania 10 palcami Ruth Faison Shaw, sensoplastyka itp.</p> <p>Propozycje ćwiczeń i zabaw dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie stymulujących rozwój ich motoryki (dużej i małej), percepcji i pamięci wzrokowej, orientacji w schemacie ciała i w przestrzeni, percepcji i pamięci słuchowej oraz słuchu fonematycznego, mowy, myślenia, pamięci i uwagi. Psychiczna dojrzałość do uczenia się matematyki. Rozwijanie myślenia matematycznego u dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w wieku przedszkolnym.</p> <p>Wybrane aspekty funkcjonowania emocjonalno-społecznego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Organizacja i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Dokumentowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Opracowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego dla dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Diagnoza gotowości szkolnej dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Zasady, formy i metody współpracy nauczyciela z rodzicami dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym.</p>
37.	Przygotowanie do praktyki metodycznej	<p>Wykorzystanie wiedzy teoretycznej z zakresu pedagogiki specjalnej do samodzielnego animowania działań studentów polegających na:</p> <p>gruntownym przygotowaniu do odbywania praktyki pedagogicznej, ułatwianiu realizacji praktyk, dokładnym monitorowaniu całego przebiegu praktyk celem ciągłego podwyższania ich jakości. Nabycie umiejętności planowania, prowadzenia i dokumentowania własnych zajęć. Doskonalenie umiejętności prowadzenia obserwacji zajęć:</p> <p>obserwowanie aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz współdziałanie z opiekunem praktyk w podejmowaniu na ich rzecz indywidualnych działań pomocowych, zorganizowanej i podejmowanej spontanicznie aktywności formalnych i nieformalnych grup uczniów, w tym niepełnosprawnych intelektualnie, aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>Nabycie i doskonalenie umiejętności analizy pracy nauczyciela i uczniów: interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi, procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, ich prawidłowości i zakłóceń, czynności podejmowanych przez nauczyciela oraz prowadzonych przez niego zajęć, sposobu integrowania przez nauczyciela różnej</p>

		<p>działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej, dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci niepełnosprawnych intelektualnie, działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie. Zapoznanie się z programem pracy pedagoga szkolnego, jego kompetencjami oraz najczęściej występującymi zachowaniami problemowymi uczniów niepełnosprawnych intelektualnie, podejmowanymi w związku z tym interwencjami i działaniami profilaktycznymi. Zasady współdziałania z opiekunem praktyk w Uczelni i w placówce w zakresie: sprawowania opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewniania podopiecznym bezpieczeństwa, podejmowania działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, prowadzenia zorganizowanych zajęć wychowawczych, podejmowania działań na rzecz uczniów niepełnosprawnych intelektualnie. Przygotowanie do samodzielnego prowadzenia zajęć. Komunikacja interpersonalna w pracy nauczyciela. Nabycie umiejętności analizowania własnej pracy i jej efektów podczas ćwiczeń weryfikujących przewidywaną aktywność lub bierność uczniów niepełnosprawnych intelektualnie.</p>
38.	Praktyka pedagogiczna ciągła (2-tygodniowa – wrzesień)	<p>Zadania dla studenta odbywającego praktykę: Poznanie struktury organizacyjnej placówki, w której praktyka jest odbywana (zadania i zasady funkcjonowania, zapoznanie np. z ze statutem, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania). Zapoznanie z specyfiką pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki (zakres czynności zatrudnionych pracowników, stosowane przez nich metody, formy i narzędzia pracy, zapoznanie z dokumentacją prowadzoną przez pracowników np. rewalidacyjno- terapeutyczny, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej). Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci. Prowadzenie elementów zajęć. Student ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki. Zdobycie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Harmonogram odbywania praktyki: Harmonogram odbywania praktyki student ustala z opiekunem praktyk z ramienia placówki, w której praktyka jest odbywana. Indywidualny harmonogram zależy od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz odbywającego praktykę studenta. W czasie praktyki pedagogicznej ciągłej studenci II roku w IV semestrze: Poznają strukturę organizacyjną placówki jej zadania i zasady funkcjonowania, zapoznają się np. z ze statutem, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania. Zapoznają się z specyfiką pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki, stosowanymi w niej metodami, formami i narzędziami pracy, z dokumentacją prowadzoną przez pracowników · Obserwują działania</p>

		<p>nauczycieli, wychowawców oraz zachowanie dzieci podczas zajęć. Obserwują aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz współdziałają z opiekunem praktyk w podejmowaniu na ich rzecz indywidualnych działań pomocowych. Diagnozują pozycję społeczną jednostek w grupie, dynamiki grup; poznają potrzeby, zainteresowania, zdolności i problemy uczniów; wstępne określanie obszaru dysfunkcji i zaburzeń zachowania uczniów niepełnosprawnych intelektualnie. Dobierają i wykorzystują dostępne materiały, środki i metody pracy w celu projektowania i efektywnego realizowania działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) oraz wykorzystują nowoczesne technologie do pracy dydaktycznej z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie. Przygotowują scenariusze do samodzielnie prowadzonych elementów zajęć, w tym scenariuszy lekcji wychowawczych dotyczących trudnych sytuacji oraz związanych z kształtowaniem pożądanych postaw. Samodzielnie prowadzą zajęcia o charakterze wychowawczym i dokonują po ich przeprowadzeniu krytycznej analizy swych działań. Dokumentują zajęcia podczas realizowanej praktyki metodycznej.</p>
39.	Spektrum Autyzmu – zagadnienia diagnozy i terapii	<p>Klasyfikacje zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży według DSM-IV- TR; DSM- V i ICD-10. Całościowe zaburzenia rozwojowe – zaburzenia ze spektrum autyzmu (Autyzm, zespół Aspergera, zespół Retta, Rozległe zaburzenia rozwojowe bliżej nieokreślone (PDD-NOS), Dziecięce zaburzenia dezintegracyjne, Autyzm atypowy). Poglądy na temat patogenezy rozwoju dziecka ze spektrum autyzmu. Zaburzenia w percepcji świata społecznego u dzieci z autyzmem. Zakłócenia w rozwoju języka i komunikacji u dzieci z autyzmem. Profil poznawczy i „wysypkowe” uzdolnienia u osób z autyzmem. Sztywność, stereotypowość w zachowaniu i zainteresowaniach u dzieci z autyzmem. Rozwój emocjonalno-społeczny dziecka z autyzmem. Diagnozowanie autyzmu u małych dzieci z problemami w rozwoju i zachowaniu. Autyzm a zaburzenia współwystępujące i pokrewne – diagnoza różnicowa. Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małych dzieci z autyzmem. Rehabilitacja i terapia dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (podejście: behawioralne, rozwojowe, zintegrowane, holistyczne, interwencja biomedyczna). Problemy rodziny dzieci z autyzmem i zaburzeniami pokrewnymi.</p>
40.	Daktylografia i język migowy	<p>Podstawy wiedzy o głuchocie, jej konsekwencjach dla funkcjonowania społecznego ze szczególnym uwzględnieniem środków porozumiewania się niesłyszących. Wybrane czynniki komunikacji z osobami niesłyszącymi: Czynniki semantyczno-syntaktyczne, obejmujący repertuar znaków, kodów, języków (werbalnych i niewerbalnych), a także konwencji i schematów narracyjnych, jakimi można się posługiwać przy nadawaniu i odbieraniu (odczytywaniu) przekazów. Czynniki sprawności, wyrażający stopień biegłości w posługiwaniu się poszczególnymi środkami komunikowania i dokonywania ich zmian w trakcie interakcji, a także umiejętności wytwarzania i odbioru różnych przekazów. Opanowanie umiejętności posługiwania się polskim alfabetem palcowym oraz podstawowymi liczebnikami głównymi i porządkowymi. Warsztatowe nauczanie podstaw języka migowego w stopniu umożliwiającym rozumienie nieskomplikowanych wypowiedzi w tym języku. Student powinien opanować praktycznie około 350 podstawowych znaków pojęciowych języka migowego oraz technikę ich używania zgodnie z zasadami systemu językowo-migowego. Umiejętności przydatne w rozmowie. Poprawa wypowiedzi indywidualnych i grupowych oraz na wzbogacenie słownictwa. Formułowanie nieskomplikowanych wypowiedzi w zakresie objętym materiałem nauczania. Kształcenie umiejętności odbioru wypowiedzi słownej rozwijanie sprawności pragmatycznej, sytuacyjnej i społecznej niesłyszących. Przygotowanie się do dalszego kształcenia lub samokształcenia poprzez umiejętność korzystania z podręczników, słowników i nagrań wizyjnych. Promowanie komunikacji poprzez język migowy, przełamywanie barier komunikacyjnych pomiędzy środowiskiem osób głuchych i słyszących.</p>

41.	Techniki fizjoterapii rozwojowej	Metody usprawniania dziecka z MPD - praktyczne zapoznanie studentów z elementami metod neurofizjologicznych (Vojty, NDT- Bobath, Ayres i innymi). Praktyczne nauczanie sposobów dobierania odpowiednich technik fizjoterapeutycznych. Elementy masażu Shantala'a i masażu klasycznego- leczniczego. Zespołowa praca z rodzicami. Podejście zintegrowane podczas terapii. Rola sprzętu rehabilitacyjnego. Sprzęt rehabilitacyjny a usprawnianie.
42.	Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami sensorycznymi	<p>Anatomia i fizjologia wzroku. Elementy okulistyki i optometrii. Metody diagnozy zaburzeń widzenia. Pomoce rehabilitacyjne wykorzystywane w edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych wzrokowo. Terminologia związana z tyflopedagogiką. Kompensacja zmysłów i jej znaczenie w życiu osób niewidomych. Choroby narządu wzroku i ich konsekwencje (retinoblastoma, retinopatia, jaskra, zaćma, choroba Stargardta, choroba zezowa). Zaburzenia współwystępujące. Niepełnosprawność wzrokowa jako konsekwencja innych zespołów zaburzeń (zespół Marfana, zespół Pradera-Willego). Utrata wzroku i jej konsekwencje dla rozwoju człowieka. Wpływ niepełnosprawności wzrokowej na osobowość człowieka. Bariery komunikacyjne i mentalne – utrudnienia dla samodzielnego funkcjonowania osób niewidomych.</p> <p>Funkcjonowanie osób słabo widzących i niewidomych w sferze rozwoju motorycznego, poznawczego, emocjonalnego i społecznego. Problemy orientacji przestrzennej samoobsługi. Doświadczenia człowieka ociemniałego –symulacja zaburzeń widzenia (poruszanie się w opaskach, przy pomocy białej laski, korzystanie z pomocy przewodnika). Wzajemne uwarunkowania postaw między niewidomymi a widzącymi. Stymulacja zmysłów u osób niewidomych. Rozwój motoryki małej. Sposoby usprawniania małego niewidomego dziecka. Rola komunikacji werbalnej w życiu osoby niewidomej. Zaburzenia widzenia a umiejętność analizy, syntezy, analogii, abstrahowania, wnioskowania i przewidywania. Problemy wychowania, edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Możliwości kompensacji zmysłu wzroku. Poznanie świata przez osoby niewidome, słabo widzące i niewidome z resztkami widzenia. Czas wolny osób z niepełnosprawnością wzrokową. Sposoby stymulowania aktywności osób niewidomych i słabo widzących. Psychologiczne, filozoficzne i społeczne podstawy rehabilitacji głuchych. Psychologiczne, filozoficzne i społeczne podstawy rehabilitacji głuchych. Klasyfikacje osób z wadą słuchu według różnych kryteriów. Głuchota jako zjawisko medyczne i społeczne. Komunikacja i środki porozumiewania się niesłyszących. Język migowy a komunikacja niewerbalna. Daktylografia. Komunikacja językowa, ćwiczenia stymulujące rozwój języka osób niesłyszących. Rozwój społeczny dzieci i młodzieży niesłyszącej. Niesłyszący w społeczeństwie. Tożsamość środowiskowa i kulturowa. Pomoce techniczne dla osób z deprywacją słuchową.</p> <p>Rodzaje działań wchodzących w zakres wczesnej interwencji. Warunki ich skuteczności u dzieci z zaburzonym rozwojem zmysłu słuchu. Opracowanie programu wczesnego usprawniania, diagnozowania i terapii dziecka niesłyszącego oraz jego rodziny w ramach działań wczesnej interwencji. Wielozakresowe działania wczesnej interwencji oraz rokowania z uwzględnieniem możliwości rozwoju osobistego dziecka i warunków w jakich będzie realizowana rehabilitacja.</p> <p>Możliwości i ograniczenia procesu diagnostycznego. Relacje między rodziną a specjalistami. Metody wczesnego rozpoznawania i badania dzieci. Program Powszechnych Przesiewowych badań Słuchu u Noworodków. Rewalidacja indywidualna – organizacja, treści i metody pracy. Tworzenie warsztatu pracy i przygotowania do prowadzenia zajęć z dzieckiem z uszkodzonym słuchem oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Stopnie ubytku słuchu a trudności szkolne dziecka z ubytkiem słuchu i niepełnosprawnością intelektualną. Stymulacja sensoryczna niesłyszących poprzez: Ćwiczenia i zabawy rozwijające i usprawniające percepcję wzrokową i koordynację wzrokowo-ruchową. Ćwiczenia i zabawy rozwijające i usprawniające percepcję i pamięć słuchową, koordynację słuchowo-ruchową oraz zabawy i</p>

		<p>ćwiczenia rozwijające mowę i myślenie. Ćwiczenia i zabawy orientacji zmysłowej, przestrzennej i kierunkowej. Ćwiczenia i zabawy w zakresie sprawności ruchowej. Organizowanie warunków procesu kształcenia z uwzględnieniem dziecka z wadą słuchu w klasie szkoły ogólnodostępnej i integracyjnej. Sposoby stymulowania aktywności dziecka niesłyszącego. Metoda ośrodków pracy a nauczanie zintegrowane dzieci niesłyszących. Sposoby usprawniania a wymagania edukacyjne i ocena osiągnięć dziecka z wadą słuchu w klasie szkoły ogólnodostępnej i integracyjnej. Współpraca nauczycieli z rodzicami dzieci z wadą słuchu. Komunikacja i środki porozumiewania się niesłyszących. Język migowy a komunikacja niewerbalna. Daktylografia. Komunikacja językowa, ćwiczenia stymulujące rozwój języka osób niesłyszących. Rozwój społeczny dzieci i młodzieży niesłyszącej. Niesłyszący w społeczeństwie. Tożsamość środowiskowa i kulturowa.</p> <p>Pomoce techniczne dla osób z deprywacją słuchową. Rodzaje działań wchodzących w zakres wczesnej interwencji. Warunki ich skuteczności u dzieci z zaburzonym rozwojem zmysłu słuchu. Opracowanie programu wczesnego usprawniania, diagnozowania i terapii dziecka niesłyszącego oraz jego rodziny w ramach działań wczesnej interwencji. Wielozakresowe działania wczesnej interwencji oraz rokowania z uwzględnieniem możliwości rozwoju osobistego dziecka i warunków w jakich będzie realizowana rehabilitacja. Możliwości i ograniczenia procesu diagnostycznego. Relacje między rodziną a specjalistami, metody wczesnego rozpoznawania i badania dzieci. Program Powszechnych Przesiewowych badań Słuchu u Noworodków. Rewalidacja indywidualna – organizacja, treści i metody pracy. Tworzenie warsztatu pracy i przygotowania do prowadzenia zajęć z dzieckiem z uszkodzonym słuchem oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Stopnie ubytku słuchu a trudności szkolne dziecka z ubytkiem słuchu i niepełnosprawnością intelektualną. Stymulacja sensoryczna niesłyszących poprzez: Ćwiczenia i zabawy rozwijające i usprawniające percepcję wzrokową i koordynację wzrokowo-ruchową. Ćwiczenia i zabawy rozwijające i usprawniające percepcję i pamięć słuchową, koordynację słuchowo-ruchową oraz zabawy i ćwiczenia rozwijające mowę i myślenie. Ćwiczenia i zabawy orientacji zmysłowej, przestrzennej i kierunkowej. Ćwiczenia i zabawy w zakresie sprawności ruchowej. Organizowanie warunków procesu kształcenia z uwzględnieniem dziecka z wadą słuchu w klasie szkoły ogólnodostępnej i integracyjnej. Sposoby stymulowania aktywności dziecka niesłyszącego. Metoda ośrodków pracy a nauczanie zintegrowane dzieci niesłyszących. Sposoby usprawniania a wymagania edukacyjne i ocena osiągnięć dziecka z wadą słuchu w klasie szkoły ogólnodostępnej i integracyjnej. Współpraca nauczycieli z rodzicami dzieci z wadą słuchu.</p>
43.	Metodyka nauczania i wychowania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w szkole podstawowej	<p>Dylematy uwzględniania integracji w procesie kształcenia ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim w szkole podstawowej (w klasach młodszych i starszych). Nowe wyzwania dla nauczycieli związane ze zmianami w systemie oświaty dotyczącymi kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Znaczenie edukacji, szczególnie wczesnej edukacji. Zabawa – nauka – praca – podstawowe formy aktywności w kształceniu zintegrowanym. Znaczenie zabawy we wczesnej edukacji dzieci z niepełnosprawnością w stopniu lekkim. Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznawanie indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim w szkole podstawowej, szczególnie na początkowym etapie edukacji. Metody wspomagające pracę z uczniem z niepełnosprawnością w stopniu lekkim w szkole podstawowej - w klasach nauczania początkowego i kolejnych: Metoda Ośrodków Pracy, Metoda Dobrego Startu, techniki Freineta, ćwiczenia grafomotoryczne wg Tymichowej, metoda M. Montessorii. Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokowe, słuchowe, grafomotoryczne, orientację przestrzenną, mowę</p>

i myślenie. Konstruowanie programów edukacji dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim w szkole podstawowej tworzenie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T). Kompetencje nauczyciela w zakresie kontroli i oceny uczniów. Ocenianie kształtujące. Organizowanie pomocy w edukacji początkowej i klasach kolejnych: W zakresie edukacji polonistycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Wiodąca i integrująca rola edukacji językowej dziecka.

Rozwój mowy dziecka i jej znaczenie w kształtowaniu umiejętności polonistycznych. Proces czytania uczniów klas młodszych. Proces pisanie uczniów klas młodszych. Rozwijanie kompetencji ortograficzno-gramatycznych w klasach I-III. Wstępne i podstawowe wypowiedzi ustne i pisemne. Wprowadzanie lektur szkolnych a edukacja dziecka. Rola inscenizacji, jej integrująca rola w klasach młodszych. Opracowywanie tekstów literackich. W zakresie edukacji matematycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Obszar zainteresowań edukacji matematycznej na pierwszym szczeblu kształcenia. Gotowość ucznia sześćo-letniego do podjęcia nauki. Obowiązująca podstawa programowa. Struktura zajęć matematycznych. Funkcje i cele rachunku pamięciowego. Rola i znaczenie środków graficznych i dydaktycznych. Cele i funkcje prac domowych uczniów. Kształtowanie orientacji w stosunkach przestrzennych. Wyodrębnienie i opisywanie cech wielkościowych. Elementy teorii mnogości w klasach I-III. Kształtowanie pojęcia liczby naturalnej, aspekty liczby. Monograficzne opracowanie liczby. Pojęcie działania i formuły matematycznej, własności działań. Kształcenie pojęcia dziesiętkowego układu pozycyjnego.

Metody rozwiązywania zadań tekstowych. Czynnościowe nauczanie matematyki. Algorytmy działań pisemnych. Kształtowanie pojęć geometrycznych. Przyczyny specyficznych trudności w uczeniu się matematyki i wyrównywanie braków. Kontrolowanie i ocenianie pracy uczniów, ocena opisowa. Układanie i rozwiązywanie równań. Kształtowanie pojęcia ułamka zwykłego. W zakresie edukacji przyrodniczej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Zaznajomienie ze specyfiką funkcji integrującej edukacji środowiskowej w realizacji treści programowych I etapu kształcenia. Przygotowanie przyszłych nauczycieli do formowania i umacniania pozytywnych przekonań i postaw u wychowanków wobec zjawisk i obiektów przyrodniczych środowiska człowieka. Zapoznanie z treściami programów zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Zapoznanie ze specyficznymi metodami i formami pracy stosowanymi w realizacji treści przyrodniczych. Projektowanie zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej z uwzględnieniem procesu badawczego. Pogłębienie wiedzy merytorycznej z zakresu lokalnego środowiska przyrodniczego. Wzbogacanie nabytej wiedzy samokształceniem i rozwijanie motywacji do aktywnego uczestnictwa na rzecz ochrony i kształtowania środowiska człowieka. Poznawanie przyrody przez dzieci. Metody i formy stosowane w edukacji przyrodniczej. Wykorzystanie tradycyjnych i nowoczesnych środków dydaktycznych w edukacji przyrodniczej. Poznawanie roślin i zwierząt przez dzieci. Ochrona przyrody i krajobrazu – stan środowiska w Polsce na tle wymagań UE. Pogoda i klimat. Turystyka i krajoznawstwo w edukacji dzieci młodszych. Projektowanie scenariuszy zajęć edukacji środowiskowej. W zakresie edukacji muzycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe wiadomości z zasad muzyki: pismo nutowe, pojęcie metrum i rytmu, melodia interwały. Muzyczno-ruchowe zabawy: definicje i teorie, klasyfikacja zabaw, improwizowanie prostych struktur rytmicznych, improwizowanie krótkich melodii z uwzględnieniem powtórzenia, zmiany i kontrastu. Kształcenie wyobrażeń słuchowych: kształcenie słuchu wysokościowego, kształcenie poczucia harmonii, tempa i rytmu oraz dynamiki. Organizacja i zasady nauczania: pracownia muzyczna, przygotowanie nauczyciela do zajęć, rola nauczyciela i ucznia, tematyczne i metodyczne planowanie lekcji, przykładowe plany lekcji dla szkoły

podstawowej. Formy aktywności muzycznej: śpiew, gra na instrumentach, ruch, muzyczne zabawy twórcze, słuchanie muzyki. W zakresie edukacji plastycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe pojęcia i terminy plastyczne (kompozycja, barwa, przestrzeń). Fazy rozwoju rysunku dziecięcego. Metody pracy na lekcjach plastyki. Treningi i projekty twórcze. W zakresie edukacji ruchowej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Treści wychowania fizycznego. Zapoznanie z podstawowymi definicjami związanymi z wychowaniem fizycznym. Zapoznanie z podstawowymi definicjami związanymi z wychowaniem fizycznym. Cele wychowania fizycznego. Funkcje wychowania fizycznego. Warunki wychowania fizycznego jako niezbędny aspekt w lekcji. Ogniwa programu wychowania fizycznego. Zasady metodyki ćwiczeń fizycznych. Funkcje oceny w wychowaniu fizycznym. Wychowanie fizyczne jako kompleks zagadnień zdrowotno-wychowawczych

w szkole- krąg pośredni. Wychowanie fizyczne- pozalekcyjne i pozaszkolne. Przedmiotowy system z wychowania fizycznego. Wychowanie fizyczne a edukacja zdrowotna w szkole. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności. Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Projektowanie zajęć zintegrowanych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć zintegrowanych uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem aktywności artystycznej i kulturalnej uczniów. Nauczanie blokowe. Konstruowanie programów edukacji (indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych) dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim w starszych klasach w szkole podstawowej. Praktyczne uwarunkowania integracji międzyprzedmiotowej w klasach IV-VIII szkoły podstawowej. Tworzenie i realizacja nauczania w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i ruchowej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas IV-VIII w szkole podstawowej. Ścieżki edukacyjne w nauczaniu j. polskiego edukacja czytelnicza i medialna: stwarzanie sytuacji wyzwalających potrzebę czytania książek, pobudzanie zainteresowań czytelniczych uczniów, doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem, poszerzanie zasobu słownictwa uczniów, czuwanie nad poprawnością językową, zachęcanie uczniów do własnej twórczości, kształtowanie umiejętności korzystania z księgozbioru i Internetu, rozwijanie kreatywności uczniów, wdrażanie do efektywnej pracy w grupie, pożyteczne zagospodarowanie wolnego czasu. Ścieżki edukacyjne – wychowanie dożycia w społeczeństwie. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas IV-VIII w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności. Integracyjne walory korelacji treści w bloku humanistycznym i matematycznym. Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Komputer nauczycielski jako środek dydaktyczny w trakcie pracy z całą klasą. Różne formy organizacyjne zajęć: nauczanie równym frontem (przekaz gotowej wiedzy), dyskusja w grupach i na forum całej klasy (na przykład weryfikacja hipotez), praca nad rozwiązywaniem problemów w grupach, praca indywidualna nad rozwiązywaniem problemów, czytanie i tworzenie własnych wypowiedzi itp. Projektowanie zajęć blokowych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć na

		poszczególnych przedmiotach uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem stosowania nabytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym, w rozwiązywaniu problemów z innych dziedzin wiedzy, korzystania z różnorodnych źródeł informacji, wyrobienie nawyków sprawdzania otrzymanych wyników, rozwiązań i korygowania błędów. Współpraca z rodzicami dzieci uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim kl. IV-VIII w szkole podstawowej. Podstawy dobrego porozumienia się nauczycieli i rodziców uczniów.
44.	Metodyka edukacji i rewalidacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym i głębokim	Zasady rewalidacji oraz nauczania dzieci i młodzieży z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Metody, formy i środki dydaktyczne stosowane w nauczaniu tej grupy uczniów. Wykorzystanie w praktyce teorii J. Piageta do konstruowania celów terapeutycznych dla dzieci z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Diagnoza funkcjonalna dzieci i młodzieży z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną (PPAC, PAC-1, PEP-R, MFDR, Pedi). Narzędzia obserwacyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną (Profil Osiągnięć Ucznia – karty obserwacyjne według J. Kielina). Ocena funkcjonowania zmysłów. Planowanie i dokumentowanie pracy z uczniem z głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Konstruowanie programów edukacji dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym i głębokim - tworzenie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (IPE-T) oraz indywidualnych programów zajęć (IPZ). Ocena ilościowa i jakościowa postępów ucznia (dylematy diagnostyczne). Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokowe, słuchowe, grafomotorykę, orientację przestrzenną. Wybór stosownych metod terapii i rehabilitacji w pracy z dzieckiem z głęboką, złożoną niepełnosprawnością - pielęgnacja podstawowa i codzienna stymulacja; trening samodzielnej jedzenia i trening czystości; stymulacja bazalna, poznawanie rzeczywistości i stymulacja spostrzegania metodą F. Affolter, Program Knillów „Dotyk i komunikacja”, masaż Shantalli oraz inne formy masażu w pracy z dziećmi głęboką niepełnosprawnością; stymulacja twarzy i jamy ustnej metodą Castillo – Moralesa i inne formy wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim. Metody wspomagające pracę z uczniem z głębszą niepełnosprawnością intelektualną: metoda ośrodków pracy, metoda dobrego startu, Nauczanie Kierowane, metoda M. Montessorii, metoda integracji sensorycznej, techniki Freineta, ćwiczenia grafomotoryczne wg Tymichowej i inne formy wspomagania z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym. Porozumiewanie się osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną - alternatywne i wspomagające sposoby komunikowania się. Problemy hospitalizacji, współpraca z rodziną i innymi specjalistami, instytucjami służby zdrowia, opieki socjalnej, hospicjum dziecięcym, fundacjami i stowarzyszeniami. Przygotowanie zawodowe osób z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną (szkoły przysposabiające do pracy). Współpraca z rodziną w prowadzeniu efektywnej edukacji i terapii dzieci i młodzieży z głębszą i głęboką NI, wsparcie rodziców w wychowywaniu tej grupy osób.
45.	Seminarium licencjackie	Przygotowanie pracy licencjackiej obejmuje trzy etapy: w pierwszym etapie studenci określają problematykę, problem badawczy i założenia projektu; w kolejnym – określają procedury i gromadzą dane (teoretycznych, empirycznych), służące rozwiązaniu przyjętego problemu. W etapie trzecim studenci realizują projekt, a następnie podejmują krytyczną refleksję – weryfikują dane, przeprowadzają analizę wyników oraz dokonują ich prezentacji. <u>Treści programowe:</u> Rodzaje prac dyplomowych – od naukowej do projektowej. Zasady i formy pisania pracy (założenia ogólne, struktura). Zakres tematyczny prac dyplomowych proponowany przez promotora oraz analiza tematów proponowanych przez studentów (akceptacja, korekta, negacja z sugestią zmiany). Gromadzenie

		<p>materiału teoretycznego, niezbędnego do uszczegółowienia procedury badawczej. Plany prac (temat, problem, paragrafy) – korekta, uzupełnienie. Kryteria gromadzenia danych i analizy materiału teoretycznego. Prezentacja częściowych wyników eksploracji teoretycznych. Szczegółowa analiza problemu i materiału teoretycznego. Krytyczna analiza i dyskusja. Weryfikacja merytoryczna. Konstruowanie narzędzi badawczych lub projektowych. Przygotowanie procedury – kontakt z placówkami, w których ma być projekt realizowany. Uszczegółowienie kryteriów gromadzenia danych i analizy materiału empirycznego.</p> <p>Symulacja i analiza postępowania studenta w sytuacji gromadzenia danych. Gromadzenie materiału empirycznego. Ostateczna weryfikacja i korekta. Realizacja projektu w placówce.</p> <p>Analiza wyników. Wnioski końcowe. Złożenie pracy i przygotowanie do egzaminu licencjackiego.</p>
46.	Andragogika osób z niepełnosprawnością intelektualną z metodyką	<p>Teoretyczne założenia andragogiki specjalnej wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Przedmiot i zadania andragogiki specjalnej osób z NI. Dorosłość osób z NI. Wyrównywanie szans rozwojowych osób z NI – analiza aktów prawnych (Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i in.). Inkluzja i ekskluzja. Przygotowanie zawodowe a przygotowanie do pracy. Analiza systemu edukacji dorosłych z NI w Polsce. Potrzeby edukacyjne dorosłych osób z NI. Strategie, zasady i metody nauczania dorosłych z NI. Ustawiczna edukacja osób z NI drogą do aktywności zawodowej. Warsztaty terapii zajęciowej jako forma przygotowania do pracy i rozwoju samodzielności dorosłych z NI. Formy zatrudnienia osób z NI na otwartym i chronionym rynku pracy. Wychowanie seksualne osób z NI. Potrzeby dorosłych osób z NI a bariery społeczno-kulturowe. Rodzice a rozwój seksualności i zaspokajanie potrzeb seksualnych. Wspieranie dorosłych osób z NI w realizacji potrzeb seksualnych i prokreacyjnych – możliwości i ograniczenia. Wychowanie do samodzielności i odpowiedzialności – możliwości i ograniczenia. Nastawienia społeczne wobec osób z NI - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Edukacja osób z NI do starości. Podnoszenie świadomości zdrowotnej – programy profilaktyczne. Instytucje i organizacje społeczne działające na rzecz dorosłych osób z NI. Aktywność społeczna osób z NI – krajoznawstwo, turystyka, aktywność kulturalna i rekreacyjna. Rodzina w procesie rehabilitacji dorosłej osoby z NI. Praktyczne aspekty funkcjonowania osób z NI, formy wsparcia, metody terapii, treningi.</p> <p>Programy i instytucje wspomagające aktywność społeczną i zawodową w Polsce i na świecie.</p>
47.	Podstawy rehabilitacji ruchowej z metodyką wychowania fizycznego specjalnego	<p>Umiejętność doboru ćwiczeń fizycznych kształtujących cechy motoryczne. Metodyka prowadzenia zajęć z gimnastyki korekcyjnej. Rola sprzętu rehabilitacyjnego. Sprzęt rehabilitacyjny a usprawnianie. Projektowanie i organizacja zajęć ruchowych o różnym charakterze w procesie rewalidacji dziecka z niepełnosprawnością, w tym z intelektualną.</p>
48.	Praktyka pedagogiczna metodyczna	<p>Zadania dla studenta odbywającego praktykę pedagogiczną metodyczną:</p> <p>Poznanie struktury organizacyjnej placówki, w której praktyka jest odbywana (zadania i zasady funkcjonowania, zapoznanie np. z ze statutem, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania). Zapoznanie ze specyfiką pracy dydaktyczno-wychowawczej placówki (zakres czynności zatrudnionych pracowników, stosowane przez nich metody, formy i narzędzia pracy, poznanie zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną programów nauczania, zapoznanie z dokumentacją prowadzoną przez pracowników, np. dziennik lekcyjny, plan nauczania plan wychowawczy, rewalidacyjno- terapeutyczny, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej). Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem</p>

		<p>o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki, tj.: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Harmonogram odbywania praktyki pedagogicznej metodycznej: Harmonogram odbywania praktyki student ustala z opiekunem praktyk z ramienia placówki, w której praktyka jest odbywana. Indywidualny harmonogram zależy od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz odbywającego praktykę studenta. W czasie praktyki pedagogicznej metodycznej studenci III roku w V semestrze: Hospitują zajęcia edukacyjne prowadzone w tych instytucjach. Obserwują działania nauczycieli, wychowawców oraz zachowanie dzieci podczas zajęć. Współuczestniczą w przygotowaniu i podejmują próby prowadzenia zajęć. Prowadzą zajęcia edukacyjne lub ich elementy w młodszych klasach szkoły podstawowej. Współdziałają z opiekunem praktyk podczas realizowanej praktyki metodycznej w: sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnymi intelektualnie oraz zapewnianiu bezpieczeństwa, podejmowaniu działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, prowadzeniu zorganizowanych zajęć wychowawczych, podejmowaniu działań na rzecz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Dokumentacja realizowanej praktyki metodycznej: Student komplementuje dokumenty ujęte w harmonogramie praktyki metodycznej, w tym protokoły hospitacji i konspekty przeprowadzonych zajęć. Student prowadzi: Dzienniczek praktyk, w którym: Odnotowuje harmonogram odbywania praktyki. Uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczęć instytucji/ placówki, podpis dyrektora oraz opiekuna praktyk z ramienia placówki). Opisuje poprawnie pod względem metodycznym przebieg obserwowanych oraz prowadzonych elementów zajęć (obserwacje pedagogiczne). Zapisuje różnego rodzaju refleksje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i wnioski dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.</p>
49.	Zagadnienia prawne w pedagogice specjalnej	<p>Kształcenie specjalne i zintegrowane. Zajęcia specjalistyczne. Ustawa o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zatrudnienie, kształcenie, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych. Ustawowe kryteria oceny niepełnosprawności. Orzekanie o niepełnosprawności. Prawa osób niepełnosprawnych. Organizacja edukacji nieformalnej osób niepełnosprawnych. Działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób z niepełnosprawnością. Projektowanie działań edukacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>
50.	Nowe media w edukacji, rehabilitacji i wspieraniu osób z niepełnosprawnościami	<p>Zapoznanie z przedmiotem i podstawową terminologią dotyczącą nowych mediów w szeroko rozumianej pracy z i dla osób z niepełnosprawnością. Wyposażenie w wiedzę dotyczącą konieczności stosowania i rozwijania metod kształcenia i oceniania z użyciem nowych mediów</p>

		<p>(nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych) w nauczaniu, uczeniu się, rehabilitacji i wsparciu osób z niepełnosprawnością. Przekazanie wiedzy o różnicach między mediami nowymi a tradycyjnymi oraz zapoznanie ze specyfiką komunikacji zapośredniczonej.</p> <p>Zapoznanie ze specyfiką i wyzwaniami w nauczaniu i wychowaniu w cyfrowych czasach, ze szczególnym uwzględnieniem czasu wolnego osób z niepełnosprawnością. Zapoznanie z obszarami szans i zagrożeń płynących dla niepełnosprawnych użytkowników mediów. Kształcenie umiejętności wykorzystywania mediów do wszechstronnego wspierania rodzin osób z niepełnosprawnościami. Kształcenie umiejętności planowania zajęć dydaktyczno-wychowawczych z użyciem mediów. Uważliwienie na potrzeby wyjątkowych użytkowników mediów i na rolę mediów w upodmiotowieniu niepełnosprawnych wychowanków. Kształcenie kompetencji społecznych w zakresie potrzeby poszukiwania nowych obszarów korzystania z mediów i wdrażanie do bycia refleksyjnym kreatorem treści (content creator) w świecie cyfrowym.</p>
51.	Arteterapia w edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną	<p>Pojęcie arteterapii. Cele i zadania terapii poprzez sztukę w odniesieniu do celów edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ewaluacja poglądów na temat arteterapii na przestrzeni ostatnich lat. Subdyscypliny arteterapii. Techniki arteterapii. Perspektywy i problemy rozwoju arteterapii. Sylwetka arteterapeuty. Pojęcie ekspresji twórczej i jej znaczenie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Miejsce arteterapii w pracy pedagoga. Przegląd metod edukacyjno-terapeutycznych wykorzystujących muzykę plastykę i ruch (Metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, Metoda malowania dziesięcioma palcami Ruth F. Shaw, Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz, Programy aktywności. Świadomość ciała, kontakt i komunikacja Marianny i Christopha Knillów, Poranny krąg, czyli stymulacja polisensoryczna według pór roku Hedwig Abel, Relaksacja Aktywna Maurice Martenot i Christine Saito w adaptacji Samiego Boski, System percepcyjno-motoryczny Newella C. Kepharta, Kinezylogia Edukacyjna Paula E. Denissona, Terapia uspokajająca i rozwijająca dla dzieci nerwicowych i dyslektycznych Teresy Danielewicz, Anny Koźmińskiej, Janiny Magnuskiej, Spójrz inaczej – program zajęć wychowawczo-profilaktycznych Andrzeja Kołodziejczyka i Ewy Czemierowskiej, Edukacja przez ruch Doroty Dziamskiej). Ćwiczenia praktyczne wykorzystujące poszczególne techniki arteterapeutyczne w edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p>
52.	Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	<p>Terminologia związana z pojęciem komunikacji alternatywnej i wspomagającej (alternative and augmentative communication – AAC). Definicje wyjaśniające, istota AAC, klasyfikacja. Rys historyczny komunikacji alternatywnej i wspomagającej na świecie i w Polsce. Rozwój kompetencji komunikacyjnej u dziecka w normie rozwojowej. Określenie profilu porozumiewania się dziecka. Zachowania sprzyjające porozumiewaniu się. Funkcje zachowań komunikacyjnych. Cele oddziaływań AAC na poszczególnych etapach umiejętności porozumiewania się. Systemy znaków (manualne - język migowy, Makaton, GUK – Gebarden unterstutze Kommunikation), graficzne – Piktogram Ideogram Communication, Picture Communication Symbols, przestrzenno-dotykowe). Użytkownicy AAC i dobór systemu znaków do ich możliwości psychofizycznych. Inne elementy metod komunikacji alternatywnej: Fonogesty, Tadoma-metoda wibracyjna, Alfabet punktowy. Pomoce komunikacyjne (tradycyjne i komputerowe). Strategie nauczania rozumienia i posługiwania się znakami.</p> <p>Rola grupy rówieśniczej dla dzieci z zaburzoną umiejętnością porozumiewania się (warsztaty – budowanie scenariuszy zajęć prowadzonych z całą grupą z wykorzystaniem AAC). Przygotowanie planu aktywności, tablic komunikacyjnych; folderu osobistego użytkownika AAC oraz dobór słownictwa.</p>
53.	Wybrane metody terapii zajęciowej dorosłych z	<p>Pojęcie terapii zajęciowej i jej miejsce w systemie usprawniania osób z niepełnosprawnością intelektualną. Cele stawiane przed terapią zajęciową. Funkcje terapii zajęciowej. Etapy procesu</p>

	niepełnosprawnością intelektualną	<p>aktywizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Planowanie terapii zajęciowej z osobami dorosłymi z niepełnosprawnością intelektualną i czasu przeznaczonego na terapię. Przegląd technik wykorzystywanych w terapii zajęciowej i ich dobór do potrzeb i możliwości klienta. Zasady regulujące dobór metod terapii zajęciowej. Zasady umożliwiające realizację celów terapii zajęciowej. Właściwe planowanie toku zajęć terapeutycznych. Formy pracy w procesie terapii zajęciowej. Organizacja warunków pracy w terapii zajęciowej. Praca doradcza z rodziną jako obszar pracy terapeuty zajęciowego. Specyfika pracy terapeuty zajęciowego z grupą osób z niepełnosprawnością intelektualną. Praca terapeuty w kontakcie indywidualnym. Tworzenie właściwego klimatu terapeutycznego. Aspekty prawne funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej. Projektowanie zajęć usprawniających z wykorzystaniem technik terapii zajęciowej – zajęcia warsztatowe. Nauka funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną w dostosowanych i ogólnodostępnych przestrzeniach. Trening umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach i brania odpowiedzialności za swoje decyzje. Umiejętność korzystania z różnych form wsparcia społecznego. Aktywizowanie dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych oraz zainteresowań.</p> <p>Spodziewane efekty oddziaływań terapeutycznych.</p>
54.	Podstawy organizacji i zarządzania placówkami edukacyjnymi	<p>Zarządzanie (istota, pojęcie, przedmiot nauki o zarządzaniu). Podstawowe funkcje procesu zarządzania. Podstawowe zasady nowoczesnego zarządzania. Najnowsze tendencje, kierunki zarządzania oświatą. Przeszkody w kierowaniu (związane z: kwalifikacjami kierowników, postawami kierowników, czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi szkoły, przeszkody w kierowaniu według M.Fullana). Pojęcie stylu kierowania. Czynniki wyznaczające styl kierowania. Typologie stylów kierowania (R.Lippita i R.K.White'a, R. Likerta, R.R.Blake'a i J.S.Montona, W.J.Reddina). Ewolucyjna teoria przywództwa (teoria dojrzałości podwładnych) P.Hersey'a i K.H. Blancharda. Pożądane cechy współczesnego dyrektora placówki edukacyjnej. Zadania, role i funkcje kierownicze dyrektora współczesnej placówki edukacyjnej. Kompetencje kierownicze. Podstawowe funkcje i umiejętności kierownicze menadżera oświaty.</p>

Nazwa kierunku studiów: Politologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 117

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy nauki o polityce	Przedmiot ma charakter propedeutyczny, są to preliminaria dotyczące politologii. Celem jest zapoznanie studentów z podstawowymi kategoriami i pojęciami politologicznymi. Ta wiedza ma służyć dynamicznej analizie procesów politycznych przy pomocy pojęć politologicznych wraz z umiejętnością stosowania podstawowych założeń metodologicznych politologii. Wskazanie studentom na humanistyczny wymiar politologii i jej kompatybilność z naukami społecznymi (socjologią, filozofią, prawem, psychologią i historią). Wskazanie na integralny model politologii. Przedmiot obejmuje omówienie kategorii politologicznych takich jak: władza, polityka, system polityczny, legitymizacja, demokracja, totalitaryzm, autokracja, interesy polityczne, decyzje i działania polityczne, podmiotowość, konflikty, walka, państwo, partie i ruchy polityczne, zaufanie, socjalizacja, partycypacja, elita polityczna, rewolucja i reforma, opinia publiczna, świadomość polityczna, mit i utopia, ideologia, patologie polityczne i opinia publiczna. Te pojęcia stanowią „szkielet”, na którym ma zostać zbudowana politologiczna wiedza studentów.
22.	Socjologia stosowana	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu nauki o społeczeństwie, jaką jest socjologia, zarówno w zakresie analizy małych grup – mikrosocjologii, jak i w zakresie makrosocjologii. Główny nacisk położony jest na praktyczne zastosowanie teoretycznej wiedzy socjologicznej do prowadzenia badań, analiz, ekspertyz i interpretacji szeroko rozumianych zjawisk społecznych. Studenci zapoznają się z pojęciem socjologii, historią myśli socjologicznej, współczesnymi kierunkami badań socjologicznych oraz głównymi obszarami analizy socjologicznej, m.in. zbiorowościami społecznymi, interakcjami społecznymi, pojęciem kultury, socjalizacji i kontroli społecznej, społeczeństwem i jego strukturą, zróżnicowaniem społecznym, nierównościami społecznymi, zmianą społeczną i współczesnymi procesami zmiany, pojęciem narodu oraz społeczności lokalnej. Ważną częścią zajęć jest moduł dotyczący socjologicznego badania rzeczywistości, w ramach którego studenci zapoznają się z metodami i technikami badań socjologicznych.
3.	Historia powszechna po 1918 roku	Wykład z tego przedmiotu obejmuje kluczowe wydarzenia z historii politycznej świata, które miały dalekosiężne skutki dla ładu międzynarodowego. Omawiane są w ujęciu syntetycznym procesy polityczne, które nie są łatwe do przeanalizowania samodzielnie przez studentów. Wśród nich przedstawiane są uwarunkowania tworzenia się ruchów totalitarnych, faszyzmu, komunizmu, nazizmu, rodzenie się nowych państw, jak Republika Turecka, Izrael a także etapy rozgrywania zimnej wojny przez USA i ZSRR. Analizie poddawane są niekiedy ważne zagadnienia wewnętrzne, jak proces tworzenia V Republiki we Francji czy kryzysu w ZSRR w latach osiemdziesiątych XX wieku.
4.	Psychologia społeczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu psychologii społecznej. Treści programowe odnoszą się do takich zagadnień jak poznanie i spostrzeganie społeczne, konformizm, agresja, stereotypy i uprzedzenia, atrakcyjność interpersonalna, psychologiczne mechanizmy funkcjonowania w grupie. Przedmiot nauczany jest w nurcie kognitywnym z uzupełnieniem o elementy psychologii ewolucyjnej i psychologii pozytywnej.
5.	Geografia polityczna i ekonomiczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wpływem czynników geograficznych na przyjęte rozwiązania polityczne, społeczne i ekonomiczne na świecie. Wskazanie prawidłowości funkcjonowania jednostek geopolitycznych wynikających

		z ich położenia i budowy morfologicznej. Poruszone zostaną również problemy z zakresu ekonomii, ekologii, antropologii i kulturoznawstwa. Podjęte zostaną rozważania dotyczące zjawiska konfliktów zbrojnych i założeń geostrategicznych. Słuchacze zapoznają się z pogłębioną specyfiką szczególnie istotnych geopolitycznie regionów świata. Część cyklu dydaktycznego poświęcona zostanie problematyce geopolitycznej dotyczącej Polski, z szczególnym uwzględnieniem kwestii granicznych i terytorialnych.
6.	Komunikowanie interpersonalne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi mechanizmami kształtującymi procesy komunikowania społecznego na poziomie interpersonalnym, ze szczególnym uwzględnieniem dobrych praktyk w tym zakresie (na przykład koncepcji komunikacji bez przemocy). Wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne studenci nabywają w ramach spotkań o charakterze warsztatowym. W trakcie zajęć studenci prezentują także efekty pracy własnej nad poszczególnymi zadaniami, związanymi z tematyką zajęć.
7.	Analiza informacji i warsztat tekstu	Celem przedmiotu jest kształtowanie i doskonalenie kompetencji komunikacyjnych w zakresie analizy, oceny treści oraz jakości współczesnych przekazów informacyjnych a także ich źródeł (głównie mediów masowych). Dalsze istotne cele to: doskonalenie umiejętności warsztatowych w zakresie tworzenia elementarnych naukowych tekstów informacyjnych (czyli definicji, np.: adekwatnych, cząstkowych, klasycznych czy metaforycznych lub perswazyjnych, a także notatek streszczających) oraz umiejętności selekcji i hierarchizowania treści przekazów informacyjnych. Studenci doskonalą umiejętności analityczne (analiza treści jako metoda badawcza, analiza danych). Bazę poszczególnych zajęć ćwiczeniowych stanowi pogłębiona i aktualna wiedza, dotycząca: istoty i ważności informacji, współczesnych problemów gromadzenia, upowszechnienia, użytkowania i selekcji informacji (vide: Big Data, fejki) oraz funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie informacyjnym (ze świadomością etapu rozwoju tegoż społeczeństwa w poszczególnych państwach Europy, a także zalet i wad społeczeństwa informacyjnego).
8.	Ochrona własności intelektualnej	Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu kluczowych instytucji prawnych w zakresie ochrony własności intelektualnej, zasad i norm prawnych oraz praktycznego ich stosowania. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności odnajdywania właściwych przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce, analizy treści przepisów w kontekście właściwej wykładni i ich stosowania w praktyce, w oparciu o ustalony stan faktyczny danej sprawy. Dodatkowo studenci nauczą się samodzielnego wyszukiwania danych aktów prawnych i konkretnych przepisów prawnych dotyczących analizowanego przypadku. Istotnym uwarunkowaniem realizacji celów przedmiotu będzie opanowanie języka prawnego i prawniczego oraz umiejętność dokonywania analizy prawnej w zakresie norm prawa autorskiego i praw pokrewnych, prawa patentowego i innych aktów prawnych.
9.	Polityka międzynarodowa	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze kategoriami umożliwiającymi opis i badanie stosunków międzynarodowych. Treści programowe obejmują m.in. wskazanie na podejścia teoretyczne realizm, liberalizm, transnacionalizm, konstruktywizm, neomarksizm), nakreślenie cech specyficznych stosunków międzynarodowych, omówienie kategorii ontologicznych takich jak ład międzynarodowy, podmioty stosunków międzynarodowych, pokój i bezpieczeństwo, organizacje międzynarodowe z uwzględnieniem ONZ, rola państwa w stosunkach międzynarodowych, podziały w społeczności międzynarodowej, polityka zagraniczna i regulacja w stosunkach międzynarodowych.
10.	Historia polityczna Polski po 1945	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z procesami politycznymi, jakie dokonały się w Polsce w XX w. Ukazanie związków przyczynowo-skutkowych, które doprowadziły do istotniejszych wydarzeń politycznych w kraju. Słuchacze zaznajomieni zostaną również z podstawowymi założeniami polskiej myśli politycznej. W szczególności zostaną poruszone problemy funkcjonowania systemu komunistycznego. Poddana analizie zostanie jego ewolucja od okresu stalinizmu do liberalizacji w latach 70. i 80. XX wieku. Podjęte zostaną rozważania dotyczące schyłkowego okresu PRL i przyczyn upadku władzy komunistycznej. Wskazane zostaną najważniejsze obszary transformacji ustrojowej w pierwszej połowie lat 90. XX wieku. Treści programowe będą odnosiły się również do zmiany politycznej pozycji Polski na arenie międzynarodowej na przestrzeni ostatniego trzystulecia. Osobnym elementem będą przemiany o charakterze społecznym i gospodarczym po wejściu do Unii Europejskiej.

11.	Gospodarka i polityka	Przedmiot ma na celu dostarczyć wiedzy dotyczącej podmiotów i narzędzi polityki gospodarczej oraz głównych dziedzin polityki gospodarczej. Treści programowe obejmują: rolę państwa w gospodarce; strukturę własnościową gospodarki narodowej oraz prywatyzację. Studenci są ponadto zaznajamiani z polityką budżetową, sposobami regulacji rynku pracy; polityką rolną i żywnościową; kwestiami związanymi ze wzrostem i rozwojem gospodarczym (włączając rozwój zrównoważony).
12.	Podstawy marketingu	Głównym celem zajęć jest wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w zakresie ogólnych zasad marketingu. W czasie zajęć studenci poznają podstawową teorię marketingu, ze szczególnym uwzględnieniem jego kluczowych gałęzi, takich jak marketing sektora ekonomicznego, marketing społeczny i marketing polityczny. Treści programowe zajęć obejmują: instrumenty i narzędzia marketingowe, strategie i techniki marketingowe, kreowanie wizerunku i marki, mechanizmy segmentacji i pozycjonowania, mechanizmy monitoringu i ewaluacji aktywności marketingowej. W czasie zajęć omówione zostają wybrane, ale reprezentatywne przykłady aktywności marketingowej podmiotów komercyjnych, publicznych i społecznych prowadzonej na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
13.	Prawo i polityka	Przedmiot obejmuje zagadnienia związane z relacją pomiędzy państwem, polityką i prawem. Treści programowe obejmują analizę pojęcia, genezy i funkcji władzy politycznej i państwa oraz różnych aspektów praworządności i państwa prawnego, przedmiotem analizy jest także kategoria nieposłuszeństwa obywatelskiego. Studenci zapoznają się z wybranymi doktrynami prawnymi oraz analizują źródła prawa i zagadnienia obowiązywania i stosowania prawa. Przedmiot obejmuje także zagadnienia związane z systemami prawnymi, stosunkami prawnymi. Studenci zapoznają się z podstawowymi instytucjami prawa administracyjnego, cywilnego i karnego.
14.	Konflikty społeczne	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z ogólnymi założeniami polemologii, jako odrębnej, interdyscyplinarnej dziedziny nauki o konfliktach społecznych, podstawowymi teoriami konfliktów społecznych oraz wiedzą odnoszącą się do złożoności konfliktów społecznych w ich aspektach przedmiotowych, podmiotowych, ich intensywności i trwałości oraz form i metod ich toczenia. Po zapoznaniu się z teoretyczną częścią przedmiotu, studenci uczą się stosować zdobytą wiedzę w praktyce poprzez diagnozowanie, analizowanie i prognozowanie konfliktów oraz zapoznają się z metodami rozwiązywania konfliktów poprzez gry symulujące interwencję w konflikt.
15.	Logika z elementami retoryki	Po zrealizowaniu zajęć student nabywa umiejętności analizowania stosunków logicznych między zdaniami. Na gruncie formalizmu klasycznego rachunku zdań student potrafi rozpoznać stosunek wynikania, dopełniania, wykluczania i sprzeczności logicznej. Potrafi wskazać prawdę i fałsz logiczny. Wie czym jest wnioskowanie dedukcyjne. Potrafi rozróżniać błędy formalne i materialne we wnioskowaniu dedukcyjnym. Ponadto student zna rodzaje definicji i potrafi wskazywać podstawowe błędy w definiowaniu. Wie czym jest nazwa oraz jej desygnat. Potrafi wskazywać podstawowe zależności między zakresami nazw. Student zna również podstawowe figury retoryczne i chwytły erystyczne.
16.	Systemy polityczne współczesnego świata	Celem przedmiotu jest przedstawienie studentom podstawowych mechanizmów funkcjonowania współczesnych systemów demokratycznych, zarówno w Europie, jak i na innych kontynentach. Struktura wykładów ma charakter problemowy i komparatystyczny. W ich trakcie zostają umówione podstawowe kategorie teoretyczne z zakresu analizy systemowej, modele demokracji, typologie partie i systemów partyjnych, systemy wyborcze oraz instytucje władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej. Ćwiczenia to przede wszystkim analiza porównawcza konkretnych systemów politycznych poszczególnych państw.
17.	Myśl polityczna	Podstawowym celem poznawczym przedmiotu jest zdobycie wiedzy na temat głównych kierunków myśli politycznej od czasów starożytnych do nowożytności (do XIX wieku). Oprócz rekonstrukcji pojęć i wartości konstytutywnych dla danego kierunku (systemu poglądów) zajęcia mają na celu ukazanie ewolucji wybranych koncepcji politycznych na płaszczyźnie metodologicznej i epistemologicznej. Analiza porównawcza koncepcji i teorii normatywnych ma także zmierzać do wyjaśnienia i zrozumienia źródeł ideowych podstawowych wartości europejskiej i polskiej myśli politycznej.

		Zajęcia mają umocnić i pogłębić umiejętności analityczne studentów (zwłaszcza tekstów), ich zdolność przeprowadzenia wybranych nurtów myśli politycznej, krytycznej oceny świadectw myśli politycznej, wykorzystywania myśli politycznej do opisu i analizy sytuacji politycznej, rozumienia mechanizmów ciągłości i zmiany w myśleniu i działaniu politycznym.
18.	Polityka społeczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wybranymi zagadnieniami z zakresu polityki społecznej. W ramach polityki społecznej rozumianej jako teoria (wykład) omówione zostaną: 1. podstawowe pojęcia (kwestia społeczna); 2. czynniki polityczne, gospodarcze i społeczne, uzasadniające powody przejęcia przez państwo funkcji socjalnej; 3. charakter polityki społecznej w zależności od modelu państwa opiekuńczego. Odnoszenie idei państwa opiekuńczego przedstawione zostaną także próby jego modernizacji pod wpływem krytyki w latach 90. XX w. Jeden z wykładów poświęcony będzie krótkiej historii polityki społecznej w Polsce. Ćwiczenia posłużą do analizy konkretnych działań podejmowanych przez państwo i pozostałe podmioty odnośnie rodziny, zdrowia, bezrobocia, ubóstwa, mieszkalnictwa oraz demograficznego starzenia się społeczeństwa. Istotne będzie pokazanie, jak podmioty polityki społecznej reagują na te wyzwania i czy wprowadzane rozwiązania są efektywne.
19.	Administracja i polityka	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi administracji publicznej i administracji publicznej w systemie politycznym. Treści programowe obejmują pojęcie administracji publicznej, sfery publicznej i jej specyfiki, specyfiki dóbr publicznych i zarządzania nimi, biurokracji jako przedmiotu teorii administracji. Omawiane są również takie kwestie jak związki administracji publicznej ze sferą polityczną, jej miejsca w systemie politycznym, relacje administracji publicznej z grupami interesu, zasoby administracji i sfery politycznej. Studenci zapoznają się z modelami administracji publicznej w różnych krajach w tym w Polsce, z modelami służby cywilnej, rolą gabinetów politycznych. Omawiana jest również współpraca administracji z otoczeniem, w tym z trzecim sektorem a także rola administracji w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego.
20.	Religia i polityka	Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom wiedzy z zakresu stosunków państwo-kościół, powiązań występujących między religiami i polityką na wybranych historycznych i współczesnych przykładach. Pokazanie form i sposobów regulacji stosunków między państwem, kościołami i związkami wyznaniowymi. Celem przedmiotu jest wymiana myśli i poglądów na temat roli i miejsca religii w życiu społecznym. Analiza ta pozwoli studentom uświadomić znaczenie postaw światopoglądowych, wartości religijnych dla kształtowania tożsamości narodowej, państwowej, ale także opinii publicznej. Studenci powinni poznać, na wybranych przykładach, skutki prawne, polityczne, ekonomiczne, moralne, ale także obyczajowe określonych doktryn religijnych, przepisów prawa religijnego i państwowego oraz polityki wyznaniowej. Przedmiot powinien przyczynić się do poznania złożoności zjawiska jakim jest religia oraz jej licznych konotacji wierzeniowych, politycznych, społecznych i kulturowych dla współczesnych społeczeństw.
21.	Komunikowanie polityczne	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z tematyką związaną z komunikowaniem politycznym, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i poprzez omówienie przykładów z życia politycznego. Uczestnicy zajęć będą mogli poznać sposoby definiowania samego procesu komunikowania politycznego oraz jego przykłady. Przedmiot pozwala także na zastanowienie się nad rolą poszczególnych elementów komunikowania politycznego w demokracji (aktorzy polityczni, media i obywatele). W drugiej części semestru zajęcia skupiają się na konkretnych przykładach komunikowania politycznego, takich jak marketing polityczny, reklama czy public relations. Zajęcia stanowią niezbędne wprowadzenie do bardziej specjalistycznych kursów w dalszej części toku studiów.
22.	Negocjacje	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami prowadzenia negocjacji oraz kształtowanie umiejętności efektywnego diagnozowania i rozwiązywania konfliktów politycznych i społecznych na różnych poziomach życia publicznego. Zajęcia mają przede wszystkim charakter warsztatowy. Ich częścią są ćwiczenia i gry negocjacyjne, podczas których studenci mogą praktycznie stosować wybrane strategie i techniki negocjacyjne. Podczas zajęć studenci przygotowują samodzielne analizy wybranych konfliktów oraz scenariusze ich rozwiązywania.
23.	Wprowadzenie do marketingu	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami teoretycznymi dotyczącymi marketingu politycznego, specyfiką postępowania marketingowego i podstawowymi procedurami marketingowymi. Treści

	politycznego	programowe dotyczą podstawowych pojęć marketingowych, zasadniczych metod analizy rynku politycznego/ wyborczego, strategii marketingowych, kreowania wizerunku polityka/ organizacji politycznej i technik marketingowych.
24.	Komunikacja społeczna	Celem przedmiotu jest wprowadzenie w obszar badawczy komunikologii i medioznawstwa w perspektywie politologicznej. Po rozważeniu istoty i swoistości komunikacji społecznej, analizowane są główne podejścia badawcze do tejże komunikacji, jej uczestników, mediów komunikacji (zwłaszcza masowej), regulacji oraz barier i wyzwań współcześnie (w perspektywie polskiej, europejskiej i globalnej). Przedstawienie głównych odmian, poziomów, typów i rodzajów komunikacji służy przede wszystkim wykazaniu swoistości typologicznej i zakresowej komunikacji politycznej oraz komunikologii politycznej. W badaniach nad komunikacją masową i komunikacją polityczną szczególną uwagę zwraca się na mediatyzację życia społecznego i politycznego oraz ich współczesne przejawy.
25.	Patologie w stosunkach międzynarodowych	Celem przedmiotu jest przedstawienie specyfiki stosunków międzynarodowych wraz z kategorią interesu narodowego i amoralności (w tym naruszania norm jako zachowania racjonalnego). Treści programowe obejmują m.in. rozpoznawanie form stosunków międzynarodowych związanych z naruszaniem prawa i oczekiwań społecznych, rolę roli instytucji międzynarodowych, prawa i siły jako regulatorów stosunków międzynarodowych, genezę i znaczenie konfliktów zbrojnych, formy i ewolucję zachowań terrorystycznych, masowe naruszenia praw człowieka, migracje i handel ludźmi, państwa upadłe.
26.	Przywództwo polityczne	Zajęcia mają charakter wprowadzający do specjalności „Przywództwo polityczne”. Są ukierunkowane na ogólne zapoznanie słuchaczy z fenomenem przywództwa politycznego, jego uwarunkowaniami wewnętrznymi (osobowościowymi, mentalnymi, emocjonalnymi) i zewnętrznymi (systemowymi, społecznymi, kulturowymi). Wprowadzenie do siatki pojęć umożliwiającej rozróżnianie między przywództwem, menedżmentem i wodzostwem. Prezentacja podstawowych modeli poznawczych i teoretycznych przywództwa politycznego. Zajęcia warsztatowe służące skutecznej autoprezentacji, przedstawiania problemów w sposób komunikatywny, pozytywnie oceniany przez odbiorców oraz ukierunkowanych na realizację zamierzonego celu (komunikacja werbalna i niewerbalna).
27.	Wprowadzenie do polityki publicznej	Głównym celem przedmiotu jest przekazanie studentom najnowszej i oryginalnej wiedzy z zakresu podstaw nauki o politykach publicznych, z uwzględnieniem polskiego i zagranicznego jej dorobku. Innym celem jest rozwijanie i twórcze stosowanie podejścia charakterystycznego dla nauk o politykach publicznych w analizach życia publicznego, występujących w nim zjawisk, problemów i procesów społecznych. Treści programowe obejmują ogólną charakterystykę i specyfikę nauki o politykach publicznych, różnorodne podejścia do polityk publicznych, polityki sektorowe, strukturalne i funkcjonalne aspekty polityk publicznych, procesowe rozumienie polityk publicznych, administrowanie i zarządzanie w politykach publicznych, mechanizmy kreowania polityk publicznych, instrumenty i metody realizowania polityk publicznych, współczesne tendencje przemian polityk publicznych.
28.	System polityczny RP	Celem przedmiotu jest prezentacja demokratyzacji systemu politycznego w Polsce po konferencji Okrągłego Stołu w 1989r. wraz z analizą poszczególnych faz transformacji ustrojowej w Polsce. Założeniem przedmiotu jest zdobycie przez studentów umiejętności analizy zjawisk politycznych na polskiej scenie politycznej, ocena zakresu mechanizmów demokratycznych w instytucjach politycznych, mechanizmy decyzyjne w instytucjach państwowych, klasyfikacja partii politycznych według kryteriów programowych, ideologicznych, genetycznych, klasyfikacja systemu partyjnego w oparciu o kryterium formatu, mechanizmu, rozmiaru, wzorce rywalizacji politycznej, wzorce koalicji gabinetowych.
29.	Mechanizmy polityczne Unii Europejskiej	Podstawowym celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy na temat procesów integracyjnych zachodzących we współczesnej Europie oraz zaznajomienie ich z mechanizmami funkcjonowania Unii Europejskiej, jej strukturą instytucjonalną, procesami podejmowania decyzji oraz założeniami polityk realizowanych przez Unię. Treści programowe obejmują m.in.: proces kształtowania wspólnot/UE, charakterystykę systemu prawnego UE oraz systemu instytucjonalnego, omówienie przykładowych polityk UE, przedstawienie zasad funkcjonowania unii gospodarczo – monetarnej, prawa wynikające z obywatelstwa UE, analizę bieżących wyzwań stojących przed wspólnotą.
30.	Warsztat badawczy	Zajęcia mają na celu zaprezentowanie metod badawczych stosowanych w politologii w celu analizy, diagnozy i predykcji

	politologa	rzeczywistości politycznej. Zajęcia podzielone są na trzy moduły tematyczne. Pierwszy z nich ma charakter wprowadzający, a dotyczy podejść badawczych, sposobów formułowania pytań badawczych, hipotez i doboru metod badawczych. Drugi moduł poświęcony jest metodom jakościowym stosowanym w badaniach politologicznych, ich specyfice, zastosowaniu i ograniczeniom. Trzeci moduł z kolei traktuje na temat metod ilościowych.
31.	Współpraca i rywalizacja polityczna	W ramach przedmiotu prezentowana jest analiza mechanizmów i wzorców współpracy i rywalizacji aktorów politycznych, w tym partii politycznych w różnych systemach partyjnych. Treści programowe obejmują: pojęcie rywalizacji politycznej, pojęcie współpracy politycznej, areny rywalizacji i współpracy, aktorzy rywalizacji i współpracy, typy partii politycznych, pojęcie systemu partyjnego, cechy systemów partyjnych, wzorce rywalizacji, typy organizacji grup interesu. Studenci analizują wybrane przykłady rywalizacji i współpracy z praktyki.
32.	Polityka lokalna	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z wiedzą o kluczowych, teoretycznych i praktycznych aspektach funkcjonowania władztwa lokalnego we współczesnym świecie, ze szczególnym naciskiem na politologiczne ujęcie problematyki i polską praktykę. Zakres tematyczny przedmiotu jest podzielony na trzy zasadnicze działy od teorii i metodologii władztwa lokalnego, zagadnienia różnorodnych wariantów organizacji i funkcjonowania władzy lokalnej w systemach demokracji parlamentarnej oraz zagadnień funkcjonowania polityki lokalnej w polskich warunkach. Ważnym obszarem jest zagadnienie samorządu terytorialnego, jego politologicznego, prawnego, ekonomicznego, komunikacyjnego i zarządczego rozumienia, kluczowych procesów politycznych zachodzących na poziomie lokalnym, struktur i mechanizmów działania samorządu terytorialnego i polityki lokalnej w Polsce.
33.	Podstawy zarządzania	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teorii organizacji i zarządzania oraz niektórymi narzędziami stosowanymi w praktyce zarządzania. Treści programowe obejmują historyczny rozwój zarządzania, omówienie pojęcia zarządzania i jego elementów – planowania, organizacji, wykonywania i kontroli. Studenci zapoznają się także z rolą i funkcją menadżera oraz przywódcy w organizacji, kontekstami zarządzania społecznym, politycznym, gospodarczym, międzynarodowym. Omawiane są t podstawy tworzenia projektów, motywowanie, ocenianie i kierowanie ludźmi oraz grupami w organizacji. Studenci zapoznają się również ze specyfiką zarządzania w organizacjach publicznych, organizacjach trzeciego sektora oraz partiach politycznych. W ramach przedmiotu odbywają się warsztaty zapoznające studentów z niektórymi instrumentami praktyki zarządzania.
34.	Bezpieczeństwo państwa	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta z podstawowymi pojęciami i zagadnieniami związanymi z problemem bezpieczeństwa państwa. Przedmiot ma charakter interdyscyplinarny i czerpie między innymi z dorobku psychologii, historii, stosunków międzynarodowych, socjologii. W trakcie ćwiczeń i wykładów poruszone zostaną zagadnienia teoretyczne, jak i empiryczne związane z różnymi aspektami wewnętrznymi i międzynarodowymi wpływającymi na problem bezpieczeństwa państwa. Treści programowe obejmują zagadnienia, jak np. zakres przedmiotowo-podmiotowy bezpieczeństwa, racja stanu, bezpieczeństwo ekonomiczne, bezpieczeństwo społeczne, problem dylematu bezpieczeństwa.
35.	E-polityka	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawą teoretyczną oraz praktycznymi konsekwencjami wpływu nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych na całokształt współczesnych procesów politycznych, przy uwzględnieniu specyfiki polskich doświadczeń. Treści programowe obejmują zagadnienia związane z cyfryzacją administracji publicznej, rozwojem technologicznych uwarunkowań mechanizmów dyscyplinujących państwa, profesjonalizacją nowych form marketingu politycznego, zjawiskiem cyfrowego wykluczenia oraz zmianami w strukturze społeczno-gospodarczej państw wysokorozwiniętych. Studenci zapoznają się z wybranymi elementami procesu cyfryzacji państwa, ujętymi z perspektywy głównych aktorów życia publicznego – partii politycznych, zinstytucjonalizowanych aktorów medialnych, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na kwestie cyberbezpieczeństwa oraz internetowej inwigilacji.
36.	Etyka polityczna	Zajęcia prezentują zagadnienia etyki normatywnej niezbędne w zrozumieniu natury problemów etyki politycznej. Zapoznają studentów z typami argumentacji stosowanymi w obrębie wybranych problemów etyki politycznej. Ułatwiają

		dostrzeganie i racjonalizowanie problemów moralnych, ujawniających się w szczególnej postaci w etyce polityczne. Treści programowe zawierają zagadnienia relatywności i absolutności wartości, sporów i konfliktów w etyce, możliwości ugruntowania sądów etycznych w kontekście wybranych praktycznych problemów współczesnej polityki w tym dylematów moralnych dotyczących sprawiedliwości międzypokoleniowej.
37.	Rynek pracy i przedsiębiorczość	Przedmiot ma na celu dostarczenie i ugruntowanie wiedzy z zakresu instytucji rynku pracy; polityki zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu (aktywne i pasywne środki walki z bezrobociem). Studenci są ponadto zaznajamiani z nowymi formami zatrudnienia, zasadami partycypacji i reprezentacji pracowniczej oraz dialogiem społecznym w zakresie instytucji, podmiotów i etapów rozwiązywania sporów zbiorowych.
38.	Socjotechnika	Socjotechnika stanowi interdyscyplinarną naukę praktyczną, badającą reguły i warunki sprawności działań umożliwiających racjonalne przekształcenia różnych obszarów rzeczywistości społecznej. W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z siatką pojęciową dyscypliny, obszarami zastosowania wiedzy socjotechnicznej, relacjami socjotechniki i etyki, rodzajami, modelami i metodami uprawiania socjotechniki, cechami i typologiami działań socjotechnicznych, mechanizmami oddziaływania na postawy i zachowania polityczne; regułami współpracy, walki i kompromisów między podmiotami polityki, rolą socjotechniki w sprawowaniu władzy politycznej, metodami obrony przed negatywnymi konsekwencjami socjotechniki, ograniczeniami stosowalności socjotechniki w praktyce społecznej. Praktycznym celem zajęć jest kształtowanie umiejętności preparacji i realizacji działań socjotechnicznych.
39.	Seminarium licencjackie	Studenci realizują seminarium licencjackie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę licencjacką. Podczas seminarium studenci pogłębiają wiedzę i poszerzają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich, oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace licencjackie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter polityczny lub społeczno-polityczny.
40.	Język obcy	W ramach przedmiotu studenci rozwijają umiejętności językowe w zakresie rozumienia wypowiedzi, wykładów, wywodów, wiadomości, programów czy filmów, czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, formułowania przejrzystych i rozbudowanych wypowiedzi, porozumiewania się w różnych sytuacjach i na różne tematy, w tym brania udziału w dyskusjach, pisania zrozumiałych i szczegółowych tekstów różnego typu. W ramach zajęć studenci zapoznają się również z kulturą i współczesną sytuacją państw należących do określonego obszaru językowego. Studenci nabędą umiejętność posługiwania się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.
41.	Wychowanie fizyczne	W ramach realizacji przedmiotu wychowanie fizyczne student w każdym semestrze wybiera preferowaną przez siebie formę zajęć. Podczas zajęć student poznaje zasady wybranej przez siebie dyscypliny, doskonali ją w praktyce, poznaje zasady posługiwania się sprzętem sportowym, dbałości o bezpieczeństwo własne i współwiczających. Studenci zapoznają się również z zasadami zdrowego stylu życia, w tym dbałości o sprawność fizyczną.
42.	System administracji publicznej RP	Realizacja programu zajęć umożliwi studentom przyswojenie najważniejszych zagadnień związanych z politologicznym podejściem do roli i funkcjonowania systemu administracji publicznej w Polsce. Zakres tematyczny przedmiotu obejmuje genezę i dynamikę systemu administracji w Polsce, strukturalne aspekty działania administracji publicznej w Polsce, dualizm administracji, problem administracji zespolonej i niezespolonej, funkcjonalne aspekty działania polskiej administracji publicznej, instrumentarium i metody działania administracji publicznej, zasoby ludzkie w administracji i służba cywilna w RP, procesy decyzyjne w administracji publicznej, efektywność administracji publicznej w RP i jej pomiar, mechanizmy kreowania polityki administracji, odpowiedzialność i kontrola w administracji publicznej, patologie w administracji RP i sposoby ich ograniczania, etyka w administracji publicznej, tendencje przemian administracji publicznej w Polsce i perspektywy jej reformowania.
43.	Zarządzanie organizacją publiczną	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z pojęciem organizacji publicznej i specyfiką jej działania. Studenci identyfikują cechy charakterystyczne organizacji publicznych, otoczenia tych organizacji i metod ich działania. Omawiane są podmioty będące interesariuszami tych organizacji i ich rola w procesie zarządzania organizacją publiczną.

		Studenci zapoznają się z podstawowymi pojęciami z zakresu zarządzania organizacją, zarządzania jakością, zarządzania projektami społecznymi, zarządzania przez cele, zarządzania strategicznego. Omawiane są również różne formy współpracy z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.
44.	Finanse publiczne	Na przykładzie obowiązującego stanu prawnego w Polsce analizuje się na zajęciach poszczególne elementy systemu finansów publicznych pod kątem ekonomicznym, instytucjonalnym, prawnym, jak i instrumentalnym. Istotą jest zwrócenie uwagi na znaczenie finansów publicznych i konstrukcji systemu (m.in. systemu podatkowego, systemu wydatków budżetowych) dla całokształtu funkcjonowania państwa na poziomie samorządowym i centralnym. Poszczególne bloki tematyczne zajęć to: pojęcie i funkcje finansów publicznych, konstrukcja systemu finansów publicznych (jednostki sektora finansów publicznych), budżet, deficyt i dług publiczny, dochody publiczne (podatki), wydatki publiczne, zasady i tryby udzielania zamówień publicznych, partnerstwo publiczno-prywatne.
45.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami zarządzania zasobami ludzkimi jako teorii i praktyki działania. W ramach przedmiotu omawiane jest planowanie zasobów ludzkich, organizowanie funkcjonalnych struktur organizacji, kierowanie ludźmi w organizacji, motywowanie pracowników, ocena pracownicza, procesy kontroli i controllingu. Studenci zapoznają się też z pojęciem i znaczeniem dla organizacji kultury organizacyjnej oraz zarządzania etycznego. W ramach przedmiotu odbywają się warsztaty, których celem jest zapoznanie studentów z niektórymi instrumentami z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi w organizacji.
46.	Dynamika zmian społeczeństwa polskiego	Podstawowym celem zajęć jest zapoznanie studentów z występującymi w polskim społeczeństwie przemianami, zarówno o charakterze społecznym, politycznym, ekonomicznym, jak i odnoszące się do obszaru aksjonormatywnego. Istota przedmiotu sprowadza się do wyposażenia studenta w wiedzę z zakresu nowej struktury społecznej społeczeństwa polskiego, przemian w makrostrukturach, swoistości polskiej wsi w okresie przemian, przemian miast i zbiorowości miejskich na przestrzeni lat, zmiany poziomu życia Polaków i ich społecznych uwarunkowań, ubóstwa i biedy w Polsce, norm, wartości w społeczeństwie polskim, poziomu religijności i tożsamości Polaków, przemian płci w społeczeństwie polskim oraz w sferze publicznej.
47.	Partycypacja społeczna w systemie zarządzania administracji publicznej	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z działaniem administracji publicznej w obszarze partycypacji społecznej na poziomie lokalnym, regionalnym oraz ogólnokrajowym. Temat obejmuje zagadnienia związane z umocowaniem prawnym partycypacji społecznej w administracji publicznej, narzędzi i technik jakie może stosować ona w kontaktach z mieszkańcami oraz III sektorem. Omówione zostaną instrumenty obligatoryjne i fakultatywne jakie może stosować administracja publiczna. Tematyka koncentrować się będzie na praktyce funkcjonowania konsultacji społecznych, inicjatywy lokalnej, referendum z punktu widzenia prawa i obowiązków administracji publicznej. Szczególny nacisk położony zostanie na omówienie sytuacji Polskiej z omówieniem niestandardowych działań administracji publicznej w obrębie partycypacji publicznej z innych krajów Europy.
48.	Komunikacja w przestrzeni publicznej	Celem przedmiotu jest przybliżenie różnych aspektów komunikowania w przestrzeni publicznej. Studenci analizują system i uczestników komunikowania publicznego. Omówione zostaną warunki dostępu do informacji publicznej w ramach obowiązujących w Polsce regulacji prawnych. Studenci będą ćwiczyć wykorzystanie narzędzi i technik stosowanych w komunikacji przez różne podmioty, w tym administrację publiczną, aktorów politycznych, przedsiębiorstwa.
49.	Marketing w sektorze publicznym	Celem przedmiotu jest pogłębienie wiedzy i kształtowanie umiejętności związanych z identyfikowaniem i doskonaleniem orientacji marketingowej organizacji zaliczanych do sektora publicznego, dostarczających różnego rodzaju produkty i usługi klientom, którymi są mieszkańcy czy obywatele. Podczas zajęć studenci analizują różnice w orientacji marketingowej zarówno pomiędzy organizacjami publicznymi i prywatnymi jak i pomiędzy podmiotami sektora publicznego z uwzględnieniem kryterium zakresu decentralizacji/dekoncentracji, co determinuje możliwości samodzielnego planowania i realizowania działań marketingowych. Na wybranych przykładach omawiane są podstawowe komponenty podejścia marketingowego w zarządzaniu organizacją publiczną – analiza interesariuszy, oferowane

		produkty/usługi, system cen, kanały dystrybucji, promocja i komunikacja z kluczowymi grupami adresatów, ulepszanie obsługi klienta (kapitał ludzki w organizacji publicznej).
50.	Etyka funkcjonariusza publicznego	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z podstawami teoretycznymi, filozoficznymi i praktycznymi etyki funkcjonariusza publicznego. Omawiane są zagadnienia dylematu ról funkcjonariusza publicznego, podstaw prawnych etyki różnych funkcjonariuszy publicznych, roli kodeksów etycznych w organizacjach publicznych. Studenci zapoznają się także z uwarunkowaniami politycznymi, ekonomicznymi, społecznymi zarządzania etycznego w sferze publicznej, także w aspekcie międzynarodowej współpracy różnych podmiotów publicznych. Studenci w ramach przedmiotu identyfikują także problemy współczesnej cywilizacji, które mogą stanowić przedmiot dylematów etycznych dla funkcjonariuszy sfery publicznej, następnie zaś wybierają te, z którymi chcą się bliżej zapoznać i omawiają je w ramach zajęć warsztatowych.
51.	Warsztat pracy urzędnika	Celem przedmiotu jest kształtowanie umiejętności niezbędnych w pracy urzędnika administracji publicznej, uwzględnianych w ramach służby przygotowawczej dla pracowników samorządowych po raz pierwszy podejmujących pracę. Przedmiot ma charakter praktyczny i wymagał będzie od studentów wykorzystania wiedzy zdobytej podczas innych przedmiotów. Zakres merytoryczny zajęć uwzględnił będzie: kodeks postępowania administracyjnego, podstawy techniki prawodawczej, Instrukcję Kancelaryjną, dostęp do informacji publicznej, e-Urząd, podstawy zamówień publicznych, status prawny pracowników administracji publicznej, etykę pracowników administracji publicznej.
52.	Podstawy marketingu politycznego	Głównym celem zajęć jest wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w zakresie implementacji zasad i wdrożenia mechanizmów marketingu w polityce. W czasie zajęć studenci poznają teorię marketingu, ze szczególnym uwzględnieniem jego kluczowej sfery aktywności politycznej – marketingu wyborczego. Treści programowe zajęć obejmują: instrumenty i narzędzia marketingu politycznego, strategie i techniki marketingowe w kampanii wyborczej, kreowanie wizerunku i marki partii oraz kandydatów politycznych, mechanizmy segmentacji i pozycjonowania elektoratu, mechanizmy monitoringu i ewaluacji politycznej aktywności marketingowej. W czasie zajęć omówione zostają wybrane, ale reprezentatywne przykłady aktywności marketingowej podmiotów polityki na rynku lokalnym (samorządowym), krajowym (prezydenckim i parlamentarnym) i międzynarodowym (np. eurowybory).
53.	Badania marketingowe	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z metodami i technikami prowadzenia badań w obszarze marketingu politycznego. Prezentowane treści dotyczą m.in. celów, funkcji i zastosowania badań marketingowych w polityce, systemu informacji marketingowej oraz głównych(jakościowych i ilościowych) metod badawczych. Ponadto, w trakcie zajęć przeprowadzone zostaną warsztaty, które ułatwią studentom zdobycie umiejętności pozwalających na samodzielne przygotowanie i przeprowadzenie badań marketingowych w celu rozwiązania politycznych problemów decyzyjnych.
54.	Planowanie strategii marketingowych	Zakres tematów poruszanych w trakcie zajęć obejmuje zarówno teoretyczne, jak i praktyczne aspekty związane z planowaniem strategii marketingowych. Studenci zapoznawani są z uwarunkowaniami wewnętrznymi i zewnętrznymi wpływającymi na działania aktorów indywidualnych i zbiorowych, metodami analizy i diagnozy rynku politycznego w celach opracowania strategii, typami strategii marketingowych oraz narzędziami i technikami marketingowymi.
55.	Polskie systemy wyborcze	Celem przedmiotu jest biegła znajomość funkcji elementów systemu wyborczego oraz formuł wyborczych stosowanych we współczesnych demokracjach, w tym w Polsce. Zadaniem przedmiotu jest uzyskanie przez studentów umiejętności oceny politycznych konsekwencji stosowania poszczególnych systemów wyborczych ze względu na obowiązujące w tym zakresie elementy systemu wyborczego i komparatystyka wyników wyborów ze względu na kryterium przeliczania zdobytych głosów przez kandydata, kandydatów, czy listy partyjne.
56.	Zarządzanie kampanią wyborczą	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z prawnymi, technicznymi i organizacyjnymi aspektami przygotowania i prowadzenia kampanii wyborczej. Treści przedmiotu: organizacja wyborów, kodeks dobrych praktyk wyborczych, definiowanie kampanii wyborczej, aktorzy kampanii i ich cele, kodeks wyborczy, formy prowadzenia kampanii, źródła finansowania kampanii, typy sponsorów i zasady współpracy z nimi, organizacja i struktura sztabu wyborczego, sztaby a władze statutowe, problem hierarchii sztabów, zasady organizacji pracy sztabu, konflikty w pracy sztabu, relacje

		<p>między sztabami a podmiotami zewnętrznymi, obowiązki sprawozdawcze komitetu wyborczego, postępowania sądowe w kampanii, pojęcie sytuacji kryzysowej, przyczyny kryzysów w kampanii, uczestnicy sytuacji kryzysowej i ich role, zapobieganie kryzysom, reagowanie na kryzysy.</p>
57.	Marketing społeczny	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką marketingu społecznego, jako gałęzi marketingu. Podczas zajęć dogłębnej analizie zostają poddane różnice między marketingiem społecznym i marketingiem komercyjnym, a także marketingiem społecznie zaangażowanym. Studenci dyskutują nad etycznym wymiarem marketingu społecznego oraz omawiają wybrane zagadnienie z zakresu koncepcji i form tego typu marketingu. Dodatkowo analizowana jest jego skuteczność.</p>
58.	Relacje z mediami	<p>Zamierzeniem zajęć jest zapoznanie studentów z różnymi aspektami i strategiami budowania relacji z mediami, ze szczególnym uwzględnieniem działania aktorów politycznych w tym obszarze. Treści programowe obejmują tematykę analizy rynku medialnego i doboru mediów, narzędzi media relations (zarówno metod pośrednich, jak i bezpośrednich), specyfiki komunikacji w sytuacjach kryzysowych oraz charakterystyki i roli pseudo-wydarzeń. Istotne jest poznanie uwarunkowań i możliwości zwiększania skuteczności media relations w odniesieniu do kandydatów i partii politycznych. Dla realizacji celu zajęć ważne są odwołania do bieżących przykładów z życia publicznego, co daje studentom możliwość zaobserwowania i oceny skuteczności działań aktorów politycznych w kształtowaniu relacji z mediami. Ważną częścią kursu jest realizacja projektu, który obejmujący tworzenie kilkietapowej strategii media relations dla wybranego podmiotu.</p>
59.	Kampanie marketingowe: organizacja i analiza skuteczności	<p>Celem zajęć jest podsumowanie wiedzy studentów z zakresu budowania, funkcjonowania i oceny kampanii marketingowych. Studenci analizują organizację a także skuteczność wybranych kampanii marketingowych, zarówno podmiotów komercyjnych, jak i politycznych. Głównym zadaniem studentów podczas zajęć jest budowa wieloetapowej kampanii marketingowej na wybrany przez siebie temat. Zajęcia odbywają się na zasadzie pracy zespołowej całej grupy.</p>
60.	Kreowanie wizerunku	<p>Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z aspektami związanymi z procesem kreowania wizerunków podmiotów politycznych, przede wszystkim liderów politycznych, ale także partii politycznych i instytucji publicznych. Poruszane treści obejmują: sposoby definiowania wizerunków politycznych, typy wizerunków liderów politycznych (pozytywne i negatywne), metody analizy wizerunków politycznych, głównych kreatorów wizerunków politycznych i ich rolę w procesie kreowania oraz zarządzanie wizerunkiem lidera politycznego/ organizacji politycznej.</p>
61.	Autoprezentacja	<p>Celem zajęć jest przekazanie ogólnej wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie psychologii i socjologii komunikacji. Studenci poznają techniki tworzenia własnego wizerunku i jego skutecznej prezentacji oraz umiejętności argumentacji na rzecz jego trafności. Nabywają biegłości w przygotowywaniu wystąpień publicznych. W toku zajęć studenci uzyskują świadomość wymiaru etycznego i konsekwencji upowszechniania nieautentycznych i nieadekwatnych wizerunków.</p>
62.	Systemy medialne na świecie	<p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z tematyką systemów medialnych i wyposażeniem ich w narzędzia do analizowania i porównywania systemów w różnych krajach. Treści programowe wykładów obejmują tematykę umiejscowienia systemu medialnego w systemie społecznym i jego relacji z otoczeniem, strukturę i pierwsze klasyfikacje systemów medialnych, modele zachodnioeuropejskich i północnoamerykańskich systemów medialnych, systemy medialne w Europie Środkowej i Wschodniej, szczegółową analizę wybranych przykładów oraz zmiany we współczesnych systemach medialnych. Ćwiczenia mają charakter komplementarny i wyposażają studentów w wiedzę o kryteriach porównywania systemów medialnych, a także służą poznaniu systemów medialnych w krajach Europy Zachodniej (ogólna specyfika oraz szczegółowa analiza wybranych przykładów), Europy Środkowej i Wschodniej, a także wybranych pozaeuropejskich systemów medialnych na przykładzie Japonii i krajów Ameryki Łacińskiej.</p>
63.	Rozwój mediów społecznościowych	<p>W ramach zajęć studenci zapoznają się z różnymi aspektami działalności mediów społecznościowych. Wychodząc od historii mediów społecznościowych, na kolejnych spotkaniach analizują rozmaite aspekty ich funkcjonowania oraz wpływu na współczesne życie społeczne, ekonomiczne i polityczne. Studenci w sposób pogłębiony i krytyczny</p>

		przyglądają się tym zjawiskom, wychodząc z roli użytkowników i próbując wcielić się w rolę obserwatorów tych zjawisk.
64.	Historia mediów w Polsce i na świecie	Zamierzeniem zajęć jest zapoznanie studentów z historycznym rozwojem mediów na świecie oraz przedstawienie historii mediów w Polsce. Duże znaczenie dla realizacji przedmiotu ma to, że w ramach zajęć nacisk kładzie się na społeczną historię mediów, a zatem na uwarunkowania, społeczny kontekst oraz konsekwencje pojawiania się kolejnych wynalazków umożliwiających komunikowanie masowe za pomocą mediów. Wśród treści programowych znajdują się tematy związane z rozwojem wynalazków, takich jak pismo, druk czy telegraf, a także historią prasy w Polsce i na świecie, rozwojem radiofonii oraz telewizji, powstaniem Internetu oraz nowych form komunikowania. Elementem zajęć są również dyskusje na temat aktualnego statusu poszczególnych mediów oraz ich społecznego znaczenia.
65.	Kompetencje i komunikacja językowa	Celem przedmiotu jest wzbogacenie wiedzy o istotności, złożoności i otwartości współczesnych kompetencji komunikacyjnych, ze wskazaniem na szczególne znaczenie kompetencji językowej dla obywateli RP oraz innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Ponadto celem zajęć jest wdrożenie do permanentnego doskonalenia kompetencji językowej (w Unii Europejskiej jest to kompetencja dwu- i trójjęzyczna). Na bazie rekomendacji Parlamentu Europejskiego z 2006 roku (zob. KeyCompetences for Lifelong Learning: a European Framework) rozważany jest status i swoistość kompetencji językowych de iure i de facto (z uwzględnieniem aktualnych danych o kompetencjach językowych obywateli państw UE). Przedmiotem analizy są polityki językowe poszczególnych państw członkowskich UE (wewnętrzna i zewnętrzna), status poszczególnych języków w poszczególnych państwach członkowskich UE (zwłaszcza języki urzędowe), zakres użycia i prestiż poszczególnych języków europejskich (w tym zakres użycia języka polskiego w UE i na świecie oraz języka angielskiego jako lingua franca UE i świata, także w odmianie globish).
66.	Metody i techniki badania mediów	Badania ilościowe i jakościowe w studiach nad komunikowaniem. Rola metodologii w politologicznych badaniach nad komunikowaniem. Ilościowa analiza zawartości, metoda SocialNetwork Analysis (SNA) w badaniach mediów społecznościowych. Badania ilościowe czyli ankiety/sondaże. Krytyczna analiza dyskursu. Badania jakościowe i hybrydowe (wywiady). Różnice metodologiczne. W badaniach empirycznych występują: badanie metryczne badania hermeneutyczne oraz badania jakościowe. Badania interpretacyjne i krytyczne. Kryteria definiowania metod empirycznych, takich jak wyjaśnianie danych, przewidywanie przyszłości, uproszczenie, hipotezy które mogą być poddawane weryfikacji, praktyczne i użyteczne. Kryteria definiowania metod interpretacyjnych czyli zrozumienie ludzkiej natury, ustalenie wartości, estetyka, zgoda środowiska akademickiego, reformaspółczeństwa.
67.	Prawo mediów	Przedmiotem jest zapoznanie studentów ze źródłami prawa w zakresie prawa mediów i prawa ochrony własności intelektualnej. Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu kluczowych instytucji prawnych w powyższym zakresie, zasad i norm prawnych oraz praktycznego ich stosowania. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności odnajdywania właściwych przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce, analizy treści przepisów w kontekście właściwej wykładni i ich stosowania w praktyce, w oparciu o ustalony stan faktyczny danej sprawy. Dodatkowo studenci nauczą się samodzielnego wyszukiwania danych aktów prawnych i konkretnych przepisów prawnych dotyczących analizowanego przypadku. Istotnym uwarunkowaniem realizacji celów przedmiotu będzie opanowanie języka prawnego i prawniczego oraz umiejętność dokonywania analizy prawnej w zakresie norm prawa prasowego, prawa autorskiego i praw pokrewnych, ustawy o radiofonii i telewizji i innych aktów prawnych.
68.	Polski system medialny	Na pojęcie systemu medialnego składa się definicja, otoczenie systemu medialnego, ekonomiczna sfera wpływu, polityczna sfera wpływu. Modele systemów medialnych na świecie i w Europie Środkowo-Wschodniej. Transformacja polskiego rynku medialnego czyli pojęcie transformacji, obszary transformacji obejmujące sferę polityczną i ekonomiczną. Nagłośnienia w mediach, zawód dziennikarski, public relations, media masowe a transformacjapolityczna, upadek komunizmu w Europie Środkowo- Wschodniej i jego konsekwencje, upolitycznienie mediów, komercjalizacja mediów. Struktura rynku, własność, dochody, typ konkurencji na rynku dzienników ogólnokrajowych, regionalnych, tygodników i prasy opiniotwórczej, radiowym, telewizyjnym, internetowym, miejsce mediów społecznościowych we współczesnym systemie medialnym.

69.	Gatunki przekazu medialnego i politycznego	Celem przedmiotu jest pogłębienie świadomości generycznej studentów politologii jako użytkowników współczesnych mediów masowych. Celem przedmiotu jest także doskonalenie kompetencji genologicznej – przede wszystkim w aspekcie naukowej interpretacji i użytkowania najpopularniejszych współcześnie medialnych przekazów politycznych. Po rozważeniu swoistości świadomości generycznej, kompetencji genologicznej oraz kategorii gatunku przekazu (a także: genologii medialnej, dziennikarskiej i politycznej jako subdyscyplin komunikologii, medioznawstwa i politologii) następuje wskazanie, opis i analiza najpopularniejszych i najważniejszych gatunków przekazów medialnych o treści politycznej (np. news i serwis wiadomości, artykuł, serial telewizyjny, expose, tweet, blog, komentarz). Uczestnicy zajęć, do przygotowania prezentacji konkretnych realizacji gatunków w mediach, wykorzystują terminologię i narzędzia badawcze wymienionych wyżej subdyscyplin
70.	Media społecznościowe w polityce	Przedmiot ma na celu zapoznanie z możliwościami realizacji przez podmioty polityczne działań marketingowych, społecznych i politycznych z wykorzystaniem mediów społecznościowych. Studenci uzyskają wiedzę na temat narzędzi używanych do analizy internetowej komunikacji politycznej. Analiza studiów przypadku pozwoli na zrozumienie zmian społeczno-politycznych spowodowanych cyfryzacją i modernizacją technologii informatycznych. Słuchacze poznają i porównują różne formy partycypacji politycznej, które dzięki nowym technologiom umożliwiają wdrażanie elementów demokracji uczestniczącej poprzez media społecznościowe.
71.	Reklama polityczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z teoretycznymi i praktycznymi aspektami reklamy, w szczególności jej zastosowanie w politycznych kampaniach wyborczych. Zakładane jest omówienie wybranych regulacji prawnych dotyczących reklamy politycznej w Polsce i na świecie. Studenci zapoznają się z mechanizmami wykorzystywanymi w reklamie. Będą posiadać umiejętność krytycznej i samodzielnej analizy elementów składowych kampanii reklamowych. Położony zostanie nacisk na zapoznanie studentów z normami etycznymi i zwyczajowymi stosowanymi na rynku reklamowym.
72.	Ekonomika mediów	W ramach zajęć studenci zapoznają się z podstawową wiedzą z zakresu ekonomiki mediów, a także nabywają umiejętności dokonywania analizy rynku medialnego oraz firm medialnych. Treści programowe ćwiczeń obejmują rozwój ekonomicznych badań nad mediami, uwarunkowania pracy w mediach, specyfikę firm medialnych, analizę rynku mediów, relacje mediów i rynku reklamy oraz tendencje w otoczeniu rynku medialnego. Ważnym elementem programu ćwiczeń są podstawy zarządzania w mediach, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw internetowych, konglomeratów medialnych oraz mediów publicznych. Również przywództwo i podejmowanie decyzji w mediach są ważnym tematem realizowanym w toku zajęć. Studenci uczestnicząc w kursie korzystają nie tylko z literatury przedmiotu, ale też raportów i artykułów branżowych.
73.	Psychologia osobowości lidera	Punktem wyjścia dyskusji merytorycznej jest ocena niedostatków i błędów klasycznej psychologii przywództwa, do których zalicza się przede wszystkim statyczne i akontekstualne pojmowanie przywództwa. Pod uwagę będą także brane pułapki testów psychometrycznych w świetle teorii „wielkiej piątki” - Basic Emotion Theory (Ekman, Plutchik) oraz słabości poznawcze i eksplanacyjne behawioryzmu. Podczas zajęć studenci będą mieli okazję zapoznania się z nowymi kierunkami badań i modeli teoriopoznawczych przywództwa i przywódcości. Centralną perspektywę wyznacza zwłaszcza interaktywny model władzy przywódczej oraz związane z nim płaszczyzny analityczne, tj. formatywna rola kontekstów działania, podłoże i skutki dynamiki relacji lider - zwolennicy, procesualny charakter przywództwa. Katalog pozostałych zagadnień obejmuje m.in. pojmowanie lidera jako motywatora i inspiratora działań, rolę stresorów i emocji w wypełnianiu roli przywódcy, a także budowanie więzi interpersonalnych (sztuka kooperacji, umiejętność wyjścia poza stereotypy, schematy mentalne i skróty myślowe).
74.	Normatywne modele przywództwa	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z normatywnymi modelami przywództwa, jakie pojawiają się w kilku wybranych krajach świata. Wcześniej jednak studenci przeanalizują typologie przywództwa politycznego i głównie nurty badań. Następnie instytucjonalne uwarunkowania przywództwa w krajach demokratycznych i autorytarnych. W dalszej kolejności zajęcia są poświęcone modelowi przywództwa króla-filozofa autorstwa Platona i jego współczesnym

		kontynuacjom, a także przywództwu charyzmatycznemu w wersji Weberowskiej, konfucjańskiemu modelowi przywództwa, samodzierżawiu i jego kontynuacji we współczesnym modelu rosyjskiego przywódcy.
75.	Sztuka konwersacji	Celem przedmiotu jest dostarczenie studentowi wiedzy na temat źródeł inwencyjnych niezbędnych w konwersacji i sposobów prowadzeniu różnego rodzaju rozmów w zróżnicowanym politycznie, społecznie, narodowościowo, religijnie i kulturowo otoczeniu. Poznanie wielu technik prowadzenia rozmów, polemik, sporów i dyskusji oraz wyćwiczenie umiejętności poprawnego mówienia i słuchania, powinno dać wiedzę pozwalającą na właściwy dobór form komunikowania się, adekwatny do okoliczności i celu wypowiedzi. Studenci powinni ukształtować i wzmocnić osobnicze umiejętności werbalne, odkryć własny styl mówienia oraz uzyskać potwierdzenie sprawności w prowadzeniu rozmów. Studenci powinni zdobyć wiedzę i doświadczenie w zakresie inwencyjnego toku postępowania, komponowania wypowiedzi, wyposażenia ich elokucyjnego oraz właściwego doboru środków retorycznych i argumentacyjnych.
76.	Animacja życia lokalnego	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się ze stanem współczesnej wiedzy w zakresie istoty i mechanizmów działań animacyjnych na poziomie lokalnym. Ważnym celem zajęć jest rozwijanie umiejętności stosowania wybranych narzędzi i procedur animowania aktywności społecznej. Treści przedmiotu obejmują rozumienie i miejsce animacji w stymulowaniu rozwoju lokalnego, animację jako projekt, cykl życia projektu animacyjnego, animację jako proces i interwencję społeczną, proces identyfikacji projektu animacyjnego i jego zasadnicze fazy, diagnozę środowiska lokalnego i jego problemów, metodykę analizy problemów i budowania drzewa problemów, formułowanie celów działania w animacji lokalnej, drzewo celów i środków, i metodykę jego tworzenia i weryfikacji, analizę interesariuszy w procesie identyfikacji projektu animacyjnego, plan realizacji projektu animacyjnego, monitoring i ewaluację w animacji lokalnej.
77.	Socjologiczny profil przywódcy	Zamierzeniem zajęć jest poszerzenie i utrwalanie wśród studentów wiedzy o zachodzących zjawiskach i procesach społeczno-politycznych we współczesnym świecie i w Polsce w kontekście sprawowania władzy. Szczególny nacisk zostanie położony na zjawisko przywództwa politycznego w różnego rodzaju reżimach politycznych z uwzględnieniem uwarunkowań socjodemograficznych. Omówione zostaną kwestie personalizacji polityki we współczesnym świecie, przywództwa politycznego w Polsce po 1989 roku – jego charakteru i modeli, kobiecego profilu przywództwa w Polsce i na świecie, przywództwa w państwach niedemokratycznych – typologie, przykłady oraz przywództwa politycznego w wybranych regionach – charakter i typy.
78.	Gry językowe	Wiodącym celem przedmiotu jest połączenie wiedzy teoretycznej i praktycznej związanej z użyciem języka. Teoretyczna część zajęć obejmuje zagadnienia związane z ogólnymi zasadami paradygmatu strukturalistycznego i poststrukturalistycznego pojęcie języka jako systemu znaków, synchronii i diachronii, funkcji języka dotyczących rejestracji spostrzeżeń, doznań i doświadczeń, zapisu wiedzy i informacji oraz ich transmisji w wymiarze międzypokoleniowym. Aktywne zastosowanie języka w mowie stanowi podstawę doskonalenia umiejętności w sferze komunikacji międzyludzkiej, a zwłaszcza nawiązywania bliskich relacji między liderem i jego zwolennikami. Dlatego też w części praktycznej nacisk zostanie położony na kompetencje komunikacyjne na poziomie werbalnym i niewerbalnym oraz techniki przekazywania informacji za pomocą innych znaków niż tylko językowe (np. symbole, zachowania parajęzykowe, prozodyczne, znaki dźwiękowe itd.).
79.	Strategie organizacji grup interesu	Zadaniem przedmiotu jest zapoznanie studentów z różnorodnym zbiorem instrumentów narzędzi jakimi posługiwać się mogą grupy interesu wpływając na polityczny proces decyzyjny. W efekcie student powinien z jednej strony nabyć wiedzę pozwalającą mu analizować zachowania grup interesu w systemie politycznym. Treści przedmiotu: pojęcie grupy interesu, klasyfikacje grup interesu, klientelizm, korporatyzm a pluralizm, kooperacja jako strategia organizacji grupy interesu, konsultacje jako strategia organizacji grupy interesu, reprezentacja jako strategia organizacji grupy interesu, presja jako strategia organizacji grupy interesu, lobbying jako strategia organizacji grupy interesu.
80.	Przywódca organizacji politycznej	Przedmiotem zajęć jest problematyka przywództwa politycznego w odniesieniu do kierowania organizacją. Studenci poznają wiodące koncepcje uwarunkowań przywództwa politycznego i organizacyjnego, style przywództwa, zagadnienia dotyczące ról i funkcji kierowniczych. Skuteczność przywództwa organizacyjnego jest analizowana w kontekście

		komunikacyjnym, procesów podejmowania decyzji, budowania relacji między organizacją polityczną a jej otoczeniem, czy zarządzania konfliktem politycznym. Istotnym wątkiem zajęć są także problemy etyki przywódcy politycznego.
81.	E-przywódstwo	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z teorią oraz praktyki organizacji działań przywódcy politycznego w środowisku zdominowanym przez logikę nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Treści programowe obejmują strategię zarządzania wizerunkiem polityka w Sieci, mechanizmy angażujące publiczność w kreowane treści online, sposoby budowy marki politycznej, modele internetowego Public Relations oraz schematy cyfryzacji procesów decyzyjnych. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na elementy instrumentarium lidera politycznego, wykorzystywane w budowie i realizacji planu internetowej komunikacji kryzysowej.
82.	Przywódstwo w systemie demokratycznym	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów i analizę fenomenu przywództwa politycznego w systemie demokratycznym. Podstawowym celem jest przybliżenie głównych zagadnień takich jak obszary badań, pojęcie oraz typologia czy analiza wybranych aspektów przywództwa prezydenckiego, premierowskiego, organizacyjnego i partyjnego. Treści programowe obejmują analizę procesów demokratyzacji i dedemokratyzacji, moralnych podstaw demokracji, zaufania, instytucjonalizacji przywództwa, cech osobowych, perspektyw i tendencji rozwojowych przywództwa oraz procesów komunikacji i wpływu systemów przekonań elit i opinii publicznej na przywództwo demokratyczne.
83.	Innowacyjne przywództwo	Przedmiot obejmował będzie treści koncentrujące się na dwóch dużych zagadnieniach czyli innowacji oraz przywództwie innowacyjnym. W pierwszym z nich uwaga skupiona zostanie na pojęciu innowacji oraz cechach jakie posiada, czy innowacja to tylko nowe czy także udoskonalone. W tym obszarze studenci zajmować się będą także kwestią sposobu organizowania działań zespołu tak by nie tłumić innowacji lecz jej sprzyjać. Połączenie innowacji i przywództwa będzie przedmiotem zainteresowania w dalszej części zajęć. Przeanalizowane zostaną mechanizmy i sposoby motywowania indywidualnej i zespołowej kreatywności przez lidera, znaczenia jego zaangażowania oraz radzenia z sytuacjami odrzucenia innowacji oddolnej i odgórną. Uwaga poświęcona zostanie także kategorii zmiany oraz temu w jaki sposób ją pokonywać w zespole tak by nie stłumić jego potencjału innowacyjnego.
84.	Neurokognitywistyka przywództwa	Kształcenie koncentruje się na analizie procesu formowania się świadomości podmiotu indywidualnego, nabywane i rozwijane przez niego schematy poznawcze, systemy pragnień i przekonań, motywacji i zachowań oraz sposoby postrzegania siebie i rzeczywistości mają zasadnicze znaczenie z punktu widzenia hierarchii problemów i priorytetów, które znajdują się w publicznej agendzie. Za pomocą metod neuronauki można zrozumieć i wyjaśnić zwrotność procesów determinujących cele i jakość programów publicznych na poziomie relacji zachodzących między liderem a jego otoczeniem społecznym. Neuronauka dostarcza narzędzi metodologicznych i poznawczych, które umożliwiają rozpoznanie i analizę stanów umysłu w aktach wyboru i podejmowania decyzji zarówno przez kreatorów, jak i odbiorców określonej polityki. W sposób pośredni podejście to udziela odpowiedzi na pytanie o to, dlaczego i jakie problemy stają się przedmiotem szczegółowych programów publicznych realizowanych za pośrednictwem rozmaitych agend rządowych, instytucji sektora prywatnego, grup interesów, organizacji obywatelskich itd.? Zajęcia łączą wiedzę ogólnoteoretyczną z nabywaniem praktycznych umiejętności w zakresie samopoznania, definiowania i redefiniowania reguł poznawczych, słowem - intencjonalnego przekształcania własnej struktury świadomości oraz subiektywnie odczuwanego i faktycznego (realnego) sprawstwa podmiotowego.
85.	Prawo międzynarodowe publiczne	Celem przedmiotu jest przedstawienie dorobku i znaczenie prawa międzynarodowego publicznego jako sposobu regulacji stosunków międzynarodowych. Treści programowe obejmują m.in. zagadnienie specyfiki prawa międzynarodowego, źródła prawa międzynarodowego, międzynarodowe prawo morza, prawo konfliktów zbrojnych i prawo przeciwojenne, ochronę ofiar wojen, podmiotowość prawnomiędzynarodową i podmioty prawa międzynarodowego, prawo międzynarodowe karne, odpowiedzialność międzynarodową, prawo dyplomatyczne i konsularne.

86.	Dyplomacja	W ramach przedmiotu studenci zdobędą wiedzę z zakresu dyplomacji, zarówno w jej ujęciu historycznym, jak i współczesnym, w oparciu o jej aktorów, strukturę i funkcje. Tematyka zajęć będzie koncentrowała się na różnorodności pojęć związanych z dyplomacją tradycyjną, tj. m.in. dyplomacją ekonomiczną, publiczną, społeczną, celebrytów, a także dyplomacją rozwojową. Student będzie potrafił ocenić działania dyplomatyczne z szerokiej perspektywy, uwzględniając system funkcjonowania współczesnego świata i największe zagrożenia, z którymi świat musi się zmierzyć.
87.	Polityka zagraniczna państwa	Przedmiotem zajęć będzie analiza polityki zagranicznej państwa dokonana w trzech głównych blokach. W pierwszym bloku analizie poddane zostaną uwarunkowania determinujące politykę zagraniczną państwa wraz z ich ewolucją oraz uczestnicy inni niż państwa, którzy mają wpływ na politykę zagraniczną. Drugi blok koncentrował się będzie na zmianach jakim podlega polityka zagraniczna współczesnego państwa ze szczególnym uwzględnieniem relatywizacji suwerenności, wpływu zmiany reżimu oraz ekonomizacji. Trzeci blok obejmie decydowanie w polityce zagranicznej, w którym prócz samego procesu decydowania uwzględnione zostaną narzędzia, cele i efektywność polityki zagranicznej.
88.	Cywilizacyjne aspekty stosunków międzynarodowych	Celem przedmiotu jest wskazanie na podstawowe determinanty o charakterze kulturowym stosunków międzynarodowych, rozwoju społeczno-ekonomicznego oraz politycznego państw w różnych regionach świata. Treści programowe obejmują analizę stereotypów w kształtowaniu relacji między społeczeństwami i kształtowaniu formalnych relacji politycznych, kulturowe bariery rozprzestrzeniania się idei demokracji, praw człowieka i kapitalizmu, kwestię korupcji i wolności społecznej, zderzenia cywilizacji w ujęciu Huntingtona, wartości azjatyckich i ich roli w polityce międzynarodowej, a także dyfuzji kultur, zderzenia kultur, kontakcie kultur.
89.	Organizacje i reżimy międzynarodowe	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat kształtowania i funkcjonowania współczesnych organizacji i reżimów międzynarodowych. Studenci powinni poznać struktury i procesy decyzyjne we współczesnych organizacjach oraz uzyskać szczegółową wiedzę na temat ich funkcjonowania. Ponadto posiadą wiedzę na temat typologii i funkcjonowania reżimów międzynarodowych, umiejętność pracy z dokumentami, ze szczególnym uwzględnieniem analizy porównawczej umów międzynarodowych oraz umiejętność prezentacji wniosków.
90.	Anatomia konfliktów zbrojnych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z genezą, przebiegiem, charakterem oraz rodzajami i konsekwencjami konfliktów zbrojnych, z elementarnym zarysem historii wojen, ich kulturowym i politycznym kontekstem, geografią militarną, miejscem i rolą siły zbrojnej w strategiach państw oraz teoriach stosunków międzynarodowych, a także charakterem, przebiegiem i ewolucją najważniejszych konfliktów we współczesnym świecie. Treści programowe obejmują następujące kwestie: geneza wojny w ujęciu ewolucyjnym, antropologicznym i socjobiologicznym; wojny pierwotne i przekroczenie „horyzontu militarnego; charakterystyka, przebieg i rola wojny w społeczeństwach pierwszej, drugiej i trzeciej fali; rodzaje, źródła, geografia współczesnych konfliktów zbrojnych; kultury strategiczne, ich ewolucja i ich rola w kształtowaniu anatomii konfliktów zbrojnych; idea wojny asymetrycznej, terroryzm w paradygmacie wojny (terroryzm jako surogat wojny; ład i nieład światowy a oblicze i przyszłość konfliktów zbrojnych (problem „państw upadłych”, koncepcja „Nowego Średniowiecza”, kontrowersje wokół roli siły zbrojnej i jej zastosowania we współczesnym świecie); zderzenia cywilizacji – wojny kultur i wojny religijne; wojny o zasoby naturalne; broń masowego rażenia: ewolucja zagrożenia (prolifracja, dyfuzja wiedzy i technologii, „drugi wiek nuklearny”); wojny przyszłości (czynniki wpływu i ich konsekwencje, , m.in.: rewolucja biotechnologiczna, nanotechnologia, automatyka, sztuczna inteligencja, technologie nieśmiercionośne, „antywojna”).
91.	Prawo dyplomatyczne i konsularne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z historią i rozwojem prawa dyplomatycznego i konsularnego. Omówienie zasad i norm regulujących status prawny oraz działalność organów państwa realizujących politykę zagraniczną, zarówno działalność organów wewnętrznych dyplomacji, jak i wszystkich rodzajów organów służby zagranicznej realizowaną w różnych formach stosunków międzynarodowych. Ponadto studenci zostaną zapoznani z zasadami i normami prawa regulującymi funkcjonowanie niepaństwowych uczestników stosunków międzynarodowych. Uwzględniona zostanie również praktyka polskiej służby dyplomatycznej i konsularnej oraz podstawy prawne jej działania.
92.	Geopolityka	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z założeniami europejskiej i światowej myśli geopolitycznej oraz ukazanie

		jej wpływu na praktykę polityczną państw. Szczególnie podkreślone zostaną różnice między klasycznymi założeniami geopolitycznymi a współczesnymi nurtami myśli geopolitycznej. Uwydatniona zostanie również rola jaką idee geopolityczne odegrały w procesie integracji europejskiej. Osobna część kursu poświęcona będzie, założeniom polskiej myśli i praktyki geopolitycznej, na przestrzeni dziejów.
93.	Geoekonomia	Podczas zajęć studenci zostaną zapoznani z pojęciem geoekonomii jako nowego paradygmatu badawczego, oraz sposobem jego rozumienia w zależności od relacji z geopolityką. Przedmiotem zajęć będą ponadto szeroko rozumiane zjawiska ekonomiczne w stosunkach międzynarodowych, w tym przede wszystkim związki między ekonomią i polityką. Analizie zostaną poddane aktualne zjawiska kryzysowe w gospodarce światowej oraz zjawisko ekonomizacji polityk zagranicznych państw, ze szczególnym uwzględnieniem narzędzi i instrumentów, które współczesne państwa wykorzystują by osiągać cele ekonomiczne w polityce zagranicznej. Ostatnim zagadnieniem tej części zajęć będzie odnalezienie relacji między geoekonomią a innymi zjawiskami z pogranicza polityki i ekonomii, które funkcjonują we współczesnych stosunkach międzynarodowych takimi jak globalizacja, integracja, bezpieczeństwo ekonomiczne, surowcowe. Ponadto treści przedmiotu obejmować będą geoeconomiczne uwarunkowania współczesnych konfliktów międzynarodowych – Azja Środkowa jako region interesów Rosji, Chin i USA, geoeconomiczne uwarunkowania polityki USA, Rosji i Unii Europejskiej.
94.	Negocjacje międzynarodowe	Celem przedmiotu jest zdobycie wiedzy w zakresie negocjacji międzynarodowych, w tym ich podstawowych reguł oraz uwarunkowań prawno-instytucjonalnych. Treści programowe obejmują definiowanie negocjacji, charakterystykę technik i stylów negocjacyjnych, a także różnic kulturowych mających znaczenie dla przebiegu procesów negocjacyjnych. Uczestnik kursu pozna także elementy sztuki perswazji, mowy ciała, będzie ponadto uczestnikiem dyskusji na temat etyki w negocjacjach.
95.	Dyplomacja przewencyjna i koersywna	Celem przedmiotu jest przedstawienie dyplomacji koersywnej i dyplomacji przewencyjnej jako specyficznych działań współczesnej dyplomacji, służących zapobieżeniu wybuchowi konfliktu albo rozwiązaniu konfliktu w jego najwcześniejszej fazie. Treści programowe dotyczą m.in. operacjonalizacji pojęć, roli organizacji międzynarodowych w dyplomatycznym rozwiązywaniu sporów, uwarunkowań skuteczności dyplomacji przewencyjnej i koersywnej, skuteczności wykorzystywania dyplomacji przewencyjnej i koersywnej (w krótkim i długim okresie), skuteczności dyplomacji przewencyjnej i koersywnej na przykładach (UNPREDEP, Haiti 1992-1994, Bośnia i Hercegowina 1993–1995, Libia 2011), a także analizy skuteczności i racjonalności rozwiązań przewencyjnych i koersywnej na przykładzie gry symulacyjnej.
96.	Aksjologia w polityce	Celem przedmiotu jest omówienie zagadnień etyki normatywnej oraz możliwych ich aplikacji w teorii i praktyce politycznej. Studenci nabywają umiejętności dostrzegania problemów moralnych w życiu publicznym oraz kształtują umiejętności analizowania zagadnień etycznych, precyzyjnego formułowania własnych przekonań i decyzji oraz ich racjonalnej obrony. Treści programowe Omawiają systemy wartości społeczno-politycznych, koncepcje podmiotu etycznego, zagadnienia Statusu wartości. Omawiane są funkcje etyki w życiu publicznym oraz próby wypracowania stanowisk dotyczących wiodących wartości we współczesnych systemach politycznych.
97.	Bałkany XX/XXI wieku	Przedmiot, który oferuje studentom zapoznanie się z dziejami politycznymi i współczesnością jednego z najbardziej zapalnych regionów na świecie. Przez swoją historię ukształtowany na model najbardziej zróżnicowanego obszaru pod względem etnicznym i religijnym. Przeszłość zawsze ciąży na politycznym myśleniu na Bałkanach a to odbija się na relacji dwu i wielostronnych między państwami regionu. Narody Bałkanów kultywują mity utrudniające szerszą współpracę między nimi a procesy państwowotwórcze jeszcze się tam nie zakończyły.
98.	Demografia	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami i metodami demografii, przybliżenie problemów ludnościowych współczesnego świata, Europy i Polski oraz zwrócenie uwagi na ekonomiczne, społeczne i polityczne uwarunkowania procesów ludnościowych. Uczestnictwo w zajęciach ma przygotować studenta do samodzielnego poszukiwania danych demograficznych. Treści programowe obejmują omówienie i analizę: podstawowych

		<p>kategorii demograficznych. Studenci zdobędą wiedzę nt. źródeł danych demograficznych, metod badań demograficznych. Zapoznają się ponadto z zagadnieniami dotyczącymi ruchu naturalnego ludności, ruchów migracyjnych ludności, podstawowych teorii demograficznych. Przeanalizują stan i podstawowe charakterystyki ludności świata, Europy i Polski.</p>
99.	Demokracja w działaniu (gra symulacyjna)	<p>Zamierzeniem przedmiotu jest rozwinięcie i ugruntowanie wśród studentów zainteresowania problematyką praktycznych aspektów funkcjonowania systemów demokratycznych, zwłaszcza w kontekście zagadnień zbiorowego podejmowania decyzji i negocjacji wartości oraz reguł demokracji uczestniczącej i deliberatywnej. Dzięki rozbudowanej grzesymulacyjnej, zostaną oni skłonieni do wykorzystania i zweryfikowania swojej wiedzy w realistycznych scenariuszach oraz podniesienia swoich kompetencji obywatelskich.</p>
100.	Ekonomia rozwoju	<p>Ćwiczenia obejmują teorię i praktykę państw z niższym dochodem. Będą podzielone na dwa bloki tematyczne: teoretyczny będzie wyjaśniał rolę ekonomii rozwoju, jako dziedziny wiedzy, omawiał główne kategorie pojęciowe (w tym definicję ubóstwa, pomocy dla tej grupy państw), porównywał różne teorie wzrostu i rozwoju oraz wskazywał na podstawowe mierniki procesów gospodarczych, które mogą obrazować zachodzący wzrost czy rozwój w państwach. Druga część to analiza przypadków krajów uboższych z uwzględnieniem uwarunkowań oraz konsekwencji stanu niedorozwoju ekonomicznego. Badanie stanu gospodarek państw o najniższym dochodzie z punktu widzenia poszczególnych elementów gospodarki oraz prowadzonych polityk sektorowych (w tym polityki rynku pracy, edukacyjnej, turystycznej, handlowej, ochrony środowiska, rolnej, przemysłowej). W tym bloku będzie także omawiana kwestia form pomocy dla krajów najuboższych i oceniana ich efektywność.</p>
101.	Etnografia Europy	<p>Przedmiot pozwala poznać wielokulturowości narodów, narodowości, grup etnicznych i etnograficznych, regionalnych i lokalnych występujących w UE i Europie. Obejmuje całokształt problematyki związanej z kulturami ludowymi krajów europejskich na tle historycznego formowania się europejskich kultur ludowych, ich gospodarki i rzemiosł, stroju i tkactwa, folkloru, obrzędowości i sztuki, a także badania w zakresie współczesnych przemian kulturowych wsi.</p>
102.	Europa Środkowo-Wschodnia w filmie, literaturze i muzyce	<p>Zajęcia adresowane są do osób zainteresowanych polityką państw środkowoeuropejskich i fenomenem zmiany systemowej, ale także - literaturą, poezją, muzyką i filmem. Celem zajęć jest pogłębienie wiedzy studentów nt. charakteru autorytaryzmu oraz przebiegu zmian systemowych w poszczególnych krajach regionu. Studentom prezentowane są dzieła artystyczne (filmy, muzyka, literatura) autorstwa twórców z poszczególnych państw regionu (EŚW), a traktujące o procesach politycznych zachodzących w latach 1945 – 2020. Zajęcia polegają na dyskusji skoncentrowanej wokół problemów poruszanych w wybranym dziele artystycznym i jego interpretacji. Jednocześnie, utwór artystyczny, życiorys jego twórcy/ twórców stają się przyczynkiem do dyskusji nt. zmian politycznych/ społecznych w państwach Europy Środkowo– Wschodniej.</p>
103.	Finansowanie polityki w Polsce	<p>Celem przedmiotu jest znajomość aktów prawnych w zakresie regulacji kwestii finansowania polityki. Zadaniem wobec studentów jest umiejętność obliczania kwot możliwych do uzyskania przez aktorów sceny politycznej, spełnianie kryteriów pozwalających na uzyskanie dotacji lub subwencji. Znajomość drogi formalno-prawnej w zakresie wykorzystywania instrumentów odwoławczych wobec decyzji organów państwowych posiadających wpływ na proces decyzyjny w zakresie finansowania polityki.</p>
104.	Filozofie globalnej polityki	<p>Celem przedmiotu jest omówienie najważniejszych koncepcji normatywnych w kontekście filozoficzno-politycznych projektów porządków globalnych oraz trendów geopolitycznych w wymiarze historycznym i współczesnym. Zaprezentowane będą trzy grupy takich porządków. Pierwsza zawiera kosmopolityczne koncepcje podstaw ideowych układów globalnych, które mają charakter uniwersalistyczny i indywidualistyczny. Druga obejmuje zbiór koncepcji kolektywistycznych, o charakterze partykularystycznym, które starają się ustalać normy i reguły współpracy globalnej na poziomie ponadjednostkowym. Trzecia skupia się na opracowaniu projektów właściwych instytucji, organizacji, reguł funkcjonowania ustroju ponadpaństwowego; są to m. in. teoria realizmu normatywnego, państwa globalnego, federacji światowej, zarządu globalnego, sieci i demokracji globalnej.</p>

105.	Historia instytucji politycznych	Jest to przedmiot do wyboru dla studentów politologii na studiach I stopnia. Uzupełnia on wiedzę z zakresu systemów politycznych. Jego celem jest przedstawienie procesu powstawania i ewolucji najważniejszych instytucji politycznych, takich jak np. parlamenty, partie polityczne, wybory, sądownictwo konstytucyjne. W trakcie zajęć przedstawiane są rozwiązania ustrojowe wywodzące się z greckich polis, starożytnego Rzymu, imperium Karola Wielkiego, brytyjskiego parlamentaryzmu, Rzeczypospolitej szlacheckiej, rewolucji francuskiej i amerykańskiej.
106.	Karanie sprawców przemocy seksualnej	Celem przedmiotu jest przedstawienie problematyki ścigania i karania sprawców przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych. Treści programowe obejmują m.in. specyfiki i typów zbrodni przemocy seksualnej, rozwoju, funkcjonowania i skuteczności sądownictwa karnego międzynarodowe, przedstawienie wybranych przypadków dotyczących ścigania karanie sprawców zbrodni przemocy seksualnej (np. Akayesu, Furundzija, Kunarac), w szczególności zgwałcenia oraz niewolnictwa seksualnego.
107.	Kultura bycia i kultura biznesu	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat współcześnie obowiązujących norm i form kultury bycia i kultury biznesu. Studenci powinni osiąść wiedzę na temat norm zachowania w sferze towarzyskiej i w sytuacjach służbowych oraz umiejętność dostosowania zachowań do sytuacji służbowych i prywatnych. W trakcie zajęć studenci nabywają praktyczne umiejętności związane z autoprezentacją, prezentacją innych osób oraz wiedzę dotyczącą dresscodu, etykiety przy stole, komunikacji.
108.	Kulturowe oblicza biznesu	Przedmiot poświęcony komunikacji społecznej w biznesie, wzorcom i barierom kulturowym w przedsiębiorstwach, szczególnie kwestii paradygmatów komunikacyjnych i negocjacyjnych w kulturach narodowych i międzynarodowych kulturach korporacyjnych. Celem jest zapoznanie studentów z różnorodnością postaw, etyk, obyczajowości w biznesie, z uwzględnieniem relacji występujących między kulturami narodowymi a regionalnymi, kwestię świadomości wielokulturowej. Omówione zostaną kultury kapitalizmu, kultury luźne i ścisłe, cechy psychologiczne i wartości w transnarodowych korporacjach, międzynarodowych przedsiębiorstwach. Studenci opracują strategie kształtowania tożsamości firmy poprzez skonstruowanie odpowiedniej kultury organizacji.
109.	Kulturowe oblicza korporacji	Celem przedmiotu jest dostarczenie wiedzy z zakresu komunikacji społecznej w kulturach korporacyjnych, barier, archetypów i paradygmatów komunikacyjnych oraz negocjacyjnych w kulturach korporacyjnych. Zapoznanie studentów z różnorodnością filozofii, idei, postaw, zasad etycznych w korporacjach z uwzględnieniem relacji występujących między ludźmi wywodzących się z odmiennych kulturowo uwarunkowań. Treści programowe obejmują kultury kapitalizmu, kultury luźne i ścisłe, cechy psychologiczne i wartości w transnarodowych korporacjach, międzynarodowych przedsiębiorstwach, różnice i podobieństwa kulturowe w wielu obszarach związanych z aktywnością korporacji oraz przedstawienie ich roli w dalszym rozwoju tego segmentu, kultury organizacji, kultury korporacyjne (narodowe, międzynarodowe, transnarodowe i wielonarodowe).
110.	Kulturowe i historyczne determinanty systemów politycznych	Konwersatorium ma być wprowadzeniem do analiz systemów polityczny państw współczesnych. Omówieniu i ocenie poddane są przykłady determinantów kulturowych i historycznych wybranych państw, aby pokazać specyfikę systemów politycznych, kształtowanych pod wpływem historii wewnętrznej i relacji z sąsiadami, pod wpływem doświadczeń kulturowych oraz znaczenia struktury społecznej dla systemu politycznego danego kraju. Omawiane są przykłady państw gdzie specyfika historyczna i kulturowa najbardziej odbija się na systemie politycznym, np. USA, Grecja, Izrael, Rosja, Francja.
111.	Manipulacja polityczna	Celem zajęć jest zapoznanie słuchaczy z zagadnieniami manipulacji politycznej w wymiarze praktycznym. Poznają oni techniki manipulacji, zdobędą umiejętność ich rozpoznawania w działaniach politycznych oraz nauczą się metod obrony przed manipulacją. W treści przedmiotu mieszczą zagadnienia definiowania manipulacji, porównania jej z innymi formami wpływu, politycznej użyteczności manipulacji, czynników wpływających na skuteczność technik manipulacyjnych, manipulacji politycznej w systemach niedemokratycznych i demokratycznych. Studenci będą mieli także okazję do pogłębionej dyskusji nad etycznymi dylematami manipulacji.
112.	Nacjonalizmy i	Na początku zajęć studenci zapoznają się z głównymi założeniami polskiego nacjonalizmu endeckiego i neoendeckiego.

	prawicowe ekstremizmy w Europie i krajach sąsiednich	Następnie przedmiotem analizy staną się wybrane ruchy nacjonalistyczne i prawicowo-ekstremistyczne w Europie Zachodniej, w tym Zjednoczenie Narodowe (dawny Front Narodowy), identytaryści (tożsamościowy) we Francji i Niemczech, terceryzm, autonomiczni nacjonaści. Następnie studenci zapoznają się z historią i współczesnością rosyjskich ruchów faszystowskich. Omówione zostaną wybrane z nich, w tym Rosyjska Jedność Narodowa, Słowiański Sobór, Ruscy i inne ugrupowania Dmitrija Demuszkina. Przedmiotem analizy staną się również poglądy narodowych bolszewików Eduarda Limonowa.
113.	Organizacje pozarządowe w Polsce	Przedmiot dotyczy prawnych podstaw i praktyki funkcjonowania sektora pozarządowego w Polsce. Studenci zapoznają się z prawnymi aspektami tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz z praktyką ich działania na wybranych przykładach. Treści przedmiotowe obejmują: prawne formy podmiotów trzeciego sektora, tworzenie i działanie stowarzyszeń i fundacji, prowadzenie działalności statutowej, w tym działalności pożytku publicznego, oraz działalności gospodarczej, uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego, współpracę sektora non-profit z administracją publiczną oraz wolontariat. W ramach zajęć realizowane są wizyty studyjne lub/i spotkania z praktykami działającymi w trzecim sektorze.
114.	Parlamentarna kampania wyborcza	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznymi aspektami parlamentarnych kampanii wyborczych. W trakcie zajęć studenci analizują i porównują polskie kampanie wyborcze, począwszy od 1989 roku. Każdorazowo zajęcia koncentrują się, przede wszystkim na ostatniej przeprowadzonej kampanii. Celem zajęć jest zapoznanie studenta z metodami i technikami marketingowymi właściwymi dla tworzenia parlamentarnej kampanii wyborczej.
115.	Samorządowa kampania wyborcza	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznymi aspektami samorządowej kampanii wyborczej. W trakcie zajęć studenci analizują samorządową kampanię wyborczą ze szczególnym uwzględnieniem miast Dolnego Śląska. Celem zajęć jest odnalezienie specyfiki rywalizacji wyborczej na poziomie lokalnym oraz szukanie podobieństw i różnic w stosunku do innych typów elekcji. Podczas zajęć studenci podejmują próbę budowy własnej kampanii wyborczej.
116.	Podbój kosmosu	Celem zajęć jest ogólne wprowadzenie do tematyki eksploracji, a w przyszłości również eksploatacji przestrzeni kosmicznej. Na początku studenci zapoznają się z historią podboju kosmosu związaną z wyścigiem kosmicznym między supermocarstwami w okresie zimnej wojny, nabędą także wiedzę dotyczącą problemów instytucjonalno-prawnych związanych z przestrzenią kosmiczną. Następnie przeanalizowana zostanie polityczna geneza i realizacja programu Apollo, a także przykłady kooperacji w postaci misji Sojusz-Apollo. W trakcie zajęć przyjrzymy się szczegółom kooperacji w ramach projektu ISS, czyli Międzynarodowej Stacji Kosmicznej. Studenci zapoznają się także z zarysowującym się już coraz wyraźniej nowym wyścigiem kosmicznym w kierunku Księżyca (Constellation Artemis, i in.), toczonym pomiędzy głównymi mocarstwami azjatyckimi oraz USA i jego sojusznikami. Szczególnie dużo uwagi zostanie poświęconej projektom załogowej misji na Marsa oraz możliwym scenariuszom realizacji tego zadania w kontekście politycznym i technicznym.
117.	Poważne naruszenia praw człowieka a kultura masowa	Celem przedmiotu jest wskazanie (a następnie wyjaśnienie) na pojawiające się rozbieżności między faktycznym stanem ochrony praw człowieka w wybranych konfliktach zbrojnych a postrzeganiem i wizerunkiem naruszeń praw człowieka w wybranych dziełach kultury masowej. Treści programowe obejmują m.in. zarysowanie podstawowych pojęć dotyczących poważnych i masowych naruszeń praw człowieka, rolę beletrystyki oraz kinematografii dla promocji ochrony praw człowieka, analizę wybranych wytworów kultury masowej (muzyki, beletrystyki, komiksów) pod kątem analizy rozbieżności między stanem faktycznym a wizerunkiem naruszeń (np. Hotel Rwanda, Shooting Dogs, Rezolucja 819, Maus).
118.	Polityka edukacyjna	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z polityką edukacyjną, w tym polityką oświatową oraz szkolnictwa wyższego, głównie na przykładzie Polski, przy odniesieniu do przykładów z krajów UE oraz USA. Treści przedmiotowe obejmują: pojęcie polityki edukacyjnej, poziomy, podmioty i sektory działające w polityce edukacyjnej, prawne podstawy realizacji polityki edukacyjnej, omówienie systemu oświaty oraz jego reform po 1989 roku, a także systemu szkolnictwa wyższego i zmian, które miały tu miejsce.

119.	Prawo reklamy	Przedmiotem studiów są źródła prawa w zakresie prawa reklamy (m.in. ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o radiofonii i telewizji, rozporządzeń wykonawczych), prawa mediów i prawa ochrony własności intelektualnej. Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu kluczowych instytucji prawnych w zakresie reklamy, zasad i norm prawnych oraz praktycznego ich stosowania. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności odnajdywania właściwych przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce, analizy treści przepisów w kontekście właściwej wykładni i ich stosowania w praktyce, w oparciu o ustalony stan faktyczny danej sprawy. Dodatkowo studenci nauczą się samodzielnego wyszukiwania danych aktów prawnych i konkretnych przepisów prawnych dotyczących analizowanego przypadku zarówno przy tworzeniu reklamy, jak i jej prawnego rozpowszechniania (ustawowe wyłączenia podmiotowe i przedmiotowe). Istotnym uwarunkowaniem realizacji celów przedmiotu będzie umiejętność dokonywania analizy prawnej w zakresie norm ustawy o zakazie konkurencji, prawa prasowego, prawa autorskiego i praw pokrewnych, ustawy o radiofonii i telewizji i innych aktów prawnych – w kontekście ich praktycznego wykorzystywania zarówno dla celów agencji reklamowej, jak i redakcji prasowej.
120.	Protesty polityczne w PRL – analiza filmów i plakatów	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z historią Polski po II wojnie światowej oraz ukazanie genezy i charakteru państwa polskiego w okresie PRL. Kolejnym celem jest zapoznanie studentów z dokumentami archiwalnymi zebranymi w Archiwum Instytutu Politologii. W trakcie analizy archiwaliów omówiona zostanie ponadto rola i znaczenie państwa w tworzeniu warunków bezpieczeństwa społecznego. Treści programowe obejmują ponadto kryzysy społeczno-polityczne, protesty i bunt społeczne lat 1956-1989. Przedmiotem analizy będą zagadnienia relacji władza - społeczeństwo, cechy systemu politycznego PRL, wpływ sytuacji międzynarodowej na nastroje społeczne i działania władz polskich.
121.	Psychologia terroryzmu	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z psychospołecznymi aspektami terroryzmu; dorobkiem badań nad psychologią terroryzmu, ich ewolucją oraz najnowszymi osiągnięciami, hipotezami, teoriami oraz interpretacjami. Terroryzm traktowany jest jako skomplikowany proces rozgrywający się w złożonym kontekście społecznym, kulturowym i politycznym – z tego powodu analiza obejmuje wszystkich kluczowych aktorów owego procesu (terroryści, audytoria, ofiary, decydenci polityczni i aparat bezpieczeństwa). Treści programowe obejmują takie kwestie, jak problematyka radykalizacji i deradykalizacji, rola dynamiki grupowej, procesy rekrutacji, psychologiczny wymiar polityki antyterrorystycznej, psychologiczne uwarunkowania i konsekwencje terroryzmu.
122.	Seriale polityczne – czyli czego uczą nas Frank Underwood i inni bohaterowie	Podczas kursu studenci starają się powiązać fabułę seriali politycznych z definicjami i twierdzeniami klasycznej teorii polityki. Na podstawie przykładów bohaterów seriali rekonstruują źródła władzy, definiują zasoby, które pozwalają ją zdobyć i utrzymać, dekonstruują style przywództwa. Na zajęciach podejmowana jest także problematyka etyki zachowań politycznych. Wybrane wątki seriali służą jako tło debaty nad kwestiami kłamstwa w polityce, odpowiedzialności za podejmowane decyzje czy granic manipulacji.
123.	Socjologia rodziny	Zamierzeniem zajęć jest wprowadzenie studentów do tematyki związanej z socjologicznym ujęciem rodziny, zarówno w jej polskim, jak i europejskim kontekście. Studenci zapoznają się z podstawami prawnymi, społecznymi i ekonomicznymi rozumienia pojęcia rodzina, socjologicznymi teoriami dotyczącymi rodziny, uwarunkowaniami determinującymi kształt i funkcje rodziny, modelami rodziny polskiej i europejskiej, kryteriami wpływającymi na dobór małżeński w Polsce i w Europie oraz z wartościami współczesnych rodzin. Ponadto prowadzona analiza zostanie wsparta wynikami badań społecznych prowadzonych wśród Polaków na temat rodziny oraz wśród Europejczyków.
124.	Statystyka opisowa	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami statystyki opisowej oraz metodologii badania statystycznego. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi opanowanie przez studentów umiejętności praktycznego wykorzystania poznanych metod statystyki opisowej do realizacji własnego projektu badawczego (tj. przygotowania badania i zebrania materiałów źródłowych oraz ich opracowania i zaprezentowania w formie prezentacji i raportu). Treści programowe: podstawowe pojęcia statystyki, źródła danych statystycznych, rodzaje i etapy badania statystycznego, przygotowanie kwestionariusza ankiety, kontrola i grupowanie materiału statystycznego, opracowanie i prezentacja

		danych statystycznych.
125.	Stosunki narodowościowe w Europie	Cele przedmiotu: zapoznanie studentów z problematyką różnicowania językowego, kulturowego i narodowego ludności współczesnej Europy. Wyjaśnienie przyczyn tego różnicowania w kontekście procesów historycznych i politycznych oraz demograficznych. Wskazanie na zjawisko wieloetniczności państw Europy ze szczególnym uwzględnieniem problematyki: mniejszości narodowych i etnicznych, konfliktów etnicznych, prawa narodów do samostanowienia. Treści programowe obejmują analizę różnicowania ludności współczesnej Europy wg kryteriów: językowego, kulturowo-religijnego, etnicznego, definiowanie podstawowych pojęć jak: naród, narodowość, grupa etniczna, świadomość narodowa, czynniki kształtujące świadomość narodową, ojczyzna. Studenci zapoznają się ponadto z problematyką dotyczącą konfliktogenności obszarów ogranicza językowo narodowościowe w Europie, ochrony mniejszości narodowych i etnicznych, barier w integracji imigrantów oraz uchodźców w krajach europejskich. Omówią także na przykładach różne modele polityki państw wobec mniejszości narodowych i etnicznych.
126.	Studia strategiczne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką oraz ewolucją studiów strategicznych; genezą, koncepcją i specyfiką strategii; rodzajami strategii; rolą strategii w zachowaniach aktorów na scenie państwowej oraz międzynarodowej; praktycznych zastosowaniach (oraz ograniczeniach) teorii strategicznych. Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak pojęcie i istota strategii; geneza, historia i stan obecny studiów strategicznych; normatywne podłoże i kontekst strategii; rola teorii gier w rozwoju studiów strategicznych i strategii; strategia jako nauka i jako sztuka; rola koncepcji siły w strategii, rola wielkiej strategii w działaniach mocarstw; istota strategii nuklearnej; strategia w konfliktach asymetrycznych i hybrydowych; rola historii w rozumieniu i formułowaniu strategii; główne problemy w formułowaniu i stosowaniu założeń strategicznych.
127.	Tabloidy w polskiej polityce – bilans zysków i strat	Pojęcie tabloidyzacji życia publicznego weszło na stałe do kanonu teorii polityki, dlatego też w ramach zajęć zostaje podjęta problematyka zalet i wad tabloidowego stylu komunikowania politycznego ze szczególnym uwzględnieniem polskiego kontekstu. Kurs obejmuje analizę ważnych zdarzeń politycznych wykreowanych przez dziennikarzy tabloidowych, diagnozę stanu relacji pomiędzy politykami a redakcjami tabloidów oraz umiejętność krytycznego spojrzenia na tabloidowy styl redagowania tekstów perswazyjnych.
128.	Trening międzykulturowy	Przedmiot powinien wyposażyć studenta w wiedzę, kompetencje społeczne i umiejętności poruszania się, funkcjonowania, nawiązywania konstruktywnych kontaktów w środowiskach zróżnicowanych kulturowo. Międzykulturowość powinna być analizowana na płaszczyźnie - cywilizacyjnej (aspekt globalny), kultur narodowych (aspekt państwowy) i subkultur środowiskowych (aspekt lokalny), z uwzględnieniem podstawowych relacji występujących między religiami, rasami, językiem, etnicznością a zjawiskiem wielokulturowości. Studenci zapoznają się z tożsamością, podobieństwami i odmiennością elementów wybranych kultur, np. w zakresie cech charakterystycznych poszczególnych wymiarów kultury, obyczajowości, kodeksów postępowania. Przedmiot obejmuje trening postaw wzajemnego szacunku, tolerancji.
129.	Teoria welfarestate	Głównym celem przedmiotu jest wprowadzenie do wiedzy o państwie opiekuńczym. Wymaga to poddania analizie: 1. pojęć związanych z welfarestate, 2. omówienia genezy tego państwa z uwzględnieniem źródeł filozoficznych, politycznych, społecznych i gospodarczych, 3. wyjaśnienie znaczenia i ewolucji instytucji przypisanych do WS. Rudymentarna znajomość tych zagadnień pozwoli zrozumieć sens debaty na temat kryzysu welfarestatei prób jego przeobrażenia. Analiza różnych propozycji reformujących Welfarestate, pozwoli nam na ocenienie, czy wartości, na których budowane było państwo opiekuńcze straciły czy zyskały na znaczeniu. W perspektywie porównawczej dyskutowane będą konkretne wybrane zagadnienia z zakresu polityki społecznej.
130.	Wprowadzenie do gier wojennych	Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów do problematyki analizowania konfliktów zbrojnych i stosunków międzynarodowych przy użyciu symulacyjnych gier strategicznych i wojennych, zaznajomienie ich z typowymi używanymi mechanizmami symulacyjnymi i rozwiązaniami w tym zakresie, możliwościami i ograniczeniami oferowanymi przez te narzędzia. Przedmiot jednocześnie stanowi wprowadzenie do teorii strategii, teorii gier, geopolityki, studiów

		<p>nad bezpieczeństwem oraz badań nad konfliktami zbrojnymi. W czasie zajęć odbywają się symulacje przy użyciu wybranych gier wojennych: zespołom przydziela się role poszczególnych uczestników konfliktów zbrojnych i rywali geostrategicznych w ramach gier prezentowanych jako przykłady rozmaitych podejść do symulowanego kontekstu. Każda gra jest dyskutowana pod kątem uwzględnionych procesów i mechanizmów, jakości i sposobów modelowania poszczególnych aspektów rzeczywistości. Treści programowe obejmują takie kwestie, jak podstawy teorii gier, teorii strategicznej, geopolityki, geostrategii, zasady modelowania i symulacji oraz zastosowanie gier w dydaktyce i badaniach akademickich, kontekst, przebieg i mechanizm wybranych konfliktów i rywalizacji: druga wojna światowa, zimna wojna, podstawy doktryny wojny partyzanckiej i przeciwpartyzanckiej, wojny starożytności, wojny ery przemysłowej, terroryzm i antyterroryzm.</p>
131.	Współczesne kampanie wyborcze	<p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznymi aspektami kampanii wyborczych. Student zapoznaje się z różnymi mechanizmami i narzędziami wykorzystywanymi podczas kampanii, analizując wybrane kampanie wyborcze w Polsce, Europie oraz Stanach Zjednoczonych. Przedmiot pozwoli na uzyskanie podstawowej wiedzy z zakresu podstaw organizacji i prowadzenia kampanii wyborczych, ze szczególnym uwzględnieniem elementów innowacyjnych. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi studentowi nabycie umiejętności krytycznej analizy wybranych działań partii politycznych, w zakresie prowadzonych kampanii.</p>
132.	Post-prawda – strategia retoryczna?	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z kategorią „post-prawdy”, okolicznościami jej kształtowania oraz konsekwencjami upowszechnienia. Treści programowe omawiają zjawisko „post-prawdy” w kontekście atrofii pojęć prawdy i kłamstwa oraz przyczyn powszechnej akceptacji zachowań osłabiających znaczenie obu pojęć, tj. produkcji i upowszechniania kłamstwa, akceptacji takich zjawisk jak „fake news”, „mowa nienawiści”. Rozważane jest zagadnienie sztucznej inteligencji w kształtowaniu odrealnionego życia społecznego a także rola nadzorców algorytmów, stojących się elitami opiniotwórczymi.</p>
133.	Prawa człowieka	<p>Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat kształtowania i funkcjonowania systemów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym, regionalnym oraz globalnym. Studenci powinni poznać katalog praw i wolności oraz uzyskać szczegółową wiedzę na temat możliwości dochodzenia swych praw przed instytucjami krajowymi i międzynarodowymi. Ponadto powinni posiadać umiejętność pracy z dokumentami, ze szczególnym uwzględnieniem analizy porównawczej umów międzynarodowych z zakresu praw człowieka oraz umiejętność prezentacji wniosków.</p>
134.	Trening interpersonalny	<p>Podstawowym celem przedmiotu jest zrozumienie własnych zachowań oraz zachowań innych osób. Ponadto studenci nabędą umiejętności związane z wyrażaniem uczuć, akceptacją siebie, elastycznością reagowania na trudne sytuacje życiowe, rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem. Nabycie umiejętności będą mogły być wykorzystane nie tylko w celu rozwoju własnego potencjału, ale także w celu rozwinięcia kompetencji menadżerskich.</p>
135.	Populizm w demokracjach liberalnych XXI wieku	<p>W ramach przedmiotu omówiona zostanie szczegółowo problematyka funkcjonowania populizmu w demokracjach liberalnych. Populizm rozpatrywany będzie w różnych formach występowania: jako element ideologii, partia, organizacja, lider polityczny, styl polityczny, populizm jako sposób komunikacji/przekazu. Zagadnienie populizmu analizowane będzie na różnych płaszczyznach: lokalnej, krajowej, europejskiej, światowej. Celem zajęć jest zaznajomienie studentów z podstawową terminologią związaną z populizmem, ukazanie jego istoty, form i przyczyn występowania, czynników go stymulujących, oraz unaocznienie społecznych i politycznych konsekwencji rozwoju owego zjawiska a także analiza sposobów reagowania na populizm w państwie demokratycznym.</p>
136.	Aranżowanie i prowadzenie debaty politycznej	<p>Celem jest przygotowanie kompetencyjne studentów do aranżowania debaty publicznej, jako narzędzia edukacji obywatelskiej, formy partycypacji w życiu publicznym. Studenci powinni zdobyć wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne w zakresie procesu włączania obywateli w podejmowanie decyzji, ważnych z punktu widzenia całej populacji, krajowej, regionalnej i lokalnej społeczności. Obejmuje umiejętność organizacji, prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami (na szczeblu ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym). Treści programowe obejmują prowadzenie oraz moderowania dyskusji, zasady prowadzenia dyskusji, debaty (oksfordzkiej, tzw. „akwarium”, panelowej, plenarnej,</p>

		nieformalnej, sokratejskiej, z zaproszonym gościem, punktowej).
137.	Główne problemy biomedyczne	Celem przedmiotu jest próba zdiagnozowania podstawowych problemów biomedycznych współczesnych społeczeństw, rozpatrzenia elementów dobrostanu, jak i zagrożeń wynikających z zastosowania nowoczesnych technologii, zwłaszcza dotyczących technologii elektronicznych, biomedycznych, bezpieczeństwa żywności, które wpływają na życie ludzi. Celem jest zaprezentowanie wielości aspektów związanych z biopolityką, biomedycyną, biotechnologią. Zwrócenie uwagi na wieloaspektowy wymiar bezpieczeństwa społeczeństw obejmujący produkcję rolną, przetwórczą, bezpieczeństwo zdrowia i życia, rozwój technologii, technologii żywności, eksperymenty genetyczne, farmaceutykę. Na szczególną uwagę zasługuje ryzyko będące wynikiem procesów biologicznych, chemicznych, naturalnych oraz celowej aktywności człowieka.
138.	Filozofia praw jednostki. Od praw naturalnych do praw człowieka	Przedmiot ma na celu analizę koncepcji i źródeł praw człowieka. U podstaw dzisiejszej ich ochrony stanęły koncepcje filozoficzno-prawne składające się na dorobek kultury zachodniej. Są one wynikiem nie tylko doświadczeń historycznych, ale i tradycji filozofii prawa i filozofii człowieka. Ich treść i środki ochrony kształtowały osiągnięcia greckiej i rzymskiej tradycji filozoficzno-prawnej, wielowiekowy rozwój koncepcji praw naturalnych zarówno świeckich, jak i religijnych, wreszcie oświeceniowy optymizm i nowożytnie tendencje pozytywizacji prawa. Wielowątkowość idei praw człowieka, choć samo pojęcie jest wytworem współczesnych teorii, dostrzegalna jest właśnie w kulturze europejskiej. Od starożytności po dzień dzisiejszy żywa jest refleksja na temat godności człowieka i wypływających z niej praw. Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z procesami ewolucji filozofii praw podmiotowych, która uczyniła jednostkę podmiotem procesów społecznych i politycznych.
139.	Prawne aspekty sprawowania władzy	Przedmiot ma na celu opanowanie przez studentów najważniejszych zagadnień związanych z filozofią prawa, w szczególności z aksjologią prawa. Umiejętność dokonywania interpretacji procesów politycznych w kontekście ich prawnych aspektów i europejskiej kultury prawnej. Umiejętność rozpoznawania i definiowania zależności między prawem jako powszechnym systemem normatywnym a polityką. Treści programowe obejmują m. in. zagadnienia sprawiedliwości, bezpieczeństwa, porządku prawnego, przymusu prawnego, odpowiedzialności. Przedmiot rozważa zależności i relacje pomiędzy filozofią, filozofią prawa, teorią prawa a jurysprudencją. Zarysowuje główne elementy starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej filozofii prawa oraz analizuje podstawowe różnice pomiędzy głównymi kulturami prawnymi współczesnego świata.
140.	Polityka polska w Agendzie 2030	Celem przedmiotu jest zdobycie wiedzy na temat miejsca polskiej polityki w międzynarodowej polityce na rzecz rozwoju, przede wszystkim w kontekście Celów Zrównoważonego Rozwoju zawartych w Agendzie 2030, a zobowiązujących państwa do ich realizacji na poziomie nie tylko globalnym, ale też krajowym i regionalnym. Udział w kursie ma przyczynić się do zwiększenia umiejętności analitycznych i prognostycznych w zakresie polityki rozwojowej, zarówno pod kątem jej historii, jak i najbardziej aktualnych kierunków, a także do zdobycia umiejętności oceny wyzwań w zakresie polityki rozwojowej z szerokiej perspektywy, tj. powiązań pomiędzy rozwojem a dyplomacją, bezpieczeństwem, nowoczesnymi środkami przekazu, finansami, a także siłą przyrody.
141.	Oratorstwo polityczne	Celem zajęć jest wykształcenie u studentów wrażliwości na kunszt artystyczny oracji, wzbogacenie kultury języka i kultury ogólnej. Poznanie słynnych przemówień i wystąpień najwybitniejszych mówców. Analiza przemówień ma nauczyć studentów rozpoznawania celów prymarnych i sekundarnych, interpretacji tekstów. Studenci powinni zdobyć wiedzę na temat zasad skutecznego posługiwania się mową żywą i pisemną, m.in., w praktyce publicznej (politycznej, parlamentarnej, wyborczej, administracyjnej, urzędniczej). Wypracowanie przez studentów własnego stylu wypowiedzi, rozpoznawanie wad i zalet, niedostatków językowych, intelektualnych, mentalnych, mogących decydować o skuteczności komunikacyjnej. Celem jest opanowanie przez studentów warsztatu oratorskiego w zakresie niezbędnym do skutecznego myślenia, przekazywania myśli i poglądów, analizowania audytorium oraz zdobycie doświadczenia w porozumiewaniu się w przestrzeni politycznej.

Specjalty: Degree in Political Science – politologia w języku angielskim		
1.	Introduction to Political Science Wprowadzenie do nauk o polityce	<p>This course is intended to acquaint the 1st year students with main scientific concepts, topics and problems within the discipline of political science. The course embraces the following issues : politics, power, authority, conflict, decision making, legitimacy, sovereignty, state, government, constitutionalism, rule of law, political representation, political culture, political participation, political pluralism, interest groups, socio-political cleavages, political parties, elections, voting behaviour, the nature of political conflicts, political institutions,parliamentary, presidential, semi-presidential systems of government;main contemporary political ideologies.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów pierwszego roku studiów licencjackich z podstawowymi terminami i zagadnieniami nauki o polityce. Treść programowazawiera następujące tematy : polityka, władza, konflikt polityczny; legitymizacja, państwo, suwerenność; reprezentacja polityczna; pluralizm polityczny,partycypacja, kultura polityczna, demokratyczne i autorytarne systemy polityczne, współczesne ideologie polityczne; relacje między politykąwewnętrznąa zewnętrzną państwa. W toku realizacji zajęć studenci dowiadują się o współzależności omawianych problemów, charakterze wzajemnych relacji między polityką a innymi sektorami życia społecznego, jak prawo, gospodarka, kultura, religia.</p>
2.	Modern History of the World 1918-1990 Współczesna historia świata 1918-1990	<p>The objective of the course is to increase the students' awareness regarding the subject of modern history starting from the year 1918. Apart from making in-depth research on different historical issues (the inter-war period and the Cold War), the course will present a multi-disciplinary approach towards the subject-matter. Much focus will be put on the study of different treaties, acts and documents. The study will include working on both primary and secondary sources. Focus will also be put on the subject of "alternative" studies of history and their validity.</p> <p>Przedmiot ma na celu dogłębną analizę procesów historycznych zachodzących na świecie w latach 1918-1920. Przedmiot, oprócz omówienia najważniejszych zagadnień z okresu międzywojennego i z czasów Zimnej Wojny, oferuje interdyscyplinarne podejście do zagadnień historycznych. Studenci, w trakcie zajęć, będą zajmować się analizą różnych tekstów źródłowych jak np. traktatów, konstytucji państw, czy też umów prawno-międzynarodowych. Nacisk będzie także położony na badaniu „alternatywnych” podejść do historii.</p>
3.	Introduction to the Study of the State and Law Wprowadzenie do nauki o państwie i prawie	<p>The objective of the course is to increase the students' awareness of historical and legal aspects of the functioning of states. The focus will be both on authoritarian (including a study of totalitarianism) and democratic states that will be studied from different theoretical perspectives. Emphasis will be put on the features of modern states, such as: the role of party systems and opposition; electoral systems; the question of human rights; populism; the role of economy. A particular focus will be put on legal and constitutional aspects.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta z zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem współczesnych państw. Podczas zajęć omawiane będą zarówno państwa demokratyczne, jak i autorytarne (wliczając także studium totalitaryzmu). Studenci zapoznają się także z różnymi koncepcjami teoretycznymi dot. państw. Treści programowe obejmują zagadnienia jak np. analizę systemów partyjnych, rolę opozycji, problem przestrzegania praw człowieka, problem populizmu, znaczenie procesów ekonomicznych. Szczególna uwaga zwrócona będzie na aspektach prawno-konstytucyjnych funkcjonowania państw współczesnych.</p>
4.	Sociology Socjologia	<p>The aim of this module is to familiarize students with basic sociological notions and concepts and with ways they are translated into everyday life or small and large social groups (as subjects of macro and microsociology). The topics of modernity, globalization, work, environment, social inequalities, class, gender are covered.</p> <p>Celem tego przedmiotu jest zaznajomienie studentów z podstawowymi socjologicznymi pojęciami i koncepcjami</p>

		teoretycznymi. Istotne jest pokazanie w jaki sposób teoretycznie nasycone pojęcia znajdują odwzorowanie w codziennym funkcjonowaniu małych i wielkich grup społecznych. Tematy takie jak nowoczesność, globalizacja, praca, środowisko, nierówności społeczne, klasa, płeć są poruszane na zajęciach z perspektywy socjologicznej.
5.	Philosophy Filozofia	<p>The aim of the course is to familiarize students with the main areas and issues of philosophy, both in historical and systematic terms. The curriculum includes: the definition of philosophy, the main areas of philosophy, the question of being, theories of truth, sources and possibility of knowledge, the question of values, good, duty, concepts of happiness, the question of human being, existence, understanding, the essence and source of community and state, social justice.</p> <p>Celem kursu jest zapoznanie studentów z głównymi obszarami i zagadnieniami filozofii, zarówno w ujęciu historycznym, jak i systematycznym. Na treści programowe składają się: definicja filozofii, główne obszary filozofii, zagadnienie bytu, teorie prawdy, źródła i możliwość poznania, kwestia wartości, dobra, obowiązku, koncepcje szczęścia, zagadnienie istoty człowieka, egzystencji, rozumienia, istota i źródło wspólnoty i państwa, sprawiedliwość społeczna.</p>
6.	Economics Ekonomia	<p>This course introduces students to economics, with an emphasis on macroeconomics. Macroeconomics applies the basic principles of economics to whole economic systems and the relationships among sectors of the economy. The students will be familiarized with the most significant theories of economics. The course includes the following aspects: unemployment, inflation, national income and employment theory, government expenditures and taxation, the role of the banking system, and monetary and fiscal policies. The course emphasizes the development of conceptual tools to analyze the economic problems.</p> <p>Przedmiot ma na celu wprowadzenie studentów w tematykę ekonomii, z naciskiem na makroekonomię. Makroekonomia aplikuje podstawowe zasady ekonomii do całych systemów gospodarczych i relacji między sektorami gospodarki. Studenci zapoznają się z najważniejszymi teoriami ekonomicznymi. Przedmiot obejmuje następujące aspekty: bezrobocie, inflację, dochód narodowy i teorię zatrudnienia, wydatki i podatki rządowe, rolę systemu bankowego oraz politykę pieniężną i fiskalną. Nacisk położony jest na rozwój narzędzi koncepcyjnych do analizy problemów ekonomicznych.</p>
7.	Logic Logika	<p>The aim of this course is to provide an introduction to formal logic. Assuming no previous knowledge of the subject, we take the students through the variety of notions, such as reasoning, inference, truth, and consistency. We are especially interested in the problem of the soundness of reasoning, and we examine it in numerous cases of reasoning. The content of the course forms a good basis for further and more advanced studies in logic and philosophy of science.</p> <p>Celem przedmiotu jest wprowadzenie do logiki formalnej. Student, od którego nie jest wymagana żadna wiedza wstępna, zapoznaje się z szeregiem podstawowych pojęć, takich jak rozumowanie, wnioskowanie, prawdziwość czy niesprzeczność. W szczególności interesuje nas zagadnienie poprawności wnioskowań, które analizujemy na przykładach różnych rodzajów wnioskowań. Zawartość przedmiotu stanowi podstawę do dalszych studiów w zakresie logiki i filozofii nauki.</p>
8.	Polish / Translation course Kurs języka polskiego/Translatorium	<p>Within this course students develop linguistic competence in understanding, writing and speaking Polish at A2 level (foreign students) or ability to translate scientific papers from English into Polish (Polish students).</p> <p>W ramach kursu studenci rozwijają swoje kompetencje językowe w zakresie rozumienia, pisania i mówienia w języku polskim na poziomie A2 (studenci zagraniczni) lub umiejętności tłumaczenia tekstów naukowych z języka angielskiego na polski (studenci polscy).</p>
9.	Political Systems of Western Europe Systemy polityczne Europy Zachodniej	<p>The aim of this course is to familiarize students with political systems functioning in Western Europe. Within the course students will study the role of the social determinants of the stability of political systems, significance of social, economic and political conflicts in Western Europe, the electoral systems, electoral behavior and the role of legislative and executive bodies.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z funkcjonowaniem systemów politycznych w Europie Zachodniej. W</p>

		ramach kursu studenci będą poznawać znaczenie społecznych determinantów stabilności systemów politycznych, znaczenia społecznych, ekonomicznych i politycznych konfliktów w Europie Zachodniej, systemów wyborczych, zachowań wyborczych oraz roli legislatury oraz egzekutywy.
10.	History of Political Thought Historia myśli politycznej	<p>The content of the course is defined by five main problem fields related to chronology of history and historiography of political (and social) thought: 1. Classical, pre-liberal and non-liberal theories of government, society and the political along with their corresponding concepts of political practice; 2. Conceptual sources of the political modernity; 3. Liberalism as "political theory of possessive individualism" versus republican "Machiavellian moment"; 4. "Autonomous" history of the doctrine of liberalism and liberal democracy: civil rights - natural rights, civil sovereignty and citizenship - human rights – social change ("republican revolution II"); 5. Rise of non-/anti- /alt-democratic future?</p> <p>Zakres zajęć został uporządkowany przez wyróżnienie pięciu głównych pól problemowych, odpowiadających chronologii historii i historiografii myśli o polityce (społeczeństwie): Klasyczne, przed-liberalne i poza-liberalne teorie państwa, społeczeństwa i polityczności oraz koncepcje praktyki politycznej; Konceptualne korzenie nowoczesności politycznej; Liberalizm jako teoria polityczna „posesywnego indywidualizmu” kontra republikański „machiawelowski moment”; Autonomiczna historia doktryny liberalizmu i liberalnej demokracji: prawa obywatelskie, prawa człowieka, zmiana społeczna („rewolucja republikańska II”); Korzenie antydemokratycznej przyszłości?</p>
11.	Political History of Poland 1918-1990 Historia polityczna Polski 1918-1990	<p>The course is designed to introduce foreign students to the modern history of Poland. It starts with Poland's regaining independence in 1918 and follows through the Second Republic, WWII, communist Poland and transformation, leading to modern times. The objective of the course is to help students understand the history of Poland and its impact on the current social and political situation in Poland. The material is divided chronologically into thirteen sections, with two extra sections discussing social and economic developments after WWII, before and after the post-communist transformation. First, each subject is introduced at the lecture and then discussed at the classwork, where student participation based on the reading provided beforehand is required. The classworks involve also working with such materials as historic legal acts or archival video footage.</p> <p>Kurs jest zaplanowany w taki sposób, aby wprowadzić studentów zagranicznych w problematykę historii Polski. Rozpoczyna się od odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918, a następnie omawia Drugą Rzeczpospolitą, drugą wojnę światową, okres komunistyczny oraz transformację, dochodząc do współczesności. Celem kursu jest, aby studenci zrozumieli historię Polski i jej wpływ na współczesną sytuację polityczną i społeczną w kraju. Materiał jest podzielony chronologicznie na trzynaście sekcji, zaś dwa dodatkowe tematy poświęcono omówieniu przemian społecznych i ekonomicznych po drugiej wojnie światowej, przed i po transformacji ustrojowej. Najpierw każdy temat jest omawiany na wykładzie, a następnie przerabiany na ćwiczeniach, opartych na aktywności studentów wynikającej z obowiązkowej lektury tekstów. Na ćwiczeniach przedstawiane są także inne materiały, m.in. historyczne akty prawne i archiwalny materiał filmowy.</p>
12.	Political Geography Geografia polityczna	<p>The course aims at analyzing spatial aspects of politics. This includes local, regional and global political phenomena with a clear geographic contexts which regard both physical and human geography. The specific phenomena analyzed by students are mainly: geographic factors of politics, introduction to geopolitics, locality, electoral geography, states and territories, the problematic of capital cities, political significance of regions within state territories, differentiated status of the seas.</p> <p>Celem przedmiotu jest analiza przestrzennych aspektów polityki, wśród których występują lokalne, regionalne i globalne zjawiska polityczne z czytelnym kontekstem geograficznym, który dotyczy zarówno geografii fizycznej, jak i społeczno-ekonomicznej. Zjawiska omawiane przez studentów to głównie: geograficzne czynniki polityki, wstęp do geopolityki, lokalność, geografia wyborcza, państwa i terytoria, problematyka stolic, znaczenie polityczne regionów wewnątrz terytoriów państwowych, zróżnicowany status mórz.</p>
13.	Social Psychology	The aim of the course is to equip students with general knowledge in the area of social psychology and its relevance for

	Psychologia społeczna	<p>understanding human behavior, particularly its political and social dimension. During the course they will identify some basic concepts, such as social cognition, social perception and social thinking. Besides the programme content includes topics such as cultural influences and understanding ourselves in a social context, conformity and persuasion, as well as group processes and group influence.</p> <p>Celem kursu jest zdobycie ogólnej wiedzy z zakresu psychologii społecznej i jej znaczenia dla rozumienia ludzkich zachowań, szczególnie w wymiarach społecznym i politycznym. Podczas kursu studenci poznają podstawowe pojęcia, takie jak społeczne poznanie, społeczna percepcja i myślenie społeczne. Poza tym treści programowe kursu obejmują zagadnienia związane z wpływami kulturowymi i zrozumieniem siebie w kontekście społecznym, perswazją oraz procesami i wpływami grupowymi.</p>
14.	Economic Policy Polityka gospodarcza	<p>The course aims to provide knowledge on the theoretical frameworks of economic policy, especially of the political economy of capitalism; comparative models of market economy and the state's interventionism. The emphasis will be also put on the monetary policy and the phenomenon of inflation. The students will be familiarized with the process of financial globalization. The course will also include the analysis of the labour market policies and the composite indicators of Development.</p> <p>Przedmiot ma na celu dostarczenie wiedzy na temat teoretycznych ram polityki gospodarczej, zwłaszcza ekonomii politycznej kapitalizmu; modeli porównawczych gospodarki rynkowej oraz wiedzy z zakresu interwencjonizmu państwowego. Nacisk zostanie położony również na politykę pieniężną i zjawisko inflacji. Studenci zapoznają się z procesem globalizacji finansowej. Treści programowe obejmują również analizę polityki rynku pracy, a także wskaźników rozwoju.</p>
15.	Politics and Religion Polityka i religia	<p>The aim of this course is to familiarize students with the relation between politics and religion in contemporary world. Participants of this course will study the interdependencies between different denominations and politics. The role of religion will be explored in both domestic and international politics. The role of religion in modern world varies for each state and denomination and such comparative view will be employed.</p> <p>Celem tego kursu jest zapoznanie studentów ze związkami polityki i religii we współczesnym świecie. Uczestnicy zajęć będą studiować współzależności pomiędzy różnymi wyznaniem i polityką. Rola religii będzie rozpatrywana w toku zajęć w kontekście polityki wewnętrznej oraz międzynarodowej. Rola religii różni się w zależności od kraju i wyznania; zajęcia będą miały na celu porównanie relacji państwo – religia na podstawie różnych przykładów.</p>
16.	Introduction to Political Research Wprowadzenie do badań politologicznych	<p>Participants of the course obtain cardinal knowledge on carrying out political studies, and basic technical and research design skills. Program content includes major paradigms of political science, specifics of empirical studies, and of political theory and political philosophy, ontology and epistemology of politics, political science literature and literature review, making references, using literature and the issue of plagiarism, introduction to selected research methods and techniques, research designing.</p> <p>Uczestnicy przedmiotu zdobywają podstawową wiedzę na temat prowadzenia badań politologicznych oraz podstawowe umiejętności warsztatowe i projektowania badań. Treści przedmiotu obejmują główne paradygmaty w politologii, specyfikę badań empirycznych oraz teorii polityki i filozofii politycznej, ontologię i epistemologię polityki, literaturę politologiczną, przegląd literatury, tworzenie przypisów, używanie literatury i plagiat, wprowadzenie do wybranych metod i technik badawczych, projektowanie badań.</p>
17.	Political System of Poland System polityczny Rzeczypospolitej Polskiej	<p>The aim of the course is to familiarize students with knowledge of the political system of the Republic of Poland. Classes are based on the analysis of the Polish constitution and other basic legal acts regarding the Polish political system. Classes are extended to selected aspects of Polish social life, which are proposed by students. The consequence of the course is knowledge of the processes taking place on the Polish political scene after 1989 and their critical analysis. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą z zakresu systemu politycznego RP. Zajęcia opierają się na analizie polskiej konstytucji i innych, podstawowych aktów prawnych dotyczących polskiego systemu politycznego. Zajęcia są</p>

		poszerzone o wybrane aspekty polskiego życia społecznego, które są zaproponowane przez studentów. Konsekwencją zajęć jest znajomość procesów zachodzących na polskiej scenie politycznej po 1989 roku i ich krytyczna analiza.
18.	Introduction to International Relations Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych	<p>The course regards all the basic aspects of international relations. Students learn the essence of international relations, main actors, main patterns of relations, International Relations theories. Throughout the course students are supposed to gain in-depth knowledge on armed conflicts. This includes demographic and biological theories of war and newest research on political, economic and geographic conditions of wars. An essential part of the course is knowledge on international law including the study on UN Charter and the law of treaties.</p> <p>Przedmiot obejmuje wszystkie podstawowe aspekty stosunków międzynarodowych. Studenci poznają istotę stosunków międzynarodowych, głównych aktorów, główne wzorce relacji, teorie stosunków międzynarodowych. W trakcie nauki studenci powinni zdobyć pogłębioną wiedzę o konfliktach zbrojnych, w tym demograficzne i biologiczne teorie wojen oraz najnowsze wyniki badań politycznych, ekonomicznych i geograficznych uwarunkowań wojen. Ważną część przedmiotu stanowi prawo międzynarodowe, w tym studium Karty NZ i prawa traktatów.</p>
19.	Political Systems of Central and Eastern Europe Systemy polityczne Europy Środkowo - Wschodniej	<p>The aim of this course is to familiarize students with political systems functioning in Central and Eastern Europe. Within the course students will study the role of the social determinants of the stability of political systems, significance of social, economic and political conflicts in Central and Eastern Europe, the electoral systems, electoral behavior and the role of legislative and executive bodies.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z funkcjonowaniem systemów politycznych w Europie Środkowo – Wschodniej. W ramach kursu studenci będą poznawać znaczenie społecznych determinantów stabilności systemów politycznych, znaczenia społecznych, ekonomicznych i politycznych konfliktów w Europie Środkowo - Wschodniej, systemów wyborczych, zachowań wyborczych oraz roli legislatury oraz egzekutywy.</p>
20.	World Economy Ekonomia świata	<p>"It's economy, stupid!" This famous phrase used by Bill Clinton in his successful presidential campaign holds true for any political science researcher as well as public policy analyst. Politics and economy are organically interlinked and so is the knowledge about them. This course is a continuation of the last term economics course and focuses on practical examples of economic policy in Europe and worldwide. Its aim is to equip undergraduate level students with analytical skills necessary to understand the economic dynamics of today's world.</p> <p>"Ekonomia głupcze!" To słynne zdanie użyte przez Billa Clintona w jego udanej kampanii prezydenckiej jest prawdziwe dla każdego badacza nauk politycznych, a także analityka polityki publicznej. Polityka i ekonomia są ze sobą powiązane niemalże organicznie, podobnie jak wiedza na ich temat. Przedmiot ma służyć jako kontynuacja poprzednich kursów z ekonomii. Koncentruje się na praktycznych przykładach polityki gospodarczej w Europie i na świecie. Jego celem jest wyposażenie studentów na poziomie licencjatu w umiejętności analityczne niezbędne do zrozumienia dynamiki współczesnej gospodarki światowej.</p>
21.	Social Policy Polityka społeczna	<p>The course aims to familiarize students with the theoretical foundations and implementation of social policy solutions and programs, with particular emphasis on the EU social model. Program content includes historical stages of social policy development, presentation of models, levels, entities and instruments of social policy. Students will learn about selected specific policies: family policy, social assistance, labour market policy, social security and healthcare policy. Particular emphasis is placed on the analysis of the social investment paradigm, that currently dominates in social policy.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z teoretycznymi podstawami oraz wdrażaniem rozwiązań i programów polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem modelu społecznego UE. Treści programowe obejmują historyczne etapy rozwoju polityki społecznej, prezentację modeli, poziomów, podmiotów i instrumentów polityki społecznej. Studenci poznają wybrane polityki szczegółowe: politykę rodzinną, pomoc społeczną, politykę rynku pracy, zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej. Szczególny nacisk położony jest na analizę paradygmatu inwestycji społecznych, który obecnie dominuje w polityce społecznej.</p>

22.	Organisation and Management Organizacja i zarządzanie	<p>The aim of the course is to provide the students with the basic knowledge regarding organization and management. The programme content includes topics such as communication in organization, leadership vs. management, organizational behaviour, decision-making, planning, organizing and division of work, motivating and creative thinking, conflict and problems solving, organization culture and ethics, organizational development and change, as well as modern management systems.</p> <p>Celem kursu jest zdobycie podstawowej wiedzy z zakresu organizacji i zarządzania. Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak komunikacja w organizacji, przywództwo a zarządzanie, zachowanie organizacji, podejmowanie decyzji, planowanie, organizowanie i podział pracy w organizacji, motywowanie i myślenie kreatywne, konflikty i rozwiązywanie problemów, kultura i etyka w organizacji, rozwój i zmiana organizacyjna, a także współczesne systemy zarządzania.</p>
23.	Modern Political Thought Współczesna myśl polityczna	<p>Course contents is divided into two main thematic blocs. First concerns presentation and detailed study of the map of contemporary political thought (and its division into two main "geographical"/conceptual traditions: continental and analytic), along with a number of its most debatable concepts, issues and theories. In the second part there are discussed main common motifs of both mentioned above currents: to challenge and deconstruct the dominant character of centrist liberalism as doctrine, ideology and the "political philosophy" of institutions of contemporary liberal democracy, and at the same time to speculate – in a non-utopistic, "non-Messianic" ways – about alternatives to it.</p> <p>Tematyka zajęć podzielona została na dwie główne części. Pierwsza z nich poświęcona jest prezentacji i zbadaniu statusu mapy współczesnej myśli politycznej z wyróżnieniem jej dwóch "geograficznych" komponentów/tradycji/nurtów: kontynentalnego i analitycznego, oraz konstytuujących je głównych debat, problemów i stanowisk teoretycznych. W drugiej części zajęć omówione są poszczególne aspekty wspólnego motywu, łączącego ze sobą obydwie te orientacje – zakwestionowania i dekonstrukcji dominującego charakteru centrystycznego liberalizmu jako doktryny, ideologii i „filozofii politycznej” instytucji współczesnej liberalnych demokracji. Rozpatrzone są również różne – ujęte spekulatywnie, ale nie „utopistycznie” czy „mesjanistycznie” – alternatywy wobec niej.</p>
24.	Contemporary International Relations Współczesne stosunki międzynarodowe	<p>The course continues Introduction to International Relations in an extended way. It contains more in-depth knowledge on International Relations theories and normative aspects of IR. An essential part of the course aims to discuss numerous up-to-date international phenomena including wars, terrorism, global trade, globalization, arms race and arms control, national and international security, international regimes, environmental issues of international politics and international relations in major regions of the world in detail.</p> <p>Przedmiot stanowi rozszerzenie i kontynuację przedmiotu <i>Introduction to International Relations</i>. Zawiera on bardziej pogłębioną wiedzę o teoriach i aspektach normatywnych stosunków międzynarodowych. Zasadniczym celem przedmiotu jest omówienie wielu współczesnych zjawisk międzynarodowych, w tym wojny, terroryzm, globalny handel, globalizację, wyścig i kontrolę zbrojeń, bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe, reżimy międzynarodowe, zagadnienia środowiskowe w polityce międzynarodowej oraz szczegółowo stosunki międzynarodowe w głównych regionach świata.</p>
25.	Public Administration Administracja publiczna	<p>The aim of the course is to provide students with the theoretical foundations of public administration and the practice of government and self-government administration, with particular emphasis on Poland. The program content includes the concept of public administration, the public sphere and its specificity, the specificity of public goods and their management, as well as, bureaucracy as the subject of administration theory. Issues such as: the relationship of public administration with the political sphere, its place in the political system, relations of public administration with interest groups, administrative resources and the political sphere are also discussed. Students learn about public administration models in various countries, including Poland, as well as, models of civil service.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi funkcjonowania administracji publicznej i praktyką działania administracji rządowej i samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Treści programowe obejmują pojęcie administracji publicznej, sfery publicznej i jej specyfiki, specyfiki dóbr publicznych i zarządzania nimi,</p>

		biurokracji jako przedmiotu teorii administracji. Omawiane są również takie kwestie jak związki administracji publicznej ze sferą polityczną, jej miejsca w systemie politycznym, relacje administracji publicznej z grupami interesu, zasoby administracji i sfery politycznej. Studenci zapoznają się z modelami administracji publicznej w różnych krajach, w tym w Polsce, a także z modelami służby cywilnej.
26.	Parties and Party Systems Partie i systemy partyjne	The aim of this course is to provide students with knowledge about origins and functioning of modern political parties. The main focus will be put on European and American political parties. The course will explore institutionalisation of political parties, party families, party systems change measures, determinants of political rivalry. Celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w wiedzę dotyczącą genezy i funkcjonowania współczesnych partii politycznych. Akcent będzie położony na partie europejskie i amerykańskie. W ramach kursu zostaną przedstawiona instytucjonalizacja partii politycznych, rodziny partii politycznych, wskaźniki zmiany systemów partyjnych oraz determinanty rywalizacji politycznej.
27.	Media and Mass Communication Media i komunikacja masowa	The course aims to present the theoretical foundations and introduction to media and mass communication. Program content includes the concepts, models and features of mass communication, types of media organizations and new processes on the media market, development of different type of media and their role in modern communication processes. Students will also learn about audience and effects of mass communication, models and dimensions of media systems, changes in journalistic profession, as well as participants and mechanisms of political communication. This course equips students with basic knowledge of media and mass communication studies. Przedmiot ma na celu przedstawienie podstaw teoretycznych oraz wprowadzenie do tematyki mediów i komunikacji masowej. Treści programowe obejmują koncepcje, modele i cechy komunikacji masowej, rodzaje organizacji medialnych i nowe procesy zachodzące na rynku mediów, rozwój różnych typów mediów i ich rolę w nowoczesnych procesach komunikowania. Studenci zostają zaopatrzeni w wiedzę na temat odbiorców mediów i efektów komunikacji masowej, modeli i wymiarów systemów medialnych, zmian w zawodzie dziennikarza oraz uczestników i mechanizmów komunikacji politycznej. Kurs wyposaża studentów w podstawową wiedzę z zakresu studiów nad mediami i komunikacją masową.
28.	Self-government and Local Policy Samorząd i polityka lokalna	Decentralization with its various types has been implemented in many countries, and the terms have been widely used. However, the same word is often used to describe different things. Interpretations vary, and have led to different conceptual frameworks, programs, implementation and implications. Such differences have invited debates and discussion at academic level as well as in practice. Students might be very successfully well educated within self-government idea of decentralization process. In addition, students are familiar with the concept and the essence of local and regional development, including the conditions of efficient management of contemporary decision-making process in today nation-State. W wielu państwach wprowadzono decentralizację z jej różną charakterystyką i natężeniem. Sama kategoria jest zatem używana do opisywania wielowariantowych rozwiązań wspomnianej decentralizacji. Ta odmienność doprowadziła do zróżnicowania odbioru i wdrażania odmiennych ram koncepcyjnych, wdrożeń oraz tym samym i zróżnicowanych konsekwencji. Te różnice skłaniają do debaty akademickiej. Studenci opanować powinni, i to na wysokim poziomie złożone procesy decentralizacji państw współczesnych. Ponadto, studenci są zaznajomieni z pojęciem i istotą rozwoju lokalnego i regionalnego, w tym z warunkami sprawnego zarządzania współczesnym rozwojem regionalnym i lokalnym państwa.
29.	European Integration Integracja europejska	The aim of this course is to introduce students to the history, institutions and policies of the European Union as well as to scientific theories explaining the process of European integration. During the course students will be familiarized with the social, political and economic forces which have propelled the integration process from the European Coal and Steel Community towards the European Union in its today's form. At the end of this course, students will be able to identify the roles and functions of different EU institutions, explain how they are interconnected and in what ways they affect

		<p>European citizens. They will also understand what factors have accounted for successes and failures of integration in particular times and in particular matters.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z historią, instytucjami i polityką Unii Europejskiej, a także z teoriami wyjaśniającymi proces integracji europejskiej. Podczas zajęć studenci zapoznają się z siłami społecznymi, politycznymi i gospodarczymi, które napędzały proces integracji Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali z Unią Europejską w jej dzisiejszej formie. Pod kursu studenci będą mogli określić role i funkcje różnych instytucji UE, wyjaśnić, w jaki sposób są ze sobą powiązane i w jaki sposób wpływają na obywateli Europy. Zrozumieją również, jakie czynniki przyczyniły się do sukcesów i porażek integracji w poszczególnych czasach i w konkretnych sprawach.</p>
30.	Sociotechnics Socjotechnika	<p>The aim of the course is twofold. Firstly, it focuses on conceptual framework of the subject – in which sociotechnics can be understood as both a theory and a paradigm for planned, rational social action. Secondly, special attention is given to practical skills of students in this area of knowledge, which include, among others, analysing and applying methods of manipulation, persuasion, control and facilitation, building scenarios of political conflict, cooperation and compromise, recognizing, describing and managing intra- and intergroup affiliations, identifying methods of political propaganda and other ways of influencing political attitudes. Finally, methods of defence against social engineering and ethical aspects of sociotechnical practice are widely discussed.</p> <p>Cel kursu jest dwójaki. Po pierwsze, koncentruje się on na ramach koncepcyjnych przedmiotu – w których socjotechnikę można rozumieć zarówno jako teorię, jak i paradygmat zaplanowanej, racjonalnej interwencji społecznej. Po drugie, szczególną uwagę zwraca się na praktyczne umiejętności studentów, które obejmują, między innymi, analizę i zastosowanie metod manipulacji, perswazji, kontroli i facylitacji, budowanie scenariuszy konfliktu politycznego, współpracy i kompromisu, rozpoznawanie, opisywanie i zarządzanie powiązaniami wewnątrz i międzygrupowymi, rozpoznawanie metod propagandy politycznej i innych sposobów wpływania na postawy polityczne. Szeroko omawiane są także metody obrony przed socjotechniką i etyczne aspekty praktyki socjotechnicznej.</p>
31.	Academic Writing Pisanie akademickie	<p>The course will familiarize students with the salient lexical and syntactical features of academic texts written in English, with their structure and layout, discourse devices and formal register. Students will learn how to distinguish between parts of an academic article, to understand accurately the text and its organization, to integrate receptive skills and sub-skills in processing scientific information, to demonstrate the productive skills in producing samples incorporating crucial features, and will apply them accordingly, proving the competence in dealing with scientific literature.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów ze słownictwem i składnią typową dla tekstów naukowych w języku angielskim, cechami dyskursu, stylem formalnym oraz strukturą i układem tekstu. Nacisk położony jest na rozróżnianiu komponentów tekstu, na jego rozumieniu oraz znajomości jego organizacji, na połączeniu mikro- i makro-umiejętności potrzebnych do przetwarzania informacji naukowej i do samodzielnego pisanie tekstów spełniających kryteria piśmiennictwa naukowego.</p>
32.	Bachelor Seminar Seminarium licencjackie	<p>Students attend BA seminar with the supervisor of their choice. They prepare BA thesis under his supervision. Within the seminar students develop their abilities in chosen research area, research methodology, using resources, including following copyright and technical aspects related to preparing thesis. Within the course student prepare BA thesis related to specific research subject of political or socio – political nature.</p> <p>Studenci realizują seminarium licencjackie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę licencjacką. Podczas seminarium studenci rozwijają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich, oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace licencjackie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter polityczny lub społeczno-polityczny.</p>
33.	Physical Education	<p>As part of the course on physical education, the student chooses their preferred form of classes each semester. During the course, the student learns the rules of the chosen sport discipline, improves it in practice, learns the rules of using</p>

	Wychowanie fizyczne	sports equipment, taking care for their own safety and those who are exercising. Students will also learn about the principles of a healthy lifestyle, including the awareness for physical fitness.. W ramach realizacji przedmiotu wychowanie fizyczne student w każdym semestrze wybiera preferowaną przez siebie formę zajęć. Podczas zajęć student poznaje zasady wybranej przez siebie dyscypliny, doskonali ją w praktyce, poznaje zasady posługiwania się sprzętem sportowym, dbałości o bezpieczeństwo własne i współwiczających. Studenci zapoznają się również z zasadami zdrowego stylu życia, w tym dbałości o sprawność fizyczną.
34.	Internship Praktyki	Within internship students gain experience at private company, non-governmental organization or public sector. The contract between students and temporal employer has mutual benefits as students can obtain new skills and employers have support and may recruit prospective employees. W ramach praktyk studenci zyskują doświadczenie w przedsiębiorstwach prywatnych, w organizacjach pozarządowych oraz sektorze publicznym. Umowa między studentami a tymczasowym pracodawcą przynosi wzajemne korzyści, ponieważ studenci zyskują nowe umiejętności, a pracodawcy mają wsparcie i mogą zrekrutować przyszłych pracowników.
35.	Methodology of Social Research Metodologia badań społecznych	The course provides an introduction to basic methodological concepts, terminology and methods needed for generating successful research in social science. Students will be familiarized with building blocks and stages of the research process, quantitative, qualitative and mixed methods, rules of case study research and experiments in social science, methods of comparative research. Students will develop skills necessary to select paradigms, methods, research tools and techniques adequate for the chosen research question. The problematique of objectivity, values and ethics in social research will also be discussed. Przedmiot stanowi wprowadzenie do podstawowych pojęć metodologicznych, terminologii i metod niezbędnych do przeprowadzenia udanych badań w dziedzinie nauk społecznych. Studenci zapoznają się z elementami składowymi i etapami procesu badawczego, metodami ilościowymi, jakościowymi i mieszanymi, zasadami studiów przypadków i eksperymentów w naukach społecznych, metodami badań porównawczych. Studenci będą rozwijać umiejętności niezbędne do wyboru paradygmatów, metod, narzędzi badawczych i technik odpowiednich dla wybranego pytania badawczego. Omówiona zostanie także problematyka obiektywności, wartości i etyki w badaniach społecznych.
36.	Electoral Systems in the World Systemy wyborcze na świecie	The aim of the course is to familiarize the student with the entire range of theoretical and practical knowledge about the functioning of modern electoral systems. The basic concepts, divisions and consequences of electoral systems are discussed. Classes focus on the characteristics of elections and electoral law within selected countries. As a consequence of the course, the student acquires knowledge that will allow him to consciously consider electoral systems in theory and practice. Celem zajęć jest zapoznanie studenta z całym zakresem teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej funkcjonowania współczesnych systemów wyborczych. Omawiane są podstawowe koncepcje, podziały i konsekwencje systemów wyborczych. Zajęcia koncentrują się na charakterystyce wyborów i prawa wyborczego w obrębie wybranych państw. W konsekwencji zajęć student nabywa wiedzę, która pozwoli mu na świadome rozważanie systemów wyborczych w teorii i praktyce.
37.	Public Policy Polityka publiczna	The class on Public Policy covers the basics of public policy making, including theories, modes of analysis and examples of implementation. The major method of teaching in the class are case studies, critical analysis and discussion on exact real-life examples. The main aim for the Student is to learn how public policies are created and implemented in a real-life settings and what are the outcomes of these policies. Zajęcia z zakresu polityki publicznej obejmują podstawy tworzenia polityki publicznej, w tym teorie, sposoby analizy i przykłady implementacji. Główną metodą nauczania na zajęciach są studia przypadków, krytyczna analiza i dyskusja na temat konkretnych przykładów z życia wziętych. Głównym celem Studenta jest poznanie, w jaki sposób polityki publiczne są tworzone i jak są wdrażane w rzeczywistych warunkach oraz jakie są ich skutki.

38.	Non-electoral Political participation Niewyborcza partycypacja polityczna	<p>The main aim of the course is to equip students with basic knowledge and skills in analyzing non-election forms of political activity. As part of the course, the theory of civic and political participation is discussed. The analysis includes, i.e. party activity, media activity, activity in non-governmental organizations (NGOs), petition, complaint, open letter, protest, demonstration, picket, strike, referendum. Each of these forms is referred to a specific example, which allows students to explore the principles and mechanisms of political involvement of citizens.</p> <p>Głównym celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie analizowania pozawyborczych form aktywności politycznej. W ramach przedmiotu omówiona zostaje teoria partycypacji obywatelskiej i politycznej. Szczegółowej analizie poddane zostają także poszczególne pozawyborcze formy aktywności politycznej, tj. aktywność partyjna, aktywność medialna, aktywność w organizacjach pozarządowych (NGO), petycja, skarga, list otwarty, protest, demonstracja, pikiet, strajk, referendum. Każda z tych form zostaje odniesiona do konkretnego przykładu, co pozwala studentom zgłębić zasady i mechanizmy politycznego zaangażowania obywateli.</p>
39.	Geopolitics Geopolityka	<p>The course aims at providing students with deeper insights into geopolitics which regards analyses of political power in spatial and strictly territorial dimensions. Students are expected to learn about political controversies over geopolitics, but first and foremost about long-term processes of transition of global power, environmental foundations of global affairs, and great power rivalry.</p> <p>Przedmiot ma za zadanie przekazać studentom pogłębioną wiedzę z dziedziny geopolityki, która obejmuje analizowanie potęgi politycznej w wymiarze przestrzennym i ściśle terytorialnym. Studenci powinni zapoznać się z politycznymi kontrowersjami wokół geopolityki, ale przede wszystkim z długoterminowymi procesami tranzycji potęgi globalnej, środowiskowymi podstawami stosunków globalnych oraz z rywalizacją wielkich mocarstw.</p>
40.	Foreign Policy Polityka zagraniczna	<p>The aim of the course is to gain in-depth knowledge on foreign policy of states. Students learn about the essence of foreign policy, its stages, conditions of decision-making, major instruments such as diplomacy, and numerous theories that explain these aspects of foreign policy analysis. The capstone of the course is case studies of selected states' foreign policy. The selection of states is made by individual students.</p> <p>Celem przedmiotu jest zdobycie pogłębionej wiedzy o polityce zagranicznej państw. Studenci poznają istotę polityki zagranicznej, jej etapy, uwarunkowanie podejmowania decyzji, główne instrumenty, w tym dyplomację, a także wiele teorii wyjaśniających powyższe aspekty analizy polityki zagranicznej. Przedmiot zwieńczają studia przypadków polityki zagranicznej wybranych państw. Studenci indywidualnie dokonują wyboru państw.</p>
41.	Political Communication Komunikacja polityczna	<p>The course should appeal to anyone with an interest in contemporary media, communications and politics. The aim of the course it is to inform, how political communication affects political institutions and various political actors. The course will cover selected aspects of political communications, including: introduction to the system of political communication, analyses of political actors (e.g. media, political parties, government, citizens etc.), challenges to contemporary political communication. There will be introduced the variety of contexts in which political communication takes place, such as mass media and political campaigns etc. Students will investigate political communication processes, particularly in Europe. The participants will gain a comprehensive understanding of differences among political communication traditions, behaviors and political cultures in Western, Southern and Central - Eastern Europe and U.S.</p> <p>Przedmiot skierowany jest do studentów, którzy interesują się współczesnymi mediami, komunikacją i polityką. Celem kursu jest poinformowanie, w jaki sposób komunikacja polityczna wpływa na instytucje polityczne i różnych aktorów politycznych. Zajęcia obejmują wybrane aspekty komunikacji politycznej, w tym: wprowadzenie do systemu komunikacji politycznej, analizę aktywności podmiotów politycznych (np. mediów, partii politycznych, rządu, obywateli itp.). Studenci zapoznają się z badaniami wokół ewolucji komunikacji politycznej, szczególnie w Europie. Uczestnicy nauczą się rozróżniać tradycje wzorce komunikacji politycznej w Europie Zachodniej, Południowej i Środkowo-Wschodniej oraz w USA.</p>

42.	Non-Democratic Regimes in Modern World Niedemokratyczne reżimy współczesnego świata	<p>In the course students will gain understanding of the difference between democratic and authoritarian regimes, become familiar with the different types of authoritarian rule, learn about how authoritarian governments exercise and perpetuate their power, will learn how to use the analytic toolkit of social science to examine certain cases and political outcomes in authoritarian regimes. On this basis students will also study about the newest challenges to liberal democracies and learn to recognize and assess potential threats.</p> <p>W trakcie zajęć studenci poznają różnicę między reżimami demokratycznymi a autorytarnymi, zapoznają się z różnymi typami rządów autorytarnych, dowiedzą się, w jaki sposób rządy autorytarne realizują i utrwalają swoją władzę, nauczą się korzystać z analitycznego zestawu narzędzi nauk społecznych do badania wybranych przypadków oraz efektów polityki w reżimach autorytarnych. Na tej podstawie studenci będą również analizować najnowsze wyzwania dla demokracji liberalnych oraz nauczą się rozpoznawać i oceniać potencjalne zagrożenia dla funkcjonowania państwa/systemu politycznego.</p>
43.	Development of Mass Media in XXI Century Rozwój środków masowego przekazu w XXI wieku	<p>Within this course student will analyze the phases of development and wide context of development of new, digital communication technologies in the beginning of XXI century. During consecutive meetings students will discuss social, economic, cultural and political background and consequences of the development of media technology. Special attention will be put on the impact of new communication technologies on evolution of public sphere and political communication.</p> <p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z etapami rozwoju oraz szeroko rozumianym kontekstem nowych, cyfrowych technologii komunikowania w początkach wieku XXI. Podczas kolejnych spotkań studenci analizują podłoże i konsekwencje społeczne, ekonomiczne, kulturowe i polityczne rozwoju tych technologii. Szczególną uwagę poświęcają konsekwencjom rozwoju nowych technologii komunikowania dla ewolucji sfery publicznej oraz komunikacji politycznej.</p>
44.	Introduction to Political Advertising Wprowadzenie do reklamy politycznej	<p>The aim of the course is to equip students with both practical and theoretical knowledge regarding political advertising. The first step is to review different political campaigns around the world, and then analyse them in terms of a political success. The second element is to identify basic concepts related to the course topics, which will allow students to work out their own projects on political advertising. The course topics include the following: defining political success, keys to influence others, branding the politicians, drawing up an advertising plan, doing market research, creating advertisements, public speeches, dealing with media, and crisis management.</p> <p>Celem kursu jest zdobycie teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu reklamy politycznej. Pierwszym krokiem jest przegląd różnych kampanii politycznych na całym świecie, a następnie ich analiza pod kątem sukcesu politycznego. Drugim krokiem jest identyfikacja podstawowych pojęć związanych z tematem kursu, co ma pozwolić im opracować własne projekty dotyczące reklamy politycznej. Tematyka kursu obejmuje definiowanie sukcesu politycznego, sposoby wywierania wpływu na innych, budowanie marki polityków, sporządzanie planu działań reklamowych, tworzenie reklam, przeprowadzanie badań rynku, wystąpienia publiczne, zasady współpracy z mediami i zarządzanie kryzysowe.</p>
45.	Introduction to Political Communication Wprowadzenie do komunikacji politycznej	<p>The aim of this course is to present the theoretical foundations and introduction to political communication. Program content includes introduction dedicated to definitions and approaches, main actors and effects of political communication, traditional and new concepts about the role of media in process of political communication, mediatization of politics and its consequences, mutual relation between politicians and media, typology of the evolution of campaigning and permanent campaign, the role of internet and social media in political communication, celebritization of politics and tabloidization of political journalism. This course equips students with basic knowledge of political communication.</p> <p>Przedmiot ma na celu przedstawienie podstaw teoretycznych oraz wprowadzenie do tematyki komunikowania politycznego. Treści programowe obejmują wprowadzenie zawierające podstawowe podejścia i definicje, głównych aktorów i efekty komunikowania politycznego, tradycyjne i nowe koncepcje poświęcone roli mediów w procesach komunikowania politycznego, mediatyzację polityki i jej konsekwencje, wzajemne relacje mediów i aktorów</p>

		politycznych, typologię ewolucji kampanii wyborczych oraz kampanie permanentne, rolę Internetu i mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym, celebryzację polityki i tabloidyzację dziennikarstwa politycznego. Kurs wyposaża studentów podstawową wiedzę z zakresu komunikowani politycznego.
46.	Language and Communication Competence Kompetencje językowe i komunikacyjne	<p>The aim of the course is to develop knowledge about the importance, complexity and openness of modern communication competences, notably the language competence for Polish citizens and citizens of The European Union Member States.</p> <p>Furthermore, the course aims to prepare the ground for implementation of continuous language competence (in the European Union it is bilingual and trilingual competence). The status and specificity of de iure and de facto language competences will be considered (including current data on the language competences of EU citizens) on the basis of the European Parliament and Council 2006 Recommendation (Key Competences for Lifelong Learning: a European Framework, https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF). The course will focus on internal and external language policies of individual EU Member States, the status of individual languages in EU Member States (especially official languages), the scope of use and prestige of individual European languages (including the scope of use of the Polish language in the EU and in the world, and English as the EU and global lingua franca, also in its 'globish' version).</p> <p>Celem przedmiotu jest wzbogacenie wiedzy o istotności, złożoności i otwartości współczesnych kompetencji komunikacyjnych, ze wskazaniem na szczególne znaczenie kompetencji językowej dla obywateli RP oraz innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Ponadto celem zajęć jest wdrożenie do permanentnego doskonalenia kompetencji językowej (w Unii Europejskiej jest to kompetencja dwu- i trójjęzyczna). Na bazie rekomendacji Parlamentu Europejskiego z 2006 roku (zob. KeyCompetences for Lifelong Learning: a European Framework) rozważany jest status i swoistość kompetencji językowych de iure i de facto (z uwzględnieniem aktualnych danych o kompetencjach językowych obywateli państw UE). Przedmiotem analizy są polityki językowe poszczególnych państw członkowskich UE (wewnętrzna i zewnętrzna), status poszczególnych języków w poszczególnych państwach członkowskich UE (zwłaszcza języki urzędowe), zakres użycia i prestiż poszczególnych języków europejskich (w tym zakres użycia języka polskiego w UE i na świecie oraz języka angielskiego jako lingua franca UE i świata, także w odmianie globish).</p>
47.	Marketing in Public Sector Marketing w sektorze publicznym	<p>The main aim of the course is to familiarize students with the most important problems and challenges in the field of public sector marketing. The program content includes: marketing theory, public sector theory, theory of public and territorial marketing. Selected but representative examples of marketing activity conducted by public sector entities at the local, regional and national levels are analyzed. Particular attention is devoted to marketing strategies and techniques as well as mechanisms for measuring the effectiveness and efficiency of implemented marketing activities.</p> <p>Głównym celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi problemami i wyzwaniem w obszarze marketingu sektora publicznego. Wśród omawianych treści programowych wyróżnia się: teorię marketingu, teorię sektora publicznego, teorię marketingu publicznego i terytorialnego. Analizie poddane zostają wybrane, ale reprezentatywne przykłady aktywności marketingowej prowadzonej przez podmioty sektora publicznego, na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Szczególna uwaga zostaje poświęcona strategiom i technikom marketingowym oraz mechanizmom pomiaru skuteczności i efektywności realizowanych działań marketingowych.</p>
48.	Political Marketing Marketing polityczny	<p>The political scene is very diverse. Political marketing is well known as "a complex process", the outcome of a more global effort implicating all the factors of the politician's political communication efforts and emphasizes that political marketing is the general method of political action (both strategies and decisions). It consists of groups of various interests, likings, preferences, and lifestyles. The political campaigning need to accommodate this diversity by creating strategies for various market segmentation process. In fact, different political parties offer some analyses of the problems and solutions facing society. Thus, students in political marketing courses should know about the complexity of communication efforts as well as many specific methods or techniques (e.g. political ads). They should recognized</p>

		<p>that campaign plan is about thinking through the component steps of a campaign.</p> <p>Scena polityczna jest bardzo zróżnicowana. Marketing polityczny jest dobrze znany jako „złożony proces”, będący wynikiem bardziej globalnych działań, tj. komunikacji politycznej i podkreśla, że jest ogólną metodą działania politycznego (zarówno w strategii, jak i decyzji). Oddziałuje na grupy o różnych zainteresowaniach, upodobaniach, preferencjach i odmiennym stylu życia. Kampanie polityczne muszą więc uwzględniać tę różnorodność poprzez tworzenie strategii, biorąc pod uwagę złożone procesy segmentacji rynku. W rzeczywistości różne partie polityczne oferują inne kwestie programowe i rozwiązań, przed którymi stoi społeczeństwo. Dlatego studenci kursów marketingu politycznego powinni zdawać sobie sprawę o złożoności działań komunikacyjnych, a także zapoznać się z wieloma konkretnymi metodami i technikami marketingowymi (np. w reklamie politycznej). Powinni wiedzieć, że plan kampanii polega na antycypowaniu poszczególnych etapów kampanii.</p>
49.	Politics Online Polityka online	<p>The course aims to introduce social and political changes brought by digitization and modernization. Students will learn about various forms of political participation, which, owing to new technologies, offer implementation of the variety of e-participatory mechanisms. There will be provided knowledge about web tools used for analysis of online communication. Students will use qualitative and quantitative methods related to content analysis of selected tools used in online political communication.</p> <p>Przedmiot ma na celu przybliżenie zmian społeczno-politycznych wywołanych digitalizacją i unowocześnieniem technologii informacyjnych. Studenci zapoznają się z różnymi formami partycypacji politycznej, które dzięki nowym technologiom, umożliwiają wykorzystanie elementów elektronicznej demokracji uczestniczącej. Dostarczona zostanie wiedza o narzędziach wykorzystywanych do analizy komunikowania sieciowego. Studenci będą wykorzystywać metody jakościowej i ilościowej analizy zawartości wybranych narzędzi stosowanych w komunikowaniu politycznym online.</p>
50.	Media in Politics Media w polityce	<p>The course aims to familiarize students with the theoretical foundations for the increasing importance of the media in all parts of political life. Program content includes different dimensions of mediatization of politics, such as the structural interdependence between media and political institutions, the relations between media logic and current political agenda or the mechanisms of political control over media content and the coverage of politics and current affairs. Students will learn how to practically break down a complex and multidimensional relation between media and politics into discrete elements which can facilitate further empirical studies. Particular emphasis is placed on how the new media influence the current transformation of established democracies.</p> <p>Kurs ma na celu zapoznanie studentów z teoretycznymi podstawami dla rosnącego znaczenia mediów we wszystkich obszarach życia politycznego. Treść programu obejmują różne wymiary mediacji polityki, takie jak strukturalne współzależność między mediami a instytucjami politycznymi, relacje między logiką medialną a bieżącą agendą polityczną, także mechanizmy kontroli politycznej nad treściami medialnymi oraz sposobem medialnego opisu polityki i bieżących spraw. Studenci nauczą się, jak praktycznie rozbić złożoną i wielowymiarową relację między mediami a polityką na odrębne elementy, które mogą ułatwić im dalsze badania empiryczne. Szczególny nacisk zostanie położony na to jak nowe media wpływają na obecną transformację ustabilizowanych demokracji.</p>
51.	Strategic Studies Studia strategiczne	<p>The aim of this course is to introduce students to the basics of security and strategic studies in contemporary social sciences. Students will be dealing with such issues as: national defence and security, different definitions of security, creating strategy in the globalising environment, human security, contemporary threats to security, securitization etc. Special focus will be placed on analytical, theoretical and practical aspects of strategic studies.</p> <p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawami bezpieczeństwa i studiów strategicznych we współczesnych naukach społecznych. Studenci będą zajmować się takimi kwestiami jak: obrona narodowa i bezpieczeństwo, różne definicje bezpieczeństwa, tworzenie strategii w dobie globalizacji, bezpieczeństwo człowieka, współczesne zagrożenia bezpieczeństwa, sekurytyzacja itp. Szczególny nacisk zostanie położony na analityczne, teoretyczne i praktyczne aspekty badań strategicznych.</p>

52.	Terrorism and Counterterrorism Terroryzm i antyterroryzm	<p>The main objective of the course is to increase the students' awareness regarding the subject of terrorism and counter-terrorism. Terrorism, as a tool of achieving political goals, has been present in human history since ancient times. The complexity of reality after the Cold War, the crisis of the sovereign state, the rising interdependence in world politics, as well as nearly unlimited access to information are just few issues which allow terrorist groups to develop. Apart from studying issues directly connected to terrorist and counter-terrorist activities, the students will also study psychological as well as sociological aspects regarding the subject.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z różnymi aspektami związanymi z zagadnieniami terroryzmu i kontrterroryzmu. Terroryzm jako instrument osiągania celów politycznych towarzyszy nam od czasów starożytnych. Złożoność stosunków międzynarodowych i wzrost współzależności, globalizacja, kryzys państwa narodowego, a także niemal nieograniczony dostęp do informacji, należą do głównych „czynników”, które sprzyjają rozwojowi organizacji terrorystycznych w XXI wieku. Oprócz analizy działalności różnych organizacji terrorystycznych na świecie uwaga zostanie poświęcona psychologicznym i socjologicznym aspektom terroryzmu współczesnego.</p>
53.	Crisis Management Zarządzanie kryzysowe	<p>The aim of this module is to identify reactions of international organizations (group of states as well) to international crises, mainly humanitarian ones. The basic issues to be discussed embrace humanitarian intervention, humanitarian actions based on the chapter VI and VII of the Charter, barriers and reasons for humanitarian actions, civil-military interactions in humanitarian crisis management, and UN and NATO as humanitarian actors and institutions of crisis management as well.</p> <p>Celem przedmiotu jest przedstawienie zagadnienie reakcji państw oraz organizacji międzynarodowych na kryzysy międzynarodowe, w szczególności humanitarne. Tematyka zajęć obejmuje operacje rozdziału VI i VII Karty Narodów Zjednoczonych, interwencje humanitarne, bariery i przesłanki operacji humanitarnych oraz rolę organizacji takich jak NATO i ONZ w zarządzaniu kryzysami humanitarnymi.</p>
54.	International Security Issues Problemy bezpieczeństwa międzynarodowego	<p>The course embraces international problems related to security. This includes both traditional approaches to security and newer theories and problems. Specifically, the course discusses interstate and intrastate wars, deterrence, balance of power, securitization theory, human security, feminist and gender approaches to security. In the last part students are supposed to analyze issues that need complex usage of instruments of explanation to international security: the Syrian war and the South China Sea dispute.</p> <p>Przedmiot obejmuje problem międzynarodowe powiązane z bezpieczeństwem. Zawiera zarówno tradycyjne podejścia do bezpieczeństwa, jak i nowsze teorie i problemy. W szczególności przedmiot omawia wojny międzypaństwowe i wewnętrzne, odstraszanie, równowagę sił, teorie sekurytyzacji, bezpieczeństwo ludzkie, podejścia feministyczne i gender wobec bezpieczeństwa. Osobno studenci mają przeanalizować zagadnienia wymagające kompleksowego zastosowania narzędzi poznania bezpieczeństwa międzynarodowego: wojnę w Syrii i spór na Morzu Południowochińskim.</p>
55.	International Organisations Organizacje międzynarodowe	<p>The course aims analyzing one of the major actors of international relations. International organizations are basically considered as intergovernmental structures with their own autonomous identity, therefore students are expected to gain knowledge on the origins of international organizations, their internal structures, main bodies and institutions, typologies, as well as functions of bodies, institutions and the whole organizations, and perspectives of their development in the 21st century. Additionally, the course takes into account some private organizations of cross-national presence.</p> <p>Celem przedmiotu jest analiza jednego z głównych aktorów stosunków międzynarodowych. Organizacje międzynarodowe są zasadniczo rozpatrywane jako struktury międzyrządowe z własną autonomiczną tożsamością, dlatego studenci powinni otrzymać wiedzę o genezie organizacji międzynarodowych, ich wewnętrznych strukturach, głównych ciałach i instytucjach, typologiach, jak też funkcjach ciał, instytucji i samych organizacji oraz perspektywach rozwoju w 21. wieku. Dodatkowo, kurs bierze pod uwagę niektóre prywatne organizacje o zasięgu ponadnarodowym.</p>

56.	Energy Security Bezpieczeństwo energetyczne	<p>The main objective of the course is to increase the students' awareness of the importance of energy security of a state in the era of globalization. Since all states are consumers of certain goods, and due to the increasing interdependence in international relations, access to resources, their control or lack of control should be of major concern in the conduct of foreign policy. The course focuses both on theoretical and empirical aspects of energy security. Students will be familiarized with the basic concepts regarding energy security as well as country-specific problems (such as the Dutch-disease) that have direct impact on internal as well as international politics.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem energetycznym w XXI wieku. Z uwagi na postępujące procesy globalizacyjne każde państwo jest konsumentem jakichś dóbr. Dostęp do źródeł energii i sprawowanie kontroli nad surowcami o strategicznym znaczeniu ma więc kluczowe znaczenie dla przetrwania i rozwoju państw. Oprócz aspektów teoretycznych celem przedmiotu jest także dokonanie analizy problemów konkretnych państw (takich jak przykładowo choroba holenderska), które wpływają nie tylko na sytuację polityczną danego państwa, ale także na dynamikę stosunków międzynarodowych.</p>
57.	Conflict and Security in Cyberspace Konflikt i bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni	<p>The objective of the course is to familiarize the students with the basic concepts regarding cyber-warfare and cyber-security. Access to Information regarding individuals, as well as state and non-state actors is becoming a major aspect of international relations in the XXI century. Physical borders are no longer the "final frontiers" of national security. Nearly unlimited access to information and the over-dependence on internet make states vulnerable to cyber-attacks. Apart from a detailed analysis of case-studies of cyber-attacks, the course also analyses theoretical aspects of cyber-security.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studenta z zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem w cyberprzestrzeni. Niemal nieograniczony dostęp do informacji dotyczących jednostek i państw jest ważnym aspektem współczesnych stosunków międzynarodowych w erze globalizacji. Problem bezpieczeństwa w XXI w. jest w znacznym stopniu uzależniony od tego, w jakim stopniu państwo jest w stanie zapewnić obywatelom bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni. Oprócz analizy konkretnych przykładów przedmiot także skupia się na teoretycznych aspektach cyberterroryzmu.</p>
58.	Strategies of National Security Strategie bezpieczeństwa narodowego	<p>Modern states shape their national security in great extent by activity within the international relations, as interdependence is one of the most profound feature of globalizing world. Therefore the sine qua non element of effective efforts in national security is well prepared and realistic strategy. The course focuses on the most important aspects of national security strategy planning and shaping. The major method used during the course is a case study.</p> <p>Współczesne państwa kształtują swoje bezpieczeństwo narodowe w dużej mierze poprzez działalność w stosunkach międzynarodowych, ponieważ współzależność jest jedną z najważniejszych cech zglobalizowanego świata. Dlatego warunkiem koniecznym skutecznych działań na rzecz bezpieczeństwa narodowego jest dobrze przygotowana i realistyczna strategia. Kurs koncentruje się na najważniejszych aspektach planowania i kształtowania strategii bezpieczeństwa narodowego. Główną metodą stosowaną podczas kursu jest studium przypadku.</p>
59.	Europe's Role and Place in 21st Century Global Politics Rola i miejsce Europy w globalnej polityce XXI wieku	<p>The course aims at discussing the role, position and status of Europe on the global arena. This includes the European Union and comparative analysis of states and groups of states. Students are obliged to learn the ways of estimating roles, positions and status of international actors, which are: participation in international organizations, state groupings, financial contributions, voting weights and possession of unique resources. The comparative part of the courses contains knowledge on global indexes and rankings including economic, social and political domains such as GDP, export, peace, state capacity, and social perception.</p> <p>Celem przedmiotu jest omówienie roli, pozycji i statusu Europy na arenie globalnej. To obejmuje Unię Europejską i analizę porównawczą państw i grup państw. Studenci powinni poznać sposoby oszacowania roli, pozycji i statusu aktorów międzynarodowych, czyli: udział w organizacjach międzynarodowych, grupach państw, wkładach finansowych, głosy ważne i posiadanie szczególnych zasobów. Część porównawcza przedmiotu obejmuje wiedzę o globalnych indeksach i rankingach zawierających dziedziny ekonomicznej, społecznej i politycznej, jak PKB, eksport, pokój,</p>

		sprawność państwa oraz odbiór społeczny.
60.	EU Foreign Policy Polityka zagraniczna UE	<p>The course is to explain the historical, formal and institutional background of the EU's foreign policy. Nevertheless in the centre of the class stand analysis of major issues of the contemporary foreign policy of the EU. Among topics scrutinized during the course are: relations with USA, Russia, China, Africa and other major partners; soft power of the EU; global governance; issue of migration.</p> <p>Kurs ma na celu wyjaśnienie historycznego, formalnego i instytucjonalnego kontekstu polityki zagranicznej UE. Niemniej jednak w centrum zajęć stoją analizy najważniejszych problemów współczesnej polityki zagranicznej UE. Wśród tematów analizowanych podczas kursu są: stosunki z USA, Rosją, Chinami, Afryką i innymi głównymi partnerami; miękka siła UE; globalne zarządzanie; kwestia migracji.</p>
61.	EU Defence Policy Polityka obronna UE	<p>This course deal with the defence policy of the EU, but not in the narrow, hard politics, understanding on the concept. Following the EU's understanding of the concept of the security including such elements like human security, energy security, cybersecurity etc., we look at the defence policy. Still in the centre of the course remains military policy, especially contemporary as it is a field of potential closer integration in coming years.</p> <p>Przedmiot dotyczy polityki obronnej UE, (ale nie wąskorozumianej hard security). W rozumieniu UE pojęcie bezpieczeństwa obejmujące takie elementy, jak wymiar ludzki bezpieczeństwa, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo cybernetyczne itp. Przyglądamy się zatem głównie polityce obronnej. Nadal w centrum kursu pozostaje polityka wojskowa, szczególnie współczesna, ponieważ jest to dziedzina potencjalnej ściślejszej integracji w nadchodzących latach.</p>
62.	EU Enlargement – Past and Future Rozszerzenie UE – przeszłość i przyszłość	<p>The aim of the course is to present the issue of territorial expansion of the European integration, including the reasons for the development of the European Community (European Union). The topics to be discussed include the EC/EU enlargements, legal and technical conditions for the accession, past and present the accession criteria (with emphasis on the so-called Copenhagen criteria), potential enlargement of the European Union, with particular emphasis on prospect membership of Turkey, Ukraine and the Balkan countries.</p> <p>Celem przedmiotu jest przedstawienie zagadnienia rozrostu terytorialnego integracji europejskiej, w tym przyczyn rozwoju Wspólnoty Europejskiej (Unii Europejskiej). Tematyka zajęć obejmuje przebieg poszerzeń WE/UE, prawnych i technicznych uwarunkowań poszerzeń, przeszłych kryteriów akcesyjnych (z uwzględnieniem tzw. kryteriów kopenhaskich), perspektywy poszerzenia Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Turcji, Ukrainy i państw bałkańskich.</p>
63.	European Identity Tożsamość europejska	<p>Within this course student will analyze the concept of European identity and its geographical, historical, cultural, political and social dimension. The question of identity seems to be (for many years) one of the main issues related to efficiency of European integration processes. During consecutive meetings students will discuss different conceptual, but also practical aspects of European identity. Political relevance of this problem in many EU member states will also be taken into account.</p> <p>W ramach zajęć studenci będą analizować zagadnienie tożsamości europejskiej i jego wymiar geograficzny, historyczny, kulturowy, polityczny oraz społeczny. Kwestia europejskiej tożsamości wydaje się bowiem być od wielu lat jedną z największych barier dla skuteczności procesów europejskiej integracji. Podczas kolejnych spotkań będą dyskutowane kwestie koncepcyjne, ale także praktyczne tego zagadnienia. Polityczna istotność tego problemu w wielu krajach członkowskich UE również będzie przedmiotem analiz.</p>
64.	Multi-level Governance in Europe Zarządzanie wielopoziomowe w Europie	<p>The European Union is a system of multi-level governance in which the design and implementation of public policies is based on cooperation between the various levels of authority: from EU institutions, through governments and parliaments of the Member States, to regional and local authorities, including civil society. The aim of this course is to familiarize students with the theoretical and practical dimension of the concept of multi-level governance in the EU. Program contents includes conceptualization of the EU as a multi-level political system, national vs. supranational</p>

		<p>dimension of EU governance, the role of subnational authorities in the EU policy-making, division of competences between EU and Member States, the meaning and control of the principle of subsidiarity.</p> <p>Unia Europejska jest systemem rządzenia wielopoziomowego(Multi-levelgovernance), w którym projektowanie i implementowanie polityk publicznych oparte jest na współdziałaniu aktorów z różnych szczebli, począwszy od instytucji UE, poprzez rządy i parlamenty państw członkowskich, władze regionalne i lokalne, aż do społeczeństwa obywatelskiego. Celem tego przedmiotu jest zapoznanie studentów z teoretycznym i praktycznym wymiarem koncepcji multi-levelgovernance w UE. Treści programowe obejmują: konceptualizację UE jako wielopoziomowego systemu politycznego, narodowy i ponadnarodowy wymiar sprawowania rządów w UE, rolę władz regionalnych w kształtowaniu polityki UE, podział kompetencji między UE a państwa członkowskie, znaczenie i praktyczną kontrolę zasady pomocniczości.</p>
65.	<p>Current Problems of the EU</p> <p>Aktualne problemy UE</p>	<p>The aim of this course is to equip students with analytical tools needed to understand the dynamics of political, economic and social processes in today's European Union. The course will take form of interactive workshops based on case studies and contextual problem analysis. During the course, students will learn the about the political consequences of the 2008 financial crisis in Europe, the causes and repercussions of the recent migration crisis, as well as the political and economic dynamics of Brexit. They will understand what factors have accounted for successes and failures of integration in particular times and contexts. The discussion which will follow will touch upon the topic of EU efficiency as a system of governance and the democratic legitimacy of its decision-making.</p> <p>Celem tego przedmiotu jest wyposażenie studentów w narzędzia analityczne potrzebne do zrozumienia dynamiki procesów politycznych, gospodarczych i społecznych w dzisiejszej Unii Europejskiej. Kurs przyjmie formę interaktywnych warsztatów opartych na studiach przypadków i kontekstowej analizie problemu. Podczas zajęć studenci poznają polityczne konsekwencje kryzysu finansowego w Europie, przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego, a także dynamikę Brexitu. Studenci rozumieją, jakie czynniki przyczyniły się do sukcesów i porażek integracji w określonych momentach i kontekstach politycznych. Dyskusja dotyczyć będzie również skuteczności UE jako systemu zarządzania publicznego i demokratycznej legitymacji unijnego procesu decyzyjnego.</p>
66.	<p>Ethnic Groups of the EU</p> <p>Grupy etniczne w UE</p>	<p>The aim of the course is to survey the ethnic groups in the European Union through the lens of history, politics, sociology and anthropology. The course introduces students to the wealth of communities, cultures and regions in Europe, provides them with knowledge on how ethnic minorities are formed, fosters students critical thinking about basic concepts such as ethnic and national identity, the genesis of the process of acquiring an ethnic identity and different perspectives on ethnicity. The course provides students with knowledge on ethnic and national relations in different parts of Europe. Substantial attention is given to the legal status of ethnic groups in the EU and issues of discrimination. Theoretical knowledge is then applied to examine case studies in the EU.</p> <p>Kurs ma na celu analizę grup etnicznych w Unii Europejskiej z perspektywy historii, polityki, socjologii i antropologii. Kurs zapoznaje studentów z bogactwem społeczności, kultur i regionów w Europie, dostarcza im wiedzy o tym, jak powstają mniejszości etniczne i tożsamości grupowe, zachęca studentów do krytycznego myślenia o podstawowych pojęciach, takich jak tożsamość etniczna i narodowa, geneza różnorodności etnicznej w Europie. Kurs zapewnia studentom wiedzę na temat stosunków etnicznych i narodowych w różnych częściach UE. Szczególną uwagę poświęcona będzie statusowi prawnemu grup etnicznych w UE i kwestiom dyskryminacji. Wiedza teoretyczna jest następnie wykorzystywana do badania studiów przypadków w UE.</p>

Nazwa kierunku studiów: Politologia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 118

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Teoria polityki	Przedmiot zawiera wiedzę mającą fundamentalne znaczenie dla rozumienia właściwości sfery polityki, jej złożoności dynamiki oraz związków z otoczeniem społecznym, ekonomicznym i kulturowym. Przedstawione zostaną podstawowe kategorie politologii opisujące podmiotowy i przedmiotowy aspekt polityki, modele analityczne oraz teorie wyjaśniające zjawiska i procesy polityczne. Studenci zapoznają się z ewolucją refleksji teorii politycznej, od starożytności do czasów współczesnych, z uwzględnieniem teorii normatywnej, instytucjonalnej, behawioralnej, systemowej, racjonalnego wyboru, feministycznej czy interpretacjonistycznej. W ich ramach refleksji poddane między innymi będą zagadnienia zmiany i stabilności systemu politycznego, struktury i podmiotowości, konfliktu, władzy, elit, przywództwa, partycypacji politycznej.
2.	Analiza systemów politycznych	Celem przedmiotu jest prezentacja siatki kategorialnej oraz teoretycznych i metodologicznych aspektów badań nad demokratycznymi systemami politycznymi, umożliwiającą analizę konkretnych przypadków. Treści programowe uwzględniają główne podejścia badawcze, takie jak klasyczny instytucjonalizm, funkcjonalizm i neoinstytucjonalizm, prezentację klasycznych i współczesnych typologii systemów politycznych oraz analizę najważniejszych instytucji politycznych. Studenci zapoznają się ze społecznym podłożem współczesnych systemów politycznych, instytucjonalnymi uwarunkowaniami i faktycznym przebiegiem procesów politycznych, obejmującym wybory, formowanie rządu, sposobami realizacji zasady podziału władzy, konfliktami w obrębie władzy wykonawczej oraz egzekwowaniem odpowiedzialności rządzących poprzez wybory i instytucje tzw. odpowiedzialności horyzontalnej. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na problemy współczesnych demokracji obejmujące kryzys demokracji liberalnej oraz propozycje alternatywne.
3.	Nauka o mediach i komunikowaniu	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z zagadnieniami z zakresu nauki o mediach i komunikowaniu. Treści programowe wykładu obejmują rozwój nauki o mediach i komunikowaniu, społeczną historię mediów, rolę mediów w procesach komunikowania masowego, zmiany we współczesnych mediach, zagadnienia z zakresu komunikowania politycznego oraz metodologię badań medioznawczych. Treści programowe ćwiczeń zostały podzielone na trzy bloki tematyczne. Pierwszy dotyczy systemów medialnych, ich otoczenia i modeli oraz polityki medialnej. Drugi skupia się na dyskursie medialnym i jego różnych formach, na przykład debatach politycznych i memach internetowych. Trzeci dedykowany jest metodom oraz technikom badań mediów i komunikowania.
4.	Teoria stosunków międzynarodowych	Materiał prezentowany na zajęciach zostanie podzielony na trzy części. W pierwszej z nich studenci zostaną zapoznani z głównymi nurtami badawczymi w teorii stosunków międzynarodowych w tym głównie klasycznym i modernistycznym. Zanalizowane zostaną także nowe wyzwania w myśli teoretycznej, przede wszystkim neorealizm, neoliberalizm oraz globalizm. Druga część poświęcona zostanie systemowemu podejściu do badania w nauce o stosunkach międzynarodowych. Punktem wyjścia będzie pojęcie i istota systemu oraz jego funkcjonowanie i rozwój. Następnie opisane zostaną zjawiska integracji i dezintegracji w systemie w tym współzależność, transgraniczność oraz globalizacja. Na koniec tej części omówione zostaną zagadnienia optymalizacji zachowań

		państw, w tym wynikająca ze zmiany ich statusu i międzynarodowej pozycji. Ostatnia część zajęć obejmuje uczestników stosunków międzynarodowych, w tym głównie państwa oraz organizacje międzynarodowe. Uwaga skupiona zostanie na narzędziach jakimi dysponują uczestnicy stosunków międzynarodowych w realizowaniu swoich interesów, a także modelach polityki zagranicznej państw oraz zmianach w obszarze pojmowania podstawowych kategorii związanych z państwem jak suwerenność czy terytorium.
5.	Współczesne idee polityczne	Zajęcia obejmują rekonstrukcję, analizę i wyjaśnienie następujących idei politycznych: władza, wolność, racjonalność, tożsamość, wspólnota, demokracja, rządy prawa, tolerancja i fundamentalizm, totalitaryzm, Autorytaryzm i neoautorytaryzm, sprawiedliwość formalna i materialna, zaufanie, dychotomia prywatne / publiczne, sieci życia. Głównym celem poznawczym jest zaprezentowanie wieloaspektowego charakteru każdej z wymienionych idei, wieloznaczności i wielowątkowości ich interpretacji filozoficzno-doktrynalnych oraz powiązań semantyczno-dedukcyjnych. Ważnym aspektem zajęć jest wydobywanie różnic stanowisk interpretacyjnych w ujęciu zarówno konkretno-ideowym, jak i przekrojowym (kilku idei zawierających odmienne wykładanie rzeczywistości politycznej i kierunków jej rozwoju).
6.	Warsztat metodologiczny	Przedmiot służy budowaniu świadomości metodologicznej i kompetencji badawczych studentów politologii. W jego ramach przedstawione zostaną ogólne właściwości nauki i metodologii jako swoistego podłoża metodologii nauki o polityce. Studenci zapoznają się z pojęciem i rodzajami metodologii, modelami procesu badawczego, etapami postępowania badawczego, etycznym aspektem badań naukowych, strukturą, zakresem przedmiotowym i funkcjami politologii, typami wyjaśnień, założeniami normatywnego i empirycznego nurtu politologii, wybranymi metodami badawczymi, kryteriami porządkowania elementów i uwarunkowań zjawisk i procesów politycznych, strategią problemową badania polityki.
7.	Seminarium magisterskie	Studenci realizują seminarium magisterskie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę magisterską. Podczas seminarium studenci pogłębiają wiedzę i poszerzają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich, oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace magisterskie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter polityczny lub społeczno-polityczny.
8.	Język obcy	W ramach przedmiotu studenci rozwijają umiejętności językowe w zakresie rozumienia wypowiedzi, wykładów, wywodów, wiadomości, programów czy filmów, czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, formułowania przejrzystych i rozbudowanych wypowiedzi, porozumiewania się w różnych sytuacjach i na różne tematy, w tym brania udziału w dyskusjach, pisanie zrozumiałych i szczegółowych tekstów różnego typu. W ramach zajęć studenci zapoznają się również z kulturą i współczesną sytuacją państw należących do określonego obszaru językowego. Studenci nabędą umiejętność posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.
9.	Przedsiębiorczość	W ramach przedmiotu studenci poznają zasady i podstawy przedsiębiorczości. Celem zajęć jest zaznajomienie z interdyscyplinarną materią. W treści przedmiotu ważne miejsce zajmuje istota działań przedsiębiorczych, ich uwarunkowania, określenie sposobu oraz celów działania przedsiębiorców i przedsiębiorstw. Znaczną uwagę jest zwrócona na ważne narzędzie w rozpoczynaniu i prowadzeniu działalności przedsiębiorstw jakim jest biznes plan.
10.	Teoria promocji i reklamy	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z usystematyzowaną wiedzą z zakresu marketingu, ze szczególnym uwzględnieniem promocji i reklamy, jako elementów komunikacji marketingowej. Na zajęciach zostają przedstawione m.in. funkcje i struktury systemu komunikacji marketingowej oraz różnego rodzaju formy komunikacji. W szerszym ujęciu zajęcia koncentrują się na teoretycznym i praktycznym planowaniu kampanii promocyjnych i reklamowych.
11.	Public relations	Celem tego przedmiotu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi teoretycznymi podejściami do public

		relations, a także umożliwienia ćwiczeń praktycznych na podstawie wiedzy związanej z przygotowaniem, wdrażaniem i oceną działań public relations. Studenci będą uczyć się rozumienia public relations w różnych kontekstach, takich jak, kontekst społeczny, kulturowy, ekonomiczny i polityczny. W trakcie zajęć zostaną porównane public relations w organizacjach komercyjnych i niekomercyjnych.
12.	Nowe formy promocji	Celem zajęć jest prezentacja i dyskusja na temat nowoczesnych narzędzi i technik komunikacji marketingowej oraz możliwości ich zastosowania w celu wpływania na postawy docelowych odbiorców akcji promocyjnej o charakterze politycznym. Omawiane treści można ująć w trzy bloki. Pierwszy z nich obejmuje zagadnienia związane z techniką lokowania produktu (productplacement). Drugi blok dotyczy kwestii związanych z innowacyjnymi technikami oddziaływania na odbiorcę, np. z wykorzystaniem ambient media. W trzecim bloku ujęte zostały nowoczesne narzędzia i techniki komunikowania z użyciem narzędzi internetowych: środowiska WWW oraz Web 2.0 (potencjalnie także Web 3.0). W ramach wszystkich bloków analizą objęte zostały m.in. uwarunkowania prawne i etyczne, zalety i ograniczenia technik i narzędzi marketingowych, możliwości ich wykorzystania w praktyce życia społecznego/ politycznego oraz zagadnienia związane z monitoringiem i oceną skuteczności ich zastosowania.
13.	Polityka nadzoru właścicielskiego i korporacyjnego	Przedmiot wymaga zapoznania się z podstawowymi pojęciami, w tym własności, ochrony własności, pojęcia korporacji/ grupy kapitałowej, struktury rynku w Polsce (wolna konkurencja, oligopol, monopol). Dyskusyjne zjawisko koncentracji kapitału, umożliwi analizę struktury korporacyjnej i specyfiki grupy kapitałowej. Istotna jest polityka korporacyjna (misja, wizja), w kontekście spółek Skarbu Państwa, realizowana przez pryzmat celów nadzoru właścicielskiego. Zakres wiedzy obejmuje znajomość organów nadzoru właścicielskiego (rada nadzorcza, organ zarządzający) i systemu monitorowania spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz nadzorowanie grup kapitałowych. Studenci poznają zasady i sposoby prowadzenia bazy informacji o spółkach nadzorowanych przez Skarb Państwa i nadzór właścicielski– przez pryzmat sposobu egzekwowania praw własnościowych, w relacji pomiędzy akcjonariuszami, ich formalnymi przedstawicielami a zarządem, sprawowany przez właściciela lub grupę właścicieli. Uwieńczeniem wiedzy jest znajomość systemu organizacji i odpowiadających im mechanizmów kontroli wykorzystywanych przez posiadacza kapitału.
14.	Grupy interesu	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi dotyczącymi funkcjonowania grup interesu oraz wyposażenie ich w warsztat naukowy ułatwiający analizę działań zróżnicowanych grup interesu. Poruszane zagadnienia dotyczą: definicji grup interesu oraz ich typologii, aspektów prawnych i etycznych związanych z reprezentacją interesów grupowych, modeli relacji państwo – grupy interesu, strategii grup interesu, metod analiz aktywności grup interesu.
15.	Lobbing	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z lobbingiem jako strategią realizacji interesów grupowych. Treści przedmiotu: historyczne korzenie lobbingu oraz podstawowe sposoby jego definiowania, modele lobbingu, elementy systemu politycznego mające wpływ na charakter działań lobbystycznych, przedmiotowy zakres działań lobbystycznych, lobbing ofensywny i defensywny, lobbing bezpośredni i pośredni, procedura planowania kampanii lobbystycznej, techniki stosowane w lobbingu, komunikacyjne uwarunkowania lobbingu, narzędzia komunikacyjne stosowane w lobbingu, lobbing oddolny, prawna regulacja lobbingu, etyczna regulacja lobbingu, prawne uwarunkowania lobbingu w Polsce, polityczne i kulturowe uwarunkowania lobbingu w Polsce.
16.	Totalitarne, autorytarne i hybrydowe systemy polityczne	Celem przedmiotu jest analiza niedemokratycznych form pozyskiwania i sprawowania władzy. Studenci zapoznają się z klasycznymi koncepcjami totalitaryzmu na przykładzie faszyzmu i komunizmu oraz z współczesnymi ujęciami autorytaryzmu. Uwzględniona zostanie praktyka funkcjonowania systemów autorytarnych w XX i XXI wieku. Szczególny nacisk położony zostanie na omówienie koncepcji reżimów hybrydalnych, łączących ze sobą elementy demokratyczne, takie jak wybory, z niedemokratycznymi, takimi jak ograniczanie wolności i praw obywatelskich, dyskryminacją mniejszości oraz odchodzeniem od rządów prawa. Analizie poddany zostanie proces załamania się reżimów autorytarnych i przejście ku demokracji oraz kryzys reżimów demokratycznych, skutkujący

		poszukiwaniem nowych rozwiązań instytucjonalnych, jak np. demokracja nieliberalna. Zajęcia powinny przynieść odpowiedź na pytanie o źródła wzrostu poparcia dla autorytaryzmu oraz konsekwencje odchodzenia od założeń demokracji liberalnej we współczesnym świecie.
17.	Systemy wyborcze we współczesnym świecie	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z całym zakresem teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej funkcjonowania współczesnych systemów wyborczych. Omawiane są podstawowe koncepcje, podziały i konsekwencje systemów wyborczych. Zajęcia koncentrują się na charakterystyce wyborów i prawa wyborczego w obrębie wybranych państw. W konsekwencji zajęć student nabywa wiedzę, która pozwoli mu na świadome rozważanie systemów wyborczych w teorii i praktyce.
18.	Modele rywalizacji politycznej w Europie Środkowo-Wschodniej	Głównym celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w zakresie wyszukiwania, analizowania i diagnozowania modeli rywalizacji politycznej w Europie Środkowo-Wschodniej. W ramach zajęć omówione zostają procesy rywalizacji politycznej, analizowane w wymiarze podmiotowym i przedmiotowym, zachodzące w państwach tzw. nowej Unii Europejskiej, Bałkanów oraz dawnych członków tzw. bloku wschodniego (Rosja, Ukraina, Białoruś). Uwagę zwraca szeroki kontekst rozważań, obejmujący kwestie nie tylko stricte polityczne, ale również społeczne, kulturowe i gospodarcze.
19.	Analiza rynku politycznego	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami oraz metodami stosowanymi w trakcie analizy i diagnozy rynku politycznego (społecznego) oraz jego otoczenia. Treści obejmują m.in. metody analizy otoczenia (prawnego, ekonomicznego, demograficznego, kulturowego etc.) rynku politycznego, metody analizy produktów politycznych, analizy pozycji podmiotu politycznego i jego konkurentów, analizy rynku mediów oraz reklamy i promocji.
20.	Analiza mediów masowych	Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu m.in.: struktury mediów, cech szczególnych mediów masowych w oparciu o bazy danych, obszarów wpływów, specyficznego systemu produkcji, rynkowej pozycji mediów. Ponadto: konkurencji rynkowej mediów i koncentracji, teorii angażowania środków finansowych. Studenci nauczą się samodzielnej analizy ilościowej i jakościowej (segmentaryzacja rynku czasopism, charakterystyka ekonomiczna i rynkowa). Osobną kategorią jest niejednoznaczny status Internetu, nowe media, ewolucja światowego rynku rozrywki i mediów, nowe technologie medialne, telewizja cyfrowa, internet oraz przyszłość mediów w epoce cyfrowej.
21.	Badania opinii publicznej	Celem przedmiotu jest wyposażeniem studentów w umiejętności badania opinii publicznej z wykorzystaniem różnych narzędzi badawczych charakterystycznych dla badań ilościowych. W ramach zajęć studenci realizują badania empiryczne w oparciu o pracę grupową i harmonogram badania. Ma miejsce realizacja projektów badawczych, począwszy od wskazania tytułu badania, opracowanie podstaw metodologicznych podejmowanego tematu, dobór próby, przygotowanie narzędzia, stworzenie matrycy kodowej, dokonanie obliczeń, przygotowanie raportu badawczego oraz prezentacja wyników badań.
22.	Strategie polityczne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z istotą strategii realizowanych przez zbiorowych aktorów politycznych na rynku politycznym. Treści przedmiotu obejmują: pojęcie działania politycznego, typologia działań politycznych, pojęcie strategii, pojęcie celu politycznego, cechy myślenia strategicznego, kryteria oceny strategii, dylematy strategiczne, proces zarządzania strategicznego, proces planowania strategicznego, pojęcie i zakres analizy strategicznej, pojęcie makrootoczenia i metody jego analizy, charakter otoczenia konkurencyjnego, pojęcie zasobów politycznych i ich rodzaje, pojęcie i rodzaje strategii sektorowych, pojęcie i rodzaje strategii funkcjonalnych, strategia a taktyka, partii politycznej, relacje pomiędzy pojęciami strategii i programu politycznego.
23.	Konsulting polityczny	Celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy na temat zadań konsultanta politycznego i jego roli na rynku politycznym. Studenci zapoznają się z zasadami politycznego spin – doctoring'u oraz rolą i miejscem doradców w planowaniu i organizacji procesu sprzedaży produktów politycznych. Przewidziane jest kształcenie umiejętności i

		kompetencji w zakresie: tworzenia oferty konsultingowej i budowania relacji z klientem, zasad oceny zasobów informacyjnych, pozyskiwania, przetwarzania, produkcji, selekcji i dystrybucji informacji. Jedną z ćwiczonych umiejętności będzie przygotowanie tekstów wystąpień publicznych i kluczowych przekazów dla klienta.
24.	Copywriting, ghostwriting	Celem ćwiczeń jest przekazanie studentom wiedzy na temat wybranych zadań konsultanta politycznego - copywritingu i ghostwritingu oraz ich znaczenia w planowaniu i organizacji procesu promocji oferty politycznej. Celem jest także kształcenie umiejętności i kompetencji w zakresie: tworzenia oferty marketingowej w sferze polityki oraz przygotowania tekstów wystąpień publicznych i komunikatów klienta politycznego. Uwaga zwrócona jest na dostosowanie celów perswazyjnych do charakteru odbiorców komunikatu, formę i stosowane techniki perswazyjne oraz elementy ułatwiające/ utrudniające prawidłowy odbiór przekazu politycznego.
25.	Decydowanie w przestrzeni międzynarodowej	Przedmiotem zajęć będzie analiza mechanizmów podejmowania decyzji w przestrzeni międzynarodowej. Przestrzeń międzynarodowa będzie rozumiana jako zbiór podmiotów mających na siebie wzajemny wpływ. Pierwszym obszarem treści będzie decydowanie na poziomie państwa, w tym jego systemu decyzyjnego, z uwzględnieniem relacji między kluczowymi decydentami oraz siły ich wzajemnego wpływu. Uwaga zostanie skupiona na aspektach formalnoprawnych kompetencji głównych decydentów. Efektem tej części zajęć będzie stworzenie profilu kompetencyjnego poszczególnych aktorów z określeniem obszarów gdzie kompetencje ze sobą kolidują lub konkurują czyli potencjalne pole konfliktu w ujęciu modelowym. W drugim obszarze badania poddane zostaną podmioty pozapaństwowe głównie organizacje międzynarodowe. Celem będzie identyfikacja kluczowych decydentów, procedur oraz wzajemnych zależności pomiędzy nimi. Zwieńczeniem zajęć będzie porównanie specyfiki decydowania państwa oraz podmiotów współpracy wielostronnej.
26.	Softpower w działaniu	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z tematyką „softpower” (wpływu) z punktu widzenia zarówno teorii, jak i praktyki stosunków międzynarodowych. Pojęcie „softpower” oznacza proces wywierania wpływu bez odwoływania się do środków siłowych i przymusu. Studenci zapoznają się z różnymi formami wpływu stosowanymi przez państwa np. wpływem ekonomicznym, społecznym, czy też kulturowym. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na różne formy wywierania wpływu z punktu widzenia teorii takich jak neorealizm, neoliberalizm, czy też konstruktywizm społeczny.
27.	Nowe wymiary dyplomacji	W ramach przedmiotu studenci poznają nowe podejścia i narzędzia stosowane we współczesnej dyplomacji. Poruszane są takie wymiary relacji między państwami jak: dyplomacja publiczna, ekonomiczna, kulturalna, quasi-dyplomacja, osobista, dyplomacja w UE. Głównym celem przedmiotu jest rozszerzenie wiedzy studentów nt. aktualnych trendów w stosunkach zagranicznych państwa, będących głównie wynikiem coraz szerszego udziału aktorów niepaństwowych w stosunkach międzynarodowych.
28.	Integracja vs dezintegracja: społeczno-polityczne efekty globalizacji	Głównym celem zajęć jest zarysowanie oraz wytłumaczenie paradoksu, z którym mamy obecnie do czynienia w stosunkach międzynarodowych. Z jednej strony mierzymy się z postępującą integracją i znoszeniem dystansu oraz granic w postaci globalizacji, z drugiej zaś obserwujemy tendencja natywistyczne, wykorzystywane przez populistycznych polityków, do prowadzenia coraz bardziej izolacyjnej polityki. Zrozumienie tego paradoksu jest nieodzowne dla zrozumienia współczesnych stosunków międzynarodowych.
29.	Projektowanie przyszłości w nauce o stosunkach międzynarodowych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z różnymi teoriami, na podstawie których można dokonywać prób przewidywania zachowań państw w stosunkach międzynarodowych. Neorealizm, neoliberalizm, czy konstruktywizm społeczny przez przypisanie aktorom międzynarodowym pewnych „atrybutów” pozwalają na określeniu potencjalnych „ścieżek” ich zachowań. W ramach przedmiotu studenci najpierw zapoznają się z najważniejszymi teoriami stosunków międzynarodowych. Następnie, na podstawie analizy zachowań państw, czy też ich „atrybutów” (jak np. wielkość) uczą się dokonywać projekcji ich zachowań.
30.	Przestrzeń jako generator współczesnych zagrożeń	Przedmiotem zajęć jest analiza przestrzeni jako źródła i katalizatora zagrożeń o charakterze globalnym. Przestrzeń ujmowana będzie w dwojaki sposób: w wymiarze materialnym i fizycznym oraz conceptualnym i niematerialnym.

	globalnych	W pierwszym z nich zostanie omówione podejście geopolityczne i geoeconomiczne do przestrzeni oraz zagrożenia jakie takie rozumienie przestrzeni generuje zwłaszcza w płaszczyźnie politycznej, militarnej, handlu międzynarodowego oraz energetycznej. W drugim wymiarze omówione zostanie wykorzystywanie przestrzeni w płaszczyźnie kulturowej w tym w informacyjnej oraz społecznej. Tutaj także zidentyfikowane zostaną działania, które państwa podejmują w tym obszarze oraz w jaki sposób mogą sprzyjać narodzinom zjawisk kryzysowych o charakterze globalnym takim jak choćby migracje czy wykorzystywanie mniejszości do poszerzania strefy wpływów (na przykład Russkij Mir).
31.	Prawa człowieka a bezpieczeństwo	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat standardów ochrony praw człowieka. Zagadnienia związane z ochroną praw człowieka analizowane będą w kontekście międzynarodowego i wewnętrznego bezpieczeństwa państwa. Treści programowe obejmują m.in. zagadnienia związane z prawem do życia, prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego, ochroną prywatności, dyskryminacją, wolnością wypowiedzi, ograniczaniem praw i wolności w związku z walką z terroryzmem.
32.	Polityka antyterrorystyczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką oraz ewolucją polityki antyterrorystycznej rozpatrywanej jako element procesu terrorystycznego. Proces terrorystyczny definiowany jest jako relacja terroryzmu i antyterroryzmu zachodząca w środowisku społeczno-politycznym. Polityka antyterrorystyczna jest definiowana jako przyjęty i realizowany przez władzę publiczną zespół koncepcji i działań o charakterze systemowym, mających na celu – faktycznie lub deklaratoryjnie - optymalne ograniczenie zagrożenia terroryzmem w danym kontekście politycznym i społecznym. Treści programowe obejmują następujące kwestie: pojęcie i istota terroryzmu oraz procesu terrorystycznego; tradycyjne narzędzia polityki antyterrorystycznej (legislacja, współpraca międzynarodowa, zwalczanie finansowania, uprawnienia policji, wywiad, aspekty militarne itd.), strategie i przeciwstrategie, problematyka odstraszenia, komunikacja strategiczna, zapobieganie radykalizacji i deradykalizacja, warianty końca terroryzmu, procesy decyzyjne w polityce antyterrorystycznej, ogólna dynamika relacji między terroryzmem i antyterroryzmem oraz możliwości i ograniczenia badań nad terroryzmem w zakresie zastosowania w ramach polityki antyterrorystycznej.
33.	Interwencje międzynarodowe i odpowiedzialność za ochronę	Celem przedmiotu jest przedstawienie przyczyn, typów i uwarunkowań prawnych i ograniczeń interwencji zbrojnych we współczesnych stosunkach międzynarodowych oraz rozwoju odpowiedzialności za ochronę jako mutacji interwencji humanitarnej. Inny cel to krytyczne analizowanie politycznego, ekonomicznego, prawnego i moralnego kontekstu interwencji i operacji R2P. Treści programowe koncentrują się na case studies: interwencji zimnowojennych, operacji Provide Comfort, operacjach UNOSOM II i Restore Hope, interwencji w Bośni i Hercegowinie, interwencji Turquoise, interwencji w Libii, interwencji w obronie jezydów, interwencji w Kosowie i Timorze Wschodnim, operacjach w Iraku i Afganistanie.
34.	Elementy psychologii zarządzania	Podstawowym celem przedmiotu jest przekazanie praktycznej wiedzy, przydatnej w zarządzaniu zasobami ludzkimi. Omawiane są kwestie związane z istotą psychologii zarządzania, osobowości, zachowań nieetycznych w zarządzaniu, technik motywowania pracowników, stylów kierowania, komunikacji werbalnej i niewerbalnej, prowadzenia zebrań (projektowych) i konferencji oraz psychologiczną sylwetką menedżera oraz pozostałych członków zespołu projektowego. W ramach zajęć studenci będą mieli także dostęp do wykorzystywanych w zarządzaniu ludźmi testami psychologicznymi pozwalającymi na samodiagnostykę.
35.	Patologie w administracji publicznej	Przedmiot ten ma zapoznać studentów z patologicznymi zjawiskami dotyczącymi administrację publiczną – określane w ramach tego przedmiotu jako biurokratyzacja. Chodzi o zjawiska, które zostały zbadane a owe badania potwierdziły bądź odkryły obszary patologiczności (jak chociażby tzw. Prawa Parkinsona). Odbywa się ten proces poprzez zderzenia modelu idealnego – optymalnego biurokracji z „gangiem brutalnych faktów”. Omówione zostaną takie zjawiska jak korupcja (łącznie z jej rysem historycznym na terenie Polski, ze zjawiskami kumoterstwa, nepotyzmu, klientelizmu i parantelizmu. Studenci także poznają zjawiska towarzyszące pracy administracji jak:

		kłamstwo, hipokryzja, cynizm i manipulacja. Ważnym elementem analizy będzie także zwrócenie uwagi na procesy rekrutacji kadr urzędniczych zwłaszcza w kontekście funkcjonowania zwłaszcza w III RP tzw. neonomenklatury.
36.	Zarządzanie sektorem publicznym	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta ze współczesnymi koncepcjami oraz instrumentarium zarządzania publicznego. W toku zajęć student zapozna się zarówno z teoretycznymi aspektami zarządzania publicznego, jak i z praktycznym wymiarem funkcjonowania organizacji publicznych – poprzez analizę dobrych praktyk zarządzania publicznego. Treści merytoryczne obejmowały będą współczesne trendy w zarządzaniu publicznym ze szczególnym uwzględnieniem publicznego zarządzania strategicznego, zarządzania jakością, zarządzania programami i projektami publicznymi, kultury organizacji publicznej, nowoczesnego przywództwa w organizacjach publicznych, zarządzania partycypacyjnego.
37.	Diagnostyka społeczna	Przedmiot na celu wyposażenie studenta w wiedzę dotyczącą istoty diagnostyki społecznej, z uwzględnieniem prac teoretycznych i badawczych z zakresu diagnostyki, jak i zapoznanie z podstawowymi metodami diagnostycznymi oraz technikami i narzędziami wykorzystywanymi na potrzeby diagnoz społecznych. Treści programowe obejmują źródła diagnozowania, typy, metody stawiana diagnoz, rodzaje diagnoz w różnych dyscyplinach naukowych, cechy diagnostyczne przedmiotów, znaczenie diagnoz w działalności praktycznej, techniki i metody diagnozowania, narzędzia diagnozowania społeczności, diagnozowanie wybranych problemów i zagadnień społecznych charakteryzujących społeczeństwo polskie oraz pracę na pakietach danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych.
38.	Decydowanie publiczne	Przedmiot ma na celu pogłębienie i uporządkowanie wiedzy słuchaczy, jak podejmowane są decyzje w sferze publicznej. Studenci zostają zapoznani z różnymi rodzajami decyzji, modeli procesów podejmowania decyzji publicznych oraz strategii decyzyjnych. Otrzymają możliwości i narzędzia do badania różnych decyzji politycznych i polityk w sferze publicznej, krytycznej analizy ich skuteczności oraz wpływu na społeczeństwo jako całość i jego różne segmenty. Kurs ma służyć także rozwinięciu praktycznych umiejętności słuchaczy w rozwiązywaniu problemów i racjonalnym podejmowaniu decyzji w życiu publicznym.
39.	Ewaluacja polityk publicznych	Celem przedmiotu jest przybliżenie studentom wiedzy dotyczącej oceny polityk publicznych z perspektywy ich celowości, spójności, skuteczności oraz efektywności. Treści merytoryczne obejmują zagadnienia wprowadzające, takie jak: funkcje ewaluacji, kryteria ewaluacji, wskaźniki, etapy ewaluacji, rodzaje ewaluacji. Zajęcia koncentrują się także na prezentacji praktyk wykorzystania metod i technik pozwalających przeprowadzić ewaluację aktywności podmiotów publicznych realizujących różnego rodzaju decyzje czy usługi.
40.	System finansowania projektów publicznych	W ramach przedmiotu omówione zostaną główne źródła finansowania projektów publicznych, dostępne zarówno dla podmiotów zaliczanych do sektora publicznego, jak i pozarządowego. Zagadnienia podejmowane w ramach przedmiotu odnosić się będą zarówno do publicznych źródeł, jak i prywatnych czy dostępnych w sferze funkcjonowania organizacji pozarządowych. Uwzględnione zostaną więc budżety samorządów, wsparcie realizowane w ramach funduszy celowych (redystrybuowanych przez poszczególne ministerstwa czy agencje rządowe), wsparcie Unii Europejskiej (EFRR, EFS, EFR, Horyzont 2020) czy Norweski Mechanizm Finansowy. Dodatkowo omówione zostaną możliwości finansowania projektów w ramach współpracy międzysektorowej (np. PPP).
41.	Warsztaty kreowania projektów publicznych	Przedmiot ma na celu przygotowanie studentów do opracowania projektu publicznego. Treści merytoryczne podejmowane w ramach kursu uwzględniały będą praktyczne zastosowanie narzędzi wykorzystywanych w procesie planowania projektów, takich jak drzewo problemów, analiza interesariuszy, drzewo celów (metoda SMART), siatka wskaźników, matryca logiczna, planowanie zasobów finansowych oraz ludzkich projektu, kamienie milowe projektu, wykres Gantta, analiza ryzyka (drzewo błędów) i inne. W ramach zajęć studenci opracują wniosek projektu publicznego według kryteriów określonych przez podmioty organizujące konkursy dedykowane dla sektora publicznego.

42.	Zarządzanie projektem	Głównym celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wiedzą i nabycie umiejętności niezbędnych w efektywnym zarządzaniu projektami. Treści programowe obejmują zagadnienia rozumienie projektu i zasadniczych faz procesu zarządzania projektami, projektowanie założeń i identyfikacja projektu w tym analizę interesariuszy, analizę problemów, analizę celów, analizę strategii wraz z uzasadnieniem dokonanego wyboru działania, planowanie projektu z wykorzystaniem wybranych narzędzi tj. struktura podziału pracy, macierz zasobów w projekcie, budżet projektu, organizacja procesu zarządzania projektem, zarządzanie zespołem projektowym, monitorowanie, ewaluacja i zamykanie projektu.
43.	Nowe technologie komunikacyjne	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z etapami rozwoju oraz szeroko rozumianym kontekstem nowych, cyfrowych technologii komunikowania w końcu wieku XX i w początkach wieku XXI. Podczas kolejnych spotkań studenci analizują podłoże i konsekwencje społeczne, ekonomiczne, kulturowe i polityczne rozwoju tych technologii. Szczególną uwagę poświęcają konsekwencjom rozwoju nowych technologii komunikowania dla ewolucji sfery publicznej oraz komunikacji politycznej.
44.	Wykorzystanie serwisów społecznościowych przez aktorów politycznych	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z możliwościami realizacji celów marketingowych, społecznych i politycznych poprzez działania realizowane w nowych mediach, w szczególności w sieci internetowej i poprzez urządzenia mobilne. Przybliżone zostaną organizacyjne, techniczne, prawne i etyczne aspekty wykorzystania serwisów społecznościowych przez aktorów politycznych. Studenci będą ćwiczyć różne scenariusze obecności podmiotów indywidualnych oraz zbiorowych w przestrzeni online.
45.	Użytkowanie mediów społecznościowych przez obywateli	W ramach zajęć studenci zapoznają się z różnymi aspektami użytkowania mediów społecznościowych przez ich indywidualnych użytkowników, działających na własne potrzeby lub współpracujących z innymi użytkownikami tych mediów. Studenci w sposób pogłębiony i krytyczny przyglądają się tym zjawiskom, wychodząc z roli wyłącznie użytkowników mediów społecznościowych i próbując wcielić się w rolę obserwatorów tych zjawisk.
46.	Dziennikarstwo prasowe XXI wieku	Program przedmiotu pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu dziennikarskich procesów pracy, wartości informacji, gatekeepingu (selekcji informacji). Dodatkowo studenci nabędą umiejętności związane z kreacją i wartościowaniem form dziennikarskich związanych z informacją (np. wiadomości, serwis informacyjny, wywiad, reportaż śledczy). Istotną będzie prawna ochrona tajemnicy dziennikarskiej (ochrona źródeł dziennikarskich). Studenci nauczą się samodzielnego projektowania i planowania pracy, w tym zarządzania procesem produkcji informacji w redakcji. Efektem pracy nad przedmiotem powinna być podstawowa znajomość uwarunkowań zarządzania informacją w mediach, umiejętność posługiwania się właściwymi kategoriami ekonomicznymi w ramach budowania strategii zarządzania przedsiębiorstwem medialnym.
47.	Dziennikarstwo w mediach elektronicznych w XXI wieku	Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką form dziennikarstwa typowych dla mediów elektronicznych w początkach XXI wieku. Studenci rozpoczynają od porównania klasycznych form dziennikarstwa, w kolejnych etapach przyglądając się poszczególnym aspektom zmiany w tym zakresie, mającej miejsce w ciągu ostatnich dwóch dekad. W szczególności analizowane są procesy konwergencji i hybrydyzacji mediów, mające kluczowy wpływ na kształt współczesnego dziennikarstwa.
48.	Dziennikarstwo internetowe	Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką form dziennikarstwa typowych dla mediów internetowych. Ta nowa technologia komunikowania wymusiła bowiem bardzo istotne zmiany w zakresie wszystkich niemalże procesów składających się na pracę dziennikarza, od zdobywania informacji, przez ich przetwarzanie, po sposób ich prezentacji i sprzedaży użytkownikom mediów. Procesy te analizowane są także w kontekście konwergencji i hybrydyzacji mediów, charakterystycznej dla epoki mediów cyfrowych.
49.	Polityczne komunikaty do mediów	W ramach przedmiotu student poznaje kanały, narzędzia i techniki umożliwiające przygotowanie i kierowanie politycznych komunikatów do mediów. Zajęcia mają przygotować słuchaczy do samodzielnej analizy planów i strategii komunikacyjnych stosowanych przez podmioty polityczne. Studenci będą ćwiczyć wykorzystanie narzędzi analitycznych do zautomatyzowanego monitorowania efektywności prowadzonych działań komunikacyjnych.

		Szczególny nacisk położony będzie na kształtowanie umiejętności przygotowania wysoko jakościowych materiałów i odpowiedni dobór środków i treści komunikowania do konkretnego mediów. Studenci będą kształtować umiejętność projektowania polityki informacyjnej.
50.	Dziennikarski proces pracy	Program przedmiotu pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu m.in.: organizacji i zarządzania mediami, cech szczególnych wartościowania informacji, specyficznego systemu produkcji informacji, rynkowej pozycji mediów informacyjnych. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności właściwej oceny: dziennikarskich procesów pracy, wartości informacji, gatekeepingu (selekcji informacji), ekonomiki researchu. Dodatkowo studenci nabędą umiejętności związane z kreacją i wartościowaniem form dziennikarskich związanych z informacją (np. wiadomości, serwis informacyjny, wywiad, reportaż śledczy). Istotna będzie prawna ochrona tajemnicy dziennikarskiej (ochrona źródeł dziennikarskich). Studenci nauczą się samodzielnego projektowania i planowania pracy, w tym zarządzania procesem produkcji informacji w redakcji (struktura organizacyjna, produkcja medialna radiowo-telewizyjna, struktura przychodów i koszty działalności, znaczenie abonamentu, struktura organizacyjna stacji telewizyjnej i radiowej, produkcja telewizyjna i radiowa, koszty produkcji medialnej, cykle życia produktów medialnych). Efektem pracy nad przedmiotem powinna być podstawowa znajomość uwarunkowań zarządzania informacją w mediach, umiejętność posługiwania się właściwymi kategoriami ekonomicznymi w ramach budowania strategii zarządzania przedsiębiorstwem medialnym.
51.	Publicystyka polityczna	Celem przedmiotu jest doskonalenie kompetencji komunikacyjnych w zakresie użytkowania perswazyjnych przekazów medialnych o treści politycznej. Także pogłębienie wiedzy o współczesnej polskiej publicystyce politycznej - o jej aspektach perswazyjno-interpretacyjnych oraz informacyjnych, o jej relacji do idei obiektywizmu dziennikarskiego oraz artyzmie publicystyki i tzw. stylu publicystycznym. Na bazie teoretycznych ustaleń genologii politycznej i dziennikarskiej rozważane są główne typy przekazów publicystycznych. Materiał badawczy przedmiotu stanowią najwybitniejsze współczesne teksty publicystyczne – także te w najnowszych mediach, także z uwzględnieniem przekazów niedziennikarskich.
52.	Informacja i analiza polityczna	Celem zajęć jest wyjaśnienie pojęcia, znaczenia i użycia „informacji” jako własności potencjalnej znaków. Jej wartość oraz ilość będą ukazane z punktu widzenia swobody i sposobów użycia znaków w działaniach o charakterze informująco-komunikującym. Nacisk będzie położony na pojmowanie informacji jako obiektu, a nie podmiotu zmian społecznych lub politycznych. Nie można przetwarzać informacji tak jak przetwarza się surowce, ponieważ tego typu podejście rodzi fałszywe poznawczo założenie w analizie politycznej polegające deformowaniu istoty zjawisk informacyjnych lub ich mitologizacji. Z tej też perspektywy zostaną podjęte próby ukazania swoistego „Mitu informatycznego” w politycznej i potocznej świadomości opartego na złudnej wierze w nieograniczoną moc i wyłącznie pozytywne skutki rewolucji informacyjno-komputerowej, w tym zwłaszcza zarządzania czy przetwarzania informacji. Drugi obszar zainteresowań obejmuje problematykę kodowania politycznego, które nie jest formą prostej i automatycznej translacji polegającej na jednoznacznym odzwierciedleniu między systemem znaków kodowanych a systemem znaków kodujących. Studenci zostaną zapoznani z najnowszymi odkryciami naukowymi, zgodnie z którymi przetwarzanie informacji bodźcowej nigdy nie jest jednorodne pod względem rodzaju i treści informacji wejściowej, co znajduje swój wyraz w reprezentacjach mentalnych polityczności i polityki oraz skorelowanych z nimi stanów afektywno-emocjonalnych. Ponieważ informacja łączy się ze znakowym charakterem sygnałów i danych, procesy kodowania politycznego mają postać skomplikowanych związków i uwarunkowań, u podstaw których leżą procesy torowania połączeń między poszczególnymi doznaniem zmysłowymi (np. widoku flagi państwowej, dźwięków hymnu narodowego, zapachu i smaku rodzimych potraw, głosu lubianych bądź nienubianych polityków) i ich syntetycznymi produktami w formie całościowych doświadczeń.
53.	Techniki analityczne i język ekspertyz	W trakcie zajęć studenci uczą się organizować rozproszone informacje w ustrukturyzowane bazy danych, dzięki czemu poznają fundament analiz big data. Kurs ma na celu nabycie umiejętności krytycznej weryfikacji źródeł oraz

		selekcji materiału pochodzącego z otwartych internetowych zbiorów. W drugiej jego części uczestnicy uczą się sporządzać konkluzywne raporty z przeprowadzonych badań oraz formułować rekomendacje dla decydentów, mocodawców lub opinii publicznej.
54.	Analiza sieci stosunków międzynarodowych	Przedmiotem zajęć będzie zastosowanie w analizie stosunków międzynarodowych podejścia sieciowego oraz systemowego. W obu przypadkach celem analizy będzie zidentyfikowanie podmiotów wewnątrz sieciowych (państwa, organizacje międzynarodowe, ugrupowania integracyjne, korporacje transnarodowe), relacji między nimi (przede wszystkim tych o charakterze zwrotnym), adaptacyjności poszczególnych podmiotów do zmieniających się warunków w sieci, zakresu wpływania poszczególnych z nich na swoje zachowania wzajemne (intencjonalne i nieintencjonalne) oraz relacji między systemem oraz jego otoczeniem. Ujęcie sieciowe, którego logika zostanie zastosowana do analizy stosunków międzynarodowych da możliwość dostrzeżenia stopnia dynamiki, jej tempa oraz odpowiedzi na pytanie o potencjał predykcyjny tego podejścia.
55.	Historie wybitnych przywódców i mężów stanu	W ramach tego przedmiotu analizowane są biografie wybitnych mężów stanu, których działalność odzwierciedlała się wyjątkowych umiejętnościach politycznych. Skupiamy się na analizie ich polityki, zdolności do kreowania rzeczywistości, wizjonerstwa, odwagi politycznej, charyzmy itp. Unikamy raczej poświęcania czasu na analizę działalności tyranów, gdyż ich wkładem w politykę jest oparte na przemocy i strachu, nie zaś na realizacji narodowych oczekiwań. Analizie osobnej poddawane są cechy liderów, które lokują ich na pozycji wybitnych przywódców czy statystów. Nie każdy bowiem mąż stanu jest przywódcą.
56.	Innowacyjne przywództwo w przestrzeni miejskiej	Zajęcia mają na celu zwrócenie uwagi na wzrastające znaczenie miast we współczesnym świecie i przejmowanie przez największe metropolie funkcji zarezerwowanych dotychczas dla państw. W tym kontekście studenci analizują przypadki liderów politycznych, którzy swoje kariery wykreowali właśnie jako burmistrzowie lub prezydenci miast – zarówno w Polsce, jak i na świecie. Jednocześnie kurs ma podnieść świadomość znaczenia innowacyjności dla zarządzania politykami publicznymi na poziomie miast (np. polityką mobilności, polityką zdrowotną, polityką senioralną itp.).
57.	Przywództwo polityczne we współczesnym świecie	Przedmiot ma na celu przybliżeniem studentom zagadnienia przywództwa politycznego we współczesnym świecie, czyli poza znanym z autopsji kręgiem cywilizacji zachodniej. Analizowane są przykłady historyczne i współczesne. Na wstępie studenci zapoznają się z przykładami latynoamerykańskich libertadores i caudillo. Następnie analizowane są i rozkładane na czynniki pierwsze przykłady przywództwa politycznego Hugo Chaveza i Ignazio Luli da Silva jako dobrze poznane i opisane w literaturze. Osobny mini cykl poświęcony jest współczesnemu przywództwu politycznemu w Chinach kontynentalnych w okresie dominacji zasady kolektywnego przywództwa, a także za prezydentury Xi Jinpinga. Analizowany jest również model przywództwa wypracowany w Rosji w okresie prezydentury Władimira Putina.
58.	Umysł polityczny	Przedmiot jest ofertą dydaktyczną skierowaną do studentów zainteresowanych pogłębieniem wiedzy z zakresu kognitywistyki procesu decyzyjnego, przywództwa i zarządzania relacjami społecznymi. W kręgu omawianych zagadnień znajdują się zagadnienia związane z m.in. procesami percepcji jako aktywnego procesu polegającego na interpretacji danych zmysłowych z wykorzystaniem wskazówek kontekstualnych, nastawienia i wcześniej nabytej wiedzy. Analiza tych procesów zmierza do szczegółowego wyjaśnienia mechanizmów leżących u podłoża następujących zagadnień: różnicowania, rozpoznawania, kategoryzacji percepcyjnej, orientacji przestrzennej i czasowej oraz kierowania uwagi. Kategorią analityczną omawianą podczas zajęć będzie także pamięć (jej rodzaje, funkcje i procesy warunkujące) oraz myślenie jako ciąg operacji umysłowych determinowanych przez informacje jawne i niejawne.
59.	Przywództwo w działaniu: gry symulacyjne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów - przy użyciu narzędzi symulacyjnych - z problematyką przywództwa w kontekście konfliktu politycznego. W tym celu studenci zostaną podzieleni zespoły (od czterech do sześciu), którym zostaną przydzielone role poszczególnych uczestników historycznych konfliktów/kryzysów/obszarów

		rywalizacji politycznej w ramach wybranych z dostępnego katalogu gier symulacyjnych. Każdy zespół wyznaczy przywódcę politycznego który będzie podejmować ostateczne decyzje co do podejmowanych działań (pozostali członkowie zespołu będą pełnić role doradczą i analityczną), a także „sekretarza”, który będzie odpowiadał za dokładne rejestrowanie przebiegu konfliktu dla celów późniejszej analizy. Po zakończeniu symulacji strona przegrywająca będzie odpowiedzialna za opracowanie szczegółowej analizy przebiegu konfliktu pod kątem jakości i charakteru przywództwa, głównych wyzwań i problemów decyzyjnych, dynamiki relacji między przywódcą a jego zespołem doradców, psychologicznych aspektów roli przywódczej oraz wyjaśnienie przyczyn własnej porażki w kategoriach jakości przywództwa. Przewidziana jest dyskusja nad prezentacją.
60.	Branding osobisty i promocja lidera	Inwestowanie w swój wizerunek osobisty w celu budowy reputacji staje się skutecznym sposobem na zwiększania wartości pracowników na rynku pracy oraz w środowisku zawodowym. Studenci dowiedzą się, czym jest zarządzanie marką osobistą oraz jakie narzędzia służą do kreowania i promocji lidera. W trakcie zajęć poznają i zanalizują strategie personalbrandingu stosowane przez osoby poruszające się w sferze publicznej, w tym przez polityków, dziennikarzy, aktorów, sportowców, ludzi nauki, celebrytów. Omówione zostaną wady i zalety aktywności wokół funkcjonalnego, emocjonalnego i społecznego wymiaru marki osobistej. Studenci wypracują własne marki osobiste, posiadające unikalne atrybuty.
61.	Teoria i praktyka społeczeństwa obywatelskiego	Treści programowe przedmiotu koncentrują się przede wszystkim na analizie normatywnych i polityczno-ustrojowych podstaw podmiotowej roli i statusu obywateli w wybranych państwach europejskich. W centrum uwagi znajdują się zagadnienia związane z wykluczeniem grup obywateli ze względu na ich status społeczny, rasę, orientację seksualną, płeć etc. W tym też kontekście analizą zostaną objęte uwarunkowania prawne, społeczne i kulturowe przypadków dyskryminacji, nietolerancji i depodmiotyzacji.
62.	Społeczeństwo obywatelskie w procesach globalnego zarządzania	Po upadku ładu zimnowojennego rozszerzyła się pula aktorów biorących udział w stosunkach międzynarodowych. Najbardziej doniosła zmiana dotyczy udziału społeczeństwa, w tym obywatelskiego, w stosunkach międzynarodowych. Czy występują one pod postacią organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych, nieformalnych grup nacisku, protestu, czy też organizacji prowadzących działalność nielegalną (kryminalną, terrorystyczną), faktem jest, że społeczeństwa zaczęły przejmować część ról zarezerwowanych wcześniej dla państwa. Celem zajęć jest zgłębienie tego procesu, wytlumaczenie jego przyczyn i skutków.
63.	Europa obywateli	Czy Unia Europejska jest demokratyczna? Jakie prawa wynikają z posiadania obywatelstwa UE? Czy jako obywatel UE mam możliwość wpływu na politykę unijną? Celem tego przedmiotu jest znalezienie odpowiedzi na powyższe pytania, a tym samym wprowadzenie studentów w najważniejsze zagadnienia dotyczące funkcjonowania demokracji w Unii Europejskiej oraz jej wymiaru obywatelskiego. Treści programowe obejmują aspekty teoretyczno-konceptualne związane z funkcjonowaniem demokracji w UE, jej cechy formalno-prawne, a także ich realizację w praktyce. Główne zagadnienia analizowane podczas zajęć obejmują demokrację partycypacyjną, europejski deficyt demokratyczny, obywatelstwo UE, kartę praw podstawowych, europejską sferę publiczną, Europejską Inicjatywę Obywatelską. Praktyczny wymiar zajęć polegał będzie na przedstawieniu studentom możliwości społecznego zaangażowania w demokratyczne życie Unii poprzez programy współfinansowane przez Komisję Europejską oraz w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności.
64.	Natura i źródła przemocy	W ramach przedmiotu studenci poznają socjobiologiczne, psychologiczne, polityczne i ekonomiczne uwarunkowania przemocy. Punktem wyjścia jest zrozumienie, czym jest przemoc, następnie analizowanie jej źródeł i przyczyn, a w dalszej kolejności czynników blokujących i ograniczających przemoc. Przedmiot ma umożliwić studentom zrozumienie przemocy we wszystkich jej przejawach i skalach: zarówno interpersonalnej, grupowej, jak i politycznej.
65.	Interakcja strategiczna: gra symulacyjna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów - przy użyciu narzędzi symulacyjnych - z koncepcją oraz anatomią interakcji strategicznej, jej dynamiką oraz mechanizmami. W tym celu studenci zostaną podzieleni zespoły (od

		czterech do sześciu), którym zostaną przydzielone role poszczególnych uczestników w ramach wybranej z dostępnego katalogu gry/symulacji. Każdy zespół wyznaczy przywódcę politycznego oraz wojskowego, którzy będą podejmować ostateczne decyzje co do podejmowanych działań, a także „sekretarza”, który będzie odpowiadał za dokładne rejestrowanie przebiegu konfliktu dla celów późniejszej analizy. Po zakończeniu symulacji strona przegrywająca będzie odpowiedzialna za opracowanie szczegółowej analizy przebiegu konfliktu i przedstawienie jej w czasie zajęć, porównanie go z rzeczywistym konfliktem oraz wyjaśnienie przyczyn własnej porażki w kategoriach interakcji strategicznej. Przewidziana jest dyskusja nad prezentacją.
66.	Przemoc seksualna jako narzędzie polityki	Celem przedmiotu jest przedstawienie przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych - podstawowych pojęć, typów przemocy seksualnej. Treści programowe obejmują m.in. teoretyczne próby wyjaśnienia przemocy seksualnej, sądownictwo karne międzynarodowe, ściganie i karanie sprawców zbrodni przemocy seksualnej, przedstawienie zgwałceń i innej przemocy seksualnej jako instrumentu ekskluzji społecznej i politycznej i jako zbrodni prawa międzynarodowego, a także opis konsekwencji politycznych przemocy seksualnej.
67.	Kultura i partycypacja polityczna	Kultura polityczna i partycypacja polityczna należą do podstawowych mechanizmów i zarazem determinant procesów rozwoju społecznego. W ramach przedmiotu zaprezentowane zostaną psychologiczne, socjologiczne i politologiczne aspekty problematyki, w tym sposoby rozumienia, podmioty, typologie, funkcje i uwarunkowania kultury i partycypacji. Obecne w dorobku politologii teorie i modele wyjaśniają znaczenie kultury i partycypacji w funkcjonowaniu społeczeństw oraz demokratycznych i autokratycznych systemów politycznych. Są zasadniczymi przesłankami ich powstawania, względnej stabilności oraz zmiany, jako efektów skuteczności bądź nieskuteczności w rozwiązywaniu stojących przed nimi problemów i konfliktów. Szczególną rolę w kształtowaniu kultury i partycypacji politycznej spełniają procesy socjalizacji i edukacji. Jedną z konsekwencji tej podmiotowej i przedmiotowej złożoności i wieloaspektowości, jest interdyscyplinarny charakter badań nad partycypacją polityczną. Zaprezentowane także zostaną rezultaty prowadzonych od kilku dekad badań empirycznych.
68.	Osobowość i polityka	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką wpływu czynników osobowościowych na kształt systemów politycznych, jak i wpływu systemu politycznego na osobowość jego członków. Poza wiedzą z zakresu podstawowych teorii osobowości, studenci nabywają wiedzę o historycznie potwierdzonych przypadkach wpływu patologicznych cech osobowościowych konkretnych przywódców politycznych na funkcjonowanie patologicznego systemu władzy, jaki i o przypadkach historycznie potwierdzonego wpływu konkretnych systemów politycznych na osobowość funkcjonujących w nim obywateli. Istotny nacisk położony jest na wiedzę dotyczącą praktycznego zastosowania specyficznych metod badawczych związanych z tematyką przedmiotu, jak i na etyczne oraz prawne granice prowadzenia badań.
69.	Patologie polityki	Przedmiot obejmuje zagadnienia należące do obszaru dewiacyjnych występujących w polu polityki. Zasadniczą kwestią jest poszukanie odpowiedzi na pytania dotyczące tego, czym są zjawiska patologiczne i jakie należą do obszaru zainteresowań politologii. Są to kwestie, dotyczące nadużywania przemocy (problemy wojny, rewolucji, zamachów stanu, puczy, tortur, terroru i terroryzmu). Zajęcia poświęcone są nie tylko opisowi zjawisk patologicznych, ale także poszukiwaniom odpowiedzi, na ile jest możliwe przewyższenie zjawisk dewiacyjnych życia publicznego. Zostanie także poświęcona uwaga pewnemu psychologicznemu fenomenowi jaki jest wpływ władzy na psychikę i osobowość polityków a także zbadane zjawisko „przyciągania przez władzę polityczna ludzi o zaburzonej osobowości stanowiących nadreprezentację społeczną w stosunku do skali tego problemu występującego w całej populacji. Wiele zjawisk opisywanych poprzedzone jest refleksją ogólnoteoretyczną dotyczącą pojęć omawianych np. manipulacje, kłamstwa, zbrodnie, wojny, hipokryzja i cynizm. Wiele tematów prezentowanych jest także w perspektywie historycznej (mafia i terroryzm).
70.	Psychologia polityki	Przedmiot zapoznaje studentów z dziedziną psychologii polityki, z genezą i historią powstania tej dyscypliny naukowej, z jej głównymi trendami teoretycznymi i nurtami oraz metodami badawczymi. Zajęcia z przedmiotu

		pozwalają studentom zdobyć wiedzę o psychologicznych podłożach różnorodnych zjawisk i procesów politycznych, w tym zwłaszcza mechanizmów wykształcania się orientacji, preferencji i ideologii politycznych, jednostkowych motywacjach walki o władzę i wpływy, zależnościach pomiędzy czynnikami osobowościowymi a stylami uprawiania polityki.
71.	Psycholingwistyka i psychologia mediów	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z badaniami dwu subdyscyplin nad szeroko pojętym użytkowaniem i oddziaływaniem zawartości mediów masowych. Z psycholingwistyki, czyli działu lingwistyki, badającego psychologiczne podstawy funkcjonowania i użytkowania języka etnicznego, czerpie wiedzę o przyswajaniu, przetwarzaniu i wykorzystywaniu przez ludzki umysł zawartości mediów masowych językowo wyrażonej. Z psychologii mediów zaś, subdyscypliny jeszcze bardziej hybrydalnej (łączy ustalenia psychologii oraz medioznawstwa, filmoznawstwa i kulturoznawstwa), czerpie wiedzę o swoistości użytkowania zawartości mediów, którymi się te nauki zajmują, zawartości kodowanej za pomocą niezwykle szerokiego spektrum znaków i systemów znakowych. Skupiając się na przykładzie polskiego społeczeństwa i polskich mediów, rozważa się zwłaszcza problem wpływu i oddziaływania społecznego nowych mediów audiowizualnych.
72.	Psychologia zarządzania kapitałem społeczno-politycznym	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z wykorzystywanymi w ramach psychologii teoriami i narzędziami pozwalającymi na zarządzanie kapitałem społecznym i politycznym w różnego rodzaju organizacjach. Student jest zaznajamiany z zjawiskiem wpływu społecznego i politycznego w zarządzaniu, zarządzaniem grupą i trudnościami z tym związanymi, doskonaleniem umiejętności pracy grupowej, metodami doboru i oceny kadr, prowadzeniem rozmowy oceniającej. W ramach zajęć studenci będą mieli także dostęp do wykorzystywanych w zarządzaniu ludźmi testami psychologicznymi pozwalającymi na diagnostykę otoczenia zewnętrznego.
73.	Ochrona środowiska w Polsce	Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami związanymi z realizowaną (lub też nie) w Polsce ochroną środowiska przez różnego rodzaju podmioty i na różnego rodzaju płaszczyznach. Treści programowe obejmują rozważania definicyjne dotyczące środowiska i jego ochrony, traktowania środowiska jako wartości, aktywności podmiotów odpowiedzialnych za ochronę środowiska w Polsce, rodzajów prawnych form ochrony przyrody w Polsce, udziału obywateli w kształtowaniu ochrony środowiska w Polsce, traktowanie ochrony środowiska jako działalności wielosektorowej, realizację ochrony środowiska w codziennym życiu, w kulturze i popkulturze, rozwój energetyki jądrowej w Polsce i analizę stanów klęsk żywiołowych jako przykładu stanu nadzwyczajnego w obszarze środowiska.
74.	Międzynarodowa współpraca w ochronie środowiska	Celem przedmiotu jest zapoznanie się studentów z różnymi formami i płaszczyznami współpracy podmiotów w ramach międzynarodowej współpracy w ochronie środowiska. Studenci identyfikują podmioty takiej współpracy, instytucje, które są powołane do tego aby taką współpracę organizować lub wspierać. W ramach przedmiotu omawiane są także treści przedmiotowe międzynarodowej współpracy w dziedzinie ochrony środowiska oraz to jak kształtowały się one na przestrzeni ostatnich lat. Studenci także dokonują identyfikacji uwarunkowań tej współpracy, w tym identyfikacji interesów ekonomicznych, politycznych i społecznych różnych grup podmiotów funkcjonujących na arenie międzynarodowej.
75.	Problemy ekologiczne współczesnego świata	Przedmiot ma charakter fakultatywny. Jest przeznaczony dla studentów politologii na studiach II stopnia. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z genezą, uwarunkowaniami, konsekwencjami i możliwościami rozwiązania najważniejszych globalnych problemów ekologicznych. Analizowane są między innymi takie problemy jak kryzys klimatyczny, zanieczyszczenie powietrza, zagrożenie bioróżnorodności, deficyt zasobów wodnych, środowiskowe konsekwencje polityk przemysłowych i energetycznych.
76.	Aktywizacja bezrobotnych i poszukujących pracy	W ramach przedmiotu student ma możliwość zaznajomić się z wiedzą dotyczącą tematyki form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy na rynku pracy. Na podstawie aktualnych aktów prawa oraz literatury przedmiotu poznaje wskazaną materię. Zostaje zaznajomiony z zasadami realizacji programów rynku pracy, pośrednictwem pracy w Polsce oraz z obszaru UE i EOG, kwestiami poradnictwa zawodowego,

		szkoleniami i inne formami podnoszenia kwalifikacji. Szczególny nacisk kładzie się na tematykę dotyczącą aktywizacji osób do 30. roku życia oraz usług dla niepełnosprawnych poszukujących pracy. Elementem poruszanym na zajęciach są także metody wsparcia dla osób bezrobotnych, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą.
77.	Politolog na rynku pracy	Celem przedmiotu jest teoretyczna analiza możliwości politologów na rynku pracy i praktyczne przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy, w tym analizy możliwości zatrudnienia po ukończeniu studiów na kierunku Politologia. Treści przedmiotowe obejmują analizę możliwości zatrudnienia politologów, przy odwołaniu się do eksploracji losów absolwentów, oraz projektowanie własnej ścieżki kariery wykorzystującej wiedzę, umiejętności i kompetencje nabyte w ramach studiów. W ramach zajęć realizowane będą m.in. spotkania z absolwentami i zajęcia we współpracy z Biurem Karier UWr.
78.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	Przedmiot ma na celu dostarczenie wiedzy z zakresu modeli myślowych w zarządzaniu zasobami ludzkimi (metoda emocjonalna na przykładzie Psychocybernetyki M. Mazura; metoda behawioralna). Studenci mają okazję nabyć umiejętności w zakresie rozwiązywania i tworzenia testów motywacyjnych, sytuacyjnych oraz testów umiejętności. Ponadto treści programowe obejmują: screening życiorysów; pierwszy etap telefonicznej selekcji kandydatów, narzędzia selekcji kandydatów do pracy i pracowników oraz wywiad ukierunkowany.
79.	Film i serial polityczny	Zajęcia adresowane są do osób zainteresowanych polityką oraz filmem i serialem politycznym. Celem zajęć jest pogłębienie wiedzy studentów na temat fabuły filmów i seriali politycznych, źródeł ich powstawania oraz źródeł inspiracji dla scenariuszy. Studenci dokonują analiz na wybranych przykładach filmów i seriali poszukując analogii do bieżących lub przeszłych wydarzeń politycznych, identyfikując podejmowane problemy i sposoby ich rozwiązywania oraz wpływ filmów i seriali na życie społeczne i polityczne.
80.	Sztuki wizualne i polityka	Celem przedmiotu jest pokazanie uwikłania różnych gatunków sztuki i artystów, twórców kultury w liczne konteksty polityczno-społeczne na szerokim tle historycznym, ale też w wymiarze instytucjonalnym, ekonomiczno-finansowym, w działaniach społecznych, w dynamice życia codziennego, licznych kontekstach (religijnych, światopoglądowych, ideologicznych, kulturalnych). Pokazanie wpływu np. sztuk klasycznych, alternatywnych na kształtowanie postaw społecznych, politycznych (jak np., teatry alternatywne, fotografia, filmy, sztuki instalacji, sztuka humoru, sztuka symboliczna-historyczna, polityczna). Pokazanie współczesnych modeli konsumpcji, międzyludzkie relacje i mechanizmy pamięci.
81.	Muzyka i polityka	Relacje muzyki jako formy kultury z polityką są niekwestionowaną prawidłowością życia społecznego. Przedmiot podejmuje w historycznym i współczesnym ujęciu zagadnienia rodzajów i funkcji muzyki, będącej specyficznym medium komunikacyjnym i socjalizacyjnym. Muzyka interpretuje politykę z punktu widzenia potrzeb podmiotów władzy, ich rywali oraz obywateli. Współtworzy świadomość, postawy i zachowania jednostek, środowisk i grup społecznych, służy zdobywaniu i sprawowaniu władzy, kształtowaniu mobilizacji, integracji bądź dezintegracji społecznych wspólnot, subkultur i systemu politycznego. Współcześnie sama muzyka i jej relacje z polityką, stały się istotnymi składnikami procesu globalizacji w jego ekonomicznym, politycznym, kulturowym i medialnym wymiarze, przy współwystępowaniu pozytywnych i negatywnych konsekwencji tego stanu rzeczy.
82.	Etnologia Europy	Podczas zajęć omówione zostaną główne nurty współczesnej refleksji nad ideą europejskości. Uczestnicy kursu zapoznają się z literaturą dotyczącą problemu: cywilizacyjnej i kulturowej odrębności Europy, tożsamości europejskiej, nowych zjawisk we współczesnej kulturze (globalizacja, nowoplemienność, multikulturalizm), relacji centrum/periferie (miasto/wieś) oraz najbardziej istotnych kwestii dotyczących struktury religijnej i etnicznej kontynentu. Studenci będą mieli również możliwość samodzielnego przeprowadzenia badań dotyczących wybranych aspektów szeroko rozumianej idei europejskości. Zajęcia dotyczą zagadnienia materialności w ujęciu antropologicznym. Celem zajęć jest ukazanie rozmaitych aspektów relacji pomiędzy ludźmi i przedmiotami oraz prezentacja tradycyjnych i współczesnych sposobów ich badania, analizy i interpretacji.
83.	Europejski obszar kulturowy	W ramach tego konserwatorium ocenia i dyskusji poddawana są elementy stanowiące dziedzictwo kulturowe

		Europy. Wyodrębnione najpierw będą cywilizacje europejskie, których podział jest niekwestionowany: zachodnia i bizantyjska. W ramach tych cywilizacji wyodrębnić można i przeanalizować szereg kultur, które miały bądź mają wpływ na postrzeganie Europy jako całości w różnorodności. Niewątpliwie dwie wymienione cywilizacje determinują dalekie niekiedy odrębności kulturowe, zatem europejski obszar kulturowy nie stanowi monolitu, ale jedynie zamknięty geograficznie obszar. Pewien wpływ na europejski obszar kulturowy miały również cywilizacje arabska, żydowska, ale stanowią one pewne tło.
84.	Migracje w Europie	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką udziału Europy w procesie globalnych migracji, wskazanie na przyczyny oraz skutki migracji dla społeczeństw krajów europejskich. Treści programowe obejmują definiowanie kategorii ruchu migracyjnego, migrant, uchodźca, wychodźca, wyjaśnianie zjawiska globalizacji migracji, problemów z integracją i akulturacją migrantów, problemu uchodźstwa we współczesnym świecie oraz analizę polityk migracyjnych Unii Europejskiej i wybranych państw europejskich.

Specjalty: Master's Degree in Political Science – politologia w języku angielskim		
1.	Theory of Politics Teoria polityki	<p>The aim of that course is to acquaint graduate students with the main topics and issues in the field of interest of academic political science. The main body of the course is devoted to theoretical understanding of contemporary political problems. Main topics of lectures and class works are the following : theories of political power; theories of state, nationalism and populism; theories of political institutions and structures, theories of political culture and socialization; theories of state and political systems, theories of democracy, democratization and de-democratization; theories of political leadership, the impact of external relations and globalization on internal politics and policies.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów pierwszego roku studiów magisterskich z teoretycznym dorobkiem nauki o polityce. W pierwszej części realizacji programu studenci dowiadują się o historii, funkcjach i klasyfikacji teorii politycznych. Na kolejnych wykładach i ćwiczeniach omawiane są aspekty pojęciowe, normatywne i empiryczne teorii polityki oraz wyjaśniane ich wzajemne zależności; w programie przedmiotu omawiane są teorie państwa, teorie demokracji, demokratyzacji, teorie legitymacji władzy politycznej, działania politycznego i przywództwa politycznego, kultury politycznej, socjalizacji politycznej, zmiany politycznej, wpływ autorytaryzmu nacjonalizmu i populizmu na kryzysy demokracji.</p>
2.	Methodology of Political Research Metodologia badań politologicznych	<p>Methodological foundations of political research and study: positivist, vs interpretivist philosophy of social and political science; individualism vs holism; deduction vs induction; empirical, and theoretical research; qualitative and quantitative methods, case study method, cross-case-study; methods of comparative research; descriptive and co-relational analysis; operationalisation political concepts; classifications and typologies; the patterns of explanation in a qualitative and quantitative political research; validity and reliability of the research methods and theories, different methods of hypotheses formation and testing, the meaning of ethical rules in the political research.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z ogólną metodologią nauk empirycznych i jej zastosowaniem w badaniach nad polityką. Program przedmiotu obejmuje podstawowe metody badań jakościowych i ilościowych, z akcentem położonym na te pierwsze. Wśród omawianych metod jakościowych dominuje opis, analiza pojęciowa, analiza przypadku, interpretacja dokumentów politycznych, analiza historyczna, wywiad bezpośredni, obserwacja partycypacyjna, wyjaśnianie interpretacyjne, etnograficzne, strukturalne, instytucjonalne, psychologiczne; wśród metod ilościowych przedmiotem zajęć są podstawowe metody korelacyjne, analiza systemowa, elementy metod eksperymentalnych. Na zaliczenie przedmiotu studenci opracowują i referują własne projekty badawcze.</p>

3.	Sociology of Politics Socjologia polityki	<p>Students will learn about specificity of sociological approach to politics and about theoretical sociological approaches to the phenomena of power and influence. They will be also introduced to classical sociological explanations of politics and political activity and to the role of social factors in the activities of political actors (individual and collective) and political audiences. The role of mass media in political processes will be also examined. Students will gain basic knowledge of methods of sociological empirical research into the problems of political activity and political participation.</p> <p>W ramach przedmiotu studenci zapoznają się ze specyfiką socjologicznego ujęcia polityki, poznają najważniejsze teoretyczne ujęcia problematyki władzy i wpływu funkcjonujące w socjologii, a także klasyczne socjologiczne wyjaśnienia polityki i aktywności politycznej oraz roli czynników społecznych w działaniach indywidualnych i zbiorowych aktorów politycznych. Omawiana będzie także rola mediów masowych w polityce. Studenci zapoznają się również z metodami socjologicznych badań empirycznych stosowanych w analizie zjawisk politycznych.</p>
4.	Philosophy of Politics Filozofia polityki	<p>The course offers an examination of interrelations between thinking about politics (and "the political") and philosophical thinking, with special attention paid to epistemological and ontological dimensions (as well as philosophical core, foundations and implications of theoretical projects based on cooperation between philosophy and politics). The main general aim of the readings studied and discussed during the course is to challenge convictions about allegedly "pure" – value-free (or truth-seeking) and non-normative – character of reasoning and action within the political sphere (defined usually by the academic and practical discourses as the domain of "machtpolitik", "real politik" and reason-of-state politics), including political science as scientific discipline. Celem przedmiotu jest ukazanie zależności między myśleniem o polityce (polityczności) a myśleniem filozoficznym, ze szczególnym uwzględnieniem wymiarów ontologicznego i epistemologicznego (oraz filozoficznych źródeł i implikacji poszczególnych projektów realizowanych na styku filozofii i polityki). Głównym celem lektur i zasobów omawianych w ramach poszczególnych sesji konwersatorium jest refleksja nad rzekomo „nie-normatywnym”, „czystym”, „wolnym od wartościowania” (czyli skupionym na „faktach” i „prawdzie”) charakterze myślenia i działania w ramach przestrzeni politycznej (definiowanej zwykle przez dyskursy zarówno akademickie, jak i publicystyczne jako domena „<i>machtpolitik</i>” czy „polityki realnej”).</p>
5.	Political Psychology Psychologia polityki	<p>The course objective is to introduce students to the important concepts, terms, and approaches in political psychology and provide them with knowledge and the analytical skills necessary to understand certain political phenomena from psychological perspective. The additional aim is to develop students' competence necessary for constructing critical arguments, exploring different perspectives on how to tackle discussed issues and make reasoned assessments of political world.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami i podejściami badawczymi w psychologii politycznej oraz rozwijanie ich wiedzy i umiejętności analitycznych niezbędnych do zrozumienia zjawisk politycznych z perspektywy psychologicznej. Dodatkowym celem jest rozwój kompetencji słuchaczy niezbędnych do konstruowania krytycznych argumentów, eksplorowania różnych perspektyw rozwiązywania problemów i dokonywania uzasadnionych ocen świata politycznego.</p>
6.	Qualitative and Quantative Research Methods Jakościowe i ilościowe metody badań	<p>The goal of the course is to provide students with methodological introduction into research designs that use qualitative / quantitative or mixed social science research methods and to equip them with essential skills necessary to plan and conduct social research. The course also covers basic ethical considerations related to social research. Kurs ma na celu wprowadzenie studentów w zagadnienia metodologiczne z zakresu prowadzenia badań społecznych, z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych. Uczestnictwo w zajęciach daje umiejętności niezbędne do zaplanowania i przeprowadzenia badań społecznych. Pozwala także wykształcić wrażliwość na zagadnienia etyczne i polityczność badań społecznych.</p>
7.	Ethics in Politics	The objective of the course is to introduce students to the issues located at the intersections of ethics and politics

	Etyka w polityce	and to raise the question of the relevance of the former to the latter. The curriculum is based on contemporary political philosophy. Specific topics include: liberal ethics in politics, feminists criticisms of liberalism, communitarian approaches to pluralism, aesthetics as a possible alternative to ethics in politics and environmental ethics. By placing strong emphasis on the close reading of philosophical texts and in-class discussions, the course is designed as an introduction into a methodology that is different from and yet complementary to political science. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniami z pogranicza etyki i polityki oraz postawienie pytania o możliwość zastosowania tej pierwszej w obszarze tej drugiej. Program obejmuje lektury z zakresu współczesnej filozofii polityki. Szczegółowe zagadnienia uwzględniają: liberalne koncepcje etyczno-polityczne, feministyczne krytyki liberalizmu, komunitarystyczne ujęcia pluralizmu, estetykę jako alternatywę dla etyki w polityce oraz etykę środowiskową. Zajęcia opierają się na uważnej lekturze tekstów filozoficznych i dyskusji. Jako takie mają one na celu zapoznanie studentów z metodologią odmienną od metod stosowanych w politologii, a zarazem wobec nich komplementarną.
8.	History of Political Institutions Historia instytucji politycznych	The aim of this module is to familiarize students with the deep knowledge on the history of institutions in Europe. Thus, students will be able to understand and explain the origins of contemporary institutions, with special focus on the history of democratic institutions. Although the course is designed for master students it meets the requirements of Bologna process and allows motivated students with different background to attend the course. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z pogłębioną wiedzą na temat historii instytucji w Europie. W ten sposób studenci będą mogli zrozumieć i wyjaśnić pochodzenie współczesnych instytucji, ze szczególnym uwzględnieniem historii instytucji demokratycznych. Chociaż kurs jest przeznaczony dla studentów studiów magisterskich, spełnia wymagania procesu bolońskiego i umożliwia uczestnictwo w nim zmotywowanych studentów z różnym doświadczeniem.
9.	Academic Writing Pisanie akademickie	The course will familiarise students with the lexical and syntactical features of academic texts written in English, with their structure and layout, discourse devices and formal register. Considerable emphasis is put on style and punctuation, on understanding accurately the text and its organisation, on integrating receptive skills and sub-skills in processing scientific information, on demonstrating the productive skills in producing samples incorporating crucial features, and on applying them accordingly, thus proving competence in dealing with scientific literature. W ramach przedmiotu studenci zapoznają się ze słownictwem i składnią typową dla tekstów naukowych w języku angielskim, cechami dyskursu, stylem formalnym oraz strukturą i układem tekstu. Nacisk położony jest na interpunkcji i stylu oraz na rozróżnianiu komponentów tekstu, na jego rozumieniu oraz znajomości jego organizacji, na połączeniu mikro- i makro-umiejętności potrzebnych do przetwarzania informacji naukowej i na pisaniu tekstów spełniających kryteriapiśmiennictwa naukowego.
10.	Polish / Translation course Kurs języka polskiego /Translatorium	Within this course students develop linguistic competence in understanding, writing and speaking Polish at A2 level (foreign students) or ability to translate scientific papers from English into Polish (Polish students). W ramach kursu studenci rozwijają swoje kompetencje językowe w zakresie rozumienia, pisania i mówienia w języku polskim na poziomie A2 (studenci zagraniczni) lub umiejętności tłumaczenia tekstów naukowych z języka angielskiego na polski (studenci polscy).
11.	Art of Negotiation Sztuka negocjacji	The main aim of the course is to equip students with basic knowledge and skills in the field of negotiation. At first, the most important elements of conflict theory and negotiation theory are discussed. Students learn the typologies of negotiation strategies and techniques, explore mechanisms of analyzing negotiating situations, and discuss possible variants of negotiating behavior. Theoretical issues are supplemented with specific examples. Głównym celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia negocjacji. W pierwszej kolejności omówione zostają najważniejsze elementy teorii konfliktu oraz teorii negocjacji. Studenci poznają typologie strategii i technik negocjacyjnych, zgłębiają mechanizmy analizy sytuacji

		negocjacyjnej, omawiają możliwe warianty zachowań negocjacyjnych. Zagadnienia teoretyczne zostają uzupełnione konkretnymi przykładami.
12.	Decision Making Policy Decydowanie polityczne	<p>The course is designed to help its participants think analytically how decisions are made in political realm. Its objective is three-fold. Firstly, it familiarizes the students with different types of decisions, models of political decisionmaking processes and strategies. Secondly, it gives them the opportunity and tools to research the making of different political decisions and policies, critically analyze their effectiveness and impact on society as a whole and its different groups as well. Finally, it aims to improve students' practical skills for better problem solving and rational decision making in political, social and professional life.</p> <p>Kurs ma na celu pomóc jego uczestnikom w analizie, jak podejmowane są decyzje w sferze politycznej. Cel ten jest realizowany na trzech obszarach. Po pierwsze, zapoznaje studentów z różnymi rodzajami decyzji, modelami procesów podejmowania decyzji i strategii decyzyjnych. Po drugie, daje im możliwości i narzędzia do badania różnych decyzji politycznych i polityk, krytycznej analizy ich skuteczności oraz wpływu na społeczeństwo jako całość i jego różne grupy. Wreszcie ma na celu rozwinięcie praktycznych umiejętności w rozwiązywaniu problemów i racjonalnym podejmowaniu decyzji w życiu politycznym, społecznym i zawodowym.</p>
13.	Communication in Politics Komunikowanie polityczne	<p>Political communication as a discipline of research. Media and democracy, political televised campaign debates. Election campaigns, political campaigns in USA "the American exceptionalism", political campaigns in West European countries the Western European model, political campaign in Central Europe the new democracies model. Political marketing and political advertising. Media and political advocates. Mediatization of politics, functions of the mass media in democracy. Relationship between media and politics, Media effect, political engagement, personalization in political communication, news coverage of political campaigns, new technologies in political communication, the social media in political communication.</p> <p>Komunikowanie polityczne jako dyscyplina naukowa, wzajemne zależności mediów i demokracji. Polityczne telewizyjne debaty wyborcze, modele kampanii wyborczych, model "amerykański wyjątek" – kampanie w USA, model zachodnioeuropejski - kampanie w Europie Zachodniej, model nowych demokracji - kampanie w Europie Środkowej. Marketing polityczny i reklama polityczna, mediatyzacja polityki i funkcje mediów masowych w demokracji, relacje między mediami i polityką, efekt mediów, zaangażowanie polityczne, personalizacja w komunikowaniu politycznym, nagłośnienie kampanii wyborczych, zastosowanie nowych technologii w komunikowaniu, media społecznościowe w polityce.</p>
14.	Master Seminar Seminarium magisterskie	<p>Students attend MA seminar with the supervisor of their choice. They prepare MA thesis under his supervision. Within the seminar students develop their abilities in chosen research area, research methodology, using resources, including following copyright and technical aspects related to preparing thesis. Within the course student prepare MA thesis related to specific research subject of political or socio – political nature.</p> <p>Studenci realizują seminarium licencjackie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę licencjacką. Podczas seminarium studenci rozwijają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich, oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace licencjackie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter polityczny lub społeczno-polityczny.</p>
15.	European Law Prawo europejskie	<p>In the course students will gain knowledge of origins and development of the constitutional base of the European Union, understanding of the institutional system, particularly the EU Judicial Order and the EU legal system, including: sources of European law; EU law making – legislative acts and legislative procedures. Students will learn about the effects and application of EU law in EU member states and the relation between EU and national law. Attention will be also paid to chosen areas of EU law: Protection of fundamental rights in the EU; Equal Opportunities Law and Policy.</p>

		W trakcie zajęć studenci zdobędą wiedzę na temat genezy i rozwoju podstaw konstytucyjnych Unii Europejskiej, w szczególności systemu sądownictwa i systemu prawnego UE, w tym: źródeł prawa europejskiego; stanowienie prawa UE - akty prawne i procedury legislacyjne. Studenci dowiedzą się o relacji między prawem UE a prawem krajowym, a także o praktyce stosowania prawa UE w państwach członkowskich. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na wybrane obszary prawa UE: Ochrona praw podstawowych; Prawo i polityka równych szans.
16.	Social Movements Ruchy społeczne	The goal of this lecture is to introduce students to major theoretical and empirical sociological approaches to social movements. Students will also learn about the most important historical and contemporary social movements in the world and in Poland. Students will also acquire theoretical tools necessary to analyze various social movements. Celem wykładu jest zapoznanie studentów z głównymi socjologicznymi teoretycznymi i empirycznymi analizami ruchów społecznych. Studenci dowiedzą się również o najważniejszych światowych i polskich ruchach społecznych, historycznych i współczesnych. Poznają również podstawowe narzędzia teoretyczne stosowane do analizy ruchów społecznych.
17.	Democratisation of Central and East European Countries Decentralizacja w państwach Europy Środkowo - Wschodniej	The aim of this course is to familiarise students with democratisation process in Central and Eastern Europe since 1989. Students will explore economic, political, and cultural aspects of democratic transformation in comparative perspective but also by analysing individual cases. Celem tego przedmiotu jest zapoznanie studentów z procesami demokratyzacji w Europie Środkowo –Wschodniej od 1989 r. Studenci będą zgłębiać ekonomiczne, polityczne i kulturowe aspekty demokracji, zarówno w perspektywie porównawczej, jak i poprzez analizę pojedynczych przypadków.
18.	Public Administration in Central and East European Countries Administracja publiczna w państwach Europy Środkowo - Wschodniej	The aim of the course is to provide students with the theoretical foundations of public administration and the practice of government and self-government administration in Central and East European Countries, with particular emphasis on Poland. The program content includes the concept of public administration, the public sphere and its specificity, the specificity of public goods and their management, as well as, bureaucracy as the subject of administration theory. Issues such as the relationship of public administration with the political sphere, its place in the political system, relations of public administration with interest groups, administrative resources and the political sphere are also discussed. Students learn about public administration models in Central and East European Countries, as well as, models of civil service. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi funkcjonowania administracji publicznej i praktyką działania administracji rządowej i samorządowej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Treści programowe obejmują pojęcie administracji publicznej, sfery publicznej i jej specyfiki, specyfiki dóbr publicznych i zarządzania nimi, biurokracji jako przedmiotu teorii administracji. Omawiane są również takie kwestie jak związki administracji publicznej ze sferą polityczną, jej miejsca w systemie politycznym, relacje administracji publicznej z grupami interesu, zasoby administracji i sfery politycznej. Studenci zapoznają się z modelami administracji publicznej w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, a także z modelami służby cywilnej.
19.	Government and Politics in Poland Rząd i polityka w Polsce	The aim of this course is to deliver an academic knowledge about main political institutions of the Polish Republic, the patterns of behaviour of political actors, and political culture of Polish society. Lectures and classes embrace the following topics : the structure of government and political system; political culture, political parties and electoral systems, pressure groups, models of political representation, legislative proceedings; the elections and voting systems; the functioning of parliamentary institutions, the political executive, the public bureaucracy, the courts and judicial process, the rule of law, politics, and constitutional system. Celem przedmiotu jest prezentacja polskiego systemu politycznego głównie w ujęciu politologicznym, ale także częściowo w ujęciu prawnym i socjologicznym. W procesie realizacji programu przedmiotu omawiane są konstytucyjne zasady polskiego ustroju politycznego, podstawowe instytucje ustrojowe : sejm senat, prezydent,

		<p>rada ministrów ze szczególną rolą premiera, system sądowniczy, organy kontroli państwowej, organy aparatu administracyjnego, instytucje samorządu terytorialnego, partie polityczne, grupy interesów, organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Osobny temat stanowi kultura polityczna, media masowe i opinia publiczna. Funkcjonowanie instytucji ustrojowych omawiane jest w perspektywie przemian i reform ustrojowych, realizacji celów państwa i społeczeństwa, oraz ram prawno-instytucjonalnych krajowych i Unii Europejskiej.</p>
20.	<p>Foreign policies of Central and East European countries Polityka zagraniczna w krajach Europy Środkowo - Wschodniej</p>	<p>The course regards the issue of foreign policy of selected countries of Central and Eastern Europe. The introductory part includes analyses of basic circumstances of regional and subregional policies. The stress is laid on the long-term context of foreign policy which results from historical, economic and strictly political factors. The essential part of the course discusses foreign policy of selected countries: Poland, Czechia, Hungary, Romania and Ukraine. Additionally, students are encouraged to discuss other countries' foreign policy.</p> <p>Przedmiot dotyczy zagadnienia polityki zagranicznej wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Wstępna część zawiera analizy głównych okoliczności polityki regionalnej i subregionalnej. Przedmiot kładzie nacisk na długoterminowy kontekst polityki zagranicznej, który wynika z czynników historycznych, gospodarczych i ściśle politycznych. Najważniejsza część przedmiotu omawia politykę zagraniczną poszczególnych państw: Polski, Czech, Węgier, Rumunii i Ukrainy. Dodatkowo studenci zachęceni są do omawiania polityki zagranicznej innych państw regionu.</p>
21.	<p>Political Parties and Interest Groups in East and Central European Countries Partie polityczne i grupy interesu w państwach Europy Środkowo - Wschodniej</p>	<p>The aim of this course is to familiarise students with origins and functioning of modern political parties and interest groups in Central and Eastern Europe. Students will explore institutionalisation of political parties, party families strategies, determinants of political rivalry, the difference between political parties and interest groups in political systems and the role of both in CEE politics.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z genezą i funkcjonowaniem współczesnych partii politycznych i grup interesu w Europie Środkowo – Wschodniej. Studenci będą zgłębiać instytucjonalizację partii politycznych, strategie poszczególnych rodzin partii, determinanty rywalizacji politycznej, różnicę pomiędzy partiami i grupami interesu w systemach politycznych oraz rolę obu typów organizacji w polityce krajów Europy Środkowo – Wschodniej.</p>
22.	<p>Local Government in Central and East European Countries Samorząd lokalny w państwach Europy Środkowo - Wschodniej</p>	<p>The course introduces the students to the complexity and dynamism of territorial devolution processes in Central and East European Countries (CEEC). Program content includes historical stages of local self-governments and international standards of local democracy. Students will learn about: legal and constitutional basis of local self – governments and provisions relating to local authorities, local government divisions, types of local self – government authorities, characteristics of the local policy, political environment at local level (e.g. local institutions, local media, local elites, political parties, NGO's, etc.), direct citizens participation in decision – making at local level, co-operation between local and regional authorities, social perception of local/regional authorities. Students will learn based on CEEC case studies.</p> <p>Przedmiot prezentuje studentom złożoność i dynamikę procesów dewolucji terytorialnej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Treści programowe obejmują analizę etapów rozwoju samorządności terytorialnej w kontekście standardów lokalnej demokracji. Studenci zapoznają się z: formalnymi i konstytucyjnymi podstawami funkcjonowania samorządu terytorialnego, rodzajami (szczeblami) samorządu terytorialnego, typologią struktury władzy, specyfiką polityki lokalnej, lokalnym klimatem politycznym (m.in. sieć instytucji lokalnych, lokalne media, lokalne elity, funkcjonowanie partii politycznych na poziomie lokalnym, sektor pozarządowy na poziomie lokalnym, itd.), mechanizmami demokracji bezpośredniej na poziomie lokalnym, specyfiką kooperacji pomiędzy różnymi szczeblami władz samorządowych, społeczną percepcją samorządu terytorialnego. Studenci będą pracować w oparciu o studia przypadków wywodzące się z krajów Europy Środkowo-Wschodniej.</p>
23.	<p>Civic Organisations in Poland Organizacje pozarządowe w</p>	<p>The course aims to familiarize students with the theoretical foundations of the West European, as well as, the East European approach to civil society. It presents the functioning of third sector in Europe with an emphasis on the</p>

	Polsce	<p>nongovernmental organisations in Poland. The students will also learn about the participatory budgeting as a mechanism for developing civil society and about social cooperatives as exemplification of the process of social reintegration. The knowledge on the new forms of employees' representation, as the Employees Council, will be also provided.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z teoretycznymi podstawami zachodnioeuropejskiego, a także wschodnioeuropejskiego podejścia do społeczeństwa obywatelskiego. Prezentuje funkcjonowanie trzeciego sektora w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych w Polsce. Studenci są również zaznajamiani z zasadami budżetu partycypacyjnego jako mechanizmu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz z funkcjonowaniem spółdzielni socjalnych jako przykładu procesu reintegracji społecznej. Przekazana zostanie również wiedza na temat nowych form reprezentacji pracowników, jak np. Rady Pracowników.</p>
24.	Ethnic Minorities in Central and Eastern Europe Mniejszości etniczne w Europie Środkowo - Wschodniej	<p>The course offers a survey of ethnic minorities in Central and Eastern Europe through the lens of history, politics, sociology and anthropology. Students are introduced to the basic concepts of ethnic and national identity, the genesis of the process of acquiring an ethnic identity and different perspectives on ethnicity. Theoretical knowledge is then applied to examine case studies in central and Eastern Europe. Substantial attention is given to the issues of discrimination and legal status of ethnic minorities. The course provides students with knowledge on ethnic and national relations in different parts of Europe, which can later be applied to students professional and private interests.</p> <p>Kurs oferuje analizę mniejszości etnicznych w Europie Środkowej i Wschodniej pod kątem historii, polityki, socjologii i antropologii. Studenci zapoznają się z podstawowymi pojęciami tj. tożsamość etniczna i narodowa, genezą procesu uzyskiwania tożsamości etnicznej oraz różnymi perspektywami na pochodzenie etniczne. Wiedza teoretyczna jest następnie wykorzystywana do badania studiów przypadków w Europie Środkowej i Wschodniej. Szczególną uwagę poświęcono kwestiom dyskryminacji i statusu prawnego mniejszości etnicznych. Kurs zapewnia studentom wiedzę na temat stosunków etnicznych i narodowych w różnych częściach Europy, które później można zastosować do zainteresowań zawodowych i prywatnych.</p>
25.	Economy and Financial System in Poland Gospodarka i system finansowy w Polsce	<p>The course aims to provide knowledge on the models of market economy and the role of the state in various models of market economy. The emphasis will be also put on the economic system transformation in Poland and industrial restructuring. The students will be familiarized with the role of financial system in economy and the financial system in Poland. The course will also include the analysis of the strategy of sustainable development in Polish economy, the current labour market policies, as Active Labour Market Policy or flexicurity, and the presence of Poland on the UE common market.</p> <p>Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy na temat modeli gospodarki rynkowej i roli państwa w różnych modelach gospodarki rynkowej. Nacisk zostanie położony również na transformację systemu gospodarczego w Polsce i restrukturyzację przemysłu. Studenci zapoznają się z rolą systemu finansowego w gospodarce i systemu finansowego w Polsce. Kurs obejmie również analizę strategii zrównoważonego rozwoju w polskiej gospodarce, bieżące polityki rynku pracy, takie jak aktywna polityka rynku pracy i flexicurity oraz analizę funkcjonowania Polski na wspólnym rynku UE.</p>
26.	Democracy in Central and Eastern Europe Demokracja w Europie Środkowo - Wschodniej	<p>The aim of this course is to provide students with the knowledge on the quality of democracy in Central and East European states. The basic problems to be discussed are related to democratic institutions efficiency and the outcomes of democratisation process. Students will explore also main contemporary challenges for democracy in Central and Eastern Europe.</p> <p>Celem tego przedmiotu jest wyposażenie studentów w wiedzę dotyczącą jakości demokracji w państwach Europy Środkowo – Wschodniej. Wśród omawianych problemów znajdują się efektywność demokratycznych instytucji oraz rezultaty procesu demokratyzacji. Studenci będą również zgłębiać współczesne wyzwania dla demokracji w Europie</p>

		Środkowo – Wschodniej.
27.	Public Administration Administracja publiczna	<p>The aim of the course is to provide students with the theoretical foundations of public administration and the practice of government and self-government administration. The program content includes the concept of public administration, the public sphere and its specificity, the specificity of public goods and their management, as well as, bureaucracy as the subject of administration theory. Issues such as the relationship of public administration with the political sphere, its place in the political system, relations of public administration with interest groups, administrative resources and the political sphere are also discussed. Students learn about public administration models in various countries, including Poland, as well as, models of civil service. Cooperation between the administration and the environment, including the third sector, as well as, the role of administration in shaping civil society are also discussed.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi funkcjonowania administracji publicznej i praktyką działania administracji rządowej i samorządowej. Treści programowe obejmują pojęcie administracji publicznej, sfery publicznej i jej specyfiki, specyfiki dóbr publicznych i zarządzania nimi, biurokracji jako przedmiotu teorii administracji. Omawiane są również takie kwestie jak związki administracji publicznej ze sferą polityczną, jej miejsca w systemie politycznym, relacje administracji publicznej z grupami interesu, zasoby administracji i sfery politycznej. Studenci zapoznają się z modelami administracji publicznej w różnych krajach, w tym w Polsce, a także z modelami służby cywilnej. Omawiana jest również współpraca administracji z otoczeniem, w tym z trzecim sektorem a także rola administracji w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego.</p>
28.	Policy Processes Procesy polityczne	<p>The course is designed to familiarize students with the foundations of the policy process from both macro-explanatory perspective and specific policy areas as well. It involves understanding of the policy environment and its institutional design, ability to identify key players, factors which cause issues to arise on the institutional agendas, stages of policymaking and evaluating successes and failures of the cases discussed. The role of policy experts, lobbying, media and public opinion in shaping policy processes will also be examined. The major theories of the field will be covered, and their merits limitations in the real-life political scenarios will be analysed.</p> <p>Przedmiot ma na celu przekazanie wiedzy o kluczowych zagadnieniach procesu politycznego, zarówno z perspektywy makro, jak i określonych obszarów polityk. Obejmuje to rozumienie otoczenia politycznego i struktury instytucjonalnej procesów, umiejętność identyfikowania kluczowych podmiotów, czynników powodujących, że określone problemy pojawiają się w agendach instytucjonalnych, etapów kształtowania określonych polityk, a także ocenę sukcesów i porażek omawianych studiów przypadków. Przeanalizowana zostanie również rola ekspertów politycznych, lobbingu, mediów i opinii publicznej w kształtowaniu procesów politycznych. Omówione zostaną najważniejsze teorie w tej dziedzinie, a ich zalety i ograniczenia zostaną omówione na bazie rzeczywistych scenariuszy politycznych.</p>
29.	Decentralization of Public Policy Decentralizacja polityki publicznej	<p>The course concerns the concept and practice of decentralisation. Its objectives include discussion of what decentralisation is, what it serves and what aspects of public policies are decentralised and how. The course analyses decentralisation in specific cases, highlighting especially the positive and negative impact of decentralisation and the need to adapt specific solutions to the characteristics of the state and its political system. The lectures cover such subjects as sources and types of decentralisation, impact of decentralisation on democratisation, international, national and local context of decentralisation. Classworks focus on specific areas of decentralisation: developmental policies, stimulating citizen participation, rural and urban policies, educational policies, environmental policies, security policies and crisis management. The completion task is a webquest, allowing students to improve and practice their information selection and presentation skills.</p> <p>Przedmiot dotyczy koncepcji i praktyki decentralizacji. Jego cele to omówienie istoty decentralizacji, jej celów oraz dziedzin, które są decentralizowane i jej form. Kurs analizuje decentralizację na konkretnych przykładach,</p>

		podkreślając szczególnie jej pozytywne i negatywne konsekwencje oraz potrzebę dostosowania poszczególnych rozwiązań do specyfiki kraju i systemu politycznego. Zakres tematyczny wykładów obejmuje źródła i typy decentralizacji, wpływ decentralizacji na demokratyzację, międzynarodowy, krajowy i lokalny kontekst decentralizacji. Ćwiczenia koncentrują się na konkretnych obszarach decentralizacji: polityce rozwojowej, promowaniu partycypacji obywatelskiej, polityce miejskiej i wiejskiej, polityce edukacyjnej, polityce środowiskowej, bezpieczeństwie i zarządzaniu kryzysowym. Zadaniem zaliczeniowym jest webquest, co pozwala studentom rozwinąć i przećwiczyć umiejętności selekcji i prezentacji informacji.
30.	Economic and Social Policy Polityka gospodarcza i społeczna	<p>The course aims to familiarize students with the theoretical foundations and practice of social and economic policy implementation, taking into account EU policies and references to other countries' policies. The program content includes a presentation of the historical development of both policies, a presentation of the theoretical aspects of social and economic policy (models, levels, entities, etc.) and an analysis of the practice of implementing specific policies. Students will become familiar with selected specific policies, e.g. family policy, social assistance, labor market policy, social security, health, housing, monetary, budget, income and price, development and regional policies. Particular attention will be paid to the implementation of social projects as tools for the implementation of social policy programs.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z teoretycznymi podstawami i praktyką wdrażania polityki społecznej i gospodarczej, z uwzględnieniem polityk UE i odniesień do polityk innych krajów. Treści programowe obejmują prezentację historycznego rozwoju obu polityk, prezentację teoretycznych aspektów polityki społecznej i gospodarczej (modele, poziomy, podmioty itp.) oraz analizę praktyk wdrażania określonych polityk. Studenci zapoznają się z wybranymi konkretnymi programami, np. polityka rodzinna, pomoc społeczna, polityka rynku pracy, zabezpieczenia społeczne, zdrowie, mieszkalnictwo, polityka pieniężna, budżet, dochody i ceny, polityka rozwoju i polityka regionalna. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na realizację projektów społecznych jako narzędzi realizacji programów polityki społecznej.</p>
31.	Local Policy Polityka lokalna	<p>The objective of the course is to introduce issues related to local government to students and to discuss policies implemented on the local level. Benefiting from the diversity of study groups, it also offers an opportunity to compare experience of local governments in various parts of the world. The course is organised as a regular classwork with students discussing the analysed subjects based on literature. The content of the course includes understanding of local government (terminological considerations, international framework, traditions and shaping factors), decision-making in local government (local elites, local democracy, participatory governance, local governance, municipal governance), local policies (economic policies, social support, community building, environmental policies, cultural policies), as well as specific legal and organizational solutions applied in local government in Poland and other countries.</p> <p>Celem kursu jest omówienie zagadnień dotyczących samorządu terytorialnego oraz przedstawienie polityk realizowanych na poziomie lokalnym. Dzięki zróżnicowaniu grup studenckich, przedmiot pozwala także na porównanie doświadczeń samorządowych w różnych częściach świata. Kurs jest realizowany jako typowe ćwiczenia, w czasie których studenci omawiają zagadnienia w oparciu o wyznaczoną literaturę. Zakres treści obejmuje zrozumienie samorządu (terminologia, międzynarodowe ustalenia, tradycja, czynniki kształtujące), procesy decyzyjne w samorządzie lokalnych (lokalne elity, demokracja lokalna, rządzenie partycypacyjne, governance na poziomie lokalnym, polityka miejska), polityki lokalne (gospodarcze, społeczne, budowanie wspólnoty, ochrona środowiska, kultura), a także konkretne rozstrzygnięcia prawne i organizacyjne samorządu terytorialnego w Polsce i innych krajach.</p>
32.	Public Management Zarządzanie publiczne	The aim of the course is to equip students with nodal knowledge and skills in public management. Students will learn the most important elements of public management theory, including methods for analyzing the market

		<p>situation, typologies of management strategies and techniques, mechanisms of monitoring and evaluation of management activities. Particular attention is paid to the challenges of public management in the face of reforms of the administrative structures of the modern state (decentralization, area/sectoral specialization, professionalization).</p> <p>Przedmiot ma na celu wyposażenie studentów w węzłową wiedzę i umiejętności w zakresie zarządzania publicznego. Studenci poznają najważniejsze elementy teorii zarządzania publicznego, w tym metody analizy sytuacji rynkowej, typologie strategii i technik zarządzania, mechanizmy monitoringu i ewaluacji działań o charakterze zarządczym. Szczególna uwaga zostaje poświęcona wyzwaniom zarządzania publicznego w obliczu reform struktur administracyjnych współczesnego państwa (decentralizacja, obszarowa/sektorowa specjalizacja, profesjonalizacja).</p>
33.	<p>Communication in Organisations</p> <p>Komunikowanie w organizacjach</p>	<p>During the course students will analyze problems of organizational communication in the wide context of current social and economic developments as well as the main tendencies in the development of contemporary organizations of different type. Students will discuss i.e. contemporary theories of organizational communication, role of leadership in organizational communication, role of teams and networks within organizations and organizational learning. Links between organizational communication and organizational culture will also be analyzed.</p> <p>W trakcie zajęć studenci będą analizować zagadnienia komunikowania organizacyjnego w szerokim kontekście obecnych zmian społecznych i ekonomicznych, jak również najważniejszych tendencji w zakresie rozwoju organizacji różnego typu. Dyskutowane będą między innymi zagadnienia najbardziej wpływowych współczesnych teorii komunikowania organizacyjnego, roli liderów w tych procesach, roli zespołów i sieci wewnątrz organizacji oraz procesy uczenia się w organizacji. Szeroko omawiany będzie także związek komunikacji organizacyjnej z zagadnieniem kultury organizacyjnej.</p>
34.	<p>Information Policy</p> <p>Polityka informacyjna</p>	<p>In this course students will be exposed to issues related to information policy as public policy at the regional, national and international level. They will analyse e.g. problems related to the role of an information in the information society, management of public information, e-governance and different aspect of public policy in this respect. They will also train basic skills in designing of information policy within a public institution.</p> <p>W ramach zajęć studenci będą zapoznawać się z problemami polityki informacyjnej, widzianej jako jedna z ważnych polityk publicznych, z uwzględnieniem poziomu regionalnego, narodowego i międzynarodowego w tym zakresie. Analizowane będą między innymi zagadnienia roli informacji w społeczeństwie informacyjnym, zarządzanie informacją publiczną, e-rządzenie i różne wymiary polityk publicznych w tym zakresie. Studenci będą także ćwiczyć umiejętności projektowania polityk publicznych w zakresie polityki informacyjnej.</p>
35.	<p>Evaluation of Public Policies</p> <p>Ewaluacja polityk publicznych</p>	<p>The course concerns different aspects of evaluation of public policies and is designed to help students understand the importance of evaluation in public policies, as well as prepare them to design and organise evaluation studies in their future professional career. The course covers the general introductory subjects such as: evaluation and its purposes, evaluation criteria, participatory evaluation, quality control and pitfalls in evaluation, as well as a bloc of practical evaluation designing issues, such as evaluation schemes and planning, quantitative and qualitative methods in evaluation, basic statistics, reporting in evaluation. The classworks are organised as a regular classwork with the lecturer moderating students' discussion about particular issues based on the reading provided beforehand.</p> <p>Przedmiot dotyczy różnych aspektów ewaluacji polityk publicznych i ma ułatwić studentom zrozumienie jej znaczenia, a także przygotować ich do planowania i organizacji badań ewaluacyjnych w ich przyszłej pracy zawodowej. Zakres tematyczny kursu obejmuje zagadnienia ogólne, takie jak ewaluacja i jej cele, kryteria ewaluacji, ewaluacja partycypacyjna, kontrola jakości i wyzwania w ewaluacji, a także blok dotyczący praktyki planowania badań ewaluacyjnych, m.in. planowanie i projektowanie ewaluacji, metody jakościowe i ilościowe, podstawy statystyki, raportowanie wyników ewaluacji. Zajęcia są zorganizowane w formie klasycznych ćwiczeń, w</p>

		ramach których prowadząca moderuje dyskusję studentów opartą o wcześniej lekturę wyznaczonej literatury.
36.	Local Marketing Marketing lokalny	<p>The main objective of the course is to provide students with knowledge and skills in local marketing defined in two ways: through the prism of the activity of political actors (candidates) and through the prism of the activity of public sector entities (institutions, bodies, etc.). As part of the course, the basics of political marketing and place marketing are discussed, with particular emphasis on the following issues: political (public) image, image shaping methods, marketing strategies, marketing techniques, positioning, segmentation, marketing instruments and measures, monitoring and evaluation of marketing activity.</p> <p>Głównym celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy i umiejętności w zakresie marketingu lokalnego definiowanego w dwojaki sposób: poprzez pryzmat aktywności aktorów politycznych (kandydatów) oraz poprzez pryzmat aktywności podmiotów sektora publicznego (instytucji, organów itd.). W ramach przedmiotu omówione zostają podstawy marketingu politycznego oraz marketingu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem następujących zagadnień: wizerunek polityczny (publiczny), metody kształtowania wizerunku, strategie marketingowe, techniki marketingowe, pozycjonowanie, segmentacja, instrumenty i środki marketingowe, monitoring i ewaluacja aktywności marketingowej.</p>
37.	Comparative Media Systems Porównanie systemów medialnych	<p>The goal of this course is to introduce students to the most important theoretical approaches to contemporary media systems, as well as to the practical consequences of contemporary mass media institutions performance. Consequently, first part of the course is dedicated to analyze main concepts and theoretical approaches used in media systems research. Students will understand the role of different political, economic, social and cultural factors shaping contemporary media systems. In the second part of the course, acquired knowledge is used to analyze situation in different contemporary media systems.</p> <p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z najważniejszymi podejściami teoretycznymi z zakresu współczesnych systemów medialnych, jak również z praktycznymi konsekwencjami działania współczesnych organizacji medialnych. W pierwszej części zajęć studenci analizują podstawowe pojęcia i koncepcje z zakresu systemów medialnych. Zwracana jest również uwaga na różne czynniki kontekstowe, przede wszystkim polityczne, ekonomiczne, kulturowe i społeczne. W drugiej części zajęć ta wiedza używana jest to analizowania i porównywania poszczególnych, narodowych systemów medialnych.</p>
38.	Digital Media and Online Politics Media elektroniczne o polityka online	<p>In this course students explore how new technologies are affecting both traditional journalism and politics. Main objectives include providing knowledge about the tools used to analyze web political communication, understanding the socio - political changes caused by digitalization and modernization of information technology and comprehension of various forms of political participation, which, owing to new technologies enable the implementation of the electronic elements of participatory democracy.</p> <p>Na zajęciach studenci badają wpływ nowych technologii na tradycyjne dziennikarstwo i politykę. Główne cele przedmiotu obejmują dostarczenie wiedzy o narzędziach służących do analizy internetowej komunikacji politycznej, zrozumienie zmian społeczno-politycznych spowodowanych digitalizacją i modernizacją technologii informatycznych oraz zapoznanie się z różnymi formami partycypacji politycznej, które dzięki nowym technologiom umożliwiają wdrożenie elementów elektronicznej demokracji uczestniczącej.</p>
39.	Lobbying Lobbying	<p>The aim of this course is to familiarise students with lobbying in contemporary world. During the course students will explore the differences between interest groups in democratic states and their role in policy-making. Participants of the course will study the role of professional lobbyists in different European states and the techniques and methods they use.</p> <p>Celem tego przedmiotu jest zapoznanie studentów ze zjawiskiem lobbyingu we współczesnym świecie. W ramach kursu studenci będą zgłębiać różnice między grupami interesu oraz ich rolę w procesach decyzyjnych. Uczestnicy kursu będą studiować rolę profesjonalnych lobbystów w państwach europejskich oraz techniki i metody stosowane</p>

		wykorzystywane przez lobbystów.
40.	Mass Media and Politics in the Post-communist Countries Media i polityka w państwach postkomunistycznych	<p>The course aims to familiarize students with the complex issues of media and politics in post-communist countries. Program content includes models of media systems and the specificity of post-communist countries, democratization process in post-communist countries as well as transformation of the media markets in CEE countries. Students also learn about post-communist countries three decades after the collapse of communism, using many indexes and reports. Media and politics in new democracies are presented in comparative perspective and moreover there is also analysis of selected cases.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów ze złożonymi problemami dotyczącymi mediów i polityki w krajach postkomunistycznych. Treści programowe obejmują modele systemów medialnych i specyfikę krajów postkomunistycznych, proces demokratyzacji w krajach postkomunistycznych, a także transformację rynków medialnych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Studenci otrzymują również wiedzę na temat krajów postkomunistycznych trzy dekady po upadku komunizmu, korzystając z licznych indeksów i raportów. Relacje mediów i polityki w nowych demokracjach są prezentowane w ujęciu porównawczym, a ponadto wybrane przykłady poddawane są pogłębionej analizie.</p>
41.	Political Advertising Reklama polityczna	<p>The aim of the course is to equip students with knowledge and skills in the field of political advertising. The course covers the following program content: definitions of political advertising, history of political advertising, typologies of political advertising, construction of political advertising, strategies of political advertising. In addition to theoretical issues, an important part of the course is the analysis of selected examples of political advertising (from the USA, Great Britain, Germany, France, Italy, Spain and Poland). Trends and challenges related to conducting activities in the field of political advertising are also discussed (including the use of social media, conducting a negative campaign, the phenomenon of celebrity and consolidation).</p> <p>Celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w obszarze reklamy politycznej. W ramach przedmiotu omówione zostają następujące treści programowe: definiowanie reklamy politycznej, historia reklamy politycznej, typologie reklamy politycznej, konstruowanie reklamy politycznej, strategie reklamy politycznej. Obok zagadnień teoretycznych, istotną część zajęć stanowi analiza wybranych przykładów reklam politycznych (z USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji, Włoch, Hiszpanii i Polski). Omówione zostają także trendy i wyzwania związane z prowadzeniem aktywności na polu reklamy politycznej (m.in. wykorzystanie mediów społecznościowych, prowadzenie kampanii negatywnej, zjawiska celebrytyzacji i tabolidyzacji).</p>
42.	Public Relations Public relations	<p>The aim of this course is to introduce students to the most important theoretical approaches to public relations, as well as to the practical knowledge related to preparation, implementation and evaluation of public relations activities. First part of the course introduces following groups of topics : legal, social, cultural, economic and political context of public relations activities; definitions of public relations; and history and evolution of public relations. Second part of the lectures introduces practical aspects of public relations, including: the most important fields of public relations activities; the most important methods and tools used in public relations; public relations strategies; preparation of public relations activities; implementation of public relations activities; evaluation of public relations activities.</p> <p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z najważniejszymi podejściami teoretycznymi w zakresie public relations, jak również z praktycznym wymiarem działań w tym zakresie, związanych z przygotowaniem, implementacją oraz ewaluacją działań z zakresu PR. W pierwszej części zajęć studenci zapoznają się z następującymi zagadnieniami: prawne, społeczne, kulturowe, ekonomiczne i polityczne konteksty działań PR; definicje PR oraz historia i ewolucja public relations. W drugiej części zajęć podejmowane są kwestie praktyczne, takie jak: najważniejsze pola działań z zakresu PR, najważniejsze metody i narzędzia działań PR, strategie PR, przygotowanie działań PR, implementacja działań PR oraz ocena skuteczności działań PR.</p>

43.	Communication Management and Strategies Komunikacyjne zarządzanie komunikacją i strategię	<p>The purpose of the course is to introduce students to the concepts and tools of both communications management and communication strategies. During the course students will focus on – firstly – how an organization communicates with internal and external stakeholders to achieve its goals; and secondly – what tactics and strategies they can implement to improve their communication skills when becoming communication managers or communication strategists within an organization. The programme content includes topics such as the art of listening, nonverbal communication and body language, intercultural and international communication, persuasion and communication ethics.</p> <p>Celem kursu jest zapoznanie studentów z pojęciami i narzędziami zarządzania komunikacją i strategią komunikacji. Podczas zajęć studenci skoncentrują się – po pierwsze – na tym, jak organizacja komunikuje się z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, aby osiągnąć swoje cele; a po drugie – jakie taktyki i strategie mogą zastosować, aby poprawić swoje umiejętności komunikacyjne, stając się menedżerami komunikacji. Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak sztuka słuchania, komunikacja niewerbalna i język ciała, komunikacja międzykulturowa i międzynarodowa, sztuka perswazji i etyka w komunikacji.</p>
44.	Media Coverage of Politics Polityka w relacjach mediów)	<p>The course aims to present different aspects of media coverage of politics. The media environment is dynamic and continues to develop, which have consequences for politics. Program content includes changes in old and new media, different models of media coverage as well as the role of media in political communication and mediatization of politics. Particular emphasis is placed on the analysis new phenomena which affected media coverage, such as fake news, tabloidization, dezinformation, celebritization in public sphere. One of goals of this course is to present and analyze the connection between media and politics and also to show how they influence each other.</p> <p>Przedmiot ma na celu zaprezentowanie różnych aspektów nagłośnienia medialnego polityki. Krajobraz medialny podlega dynamicznemu i nieustającemu rozwojowi, który ma też istotne konsekwencje dla polityki. Treści programowe obejmują tematykę zmian w starych i nowych mediach, różne modele nagłośnienia medialnego, a także rolę mediów w komunikowaniu politycznym i mediatyzację polityki. Szczególny nacisk położony jest na analizę nowych fenomenów występujących w sferze publicznej, takich jak fake newsy, tabloidyzacja, dezinformacja i celebrytyzacja. Jednym z celów kursu jest również przedstawienie i przeanalizowanie związku między mediami a polityką, a także wskazanie jak na siebie wzajemnie wpływają.</p>
45.	Campaigns and Elections Kampanie i wybory	<p>The course should appeal to anyone with an interest in communications and politics. The aim of the course it is to inform, how political campaigns affect political institutions and various political actors. The course will cover selected aspects of electoral behaviour, electoral systems, analyses of political actors campaign strategies, implementation of selected instruments and techniques of political marketing, characteristics of political advertising, evolution of election campaigning. Students will investigate political campaigning and electoral process, particularly in Central - Eastern Europe and learn the differences in campaign traditions in Europe and U.S.</p> <p>Celem zajęć jest analiza, w jaki sposób kampanie polityczne i wybory wpływają na instytucje polityczne i różnych aktorów politycznych. Przedmiot obejmuje treści programowe dotyczące wybranych aspektów zachowań wyborczych, systemów wyborczych, analizy strategii kampanii aktorów politycznych, wdrożenia wybranych instrumentów i technik marketingu politycznego, reklamy politycznej. Poruszana również będzie problematyka ewolucji i zmian kampanii wyborczych. Studenci zbadają i porównają wybrane kampanie polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej, jak również poznają różnice w tradycjach kampanii w Europie i Stanach Zjednoczonych.</p>
46.	Eastern European and Caucasian States in International Organizations (Kraje Europy Wschodniej i Kaukazu w organizacjach	<p>The course aims at analyzing Eastern European and Caucasian states in international organizations. The origins of the course are related to the EU program of Eastern Partnership. The first group of countries regards Belarus, Ukraine and Moldova, and the second group: Georgia, Armenia and Azerbaijan. The course analyzes both types of participation in international organizations: full membership and associated membership. Students are supposed to learn multiple aspects of membership, which are: political purposes, legal status, financial consequences and the</p>

	międzynarodowych)	<p>perception of functions of particular international organizations.</p> <p>Celem przedmiotu jest analizowanie państw Europy Wschodniej i Kaukazu w organizacjach międzynarodowych. Źródła tematyki przedmiotu powiązane są z programem Unii Europejskiej Partnerstwo Wschodnie. Pierwsza grupa państw obejmuje Białoruś, Ukrainę i Mołdowę, a druga grupa: Gruzję, Armenię i Azerbejdżan. Przedmiot rozpatruje oba typy członkostwa: pełne i stowarzyszone. Studenci są zobowiązani do studiowania wielorakich aspektów członkostwa, w tym: celów politycznych, statusu prawnego, skutków finansowych i percepcji funkcji poszczególnych organizacji międzynarodowych.</p>
47.	Dialogue and Cooperation: Eastern Partnership and the Accession of New States to the European Union (Dialog i kooperacja: partnerstwo wschodnie i akcesja nowych państw do Unii Europejskiej)	<p>The contents of the course include all the relevant issues regarding EU-Eastern Europe relations. The introductory part of the course lays stress on multiple conditions that result from economic, social, cultural, religious and political factors. Students are obliged to learn legal and financial consequences of Eastern Partnership and the path to accession. Throughout the course students are also supposed to acknowledge multiple obstacles to membership of Eastern European states in the EU and formulate general predictions regarding membership.</p> <p>W ramach przedmiotu omawiane są istotne zagadnienia dotyczące stosunków UE z Europą Wschodnią. Wprowadzenie w przedmiot kładzie nacisk na różne uwarunkowania, które wynikają z czynników gospodarczych, społecznych, kulturowych, religijnych i politycznych. Studenci są zobligowani do poznania prawnych i finansowych skutków Partnerstwa Wschodniego oraz ścieżki prowadzącej do członkostwa. W ramach przedmiotu studenci winni również zrozumieć rozmaite przeszkody do członkostwa państw wschodnioeuropejskich w UE i formułować ogólne prognozy dotyczące członkostwa.</p>
48.	Eastern Partnership and the European Neighbourhood Partnership wschodnie i europejskie sąsiedztwo	<p>In this course we analyse Eastern dimension of European Neighbourhood Policy, with its most important institutional emanation, the Eastern Partnership. Nevertheless the course covers broader context of eastern neighbourhood Policy, trying to identify changes and trends occurring after the Russian invasion on Ukraine in 2014 and informational war being waged against member states of the European Union.</p> <p>Przedmiot analizuje wschodni wymiar europejskiej polityki sąsiedztwa, z jej najważniejszą emanacją instytucjonalną, Partnerstwem Wschodnim. Niemniej kurs obejmuje szerszy kontekst polityki sąsiedztwa wschodniego, próbując zidentyfikować zmiany i trendy zachodzące po rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2014 r. oraz wojnie informacyjnej toczonej przeciwko państwom członkowskim Unii Europejskiej.</p>
49.	Political Islam in Caucasian States (and Turkey) Polityczny Islam w państwach Kaukazu (i Turcji)	<p>The objective of the course is to familiarize the students' with the problem of political Islam in Turkey and the Caucasian States. Political Islam has direct impact on the process of radicalization of the societies in the region and thus contributes significantly to the political situation not only in the region, but also to the development of terrorist organizations that has global effects. The course also analyses the impact of the cross-cutting interests of global powers, such as the United States as well as the Russian Federation, that influence the situation in the region.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta z problemem fundamentalizmu islamskiego w Turcji oraz w państwach kaukaskich. Rozwój fundamentalistycznego islamskiego ma bezpośredni wpływ na nastroje społeczne i odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu sytuacji politycznej w wyżej wymienionych krajach. Ponadto, ponieważ fundamentalizm islamski przyczynia się do rozwoju terroryzmu islamskiego, ma on także charakter globalny. Oprócz wyżej wymienionych problemów przedmiot także skupia się na polityce mocarstw takich jak Rosja oraz Stany Zjednoczone względem regionu.</p>
50.	Democratic transition in Eastern European and Caucasian States Demokratyzacja w państwach Europy Wschodniej i Kaukazu	<p>The aim of this course is to familiarise students with democratisation process in Central and Eastern Europe and Caucasian States since 1989. Students will explore economic, political, and cultural aspects of democratic transformation in comparative perspective but also by analysing individual cases.</p> <p>Celem tego przedmiotu jest zapoznanie studentów z procesami demokratyzacji w Europie Środkowo –Wschodniej oraz państwach Kaukazu od 1989 r. Studenci będą zgłębiać ekonomiczne, polityczne i kulturowe aspekty demokracji, zarówno w perspektywie porównawczej, jak i poprzez analizę pojedynczych przypadków.</p>

51.	Political Systems of Eastern European and Caucasian States Systemy polityczne państw Europy Wschodniej i Kaukazu	<p>The course aims to familiarize students with the theoretical foundations of the functioning of democratic, hybrid and autocratic regimes and its actual functioning in Eastern European and Caucasian states. Special attention will be paid to the internal and external factors influencing the development and working of the political systems in the analyzed regions. Program content includes: historical and geographical overview of Eastern European and Caucasian states, the diversity of political regimes in the region - measuring democracy and mapping autocracy, the features, rise and collapse of communist rule, political and economic transitions after communism – democratization process in the region, political parties and party systems in chosen countries, impact of the international environment on the functioning of particular states.</p> <p>Kurs ma na celu zapoznanie studentów z teoretycznymi podstawami funkcjonowania reżimów demokratycznych, hybrydowych i autokratycznych oraz ich faktycznym funkcjonowaniem w państwach Europy Wschodniej i Kaukazu. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na rozwój i funkcjonowanie systemów politycznych w analizowanym regionie. Treść programu obejmuje: historyczny i geograficzny przegląd państw Europy Wschodniej i Kaukazu, różnorodność reżimów politycznych w regionie - pomiar demokracji i autokracji, cechy, wzrost i upadek rządów komunistycznych w regionie, przemiany polityczne i gospodarcze po upadku komunizmu – proces demokratyzacji, partie polityczne i systemy partyjne w wybranych krajach regionu, wpływ środowiska międzynarodowego na funkcjonowanie wybranych państw w regionie.</p>
52.	Political Systems of New and Future EU Members Systemy polityczne nowych i przyszłych państw członkowskich UE	<p>The course deal deals with the political system of so called new member states, who joined the EU after 2004 and potential members of the EU. The analysis of each system consists on: constitutional and legal analysis, socio-historical background, comparative politics analysis, identification of recent political trends, most important distinct features of each system and influence of globalisation on the political system.</p> <p>Przedmiot dotyczy systemu politycznego tzw. nowych państw członkowskich, które przystąpiły do UE po 2004 r. i potencjalnych członków UE. Analiza każdego systemu obejmuje: analizę konstytucyjną i prawną, tło społeczno-historyczne, badania porównawcze nad polityką, identyfikację obecnych trendów politycznych, najważniejsze cechy odrębne każdego systemu i wpływ globalizacji na system polityczny.</p>
53.	EU Politics and Political Reforms in Caucasian States (Polityka Unii Europejskiej a reformy w państwach Kaukazu)	<p>The objective of this course is to familiarize the students with EU policies, such as the Eastern Partnership initiative, towards the Caucasian region that includes states such as Georgia, Azerbaijan, and Armenia. The course, will not only focus on the nature of cooperation between EU and the aforementioned countries, but also on the roles of states such as the Russian Federation, Turkey, as well as the United States that contribute significantly to both the political and economic status of the region.</p> <p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z polityką Unii Europejskiej (w ramach np. Polityki Wschodniej UE i Partnerstwa Wschodniego) względem państw Kaukazu takich jak Gruzja, Azerbejdżan oraz Armenia. Oprócz analizy relacji pomiędzy Unią Europejską a państwami Kaukaskimi tematyka przedmiotu obejmie również wpływ państw takich jak Turcja, Stany Zjednoczone czy też Federacja Rosyjska, których polityka zagraniczna ma decydujące znaczenie na sytuację polityczną w regionie.</p>
54.	Efficiency and Change in the Public Sector of Eastern European and Caucasian States Wydajność i zmiana w sektorze publicznym państw Europy Wschodniej i Kaukazu	<p>The aim of the course is to familiarize students with the basic principles of functioning of the public sector in Eastern Europe and Caucasian States, with particular emphasis on its transformation as a result of changes in the political system. During the course, students primarily analyze the efficiency and change of this sector in these two regions. The consequence of the course is the presentation created by the student, the subject of which is to compare this sector in two countries of their choice.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zasadami funkcjonowania sektora publicznego w Europie Wschodniej i państwach kaukaskich, ze szczególnym uwzględnieniem jego transformacji w wyniku zmian w systemie politycznym. Podczas zajęć studenci analizują, przede wszystkim, wydajność i zmiany tego sektora w tych dwóch regionach. Podsumowaniem zajęć jest prezentacja stworzona przez studenta, której przedmiotem jest</p>

		porównanie tego sektora w dwóch wybranych krajach.
55.	Politics and Political Transformation in the Eastern European Neighbourhood Polityka i transformacja polityczna w sąsiedztwie Europy Wschodniej	The aim of the course is to present the economic & political transition and foreign policy as well of the states if the eastern European neighbourhood. The topics to be discussed include specific problems of transition in the Eastern European neighbourhood countries, euroatlantic aspirations and foreign policy of the states in the Eastern European neighbourhood, Eastern Partnership initiative and a situation in countries like Georgia, Armenia and Azerbaijan. Celem przedmiotu jest przedstawienie procesów politycznych, ze szczególnym uwzględnieniem tranzycji systemowej oraz polityki zagranicznej, w państwach sąsiadujących z państwami wschodnioeuropejskimi. Treści programowe obejmują m.in. aspiracje euroatlantyckie państw sąsiedztwa wschodnioeuropejskiego, Partnerstwo Wschodnie UE, problemy tranzycji oraz politykę zagraniczną wybranych państw (np. Armenia, Gruzja, Azerbejdżan)
56.	State Governance Zarządzanie państwem	The objective of the course involves presentation and discussion of the concept of governance and its impact on state administration and civil society. The course starts with definition of state administration and follows its evolutions to define governance. Then, specific criteria of good governance are defined, such as the rule of law, transparency, responsiveness, consensus orientation, inclusiveness, effectiveness, efficiency, accountability and participation are discussed in theory and in practical examples presented by the lecturer and the students. The course relies on discussion based on predefined readings and on case studies. It is concluded by a discussion of potential perspectives of development of the idea of good governance in administration. Celem przedmiotu jest prezentacja i omówienie koncepcji governance i jej wpływ z jednej strony na administrację, z drugiej zaś – na społeczeństwo obywatelskie. Kurs rozpoczyna się od definiowania administracji oraz omówienia jej przemian w celu wyjaśnienia pojęcia governance. Następnie, omówione są kryteria goodgovernance, takie jak praworządność, jawność, reaktywność, konsensualność, skuteczność i efektywność, odpowiedzialność i partycypacja, przedstawiane przez prowadzącą i studentów. Kurs bazuje na dyskusji w oparciu o ustaloną wcześniej literaturę, a także na studiach przypadku. Kurs kończy omówienie potencjalnych perspektyw rozwoju idei goodgovernance w administracji.
57.	Strategic Planning Planowanie strategiczne	This course focuses on the theory and practice of strategic planning in the field of politics. The main theoretical and methodological approaches (arising from management science) will be presented and the essence of strategy and the main factors shaping it will be examined. Students will be familiarized with the main methods of strategic analysis, and able to identify strategic environment, political resources of the players and asses organization's strengths and weaknesses. They will also learn how to create a strategic plan project for a political entity and develop an implementation plan to achieve the strategic goals. Przedmiot koncentruje się na teorii i praktyce planowania strategicznego w dziedzinie polityki. Główne podejścia teoretyczne i metodologiczne (wyrastające z nauk o zarządzaniu) zostaną przedstawione, a istota strategii oraz główne czynniki ją kształtujące zostaną poddane analizie. Studenci zapoznają się z głównymi metodami analizy strategicznej i będą potrafili zidentyfikować otoczenie strategiczne i zasoby polityczne graczy oraz ocenić mocne i słabe strony organizacji. Nauczą się także, jak stworzyć projekt planu strategicznego dla podmiotu politycznego i opracują plan jego wdrożenia, tak aby osiągnąć zakładane cele strategiczne.
58.	Administrative Accountability Rozliczalność administracji	The course on administrative accountability introduces the students to the complexity and dynamism of public accountability as an approach to good governance. The course aims to familiarize students with the theoretical foundations of public accountability e.g. Contingency Theory or Principal – Agent Theory. Program content includes: presentation of accountable actors, accountability forums, nature of the conduct, nature of the obligation, results of the process, and the accountability standards. Students will learn about selected specific accountability mechanisms, such as: elections, performance auditing, audit institutions, accounting and auditing, watchdog, journalism, etc. Przedmiot Administrative Accountability prezentuje studentom złożoność i dynamikę rozliczalności jako mechanizmu

		<p>dobrego rządzenia. Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi rozliczalności, takimi jak Contingency Theory czy Principal – Agent Theory.</p> <p>Treści programowe obejmują analizę: aktorów rozliczalności, specyfiki forum przed którym rozlicza się aktor, rodzajów postępowania, przyczyn przeprowadzania procesu rozliczalności, rezultatów przeprowadzonego procesu oraz standardów rozliczalności. Studenci zapoznają się z wybranymi mechanizmami rozliczalności, takimi jak: wybory, publiczna prezentacja wyników prowadzonej działalności publicznej, funkcjonowanie instytucji kontrolujących nadużycia władzy, sprawozdawczość z prowadzonej działalności, funkcjonowanie organizacji/instytucji strażniczych, działalność (watchdog) mediów i inne.</p>
59.	Transparency Transparentność	<p>The course on transparency introduces the students to the complexity and dynamism of public transparency as a way to good governance. The course aims to familiarize students with the theoretical foundations of public transparency e.g. public management theories, decision making theories, principal-agent theory, etc. The course programme content includes information how to organize public access to information e.g.: 1) open and clear policies and procedures, and clear criteria for decision making; 2) clear and proper recording of decisions and actions; 3) free availability of information and publication of decisions, consistent with statute, contract and good practice; 4) clear delegation arrangements, including levels of authority; 5) Register of interests, applicable to the office holder, appropriate staff members and members of any governing body; 6) anti-corruption standards.</p> <p>Przedmiot dotyczący transparentności wprowadza studentów w zawłości oraz dynamikę przejrzystości funkcjonowania organizacji publicznych, jako elementu dobrego rządzenia. Kurs ma na celu zapoznać studentów z teoretycznymi aspektami przejrzystości funkcjonowania organizacji publicznych, takimi jak: zarządzanie publiczne, teorie decydowania, teoria principal-agent, etc. Treści programowe przedmiotu obejmują kwestie dotyczące organizacji dostępu do informacji w sferze publicznej, np.: 1) ogólnie dostępne, przejrzyste zasady, procedury i kryteria podejmowania decyzji; 2) przejrzyste i rzetelne gromadzenie dokumentów dotyczących podejmowanych decyzji oraz podejmowanych aktywności; 3) powszechny dostęp do informacji publicznej w tym publikacji decyzji, obowiązujących aktów prawa, informacji na temat kontraktów publicznych, standardów działania; 4) przejrzysta informacja dotycząca zakresu kompetencji poszczególnych instytucji/władz publicznych; 5) prowadzenie rejestrów podejmowanych działań/interesów, odzwierciedlających zakresu działania instytucji i zaangażowanego personelu i władz; 6) standardy działania antykorupcyjnego.</p>
60.	The Economics of Public Service Reform Ekonomia reformy usług publicznych	<p>The course concerns the modern approach to public administration and its role in provision for services for citizens and communities. It analyses development of this role and factors that impact its evolution, including citizen participation, technological change, environmental hazard and inefficiencies of market on one hand and state on the other. It then analyses criteria of effectiveness and efficiency in the case of public goods and services, with the objective of students' understanding of how to approach and measure gain in this area. Taking into account taxation, expenditure and social outcome, students learn about methods and tools of evaluation economic balance in the case of public services. Based on literature and original reflections, they develop recommendations for further reform of public services, considering specific features of various states and political systems.</p> <p>Przedmiot dotyczy współczesnego podejścia do administracji publicznej i jej roli w świadczeniu usług na rzecz obywateli i społeczności. Analizuje rozwój tej roli i czynniki, które wpływają na jej przemiany, np. partycypację obywateli, zmianę technologiczną, zagrożenia środowiskowe, a także niedociągnięcia zarówno rynku, jak i państwa. Następnie kurs obejmuje kryteria skuteczności i efektywności w przypadku dóbr i usług publicznych, aby umożliwić studentom zrozumienie podejścia do korzyści w tym obszarze i jej pomiaru. Uwzględniając opodatkowanie, wydatki i skutki społeczne, studenci poznają metody i narzędzia pomiaru równowagi ekonomicznej w przypadku usług publicznych. W oparciu o literaturę i samodzielne refleksje, wypracowują rekomendacje dalszych reform, biorąc pod uwagę specyfikę różnych państw i systemów politycznych.</p>

61.	Public Administration Efficiency Wydatność administracji publicznej	The aim of the course is to equip students with knowledge and skills in the design and measurement of the efficiency of public administration. As part of the course, students explore issues related to the theory of public administration and public management. They learn about the most important strategies for managing public sector entities in the short, medium and long term perspective. Particular attention is devoted to the mechanisms of monitoring and evaluation of the functioning of public administration, both self-government and government. Przedmiot ma na celu wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności w zakresie projektowania i pomiaru efektywności administracji publicznej. W ramach przedmiotu studenci zgłębiają zagadnienia związane z teorią administracji publicznej oraz zarządzania publicznego. Poznają najważniejsze strategie zarządzania podmiotami sektora publicznego, w krótko-, średnio- i długofalowej perspektywie. Szczególna uwaga zostaje poświęcona mechanizmom monitoringu i ewaluacji funkcjonowania administracji publicznej, zarówno samorządowej, jak i rządowej.
62.	Project Management Zarządzanie projektem	The subject is designed to provide an individual student with knowledge and skills for effective project implementation from the perspective of the project leader. Students are taught basic styles of leadership and project management. Students are taught the basic methods and techniques of working with subordinates. Students are taught the basic methods and techniques of working with a group or project team. Students are taught to recognize, select and respond to various crisis situations encountered during the implementation of projects in the form of problem simulations. Przedmiot ma za zadanie wyposażyc indywidualnego studenta w wiedzę i umiejętności na rzecz skutecznej realizacji projektu z perspektywy lidera tegoż projektu. Studenci uczeni są podstawowych stylów liderowania i zarządzania projektami. Studenci uczeni są podstawowych metod i technik pracy z podwładnymi. Studenci uczeni są podstawowych metod i technik pracy z grupą lub zespołem projektowym. Studenci uczeni są rozpoznawania, selekcji i reagowania na różnorodne sytuacje kryzysowe napotymane w trakcie realizacji projektów w formie symulacji problemowych.
63.	Leading and Managing Organisational Change Przewodzenie i zarządzanie zmianami organizacyjnymi	The subject is designed to equip students with knowledge and skills for controlling, planning and applying changes in various types of organizations. Students are taught how to create and reconstruct the organizational model of a given organization. Students are taught how to identify problems that require change in an organization. Students are taught methods and techniques to control the course of diagnosis and the application of organizational changes. The subject is also intended to put students in a variety of problem situations, designed to simulate real problems encountered in this subject in reality, encouraging them to confront them. Przedmiot ma za zadanie wyposażyc studentów w wiedzę i umiejętności na rzecz kontrolowania, planowania i aplikacji zmian w różnego rodzaju organizacjach. Studenci uczeni są jak tworzyć i rekonstruować model organizacyjny danej organizacji. Studenci uczeni są jak identyfikować problemy wymagające zmian w danej organizacji. Studenci uczeni są metod i technik kontroli przebiegu diagnozy i aplikacji zmian organizacyjnych. Przedmiot ma również za zadanie stawiać studentów w różnorodnych sytuacjach problemowych, mających symulować realne problemy napotymane w tejże tematyce w rzeczywistości, zachęcając ich do konfrontacji z nimi.
65.	Democracy and Security in Eastern Europe and the Caucasus Demokracja i bezpieczeństwo w Europie Środkowej i na Kaukazie	The aim of this course is to provide students with the knowledge on the quality of democracy in Central and East European states and the Caucasus. The basic problems to be discussed are related to democratic institutions efficiency and the outcomes of democratisation process. Students will explore also main contemporary challenges for democracy in Central and Eastern Europe and the Caucasus. Participants of this course will study the relation between security and democracy in both regions. Celem tego przedmiotu jest wyposażenie studentów w wiedzę dotyczącą jakości demokracji w państwach Europy Środkowo – Wschodniej i Kaukazu. Wśród omawianych problemów znajdują się efektywność demokratycznych instytucji oraz rezultaty procesu demokratyzacji. Studenci będą również zgłębiać współczesne wyzwania dla

	demokracji w Europie Środkowo – Wschodniej i na Kaukazie. Uczestnicy tego kursu będą studiować relację pomiędzy bezpieczeństwem i demokracją w obu regionach.
--	---

Nazwa kierunku studiów: Praca socjalna
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 119

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy logiki	Przedmiot stanowi wprowadzenie do logiki. W szczególności omawiane są następujące zagadnienia: prawda i fałsz jako wartości logiczne; klasyczny rachunek zdań; tradycyjna logika nazw; definicje - rodzaje i budowa definicji, błędy w definiowaniu; elementy pragmatyki logicznej.
2.	Psychologia społeczna	Przedmiot poświęcony jest podstawowym zagadnieniom teoretycznym i praktycznym psychologii społecznej oraz możliwościom zastosowania tych zagadnień w praktyce życia codziennego, a także analizie i opisie podstawowych zjawisk społecznych. Ukazuje również związki psychologii społecznej z socjologią i różnymi dziedzinami życia społecznego. Szczegółowe zagadnienia: wprowadzenie do psychologii społecznej; motywy społeczne; wpływ społeczny; postawy; stereotypy i uprzedzenia; atrakcyjność interpersonalna; prospołeczność; agresja; behawiorystyczna koncepcja człowieka; psychodynamiczna koncepcja człowieka; potrzeba uzasadniania swoich zachowań; poznanie społeczne; spostrzeganie społeczne; samowiedza; poznawcza koncepcja człowieka; wywieranie wpływu na ludzi.
3.	Wstęp do socjologii	Treści przedmiotu mają charakter wprowadzający, wskazują na rolę socjologii jako nauki w wyjaśnianiu rzeczywistości społecznej i na jej związki z pracą socjalną. Szczegółowe zagadnienia obejmują: kulturę i strukturę społeczną; klasyczne i współczesne pojęcia opisujące położenie społeczne jednostek; socjalizację jako proces społeczny; grupy i instytucje społeczne - w tym szczególnie rodzinę jako grupę i instytucję społeczną oraz specyfikę instytucji totalnych; system aksjonormatywny i kontrola społeczną; teorie zachowań dewiacyjnych, koncepcje etykietowania i stygmatyzacji; zróżnicowanie społeczne, ekskluzja społeczna i marginalizacja; przemiany współczesnego społeczeństwa, główne wyznaczniki tożsamości społecznej i zmiany z tym związane.
4.	Metody i techniki pracy socjalnej	Program przedmiotu zakłada zapoznanie studentów z podstawowymi metodami pracy socjalnej: metodą indywidualnego przypadku, metodą pracy z grupą, metodą pracy ze społecznością lokalną (każda z metod jest opisana treściami naukowymi, wymaga od studentów także umiejętności praktycznych). Obejmuje również tematykę z zakresu: podstawowych technik pracy socjalnej i stosowanych przez pracowników socjalnych narzędzi; techniki wywiadu przy użyciu zestandaryzowanego kwestionariusza wywiadu środowiskowego (stosowaną w metodzie pracy z indywidualnym przypadkiem); nowych metod pracy socjalnej: streetworkingu, konferencji grupy rodzinnej, wywiadu motywującego.

5.	Podstawy statystyki	Treści programowe uwzględniają podstawowy charakter kursu. Etap pierwszy jest przybliżeniem statystyki jako narzędzia stosowanego w przetwarzaniu i analizie danych ilościowych oraz charakterystyce zapotrzebowania nauk społecznych na jakie odpowiada statystyka; na etapie drugim omawiane są podstawowe charakterystyki rozkładu (miary kształtu, tendencji centralnej i koncentracji oraz rozproszenia) oraz podstawy analizy dwuzmiennej (tabele kontyngencji i regresja). Integralnym elementem kursu są ćwiczenia i zadania wykonywane przez studentów.
6.	Wprowadzenie do pomocy społecznej	Założenia przedmiotu obejmują wprowadzenie studentów w problematykę pomocy społecznej oraz główne aspekty funkcjonowania polskiej pomocy społecznej w jej szerokim rozumieniu, a więc przy uwzględnieniu różnorodnych zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Treści programowe obejmują: pojęcie pomocy społecznej, pracy socjalnej, pracownika socjalnego, etapy rozwoju pomocy społecznej, prawne podstawy systemu, cele i zasady pomocy społecznej, powody udzielania pomocy, organizację systemu pomocy społecznej (jednostki organizacyjne, procedury, świadczenia), wsparcie rodziny i pieczę zastępczą, wsparcie rodzin z dziećmi, działania pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wsparcia osób uzależnionych, wsparcie mieszkaniowe osób ubogich.
7.	Podstawy komunikacji	Treści programowe obejmują zagadnienia wprowadzające w problematykę komunikacji społecznej. Szczegółowe zagadnienia: definicje, cechy i typy komunikacji; teorie w obszarach komunikacji intrapersonalnej, interpersonalnej, grupowej, instytucjonalnej, masowej oraz międzykulturowej; komunikacja werbalna i niewerbalna; umiejętności komunikacyjne.
8.	Encyklopedia prawa i prawne podstawy pomocy społecznej	Program przedmiotu zakłada zapoznanie studentów z zagadnieniami teoretyczno-prawnymi oraz instytucjami kilkunastu gałęzi prawnych, w tym również podstaw pomocy społecznej. Treści programowe zakładają nabycie m.in. umiejętności poszukiwania konkretnych przepisów w obowiązujących aktach prawnych a potrzebnych do pracy pracownika socjalnego, wiedzę o instytucjach prawa cywilnego, rodzinnego, pracy i karnego oraz w zakresie podstaw procedury sądowej i administracyjnej (w celu załatwienia konkretnej sprawy w sądzie/urzędzie lub umiejętnego wskazania drogi prawnej i instytucji odpowiedzialnej za rozwiązanie konkretnego problemu).
9.	Warsztaty komputerowe	Treści programowe obejmują przygotowanie studenta do pracy z wykorzystaniem komputera: narzędzia google; pakiet MS Office, bazy artykułów naukowych; MS Word: menu i paski narzędzi, edycja tekstu, standardy akademickie pisanie tekstów, zaawansowana edycja tekstów, przypisy i bibliografia; MS PowerPoint: tworzenie slajdów, estetyka prezentacji, skuteczna komunikacja; MS Excel: menu i paski narzędzi, baza danych i jej edycja, podstawowe operacje na danych, wykresy, sporządzanie raportów badawczych.
10.	Analiza danych pierwotnych	Treści programowe skoncentrowane są na przygotowaniu studenta do analizy danych wywołanych przez badacza. Szczegółowo podejmowane są następujące zagadnienia: Wprowadzenie do analizy danych pierwotnych. Tworzenie bazy danych. Praca z bazą danych. Schematy analizy jednej zmiennej w analizie danych empirycznych. Analiza rozkładu zmiennej. Metody graficzne. Techniki analizy dwuzmiennej. Analiza korelacyjna. Analiza porównań międzygrupowych. Eksport – import bazy danych.
11.	Analiza danych wtórnych	Przedmiot zakłada przygotowanie studenta do analizy danych zastanych. Treści programowe są następujące: Charakterystyka i specyfika danych wtórnych. Dokumenty urzędowe w analizie danych wtórnych. Źródła danych zastanych i ich specyfika. Proces badawczy w ADW. Analiza treści (jakościowa i ilościowa) i analiza dyskursu. Analizy historyczno-porównawcze.

		Wykorzystanie badań ośrodków demoskopijnych w ADW. Elementy socjologii wizualnej – wprowadzenie.
12.	Filozofia społeczna	Treści programowe obejmują podstawowe zagadnienia filozofii społecznej. Omawiane są takie kwestie jak: człowiek jako istota społeczna, podstawowe formy bytu społecznego, zasady organizacji społecznej, dobro wspólne a dobro jednostki, umowa społeczna itd. W kontekście klasycznych oraz nowożytnych koncepcji bytu społecznego podejmowane są kluczowe problemy współczesnego społeczeństwa.
13.	Demografia społeczna	Treści programowe koncentrują się na podstawowych pojęciach, narzędziach, metodach pomiaru procesów demograficznych. Szczegółowe zagadnienia są następujące: podstawowe kategorie pojęciowe, np. demografia, demografia społeczna, populacja, kohorta, przejście demograficzne, struktura ludności, piramida wieku, dynamika ludności, migracje, reprodukcja ludności itp.; teorie i metody demograficzne; aktywność zawodowa; płaszczyzna demograficzna urbanizacji; ruch naturalny ludności i jego skutki społeczne; ruchliwość społeczna ludności i jej konsekwencje; starzenie się społeczeństwa i jego skutki; prognozy zmian demograficznych.
14.	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej - wizyty studyjne	Przedmiot wyposaża studenta w wiedzę o zadaniach, organizacji i funkcjonowaniu jednostek pomocy społecznej. Ponad to treści obejmują: określenie podziału obowiązków nakładanych na instytucje pomocy społecznej; zadania państwowe i samorządowe; rolę pracownika socjalnego w organizacji pomocy społecznej oraz metody i narzędzia stosowane w organizacjach pomocy społecznej.
15.	Praktyki do wyboru przez studenta	Treści programowe praktyk zawodowych obejmują: strukturę organizacyjną ośrodka (placówki) – regulamin organizacyjny ze szczególnym uwzględnieniem działu, w którym realizowana jest praktyka, i regulamin pracy; obowiązki pracownika socjalnego i koordynatora pracy socjalnej; kryteria przyznawania świadczeń i rodzaje pomocy; metody pracy socjalnej – metoda środowiskowa, grupowa, indywidualnego przypadku (wraz z zasadami i praktyką realizacji wywiadu środowiskowego). Założeniem przedmiotu jest również praktyczne wykorzystanie zdobytej wiedzy w czynnościach wykonywanych przez pracownika socjalnego: przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, alimentacyjnych, aktualizujących sytuację klienta, zawieranie kontraktów, odbywanie wraz z pracownikiem socjalnym odwiedzin u klienta.
16.	Ekonomia, ekonomia społeczna i finanse publiczne*	Program przedmiotu skoncentrowany jest wokół takich zagadnień jak: Ekonomia i jej miejsce w systemie nauk. Proces gospodarowania. Rynek i gospodarka rynkowa. Prawo popytu i prawo podaży. Równowaga rynkowa. Wybór konsumenta. Ekonomia dobrobytu i niedoskonałości rynku. Produkcja w gospodarce i wzrost. Mierniki dobrobytu. Miękkie kapitały w gospodarce. Podstawy teorii finansów publicznych. System finansów publicznych. Rynek pracy. Ekonomia społeczna: pojęcie, koncepcje, funkcje. Państwo dobrobytu.
17.	Prawo rodzinne i opiekuńcze	Program przedmiotu obejmuje następujące zagadnienia: przedmiot, źródła i zasady prawa rodzinnego i opiekuńczego, pojęcie rodziny - definicja prawna a ujęcie socjologiczne, stosunki prawnorodzinne (małżeństwo, konkubinaty, pokrewieństwo, powinowactwo i inne więzi), władza rodzicielska – pojęcie, przedmiot, treść, podmioty i treść władzy rodzicielskiej, wykonywanie, ustanie oraz modyfikowanie władzy rodzicielskiej, przysposobienie, piecza zastępcza, obowiązek alimentacyjny, opieka i kuratela, postępowanie w sprawach dla nieletnich. Zakłada również

		rozwiązywanie kazusów z prawa rodzinnego i opiekuńczego a także nabywanie umiejętności pisania pism o charakterze procesowym.
18.	Aksjologia pracy socjalnej	Treści programowe koncentrują się wokół następujących zagadnień: Aksjologia jako nauka o wartościach. Klasyfikacje i typologie wartości. Aksjonormatywne podstawy zawodu pracownika socjalnego. Wartości prakseologiczne a etyczne w pracy socjalnej. Funkcje wartości w pracy socjalnej. Normy etyki zawodowej wraz z ich uzasadnieniem. Kodeks etyczny pracownika socjalnego. Podstawowe dylematy etyczne w pracy socjalnej i sposoby ich rozwiązywania w praktyce pracy socjalnej.
19.	Seminarium badawcze z metodologią do wyboru	Treści przedmiotu skoncentrowane są na przygotowaniu do realizacji samodzielnego projektu badawczego. Szczegółowe zagadnienia: jakościowe metody i techniki badawcze wykorzystywane w badaniach społecznych z zakresu pracy socjalnej; konstrukcja pisemnego projektu badawczego na podstawie realizacji autorskich badań właściwych dla metodologii jakościowej – wybór i uzasadnienie problemu badawczego, teoretyczny opis wybranego problemu, formułowanie pytań badawczych, tworzenie narzędzia badawczego, ustalanie rodzaju i zakresu zbieranych danych; zarządzanie danymi, analiza danych jakościowych, wyprowadzenie wniosków; kwestie etyczne związane z realizacją projektów badawczych.
20.	Społeczności lokalne i strategie rozwoju lokalnego	Treści programowe przedmiotu obejmują następujące zagadnienia: Społeczność lokalna i rozwój lokalny w ujęciu teoretycznym. Konceptualizacja podstawowych pojęć, m.in.: miasto, wieś, przestrzeń, miejsce, zbiorowość, wspólnota, społeczność lokalna, zmiana społeczna, rozwój społeczny, rozwój lokalny i regionalny, strategia, tożsamość lokalna, autentyczność, swojskość, jakość życia. Czynniki rozwoju społecznego. Modernizacja. Globalizacja a lokalizm (glokalność). Znaczenie miejsca w globalnej rzeczywistości. Przemiany zbiorowości i społeczności lokalnych. Społeczności lokalne a internet. Tradycja vs. postęp społeczności lokalnych. Strategie rozwoju lokalnego. Konsekwencje społeczne, kulturowe, ekonomiczne i przestrzenne stosowanych strategii rozwoju lokalnego. Wpływ strategii rozwoju na jakość życia mieszkańców wsi, miasteczek, osiedli. W poszukiwaniu lokalnej tożsamości, identyfikacji i autentyczności.
21.	Teorie zmiany społecznej i rozwoju społecznego	Treści przedmiotu zakładają teoretyczną refleksję nad procesem zmiany społecznej i rozwoju społecznego. Podejmowane zagadnienia: Pojęcie zmiany społecznej i rozwoju społecznego. Socjologiczne koncepcje czasu i przestrzeni. Klasyczne i współczesne teorie zmiany i rozwoju społecznego (teorie modernizacji, zależności, systemu-świata, globalizacji). Szanse i bariery dla rozwoju w XXI wieku. Formy zmienności społecznej: zmiana społeczna, proces społeczny, rozwój, postęp. Rodzaje teorii rozwoju. Antropologiczne teorie zmiany kulturowej. Teorie modernizacji, rozwoju zależnego i rozwoju endogenego. Zmiany ewolucyjne i rewolucyjne. Społeczeństwo tradycyjne, nowoczesne i ponowoczesne. Teorie przemian rodziny, pracy, religii.
22.	Język obcy	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
23.	Gerontologia	Przedmiot jest skoncentrowany na problematyce starzenia się i starości. Dyskutowane zagadnienia są następujące: Teorie społeczne wyjaśniające procesy starzenia się, miejsca starego człowieka w społeczeństwie i role, jakie wypełnia. Demograficzne starzenie się

		społeczeństwa i jego skutki. Polityka senioralna. Analiza konkretnych problemów seniorów: potrzeb, poziomu i jakości ich życia, sytuacji starszych pracowników na rynku pracy, sytuacji zdrowotnej, aktywności w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku, <i>silver economy</i> . Zagadnienie zależnych osób starszych i związana z nią kwestia opieki.
24.	Socjologia problemów społecznych	Treści programowe obejmują zagadnienia ukazujące związek pracy socjalnej z socjologią. Szczegółowo podejmowane są następujące zagadnienia: Perspektywy ujmowania problemów społecznych i dylematy definicyjne. Teorie analizujące źródła występowania problemów społecznych: teorie patologii społecznych, teorie dezorganizacji społecznej, teorie konfliktów społecznych, teorie zachowań dewiacyjnych. Problem społeczny a problem socjalny. Kategorie wykorzystywane w analizie wybranych problemów społecznych i socjalnych, ze szczególnym uwzględnieniem stereotypizacji, stygmatyzacji i wykluczenia społecznego. Analiza wybranych problemów społecznych w ujęciu teoretycznym, empirycznym i aplikacyjnym.
25.	System pomocy społecznej	Przedmiot jest poświęcony całościowej rekonstrukcji systemu pomocy społecznej w Polsce. Szczegółowo omawiane są: finansowe i niefinansowe rodzaje udzielanych świadczeń oraz kryteria przyznawania pomocy społecznej, czyli: kryteria dochodowe i stosowana metoda ich obliczania (tzw. metoda ekspercka, koszykowa) oraz typowe ryzyka socjalne (ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie itd.); rola pracy socjalnej w systemie pomocy i jej podstawowe formy: interwencje kryzysowe, indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, kontrakty socjalne; przedstawiane i analiza wybranych programów pomocowych, jakie są realizowane przez administrację publiczną na szczeblu rządowym i samorządowym, oraz programów wdrażanych przez organizacje społeczne zaliczane do tzw. trzeciego sektora.
26.	Polityka społeczna	Treści programowe obejmują: historię, przedmiot, instrumenty i narzędzia polityki społecznej; ogólne i specyficzne zagadnienia związane z pojęciem administracji publicznej w kontekście zadań instytucji publicznych w obszarze polityki społecznej; współczesne uwarunkowania funkcjonowania administracji publicznej, z uwzględnieniem takich zagadnień jak decentralizacja, ograniczanie roli państwa; szczegółowe polityki społeczne, z naciskiem na pomoc społeczną, ochronę zdrowia i starość.
27.	Diagnozowanie społeczne i planowanie strategiczne	Treści programowe są skoncentrowane wokół następujących zagadnień: Podstawowe zasady metodologiczne badań diagnostycznych, prognostycznych, ewaluacyjnych. Różnorodność sposobów diagnozowania współczesnych problemów społecznych. Wyrobinienie umiejętności prowadzenia badań diagnostycznych w oparciu o wskaźniki i różne modele badań diagnostycznych w celu prawidłowego planowania strategicznego. Rozwinięcie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasadach diagnozowania problemów społecznych i planowania strategicznego w pracy zawodowej.
28.	Rehabilitacja niepełnosprawnych	Treści programowe skupiają się wokół różnych aspektów niepełnosprawności i rehabilitacji. Mieszczą się w nich: Niepełnosprawność - charakterystyka zjawiska w wymiarze biomedycznym, społecznym i psychologicznym. Rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa - podstawy i charakterystyka. Rehabilitacja kompleksowa wraz z indywidualizacją podejścia na bazie ICF. Zarządzanie procesem rehabilitacji z wykorzystaniem ICF. Rehabilitacja w systemie pracy socjalnej. Instytucje publiczne i prawo w organizowaniu procesu rehabilitacji.

29.	Socjologia rodziny współczesnej	Przedmiot wprowadza w wybrane zagadnienia związane z rodziną oraz jej przemianami. Treści obejmują następujące zagadnienia: Rodzina jako grupa i instytucja społeczna. Funkcje rodziny. Definiowanie małżeństwa i rodziny. Struktura i funkcje rodziny. Typy małżeństw i rodzin. Podłoże przemian wzorów ról płciowych, relacji między mężczyznami a kobietami, typów rodzin. Podział obowiązków w rodzinie. Decyzje matrymonialne, prokreacyjne ich uwarunkowania, syndrom opóźniania. Związek oparty na więzi intymnej. Zmiany w zakresie wzorów i realizacji ról społecznych: macierzyństwo i ojcostwo. Praktyki rodzicielskie. DINKS a stygmatyzacja bezdzietnych. Rodziny z wyboru. Rodzicielstwo „na odległość”.
30.	Problemy społeczności lokalnej	Problematyka podejmowana w ramach przedmiotu obejmuje: Status teoretyczny, metodologiczny i empiryczny socjologii społeczności lokalnych. Problematykę społeczności/układów lokalnych jako struktur długiego trwania na gruncie socjologii miasta, socjologii wsi i socjologii przestrzeni oraz tematykę problemów społecznych w ich lokalnym wymiarze. Zagadnienia integracji i dezintegracji społecznej, nierówności społecznych (w tym ich wymiaru przestrzennego), stratyfikacji społecznej, rewitalizacji społecznej jako sposobu na niwelowanie czy rozwiązywanie problemów społecznych. Rozpoznawanie, badanie, diagnoza, analiza i interpretacja społecznych problemów lokalnych występujących w miejskich i wiejskich układach osadniczych.
31.	Zajęcia specjalizacyjne do wyboru przez studentów (wybór 1 z 3) projekt socjalny, socjoterapia, praca z uzależnionymi i ich rodzinami	<p>Praca z uzależnionymi i ich rodzinami</p> <p>Treści programowe obejmują przygotowanie studentów do pracy w zakresie pomocy socjalnej osobom uzależnionym i ich rodzinom. Szczegółowe zagadnienia: Uzależnienie i jego rodzaje. Objawy uzależnienia; metody jego diagnozowania. Rozwój uzależnienia. Społeczne i psychologiczne mechanizmy uzależnienia. Konsekwencje uzależnienia w wymiarze indywidualnym i społecznym. Metody leczenia uzależnień. System leczenia poszczególnych uzależnień w Polsce i na świecie. Kompetencje pracownika socjalnego w pracy z osobami uzależnionymi oraz ich rodzinami.</p> <p>Socjoterapia</p> <p>Przedmiot obejmuje treści pozwalające na poznanie jednej z metod terapii zajęciowej jaką jest socjoterapia. Oznacza to poruszenie następujących zagadnień: Diagnoza sytuacji problemowej zakładająca prawdopodobny uraz, negatywny sąd poznawczy, cechy i obszary zaburzenia zachowania. Planowanie i organizowanie w kontrolowanych warunkach laboratoryjnych doświadczeń społecznych: korygujących i kompensacyjnych. Zasady socjoterapii - czynniki leczące (afirmacja, kontakt, otwartość, norma) realizowane przez grupę rówieśniczą, prowadzącego. Cele socjoterapii: edukacyjny – pozyskanie wiedzy wspomagającej rozumienie świata społecznego, chroniącej przed kolejnymi urazami; rozwojowy i terapeutyczny – odreagowanie napięć emocjonalnych, zmiana negatywnych sądów poznawczych i wzorców zachowań. Przygotowanie (samodzielnie lub w grupie) programu socjoterapeutycznego.</p> <p>Projekt socjalny</p> <p>Przedmiot wyposaża studenta w wiedzę na temat projektu socjalnego jako narzędzia wykorzystywanego w pracy socjalnej. Szczegółowe treści odnoszone są do kolejnych etapów projektu socjalnego (a zarazem jego dokumentacji): identyfikacji problemu i analizy sytuacji wymagającej zmiany, wyznaczenia celu ogólnego i celów szczegółowych, planowania działań i zadań służących realizacji założonych celów, harmonogramu i kosztorysu, opisu rezultatów miękkich i twardych, budowania sieci partnerów społecznych, analizy utrudnień, promocji</p>

		projektu, metod i technik ewaluacji projektu, obejmują również egzemplifikację działań pracownika socjalnego pracującego metodą projektu.
32.	Praktyki do wyboru przez studenta	Treści programowe praktyk zawodowych obejmują: strukturę organizacyjną ośrodka (placówki) – regulamin organizacyjny ze szczególnym uwzględnieniem działu, w którym realizowana jest praktyka i regulaminem pracy; zakres czynności wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w danej placówce (pracowników socjalnych, pracowników administracyjnych, kierownictwa itp.); stosowane przez pracowników metody, formy i narzędzia pracy). Dodatkowo przedmiot zakłada aktywne uczestnictwo studenta w różnego rodzaju działaniach podejmowanych stale bądź okazjonalnie przez pracowników socjalnych (np. w przeprowadzaniu wywiadów, procesie udzielania pomocy, przygotowaniu akcji, opracowywaniu materiałów instruktażowych i pomocy dydaktycznych), samodzielne prowadzenie różnego rodzaju działań wchodzących w zakres zadań pracowników socjalnych, uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach, projektach, konferencjach, inicjatywach przeprowadzanych przez placówkę.

33.	<p>Zajęcia specjalizacyjne do wyboru przez studentów (wybór 2 z 4) Praca socjalna z rodziną wielopproblemową, Strategie rozwiązywania sytuacji konfliktowych w pracy socjalnej, Uchodźcy jako problem pracy socjalnej, Superwizja w pracy socjalnej</p>	<p>Praca socjalna z rodziną wielopproblemową Przedmiot obejmuje treści przygotowujące do pracy z rodziną wielopproblemową. Składają się na nie: Charakterystyka rodziny wielopproblemowej jako beneficjent pomocy społecznej. Diagnozowanie środowiska z wykorzystaniem dostępnych narzędzi diagnostycznych. Diagnozowanie zasobów klienta/rodziny oraz zasobów środowiskowych. Kształtowanie umiejętności wykorzystywania przez klienta/rodzinę zasobów własnych i środowiskowych. Obligatoryjny system świadczeń. Fakultatywny system świadczeń. Ustalanie planu pomocy dla klienta/rodziny. Uchodźcy jako problem w pracy socjalnej Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: Wprowadzenie w problematykę migracji i uchodźstwa; uchodźcy jak specyficzna kategoria migrantów. Uchodźcy w Polsce – skala zjawiska i jego charakterystyka. Formy ochrony cudzoziemców i wynikające z nich prawa w perspektywie ustawodawstwa UE i Polski. Wsparcie socjalne dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Rodzaje świadczeń przysługujących uchodźcom. Indywidualne Programy Integracyjne i rola pracownika socjalnego w ich realizacji. Wielowymiarowość pracy socjalnej z uchodźcami w wymiarze lokalnym. Problemy z integracją społeczno-kulturową uchodźców w Polsce. Strategie rozwiązywania sytuacji konfliktowych w pracy socjalnej Przedmiot obejmuje treści wyposażające w wiedzę i umiejętności związane z rozwiązywaniem sytuacji konfliktowych. Składają się na nie następujące zagadnienia: Komunikacja efektywna, diagnoza i zarządzanie konfliktem. Techniki kontroli emocji w sytuacji konfliktowej. Eksperyment Acme-Bolt Trucking i koncepcja sprawiedliwości dystrybucyjnej M. Deutscha. Praktyczna nauka efektywnej transformacji konfliktu we współpracę metodą pracodramy i gier edukacyjnych. Superwizja w pracy socjalnej Treści wchodzące w zakres przedmiotu są następujące: Superwizja pracy socjalnej w świetle Ustawy o Pomocy społecznej. Typowe trudności merytoryczne i emocjonalne związane z wykonywaniem pracy socjalnej - studia przypadków. Rodzaje superwizji: edukacyjne, konsultacyjne, wspierające. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu metodyką grup Balinta. Zasady współpracy oraz ustalanie obszarów wymagających doskonalenia zawodowego, wsparcia mentorskiego. Superwizja jako element wsparcia psychologicznego udzielanego pracownikom socjalnym obciążonym emocjonalnie, fizycznie problemami zawodu, klientów.</p>
34.	<p>Seminarium licencjackie</p>	<p>Treści programowe obejmują przygotowanie do pisania pracy licencjackiej oraz weryfikację poszczególnych etapów pracy nad nią. Ogólne zagadnienia dotyczą zasad przygotowania pracy licencjackiej: zagadnienia bibliograficzne, podstawy pisania pracy naukowej, formalne wymogi pisania prac licencjackich. Szczegółowe treści są zależne od tematu pracy i wybranej metody (np. badania empiryczne, metoda projektu socjalnego): obszary związane z problemami społecznymi, politykami publicznymi, mniejszościami, kategoriami osób zmarginalizowanych i zależnych, systemem pomocy społecznej, pracą socjalną.</p>

35.	Rynek pracy i bezrobocie*	<p>Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: Różnorodność znaczenia ludzkiej pracy a współczesne problemy rynku pracy. Praca i rynek pracy w perspektywie socjologii ekonomicznej, ekonomii klasycznej i teorii feministycznych. Globalizacja, problem elastyczności i prekaryzacji zatrudnienia - koncepcja flexicurity. Rynek pracy w Polsce po 1989 roku - kontekst ekonomiczny, polityczny i kulturowy. Segmentacja rynku pracy. System edukacyjny a rynek pracy i bezrobocie. Zbiorowe stosunki pracy i ich aktorzy a problemy rynku pracy i bezrobocia. Praca nieformalna i czarny rynek pracy. Teorie bezrobocia w ekonomii i naukach społecznych: wprowadzenie.</p> <p>Bezrobocie i bezrobotni w Polsce: skala, zróżnicowanie społeczne, doświadczenia. Polityka państwa wobec bezrobocia: pasywne i aktywne polityki zatrudnienia. Integracja europejska a polski rynek pracy. Wybrane kategorie społeczne na rynku pracy: ludzie młodzi. Migracje zagraniczne Polaków i migracje do Polski a rynek pracy. Kryzys ekonomiczny a rynek pracy. Narodziny ekonomii fuch.</p>
36.	Zajęcia fakultatywne do wyboru przez studentów (wybór 2 z 3) sem. 5: Kulturowe i społeczne uwarunkowania ludzi bezdomnych w Polsce, Nowe ryzyka socjalne, Wspieranie resocjalizacji w ośrodkach penitencjarnych, sem. 6: Readaptacja społeczne w okresie popenitencjarnym, Instytucjonalne i kulturowe uwarunkowania funkcjonowania wolontariatu w Polsce, Ruchy społeczne i organizacje pozarządowe w praktyce pracy socjalnej	<p>Nowe ryzyka socjalne</p> <p>Przedmiot obejmuje treści związane z nowymi ryzykami socjalnymi. W ich zakres wchodzi: Sposoby definiowania zjawisk starych i nowych ryzyk socjalnych – w perspektywie teoretycznej i empirycznej. Strategie przeciwdziałania powstawaniu zjawisk należących do grupy ryzyka. Diagnozowanie określonych zjawisk. Kompetencje pracownika socjalnego niezbędne do pracy z podmiotami najbardziej dotkniętymi zjawiskami ryzyka socjalnego: bezrobotnymi, niepełnosprawnymi, młodzieżą pochodzącą z zastępczej pieczy, osobami należącymi do underclass.</p> <p>Kulturowe i społeczne uwarunkowania ludzi bezdomnych w Polsce</p> <p>Na treści programowe składają się następujące zagadnienia: Bezdomność jako problem społeczny. Kulturowe i społeczne uwarunkowania bezdomności. Instytucjonalny system pomocy bezdomnym jako mechanizm ich integracji i kształtowania się ich tożsamości grupowej. Wychodzenie z bezdomności - szanse i bariery. Charakterystyka bezdomnych poza-schroniskowych i ich medialny obraz. Tworzenie wspólnotowości bezdomnych (doświadczenia poznańskiej "Barki"). Bezdomność kobiet - specyfika społeczna i kulturowa.</p> <p>Wspieranie resocjalizacji w ośrodkach penitencjarnych</p> <p>Na przedmiot składają się treści teoretyczne i odnoszące się do praktyki. Wymiar teoretyczny – organizacja zakładu karnego, przepisy określające rodzaje i sposoby oddziaływań penitencjarnych i sytuacja społeczna więźniów. Wymiar praktyczny - zajęcia socjoedukacyjne na terenie zakładu karnego, które mają na celu podniesienie kompetencji społecznej osadzonych w zakresie organizacji życia codziennego, wiedzy o przysługujących świadczeniach społecznych po zwolnieniu i umiejętności załatwiania spraw urzędowych. Wiedza na temat konstrukcji i sposobu prowadzenia wywiadu środowiskowego oraz wykorzystania edukacyjnych narzędzi pracy socjalnej w warunkach trudnego środowiska lokalnego.</p> <p>Readaptacja społeczna w okresie popenitencjarnym</p> <p>Treści programowe skupiają na następujących zagadnieniach: Problemy społeczne osób opuszczających zakłady karne oraz możliwe sposoby ich rozwiązywania metodami pracy socjalnej. Czynności przygotowujące osadzonego do zwolnienia w końcowym okresie penitencjarnym w ramach tzw. programu wolnościowego w trybie art. 164 KKW. Zadania kuratora sądowego i społecznego wobec skazanych zwolnionych po odbyciu kary oraz zwalnianych warunkowo. Zakres pomocy postpenitencjarnej (pomocy finansowej i materialnej,</p>

		kontynuowania terapii odwykowej, kursów zawodowych) świadczonej przez kuratora sądowego oraz pracowników socjalnych. Znaczenie pomocy postpenitencjarnej jako sposobu przeciwdziałania czynnikom ryzyka powrotu do przestępczości. Instytucjonalne i kulturowe uwarunkowania funkcjonowania wolontariatu w Polsce W ramach przedmiotu poruszane są następujące treści: Uwarunkowania powstania wolontariatu. Regulacje prawne wolontariatu. Organizacje i ruchy oparte na wolontariacie. Charakterystyka działalności wolontariuszy. Obszary działania wolontariatu. Znaczenie wolontariatu. Ruchy społeczne i organizacje pozarządowe w praktyce pracy socjalnej Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: Ruch społeczny - kwestie definicyjne. Stare i nowe ruchy społeczne oraz uwarunkowania ich powstawania. Organizacje pozarządowe i ich rodzaje. Osadzenie ruchów i organizacji pozarządowych w porządku prawnym. Znaczenie ruchów i organizacji pozarządowych we współczesnym społeczeństwie. Rola organizacji pozarządowych w instytucjonalnym systemie wsparcia.
37.	WF*	Treści programowe są zróżnicowane w zależności od wybranych zajęć. Studenci poznają zasady odpowiednich dyscyplin sportowych, ćwiczeń i innych aktywności stosując je w praktyce, dbając o zdrowie i bezpieczeństwo. W sportach drużynowych w szczególny sposób rozwijane są również kompetencje społeczne.
38.	Społeczne problemy zdrowia	W ramach przedmiotu poruszane są następujące zagadnienia: Podstawowe problemy zdrowia publicznego. Nierówności w zdrowiu. Styl życia i zachowania zdrowotne. Podstawowe koncepcje zdrowia i choroby. Procesy wykluczenia a możliwości przejęcia kontroli nad swoim zdrowiem. Rodzina a zdrowie i choroba. Jednostka w chorobie. Wybrane choroby i zaburzenia zdrowia a praca socjalna. Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia i możliwości jej wykorzystania w pracy socjalnej.
39.	Organizacja i zarządzanie w pomocy społecznej	Treści programowe obejmują: Ogólne zagadnienia z zakresu organizacji i zarządzania, zarządzanie publiczne, w tym modele zarządzania publicznego i nowe tendencje w zarządzaniu, zarządzanie w pomocy społecznej na szczeblu samorządowym (zarządzanie a lokalna polityka, relacje pomiędzy jednostkami pomocy społecznej z perspektywy zarządzania, jednostki niepubliczne, prawo i dokumenty organizujące pracę jednostki, organizacja pracy, planowanie i podejmowanie decyzji, kontrola zarządcza), zarządzanie strategiczne w pomocy społecznej, kadry w pomocy społecznej (pracownicy socjalni, inni pracownicy, kadra kierownicza) i zarządzanie kadrami. Organizacja pracy i zarządzanie w jednostkach pomocy społecznej analizowana jest i dyskutowana w oparciu o studia przypadków.
40.	Poradnictwo	Przedmiot skoncentrowany jest wokół następujących zagadnień: podstawy poradnictwa; poradnictwo jako jedna z form pomagania wymagająca znajomości lokalnych uwarunkowań instytucjonalnych; cechy dobrego doradcy; różnice w możliwościach percepcyjnych klientów, istotnych przy interakcyjnym modelu poradnictwa.
41.	Ochrona własności intelektualnej*	Przedmiot zakłada przedstawienie podstawowych pojęć i zasad związanych z ochroną własności intelektualnej, tj. prawem autorskim, oraz prawem własności przemysłowej ze szczególnym uwzględnieniem naruszenia praw autorskich (plagiat) w zakresie korzystania z różnych opracowań i dzieł w trakcie pisania pracy licencjackiej. Szczegółowe zagadnienia dotyczą m.in.: pojęcia własności intelektualnej, praw autorskich i pokrewnych oraz ich ochrony, praw wynalazczych oraz ich ochrony, dozwolonego użytku z cudzej własności intelektualnej, piractwa, plagiatu i paserstwa - wybrane przepisy karne. Zajęcia zakładają również kazusy prawne zakresu ochrony własności

		intelektualnej.
42.	Fakultety	<p>Warsztat umiejętności społecznych</p> <p>Treści programowe służą nabyciu umiejętności budowania relacji z innymi ludźmi w sytuacji pomocowej, zdobycie umiejętności pracy w grupie/zespole zawodowym, zdobycie oraz pogłębienie kompetencji społecznych dot. prowadzenia rozmów z beneficjentami pomocy społecznej, z wykorzystaniem wiedzy psychologicznej oraz socjologicznej), nabywaniem kompetencji diagnostycznych, jak również kompetencji radzenia sobie z oporem i ze stresem.</p> <p>Wartości – fundamenty dobrego społeczeństwa</p> <p>Przedmiot obejmuje następujące zagadnienia: Wartości –definicje, co się na nie składa, ich kształt i rola w „dobrym” społeczeństwie. Socjologiczny model człowieka, wartości jako reguły aksjonormatywne, ontologiczny status wartości, zmienność i relatywność wartości, genezę wartości, przestrzeganie wartości jako warunek bezpieczeństwa, dobrobytu i rozwoju. Najważniejsze wartości autoteliczne, tworzące kapitał moralny, takie jak: zaufanie, lojalność, solidarność, wzajemność, szacunek, sprawiedliwość. Korzyści wynikające z wartości: witalność, efektywność, dynamika rozwojowa. Funkcję wartości w procesie integracji wspólnoty, kooperacji z innymi, łączą – „tryby maszyny” (Richard Sennett), umożliwiają harmonijne relacje między ludźmi – stanowią „smar społeczny” (Maria Ossowska).</p> <p>Praca socjalna ze środowiskiem lokalnym</p> <p>Treści programowe służą przekazaniu wiedzy niezbędnej do opanowania umiejętności w zakresie pracy socjalnej ze społecznością lokalną , rozwiązywania problemów społecznych społeczności lokalnej , organizacji społeczności lokalnej .Zdobycie umiejętności pracy socjalnej ze społecznością lokalną .Wyposażenie w wiedzę na temat rozwiązywania problemów społecznych zdobycie umiejętności organizowania indywidualnej i zbiorowej pomocy społecznej ludziom problemami społecznymi. Poznanie modeli działań środowiskowych.</p>

Nazwa kierunku studiów: Praca socjalna
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 120

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wprowadzenie do nauk społecznych	Treści składające się na przedmiot są następujące: nauki społeczne i powiązania pomiędzy naukami społecznymi a innymi naukami (ekologia, geografia człowieka, socjobiologia, demografia, technologia); rola kultury i zmiany kulturowej; podstawowe zagadnienia z zakresu psychologii, relacji między społeczeństwem a kulturą, socjalizacji jednostki.
2.	Prawne aspekty pracy socjalnej i ochrona własności intelektualnej	Treści programowe są skoncentrowane na przedstawieniu podstawowych instytucji prawnych oraz zasad najważniejszych gałęzi prawa związanych z pracą socjalną i pomocą społeczną. Szczegółowo omawiane są: podstawowe zagadnienia ze wstępu do prawoznawstwa; wybrane gałęzie prawa publicznego i prywatnego, podstawy prawa zabezpieczenia społecznego oraz wybrane zagadnienia prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, świadczenia wypadkowe, system prawny zabezpieczenia emerytalno-rentowego, wybrane i rozszerzone zagadnienia z prawa rodzinnego i wsparcia rodziny, świadczenia dotyczące rodziny, wybrane zagadnienia postępowania egzekucyjnego w administracji oraz z postępowania komorniczego, ochrona własności intelektualnej. Zakłada się rozwiązywanie przez studentów kasusów prawnych i pisanie pism procesowych.
3.	Instytucjonalne rozwiązania kwestii i problemów społecznych w Polsce i Europie oraz zarządzanie nimi	Przedmiot skupia się na charakterystyce rozwiązań instytucjonalnych w wybranych problemach i kwestiach społecznych. Uwzględnia także: krytyczną analizę sprawności instytucji i identyfikację uwarunkowań; podnoszenie efektywności instytucji związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych; benchmarking rozwiązań w tym obszarze; projektowanie nowych instytucji.
4.	Stare i nowe formy zróżnicowań i nierówności społecznych	Przedmiot zakłada prezentację aktualnego stanu wiedzy na temat zróżnicowania społecznego w zakresie teorii, metod i istotnych wyników badań. Obejmuje on zagadnienia dotyczące stratyfikacji, nierówności społecznych i ich dziedziczenia, wykluczenia, ubóstwa, mobilności społecznej. W ramach perspektywy porównawczej, podejmowane są następujące zagadnienia: nierówny podział zasobów ekonomicznych, politycznych, kulturowych, a także uwarunkowania i konsekwencje rozwarstwienia społecznego.
5.	Metodologia i metody badań nauk społecznych	Treści przedmiotu skoncentrowane są na przygotowaniu studenta do prowadzenia badań. Szczegółowe zagadnienia: konstrukcja narzędzi badawczych w naukach społecznych i założenia analizy danych; metody i techniki badawcze – badania ankietowe, wywiady pogłębione, swobodne i narracyjne oraz techniki obserwacji i badania dokumentów; zasady tworzenia kwestionariuszy; sposoby doboru próby badawczej; zarządzanie gromadzonymi danymi; zróżnicowane techniki analizy danych ilościowych i jakościowych oraz pisanie raportów końcowych.
6.	Teorie pracy socjalnej	Treści programowe skupiają się wokół takich zagadnień jak: definicje pracy socjalnej i przyjęte w niej założenia ontologiczne i epistemologiczne, związki między wielkimi ideologiami społecznymi a pracą socjalną, znaczeniem wpływowych nurtów teoretycznych nauk społecznych dla pracy socjalnej, główne koncepcje i modele pracy

		socjalnej takie jak: modele psychodynamiczne, behwioralne, społeczno-psychologiczne i komunikacyjne, systemowe i ekologiczne, interwencja kryzysowa i modele zorientowane na zadania, poznawcze, radykalne i marksistowskie, empowerment i advocacy.
7.	Metody pracy socjalnej	Program przedmiotu zakłada zapoznanie studentów z podstawowymi metodami pracy socjalnej: metodą indywidualnego przypadku, metodą pracy z grupą, metodą pracy ze społecznością lokalną (w wymiarze teoretycznym i praktycznym). Obejmuje również tematykę z zakresu: podstawowych techniki pracy socjalnej i stosowanych przez pracowników socjalnych narzędzi; techniki wywiadu przy użyciu zestandaryzowanego kwestionariusza wywiadu środowiskowego (stosowaną w metodzie pracy z indywidualnym przypadkiem); nowych metod pracy socjalnej: streetworkinu, konferencji grupy rodzinnej, wywiadu motywującego; intencji pogłębionej pracy socjalnej, intensywnej pracy socjalnej, animacji społeczności lokalnej, grup dialogu społecznego.
8.	Metody ilościowe w pracy socjalnej	Treści programowe zakładają teoretyczno-warsztatowy charakter kursu i obejmują następujące zagadnienia: Praca socjalna a stosowane nauki społeczne. Koncepcja standaryzacji pracy socjalnej i jej narzędzia. Wywiad środowiskowy – omówienie praktyczne. Projekty, ewaluacje, supervizje. Wskaźniki zjawisk społecznych. Dane jakościowe i ilościowe – przykłady sposobów gromadzenia danych. Analiza danych w zakresie pracy socjalnej – przykłady analiz pierwotnych i wtórnych. Tworzenie opracowania z danych zastanych.
9.	Fakultety	Socjoedukacja w zakładach karnych W ramach przedmiotu poruszane są następujące zagadnienia: Techniki przeprowadzenia diagnozy sytuacji społecznej osadzonych w warunkach izolacji więziennej. Przepisy Kodeksu Karnego Wykonawczego (szczególnie wykładnię art. 67 KKW) definiujące cele oddziaływań penitencjarnych oraz szczegółowe kryteria jakie muszą spełniać programy readaptacyjne określone w par. 5 Zarządzenia nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Wybrane zagadnienia pedagogiki resocjalizacyjnej związane z tzw. podejściem negatywnym i podejściem pozytywnym do problemu beneficjenta oraz odpowiadające im modele oddziaływań typu RNR (Ryzyko - Potrzeba - Reaktywność) oraz GLM (Model Dobrego Życia). Instytucjonalne formy pomocy postpenitencjarnej Treści poruszane w ramach przedmiotu obejmują: Techniki przeprowadzenia diagnozy sytuacji społecznej osadzonych w warunkach izolacji więziennej. Przepisy Kodeksu Karnego Wykonawczego (szczególnie wykładnię art. 67 KKW) definiujące cele oddziaływań penitencjarnych oraz szczegółowe kryteria jakie muszą spełniać programy readaptacyjne określone w par. 5 Zarządzenia nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Wybrane zagadnienia pedagogiki resocjalizacyjnej związane z tzw. podejściem negatywnym i podejściem pozytywnym do problemu beneficjenta oraz odpowiadające im modele oddziaływań typu RNR (Ryzyko - Potrzeba - Reaktywność) oraz GLM (Model Dobrego Życia). Tożsamość i styl życia bezdomnych Treści programowe związane są z charakterystyką zjawiska bezdomności i tożsamości osób bezdomnych. Obejmują następujące zagadnienia: Bezdomność jako tradycyjny problem społeczny. Instytucjonalne rozwiązywanie zjawiska bezdomności w zakresie instytucjonalnym – schroniska dla bezdomnych, noclegowanie, ogrzewalnie, domy socjalne, mieszkania socjalne, itd. Wyspecjalizowane formy pracy socjalnej z bezdomnymi, w zakresie teoretycznym oraz wartości prakseologicznych i etycznych – empatia, znajomość środowiska, subkultury, slangu.
10.	Seminarium magisterskie	Treści przedmiotu skoncentrowane są na przygotowaniu do napisania pracy magisterskiej oraz weryfikacji kolejnych etapów pracy nad nią. Obejmują zebranie i opracowanie bibliografii, przygotowanie metodologicznych podstaw planowanych badań, analizę danych. Szczegółowe treści zależne są od tematu pracy, mieszczą się głównie w obszarze problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania.

11.	Metody jakościowe w pracy socjalnej	Treści programowe skupiają się na zastosowaniu metod jakościowych w diagnozowaniu problemu społecznego, projektowaniu działań i ich realizacji w pracy socjalnej, która jest ukierunkowana na zindywidualizowane potrzeby beneficjenta. Obejmują dominujące sposoby badań jakościowych takie jak: etnografia, teoria ugruntowana, studium przypadku, analiza narracyjna, analiza fenomenologiczna i badanie uczestniczące. Uwzględniają też zastosowanie metod jakościowych do zróżnicowanych kontekstów związanych z prowadzeniem wywiadu środowiskowego, uzasadnieniem i organizacją interwencji kryzysowej, realizacją kontraktu socjalnego lub prowadzeniem streetworkingu.
12.	Regionalne i lokalne problemy społeczne	Treści składające się na przedmiot zogniskowane są wokół konceptualizacji podstawowych pojęć, m.in.: miasto, wieś, społeczność lokalna, region, regionalizacja, regionalizm, problemy społeczne - lokalne i regionalne, na gruncie paradygmatów socjologii miasta, socjologii wsi, socjologii społeczności lokalnych oraz socjologii problemów społecznych. Obejmują procesy społeczno- przestrzenne (np. modernizacja, globalizacja) i ich wpływ na powstawanie i strukturyzację problemów społecznych w wymiarze regionalnym oraz lokalnym. Składają się na nie też diagnoza i analiza wybranych problemów lokalnych i regionalnych.
13.	Mniejszości we współczesnym świecie	Treści programowe ogniskują się wokół zagadnień związanych z problematyką mniejszości. Należą do nich: Główne koncepcje grup mniejszościowych oraz formy wykluczenia społecznego i sposoby zapobiegania wykluczeniu. Definiowanie mniejszość narodowych i etnicznych oraz mniejszości seksualnych. Kategorie „swojskości” i „obcości” w perspektywie socjologicznej. Formy wykluczenia społecznego. Polityka wielokulturowości. Studia przypadków jako przesłanki do dyskusji nad kwestiami mniejszości etnicznych i ruchów autonomicznych w świecie, mniejszości religijnych, migrantów jako grup mniejszościowych, mniejszości seksualnych oraz problem wykluczenia osób biednych.
14.	Rodzinne i pozarodzinne sieci wsparcia i ich przemiany	W ramach przedmiotu poruszane są następujące treści: Rodzina jako grupa i instytucja społeczna. Funkcje rodziny. Definiowanie małżeństwa i rodziny. Struktura i funkcje rodziny. Typy małżeństw i rodzin. Wsparcie rodzinne i pozarodzinne w sytuacjach zagrożenia problemami społecznymi. Więzy rodzinne a sytuacja samotności i osamotnienia, single. Osoby z niepełnosprawnościami. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Ubóstwo. Wielodzietność. Rodzicielstwo nieletnie. Rodziny monoparentalne. Rodzicielstwo „na odległość”. Starość. Lokalne sieci wsparcia.
15.	Fakultet	<p>Pogłębiona praca socjalna</p> <p>Przedmiot, w ramach przygotowań do prowadzenia pogłębionej pracy socjalnej, obejmuje charakterystykę instytucji, organizacji itp. polityki społecznej działających w obszarze kwestii społecznych i ich rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych, zasady budowania diagnozy, analizę potrzeb klienta jego, zasobów oraz zasobów środowiskowych, planowanie pomocy z uwzględnieniem woli klienta/rodziny, system usług społecznych skierowanych do klienta/rodziny oraz system zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych.</p> <p>Mediacje w pracy socjalnej</p> <p>Problematyka związana z prowadzeniem mediacji i poruszana w ramach przedmiotu obejmuje: psychospołeczne mechanizmy eskalacji konfliktu, NVC - koncepcję komunikacji bez przemocy M. Rosenberga, charakterystykę mediacji jako inicjowanie gry o sumie niezerowej, charakterystykę procesu mediacji według Ch.W. Moore’a i roli mediatora, zasady prowadzenia mediacji, analizę wybranych studiów przypadku: mediacje instytucjonalne, mediacje w sprawach rodzinnych.</p> <p>Język migowy jako narzędzie pracy socjalnej</p> <p>Przedmiot porusza istotne kwestie w komunikacji z osobą niesłyszącą. Charakteryzuje Polski Język Migowy w zestawieniu z Systemem Językowo-Migowym. Omawia daktylografię języka migowego na poziomie</p>

		komunikatywnym oraz znaki z dziedziny: pierwszy kontakty, dom i rodzina, zdrowie.
16.	Warsztaty terenowe	Przedmiot wyposaża studenta w wiedzę o instytucjach, fundacjach, stowarzyszeniach działających w obszarze pomocy społecznej (wykonujących zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, działalności placówek pomocowych) oraz o sposobach prowadzenia działalności pomocowej przez te placówki. Pozwala poznać zadania pracownika socjalnego w poznawanych placówkach, zasady prowadzenia w nich dokumentacji, metody i techniki pracy pracownika socjalnego poznawanej placówki.
17.	Język obcy	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisanie, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
18.	Etyka	Treści programowe skupiają się wokół następujących zagadnień: Etyka a moralność, etyka teleologiczna i deontyczna, moralność jako reguła społeczna, współczesne spory etyczne, problemy etyczne w utworach artystycznych, obecność problemów moralnych w mediach publicznych, moralne dylematy życia społecznego.
19.	Fakultet	Praca socjalna z osobami wykluczonymi W ramach przedmiotu poruszane są kwestie związane z różnymi wymiarami i formami wykluczenia w kontekście pracy socjalnej. Na treści programowe składają się: Definicja, rodzaje i przykłady wykluczeń: społecznych, gospodarczych, politycznych i kulturowych. Szacowanie ryzyka społecznej ekskluzji jednostek i całych grup społecznych. Zasady diagnozowania wykluczenia metodą studium przypadku. Analiza typowych przypadków wykluczenia. Zasady budowania relacji pomiędzy osobą wspomagającą i wspomaganą. Cele i etapy couchingu z osobą wykluczoną. Założenia i narzędzia modelu TSR. Zawieranie, monitorowanie i ewaluacja kontraktu. Instytucjonalne formy przeciwdziałania przemocy W ramach przedmiotu przygotowującego do przeciwdziałania przemocy omawiane są: podmioty systemu pomocy społecznej i ich funkcje oraz inne instytucje działające w obszarze problemów społecznych i ich wzajemne relacje, różne subdyscypliny pracy socjalnej i polityki społecznej, klasyczne i współczesne nurty w pracy socjalnej. Przedstawiane są również zasady budowania diagnozy sytuacji problemowej, działania prowadzące do jej zmiany oraz zasady przygotowania projektu zmiany z wykorzystaniem narzędzi dostępnych pracownikowi socjalnemu.

Nazwa kierunku studiów: Prawo
 Poziom studiów: studia jednolite magisterskie
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 121

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1	Doktryny polityczne i prawne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z najważniejszymi ideami, poglądami i koncepcjami społecznymi, prawnymi, politycznymi i ustrojowymi od starożytności do czasów współczesnych. Absolwent będzie potrafił interpretować prawnie istotne pojęcia niedookreślone i klauzule generalne (takie, jak "\"godność człowieka\"", "\"wolność\"", "\"sprawiedliwość\"", "\"państwo prawne\"" itd.), wykorzystywać nabytą wiedzę w praktyce prawniczej oraz aktywnie uczestniczyć w dyskursie polityczno-prawnym. Będzie także posiadał świadomość roli prawa zarówno jako instrumentu realizacji określonych celów politycznych, ekonomicznych czy ideowych, jak i wyrazu dominujących w danym społeczeństwie wartości i zasad moralnych. Zajęcia rozwiną także umiejętności Studentów w zakresie prezentowania i argumentowania swojego stanowisk
2	Dostęp do informacji publicznej i ochrona danych osobowych	Przedmiot blokowy (Blok publicznoprawny). W części dotyczącej dostępu do informacji publicznej omawiana jest problematyka jawności życia publicznego i zasady dostępu do informacji publicznej w Polsce w kontekście prawa międzynarodowego publicznego i prawa Unii Europejskiej. W części dotyczącej ochrony danych osobowych omawiane są przede wszystkim przepisy unijnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych (RODO).
3	Ekonomia dla prawników	Przedmiot obowiązkowy. Student poznaje podstawowe kategorie ekonomiczne, zasady funkcjonowania podmiotów gospodarczych na rynku (konsument-gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, państwo) oraz zależności mikro- i makroekonomiczne w gospodarce zamkniętej i otwartej
4	Etyka zawodów prawniczych	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot prowadzony jest na dwóch płaszczyznach. Pierwsza ma charakter filozoficzny i koncentruje się wokół podstawowych pojęć etycznych, takich jak sprawiedliwość, czy odpowiedzialność. Druga płaszczyzna ma charakter stricte prawniczy i poświęcona jest etykom poszczególnych zawodów prawniczych. Tematy zajęć: specyfika współczesnej refleksji etycznej, wybrane pojęcia etyczne, relacja między prawem a moralnością, etyka ogólna a etyki zawodowe, wymagania etyki sędziowskiej, wymagania etyki prokuratorskiej, wymagania etyki adwokackiej i radcowskiej.
5	Historia państwa i prawa	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest uzyskanie przez Studentów podstawowych wiadomości o genezie i rozwoju najważniejszych instytucji politycznych i konstrukcji prawnych. Absolwent będzie znał dorobek i doświadczenie społeczeństw europejskich w procesie kształtowania podstawowych zasad kultury prawnej. Nauczy się poprawnie formułować wypowiedzi w języku prawnym i prawniczym, umiejętnie wykorzystując elementy kultury prawniczej i dziedzictwa prawnego. Zajęcia rozwiną także umiejętności Studentów w zakresie precyzyjnego wyjaśniania istoty poznanych instytucji prawnych i uzasadniania trafność przyjętych rozwiązań legislacyjnych. Absolwenci będą potrafili wskazać na przykładach instytucji minionych epok związki pomiędzy zjawiskami kulturowymi, społecznymi i prawnymi
6	Język obcy nowożytny	Język obcy
7	Klinika prawa/Poradnia prawna	Praktyczne aspekty wykonywania zawodu adwokata/radcy prawnego. Wiedza i umiejętności są przekazywane studentom poprzez nadzorowanie prowadzenia przez nich spraw sądowych lub administracyjnych.

8	Kryminalistyka	Przedmiot blokowy (Blok karnoprawny). Zajęcia obejmują merytorykę oraz elementy praktyczne w formie warsztatów ze studentami.
9	Kryminologia	Przedmiot do wyboru. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z zagadnieniami związanymi z nauką kryminologii, historią jej rozwoju, działami, zadaniami i celami. Absolwent będzie potrafił przede wszystkim rozróżnić to, czym zajmuje się kryminologia a czym inne nauki i umiejscowić ją pośród innych dziedzin naukowych.
10	Logika dla prawników	Przedmiot obowiązkowy. Jego zadaniem jest realizowanie dwóch celów. Pierwszy z nich polega na opanowaniu przez Studentów konkretnych umiejętności, takich jak na przykład: konstruowanie definicji i typologii, przeprowadzanie wnioskowań prawniczych, rozpoznawanie typu, jakości i siły argumentu, rozpoznawanie nieuczciwych sposobów zachowania się w dyskusji (tzw. sofizmatów). Drugim celem jest natomiast ćwiczenie pewnej postawy intelektualnej, cechującej się łączeniem krytyczności z otwartością na stanowiska i argumenty innych osób.
11	Łacińska terminologia dla prawników	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami, zwrotami i sentencjami łacińskimi stosowanymi we współczesnym dyskursie prawniczym, co umożliwi udział w prawniczych czy politycznych dyskusjach, w których elementy te występują dość szeroko. Jako że kurs koncentruje się na praktycznym wykorzystaniu wybranych sformułowań i paremii łacińskich oraz zakresie ich funkcjonowania w orzecznictwie i poglądach doktryny, studenci będą analizować i dyskutować tak treść zasad prawnych zawartych w sentencjach, jak i samodzielnie formułować wypowiedzi z użyciem elementów łacińskiej terminologii prawniczej
12	Obsługa prawniczych baz danych	Przedmiot obowiązkowy. Obsługa prawniczych baz danych realizowana jest w nowoczesnych salach komputerowych, w których każdy student ma komputer do dyspozycji. Studenci zapoznają się z urzędowymi, powszechnie dostępnymi bazami aktów prawnych (w tym prawa Unii Europejskiej) i orzecznictwa (w tym Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka), a także rejestrami publicznymi (np. Krajowym Rejestrem Sądowym, księgami wieczystymi, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej). Z uwagi na to, że Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego posiada także bogatą ofertę komercyjnych, licencjonowanych baz danych, studenci kierunku \"prawo\" w ramach laboratorium z przedmiotu \"Obsługa prawniczych baz danych\" zapoznają się także i z nimi. Zajęcia mają wymiar praktyczny, polegający na wyszukiwaniu informacji prawnej i informacji o prawie, w tym prawie stosowanym przez sądy, a także informacji znajdujących się w rejestrach publicznych. Umiejętności praktyczne zdobyte przez studentów w czasie zajęć uzupełniane są także zagadnieniami teoretycznymi, np. z zakresu tworzenia i zmiany prawa czy mocy dowodowej informacji pozyskanych samodzielnie z rejestrów publicznych
13	Ochrona praw konsumenta	Przedmiot blokowy (Blok cywilnoprawny). Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką ochrony konsumenta w prawie krajowym i europejskim oraz praktycznego zastosowania istniejących rozwiązań prawnych. Potrzeba zajęć wynika z coraz większej roli, jaką przypisuje się prawu konsumenckiemu, co związane jest ze specyfiką współczesnego rozwoju gospodarczego i zagrożeniami płynącymi z globalizacji gospodarki. Student nabędzie wiedzę o prawie ochrony konsumenta i jego znaczeniu dla obrotu, zapozna się z treścią regulacji chroniących konsumenta, będzie umiał rozwiązywać problemy związane ze stosowaniem przepisów prawa ochrony konsumenta. Po zakończeniu kursu student stanie się świadomym swoich praw i obowiązków uczestnikiem obrotu gospodarczego

14	Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest poznanie instytucji procesowych postępowania administracyjnego i postępowania sądownoadministracyjnego, ich kształtu prawnego przesadzającego o możliwości prawnej obrony jednostki wobec władczego działania organów administracji publicznej. Dla realizacji tego celu połączone zostały rozważania teoretyczne, w tym dorobek współczesnej doktryny prawa administracyjnego z wykładnią przepisów prawa postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego w świetle standardów przyjętych w prawie unijnym i w Konstytucji RP. Umiejętność ta ma służyć przygotowaniu absolwenta do wykonywania zawodów prawniczych zarówno w zakresie profesjonalnej obsługi prawnej jak i sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy administracyjne. Wiedza w tym zakresie ma być nadto przydatna absolwentowi w działaniu organów administracji publicznej. Nabyta wiedza z przedmiotu ma służyć także przygotowaniu absolwentów do egzaminów aplikacyjnych
15	Postępowanie cywilne	Przedmiot obowiązkowy. Omówienie całości kodeksu postępowania cywilnego.
16	Postępowanie karne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniami dotyczącymi teoretycznych podstaw procesu karnego, mechanizmów kierujących tym postępowaniem, ustawowych regulacji i sądowych orzeczeń dotyczących procesu karnego. W czasie zajęć student pozna model procesu karnego i jego ewolucję oraz najważniejsze zasady determinujące kształt postępowania. Omówiony zostanie przebieg procesu karnego we wszystkich odmianach i trybach. Zajęcia uwzględniają zagadnienie europeizacji prawa karnego procesowego oraz kładą nacisk na znajomość orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Absolwent będzie przygotowany pod względem warsztatowym do stosowania prawa karnego procesowego w praktyce. Zajęcia rozwiną również umiejętności studentów w zakresie prezentowania i argumentowania swojego stanowiska oraz oceny istniejących rozwiązań legislacyjnych.
17	Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne	Przedmiot do wyboru (blok cywilnoprawny). Celem przedmiotu jest: 1) zapoznanie studentów z problematyką zabezpieczenia i egzekucji praw i roszczeń w postępowaniu cywilnym i innych postępowaniach; 2) zdobycie praktycznych umiejętności w zakresie opracowania wniosków w przedmiocie; wszczęcia i prowadzenia postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego; 3) nabycie umiejętności wykorzystania teoretycznej wiedzy z zakresu zabezpieczenia i egzekucji praw i roszczeń przy rozwiązywaniu kazusów i testów w zakresie odpowiadającym egzaminom na aplikacje prawnicze; 4) nabycie umiejętności oceny wyboru sposobu zabezpieczenia i egzekucji, adekwatnego do rodzaju poszukiwanej ochrony prawnej w danym postępowaniu.
18	Prawa człowieka i systemy ich ochrony	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z pojęciem praw człowieka, przedstawienie ich genezy, stadiów rozwoju, a także zakresu ich przedmiotowej regulacji konstytucyjnej i prawnomiedzynarodowej oraz ochrony. Student uzyska wiedzę na temat treści wolności i praw jednostki oraz systemów ich ochrony, a także istoty prawnych ograniczeń praw człowieka. Będzie potrafił samodzielnie dokonać analizy przepisów prawnych z uwzględnieniem przesłanek dopuszczalności ingerencji państwa w sferę wolności i praw jednostki, a także przygotować skargę konstytucyjną oraz skargę indywidualną do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Zajęcia rozwiną także umiejętności Studentów w zakresie prezentowania i argumentowania swojego stanowiska, a także ułatwią udział w dyskusji publicznej na temat znaczenia gwarancji praw człowieka w demokratycznym państwie prawnym.
19	Prawo administracyjne	Przedmiot obowiązkowy. Zajęcia z przedmiotu Prawo administracyjne prowadzone są z punktu widzenia właściwego dla nauki prawa administracyjnego, tj. koncentrują uwagę na prawnopozytywnej analizie wykonywania administracji publicznej, zarówno z wykorzystaniem władztwa administracyjnego jak i w ramach innych metod administrowania

20	Prawo bankowe i rynków finansowych	Przedmiot blokowy (Blok administracyjnoprawny). Celem przedmiotu \"Prawo bankowe i rynków finansowych\" jest nabycie przez studenta wiedzy o regulacjach prawnych dotyczących polskich i unijnych rynków finansowych ze szczególnym uwzględnieniem prawa bankowego oraz rynku bankowego i systemu bankowego Polski oraz Unii Europejskiej. Ponadto student zapozna się z podstawowymi regulacjami prawnymi działalności prowadzonej przez instytucje finansowe (banki, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, domy maklerskie, towarzystwa ubezpieczeniowe oraz niebankowe instytucje depozytowe) a także z regulacjami państwowego nadzoru nad ich działalnością. Po kursie \"Prawo bankowe\" student powinien potrafić identyfikować i rozwiązywać podstawowe problemy prawne z zakresu prawa bankowego oraz prawa rynków finansowych.
21	Prawo budowlane	Przedmiot blokowy (Blok administracyjnoprawny). Wykład obejmuje przedstawienie problematyki procesu inwestycyjno-budowlanego, czyli zagadnień związanych z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym oraz prawem budowlanym
22	Prawo cywilne – część ogólna i prawo zobowiązań	Przedmiot obowiązkowy, w ramach którego realizowane są zagadnienia tzw. części ogólnej prawa cywilnego oraz prawa zobowiązań. Służy on przygotowaniu studentów do dalszych studiów, tj. drugiej części kursu prawa cywilnego, prawa rodzinnego, prawa prywatnego międzynarodowego, prawa handlowego i procedury cywilnej oraz do przyszłej zawodowej pracy prawniczej.
23	Prawo finansów publicznych	Przedmiot obowiązkowy. W ramach przedmiotu Prawo finansów publicznych student zdobędzie wiedzę z zakresu prawa finansów publicznych dotyczącą jego istoty, zakresu i struktury. Zapozna się także z treścią podstawowych regulacji z zakresu prawa finansów publicznych oraz ze standardami obowiązującymi w tym zakresie w UE. Ponadto student nabędzie umiejętność wyodrębnienia instytucji finansowo-prawnych w poszczególnych aspektach gospodarki finansowej realizowanej przez podmioty publiczne. Uczestnictwo w zajęciach pozwoli również studentowi dostrzegać i rozwiązywać problemy prawne związane ze stosowaniem przepisów prawa finansów publicznych, w tym rozwiązywać kazusy z zakresu prawa budżetowego i publicznego prawa bankowego
24	Prawo handlowe	1. Przedmiot obowiązkowy. 2. Celem przedmiotu jest przedstawienie studentom problematyki prawa przedsiębiorców, w szczególności wyjaśnienie podstawowych pojęć tej dziedziny prawa, do których zaliczyć należy w szczególności: zagadnienia prawa spółek, prawa umów handlowych, prawa papierów wartościowych, a także prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego. Szczegółowe omówienie rodzajów spółek i umów handlowych poprzedzone jest wprowadzeniem, obejmującym w szczególności analizę zagadnień dotyczących: pojęcia przedsiębiorcy, rodzajów przedsiębiorców, ich rejestracji i ewidencji oraz czynności handlowych. 3. Absolwent nabędzie wiedzę, umiejętności i kompetencje do oceny zjawisk mających swoje źródło w prawie prywatnym, a występujących w obszarze obrotu gospodarczego. Będzie też potrafił oceniać relacje prawne istniejące w segmentach B2B oraz B2C. Po zakończeniu kursu student stanie się świadomym swoich praw i możliwości uczestnikiem obrotu gospodarczego
25	Prawo karne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z najważniejszymi pojęciami prawa karnego, zasadami odpowiedzialności za przestępstwo. Absolwent będzie potrafił interpretować przepisy prawa karnego, wykorzystywać nabytą wiedzę w praktyce prawniczej. Zajęcia rozwiną także umiejętności Studentów w zakresie prezentowania i argumentowania swojego stanowiska w sprawach karnych

26	Prawo karne skarbowe	Przedmiot blokowy (Blok karnoprawny). Prawo karne skarbowe to wyspecjalizowana dziedzina prawa karnego chroniąca interes finansowy Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz Unii Europejskiej. Przedmiot przybliża zawarte w Kodeksie karnym skarbowym zasady odpowiedzialności za przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, podstawowe instytucje prawa karnego skarbowego i instrumenty ich stosowania oraz ogólne zasady postępowania w sprawach karnych skarbowych. Przedmiot ukazuje także priorytet dolegliwości ekonomicznej w prawie karnym skarbowym oraz oparte na racjonalnej polityce karnej zaniechanie ukarania sprawcy za cenę odzyskania uszczuplonych należności finansowych (głównie ceł i podatków). Ważnym zadaniem przedmiotu jest ogólna charakterystyka części szczególnej Kodeksu karnego skarbowego, w która obejmuje przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe: podatkowe, celne, dewizowe i hazardowe
27	Prawo konstytucyjne	Przedmiot obowiązkowy. Jednym z najbardziej istotnych zagadnień w prawie publicznym jest problematyka ustroju państwa i jego organizacji. Wyjaśnienie szeregu pojęć związanych z konstytucyjną konstrukcją państwa, zasad i form sprawowania władzy, praw człowieka, zakresu ich przedmiotowej regulacji, ochrony, jak również procedur sprawowania władzy jest podstawowym założeniem wykładu z zakresu prawa konstytucyjnego.
28	Prawo mediów	Przedmiot blokowy (Blok publicznoprawny). Przedmiot realizowany jest w formie wykładu i ćwiczeń, które poświęcone są problematyce prawnej działalności medialnej - jej podstaw konstytucyjnych oraz międzynarodowych, uregulowania: prawa prasowego, radiofonii i telewizji, reklamy oraz wybranych instytucji prawa własności intelektualnej. Omawiane są także podstawowe zagadnienia praktyczne związane z działalnością medialną administracji
29	Prawo międzynarodowe publiczne	Przedmiot obowiązkowy. Prawo międzynarodowe publiczne jest systemem norm rządzących relacjami między podmiotami tego porządku prawnego (państwami, organizacjami międzynarodowymi i dalszymi podmiotami wtórnymi). Wykład z zakresu prawa międzynarodowego obejmuje swą treścią zagadnienia składające się na istotę międzynarodowego porządku prawnego prawną. Obejmuje on informacje na temat genezy i specyfiki prawa międzynarodowego, jego źródeł, podmiotów, odpowiedzialności międzynarodowoprawnej, podstaw rozstrzygania sporów, utrzymania pokoju i bezpieczeństwa oraz skuteczności norm prawa międzynarodowego w krajowym porządku prawnym widzianych jako źródło uprawnień i obowiązków po stronie osób fizycznych czy prawnych
30	Prawo karne wykonawcze	Przedmiot blokowy (Blok karnoprawny). Stanowiące część systemu prawa karnego, prawo karne wykonawcze to zespół (ogół) norm prawnych, regulujących stosunki społeczne powstałe w konsekwencji orzeczenia, a następnie wykonywania prawomocnych lub podlegających wykonaniu rozstrzygnięć sądowych zapadłych w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz w przedmiocie wykonania kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności. Przedmiotem prawa karnego wykonawczego jest zatem określenie trybu postępowania zmierzającego do wykonania orzeczonych kar lub innych środków reakcji na przestępstwo (wykroczenie). Do zadań tej gałęzi prawa należy także nakreślenie celów, które w toku ich wykonywania powinny zostać osiągnięte, wskazanie kształtu poszczególnych kar i środków oraz zasad ich wykonywania. Współczesne rozwiązania kształtujące tzw. postępowanie wykonawcze, stanowią bardzo rozbudowaną formułę w ramach której, organy tego postępowania wyposażone są w szereg rozmaitych uprawnień służących aktywnemu kształtowaniu okresu odbywania kary lub innych środków karnych przez skazanego. Takie podejście służy indywidualizacji w spojrzeniu na konkretnego skazanego, pozwalając na próbę skonstruowania takiego systemu oddziaływania, który będzie dostosowany do indywidualnych potrzeb i okoliczności, pozwalając tym samym na pełniejszą realizację przyświecających całemu procesowi karania idei zapobieżenia popełnianiu czynów społecznie szkodliwych, w pierwszej kolejności przez osoby, wobec których cały ten aparat zastosowano, jak i również przez inne osoby

31	Prawo ochrony środowiska	Przedmiot blokowy (Blok administracyjnoprawny). Zajęcia z przedmiotu Prawo ochrony środowiska prowadzone są z punktu widzenia właściwego dla nauki prawa administracyjnego, koncentrują uwagę na prawnopozytywnej analizie wykonywania administracji publicznej w zakresie ochrony środowiska zarówno z wykorzystaniem władztwa administracyjnego jak i w ramach innych metod administrowania. Zajęcia uwzględniają problemy związane z ochroną zwierząt, roślin, powietrza, gleby. Aktualne problemy dotyczące zwalczania czy ograniczania zanieczyszczeń i emisji.
32	Prawo podatkowe	Przedmiot obowiązkowy. W ramach przedmiotu student nabywa wiedzę o istocie i specyfice prawa podatkowego i jego relacji do innych gałęzi prawa. Ponadto student nabywa umiejętność analizy regulacji prawnych ogólnego i szczegółowego prawa podatkowego wraz z umiejętnością rozwiązywania kasusów. Absolwent będzie potrafił dostrzegać i stosować instytucje i pojęcia prawne z zakresu ogólnego i szczegółowego prawa podatkowego, a także dostrzegać problemy w stosowaniu regulacji prawa podatkowego i je rozwiązywać
33	Prawo pracy	Przedmiot obowiązkowy; koncentruje się wokół zagadnień indywidualnego i zbiorowego prawa pracy (nawiązanie, treść i ustanie stosunku pracy, związki zawodowe, spory zbiorowe-strajki, i in.). W związku z tym, że prawo pracy dotyczy lub będzie dotyczyć praktycznie każdego (obecnych i przyszłych pracowników), profity płynące z jego znajomości są bezdyskusyjne
34	Prawo prywatne międzynarodowe	Przedmiot obowiązkowy. W ramach przedmiotu studenci nabywają wiedzę o normach kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego, których zadaniem jest rozgraniczenie w przestrzeni sfer działania różnych systemów prawnych w odniesieniu do stosunków prawnych z zakresu prawa prywatnego. Ponadto zakres przedmiotu obejmuje zapoznanie słuchaczy z podstawowymi aktami z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego w ujęciu szerokim, które zawierają normy merytoryczne prawa jednolitego regulujące prawa i obowiązki stron stosunków prywatnoprawnych, wykazujących związek z prawem co najmniej dwóch państw. Na treść przedmiotu składają się również zagadnienia z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, które pozostają w silnym funkcjonalnym związku z prawem prywatnym międzynarodowym.
35	Prawo rodzinne	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest przedstawienie jednej z najważniejszych gałęzi prawa w życiu codziennym człowieka
36	Prawo rzeczowe i spadkowe	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wiedzą potrzebną zarówno w pracy prawnika doradającego klientom w istotnych sprawach życia codziennego, jak i nieraz samemu studentowi w sytuacjach życiowych, w których się znajdzie. Student zostaje zapoznany z kluczowymi regulacjami z zakresu prawa rzeczowego, w tym dotyczącymi prawa własności, sposobów jego nabywania i utraty, zasad jego przenoszenia, w tym własności nieruchomości, a także z pozostałymi prawami rzeczowymi funkcjonującymi w polskim porządku prawnym. Zdobyta wiedza obejmuje nie tylko znajomość przepisów, ale także ich wykładnię dokonywaną w nauce prawa i orzecznictwie sądowym oraz praktyczne zastosowanie do stanów faktycznych spotykanych w życiu codziennym (np. wyjaśnianie są mechanizmy cywilnoprawne mogące znaleźć zastosowanie w stosunkach sąsiedzkich, w sytuacji, gdy np. brak dostępu z nieruchomości do drogi publicznej lub gdy dochodzi do tzw. immisji, czyli zakłóceń w korzystaniu z nieruchomości wynikających z zachowań właścicieli nieruchomości sąsiednich). Ponadto student zapoznany zostaje z prawem spadkowym, w tym zasadami dziedziczenia, porządkiem dziedziczenia ustawowego, sposobami sporządzania testamentów, regułami rządzącymi przyjęciem i odrzuceniem spadku, stwierdzeniem praw do spadku, kwestiami związanymi z zachowkiem, odpowiedzialnością za długi spadkowe czy wspólnością majątku spadkowego i działem spadku.
37	Prawo rzymskie	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z dorobkiem rzymskiej nauki prawa i ukazanie im szczególnej roli prawa rzymskiego w kształtowaniu się europejskiej kultury prawnej. Wprowadza on studentów w podstawowe i obecne w większości systemów prawnych pojęcia i instytucje prawa prywatnego, dając solidną podstawę do dalszych studiów, zwłaszcza w zakresie prawa porównawczego. Podczas zajęć studenci, poza dyskusją o

		podstawowych koncepcjach rzymskich – i zarazem współczesnych – instytucji prawnych, rozwiązują też kazusy z zakresu analizowanego materiału
38	Prawo ubezpieczeń osobowych i majątkowych	Przedmiot blokowy (Blok cywilnoprawny). Celem przedmiotu jest przedstawienie studentom problematyki podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej, dystrybucji ubezpieczeń, rodzajów ubezpieczeń na rynku, umowy ubezpieczenia i gwarancji ubezpieczeniowej, wybranych umów OC, konstrukcji produktu ubezpieczeniowego oraz jednolitego rynku usług ubezpieczeniowych w UE. Student nabędzie wiedzę, umiejętności i kompetencje pozwalające na ocenę zjawisk mających swoje źródło w prawie prywatnym, a występujących w obszarze rynku ubezpieczeniowego. Będzie też umiał oceniać relacje prawne istniejące w dystrybucji ubezpieczeń. Stanie się świadomym swoich praw i obowiązków uczestnikiem obrotu gospodarczego
39	Prawo Unii Europejskiej	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot obejmuje całościowo wszystkie niezbędne aspekty wiedzy dotyczącej funkcjonowania Unii Europejskiej i jej instytucji, starając się wyjaśnić jej genezę oraz znaczenie dla Polski. Szczególny nacisk położony zostaje na przedstawienie unijnego systemu prawnego oraz zasad stosowania przepisów UE w polskim porządku prawnym i ochrony jednostek w tym zakresie. Studenci dowiadują się także, jak funkcjonują polityki unijne, a zwłaszcza jednolity rynek wewnętrzny.
40	Prawo własności intelektualnej	Przedmiot obowiązkowy. Zajęcia prowadzone są w formie wykładu, który poświęcony jest przedstawieniu źródeł uregulowania i podstawowych konstrukcji prawa własności intelektualnej (z uwzględnieniem odrębności prawa autorskiego i prawa własności przemysłowej) - na tle elementów praktyki
41	Prawo wyznaniowe i kanoniczne	Przedmiot blokowy (Blok administracyjnoprawny). Studenta prawa zaintryguje fakt, że przedmiot ten swoim zakresem obejmuje: 1) prawo wyznaniowe - zbiór norm prawnych wydanych i uznanych przez państwo, określających stosunek państwa do religii i do wspólnot religijnych oraz 2) prawo kanoniczne - zespół norm obowiązujących w Kościele uregulowanych, zwłaszcza w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Absolwent nabędzie umiejętność interpretowania zjawisk społeczno-prawnych należących do obu autonomicznych i niezależnych wspólnot: państwa i Kościoła, które na rzecz dobra wspólnego ze sobą współdziałają. Będzie posiadał wiedzę o takich instytucjach prawnych, jak np. zawarcie małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej, tajemnica spowiedzi, opodatkowanie dochodów Kościoła, klauzula sumienia. Wiedzę tę będzie mógł zastosować w praktyce prawniczej, prowadząc np. kancelarię specjalizującą się w sprawach z zakresu relacji państwo-Kościół.
42	Prawo zabezpieczenia społecznego	Przedmiot obowiązkowy. Celem przedmiotu jest zapoznanie Studentów z regulacją prawną dotyczącą zabezpieczeń społecznych. Podnoszone na zajęcia problemy prawne mają aktualne i doniosłe znaczenie dla każdego z Nas (np. kwestia prawa do zasiłku macierzyńskiego oraz innych praw związanych z rodzicielstwem, świadczenia z ubezpieczenia społecznego związane z niezdolnością do pracy, czy przyszłość Naszych emerytur). Podejmowane zagadnienia dotyczą również pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych. Dzięki zajęciom Absolwent będzie mógł zdobyć umiejętności w rozstrzyganiu praktycznych problemów prawnych, wykładni przepisów, analizy stanów faktycznych bazujących na rzeczywistych sprawach, które znalazły swój finał przed sądem. Będzie także posiadał świadomość roli zabezpieczenia społecznego w ogólnym kontekście polityki społecznej Państwa.
43	Publiczne prawo gospodarcze	Przedmiot obowiązkowy. Zajęcia prowadzone w ramach przedmiotu koncentrują się wokół następujących celów: 1) przekazanie studentom wiedzy o podstawowych rozwiązaniach normatywnych prawa polskiego i Unii Europejskiej obowiązujących w obszarze ingerencji państwa w funkcjonowanie gospodarki; 2) przedstawienie podstawowych zasad prawa publicznego oraz sposobów ich aplikacji w analizowaniu zagadnień z zakresu publicznoprawnej ingerencji państwa w gospodarkę; 3) ukształtowanie umiejętności identyfikowania podstaw prawnych obowiązków spoczywających na przedsiębiorcach oraz kompetencji administracji publicznej w sferze działalności gospodarczej; 4) ukształtowanie zdolności rozwiązywania przez studentów podstawowych problemów prawnych związanych ze stosowaniem przepisów publicznego prawa gospodarczego

44	Sanacja i upadłość przedsiębiorców	Przedmiot do wyboru (blok cywilnoprawny). Celem przedmiotu jest: 1) zapoznanie studentów z problematyką sanacji i upadłości w prawie polskim i unijnym; 2) zdobycie praktycznych umiejętności w zakresie opracowania wniosków w przedmiocie wszczęcia i prowadzenia różnych rodzajów postępowania restrukturyzacyjnego oraz postępowania upadłościowego; 3) nabycie umiejętności wykorzystania teoretycznej wiedzy z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego przy rozwiązywaniu kasusów w zakresie odpowiadającym egzaminom na aplikacje prawnicze. 4) nabycie umiejętności oceny wyboru sposobu postępowania adekwatnego do rodzaju poszukiwanej ochrony prawnej w danym postępowaniu.
45	Sądownictwo międzynarodowe	Przedmiot blokowy (Blok publicznoprawny). Przedmiotem wykładu jest prezentacja różnorodnych form sądownictwa międzynarodowego, jego specyficznych cech, ukazanie roli, jaką sądy międzynarodowe odgrywają w systemie rozstrzygania sporów międzynarodowych z przywołaniem podstaw funkcjonowania, wyrokowania, w tym złożonego mechanizmu sędziowskiego rozumowania, oraz ocena wpływu sądów międzynarodowych na rozwój międzynarodowego porządku prawnego oraz pozycję prawną poszczególnych uczestników stosunków międzynarodowych
46	Seminarium magisterskie	Przygotowanie pracy magisterskiej
47	Socjologia prawa	Przedmiot blokowy (Blok publicznoprawny). Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów ze społecznym kontekstem prawa: jego obowiązywania, tworzenia, stosowania prawa i przestrzegania. W ramach przedmiotu studenci poznają m.in. charakterystykę socjologii prawa, główne kierunki współczesnych badań socjologiczno-prawnych, a także najważniejsze problemy dzisiejszej socjologii prawa (np. charakterystyka polskiej kultury prawnej, problemy tworzenia prawa, stosowania prawa, socjologia zawodów prawniczych i inne)
48	Symulacja rozpraw sądowych (moot court)	Student uczestniczy w symulowanej rozprawie sądowej w jednej z ról procesowych.
49	Symulacja rozpraw sądowych (procedura cywilna) - moot court	Student uczestniczy w symulowanej rozprawie sądowej w jednej z ról procesowych
50	Symulacja rozpraw sądowych (procedura karna) - moot court	Student uczestniczy w symulowanej rozprawie sądowej w jednej z ról procesowych
51	Symulacja rozpraw sądowych (procedura sądownoadministracyjna) - moot court	Student uczestniczy w symulowanej rozprawie sądowej w jednej z ról procesowych.
52	Teoria i filozofia prawa	Przedmiot obowiązkowy. Program przedmiotu obejmuje prezentację zarówno tradycyjnych jak i współczesnych poglądów na prawo. W szczególności, prezentację głównych modeli argumentacji prawniczej, a także zarówno analitycznych jak i hermeneutycznych koncepcji wykładni prawa. W wersji autorskiej, program przedmiotu obejmuje zagadnienie statusu poznawczego twierdzeń formułowanych w dyskursie prawniczym, ze szczególnym uwzględnieniem statusu poznawczego twierdzeń interpretacyjnych. Celem przedmiotu jest wykształcenie umiejętności dokonywania przez studenta samodzielnej analizy tekstów prawnych w zakresie zawartych w nich treści normatywnych. W szczególności, celem przedmiotu jest wykształcenie umiejętności argumentacyjnego uzasadnienia formułowanych twierdzeń interpretacyjnych.

53	Tworzenie i stosowanie prawa	Przedmiot obowiązkowy. Celem realizowanym w ramach tego przedmiotu jest zapoznanie studenta z problemami tworzenia prawa, wykształcenie praktycznych umiejętności prawidłowego tworzenia aktów normatywnych, stosowania podstawowych technik legislacyjnych (nowelizacji, tekstu jednolitego, sprostowania błędów w aktach prawnych) oraz rozstrzygania problemów walidacyjnych (dotyczących obowiązywania norm prawnych) i interpretacyjnych (dotyczących wykładni przepisów prawnych)
54	Wstęp do prawoznawstwa	Przedmiot obowiązkowy. Przedmiot ma zapoznać studenta z podstawowymi pojęciami z obszaru prawa i prawoznawstwa. Do centralnych zagadnień należą problemy języka prawnego i prawniczego, źródła prawa, stosowanie i wykładnia prawa wraz omówieniem dyrektyw interpretacyjnych tekstów prawnych, reguł kolizyjnych i reguł wnioskowań prawniczych, zagadnienie systemowości wraz z praktycznymi jego konsekwencjami. Częścią składową wykładu jest także analiza społeczno - kulturowych uwarunkowań prawa
55	Wychowanie fizyczne	Kształcenie tężyzny fizycznej zgodnie z zasadą "w zdrowym ciele zdrowy duch"

Nazwa kierunku studiów: Psychologia
 Poziom studiów: studia jednolite magisterskie
 Poziom kwalifikacji: poziom 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 122

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biologiczne mechanizmy zachowania - fizjologia	1. Mechanizmy pobudliwości komórkowej i transmisja synaptyczna. 2. Receptory związane z białkami G i ich szlaki sygnalizacyjne. 3. Molekularne mechanizmy pamięci. Nerwowe ośrodki regulatorowe: autonomiczny i ośrodkowy układ nerwowy. 4. Układ endokrynnny. 5. Fizjologia skurczu mięśniowego. 6. Mechanoreceptory (dotyk, słuch, równowaga). 7. Termoreceptory i nocycetory. 8. Mechanizmy widzenia. 9. Chemocepcja: węch i smak. 10. Energetyka organizmu: glukostaza i termostaza. 11. Rytmu biologiczne, sen. 12. Mechanizmy uzależnień i działania środków odurzających. 13. Fizjologia oddychania i krążenia.
2.	Biologiczne mechanizmy zachowania - genetyka	1. Człowiek jako gatunek w obrębie rzędu naczelnych. 2. Różne aspekty problemu uwarunkowań zachowań ludzkich. 3. Prawa Mendla. Reguły dziedziczenia dotyczące dominacji niepełnej, kodominacji, alleli letalnych. Zjawisko plejotropii i cechy dziedziczone poligenowo. 4. Dziedziczenie cech ilościowych. 2. Różne aspekty problemu uwarunkowań zachowań ludzkich. Przedstawienie trudności metodologicznych genetyki behawioralnej człowieka. 5. Mechanizmy regulacji ekspresji genów. Czynniki wpływające na ekspresję genów. 6. Zaburzenia o podłożu genetycznym ze szczególnym omówieniem chorób związanych z obniżonym IQ. 7. Determinacja płci w człowieka. 8. Metody badania odziedziczalności cech behawioralnych u zwierząt. 9. Współczynnik i metody badania odziedziczalności u człowieka. 10. Inteligencja - przykład trudności metodologicznych badań i weryfikacji wyników dotyczących odziedziczalności tej cechy. 11. Interakcja i korelacja genotyp-środowisko 12. Uwarunkowania genetyczne, a różne cechy osobowości. 13. Podstawy genetyki populacyjnej w tym selekcja i przystosowanie.
3.	Etyka zawodu psychologa	1. Wprowadzenie: etyka a moralność, filozoficzne podstawy etyki. 2. Etyka w psychologii. 3. Zasady etyki w diagnostyce psychologicznej. 4. Zasady etyczne związane z przygotowywaniem i przechowywaniem dokumentacji z badań diagnostycznych oraz komunikowaniem wyników badań. 5. Etyczne problemy związane z pomaganiem/psychoterapią. 6. Etyczne problemy pracy psychologa z klientem nieletnim. 7. Etyczne aspekty prowadzenia badań naukowych w psychologii. 8. Etyczne aspekty nauczania psychologii. 9. Psycholog w mediach. 10. Etyka biznesu. 11. Problemy i dylematy etyczne w pracy psychologa sądowego.
4.	Filozofia	1. Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. 2. Wybrana problematyka filozofii współczesnej. 3. Antropologia filozoficzna. 4. Etyka. 5. Filozofia polityczna 6. Epistemologia.
5.	Historia psychologii	1. Historia psychologii jako historia myśli psychologicznej. Węzłowe zagadnienia. 2. Wczesna starożytność. 3. Późna starożytność A (psychologia filozoficzna). 4. Późna starożytność B (synteza). 5. Psychologia nowożytna - filozoficzna. 6. Psychologia nowożytna - empiryczna. 7. Psychologia XX wieku. 8. Psychoanaliza. 9. Behawioryzm. 10. Początki polskiej myśli psychologicznej. 11. Psychologiczna Szkoła lwowska. 12. Synteza I: Szkoły psychologiczne XX wieku. Polska myśl psychologiczna XX wieku. 13. Psychologia humanistyczna: nauka, czy filozofia życia? 14. Psychologia poznawcza: rewolucja, czy ewolucja? 15. Synteza II: dzieje pojęcia duszy. Ciągłość i zmiana w historii psychologii. Dzieje pojęcia świadomości.

6.	Laboratorium psychologiczne	1) Wykorzystanie pulsu oraz HRV (zmienności rytmu serca) w badaniach psychologicznych. 2) Wykorzystanie oddechu jako wskaźnika w badaniach psychologicznych. 3) Zastosowania Wirtualnej Rzeczywistości w badaniach oraz praktyce psychologicznej. 4) Zastosowania Wirtualnej Rzeczywistości w badaniach oraz praktyce psychologicznej cz.II. 5) Projektowanie eksperymentów psychologicznych z wykorzystaniem programu Psychopy. 6) Narzędzia do analizy statystycznej oraz przetwarzania danych w eksperymentach psychologicznych - JASP, R. 7) Zastosowanie eye trackingu w badaniach psychologicznych. 8) Planowanie i realizacja mini-projektów z wykorzystaniem poznanych narzędzi. 9) Planowanie i realizacja mini-projektów z wykorzystaniem poznanych narzędzi cz. II. 10) prezentowanie wyników przeprowadzonych projektów.
7.	Laboratorium statystyczne	1) Role statystyki opisowej i indukcyjnej i zasady przygotowania raportów statystycznych w badaniach psychologicznych z wykorzystaniem arkuszy kalkulacyjnych i programów statystycznych - na przykładzie programu STATISTICA. 2) Metody raportowania opisu statystycznego w odniesieniu do skal pomiarowych i pakietu statystycznego i arkuszy kalkulacyjnych. 3) Miary asymetrii i koncentracji w odniesieniu do skal pomiarowych. Wykresy rozkładów zmiennych, rozkład normalny. 4) Charakterystyka miar struktury populacji - obliczenia z pakietem STATISTICA. 5) Obliczanie i analiza miar współzmienności. 6) Tworzenie konceptualnych i empirycznych modeli zależności zmiennych psychologicznych na podstawie analizy korelacji i regresji liniowej jedno i wielozmiennowej. 7) Podstawy statystyki indukcyjnej. 8) Weryfikacja hipotez statystycznych. Testy parametryczne i nieparametryczne. 9) Badanie różnic między grupami niezależnymi. Test T Studenta dla pomiarów niezależnych i test U Manna-Whitneya. 11) Badanie różnic między grupami zależnymi. Test T Studenta dla pomiarów zależnych (dla par) i test rang Wilcoxon. 12) Eksperymenty psychologiczne. Test analizy wariancji F Fishera, jednoczynnikowa i wieloczynnikowa parametryczna analiza wariancji. Nieparametryczne alternatywy ANOVA. 13) Znaczenie analizy wariancji w interpretacji modeli regresji jedno- i wielozmiennowych. 14) Grupowanie danych - metody taksonomiczne z pakietem STATISTICA.
8.	Logika z metodologią	1. Wprowadzenie: logika – jej przedmiot i zadania. Najważniejsze etapy w rozwoju badań logicznych. 2. Rachunek zdań: zdanie w sensie logicznym, funktory zdaniotwórcze, formalna teoria zdań, tautologie, prawda logiczna, wnioskowanie, błędy w rozumowaniach. Zapisywanie zdań z języka naturalnego na język formalny Klasycznego Rachunku Zdań. 3. Rachunek kwantyfikatorów: schematy kwantyfikatorowe, tautologie rachunku kwantyfikatorów. Zapisywanie wyrażeń z języka naturalnego na język formalny rachunku kwantyfikatorów. 4. Rodzaje definicji, błędy w definiowaniu. Nazwy: podziały nazw. Zakresy nazw. Podstawowe pojęcia sylogistyki. 5. Metodologiczne kryteria oddzielenie nauki od pseudonauki (nienauki). Metodologiczna charakterystyka prawa nauki. 6. Spór o genezę praw nauki: indukcjonizm i hipotetyzm. Rodzaje indukcji, problem indukcji. 7. Empiryczna krytyka teorii: falsyfikacjonizm i jego ograniczenia. 8. Typy nauk i ich odmienności metodologiczne. Nauki dedukcyjne i empiryczne. Nauki przyrodnicze i społeczne. Program naturalizmu i antynaturalizm.
9.	Metodologia	1. Wprowadzenie w problematykę: źródła wiedzy, cechy przypisywane nauce, funkcje nauki. Przedmiot metodologii. Etapy procesu badawczego. 2. Źródła problemów i hipotez badawczych. Formułowanie problemów i hipotez badawczych - typy pytań, klasyfikacja problemów i hipotez. 3. Wielkości, zmienne (zależne i wyjaśniające, istotne i nieistotne, kontrolowane i niekontrolowane). 4. Operacjonalizacja. 5. Skale pomiarowe. 6 i 7. Związki między zmiennymi (korelacyjne, przyczynowe). Podstawowe modele badań - eksperymentalny, quasi eksperymentalny, korelacyjny. 8 i 9. Dobór próby. 10 i 11. Badania ilościowe. 12 i 13. Badania jakościowe. 14. Etyczne i metodologiczne problemy badań naukowych w psychologii.

10.	Metody badania osobowości	1. Kwestionariuszowe metody diagnostyczne stosowane w psychologii klinicznej na przykładzie MMPI. Omówienie profilogramu, podstawowe zasady obliczania wyników; ćwiczenia praktyczne w zakresie obliczania wyników i korzystania z norm. 3. Ogólne zasady oceny trafności wyników badania testem MMPI-2. 4. Charakterystyka skal klinicznych testu MMPI-2. 5. Ogólne zasady opisu i interpretacji wyników badania testem MMPI. 6. Czynnikiowe modele osobowości. 7. Pięcioczynnikowa teoria osobowości Costy i McCrae. 8. Mocne i słabe strony kwestionariuszowego pomiaru osobowości. 9. Inwentarz NEO-PI-R – budowa, materiały testowe, przeznaczenie, zastosowanie, zasady użytkowania, obliczania wyników i korzystania z norm, analiza wyników, ograniczenia. 10. Ćwiczenia praktyczne w zakresie interpretacji charakterystycznych konfiguracji czynników i składników NEOUS.
11.	Metody diagnozy – skale inteligencji	1. Historia skali WAIS-R oraz wstępne informacje o metodzie. Zasady przeprowadzania badania. Etyczne problemy związane ze stosowaniem testów inteligencji. 2. Założenia teoretyczne i psychometryczne teorii inteligencji D. Wechslera. 3. Psychometryczne aspekty diagnozy. 4. Zasady kategoryzacji różnych funkcji intelektualnych. Analiza interindywidualna i intraindywidualna. 7. Interpretacja wyników. Poszerzenie diagnozy psychometrycznej o aspekty kliniczne. 8. WAIS-R a inne testy do badania inteligencji. 9. Zapoznanie się z podstawami teoretycznymi i własnościami psychometrycznymi Testu Matryc Ravena, różnymi wersjami TMR dostępnymi w Polsce i Neutralnego Kulturowo testu Inteligencji w. 3 (CFT 3). Możliwości zastosowania testów.
12.	Moduł edukacyjny	Treści zmienne, dopasowane do oferty przedmiotowej realizowanej w bieżącym roku akademickim.
13.	Neuropsychologia	1. Neuropsychologia a neuronauka – charakterystyka dziedziny i rys historyczny; 2. Procesy zachodzące na poziomie komórki nerwowej, strukturalna i funkcjonalna neuroanatomia mózgowia; 3. Metody badania OUN – neuroobrazowanie i mapowanie przy pomocy CT, MRI, fMRI, PET, EEG, NIRS, TMS; 4. Badanie funkcji mózgu narzędziami psychometrycznymi; 5. Zagadnienia neuropsychologii poznawczej – modele umysłu z perspektywy neurobiologicznej; 6. Procesy świadome i nieświadome na poziomie mózgowia; 7. Charakterystyka najczęstszych chorób neurologicznych; 8. Neuropsychologia kliniczna – typowe i nietypowe zaburzenia funkcjonowania OUN; 9. Procesy neuroplastyczności – uczenie, funkcjonalna reorganizacja, wspomaganie pracy mózgu.
14.	Podstawy pomocy psychologicznej - Komunikacja niewerbalna z elementami obserwacji	1. Istota komunikacji niewerbalnej: funkcje i cechy 2. Kody komunikacji niewerbalnej 3. Mimiczne ekspresje emocji: charakterystyka, rozpoznawanie i interpretacja 4. Terytorium i przestrzeń osobista w komunikacji międzyludzkiej 5. Rola wyglądu fizycznego w ocenianiu ludzi 6. Zachowania niewerbalne w regulowaniu interakcji 7. Zachowania niewerbalne w ekspresji emocji 8. Obserwacja i interpretacja zachowań niewerbalnych 9. Wybrane metody pomiaru i analizy zachowań niewerbalnych.
15.	Podstawy pomocy psychologicznej – rozmowa i wywiad	1. Co dzieje się podczas rozmowy? Rodzaje pytań. 2. Czas i przestrzeń dla rozmówcy. 3. Informacje zwrotne w grupie, podczas rozmowy indywidualnej, wywiadu. 4. Rozróżnianie i utrzymywanie granic. 5. Parafrazy. 6. Dostrzeganie reakcji emocjonalnej. 7. Osobisty rezonans emocjonalny. 8. Osobisty – nieosobisty ton wypowiedzi. 9. Kierowanie rozmową – utrzymywanie tematu. 10. Klaryfikacja i milczenie. 11. Przejawy oporu. 12. Reakcja psychologa na opór. 13. Relacja diagnostyczna. 14. Wywiad. 15. Etyka w praktyce.
16.	Podstawy pomocy psychologicznej i psychoterapii	1. Pomoc psychologiczna jako zachowanie prospołeczne. Pomoc psychologiczna a inne formy wsparcia. 2. Założenia, cele i rodzaje pomocy psychologicznej w ochronie zdrowia, wspomaganie rozwoju oraz edukacji. Znaczenie współpracy psychologa z innymi specjalistami udzielającymi pomocy i wsparcia społecznego. 3. Relacja pomagania. Wiedza, umiejętności, wartości i postawa psychologa udzielającego pomocy psychologicznej. 4. Etapy udzielania pomocy psychologicznej. 5. Znaczenie diagnozy w udzielaniu pomocy psychologicznej. Teorie pomagania w ujęciu podstawowych paradygmatów psychologicznych. 6. Czynniki wpływające na pomaganie: wartości i przekonania udzielającego pomocy psychologicznej i osoby ją przyjmującej. 7. Etyczne problemy udzielania pomocy psychologicznej. Uwewnętrzzone normy i standardy pomagania świadomość i wrażliwość etyczna.

17.	Podstawy pomocy psychologicznej. Trening umiejętności interpersonalnych	1. Integracja grupy i zawarcie kontraktu. 2. Kompetencje komunikacyjne. 3. Cechy grupy. Proces grupowy. 4. Konflikty w relacjach interpersonalnych. 5. "Ja" w relacjach z innymi. Dynamika obrazu siebie. 6. Zalety, mocne strony i źródła osobistych zasobów. 7. Formułowanie, udzielanie i przyjmowanie informacji zwrotnych.
18.	Projekt psychometryczny	1. Ogólne zasady tworzenia narzędzi psychologicznych, kryteria dobroci testu. 2. Praktyczne przygotowanie narzędzia pomiarowego: określenie podstaw teoretycznych dla konstruowanego narzędzia, generowanie pozycji testowych (zadań). 3. Zasady selekcji materiału testowego (analizy językowe, statystyczne). 4. Przeprowadzenie badania przygotowanym narzędziem i tworzenie bazy danych. 5. Określenie parametrów psychometrycznych stworzonego narzędzia (trafność, rzetelność). 6. Konstrukcja norm testowych dla badanej grupy. 7. Przygotowanie opisu narzędzia i jego parametrów – na podstawie wyników uzyskanych z badań własnych.
19.	Projekt studencki badawczy	1. Etapy badania psychologicznego (struktura procesu badawczego). 2. Prezentacja problematyki obszaru badawczego. 3. Krytyczna analiza, prezentacja i dyskusja nad przestudiowaną literaturą celem sformułowania problemów badawczych, pytań i hipotez. 4. Przygotowanie i dobór narzędzi badawczych. 6. Przygotowanie procedury badania. Ustalenie harmonogramu pracy i wyznaczenie zadań. 7. Przygotowanie studentów do sytuacji badania, w szczególności do interakcji z osobami badanymi z zachowaniem zasad etyki. 8. Realizacja badania w terenie/laboratorium. 9. Zapisywanie danych w bazach. 10. Opracowywanie danych i przeprowadzanie analiz statystycznych. 11. Wnioskowanie, interpretacja i dyskutowanie wyników. 12. Zasady przygotowania raportu z badań i opracowania na ich podstawie artykułu naukowego. 13. Zasady przygotowania prezentacji z raportu z badań. 14. Przygotowanie raportu z badań. 15. Prezentacja przeprowadzonego badania i publiczna dyskusja.
20.	Psychiatria	1. Psychopatologia ogólna. Ocena stanu psychicznego. 2. Konceptcje zdrowia i choroby. Systemy diagnostyczno-klasyfikacyjne ICD-10 i DSM-V. 3. Etiopatogeneza zaburzeń psychicznych. 4. Ołepienie- diagnostyka, przyczyny, obraz kliniczny. 5. Zaburzenia używania substancji psychoaktywnych. 6. Zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych. 7. Schizofrenia i inne zaburzenia psychotyczne. 8. Zaburzenia afektywne. 9. Zaburzenia lękowe. 10. Zaburzenia dysocjacyjne, występujące pod postacią somatyczną i związane ze stresem. 11. Zaburzenia osobowości. 12. Zaburzenia odżywiania, zaburzenia snu i zaburzenia seksualne. 13. Zachowania agresywne, autoagresywne oraz samobójcze w przebiegu zaburzeń psychicznych. 14. Zaburzenia psychiczne występujące u dzieci i młodzieży. 15. Specyfika leczenia zaburzeń psychicznych.
21.	Psychologia emocji i motywacji	1. Definicje emocji, istota emocji, składniki emocji, emocje a procesy poznawcze, typy emocji, klasyfikowanie emocji, emocje a inne zjawiska afektywne, funkcje emocji. 2. Mózgowe mechanizmy powstawania emocji. 3. Sensomotoryczne, afektywne i poznawcze mechanizmy powstawania emocji. 4. Wpływ zjawisk emocjonalnych na procesy poznawcze. 5. Właściwości, funkcje oraz źródła emocji podstawowych. 6. Emocje samoświadomościowe. 7. Rozumienie motywacji. Mechanizmy emocjonalne i poznawcze leżące u podstaw motywacji. 8. Motywacja do pracy. 9. Problem woli. Determinizm i indeterminizm w kontekście problematyki woli. Problematyka woli w psychologii. 10. Samoregulacja. 11. Motywacja do podejmowania ryzyka. 12. Bierność społeczna wyzwaniem dla psychologii motywacji. 13. Inni ludzie w procesach motywacyjnych 15. Motywacja osiągnięć i psychologia produktywności.
22.	Psychologia kulturowa	1. Miłość w perspektywie kulturowej i ewolucyjnej. 2. Atrakcyjność w perspektywie kulturowej i ewolucyjnej. 3. Badania międzykulturowe - wybrane przykłady. 4. Badania terenowe w praktyce. 5. Ewolucyjne i kulturowe uwarunkowania moralności. 6. Ewolucyjne i kulturowe uwarunkowania odżywiania się. 7. Kontrowersje i nieporozumienia w psychologii ewolucyjnej i kulturowej.
23.	Psychologia osobowości	1. Miejsce psychologii osobowości w systemie wiedzy psychologicznej. Zakres oraz teoretyczny i empiryczny sens pojęcia osobowości 2. Główne zagadnienia teorii osobowości: struktura osobowości; rozwój i funkcje osobowości; metody badania osobowości. 3. Konceptcje psychodynamiczne. 4. Psychologia analityczna C.G. Junga – ujęcie klasyczne i współczesne. 5. Neopsychoanaliza. 6. Punkty sporne w poglądach psychoanalitycznych. 7. Konceptcja

		Personologii i teorii potrzeb H.A. Murraya 8. Humanistyczne teorie osobowości. 9. Humanistyczne teorie osobowości. 10. Wybrane polskie koncepcje osobowości. 11. Osobowość – podejście narracyjne. 12. Teorie cech i teorie czynnikowe. 14. Wybrane współczesne koncepcje osobowości.
24.	Psychologia procesów poznawczych	1. Narodziny i tożsamość psychologii poznawczej. 2. Możliwości poznania: poznanie bezpośrednie i reprezentacjonizm. 3. Ewolucyjne, kulturowe, sytuacyjne i podmiotowe uwarunkowania procesów percepcji 4. Proces percepcji jako aktywny i twórczy sposób odzwierciedlenia rzeczywistości. 5. Charakterystyka rzeczywistości rozumianej jako źródło bodźców. 6. Wnioskowanie percepcyjne, przebieg procesu kategoryzacji. Tworzenie struktur poznawczych. 7. Niektóre zaburzenia neurologiczne i ich konsekwencje dla procesów percepcji. 8. Procesy spostrzegania wzrokowego. 9. Procesy i teorie uwagi. 10. Charakterystyka procesów pamięci. 11. Klasyczne teorie uczenia się. 12. Znaczenie transferu w procesie uczenia się. 13. Procesy poznawcze a procesy emocjonalno-motywacyjne. 14. Złożone procesy poznawcze. 15. Podejmowanie decyzji. 16. Style poznawcze. 17. Kompetencja językowa i komunikacyjna.
25.	Psychologia radzenia sobie ze stresem	1. Przegląd koncepcji teoretycznych, od fizjologii do psychologii stresu. 2. Stres jako sytuacja i warunki środowiskowe. Rodzaje stresorów, sytuacji trudnych, krytycznych wydarzeń życiowych. 3. Wpływ stresu na dobrostan, przystosowanie i zdrowie. Rola stresu w zaburzeniach i chorobach. 4. Stres jako transakcja. 5. Przebieg procesu stresu i radzenia sobie z nim. 6. Strategie i style radzenia sobie. 7. Rola różnic indywidualnych. 8. Znaczenie proaktywności w radzeniu sobie, przystosowaniu i jakości życia człowieka. 9. Rola zasobów w doświadczaniu stresu i radzeniu sobie z nim. Teoria zachowania zasobów. 10. Przegląd zasobów radzenia sobie (potencjałów zdrowia) i ich funkcji.
26.	Psychologia rozwoju człowieka	1. Konceptualizacja rozwoju psychicznego w wybranych teoriach. 2. Analiza wybranych zmian i charakterystyk rozwoju w okresie prenatalnym. 3. Analiza wybranych zmian i charakterystyk rozwoju we wczesnym dzieciństwie. 4. Koncepcja przywiązania. 5. Proces przyswajania języka. 6. Społeczno – kulturowe uwarunkowania rozwoju poznawczego we wczesnym dzieciństwie. 7. Rozwój umysłowy w ujęciu Piageta. 8. Analiza wybranych zmian i charakterystyk rozwoju w średnim dzieciństwie. 9. Rozwój społeczny i rozwój osobowości we wczesnym i średnim dzieciństwie. 10. Rozwój tożsamości płciowej z perspektywy kulturowej, poznawczej i biologicznej. 11. Analiza wybranych zmian i charakterystyk rozwoju w późnym dzieciństwie. 12. Związki społeczne w okresie późnego dzieciństwa. 13. Kolokwium zaliczeniowe.
27.	Psychologia rozwoju człowieka	1. Badania rozwoju człowieka. 2. Charakterystyka zmian rozwojowych w wieku przedszkolnym, wczesnoszkolnym, adolescencji. Analiza wybranych problemów i zadań rozwojowych, osiągnięć rozwojowych, czynników ryzyka i rozwoju pomysłnego w okresie dorastania. Kształtowanie tożsamości w dorastaniu. 3. Mechanizmy socjalizacji. 4. Interpersonalne źródła doświadczeń socjalizacyjnych (relacje przywiązaniowe, relacje rodzinne, relacje grupowe, relacje indywidualne). 5. Prawidłowości rozwoju umysłowego. 6. Rozwój psychoseksualny. 7. Przemoc i destrukcja jako zagrożenie rozwoju. 8. Rozwój moralny, socjalizacja i hierarchia wartości. 9. Rozwój duchowości człowieka. 10. Relacje psychiczności, duchowości i religijności od Freuda do współczesności. 11. Kryzysy relacji człowieka z innymi ludźmi w ciągu życia. 12. Przystosowanie człowieka. 13. Rozwój podmiotowości i tożsamości człowieka. 14. Podmiotowość w rozwoju dorosłych. 15. Kierowanie własnym rozwojem. 16. Wybrane koncepcje rozwoju rozumowania moralnego 17. Analiza wybranych problemów i zadań rozwojowych, osiągnięć rozwojowych, czynników ryzyka i rozwoju pomysłnego w okresie wczesnej i średniej i późnej dorosłości. 18. Umieranie i przeżywanie żałoby.
28.	Psychologia różnic indywidualnych	1. Wprowadzenie do psychologii różnic indywidualnych. 2. Osobowość kobiet, osobowość mężczyzn czy osobowość człowieka? Współczesne tendencje w psychologii różnic indywidualnych w kontekście różnic płci. Ewolucja poglądów i prowadzone badania. 3. Inteligencja, uzdolnienia a indywidualne cechy twórców/geniuszy. 4. Temperament – współczesne koncepcje. Aktualne tendencje w psychologicznych badaniach temperamentu. 5. Metody badawcze w

		psychologii różnic indywidualnych. Metody ilościowe i metody jakościowe w badaniu różnic indywidualnych, metody narracyjne w badaniu różnic indywidualnych. Znaczenie podejścia ilościowego i jakościowego w badaniu różnic indywidualnych. 6. Różnice indywidualne w kontekście orientacji temporalnej. 7. Perspektywy psychologii różnic indywidualnych. Różnice indywidualne w zakresie osobowości - teorie generujące nowe badania, interdyscyplinarne ujęcia w ramach psychologii różnic indywidualnych. Różnice indywidualne: badania inteligencji w kontekście badań neurobiologii. Różnice indywidualne: temperament - podejście interakcyjne.
29.	Psychologia społeczna	1. Wprowadzenie do psychologii społecznej. 2. Motywy społeczne. 3. Poznanie społeczne. 4. Stereotypy i uprzedzenia. 5. Procesy atrybuowania i oceniania innych ludzi. 6. Ja: treści zawarte w Ja, struktura i funkcje Ja, źródła Ja, samoocena jako główna własność Ja, teoria autokategoryzacji. 7. Autoprezentacja i kierowanie wrażeniem. 8. Konformizm. 9. Reguły i techniki wpływu społecznego. 10. Atrakcyjność interpersonalna. 11. Miłość i funkcjonowanie w bliskich związkach. 12. Władza: definicja i istota władzy, rodzaje władzy, metamorficzny efekt władzy. 13. Agresja w życiu społecznym. 14. Funkcjonowania w grupie. 15. Przekonania społeczne.
30.	Psychologiczne i ekonomiczne podstawy przedsiębiorczości	1. Osobowość przedsiębiorcy: fakty i mity. 2. Współczesne trendy prowadzenia biznesu: kreowanie wizerunku. 3. Współczesne trendy prowadzenia biznesu: społeczna odpowiedzialność biznesu. 4. Przygotowanie biznesplanu - zagadnienia wstępne - istota, ogólne zasady przygotowania i oceny. 5. Typowe zastosowania biznesplanu – uruchamianie działalności gospodarczej, zarządzanie firmą, pozyskiwanie kapitału, konkursy na kontrakty menedżerskie. 6. Przygotowanie biznesplanu na przykładzie. 7. Motywacja do pracy we własnej firmie.
31.	Psychometria	1. Wprowadzenie pojęcia testu psychologicznego. Rodzaje testów psychologicznych. Kryteria dobroci testu. 2. Standaryzacja w wąskim znaczeniu. Okoliczności łamania warunków standaryzacji. 3. Zastosowanie skal pomiarowych w testach. Ścieżki procesu normalizacji. 4. Zasady konstrukcji testów. Trafność treściowa i zewnętrzna. Procedury sprawdzania tych trafności i wykorzystywane analizy statystyczne. 5. Trafność teoretyczna i metody jej sprawdzania. 6. Analiza parametrów pozycji testowej. Moc dyskryminacyjna i jej pomiar. Wskaźnik trudności pozycji testowej. 7. Rzetelności testu w klasycznym ujęciu Gulliksen. Definicja teoretyczna i empiryczna rzetelności. Źródła błędów w badaniach testowych. 8. Metody estymacji rzetelności rozumianej jako stabilność względna i bezwzględna, konsystencja i konsensyjność testu (źródła błędu, procedura badania, metody statystyczne, interpretacja współczynników). 9. Interpretacja wyników: normy psychometryczne i interpretacja zorientowana na kryterium. Rodzaje i parametry skal standardowych. Skala centylowa. Opis wyników w oparciu o normy 10. Zasady opisu wyniku uwzględniające błąd pomiaru. Budowanie przedziałów ufności. 11. Konteksty adaptacji kulturowej testu
32.	Psychopatologia	1. Psychopatologia w psychiatrii, psychologii klinicznej, i psychoterapii. 2. Społeczno-kulturowy kontekst definiowania normy i patologii. Paradygmaty w psychopatologii i tendencje integracyjne we współczesnej psychologii klinicznej. 3. Geneza problemów i zaburzeń zdrowia psychicznego - wybrane psychologiczne koncepcje teoretyczne, ustalenia empiryczne. 4. Deficyt i uraz jako wczesne podłoże zaburzeń osobowości. 5. Nadmierny stres i trauma, zaburzenia pourazowe. 6. Zaburzenia lękowe i obsesyjno-kompulsyjne. 7. Zaburzenia dysocjacyjne i z objawami somatycznymi w kontekście mechanizmów regulacji emocji, radzenia sobie ze stresem i traumą. 8. Zaburzenia snu i czuwania, karmienia i odżywiania się. 9. Zaburzenia niszczycielskie, kontroli impulsów i zachowania. 10. Zaburzenia spowodowane nadużywaniem substancji psychoaktywnych i uzależnienia. 11. Zaburzenia nastroju. Samobójstwo. 12. Spektrum schizofrenii i inne zaburzenia psychotyczne.
33.	Seminarium magisterskie	1. Zaznajomienie się z literaturą dotyczącą zagadnień związanych z tematyką seminarium magisterskiego (lub wybrana przez magistranta problematyka badawcza) i pogłębienie wiedzy w tym zakresie. 2. Wybór obszaru badań i dokonanie wstępnego przeglądu literatury dotyczącej wybranego obszaru badawczego. 3. Określenie problemu badawczego, wstępnych pytań i/lub hipotez badawczych. 4. Sformułowanie tematu pracy magisterskiej. 5. Przygotowanie koncepcji badań pozwalającej na (rozwiązanie problemu badawczego). 6. Wybór i/lub stworzenie

		narzędzi badawczych wykorzystywanych w planowanym badani naukowym. 7. Przeprowadzenie ewentualnego pilotażu wybranych metod i przeprowadzenie badań. 8. Analiza wyników uzyskanych badań przy zastosowaniu metod statystycznych lub metod jakościowych. 9. Opracowanie przeglądu koncepcji i wyników badań dotyczących wybranego tematu badawczego. 10. Przygotowanie empirycznej części pracy. 11. Przygotowanie i przedstawienie do oceny pierwszej wersji pracy magisterskiej. 12. Korekty i przygotowanie ostatecznej wersji pracy magisterskiej.
34.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Psychologia biznesu – nowoczesne techniki i narzędzia	1. Co to jest organizacja – jej istota, specyfika, struktura, sytuacja, cele biznesowe. Co powinien wiedzieć psycholog biznesu? Jakie role i zadania podejmuje psycholog w organizacji? 2. Kluczowe problemy występujące w organizacji, ich symptomy i źródła oraz sposoby rozwiązywania. Ekspertyzalne i partycypacyjne podejście w rozwiązywaniu problemów organizacyjnych. 3. Obszary diagnozy i nowoczesne narzędzia wykorzystywane przez specjalistów HRM - Assessment/ Development Center. 4. Obszary diagnozy i nowoczesne narzędzia wykorzystywane przez specjalistów HRM - Upward Feedback, oceny okresowe. 4. Obszary diagnozy i nowoczesne narzędzia wykorzystywane przez specjalistów HRM - Evidence Based Coaching. 5. Obszary diagnozy i nowoczesne narzędzia wykorzystywane przez specjalistów HRM - Consulting.
35.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Szkolenia pracowników	1. Metody doskonalenia kompetencji pracowniczych w organizacjach - rola i znaczenie szkoleń w budowaniu ścieżek kariery. 2. Badanie potrzeb szkoleniowych - metody oraz dobre praktyki w biznesie. 3. Opracowywanie programu działań szkoleniowych. 4. Kompetencje skutecznego trenera - ścieżka rozwoju. 5. Metody i techniki prowadzenia warsztatów (gry szkoleniowe, ćwiczenia warsztatowe, burze mózgów, role-play, case-study, zdania egzystencjalne, dyskusja moderowana). 6. Sytuacje trudne w pracy trenerskiej - jak sobie z nimi radzić? Praktyczna analiza przypadków szkoleniowych. 7. Ewaluacja działań szkoleniowych. 8. Prezentacje szkoleniowe studentów.
36.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Rekrutacja i selekcja pracowników	1. Wprowadzenie do tematu rekrutacji i selekcji pracowników. 2. Przygotowanie procesu rekrutacji i selekcji (etapy, przebieg, diagnoza potrzeb personalnych, opis stanowiska pracy). 3. Metody rekrutacyjne. 4. Narzędzia preselekcyjne. 5. Selekcja kandydatów do pracy (metody i narzędzia). 6. Rozmowa kwalifikacyjna (klasyfikacja wywiadów selekcyjnych, przygotowanie wywiadu, etapy prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej, praktyczne ćwiczenia przebiegu rozmowy kwalifikacyjnej). 7. Testy w procesie doboru pracowników. 8. Metody wyboru najlepszego kandydata na podstawie uzyskanych danych i zasady pisania raportu z procesu rekrutacji. 9. Błędy w ocenianiu kandydatów do pracy i sposoby przeciwdziałania im.
37.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Metody oceny pracowników: ocena okresowa (metoda 180 i 360 stopni)	1. Organizacja doskonaląca się – podstawy i idee zarządzania przez efekty. 2. Cele systemów ocen pracowniczych – zasady oraz reguły związane z oceną pracowniczą. 3. Współczesne koncepcje ocen pracowniczych – oceny według cech, czynności oraz wyniku. Metody ocen: klasyczne, absolutne, relatywne. 4. Metodologia oceny 360 oraz 180 stopni. 5. Tworzenie oraz wdrażanie systemu oceny 360 stopni. 6. Zalety oraz wady oceny 360 stopni. 7. Efektywne przekazywanie informacji zwrotnych w organizacji - rozmowy oceniające, ich formuły, etapy przygotowywania się do feedbacku, podstawowe zasady. 8. Psychologiczne techniki i sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych podczas ocen pracowniczych oraz przekazywania informacji zwrotnych. 9. Kryteria sukcesu ocen pracowniczych – możliwe błędy organizacyjne oraz psychologiczne związane z ocenianiem innych.
38.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Ocena potencjału managerskiego przygotowanie i realizacja sesji Assessment Centre	1. Assessment Centre oraz Development Centre (historia, metodyka, założenia, cele, podmioty/uczestnicy, narzędzia) - wprowadzenie. 2. Podstawowe kryteria metodologii AC: kompetencje pracownicze, profile kompetencyjne oraz wymagania formalne; przygotowanie case'u organizacyjnego oraz ogłoszenia rekrutacyjnego. 3. Projektowanie arkuszy kompetencyjnych oraz dobór wskaźników do badanych kompetencji (standaryzacja i testowanie arkuszy, standaryzacja i testowanie obserwacji, przygotowanie asesorów). 4. Dobór i projektowanie metod jakościowych (symulacje, gry, case'y) oraz ilościowych (testy psychometryczne) do przygotowywanej sesji AC. 5. Cele, etapy, założenia i zasady prowadzenia rozmów rekrutacyjnych (schemat rozmowy, funkcje i rodzaje pytań; opracowywanie pytań do wywiadów). 6. Testowanie wybranych metod, opracowanie planu AC. 7. Realizacja

		sesji AC. 8. Analiza i synteza danych z sesji AC; przygotowanie i przekazanie pisemnego raportu: informacji zwrotnej dla uczestników sesji AC 9. Podsumowanie, ocena całości procesu oraz raportów pisemnych.
39.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Wprowadzenie do psychologii kierownictwa	1. Wprowadzenie do zagadnień psychologii kierownictwa. 2. Zarządzanie i praca menedżera. 3. Problemy i wyzwania kierowania ludźmi. 4. Środowiskowy kontekst kierowania ludźmi. 5. Kierowanie wdrażaniem zmiany. 6. Zarządzanie zasobami ludzkimi: motywacja, komunikacja, innowacje.
40.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Sytuacje trudne w organizacji – negocjacje, rozwiązywania konfliktów	1. Wprowadzenie do tematyki sytuacji trudnych, rozwiązywania konfliktów i negocjacji w organizacji. 2. Konflikt w organizacji. Diagnoza konfliktu, rodzaje konfliktów. 3. Różne formy rozwiązywania konfliktów. 4. Wprowadzenie do negocjacji: reguły, fazy i etapy procesu negocjowania. 5. Przygotowanie do negocjacji: przygotowanie strategii, argumentacji, przewidywania i przeciwdziałania sytuacjom trudnym. 6. Style i taktyki negocjacji. 7. Komunikacja, manipulacja, perswazja w negocjacjach. 8. Trudne sytuacje w organizacji i sposoby rozwiązywania - podsumowanie
41.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Procesy decyzyjne w zarządzaniu	1. Wprowadzenie do teorii podejmowania decyzji. 2. Racjonalne podejście do ryzyka (niepewność, pomiar). 3. Radzenie sobie z ryzykiem przez managerów. Formułowanie problemów decyzyjnych. 4. Obiektywne i subiektywne uwarunkowania decyzji menedżerskich. 5. Podejmowanie decyzji menedżerskich – podejście normatywne i opisowe. 6. Racjonalne sposoby wyboru. 7. Szacowanie prawdopodobieństwa zdarzeń decyzyjnych. 8. Błędy w ocenie niepewności i ryzyka. 9. Ryzykowne decyzje w warunkach stresu i presji czasowej. 10. Grupowe podejmowanie decyzji. 11. Różnice w stosunku do ryzyka ryzykanci i asekuranci. 12. Wprowadzania w życie decyzji wywołujących zmiany w organizacji. 13. Techniki wspomagania procesów decyzyjnych. 14. Determinanty podejmowania decyzji przez konsumentów. 15. Rola różnic indywidualnych w podejmowaniu decyzji przez konsumentów.
42.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Zachowania kontrproduktywne i patologie w organizacji	1. Wyjaśnienie i konceptualizacja pojęcia mobbingu na tle innych, zbliżonych pojęć oraz patologii organizacyjnych. 2. Podstawowe paradygmaty wyjaśniania i badania mobbingu – przegląd klasycznych nurtów oraz najnowszych ujęć i wyników badań naukowych. 3. Diagnoza i pomiar mobbingu – narzędzia, problemy metodologiczne. 4. Mobbing jako psychopatologia osobowości oraz patologia grup i organizacji (uwarunkowania – dynamika - konsekwencje). 5. Przybliżenie założeń autorskiego modelu mobbingu oraz metodologii i wyników badań własnych. 6. Kontrproduktywne zachowania w miejscu pracy - definicja pojęcia. 7. Wybrane typologie zachowań kontrproduktywnych w pracy. 8. Modele zachowań kontrproduktywnych w pracy. 9. Kontrproduktywne zachowania w miejscu pracy a inne zachowania organizacyjne – podobieństwa i różnice. 10. Kontrproduktywne zachowania organizacyjne a niezadowolenie z pracy. 11. Kontrola i prewencja zachowań kontrproduktywnych w pracy. 12. Rola pracodawców, menedżerów oraz pracowników HR w rozwiązywaniu problemów i patologii organizacyjnych. 13. Projektowanie działań prewencyjnych i zaradczych wobec mobbingu i innych patologii organizacyjnych – możliwości i ograniczenia (perspektywa jednostkowa, organizacyjna i prawna)
43.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Zachowania organizacyjne: klimat i kultura organizacyjna	1. Definicje kultury, klimatu oraz zachowań organizacyjnych. 2. Wybrane koncepcje kultury i klimatu organizacyjnego. 3. Pomiar i diagnoza kultury i klimatu organizacyjnego. 4. Metody kształtowania pożądanej kultury, klimatu i zachowań organizacyjnych. 4. Diagnoza zjawisk organizacyjnych na podstawie klimatu i kultury w organizacji. 5. Prognoza zachowań i postaw pracowników na podstawie klimatu i kultury w organizacji.

44.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Rola psychologa w skutecznie funkcjonującej organizacji	1. Możliwości pracy dla osób z wykształceniem psychologicznym. 2. Kompetencje, wiedza i umiejętności wymagane od psychologa. 3. Kodeks etyczno-zawodowy psychologa. 4. Psycholog - zawód zaufania publicznego. 5. Wymagania wobec psychologa (formalne i nieformalne) a życie codzienne.
45.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Zarządzanie własną karierą zawodową i rozwojem pracowników	1. Zarządzanie karierą i rozwojem pracowników wewnątrz organizacji - podstawowe pojęcia. 2. Planowanie kadr i cykl życia pracowników organizacji. 3. Plany sukcesji i ścieżki karier. 4. Źródła informacji o kompetencjach i potencjale pracowników – narzędzia oceny. 5. Narzędzia rozwoju kompetencji pracowników organizacji. 6. Zarządzanie talentami. 7. Zarządzanie różnorodnością. 8. Zarządzanie własną karierą 9. Formułowanie celów zawodowych krótko- i długookresowych, tworzenie indywidualnego planu rozwoju zawodowego. 10. Analiza własnych zasobów, wartości i oczekiwań związanych z pracą. Identyfikacja luk i nadwyżek kompetencyjnych z perspektywy pożądanego celu zawodowego. 11. Metody prezentowania własnych doświadczeń i osiągnięć 12. Metody rekrutacyjne i selekcyjne na współczesnym rynku pracy. 13. Standardy dokumentów aplikacyjnych. Tworzenie portfolio kariery zawodowej: CV, list motywacyjny (kwestionariusze aplikacyjne). 14. Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej.
46.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Coaching – metoda rozwijania pracowników	1. Coaching jako forma doskonalenia kompetencji pracowników. Różne formy i cele coachingu w zróżnicowanych sytuacjach organizacji. 2. Etapy i podstawowe zasady prowadzenia coachingu – ujęcie procesowe i systemowe. 3. Główne grzechy w coachingu. 4. Kluczowe kompetencje coacha. 5. Rozpoznawanie i diagnoza potrzeb coachingowych. 6. Projektowanie działań coachingowych. 7. Narzędzia i metody wykorzystywane w coachingu. 8. Prowadzenie sesji coachingowej. 9. Ocena i feedback w coachingu.
47.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Społeczna odpowiedzialność biznesu i outplacement w organizacji	Outplacement w organizacji: 1. Człowiek w organizacji zmieniającej się - najczęstsze czynniki decydujące o potrzebie reorganizacji, szanse i zagrożenia związane ze zmianą zatrudnienia - perspektywa indywidualna i organizacyjna 2. Outplacement - podstawowe etapy, zasady postępowania, korzyści i zagrożenia 3. Outplacement jako element kształtowania pozytywnego wizerunku pracodawcy 4. Wspieranie kadry zarządzającej w sytuacji zwolnień grupowych: wspieranie dobrostanu informującego o zwolnieniu, przygotowanie komunikatów dotyczących zwolnień, struktura i zasady prowadzenia rozmów derekrutacyjnych 5. Wspieranie pracowników w sytuacji zwolnień grupowych: określanie indywidualnego potencjału i możliwych kierunków rozwoju pracownika, wspieranie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy Społeczna odpowiedzialność biznesu 6. Idea, źródła i założenia koncepcji Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (Corporate Social Responsibility - CSR) 7. Społeczna odpowiedzialność biznesu a polityka równościowa i prawa człowieka 8. Społeczna odpowiedzialność biznesu a ekologia i prawa zwierząt 9. Koncepcja "work-life balance" i prawa pracownicze 10. Procedury i wytyczne wdrażania zasad Społecznej Odpowiedzialności Biznesu 11. Analiza przypadków organizacji społecznie odpowiedzialnych
48.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Stres organizacyjny i radzenie sobie z nim	1. Wprowadzenie do zagadnień stresu organizacyjnego. 2. Co to jest stres? Koncepcje klasyczne. 3. Charakterystyka głównych źródeł i symptomów stresu organizacyjnego. 4. Radzenie sobie ze stresem w kontekście właściwości podmiotu i właściwości sytuacji. 5. Pomiar radzenia sobie ze stresem. Metody kwestionariuszowe i alternatywne. 6. Wypalenie zawodowe. 7. Mobbing i psychopaci w pracy. 8. Kolokwium. Work-life balance. 9. Wprowadzenie do programów profilaktyki stresu w organizacji. 10. Realizowanie autorskich projektów profilaktyki stresu w organizacji. 11. Zaliczenie.
49.	Specjalność: psychologia biznesu i organizacji Przedmiot: Diagnoza problemów organizacyjnych przy	1. Istota badań ilościowych i jakościowych. 2. Zastosowanie badań ilościowych i jakościowych. 3. Metody stosowane w badaniach ilościowych i jakościowych. 4. Narzędzia stosowane w badaniach ilościowych i jakościowych. 5. Dobór próby do badań ilościowych i jakościowych. 6. Analiza wyników badań ilościowych i jakościowych. 7. Raportowanie wyników badań ilościowych i jakościowych.

	<p>pomocy metod jakościowych i ilościowych</p>	
50.	<p>Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Wybrane mechanizmy prawidłowego i zaburzonego rozwoju dzieci i młodzieży</p>	<p>1. Proces rozwojowy a psychopatologiczny. Klasyfikacje zaburzeń dzieci i młodzieży. Zalety i ograniczenia klasyfikacji klinicznych (pediatryczno-psychiatrycznych). 2. Uwarunkowania rozwoju we wczesnym dzieciństwie, przykładowe zaburzenia wczesnego rozwoju. 3. Rozwój w wieku przedszkolnym. Główne osiągnięcia, kluczowe zmiany, typowe problemy rozwojowo-wychowawczo-kliniczne. Dojrzałość szkolna. 4. Rozwój w młodszy wieku szkolnym. Główne osiągnięcia, kluczowe zmiany, typowe problemy rozwojowo-wychowawczo-kliniczne. Przejście od relacji rodzinnych do rówieśniczych. 5. Prawidłowy i zaburzony rozwój tożsamości w okresie adolescencji i wschodzącej dorosłości z perspektywy rozumienia rozwoju w kategoriach plastyczności oraz mechanizmów rozwojowych opisywanych w kategoriach kryzysu, minimalnego zabezpieczenia funkcji, strefy najbliższego rozwoju oraz selektywnej optymalizacji z kompensacją. 6. Prawidłowy i zaburzony rozwój emocjonalny w okresie adolescencji i wschodzącej dorosłości z perspektywy wyróżnionych mechanizmów rozwoju. 7. Rozwój obrony psychologicznej młodych; rozwojowy i nierozwojowy wymiar obrony psychologicznej. 8. Przegląd metod diagnozujących style tożsamości, dominujące emocje oraz obronę psychologiczną w okresie adolescencji i wyłaniającej się dorosłości.</p>
51.	<p>Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Rozwój prawidłowy i zaburzony poznawczo-emocjonalnej i duchowej regulacji zachowania</p>	<p>1. Psychologia o poznawczo-emocjonalnej i duchowej regulacji zachowania (np. Freud, Jung, teorie relacji z obiektem, Erikson, Levinson, Kohlberg, Fromm, Maslow, Allport, Frankl, Kozielski, Obuchowski, Greenberg i Pyszczyński, Selman, Fowler, Oser, Kahoe i Meadow). 2. Rozwój duchowy i religijny wg różnych koncepcji psychologicznych – źródła, mechanizmy, przebieg. 3. Piaget, Kohlberg – i co dalej? Model rozwoju rozumowania moralnego i test Resty jako przykład alternatywnego podejścia do klasycznego spojrzenia na zagadnienie. 4. Problem wychowania ku wartościom, rozwijania potencjału duchowego dzieci i młodzieży. 5. Kategoria wrażliwości duchowej i jej kształtowanie w toku rozwoju. 6. Doświadczenie duchowe: przeżywanie wartości, świata transcendentnego u dzieci i młodzieży (źródła, przebieg, składniki doświadczenia). 7. Problemy egzystencjalne w okresie dzieciństwa i w wieku młodzieńczym (np. sytuacje graniczne, przeżywanie cierpienia i żałoby, pytania i dylematy egzystencjalne). 8. Zagrożenia rozwoju moralnego i duchowego dzieci i młodzieży (np. kategoria kryzysu duchowego, pustka egzystencjalna, chroniczne poczucie winy, nerwice i natręctwa religijno-moralne, psychozy religijne itd.). 9. Dzieci i młodzież a sekty – natura zjawiska, mechanizmy, zagrożenia. 10. Jak badać duchowość i religijność? Problemy metodologiczne.</p>
52.	<p>Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Zaburzenia rozwoju dzieci i młodzieży w kontekście systemu rodzinnego</p>	<p>1. Wprowadzenie w problematykę zajęć - systemowe rozumienie rodziny. 2. Cykl życia rodziny i zadania rozwojowe w kontekście normatywnego rozwoju dzieci i młodzieży. 3. Rodzina jako system naturalny według Murraya Bowena. 4. Delegacje rodzinne, nadmierne wiązanie, zjawisko parentyfikacji i nieukończonej żałoby a funkcjonowanie dzieci i młodzieży. 5. Zjawisko lojalności rodzinnej, przekazy międzypokoleniowe, mity rodzinne a problemy w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży. 6. Analiza funkcjonowania dzieci i młodzieży w rodzinach wieloprotokolowych.</p>
53.	<p>Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Rozwój reprezentacji siebie i jego</p>	<p>1. Typowy przebieg rozwoju Ja. 2. Poczucie własnej wartości a zaburzony rozwój. Problem piętna. 3. Zależności między nietypowym rozwojem a kształtowaniem obrazu siebie: niepełnosprawność intelektualna. 4. Zaburzenia więzi, wzorce pozabezpieczne, specyfika rodziny adopcyjnej. 5. Diagnozowanie nietypowego rozwoju Ja. 6. Kierunki terapii zaburzeń więzi.</p>

	zaburzenia	
54.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Rozwój potraumatyczny dzieci i młodzieży	1. Doświadczenie traumy: wybrane czynniki ochronne i czynniki ryzyka. Rola deprywacji potrzeb dziecka i pozabezpiecznych relacji przywiązaniowych w doświadczaniu traum. Zdarzenia kryzysowe a zdarzenia traumatyczne; podobieństwa i różnice. 2. Rozpowszechnienie zdarzeń traumatycznych u dzieci i młodzieży. 3. Charakterystyka ostrych zaburzeń potraumatycznych (ASD) oraz zespołu zaburzeń stresu pourazowego (PTSD) u dzieci i młodzieży. 4. Podstawowe predyktory podatności na PTSD. 5. Czynniki sprzyjające radzeniu sobie z traumą: wyniki badań. 6. Rola wsparcia społecznego w procesie radzenia sobie z traumą u dzieci i młodzieży. 7. Możliwości rozwoju po traumie: stanowiska zwolenników i przeciwników. 8. Model rozwoju po traumie oparty na funkcjonalno-czynnościowym ujęciu obrony psychologicznej A. Senejko. 9. Rozwojowe, podmiotowe i społeczne predyktory potraumatycznego rozwoju. 10. Procedura i problemy związane z diagnozą braku adaptacji, adaptacji i potraumatycznego rozwoju dzieci i młodzieży. 11. Wybrane metody terapii traumy u dzieci i młodzieży.
55.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Niepowodzenia szkolne i zaburzenia w zachowaniu dzieci i młodzieży. Zarys problemu	1. Trudności w uczeniu się szkolnym - przyczyny, objawy i zapobieganie. 2. Dysleksja i jej uwarunkowania. 3. Zaburzenia w zachowaniu - ustalenia terminologiczne. 4. Zaburzenia w zachowaniu w różnych koncepcjach teoretycznych. 5. Rodzaje zaburzeń w zachowaniu dzieci i młodzieży. 6. Biologiczne, środowiskowe i psychologiczne uwarunkowania zaburzeń w zachowaniu. 7. Działania interwencyjne podejmowane w przypadku występowania zaburzeń w zachowaniu.
56.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Niepowodzenia szkolne i ich konsekwencje dla edukacji i rozwoju społeczno-emocjonalnego	1. Przyczyny, konsekwencje, terapia niepowodzeń szkolnych. 2. Przyczyny, konsekwencje, profilaktyka i terapia niepowodzeń szkolnych, których geneza jest wewnętrzna, psychiczna. 3. Przyczyny, konsekwencje, profilaktyka i dyskusja o wpływie oczekiwań społecznych na pojawianie się niepowodzeń szkolnych: środowisko rodzinne, rówieśnicy, szkoła jako system i organizacja. 4. Profilaktyka i terapia niepowodzeń szkolnych. 5. Rozpoznawanie zasobów osobistych (zewnętrznych i wewnętrznych), rola zasobów osobistych w sytuacjach trudnych, koncepcje odporności psychicznej (hardiness, resilience), strategia zadaniowa a strategia obrony w sytuacjach trudnych. 6. Tutoring rodzicielski, nauczycielski, rówieśniczy - zasady i sens tworzenia "rusztowania" dla "strefy najbliższego rozwoju" (Wygotski).
57.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Zaburzenia zachowania dzieci i młodzieży: uwarunkowania i diagnoza	1. Psychologiczna charakterystyka i struktura osobowości dzieci o zachowaniach submisyjnych i wycofujących. 2. Metody rozpoznawania i badania zachowań submisyjnych, nieśmiały u dzieci i młodzieży. 3. Działania terapeutyczne i korekcyjne dotyczące przezwyciężenia submisyjności i nieśmiałości. 4. Diagnoza i terapia zaburzeń zachowania (CD), zaburzeń opozycyjno-buntowniczych (ODD) oraz nieprawidłowo kształtującej się osobowości w kierunku zaburzeń osobowości typu borderline oraz osobowości antyspołecznej. 5. Diagnoza i terapia zaburzeń obsesyjno-kompulsyjnych oraz zespołu lęku uogólnionego. 6. Mobbing w szkole: przyczyny, mechanizmy oraz konsekwencje indywidualne i społeczne. 7. Definiowanie i diagnozowanie problemów oraz zaburzeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych, Internetu i gier. 8. Etiologia i bio-psycho-społeczne mechanizmy problemów i zaburzeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych, Internetu i gier. 9. Psychologiczna analiza funkcjonowania rodziny z problemem uzależnienia. 10. Metody pomocy psychologicznej i profilaktyki problemów i zaburzeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych, Internetu i gier. 11. Podstawy teoretyczne i programowanie profilaktyki zachowań problemowych oraz system rekomendacji programów profilaktyki.
58.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży	1. Rola kontraktu w pracy z grupami dzieci i młodzieży 2 Poszerzenie wiedzy na temat procesu wychowania. Nauka rozpoznawania potrzeb dzieci i młodzieży oraz identyfikacja własnych kompetencji wychowawczych. 3 Znaczenie emocji w procesie wychowania. Wypracowanie metod skutecznej komunikacji i prawidłowej motywacji w kontakcie

	Przedmiot: Trening umiejętności wychowawczych	z dziećmi i młodzieżą. 4 Wybrane sposoby oddziaływań wychowawczych - o karach i konsekwencjach 5 Wybrane sposoby oddziaływań wychowawczych – pochwała i zachęta 6 Wybrane sposoby oddziaływań wychowawczych – rozwiązywanie konfliktów i problemów. 7. Budowanie autorytetu wśród uczniów. Czy jest to możliwe i co temu służy. 8. Co oznacza pojęcie wychowania do wartości i jakie działania ze strony rodziców, nauczycieli i szkoły temu sprzyjają. 9. Wybrane metody pracy z tzw. „trudnym wychowawczo” dzieckiem w szkole i w domu. 10. Współczesne problemy wychowawcze młodzieży szkolnej.
59.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Informacje zwrotne w relacjach dorosły - dziecko	1. Wprowadzenie do problematyki – co to są informacje zwrotne, rodzaje informacji zwrotnych, rola informacji zwrotnych w relacjach interpersonalnych. 2. Zapotrzebowanie na różne rodzaje informacji zwrotnych w relacjach interpersonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji dorosły – dziecko. 3. Pozytywne i negatywne informacje zwrotne w komunikacji interpersonalnej – ogólne zasady efektywnego ich udzielania. Ćwiczenia udzielania informacji zwrotnych. 4. Skutki otrzymania informacji zwrotnych – krytyczna analiza na podstawie danych empirycznych. 5. Efektywne wykorzystanie informacji zwrotnych w relacjach dorosły – dziecko.
60.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Psychopatologia rozwoju dzieci i młodzieży	1. Problemy etyczne w psychopatologii dzieci i młodzieży. Etyka kontaktu z pacjentem i rodziną, etyka badań diagnostycznych. 2. Psychopatologia a psychologia kliniczna. Specyfika psychopatologii rozwoju. Trudności a zaburzenia wieku rozwojowego. 3. Modele psychopatologii: biomedyczny, rozwojowo-psychologiczny, psychospołeczny. Norma i patologia w rozwoju człowieka, pojęcie normy stosowane w psychopatologii. 4. Dymensjonalne i kategoriale podejście do zaburzeń. Klasyfikacja ICD oraz DSM-IV TR i DSM-5, przydatność w diagnozach psychologicznych. Kontrowersje wokół zastosowania klasyfikacji w diagnozach dzieci. 5. Zaburzenia kliniczne u dzieci i młodzieży: zaburzenia psychotyczne w okresie dzieciństwa i dorastania (objawy wytwórcze u dzieci i fikcyjni towarzysze w życiu dziecka). Zaburzenia pod postacią somatyczną (konwersje). 6. Zaburzenia neurorozwojowe: dysfunkcje intelektu, zaburzenia ze spektrum autyzmu, ADHD, specyficzne zaburzenia uczenia się, zaburzenia motoryczne, zaburzenia komunikacji. Współwystępowanie zaburzeń u dzieci. 7. Zaburzenia rozwoju osobowości: przyczyny, rozpowszechnienie zaburzeń, grupy zaburzeń wg systemów klasyfikacyjnych. 8. Biopsychospołeczny model rozwoju zaburzeń – wpływ przeżyć okresu dzieciństwa na rozwój problemów terapeutycznych i zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży. 9. Problemy psychospołeczne i problemy terapeutyczne – rozpoznawanie i wpływ na rozwój jednostki. Analiza funkcjonalna zachowania dziecka.
61.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Relacje społeczne dzieci i młodzieży z zaburzeniami	1. Typowy przebieg rozwoju społecznego: dzieciństwo, dorastanie. 2. Uwarunkowania kompetencji społecznych: czynniki sprzyjające i bariery. 3. Pozycja w grupie dziecka i nastolatka z zaburzeniami i jej konsekwencje. Samotność. 4. Wpływ rówieśniczy: zaburzenia nastroju, autoagresja, zaburzenia odżywiania. 5. Wsparcie przyjacielskie: niepełnosprawność intelektualna, spektrum autyzmu, ADHD. 6. Agresja i zaburzenia zachowania w kontekście relacji rówieśniczych. 7. Problemy rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym: rodzice, rodzeństwo. 8. Relacje romantyczne młodzieży niepełnosprawnej. 9. Nawiązywanie kontaktu na potrzeby diagnozy i terapii z dzieckiem/nastolatkiem z zaburzeniami. Warsztat. 10. Metody diagnozy sieci społecznej i kompetencji w relacjach społecznych. 11. Sposoby kształtowania kompetencji przyjacielskich dzieci i młodzieży o nietypowym rozwoju.
62.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Psychopatologia rozwoju dzieci i młodzieży	1. Omówienie etyki pracy i kontaktu z dzieckiem pacjentem/wychowankiem oraz zaplanowanych do realizacji zadań. Obserwacja jako podstawowa metoda wykorzystywana w praktyce psychologa klinicznego; protokół z obserwacji. 2. Nawiązanie kontaktu z pacjentem, uzyskanie zgody na kontakt. 3. Wprowadzenie do psychopatologii wieku rozwojowego; specyfika zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji. 4. Zaburzenia powstałe na tle genetycznym. 5. Mózgowe porażenie dziecięce. 6. Spektrum zaburzeń autystycznych. Obserwacje psychologiczne zachowania i aktywności dzieci autystycznych. 7. Dysfunkcje intelektu - diagnoza, specyfika badania. 8. Autyzm a schizofrenia u dzieci. 9. Zespół Tourette'a a zaburzenia typu ADHD. 10. Opracowanie planu badań psychologicznych; wybór narzędzi diagnostycznych. Prowadzenie zajęć wspomagających rozwój psychoruchowy i

		kompetencje społeczne dzieci. 11. Opracowanie dokumentacji dziecka w oparciu o kontakt, wyniki obserwacji i badań psychologicznych.
63.	Specjalność: psychologia kliniczna i wychowawcza dzieci i młodzieży Przedmiot: Diagnoza kliniczna	1. Diagnozowanie kliniczne jako proces. 2. Diagnoza oparta na dowodach empirycznych: Evidence-Based-Assessment (EBA). 3. Model klinicznej diagnozy dziecka – diagnoza pozytywna i negatywna. 4. Model diagnozy oparty o procesy regulacyjne. 5. Zaburzenia kliniczne u dzieci i młodzieży: obraz zaburzeń, etiologia i rozpowszechnienie. 6. Diagnoza psychologiczna i sugestie terapeutyczne. Metody i formy terapii dzieci z utrudnieniami w rozwoju. 7. Psychologiczna praca diagnostyczna i organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży poddanej diagnozie klinicznej: - studium przypadku - zbieranie danych do diagnozy - wybór technik i narzędzi diagnostycznych dostosowanych do problemu jednostki - przeprowadzanie badań i opracowanie wyników - sugestie diagnostyczne i wskazania terapeutyczne. 8. Model diagnozy wg DSM-IV TR Case study nastolatki poddanej diagnozie klinicznej. 9. Przegląd i zebranie najważniejszych informacji dotyczących prawidłowości rozwoju poznawczego dzieci i młodzieży. 10. Struktura sprawozdania psychologicznego; raportowanie danych z badań. 11. Źródła błędów diagnostycznych. Jak zmniejszyć ryzyko błędów? 12. IDS-P Skale Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym (3 - 5 lat) 13. IDS Skale Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci w wieku 5-10 lat - omówienie właściwości psychometrycznych i procedury badania z wykorzystaniem pomocy testowych. 14. IDS-2 Skale Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci i Młodzieży w wieku 5 - 20 lat. 15. DSR - Dziecięca Skala Rozwojowa (od 2 miesięcy do 3 lat). 16. Raport z badań.
64.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Psychologia zdrowia	1. Wykład wprowadzający: czym jest psychologia kliniczna i zdrowia? Czym jest zdrowie? 2. Współczesna psychologia zdrowia. Podejście salutogenetyczne i patogenetyczne. Interdyscyplinarny, systemowy i holistyczny paradygmat tej dziedziny. 3. Jak kształtować i zmieniać nawyki zdrowotne? Modele wyjaśniające przydatne w praktyce. 4. Poznawcze, emocjonalne, behawioralne i osobowościowe aspekty chorowania i leczenia się. 5. Przeżywanie choroby przewlekłej i niepełnosprawności – koncepcje, badania, możliwości wsparcia. 6. Komunikowanie się lekarza i pacjenta. Psychospołeczne aspekty opieki zdrowotnej i promocji zdrowia. 7. Interwencje psychologiczne w medycynie. Dialog motywujący, poradnictwo i psychoterapia.
65.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Psychologia zdrowia w praktyce	I. Zdrowie i zaburzenia z perspektywy rozwojowej i procesualnej 1. Znaczenie okresu adolescencji dla zdrowia: kondycja zdrowotna młodzieży na przełomie XXI: wyniki badań empirycznych prowadzonych na populacji dzieci, młodzieży i dorosłych, ścieżki rozwoju zdrowia i choroby. 2. Modele psychopatologii rozwojowej na przykładzie koncepcji T.Achenbacha; czynniki osobowościowe pośredniczące w powstawaniu zaburzeń; 3. Model salutogenetyczny A.Antonovsky'ego. 4. Model sprężystości i kontroli psychicznej J.J.Blocków. 5. Teoria pozytywnej emocjonalności B.Fredrikson. 6. Poczucie jakości zdrowia kobiet w okresie menopauzy. 7. Aktywność fizyczna i jej związki ze zdrowiem psychicznym - przegląd badań. Programy profilaktyczne skoncentrowane na rozwijaniu aktywności fizycznej. II. Wybrane zagadnienia psychologicznych uwarunkowań chorób somatycznych. 1. Somatyczna maska depresji dzieci, młodzieży i dorosłych. 2. Czynnościowe zaburzenia pracy serca, żołądka i jelit czyli o zaburzeniach występujących pod postacią somatyczną. 3. Utrata przytomności, omdlenia, depersonalizacja czyli jak organizm daje nam znać o cierpieniu na przykładzie zaburzeń dysocjacyjnych (konwersyjnych). 4. Neuralgia jako wstęp do zaburzeń psychotycznych. III. Modele uwarunkowań zdrowia seksualnego. Psychospołeczne uwarunkowania satysfakcji seksualnej. 2. Rozwój psychoseksualny w kolejnych etapach życia człowieka. 3. Geneza i mechanizm kształtowania się tożsamości płciowej i orientacji seksualnej. 4. Geneza i mechanizmy kształtowania się preferencji seksualnych. Mniejszości seksualne i seksualność wielowariantowa. 9. Seksualność osób starszych. 10. Seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną i/ lub ruchową.
66.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia	1. Człowiek chory w systemie opieki zdrowotnej - potrzeby psychologiczne, czynniki wspierające leczenie. Komunikowanie się w relacji lekarz - pacjent jako przepływ informacji i wywieranie wpływu. 2. Choroba jako stresor

	Przedmiot: Psychologiczne aspekty chorób somatycznych	i źródło kryzysu. Kiedy objawy psychiczne maskują choroby ciała? 3. Psychologiczne aspekty bezpłodności, chorób układu krążenia, układu pokarmowego, oddechowego, chorób dermatologicznych, endokrynologicznych. 4. Zarys problematyki psychoonkologicznej. Czynniki ryzyka choroby nowotworowej. 5. Zachowania i przeżycia chorego w chorobie nowotworowej; norma i psychopatologia. 6. Komunikacja z chorym i jego rodziną. Psychologiczne sylwetki pacjentów a sposób przystosowania do choroby. 7. Problemy rodziny z członkiem chorym na nowotwór: chory małżonek, chory rodzic, chore dziecko, chore rodzeństwo. Formy pomocy psychologicznej w chorobie onkologicznej. 8. Śmierć chorego w rodzinie. Problematyka żałoby, żałoba normalna i patologiczna. 9. Kompetencje profesjonalne psychologa w pracy z pacjentem chorym somatycznie.
67.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Wybrane zagadnienia z neuropsychologii klinicznej	1. Neuroanatomia strukturalna i funkcjonalna w kontekście schorzeń neurologicznych; 2. Podstawy oceny neuropsychologicznej - diagnoza różnicowa i funkcjonalna oraz prognozowanie; 3. Zaburzenia poznawcze i behawioralne w chorobach naczyniowych mózgu; 4. Zaburzenia poznawcze i behawioralne po urazie czaszkowo-mózgowym; 5. Zespoły otępienne w przebiegu chorób neurodegeneracyjnych; 6. Zaburzenia poznawcze i behawioralne w przebiegu chorób somatycznych; 7. Zaburzenia czynnościowe; 8. Neuroplastyczność kompensacyjna w kontekście rehabilitacji neuropsychologicznej; 9. Specyfika pracy neuropsychologa w różnych jednostkach ochrony zdrowia.
68.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Konsultacja psychologiczna - pierwszy kontakt z klientem	1. Rola psychologa w różnych formach pomocy psychologicznej. 2. Znaczenie diagnozy w udzielaniu pomocy psychologicznej. 3. Osobiste przekonania na temat pomagania. 4. Gry ratownicze. 5. Kontrakt w postępowaniu konsultacyjnym i psychoterapeutycznym. 6. Planowanie pierwszego spotkania z klientem: budowanie relacji, struktura wywiadu. 7. Analiza problemów zgłaszanych przez młodych dorosłych. 8. Etyka zawodowa w kontakcie z klientem.
69.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Psychologia kliniczna	1. Psychologia kliniczna jako dziedzina badań naukowych i praktyki psychologicznej - jej współczesne rozumienie, przedmiot i zadania. 2. Kompetencje profesjonalne psychologa klinicznego. 3. Diagnoza kliniczna - jej jakość i uwarunkowania; diagnoza kliniczna oparta na dowodach empirycznych. 4. Tematy wrażliwe i delikatne oraz sytuacje trudne diagnostycznie w badaniach naukowych i praktyce klinicznej. 5. Relacja interpersonalna psychologa klinicznego z osobami uczestniczącymi w badaniach i postępowaniu praktycznym. Konsekwencje obecności tematów wrażliwych i delikatnych dla psychologa klinicznego i badanego. 6. Problemy dotyczące stosowania metod diagnostycznych w badaniach naukowych i praktyce klinicznej; status metod jakościowych w tematach i sytuacjach trudnych diagnostycznie. 7. Wybrane kliniczne zagadnienia szczegółowe: dziecko i rodzina w sytuacji trudnej, kryzys psychologiczny, starość, choroba, śmierć. 8. Etyka postępowania psychologa klinicznego w badaniach naukowych i praktyce psychologicznej.
70.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Psychologia zachowań nałogowych	1. Definiowanie i rozpoznawanie problemów oraz zaburzeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i zachowaniami nałogowymi. 2. Metody diagnozy problemów oraz zaburzeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i zachowaniami nałogowymi. 3. Przegląd substancji psychoaktywnych i zachowań nałogowych – opis, efekty, sposób zażywania i przejawiania się, symptomy. 4. Szkody społeczne i zdrowotne związane z używaniem substancji psychoaktywnych i zachowaniami nałogowymi. 5. Etiologia i bio-psycho-społeczne mechanizmy problemów i zaburzeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i zachowaniami nałogowymi. 6. Rola różnic indywidualnych w ryzyku problemów i zaburzeń używania substancji oraz zachowań nałogowych. 7. Analiza psychologicznych mechanizmów funkcjonowania człowieka uzależnionego. 8. Alternatywne modele wyjaśniania uzależnień. Kontrowersje wobec modelu moralnego, chorobowego, oświatowego i kompensacyjnego. 9. Psychologiczna analiza funkcjonowania rodziny z problemem uzależnienia. 10. Kontrowersje wokół korzyści z umiaru w piciu i zachowywania całkowitej abstynencji. 11. Metody pomocy i terapii psychologicznej oraz profilaktyki problemów i zaburzeń używania substancji i zachowań nałogowych.

71.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Zaburzenia osobowości – podejścia teoretyczne, diagnoza, terapia	1. Zaburzeń osobowości w kontekście rozwoju psychologii klinicznej. Podejście psychoanalityczne, poznawczo-behawioralne, systemowe. Podejmowane współcześnie problemy badawcze i stan wiedzy o zaburzeniach osobowości. 2. Typy zaburzeń osobowości – kryteria rozpoznania, próby opisu i klasyfikowania. Podejście taksonomiczne i dymensjonalne. Emocjonalna i poznawcza specyfika zaburzeń zaliczanych do poszczególnych „wiązek”. Epidemiologia. Narzędzia pomiaru a diagnozowanie. 3. Diagnoza i terapia patologii osobowości w ujęciu psychodynamicznym: diagnoza i terapia patologii osobowości wg O. Kernberga. 4. Zaburzenia osobowości w okresie dojrzewania i w wieku podeszłym. Związki miłosne. 5. Wybrane podejścia terapeutyczne: psychoterapia psychodynamiczna zaburzeń osobowości - studium przypadku.
72.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Cieleśność człowieka - problemy psychologiczne	1. Przegląd kategorii używanych do opisu cielesności człowieka. 2. Funkcje regulacyjne ja cielesnego. Wielowymiarowe doświadczanie ciała, zdrowe i zaburzone zachowania wobec niego. Wybrane metody badania cielesności. 3. Cieleśność w kulturze zachodniej - cywilizowanie, racjonalizowanie i indywidualizowanie ciała. 4. Cieleśność w kontekście społecznym: nagość i ubranie, doświadczanie ciała w kontekście atrakcyjności i tożsamości płciowej. 5. Modyfikowanie ciała. 6. Specyfika problemów z cielesnością i ich terapii w kontekście tożsamości płciowej. 7. Psychologia jedzenia - badania i zastosowania. 8. Psychodietetyka - normalizowanie stylu życia i troski o ciało, wspieranie w terapii otyłości. 9. Doświadczanie ciała w kontekście wybranych zaburzeń psychicznych. 10. Utrata kontaktu z ciałem - mechanizmy doświadczania ciała w kontekście przeżyć traumatycznych. 11. Cieleśność w wybranych paradygmatach psychoterapeutycznych. 12. Neuronauka a psychoterapia. 13. Zaburzenia psychiczne manifestujące się w obszarze cielesności. 14. Cieleśność w psychoterapii psychodynamicznej. 15. Perspektywa psychoterapii indywidualnej i grupowej.
73.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Psychologiczne aspekty przemocy w rodzinie	1. Dostarczenie wiedzy na temat cech interpersonalnych zdarzeń traumatycznych (CP). 2. Rozpoznawanie typów przemocy w rodzinie, ich mechanizmów (CP). 3. Diagnozowanie wpływu zdarzeń traumatycznych na zdrowie psychiczne, występowanie PTSD złożonego i zaburzeń współwystępujących (CP). 4. Rozpoznawanie wpływu przemocy na dysfunkcję systemu rodzinnego (CP). 1. Zajęcia organizacyjne. Informacja o badaniu przeprowadzonym w trakcie zajęć, pracy pisemnej, samodzielnej pracy studenta oraz formie zaliczenia. 2. Teorie Stresu pourazowego. Interpersonalne zdarzenia traumatyczne. 3, 4. Typy przemocy w rodzinie i ich mechanizmy, wpływ przemocy na dysfunkcję systemu rodzinnego. 5. PTSD złożone i zaburzenia współwystępujące. Prezentacja prac.
74.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Wprowadzenie do psychoterapii	1. Źródła zaburzeń psychicznych. Popęd – relacja. Wczesne relacje a struktura ja. System rodzinny (wielopokoleniowy). 2. Psychoterapia jako relacja. Relacja rzeczywista. Przymierze terapeutyczne. 3. Psychoterapia – unikalna relacja w dotychczasowym doświadczeniu. Zasada ustalenia (setting). Reguła abstynencji. Reguła neutralności. 4. Przeniesienie i przeciwprzeniesienie. 5. Przeniesienie i przeciwprzeniesienie traumatyczne. Identyfikacja projekcyjna. 6. Zmiana strukturalna w procesie psychoterapii. 7. Korekcyjne doświadczenie emocjonalne, jako niepotwierdzenie się negatywnych oczekiwań i wzorców.
75.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Trening asertywności	1. Definicja głównych pojęć i umiejscowienie treningu asertywności w odpowiednim kontekście teoretycznym. Opis kompetencji asertywnego zachowania się i uczenie się jego różnicowania z innymi formami zachowania. 2. Analiza uwarunkowań, obszarów zastosowania i ograniczeń w aplikacji asertywności w różne obszary relacji społecznych oraz rozwiązywania problemów osobistych. 3. Warsztat treningu asertywności - zasady konstruowania i realizacji psychologicznych treningów asertywności, stosowane metody i techniki, analiza przebiegu treningu oraz obszarów zastosowania. 4. Praktyczne kształtowanie różnych umiejętności asertywnego zachowania się i jego podmiotowych (poznawczych) uwarunkowań.
76.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia	1. Teoria leżąca u podstaw psychoterapii osób po doświadczeniach traumatycznych doznanych w dzieciństwie. PTSD złożone. 2. Osoby, problemy i zaburzenia leczone w trakcie psychoterapii osób doświadczających traumy w dzieciństwie. 3. Przebieg psychoterapii: ustalanie celów, świadomość zasad i stosowanych metod. 4. Omawianie

	Przedmiot: Psychoterapia osób po doświadczeniach traumatycznych	przebiegu poszczególnych faz terapii. 5. Rozpoznawanie czynników utrudniających i sprzyjających zdrowieniu w trakcie psychoterapii. 6. Specyfika zjawisk przeniesienia i przeciwprzeniesienia w psychoterapii traumy doznanej w dzieciństwie.
77.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Zjawiska w psychoterapii	1.Ogólna charakterystyka procesu psychoterapii 2.Terapie psychoanalityczne i psychodynamiczne 3.Terapia behawioralno-poznawcza 4.Terapia humanistyczno-egzystencjalna 5.Terapia systemowa 6.Podstawowe techniki i procedury psychoterapii w wybranych nurtach 7.Przebieg procesu psychoterapii 8.Procesy i zjawiska w psychoterapii. Dynamika relacji psychoterapeutycznej. Doświadczenie korektywne 9.Procesy i zjawiska w psychoterapii. Opór, odreagowanie i ekspresja „ja” 10.Procesy i zjawiska w psychoterapii. Wgląd i samopoznanie 11.Psychoterapia grupowa 12.Czynniki leczące w psychoterapii i podstawowe zjawiska w głównych nurtach terapeutycznych. 13.Wprowadzenie do superwizji.
78.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Diagnoza i terapia zaburzeń seksualnych i elementy psychologii sądowej	1.Psychopatologia seksualności człowieka. 2. Dysfunkcje seksualne. 3. Zaburzenia preferencji seksualnych u jednego z partnerów. 4. Wybrane problemy par nieheteroseksualnych w terapii. 5. Kontakt psychologa z klientem zgłaszającym problem natury seksualnej. 6. Diagnoza psychologiczna w seksuologii klinicznej. 7. Podstawy terapii seksuologicznej indywidualnej i par. 8. Model GESM. 9. Przemoc seksualna. Elementy psychologii sądowej: 1. Obszary współpracy psychologii z prawem oraz psycholog we współpracy z wymiarem sprawiedliwości. 3. Różnice ról biegłego psychologa sądowego i psychoterapeuty. 4. Problemy opiniodawcze w obszarze psychologii sądowej. 5. Rodzaje i jakość opinii sądowo-psychologicznych. 6. Opiniowanie sądowo-seksuologiczne, jej cele, rola psychologa w zespole opiniodawczym. 7. Opiniowanie psychologiczne w przypadku seksualnego wykorzystywania dzieci. 8. Etyka pracy biegłego psychologa sądowego.
79.	Specjalność: psychologia kliniczna i zdrowia Przedmiot: Diagnoza i terapia systemu rodzinnego	1. Wprowadzenie do myślenia systemowego. Koncepcje myślenia systemowego. 2. Wywiad z rodziną. 3. Konstrukcja struktury wywiadu z rodziną. 4. Zasady prowadzenia wywiadu, cele, zasady etyczne. 5. Założenia i cele terapii rodzin. 6. Terapia rodzin a inne formy pomocy psychologicznej. 7. Modalności w terapii rodzin. 8. Rola terapeuty rodzinnego. Motywowanie rodzin do podjęcia terapii. 9. Pierwszy wywiad z rodziną, cele, etapy, organizacja spotkania. 10. Normatywne kryzysy rodzinne. 11. Kontrakt terapeutyczny z rodziną. 12. Ewolucja w terapii rodzin.
80.	Statystyka z metodologią	1 Miejsce metod statystycznych w badaniach społecznych (psychologicznych), ujęcie teoretyczne, interpretacyjne. Role statystyki opisowej i indukcyjnej w badaniach psychologicznych. Populacja generalna a populacja próbna. Metody doboru prób do badań. 2.Obiekty, ich właściwości i metody ich pomiaru - skale pomiarowe. Właściwość obiektu a cechy statystyczne i zmienne losowe. Pojęcie rozkładu cechy statystycznej i zmiennej losowej. Metody graficznej prezentacji danych - wykresy słupkowe, diagramy kołowe, histogramy liczebności. Miary struktury – proporcje, odsetki, procenty, promile. 3) Metody opisu statystycznego w odniesieniu do skal pomiarowych i profesjonalnych pakietów statystycznych i arkuszy kalkulacyjnych. Miary tendencji centralnej - moda, mediana, kwartyle, średnia arytmetyczna, harmoniczna, geometryczna i logistyczna. Szeregi szczegółowe i rozdzielcze. 4) Miary rozproszenia do odniesienia do skal pomiarowych - rozstęp, odchylenie ćwiartkowe, wariancja i odchylenie standardowe, współczynniki zmienności. 5) Miary asymetrii i koncentracji w odniesieniu do skal pomiarowych. Wykresy rozkładów zmiennych, rozkład normalny. 6) Miary współzmienności - współczynnik korelacji rang Spearmana a współczynnik korelacji liniowej Pearsona. 7) Korelacja i regresja w badaniach psychologicznych. 9) Podstawy statystyki indukcyjnej - wybrane zagadnienia rachunku prawdopodobieństwa, metody wnioskowania statystycznego. Estymacja punktowa na podstawie losowania prostego. Rozkłady średniej z próby losowej. Własności średniej jako estymatora parametru w populacji generalnej. Estymacja punktowa wariancji z próby losowej. Wariancja obciążona i nieobciążona. 10) Estymacja przedziałowa średniej z małej i dużej próby losowej. 11) Weryfikacja hipotez statystycznych. Testy parametryczne i nieparametryczne - na przykładzie badania istotności współczynników korelacji Spearmana i Pearsona. wprowadzenie. Wartości krytyczne i poziomy istotności.

		12) Test T Studenta dla pomiarów niezależnych i test U Manna-Whitneya 13) Test T Studenta dla pomiarów zależnych (dla par) i test rang Wilcoxa 14)) Test analizy wariancji F Fishera i jednoczynnikowa parametryczna analiza wariancji.
81.	Technologia informacyjna	1. Wprowadzenie. Poszukiwanie wiedzy: Wyszukiwanie artykułów w bazach internetowych (EBSCO, Google Scholar, Biblioteka Cyfrowa, SSRN, Web of Science itp.) i innych źródłach. 2. MS. Word: Tworzenie nagłówka i stopki, numerowanie stron. Używanie tabeli. Wypunktowanie i numerowanie. Ustawianie marginesów. Używanie tabulatorów. Sprawdzanie pisowni i gramatyki. Dzielenie wyrazów. 3. MS. Word: Ogólna struktura raportów badań (IMRAD). Wykorzystanie trybu nanoszenia zmian. 4. MS. Word: Tworzenie tabel w standardach APA. Zapis bibliografii. Generatory bibliografii. 5. MS. Word: Przygotowanie podań i CV. Korespondencja seryjna. 6. Narzędzia Google/ProfiTest: Przygotowanie ankiety internetowej. 7. MS. Excel: Przygotowanie baz danych. Formatowanie komórek i sortowanie danych. Wykorzystanie wybranych formuł i funkcji programu. 8. MS. Excel: Tworzenie wykresów w standardach APA. 9. Wprowadzenie do wykorzystywania pakietu statystycznego (Statistica/ Jamovi). 10. MS. PowerPoint: Przygotowanie prezentacji. Ogólne zasady tworzenia. Prezentacja wyników. 11. MS. PowerPoint: Animacje, grafika, filmy. 12. MS. PowerPoint: Przygotowanie plakatu na konferencję. 13. Narzędzia Google: Zespołowa praca nad plikami. 14. Narzędzia Google: Tworzenie prostej strony internetowej.
82.	Umiejętności akademickie	1. Zarządzanie czasem 2. Skuteczne uczenie się, notowanie i przygotowywanie do egzaminów 3. Szybkie czytanie, użyteczne mnemotechniki 4. Korzystanie z artykułów naukowych 5. Wyszukiwanie informacji - artykuły naukowe / podręczniki akademickie 6. Wyszukiwanie informacji - internet 7. Struktura świata akademickiego 8. Organizacja Instytutu Psychologii 9. Naukowy Souv-vivre 10. Możliwości rozwoju dodatkowego. 11. Pisanie: oficjalnych wiadomości (e-mail), podań oraz styl pisanie naukowego (APA) 12. Przygotowywanie i prezentowanie prezentacji multimedialnych 13. Korzystanie z nowoczesnych narzędzi (aplikacji komputerowych).
83.	Wprowadzenie do diagnozy psychologicznej	1. Wprowadzenie do diagnozy psychologicznej 2. Modele diagnozy psychologicznej. 3. Diagnoza całościowa. 4. Diagnoza nieustrukturalizowana versus statystyczna. 5. Ogólny podział testów diagnostycznych Różnorodność zastosowań pomiaru testowego. 6. Diagnoza możliwości intelektualnych – omówienie poszczególnych narzędzi z uwagi na aspekt teoretyczny, konstrukcyjny i aplikacyjny. 7. Diagnoza technikami kwestionariuszowymi - omówienie specyfiki i możliwości praktycznego zastosowania wybranych narzędzi kwestionariuszowych. 8. Status diagnozy technikami projekcyjnymi - omówienie specyfiki i możliwości praktycznego zastosowania narzędzi projekcyjnych w diagnozie dorosłych i dzieci. 9. Rozmowa. Wywiad. Interpersonalne kompetencje diagnostyczne. 15. Etyczna postawa psychologa w praktyce diagnostycznej.
84.	Wprowadzenie do psychologii	1. Psychologia jako dyscyplina naukowa. 2. Paradygmaty i modele psychologii empirycznej. 3. Podstawowe pojęcia statystyczne. 4. Filozoficzne problemy psychologii. 5. Ogólna teoria zachowania. 6. Uwarunkowania biologiczne psychiki i ich geneza. 7. Uwarunkowania społeczne psychiki. 8. Główne kierunki psychologii klasycznej i współczesnej. 9. Procesy poznawcze. 10. Poznanie i ewaluacja. 11. Motywacja. 12. Różnice indywidualne między ludźmi. 13. Osobowość. 14. Norma i patologia. 15. Podstawowe metody badania psychologicznego.
85.	Wprowadzenie do psychologii rodziny	1. Ogólna teoria systemów: paradygmat systemowy w nauce, właściwości systemów żywych. 2. Rodzina jako system: opisy rodzin w kategoriach systemowych, konsekwencje wynikające z systemowego analizowania rodzin. 3. Prawa rządzące systemem rodzinnym: właściwości systemu rodzinnego, tendencja do stałości a tendencja do zmiany, cykle rozwoju rodziny. 4. Jednostka a rodzina: komunikacja w rodzinie, procesy emocjonalne w rodzinie, psychopatologia w odniesieniu do systemu rodzinnego. 5. System projekcji w rodzinie: komunikacja niewerbalna, system projekcji, jako źródło znaczących przekazów. 6. Rodzina wielopokoleniowa: wydarzenia w życiu rodziny i ich konsekwencje dla systemu wielopokoleniowego, transmisja międzypokoleniowa, powtarzająca się psychopatologia, lojalność rodzinna. 7. System rodzinny uwewnętrzniony, internalizacja zależności systemowych, wpływ rodziny na tworzenie nowych systemów rodzinnych.

86.	Wprowadzenie do psychologii stosowanej. Psychologia wychowawcza i edukacji	1. Psychologia wychowania: przedmiot zainteresowań w nurcie teoretycznym i praktycznym. 2. Psychologiczne podstawy wychowania w rodzinie. 3. Zaburzenia rozwoju społecznego dzieci i młodzieży. 4. Trudności w uczeniu się szkolnym.
87.	Wprowadzenie do psychologii stosowanej. Psychologia zarządzania	1. Wprowadzenie do zarządzania zasobami ludzkimi. 2. Role (pełnione w ramach struktur organizacyjnych sztabowej, sztabowo-liniowej i macierzowej); metody (planowanie, organizowanie, motywowanie i kontrola); obszary działań specjalisty z zakresu psychologii zarządzania (dobór personelu, adaptacja personelu, przygotowanie, realizacja i ewaluacja szkoleń, przygotowanie, realizacja i podsumowanie oceny okresowej, zwalnianie w tym outplacement). 3. Przywództwo i motywowanie w organizacji. Teorie przywództwa: cech, zachowań i sytuacyjne; teorie motywacji w zarządzaniu: składników motywacji oraz procesu motywowania 4. Dobór, adaptacja i szkolenie personelu. 5. Ocena okresowa i zwolnienia personelu. 6. Kultura organizacyjna i klimat organizacyjny. 7. Zachowania organizacyjne (OCB - obywatelskie; CWB - kontrproduktywne) oraz satysfakcja z pracy.
88.	Wykład fakultatywny	Treści zmienne, dopasowane do oferty przedmiotowej realizowanej w bieżącym roku akademickim.
89.	Zajęcia fakultatywne	Treści zmienne, dopasowane do oferty przedmiotowej realizowanej w bieżącym roku akademickim.

Nazwa kierunku studiów: Publikowanie cyfrowe i sieciowe
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 123

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy edytorstwa	Kompozycja wydawnicza książki. Struktura oficyny wydawniczej. Organizacja pracy wydawnictwa. Obieg maszynopisu w wydawnictwie. Nabywanie tytułów. Redakcja i korekta. Redakcja merytoryczna. Korekta tekstów. Układ typograficzny książki. Skład i ortotypografia. Podstawowe błędy składu. Prepress. Proces druku. Procesy postpressowe.
2.	Współczesna sztuka książki	Sztuka książki jako pole badawcze współczesnej nauki. Treść dzieła a treść książki w ujęciu bibliologicznym. Estetyka druku na przestrzeni dziejów – twórcy i ich dzieła. Ocena estetycznej jakości edycji. Współpraca twórców edycji i jej wpływ na jakość graficzną publikacji. Współczesne projektowanie książki: wybrani projektanci. Ilustracja w książce – znaczenie i funkcje, wybitni ilustratorzy. Polska Szkoła Ilustracji. Konkursy i wystawy książkowe. Książka artystyczna. Edytorstwo bibliofilskie. Liberatura.
3.	Zaawansowane funkcje programów użytkowych (edytory tekstu) – projekt	Ogólne zasady dotyczące poprawnej edycji tekstu. Podstawowe zagadnienia z zakresu typografii. Zaawansowane formatowanie dokumentu. Tworzenie tabel. Formatowanie tabel. Wstawianie grafiki. Praca z obrazem. Narzędzia do pisania. Tworzenie przypisów. Automatyczne spisy treści, indeksy i wykazy.
4.	Komunikacja społeczna	Definicje procesu komunikacji społecznej. Cechy i formy komunikacji społecznej. Funkcje komunikacji społecznej. Procesy komunikowania się w społeczeństwie. Cechy procesu komunikowania masowego. Zasady działania mediów i ich odbiorcy. Funkcje komunikacji masowej w społeczeństwie. Komunikowanie międzykulturowe. Propaganda i reklama jako formy komunikowania. Zasady wywierania wpływu społecznego (wg Roberta Cialdiniego). Podstawy komunikacji społecznej (proces komunikacji, style komunikacji). Eksperyment społeczny i jego rola w kształtowaniu zachowań w społeczeństwie. Typologia komunikacji niewerbalnej. Czym jest aktywne słuchanie. Wystąpienia publiczne (kampanie polityczne, wystąpienia TEDx, cechy dobrego wystąpienia). Techniki erytyczne w codziennej komunikacji. Podstawy technik negocjacyjnych. Osoba uległa, asertywna i agresywna – przyczyny i skutki takich postaw. Rozwijanie umiejętności współpracy w grupie. Wykorzystanie multimediów do prezentacji.

5.	Źródła informacji w pracy wydawcy	Pojęcie źródeł informacji. Typologia źródeł informacji. Przydatność źródeł informacji na różnych etapach procesu wydawniczego i różnych sytuacjach komunikacyjnych. Zawartość, struktura i wartość informacyjna różnych źródeł informacji. Źródła pośrednie: bibliograficzne narodowe i specjalne (drukowane i elektroniczne). Źródła bezpośrednie (drukowane i elektroniczne). Wartość informacyjna informatorów statystycznych. Wartość informacyjna encyklopedii ogólnych i specjalnych. Wartość informacyjna słowników bibliograficznych, słowników geograficznych (nazw geograficznych) i słowników językowych. Zasady poprawnego wyboru źródeł właściwych do rozwiązania problemu.
6.	Kultura książki	Formy książki oraz sposoby zapisu i powielania tekstów w ciągu dziejów. Techniki poligraficzne. Typologia i cechy książki ze względu na formę wydawniczą, przeznaczenie czytelnicze i pełnione funkcje. Relacje: autor – drukarz – wydawca – państwo – czytelnik w dziejach książki. Prawo autorskie. Cenzura i jej wpływ na ruch wydawniczy. Edytorstwo książki na przestrzeni dziejów. Struktura książki, elementy służące jej funkcjonalności. Pismo drukarskie, zdobnictwo, ilustracje i typografia książki. Znaczenie książki w rozwoju cywilizacyjnym.
7.	Tworzenie aparatu pomocniczego publikacji	Pojęcie aparatu pomocniczego. Typologia materiałów: materiały uzupełniające tekst główny, materiały wprowadzające tekst główny i materiały informacyjno-pomocnicze. Zasady wyboru właściwego aparatu pomocniczego w zależności od typu publikacji i przeznaczenia czytelniczego. Tworzenie poprawnych metodycznie materiałów uzupełniających tekst główny. Zasady opracowania przypisów bibliograficznych. Style przypisów bibliograficznych. Zasady opracowania bibliografii załącznikowej. Zasady opracowania przypisów rzeczowych. Zasady opracowania przypisów słownikowych i informacyjnych. Właściwy dobór źródeł do opracowania poszczególnych rodzaju przypisów.
8.	Proseminarium pracy naukowej: edytorstwo	Zarządzanie czasem i produktywność. Metody uczenia się i zapamiętywania (długotrwałe kodowanie informacji). Notowanie, notatki i mapy myśli – na bazie tekstów z dziedziny edytorstwa. Naukowość pracy – problem badawczy i hipotezy, definiowanie pojęć, metody badawcze – analiza artykułów z dziedziny edytorstwa. Teksty naukowe – typologia, cechy i budowa. Etapy pisania pracy. Wybór tematyki pracy. Przegląd literatury i zbieranie bibliografii. Formułowanie tematu, tytułu i konspektu pracy. Pisanie tekstu – cytaty, parafrazy a plagiat.
9.	Proseminarium pracy naukowej: komunikacja elektroniczna	Zarządzanie czasem i produktywność. Metody uczenia się i zapamiętywania (długotrwałe kodowanie informacji). Notowanie, notatki i mapy myśli – na bazie tekstów z dziedziny edytorstwa. Naukowość pracy – problem badawczy i hipotezy, definiowanie pojęć, metody badawcze – analiza artykułów z dziedziny edytorstwa. Teksty naukowe – typologia, cechy i budowa. Etapy pisania pracy. Wybór tematyki pracy. Przegląd literatury i zbieranie bibliografii. Formułowanie tematu, tytułu i konspektu pracy. Pisanie tekstu – cytaty, parafrazy a plagiat.
10.	Nowe media i instytucje kultury	Instytucje kultury – rodzaje i obszary działalności. Organizatorzy instytucji kultury. Stare i nowe media – ewolucja, ramy czasowe i charakterystyka. Wizyty w wybranych wrocławskich instytucjach kultury – muzeum, galeria, biblioteka. Źródła informacji o wydarzeniach kulturalnych – tradycyjne i elektroniczne. Kanały komunikacji instytucji kultury. Instytucje kultury w mediach społecznościowych. Analiza działań promocyjnych wokół wybranego wydarzenia kulturalnego. Internetowe projekty promujące kulturę. Real time marketing instytucji kultury.
11.	Instytucje kultury współcześnie	Struktura dziedzin kultury i dziedzictwa narodowego w Polsce. Instytucje kultury – rodzaje i obszary działalności. Organizatorzy instytucji kultury. Kierunki rozwoju polityki kulturalnej w Polsce po 1989 roku.

		Wizyty w wybranych wrocławskich instytucjach kultury – muzeum, galeria, biblioteka. Źródła informacji o instytucjach kultury – ich zasobach i bieżącej działalności. Wykorzystanie nowych technologii w instytucjach kultury. Instytucje kultury w mediach społecznościowych. Analiza wybranych projektów promocji kultury. Badania nad uczestnictwem Polaków w kulturze.
12.	Edytorstwo publikacji cyfrowych	Edytorstwo elektroniczne - zasady. Polskie czcionki i fonty. Organizacja pracy nad publikacją hybrydową i cyfrową. Digitalizacja edytorska zbiorów - cele, etapy. Vanity press. Self-publishing. Formaty i zabezpieczenia plików. Piractwo. Jakość i estetyka książki elektronicznej. Nowe podmioty na rynku książki. Zasady edytorskie obowiązujące w pracy nad publikacją cyfrową. Publikacje cyfrowe - przykłady. Konwersja plików do wybranych formatów. Organizacja pracy nad publikacją hybrydową. Współpraca z firmą technologiczną. Digitalizacja edytorska zbiorów - cele, etapy. Alternatywne sposoby publikowania: vanity press, self-publishing. Zabezpieczenia plików, piractwo. Jakość i estetyka książki elektronicznej. Nowe podmioty na rynku książki.
13.	Źródła informacji w pracy wydawcy	Ocena jakości źródeł elektronicznych. Podstawowe kryteria weryfikacji treści. Strategie wyszukiwawcze. Bibliografie i katalogi zagraniczne (m.in. British National Bibliography, katalog Library of Congress). Katalogi biblioteczne (m.in. Informacja katalogowa Biblioteki Narodowej, katalog BUWr, NUKAT, KaRo, WorldCat, KVK). Polska Bibliografia Bibliologiczna. Biblioteki cyfrowe. Idea Open Access a wydawcy. Polskie instytucje i inicjatywy w obszarze edukacji i nauki (KOED - Koalicja Otwartej Edukacji, PON - Platforma Otwartej Nauki, Creative Commons Polska). Portale branżowe.
14.	Zaawansowane funkcje programów użytkowych (edytory grafiki) - projekt	Podstawowe i zaawansowane funkcje programów do edycji grafiki rastrowej i wektorowej (programy: Photoshop, CorelDraw i pokrewne). Pozyskiwanie materiałów zewnętrznych. Poszanowanie prawa autorskiego. Tworzenie obrazów własnych. Umiejętność praktycznego stosowania programów. Realizacja zadania podsumowującego efekt kształcenia (projekt: plakatu i afisza).
15.	Kultura książki - projekt	Procesy wytwarzania, obiegu i funkcjonowania książki w społeczeństwie. Techniki drukarskie i ilustracyjne. Wpływu panujących stylów w sztuce na postać zewnętrzną książki. Ilustracja i zdobnictwo książki. Ruch wydawniczy i słynne firmy wydawnicze. Wybitni typografowie w dziejach książki. Repertuar wydawniczy. Różne rodzaje książek ze względu na formę wydawniczą, funkcje i przeznaczenie czytelnicze. Prawo autorskie. Cenzura i podziemny ruch wydawniczy.
16.	Historia mediów cyfrowych	Początki technologii komputerowej - urządzenia cyfrowe wykorzystywane na potrzeby militarne. Powstanie rynku produktów i usług komputerowych. Rewolucja komputerów osobistych. Globalny wymiar sieci komputerowych. Działania na rzecz wolnego dostępu do informacji - open source i open access. Społecznościowe aspekty inicjatyw internetowych. Pierwsze koncepcje przekształcenia komputerów w medium komunikacji z lat 40. i 60. XX w. Przystosowywanie sprzętu komputerowego do przetwarzania danych tekstowych. Edytory i procesory tekstu, edytory hipertekstu. Rewolucja cyfrowa jako rewolucja medialna.

17.	Językoznawstwo	Definicja języka. Wieloaspektowość fenomenu języka. Języki sztuczne a naturalne. Funkcje języka. Znak językowy. Klasyfikacja znaków językowych. Schematy komunikacji. Klasyfikacja języków. Język a pismo. Kultura języka.
18.	Tworzenie aparatu pomocniczego publikacji	Edycja tekstów. Tworzenie materiałów uzupełniających tekst główny. Relacje między przypisami a bibliografią załącznikową. Materiały informacyjno-pomocnicze. Wykazy skrótów, słowniki użytych terminów. Rodzaje i funkcje abstraktów. Metodyka tworzenia streszczeń autorskich. Zasady tworzenia słów kluczowych na potrzeby publikacji naukowych. Spisy treści. Typologia i funkcje indeksów. Przegląd i metodyka działania wybranych menedżerów bibliografii.
19.	Techniki wywierania wpływu na rynku książki	Podstawowe mechanizmy wywierania wpływu. Manipulacja – zagadnienia wprowadzające. Perswazja – zagadnienia wprowadzające. Etyczne aspekty manipulacji i perswazji. Język jako narzędzie wywierania wpływu. Obraz jako narzędzie wywierania wpływu. Wywieranie wpływu jako celowe oddziaływanie na zachowania i postawy odbiorców rynku książki. Wpływ środków masowego przekazu na rynek książki. Reklama i public relations jako strategie rynku książki. Najnowsze badania z zakresu wywierania wpływu.
20.	Reklama książki - formy, style, funkcje	Reklama – definicje i zagadnienia wprowadzające. Formy i style reklamy. Funkcje reklamy. Psychologiczne aspekty reklamy. Język reklamy jako narzędzie perswazji. Wywieranie wpływu jako celowe oddziaływanie na zachowania i postawy odbiorców rynku książki. Formy reklamy wydawniczej. Formy reklamy księgarskiej. Wpływ środków masowego przekazu na rynek książki. Reklama książki a promocja czytelnictwa.
21.	Sieciowe systemy publikacji elektronicznych	Wprowadzenie do zasad tworzenia serwisów sieciowych. Systemy CMS (Content Management Systems) w redagowaniu i dystrybucji treści w sieci. Modele współpracy przy redagowaniu treści sieciowych. Role uczestników procesu publikowania sieciowego. Workflow sieciowych prac redakcyjnych. Zasady pracy redakcyjnej online. Systemy blogowe. Fora dyskusyjne i zarządzanie nimi. Uprawnienia użytkowników. Bezpieczeństwo systemu i bezpieczeństwo treści.
22.	Sieciowe środowisko pracy	Podstawy współpracy zespołowej. Zalety, problemy i zagrożenia współpracy zespołowej. Wprowadzenie do współpracy z wykorzystaniem narzędzi sieciowych. Aplikacje wspierające współpracę. Zasady skutecznej komunikacji. Narzędzia komunikacyjne. Współtworzenie treści. Zarządzanie zadaniami i wydarzeniami. Przyznawanie i zarządzanie prawami dostępu. Bezpieczeństwo danych.
23.	System zarządzania treścią -Joomla!	CMS Joomla! jako jeden z systemów zarządzania treścią. Zalety i wady systemu. Moduły Joomla! Komponenty systemu. Interfejs użytkownika i panel administracyjny. Tworzenie i prowadzenie strony www. Zawartość informacyjna strony. Modyfikacja strony www. Zarządzanie stroną www. Funkcjonalność strony www.
24.	System zarządzania treścią WordPress	Platforma WordPress na tle innych usługodawców. Rodzaje kont i tworzenie konta. Podstawowa konfiguracja strony WordPress. Rodzaje użytkowników strony. Układ treści (layout). Gotowe wersje i szkice stron i wpisów. Planowanie terminu publikacji. Zarządzanie stronami i podstronami. Osadzanie multimediów na stronie. Integracja wpisów bloga ze stroną główną.
25.	Architektura informacji sieciowej	Architektura serwisów www. Zasady projektowania stron internetowych. Najważniejsze systemy zarządzania treścią (CMS). Korzyści i wady związane z ich wykorzystaniem. Nauka obsługi systemu

		zarządzania treścią. Interfejs użytkownika i panel administracyjny. Zaprojektowanie strony www. Tworzenie i prowadzenie strony. Aktualizacja i rozbudowa strony. Sposoby prezentowania treści.
26.	Redagowanie tekstów	Tekst jako twór językowy. Jasny i przejrzysty styl: język i styl tekstu a jego cel i odbiorca; język i styl a typ publikacji. Kompozycja i segmentacja tekstu jako czynniki wzmacniające jego czytelność. Kryteria i zasady poprawności językowej (stylistycznej, składniowej, fleksyjnej, ortograficznej i interpunkcyjnej). Podstawowe zasady opracowania redakcyjnego tekstów w języku polskim: konwencje zapisu wybranych elementów tekstu. Zasady opracowania redakcyjnego poszczególnych części publikacji naukowej: spis treści, wstęp, przedmowa, przypisy, bibliografia załącznikowa, indeksy. Praca z edytorem tekstu (narzędzie rejestrowania zmian). Opracowanie redakcyjne tekstu naukowego i popularnonaukowego. Opracowanie redakcyjne tekstu promocyjnego i informacyjnego. Ożywianie tekstu – ćwiczenia stylistyczne.
27.	Zaawansowane funkcje programów użytkowych (prezentacje) - projekt	Główne elementy ekranu edycji prezentacji. Wstążka. Projektowanie układu slajdów. Szata graficzna i rozmieszczenie elementów. Czytelność, przejrzystość i dostępność prezentacji. Zasady projektowania poszczególnych slajdów. Animacje i przejścia. Narracja i chronometraż. Wersje prezentacji. Publikowanie prezentacji w różnych formatach.
28.	Czytelnictwo współczesne	Czytelnictwo – zagadnienia wprowadzające. Czytelnictwo jako forma uczestnictwa w kulturze. Kultura czytelnicza i jej wzorce. Uwarunkowania kultury czytelniczej jednostki. Publiczność czytająca i jej kategorie. Funkcje lektury. Stan i badania czytelnictwa w Polsce. Wybrane zagadnienia czytelnictwa na świecie. Źródła do badań czytelnictwa. Metody i techniki badań czytelniczych.
29.	Podstawy typografii W	Typografia – przegląd definicji, przemiany pojęcia typografii na przestrzeni XX/ XXI w. Wybitni typografowie i ich poglądy na temat roli projektowania graficznego oraz typografii. Pismo – historia pisma, typologia, zastosowanie różnych typów pism w zależności od charakteru projektu. Podstawowe zasady stosowania reguł typograficznych na poziomie mikrotypografii. Zasady składu i stosowania reguł ortotypograficznych. Podstawy kompozycji strony (makrotypografia). Układ typograficzny książki – projektowanie kongenialne nastawione na czytelnika. Podstawowe błędy w projektowaniu książki. Wybitni projektanci książki w wieku XX i XXI. Projektowanie edycji publikacji o charakterze specjalnym. Podstawowe zasady projektowania gazet i czasopism. Typografia cyfrowa. Podstawy projektowania publikacji w programie InDesign. Wybór odpowiedniego kroju pisma w zależności od charakteru projektu. Zestawianie krojów pism. Stosowanie zasad mikrotypografii w praktyce (dobór odpowiedniego stopnia pisma, interlinii, kerning, tracking, szerokość łamu, justowanie itp.). Stosowanie prawidłowych zasad składu. Kompozycja strony: wybór odpowiedniej kolumny tekstowej, marginesów, wstawianie ilustracji, stosowanie wyróżnień, odwzorowywanie hierarchii tekstu za pomocą struktury typograficznej itp. Projektowanie na siatkach. Projektowanie różnych typów dokumentów: plakatu typograficznego, ulotki, tworzenie projektu książki (okładki, karty tytułowej, spisu treści, rozkładówki z tekstem, nagłówkiem i ilustracjami). Rozwinięcie umiejętności oceny estetycznej różnych typów wydawnictw.
30.	Zarządzanie kolekcjami e-dokumentów	Koncepcje wykorzystania komputerów do gromadzenia i udostępniania piśmiennictwa z lat 40. i 60. XX w. Pierwsza generacja bibliotek cyfrowych. Różne strategie tworzenia sieciowych kolekcji dokumentów elektronicznych. Początki elektronicznych archiwów prac naukowych i korpusów tekstów w humanistyce.

		<p>Profesjonalne zasoby piśmiennictwa cyfrowego a problemy terminologiczne i definicyjne. Typologia cyfrowych zbiorów piśmienniczych. Procesy i technologie związane z digitalizacją dokumentów. Marketing biblioteki cyfrowej. Prawne aspekty tworzenia i udostępniania kolekcji dokumentów elektronicznych. Ocena funkcjonalności kolekcji cyfrowych.</p> <p>Digitalizacja – cechy, wady, zalety. Archiwizacja zasobów internetowych (Internet Archive, Wayback Machine, Million Book Project, Narodowe Archiwum Cyfrowe). Ocena funkcjonalności kolekcji cyfrowych. System i struktura dokumentów elektronicznych. Podział bibliotek cyfrowych: lokalne, krajowe, międzynarodowe. Repozytoria Open Access. Oprogramowania służące do tworzenia repozytoriów. Prawne aspekty kolekcji cyfrowych. Meadane kolekcji na przykładzie Dublin Core. Tworzenie autorskiej kolekcji.</p>
31.	Podstawy bibliologii	<p>Bibliologia jako dyscyplina uniwersytecka. Definicja i terminologia polska i obca. Książka jako podstawowy obiekt badań bibliologicznych. Miejsce książki w procesie komunikacji społecznej. Książka naukowa, masowa i literacka. Źródła i metody badań bibliologicznych. Bibliologia historyczna i współczesna. Subdyscypliny w obrębie bibliologii: kodykologia, inkunabulistyka, drukarstwo, edytorstwo, księgarstwo, bibliotekarstwo, bibliografia, czytelnictwo. Bibliologia wśród innych nauk humanistycznych i społecznych - relacje i powiązania. Problematyka bibliologiczna w naukach o komunikacji społecznej i mediach.</p>
32.	Historia prawa autorskiego	<p>Prawo autorskie w starożytności. Prawo autorskie w wiekach średnich. Przywileje dla drukarzy, księgarzy i autorów. Narodziny nowoczesnych idei prawa autorskiego. Rozwój prawa autorskiego w Europie kontynentalnej. Rozwój prawa autorskiego w Anglii. Prawo autorskie w Europie do 1945 roku. Prawo autorskie w Anglii do 1945 roku. Prawo autorskie w Stanach Zjednoczonych do 1945 roku. Prawo autorskie w Polsce w latach 1918-1945.</p>
33.	Praktyczne aspekty prawa	<p>Źródła prawa w Polsce. Wstęp do prawa cywilnego. Podmioty i przedmiot prawa. Pełnomocnictwo a prokura. Własność a posiadanie. Podstawy prawa pracy. Umowy cywilnoprawne a umowa o pracę. Wybrane zagadnienia z prawa rodzinnego. Wybrane zagadnienia z prawa administracyjnego. Wybrane zagadnienia z postępowania administracyjnego.</p>
34.	Globalny rynek książki w okresie zmian – literatura naukowa i fachowa	<p>Historia przemian rynku wydawniczego w obszarze literatury naukowej i fachowej. Geografia globalnego rynku książki w segmencie STM (Science, Technical, Medical). Ranking największych wydawnictw. Charakterystyka oferty produktowej. Modele biznesowe. Infrastruktura, komunikacja, dystrybucja. Sprzedaż monografii i podręczników akademickich. Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Analiza otoczenia konkurencyjnego wydawców STM w wybranych krajach. Cyfryzacja oferty wydawniczej a perspektywy dalszego rozwoju.</p>
35.	Globalny rynek książki – literatura piękna	<p>Historia przemian rynku wydawniczego w obszarze literatury pięknej i literatury faktu. Segmentacja rynku: geografia globalnego rynku książki w segmencie trade. Najważniejsze wydawnictwa: historia, charakterystyka oferty wydawniczej, struktura własnościowa, fuzje i przejęcia. Formaty wydawnicze: paperbackowa rewolucja. Strategie pisarskie, czytelnicze i wydawnicze. Popularyzowane tematy i gatunki i autorzy. Nagrody literackie. Przegląd rankingów i metodologia tworzenia list bestsellerów. Sposoby budowania społeczności fanów. Problemy przekładu.</p>

36.	Redagowanie tekstów	Tekst jako twór językowy. Jasny i przejrzysty styl: język i styl tekstu a jego cel i odbiorca; język i styl a typ publikacji. Kompozycja i segmentacja tekstu jako czynniki wzmacniające jego czytelność. Kryteria i zasady poprawności językowej (stylistycznej, składniowej, fleksyjnej, ortograficznej i interpunkcyjnej). Podstawowe zasady opracowania redakcyjnego tekstów w języku polskim: konwencje zapisu wybranych elementów tekstu. Zasady opracowania redakcyjnego poszczególnych części publikacji naukowej: spis treści, wstęp, przedmowa, przypisy, bibliografia załącznikowa, indeksy. Praca z edytorem tekstu (narzędzie rejestrowania zmian). Opracowanie redakcyjne tekstu naukowego i popularnonaukowego. Opracowanie redakcyjne tekstu promocyjnego i informacyjnego. Ożywianie tekstu – ćwiczenia stylistyczne.
37.	Zaawansowane funkcje programów użytkowych (prezentacje) - projekt	Główne elementy ekranu edycji prezentacji. Wstążka. Projektowanie układu slajdów. Szata graficzna i rozmieszczenie elementów. Czytelność, przejrzystość i dostępność prezentacji. Zasady projektowania poszczególnych slajdów. Animacje i przejścia. Narracja i chronometraż. Wersje prezentacji. Publikowanie prezentacji w różnych formatach.
38.	Czytelnictwo współczesne - projekt	Źródła do badań czytelnictwa w praktyce. Metody i techniki badań czytelniczych w praktyce. Funkcje lektury w praktyce. Zasady organizacji badań czytelniczych. Tworzenie kwestionariusza badań czytelniczych. Realizacja badań czytelniczych w praktyce. Tworzenie bazy danych uzyskanych w procesie badawczym. Opracowanie raportu z badań czytelniczych. Analiza kultury czytelniczej badanej grupy respondentów. Najnowsze badania z zakresu badań czytelnictwa.
39.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracownik-pracodawca - wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
40.	Zaawansowane funkcje programów użytkowych (baza danych) - projekt	Wprowadzenie do projektowania baz danych. Architektura baz danych - terminologia. Relacyjne bazy danych, obiekty baz danych. Funkcje programów do tworzenia baz danych (Microsoft Access, wybrane programy darmowe). Projektowanie bazy danych. Tabele (tworzenie tabel, typy danych w tabelach, zmiana projektu tabeli, określanie klucza głównego, indeksowanie tabel, operacje na tabelach, relacje między tabelami). Praca z danymi (arkusze danych, wprowadzanie danych, poruszanie się między rekordami w arkuszu danych, modyfikowanie wartości w arkuszu danych, dodawanie/usuwanie/wyświetlanie rekordów). Importowanie i eksportowanie danych. Kwerendy (tworzenie i rodzaje kwerend). Formularze (autoformularze, projektowanie formularzy, modyfikacje formularzy). Ochrona i bezpieczeństwo danych.
41.	Praca w programie InDesign	Podstawowe i zaawansowane funkcje programu do składu materiałów wydawniczych (program: Adobe InDesign). Pozyskiwanie materiałów zewnętrznych. Poszanowanie prawa autorskiego. Tworzenie obrazów własnych. Umiejętność praktycznego stosowania programu. Skład i przygotowanie do druku

		poligraficznego - ipozycja. Projekt różnych typów dokumentów (znak graficzny - logo, zaproszenie, identyfikator, plakat - afisz, program konferencji, skład książki do wydawnictwa poligraficznego).
42.	Rynek książki – aspekty praktyczne	Źródła informacji o rynku książki w Polsce. Ranking wydawnictw. Handel hurtowy i detaliczny. Wpływ nowych technologii na funkcjonowanie rynku książki. Ekonomiczne uwarunkowania praktycznej działalności wydawniczej. Umowa autorska. Honoraria. Licencje. Kalkulacja książki. Budżet wydawnictwa.
43.	Użytkownicy mediów cyfrowych	Podstawowe pojęcia związane z użytkownikami i użytkowaniem różnych typów mediów. Typizacja odbiorców mediów - podziały pokoleniowe. Użytkownicy mediów cyfrowych w ujęciu konsumpcyjnym (prosumenci, slaktywizm itd.). Potrzeby i zachowania odbiorców treści cyfrowych. Bariery w dostępie do informacji elektronicznej. Interakcje pomiędzy człowiekiem i mediami, antropomorfizacja technologii. Interfejsy i problematyka systemów przyjaznych dla użytkownika. Wpływ mediów na człowieka w wymiarze indywidualnym i społecznym (twardy i miękki determinizm). Strategie lekturowe czytelników e-publikacji. Badania użytkowników mediów cyfrowych.
44.	Prawo autorskie w pracy wydawcy	Podstawowe pojęcia związane z prawem autorskim. Przedmiot i podmiot ustawy. Prawa osobiste. Prawa majątkowe. Ochrona praw majątkowych. Dozwolony użytek. Umowy autorskie. Złożenie i przyjęcie dzieła. Organizacje zbiorowe zarządzania prawami autorskimi. Prawo autorskie w Internecie.
45.	Nauka o informacji	Potoczne i naukowe ujęcie informacji. Niedobór i nadmiar informacji w świecie współczesnym. Ilościowy i jakościowy kontekst badań nad informacją. Informacja a władza. Utowarowienie informacji. Ewolucja, typologia i charakterystyka dawnych i współczesnych nośników informacji. Definiowanie informacji z perspektywy różnych obszarów teorii i praktyki. Atrybuty informacji. Informacja jako obiekt badań w poszczególnych dyscyplinach i samodzielny problem badawczy. Nauka o informacji w Polsce i na świecie - zarys rozwoju, terminologia, pole badawcze, metodologia.
46.	Heurystyka informacyjna	Wprowadzenie do problematyki – terminologia, prekursorzy. Problemy z wyszukiwaniem informacji – data overload, profilowanie użytkowników, problem filtracji danych. Rynek wyszukiwarek internetowych – zasady działania, historia. Wyszukiwarki internetowe – alternatywy dla Google. Wyszukiwanie zaawansowane w najpopularniejszych wyszukiwarkach. Wyszukiwarki wertykalne – rodzaje, zastosowanie. Klasyczne strategie wyszukiwania informacji i ich przydatność we współczesnym środowisku sieciowym. Wyszukiwanie informacji naukowej (źródeł i materiałów). Social media i portale profesjonalne jako źródło informacji. Narzędzia do prezentacji i wizualizacji wyników wyszukiwania informacji.
47.	Filozofia z elementami logiki	Pytania i problemy filozoficzne (dyskutowane po lekturze tekstów zarówno klasyków filozofii, jak i współczesnych myślicieli). Filozoficzna geneza klasyfikacji piśmiennictwa. Definicja filozofii oraz relacje między filozofią a nauką. Filozoficzne problemy języka. Natura a kultura. Dobro a piękno. Człowiek i sens życia. Granice wolności. Rola prawdy w życiu człowieka. Byt i poznanie. Gry i zabawy logiczne.
48.	Kultura języka – teksty naukowe	Podstawowe pojęcia kultury języka i językoznawstwa (pojęcie kultury języka, system językowy, wiedza jasna i wyraźna, społeczny zwyczaj językowy, uzus językowy, norma językowa, poziomy normy). Warianty w normie i ich typy. Typy innowacji językowych. Kryteria oceny innowacji językowych z punktu widzenia nadawcy, odbiorcy i celów tekstu naukowego. Błędy wewnątrz- i zewnątrzjęzykowe w tekstach

		naukowych. Estetyka słowa i grzeczność językowa a poprawność stylistyczna tekstów naukowych. Postawy Polaków wobec języka. Współczesny język nauki. Dyskurs akademicki, piśmiennictwo naukowe, mediatyzacja nauki. Poprawność językowa w zakresie składni, fleksji, ortografii i interpunkcji na przykładach zaczerpniętych z tekstów naukowych.
49.	Kultura języka - teksty prasowe	Podstawowe pojęcia kultury języka i językoznawstwa (pojęcie kultury języka, system językowy, wiedza jasna i wyraźna, społeczny zwyczaj językowy, uzus językowy, norma językowa, poziomy normy). Warianty w normie i ich typy. Typy innowacji językowych. Kryteria oceny innowacji językowych z punktu widzenia nadawcy, odbiorcy i celów tekstów prasowych. Błędy wewnątrz- i zewnątrzjęzykowe w tekstach prasowych. Estetyka słowa i grzeczność językowa a poprawność stylistyczna i uwarunkowania marketingowe tekstów prasowych. Postawy Polaków wobec języka. Współczesny język mediów i prasy. Gatunki prasowe – stylistyka, konwencje gatunkowe, cechy kanoniczne i fakultatywne. Poprawność językowa w zakresie składni, fleksji, ortografii i interpunkcji na przykładach zaczerpniętych z tekstów prasowych.
50.	Edytorstwo publikacji użytkowych	Publikacje użytkowe i ich pozycja na współczesnym polskim rynku wydawniczym. Typologia publikacji użytkowych. Funkcjonalność tekstu i funkcjonalność publikacji. Publikacje użytkowe a nowe technologie. Wpływ Internetu na rynek publikacji użytkowych. Modele wydawnicze wybranych typów publikacji użytkowych, np.: przewodniki turystyczne, książki kucharskie, poradniki, tzw. samouczki, śpiewniki, słowniki i encyklopedie, albumy, rozmówki itp. Podstawowe zasady opracowania edytorskiego wybranych typów publikacji użytkowych. Rola typografii w publikacjach użytkowych. Relacje między tekstem a obrazem w publikacjach użytkowych – funkcje materiału ilustracyjnego. Reklama i promocja publikacji użytkowych.
51.	Edytorstwo tekstów literackich	Cele i zadania tekstologii i edytorstwa naukowego: podstawowe założenia pracy edytora naukowego, edycja krytyczna tekstu i jej odmiany. Edytorstwo tekstów literackich: podstawa wydania, wola autora i etapy prac edytorskich. Modele wydawnicze książki literackiej – proza, poezja, dramat. Relacje między tekstem a obrazem w edycjach dzieł literackich – literacka książka ilustrowana. Typografia w wydaniach literatury pięknej. Wydawanie pamiętników, dzienników, korespondencji. Układ edycji dzieł zebranych. Edytorstwo tekstów dawnych – podstawa wydania i ustalanie poprawności tekstu; problemy modernizacji. Wybrane problemy wydawania dzieł literackich w kontekście współczesnego rynku książki. Literatura piękna a nowe technologie – audiobooki, literatura w Sieci.
52.	CRM - zarządzanie relacjami z klientami	Obszary działania CRM. Klienci zewnętrzni i wewnętrzni. Działalność zorientowana na klienta. Rola klientów w polityce rozwoju i promocji przedsiębiorstwa. Obszary komunikacji z klientem. Działalność marketingowa i promocyjna zorientowana na sprzedaż. Działalność zorientowana na utrzymanie klienta (kluby konsumenckie, konkursy, systemy motywacji poza-sprzedażowej. Obsługa reklamacji. Udzielanie klientom informacji i odpowiedzi na ich pytania. Narzędzia badania satysfakcji i oczekiwań klientów (ankiety online, formularze, analiza danych sprzedaży, analiza ruchu na stronach web przedsiębiorstwa).
53.	Wprowadzenie do pracy zespołowej	Rola i zasady pracy w zespole roboczym. Zalety kolektywnego rozwiązywania problemów, efekt synergii kompetencji i doświadczenia. Ograniczenia zespołów roboczych. Cele utworzenia zespołów roboczych. Zasady współpracy w ramach zespołów roboczych. Metody kolektywnego podejmowania decyzji. Zasady

		priorytetowania zadań. Rola lidera w zespole. Komunikacja w zespole. Zespołowe rozwiązywanie problemu.
54.	Twórcze pisanie	Gramatyka i stylistyka języka polskiego. Zasady poprawnościowe języka polskiego. Reguły redakcji i kompozycji tekstów. Rozwijanie kreatywnego myślenia i postaw twórczych. Zróżnicowanie gatunkowe tekstów. Zróżnicowanie stylistyczne tekstów. Komunikacja piśmienna. Kultura języka polskiego. Podstawy publicystyki. Tworzenie własnych tekstów użytkowych i artystycznych.
55.	Praca w programie InDesign - projekt	Projektowanie, łamanie i przygotowanie do druku książki w programie Adobe InDesign. Druk projektu do finalnej formy przykładowego fizycznego woluminu. Pozyskiwanie materiałów zewnętrznych. Poszanowanie prawa autorskiego. Tworzenie obrazów własnych. Umiejętność praktycznego zastosowania programu. Skład i przygotowanie do druku poligraficznego - ipozycja. Uzyskanie efektu finalnego – publikacja w formie wydrukowanego woluminu.
56.	Ilustracja książkowa	Wpływ stylu epoki na ilustrację. Możliwości finansowe i techniczne a ilustracja. Wyobrażenia wydawcy i artysty na zadania ilustracji. Typologia ilustracji. Funkcje ilustracji. Zależność między tekstem a obrazem w literaturze pięknej. Ilustracja w książce naukowej i podręczniku. Ilustracje w słownikach i encyklopediach. Szczególna rola ilustracji w książce dla dzieci. Dokonania uznanych polskich ilustratorów.
57.	Wiedza o kulturze	Kultura - podstawowe definicje, szerokie i wąskie ujęcia kultury. Teoria kultury i orientacje metodologiczne związane z badaniami nad kulturą. Antropologia kulturowa jako dyscyplina naukowa obejmująca badania nad kulturą. Człowiek jako twórca kultury. Relatywizm kulturowy. Tożsamość: narodowa, nowoczesna i ponowoczesna. Konflikty między kulturami. Kultura, kontrkultura, subkultura. Stereotypy i uprzedzenia jako zjawiska kulturowe. Współczesna kultura popularna.
58.	Rynek e-publikacji	Miejsce książek elektronicznych na rynku wydawniczym i czytelnictwie; Teoretyczne i praktyczne aspekty wytwarzania e-publikacji; E-publikacje na świecie; E-publikacje w edukacji – globalizacja wiedzy; Upowszechnianie wyników badań naukowych poprzez e-publikacje; Miejsce e-publikacji w otwartych źródłach edukacyjnych (OER); Główne grupy odbiorców oferty e-wydawniczej; Wartość rynku e-publikacji w stosunku do rynku wydawnictw tradycyjnych; Strategie wydawnicze – dobre i złe praktyki e-wydawnictw; Znaczenie internetu rzeczy (IoT) dla rozwoju rynku e-publikacji.
59.	Problemy współczesnej nauki	Nauka, wiedza, poznanie - definicja i zakres pojęć. Nauka i jej dzieje. Periodyzacja. Rewolucje naukowe i kryzysy w nauce. Struktura organizacyjna nauki w Polsce: MNiSZW, PKA, KEN (Komisja Ewaluacji Nauki), NCN, NCBR, FNP. Towarzystwa naukowe i ich znaczenie dla rozwoju nauki. PAN i inne polskie towarzystwa naukowe ogólne i specjalistyczne. Ustawa 2.0 o Szkolnictwie Wyższym. Zmiany w organizacji nauki polskiej. Inicjatywa Doskonałości Uczelnia Badawcza. Realizacja programu przez Uniwersytet Wrocławski. Programy badawcze Unii Europejskiej. Granty dla pracowników nauki i studentów. HORYZONT 2020 - założenia i realizacja. Uczelnie polskie w rankingach światowych, europejskich i krajowych. Podstawowa wiedza o nauce i naukoznawstwie. Przedmiot, struktura i zakres nauki współczesnej. Kierunki polityki naukowej. Współczesna organizacja nauki na tle historycznym. Sposobów oceny dorobku naukowego pracowników nauki. Sposoby oceny instytucji naukowych. Wartość i znaczenie nauki dla człowieka i społeczeństwa. Powiązania między współczesnym systemem książki a nauką.

60.	Konwersatorium terminologiczne (język angielski // niemiecki // francuski – do wyboru)	Podstawy korzystania ze słowników i źródeł internetowych. Źródła terminologii obcojęzycznej. Słownictwo z zakresu bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa. Anty-biblioteka w opisie Umberto Eco. Projekt biblioteki idealnej – prezentacja. Słownictwo z zakresu edytorstwa i pracy redakcji. „Otwieramy wydawnictwo” – prezentacja. Book terminology – budowa książki. Układ i podział tekstu oraz książka jako przedmiot fizyczny. Design your ideal book/describe your favourite book – prezentacja. Digital publishing – słownictwo zakresu publikowania cyfrowego.
61.	Seminarium licencjackie	Specyfika pracy naukowej. Wybór problemu badawczego. Metodologia. Etyka pracy naukowej. Źródła informacji. Selekcja i interpretacja źródeł. Struktura pracy, konspekt. Tezy pracy i pytania badawcze. Zasady edytorskie. Aparat pomocniczy.
62.	Prawo Internetu	Źródła prawa Internetu – krajowe, unijne, międzynarodowe. Acta 2.0. Ochrona i naruszenie praw własności intelektualnej w Internecie – zagadnienia wprowadzające. Ochrona i naruszenia praw autorskich w sieci. Dozwolony użytek w sieci. Odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich w sieci. Utwór muzyczny w sieci a prawo autorskie. Dozwolony użytek w zakresie przejściowego i incydentalnego zwielokrotniania utworu. Usługa cachingu. Ochrona programów komputerowych.
63.	Prawo gier komputerowych	Rodzaje gier – rys historyczny gier. Pojęcie i cechy charakterystyczne gier. Gry a regulacje prawa autorskiego. Gry komputerowe. Gra komputerowa jako dzieło multimedialne. Proces powstawania gier komputerowych. Gra komputerowa jako utwór. Spór o prawa do utworu Sapkowski vs producent gier. Gameplay. MMORPG jako szczególny rodzaj gier komputerowych.
64.	<i>Praktyka zawodowa</i>	Obszar działalności firmy/instytucji – jej struktura (działy, stanowiska). Etapy pracy nad materiałem – osoby odpowiedzialne za ich realizację. Redagowanie treści. Projekt graficzny i materiał ilustracyjny. Skład komputerowy. Konwersja plików. Korekta tekstu. Rozpowszechnianie publikacji – współpraca z firmami zewnętrznymi. Przygotowanie materiałów promocyjnych. Obróbka graficzna materiałów na potrzeby marketingowe firmy/instytucji.
65.	Praca z przekładem	Podstawowa terminologia tłumacza. Słowo za słowo – podstawowe zasady przekładu. Zachowanie czujności w pracy z przekładem. Podobieństwa i różnice w sposobie przekładu tekstów literackich i informacyjnych; Sposoby manipulacji tekstem. Nazwy własne – ich (nie)tłumaczenie i forma zapisu. Terminy specjalistyczne oraz specyfika tłumaczenia tekstów specjalistycznych. Kontekst kulturowy. Obcość w przekładzie jako element zamierzony lub niezamierzony. Styl cytowania źródeł wykorzystanych w tekście (jego poprawność według standardów obcych oraz jego przekład). Praktyczne zastosowanie wiadomości (zadania po wstępach teoretycznych).
66.	Marketing i promocja książek	Współczesny rynek książki – książka tradycyjna, e-booki, audiobooki. Marketing, promocja, reklama, PR – terminologia, cechy. Tworzenie planów marketingowych. Misja, wizja i wartości przedsiębiorstwa. Podstawy badań marketingowych. Strategia promocyjna (blurby, eventy, Media Relations, slogan, gadżety). Rola czytelników w promocji książek, czytelnictwa. Techniki produkcji trailerów i teaserów do książki, tworzenie podcastów o książce. Marketing treści – strona internetowa, blogosfera, social media. Autor jako marka.

67.	Ocena i selekcja dokumentów	<p>Prawidłowości rozwoju nauki. Prawa rozwoju nauki i miary sukcesu w nauce. Sposoby oceny wartości merytorycznej składników nauki: peer review i parametrycznych. Sposoby oceny dokumentów naukowych ze szczególnym uwzględnieniem czasopism naukowych. Aktywność Instytutu Informacji Naukowej w Filadelfii w zakresie rangowania wartości czasopism naukowych (Impact Factor, Master Journal List, polskie periodyki na MJL). Stan nauki polskiej w XIX, XX XXI wieku. Index Nature oraz inne rankingi rozwoju nauki.</p> <p>Komponenty nauki. Potrzeby i zasady wartościowania różnych typów dokumentów w zależności od ich treści, formy oraz pełnionej funkcji. Zasady, prawidłowości i prawa nauki. Badania rozwoju nauki w Polsce i na świecie. Miary i wskaźniki potencjału naukowego; kryteria rankingu szanghajskiego ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia cytowań naukowych. Zalety i wady sposobów oceny wartości merytorycznej składników nauki: peer review i parametrycznych. Rola i znaczenie działalności ISI jako centrum referencyjnego. Sposoby oceny dokumentów naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem czasopism naukowych. Rangowanie czasopism naukowych. Ocena wybranych czasopism naukowych.</p>
68.	Ocena funkcjonalności stron internetowych	<p>Wprowadzenie do podstawowych pojęć związanych z funkcjonalnością stron internetowych. Wpływ jakości informacji na funkcjonalność stron internetowych. Wpływ barier informacyjnych na funkcjonalność stron internetowych. Projektowanie, ewaluacja i optymalizacja funkcjonalności stron internetowych. Ocena jakości umieszczonej w Internecie. Podstawowe kryteria oceny funkcjonalności stron internetowych. Web Content Accessibility Guidelines jako narzędzie oceny funkcjonalności stron internetowych. Identyfikacja problemów funkcjonalności stron internetowych. Implementacja zaleceń Web Content Accessibility Guidelines. Funkcjonalne strony internetowe – ich waga i znaczenie w społeczeństwie informacyjnym.</p>
69.	Wiedza o kulturze - projekt	<p>Utrwalenie teoretycznych podejść do zjawiska kultury omówionych w czasie wykładu Wiedza o kulturze. Prezentowanie i omówienie sposobów badania kultury na podstawie wybranego problemu. Wykazanie się umiejętnościami interpretowania zjawisk kultury. Przedstawienie projektu naukowego na wybrany temat.</p>

Nazwa kierunku studiów: Publikowanie cyfrowe i sieciowe
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 124

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Warsztaty wydawnicze 1: Tekst	Kształt językowy tekstu. Kształt edytorski tekstu. Odbiorca docelowy tekstu. Zasady składu publikacji drukowanych. Redagowanie tekstu. Opracowanie edytorskie tekstu. Korekta. Zaawansowane formatowanie dokumentu. Wstawianie automatycznych spisów treści, spisów ilustracji i indeksów. Śledzenie zmian i wstawianie komentarzy.
2.	Estetyka publikacji	Przemiany szaty graficznej publikacji na przestrzeni dziejów. Charakterystyczne elementy estetyczne książki średniowiecznej. Estetyka książki drukowanej: renesans, barok, rokoko i klasycyzm – przemiany w obszarze pisma, ilustracji oraz kompozycji. Wybitni twórcy książki. Technologia wytwarzania książki drukowanej: skład, techniki graficzne, metody druku. Estetyka książki w wieku XIX, wpływ industrializacji na jakość wydawanych publikacji (przemiany w zakresie składu, druku i przygotowania ilustracji). Odnowa pięknej książki XIX/XX w. – wybitni przedstawiciele. Projektowanie książki w XX wieku i na początku XXI w. Estetyka współczesnych publikacji – wybitni twórcy i ich realizacje. Poglądy współczesnych twórców na temat projektowania książki. Estetyka publikacji cyfrowych. Rozwijanie umiejętności oceny estetycznego poziomu publikacji różnego typu.
3.	Teoria edytorstwa	Edytorstwo bibliologiczne jako subdyscyplina naukowa – przedmiot i metody badań, najważniejsze kierunki badawcze, interdyscyplinarność. Edytorstwo a publishing – historia terminów, zakres znaczeniowy. Edytorstwo bibliologiczne a edytorstwo filologiczne. Instytucjonalizacja edytorstwa jako specjalności badawczej (instytucje badawcze, czasopisma naukowe, kształcenie akademickie). Makro- i mikrotrendy na współczesnym rynku wydawniczym. Historyczne i współczesne uwarunkowania działalności wydawniczej. Misja wydawcy. Obieg komunikacyjny (communications circuit) R. Darntona i jego późniejsze modyfikacje. Teoria edytorstwa M. Bhaskara: kluczowe terminy (content, frames, models, filtering, amplification) - przykłady historyczne i współczesne. Rola wydawcy w przyszłości.
4.	Typologia zasobów cyfrowych	Relacje pomiędzy formami komunikowania i środkami przekazu w ujęciu historycznym i współczesnym. Genologia medialna i jej problemy badawcze. Wpływ technologii cyfrowej na powstawanie nowych gatunków medialnych. Ewolucja pola badawczego bibliologii i informatologii w kontekście teorii gatunków. Typologia - pojęcie, znaczenie i zastosowania. Konwencjonalne kryteria typizacji piśmiennictwa. Sposoby charakteryzowania i analizowania różnych typów zasobów cyfrowych. Funkcjonowanie dawnych i nowych dokumentów w środowisku sieciowym. Typologia książki elektronicznej. Gatunki piśmiennictwa cyfrowego a zmiany w zakresie praktyk komunikacyjnych.

5.	Badania marketingowe	Rodzaje i obszary badań marketingowych. Specyfika prowadzenia badań marketingowych oraz ich wykorzystanie w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Techniki i narzędzia badawcze. Struktura procesu badawczego. Pozyskiwanie i analiza danych oraz zastosowanie w wybranych obszarach (case studies). Marketing w przestrzeni medialnej: media tradycyjne (radio, prasa, telewizja), Internet, telefony komórkowe. Projekty badań marketingowych. Podstawowe metody i obszary zastosowań badań marketingowych.
6.	Seminarium magisterskie	Wybór tematu pracy magisterskiej. Opanowanie najnowszej wiedzy z dziedziny, do której należy temat pracy magisterskiej. Opracowanie konspektu pracy magisterskiej. Właściwy dobór i krytyka źródeł. Dobór metod badawczych. Przygotowanie pod opieką prowadzącego pracy magisterskiej, spełniającej wszystkie kryteria stawiane tego typu pracom.
7.	Teorie uczenia się	Przegląd najważniejszych teorii nauczania i uczenia się. Behawioryzm – teorie, przedstawiciele i zastosowanie w procesie dydaktycznym. Teoria społecznego uczenia się. Kognitywizm – teorie, przedstawiciele i zastosowanie w procesie dydaktycznym. Konstruktywizm – teorie, przedstawiciele i zastosowanie w procesie dydaktycznym. Konektywizm – teorie, przedstawiciele i zastosowanie w procesie dydaktycznym. Teoria wspólnoty uczących się. Czynniki wpływające na efektywność uczenia się. Wpływ teorii uczenia się na konstruowanie kursów na odległość. Wykorzystanie elementów neurolingwistyki i neurokognitywistyki w procesie nauczania na odległość.
8.	Teorie i modele ID	Wybrane teorie i modele projektowania instruktażowego. Model Roberta Gagné. Praktyczne przykłady wykorzystania modelu Roberta Gagné. Model ADDIE. Praktyczne przykłady wykorzystania modelu ADDIE. Model ARCS. Praktyczne przykłady wykorzystania modelu ARCS. Model Davida Merilla. Praktyczne przykłady wykorzystania modelu Davida Merilla. Wpływ poszczególnych modeli na jakość materiałów edukacyjnych oraz efektywność procesu uczenia się.
9.	Modele ID warsztaty	Planowanie pracy projektanta instruktażowego; Wyszczególnienie poszczególnych etapów prac; Wybór modelu projektowania instruktażowego; Określenie czasu trwania projektu; Określenie środowiska testowego dla gotowej propozycji; Planowanie pracy w zależności od wybranego modelu. Etapy i najistotniejsze punkty; Behawioryzm, kognitywizm, konstruktywizm i ich wpływ na specyfikę planowania pracy nad projektem; Modele waterfall w pracy projektanta instruktażowego; Model agile w pracy projektanta instruktażowego.
10.	Wprowadzenie do digitalizacji i archiwistyki cyfrowej	Digitalizacja a cyfryzacja. Cele digitalizacji a typologia digitalizowanych obiektów. Narodowy zasób cyfrowy i archiwalny. Centra kompetencji. Digitalizacja jako projekt i proces. Kryteria doboru materiałów przeznaczonych do digitalizacji i profilaktyka konserwatorska. Modele digitalizacji, produkcja cyfrowego zasobu, koncepcje udostępniania i metody długoterminowej archiwizacji danych. Standardy digitalizacji i archiwizacji. Funkcje archiwum cyfrowego i kryteria jego wiarygodności. Nośniki, formaty danych, metadane. Problemy projektów digitalizacyjnych w Polsce: analiza uwarunkowań organizacyjnych, prawnych, ekonomicznych, technologicznych i społeczno-kulturowych.
11.	Logistyka procesu digitalizacji	Standardy w digitalizacji zasobów. Cele podejmowania digitalizacji a przebieg procesu digitalizacji. Planowanie procesu digitalizacji. Źródła finansowania procesów digitalizacyjnych oraz ich rola w planowaniu procesu. Wpływ zasobu fizycznego na organizację procesu digitalizacji. Wymogi dotyczące warunków i bezpieczeństwa przechowywania dokumentów podczas procesu digitalizacji. Transport, zabezpieczenie i ubezpieczenie zbiorów cennych i wrażliwych. Przygotowanie procesu digitalizacji i

		umieszczenie go w dotychczasowym planie produkcyjnym. Przepływ pracy, czyli etapy procesu digitalizacji. Planowanie przetwarzania, opisu i udostępniania zasobu cyfrowego.
12.	Projekty digitalizacyjne w Polsce i na świecie	Proces digitalizacyjny i jego etapy na podstawie wybranych projektów. Problemy planowania, finansowania, natury prawnej, opracowania w poszczególnych projektach. Projekty digitalizacyjne w Polsce. Najciekawsze projekty lokalne i krajowe. Analiza polskich projektów na tle Europy i świata. Projekty europejskie oraz międzynarodowe. Projekty dotyczące różnorodnych zasobów: książek, czasopism, fotografii, zabytków architektonicznych, obrazów, grafik, rzeźb, muzeów historii naturalnej i ogrodów botanicznych, instrumentów muzycznych, zapisów dźwiękowych, filmów, sztuki ludowej. Zróżnicowanie projektów pod względem: finansowania, planowania (jednorazowe, ciągłe), finansowania oraz użytkowników. Projekty zainicjowane przez instytucje i projekty osób prywatnych.
13.	Użytkowanie i użytkownicy zbiorów cyfrowych	Charakterystyka poszczególnych grup odbiorców treści dystrybuowanych za pomocą nowych technologii. Wykorzystanie zbiorów cyfrowych przez różne grupy odbiorców Internetu. Metody i badania użytkowników zbiorów cyfrowych. Rozwój systemów na podstawie badania potrzeb użytkowników. Zbiory cyfrowe w kontekście inicjatyw społecznych. Dostępność zasobów cyfrowych dla osób niewidomych i słabowidzących. Podejście modelowe w projektowaniu interfejsów kolekcji cyfrowych. Usługi oparte na danych pochodzących z bibliotek cyfrowych. Stopień wykorzystania zasobów cyfrowych przez użytkowników – wybrane narzędzia. Ocena polskich bibliotek cyfrowych – spełnienie założeń, ułatwienia dla użytkowników.
14.	Warsztaty wydawnicze 2: Obraz	Zaplanowanie i wykonanie materiałów graficznych do projektowanego czasopisma. Grafika rastrowa w technologii wydawniczej - projektowanie i przekształcanie grafiki rastrowej. Obsługa programu Adobe Photoshop CS5. Wykonanie graficznych projektów cząstkowych w programie Adobe Photoshop. Podstawowe zagadnienia z fotografii - kadr, kompozycja, przekaz. Krytyczna ocena wykonanej pracy.
15.	Pisanie i redagowanie tekstów do Internetu	Internet jako specyficzne środowisko komunikacyjne i informacyjne. Czytanie Internetu a czytanie publikacji tradycyjnych. Czytelność tekstu wyświetlanego na ekranie i badania eyetracking. Dobry tekst internetowy – cechy tekstu funkcjonalnego. Tytuły i leady w Internecie. Zróżnicowanie gatunkowe tekstów internetowych - wybrane wzorce gatunkowe. Copywriting internetowy. Blogi. Media społecznościowe. Redagowanie tekstu do Internetu a jego dostępność (Search Engine Optimization, pozycjonowanie stron z uwzględnieniem możliwości wyszukiwarek).
16.	Sztuka książki - projekt	Zastosowanie w praktyce wiedzy na temat ukształtowania estetycznego książki na przestrzeni dziejów, zdobytej podczas wykładu Estetyka publikacji (książka średniowieczna, drukowana: renesans, barok, rokoko, klasycyzm, estetyka książki w czasach industrializacji XIX w., odnowa sztuki książki, style i prądy na początku XX w.). Stworzenie dwóch 16-stronicowych projektów o charakterze książkowym (okładka, czwórka tytułowa, tekst główny, odpowiednio włączony materiał ilustracyjny, elementy zdobnicze itp.), świadomie nawiązujących do wybranych epok, charakterystycznych i znaczących dla sztuki książki. Stworzenie koncepcji publikacji: przygotowanie odpowiednich tekstów, dokonanie wyboru materiału ilustracyjnego (np. Polona, Europeana) i dostosowanie go w programach Photoshop i Illustrator; skład i łamanie w programie InDesign. Druk we własnym zakresie – nadzór nad drukiem w dowolnej firmie poligraficznej. Praca w grupach.

17.	Badania mediów cyfrowych	Media cyfrowe jako przedmiot badań i badania realizowane z wykorzystaniem mediów cyfrowych w humanistyce. Ujęcie problematyki technologii teleinformatycznych na gruncie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Szczegółowe obszary badawcze nowych mediów: teoria i historia. Projekty badań mediów cyfrowych i ich realizacje. Aspekty techniczne, prawne, marketingowe, psychologiczne, socjologiczne, filozoficzne itd. w badaniach mediów cyfrowych. Ilościowe i jakościowe perspektywy badawcze dla pogłębiania wiedzy o mediach cyfrowych. Ocena jakości badań mediów cyfrowych.
18.	Analiza zasobów cyfrowych – projekt badawczy	Badania zasobów cyfrowych wpisujących się w szeroko rozumianą kulturę książki i informacji. Ocena ich jakości i funkcjonalności z uwzględnieniem czynników technologicznych oraz środowiskowych. Charakterystyka ich użytkowników. Typizacja występujących w nich obiektów cyfrowych. Analiza zawartości wybranej biblioteki cyfrowej. Analiza zawartości wybranego repozytorium open access. Analiza struktury i typów dokumentów udostępnianych w wybranej komercyjnej bazie publikacji naukowych. Analiza asortymentu wybranej księgarni internetowej. Analiza oferty wybranej platformy dystrybuującej e-booki. Typizacja form wypowiedzi znajdujących się w wybranym serwisie poświęconym problematyce książki.
19.	Interdyscyplinarne badania nad książką i informacją	Książka i informacja jako obiekt badań naukowych. Bibliologia i informatologia w przeszłości i obecnie. Powiązania i wzajemne relacje z innymi naukami. Badania nad książką i informacją. Perspektywa humanistyczna. Badania nad książką i informacją. Perspektywa badań społecznych. Metody socjologiczne wykorzystywane w badaniach nad książką i informacją. Bibliologia i informatologia w systemie nauk o komunikacji społecznej i mediach. Między kognitywistyką a naukami o komunikacji.
20.	Seminarium magisterskie	Wybór tematu pracy magisterskiej. Opanowanie najnowszej wiedzy z dziedziny, do której należy temat pracy magisterskiej. Opracowanie konspektu pracy magisterskiej. Właściwy dobór i krytyka źródeł. Dobór metod badawczych. Przygotowanie pod opieką prowadzącego pracy magisterskiej, spełniającej wszystkie kryteria stawiane tego typu pracom.
21.	ID w praktyce - warsztaty	Analiza wybranych materiałów edukacyjnych. Przygotowanie własnych materiałów edukacyjnych. Ocena materiałów przygotowanych przez innych uczestników zajęć. Wybór środowiska pracy. Wybór modelu projektowania. Wybór oprogramowania authoringowego. Tworzenie własnego kursu e-learningowego. Ocena kursów innych uczestników zajęć. Ulepszanie własnego kursu na podstawie informacji zwrotnych.
22.	Ewaluacja procesu kształcenia	Analiza wybranych materiałów edukacyjnych. Analiza wybranych rubryk ewaluacji materiałów edukacyjnych. Przygotowanie własnej rubryki ewaluacji zajęć. Przygotowanie własnej rubryki ewaluacji materiałów edukacyjnych; Ocena rubryk innych uczestników zajęć. Analiza wybranych kwestionariuszy ewaluacyjnych. Przygotowanie własnego kwestionariusza ewaluacji zajęć. Przygotowanie własnego kwestionariusza ewaluacji materiałów edukacyjnych. Ocena kwestionariuszy innych uczestników zajęć. Propozycja kryteriów ewaluacji, dostosowanych do charakteru kursów i grup odbiorców.
23.	Digitalizacja jako proces pozyskiwania kopii cyfrowej	Materiały źródłowe dla kopii cyfrowych do procesu digitalizacyjnego. Podstawowe funkcje urządzeń skanujących (skaner płaski, skaner optyczny stacjonarny, skaner fotograficzny). Przetworzenie formatu analogowego w cyfrowy. Wywołanie formatu RAW. Zapis w formatach archiwalno-edycyjnych: TIFF, BMP, JPG, PNG, OCR, TXT i innych. Digitalizacja, korygowanie błędów cyfrowych (Photoshop, Corel). OCR z obrazów (AbbyyFineRider). Funkcje programów do analizy jakości grafiki rastrowej i hybrydowej (XnView,

		Fast Stone). Prezentacja przetworzonych materiałów na różnych platformach ekspozycji (Biblioteka Cyfrowa, druk poligraficzny).
24.	Opracowanie zasobów cyfrowych	Etapy procesu digitalizacji materiałów bibliotecznych i archiwalnych. Przegląd statystyczny zasobów, kryteria doboru materiałów przeznaczonych do digitalizacji. Ocena stanu zachowania wybranego obiektu i profilaktyka konserwatorska. Dobór właściwej metody oraz sprzętu do digitalizacji obiektu. Kontrola jakości kopii cyfrowych i obróbka techniczna skanów. Nazewnictwo plików cyfrowych. Przygotowanie plików master i weryfikacja oraz korekta tekstu w procesie OCR-u. Generowanie przeszukiwanego PDF-a. Składanie EPUB-a. Opracowanie zaleceń digitalizacji na podstawie wykonanych prac.
25.	Praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy. Pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii. Wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center). Zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego). Uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu). Komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
26.	Warsztaty wydawnicze 3: Publikacja	Przygotowanie czasopisma o tematyce księgarsko-wydawniczej (o objętości min. 8 stron w formacie A4) w dwóch wersjach edytorskich: tradycyjnej drukowanej oraz w przeznaczonej na nośniki mobilne. Projekt makiety czasopisma. Składanie i łamanie opracowanych tekstów (w ramach przedmiotu Warsztaty wydawnicze 1). Wykorzystanie grafiki przygotowanej (w ramach przedmiotu Warsztaty wydawnicze 2). Umiejętność przekładu języka wizualnego stosowanego w wersji tradycyjnej na wersję mobilną z uwzględnieniem odmiennych potrzeb i sposobów czytania odbiorców.
27.	Metadane w systemach informacji sieciowej	Omówienie pojęcia metadanych jako ustrukturalizowanych informacji. Zakres stosowania metadanych. Omówienie wybrane standardy metadanych stosowanych w systemach informacji o publikacjach. Dublin Core jako podstawowy standard stosowany w bibliotekach cyfrowych. Omówienie standardu ONIX stosowanego w środowisku wydawców i księgarzy. Standard ONIX w usłudze e-isbn. Omówienie ISBD jako standardu stosowanego w katalogach i bibliografiach. Wybrane standardy i formaty metadanych stosowane w systemach informacji o dziedzictwie kulturowym (GLAM). Omówienie standardów metadanych stosowanych w środowisku archiwalnym. Omówienie standardów metadanych stosowanych w środowisku muzealnym.
28.	Terminologiczne translatorium specjalistyczne	Sposoby manipulacji tekstem w procesie przekładu; Nazwy własne (sposoby ich adaptacji); Terminy specjalistyczne – źródła; Specyfika tłumaczenia tekstów specjalistycznych; Kontekst kulturowy; Kontekst intertekstualny; Identyfikacja stylu cytowania źródeł w tekście wyjściowym oraz jego przekształcenie na potrzeby tekstu w języku docelowym; Tłumaczenie abstraktów konferencyjnych (z angielskiego na polski); Tłumaczenie tytułów prac magisterskich (z polskiego na angielski); Tłumaczenie metryczek i streszczeń (z polskiego na angielski).
29.	Prawo w praktyce wydawniczej	Źródła prawa regulujące proces wydawniczy. Przedmiot prawa autorskiego - utwór inspirowany i nieinspirowany, utwór pracowniczy, współautorski, utwory zależne, zbiory, antologie i bazy danych, ustawowe wyłączenie ochrony. Podmiot prawa autorskiego – twórca, współtwórca, pracownik, twórca

		utworu zbiorowego. Autorskie osobiste prawa twórcy. Prawa majątkowe twórcy. Korzystanie z utworów niechronionych. Umowy prawa autorskiego - umowa wydawnicza, licencyjna, rodzaje licencji. Dozwolone korzystanie z utworów. Odpowiedzialność karna i cywilna osoby łamiącej uprawnienia wydawnictwa do utworu. Odpowiedzialność karna i cywilna osoby łamiącej uprawnienia autora utworu.
30.	Publikowanie w sieci – tworzenie zasobów wiedzy	Formy, sposoby i zasady publikowania zasobów wiedzy w sieci. Platformy, aplikacje i narzędzia służące do tworzenia, edytowania i udostępniania zasobów wiedzy. Serwisy typu Wiki: Wikipedia – wolna encyklopedia internetowa: zasady działania, zalecenia edycyjne, język encyklopedyczny, normy zachowania (Wikietykieta). Współpraca projektowa. Repozytoria: typy, funkcje, zasady działania: importowanie i eksportowanie treści, jej opis i sposoby udostępniania. Korpusy tekstowe: tworzenie i anotowanie. Systemy zarządzania treścią. Oprogramowanie i jego funkcjonalności. Społeczności otwartej współpracy. Etyka w badaniach społecznych.
31.	Publikowanie w sieci - komunikacja	Formy i sposoby publikowania, komunikowania oraz popularyzowania treści w Internecie. Ukształtowanie językowe i (typo)graficzne tekstów i materiałów udostępnianych za pośrednictwem nowych mediów. Krytyczna analiza poszczególnych kanałów komunikacji w sieci. Blogi: problematyka, typologia, język, struktura oraz funkcje blogów. Kanały na serwisie YouTube: zasady działania, charakterystyka zawartości, zastosowania, wpływ. Portale społecznościowe: rodzaje społeczności, przegląd funkcji, język komunikacji. Fora i serwisy tematyczne: sposoby dzielenia się wiedzą/opiniami, porządkowania i przeszukiwania treści. Serwisy typu Wiki: od współpracy projektowej do wojen edycyjnych – studia przypadków. Kultura uczestnictwa w społeczeństwie wolnego dostępu. Etyka w badaniach społecznych.
32.	ID w praktyce - warsztaty	Analiza wybranych materiałów edukacyjnych; Przygotowanie własnych materiałów edukacyjnych; Ocena materiałów przygotowanych przez innych uczestników zajęć; Wybór środowiska pracy; Wybór modelu projektowania; Wybór oprogramowania authoringowego; Tworzenie własnego kursu e-learningowego; Ocena kursów innych uczestników zajęć; Ulepszanie własnego kursu na podstawie informacji zwrotnych.
33.	Ewaluacja procesu kształcenia	Analiza wybranych materiałów edukacyjnych; Analiza wybranych rubryk ewaluacji materiałów edukacyjnych; Przygotowanie własnej rubryki ewaluacji zajęć; Przygotowanie własnej rubryki ewaluacji materiałów edukacyjnych; Ocena rubryk innych uczestników zajęć; Analiza wybranych kwestionariuszy ewaluacyjnych; Przygotowanie własnego kwestionariusza ewaluacji zajęć; Przygotowanie własnego kwestionariusza ewaluacji materiałów edukacyjnych; Ocena kwestionariuszy innych uczestników zajęć; Propozycja kryteriów ewaluacji, dostosowanych do charakteru kursów i grup odbiorców.
34.	Archiwizowanie i zabezpieczanie zbiorów	Obiekty cyfrowe – typologia. Prezentowanie a przechowywanie – formaty plików dobierane w zależności od przeznaczenia kopii cyfrowej. Trwałość nośników stosowanych do przechowywania kopii cyfrowych. Formaty plików archiwów cyfrowych – ich zalety i wady. Okresowe odświeżania plików archiwalnych. Zapewnienie kompatybilności z najnowszymi technologiami prezentacji (powielanie lub modyfikowanie plików archiwalnych). Przechowywanie plików w chmurze a ich trwałość i dostępność. Metadane techniczne i dostęp do poszczególnych plików na nośnikach archiwalnych. Koszty utrzymania archiwum cyfrowego. Zapewnienie bezpieczeństwa i dostępu do zasobów archiwizowanych: uprawnienia fizycznego dostępu do archiwum, warunki lokalowe archiwum cyfrowego, warunki konserwacji archiwum, warunki i polityki dostępu do danych zarchiwizowanych. Wizyta studyjna w archiwum długoterminowym.
35.	Udostępnianie zbiorów cyfrowych	Sposoby udostępniania zbiorów cyfrowych (globalne, ograniczone do sieci lokalnej lub o ograniczonym dostępie). Porównanie możliwości systemów zarządzania kolekcjami – jak wybrać najlepszy system w zależności od specyfiki zbiorów. Standardy dotyczące udostępniania kolekcji cyfrowych. Uruchamianie systemu udostępniania zbiorów cyfrowych on-line: instalacja i konfiguracja systemu zarządzania kolekcją

		cyfrową na serwerze oraz konfiguracja interfejsu użytkownika (na przykładzie systemu Omeka). Obsługa kolekcji z poziomu administratora, bibliotekarza/archiwisty, użytkownika – przegląd funkcji i porównanie uprawnień. Omówienie możliwości współczesnych przeglądarkowych aplikacji do odtwarzania plików archiwalnych (na przykładzie Universal Viewer). Wykorzystanie protokołów z39.50 i OAI-PMH. Nowe trendy w udostępnianiu zbiorów cyfrowych.
36.	Praktyka zawodowa	Obszar działalności firmy/institucji – jej struktura (działy, stanowiska) i kultura organizacji. Program działań publikacyjnych firmy i etapy jego realizacji. Współpraca z autorem. Tworzenie i redagowanie treści – redakcja merytoryczna, językowa i formalno-porządkowa. Projekt graficzny i materiał ilustracyjny – redagowanie techniczne. Skład komputerowy i konwersja plików. Rozpowszechnianie publikacji. Podział kompetencji, zadań i odpowiedzialności osób związanych poszczególnymi etapami pracy nad publikacją. Formy komunikowania się i współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Analiza rynku publikacji i konkurencji.
37.	Ocena edytorskich realizacji	Kompozycja wydawnicza książki. "Porządki" Radosława Cybulskiego i ich związek z elementami kompozycji wydawniczej. Segmentacja rynku publikacji. Wyposażenie edytorskie poszczególnych grup publikacji. Tytuł książki. Okładka. Teksty promocyjne (IV s. okładki, katalogi, księgarnie internetowe). Praca tłumacza, opracowanie redakcyjne przekładu. Ocena książki w pliku. Recenzja jako typ wypowiedzi.
38.	Etyka zawodowa pracowników książki	Etyka jako nauka filozoficzna. Podstawowe działy etyki. Zasady i metody rozwiązywania dylematów etycznych. Etyczna ocena decyzji i ich konsekwencji. Zagadnienia etyki zawodowej. Specyfika zagadnień etyki zawodowej w obszarze problematyki myśli etycznej. Etyka osobista a wartości profesjonalne. Kodeksy etyki wydawców, ludzi mediów, bibliotekarzy, dziennikarzy, ludzi nauki. Etyka biznesu. Etyczne problemy reklamy i promocji. Problemy etyki zawodowej w uwarunkowaniach współczesności.
39.	Seminarium magisterskie	Wybór tematu pracy magisterskiej. Opanowanie najnowszej wiedzy z dziedziny, do której należy temat pracy magisterskiej. Opracowanie konspektu pracy magisterskiej. Właściwy dobór i krytyka źródeł. Dobór metod badawczych. Przygotowanie pod opieką prowadzącego pracy magisterskiej, spełniającej wszystkie kryteria stawiane tego typu pracom.
40.	Usługi chmurowe	Znaczenie danych i informacji we współczesnym świecie. Przegląd zagadnień nt. usług typu cloud computing, ich definicji, historii, charakterystyki zastosowania. Stan obecny i perspektywy rozwoju technologii cloud. Praktyczne zastosowania usług typu cloud. Zasady bezpieczeństwa w wykorzystaniu chmury obliczeniowej. Modele chmury obliczeniowej. Rodzaje chmur obliczeniowych. Serwisy cloud computing na rynku polskim i globalnym.
41.	Big Data i hurtownie danych	Znaczenie danych i informacji we współczesnym świecie. Generowanie, opisywanie i przetwarzanie informacji stosowanych w zakresie nauki o danych. Big data – definicje, historia, charakterystyka zastosowania. Potencjał, perspektywy rozwoju wielkich danych i projekty big data. Znaczenie wielkich danych w działalności komercyjnej. Data Science a big data. Big data w rozwoju nauki.
42.	Elementy prawa gospodarczego (jak założyć działalność gospodarczą)	Pojęcie działalności i przedsiębiorcy w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Zasady podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Ochrona konkurencji. Policja i reglamentacja gospodarcza. Reprezentacja przedsiębiorcy. Organy osób prawnych, pełnomocnictwo i prokura. Zawieranie umów przez przedsiębiorców. Umowy handlowe. Umowy handlowe zawierane z konsumentami. Umowa sprzedaży i jej szczególne rodzaje.

43.	Podstawy prawa pracy i zabezpieczeń społecznych	Wprowadzenie do prawa pracy. Źródła prawa pracy. Powstanie i zmiana stosunku pracy. Ustanie stosunku pracy. Treść stosunku pracy. Odpowiedzialność stron w stosunkach pracy. Wynagrodzenie pracownika – pojęcie struktura. Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy. Odpowiedzialność porządkowa i dyscyplinarna. Zagadnienia ogólne prawa ubezpieczeń społecznych.
44.	Tendencje w projektowaniu graficznym	Projektowanie graficzne: terminologia, zadania i funkcje projektowania graficznego. Wypowiedzi czołowych teoretyków. Historia projektowania graficznego. Modernizm – korzenie współczesnego projektowania. Projektowanie w latach 80. i 90. XX w. – dekonstrukcja, autoekspresja oraz postmodernizm. Społeczna rola projektowania. Dobre i złe praktyki w projektowaniu graficznym. Projektowanie graficzne w Polsce. Instytucje kształcące projektantów. Projektowanie pisma, znaku, plakatu, książki, czasopisma, gazety, stron internetowych, systemów identyfikacji wizualnej, materiałów reklamowych – podstawowe założenia, wybitni twórcy i ich projekty. Projekty rynkowe – typowe błędy.
45.	Projektowanie kursu w praktyce - warsztaty	Narzędzia i aplikacje wspomagające zajęcia e-learningowe (pakiet Office 365, platforma Moodle). Planowanie procesu dydaktycznego. Dobór celów i efektów kształcenia do etapu uczenia się. Projektowanie celów i efektów kształcenia z uwzględnieniem charakterystyki grupy docelowej. Weryfikacja mierzalności efektów kształcenia. Metody aktywnego uczenia się. Nauka przez zabawę. Głębokie i płytkie uczenie się – deep learning vs. shallow learning. Tutor – mentor – coach – rola nauczyciela w edukacji 3.0. Wspieranie uczestników procesu dydaktycznego w środowisku online – kursy typu MOOC, full online oraz blended.

Nazwa kierunku studiów: Sinologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 125

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Główne zagadnienia literatury chińskiej	Główne zagadnienia literatury chińskiej, jej periodyzacja, najważniejsze nurty, gatunki, autorzy; doskonalenie umiejętności myślenia i operowania kategoriami biografii autora, epoki, prądu, stylu, gatunku literackiego.
2.	Główne zagadnienia religii i filozofii Chin	Wprowadzenie do antropologii religii; religijność chińska i system myślenia filozoficznego; mitologia chińska; kultury rodzinne (kult zmarłych); Filozofie natury i medycyna chińska; Księga Przemian, Kościół katolicki w Chinach; tradycje i religie na Tajwanie; Konfucjusz i jego dzieło; konfucjanizm dawniej i dziś; taoizm i filozofia natury; buddyzm – zagadnienia podstawowe; buddyzm chiński; buddyzm tybetański; współczesna sytuacja religijna w Chinach – aspekty prawne.
3.	Historia Chin	Formowanie się państwa – Dynastia Zhou (1027-221 p.n.e.), religia i filozofia; zjednoczenie i ekspansja – Dynastia Qin (221-206 p.n.e.) i Han (206-221 r. p.n.e.); buddyzm i taoizm Chinach – początki i rozwój; Okres Sześciu Dynastii (222-589), Dynastia Sui (589-618); Panowanie dynastii Tang (618-907); początki niechińskich rządów nad Chinami; Dynastia Yuan (1279-1368); wybrane biografie cesarzy Ming; podbój mandżurski i początki dynastii Qing; zmiany społeczne i gospodarcze w okresie panowania dynastii Qing; wojny opiumowe; wielkie rebelie taipingów (1851-1864) i bokserów (1898-1901), rebelie Nian; kryzys i upadek dynastii Qing; początki rewolucji republikańskiej; zmiany kulturowe i społeczne w młodej republice; rewolucja narodowa i powołanie rządu nankińskiego; powstanie Komunistycznej Partii Chin; Długi Marsz 1934-1935 i narodziny legendy Mao Ze-donga; Mao – rys biograficzny; wojna japońsko-chińska 1937-1945; japońskie zbrodnie wojenne; tworzenie się nowego państwa chińskiego i Wielki Skok 1958-1960; Rewolucja Kulturalna 1966-1976 i jej skutki; działalność bandy czworga; reforma Deng Xiaopinga.
4.	Kultura Chin współczesnych	Kultura popularna, kultura współczesna – definicje; soft power kultury; wartości azjatyckie; Guanxi i jego rola w społeczeństwie chińskim; wprowadzenie do chińskiej kultury biznesu; teatry azjatyckie – krótki przegląd i charakterystyka wybranych; opera kunqu, pekińska szanghajska i kantońska; opera rewolucyjna i zaangażowana politycznie; wprowadzenie do chińskiej kinematografii XX I XXI w.; „piąta generacja” kina chińskiego; przegląd twórczości wybranych przedstawicieli.
5.	Lektorat języka łacińskiego	Podstawy języka łacińskiego - zagadnienia gramatyczne: deklinacje, koniugacje; nieodmienne części mowy; składnia zdania pojedynczego i złożonego, w tym charakterystyczne dla języka łacińskiego konstrukcje składniowe: ACI, NCI, dativus possessivus, składnia nazw miast, ablativus absolutus, Acc. i Nom. duplex); nauka nowego słownictwa, związanego z historią Rzymu, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych.

6.	Lektura z literatury chińskiej	Najważniejszych osiągnięcia literatury chińskiej na podstawie lektury wybranych tekstów; interpretacja i analiza; kontekst społeczny, historyczny, kulturowy tekstu; wybrane problemy teorii literatury chińskiej; recepcja literatury koreańskiej w Europie.
7.	Mitologia chińska	Wprowadzenie do badań nad mitem; morfologia i funkcja mitu; struktura Sacrum; bohater mityczny; cykl kosmogoniczny; kultury uraniczne; kultury płodnościowe (akwatywne; kobieta, ziemia); pogłębiona analiza wybranych mitów chińskich.
8.	Praktyczna nauka języka chińskiego	Zdobywanie kompetencji językowych w zakresie: pisania i czytania znaków chińskich, fonetyki, gramatyki oraz rozumienia ze słuchu; poszerzanie słownictwa w języku chińskim; lektura i tworzenie krótkich tekstów; poznawanie języka w oparciu o wytwory współczesnej kultury: piosenki, filmy, inne formy multimedialne.
9.	Praktyka zawodowa	Sprawdzenie w rzeczywistym otoczeniu społeczno-ekonomicznym i w autentycznych sytuacjach zawodowych (praca, wolontariat lub praktyki w rozmaitych organizacjach i instytucjach) poziomu oraz przydatności zdobytych kompetencji, umiejętności i wiedzy.
10.	Proseminarium licencjackie	Nauka dostrzegania oraz formułowania problemów badawczych, analizy i interpretacji tekstów literackich oraz innych wytworów kultury znajdujących się w obszarze zainteresowań studiów sinologicznych; wskazanie metod i sposobów prowadzenia badań; podstawowe narzędzia badawcze; przybliżenie studentom zagadnień związanych z techniką pisania pracy (konspekt pracy, jej struktura, zasady cytowania, sporządzanie przypisów i bibliografii) oraz prawem autorskim.
11.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze; pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania; Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników); zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne); elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy; typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy); trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
12.	Sztuka chińska	Początki sztuki chińskiej – epoka neolitu i brązu, pierwsze przykłady malarstwa; fenomen muru chińskiego; słynne nekropolie chińskie; malarstwo taoistyczne i buddyjskie; malarstwo dworskie; rzeźba chińska świecka i buddyjska; architektura chińska – wybrane zagadnienia; Zakazane Miasto; sztuka ludowa, kaligrafia; sztuka chińska w polskich zbiorach; sztuka współczesna.
13.	Wstęp do językoznawstwa	Typologia językoznawstwa; definicje języka, komunikacja językowa, semiotyka; terminologia językoznawcza: fonetyka i fonologia, słowotwórstwo, morfologia; główne nurty językoznawstwa: od starożytności do XIX wieku, ewolucjonizm, psychologizm, strukturalizm, gramatyka transformacyjno-generatywna, kognitywizm; ewolucja języka.
14.	Wstęp do studiów sinologicznych	Systematyzacja wiedzy zdobytej w ciągu dwóch pierwszych lat studiów na temat wybranych zagadnień z zakresu historii, literatury, kultury, polityki, społeczeństwa, krajoznawstwa, sztuki oraz językoznawstwa chińskiego; pogłębianie analizy różnych aspektów kultury chińskiej, doskonalenie umiejętności samodzielnego jej poznawania oraz obiektywnego spojrzenia na jej odmienność w stosunku do zachodniego kręgu kulturowego; zapoznanie z podstawowymi narzędziami badawczymi należącymi do warsztatu sinologa; nauka wyszukiwania materiałów źródłowych, słowników i encyklopedii.
15.	Zagadnienia społeczno-polityczne Chin współczesnych	Wielkość państwa chińskiego oraz konsekwencje jego rozwoju; polityka oraz życie codzienne w Chinach w niedalekiej przeszłości oraz ich wpływ na teraźniejszość; cud gospodarczy Chin i reforma gospodarcza; państwowa gospodarka i przedsiębiorstwa; otwarte Chiny - inwestycje zagraniczne i firmy zagraniczne

		<p>w Chinach; przedsiębiorcze Chiny - rozwój prywatnych firm i przedsiębiorstw; polityka i rząd; chiński system sądowiczy; urbanizacja Chin: dynamika i konsekwencje urbanizacji w stylu chińskim; tworzenie się klasy Średniej - społeczne i polityczne konsekwencje dobrobytu gospodarczego; wyłanianie się nowych Chin jako wyzwanie dla państwa chińskiego oraz reszty Świata.</p>
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Socjologia
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 126

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Demografia społeczna	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z podstawowymi pojęciami, narzędziami, metodami pomiaru procesów demograficznych. Student potrafi rozpoznać i opisać problemy ludnościowe, a także wskazać ich socjologiczne uwarunkowania.
2.	Kultura popularna	Celem przedmiotu jest przekazanie podstawowej wiedzy o kulturze popularnej, zapoznanie studentów z koncepcjami teoretycznymi analizującymi kulturę popularną oraz wykształcenie umiejętności analizowania zjawisk kultury popularnej w świetle kierunków humanistyki współczesnej. Treści dotyczą pytań o socjologię kultury, w tym dokładniej o specyfikę i swoistość kultury popularnej oraz próbę jej zrozumienia poprzez nurty interpretacyjne reprezentowane przez teorię krytyczną, marksizm, strukturalizm, semiologię, studia kulturowe czy feminizm.
3.	Warsztaty komputerowe i technologie informacyjne	Treści programowe obejmują przygotowanie studenta do pracy z wykorzystaniem komputera. Narzędzia cyfrowe w warsztacie socjologa. Formatowanie tekstu w programie Word. Zarządzanie i ekspozycja danych w programie Excel. Warsztaty z wyszukiwania informacji naukowej i sporządzania odnośników bibliograficznych. Warsztaty z wyszukiwania i prezentacji danych statystycznych. Legalny dostęp do wiedzy naukowej i spór o piractwo akademickie.
4.	Historia najnowsza Polski	Celem wykładu jest prezentacja warunków życia w różnych epokach: drugiej wojny światowej, PRL oraz w okresie transformacji. Pokazane zostaną najważniejsze procesy społeczne, ekonomiczne i kulturowe, które były i są aktualnie udziałem społeczeństwa polskiego. Szczegółowe treści programowe obejmują zmiany spowodowane wojną i okupacją, formowanie się nowego ładu powojennego, terror i legitymizację systemu politycznego, przełom październikowy, industrializacja, urbanizacja, modernizacja, migracja ze wsi do miast, gospodarka niedoboru, mała stabilizacja, przemiany w okresie gierkowskim, początki opozycji demokratycznej, zmierzch systemu, Solidarność, lata transformacji, wprowadzenie gospodarki rynkowej, akcesja do Unii Europejskiej.
5.	Encyklopedia prawa	Celem przedmiotu jest nabycie przez studentów elementarnej wiedzy na temat prawa oraz wybranych nauk prawnych. Zrozumienie podstawowych pojęć z zakresu prawoznawstwa. Opanowanie sposobu odszukiwania wiedzy o obowiązującym prawie. Wprowadzenie do prawa cywilnego i administracyjnego. W trakcie ćwiczeń wykorzystywane są w głównej mierze kazusy prawne. Wybrane zagadnienia: prawo jako system norm i źródła prawa, stosunek prawa i podmioty prawa, dowody prawnicze i elementy prawa procesowego, gałęzie prawa: konstytucyjnego, administracyjnego, karnego, pracy, rodzinnego, autorskiego, cywilnego etc.

6.	Psychologia społeczna	Przedmiot poświęcony jest podstawowym zagadnieniom teoretycznym i praktycznym psychologii społecznej oraz możliwościom zastosowania tych zagadnień w praktyce życia codziennego, a także analizie, opisie podstawowych zjawisk społecznych. Zwrócenie uwagi na powiązanie psychologii społecznej z socjologią i różnymi dziedzinami życia społecznego. Szczegółowe zagadnienia: wprowadzenie do psychologii społecznej; motywy społeczne; wpływ społeczny; postawy; stereotypy i uprzedzenia; atrakcyjność interpersonalna; prospołeczność; agresja; behawiorystyczna koncepcja człowieka; psychodynamiczna koncepcja człowieka; potrzeba uzasadniania swoich zachowań; poznanie społeczne; spostrzeganie społeczne; samowiedza; poznawcza koncepcja człowieka; wywieranie wpływu na ludzi.
7.	Podstawy logiki	Celem przedmiotu jest wprowadzenie do logiki formalnej. Student, od którego nie jest wymagana żadna wiedza wstępna, zapoznaje się z szeregiem podstawowych pojęć, takich jak rozumowanie, wnioskowanie, prawdziwość czy niesprzeczność. W szczególności omawiane jest zagadnienie poprawności wnioskowań, które analizowane jest na przykładach różnych rodzajów wnioskowań. Zawartość przedmiotu stanowi podstawę do dalszych studiów w zakresie logiki i filozofii nauki.
8.	Metody i techniki badań socjologicznych	Treści przedmiotu skoncentrowane są na przygotowaniu studenta do prowadzenia badań socjologicznych. Szczegółowe zagadnienia: rola pojęć w badaniach społecznych; dobór próby badawczej; obserwacja; wywiad kwestionariuszowy; wywiad swobodny; ankieta, pytania kwestionariuszowe; zasady prowadzenia badań socjologicznych: pojęcia, dane, skale, dobór próby, proces badawczy; metody jakościowe: obserwacja, analiza treści, dane zastane, dane wizualne, wywiady jakościowe.
9.	Podstawy statystyki dla socjologów	Przedmiot ten skupia się na zastosowaniach matematycznej i statystycznej analizy danych dla problemów badań socjologicznych. Statystyka i jej narzędzia traktowane są jak pomoce w zrozumieniu, opisanu, wyjaśnieniu i generalizacji zjawisk i fenomenów społecznego świata. Kurs jest podzielony na trzy części, realizowany przez dwa semestry. Wychodząc od sposobu dokonywania pomiarów pozwalających na zastosowania statystycznej analizy danych, poprzez zagadnienia porządkowania danych i ich opisu, w kolejnych etapach wprowadzane są kolejne pojęcia umożliwiające budowanie wyjaśnień poprzez modelowanie i stawianie hipotez.
10.	Wstęp do socjologii	Treści przedmiotu mają charakter wprowadzający. Student poznaje podstawowe problemy, pojęcia, metody, a także specyfikę socjologii jako nauki. Szczegółowe kwestie obejmują także teorie socjologiczne, wprowadzenie do metodologii oraz dane empiryczne i praktyczne zastosowanie wiedzy socjologicznej. Kolejnymi problemami są stratyfikacja społeczna, gospodarka, rodzina, władza, państwo, naród i kultura. Analizowane są również mechanizmy kontroli społecznej i procesy grupowe, wraz z ich wpływem na jednostkę.
11.	Ekonomia	Program przedmiotu zakłada interpretację i ocenę zdarzeń ekonomicznych zachodzących na poziomie całego kraju oraz wśród pojedynczych podmiotów gospodarki. Wyjaśnia podstawowe kategorie rynkowe, relacje, procesy gospodarcze, które zachodzą pomiędzy podmiotami gospodarczymi. Opisuje zasady funkcjonowania przedsiębiorstw, gospodarstw domowych, instytucji finansowych oraz ich wzajemne zależności. Umożliwia ocenę funkcjonowania podmiotów gospodarczych biorąc pod uwagę zróżnicowane kryteria, w tym przede wszystkim poziom ryzyka ekonomicznego oraz racjonalność ich działania. Przedstawia zasady funkcjonowania gospodarki rynkowej, a także mierniki wzrostu ekonomicznego w odniesieniu do klasycznych i współczesnych cykli koniunkturalnych. Na tym tle identyfikuje najważniejsze problemy współczesnych gospodarek oraz sposoby ich równoważenia w różnych teoriach makroekonomicznych.

12.	Filozofia społeczna	Treści programowe obejmują podstawowe zagadnienia filozofii społecznej. Zostaną przedstawione takie kwestie jak człowiek jako istota społeczna, podstawowe formy bytu społecznego, zasady organizacji społecznej, dobro wspólne a dobro jednostki, umowa społeczna itd. W kontekście klasycznych oraz nowożytnych koncepcji bytu społecznego zostaną podjęte kluczowe problemy współczesnego społeczeństwa.
13.	Treningi badawcze	Zajęcia o charakterze warsztatowym. Nabywanie umiejętności z zakresu: realizacji badań społecznych, zbierania danych, analizy narzędzi badań, wskaźników (operacjonalizacji); testy wskaźników w oparciu o dane; podstawowa analiza danych, interpretacja danych; przygotowanie do pisanie raportów z badań. przygotowanie danych do raportowania, graficzna prezentacja danych.
14.	Warsztaty/ćwiczenia terenowe (do wyboru)	Treści przedmiotu mają charakter przygotowania do realizacji badań socjologicznych od strony praktycznej. Studenci biorą udział w badaniu określonego problemu, z wykorzystaniem odpowiedniej metodologii ilościowej lub jakościowej. Stosując konkretne narzędzie badawcze zbierają poszukiwane informacje. Biorą także udział w opracowaniu ostatecznych wyników badania.
15.	Zastosowanie danych jakościowych w socjologii	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z metodologią socjologii jakościowej, ze szczególnym uwzględnieniem metodologii teorii ugruntowanej. Nacisk położony jest na ukazanie logiki badań jakościowych w kontraście do metodologii badań ilościowych. Studenci czytają i referują teksty metodologiczne, a następnie podejmują próbę zastosowania wybranego podejścia do analizy badań własnych.
16.	Techniki przetwarzania danych ilościowych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami przetwarzania danych uzyskiwanych w trakcie empirycznych badań ilościowych realizowanych w socjologii w zakresie analizy jedno i dwuzmiennej do interpretacji złożonych problemów empirycznych. W trakcie zajęć studenci poznają podstawowe funkcje programu SPSS (PS IMAGO). Szczegółowe kwestie obejmują proces badawczy, przekształcenia baz danych, analizy statystyczne, przygotowanie raportu.
17.	Analiza danych wtórnych	Celem zajęć jest przygotowanie studenta do analizy i interpretacji danych wtórnych (metoda desk research) zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Na zajęciach omawiane są podstawowe podziały danych zastanych wraz z kryteriami weryfikacji ich wiarygodności. Student w trakcie zajęć zdobywa umiejętności potrzebne do odnalezienia oraz przeprowadzenia badań na podstawie danych wtórnych (statystyki urzędowe) oraz przygotowania raportu z takich badań. W toku zajęć zapoznaje się również studenta z podstawowymi zasadami pisania prac naukowych ze szczególnym naciskiem na wiedzę odnośnie właściwego przywoływania źródeł bibliograficznych.
18.	Opinia publiczna i jej badanie	Treści programowe koncentrują się na zagadnieniu opinii publicznej wraz z możliwościami jej badania. Szczegółowe kwestie: Opinia publiczna jako stan i zjawisko społeczne – aspekty teoretyczne. Relacje pomiędzy socjologią a badaniami opinii publicznej. Funkcje badań opinii publicznej we współczesnym społeczeństwie. Sondaże jako metoda badania opinii publicznej. System polityczny a opinia publiczna. Rola mediów w kształtowaniu opinii publicznej. Błędy w badaniach opinii.
19.	Metodologia badań społecznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami metodologii badań społecznych. Szczegółowe kwestie: Pojęcie metodologii nauk, zadania i metody metodologii, krytyka metodologii. Nauka, wiedza przednaukowa, wiedza potoczna. Empiryzm i pozytywizm w nauce (przewidywanie a wyjaśnianie) a podejścia interpretatywne w naukach społecznych (rozumienie). Teoria w naukach społecznych.

		Projektowanie i praktyczne zastosowanie badań naukowych. Etyka i polityka w badaniach społecznych.
20.	Małe struktury społeczne	Treści programowe obejmują następujące kwestie: typologie grup: wspólnota i stowarzyszenie; grupa pierwotna i wtórna; mała i wielka. Przegląd właściwości grup. Rola społeczna jako struktura wielopoziomowa. Grupy odniesienia. Internet a usieciowienie relacji społecznych. Grupa własna i obca – funkcje i konsekwencje podziału. Tożsamość jednostki jako złożona kategoria psycho-społeczna (osobista, społeczna, obiektywna, subiektywna), jej kształtowanie. Instytucja totalna. Rodzina jako podstawowa mikrostruktura społeczna, przeobrażenia życia rodzinnego. Kapitał społeczny.
21.	Antropologia kulturowa	Przedmiotem zajęć są historyczne i teoretyczne źródła antropologii jako dyscypliny naukowej oraz jej podstawowe zagadnienia i pojęcia: antropologiczne rozumienie kultury, zagadnienie relacji natura-kultura, pojęcie "Innego", zagadnienie relatywizmu kulturowego, uniwersalizmu i etnocentryzmu, teorie rytuału i liminalności, antropologiczna analiza mitu. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z prezentowaną tematyką i omówienie pojawiających się w niej zagadnień. W trakcie zajęć studenci biorą udział w dyskusji, przedstawiając swoje stanowiska i kształcąc umiejętność interpretacji zjawisk kulturowych w perspektywie antropologicznej.
22.	Wielkie struktury i systemy społeczne	Treści programowe obejmują analizę świata społecznego na poziomie makrostrukturalnym. Szczegółowe kwestie dotyczą zagadnień: Ład społeczny i jego elementy; Struktury społeczne, instytucje a segmenty społeczeństwa; Zachowania masowe a ruchy społeczne; Klasy społeczne i struktura klasowa; Stratyfikacja i warstwy hierarchiczno-prestiżowe; Zawody i struktura zawodowa; Elity polityczne, partie i struktura polityczna; Narody i struktura etniczna; Cywilizacje; Społeczeństwo obywatelskie; Transformacja systemowa w Polsce po 1989 roku: perspektywa regionalna i globalna; Integracja ponadnarodowa społeczeństw europejskich; Społeczeństwo sieci; Globalizacja: wymiar ekonomiczny i kulturowy.
23.	Historia myśli socjologicznej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z głównymi ideami filozofii społecznej od czasów klasycznych oraz ich ujmowanie w klasycznych teoriach socjologicznych. Zostaną zaprezentowane główne teorie dotyczące ładu społecznego i politycznego oraz wzajemnych związków pomiędzy porządkiem społecznym a porządkiem politycznym. Dyskutowany będzie problem jednostki i jej zakotwiczenia w małych i dużych strukturach społecznych w zależności od przyjmowanych przez autorów koncepcji filozoficznych bądź socjologicznych założeń ontologicznych i epistemologicznych. W konsekwencji studenci uzyskają wiedzę jak na podstawowe pytania, problemy rozwijane we współczesnych conceptach teoretycznych próbowali dać odpowiedzi analizowani klasycy.
24.	Seminarium badawcze	Treści przedmiotu skoncentrowane są na przygotowaniu do realizacji samodzielnego projektu badawczego. Szczegółowe zagadnienia: konstrukcja pisemnego projektu badawczego w wersji metodologii ilościowej i jakościowej na podstawie realizacji dwuetapowych autorskich badań; wybór i uzasadnienie problemu badawczego, tworzenie ram teoretycznych, formułowanie pytań badawczych i hipotez, tworzenie narzędzi badawczych, ustalanie rodzaju i zakresu zbieranych danych; tworzenie bazy danych jakościowych i ilościowych, zarządzanie danymi, analiza danych jakościowych i ilościowych, wyprowadzenie wniosków; kwestie etyczne związane z realizacją projektów badawczych.

25.	Przemiany współczesnego społeczeństwa polskiego	Treści przedmiotowe koncentrują się na procesach przemian zachodzących we współczesnym społeczeństwie polskim. Szczegółowe kwestie: Teorie służące interpretacji i ocenie zmiany systemowej w Polsce po 1989 roku. Omówienie i analiza przemian w zakresie: konsolidacji demokracji, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, stratyfikacji społecznej, nierówności dochodowych, edukacji, ubóstwa i wykluczenia społecznego, orientacji aksjologicznych, przemian moralności, zróżnicowania etniczno-narodowego (mniejszości, migranci, uchodźcy), świadomości ekologicznej oraz uczestnictwa w kulturze.
26.	Współczesne teorie socjologiczne	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z głównymi orientacjami teoretycznymi w socjologii współczesnej. Omawiane są m. in.: strukturalny funkcjonalizm; teorie konfliktu; neofunkcjonalizm; interakcjonizm symboliczny; socjologia fenomenologiczna i etnometodologia; teoria strukturacji A. Giddensa oraz teoria praktyk społecznych P. Bourdieu. Prezentację różnorodnych perspektyw teoretycznych uzupełnia analiza porównawcza wybranych stanowisk. W kontekście przedstawianych perspektyw teoretycznych rozważane będą także konsekwencje metodologiczne przyjmowanych założeń oraz swoiste obszary badań.
27.	Język obcy	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
28.	Seminarium licencjackie	Treści programowe obejmują przygotowanie do pisania pracy licencjackiej oraz weryfikację poszczególnych etapów pracy nad nią. Szczegółowe kwestie: zagadnienia bibliograficzne; podstawy pisania pracy naukowej; konceptualizacja i operacjonalizacja; konstrukcja pracy; zasady budowy narzędzia badawczego; zasady i formalne wymogi pisania prac licencjackich; struktura procesu badawczego w metodologii ilościowej i jakościowej; metody, techniki i narzędzia w ilościowych i jakościowych badaniach społecznych; etyka w badaniach społecznych.
29.	Teorie zmiany społecznej	Treści przedmiotu poświęcone są teoretycznej refleksji nad procesem zmiany społecznej. Szczegółowe kwestie: Formy zmienności społecznej: zmiana społeczna, proces społeczny, rozwój, postęp. Rodzaje teorii rozwoju. Antropologiczne teorie zmiany kulturowej. Teorie modernizacji, rozwoju zależnego i rozwoju endogenego. Zmiany ewolucyjne i rewolucyjne. Społeczeństwo tradycyjne, nowoczesne i ponowoczesne. Teorie przemian rodziny, pracy, religii.
30.	Praktyki zawodowe	Zajęcia wykraczające poza standardową formułę dydaktyczną. Praktyki zawodowe to indywidualne zajęcia, jakie studenci realizują na podstawie programu ramowego w zakładach pracy (firmach, instytucjach i organizacjach). Praktyka jest integralnym elementem programu studiów. Indywidualny program praktyki w zakładzie jest ustalany wspólnie z pracodawcą przy uwzględnieniu wytycznych instytutowego regulaminu praktyk. Oznacza to, że w czasie przewidzianym na praktykę studenci wykonują w zakładach pracy czynności wynikające ze specyfiki działalności tych zakładów, wykorzystując praktycznie wiedzę i umiejętności zdobyte w ramach kształcenia z pozostałych przedmiotów kierunkowych.
31.	WF	Treści programowe zróżnicowane w zależności od wybranych zajęć. Studenci poznają zasady odpowiednich dyscyplin sportowych, ćwiczeń i innych aktywności stosując je w praktyce, dbając o zdrowie i bezpieczeństwo. W sportach drużynowych w szczególny sposób rozwijane są również kompetencje społeczne.

32.	Problemy komercjalizacji badań socjologicznych	Celem zajęć jest poznanie przez studentów możliwych ścieżek rozwoju zawodowego polegających na prowadzeniu i udziale w komercyjnych badaniach społecznych. Program zajęć obejmuje zagadnienia barier i szans przedsiębiorczości w środowisku naukowym, etapy projektu badawczego, zapotrzebowanie rynkowego na analizy, podmioty komercjalizacji, źródła finansowania, staże i praktyki badawcze. Studenci poznają również odpowiednie przepisy prawne, kodeksy, a także analizują oferty w praktyce.
33.	Etyka badań socjologicznych i ochrona własności intelektualnej*	Treści programowe skupione są na etycznej refleksji nad badaniami socjologicznymi oraz prawnych aspektach ochrony intelektualnej. Szczegółowe zagadnienia: Geneza i rozwój refleksji etycznej nad badaniami naukowymi, w szczególności socjologicznymi. Wyzwania etyczne w badaniach społecznych. Tradycja teorii krytycznej i badań zaangażowanych. Etyka w pluralistycznym świecie. Dylematy etyczne w badaniach terenowych. Współczesne podejścia etyczne (postmodernizm, feminizm, post-operaizm, antropologia refleksyjna). Ochrona własności intelektualnej (prawo autorskie, patenty, ochrona marki). Współczesny spór o wolność wiedzy.
34.	Socjologia edukacji	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z głównymi orientacjami teoretycznymi i analitycznymi oraz wykształcenie umiejętności posługiwania się podstawowym aparatem pojęciowym, jakim operuje socjologia edukacji. Poddawane pod dyskusję zostają zarówno historyczne korzenie głównych teorii, jak i jej współczesne paradygmaty. Omawiane zostają wybrane aspekty wchodzące w zakres socjologii edukacji ze szczególnym naciskiem na wykreowanie wśród studentów umiejętności interpretacji, krytycznej analizy, oceny, diagnozowania oraz poszukiwania nowych ścieżek i (przyszłościowych) rozwiązań dla zjawisk i procesów zachodzących w systemie edukacyjnym z punktu widzenia szerszych, interdyscyplinarnych uwarunkowań społecznych, jak i zmian zachodzących w rzeczywistości społecznej (na różnych poziomach).
35.	Socjologia kultury	Treści programowe obejmują poznanie podstawowych nurtów teoretycznych i pojęć z zakresu socjologii kultury. Studenci zdobywają wiedzę na temat kompleksowości i różnorodności kultur i społeczeństw, poznają rolę kultury w kształtowaniu tożsamości jednostkowej i grupowej, roli języka jako środka komunikacji, funkcji ciała i przestrzeni w kulturze, form i znaczenia kultury pamięci, a także wpływu procesów globalizacji na kulturę. Ponadto zajęcia mają na celu dostarczenie metod i narzędzi do socjologicznej analizy kultury.
36.	Socjologia małżeństwa i rodziny	Przedmiot wprowadza w podstawowe pojęcia z zakresu socjologii rodziny. Przekazuje wiedzę dotyczącą rodziny z punktu widzenia znaczenia rodziny dla jej członków, funkcjonowania w społeczeństwie, uwarunkowań dokonujących się przemian. Szczegółowe kwestie dotyczą definiowania rodziny, funkcji, typologii, przemian i współczesnych praktyk.
37.	Socjologia pracy	Treści programowe dotyczą socjologicznej refleksji nad pracą. Studenci poznają teoretyczne ujęcia pracy, społeczne konteksty i sposoby jej organizacji. Analizują procesy społeczne w pracy. Omawiany jest również rynek pracy, a także jego aktorzy, m.in. prekariat. Badane są doświadczenia pracy ludzi młodych we współczesnej Polsce.
38.	Socjologia prawa	Celem przedmiotu jest badanie prawa z perspektywy socjologicznej. Szczegółowe treści dotyczą teoretyków socjologii prawa, analizy prawa zwyczajowego, metodologii badań socjologiczno-prawnych, świadomości i kultury prawnej. Omawiany jest również system sprawiedliwości, zawody prawnicze, opinia publiczna o prawie, zjawisko korupcji, postawy wobec prawa, władza z perspektywy prawnej, prawo a

		zasada równości.
39.	Socjologia religii	Przedmiotem zajęć jest socjologiczne ujęcie religii od koncepcji klasycznych po aktualne. Omówione zostaną: specyfika socjologicznego ujęcia religii w kontekście innych perspektyw: filozoficznej, psychologicznej, antropologicznej i religioznawczej; typy socjologicznej definicji religii; podstawowe kategorie socjologicznego opisu religii; zagadnienie nowych form religii i religijności; polemika wokół koncepcji sekularyzacji; religijność współczesnego społeczeństwa polskiego w perspektywie socjologicznej. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z głównymi teoretycznymi zagadnieniami socjologii religii, wykształcenie umiejętności analizy religii z perspektywy socjologicznej i umiejętności rozpoznawania nowych zjawisk religijnych.
40.	Oblicza propagandy	Treści przedmiotu koncentrują się na socjologicznym ujęciu propagandy. Szczegółowe treści: Propaganda: definiowanie i ujmowanie, nurty badań nad propagandą. Historyczne przykłady działań propagandowych. Propaganda a inne sposoby wpływu społecznego. Typy, środki, metody i techniki działań propagandowych. Klasyczne przykłady propagandy państwowej w państwach niedemokratycznych. Działania propagandowe w krajach demokratycznych. Propaganda w społeczeństwach ponowoczesnych: nowe obszary i środki stare metody.
41.	Mitologie nowoczesne	Przedmiotem zajęć jest zagadnienie obecności współczesnych form mitycznych w różnych dziedzinach życia społecznego od kultury popularnej po reklamę i propagandę polityczną. Omówione zostaną podstawowe formy mitu, związek mitu i symbolu, różnice między mitem archaicznym a nowoczesnym, społeczne, antropologiczne i psychologiczne funkcje mitu, zagadnienie mitu jako formy pamięci kulturowej. Celem zajęć jest wykształcenie umiejętności rozpoznawania i analizy struktur mitycznych oraz ich funkcji we współczesnych społeczeństwach.
42.	Artysta i jego dzieło w społeczeństwie	Na zajęciach omawiane są różne rozumienia pojęcia artysty i dzieła oraz miejsce artysty/autora i jego dzieł w systemie wartości danej społeczności. Studenci zapoznają się z podstawowymi pojęciami, definicjami i kategoriami umożliwiającymi interpretację rozważanej problematyki, poczynając od społeczności prehistorycznych, starożytnych aż po społeczeństwa postindustrialne. Przygotowują również własne prezentacje, odnośnie wybranego artysty i jego dzieł lub wybranego dzieła/obiektu znajdującego się w zamieszkałej przez nich miejscowości, wykazując się znajomością kategoryzacji i metody opisu poznanych na zajęciach.
43.	Autoprezentacja	Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom zarówno teoretycznej jak i praktycznej wiedzy dotyczącej specyficznej formy komunikacji, jaką jest autoprezentacja. Zajęcia obejmują zarówno umiejętności komunikacji werbalnej, jak niewerbalnej, uczą konstruowania wypowiedzi i posługiwania się prawidłowo przygotowaną prezentacją, umożliwiają świadome operowanie głosem, gestem, wzrokiem, postawą ciała itd. Dodatkowo studenci przygotowują się do wystąpień publicznych i poznają zasady savoir-vivre.
44.	Techniki jakościowej analizy dyskursu	Przedmiot obejmuje teoretyczne podstawy zróżnicowanych technik pomiaru zjawisk komunikacji werbalnej i niewerbalnej, które zostały opracowane w pokrewnych dziedzinach nauk humanistyczno-społecznych oraz ćwiczenia na empirycznych przykładach konkretnych narzędzi analitycznych. Szczegółowo omawiane są: socjologiczna Analiza Konwersacyjna (H.Sacks, E. Schegloff, G. Jefferson), związana z językoznawstwem stosowanym Analiza dyskursu (T.A. van Dijk, N. Fairclough) oraz podejście kulturowo-antropologiczne w pragmatyce mówienia (St. Levinson, P. Brown) i w socjolingwistyce (J.J. Gumperz, D. Hymes, R. Wodak). Przedmiotem empirycznej analizy są zdarzenia komunikacyjne zarejestrowane przez uczestników zajęć. Omawiany jest również interdyscyplinarny

		program tzw. Krytycznej Analizy Dyskursu, która koncentruje się na fenomenach „władzy” oraz „manipulacji” i tym samym służy krytyce politycznie motywowanych strategii komunikacyjnych w dziedzinie publicznej.
45.	Socjolog i badania marketingowe	Treści programowe dotyczą roli socjologa w prowadzeniu badań marketingowych. Szczegółowe kwestie: Rodzaje badań rynkowych. Metody gromadzenia danych wtórnych. Badania pierwotne, metody badań: ankietowe, panelowe, jakościowe (badanie motywacji, obserwacje, eksperymenty, badania postaw) Etapy procesu badania rynku: identyfikacja i określenie problemu badawczego; formułowanie hipotez. Budowa planu badania: określenie rodzaju badania, dobór zmiennych, identyfikacja źródeł informacji, wybór metod pozyskiwania, gromadzenia i rejestrowania danych, dobór narzędzi pomiaru i metod analizy danych. Analiza i interpretacja uzyskanych danych. Opracowanie raportu z przeprowadzonych badań.
46.	Techniki komputerowe w analizie danych jakościowych	Treści programowe obejmują przygotowanie do analizy danych jakościowych z wykorzystaniem programów Socjolog 2.0, NVivo, CAQDAS. Szczegółowe kwestie: przedstawienie techniki analizy sekwencyjnej materiału narracyjnego, metody tworzenia i wykorzystywania słownika klasyfikacyjnego w badaniach jakościowych, analiza sentymentu jako technika, przedstawienie technik i metod "uczących się" przy analizie treści pochodzących z materiałów o charakterze jakościowym.
47.	Problemy wywiadu fenomenologicznego w socjologii	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z techniką wywiadu fenomenologicznego. Szczegółowe treści: efekt ankierski i reagowanie na sytuacje nieprzewidziane, projektowanie sytuacji wywiadu i jego realizacja, sposoby zadawania pytań otwierających i pogłębiających, utrzymywanie „aktywnej czujności” w wywiadzie (funkcja ciszy), kontrolowanie dynamicznej sytuacji wywiadu, sposoby interpretacji odwołujących do danych przeżyciowych, ćwiczenie zastosowania wybranych elementów wywiadu fenomenologicznego (np. analizy Natalii Depraz).
48.	Wielowymiarowe techniki analizy danych	Kurs o charakterze warsztatowym, na poziomie zaawansowanym. Przeznaczony dla studentów, którzy wcześniej opanowali podstawowe techniki analizy statystycznej. Studenci pracując na bazach zawierających dane ilościowe z empirycznych badań społecznych zdobywają umiejętności analityczne w zakresie złożonych problemów socjologicznych. Stosując komputerowy pakiet statystyczny wykorzystują następujące techniki analizy wielowymiarowej: wielozmiennowe tabele kontyngencji, analizę wariancji i regresji oraz analizę czynnikową i metodę skupień.
49.	Socjologia rozumiejąca	Treści przedmiotu wprowadzają w perspektywę socjologii rozumiejącej. Szczegółowe kwestie: Analiza treści literatury socjologicznej; wybór danych wizualnych (np. album, pocztówka, dziennik) lub ich wytworzenie (np. autorska seria zdjęć lub obrazów); analiza i interpretacja danych wizualnych, tekstowych, dźwiękowych w kontekście wybranych elementów teorii Floriana Znanieckiego i Alfreda Schütza, badań Edmunda Mokrzyckiego.
50.	Socjologia organizacji i zarządzania	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z następującymi zagadnieniami socjologii organizacji i zarządzania: struktura organizacyjna: pojęcie i rodzaje struktur. Grupy i zespoły w organizacji: rodzaje zespołów, efektywność i kierowanie zespołami. Komunikacja w organizacji. Motywowanie w organizacji. Przywództwo i podstawy władzy w organizacji. Konflikty w organizacji: podłoże, źródła, przebieg i dynamika, funkcje i rodzaje konfliktów, zarządzanie konfliktem. Style kierowania i uwarunkowania ich efektywności. Kultura organizacyjna. Zarządzanie zmianami w organizacji: przyczyny i rodzaje zmian, przyczyny i rodzaje oporu, strategie wprowadzania zmian w organizacji. Zarządzanie zasobami ludzkimi w organizacji.

51.	Socjologia pogranicza	Treści programowe obejmują socjologiczną analizę terenów pogranicznych i procesów społecznych będących ich udziałem. Początkowo studenci poznają pogranicze w ujęciach teoretycznych. Następnie analizują: pogranicze polsko-niemieckie, polsko-czeskie itd., polskie sąsiedztwa; pogranicza religijne i etniczne.
52.	Socjologia rynku	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z najważniejszymi zagadnieniami z zakresu socjologii rynku poprzez analizowanie tekstów naukowych, analizowanie case studies dotyczących kryzysowej sytuacji wizerunkowej w firmie oraz tworzenie innowacyjnych pomysłów biznesowych w oparciu o różne modele biznesowe i analizę szans rynkowych. Wybrane zagadnienia: perspektywa socjologiczna w analizie zjawisk ekonomicznych, jednostka a rynek (homo oeconomicus – homo sociologicus), rynek i inne systemy alokacji dóbr, rynek a społeczeństwo, sieciowa analiza rynku, kulturowy wymiar zmiany ekonomicznej, rynek jako regulator procesów gospodarczych i instytucja społeczna, społeczno-kulturowe determinanty konsumpcji i zachowań konsumenckich, społeczne i psychologiczne czynniki sprzyjające powstawaniu postaw przedsiębiorczych, innowacyjność i działania przedsiębiorcze na rynku, etyka w systemie rynkowym.
53.	Socjologia więzienia	Więzienie jest omawiane w perspektywie makrosocjologicznej, jako podsystem społeczny, którego otoczeniem jest polityka karna, gospodarka oraz szeroko rozumiana kultura społeczna, oraz w perspektywie mezosocjologicznej, jako formalna i nieformalna organizacja małej grupy społecznej. W skład treści wchodzi: charakterystyka polityki karnej państwa polskiego, jej historyczne zmiany i prezentacja alternatywnych polityk karnych, m.in. Norwegii, zjawisko punitwności versus pragmatycznej reakcji na przestępczość, szczegółowa charakterystyka populacji więziennej według kryteriów związanych z Kodeksem Karnym (rodzaj popełnionego przestępstwa), z Kodeksem Karnym Wykonawczym (osadzenie w określonym typie zakładu karnego), oraz z cechami demograficznymi (pozycja osadzonych w strukturze społecznej), przedstawienie rzeczywistych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, omówienie zjawiska podkultury więziennej i własności relacji społecznych w instytucji totalnej.
54.	Socjologia filmu	Podczas zajęć studenci zapoznają się z możliwościami jakie wynikają z zastosowania materiałów wideo oraz filmów w badaniach socjologicznych. Po omówieniu relacji między materiałami filmowymi a socjologią (film jako źródło danych, przedmiot badań, sposób prezentacji wyników badań) studenci zapoznają się z historią wykorzystania materiałów wideo w naukach społecznych (m.in. <i>cinéma vérité</i> , <i>direct cinema</i> , film obserwacyjny). Następnie przedstawione zostaną podstawowe sposoby analizy filmowych danych jakościowych (m.in. metoda dokumentarna, analiza treści materiałów wizualnych, wizualna analiza konwersacji – etnometodologia, wizualna teoria ugruntowana, analiza dyskursu). Teoretyczna część zajęć łączy się z praktyczną, której podstawowym celem jest umożliwienie studentom realizacji własnych projektów filmowych.
55.	Socjologia mody	Celem ćwiczeń jest zdobycie i ugruntowanie wiedzy z zakresu socjologii mody ze szczególnym uwzględnieniem struktury i dynamiki współczesnego świata mody a także socjologicznych koncepcji i społecznego znaczenia mody w nowoczesnych społeczeństwach. Istotnym celem praktycznym przedmiotu jest rozszerzenie możliwości stosowania różnych typów badań socjologicznych na sferę mody oraz umiejętność obserwacji zjawisk i procesów społecznych związanych z modą a także wykorzystywania kategorii teoretycznych do ich opisu. Wybrane zagadnienia: moda jako fenomen kulturowy, ekonomiczny, polityczny oraz społeczny, rozwój społecznej refleksji nad modą, obyczaj, tradycja a moda, moda jako przedmiot zainteresowania socjologii i socjologiczne koncepcje mody, badania mody z zastosowaniem różnych metod i technik badawczych, rynek mody i marki modowe.

56.	Komunikacja społeczna - wprowadzenie	Treści programowe obejmują zagadnienia wprowadzające w problematykę komunikacji społecznej. Szczegółowe zagadnienia: Definicje i cechy komunikacji; Podstawowe orientacje teoretyczne komunikacji; Informacyjne i perswazyjne funkcje komunikacji. Komunikacja werbalna i niewerbalna; Spójność i niespójność w komunikacji; Komunikacja w rodzinie; Procesy grupowego podejmowania decyzji. Rola twórczego myślenia w komunikacji; Zasady skutecznych prezentacji.
57.	Komunikacja masowa	Przedmiotem zajęć są aktualne zagadnienia z dziedziny komunikowania masowego w kontekście różnych koncepcji teoretycznych. W trakcie zajęć studenci zapoznają się z podstawowymi kategoriami opisu zjawisk komunikacyjnych, modelami procesu komunikowania, zagadnieniem relacji między komunikowaniem masowym a nowymi mediami, komunikacyjnymi procesami charakterystycznymi dla społeczeństwa sieci oraz aktualnymi zjawiskami z pogranicza komunikowania masowego i innych dziedzin życia społecznego (komunikowanie masowe a polityka, kultura, socjalizacja, globalizacja <i>etc.</i>). Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teoretycznymi koncepcjami na temat aktualnych zjawisk komunikowania masowego, dyskusja na ich temat i wykształcenie umiejętności ich krytycznej interpretacji w oparciu o zaprezentowane koncepcje.
58.	Społeczne zastosowania nowych mediów	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z właściwościami i sposobami funkcjonowania nowych mediów jako zjawiska i fenomenu społecznego odróżniającego się wyraźnie od mediów tradycyjnych i mającego szczególny wpływ na zmianę społeczną. Kurs służy przede wszystkim wypracowaniu przez jego uczestników umiejętności posługiwania się językiem naukowym socjologii przy poruszaniu problematyki społecznych zastosowań nowych mediów i zrozumienia potrzeby odróżnienia go od dyskursu potocznego na ten temat. Konwersatorium ma na celu również uwrażliwienie na konieczność rozumienia pojęć i właściwości nowych mediów w zakresie: ich charakterystyki, wyróżnienia możliwych kierunków ich rozwoju oraz określania relacji z gospodarką, polityką, konsumpcją, współczesnym stylem życia i trendami ponowoczesnego społeczeństwa i kulturą popularną. Studenci nabywają tych umiejętności, prowadząc dyskusje na zajęciach oraz przygotowując projekt końcowy, w którym mają wykazać się zastosowaniem zdobytej wiedzy w opracowaniu wybranych kwestii tematycznych.
59.	Komunikacja interpersonalna i grupowa	Treści programowe skoncentrowane są na mechanizmach grupowych i interpersonalnych zachodzących w procesie komunikowania. Szczegółowe zagadnienia: Definicje i modele komunikowania interpersonalnego; Umiejętności komunikacyjne i bariery; Rola poznania interpersonalnego w komunikacji; Komunikacja asertywna, agresywna i uległa; Strategie autoprezentacji; Płeć a zachowania komunikacyjne; Wybrane teorie komunikacji interpersonalnej i grupowej; Zarządzanie konfliktem w grupie.
60.	Komunikacja w organizacjach	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z podstawowymi teoretycznymi i praktycznymi problemami komunikowania w organizacji. Studenci poznają podstawowe obszary komunikowania w organizacji (między innymi: wewnętrzna i zewnętrzna komunikacja w organizacji, rola kultury organizacyjnej, rola struktury organizacji w komunikowaniu, zarządzanie konfliktem w organizacji, zarządzanie zróżnicowanymi zasobami ludzkimi, komunikowanie w sytuacji kryzysowej, etyczność organizacji i etyka w organizacji). Dzięki analizie studiów przypadków studenci zdobywają wiedzę o sposobach rozwiązywania praktycznych problemów komunikacyjnych w organizacji.
61.	Komunikacja międzykulturowa	Treści programowe obejmują zagadnienie komunikacji między podmiotami przynależnymi do różnych kultur. Szczegółowe kwestie: Komunikacja międzykulturowa – definicje, typologie, cechy; Kompetencja międzykulturowa; Inność, obcość a problemy komunikacyjne. Dominacja i podporządkowanie w

		komunikacji międzykulturowej; Problemy relacji międzykulturowych: etnocentryzm, delegitymizacja, niepokój międzygrupowy, szok kulturowy. Treningi komunikacji międzykulturowej; Wzorce proksemiczne i chronemiczne; Kultury wysokiego i niskiego kontekstu. Kultury indywidualistyczne i kolektywistyczne, męskie i kobiece oraz kultury dużego i małego dystansu; Międzykulturowe komunikowanie w biznesie.
62.	Komunikacja wizualna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką komunikacji wizualnej jako specyficznej odmianie komunikacji. Szczegółowe kwestie: Socjologia wizualna, społeczne praktyki wizualne: relacje między wizualnym a werbalnym, typografia, wizualność miasta, obszary fotografii (turystyczna, rodzinna, mortualna).
63.	Komunikacja społeczna w badaniach	Treści programowe dotyczą badań społecznych w zakresie komunikacji. Studenci poznają jakościowe i ilościowe metody badań stosowane w obszarach komunikacji interpersonalnej, grupowej, instytucjonalnej, publicznej i masowej. Omawiane jest tworzenie narzędzi badawczych, badań i raportów dotyczących satysfakcji z komunikacji, audytów komunikacyjnych.
64.	PR i zarządzanie zasobami ludzkimi	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką public relations oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Szczegółowe kwestie: Poznanie genezy i koncepcji public relations, prawnych aspektów PR, a także analiza różnych modeli PR, różnic między PR a reklamą i marketingiem oraz wpływu mediów społecznościowych na funkcjonowanie PR. W drugiej części zajęć zostają omówione teoretyczne aspekty zarządzania zasobami ludzkimi, a także takie aspekty jak alokacja zasobów ludzkich, zarządzanie kompetencjami w organizacji, motywowanie pracowników, system oceniania i szkolenia pracowników.
65.	Kapitał społeczny/kulturowy a edukacja	Celem przedmiotu jest poznanie typów kapitałów wyróżnianych w naukach społecznych. Dokładne zapoznanie się z elementami teorii kapitału społecznego oraz kapitału kulturowego. Studenci nauczą się dostrzegać różnice pomiędzy teoriami kapitału społecznego oraz kulturowego w ujęciu takich autorów jak: Coleman, Putnam, Fukuyama i Bourdieu. Poznają rolę edukacji w procesie budowania kapitału społeczno-kulturowego. Relacje między kapitałem społecznym/kulturowym a edukacją na przykładzie zachodzących przemian strukturalnych i programowych w oświacie. Oraz poznają rolę a także pogłębiają refleksję na temat szkoły jako instytucji kształcącej w jednostce kapitał społeczny/kulturowy.
66.	Edukacja a rynek	Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich podstawowym celem jest oprócz dostarczenia wiedzy studentom z pogranicza socjologii ekonomicznej a socjologii edukacji (analiza tekstów, kwerenda biblioteczna, przygotowanie i zaprezentowanie uporządkowanej wiedzy na określony temat/zagadnienie), także równoległy proces kształtowania i pogłębiania u studentów różnego rodzaju kompetencji, m.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. (w tym przygotowanie nawiązujących do tematu ćwiczeń, zadań dla grupy). Tematyka zajęć dotyczy m.in. powiązań systemu edukacji z rynkiem pracy, edukacji a stylu życia, automatyzacji, przemian zawodowych, zarządzania, motywowania, kreatywności, innowacyjności, kultur organizacyjnych.
67.	Badania socjologiczne w dziedzinie edukacji. Diagnostyka oświatowa	Zajęcia przybliżają wielość socjologicznych podejść do zagadnień związanych z edukacją. Punktem wyjścia jest zrozumienie tego, jak powstaje pomiar i czego, w odniesieniu do systemu edukacji, może on dotyczyć. W ramach zajęć przybliża się rodzaje badań i tradycje badawcze w socjologii edukacji, prowadzone w Polsce i na świecie badania systematyczne nad edukacją, metodologię tych badań oraz sposoby opracowywania wyników. Kurs obejmuje również zagadnienia diagnostyki edukacyjnej, skupionej na problemie oceniania.

68.	Ukryty program edukacji i jego wymiary. Polityka oświatowa	Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich podstawowym celem jest oprócz dostarczenia wiedzy studentom z zakresu komunikacji społecznej (analiza tekstów, kwerenda biblioteczna, przygotowanie i zaprezentowanie uporządkowanej wiedzy na określony temat/zagadnienie), także równoległy proces kształtowania i pogłębiania u studentów różnego rodzaju kompetencji: analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. Tematem zajęć będzie omówienie różnych kontekstów i aspektów ukrytości z podziałem na ukrytość intencjonalną i nieintencjonalną znajdującą swoje przełożenie w rzeczywistości edukacyjnej (ukryty program edukacji) i dotyczącą wszystkich aktorów tego procesu oraz systemu edukacyjnego funkcjonującego w danym kraju. W ramach zajęć analizowane będą różne systemy szkolne pod wspomnianym kątem.
69.	Architektura i organizacja przestrzeni a edukacja	Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich celem jest zaznajomienie studentów z problematyką z zakresu socjologii przestrzeni ze szczególnym uwzględnieniem analizy roli aranżacji przestrzeni wewnętrznej i zewnętrznej budynków edukacyjnych (m.in. szkół, uczelni) na proces edukacyjny. Analizie zostają poddane m.in. żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły średnie oraz uczelnie i tzw. inne obiekty edukacyjne np. szkoły językowe etc. z osobnym uwzględnieniem aranżacji zewnętrznej i wewnętrznej. Zadaniem studentów jest samodzielne wyszukanie przykładów godnych uwagi oraz takich, które z różnych względów nie spełniają pożądanych funkcji.
70.	Młodzież - kontekst społeczny i edukacyjny	Kurs ten przybliży uczestnikom pojęcie młodzieży oraz problematykę socjologicznych analiz tego społecznego fenomenu. Punktem wyjścia są rozważania nad pojęciem oraz jego desygnatami. Poprzez rozważania teoretyczne, a następnie metodologiczne, wprowadzane są kolejne problemy funkcjonowania tej kategorii społecznej. Zajęcia łączą wiedzę teoretyczną z praktyką, gdyż elementem kursu są projekty badawcze.
71.	Kultura a edukacja	Celem przedmiotu jest refleksja nad związkiem zachodzącym pomiędzy kulturą a edukacją a także poznanie perspektywy historycznej rozwoju kultury i edukacji. Refleksja nad rolą edukacji w kulturze oraz wpływu kultury na edukację. Problematyka przedmiotu zasadza się również na rozpoznaniu i opisywaniu różnic kulturowych w procesie edukacyjnym, a co za tym idzie nad wyzwaniami stojącymi przed współczesną edukacją w różnych obszarach kulturowych. Istotną więc będzie tu również refleksja nad znaczeniem kultury dla tożsamości jednostki, sposobów komunikacji, budowania tożsamości grupowej. Celem przedmiotu będzie próba stworzenia koncepcji modelu edukacji będącego odzwierciedleniem aktualnej kultury oraz przemian zachodzących w społeczeństwie.
72.	Sport a edukacja	Zajęcia mają charakter konwersatoryjny. Ich celem jest opracowane przez studentów indywidualnych projektów (prezentacja ustna + konspekt) dotyczących wybranych dyscyplin sportowych. Projekt będzie dotyczył: charakterystyki wybranej dyscypliny sportu, rysu historycznego „w pigułce”: na świecie i w Polsce, przedstawienia najważniejszych organizacji sportowych związanych z daną dyscypliną, jakim cieszy się zainteresowaniem, kryteriów przyjęć członków, charakterystyki docelowych grup wiekowych, dane statystyczne ogólnopolskie, wrocławskie, znaczenie uprawiania wybranej dyscypliny sportu z punktu widzenia: edukacji, socjalizacji wychowania dzieci i młodzieży. Oferta zajęć z wybranej dyscypliny na terenie Wrocławia: miejsce, kontakt, opis infrastruktury, kadra, liczba uczęszczających, forma rekreacyjna, wyczynowa, od kiedy działa, opłaty, grafik, aktywność w roku szkolnym i okresie wakacyjnym, obozy etc.

73.	Szkolnictwo wyższe- ścieżki absolwentów, strategie, perspektywy	Treści programowe realizowane są w następujący sposób: Zbudowanie zespołu i ustalenie zasad współpracy w nim; Przygotowanie i zrealizowanie kwerendy teoretycznej na temat relacji między strukturami edukacyjnymi i zawodowymi w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem kierunków społecznych i humanistycznych; Samodzielne przeprowadzenie badań jakościowych lub ilościowych ze studentami lub absolwentami socjologii na temat przydatności nabytej na studiach wiedzy i kompetencji (np. w trakcie praktyk zawodowych, ćwiczeń terenowych); Umiejętne powiązanie w pracy pisemnej (np. raport, esej) kategorii empirycznych z założeniami wybranych elementów teorii socjologicznej.
74.	Społeczno-przestrzenny rozwój miast przykład Wrocławia	Zapoznanie studentów z mechanizmami rozwoju przestrzennego, demograficznego i ekonomicznego miast europejskich w różnych kontekstach historyczno-kulturowych i politycznych. Analiza, na przykładzie historii Wrocławia, uwarunkowań i procesów przemian miasta. Wprowadzenie podstawowych koncepcji rozwoju miast, w tym m.in. teorii lokacji, konwencjonalnej teorii urbanizacji, modernistycznych koncepcji osiedli społecznych i ideologii urbanistycznych, elementy ekonomii politycznej miasta. Zajęcia obejmują pracę ze źródłami historycznymi i kartograficznymi, studia terenowe, analizę tekstów z zakresu historii, socjologii, ekonomii i geografii społecznej miast.
75.	Wieś i rolnictwo po akcesji do UE	Treści programowe skoncentrowane są na analizie społecznego funkcjonowania wsi i rolnictwa po akcesji do Unii Europejskiej. Analizowana jest zmiana struktury społecznej obszarów wiejskich, ich wielofunkcyjność i wzrost kapitału ludzkiego oraz zasobów kulturowych. Badane są warunki egzystencji i infrastruktura, jakość życia w perspektywie obiektywnej i subiektywnej.
76.	Kulturowy wymiar architektury i przestrzeni	Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: Konceptualizacja podstawowych pojęć, m.in.: przestrzeń, miejsce, przestrzeń znacząca, wartości przestrzenne, ład przestrzenny, środowisko mieszkaniowe, habitat. Relacje przestrzeń – miejsce, człowiek – przestrzeń i wynikające z nich procesy: wytwarzania, oswajania i naznaczania przestrzeni. Koncepcje percepcji i waloryzacji przestrzeni. Semiologia przestrzeni. Lektura miasta. Proksemika E. T. Halla. Tożsamość, fenomen, „genius loci” miejsca. Przestrzeń prywatna i przestrzeń publiczna - ich kształtowanie na przestrzeni epok. Urbanistyka i architektura XX i XXI wieku w Kartach Ateńskich z 1933 i 2003 roku. Wpływ ideologii na kształtowanie miast - wybrane utopie urbanistyczno – społeczne, miasto socjalistyczne vs kapitalistyczne. Ład kulturowy w przestrzeni. Mity przestrzenne.
77.	Samorząd terytorialny i upodmiotowienie społeczności lokalnych	Zajęcia koncentrują się na procesie odzyskiwania przez społeczności lokalne podmiotowości, rozumianej jako zdolność do samodecydowania o sprawach lokalnych. Punktem wyjścia są rozważania nad formalno-prawnym ukonstytuowaniem tej podmiotowości w postaci samorządu terytorialnego. Następnie podejmowane są kwestie odnoszące się do aspektów politycznych, ekonomicznych, kulturowych i socjologicznych funkcjonowania zbiorowości terytorialnych. Finałem spotkań jest konstrukcja całościowego obrazu problemu funkcjonowania upodmiotowionych społeczności lokalnych.

78.	Rewitalizacja, humanizacja i odnowa miast	Treści programowe obejmują specjalistyczne zagadnienia socjologii miasta. Szczegółowe kwestie: Znaczenie problematyki środowiska miejskiego. Diagnoza wielkomiejskich środowisk mieszkaniowych i ukazanie kierunków przemian planistyczno–społecznych, w celu podniesienia jakości przestrzeni miejskich habitatów, a zatem i jakości życia ich mieszkańców. Kształtowanie przestrzeni społecznej i architektonicznej współczesnych miast. Modernizacja społeczna a procesy: odnowy miast, gentryfikacji, humanizacji, rewitalizacji obszarów śródmiejskich i poprzemysłowych, powojaskowych, gettoizacji oraz ich konsekwencje społeczno–przestrzenne.
79.	Szanse i bariery wielofunkcyjnego rozwoju współczesnej wsi polskiej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z ideą wielofunkcyjnego rozwoju wsi; zarówno w wymiarze ekonomicznym jak i społecznym, a także przeprowadzenie krytycznej analizy tego zjawiska. W toku zajęć przedstawiane są aktualne problemy wsi i obszarów wiejskich (zjawiska demograficzne, sytuacja finansowa gospodarstw, przemiany produkcyjne w sektorze rolniczym, zjawiska migracji ze wsi i na wieś, nurt rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, a także znaczenie funduszy unijnych dla przemian obszarów wiejskich). Ważnym aspektem są kwestie, jakie w poszczególnych obszarach tkwią szanse i bariery dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi polskiej i jakie działania można podejmować, aby wspierać wielofunkcyjność obszarów wiejskich.
80.	Wieś jako problem socjalny	Celem zajęć jest przedstawienie aktualnych problemów społecznych związanych z wykluczeniem społecznym (m.in. bezrobocie, ubóstwo itp.) w perspektywie obszarów wiejskich. Omawiane są także istniejące systemowe rozwiązania instytucjonalne w tym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem ich dostępności dla mieszkańców wsi. Dyskutowane są strategie rozwiązywania określonych problemów społecznych.
81.	Ekonomia miasta ponowoczesnego	Kurs wprowadza studentów w problematykę funkcjonowania współczesnych miast, postrzeganą z perspektywy ekonomii politycznej. Dyskutowane są kluczowe koncepcje dotyczące przemian polityczno-ekonomicznych, społecznych i politycznych związanych z przejściem od fordyzmu do postfordyzmu. Problematyka zajęć obejmuje kwestie przemian reżimów akumulacji kapitału, nowe teorie rozwoju endogenne i nowe teorie handlu, teorię obiegu kapitału, koncepcje reżimów miejskich, ponowoczesne koncepcje wzrostu miast (maszyna wzrostu, maszyna rozrywki, miasto kreatywne, smart city itp.)
82.	Zagadnienia marketingu terytorialnego	Celem kursu jest zaznajomienie studentów teorią i praktyką marketingu terytorialnego, rozumianego jako skoordynowane działania na rzecz promocji i rozwoju gospodarczego układów lokalnych. Przedstawiona zostanie koncepcja międzynarodowego rynku lokacji, endogenne i egzogenne zasoby rozwojowe jako przedmiotów konkurencji, miasta jako produktu, roli lokalnych aktorów w budowaniu i realizacji strategii rozwojowych, różnic między marketingiem przedsiębiorstw a marketingiem miast. Praktyczny aspekt zajęć przewiduje analizę zasobów wybranego układu lokalnego oraz opracowanie przez studentów określonych narzędzi marketingowych.
83.	Socjologia bezpieczeństwa I	Celem modułu jest zaprezentowanie teoretycznych ujęć problematyzujących kwestie związane z bezpieczeństwem rozumianym dość szeroko, jako obrona oraz ochrona życia, zdrowia i środowiska naturalnego człowieka. Badania bezpieczeństwa (<i>security studies</i>) pozostają ważniejszym obszarem eksploracji naukowej przyczyniającej się do zwiększania poczucia ładu i porządku społecznego. Rekonstruowane podczas zajęć koncepcje ukazują przemiany dokonujące się w globalnej sferze bezpieczeństwa. Studenci nabywają umiejętności analizy problemów społecznych ujawniających się w sferze bezpieczeństwa.

84.	Psychologia społeczna w sytuacji zagrożeń	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi kategoriami psychologii społecznej z uwzględnieniem takich tematów, jak: bezpieczeństwo w życiu jednostki i zbiorowości, ryzyko i zagrożenia w perspektywie psychologii społecznej, psychologiczne aspekty kształtowania postaw prospołecznych i antyspołecznych, wywieranie wpływu na innych, zachowanie człowieka w sytuacji zagrożenia. Przedmiot obejmuje analizę głównych założeń psychologii społecznej z uwzględnieniem rozpoznawania głównych mechanizmów funkcjonowania człowieka w sytuacjach trudnych, co obejmuje analizę psychologicznych uwarunkowań zjawisk i procesów zachowania grup i zbiorowości w sytuacjach zagrożenia. Inspirowanie zachowań konstruktywnych w sytuacjach zagrożenia oraz wywierania wpływu na ludzi. Zapoznanie z podstawami teoretycznymi w procesie komunikacji, w sytuacji zagrożeń.
85.	Anatomia propagandy	Treści programowe koncentrują się na zjawisku propagandy. Szczegółowe zagadnienia: Propaganda: definiowanie i ujmowanie, nurty badań nad propagandą. Propaganda i jej rozwój w ujęciu periodycznym (środki, metody). Typologia propagandy, metody i środki. Propaganda w systemach niedemokratycznych. Wybrane aspekty propagandy w demokracjach.
86.	Kultura bezpieczeństwa w systemach antropotechnicznych	Celem przedmiotu jest analiza systemów antropotechnicznych, a w ich ramach przedstawienie zagadnień związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy, a także związanych z ergonomicznym wyposażeniem i organizacją pracy. Studenci zdobywają wiedzę na temat kultury bezpieczeństwa w zróżnicowanych systemach.
87.	Socjologia bezpieczeństwa II	Celem modułu jest zaprezentowanie teoretycznych ujęć problematyzujących kwestie związane z bezpieczeństwem rozumianym dość szeroko, jako obrona oraz ochrona życia, zdrowia i środowiska naturalnego człowieka. Badania bezpieczeństwa (<i>security studies</i>) pozostają ważniejszym obszarem eksploracji naukowej przyczyniającej się do zwiększania poczucia ładu i porządku społecznego. Rekonstruowane podczas zajęć koncepcje ukazują przemiany dokonujące się w globalnej sferze bezpieczeństwa. Studenci nabywają umiejętności analizy problemów społecznych ujawniających się w sferze bezpieczeństwa.
88.	Ochrona danych tajnych i niejawnych	Celem kursu jest prezentacja założeń ochrony danych osobowych i niejawnych na tle nauk prawnych i nauk o bezpieczeństwie. Scharakteryzowanie zasad ochrony informacji niejawnej i chronionych prawem tajemnic oraz ochrony danych osobowych, jak również odpowiedzialności związanej z ujawnieniem lub niezgodnym z prawem wykorzystaniem informacji niejawnej albo poufnej. Uświadomienie studentom zagrożeń wynikających z niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych i niejawnych.
89.	Zarządzanie w sektorze publicznym	Zarządzanie w sektorze publicznym ukierunkowuje kompetencje studentów na integrację obszarów projakościowych, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz kształtuje orientację środowiskową. Jedność jakości, środowiska oraz bezpieczeństwa stanowi integralny element systemów zarządzania wykorzystywanych w sektorze publicznym. Integracja tych trzech obszarów odbywa się na płaszczyźnie standaryzacji określonych w dyrektywach normalizacyjnych. Kurs wyposaży studentów w interdyscyplinarną wiedzę pozwalającą na jej wszechstronne wykorzystanie w praktyce życia gospodarczego.
90.	Public relations w systemie bezpieczeństwa państwa	Treści programowe dotyczą problematyki public relations w systemie bezpieczeństwa państwa. Szczegółowe kwestie: Instytucje bezpieczeństwa jako specyficzne organizacje sektora publicznego. Historyczne korzenie PR. Współczesne ujmowanie PR i nurty definicyjne. Wizerunek, tożsamość, renoma. Metody i techniki PR. Specyfika PR instytucji bezpieczeństwa. Sytuacje kryzysowe w instytucjach bezpieczeństwa (czynniki sprawcze, przebieg, rozwiązanie, skutki), plany przedkryzysowe, procedury i praktyka ich niwelowania.

91.	Współczesne zagrożenia ładu społecznego	Celem zajęć jest wprowadzenie studentów w poznanie i zrozumienie istoty pojawiania się problemów społecznych, identyfikację ich cech konstytutywnych, przyczyn oraz skutków ich istnienia, jak i wpływowi jaki mają na ład społeczny. W trakcie zajęć studenci poznają sposoby diagnozowania oraz pomiaru takich zagrożeń. Dowiadują się również o postawach wybranych przedstawicieli władz, czy ekspertów wobec wybranych problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania. Studenci poznają również rozróżnienie problemów i ich specyfikę w podziale na problemy globalne, międzynarodowe, lokalne, itd.
92.	Metodyka oceny ryzyka i zagrożeń	Celem przedmiotu jest ukazanie założeń teoretycznych w zakresie zarządzania projektowego zorientowanego na analitykę ryzyka i niepewności, jak i metodologię jej tworzenia. Student pozyska wiedzę w zakresie określania prawdopodobieństwa występowania ryzyka o zagrożeń w aspekcie zagrożeń paramilitarnych oraz posiada umiejętność stosowania technik analitycznych w obszarze bezpieczeństwa. W procesach decyzyjnych będzie brał pod uwagę jawne przesłanki wskazujące na wybór rozwiązań wspartych ocenami jakościowymi lub ilościowymi oceny ryzyk. Zarządzanie projektowe będzie realizowane w metodyce A Guide to the Project Management Body of Knowledge. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na analitykę metod i technik pomiaru zagrożeń ujawniających się w życiu codziennym.
93.	Negocjacje i mediacje w sytuacjach kryzysowych	Treści przedmiotów skupiają się na zagadnieniach sytuacji kryzysowej w kontekście możliwych do przeprowadzenia negocjacji i mediacji. Negocjacje: podstawowe pojęcia i zasady, sytuacje negocjacyjne oraz planowanie i realizowanie negocjacji. Techniki i taktyki negocjacji, specyfika negocjacji z udziałem przedstawicieli różnych kultur. Mediacje: rozumienie i definiowanie. Role mediatorów i zasady mediacji. Schemat postępowania mediacyjnego i rodzaje mediacji. Mediacje i negocjacje: zagadnienia praktyczne.
94.	Etyka stosowanych badań socjologicznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta z etyczną refleksją nad stosowanymi badaniami socjologicznymi. Szczegółowe kwestie: Geneza i rozwój refleksji etycznej nad badaniami naukowymi, w szczególności socjologicznymi. Polskie i międzynarodowe kodeksy etyczne w badaniach społecznych. Dylematy etyczne w badaniach terenowych. Wyzwania etyczne w środowisku uniwersyteckim. Wpływ relacji pracy na etyczny wymiar pracy badawczej.
95.	Metody i techniki badań komunikacyjnych	Treści programowe obejmują metody i techniki badań nad komunikacją społeczną. Szczegółowe kwestie: Badania mediów a badania medioznawcze, badanie starych i nowych mediów, procedury ilościowe i jakościowe w badaniu wizerunku w mediach, badanie kultury popularnej online, analiza treści a analiza dyskursu, dane zastane i dane wywoływane, badania online
96.	Metody i techniki badań rynkowych	Przedmiot przedstawia podstawowe metody i techniki badań wykorzystywane w badaniach rynkowych (np. techniki obserwacji, wywiadu, ankiety itp.); omawia ich charakterystykę, typy oraz zasady budowy. Zajęcia mają charakter teoretyczno-praktyczny (tj. obejmują ćwiczenia w zakresie budowania narzędzi badawczych za pomocą różnych metod i technik).
97.	Etyczne i prawne regulacje badań rynkowych i prasowych	Treść przedmiotu składa się z dwóch podstawowych części: etycznych i prawnych podstaw regulacji badań rynkowych. W ramach etycznych podstaw omawiane są następujące zagadnienia: kodeks ESOMAR, Program kontroli jakości pracy ankietatorów oraz Kodeks Etyki Reklamy. W ramach zagadnień prawnych omawiane będą polskie i europejskie podstawy prawne badań, przepisy dotyczące możliwości i granic reklamy i promocji produktu. Przedmiotem zajęć będzie także ochrona danych osobowych przy tzw. marketingu bezpośrednim.

98.	Rynek usług i projektów badawczych	Celem przedmiotu jest ukazanie zasad konstruowania projektów badań rynkowych na tle ogólnych zasad metodologicznych nauk społecznych poprzez prezentację konkretnych projektów badawczych i analizę zasad i sposobu konstrukcji oferty badań rynkowych. Studenci poznają organizacje i firmy badawcze, kodeksy i standardy postępowania, specyfikę poszczególnych branż. Dokonują segmentacji rynku, badają skuteczność systemu komunikacji.
99.	Metody i techniki badań rynkowych cz.2	Przedmiot przedstawia podstawowe metody i techniki badań wykorzystywane w badaniach rynkowych (np. techniki obserwacji, wywiadu, ankiety itp.); omawia ich charakterystykę, typy oraz zasady budowy. Zajęcia mają charakter teoretyczno-praktyczny (tj. obejmują ćwiczenia w zakresie budowania narzędzi badawczych za pomocą różnych metod i technik).
100	Rynek polityczny i jego badanie	Treści programowe obejmują zagadnienie sfery polityki z perspektywy rynkowej, z uwzględnieniem sposobów badania rynku politycznego. Definiowanie rynku politycznego, źródła wiedzy o rynku politycznym, jakościowe i ilościowe metody badania rynku politycznego: analiza SWOT, FOCUS, analiza danych zastanych, monitoring mediów, wywiady PAPI i CATI, exit poll.
101	Rynek badań internetowych	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z zasadami prowadzenia badań internetowych. Definiowanie internetu, wyodrębnianie obszarów masowej i jednostkowej komunikacji internetu, procedury ilościowe i jakościowe w badaniu komunikacji masowej, procedury ilościowe i jakościowe w badaniu komunikacji indywidualnej, dane wywołane i dane zastane w internecie, BIG DATA.
102	Socjologiczne aspekty zarządzania marką i reklamą	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z nowoczesnymi narzędziami zarządzania opartymi o najnowsze koncepcje funkcjonowania marki i reklamy w świadomości konsumentów oraz ich rolą na rynku krajowym i zagranicznym z uwzględnieniem wpływu determinantów kulturowych i socjologicznych na ich kształtowanie. Ćwiczenia podzielone są na dwa bloki: Część I - Marka, reklama a zagadnienia socjokulturowe. Część II - Narzędzia zarządzania marką. Wybrane zagadnienia: geneza, funkcje, pojęcie marki/znaku towarowego, marka i reklama jako odzwierciedlenie wartości kulturowych, osadzenie marki w kulturze, komunikacyjne i prawne aspekty zarządzania marką, reklama globalna, problematyka indywidualizacji i homogenizacji treści reklamy, wartości społeczne w reklamie, sposoby i formy zarządzania marką.
103	Badanie zachowań i kultur organizacyjnych	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z podstawowymi teoretycznymi i praktycznymi problemami funkcjonowania organizacji oraz jej członków. Studenci poznają główne ujęcia badawcze funkcjonujące w socjologii organizacji oraz w nauce o komunikowaniu w organizacji [organizational communication]. Szczególna uwaga zostanie poświęcona strukturze organizacji oraz kulturze organizacyjnej. Studenci zapoznają się z metodami diagnozowania poziomu skuteczności kanałów komunikacyjnych w organizacji (audyty komunikacyjne) oraz metodami badania kultury organizacyjnej (zastosowanie metody gęstego opisu Clifforda Geertza do analizy kultury organizacyjnej).
104	Marki globalne, ikony i marki luksusowe –aspekty badawcze	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z nowoczesnymi narzędziami badań funkcjonowania i rozwoju marek globalnych, marek ikon i marek luksusowych. W szczególności tematyka przedmiotu dotyczy istoty, korzyści z posiadania marek globalnych, adaptacji a standaryzacji, kategorii produktów podatnych na kreowanie marek globalnych i lokalnych, różnic w postrzeganiu symboliki, roli prestiżu, różnic międzykulturowych, w reklamie marek globalnych, ikon i marek luksusowych.

105	Zachowania rynkowe podmiotów gospodarczych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z istotą zachowań organizacyjnych jako przedmiotu badań, ogólnymi uwarunkowaniami zachowań podmiotów rynkowych, podstawami klasyfikowania przedsiębiorstw i systematyką zachowań przedsiębiorstw, uwarunkowaniami decyzyjnymi zachowań podmiotów gospodarczych, zachowaniami przedsiębiorstw jako organizacji oraz na tle cyklu życia organizacji.
106	Instrumenty marketingu – case studies	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z dokonywaniem obserwacji i analiz podstawowych elementów otoczenia bliższego oraz dalszego organizacji, a także wewnętrznych warunków funkcjonowania organizacji. Dalsze kwestie obejmują nabycie umiejętności wykorzystania wiedzy teoretycznej do analizy rzeczywistych problemów praktyki gospodarczej; nabycie umiejętności dokonania analizy wykorzystując metody analizy sytuacji takie jak: analiza PEST, analiza SWOT; nabycie umiejętności wykorzystania narzędzia do wykonania analiz związanych z produktem: cykl życia produktu, BCG, na podstawie których można opisać asortyment i zaplanować działania marketingowe związane z produktami.

Nazwa kierunku studiów: Socjologia
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 127

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Socjologia wiedzy i nauki z elementami filozofii	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami filozofii i socjologii wiedzy i nauki oraz najważniejszymi ujęciami teoretycznymi i empirycznymi funkcjonującymi w tych obszarach. Zostanie również przedstawiona ewolucja podejścia badawczego do wiedzy i nauki w socjologii, od tzw. klasycznej (Roberta Mertona) do nieklasycznej (mocny program, mikrokonstruktywizm, koncepcje Brunona Latoura) socjologii nauki. Studenci zapoznają się z klasycznymi oraz najnowszymi pracami teoretycznymi i empirycznymi z obszaru socjologii wiedzy i nauki oraz głównymi wątkami debaty dotyczącej aktualnego stanu nauki [science] i modeli jej uprawiania.
2.	Wybrane problemy socjologii szczegółowych I (wybór 2 z 4: np. S.spółeczności lokalnych, S.pogranicza, S. medycyny, S.prawa)	<p>Socjologia pogranicza Przedmiot ma za zadanie zaprezentowanie jednej z socjologii szczegółowych, zajmującej się różnymi rodzajami pogranicza (np. religijne, etniczne, kulturowe). Jego zadaniem jest zaprezentowanie pojęcia pogranicza w różnych ujęciach teoretycznych, sprobematyzowanie przy jego pomocy polskich sąsiedztw oraz zreferowanie stanu badań pogranicza polsko-niemieckiego, polsko-czeskiego itd.</p> <p>Socjologia społeczności lokalnych W ramach przedmiotu podjęte zostanie zagadnienie relacji człowiek-przestrzeń oraz przestrzeń-miejsce. Po dokonaniu konceptualizacji podstawowych pojęć (m.in.: miasto, wieś, społeczności lokalne, ład społeczny i ład przestrzenny, rozwój lokalny i regionalny, tożsamość lokalna) oraz przedstawieniu paradygmatów socjologii miasta i socjologii wsi, zostaną zaprezentowane wybrane idee przestrzenno-społecznej organizacji życia miejskiego. A także dokonana charakterystyka procesów takich, jak modernizacja społeczna, globalizacja, metropolizacja i suburbanizacja pod kątem ich wpływania na przestrzeń społeczną i architektoniczną dużych miast (np. segregacja społeczno-przestrzenna) i wsi, tworzenia się nowych warstw społeczeństwa miejskiego (tzw. klasy metropolitalnej, klasy kreatywnej), kształtowania warunków i jakości życia mieszkańców miast i wsi, sąsiedztwa oraz konstytuowania i funkcjonowania społeczności lokalnych.</p> <p>Socjologia problemów społecznych Celem zajęć jest przedstawienie zagadnień z zakresu teorii problemów społecznych, ich identyfikacja oraz zapoznanie studentów z aktualną wiedzą na ten temat i proponowanymi rozwiązaniami w praktyce instytucjonalnej w kraju i UE. Lista przedstawionych problemów nie jest zamknięta z myślą o uwzględnieniu tych, które mają charakter ukryty i mogą nie mieć masowego wymiaru, a tym samym system instytucjonalny nie odpowiada na nie w formie programów i specjalistycznej pomocy, oraz zaangażowania uczestników zajęć w wybór problemów (i ich sposobów rozwiązania) do zaprezentowania i przedyskutowania. Złożone</p>

		<p>propozycje, po skonsultowaniu i zaakceptowaniu, są przedmiotem prezentacji przygotowywanych (na podstawie specjalistycznej literatury) indywidualnie lub grupowo przez studentów.</p> <p>Socjologia techniki Zadaniem przedmiotu jest poszerzenie wiedzy socjologicznej studenta o obszar procesów społecznych towarzyszących zmianie technicznej i technologicznej oraz zdobycie przez niego umiejętności analizowania wielowymiarowych zjawisk. Problematyka zajęć głównie skupia się na zjawiskach wywołanych w toku zmian technicznych i technologicznych oraz zmianami takimi właściwościami społeczeństw, jak poziom otwartości na wpływy zewnętrzne, innowacje wewnętrzne, wpływ na powstawanie nowych wzorów w obrębie dotychczasowego systemu kulturowego, uprawnienia i wykluczenia, postępowość i regres, racjonalność i irracjonalność. Eksploruje również ruchy społeczne związane z techniką i jej skutkami, ich miejsce i rolę w łańdźchu społecznym, społeczne łańdźchy technologiczne i napięcia między nimi, potencjały technologiczno-kulturowe generacji jako kluczowe dla utrzymania lub zakłóceń w kierunku zmiany społecznej, ideologie i mity związane z technologiami w różnych społecznościach oraz bazę materialną zmiany społeczno-kulturowej przykładowych społeczeństw.</p> <p>Socjologia medycyny Zadaniem przedmiotu jest przedstawienie celów i założeń współczesnej polityki zdrowotnej oraz socjologicznych koncepcji zdrowia i choroby oraz zagadnień związanych ze stylami życia, zachowaniami zdrowotnymi, nowymi zagrożeniami i wyzwaniem związanymi ze zdrowiem. Kolejne istotne cele to socjologiczna analiza śmierci i umierania, medykalizacji i znaczenia systemów eksperckich oraz kwestii integracji osób z niepełnosprawnością.</p> <p>Socjologia prawa Przedmiot pozwala na zapoznanie się z miejscem socjologii prawa wśród nauk prawnych i w socjologii, z jej prekursorami oraz stanem socjologii prawa na świecie i w Polsce. Podejmuje również zagadnienia związane z prawem zwyczajowym, zwyczajami prawnymi w prawie rodzinnym, cywilnym i gospodarczym w dawnej Polsce oraz pluralizmem prawnym. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi zapoznanie się z metodami badań socjologiczno-prawnych, jak również z takimi kwestiami, jak świadomość prawna, kultura prawna, system sprawiedliwości, opinia publiczna itp. Ponadto treści programowe obejmują omówienie mechanizmów korupcji, postaw wobec prawa, praw kobiet i mężczyzn w świetle zasady równości, opinii o organach wymiaru sprawiedliwości.</p>
3.	Analiza statystyczna w socjologii	Celem przedmiotu jest nauczanie studentów wykorzystywania określonych metod i technik analizy statystycznej podczas rozwiązywania problemów badawczych właściwych dla socjologii. Studenci zapoznają się z zasadami tworzenia raportów z socjologicznych badań ilościowych, sposobami interpretacji wyników analiz statystycznych, możliwościami i ograniczeniami aplikacji wybranych technik analizy statystycznej w opisywaniu i eksploracji zjawisk społecznych. Program kursu zawiera techniki opisu rozkładów zmiennych, analizy zależności (współczynniki siły związku, testy zależności, proste modele regresji liniowej) oraz metody redukcji i klasyfikacji danych.
4.	Globalne procesy społeczne	Celem zajęć jest przede wszystkim pokazanie zasady konstruowania problemu społecznego i socjologicznego, jakim jest globalizacja. Ponadto identyfikacja i omówienie podstawowych procesów wchodzących w jej zakres, takich jak mediatyzacja, usieciowienie, makdonaldyzacja, ekspansja systemów eksperckich, hiperrzeczywistość, fundamentalizacja, demokracja deliberatywna, nowe globalne ruchy społeczne, ruchy

		sieciowe. Kolejnym zadaniem jest prezentacja najnowszej literatury socjologicznej, skoncentrowanej na problematyce globalizacji i procesów wiążących się z nią, a zachodzących w społeczeństwach nowoczesnych.
5.	Absolwent na rynku pracy aspekty prawne i ekonomiczne	Przedmiotem zajęć są różnorodne aspekty – z naciskiem na aspekty ekonomiczne i prawne - badania i analizowania kondycji współczesnego rynku pracy. Ich tematyka jest podzielona na dwa bloki. Pierwszy ma charakter wprowadzający i opiera się na analizach teoretycznych rynku pracy (jako przedmiotu badań różnych nauk, w tym prawa i ekonomii). Drugi jest skoncentrowany na analizie przypadków. Na podstawie dostępnych danych międzynarodowych, krajowych i regionalnych (lokalnych) zostanie przedstawiona kondycja międzynarodowego, krajowego i regionalnego rynku pracy z uwzględnieniem prognoz. Wiedza ta pozwoli studentom, jako przyszłym absolwentom, na diagnozę, ocenę oraz dostrzeżenie uwarunkowań i skutków procesów oraz zmian zachodzących na tym rynku.
6.	Socjologia problemów społecznych	Celem przedmiotu jest ukazanie subdyscypliny (socjologii problemów społecznych) w wymiarze teoretycznym, empirycznym, jak i aplikacyjnym. Podejmowane zagadnienia wpisują się w problemy społeczne doświadczane przez członków zorganizowanych społeczności lokalnych, które wymagają pilnego, jak i trwałego ich rozwiązania. W ramach przedmiotu podjęte zostaną przybliżone takie koncepcje analizujące źródła występowania problemów społecznych, jak teorie patologii społecznych, teorie dezorganizacji społecznej, teorie konfliktów społecznych, teorie zachowań dewiacyjnych, a także badania analizujące poszczególne rodzaje problemów społecznych.
7.	Wybrane problemy socjologii szczegółowych II (wybór 1 z 2: np. S.konsumpcji, S.polityki)	<p>Socjologia polityki</p> <p>Przedmiot ma na celu przedstawienie socjologii polityki jako subdyscypliny socjologii wraz z jej historią i głównymi koncepcjami polityki i polityków w ujęciach klasycznych i współczesnych oraz usytuowaniem socjologa (ii) polityki wobec aktualnych problemów politycznych. Studenci zostaną zapoznani z teorią elit, porównaniem form ustrojowych, próbami przezwyciężenia negatywnych aspektów reprezentacji demokratycznej. Zostaną poddane analizie ważne aspekty współczesnych zjawisk politycznych: personalizacji, tabloidyzacji i celebrytyzacji, jak również zagadnienia związane ze społeczeństwem obywatelskim i jego aktorami, w tym ruchami społecznymi (ich geneza, znaczenie, nowe ruchy społeczne).</p> <p>Socjologia konsumpcji</p> <p>Treści programowe z socjologii konsumpcji obejmują przede wszystkim następujące zagadnienia: kluczowość pojęcia konsumpcji w naukach społecznych, konsumpcja jako symboliczna interakcja i semiotyka konsumpcji, strukturalne uwarunkowania konsumpcji, relacje między kapitałem społecznym i tożsamością a konsumpcją, prosumpcja oraz globalizacja konsumpcji. Studenci zostaną także zapoznani z wybranymi obszarami, jakie bada socjologia konsumpcji, np. jedzenie, moda, zakupy.</p>
8.	Wymiary zróżnicowania społecznego	Przedmiot ma za zadanie zdefiniowanie zróżnicowania społecznego i kulturowego, wzajemne odniesienie ich do siebie oraz interpretację w świetle danych zastanych. Podejmuje również problematykę stylów życia, podkultur i sekt, konsekwencji istnienia wymiarów zróżnicowania w Polsce (m.in. etnicznego, religijnego, prestiżu, informacyjnego, przestrzennego), stratyfikacji i wykorzystania podstawowych kategorii stratyfikacji do analizy dynamiki zróżnicowań społecznych, starych i nowych klas społecznych (klasy średnie, nowe klasy robotnicze, podklasy), zawodu i wyznaczników pozycji społecznej (skale i klasyfikacje zawodów) oraz władzy i płci jako kategorii nierówności społecznych. Przedstawione zostaną rozmaite obszary konfliktów społecznych. Podczas zajęć student nabywa umiejętności pracy w grupie, której ostatecznym rezultatem są raporty pisemne, prezentacje w ppt, dyskusje problemowe).

9.	Warsztaty/ćwiczenia terenowe (do wyboru)	Treści przedmiotu mają charakter zaawansowanego przygotowania do realizacji badań socjologicznych od strony praktycznej. Studenci biorą udział w badaniu określonego problemu, z wykorzystaniem odpowiedniej metodologii ilościowej lub jakościowej. Stosując konkretne narzędzie badawcze zbierają poszukiwane informacje. Biorą także udział w opracowaniu ostatecznych wyników badania.
10.	Techniki analizy danych jakościowych	Przedmiot jest skupiony na zaprezentowaniu założeń i specyfiki wybranych technik analizy jakościowej (autoetnografia, wywiad narracyjny, metoda teorii ugruntowanej, metoda biograficzna) oraz na praktycznym przygotowaniu do prowadzenia badań jakościowych (temat ramowy „Światy społeczne studentów”): od wprowadzenia we wrażliwość teoretyczną, przez problem badawczy, wybór problemów szczegółowych związanych z badaniem, uzasadnienie wyboru metod i technik, zwiększenie samoświadomości metodologicznej (np. zagadnienie techniki analizy danych a podejścia do zbierania wywiadów jakościowych: pozytywistyczne, emocjonalistyczne, konstrukcjonistyczne), dobór próby po samodzielne przygotowanie przez studentów projektu realizacji badań jakościowych, dyspozycji do wywiadu (np. narracyjnego) i analizę danych empirycznych w poszczególnych paradygmatach socjologii jakościowej wraz z samodzielnym opracowaniem ich przy pomocy programów komputerowych, raportem i prezentacją wyników.
11.	Seminarium magisterskie	Przedmiot na celu wspólne wypracowanie ze studentami wstępnych założeń i projektów ich indywidualnych prac magisterskich, począwszy na przeglądzie literatury w poszukiwaniu luk w istniejącym stanie wiedzy, konceptualizacji problematyki, przez wybór metodologii (konstruowanie pytań badawczych, hipotez, wybór odpowiednich technik i metod gromadzenia i analizy danych, dobór próby, przygotowanie narzędzi badawczych, przeprowadzenie pilotażu), po wsparcie podczas samodzielnej realizacji badań i raportowania ich wyników zgodnie z kryteriami przyjętymi dla prac magisterskich.
12.	Zajęcia fakultatywne (wybór 1 z listy)	<p>Kryzysowe Public Relations</p> <p>Treści programowe przedmiotu obejmują historię i genezę Public Relations, jego współczesne ujęcia definicyjne i rozumienie, metody, techniki, środki PR oraz specyfikę sytuacji kryzysowych i ich źródła. Studenci zapoznają się także z media relations: rutynowymi i w sytuacjach kryzysowych, zarządzaniem organizacją w sytuacjach przedkryzysowych, w trakcie kryzysu i pokryzysowych. Zostaną omówione przykłady sytuacji kryzysowych wedle schematu: czynniki wywołujące kryzys, jego przebieg, eskalacja, reakcje i relacje medialne oraz społeczne, rozwiązanie i skutki dla organizacji.</p> <p>Męska dominacja</p> <p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z metodą analizy Pierre'a Bourdieu, wykształcenie umiejętności rozpoznawania zjawisk związanych z przemocą symboliczną we współczesnym społeczeństwie i przedyskutowanie ich konsekwencji. Zagadnienie przemocy symbolicznej zostanie ujęte jako zasada strukturująca relacje między płciami. Na konkretnych przykładach zostaną zanalizowane kulturowo-historyczne procesy reprodukcji nieuświadamianych schematów postrzegania i wzorców zachowań, zwłaszcza reprodukcja schematów specyficznych habitusów kobiecych i męskich. Przedmiotem analizy będzie także zagadnienie instytucji i strategii reprodukcujących męską dominację w różnych wymiarach życia społecznego i kultury (w podziale pracy, stylach życia, języku etc.).</p> <p>Oblicza wielokulturowości:</p> <p>Zadaniem przedmiotu jest poznanie koncepcji teoretycznych dotyczących wielokulturowości/multikulturalizmu oraz ich operacjonalizacja na wybranych studiach przypadku. Studenci poznają historię rozwoju polityki wielokulturowości w Kanadzie i w Europie, przeanalizują jej osiągnięcia i niepowodzenia oraz zmiany w</p>

	<p>polityce i debacie publicznej wokół migrantów i różnorodności w związku z kryzysami (np. kryzysem uchodźczym). Ponadto zostaną zapoznani z metodami pracy z grupami wielokulturowymi.</p> <p>Kapitał społeczny i jego wymiary Przedmiot obejmuje analizę obszarów definicyjnych i teorii dotyczących kapitału społecznego, socjologiczną refleksję nad formami, funkcjami i czynnikami uczestnictwa jednostek i grup w życiu społecznym, głównie w wymiarze lokalnym, pogłębienie problematyki partycypacji i aktywizacji społecznej oraz pełnienia ról zawodowych z tym związanych.</p> <p>Społeczne konteksty seksualności Celem zajęć jest pokazanie zasady konstrukcji problemu społecznego i socjologicznego, jakim jest seksualność człowieka, poprzez wyraźne rozróżnienie perspektywy antropologicznej, psychologii ewolucyjnej i socjologicznej. Następnie sformułowanie kilku płaszczyzn odniesienia do dyskusji o seksualności – różnic w kulturowej konstrukcji płci (z uwzględnieniem problemu nierówności płci, męskiej dominacji); konstrukcji ideologicznych ujmujących seksualność w społeczno-historyczne ramy. Kolejny cel to zaprezentowanie i zanalizowanie najnowszej literatury socjologicznej skoncentrowanej wokół problematyki seksualności, aspektów erotyki, cielesności, intymności jako pewnych form społecznych, fenomenów lub procesów pojawiających się i zachodzących w nowoczesnych społeczeństwach.</p> <p>Prawne aspekty społeczeństwa informacyjnego Przedmiot składa się z czterech bloków tematycznych: ramy prawne Internetu, nowa „własność”, czyli prawo autorskie w Internecie, działalność gospodarcza i handlowa w Internecie oraz warunki świadczenia pracy w Internecie. W ramach przedmiotu studenci opracowują, w oparciu o wytyczne prowadzącego, zagadnienia sprofilowane wg ww. bloków tematycznych oraz obowiązujących regulacji prawnych. Pierwszy blok dotyczy zagadnień praw człowieka oraz ochrony danych osobowych on-line, drugi praw autorskich i dozwolonego użytku osobistego w sieci, trzeci świadczenia usług drogą elektroniczną, a czwarty m.in. zagadnień telepracy. Oceniana jest zarówno praca całego zespołu, jak i indywidualny wkład studentów.</p> <p>Zarządzanie projektami Zarządzanie projektami jest subdyscypliną zarządzania ukierunkowaną na realizację tymczasowych przedsięwzięć, dostarczających unikalnych produktów lub usług. Metodyka zarządzania projektami stanowi wystandaryzowane instrumentarium umożliwiające osiągnięcie założonych celów. Kształtowane podczas kursu kompetencje z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych umożliwiają przeprowadzenie projektów społecznych i biznesowych w każdym sektorze gospodarki z uwzględnieniem kontekstów bezpieczeństwa.</p> <p>Socjolog i zarządzanie zasobami ludzkimi Przedmiot zajmuje się podstawowymi funkcjami realizowanymi w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi w organizacji i rodzajami zadań realizowanych przez specjalistów z tego zakresu (dalej skrót ZZL). Treści programowe odpowiadają na pytania: dlaczego ZZL w „dobrych organizacjach” zajmuje się analizą pracy i planowaniem zatrudnienia i jak to robi?; co – w tym zakresie – może robić socjolog?; czym i w jaki sposób zajmują się specjaliści ds. rekrutacji i selekcji; co musi wiedzieć i umieć socjolog, by tym się zajmować? A także inną, jedną z ważniejszych funkcji ZZL, budowę programów wprowadzenia do pracy, programów</p>
--	--

		rozwoju zawodowego i szkoleń pracowników oraz programami budowy lub przebudowy kultury organizacyjnej. Ponownie stara się udzielić odpowiedzi na np. takie pytania: jakie przygotowanie teoretyczne musi mieć socjolog, by tym się zajmować? Jak budować efektywne systemy motywacji pozafinansowej w organizacji i co musi wiedzieć oraz umieć socjolog, by postrzegano go jako specjalistę w tym zakresie?; jak to się robi w praktyce (wybrane studia przypadków)?
13.	Analiza i interpretacja danych ilościowych	Kurs jest poświęcony technikom tworzenia baz i przetwarzania danych ilościowych oraz podstawowym analizom statystycznym wykorzystywanym w badaniach empirycznych o charakterze ilościowym. Zajęcia prowadzone są dwoma torami: zagadnienia ogólne z zakresu przetwarzania danych towarzyszą zdobywaniu umiejętności w zakresie obsługi komputerowego pakietu statystycznego Imago Pro (dawniej: SPSS). Zajęcia mają charakter warsztatowy. Studenci, pracując na bazach zawierających dane ilościowe z empirycznych badań społecznych, zdobywają umiejętności analityczne. Stosując komputerowy pakiet statystyczny podejmuje się analizy problemów socjologicznych, wykorzystując do tego podstawowe techniki analityczne: analiza rozkładu w zakresie podstawowych wskaźników, analizy korelacyjne oraz tabele kontyngencji.
14.	Główne nurty socjologii najnowszej	W ramach zajęć omawiane są główne trendy w socjologicznej refleksji teoretycznej ostatnich dekad. Celem przedmiotu jest zaprezentowanie pluralizmu teoretycznych perspektyw w socjologii najnowszej oraz toczonych debat i paradygmatycznych sporów pomiędzy różnymi orientacjami oraz dyskusja nad omawianymi zagadnieniami. Studenci są angażowani w przedstawianie wybranych koncepcji i problemów badawczych oraz krytyczne ustosunkowanie się do omawianych kwestii.
15.	Język obcy	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
16.	Wprowadzenie do badań ewaluacyjnych	Celem kursu jest zapoznanie studentów z podstawami prawnymi ewaluacji oraz instytucjami i podmiotami zaangażowanymi w ten proces. Zakres omawianych problemów dotyczy specyfiki badań ewaluacyjnych, ich organizacji i przeprowadzenia. Szczególny akcent jest położony na zastosowanie warsztatu socjologa w badaniach ewaluacyjnych oraz na strukturę raportów i ich rolę w ocenie programów i projektów.
17.	Etyczne i prawne regulacje badań rynkowych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami teoretycznoprawnymi oraz instytucjami związanymi z prawnymi i etycznymi podstawami badań rynkowych. Na treści przedmiotu składają się zatem dwa elementy: etyczne i prawne podstawy regulacji badań rynkowych. W ramach etycznych podstaw są omawiane następujące zagadnienia: kodeks ESOMAR, Program kontroli jakości pracy ankieterów oraz Kodeks Etyki Reklamy. W ramach zagadnień prawnych są omawiane polskie i europejskie podstawy prawne badań, przepisy dotyczące możliwości i granic reklamy i promocji produktu, a także ochrona danych osobowym przy tzw. marketingu bezpośrednim.
18.	Rynek usług i projektów badawczych	Celem przedmiotu jest ukazanie zasad konstruowania projektów badań rynkowych na tle ogólnych zasad metodologicznych nauk społecznych poprzez prezentację konkretnych projektów badawczych i analizę zasad i sposobu konstrukcji oferty badań rynkowych. Studenci zostaną zapoznani także z funkcjonowaniem rynku usług badawczych w Polsce i na świecie.
19.	Rynek polityczny i jego badanie	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką rynku politycznego, jego głównych aktorów i problemów oraz z prowadzeniem diagnoz na tymże. W czasie zajęć ich uczestnicy poznają metody stosowane w badaniach rynku politycznego, ich efektywność oraz ograniczenia wynikające ze specyfik tego rynku, różniących go od rynku ekonomicznego. Przedstawione zostaną również teoria rynku politycznego, trudności i ograniczenia w badaniach politycznych, obszary i metody badawcze: badania preferencji przedwyborczych,

		sondaże, FGI, analiza danych zastanych.
20.	Badania konsumenckie	Treści programowe przedmiotu obejmują następujące zagadnienia: model zachowań konsumenta, badania marketingowe, testowanie produktów, badania cenowe, badania satysfakcji klienta oraz semiotyczne, badanie postaw i badania segmentacyjne, jakościowe badania potrzeb i wartości, badania marki i reklamy, badania prowadzone on-line. Studenci zostaną zapoznani także ze schematem badań w konsumenckich badaniach jakościowych oraz z nowymi trendami w konsumpcji i marketingu.
21.	Socjologiczne aspekty zarządzania marką i reklamą	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z nowoczesnymi narzędziami zarządzania opartymi o najnowsze koncepcje funkcjonowania marki i reklamy w świadomości konsumentów oraz ich rolę na rynku krajowym i zagranicznym z uwzględnieniem wpływu determinantów kulturowych i socjologicznych na ich kształtowanie. Zajęcia podzielone są na dwa bloki. Część I obejmuje treści związane z marką, reklamą i zagadnieniami socjokulturowymi. Część II skupia się na sposobach, formach i narzędziach zarządzania marką i zagadnieniach związanych z genezą, funkcjami, pojęciem marki/znaku towarowego, marce i reklamie jako odzwierciedleniu wartości kulturowych, osadzeniu marki w kulturze, komunikacyjnych i prawnych aspektach zarządzania marką, reklamie globalnej, indywidualizacji i homogenizacji treści reklamy, wartościach społecznych.
22.	Badanie kultur organizacyjnych	Podczas zajęć omawiane i analizowane są następujące zagadnienia: kontrowersje wokół pojęcia kultury organizacyjnej, kultury narodowe a kultury organizacyjne, F. Trompenaars'a i Ch. Hampden-Turner'a teoria siedmiu wymiarów kultury jako podstawa teoretyczno-metodologiczna badań nad kulturami organizacyjnymi, K. Cameron'a i R. Quinn'a koncepcja badań nad kulturą organizacyjną. Studenci zapoznają się z przykładami badań relacji między kulturami narodowymi i organizacyjnymi (kultura japońska, kultura amerykańska, kultura niemiecka, kultura skandynawska, kultura francuska), a także z badaniami nad kulturą organizacyjną przedsiębiorstw w Polsce. Uwaga zostanie poświęcona również praktykom i metodom zarządzania oraz ich kulturowym uwarunkowaniom (np. Lean Management jako metoda sprawdzająca się w ramach określonej kultury organizacyjnej) oraz programom zmiany kultury w organizacji, zostaną omówione m.in. przyczyny i rodzaje zmian, przyczyny i rodzaje oporu, strategie wprowadzania zmian w organizacji.
23.	CI i kreowanie wizerunku firm	Treści programowe przedmiotu skupiają się na wizerunku, tożsamości i renomie organizacji. CI zostanie porównane z innymi formami kreacji wizerunku i współpracy z interesariuszami organizacji. Ponadto zostaną przedstawione następujące zagadnienia: metody i techniki Public Relations, Internal Relations jako budowanie tożsamości organizacji, techniki kreacji tożsamości organizacji, marki, podmiotu w otoczeniu wewnętrznym/zewnętrznym, dress code jako „nośnik” wizerunku organizacji oraz wybrane przykłady budowania renomy i CI. Student pozna teoretyczne i empiryczne podstawy komunikowania się z otoczeniem oraz narzędzia kreowania wizerunku firm. Wzmocni swoją wiedzę teoretyczną, opisując i analizując narzędzia CI w wybranej przez siebie firmie.
24.	Rynek badań medialnych	Celem zajęć jest uświadomienie ich uczestnikom współczesnych kierunków i dynamik badań mediów, jak również nabycie umiejętności określania wymiarów i funkcji rynku badawczego oraz relacji z klientami firm badawczych. Studenci w trakcie kursu zapoznają się z metodami badań i obowiązującymi trendami w badaniach medialnych oraz z elementami ich etyki, a także wdłużą się w procesy ich aktywnego śledzenia i krytycznej analizy. Podczas uczestniczenia w dyskusjach oraz prezentacji własnych analiz raportów z badań medialnych nabędą umiejętności rozumienia pojęć związanych ze szczególnymi właściwościami rynku medialnego, różnicami między poszczególnymi typami mediów, odróżnianiem szczególnej roli nowych mediów

		i ich badaniem, a także wyróżniania ich uwarunkowania oraz elementów ich społecznego funkcjonowania i użyteczności.
25.	Społeczna historia dzieł artystycznych	Treści programowe przedmiotu obejmują kształtowanie się pola sztuki w różnych epokach, ewolucję społecznej roli artysty, konteksty czasowe i przestrzenne powstawania dzieł artystycznych, znaczenie instytucji pozaartystycznych w modelowaniu losów dzieła artystycznego.
26.	Społeczna semiotyka dzieł artystycznych	Treści programowe przedmiotu obejmują zapoznanie studentów z koncepcją znaku i znaczenia, zagadnieniami sztuki jako systemu znaków, społecznego kontekstu dzieł artystycznych (co to znaczy, że sztuka jest społecznie warunkowana), klasyfikacji form i treści dzieł, znaczenia dzieła artystycznego i jego recepcji przez publiczność. Podczas zajęć na wybranych przykładach jest analizowana specyfika danej dziedziny sztuki (teatr, film, sztuki wizualne, muzyka, literatura) jako przekazu/komunikatu znaczącego i społeczny kontekst znaczeń zawarty w danym dziele (np. religijny kontekst, wymogi środowiska krytyki artystycznej, tematy istotne społecznie w danym środowisku i czasie, funkcjonalne, instrumentalne wykorzystanie dzieła artystycznego przez konkretną grupę społeczną, mitologia i mity społeczne etc.).
27.	Socjologia muzyki I	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z następującymi zagadnieniami: przedmiotem i metodami badań socjologii muzyki, rolą struktury społecznej w kształtowaniu gustu, jego zróżnicowaniach (w tym gustu muzycznego), sporem o strukturalne zróżnicowanie gustów muzycznych (pomiędzy koncepcją homogeniczności i heterogeniczności gustów muzycznych), procesami budowania tożsamości i roli zawodowej muzyka w mikrosystemie społecznym, przemianami zawodu muzyka w kontekście przemian społeczno-gospodarczych (od społeczeństw feudalnych do industrialnych i postindustrialnych), społecznymi uwarunkowaniami muzyki na przykładzie badania funkcjonowania rynku muzycznego oraz związkami między teorią socjologiczną a socjologią muzyki (socjologia muzyki Maxa Webera).
28.	Socjologia fotografii	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z historią medium, teoretycznymi i praktycznymi aspektami fotografii, społecznymi determinantami rozwoju i funkcjonowania oraz przemianami, jakim jest poddawana. W związku z powyższym w planie zajęć znajdują się następujące zagadnienia: historia fotografii, teoretyczne (ontologiczne i epistemologiczne) podstawy medium, fotografia amatorska, fotografia a biografia, fotografia w przestrzeni publicznej i w badaniach społecznych.
29.	Socjologia literatury i życia literackiego	Celem zajęć jest zastosowanie socjologii literatury do analizy dylematów nowoczesności. Kategoria nowoczesności wraz z różnymi sposobami jej ujmowania (późna nowoczesność, ponowoczesność, płynna nowoczesność itd.) i związane z nią specyficzne zagadnienia stanowią siatkę pojęciową, która zostaje użyta w analizie wybranych pozycji literackich (w dużej mierze autorów polskich) wydanych po 1989 roku. Rozważania koncentrują się na punktach przecięcia dwóch odmiennych logik, zgodnie z którymi funkcjonuje nowoczesna i późnonowoczesna rzeczywistość społeczna wraz z właściwymi dla nich sposobami oznaczania, wartościowania i uzgadniania reguł.
30.	Socjologia muzyki II	Treści przedmiotu skupiają się na relacjach: twórca – społeczeństwo, wykonawca muzyki – jej odbiorcy (gust a struktura społeczna, typologie publiczności, muzyka jako ucieczka od społeczeństwa, oczekiwania publiczności wobec muzyka), muzyka-społeczeństwo konsumpcyjne (muzyka w reklamie i w sklepach, w TV, Internecie, listy przebojów, homogenizacja kultury, muzyka artystyczna w kulturze konsumpcji). Analizie zostaną poddane także zależności między muzyką a polityką (pole sztuki a polityka kulturalna państwa, upolitycznienie dzieła, muzyka jako sztuka oporu) i ekonomią (uprawianie zawodu muzyka, kariery artystyczne), dla której ramę teoretyczną stanowić będą rozważania o polu sztuki Pierre'a Bourdieu.

31.	Socjologia teatru i filmu	Treści programowe przedmiotu obejmują takie zagadnienia, jak społeczna historia teatru i filmu, stereotypizacja teatru i filmu, waloryzowanie teatru i filmu, teatr i film jako odzwierciedlenie rzeczywistości społecznej, teatr i film jako narzędzia kreowania rzeczywistości społecznej, role społeczno-zawodowe związane z przemysłem filmowym i teatrem.
32.	Sztuka a edukacja - formalne i nieformalne formy jej wdrażania	Podstawowym celem zajęć jest dostarczenie wiedzy z zakresu komunikacji społecznej (analiza tekstów, kwerenda biblioteczna, przygotowanie i zaprezentowanie uporządkowanej wiedzy na określony temat/zagadnienie) oraz kształtowanie i pogłębianie u studentów różnego rodzaju kompetencji, m.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. Przedmiotem analizy będą różne aspekty relacji między społeczeństwem, edukacją a sztuką z uwzględnieniem perspektyw wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces. Zajęcia są prowadzone na pograniczu dwóch subdyscyplin: socjologii edukacji i socjologii sztuki i mają charakter seminaryjno-warsztatowy.
33.	Kluczowe problemy techniki i ekologii we współczesnych społeczeństwach	Celem zajęć jest przybliżenie podstawowych pojęć i koncepcji z zakresu socjologii techniki i ekologii oraz procesów identyfikacji kluczowych problemów ekologicznych, a także zapoznanie z teoretycznymi opcjami definiowania i opisywania problemów ekologicznych i nowych technologii w socjologii. Wiedza teoretyczna jest ilustrowana przykładami, przeprowadzanymi badaniami empirycznymi. Ponadto celem zajęć jest także analiza i krytyczna dyskusja koncepcji teoretycznych objaśniających problemy społeczne związane z techniką i ekologią.
34.	Badania społeczne nad problemami techniki i ekologicznymi	Przedmiot zapoznaje studentów z możliwościami prowadzenia badań nad problemami ekologii i techniki w odniesieniu do zagadnień społecznych. Zajęcia w aktywnej formie dokonują przybliżenia wybranych zależności między ekologią, techniką a społeczeństwem. Poruszane są kwestie przeprowadzonych oraz prowadzonych badań z tego zakresu. Ponadto krytycznie są analizowane i dyskutowane koncepcje teoretyczne objaśniające problemy społeczne związane z techniką i ekologią oraz nurty problematyzowania obszarów badawczych w zakresie techniki i ekologii, które skupiają przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, a także różne organizacje odpowiedzialne za rozwój społeczno-gospodarczy. Dokonywana jest ewaluacja przedsięwzięć ekologicznych i technicznych. Program ma na celu ćwiczenie umiejętności poszukiwania informacji, problematyzowania zainteresowań, konstruowania zmiennych w zakresie społecznych aspektów badań nad techniką i ekologią.
35.	Socjologia gospodarki i zrównoważonego rozwoju	Moduł zapoznaje studentów z zaawansowanymi koncepcjami teoretycznymi, wykorzystywanymi w analizie procesów przemian społeczno-gospodarczych z perspektywy socjologicznej z uwzględnieniem koncepcji zrównoważonego rozwoju w wymiarach ekonomicznym, ekologicznym i społeczno-kulturowym. Zajęcia mają również na celu rozwinięcie umiejętności i kompetencji w zakresie krytycznego diagnozowania problemów zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym, europejskim, krajowym, regionalnym/lokalnym oraz na poziomie przedsiębiorstw, a także identyfikowania potencjalnych sprzeczności między działaniami podejmowanymi w wymiarach ekonomicznym, społeczno-kulturowym i ekologicznym na tych poziomach.
36.	III sektor i projekty związane z techniką i ekologią	Celem modułu jest zapoznanie studentów z zaawansowanymi koncepcjami teoretycznymi służącymi analizie aktywności społecznej/obywatelskiej podejmowanej w ramach tzw. III sektora oraz z wiedzą niezbędną do praktycznego przygotowania i aplikowania o dotacje. Rozwijane są również praktyczne umiejętności i kompetencji w zakresie przygotowywania projektów, ich realizowania, a także identyfikowania potencjalnych ryzyk i zagrożeń w procesie wdrażania określonych rozwiązań.

37.	Spółeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)	Treści programowe przedmiotu są związane z zapoznaniem studentów z pogłębioną wiedzą na temat społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), w tym jego istotą, uwarunkowaniami i konsekwencjami, także w odniesieniu do szerszych zjawisk i procesów społecznych (np. społeczeństwo konsumpcyjne, dobra publiczne, efekty zewnętrzne, zachowania konsumenckie). Przedmiot ma na celu także pogłębienie umiejętności i kompetencji w zakresie krytycznej oceny programów społecznej odpowiedzialności, dostrzegania dylematów etycznych z tym związanych, projektowania badań społecznych i podejmowania przedsięwzięć społecznych.
38.	Polityczne uwarunkowania techniki i ekologii	Przedmiotem kursu jest analiza politycznych uwarunkowań rozwoju technologicznego oraz rozwiązywania problemów ekologicznych. Szczegółowe treści obejmują takie zagadnienia, jak technika i ekologia - aspekty instytucjonalne, Unia Europejska wobec problemów techniki i ekologii, państwa narodowe wobec problemów techniki i ekologii, samorząd lokalny wobec problemów techniki i ekologii, technika i ekologia a bezpieczeństwo, ruchy społeczne wobec techniki i ekologii, konflikty technologiczne i ekologiczne, globalizacja a technika i ekologia, subpolityka i postpolityka.
39.	Koncepcje i strategie edukacji dla bezpieczeństwa	Treści programowe przedmiotu obejmują następujące problemy: nauki o bezpieczeństwie jako dziedzina nauk społecznych, podstawowe pojęcia i teorie bezpieczeństwa, bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe oraz ich uwarunkowania, główne zagrożenia bezpieczeństwa w XXI w., stosunek dzieci i młodzieży do problemu bezpieczeństwa, teoretyczne podstawy edukacji dla bezpieczeństwa (koncepcje, strategie), cele, formy oraz organizacja edukacji dla bezpieczeństwa, program „Edukacji dla Bezpieczeństwa” w gimnazjum i szkole średniej, strategie edukacji dla bezpieczeństwa w wybranych krajach, edukacja dla bezpieczeństwa w różnych środowiskach społecznych i grupach wiekowych, bezpieczeństwo w domu, szkole i pracy, koncepcje i strategie edukacji dla bezpieczeństwa realizowane w organizacjach i instytucjach, inicjatywy nieformalne na rzecz edukacji dla bezpieczeństwa.
40.	Współczesne zagrożenia a bezpieczeństwo	Zajęcia dotyczą zagadnień przemocy i jej formy jako współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży. Omawiane są takie zagadnienia jak stalking i mobbing, narkomania, alkoholizm oraz dopalacze jako zagrożenie bezpieczeństwa społecznego. Studenci uczą się o subkulturach młodzieżowych jako źródła patologii u dzieci, dewiacjach samotniczych. Tematyka zajęć obejmuje także handel ludźmi, w tym handel organami, patologie seksualne zagrażające dzieciom i młodzieży, prostytutkę i terroryzm. W ramach zajęć przedstawiane są koncepcje kryminalistyki i wiktymologii.
41.	Teoretyczne podstawy edukacji strzeleckiej	Zajęcia obejmują wprowadzenie do problematyki strzelectwa sportowego oraz uwarunkowania prawne w tym zakresie. Omawiane są m.in. zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia zajęć z edukacji strzeleckiej oraz przepisy prawne w zakresie możliwości nabycia, posiadania broni palnej i pneumatycznej, zasad posługiwania się bronią palną oraz pneumatyczną. Studenci dowiadują się jak zbudowana jest broń strzelecka i amunicja oraz jak wykorzystywana jest balistyka w praktyce strzeleckiej. Studenci odbywają także ćwiczenia przygotowawcze do strzelania z różnych typów broni, a następnie uczestniczą w zajęciach na strzelnicy.
42.	Programy edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa	W ramach zajęć studenci uczą się o działalności wybranych służb porządku publicznego na rzecz bezpieczeństwa i edukacji dla bezpieczeństwa, m.in. Policji, Wojska Polskiego, Straży Granicznej, Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej. Omawiane są podejmowane formy działania w społeczeństwie na rzecz szkół, uczelni, zorganizowanych form wypoczynku młodzieży oraz instytucji cywilnych. Istotnym aspektem przedmiotu są programy działania w zakresie współpracy ze społeczeństwem formy współpracy wymienionych służb na rzecz bezpieczeństwa i edukacji dla bezpieczeństwa. Tematyka zajęć obejmuje również współpracę szkół, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych na rzecz edukacji dla bezpieczeństwa z wybranymi służbami.

43.	Projektowanie zajęć i szkoleń w zakresie bezpieczeństwa	W ramach przedmiotu studenci dowiadują się, jakie jest miejsce edukacji dla bezpieczeństwa wśród innych przedmiotów nauczania oraz jaka jest rola i znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa w kontekście intelektualnej i moralnej sylwetki absolwenta szkoły. Na zajęciach omawiana jest także podmiotowość ucznia, projektowanie procesu kształcenia, formułowanie celów edukacyjnych oraz różne metody edukacyjne. Studenci poznają warsztat pracy nauczyciela/ animatora oraz dowiadują się w jaki sposób kontrolować i oceniać efekty pracy uczniów na zajęciach z edukacji dla bezpieczeństwa.
44.	Zasady bezpieczeństwa i praktyka edukacji strzeleckiej	W ramach zajęć studenci poznają zasady bezpieczeństwa, naukę oraz doskonalenie różnych postaw i technik strzeleckich z różnych typów broni (m.in. z broni długiej, z broni automatycznej, z broni krótkiej, z broni gładkolufowej oraz z broni krótkiej typu rewolwer) do tarczy sportowej w różnych odległościach (10m, 15m, 25m, 50 m i 100 m). Przedmiot ma charakter zarówno teoretyczny i praktyczny, omawiane są aktualne przepisy prawne w zakresie posiadania i używania broni.
45.	Terenoznawstwo i pierwsza pomoc	Zajęcia oparte są o przepisy prawne oraz wymagania w zakresie organizowania wyjazdów i zajęć terenowych m.in. z młodzieżą. W ramach zajęć omawiane są zadania i obowiązki organizatora kolonii – obozu oraz zasady bezpieczeństwa w czasie organizowania zajęć terenowych. Studenci uczą się zasady udzielania oraz metodyka nauczania udzielania pierwszej pomocy w zróżnicowanych przypadkach, m.in. organizowania udzielania pierwszej pomocy na miejscu zdarzenia. Studenci dowiadują się jak metodycznie prowadzić zajęć z zakresu terenoznawstwa oraz poznają zasady bezpieczeństwa prowadzenia zajęć w terenie, także z grupami młodzieży i dzieci.
46.	Treningi komunikacyjne	Treningi komunikacyjne mają charakter warsztatowy. Ich podstawą jest kształtowanie umiejętności klarownego przekazu informacji (w tym prezentacji problemu), pracy w grupie oraz komunikacji w grupie. Studenci nabierają również nawyków w relacjach interpersonalnych, adekwatnych do miejsca, sytuacji i potencjalnych rozmówców (ich języka, poziomu wykształcenia, zainteresowań etc.). W ramach podgrup studenci tworzą projekty w formie prezentacji uzupełnione zajęciami warsztatowymi. Tematyka zajęć obejmuje m.in. strategię spotkań indywidualnych, wizualizację przekazu, zasady tworzenia prezentacji, sztukę dyskusji oraz metody i techniki rozwiązywania problemów i sytuacji trudnych.
47.	Badania socjologiczne w zakresie edukacji i bezpieczeństwa	Podstawowym celem modułu jest dostarczenie wiedzy studentom z zakresu komunikacji społecznej (analiza tekstów, kwerenda biblioteczna, przygotowanie i zaprezentowanie uporządkowane wiedzy na określony temat/zagadnienie) oraz kształtowanie i pogłębianie u studentów różnego rodzaju kompetencji, m.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. Przedmiotem analizy będą różne aspekty relacji między społeczeństwem, edukacją a bezpieczeństwem z uwzględnieniem perspektyw wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces. Zajęcia prowadzone są na pograniczu dwóch subdyscyplin - socjologii edukacji i socjologii bezpieczeństwa i mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Docelowo mają się przyczynić do ukształtowania kompetencji, które przyczynią się do podniesienia jakości pracy w obszarze bezpieczeństwa i współpracy z różnymi grupami społecznymi, w tym wojskiem i służbami.
48.	Problemy rozwoju wsi i rolnictwa	Zajęcia mają umożliwić studentom poznanie realiów życia w społecznościach wiejskich i przemian, jakie zachodziły w nich pod wpływem procesów modernizacji i urbanizacji w długim okresie od 1945 roku do 2010. W tak zakreślonej perspektywie czasowej dyskutowane będą zewnętrzne i wewnętrzne czynniki przekształcające wieś i rolnictwo, m.in. narzucona modernizacja i jej skutki dla społeczności wiejskich, transformacja ustrojowa, wprowadzenie realiów gospodarki rynkowej, akces polski do Unii Europejskiej, napływ funduszy europejskich i ich konsekwencje, w wyniku których zmieniona została struktura społeczna

		<p>wsi, nastąpiły zmiany w systemach wartości ludności wiejskiej, przemiany więzi społecznej oraz osłabienie kontroli społecznej.</p>
49.	Kultura, kreatywność i konsumpcja we współczesnych miastach	<p>Kurs ma na celu przybliżyć studentom kluczowe zagadnienia we współczesnej debacie nad rozwojem miast neoliberalnych. Studenci zapoznani zostaną z socjo-ekonomicznymi koncepcjami funkcjonowania miast w ponowoczesności i w tak zwanym kapitalizmie kulturalno-kognitywnym. Omówiona zostanie rola kultury, kreatywności i innowacji oraz ponowoczesnej, postmaterialnej konsumpcji jako czynników kształtujących struktury i życie społeczne współczesnych dużych miast w krajach rozwiniętego kapitalizmu.</p>
50.	Socjokulturowe aspekty kreowania architektury krajobrazu	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z interdyscyplinarną problematyką przestrzeni, jej społecznego wytwarzania, symbolicznego naznaczania i urbanistyczno - architektonicznego kształtowania zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zajęcia mają również na celu analizę relacji między człowiekiem i jego kulturą a przestrzenią oraz zbiorowością społeczną a przestrzenią. Studenci zdobywają także umiejętność dostrzegania wpływu kultury materialnej oraz architektury na jakość życia mieszkańców miast. Omawiane są m.in. pojęcia przestrzeni, miejsca, krajobrazu, krajobrazu intencjonalnego, przestrzeni znaczącej oraz ładu przestrzennego. Studenci poznają także zasady urbanistyczno–architektonicznego kształtowania przestrzeni; wybranych stylów architektonicznych i estetycznych oraz wybranych utopii urbanistyczno–społecznych.</p>
51.	Strategie rozwoju lokalnego	<p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktyczną wiedzą związaną z opracowywaniem strategii jako narzędzia rozwoju regionalnego i lokalnego. Studenci poznają podstawowe praktyki w zakresie implementacji i realizacji strategii rozwoju, a także dowiedzą się, w jaki sposób formułować cele strategiczne na poziomie lokalnym i regionalnym. W trakcie zajęć podejmą również próbę opracowywania podstawowych założeń strategii rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań lokalnych oraz obowiązujących praktyk instytucjonalnych.</p>
52.	Suburbanizacja w Polsce – procesy przestrzenne i problemy społeczne	<p>Moduł przedstawia specyfikę procesu suburbanizacji w polskich miastach. Ich wyjątkowość (wynikająca z krótkiej historii procesu, nałożenia się wielu zjawisk społeczno-przestrzennych towarzyszących przechodzeniu od miast socjalistycznych do kapitalistycznych i postkapitalistycznych, takich jak globalizacja, metropolizacja i suburbanizacja, a także lokalnej specyfiki wsi) ujawnia się w pełni, gdy ukazuje się ją na tle podobnych procesów zachodzących w miastach zachodnioeuropejskich. Główne zadanie polega na próbie stwierdzenia, czy i na ile polska suburbanizacja jest zjawiskiem wyjątkowym, a na ile powiela określone etapy i schematy obserwowane w innych krajach. Zajęcia skupiają się na przestrzennym (urbanistycznym, architektonicznym i ekologicznym) oraz społecznym wymiarze procesu. W tym drugim uwaga jest nakierowana na relacje pomiędzy starymi i nowymi mieszkańcami oraz problemy wybranych grup mieszkańców suburbiów: osób starszych, kobiet oraz dzieci i młodzieży.</p>
53.	Władza lokalna a jakość życia w układach osadniczych	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą na temat społeczności lokalnej w teorii i badaniach socjologicznych, a w szczególności z tematyką jakości życia oraz przemian środowisk lokalnych pod wpływem industrializacji i urbanizacji. Omawiane są także problemy środowisk lokalnych w dobie globalizacji; tożsamość lokalna i regionalna oraz lokalna scena polityczna a także organizacje pozarządowe w środowisku lokalnym – kreowanie kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego. Przedmiot ma na celu także ukazanie studentom specyficznej sytuacji samorządów, które w bieżącej działalności muszą uwzględniać ogromną ilość regulacji prawnych częstokroć ograniczających zasadę ich samodzielności działania.</p>

54.	Etyka badań socjologicznych i ochrona własności intelektualnej	Przedmiot ma stanowić dla przyszłych socjologów inspirację i zachętę do troski i szczególnej dbałości o stronę moralną ich postępowania. Ma umacniać ich w poczuciu odpowiedzialności za podjęte badania, a jednocześnie przestrzegać przed popełnianiem błędów badawczych. Troska o prestiż i dobro zawodu zobowiązuje każdego badacza do szczególnej perfekcji w wykonywaniu zawodu i ustawicznego doskonalenia poziomu kompetencji merytorycznych i etycznych. Celem przedmiotu jest także poznanie podstawowej wiedzy na temat własności intelektualnej, w tym prawa autorskiego w Polsce, a w szczególności pojęć dozwolonego użytku publicznego oraz plagiatu, co wydaje się istotne z perspektywy tworzenia projektów badawczych.
55.	Zarządzanie	Celem zajęć jest przedstawienie wiedzy dotyczącej podstawowych pojęć z zakresu organizacji i zarządzania. Analizowane są także klasyczne socjologiczne koncepcje, m.in. biurokracji wg. M. Webera. Zajęcia sprzyjają rozwijaniu umiejętności identyfikowania i analizowania problemów występujących w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem(planowanie, zarządzanie zmianą) oraz wykorzystania narzędzi umożliwiających rozwiązywanie tych problemów. Osiągnięcie tych umiejętności jest możliwe dzięki omawianiu przypadków opracowanych przez prowadzącego. Sposób prowadzenia zajęć umożliwia studentom aktywne uczestnictwo w dyskusji oraz rozwijaniu kompetencji przygotowujących do pracy na stanowisku kierowniczym.
56.	Zarządzanie czasem, czas wolny a aktywizacja społeczna	Celem przedmiotu jest analiza pojęcia czasu wolnego i zmienności historycznej w tej kategorii czasu a także problematyka czasu wolnego w ponowoczesności i jego znaczenia. Tematyka zajęć skupia się także nad zarządzaniem czasem jako kompetencją cywilizacyjną a także na aktywizacji społecznej i jej formach.
57.	Starzenie się i jakość życia	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z definicjami starości, oraz zwrócenie uwagi na różne wymiary starzenia się. W trakcie zajęć studenci poznają także definicje jakości życia a także jej wymiary i kryteria. Jakość życia uwarunkowana stanem zdrowia. Dodatkowo poruszone zostaną tematy aktywnego starzenia się, wymiarów wykluczenia ludzi starszych, obszarów i form uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym a także formalne i nieformalne sieci wsparcia ludzi starszych.
58.	Rynek pracy, edukacja i aktywizacja społeczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie się z różnymi aspekty relacji między społeczeństwem, edukacją a rynkiem pracy z uwzględnieniem perspektyw wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces. Zajęcia prowadzone są na pograniczu dwóch subdyscyplin: socjologii edukacji i socjologii pracy.
59.	Aktywność fizyczna i sport jako wymiary aktywizacji społecznej	Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich podstawowym celem jest oprócz dostarczenia wiedzy studentom z zakresu komunikacji społecznej (analiza tekstów, kwerenda biblioteczna, przygotowanie i zaprezentowanie uporządkowane wiedzy na określony temat/zagadnienie), także równoległy proces kształtowania i pogłębiania u studentów różnego rodzaju kompetencji. M.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. Przedmiotem analizy będą różne aspekty relacji między społeczeństwem, edukacją a sportem (aktywnością fizyczną) z uwzględnieniem perspektyw różnych rodzajów tej aktywności oraz wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces. Zajęcia prowadzone są na pograniczu dwóch subdyscyplin: socjologii edukacji i socjologii sportu.
60.	Polityki zatrudnienia, inkluzja i wykluczenie na rynku pracy	Celem przedmiotu jest omówienie założeń polityki zatrudnienia, jej społecznych aspektów oraz narzędzi, pojęcia, skutków, form i rodzajów bezrobocia, w tym struktury polskiego bezrobocia, pojęcia rynku pracy, instytucji rynku pracy (realizowanych przez nie zadań), prawnie określonych form pieniężnego i niepieniężnego wsparcia skierowanych do stron stosunków zatrudnienia mających na celu promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia a także pojęć inkluzji i wykluczenia z rynku pracy.

61.	Teoria badań ewaluacyjnych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi założeniami badań ewaluacyjnych oraz całościowym procesem badawczym związanym z: projektowaniem, realizacją oraz interpretacją wyników badań. Zagadnienia poruszane w trakcie zajęć dotyczą ogólnych definicji, typów oraz funkcji ewaluacji, modeli i schematów badań ewaluacyjnych oraz sposobów ich praktycznego zastosowania z uwzględnieniem metod i technik socjologicznych badań.
62.	Organizacja i zarządzanie projektem i zespołem badawczym	Przedmiot służy pogłębieniu wiedzy o pracy zespołowej i przygotowaniu oraz realizacji projektów badawczych. Student zdobywa umiejętności planowania i wdrażania planów badawczych oraz kompetencje samodzielnego organizowania i prowadzenia zespołów badawczych oraz bycia członkiem zespołu badawczego. Ważnym aspektem poruszonym w trakcie zajęć jest także etyka badacza indywidualna i zespołu oraz odpowiedzialność kierownika projektu i osób funkcyjnych. Przedmiot uwzględnia także omówienie zasad BHP badań terenowych.
63.	Zastosowanie statystycznej analizy wielowymiarowej w naukach społecznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zaawansowanymi technikami przetwarzania danych uzyskiwanych w trakcie empirycznych badań ilościowych realizowanych w socjologii w zakresie analizy wielozmiennowej do interpretacji złożonych problemów empirycznych a także ze schematem procesu badawczego to jest: konceptualizacją-operacjonalizacją, pomiarem i . podstawowymi pojęciami w zakresie analizy danych, rodzajami skal pomiarowych.
64.	Praktyka badań ewaluacyjnych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktyką ewaluacyjną a także rozwinięcie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w zakresie badań w praktyce społecznej instytucjonalnej. Ewaluacja jako składowa działań opartych o przepisy dotyczące programów i projektów w zakresie szczególnie polityki spójności, interwencji publicznej. Badania te oparte są o szczegółowe przepisy i zalecenia UE i ministerstw, dlatego studenci poznają podstawy prawne ewaluacji a następnie zastosowania tych przepisów przez poszczególne jednostki ewaluacyjne a także strukturę instytucji i organizacji ewaluacyjnych oraz przykładowe ewaluacje.
65.	Realizacja projektów badawczych (opracowanie map problemów i raportów dla zlecniodawców)	W toku zajęć studenci zapoznają się z praktycznymi aspektami realizacji projektów badawczych omawianych na konkretnych przykładach metodą case study. Studenci pozyskują wiedzę o problemach realizacji projektów badawczych na poszczególnych jego etapach oraz wiedzę o metodach oceny ryzyk i kryteriach oceny uzyskiwanych efektów. Szczególna uwaga poświęcona jest zasadom opracowania raportów z badań i przygotowywania oferty projektów badawczych dla zlecniodawców.
66.	Zastosowanie badań socjologicznych w diagnozowaniu i prognozowaniu problemów społecznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z pojęciem problemu społecznego oraz przykładami takich problemów. Studenci uczą się czym jest problem społeczny a problem socjologiczny. Diagnozują, różne ich typy i poznają zasady podstawowe diagnozowania i badania tych problemów a także metodologiczne reguły prowadzenia badań diagnostycznych, prognostycznych i ewaluacyjnych. Dodatkowo poznają różne typy danych i ich źródła a także oczekiwania zlecniodawcy w zderzeniu z diagnozą i rzetelnością socjologiczną oraz zasady pisania raportów.
67.	Budowanie i wdrażanie kampanii i programów społecznych	Celem zajęć jest poznanie zasad tworzenia i budowania kampanii społecznych oraz zapoznanie studentów ze spektrum zastosowania tego narzędzia informowania, edukowania i wywierania wpływu społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania tych narzędzi w działaniach związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych.

68.	Komercyjne badania społeczne	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z typami badań komercyjnych, relacjami zleceniodawca – badacz, problemami decyzyjnymi a pytaniami badawczymi. Przedmiot porusza także zagadnienia związane z badaniami konsumenckimi i ich rodzajami, między innymi realizację testów produktowych, badań cenowych, satysfakcji, segmentacyjnych, marki i reklamy, badania jakościowe a ilościowe (na przykładzie fokusów i badań sondażowych) oraz badania on-line, badania kultur organizacyjnych oraz badania satysfakcji pracowników.
69.	Zastosowania metod i technik badań rynkowych w praktyce-seminarium badawcze	W trakcie zajęć studenci analizują przykłady badań rynkowych i projektują własne rozwiązania (projekt) w ramach obszarów tematycznych takich jak: etapy procesu badawczego, badania marketingowe wtórne i pierwotne, procedura projektowania badań marketingowych, etapy i metody doboru próby badawczej, badania ilościowe i jakościowe.
70.	Teorie komunikacji społecznej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi perspektywami teoretycznymi z obszaru komunikacji społecznej, oraz z wybranymi teoriami wywodzącymi się z tych perspektyw. Obejmuje tematy takie jak: siedem tradycji teorii komunikacji, teorie komunikacji intrapersonalnej i grupowej a także komunikacji międzykulturowej, masowej i organizacyjnej.
71.	Rynek usług i projektów badawczych- współczesne trendy	Celem przedmiotu jest ukazanie zasad konstruowania projektów badań rynkowych na tle ogólnych zasad metodologicznych nauk społecznych poprzez prezentację konkretnych projektów badawczych i analizę zasad i sposobu konstrukcji oferty badań rynkowych. Celem jest także zapoznanie studentów z funkcjonowaniem rynku usług badawczych w Polsce i na świecie.
72.	Umiejętności komunikacyjne	Przedmiot pozwala spojrzeć na komunikację społeczną w kontekście trzech elementów: wiedzy, motywacji, umiejętności oraz powiązać zdobytą wiedzę z wybranymi umiejętnościami komunikacyjnymi. Rozwija także kompetencje komunikacyjne. Wdraża zasady przygotowywania wystąpień publicznych. Przedmiot obejmuje następujące tematy: przezwyciężanie barier na drodze do komunikowania, rola komunikacji niewerbalnej w osiąganiu celów komunikacyjnych, język a komunikacja, klimat porozumiewania, komunikacja grupowa, zasady prezentacji i dyskusji grupowych, debata Oxfordzka, komunikacja międzykulturowa - diagnozowanie i przezwyciężanie problemów wynikających z różnic kulturowych.
73.	Praktyczne zastosowanie instrumentów marketingu	W trakcie zajęć studenci uczą się na rzeczywistych przykładach opisać asortyment i zaplanować działania marketingowe związane z produktami. Celem przedmiotu jest nabycie umiejętności wykorzystania narzędzi związanych z dystrybucją i promocją, zrozumienie zachowania podmiotów rynkowych w praktyce gospodarczej, wykorzystywania narzędzi związanych z ustalaniem ceny produktu, zrozumienie reguł panujące w praktyce gospodarczej związanych z ustalaniem cen, nabycie umiejętność przeprowadzenia etapów pozycjonowania, umiejętność samodzielnego i skutecznego opisanie celu pozycjonowania i określenia najbardziej skutecznych narzędzi.
74.	Negocjacje i mediacje	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką negocjacji i mediacji, nabycie konkretnych umiejętności praktycznych w tym zakresie. Zajęcia obejmują tematy takie jak: czynniki, warunki, obszary i rodzaje negocjacji, planowanie i realizowanie negocjacji, style, taktyki i techniki negocjacji, cechy negocjatora, negocjacje z reprezentantami innych kultur: specyfika i charakterystyka wybranych kultur, role mediatorów i zasady mediacji oraz schemat postępowania mediacyjnego.

75.	Fotografia w procesie komunikowania: teoria i praktyka	Celem przedmiotu jest przybliżenie studentom zagadnień związanych z gromadzeniem, analizą (kodowaniem) i interpretacją danych wizualnych, ze szczególnym naciskiem na fotografie i film. W trakcie zajęć studenci poznają podstawowe narzędzia teoretyczne i analityczne pozwalające na analizę materiałów wizualnych, a także zrealizują samodzielny projekt badawczy pozwalający zetknąć się z możliwościami i ograniczeniami różnego rodzaju materiałów wizualnych.
76.	Dane osobowe i reklama w ujęciu prawnorynkowym	Przedmiot dotyczy obrotu danymi osobowymi w agencjach reklamowych, jako jednego z głównych problemów, z którymi borykają się agencje reklamowe. Celem zajęć jest przybliżenie studentom zasad i norm prawnych stanowiących w Ustawie o ochronie danych osobowych i szczegółowe określenie zasad postępowania z tymi danymi, które posiada organizacja. Wskazuje warunki przetwarzania danych oraz kwestii zapobiegania sytuacjom nadużywania danych osób fizycznych, szczególnie wbrew ich woli oraz narzędzie, które są wykorzystywane w celu zapewnienia dbałości o bezpieczeństwo tych danych.
77.	Main paradigms in sociology/Główne paradygmaty w socjologii	The main theoretical and research perspectives in sociology will be presented in relation to specific research problems and empirical data. The cognitive goal is to analyse critically different theoretical concepts with regard to their possibilities and limitations in explaining empirical phenomena. Objectives of the course are: understanding the main theoretical perspectives; ability to use different theories to analyse selected social phenomena; critical analysis of sociological theories; ability to relate critical theory to empirical data. Przedmiot skupia się na prezentacji głównych perspektyw teoretycznych i badawczych w odniesieniu do konkretnych problemów badawczych i danych empirycznych. Celem poznawczym zajęć jest krytyczna analiza różnych koncepcji teoretycznych w odniesieniu do ich możliwości i ograniczeń w wyjaśnianiu zjawisk empirycznych. Cele kursu można podsumować następująco: rozumienie głównych perspektyw teoretycznych, umiejętność używania różnych teorii w analizie zjawisk społecznych, krytyczna analiza teorii socjologicznych, umiejętność odnoszenia teorii do danych.
78.	Sociology of culture and multiculturalism /Socjologia kultury i wielokulturowości	This module aims at presenting basic theoretical and empirical sociological approaches to culture and its main mechanisms. It will enable students to understand main sociological research assumptions applied in studying culture. It will make students aware of the role of values, norms, stereotypes, signs, symbols and language in social life. It will get students acquainted with several specific fields of sociology of culture; it will introduce students to the most important research problems in the field of cultural sociology and their practical implications. It will present major sociological approaches to cultural diversity and multiculturalism. Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi teoretycznymi i empirycznymi ujęciami kultury i głównych mechanizmów jej funkcjonowania. Pozwoli on studentom zrozumieć podstawowe założenia teoretyczne stosowane w badaniu kultury. Dowiedzą się oni o roli wartości, norm, stereotypów, znaków, symboli i języka w życiu społecznym. Zaprezentowane zostaną niektóre szczegółowe dziedziny socjologii kultury, a także najważniejsze problemy badawcze w obszarze socjologii kultury. Studenci poznają najważniejsze socjologiczne ujęcia problemów zróżnicowania kulturowego i wielokulturowości.

79.	Sociology of social structures and social flows/Socjologia struktur społecznych i przepływów społecznych	<p>The goal of this module is to get students acquainted with the advanced social sciences theories and social research analysing and explaining the morphogenesis (structural transformation) of social order at the national, transnational and global levels in the context of intensified flows of the people and the capital at these levels. The module will also help students to develop skills and competences of applying this theoretical knowledge to the analysis of the concrete cases of transnational phenomena and processes (e.g. migration, the expansion of transnational corporations, creation and reproduction of core-periphery divisions) which have an impact on the actions and interactions of various (macro- and mega-) social actors (e.g. the nation states, transnational corporations, civilisations and sub-civilisations, transnational social movements) as well as the individuals involved.</p> <p>Celem modułu jest zapoznanie studentów z zaawansowanymi teoriami społecznymi oraz badaniami, które analizują i wyjaśniają morfogenezę (transformacja strukturalna) porządku społecznego na szczeblach krajowym, ponadnarodowym i globalnym, w kontekście wzmożonych przepływów ludzi i kapitału na tychże poziomach. Moduł pozwoli studentom rozwinąć umiejętności i kompetencje związane z stosowaniem wspomnianej wiedzy teoretycznej do analizy konkretnych przypadków transnarodowych zjawisk i procesów (np. migracja, rozwój międzynarodowych korporacji, tworzenie i reprodukcja podziałów centrum-peryferie), które mają wpływ na działania i interakcje różnych (makro-i mega-) podmiotów społecznych (np. państwa narodowe, ponadnarodowe korporacje, cywilizacje i subcywilizacje, międzynarodowych ruchów społecznych), jak i osób w nich uczestniczących.</p>
80.	Applied statistics/Statystyka stosowana	<p>This course is aimed to introduce the understood, use and communication of statistical data analysis in sociology. The basic concepts of social statistics will be explained. Students will learn the univariant and bivariate statistics, examining associations between variables, basic statistical inference and methods of multidimensional data reduction and classification. The main focus will be on using specific data analysis techniques to describe and solve social problems, and to prepare reports presenting sociological interpretations and conclusions. The case studies based on real data and social problems will be analysed during classes.</p> <p>Przedmiot służy zaznajomieniu studentów z rozumieniem, stosowaniem oraz prezentowaniem statystycznej analizy danych w socjologii. W czasie zajęć wyjaśnione zostaną podstawowe pojęcia statystyczne, studenci poznają także niektóre podstawowe metody opisu danych ilościowych, badania zależności między zmiennymi oraz wnioskowania statystycznego. Mają także nauczyć się stosowanie odpowiednich metod i technik statystycznych do analizy określonych rodzajów danych i pytań badawczych. Podczas zajęć będą analizowane studia przypadku bazujące na rzeczywistych danych opisujących konkretne problemy społeczne.</p>
81.	Sociology of social change and globalisation/Socjologia zmiany społecznej i globalizacji	<p>The first objective of this course is to get students acquainted with the discussion on the importance of the theories of social change in the sociological analysis of contemporary problems resulting from globalization. The second object is to develop skills of critical reception of the contemporary theories of social change and globalization.</p> <p>Zapoznanie studentów z dyskusją na temat znaczenia teorii zmian społecznych w socjologicznych analizach problemów współczesności, w tym globalizacji. Moduł zawiera przegląd podstawowych teorii zmiany społecznej pod kątem rozwijania umiejętności krytycznej recepcji współczesnych teorii zmiany społecznej.</p>

82.	Sociology of space and place/Socjologia przestrzeni i miejsca	<p>The goal of this course is to get students acquainted with basic theoretical approaches and empirical research on the problems of space and place which have become some of the most important analytical categories in contemporary social sciences. After the course students are given well-grounded knowledge on premises of sociology of space and place, analytical contexts in which these ideas appear and are ready to observe and analyze the spatial dimension of social life.</p> <p>Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z podstawowymi podejściami teoretycznymi i badaniami empirycznymi z zakresu socjologii miejsca i przestrzeni, które to pojęcia stały się jednymi z najważniejszych kategorii analitycznych we współczesnych naukach społecznych. Po ukończeniu kursu studenci posiadają dobrze ugruntowaną wiedzę z podstaw socjologii miejsca i przestrzeni, z zakresu analitycznych kontekstów, w których te pojęcia się pojawiają oraz są przygotowani do samodzielnego zaobserwowania i analizowania przestrzennego wymiaru życia społecznego.</p>
83.	Labour market and organization management in global contexts/Rynek pracy i zarządzanie organizacjami w kontekstach globalnych	<p>Social boundaries of work; Classical and contemporary approaches to work organisations; Fordism, post-Fordism; Labour process and control in work organizations; Human resource management in the new economy; Labour markets and the mechanisms of their segmentation; Precarious employment; Work in the gig economy: workers' experiences; Emotional work and emotion management at work; International HRM, intercultural communication and workers' experiences.</p> <p>Społeczne granice pracy; klasyczne oraz współczesne podejścia do badań nad organizacjami pracy; Fordyzm oraz post-Fordyzm; proces pracy i kontrola nad pracą w organizacjach; Zarządzanie zasobami ludzkimi w nowych gałęziach gospodarki, Rynki pracy i mechanizmy ich segmentacji; Prekariat; Praca w ekonomii fuch: doświadczenia pracowników; Praca emocjonalna oraz zarządzanie emocjami w miejscu pracy; Zarządzanie zasobami ludzkimi w kontekście ponadnarodowym: komunikacja międzykulturowa i doświadczenia pracowników.</p>
84.	Methodology/Metodologia	<p>Paradigmatic and technical differences between qualitative/quantitative research. Types of research questions suitable for different research and strategies for moving from ideas to research questions. Main paradigms / worldviews / theoretical frameworks in social research. Types of research strategies in social studies. Sampling. Data collection methods and techniques (variety of interviews, observation). Ethics and politics of qualitative research (managing subjectivity). Strategies for working with literature (and theory) in social studies.</p> <p>Różnice pomiędzy badaniami ilościowymi a jakościowymi. Rodzaje pytań badawczych w badaniach społecznych. Ramy teoretyczne w badaniach społecznych. Strategie badawcze w badaniach społecznych. Dobór próby. Techniki zbierania danych. Etyka i polityka badań społecznych. Tworzenie przeglądu literatury w kontekście roli teorii w badaniach społecznych.</p>
85.	Intercultural communication and mediation/Komunikacja i mediacja międzykulturowa	<p>The main objective of the course is to create for its participants an opportunity to advance their relational and communicational skills applicable in various intercultural contexts. The subject is based on the idea that communication is always interwoven with interpersonal and cultural aspects. Without this kind of constant awareness, the mutual understanding between people during social encounters is impossible. Readings, discussions, and practical exercises will take place in order to refine the preexisting skills; their ratio and type will be each time suited to the group. The crucial expectation is that widened self-awareness/"self-science" and empathic effort will enable the building of "bridges instead of walls," even between human beings brought up and socialized in significantly different cultures.</p> <p>Kurs skonstruowany jest w taki sposób, by stanowił teoretyczne i praktyczne wprowadzenie do głównych problemów międzykulturowej komunikacji. Celem modułu jest zapoznanie studentów z kluczowymi</p>

		zagadnieniami w obrębie komunikacji międzykulturowej prowadzące do uwrażliwienia na kulturowe różnice w takich kwestiach jak: style kulturowe, orientacja czasowo - przestrzenna, odmienności płci kulturowych czy dystanse. Kurs stworzy studentom okazje do ćwiczenia komunikacji międzykulturowej w takich polach jak np. przykład strategii negocjacyjne i zarządzanie konfliktami. Cotygodniowe studiowanie tekstów, odgrywanie ról, ćwiczenia i dyskusje udostępnią studentom wiedzę i umiejętności użyteczne w interakcjach z ludźmi z różnych kultur, zarówno w sferze publicznej jak i biznesowej.
86.	Labour and migration in Eastern Europe/Praca i migracja w Europie Wschodniej	Social sciences explanation of migration; Migration as biographical experience: researching migrant workers' lives; Labour migration and capitalist globalisation: theories and research; European and the EU migration regimes and governance; Gender dimension of labour migration: global and European context; Migration from Eastern Europe after the EU enlargement; Migration and citizenship: migrant workers as a precariat?; Situation and working conditions of immigrants in Wrocław - workshop with the NOMADA association; High-skilled migrant and transnational workers; Consequences of the CEE labour migration for sending and host countries; Migrant workers' self-organisation and interest association; Biographical pathways of migrant workers in Wrocław: presentation of findings from students' mini research projects. Wyjaśnienia migracji w naukach społecznych; Migracja jako doświadczenie biograficzne: badanie biografii pracowników-migrantów; Migracje pracowników i kapitalistyczna globalizacja: teorie i badania; Europejskie reżimy migracji i zarządzanie migracją; Płeć kulturowa (gender) jako wymiar migracji pracowników: konteksty globalne i europejskie; Migracje i obywatelstwo: migranci jako prekariat?; Migracje do Europy Wschodniej: przypadek migrantów w Polsce; Konsekwencje migracji pracowników z Europy Środkowo-Wschodniej dla krajów wysyłających i przyjmujących; Samoorganizacja i organizacje interesów pracowników-migrantów; Ścieżki biograficzne migrantów we Wrocławiu: prezentacja wyników mini-projektów badawczych studentów (Warsztat z organizacją NOMADA).
87.	Polish borderlands/Polskie pogranicza	The classes focus on the basic facts concerning social relations in the Polish transborderlands. The course is also about the three types of neighbourhood, their specificity as well as the social peculiarities of Poland's seven neighbours. Attention is also paid to the plight of the Polish minority living out of Poland. Kurs skupia się na podstawowych zagadnieniach dotyczących społecznych relacji na polskich pograniczach. Kurs obejmuje szczegółową analizę trzech typów sąsiedztwa, ich specyfiki jak również społecznych ciekawostek dotyczących siedmiu krajów sąsiadujących z Polską. W trakcie kursu zwracamy także uwagę na zagadnienie polskich mniejszości mieszkających poza granicami kraju.
88.	Cultural factors in migration process/Czynniki kulturowe w procesach migracyjnych	This course aims at presenting the influence of cultural factors on the processes of adaptation of migrants. It will enable students to understand different theoretical visions and research approaches to cultural diversity. Its goal is to make students aware of the role specific culture-related factors can play in the process of adaptation of migrants. It is to show the impact of culture in various contexts (family, school, workplace etc.) . The course will also demonstrate several models of cultural adaptation. It is to get students acquainted with various and often conflicting metaphors and models of cultural adaptation and make them aware of their practical and political consequences. The course will also present the factors responsible for potential culture shock. Celem zajęć jest przedstawienie roli czynników kulturowych w procesach adaptacji migrantów. Ma on pomóc w zrozumieniu różnych ujęć teoretycznych zjawiska zróżnicowania kulturowego. MA on pokazać studentom, jaką rolę czynniki o charakterze kulturowym mogą odgrywać w procesach adaptacji migrantów oraz rolę czynników kulturowych w różnych kontekstach (rodzina, szkoła, miejsce pracy itp.). Omawiane będą różne modele adaptacji kulturowej, a także różne i często sprzeczne ze sobą metafory opisujące efekt adaptacji oraz ich potencjalne konsekwencje. Przedstawione będzie też zjawisko szoku kulturowego

89.	Polish for foreigners OR Other foreign language/Polski dla obcokrajowców LUB Język obcy (inny)	<p>Language education for international students takes place in accordance with the programme description available on the website of the School of Polish Language and Culture for Foreigners of the University of Wrocław (http://sjpik.uni.wroc.pl/pl/s/5/26). The main purpose of the language education is to achieve basic communication skills in areas important for the role of a student and resident of a new place. The education puts emphasis on phonetic issues and learning vocabulary that facilitates basic communication. The language education is complemented by the presentation of cultural content related to Polish language courtesy and Polish calendar.</p> <p>Kształcenie językowe międzynarodowych studentów odbywa się zgodnie z opisem programu zamieszczonego na stronach internetowych Szkoły Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców UWr (http://sjpik.uni.wroc.pl/pl/s/5/26). Głównym celem kształcenia językowego jest uzyskanie podstawowej sprawności komunikacyjnej w polach tematycznych ważnych dla roli studenta i mieszkańca nowego miejsca. W kształceniu kładzie się nacisk na zagadnienia fonetyczne i poznawanie leksyki ułatwiającej podstawową komunikację. Uzupełnieniem kształcenia językowego jest prezentacja treści kulturowych związanych z polską grzecznością językową i polskim kalendarium.</p>
90.	Quantitative data analysis/Analiza danych ilościowych	<p>The main objective of this course is to get students acquainted with the mathematical methods and statistical techniques of quantitative analysis of survey data for social sciences. The starting point is measurement, then a description of the results and an attempt to explain the phenomenon under study and possible generalization of the results on a broader population. Students will be acquainted with computer programs for statistical analysis of the data (<i>SPSS</i> and <i>Statistica</i>), methods of data aggregation and techniques of preparation a research report.</p> <p>Przedmiot ten skupia się na zastosowaniach matematycznej i statystycznej analizy danych dla problemów badań społecznych. Punktem wyjścia jest pomiar, gwarantujących możliwość zastosowania takiej analizy, następnie opis wyników pomiarów, próba wyjaśniania analizowanego fenomenu a na koniec generalizacja wniosków. W ramach kursu studenci zostaną zapoznani z teoretycznymi podstawami analizy danych, jak również praktycznym zastosowaniem oprogramowaniem do statystycznej analizy danych.</p>
91.	Qualitative data analysis/Analiza danych jakościowych	<p>Qualitative research: multiple paradigms and historical evolution of qualitative research; Designing a qualitative research project; Methodological approaches to the analysis of qualitative (interview) data; Grounded theory methodology (GTM) as research style and the set of procedures; Qualitative data coding; Theoretical sampling, memos writing and constructing hypotheses; The analysis of visual data; Basics of the biographical narrative method; formulating and reporting the results of qualitative research; Quality in qualitative research: assessment criteria and methods.</p> <p>Badania jakościowe – różnice techniczne, wielość paradygmatów, ewolucja badań jakościowych; Przygotowanie projektu badań jakościowych; Metodologiczne podejścia do analiz wywiadów: pozytywizm, emocjonalizm, konstruktywizm; Metodologia teorii ugruntowanej (GTM) jako styl badawczy i zestaw procedur; Kodowanie danych jakościowych w ujęciu GTM – kodowanie otwarte, selektywne, paradygmat kodowanie, panele kodowania; Teoretyczny dobór próby, pisanie not teoretycznych, konstruowanie hipotez; Łączenie GTM z analizą wywiadów narracyjnych; Sporządzanie raportów z badań jakościowych; Jakość w badaniach jakościowych: zasady i kryteria oceny;</p>
92.	Social negotiations/Negocjacje społeczne	<p>The purpose of the course is acquisition of knowledge that facilitates building relationships and co-working, with particular focus on skills for negotiating and building dialogue. Common negotiation issues will be dealt in the context of different ways of influencing people, functioning of small social groups, constructive solving interpersonal conflicts, managing difficult negotiating situations in social environment. Theoretical knowledge will be supplemented by practical skills necessary to achieve satisfactory results.</p>

		Celem kursu jest przekazanie wiedzy, która wspomaga budowanie relacji społecznych oraz dobrych warunków współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności negocjacji i budowania dialogu. W trakcie zajęć zostaną omówione podstawowe zagadnienia negocjacji i wywierania wpływu na ludzi, funkcjonowania małych grup, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów międzyludzkich, zarządzania trudnymi sytuacjami konfliktowymi. Teoretyczna wiedza jest obszernie uzupełniana ćwiczeniami praktycznymi.
93.	Management of social conflicts/Zarządzanie konfliktami społecznymi	<p>The goal of this course is to get students acquainted with the advanced social sciences theories and social research analyzing, explaining and managing the social conflicts on various levels of social reality. The particular focus is paid to the theories of social movements. After acquiring knowledge on theories of social conflicts in writings of among others Karl Marx, Ralf Dahrendorf and Michael Wieviorka, students analyse cases of social conflicts, including labour movement, Civil Rights movements, nationalist movements, feminist movements and environmental movements.</p> <p>Celem kursu jest zaznajomienie studentów z zaawansowanymi teoriami społecznymi oraz badaniami społecznymi analizującymi, wyjaśniającymi oraz zarządzającymi konfliktami społecznymi na różnych poziomach rzeczywistości społecznej. Szczególna uwaga jest skierowana na rolę teorii ruchów społecznych. Bazując na opracowaniach Marxa, Dahrendorfa, Wieviorki, studenci analizują przykłady konfliktów społecznych, z uwzględnieniem ruchów pracowniczych, ruchów walczących o prawa obywatelskie, ruchów nacjonalistycznych, feministycznych oraz środowiskowych.</p>
94.	Sociology of nations, ethnicity and civilisations/Socjologia narodu, etniczności i cywilizacji	<p>The course starts with selected theories and key concepts of ethnicity, nationalism and civilisation and then takes a closer look at conceptualisations of Eastern and Western Europe, national and European identity, multiculturalism and orientalism in the context of different levels of social structures – from microstructure to global society. Further, it discusses such issues as minorities, migrants, fundamentalism, postcolonial heritage, clash of civilisations and securitization.</p> <p>Celem kursu jest zapoznanie studentów z podstawowymi problemami subdyscypliny socjologii narodu, etniczności i cywilizacji. Ćwiczenia koncentrują się na problemach struktur takich jak narody, grupy etniczne i cywilizacje w kontekście różnych poziomów struktury społecznej: od mikrostruktury do społeczeństwa globalnego, ze szczególnym uwzględnieniem konceptualizacji wschodniej i zachodniej Europy. Dyskusja obejmuje także zagadnienia mniejszości, migrantów, fundamentalizmu, dziedzictwa postkolonialnego, zderzenia cywilizacji oraz sekurytyzacji.</p>
95.	Ethical aspects of social research and the protection of intellectual property rights/Etyczne aspekty badań społecznych i ochrona własności intelektualnej	<p>The origin and development of ethical consideration in scientific research, especially in the social research. The ethical challenges in social research. The tradition of critical theory and socially engaged research. The ethics in the age of pluralist world. The ethical dilemmas in the field research. The contemporary ethical currents of thought (postmodernism, feminism, post-operaismo, reflexive anthropology). The intellectual property protection (copyright, patents, brand protection). The contemporary debate on freedom of knowledge.</p> <p>Geneza i rozwój refleksji etycznej nad badaniami naukowymi, w szczególności socjologicznymi. Wyzwania etyczne w badaniach społecznych. Tradycja teorii krytycznej i badań zaangażowanych. Etyka w pluralistycznym świecie. Dylematy etyczne w badaniach terenowych. Współczesne podejścia etyczne (postmodernizm, feminizm, post-operaizm, antropologia refleksyjna). Ochrona własności intelektualnej (prawo autorskie, patenty, ochrona marki). Współczesny spór o wolność wiedzy.</p>
96.	Sociology of risk/Socjologia ryzyka	The aim of the course is to explore subdiscipline sociology of risk, with special regard to theory of risk society. Basic definitions and theories of risk; Ulrich Beck's risk society; manifestations of risk society; social changes determined by risk; risk and conflicts; terrorism; risk communication; ecological threats; political aspect of risk.

		Celem kursu jest eksploracja subdyscypliny socjologii ryzyka ze szczególnym uwzględnieniem teorii społeczeństwa ryzyka. Podstawowe definicje i teorie ryzyka; społeczeństwo ryzyka Ulricha Becka; przejawy społeczeństwa ryzyka; przemiany społeczne spowodowane przez ryzyko; konflikty a ryzyko; terroryzm; komunikacja o ryzyku; zagrożenia ekologiczne; polityczny aspekt ryzyka.
97.	Culture, creativity and consumption in contemporary cities/Kultura, kreatywność i konsumpcja we współczesnych miastach	The course aims to introduce students to key issues in the contemporary debate on the development of neoliberal cities. Students will be introduced to the socio-economic concepts of how cities function in post-modernity and in so-called cultural and cognitive capitalism. The role of culture, creativity and innovation as well as post-material consumption as factors shaping the structures and social life of contemporary large cities in the countries of developed capitalism will be discussed. Przedmiot został zaprojektowany w celu zapoznania studentów ze specyfiką funkcjonowania i przemian zachodzących we współczesnych miastach neoliberalnych. W czasie zajęć dyskutowane będą zagadnienia dotyczące makroekonomicznych i politycznych uwarunkowań rozwoju ośrodków miejskich, koncentrując się na kwestiach dotyczących konsumpcji, kreatywności oraz roli kultury.
98.	Research seminar: Social change, transformation, transition/Seminarium badawcze: Zmiana społeczna, transformacja, tranzycja.	This seminar aims at presenting the processes that have occurred in Poland and in other post-socialist societies after the year 1989 as the example of transition. Its goal is to present the most important dimensions of change, transition and transformation and to show the relevant social factors responsible for creation of the specific attitudes towards particular changes. It is based on some relevant resources concerning theoretical approaches to transformation processes and on the most recent empirical material presenting the dynamics of attitudes of the Polish society towards particular examples of change. It will help students develop abilities necessary to use various sociological empirical material (e.g. public opinion studies reports and other secondary data) and acquire sociological imagination necessary to understand mechanisms of social change. Celem tego seminarium badawczego jest przedstawienie procesów, jakie zaszły w Polsce i w innych krajach post-socjalistycznych po roku 1989 jako przykładów procesów tranzycji. Zostaną omówione najważniejsze wymiary zmiany, tranzycji i transformacji, a także czynniki odpowiedzialne za pojawienie się specyficznych postaw wobec zmian. Zostaną przedyskutowane istotne teoretyczne ujęcia procesu transformacji oraz najnowsze źródła empiryczne prezentujące dynamikę postaw społeczeństwa polskiego wobec poszczególnych zmian. Celem seminarium jest wykształcenie umiejętności koniecznych do posługiwania się różnorodnym materiałem empirycznym oraz wyobraźni socjologicznej niezbędnej do zrozumienia mechanizmów zmiany społecznej.
99.	Research seminar: global civil society in transition/Seminarium badawcze: globalne społeczeństwo obywatelskie w procesie transformacji	The course provides students with an overview of theories of globalisation and its main issues and origins. It examines the most important aspects of globalisation as political, economic, social and cultural dimension of globalisation and focuses on its social and cultural impact. Thus, the complex nature of globalisation processes is analysed from an interdisciplinary perspective. After scrutinising of the substantive concepts as transnationalism, hybridisation, de-territorialisation, borderless world, global elite, cosmopolitanism, network society etc., it focuses on selected empirical studies. Celem kursu jest, po pierwsze, zapewnienie studentom krytycznego i refleksyjnego podejścia zarówno do teorii społeczeństwa obywatelskiego, jak i do planowania i przeprowadzania badań empirycznych na tym polu, gdyż stanowi ono złożony i interdyscyplinarny przedmiot badań. Po drugie, rozwijanie kompetencji w zakresie wskazywania i obserwowania nowych rodzajów obywatelskiej aktywności we współczesnych społeczeństwach oraz odwoływania się w ich badaniu do właściwych kierunków analizy, jak i do interdyscyplinarnego spojrzenia.

100	Data analysis workshop/Warsztat analizy danych	<p>The workshop will be based on individual work with students on data acquired and used in their MA theses. The topics to be covered during the class include: inductive, deductive and adductive approaches to data analysis; defining research problem and hypotheses; the choice of data analysis techniques; building databases and using data analysis software (SPSS, Atlas.ti, Mendeley, Excel, QGIS); data analysis and project design: mutual relationships; individual work on students' data (coding, memoing, sorting, building typologies, classifications, cases, multivariable analysis); linking results back to theory and literature review; hypotheses verification and "theory-building".</p> <p>Warsztat będzie bazować na indywidualnej pracy ze studentami na danych pozyskanych do przygotowania pracy magisterskiej. Tematy podejmowane w trakcie zajęć to indukcyjne, dedukcyjne oraz addytywne podejście do analizy danych, definiowanie problemów badawczych i hipotez, wybór technik analizy danych, budowa baz danych oraz analiza danych z wykorzystaniem programów (SPSS, Atlas.ti, Mendeley, Excel, QGIS), analiza danych oraz projektowanie, wzajemne relacje, indywidualna praca na danych (kodowanie, pisanie memo, sortowanie, budowanie typologii, klasyfikacje, przypadki), zwrotne wiązanie danych z teoriami oraz przeglądem literatury, weryfikowanie hipotez i budowanie teorii.</p>
101	Academic English/Akademicki język angielski	<p>The course is focused on developing writing skills in academic English. During the course students will get to know the register of academic English and will prepare their own pieces on Master Theses related topics, using field-related vocabulary and academic language structures.</p> <p>Treści programowe obejmują rozwijanie kompetencji językowych z zakresu pisania tekstów naukowych. W trakcie zajęć studenci poznają specyfikę językową komunikacji naukowej. Przygotowują autorskie teksty na wybrane tematy z wykorzystaniem specjalistycznego słownictwa.</p>
102	Master seminar/Seminarium magisterskie	<p>Formal prerequisites for writing a MA thesis. Qualitative and quantitative research design. Research methods, research techniques, and research tools in quantitative and qualitative research projects. Ethics in social research.</p> <p>Zasady i formalne wymogi pisania prac magisterskich. Struktura procesu badawczego w metodologii ilościowej i jakościowej. Metody, techniki i narzędzia w ilościowych i jakościowych badaniach społecznych. Etyka w badaniach społecznych.</p>

Nazwa kierunku studiów: Socjologia ekonomiczna
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 128

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Historia myśli społecznej i gospodarczej	Przedmiot wprowadza ważne pojęcia i zagadnienia antycznej filozofii społecznej i głównych szkół socjologicznych takich, jak pozytywizm, socjologizm, pragmatyzm i socjologia humanistyczna. Ponadto zostaną zaprezentowane wybrane nurty socjologii współczesnej: symboliczny interakcjonizm, funkcjonalizm, teoria konfliktu, teoria wymiany społecznej, neomarksizm i krytyka feministyczna. Zamierzeniem zajęć jest zapoznanie studentów z historią myśli społecznej i przygotowanie do krytycznej analizy zjawisk życia społecznego.
2.	Ekonomia	Program przedmiotu zakłada interpretację i ocenę zdarzeń ekonomicznych zachodzących na poziomie całego kraju oraz wśród pojedynczych podmiotów gospodarki. Wyjaśnia podstawowe kategorie rynkowe, relacje, procesy gospodarcze, które zachodzą pomiędzy podmiotami gospodarczymi. Opisuje zasady funkcjonowania przedsiębiorstw, gospodarstw domowych, instytucji finansowych oraz ich wzajemne zależności. Umożliwia ocenę funkcjonowania podmiotów gospodarczych biorąc pod uwagę zróżnicowane kryteria, w tym przede wszystkim poziom ryzyka ekonomicznego oraz racjonalność ich działania. Przedstawia zasady funkcjonowania gospodarki rynkowej, a także mierniki wzrostu ekonomicznego w odniesieniu do klasycznych i współczesnych cykli koniunkturalnych. Na tym tle identyfikuje najważniejsze problemy współczesnych gospodarek oraz sposoby ich równoważenia w różnych teoriach makroekonomicznych.
3.	Teoria przedsiębiorstwa	Przedmiot ma na celu zaznajomienie się z nowymi kierunkami w rozwoju teorii przedsiębiorstwa. Opanowanie doktryn ekonomicznych w teorii przedsiębiorstwa oraz jego aspektów podmiotowo-przedmiotowych. Rozpoznanie zasad i metod wyceny majątku przedsiębiorstwa. Opanowanie strategii marketingowej przedsiębiorstwa i procesu zarządzania marketingiem. Poznanie zasad organizacji przedsiębiorstwa i usprawnień organizacyjnych oraz form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw. Znajomość stylów i metod kierowania przedsiębiorstwem. Kształtowanie poglądów na temat tradycyjnego i współczesnego wymiaru konfliktu w przedsiębiorstwie. Rozpoznanie metod i technik negocjacji. Opanowanie technik komunikowania się przedsiębiorstwa z otoczeniem poprzez instrumenty PR, reklamy etc. A także w jego części praktycznej: poznanie strategii marketingowych stosowanych w firmie Ringier Axel Springer sp. z o.o, tworzenie i analiza case study w biznesie. Wdrażanie umiejętności projektowania i planowania strategii i technik negocjacji.
4.	Filozofia społeczna	Celem przedmiotu jest prezentacja klasycznych i współczesnych koncepcji filozofii społecznej: filozofii Platona, Arystotelesa, Hobbesa, Rousseau, Kanta, Marksa, Milla, szkoły frankfurckiej i przedstawicieli współczesnej filozofii społecznej i politycznej. Poruszone zostaną podstawowe problemy związane z problematyką społeczną, polityczną i etyczną. Głównym przedmiotem będą problemy utopii i myślenia

		utopijnego, korzeni demokracji, główne koncepcje umowy społecznej. a także analiza poglądów współczesnych filozofów, prezentujących różne stanowiska intelektualne: liberalizm, neomarksizm, komunitaryzm, konserwatyzm, neoliberalizm.
5.	Metody i techniki badań rynkowych	Przedmiot przedstawia podstawowe metody i techniki badań wykorzystywane w badaniach rynkowych (np. techniki obserwacji, wywiadu, ankiety itp.), omawia ich charakterystykę, typy oraz zasady budowy. Zajęcia mają charakter teoretyczno-praktyczny (tj. obejmują ćwiczenia w zakresie budowania narzędzi badawczych za pomocą różnych metod i technik).
6.	Wstęp do socjologii z elementami socjologii ekonomicznej	Celem przedmiotu jest omówienie podstawowych pojęć, koncepcji i sposobów wyjaśniania w socjologii i socjologii ekonomicznej (w wymiarze mikro i makro) wraz z elementarną wiedzą o socjologii jako nauce o społeczeństwie. Najważniejsze tematy zajęć: Socjologia jako nauka i rodzaj wiedzy, ujęcia społeczeństwa, kultur, działania społeczne, interakcje i stosunki społeczne, role społeczne, grupa i jej rodzaje, nierówności społeczne, struktura społeczna, stratyfikacja, teorie klas, nowe klasy.
7.	Podstawy statystyki dla socjologów	Przedmiot ten skupia się na zastosowaniach matematycznej i statystycznej analizy danych dla problemów badań socjologicznych. Statystyka i jej narzędzia traktowane są jak pomoce w zrozumieniu, opisanu, wyjaśnieniu i generalizacji zjawisk i fenomenów społecznego świata. Kurs jest podzielony na trzy części, obejmujące wykłady i ćwiczenia praktyczne. Wychodząc od sposobu dokonywania pomiarów pozwalających na zastosowania statystycznej analizy danych, poprzez zagadnienia porządkowania danych i ich opisu, w kolejnych etapach wprowadzane są kolejne pojęcia umożliwiające budowanie wyjaśnień poprzez modelowanie i stawianie hipotez.
8.	Metodologia badań socjoekonomicznych	Tematyka przedmiotu obejmuje najważniejsze zagadnienia z zakresu metodologii badań zarówno socjologicznych jak i ekonomicznych. Jest podstawowym przedmiotem z zakresu projektowania badań społecznych gdyż definiuje pojęcia tj. wskaźnik, zmienna, hipoteza, definiowanie itp. W głównej mierze nacisk położony jest na pojęcia wiedzy, nauki, metod i metodologii zarówno w socjologii ilościowej jak i jakościowej.
9.	Podstawy prawa	Celem przedmiotu jest przedstawienie podstawowych instytucji prawnych oraz zasad najważniejszych gałęzi prawa, wyrobienie umiejętności znajdowania potrzebnych informacji we właściwych aktach prawnych, zajęcia realizowane są w dwóch blokach. W części ogólnej omawiane są zagadnienia podstawowe ze wstępu do prawoznawstwa. W części drugiej zajęcia poświęcone są wybranym gałęziom prawa publicznego i prywatnego.
10.	Historia myśli społecznej i gospodarczej	Przedmiot obejmuje zagadnienia związane z wczesną refleksją nad gospodarką w społeczeństwie (myśl ekonomiczna starożytności i średniowiecza), fizjokratyzm i ekonomię klasyczną oraz szkołę historyczną a także utopie renesansowe. Podejmuje również zagadnienia z zakresu ekonomii i socjologii marksowskiej, socjologiczne studia nad kapitalizmem, podejście instytucjonalne i ekonomia schumpenterowska, ekonomia keynesistowska oraz neoklasyczna, socjologiczne krytyki ekonomii neoklasycznej.
11.	Socjologia gospodarki	Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami funkcjonowania systemów gospodarczych. Studenci zdobędą umiejętności analizy wzajemnych relacji pomiędzy gospodarką a strukturami politycznymi i kulturą. W szczególności studenci zapoznają się z regułami funkcjonowania instytucji gospodarczych, społecznymi i kulturowymi źródłami ich zróżnicowania, prawidłowościami ich powstawania i zmian, jak i skutkami ich oddziaływania.

12.	Przemiany struktur współczesnego państwa z elementami socjologii administracji	Przedmiot podejmuje tematykę związaną z sytuacją Polski na tle innych państw pod koniec „realnego socjalizmu” a także reformy gospodarczo-polityczne początku lat 90-tych, państwo, społeczeństwo i gospodarka w połowie lat 90-tych, przekształcenia wywołane zmianami otoczenia międzynarodowego (CEFTA, aspiracje do członkostwa w NATO), reformy gospodarczo-społeczne końca lat 90-tych (tzw. „reformy Jerzego Buzka”) reformy wywołane przygotowaniem do członkostwa w UE; pierwsze lata Polski w UE, reformy struktur państwa polskiego a reformy UE, dylematy kierunków przemian.
13.	1. Przedmioty fakultatywne (2 z 4): Kultura popularna/ Komunikowanie masowe/ Antropologia organizacji/ Miękkie kapitały w gospodarce	<p>Komunikowanie masowe Celem zajęć jest zapoznanie studenta z socjologicznym ujęciem zjawiska komunikowania masowego. Studenci poznają podstawowe ujęcia problematyki komunikowania masowego (funkcjonalistyczne i krytyczne), a także najważniejsze teorie komunikowania masowego. Zostaną omówione najważniejsze aspekty funkcjonowania mediów, w tym : funkcje mediów, problem wpływu mediów na postawy i zachowania odbiorców, rola mediów w różnych obszarach życia społeczeństwa (polityka, gospodarka, kultura, edukacja), etyczne problemy związane z funkcjonowaniem mediów. Zostanie również przedstawiona rola technologii w komunikowaniu masowym, a także specyfika funkcjonowania tzw. nowych mediów.</p> <p>Antropologia organizacji Celem zajęć jest wskazanie na perspektywę antropologiczną w badaniu kultury i organizacji. Studenci poznają metody etnograficzne, jako sposób na badanie jakościowe organizacji oraz organizację, jako przedmiot badań. Zadaniem indywidualnym studenta jest wykorzystanie wiedzy teoretycznej w praktyce i zaprezentowanie wybranej przez siebie organizacji w perspektywie antropologicznej.</p> <p>Miękkie kapitały w gospodarce Przedmiot obejmuje zagadnienia „miękkich kapitałów” i ich roli w rozwoju gospodarczym, pułapek społecznych i dobra wspólnego a także kapitałów społecznych w perspektywie wspólnotowej i indywidualnej więzi moralnej i zaufania, kapitału kreatywnego, kultury organizacji, instytucji, kultury i rozwoju gospodarczego.</p> <p>Kultura popularna Celem przedmiotu jest przekazanie podstawowej wiedzy o kulturze popularnej, zapoznanie studentów z koncepcjami teoretycznymi analizującymi kulturę popularną oraz wykształcenie umiejętności analizowania zjawisk kultury popularnej w świetle kierunków humanistyki współczesnej. Treści dotyczą pytań o socjologię kultury, w tym dokładniej o specyfikę i swoistość kultury popularnej oraz próbę jej zrozumienia poprzez nurty interpretacyjne reprezentowane przez teorię krytyczną, marksizm, strukturalizm, semiologię, studia kulturowe czy feminizm.</p>
14.	Warsztaty komputerowe	Celem przedmiotu jest przedstawienie podstawowych informacji na temat komputerów, narzędzi google, pakietu MS Office i jego alternaty, bezpieczeństwa w internecie, najważniejszych stron internetowych dla socjologów, baz artykułów naukowych, MS Word: menu i paski narzędzi, edycja tekstu, standardy akademickie pisanie tekstów, zaawansowana edycja tekstów, tworzenie przypisów i bibliografii, MS Excel: menu i paski narzędzi, baza danych i jej edycja, podstawowe operacje na danych, tworzenie tabel przestawnych i wykresów.

15.	2. Przedmiot fakultatywny (1 z 2): Podstawy psychologii w biznesie lub Psychologia ekonomiczna	<p>Podstawy psychologii w biznesie</p> <p>Kurs koncentruje się na określeniu, opisanu i zrozumieniu kluczowych mechanizmów zarówno w kontekście zachowań zakupowych po stronie konsumentów, jak i w kontekście organizacyjnym. Dostarcza praktycznych treści z zakresu wyborów konsumenckich, stylów życia i marketingu dotyczących zachowań i wyborów w różnych formach działalności biznesowej. Istotne są także mechanizmy, teorie i praktyki zachodzące u człowieka pod wpływem oddziaływań brandingowych i reklamowych.</p> <p>Psychologia ekonomiczna</p> <p>Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z procesami i mechanizmami regulującymi zachowania konsumenckie, preferencje, wybory i decyzje także w szerszym kontekście wpływu zjawisk ekonomicznych na indywidualne i zbiorowe preferencje, zachowania, podejmowanie decyzji finansowych, zachowań przedsiębiorczych i poczucia dobrobytu. W trakcie zajęć rozwijane są teoretyczne i praktyczne wątki związane z funkcjonowaniem systemów psychicznych w ramach systemu ekonomicznego i pozostałych społecznych systemów funkcyjnych komunikacji.</p>
16.	Socjologia rynku	<p>W trakcie zajęć studenci zapoznają się z najważniejszymi zagadnieniami z zakresu socjologii rynku poprzez analizowanie tekstów naukowych, a także analizują case study dotyczące kryzysowej sytuacji wizerunkowej w firmie oraz tworzenie innowacyjnych pomysłów biznesowych w oparciu o różne modele biznesowe i analizę szans rynkowych. Wybrane zagadnienia: perspektywa socjologiczna w analizie zjawisk ekonomicznych, jednostka a rynek (<i>homo oeconomicus</i> – <i>homo sociologicus</i>), rynek i inne systemy alokacji dóbr, rynek a społeczeństwo, sieciowa analiza rynku, kulturowy wymiar zmiany ekonomicznej, rynek jako regulator procesów gospodarczych i instytucja społeczna, społeczno-kulturowe determinanty konsumpcji i zachowań konsumenckich, społeczne i psychologiczne czynniki sprzyjające powstawaniu postaw przedsiębiorczych, innowacyjność i działania przedsiębiorcze na rynku, etyka w systemie rynkowym.</p>
17.	Rozwój społeczno gospodarczy i mechanizmy welfare state	<p>Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z teoriami rozwoju społeczno-gospodarczego, również w kontekście historycznym a także przedstawienie mechanizmów oraz reżimów <i>welfare state</i>. Zagadnienia dotyczą wprowadzenia do teorii rozwoju społeczno-gospodarczego, koncepcji periodyzacji, typów teorii wyjaśniających, mechanizmów <i>welfare state</i>, sporów wokół definiowania państwa opiekuńczego/państwa dobrobytu, modeli państwa opiekuńczego i jego krytyki oraz przyszłości, wobec nowych problemów społecznych (zmian demograficznych, segmentacji rynku pracy, feminizacji ubóstwa etc.).</p>
18.	Socjologia organizacji i zarządzania	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studenta z następującymi zagadnieniami socjologii organizacji i zarządzania: struktura organizacyjna, pojęcie i rodzaje struktur, grupy i zespoły w organizacji, rodzaje zespołów, efektywność i kierowanie zespołami, komunikacja w organizacji, motywowanie w organizacji, przywództwo i podstawy władzy w organizacji, konflikty w organizacji, style kierowania i uwarunkowania ich efektywności, kultura organizacyjna, zarządzanie zmianami w organizacji, zarządzanie zasobami ludzkimi w organizacji.</p>
19.	Socjologia konsumpcji	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z konsumpcją jako pojęciem kluczowym w naukach społecznych, zwrócenie uwagi na ewolucję w pojmowaniu konsumenta: w stronę procesów nieświadomych, symboliczne funkcje konsumpcji wobec Ja, racjonalność w konsumpcji i jej ograniczenia – ekonomia behawioralna społeczeństwo konsumpcyjne i kulturę konsumpcyjną a także na kulturę masową i</p>

		popularną, makdonaldyzację społeczeństwa, nowe środki konsumpcji, konsumpcję a klasy społeczne i status oraz współczesne trendy w konsumpcji.
20.	Techniki przetwarzania danych ilościowych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami przetwarzania danych ilościowych w programie SPSS (Pakiet PS Imago). Szczegółowe zagadnienia obejmują następujące kwestie: Przekształcenia zbiorów danych, importowanie baz danych, typy zmiennych, przekształcenia zmiennych, wykresy, podzbiory, kategoryzacja wizualna, agregacja danych; Analiza statystyczna: rozkłady częstości, statystyki opisowe, porównywanie średnich, korelacje; Budowanie modeli statystycznych; Metody klasyfikacyjne: Analiza czynnikowa, analiza skupień metodą k-średnich.
21.	Etyka	Celem zajęć z etyki jest wprowadzenie studentów w problematykę i specyfikę refleksji etycznej oraz przedstawienie klasycznych i współczesnych problemów etyki, zaznajomienie z podstawową terminologią etyczną, w konsekwencji umożliwienie sprawnego posługiwania się językiem pojęć etycznych.
22.	Prawo gospodarki	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z zagadnieniami z zakresu publicznego prawa gospodarczego i elementami prywatnego prawa gospodarczego. Wykład ma na celu przybliżenie studentom roli państwa i prawa w kształtowaniu się sytuacji rynkowej i gospodarczej przedsiębiorstw. Studenci analizują stosunek prawno – gospodarczy oraz poznają podmioty prawa gospodarczego z podziałem na spółki osobowe i spółki kapitałowe oraz towarzyszące im czynności prawne.
23.	Ochrona prawna konsumenta i konkurencji	Przedmiot dotyczy zagadnień związanych z ochroną konsumentów i konkurencji w systemie prawa, uzasadnienia tej ochrony oraz podstawowych pojęć wyznaczających zakres zastosowania przepisów regulujących problematykę ochrony praw konsumentów, tj. „konsument” oraz „przedsiębiorca”.
24.	Zachowania rynkowe podmiotów gospodarczych	Przedmiot umożliwia poznanie zasad zachowań w perspektywie interdyscyplinarnej oraz optymalizacji zachowań podmiotów rynkowych a także zapoznanie się ze strukturą różnych podmiotów działających w gospodarce rynkowej oraz sposoby praktycznego wykorzystania wiedzy o podmiotach rynkowych. Prezentuje przykłady prawnych rozwiązań zachowań podmiotów w UE. Poznanie zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa w praktyce biznesowej Ringier Axel Springer sp. z o.o. Projektowanie zachowań gospodarstwa domowego w warunkach ograniczeń zasobów finansowych. Zastosowanie analizy SMART w osiągnięciu celów rozwoju gospodarstwa domowego i przedsiębiorstwa.
25.	Globalne procesy społeczno – gospodarcze	Przedmiot jest oparty o teorię stosunków międzynarodowych. Studenci zapoznają z wymiarem polityczno-gospodarczym globalizacji, a także państwa we współczesnym świecie. Celem zajęć jest także przedstawienie wielkich podmiotów gospodarczych we współczesnym świecie oraz kryzysom finansowym. Wybrane zagadnienia: kryzys finansowy 2008-2013 i jego wpływ na politykę państw oraz społeczeństwa, państwa niestabilne (postkolonialne, niesuwerenne, upadłe), ubóstwo, wykluczenie społeczne i podatność na klęski naturalne we współczesnym świecie, Integracja społeczna we współczesnym świecie, migracje, światowa rywalizacja o zasoby naturalne.
26.	Wystąpienia publiczne	Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich podstawowym celem jest proces kształtowania u studentów różnego rodzaju kompetencji. M.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc. Tematy poruszane w ramach zajęć to m.in. w ramach modułu <i>face to face</i> : aspekty jak nakłonić odbiorcę do słuchania, strategię spotkań indywidualnych, bliskie spotkania w cztery oczy; w ramach problematyki dotyczącej wizualizacji przekazu.

27.	Komunikacja rynkowa	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teoretycznymi i empirycznymi podstawami komunikacji rynkowej, ewolucją komunikacji rynkowej, narzędziami, dylematami etycznymi. Na przykładzie wybranej przez siebie branży lub organizacji, student podejmuje próbę opisanie i przeanalizowania komunikacji ze środowiskiem zewnętrznym.
28.	Kapitalizm na tle innych systemów społeczno – ekonomicznych	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z pojęciem i rodzajami systemów społeczno – gospodarczych, podstawowymi założeniami i charakterystyką poszczególnych systemów, założeniami kapitalizmu, elementami gospodarki kapitalistycznej a także transformacją polskiego systemu społeczno – gospodarczego, zaletami i wadami kapitalizmu oraz koncepcjami kapitalistycznymi w Unii Europejskiej.
29.	3. Przedmioty fakultatywne (2 z 4): Produkcja partnerska i innowacyjność społeczna/ Edukacja a rynek/ Ekonomiczne konteksty wydarzeń politycznych/ Zachowania ekonomiczne	<p>Zachowania ekonomiczne: W ramach przedmiotu określone są kryteria oceny opłacalności poszczególnych form inwestycji. Analizowane są aktualne możliwości inwestycyjne zarówno krótkoterminowe jak również długoterminowe. Przedstawiane są również możliwości pozyskania kapitału na prowadzenie działalności gospodarczej oraz parametry niezbędne do oceny efektywności pozyskanego kapitału. Celem przedmiotu jest m.in. kształtowanie racjonalnych postaw ekonomicznych, podejmowanie właściwych decyzji w związku z występującym ryzykiem oraz ocena potencjału ekonomicznego podmiotu w codziennym gospodarowaniu.</p> <p>Edukacja a rynek: Zajęcia mają charakter seminaryjno-warsztatowy. Ich podstawowym celem jest oprócz dostarczenia wiedzy studentom z pogranicza socjologii ekonomicznej a socjologii edukacji, a także równoległy proces kształtowania i pogłębiania u studentów różnego rodzaju kompetencji. M.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie etc.</p> <p>Ekonomiczne konteksty wydarzeń politycznych: Interpretacja wydarzeń politycznych na szczeblu krajowym oraz międzynarodowym w aspekcie ekonomicznym, społecznym, gospodarczym. Ocena wpływu poszczególnych wydarzeń na jakość życia społeczeństwa i funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Powiązania ekonomiczne państw, relacje międzynarodowe, wspólne inicjatywy globalne oraz lokalne – ocena ich skutków. Wpływ sytuacji politycznej w państwie na funkcjonowanie poszczególnych obszarów gospodarki. Ocena krótkookresowych i długookresowych skutków decyzji politycznych oraz organizacji międzynarodowych poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów analizy.</p> <p>Produkcja partnerska i innowacyjność społeczna Celem zajęć jest omówienie głównych założeń koncepcji produkcji partnerskiej, tj. działalności opartej na samoorganizujących się, rozproszonych i bazujących na współpracy sieciach ludzkiego kapitału. W trakcie zajęć przedyskutowane zostaną podstawowe odmiany tego podejścia, w tym m.in. tworzenie wolnego oprogramowania, crowdsourcing, crowdfunding, e-wolontariat i wolontariat tradycyjny. Studenci zapoznają się z przykładami inicjatyw społecznych organizowanych według każdego ze wspomnianych modeli, a także uzyskują wiedzę na temat zalet, wad, szans i zagrożeń poszczególnych podejść.</p>

30.	4. Przedmiot fakultatywny (1 z 2): Audyt marketingowy lub Rynkowe projekty badawcze	<p>Rynkowe projekty badawcze</p> <p>Studenci w trakcie zajęć wykonują różnorodne case studies o charakterze praktycznym odnoszące się do najnowszych osiągnięć rynku usług i projektów badawczych w Polsce i na świecie (współczesne metody i techniki badań rynkowych) a także zapoznają się z trendami występującymi na tym rynku. Zajęcia mają za zadanie przygotować studentów do przyszłej pracy w charakterze badacza różnych zagadnień o charakterze społecznym i ekonomicznym. Studenci zapoznają się z przykładowymi projektami badawczymi (w tym z narzędziami, materiałami pomocniczymi, rozwiązaniami metodologicznymi. Efektem końcowym ćwiczeń jest stworzenie pełnego rynkowego projektu badawczego wraz z przeprowadzeniem badań.</p> <p>Audyt marketingowy</p> <p>Zajęcia umożliwiają zapoznanie się z pojęciem audytu i jego rodzajów, podstawowymi założeniami działalności marketingowej, analizą w marketingu, metodami i technikami marketingowymi, analizą studiów przypadków. Studenci realizują także ćwiczenia praktyczne i kazusy – audyt marketingowy oraz analizują współczesne tendencje w audycie i marketingu.</p>
31.	Praktyki zawodowe	<p>Zajęcia wykraczające poza standardową formułę dydaktyczną. Praktyki zawodowe to indywidualne zajęcia, jakie studenci realizują na podstawie programu ramowego w zakładach pracy (firmach, instytucjach i organizacjach). Praktyka jest integralnym elementem programu studiów. Indywidualny program praktyki w zakładzie jest ustalany wspólnie z pracodawcą przy uwzględnieniu wytycznych instytutowego regulaminu praktyk. Oznacza to, że w czasie przewidzianym na praktykę studenci wykonują w zakładach pracy czynności wynikające ze specyfiki działalności tych zakładów, wykorzystując praktycznie wiedzę i umiejętności zdobyte w ramach kształcenia z pozostałych przedmiotów kierunkowych.</p>
32.	Zachowania konsumenckie	<p>Celem zajęć jest identyfikacja zachowań człowieka, zachowań konsumenckich i nabywczych. Zapoznanie się ze sposobami ujmowania konsumenta w wybranych teoriach ekonomicznych. Rozpoznanie społecznych i kulturowych determinant zakupu dóbr. Przedstawia analizę procesu decyzyjnego w zachowaniach konsumenckich i dylematów z tym związanych. Prezentuje nowe trendy w zachowaniach konsumenckich dekonsumpcja, ekologizacja konsumpcji, serwicyzacja, wirtualizacja, konsumpcja kolaboratywna etc. Poznanie znaczenia marki i kodów kulturowych przypisywanych marce. Rozpoznanie sposobów zdobywania informacji i jej wpływu na zachowania konsumenckie. Analiza metod badań zachowań konsumenckich i przykładów zastosowań nowych technik badań neuromarketingowych, identyfikacji metafor etc.</p>
33.	Organizacyjno-prawne formy przedsiębiorstwa	<p>Celem wykładu jest zapoznanie studenta z podstawowymi pojęciami i zagadnieniami z zakresu ekonomicznych uwarunkowań przedsiębiorstwa. Omówione regulacje prawne dotyczące prawa gospodarczego w Polsce w oparciu o obowiązujące Ustawy, a także akty prawne uchwalone w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Studenci zapoznają się też z wybranymi zagadnieniami przepisów prawa pracy, a także dopuszczalnymi formami organizacyjno-prawnymi przedsiębiorstw.</p>
34.	Język obcy	<p>Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.</p>

35.	Seminarium licencjackie	Wstępne założenia i projekty prac licencjackich; Przegląd literatury przedmiotu (od teorii do badań; poszukiwanie luk w istniejącym stanie wiedzy); Wybór metodologii ogólnej; Konstruowanie pytań badawczych i hipotez; wybór metod i technik zbierania danych; Dobór próby; wybór metod i technik analizy danych; przygotowanie narzędzi badawczych; Sporządzanie poprawnej bibliografii i przypisów; Przeprowadzenie pilotażu; Raportowanie wyników zgodnie z kryteriami recenzji pracy licencjackiej.
36.	Rynek usług badawczych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z danymi dotyczącymi aktualnie stosowanymi metodami badania rynku i opinii społecznej, zdobycie umiejętności samodzielnego prowadzenia i analizowania badań rynku i opinii wybranymi technikami oraz wskazanie na ważność ekonomicznej strony i finansowej działania rynku badań w Polsce. Nauka odpowiedniego umiejscowienia działu badawczego w organizacjach i zakres ich działania.
37.	Komunikowanie międzykulturowe i międzynarodowe w przedsiębiorstwach	Celem zajęć jest dostarczenie studentom wiedzy na temat specyfiki interakcji zachodzących między reprezentantami odmiennych kultur w kontekście organizacyjnym oraz o roli międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej w skutecznym funkcjonowaniu przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku międzynarodowym. Studenci poznają podstawowe pojęcia funkcjonujące w tym obszarze (relatywizm kulturowy, międzykulturowa kompetencja komunikacyjna, wymiary różnicowania kulturowego). Zostaną omówione podstawowe prace ukazujące rolę czynników kulturowych w funkcjonowaniu przedsiębiorstw oraz rolę kultury w szczegółowych kontekstach organizacyjnych (m.in. negocjacje, styl zarządzania, zarządzanie zasobami ludzkimi).
38.	Współczesne rynki pracy	Celem przedmiotu jest zwrócenie uwagi na różnorodność znaczenia ludzkiej pracy wobec współczesnych problemów rynku pracy. Tematyka zajęć dotyczy między innymi: Pracy i rynku pracy w perspektywie socjologii ekonomicznej, ekonomii klasycznej i teorii feministycznych oraz globalizacji, problemów elastyczności i prekaryzacji zatrudnienia - koncepcja flexicurity a także rynku pracy w Polsce po 1989 roku segmentacji rynku pracy, systemu edukacyjny, zbiorowych stosunków pracy. Przedmiot podejmuje także ważne aspekty bezrobocia i bezrobotnych w Polsce, wybranych kategorii społecznych na rynku pracy oraz migracji zagranicznych Polaków.
39.	Społeczeństwo obywatelskie i demokracja lokalna	W trakcie zajęć realizowane są następujące tematy: w kierunku nowożytnego państwa, jego funkcji i zadań. Pojęcie reżimu politycznego i jego charakterystyka. Demokracja jako forma ustrojowa a społeczeństwo (w tym: obywatelskie). Społeczeństwo obywatelskie: definiowanie, nurty i ujęcia, charakterystyka współczesnych komponentów. Przemiany społeczeństwa obywatelskiego w Polsce – podobieństwa i różnice względem innych społeczeństw. Problematyka ruchów społecznych. Organizacje pozarządowe i zaangażowanie Polaków w kwestie wspólnotowe. Demokracja na poziomie lokalnym jako immanentny komponent ładu demokratycznego: rozwiązania normatywne a realia życia społeczno-politycznego.
40.	Formy doradztwa społecznego	Studenci poznają podstawy poradownictwa. Doradztwo jako jedna z form pomagania wymaga znajomości lokalnych uwarunkowań instytucjonalnych, prawnych. Należy również wskazać cechy dobrego doradcy. Świadomość istnienia różnic w możliwościach percepcyjnych klientów, istotnych przy interakcyjnym modelu poradnictwa.
41.	Wychowanie fizyczne*	Treści programowe zróżnicowane w zależności od wybranych zajęć. Studenci poznają zasady odpowiednich dyscyplin sportowych, ćwiczeń i innych aktywności stosując je w praktyce, dbając o zdrowie i bezpieczeństwo. W sportach drużynowych w szczególności rozwijane są również kompetencje społeczne.

42.	Seminarium licencjackie	<p>Przedstawienie procedury badań naukowych związanych z wyborem metod badań w pracy wynikających z podjętych problemów badawczych, a także doboru próby, zmiennych i wskaźników. Opracowanie projektu badań podjętych dla potrzeb pracy oraz narzędzia pilotażowego. Realizacja badań właściwych. Złożenie pierwszej wersji pracy oraz przygotowanie przez promotora dopuszczenia do obrony wraz z rozpoczęciem procedury w APD.</p>
43.	Narzędzia PR i kształtowanie wizerunku LUB PR w sytuacji kryzysu/relacje z mediami LUB Socjolog na rynku pracy (2 z 3)	<p>Narzędzia PR i kształtowanie wizerunku Celem zajęć jest przekazanie wiedzy dotyczącej umiejętności określenia właściwych relacji przedsiębiorstwa z kontrahentami, pracownikami oraz pozostałymi jednostkami w aspekcie prowadzonej działalności biznesowej. Wyboru efektywnych sposobów promocji przedsiębiorstwa w zależności od prowadzonej działalności oraz docelowych klientów. Opracowywania budżetu na marketing oraz podnoszenie kompetencji pracowników odpowiedzialnych za PR w przedsiębiorstwie. Promocji nowych produktów w firmie, opracowania efektywnych strategii rozwoju, współpracy globalnej i regionalnej przedsiębiorstw.</p> <p>PR w sytuacji kryzysu/relacje z mediami Celem zajęć jest przekazanie wiedzy dotyczącej umiejętności określania i definiowania przyczyn wystąpienia sytuacji kryzysowej w jednostce gospodarczej. Opracowania programów naprawczych, działania niezbędne podejmowane w aspekcie wyjścia z kryzysu. Opracowanie działań poprawiających wizerunek podmiotu gospodarczego, po wyjściu z kryzysu. Budowania relacji z otoczeniem bliższym i dalszym podmiotu gospodarczego w czasie kryzysu, kierunków działania oraz umiejętności oceniania strat spowodowanych kryzysem wizerunkowym oraz określania relacji z mediami.</p> <p>Socjolog na rynku pracy W trakcie zajęć analizowane są materiały oraz problematyka związana z wchodzącymi na rynek pracy studentami oraz absolwentami studiów wyższych, w tym socjologii. Pogłębiona zostanie analiza problemu bezrobocia młodych i absolwentów, przyjrzenie się napotykanym trudnościom, ich strategiom życiowym oraz historiom w pamiętnikach a także badanie predyspozycji zawodowych, tworzenie profili na portalach związanych z poszukiwaniem pracy oraz treści z nimi związanych, w tym CV i listu motywacyjnego.</p>
44.	Stosunki pracy w Polsce i Europie	<p>Zajęcia dotyczą podstawowych pojęć w analizach zbiorowych stosunków pracy na tle klasycznych teorii socjologicznych a także modeli zbiorowych stosunków pracy oraz przemian kapitalizmu a także dialogu społecznego w Polsce po 1989 roku, związków zawodowych w warunkach transformacji systemowej w Polsce. Tematyka obejmuje także organizacje pracodawców i przedsiębiorców w Polsce po 1989 roku, przemiany reprezentacji interesów w warunkach czwartej rewolucji przemysłowej, problemy rewitalizacji i organizowania związków zawodowych, ludzi młodzi i związków zawodowych w Polsce, zbiorowych stosunków pracy i problemów prekaryzacji zatrudnienia.</p>

45.	5. Przedmiot fakultatywny (2 z 3): Etyczne dylematy sprawiedliwości społecznej/ Filozofia polityki/ Prawne aspekty zawodu socjologa	<p>Prawne aspekty zawodu socjologa Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia, pojęcia i zasady z zakresu prawa, jakiemu podlega socjolog – w kontekście kodeksu pracy oraz regulacji cywilnoprawnych. Wybrane zagadnienia: zawód jako kategoria badań socjologicznych, kodeks etyki socjologa, formy świadczenia pracy przez socjologa wg prawa pracy i prawa cywilnego, praca w różnych formach organizacji.</p> <p>Etyczne dylematy sprawiedliwości społecznej Celem przedmiotu jest wskazanie istniejących w każdym społeczeństwie problemów moralnych, etycznych, które występują bez względu na miejsce człowieka w strukturze społecznej.</p> <p>Filozofia polityki Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy ze specyficznymi dla filozofii sposobami problematyzacji świata, szczególnie zaś z pytaniami podejmowanymi w ramach filozofii polityki i etyki polityki a także zapoznanie słuchaczy z wybranymi aktualnymi problemami diskutowanymi w ramach szeroko pojętych nauk o polityce oraz z proponowanymi rozstrzygnięciami tych problemów.</p>
46.	Społeczna odpowiedzialność biznesu	Celem kursu jest poznanie wpływu CSR na firmy, dostrzeżenie wpływu społecznej odpowiedzialności firm na jej konkurencyjną pozycję na rynku i w swojej przyszłej pracy dążyć do wprowadzania CSR w swoim nowym miejscu pracy. Przedmiot omawia powstanie i rozwój CSR w Polsce i na świecie oraz metodykę i obszary wpływu. Studenci poznają przykładowe firmy CSR W Polsce i na świecie.
47.	Przemiany współczesnego społeczeństwa	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z koncepcjami i pojęciami opisującymi przemiany społeczne na podstawie klasycznych i współczesnych teorii zmiany społecznej. Oraz charakterystyka zmian w wybranych wymiarach życia społecznego. Tematami zajęć są: zmiana społeczna, rozwój, postęp, przemiany demograficzne. kultura, system wartości, kapitał kulturowy, sposoby i style życia, różnice społeczne, nierówności społeczne, stratyfikacja, underclass i overclass, klasa metropolitalna, klasa kreatywna, kapitał społeczny i kultura zaufania, przemiany przestrzeni, miasta, wielokulturowość, przemiany rodziny, małżeństwa, roli kobiet i mężczyzn, społeczeństwo obywatelskie, protest, ruchy miejskie, nowe problemy społeczne, wykluczenie, ekologia, rozwój zrównoważony.
48.	Ochrona własności intelektualnej	Celem zajęć jest przedstawienie podstawowych pojęć i zasad związanych z ochroną własności intelektualnej, tj. prawem autorskim, oraz prawem własności przemysłowej ze szczególnym uwzględnieniem naruszenia praw autorskich (plagiat) w zakresie korzystania z różnych opracowań i dzieł w trakcie pisania pracy licencjackiej. Wybrane zagadnienia: podstawy prawne, pojęcie własności intelektualnej, prawa autorskie i pokrewne oraz ich ochrona, prawa wynalazcze oraz ich ochrona, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, piractwo, plagiat i paserstwo - wybrane przepisy karne.

Nazwa kierunku studiów: Socjologia ekonomiczna
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 129

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Gospodarka i społeczeństwo	Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z klasycznymi oraz współczesnymi analizami relacji między ekonomią a organizacją życia społecznego. W trakcie wykładów prezentowane są socjologiczne i ekonomiczne ujęcia racjonalności, współczesne interpretacje i rozwinięcia koncepcji człowieka w gospodarce, doktryny społeczno-ekonomiczne i ich polityczne implementacje. Omawiane jest również socjologiczne ujęcie gospodarki, socjologiczne i ekonomiczne rozumienie pracy, koncepcje i rola kapitału społecznego, założenia neoinstytucjonalizmu oraz teorii neoschumpeteriańskiej. Podczas ćwiczeń analizowane i dyskutowane są wyzwania społeczne i gospodarcze związane z tak zwaną rewolucją przemysłową 4.0.
2.	Etyka społeczna	Przedmiot poświęcony jest wyjaśnianiu i opisaniu reguł, ocen i norm moralnych i etycznych pozwalających na deskrypcję, a także organizowanie życia społecznego. W oparciu o rozumienie tych zasad i powiązanych z nimi dylematów moralnych i etycznych możliwe staje się rozwiązywanie dylematów i kwestii etycznych wpisanych w praktykę życia codziennego nie tylko jednostki, ale i społeczności, które wespół z innymi tworzy. Przekazana wiedza ma nie tylko charakter wprowadzający w zakres podstawowych kwestii z zakresu moralności, etyki i etyki społecznej, ale także nabycie praktycznych umiejętności interpretowania współczesnych zjawisk społecznych.
3.	Konsumpcjonizm i dekonsumpcja a rozwój zrównoważony	W trakcie zajęć studenci są zapoznawani z różnymi teoriami dotyczącymi konsumpcji z perspektywy socjologicznej i ekonomicznej. Następnie przedstawiana jest krytyka konsumpcjonizmu i społeczeństwa konsumpcyjnego, koncepcja symulacji w społeczeństwie konsumpcyjnym oraz konsumpcja w systemie wartości człowieka i współczesne badania systemu aksjonormatywnego społeczeństwa polskiego. Dekonsumpcja analizowana jest jako nowy trend w konsumpcji na tle globalizacji, etnocentryzmu konsumenckiego, serwicyzacji oraz konsumpcji kolaboratywnej. W ramach przedmiotu studenci zostaną także zapoznani z problematyką świadomości ekologicznej społeczeństwa. Przedstawione zostaną także badania Polaków w zakresie zachowań proekologicznych i prozdrowotnych.
4.	Analiza danych ilościowych w badaniach rynkowych	Przedmiot ten poświęcony został zastosowaniom matematycznej i statystycznej analizy danych dla problemów badań rynkowych. Punktem wyjścia jest pomiar, gwarantujących możliwość zastosowania takiej analizy, następnie opis wyników pomiarów, próba wyjaśniania analizowanego fenomenu a na koniec generalizacja wniosków. W ramach kursu studenci zostaną zapoznani z teoretycznymi podstawami analizy danych, jak również praktycznym zastosowaniem oprogramowania do statystycznej analizy danych.

5.	Absolwent na rynku pracy aspekty prawne i ekonomiczne	Przedmiotem zajęć są różnorodne aspekty – z naciskiem na aspekty ekonomiczne i prawne - związane z badaniem i analizowaniem kondycji współczesnego rynku pracy. Tematyka jest podzielona na dwa bloki. Pierwszy to wprowadzający, opiera się na analizach teoretycznych rynku pracy – jako przedmiotu badań różnych nauk, w tym prawa i ekonomii. Drugim jest analiza przypadków. Na podstawie dostępnych danych międzynarodowych, krajowych i regionalnych (lokalnych) zostanie przedstawiona kondycja międzynarodowego, krajowego i regionalnego rynku pracy z uwzględnieniem prognoz. Wiedza ta pozwoli studentom jako przyszłym absolwentom, na diagnozę, ocenę oraz dostrzeżenie uwarunkowań i skutków zachodzących na tym rynku procesów oraz zmian.
6.	Kreowanie wizerunku firmy	Celem kursu jest zapoznanie jego uczestników z głównymi zagadnieniami związanymi z PR, mitami związanymi z PR, czynnikami rozwoju PR i funkcjami jakie pełni w komunikacji społecznej. Podczas zajęć zostaną przedstawione relacje między PR a marketingiem, reklamą, propagandą a także mediami. Zostaną zdefiniowane również takie pojęcia jak marka, tożsamość marki i wizerunek. Sporo uwagi zostanie poświęcone oddziaływaniom mediów (media spinning) oraz zarządzaniu mediami w czasie wojny oraz PR w sytuacji kryzysowej i PR w instytucjach publicznych i politycznych.
7.	Wielokulturowość w organizacji	Celem tych zajęć jest dostarczenie studentom wiedzy na temat specyfiki interakcji zachodzących między reprezentantami odmiennych kultur w kontekście organizacyjnym oraz o roli czynnika kulturowego w funkcjonowaniu organizacji. Studenci dowiedzą się o różnych sposobach rozumienia zjawiska odmienności kulturowej w organizacji oraz o zależności między charakterem organizacji a rolą zróżnicowań kulturowych w jej funkcjonowaniu. Studenci poznają rolę kultury w różnych obszarach funkcjonowania organizacji, między innymi: budowanie kultury organizacji, style zarządzania, style negocjacji, budowanie zasobów ludzkich, zarządzanie przestrzenią i czasem, promocja i marketing.
8.	Warsztaty/ćwiczenia terenowe	Treści przedmiotu mają charakter zaawansowanego przygotowania do realizacji badań socjologicznych od strony praktycznej. Studenci biorą udział w badaniu określonego problemu, z wykorzystaniem odpowiedniej metodologii ilościowej lub jakościowej. Stosując konkretne narzędzie badawcze zbierają poszukiwane informacje. Biorą także udział w opracowaniu ostatecznych wyników badania. Zajęcia terenowe stwarzają studentom dogodne warunki samodzielnych poszukiwań, prowadzących do zdobycia nowych wiadomości w sposób aktywny i praktyczny. Pomagają w zrozumieniu zagadnień zaznajamiając studenta z konkretnymi problemami socjologicznymi.
9.	Analiza danych jakościowych w badaniach rynkowych	Treści programowe obejmują swoim zakresem zaawansowane założenia badań jakościowych w sferze rynkowej, obsługę oprogramowania wspomagającego analizę danych jakościowych oraz konstrukcję raportu badawczego. Szczegółowe treści: dane jakościowe a dane ilościowe, triangulacja, problemy badawcze, rodzaje wywiadów, analiza danych zastanych, obserwacja, socjologia wizualna, zasady przygotowania raportu badawczego, wybrane oprogramowanie wspomagające analizę jakościową.
10.	Seminarium magisterskie	Zapoznanie studentów z zasadami dotyczącymi pisania prac naukowych uwzględniających wymagania zamieszczania publikacji i tekstów naukowych w kontekście JSA. Omówienie różnic w zakresie struktury prac licencjackich i magisterskich oraz podejmowanych w ich ramach badań. Przedstawienie procedury badań naukowych związanych z wyborem metod badań w pracy wynikających z podjętych problemów badawczych, a także doboru próby, zmiennych i wskaźników. Dyskusja na tematami prac oraz opracowanie wersji roboczej zawartości pracy. Przygotowanie rozdziału teoretycznego i jego konsultacja z promotorem. Opracowanie projektu badań podjętych dla potrzeb pracy oraz narzędzia pilotażowego. Realizacja badań właściwych. Złożenie pierwszej wersji pracy oraz przygotowanie przez promotora dopuszczenia do obrony wraz z rozpoczęciem procedury w APD.

11.	<p>Zajęcia fakultatywne¹ Ekonomia przestrzeni, Ergonomia pracy, Doradztwo biznesowe, Etyka w reklamie, Współczesne style życia i uczestnictwo w kulturze</p>	<p>Ekonomia przestrzeni Ekonomia przestrzeni jest przedmiotem opartym o przestrzenne aspekty ekonomii. Przedmiot poświęcony jest lokalizacji aktywności ekonomicznej - wyborom firm i gospodarstw domowych dotyczących tego, gdzie produkować i gdzie konsumować oraz temu, w jakiej relacji ze sobą pozostają. W trakcie zajęć analizowane są podstawy ekonomii przestrzeni, modele regionalne (z czynnikami produkcji, które mogą się swobodnie przemieszczać pomiędzy lokalizacjami), struktura rynku, model centrum-peryferie oraz ekonomia miast i regionów.</p> <p>Ergonomia pracy Program przedmiotu zakłada interpretację i ocenę ergonomicznych aspektów pracy oraz ich ekonomiczne skutki. W ramach przedmiotu studenci będą mogli ocenić ekonomiczne skutki niewłaściwie ukształtowanych stanowisk pracy. Program przedmiotu zakłada także wycenę szkód i strat związanych z negatywnym oddziaływaniem środowiska pracy na zdrowie i życie człowieka. Studenci będą szacować poziom inwestycji, który zapewni ukształtowanie właściwych warunków pracy oraz wycenę kosztów związanych z redukcją chorób zawodowych i dolegliwości powstałych w związku z niewłaściwą organizacją i ergonomią stanowiska pracy.</p> <p>Doradztwo biznesowe celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy o biznesie, także w Internecie, globalnych uwarunkowaniach gospodarczych, specyfice działalności gospodarczej w różnych branżach gospodarczych. Student powinien umieć skorzystać ze wsparcia podmiotów w tym celu powołanych oraz umiejętnie podejmować decyzje. Do omawianych w ramach przedmiotu zagadnień należą: tworzenie biznes planu, zakładanie działalności gospodarczej, działalność marketingowa, działalność finansowo-księgowa, umowy w prowadzeniu biznesu oraz prezentacje biznesplanów.</p> <p>Etyka w reklamie Celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy o tym, że firmy w ramach swoich przekazów reklamowych nie tylko przestrzegają obowiązującego prawa, ale mogą także poddać się samoregulacji branżowej. Samoregulacja oznacza, że firmy dobrowolnie zobowiązują się do przyjęcia na siebie obowiązków i przestrzegania standardów określonych w innych (etycznych), niż prawo powszechnie obowiązujące, zbiorach norm. Te standardy są często wyższe niż w obowiązujących przepisach. Studenci w ramach zajęć zastanawiają się nad przyczynami tego zjawiska. Omawiane są także przykłady samoregulacji: Kodeks Etyki Reklamy i Kodeks Etyki Polskiego Stowarzyszenia Public Relations.</p> <p>Współczesne style życia i uczestnictwo w kulturze W trakcie zajęć studentom przedstawiana jest ogólna charakterystyka i cechy uczestnictwa w kulturze. Omawiane są także układy kultury oraz wskaźniki, uwarunkowania i typy uczestnictwa w kulturze. W ramach przedmiotu przekazywana jest także wiedza na temat różnych stylów życia, w tym samego zagadnienia, wskaźników i różnych sposobów ich badania. Studenci analizują także uczestnictwo w kulturze oraz praktyki w wybranych obszarach kultury: film, telewizja, Internet, jedzenie, książka itp.</p>
12.	Marketing polityczny	<p>Zajęcia z marketingu politycznego są podzielone na dwie części. Pierwsza obejmuje analizę wybranych przykładów i materiałów multimedialnych z historii politycznej Stanów Zjednoczonych oraz wybranych krajów, w szczególności w ostatnich kilkudziesięciu latach. Druga, warsztatowa, odbywa się w oparciu o</p>

		<p>symulację kampanii wyborczej na urząd Prezydenta RP. Zadaniem całości zajęć jest przekazanie niezbędnej wiedzy i umiejętności do dalszego studiowania zagadnień związanych z komunikowaniem politycznym i mediami masowymi.</p>
13.	<p>Zajęcia fakultatywne² Bezpieczeństwo w pracy, Zarządzanie projektami, Zarządzanie zasobami ludzkimi, Teoria gier</p>	<p>Bezpieczeństwo w pracy W ramach przedmiotu studentom przekazywana jest specjalistyczna wiedza z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (bhp). Obejmuje ona m.in. zagrożenia występujące w procesach technologicznych (pracy) i metody ich eliminowania lub ograniczania, ocenę ryzyka zawodowego, badania wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz zadania i metody pracy służby bhp. W trakcie zajęć analizowane są przepisy prawne oraz procedury bezpieczeństwa.</p> <p>Zarządzanie projektami Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawową wiedzą na temat zarządzania projektami. Uczestnicy poznają główne metody i narzędzia planowania oraz realizacji projektów. Dowiedzą się jakie są podstawowe fazy realizacji projektów, a także nauczą się prawidłowo planować zakres i sposób realizacji przedsięwzięć projektowych z uwzględnieniem uwarunkowań oraz ryzyk zewnętrznych. Zostaną również zapoznani ze specyfiką podstawowych ról kierowniczych i wykonawczych związanych z realizacją projektów, a także z zasadniczymi elementami dokumentacji projektowej i budżetu projektu.</p> <p>Zarządzanie zasobami ludzkimi W ramach przedmiotu studenci poznają podstawowe funkcje realizowane w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi w organizacji i rodzaje zadań realizowanych przez specjalistów z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi. Rekrutacja i selekcja pracowników, budowa programów wprowadzenia do pracy oraz programów rozwoju zawodowego i szkoleń pracowników. Studenci dowiadują się jakie przygotowanie teoretyczne musi mieć socjolog, aby zajmować się zarządzaniem zasobami ludzkimi. Jak budować efektywne systemy motywacji pozafinansowej w organizacji w oparciu o wykształcenie socjologiczne. Omawiane będą także wybrane studia przypadków w zakresie kultury organizacyjnej w firmach.</p> <p>Teoria gier Celem przedmiotu jest omówienie podstawowych elementów teorii gier i dylematów społecznych. W trakcie zajęć studenci dowiedzą się czym jest gra i jej zasadnicze elementy, jak przebiega podejmowanie decyzji w warunkach ograniczonej informacji i konkurencji, a także czym jest dylemat więźnia. Podjęte zostanie również zagadnienie wiedzy wspólnej i norm społecznych związanych z jej wykorzystaniem. Uczestnicy zostaną również zapoznani ze specyfiką zjawisk konfliktu i kooperacji oraz wynikającymi z tego wyzwaniem dla procesu podejmowania decyzji. Zdobędą również wiedzę na temat zachowań społecznych w procesach grupowych związanych z konfliktami i kooperacją.</p>
14.	Polska w UE a polityka	<p>W ramach przedmiotu studenci zapoznawani są z podstawową terminologią z zakresu międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych. Poznają zasady, normy i instytucje Unii Europejskiej oraz ewolucję międzynarodowych stosunków politycznych, ich przyczyn i konsekwencji. Przedstawiane są zasady funkcjonowania Unii Europejskiej w otoczeniu międzynarodowym. W ramach zajęć studenci przygotowani są do interpretacji podstawowych problemów i procesów współczesnej gospodarki i polityki. Zajęcia tworzą m.in. podstawę dla zrozumienia różnorodności podglądów i kultur.</p>

15.	Zarządzanie marką i reklamą	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z nowoczesnymi narzędziami zarządzania opartymi o najnowsze koncepcje funkcjonowania marki i reklamy w świadomości konsumentów oraz ich rolą na rynku krajowym i zagranicznym z uwzględnieniem wpływu determinantów kulturowych i socjologicznych na ich kształtowanie. Ćwiczenia podzielone są na dwa bloki: marka, reklama a zagadnienia socjokulturowe oraz narzędzia zarządzania marką. Omawiane będą także: marka i reklama jako odzwierciedlenie wartości kulturowych, oraz komunikacyjne i prawne aspekty zarządzania marką. W ramach zajęć studenci dowiedzą się również czym jest reklama globalna, indywidualizacja i homogenizacji treści reklamy. Będą także analizowane wartości społeczne w reklamie oraz sposoby i formy zarządzania marką.
16.	Przedsiębiorczość aspekty ekonomiczne i prawne	Celem przedmiotu jest m.in. zaprezentowanie studentom aktualnych problemów i nowoczesnych koncepcji przedsiębiorczości, w szczególności poruszane są takie zagadnienia jak: uwarunkowania działań przedsiębiorczych, proces przedsiębiorczy, kompetencje przedsiębiorcze. W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z regulacjami prawnymi dotyczącymi przedsiębiorczości w Polsce w oparciu o obowiązujące ustawy, a także z aktami prawnymi w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Nabywają umiejętność zastosowania przepisów prawa gospodarczego oraz prawa pracy.
17.	III sektor w gospodarce	Zajęcia wprowadzają w problematykę funkcjonowania organizacji pozarządowych i trzeciego sektora. Przekazywana na nich wiedza ma charakter interdyscyplinarny, choć przeważa perspektywa socjologiczna. W ramach przedmiotu omawiane są podstawowe kwestie dotyczące funkcjonowania organizacji pozarządowych w sferze publicznej. Tematyka zajęć obejmuje m.in. relacje organizacji pozarządowych z administracją publiczną, nurty i kierunki rozwoju trzeciego sektora w krajach rozwiniętych i krajach transformacji na przełomie XX i XXI wieku, organizacje pozarządowe jako producentów dóbr i usługodawców oraz organizacje pozarządowe jako przedsiębiorstwa społeczne.
18.	Język obcy	Treści programowe obejmują słownictwo oraz gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
19.	Komunikowanie w mediach tradycyjnych i elektronicznych	Przedmiot ma charakter dualny 15 g. prowadzonych na uczelni, w których student zapozna się z formami i zasadami komunikacji w mediach tradycyjnych (radio, telewizja, prasa) oraz w mediach elektronicznych (Internet, Instagram, Social Media). W sposób szczególny analizie podlegać będzie treść przekazów medialnych i ocena jego poziomu wiarygodności oraz zawartości informacyjnej. Student zdobędzie podstawy tworzenia krótkich komunikatów medialnych w różnych typach mediów. Druga część przedmiotu kolejne 15 g. opierać się będzie na zajęciach realizowanych w wybranym przedsiębiorstwie z sektora medialnego, zajmującym się komunikowaniem tradycyjnym lub elektronicznym. W trakcie zajęć studenci zapoznają się ze specyfiką pracy w wybranej firmie i jej rolą oraz zadaniami na rynku reklamowym bądź informacyjnym. Będą również uczestniczyli w kształtowaniu przekazów o charakterze reklamowym bądź informacyjnym w oparciu o zróżnicowane techniki komunikacji pisemnej, werbalnej i wizualnej. Ich zadaniem będzie także planowanie, samodzielne pozyskiwanie informacji, kreowanie wizerunku przedsiębiorstwa oraz utrzymywanie relacji z interesariuszami (komunikowanie z otoczeniem w zakresie promocji i informacji).

Nazwa kierunku studiów: Socjologia grup dyspozycyjnych
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 130

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Wprowadzenie do socjologii	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy o socjologii w wymiarze jej osadzenia teoretycznego i aplikacyjnego obejmującego dorobek pionierów socjologii. Student zapoznaje się z podstawową aparaturą pojęciową socjologii, podejściami teoretycznymi, twórcami oraz ich dorobkiem naukowym, umożliwiającym realizację dalszych etapów kształcenia, poprzez odpowiednie przygotowanie do problematyzacji bardziej specjalistycznych dziedzinowych obszarów socjologii.
2.	Logika i metodologia nauk	Treści programowe koncentrują się na przedstawieniu podstawowych pojęć z zakresu logiki i metodologii nauk, w tym teorii logiki formalnej, elementy semiotyki oraz metodologiczne typy nauk i problematyka wyjaśniania naukowego.
3.	Warsztaty komputerowe	Celem przedmiotu jest profilowanie wiedzy oraz kompetencji umożliwiających studentom obsługę pakietu IBM SPSS dedykowanego do analizy danych ilościowych, wspomagającego tworzenie wszelkiego rodzaju raportów badawczych. Podczas zajęć zostaną przedstawione poszczególne etapy wykonania analiz, wydobywających informacje kryjące się w danych. Funkcjonalność pakietu odniesiona zostanie do zagadnień analitycznych obejmujących wyniki badań empirycznych.
4.	Etyka zawodowa w grupach dyspozycyjnych	Treści programowe koncentrują się na prezentacji różnych problemów etycznych, z którymi mogą zetknąć się same grupy dyspozycyjne i ich badacze. Są to problemy natury ogólnej i szczegółowej. Treści programowe mają służyć przedstawieniu szerokiej gamy zagadnień etycznych takich jak: wartości: dobro i zło, etyki naturalistyczne i antynaturalistyczne, absolutyzm i relatywizm etyczny, deontologizm, konsekwencjalizm, emotywizm, wspólnota i jednostka, równość i sprawiedliwość, wojna a masakra, prawa człowieka, etyka społecznego opiekuna T. Kotarbińskiego, etyka absolutystyczna H. Elzenberga.
5.	Zarządzanie	Treści programowe koncentrują się na zapoznaniu studentów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu teorii zarządzania, kierowania i organizacji, tj. klasyfikacja, struktura i typologia, zarządzanie i funkcje kierownicze, efektywność organizacji a efektywność kierowania, komunikacja w organizacji, motywowanie w organizacji, przywództwo i władza w organizacji, konflikty w organizacji, style kierowania i uwarunkowania ich efektywności, kultura organizacyjna; zarządzanie zmianami w organizacji; zarządzanie zasobami ludzkimi w organizacji.
6.	Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego	Treści programowe koncentrują się na zagadnieniach związanych z: funkcjonowaniem administracji bezpieczeństwa i porządku publicznego, strukturami państwa w zakresie bezpieczeństwa, zadaniami państwa w zakresie porządku publicznego oraz następującymi kategoriami. Studenci zapoznają się z literaturą dotyczącą genezy administracji porządku i bezpieczeństwa publicznego w Polsce, kompetencji organów państwa w zakresie bezpieczeństwa. Omawiane są zagadnienia związane z wyspecjalizowanymi organami państwowymi podległymi ministrowi spraw wewnętrznych i administracji, prezesowi Rady

		Ministrów oraz centralnym organom administracji rządowej.
7.	Technologie informacyjne	Treści programowe dotyczą problematyki związanej z nauczaniem technologii informatycznych ze szczególnym uwzględnieniem narzędzi należących do pakietu Microsoft Office, tj. oprogramowaniem służącym do edycji dokumentów, przetwarzania danych statystycznych oraz tworzenia raportów badawczych. Treści programowe mają wymiar praktyczny związany z wyposażeniem studentów w wiedzę i praktyczne umiejętności przygotowania prac naukowych (zaliczeniowych, raportów badawczych, pracy licencjackiej) oraz przetwarzania danych.
8.	Statystyka dla socjologów	Treści programowe koncentrują się na: zastosowaniach matematycznej i statystycznej analizy danych dla problemów badań socjologicznych oraz dostarczających narzędzi pomocnych w zrozumieniu, opisanu, wyjaśnieniu i generalizacji zjawisk i fenomenów społecznego świata, prezentacji sposobów dokonywania pomiarów pozwalających na zastosowania statystycznej analizy danych, ich porządkowaniu i opisie oraz pojęć umożliwiających budowanie wyjaśnień poprzez modelowanie i stawianie hipotez
9.	Socjologia ryzyka LUB Socjologia cywilizacji	Socjologia ryzyka Treści programowe przedmiotu obejmują zagadnienia związane z subdyscypliną socjologii - socjologią ryzyka ze szczególnym uwzględnieniem teorii społeczeństwa ryzyka. Szczegółowe treści obejmują: podstawowe definicje i teorie ryzyka; społeczeństwo ryzyka Ulricha Becka; przejawy społeczeństwa ryzyka; przemiany społeczne spowodowane przez ryzyko; konflikty a ryzyko; terroryzm; komunikacja o ryzyku; zagrożenia ekologiczne; polityczny aspekt ryzyka. Socjologia cywilizacji Treści programowe przedmiotu obejmują socjologiczną analizę cywilizacji z perspektywy socjologicznej. Punkt ciężkości położony jest na cywilizację zachodnią i jej relacje z innymi cywilizacjami. Szczegółowe treści: podstawowe teorie i definicje cywilizacji; koncepcje zderzenia cywilizacji; rola Zachodu; uniwersalizm cywilizacji; orientalizm; fundamentalizm; terroryzm; integracja europejska jako integracja cywilizacyjna; polska myśl cywilizacyjna.
10.	Metody i techniki badań społecznych	Treści programowe koncentrują się na zapoznaniu studentów z: podstawowymi metodami i technikami badań stosowanymi w socjologii, specyfiką pozyskiwania i opracowywania materiału empirycznego w badaniach ilościowych i jakościowych, prezentacją wybranych metody i techniki badań ilościowych i jakościowych oraz rodzajami i wykorzystywaniem danych wtórnych.
11.	Antropologia kulturowa LUB Socjologia zmian społecznych	Antropologia kulturowa Treści programowe koncentrują się na przedstawieniu podstawowych zagadnień, pojęć i teorii z zakresu antropologii kulturowej oraz jej miejsca wśród innych nauk społecznych, a także jej praktycznego zastosowania do opisu współczesnych społeczeństw i zachodzących w nim przemian, tj. jak konstruowanie płci, popkultura, hegemonia kulturowa, pamięć społeczna. Socjologia zmian społecznych Treści programowe koncentrują się na przedstawieniu: sposobów definiowania zmiany społecznej, idei postępu, czasowego wymiaru życia społecznego, teorii modernizacji, materializmu historycznego, późnej nowoczesności, współczesnej krytyki idei progresywizmu, teorii rozwoju zależnego, koncepcji podmiotowości, ruchów społecznych, polskiej transformacji ustrojowej.

12.	Psychologia społeczna w sytuacji zagrożeń LUB Komunikacja w grupach dyspozycyjnych	<p>Psychologia społeczna w sytuacji zagrożeń</p> <p>Treści programowe obejmują podstawowe zagadnienia z zakresu i psychologii społecznej z uwzględnieniem takich tematów, jak: bezpieczeństwo w życiu jednostki i zbiorowości, ryzyko i zagrożenia w perspektywie psychologii społecznej, psychologiczne aspekty kształtowania postaw prospołecznych i antyspołecznych, wywieranie wpływu na innych, zachowanie człowieka w sytuacji zagrożenia, mechanizmy funkcjonowania człowieka w sytuacjach zagrożenia.</p> <p>Komunikacja w grupach dyspozycyjnych</p> <p>Celem modułu jest przekazanie treści teoretycznych oraz praktycznych służących komunikacji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kryzysowych. Treści przywołują standardy nauki o komunikacji społecznej wraz z odniesieniem do zarządczych systemów komunikacji oraz założeń komunikacji kryzysowej.</p>
13.	Filozoficzne aspekty ochrony praw człowieka	<p>Treści programowe obejmują wprowadzenie do problematyki w zakresie prawnych instrumentów ochrony prawa człowieka w tym ideowych sporów o prawa człowieka i konsekwencji za ich naruszanie. Wymiar praktyczny treści programowych wiąże się z nabyciem przez studenta umiejętności rozróżnienia prawnych i ideowych aspektów różnych dyskursów w zakresie praw człowieka oraz poznanie argumentacji obrońców praw człowieka opartych na teoriach z zakresu filozofii społecznej i etyki.</p>
14.	Socjologiczne zagadnienia grup dyspozycyjnych	<p>Celem przedmiotu jest przedstawienie zagadnień związanych z subdyscypliną socjologii - socjologią grup dyspozycyjnych ze szczególnym uwzględnieniem problematyki związanej z dyspozycyjnością, służbą, formacją, strażą oraz wszelkimi instytucjonalnymi podmiotami zaangażowanymi w zapewnianie bezpieczeństwa oraz ochrony porządku publicznego.</p>
15.	Metodologia badań jakościowych	<p>Treści programowe obejmują zagadnienia związane z: praktyką badawczą w zakresie badań jakościowych, przeglądem problemów związanych z etapami pracy badawczej, kompetencji i zdolności badacza, wyborami metodologicznymi, problematyką triangulacji, praktycznego zastosowania metod i technik do kwestii interpretacji wyników i pisanie tekstu (raportu). Treści programowe odzwierciedlają rzeczywisty przebieg procesu badawczego i są uzupełnione o odniesienia do teorii metody oraz przedmiotowe odniesienia teoretyczne.</p>
16.	Współczesne problemy socjologiczne LUB Rodzaje i źródła współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa	<p>Współczesne problemy socjologiczne</p> <p>Celem przedmiotu jest przedstawienie teorii oraz paradygmatów na temat współczesnych problemów dotyczących organizacji społeczeństwa. Zapoznanie studentów ze zjawiskami, mechanizmami i procesami przebiegającymi we współczesnej rzeczywistości społecznej. Uwrażliwienie studentów na szanse oraz ryzyka związane z aktywnością w przestrzeni społecznej.</p> <p>Rodzaje i źródła współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa</p> <p>Celem przedmiotu jest ukazanie perspektyw teoretycznych dotyczących zagrożeń życia społecznego. Treści programowe obejmują opis i systematyzację zagrożeń (1) ekologicznych; (2) technogennych oraz (3) społecznych o podłożu konfliktogennym. Związane są z prezentacją zagadnienia strukturalnej koncepcji postaw (z uwzględnieniem ich zasadniczych komponentów: poznawczego, afektywnego, behawioralnego) żywionych w kierunku wszelkiego rodzaju zagrożeń umniejszających poczucie bezpieczeństwa. Treści programowe uzupełnione są o wymiar praktyczny: wyposażenie studentów w wiedzę umożliwiającą budowę modelu teoretycznego i metodologicznego do wykonywanych indywidualnie projektów badawczych oraz nabycie umiejętności budowania baterii twierdzeń czynnikowych eksplorujących wybrane zagrożenia ładu społecznego.</p>

17.	Socjologia edukacji i wychowania LUB Treningi komunikacji w grupach dyspozycyjnych	Socjologia edukacji i wychowania Treści programowe koncentrują się na zagadnieniach związanych z teoriami z zakresu socjologii edukacji i wychowania, koncepcjami ukształtowanymi w tej subdyscyplinie nauki, obowiązująca terminologia, funkcjami różnych środowisk wychowawczych, zmian celów i treści wychowania społecznego. Treningi komunikacji w grupach dyspozycyjnych Treści programowe obejmują wymiar teoretyczny i praktyczny związanymi z kształtowaniem u studentów różnego rodzaju kompetencji, m.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji, kreatywności, wizualizacji przekazu, sztuki dyskusji oraz umiejętności współpracy w grupie, etc. Wymiar praktyczny treści programowych związany jest ukształtowaniem w studentach kompetencji, które przyczynią się do podniesienia jakości ich pracy w obszarze bezpieczeństwa i współpracy z różnymi grupami społecznymi, w tym wojskiem i służbami.
18.	Wychowanie fizyczne	Treści programowe zróżnicowane w zależności od wybranych zajęć. Studenci poznają zasady odpowiednich dyscyplin sportowych, ćwiczeń i innych aktywności stosując je w praktyce, dbając o zdrowie i bezpieczeństwo. W sportach drużynowych w szczególności sposób rozwijane są również kompetencje społeczne.
19.	Socjologia miasta i wsi	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z podstawowymi pojęciami subdyscyplin socjologii miasta i socjologii wsi, m.in: miasto, wieś, urbanizacja, metropolizacja, suburbanizacja, wielofunkcyjny rozwój wsi i rolnictwa, konflikty społeczno-przestrzenne, syndrom NIMBY. Zakres omawianych problemów dotyczy zarówno tradycji badań, jak i współczesnych ujęć oraz orientacji opisujących i wyjaśniających prawidłowości i dynamikę zmian współczesnych społeczności miejskich i wiejskich.
20.	Problemy narodowościowe w Polsce	Treści programowe koncentrują się na zapoznaniu studentów z zagadnieniami związanymi z: kwestiami narodowościowymi uwzględniającymi złożone konteksty historyczne we wzajemnych relacjach genezą narodów, mniejszości, konfliktów etnicznych, strukturą etniczno-narodową współczesnej Polski, relacjami między mniejszościami a większością, oczekiwaniami oraz strategiami najważniejszych mniejszości, ujawnienie obszarów potencjalnych konfliktów z polską większością.
21.	Wielkie struktury społeczne	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z najważniejszymi teoriami i pojęciami dotyczącymi specyfiki funkcjonowania wielkich struktur społecznych, prezentacją różnych zasad, schematów i aspektów makrostruktur oraz mechanizmów dynamiki społecznej, sposobami rozróżniania fenomenów charakterystycznych dla wielkich struktur i systemów społecznych oraz czynnikami rozwoju społecznego, pozwalającymi aplikować teorie z zakresu omawianej problematyki w badaniach empirycznych.
22.	Gospodarowanie mieniem publicznym LUB Ekonomia społeczna	Gospodarowanie mieniem publicznym Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: podstawowych instytucji prawnych i zasad najważniejszych gałęzi prawa, umiejętności wytwarzania odpowiednich informacji w odpowiednich przepisach, gospodarowania mieniem publicznym jako zagadnieniem prawnym i ekonomicznym, celów i instrumentów gospodarowania mieniem publicznym, gospodarki rynkowej i jej modeli, podstaw mikro- i makroekonomii, własność i prawa własności, gospodarki nieruchomościami, Welfare state, partnerstwa społecznego, sieci i zintegrowanych usług. Ekonomia społeczna Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: specyfiki sektora ekonomii społecznej w tym definicji, uwarunkowań prawnych i organizacyjnych rozwoju sektora, hybrydowego charakteru podmiotów łączących cechy społeczne i gospodarcze oraz możliwościami wykorzystania podmiotów ekonomii społecznej w procesach integracji i reintegracji społecznej i zawodowej różnych grup społecznych.

23.	Praktyki zawodowe	Treści programowe wiążą się z zapoznaniem studenta z podstawowymi narzędziami jakie są w miejscu pracy, wykorzystanie umiejętności i wiedzy zdobytej na zajęciach i jej praktyczne zastosowanie, dodatkowo poznanie szeroko rozumianej kultury organizacyjnej i wykorzystanie kompetencji, jakie nabywa student w trakcie studiów do podjęcia pracy zawodowej. Poznanie struktury zarządzania instytucji lub firmy oraz relacji pomiędzy jej komórkami oraz zapoznanie się z podstawowymi dokumentami wewnętrznymi regulującymi obowiązki i prawa pracowników instytucji lub firmy.
24.	Seminarium licencjackie	Celem przedmiotu jest prezentacja wymogów formalnych pisarstwa naukowego oraz realizacja indywidualnie przygotowywanej przez studenta pracy licencjackiej. Wymiar praktyczny treści programowych koncentruje się na przygotowywaniu pracy licencjackiej pod opieką promotora oraz samodzielnej pracy naukowej prezentującej treści teoretyczne, metodologiczne i empiryczne w wybranym obszarze badawczym, krytycznej analizy literatury przedmiotu, przygotowanie metodologii do realizacji projektu badawczego oraz weryfikacją założeń i przedstawienie wyników zrealizowanych badań.
25.	Konstytucjonalnoprawne podstawy bezpieczeństwa LUB Safety Culture i złożone systemy antropotechniczne	Konstytucjonalnoprawne podstawy bezpieczeństwa Treści programowe koncentrują się na następujących zagadnieniach związanych z konstytucyjnoprawnymi uwarunkowaniami bezpieczeństwa narodowego, w tym miejsca Sił Zbrojnych i innych grup dyspozycyjnych w konstytucyjnoprawnym porządku RP oraz pojęcia stanów nadzwyczajnych i dopuszczalności ograniczeń konstytucyjnych praw i wolności w oparciu o kryterium bezpieczeństwa publicznego. Safety Culture i złożone systemy antropotechniczne Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: kształtowania świadomości w budowaniu kultury bezpieczeństwa w otoczeniu systemów antropotechnicznych; pojawiających się różnego rodzaju katastrof i wypadków w różnych sferach funkcjonowania człowieka, możliwości przeciwdziałania ww. poprzez wzmacnianie świadomości odnośnie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Wymiar praktyczny treści programowych wiąże się z ukształtowaniem świadomości, dostarczeniem wiedzy oraz umiejętności w stanowieniu i propagowaniu kultury bezpieczeństwa w otoczeniu systemów antropotechnicznych.
26.	Lektorat z nowożytnego języka obcego	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisania, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
27.	Międzynarodowe stosunki wojskowe	Treści programowe koncentrując się na zapoznaniu studentów/tek z najważniejszymi problemami, teoriami oraz pojęciami dotyczącymi specyfiki funkcjonowania sił zbrojnych jako wielkich struktur społecznych, wojska jako szczególnego rodzaju grupy dyspozycyjnej i współczesnych międzynarodowych systemów wojskowych. Prezentacja różnych zasad, schematów, aspektów ww. struktur i systemów oraz mechanizmów ich dynamiki. Zajęcia przekazują zagadnienia, które powinny zaowocować nabyciem przez studentów/ki umiejętności i kompetencji w zakresie rozróżniania fenomenów charakterystycznych dla sił zbrojnych, wojska oraz międzynarodowych systemów wojskowych, a także dostrzegania czynników determinujących ww. pozwalających aplikować teorie z zakresu omawianej problematyki w badaniach empirycznych
28.	Anatomia propagandy	Treści programowe wiążą się z zagadnieniami z zakresu teoretycznego i empirycznego opisywania zjawiska propagandy. Treści programowe uwzględniają sposoby definiowania tego zjawiska oraz wykorzystywania w różnych systemach społecznych i politycznych.

29.	Przestępczość zorganizowana	Treści programowe obejmują: wprowadzenie pojęcia przestępczości zorganizowanej, poznawanie w jaki sposób kształtują się struktury przestępcze w Polsce i na świecie. Wymiar praktyczny treści wiąże się z nabyciem umiejętności scharakteryzowania, grup przestępczych, poznaniem rozwiązań prawnych i organizacyjnych w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej w Polsce i na świecie oraz poznanie klasyfikacji przestępczości organizowanej oraz organizacji zwalczającej przestępczość zorganizowaną.
30.	Metody i techniki oceny ryzyka i zagrożeń paramilitarnych	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: metodyki umożliwiającej diagnozę negatywnych następstw zachodzących w sieciach społecznych wywoływanych wszelkiego rodzaju niebezpieczeństwami ujawniającymi się w postaci ryzyka, zagrożenia czy kryzysu.
31.	Podstawy logistyki	Treści programowe obejmują: scharakteryzowanie zabezpieczenia realizacji zadań w obszarze dostaw i usług oraz umiejscowienie ich we współczesnym środowisku człowieka; opisanie logistyki jako działań związanych z przemieszczaniem dostaw, usług, dostaw i usług łącznie od źródeł do odbiorcy końcowego tworząc tak zwany łańcuch dostaw; powiązanie elementów zarządzania, organizacji, ekonomii i innych w systemach logistyki niezbędnych do opisu socjologicznego współczesnego świata.
32.	Transport i środki transportu	Treści programowe koncentrują się na przedstawieniu: głównych zasad zrównoważonego rozwoju systemu transportowego, z naciskiem na omówienie roli poszczególnych gałęzi transportu, problemów infrastrukturalnych, konfliktów przestrzennych wokół transportu, a także wpływu transportu na rozwój gospodarczy i środowisko naturalne. Studenci zostaną również zapoznani z podstawowymi założeniami transportu multimodalnego i intermodalnego, a także z głównymi trendami w zakresie rozwoju technologii międzygałęziowej oraz inteligentnych systemów transportowych.
33.	Bezpieczeństwo na poziomie lokalnym	Treści programowe obejmują zagadnienia związane ze: sposobami opisywania i analizowania istniejącego porządku publicznego i społecznego; wnioskowania na temat potencjalnych jego zagrożeń na poziomie lokalny; sposobami wypracowywania propozycji działań na rzecz usuwania negatywnych zjawisk, ich zapobieganiu lub wzmacnianiu potencjału społeczności lokalnej.
34.	Socjologia polityki	Treści programowe przedmiotu obejmują zagadnienia związane z subdyscypliną socjologii polityki, tj. zakres subdyscypliny i umiejscowienie kwestii politycznych w myśli klasyków socjologii; państwo jako obszar klasycznej refleksji nad polityką; polityka jako obszar zarządzania wspólnotą w ujęciu klasycznym i współczesnym; pojęcie reżimu politycznego; aktorzy polityczni; instytucjonalne i pozainstytucjonalne obszary polityki: partie polityczne jako „potomkowie” demokracji i ruchy społeczne jako oddolne zachowania społeczno-polityczne; zainteresowanie Polaków kwestiami wspólnotowymi oraz różnymi wymiarami życia politycznego.
35.	Socjologia zawodu	Treści programowe przedmiotu obejmują zagadnienia związane z subdyscypliną socjologii pracy i zawodu, tj. praca (definiowanie, ujmowanie, znaczenie) jako aktywność jednostki na rzecz wspólnoty; zawód i kreacja podziału zawodowego – współczesne znaczenie zawodów; przemiany w zakresie pracy i zawodów w społeczeństwach ponowoczesnych: Polska a kraje Zachodu; specyfika zawodów mundurowych na tle innych profesji; proces kadrowy w grupach dyspozycyjnych – przykłady wybranych formacji.

36.	Prawne aspekty zarządzania kryzysowego LUB Problematyka prawna w systemie ratowniczym	<p>Prawne aspekty zarządzania kryzysowego</p> <p>Treści programowe wiążą się z przedstawieniem studentom podstawowych zagadnień związanych z zarządzaniem kryzysowym; analizą znaczeniową podstawowych pojęć związanych z zarządzaniem kryzysowym ze szczególnym uwzględnieniem podstaw prawnych.</p> <p>Problematyka prawna w systemie ratowniczym</p> <p>Treści programowe koncentrują się na przekazaniu studentom wiedzy na temat: treści przepisów prawa regulujących systemy ratownicze i rodzaje ratownictwa; znaczenia i wagi prawa ratowniczego jako narzędzia państwa służącego do zabezpieczenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w zakresie ostrzegania i alarmowania ludności, a także przeciwdziałania i likwidacji skutków wielu nieprzewidzianych zdarzeń.</p>
37.	Socjologia pogranicza	<p>Treści programowe przedmiotu obejmują zagadnienia związane z subdyscypliną socjologii pogranicza, tj. powstaniem, przedmiotem zainteresowań i podstawowymi kategoriami socjologii pogranicza dotyczącymi: pojmowania i zmiany funkcji granicy; kształtowania się pograniczy i ich typów; transgranicznych graniczności, człowieka pogranicza; współpracy i rywalizacji na pograniczach, efektu pogranicza, patologii na pograniczach, omówienie najważniejszych zjawisk i procesów występujących na pograniczach, z ukazaniem ich genezy, społeczno-historycznych i narodowościowych kontekstów.</p>
38.	Europejskie systemy bezpieczeństwa	<p>Treści programowe wiążą się z przedstawieniem: definicji i klasyfikacji bezpieczeństwa, specyfiką bezpieczeństwa europejskiego (pluralizmu podmiotów politycznych) i genezą współczesnych struktur bezpieczeństwa, współczesnego kształtu tych struktur i ich ewolucji, ze szczególnym uwzględnieniem emancypacji Europy spod opieki amerykańskiej, reagowania na zagrożenia militarne w jej otoczeniu (polityka Rosji) i na zagrożenia o charakterze asymetrycznym (terroryzm); bezpieczeństwo niemilitarne Europy, prywatyzacji bezpieczeństwa przez dużych aktorów komercyjnych, systemów bezpieczeństwa: OBWE, struktury na Bałkanach struktury wokół Rosji, struktury bezpieczeństwa energetycznego oraz wpływem tych systemów bezpieczeństwa na polską politykę zagraniczną a także z rolą Polski w kształtowaniu tych systemów.</p>
39.	Ochrona danych tajnych i niejawnych	<p>Treści programowe koncentrują się na prezentacji: założeń ochrony danych osobowych i niejawnych na tle nauk prawnych i nauk o bezpieczeństwie, opisu zasad ochrony informacji niejawnej i chronionych prawem tajemnic oraz ochrony danych osobowych, jak również odpowiedzialności związanej z ujawnieniem lub niezgodnym z prawem wykorzystaniem informacji niejawnej albo poufnej oraz przedstawieniem zagrożeń wynikających z niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych i niejawnych.</p>
40.	Socjologia wojska	<p>Treści programowe obejmują zagadnienia związane teoretycznymi oraz metodologicznymi wymiarami subdyscypliny socjologii wojska; tj. badanie zachowaniach ludzi w wojsku, sposobami analizy sił zbrojnych jako grupy społecznej i organizacji.</p>
41.	Współpraca służb w miejscu zagrożenia	<p>Treści programowe koncentrują się na omówieniu: organów państwa oraz administracja publiczna tworzących system mających na celu zapewnienie ciągłości funkcjonowania państwa na wypadek zagrożeń, systemów zarządzania kryzysowego oraz zarządzania kryzysowego z perspektywy administracji publicznej i współpracy administracji z sektorem prywatnym.</p>
42.	Kryminologia – zagadnienia podstawowe	<p>Treści programowe obejmują: zagadnienia wprowadzające do podstawowych zagadnień związanych z kryminologią, analizę znaczeniową podstawowych zagadnień związanych z przestępstwem, wykroczeniem oraz patologiami.</p>

43.	Pierwsza pomoc przedlekarska	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: głównych teorii i działań ukierunkowanych na budowanie podstaw ratownictwa medycznego, które ma istotne znaczenie w kształtowaniu umiejętności ukierunkowanej na ratowanie życia ludzkiego w sytuacjach trudnych w poszukiwaniu pomocy podczas nagłego zagrożenia życia, odnoszącego się zarówno do norm społecznych, kulturowych, a także roli społecznej chorego, przyczyn i objawów mających miejsce w stanach nagłych zagrażających życiu. Wymiar praktyczny treści programowych obejmuje: identyfikację określonych zjawisk, sposobów ich definiowania i interpretowania oraz odpowiedniego reagowania w sytuacjach zagrożenia.
44.	Marketing usług logistycznych	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru: instrumentów wykorzystywania działań marketingowych w obszarze usług logistycznych oraz sposobów sprawnego podejmowania decyzji w tym obszarze wiedzy kształtującej procesy marketingowe na każdym poziomie struktur organizacyjnych.
45.	Infrastruktura logistyczna	Treści programowe obejmują przedstawienie: fizycznych elementów potrzebne do realizacji procesów logistycznych tj. dostaw i usług, charakterystykę środków, celów i potrzeb realizacji procesów logistycznych, środków i narzędzi pracy personelu logistycznego.
46.	Bezpieczeństwo transportu morskiego	Treści programowe koncentrują się na omówieniu: zagadnień związanych z bezpieczeństwem transportu morskiego, prawnych podstawy prowadzenia żeglugi oraz zasady w tym zwłaszcza konwencje międzynarodowe regulujące ochronę jednostek pływających i portów, organizacji, zadań oraz wyposażenia struktur państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo żeglugi, zarówno w wymiarze militarnym (Marynarka Wojenna) jak również policyjnym (Straż Graniczna) oraz ratowania życia na morzu, ochrony jednostek pływających podczas pokoju jak również w sytuacjach kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki Morza Bałtyckiego
47.	Wybrane problemy personelu więziennego LUB Demografia społeczna a bezpieczeństwo	Wybrane problemy personelu więziennego Podstawowymi treściami przedmiotu są: organizacja formalna zakładu karnego w strukturze Ministerstwa Sprawiedliwości oraz warunki zatrudnienia i zakres obowiązków funkcjonariuszy Służby Więziennej i pracowników cywilnych pracujących przede wszystkim w działach: penitencjarnym, terapeutycznym, ochrony, kwatermistrzowskim i finansowym. Szczegółowo omawiane są czynności służbowe związane z prowadzeniem dokumentacji, m.in. teczek osobopoznawczych osadzonych, pisanie programów readaptacyjnych i raportów, tworzenia poprawnych relacji z osadzonymi w ramach obowiązujących przepisów prawa. Treści programowe obejmują też charakterystykę ryzyka związanego w wykonywaniem zawodem, takim jak: odpowiedzialność karna za zaniedbanie lub niedopatrzanie obowiązków służbowych, ryzyko infekcji chorobami zakaźnymi oraz zapadaniem na choroby wywoływane ciągłym stresem. Demografia społeczna a bezpieczeństwo Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru demografii społecznej. Treści programowe obejmują omówienie: procesów demograficznych zachodzących w społeczeństwach w ciągu jego trwania w połączeniu z uwarunkowaniami ekonomicznymi czy politycznymi, sposobów analizowania zachodzących w społeczeństwie procesów z uwzględnieniem szeroko pojętego bezpieczeństwa.
48.	Problematyka gender w grupach dyspozycyjnych	Treści programowe obejmują: kwestię kobiecą i problematyką gender w naukach społecznych i socjologii; biologiczne, psychologiczne i społeczne różnice płci jako punktu wyjścia do nierównego traktowania kobiet i mężczyzn; zagadnienie rodziny jako grupy pierwotnej i instytucji w kontekście zmieniających się statusów/ról jej uczestników; feminizm jako ruch społeczny i ideologia; problematykę kobiety w sferze zawodowej w Polsce; proces „wchodzenia” kobiet do sfery bezpieczeństwa i wybranych formacji mundurowych; regulacje normatywne a statusy i role kobiet we współczesnych instytucjach bezpieczeństwa; zarządzanie płcią w organizacji i przeciwdziałanie dyskryminacji we współczesnych

		organizacjach.
49.	Przedsiębiorczość* LUB Gry decyzyjne	<p>Przedsiębiorczość Celem przedmiotu jest przekazanie studentom podstawowej wiedzy dotyczącej zasad tworzenia i prowadzenia nowych podmiotów gospodarczych na wolnym rynku. Treści programowe obejmują zagadnienia dotyczące przedsiębiorczości, jej uwarunkowań i wpływu na gospodarkę. W toku kształcenia zakłada się ukształtowanie postaw przedsiębiorczych, polegających na poszukiwaniu, tworzeniu oraz wykorzystywaniu szans służących osiągnięciu założonych celów biznesowych. Działania przedsiębiorcze realizować można w instytucjonalnych przestrzeniach wielu organizacji, nie tylko gospodarczych.</p> <p>Gry decyzyjne Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z zakresu podstaw teorii gier z wykorzystaniem odwzorowania procesu podejmowania decyzji przy pomocy modelowych (uniwersalnych) schematów. Gry decyzyjne są przedmiotem warsztatowym kształtującym kompetencje umiejętnego podejmowania decyzji przez studentów w wielu sferach życia społecznego. Przez aktywne uczestnictwo w zajęciach studenci kształtują kompetencje współpracy grupowej, negocjacji, realizowania różnych ról, przywództwa itp.</p>
50.	Ochrona własności intelektualnych*	Treści programowe obejmują przedstawienie: podstawowych pojęć i zasad związanych z ochroną własności intelektualnej, tj. prawem autorskim oraz prawem własności przemysłowej ze szczególnym uwzględnieniem naruszenia praw autorskich (plagiat) w zakresie korzystania z różnych opracowań i dzieł w trakcie pisania pracy licencjackiej.
51.	Seminarium licencjackie	Celem przedmiotu jest prezentacja wymogów formalnych pisarstwa naukowego oraz realizacja indywidualnie przygotowywanej przez studenta pracy licencjackiej. Wymiar praktyczny treści programowych koncentruje się na przygotowywaniu pracy licencjackiej pod opieką promotora oraz samodzielnej pracy naukowej prezentującej treści teoretyczne, metodologiczne i empiryczne w wybranym obszarze badawczym, krytycznej analizy literatury przedmiotu, przygotowanie metodologii do realizacji projektu badawczego oraz weryfikacją założeń i przedstawienie wyników zrealizowanych badań.
52.	Metody i techniki oceny ryzyka i zagrożeń militarnych	Celem przedmiotu jest prezentacja takich zagadnień jak: wprowadzenie do socjologicznych sposobów analiz ryzyka i zagrożeń z wykorzystaniem narzędzi matematycznych, analiza pojęcie ryzyka i zagrożeń w postaci umożliwiającej dokonywanie pomiaru oraz jego analizę, rachunek prawdopodobieństwa, procesy losowe (stochastyczne), statystyki matematyczne, teorię grafów i innych działów, do badania zjawisk z zakresu zagrożeń militarnych.
53.	Bezpieczeństwo europejskie	Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: strategie realizowane przez podmioty państwowe w zakresie bezpieczeństwa zewnętrznego, współczesne uwarunkowania realizacji polityki międzynarodowej opartej na nowych wyzwaniach w zakresie bezpieczeństwa, rola globalnego trójkąta bezpieczeństwa w kształtowaniu bezpieczeństwa transeuropejskiego.
54.	Terroryzm międzynarodowy	Treści programowe obejmują: podstawowe zagadnienia terroryzmu oraz jego współczesnych przejawów, historyczne, społeczne i kulturowe uwarunkowania życia politycznego w określonych regionach świata, które przyczyniają się do rozwoju ruchów ekstremistycznych i powstawania grup terrorystycznych, omówienie czynników w polityce międzynarodowej, które kreują napięcia i prowadzą do powstania ruchów i organizacji terrorystycznych.
55.	Prawo dowodowe	Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: definicje prawa i postępowania dowodowego; pojęcie dowodu w prawie polskim; dowód w postępowaniu sądowym; dowód w postępowaniu administracyjnym; dowody w rozmaitych gałęziach i dziedzinach prawa; dowody w postaci dokumentów, rzeczy, oświadczeń; dopuszczalność, niedopuszczalność i zbędność dowodu, ciężar dowodu, hierarchia dowodów, interpretacja

		dowodów, ekspertyzy, przesłuchania
56.	Interwencje kryzysowe	Treści programowe obejmują: podstawowe zagadnienia związane z prowadzeniem interwencji kryzysowych, prowadzeniem rozmowy w kryzysie z uwzględnieniem różnych zakresów jej prowadzenia przez różne grupy dyspozycyjne. Wymiar praktyczny treści programowych obejmuje symulację prowadzenia interwencji z osobą w kryzysie.
57.	Kreowanie zespołów zadaniowych	Treści programowe dotyczą zapoznania studentów z: wiedzą i umiejętnościami z zakresu kierowania zespołem, mechanizmami, prawidłowościami oraz patologiami procesów w zespole, sposobami rozpoznawania struktury, dynamiki i procesów grupowych, motywowaniem zespołu i relacjach w nim panujących, współzależności między osobami w zespole, źródłami i sposobami rozwiązywania konfliktów w zespole.
58.	Zarządzanie łańcuchami dostaw	Treści programowe koncentrują się na przedstawieniu: podstawowych pojęć dot. zarządzania łańcuchami dostaw, zasad i sposobów koordynowania procesów zamówień, transportu i polityki gromadzenia zapasów, przy przyjęciu założenia minimalizowania jednostkowych kosztów produkcji.
59.	Europejskie systemy logistyczne	Treści programowe obejmują omówienie zagadnień, tj. logistyka jako praktyka, teoria i gałąź nauki; historia logistyki międzynarodowej i międzykontynentalnej; współczesne rozwiązania logistyczne w Europie; logistyka jako element polityki gospodarczej; logistyka a zarządzanie; przykłady europejskich systemów logistycznych: transport drogowy, transport kolejowy, transport nośników energii; europejska polityka transportowa; regulacje prawa UE w zakresie logistyki; polskie systemy logistyczne jako część systemów europejskich; patologie i niedoskonałości systemów logistycznych; przyszłość europejskich systemów logistycznych.
60.	Infrastruktura krytyczna	Treści programowe obejmują: istotę infrastruktury krytycznej, przedstawienie aspektów dotyczących zarządzania i ochrony infrastruktury krytycznej w ujęciu prawnym i społecznym oraz analizę społecznych i gospodarczych skutków zagrożenia infrastruktury krytycznej.

Nazwa kierunku studiów: Socjologia grup dyspozycyjnych
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 131

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Podstawy socjologii	Treści programowe obejmują: ogólne wprowadzenie do podstawowych pojęć i teorii z zakresu socjologii; genezę socjologii i jej funkcji w życiu człowieka; relacji między różnymi dyscyplinami społecznymi; najważniejsze problemy historii myśli socjologicznej i kierunki we współczesnej; socjologii; sposoby definiowania i opisywania społeczeństwa oraz zbiorowości społecznych i ich rodzajów; omówienie sposobów definiowania struktury społecznej, stratyfikacji i ruchliwości społecznej; przedstawienie podstawowych metod i technik badawczych.
2.	Problematyka zapewnienia porządku i bezpieczeństwa	Treści programowe obejmują przedstawienie i omówienie: regulacji konstytucyjnych dotyczących bezpieczeństwa i porządku publicznego z uwzględnieniem sposobu podziału zadań i kompetencji w tym zakresie, struktur administracji i porządku publicznego, problematyki realizacji zadań w poszczególnych szczeblach administracyjnych, funkcjonowania poszczególnych służb jak: wojskowe organy porządkowe i Żandarmeria Wojskowa, funkcjonowanie Straży Granicznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących cudzoziemców, problematyki organizacji i funkcjonowania policji i nadzoru nad działalnością straży gminnych, ochrony przeciwpożarowej i Państwowej Straży Pożarnej i jej funkcjonowanie w systemie ratownictwa, instytucji państwach w sytuacjach kryzysowych, problematyki stanów nadzwyczajnych, ze szczególnym uwzględnieniem działalności administracji publicznej w takich stanach.
3.	Metodologia badań społecznych	Treści programowe obejmują przedstawienie: definiowania, ujęcia, rola i charakterystyki metodologii w naukach społecznych, specyfiki metodologii w socjologii, klasycznych i współczesnych paradygmatów i teorii nauk społecznych/socjologii oraz ich konsekwencji dla wykorzystania instrumentarium badawczego, inter-/intradyscyplinarnych i współczesnych podejść do badania rzeczywistości społecznej oraz możliwości, ograniczenia, konsekwencje, i obszarów ich zastosowań.
4.	Analiza danych ilościowych	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru statystyki z wykorzystaniem dedykowanych do tego programów. Treści programowe obejmują przekazanie podstawowej wiedzy z obszaru analizy danych ilościowych w celu nabycia umiejętności obsługi oprogramowania IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) służących do wszechstronnej analizy danych oraz interpretacji uzyskanych wyników. Wymiar praktyczny treści programowych wiąże się z wykorzystywaniem przez studentów podstawowych oraz zaawansowanych technik analizy na przykładzie danych uzyskanych z międzynarodowych badań European Values Study (EVS) do interpretacji wielu modułowych rozwiązań w celu przygotowania raportu statystycznego dotyczącego struktury wartości społeczeństwa europejskiego, ich oddziaływania na życie codzienne, ich moralnych źródeł oraz wszelkiego rodzaju implikacji.
5.	Filozofia	Treści programowe wprowadzają studentów w obszar filozofii nauki, starającej się ukazać fundamenty ludzkiej wiedzy o świecie. Dociekania filozoficzne skupiają się na podstawowych pojęciach obejmujących

		zagadnienia teoriopoznawcze oraz struktury i funkcji filozofii bezpieczeństwa na tle rozwoju współczesnych nauk społecznych.
6.	Socjologia	Treści programowe koncentrują się na omówienie: podstawowych teorii i koncepcji teoretycznych, tradycji badawczej oraz pojęć z zakresu współczesnej socjologii, sposobach aplikacji omawianych koncepcji do kultury popularnej i bieżących wydarzeń, ważniejszych osiągnięć współczesnych teoretyków tej dyscypliny, sposobów określania przez nich mechanizmów, procesów, jak i wzorców ludzkiego zachowania w zorganizowanych strukturach.
7.	Projekt badawczy	Treści programowe o wymiarze praktycznym (uzupełniającym i kontynuującym zajęcia z zakresu metodologii) pozwalające studentom nabyć umiejętności koniecznych do zaplanowania etapów procesu badawczego oraz sporządzenia projektu badań i jego realizację.
8.	Warsztaty terenowe	Praktyczna realizacja badań socjologicznych utrzymana w ilościowej bądź ilościowej metodologii nauk społecznych. Badania ankierskie realizowane są zgodnie z wybraną problematyką badawczą. Studenci zapoznają się z praktycznymi aspektami prowadzenia badań socjologicznych pod kierunkiem koordynatora.
9.	Seminarium magisterskie	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru metodologii pracy naukowej. Treści programowe obejmują: specyfikę i charakterystykę prac dyplomowych w połączeniu z implementacją wybranych kryteriów na grunt nauk socjologicznych; omówienie struktury pracy magisterskiej, przedstawienie takich podstaw teoretycznych jak - paradygmat, teoria, koncepcja, subdyscyplina nauki, dotychczasowy dorobek nauk socjologicznych (nauk społecznych, dyscyplin pokrewnych) dla wybranej problematyki, tworzenie zrębów metodologicznych pracy i fazy realizacji projektu badawczego.
10.	Socjologia ruchów społecznych	Treści programowe koncentrują się na zapoznaniu studentów z subdyscypliną socjologii ruchów społecznych. Szczegółowe treści programowe: pojęcia i teorie ruchów społecznych, historia i współczesność ruchów społecznych, ruchy społeczne w Polsce, ruchy społeczne a wybrane problemy bezpieczeństwa, studia przypadków, perspektywy ruchów społecznych.
11.	Logistyka stosowana	Treści programowe wiążą się z takimi zagadnieniami jak: zabezpieczenia realizacji zadań w obszarze dostaw i usług oraz umiejscowieniu ich we współczesnym środowisku człowieka; łańcuchy dostaw; elementy zarządzania, organizacji, ekonomii i innych w systemach logistyki niezbędnych do opisu socjologicznego współczesnego świata; procesy i systemy logistyczne; ogólne procesy zaopatrzenia, produkcji i dystrybucji, oraz systemy informatyczne, informacyjne, transportowe, oraz handlu, usług, gospodarki magazynowej.
12.	Transport morski	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z: funkcjonowaniem transportu morskiego i jego znaczeniem dla współczesnych państw i społeczeństw, prawnymi podstawami prowadzenia żeglugi, w tym zwłaszcza konwencji międzynarodowych jak również przepisów polskich. znaczeniem transportu morskiego dla współczesnej gospodarki oraz jego ewolucją; portami i ich infrastruktura, jak również taborami pływającymi, bezpieczeństwem żeglugi i jej ochrony, w tym odpowiedzialnych za to służb państwowych (grup dyspozycyjnych).
13.	Logistyczna obsługa klienta	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru logistycznej obsługi klienta. Treści programowe obejmują: kształtowaniem przewagi konkurencyjnej w usługach logistycznych, procesami logistycznej obsługi klienta, usługami klienta logistycznego oraz ich doskonalenie, jak i strategii obsługi klienta w zarządzaniu łańcuchem dostaw, sposobami określania wymagań klientów w zakresie preferencji dotyczących usług logistycznych, adekwatnego zrozumienia potrzeb klientów umożliwia oferowanie odpowiedniej jakości usług.

14.	Kulturowe aspekty bezpieczeństwa	Treści programowe wiążą się z przedstawieniem studentom: koncepcji dotyczących kulturowego wymiaru bezpieczeństwa, kwestii tożsamości kulturowej, kultury narodowej i społeczeństwa wielokulturowego, religii, globalnego terroryzmu oraz debaty publicznej wokół zagrożenia bezpieczeństwa kulturowego, sposobów kulturowego oddziaływania na relacje międzynarodowe, polityki kulturalnej w wymiarze państwowym i europejskim oraz wpływu jej na relacje społeczne, wpływu postrzegania bezpieczeństwa kulturowego przez media.
15.	Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej	Treści programowe związane są z zarządzaniem kryzysowym podejmowanym przez organa administracji publicznej. Treści programowe ukazują: przepisy prawne obligujące podmioty do podejmowania skoordynowanych działań w przypadku wystąpienia zagrożeń, elementy budujące bezpieczeństwo narodowe kraju, opisem sytuacji kryzysowych stwarzających zagrożenie życia, zdrowia, integralności terytorialnej, mienia, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz infrastruktury krytycznej, sposoby reagowania kryzysowego i elementy zarządzania kryzysem należących do strategicznych działań bezpieczeństwa.
16.	Pierwsza pomoc przedmedyczna	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie głównych teorii i zachowania ukierunkowanego na budowanie podstaw ratownictwa medycznego, które ma istotne znaczenie w kształtowaniu umiejętności ukierunkowanej na ratowanie życia ludzkiego w sytuacjach trudnych w poszukiwaniu pomocy podczas nagłego zagrożenia życia, odnoszącego się zarówno do norm społecznych, kulturowych, a także roli społecznej chorego.
17.	Aktywizacja i partycypacja społeczna	Treści programowe obejmują: socjologiczną refleksję nad formami, funkcja i czynnikami uczestnictwa jednostek i grup w życiu społecznym, zwłaszcza w wymiarze lokalnym, zagadnienia problematyki partycypacji i aktywizacji społecznej oraz pełnienia ról zawodowych z tym związanych.
18.	Zarządzanie projektami	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie wiedzy z obszaru subdyscypliny zarządzania w obszarze projektowym. Treści programowe związane są z zagadnieniami związanymi z: zarządzaniem projektami ukierunkowanymi na realizację tymczasowych przedsięwzięć, dostarczających unikalnych produktów lub usług, metodyką zarządzania projektami. Wymiar praktyczny treści programowych wiąże się z umiejętnościami i kompetencjami społecznymi umożliwiającymi przeprowadzenie projektów społecznych i biznesowych w każdym sektorze gospodarki z uwzględnieniem kontekstów bezpieczeństwa.
19.	Socjologiczne aspekty edukacji na rzecz bezpieczeństwa	Treści programowe obejmują: prezentację podstawowych pojęć z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa, zaś wymiarze praktycznym: kształtowanie umiejętności dostrzegania problemów związanych z bezpieczeństwem, rozwijanie wrażliwości na problemy dotyczące edukacji dla bezpieczeństwa.
20.	Analiza danych jakościowych	Treści programowe obejmują: naukę gromadzenia i interpretowania zebranych informacji empirycznych, jak i danych zastanych, zdobywanie umiejętności związanych z teoretycznymi założeniami prowadzenia badań jakościowych, poznanie i umiejętne stosowanie technik i metod oraz analizy i interpretacji danych jakościowych, wprowadzenie do statystycznych metod analizy danych jakościowych.
21.	Budowanie kwestionariuszy i scenariuszy badań	Treści programowe obejmują: wiedzę o metodach i technikach badań społecznych oraz praktycznego ich zastosowania ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowego zastosowania kwestionariuszy i scenariuszy badań, poznanie etapów procesu badawczego w naukach społecznych.

22.	Teoria gier jako narzędzie analiz socjologicznych	Celem przedmiotu jest przybliżenie podstaw teorii gier z wykorzystaniem odwzorowania procesu podejmowania decyzji przy pomocy modelowych (uniwersalnych) schematów, zaś w wymiarze praktycznym kształtują kompetencje umiejętnego podejmowania decyzji przez studentów w wielu sferach życia społecznego, tj. współpraca grupowa, negocjacja, realizowanie różnych ról, przywództwo.
23.	Komunikacja interpersonalna jako kompetencja społeczna	Treści programowe obejmują wiedzę z zakresu komunikacji interpersonalnej, zaś w wymiarze praktycznym kształtowanie i pogłębianie u studentów różnego rodzaju kompetencji, m.in. analitycznych, komunikacyjnych, z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności współpracy w grupie, które przyczynią się do podniesienia jakości ich pracy w obszarze bezpieczeństwa i współpracy z różnymi grupami społecznymi, w tym wojskiem i służbami.
24.	Komunikacja w sytuacjach kryzysowych	Celem przedmiotu jest przedstawienie i omówienie zagadnień związanych z: zastosowaniem wiedzy o szczególnym rodzaju komunikowania się w przypadku zaistniałych zagrożeń, prezentacją metodyki CERC (<i>Crisis and Emergency Risk Communication</i>) określaną, jako gotową strategię komunikacyjną dedykowaną do tego rodzaju szczególnych okoliczności.
25.	Techniki wywierania wpływu społecznego	Treści programowe obejmują omówienie: technik wywierania wpływu, socjotechniki, metod i technik socjotechniki, propagandy jako techniki wpływu społecznego i jej zastosowania w kreacji postaw, technik „miękkiej” i „twardej” socjotechniki.
26.	Teoria i praktyka studiów nad bezpieczeństwem	Treści programowe obejmują: zagadnienia konceptualizujące zagadnienia bezpieczeństwa oraz operacjonalizujące jego mierniki, wskaźniki czy indykaty, naukowe wyjaśnienie przebiegu zjawisk i procesów lokujących się w obszarze bezpieczeństwa oraz sposoby ich weryfikacji w badaniach.
27.	Współczesne teorie socjologiczne	Treści programowe obejmują główne orientacje teoretyczne w socjologii współczesnej, tj. strukturalny funkcjonalizm; teorie konfliktu; interakcjonizm symboliczny; socjologia fenomenologiczna i etnometodologia; teoria strukturalizmu A. Giddensa oraz teoria praktyk społecznych P. Bourdieu. Szczegółowe treści programowe obejmują: prezentację różnorodnych perspektyw teoretycznych uzupełnioną analizą porównawczą wybranych stanowisk.
28.	Ekonomia	Treści programowe obejmują prezentację: wiedzy z obszaru nauk społecznych dotyczącą szeroko pojętego gospodarowania oraz zagadnień z zakresu mikro- i makroekonomii, zasad funkcjonowania gospodarki, procesów gospodarczych z punktu widzenia gospodarki narodowej i globalnej.
29.	Seminarium magisterskie	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru metodologii pracy naukowej. Treści programowe obejmują: specyfikę i charakterystykę prac dyplomowych w połączeniu z implementacją wybranych kryteriów na grunt nauk socjologicznych; omówienie struktury pracy magisterskiej, przedstawienie takich podstaw teoretycznych jak - paradygmat, teoria, koncepcja, subdyscyplina nauki, dotychczasowy dorobek nauk socjologicznych (nauk społecznych, dyscyplin pokrewnych) dla wybranej problematyki, tworzenie zrębów metodologicznych pracy i fazy realizacji projektu badawczego.

30.	Trening psychomotoryczny w służbach specjalnych	Celem kursu jest wprowadzenie do tematyki działania służb specjalnych w Polsce- i ich rola w systemie bezpieczeństwa państwa. W trakcie kursu studenci poznają teoretyczne założenia kształtowania sprawności przez stosowanie treningu motorycznego. W skład treningu motorycznego wchodzi m.in. techniki pokonywania torów sprawnościowych i taktycznych dla służb mundurowych, techniki interwencyjne i ich stosowanie przez pryzmat kwestii prawnych i teoretycznych. Treningi psychomotoryczny zakłada również poznanie technik manipulacji wykorzystywanych w trakcie szkoleń do zawodu.
31.	Negocjacje w sytuacjach kryzysowych	Przedmiot obejmuje treści związane z: interwencjami kryzysowymi oraz negocjacjami kryzysowymi, procesami psychologicznymi osób zaburzonych, sprawców przestępstw, agresorów dokonujących m.in. zabójstw, uprowadzeń, napadów rabunkowych, prześladowań czy prób samobójczych, stylami negocjacji umożliwiającymi opanowanie trudnych sytuacji.
32.	Globalizacja i problemy społeczne współczesnego świata	Przedmiot prezentuje treści związane z teoriami globalizacji i na ich przykładzie ilustruje kluczowe argumenty w odniesieniu do konkretnych problemów, takich jak np. kwestie narodowościowe, kosmopolityzm, społeczeństwo sieciowe, transnarodowość, tożsamość czy kultura. Uwypukla procesów globalizacyjnych związanych z ich wymiarami, trendami, wirami, uwarunkowaniami oraz towarzyszącymi wyzwaniami.
33.	Kultura korporacyjna	Treści programowe obejmują: analizę kultur organizacyjnych istniejących korporacji z uwzględnieniem ich cech uniwersalnych i specyficznych, badanie norm i wartości, postaw wobec środowiska wewnętrznego i zewnętrznego, pojęcia ich klasyfikacje z zakresu kultury organizacyjnej oraz różnych modeli zachowań w biznesie, podstawowe założenia związane z odpowiedzialnym względem środowiska wewnętrznego zewnętrznego biznesem.
34.	Instrumenty zarządzania w łańcuchu dostaw	Treści przedmiotu obejmują przedstawienie: zintegrowanego zarządzania sekwencjami przepływu logistycznego, przetwarzaniem i czynnościami związanymi z obsługą - od dostawców do ostatecznych klientów, niezbędnymi do wytworzenia produktu/usługi w sposób sprawny i efektywny; połączenia różnych systemów i procesów logistycznych; scharakteryzowanie sterowania przepływami dostaw i usług w różnych zależnych lub współpracujących przedsiębiorstwach.
35.	Zarządzanie marketingowe	Celem przedmiotu jest prezentacja: instrumentów i działań marketingowych wykorzystanych w zarządzaniu podmiotami gospodarczymi, sposobów analizowania, planowania, wykonywania i kontroli programów marketingowych, wymiany i stworzenia na rynku więzi wzajemnie korzystnych pozwalających realizować określone cele uczestników rynku i przynieść korzyści pozostałym uczestnikom rynku.
36.	Stres traumatyczny w złożonych sytuacjach zawodowych	Celem przedmiotu jest przedstawienie wiedzy na temat traumatycznych wydarzeń doświadczanych przez wielu przedstawicieli profesji zawodowych, określanych w literaturze przedmiotu jako Posttraumatic Stress Disorder (PTSD). Treści programowe koncentrują się na sposobach diagnozowania tego zaburzenia różnymi metodami, ukazania metod stosowanych w jego leczeniu oraz sposobów przeciwdziałania PTSD wśród przedstawicieli zawodów tzw. wysokiego ryzyka.

37.	Samoobrona w taktyce i technikach interwencji policyjnej	Przedmiot o charakterze praktycznym, którego celem jest zapoznanie studentów z metodami, technikami oraz sprzętem do wykonywania ćwiczeń, które umożliwiają aktywizację mięśni i stawów odpowiedzialnych za wykonywanie ruchów w sposób dynamiczny. Kształtowanie nawyku wykonywania skutecznych i bezpiecznych ćwiczeń fizycznych. Wyrabianie nawyku zdrowego stylu życia, a tym samym przedstawienie znaczenia sprawności fizycznej w służbach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.
38.	Terroryzm i jego zwalczanie	Treści programowe obejmują przedstawienie: aspektów kryminologicznych i prawnych związanych z zagadnieniem terroryzmu; problemów definicyjnych zjawiska, taktyki działania oraz struktury grup terrorystycznych; analizy problemu zamachów samobójczych oraz finansowania terroryzmu; obowiązujących przepisów i standardów międzynarodowych oraz polskich w zakresie zwalczania zjawiska terroryzmu.
39.	Zarządzanie ryzykiem	Celem przedmiotu jest prezentacja podstawowej wiedzy na temat skutecznego zarządzania ryzykiem w projektach realizowanych w różnego rodzaju organizacjach; identyfikację ryzyk (pozytywnych i negatywnych), dobór adekwatnych technik ich liczenia, projektowanie scenariuszy działań oraz minimalizację szkód oraz maksymalizację zysków.
40.	Przemyt i jego wymiary	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z: podstawowymi pojęciami z zakresu przestępczości zorganizowanej, w tym przemytu; przestępczością zorganizowaną na świecie i w Polsce; organami odpowiedzialnymi za zwalczanie przestępczości zorganizowanej i przemytu; metodami zwalczania przestępczości zorganizowanej; przestępczością zorganizowaną i przemytem w koncepcjach socjokryminologicznych.
41.	Zamówienia publiczne i procedury odwoławcze	Treści programowe wiążą się z podstawowymi zasadami udzielania zamówień publicznych; stosowaniem procedur przetargowych ujętych w ustawie „Prawo zamówień publicznych”; wdrożenie umiejętności przygotowania dokumentacji oraz przekazaniem zasad odpowiedzialności z tytułu naruszenia ustawy i możliwości zastosowania przez wykonawców środków odwoławczych.
42.	Kapitał społeczny i jego wymiary	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z: analizą obszarów definicyjnych i teorii dotyczących kapitału społecznego; socjologiczną refleksję nad formami, funkcjami i czynnikami uczestnictwa jednostek i grup w życiu społecznym, głównie w wymiarze lokalnym; pogłębianiem problematyki partycypacji i aktywizacji społecznej oraz do pełnienia ról zawodowych z tym związanych.
43.	Biopolityka i bioetyka	Celem przedmiotu jest prezentacja: koncepcji biopolityki i bioetyki; medykalizacji dyskursu politycznego; specyficznej relacji nauk społecznych w stosunku do obecnych problemów społecznych związanych z ochroną zdrowia, ludzkiego życia i jego środowiska; oczekiwań związanych z uporządkowaniem spornych kwestii bioetyki w obrębie polityki i systemu prawnego państwa; biopolityki jako formy sprawowania władzy nad grupami społecznymi i sposobem życia jednostki.
44.	Socjologia mniejszości społecznych	Treści programowe obejmują zagadnienia związane z: takimi kategoriami socjologicznymi jak: „grupa mniejszościowa”, „grupa kulturowa” czy wreszcie – „grupa etniczna” lub „mniejszość etniczna” (lub narodowa); zestawem kategorii, stosowanym do analizy i badania grup mniejszościowych jest opozycja SWÓJ – OBCY, ingroup-outgroup, czy też „grupa własna” – „grupa obca”; kwestią różnorodności i typologii grup mniejszościowych.

45.	Konflikty społeczne i sposoby ich rozwiązywania	Treści programowe obejmują zagadnienia dotyczące: wiedzy o rodzajach konfliktów oraz prawidłowości rządzących dynamiką konfliktu; poznania przez studentów sposobów diagnozowania i rozwiązywania konfliktów oraz nabycie umiejętności dopasowania strategii negocjacyjnej do typu konfliktu; poznania przez studentów podstawowych metod i technik negocjacyjnych oraz mediacyjnych i przeprowadzenie praktycznych ćwiczeń w ich stosowaniu.
46.	Mediacje społeczne	Treści programowe koncentrują się na: wprowadzeniu studenta w zasób wiedzy oraz zbiór narzędzi analitycznych, których poznanie jest niezbędne do właściwego rozumienia i wyjaśniania procesów związanych z negocjacjami i mediacjami; omówieniu podstawowych kategorii i modeli teoretycznych dotyczących negocjacji i mediacji; prezentacji podstawowych umiejętności związanych z praktycznym wykorzystaniem narzędzi negocjacyjnych i mediacyjnych; przedstawieniu najważniejszych prawidłowości i schematy działania dotyczące sytuacji konfliktowych.
47.	Kreowanie wizerunku instytucji publicznych	Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: historia i geneza kreowania wizerunku instytucji publicznych; instytucje publiczne we współczesnych systemach demokratycznych; uwarunkowania komunikacyjne w kreowaniu wizerunku/public relations (w znaczeniu komunikologicznym) podmiotów sfery publicznej; komunikacja instytucji publicznej z grupami otoczenia (otoczenie wewnętrzne/otoczenie zewnętrzne), specyfika interesariuszy; media relations jako metoda komunikowania z grupami otoczenia-techniki współpracy z mediami; komunikacja w sytuacjach kryzysowych.
48.	Problemy społeczno-gospodarcze na polskich pograniczach	Treści programowe obejmują: analizę głównych problemów społeczno-gospodarczych występujących we współczesnych społeczeństwach; omówienie teorii cykliów koniunkturalnych oraz teorii zmian ustrojowych z uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju lokalnego i regionalnego; charakterystykę każdego pogranicza Polski oraz problemów jakie owo położenie geograficzno-polityczne generuje; poznanie podstawowych kategorii z zakresu pogranicza jak: przygraniczne, transgraniczne, czy typy i przemiany stosunków społecznych na pograniczach.
49.	Lektorat z nowożytnego języka obcego	Treści programowe obejmują słownictwo, gramatykę języka obcego. Studenci nabywają umiejętność czytania, pisanie, mówienia i słuchania w obcym języku na określonym w programie poziomie. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są szeroko, umożliwiając porozumienie w różnorodnych sytuacjach. Dodatkowo przekazywane są informacje na temat kultury i społeczeństwa danego państwa.
50.	Seminarium magisterskie	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy z obszaru metodologii pracy naukowej. Treści programowe obejmują: specyfikę i charakterystykę prac dyplomowych w połączeniu z implementacją wybranych kryteriów na grunt nauk socjologicznych; omówienie struktury pracy magisterskiej, przedstawienie takich podstaw teoretycznych jak - paradygmat, teoria, koncepcja, subdyscyplina nauki, dotychczasowy dorobek nauk socjologicznych (nauk społecznych, dyscyplin pokrewnych) dla wybranej problematyki, tworzenie zrębów metodologicznych pracy i fazy realizacji projektu badawczego.
51.	Logistyka w przedsiębiorstwie	Treści programowe koncentrują się na: omówieniu znaczenia i celach logistyki; procesach logistycznych i infrastrukturze transportowej; logistyce zaopatrzenia, produkcji i dystrybucji; łańcuchu logistycznym; analizie efektywności systemów logistycznych; komputerowym wspomaganie systemów logistycznych; projektowaniu systemów logistycznych. Waga procesów logistycznych we współczesnych gospodarkach w aspektach skomplikowania produkcji i wymuszenia rozwoju dystrybucji z obsługą klienta.

52.	Logistyka miejska	Treści programowe dotyczą praktycznych rozwiązań logistycznych w aglomeracji miejskiej; obejmuje takie kwestie jak: zaopatrzenie miast w gaz ziemny, energię elektryczną i wodę; organizację transportu dostawczego, transportu pasażerów obszarów miejskich i podmiejskich; organizację sieci telekomunikacyjnej na terenie miasta; problematykę wywozu i utylizacji odpadów komunalnych w tym oczyszczania ścieków; kształtowanie transportowych powiązań aglomeracji systemem logistycznym makroregionu.
53.	Ekonomika transportu	Treści programowe obejmują wiedzę ekonomiczną możliwą do zastosowania w sektorze usług transportowych. Poruszane zagadnienia łączą się szeroko pojętym gospodarowaniem optymalizującym koszty usług transportowych. Główna uwaga skupiona zostanie na procesach mikroekonomicznych, w tym na podaży i popycie, mechanizmach regulujących rynek transportowy oraz koszty tychże usług.
54.	Polski system penitencjarny	Celem przedmiotu jest prezentacja: wiedzy na temat genezy, organizacji; uwarunkowań funkcjonowania polskiego systemu penitencjarnego; podstawy prawnej wykonywania kary pozbawienia wolności i aresztowania w Polsce; organizacji i zasad działania więziennictwa; praw i obowiązków więźnia; obowiązków i warunków pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej; psychospołecznych aspektów kary pozbawienia wolności; rodzajów oddziaływań penitencjarnych na osadzonego; bezpieczeństwa w zakładach karnych; korupcji w polskim więziennictwie; systemu dozoru elektronicznego.
55.	Zarządzanie sektorem publicznym	Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: państwo jako polityczna organizacja społeczeństwa; specyfika zarządzania w administracji publicznej na przestrzeni dziejów; procesy reform państwa i administracji – w kierunku wyodrębnienia sfery publicznej; podmioty, kompetencje i zadania oraz zasady działania administracji publicznej w Polsce; samorząd terytorialny i administracja samorządowa; nowe formy partycypacji obywateli w zarządzaniu wspólnotami; użyteczność, wykorzystanie i implementacja wybranych koncepcji zarządzania w zarządzaniu publicznym; patologie i dysfunkcje organizacji publicznych.
56.	Zderzenia cywilizacji jako osie konfliktów społecznych	Treści programowe przedmiotu koncentrują się na zagadnieniu konfliktów międzycywilizacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji zderzenia cywilizacji. Studenci poznają zaawansowane teorie i definicje cywilizacji; konflikty międzycywilizacyjne i wewnątrzcywilizacyjne; dokonują oceny perspektyw Zachodu jako lidera cywilizacyjnego; migracje a cywilizacje na tle innych procesów; pęknięcia wewnątrz cywilizacji; relacje między subcywilizacjami.
57.	Wielokulturowość we współczesnym świecie	Treści programowe koncentrują się na aktualnym stanie badań nad obserwowanymi w globalizującym się świecie przemianami kulturowymi, procesami identyfikacyjnymi, dialogiem międzykulturowym oraz polityką etniczną. Szczegółowe treści programowe dotyczą: analizy teoretycznej takich pojęć jak wielokulturowość, tożsamość, swojskość i obcość, naród i etniczność zostanie dokonana w oparciu o dorobek różnych dyscyplin naukowych: przede wszystkim psychologii, antropologii i socjologii, jak również elementów politologii; pokazaniu w jaki sposób teoria nauki próbuje współcześnie uchwycić zmieniającą się dynamicznie specyfikę koegzystencji jednostek oraz grup w warunkach współpracy i konfliktów międzykulturowych. Przedmiot obejmuje też modele zarządzania wieloetnicznością oraz programy edukacji wielo- i międzykulturowej.

58.	Socjolog i zarządzanie zasobami ludzkimi w sektorze bezpieczeństwa	Treści programowe obejmują zagadnienia dotyczące: ról zawodowych związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w organizacji, które może podjąć absolwent socjologii; omówieniem jakie to są role zawodowe (rozumiane jako stanowiska pracy; opisanie właściwych im rodzajów zadań i treść tych zadań zwłaszcza w przypadku organizacji działających w sferze bezpieczeństwa publicznego; zapoznanie studentów z właściwymi sposobami planowania swojej „ścieżki edukacyjnej” zwiększającej szanse na skuteczne aplikowanie – po ukończeniu studiów – na wybrane stanowiska (role zawodowe), związane z podstawowymi funkcjami związanymi z zarządzaniem zasobami ludzkimi w organizacjach sfery bezpieczeństwa publicznego.
59.	Między kulturą Islamu a kulturą Zachodu	Celem przedmiotu jest wprowadzenie do głównych koncepcji oraz metod badania cywilizacji (m.in. S Huntingtona, F. Konecznego). W trakcie zajęć prezentowane są źródła, z których wyrasta kultura islamu, wyjaśnianie jej specyfiki oraz wskazanie jej osiągnięć. Ponadto celem kursu jest wskazanie na istotny wpływ kultury muzułmańskiej na kulturę Zachodu. W trakcie kursu student poznaje główne idee na których oparte są badania nad cywilizacjami.
60.	Polityczne aspekty bezpieczeństwa	Treści programowe związane są z takimi zagadnieniami jak: zapoznaniem studentów z wielowymiarowymi aspektami bezpieczeństwa państwa jako naczelnej potrzeby człowieka i grup społecznych; bezpieczeństwo rozpatrywane jest na różnych płaszczyznach (międzynarodowej, wewnętrznej, ekonomicznej społecznej, kulturowej, ekologicznej, informacyjnej), ze szczególnym zwróceniem uwagi na realne zagrożenia bezpieczeństwa we współczesnym świecie oraz zmieniające się wyzwania przed jakimi stają instytucje i służby demokratycznego państwa.
61.	Badania ewaluacyjne i audyty badawcze	Treści programowe związane są z takimi zagadnieniami jak: zapoznanie studentów z głównymi założeniami badań ewaluacyjnych i procedurami ich projektowania, możliwości ich realizacji oraz sposobów interpretacji. W trakcie kursu studenci poznają możliwości zastosowania badań ewaluacyjnych oraz audytów badawczych oraz różnice między tymi technikami. W trakcie kursu studenci uczą się zastosowania wskaźników do kryteriów przy ocenie projektu oraz budowania rekomendacji wynikających z oceny projektu.
62.	Komercjalizacja badań społecznych	Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: metody komercjalizacji wyników badań naukowych; nowe podejście do tworzenia i wdrażania innowacji, w tym ścieżki komercjalizacji innowacji oraz finansowanie w procesie komercjalizacji wyników badań naukowych; procesy udostępniania innym podmiotom nowego produktu, metod czy rozwiązań w celu uzyskania korzyści majątkowych na zasadach rynkowych; transfer technologii z publicznych ośrodków naukowych do gospodarki; innowacyjności i konkurencyjność badań społecznych; sposoby wykorzystania wyników badań społecznych jako czynników wzrostu gospodarczego; sposoby praktycznego zastosowania własności intelektualnej.
63.	Rola mediów w sytuacji kryzysowej	Celem przedmiotu jest prezentacja: podstawowej wiedzy na temat funkcji oraz roli mediów w sytuacjach kryzysowych; sposobów edukowania społeczeństwa i kształtowania społecznego odbioru danego zjawiska kryzysowego; mechanizmów wczesnego ostrzegania o zagrożeniach; sposobów formułowania ocen podmiotów państwowych odpowiedzialnych za działania podjęte podczas reagowania kryzysowego; szanse i zagrożenia płynące ze współpracy mediów i podmiotów właściwych do zarządzania sytuacją kryzysową; role społeczne dziennikarzy w sytuacjach kryzysowych.

64.	Projektowanie i prowadzenie szkoleń w sektorze bezpieczeństwa	Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: zasady skutecznego uczenia dorosłych, identyfikacja i analiza potrzeb szkoleniowych w organizacjach, metody szkoleniowe na stanowisku pracy i poza nim, planowanie i projektowanie szkolenia, formułowanie celów szkolenia i konstruowanie planów ich osiągnięcia w oparciu o przygotowane scenariusze, praca szkoleniowca (trenera) z grupą – zachowania i mechanizmy grupowe podczas prowadzenia szkolenia, strategie szkolenia grupowego, projektowanie sesji szkoleniowych i ćwiczeniowych, projektowanie szkolenia dotyczącego zarządzania zachowaniami uczestników w wybranych sytuacjach kryzysowych, metody oceny efektywności szkolenia.
65.	Badania współzależności instytucji publicznych	Treści programowe koncentrują się na ukazaniu wielowymiarowości i współzależności instytucji publicznych oraz barierach w ich funkcjonowaniu. Celem kursu jest zdobycie wiedzy o roli i znaczeniu funkcjonowania administracji publicznej w przestrzeni społecznej oraz wskazanie płaszczyzn w jakich odbywa się współpraca dla poszczególnych sektorów administracji. W trakcie zajęć studenci poznają przykładowe zadania, projekty jakie mogą być realizowane oraz warunki jakie muszą spełniać instytucje aby w takiej współpracy uczestniczyć.

Nazwa kierunku studiów: Stosunki Międzynarodowe
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki
 Poziom kształcenia 6

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 132

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Historia stosunków międzynarodowych 1815-1945	Kurs dotyczy zagadnień związanych z historią stosunków międzynarodowych w latach 1815-1945. Na ćwiczeniach omawiane są najważniejsze pojęcia i tendencje oraz kluczowe wydarzenia w polityce międzynarodowej wymienionego okresu, jak np. kongres wiedeński, kwestia wschodnia, zjednoczenie Niemiec czy ład wersalski w Europie Celem zajęć jest zapoznanie studentów z faktami, procesami oraz zjawiskami społeczno-politycznymi w stosunkach międzynarodowych XIX w. i pierwszej połowy XX w., a także ugruntowanie u słuchaczy umiejętności ich analizowania i interpretowania przy wykorzystaniu literatury przedmiotu. Ponadto studenci ćwiczą podczas zajęć formułowanie własnych poglądów i prezentowanie ich podczas dyskusji.
2.	Mikroekonomia	Treści programowe kursu obejmują mikroekonomiczną analizę wyborów dokonywanych przez wybrane podmioty gospodarki rynkowej (konsumentów oraz przedsiębiorstwa), jak również wyjaśnienie mikroekonomicznych teorii oraz głównych zasad ekonomicznych. W trakcie kursu omawiane są szczegółowo prawo popytu i podaży, elastyczność popytu i podaży, kontrola cen, teoria konsumenta i producenta oraz modele struktur rynkowych.
3.	Geografia polityczna i ekonomiczna	Kurs obejmuje kluczowe pojęcia i teorie geopolityki i geografii politycznej oraz kierunki rozwoju geostrategii, geoeconomii i ekopolityki. Kurs koncentruje się na ewolucji współzależności pomiędzy czynnikami geograficznymi a ekonomicznymi determinującymi relacjami między państwami w dobie globalizacji Studenci zdobędą wiedzę dotyczącą problemów demograficznych, kwestii narodów, ras i języków, migracji ludności, dynamiki zmian i współzależności na mapie polityczno-gospodarczej współczesnego świata. Studenci poprzez analizę gospodarczych i politycznych przemian zachodzących regionalnie i globalnie rozumieją główne megatrendy w relacjach między państwami i grupami państw.
4.	Nauka o państwie	Geneza i ewolucja państwa; myśli politycznej o państwie; cechy i funkcje państwa; formy państwa, formy rządów; państwa na arenie międzynarodowej; położenie i rola państwa w dobie globalizacji; przemiany polityczne w Europie i ich wpływ na charakter państw regionu; współczesna demokracja; państwo demokratyczne i społeczeństwo obywatelskie. Metodologia nauki o polityce, kategoria narodu, społeczeństwa; struktury społeczne i podziały socjopolityczne, kwestie społeczne i ekonomiczne współczesnego państwa, państwo w jego genezie i funkcjach, kategoria polityki, władzy i elit politycznych, główne nurty współczesnej myśli politycznej, społeczeństwo obywatelskie, stosunki międzynarodowe i ich uwarunkowania
5.	Nauka o państwie	W ramach kursu podejmowane są zagadnienia związane z funkcjonowaniem państwa i społeczeństwa, różnymi koncepcjami polityki i przywództwa politycznego, kluczowymi nurtami politycznymi

		współczesnego świata oraz wyzwaniami, z jakimi mierzą się państwa demokratyczne. Studenci zapoznają się m.in. z definicjami narodu, nacjonalizmu, państwa, suwerenności, polityki, populizmu czy społeczeństwa obywatelskiego. Celem ćwiczeń jest ponadto przekazanie studentom narzędzi umożliwiających im wykorzystanie w praktyce wiedzy teoretycznej odnoszącej się do funkcjonowania różnych struktur społecznych i politycznych oraz analizy treści przekazów medialnych.
6.	Podstawy prawa	Podczas zajęć studenci poznają podstawowe zagadnienia związane z teorią prawa. Pierwsza część kursu dotyczy zagadnień teoretycznych. W jej ramach przedstawione zostaną różne koncepcje prawa: w tym szkoła prawa natury oraz pozytywizm prawniczy, a także typy systemów normatywnych, budowa normy prawnej, języka prawnego, wykładni i stosowania prawa. Na podstawie aktów normatywnych studenci poznają systematykę aktów prawnych oraz rodzaje przepisów. W ramach drugiej części zajęć omówione zostanie zagadnienie stosunków prawnych, z uwzględnieniem ich zróżnicowania na: cywilnoprawne, administracyjnoprawne i karnoprawne. We wprowadzeniu do prawa cywilnego studenci poznają zagadnienie: stron (osób fizycznych, osób prawnych) i przedmiotu stosunków cywilnoprawnych, zawierania umów cywilnoprawnych, zarys prawa rzeczowego. Dodatkowo poruszone zostanie problematyka podstaw prawa pracy, w tym zakresie studenci poznają prawa i obowiązki stron stosunku pracy oraz nabędą praktyczne umiejętności np. obliczania wymiaru urlopu wypoczynkowego.
7.	Podstawy prawa	Kurs ma dotyczyć zagadnień związanych z definicją prawa, jego funkcjami, wykładnią, systemem prawnym oraz podstawowymi instytucjami prawa (np. domniemaniami prawnymi). Poruszane będą podczas niego także zagadnienia z prawa cywilnego, karnego i administracyjnego. Studenci powinni również poznać i, na ile to możliwe, opanować język prawniczy.
8.	Podstawy prawa	W ramach przedmiotu przekazywana jest podstawowa wiedza prawnicza. Studenci zapoznają się z takimi pojęciami, jak norma prawna, przepis prawny, system prawa. Uzyskują również wiedzę na temat praw i obowiązków, które wynikają dla obywateli z obowiązujących przepisów prawa. Ponadto, podczas zajęć wyjaśniane są mechanizmy tworzenia prawa, wynikające z obowiązujących w tym zakresie regulacji. Przedmiotem zajęć jest także ogólne omówienie specyfiki poszczególnych gałęzi prawa (takich jak prawo cywilne, prawo karne, prawo administracyjne i prawo konstytucyjne).
9.	Technologia informacyjna z elementami prawa własności intelektualnej	Treści przedmiotu koncentrują się na przybliżeniu studentom roli i znaczenia współczesnych technologii informacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem praktycznych umiejętności efektywnego wyszukiwania treści w profesjonalnych źródłach. Studenci nabywają wiedzę i umiejętności weryfikowania istności źródeł i pozyskiwanych danych. W trakcie zajęć poruszone zostaną także zagadnienia związane z elementami prawa własności intelektualnej, w szczególności w aspekcie korzystania z legalnych zasobów online. Studenci dodatkowo poznają narzędzia MS Office dedykowane do zdalnej pracy zespołowej w chmurze i zarządzania projektami.
10.	Historia polskiej polityki zagranicznej 1918-1989/1990	Na zajęciach studenci zapoznają się z podstawowymi problemami związanymi z polską polityką zagraniczną XX w. ze szczególnym naciskiem na okres międzywojenny oraz II wojny światowej. Tematyka poruszana na zajęciach to: sprawa polska przed I wojną światową i podczas I wojny światowej; odbudowa państwa na polu dyplomatycznym i zbrojnym, stabilizacja międzynarodowa państwa i udział w konferencjach międzynarodowych, dyplomacja pomajowa i kształtowanie polityki równowagi i polityka zagraniczna Polski wobec zagrożenia wojennego. Zajęcia dotyczące okresu II wojny światowej omawiają walkę o zachowanie ciągłości państwa polskiego, politykę polską wobec Wielkiej Koalicji i dyktat wielkich mocarstw. Czas II wojny światowej wieńczy polska dyplomacja wobec polityki faktów dokonanych. Następnie omawiane są nowe uwarunkowania dyplomacji polskiej po II wojnie światowej i dyplomatyczne uznanie nowej państwowości. Ogólnie scharakteryzowana jest polityka zagraniczna Polski Ludowej (od 1952 r. PRL) i lata

		przełomu 1989-1990. Równolegle omawiane jest trwanie Polski na Uchodźstwie, a więc polskie władze w Londynie.
11.	Tematyczne konwersatorium języka angielskiego: sprawy wewnętrzne kraju	Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z dziedziny polityki. Na konwersatorium omawiane są zagadnienie dotyczące systemów politycznych różnych krajów, ideologii, partii politycznych. Studenci wyrażają własne opinie na temat spraw wewnętrznych poszczególnych państw.
12.	Stosunki polsko – rosyjskie po roku 1991	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się w układzie chronologicznym z głównymi segmentami współczesnych relacji polsko-rosyjskich takimi jak: bezpieczeństwo i modele bezpieczeństwa międzynarodowego, gospodarka, energetyka, pamięć historyczna i polityka historyczna. Przedstawione zostaną także podstawy formalno-prawne wzajemnych relacji. Podstawowym celem przedmiotu będzie odkrycie interesów narodowych obu stron w wyodrębnionych obszarach oraz porównanie form oraz instrumentów ich realizacji.
13.	Polityka międzynarodowa po 1945 roku	Kurs dotyczy zagadnień związanych z polityką międzynarodową po 1945 r. Na ćwiczeniach omawiane są najważniejsze pojęcia i tendencje oraz kluczowe wydarzenia w stosunkach międzynarodowych wymienionego okresu, jak np. kształtowanie radzieckiej strefy wpływów w Europie, Integracja polityczna i gospodarcza obozu zachodniego, konflikt palestyńsko-izraelski czy regionalna i globalna rola Chin. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z faktami, procesami oraz zjawiskami społeczno-politycznymi w polityce międzynarodowej po II wojnie światowej, a także ugruntowanie u słuchaczy umiejętności ich analizowania i interpretowania przy wykorzystaniu literatury przedmiotu. Ponadto studenci ćwiczą podczas zajęć formułowanie własnych poglądów i prezentowanie ich podczas dyskusji.
14.	Makroekonomia	Do głównych treści programowych przedmiotu należy zaznajomienie studentów z mikroekonomiczną analizą wyborów dokonywanych przez wybrane podmioty gospodarki rynkowej (konsumentów oraz przedsiębiorstwa), jak również wyjaśnienie mikroekonomicznych teorii oraz głównych zasad ekonomicznych. Dzięki metodom dydaktycznym takim jak studia przypadków, dyskusje i praca w grupach studenci będą mogli zwiększyć zarówno umiejętności analityczne i kompetencje społeczne. Podczas kursu student poznaje podstawowe cele makroekonomii (wzrost gospodarczy, niskie bezrobocie, niska inflacja, itd.) oraz mierniki gospodarcze (PKB, PNB, PKB per capita, PNB per capita, HDI, CPI, stopa bezrobocia). Następnie omawiany jest popyt globalny, równanie popytu globalnego oraz czynniki mające wpływ na popyt globalny. W dalszej kolejności omawiane jest zagadnienie podaży globalnej w krótkim i w długim okresie. Potem student poznaje koncepcję równowagi makroekonomicznej oraz w jaki sposób jest ona kształtowana. Poznaje również mnożnik keynesowski. W dalszej kolejności omawiane są kwestie wzrostu gospodarczego (czynniki wzrostu i rozwoju, bariery wzrostu) oraz cykl koniunkturalny w gospodarce rynkowej. Studentowi przedstawiona jest również ilościowa teoria pieniądza, koncepcja inflacji pchanej przez koszty i inflacji ciągniętej przez popyt oraz koszty wysokiej inflacji, a także polityka przeciwdziałania inflacji. Następnie omawiana jest kwestia bezrobocia, rodzaje, przyczyny i polityka przeciwdziałania bezrobociu. Na ostatnim etapie zajęć przedstawiana jest polityka fiskalna, monetarna i polityka strony podażowej.
15.	Współczesne systemy polityczne (wykład)	W ramach zajęć podejmowane są kwestie funkcjonowania systemów politycznych w ujęciu teoretycznym i funkcjonalnym. Celem kursu w pierwszej kolejności jest przedstawienie siatki pojęciowej związanej z problematyką zajęć, scharakteryzowanie konstytucyjnych podmiotów i organów władzy w państwie z podkreśleniem ich roli w demokratycznym procesie podejmowania decyzji politycznych oraz przedstawienie podstawowych teorii systemów politycznych. W dalszej części wykładu analizowane są zagadnienia szczegółowe, wśród których akcentowane są zwłaszcza aspekty prawno-politycznych zasad konstytucyjnego państwa demokratycznego i modeli demokracji, systemów wyborczych i partyjnych,

		trójpodziału władzy, roli i znaczenia systemów samorządu terytorialnego, podziału lewica – centrum – prawica oraz problemów współczesnej demokracji.
16.	Współczesne systemy polityczne (ćwiczenia)	Zajęcia korespondując z treściami programowymi wykładu uzupełniają wiedzę z zakresu współczesnych systemów politycznych. W części teoretycznej przedstawiane są modele i cechy demokratycznych reżimów politycznych oraz współzależności, jakie w ich ramach występują między konstytucyjnymi podmiotami i organami władzy państwowej. Głównym celem ćwiczeń jest omówienie funkcjonowania systemów politycznych wybranych państw: Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Niemiec, Francji, Austrii, Szwajcarii, Włoch i Hiszpanii.
17.	Historia doktryn politycznych i prawnych	Kurs dotyczy europejskiego dorobku myśli politycznej, prawnej i prawniczej ukształtowanych w systemie cywilizacji europejskiej poczynając od greckiej koncepcji państwa oraz rzymskiej myśli oraz praktyki ustrojowo – prawnej. Wykład obejmuje następnie koncepcje ustrojowe i prawne okresów : średniowiecza, renesansu i oświecenia. Celem kursu jest ukazanie w ramach wykładu ewolucji europejskich instytucji ustrojowych i systemów prawnych od starożytności do czasów nowożytnych w wyniku czego ukształtowały się współczesne koncepcje dotyczące pojęć władzy politycznej, suwerenności państwa i obywateli w systemie współczesnej cywilizacji zachodniej.
18.	Historia doktryn politycznych i prawnych	Student jest w stanie wyjaśnić normy i zasady, które kształtują relacje władzy w wymiarze prawnym, moralnym i organizacyjnym. Rozumie fakty, determinanty i mechanizmy historycznej ewolucji politycznych idei, doktryn i myśli. Posiada zdolność opisu różnych sposobów myślenia politycznego: wiodących doktryn politycznych, politycznych koncepcji stosowanych przez partie polityczne i kluczowych ideologii w historii świata. Student wyjaśnia i opisuje podstawowe teorie w obszarze polityki, prawa i gospodarki, które kształtują działania państw i sił w stosunkach międzynarodowych. Student może postrzegać politykę jak fenomen społeczny, rozpoznawać kluczowe zjawiska społeczne jako szczególne procesy polityczne. Student posiada umiejętność przygotowania standardowej formy pisemnego wyrażenia swoich opinii w obszarze polityki i myśli politycznej. Student może wygłaszać wypowiedzi ustne na tematy związane z myślą i ideami politycznymi. Student posiada umiejętność dyskusowania na temat historycznego rozwoju i przemian myśli politycznej. Student jest świadomy znaczenia tematu dla obszaru nauki o stosunkach międzynarodowych oraz wartości wiedzy o myśli politycznej jako takiej. Student ma kompetencje do wykształcenia swojej własnej wizji poglądów na tematy związane z myślą polityczną.
19.	Demografia i problemy ludnościowe	Celem przedmiotu jest zaznajomienie ich z podstawowymi pojęciami i zagadnieniami z zakresu demografii, a także przybliżenie im procesów ludnościowych zachodzących we współczesnym świecie. Treści programowe przedmiotu: definiowanie podstawowych kategorii demograficznych, metody badań demograficznych, ruch naturalny ludności i ruchy migracyjne oraz ich wpływ na stan i struktury ludności. Na wykładzie analizowane i porównywane są dane dotyczące stanu i podstawowych struktur ludności współczesnego świata, Europy i Polski, problemy ludnościowe współczesnej Polski, Europy i świata oraz ich społeczne, ekonomiczne i polityczne konsekwencje, a także prognozy demograficzne, polityka ludnościowa państw i jej instrumenty.
20.	Propedeutyka Nauki o Dyplomacji	Studenci zostaną zapoznani z podstawowymi problemami dawnej i współczesnej dyplomacji, różnorodnością w definiowaniu zakresu przedmiotowego i podmiotowego dyplomacji, jej związków z realizacją polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państw, a także z zagadnieniami z pogranicza dyplomacji i nauk o wojskowości, filozofii, etyki, ekonomii. Student uczestniczący w zajęciach powinien posiadać niezbędny zasób wiedzy m.in. z zakresu współczesnej polityki międzynarodowej i bezpieczeństwa, metodologii badań nauk społecznych i nauk o wojskowości. Student w trakcie dotychczasowych studiów

		ma za zadanie nabycie umiejętności krytycznego myślenia, analizowania procesów politycznych i społecznych. Ukazanie w historycznym rozwoju skomplikowanych mechanizmów polityki międzynarodowej, narodowych szkół dyplomacji oraz kulisów najwyższej dyplomacji. Przedstawienie uwarunkowań społecznych, kulturowych i wyznaniowych, towarzyszących działalności dyplomatycznej, poznanie których ułatwi zrozumienie problemów współczesnego świata i procesów w nim zachodzących.
21.	Komunikacja społeczna	Kurs dotyczy zagadnień związanych z tematyką komunikacji społecznej. Studenci zapoznają się z literaturą polskich i zagranicznych badaczy z obszaru mediów, psychologii społecznej, komunikacji międzynarodowej i międzykulturowej oraz public relations i komunikowania politycznego. Dyskutowane są również kwestie dotyczące dyplomacji publicznej, mediatyzacji polityki, funkcjonowania mediów publicznych oraz znaczenia komunikacji interpersonalnej. Istotne w nauczaniu komunikacji społecznej jest również wyrobienie umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów w nawiązaniu do omawianych lektur oraz prowadzenia dyskusji.
22.	Tematyczne konwersatorium języka angielskiego: sprawy zewnętrzne kraju	Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z dziedziny polityki. Na konwersatorium omawiane są zagadnienie dotyczące polityki zagranicznej państwa, wybranych teorii stosunków międzynarodowych, dyplomacji. Studenci wyrażają własne opinie na temat spraw zewnętrznych poszczególnych państw oraz biorą udział w grze dyplomatycznej.
23.	Międzynarodowe stosunki polityczne	Przedmiot realizowany jest w formie wykładów oraz ćwiczeń. Treści programowe przedstawiane podczas ćwiczeń mają na celu zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami, koncepcjami i teoriami funkcjonującymi w nauce o stosunkach międzynarodowych (SM), które są niezbędne do właściwego zrozumienia międzynarodowych relacji, z którymi studenci będą zapoznawani na dalszych etapach kształcenia. Studenci korzystać będą z najnowszej literatury przedmiotu polsko- i anglojęzycznej odnoszącej się do kwestii zarówno teoretycznych, jak i praktycznych będących odzwierciedleniem relacji międzynarodowych jako "rzeczywistości międzynarodowej". W szczególności studenci zaznajomieni będą z następującymi kwestiami: bezpieczeństwo międzynarodowe (w tym cyberbezpieczeństwo), używanie siły w stosunkach międzynarodowych, międzynarodowe prawo humanitarne czy polityka zagraniczna wybranych państw. Taki dobór tematów (zarówno praktycznych jak i teoretycznych) ma na celu wyposażenie studentów w podstawową wiedzę odnoszącą się do SM, wykształcić umiejętność samodzielnego korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych osądów i przedstawiania ich podczas dyskusji.
24.	Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze	Zasadniczym celem merytorycznym kursu jest zapoznanie studenta z zagadnieniami dotyczącymi teorii handlu międzynarodowego oraz międzynarodowych przepływów czynników produkcji. Ponadto student zostanie zapoznany ze współczesną polityką handlową, regionalną integracją ekonomiczną, finansami międzynarodowymi, zagadnieniami rozwoju międzynarodowego oraz międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi.
25.	Prawo międzynarodowe publiczne	Kurs dotyczy zasad powstawania, funkcjonowania oraz egzekwowania norm regulujących współczesne stosunki międzynarodowe jako podstawy współczesnych relacji pomiędzy państwami oraz rządowymi organizacjami międzynarodowymi. Na wykładzie omawiane są źródła prawa międzynarodowego, funkcjonowanie organów państwa, terytorium oraz status ludności w zakresie zobowiązań międzynarodowych przyjmowanych dobrowolnie przez państwa. Omawiany jest także system rozwiązywania sporów międzynarodowych w systemie międzynarodowego sądownictwa stałego i niestałego oraz w systemie obowiązującym, w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Kurs uczy podstawowych pojęć prawnych oraz relacji wzajemnych norm prawa państwowego z prawem międzynarodowym.

26.	Współczesne doktryny polityczne i prawne	Hegel i jego koncepcje filozoficzno-polityczne, konserwatyzm w XIX i XX w., jego ewolucja, podstawowe zasady. Komunizm i jego przedstawiciele (Karol Marks, Włodzimierz Lenin, Lew Trocki). Odmiany faszyzmu, nazizm. Główne założenia anarchizmu (P. Kropotkin, M. Bakunin), Freud i Fromm – ich znaczenie dla myśli politycznej. Koncepcje antropologiczne. Nacjonalizm niemiecki, polski, francuski, ukraiński, hiszpański. Liberalizm i jego główni reprezentanci (J.S. Mill, A. Smith, J. Bentham), myśli neoliberalna w drugiej połowie wieku XX. Utopie literacko-polityczne (E. Zamiatin, J. H. Wells). Feminizm. Panslawizm i słowianofilstwo.
27.	Zarządzanie w organizacji	Program przedmiotu został przygotowany z uwzględnieniem aktualnych trendów w zakresie zarządzania w dobie globalizacji. Materiał szczegółowy obejmuje najważniejsze elementy z dziedziny nauki o organizacji i zarządzaniu, takie jak: teoria zarządzania, ewolucja zarządzania, teoria organizacji, procesy planowania operacyjnego i strategicznego, procesy kontroli, zarządzanie systemami informacyjnymi, zarządzanie personalne, rozwiązywanie konfliktów, zarządzanie międzynarodowe, a także zarządzanie w Polsce oraz świecie w XXI wieku. Studenci w ramach konwersatorium będą omawiali poszczególne treści w oparciu o literaturę przedmiotu oraz informacje pozyskane z Internetu. Efektem kształcenia będzie pozyskanie przez studentów wiedzy na temat wybranych aspektów organizacji i zarządzania, jak również nabycie przez studentów umiejętności pracy indywidualnej i grupowej w otoczeniu międzynarodowym. Student uzyska kompetencje do rozumienia procesu zarządzania, jak również działania jako menedżer w organizacjach typu profit i non-profit.
28.	Podstawy globalistyki	W ramach zajęć podejmowane są różne opisy współczesnej globalizacji oraz problemów globalnych współczesnego świata. Zadaniem studentów jest dokonywanie analiz dotyczących konsekwencji procesów globalnych oraz ich wpływ na życie społeczne w różnych obszarach świata. Przygotowywane przez studentów analizy problemów globalnych dostarczają opisu i wyjaśniania i zrozumienia głębszych uwarunkowań problemów świata współczesnego. Zajęcia dostarczają także wzbogaconego o szczegóły przeglądu problemów, z którymi muszą radzić sobie społeczności ludzkie w różnych częściach świata. Całość jest prezentowana na tle systemowego ujęcia problemów globalnych, traktowanych jako efekt rozwoju nowożytnej gospodarki kapitalistycznej.
29.	Międzynarodowa polityka ekologiczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką polityki ekologicznej poszczególnych państw oraz organizacji międzynarodowych (rządowych i pozarządowych) oraz jej głównymi celami. Studenci poznają funkcje, mechanizmy oraz instrumenty oddziaływania reżimów międzynarodowych na ekologię. Uzyskają wiedzę na temat systemu bezpieczeństwa ekologicznego w Polsce i w wybranych państwach świata. Zapoznają się z rodzajami zagrożeń dla środowiska naturalnego i sposobami zapobiegania i likwidacji ich skutków. Poznają prawne aspekty współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska. W trakcie kursu studenci w oparciu o merytoryczną dyskusję krytycznie weryfikuje własne poglądy na kwestie polityczno-ekologiczne, analizują rozwiązania przyjmowane w ramach narodowej polityki ekologicznej i ich konsekwencje uwzględniając kontekst międzynarodowy.
30.	Komunikacja międzykulturowa	Kurs obejmuje analizę zjawisk i procesów związanych z środowiskiem zróżnicowanym kulturowo. Celem zajęć jest poszerzenie wiedzy z zakresu komunikacji międzykulturowej. Podczas zajęć dyskutowane są zagadnienia dotyczące barier w komunikacji międzykulturowej, kompetencji międzykulturowych, znaczenia języka i kultury w środowisku zróżnicowanym kulturowo, procesów integracyjnych, migracji. Studenci korzystają z polskich i zagranicznych opracowań. Bardzo istotnym staje się umiejętność formułowania własnych ocen oraz prowadzenia dyskusji.

31.	Przemiany cywilizacyjne i kulturowe we współczesnym świecie	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wiedzą wywodzącą się z różnych dziedzin wiedzy, której wspólnym mianownikiem jest podejmowanie przez badaczy zagadnień dotyczących naszej cywilizacji. Zagadnienia te obecne są w literaturze, dzięki czemu podczas zajęć student rozwija tezy poszczególnych autorów dotyczące zmian zachodzących we współczesnej cywilizacji. Ocenie podlega również tło kulturowe współczesnych przemian cywilizacyjnych. Zajęcia dostarczają okazji do rozpoznania przemian społecznych, wywołanych rozwojem technologicznym. Refleksji poddana jest także tematyka uwarunkowań psychologicznych i społecznych, które wiążą się z ewolucją cywilizacji.
32.	Tematyczne Konwersatorium Językowe (Biznes i praca)	Kurs dotyczy zagadnień związanych z gospodarką Francji (Włoch), polityką ekonomiczną Francji (Włoch). Na konwersatorium omawiane są tematy dotyczące bezrobocia, pracy, zatrudnienia, produkcji, przedsiębiorczości, inwestycji, handlu, korporacji, promocji i postępu technicznego. Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z dziedziny biznesu. Na konwersatorium omawiane są zagadnienie dotyczące biznesu, zatrudnienia. Studenci sporządzają plany biznesowe swoich przedsięwzięć.
33.	Organizacje międzyrządowe	Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z działalnością organizacji międzyrządowych jako jednego z podmiotów stosunków międzynarodowych. W ramach kursu omawiana jest geneza wybranych organizacji (m.in. ONZ, Rada Europy, Organizacja Państw Amerykańskich, Unia Afrykańska, Liga Państw Arabskich, Organizacja Współpracy Islamskiej), ich ewolucja oraz obszary działania. Studenci zostaną zaznajomieni z podstawami prawnymi działania organizacji, jak również nabędą umiejętności w zakresie interpretacji procesów i zjawisk zachodzących we współczesnym świecie i ich wpływu na funkcjonowanie organizacji międzyrządowych.
34.	Idee i koncepcje integracyjne	Przedmiot odnosi się do kwestii procesu integracji europejskiej oraz europeizacji. W trakcie kursu omawiane są zarówno procesy historyczne, społeczne, kulturowe, ekonomiczne, polityczne oraz instytucjonalne dotyczące procesu integracji europejskiej. Całość rozważań wpisana jest w analizę teorii integracyjnych, jak: funkcjonalizm, neofunkcjonalizm, intergovernmentalizm, neoinstytucjonalizm, społecznych konstruktywizm, governance, sieci polityki czy integrację zróżnicowaną. Ponadto mawiane są aktualne oraz przyszłe kierunki rozwoju procesów europeizacji z uwzględnieniem uwarunkowań globalnych oraz wewnętrznych, w tym krajowych, regionalnych i lokalnych.
35.	Problemy narodowościowe i konflikty etniczne	Kurs dotyczy zagadnień związanych ze znaczeniem problematyki etnicznej we współczesnym świecie. W czasie zajęć studenci zapoznają z teoretycznymi i prawnymi aspektami podstawowych dla przedmiotu badań terminów, jak „naród”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „lud tubylczy”. Dyskutowane będą ponadto kwestie roli stereotypów i uprzedzeń. Przedmiotem analizy będą problemy polityki etnicznej Polski oraz wybranych państw Europy i świata, jak również kreowanie i funkcjonowanie międzynarodowych systemów ochrony praw mniejszości narodowych. Ponadto studenci zapoznają się z teorią konfliktów etnicznych i reprezentatywnymi przykładami zjawiska.
36.	Polska polityka zagraniczna	Znajomość podstawowych problemów związanych z badaniami nad stosunkami międzynarodowymi, zwłaszcza teoriami przydatnymi do badań nad polityką zagraniczną państwa od liberalizmu i realizmu do modernizmu i konstruktywizmu. Wiedza o polskiej polityce zagranicznej przed 1989 rokiem. Znajomość międzynarodowych uwarunkowań polityki zagranicznej III RP – poznanych w trakcie realizacji przedmiotów Historia polskiej polityki zagranicznej 1918 – 1989/1990 oraz Polityka międzynarodowa po 1945 roku. Podstawowa wiedza na temat dyplomacji jako metody rozwiązywania konfliktów międzynarodowych. Zapoznanie studentów z podstawowymi ujęciami badawczymi polityki zagranicznej państw, relacjami pomiędzy polityką zagraniczną a wewnętrzną, polityką zagraniczną Polski po 1989 roku, źródłami jej sukcesów i porażek Polski na arenie międzynarodowej. Rozwijanie umiejętności samodzielnego i krytycznego myślenia, kształtowanie dyplomatycznych zachowań i postaw, nauka sztuki negocjowania oraz

		umiejętności przekonywania i obrony własnych racji za pomocą właściwej argumentacji. Pogłębianie umiejętności krytycznej oceny rzeczywistości politycznej, kadry dyplomatycznej Polski i jej sposobów rozumienia racji stanu.
37.	Polityka gospodarcza	Treści programowe kursu obejmują podstawy polityki gospodarczej (PG), jej cele, zadania, narzędzia, instrumenty oraz główne teorie na których państwa opierają swoje PG. Istotne jest rozróżnienie pomiędzy PG a polityką społeczną, monetaryzmem i fiskalizmem. Analiza obejmuje kształt polityk prowadzonych przez poszczególne państwa, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień UE, w tym kompetencji dzielonych, wspólnych i wyłącznych państw członkowskich. Omówiona jest przy tym zasad subsydiarności i jej szczegółowe zastosowanie. Uwaga jest zwrócona także w kierunku państw po transformacji i w czasie tranzytacji. Rola partii politycznych i ich podejście do zmian w politykach oraz rola instytucji formalnych i nieformalnych wpływających na ich kształt będzie analizowana.
38.	Biznesplan i przedsiębiorczość	Kurs poświęcony jest zaznajomieniu studentów z podstawami nauki o przedsiębiorstwie oraz techniką tworzenia biznesplanu. W trakcie kursu przedstawiane są i dyskutowane cechy dobrego przedsiębiorcy i menadżera w ujęciu teoretycznym, jak i na przykładzie konkretnych osób, które odniosły sukces w biznesie. Oprócz tego omawiane są poszczególne elementy biznesplanu, tak by finalnie studenci byli zdolni do stworzenia kompleksowego dokumentu mogącego stanowić podstawę do ubiegania się o dofinansowanie działalności gospodarczej.
39.	Zarządzanie projektami w organizacji pozarządowej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce oraz realizowania projektów przez NGO. Student uzyska wiedzę teoretyczną i praktyczną w planowaniu i realizowaniu projektu w wybranej przez siebie OP. Zdobędzie wiedzę z zakresu funkcjonowania grup i zespołów projektowych.
40.	Podstawy prognozowania i teorii gier	1. Dwuosobowe gry o sumie zerowej. Pojęcie gry, macierzowa postać gry. Podstawowe pojęcia: strategia, strategia dominująca, strategia aktywna, nieaktywna, punkt siodłowy, strategia mieszana, strategia wyrównująca, rozwiązanie gry. Twierdzenie o minimaksie. Postać ekstensywna: drzewka gry, zbiory informacyjne, gry o pełnej informacji, technika przycinania drzew, podejmowanie decyzji w warunkach konkurencji. 2. Dwuosobowe gry o sumie niezerowej. Pojęcie celu w grze o sumie niezerowej. Rozwiązania niekooperacyjne: równowagi Nasha czyste i mieszane, strategie bezpieczne i kontrbezpieczne. Dylemat więźnia: rozwiązania Pareto-optymalne, gry rozwiązywalne w ścisłym sensie, iterowany dylemat więźnia, lojalność, zdrada, zaufanie, podejrzliwość. Komunikacja w grze i ruchy strategiczne: zobowiązania, groźby, obietnice; strategie stabilne ewolucyjnie. Kooperacja w grze: pojęcie faworyta w grze, punktu status quo (załamanie negocjacji), zbioru negocjacyjnego. Aksjomatyczna definicja pojęcia „sprawiedliwy arbitraż” i twierdzenie Nasha. Metody wyznaczania punktu status quo (poziomy bezpieczeństwa, optymalne strategie gróźb). Zastosowania schematu arbitrażowego Nasha w negocjacjach pracowników z pracodawcą oraz problem duopolu. 3. Gry n-osobowe. Pojęcie gry n-osobowej, funkcja charakterystyczna gry, koalicje w grach wielo-osobowych. Głosowanie sekwencyjne: szczerze i strategiczne; schemat wyborczy odporny na głosowanie strategiczne; usterki demokracji. Wielo-osobowy dylemat więźnia, przykłady z dziedziny ekonomii i sportu. Gra „Podział dolara”: racjonalność indywidualna i zbiorowa. Propozycje rozwiązania gier n-osobowych: teoria zbiorów stabilnych i wartość Shapleya.
41.	Podstawy statystyki	Kurs nie wymaga żadnej wstępnej wiedzy ani umiejętności czy kompetencji. Jego celem jest zapoznanie studenta z podstawowymi pojęciami statystyki i technikami badań statystycznych oraz wstępne przedstawienie tego, jak metody statystyczne pomagają opisać wiele zjawisk społecznych i

		ekonomicznych współczesnego świata. W czasie konwersatorium dyskutowane są kwestie nadinterpretacji danych statystycznych oraz ich ewentualne skutki. Studenci zapoznają się również z elementami probabilistyki (zmienne losowe, rozkład prawdopodobieństwa, wzór Bayesa) i ich roli w badaniu zjawisk społecznych.
42.	Tematyczne konwersatorium języka angielskiego: kultura i społeczeństwo	Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z dziedziny problemów społecznych oraz kultur świata. Na konwersatorium omawiane są zagadnienie dotyczące bieżących problemów społecznych, kulturowych. Studenci wyrażają własne opinie na temat wybranych problemów oraz biorą aktywny udział w dyskusjach.
43.	Religie we współczesnym świecie	Kurs, który obejmuje zarówno wykład, jak i konwersatorium odnosi się do zagadnień dotyczących największych religii współczesnego świata. Podczas zajęć podejmowane są treści ogniskujące się wokół istoty religii, ewolucji jej społecznej roli w XX i XXI wieku, zjawisk sekularyzacji i prywatyzacji religii, fundamentalizmu religijnego, a także roli religii w konfliktach zbrojnych i po ich zakończeniu, dialogu międzyreligijnego, ekumenizmu, specyfiki największych religii monoteistycznych oraz ich nurtów. Studenci zapoznają się z literaturą dotyczącą tej problematyki, a także materiałami video. Ponadto, poruszana jest problematyka: sekt religijnych i zagrożeń wynikających z ich działalności, zjawiska współczesnych prześladowań o podłożu religijnym, specyfiki wyznaniowej Polski, a w szczególności nurtów występujących w obrębie Kościoła katolickiego, kształtu relacji pomiędzy wspólnotami religijnymi w RP, roli kościołów chrześcijańskich w przełamywaniu uprzedzeń w relacjach pomiędzy narodami Polski, Niemiec, Rosji, Ukrainy i Izraela, a także krajowej i międzynarodowej działalności charytatywno-opiekuńczej polskich instytucji religijnych, jak również udziału polskich Kościołów w społecznej debacie nad członkostwem RP w NATO i Unii Europejskiej. Celem zajęć jest także wyrobienie wśród studentów umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów oraz prowadzenia dyskusji.
44.	Międzynarodowe stosunki kulturalne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką polityki kulturalnej poszczególnych państw oraz organizacji międzynarodowych (rządowych i pozarządowych) oraz budowania przez nich bezpieczeństwa kulturowego. Studenci poznają współczesne zagrożenia dla kultury materialnej i niematerialnej w Polsce i na świecie oraz sposoby ochrony dziedzictwa kulturowego. Uzyskają wiedzę na temat wpływu czynników wewnętrznych i zewnętrznych na kształtowanie się polityki kulturalnej w wybranych państwach świata. Zapoznają się ze sposobami zarządzania kulturą na poziomie międzynarodowym i narodowym. Poznają aspekty prawne ochrony dóbr kultury na poziomie narodowym i międzynarodowym.
45.	Tematyczne konwersatorium języka angielskiego: problemy globalne	Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z dziedziny problemów globalnych. Na konwersatorium omawiane są zagadnienie dotyczące wybranych problemów globalnych. Studenci formułują opinie na temat poszczególnych problemów globalnych w formie raportów pisemnych oraz podczas dyskusji.
46.	Seminarium dyplomowe 1	Semestr I. Celem seminarium dyplomowego jest zapoznanie studenta z wymogami obowiązującymi przy realizacji pracy badawczej w zakresie nauk społecznych, ukierunkowanie studenta w zakresie tworzenia własnej pracy dyplomowej, pomoc metodyczna i merytoryczna przy realizacji pracy dyplomowej. Ustalenie tematyki prac licencjackich. W trakcie seminarium zostanie omówiona struktura pracy i zawartość poszczególnych części; sposoby pozyskiwania źródeł; metodologia pracy (metody i techniki badawcze); sporządzenie przypisów i bibliografii; przygotowanie konspektu pracy oraz przygotowanie I rozdziału pracy.
47.	Prawo dyplomatyczne i konsularne	W toku zajęć studenci poznają podstawowe zagadnienia prawa dyplomatycznego i prawa konsularnego. Pierwsza część kursu dotyczy prawa dyplomatycznego, w jej ramach przedstawiony zostanie rys historyczny kształtowania się prawa dyplomatycznego, a także proces kodyfikacji tej dziedziny prawa międzynarodowego. Studenci poznają podstawowe instytucje prawa dyplomatycznego, status przedstawicielstw dyplomatycznych i członków personelu, a także funkcje, przywileje i immunitety

		dyplomatyczne. W ramach zajęć poświęconych zagadnieniu prawu konsularnego przedstawione zostaną początki kształtowania się instytucji konsula oraz jej historyczny rozwój. Analizie poddane zostaną przepisy Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych. Studenci nabędą umiejętność wykładni przepisów prawa dyplomatycznego i konsularnego.
48.	Polskie ugrupowania polityczne wobec polityki zagranicznej	Piłsudczykowski i endeckie koncepcje polityki zagranicznej. Programy polityki zagranicznej polskiej prawicy, centrum i lewicy po 1989 r. Pojęcie, geneza, klasyfikacja, funkcje partii politycznej. System partyjny.
49.	Protokół dyplomatyczny	Celem przedmiotu jest wyposażenie studenta w podstawową wiedzę z zakresu protokołu dyplomatycznego. Podczas kursu studenci poznają dokumenty odnoszące się do prawa dyplomatycznego i konsularnego, zgłębią pojęcie dyplomacji, protokołu dyplomatycznego, etykiety w życiu codziennym, biznesie i dyplomacji. Poznają zasady dress-code i budowy profesjonalnego wizerunku. W trakcie zajęć omówione zostaną na przykładach - istota komunikacji werbalnej i niewerbalnej w życiu codziennym i dyplomacji oraz różnice kulturowe. Elementem protokołu dyplomatycznego jest korespondencja dyplomatyczna, stąd zakres i jej podstawy znajdują się wśród wypunktowanych tematów. Konwersatorium dopełnia zagadnienia związane z ceremonią, ceremoniałem i organizacją oraz przebiegiem przyjęć dyplomatycznych. Każde z zajęć poparte będą literaturą przedmiotu.
50.	Przemiany społeczno-polityczne w Rosji, na Ukrainie i Białorusi po 1991 r.	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi, które wpłynęły na przemiany społeczno-polityczne w Rosji, Ukrainie i Białorusi. Studenci poznają specyfikę polityki wewnętrznej i zagranicznej obszaru, będącego treścią zajęć. Uzyskają wiedzę na temat współpracy z poszczególnymi podmiotami stosunków międzynarodowych, poznają różnice w budowaniu takiej współpracy, biorąc pod uwagę priorytety danych państw. Zajęcia mają na celu uzmysłowić studentom jak czynniki polityczne, gospodarcze, cywilizacyjne i in. wpływają na nawiązanie relacji Rosji, Ukrainy i Białorusi z pozostałymi państwami na świecie.
51.	Problemy energetyczne państw Europy Środkowej i Wschodniej	Celem przedmiotu jest nabycie przez studentów wiedzy o problematyce związanej z bezpieczeństwem państw regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Zagadnienia te będą rozpatrywane z punktu widzenia instytucji państwa i poziomu jego strategicznych interesów. Na wstępie omawiane będą uwarunkowania wpływające na stan ich bezpieczeństwa oraz wskazane zostaną elementy wspólne dla całego regionu. Studenci zdobędą wiedzę na temat kluczowej infrastruktury energetycznej w regionie oraz planowanych i realizowanych projektach. Program zajęć obejmować będzie przede wszystkim analizę wybranych przykładów państw z regionu ukazując założenia ich polityki oraz podejmowane przez nie działania. M.in. omówione zostaną: Białoruś, Czechy i Chorwacja. Analizie poddane zostaną także relacje energetyczne pomiędzy Ukrainą i Rosją, których stan bezpośrednio wpływa na stan bezpieczeństwa energetycznego w regionie. Program zajęć uwzględni także rolę Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych w umacnianiu bezpieczeństwa energetycznego państw regionu.
52.	Upadek Związek Radzieckiego i jego konsekwencje dla stosunków międzynarodowych	Przedmiot podzielony został na wykłady i ćwiczenia. Uwaga studentów zwrócona zostanie na proces związany z upadkiem największego państwa związkowego w historii świata, począwszy od pierestrojki a na kryzysie konstytucyjnym w Rosji w 1993 r. kończąc. Ponadto omawiane będą z postradziecką problematyką społeczną (np. alkoholizm, katastrofy ekologiczne), ekonomiczną (dezintegracja i reintegracja gospodarcza obszaru, skutki forsownej industrializacji) i militarną (demilitaryzacja i remilitaryzacja obszaru, memorandum budapesztańskie i jego krytyka). Celem zajęć jest także wyrobienie w studentach umiejętności krytycznego myślenia, jak również tworzenia pracy pisemnej na podstawie literatury przedmiotu.

53.	Bałkany- aspekty wewnętrzne i międzynarodowe	<p>Kurs poświęcony jest charakterystyce Bałkanów jako regionu politycznego, kulturowego, społecznego, etnicznego i geograficznego. Omówione zostaną problemy wewnętrzne i regionalne państw bałkańskich (niestabilność polityczna, ruchy i procesy społeczne, zmiany kulturowe i ideologiczne, zmiany etniczne i tożsamości narodowej, komunizm vs. nacjonalizm).</p> <p>Podczas zajęć student zostanie zaznajomiony z współczesną sytuacją na Półwyspie Bałkańskim w kontekście międzynarodowym (spory terytorialne, konflikty etniczne, konflikty interesów, zmiany rządu, sojusze i międzynarodowa współpraca z organizacjami i innymi państwami regionu).</p> <p>Kurs koncentruje się na: analizie, wskazaniu polityki zagranicznej i bezpieczeństwa krajów regionu; wyzwaniach, w tym czynnikach wewnętrznych i zewnętrznych; zrozumieniu roli UE, NATO i OBWE w regionie. Student prognozuje możliwe scenariusze rozwoju sytuacji międzynarodowej, regionalnej.</p>
54.	Komunikacja strategiczna	<p>Kurs dotyczy zagadnień związanych z zasadami prowadzenia komunikacji strategicznej w ujęciu komunikacji korporacyjnej. W trakcie zajęć projektowych omawiane są zasady dotyczące budowania strategii komunikacyjnych firm, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych (krajowych i międzynarodowych). Studenci zapoznają się z materiałami, w których komunikacja strategiczna jest używana również jako element komunikacji kryzysowej. Metodyka zajęć opiera się na wykorzystaniu prezentacji i case studies, podczas których omawiane są poszczególne aspekty budowania strategii komunikacyjnych i zarządzania w sytuacjach kryzysowych. Zasadniczym celem zajęć jest kształtowanie umiejętności stworzenia strategii komunikacyjnej z uwzględnieniem takich elementów jak: analiza SWOT, identyfikacja interesariuszy, wybór adekwatnych narzędzi komunikowania.</p>
55.	Teoria i praktyka negocjacji międzynarodowych	<p>Kurs dotyczy zagadnień związanych z prowadzeniem negocjacji międzynarodowych. Podczas zajęć studenci analizować będą strategie, taktyki i techniki negocjacyjne. Kwestie, które będą omawiane dotyczą również wyjaśnienia czym są negocjacje i czemu służą. Student nabeździe praktyczną umiejętność przygotowania do negocjacji, wyboru stylu negocjacji. Pozna również rolę komunikowania niewerbalnego w prowadzeniu negocjacji oraz werbalnego w aspekcie doboru argumentacji (racjonalna i emocjonalna). Zajęcia skupiać się będą również na roli komunikacji międzykulturowej w procesie negocjacyjnym. Studenci analizować będą również sytuacje konfliktowe i sposoby ich rozstrzygania.</p>
56.	Media w stosunkach międzynarodowych	<p>Przedmiot wprowadza do teorii mediów, komunikowania masowego i mass selfcommunication, międzynarodowego komunikowania politycznego i do analizy propagandy w stosunkach międzynarodowych. Jego celem jest wypracowanie umiejętności racjonalnej weryfikacji działań i przekazów medialnych w relacji z polityką zagraniczną lub w otoczeniu międzynarodowym.</p>
57.	Miękka siła w stosunkach międzynarodowych (w polityce zagranicznej?)	<p>Kurs dotyczy zagadnień związanych z kategorią miękkiej siły w stosunkach międzynarodowych. Podczas zajęć dyskutowane są również kwestie dotyczące analizy polityki zagranicznej i międzynarodowej roli państwa czy tożsamości międzynarodowej państwa. Studenci zapoznają się również z takimi kategoriami jak siła, władza, potęga w stosunkach międzynarodowych oraz zasoby państwa w kontekście globalizacji. Podejmowane będą również tematy takie jak dyplomacja publiczna, kulturalna, ekonomiczna oraz naukowa. Celem zajęć jest również zaznajomienie studentów z takimi kategoriami jak branding, citydiplomacy czy branding terytorialny, jak i wyrobienie umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów w nawiązaniu do omawianych lektur oraz prowadzenia dyskusji.</p>
58.	Niemcy w polityce międzynarodowej	<p>Spektrum tematyczne zajęć obejmuje szereg problemów związanych z rolą i znaczeniem Niemiec jako podmiotu polityki międzynarodowej. W ramach wykładu studenci zaznajamiani są z kierunkami polityki zagranicznej i aktywnością międzynarodową zjednoczonych (w 1871 r.) Niemiec. Podkreślane są zwłaszcza kwestie ich roli w XIX-wiecznym koncercie mocarstw oraz zagadnienia militarystyki okresu wilhelmińskiego, polityki światowej II Rzeszy oraz przyczyn, przebiegu i skutków I wojny światowej. Istotną część wykładu</p>

		stanowi polityka międzynarodowa Republiki Weimarskiej, a także aspekty polityki zagranicznej III Rzeszy oraz geneza, charakter i cechy systemu nazistowskiego. Zajęcia zamykają kwestie związane z aktywnością międzynarodową RFN i NRD oraz rolą (ponownie) zjednoczonych Niemiec w wielobiegowym porządku międzynarodowym. Zajęcia dotyczą kwestii związanych z aktywnością międzynarodową Niemiec od czasów powojennych do współczesności. Zakres tematyczny obejmuje na wstępie zagadnienia podziału Niemiec na tle politycznego podziału Europy oraz kierunków, założeń i realizacji polityki zagranicznej kolejnych rządów Republiki Federalnej ze szczególnym uwzględnieniem (nowej) polityki wschodniej oraz stosunków RFN i NRD z Polską. W dalszej części kursu omawiane są międzynarodowe aspekty zjednoczenia Niemiec, charakteryzowana jest polityka zagraniczna państwa po 1990 r. oraz omawiana rola i miejsce zjednoczonych Niemiec w nowym łańdże międzynarodowym i w integrującej się Europie. W formie dyskusji omawiane są również bieżące działania RFN w obszarze polityki zewnętrznej
59.	Problemy współczesnych Niemiec	Kurs obejmuje problematykę współczesnych Niemiec. W ramach konwersatorium omawiane są kwestie związane z różnymi dziedzinami funkcjonowania niemieckiego państwa (społeczeństwo, religia, system polityczny, zagadnienia polityki wewnętrznej i polityki zagranicznej). Celem zajęć jest zapoznanie studentów z faktami, procesami oraz zjawiskami społeczno-politycznymi w Niemczech, a także wyrobienie u słuchaczy kompetencji i umiejętności w zakresie: krytycznego myślenia, analizy i interpretowania omawianych zagadnień, formułowania wypowiedzi, zabierania głosu w dyskusji oraz pracy w zespole.
60.	Modele karier politycznych	W ramach konwersatorium przedstawiane są zagadnienia związane z szeroko pojętą karierą polityczną. W pierwszej kolejności prezentowane są treści teoretyczne; akcent pada zwłaszcza na zdefiniowanie podstawowych pojęć (sukces i kariera w świetle teorii, typologia karier i czynniki karierotwórcze w polityce). W drugiej części kursu ukazywana jest na przykładach droga kariery wybranych polityków niemieckich oraz wskazywane są źródła ich politycznych sukcesów. Zajęcia służą również poznaniu roli, jaką w kształtowaniu karier odgrywają polityczni mentorzy. Poznawane są życiorysy osobistości życia politycznego dawnych i współczesnych Niemiec, ukazywane są ich dokonania oraz analizowany jest ich styl polityczny. Po zapoznaniu się z literaturą przedmiotu studenci zachęceni są do formułowania własnych poglądów oraz do udziału w prowadzonych podczas zajęć dyskusjach.
61.	Życie kulturalne w Niemczech	Celem przedmiotu jest przybliżenie niemieckiej kultury II połowy XX wieku i pierwszych dekad XXI wieku. Problematyka zajęć koncentruje się wokół takich zagadnień jak: struktura niemieckiej polityki i dyplomacji kulturalnej, wielokulturowość, kultura pamięci. Omówione zostaną również najważniejsze zjawiska, trendy i postaci niemieckiego życia kulturalnego w obszarze literatury, filmu, muzyki, teatru, sztuk pięknych i telewizji. Szczególna uwaga zostanie poświęcona polsko-niemieckim stosunkom kulturalnym. Ponadto studenci zostaną zaznajomieni z dyplomacją kulturalną jako instrumentem niemieckiej polityki zagranicznej i będą potrafili objaśnić zjawiska niemieckiego życia kulturalnego uwzględniając kontekst międzynarodowy.
62.	Unia Europejska po Traktacie z Lizbony	W ramach kursu omawiane są procesy integracyjne związane z wejściem w życie Traktatu o funkcjonowaniu UE, tzw. Traktatu z Lizbony. Słuchacze uzyskują informacje na temat nowych pól regulacji unijnych, a także współpracy wewnątrz, jak i zewnątrz unijnej. Omawiane są Zagórno kwestie formalno-prawne, jak i realne procesy społeczne, polityczne, ekonomiczne, jakie zaszły w procesie europeizacji od 2009 roku do chwili obecnej. Wskazywane są także potencjalne scenariusze rozwoju UE, jak i szeroko pojętego procesu integracji europejskiej.
63.	Unia Europejska po Traktacie z Lizbony	Treści programowe ćwiczeń obejmują zagadnienia roli i miejsca UE we współczesnym świecie oraz odnoszą się do podstawowej wiedzy o obszarach aktywności Unii Europejskiej w wymiarze wewnętrznym (procesy

		prawno-instytucjonalne, wymiar polityczny, społeczny) i zewnętrznym (analiza procesu integracji europejskiej z perspektywy wydarzeń na arenie międzynarodowej) oraz obejmują zagadnienia genezy i rozwoju procesów integracyjnych i dezintegracyjnych w Europie oraz współczesnych trendów. Studenci poznają mechanizmy funkcjonowania UE, szczególnie po wejściu w życie Traktatu lizbońskiego.
64.	Teoria i praktyka negocjacji międzynarodowych	Kurs dotyczy zagadnień związanych z prowadzeniem negocjacji międzynarodowych. Podczas zajęć studenci analizować będą strategie, taktyki i techniki negocjacyjne. Kwestie, które będą omawiane dotyczą również wyjaśnienia czym są negocjacje i czemu służą. Student nabędzie praktyczną umiejętność przygotowania do negocjacji, wyboru stylu negocjacji. Pozna również rolę komunikowania niewerbalnego w prowadzeniu negocjacji oraz werbalnego w aspekcie doboru argumentacji (racjonalna i emocjonalna). Zajęcia skupiać się będą również na roli komunikacji międzykulturowej w procesie negocjacyjnym. Studenci analizować będą również sytuacje konfliktowe i sposoby ich rozstrzygania.
65.	Rola NATO w europejskim systemie bezpieczeństwa	Treści programowe przedmiotu Rola NATO w europejskim systemie bezpieczeństwa obejmują przede wszystkim genezę i ewolucję NATO jako organizacji obronnej i bezpieczeństwa począwszy od 1949 roku. W trakcie zajęć omówione zostaną najważniejsze projekty i doktryny w zakresie transformacji Sojusz Północnoatlantyckiego po zakończeniu Zimnej Wojny, upadku ZSRR i rozwiązaniu Układu Warszawskiego. Analizie poddane będą najważniejsze dokumenty strategiczne, mechanizmy i struktury decyzyjno-instytucjonalne oraz narzędzia prawne i polityczne regulujące problematykę funkcjonowania NATO. Rozważania będą także koncentrowały się na porównaniu podjętych decyzji i rezultatów wdrożeń poszczególnych inicjatyw, które zostały zainicjowane na spotkaniach na szczycie. Wreszcie przedmiot pozwoli na analizę znaczenia NATO w europejskim systemie bezpieczeństwa, w tym w kontekście bliskich relacji z UE oraz pojawiających się nowych kategorii zagrożeń globalnych, w tym terroryzmu międzynarodowego.
66.	Spółeczeństwo i kultura Europy	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta z europejskim dziedzictwem kulturowym, które dało podwaliny cywilizacji Zachodu. Student poznaje zdobycze cywilizacyjne poszczególnych epok w historii Europy i ich wkład w kształtowanie się tożsamości europejskiej. Po wyjaśnieniu kluczowych dla przedmiotu pojęć, student przybliży sobie dorobek Europy antycznej - greckiej, hellenistycznej, rzymskiej wraz z cywilizacyjnymi osiągnięciami każdej z tych epok, mającymi fundamentalne znaczenie dla współczesnej Europy oraz świata zachodniego. Następnie zapoznaje się z Europą wieków średnich i znaczeniem jej filozofii oraz wydarzeń historycznych (upadek Rzymu, wielka schizma) dla współczesności. W programie ujęte zostało także znaczenie kultury islamu oraz żydowskiej dla historii Europy. W dalszej części zajęć student poznaje historię i kulturę Europy nowożytnej, w tym osiągnięcia modernizmu (humanizm, reformację, rewolucję przemysłową, powstanie nowoczesnych mocarstw i państw narodowych) oraz postmodernizmu. Zajęcia kończy refleksja nad oddziaływaniem kultury europejskiej na inne cywilizacje, jak również nad jej współczesnym kształtem.
67.	Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki	Kurs obejmuje zagadnienia teoretyczne, w tym uwarunkowania międzynarodowej konkurencyjności gospodarki, pomiar (analiza rankingów), instrumenty polityki gospodarczej stymulujące poprawę konkurencyjności gospodarki. Ponadto w trakcie kursu dokonywana jest analiza struktury bezpośrednich inwestycji zagranicznych, struktury handlu zagranicznego, kapitału ludzkiego, barier rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, ewolucji rynku pracy (tzw. zawody przyszłości) oraz pozaekonomicznych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego oraz analiza silnych i słabych stron wybranych systemów gospodarczych.
68.	Teoria i praktyka negocjacji międzynarodowych	Kurs dotyczy zagadnień związanych z prowadzeniem negocjacji międzynarodowych. Podczas zajęć studenci analizować będą strategie, taktyki i techniki negocjacyjne. Kwestie, które będą omawiane dotyczą również

		<p>wyjaśnienia czym są negocjacje i czemu służą. Student nabędzie praktyczną umiejętność przygotowania do negocjacji, wyboru stylu negocjacji. Pozna również rolę komunikowania niewerbalnego w prowadzeniu negocjacji oraz werbalnego w aspekcie doboru argumentacji (racjonalna i emocjonalna). Zajęcia skupiać się będą również na roli komunikacji międzykulturowej w procesie negocjacyjnym. Studenci analizować będą również sytuacje konfliktowe i sposoby ich rozstrzygania.</p>
69.	Przedsiębiorstwo na Jednolitym Rynku Europejskim	<p>Kurs obejmuje zagadnienia dotyczące rozwoju, konkutowania i kooperacji przedsiębiorstw w ramach Jednolitego Rynku Europejskiego, co pozwala studentowi na zwiększenie umiejętności analizy współczesnych przeobrażeń i wyzwań globalnej gospodarki. Program obejmuje szerokie spektrum zagadnień ekonomiczno-prawnych funkcjonowania przedsiębiorstwa na wspólnym rynku UE, m.in. procesów koncentracji kapitału, programów wsparcia innowacyjności i internacjonalizacji MŚP oraz zagadnień związanych ze współczesnymi przeobrażeniami światowego rynku w postaci cyfryzacji gospodarki.</p>
70.	Komunikacja strategiczna	<p>Kurs dotyczy zagadnień związanych z zasadami prowadzenia komunikacji strategicznej w ujęciu komunikacji korporacyjnej. W trakcie zajęć projektowych omawiane są zasady dotyczące budowania strategii komunikacyjnych firm, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych (krajowych i międzynarodowych). Studenci zapoznają się z materiałami, w których komunikacja strategiczna jest używana również jako element komunikacji kryzysowej. Metodyka zajęć opiera się na wykorzystaniu prezentacji i case studies, podczas których omawiane są poszczególne aspekty budowania strategii komunikacyjnych i zarządzania w sytuacjach kryzysowych. Zasadniczym celem zajęć jest kształtowanie umiejętności stworzenia strategii komunikacyjnej z uwzględnieniem takich elementów jak: analiza SWOT, identyfikacja interesariuszy, wybór adekwatnych narzędzi komunikowania.</p>
71.	Geopolityka (wykład)	<p>Treści programowe koncentrują się na takich obszarach tematycznych jak wprowadzenie do geopolityki, państwo i jego terytorium, współczesna mapa polityczna świata, polaryzacja siły, współczesne wojny i konflikty, koncepcje geopolityki (szkoła niemiecka, polska, francuska, anglosaska, radziecka, rosyjska), geostrategia, wyobrażenia geopolityczne, kody geopolityczne, ekopolityka globalna. Treści programowe koncentrują się na analizie wybranych studiów przypadku takich jak sytuacja geopolityczna UE, MENA i ISIS, Wielka Szachownica w Azji Środkowej, geopolityczne uwarunkowania bezpieczeństwa ekologiczne (polityka klimatyczna, zasoby naturalne etc.), pozycja geopolityczna Polski, Morze Południowochińskie, wyścig zbrojeń czy proces rozbrojeniowy, Arktyka i Antarktyda, Bałkany, Region Wielkich Jezior.</p>
72.	Konflikty zbrojne we współczesnym świecie	<p>Przedmiot dotyczy zagadnień związanych z aktualnymi zagrożeniami bezpieczeństwa międzynarodowego oraz stosunków wewnątrzpaństwowych, przybierającymi formę konfliktów zbrojnych i wojen. Na konwersatorium omawiane są kwestie dotyczące rozpoznania potencjalnych czynników związanych z powstawaniem konfliktów zbrojnych, ich przebiegiem oraz skutkami i oddziaływaniem na otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne. Studenci zapoznają się z literaturą dotyczącą zjawisk przemocy zbrojnej we współczesnym świecie, w różnych sferach i formach jej funkcjonowania oraz zaangażowania nowych aktorów i podmiotów niepaństwowych we współczesne konflikty zbrojne. Dyskutowane są również kwestie dotyczące roli i znaczenia podmiotów narodowych i międzynarodowych w zakresie przeciwdziałania konfliktom zbrojnym oraz zastosowania nowych generacji działań we współczesnych konfliktach zbrojnych. Celem zajęć jest również zaznajomienie studentów z takimi kategoriami jak: Military Operations Other Than War (MOOTW), Hybrid Warfare, CyberConflict jak również, wyrobienie umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów w nawiązaniu do omawianych lektur oraz prowadzenia dyskusji.</p>

73.	Aktualne trendy współczesnych stosunków międzynarodowych	W ramach zajęć studenci zapoznają się ze współczesnymi kierunkami zmian, jakie zachodzą w ramach szeroko pojmowanych stosunków międzynarodowych. Studenci zapoznają się z pojęciem trendu i rozważają, jak można je analizować. Istotnym makroproblemem w ramach zajęć jest omówienie i przedyskutowanie problematyki w płwy globalizacji a współczesne stosunki międzynarodowe. Zrozumienie tej problematyki otwiera pole do dyskusji nad ewolucją ładu międzynarodowego. Zrozumienie współczesnych kierunków zmian wymaga skupienia się zarówno na tym, co historycznie zakorzenione, jak i tym, co pojawia się współcześnie. Stąd studenci nabywają kompetencje do zrozumienia zjawisk teraźniejszych w powiązaniu z przeszłością.
74.	Seminarium dyplomowe 2 (spec. Studia wschodnie)	Semestr II. Celem seminarium dyplomowego jest zapoznanie studenta z wymogami obowiązującymi przy realizacji pracy badawczej w zakresie nauk społecznych, ukierunkowanie studenta w zakresie tworzenia własnej pracy dyplomowej, pomoc metodyczna i merytoryczna przy realizacji pracy dyplomowej, finalizacja pracy licencjackiej, podejście do egzaminu licencjackiego.
75.	Dyplomacja Prewencyjna i Operacje Reagowania Kryzysowego	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznym wymiarem funkcjonowania operacji reagowania kryzysowego, będących podstawą przezwyciężania kryzysów w szeroko rozumianym systemie stosunków międzynarodowych. Dzięki uczestnictwu w kursie studenci uzyskują wiedzę na temat złożoności zjawiska wojen i konfliktów zbrojnych, rozpatrywanych zarówno w wymiarze politologicznym, wojskowym, jak również aksjologicznym. W trakcie konwersatorium u studentów wytwarza się zdolność do identyfikacji źródeł konfliktów zbrojnych i cech charakterystycznych tego zjawiska, jako podstawy dla określenia współczesnych i przyszłych tendencji oraz instrumentów (w tym także z obszaru dyplomacji klasycznej oraz AdR) w zakresie systemowego przeciwdziałania pojawianiu się i rozprzestrzenianiu kryzysów w skali międzynarodowej. W ramach kursu omawiane są nowe formy zagrożeń dla międzynarodowego bezpieczeństwa oraz sposoby ich przezwyciężania w oparciu o system operacji reagowania kryzysowego wykształcony w ramach ONZ, NATO, UE i Unii Afrykańskiej.
76.	Współpraca z mediami	Celem przedmiotu jest przybliżeniu studentom zagadnień z obszaru komunikacji rzeczników prasowych, ekspertów ds. PR z przedstawicielami mediów. Studenci poznają specyfikę pracy wymienionych specjalistów i zasady podejmowania działań związanych z media relations. Zapoznają się ze specyfiką sytuacji kryzysowych, funkcjonowaniem komunikacji w służbach mundurowych i uczą się przygotowywania konferencji prasowej.
77.	Państwa Bliskiego i Środkowego Wschodu w stosunkach międzynarodowych	W trakcie zajęć omawiane są następujące treści programowe: Bliski Wschód – wyjaśnienie pojęć, geografia regionu, Tło historyczne – Bliski Wschód w okresie Zimnej Wojny, Źródła i rozwój arabskiego nacjonalizmu, Polityczny islam na Bliskim Wschodzie, Reżimy polityczne na Bliskim Wschodzie – systemy mono-partyjne, Reżimy polityczne na Bliskim Wschodzie – monarchie, Gospodarka państw Bliskiego Wschodu, Konflikt izraelsko-arabski i izraelsko-palestyński, Stosunki międzynarodowe w subregionie Zatoki Perskiej, Strategiczne interesy Stanów Zjednoczonych na Bliskim Wschodzie, Narodziny Islamskiego Państwa Iraku i Syrii, Ustrój polityczny i sytuacja wewnętrzna Iranu, Sytuacja wewnętrzna i polityka zagraniczna Arabii Saudyjskiej i innych krajów rejonu Zatoki.
78.	Region Europy Środkowej w stosunkach międzynarodowych	Celem zajęć jest przybliżenie znaczenia regionu Europy Środkowej w stosunkach międzynarodowych. Przedmiotem zainteresowania będzie zarówno polityka zagraniczna poszczególnych państw i jej implikacje dla regionu, jak i funkcjonowanie organizacji regionalnych, skupiających państwa tej części Starego Kontynentu. Celem będzie również określenie wyzwań jakie stoją przed państwami Europy Środkowej przyszłości, a także zakreślenie „granic” cywilizacyjno – kulturowych omawianego regionu.
79.	Międzykulturowość w zarządzaniu	Kurs odnosi się do zagadnień związanych z zarządzaniem w środowisku międzykulturowym i międzynarodowym. Podczas zajęć dyskutowane są kwestie związane z zarządzaniem w korporacjach

		międzynarodowych, pracą menagerów, kulturą organizacyjną, kulturą pracy w firmach międzynarodowych i znaczeniem kompetencji międzykulturowych. Studenci mają także możliwość poznania różnych form relacji między zarządzaniem, kulturą a komunikacją. Dyskusja odnosi się także do efektywności pracy w środowisku międzykulturowym. Kurs daje także możliwość zapoznania się z rozwiązaniami z zakresu zarządzania międzykulturowego w negocjacjach handlowych, doradztwa międzykulturowego, zachowań organizacyjnych w zespole międzynarodowym.
80.	Fundacje na rzecz nauki i polityki	W ramach kursu studenci zapoznają się z genezą fundacji, jej pierwotną misją i ewolucją jej znaczenia od czasów starożytnych do współczesności – w ujęciu ogólnoeuropejskim. W drugiej kolejności poznają rolę fundacji w historii Polski, uwarunkowania jej funkcjonowania w poszczególnych epokach. Następnie w ramach specjalności „Niemcoznawstwo” studentom przedstawione zostaje znaczenie fundacji w historii Niemiec, w szczególności po II wojnie światowej, w odniesieniu do reprezentowanych przez nie nurtów ideologicznych. Studenci analizują założenia oraz sposób funkcjonowania głównych fundacji niemieckich (Fundacji Friedricha Eberta, Fundacji Konrada Adenauera, Fundacji Friedricha Naumanna, Fundacji Hansa Seidela, Fundacji Hansa Bölla, Fundacji Róży Luksemburg, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacji Roberta Boscha, Fundacji Aleksandra von Humboldta) oraz innych organizacji softpower działających w obszarze stosunków polsko-niemieckich (Instytutu Goethego, Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD), Niemieckiej Centrali Szkolnictwa Zagranicznego (ZFA), Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im W. Brandta (WBZ), Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu, Polsko-Niemieckiej Szkoły Spotkań Młodzieży i Dialogu w Warszawie (WBS).
81.	Polityka bezpieczeństwa Niemiec	Program przedmiotu obejmuje najważniejsze zagadnienia dotyczące polityki bezpieczeństwa zjednoczonych Niemiec. Studenci poznają następujące kwestie szczegółowe: teoretyczne podstawy bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego; współczesne zagrożenia bezpieczeństwa europejskiego; terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa w XXI wieku; funkcjonowanie podzielonych Niemiec po II wojnie światowej; Niemcy w NATO - historia rozwoju Bundeswehry; ewolucja polityki bezpieczeństwa Niemiec po zjednoczeniu; Niemcy wobec problemu terroryzmu międzynarodowego po 11 września 2001 roku; udział Niemiec w misjach i operacjach międzynarodowych; Niemcy w międzynarodowej koalicji antyterrorystycznej w XXI wieku; polsko-niemiecka współpraca polityczna i wojskowa po 1989 roku; rozwój współpracy polsko-niemieckiej w ramach NATO i UE; nowe wyzwania dla polityki bezpieczeństwa Niemiec w drugiej dekadzie XXI wieku. Studenci w ramach konwersatorium będą omawiali poszczególne treści w oparciu o literaturę przedmiotu oraz informacje pozyskane z Internetu. Celem przedmiotu jest nabycie przez studentów: wiedzy na temat polityki bezpieczeństwa Niemiec po 1990 roku, umiejętności w zakresie opisu i analizy zagrożeń dla bezpieczeństwa współczesnych państw; kompetencji do interpretacji i oceny polityki bezpieczeństwa państwa na przykładzie Niemiec.
82.	Polityka regionalna UE	Treści programowe przedmiotu odnoszą się do uwarunkowań rozwoju polityki regionalnej w UE, najważniejszych jej osiągnięć oraz podstawowych koncepcji integracji terytorialnej i politycznej Europy. Kurs obejmuje zagadnienia podstawowych instrumentów i zasad funkcjonowania funduszy strukturalnych i ich realizacji oraz analizy polityki regionalnej przez pryzmat polityki publicznej. Kolejnym zagadnieniem jest miejski wymiar polityki UE oraz zapoznanie z polityką regionalną i jej realizacją w wybranych państwach UE. Omawiane są różnorodne formy współpracy na rzecz rozwoju w państwach UE.
83.	Etniczność, narodowość w procesach integracji europejskiej	Student zapoznaje się z koncepcjami narodu (kulturowego i politycznego), nacjonalizmu, tożsamości narodowej i europejskiej oraz ich rolę w procesie integracji europejskiej. Poznaje zasadnicze różnice między tożsamością etniczną, narodową i europejską, a także między mniejszością narodową i etniczną.

		Potrafi rozróżnić i nazwać wskaźniki patriotyzmu, nacjonalizmu, faszyzmu, jak również określić rolę tych ideologii w historii Europy. Student przyswaja genezę i stan obecny ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce oraz w Europie. Zapoznaje się z różnymi rozwiązaniami politycznymi przyjętymi przez poszczególne państwa Europy w odniesieniu do własnych mniejszości narodowych, nowych migracji czy zarządzania wielokulturowością. Poznaje położenie wybranych grup narodowościowych i etnicznych w Polsce i wybranych krajach Europy w kontekście różnorodności przyjętych rozwiązań problemów związanych z integracją europejską.
84.	Marketing na rynkach międzynarodowych	Celem kursu jest przedstawienie studentom specyfiki działań marketingowych w zglobalizowanej gospodarce. Szczególny nacisk kładzie się na następujące aspekty: odróżnienie marketingu, jako zespołu działań, od reklamy, jako jednego z elementów tzw. marketing mix; różnice między marketingiem w obrębie jednego kraju a marketingiem międzynarodowym lub globalnym; pokazanie różnych podejść do marketingu międzynarodowego i strategii w nim stosowanych, specyfikę marketingu międzynarodowego w odniesieniu do takich czynników jak kultura, poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego, położenie geograficzne, zaawansowanie technologiczne społeczeństwa.
85.	Przedsiębiorczość akademicka	W ramach przedmiotu omawiane są zagadnienia odnoszące się do procesów innowacyjnych zarówno na poziomie mikro (przedsiębiorstw), mezo (instytucji okołobiznesowych) oraz makro (państw, organizacji międzynarodowych). Studenci mają także możliwość spotkania się z praktykami biznesu, jak i reprezentantami instytucji publicznych wspierających przedsiębiorczość oraz innowacyjność. Ponadto słuchacze przygotowują własne projekty biznesowe, które wiążą się z ich kompetencjami i zainteresowaniami oraz mają zweryfikować ich poziom gotowości do podjęcia działań na rynku pracy.
86.	Korupcja i metody jej zapobiegania w Polsce i w Europie	Definicja korupcji, rozwiązania prawne. Nepotyzm i kumoterstwo. Korupcja polityczna, sposoby rozumienia. Instytucje zwalczające korupcję w Polsce i innych krajach Europy. Współpraca międzynarodowych agend antykorupcyjnych. Rola organizacji pozarządowych w walce z korupcją. Płaszczyzny korupcji w Polsce – służba zdrowia, system sprawiedliwości, szkolnictwo wyższe, samorząd, służby mundurowe. Polacy wobec korupcji – badania socjologiczne. Lobbying a zagrożenia korupcyjne (rozwiązania prawne). Zagrożenia korupcyjne w Spółkach Skarbu Państwa.
87.	Sztuka w służbie totalitaryzmów XX wieku	Totalitaryzm radziecki i nazistowski, odmiany w krajach azjatyckich. Sztuka plakatowa w III Rzeszy, Związku Radzieckim, Korei Północnej i Chinach (czasy Mao Zedonga). Propagandowe filmy dokumentalne i fabularne w Niemczech hitlerowskich i Rosji Stalinowskiej (Leni Riefenstahl, Siergiej Eisenstein). Muzyka „totalitarna” w państwie nazistowskim i radzieckim. Socrealizm w Polsce i innych krajach bloku wschodniego. Polscy prozaicy i poeci w służbie państwa totalitarnego: Tadeusz Konwicki, Kazimierz Brandys, Bogdan Hamera, Czesław Miłosz, Władysław Broniewski, Stanisław Lec, Konstanty Ildefons Gałczyński, Wisława Szymborska, Adam Ważyk.
88.	Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej	W ramach konwersatorium studenci zapoznają się z celami współczesnej rosyjskiej polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa. Zagadnienie to będzie rozpatrywane w kontekście historycznym (ukazane zostaną elementy wspólne w polityce Cesarstwa Rosji, Związku Sowieckiego i współczesnej Rosji) oraz geopolitycznym (rosyjska percepcja własnego położenia i roli międzynarodowej. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Rosji zostanie także przedstawiona w ujęciu formalno-instytucjonalnym: kompetencje organów władzy w świetle Konstytucji Federacji Rosyjskiej, struktura wewnętrzna resortów obrony i spraw zagranicznych, rosyjskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, potencjał i organizacja rosyjskich sił zbrojnych. Omówione zostaną także główne kierunki zainteresowania i aktywności rosyjskiej polityki: obszar postsowiecki, UE, USA i NATO, Chiny, rejon Zatoki Perskiej.

89.	Rola ruchów społecznych we współczesnym świecie	<p>Celem przedmiotu jest zapoznanie się studentów z ruchami społecznymi – teorią ruchów społecznych, ich typologią oraz historią, a także przykładami współczesnych ruchów społecznych, takich jak ekonomia społeczna i jej odmiany, ruchy feministyczne, ekologizm i inne. Treści programowe:</p> <p>Wprowadzenie do tematyki przedmiotu.</p> <p>Światowe trendy w ekonomii społecznej.</p> <p>Czym jest przedsiębiorczość społeczna. Cechy modelu.</p> <p>Profil przedsiębiorcy społecznego.</p> <p>Przykłady przedsiębiorstw społecznych, wybrane <i>casestudies</i>.</p> <p>Jak stworzyć własne przedsiębiorstwo społeczne?</p> <p>Porównanie przedsiębiorstw społecznych z klasycznymi aktorami trzeciego sektora (organizacjami pozarządowymi) w zakresie skuteczności w rozwiązywaniu problemów społecznych.</p> <p>Przedsiębiorczość społeczna a społeczna odpowiedzialność biznesu, CSR. Różnice, podobieństwa.</p> <p>Omówienie światowych trendów w ekonomii społecznej (impact investment, frugaleconomy, sharingeconomy i inne)</p> <p>Wstęp do teorii ruchów społecznych</p>
-----	---	--

Specjalność w języku angielskim Global Studies

L.P.	Nazwa przedmiotu (po polsku)	Nazwa przedmiotu (po angielsku)	Treści programowe (po polsku)	Treści programowe (po angielsku)
1.	Historia Globalizacji	History of Globalization	<p>Kurs stanowi wprowadzenie do historii globalizacji i stosunków międzynarodowych. Dostarcza podstawowej wiedzy o zjawiskach, procesach i faktach historycznych, które wpłynęły na ukształtowanie się współczesnego porządku światowego. Podczas wykładów i ćwiczeń przedstawione zostają główne interpretacje globalizacji wraz z podstawowymi koncepcjami i wydarzeniami dotyczącymi narodzin współczesnych stosunków międzynarodowych i gospodarczych oraz ich ewolucji, takich jak imperium, państwo narodowe, równowaga sił, modernizacja, kolonializm, dekolonizacja, Zimna Wojna, itp.</p>	<p>The course is an introduction to the history of globalization and international relations. It provides basic knowledge about the phenomena, processes and historical facts that influenced the contemporary world order. During the lectures and seminars the main interpretations of globalization are presented, together with the main concepts and developments regarding the birth of the modern international and economic relations and its evolution, such as empire, nations state, balance of power, modernization, colonialism, decolonization, Cold War, etc.</p>
2.	Teoria państwa i prawa wykład	Law and State Theory lecture		

			<p>1. Przedstawienie planowanej zawartości wykładu oraz teorie pochodzenia prawa. 2. Prawo jako zjawisko wymykające się jednoznacznej definicji. 3. Prawo i moralność. 4. Funkcje prawa. 5. Teoria prawa natury i naturalizm prawniczy. 6. Teoria prawa pozytywnego i pozytywizm prawniczy. 7. Konstytucja - znaczenie, źródła prawa oraz ich hierarchia. 8. Konstytucja w systemie prawa stanowionego i w common law. 9. Obywatelstwo - relacja prawna oraz wynikające z niego prawa i obowiązki. 10. Państwo w prawie międzynarodowym. 11. Współczesne rozumienie zasady państwa prawa, jako strażnika swobód obywatelskich. 12. Historyczny rozwój sądownictwa i parlamentaryzmu. 13. Rola prawa międzynarodowego w nowoczesnym państwie. 14. Nauki prawne na tle różnych kategoryzacji nauk i dyscyplin naukowych. 15. Podsumowanie wykładu oraz uwagi końcowe.</p>	<p>1. Explanation of the content of lecture and definition of law. 2. Law as non-definable phenomenon. 3. Law and morality. 4. Functions of law. 5. Legal naturalism. 6. Legal positivism. 7. Constitution - the role, sources of law and their hierarchy. 8. Constitution in Roman Law system and Common Law system. 9. Citizenship as a legal relation - rights and duties. 10. State in public international law. 11. Contemporary rule of law state as a guardian of human rights. 12. Historical development of judicial system and parliamentarianism. 13. Role of international law for modern states. 14. Science and legal science. 15. Summary and final remarks.</p>
3.	Teoria państwa i prawa ćwiczenia	Law and State Theory workshop	<p>1. Wyjaśnienie planowanej zawartości warsztatu oraz przedstawienie warunków zaliczenia przedmiotu. 2. Najstarsze zabytki prawa oraz dawny sposób myślenia o prawie. 3. Współczesny system prawa w ujęciu horyzontalnym, wertykalnym oraz hierarchicznym. 4. Zasięg jurysdykcji państwowej. 5. Obywatelstwo nabycie, prawa i obowiązki oraz cnoty obywatelskie. 6. Teorie Kelsena. 7. Petrażycki - skrajnie psychologiczna teoria</p>	<p>1. Explanation on the content and objectives of workshop. Conditions for obtaining the grade. 2. The eldest legal monuments. Early types of legal thinking. 3. Contemporary legal system in the state - horizontal, vertical and hierarchical. 4. Scope of the state jurisdiction. 5. Citizenship - rights, obligations and virtues. 6. Kelsen and his theory of law and state. 7. Petrażycki - psychological theory of law. 8. Jellinek. Legal positivism. Origins of a state of rule of law. 9. Modern state and human rights. 10. Individual presentations. 11.</p>

			<p>prawa. 8. Jellinek i pozytywizm prawniczy. Normatywizm. 9. Współczesne państwo prawa i ochrona praw człowieka. 10. Wystąpienia indywidualne. 11. Wystąpienia indywidualne. 12. Związki kultury politycznej z tworzeniem prawa. 13. Świadomość prawna i nieposłuszeństwo obywatelskie. 14. Suwerenność państwowa w czasach społeczności globalnej. 15. Uwagi końcowe, opinie oraz oceny końcowe.</p>	<p>Individual presentations. 12. Interactions between law making and political culture. 13. Legal consciousness and civil disobedience. 14. Understanding of a state sovereignty in the global community. 15. Final remarks, opinions and grades.</p>
4.	Mikroekonomia	Microeconomics	<p>Do głównych treści programowych przedmiotu należy zaznajomienie studentów z mikroekonomiczną analizą wyborów dokonywanych przez wybrane podmioty gospodarki rynkowej (konsumentów oraz przedsiębiorstwa), jak również wyjaśnienie mikroekonomicznych teorii oraz głównych zasad ekonomicznych. Dzięki metodom dydaktycznym takim jak studia przypadków, dyskusje i praca w grupach studenci będą mogli zwiększyć zarówno umiejętności analityczne i kompetencje społeczne.</p>	<p>The main content of this course is to introduce students to microeconomic analysis of individual and firms choices in the market economy and to explain microeconomic theory and principles of economics. Thanks to case studies method, discussions and group work students will be able to develop analytical skills and improve social competences as well.</p>
5.	Technologia Informacyjna	Information Technology	<p>Zajęcia mają na celu wyposażenie studenta w podstawowe umiejętności z zakresu projektowania graficznego, standardów pisanie akademickiego i prezentacji akademickich. W trakcie zajęć studenci uczą się jak używać ogólnodostępnych narzędzi z platform uniwersyteckich jak i dostępnych online.</p>	<p>The course aims at providing students with basic skills of graphic design, academic writing, and academic presentation. During the course, students learn how to use open-access tools available via both University and online platforms.</p>

6.	Geografia Polityczno-Gospodarcza	Political and Economic Geography	<p>1. Wprowadzenie do kursu: kluczowe definicje i relacje z innymi / podobnymi tematami (geopolityka, geoekonomia, geo-strategia, geografia fizyczna). Źródła danych do analizy geograficznej i politycznej2. Tło historyczne PEG jako sposobu patrzenia na świat w odniesieniu do regionalnych / krajowych tradycji3. Terytorium i granica w PEG. Pojęcie władzy - z perspektywy politycznej i ekonomicznej4. Wizualizacja geografii politycznej i ekonomicznej - pytanie o mapę i terytorium 5. Państwo narodowe jako pojęcie geografii politycznej i gospodarczej. Region i geografia regionalna z punktu widzenia polityki i gospodarki 6. System światowy jako matryca dla zrozumienia geografii politycznej i ekonomicznej oraz podziału władzy 7. Urban Geography and Megacities jako nowi aktorzy PEG8. Globalna dystrybucja zasobów naturalnych - zaleta przekleństwa? 9. Globalne wzorce i trasy handlu: gdzie dobrze jest być zlokalizowanym? 10. Geografia wyborcza 11. Humanistyczna, marksistowska, feministyczna, postmodernizm i geografia poststrukturalistyczna 11. Geografia bezpieczeństwa. Mapowanie globalnych konfliktów i ich reprezentacja medialna 12. Geografia bardziej niż ludzka (perspektywa XXI wieku) 13. PEG vs. geopolityka i strategia: perspektywy kursu trzeciego roku 14. Wprowadzenie do analizy IR z perspektywy geografii politycznej i gospodarczej</p>	<p>1. Introduction to the course: key definitions and relations with other/similar topics (geopolitics, geo-economy, geo-strategy, physical geography). Sources of data for political & economic geography analysis 2. Historical background of PEG as a way of looking at the world, with reference to regional/national traditions 3. Territory and border in PEG. The notion of power – from political and economy perspective 4. Visualizing political and economic geography – map & territory question 5. Nation-state as a concept of political and economic geography. 5. Region and regional geography from politics and economic perspective 6. World system as a matrix for understanding political and economic geography and power distribution 7. Urban Geography and Megacities as new actors of PEG 8. Global (natural) resources distribution – advantage of curse? 9. Global trade patterns and routes: where is it good to be located? 10. Electoral geography 11. Humanistic, Marxist, Feminist, Postmodernism and Poststructuralist Geographies 12. Geography of security. Mapping global conflicts and their media representation 13. More-than-Human Geographies (21st century outlook) 14. PEG vs. Geopolitics and Strategy: outlook for the 3rd year course 15. Introduction to analysis of IR from political & economic geography perspective</p>
----	----------------------------------	----------------------------------	--	---

7.	Wprowadzenie do studiów globalnych	Intorduction to global studies	<p>Podczas seminarium studenci będą pracować nad projektami badawczymi związanymi z procesami globalizacji. Punktem wyjścia do rozważań będą analizy historycznych perspektyw globalizacji i wskazanie różnic pomiędzy stosunkami międzynarodowymi a studiami globalnymi. Następnie przedyskutowane zostaną zagadnienia: ekonomii politycznej globalizacji, zmieniającej się roli i pozycji aktorów pozarządowych, pojawienie się globalnego społeczeństwa obywatelskiego oraz wizje alternatywne (antyglobalizacja i alterglobalizacja). Dyskusje pozwolą lepiej przygotować projekty studenckie poświęcone konceptualizacji wybranych fenomenów z perspektywy globalnej.</p>	<p>During the seminar students will be also asked to prepare and present case studies of various phenomenon and processes devoted to the globalization processes. The seminar starts from the historical perspectives on globalization and differentiation between IR and global studies. Subsequently we will discuss: political economy of globalization, the changing role of the non-governmental actors, the rise of the global civil society and alternative approaches to globalization (antiglobalization and alterglobalization). This will lead to the research projects which will investigate selected phenomenon from the global perspective.</p>
8.	Historia najnowsza Polski	Modern history of Poland	<p>1. Tło historyczne: odrodzenie Polski w 1918 r. i jej dzieje w okresie międzywojennym. 2. Pod okupacją Niemiec nazistowskich i ZSRR: druga wojna światowa. 3. Podwaliny systemu komunistycznego po 1945 r. 4. Okres pełnej dominacji sowieckiej. Stalinizm w Polsce w latach 1948-1956. 5. Polski październik 1956 r. 6. "Mała stabilizacja". Polska Władysława Gomułki (1956-1970). 7. Niepokoje społeczne - studenci (1968) i robotnicy (1970). 8. "Druga Polska". Nieudana modernizacja w okresie rządów Edwarda Gierka. 9. Narodziny opozycji politycznej w latach 70. XX w. 10. Rola Kościoła katolickiego w</p>	<p>1. The background: Rebirth of Poland in 1918 and its interwar developments. 2. Under the Nazi and the Soviet occupation : the World War Two. 3. Laying foundations of communist system aftermath 1945. 4. The full Soviet domination. Stalinism in Poland 1948-1956 5. The Polish October 1956. 6. "The little stabilization". Wladislaw Gomułka's Poland (1956-1970). 7. Social unrests – students (1968) and workers (1970). 8. The "Second Poland". Unsuccessful modernization during ruling of Edward Gierek's. 9. The growth of the political opposition in the 1970'. 10. The role of the Catholic Church in political and social life. 11. "The Polish Carnival". During Solidarity 1980-1981. 12. The empire strikes back. The Martial law and its consequences. 13.</p>

			<p>życiu politycznym i społecznym. 11. "Polski karnawał". W okresie Solidarności lat 1980-1981. 12. Imperium kontratakuje. Stan wojenny i jego następstwa. 13. Rozkład systemu. Lata 80. XX w. w Polsce. 14. Upadek systemu I powrót do demokracji. Rok 1989 w Polsce. 15. Droga do Unii Europejskiej i NATO. 16. Polska w XXI wieku.</p>	<p>Decline of the system. The 1980s in Poland. 14. Collapse of the system and return to the democracy. The 1989 in Poland. 15. The road to the European Union and the NATO. 16. Poland in the 21st century.</p>
9.	Współczesne Stosunki Międzynarodowe (wykład)	Contemporary International Relations (lecture)	<p>Treści programowe w ramach przedmiotu Współczesne Stosunki Międzynarodowe (wykład) obejmują przede wszystkim takie obszary jak podstawy, cechy, determinanty i aktorzy współczesnych stosunków międzynarodowych oraz środowiska międzynarodowego. Ponadto przybliżone zostaną takie aspekty jak teorie i paradygmaty, podstawy studiów nad bezpieczeństwem, geopolityka i geostrategia, system bezpieczeństwa zbiorowego ONZ, system kolektywnej obrony UE, globalizacja i regionalizacja, wojna i pokój, polityka zagraniczna, reżimy międzynarodowe i zrównoważony rozwój etc.</p>	<p>The programme content of the subject Contemporary International Relations (lecture) covers primarily areas such as the basics, features, determinants and actors of contemporary international relations and the international environment. In addition, aspects such as theories and paradigms, the basics of security studies, geopolitics and geostrategy, the UN collective security system, the EU collective defense system, globalization and regionalization, war and peace, foreign policy, international regimes and sustainable development etc. will be also introduced.</p>
10.	Współczesne Stosunki Międzynarodowe (ćwiczenia)	Contemporary International Relations (seminar)	<p>Treści programowe w ramach przedmiotu Współczesne Stosunki Międzynarodowe (ćwiczenia) obejmują przede wszystkim takie obszary jak postzimnowojenne ujęcie bezpieczeństwa, krytyczne studia nad bezpieczeństwem, obszar MENA, zagrożenia asymetryczne, przestępczość transnarodowa, prywatyzacja bezpieczeństwa, NPT, nowe wojny, państwa wrażliwe, NATO i UE etc.</p>	<p>The programme content of the subject Contemporary International Relations (seminar) covers primarily areas such as post-Cold War security, critical security studies, MENA, asymmetrical threats, transnational crime, private security, NPT, new wars, fragile states, NATO and EU etc</p>

11.	Makroekonomia	Macroeconomics	<p>Podczas kursu student poznaje podstawowe cele makroekonomii (wzrost gospodarczy, niskie bezrobocie, niska inflacja, itd.) oraz mierniki gospodarcze (PKB, PNB, PKB per capita, PNB per capita, HDI, CPI, stopa bezrobocia). Następnie omawiany jest popyt globalny, równanie popytu globalnego oraz czynniki mające wpływ na popyt globalny. W dalszej kolejności omawiane jest zagadnienie podaży globalnej w krótkim i w długim okresie. Potem student poznaje koncepcję równowagi makroekonomicznej oraz w jaki sposób jest ona kształtowana. Poznaje również mnożnik keynesowski. W dalszej kolejności omawiane są kwestie wzrostu gospodarczego (czynniki wzrostu i rozwoju, bariery wzrostu) oraz cykl koniunkturalny w gospodarce rynkowej. Studentowi przedstawiona jest również ilościowa teoria pieniądza, koncepcja inflacji pchanej przez koszty i inflacji ciągniętej przez popyt oraz koszty wysokiej inflacji, a także polityka przeciwdziałania inflacji. Następnie omawiana jest kwestia bezrobocia, rodzaje, przyczyny i polityka przeciwdziałania bezrobociu. Na ostatnim etapie zajęć przedstawiana jest polityka fiskalna, monetarna i polityka strony podaźowej.</p>	<p>During the course, the student learns the main macroeconomic objectives (economic growth, low unemployment, low inflation, etc.) and economic measures (GDP, GNP, GDP per capita, GNP per capita, HDI, CPI, the unemployment rate). Then, global demand, the global demand equation and determinants affecting global demand are discussed. Subsequently, the issue of global supply in the short- and long- run is discussed. Then the student learns the concept of macroeconomic equilibrium and how it works. The student also learns the Keynesian multiplier. Subsequently, issues of economic growth (growth and development factors, growth barriers) and the business cycle in a market economy are discussed. The student is also taught the quantitative theory of money, the concept of cost push inflation and demand pull inflation, and inflation costs, as well as anti-inflation policy. Then the issue of unemployment, types, causes and anti-unemployment policy are discussed. At the last stage of classes, fiscal, monetary and supply-side policies are presented.</p>
12.	Współczesne Systemy Polityczne	Contemporary Political Systems	<p>Student jest w stanie wyjaśnić normy i zasady, które kształtują relacje władzy w wymiarze prawnym, moralnym i organizacyjnym. Rozumie fakty,</p>	<p>Student is able to explain the norms and rules that shape the relations of power in the legal, moral, organizational dimension. Student understands the facts, determinants and mechanisms of historical evolution of</p>

			<p>determinanty i mechanizmy historycznej ewolucji politycznych idei, doktryn i myśli. Posiada zdolność opisu różnych sposobów myślenia politycznego: wiodących doktryn politycznych, politycznych koncepcji stosowanych przez partie polityczne i kluczowych ideologii w historii świata. Student wyjaśnia i opisuje podstawowe teorie w obszarze polityki, prawa i gospodarki, które kształtują działania państw i sił w stosunkach międzynarodowych.</p> <p>Student może postrzegać politykę jak fenomen społeczny, rozpoznawać kluczowe zjawiska społeczne jako szczególne procesy polityczne. Student posiada umiejętność przygotowania standardowej formy pisemnego wyrażenia swoich opinii w obszarze polityki i myśli politycznej. Student może wygłaszać wypowiedzi ustne na tematy związane z myślą i ideami politycznymi. Student posiada umiejętność dyskusowania na temat historycznego rozwoju i przemian myśli politycznej.</p> <p>Student jest świadomy znaczenia tematu dla obszaru nauki o stosunkach międzynarodowych oraz wartości wiedzy o myśli politycznej jako takiej. Student ma kompetencje do wykształcenia swojej własnej wizji poglądów na tematy związane z myślą polityczną.</p>	<p>political ideas, doctrines and thoughts. Student has the ability to describe different ways of political thinking: leading political doctrines, political concepts implemented by political parties and key ideologies of the history of the world. Student explains and describes basic theories in the field of politics, law and economy which shape the actions of the states and powers in international relations.</p> <p>Student can perceive politics as a social phenomenon, identifying essential social phenomena at the source of specific political processes. Student has skills of preparing a typical written expression on issues related to the field of politics and political thought both in English. Student is able to give speeches on issues related to the political taught and ideas in English. Student has the skills to discuss, in an objective manner, the discourse on historical development and changes of political thought.</p> <p>Student is aware of significance and level of his/her knowledge in the field of political thought. Student has the ability to build a system of his/her own views on issues related to the political thought.</p>
13.	Historia doktryn politycznych	History of Political Thought	<p>Student jest w stanie wyjaśnić normy i zasady, które kształtują relacje władzy w wymiarze prawnym, moralnym i organizacyjnym. Rozumie fakty,</p>	<p>Student is able to explain the norms and rules that shape the relations of power in the legal, moral, organizational dimension. Student understands the facts, determinants and mechanisms of historical evolution of</p>

			<p>determinanty i mechanizmy historycznej ewolucji politycznych idei, doktryn i myśli. Posiada zdolność opisu różnych sposobów myślenia politycznego: wiodących doktryn politycznych, politycznych koncepcji stosowanych przez partie polityczne i kluczowych ideologii w historii świata. Student wyjaśnia i opisuje podstawowe teorie w obszarze polityki, prawa i gospodarki, które kształtują działania państw i sił w stosunkach międzynarodowych.</p> <p>Student może postrzegać politykę jak fenomen społeczny, rozpoznawać kluczowe zjawiska społeczne jako szczególne procesy polityczne. Student posiada umiejętność przygotowania standardowej formy pisemnego wyrażenia swoich opinii w obszarze polityki i myśli politycznej. Student może wygłaszać wypowiedzi ustne na tematy związane z myślą i ideami politycznymi. Student posiada umiejętność dyskusowania na temat historycznego rozwoju i przemian myśli politycznej.</p> <p>Student jest świadomy znaczenia tematu dla obszaru nauki o stosunkach międzynarodowych oraz wartości wiedzy o myśli politycznej jako takiej. Student ma kompetencje do wykształcenia swojej własnej wizji poglądów na tematy związane z myślą polityczną.</p>	<p>political ideas, doctrines and thoughts. Student has the ability to describe different ways of political thinking: leading political doctrines, political concepts implemented by political parties and key ideologies of the history of the world. Student explains and describes basic theories in the field of politics, law and economy which shape the actions of the states and powers in international relations.</p> <p>Student can perceive politics as a social phenomenon, identifying essential social phenomena at the source of specific political processes. Student has skills of preparing a typical written expression on issues related to the field of politics and political thought both in English. Student is able to give speeches on issues related to the political taught and ideas in English. Student has the skills to discuss, in an objective manner, the discourse on historical development and changes of political thought.</p> <p>Student is aware of significance and level of his/her knowledge in the field of political thought. Student has the ability to build a system of his/her own views on issues related to the political thought.</p>
14.	Demografia	Demography	<p>Celem kursu jest krytyczna analiza kluczowych globalnych wyzwań, które mają wpływ na tematy związane z demografią. A zatem kurs poświęcony jest</p>	<p>The course's objective is to critically analyse the key global challenges that influence topics related to demography. Therefore it is dedicated to describe various aspects of globalization, selected aspects of political</p>

			zaprezentowaniu różnych aspektów globalizacji, wybranych aspektów geografii politycznej i ekonomicznej; takich jak: przemieszczanie się ludności, dystrybucja zasobów, różnice kulturowe, globalne trendy migracyjne, itp. Po zakończeniu kursu studenci powinni umieć opisać korelacje między dochodem a płodnością, wykształceniem, karierą zawodową, mobilnością.	and economic geography like: distribution of people around the world, aspects of resource distribution, cultural differences, global migration trends etc. After the course students should be able to describe correlations between income and fertility, education, professional career, mobility.
15.	Wprowadzenie do Dyplomacji	Introduction to Diplomacy	Podczas zajęć studenci poznają podstawowe zagadnienia związane ze studiami nad dyplomacją. Pierwsza część kursu dotyczy zagadnień teoretycznych. W jej ramach przedstawione zostaną różne podejścia do dyplomacji pojmowanej jako zarówno jako instytucja stosunków międzynarodowych jak również zespół praktyk. W ramach drugiej części przedstawione zostaną cele, środki i formy współczesnej dyplomacji. Głównym celem zajęć jest przybliżenie studentów istoty i rozwoju współczesnej dyplomacji.	This course is designed as an introduction to diplomatic studies. The first part of the course offers a brief historical background to the theory of diplomacy. In this part, students will discuss different approaches to diplomacy both as an institution and a practice. Part two examines aims, means, methods and forms of contemporary diplomacy. The main aim of the course is to present the content and development of contemporary diplomacy.
16.	Media i polityka	Media and politics	Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów w relacje między mediami a polityką, przygotowanie ich, aby rozumieli te związki, ich ograniczenia i skutki dla swobody dyskursu publicznego.	The course introduces students into relations between media and politics, prepares them to understand these relations, their limitations and consequences for the freedom of public discourse.
17.	Globalna polityczna sieć	Global Political Networks	Przedmiot dotyczy globalnej sieci politycznej. Będziemy rozważać ten temat pod różnymi kątami,	The course is about the global political network. We will consider this topic from various angles, focusing on global trends;

			<p>koncentrując się na globalnych trendach, porządku świata i czynnikach o kształtujących; uczestnikach sieci; współczesnych globalnych problemach. Weźmiemy pod uwagę, że globalne sieci często wyrastają z poziomu regionalnego lub lokalnego. Efektywna sieć wymaga zdolności negocjacyjnych, gotowości do współpracy i dzielenia odpowiedzialności i pracy. To zależy od naszej zdolności do konsensusu. Celem wykładów jest dostarczyć podstawowej wiedzy o temacie; zbudować teoretyczne i faktograficzne ramy do dyskusji, w trakcie seminariów. Część wykładów jest ilustrowana filmami. Zadanie seminariów jest trójwymiarowe: pogłębić i skonsolidować wiedzę z wykładów i czytania; nauczyć się jak ta wiedza może być stosowana do różnych politycznych analiz; rozwinać umiejętność współpracy. Studenci zatem będą pracować w grupach dzieląc zadania.</p>	<p>the world order and factors which shape it; the participants of global networks; contemporary global problems. We will keep in mind that very often global networks originate in the regional or local level. An effective global network requires negotiation skills, readiness to cooperate and to share responsibility and work. It depends on our ability to find a consensus.</p> <p>The aim of the lectures is: to deliver a basic knowledge of the topic; to build a theoretical and factual framework for the discussion which will take place during the seminars. Some of the lectures are illustrated by films. The aim of the seminars is three folded: to deepen and to consolidate the knowledge stemming from the lectures and reading; to learn how this knowledge can be applied for various political analyses; to develop networking skills. Hence, the students will cooperate in the working groups, sharing tasks.</p>
18.	Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze	International Economic Relations	<p>Uczestnictwo w kursie nt. Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych ma zapewnić studentom pozyskanie wiedzy dotyczącej teoretycznych i praktycznych kwestii związanych z rozwojem współczesnej gospodarki globalnej oraz regionalnej integracji ekonomicznej. Kurs rozpoczyna się wprowadzeniem do przesłanek i przyczyn, a także konsekwencji rozwoju gospodarek międzynarodowych, globalnych łańcuchów dostaw oraz międzynarodowej współpracy gospodarczej pomiędzy różnymi</p>	<p>Participation in the course on International Economic Relations aims at acknowledging students with basic theoretical and practical issues related to the development of the contemporary global economy as well as the regional economic integration. The course starts with introduction to the premises and reasons for, and key consequences of the development of international economies, global supply chains and international economic cooperation between different countries. After analysing existing trade theories, students get to know the history of the development of multilateral trade system, as well as the essence of trade policy and trade policy instruments. Based</p>

			<p>państwami. Po przeanalizowaniu istniejących teorii handlu zagranicznego, studenci zapoznają się z historią rozwoju multilateralnego systemu handlowego, a także z istotną polityką handlową i jej instrumentami. W oparciu o funkcje międzynarodowych organizacji gospodarczych, studenci pozyskują wiedzę na temat międzynarodowych regulacji handlowych, porządku monetarnego oraz polityki rozwoju. W kursie duży nacisk kładzie się także na wzrost regionalnej integracji ekonomicznej, z przykładami z całego świata. Kolejny temat omawia znaczenie międzynarodowego przepływu czynników produkcji, włączając BIZ, międzynarodowe porozumienia dotyczące migracji itp. Ostatnie dwa bloki tematyczne obejmują finanse międzynarodowe oraz rozwój międzynarodowy. Pierwszy z nich odnosi się do bilansu płatniczego, kursu walutowego i rynków walutowych. Natomiast ostatni zagłębia się w globalne nierówności ekonomiczne, pomoc rozwojową oraz rosnące uczestnictwo państw rozwijających się w gospodarce globalnej.</p>	<p>on the functions of international economic organisations, students acquire knowledge on international trade regulations, monetary order and development policy. In the course, great focus is on the increase of regional economic integration with cases from all over the world. This topic is followed by elaborating the meaning of international flow of factors of production, including FDIs, international agreements regarding migration etc. The two last topic blocs encompass international finance and international development. The former relates to the balance of payments, exchange rate and exchange markets. The latter provides insights into global economic inequalities, development aid and the increasing participation of developing countries in the global economy.</p>
19.	Prawo międzynarodowe publiczne wykład	Public International Law lecture	<p>1. Starożytne reguły traktowania obcych. 2. Prawo wojny i pokoju. 3. Obraz nowoczesnego prawa międzynarodowego oraz jego dynamiczny rozwój od Rewolucji Francuskiej, po czasy współczesne. 4. Systematyka prawa międzynarodowego publicznego. 5. Podmiotowość prawna w prawie</p>	<p>1. Ancient rules for dealing with strangers. 2. Law of war and peace. 3. Modern public international law - since French Revolution until now. 4. Systematics of public international law. 5. Legal persons in public international law. 6. Sources of public international law - general overview. 7. Territory in public international law - general overview. 8. Individual in public</p>

			<p>międzynarodowym. 6. Ogólny przegląd źródeł prawa międzynarodowego. 7. Ogólny przegląd problematyki terytorialnej w prawie międzynarodowym. 8. Jednostka w prawie międzynarodowym oraz międzynarodowa ochrona praw człowieka. 9. Karta NZ i jej mechanizmy zapobiegające wojnie. Najwyższe wartości prawa międzynarodowego. 10. Suwerenność państwowa versus wymagania współczesnego świata globalnego. 11. Prawo morza. 12. Prawo kosmiczne. 13. Prawo dyplomatyczne. 14. Różne oblicza sprawiedliwości w prawie międzynarodowym - prawo a polityka. 15. Uwagi końcowe i zapowiedź egzaminu.</p>	<p>international law and human rights law. 9. U.N. Charter and its anti-war mechanisms. The highest values in modern public international law. 10. The notion of sovereignty vs. demands of global world. 11. Law of sea. 12. Law of space. 13. Diplomatic law. 14. The various faces of justice in public international law. 15. Final remarks.</p>
20.	Prawo międzynarodowe publiczne ćwiczenia	Public International Law workshop	<p>1. Pojęcie państwowości w prawie międzynarodowym. 2. Uznanie międzynarodowe - kazusy. 3. Inne osoby prawne. 4. Umowy międzynarodowe jako źródło prawa międzynarodowego. Kto to prawo tworzy? 5. Zwyczaj jako podstawowe źródło prawa oparte na praktyce. 6. Rola orzeczeń sądowych we współczesnym prawie międzynarodowym. Sądownictwo międzynarodowe. 7. Nabycie i utrata terytorium. Legalna i nielegalna okupacja. Rzeczy niczyje. 8. Jurysdykcja państwowa w ujęciu personalnym i terytorialnym. 9. Międzynarodowe znaczenie obywatelstwa. Legalne metody nabycia. 10. Azyl terytorialny i dyplomatyczny.</p>	<p>1. Statehood in PIL. 2. International recognition - case law. 3. Other legal persons in PIL. 4. International agreement as a sources of PIL. Who makes this law? 5. Custom as the essential source of law based on practice. 6. The role of judicial decisions in PIL. International courts. 7. Acquisition and loss of state territory. Legal and illegal occupation. Res nullius. 8. State jurisdiction - personal and territorial aspects. 9. International meaning of citizenship. Legal methods of acquisition. 10. Territorial and diplomatic asylum. 11. Individual presentations. 12. Individual presentations. 13. Law of Treaties. 14. Diplomatic law and humanitarian intervention. 15. Conclusion and final grades.</p>

			11. Wystąpienia indywidualne. 12. Wystąpienia indywidualne. 13. Prawo traktatów. 14. Prawo dyplomatyczne i warunki tzw. interwencji humanitarnej. 15. Uwagi końcowe i wystawianie ocen.	
21.	Współczesna myśl polityczna	Contemporary Political Thought	<p>Przedmiotem zajęć jest zdobycie orientacji w głównych nurtach i tradycji w obrębie współczesnej myśli politycznej zrekonstruowanej ze szczególnym uwzględnieniem ich filozoficznego: epistemologicznego i ontologicznego, „rdzenia” (włącznie z jego podstawami i implikacjami). Głównym ogólnym celem lektur analizowanych i omawianych podczas kursu jest podważenie przekonań o rzekomo „czystym” – wolnym od wartościowania (lub zorientowanym wyłącznie na „poszukiwanie prawdy”) i nienormatywnym - charakterze rozumowania i działania w sferze politycznej (definiowanej zwykle w ramach dyskursów akademickich i publicystycznych jako dziedzina „machtpolitik”, „real politik” czy „polityka racji stanu”), włącznie z naukami o polityce jako dyscyplinie naukowej. Po prezentacji i przestudiowaniu mapy współczesnej myśli politycznej (podział na dwie główne tradycje „geograficzne”/ konceptualne: kontynentalną i analityczną) omówionych będzie szereg jej najbardziej dyskusyjnych koncepcji, problemów i teorii. Ich głównym wspólnym motywem jest podważenie i zdekonstruowanie dominującego charakteru centrystycznego liberalizmu jako doktryny, ideologii i „filozofii</p>	<p>The course offers examination of main currents and traditions in contemporary political thought reconstructed with special attention to their philosophical core (as well as their foundations and implication) – epistemological and ontological. The main general aim of the readings studied and discussed during the course is to challenge convictions about allegedly “pure” – value-free (or truth-seeking) and non-normative – character of reasoning and action within the political sphere (defined usually by the academic and practical discourses as the domain of “machtpolitik”, “real politik” and reason-of-state politics), including political science as scientific discipline. After presentation and study of the map of contemporary political thought (division into two main “geographical”/conceptual traditions: continental and analytic), a number of its most debatable concepts, issues and theories are discussed. Their main common motif is to challenge and deconstruct the dominant character of centrist liberalism as doctrine, ideology and the “political philosophy” of institutions of contemporary liberal democracy, and at the same time to speculate – in non-utopistic, “non-Messianic” ways – about alternatives to it.</p>

			politycznej" instytucji współczesnej liberalnej demokracji, a jednocześnie „spekulowanie” - w sposób nieutopistyczny, „nie-mesjanistyczny” - o alternatywach wobec niego.	
22.	Zarządzanie w Organizacji	Management in Organization	Głównym zadaniem kursu jest wyjaśnienie podstawowych pojęć, zasad i procesów zarządzania. Studenci zdobędą wiedzę na temat złożoności zarządzania w globalnym świecie, ze szczególnym uwzględnieniem kilku modeli przywództwa. Dzięki pracy w grupie studenci mogą poprawić umiejętności komunikacyjne i rozwinąć umiejętność podejmowania decyzji używając zdolności krytycznego myślenia.	Main goal of the course is to explain the basic concepts, principles, and processes of management. Students will acquire knowledge about the complexity of managing in a global world with special attention devoted to several models of leadership. Thanks to work in group students can improve communication skills and develop an ability to make decisions using critical thinking.
23.	Bezpieczeństwo kulturowe. Globalne aspekty, lokalne trendy.	Cultural security. Global aspects local trends.	Celem kursu jest ogólne zrozumienie głównej roli kultury w kształtowaniu tożsamości grup (narodów, narodowości, religii, cywilizacji). Kurs zapozna studentów z wszechstronnym zrozumieniem globalizacji jako wielowymiarowego procesu złożonego często ze sprzecznych interakcji na poziomach globalnym, regionalnych i lokalnych wpływających na aspekty życia społecznego. Bezpieczeństwo kulturowe jest częścią ogólnych ram bezpieczeństwa każdego państwa i jego mieszkańców, także mniejszości. Celem kursu jest przedstawienie znaczenia podejścia kulturowego, teoretycznego tła koncepcji bezpieczeństwa kulturowego, konfliktów kulturowych i ruchów społecznych	Students will provide general understanding of the major role of culture in shaping the groups (nations, ethnicities, religions, civilizations) identity. The course will introduce students with a comprehensive understanding of the globalization as a multidimensional process constituted by complex, often contradictory interactions of global, regional, and local aspects of social life. Cultural security is part of the general framework of security of every state, and its inhabitants, also the minorities. The course objective is to present the importance of cultural approach, theoretical background of the concept of the cultural security, cultural conflicts, and social moves against globalization and its power to unify the norms, values and way of life. Students understand the cultural aspects of international relations through discussion, work on case studies, and project.

			przeciwko globalizacji i jej siły do ujednolicenia norm, wartości i sposobu życia. Studenci poprzez dyskusję, pracę nad studiami przypadku i projekt rozumieją kulturowe aspekty stosunków międzynarodowych.	
24.	Kobiety w polityce	Women in Politics	Głównym celem kursu jest poprowadzenie krytycznej dyskusji na temat kobiet w polityce. Program obejmuje zaprezentowanie podejść, koncepcji i metod badawczych wykorzystywanych w badaniach z zakresu gender studies i zastosowanie w/w w obszarze nauki o polityce. Kurs zachęca do rozważań nad rolą kobiet w procesach politycznych i kwestionowania tradycyjnego podejścia teoretycznego, wzbogacając w ten sposób dyscyplinę nauk o polityce.	The main objective of the course is to critically discuss the phenomenon of women in politics. Program focuses on the approaches, concepts, and methods of women's and gender studies as they apply to the study of politics. Through courses students are challenged to consider the ways in which the theoretical prism of gender allows us to rethink traditional analyses of governing institutions, political processes, and theories of politics, thereby enriching the discipline of political science itself.
25.	Zarządzanie projektami	Project Management	Celem przedmiotu jest wyjaśnienie studentom poszczególnych aspektów zarządzania projektami. Zostanie im przedstawiona wiedza dotycząca podstawowych pojęć i metodyk związanych z zarządzaniem projektami. Umiejętności praktyczne, na które ukierunkowane są zajęcia to planowanie i wdrażanie projektów: wstępne planowanie w kontekście analizy otoczenia, identyfikacja i zarządzanie interesariuszami projektu, harmonogramowanie, finansowanie, kontrola i monitoring realizacji projektu, zarządzanie ryzykiem oraz doskonalenie zasad komunikacji w projekcie.	The aim of the course is to explain students specific aspects of project management. They will be presented with knowledge of basic concepts and methodologies related to project management. Practical skills are linked to project planning and implementation: initial planning in the context of the analysis of the environment, identification and management of project stakeholders, scheduling, financing, control and monitoring of project implementation, risk management and improvement of communication principles in the project
26.	Organizacje międzynarodowe	Intergovernmental Organizations	Kurs obejmuje kluczowe pojęcia i teorie organizacji międzyrządowych	This course will introduce students to key concepts and theories of intergovernmental

			<p>oraz ich dynamikę w stosunkach międzynarodowych i polityce światowej. Głównym celem jest zapoznanie studentów ze współczesną wiedzą w dziedzinie stosunków międzynarodowych i integracji regionalnej oraz głównych obszarów działalności organizacji międzyrządowej, zwłaszcza w obszarze bezpieczeństwa. Kurs koncentruje się na ewolucji znaczenia, klasyfikacji organizacji międzynarodowych, podstawach prawnych, traktatach i nieformalnych zasadach, normach i strategiach organizacji kształtujących politykę światową. Studenci posiadają ogólne zrozumienie głównych organizacji międzyrządowych, systemu Narodów Zjednoczonych, ze szczególnym naciskiem na analizę ich uprawnień i obszarów działania oraz współpracę z innymi aktorami stosunków międzynarodowych jak NGO.</p>	<p>organizations and their dynamics in international relations and world politics. The main goal it to introduce students to the contemporary state of affairs in the field of international relations and regional integration and the main areas of activities of intergovernmental organization, especially in the security. This course focuses on evolution of meaning, classification, formal treaties and informal rules, norms, and strategies of organizations that shape world politics. Students will provide general understanding of the major intergovernmental organizations, UN system, with particular emphasis on the analysis of its powers and areas of operation and cooperation with other actors, such as NGOs.</p>
27.	Idee i koncepcje integracji w Europie	Ideas and Concepts of Integration in Europe	<p>Kurs prezentuje dynamikę procesu integracji w Europie, a także dyskurs filozoficzny i akademicki w tym zakresie. Celem kursu jest przedstawienie dostępnych ram teoretycznych dla analizy idei integracji w Europie i opisanie kluczowych wydarzeń, które ukształtowały te koncepcje.</p>	<p>The course presents a dynamic of the integration process in Europe as well as the philosophical and academic discourse over it. The aim of the course is to present the possible theoretical framework for analysis of ideas of integration in Europe and to describe the crucial events that shaped these concepts.</p>
28.	Idee i koncepcje integracji w Europie ćwiczenia	Ideas and concepts of integration in Europe workshop	<p>Przedmiot jest poświęcony idiom i koncepcjom integracji w Europie. W toku zajęć studenci zapoznają się z wiedzą dotyczącą konkretnych idei mających na celu zjednoczenie</p>	<p>The course is devoted to the ideas and concepts of integration in Europe. During the course, students get knowledge about the very specific ideas of unification of Europe as well as their historical background and trials</p>

			Europy a także ich tła historycznego, a niekiedy prób implementacji. Program zajęć obejmuje koncepcje z różnych okresów historycznych.	of implementations. The programme includes a various set of concepts from different historical periods.
29.	Kwestie etniczne i konflikty	Ethnic Problems and Conflicts	1. Wprowadzenie do problemów i konfliktów etnicznych - główne pojęcia, takie jak: naród, nacjonalizm, tożsamość narodowa, mniejszość etniczna, polityka etniczna, pochodzenie etniczne oraz teoretyczne podejście do problemów i konfliktów etnicznych. 2. Przyczyny, rodzaje i konsekwencje konfliktów etnicznych. 3. Zarządzanie konfliktami etnicznymi. 4. Studia przypadków: Polityka etniczna w wybranych krajach europejskich. 5. Studia przypadków: analiza wybranych konfliktów etnicznych w Europie i na świecie. 6. Państwo narodowe w dobie globalizacji.	1. Introduction to ethnic problems and conflicts – main terms such as: nation, nationalism, national identity, national biased, ethnic minority, ethnic policy, ethnicity) and theoretical approaches to ethnic problems and conflicts. 2. Causes, types and consequences of ethnic conflicts. 3. Ethnic conflict management. 4. Case studies: Ethnic policy in the selected European countries. 5. Case studies: analysis of the selected ethnic conflicts in the Europe and in the world. 6. National state in the era of globalisation.
30.	Polityka zagraniczna Unii Europejskiej I państw członkowskich	Foreign policy the european union and member states	W ramach przedmiotu studenci poznają determinanty europejskiej polityki zagranicznej. Uzyskują informacje na temat ewolucji polityki zagranicznej Unii Europejskiej pod kątem funkcjonalnym i faktycznym. Omówiona zostaje ewolucja postrzegania Wspólnot Europejskich na przestrzeni kolejnych traktatów reformujących do momentu Traktatu Lizbońskiego i powołania Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Studenci poznają najważniejsze priorytety polityki zagranicznej Unii Europejskiej na najbliższe lata. Jednocześnie	As part of the course, students learn the determinants of European foreign policy. They obtain information on the evolution of the European Union's foreign policy in functional and factual terms. They learn about evolution of the perception of the European Union over the several treaties until the Lisbon Treaty and the appointment of the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. Students will learn about the most important foreign policy priorities of the European Union for the coming years. They also learn, analyze and verify the foreign policy of selected European countries in terms of pro and anti EU trends. Based on the knowledge gained during the classes, they independently develop proposals for foreign policy

			poznają, analizują i weryfikują politykę zagraniczną wybranych państw europejskich pod kątem pro i anty unijnych trendów. Bazując na wiedzy pozyskanej na zajęciach opracowują samodzielnie propozycje kierunków polityki zagranicznej dla wybranych krajów lub Unii Europejskiej.	directions for selected countries or the European Union.
31.	Polityka zagraniczna Unii Europejskiej I państw członkowskich	Foreign policy the european union and member states	W ramach przedmiotu studenci poznają determinanty europejskiej polityki zagranicznej. Uzyskują informacje na temat ewolucji polityki zagranicznej Unii Europejskiej pod kątem funkcjonalnym i faktycznym. Omówiona zostaje ewolucja postrzegania Wspólnot Europejskich na przestrzeni kolejnych traktatów reformujących do momentu Traktatu Lizbońskiego i powołania Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Studenci poznają najważniejsze priorytety polityki zagranicznej Unii Europejskiej na najbliższe lata. Jednocześnie poznają, analizują i weryfikują politykę zagraniczną wybranych państw europejskich pod kątem pro i anty unijnych trendów. Bazując na wiedzy pozyskanej na zajęciach opracowują samodzielnie propozycje kierunków polityki zagranicznej dla wybranych krajów lub Unii Europejskiej.	As part of the course, students learn the determinants of European foreign policy. They obtain information on the evolution of the European Union's foreign policy in functional and factual terms. They learn about evolution of the perception of the European Union over the several treaties until the Lisbon Treaty and the appointment of the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. Students will learn about the most important foreign policy priorities of the European Union for the coming years. They also learn, analyze and verify the foreign policy of selected European countries in terms of pro and anti EU trends. Based on the knowledge gained during the classes, they independently develop proposals for foreign policy directions for selected countries or the European Union.
32.	Polityka Gospodarcza	Economic Policy	Kurs dotyczące polityki ekonomicznej rozpoczyna się wprowadzeniem do przyczyn i uwarunkowań interwencji państwa w systemy ekonomiczne. Omówione są różne systemy alokacji zasobów, ze szczególnym uwzględnieniem	The course on Economic Policy starts with an introduction into the reasons and conditions for the state intervention into economic systems. Different economic systems of allocation of goods are elaborated with special focus on market failures as one of key reasons for governmental economic

			<p>systemu rynkowego i jego niedoskonałości, stanowiących kluczowe przyczyny rządowych regulacji ekonomicznych. Kolejne tematy odnoszą się do różnych polityk ekonomicznych, ich celów oraz wykorzystywanych instrumentów, włączając politykę strukturalną, konkurencji, politykę regionalną, rolną, ochronę środowiska, politykę innowacji, edukacji i rynku pracy. podczas ostatnich spotkań, studenci pozyskują wiedzę z zakresu polityki monetarnej i fiskalnej jako istotnych narzędzi wykorzystywanych przez państwa w celu koordynowania i regulowania procesów gospodarczych.</p>	<p>regulations. The next topics refers to various economic policies, their goals and instruments, including structural policy, competition policy, industrial policy, regional policy, agricultural policy, environmental protection, innovation policy, education policy and labour market. In the last meeting, students acquire knowledge on fiscal and monetary policies as important tools that states use to coordinate and regulate economic processes.</p>
33.	Regionalne bezpieczeństwo w Azji Centralnej	Regional Security Complex in Central Asia	<p>Treści programowe w ramach przedmiotu Współczesne Stosunki Międzynarodowe (ćwiczenia) obejmują przede wszystkim takie obszary jak postzimnowojenne ujęcie bezpieczeństwa, krytyczne studia nad bezpieczeństwem, obszar MENA, zagrożenia asymetryczne, przestępczość transnarodowa, prywatyzacja bezpieczeństwa, NPT, nowe wojny, państwa wrażliwe, NATO i UE etc.</p>	<p>The programme content of the subject Contemporary International Relations (seminar) covers primarily areas such as post-Cold War security, critical security studies, MENA, asymmetrical threats, transnational crime, private security, NPT, new wars, fragile states, NATO and EU etc.</p>
34.	Komunikacja międzykulturowa	Intercultural communication	<p>Komunikacja międzykulturowa ma formę seminarium, podczas którego bardzo ważna jest aktywne uczestnictwo studentów. Celem zajęć jest analiza następujących zagadnień: stereotypy i uprzedzenia, kompetencje międzykulturowe, religie i prawa człowieka, dialog międzykulturowy, prawa kobiet, media i komunikacja</p>	<p>Intercultural Communication is in a seminar form, promote the participation of students. The main aims of the course is to analyse: stereotypes and prejudice, intercultural competences, religions and human rights, intercultural dialogue, women's human rights, media and intercultural dialogue, migration in Europe.</p>

			międzykulturowa, migracje w Europie.	
35.	Środkowo-europejskie dziedzictwo wartości	Central-European Heritage of Values	W trakcie zajęć czytane będą wybrane teksty będące świadectwem najważniejszych wartości, które przyświecały ważnym postaciom, wydarzeniom i ruchom w dziejach państw Europy środkowej. Omawiane będą między innymi: niektóre aspekty prawa narodów średniowiecznej polskiej szkoły prawa reprezentowanej przez Pawła Włodkowica; Konfederacja Warszawska – dokument gwarantujący wolności religijne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów; wystąpienie Kossutha przed Kongresem Amerykańskim w 1852 roku przeciwko neo-absolutyzmowi w Europie; fragmenty myśli Thomasa Masaryka; fragmenty raportu z Auschwitz Witolda Pileckiego, Milana Kundera Tragedię Europy Środkowej, Jana Patočki esej Wojny w XX wieku i wiek XX jako wojna, Vaclava Havla koncepcję siły bezsilnych czy Józefa Tischnera myślenie wartości i próbę uchwycenia wartości solidarności na przykładzie Etyki solidarności; wybrane aspekty myśli Karola Wojtyły/Jana Pawła II;	During the classes, selected texts will be read which are a testimony to the most important values that have guided important figures, events and movements in the history of Central European countries. Among others, discussed will be: some aspects of the law of the nations of the medieval Polish law school represented by Paul Vladimiri; the Warsaw Confederation - a document guaranteeing religious freedoms in the Commonwealth of Both Nations; Kossuth's speech in front of the American Congress in 1852 against neo-absolutism in Europe; fragments of thought of Thomas Masaryk; fragments of Witold Pilecki's report from Auschwitz; Milan Kundera's 'Tragedy of Central Europe'; Jan Patočka's essay 'War in the 20th Century and the 20th Century as War', Vaclav Havel's concept of the power of the powerless, Józef Tischner's thinking of values and attempting to capture the value of solidarity using the example of the 'Ethics of Solidarity'; some aspects of thought of Karol Wojtyła/John Paul II;
36.	Polityka zagraniczna USA	American Foreign Policy	Podczas zajęć studenci zapoznani zostaną z najważniejszymi obszarami aktywności Stanów Zjednoczonych na międzynarodowej arenie: Chiny (Jakie są obecnie największe wyzwania dla interesów Stanów Zjednoczonych w rejonie Azji i	During the course, students will be introduced to the most important areas of the United States activity in the international arena: China (What are the current challenges facing the US position in the Asia-Pacific?); Middle East (Why the U.S. should care about the Middle East?); Israel (Why the U.S. supports Israel?); Russia (Are

			<p>Pacyfiku?); Bliski Wschód (Dlaczego Stany Zjednoczone są zaangażowane na Bliskim Wschodzie?); Izrael (Dlaczego USA popierają Izrael; (Rosja (Czy USA i Rosja są obecnie w stanie zimnej wojny?). Zajęcia koncentrować się będą w głównej mierze na relacjach na płaszczyźnie politycznej i gospodarczej i odnosić się będą do okresu po Zimnej Wojnie ze szczególnym uwzględnieniem polityki międzynarodowej z ostatnich 10 lat. Ze względu na specyficzny przedwyborczy okres w Stanach Zjednoczonych (wybory prezydenckie 2020), studenci zostaną również zapoznani z amerykańskim systemem wyborczym oraz będą obserwować proces prawyborów w poszczególnych stanach.</p>	<p>Russia and the U.S. in the new Cold War?). Classes will mainly focus on political and economic relations and will relate to the period after the Cold War, with particular emphasis on international politics over the last 10 years. Due to the specific pre-election period in the United States (Presidential Election 2020), students will also be introduced to the American electoral system and will observe the process of primaries and caucuses in selected states.</p>
37.	Polityka regionalna	Regional Policy	<p>Celem głównym zajęć jest zaprezentowanie idei i praktyki polityki regionalnej jako obszaru interwencji publicznej państwa. Podczas zajęć zostaną omówione główne definicje, teorie, koncepcje i współczesne modele polityki regionalnej i rozwoju regionalnego. Studenci uzyskają wiedzę na temat wpływu różnych czynników, takich jak kapitał społeczny i ludzki, innowacje, klastry, wiedza i inwestycje ekonomiczne na rozwój regionalny. Dzięki zajęciom studenci uzyskają umiejętności identyfikacji i oceny istniejących instrumentów i narzędzi polityki regionalnej. Tematyka przedmiotu odnosi się do roli regionów jako międzynarodowych graczy w</p>	<p>The main aim of the course is to present the idea and practice of regional policy as a field of state's public intervention. Key definitions, theories, concepts and modern models of regional policy and regional development will be discussed. The course will enhance students' knowledge about the impact of varied factors like: human and social capital, knowledge and innovation, clusters and economic investments on regional development. The course will give students' the skills needed to identify and estimate the existing instruments and tools of regional policy. The course will focus on the active role of regions as an active international players in national and global economics and international relations.</p>

			wymiarze gospodarki narodowej i globalnej.	
38.	Media internetowe – analityka i badania	Internet Media – Analytics and Research	Celem kursu jest podniesienie praktycznych umiejętności opracowywania i wdrażania skutecznych rozwiązań związanych z analityką mediów globalnych. Studenci będą testować nowe narzędzia analityczne i dedykowane oprogramowanie do badania Internetu i mediów społecznościowych. Ponadto w trakcie kursu studenci wykonają klasyczną analizę zawartości globalnych mediów. W trakcie zajęć omówione zostaną strategie realizowania badań naukowych. Celem warsztatu jest wykorzystanie wyników badań empirycznych i skorelowanie ich z koncepcjami teoretycznymi. Studenci będą pracować w zespole i pod presją czasu	The course focuses on practical approaches to improving professional capabilities to develop and implement successful solutions for analytics of global media. Students will test new analytical tools for the Internet, and social media and dedicated software. Students will do a classical content analysis of global media. Strategies for building academic research will be discussed. The aim of the workshop is using empirical findings, methodological papers, and theoretical and conceptual insights related to data mining in the field of various application areas. Students will be work in a team and under a press of the time
39.	Podstawy ekonomiki środowiska	Fundamentals of Environmental Economics	Treści programowe 1. Globalne problemy ekologiczne 6 godzin 2. Analiza kosztów i korzyści 6 godzin 3. Internalizacja środowiskowych niekorzyści zewnętrznych 6 godzin 4. Zarządzanie zasobami naturalnymi 6 godzin 5. Polityka ochrony środowiska 6 godzin 6. Regulacja i instrumenty ekonomiczne w ochronie środowiska 6 godzin	Content 1. Global economic problems 6 hours 2. Cost and benefit analysis 6 hours 3. Internalization of environmental external effects 6 hours 4. Management of natural resources 6 hours 5. Environmental protection policy 6 hours 6. Regulation and economic instruments in environmental protection 6 hours
40.	Bezpieczeństwo ludzkie/człowieka	Human Security	Student zaznajomiony zostanie z koncepcję Bezpieczeństwa Człowieka (Human security) jako alternatywą i poszerzeniem bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego. Student zapozna się z dyskursem i różnymi koncepcjami HS. Bezpieczeństwo ludzi dotyczy	Student indicates the concept of Human Security as an alternative and broaden part of international and national security. Also student will be familiarized with the discourse and different conceptions of HS. Human security concerns the safety of individuals (but also communities) in everyday life. Students will analyze specific

			<p>bezpieczeństwa osób (ale także społeczności) w życiu codziennym. Studenci przeanalizują konkretne i wybrane przypadki, szukając powiązań między rzeczywistością a teorią bezpieczeństwa ludzi.</p> <p>Główny dyskurs podczas zajęć będzie poświęcony:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęciu bezpieczeństwa ludzi - definicja, metodologia i dyskurs na temat HS. 2. Podmioty międzynarodowe i podejścia do HS - Japonia, Kanada, UE, ONZ i inne. 3. Wdrażanie i interesariusze HS - poziom lokalny, krajowy i regionalny. 4. Bezpieczeństwo ludzi oraz wojna i konflikty. 5. Bezpieczeństwo ludzi i budowanie pokoju (odpowiedzialność za ochronę) 6. Bezpieczeństwo ludzi i ochrona ludności (klęski żywiołowe) 7. Bezpieczeństwo ludzi w różnych konkursach (płeć, przemoc rówieśnicza, zdrowie, żywność, migracja, kontrola zbrojeń) 	<p>and chosen cases, looking for links between reality and human security theory.</p> <p>The main discourse during classes will be devoted to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concept of Human Security – definition, methodology and discourse over HS. 2. International actors and approaches to HS – Japan, Canada, EU, UN and other. 3. Implementation and stakeholders of HS – local, national and regional level. 4. Human security and war and conflict. 5. Human security and peacebuilding (Responsibility to Protect) 6. Human security and civil protection (natural disasters) 7. Human security in diverse contexts (gender, peer-to-peer violence, health, food, migration, arms control)
41.	Globalne problemy energetyczne	Global Energy Problems	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie bezpieczeństwa energetycznego - definicja, metodologia i dyskurs na temat HS. 2. Podmioty międzynarodowe i podejścia do bezpieczeństwa energetycznego - Japonia, Kanada, UE, ONZ i inne. 3. Wdrażanie i interesariusze ES - na poziomie lokalnym, krajowym i regionalnym. 4. Bezpieczeństwo energetyczne oraz wojna i konflikt. 5. Bezpieczeństwo energetyczne i budowanie pokoju (odpowiedzialność za ochronę) 6. Bezpieczeństwo energetyczne i ochrona ludności (klęski żywiołowe) 7. Bezpieczeństwo energetyczne w 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concept of Energy Security – definition, methodology and discourse over HS. 2. International actors and approaches to Energy Security – Japan, Canada, EU, UN and other. 3. Implementation and stakeholders of ES – local, national and regional level. 4. Energy security and war and conflict. 5. Energy security and peacebuilding (Responsibility to Protect) 6. Energy security and civil protection (natural disasters) 7. Energy security in diverse contexts 8. The future of Energy Security.

			różnych konkursach 8. Przyszłość bezpieczeństwa energetycznego.	
42.	Globalne miasta	Global Cities	<p>Przedmiot skupia się na prowadzonej z socjologicznego punktu widzenia analizie kolektywnych oraz zinstytucjonalizowanych aspektów życia społecznego w miastach, które stanowią punkty węzłowe globalnej sieci miast. Głównym celem zajęć będzie, poprzez wykorzystanie podstawowych narzędzi analizy socjologicznej (tj. pojęć struktury społecznej, funkcji społecznych, konfliktu, ale także interakcji i tożsamości) zrozumienie kluczowych procesów zachodzących w globalnych miastach (np. związanych z produkcją przestrzeni, formowaniem się krajobrazu dominacji i władzy, kształtowania się relacji klasowych, problemów z formowaniem się tożsamości i obywatelskości mieszkańców miast globalnych).</p>	<p>The course focuses on collective and institutionalized aspects of social life in cities that are located on selected circuits of global networks. The main aim of the class is to use basic tools of sociological analysis (using the concepts of social structure, social functions, conflict, but also identity and interaction) to gain better understanding of some of the key processes taking place in global cities that are on one hand connected with macrostructural forces but on the other hand are created and affect lives of the individuals.</p>
43.	Wprowadzenie do teorii gier	Introduction to Game Theory	<p>1. Dwuosobowe gry o sumie zerowej. Pojęcie gry, macierzowa postać gry. Podstawowe pojęcia: strategia, strategia dominująca, strategia aktywna, nieaktywna, punkt siodłowy, strategia mieszana, strategia wyrównująca, rozwiązanie gry. Twierdzenie o minimaksie. Postać ekstensywna: drzewka gry, zbiory informacyjne, gry o pełnej informacji, technika przycinania drzew, podejmowanie decyzji w warunkach konkurencji.</p> <p>2. Dwuosobowe gry o sumie niezerowej. Pojęcie celu w grze o sumie niezerowej. Rozwiązania</p>	<p>1. Two-person zero-sum games. The concept of the game, the matrix form of the game, strategy, dominant strategy, active and inactive strategy, saddle point, mixed strategy, equalizing strategy, the solution of the game. Minimax theorem. Extensive form: game trees, information sets, games with perfect information, tree pruning technique, competitive decision making.</p> <p>2. Two-person non-zero-sum games. The concept of the aim in non-zero-sum game. Non-cooperative solutions: Nash equilibria in pure and mixed strategies, prudential and counter-prudential strategies. The Prisoner's Dilemma: Pareto-optimal solutions, games solvable in the strict sense, repeated</p>

			<p>niekooperacyjne: równowagi Nasha czyste i mieszane, strategie bezpieczne i kontrbezpieczne. Dylemat więźnia: rozwiązania Pareto-optymalne, gry rozwiązywalne w ścisłym sensie, iterowany dylemat więźnia, lojalność, zdrada, zaufanie, podejrzliwość. Komunikacja w grze i ruchy strategiczne: zobowiązania, groźby, obietnice; strategie stabilne ewolucyjnie. Kooperacja w grze: pojęcie faworyta w grze, punktu status quo (załamanie negocjacji), zbioru negocjacyjnego. Aksjomatyczna definicja pojęcia „sprawiedliwy arbitraż” i twierdzenie Nasha. Metody wyznaczania punktu status quo (poziomy bezpieczeństwa, optymalne strategie gróźb). Zastosowania schematu arbitrażowego Nasha w negocjacjach pracowników z pracodawcą oraz problem duopolu.</p> <p>3. Gry n-osobowe. Pojęcie gry n-osobowej, funkcja charakterystyczna gry, koalicje w grach wielo-osobowych. Głosowanie sekwencyjne: szczere i strategiczne; schemat wyborczy odporny na głosowanie strategiczne; usterki demokracji. Wielo-osobowy dylemat więźnia, przykłady z dziedziny ekonomii i sportu. Gra „Podział dolara”: racjonalność indywidualna i zbiorowa. Propozycje rozwiązania gier n-osobowych: teoria zbiorów stabilnych i wartość Shapleya.</p>	<p>Prisoner's Dilemma, loyalty, betrayal, trust and suspicion, prediction of a possible actions of rational agent. Communication in the game and the strategic moves: commitments, threats, promises, evolutionarily stable strategies. Cooperation in the game: the concept of the favorite player, the status quo point (negotiations fail), the negotiation set. The axiomatic denition of a “fair arbitration” and Nash's theorem. Methods for determining the status quo point (security levels, optimal threat strategies). Applications of Nash arbitration scheme in negotiations between workers and employer, and in the duopoly problem: forecasting and modeling scenes.</p> <p>3. N-person games. The concept of n-person game, a game in characteristic function form, coalitions in n-person games. Sequential pairwise voting: sincere and sophisticated voting; voting method non-vulnerable to strategic manipulation; defects of democracy. The n-person Prisoner's Dilemma, examples from economics and sport. The Divide-the-Dollar game: individual and collective rationality. A solutions theories for n-person games: theory of stable sets and the Shapley value.</p>
44.	Geopolityka	Geopolitics	<p>Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami geopolitycznymi, perspektywami badawczymi,</p>	<p>The goal of course is to familiarize students with the basic geopolitical concepts, research perspectives, both in the historical and contemporary aspect. In particular,</p>

			zarówno w aspekcie historycznym jak i współczesnym. Analizowane są zwłaszcza związki geografii i polityki w kontekście potęgi, strategii, oraz przyszłych i współczesnych zagrożeń i wyzwań.	relationships between geography and politics are analyzed in the context of power, strategy and contemporary and future threats and challenges
45.	Religie we współczesnym świecie wykład	Religions in Contemporary World lecture	1. Przedstawienie wymagań egzaminacyjnych oraz refleksja nad duchowością człowieka. 2. Symboliczne i duchowe doświadczenia człowieka pierwotnego. Najstarsze kultury religijne. 3. Bóstwo, bóg i duch. 4. Religie zewnętrzne i wewnętrzne - teizm, auto-soteriologia, totemizm, animizm. 5. Wartości wyższe, wspólne wszystkim religiom. 6. Idea piekła i nieba oraz potępienia i wyzwolenia. 7. Poziomy praktyk szamańskich - lha, bar i lu. 8. Istota szamanizmu oraz mieszkańcy szamańskiego uniwersum. 9. Kosmologie religijne (1). 10. Kosmologie religijne (2). 11. Kosmogonie stworzenia świata oraz rodzaju ludzkiego. 12. Najważniejsi założyciele religii - Mojżesz, Jezus i Mahomet. 13. Najważniejsi założyciele religii - Budda, Guru Nanak, Lao Tse i Konfucjusz. 14. Przywódcy religijni we współczesnym świecie. 15. Podsumowanie oraz refleksja końcowa nad duchowością współczesnego człowieka Zachodu.	1. Details concerning the future exam. General introduction into the religious thinking and feelings of human. 2. First humans and their symbolic and spiritual life 3. Deity, god and spirit. 4. Internal and external religion - teism, paganism, animistic religions 5. Higher values of all religions 6. Idea of heaven and hell/condemnation and liberation. 7. Levels of shamanic existence 8. Nature of shamanic practice and inhabitants of the world 9. Different religious cosmologies (1) 10. Different religious cosmologies (2) 11. Cosmogony of a human race 12. Main religious figures - Moses, Jesus and Muhammad 13. Main religious figures - Buddha, Guru Nanak, Lao Tse and Confucius 14. Religious leaders of the contemporary world 15. Summary and reflection about spirituality of a modern man
46.	Religie we współczesnym świecie warsztat	Religions in Contemporary World workshop	1. Wyjaśnienie idei oraz celu zajęć, spraw organizacyjnych oraz warunków zaliczenia przedmiotu. 2. Historia, usytuowanie geograficzne, demografia, wierzenia oraz symbole chrześcijaństwa. 3. J.w. islamu. 4.	1. Explanation of the whole idea of the class and organizational matters. 2. Geographical settings, historical background, demography, beliefs and most important symbols of Christianity. 3. As above - Islam. 4. As above - Judaism. 5. As above -

			<p>J.w. judaizmu. 5. J.w. hinduizmu. 6. J.w. buddyizmu. 7. Kulturowe i polityczne oddziaływanie religii. 8. Konflikty natury religijnej. 9. Wewnętrzne napięcia i konflikty w łonie różnych religii. 10. Lokalne religie tubylcze. 11. Religie a środowisko naturalne, kobiety oraz orientacja seksualna. 12. Religie wobec nauki. 13. Ludzkie i moralne wartości wspólne wszystkim religiom. 14. Państwo religijne oraz inne formy politycznej władzy o charakterze religijnym. 15. Podsumowanie warsztatów oraz wystawianie ocen końcowych.</p>	<p>Hinduism. 6. As above - Buddhism. 7. Cultural and political impact of religions. 8. Conflicts on religious grounds. 9. Internal tensions and conflicts within the same faith. 10. Local indigenous religions. 11. Religions and environment, women, sexual orientation. 12. Religions and science. 13. Moral and human values of all religions. 14. Religious states or other similar forms of political power. 15. Summary and final grades.</p>
47.	Międzynarodowe Stosunki Kulturalne	International Cultural relations	<p>Celem kursu jest pogłębienie i zrozumienie kulturowych aspektów stosunków międzynarodowych; prezentuje różne koncepcje i podejścia do kultury oraz procesy jej upowszechniania i instytucjonalizacji. MSK analizuje działalność UNESCO w dziedzinie kultury i wyjaśnia pojęcia własności kulturowej i dziedzictwa kulturowego. Studenci przeanalizują międzynarodowe prawo i instytucje.</p> <p>Analizowane treści dotyczą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Geneza międzynarodowych stosunków kulturalnych (ICR) 2. Główne determinanty (ekonomiczne, społeczne, polityczne, geograficzne) ICR 3. Aktorzy ICR (państwa, organizacje pozarządowe, IGO). 4. Prawo i ICR 5. Instytucje regionalne i globalne (UNESCO, UE, Rada Europy 6. Kultura i globalizacja. 7. ICR i konflikty, wojna i chrupiące zarządzanie. 8. Miękką siłą i 	<p>The course provides knowledge and develop understanding of cultural aspects of international relations; presents various concepts and approaches of culture and processes of cultural dissemination and institutionalisation. ICR provides activities of UNESCO in the field of culture and explain the concepts of cultural property and cultural heritage. Students will analyze International law and institutions.</p> <p>The main analyzed aspects are as follows:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Genesis of International Cultural Relations (ICR) 2. Main determinants (economical, social, political, geographical) of the ICR 3. Actors of ICR (states, NGO's , IGO's) . 4. Law and ICR 5. Regional and global institutions (UNESCO, EU, Council Of Europe.....). 6. Culture and Globalization. 7. ICR and conflicts, war and crisis management. 8. Soft power and promotion of states 9. Culture in foreign policy of the state the case of Poland. <p>Seminar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cultural policy of the state (USA, UK, Germany, China, France, Spain, Central and Southeast Europe and other selected states)

			<p>promocja państw 9. Kultura w polityce zagranicznej państwa na przykładzie Polski.</p> <p>Seminarium:</p> <p>1. Polityka kulturalna państwa (USA, Wielka Brytania, Niemcy, Chiny, Francja, Hiszpania, Europa Środkowa i Południowo-Wschodnia oraz inne wybrane państwa) 2. Wrocław - Europejska Stolica Kultury 3. Rdzenni mieszkańcy i rasizm środowiskowy 4. Turystyka kulturowa 5. Wyzwania i przeszkody w ICR (terroryzm, katastrofy naturalne, deptanie dóbr kultury przez turystów, konflikty kulturowe, migracja / uchodźcy i ICR</p>	<p>2.Wrocław – European Capital of Culture 3.Indigenous people and environmental racism 4.Cultural Tourism 5.Challenges and Obstacles in ICR (terrorism, natural catastrophes, trampling of cultural goods by tourist, cultural conflicts, migration/ refugees and ICR</p>
48.	Seminarium dyplomowe	Diploma seminar	<p>Przedmiot zawiera elementy wykładu/seminarium na temat metodologii badań, metod, procedur i technik oraz indywidualnej pracy nad poszczególnymi tematami wybranymi przez studentów na ich prace dyplomowe. Finalnie studenci powinni się nauczyć jak prowadzić badania naukowe i pisać pracę. Seminarium dyplomowe jest ukierunkowane głównie na polityczne aspekty stosunków międzynarodowych i skierowane do wszystkich studentów, którzy chcieliby pogłębić swą wiedzę i rozwinąć umiejętności analizowania procesów i wydarzeń, które dominują we współczesnej polityce i dyskursie międzynarodowym.</p>	<p>This course combines elements of lectures/seminars on research methodology, methods, procedures and techniques with individual work on the particular topics chosen by students for their BA thesis. Finally, students should learn how to research and write their thesis. Seminar is focused mainly on political aspects of international relations and offered to all the students, who would like to deepen their knowledge and develop their skills in analyzing various processes and events which dominate in contemporary world politics and discourse.</p>
49.	Seminarium dyplomowe	Diploma seminar	<p>Celem przedmiotu jest przygotowanie studenta do</p>	<p>The aim of the seminar is to prepare the student to write the bachelor thesis.</p>

			<p>samodzielnego napisania pracy licencjackiej.</p> <p>1. Metodologia nauk społecznych w zakresie stosunków międzynarodowych 2. Technika poszukiwania źródeł i ich analizy. 3. Technika pisanie pracy licencjackiej 4. Formalne procedury dotyczące obrony pracy licencjackiej i egzaminu końcowego</p>	<p>1. Methodology of social sciences in the field of international relations 2. Techniques of search and analysis of sources 3. Techniques of writing the dissertation 4. Formal procedures of the bachelor thesis defense and final examination</p>
50.	Seminarium dyplomowe	Diploma seminar	<p>W ramach kursu studentowi zapewnione jest wsparcie w procesie przygotowania conceptualizacji pracy licencjackiej. W trakcie seminarium student zapoznaje się z metodologią pracy naukowej, definiowania, kategoryzacji, analizy i interpretacji problemów z zakresu międzynarodowych stosunków gospodarczych. Podczas kontynuacji tego seminarium w semestrze letnim student otrzymuje wsparcie w procesie pisanie pracy licencjackiej i przygotowania go do obrony pracy licencjackiej. Student kontynuuje pracę z literaturą, zbiera w dalszym ciągu informacje i dane, dokonuje ich kategoryzacji, analizuje i dokonuje własnej oceny. Praca licencjacka powinna dotyczyć problematyki z jednego z podanych obszarów nauk ekonomicznych: międzynarodowych stosunków gospodarczych, mikroekonomii, makroekonomii, zarządzania, jednolitego rynku europejskiego, rozwoju gospodarczego, polityki innowacyjnej, międzynarodowej polityki gospodarczej.</p>	<p>In the frame of the course student receives a support in process of preparing a conceptualization of BA thesis. Student will learn the methodology of individual work with literature, investigate new information, their categorisation, analysis and interpretation. In the second semester of this seminar student receives a support in process of writing of BA thesis and preparation for BA thesis defence. Student continues work with literature, investigate new information, their categorisation, analysis and interpretation. BA thesis should concern issues of international economic relations, microeconomics, macroeconomics, management, European Single Market, economic development, innovation policy, international economic policy.</p>

Nazwa kierunku studiów: Stosunki międzynarodowe
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki
 Poziom kwalifikacji 7

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 133

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Teoria stosunków międzynarodowych	Zasadniczym przesłaniem zajęć jest zapoznanie studenta z bogactwem sposobów opisu i wyjaśnień zjawisk międzynarodowych. Student w ramach zajęć wymienia i opisuje nurty badawcze w stosunkach międzynarodowych, rozpoznaje sposoby myślenia o nich, charakterystyczne dla poszczególnych nurtów. Dzięki temu możliwe jest zrekonstruowanie konkurencyjnych opisów rzeczywistości międzynarodowej, zgodnie z założeniami różnych nurtów badawczych. Różne narracje dotyczące omawianej sfery zagadnień dostarczają swoistych „narzędzi” analitycznych i pozwalają wielowymiarowo spojrzeć na zagadnienia. Student staje się świadomy wielości sposobów myślenia i zależności pomiędzy założeniami teoretycznymi a kształtem naukowego wyjaśniania zjawisk.
2.	Ekonomia rozwoju	Podczas kursu student poznaje podstawowe teorie rozwoju gospodarczego (dependyści, strukturaliści, itd.). Uczy się jaka jest różnica między wzrostem a rozwojem. Poznać również mierniki opisujące wzrost i rozwój. Potem student uczony jest wyznaczników ubóstwa i nierówności oraz potrafi je praktycznie wykorzystywać do oceny sytuacji w poszczególnych państwach. Następnie student uczy się charakteryzować specyficzne cechy krajów rozwijających się i identyfikować związki między nimi. Nabywa także umiejętność patrzenia na specyficzne problemy krajów rozwijających się w perspektywie globalnej. Potem student poznaje praktyczne strategie rozwojowe w połączeniu z odpowiednimi teoriami ekonomicznymi. Uczy się także oceniać różne strategie wspierania wzrostu i rozwoju gospodarczego. Dzięki temu jest w stanie zweryfikować własne poglądy na temat społeczno-ekonomicznego znaczenia rozwoju, jego miar oraz definicji.
3.	Globalizacja i regionalizacja	Przedmiot składa się z modułu polityczno-kulturowego i ekonomicznego. Obie części skupiają się na procesach globalizacji i regionalizacji, obejmują wykłady i ćwiczenia. CZĘŚĆ POLITYCZNA obejmuje następujące treści: globalizacja – wielość płaszczyzn przejawiania się, jej przyczyny, czynniki i skutki; jej teoretyczne interpretacje. Uczestnicy procesów globalizacji – siły globalizujące i ich adresaci, ruchy antyglobalizacyjne i alterglobalizacyjne. Regionalizm i regionalizacja. Globalny i regionalny governance CZĘŚĆ EKONOMICZNA obejmuje następujące kwestie: globalizacja gospodarki światowej – przyczyny, uwarunkowania, przebieg, konsekwencje (handel międzynarodowy, inwestycje zagraniczne), aspekty metodologiczne badań nad globalizacją. Teoria integracji gospodarczej; Międzynarodowy ład gospodarczy i jego współczesne wyzwania, korporacje transnarodowe; globalne i regionalne mocarstwa gospodarcze; wybrane ugrupowania regionalne w gospodarce światowej – studia przypadków. Wpływ globalizacji i procesów regionalnych na gospodarkę – podejście krytyczne, studia przypadków

4.	Seminarium magisterskie – Metodologia nauk społecznych	Seminarium w warstwie programowej zapewnia wszechstronne przygotowanie metodologiczne studentów do procesu badawczego realizowanego na potrzeby pracy magisterskiej. W związku z tym student zostanie zapoznany z etapami pracy naukowej oraz metodami i technikami badawczymi wykorzystywanymi w obszarze nauk społecznych, w tym nauk ekonomicznych. Ponadto podczas seminarium zostanie rozszerzona wiedza w zakresie wybranych zagadnień z międzynarodowych stosunków gospodarczych i finansowych (relewantnych dla problemów badawczych wybranych przez studentów). Zadania warsztatowe (w tym praca grupowa) natomiast mają na celu wzmocnić umiejętności praktyczne studenta w zakresie aplikacji metod i technik badawczych oraz kompetencje społeczne.
5.	Media i etniczność	Kurs obejmuje przede wszystkim relacje między mediami i etnicznością. Studenci zapoznają się z literaturą polskich i zagranicznych badaczy z obszaru mediów, etniczności, tożsamości narodowej, integracji międzykulturowej. Studenci poznają najważniejsze teorie mediów istotne z perspektywy przekazów dotyczących kwestii etnicznych, a także uwarunkowania działalności nadawców komercyjnych i publicznych w dostępie mniejszości etnicznych do mediów. Podczas zajęć podejmowane są także zagadnienia z zakresu polityki medialnej UE w obszarze praw mniejszości etnicznych. Studenci nabywają umiejętności krytycznej oceny treści przekazów medialnych w zakresie problematyki etniczności.
6.	Komunikowanie globalne	Kurs dotyczy zagadnień związanych z funkcjonowaniem mediów globalnych oraz zapoznaje studentów z tematyką badań nad komunikowaniem globalnym. Podczas konwersatorium studenci poznają najważniejsze fakty z zakresu historii komunikowania globalnego, omawiają podstawowych aktorów komunikowania globalnego, a także dyskutują na temat różnych koncepcji badawczych w obrębie badań nad komunikowaniem globalnym. Szczegółowe zagadnienia poruszane w trakcie zajęć dotyczą także funkcjonowania europejskiej opinii publicznej i mediów paneuropejskich, pojęcia Internet governance, a także relacji między państwami a mediami globalnymi, oraz powstawania oddolnych inicjatyw społecznych sprzeciwiających się logice globalnych przemysłów medialnych. Studenci nabywają wiedzę na temat oddziaływania procesów globalizacyjnych na sferę komunikowania, a także uczą się analizować skutki globalizacji na różnych poziomach analizy (lokalny, regionalny, globalny).
7.	Wprowadzenie do biznesu międzynarodowego	Podczas kursu student poznaje i omawia przyczyny globalizacji działalności gospodarczej. Następnie omawiany jest uppsalski model internacjonalizacji oraz internacjonalizacja przedsiębiorstwa w ujęciu teorii kosztów transakcyjnych. Potem student uczy się koncepcji konkurencji globalnej oraz internacjonalizacji firmy poprzez alianse strategiczne, fuzje i przejęcia. Student poznaje także strategię globalną, wielonarodową i lokalną umiędzynarodowienia przedsiębiorstwa. Uczy się również czynników dających przewagę konkurencyjną, w tym przewagę technologiczną. Student poznaje koncepcję globalnych łańcuchów wartości i jej znaczenie dla internacjonalizacji przedsiębiorstw. Omawiane jest również otoczenie polityczne, społeczne i kulturowe biznesu międzynarodowego. Dyskutowana jest koncepcja "czarnych łabędzi" i jej konsekwencje dla planowania strategii przedsiębiorstwa. Na ostatnim etapie zajęć omawiane są rynki krajów rozwijających się i rozwiniętych jako obszar ekspansji biznesu międzynarodowego.
8.	Etyka w biznesie	Podczas kursu studentowi dostarczana jest wiedza z zakresu etyki działalności gospodarczej i społecznej odpowiedzialności biznesu w wymiarze lokalnym i globalnym. Celem kursu jest poszerzanie umiejętności i kompetencji studentów w zakresie rozumienia zasad etycznych biznesu, oceniania etycznych aspektów funkcjonowania organizacji oraz zachowania kadry zarządzającej i pracowników szeregowych z punktu widzenia etyki.
9.	Państwa niemieckie w polityce międzynarodowej	Przedmiotem konwersatorium jest polityka zagraniczna Niemiec po 1949 r., jej uwarunkowania oraz ewolucja, szczególnie po zjednoczeniu dwóch państw niemieckich. Istotne jest również zwrócenie uwagi na

		zmiany zachodzące w roli Niemiec na arenie międzynarodowej, a także największe wyzwania XXI w. w kontekście mocarstwowości i polityki bezpieczeństwa. Ponadto omówione zostaną stosunki polsko-niemieckie, które będą analizowane zarówno na płaszczyźnie bilateralnej, jak i z perspektywy polityki europejskiej oraz relacji transatlantyckich. W ramach zajęć studenci zapoznają się także z metodami analizy polityki zagranicznej.
10.	Ruchy separatystyczne i ugrupowania terrorystyczne w Azji	W trakcie zajęć studenci zapoznają się z obszarami występowania ruchów separatystycznych w Azji oraz mogą wymienić typy i rodzaje ugrupowań terrorystycznych. Student rozpoznaje przyczyny występowania tendencji separatystycznych oraz potrafi wyjaśniać procesy ich powstawania. Rozumie przyczyny powstawania zjawiska terroryzmu oraz potrafi analizować różne motywacje przyświecające członkom tego typu ugrupowań. Student zna metody działań politycznych i zbrojnych ruchów separatystycznych i ugrupowań terrorystycznych. Rozumie i potrafi formułować związki przyczynowo-skutkowe współwystępowania tych zjawisk. Potrafi wymienić i opisać wszystkie najważniejsze oraz większość drugorzędnych ruchów separatystycznych i najgroźniejszych ugrupowań terrorystycznych działających na obszarze Azji. Może wyjaśnić ich genezę, cele, sposoby postępowania i skutki ich działalności.
11.	Systemy polityczne państw postradzieckich	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z kształtowaniem się systemów politycznych na obszarze postradzieckim po 1991 roku. Studenci zapoznają się z czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi, które wpłynęły na kształt systemów politycznych na danym obszarze. Uzyskają wiedzę na temat różnorodnych relacji między podmiotami stosunków międzynarodowych, w tym na temat specyfiki polityk narodowych. Zapozna się z zasadami funkcjonowania najważniejszych instytucji i podmiotów państwowych.
12.	Korespondencja dyplomatyczna	W ramach wykładów student poznaje historię dyplomacji do 1815 roku (do Kongresu Wiedeńskiego), dyplomację nieformalną w okresie zaborów, następnie w II Rzeczypospolitej (1918-1939), w okresie powojennym i PRL (1945-1989) oraz po 1989 roku. Poznaje definicje pojęć dyplomacji i prawa dyplomatycznego, zwyczaju i obyczaju dyplomatycznego. Poznaje także źródła prawa dyplomatycznego. Omówione zostają także kompetencje organów państwa, uprawnionych do działań dyplomatycznych – parlamentu, głowy państwa, premiera, rządu i ministra spraw zagranicznych. Zapoznaje się ze strukturą i kompetencjami stałej misji dyplomatycznej oraz quasi- dyplomatycznych organów państwa za granicą. Cele przedmiotu Zapoznanie studenta z pojęciem dyplomacji oraz jej składowej, jaką jest korespondencja dyplomatyczna (w wąskim i szerokim rozumieniu). Student określa podmioty korespondencji dyplomatycznej – organy państwa biorące udział w procesie komunikowania międzynarodowego. Zapoznaje się następnie z ogólnymi oraz szczegółowymi zasadami korespondencji dyplomatycznej, przyswaja główne kategorie pism dyplomatycznych i poznaje różnice między poszczególnymi rodzajami pism dyplomatycznych (pisma ceremonialne, noty dyplomatyczne, depesze etc.). W trakcie zajęć omówione zostają najczęstsze błędy pojawiające się w korespondencji dyplomatycznej oraz błędy popełniane w odniesieniu do netykiety.
13.	Samorząd terytorialny w Polsce i Unii Europejskiej	Zajęcia dotyczą kształtowania się podziału terytorialnego oraz struktur administracji publicznej. Kurs analizuje definicje istoty centralizacji, decentralizacji, dekoncentracji władzy samorządowej. Analizowane są pojęcia samorządu terytorialnego, istota i zakres samodzielności gmin, powiatów i województw samorządowych. Analizowane będą więzi łączące jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu z administracją rządową. Studenci będą klasyfikować zadania jednostek samorządu terytorialnego, analizować zakres zadań własnych gmin, powiatów i województw oraz charakter prawny zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Studenci zapoznają się z definicją mienia komunalnego, zasadami finansowania samorządu terytorialnego, czym są dochody własne, dotacje i subwencje. Analizie poddane zostaną organy stanowiące i kontrolne jednostek samorządu terytorialnego oraz organy

		wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego. Studenci poznają formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego, np.: stowarzyszenia gmin, stowarzyszenia powiatów i stowarzyszenia województw, związki komunalne, porozumienia komunalne. Omówione zostaną także zasady nadzoru nad samorządem terytorialnym.
14.	Migracje międzynarodowe a polityka rozwojowa	Głównym celem konwersatorium jest zbadanie takich kwestii jak wpływ migracji na politykę rozwojową, wyjaśnienie czym jest polityka rozwojowa oraz analiza poziomów mikro, makro, mezo. Podczas kursu studenci pogłębią wiedzę na temat transnacjonalizmu oraz przedyskutują kwestie integracji imigrantów; mniejszości jako koncepcji socjologicznej, społecznej organizacji różnic kulturowych.
15.	Międzynarodowe transakcje gospodarcze	Zasadniczym celem merytorycznym kursu jest zapoznanie studenta z głównymi elementami międzynarodowych transakcji gospodarczych. W szczególności student pozna fazy cyklu transakcyjnego, typy transakcji, techniki handlu zagranicznego oraz wykorzystywane przez przedsiębiorstwa modele rozliczeń finansowych. Student pozna także metody analizy rynków zagranicznych oraz pozycji konkurencyjnej firm, a także metodologię budowy strategii eksportowych.
16.	Migracje międzynarodowe	Głównym celem wykładu jest zbadanie podczas wykładów takich kwestii jak aspekty ekonomicznych teorii migracji międzynarodowej; poziomy analizy mikro, makro, mezo; transnacjonalizm i migracja; oraz obywatelstwo i prawa imigranta. Seminaria skupią się na europejskiej polityce imigracyjnej; konceptualizacji integracji imigrantów; mniejszości jako koncepcji socjologicznej, społecznej organizacji różnic kulturowych; rasizmie, gettoizacji i wykluczeniu w Europie; oraz tożsamości i relacjach między grupami w krajach przyjmujących.
17.	Prognozowanie i symulacje międzynarodowe	Punktem wyjścia konwersatorium będzie zdefiniowanie pojęć: prognozowanie, futurologia, utopizm, prorocstwa, megatrendy, przewidywanie przyszłości. Omówione zostaną możliwości i różnice prognozowania w naukach społecznych i naukach ścisłych. Następnie omówione zostaną projekty prognostyczne z okresu zimnowojennej rywalizacji. Studenci tworząc własną prognozę poznają następujące techniki i metody prognostyczne: teoria gier, metoda scenariuszowa, metoda „role play”, ekstrapolacja trendów, metody heurystyczne z naciskiem na metody eksperckie – metodę delficką.
18.	Seminarium magisterskie – Metodologia nauk społecznych	Celem seminarium magisterskiego jest przygotowanie studentów do prowadzenia własnych badań, planowania ich, stawiania pytań badawczych i weryfikowania hipotez, a w końcu obrony pracy. Tematyka prac magisterskich obejmuje media i komunikowanie polityczne w stosunkach międzynarodowych, nową dyplomację publiczną, branding, rolę wydarzeń medialnych.
19.	Dyplomacja publiczna	Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów w tematykę wykorzystania dyplomacji publicznej w polityce zagranicznej, w teorię dziedziny i podstawy strategii, tak aby mogli oni podejmować pracę w strefie publicznej, na rzecz aktorów dyplomacji publicznej i jednocześnie rozumieli znaczenie otwartości systemów medialnych i politycznych, dzięki której może się rozwijać dyplomacja publiczna.
20.	PR międzynarodowe	Zajęcia są wprowadzeniem w teorię i praktykę międzynarodowego public relations dla studentów stosunków międzynarodowych. Część pierwsza zajęć poświęcona jest podstawom teoretycznym i historii PR, zwłaszcza w wymiarze międzynarodowym. Część druga wprowadza studentów w podstawowe zadania PR oraz zapoznaje z metodami i środkami typowymi dla tej dziedziny. Szczególna uwaga będzie zwrócona na rządowe public relations, budowanie wizerunku państwa, lobbying (zwłaszcza w strukturach europejskich). Na konkretnych przykładach prześledzone zostanie tworzenie kampanii PR, a także prowadzenie kampanii w sytuacji kryzysowej. Przedmiotem zainteresowania będzie również specyfika public relations prowadzona w różnych regionach świata w ujęciu porównawczym.

21.	Współczesne systemy kapitalistyczne	Kurs obejmuje analizę systemów kapitalistyczny ze strony teoretycznej, w oparciu o literaturę przedmiotu. Dodatkowo tematyka rozszerzona zostanie o zagadnienia z Nowej Ekonomii Instytucjonalnej, a systemy kapitalistyczne rozpatrywane są w oparciu o ten paradygmat. Takie problemy jak: rola państwa w kapitalizmie, MŚP, konkurencyjność, korupcja, cykle koniunkturalne, kryzysy, finansjalizacja, gospodarka produkcyjna, usługi stanowią uzupełnienie głównego wątku. Kolejnym etapem jest przejście do praktycznej analizy systemów kapitalistycznych wybranych państwa na świecie, w czym pomocna jest metoda deskryptywna, historyczna i behavioralna. Porównanie typowych i szczegółowych kapitalizmów światowych stanowi zwieńczenie badań nad tematyką.
22.	Konkurencyjność przedsiębiorstwa w otoczeniu międzynarodowym	Podczas kursu student zapoznaje się z determinantami międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstwa, zasad budowy strategii ekspansji międzynarodowej i uzyskania w tym zakresie pomocy świadczonej przez wybrane instytucje otoczenia biznesu. Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak: uwarunkowania, analiza i mierniki konkurencyjności gospodarki, sektora i przedsiębiorstw (analiza PEST i pięciokąt Portera, macierz BCG); wybrane teorie przedsiębiorstwa; strategie konkurencji i kooperacji przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych; strategia innowacyjności w przedsiębiorstwie; internacjonalizacja przedsiębiorstwa; wsparcie instytucji otoczenia biznesu we wzroście innowacyjności i internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz cyfrowa transformacja przedsiębiorstwa.
23.	Współczesne kino niemieckie	W ramach kursu uczestnicy zapoznają się z osiągnięciami niemieckiej kinematografii ostatnich 30 lat. Szczególna uwaga zostanie poświęcona filmom podejmującym problematykę historii Niemiec w XX wieku w kontekście przeobrażeń zachodzących w kulturze pamięci po 1990 roku. Jednym z założeń przedmiotu jest ukazanie znaczenia filmu jako narzędzia kształtowania wyobrażeń Niemców o własnej historii na przykładzie współczesnych obrazów fabularnych dotyczących Trzeciej Rzeszy, NRD, terroryzmu i korzeni totalitaryzmu w społeczeństwie niemieckim. Produkcje filmowe posłużą również do omówienia zjawiska wielokulturowości oraz stereotypów w relacjach polsko-niemieckich. Ponadto przybliżona zostanie twórczość najważniejszych niemieckich reżyserów ostatnich trzech dekad.
24.	Federalizm niemiecki	Zajęcia dotyczą funkcjonowania niemieckiego systemu federalnego. Celem kursu w części wprowadzającej jest poznanie siatki pojęciowej i podstaw teoretycznych związanych z zagadnieniem systemów federalnych. W dalszej kolejności omawiana jest geneza, specyfika i cechy charakterystyczne federalizmu oraz jego zasady wyłożone w niemieckiej Ustawie Zasadniczej. Zajęcia służą również przedstawieniu różnorodności reprezentowanej przez niemieckie landy, ukazaniu podziału kompetencji między szczeblami federalnym i krajowym oraz wskazaniu na rolę Bundesratu w systemie ustrojowym RFN.
25.	Rosja i Europa Wschodnia w stosunkach międzynarodowych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z miejscem i rolą Rosji i innych państw Europy Wschodniej w stosunkach międzynarodowych. Studenci poznają specyfikę polityki wewnętrznej i zagranicznej obszaru, będącego treścią zajęć. Uzyskają wiedzę na temat współpracy z poszczególnymi podmiotami stosunków międzynarodowych, poznają różnice w budowaniu takiej współpracy, biorąc pod uwagę priorytety państw omawianego obszaru. Zajęcia mają na celu uzmysłowić studentom jak czynniki polityczne, gospodarcze, cywilizacyjne i in. wpływają na nawiązanie relacji Rosji i państw Europy Wschodniej z pozostałymi państwami na świecie.
26.	Spółeczeństwa Azji Wschodniej i Południowej	Przedmiot ma na celu zaznajomienie studentów z wybranymi problemami społecznymi Chin, Indii, Japonii i Korei. Na konwersatorium omawiane są kwestie związane z wieloetnicznością regionu, w tym prowadzoną w tym zakresie polityką etniczną państw oraz znaczeniem wieloetniczności dla stosunków międzynarodowych (kwestia tybetańska i ujgurska w Chińskiej Republice Ludowej). Ponadto w czasie zajęć uwaga jest zwracana na rolę religii w państwach regionu, jak również funkcjonowanie nowych ruchów religijnych (AumShinrikyo w Japonii, Falun Gong w Chinach). Część spotkań poświęcana jest na

		przedstawienie zagadnień demograficznych i polityki społecznej, bezpieczeństwa jednostki w państwach regionu, a także roli instytucji bezpieczeństwa w funkcjonowaniu społeczeństw (Korea Północna, Chińska Republika Ludowa).
27.	Umowy międzynarodowe	Kurs dotyczy zagadnień związanych z umowami międzynarodowymi. Będzie się on składał z dwóch części: teoretycznej i praktycznej. W pierwszej części będą poruszane kwestie związane z formalnymi elementami umów międzynarodowych (rodzaje umów, kwestie ich przyjmowania, wygaśnięcia, nieważności). Poza tym studenci będą opracowywali, w formie prezentacji, relacje umowne wybranych państw. Wykażą oni w nich, na ile podpisane przez państwa umowy są realizowane są w praktyce.
28.	Praktyka i funkcje konsularne	Kurs ma za zadanie zapoznanie studentów z funkcjonowaniem organów wewnętrznych i zewnętrznych państwa w stosunkach międzynarodowych, pojęciem i źródłami prawa konsularnego, kwestią ustanowienia stosunków konsularnych, czy też statusu prawnego korpusu konsularnego. Szczególną uwagę zostanie poświęcona praktycznemu wymiarowi funkcji konsularnych, przywilejom i immunitetom konsularnym, wreszcie instytucji konsulatów honorowych. Studenci powinni pogłębić umiejętności pracy zespołowej, pobudzać kreatywność, nabywać zdolności prowadzenia konwersacji oraz znajomość obyczajów obowiązujących w świecie dyplomatycznym. Celem kursu będzie wyrobienie wśród studentów pewnych nawyków składających się na ogólną kulturę humanistyczną i dyplomatyczno-polityczną.
29.	Ekstremizm polityczny w Europie	Treści programowe kursu dotyczą problematyki zjawiska ekstremizmu politycznego z perspektywy teoretycznej oraz praktycznej, obejmują zapoznanie studentów z podstawowymi rodzajami ekstremizmu i radykalizmu politycznego i ich nurtów we współczesnym świecie oraz zaznajomienie z następującymi kategoriami: przemoc i agresja w polityce; przemoc religijna; pacyfizm; ekologizm; populizm, konformizm i ich znaczenie dla rozwoju ekstremizmów w Europie; zrozumienie współczesnych tendencji związanych z zagrożeniami ruchami ekstremistycznymi; zapoznanie z funkcjonowaniem i zrozumienie mechanizmów działania organizacji ekstremistycznych i radykalnych w Europie.
30.	Problemy regionu Afryki	Kurs poświęcony będzie wyzwaniom, które stoją przed państwami i społeczeństwami Afryki w XXI wieku. Punktem wyjścia do rozważań będzie miejsce Afryki w dyskursie teoretycznym poświęconym stosunkom międzynarodowym. Następnie omówiona zostanie strukturalna niemożliwość akumulacji kapitału w gospodarkach afrykańskich po zakończeniu kolonializmu. Kolejna część zagadnień dotyczyć będzie zjawisk: neopatrymonializmu i upadłości (kruchości) państw subsaharyjskich. Ostatnią grupę treści programowych stanowić będą studia przypadku
31.	Kobiety w polityce międzynarodowej	Celem przedmiotu jest przedstawienie feminizmu jako jednej z teorii stosunków międzynarodowych, ukazanie problematyki praw kobiet w międzynarodowym systemie ochrony praw człowieka, roli kobiet w międzynarodowym systemie politycznym i ekonomicznym, a także analiza wybranych problemów globalnych z perspektywy <i>gender</i> (m.in. handel kobietami, przemoc seksualna w rejonach konfliktów zbrojnych, kobiecy terrorizm). Szczególną uwagę poświęcona jest roli kobiet w polskim życiu politycznym. Konwersatorium ma przyczynić się do wzbogacenia sposobu postrzegania przez studentów zjawisk z zakresu stosunków międzynarodowych, a dostrzeżenie specyfiki perspektywy kobiecej umożliwi im pełniejszą analizę rozmaitych zagadnień polityki globalnej. Uczestnicy zajęć nabydą umiejętności analizowania i interpretowania mechanizmów społeczno-kulturowych mających wpływ na sposób definiowania ról kobiecych w międzynarodowym systemie politycznym i ekonomicznym.
32.	Bezpieczeństwo międzynarodowe	W ramach kursu przedstawiona zostaje charakterystyka oraz główne problemy związane z zagadnieniem bezpieczeństwa międzynarodowego. W trakcie wykładów nacisk zostaje położony na kwestie teoretyczne i konceptualne, w tym omówienie pojęcia bezpieczeństwa i ewolucję studiów nad nim, przedstawienie zjawiska wojny i sposobów jej badania oraz analizowania. W dalszej kolejności omówione zostają główne

		problemy (szeroko rozumiane) bezpieczeństwa międzynarodowego o charakterze transnarodowym, a także globalny i regionalny wymiar bezpieczeństwa. W trakcie ćwiczeń zostaje pogłębiona tematyka poruszona na wykładach, z naciskiem na przykłady dotyczące bieżących problemów i zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego, uwzględniając system bezpieczeństwa zbiorowego ONZ, zagrożenie bezpieczeństwa narodowego, państwowego i międzynarodowego, zastosowanie teorii bezpieczeństwa w analizie problematyki bezpieczeństwa, poszerzanie i pogłębianie bezpieczeństwa, wymiary bezpieczeństwa (ekonomiczne, społeczne i kulturowe, ekologiczne), bezpieczeństwo humanitarne i R2P, regionalizację bezpieczeństwa, prywatyzację bezpieczeństwa, zjawisko tzw. nowych wojen i państw upadłych, transnarodową przestępczość zorganizowaną, broń masowej zagłady. Na koniec omówiona zostaje polska polityka bezpieczeństwa i perspektywy rozwoju badań nad bezpieczeństwem.
33.	Bezpieczeństwo międzynarodowe (ćwiczenia)	Treści programowe obejmuje analizę procesu rozszerzania się bezpieczeństwa poprzez odniesienie się do perspektywy zimnowojennej i postzimnowojennej. W ramach przedmiotu szczególny nacisk położony zostanie na nowe ujęcie podmiotowe i przedmiotowe bezpieczeństwa. Do tego celu posłużą takie obszary tematyczne jak systemy bezpieczeństwa zbiorowego a wspólnoty kolektywnej obrony, reżim NPT, obszar MENA, prywatne firmy wojskowe etc.
34.	Prawa człowieka we współczesnym świecie	Wprowadzenie do przedmiotu. Systemy ochrony praw człowieka we współczesnym świecie (system globalny, systemy regionalne). Problemy naruszeń praw człowieka we współczesnym świecie. Współczesne zagrożenia dla praw człowieka. Organizacje międzynarodowe, NGO-s oraz państwa wobec masowym naruszeniom praw człowieka
35.	Międzynarodowa ochrona środowiska	Celem przedmiotu jest pogłębienie wiedzy studentów na temat ochrony środowiska realizowanej na poziomie międzynarodowym, z uwzględnieniem aspektów prawnych. Wiedza studentów uczestniczących w zajęciach zostaje poszerzona o znajomość podstawowych norm prawnych, odnoszących się do ochrony środowiska w kontekście międzynarodowym. Treści realizowane w ramach przedmiotu pozwalają również lepiej zrozumieć powiązania pomiędzy środowiskiem naturalnym a stosunkami międzynarodowymi, w kontekście takich problemów, jak np. zanieczyszczenia transgraniczne. Uzyskana wiedza ułatwia ponadto studentom wyrobienie sobie opinii na temat działań podejmowanych przez poszczególnych aktorów międzynarodowych (państwa, organizacje międzynarodowe) w celu ochrony środowiska naturalnego.
36.	Mocarstwa w stosunkach międzynarodowych	Mocarstwowość w polityce zagranicznej państw. Polityczny charakter stosunków międzynarodowych. Polityka zagraniczna USA, Rosji, Chin, Japonii, Indii, Niemiec, Francji, Brazylii
37.	Aktorzy i role międzynarodowe	Kurs poświęcony jest zagadnieniu podmiotowości w stosunkach międzynarodowych oraz teorii ról międzynarodowych. Zajęcia mają formę konwersatorium. Ich celem jest omówienie kwestii dotyczących debaty struktura/podmiotowość oraz teoretycznych aspektów podmiotowości. Studenci zapoznają się również z literaturą dotyczącą tożsamości oraz systemów wierzeń w kontekście podmiotowości w stosunkach międzynarodowych. Efektem kształcenia na zajęciach jest umiejętność formułowania opinii o stosunkach międzynarodowych (i ich podmiotów) kompetentnie i z uwzględnieniem kontekstu politycznego, społecznego, ekonomicznego i kulturowego. Głównymi metodami pracy są analiza tekstów, dyskusja, studia przypadków, gry symulacyjne, praca w grupach oraz prezentacje.
38.	Lektorat języka specjalistycznego	Kurs dotyczy zagadnień związanych z ekonomią. Podczas spotkań omawiane są kwestie dotyczące globalizacji, gospodarki wybranych krajów, powodów i skutków kryzysów finansowych i gospodarczych. Studenci zapoznają się z etapami cyklu gospodarczego i biznesowego. Dyskutowane są również kwestie dotyczące roli banku centralnego. Prezentowane są gospodarki mało znanych krajów na świecie. Studenci formułują własne opinie dotyczące bieżących wydarzeń gospodarczych oraz działań wybranych organizacji

		<p>międzynarodowych.</p> <p>Kurs dotyczy słownictwa specjalistycznego z zakresu prawa międzynarodowego. Podczas spotkań omawiane są kwestie dotyczące systemów prawnych wybranych krajów. Studenci zapoznają się z i przyswajają słownictwo z dziedziny prawa karnego oraz cywilnego. Analizowane są przykładowe sprawy, umowy o pracę. Studenci formułują własne opinie dotyczące bieżących zmian w prawie polskim.</p> <p>Kurs dotyczy zagadnień dotyczących bieżących spraw międzynarodowych. Studenci przyswajają pisemny styl akademicki oraz formułują swoje poglądy oraz analizę w formie wypowiedzi pisemnej (raporty na wybrany temat). Ponadto, studenci, używając słownictwa na poziomie akademickim, biorą udział w debatach.</p> <p>Zadaniem kursu jest wprowadzenie studentów do terminologii w języku niemieckim właściwej dla danego kierunku studiów, dostarczenie usystematyzowanej wiedzy koniecznej do późniejszej samodzielnej pracy z obcojęzyczną literaturą fachową, tekstami źródłowymi oraz korzystania z przekazów medialnych. W trakcie zajęć główny nacisk położony jest na tematykę związaną ze sprawami politycznymi jak ustroj państwa, organy władzy państwowej, problemy polityki międzynarodowej oraz aktualne wydarzenia polityczne. Uwzględnienie zagadnień z dziedziny kultury, społeczeństwa i gospodarki pozwala na zrozumienie specyfiki krajów niemieckiego obszaru językowego oraz uwarunkowań prowadzonej polityki. Studenci zapoznają się również z niemieckojęzycznymi tekstami na temat ustroju i najnowszej historii Polski. Poznając terminologię używaną w odniesieniu do polskiej polityki zostają przygotowani do prezentowania zagadnień dotyczących spraw krajowych.</p> <p>I sem. (Unia europejska i jej instytucje) Kurs dotyczy zagadnień związanych z Unią europejską i jej instytucjami (Parlament europejski, Rada europejska, Rada Unii europejskiej, Komisja europejska i inne instytucje i organy UE). Na konwersatorium omawiane są kwestie dotyczące polityki wewnętrznej UE: imigracyjnej, społecznej, regionalnej, energetycznej i środowiska. Studenci zapoznają się z literaturą dotyczącą UE i służb dyplomatycznych UE. Celem zajęć jest wyrobienie umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów w nawiązaniu do omawianych lektur oraz prowadzenia dyskusji.</p> <p>II sem.(Organizacje międzynarodowe) Kurs dotyczy zagadnień związanych z polityką zagraniczną Unii europejskiej. Na konwersatorium omawiane są tematy dotyczące stosunków międzynarodowych UE z innymi krajami, zagranicznych wizyt dyplomatycznych UE, polityki handlowej, pomocy humanitarnej UE. Studenci poznają organizacje międzynarodowe (ONZ, NATO, OBWE, Rada Europy) i dowiadują się o aktywności UE w organizacjach międzynarodowych. Na zajęciach omawiane są również kwestie dotyczące dyplomacji międzynarodowej, umów międzynarodowych oraz globalizacji, regionalizacji i znaczenia regionów we współczesnych stosunkach międzynarodowych.</p> <p>III sem.(Problemy Europy i świata) Kurs dotyczy zagadnień związanych z ekonomicznymi uwarunkowaniami stosunków międzynarodowych, funkcjonowaniem przedsiębiorstwa na rynkach międzynarodowych, biznesem międzynarodowym. Na konwersatorium omawiane są także tematy dotyczące problemów politycznych, ekonomicznych, społecznych, kulturowych, środowiska, chorób współczesnego świata. Celem zajęć jest wyrobienie umiejętności korzystania z literatury przedmiotu i formułowania własnych poglądów oraz prowadzenia dyskusji.</p>
39.	Seminarium magisterskie Metodologia nauk społecznych	– Zapoznanie się z podstawowymi problemami metodologicznymi oraz obszarem badawczym w dziedzinie stosunków międzynarodowych. Zasady kwerendy źródłowej. Zasady warsztatu naukowego. Przygotowanie analizy wybranych wydarzeń. Przygotowanie recenzji monografii naukowej

40.	Analiza mediów globalnych	W ramach kursu studenci zapoznani zostają z metodologią badań medioznawczych, sposobami eksploracji danych i ich zastosowaniem w naukach społecznych. Kurs kładzie nacisk na kształcenie praktycznych umiejętności. W trakcie kursu prezentowane są instytucje i narzędzia badawcze, wybrane oprogramowanie i bazy danych. Przedmiotem analiz jest przekaz mediów globalnych. Studenci przygotowują zespołowe projekty, mające na celu komparatystyczne badanie wybranych tematów lub problemów nagłaśnianych przez nadawców globalnych.
41.	Dyplomacja kulturalna	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z kulturą i jej rolą w stosunkach międzynarodowych. Szczegółowo zaznajomieni zostaną z definicjami dyplomacji kulturalnej oraz jej narodowymi wersjami. Studenci będą podejmować dyskusję nad rolą, jaką pełnią sztuka i kultura w strategiach promocyjnych państw. Student będzie umiał wskazać instytucje zajmujące się dyplomacją kulturalną w świecie, a także narzędzia i metody jakimi się posługują. Wiedza obejmie także zagadnienia związane z zarządzaniem środkami przeznaczonymi na kulturę. Student wskaże na różnice wynikające między innymi ze stopnia centralizacji, obszarów kultury finansowanych ze środków publicznych, infrastruktury instytucjonalnej sektora itp., a także z tradycji oraz odmiennych potrzeb i możliwości poszczególnych państw. Przedyskutowane zostaną również nowe formy dyplomacji kulturalnej: wymiana akademicka i współpraca naukowa, dyplomacja naukowa, dyplomacja kulinarna, dyplomacja humanitarna, dyplomacja dla klimatu.
42.	Rynki wschodzące	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z warunkami definiowania, rozwoju i konkurencyjności rynków wschodzących. Szczególna uwaga jest poświęcona globalnym przepływom inwestycyjnym, w których rynki te biorą udział oraz międzynarodowej konkurencji grupy państw wchodzących w skład BRICS i MINT.
43.	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	Uczestnictwo w kursie ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz z praktycznym wymiarem przepływów kapitałowych w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), a także wykształcenie umiejętności interpretowania i analizowania procesów BIZ i ich skutków. Kurs rozpoczyna się omówieniem form internacjonalizacji przedsiębiorstwa ze szczególną uwagą poświęconą istocie i postaciom BIZ. Po przedyskutowaniu teoretycznych podstaw BIZ, studenci zapoznają się z motywami podejmowania oraz czynnikami lokalizacji BIZ, jak też z kształtowaniem klimatu inwestycyjnego przez państwa i regiony. Następnie analizie poddane zostają społeczno-gospodarcze konsekwencje BIZ dla kraju goszczącego oraz dla kraju macierzystego. W oparciu o zdobytą podczas konwersatorium wiedzę, studenci analizują różnorodne studia przypadków dotyczące BIZ, jak również międzynarodowe przepływy BIZ w gospodarce światowej.
44.	Kanclerze federalni	Zajęcia służą poznaniu biografii politycznych i dokonań niemieckich kanclerzy federalnych oraz określeniu ich roli w systemie politycznym RFN. W części wprowadzającej kursu określany jest zakres kompetencji kanclerza w świetle Ustawy Zasadniczej oraz charakteryzowany jest na przykładzie Niemiec system kanclerski. Treści szczegółowe obejmują kwestie rodowodu politycznego kanclerzy, ich programu politycznego, a także założeń i realizacji polityki wewnętrznej i zagranicznej. Po zapoznaniu się z zalecaną literaturą student w sposób kompetentny uczestniczy w dyskusjach dotyczących oceny dokonań politycznych kolejnych szefów niemieckiego rządu.
45.	Niemiecka polityka wschodnia	Podczas kursu zostaną podniesione następujące kwestie: determinanty polityki zagranicznej Niemiec, niemiecka polityka wschodnia – pojęcie, geneza, realizacja; nowa polityka wschodnia – założenia i instrumenty; relacje RFN z państwami bloku wschodniego do 1990 r.; stosunki niemiecko-niemieckie;

		polityka wschodnia po zjednoczeniu Niemiec; miejsce kultury pamięci i polityki historycznej w niemieckiej polityce wschodniej; rola mniejszości niemieckich w relacjach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej
46.	Region Morza czarnego i Kaspijskiego w stosunkach międzynarodowych	Treści programowe w ramach przedmiotu obejmują przede wszystkim takie obszary jak post zimnowojenne ujęcie bezpieczeństwa, krytyczne studia nad bezpieczeństwem, historię regionu w XX wieku, zagrożenia asymetryczne, przestępczość transnarodowa, nowe wojny, narzędzia wpływu i interesy w regionie głównych graczy m.in. Rosji, USA, Chin, NATO i UE.
47.	Narody i mniejszości narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z problematyką etniczną w regionie Europy Środkowej i Wschodniej. Podczas zajęć poruszane są takie kwestie jak m.in. pojęcie narodu, ochrona międzynarodowa mniejszości narodowych i etnicznych, polityka etniczna i jej metody, ekstremizm etniczny i skierowany przeciw mniejszościom, sekurytyzacja wielokulturowości, problematyka mniejszościowa w kontekście kształtowania się relacji międzynarodowych w omawianym regionie. Przedmiotem zainteresowania będą zarówno modele teoretyczne, rozwiązania instytucjonalno – prawne, jak i studium przypadku.
48.	Rozstrzyganie sporów międzynarodowych	Przedmiot ma na celu pogłębienie wiedzy studentów na temat metod pokojowego załatwiania sporów międzynarodowych (zarówno metody dyplomatyczne, jak i sądowe). Wiadomości, które studenci uzyskują w ramach kursu obejmują m.in. pojęcie i klasyfikację sporów międzynarodowych, oraz sposoby posługiwania się w praktyce takimi instrumentami, jak rokowania bezpośrednie, pośrednictwo, dobre usługi, komisje badawcze i pojednawstwo. Program obejmuje również zapoznanie studentów ze specyfiką sądownictwa arbitrażowego oraz stałych sądów międzynarodowych (z uwzględnieniem podstaw prawnych ich działania).
49.	Funkcje organów władzy państwowej w kształtowaniu polityki zagranicznej	Pojęcia „funkcja”, „organ władzy państwowej”, „kształtowanie polityki”, „prowadzenie polityki”. System organów władzy państwowej; zasady parlamentaryzmu. Udział Prezydenta RP, Rady Ministrów, premiera, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Sejmu w kształtowaniu polityki zagranicznej Polski.
50.	Międzynarodowa współpraca rozwojowa w polityce Unii Europejskiej	Zajęcia obejmują ramy instytucjonalnej pomocy rozwojowej w Unii Europejskiej. Na kursie omawiane będą polityczne i gospodarcze motywy udzielania pomocy. Analizowane będą instytucje UE zajmujące się pomocą rozwojową. Analiza krytyczna odnosić się będzie do wad i niedoskonałości współczesnego systemu pomocy rozwojowej. Studenci będą proponować sposoby poprawy efektywności pomocy, w szczególności w odniesieniu do pomocy unijnej.
51.	Problemy regionu Azji i Pacyfiku	W ramach przedmiotu przedstawiona zostaje problematyka stosunków międzynarodowych w regionie Azji i Pacyfiku w wymiarze politycznym, ekonomicznym i kulturowym. Przedmiot koncentruje się na głównych aktorach (państwowych i niepaństwowych), zjawiskach i problemach o charakterze transnarodowym i międzynarodowym. W trakcie zajęć omówiony zostaje region Azji Wschodniej i region Azji i Pacyfiku, a następnie przedstawione zostają stosunki polityczno-ekonomiczne uwzględniające głównych aktorów państwowych (m.in. ChRL, USA, Japonia). W dalszej części zajęć uwaga skupia się na kwestiach współpracy regionalnej (w tym takich instytucjach jak ASEAN, ARF, APEC), by na koniec przejść do problematyki bezpieczeństwa regionalnego.
52.	Seminarium magisterskie – Metodologia nauk społecznych /Egzamin magisterski	Seminarium magisterskie skierowane jest do studentów zainteresowanych obszarem szeroko pojętych relacji międzynarodowych ze szczególnym uwzględnieniem relacji transatlantyckich oraz studiów europejskich. Podstawowym celem seminarium jest przygotowanie magistranta do samodzielnego skonstruowania planu ramowego pracy, doboru odpowiedniej literatury, analizowania i interpretowania zebranych danych empirycznych oraz prawidłowego formułowania oraz weryfikowania hipotez badawczych. Podczas zajęć przedstawione zostaną następujące zagadnienia: metody badawcze stosowane w naukach społecznych, zasady korzystania z baz danych, zasady konstruowania poszczególnych części pracy dyplomowej, konstruowanie przypisów oraz bibliografii. Seminarium obejmuje część teoretyczną jak

		i praktyczną, ponieważ w jego trakcie studenci zobowiązani są do przedstawienia treści poszczególnych rozdziałów, które poddane zostaną dyskusji. Podstawowym celem seminarium jest prawidłowe przygotowanie magistrantów do napisania i obronienia pracy magisterskiej.
53.	Promocja państw, regionów i miast (Branding terytorialny)	Studenci nabędą wiedzę z zakresu marketingu terytorialnego, będą w stanie wskazać jego cele, obszary, narzędzia i techniki. Ponadto na zajęciach zostaną poruszone kwestie związane z brandingiem narodowym i marką miejsca. Niezwykle istotne w kontekście prowadzonych zajęć będą kwestie lobbingu oraz programów Unii Europejskiej wspierającej promocję miast i regionów m.in. Program Europejskie Miasto Kultury. Student będzie kompetentny w zakresie oceny działań citydiplomacy prowadzonych przez miasta nie tylko w Polsce ale i na świecie. Będzie w stanie wskazać programy unijne wspierające rozwój miast i regionów. Studenci nabędą umiejętność prowadzenia badań nad brandingiem miast i regionów a także wykorzystywania aparatu pojęciowego związanego z tematyką zajęć.
54.	Dyplomacja ekonomiczna	Kurs obejmuje zagadnienia dotyczące nowoczesnych form dyplomacji, będących konsekwencją zjawiska ekonomizacji polityki zagranicznej współczesnych państw. Podstawę metodologiczną stanowią teorie stosunków międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowej ekonomii politycznej, komunikowania międzynarodowego oraz międzynarodowych stosunków gospodarczych. W oparciu o nie uczestnicy kursu dokonują analizy działań podejmowanych w obrębie polskiej dyplomacji ekonomicznej oraz porównują je z rozwiązaniami wypracowanymi przez inne kraje wysoko i średnio rozwinięte, uwzględniając kontekstów problemów i wyzwań charakterystycznych dla danego etapu rozwoju gospodarczego. Ponadto, kurs obejmuje analizę aktywności korporacji międzynarodowych jako aktora stosunków międzynarodowych, oddziałującego na kształtowanie priorytetów i kierunków polityki zagranicznej oraz najważniejsze działania na gruncie polityk publicznych ukierunkowane na poprawę konkurencyjności oraz poziomu rozwoju technologicznego/przemysłowego poprzez kształtowanie struktury inwestycji i handlu zagranicznego.
55.	Unia gospodarcza i walutowa	Kurs poświęcony jest specyfice ostatniego z etapów integracji ekonomicznej. Główny nacisk położony jest na unię gospodarczą i walutową stworzoną w ramach Unii Europejskiej, ale prezentowane treści nie ograniczają się tylko do tego. Najistotniejszym elementem całego kursu jest zapoznanie studentów z Teorią Optymalnego Obszaru Walutowego (TOOW). Stanowi ona odnośnik zarówno do omawiania kryteriów konwergencji nominalnej i realnej, jak również do oceny samego projektu tzw. strefy euro. W trakcie zajęć studenci oprócz wiedzy teoretycznej zapoznają się także z tym, jak w praktyce wygląda proces integracji walutowej oraz jakie wiążą się z nim zalety a także wady. Dzieje się to po przez studia przypadków – analizy gospodarek poszczególnych państw, które zdecydowały się na dołączenie do strefy euro.
56.	Kampanie wyborcze	W ramach konwersatorium studenci zostaną zapoznani z systemem politycznym RFN, w szczególności zaś z systemem partyjnym i przebiegiem rywalizacji wyborczej głównych partii niemieckich w perspektywie historycznej i współczesnej. Na przykładzie kampanii wyborczych w Niemczech z lat 1998-2017 omówione zostaną ich środki i formy, rola mediów oraz planowanie strategii wyborczych. Umożliwi to studentom przyswojenie terminologii z zakresu marketingu politycznego. Dzięki analizie materiałów źródłowych uczestnicy zajęć będą mogli skonfrontować teoretyczne założenia kampanii wyborczych z ich praktycznym wymiarem.
57.	Mniejszość niemiecka w Europie	Program przedmiotu obejmuje historię mniejszości niemieckiej w Europie od początku XX wieku do chwili obecnej w odniesieniu do Polski i wybranych państw Europy Środkowo- Wschodniej. Student zapoznaje się z osadnictwem Niemców w Polsce przed 1918 rokiem a następnie z ich położeniem w okresie II Rzeczypospolitej. Analizie poddana zostaje działalność polityczna, gospodarcza, kulturalna i religijna

		Niemców w tym okresie. Student poznaje uwarunkowania funkcjonowania Niemców w Polsce po II wojnie światowej (1945-1989), w szczególności ich aktywność organizacyjną, kulturalną i oświatową, a także próby tworzenia struktur mniejszości niemieckiej w latach 1970-1989. Omówiony zostaje przełom polityczny w Polsce w 1989 roku w odniesieniu do położenia prawnego i społecznego Niemców, a także warunki ich funkcjonowania w III RP. W drugiej części kursu studenci poznają położenie Niemców w poszczególnych państwach Europy Środkowo- Wschodniej (dawniej i współcześnie) – w Czechosłowacji i w Republice Czeskiej, w Republice Słowackiej i na Węgrzech, w Rumunii, Bułgarii i (dawniej) Jugosławii, następnie na Łotwie, w Estonii i na Ukrainie, a także w byłym Związku Radzieckim i obecnej Rosji.
58.	Relacje międzycywilizacyjne w Europie Środkowo-Wschodniej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z problematyką ukształtowania się, rozwoju i obecnym kształcie głównych cywilizacji świata, genezie cywilizacji europejskiej w jej podstawowych wymiarach (wyróżnikach) i na tym tle funkcjonowania głównych tradycyjnych cywilizacji współistniejących na obszarze geograficznym i politycznym (państwowym) współczesnej Europy ze szczególnym uwzględnieniem obszaru styku i przenikania cywilizacji Zachodniej i Rosyjsko - Prawosławnej oraz elementów cywilizacji Islamskiej (na obszarze geopolitycznym I. Rzeczypospolitej tj. na terenach Podlasia i Ziemi dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz dawnych Inflant : Polska Północno - Wschodnia, Republika Litewska, Republika Białoruś, Łotwa i Estonia) i Ukrainy.
59.	Ochrona praw człowieka w państwach postradzieckich	Zmiany ustrojowo-polityczne w państwach postradzieckich a ochrona praw człowieka; konstytucyjne gwarancje ochrony praw i wolności człowieka i obywatela; sądowa ochrona praw człowieka; sądy konstytucyjne; instytucja rzecznika praw obywatelskich; państwa postradzieckie w organizacjach międzynarodowych (ONZ, OBWE, Rada Europy); problemy implementacji międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka; NGOs w państwach postradzieckich.
60.	Polska w organizacjach międzynarodowych	Istota i pojęcie, systematyka, ewolucja i znaczenie organizacji międzynarodowych. Ewolucja udziału Polski w organizacjach międzynarodowych. Polska w ONZ, UE, NATO, OBWE, Radzie Europy, Międzynarodowym Funduszu Walutowym, Bankiem Światowym, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym i Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, OECD, UNESCO, w organizacjach gospodarczych, naukowych, technicznych. Polacy w międzynarodowych organizacjach pozarządowych.
61.	Organizacja i technika służby zagranicznej	Kurs dotyczy zagadnień związanych z organizacją służby zagranicznej RP i jej funkcjonowaniem. W trakcie zajęć studenci poznają historię polskiej służby zagranicznej, prześledzą jej rozwój, sposób działania, ale i poznają trudności z jakimi przyszło się mierzyć przedstawicielom państwa polskiego na przestrzeni dziejów. Omówione zostaną najważniejsze akty prawne odnoszące się do funkcjonowania służby zagranicznej RP, działalności i funkcjonowania Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Ministra Spraw Zagranicznych RP, służby zagranicznej. Studenci poznają różnice między służbą zagraniczną a służbą cywilną. Zdobędą praktyczną wiedzę, która pozwoli im podjąć starania o dostanie się do służby zagranicznej RP. W drugiej części zajęć uczestnicy kursu poznają zagadnienia z zakresu protokołu dyplomatycznego, techniki pracy wchodzących w skład służby zagranicznej przedstawicieli. Celem kursu jest zapoznanie studentów z podstawami prawa dyplomatycznego i konsularnego, polityką zagraniczną państwa, dyplomacją bilateralną i wielostronną, organizacją służby dyplomatycznej i konsularnej, protokołem dyplomatycznym, negocjacjami i korespondencją dyplomatyczną oraz aktami dyplomacji. Rozwijanie umiejętności samodzielnego i krytycznego myślenia, kształtowanie dyplomatycznych zachowań i postaw, nauka sztuki negocjowania oraz umiejętności przekonywania i obrony własnych racji za pomocą właściwej argumentacji. Pogłębianie umiejętności pracy zespołowej, pobudzanie kreatywności, nabywanie zdolności prowadzenia konwersacji oraz znajomości obyczajów obowiązujących w świecie dyplomatycznym. WYROBIENIE pewnych nawyków składających się na ogólną

		kulturę humanistyczną i dyplomatyczno-polityczną.
62.	Unia Europejska i regionalny „governance”	Celem przedmiotu jest analiza polityki regionalnej Unii Europejskiej ze szczególnym naciskiem na kwestię polityki wschodniej po rozszerzeniu w 2004 roku. Studenci analizować będą koncepcję polityki regionalnej oraz rolę Unii w kształtowaniu się polityki światowej.
63.	Problemy regionu Ameryki i Północnej	Przedmiot realizowany jest w formie wykładów oraz ćwiczeń. Treści programowe przedstawiane podczas ćwiczeń mają na celu zapoznanie studentów z podstawowymi problemami odnoszącymi się współcześnie do regionu Ameryki Północnej ze szczególnym uwzględnieniem polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych. Studenci w czasie zajęć korzystać będą z najnowszej polsko- i angielskojęzycznej literatury przedmiotu odnoszącej się do kwestii zarówno teoretycznych, jak i tych związanych z bieżącą sytuacją międzynarodową regionu. W szczególności tematyka zajęć odnosić się będzie do następujących zagadnień: relacje USA-Chiny (Jakie są obecnie największe wyzwania dla interesów Stanów Zjednoczonych w rejonie Azji i Pacyfiku?); USA-Bliki Wschód (Dlaczego Stany Zjednoczone są zaangażowane na Bliskim Wschodzie?); Rosja (Czy USA i Rosja są obecnie w stanie zimnej wojny?). Zajęcia koncentrować się będą w głównej mierze na relacjach na płaszczyźnie politycznej i gospodarczej i odnosić się będą do okresu po Zimnej Wojnie ze szczególnym uwzględnieniem polityki międzynarodowej z ostatnich 10 lat. Ze względu na specyficzny przedwyborczy okres w Stanach Zjednoczonych (wybory prezydenckie 2020), studenci zostaną również zapoznani z amerykańskim systemem wyborczym oraz będą obserwować proces prawyborów w poszczególnych stanach.
64.	Stolica Apostolska i Państwo Miasto Watykańskie we współczesnych stosunkach międzynarodowych	Znajomość głównych zagadnień związanych z historią, organizacją i zasadami funkcjonowania watykańskich służb dyplomatycznych. Zapoznanie studentów z podstawami prawnomiędzynarodowej podmiotowości Stolicy Apostolskiej i Państwa Miasta Watykańskiego w relacjach międzynarodowych, z działalnością i strukturami organizacyjnymi watykańskich służb dyplomatycznych, głównymi nurtami i formami sztuki dyplomacji watykańskiej, zarówno w kontekście dyplomacji regionalnych integracji, jak i dyplomacji problemów globalnych współczesnego świata. Położenie nacisku na specyfikę watykańskiej dyplomacji wyróżniającą ją na tle innych europejskich szkół i narodowych stylów dyplomacji. Pogłębianie umiejętności pracy zespołowej, pobudzanie kreatywności, nabywanie zdolności prowadzenia konwersacji oraz znajomości obyczajów obowiązujących w świecie dyplomatycznym. Wyrobienie pewnych nawyków składających się na ogólną kulturę humanistyczną i dyplomatyczno-polityczną.

Specjalty: Global Studies

1.	Theories of International Relations Teoria stosunków międzynarodowych	<p>During the course the heterogeneity of theoretical approaches to International Relations will be presented. The course start with the reflection on the knowledge production in social sciences and presentation of the theoretical developments in IR in the form of “interparadigm debates”. Subsequently selected IR theories will be presented (lecture) and discuss (seminar): realism, liberalism, neorealism, neoliberalism, social constructivism, English School, neomarxism, feminism, studies on discourse, postcolonial studies.</p> <p>Kurs zacznie się od zaprezentowania różnorodności podejść teoretycznych do stosunków międzynarodowych, sposobów produkcji wiedzy w tym obszarze i prezentacji rozwoju dyscypliny w formule tzw. „debat interparadygmatycznych”. Następnie zostaną zaprezentowane (podczas wykładów) i przedyskutowane (podczas ćwiczeń) następujące teorie stosunków międzynarodowych: realizm, liberalizm, neorealizm, neoliberalizm, społeczny konstruktywizm, szkoła angielska, neomarksizm,</p>
----	--	--

		feminizm, studia nad dyskursem, studia postkolonialne.
2.	Development Economics Ekonomia rozwoju	<p>The course discusses issues of economic development and developmental challenges poor countries are facing today. More specifically it addresses the following problems: development in comparative perspective, theories of growth and development, poverty and inequality, population growth and development, human capital (health and education), transformation of agriculture in developing countries, trade theory and trade policies, debt and macroeconomic stabilisation, foreign finance, investment and aid, markets vs state, fiscal policy in developing countries. The objective of the course is to provide an introduction to development economics and discuss applicability of theories and economic models to real-life problems of people living in developing countries.</p> <p>Kurs dotyczy problematyki rozwoju gospodarczego i współczesnych wyzwań stojących przed krajami słabo rozwiniętymi. Podejmuje on następujące treści: rozwój w perspektywie porównawczej, teorie wzrostu i rozwoju, demografia a rozwój, kapitał ludzki (zdrowie i edukacja), transformacja rolnictwa w krajach rozwijających się, teoria handlu i polityka handlowa, dług i stabilizacja makroekonomiczna, finanse międzynarodowe, inwestycje i pomoc, rynki vs. państwo, polityka fiskalna w krajach rozwijających się. Celem kursu jest zaznajomienie studentów z zagadnieniem rozwoju gospodarczego oraz aplikowalności teorii oraz modeli ekonomicznych do problemów społeczeństw żyjących w krajach rozwijających się.</p>
3.	Globalisation and Regionalisation Globalizacja i regionalizacja	<p>This course contains two modules: political-cultural and economic. Both parts include lectures and classes. The modules focuses on the processes of globalization and regionalization.</p> <p>Political part contains following problems: Globalisation – dimensions, causes, factors and outcomes; the theoretical interpretations of globalization; Actors of globalisation processes – forces of globalisation, anti- and alterglobalisation movements; Regionalism and regionalisation; Global and regional governance</p> <p>Economic part contains: Globalisation of world economy – reasons/roots, pre-conditions, stages of development, consequences (international trade, foreign direct investment), methodological aspects of the research on globalisation; Theory of economic integration; International economic order and its contemporary challenges - transnational corporations, global and regional economic superpowers; activity of selected integration groupings in the world economy – case studies. The impact of globalisation and regionalisation processes on local economies – critical approach, case studies</p> <p>Przedmiot składa się z modułu polityczno-kulturowego i ekonomicznego. Obie części skupiają się na procesach globalizacji i regionalizacji, obejmują wykłady i ćwiczenia.</p> <p>Część polityczna obejmuje następujące treści: globalizacja – wielość płaszczyzn przejawiania się, jej przyczyny, czynniki i skutki; jej teoretyczne interpretacje. Uczestnicy procesów globalizacji – siły globalizujące i ich adresaci, ruchy antyglobalizacyjne i alterglobalizacyjne. Regionalizm i regionalizacja. Globalny i regionalny governance</p> <p>Część ekonomiczna obejmuje następujące kwestie: globalizacja gospodarki światowej – przyczyny, uwarunkowania, przebieg, konsekwencje (handel międzynarodowy, inwestycje zagraniczne), aspekty metodologiczne badań nad globalizacją. Teoria integracji gospodarczej; Międzynarodowy ład gospodarczy i jego współczesne wyzwania, korporacje transnarodowe; globalne i regionalne mocarstwa gospodarcze; wybrane ugrupowania regionalne w gospodarce światowej – studia przypadków. Wpływ globalizacji i procesów regionalnych na gospodarki – podejście krytyczne, studia przypadków.</p>

4.	Human Rights in the Contemporary World Prawa człowieka we współczesnym świecie	<p>This course provides an introduction to the interdisciplinary study of human rights as a concept, as a set of laws and institutions, and as a set of political and cultural practices. This course explores the ways in which the rhetoric of human rights has evolved, and contrasts these themes with the political reality of human-rights-related institutions and the difficulties facing actors charged with the realization of human rights. The course covers global, regional and national approaches to human rights protection. It aims to present the historical foundations and current practice of protecting human rights. The students through the discussion and case studies can identify human rights challenges and problems, and are able to demonstrate the efforts of the international community against human rights violations.</p> <p>Kurs stanowi wprowadzenie do interdyscyplinarnego studium praw człowieka jako koncepcji, zbioru przepisów i instytucji oraz jako zestawu praktyk w sferze polityki i kultury. Kurs analizuje, w jaki sposób ewoluowała koncepcja praw człowieka, jak te zagadnienia kontrastują z polityczną rzeczywistością instytucji związanych z prawami człowieka oraz trudnościami, przed którymi stoją podmioty odpowiedzialne ochronę praw człowieka. Kurs obejmuje globalne, regionalne i krajowe podejścia do ochrony praw człowieka. Ma na celu przedstawienie historycznych podstaw i obecnej praktyki w zakresie ochrony praw człowieka. Studenci poprzez dyskusję i studia przypadków mogą zidentyfikować wyzwania i problemy związane z prawami człowieka oraz są w stanie wykazać wysiłki społeczności międzynarodowej przeciwko łamaniu praw człowieka.</p>
5.	International Environmental Protection Międzynarodowa ochrona środowiska	<p>During the course, an overview will be given of issues of environmental protection at an international and global level. For analyzing effectiveness of international environmental policy, a transaction cost and property rights approach will be used in the context of the increasing importance of low probability, non-linear and high impact events. Important issues are good governance, differences in priorities at different levels of administrative scale and public good features of environmental protection in the context of multilevel governance, i.e. at which level of administrative scale (local, national, transnational, global) these public goods should be provided.</p> <p>Environmental sustainability is a condition for long-term feasibility of economic activity and welfare of highly developed countries. However, as many developing countries aim at increasing levels of production, this puts immense pressure on the availability of natural resources. After a general theoretical introduction, the question will be raised how these countries can be supported in formulating sustainable strategies for achieving their developmental aims with help of environmentally-sound technologies, measures and behavior. Focus will be on the challenge of climate change.</p> <p>Podczas kursu omówiony zostanie problem ochrony środowiska na poziomie międzynarodowym i globalnym. W celu analizy skuteczności międzynarodowej polityki ochrony środowiska zastosowane zostanie podejście kosztów transakcyjnych i praw własności w kontekście rosnącego znaczenia zdarzeń o niskim prawdopodobieństwie, nieliniowych i o dużym wpływie. Ważnymi kwestiami są dobre zarządzanie, różnice w priorytetach na różnych poziomach skali administracyjnej oraz dobra publiczne w zakresie ochrony środowiska w kontekście wielopoziomowego sprawowania rządów, tj. na jakim poziomie skali administracyjnej (lokalnej, krajowej, międzynarodowej, globalnej) te dobra publiczne powinny być zapewnione.</p> <p>Trwałość środowiska jest warunkiem długoterminowej wykonalności działalności gospodarczej i dobrobytu krajów wysoko rozwiniętych. Jednak ponieważ wiele krajów rozwijających się dąży do zwiększenia poziomu produkcji, wywiera to ogromną presję na dostępność zasobów naturalnych. Po ogólnym wprowadzeniu teoretycznym powstanie pytanie, w jaki sposób kraje te mogą być wspierane w</p>

		formułowaniu zrównoważonych strategii dla osiągnięcia ich celów rozwojowych za pomocą przyjaznych dla środowiska technologii, środków i zachowań. Nacisk zostanie położony na wyzwania związane ze zmianami klimatu.
6.	MA seminar - Methodology of social sciences Seminarium magisterskie - Metodologia nauk społecznych	<p>The ultimate goal of the course is to prepare the student to work on an MA thesis. The seminar will introduce students to the range of theoretical approaches, interparadigm debates, and various research strategies in International Relations. Subsequently, Students will be familiarized with qualitative, quantitative and mixed research methods in social sciences.</p> <p>Głównym celem seminarium jest przygotowanie studentów do samodzielnej pracy nad projektem magisterskim. Podczas seminarium zaprezentowana zostanie wielość podejść teoretycznych, debat interparadygmatycznych i strategii badawczych jakie funkcjonują w obszarze stosunków międzynarodowych. Następnie studenci zapoznają się z ilościowymi, jakościowymi i mieszanymi technikami badawczymi.</p>
7.	International Economic Transactions Międzynarodowe transakcje gospodarcze	<p>The main objective of the course is to familiarize the students with the crucial elements of international business transactions. In particular, the student will learn the phase of the transaction cycle, types of transactions, foreign trade techniques and financial settlement models used by enterprises. The student will also learn methods of analyzing foreign markets and the competitive position of companies, as well as the methodology of building export strategies.</p> <p>Zasadniczym celem merytorycznym kursu jest zapoznanie studenta z głównymi elementami międzynarodowych transakcji gospodarczych. W szczególności student pozna fazy cyklu transakcyjnego, typy transakcji, techniki handlu zagranicznego oraz wykorzystywane przez przedsiębiorstwa modele rozliczeń finansowych. Student pozna także metody analizy rynków zagranicznych oraz pozycji konkurencyjnej firm, a także metodologię budowy strategii eksportowych.</p>
8.	Introduction to International Migrations and Imigrant Integration Wprowadzenie do migracji międzynarodowych i integracji imigrantów	<p>The main aim of the course is to examine during the lecture the aspects of economic theories of international migration; micro, macro, meso levels of analysis; transnationalism and migration; and citizenship and the immigrant's rights. The seminars will focus on European immigration policy; conceptualization of immigrant integration; minority as a sociological concept, social organization of cultural differences; racism, ghettoization and exclusion in Europe; and identity and inter-group relations in receiving countries.</p> <p>Głównym celem kursu jest zbadanie podczas wykładów takich kwestii jak aspekty ekonomicznych teorii migracji międzynarodowej; poziomy analizy mikro, makro, mezo; transnacionalizm i migracja; oraz obywatelstwo i prawa imigranta. SeminaRIA skupią się na europejskiej polityce imigracyjnej; konceptualizacji integracji imigrantów; mniejszości jako koncepcji socjologicznej, społecznej organizacji różnic kulturowych; rasizmie, ghettoizacji i wykluczeniu w Europie; oraz tożsamości i relacjach między grupami w krajach przyjmujących.</p>
9.	International Forecasts and Simulations Prognozowanie i symulacje międzynarodowe	<p>The main aim of this course is to critically examine and put into theoretical perspectives various methods of future forecast in social sciences. The very idea of substantial differences between forecast process in the natural sciences and social sciences will act as starting points for the first debates. Students will examine various visions of future forecast in the subfield of IR theories. Particular attention will be given to the usefulness of a game theory as a theoretical approach in the forecast processes.</p> <p>Głównym celem kursu jest krytyczna analiza i przedstawienie perspektyw teoretycznych odnoszących się do różnych metod prognozowania przyszłości w naukach społecznych. Punkt wyjścia do rozważań i</p>

		dyskusji w tym zakresie stanowi idea różnic między procesem prognozowania w naukach przyrodniczych i naukach społecznych. Studenci poznają różne metody prognozowania, natomiast szczególna uwaga zostanie zwrócona na użyteczność teorii gier, jako teoretycznego podejścia w procesach prognozowania.
10.	International Security Bezpieczeństwo międzynarodowe	<p>The course content is designed to provide student with the knowledge about theoretical and empirical aspects of international security. As a part of introduction the main elements of analytical framework are presented, focused on the conceptual aspects of security and debates on deepening and widening of security. Then, the evolution of security studies is discussed by adopting the different theoretical background, namely realism, liberalism, social constructivism and critical security studies (three European schools of security: Copenhagen, Welsh and Paris). The contemporary developments of war and conflicts are presented (its military, political, economic and societal dimensions) together with the elements of widening of security (societal and environmental security) and global and regional dimensions (peace operations and terrorism).</p> <p>Treść kursu ma na celu przekazanie studentowi wiedzy na temat teoretycznych i empirycznych aspektów bezpieczeństwa międzynarodowego. Na wstępie przedstawione zostaną główne elementy ram analitycznych, koncentrujące się na koncepcyjnych aspektach bezpieczeństwa oraz debatach na temat pogłębiania i rozszerzania bezpieczeństwa. Następnie omówiona zostaje ewolucja badań nad bezpieczeństwem poprzez odwołanie się do różnych podstaw teoretycznych, m.in. realizmu, liberalizmu, konstruktywizmu społecznego i krytycznych studiów nad bezpieczeństwem (trzy europejskie szkoły bezpieczeństwa: kopenhaska, walijska i paryska). Przedstawione zostaną także zagadnienia dotyczące współczesnych wojen i konfliktów (ich wymiar wojskowy, polityczny, gospodarczy i społeczny) wraz z elementami rozszerzenia bezpieczeństwa (bezpieczeństwo społeczne i środowiskowe) oraz wymiaru globalnego i regionalnego bezpieczeństwa (operacje pokojowe i terroryzm).</p>
11.	International Social Policy Międzynarodowa polityka społeczna	<p>Globalization and Europeanisation, social, environmental and economic changes are transforming social policy in particular countries and also in the EU.</p> <p>Also, world crises: financial, economic, institutional, political, axiological, migration, etc. are changing and verify ways of thinking about social policy and ways of "making" social policy on different levels: regional and national levels, level of governments and supranational level. On the other hand, there is a problem how to precisely define social policy, because it depends on the degree of development of welfare state.</p> <p>The course will help students to understand the social, economic and historical processes, instruments and ways of creation of the social policy, draws attention to the differences between creating the modern social policy in different parts of world – within the EU and in the USA or in Asia – highlighting some cultural, political awareness, economic and development circumstances.</p> <p>Interdisciplinary course about the international dimension of the social policy focuses on both theoretical and empirical approaches; in practice it is not only an academic issue, but first of all is an active way of evolution of societies: their well-being and welfare, considers detailed issues, as needs and services, institutional, states but also civil societies dimension of policy implementation and politics organizational processes.</p> <p>The main form of the class based on the conversation, discussion and debate. Students prepare oral presentation on a selected topic and present various problems, express their own opinion and draw conclusions.</p>

		<p>Globalizacja i europeizacja, zmiany społeczne, środowiskowe i gospodarcze wpływają na politykę społeczną w poszczególnych krajach świata, jak również w UE i zmieniają jej charakter.</p> <p>Kryzysy światowe: finansowe, gospodarcze, instytucjonalne, polityczne, aksjologiczne, migracyjne itp. weryfikują sposób myślenia o polityce społecznej oraz sposoby „tworzenia” jej na różnych poziomach: regionalnym i krajowym, na poziomie rządów i poziomie ponadnarodowym.</p> <p>Z drugiej strony istnieje problem precyzyjnego zdefiniowania polityki społecznej, ponieważ zależy ona od stopnia rozwoju państwa opiekuńczego.</p> <p>Kurs pomoże studentom zrozumieć procesy społeczne, gospodarcze i historyczne, instrumenty i sposoby tworzenia polityki społecznej, zwraca uwagę na różnice pomiędzy tworzeniem nowoczesnej polityki społecznej w różnych częściach świata - w UE i USA lub w Azji - podkreślając szczegółowe uwarunkowania kulturowe, polityczne, gospodarcze i rozwojowe. Interdyscyplinarny kurs na temat międzynarodowego wymiaru polityki społecznej koncentruje się na podejściach zarówno teoretycznych, jak i empirycznych; w praktyce jest to nie tylko kwestia akademicka, ale przede wszystkim zwrócenie uwagi na ewolucyjność państwa i społeczeństwa: dobrobytu ilościowego i jakościowego, przy uwzględnieniu szczegółowych kwestii, takich jak potrzeby i usługi, instytucje, ale także wymiar społeczeństwa obywatelskiego wdrażania polityki i procesy organizacyjne polityki.</p> <p>Główna forma zajęć oparta na rozmowie, dyskusji i debacie. Studenci przygotowują ustną prezentację na wybrany temat i przedstawiają różne problemy, wyrażają własne opinie i wyciągają wnioski.</p>
12.	Soft Power and Public Diplomacy Miękką siłą i dyplomacja publiczna	<p>The course prepares students to understand the specifics of soft power, its role in international relations and the relevance of its tools as public diplomacy and nation branding in foreign policy. Thus, students gain theoretical knowledge and basic skills in preparing public diplomacy campaigns.</p> <p>Studenci poznają znaczenie miękkiej siły i jej narzędzi jak dyplomacja publiczna i kształtowanie marki państw w polityce zagranicznej. Uzyskają zarówno wiedzę teoretyczną, jak i praktyczną o przygotowaniu kampanii dyplomacji publicznej.</p>
13.	Individual Diploma Seminar Indywidualne seminarium magisterskie	<p>This course combines elements of lectures/seminars on research methodology, methods, procedures and techniques with individual work on the particular topics chosen by students for their MA thesis. Finally, students should write their MA thesis.</p> <p>Kurs łączy elementy wykładów/seminariów na temat metodologii badań, metod, procedur i technik z indywidualną pracą nad poszczególnymi tematami wybranymi przez studentów do pracy magisterskiej. Na koniec studenci powinni napisać pracę magisterską.</p>
14.	Sub-Saharan Africa in IR Afryka Subsaharyjska w stosunkach międzynarodowych	<p>During the seminar we critically discuss the idea of Sub-Saharan Africa (SSA) in international relations. The course' point of departure will be the analyses of references to SSA in IR theories. Afterwards, the ruminations will turn to the deconstruction of the concept of neopatrimonial state and the very involvement of external actors into internal politics of selected states. Subsequently, the idea of developmental state will be taken into consideration what will provide students with an ability of critical analysis of relations between state and business in SSA. Consequently the heterogeneity of African economies will be stressed in the context of the fundamental claims of political economy (PE) that politics and economy are mutually constitutive as well as structural inability of the change of the SSA position in the international division of labour. Additionally the emphasis will be put on non-state actors involved into economic and political processes in this region – mainly multifaceted NGOs active in Sub-Saharan Africa and its interactions with multinational corporation and African governments. Finally, the course will put an emphasis on the rise of BRICS and the idea of “New Scramble for Africa”.</p>

		<p>Podczas seminarium dyskusje poświęcone będą krytycznej analizie usytuowania Afryki Subsaharyjskiej (SSA) w stosunkach międzynarodowych. Punktem wyjścia będą odwołania (lub raczej ich brak) do SSA w teoriach stosunków międzynarodowych. Następnie zdekonstruujemy koncepcję państwa neopatrymonialnego oraz przedyskutujemy wpływ aktorów zewnętrznych w sprawy wewnętrzne państw subsaharyjskich. Idea państwa rozwojowego (ang. <i>developmental state</i>) będzie rozważana w kontekście relacji na linii państwo – sfera biznesu w SSA. W kontekście ekonomii politycznej rozważymy heterogeniczność podejść do rozwoju w SSA oraz strukturalną niemożliwość zmiany usytuowania Afryki Subsaharyjskiej w międzynarodowym podziale pracy od dekolonizacji. Pod dyskusję zostanie również poddane zaangażowanie aktorów niepaństwowych w gospodarcze i polityczne procesy w Afryce – głównie zaangażowanie INGO's i ich relacje z międzynarodowymi korporacjami i rządami państw subsaharyjskich. Ostatnia część kursu będzie poświęcona ewolucji BRICS and koncepcji „Nowego Podziału Afryki”.</p>
15.	<p>Cold War and Process of Transformation in Central-Eastern Europe</p> <p>Zimna wojna i proces transformacji w Europie Środkowo-Wschodniej</p>	<p>Student explains issues of the political geography and modern history of the states of the Central-Eastern Europe. Student knows the important lines of political, economic, cultural, civilization, religious and ethnic divisions of the region. Student understands and is able to exemplify the political, economic and social processes occurring in the region during the times of the Cold War and can relate them to the process of political and economic transformation. Student is able to analyze and evaluate the meaning of the key regional and international factors influencing the situation of the Central-Eastern European states during the Cold War, including the Soviet domination, totalitarian/authoritarian communist regimes, social and economic reforms and changes, East vs. West rivalry etc. Student knows the conditions of the democratic transformation of the Central-Eastern European states and is able to explain the internal politics and socio-economic processes of those states nowadays.</p> <p>Student is able to properly operate the main concepts from the theory of international relations and use them to construct the descriptions of political, economic and social events in the history of the Central-Eastern Europe. Student has the skills to evaluate and describe the role of the Central-Eastern Europe in international politics. Student is able to distinguish and differentiate the political interests of the states of the region and the interest of the third parties in the region. Student possesses the ability to present the processes and occurrences such as nationalization, totalitarianism, authoritarianism, collectivisation, mass industrialization in the Central-Eastern European context, and is able to use them to describe the current events. Student is able to plan different variants of the socio-political processes in individual Central-Eastern European states and draw up the main methods of dealing with the new dangers and challenges.</p> <p>Student is qualified to formulate and verify his/her own opinion about the internal and international processes occurring in the states of the Central-Eastern Europe. Student is able to discuss on the given topic and independently arrange the discussions about the countries of the region. Working individually and in a group student can prepare analytical models, presentations, papers and reports on a given topic. Student understands the importance of the knowledge from the field of international relations for the analysis of social, economic and political problems of the Central-Eastern European states.</p> <p>Student wyjaśnia kwestie geografii politycznej i współczesnej historii państw Europy Środkowo-Wschodniej. Zna istotne linie podziałów politycznych, ekonomicznych, kulturalnych, cywilizacyjnych, religijnych i etnicznych w regionie. Student rozumie i jest w stanie podać przykłady politycznych, ekonomicznych i społecznych procesów zachodzących w regionie podczas zimnej wojny oraz może powiązać je z procesami transformacji politycznej i ekonomicznej. Student może przeanalizować i</p>

		<p>ocenić znaczenie kluczowych czynników regionalnych i międzynarodowych wpływających na sytuację Europy Środkowo-Wschodniej podczas zimnej wojny, takich jak dominacja sowiecka, totalitarne/autorytarne reżimy polityczne, przemiany społeczne i ekonomiczne, rywalizacja wschód-zachód, itp. Student zna uwarunkowania transformacji demokratycznej państw Europy Środkowo-Wschodniej i jest w stanie wyjaśnić zachodzące w nich procesy polityczne i socjo-ekonomiczne. Student jest w stanie poprawnie operować głównymi pojęciami z zakresu stosunków międzynarodowych i wykorzystywać je do konstruowania opisów politycznych, ekonomicznych i społecznych wydarzeń z historii Europy Środkowo-Wschodniej. Student posiada umiejętności opisu i oceny roli Europy Środkowo-Wschodniej w polityce międzynarodowej. Student jest w stanie rozróżnić interesy polityczne państw regionu oraz państw trzecich działających w regionie. Posiada zdolność prezentowania procesów i zjawisk takich jak nacjonalizm, totalitaryzm, autorytaryzm, kolektywizacja, industrializacja w kontekście środkowoeuropejskim i może wykorzystać je do opisu bieżących zjawisk. Student jest w stanie wskazać różne warianty procesów socjo-politycznych w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej oraz różne sposoby radzenia sobie z nowymi zagrożeniami i wyzwaniem. Student posiada kwalifikacje do formułowania i weryfikowania swoich opinii na temat wewnętrznych i międzynarodowych procesów mających miejsce w Europie Środkowo-Wschodniej. Jest zdolny do dyskusji na zadany temat i niezależnego angażowania się w dyskusję na temat krajów regionu. Pracując samodzielnie lub w grupie student może przygotować modele analityczne, prezentacje, eseje i raporty na zadany temat. Student rozumie znaczenie wiedzy w tym obszarze stosunków międzynarodowych dla analizy społecznych, gospodarczych i politycznych problemów Europy Środkowo-Wschodniej.</p>
16.	Middle East in International Relations Bliski Wschód w stosunkach międzynarodowych	<p>Student explains issues of the political geography and modern history of the states of the Middle East. Student knows the important lines of political, economic, cultural, civilization, religious and ethnic divisions. Student understands and is able to exemplify the political, economic and social processes occurring in the region nowadays and relate them to the role of the region in international relations. Student is able to analyze and evaluate the meaning of the key regional and international factors including the Middle Eastern resources of crude oil, the US politics towards the region, Israeli-Arab and Israeli-Palestinian conflicts, assumptions of the foreign policy of main states of the region, the problem of water, the Kurdish problem, origins and development fundamentalist Islam. Student knows the conditions internal politics and socio-economic process in the most important states of the Middle East. Student is able to properly operate the main concepts from the theory of international relations and use them to construct the descriptions of political, economic and social events in the Middle East. Student has the skills to evaluate and describe the role of the Middle East in the international politics. Student is able to distinguish and differentiate the political interests the states of the region and the interest of the third parties in the region. Student possesses the ability to present the processes and occurrences such as democratization, islamization, fundamentalism, ethnic and religious conflicts in the Middle Eastern context, and is able to use them to describe the current events. Student is able to plan different variants of the socio-political processes in individual Middle Eastern states and draw up the main methods of dealing with the new dangers and challenges. Student is qualified to formulate and verify his/her own opinion about the internal and international processes occurring in the states of the Middle East. Student is able to discuss on the given topic and independently arrange the discussions about the countries of the region. Working individually and in a group student can prepare analytical models, presentations, papers and reports on a given topic.</p>

		<p>Student understands the importance of the knowledge from the field of international relations for the analysis of social, economic and political problems of the Middle Eastern states.</p> <p>Student wyjaśnia zagadnienia z zakresu geografii politycznej oraz historii najnowszej krajów Bliskiego i Środkowego Wschodu, zna istotne linie podziałów politycznych, ekonomicznych, kulturowo-cywilizacyjnych, religijnych, etnicznych. Rozumie i potrafi zilustrować zachodzące obecnie w regionie procesy polityczne, ekonomiczne i społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem roli regionu w stosunkach międzynarodowych. Student potrafi analizować i oceniać znaczenie kluczowych czynników regionalnych i międzynarodowych, w tym bliskowschodnich zasobów ropy naftowej, polityki USA wobec regionu, konfliktu izraelsko-arabskiego i izraelsko-palestyńskiego, założeń polityki zagranicznej najważniejszych krajów obszaru, problemów dostępu do wody, sytuacji w Afganistanie, problemu Kurdów, narodzin i rozwoju islamskich ideologii fundamentalistycznych. Student zna uwarunkowania polityki wewnętrznej i procesów społeczno-ekonomicznych w odniesieniu do najważniejszych państw Bliskiego Wschodu i regionu jako całości.</p> <p>Student potrafi operować pojęciami z zakresu teorii stosunków międzynarodowych i konstruować za ich pomocą opisy zdarzeń politycznych, ekonomicznych i społecznych w państwach bliskowschodnich. Student ma zdolność oceny i opisu roli Bliskiego Wschodu w polityce międzynarodowej. Potrafi dostrzegać i rozróżniać polityczne interesy krajów tego regionu oraz interesy krajów trzecich na tym obszarze. Posiada umiejętność ukazywania występujących tam procesów i zjawisk, takich jak demokratyzacja, islamizacja, fundamentalizm, konflikty etniczne, konflikty religijne i in. oraz operowania nimi przy opisywaniu bieżących wydarzeń. Potrafi też rozpoznawać wielbłądy z dużych odległości. Student może projektować różne warianty przebiegu procesów społeczno-politycznych w poszczególnych państwach Bliskiego Wschodu oraz szkicować główne metody postępowania państw wobec nowych wyzwań.</p> <p>Student jest w stanie formułować i weryfikować swoje opinie na temat zachodzących współcześnie w krajach Bliskiego Wschodu procesów międzynarodowych i wewnątrzpaństwowych. Potrafi dyskutować na zadany temat oraz samodzielnie aranżować dyskusje dotyczące problematyki bezpieczeństwa w wymiarze bliskowschodnim. Pracując samodzielnie oraz w zespole student potrafi tworzyć modele bezpieczeństwa w wymiarze państwowym i międzynarodowym oraz analizować ich skuteczność i efektywność. Student rozumie znaczenie wiedzy naukowej z zakresu nauki o stosunkach międzynarodowych dla analizy problemów społecznych, ekonomicznych i politycznych państw Bliskiego Wschodu</p>
17.	<p>Public Diplomacy at the Local and Regional Level</p> <p>Dyplomacja publiczna na poziomie lokalnym i regionalnym</p>	<p>Introduction and definitions of public diplomacy.</p> <p>Models and types of public diplomacy</p> <p>Priorities of the public diplomacy on the example of the polish MFA.</p> <p>Case studies of public diplomacy activities on the example of the implemented projects at the regional, local and state level.</p> <p>Presentation of case studies by students.</p> <p>Wprowadzenie i definicje dyplomacji publicznej.</p> <p>Modele i rodzaje dyplomacji publicznej.</p> <p>Priorytety dyplomacji publicznej na przykładzie polskiego MSZ.</p> <p>Studia przypadków działań dyplomacji publicznej na przykładzie realizowanych projektów na poziomie regionalnym, lokalnym i państwowym.</p> <p>Prezentacja studiów przypadków przez studentów.</p>

18.	Conventional and Hybrid Warfare Wojna konwencjonalna i hybrydowa	<p>Course is designed to provide students knowledge about evolution of modern conventional armed conflicts, evolution and political roles of armed forces. During classes importance of „hybrid warfare” phenomena in contemporary security environment is covered and ways of conducting kinetic and non-kinetic activities in spectrum of hybrid warfare are described. Special attention is paid to modern elements of conflict like special operations, informational operations and anti-acces/area denial activities.</p> <p>Przedmiot ma na celu dostarczenie studentom wiedzy na temat ewolucji współczesnych konwencjonalnych konfliktów zbrojnych oraz ewolucji i politycznych ról sił zbrojnych. Omawia się także znaczenie zjawiska „wojny hybrydowej” we współczesnym środowisku bezpieczeństwa. Podczas zajęć analizowane są sposoby prowadzenia działań kinetycznych i nie kinetycznych w spektrum działań wojny hybrydowej. Szczególną uwagę przywiązuje się do nowoczesnych elementów konfliktu, takich jak operacje specjalne, operacje informacyjne i działania antydostępowe.</p>
19.	Governing Europe: Challenges for regional cooperation/ integration Zarządzanie Europą: wyzwania dla regionalnej współpracy/integracji	<p>Course content includes: the concept of regional governance; Mapping Europe; History of European Integration/Regional Cooperation; Problems of European governing (enlargement, citizens and political system, economic development, security, external relations etc.); Future of European integration. Students learn how to analyse the factors which influence the EU's activity and policy, such as history, legal/institutional norms, various interests of the member states etc. The main questions laying in the background of this course concerns how far the EU can go towards United Europe (in the context of deepening and enlarging) or how far the EU can disintegrate (in the context of the contemporary crises: Brexit, Euro-crisis, flow of immigrants, terrorism, populism etc)?</p> <p>Zakres konwersatorium obejmuje: koncepcja regionalnego governance. opis wielopoziomowy, wielowymiarowy Europy.</p> <p>Historia europejskiej integracji i regionalnej współpracy; problemy europejskiego zarządzania (poszerzenie, system polityczny i demokracja, rozwój ekonomiczny, bezpieczeństwo, relacje zagraniczne); Przyszłość europejskiej integracji. Studenci uczą się jak analizować czynniki wpływające na działania UE, takie jak, historia, prawno-instytucjonalne normy, różne interesy państw członkowskich itp. Pytanie leżące u podstaw zajęć dotyczy tego jak daleko UE i Europa może iść w kierunku zjednoczenia (poszerzanie i pogłębianie), a na ile może się dezintegrować (w kontekście obecnych kryzysów: Brexit, fala migracji, waluta, terroryzm, populizm itd.)</p>
20.	Religious Fundamentalism Fundamentalizm religijny	<p>The course is designed to provide a critical approach toward religious extremism, fundamentalism and violence motivated by the different values and norms. The course concerns the impact of religious fundamentalism on international security and internal policy. Contemporary examples of religions and denominations, the development of fundamentalist movements, religious extremism, local, regional and global contexts of politicizing religion, sacred aspects of warfare, the concept of "holy war" in individual religious traditions, and contemporary conflicts motivated by religious differences are discussed. Students are involved in the discussion, critical analysis of sources and case studies, assess the role of religious movements in international relations.</p> <p>Kurs ma na celu krytyczną analizę ekstremizmu religijnego, fundamentalizmu i przemocy motywowanej różnymi wartościami i normami. Kurs dotyczy wpływu fundamentalizmu religijnego na bezpieczeństwo międzynarodowe i politykę wewnętrzną. Podczas zajęć omawiane są współczesne przykłady religii i wyznań, rozwój ruchów fundamentalistycznym, ekstremizmu religijnego, lokalne, regionalne i globalne konteksty upolitycznienia religii, sakralne aspekty działań wojennych, koncepcja „świętej wojny” w poszczególnych tradycjach religijnych oraz współczesne konflikty motywowane różnicami religijnymi.</p>

		<p>Studenci są zaangażowani w dyskusję, krytyczną analizę źródeł oraz przypadków, oceniają rolę ruchów religijnych w stosunkach międzynarodowych.</p>
21.	<p>Strategic Culture. Comparativestudies Kultura strategiczna. Studia porównawcze</p>	<p>The course presents the concept of strategic culture as a theoretical instrument and tool for understanding foreign policy and actions of states in a geopolitical environment. The course analyzes the sources of strategic culture (geography, history, the nature of the political system, economy, government and military organization). The course also aims to present the effects of a different perception of strategic culture and its impact on international relations. The course refers to the importance of culture in international relations, the perception of security by state actors. The issues of hard power, soft power and smart power are analyzed on selected examples of the countries: USA, Russia, China, Iran, Turkey, North Korea, Japan, Israel, Germany and India.</p> <p>Students through material analysis and discussion understand the evolution of the world political system, interaction between actors, patterns and perceptions of security at national and international level.</p> <p>Kurs przedstawia koncepcję kultury strategicznej jako instrumentu teoretycznego i narzędzia do zrozumienia polityki zagranicznej i działań państw w środowisku geopolitycznym. Analizowane są źródła kultury strategicznej (geografia, historia, charakter systemu politycznego, gospodarka, organizacja rządu i wojska). Przedmiot ma na celu także przedstawienie skutków odmiennego postrzegania kultury strategicznej i jej wpływ na stosunki międzynarodowe. Kurs odnosi się do znaczenia kultury w stosunkach międzynarodowych, postrzeganie bezpieczeństwa przez aktorów państwowych.</p> <p>Analizie poddane są zagadnienia hard power, softpower oraz smart power na wybranych przykładach państw: USA, Rosja, Chiny, Iran, Turcja, Korea Północna, Japonia, Izrael, Niemcy, Indie.</p> <p>Studenci poprzez analizę materiałów i dyskusję rozumieją ewolucję światowego systemu politycznego, interakcje między aktorami, wzorce i postrzeganie bezpieczeństwa na poziomie krajowym i międzynarodowym.</p>
22.	<p>Balkans in International Relations (ethnicity, conflicts, security) Bałkany w stosunkach międzynarodowych (etniczność, konflikty, bezpieczeństwo)</p>	<p>The course is devoted to characteristic of the political, cultural, social, ethnic and geographical region of the Balkan Peninsula. Student will analyze Internal problems of the Balkan states (political instability, social movements and processes, cultural and ideological changes, ethnics and national identities changes, communism vs. nationalism).</p> <p>During classes student will be entered in the contemporary situation in the Balkan Peninsula in the international context (territorial disputes, ethnic conflicts, conflicts of interest, government changes, alliances and international cooperation with organisations and other states in the region).</p> <p>The course focuses on: analysis, indication of foreign and security policy of countries from the region; challenges, including internal and external factors; understanding the role of the EU, NATO, OSCE in the region. the student forecasts possible scenarios for the development of the international situation, including potential conflicts in the discussed region.</p> <p>Kurs poświęcony jest charakterystyce Bałkanów jako regionu politycznego, kulturowego, społecznego, etnicznego i geograficznego. Omówione zostaną problemy wewnętrzne i regionalne państw bałkańskich (niestabilność polityczna, ruchy i procesy społeczne, zmiany kulturowe i ideologiczne, zmiany etniczne i tożsamości narodowej, komunizm vs. nacjonalizm).</p> <p>Podczas zajęć student zostanie zaznajomiony z współczesną sytuacją na Półwyspie Bałkańskim w kontekście międzynarodowym (spory terytorialne, konflikty etniczne, konflikty interesów, zmiany rządu, sojusze i międzynarodowa współpraca z organizacjami i innymi państwami regionu).</p> <p>Kurs koncentruje się na: analizie, wskazaniu polityki zagranicznej i bezpieczeństwa krajów regionu;</p>

		wyzwaniach, w tym czynnikach wewnętrznych i zewnętrznych; zrozumieniu roli UE, NATO i OBWE w regionie. Student prognozuje możliwe scenariusze rozwoju sytuacji międzynarodowej, regionalnej.
--	--	--

Nazwa kierunku studiów: Studia śródkowo-wschodnioeuropejskie

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 134

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	PNJCz – Konwersacje	1. Pierwszy dzień – podstawowe informacje o języku czeski, fonetyka, odmiana czasownika „być”, odpowiedzi na pytania – Co? Kto? Gdzie? Przysłówki, przymiotniki, liczebnik jeden – wstępne zagadnienia gramatyczne pozwalające na układanie prostych zdań oznajmujących i pytających 2. Poznawanie się, zwroty grzecznościowe, przedstawianie się; 3. Zakupy – słownictwo związane z zakupami, ćwiczenia konwersacyjne utrwalające zasób leksyki związanej z tematem przewodnim; 4. Miasto, w banku, na poczcie - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające zasób leksyki związanej z tematem przewodnim; 5. Hotel, restauracja - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające zasób leksyki związanej z tematem przewodnim; 6. Co robiłeś wczoraj? Daty, miesiące, dni tygodnia – ćwiczenia konwersacyjne utrwalające konstrukcję czasu przeszłego.
2.	PNJCz – Gramatyka praktyczna	1. System głosek czeskich. Prawidłowa wymowa. Podstawowe zwroty; 2. Zaimki osobowe. Odmiana czasownika „být”. Rzeczowniki i ich rodzaje gramatyczne. Zaimki wskazujące; 3. Przymiotniki. Atrybuty miejsca; 4. Czas teraźniejszy czasowników. Biernik rzeczowników (I.poj.); 5. Liczba mnoga rzeczowników rodzaju męskiego nieżywotnego, żeńskiego i nijakiego. Biernik rzeczowników liczby mnogiej; 6. Liczebniki główne. Zaimek dzierżawczy „svůj”. Biernik zaimków osobowych; 7. Biernik rzeczowników rodzaju męskiego żywotnego. Zaimki pytajne.; 8. Czasowniki modalne. Formy wołacza przymiotników. Przysłówki miary; 9. Czas przeszły; 10. Formy dopełniacza rzeczowników w liczbie pojedynczej. Dopełniacz zaimków osobowych; 11. Formy dopełniacza rzeczowników w liczbie mnogiej; 12. Liczebniki porządkowe.
3.	PNJU – Konwersacje	Tematy fonetyczne: 1. System wokalizmu i konsonantyzmu w języku ukraińskim a alfabet; 2. Akcent. Wymowa samogłosek akcentowanych i nieakcentowanych; 3. Wymowa spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, twardych i miękkich; 4. Wymowa [r], [л] i [п]; 5. Wymowa samogłosek jutowanych, spółgłosek szumiących i afrykat; 6. Upodobnienie spółgłosek pod względem dźwięczności, miękkości oraz sposobu artykulacji. Tematy leksykalne: 1. Zwroty grzecznościowe; 2. Dane personalne. Zawieranie znajomości. Nazwy narodowości; 3. Rodzina. Określanie stopnia pokrewieństwa; 4. Cechy charakteru. Temperamenty; 5. Zawody oraz miejsca pracy członków rodziny; 6. Nazwy kolorów. Wygląd zewnętrzny; 7. Moda. Style ubierania się.
4.	PNJU – Gramatyka praktyczna	1. Alfabet; 2. Rzeczownik. I deklinacja; 3. Pisownia znaku miękkiego; 4. Pisownia apostrofu; 5. Rzeczownik. II deklinacja; 6. Wymiany samogłoskowe o-i, e-i; 7. Czasownik. Podział na koniugacje; 8. Czasownik. Czas teraźniejszy; 9. Rzeczownik. III i IV deklinacja; 10. Wymiany głoskowe y-в, i-й; 11. Przymiotnik. Odmiana i stopniowanie.

5.	Historia Europy Środkowo-Wschodniej	<p>1. Europa Środkowo-Wschodnia – zasięg geograficzny, problemy definicyjne, treści ideowe, periodyzacja dziejów; 2. Słowianie i inni – ziemie Europy Środkowo-Wschodniej i jej mieszkańcy do pocz. XIV w.: etnogeneza ludów i wędrówki plemion – postępy chrześcijaństwa – powstanie i rozwój monarchii patrymonialnych – integracja gospodarcza – rozwój cywilizacyjny i kulturowy – znaczenie geopolityczne; 3. Rzym i Bizancjum – dwa wzorce polityczne i kulturowe dla Europy Środkowo-Wschodniej – dwie koncepcje chrześcijaństwa? – odmienności filozoficzne i teologiczne; 4. Ruś Kijowska – teoria normańska i słowiańska – rurykowicze – chrystianizacja – kontakty z Bizancjum – mocarstwowość – rozdrobnienie feudalne – upadek – relacje z sąsiadami – znaczenie tradycji; 5. Jagiellonowie – Litwa wczesnośredniowieczna – Wielkie Księstwo Litewskie a dziedzictwo Rusi Kijowskiej – unia polsko-litewska – od bitwy pod Warną do bitwy pod Mohaczem – Jagiellonowie na Węgrzech i w Czechach; 6. Reformacja i ferment intelektualny w Europie Środkowo-Wschodniej – sytuacja religijna i intelektualna w XIV– XVI w. – echa wystąpienia Lutra – <i>casus</i> Węgier – regionalne odmiany reformacji – bracia czescy – bracia polscy – Jan Ámos Komenský – geneza wojny trzydziestoletniej – wpływ nowych prądów na kształtowanie się tożsamości mieszkańców Europy Środkowo-Wschodniej; 7. Kwestia węgierska w polityce europejskiej – przyczyny klęski pod Mohaczem – pod władzą Habsburgów i Osmanów – węgierskie próby odzyskania niepodległości – Siedmiogród; 8. Czechy przed i po 1620 r. – panowanie Przemysławów i Luksemburgów – ruch husycki – państwo Jerzego z Podiebradu – panowanie Jagiellonów – bitwa pod Białą Górą i jej następstwa – rządy Habsburgów; 9. Rzeczpospolita Obojga Narodów – zasady unii polsko-litewskiej – państwo bez stosów? – kwestia tolerancji religijnej – unia brzeska – zagadnienia ustrojowe – Rzeczpospolita wielu narodów? – pojęcie narodu politycznego – powstanie Chmielnickiego i unia hadziacka – <i>antemurale christianitatis</i>? – przyczyny i przebieg rozbiorów; 10. Imperium Osmańskie i jego wasale w Europie Środkowo-Wschodniej – podboje osmańskie w Europie – Bałkany pod panowaniem tureckim w XV–XVIII w. – powstania antytureckie na ziemiach południowosłowiańskich w XVI i XVII wieku – Węgry pod panowaniem tureckim – relacje z Rzeczpospolitą, Kozaczyzną i Moskwą – islam – stosunek do innych religii – patriarchat konstantynopolski; 11. Trzeci Rzym? – geneza i rozwój Państwa Moskiewskiego – „zbieranie ziem ruskich” – rola prawosławia w kształtowaniu się świadomości narodowej ludności wschodnioeuropejskiej – od reform Piotra I do rozbiorów Rzeczypospolitej; 12. Żydzi w Europie Środkowo-Wschodniej – żydzi w średniowiecznej Europie Środkowo-Wschodniej – gmina żydowska w okresie późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym – „Złoty Wiek” polskiej społeczności żydowskiej – źródła antysemityzmu i przemocy antyżydowskiej – przemiany duchowości żydowskiej w XVII i XVIII wieku – haskala (żydowskie oświecenie); 13. Między Wschodem a Zachodem? – obszar Europy Środkowo-Wschodniej na mapie Starego kontynentu – wspólnota i różnice cywilizacyjne – specyfika życia gospodarczego – życie kulturalne i naukowe – oświecenie środkowo-wschodnio europejskie – wkład w dorobek cywilizacyjny Europy; 14. Środkowoeuropejskie mity o pochodzeniu narodów – Scytowie, Sarmaci i inni.</p>

6.	Warsztat dziennikarski	1. Rynek mediów w Polsce, tendencje rozwojowe, podstawowe kryteria podziału prasy, typologia prasy; 2. Rynek mediów w Polsce, główne postaci, dziennikarstwo i jego typy, specyfika pracy dziennikarza w zależności od medium, tematyki, zasięgu; 3. Informacja jako podstawowy gatunek dziennikarski, budowa, klasyczne zasady konstruowania informacji prasowej (zajęcia 3 – 6); 4. Informacja poszerzona, sposoby wprowadzania wypowiedzi informatorów, weryfikacja informacji (zajęcia 7 – 9); 5. Źródła informacji dla dziennikarza, podstawowe zasady zbierania, weryfikowania i publikowania uzyskanych informacji (zajęcia 10 – 11); 6. Polemika prasowa, obiektywizm dziennikarski, zasada wysłuchania drugiej strony, bezstronność, oddzielenie informacji od komentarza (zajęcia 12 – 13); 7. Tytułowanie tekstów, zasady, praktyka dziennikarska, ocena kulturalnojęzykowa.
7.	Gatunki dziennikarskie (informacyjne)	1. Wprowadzenie do genologii materiałów dziennikarskich; 2. Obiektywność dziennikarska; 3. Informacja vs. Publicystyka; 4. Historia dziennikarstwa; 5. Struktura, rozwój i podstawowa terminologia dotycząca informacyjnych gatunków dziennikarskich: a) news prasowy, b) news radiowy, c) news telewizyjny, d) omówka; e) sprawozdanie; f) korespondencja; g) sylwetka; 6. Krytyczna lektura mediów – podstawy analizy.
8.	Literatura Europy Środkowo-Wschodniej: wstęp do literatur EŚW po roku 1989	1. Sytuacja w kulturach krajów komunistycznych przed rokiem 1989: upolitycznienie treści kulturowych; klasowe oblicze kultury, realizm socjalistyczny; samizdat literacki i dysydenci; pierestrojka i głośność, emigracja, jako ważne źródło tożsamości; 2. Zmiany polityczne w systemie komunistycznym od roku 1989, tzw. Jesień Ludów; rola środowisk kultury w transformacji systemowej; 3. Kryzys w kulturze, koniec historii, wojna kultur; poststrukturalizm, feminizm, postkolonializm – proces przyswojenia zachodnich paradygmatów wiedzy w Europie Środkowo-Wschodniej. 4. Zmiana paradygmatu kulturowego w EŚW, likwidacja realizmu socjalistycznego; rewizje tradycji; dekanonizacje; 5. Nowa kultura popularna i masowa w postkomunistycznej kulturze EŚW; zmiana w zakresie tradycyjnych norm i wartości literackich; 6. Literatura pamięci i rozliczeń; 7. Postmodernizm w literaturach ESW; 8. Literatura i krytyka gender w EŚW; 9. Wieloetniczność a literatura; spory o literaturę i modele kultury w EŚW; 10. Nobliści w literaturach EŚW: J. Brodski, J. Seifert, Cz. Miłosz, W. Szymborska, I. Kertész, E. Jelinek, S. Aleksiejewicz; 11. Nowe pokolenie literackie w EŚW, głośne debiuty, dyskusje o przeszłości i przyszłości kultury po komunizmie, nowe wyzwania; 12. Twórczość młodszych pisarzy po roku 1989: pokolenie Brulionu, pokolenie X, Bu-Ba-Bu, J. Andruchowycz, O. Zabużko, J. Topol, J. Vilikovský, G. Spiró, M. Świetlicki, A. Stasiuk, O. Tokarczuk i inni.
9.	Etyka pracy naukowej	1. Terminologia naukowa: pojęcia tematu pracy naukowej, literatury przedmiotu i literatury podmiotu, metody badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy, etc.; 2. Kształtowanie właściwej postawy badacza wobec własnej i cudzej pracy naukowej (problem plagiatu, prawo autorskie, prawo cytatu); 3. Kryteria oceny pracy naukowej (recenzja naukowa); 4. Zasady gromadzenia literatury przedmiotu: biblioteki naukowe, bibliografie tradycyjne i internetowe bazy danych; 5. Sposoby sporządzania bibliografii naukowej, zasady tworzenia adresów bibliograficznych i sporządzania przypisów; 6. Układ graficzny pracy naukowej; 7. Styl pisarstwa naukowego: standardowa leksyka i frazeologia (prezentacja problemu, stawianie hipotezy, argumentowanie, wnioskowanie); 8. Poprawność językowa (rodzaje błędów językowo-stylistycznych); 9. Rola uniwersytetu w XXI wieku.
10.	Kultura języka polskiego	1. Teoretyczne podstawy lingwistyki normatywnej. Kultura języka wśród innych dyscyplin językoznawczych. Naukowa i społeczna wiedza o języku polskim pod względem poprawności; 2. Podstawowe pojęcia kultury języka: system, uzus, norma, wariacja, kryteria poprawności językowej i

		<p>komunikacyjnej, innowacja językowa, hiperpoprawność, sprawność językowa; 3. Norma językowa – pojęcie, kodyfikacja, model funkcjonalny i socjologiczny; 4. Błąd językowy – pojęcie i mechanizm powstawania. Typologia błędów językowych; 5. Poprawność językowa:</p> <p>a) Poprawność fonetyczna. Zróżnicowanie normy ortofonicznej. Zjawiska fonetyczne w wymowie Polaków wobec normy. Norma akcentowa, b) Poprawność fleksyjna. Kulturowe uwarunkowania fleksji. Fleksja nazw własnych (nazwy miejscowe, nazwy osobowe). Paradygmaty fleksyjne imiennych i werbalnych części mowy. Wariantowość normy. Skróty i skrótowce, c) Poprawność składniowa. Składnia czasowników i przymiotników. Składnia liczebników. Szyk zdania w języku polskim, d) Poprawność leksykalna, semantyczna, frazeologiczna i paremiologiczna. Naruszenia normy leksykalno-semantycznej. Wzbogacanie słownictwa. Zapożyczenia, internacjonalizmy, kalki i hybrydy językowe. Frazeologizmy – typologia, innowacje, funkcje we współczesnej polszczyźnie. Podstawowe zagadnienia kultury paremiologicznej współczesnej polszczyzny, e) Poprawność słowotwórcza. Neologizmy słowotwórcze. Żeńskie formy tytułów i stanowisk. Tworzenie przymiotników od nazw miejscowych. Tworzenie nazw osobowych od nazw miejscowych, f) Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna. Użycie wielkiej i małej litery. Pisownia łączna i rozłączna. Pisownia nazw zapożyczonych. Zasady polskiej interpunkcji; 6 Poradnictwo językowe. Wydawnictwa poprawnościowe (poradniki, słowniki, encyklopedie). Polityka językowa Polski (polszczyzna ogólna, polszczyzna regionalna, języki mniejszości). Ekologia języka.</p>
11.	PNJCz – Konwersacje	<p>1. Zaproszenia, wycieczki, wizyty, kino, telewizja – ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim; 2. Rodzina, wynajmowanie mieszkania - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim; 3. Podróże, pogoda, pory roku - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim; 4. Ubranie, części garderoby, rozmiary, kolory - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim; 5. Poszukiwanie pracy, CV, List motywacyjny - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim; 6. Usługi, sport, u lekarza - ćwiczenia konwersacyjne utrwalające i rozwijające zasób słownictwa związanego z tematem przewodnim.</p>
12.	PNJCz – Gramatyka praktyczna	<p>1. Liczba mnoga rzeczowników w mianowniku; 2. Zaimki pytajne. Koniugacje wybranych czasowników nieregularnych; 3. Czas przyszły. Aspekt czasowników; 4. Tryb przypuszczający; 5. Miejscownik rzeczowników w liczbie pojedynczej. Miejscownik zaimków; 6. Tworzenie przysłówków; 7. Celownik rzeczowników i zaimków w liczbie pojedynczej; 8. Tworzenie tryby rozkazującego; 9. Narzędnik rzeczowników i zaimków w liczbie pojedynczej; 10. Ćwiczenia w deklinacji rzeczowników; 11. Ćwiczenia koniugacji czasowników; 12. Zasady interpunkcji.</p>
13.	PNJU – Konwersacje	<p>Tematy fonetyczne: 1. Rodzaje akcentów w języku ukraińskim; 2. Uproszczenie grup spółgłoskowych. Alternacje w systemie wokalizmu i konsonantyzmu; 3. Sylaba. Rodzaje sylab. Podział na sylaby; 4. Ukraińskie konstrukcje intonacyjne; 5. Zasada eufonii w języku ukraińskim.</p> <p>Tematy leksykalne: 1. Codzienne czynności; 2. Posiłki w domu i poza domem. Ulubione potrawy i napoje; 3. Zakupy, 4. Pielęgnacja ciała. Fryzjer, kosmetyczka, fitness; 5. Dom. Mieszkanie (rozkład, umeblowanie, urządzenie własnego pokoju, nazwy urządzeń technicznych), 6. Czas wolny. Rozrywki, zainteresowania; 7. Telefon. Etykieta rozmowy telefonicznej; 8. Książka. Prasa. Biblioteka.</p>
14.	PNJU – Gramatyka praktyczna	<p>1. Rzeczownik – Używanie form fleksyjnych rzeczowników czterech deklinacji (utrwalenie treści prog. z sem. 1), ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień: dopełniacz II deklinacji rodz. męskiego, wołacz wszystkich deklinacji, narzędnik III deklinacji); 2. Przymiotnik - formy deklinacyjne przymiotników twar- i miękkotematowych (utrwalenie). Stopniowanie przymiotników; 3. Zaimek – zaimki osobowe i</p>

		dzierżawcze, niektóre formy zaimków pytających i wskazujących (utrwalenie i uzupełnienie). Zaimki przeczące, względne, nieokreślone itd.; 4. Czasownik – użycie form fleksyjnych typowych czasowników regularnych (oraz niektórych nieregularnych) w czasie teraźniejszym i przeszłym (utrwalenie) oraz przyszłym.
15.	Historia Europy Środkowo-Wschodniej	1. Europa Środkowo-Wschodnia u progu XIX w. – wobec rewolucji francuskiej i wojen napoleońskich – romantyzm – życie literackie i intelektualne; 2. Czy Austria wciąż Felix? – Imperium Habsburgów w latach 1804–1918 – wiosna ludów – wielonarodowa monarchia dualistyczna – przemiany ustrojowe – życie polityczne – emancypacja narodów monarchii – plany przebudowy – przyczyny upadku; 3. Ruchu narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej – „odrodzenie narodowe” czy „tradycja wynaleziona” – nacjonalizm: teoria i praktyka – narody jako „wspólnoty wyobrażone” – ruchy narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej XIX w.: podobieństwa i różnice – insurekcje narodowowyzwoleńcze; 4. Kocioł bałkański – sytuacja polityczna na Bałkanach w poł. XIX w. – Chorwaci i Serbowie – Bułgaria i Rumunia: drogi do niepodległości – kontekst rosyjski i panslawizm – wojny bałkańskie – Bośnia i wybuch I wojny światowej; 5. „Samobójstwo Europy?” – I wojna światowa i jej znaczenie dla Europy Środkowo-Wschodniej – emancypacja narodowa – upadek dawnych imperiów – wizje nowej Europy Środkowo-Wschodniej – mechanizmy tworzenia nowych państw; 6. Kwestia żydowska – ludność żydowska a rozbiory Rzeczypospolitej – emancypacja – chasydyzm – haskala – akulturacja – żydowskie ruchy polityczne – nowoczesny antysemityzm – pogromy – I wojna światowa a Żydzi – nowe państwa w Europie Środkowo-Wschodniej a kwestia żydowska – Deklaracja Balfoura – ruch syjonistyczny – ustawy norymberskie w Niemczech; 7. Między wojnami – Węgierska Republika Rad – Europa Środkowo-Wschodnia w polityce wielkich mocarstw – kryzys demokracji – przeobrażenia gospodarcze – przemiany społeczne i obyczajowe; 8. „Skrwawione ziemie” w cieniu Hitlera i Stalina – Europa Środkowo-Wschodnia wobec totalitaryzmów III Rzeszy i ZSRR – Wielki Głód na Ukrainie – ewolucja niemieckiej koncepcji „ostatecznego rozwiązania” i Zagłady Żydów – inne zbrodnie nazistowskie i komunistyczne – „małe ludobójstwa” w Europie Środkowo-Wschodniej; 9. W radzieckiej strefie wpływów – utworzenie „żelaznej kurtyny” – odwilż 1956 r. – powstanie węgierskie – polski październik – praska wiosna – ruchy dysydenckie – znaczenie „Solidarności” – zróżnicowanie wpływów radzieckich w państwach regionu – Jugosławia i Albania; 10. Jesień ludów – geneza i przebieg w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej; 11. Europa Środkowo-Wschodnia po rozpadzie ZSRR – koniec historii? – transformacja ustrojowa – integracja europejska a różnice cywilizacyjne w Europie – Bułgaria i Rumunia – powrót nacjonalizmów? – rozpad Czechosłowacji – polityka Federacji Rosyjskiej wobec „bliższych” i dalszych sąsiadów po roku 1991; 12. Czystki etniczne w nowoczesnej Europie – miękkie podbrzusze Europy – wojna domowa i rozpad Jugosławii – problem Kosowa – Macedonia; 13. Bałtyckie tygrysy – Litwa, Łotwa, Estonia: specyfika drogi do niepodległości – przemiany gospodarcze – mniejszości narodowe – perspektywy; 14. Ukraina – kraj „między Wschodem a Zachodem”? – retrospekcja i perspektywy; 15. Współczesne wyzwania – współczesne wizje Europy Środkowo-Wschodniej – Grupa Wyszehradzka – wizje relacji z UE i Federacją Rosyjską – Europa Środkowa a NATO – Viktor Orbán – Grecja i Macedonia.
16.	Warsztat dziennikarski	1. Tytułowanie tekstów, zasady, praktyka dziennikarska, ocena kulturalnojęzykowa; 2. Komentarz prasowy, struktura, cechy genologiczne, zasady przygotowania; 3. Recenzja w prasie, gatunki oceniające, dziennikarstwo specjalistyczne; 4. Wywiad prasowy, dziennikarz jako pytający, przygotowanie do przeprowadzenia wywiadu; 5. Zasady redagowania, autoryzacji i publikacji wywiadu prasowego, praca z tekstem; 6. Reportaż – historia gatunku, najwybitniejsi reportażyści, współczesność, tendencje rozwojowe gatunku; 7. Reportaż prasowy – zbieranie materiału, techniki pisarskie; 8. Struktura gazety, nawigacja,

		relacje dziennikarz – redaktor – wydawca; 9. Przyszłość dziennikarstwa prasowego, dziennikarstwo w sieci, dziennikarstwo obywatelskie, dziennikarstwo lokalne, specjalistyczne, śledcze.
17.	Gatunki dziennikarskie (publicystyczne)	1. Od informacji do interpretacji – czym jest publicystyka? 2. Subiektywność a rzetelność i uczciwość – zagadnienia etyczne i warsztatowe; 3. Struktura, rozwój i podstawowa terminologia dotycząca publicystycznych gatunków dziennikarskich: a) artykuł, b) recenzja, c) felieton, d) wywiad, e) komentarz, f) reportaż prasowy i literacki, g) reportaż telewizyjny, h) reportaż radiowy; 4. Krytyczna lektura mediów – podstawy analizy.
18.	Literatura Europy Środkowo-Wschodniej: czeska i słowacka	1. Wprowadzenie informacji dotyczących zagadnień związanych ze zmianami historycznymi i politycznymi przełomu XX/XXI w., które wpłynęły na zmianę oblicza czeskiej i słowackiej literatury, a przede wszystkim na jej podział; 2. Literatura czeska i słowacka – jej tendencje rozwojowe, nurty literackie, zjawiska kulturowe, ugrupowania literackie, przedstawiciele różnych gatunków literackich; 3. Najważniejsze wcześniejsze tradycje historyczne i kulturowe, periodyzacja literatury czeskiej i słowackiej, wybrane problemy kultury najnowszej, elementy wiedzy o geografii Czech i Słowacji z uwzględnieniem szlaków literacko – kulturowych; 4. Współczesne życie literackie oraz czasopisma kulturalne i artystyczne; 5. Krytyka literacka; 6. Omówienie twórczości wybranych współczesnych autorów czeskich i słowackich; 7. Najważniejsze nagrody literackie; 8. Recepcja literatury czeskiej i słowackiej w Polsce oraz polskiej w obu krajach w XX-XXI w.
19.	PNJCz – Konwersacje	1. Zapoznanie się i nazwy narodowości. Słownictwo: pozdrowienia i przedstawianie osób (zwroty konwersacyjne); 2. Rodzina. Słownictwo: Rodzina i ślub (zwroty konwersacyjne); 3. Sport. Słownictwo: Sport (zwroty konwersacyjne); 4. Podróżowanie. Słownictwo: Podróżownie (zwroty konwersacyjne); 5. Moda. Słownictwo: Moda (zwroty konwersacyjne);
20.	PNJCz – Gramatyka praktyczna	1. Czasowniki, czas teraźniejszy, przyszły, M. Im; 2. Czas przeszły, tryb przypuszczający, B. Lp i Lm; 3. Tryb rozkazujący, mowa zależna i niezależna, D. Lp i Lm; 4. Liczebniki, daty, zgodność podmiotu i orzeczenia, Msc. Lp i Lm; 5. Pluralia Tantum, liczebniki, C. i W. Lp i Lm.
21.	PNJU – Konwersacje	1. Człowiek jako istota duchowa (uczucia, doznania, nastroje, myślenie, rozumienie); 2. Zdrowie. Organizm człowieka. Choroby. System opieki zdrowotnej; 3. Choroby cywilizacyjne; 4. Pory roku. Pogoda. Klimat; 5. Sport i zawody sportowe. Najwybitniejsze osiągnięcia ukraińskich sportowców; 6. Igrzyska olimpijskie. Letnie i zimowe dyscypliny sportowe; 7. Podróże. Wycieczka krajowa i zagraniczna. Biuro turystyczne; 8. Instytucje użyteczności publicznej. Dworzec. Lotnisko. Informacja. Poczta.
22.	PNJU – Gramatyka praktyczna	1. Czasownik. Tryb przypuszczający czasownika; 2. Tryb rozkazujący czasownika; 3. Rekcja czasownika – zagadnienia podstawowe; 4. Przysłówek. Rodzaje przysłówków. Zasady pisowni przysłówków; 5. Stopniowanie przysłówków; 6. Imiesłów przymiotnikowy. Tworzenie, odmiana; 7. Pisanie <i>NIE</i> z imiesłowem przymiotnikowym. Zasady interpunkcji w zdaniach z imiesłowem przymiotnikowym; 8. Imiesłów przysłówkowy, tworzenie; 9. Przyimek. Grupy przyimków. Pisownia przyimków złożonych; 10. Rekcja czasownika.
	Literatura Europy Środkowo-Wschodniej: ukraińska	1. Tło społeczno-polityczne Ukrainy po II wojnie światowej; 2. Ukraińska literatura emigracyjna trzeciej fali; 3. Pokolenie lat 60. W. Symonenko, M. Winhranowski, I. Dracz, I. Dziuba, W. Korotycz, D. Pawłyczko, L. Kostenko; 4. Tragiczni stoicy lat 70. W. Stus, I. Switłychny, I. Kałyneć; 5. „Chymerna proza” jako ukraiński wariant magicznego realizmu (<i>Kozacka brać zawsze będzie trwać</i> Ołeksandra Ilczenki, <i>Łabędzie stado</i> wasyla Zemlaka, <i>Lwie serce</i> Pawła Zagrobelnego, <i>Pożyczony mąż</i> Jewhena Hucaty, <i>Dom na wzgórzu</i> i <i>Oko otchłani</i> Walerija Szewczuka; 6. Poeci szkoły kijowskiej, ugrupowania literackie ŁuHoSad, Propala Hramota, Nowa Degeneracja; 7. Ukraiński postmodernizm: karnawał i kamp, czyli Bu-Ba-Bu (Jurij

		Andruchowycz, Wiktor Neborak, Ołeksandr Irwaneć; 8. Czarnobyl jako tekst i kontekst w literaturze ukraińskiej końca XX wieku; 9. „Fenomen stanisławowski”. Izdryk i Taras Prochaśko; 10. Proza Jurija Andruchowycza; 11. Proza Serhija Żadana; 12. Trzy fale ukraińskiego feminizmu: Oksana Zabużko, Lubov Ponomarenko, Jewhenija Kononenko, Natałka Śniadanko, Irena Karpa, Sofija Andruchowycz, Tania Malarczuk; 13. Ukraińska rosyjskojęzyczna literatura ukraińska drugiej połowy XX – początku XXI w.; 14. Ukraińska literatura popularna przełomu XX-XXI w.; 15. Perspektywy rozwoju współczesnej literatury ukraińskiej.
24.	Gatunki dziennikarskie (mieszane)	1. Media doby synergii i konwergencji – multimedialność; 2. Struktura, rozwój i podstawowa terminologia dotycząca współczesnych gatunków dziennikarskich: a) blogosfera, b) media 2.0 – jak internet wpływa na dziennikarstwo, c) debata; d) talk-show; e) fotografia dziennikarska; f) tabloidyzacja; g) media regionalne; 3. Krytyczna lektura mediów.
25.	Komunikacja międzykulturowa	Komunikacja międzykulturowa jako dziedzina nauki. Komunikacja kulturowa. Miejsce kultury w procesie komunikacji. Międzynarodowość jako płaszczyzna komunikacji. Modele komunikacji i komunikowania. Podstawy komunikacji społecznej. Komunikacja niewerbalna, język w komunikacji międzykulturowej. Rola zmysłów w procesie komunikacji; 2. Kultury narodowe w kontekście zagadnienia komunikacji. Europejczycy w świetle wymiarów kultury. Od spotkania kulturowego do wielokulturowości. Bariery w komunikacji: kategoria swój-obcy w kulturze, stereotypy narodowe, etniczne i religijne w europejskiej kulturze – analiza zjawiska przede wszystkim na podstawie przykładu narodów europejskich ze szczególnym uwzględnieniem narodów zamieszkujących Europę Środkowo-Wschodnią (m.in. Ukraińcy, Czesi, Słowacy, Węgrzy, Białorusini, Polacy, Żydzi, Romowie, Rosjanie); 3. Dyskurs, kultura, płęć. Dzieci trzeciej kultury; 4. Konserwatyzm kulturowy i globalizacja – zalety i wady modelu wielokulturowości (przejawy tradycjonalizmu i otwartości na inne kultury, tygiel kulturowy, globalna wioska, szok kulturowy). – Studium literatury przedmiotu, obserwacja zachowań uwarunkowanych kulturowo w tekstach źródłowych, programach telewizyjnych, czasopiśmie. Instytucjonalizacja stosunków kulturalnych; 5. Uczestnicy i kreatorzy międzynarodowych stosunków kulturalnych; 6. Sposoby regulacji międzynarodowych stosunków kulturalnych.; 7. Komunikowanie międzynarodowe i komunikowanie międzykulturowe; 8. Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w międzynarodowych stosunkach kulturalnych.
26.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze. Pracobioreca-pracodawca – wzajemne zobowiązania. Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników). Zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne). Elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy. Typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy). Trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).
27.	Systemy polityczne w EŚW XX – XXI w.	1. Zagadnienie systemu i ustroju politycznego; 2. Zarys historii politycznej i ewolucji ustroju politycznego państw EŚW; 3. Autorytaryzm w Europie XX wieku; 4. Wybrane zagadnienia z poszczególnych konstytucji państw EŚW po 1991 roku; 5. Transformacja ustrojowa czy tranzycja? Przykład Polski i Ukrainy; 6. Pozycja ustrojowa i funkcjonowanie głównych instytucji ustrojowych EŚW.
28.	PNJCz – Konwersacje	1. Słownictwo: Nabór do pracy, zatrudnienie (zwroty konwersacyjne); 2. Zdrowie i choroby. Słownictwo: Zdrowie i choroby, wizyta u lekarza (zwroty konwersacyjne); 3. Charakterystyka. Słownictwo: Wygląd, charakter (zwroty konwersacyjne); 4. W mieście. Słownictwo: Orientacja w mieście (zwroty konwersacyjne); 5. Media. Słownictwo: Media (zwroty konwersacyjne).

29.	PNJCz – Gramatyka praktyczna	1. Deklinacja wzory: turista, soudce, liczebniki, N. Lp i Lm.; 2. Przymiotniki, deklinacja: ruce, nohy, oči, uši; 3. Stopniowanie przymiotników, przymiotniki dzierżawcze – Lp, odmiana zaimka „który”; 4. Stopniowanie przymiotników, cz. II, deklinacja wzoru: muzeum, centrum, zaimki dzierżawcze – Lm; 5. Strona bierna, spójniki.
30.	PNJU – Konwersacje	1. Miasto. Orientacja przestrzenna. Komunikacja miejska. Historia i zabytki; 2. Ogólne wiadomości o Ukrainie. Położenie geograficzne. Podział terytorialny. Klimat. Przyroda; 3. Ukraińskie tradycje, zwyczaje, obrzędy. System wyznaniowy. Pogańskie święta, obyczaje; 4. Kultura ukraińska. Sztuka ludowa i współczesna, malarstwo, muzyka; 5. Kultura ukraińska. Zabytki architektury, muzea, kino, teatr, wybitni przedstawiciele kultury ukraińskiej; 6. Kuchnia ukraińska; 7. Gospodarka Ukrainy a gospodarka świata; 8. Aktualne problemy gospodarcze. Rynek pracy i zapotrzebowania społeczne.
31.	PNJU – Gramatyka praktyczna	1. Spójnik. Rodzaje spójników. Zasady interpunkcji w zdaniach ze spójnikami współrzędnymi i podrzędnymi; 2. Wykrzyknik. Rodzaje wykrzykników; 3. Partykuła. Rodzaje partykuł. Pisownia partykuł; 4. Mowa zależna i niezależna; 5. Zdania pojedyncze rozwinięte. Przecinek między częściami zdania pojedynczego połączonymi bezspójnikowo; 6. Przecinek między częściami zdania pojedynczego połączonymi spójnikowo; 7. Dwukropek i myślnik w zdaniach pojedynczych; 8. Przecinek a wyrażenia porównawcze, 9. <u>Wyrażenia wprowadzające i wtrącone</u> ; 10. Szyk wyrazów w zdaniu. Drugorzędne części zdania i ich miejsce w języku ukraińskim a polskim.
32.	Kreatywne pisanie	1. Analiza różnych form wypowiedzi pisemnej (od tekstów prasowych i wypowiedzi eseistycznych po syntetyczne teksty informacyjne, dokumenty fachowe i teksty naukowe); 2. Zapoznanie studentów z różnymi formami narracyjnymi; 3. Określenie najczęściej pojawiających się błędów (językowych, gramatycznych, w porządku wypowiedzi, itd.), które obniżają jakość i komunikatywność tekstu; 4. Wspólna praca nad tekstami przygotowywanymi przez uczestników warsztatów; 5. Poddanie tekstów analizie pod względem ich przejrzystości, komunikatywności wyводу, struktury i zawartości merytorycznej; 6. Zapoznanie studentów z podstawowymi, obowiązującymi w Polsce zasadami edytorskimi i korektorskimi; 7. Analiza tekstów stanowiących teoretyczne uzupełnienie zajęć.
33.	Literatura Europy Środkowo-Wschodniej: węgierska	1. Przegląd epok literatury węgierskiej z uwzględnieniem zjawisk, które w największym stopniu wpłynęły na współczesny kształt literatury; 2. Literatura konceptualna / Janus Pannonius; 3. Konceptcje literatury patriotycznej od baroku do modernizmu; 4. Mit huński w badaniach literaturoznawczych a współczesne konceptcje tożsamości węgierskiej; 5. Przegląd prozy XX wieku (m.in. Mihály Babits, Endre Ady, Dezső Kosztolányi, Sándor Márai, Géza Ottlik, Miklós Radnóti, István Örkény, Imre Kertész, László Krasznahorkai) pod kątem najważniejszych zjawisk kultury i literatury oraz estetyki w ujęciu komparatystycznym.
34.	Międzynarodowe stosunki kulturowe w EŚW po 1945r.	1. Podstawowe pojęcia – wprowadzenie. (Kultura, cywilizacja, tożsamość narodowa, różnorodność kulturowa); 2. Pośrednie i bezpośrednie uwarunkowania międzynarodowej współpracy kulturowej; 3. Instytucjonalizacja międzynarodowych stosunków kulturowych w EŚW. Organizacje regionalne (rządowe i NGOs); 4. Oblicza kultury w krajach EŚW przed 1989 i po upadku komunizmu. Płaszczyzny budowana stosunków kulturowych; 5. Unia Europejska i projekty unijne w dziedzinie kultury a EŚW; 6. EŚW współcześnie – prognozy partnerstwa w kulturze; 7. Wydarzenia kulturalne EŚW (festiwale filmowe, wydarzenia literackie, festiwale muzyczne, etc.); 8. Finansowanie polityki kulturalnej w Europie.
35.	PNJCz – Konwersacje	1. Studia językowe i ich znaczenie. Liceum OPEN GATE. Frazeologia; 2. Komunikacja międzyludzka i jej różne formy. Infolinia. Komunikacja niewerbalna. Ladislav Špaček: <i>Velká kniha etikety (Wielka księga etykiety)</i> ; 3. Kariera. Przedsiębiorca. Przedsiębiorca prywatny. Chinaski: <i>Vedoucí (Kierownik – piosenka)</i> ; 4. Wierzenia ludowe, tradycje kulturowe. Wróżka. Oldřich Lipský: <i>Ať žijí duchové (Niech żyją duchy – fragment filmu)</i> ; 5. Kultura. Wiadomości ze świata kultury. Wywiad w teatrze. Opera <i>Rusalka</i> .

36.	PNJCz – Składnia i stylistyka	1. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Łączniki w zdaniach podrzędnie złożonych (czasowe i miejscowe). Pisanie opowiadania; 2. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Równoważniki zdań. Ćwiczenia interpunkcyjne. Pisanie tekstów użytkowych (reklamacja); 3. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Zdania warunkowe. Związek zgody podmiotu z orzeczeniem. Pisanie tekstów użytkowych (podanie, prośba); 4. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Zaimki względne w zdaniach złożonych. Opis, charakterystyka postaci; 5. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Pisanie recenzji (przedstawienie teatralne, książki, wystawy itp.); 6. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Pisanie eseju; 7. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Ćwiczenia interpunkcyjne. Pisanie referatu; 8. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Zdania podrzędnie złożone: podmiotowe i dopełnieniowe. Pisanie referatu cd.; 9. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Szyk wyrazów w zdaniu. Pisanie rozprawki; 10. Zasady pisowni i ortografii czeskiej. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Pisanie skargi, zażalenia; 11. Język mediów – ćwiczenia: styl publicystyczny. Język sztuki – ćwiczenia: styl artystyczny (literacki). Język nauki – ćwiczenia: styl naukowy.
37.	PNJU – Konwersacje	1. Skład narodowościowy Ukrainy. Psychomentalność Ukraińca; 2. Aktywne grupy społeczne. Opiniotwórczy dziennikarze, politycy, sportowcy; 3. Subkultury XX i XXI wieku na Ukrainie; 4. System edukacji na Ukrainie; 5. Globalne problemy współczesnego świata a edukacja; 6. Przyroda. Zagrożenia społeczne i cywilizacyjne. Ekologia w XXI wieku; 7. Naukowe odkrycia we współczesnym świecie. Wybitni ukraińscy naukowcy; 8. Innowacje technologiczne a Ukraina.
38.	PNJU – Składnia i stylistyka	1. Składnia – zdania oznajmujące, pytające, szyk prosty i przestawny wyrazów; 2. Zdania współrzędnie i podrzędnie złożone. Zasady interpunkcji; 3. Zdania złożone. Interpunkcja w zdaniach złożonych połączonych bezspójnikowo; 4. Zdania współrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami współrzędnymi połączonymi spójnikowo; 5. Zdania podrzędnie złożone. Interpunkcja pomiędzy zdaniami podrzędnymi połączonymi spójnikowo; 6. Styl oficjalny (cechy charakterystyczne); 7. Styl naukowy języka ukraińskiego (główne cechy charakterystyczne, różne rodzaje dokumentów); 8. Styl publicystyczny (główne cechy charakterystyczne, różne rodzaje dokumentów); 9. Dokumentacja osobista; 10. Dokumenty finansowe (cechy gramatyczne i stylistyczne).
39.	Seminarium licencjackie	1. Wprowadzenie do problematyki seminarium (wybranego zagadnienia z historii literatury/kultury ukraińskiej lub czeskiej i słowackiej lub polskiej lub węgierskiej); 2. Zapoznanie się z technikami pisania pracy naukowej (licencjackiej); 3. Przygotowanie i prezentacja wyników swojej pracy badawczej w formie pisemnej pracy dyplomowej (licencjackiej) na wybrany temat; 4. Prezentacja w postaci wypowiedzi ustnej tez i wniosków pracy; 5. Opracowanie przekrojowych tematów problemowych obowiązujących do egzaminu licencjackiego.
40.	PNJCz – Konwersacje	1. Życie w zjednoczonej Europie. Małżeństwo z obcokrajowcem. Wielopokoleniowa rodzina. Bohdan Śláma: Szczęście (fragment filmu); 2. Styl życia i środowisko. Stres. Na farmie ekologicznej; 3. Jak możemy sobie pomóc. Tresura psów-przewodników. Koncert charytatywny. Komitet dobrej woli; 4. Mądrość ludowa. B. Němcová: <i>Potrestaná pycha (Ukarana pycha)</i> . Babskie rady; 5. Zagrożenia współczesnego świata. Przestępczość, Wiadomości kryminalne. Skargi, reklamacje. V. Dezortová: <i>Poctivý zloděj (Uczciwy złodziej)</i> .
41.	PNJCz – Warsztaty translatorskie	1. Praktyczne problemy przekładu – rekonesans. Norma współczesna; 2. Specyfika dzieła translatorskiego. Analiza wybranej serii przekładów z literatury czeskiej; 3. Tłumacz: odtwórca czy twórca? Konieczne i redundantne przekształcenia translatorskie; 4. Świat przedstawiony w przekładzie (problem realiów); 5. Mowa bohaterów w przekładzie (problem stylizacji językowej); 6. Jak tłumaczyć literaturę dla dzieci? 7. Jak tłumaczyć wiersze? 8. Komizm i humor w przekładzie; 9. Intertekstualność w przekładzie; 10. Historyczne konwencje przekładu (na materiale z literatury czeskiej); 11. Tłumacz jako innowator:

		historycznoliteracka aktywność przekładu (na przykładzie tłumaczeń na czeski z innych języków); 12. Terminologia naukowa w przekładzie.
42.	PNJU – Konwersacje	1. System polityczny Ukrainy; 2. System administracyjny; 3. Współczesny marketing a ukraiński język biznesowy; 4. Prowadzenie negocjacji; 5. Proces rekrutacji. Rozmowa wstępna, rozmowa kwalifikacyjna; 6. Programy pakietu MS Office w języku ukraińskim; 7. Protokół dyplomatyczny.
43.	PNJU – Warsztaty translatorskie	1. Ćwiczenia w tłumaczeniu różnego typu tekstów z języka ukraińskiego na język polski oraz z polskiego na ukraiński; 2. Pojęcie przekładu. Typy przekładu – tłumaczenia pisemne i ustne; 3. Ekwiwalencja w przekładzie, jej rodzaje. Zagadnienie adekwatności, adaptacji; 4. Fałszywi przyjaciele tłumacza; 5. Kolokacje, idiomy, neologizmy, archaizmy i sposoby ich tłumaczenia; 6. Okazjonalizmy, wulgaryzmy, interferencja językowa, sytuacje, środowiskowość; 7. Zjawisko nieprzetłumaczalności w przekładzie; 8. Przekład artystyczny (poezja, proza, dramat); 9. Literatura zawodowa, rola źródeł leksykograficznych oraz środków pomocniczych (Internet, elektroniczne programy tłumaczące) w procesie tłumaczenia.
44.	Wstęp do medioznawstwa	1. Podstawowe teorie medioznawcze – wprowadzenie; 2. Definiowanie podstawowych pojęć, szkół i kierunków badawczych; 3. Starsze i nowsze teorie medioznawcze – efekt zmiany i skali; 4. Pojęcia i modele komunikowania masowego; 5. Teorie funkcjonalistyczne, krytyczne, normatywne mediów; 6. Teorie kulturowe; 7. Relacje: społeczeństwo – kultura – media; 8. Badania nad nadawcami mediów; 9. Badania nad odbiorcami mediów; 10. Badania nad wpływem mediów; 11. Mediatyzacja; 12. Socjologia mediów; 13. Psychologia mediów; 14. Edukacja medialna; 15. Dylematy funkcjonowania mediów.

Nazwa kierunku studiów: Studia śródziemnomorskie
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 135

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biblia w europejskiej tradycji i symbolice	Zarys historii Izraela; formowanie się kanonu biblijnego; starożytne tłumaczenia - LXX, greckie tłumaczenia z II w.n.e., VL, Vlg; wpływ wersji LXX na kulturę europejską; w pływ Vlg na kulturę europejską; tłumaczenia Biblii na język polski; Biblia w ikonografii i filmie; biblijne imiona i eponimy; Tetra gram JHVH; Szatan-Lucyfer, Belzebub; Mesjasz - Chrystus; symbole biblijne; symbolika liczb.
2.	Dziedzictwo średniowiecznej Europy	Chrześcijaństwo w czasach starożytnych, upadek Rzymu i „barbarzyńska” Europa; granice czasowe średniowiecza; cechy charakterystyczne dla ówczesnej Europy; sztuka wczesnochrześcijańska; czasy Karolingów, renesans karoliński; septem artes liberales i ich materialne mutacje; rozwój piśmiennictwa, kodeksy średniowieczne; początki i rozwój monastycyzmu; sztuka romańska; sztuka gotycka; symbolika średniowieczna; ; początki i rozwój uniwersytetów; koncepcja państwa w średniowieczu; etos rycerski; recepcja średniowiecza w kulturze współczesnej.
3.	Filozofia starożytna	Początki filozofii Greckiej: od mitu do logosu?; filozofia natury od Talesa do Demokryta; przełom humanistyczny: sofisci, Sokrates i Sokratycy Mniejsi; filozofia Platona; filozofia Arystotelesa; filozofia hellenistyczna: stoicyzm, epikureizm, sceptycyzm; neoplatonizm.
4.	Geografia Śródziemnomorza	Świat śródziemnomorski – mapa polityczna i fizyczna (zasięg obszaru śródziemnomorskiego i kryteria wyznaczania jego granic), sytuacja gospodarcza i polityczna; Morze Śródziemne – nazwa, mniejsze akweny, fauna i flora; region śródziemnomorski – ukształtowanie terenu, klimat; fauna, flora oraz zasoby naturalne; Bliski Wschód i świat śródziemnomorski w III–II tys. p.n.e.; starożytna Grecja (najważniejsze miasta i krainy); państwo rzymskie (rozwój, prowincje); Europa „barbarzyńska”; Arabowie; Afryka Północna; świat śródziemnomorski w średniowieczu; świat śródziemnomorski od czasów nowożytnych; świat śródziemnomorski w XX i XXI wieku; miasta Śródziemnomorza.
5.	Historia starożytna	Kultura minojska; Grecja mykeńska, struktura społeczna i gospodarcza; wieki ciemne i kwestia homercyka; kolonizacja grecka i jej znaczenie w świecie Śródziemnomorza; Grecja epoki klasycznej, charakterystyka greckiej polis, sztuka grecka; konflikt grecko-perski; polis Ateńska - specyfika ustroju, rozwój kulturalny; polis Spartańska; wojna peloponeska, przyczyny, przebieg; epoka Aleksandra Wielkiego; Grecja epoki hellenistycznej, państwa Ptolemeusza, Selecydów, Antygonidów i Attalidów; kontakty grecko-rzymskie; omówienie hipotez nt. założenia Rzymu; rola Etrusków i epoka królewska w Rzymie; analiza tzw. ustawodawstwa Romulusa; okoliczności schyłku monarchii i początki republiki; analiza przyczyn konfliktu między patrycjuszami i plebejuszami we wczesnej republice; droga Rzymu do potęgi w okresie wielkich podbojów; opis ustroju republiki w okresie rozkwitu; przyczyny kryzysu agrarnego w drugiej połowie II w. prz. Chr. i jego konsekwencje; wojny domowe i drogi do upadku

		republiki; zmiany polityczne i społecznych za panowania Augusta; pryncypat od Tyberiusza do końca epoki Antoninów – analiza procesu integracji imperium; okres przejściowy od pryncypatu do dominatu i pojęcie kryzysu III wieku; Rzym okresu późnego Cesarstwa i jego upadek.
6.	Historia sztuki antycznej I-II	Elementy historii sztuki i badań archeologicznych starożytnego Bliskiego Wschodu, Egiptu, Grecji i Rzymu w kontekście świadectw literackich, przemian kulturowych i historycznych; wzajemne wpływy współistniejących kultur oraz przemiany stylów i prądów kulturowych na przestrzeni wieków; wpływy obrazowania w sztuce i literaturze poszczególnych okresów; odbiór dzieła sztuki, antyczne opinie na temat ars, techné i roli w sztuce w kulturze; zabytek jako świadectwo kultury antycznej.
7.	J. grecki I.1-6	Alfabet grecki i zasady akcentowania; fleksja: deklinacje I, II, III – odmiana rzeczowników, przymiotników, zaimków i imiesłowów; koniugacje I i II – tryb oznajmujący, rozkazujący, coniunctivus i optativus, czas teraźniejszy, przyszły, aoryst, imperfectum wszystkich trzech stron; składnia: szyk przydawki i orzeczenia, genetivus absolutus, partitivus, comparationis, dativus possessivus, instrumentalis, locativus, Acc. duplex; składnia ACI i NCI, participium praedicativum; zdania podrzędne czasowe, skutkowe, celowe, warunkowe; słownictwo związane z rolnictwem, podróżowaniem, handlem, wojskowością, sportem, wierzeniami i obyczajami starożytnych Greków.
8.	J. łaciński I.1-6	Podstawy języka łacińskiego: alfabet łaciński i zasady akcentowania; deklinacja, koniugacja; nieodmienne części mowy; składnia zdania pojedynczego i złożonego, w tym charakterystyczne dla języka łacińskiego konstrukcje składniowe (ACI, NCI, dativus possessivus, składnia nazw miast, ablativus absolutus, Acc. i Nom. duplex); nauka nowego słownictwa, związanego z historią Rzymu, kulturą, literaturą i mitologią; nauka i ćwiczenie przekładu na podstawie tekstów preparowanych i oryginalnych.
9.	J. nowogrecki I-II – lektorat	Alfabet grecki, zasady wymowy; morfologia: rzeczowniki, przymiotniki, zaimki, liczebniki, imiesłowy, przyimki, przysłówki, spójniki, partykuły; koniugacja I i II, czas teraźniejszy, przyszły, przeszły ciągły, aoryst, perfectum, plusquamperfectum; tryb oznajmujący, rozkazujący, zależny; składnia: funkcje przypadków, użycie czasów i trybów czasownika, zdania podrzędnie złożone, okresy warunkowe; słowotwórstwo: zdrobnienia, zgrubienia, derywaty; słownictwo: tożsamość, życie codzienne, rodzina, dom, czas wolny, rozrywka, relacje społeczne, zdrowie, zakupy, jedzenie, edukacja, praca, usługi publiczne, przemieszczanie się, podróże, przyroda i zjawiska atmosferyczne; elementy kultury Grecji współczesnej (elementy katharewusy, święta, rocznice historyczne, stroje i muzyka ludowa).
10.	J. arabski I-II, lektorat	Pismo arabskie, zasady wymowy; podstawowe wiadomości gramatyczne: klasy czasowników; strona bierna; system czasów; kategoria trybu (rozkazujący, łączący, ścięty); czasowniki nieregularne, słowotwórstwo rzeczowników, stopniowanie przymiotników, liczebniki główne i porządkowe, przyimki, spójniki, partykuły; konwersacje dotyczące życia codziennego (rodzina, charakter, zawód, lekarz, sklep, restauracja, podróż, czas wolny); konwersacje dotyczące kultury islamu; lektura tekstów.
11.	J. włoski I-II, lektorat	Alfabet i wymowa włoska; podstawowe wiadomości gramatyczne: rodzajniki, rzeczowniki - rodzaj i liczba, odmiana czasowników regularnych i nieregularnych, przymiotniki i ich stopniowanie, czasy i tryby; zaimki, przyimki, przysłówki, liczebniki, imiesłowy, składnia zdań złożonych; słowotwórstwo; słownictwo: tożsamość, życie codzienne, rodzina, dom, czas wolny, rozrywka, relacje społeczne, zdrowie, zakupy, moda, jedzenie, edukacja, praca, usługi publiczne, przemieszczanie się, podróże, przyroda i zjawiska atmosferyczne; elementy kultury współczesnych Włoch (jak np. ikony Włoch - bar i kawa; włoskie święta narodowe, ludowe i religijne, regiony włoskie).
12.	Języki i pisma Śródziemnomorza	Geograficzne i kulturowe rozmieszczenia pism i języków na obszarze Śródziemnomorza; typologia systemów pisma: piktograficzne, ideograficzne, sylabiczne, alfabetyczne, typy mieszane; omówienie pism: hieroglifów egipskich, pisma klinowego, sylabariuszy kreteńskich i cypryjskich, abdadów

		semickich, alfabetu greckiego, alfabetu łacińskiego; odszyfrowywanie nieznanych rodzajów pisma; klasyfikacje języków: genetyczna, morfologiczna, składniowa; rodziny językowe Śródziemnomorza.
13.	Kompozycja wypowiedzi pisemnej	Zasady właściwego tworzenia kompozycji pisemnej; ugruntowanie wiedzy z zakresu poprawnej polszczyzny; umiejętność analizy tekstu i wydobywania z niego najistotniejszych informacji; style tekstu; zasady tworzenia abstraktu i streszczenia; zasady tworzenia bibliografii i przypisów.
14.	Literatura łacińska	Periodyzacja literatury rzymskiej, stan zachowania tekstów, początki piśmiennictwa; literatura archaiczna: Liwiusz Andronik, Newiusz, Ennius, Plaut; Terencjusz, Katon Starszy; Lucyliusz; literatura cycerońska: Cezar, Cyceon, Salustiusz, Nepos; Lukrecjusz, Katullus; okres augustowski: Wergiliusz, Horacy, Tibullus, Propertjusz, Owidiusz, Liwiusz; literatura okresu cesarstwa: Seneka Młodszy, Lukan, Petroniusz; epiki flawijscy i Sylwii Stacjusza; Tacyt, Pliniusz Młodszy; Swetoniusz; Persjusz; Juwenalis; Marcjalis, Apulejusz; literatura chrześcijańska: Tertulian, Minucjusz Feliks, Laktancjusz, Ambroży, Hieronim, Augustyn.
15.	Literatura grecka	Homer, Hezjod, cykl trojański; poezja archaiczna (Archiloch, Safona, Alkajos, Solon, Anakreont), ; tragedia klasyczna (Ajschylos, Eurypides, Sofokles), komedia (Arystofanes, Menander); historiografia grecka (Herodot, Tukidydes, Polibiusz); proza attycka (Gorgiasz, Demostenes, Ajschines, Lizjasz); poezja hellenistyczna (Teokryt, Kallimach, Apolloniusz z Rodos); dramat hellenistyczny; styl azjański, II sofistyka (Attycyzm), Dion z Prusy, Flawiusz Filostratos, Lukian, Eliusz Arystydes; romans grecki (Longos, Ksenofont z Efezu).
16.	Mitologia grecka	Wprowadzenie do badań nad mitem; funkcje mitu; mity u Homera i Hezjoda; cykle epickie; hymny homeryckie; mity w dramacie greckim; mitografowie (Apollodor), mitologia w poezji hellenistycznej; opracowania mitologii greckiej (podręczniki, encyklopedie, słowniki); mitologia grecka w Rzymie; mitologia grecka w kulturze europejskiej.
17.	Proseminarium	Nauka dostrzegania oraz formułowania problemów badawczych, analizy i interpretacji tekstów literackich oraz innych wytworów kultury znajdujących się w obszarze zainteresowań studiów śródziemnomorskich; wskazanie metod i sposobów prowadzenia badań; podstawowe narzędzia badawcze; przybliżenie studentom zagadnień związanych z techniką pisania pracy (konspekt pracy, jej struktura, zasady cytowania, sporządzanie przypisów i bibliografii) oraz prawem autorskim.
18.	Retoryka	Teoria retoryki: definicje retoryki, rodzaje retoryczne, środki perswazji – ethos, logos, pathos, toposy, erystyka, dispositio, elocutio; historia retoryki: mówcy attyccy (Demostenes, Ajschines, Isokrates, Lizjasz), retoryka hellenistyczna (styl azjański); retoryka rzymska (Cyceon, Kwintylian); II sofistyka (Eliusz Arystydes, Dion z Prusy, Flawiusz Filostratos, Lukian).
19.	Rynek pracy	Prawa i obowiązki pracownicze; pracobiorca-pracodawca - wzajemne zobowiązania; Status zatrudnienia (typy umów o pracę, sposoby rekrutacji i zatrudniania pracowników); zobowiązania społeczne pracodawców: formalne, deklarowane, dodatkowe (niematerialne); elementy psychologii zarządzania i psychologii pracy; typologia i status organizacji na rynku pracy (sektor publiczny, korporacyjny, trzeci sektor na rynku pracy); trening kompetencji miękkich potrzebnych na współczesnym rynku pracy (budowanie wizerunku własnego, kandydat do pracy i jego marka, kompetencje konwersatoryjne).

Nazwa kierunku studiów: Studia śródziemnomorskie
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 136

L.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Antyk w kulturze polskiej	Czasy średniowiecza: włączenie Polski w obszar kultury łacińskojęzycznej, łacina językiem literatury i nauki; renesans, odradzenie się kultury antycznej na ziemiach polskich, humanizm, literatura polsko-łacińska; Kallimach, Krzycki, Janicki, Dantyszek, Kochanowski, Frycz Modrzewski, Szymon Szymonowicz; barok i oświecenie – adaptacja antycznych wzorców w literaturze i sztuce, akademizm oraz klasycyzm; antyk Mickiewicza, Słowackiego, Norwida; Wyspiański i jego twórczość dramatyczna; antyk w poezji, dramacie i prozie wieku XX i XXI; antyk w kulturze popularnej, kryminał, fantastyka.
2.	Interpretacja tekstów literackich	Wyznaczniki tekstu literackiego; analiza i interpretacja w badaniach literackich; interpretacja i nadinterpretacja; główne metody badań tekstu (np. strukturalizm, poststrukturalizm, komparatystyka, formalizm); komunikacja literacka (autor, narrator/podmiot liryczny, czytelnik); postać literacka; retoryka tekstu literackiego; studia nad narracją; funkcje poszczególnych elementów tekstu, np. ekfraz, porównania; wybrane zagadnienia kompozycyjne (np. rama kompozycyjna, kompozycja szkatułkowa); intertekstualność (polifonia tekstu), paratekstualność, metatekstualność; parodia, pastisz.
3.	Interpretacja zabytków kultury materialnej	Typologia zabytków kultury materialnej; możliwości interpretacyjne kompleksu zabytków materialnych znalezionych <i>in situ</i> ; zabytki kultury materialnej na rynku antykwarycznym, znane podróbki i fałszerstwa; szczątki ludzkie i możliwość analizy: rekonstrukcja twarzy i całego ciała, badania DNA (możliwości i ograniczenia), izotopowe strontu; szczątki zwierzęce i roślinne: analiza statystyczna, analiza palinologiczna, badania DNA zwierząt i roślin i wnioski stąd płynące dla historii człowieka; nieintencjonalne zabytki ludzkiej działalności – interpretacja pojedynczych znalezisk oraz pozostałości kompleksów gospodarczych, mieszkalnych, publicznych itp.; intencjonalne zabytki kultury materialnej (interpretacja grobów, wyposażenia grobowego i ceremonii pogrzebowych; interpretacja skarbów, składów, depozytów itp.; ornament, piktogram, ikonografia; symbole, znaki mnemotechniczne, pismo); interpretacja zabytków kultury materialnej (zwłaszcza wyróżnianie tzw. kultur archeologicznych) w badaniach nad etnicznością ludzkich społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem języka oraz religii – przykład brązy z Lurestanu; Wydobywanie opowieści z zabytków ikonografii (Tabula Iliaca oraz Columna Traiana; Biblia pauperum i „komiksy” hagiograficzne średniowiecznej Europy; nieznanne opowieści, na przykładzie sztuki orientalizującej z terenów archaicznej Grecji, Cypru, Lewantu i Azji Mniejszej).
4.	J. arabski IV-V	Rozwój słownictwa i kompetencji komunikacyjnych w zakresie takiej tematyki, jak: problemy społeczne (bezdolność, przemoc, przestępczość); choroby, problemy zdrowotne (nałogi, nadwaga, bezsenność); nowe technologie; słownictwo informatyczne; ekonomia, kryzys ekonomiczny; rynek pracy, bezrobocie;

		środki masowego przekazu; reklama; konsumpcjonizm; ekologia; polityka, system polityczny, instytucje, partie; imigracja, uchodźcy; pogłębienie znajomości gramatyki.
5.	J. hebrajski III-IV	Pogłębienie znajomości gramatyki j. hebrajskiego biblijnego; zaawansowana składnia; tłumaczenie związków frazeologicznych, zdań i dłuższych passusów pochodzących z Biblii; nauka słownictwa.
6.	J. nowogrecki IV-V	Rozwój słownictwa i kompetencji komunikacyjnych w zakresie takiej tematyki, jak: problemy społeczne (bezdomność, przemoc, przestępczość); choroby, problemy zdrowotne (nałogi, nadwaga, bezsenność); nowe technologie; słownictwo informatyczne; ekonomia, kryzys ekonomiczny; rynek pracy, bezrobocie; środki masowego przekazu; reklama; konsumpcjonizm; ekologia; polityka, system polityczny, instytucje, partie; imigracja, uchodźcy; pogłębienie znajomości gramatyki.
7.	J. włoski IV-V	Rozwój słownictwa i kompetencji komunikacyjnych w zakresie takiej tematyki, jak: problemy społeczne (bezdomność, przemoc, przestępczość); choroby, problemy zdrowotne (nałogi, nadwaga, bezsenność); nowe technologie; słownictwo informatyczne; ekonomia, kryzys ekonomiczny; rynek pracy, bezrobocie; środki masowego przekazu; reklama; konsumpcjonizm; ekologia; polityka, system polityczny, instytucje, partie; imigracja, uchodźcy; pogłębienie znajomości gramatyki.
8.	Kultura renesansu, baroku i oświecenia	Renesans – specyfika epoki; renesans włoski a renesans północny; renesans w Polsce, rozwój literatur narodowych a literatura łacińska, zagadnienia imitatio i aemulatio; barok – specyfika epoki, estetyka baroku, motywy klasyczne i biblijne w malarstwie oraz w literaturze, barok w Polsce, sarmatyzm, sztuki wizualne w okresie baroku a wzorce antyczne, neostoicyzm; Oświecenie – specyfika epoki, klasycyzm w literaturze, malarstwie i architekturze, kwestia akademizmu.
9.	Lektura grecka	Lektura tekstu greckiego; interpretacja; analiza gramatyczna, leksykalna, stylistyczna; kontekst historyczno-kulturowy tekstu.
10.	Lektura łacińska	Lektura tekstu łacińskiego; interpretacja; analiza gramatyczna, leksykalna, stylistyczna; kontekst historyczno-kulturowy tekstu.
11.	Przedsiębiorczość: praca, biznes, kariera	Krajowy i (odpowiednio) międzynarodowy rynek pracy; pracodawcy na krajowym i międzynarodowym rynku pracy; prawo pracy i prawa pracownicze, ze szczególnym uwzględnieniem samozatrudnienia, firm jednoosobowych, wypełniania funkcji pracodawcy. Zarządzanie zasobami ludzkimi - katalog technik i strategii; wyspecjalizowane procedury rekrutacji do pracy (np. techniki assesment center); zaawansowane procesy psychologii pracy (ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy i wypalenia zawodowego); uregulowania na rynku pracy związane z ochroną praw pracowniczych (dyskryminacji i mobbingu); komunikacja międzykulturowa w międzynarodowym zespole pracowniczym.
12.	Seminarium	Określenie zainteresowań naukowych studentów oraz wybranie tematu pracy magisterskiej; przygotowanie studentów do napisania rozprawy ze szczególnym uwzględnieniem logicznej argumentacji, poprawnego wyciągania wniosków, precyzyjnego formułowania sądów oraz zasad referowania cudzych poglądów; konsultowanie problemów badawczych, korekta poszczególnych rozdziałów, czuwanie nad poprawnością merytoryczną i stylistyczną pracy.
13.	Topika antyczna	Topos literacki - próba zdefiniowania pojęcia; topos literacki a topos retoryczny; locus amoenus i horridus; Arkadia i Złoty wiek; ojczyzna jako okręt; epicka burza; gigantomachia; katabaza; nostos; gniew epickiego bohatera; recusatio; topika miłosnej elegii rzymskiej (servitium amoris, militia amoris); topika epitalamiów; topika konsolacyjna - Seneka; panegiryk - Pliniusz.

Nazwa kierunku studiów: Turystyka
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 137

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	BHP i ppoż.	Wykłady: Postacie i fizjologiczne uwarunkowania pracy. Obciążenia fizyczne i umysłowe. Materialne środowisko pracy: czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne. Układ człowiek – maszyna. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. Choroby zawodowe i wypadki przy pracy.
2.	Ochrona własności intelektualnej	Wykłady: Własność intelektualna - pojęcie, geneza, podstawy prawne. Prawa autorskie i pokrewne – utwory, bazy danych, ochrona praw autorskich, dozwolony użytek z cudzej własności intelektualnej, autorskie prawa osobiste i majątkowe. Prawo własności przemysłowej - pomysł, wynalazek, znak towarowy, wzór użytkowy i przemysłowy, ochrona patentowa. Rodzaje naruszeń praw własności intelektualnej i przeciwdziałanie naruszeniom – plagiat, paserstwo, piractwo.
3.	Filozofia	Wykłady: Filozofia i jej relacja do nauk ścisłych; metody filozofii. Co istnieje? Zagadnienia ontologiczne; scena i kulisy w turystyce. Jak poznajemy? Zagadnienia teorii poznania; poznawanie atrakcji turystycznej. Zagadnienie prawdy; struktura prawdziwa i rzekoma. Człowiek, religia, kultura – po co żyjemy na tym świecie?
4.	Geografia ekonomiczna	Wykłady: Miejsce geografii ekonomicznej wśród nauk geograficznych. Procesy globalizacyjne. Przepływy międzynarodowego kapitału, atrakcyjność inwestycyjna, specjalne strefy ekonomiczne. Innowacyjność w gospodarce, gospodarka sieciowa. Region, regionalizm, regionalizacja, polityka regionalna. Miasta globalne, metropolie. Ćwiczenia: Omówienie źródeł danych w geografii ekonomicznej. Określenie potencjału ekonomicznego na przykładzie wybranego województwa. Konstrukcja analizy SWOT dla wybranej jednostki terytorialnej. Efekty procesów globalizacyjnych, omówienie na wybranych przykładach. Nowe zjawiska w przemyśle. Klasyczne teorie w geografii ekonomicznej. Zasięg i ranga wybranych organizacji międzynarodowych. Czynniki wpływające na kształtowanie metropolii; ocena potencjału dużych miast Polski w kontekście kształtowania ośrodków metropolitalnych w Europie.
5.	Geografia turystyki	Wykłady: Wprowadzenie podstawowych pojęć funkcjonujących w geografii turystyki jak turysta, turystyka, walor turystyczny, atrakcyjność turystyczna. Historia turystyki na świecie z podziałem na okresy. Wprowadzenie w fenomen turystyki masowej. Czynniki rozwoju turystyki w XX w. Motywacje turystyczne oraz ich zmiany we współczesnym świecie. Podstawowe formy turystyki we współczesnym świecie; turystyka alternatywna i zrównoważony rozwój turystyki. Stan i perspektywy rozwoju turystyki na świecie według prognoz WTO;

		najistotniejsze destynacje XXI w. – dane statystyczne. Próba określenia atrakcyjności turystycznej wybranych regionów Polski ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska.
6.	Historia gospodarcza	Wykłady: Rewolucja neolityczna. Gospodarka pierwszych cywilizacji starożytnych. Imperium Rzymskie i jego gospodarka. Rozwój gospodarczy w średniowiecznej Europie. Przyczyny i przebieg odkryć geograficznych. Skutki gospodarcze odkryć geograficznych. Pozaeuropejskie ośrodki gospodarcze. Główne myśli i doktryny ekonomiczne świata. Rewolucja przemysłowa – geneza, przebieg i skutki. Historia gospodarcza I wojny światowej i okresu międzywojennego. Rewolucja technologiczno-naukowa w II poł. XX wieku. Współczesny potencjał gospodarczy świata.
7.	Kartografia turystyczna	<p>Wykłady: Kartografia turystyczna - pojęcie, zakres i przedmiot badań. Klasyfikacja map. Podstawy matematyczne map: skala, odwzorowania kartograficzne, siatka kartograficzna. Pojęcie, cechy i klasyfikacje map turystycznych. Mapy turystyczne w Internecie i w innych mediach elektronicznych. Inne opracowania kartograficzne wykorzystywane w turystyce. Funkcje map turystycznych. Zakres treści map turystycznych i jej wizualizacja. Generalizacja kartograficzna. Legenda i rewersy map turystycznych. Mapy topograficzne jako źródło treści podkładowej map turystycznych. Kartograficzne metody prezentacji danych jakościowych stosowane na mapach turystycznych i planach miast. Znaki umowne na mapach turystycznych. Kartograficzne metody prezentacji danych ilościowych stosowane na mapach turystyki. Specyfika kartografii turystycznej i rynek map turystycznych w Polsce.</p> <p>Ćwiczenia:</p> <p>Skala mapy – sposoby zapisu i formy graficzne; posługiwanie się skalą mapy. Pomiary długości i powierzchni na mapach turystycznych z zastosowaniem różnych metod. Mapa topograficzna jako podkład map turystycznych – skorowidze, współrzędne topograficzne. Współrzędne geograficzne. Interpretacja poziomicowego modelu rzeźby. Opracowanie mapy turystycznej wybranego obszaru z wykorzystaniem metod prezentacji kartograficznej danych jakościowych. Opracowanie mapy usług turystycznych z wykorzystaniem metod prezentacji kartograficznej danych ilościowych. Interpretacja treści mapy turystycznej.</p>
8.	Ochrona przyrody	<p>Wykłady: Definicje i podstawowe pojęcia, motywy, cele i zadania ochrony przyrody. Historia ochrony przyrody na świecie i w Polsce. Motywy i koncepcje ochrony przyrody. Kategorie obszarów chronionych. Ustawa o Ochronie Przyrody. Organizacje ochrony przyrody w Polsce i na świecie. Typy form ochrony przyrody w Polsce, obszary Natura 2000. Prawo międzynarodowe, konwencje, dyrektywy, międzynarodowe formy ochrony przyrody o wymiarze ponadpaństwowym, organizacje międzynarodowe. Przykłady negatywnego wpływ ruchu turystycznego na stan siedlisk i przyrody nieożywionej w wybranych obszarach.</p> <p>Ćwiczenia: Opracowania – ocena wartości zasobów przyrody ożywionej i nieożywionej wybranego obszaru. Prace z materiałami kartograficznymi. Projekt obszaru chronionego</p>
9.	Podstawy polityki regionalnej w turystyce	Wykłady: Polityka regionalna a turystyka – przedmiot, definicje, zakres badań. Cele, zasady oraz instrumenty polityki regionalnej stosowane w turystyce. Środki Unii Europejskiej a turystyka. Rola polityki regionalnej w kształtowaniu polityki turystycznej. Polityka regionalna a innowacyjność w gospodarce turystycznej. Alokacja i regionizacja funduszy unijnych w turystyce. Polityka regionalna a turystyka w perspektywie finansowej 2014-2020.

		<p>Ćwiczenia: Zróżnicowanie regionalne i lokalne rozwoju turystyki – diagnoza.</p> <p>Rola i wpływ polityki regionalnej w turystyce. Metody i sposoby pozyskiwania środków unijnych na rozwój turystyki. Przykłady zastosowania wsparcia unijnego w turystyce. Kolokwium zaliczeniowe.</p>
10.	Podstawy psychologii	<p>Wykład: Psychologia jako dyscyplina naukowa. Najważniejsze pojęcia i teorie psychologiczne.</p> <p>Podstawowe pojęcia psychologii. Procesy poznawcze. Spostrzeganie, odbiór przetwarzanie informacji. Myślenie i rozumowanie. Uczenie się i pamięć. Uwaga. Teorie i struktura osobowości. Psychologia różnic indywidualnych – różnice w zakresie osobowości, temperamentu i stylu poznawczego. Emocje i motywacja w procesach regulacji zachowania. Emocje i motywacja. Samokontrola. Wewnętrzne i zewnętrzne wyznaczniki zachowania. Zachowania agresywne i asertywne i uległe. Empatia. Inteligencja dziecka i osoby dorosłej. Rozwój fizyczny i psychiczny. Modele rozwoju. Biologiczne i społeczne czynniki rozwoju. Pojęcie normy i patologii - wprowadzenie w problematykę – Zaburzenia rozwojowe, zaburzenia zachowania, zaburzenia emocjonalne (lęki i fobie). Zaburzenia lękowe i nastroju. Zaburzenia osobowości. Zaburzenia odżywiania</p>
11.	Regiony turystyczne Polski	<p>Wykłady: Uwarunkowania środowiskowe rozwoju turystyki w Polsce. Pojęcie regionu, region turystyczny. Kryteria wydzielania regionów turystycznych. Regionalizacja. Typy regionów turystycznych. Wybrane terminy stosowane w geografii turystycznej związane z regionem turystycznym. Przegląd wybranych regionalizacji turystycznych Polski. Podział Polski na regiony turystyczne. Rejony turystyczne Polski. Podstawowe zasady gospodarki turystycznej w regionach. Rozwój zrównoważony, a turystyka w regionie. Propedeutyka zarządzania turystyką w regionie.</p> <p>Ćwiczenia: Wydzielamy region turystyczny. Metody delimitacji regionów. Poznajemy wybrane materiały potrzebne do wydzielenia regionu. Przestrzenna struktura regionu turystycznego. Rejony turystyczne. Zasady gospodarki turystycznej w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju (studium przypadku). Wybrane problemy zarządzania turystyką w regionie. Możliwości i perspektywy rozwoju turystyki w regionie (studium przypadku).</p>
12.	Technologie informacyjne	<p>Ćwiczenia: Formatowanie tekstu (Word). Pliki graficzne. Zbieranie danych z internetowych baz danych statystycznych. Czytelna prezentacja w postaci graficznej (Excel, PowerPoint). Podstawy Excela – ćwiczenia. wstępne. Obliczenia i analiza danych (Excel). Prezentacja i omówienie projektów grupowych. Kolokwium zaliczeniowe.</p>
13.	Warsztaty kompetencji akademickich	<p>Ćwiczenia: Warsztat pracy naukowej – wprowadzenie; struktura i organizacja pracy jednostki akademickiej (Instytutu, Wydziału). Źródła/zasoby informacji geograficznej cz. 1 (literatura). Źródła/zasoby informacji geograficznej cz. 2 (sieć, bazy danych). Zasady pisania prac naukowych, w tym tworzenie bibliografii. Prezentacje ustne – zawartość i sposoby przygotowania. Omówienie pracy zaliczeniowej</p>
14.	Wstęp do geografii fizycznej	<p>Wykłady: Podstawowe zagadnienia z zakresu geografii fizycznej i jej roli w kształtowaniu ruchu turystycznego. Astronomiczne podstawy geografii. Litosfera i tektonika płyt. Typy i właściwości skał. Procesy i formy wulkaniczne. Składniki pogody i klimatu. Strefy klimatyczne świata. Charakterystyka wód śródlądowych i mórz. Procesy kształtujące powierzchnię Ziemi – wprowadzenie. Wietrzenie, procesy glebowe i ruchy masowe. Rzeźba i procesy fluwialne. Wody podziemne oraz rzeźba krasowa. Formy i procesy glacialne. Strefa arydalna oraz formy i procesy eoliczne. Formy i procesy litoralne.</p>

Semestr II		
1.	Geografia turystyczna Śląska	<p>Wykłady: Charakterystyka regionów turystycznych Śląska. Charakterystyka walorów turystycznych, ich wykorzystanie w różnych formach turystyki. Główne formy turystyki Śląska na tle regionów turystycznych Polski i Europy. Problemy identyfikacji dziedzictwa regionalnego w tworzeniu nowych produktów turystycznych Śląska. Nowe kierunki rozwoju turystyki na Śląsku.</p> <p>Ćwiczenia: Ocena atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej regionów turystycznych Śląska. Analiza przyczynowo-skutkowa czynników determinujących atrakcyjność turystyczną i ich relacje z rozwojem poszczególnych form turystyki Śląska. Ocena współczesnych trendów w turystyce a zrównoważony rozwój turystyki Śląska.</p>
2.	Infrastruktura turystyczna	<p>Wykłady: Zagospodarowanie turystyczne - ogólna charakterystyka zjawiska Zagospodarowanie turystyczne walorów krajoznawczych, w tym: Podstawy prawne i zagospodarowanie przestrzenno-funkcjonalne muzeów i skansenów; Parki kulturowe i tematyczne szlaki kulturowe; Problemy adaptacji obiektów zabytkowych na potrzeby turystyki. Zagospodarowanie turystyczne walorów wypoczynkowych. Zagospodarowanie turystyczne dla turystyki aktywnej.</p> <p>Ćwiczenia: Projekt: zagospodarowanie turystyczne wybranego waloru turystycznego dla różnych segmentów turystyki, z uwzględnieniem przyjętych założeń (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja). Projekt szlaku turystycznego (opracowanie projektu w grupach, prezentacja, dyskusja)</p>
3.	Pedagogika czasu wolnego	<p>Wykłady: Pedagogika czasu wolnego: definicja, geneza, cel, postulaty. Definicje i funkcje czasu wolnego, wypoczynku, wypoczynku rodzinnego. Czas wolny jako zjawisko społeczno-kulturowe. Tendencje w rozwoju tego zjawiska w XXI wieku. Formy i wzory zachowań wypoczynkowych różnych grup społecznych, kierunki przemian. Współczesne formy wypoczynku, wspomagające rozwój biologiczny, społeczny i kulturowy. Zagrożenia i przejawy niewłaściwego spędzania czasu wolnego; ich uwarunkowania i konsekwencje. Cele oraz istota wychowania do czasu wolnego - czas wolny jako element socjo- i kulturotwórczy. Rola naturalnych i intencjonalnych środowisk wychowawczych w przygotowaniu do racjonalnego korzystania z czasu wolnego (rola rodziny, szkoły, instytucji kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, organizacji społecznych, mediów).</p> <p>Ćwiczenia: Kultura czasu wolnego. Teorie i koncepcje czasu wolnego, ich wartość poznawcza i praktyczna. Czas wolny jako element stylu życia, tożsamości i statusu społecznego współczesnego człowieka. Diagnozowanie potrzeb związanych z wykorzystywaniem czasu wolnego. Indywidualne i społeczne uwarunkowania działań podejmowanych w czasie wolnym. Planowanie budżetu czasu i działań wypoczynkowych.</p>
4.	Podstawy ekonomii	<p>Wykłady: Przedmiot i podstawowe pojęcia ekonomii. Zarys historii myśli ekonomicznej. Rynek – definicja, rodzaje. Przedsiębiorstwo jako podmiot rynkowy; Gospodarstwo domowe jako podmiot rynkowy. Popyt i czynniki go determinujące, podaż i czynniki ją determinujące. Budżet państwa i polityka fiskalna; Sektor publiczny w gospodarce rynkowej. Pieniądz i polityka monetarna; Inflacja – definicja, rodzaje, skutki i metody przeciwdziałania. Bezrobocie – rodzaje, aktywna i pasywna polityka przeciwdziałania bezrobociu). Wzrost i rozwój gospodarczy; Wymiana gospodarcza z zagranicą; Problemy międzynarodowej integracji gospodarczej.</p> <p>Ćwiczenia: Problem rzadkości zasobów a potrzeby. Rynek i sposób jego funkcjonowania; popyt, podaż. Miary efektów działalności gospodarczej, PKB, dochód narodowy, dochody osobiste i dochody do dyspozycji. Wady i ograniczenia PKB. Inne sposoby pomiaru dobrobytu/jakości życia. Budżet, podatki i ich rodzaje, wydatki budżetowe. Przepływ pieniądza, banki, inflacja (pojęcie, pomiar, rodzaje). Analiza zjawiska bezrobocia –</p>

		rodzaje, pomiar, klasyfikacje. Mierniki przedsiębiorczości; podstawowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.
5.	Prawo w turystyce	Wykłady: Podstawy i zasady stosowania prawa. Pojęcie prawa, źródła prawa, system prawa i źródła prawa turystycznego. Wprowadzenie do prawa działalności gospodarczej. Formy organizacyjno-prawne działalności gospodarczej w Polsce. Warunki podejmowania działalności gospodarczej w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych. Przepisy dotyczące przewozu osób i bagażu. Umowy. Odpowiedzialność przewoźnika. Obowiązki i ograniczenia administracyjne i finansowe związane z turystyką, obowiązek meldunkowy, obowiązki związane z przekraczaniem granicy państwowej, ograniczenia celne i dewizowe w turystyce. Opieka konsularna za granicą. Podstawy prawne świadczenia usług turystycznych. Organizacja i pośrednictwo w turystyce. Odpowiedzialność odszkodowawcza biur podróży. Szczegółowe unormowania prawne umowy turystycznej i rekreacyjnej oraz innych obowiązków organizatorów i pośredników turystycznych. Umowa agencyjna. Umowy zawierane przez biura podróży z klientami – umowa o udział w imprezie turystycznej i umowy o pojedyncze świadczenie: umowa o dzieło i umowa zlecenie. Unormowanie prawne ochrony klienta w świetle Ustawy o usługach turystycznych. Podstawy prawne świadczenia usług rekreacyjnych. Kwalifikacje zawodowe i pedagogiczne. Unormowania prawne uprawnień przewodnika turystycznego i pilotów wycieczek. Prawne podstawy świadczenia usług hotelarskich. Wymagania prawne. Obowiązki i odpowiedzialność zakładu hotelarskiego. Ubezpieczenia turystyczne. Turystyka w lasach, na obszarach chronionych, morska i na wodach śródlądowych, górską. Bezpieczeństwo turysty w wybranych formach turystyki specjalistycznej. Unormowania prawne usług restauracyjnych i imprez rozrywkowych. Informacja i reklama w turystyce - podstawowe unormowania prawne i obowiązki. Obowiązki gminy jako gospodarza terenu w zakresie turystyki i rekreacji.
6.	Promocja i informacja w turystyce	Wykłady: Rola promocji w turystyce, podstawowe instrumenty promocji, wybrane środki promocji: targi turystyczne, podróż studyjna, ulotka. Organizacja promocji miejsca docelowego na szczeblu krajowym – rola Polskiej Organizacji Turystycznej i na szczeblu regionalnym – rola Regionalnych Organizacji Turystycznych (ROT). Organizacja promocji turystycznej na szczeblu lokalnym – rola lokalnych organizacji turystycznych na obszarach wiejskich, LGD oraz wydziałów turystyki na szczeblu powiatowym. Pojęcie informacji, jej cechy, skuteczność. Informacja turystyczna za granicą – wybrane przykłady organizacji. Kształtowanie się systemu informacji turystycznej w Polsce. Funkcjonowanie systemu informacji turystycznej w Polsce. Organizacja pracy centrum i punktu IT. Ćwiczenia: Zajęcia organizacyjne – o mówienie programu zajęć oraz szczegółów dotyczących koncepcji projektów do przygotowania przez studentów w ciągu cyklu zajęć. Projekt programu podróży studyjnej dla dziennikarzy z państwa X w powiecie Y. Wyjście na regionalne targi turystyczne lub wizyta w centrum informacji turystycznej. Analiza materiałów promocyjnych promujących wybrany region na krajowych targach turystycznych.
7.	Zarys gospodarki przestrzennej	Wykłady: Krajobraz- definicja i rodzaje. Struktura przestrzenna miasta. Ład przestrzenny i zagospodarowanie przestrzenne. Koncepcja miasta-ogrodu. Przestrzeń publiczna, półprywatna, prywatna. Koncepcje uzdrawiania miast. Rozwój zrównoważony. Rola zieleni w mieście, ekosystemy w mieście. Układy komunikacyjne w mieście: komunikacja piesza, rowerowa i samochodowa, systemy komunikacji zbiorowej. Rewitalizacja obszarów miejskich. Rewaloryzacja i rodzaje rewaloryzacji. Elementy zapisu planistycznego.

		Ćwiczenia: Przygotowanie, zilustrowanie oraz przedstawienie w formie prezentacji multimedialnej analizy wybranego problemu w zakresie zagospodarowania terenów miejskich.
8.	Ćwiczenia terenowe – Dolny Śląsk (4 dni)	Ćwiczenia: Charakterystyka walorów turystycznych oraz analiza bazy turystycznej wybranych regionów Dolnego Śląska: Region Sudetów Zachodnich, Region Sudetów Środkowych, Region Sudetów Wschodnich, Region Przedgórze Sudeckiego oraz Wału Trzebnickiego. Region Doliny Odry.
9.	Ćwiczenia terenowe – Formy ochrony przyrody (Dolny Śląsk) (3 dni)	Ćwiczenia: Cele i zakres ochrony w obrębie Ślezańskiego Parku Krajobrazowego oraz PK „Dolina Bystrzycy”. Rezerваты na obszarze Parku Krajobrazowego „Chełmy” – stan siedlisk i zagrożenia. Negatywny wpływ ruchu turystycznego i zanieczyszczenia atmosfery na stan siedlisk i przyrody nieożywionej w Karkonoskim Parku Narodowym. Współczesne zagrożenia bioróżnorodności w obszarach chronionych.
10.	Praktyka zawodowa w jednostce sektora pozarządowego lub rządowego (organizacji, stowarzyszeniu lub w jednostce ochrony przyrody (3 tyg.))	Praktyki zawodowe: Zapoznanie się z podstawami prawno-organizacyjnymi działalności organizacji/stowarzyszenia, w którym student odbywa praktykę. Zapoznanie się z rodzajem, zakresem i kompetencjami działalności organizacji/stowarzyszenia przyjmującego studenta na praktykę. Zapoznanie się ze strukturą organizacyjną i zapleczem technicznym i technologicznym działalności organizacji/stowarzyszenia, w tym używanych programów komputerowych i baz danych. Praktyczne uczestnictwo lub obserwacja projektów/programów/działań w tym działań promocyjnych prowadzonych w organizacji/stowarzyszeniu. Zapoznanie się z zasadami obiegu dokumentów/dokumentacji w organizacji/stowarzyszeniu. Zapoznanie się z zasadami zachowania tajemnicy służbowej oraz ochrony poufności danych w zakresie określonym przez organizację/stowarzyszenie przyjmujące studenta na praktykę zawodową. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się w organizacji/stowarzyszeniu (np. obieg dokumentów, droga służbowa korespondencji). Kształtowanie umiejętności pracy z klientem. Poznanie zasad organizacji pracy i podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy i kontroli. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy własnej, pracy zespołowej, efektywnego zarządzania czasem, sumienności, odpowiedzialności za powierzone zadania.
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	<i>Biogeografia w turystyce</i>	Wykłady: Biogeografia jako nauka: cele, zagadnienia, kierunki badawcze. Czynniki abiotyczne wpływające na rozmieszczenie roślin i zwierząt. Strefy klimatyczno-glebowe kuli ziemskiej. Powstawanie i dynamika zasięgów lądowych gatunków roślin i zwierząt. Biomy zonalne i azonalne. Endemity i relikty. Regionalizacja biogeograficzna: państwa roślinne i krainy zoogeograficzne. Analizy biogeograficzne w organizacji ruchu turystycznego. Charakterystyka wybranych regionów turystycznych z punktu widzenia biogeografii. Ćwiczenia: Charakterystyka wybranych biomów zonalnych i azonalnych kuli ziemskiej. Atrakcyjność przyrody ożywionej i jej rola w determinacji kierunków ruchu turystycznego. Turystyczny potencjał przyrody ożywionej w wybranych regionach
A2.	<i>Geografia tabu</i>	Wykłady: Ukryte oblicza rozwoju społeczno-gospodarczego świata – wprowadzenie. Turystyka seksualna i aborcyjna. Geografia przestępczości. Geografia patologii i biedy. Zjawisko występowania slumsów, gett oraz osiedli zamkniętych. Geografia głodu i chorób. Geografia fanatyzmu religijnego i politycznego. Geografia wojny. Prekariat jak symbol dążenia do rozwoju gospodarczego. Kolokwium zaliczeniowe.

		Ćwiczenia: Czynniki powstania negatywnych skutków postępu cywilizacyjnego. Zróżnicowanie dystrybucji bogactw światowych. Obszary problemowe świata.
A3.	<i>Geografia turystyczna Skandynawii</i>	Wykłady: Środowiskowe uwarunkowania turystyki na terenie wybranych krajów skandynawskich. Historyczno-kulturowe uwarunkowania turystyki na terenie wybranych krajów skandynawskich. Regionalizacja turystyczna wybranych krajów skandynawskich. Wybrane formy turystyki wybranych krajów skandynawskich. Produkt turystyczny wybranych krajów skandynawskich – produkty sieciowe, promocja, dystrybucja.
A4.	<i>Historia turystyki</i>	Wykłady: Podróże i ich rodzaje w starożytności. Średniowieczne pielgrzymi jako forma turystyki religijnej. Grand Tour, w Europie i Polsce. Turystyka w Polsce do XIX w. Polskie peregrynacje jako forma turystyki. Turystyka w Polsce od XIX do końca pierwszej połowy XX w. Turystyka w PRL. Turystyka po 1989 roku
A5.	<i>Instrumenty prawne w ochronie środowiska</i>	Wykłady: Prawno-międzynarodowe aspekty ochrony środowiska, ochrona środowiska w prawie europejskim, krajowe źródła prawa ochrony środowiska. Organy: prawna organizacja ochrony środowiska – kilkudziesięcioelementowy złożony system organów administracji publicznej i innych instytucji. Pojęcia ustawowe prawa ochrony środowiska. Ogólne zasady prawa ochrony środowiska. planowanie w ochronie środowiska. Dostęp do informacji z zakresu ochrony środowiska, oceny oddziaływania na środowisko, udział społeczeństwa. Podstawowe instytucje prawnej ochrony środowiska, administracyjnoprawne formy działań ochronnych, odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska. Finansowanie ochrony środowiska. Ćwiczenia: Ochrona przyrody – ochrona <i>ex situ</i> . 10 form ochrony <i>in situ</i> . Usuwanie drzew i krzewów. Gospodarka leśna – pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Gospodarka odpadami– pojęcia, zasady, plany gospodarowania odpadami, organy, instytucje prawne, recykling, odzysk, unieszkodliwianie na składowiskach i termiczne. Gospodarka wodna– pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne. Gospodarowanie kopalinami– pojęcia, zasady, organy, instytucje prawne.
A6.	<i>Klimat a turystyka</i>	Wykłady: Wstęp do meteorologii i klimatologii. Podstawy biometeorologii i bioklimatologii. Regiony klimatyczne świata. Zasoby informacji / bazy danych o klimacie i pogodzie.
Semestr III		
1.	Geografia turystyczna świata	Wykłady: Historia turystyki masowej na świecie. Główne obszary turystyki wypoczynkowej na świecie i ich charakterystyka. Główne obszary turystyki zimowej na świecie. Ważniejsze centra krajoznawcze na świecie. Wybrane walory turystyczne z listy UNESCO na świecie. Regionalizacja turystyczna świata. Wielkość i struktura ruchu turystycznego na świecie w świetle danych UNWTO. Perspektywy rozwoju turystyki na świecie.
2.	Historia architektury	Wykłady: Pojęcie architektury. Zagadnienie stylu w architekturze. Przestrzeń, kompozycja, materiał i ich znaczenie w architekturze i budownictwie. Architektura starożytnego Egiptu, Mezopotamii. Style greckie w architekturze. Kompozycja w architekturze starożytnej Grecji. Zagadnienia kształtowania przestrzeni miast w architekturze starożytnym Rzymie. Styl romański i gotycki w architekturze. Renesans – architektura humanizmu. Analiza strukturalna architektury barokowej. Klasycyzm w architekturze. Architektura XIX i XX wieku – kształtowanie się koncepcji współczesnej architektury (secesja, modernizm, funkcjonalizm, konstruktywizm. Architektura współczesna.

3.	Podstawy hotelarstwa i gastronomii	Wykłady: Wprowadzenie: definicja przemysłu gościnności. Podstawowe pojęcia z zakresu hotelarstwa. Zarys historii hotelarstwa na świecie i w Polsce. Elita światowego hotelarstwa. Charakterystyka rodzajowa poszczególnych obiektów (typów) bazy noclegowej. Usługa hotelarska: pojęcie, cechy, usługi podstawowe i dodatkowe. Organizacja i funkcjonowanie hotelu, zarządzanie bieżącą działalnością hotelu. Kształtowanie kultury jakości usług w hotelarstwie. Elementy prawa i ekonomiki przedsiębiorstwa hotelarskiego. Klasyfikacja hoteli. Struktury funkcjonalno-organizacyjne (sieć, system, łańcuch). Systemy i sieci hotelowe w Polsce. Organizacje i stowarzyszenia hotelarskie. Wprowadzenie do usług gastronomicznych. Historia rozwoju. Współczesne uwarunkowania i trendy. Organizacja i funkcjonowanie zakładu gastronomicznego. Sektory w gastronomii. Klasyfikacje zakładów gastronomicznych. Struktury funkcjonalno-organizacyjne w sektorze gastronomicznym (niezależne restauracje, sieci). Sektor gastronomii instytucjonalnej.
4.	Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju turystyki	Wykłady: Turystyka a poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Polityczne czynniki rozwoju turystyki. Polityka turystyczna państw. Społeczne i demograficzne uwarunkowania rozwoju turystyki. Wpływ procesów urbanizacji i globalizacji na turystykę. Znaczenie transportu dla rozwoju turystyki. Zaliczenie przedmiotu.
5.	Systemy informacji geograficznej	<p>Wykłady: Wstęp do systemów informacji geograficznej (GIS) – definicja, zakres, podstawowe pojęcia, historia, literatura przedmiotu. Oprogramowanie GIS. Podstawy geodezyjne i kartograficzne GIS: kształt i powierzchnia Ziemi, układ odniesienia, skala, teoria odwzorowań kartograficznych, układy współrzędnych geograficznych i płaskich, rejestracja obrazów, transformacje i rzutowania map w systemach GIS. Modele danych w GIS: model wektorowy, model rastrowy, model TIN. Geobazy, pliki oprogramowania GIS. Źródła danych GIS. Podstawy matematyczne: operacje arytmetyczne, algebraiczne i statystyczne na danych przestrzennych. Podstawy analiz na obiektach wektorowych: zapytania w SQL i selekcja atrybutowa, obliczenia bazujące na geometrii obiektów, sumaryzacja, łączenie tabel, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw, generalizacja. Podstawy analiz danych rastrowych: reklasyfikacja, algebra map, interpolacja przestrzenna. Numeryczne modele terenu i ich pochodne. Konwersja danych w GIS, automatyzacja w GIS: modelowanie i programowanie. Wizualizacja i tworzenie map cyfrowych w GIS – aplikacje 2D i 3D, zmienne wizualne.</p> <p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do systemu ArcGIS. Zarządzanie i przeglądanie danych w aplikacji ArcCatalog. Praca z warstwami i wizualizacja danych w aplikacji Arc Map. Odwzorowania i układy współrzędnych w GIS. Transformacja układów współrzędnych. Odwzorowanie kartograficzne danych wektorowych. Georejestracja danych rastrowych w oparciu o zarejestrowane dane wektorowe. Tworzenie danych przestrzennych i mapy cyfrowej: rejestracja i rektyfikacja skanu mapy, wektoryzacja punktów, polilinii i poligonów, atrybutowanie danych wektorowych, wizualizacja danych, kompozycja cyfrowego dokumentu mapowego, eksport mapy do formatów graficznych. Obliczenia geometrii danych wektorowych, statystyki, sumaryzacja, kalkulator pól tabeli atrybutowej. Wizualizacja danych – kartogram. Podstawowe funkcje analizy wektorowej: zapytania i selekcja atrybutowa, selekcja na podstawie relacji przestrzennych, ekstrakcja, buforowanie, nakładanie warstw. Prosta, wieloetapowa analiza wektorowa. Numeryczny model terenu w modelu rastrowym i jego tworzenie wybranymi metodami interpolacji przestrzennej. Model TIN. Konwersja modeli danych. Pierwotne atrybuty numerycznego modelu terenu: poziomice, cieniowanie, nachylenie, ekspozycja, profile terenu. Reklasyfikacja modelu rastrowego. Wieloetapowa analiza przestrzenna z wykorzystaniem wektorowych i rastrowych modeli danych.</p>

6.	Turystyka zimowa – ćwiczenia terenowe (3 dni)	Ćwiczenia terenowe: Zasady bezpieczeństwa zimowego. Rodzaje turystyki zimowej i sposoby organizowania wypoczynku. Infrastruktura turystyki zimowej w Karkonoszach. Zaliczenie ćwiczeń na podstawie grupowego mini projektu.
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	<i>Dziedzictwo kulturowe Dolnego Śląska na tle innych regionów</i>	Wykłady: Dziedzictwo kulturowe – definicja w świetle literatury przedmiotu. Materialne dziedzictwo kulturowe na Dolnym Śląsku na tle innych regionów. Specyfika niematerialnego dziedzictwa kulturowego w różnych regionach Polski. Ochrona walorów kulturowych; pomnik historii; zabytek; muzeum; impreza kulturalna - charakterystyka na wybranych przykładach regionalnych. Pamięć historyczna a polityka historyczna. Tożsamość kulturowa na Dolnym Śląsku. Dolny Śląsk w ujęciu historycznym.
B2.	<i>Geografia ekonomiczna Polski</i>	Wykłady: Działalność gospodarcza człowieka i jej wpływ na środowisko. Gospodarczy podział świata. Znaczenie przemysłu, rolnictwa, handlu w gospodarce. Globalna ekopolityka. Gospodarka Polski. Kolokwium zaliczeniowe. Ćwiczenia: Wprowadzenie, zróżnicowanie gospodarcze Polski i świata – wybrane wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wybrane problemy transportowe Polski i świata. Współczesne przemiany przemysłu. Wpływ inwestycji zagranicznych i handlu międzynarodowego na gospodarkę.
B3.	<i>Geografia regionalna Azji</i>	Wykłady: Odkrycia geograficzne i poznanie kontynentu od czasów starożytnych, w tym udział Polaków. Rozwój cywilizacyjny. Formowanie się imperiów kolonialnych i ich rozpad. Powstanie państw postkolonialnych i ich wpływ na polityczny obraz Azji. Kształtowanie państw na kontynencie do końca XX wieku. Wpływ warunków naturalnych na działalność człowieka w skali kontynentu. Historyczne i współczesne zjawiska katastroficzne. Kulturowe i religijne zróżnicowanie Azji. Konflikty międzynarodowe, ich przyczyny i perspektywy zakończenia. Azja Południowa (warunki naturalne, historia rozwoju demograficznego, problemy związane ze zróżnicowaniem religijnym, wskaźniki demograficzne, współczesna sytuacja społeczna, rozmieszczenie ludności, przebieg urbanizacji, problemy współczesnych wielkich miast, gospodarka, turystyka). Azja Południowo-Wschodnia (rozwój gospodarczy, azjatyckie tygrysy, sytuacja społeczna i demograficzna, wielkie miasta, turystyka). Azja Południowo-Zachodnia (rola islamu w życiu społecznym i gospodarczym, pozyskiwanie i gospodarowanie zasobami wody, gospodarka oparta na eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego).
B4.	<i>Geografia regionalna Europy</i>	Wykłady: Położenie oraz charakterystyczne cechy ukształtowania poziomego Europy i jego konsekwencje dla środowiska przyrodniczego. Rozwój geologiczny Europy i wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni kontynentu. Klimat. Uwarunkowania i czynniki zróżnicowania klimatów Europy. Regiony klimatyczne Europy. Wody na kontynencie europejskim – uwarunkowania występowania, zróżnicowanie oraz rozmieszczenie w aspekcie regionalnym. Strefowość pokryw glebowych i szaty roślinnej w Europie oraz ich związek z warunkami klimatycznymi. Regiony fizycznogeograficzne Europy. Wybrane zagadnienia osadnicze i ludnościowe. Rozwój polityczny Europy po II wojnie światowej. Charakterystyczne cechy zagospodarowania Europy (przemysł i rolnictwo). Związek gospodarki ze środowiskiem przyrodniczym na wybranych przykładach z różnych regionów Europy.
B5.	<i>Geografia społeczna</i>	Wykłady: Przedmiot badań geografii społecznej i jej miejsce w systemie nauk geograficznych. Podstawowe pojęcia i koncepcje teoretyczno-metodologiczne w geografii społecznej. Znaczenie przestrzeni w wyjaśnianiu zjawisk społecznych. Pojęcie ludności w geografii i innych dyscyplinach. Człowiek i zbiorowości ludzkie jako przedmiot badań geograficznych. Zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w różnych układach przestrzennych.

		<p>Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju demograficznego. Wpływ migracji na zmiany w przestrzennej dystrybucji ludności. Społeczne i ekonomiczne skutki migracji. Aktywność ekonomiczna i struktury społeczno-zawodowe ludności. Poziom i jakość życia, jego składniki, metody pomiaru oraz terytorialne nierówności. Pojęcie ubóstwa i jego podstawowe mierniki. Społeczne nierówności w przestrzeni. Zróżnicowanie przestrzenne ubóstwa. Segregacja społeczna w przestrzeni miasta, wykluczenie społeczne i zjawiska patologii społeczne.</p> <p>Ćwiczenia: Zapoznanie ze źródłami danych statystycznych z zakresu geografii społecznej. Struktura i zawartość baz danych, pozyskiwanie danych. Nierówności w przestrzennym rozmieszczeniu ludności – analiza zjawiska w oparciu o miary rozmieszczenia. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Polsce przed i po akcesji do Unii Europejskiej. Analiza zróżnicowania poziomu aktywności ekonomicznej ludności według wybranych cech demograficznych. Analiza zróżnicowania poziomu życia i poziomu ubóstwa w oparciu o wybrane mierniki</p>
B6.	<i>Geografia turystyczna Słowacji i Czech</i>	Wykłady: Opis położenia geograficznego Czech i Słowacji oraz charakterystyka regionów fizyczno-geograficznych. Charakterystyka kulturowa Czech i Słowacji. Charakterystyka regionów turystycznych obu krajów. Charakterystyka walorów turystycznych, ich wykorzystanie w różnych formach turystyki. Przykładowe produkty turystyczne Czech i Słowacji. Perspektywy rozwoju turystyki w regionie. Kolokwium zaliczeniowe
B7.	<i>Geografia turystyczna wybranych krajów WNP</i>	Wykłady: Środowiskowe uwarunkowania turystyki na terenie Ukrainy, Białorusi i Rosji. Historyczno-kulturowe uwarunkowania turystyki na terenie Ukrainy, Białorusi i Rosji. Regionalizacja turystyczna Ukrainy, Białorusi i Rosji. Wybrane formy turystyki w Ukrainy, Białorusi i Rosji. Produkt turystyczny Ukrainy, Białorusi i Rosji – produkty sieciowe, promocja, dystrybucja.
B8.	<i>Wizerunek miasta</i>	<p>Wykłady: Wizerunek miasta - definicja, elementy składowe i sposoby kreacji. Wizerunek miast Polski ze szczególnym uwzględnieniem Wrocławia po 1945 roku. Wizerunek wybranych miast na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Elementy składowe wizerunku miasta – wprowadzenie. Analiza wizerunku wybranego miasta. Kreacje i koncepcje wizerunku wybranego miasta – projekt multimedialny.</p>
Semestr IV		
1.	Geografia religii	Wykłady: Geografia religii jako dyscyplina naukowa. Główne pojęcia. Historia rozwoju geografii religii. Definicja pojęcia religii. Klasyfikacje religii. Rozwój religii świata w zarysie. Czynniki rozprzestrzeniania się religii. Struktura wyznaniowa ludności na świecie. Przestrzenne rozmieszczenie głównych religii na świecie. Religia a polityka. Wybrane konflikty religijne. Pielgrzymki a turystyka w ujęciu chronologicznym. Pielgrzymki we współczesnych religiach – zarys problemu. Środowiskowy aspekt geografii religii. Krajobraz sakralny. Krajobraz nieprzekształcony, woda (studnie, źródła, rzeki, jeziora), góry, kamienie i skały, jaskinie, gleba oraz lasy jako przedmioty kultu w różnych religiach. Pielgrzymki i kult a ochrona środowiska. Religia a osadnictwo w historii i współcześnie. Funkcje ośrodków pielgrzymkowych. Klasyfikacje ośrodków pielgrzymkowych. Architektura przestrzeni sakralnej. Charakterystyka wybranych wielkich religii świata –doktryny, wierzenia, odłamy, główne święta, obrzędy, miejsca i obiekty kultu, kierunki i formy pielgrzymowania
2.	Obsługa ruchu turystycznego	Wykłady: Wprowadzenie do obsługi uczestników turystyki i rekreacji. Organizacja imprezy turystycznej. Pilotaż, przewodnictwo turystyczne i animacja czasu wolnego. Rozwój usług pośrednictwa i biur podróży w Polsce i na świecie. E-turystyka w obsłudze uczestników turystyki i rekreacji.

		Ćwiczenia: Pilotaż i przewodnictwo turystyczne – realizacja terenowego projektu praktycznego. Analiza programowania imprezy turystycznej. Kalkulacja ceny imprezy turystycznej. Merytoryczne rozliczenie imprezy turystycznej. Organizacja i funkcjonowanie biura podróży w ujęciu modelowym. Specyfika obsługi wybranych segmentów rynku turystycznego i rekreacyjnego
3.	Podstawy przedsiębiorczości i zarządzania	Wykłady: Proces i zakres zarządzania, główne role i umiejętności. Ewolucja zarządzania (spojrzenie klasyczne, behawioralne, ilościowe i integrujące). Otoczenie organizacji i elementy struktury organizacyjnej. Proces planowania, podejmowania decyzji oraz proces kontrolowania. Istota funkcjonowania gospodarki rynkowej. Przedsiębiorstwo jako główny podmiot życia gospodarczego. Test zaliczeniowy. Ćwiczenia: Źródła informacji gospodarczej, rodzaje podmiotów w gospodarce narodowej. Pieniądz i instrumenty rynku finansowego. Badania benchmarkingowe produktów bankowych. Sposoby planowania i kontrolingu w podmiotach. Podstawowe metody badania rynku. Wybrane zagadnienia dotyczące pracy, zatrudnienia i rynku pracy.
4.	Środowiskowe uwarunkowania turystyki	Wykłady: Wprowadzenie do problematyki środowiskowych uwarunkowań rozwoju turystyki. Geoturystyka jako forma poznawczej turystyki przyrodniczej. Waloryzacja przyrodnicza. Wyjazd terenowy w wybrane pasmo górskie Sudetów pod kątem rozpoznawania form rzeźby i nauki objaśniania ich genezy potencjalnym turystom. Prezentacje studentów – turystyka na obszarach o wybitnych walorach przyrodniczych. Turystyka uzdrowiskowa. Projekt ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej – wybrane regiony Sudetów. Wpływ turystyki na stan środowiska przyrodniczego oraz sposoby przeciw-działania degradacji
5.	Obóz turystyki aktywnej (ćwiczenia terenowe 5 dni)	Ćwiczenia terenowe: Charakterystyka walorów turystycznych dla potrzeb turystyki aktywnej oraz infrastruktury z nią związanej na wybranych przykładach regionu Dolnego Śląska: turystyka kajakowa, zapoznanie z zasadami bezpiecznego praktykowania tej formy turystyki aktywnej oraz przepłynięcie wybranym szlakiem Dolnego Śląska; turystyka piesza górską lub niziną na wybranych przykładach z Dolnego Śląska; turystyka rowerowa wybranym szlakiem Dolnego Śląska; turystyka przygodowa.
6.	Praktyka zawodowa w jednostce sektora prywatnego (biuro podróży, hotel, przewoźnik) (3 tyg.)	Praktyki zawodowe: Zapoznanie się z podstawami prawno-organizacyjnymi działalności przedsiębiorstwa, w którym student odbywa praktykę. Zapoznanie się z rodzajem, zakresem i kompetencjami działalności przedsiębiorstwa przyjmującego studenta na praktykę. Zapoznanie się ze strukturą organizacyjną i zapleczem technicznym i technologicznym działalności przedsiębiorstwa, z tym używanych programów komputerowych i baz danych. Praktyczne uczestnictwo lub obserwacja projektów/programów/działań w tym działań promocyjnych prowadzonych w przedsiębiorstwie. Zapoznanie się z zasadami obiegu dokumentów/dokumentacji w przedsiębiorstwie. Zapoznanie się z zasadami zachowania tajemnicy służbowej oraz ochrony poufności danych w zakresie określonym przez przedsiębiorstwo przyjmujące studenta na praktykę zawodową. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się w przedsiębiorstwie (np. obieg dokumentów, droga służbowa korespondencji). Kształtowanie umiejętności pracy z klientem. Poznanie zasad organizacji pracy i podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy i kontroli. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy własnej, pracy zespołowej, efektywnego zarządzania czasem, sumienności, odpowiedzialności za powierzone zadania.
Moduł C – przedmioty do wyboru		

C1.	<i>Ekonomika kultury</i>	Wykłady: Wstęp do ekonomiki kultury. Charakterystyka ekonomiczna sektora kultury. Rynki i konsumpcja towarów/usług powstających w sektorze kultury. Polityka kulturalna. Ekonomika sztuk performatywnych. Ekonomika dziedzictwa kulturowego. Ekonomika przemysłów kreatywnych. Kultura a rozwój gospodarczy.
C2.	<i>Geografia polityczna</i>	Wykłady: Definicje geografii politycznej, zakres przedmiotowy oraz podstawowe pojęcia związane z geografią polityczną. Podstawowe koncepcje teoretyczne. Państwo – definicja, aparat państwowy, ustroje państw świata i wynikające z tego różnice. Stolica państwa; wewnętrzny podział terytorialny państw. Terytorium (definicje, cechy, klasyfikacje) i granice państw (definicja, funkcje, klasyfikacje granic państwowych). Przesłanki kolonializmu, geograficzny aspekt kolonizacji świata, pozostałości kolonializmu na współczesnej mapie świata. Terytoria niesuwerenne; współczesne terytoria zależne; podział polityczny mórz i oceanów oraz przestrzeni powietrznej. Rozmieszczenie przestrzenne konfliktów zbrojnych na świecie. Punkty i sprawy zapalne jako potencjalne przyczyny konfliktów zbrojnych. Naród, czynniki kształtujące naród. Zróżnicowanie narodowościowe i religijne na świecie i jego konsekwencje. Geografia wyborcza. Przemiany na mapie politycznej świata. Ćwiczenia: Mapa polityczna świata. Klasyfikacja jednostek geopolitycznych. Geografia wyborcza. Charakterystyka wybranych państw ze względu na cechy z zakresu geografii politycznej. Analiza zróżnicowania politycznego, językowego i wyznaniowego świata. Obszary wojny i pokoju na świecie.
C3.	<i>Geografia regionalna Ameryki Południowej</i>	Wykłady: Charakterystyczne formacje roślinne Ameryki Południowej. Bogactwo flory i fauny kontynentu. Znikanie wiecznie zielonych wilgotnych lasów równikowych – przyczyny, przebieg i skutki. Poznanie i podbój kontynentu przez Europejczyków. Okres kolonialny (porównanie kolonii hiszpańskich i portugalskich, skutki dla dalszego rozwoju). Dekolonizacja. Rola Polaków w poznaniu i zagospodarowaniu kontynentu. Rozmieszczenie ludności: w czasach prekolumbijskich, w czasach kolonialnych, współcześnie – uwarunkowania przyrodnicze i historyczne. Rozwój gospodarczy państw Ameryki Południowej: okres rozwoju na zewnątrz, rozwój do wewnątrz, wpływ polityki, obecna sytuacja społeczna, dysproporcje w rozwoju gospodarczym i społecznym, problem ubóstwa. Surowce naturalne. Główne regiony przemysłowe i rolnicze. Urbanizacja: miasta kolonialne, przekształcenia miast po uzyskaniu niepodległości, sytuacja obecna. Migracje wewnętrzne. Problemy wielkich miast. Slumsy. Kolonizacja wewnętrzna. Brasília jako przykład realizacji polityki zaludniania interioru. Struktura religijna ludności Ameryki Południowej z uwzględnieniem wpływu okresu kolonialnego i niewolnictwa.
C4.	<i>Geografia regionalna Ameryki Północnej</i>	Wykłady: Poznawanie kontynentu z perspektywy europejskiej. Kolonizacja europejska: porównanie polityki poszczególnych kolonizatorów, konsekwencje przestrzenne, wpływ na dalszy rozwój kontynentu. Droga do niepodległości państw Ameryki Północnej. Charakterystyka ludności pierwotnej Ameryki Północnej. Wymiana ludności w okresie kolonialnym. Niewolnictwo i jego późniejsze konsekwencje. Migracje zewnętrzne w poszczególnych częściach kontynentu i w różnych okresach rozwoju państwowości. Migracje wewnętrzne. Współczesna struktura i rozmieszczenie ludności – uwarunkowania przyrodnicze i historyczne. Problemy społeczne. Osadnictwo: pierwotne, kolonialne, po uzyskaniu niepodległości i współczesne. Urbanizacja. Typy fizjonomiczne miast. Kształtowanie się współczesnej sieci miast. Obszary zurbanizowane. Miasta globalne. Charakterystyka wybranego kraju (USA lub Kanada): środowisko przyrodnicze, rozwój społeczny i gospodarczy, dysproporcje w rozwoju kraju, wielkie regiony społeczno-ekonomiczne, turystyka.
C5.	<i>Geografia turystyczna Niemiec</i>	Wykłady: Środowiskowe uwarunkowania turystyki na terenie Niemiec. Historyczno-kulturowe uwarunkowania turystyki na terenie Niemiec. Regionalizacja turystyczna Niemiec. Wybrane formy turystyki w Niemczech. Produkt turystyczny Niemiec – produkty sieciowe, promocja, dystrybucja.

C6.	<i>Geografia usług</i>	<p>Wykłady: Usługi w gospodarce narodowej i badaniach naukowych. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD 2000, 2004, 2007). Główne uogólnienia analizy usług na gruncie nauk geograficznych i ekonomicznych. Wzrost i rozwój gospodarczy. Cechy organizacji społeczeństwa usługowego. Pojęcia i kryteria klasyfikacji usług – przegląd definicji usług oraz koncepcji klasyfikacyjnych sektora i sfery usług. Główne cechy działalności usługowych. Sektor a sfera usług. Cechy lokalizacyjne działalności usługowych. Czynniki i poziom rozwoju usług. Miary oceny poziomu rozwoju usług w ujęciu przestrzennym. Hierarchia ośrodków usługowych. Delimitacja obszarów oddziaływania placówek i ośrodków usługowych. Pola przestrzeni obsługi.</p> <p>Ćwiczenia: Pracujący w sektorze III i Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca wybranych krajach świata oraz w ujęciu wewnątrz krajowym. U:P jako wskaźnik postindustrialności gospodarki. Poziom rozwoju usług w Polsce. Centralność ośrodków usługowych województwa dolnośląskiego. Teoretyczne obszary oddziaływania. Ewaluacja zajęć.</p>
C7.	<i>Geoparki i geoedukacja</i>	<p>Wykłady: Program Geoparków UNESCO – historia, założenia ideowe i procedury. Przegląd wybranych Geoparków w Europie. Przegląd wybranych Geoparków świata. Geoparki krajowe w Polsce i innych państwach Europy. Geoedukacja w Geoparkach.</p>
C8.	<i>Klimaty świata</i>	<p>Wykłady: Cyrkulacja atmosferyczna i jej wpływ na przestrzenne zróżnicowanie klimatyczne Ziemi. Wzajemne oddziaływanie procesów zachodzących w atmosferze i w oceanach. Czynniki warunkujące mezo- i mikroskalowe zróżnicowanie warunków klimatycznych na Ziemi. Regionalizacja klimatologiczna Ziemi. Cechy klimatu w strefach okołorównikowej i zwrotnikowej. Cyrkulacja monsunowa. Cyrkulacja zachodnia na półkuli północnej i południowej i jej rola w formowaniu klimatu strefy umiarkowanej. Klimat obszarów polarnych - charakterystyka ustroju klimatycznego Arktyki i Antarktyki. Klimatyczne uwarunkowania zlodowaceń plejstoceńskich i współczesnych. Ewolucja systemu klimatycznego Ziemi - przyczyny przedholoceńskich i holoceńskich zmian klimatu i jego przestrzennego zróżnicowania.</p>
C9.	<i>Światowe dziedzictwo UNESCO</i>	<p>Wykłady: Program Światowego Dziedzictwa UNESCO – historia, założenia ideowe i procedury. Kryteria wpisu na listę Światowego Dziedzictwa. Obiekty dziedzictwa kulturowego w różnych regionach świata. Obiekty dziedzictwa przyrodniczego w różnych regionach świata. Turystyczne znaczenie obiektów Światowego Dziedzictwa UNESCO.</p>
Semestr V		
1.	Finanse i rachunkowość	<p>Wykłady: Ewidencja i wycena składników bilansu: Majątek i źródła finansowania – typy i struktura oraz podstawa wyceny składników bilansu. Podstawy i zasady prawne rachunkowości: Zakres i treść: ustawy o rachunkowości, ustawy podatkowej i MSR jako podstawowych źródeł prawnych. Dokumenty i źródła informacji księgowej. Zasady funkcjonowania kont księgowych i typy operacji gospodarczych: Funkcje i zasady merytoryczne rachunkowości, otwieranie zamykanie kont. Typy operacji gospodarczych. Klasyfikacja kont. Storno. Plan kont: Sposób organizacji zakładowego planu kont i jego zakres oraz pozycje. Przychody i koszty: Pojęcie i istota kosztu jego skutki. Klasyfikacja kosztów. Pojęcie i istota przychodu, moment powstania. Rachunek zysków i strat: Budowa, segmenty i rodzaje rachunku zysków i strat. Pozostałe elementy sprawozdawczości finansowej: Sprawozdawczość fiskalna – rodzaje podatków i ich specyfika. Sprawozdanie z działalności przedsiębiorstwa – charakterystyka budowy. Pozostałe elementy sprawozdania finansowego (Rachunek przepływów pieniężnych oraz sprawozdanie ze zmian w Kapitale).</p> <p>Ćwiczenia: Klasyfikacja składników bilansu. Ustalanie wartości poszczególnych składników bilansowych. Operacje gospodarcze i ich skutki. Wpływ operacji bilansowych na składniki bilansu. Określanie typów operacji</p>

		i ich skutków. Dokumentacja księgowa. Dekretowanie operacji gospodarczych. Dokumenty księgowe, ustalanie właściwego dowodu, wypełnianie dowodów księgowych. Konta i ich funkcjonowanie Ewidencja operacji gospodarczych na koncie, otwieranie i zamykanie kont. Ewidencja operacji gospodarczych na kontach bilansowych. Sporządzanie zestawienia obrotów i sald. Błędy księgowe i ich poprawianie Storno czarne i czerwone. Konta analityczne – ewidencja analityczna operacji gospodarczych. Ewidencja kosztów, przychodów i ustalanie wyniku finansowego: Ujęcie całościowe.
2.	Geografia kultur	<p>Wykłady: Koncepcja geografii kultur (kultury). Wprowadzenie pojęć: kultura (wraz z jej podziałami), rozwój kultury, geografia kultur (kultury), przestrzeń kulturowa, krajobraz kulturowy, tożsamość kulturowa, kręgi cywilizacyjne. Rozwój geografii kultury. Problematyka narodowościowa: wybrane pojęcia, zagadnienia i problemy. Społeczeństwa pierwotne a kultura europejska z uwzględnieniem problemów wywoływanych przez turystykę. Regionalizacja kulturowa: zagadnienia teoretyczne i przykład wyznaczenia regionu kulturowego. Zróżnicowanie językowe świata. Krajobraz kulturowy jako przedmiot badań geograficznych: metody badań krajobrazu kulturowego, sposoby jego interpretacji, znaczenie pamięci i tożsamości dla procesu kształtowania krajobrazu.</p> <p>Ćwiczenia: Omówienie procedury i uwzględnianych cech podczas wyznaczania regionów kulturowych. Wybór kultur (obszarów) celem określenia granic regionów kulturowych. Prezentacje przez studentów wybranych regionów kulturowych z uwzględnieniem ich zasięgu i cech wyróżniających.</p>
3.	Seminarium licencjackie 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy dyplomowej i określenie zakresu tematycznego pracy. Prezentacja proponowanych tematów prac dyplomowych i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy dyplomowej przez uczestników konwersatorium. Omówienie merytorycznych i formalnych zasad prezentacji tematów prac dyplomowych oraz ostateczne uzgodnienie tematu i zakresu prac.
4.	Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym i rekreacyjnym	<p>Wykłady: Projektowanie struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa turystycznego i rekreacyjnego. Planowanie strategiczne, w tym formułowanie strategii przedsiębiorstwa – cele, zasady i rodzaje strategii przedsiębiorstwa turystycznego i rekreacyjnego. Charakterystyka wybranych metod działań strategicznych – analiza SWOT, Benchmarking, analiza ABC. Zarządzanie zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie turystycznym. Zarządzanie kadrami jako istotny element marketingu wewnętrznego. Charakterystyka zarządzania operacyjnego – sterowanie operacyjne, planowanie pracy i logistyka. Wybrane zagadnienia zarządzania finansami w przedsiębiorstwie turystycznym. Charakterystyka zarządzania zasobami materialnymi i finansowymi przedsiębiorstwa turystyczno-rekreacyjnego. Pojęcie i znaczenie Controllingu w procesie zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym.</p> <p>Ćwiczenia: Strukturalne metody i koncepcje zarządzania: Zarządzanie przez delegowanie uprawnień i odpowiedzialności. Próba praktycznego zastosowania powyższych metod i koncepcji w przedsiębiorstwie turystycznym/rekreacyjnym. Podmiotowe metody i koncepcje zarządzania: Zarządzanie przez wyniki. Zarządzanie przez cele. Zarządzanie przez motywację – zastosowanie w zarządzaniu przedsiębiorstwem turystycznym i rekreacyjnym. Integratywne metody i koncepcje zarządzania: Zarządzanie przez konflikt. Zarządzanie przez komunikację. Zarządzanie przez partycypację. Charakterystyka i porównanie najważniejszych koncepcji i systemów zarządzania. Zastosowanie praktyczne optymalnych modeli zarządzania w przedsiębiorstwie turystycznym i rekreacyjnym.</p>

	Moduł D – przedmioty do wyboru	
D1.	<i>Geografia regionalna Afryki</i>	Wykłady: Charakterystyka środowiska geograficznego kontynentu w tym m.in. dominujące procesy rzeźbotwórcze, strefy krajobrazowe, zagrożenia naturalne – geneza, rozmieszczenie. System ochrony przyrody w Afryce, dziedzictwo geologiczne i geomorfologiczne. Historia odkrywania kontynentu, uwarunkowania historyczno-polityczne podziału Afryki, niewolnictwo, konsekwencje społeczno-kulturowe, ekonomiczne i polityczne kolonializmu na kontynencie Afrykańskim. Ludność Afryki – charakterystyka demograficzna, rasowa, rodziny językowe, religie. Urbanizacja i współczesne problemy ludnościowe Afryki. Konflikty w Afryce na wybranych przykładach (apartheid RPA, Zimbabwe; Kongo króla Leopolda, Liberia, Somalia, Arabska Wiosna w północnej Afryce). Afryka – historia i współczesny rozwój gospodarczy kontynentu, neokolonializm.
D2.	<i>Geografia regionalna Azji</i>	Wykłady: Charakterystyka środowiska geograficznego kontynentu w tym m.in. dominujące procesy rzeźbotwórcze, strefy krajobrazowe, zagrożenia naturalne – geneza, rozmieszczenie. System ochrony przyrody na kontynencie i obszarze wyspiarskim Oceanii, dziedzictwo geologiczne i geomorfologiczne. Historia odkrywania kontynentu, konsekwencje społeczno-kulturowe, ekonomiczne i polityczne europejskiej kolonizacji na kontynencie i na obszarze wyspiarskim Oceanii. Ludność Australii i obszaru wyspiarskiego Oceanii – charakterystyka demograficzna, rasowa, rodziny językowe, religie. Sytuacja ludności autochtonicznej. Urbanizacja i współczesne problemy ludnościowe kontynentu i obszarów wyspiarskich. Australia i Oceania – historia i współczesny rozwój gospodarczy kontynentu.
D3.	<i>Geografia turystyczna krajów nadbałtyckich</i>	Wykłady: Opis położenia geograficznego krajów nadbałtyckich oraz charakterystyka jej regionów fizyczno-geograficznych. Charakterystyka kulturowa i ludowa krajów nadbałtyckich – produkty folklorystyczne. Charakterystyka regionów turystycznych krajów nadbałtyckich. Charakterystyka walorów turystycznych, ich wykorzystanie w różnych formach turystyki. Główne formy turystyki krajów nadbałtyckich na tle regionów turystycznych Europy. Problemy identyfikacji dziedzictwa regionalnego w tworzeniu nowych produktów turystycznych na krajów nadbałtyckich. Nowe kierunki rozwoju turystyki w krajach nadbałtyckich.
D4.	<i>Geografia turystyczna Węgier</i>	Wykłady: Środowiskowe uwarunkowania turystyki na Węgrzech. Historyczno-kulturowe uwarunkowania turystyki na Węgrzech. Regionalizacja turystyczna Węgier. Wybrane formy turystyki na Węgrzech. Produkt turystyczny Węgier – produkty sieciowe, promocja, dystrybucja. Kolokwium.
D5.	<i>Historia urbanistyki</i>	Wykłady: Zagadnienia kształtowania przestrzeni miast w architekturze starożytnej Grecji. Architektura użyteczności publicznej – teatr rzymski, bazylika, termy. Kształtowanie przestrzeni miejskiej w starożytnym Rzymie. Urbanistyka miast średniowiecznych. Geometria i urbanistyka miast renesansowych. Kompozycja placu i miasta w urbanistyce barokowej. Klasycyzm w urbanistyce. Urbanistyka XIX i XX wieku.
D6.	<i>Kształtowanie środowiska</i>	Wykłady: Przesłanki ochrony środowiska, rozwój międzynarodowych idei ochrony środowiska, ekorozwój. Prawne aspekty ochrony i kształtowania środowiska: polityka ekologiczna państwa, akty prawne; konwencje międzynarodowe; formy ochrony przyrody w Polsce, Europejska Konwencja Krajobrazowa. Zarządzanie obszarami chronionymi; turystyka w obszarach chronionych. Problemy zagrożeń i ochrony środowiska wodnego: mechanizmy degradacji wód, formy ochrony wód, uregulowania prawne. Degradacja powierzchni ziemi: przyczyny i skutki niepożądanych zmian zachodzących w litosferze oraz w pokrywie glebowej; rekultywacja obszarów zdegradowanych i zdewastowanych, zagadnienie odpadów. Zanieczyszczenia powietrza pyłowe i

		gazowe: źródła emisji i rozprzestrzenianie zanieczyszczeń, skutki środowiskowe (smog londyński, smog fotochemiczny, zakwaszenie opadów. Podstawy prawne ochrony atmosfery. Kolokwium zaliczeniowe.
Semestr VI		
1.	Krajoznawstwo	<p>Wykłady: Wybrane elementy teorii krajoznawstwa (definicje, cele). Zarys historii krajoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem krajoznawstwa w Polsce. Wybrane zagadnienia z metodyki krajoznawstwa. Współczesna działalność krajoznawcza, jej formy i kierunki. Działalność organizacji i osób związanych z krajoznawstwem. Treści krajoznawcze, a rodzaje ruchu turystycznego. Walory krajoznawcze jako zasadniczy element atrakcyjności turystycznej.</p> <p>Ćwiczenia: Krajoznawstwo w „Małej Ojczyźnie” studenta (ćwiczenie indywidualne i ustna prezentacja wyników). Opracowanie testu krajoznawczego związanego z wybranym obszarem turystycznym oraz specjalistycznymi walorami turystycznymi (praca w grupach oraz sprawdzenie wiedzy studentów na podstawie opracowanych testów). Organizacje i stowarzyszenia krajoznawcze oraz ich działalność w regionie (praca w grupach, wykonanie sprawozdania pisemnego).</p>
2.	Seminarium licencjackie 2	Seminarium: Omówienie merytorycznych i formalnych zasad prezentacji tematów prac dyplomowych oraz ostateczne uzgodnienie tematu i zakresu prac. Prezentacje tematyki prac dyplomowych przez uczestników konwersatorium wraz z dyskusją. Omówienie zasad egzaminu dyplomowego. Omówienie merytorycznych i formalnych zasad prezentacji tematów prac dyplomowych oraz ostateczne uzgodnienie tematu i zakresu prac.
3.	Zarządzanie przedsiębiorstwem hotelarskim i gastronomicznym	<p>Wykłady: Rola i funkcje zarządzania w obiekcie hotelarskim. Zarządzanie jako działanie zorientowane na wynik i jako działanie zorientowane na porozumienie. Kształtowanie struktur organizacyjnych oraz form organizacyjnego podziału pracy. Czynniki oddziałujące na kształtowanie organizacji. Identyfikacja czynników ekonomiczno-gospodarczych wpływających na działalność obiektu hotelarskiego. Strategie przedsiębiorstwa – pojęcia podstawowe. Planowanie strategiczne na wybranym przykładzie obiektu hotelarskiego. Planowanie operatywne. Związki między systemami planowania operatywnego i strategicznego. Planowanie i dobór zespołu obiektu hotelarskiego. Dobór metod motywowania i oceniania pracowników obiektu hotelarskiego.</p> <p>Ćwiczenia: Charakterystyka struktur organizacyjnych obiektu hotelarskiego wraz z ich komórkami oraz przypisanymi zadaniami dla poszczególnych pracowników. Określenie celów obiektu hotelarskiego. Analiza wpływu czynników ekonomiczno-gospodarczych na funkcjonowanie obiektu hotelarskiego. Przygotowanie analizy SWOT wybranego obiektu hotelarskiego. Określenie różnych stanowisk, zakresu kompetencji i ich odpowiedzialności oraz relacje czy też powiązań pomiędzy nimi. Przygotowanie zakresu obowiązków dla wybranych pracowników obiektu hotelarskiego. Opisanie procedur obowiązujących na wybranym stanowisku pracy. Kontrola sprawności operacyjnej wybranego obiektu hotelarskiego.</p>
4.	Ćwiczenia terenowe – formy ochrony przyrody (Wyżyna Śląsko-Krakowska/Beskidy) 3 dni	Ćwiczenia terenowe: Cele i zakres ochrony w obrębie geoparku „Góra Św. Anny”. Ochrona przyrody i ruch turystyczny w wybranych parkach krajobrazowych Wyżyny Krakowskiej (PK „Orlich Gniazd”, PK „Dolinki podkrakowskie”) oraz w Ojcowskim Parku Narodowym. Dewastacja krajobrazu architektonicznego oraz analiza wybranych metod ochrony walorów krajobrazowych Wyżyny Krakowskiej. Ochrona i ruch turystyczny w Parku Krajobrazowym Beskidu Śląskiego. Negatywny wpływ ruchu turystycznego w strefie źródłiskowej Wisły (Rezerwat „Barania Góra”).

5.	Praktyka zawodowa w jednostce samorządu terytorialnego (gmina/powiat – 3 tyg.)	Praktyki zawodowe: Zapoznanie z infrastrukturą, bazą i wyposażeniem jednostki samorządu terytorialnego. Zapoznanie się zakresem kompetencji wybranej jednostki samorządu terytorialnego w zakresie turystyki. Sporządzanie pism, dokumentów, analiza dokumentacji biurowej, praktyczne uczestnictwo w zadaniach o charakterze turystycznym realizowanych przez jednostkę. Zapoznanie z dokumentami planistycznymi w zakresie turystyki i trybem ich przygotowywania i wdrażania.
	Moduł E – przedmioty do wyboru	
E1.	<i>Ćwiczenia terenowe z geografii turystycznej Polski (5 dni)</i>	Ćwiczenia terenowe: Zapoznanie ze zróżnicowaniem przestrzeni turystycznej Polski na przykładzie wybranych stref krajobrazowych (niziny, wyżyny, góry stare i/lub młode): charakterystyka elementów środowiska geograficznego wybranych regionów fizyczno-geograficznych (na poziomie makro-, mezo- i mikroregionów), m.in. geologia, pedologia, morfologia, klimat, hydrografia, biogeografia; charakterystyka wybranych krajobrazów; analiza związków przyczynowo-skutkowych zachodzących w środowisku przyrodniczym i kulturowym wraz z ich wpływem na atrakcyjność turystyczną wybranych obszarów; podstawowe informacje na temat rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych regionów; charakterystyka walorów wypoczynkowych, krajoznawczych i specjalistycznych wybranych obszarów, próba oceny ich atrakcyjności turystycznej; ocena stopnia rozwoju infrastruktury turystycznej w poszczególnych częściach kraju, uwzględniając uwarunkowania historyczne i społeczno-ekonomiczne; porównanie zagospodarowania turystycznego z natężeniem ruchu turystycznego; wybrane formy ochrony przyrody. Kształtowanie praktycznych umiejętności pilotowania wycieczek i przewodnictwa turystycznego.
E2.	<i>Ekologia krajobrazu</i>	Wykłady: Historia badań krajobrazowych, definicje, aspekty prawne. Społeczno-kulturowe i historyczne uwarunkowania krajobrazu. Krajobraz w planowaniu przestrzennym. Teoria estetyki i odbioru wartości estetycznych krajobrazu. Metody badania atrakcyjności wizualnej krajobrazu. Metodyczne aspekty waloryzacji i inwentaryzacji krajobrazu. Krajobrazy przekształcone, postindustrialne, pokopalniane i powojkowe. Kształtowanie i ochrona krajobrazu w świetle Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Zagrożenia i ochrona krajobrazu kulturowego w Polsce. Dobre praktyki w kształtowaniu krajobrazu. Zmiany pokrycia i użytkowania terenu jako podstawa analiz krajobrazowych. Aktualne trendy i narzędzia badawcze w badaniach krajobrazu. Ćwiczenia: Wykonanie Studium waloryzacji i kształtowania krajobrazu wybranego obszaru, obejmujące: inwentaryzację i ocenę stanu komponentów krajobrazu danego obszaru; waloryzację krajobrazu różnymi metodami; identyfikację zagrożeń i rekomendacje do zmian z wykorzystaniem elementów audytu krajobrazowego.
E3.	<i>Turystyka zrównoważona</i>	Wykłady: Praktyczne aspekty gospodarki przestrzennej i planowania turystycznego, pojęcie ładu przestrzennego. Regulacje prawne związane z planowaniem przestrzennym w zakresie turystyki. Tendencje i kierunki planowania i urządzania terenów turystycznych i rekreacyjnych dla różnych form turystyki i wypoczynku oraz w różnych typach krajobrazu. Programowanie zrównoważonego rozwoju turystyki i rekreacji w skali lokalnej i regionalnej. Planowanie turystyczne w dokumentach strategicznych gmin turystycznych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Gospodarowanie przestrzenią w krajobrazie miejskim i wiejskim. Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie schematu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego regionu turystycznego uwzględniając założenia turystyki zrównoważonej. Opracowanie i ilustracja modelu zagospodarowania dla wybranego regionu turystycznego.

E4.	<i>Wybrane formy turystyki</i>	Ćwiczenia: Wprowadzenie w klasyfikacje turystyki. Dyskusja. Formy turystyki w związku z motywacjami turystów. Formy turystyki związane ze środowiskiem geograficznym, w którym są realizowane. Formy turystyki kulturowej oraz formy turystyki kontrowersyjnej. Test zaliczeniowy.
E5.	<i>Wybrane problemy historii techniki XVIII-XX w.</i>	Wykłady: Rewolucja przemysłowa w Europie – XVIII-XIX w. Źródła napędu na przestrzeni wieku – od koła wodnego do silnika spalinowego. Maszyna parowa i jej wpływ na industrializację oraz komunikację. Kolej lokomotywą XIX-wiecznego postępu technicznego. Hutnictwo żelaza na przestrzeni wieków. Architektura przemysłowa – XIX-wieczne „pałace pracy”. Zmiany technologiczne we włókiennictwie europejskim XVIII-XX w. Górnośląski Okręg Przemysłowy jako przykład procesów industrializacyjnych. Fenomen włókiennictwa dolnośląskiego XVIII-XX w. Miejskie zakłady przemysłowe jako czynnik awansu cywilizacyjnego XIX-wiecznych miast. Kanały Gliwicki i Elbląski – porównanie postępu technicznego na przestrzeni 100-lecia. Elektrownie wodne w Polsce – charakterystyka najważniejszych. Etos XIX-wiecznego inżyniera.
E6.	<i>Zachowania turystyczne</i>	Wykłady: Typologia i klasyfikacja zachowań ludzkich. Kategorie zachowań turystycznych. Motywy zachowań turystycznych. Klasy, grupy, rodzaje, typy i wzory zachowań turystycznych. Rodzaje zachowań przestrzenno-czasowych w różnych typach środowiska przyrodniczego i kulturowego. Cele i sezonowość typów zachowań turystycznych. Wybrane formy turystyki – ogólna charakterystyka, zasady bezpieczeństwa w ich uprawianiu oraz wskazania metodyczno-techniczne stosowane w organizacji przedsięwzięć. Kolokwium.

Nazwa kierunku studiów: Turystyka
 Poziom studiów: studia drugiego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 7
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 138

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
Semestr I		
1.	Działalność tour-operatorska	Ćwiczenia: Określenie zasad ogólnych: koncepcji imprezy turystycznej i jej charakteru, zdefiniowanie grupy docelowej oraz zasięgu geograficznego wycieczki objazdowej. Planowanie ogólnej turystycznej imprezy objazdowej. Wybór i sporządzenie katalogu atrakcji uwzględnionych w planie wycieczki. Wybór i sporządzenie kartoteki kontrahentów. Programowanie szczegółowe imprezy. Opracowanie materiałów kartograficznych imprezy. Kalkulacja i sporządzenie kosztorysu. Przygotowanie przykładów dokumentacji handlowej. Przygotowanie teczek imprezy. Prezentacja imprezy, dyskusja, ocena pracy i wystawienie ocen.
2.	Gospodarka przestrzenna w turystyce	Wykłady: Planowanie regionalne- podstawowe pojęcia - polityka przestrzenna, ład przestrzenny, zrównoważony rozwój, ekorozwój, rodzaje regionów turystycznych. Międzynarodowe deklaracje i konwencje w zakresie ochrony środowiska i krajobrazu. Kształtowanie i ochrona środowiska na poziomie regionalnym. Rola i miejsce turystyki w dokumentach planistycznych. Znaczenie strategii rozwoju turystyki w zagospodarowaniu regionów turystycznych. Turystyka na obszarach cennych przyrodniczo. Gospodarka przestrzenna w planowaniu miejscowości wypoczynkowych (lokalizacja, powiązania funkcjonalno-przestrzenne, miejsce w krajobrazie). Ćwiczenia: Omówienie i przygotowanie schematu zagospodarowania przestrzennego dla wybranego regionu turystycznego. Opracowanie i ilustracja modelu zagospodarowania przestrzennego dla wybranej miejscowości turystycznej.
3.	Marketing w turystyce	Wykłady: Definicja marketingu. Podstawowe koncepcje. Orientacja marketingowa. Cechy usług turystycznych. Typy marketingu. Mikro i makro otoczenie. Konkurencja. Czynniki – trendy. Plan obserwacji otoczenia. Strategiczne planowanie. Podstawowe idee. Poziomy organizacji w firmie. Korporacyjne planowanie. Strategie rozwoju. Strategia marki. Typy marki. Badania marketingowe. Marketingowy system informacji. Badania wtórne i pierwotne. Wywiad. Ankieta. Obserwacja. Eksperymenty. Kryteria segmentacji; lokowanie, plasowanie, pozycjonowanie; Przykłady segmentacji wg typu przedsiębiorstwa turystycznego. Promocja, proces komunikacji, filtry. Narzędzia promocji. PR, promocja sprzedaży i sprzedaż osobista. Reklama. Fazy reklamy. Cele reklamy. Nośniki. Budżet. Kampania reklamowa. Wydawnictwa promocyjne. Tworzenie przekazów reklamowych. Ćwiczenia: Analiza, opracowanie i przedstawienie projektu pt. kampania reklamowa wybranego produktu turystycznego.
4.	Pilotaż i przewodnictwo w turystyce	Wykłady: Historia i organizacja przewodnictwa w Polsce. Warsztat krajoznawczy pilota i przewodnika turystycznego. Sylwetka zawodowa pilota wycieczek. Prawa i obowiązki pracy pilota i przewodnika turystycznego. System szkoleń pilotów, nadawanie uprawnień. Prawne uwarunkowania pracy pilota i przewodnika. Ćwiczenia: Metodyka prowadzenia wycieczek. Psychologiczne i społeczne aspekty pracy pilota i przewodnika. Zachowanie pilota w sytuacjach awaryjnych.
5.	Podstawy teoretyczne i	Wykłady: Turystyka jako przedmiot interdyscyplinarnych badań naukowych. Metody ilościowe i jakościowe w

	wybrane metody badań w turystyce	turystyce. Zadania badawcze geografii turystyki – wybrane koncepcje: model Jaffarięgo, model Butlera, TBD, koncepcja funkcji turystyki itp.. Podstawowe pojęcia – atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura. Typy przestrzeni turystycznej i podstawowe jednostki przestrzenne w turystyce. Region turystyczny. Zachowania turystyczno-rekreacyjne w środowisku naturalnym; środowiskowe podstawy ruchu jak chłonność i pojemność turystyczna, optymalne okresy korzystania z walorów turystycznych. Ćwiczenia: Metody sondażowe – konstruowanie kwestionariusza ankiety, przygotowanie badań ankietowych. Metodyka tworzenia Strategii rozwoju turystyki. Metody waloryzacji środowiska: bonitacja punktowa. Metody badań w geografii turystycznej – metoda monograficzna, słownik krajoznawczy.
6.	Praktyczne aspekty prawa w turystyce	Wykłady: Analiza ustawy o usługach turystycznych. Usługi turystyczne – pojęcie umowy o imprezę turystyczną (umowa o podróż). Ochrona konsumenta w usługach turystycznych. Podmioty prowadzące działalność w zakresie turystyki (organizator imprezy turystycznej, pośrednik turystyczny, agent turystyczny) – pilot wycieczek – przewodnik turystyczny – umowa hotelowa. Pojęcie hotelu i podobnego zakładu – odpowiedzialność cywilna hotelu lub podobnego zakładu. Umowa o pojedyncze świadczenie – rodzaje turystyki –agroturystyka. Ubezpieczenia turystyczne. Przepisy dotyczące przewozu osób i bagażu. Odpowiedzialność przewoźnika.
7.	Regiony turystyczne Polski i Europy	Wykład: Główne obszary turystyki wypoczynkowej w Polsce i Europie. Najważniejsze walory kulturowe Europy ze szczególnym uwzględnieniem tych wpisanych na listę dziedzictwa UNESCO. Regionalizacja turystyczna Europy. Wybrane wielkie centra krajoznawcze w Polsce i Europie. Ruch turystyczny w Polsce i Europie – charakterystyka. Ćwiczenia: Główne regiony turystyczne Polski i Europy. Prezentacja wybranych centrów krajoznawczych kontynentu.
8.	Seminarium dyplomowe 1	Seminarium: Formalne zasady przygotowania pracy magisterskiej i określenie zakresu tematycznego pracy. Omówienie dorobku dyscypliny i ośrodka w zakresie tematyki specjalizacji magisterskiej. Prezentacja proponowanych tematów prac magisterskich i dyskusja zakresu treści. Omówienie literatury związanej z tematyką prac i metodyki postępowania badawczego. Prezentacje koncepcji pracy magisterskiej przez uczestników seminarium.
9.	Zachowania organizacyjne	Ćwiczenia: Istota zachowań organizacyjnych. Zachowania jednostkowe w organizacji. Zachowania grupowe w organizacji, stereotypy. Przywództwo. Style kierowania. Procesy komunikowania i negocjacji w organizacji. Problem wypalenia zawodowego. Etyka w biznesie. Społeczna Odpowiedzialność Biznesu.
10.	Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne	Wykłady: Przestrzeń turystyczna i osadnictwo turystyczne. Zagospodarowanie turystyczne dla turysty niepełnosprawnego. Zagospodarowanie turystyczne wybranych przestrzeni rekreacyjnych. Zagospodarowanie turystyczne uzdrowisk. Zaliczenie pisemne przedmiotu. Ćwiczenia: Projekt 1: Ocena zagospodarowania turystycznego wybranych obiektów infrastruktury pod kątem potrzeb i profilu społeczno-demograficznego wybranych grup użytkowników. Projekt 2: Program funkcjonalny zagospodarowania rekreacyjnego dla mieszkańców i turystów w skali lokalnej.
Semestr II		
1.	Produkt turystyczny	Wykłady: Potencjał i produkt turystyczny, charakterystyka i elementy składowe, rozwój, cykl życia. Prosty produkt turystyczny – rodzaje, cechy, przestrzenna i funkcjonalna organizacja. Złożone produkty turystyczne – rodzaje, cechy, przestrzenna i funkcjonalna organizacja. Współpraca przy tworzeniu produktów turystycznych – współpraca sieci i klastry turystyczne. Produkt turystyczny wydarzenie – cechy, organizacja, imprezy masowe, rola sponsoringu w turystyce. Promocja, dystrybucja produktu turystycznego.
2.	Seminarium dyplomowe 2	Seminarium: Prezentacje stanu wiedzy w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, materiałów źródłowych i drogi postępowania badawczego. Omówienie pracy seminaryjnej.
3.	Turystyka kulturowa	Wykłady: Turystyka kulturowa – ogólna charakterystyka zjawiska. Wybrane formy turystyki kulturowej: Turystyka militarna: turystyka pól bitewnych, odtwórstwo historyczne, miejsca pamięci. Turystyka dziedzictwa: dziedzictwo

		<p>sepulkralne w turystyce. Turystyka biograficzno-literacka i turystyka filmowa. Turystyka etniczna. Turystyka przemysłowa. Miejska turystyka kulturowa.</p> <p>Ćwiczenia: Projekty grupowe: Projekt 1: prezentacje na temat wybranych, niszowych form turystyki kulturowej; Projekt 2: charakterystyka profilu turysty kulturowego na podstawie wybranych atrakcji turystycznych: opracowanie narzędzia badawczego, przeprowadzenie badań, opracowanie i zaprezentowanie wyników.</p>
4.	Geografia turystyczna - ćwiczenia terenowe 8 dni	<p>Ćwiczenia terenowe: Udział w targach turystycznych w kraju lub za granicą. Organizacja wyjazdu turystycznego, zapoznanie z technikami przygotowania oferty noclegowej, transportowej. Zapoznanie z głównymi walorami turystycznymi wybranego centrum krajoznawczego za granicą. Realizacja ustalonego i przygotowanego wcześniej programu turystycznego. Udział w wycieczce krajoznawczej w wybranych centrach i miejscowościach turystycznych w wybranym regionie turystycznym.</p>
5.	Praktyka dyplomowa (po I roku studiów)	<p>Praktyka dyplomowa: W trakcie praktyki studenci gromadzą materiały niezbędne dla realizacji tematu pracy magisterskiej. Weryfikują nabyte umiejętności prowadzenia badań terenowych oraz gromadzenia materiałów archiwalnych.</p>
Moduł A – przedmioty do wyboru		
A1.	<i>Biznesplan</i>	<p>Wykłady: Formy funkcjonowania przedsiębiorstw. Biznesplan jako metoda planowania przedsięwzięć biznesowych – funkcje planowania, misja i cele działalności firmy. Badanie rynku – szanse i zagrożenia. Programy wspomagania małych firm.</p> <p>Ćwiczenia: Tworzenie (budowanie) biznesplanu dla małej firmy rozpoczynającej działalność.</p>
A2.	<i>Ekoturystyka i turystyka aktywna</i>	<p>Wykład: Definicje turystyki przyrodniczej – ekoturystyki. Mocne i słabe strony turystyki na obszarach chronionych. Struktury i funkcje gospodarstw ekoturystycznych, ich kategoryzacja. Geografia ekoturystyki w Polsce i na świecie. Turystyka aktywna i jej rodzaje. Rozmieszczenie wybranych form turystyki aktywnej w Polsce i na świecie.</p> <p>Ćwiczenia: Analiza potencjału przyrodniczego i kulturowego w perspektywie rozwoju turystyki aktywnej – studia przypadku. Próba określenia atrakcyjności w zakresie ekoturystyki wybranych regionów Polski ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska.</p>
A3.	<i>Geoparki Europy</i>	<p>Wykłady: Historia geoparków. Formy funkcjonowania i ochrony obiektów geoturystycznych.</p> <p>Ćwiczenia: Wybrane geoparki w Europie</p>
A4.	<i>Język angielski w turystyce</i>	<p>Ćwiczenia: Podstawowe narzędzia ułatwiające przyswajanie i aktywne stosowanie słownictwa branżowego w zakresie turystyki i hotelarstwa. Kariera w turystyce. Marketing i promocja w turystyce. Współczesne trendy w turystyce międzynarodowej. Podróżowanie i transport. Baza noclegowa. Baza gastronomiczna. Pilotaż wycieczek i przewodnictwo turystyczne. Dziedzictwo kulturowe. Turystyka zrównoważona.</p>
A5.	<i>Metodyka organizacji turystyki szkolnej i krajoznawstwa</i>	<p>Wykład: Metodologiczne podstawy organizacji i przebiegu wycieczek turystyczno-krajoznawczych (wycieczka w programach edukacyjnych z przedmiotu przyroda i geografia, czynniki realizacji wycieczki szkolnej, główne zagadnienia wycieczek szkolnych, walory dydaktyczno-wychowawcze wycieczek szkolnych, negatywne wyniki wycieczki spowodowane nieprawidłowościami merytorycznymi i organizacyjnymi, zasady organizacji wycieczki szkolnej, etapy planowania i przygotowania wycieczki, obowiązki i rola kierownika wycieczki, zarządzenia dotyczące organizacji wycieczek szkolnych). Turystyka a krajoznawstwo. Wstęp do zagadnień turystyki szkolnej, krajoznawstwa, definicje, założenia (rys historyczny krajoznawstwa - prekursorzy, ważniejsze wydarzenia). Podział walorów krajoznawczych oraz ich zasoby. Dobór treści krajoznawczych na potrzeby rozwoju różnych rodzajów i form turystyki szkolnej. Prawo w turystyce. Dyrektywy ustawy o bezpieczeństwie podczas imprez turystycznych. Bezpieczeństwo i higiena pracy (zasady bezpieczeństwa podczas organizacji wycieczek turystyczno-krajoznawczych). Prawo i obowiązki nauczyciela, odpowiedzialność cywilna. Podstawowe dokumenty organizacji wycieczki szkolnej jednodniowej i kilkudniowej.</p>

		Ćwiczenia: Opracowanie monografii wybranej miejscowości lub regionu (np. gminy) w oparciu o źródła pierwotne (np. księgi parafialne, dane z urzędów miejskich/urzędów gminy).
A6.	<i>Negocjacje w biznesie</i>	Ćwiczenia: Pojęcie, istota, geneza negocjacji. Zespół negocjacyjny – skład i role poszczególnych uczestników. Taktyki negocjacyjne i ich związek ze strategią rozmów. Negocjacje międzynarodowe. Niedozwolone taktyki negocjacyjne. Przebieg negocjacji. Scenariusze i programy rozmowy negocjacyjnej – praca zespołowa i indywidualna.
A7.	<i>Współczesne krajobrazy Europy</i>	Wykłady: Definicja miasta i jego struktura przestrzenna. Strefa centralna, pośrednia i zewnętrzna w fizjonomii miasta. Typy kształtowania miast na przykładach europejskich. Zagospodarowanie i ochrona krajobrazu wzdłuż miejskich tras komunikacyjnych. Punkty węzłowe w krajobrazie zurbanizowanym. Współczesne miasta Europy – charakterystyka i plany rozwoju. Transformacja krajobrazu urbanistycznego od początku XX wieku. Nowoczesne przestrzenie rekreacyjne w miastach: place, bulwary, parki.
Semestr III		
1.	Hotelarstwo i transport w turystyce	Wykłady: Wprowadzenie: transport a turystyka; rola systemu transportowego w obszarze docelowym. Uwarunkowania rozwoju usług lotniczych. Procesy deregulacji. Liniowe usługi lotnicze: struktura geograficzna rynku, trendy na rynku. Nieregularne usługi lotnicze w turystyce. Czartery: definicja, rozwój historyczny, trendy na rynku, główni przewoźnicy. Taksówki lotnicze. Turystyczne loty widokowe. Transport wodny – formy organizacji a turystyka. Zarys historyczny usług transoceanicznych liniowych, rynek obecny. Wycieczki pełnomorskie. Struktura geograficzna. Trendy na rynku. Rozwój historyczny rynku promowego. Struktura geograficzna. Żegluga promowa na Bałtyku. Żeglarstwo morskie – formy organizacji i wymogi infrastrukturalne. Rejsy śródlądowe. Struktura geograficzna oferty. Trendy na rynku. Żegluga śródlądowa w Polsce. Uwarunkowania wykorzystania kolei na potrzeby turystyki. Formy organizacji transportu kolejowego a turystyka. Pociągi specjalne i turystyczne w Europie i na świecie. Kolej a turystyka w Polsce. Nowa generacja szybkich pociągów. Perspektywy dla Polski. Hotelarstwo – struktura geograficzna bazy hotelarskiej na świecie, współczesne trendy, klasyfikacja; baza hotelarska w Polsce: struktura i trendy. Nietypowe formy bazy noclegowej: hotele w zabytkach, time-sharing, center-parki, wioski wakacyjne. Ćwiczenia: Wybór kraju lub regionu, przeprowadzenie analizy i oceny systemu transportowego w odniesieniu do głównych regionów turystycznych kraju.
2.	Pozaeuropejskie regiony turystyczne	Wykłady: Wybrane regiony i ośrodki turystyczne Ameryki Południowej, wraz z przyrodniczymi i kulturowymi uwarunkowaniami rozwoju turystyki (Argentyna, Brazylia, Chile). Wybrane aspekty geografii turystycznej Meksyku. Problemy turystyki regionu karaibskiego. Turystyka w południowo-zachodniej części Stanów Zjednoczonych. Społeczne i geopolityczne uwarunkowania ruchu turystycznego w Afryki, Azji Australii i Oceanii i ich zmiany. Azja, Afryka, Australia i Oceania jako regiony turystyczne – podstawy atrakcyjności, ruch turystyczny. Perspektywy rozwoju pozaeuropejskich regionów turystycznych. Ćwiczenia: Wybrane atrakcje turystyczne Ameryk – obiekty Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dziedzictwo kulturowe Meksyku i jego udostępnienie turystyczne. Wielkie miasta Ameryki Północnej jako ośrodki ruchu turystycznego. Wybrane niszowe formy turystyki w regionach Azja, Afryka, Australia i Oceania (prezentacja).
3.	Seminarium dyplomowe 3	Seminarium: Prezentacje przez studentów wyników I etapu własnych badań w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie pisemnej pracy seminaryjnej.
	Moduł B – przedmioty do wyboru	
B1.	<i>E-turystyka</i>	Wykłady: Internet a rynek turystyczny: wprowadzenie do e-turystyki. Uwarunkowania rozwoju e-turystyki w Polsce i na świecie. ICT w systemach informacji turystycznej. E-hotelarstwo. Technologie informacyjne w służbie zarządzania turystyką. Wykorzystanie mediów społecznościowych i aplikacji mobilnych w branży turystycznej.

		<p>Wirtualna rzeczywistość – przyszłość turystyki?</p> <p>Ćwiczenia: Realizacja projektu praktycznego polegającego na stworzeniu bloga podróżniczego lub witryny internetowej biura podróży.</p>
B2.	<i>Komunikacja międzykulturowa</i>	<p>Ćwiczenia: Wprowadzenie do komunikacji międzykulturowej – definicja, założenia teoretyczne, obszary badawcze. Definicje kultury i tożsamości kulturowej. Stereotypy – geneza, funkcje, rodzaje. Stereotyp narodowy i jego rola w komunikacji międzykulturowej. Komunikacja werbalna i niewerbalna w ujęciu międzykulturowym (zachowania proksemiczne, komunikacja niskiego i wysokiego kontekstu, chronemika). Wprowadzenie do teorii wymiarów kultury. Kultury indywidualistyczne i kolektywistyczne oraz o dużym i małym dystansie władzy. Wymiary kultury – kontynuacja (egalitaryzm płciowy, powściągliwość-ekspresyjność, unikanie niepewności). Wymiary kultury – podsumowanie i krytyka. Analiza konkretnych przykładów spotkań kulturowych (studium przypadku). Kompetencja międzykulturowa, jej modele i zastosowanie. Cechy efektywnych kontaktów międzykulturowych. Szok kulturowy i strategie akulturacji – integracja, asymilacja, separacja i marginalizacja. Turystyka jako szczególny rodzaj kontaktu międzykulturowego.</p>
B3.	<i>Kreowanie turystyki miejskiej w oparciu o ogrody botaniczne i zoologiczne</i>	<p>Wykłady: Ogrody botaniczne i zoologiczne – wybrana terminologia. Historia ogrodów botanicznych i zoologicznych w Polsce i na świecie. Wybrane elementy biogeografii. Funkcje ogrodów botanicznych i zoologicznych i ich rola w kształtowaniu turystyki miejskiej. Ogrody botaniczne i zoologiczne jako produkt turystyczny.</p> <p>Ćwiczenia: Realizacja projektu polegającego na analizie ruchu turystycznego (w oparciu m.in. o ankiety) w ogrodzie botanicznym i zoologicznym.</p>
B4.	<i>Organizacja i kreowanie produktów turystycznych w różnych strefach morfoklimatycznych i krajobrazowych</i>	<p>Wykłady: Strefy morfoklimatyczne świata – podstawowa terminologia. Wybrane zagadnienia z zakresu geomorfologii i klimatologii. Rozwój rzeźby w różnych strefach klimatycznych i jej najważniejsze cechy. Krajobraz jako podstawowy element kształtujący ruch turystyczny. Uwarunkowania rozwoju turystyki w obszarach suchych i półsuchych. Uwarunkowania rozwoju turystyki w obszarach tropikalnych. Ograniczenia w ruchu turystycznym i specyfika społeczno-ekonomiczna obszarów pustynnych. Definicje, właściwości i geneza lessu, globalne rozmieszczenie obszarów lessowych. Potencjał geoturystyczny obszarów lessowych – rzeźba lessowa, geozagrożenia na obszarach lessowych, formy użytkowania terenu. Potencjał geoturystyczny obszarów lessowych – geoarcheologia, dziedzictwo kulturowe, enoturystyka na obszarach lessowych. Zróżnicowanie krajobrazów lessowych w Polsce i na świecie. Geoturystyka i geostanowiska.</p> <p>Ćwiczenia: Realizacja projektu praktycznego polegającego na stworzeniu produktu turystycznego w oparciu o wybrane cechy krajobrazu kształtowanego przez procesy eoliczne: pustynnego, półpustynnego, lessowego</p>
B5.	<i>Polityka turystyczna</i>	<p>Wykłady: Klasyfikacja współczesnej turystyki międzynarodowej. Analiza ruchu turystycznego. Uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów turystyki. Współczesne trendy w turystyce kulturowej, przyrodniczej i alternatywnej. Zagrożenia dla rozwoju turystyki międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem terroryzmu. Gospodarcza rola turystyki – przyszłe trendy (przestrzeń i podwodna turystyka). Nowoczesne produkty turystyczne oraz udogodnienia i usługi turystyczne. Turystyka i innowacje XXI wieku.</p>
B6.	<i>Rewitalizacja na potrzeby turystyki</i>	<p>Wykłady: Podstawowe pojęcia, nazewnictwo oraz stan badań w dziedzinie rewitalizacji. Planowanie działań rewitalizacyjnych i ochronnych pod kątem rozwoju turystyki. Metody przeciwdziałania degradacji środowiska. Zakres i kolejność prac rewitalizacyjnych. Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i poeksploatacyjnych na przykładach działań rewitalizacyjnych w krajach Unii Europejskiej. Analiza przykładów rewitalizacji na świecie pod kątem zagospodarowania turystycznego.</p> <p>Ćwiczenia: Przygotowanie, zilustrowanie oraz przedstawienie w formie prezentacji multimedialnej analizy wybranego problemu rewitalizacyjnego.</p>
B7.	<i>Turystyka biznesowa</i>	<p>Wykład: Wprowadzenie do turystyki biznesowej. Turystyka biznesowa w Polsce. Podmioty promujące, organizujące, wspierające turystykę biznesową w Polsce. Turystyka korporacyjna. Przemysł spotkań (MICE).</p>

		Przemysł wystawienniczy w branży turystycznej B2B. Turystyka motywacyjna. Indywidualne podróże służbowe. Turystyka biznesowa jako produkt markowy. Wykorzystanie nowych technologii w organizacji form turystyki biznesowej. Perspektywy rozwoju turystyki biznesowej w Polsce.
B8.	<i>Tworzenie produktu geoturystycznego</i>	Ćwiczenia: Podstawowe zasady przekazu informacji w geoturystyce. Zaprojektowanie trasy geoturystycznej prezentacja obiektu geoturystycznego. Ćwiczenia terenowe: Zebranie informacji niezbędnych do udostępnienia obiektu geoturystycznego praktyczne ćwiczenia z przekazu informacji w terenie.
B9.	<i>Współczesne trendy w turystyce</i>	Wykłady: Klasyfikacja współczesnej turystyki międzynarodowej. Analiza ruchu turystycznego. Uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów turystyki. Współczesne trendy w turystyce kulturowej, przyrodniczej i alternatywnej. Zagrożenia dla rozwoju turystyki międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem terroryzmu. Gospodarcza rola turystyki – przyszłe trendy (przestrzeń i podwodna turystyka). Nowoczesne produkty turystyczne oraz udogodnienia i usługi turystyczne. Turystyka i innowacje XXI wieku.
Semestr IV		
1.	Seminarium dyplomowe 4	Seminarium: Prezentacje przez studentów końcowych wyników własnych badań/projektu w zakresie wybranej tematyki pracy magisterskiej, z dyskusją w ramach grupy seminaryjnej. Omówienie formalnych zasad przygotowania ostatecznej wersji pracy magisterskiej i przeprowadzania egzaminu magisterskiego
2.	Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym w praktyce	Ćwiczenia: Podstawy obsługi systemów rezerwacji w turystyce na przykładzie Amadeusza. Warsztaty menedżerskie – prelekcje eksperckie. Organizacja i zarządzanie ventami. Opracowanie projektu: Propozycja wprowadzenia nowego przedsiębiorstwa turystycznego na rynek polski.
	<i>Moduł C – przedmioty do wyboru</i>	
C1.	<i>Archeoturystyka</i>	Wykłady: Między turystyką, kulturą a archeologią – miejsce dziedzictwa archeologicznego w zainteresowaniach turystycznych. Udostępnianie turystyczne versus ochrona zasobów dziedzictwa archeologicznego. Przystosowanie zasobów dziedzictwa archeologicznego do potrzeb turystyki. Formy prezentacji terenowej walorów archeologicznych a cyfryzacja „przeszłości”. Autentyczność dziedzictwa kulturowego w turystyce. Zarządzanie archeologicznymi atrakcjami turystycznymi. Zasoby i wykorzystanie turystyczne dziedzictwa archeologicznego w Polsce. Zasoby i wykorzystanie turystyczne dziedzictwa archeologicznego w Europie na przykładzie Irlandii i Wielkiej Brytanii.
C2.	<i>Humanistyczne aspekty turystyki</i>	Wykłady: Socjologia turystyki – zarys przedmiotu zainteresowań. Turysta, koncepcja atrakcji turystycznej wg Deana MacCannella. Typologie turystów. Motywacje turystyczne. Wpływ turystyki na kulturę – tzw. demonstration effect, displacement oraz gentryfikacja turystyczna. Koncepcja „spojrzenia turysty” (tourist gaze) według J. Urry’ego. Autentyzm w turystyce – komodyfikacja kultury na wybranych przykładach. Wybrane koncepcje psychologii behawioralnej w kontekście percepcji i ocen środowiska naturalnego i kulturowego przez turystów. Turystyka rodzinna – jej wartości i wzory.
C3.	<i>Studia krajobrazowe w turystyce</i>	Konwersatorium: Definicje krajobrazów w aspekcie zainteresowań badawczych geografii oraz turystyki. Historia badań krajobrazowych. Metodologia badań krajobrazowych wybranych ośrodków naukowych Polski oraz Europy. Waloryzacja krajobrazowa pod kątem funkcji rekreacyjnych i turystycznych. Studia krajobrazowe w turystyce poznawczej. Wpływ turystyki na krajobraz – ze względu na formy aktywności turystycznej. Postawa proekologiczna a rozwój turystyki krajobrazowej na obszarach miejskich i wiejskich.
C4.	<i>Turystyka a rozwój zrównoważony</i>	Wykłady: Definicja i zakres pojęcia turystyka zrównoważona. Koncepcje użyteczne w kontekście turystyki zrównoważonej. Turystyka przyrodnicza a zrównoważony rozwój regionu. Turystyka ekologiczna i turystyka w środowisku wiejskim. Turystyka kulturowa a zrównoważony rozwój regionu.

C5.	<i>Turystyka dostępna</i>	<p>Wykłady: Definicja niepełnosprawności, modele niepełnosprawności. Definicja turystyki dostępnej i projektowania uniwersalnego. Ogólne zasady projektowania infrastruktury przystosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych oraz rodzin z dziećmi. Szlaki turystyczne przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Infrastruktura turystyczna o charakterze edukacyjno-dydaktycznym przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dostępna komunikacja zbiorowa. System informacji turystycznej dla osób niepełnosprawnych. Zasady komunikowania się z osobami niesłyszącymi.</p> <p>Konwersacja: Ocena przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych wybranych atrakcji turystycznych Wrocławia – wyjście w teren.</p>
C6.	<i>Turystyka na obszarach górskich</i>	<p>Wykłady: Główne regiony górskie na świecie. Cechy współczesnej turystyki górskiej. Rola organizacji turystycznych w propagowaniu turystyki górskiej. Zagospodarowanie turystyczne ośrodków górskich. Ruch turystyczny na wybranych szczytach górskich Ziemi. Masywy górskie a ochrona przyrody. Fenomen Korony Ziemi i Korony Himalajów. Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze gór.</p>
C7.	<i>Turystyka sentymentalna</i>	<p>Wykład: Wprowadzenie do turystyki sentymentalnej w Polsce, Europie i na świecie. Podmioty promujące, organizujące, wspierające turystykę sentymentalną w Polsce. Turystyka sentymentalna wyjazdowa oraz przyjazdowa – współczesne modele. Turystyka sentymentalna jako produkt markowy. Wykorzystanie nowych technologii w organizacji form turystyki sentymentalnej. Perspektywy rozwoju turystyki sentymentalnej w Europie Środkowej i na świecie.</p>
C8.	<i>Turystyka w obszarach polarnych</i>	<p>Wykłady: Uwarunkowania środowiskowe, historyczne i społeczno-polityczne rozwoju turystyki w regionach polarnych. Wybrane regiony Ameryki Północnej jako centra ruchu turystycznego. Charakterystyka svalbardzkiego regionu turystycznego. Charakterystyka grenlandzkiego regionu turystycznego. Charakterystyka islandzkiego regionu turystycznego. Walory i atrakcyjność turystyczna Antarktyki. Turystyka syberyjska.</p>

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie bezpieczeństwem państwa

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 139

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	System bezpieczeństwa państwa	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z założeniami systemu bezpieczeństwa, jego celami i zadaniami, rolą i znaczeniem organów władzy państwowej, służb specjalnych odpowiedzialnych za kształtowanie optymalnych wariantów bezpieczeństwa determinowanych i powiązanych z polityką wewnętrzną i zewnętrzną oraz sytuacją międzynarodową.
2.	Studia strategiczne	Przedmiot obejmuje zagadnienia mieszczące się w obrębie tradycyjnej i nowoczesnej strategii wojennej. Studenci zaznajamiają się z głównymi twórcami strategii od czasów starożytnych, poprzez erę nowożytną, industrialną, aż po współczesną działalność rebeliancką, terrorystyczną i przeciwpowstańczą. Ważnym elementem jest zrozumienie głównych, uniwersalnych doktryn strategicznych, kluczowych koncepcji oraz ich krytyka.
3.	Bezpieczeństwo ekonomiczne	Przedmiot obejmował będzie pojęcie bezpieczeństwa ekonomicznego, jego istotę, treść, interpretacje, a także zagrożeń takich jak nierównowaga w gospodarce i dysproporcje rozwojowe. W treści zajęć znajdują się także zjawiska takie jak globalizacja w płaszczyźnie ekonomicznej i jej znaczenie dla bezpieczeństwa ekonomicznego państwa, wydatki na zbrojenia oraz międzynarodowy handel bronią oraz zagrożenia ekonomiczne związane z kryzysem strefy euro i szerzej z kryzysem finansowym. Studenci będą mieli także możliwość analizy wpływu i narzędzi jakimi państwo dysponuje w zagranicznej polityce ekonomicznej w kontekście bezpieczeństwa ekonomicznego. Wyjaśnione zostaną pojęcia bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa żywnościowego, ekologicznego oraz finansowego państwa. W tym ostatnim przypadku analizie poddane zostanie zjawisko szarej strefy oraz oszustw podatkowych. Treści programowe obejmą także ocenę stanu bezpieczeństwa ekonomicznego Polski oraz głównych zagrożeń, które są najbardziej aktualne.
4.	Bezpieczeństwo społeczne	Celem przedmiotu jest przedstawienie problematyki bezpieczeństwa społecznego. Założeniem przedmiotu jest przekonanie o zwiększającej się roli bezpieczeństwa społecznego. Wyjaśnione zostaną podstawowe pojęcia ze wskazaniem różnic w ich pojmowaniu w ramach państwa opiekuńczego i w „społeczeństwie ryzyka” (U. Beck). Omówione zostaną wyzwania stojące przed politykami publicznymi. Takie zagadnienia, jak demograficzne starzenie się społeczeństwa, prekaryjna praca, nowe nierówności, system zabezpieczenia społecznego istotnie wpływają na poziom bezpieczeństwa społecznego. Wskazana zostanie rola podmiotów odpowiedzialnych za realizację i utrzymanie bezpieczeństwa społecznego.
5.	Bezpieczeństwo energetyczne	Treści programowe przedmiotu obejmują pojęcie i zakres bezpieczeństwa energetycznego, podmioty bezpieczeństwa energetycznego – państwo, instytucje międzynarodowe, korporacje transnarodowe, konsumenci, bezpieczeństwo energetyczne w kontekście wyzwań, zagrożeń (choroba holenderska, pierwsze prawo petropolityki). Ponadto studenci poznają na zajęciach bilans światowych zasobów surowcowych oraz nowy wymiar dyplomacji jaką jest dyplomacja energetyczna. Podczas zajęć omówiona zostanie geografia surowcowa (rodzaje surowców i ich specyfika położenie surowców w podziale na państwa, regiony wydobywcze surowców w podziale na państwa, regiony), konsumpcja energii (wykorzystanie surowców i energii konsumpcja surowców w podziale na państwa, regiony oraz sektory), handel

		surowcami (kierunki importu surowców, kierunki eksportu surowców, trendy) oraz praktyki handlowe, kontrakty, klauzule. Studenci poznają także stan zasobów energetycznych Polski, charakterystykę rynku węgla, ropy naftowej, elektroenergetyki, w tym infrastruktury energetycznej, poziom uzależnienia Polski od importu surowców oraz działania jakie są podejmowane by ją ograniczyć. Zajęcia obejmą także zagadnienie polityki energetycznej Unii Europejskiej, jej zasobów energetycznych, kierunków importu i eksportu surowców, relacje gazowe z Rosją oraz strategii energetycznych Unii na najbliższe lata.
6.	Konflikty społeczne	Podczas zajęć omówiona zostanie geografia surowcowa (rodzaje surowców i ich specyfika położenie surowców w podziale na państwa, regiony wydobywcze surowców w podziale na państwa, regiony), konsumpcja energii (wykorzystanie surowców i energii konsumpcja surowców w podziale na państwa, regiony oraz sektory), handel surowcami (kierunki importu surowców, kierunki eksportu surowców, trendy) oraz praktyki handlowe, kontrakty, klauzule. Studenci poznają także stan zasobów energetycznych Polski, charakterystykę rynku węgla, ropy naftowej, elektroenergetyki, w tym infrastruktury energetycznej, poziom uzależnienia Polski od importu surowców oraz działania jakie są podejmowane by ją ograniczyć. Zajęcia obejmą także zagadnienie polityki energetycznej Unii Europejskiej, jej zasobów energetycznych, kierunków importu i eksportu surowców, relacje gazowe z Rosją oraz strategii energetycznych Unii na najbliższe lata.
7.	Zagrożenia bezpieczeństwa państwa	Celem przedmiotu jest szczegółowa analiza konkretnych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa, wśród których główny nacisk położono na wojny, zmiany klimatyczne, terroryzm, katastrofy naturalne, choroby zakaźne, przestępczość, wybrane rodzaje broni. Zagrożenia omawiane są w kontekście polskim, ale też innych krajów. Lista analizowanych zagrożeń jest otwarta i zależna od decyzji zarówno prowadzącego, jak również studentów.
8.	System bezpieczeństwa narodowego RP	Przedmiot podsumowuje różne aspekty bezpieczeństwa narodowego Polski, ujmując je w jedną całość. Celem jest głębsze poznanie kluczowych aspektów bezpieczeństwa narodowego, rozumianego jako bezpieczeństwo państwa i narodu. W toku nauczania duża uwaga poświęca się zarówno bezpieczeństwu wewnętrznemu, jak i zewnętrznemu. Duży nacisk kładzie się na rozumienie przez studentów złożonego i często uznaniowego charakteru problematyki bezpieczeństwa narodowego, które ma źródła polityczne, aksjologiczne i ideologiczne.
9.	Zarządzanie bezpieczeństwem kulturowym	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa kulturowego Polski, wybranych krajów Europy, USA oraz Unii Europejskiej jako całości. Treści programowe obejmują także zagadnienia kultury w stosunkach międzynarodowych, problemy bezpieczeństwa kulturowego Zachodu, problemy bezpieczeństwa kulturowego mniejszości narodowych i etnicznych, ochronę języka polskiego. Studenci zapoznają się również z systemem bezpieczeństwa kulturowego Polski, a także z polityką historyczną Polski, Francji i Niemiec. Jako istotny problem bezpieczeństwa kulturowego uznaje się również dialog międzykulturowy i konieczność zrozumienia pomiędzy ludźmi wywodzącymi się z różnych kręgów cywilizacyjnych. Dlatego też osobne zajęcia są poświęcone kulturze arabskiej, a także kulturom z cywilizacji sino-konfucjańskiej.
10.	Siły zbrojne RP	Przedmiot ma na celu przekazanie studentom podstawowej wiedzy na temat funkcjonowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz realizowanych przez nie misji i zadań. Treści programowe obejmują przemiany strukturalno-funkcjonalne w Wojsku Polskim po 1989 roku, ustrojową pozycję Sił Zbrojnych III RP, rolę sił zbrojnych w systemie obronnym III RP, skład, liczebność, wyposażenie, uzbrojenie i finansowanie Wojska Polskiego, system kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, wojska specjalne w systemie obronnym RP, Wojsko Polskie w sojuszu z NATO, Wojsko Polskie w międzynarodowych misjach pokojowych i stabilizacyjnych, rolę Narodowych Sił Rezerwowych w systemie bezpieczeństwa państwa, formowanie, organizację i zadania Wojsk Obrony Terytorialnej, przemysł obronny RP. Poza tym na zajęciach omówione zostaną Strategia Obronności RP, Koncepcja Obronna RP oraz wybrane plany i programy modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP.
11.	Zarządzanie kryzysowe	Treści programowe przedmiotu nakierowane są na przekazanie wiedzy z zakresu przeciwdziałania i zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Studenci powinni zapoznać się z prawnymi aspektami zarządzania kryzysowego, układem

		instytucjonalnym. Punktem wyjścia jest wprowadzenie siatki pojęć: kryzys, sytuacja kryzysowa, zagrożenie, taksonomia zagrożeń. Zadaniem przedmiotu jest zapoznanie studentów z różnymi aspektami zarządzania kryzysowego, w tym także z rolą mediów i informacji w sytuacjach kryzysowych. W ramach przedmiotu omówiony zostanie system ratowniczo – gaśniczy oraz najważniejsze organizacje pozarządowe, współtworzące system zarządzania kryzysowego.
12.	Terroryzm i jego zwalczanie	Celem przedmiotu jest przedstawienie przyczyn rozwoju współczesnego terroryzmu, fal terroryzmu (wg koncepcji Rapoporta) oraz zwalczania terroryzmu i ekstremizmów. Główne treści programowe obejmują operacjonalizacji pojęć (czym terroryzm jest, a czym nie jest), celów i strategii organizacji terrorystycznych, związków terroryzmu z mediami, psychologicznych aspektów funkcjonowania organizacji terrorystycznych, terroryzmu anarchistycznego, terroryzmu nacjonalistyczno-separatystycznego, terroryzmu skrajnie lewicowego, terroryzmu fundamentalistycznego, ze szczególnym uwzględnieniem fundamentalizmu islamskiego.
13.	Komunikacja strategiczna i zarządzanie percepcją	Zapoznanie studentów z zagadnieniami pozwalającymi na identyfikowanie podstawowych kategorii związanych z komunikacją strategiczną i zarządzaniem percepcją, dokonywanie analizy i oceny strategii i wizerunku, poznanie procedur zarządzania percepcją. Przekazanie wiedzy na temat technik strategii komunikacyjnej, metod identyfikowania grup opinii stanowiących szeroko pojęte otoczenie, doskonalenie umiejętności związanych z wykorzystaniem instrumentów i efektywnym prowadzeniem działań komunikacyjnych w różnych grupach opinii.
14.	Technobezpieczeństwo	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z wiodącymi problemami technologicznymi związanymi z bezpieczeństwem cywilnym, jak i obronnością. Pierwsze zajęcia rozpoczynają się od problemów związanych z obronnością, a następnie przechodzą w kierunku problematyki bezpieczeństwa pozamilitarnego. Przyjmuje się jednak, iż technologie spajają te dwa obszary. Treści programowe obejmują zatem bezzałogowe systemy pola walki, robotykę w służbach mundurowych, wykorzystanie dronów w celach bezpieczeństwa, zastosowanie monitoringu typu CCTV, cyberbezpieczeństwo, biometryczną identyfikację osób, obserwację satelitarną, nawigację satelitarną. Osobny minicykl zajęć wiąże się z zagadnieniami z zakresu bezpieczeństwa społecznego, gdzie omawiane są konsekwencje relacji człowiek-maszyna, w kontekście rynku pracy i związanej z tym algorytmizacji i robotyki społecznej.
15.	Bezpieczeństwo ekologiczne	Celem zajęć jest przedstawienie studentom najważniejszych zagrożeń, których źródłem jest degradacja środowiska, będąca rezultatem rozwoju cywilizacji. Omawiane są źródła zagrożeń, ich charakter oraz konsekwencje dla zdrowia i życia ludzi, gospodarki, ładu społecznego i stabilności politycznej oraz mechanizmy ochrony przed tymi zagrożeniami, stosowane na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Ważne jest także przedstawienie związków i zależności między tymi zagrożeniami oraz barier utrudniających efektywne działania na rzecz bezpieczeństwa ekologicznego.
16.	Strategie bezpieczeństwa narodowego	W ramach przedmiotu studenci poznają różne aspekty strategii bezpieczeństwa ujmowanej w kontekście aktualnych zagrożeń, bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, stabilnego systemu politycznego, militarnego, kryzysów gospodarczych, energetycznych, zagrożeń epidemiologicznych, terrorystycznych. Celem zajęć jest też zwrócenie uwagi na pragmatyczny wymiar strategii bezpieczeństwa.
17.	Służby bezpieczeństwa wewnętrznego	Przedmiot obejmuje pojęcie służb bezpieczeństwa wewnętrznego, czym się różnią od pozostałych formacji i czy takie rozróżnienie jest zasadne. Funkcje służb bezpieczeństwa wewnętrznego w państwie oraz relacji z pozostałymi służbami, który wykorzystanie na terenie państwa ma charakter ekstraordynaryjny, takich jak np. GROM. Omówione pozostają także kluczowe formacje z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, czyli Policja, Centralne Biuro Śledcze Policji, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Państwa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna. Wszystkie one omówione zostaną w czterech głównych kategoriach, czyli struktury, zadań, uprawnień i słabości funkcjonowania. Ponadto omówione zostaną relacje między takimi formacjami jak GROM i Policja, obszary współpracy i rywalizacji. Przedstawione zostanie także zagadnienie prywatnych formacji ochronnych, czyli Specjalistycznych Uzbrojonych Formacji Ochronnych, ich status formalny w Polsce, rodzaje, zadania i uprawnienia.

18.	Decydowanie w warunkach zagrożeń	Celem przedmiotu jest przyswojenie i praktyczne wykorzystanie przez studentów narzędzi i metod efektywnego zarządzania procesem decyzyjnym w sytuacji zagrożenia i ryzyka. Przedstawiona problematyka zostanie oparta przede wszystkim na podejściu naturalistycznym, a w szczególności modelu RDM (Recognition-Primed Decision). Wskazane zostaną przy tym jego zalety i wady w porównaniu do tradycyjnych, zwłaszcza normatywnych, modeli procesów decyzyjnych. Analiza sytuacji decyzyjnej, projektowanie procesu decyzyjnego, problemy ewaluacji i implementacji decyzji oraz identyfikacja błędów decyzyjnych są zagadnieniami, które będą opracowywane na bazie wybranych studiów przypadków.
19.	Seminarium magisterskie	Studenci realizują seminarium magisterskie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę magisterską. Podczas seminarium studenci pogłębiają wiedzę i poszerzają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace magisterskie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, związanego z wybranymi aspektami z zakresu bezpieczeństwa państwa i zarządzania bezpieczeństwem.
20.	Język obcy	W ramach przedmiotu studenci rozwijają umiejętności językowe w zakresie rozumienia wypowiedzi, wykładów, wywodów, wiadomości, programów czy filmów, czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, formułowania przejrzystych i rozbudowanych wypowiedzi, porozumiewania się w różnych sytuacjach i na różne tematy, w tym brania udziału w dyskusjach, pisanie zrozumiałych i szczegółowych tekstów różnego typu. W ramach zajęć studenci zapoznają się również z kulturą i współczesną sytuacją państw należących do określonego obszaru językowego. Studenci nabędą umiejętność posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.
21.	Bezpieczeństwo i prawa człowieka	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat standardów ochrony praw człowieka. Zagadnienia związane z ochroną praw człowieka analizowane będą w kontekście międzynarodowego i wewnętrznego bezpieczeństwa państwa. Treści programowe obejmują m.in. zagadnienia związane z prawem do życia, prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego, ochroną prywatności, dyskryminacją, wolnością wypowiedzi, ograniczaniem praw i wolności w związku z walką z terroryzmem.
22.	Bezpieczeństwo materialne jednostki: zdrowy styl życia	Zajęcia obejmują zagadnienie zdrowego stylu życia rozumianego jako kwestię bezpieczeństwa materialnego jednostki, związanego ze zrównoważonymi relacjami między aktywnością fizyczną, odżywianiem i samopoczuciem. Omówiony zostanie problem nadwagi i otyłości, pojęcie i istota właściwego odżywiania, znaczenia diety w stylu życia oraz czynniki ryzyka dla zdrowia. Studenci poznają dominujące trendy w odżywianiu i ich wpływ na zdrowie oraz wpływ diety na zdrowie jednostki. Ponadto omówiona zostanie aktywność fizyczna jako element zdrowego stylu życia oraz wpływ głównych form aktywności na zdrowie i samopoczucie. Przedmiotem zajęć będą także zaburzenia związane z dbaniem o siebie takie jak fitorekcja czyli nadmierna dbałość o bycie 'fit' oraz zaburzenia odżywiania takie jak anoreksja czy bulimia. Istotnym zagadnieniem omówionym na zajęciach będzie także psychodieta, czyli relacja między psychiką a sposobem odżywiania się. Na zakończenie omówiona zostanie diagnoza stylu życia i samopoczucie Polek i Polaków.
23.	Bezpieczeństwo w erze radykalizmów	W ramach przedmiotu omówiona zostanie szczegółowo problematyka radykalizmu politycznego oraz jego wpływ na kwestie bezpieczeństwa państwa i Europy. Radykalizm rozpatrywany będzie w różnych formach: jako element ideologii, partia, organizacja, w postaci subkultury młodzieżowej, mowy nienawiści, radykalizm w nowoczesnych środkach przekazu (Internet). Zagadnienie radykalizmu politycznego analizowane będzie również na różnych płaszczyznach: lokalnej, krajowej oraz europejskiej. Celem zajęć jest zaznajomienie studentów z podstawową terminologią związaną z radykalizmem politycznym, ukazanie jego źródeł, czynników go stymulujących, form występowania oraz unaocznienie społecznych i politycznych konsekwencji rozwoju owego zjawiska a także analiza sposobów reagowania na radykalizm ze strony państwa.

24.	Bezpieczeństwo żywnościowe	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie kategorii bezpieczeństwa żywnościowego. Pokazanie wielości aspektów związanych z tą kategorią. Zwrócenie uwagi na państwowy, rządowy, zagraniczny, biznesowy i jednostkowy wymiar bezpieczeństwa żywnościowego jako elementu polityk sektorowych państwa polskiego i UE. Obejmuje następujące treści programowe, kategorie GMO, transgeniczność, bezpieczeństwo żywnościowe, bezpieczeństwo żywności, techniki agro-ekologiczne, food safety, klonowanie roślin i zwierząt, nano-żywność, novel food, rynek żywności, nowe technologie, nano-technologia, foresight, rundy delfickie, innowacyjne surowce, innowacyjne opakowania, innowacyjne technologie żywienia i żywności, innowacyjne produkty, innowacyjne opakowania inteligentne i aktywne, tworzywa biodegradowalne, folie jadalne, folie celulozowe), nanomateriały, migracje opakowań, rynek żywności, zagrożenia, typu skażenia o charakterze biologicznym, chemicznym, przykłady etykiet). Jednostki nadzoru sanitarnego, RASFF, EABŻ.
25.	Cywilna kontrola nad armią	Celem przedmiotu jest opisanie i poznanie procesów związanych z wdrażaniem cywilnej kontroli nad siłami zbrojnym w państwie demokratycznym. Na zajęciach studenci analizują pozycję sił zbrojnych w systemie państwa, poznają też rolę armii w czasach pokoju. Tematem zajęć jest również przedstawienie instytucji i mechanizmów przeznaczonych do sprawowania funkcji kontrolnej nad siłami zbrojnymi na przykładzie Polski oraz zbadanie możliwości realizacji zasady politycznej neutralności armii.
26.	Diaspora polska w Europie i świecie	Cele przedmiotu będzie dostarczenie i uporządkowanie wiedzy na temat polskiej diaspory. Omówienie wielkości, przyczyn powstania i charakteru polskiej diaspory oraz form aktywności różnych środowisk polskich poza granicami kraju. Treści programowe obejmują objaśnienie znaczenia pojęć: diaspora polska, Polonia, Polacy poza granicami kraju, polska mniejszość narodowa. Studenci zapoznają się z genezą polskiej diaspory, rozmieszczeniem w krajach Europy i świata, aktywnością i problemami w krajach osiedlenia oraz polityką polonijną władz Polski.
27.	Dyplomacja prewencyjna i koersywna	Celem przedmiotu jest przedstawienie dyplomacji koersywnej i dyplomacji prewencyjnej jako specyficznych działań współczesnej dyplomacji, służących zapobieganiu wybuchowi konfliktu albo rozwiązaniu konfliktu w jego najwcześniejszej fazie. Treści programowe dotyczą m.in. operacjonalizacji pojęć, roli organizacji międzynarodowych w dyplomatycznym rozwiązywaniu sporów, uwarunkowań skuteczności dyplomacji prewencyjnej i koersywnej, skuteczności wykorzystywania dyplomacji prewencyjnej i koersywnej (w krótkim i długim okresie), skuteczności dyplomacji prewencyjnej i koersywnej na przykładach (UNPREDEP, Haiti 1992-1994, Bośnia i Hercegowina 1993–1995, Libia 2011), a także analizy skuteczności i racjonalności rozwiązań prewencyjnych i koersywnej na przykładzie gry symulacyjnej.
28.	Gry wojenne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów - przy użyciu narzędzi symulacyjnych - z podstawowymi elementami teorii strategii, teorii gier, geostrategii, geopolityki, różnymi aspektami konfliktów zbrojnych (w tym dyplomatycznym/politycznym, ekonomicznym i propagandowym), anatomią wybranych konfliktów historycznych. W czasie zajęć studenci zostaną podzieleni zespoły (od czterech do sześciu), którym zostaną przydzielone role poszczególnych uczestników w ramach gry/symulacji. Każdy zespół wyznaczy przywódcę politycznego oraz wojskowego, którzy będą podejmować ostateczne decyzje co do podejmowanych działań, a także „sekretarza”, który będzie odpowiadał za dokładne rejestrowanie przebiegu konfliktu dla celów późniejszej analizy. Po zakończeniu symulacji strona przegrywająca będzie odpowiedzialna za opracowanie szczegółowej analizy przebiegu konfliktu i przedstawienie jej w czasie zajęć, porównanie go z rzeczywistym konfliktem oraz wyjaśnienie przyczyn własnej porażki. Przewidziana jest dyskusja nad prezentacją. Treści programowe w zależności od wybranego konfliktu obejmują: COIN – teoria wojny partyzanckiej i przeciwpartyzanckiej na przykładzie konfliktu w Afganistanie po interwencji USA w 2001 roku wojny domowej w Kolumbii, wojny w Wietnamie; zasady prowadzenia konfliktów niskiej intensywności; charakterystyka konfliktów asymetrycznych; interwencja zbrojna a wojna domowa; rola terroryzmu w konfliktach zbrojnych; rywalizacja geostrategiczna mocarstw europejskich w XVI wieku; rywalizacja o kontrolę nad basenem Morza Śródziemnego w IV i III w.p.n.e.

29.	Historia polskiej myśli wojskowej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi założeniami polskich koncepcji militarnych na przestrzeni dziejów. W pierwszej kolejności ujęty zostanie klasyczny kanon założeń wojskowych, związany z okresem rządów Piastów i Jagiellonów. Ukazana zostanie geneza założeń strategicznych, osadzona w myśli geopolitycznej. Zaprezentowana zostanie ewolucja myśli wojskowej na przestrzeni dziejów, w szczególności jej wpływ na kształtowanie się modeli polskiej polityki zagranicznej. Podjęte zostaną rozważania dotyczące analizy strategicznych i taktycznych celów polskiej aktywności międzynarodowej w kontekście zmian odnoszących się do prowadzenia działań militarnych. Szczegółnej analizie poddana zostanie tzw. koncepcja dwóch wrogów i jej konsekwencje dla polskiego sposobu rozumienia prowadzenia walki z teoretycznie silniejszym przeciwnikiem.
30.	Interwencje humanitarne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z przyczynami, uwarunkowaniami, konsekwencjami i przebiegiem interwencji humanitarnych we współczesnych stosunkach międzynarodowych. Podstawą zajęć są studia przypadków, w skład których wchodzi interwencje (uważana za) humanitarne w Ugandzie 1979, Pakistanie Wschodnim 1971, w Iraku 1991, w Somalii 1992, w Bośni i Hercegowinie 1995, w Rwandzie 1994, w Kosowie 1999, w Timorze Wschodnim, w Libii 2011, w Iraku 2014, a także sytuacje poważnych naruszeń, które nie skutkowały interwencją humanitarną (np. Syria 2014, Mjanma 2008 i 2018)
31.	Jeden świat? Projekt kosmopolityczny	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie wybranych projektów kosmopolitycznych, dążących do stworzenia jednolitego porządku politycznego gwarantującego bezpieczeństwo w relacjach międzynarodowych oraz w skali globalnej. Zajęcia mają na celu omówienie i krytykę założeń etycznych i społecznych, leżących u podłoża projektów kosmopolitycznych oraz ocenę ich praktycznej realizowalności. Treści programowe umożliwią identyfikację potrzeb oraz ograniczeń projektowanych porządków uniwersalistycznych i partykularystycznych zarówno z perspektywy jednostki jak i różnorodnych form wspólnotowych.
32.	Kompetencje społeczne w kierowaniu siłami zbrojnymi RP	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z rolą kompetencji społecznych w systemie dowódczym wojska. Poddane zostaną analizie definicje kompetencji społecznych, występujące w wojskowej literaturze przedmiotu. Przemiany ustrojowe przełomu lat 80. i 90. XX wieku wpłynęły na zwiększenie tego czynnika w procesie dowodzenia armią. Autorytet dowodzących powinien wynikać z umiejętności dostosowania się do posiadającej coraz bardziej obywatelski charakter armii. Wspólnie ze studentami opracowany zostanie model szczególnie istotnych cech, którymi charakteryzować powinna się kadra oficerska. Zostanie ukazany wpływ kompetencji społecznych na współdziałanie sił zbrojnych, z resztą społeczeństwa w okresach zagrożenia bezpieczeństwa. Istotnym elementem zajęć, będzie analiza kształtowania kompetencji społecznych w polskim systemie militarnym i porównanie go z stosowanym w innych armiach NATO.
33.	Konflikty etniczne w wybranych obszarach świata	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z genezą konfliktów etnicznych, a także ich przykładami oraz sposobami ich rozwiązywania w Europie i innych regionach świata. Studenci zapoznają się z wybranymi konfliktami w byłej Jugosławii, Izraelu, Chinach, krajach nadbałtyckich. Szczególny nacisk położony jest na analizę sytuacji kryzysogennych, które mogą przerodzić się w otwarty konflikt. W tym wypadku zostanie przeanalizowany przypadek Górnego Śląska. Przykład Chin posłuży do uwidocznienia powtarzalności pewnych sekwencji katalizujących konfliktowość w różnych kręgach cywilizacyjnych i wykazania ich uniwersalności.
34.	Kultura bycia i kultura biznesu	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat współcześnie obowiązujących norm i form kultury bycia i kultury biznesu. Studenci powinni posiadać wiedzę na temat norm zachowania w sferze towarzyskiej i w sytuacjach służbowych oraz umiejętność dostosowania zachowań do sytuacji służbowych i prywatnych. W trakcie zajęć studenci nabywają praktyczne umiejętności związane z autoprezentacją, prezentacją innych osób oraz wiedzę dotyczącą dresscodu, etykiety przy stole, komunikacji.
35.	Kultura i tradycja bezpieczeństwa	Celem przedmiotu jest wskazanie na kulturowy wymiar bezpieczeństwa, zjawisko przenikania kultur i związane z procesami globalizacji. Studenci powinni otrzymać wiedzę na temat kultury bezpieczeństwa narodowego, kultury politycznej i kultury strategicznej na szerokim tle kulturowych uwarunkowań bezpieczeństwa międzynarodowego.

		Omawiane będą następujące zagadnienia: bezpieczeństwo kulturowe w warunkach globalizacji, bezpieczeństwa kulturowe w obszarze kultury duchowej i materialnej, bezpieczeństwo kultur lokalnych, kulturowe zagrożenie, system bezpieczeństwa kulturowego RP, tożsamość kultury polskiej w procesie integracji europejskiej, ramy polityczno-prawne systemu bezpieczeństwa kulturowego, instytucje ochrony dóbr kultury w Polsce, rola religii i Kościoła rzymskokatolickiego oraz kultury ludowej i etosu chłopski w kształtowaniu tradycyjnych struktur społecznych. Przedmiot powinien także pokazać bezpieczeństwo kulturowe w UE i wybranych krajach, jak np. w USA, Francji w kształtowaniu się tożsamości narodowej, obywatelskiej, wyzwania jakie stoją przed narodami i społeczeństwami w zakresie kształtowania tożsamości i bezpieczeństwa kulturowego w dobie globalizacji.
36.	Kulturowe i gospodarcze aspekty migracji	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z kulturowymi i ekonomicznymi skutkami zjawiska globalizacji migracji we współczesnym świecie. Treści programowe obejmują wyjaśnienie znaczenia podstawowych pojęć, uwypuklenie różnic między migracjami zarobkowymi a uchodźstwem, ekonomiczne uwarunkowania migracji, zagrożenia powodujące uchodźstwo, wpływ migracji na wielokulturowość społeczeństw i konflikty o podłożu ekonomicznym i kulturowym między społeczeństwem przyjmującym a imigrantami.
37.	Mediacje międzynarodowe	Celem przedmiotu jest zdobycie wiedzy w zakresie pojęcia mediacji oraz jego zastosowania w polityce międzynarodowej. Treści programowe obejmują szeroko pojętą charakterystykę mediacji międzynarodowych, sposoby jej definiowania, historię, a także perspektywy na przyszłość. Dzięki samodzielnej analizie konkretnych przykładów mediacji międzynarodowych student ma być gotowy do interdyscyplinarnego spojrzenia na to zagadnienie, a także w do umiejętnej i obiektywnej oceny działań mediacyjnych. Jeśli w swojej pracy zawodowej spotka się z zadaniami związanymi z mediacją, będzie potrafił przygotować się do ich wykonania, uwzględniając swoją wiedzę teoretyczną, predyspozycje osobowościowe, różnice kulturowe, wyzwania językowe, własne bezpieczeństwo, a także charakter przepływu informacji.
38.	Metody pozyskiwania informacji	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z metodami pozyskiwania informacji stosowanymi przez służby mundurowe oraz administrację publiczną w perspektywie zarządzania bezpieczeństwem państwa. Studenci zapoznają się szczegółowo z metodami pozyskiwania informacji, prawnymi podstawami ich stosowania, wykorzystywaniem w praktyce, a także z kwestią pozyskiwania i ochrony informacji niejawnych z klauzulami „ściśle tajne”, „tajne”, „poufne” i „zastrzeżone”.
39.	Migracje a bezpieczeństwo	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z demograficznymi uwarunkowaniami bezpieczeństwa państwa. Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy dotyczącej problemu uchodźstwa oraz procesów migracyjnych we współczesnym świecie, a także skutków migracji rozpatrywanych w perspektywach: kapitału społecznego, konfliktów społecznych, wielokulturowości społeczeństw i problemów integracji i asymilacji migrantów oraz wynikających stąd zagrożeń dla bezpieczeństwa. Uczestnictwo w zajęciach ma umożliwić studentom nabycie umiejętności samodzielnego interpretowania informacji i danych z zakresu polityk: migracyjnej, azylowej poszczególnych państw oraz UE.
40.	Ochrona własności intelektualnej	Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu kluczowych instytucji prawnych w zakresie ochrony własności intelektualnej, zasad i norm prawnych oraz praktycznego ich stosowania. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności odnajdywania właściwych przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce, analizy treści przepisów w kontekście właściwej wykładni i ich stosowania w praktyce, w oparciu o ustalony stan faktyczny danej sprawy. Dodatkowo studenci nauczą się samodzielnego wyszukiwania danych aktów prawnych i konkretnych przepisów prawnych dotyczących analizowanego przypadku. Istotnym uwarunkowaniem realizacji celów przedmiotu będzie opanowanie języka prawnego i prawniczego oraz umiejętność dokonywania analizy prawnej w zakresie norm prawa autorskiego i praw pokrewnych, prawa patentowego i innych aktów prawnych.
41.	Państwo a siły zbrojne w cywilizacji europejskiej	Celem przedmiotu jest analiza roli jaką odgrywała armia w judeo-chrześcijańskich i grecko-rzymskim kręgu cywilizacyjnym. Nacisk położony zostanie, na zagadnienia związane z świadomością obywatelską i jej wpływem na pozycję armii w państwie. Ukazane zostaną różnice w funkcjonowaniu sił zbrojnych, krajów o tradycji despotycznej i

		obywatelskiej. Określona zostanie rola armii w kształtowaniu się współcześnie rozumianej świadomości narodowej. Omówione zostaną problemy związane z koncepcją tzw. wojny totalnej i jej wpływu na militaryzację społeczeństwa. Osobnym zagadnieniem będą studia przypadków dotyczące krajów, w których armia miała szczególnie istotne znaczenie (Niemcy, Rosja, Francja, Hiszpania). Końcowy cykl zajęć poświęcony zostanie współczesnym relacjom państwo-siły zbrojne.
42.	Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem	Przedmiot obejmuje liczne paradygmaty badań nad bezpieczeństwem, takie jak komunikacja strategiczna w procesie zarządzania kryzysowego, ocena operacji reagowania kryzysowego, kształtowanie przestrzeni bezpiecznych przez projektowanie urbanistyczne. Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom wiedzy w zakresie społeczno-historycznych uwarunkowań edukacyjnych dla bezpieczeństwa, zabezpieczenie logistyczne w systemie bezpieczeństwa, twórcze myślenie w podejmowaniu decyzji w zarządzaniu kryzysowym. Przedmiot obejmuje następujące zagadnienia: bezpieczeństwo sieci przesyłowych energii elektrycznej w Polsce, kryzys wartości, kryzys społeczeństwa w wartościach, ochronę i odporność kluczowych zasobów infrastruktury.
43.	Polityka bezpieczeństwa państw europejskich	Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z założeniami związanymi z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym państw w Europie. Podjęte zostaną rozważania, dotyczące militarnych aspektów bezpieczeństwa związanych z zagrożeniem obcą interwencją wojskową i atakami terrorystycznymi. Ważnym obszarem poruszonym podczas zajęć będzie szeroko rozumiane bezpieczeństwo ekonomiczne w kontekście polityki surowcowej, energetycznej i połączonej z „podziałem pracy”. W kontekście współczesnych wyzwań społecznych poruszona zostanie problematyka migracyjna, kwestia cyber-bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, a także kwestia przestępczości zorganizowanej i obszarów jej penetracji. Poddane analizie zostaną systemy bezpieczeństwa stosowane w poszczególnych krajach oraz wspólne dla Unii Europejskiej i NATO.
44.	Polityka historyczna	Przedmiot ma na celu zdefiniowanie polityki historycznej w konfrontacji z kategorią polityki pamięci. Studenci zapoznają się z historycznym rozwojem tej polityki oraz różnymi narodowymi modelami jej prowadzenia. Zadaniem przedmiotu jest także omówienie instrumentów polityki historycznej, takich jak instytucje państwowe, edukacja, prawo, kultura popularna, symbole. W ramach przedmiotu zaprezentowane zostaną przykłady państw, które skutecznie prowadzą politykę historyczną. Studenci powinni także zapoznać się wpływem różnych ideologii na sposób postrzegania polityki historycznej. Jednym z problemów jest także instrumentalizacja i spór o sens polityki historycznej.
45.	Polska myśl polityczna	Przedmiot ma na celu zaprezentowanie przekroju polskiego dorobku intelektualnego w obszarze myśli społeczno-politycznej. Zamyśl przedmiotu opiera się na narracji historyczno-problemowej. Studenci zapoznają się z nieznanymi i zapomnianymi fragmentami polskiej kultury i zapomnianymi twórcami, takimi jak: Jakub z Paradyża, Mateusz z Krakowa, Stanisław ze Skarbimierza, Jakub Przyłuski i inni. W drugiej części zajęć omawiane są główne nurty myśli politycznej takie jak: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm a także koncepcje utopijne Wojciecha Gutkowskiego. Celem zajęć jest ukazanie polskiej spuścizny kulturowej w konfrontacji z zachodnioeuropejską, ale także rosyjską. Przedmiot jest uzupełnieniem przedmiotów Historia myśli politycznej i Współczesna myśl polityczna. Wypełnia lukę tematyczną, ukazując wkład polskich teoretyków myśli politycznej w kulturę Europy.
46.	Pomoc rozwojowa a bezpieczeństwo	Celem przedmiotu jest weryfikacja tezy, że pomoc rozwojowa jest inwestycją w bezpieczeństwo, tak państwowe, jak i międzynarodowe. Dzięki analizie treści dostępnej literatury przedmiotu oraz przekazów medialnych, a także założeń polityki rozwojowej wybranych podmiotów i wybranych działań pomocowych w ramach współpracy rozwojowej, studenci zdobędą szeroką wiedzę niezbędną do formułowania własnych przekonań w omawianej kwestii, a w przypadku podjęcia pracy w omawianym obszarze – umiejętności pełnienia roli organu doradczego w sprawach bezpieczeństwa lub/i umiejętności podejmowania działań adekwatnie do wiedzy, ale też sytuacji międzynarodowej. Stąd treści programowe obejmują zagadnienia związane z pomocą rozwojową, jej celami, zarysem historycznym, a także relacją między polityką rozwojową a polityką bezpieczeństwa.

47.	Problematyka wojny w wybranych doktrynach religijnych	Celem przedmiotu jest prezentacja kategorii takich jak wojna, wojna sprawiedliwa, przemoc, walka, rewolucja, bellizm, pacyfizm, w doktrynach i nauczaniu codziennym największych konfesji religijnych. Przedmiot ma dostarczyć studentom wiedzy i refleksji na temat usprawiedliwiania lub krytykowania wojny przez wielkie religie świata. Program obejmuje modele relacji między porządkiem religijnym a porządkiem politycznym, model unifikacji, separacji, autonomii, współczesne interpretacje współczesnych wojen, wojnę jako fakt polityczno-społeczno-moralny, w kulturze judeochrześcijańskiej, wojny religijne, obronne/sprawiedliwe, rzemieślnicze, zaczepne, przewencyjne, interwencyjne, totalne, światowe, hybrydowe, agresywne, legalne/nielegalne, elektroniczne, w tym chrześcijańska wojna sprawiedliwa, islamski dżihad, spirytualistyczne koncepcje wojny w hinduizmie i buddyzmie. Konsekwencje stosunku wielkich religii wobec pokoju i wojny we współczesnych społeczeństwach. Zsakralizowane i liturgiczne formy przemocy, jak zabójstwa, rytualne mordy, apologia przemocy, stygmatyzacja innego.
48.	Protesty polityczne w PRL – analiza filmów i plakatów	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z historią Polski po II wojnie światowej oraz ukazanie genezy i charakteru państwa polskiego w okresie PRL. Kolejnym celem jest zapoznanie studentów z dokumentami archiwalnymi zebranymi w Archiwum Instytutu Politologii. W trakcie analizy archiwaliów omówiona zostanie ponadto rola i znaczenie państwa w tworzeniu warunków bezpieczeństwa społecznego. Treści programowe obejmują ponadto kryzysy społeczno-polityczne, protesty i bunt społeczne lat 1956-1989. Przedmiotem analizy będą zagadnienia relacji władza - społeczeństwo, cechy systemu politycznego PRL, wpływ sytuacji międzynarodowej na nastroje społeczne i działania władz polskich. Bezpieczeństwo społeczne państwa i jego elementy.
49.	Przestępczość zorganizowana	Celem wprowadzenia tego przedmiotu jest uzyskanie wiedzy na temat powstawania grup przestępczych. Różnic pomiędzy zorganizowaną przestępczością a mafią. Wiedza na temat wewnętrznej organizacji struktur tych grup. Obszary aktywności ekonomicznej, formy „prania brudnych pieniędzy. Patologizacja państwa w związku z rozwojem struktur mafijnych. Instytucje zajmujące się ściganiem zorganizowanych grup przestępczych a Polsce i w Europie. Udział zorganizowanej przestępczości w rozwoju zjawisk: korupcyjnych, nepotycznych i kumoterskich. Historyczne korzenie przestępczości zorganizowanej. Zdefiniowanie tej formy zarabiania pieniędzy. Problemy teoretyczne związane z mafią i zorganizowaną przestępczością. Formy i metody działania tego rodzaju struktur socjoekonomicznych. Obszary aktywności ekonomicznej struktur przestępczych i ich ewolucja. Grupy terrorystyczne wnoszące na przełomie XX i XXI wieku nowe obszary i sposoby organizacji zorganizowanej przestępczości. Systemy prawne w Polsce i na świecie odnoszące się do tego obszaru rzeczywistości wiedzy o niej. Transgraniczna przestępczość zorganizowana. Instytucje i programy zajmujące się monitorowaniem i zwalczaniem tego rodzaju przestępczości. Zadania i kompetencje organów państwa stosowane w celu walki ze zorganizowaną przestępczością.
50.	Przestrzeń kosmiczna a aspekty bezpieczeństwa	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z głównymi problemami bezpieczeństwa, jakie wynikają zarówno z aktywności człowieka w przestrzeni kosmicznej, jak i coraz większej świadomości zagrożeń pochodzących z kosmosu. Studenci nabędą wiedzę dotyczącą problemów instytucjonalno-prawnych związanych z przestrzenią kosmiczną, poznają podstawy prawa kosmicznego i związane z nim problemy, poznają zasady funkcjonowania satelitarnych systemów obserwacji Ziemi, a także budzące ostatnio wiele emocji wśród mocarstw systemy nawigacji satelitarnej. Osobne zajęcia będą poświęcone zagrożeniom kosmogennym, czyli blisko przelatującym obiektom, pogodzie kosmicznej i związanemu z tym promieniowaniu słonecznemu i galaktycznemu.
51.	Przyczyny i cele wojny	Celem przedmiotu jest analiza przyczyn wojen w różnych czasach i wskazanie na cele, jakimi kierowano się podejmując walkę. Nie ma istotnego znaczenia czy wojna odbyła się niedawno czy przed wiekami. Pewien uniwersalny, polityczny charakter wojny jest nie do zakwestionowania. Będzie to analiza wojny ideowej, wojny zjednoczenia narodowe, misji cywilizacyjnej, wojny ideologicznej, wojny koniecznej choć niechcianej, wojny motywowanej celami nowymi, jak prawa człowieka itp. Nie ma bowiem jednego uniwersalnego charakteru wojny a jej cechach decydują przyczyny i cele, jakie przyświecają inicjatorom konfliktu.

52.	Psychologia w sytuacjach kryzysowych	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z problematyką funkcjonowania ludzi w sytuacjach kryzysowych o charakterze egzogennym lub, szerzej, w sytuacjach zagrożenia wynikłego z kryzysów społecznych i katastrof naturalnych. Studenci zapoznają się z mechanizmami psychologicznymi i schematami zachowań wśród ofiar takich sytuacji oraz psychologicznymi aspektami działań członków zespołów interwencyjnych. Przedmiot odnosi się również do zjawisk takich, jak funkcjonowanie dużych grup społecznych lub nawet całych społeczeństw w warunkach stresu urazowego i pourazowego związanego z długotrwałymi walkami zbrojnymi, masowymi mordami, terroryzmem, przemocą na tle etnicznym, rasowym, religijnym, ekonomicznym i kulturowym.
53.	Psychologia zarządzania	Podstawowym celem przedmiotu jest przekazanie praktycznej wiedzy, przydatnej w zarządzaniu zasobami ludzkimi. Studenci powinni nabyć praktyczne umiejętności, które będą mogli wykorzystać nie tylko w celu rozwinięcia kompetencji menadżerskich, ale także w celu rozwoju własnego potencjału. Treści programowe obejmują m.in.: teorie osobowości, zachowania organizacyjne, techniki utrzymywania satysfakcjonujących relacji w biznesie, kulturę organizacyjną, rozwijanie zasobów ludzkich, patologie w organizacjach, radzenie sobie ze stresem, trening asertywności.
54.	Pułapki myślenia	Treści przedmiotu obejmują okoliczności, mechanizmy oraz błędy, które mają wpływ na podejmowane decyzje. W ramach zajęć student zapoznany zostanie z wpływem racjonalności i nieracjonalności na podejmowane decyzje oraz kiedy irracjonalności przynosi pozytywne skutki. Uwaga poświęcona zostanie także kulturowym uwarunkowaniom myślenia: skrótom myślowym i narzędziom znane i rozumiane. Istotne znaczenie posiadają także nawyki konsumenckie oraz jak można ich uniknąć. Zajęcia poświęcone zostaną także wykorzystaniu intuicji w codziennym myśleniu oraz emocjom i normom społecznym jako czynnikom wpływającym na decyzje. Omówiona zostanie także architektura wyboru i środowisko fizyczne jako czynnik zmieniający wybory i decyzje. Podczas zajęć analizie poddane zostanie także kłamstwo oraz to kiedy i dlaczego kłamiemy i kiedy jest ono postrzegane jako uzasadnione.
55.	Służby specjalne	Podczas zajęć student zostanie zapoznany z wiedzą na temat miejsca sił specjalnych oraz jednostek elitarnych w strukturze sił zbrojnych w ogóle oraz rozróżnienie pojęcia sił specjalnych i służb specjalnych, a także wywiadu i kontrwywiadu. Omówione zostaną najskuteczniejsze i najlepsze służby i jednostki specjalne Polski (GROM, Formoza, JWK) oraz innych państw (Marines, NavySeals, Delta Force, SAS, SayeretMatkal, GIGN, Grupa Alfa/FSB, KSK/KommandoSpezialkräfte). Wiedza z tego zakresu obejmować będzie orientacyjną strukturę, rekrutację, zakres zadań oraz najważniejsze operacje. Student zostanie zapoznany także z procesem prywatyzacji zadań przynależnych armii i zlecania zadań prywatnym oddziałom, do których rekrutowani są byli komandos i żołnierze jednostek specjalnych (Blackwater/Academie). Studenci będą mieli także możliwość identyfikacji zagrożeń wynikających z zadań służb specjalnych w państwie demokratycznym oraz z wyraźnych trendów zlecania przez państwa coraz większej ilości zadań korporacjom militarnym.
56.	Władza w systemie prawnym Unii Europejskiej	Student zostanie zapoznany także z procesem prywatyzacji zadań przynależnych armii i zlecania zadań prywatnym oddziałom, do których rekrutowani są byli komandos i żołnierze jednostek specjalnych (Blackwater/Academie). Studenci będą mieli także możliwość identyfikacji zagrożeń wynikających z zadań służb specjalnych w państwie demokratycznym oraz z wyraźnych trendów zlecania przez państwa coraz większej ilości zadań korporacjom militarnym.
57.	Współpraca międzynarodowa policji i służb specjalnych	Przedmiotem zajęć pozostają obszary współpracy między Policją oraz polskimi służbami specjalnymi a ich zagranicznymi odpowiednikami. Omawiane są zagadnienia mechanizmów, procedur i efektywności współpracy Policji z formacjami policyjnymi państw sąsiedzkich, przede wszystkim niemieckimi oraz próba identyfikacji przyczyn różnego poziomu tej współpracy w zależności od państwa. Ponadto obszar tematyczny zajęć obejmuje instytucje współpracy wielostronnej takie jak Interpol i Europol, wraz z jej procedurami i słabościami. Do zagadnień będących przedmiotem zajęć zaliczyć należy także współpracę między polskimi służbami i siłami specjalnymi takimi jak GROM

		czy Formoza z ich zagranicznymi odpowiednikami głównie z USA, Wielkiej Brytanii i Izraela wraz z określeniem obszarów tej współpracy, jej ewolucji oraz przykładów wspólnych działań i szkoleń.
58.	Zarządzanie strachem	Celem zajęć jest spojrzenie na strach jako jeden z podstawowych mechanizmów reakcji człowieka ona bodźce wewnętrzne i zewnętrzne. Reakcja „walcz” albo „uciekaj” należy do najstarszych ewolucyjnie ukształtowanych typów zachowań człowieka. Strach osadzony w konkretnej lub urojonej (wyobrażonej) rzeczywistości jest odpowiedzią na jakieś poczucie zagrożenie. Poznanie neuronalnych, psychologicznych, społecznych i politycznych czynników odpowiedzialnych za wywoływanie tego poczucia pozwala zrozumieć ważny aspekt ludzkich zachowań. Wiedza ta jest szeroko wykorzystywana w najrozmaitszych działaniach, w których strach służy jako narzędzie do wzbudzania posłuszeństwa wobec norm i instytucji, osób, miejsc i sposobów działania jednostek. Wzbudzaniem lub tłumieniem strachu zajmują się intencjonalnie wyspecjalizowane instytucje polityczne, społeczne, religijne. Analiza metod i sposobów działania tych instytucji w obszarze strachu będzie stanowić przedmiot dyskusji podczas zajęć przedmiotowych.

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie Migracjami
 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
 Poziom kwalifikacji: 6
 Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 140

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Geografia polityczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z wpływem czynników geograficznych na przyjęte rozwiązania polityczne, społeczne i ekonomiczne na świecie. Wskazanie prawidłowości funkcjonowania jednostek geopolitycznych wynikających z ich położenia i budowy morfologicznej. Poruszone zostaną również problemy z zakresu ekonomii, ekologii, antropologii i kulturoznawstwa. Podjęte zostaną rozważania dotyczące zjawiska konfliktów zbrojnych i założeń geostrategicznych. Słuchacze zapoznają się z pogłębioną specyfiką szczególnie istotnych geopolitycznie regionów świata. Część cyklu dydaktycznego poświęcona zostanie problematyce geopolitycznej dotyczącej Polski, z szczególnym uwzględnieniem kwestii granicznych i terytorialnych
2.	Nauka o państwie i polityce	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawami nauki o polityce: teorii państwa, kultury politycznej, systemu politycznego, reżimów politycznych, teorii władzy, modeli społeczeństwa obywatelskiego, komunikacji politycznej. Ważny elementem przedmiotu jest wyjaśnienie studentom fundamentów perspektyw ontologicznych i epistemologicznych w politologii, które są punktem wyjścia do każdej analizy zjawisk politycznych.
3.	Wstęp do studiów migracyjnych	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z podstawowymi pojęciami związanymi z przepływami migracyjnymi. Student jest zaznajamiany z terminologią stosowaną w ramach studiów migracyjnych, typologią i rodzajami migracji oraz ich uwarunkowaniami, teoriami migracji w ujęciu makro i mikrospołecznym. Ponadto tematyka kursu obejmuje kwestie państwowej kontroli przepływów migracyjnych oraz analizę relacji między migracjami a bezpieczeństwem i polityką.
4.	Ekonomia	Przedmiot ma na celu objaśnienie kategorii ekonomicznych, praw ekonomii oraz zasad funkcjonowania współczesnej gospodarki rynkowej w skali mikro i makro. Celem zajęć jest nie tylko zapoznanie studentów z mechanizmami rozwoju gospodarczego, ale również procesami decyzyjnymi dokonywanymi przez producentów i konsumentów oraz problemami analizy mechanizmów gospodarki rynkowej. Studenci zdobywają wiedzę i umiejętności pozwalające na zrozumienie podstawowych kategorii ekonomicznych, potrafią zinterpretować zachodzące w gospodarce zjawiska ekonomiczne oraz wykorzystać poznane narzędzia ekonomiczne do opisu realnych problemów gospodarczych.
5.	Historia polityczna Europy	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z procesami politycznymi, jakie dokonały się w Europie w XX w. Ukazanie związków przyczynowo-skutkowych, które doprowadziły do istotniejszych wydarzeń politycznych na kontynencie. Omówione zostaną podstawowe założenia doktryn politycznych: nacjonalizmu, liberalizmu, socjalizmu, anarchizmu, komunizmu i faszystów. Punktem wyjścia do zasadniczej części zajęć będzie analiza sytuacji politycznej i społecznej oraz kulturalnej na przełomie XIX

		i XX w. Jej konsekwencją był, bowiem pierwszy konflikt międzynarodowy na skalę światową, który doprowadził do zmiany układu sił w Europie. W okresie dwudziestolecia międzywojennego poddane analizie zostaną dzieje stosunków międzynarodowych oraz sytuacja w wybranych państwach europejskich. Zaprezentowana zostanie geneza, przebieg i skutki II wojny światowej. Szczególne miejsce w rozważaniach dotyczących najnowszej historii Europy zajmie analiza konfrontacji „zimnowojennej” Zachodu i bloku komunistycznego. Ujęte zostaną również zagadnienia dotyczące szeroko rozumianej integracji europejskiej, oraz przemian systemowych w krajach postkomunistycznych.
6.	Psychologia społeczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z ogólną teorią świadomości i nieświadomości kolektywnej, oraz podstawowymi koncepcjami psychologii zbiorowości. Konformizm grupowy, bezrefleksyjna uległość wobec autorytetów oraz główne techniki wpływu społecznego, to zasadnicze tematy rozwijane w ramach tego szkolenia. Zapoznanie się z tą problematyką, ma ułatwić studentom rozumienie podstawowych reakcji psychologicznych, które kierują ludźmi w życiu zbiorowym.
7.	Cywilizacje i religie świata	Przedmiot ma na celu ukazanie studentom wielości cywilizacyjnej i religijnej współczesnego świata. Ważne jest tu ukazanie z perspektywy zarówno historycznej jak i współczesnej, częstej zależności pomiędzy religią a cywilizacją i skutkami tej zależności w postaci filozofii i praktyki władzy politycznej, struktury społecznej i podmiotowości jednostki. Celem jest też ukazanie studentom współcześnie występujących zjawisk takich jak polityzacja religii, sekularyzacja, ideologizacja religii czy tworzenie religii świeckich (politycznych, obywatelskich). Studenci będą mieli okazję zapoznać się zarówno z teoriami cywilizacji jak też z socjologiczną, politologiczną i antropologiczną perspektywą rozumienia fenomenu religii i jej roli w historii człowieka.
8.	Podstawy prawa	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z przemianami demograficznymi na świecie, od zarania dziejów ludzkości. Szczególnie w powiązaniu z zagadnieniami migracyjnymi i przeobrażeniami polityczno-kulturowymi. Ukazany zostanie, wpływ na korelację zjawisk demograficznych i polityczno-administracyjnych, odnoszących się do funkcjonowania instytucji państwa. Kwestie związane z przemianami ludnościowymi, ujęte zostaną w odniesieniu do przeobrażeń etnicznych w Europie w XIX i XX wieku. Podjęte zostaną również podstawowe problemy demograficzne Polski, na przestrzeni dziejów i współcześnie.
9.	Zarządzanie i organizacja	Celem wykładu jest pogłębienie specjalistycznej wiedzy z zakresu teorii i praktyki zarządzania organizacjami. Podczas wykładu słuchacze zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami i koncepcjami. Poza ujęciem definicyjnym pogłębiona zostanie problematyka specyfiki, cech, szans i ograniczeń różnych podejść. W sposób szczególny przybliżone zostaną współczesne typy i rodzaje oraz omówione przykłady zarządzania organizacjami działającymi w sektorze prywatnym, publicznym i pozarządowym. Celem ćwiczeń jest praktykowanie wiedzy z zakresu zarządzania organizacjami. Podczas ćwiczeń słuchacze zapoznają się z praktyką ilustrującą podstawowe zagadnienia i koncepcje.
10.	Integracja europejska	Celem przedmiotu jest przekazanie wiedzy na temat genezy, uwarunkowań i realizacji procesów integracyjnych w Europie wymiarze historycznym, gospodarczym, politycznym, kulturowym i tożsamościowym w Europie. W ramach treści programowych omówione zostaną wybrane klasyczne i współczesne teorie i koncepcje integracyjne, w tym dotyczące międzynarodowej integracji gospodarczej i jej form. Wskazane zostaną główne etapy procesów integracyjnych w Europie w perspektywie chronologicznej, od momentu powstania wspólnot europejskich. Przedmiot obejmuje także

		przedstawienie Unii Europejskiej, jej struktury instytucjonalnej, politycznej oraz prawnej jako najbardziej zaawansowanej formy integracji gospodarczej i politycznej na świecie, a także jej polityki przyczyniające się do realizacji celów zdefiniowanych w traktatach.
11.	Socjologia migracji	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z historią procesów integracyjnych w Europie, obszarami działania i zasadami ustrojowymi Wspólnot Europejskich oraz Unii Europejskiej, a także osiągnięciami i niepowodzeniami w najistotniejszych obszarach integracyjnych. Studenci zostaną zapoznani z podstawowymi swobodami rynku wewnętrznego: przepływu osób, usług i kapitału. Ponadto zostaną zaznajomieni z instytucjami Unii Europejskiej, systemem politycznym Unii Europejskiej oraz zasadami działania grup lobbingu na szczeblu unijnym.
12.	Psychologia relacji międzykulturowych	W ramach tego konwersatorium, studenci mają możliwość zapoznania się z tym, jak system przekonań kulturowych wpływa na to, w jaki sposób człowiek postrzega, interpretuje i zapamiętuje informacje, jakie do niego docierają z otoczenia społecznego, na bazie których następnie podejmuje decyzje o swoich zachowaniach, i z których czerpie motywacje do dalszych działań. Stereotypy, uprzedzenia, dyskryminacja i rywalizacja międzygrupowa, omówione zostaną jako czynniki potęgujące konflikty na tle różnic międzykulturowych. Dodany zostanie krótki moduł coachingu międzykulturowego.
13.	Etnopolityka	Celem przedmiotu jest ukazanie na wybranych przykładach celowych działań państwa w regulowaniu wzajemnych stosunków między etnosami a narodami, czyli prowadzenia takiej polityki, która sprzyjałaby rozwojowi stosunków etnicznych w wielonarodowym państwie na zasadzie równoprawności. Ważnym aspektem przedmiotu jest ukazanie takich przykładów etnopolityki, które prowadzą do ludobójstwa i wojen na tle etnicznych, warunkując tym samym migrację polityczną z terenów objętych taką polityką. Celem przedmiotu jest też ukazanie perspektywy biopolitycznej, która może w teorii być rodzajem eksterminacji.
14.	Współczesne ruchy i procesy migracyjne	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z podstawowymi zagadnieniami związanymi ze współczesnymi przepływami migracyjnymi. Student jest zaznajamiany z z najbardziej powszechnymi metodami badań nad migracją oraz współczesnymi migracjami w zglobalizowanym świecie, skutkami procesów migracyjnych, sposobami przewidywania migracji. Ponadto tematyka kursu obejmuje kwestie migracji w Polsce, zagadnienia z zakresu polityki migracyjnej oraz szczegółową analizę wybranych typów migracji.
15.	Filozofia	Zapoznanie studentów z reprezentowanymi teoriami i nurtami filozofii oraz ich głównymi przedstawicielami, poczynając od starożytności po czasy współczesne. Wskazanie pokrewieństw i różnic pomiędzy różnymi sposobami uprawiania filozofii, jej wpływu na rozwój innych dziedzin nauki. Nabycie umiejętności stawiania filozoficznych pytań i krytycyzmu w udzielaniu odpowiedzi. Opanowanie zasad poprawnego myślenia i rzeczowej dyskusji oraz unikania błędów logicznych.
16.	Demografia	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z przemianami demograficznymi na świecie, od zarania dziejów ludzkości. Szczególnie w powiązaniu z zagadnieniami migracyjnymi i przeobrażeniami polityczno-kulturowymi. Ukazany zostanie, wpływ na korelację zjawisk demograficznych i polityczno-administracyjnych, odnoszących się do funkcjonowania instytucji państwa. Kwestie związane z przemianami ludnościowymi, ujęte zostaną w odniesieniu do przeobrażeń etnicznych w Europie w XIX i XX wieku. Podjęte zostaną również podstawowe problemy demograficzne Polski, na przestrzeni dziejów i współcześnie.

17.	Współczesne stosunki międzynarodowe	Przedmiot ma na celu wyposażenie studenta w wiedzę z zakresu stosunków międzynarodowych, w tym: teorii stosunków międzynarodowych; historycznych i współczesnych łądów międzynarodowych; historycznej i współczesnej roli i istoty państwa w ramach stosunków międzynarodowych, organizacji międzynarodowych, polityki zagranicznej, a także podstawowych zjawisk z zakresu stosunków międzynarodowych jak wojna, współpraca, prawo etc. Student powinien także posiadać umiejętność interpretowania w podstawowym stopniu zjawisk związanych z wyżej wymienioną problematyką.
18.	Zarządzanie projektami	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznymi aspektami zarządzania projektami i wyzwaniami towarzyszącymi ich realizacji. Treści programowe przedmiotu obejmują metodologię przygotowania projektu zgodnie z cyklem zarządzania projektem. Omówione zostaną etapy opracowania, wdrożenia, rozliczenia i ewaluacji projektu. Dodatkowo studenci pozyskają informacje na temat zasad skutecznego aplikowania o środki finansowe oraz zapoznają się z obowiązkami realizatora projektów. Przedmiot obejmuje także przedstawienie zasad konstruowania zespołów projektowych oraz zarządzanie różnorodnością w zespole projektowym. Podczas zajęć studenci w ramach grup projektowych przygotowywać będą fiszki projektowe, konstruować budżet i wskaźniki realizacji projektów.
19.	Polityka migracyjna i azylowa RP	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z głównymi aspektami polskiej polityki migracyjnej i azylowej. Student jest zaznajamiany z problematyką migracji legalnej, przeciwdziałania nielegalnej imigracji, ochrony cudzoziemców w Polsce oraz kwestiami ich integracji i nabywania obywatelstwa. Tematyka kursu obejmuje także analizę problematyki repatriacji, migracji powrotowych oraz międzynarodowych uwarunkowań polityki migracyjnej Polski.
20.	Instytucje i procesy decyzyjne w UE	Przedmiot ma zapoznać studentów z funkcjonowaniem instytucji UE i mechanizmami podejmowania przez nie decyzji. Ważnym elementem jest wskazywanie tych procedur i aktów prawnych UE, które mają charakter powszechnie obowiązujący – i tych, które kreują wewnętrzny ustrój UE i jej instytucji. Istotne jest także wskazanie podstaw prawnych funkcjonowania UE, a także poszczególnych jej instytucji, jak i uświadomienie, że niekiedy dana instytucja stosuje rozmaite mechanizmy decyzyjne. Tematyka przedmiotu dzieli się na bloki: prawo UE, mechanizmy decyzyjne UE, powstawanie i ewolucja instytucji UE, obszary i narzędzia aktywności instytucji UE. Studenci mają zapoznać się z mechanizmami decyzyjnymi UE, a także – dostrzegać odmienności po-między „międzyrządowym” a „ponadnarodowym” mechanizmem decyzyjnym.
21.	Praktyka organizacji pozarządowych	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z celami, formami działalności i specyfiką funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz ich rolą w rozwiązywaniu problemów społecznych. Treści programowe przedmiotu obejmują sposoby definiowania, klasyfikacje, funkcje oraz modele funkcjonowania organizacji pozarządowych. Wskazane zostaną podstawy prawne i finansowe działania organizacji pozarządowych a także możliwości i uwarunkowania współpracy organizacji pozarządowych z sektorem prywatnym i publicznym. Zajęcia umożliwią studentom pozyskanie wiedzy i umiejętności w zakresie tworzenia i zarządzania funkcjonowaniem organizacji pozarządowych. Szczególny nacisk zostanie położony na działania organizacji pożytku publicznego.
22.	Metodologia nauk społecznych	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawowymi założeniami metodologii nauk społecznych. Omówione zostaną pojęcia z zakresu metodologii nauk, takie jak wiedza, nauka, metodologia, metody badawcze, rodzaje nauk. Wskazane zostaną specyficzne cechy nauk społecznych jako dyscypliny badań naukowych oraz ich kategorie analityczne. Studenci uzyskają wiedzę na temat etapów realizacji procesu badawczego wraz z umiejętnością jej zastosowania podczas prowadzenia prac badawczych i

		przygotowywania pracy licencjackiej. Wśród omówionych metod badawczych będą między innymi metoda decyzyjna, metoda systemowa, metoda komparatystyczna, metoda historyczna, metoda studium przypadku oraz ewaluacja. Treści programowe obejmują także zagadnienia związane z etyką prowadzenia badań naukowych i publikowania ich wyników.
23.	Kompetencje międzykulturowe	Celem kursu jest zapoznanie studentów ze specyfiką i dynamiką interakcji społecznych zachodzących pomiędzy przedstawicielami różnych obszarów kulturowych oraz kształcenie umiejętności zarządzania tymi interakcjami, w sposób umożliwiający koegzystencję i efektywną współpracę z przedstawicielami różnych mniejszości. Treści programowe obejmują zagadnienia teoretyczne związane z kulturowymi ramami zachowań społecznych, zjawiskami kategoryzacji społecznej i jej konsekwencjami, szoku kulturowego, procesów akulturacji, psychologii różnic międzykulturowych. Wszystkie treści programowe omawiane będą w oparciu o literaturę oraz gry i symulacje obrazujące omawiane zagadnienia.
24.	Prawo pracy	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z podstawowymi zagadnieniami wchodzącymi w obręb prawa pracy jako gałęzi prawa obejmującej ogół regulacji w zakresie stosunku pracy konkretnego pracownika i pracodawcy jako stron stosunku pracy oraz regulacji dotyczących organizacji pracodawców i pracowników, układów i sporów zbiorowych, a także partycypacji pracowniczej i dialogu w zbiorowych stosunkach pracy. Tematyka kursu obejmuje analizę źródeł prawa pracy, zasad, podstawowych pojęć i praktycznych przykładów związanych ze stosowaniem prawa pracy w Polskich realiach.
25.	Technologia informacyjna	Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z podstawami projektowania graficznego i oprogramowaniem do tego służącym; przedstawienie standardów prezentowania akademickiego a także research akademicki online
26.	Zarządzanie projektami społecznymi i migracyjnymi	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z procesem i specyfiką zarządzania projektami społecznymi i migracyjnymi, obejmującym analizę celu projektu, problemów do rozwiązania, interesariuszy i beneficjentów oraz ich potrzeb. Wskazane zostaną typy projektów społecznych i migracyjnych ze względu na tematykę i cel realizacji: integracyjne, aktywizacyjne, reemigracyjne, indywidualne i systemowe, szkoleniowe, edukacyjne, kompetencyjne, promocyjne, badawcze. Omówione zostaną wybrane studia przypadków projektów migracyjnych i społecznych. Wskazane zostaną możliwe źródła finansowania projektów społecznych i migracyjnych, w tym pochodzące z funduszy Unii Europejskiej oraz znaczenie innowacyjnych projektów społecznych w rozwiązywaniu problemów migracji i integracji społecznej. Treść zajęć koncentrować będzie się na przekazaniu studentom konkretnej wiedzy niezbędnej w skutecznym zarządzaniu projektami migracyjnymi i społecznymi.
27.	Zatrudnienie i działalność gospodarcza cudzoziemców w Polsce	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z podstawowymi zagadnieniami związanymi z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą cudzoziemców w Polsce. Student jest zaznajamiany z problematyką prawa pobytu cudzoziemców, warunkami ich wjazdu na teren Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasadami zatrudnienia cudzoziemców w Polsce. Tematyka kursu obejmuje również kwestie opodatkowania dochodów uzyskanych przez cudzoziemców oraz ubezpieczeń społecznych cudzoziemców zatrudnionych w Polsce.
28.	Ochrona praw człowieka w polityce migracyjnej	Celem przedmiotu, jest wykazanie znaczenia ochrony praw człowieka, dla działań państwa w stosunku do migrantów. Działania związane z respektowaniem praw jednostki, powinny oddziaływać na rozwiązania legislacyjne oraz praktyczne dotyczące pracy jednostek krajowych z migrantami. Uwypuklone przede wszystkim zostaną kwestie poszanowania godności osobistej i odmienności kulturowej. Poddane analizie

		zostaną przykłady rozwiązań stosowanych w w Polsce i kręgu euroatlantyckim.
29.	Administracja publiczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z podstawowymi koncepcjami funkcjonowania administracji publicznej we współczesnych realiach integracji europejskiej. Przybliżone zostaną główne koncepcje składające się na kluczowe modele administracji w wybranych państwach UE, omówiony dorobek kluczowych intelektualistów, którzy mieli wpływ na dzisiejsze rozwiązania w tym obszarze. Wskazane zostaną główne uwarunkowania funkcjonowania administracji publicznej ze szczególnym uwzględnieniem systemów demokratycznych w społecznej gospodarce rynkowej. Omówione zostaną jej funkcje, zadania i narzędzia. Całość rozważań teoretycznych poparta zostanie analizą wybranych studiów przypadków.
30.	Zintegrowane zarządzanie granicami w UE	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z najważniejszymi zasadami regulującymi funkcjonowanie polityki kontroli granic Unii Europejskiej. Student jest zaznajamiany z podstawowymi aktami prawnymi UE określającymi zasady przekraczania granic zewnętrznych z uwzględnieniem funkcjonujących i planowanych systemów elektronicznych wdrażanych zgodnie z koncepcją tzw. inteligentnych granic. Tematyka kursu obejmuje także analizę roli instytucji wyspecjalizowanych/agencji Unii Europejskiej realizujących zadania w ramach kontroli granic zewnętrznych ze szczególnym uwzględnieniem Frontexu.
31.	Mediacje i negocjacje międzykulturowe	Celem kursu jest zaznajomienie studentów z mediacjami i negocjacjami jako metodami rozwiązywania sytuacji konfliktowych z uwzględnieniem różnic kulturowych jako jednej z przesłanek wpływających na dynamikę konfliktu. Treści programowe obejmują zagadnienia związane z teoretycznymi podstawami negocjacji i mediacji, ich uwarunkowaniami i przesłankami efektywności oraz specyfiką mediowania i negocjowania w środowisku międzykulturowym. Ponadto studenci nabywają umiejętności praktycznych z zakresu negocjacji i mediacji poprzez uczestnictwo w szeregu symulacjach o stopniowo rosnącym poziomie zawansowania i skomplikowania.
32.	Ochrona własności intelektualnej	Przedmiot pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu kluczowych instytucji prawnych w zakresie ochrony własności intelektualnej, zasad i norm prawnych oraz praktycznego ich stosowania. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności odnajdywania właściwych przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce, analizy treści przepisów w kontekście właściwej wykładni i ich stosowania w praktyce, w oparciu o ustalony stan faktyczny danej sprawy. Wiedza z zakresu pojęcia utworu, rodzajów utworów, autorskiego prawa osobistego i majątkowego i ich prawnej ochrony, uzupełniona będzie licznymi uwarunkowaniami dozwolonego użytku prywatnego i publicznego chronionych utworów. Także prawo własności przemysłowej znajdzie się w zakresie zainteresowań. Dodatkowo studenci nabędą umiejętności samodzielnego wyszukiwania danych przepisów prawnych dotyczących analizowanego przypadku. Poznają także zasady prawa cytatu, prawa przedruku oraz przesłanki przestępstwa plagiatu. Istotnym uwarunkowaniem realizacji celów przedmiotu będzie opanowanie języka prawnego i prawniczego oraz umiejętność dokonywania analizy prawnej w zakresie norm prawa autorskiego i praw pokrewnych, prawa patentowego i innych aktów prawnych. Kurs zamykają zagadnienia związane z nowymi mediami, prawem komputerowym, internetowym, a także licznymi przesłankami
33.	Współpraca policyjna, sądowa i celna	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z zaawansowanymi aspektami współpracy policyjnej i sądowej oraz celnej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Student jest zaznajamiany z

		podstawowymi aktami prawa Unii regulującymi zasady tej współpracy a także z jej wymiarem praktycznym na konkretnych przykładach. Tematyka kursu obejmuje także analizę roli instytucji wyspecjalizowanych/agencji Unii Europejskiej realizujących zadania w zakresie współpracy policyjnej, sądowej i celnej, ze szczególnym uwzględnieniem Europolu i Eurojustu.
34.	Logika praktyczna	Uczestnicy kursu zapoznawani są w ramach warsztatów z podstawowymi pojęciami logiki klasycznej a następnie przez wykonywanie odpowiednio dobranych zadań ze zbioru Barbary Stanosz Ćwiczenia z logiki oraz z podręcznika Andrzeja Kisielewicza Logika i argumentacja: Praktyczny kurs krytycznego myślenia uzyskują sprawność w operowaniu nimi. Wprowadzone zostają takie zagadnienia jak: zdanie w sensie logicznym, prawda (klasycznie rozumiana), funktory zdaniotwórcze, tautologie i kontrtautologie, formalizacja i interpretacja zdań. Odrębna grupa ćwiczonych zagadnień wiąże się z umiejętnością budowania poprawnych schematów kwantyfikatorowych. Omawiane są i praktycznie zaprezentowane poprawne, z logicznego punktu widzenia, schematy wnioskowań.
35.	Polityka społeczna i prawo socjalne	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z celami, metodami i kierunkami polityki społecznej, w tym w szczególności z kierunkami i celami polityki socjalnej. Jednocześnie student zostanie zapoznany systemem instytucjonalnym i organizacyjnym polityki społecznej oraz prawa socjalnego w Polsce oraz w Unii Europejskiej. Treści programowe przedmiotu obejmują takie zagadnienia jak prawo pracy, prawo dotyczącego kształcenia i edukacji, prawo medycznego, ubezpieczenia społeczne, prawo mieszkaniowe oraz pomoc społeczna, zadania, organizacja, kompetencje oraz tryb postępowania w sprawach socjalnych (organy administracyjne i sądy).
36.	Zarządzanie karierą zawodową	Celem przedmiotu jest kształcenie umiejętności i kompetencji w zakresie skutecznego zarządzania własną karierą zawodową. Efektem końcowym przedmiotu jest nabycie umiejętności tworzenia i zarządzania własną ścieżką rozwoju zawodowego. Przedmiot obejmuje również kształcenie umiejętności i kompetencji w zakresie skutecznej autoprezentacji w obrębie form pisemnych oraz ustnych.
37.	Europejski rynek pracy	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze specyfiką europejskiego rynku pracy, mechanizmem popytu i podaży siły roboczej na europejskim rynku pracy oraz zasadami i skutkami polityki zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu dla gospodarki i społeczeństwa. Efektem nauki powinna być świadomość przyszłości pracy w zglobalizowanym świecie.

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie projektami społecznymi

Poziom studiów: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 141

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Socjologia	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z kategoriami współczesnej analizy socjologicznej oraz występującymi współcześnie trendami i prawidłowościami w społeczeństwie polskim. Treści programowe obejmują wyjaśnienie znaczenia i konotacji najważniejszych terminów i teorii socjologicznych (odnoszących się między innymi do społeczeństwa, grupy społecznej, struktury), a także innych formy zbiorowości społecznych i ich swoistości. Całość materiału omawianego w ramach ćwiczeń i wykładów odwołuje się do występujących współcześnie procesów społecznych, zmian społeczno-kulturowych zachodzących w społeczeństwach oraz różnych podmiotów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa polskiego. Analiza zjawisk zachodzących w zbiorowościach jest także próbą wskazania na kształtujące się w społeczeństwach struktury społeczne oraz zmiany tam występujące w oparciu między innymi o wyniki badań społecznych.
2.	Spółeczeństwo i polityka	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z wiedzą o koncepcjach, strukturze i mechanizmach funkcjonowania społeczeństwa i systemu politycznego oraz zależnościach między procesami społecznymi i procesami politycznymi. Zaprezentowane zostaną podstawowe pojęcia nauki o polityce i mechanizmy życia politycznego. Omówione zostaną takie zagadnienia, jak sposoby rozumienia i badania polityki, modele i funkcjonowanie systemu politycznego, właściwości państwa, rola politycznej świadomości, aktywności podmiotowości obywateli, rodzaje podmiotów polityki, źródła i konsekwencje konfliktów politycznych, sposoby i skutki sprawowania władzy politycznej, procesy decyzyjne w polityce, dynamika i stabilność życia społecznego.
3.	Historia społeczna Polski i Europy	Przedmiot analizuje główne problemy rozwoju i ewolucji społeczeństw europejskich, poczynając od pierwszych wspólnot po czas współczesny. Omawiane są zagadnienia wpływu postępu technicznego na rozwój społeczny, ewolucję sytuacji mieszczaństwa i chłopstwa, procesy społeczne w dobie industrializacji. Odrębnymi zagadnieniami są zmiany w położeniu kobiet w XX wieku, pojawienie się społeczeństwa masowego, roli sportu w życiu społeczeństw nowoczesnych a także procesy migracyjne i ich znaczenie w życiu Europy w ostatnich 70. latach.
4.	Psychologia społeczna	Celem kursu jest zapoznanie studentów z podstawowymi kategoriami psychologii społecznej oraz ukazanie jak za ich pomocą można rozumieć i wyjaśniać zachowania społeczne w różnych sferach funkcjonowania człowieka – osobistej, społecznej, politycznej. Treści programowe obejmują zagadnienia związane z przebiegiem procesów poznawczych, ich powiązaniu z zachowaniami społecznymi, determinantami owych zachowań, różnorodności ich form, funkcji i celów. Ponadto studenci mają możliwość uczestniczenia w szeregu krótkich gier i symulacji obrazujących omawiane zagadnienia i stanowiących przyczynek do dyskusji nad nimi.
5.	Komunikacja społeczna	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi mechanizmami kształtującymi procesy komunikowania społecznego na poziomie interpersonalnym, grupowym oraz masowym. Wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne studenci nabywają w ramach spotkań o charakterze warsztatowym. W trakcie zajęć studenci prezentują także efekty pracy własnej nad poszczególnymi zadaniami, związanymi z tematyką zajęć.

6.	Organizacja pracy i zarządzanie czasem	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta ze specyfiką oraz różnorodnością zadań wymagającym efektywnego wykorzystania czasu pracy oraz kształcenie umiejętności w zakresie optymalizacji zarządzania czasem m.in. poprzez narzędzia i programy wspierające procesy organizacyjne. Studenci poznają teoretyczne podstawy organizowania pracy oraz omawiają praktyczne problemy dotyczące gospodarowania czasem. Umiejętności wypracowane w trakcie zajęć służą lepszej organizacji czasu pracy w życiu zawodowym.
7.	Savoir-vivre	Przedmiot dostarcza wiedzy z zakresu savoir-vivre, etykiety oficjalnej, zawodowej, biznesowej i towarzyskiej (form powitania, tytułatury oficjalnej i kurtuazyjnej, procedencji) oraz schematów, formuł, norm obyczajowych obowiązujących w szeroko rozumianej kulturze bycia. Celem jest wyposażenie studentów w umiejętności prowadzenia konwersacji, korespondencji, formułowania pism, właściwego zachowania się w obecności osób trzecich, zyskania obycia w różnych sytuacjach, w zróżnicowanym zawodowo, religijnie i kulturowo otoczeniu. Treści programowe obejmują znajomość protokołów oficjalnych, organizacji spotkań, zebrań, ceremonii, uroczystości, etykiety stroju, etykiety stołową, obrzędowość rodzinną, doroczną, państwową, społeczną, religijną, percepcję przestrzeni i czasu w różnych kulturach, dystans i niewidzialne strefy kontaktu.
8.	Metody twórczego myślenia	Celem przedmiotu jest trening umiejętności identyfikacji i analizy problemów, trening umiejętności identyfikacji przyczyn i oceny potencjalnych skutków problemu/proponowanych rozwiązań, omówienie i przećwiczenie różnych kompetencji związanych z myśleniem twórczym oraz omówienie i przećwiczenie różnych technik wykorzystywanych w rozwiązywaniu problemów. Przedmiot ma formę warsztatową - na większości zajęć studenci wykonują zadania omówione i przedstawione przed prowadzącą. Część zadań jest wykonywana przez całą grupę wspólnie, część w zespołach (od 2 do 8 osób), jedno zadanie jest realizowane indywidualnie. Indywidualny charakter ma także praca zaliczeniowa. Treści programowe obejmują blok umiejętność myślenia twórczego (m.in. abstrahowanie, skojarzenia, myślenie dedukcyjne i indukcyjne), blok dotyczący metod analizowania problemów (m.in. analiza SWOT i diagram Ishikawy) oraz blok dotyczący rozwiązywania problemów (m.in. burza mózgów, drzewo decyzyjne).
9.	Podstawy zarządzania	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teorii organizacji i zarządzania oraz niektórymi narzędziami stosowanymi w praktyce zarządzania. Treści programowe obejmują historyczny rozwój zarządzania, omówienie pojęcia zarządzania i jego elementów – planowania, organizacji, wykonywania i kontroli. Studenci zapoznają się także z rolą i funkcją menadżera oraz przywódcy w organizacji, kontekstami zarządzania społecznym, politycznym, gospodarczym, międzynarodowym. Omawiane są także podstawy tworzenia projektów, motywowanie, ocenianie i kierowanie ludźmi oraz grupami w organizacji. Omawiana jest również specyfika zarządzania organizacjami trzeciego sektora. Studenci w ramach zajęć tworzą swój własny mały projekt wydarzenia a następnie je realizują.
10.	Społeczeństwo obywatelskie	Treści programowe przedmiotu łączą w sobie dwa cele. Pierwszym z nich jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu teorii i praktyki społeczeństwa obywatelskiego. Wyjaśnienie i zrozumienie czynników warunkujących stabilność struktur normatywnych i instytucjonalnych społeczeństwa obywatelskiego, ich zmienność historyczną oraz kierunki ewolucji we współczesnym świecie. Zostanie podjęta próba porównania modelu komunitarnego, liberalnego i konstruktywistycznego społeczeństwa obywatelskie w celu wykazania różnego rodzaju aporii i sprzeczności, jakie rodzą się w praktycznej działalności obywateli. Ten aspekt ściśle łączy się z drugim celem przedmiotu, tzn. wyjaśnieniem normatywnych i instytucjonalnych podstaw podmiotowej roli i statusu obywatela. Zagadnienie te będą przedmiotem analiz z punktu widzenia obywatelstwa jako instytucji prawnej (w tym: zależności między ustrojem państwa a statusem obywatela, trwałości obywatelstwa w czasie i przestrzeni, obywatelstwa aktywnego i pasywnego i in.), konstytucyjnego statusu jednostki, podmiotowości politycznej inkluzji politycznej i społecznej oraz problemów społeczeństwa wielokulturowego. Osobna uwaga będzie skierowana na cele, zasady i cechy wolontariatu i obywatelskich organizacji strażniczych.

11.	Diagnostyka społeczna	Zasadnicze cele jakie mają być osiągnięte w trakcie zajęć to rozwijanie i utrwalanie wśród studentów wiedzy o teorii i metodologii nauk społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień diagnozowania problemów społecznych. Zagadnienia te będą ujmowane w perspektywie procesu projektowania badań diagnostycznych. Zakres tematyczny zajęć został podzielony na następujące działy: diagnozowanie jako element myślenia projektowego, ogólne rozumienie diagnozy i diagnozowania w teorii i metodologii badań społecznych, diagnozowanie jako proces i projekt badawczy, analiza poszczególnych elementów projektu badawczego takich jak pytania i problemy badawcze, cele pracy badawczej, tezy, hipotezy, metody i techniki badawcze, pojęcia i definicje, zasoby i harmonogram.
12.	Negocjacje i mediacje	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami prowadzenia negocjacji i mediacji oraz kształtowanie umiejętności efektywnego diagnozowania i rozwiązywania konfliktów społecznych na różnych poziomach życia publicznego. Istotnym elementem zajęć są ćwiczenia i gry negocjacyjne, podczas których studenci mogą praktycznie stosować wybrane strategie i techniki negocjacyjne. Podczas zajęć studenci przygotowują samodzielne analizy wybranych konfliktów oraz scenariusze ich rozwiązywania.
13.	Filozofia społeczna	Celem zajęć jest analiza podstawowych pojęć i teorii, które wykorzystane zostaną do przedyskutowania i pełniejszego zrozumienia zagadnień z zakresu filozofii społecznej. Treści programowe obejmują obszar refleksji nad naturą życia społecznego. Dotyczą zarówno tradycji filozofii społecznej jak i współczesnej filozofii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem aktualnych zjawisk kształtujących relacje jednostki i wspólnoty, różnych form ustanawiania granic wolności, zagadnienia różnicy i równości oraz argumentacji obalających utrwalone podziały w perspektywie jednostkowej i globalnej.
14.	Sztuka pisania	Celem przedmiotu jest doskonalenie i utrwalanie kompetencji komunikacyjnych (czynnych) w zakresie współczesnych tekstów publicznych: informacyjnych i perswazyjnych, istotnych w animacji aktywności społecznej. Po wstępnej ocenie kompetencji w pisaniu, stylu komunikatywnego oraz aktualnej aktywności tekstotwórczej studentów, następują zajęcia ćwiczeniowe, poświęcone tworzeniu tekstów publicznych. Każde ćwiczenia warsztatowe poprzedza wprowadzenie do aktualnej wiedzy o tychże tekstach (np. typu: odezwa, apel, petycja, manifest, biogram, sylwetka, prezentacja organizacji pozarządowej, sprawozdanie) w kontekście kulturowym, czyli m.in.: współczesnych problemów polszczyzny publicznej (np. ekspansja potoczności), wielomediowości komunikacji językowej (np. plagiatyzm i wtórność), aktualnych kanonów stylu komunikatywnego (jasność, prostota, zwięzłość, dynamiczność, konkretność, konstrukcyjność, stosowność), urozrytkowania tekstów publicznych, poprawności politycznej w tekstach publicznych.
15.	Metody i techniki badań społecznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z funkcjonującymi w literaturze przedmiotu i praktyce rodzajami badań społecznych oraz z wykorzystywanymi w tym celu różnorodnymi narzędziami badawczymi. Uczestnictwo w zajęciach pozwoli na nabycie umiejętności analizy rzeczywistości społecznej pod kątem badań i doboru właściwych rozwiązań badawczych z uwzględnianiem aktualnych zjawisk i problemów społecznych współczesnego społeczeństwa polskiego. W ramach ćwiczeń studenci nabędą umiejętności realizacji badań ilościowych w praktyce poprzez realizację indywidualnych projektów badawczych, począwszy od stworzenia podstaw metodologicznych projektu, doboru próby, przygotowania narzędzia badawczego, stworzenia matrycy kodowej, dokonania obliczeń i przygotowania raportu badawczego oraz prezentacji wyników badań. Podczas wykładów studenci zostaną wyposażeni w wiedzę dotyczącą realizacji poszczególnych etapów badań ilościowych, ich rodzajów oraz badań jakościowych.
16.	Polityka społeczna i gospodarcza	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz praktyką realizacji polityki społecznej i gospodarczej, głównie na przykładzie Polski, przy uwzględnieniu polityki UE oraz odniesień do polityki innych państw. Treści programowe obejmują prezentację historycznego rozwoju obu polityk, przedstawienie teoretycznych aspektów polityki społecznej i gospodarczej (modeli, poziomów, podmiotów itp.) oraz analizę praktyki realizacji polityk szczegółowych. Studenci zapoznają się z wybranymi politykami szczegółowymi, np. polityką rodzinną, pomocą społeczną, polityką rynku pracy, ubezpieczeń społecznych, zdrowotną, mieszkaniową, polityką pieniężną, budżetową, dochodowo-

		cenową, rozwoju, regionalną. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na realizację projektów społecznych jako narzędzi realizacji zadań polityki społecznej.
17.	Wprowadzenie do zarządzania projektem społecznym	Przedmiot ma na celu przygotowanie studentów do opracowania projektu społecznego. Treści merytoryczne podejmowane w ramach kursu uwzględniały będą praktyczne zastosowanie narzędzi wykorzystywanych w procesie planowania, wdrażania oraz ewaluacji projektu. Wśród wykorzystywanych narzędzi/technik pojawią się najbardziej popularne – drzewo problemów, analiza interesariuszy projektu, drzewo celów (metoda SMART), sitka wskaźników, matryca logiczna, planowanie zasobów finansowych oraz ludzkich projektu, kamienie milowe projektu, wykres Gantta, analiza ryzyka (drzewo błędów) i inne.
18.	Elementy prawoznawstwa	Przedmiot ma na celu wprowadzenie do podstawowych zagadnień prawoznawstwa, zaznajomienie studentów z nomenklaturą języka prawnego i prawniczego, pojęciem państwa prawa, systemu prawa. Treści programowe obejmują refleksję nad pojęciami takimi, jak przepis prawa, norma prawna, akt prawny i jego struktura. Przedmiot obejmuje charakterystykę systemu źródeł prawa w Polsce oraz źródeł i zasad stosowania prawa wspólnotowego, stosunków prawnych, zagadnień tworzenia i stosowania prawa, ukazuje funkcje prawa we współczesnym państwie wraz z elementami wykładni i interpretacji prawniczej, wreszcie charakteryzuje główne gałęzie systemu prawa polskiego.
19.	Sztuka występów publicznych	Celem przedmiotu jest doskonalenie i utrwalanie kompetencji komunikacyjnych (czynnych) w zakresie występów publicznych: informacyjnych i perswazyjnych, istotnych w animacji aktywności społecznej. Celem zajęć jest także nabycie dwu umiejętności: oceny jakości i ważności występów publicznych we współczesnych mediach masowych oraz wyboru z oferty medialnej tych występów, które są istotne i wzorotwórcze dla animatorów aktywności społecznej. Po wstępnej ocenie kompetencji, doświadczenia oraz aktualnej aktywności w zakresie niezmedializowanych i zmedializowanych występów publicznych poszczególnych uczestników zajęć, następują zajęcia ćwiczeniowe: wdrażające do występów, przede wszystkim niezmedializowanych. Ćwiczenia uwzględniają kompetencje poszczególnych uczestników zajęć, zindywidualizowane rady i wyjaśnienia w zakresie przygotowania występów publicznych, ponadto sugestie korekt i pracy nad sobą. Wdrażają zatem także do doskonalenia się w zakresie występów publicznych przez całe życie.
20.	System władz publicznych RP	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z instytucjonalnym wymiarem realizacji projektów społecznych związanym z relacjami z władzami publicznymi. Treści przedmiotu: projekt społeczny a władza publiczna, pojęcie sfery publicznej, pojęcie polityki, strategię obywatelskie w relacji z władzą, kultura polityczna, demokracja, trójpodział władzy, poliarchia, władza ustawodawcza, inicjatywa ustawodawcza, proces ustawodawczy, rząd i administracja rządowa, samorząd terytorialny, Sąd Najwyższy, sądownictwo powszechne i administracyjne, Rzecznik Praw Obywatelskich, Trybunał Konstytucyjny, kontrola władz publicznych, dialog społeczny.
21.	Zamówienia publiczne	Przedmiot zawiera podstawową wiedzę na temat zamówień publicznych. Obejmuje genezę wprowadzenia zamówień publicznych w Polsce i w Europie, przedstawia rolę organów administracji rządowej w sprawach zamówień publicznych (Urząd Zamówień Publicznych). Student ma możliwość poznania zakresu stosowania i podstaw prawnych w tej materii. W ramach zajęć znajdują się także zasady udzielania zamówień, w tym tryby udzielania zamówień publicznych.
22.	Zarządzanie projektami 1	Celem przedmiotu jest przygotowanie przez studentów projektu społecznego według wytycznych określonych przez instytucje organizujące konkursy projektowe. Podczas zajęć studenci zapoznają się z dokumentacją konkursową do wybranego konkursu realizowanego np. w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, co wzmocni ich umiejętności korzystania z fachowej dokumentacji. Następnie przygotowują projekt obejmujący swym zakresem: wskaźniki projektu, analizę ryzyka, cel projektu, komplementarność projektu z politykami projektodawcy, analizę grup docelowych projektu z uwzględnieniem ich potrzeb i oczekiwań oraz systemu rekrutacji, system zarządzania projektem, budżet, harmonogram.
23.	Zajęcia komputerowe	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z praktycznymi możliwościami wykorzystania nowych technologii informatycznych w pracy i nauce z uwzględnieniem dominujących przemian i trendów, powstających w obszarze nauk społecznych. W ramach cyklu zajęć studenci poznają zaawansowane możliwości pakietu Office oraz innych komponentów

		zestawu biurowego Microsoft (Forms, Onedrive), elementy programowania w języku Python oraz podstawy zarządzania bazami danych w technologii SQL. Szczególna uwaga zwrócona zostanie również na konieczność wyboru odpowiednich narzędzi technologicznych w zgodzie z szerszymi uwarunkowaniami realizowanych projektów społecznych.
24.	Etyka sfery publicznej	Celem zajęć jest omówienie roli i znaczeniu wartości dla funkcjonowania sfery publicznej, kształtowaniu zasad i reguł życia zbiorowego w procesie demokratyczno-dialogicznej interakcji między obywatelami oraz świadomości istnienia różnorodnych problemów związanych z mechanizmami jej kształtowania. Studenci będą analizowali wybrane obszary ludzkiego działania w sferze publicznej także z punktu widzenia przemiany postaw konformistycznych i legalistycznych w utrwalone wewnętrznie praktyczne kompetencje moralno-demokratyczne. Istotnym elementem zajęć będzie zapoznanie i wykorzystanie tzw. konstankkiej metody dyskusji nad dylematem moralnym. Treści programowe omawiają normatywne podstawy przestrzeni publicznej oraz podstawy ładu publicznego.
25.	Mechanizmy zmiany społecznej	Przedmiotem zajęć jest refleksja nad nowoczesnymi formami regulacji społecznej oraz praktyczne aspekty i techniki racjonalnej interwencji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem metodologii Action Research. Podjęta jest tematyka dyrektyw integracji i dezintegracji grupy społecznej, eskalacji i deeskalacji konfliktów, reguł skutecznej kooperacji społecznej. Istotny wątek zajęć stanowi także dylemat skuteczności inicjowania, implementacji i kontroli zmian społecznych w sytuacji zwiększającej się fragmentaryzacji, różnorodności, niepewności i złożoności otoczenia społecznego.
26.	Zarządzanie projektami 2	W ramach przedmiotu studenci mają zapoznać się z różnymi aspektami zarządzania projektem oraz przećwiczyć samodzielne opracowanie projektu dla przykładowej instytucji ze szczególnym uwzględnieniem powiązań i wzajemnych relacji pomiędzy poszczególnymi aspektami. Treści programowe obejmują wprowadzenie, m.in. definiowanie podstawowych pojęć, a także problematykę wizji, celów i wskaźników projektu w kontekście sytuacji wyjściowej organizacji wdrażającej, identyfikację interesariuszy, planowanie zadań, zarządzanie czasem w projekcie, zarządzanie zespołem projektowym, zarządzaniem komunikacją w projekcie, rozwiązywanie konfliktów, zarządzanie ryzykiem w projekcie. Zajęcia są prowadzone w formie dyskusji oraz warsztatów, w ramach których studenci samodzielnie opracowują, a następnie prezentują omawiane zagadnienia. Kurs jest wzbogacony o spotkania z praktykami.
27.	Zarządzanie zespołem projektowym	Przedmiot ma za zadanie zapoznać studentów z problematyką zarządzania zasobami ludzkimi w wymiarze indywidualnym oraz grupowym. Studenci zapoznani są z powszechnie stosowanymi metodami kontroli i ewaluacji pracy zespołu tj. Model 3600 lub Model Belbina. Studenci zapoznani są również z powszechnie stosowanymi metodami selekcji i doboru pracowników tj. rozmowa kwalifikacyjna lub Assessment Center. Ponadto przedmiot ma za zadanie postawić studentów w roli liderów, w różnorodnych sytuacjach wymagających doboru zespołu, selekcji informacji, ponoszenia odpowiedzialności, dążenia do objęcia pozycji lidera.
28.	Animacja aktywności społecznej	W ramach przedmiotu studenci zapoznani ze stanem współczesnej wiedzy w zakresie istoty i mechanizmów działań animacyjnych. Ważnym celem zajęć jest także rozwijanie znajomości i umiejętności stosowania wybranych narzędzi i procedur animowania aktywności społecznej jako elementu pozytywnego stymulowania rozwoju społecznego. Zakres tematyczny obejmuje wiedzę dotyczącą różnorodnych kontekstów animacji aktywności społecznej (podmiotowość w sferze publicznej i politykach publicznych, partycypacja publiczna), różnorodności podejść i tradycji w ujmowaniu animacji społecznej, koncepcji, modeli i rodzajów animacji społecznej, poziomów, celów i funkcji animacji aktywności społecznej, zasadniczych faz procesu animacji społecznej, modeli animacji na przykładzie doświadczeń programu Decydujemy Razem i procesów tworzenia grup partnerskich, metodyki prac nad projektami animacyjnymi obejmującego fazy identyfikacji, planowania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji.
29.	Konsulting społeczny	Uczestnicy przedmiotu zdobywają wiedzę na temat konsultingu społecznego i umiejętności tworzenia projektu doradczego. Treści przedmiotu obejmują wprowadzenie do konsultingu i konsultingu społecznego, zakres, cele, modele, specyfikę konsultingu społecznego, uwarunkowania kulturowe i społeczne wpływające na charakter pracy konsultanta, rynek usług konsultingowych, dylematy etyczne i etykę zawodową doradcy, wybrane metody pracy (m.in. actionresearch, insight,

		design thinking), relacje z klientem i profesjonalizm w pracy konsultanta, tworzenie projektu konsultingowego oraz wiedzę i analizę wybranych rodzajów usług konsultingowych.
30.	Przedsiębiorczość	W ramach przedmiotu studenci poznają zasady i podstawy przedsiębiorczości. Celem zajęć jest zaznajomienie z interdyscyplinarną materiałą. W treści przedmiotu ważne miejsce zajmuje istota działań przedsiębiorczych, ich uwarunkowania, określenie sposobu oraz celów działania przedsiębiorców i przedsiębiorstw. Znaczna uwaga jest zwrócona na ważne narzędzie w rozpoczynaniu i prowadzeniu działalności przedsiębiorstw jakim jest biznes plan.
31.	Pluralizm kulturowy	Celem przedmiotu jest zwrócenie uwagi na zjawisko wielokulturowości współczesnych społeczeństw, rolę kultury w kształtowaniu tożsamości jednostki oraz postrzeganiu „swojskości” i „obcości”. Treści programowe obejmują definiowanie podstawowych pojęć, jak np. kultura, tożsamość, tożsamość indywidualna, tożsamości zbiorowe, tożsamość międzykulturowa. Studenci zapoznają się z zagadnieniami dotyczącymi tożsamości kulturowej na pograniczach, odczuwaniem swojskości i obcości, stereotypów i uprzedzeń. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na kwestie wieloetniczności i wielokulturowości współczesnych społeczeństw, napływu imigrantów z obszarów pozaeuropejskich, problemy integracji imigrantów w państwach europejskich oraz problemy polityk wielokulturowości w wybranych krajach Europy i świata.
32.	Seminarium licencjackie	Studenci realizują seminarium licencjackie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę licencjacką. Podczas seminarium studenci pogłębiają wiedzę i poszerzają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich, oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace licencjackie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter społeczny, społeczno-polityczny lub społeczno-ekonomiczny.
33.	Język obcy	W ramach przedmiotu studenci rozwijają umiejętności językowe w zakresie rozumienia wypowiedzi, wykładów, wywodów, wiadomości, programów czy filmów, czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, formułowania przejrzystych i rozbudowanych wypowiedzi, porozumiewania się w różnych sytuacjach i na różne tematy, w tym brania udziału w dyskusjach, pisanie zrozumiałych i szczegółowych tekstów różnego typu. W ramach zajęć studenci zapoznają się również z kulturą i współczesną sytuacją państw należących do określonego obszaru językowego. Studenci nabędą umiejętność posługiwania się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.
34.	Wychowanie fizyczne	W ramach realizacji przedmiotu wychowanie fizyczne student w każdym semestrze wybiera preferowaną przez siebie formę zajęć. Podczas zajęć student poznaje zasady wybranej przez siebie dyscypliny, doskonali ją w praktyce, poznaje zasady posługiwania się sprzętem sportowym, dbałości o bezpieczeństwo własne i współwiczających. Studenci zapoznają się również z zasadami zdrowego stylu życia, w tym dbałości o sprawność fizyczną.
35.	Praktyka funkcjonowania organizacji pozarządowych	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z praktyką działania organizacji pozarządowych takich jak stowarzyszenia, fundacje a także podmioty ekonomii społecznej. W ramach przedmiotu studenci odbywają wizyty studyjne w miejscu działania organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Mają wtedy możliwość zapoznania się z organizacyjnymi i lokalowymi uwarunkowaniami funkcjonowania odwiedzanych podmiotów. W ramach przedmiotu studenci zapraszają także przedstawicieli tych organizacji do Instytutu Politologii. Studenci zapoznają się z uwarunkowaniami związanymi z założeniem i prowadzeniem organizacji pozarządowej, możliwościami uzyskania różnych typów wsparcia na prowadzenie takiej działalności oraz specyfiką pracy w organizacji pozarządowej.
36.	Prawo sektora pozarządowego	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z prawnymi aspektami funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce. Treści programowe obejmują definiowanie organizacji pozarządowej, formy prawne podmiotów non-profit, normatywne aspekty tworzenia i funkcjonowania wybranych form prawnych organizacji pozarządowych, działalność statutową i gospodarczą organizacji pozarządowych, status organizacji pożytku publicznego, a także inne – wybrane przez studentów – obszary prawa sektora pozarządowego (np. współpraca z administracją publiczną, wolontariat).
37.	Współpraca międzysektorowa	Celem przedmiotu jest kształtowanie wiedzy studentów na temat znaczenia oraz zasad nawiązywania współpracy pomiędzy głównymi sektorami przestrzeni społecznej – publicznym, prywatnym oraz pozarządowym. Zakres merytoryczny

		zajęć obejmuje podstawy formalne nawiązywania współpracy, analizę głównych form współpracy, analizę korzyści oraz zagrożeń wynikających z funkcjonowania w partnerstwach wielosektorowych. W ramach zajęć studenci pogłębią wiedzę z zakresu funkcjonowania partnerstw – np. Lokalnych Grup Działania, partnerstw publiczno-prywatnych, i innych. Podczas zajęć studenci doskonalą umiejętności identyfikowania partnerów (projektowych i/lub strategicznych) oraz nawiązywania z nimi współpracy.
38.	Interwencje kryzysowe i rozwiązania systemowe	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z występującymi w Polsce różnego rodzaju zachowaniami dysfunkcyjnymi oraz rozwiązaniami interwencyjnymi służącymi ograniczaniu tego typu zachowań, w tym przede wszystkim z procedurami pozwalającymi na podejmowanie działań zarówno przez instytucje władzy publicznej, jak i przez same jednostki. Oznacza to, że studenci zostaną zaznajomieni z obowiązującymi w Polsce rozwiązaniami interwencyjnymi o charakterze prawnym i właściwymi procedurami odnoszącymi się do konkretnych zjawisk kryzysowych. Na zajęcia zostają zaproszeni goście – pracownicy właściwych instytucji, organizacji społecznych zawodowo i profesjonalnie zajmujących się pomocą i doradztwem z przypadku interwencji kryzysowych. Ich rolą będzie zaprezentowanie nie tylko wykorzystywanych rozwiązań systemowych dotyczących konkretnych problemów/ kwestii społecznych, ale także przedstawienie studentom kontekstu konkretnych problemów: profil sprawcy, profil ofiary.
39.	Bezpieczeństwo indywidualne	Treści programowe przedmiotu łączą w sobie dwa podstawowe cele. Pierwszym z nich jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi neurofizjologicznych, psychicznych i kulturowych uwarunkowań prawidłowego rozwoju jednostki. Zostaną wykorzystane najnowsze odkrycia naukowe z zakresu neuronauk ukazujące sieć zależności między procesami zachodzącymi wewnątrz i na zewnątrz indywiduum (w tym m.in. czynniki determinujące indywidualne poczucie zagrożenia /bezpieczeństwa, samorealizacji/ alienacji i autodeprecjacji, a także instytucjonalnych i normatywnych warunków oddziałujących na onto- i filogenetyczne fazy rozwoju psychoemocjonalnego i somatycznego człowieka). Drugim celem jest zrekonstruowanie optymalnego, stabilnego i odpowiadającego kryteriom pozytywnej synergii zespołu warunków „bezpieczeństwa ontologicznego” (A. Giddens) jednostki. Obejmuje ono zarówno różnego rodzaju zagrożenia, na jakie narażone może być w sposób bezpośredni życie i zdrowie jednostki (individualsafety), jak i jej egzystencjalne warunki życia i rozwoju odnoszące się do kwestii zawodowych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych (individualsecurity). Połączenie obu tych perspektyw analitycznych i poznawczych ma zmierzać do wypracowania względnie spójnej koncepcji politycznego określającej sprzyjające i niesprzyjające warunki „bycia w świecie” (podmiotowej egzystencji).
40.	ADR – alternatywne metody rozwiązywania sporów	W ramach przedmiotu studenci poznają podstawowe formy alternatywnego, w stosunku do systemu sądownictwa, rozwiązywania sporów – sądownictwo polubowne, mediacje oraz negocjacje. Treści programowe obejmują omówienie wskazanych form i ich skuteczności w zależności od obszaru zastosowania. Uwzględniane obszary dotyczą konfliktów występujących w interakcjach gospodarczych, pracowniczych, konsumenckich, rodzinnych, sąsiedzkich, na kanwie prawa karnego, w środowisku szkolnym, akademickim czy w przestrzeni funkcjonowania administracji publicznej. Podczas zajęć analizowany jest również warsztat pracy mediatora – standardy, procedury, etapy pracy ze stronami konfliktu.
41.	Dynamika zmian społeczności lokalnej	Podstawowym celem zajęć jest zapoznanie studentów z występującymi przemianami w polskim społeczeństwie na poziomie lokalnym, zarówno o charakterze społecznym, politycznym, ekonomicznym, jak i odnoszące się do obszaru aksjonormatywnego. Zakres omawianych problemów dotyczyć będzie tradycji badań nad społecznościami lokalnymi, wybranych współczesnych ujęć i orientacji teoretyczno-metodologicznych w badaniach nad społecznościami lokalnymi, tradycji i tożsamości lokalnej, kapitału społecznego i kulturowego w społecznościach lokalnych, roli kultury w rozwoju społecznym, specyfiki społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym oraz rodzajów problemów występujących w społecznościach lokalnych w Polsce.
42.	Kapitał społeczny wspólnoty lokalnej	Celem przedmiotu jest poszerzenie wiedzy studentów w zakresie właściwego identyfikowania kapitału społecznego oraz wzmacnianie ich umiejętności podejmowania działań wspierających rozwój kapitału społecznego (w społecznościach lokalnych). Treści programowe obejmują, poza omówieniem powiązanych teorii, analizę źródeł i mierników kapitału

		społecznego ze szczególnym uwzględnieniem wspólnot lokalnych. Podczas zajęć omówione zostaną korzyści wynikające z istnienia silnego kapitału społecznego (indywidualnego i kolektywnego), jego ekspansja, kryzys oraz dysfunkcje.
43.	Wielofunkcyjny rozwój społeczności lokalnej	Głównym celem przedmiotu jest budowanie kompetencji studentów w zakresie istoty i mechanizmów planowania i zarządzania rozwojem społeczności lokalnych, w tym jego wariantem wielofunkcyjnym. Zakres tematyczny przedmiotu obejmuje zagadnienia pojęcia wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnej, zarządzania tym procesem i stosowanego w tym względzie instrumentarium, zasadniczych faz procesu zarządzania wielofunkcyjnym rozwojem społeczności lokalnej, konstruowania diagnozy i analizy stanu wyjściowego, poprawnego formułowania wizji, misji i celów rozwojowych społeczności lokalnej, metodyki prac nad strategiami i programami służącymi wielofunkcyjnemu rozwojowi społeczności lokalnej, wykorzystania narzędzi marketingowych i finansowych w planowaniu działań rozwojowych oraz innych form aktywności lokalnej.
44.	Podstawy marketingu	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z marketingowym rozumieniem działań społecznych w szerokim tego słowa rozumieniu. Treści przedmiotu: pojęcie marketingu oraz relacje pomiędzy marketingiem a innymi funkcjami zarządzania organizacją, podstawowe pojęcia marketingu (rynek, wymiana, potrzeba), pojęcie otoczenia marketingowego, bariery w stosowaniu marketingu, pojęcie marketing mix, marketing organizacji non profit, marketing społeczny, marketing terytorialny.
45.	Badania marketingowe	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami dotyczącymi badań marketingowych, obejmującymi m.in. cele, funkcje i zastosowanie badań marketingowych, system informacji marketingowej oraz główne (jakościowe i ilościowe) metody badawcze. Ponadto w trakcie zajęć przeprowadzone zostaną warsztaty, które ułatwią studentom zdobycie umiejętności pozwalających na samodzielne przygotowanie i przeprowadzenie badań marketingowych.
46.	Komunikacja marketingowa	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z usystematyzowaną wiedzą z zakresu marketingu, ze szczególnym uwzględnieniem procesów zachodzących w obrębie komunikacji marketingowej. Zajęcia koncentrują się wokół funkcji i struktur systemu komunikacji marketingowej, komunikacji interpersonalnej, komunikacji masowej oraz komunikacji internetowej. Studenci analizują i porównują komunikację w przestrzeni realnej i wirtualnej.
47.	Podstawy PR	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z jedną z podstawowych technik kształtowania relacji społecznych, czyli public relations (PR). Studenci poznają teoretyczne i praktyczne aspekty PR, możliwości i ograniczenia poszczególnych metod, a także wyzwania, jakie niesie ze sobą stosowanie tej techniki. W trakcie ćwiczeń przedstawiane także będą kwestie związane z opracowaniem strategii PR oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych.
48.	PR wewnętrzny	Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom wiedzy i umiejętności związanych z kreowaniem wewnętrznego wizerunku organizacji, tj. działań w sferze public relations skierowanych do władz organizacji, jej pracowników i członków oraz ich rodzin, a także akcjonariuszy. Treści programowe: charakterystyka wewnętrznych publiczności public relations (władze organizacji, członkowie i pracownicy oraz ich rodziny, udziałowcy), organizacja wewnętrznego public relations, zasady komunikacji z pracownikami/członkami, instrumenty komunikowania w wewnętrznym public relations, komunikowanie kryzysowe w wewnętrznym public relations, plotka w komunikowaniu wewnętrznym organizacji, eventy, pozamaterialne metody motywacji personelu.
49.	Relacje z mediami	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z różnymi aspektami i strategiami budowania relacji z mediami. Treści programowe obejmują tematykę analizy rynku medialnego i doboru mediów, narzędzi media relations (zarówno metod pośrednich, jak i bezpośrednich), specyfiki komunikacji w sytuacjach kryzysowych oraz charakterystyki i roli pseudo-wydarzeń. Duże znaczenie dla realizacji celu przedmiotu mają odwołania do bieżących przykładów z życia społecznego. Dzięki nim studenci mogą zaobserwować i ocenić, na ile aktorzy polityczni i społeczni realizują zasady budowania relacji z mediami. Studenci pozyskują wiedzę na temat znaczenia relacji z mediami oraz tworzenia strategii współpracy z mediami - w tym uwarunkowań oraz możliwości zwiększania ich skuteczności. Jednym z elementów zajęć jest realizacja projektu, który obejmuje tworzenie kilkuetapowej strategii media relations dla wybranego podmiotu.

50.	Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów ze stanem współczesnej nauki w zakresie rozumienia istoty rozwoju regionalnego i lokalnego (wymiar społeczny, techniczny, ekonomiczny) oraz rozwijanie wiedzy w zakresie istoty, koncepcji i mechanizmów zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym i miejsca jakie zajmują w nim projekty społeczne. Zakres tematyczny przedmiotu obejmuje wiedzę dotyczącą pojęcia rozwoju zbiorowości lokalnej i regionalnej (społecznego, ekonomicznego, zrównoważonego, wielofunkcyjnego i trwałego), teorii i koncepcji rozwoju, zarządzanie procesami rozwojowymi, instrumentów zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, ich klasyfikacji, istoty i przykładów wykorzystania, nowoczesne rozwiązania i ich efektywność, projekty społeczne jako instrumenty rozwojowe, wykorzystania narzędzi marketingowych i finansowych w planowaniu działań rozwojowych oraz innych form aktywności lokalnej oraz źródeł finansowania rozwoju lokalnego i regionalnego.
51.	Konkurencyjność jednostek samorządu terytorialnego	Celem przedmiotu jest kształtowanie wiedzy na temat funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w warunkach konkurencji. Studenci poznają mechanizmy budowania przewagi konkurencyjnej gmin, powiatów oraz samorządowego województwa. W ramach zajęć merytorycznych podejmowane są zagadnienia związane z identyfikacją produktów i subproduktów oferowanych przez JST oraz rynków na których produkty te są/mogą być oferowane. Studenci analizują także narzędzia możliwe do wykorzystania w procesie budowania przewagi konkurencyjnej JST.
52.	System polityczny w regionie	Ćwiczenia poświęcone są analizie systemu politycznego w regionie, obejmującego m.in. relacje między ośrodkami władzy publicznej w regionie, ich kompetencjami, relacjami między ośrodkami władzy a szeroko definiowanym otoczeniem, w tym z organizacjami pozarządowymi. Ważnym elementem zajęć jest kształtowanie umiejętności związanych z analizą relacji wewnątrzsystemowych oraz realizacją wybranych aspektów funkcjonowania podmiotów systemów regionalnych.
53.	Odpowiedzialność w sferze publicznej	Celem przedmiotu jest nabycie przez studenta wiedzy z zakresu uwarunkowań prawnych i pozaprawnych funkcjonowania sfery publicznej w państwie, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii odpowiedzialności przedstawicieli sfery publicznej. Treści programowe obejmują definiowanie kategorii: sfera publiczna, konflikt społeczny, nadużycie władzy, interes publiczny. Studenci zapoznają zwłaszcza z instrumentami kontroli i zasadami odpowiedzialności politycznej, administracyjnej, cywilnej, finansowej, odszkodowawczej i karnej przedstawicieli sfery publicznej za nadużycia władzy.
54.	Patologie życia politycznego	Wytworzenie umiejętności precyzyjnego posługiwania się pojęciami: dewiacja – patologia – anomia. Zapoznanie studentów z tymi obszarami życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem problemów, z którymi mamy do czynienia w administracji publicznej. Wskazanie na uniwersalność zjawisk patologicznych. Zrozumienie znaczenia czynników wpływających na intensywność zjawisk patologicznych w życiu publicznym (szczególnie w administracji). Wskazanie na destrukcyjną rolę zjawisk patologicznych(korupcji, klientelizmu, kumoterstwa i nepotyzmu) dla państwa i społeczeństwa. Zrozumienie przez studentów relacji pomiędzy sferą ekonomiczną i publiczną oraz mechanizmu lobbingsowego w życiu publicznym. Zrozumienie specyfiki mechanizmu neomenklatury i „łupów politycznych” w zmieniających się systemach politycznych
55.	Społeczna odpowiedzialność biznesu	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z problematyką zaangażowania sektora gospodarczego w funkcjonowanie otoczenia społecznego. W ramach zajęć omówione zostaną m.in. kwestie dotyczące: zasadności wykorzystywania społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR, czyli CorporateSocialResponsibility), typów strategii realizowanych przez przedsiębiorstwa, kształtowania relacji z interesariuszami oraz planowania zaangażowania społecznego. Zajęcia będą się opierały na analizie przypadków. W efekcie zajęć studenci będą dysponować umiejętnością identyfikowania problemów społecznych oraz interpretowania działań przedsiębiorstw wychodzących im naprzeciw.
56.	Rynek pracy i aktywność zawodowa w Polsce i UE	Przedmiotem zajęć są różnorodne aspekty związane z badaniem i analizowaniem kondycji rynku pracy w aspekcie lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Tematyka jest podzielona na dwa bloki. Pierwszy to wprowadzający, opiera się na analizach teoretycznych rynku pracy i polityki rynku pracy – jako przedmiotu badań różnych nauk, w tym przede wszystkim politologii i ekonomii. Drugim jest analiza przypadków. Na podstawie dostępnych danych międzynarodowych, krajowych i regionalnych (lokalnych) zostanie przedstawiona kondycja międzynarodowego, krajowego i regionalnego

		rynku pracy z uwzględnieniem prognoz. Wiedza ta pozwoli studentom na diagnozę, ocenę oraz dostrzeżenie uwarunkowań i skutków zachodzących na tym rynku procesów oraz zmian.
57.	Prawo pracy	Program przedmiotu zawiera zakres przedmiotowy i podmiotowy stosowania ustawy Kodeks Pracy i innych ustaw i aktów wykonawczych. W ramach przedmiotu omawiane są podstawowe pojęcia, w tym: ogólne regulacje związane z pojęciem pracownika i pracodawcy, nawiązaniem stosunku pracy, zmianą umowy o pracę, rozwiązaniem stosunku pracy. Ponadto zagadnienia związane z różnymi formami zatrudniania, prawami i obowiązkami pracowników i pracodawców, uprawnieniami socjalnymi pracowników, czasem pracy, prawem do urlopu, odpowiedzialnością prawną z tytułu naruszeń praw pracowniczych. Uzupełniając – indywidualne i zbiorowe stosunki pracy, w szczególności uprawnienia organizacji związkowych i organizacji pracodawców. Efektem pracy nad przedmiotem powinna być podstawowa znajomość prawnych regulacji prawa pracy, umiejętność posługiwania się specyficznym językiem prawniczym oraz umiejętność samodzielnego prawnego kwalifikowania poszczególnych kwestii i dokonywania samodzielnej wykładni prawnej. Istotą jest praktyczne zastosowanie wiedzy prawniczej - w momencie zawierania umowy o pracę, jej modyfikacji, czy wypowiedzania i rozwiązywania. Szczególnie przydatne jest omawianie konkretnych kasusów i orzeczeń Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych.
58.	Polityka zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu	Przedmiot ma na celu dostarczenie i ugruntowanie wiedzy z zakresu instytucji rynku pracy; polityki zatrudnienia; polityki przeciwdziałania bezrobociu. Dodatkowo treści programowe obejmują: Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia; instytucje dialogu społecznego; OHP; Agencje zatrudnienia. Studenci są ponadto zaznajamiani z nowymi formami zatrudnienia; europejską strategią rynku pracy oraz z nowymi formami partycypacji i reprezentacji pracowniczej.
59.	Lokalna pomoc społeczna	Przedmiot jest częścią pakietu dotyczącego lokalnej polityki społecznej. W jego ramach studenci zapoznają się z funkcjonowaniem systemu pomocy społecznej na szczeblu lokalnym. Treści programowe obejmują omówienie prawnych podstaw systemu pomocy społecznej, analizę trudnych sytuacji życiowych i powodów udzielania pomocy społecznej, zadań pomocy społecznej, jednostek organizacyjnych realizujących wsparcie na poziomie gminy i powiatu. Studenci zapoznają się z rodzajami świadczeń z pomocy społecznej i zasadami ich przyznawania.
60.	Lokalna polityka na rzecz rodziny	Cel przedmiotu to przekazanie wiedzy z zakresu polityki rodzinnej na poziomie lokalnym (przykład Wrocławia). W ramach przedmiotu analizowane będą problemy polityki rodzinnej państwa przez samorządy terytorialne. Omówione zostaną towarzyszące realizacji tej polityki zjawiska demograficzne (starzenie się społeczeństwa) i społeczno-gospodarcze (rynek pracy, bezpieczeństwo). Przyjrzymy się systemowi wspierania rodzin w różnych sytuacjach: godzenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi (usługi społeczne), zagrożenia wykluczeniem społecznym, niskimi dochodami (ubóstwo), rodzin z osobami zależnymi (niepełnosprawność, wsparcie w opiece), przemocy w rodzinie (patologie). Poddane analizie zostaną działania instytucji powołanych do rozwiązywania tych problemów w rodzinie.
61.	Lokalna polityka edukacyjna	Przedmiot zawiera problematykę kreowania i realizowania polityki oświatowej na poziomie gminy, powiatu, województwa, na tle polityki edukacyjnej państwa, z uwzględnieniem tendencji obecnych w innych krajach. Student poznaje główne idee edukacyjne w XXI wieku, kierunki przemian w obszarze edukacji zmiana. Przedstawiane są także takie elementy jak zarządzanie oświatą i finansowanie oświaty (ekonomika edukacji). Przedmiot także zawiera elementy komparatystyczne poprzez porównanie oświaty w Polsce z innymi krajami. Z uwagi na nazwę przedmiotu istotnym punktem zajęć są uwarunkowania i istota samorządowej polityki edukacyjnej.
62.	Polski system medialny	Celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników ze specyfiką polskiego systemu medialnego, z jego elementami składowymi oraz procesami, które go ukształtowały. Treści programowe obejmują tematykę związaną ze współczesnymi systemami medialnymi i zachodzącymi w nich przemianami, a także analizę poszczególnych sektorów polskiego rynku medialnego – w tym uwarunkowań ich rozwoju oraz aktualnych trendów. Studenci dyskutują też nad problemami, takimi jak stan polskiej kultury dziennikarskiej, rola KRRiT czy zaangażowanie polityczne dziennikarzy i jego konsekwencje. Polski system medialny w toku zajęć często prezentowany jest w ujęciu porównawczym, co umożliwia pełniejsze zrozumienie procesów, które w nim zachodzą.

63.	Administracja samorządowa w mediach	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z zagadnieniem współpracy pomiędzy dziennikarzami i mediami, przede wszystkim działającymi na poziomie lokalnym oraz pracownikami sektora samorządowego. Studenci będą mieli okazję zapoznać się z realiami pracy obu grup zawodowych, działających w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych, prawnych i politycznych. W tym celu, oprócz typowych ćwiczeń, studenci będą także przygotowywać prezentacje (w ramach realizacji jednego z tematów). Program zajęć zakłada też wizytę w wybranej redakcji zlokalizowanej we Wrocławiu oraz w instytucji samorządowej.
64.	Zarządzanie informacją publiczną	Program przedmiotu pozwoli na uzyskanie wiedzy z zakresu m.in: cech szczególnych informacji publicznej, specyficznego systemu ochrony informacji publicznej. Uczestnictwo w zajęciach umożliwi nabycie umiejętności właściwej oceny prawa do informacji i ograniczeń dostępu do informacji. Istotną będzie prawna ochrona informacji niejawnej, tajemnicy dziennikarskiej (ochrona źródeł dziennikarskich) i innych tajemnic. Studenci nauczą się samodzielnego projektowania i planowania pracy, w tym zarządzania procesem produkcji informacji publicznej. Osobną kategorią – w kontekście przepływu informacji - jest niejednoznaczny status Internetu, nowych mediów. Efektem pracy nad przedmiotem powinna być podstawowa znajomość uwarunkowań zarządzania informacją publiczną, umiejętność posługiwania się właściwymi kategoriami i pojęciami.
65.	Specyfika Dolnego Śląska jako regionu	Celem przedmiotu jest prezentacja Dolnego Śląska, jego potencjał kulturowy, edukacyjny, gospodarczy, bogactwa naturalne. Pokazanie specyfiki regionu na szerokim tle historycznym. Przedmiot powinien dostarczyć wiedzy na temat specyfiki kulturowej i tradycji Dolnego Śląska, ułatwić rozpoznawanie czynników kształtujących lokalną świadomość i wzmocnienie tradycji regionalnych i lokalnych oraz ich kultywowanie. Powinien wzmocnić umiejętności rozpoznawania unikalnych tradycji przechowywanych przez kolejne pokolenia powojennych osiedleńców i łączenia tradycji ze współczesną kulturą wysoką, ludową, masową. Przedmiot powinien prowadzić do rozumienia innych wzorów kulturowych, a w konsekwencji do kreacji współczesnej kultury regionalnej/lokalnej, polskiej i europejskiej i dialogu kulturowego i międzykulturowego.
66.	Aktywność społeczna mieszkańców Dolnego Śląska	Przedmiot ma na celu zaprezentowanie aktywności różnych grup społecznych mieszkających na Dolnym Śląsku. Grupy społeczne zostaną wybrane ze względu na kryterium wieku, zamieszkania (miasto duże, małe, wieś) oraz płci. Pierwsza część zajęć przeznaczona jest na omówienie teoretycznych kwestii tożsamości i regionalizmu w ujęciu psychologicznym, socjologicznym, kulturoznawczym i politologicznym. Studenci powinni zapoznać się ze specyfiką regionu, pod kątem geograficznym, gospodarczym, kulturowym i historycznym. Przedmiot ma ukazać to co specyficzne dla Dolnego Śląska w konfrontacji z innymi regionami Polski. Analizowana aktywność dotyczy zorganizowanych form np. Lokalnych Grup Działania oraz spontanicznych np. sąsiedzkich czy związanych z działalnością związków wyznaniowych.
67.	Ludność Dolnego Śląska	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu demografii oraz uświadomienie jej znaczenia dla funkcjonowania i rozwoju społeczno-ekonomicznego państwa. Kolejnym celem przedmiotu jest podniesienie kompetencji i umiejętności studentów w zakresie samodzielnego korzystania z baz danych Statystyki Publicznej, wyszukiwania potrzebnych informacji i ich interpretowania. Treści programowe obejmują analizę: stanu, dynamiki, struktur oraz cech współczesnej populacji Dolnego Śląska z uwzględnieniem podziału administracyjnego. Omówione zostaną procesy demograficzne wpływające na liczebność i struktury mieszkańców regionu (jak np. nuklearyzacja rodziny, urbanizacja, starzenie się populacji i inne) oraz ich skutki, zwłaszcza w sferach: politycznej, ekonomicznej, kulturowej.
68.	Natura i źródła przemocy	W ramach przedmiotu studenci poznają socjobiologiczne, psychologiczne, polityczne i ekonomiczne uwarunkowania przemocy. Punktem wyjścia jest zrozumienie, czym jest przemoc, następnie analizowanie jej źródeł i przyczyn, a w dalszej kolejności czynników blokujących i ograniczających przemoc. Przedmiot ma umożliwić studentom zrozumienie przemocy we wszystkich jej przejawach i skalach: zarówno interpersonalnej, grupowej, jak i politycznej.
69.	Przemoc seksualna jako narzędzie polityki	Celem przedmiotu jest przedstawienie przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych - podstawowych pojęć, typów przemocy seksualnej. Treści programowe obejmują m.in. teoretyczne próby wyjaśnienia przemocy seksualnej,

		sądownictwo karne międzynarodowe, ściganie i karanie sprawców zbrodni przemocy seksualnej, przedstawienie zgwałceń i innej przemocy seksualnej jako instrumentu ekskluzji społecznej i politycznej i jako zbrodni prawa międzynarodowego, a także opis konsekwencji politycznych przemocy seksualnej.
70.	Społeczne konsekwencje przemocy politycznej	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze społecznymi uwarunkowaniami oraz konsekwencjami przemocy politycznej. Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: Pojęcie i istota przemocy politycznej; jej spektrum i formy; biologiczne, społeczne, psychologiczne kulturowe, ideologiczne/aksjologiczne oraz polityczne źródła i uwarunkowania; konsekwencje przemocy politycznej; problematyka zarządzania zagrożeniem przemocą polityczną; aspekty instrumentalne i ekspresyjne przemocy; specyfika przemocy politycznej uzasadnianej religijnie; pojęcia oraz teorie: radykalizacja i deradykalizacja, cykle protestu, cykle przemocy, "momenty szaleństwa" (Zolberg), otwarcie i zamknięcie poznawcze, odkrycia delegitymizujące (Drummond), memetyka przemocy, "wojna kosmiczna" (Juergensmeyer), "wojna fantastyczna" (Ferracuti), substytucja, sprężystość i odporność społeczna.
71.	Indywidualne naruszenia praw człowieka	Podstawowym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat skali i rodzajów indywidualnych naruszeń praw człowieka we współczesnym świecie. Studenci powinni poznać katalog praw i wolności, które najczęściej są naruszane. Analizie poddane będą przyczyny, mechanizmy oraz konsekwencje różnych typów naruszeń. Ponadto zasadniczym celem jest przekazanie studentom wiedzy na temat kształtowania i funkcjonowania systemów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym, regionalnym oraz globalnym. Studenci powinni uzyskać szczegółową wiedzę na temat możliwości dochodzenia swych praw przed instytucjami krajowymi i międzynarodowymi.
72.	Masowe naruszenia praw człowieka	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z przyczynami i mechanizmem poważnych naruszeń praw człowieka oraz analizowanie i rozpoznawanie poważnych i masowych naruszeń praw człowieka. Treści programowe obejmują m.in. przedstawienie ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości, czystek etnicznych, zbrodni wojennych (genezy, przykładów, konsekwencji społecznych), rozwój trybunałów karnych i karanie sprawców zbrodni międzynarodowych, a także roli edukacji na rzecz praw człowieka w kontekście poważnych i masowych naruszeń wraz z propedeutyką reagowania na masowe naruszenia praw człowieka.
73.	Mniejszości społeczne w społeczeństwie polskim	Celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy na temat występujących w polskim społeczeństwie tendencji/nurtów społeczno-politycznych kształtujących stosunek Polaków do natury i problemów różnych mniejszości społecznych. Treści programowe obejmują definiowanie mniejszości społecznej, charakterystykę wybranych mniejszości społecznych w Polsce, instytucji publicznych w Polsce działających na rzecz wybranych mniejszości społecznych w Polsce, obowiązujące w Polsce akty prawa międzynarodowego oraz krajowego regulujące funkcjonowanie wybranych mniejszości w Polsce oraz analizę i interpretację wyników badań społecznych odnoszących się do wybranych podmiotów i/lub problemów społecznych związanych z mniejszościami w Polsce.
74.	Ochrona środowiska w Polsce	Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami związanymi z realizowaną (lub też nie) w Polsce ochroną środowiska przez różnego rodzaju podmioty i na różnego rodzaju płaszczyznach. Treści programowe obejmują rozważania definicyjne dotyczące środowiska i jego ochrony, traktowania środowiska jako wartości, aktywności podmiotów odpowiedzialnych za ochronę środowiska w Polsce, rodzajów prawnych form ochrony przyrody w Polsce, udziału obywateli w kształtowaniu ochrony środowiska w Polsce, traktowanie ochrony środowiska jako działalności wielosektorowej, realizację ochrony środowiska w codziennym życiu, w kulturze i popkulturze, rozwój energetyki jądrowej w Polsce i analizę stanów klęsk żywiołowych jako przykładu stanu nadzwyczajnego w obszarze środowiska.
75.	Międzynarodowa współpraca w ochronie środowiska	Celem przedmiotu jest zapoznanie się studentów z różnymi formami i płaszczyznami współpracy podmiotów w ramach międzynarodowej współpracy w ochronie środowiska. Studenci identyfikują podmioty tej współpracy oraz jej różne formy. W ramach przedmiotu studenci omawiają płaszczyzny współpracy międzynarodowej w ujęciu podmiotowym. Przygotowywane są prezentacje oraz warsztaty dotyczące międzynarodowej współpracy państw, organizacji pozarządowych, partii politycznych, organizacji biznesowych oraz wspólnot lokalnych w dziedzinie ochrony środowiska.

76.	Problemy ekologiczne współczesnego świata	Zajęcia są częścią fakultatywnego pakietu zajęć poświęconych polityce ekologicznej. Ich celem jest zapoznanie studentów z genezą, uwarunkowaniami, konsekwencjami i możliwościami rozwiązania najważniejszych globalnych problemów ekologicznych. Analizowane są między innymi takie problemy jak kryzys klimatyczny, zanieczyszczenie powietrza, zagrożenie bioróżnorodności, deficyt zasobów wodnych, środowiskowe konsekwencje polityk przemysłowych i energetycznych.
77.	Kognitywistyka procesu decyzyjnego	Kierunkowym celem przedmiotu jest zastosowanie paradygmatu metodologicznego i poznawczego badań neurokognitywnych w opisie i wyjaśnianiu zachowań decyzyjnych. W pierwszym rzędzie dyskusja koncentruje się na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, co to znaczy być podmiotem decyzji? Pod uwagę są brane świadome i nieświadome przesłanki decyzji, a także wyznaczniki świadomej podmiotowości. Zagadnienia te są ściśle związane z autoryzacją celów i wyborów, refleksyjnością i poczuciem sprawstwa podmiotu decyzji oraz poznawczym i pozapoznawczym podłożem emocji (w tym zwłaszcza lęku, strachu i stresu). W kręgu rozważań są także wyznaczniki poinformowanego podmiotu decyzji ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych różnic w rozumowaniu, kodów poznawczych oraz stylów myślenia (myślenie linearne i nielinarne). Studenci zapoznają się z intra- i interwymiarowymi strategiami podejmowania decyzji w postaci: (a) identyfikacji i zdefiniowania problemu, (b) analizy przyczyn/celów, (c) analizy możliwości i ograniczeń, (d) kreatywnego myślenia w procesie planowania i prognozowania, (e) oceny alternatyw, (f) ewaluacji projektu i wyboru rozwiązania, (g) aktywnego wykonania wybranego rozwiązania, (h) oceny wykonania. Drugą część rozważań merytorycznych wyznaczają zagadnienia związane z analizą i wyjaśnieniami mechanizmów funkcjonowania instytucji jako podmiotu decyzji.
78.	Osobowościowe i systemowe uwarunkowania podejmowania decyzji	Zajęcia obejmować będą szeroko rozumiane uwarunkowania zewnętrzne rozumiane jako system oraz osobowościowe rozumiane jako endogenne, uwarunkowania podejmowania decyzji. Szczegółowo zagadnienia objęte zajęciami koncentrować się będą na biologicznych uwarunkowaniach rozumianych w kategoriach biopolityki, uwarunkowaniach biologicznych wpływających na preferencje wyborów politycznych, relacji między systemem a podmiotem czyli odpowiedzią na pytanie jak organizacja wpływa na człowieka, wpływie emocji i ocen na podejmowane decyzje, znaczeniu sztucznej inteligencji dla wyborów, zagrożeniach i szansach jakie stwarza jej rozwój. Na zakończenie studenci zostaną zapoznani z wpływem osobowości na podejmowane decyzje, w tym jakie czynniki kształtują osobowość i jakie stałe wzorce lub dyspozycje się nań składają.
79.	Strategie gier decyzyjnych	Przedmiot ma na celu wyposażenie studentów w podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie teorii gier oraz teorii decyzji. W ramach przedmiotu omówione zostają najważniejsze stanowiska i ujęcia teoretyczne oraz metodologiczne w zakresie konstruowania strategii gier decyzyjnych. Analizie poddane zostają przykłady takich strategii, odnoszące się do realiów współczesnego życia społecznego, politycznego i gospodarczego. Szczególna uwaga zostaje zwrócona na typologie strategii decyzyjnych i podmiotów decyzyjnych oraz na mechanizmy monitoringu i ewaluacji realizowanych strategii.
80.	Katolicyzm i protestantyzm w Europie	Celem przedmiotu jest zdobycie wiedzy na temat kwestii z zakresu religioznawstwa na poziomie rozpoznawania fundamentalnych różnic między doktrynami religijnymi oraz ich znaczeniem dla wyznawców. Analiza stanowiska Kościoła katolickiego i protestanckiego wobec kluczowych zjawisk społecznych, politycznych i ekonomicznych i proponowane sposoby ich rozwiązania. Nakreślenie wyzwań, jakie stoją w XXI wieku przed nurtem chrześcijańskim oraz przedstawienie wpływu przemian społeczno-politycznych i ekonomicznych na postawy wyznawców obu nurtów religii chrześcijańskiej.
81.	Świat prawosławia i islamu	Przedmiot ma zapoznać studentów i dwoma systemami społeczno-religijnymi. W przypadku prawosławia i islamu nie mówimy wyłącznie o religii, ale o unormowanych i ukształtowanych systemami społecznymi, których religia jest częścią. Prawosławie reprezentowane jest w analizie życia Greków, roli prawosławia w dawnej Rosji czy we współczesnej Serbii. Islam to analiza zasad religijnych oraz wielu nurtów islamu jako zjawiska wielowektorowego, nie pozwalającego na traktowania islamu jako monolitu.
82.	Judaizm we współczesnym świecie	Celem przedmiotu jest przedstawienie roli judaizmu we współczesnych społeczeństwach, w których występują diaspory wyznawców tej religii. Zapoznanie studentów z wielokulturowością i złożonością religii judaistycznej oraz licznych konotacji

		wierzeniowych, społecznych, politycznych oraz obyczajowych. Praktycznym wymiarem przedmiotu powinno być nabycie umiejętności rozumienia istoty judaizmu, specyfiki wierzeń, obrzędowości, symboliki, zgodnie z obowiązującym prawem religijnym, zwyczajowym i stanowionym w wybranych krajach. Przedmiot powinien przygotować studentów do rozpoznania potencjalnych źródeł konfliktów na tle religijnym, narodowościowym, politycznym i ich skutków oraz poznania modeli polityk wyznaniowych w wybranych krajach wobec judaizmu. Studenci powinni zdobyć wiedzę na temat polityki wyznaniowej. Stanowiska judaizmu wobec ważnych społecznie kwestii, tradycji i kultury w multikulturowych środowiskach, podlegających procesom instytucjonalizacji i prywatyzacji religii a także zjawisk tj. fundamentalizmu i fanatyzmu religijnego, ateizmu, laicyzacji.
83.	Systemy wartości politycznych	Przedmiot jest adresowany do studentów na kierunku „Zarządzanie projektami społecznymi”. Ponieważ w programie studiów nie ma zajęć z myśli politycznej, opracowano program o zawartości merytorycznej zbliżonej do dwóch przedmiotów wykładanych na kierunku politologia, a mianowicie: Myśl polityczna i Współczesne idee polityczne. Zajęcia obejmują następujące idee polityczne: władza, wolność, racjonalność, tożsamość, wspólnota, demokracja, rządy prawa, tolerancja i fundamentalizm, totalitaryzm, autorytaryzm i neoautorytaryzm, sprawiedliwość formalna i materialna, zaufanie, dychotomia prywatne/publiczne, sieci życia. Głównym celem poznawczym jest zaprezentowanie wieloaspektowego charakteru każdej z wymienionych idei, wieloznaczności i wielowątkowości ich interpretacji filozoficzno-doktrynalnych oraz powiązań semantyczno-dedukcyjnych. Ważnym aspektem zajęć jest wydobywanie różnic stanowisk interpretacyjnych w ujęciu zarówno konkretno-ideowym, jak i przekrojowym (kilku idei zawierających odmienne wykładanie rzeczywistości politycznej i kierunków jej rozwoju). Do zajęć została dobrana literatura źródłowa odpowiadająca charakterowi studiów oraz poziomowi przygotowania studentów.
84.	Systemy wartości społecznych	Przedmiot ma na celu opanowanie przez studentów wiedzy z zakresu wartości społecznych i ich znaczenia dla funkcjonowania społeczeństwa, poznanie podstawowych wartości społecznych ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa polskiego. Wartości i systemy wartości są składową społecznego ładu normatywnego. Treści programowe obejmują wprowadzenie do zagadnień etyki teoretycznej i praktycznej oraz analizę m. in. takich wartości społecznych jak wspólnota i dobro wspólne. Studenci analizują zagadnienia nierówności społecznych i sprawiedliwości społecznej oraz wartości takich jak tolerancja, zaufanie i solidarność społeczna.
85.	Systemy wartości narodowych	Przedmiot ma na celu przybliżenie studentom systemów wartości narodowych, w tym wyobrażeń poszczególnych narodów na temat siebie i innych narodów. W ramach tego studenci zapoznają się na wstępie z teoriami socjologicznymi i historycznymi dotyczącymi narodów ich genezy i rozwoju, genezą nacjonalizmów. W dalszej części zajęć analizowane będą mity narodowe w wybranych krajach Europy i ich negatywna, a także pozytywna rola, przeanalizowane zostaną również problemy związane z odmiennościami językowymi jako kluczowym elementem współczesnej tożsamości narodowej, w okresie, w którym przestała nim być religia. Analizie zostaną poddane również wyobrażenia poszczególnych narodów na temat własnej historii związane z ich polityką historyczną, a także stare i wciąż aktualne stereotypy narodowe, w tym związane również z kulturą osobistą, jedzeniem i sportem.
86.	Rodzina polska w XXI wieku	Zamierzeniem zajęć jest wprowadzenie studentów do tematyki związanej ze współczesnym funkcjonowaniem polskiej rodziny, w tym z procesami w niej zachodzącymi oraz przemianami w różnych sferach aktywności polskiej rodziny. Studenci zapoznają się z podstawami prawnymi, społecznymi i ekonomicznymi rozumienia pojęcia rodzina, uwarunkowaniami determinującymi kształt i funkcje rodziny, modelami rodziny polskiej, kryteriami wpływającymi na dobór małżeński i rozpad rodziny, miejscem i rolą dziecka we współczesnej rodzinie, wymiarami współczesnego ojcostwa i macierzyństwa, typologiami alternatywnych modeli rodziny, społecznymi postawami wobec prokreacji i ze zjawiskiem bezdzietności. Ponadto prowadzona analiza zostanie wsparta wynikami badań społecznych prowadzonych wśród Polaków na temat rodziny.
87.	Współczesne problemy społeczne w Polsce	Przedmiot dotyczy współczesnych problemów społecznych i ich występowania w Polsce. Kurs rozpoczyna się od zdefiniowania pojęcia „problemów społecznych”, a następnie omawia takie zagadnienia jak starzenie się społeczeństwa,

		marginalizacja społeczna, bezdomność, problemy uzależnień, problemy osób z niepełnosprawnościami. Studenci mają możliwość wpływu na wybór tematów. Celem zajęć jest przekazanie studentom ogólnej wiedzy o problemach społecznych, znajomości i zrozumienia ich przebiegu w Polsce, a także uwrażliwienie studentów na sytuację osób dotkniętych takimi problemami. Kurs jest realizowany w formie ćwiczeń, w czasie których studenci mają analizować źródła, przejawy i skutki problemów społecznych, a także sposoby zapobiegania im i rozwiązywania ich. Część zajęć może mieć formę spotkań z praktykami.
88.	Polki i Polacy w psychologicznym zwierciadle	Celem kursu zapoznanie studentów z psychologicznymi przesłankami obecnych wśród Polek i Polaków postaw i zachowań wobec różnych zagadnień społecznych i politycznych. Treści programowe obejmują kwestię genezy i historycznych uwarunkowań polskich kodów kulturowych, sposobu ich funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie polskim, ich psychospołecznych uwarunkowań i konsekwencji. Studenci zapoznają się z funkcjonującymi w polskim społeczeństwie postawami, uprzedzeniami i stereotypami, psychologicznymi przesłankami preferencji politycznych, konstruktami grup mniejszościowych oraz ich psychologicznymi funkcjonalnościami. Ponadto studenci będą uczestniczyć w symulacjach i grach obrazujących omawiane zagadnienia i stanowiących przyczynek do dyskusji nad nimi.
89.	JAMOVİ jako narzędzie badań ilościowych	Przedmiot ma za zadanie zapoznać studentów z podstawami analizy statystycznej przy wykorzystaniu programu JAMOVİ. Studenci zapoznani są z podstawami metodologii badań społecznych oraz wprowadzani są w proces operacjonalizacji zmiennych i wskaźników oraz podstaw konstrukcji narzędzia badawczego. Studenci uczeni są podstawowych terminów i pojęć statystycznych tj. twierdzenia graniczne, miary tendencji centralnej, normalność rozkładu lub statystyki parametryczne i nieparametryczne. Studenci uczeni są poszczególnych testów korelacyjnych oraz różnicowych np. r-Pearsona, χ^2 lub T-Studenta. Przedmiot ma za zadanie przygotować studentów do samodzielnego planowania procesu badawczego, samodzielnej konstrukcji narzędzia badawczego oraz samodzielnej analizy statystycznej.
90.	Wprowadzenie do R	Studenci w ramach przedmiotu zdobywają wiedzę dotyczącą metod ilościowych w badaniach realizowanych w naukach społecznych. Zdobyczą również umiejętność pracy z danymi ilościowymi w programie R z wykorzystaniem edytora R Studio. W ramach zajęć studenci poszukują związków przyczynowo-skutkowych między wartościami wyznawanymi przez elektorat a poparciem udzielanym poszczególnym ugrupowaniom politycznym.
91.	Metody ilościowe w naukach społecznych	Przedmiot stanowi wprowadzenie dla studentów zarządzania projektami społecznymi do problematyki metod ilościowych i ich stosowania w naukach społecznych. Celem przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy i wypracowanie umiejętności związanych z doбором sposobu badania rzeczywistości społecznej oraz realizacją badań ilościowych. Treści programowe obejmują istotę statystyki, specyfikę badań ilościowych oraz zalety i wady ich stosowania. Pierwszy blok dotyczy podstawowych kwestii (zmienne, wskaźniki, opis materiału statystycznego), zaś drugi blok – pozyskiwania danych. W kursie uwzględnione są także etyczne wyzwania związane ze stosowaniem danych ilościowych. Zajęcia są realizowane w formie ćwiczeniowej, również z wykorzystaniem arkusza Excel.

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie projektami społecznymi

Poziom studiów: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 142

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Zarządzanie publiczne	W ramach przedmiotu studenci zostaną zapoznani ze stanem z zakresu zarządzania publicznego, z uwzględnieniem polskiego i zagranicznego dorobku nauki. Program obejmuje zagadnienia rozumienia zarządzania publicznego, specyfiki organizacji publicznej, modeli zarządzania dobrami i usługami publicznymi, metod i instrumentów zarządzania publicznego, zarządzania publicznego w wybranych politykach sektorowych, kierowanie zmianami w organizacjach sektora publicznego, marketingu jako elementu współczesnego zarządzania publicznego i jego znaczenia, wybranych narzędzi marketingu w sektorze publicznym, partnerstwa publiczno-prywatnego jako formuły współdziałania sektorów, organizacji projektowej w sektorze publicznym i jej właściwości.
2.	Psychologia zarządzania	Podstawowym celem przedmiotu jest przekazanie praktycznej wiedzy, przydatnej w zarządzaniu zasobami ludzkimi. Studenci powinni nabyć praktyczne umiejętności, które będą mogli wykorzystać nie tylko w celu rozwinięcia kompetencji menadżerskich, ale także w celu rozwoju własnego potencjału. Treści programowe obejmują m.in.: teorie osobowości, zachowania organizacyjne, techniki utrzymywania satysfakcjonujących relacji w biznesie, kulturę organizacyjną, rozwijanie zasobów ludzkich, patologie w organizacjach, radzenie sobie ze stresem, trening asertywności.
3.	Nowoczesne metodyki projektowe	Celem przedmiotu jest pogłębienie oraz usystematyzowanie wiedzy studentów z zakresu zarządzania projektami poprzez omówienie głównych standardów i metodyk obowiązujących w tym zakresie – wytyczne metodyczne, uniwersalne metodyki zarządzania projektami, zwinne metody zarządzania projektami, branżowe i firmowe metodyki zarządzania projektami. Treści programowe uwzględniały będą standardy (wytyczne metodyczne) obowiązujące w procesie tworzenia i wdrażania projektów społecznych, takie jak: Karta Ziemi, Inicjatywa ONZ Global Compact, Norma ISO 26000, Standard AA 1000. Zakres metodyk uniwersalnych obejmował będzie: Zarządzanie Cyklem Projektu PCM, PMBoK, PRINCE2, TenStep. Spośród metodyk zwinnych omówiony zostanie SCRUM.
4.	Organizowanie funduszy projektowych	Przedmiot ma na celu wyposażenie studentów w podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie organizowania funduszy projektowych, tj. ich wyszukiwania, analizowania oraz rozliczania. W ramach przedmiotu omówione zostają najważniejsze źródła finansowania projektów, ze szczególnym uwzględnieniem projektów społecznych. Analizie poddane zostają zarówno źródła krajowe (w tym lokalne i regionalne), jak i zagraniczne (w tym środki UE). Studenci poznają zasady przygotowywania aplikacji projektowych oraz ich raportowania i rozliczania.
5.	Zarządzanie komunikacją w projekcie	Celem przedmiotu jest pogłębienie wiedzy studenta z zakresu zarządzania komunikacją w projekcie, w tym wszystkich procesów niezbędnych do prawidłowej realizacji projektu pod kątem przygotowywania i przekazywania informacji, a także skutecznej komunikacji między wszystkimi interesariuszami projektu. Treści programowe obejmują takie zagadnienia jak stosowanie współczesnych technik i narzędzi komunikacyjnych oraz form przekazywania informacji, przygotowanie planu komunikacji w projekcie, jego wdrożenie i ewaluacja, analiza barier i problemów w zarządzaniu komunikacją. Przedmiot ma na celu ogólne przygotowanie do działalności praktycznej, niezależnie od tematyki projektów i instytucji je prowadzących.
6.	Perspektywiczne	Uczestnicy przedmiotu zdobywają wiedzę i umiejętności w zakresie badań foresightowych. Treści przedmiotu obejmują

	prognozowanie i planowanie	wprowadzenie do kultury perspektywicznego myślenia o przyszłości, tematykę foresightu, jego założenia, cele, rodzaje, analizę megatrendów i czynników kluczowych, metodologię foresightu ze szczególnym uwzględnieniem metody scenariuszowej w odmianie szkoły logiki intuicyjnej i probabilistycznej modyfikacji trendów, jak również podstawowe techniki wykorzystywane w foresightcie (m.in. deskresearch, analiza PEST, metoda Delphi, burza mózgów), studia przypadku foresightu, np. narodowego, regionalnego, obywatelskiego, miejskiego.
7.	Zarządzanie zespołem projektowym	Celem przedmiotu jest przekazanie praktycznej wiedzy związanej z zasobami ludzkimi, a konkretnie z obszaru zarządzania i współpracy grupowej. Treści programowe obejmują zagadnienia dotyczące grupy jako zespołu projektowego, zespołów w organizacji i ich funkcjonowanie, swoistości i zadań zespołu projektowego, roli kierownika projektu, motywacji, satysfakcji z pracy i zaangażowania oraz występujących współcześnie patologii w zespole projektowym. W ramach zajęć studenci będą mieli także dostęp do wykorzystywanych w zarządzaniu ludźmi testami psychologicznymi pozwalającymi na samodiagnostykę oraz na prowadzenie skutecznej rekrutacji do projektu.
8.	Innowacje społeczne	Celem niniejszego przedmiotu jest przekazanie studentom wiedzy w zakresie innowacji społecznych. Omówione zostaną sposoby definiowania innowacji społecznych, jak również ich podstawy koncepcyjne. Studenci uzyskają wiedzę na temat źródeł, czynników sprzyjających i barier ograniczających rozwój innowacji społecznych. Przedstawiony zostanie cykl życia innowacji społecznych oraz ich różne typy. Zostaną one omówione na przykładach konkretnych rozwiązań innowacyjnych funkcjonujących w praktyce życia społecznego. Treści programowe obejmują także identyfikację innowacyjnych rozwiązań dla sektora społecznego oraz planowanie i implementację rozwiązań innowacyjnych w projektach społecznych. Szczególna uwaga zwrócona będzie na diagnozowanie warunków społecznych dla wdrażania innowacji społecznych.
9.	Finansowanie i rozliczanie projektów społecznych	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z teoretycznymi i praktycznymi aspektami finansowania i rozliczania projektów społecznych. Dotyczą one zasad konstruowania budżetu zadaniowego, montażu finansowego, analizy kwalifikowalności wydatków w projekcie oraz szacowania wartości wydatków w budżecie. Treści programowe dotyczą dokumentowania i księgowania ponoszonych wydatków, przygotowywania wniosków o płatność, sporządzania raportów z postępów rzeczowych i finansowych w realizacji projektu. Powyższe zagadnienia zostaną omówione w kontekście prawa zamówień publicznych i zasad udzielania pomocy publicznej.
10.	Ekonomia społeczna	Przedmiot dotyczy funkcjonowania gospodarki społecznej w Polsce jako istotnego sektora łączącego działalność gospodarczą z realizacją celów społecznych, w tym społeczną i zawodową reintegracją osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Treści programowe obejmują: definiowanie ekonomii społecznej, funkcje i wartości realizowane przez ekonomię społeczną, historię rozwoju gospodarki społecznej, modele ekonomii społecznej, analizę relacji ekonomia społeczna - trzeci sektor, sektor publiczny, sektor prywatny. Studenci zapoznają się z formami prawnymi podmiotów ekonomii społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem spółdzielni socjalnych. Nacisk położony zostanie na działalność w zakresie zawodowej i społecznej reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przeanalizowana zostanie polityka polska i unijna w zakresie ekonomii społecznej oraz możliwości wsparcia tego sektora ze środków publicznych. W ramach zajęć realizowana jest praca warsztatowa, wizyty studyjne lub/i spotkania z praktykami działającymi w sektorze ekonomii społecznej.
11.	Krajowe i międzynarodowe instytucje projektowe	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z organizacją i funkcjonowaniem różnego typu krajowych i międzynarodowych instytucji projektowych. Studenci poznają teoretyczne aspekty organizacji projektowych, m.in. pojęcie i struktury organizacji projektowych, biur projektów, strategie instytucji projektowych. Będą mieli także możliwość poznania sposobów funkcjonowania różnego typu organizacji projektowych poprzez spotkania z pracownikami wybranych instytucji: jednostki realizujące projekty w Urzędzie Marszałkowskim, Urzędzie Miasta, NGO'sy, organizacje biznesowe. Na bazie uzyskanych informacji studenci zaprojektują organizację projektową, a w jej ramach struktury, zespół i podział zadań najbardziej adekwatny do efektywnej realizacji konkretnego projektu.
12.	Prawo umów	Zakres przedmiotowy obejmuje pojęcie zobowiązania, rodzaje zobowiązań, źródła powstania zobowiązań. Różne rodzaje odpowiedzialności (odpowiedzialność dłużnika, odszkodowawcza). Znajomość pojęcia i rodzajów szkody doprowadzi do

		możliwego ustalania jej wysokości przez pryzmat związku przyczynowego i sposobów naprawienia szkody. Osobnym fundamentalnym zagadnieniem jest pojęcie umowy (rodzaje umów, elementy treści umowy, umowa przedwstępna i skutki jej zawarcia). Zasada swobody umów, w kontekście niedozwolonych klauzul umownych uświadomi skutki ich zawierania. Kategorie związane z bezpodstawnym wzbogaceniem i czynem niedozwolonym doprowadzą do poznania zasad odpowiedzialności z tytułu popełnienia czynu niedozwolonego. Uzupełnieniem są okoliczności wyłączające bezprawność czynu i naprawienie szkody. Praktyczne aspekty konkretnych umów umożliwiają analizę specyfiki wybranych umów prawa cywilnego, w tym m.in. umowa sprzedaży, umowa o dzieło, umowa zlecenia, umowa o roboty budowlane, umowa najmu, umowa dzierżawy i umowa spółki cywilnej.
13.	Marketing projektów społecznych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z marketingowym wymiarem realizacji projektów społecznych. W rezultacie student powinien potrafić wskazać rynkowe mechanizmy pozyskiwania klientów projektu. Treści przedmiotu: pojęcie marketingu, marketing komercyjny a niekomercyjny, zarządczy, prawny i marketingowy wymiar realizacji projektów społecznych, kategoria klienta i potrzeby w marketingu projektów społecznych, otoczenie marketingowe, marketing mix projektów społecznych, komunikacja marketingowa w projektach społecznych, badania w marketingu projektów społecznych.
14.	Monitorowanie i ewaluacja projektów społecznych	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz praktyką monitoringu i ewaluacji jako istotnej składowej zarządzania projektami społecznymi. Ma służyć także zaznajomieniu z różnorodnymi metodami i technikami prowadzenia badań ewaluacyjnych i nabywaniu kompetencji praktycznych w samodzielnym i profesjonalnym posługiwaniu się nimi. Treści programowe obejmują wprowadzenie do problematyki monitoringu i ewaluacji projektów społecznych, ewaluacji a inne formy kontroli programów i projektów, rozumienia monitoringu i strukturyzacja tego procesu, korzyści, cele, rodzaje i funkcje ewaluacji, badań ewaluacyjnych jako procesu badawczego, planu ewaluacji i jego konstrukcji, projektowania i zarządzania badaniami ewaluacyjnymi, budżetowi i kontraktowi na ewaluację, raportowi ewaluacyjnemu i jego konstrukcji, standardom i etyce badań ewaluacyjnych, kompetencjom i zasadami pracy ewaluatora.
15.	Warsztat „Aplikacje projektowe”	Celem przedmiotu jest przygotowanie studenta do opracowania aplikacji – wniosku (projektu społecznego) według kryteriów określonych przez podmioty organizujące konkursy projektowe. Podczas zajęć studenci zapoznają się z dokumentacją wybranego konkursu realizowanego np. w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, a następnie przygotowują projekt obejmujący swym zakresem: wskaźniki projektu, analizę ryzyka, cel projektu, komplementarność projektu z politykami projektodawcy, analizę grup docelowych projektu z uwzględnieniem ich potrzeb i oczekiwań oraz systemu rekrutacji, system zarządzania projektem, budżet, harmonogram.
16.	Sprawozdawczość projektowa	Zamierzeniem zajęć jest całościowe omówienie kwestii sprawozdań w projektach społecznych. W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z obowiązkami realizatora projektu w obrębie sprawozdawczości, poznają sposoby gromadzenia, opisywania i udostępniania dokumentów niezbędnych do przygotowania sprawozdań z wykonania projektu. Poznają różnicę pomiędzy sprawozdaniem merytorycznym, finansowym, częściowym i całościowym. Dodatkowo poruszone zostaną zagadnienia związane z monitoringiem projektu, ewaluacji projektu oraz ich roli w sprawozdawczości projektowej.
17.	Seminarium magisterskie	Studenci realizują seminarium magisterskie z wybranym przez siebie promotorem, pod opieką którego przygotowują pracę magisterską. Podczas seminarium studenci pogłębiają wiedzę i poszerzają umiejętności w zakresie wybranego obszaru badawczego, metodologii badań, korzystania ze źródeł, w tym poszanowania praw autorskich oraz technicznych aspektów przygotowania pracy. W ramach zajęć studenci przygotowują prace magisterskie dotyczące ściśle określonego przedmiotu badań, mającego charakter społeczny, społeczno-polityczny lub społeczno-ekonomiczny.
18.	Język obcy	W ramach przedmiotu studenci rozwijają umiejętności językowe w zakresie rozumienia wypowiedzi, wykładów, wywodów, wiadomości, programów czy filmów, czytania ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, formułowania przejrzystych i rozbudowanych wypowiedzi, porozumiewania się w różnych sytuacjach i na różne tematy, w tym brania udziału w dyskusjach, pisanie zrozumiałych i szczegółowych tekstów różnego typu. W ramach zajęć studenci zapoznają się również z kulturą i współczesną sytuacją państw należących do określonego obszaru językowego. Studenci nabędą umiejętność

		posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.
19.	Przywództwo w organizacji i procesie projektowym	Cele przedmiotu obejmują zarówno zagadnienia ogólne, jak i szczegółowe. Ogólny (wstępny, wprowadzający) charakter mają wykłady, podczas których studenci zostają zapoznani z przedmiotowym i podmiotowym pojmowaniem przywództwa, osobowościowymi cechami lidera oraz jego kompetencjami poznawczymi i analitycznymi (np. w świetle teorii inteligencji wielorakich, wizjonerstwem, krytycznym realizmem i komunikacją z otoczeniem). Szczegółowe problemy są przedmiotem rozważań i dyskusji podczas ćwiczeń. Uwaga jest skoncentrowana w szczególności na strukturze kompetencji kierownika projektu, kwestiach związanych z budową i umacnianiem kultury organizacyjnej oraz rolą kierownika projektu (project manager). Ważnym aspektem analiz jest omówienie specyfiki pracy zespołowej, w tym przede wszystkim działań sprzyjających spójności grupy, opracowywania i wdrażania norm i ról zespołowych oraz przeciwdziałania syndromowi grupowe myślenia. Zagadnienie to jest analizowane w kontekście ograniczeń innowacyjnego przywództwa wynikających z dysfunkcji zespołu projektowego.
20.	Marketing treści	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z podstawową wiedzą z zakresu marketingu treści. Zajęcia koncentrują się przede wszystkim na takich aspektach, jak budowanie persony, dystrybucja wartościowej treści, przyciąganie uwagi odbiorców oraz zdobywanie ich zaangażowania. Studenci analizują strategie content marketingu wybranych podmiotów oraz uczą się wykorzystywania konkretnych narzędzi marketingu.
21.	Sondaże i badanie opinii społecznej	Celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w umiejętności przeprowadzenia sondażu z wykorzystaniem ankiety, jako narzędzia charakterystycznego dla badań ilościowych. W ramach zajęć studenci realizują badania empiryczne w oparciu o pracę grupową i harmonogram badania. Ma miejsce realizacja projektów badawczych, począwszy od wskazania tytułu badania, opracowanie podstaw metodologicznych podejmowanego tematu, dobór próby, przygotowania narzędzia, stworzenie matrycy kodowej, dokonania obliczeń, przygotowania raportu badawczego oraz prezentacja wyników badań.
22.	Zarządzanie relacjami z interesariuszami	Przedmiot ma za zadanie przygotować studentów do skutecznego identyfikowania potencjalnych interesariuszy w warunkach pracy projektów społecznych. Przedmiot ma za zadanie wyposażać studentów w wiedzę i umiejętności na rzecz świadomego i celowego kształtowania pożądanych relacji z interesariuszami uwzględniając jednocześnie specyfikę samych interesariuszy.
23.	Projektowanie kampanii społecznych	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z szeroką wiedzą z zakresu marketingu społecznego oraz planowania kampanii społecznych. Podczas zajęć studenci omawiają i poddają krytycznej analizie wybrane kampanie społeczne i kampanie społecznie zaangażowane, koncentrując się na ich wybranych aspektach, m.in. wymiarze etycznym. Konsekwencją zajęć jest projekt kampanii społecznej na wybrany przez studentów temat.
24.	Etykieta w pracy projektowej	Głównym celem zajęć jest przekazanie studentom wiedzy na temat współcześnie obowiązujących norm i form kultury biznesu. Studenci powinni posiadać wiedzę na temat zasad zachowania w sytuacjach służbowych. Studenci nabywają wiedzę i umiejętności dotyczące precedencji, autoprezentacji, prezentacji innych osób, komunikacji służbowej, komplementowania, krytyki, przeprosin oraz dresscodu.
25.	Partnerstwo i środowisko projektowe	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz praktyką funkcjonowania partnerstw wielosektorowych jako nowoczesnej formy realizacji projektów społecznych w różnych obszarach, formach, na różnych poziomach życia publicznego, z uwzględnieniem polskich i zagranicznych doświadczeń. Treści programowe odnoszą się do rozumienia samego środowiska projektowego i jego wpływu na efektywność projektów, interesariusze, klienci, organizacja jako elementy otoczenia i ich analiza, uwarunkowania współpracy sektora obywatelskiego, prywatnego i publicznego w Polsce, korzyści ze współpracy i partnerstwa wielu sektorów, cele, formy i mechanizmy działania partnerstwa publiczno-prywatnego, badanie dynamiki partnerstw w projektach społecznych i życiu publicznym, metody i narzędzia analizy partnerstw oraz ich podmiotowości, jakość współpracy partnerskiej w Polsce, prezentacja doświadczeń wybranych partnerstw wielosektorowych, partnerstwa międzynarodowe i ich charakterystyka.
26.	Kształtowanie relacji interpersonalnych	Przedmiot za zadanie przygotować studentów do świadomego i celowego kształtowania przestrzeni na rzecz modelowania relacji interpersonalnych środowiska pracy w celu osiągania wyznaczonych przez siebie celów. Studenci uczeni są

		biologicznych oraz społeczno-kulturowych czynników, wpływających potencjalnie na kształtowania się relacji między ludźmi. Studenci wyposażani są w kompetencje miękkie w celu skutecznego modelowania wspomnianych czynników. Przedmiot za zadanie ostatecznie stawiać studentów w różnorodnych sytuacjach problemowych obejmujących indywidualne, jak i instytucjonalne interakcje między różnorodnymi podmiotami w celu symulacji realnych warunków problemowych, obejmujących świadome kształtowanie relacji interpersonalnych.
27.	Technologie informacyjne i komunikacyjne w zarządzaniu projektowym	Podstawowym celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z możliwościami oraz ograniczeniami wyspecjalizowanych programów, służących do usprawnienia procesu zarządzania projektowego. Treści programowe obejmują elementy teorii budowy kwestionariuszy doświadczenia użytkownika (User Experience Questionnaire) oraz modele eksperckiej ewaluacji użyteczności aplikacji informacyjno-komunikacyjnych. Studenci zapoznają się ze specyfiką pracy projektowej w kilku aplikacjach używanych w obszarze współpracy biznesowej, np. Basecamp, Asana czy Microsoft Teams. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na dostosowanie poszczególnych technologii do potrzeb pracy w trzecim sektorze oraz w nauce.
28.	Monitorowanie procesów społecznych	W ramach kursu studenci zapoznają się z pojęciem procesów społecznych oraz istotą, przebiegiem i celami ich monitorowania. Kurs obejmuje także kwestie związane ze stosowanymi współcześnie wskaźnikami w zakresie monitorowania procesów społecznych oraz instytucjami, które realizują takie zadania (ta część kursu realizowana jest m.in. poprzez spotkania z przedstawicielami instytucji takich jak GUS lub UP). W ramach wykładu omawiane są także wyzwania praktyczne i etyczne. Ćwiczenia obejmują tematykę pozyskiwania danych, wykorzystania danych pierwotnych i wtórnych oraz przygotowywania raportów z monitoringu procesów społecznych. Celem przedmiotu jest przygotowanie studentów do zbierania i wykorzystywania zróżnicowanych danych w późniejszej praktycznej działalności.
29.	Jakościowe analizy rzeczywistości społecznej	Ćwiczenia poświęcone są prezentacji jakościowych metod badawczych, w tym m.in.: badaniom treści, materiałów wizualnych i audiowizualnych, badaniom etnograficznym oraz możliwościom ich wykorzystania w praktyce do diagnozowania problemów społecznych. Oprócz treści teoretycznych dotyczących definicji, specyfiki, głównych propozycji teoretycznych będących podstawą badań jakościowych, ale także ograniczeń badań jakościowych, w ramach zajęć diskutowane są studia przypadków ilustrujące wykorzystanie badań jakościowych przez zróżnicowane podmioty życia społecznego.
30.	Wymiary i parametry jakości życia	Podczas zajęć kształtowany jest warsztat pracy studenta pozwalający mu dokonywać efektywnej analizy zjawisk związanych z jakością życia wybranych kategorii społecznych. Zakres merytoryczny zajęć obejmuje analizę głównych koncepcji jakości życia – podejście skandynawskie, amerykańskie oraz zintegrowane, identyfikację obszarów funkcjonowania społeczeństwa istotnych z punktu widzenia badania jakości życia, określenie parametrów (wskaźników), dobór metodologii i adekwatnych źródeł danych.
31.	Sondaże i badanie opinii społecznej	Celem przedmiotu jest wyjaśnienie znaczenia badań opinii społecznej i publicznej. Wskazanie na historyczność zjawiska, jakim jest są badania sondażowe. Prawidłowe posługiwanie się od strony metodologicznej pojęciami opinii społecznej czy opinii społecznych. Poznanie w teorii i w praktyce budowy narzędzi, prowadzenia badań sondażowych. Umiejętność prawidłowej oceny przydatności narzędzi do konkretnych badań empirycznych. Zapoznanie studentów z problemami procesu badawczego: przygotowaniem ankietów i monitorowaniem ich pracy a także wskazanie na –problemy zakłócające proces badawczy (np. efekt ankietowski). Zapoznanie z wadami i zaletami tak wywiadów, jak i ankiet. Poznanie relacji pomiędzy badaniami ilościowymi i jakościowymi oraz poznanie sposobów prowadzenia badań jakościowych. Zapoznanie się z rodzajami błędów, na jakie można się natknąć prowadząc badania sondażowe a także na sposoby manipulacji tymi badaniami. Chodzi w tym przypadku o analizę na wszystkich etapach prowadzenia tych badań: wybierając temat, określając grupę badawczą, konstruując narzędzie, przeprowadzając te badania i w końcu je opracowując.
32.	Statystyka i komputerowa analiza danych	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z pojęciami i definicjami statystycznymi oraz zaawansowanymi technikami przetwarzania danych uzyskiwanych w trakcie empirycznych badań ilościowych realizowanych w naukach społecznych w zakresie: transformacji i przekształceń oraz wykorzystywania metod analizy jedno i dwuzmiennej do interpretacji

		złożonych problemów empirycznych. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na realizację raportów z badań.
33.	Partycypacja społeczna w Polsce	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz praktyką działania partycypacji społecznej w Polsce. W ramach zajęć zostaną omówione najczęściej występujące rodzaje partycypacji społecznej. Studenci zapoznają się z formami i rodzajami konsultacji społecznych, praktyką funkcjonowania inicjatywy lokalnej, budżetu partycypacyjnego. Omówione zostaną także kwestie związane z referendum ogólnokrajowym i lokalnym, funkcjonowaniem III sektora w Polsce, w tym organizacji strażniczych oraz wolontariatu. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na korzyści i zagrożenia, jakie mogą wystąpić w wyniku zastosowania wskazanych form partycypacji społecznej.
34.	Podstawy coachingu i mentoringu	Przedmiot ma na celu zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz wybranymi narzędziami wykorzystywanymi w pracy mentora lub coacha. Treści programowe obejmują pojęcie mentoringu i coachingu i ich procesowe ujęcie, mentoring i coaching w zarządzaniu projektem społecznym, techniki i wybrane narzędzia w mentoringu i coachingu, plan sesji coachingowej, pytania mentoringowe i coachingowe, coaching w zarządzaniu zespołem projektowym, coaching i mentoring w sytuacjach problemowych, kompetencje mentora i coacha i ich rozwój.
35.	Nadzór i kontrola projektów społecznych	Przedmiot ma za zadanie wyposażyć studentów w wiedzę na temat celowości stosowania bezpośrednich i pośrednich narzędzi nadzoru i kontroli procesu projektowego. Przedmiot ma za zadanie wyposażyć studenta w powszechnie stosowane narzędzia, metody i techniki nadzoru i kontroli pracy zespołu projektowego. Przedmiot ma za zadanie stawiać studentów w różnorodnych sytuacjach problemowych obejmujących konieczność wypracowania skutecznych narzędzi nadzoru i kontroli procesu projektowego oraz zespołu projektowego.
36.	Dobre praktyki projektowe	Przedmiot ma za zadanie wyposażyć studentów w wiedzę na temat skutecznych i powszechnie stosowanych form pracy projektowej. Przedmiot ma za zadanie zaznajomić studentów ze stałymi zjawiskami oraz elementami pracy projektowej, które mogą być kontrolowane lub rozwiązane przez wypróbowane i praktycznie zweryfikowane narzędzia pracy. Przedmiot ma również za zadanie stawiać studentów w roli liderów zespołów oraz symulację warunków projektowych w celu konfrontacji wiedzy teoretycznej z zastosowanymi rozwiązaniami praktycznymi.
37.	Design Thinking w projektach społecznych	Celem modułu jest zapoznanie studentów z metodą design thinking (DT) poprzez aktywne uczestniczenie w procesie rozwiązywania wybranego problemu metodą DT. Studenci nie tylko zapoznają się z historią oraz przykładami zastosowania DT na świecie, ale także wezmą udział w rozwiązywaniu wybranego problemu (elementu projektu społecznego) metodą DT. Treść zajęć obejmować będzie: wprowadzenie do design thinking, podstawy teoria i historia design thinking, proces design thinking, empatia: wprowadzenie, wywiady, wizualizacja, mapa empatii, wnioski (insights), diagnoza potrzeb: drabiny problemów, wyzwania projektów, generowanie pomysłów: techniki i selekcja, prototypowanie pomysłów: techniki, wnioskowanie, testowanie: narzędzia, metody przedstawiania.
38.	Konflikty etniczne w wybranych państwach	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z genezą konfliktów etnicznych, a także ich przykładami oraz sposobami ich rozwiązywania w Europie i innych regionach świata. Studenci zapoznają się z wybranymi konfliktami w byłej Jugosławii, Izraelu, Chinach, krajach nadbałtyckich. Szczególny nacisk położony jest na analizę sytuacji kryzysogennych, które mogą przerodzić się w otwarty konflikt. W tym wypadku zostanie przeanalizowany przypadek Górnego Śląska. Przykład Chin posłuży do uwiocznienia powtarzalności pewnych sekwencji katalizujących konfliktowość w różnych kręgach cywilizacyjnych i wykazania ich uniwersalności.
39.	Konwersatorium: Samorząd terytorialny	Przedmiot ma na celu pogłębienie wiedzy studentów z zakresu funkcjonowania samorządności terytorialnej. Proces dydaktyczny w pierwszej kolejności obejmuje aksjologiczne podstawy oraz międzynarodowe standardy samorządności terytorialnej. Podczas zajęć omówione zostaną występujące w przestrzeni samorządu terytorialnego struktury oraz ich funkcje – system(y) władztwa lokalnego, zakres zadań i odpowiedzialności spoczywających na władzach i administracji lokalnej, procesy decyzyjne zachodzące na poziomie lokalnym, etc. Omawiana problematyka uwzględnia kontekst porównawczy – analiza poszczególnych zagadnień prowadzona będzie w oparciu o analizę systemów funkcjonujących zarówno w Polsce jak i w innych krajach – RFN, Czechach, Francji, Włoszech, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, USA, Ukrainie,

		Białorusi.
40.	Ludobójstwo: Mechanizmy, konsekwencje społeczne	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z podstawowymi definicjami i dylematami definicyjnymi dotyczącymi przyczyn, przejawów, przebiegu i skutków wyniszczania grup etnicznych, wyznaniowych, rasowych, a także wyszukiwania użytecznych dla analizy przypadków informacji oraz wyrobienia umiejętności precyzyjnego i krytycznego analizowania poważnych i masowych naruszeń. Treści programowe obejmują m.in. poznanie podstawowych dokumentów na temat ludobójstwa, zobrazowanie genezy, przygotowania i realizacji ludobójstwa, procesu dehumanizacji wroga, roli propagandy na wybranych przykładach, wskazanie na modele ludobójstwa (np. Stanton i Feiresteina), charakterystykę sprawców ludobójstwa, a także reakcję społeczności międzynarodowej i przedstawienie przebiegu i konsekwencji wybranych przypadków ludobójstwa
41.	Marketing polityczny	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z mechanizmami marketingowymi w życiu politycznym oraz wskazanie różnic i podobieństw w zastosowaniu marketingu w różnych wymiarach życia społecznego. Treści programowe: pojęcie produktu politycznego, społeczne, polityczne i prawne uwarunkowania narodzin marketingu politycznego, pojęcie otoczenia marketingowego, pojęcie marketing mix w polityce, marketing polityczny a marketing wyborczy, zachowania wyborcze, rynek polityczny, typy rynków politycznych, triada marketingowa w marketingu politycznym, marketing administracji publicznej.
42.	Prawne aspekty podmiotowości obywateli	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów i pogłębienie refleksji z zakresu podmiotowości obywateli i społeczeństwa obywatelskiego, mogących stanowić podstawę rozwijania umiejętności i kompetencji społecznych. Przedmiot powinien przyczynić się do zrozumienia potrzeby aktywności społecznej, działania zespołowego, kształtowania poprawnych relacji społecznych. Podmiotowość jest z pewnością jedną z ważniejszych kategorii służących do opisu specyfiki funkcjonowania jednostki w jej społecznym i kulturowym otoczeniu, odtworzenie pojęć podmiotowości, rekonstrukcja założeń składających się na ich prawny kontekst charakteryzuje status jednostki, jej prawa i zobowiązania. Przedmiot służy analizie zagadnienia podmiotowości jednostki ludzkiej w kontekście normatywnym tworzonym przez system prawa.
43.	Prawo europejskie	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze strukturą systemu prawa Unii Europejskiej, z systemem organów i źródeł prawa, opanowanie przez studentów najważniejszych zagadnień związanych z prawem europejskim, w szczególności prawem Unii Europejskiej, umiejętność dokonywania interpretacji prawa europejskiego, w tym traktatów i innych źródeł prawa UE, rozpoznawania zależności między prawem europejskim a prawem międzynarodowym publicznym i prawem krajowym, rozumienia istoty i specyfiki prawa wspólnotowego, znajomość reguł stosowania prawa wspólnotowego, jego podstawowych zasad i instytucji.
44.	Projekty w zarządzaniu polityką kosmiczną	Przedmiot ma na celu przybliżeniem studentom zagadnienia misji kosmicznych w fazie ich projektowania. W tym celu przeanalizowana zostanie polityczna geneza i szczegóły techniczne programu Apollo, szczegóły kooperacji w ramach projektu ISS, czyli Międzynarodowej Stacji Kosmicznej, obecnie realizowany przez NASA program powrotu na Księżyc - Artemis i zarzucony Constellation. Szczególnie dużo uwagi zostanie poświęconej licznym projektom załogowej misji na Marsa oraz możliwym scenariuszom realizacji tego zadania w kontekście politycznym, technicznym, prawnym oraz ekonomicznym. Pod koniec zajęć spróbujemy zaprojektować misję kosmiczną. Wcześniej studenci poznają w zarysie problemy instytucjonalno-prawne związane z przestrzenią kosmiczną, podstawy prawa kosmicznego i związane z nim problemy, również niezbędne podstawy techniczne związane z lotami kosmicznymi orbitalnymi i międzyplanetarnymi. Zastanowimy się również nad możliwym finansowaniem takiej misji.
45.	Rola państwa w kształtowaniu życia społecznego	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z rolą państwa w kształtowaniu życia społecznego. Treści programowe obejmują zagadnienia związane z pojęciem państwa i współczesnym ujęciu jego form, funkcji i zadań, głównymi kierunkami działania państwa w obszarze polityki społecznej, gospodarczej, kulturalnej, wpływem na zasadnicze sfery życia społecznego.
46.	Seriale, fandomy i aktywizacja społeczna	We współczesnym społeczeństwie medialnym istotnym celem przedmiotu jest uświadomienie studentom potrzeby szerokich i niestandardowych poszukiwań mniej lub bardziej zorganizowanych zbiorowości społecznych, które można

		aktywizować do działania na rzecz wspólnego dobra. Za takie zbiorowości w niniejszym przedmiocie uznaje się - często stosunkowo wysoko zorganizowane - zbiorowości fanów popularnych seriali czyli fandomy. Celem głównym przedmiotu jest przygotowanie projektu społecznego z istotnym wykorzystaniem aktywności fandomu, do którego należą fani jednego ze szczególnie popularnych w Polsce seriali. Można także wykorzystać treści poszczególnych odcinków, bohaterów, otoczenie marketingowe tegoż serialu. W ramach przedmiotu studenci pogłębiają wiedzę o mediach i użytkowaniu ich zawartości, zapoznają się zwłaszcza z fenomenem seryjności przekazów medialnych, który determinuje dziś popularność, wpływa istotnie na kulturotwórczy oraz ideologiczny charakter seriali (te mogą mieć istotne obyczajowe lub polityczne konsekwencje).
47.	Strategia PR projektów społecznych	Celem przedmiotu jest zdobycie teoretycznej wiedzy na temat tworzenia kompleksowej strategii public relations dla projektu społecznego, a następnie przygotowanie własnej strategii dla wybranego/ustalonego projektu. Po zakończeniu kursu student ma być przygotowany do stworzenia planu działań z obszarze PR dla projektów społecznych o różnorodnej tematyce, w tym również do wdrożenia tych działań, ich ewaluacji, a w przypadku dołączenia do jakiegoś projektu w trakcie jego realizacji - również do ich modyfikacji.
48.	Warsztat: Małe granty dla organizacji pozarządowych	Zajęcia warsztatowe dotyczą realizacji przez organizacje pozarządowe tzw. małych grantów, a więc projektów w oparciu o art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Studenci zapoznają się z aspektami teoretycznymi realizacji małych grantów takimi, jak: program współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, sfera zadań publicznych, zasady współpracy, formy współpracy, zlecanie realizacji zadań publicznych, otwarty konkurs ofert, zlecanie realizacji zadań w oparciu o art. 19a (tzw. małe granty), uproszczony formularz oferty, zasady przygotowania i składania oferty, praca nad grantem, ocena wniosku, realizacja projektu, uproszczony wzór sprawozdania. Następnie wykorzystując tę wiedzę w ramach prac warsztatowych przygotowują projekty, oceniają, w opcji realizują w praktyce oraz przygotowują sprawozdanie.
49.	Warsztat: Marketing terytorialny	Przedmiot ma na celu wzmocnić umiejętności studentów związane z tworzeniem marketingowej koncepcji jednostek samorządu terytorialnego. Treści merytoryczne obejmują analizę założeń kształtowania orientacji marketingowej JST, identyfikację produktów (mega produktów oraz subproduktów) oferowanych przez JST, ich dostawców oraz klientów w ujęciu wewnętrznym oraz zewnętrznym. Podczas zajęć studenci identyfikują profile wybranych JST uwzględniając ich zasoby (dziedzictwo historyczne, zasoby naturalne, kapitał ludzki, system zarządzania, uwarunkowania płynące z otoczenia), aby dobrać właściwe środki kształtowania produktów i/lub usług, a co za tym idzie wizerunku i marki jednostki samorządu terytorialnego.
50.	Współczesne społeczeństwo polskie	W ramach przedmiotu studenci zostaną zapoznani z zachodzącymi w XXI wieku w społeczeństwie polskim zjawiskami społecznymi na różnych płaszczyznach i występującymi w nim problemami społecznymi. Treści programowe obejmują charakterystykę społeczeństwa polskiego w aspekcie aktywności społecznej, publicznej, tendencji psychologicznych warunkujących zachowania na płaszczyźnie politycznej, teorie ekonomicznego potencjału społeczeństwa polskiego, jakości życia Polaków oraz występujących w polskim społeczeństwie problemów społecznych.
51.	Zarządzanie kryzysami humanitarnymi	Celem przedmiotu jest przekazanie studentom poprzez grę symulacyjną wiedzy z zakresu funkcjonowania organizacji międzynarodowych oraz kształtowanie umiejętności współpracy w większym zespole ludzkim oraz łączenie pracy indywidualnej i zespołowej. Treści programowe obejmują m.in. analizę procesów decyzyjnych wybranych organów organizacji międzynarodowych, konfliktu i współpracy w grach sekwencyjnych i jednorazowych, tworzenie potencjału koalicyjnego i mniejszości blokującej, a przede wszystkim przygotowanie i realizację gry o częściowo sprzecznych interesach (symulacji funkcjonowania organów organizacji międzynarodowych w sytuacji kryzysowej, np. Rady Bezpieczeństwa lub Rady Unii Europejskiej).
52.	Zdrowy styl życia – sport i dieta	Zajęcia obejmują zagadnienie zdrowego stylu życia rozumianego jako zrównoważone relacje między aktywnością fizyczną, odżywianiem i samopoczuciem. Omówiony zostanie problem nadwagi i otyłości, pojęcie i istota właściwego odżywiania, znaczenia diety w stylu życia oraz czynniki ryzyka dla zdrowia. Studenci poznają dominujące trendy w

	<p>odżywianiu i ich wpływ na zdrowie oraz wpływ diety na zdrowie jednostki. Ponadto omówiona zostanie aktywność fizyczna jako element zdrowego stylu życia oraz wpływ głównych form aktywności na zdrowie i samopoczucie. Przedmiotem zajęć będą także zaburzenia związane z dbaniem o siebie takie jak fitorekcja czyli nadmierna dbałość o bycie 'fit' oraz zaburzenia odżywiania takie jak anoreksja czy bulimia. Istotnym zagadnieniem omówionym na zajęciach będzie także psychodieta czyli relacja między psychiką a sposobem odżywiania się. Na zakończenie omówiona zostanie diagnoza stylu życia i samopoczucie Polek i Polaków.</p>
--	---

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Poziom kwalifikacji: 6

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 143

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Biologia ogólna	Historia nauk biologicznych. Systematyka i podstawy bioróżnorodności. Genetyka i podstawy dziedziczności. Budowa i funkcjonowanie komórek prokariotycznych i eukariotycznych. Podstawy fizjologii i procesy życiowe roślin. Podstawy morfologii roślin. Podstawy fizjologii i procesy życiowe zwierząt. Podstawy morfologii i anatomii zwierząt. Podstawy ekologii. Zarys mechanizmów ewolucji, mikro i makroewolucja, specjacja i filogeneza.
2.	Biologia bezkręgowców	Podstawy systematyki. Model drzewa życia. Ewolucyjny proces komplikacji planów budowy bezkręgowców. Poglądy na filogenezę i klasyfikację <i>Metazoa</i> . Ogólny przegląd wybranych grup <i>Protista</i> oraz głównych typów zwierząt bezkręgowych. Znajomość ekologii wybranych grup bezkręgowców. Znaczenie ekologiczne i ekonomiczne wybranych typów bezkręgowców. Rozpoznawanie najważniejszych typów zwierząt bezkręgowych.
3.	Biologia organizmów zarodnikowych	Podstawowe zagadnienia botaniczne (typy rozmnażania u roślin, cykle życiowe, przemiany faz jądrowych). System klasyfikacji świata żywego i miejsce w nim poszczególnych grup organizmów zarodnikowych. Specyfika śluzowców. Charakterystyka podstawowych grup systematycznych grzybów. Grzyby zlichenizowane (porosty). Zróżnicowanie systematyczne glonów, budowa i biologia najważniejszych grup tych organizmów. Budowa i biologia mszaków, widłaków, skrzypów i paproci.
4.	Bioróżnorodność	Pojęcie bioróżnorodności i różnorodności gatunkowej, metody szacowania różnorodności, poziomy i wskaźniki różnorodności, gatunek – definicje. Przegląd różnych grup systematycznych pod kontem różnorodności. Historyczne i współczesne uwarunkowania różnorodności globalnej i krajowej, gatunki zwornikowe, surogaty bioróżnorodności, endemity, relikty, gatunki zagrożone, sztandarowe, osłonowe, wskaźnikowe. Historia sprowadzania wybranych gatunków do Europy i jej konsekwencje. Zagrożenia różnorodności biologicznej – niszczenie siedlisk, zanieczyszczenia, eksploatacja, gatunki obce i inwazyjne, wpływ „przybyszów” na krajową bioróżnorodność. Chów wsobny, introdukcja i reintrodukcja – zalety i zagrożenia, korytarze migracyjne, hybrydyzacja, kultury i rośliny transgeniczne. Stan bioróżnorodności gatunkowej na świecie i w Polsce. Przyczyny ustępowania gatunków w czasach historycznych i współczesnych. Znaczenie martwego drewna dla różnorodności gatunkowej ekosystemów leśnych. Ochrona bioróżnorodności in situ i ex situ, klonowanie, banki nasion i banki genów, kolekcje ogrodów botanicznych i arboretów. Koszty i korzyści z ochrony bioróżnorodności. Perspektywy zachowania różnorodności gatunkowej w Polsce w świetle istniejących instrumentów administracyjno-prawnych. Instrumenty krajowe, konwencje międzynarodowe, unijna strategia zachowania różnorodności (Dyrektywa Siedliskowa i Ptasia, sieć Natura 2000).

5.	Geologia	Budowa Ziemi, podstawy geochemii i obiegu materii w litosferze. Klasyfikacja chemiczna minerałów. Przegląd cech i identyfikacja najważniejszych minerałów. Procesy skałotwórcze: magmatyzm, sedimentacja, metamorfizm. Globalne procesy tektoniczne i klimat jako czynniki warunkujące procesy skałotwórcze. Geozagrożenia. Przegląd i identyfikacja najważniejszych skał magmowych i metamorficznych. Procesy wietrzeniowe. Środowiska sedimentacyjne. Przegląd i identyfikacja najważniejszych skał osadowych.
6.	Podstawy ekologii	Ekologia jako dziedzina nauk przyrodniczych. Poziomy organizacji systemów ekologicznych. Organizmy a środowisko. Bioenergetyka organizmów. Tolerancja ekologiczna. Adaptacje. Nisza ekologiczna. Rozrodczość, śmiertelność, migracje. Struktura wiekowa, płciowa i socjalna populacji. Strategie życiowe. Dynamika liczebności. Regulacja liczebności. Interakcje między gatunkami. Biocenoza. Sukcesja ekologiczna. Ekosystem.
7.	Prawo autorskie i prawo pracy	Cechy prawa własności intelektualnej, prawo autorskie, stosunek pracy, pracodawca i pracownik, cechy stosunku pracy, nawiązanie i ustanie stosunku pracy.
8.	Prawo ochrony przyrody	Omówienie aktów prawnych regulujących prawo ochrony przyrody w Polsce i Europie i wynikające z niego konsekwencje i obowiązki.
9.	Wstęp do ekonomii z elementami zarządzania	Ekonomia – zakres podstawowych pojęć. Rzadkość a możliwości produkcyjne. Elementy i mechanizmy rynku. Własność a gospodarka i system gospodarczy. Gospodarstwo domowe. Przedsiębiorstwo: organizacja i zasoby. Zarządzanie finansami. Czynniki wzrostu gospodarczego. Budżet państwa; System pieniężno-kredytowy. Cykl koniunktury gospodarczej. Bezrobocie i inflacja.
10.	Biologia kręgowców	Pochodzenie kręgowców. Filogeneza i różnicowanie kręgowców; budowa i podstawy fizjologii kręgowców; adaptacje do trybu życia wybranych grup kręgowców.
11.	Biologia roślin nasiennych	Ewolucja roślin nasiennych, cykl rozwojowy nago- i okrytonasiennych, specyficzne cechy rozwojowe, morfologiczne i anatomiczne nago- i okrytonasiennych, modyfikacje organów w odpowiedzi na oddziaływanie środowiska, cechy charakterystyczne jednostek taksonomicznych, gatunki użytkowe, samodzielne oznaczanie roślin nasiennych z kluczem do oznaczania.
12.	Biologia i ekologia kręgowców – wakacyjne ćwiczenia terenowe w Rudzie Milickiej (ornitologia i teriologia)	Rozpoznawanie, biologia i ekologia wybranych gatunków ptaków i ssaków Polski, środowisko życia i zachowanie poszczególnych gatunków.
13.	Flora i ekosystemy górskie – wakacyjne ćwiczenia terenowe w Karpaczu	Wysokościowe różnicowanie klimatu jako czynnika kształtującego piętrową strukturę roślinności. Metody badania struktury ekologicznej populacji.
14.	Zoocenozy nizinne – wakacyjne ćwiczenia terenowe w Miliczu	Przegląd wybranych grup zwierząt bezkręgowych. Metodyka badań terenowych w odniesieniu do bezkręgowców. Techniki obserwacji, połowów i konserwacji materiałów zoologicznych (bezkęgowce) w praktyce. Aspekty prawne w pracy terenowej. Podstawy muzealnictwa – rola kolekcji w badaniach faunistycznych, taksonomicznych oraz ochronie bioróżnorodności. Dokumentacja terenowa – podstawy GPS, zdjęcia przyrodnicze, mapowanie danych, formularze inwentaryzacyjne. Analiza i synteza danych – opracowywanie raportów z badań terenowych i ich prezentacja.
15.	Bezkęgowce Polski	Morfologia i anatomia funkcjonalna, ekologia, zoogeografia, filogeneza, klasyfikacja oraz znaczenie w przyrodzie i gospodarce człowieka <i>Protista</i> i zwierząt bezkręgowych występujących na obszarze Polski.
16.	Chemia środowiskowa	Przedmiot Chemii Środowiska. Klasyfikacja geochemiczna pierwiastków. Skład chemiczny żywej materii. Migracja pierwiastków chemicznych w biosferze. Interakcje pierwiastków śladowych w żywych

		organizmach. Pierwiastki i związki chemiczne ich zastosowanie, zanieczyszczenie jakie wywołują. Zanieczyszczenia wody, powietrza, gleby. Biologiczne usuwanie zanieczyszczeń.
17.	Gleboznawstwo	Czynniki glebotwórcze. Morfologia gleby, dynamiczne środowisko trójfazowe. Właściwości wodne, powietrzne i energetyczne. Sorpcja, kwasowość, buforowość i potencjał redox. Mineralne odżywianie roślin. Erozja i degradacja gleb. Rekultywacja. Procesy glebotwórcze oraz systematyka gleb.
18.	Grzyby i rośliny zarodnikowe Polski	Śluzowce, wybrane grupy grzybów (w tym porosty), mszaki, widłaki, skrzypy i paprocie Polski – bogactwo i różnorodność, gatunki charakterystyczne dla różnych siedlisk i środowisk, gatunki chronione i ginące, gatunki obce geograficznie (inwazje); pospolite grzyby jadalne i trujące.
19.	Kręgowce Polski – zróżnicowanie i problemy ochrony	Zróżnicowanie, biologia, ekologia, zasięgi występowania wybranych gatunków kręgowców Polski ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych. Cechy diagnostyczne wykorzystywane do identyfikacji krajowych gatunków kręgowców. Źródła zagrożeń i status ochronny wybranych gatunków.
20.	Zrównoważone leśnictwo	Struktura własnościowa i administracyjna lasów w Polsce. Podstawowa dokumentacja leśna. Podstawowe zabiegi stosowane w gospodarce leśnej. Bezpośredni wpływ gospodarki leśnej na różnorodność biologiczną. Zasady zrównoważonego leśnictwa.
21.	Język angielski	Podstawowa biologiczna terminologię fachową (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanymi zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy biologiczny tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką biologiczną, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2.
22.	Biologia ewolucyjna	Historia ewolucjonizmu i wprowadzenie do biologii ewolucyjnej. Klasyfikacja i filogeneza. Historia życia na ziemi i zapis kopalny ewolucji. Mechanizmy ewolucji: dryf genetyczny, dobór naturalny i adaptacje i in. Koncepcje gatunku i mechanizmy specjacji. Koewolucja. Ewolucja na poziomie molekularnym. Ewolucyjna biologia rozwoju. Makroewolucja. Społeczne implikacje teorii ewolucji.
23.	Flora Polski – rośliny nasienne	Warunki siedliskowe Polski, czynniki naturalne i antropogeniczne, wpływające na florę; wiek i pochodzenie flory Polski; relikty i endemity – status taksonomiczny, wzorzec rozmieszczenia; klimat Polski a formy życiowe; zasięg geograficzny: elementy i podelementy geograficzne, granice zasięgów; zasięg wysokościowy: gatunki niżowe i górskie, piętra roślinne, zróżnicowanie w obrębie gór Polski; gatunki specyficznych siedlisk wodnych i lądowych; flora serpentynowa i galmanowa; główne rodziny roślin nasiennych we florze Polski; gatunki zagrożone i ginące: czerwona lista i czerwona księga roślin Polski, regionalne listy gatunków zagrożonych, ochrona prawna; czerwone listy a ochrona prawna; podział geobotaniczny Polski – charakterystyka flor krain.
24.	Metodyka prowadzenia badań terenowych w botanice i zoologii	Planowanie prac terenowych, pobieranie próbek w terenie i wstępna analiza danych. Opis i pomiary struktury roślinności. Metody badań terenowych zwierząt (bezkęgowce, kręgowce), w tym metody inwentaryzacji, waloryzacji oraz metody ilościowo-jakościowe. Metody łapania, przetrzymywania oraz znakowania zwierząt (wieloletnie badania populacyjne). Metody rozpoznawanie poszczególnych gatunków zwierząt (charakterystyczne siedliska, nasłuchiwanie odgłosów zwierząt, rozpoznawanie efektów ich aktywności w terenie). Metody badań populacyjnych oparte na biometrii. Przepisy prawne związane z prowadzeniem badań terenowych.
25.	Biologia kręgowców – ćwiczenia terenowe (ichtiologia i herpetologia)	Ichtiofauna oraz herpetofauna Polski. Charakterystyka morfologiczna i ekologiczna. Metody badań terenowych.

26.	Botanika środowiskowa – wakacyjne ćwiczenia terenowe w Rudzie Milickiej	Flora borów, łąk i łęgów na przykładzie zbiorowisk leśnych okolic Rudy Milickiej; Flora wód stojących na przykładzie stawów hodowlanych. Flora wód płynących na przykładzie rzeki Baryczy. Pospolite rośliny szuwarowe Polski niżowej. Gatunki siedlisk półnaturalnych i antropogenicznych. Występowanie roślin synantropijnych jako odzwierciedlenie określonej działalności człowieka. Rośliny inwazyjne jako zagrożenie dla różnorodności roślin rodzimych. Rośliny zagrożone wymarciem i możliwości ich ochrony. Własności indykacyjne roślin naczyniowych – higrofity, kserofity, acydofity, nitrofity. Makrofitowa Metoda Oceny Rzek.
27.	Praktyka zawodowa	Szczegółowe treści merytoryczne przynależą do tematyki zadań realizowanych podczas praktyk w jednostkach, w których praktyka jest realizowana.
28.	Finansowanie projektów środowiskowych	Źródła finansowania działań prośrodowiskowych w Polsce: krajowe i unijne, publiczne i prywatne, unijne dostępne w Polsce i rozdzielane w Brukseli, samorządy, biznes, indywidualni darczyńcy. Jak stworzyć projekt, który uzyska dofinansowanie: zasady konstruowania projektów, struktura i logika wniosków o dotację.
29.	Genetyka populacyjna	Zmienność genetyczna w populacji, równowaga Hardy'ego-Weinberga, wskaźniki zmienności genetycznej, dryf genetyczny, efektywna wielkość populacji, populacyjna „szyjka butelki”, efekt założyciela, kojarzenie wsobne, genetyka metapopulacji, przepływ genów, markery molekularne w genetyce populacyjnej, identyfikacja gatunków i osobników, depresja inbredowa i outbredowa, rozród w warunkach niewoli z perspektywy genetycznej. Źródła DNA dla przyrodnika, metody izolacji DNA, technika PCR i elektroforeza, programy do analiz genetyczno-populacyjnych, bazy sekwencji biologicznych, analiza sekwencji DNA.
30.	Podstawy bioetyki	Przegląd podstawowych pojęć w bioetyce; moralność, etyka, aksjologia i ich stosunek do nauki; bioetyka i różne bioetyki oraz ich tezy. Definicje wartości życia z punktu widzenia naukowego i wybranych innych systemów światopoglądowych. Wykorzystanie zwierząt w społeczeństwie i w nauce, wiwisekcje, eutanazja zwierząt, uśmiercanie zwierząt do celów konsumpcyjnych, rozrywkowych i naukowych. Dobrostan zwierząt, przegląd regulacji prawnych dotyczących etycznej ochrony zwierząt, procedury związane z planowaniem doświadczeń na zwierzętach, komisje etyczne.
31.	Statystyka dla przyrodników	Statystyka jako nauka, istota, rola i etapy analizy statystycznej. Zjawiska i procesy przyrodnicze jako obiekty badań statystycznych. Prawdopodobieństwo, masowość zdarzeń i prawo wielkich liczb. Terminologia statystyczna. Zbiorowość generalna i próbna. Cechy ilościowe i jakościowe, typy skal pomiaru cech. Statystyka opisowa i statystyka matematyczna. Hipotezy statystyczne. Testy parametryczne i nieparametryczne, jedno- i dwustronne. Teoria korelacji i regresji.
32.	Techniki komunikacji społecznej	Podstawowe pojęcia z zakresu teorii komunikowania masowego. Wybrane modele komunikowania i ich podział ze względu na wpływ na odbiorców. Teoria agenda-setting, selekcja informacji i cross-agendy. Proces technologiczny powstawania materiałów dziennikarskich i jego zróżnicowanie w zależności od specyfiki mediów. Podstawowe elementy przekazów medialnych. Lead i jego rodzaje oraz zastosowanie w praktyce. Kompozycja materiałów prasowych z zakresu środowiska przyrodniczego. Pomysł na strategię informacyjną. Konferencja prasowa jako środek skutecznej strategii informacyjnej i promocyjnej. Koncepcja całościowa strategii – omówienie i ocena projektów.
33.	Przygotowanie pracy licencjackiej	Treści programowe są zindywidualizowane i zależne od wybranego tematu pracy.
34.	Ekologia zbiorowisk roślinnych	Podstawowe definicje i pojęcia stosowane w ekologii roślinności. Historia rozwoju roślinności w holocenie w Europie. Warunki rozwoju szaty roślinnej Polski. Przegląd głównych typów roślinności Polski – ich

		ekologia, dynamika i różnicowanie geograficzne i siedliskowe. Cechy fizjonomiczne, gatunki wskaźnikowe oraz relacje biocenotyczne zbiorowisk roślinnych. Opis syntaksonów i podstawy systemów klasyfikacyjnych roślinności. Ukazanie zjawisk przyrodniczych oraz czynników naturalnych i antropogenicznych wpływających na stan zbiorowisk roślinnych.
35.	Kartografia i mapowanie	Mapa jako źródło informacji w geobotanice i ekologii, język mapy, czytanie mapy, skala mapy. Rodzaje map podkładowych do kartowania szaty roślinnej. Zdjęcia lotnicze, jako źródło informacji o przestrzennym różnicowaniu roślinności. Kartowanie sekwencyjne roślinności w ocenie dynamiki przemian szaty roślinnej. Kartowanie rozmieszczenia osobników w populacji z wykorzystaniem technik klasycznych (ciągi busolowe) oraz technik zaawansowanych GPS. Wprowadzanie danych terenowych do systemu informacji przestrzennej GIS. Analizy struktury przestrzennej z wykorzystaniem programów komputerowych GIS.
36.	Podstawy zarządzania przedsiębiorstwem i środowiskiem	Istota zarządzania i przywództwa, formalizacja w organizacjach, struktury organizacyjne w przedsiębiorstwach, charakterystyka zasobów przedsiębiorstwa, otoczenie przedsiębiorstwa, analiza konkurencji, zarządzanie zasobami ludzkimi, motywowanie, system płac w firmie, zarządzanie finansami, zarządzanie informacją i wiedzą o środowisku w gospodarce - koncepcja zrównoważonego rozwoju – prawne aspekty zarządzania projektami środowiska naturalnego np. program Natura 2000, zarządzanie promocją w zakresie ochrony środowiska, wdrażanie innowacji proekologicznych w firmach.
37.	Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym - seminarium	Treści programowe są zindywidualizowane i zależne od realizowanego tematu.

Wszystkie treści programowe i efekty uczenia się realizowane są w sposób tradycyjny, w tabeli zestawiono wyłącznie przedmioty obowiązkowe dające gwarancję uzyskania wszystkich efektów uczenia się.

Nazwa kierunku studiów: Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym

Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 144

I.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Edukacja ekologiczna	Komunikacja w praktyce, integracja grupy, komunikacja z grupą docelową, prezentacja i pogadanka, jako metody komunikacji podczas bezpośredniego kontaktu ze słuchaczem, jak zrobić dobrą prezentację i jak prezentować – mowa ciała, ulotka i broszura – formy edukacji przez słowo pisane, co decyduje o tym, że przeczytamy ulotkę; jak zrobić dobrą ulotkę, jak zaciekać dziennikarza i jak rozmawiać z prasą, jak zorganizować festyn rodzinny, happening, kampanię edukacyjną, gry i zabawy jako forma edukacji, przykłady ogólnopolskich programów edukacji ekologicznej – doświadczenia koordynatora, jak można zdobyć pieniądze na sfinansowanie działań edukacyjnych.
2.	Ekologia zespołów roślinnych i zwierzęcych	Zbiorowisko i gildia jako podstawowe jednostki organizacyjne systemów ekologicznych. Organizacja zbiorowisk i gildii: bogactwo gatunkowe i różnorodność, oddziaływania międzygatunkowe, fizjonomia, metody badania. Czynniki kształtujące strukturę zbiorowisk i gildii: nisza ekologiczna, oddziaływania między organizmami i interakcje przestrzenne na gradientach ekologicznych. Dynamika zbiorowisk: sukcesja ekologiczna. Zbiorowiska w krajobrazie: metapopulacje, różnorodność krajobrazu, biogeografia wysp, zaburzenia naturalne i antropogeniczne.
3.	Modele matematyczne w ekologii	Pojęcie modelu matematycznego, metodologiczne podstawy modelowania w ekologii. Typy modeli ekologicznych i ich charakterystyka. Narzędzia modelowania.
4.	Ochrona ex situ	Aktualne problemy związane ze zmniejszaniem się bioróżnorodności i strategię na rzecz przeciwdziałania temu procesowi. Współczesne zmiany priorytetów działalności ogrodów zoologicznych i botanicznych. Rola i znaczenie krajowych ośrodków w ochronie lokalnej i globalnej różnorodności biologicznej. Przegląd działań zaradczych z zakresu ratowania ginących gatunków zwierząt i roślin, ochrona <i>ex situ</i> roślin o znaczeniu gospodarczym. Rodzaje ośrodków i instytucji realizujących ochronę <i>ex situ</i> . Ochrona <i>ex situ</i> zasobów genetycznych zwierząt i roślin realizowana w wybranych ośrodkach na Dolnym Śląsku. Dylematy ochrony <i>ex situ</i> .
5.	Ochrona własności przemysłowej. Prawo patentowe	Zagadnienia ogólne: pojęcie i wewnętrzna systematyka własności intelektualnej. Zagadnienia szczegółowe: prawo autorskie – przedmiot prawa autorskiego – utwory (w tym naukowe), przedmioty praw pokrewnych w ogólności oraz ochrona baz danych <i>sui generis</i> ; prawo własności przemysłowej – projekty wynalazcze (wynalazek, wzór użytkowy, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych projekty racjonalizatorskie); podmioty uprawnione do przedmiotów własności przemysłowej oraz treści praw do przedmiotów własności przemysłowej; znaki towarowe oraz oznaczenia geograficzne – odrębności w odniesieniu do projektów wynalazczych.
6.	Stosowane prawo ochrony przyrody	Najważniejsze akty prawne i ich stosowanie w różnorodnych sytuacjach np. przy procesach inwestycyjnych. Typowe problemy z interpretacją zapisów prawnych.

7.	Techniki eksperymentalne w ochronie przyrody (pracownia specjalizacyjna)	Treści programowe są zindywidualizowane i zależne od realizowanego tematu.
8.	Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym – seminarium	Treści programowe są zindywidualizowane i zależne od realizowanego tematu.
9.	Monitoring przyrodniczy	Podstawy teoretyczne – definicje, podstawy prawne. Zakres monitoringu gatunków priorytetowych, zagrożonych, inwazyjnych. Procedury monitoringu, wskaźniki stanu ochrony siedliska i gatunku, w tym wskaźniki kardynalne, ocena stanu ochrony na poziomie stanowiska i obszaru. Typy oddziaływań i zagrożeń dla siedlisk chronionych, siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków Natura 2000. Rola korytarzy ekologicznych w ochronie gatunków roślin i zwierząt. Parametry stanu ochrony gatunków. Wyznaczanie populacji szczególnie ważnych dla prawidłowego monitoringu. Metody szacowania wielkości populacji i powierzchni siedliska dla obszaru i na poziomie krajowym.
10.	Negocjacje i rozwiązywanie konfliktów	Podstawowe pojęcia związane z konfliktami społecznymi, przyczyny występowania konfliktów ekologicznych, sposoby regulacji i interwencji w konflikt, funkcje, przebieg i charakterystyka różnych sytuacji konfliktowych. Dylematy społeczne i etyczne. Proces negocjacji. Kluczowe pojęcia. Rodzaje i style negocjacji. Analiza negocjacji. Planowanie i przygotowanie. Umiejętności negocjacyjne. Identyfikacja barier (w zależności od realizowanego tematu).
11.	Podstawy przedsiębiorczości	Pojęcie przedsiębiorczości w literaturze przedmiotu. Charakterystyka przedsiębiorcy (cechy, funkcje i motywacje działań przedsiębiorcy). Organizacja procesu przedsiębiorczego. Przedsiębiorczość, jako sposób działań ludzkich. Efektywność działań przedsiębiorczych i czynniki ją kształtujące. Rodzaje przedsiębiorczości (niezależna i korporacyjna, indywidualna i zespołowa). Modele działań przedsiębiorczych. Zasady racjonalnego gospodarowania. Etyka przedsiębiorcy.
12.	Zarządzanie projektami środowiskowymi	Źródła finansowania działań prośrodowiskowych w Polsce: krajowe i unijne, publiczne i prywatne, unijne dostępne w Polsce i rozdzielane w Brukseli, samorządy, biznes, indywidualni darczyńcy. Jak stworzyć projekt: zasady konstruowania projektów, struktura i logika wniosków. Analiza ryzyka, kroki milowe.
13.	Język angielski	Biologiczna terminologia fachowa (rozumienie stosunkowo długiej wypowiedzi i wykładów, śledzenie złożonego wywodu, jeśli dotyczy tematu, który nie jest obcy). Definicje z kontekstu znaczenia nieznanych zwrotów, jeśli tematyka tekstu jest znana. Dłuższy biologiczny tekst oryginalny. Formułowanie jasnych wypowiedzi, przedstawianie własnych poglądów. Opracowanie dłuższej prezentacji na tematy związane z tematyką biologiczną, przygotowanie artykułu, opisu procesów i wydarzeń oraz sprawozdania. Każdorazowo zalecane przez lektora tematy dotyczące wiedzy ogólnej i specjalistycznej pozwalające na ocenę postępów w kształceniu językowym. Język angielski ogólny na poziomie B2+.
14.	Raporty ocen oddziaływania na środowisko	Dyrektywy i inne regulacje prawne w procesie sporządzania ocen oddziaływania na środowisko. Istota, znaczenie i zakres merytoryczny OOS. Rodzaje przedsięwzięć wymagających oceny. Zakres raportu OOS. OOS a obszary Natura 2000. Wariantowanie, minimalizacje i kompensacje w procesie sporządzania OOS. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.
15.	Przygotowanie pracy dyplomowej (magisterskiej)	Treści programowe są realizowane w zależności od wybranego tematu pracy.